

Ordbog

over

det norske Folkesprog,

af

Ivar Nasen.

Udgivet efter det kongelige Norske Videnskabs = Selskabs Foranstaltning
og paa dets Bekostning.

Kristiania.

Trykt hos Carl E. Werner & Comp.

1850.

1912

Fortale.

Den tiltagende Kundskab om vort Lands gamle Sprog har vistnok hos Mange vakt Ønsket om at have Anledning til en fuldkomnere Kundskab om vort nuværende Folkesprog, for at kunne sammenligne det nye med det gamle og lægge Mærke til den Plan eller Retning, som Sproget i den senere Tid har fulgt. De Hjælpemidler, som man hidtil har havt til denne Kundskab, ere ikke tilstrækkelige til at give en saadan Oversigt af Sproget i det Hele, som paa denne Tid kunde anses ønskelig, da de ere tilkomne paa en Tid, da der endnu fandtes kun liben Interesse for Folkesproget, og man altsaa ikke kunde foretage noget stort Arbejde af denne Art. Endstjønt nu en fuldstændig Ordbog over Folkesproget ogsaa paa nærværende Tid er vanskelig at tilveiebringe, maatte dog ialfald et Forsøg hertil anses nødvendigt, og det vilde derfor mest komme an paa, hvorledes en saadan Ordbog skulde indrettes, for at den bedst kunde svare til sin Hensigt. I det nærværende Bog nu fremkommer som et saadant Forsøg, anser Forfatteren sig altsaa forpligtet til at gjøre Rede for, hvilke Kilder Indholdet er samlet af, og hvilken Plan der er fulgt ved Behandlingen af samme. De Forbringere, som man kan gjøre til et saadant Værk, ere nemlig paa denne Tid saa mange og store, at det vel maa befrygtes, at Arbejdet ikke vil findes tilfredsstillende, og imidlertid er der saa mange Vanskeligheder ved Udførelsen, at Arbejdet neppe nogensinde kan blive frit for Feil og Mangler.

Det eneste almindelige norske Glosarium, som man hidtil har havt, er Hallagers norske Ordsamling, trykt i Kjøbenhavn 1802. Denne Samling er for det meste dannet ved en Sammenskielse af de Dialekt-Ordsamlinger, som paa den Tid foresandtes, nemlig Jensens og Pontoppidans Glosarier fra Bergens Stift, Wilses Ordbog fra Smaalehøene og en utrykt Ordsamling fra Lellemarken af Wille, samt af de mindre Samlinger, som fandtes i enkelte Landstabsbeskrivelser, saasom Stroms over Søndermør, Hjortbøys over Guldbrandebølen og flere. Hertil har Udgiveren søiet de Samlinger, som han selv har tilveiebragt, dels ved egen Jagttagelse og dels ved Bekjendtskaber fra forskjellige Distrikter. Hallagers Bog indeholder temmelig meget i Forhold til Størrelsen og maatte for sin Tid anses som en meget nyttig Bog, da den indeholder de almindeligste af de Ord, som ere særegne for det Norske og som ikke ere bekjendte af Ekriftsproget. Forklaringerne ere imidlertid meget korte, og der mangler saadanne grammatikalske Bestemmelser som Anførelse af Køn, Bøiningsformer og deslige. Hallager har ellers havt i Sinde at foregaa sine Samlinger og derefter give en forbedret Udgave af sin Bog; men denne Plan er ikke kommen til Udførelse, og Forfatteren har formodentlig savnet den fornødne Anledning eller Dymuntring dertil.

Siden den forrige norske Ordbog udkom, er altsaa henvend et halvt Aarhundrede forløbet, og i denne Tid er der indtraadt store Forandringer, som maa have en betydelig Indflydelse paa denne Sag. For det Første har vort Føbeland gjenvun-

det den Selvstændighed, som det i saa lang Tid havde søvnet, og det maa derfor nu være os saa meget mere magtpaaliggende at kende vort Folks rette og egentlige Tungemaal saavel i det Hele som i de enkelte Forgøreninger. Dernæst har Kundskaben om det gamle Sprog gjort saadanne store Fremskridt i den seneste Tid, at man nu langt bedre end forhen kan vide, hvorledes Folkesproget skal behandles, medens man tillige kan vente, at dets egentlige Værd og Betydning vil blive langt anderledes anset end i forrige Tider. Den gamle Snak om Bondesprogets Stetbed og Etzygthed vil ikke længere finde noget Medhold hos de Sprogkyndige, da allerede en kun overfladisk Kundskab om det gamle Sprog er nok til at vise, at det netop er dette Bondesprog, som vi maae holde os til, hvis vi ville sætte nogen Priis paa Nationaliteten i Sproget. Det er saaledes at haabe, at Erkjendelsen af Sprogets rette Værd vil efterhaanden blive mere og mere almindelig, og at selve Almuen vil derved ledes til at fatte mere Agtelse for Fædreensprog og søge at holde samme vedlige.

Samlingen af Stoffet eller Indholdet i denne Bog er skeet ved en almindelig Undersøgelse af Dialekterne, saaledes at de Ord, som ikke forhen vare forfattere kendte fra Føde-Egnee, ere efterhaanden samlede ved Reiser og Ophold i de forskjellige Egne i Landet. Begyndelsen til dette Arbejde skeede for omtrent otte Aar siden, efter Foranstaltning af det kgl. norske Videnskabs-Selskab i Trondhjem, og Arbeidet er siden blevet forfat ved dette Selskabs Understøttelse. En Deel af Udbyttet af den foretagne Undersøgelse er allerede udkommet i „Det norske Folkesprogs Grammatik“, som blev udgivet her paa Etedet for to Aar siden; men den største og vigtigste Deel indeholdes i nærværende Værk. Arbeidets Begyndelse er omtalt i Fortalen til Grammatikken; mine Reiser i dette Anliggende begyndte saaledes nordensfra igjennem de vestnordligste Distrikter og bleve siden fortsatte igjennem det Sønderjyske og Nordjyske, saaledes at jeg opholdt mig nogen Tid i et hvert af de store Distrikter for at iagttage Dialekternes Former og for at optegne de Ord, som jeg ikke forhen havde, og som enten leilighedsvis eller ved nærmere Efterforskning fandtes at være brugelige i Distriktet. Foruden min første store Driftsamling fra Sønder (Sønderjysk) (Sønderjysk Præstegjæld) fik jeg saaledes efterhaanden en Række af mindre Driftsamlinger fra forskjellige Egne. De største af disse Samlinger vare fra Egn (Sogndal), Nordherblehn (Hammer), Særbanger (Ulensvang), Tellemarken (Eillejord), Guldbandsdalen (Eell), Ørkedalen (Eordmoe), Jænderøen (Sparboen) og Helgeland (Vessen). Næst efter disse komme Samlingerne fra Voss, Sønderblehn, Jæderen, Sætersdalen, Hallingdal, Valdres, Nordmør og Fosen. Fra enkelte andre Distrikter (Søndfjord, Ryfylke, Mandal og de sydligste Egne i Agderhus Stift) har jeg derimod havt kun ubetydelige Samlinger, og fra nogle Distrikter i Udkanterne af Landet (nemlig Emaalehnene og den nordlige Deel af Nordlandene) har jeg ikke havt nogen egentlig Driftsamling. Der er saaledes adskillige Egne, hvori der endnu kunde være meget at samle, og i Sæderledet tror jeg, at Sætersdalen, Hallingdal og Valdres ere de Distrikter, hvori der endnu kunde gøres en rig Efterhest af Ord og Former. Desuden kunde der vist være adskillige Bidrag at faae i de afsidealligende Eogne og Bygder, som jeg ikke har kommet til at bereise, da det nemlig for mig kom mest an paa at kende Sprogets større Forgøreninger eller Egenbederne ved de store Distrikters Sprogarter, og jeg altsaa fandt det tjenligt for Eagen at fortsætte Undersøgelsen i Midten af Distriktet, isærlig for at reise omkring i Udkanterne af samme, hvorved Udbyttet maatte blive for lidet i Forhold til den Tid og Umage, som dertil maatte anvendes. Sam-

tingen i det Hele kan altsaa ikke endnu anses som fuldstændig, og man vil lettelig indse, at en ganske fuldstændig Ordsamling for det Første maatte blive en umulig Ting, og at det ialfsald vilde udtræve en meget lang Tid og en usædvanlig Udboldenhed, om man skulde opholde sig saalænge i ethvert Distrikt, at man kunde trænge rigtig tilbunds i Dialekten med dens forskjellige mindre Førgreninger.

Det Stof, som her er behandlet, er saaledes i det Hele overført fra Tale sproget, og ingen Deel af Samlingen er ligefrem optagen efter ældre Samlinger. De Ord, som findes samlede hos Hallager eller afvredte i forskjellige nyere Skrifter, har jeg søgt at benytte paa den Maade, at jeg forud ordnede dem efter de Distrikter, hvori de skulde forekomme, og derefter gjennemgik disse Samlinger paa Stedet med Forespørgsel om Ordnes Brug og Betydning. Skrevne Samlinger har jeg kun paa eet eller to Steder truffet paa, og disse ere da blevne benyttede paa samme Maade som de foranførte. Ellers beklager jeg, at jeg først efter Slutningen af mine Reiser er bleven vidende om et Par større Samlinger, som jeg altsaa ikke har haft Leilighed til at benytte paa denne Maade, og hvoraf jeg saaledes ikke har troet at burde optage noget, med Undtagelse af nogle faa af de mærkeligste Ord, som her ere tilføiede med en Anthydning om, at jeg ikke selv har hørt Ordene. Denne Forsigtighed grunder sig ikke saa meget paa Tvivl om Ordnes Rigtighed, som paa en Utilbøielighed til at afsøge fra den forben fulgte Plan, hvorefter jeg kun vilde optage, hvad jeg havde hørt hos Almenen i Distrikterne.

Angaaende Behandlingen af Stoffet har jeg forben søgt at ubvikle min Plan i en Opsats „om en Ordbog over det norske Almuesprog“, skreven i Slutningen af 1845 og trykt i 4de Bindets 1ste Hefte af „det kgl. norske Videnskabs-Selskabs Skrifter i det 19de Aarkundrede“. Da man imidlertid vel kunde ønske at have en saadan Plan i selve Ordbogen, kommer jeg her til at gjentage det væsentligste af bemeldte Opsats. Med Hensyn til Ordbogens Indretning i det Hele, skulde den efter denne Plan indeholde samtlige Dialekter, betragtede som et enkelt Sprog, og altsaa ikke deles i særskilte Ordbøger for de enkelte Førgreninger, da dette ikke vilde give den rette Overblik af Dialekternes indbyrdes Forhold. Ligeledes skulde Ordbogen indeholde ikke blot de mere sjældne og ubekjendte Ord, men saavidt som muligt indbefatte det hele Forraad af norske Ord, som have nogen bestemt Betydning og trænge til særskilt Forklaring. Dette følger nemlig ogsaa af den Plan at betragte Dialekterne samlede som et selvstændigt Sprog, der kun udgaaer fra vort Lands eget gamle Sprog og ikke kan indskydes under noget af de nyværende Nabo-sprog.

I Henhold hertil ere de usammenfattede Ord i Almindelighed optagne, uagtet mange af dem ere allerede bekjendte fra Skriftsproget. Af de sammenfattede Ord er derimod en stor Deel forbigaaet, nemlig de Ord, som ikke nødvendigvis trænge til Forklaring, fordi de ere sammensøiede af saadanne Ord, hvis Betydning er vel bekjendt, og hvis Forbindelse er saa simpel, at de kunne betragtes som afslittede. Deuden ere Steds- og Personnavne ubelukkede, forsaavidt de ikke bruges som Appellativer. Ubelukkede er ogsaa afslittede Eder og Eftjældord samt enkelte andre, som kun bruges i grov og obscen Tale og som ikke synes at være til nogen Værdighed for Sprogstoffet. Fremmede Ord, som i den seneste Tid ere indkomne ved Skriftsproget, ere ligeledes ubelukkede, forsaavidt som de ikke have antaget nogen egen Form eller egen Betydning.

Der er ellers en anden Klasse af Ord, som ofte har givet Anledning til Tvivl om, hvordidt samme skulde optages eller ikke, nemlig de mange unødvendige Ord,

som enten udtrykke et utydeligt og ubetydeligt Begreb eller blot bruges som en Forandring af andre Ord uden nogen særegen Betydning. Der gives nemlig tilveels en stor Mængde af Synonymer for enkelte Ting, hvorom der ofte tales; til Exempel kan her ansføres, at det Begreb: Kludre (eller slæde uden Fremgang) udtrykkes ved en Mængde lignende Ord. saasom: klatre, kratle, kaltré, kulle, kotle, kotte, kofte, kolte, klatte, klabbe, klatse, klaasse, kaasse. Naar alle saadanne Ord skulde optages lige villigt og forklares lige ombyggeligt, vilde de udfylde en stor Deel af Bogen, som kunde være anvendt til noget bedre. Imidlertid hænder det dog ofte, at et Ord, som saaledes synes at være uvigtigt i Betydningen, dog findes at være vigtigt i Formen, da en vis Overgang i Sproget eller en vis Slægt af Ord kan blive nærmere oplyst ved samme. Man maatte derfor være varsom med at ubelabe saadanne Ord, da det let kan hænde, at et Ord som man saaledes har forskudt, vil senere findes at have et Værd, som man ikke forben kunde ane. I Begyndelsen af mit Arbejde var jeg meget tilbøielig til at ubelufte saadanne Ord, da jeg frygtede for, at der skulde blive en altfor stor Mængde af dem, og at de saaledes skulde være til Hinder for Sprogets Anseelse. / Da jeg imidlertid efterhaanden opbagede, at afskillige saadanne Ord havde en dybere Grund i Sproget og stode i Forbindelse med ægte gamle Former, har jeg i den senere Tid været langt mindre kræsken med Hensyn til de overflødige Ord; de ere saaledes blevene optagne, men affærdigede saa kort som muligt, tilveels kun med en Henviisning til et mere bekendt Ord, som har den samme Betydning.

Efter disse Bemærkninger om Bogens Indhold i det Hele bliver det nødvendigt at tale om Behandlingen af Ordnes Form, især de letrkalkte Former med deres Forandringer i Dialekterne. Her komme vi altsaa til en Sag, hvorom der kunde være meget at sige, og hvis udførlige Afhandling vilde blive altfor vidtløftig for en Fortale. Det maa først tages i Betragtning, at det Sprog, som her behandles, er et Taleprog uden Skrift eller Litteratur; det er altsaa ikke en bestemt boglig Sprogform, som her skal fremstilles, men det er et levende Sprog, som paa een Gang skal overføres fra Tale til Skrift. Dette Sprog har den Bestaffenhed tilfælles med flere nyere Taleprog, at det overalt stræber efter Letbed og Maagelighed for Udtalen og altsaa forkorter eller sammentrækker saadanne Former, som synes at være noget haarde eller noget lange og slæbende i Talens Løb. Hertil kommer at Sproget bestaaer af mange Dialekter, hvortil disse Forandringer og Forkortninger altsaa foregaae paa forskjellige Maader. Naar nu disse Dialekter skulle betragtes samlede som et Heelt, maa man altsaa vælge en af de forskjellige Former til at sætte i Spidsen, og dette Valg maa gøres efter en vis Plan, idet man altid maa erindre sig, at den Form, som her sættes først, vil altid komme mest i Betragtning, blandt andet ved enhver Henviisning til Ordbogen. Dersom der nu fandtes en Dialekt, som havde et afgjort Fortrin fremfor de øvrige, og som overalt tilbød de fuldkomneste Former, da vilde det være bedst at sætte denne Dialekt i Spidsen, saa at Sprogformen i det Hele blev læmpet efter samme. Men en saadan Dialekt kan her ikke daavises; det er derimod Tilfældet, at den Form, som ved en Sammenligning med andre Sprog viser sig at være den fuldkomneste, findes snart i den ene, snart i den anden Dialekt, og er undertiden meget sjelden, undertiden endog forsvunden i Taleproget. Desuden gjælder det her et alene at foretrække den bedste Form, men ogsaa at beholde en vis Lighed og Analogie i de foretrukne Former, saa at disse i det Hele kunde danne en bestemt og regelmæssig Sprogform. Man seer altsaa, at der i denne Sag er megen Anledning til Vilkaarlighed og Uensidig-

bed, hvorved Sproget let kunde faae et andet Udseende end det egentlig burde have; men man vil ogsaa let indsee, at det her er vanskeligt at sige, hvilken Plan der er den bedste, og at enhver Plan vilde være udsat for at blive lastet og misbilliget fra forskjellige Sider.

Da vi nu ere saa heldige at have Afgang til at kende det gamle Sprog, hvorfra Folkesproget er udgaaet, saa kunne vi rigtig nok deraf for en stor Deel vide at bestemme Ordnes rette Form. Naar nu den gamle Form virkelig endnu findes, om endog kun i saa Dialekter, synes det ogsaa at være temmelig klart, at denne Form bør foretrækkes, ligesom Skrivemaaden i det Hele bør læmpes efter det gamle Sprog og ikke efter vort nuværende Skriftsprog. Naar derimod den gamle Form er enten meget sjelden eller ganske tabt, kan der være Tvivl om, hvorvidt Ordene skulde føres tilbage til den gamle Form. Forjaaviddt som det ikke kom an paa at vise Sprogets nuværende Forsatning, kunde der vist være megen Grund til en saadan Tilbageførelse; man vilde derved faae en fuldkommen og ubøkket Sprogform, der vilde forholde sig til Dialekterne saaledes, som det svenske og det danske Skriftsprog forholder sig til den svenske og danske Dagligtale, hvori der ogsaa gives en Mængde svækkede Former, som afvige fra den Form, der er hærdet ved Skriftsprogene. Ved strax at antage denne Plan vilde man saaledes opnaae den Fordeel, at Læseren fra først af blev vant til at see Ordene i deres egentlige Skikkelse og derved til at gjøre sig fortrolig med Tanken om en norsk Sprogform, som staaer over de forskjellige Dialekter.

Men hvor nyttigt og nødvendigt det end kan være at have denne Plan for Die, vilde det dog neppe være tilraabeligt at lægge an paa en fuldstændig Gjennemførelse af samme i en Bog som denne. Det maatte her komme mest an paa at fremvise Tingene saaledes som den virkelig forefindes. En Opstilling af forældede Former vilde anses som en Afvigelse fra Sandheden, og Læseren vilde deraf tage Anledning til at ansee Bogen som upaalidelig; Almuens vilde ikke vedkende sig disse Former, og den Sprogkyndige vilde heller ikke være tilfreds med en Form, som kun staaer paa Papiret og ellers ikke bruges. Dernæst maa det erindres, at det nye Norste er ikke længere det samme som det gamle, endskjøndt det har megen Lighed dermed; naar nu altsaa en vis Afvigelse fra det gamle Sprog gaar igjennem samtlige Dialekter, da kunde dette anses som en Egenhed ved det Norste, og saadanne Egenheder maae anses at være ligesaa berettigede i dette som i andre Sprog; de kunne desuden være til megen Nytte ved Sprogenes Sammenligning. Endelig maa det betænkes, at en gennemført Restitution af de svækkede Former vilde medføre mange Vanskeligheder, blandt andet ved saadanne Ord, hvis gamle Form man ikke med Vidshed kan vide, da man her maatte bygge paa Formodninger om Ordets Oprindelse og saaledes let komme til at opstille en Form, som senere hen vilde findes at være urigtig.

Af disse Grunde synes det raabeligt at holde sig til den virkelige Talebrug og kun at foretrække de Former, som stemme bedst med det gamle Sprog, altsaa at anlægge Sprogformen efter nogle af de bedste Dialekter og søge at faae den saa regelmæssig og konsekvent som muligt. Det er saaledes kun i nogle saa Tilfælde, at jeg har været at opstille en Grundform, som jeg ikke egentlig har forefundet, og i disse Tilfælde er da enten Formen angivet som ubrugelig, eller ogsaa er den Deel af Ordet, som bortfalder i Udtalen, bleven betegnet ved Indrøkkling eller Parentese. De Tilfælde, hvori dette er sket, ere hvor den fuldkomne Form vel ikke er forefundet, men dog tydelig lader sig paavise, enten ved de forefundne

Overgangsformer (f. Ex. ved det Ord *braga*) eller ved Afledningen og de beslagte Ord (f. Ex. ved Ordet *setla*), og hvor Ordet sikkerlig vilde have haft den angivne Form, hvis det fandtes i visse andre Dialekter. Ligeledes er denne Naabe anvendt ved enkelte Ord, som ellers vilde blive adskilte fra den Ordbrække, hvortil de høre, f. Ex. ved „Flo(b)maal“, som, naar det fulde skibes Flomaal, vilde komme for langt bort fra de andre Ord, som begynde med *Flod*. I de øvrige Tilfælde, hvor den fuldkomne Form er tabt, er kun den brugelige Form opstillet foran, men den egentlige Form er angivet enten i Forklaringen eller strax ved Siden af Ordet (f. Ex. *Vær*, for *Verb*). Den Sprogform, som her er opstillet, er saaledes ikke endnu nogen ganske fuldkommen Form eller noget Normalsprog; der vil altsaa behøves et nyt orthografisk Register eller en ny Grammatik, hvis et saadant Normalsprog skulde være nødvendigt. Forøvrigt vil man forbaarentlig finde, at der ved den her opstillede Sprogform er gjort en stor Tilnærmelse til Normalsproget, og at de Tilfælde, hvori en fuldkomnere Form nødvendigt burde antages, ikke ere saa særdeles mange.

Med Hensyn til Udførelsen af Planen i det Enkelte maa ellers følgende anføres. Ved Verberne er Infinitiv-Endelsen *a* foretrukken. Denne Endelse findes gjenneført kun i de sydvestlige Egne (Sogn, Søndre Bergenbuus og Stavangers Amt), forøvrigt gaaer den over til *e*, dog med enkelte Undtagelser. Endelsen *a* er saaledes ikke den almindeligste, men den er den gamle og ægte Endelse, og dens Opstilling i Ordbogen medfører den Fordeel, at Verbet kommer til at staa foran de afledede Ord med Endelserne *ande*, *ar* og *ast*, som nemlig ere mere almindelige. Nogle Undtagelser ere gjorte, idet Endelsen *e* er beholdt ved enkelte Verber, som kun bruges i de Dialekter, hvor denne Endelse hersker, især naar Verbet har *e* i Præsens, da nemlig Formen med *a* i dette Tilfælde synes mest fremmed. Ligesaa er Endelsen *e* beholdt ved de Verber, hvis Rod ender med et eenligt *d* (f. Ex. *bide*, *lyde*), da nemlig dette *d* kun høres i et Par Distrikter, hvor Endelsen *a* ikke bruges.

I Lighed hermed er Endelsen *a* foretrukken ved Femininerne af den svage Flexion, f. Ex. *Gata*, *Visa*. Ogsaa ved disse Ord bruges Endelsen *a* kun i de sydvestlige Egne (Sogn, Søndre Bergenbuus og Stavangers Amt); paa andre Steder gaaer den over til *e* og ved nogle Ord til *u* eller *o*. Det gamle Sprog har Endelsen *a* i Nominativ og *u* eller *o* i Akkusativ; en saadan haard Vokal forudsættes ogsaa tydelig i disse Ords Lydsystem, hvilket man kan see af de Ord, som have *g* eller *k* foran Endelsen, f. Ex. *Lunge* og *Lufe*; dersom Endelsen virkelig var *e*, vilde det nemlig hedde *Lungje*, *Lufje* o. s. v. Ved Femininerne er gjort den samme Undtagelse som ved Verberne, da nemlig Endelsen *e* er beholdt ved enkelte Ord, som kun bruges i de Distrikter, hvor Endelsen *a* ikke bruges, og ligeledes ved de Ord, som have et eenligt „*b*“ foran Endelsen, f. Ex. *Sibe*, *Viøe*.

Ved Adjektiverne er den korte Form foretrukken for den forlængede Form, som dannes ved et tilføjet *e* med en egen Betonning eller den saakaldte Hølsod, og som især er bestående i Bergens og Kristiansands Stift. Tilskedeværelsen af denne *lyd* er imidlertid ofte angivet med et Tegns (’), f. Ex. *all’*, tilstedetfor „*all’e*“, som svarer til den gamle Form *aller* (*allr*). Samme Tegns er ogsaa anvendt ved Præsens af de stærke Verber, f. Ex. ved *ala*: *æl’* (for *æl’e*). Ellers er dette Tegns ogsaa anvendt foran en Vokal i Enden af Ordene (f. Ex. *Nend’er*, *Gjeit’er*) blot for at tilkendegve, at Vokalen betones meget svagt, da nemlig den foregaaende Etævelse faaer en stærk Betonning ligesom et Genstavesord. Hølslyden eller det dunkle *e* er her ubeladt i mange Ord, hvor en saadan Vokal vel kunde siges at have Sted,

men hvor den egentlig ikke hører hjemme, f. Ex. *Mkr*, *Fingr*, *Limbr*. Derimod er den beholdt i Flertallet af endel Substantiver (f. Ex. *Røter*, *Lønner*), hvor den ikke vel kunde udelates.

Bokalerne ere her sædvanlig givne efter det Lydsystem, som hersker i Bergens og Kristiansands Stift, og som synes at stemme bedst overens med det gamle Sprogs Bokalforhold. Det aadne e er saaledes adskilt fra *æ*, ligesaa det aadne o fra *œ*, med flere hvorom nedenfor. Af gode Grunde er her ogsaa strevet e i endel Ord, hvori dette e paa Grund af Stillingen sædvanlig udtales som *æ*, nemlig foran *mb*, *mp*, *nb*, *ng*, *nk*, *nt*, *rg*, *rm*, *rr*, *rt*, *rv*. I saadanne Stillinger burde man egentlig ogsaa skrive o istedetfor *æ* (f. Ex. *Romb*, *Bomb*); imidlertid har jeg dog strevet *æ* foran *mb*, *nb*, *ng* og *nk*, da jeg frugtede for, at man her vilde læse o som *lukt* o, ligesom i de Ord *Bonde* og *vond*, som da maatte skrives med u, naar de øvrige stude skrives med o. Foran et enkelt m, n og r siges der ogsaa tildeels skrives e, og ikke *æ*, men jeg har her ikke været at afsige fra Udtalen, da Skrivemaaden med e vilde ofte give Anledning til Feiltagelse. Saaledes er her ogsaa strevet *æ* foran *mj* og *nj*, da nemlig dette „i“ ofte bortfalder (f. Ex. i *tøm* og *væn*, af *tømja* og *vænja*); imidlertid vilde man dog her have mere Grund til at foretrække e, og jeg vilde derfor nu helst have strevet e foran *mj* og *nj* i alle Tilfælde. — Angaaende de øvrige Bokaler kan mærkes, at a foran *ng* og *nk* er indført efter de søndensfjeldske og trøndhjemske Dialekter (de bergensfjeldske have her altid *æ*); saaledes er *æ* kun indført i de Ord, hvor det er overalt brugeligt og egentlig staaer istedetfor o, f. Ex. i *Læng* og *Længa*. Lydene *jo* og *ju* ere anførte efter Udtalen i Søndre Bergenbuus Amt, *Tellemarken* og fl. (f. Ex. i *Ljos*, *fluka*), da de ellers gaae over til *jø*, *ø* og *y*. — Sammensætnings-Bokalen e er foretrukket i de Tilfælde, hvor den svarer til et simpelt „a“ i det gamle Sprog, naaget dog dette a maatte burde foretrakkes efter Dialekterne i Søndre Bergenbuus og Stavangers Amt. Derimod er a opstillet i de Tilfælde, hvor det svarer til det gamle „ar“ (f. Ex. i *Rettabot*), da nemlig Formen med a i dette Tilfælde er mere almindelig.

Bed Konsonanterne mærkes følgende. Lydene *j*, *gj* og *hj* ere adskilte efter Ordens gamle Form eller efter etymologiske Grunde, da Forskjellen i Udtalen er saa godt som umærkelig. — *g* og *v* efter *u* ere gjennemførte efter Sprogarterne i de sydlige Fjeldbygder, da de paa andre Steder tildeels bortfalde. — *d* efter en Bokal er tilføjet efter Dialekten i Nordfjord og Søndmør, og da det var af megen Bigtighed at beholde denne Lyd, er den ogsaa ofte tilføjet i saadanne Tilfælde, hvor den overalt bortfalder, nemlig i endel sammensatte Ord, f. Ex. *Ma(b)side*. — *tj* er opført efter Udtalen i Søndmør og Harbanger, istedetfor den sædvanlige Udtaleform „H“; ogsaa her var det af Bigtighed at beholde den rette Lyd, og den er derfor ogsaa indført i enkelte Dialekt-Ord, naaget Udtalens Afvælgelse. — *tl* og *fl* ere adskilte efter etymologiske Grunde, da de sædvanlig falde sammen i Udtalen, saaledes at nogle Dialekter have kun *fl*, nogle kun *tl*, og nogle en særegen vanskelig Lyd, som her i Exemplerne er strevet deels med „lj“ og deels med „tl“. — *r* istedetfor *rd* (f. Ex. i *Jor*) er her beholdt, da Folkesproget synes ikke at lide den sidste Lyd; vel kunde det saakaldte tykke l, som bruges i Agerbuus og Trøndhjems Stift, maatte anses som en Udtaleform af *rd*, men dette l bruges ogsaa istedetfor det simple l, og tildeels, som det synes, ogsaa istedetfor det simple r, hvilket ellers bør næst undersøges. — *nr* istedetfor *rn* er beholdt, undtagen i nogle sa Tilfælde, hvor Lyden *rn* findes mere eller mindre tydelig udtalt. — *mn* for *vn* er beholdt, undtagen hvor Ordet er en tydelig Afledning af en *Rob* som ender med *v*, f. Ex.

sova, af sova. — Kv isledetfor det gamle hv er ligeledes beholdt; imidlertid er den gamle Form sædvanlig anført ved de Ord, som have denne Lyd, for at det kunde sees, om Lyden kv svarer til hv eller kv i det gamle Sprog; dette er ogsaa iagttaget ved de Ord, som begynde med t, for at vise, om Lyden svarer til det gamle t eller þ. En nærmere Udsigling af de berømtalte Forholde er allerede at finde i Grammatikken.

Angaaende de tilføjede Oplysninger ved de enkelte Ord kan her bemærkes, at de grammatikalske Former kun er anførte i de Tilfælde, hvor de ikke vel kunde bestemmes efter en almindelig Regel. Substantivernes Fleertal er saaledes kun angivet i de Tilfælde, hvor det afviger fra Hoved-Regelen, som nemlig er den, at Maskulinerne faae Endelsen ar eller a, de stærke Femininer faae er (ir) eller e, de svage (paa a, el. e) faae or (ur) eller o (tildeels ogsaa er eller e som de forrige), og Neutrerne faae ingen Endelse i den ubestemte Form. — Ved de Adjektiver, som ende paa -en, maa man erindre, at denne Endelse kun tilhører Maskulinum, medens derimod Femininum har en egen Form, som retter sig efter de feminine Substantivers bestemte Form og altsaa ender paa i, e, æ, a, æ eller o; f. Ex. Mask. liden; Femin. liti, litæ, lita ic. Denne Form kunde altsaa ikke vel anføres, paa Grund af dens Forsjellighed i Dialekterne. — Ved Verberne ere de nødvendige Former angivne, saaledes at i de Tilfælde, hvor ingen Aflyd finder Sted, er kun Endelsen i Præsens og Imperfektum antydet, f. Ex. ved høva: „e-be“, som betyder, at Præsens hedder høve(r) og Imperf. høvde. Naar Verbet derimod har Aflyd og stærk Flexion, da ere de tre Former, Præsens, Imperfektum og Supinum, fuldstændig anførte, f. Ex. ved binba: bind, batt, bunde.

Ved de Ord, som ikke ere bekendte af Ekristsproget, ansaaes det nødvendigt at angive, om de ere almindelige eller kun forefundne i eet eller flere Distrikter. Imidlertid er denne Angivelse ubeladt i de Tilfælde, hvor Ordet enten hænger sammen med et nyt forhen anført Ord, eller ogsaa er saa almeensforstaaeligt, at det kan tilhøre ligesaa vel det ene Distrikt som det andet. En nøiagtig Angivelse af alle de Distrikter, hvori et Ord bruges, kunde vel være ønskelig, men er dog ofte umulig, da man vel kan have hørt Ordet paa flere Steder, men dog ikke vide, hvor langt det paa hver Side strækker sig. Formodentlig er der mange Ord, som ere langt mere udbredte, end som her er angivet; derimod tør det vel hændes, at den Angivelse, at Ordet er „almindeligt“, ikke altid vil findes ganske rigtig, da der vel kunde findes en Egn, hvor Ordet ikke bruges; jeg har imidlertid brugt denne Benævnelse, naar Ordet er forefundet paa forskjellige Steder i hvert Stift eller paa hver Kant af Landet. — En ganske anden Omstændighed er angivet ved de Ord „Ejelden“, og „Meget brugeligt“, da der herved ikke sigtes til Ordets Forekomst paa mange eller saa Steder, men kun til dets større eller mindre Anvendelse i Talem.

En Jævnførelse med lignende Ord og en Henvisning til saadanne Ord, som betyde det samme eller noget lignende, er paa adskillige Steder forsøgt, da en saadan Billeddning formodentlig ofte kunde ønskes af dem, som ville sætte sig rigtig ind i Sagen. Ved mange Ord vilde ogsaa en Antydning af Oprindelsen eller Ordets Afledning være ønskelig, men en saadan Oplysning er tildeels vanskelig at give, deels fordi Oprindelsen er ubekendt, og deels derfor, at der tilbyde sig flere Afledninger, som synes at have lige megen Grund. Den Lyst at ville paavise Oprindelsen til ethvert Ord kan i sig selv være uskyldig nok, men den er ogsaa en farlig Ting derved, at den saa let fører paa Afvete, og at den endog skaffer sig en stor

Indskydelse paa Ordnes Forklaring og Skrivemaade. Som et Exempel kan anføres det Ord værig i Talemaaden „ingen værig Ting“; troer man nemlig, at dette Ord kommer af et Substantiv Være (∴ Tilværelse), da vil man synes, at det betyder: tilværende, forhaandenværende; troer man derimod, at det kommer af Vær (∴ Værb), da vil man synes at det betyder: værb at ænse eller tænke paa, og at det altsaa egentlig bør hedde værdig. Man maa nemlig erindre sig, at Sproget har haft mange Ord, som nu ere forsvundne, og at det rimeligviis har adskillige, som endnu ikke ere opdagede; dertil kommer, at enkelte Ord have i Tidens Løb faaet en forandret Form, og at Sproget har efterhaanden optaget enkelte Ord af forskellige andre Sprog. Paa Grund af alt dette behøves der en stor Sprogkundskab til med Sikkerhed at angive Ordnes Oprindelse, og i de vanskeligste Tilfælde vil maaskee ikke engang den største Sprogkundskab være tilstrækkelig. I de vanskeligste Tilfælde har jeg derfor anseet det rigtigere at anføre, at Oprindelsen er uvis, end at opstille en Formodning, som let kunde være fællagtig og saaledes til mere Skade end Gavn.

Hvad der imidlertid er nødvendigt ved en Underjogelse af Ordnes Herkomst og Slægtskab, er en Sammenligning med Ordets ældste Form i Sproget, saavidt denne kan findes. Mest nødvendigt synes dette at være i de Tilfælde, hvor en nuværende Lyd svarer til to forskellige Lyd i det ældste Sprog, saasom t og þ, hv og kv, l og hl, r og hr, r og rd. En Angtøelse af, hvad Ordet hedder i det gamle Sprog, søntes derfor at burde tilføies, især ved Stamordene og de vigtigste usammenfattede Ord. — I denne Jævnførelse med det ældre Sprog er her ellers indløbet en Noorden med Hensyn til Sprogets Benævnelser, især i den første Deel af Bogen, da der er deels sat „Islandsk“ og deels „Gammel Norsk“ (G. N.), uagtet det ikke kunde være min Hensigt at gjøre nogen Forskel paa Norges og Islands gamle Sprog, hvorimod jeg i enkelte Tilfælde havde tænkt at henvise til det Ny-Islandske, saasom ved Navne paa Fiske, Søfugle og andre Natur-Gjenstande, som nemlig findes anførte og systematisk bestemte i Islands Naturhistorie. Dersom en fuldstændig Ordbog over det gamle Norske havde været udkommen, vilde jeg naturligviis have anført Ordene efter denne, og betegnet dem med „G. N.“ Den fuldstændigste Ordbog, som nu haabes ved Haanden, var Halvorsens islandske Lexikon, ved hvilket der imidlertid er den Mangel, at Riberne ikke findes angivne, og at man altsaa ikke deraf kan see, om Ordet er nyt eller gammelt. Jeg havde derfor i Begyndelsen en visnok overdreven Vængsllighed for at ombytte Navnet Islandsk med Gammel Norsk, naar jeg ikke strax kunde erindre et Sted, hvor Ordet findes i norske Skrifter. At her saaledes ofte staaer „Isl.“ istedetfor „G. N.“, grunder sig egentlig paa Ubekjendtskab med Sprogets Riber, og tilveels derpaa, at jeg ikke ansaae Tingen for at være saa vigtig, at der burde anstilles nogen særdeles Underjogelse.

Der er endnu to Ting, som i Særdeleshed maa omtales, fordi de maaskee mest af alle vilde blive udsatte for en streng Bedømmelse. Det første af disse er Skrivemaaden, især med Hensyn til de aabne Vokaler eller de saakaldte Mellemlyd, som ere omtalte i Grammatikken saavel som i den foransførte Plan for Ordbogen. Den her antagne Plan vil visnok forekomme mange Læsere besynderlig; man vil undres over at finde saadanne Former som Lit (Farve), vera (bære), tola (taale), Lume (Lomme), fyre (for), ic., og man vil paaflaae, at der burde skrives: Let, bera, taala, Lome, føre o. s. v. Der gives nemlig mange Dialekter, hvori en saadan bredere Udtale virkelig findes Sted, og desuden er man overalt saa tilbant

til Skriftsprogets Vokalforhold, at man vanske sig vll erkjende saadanne Lyd, som afvige deraf. Imidlertid maa det dog bemærkes, at ogsaa Skriftsproget ofte har et Slags Mellemlyd, f. Ex. i de Ord: Sted, net, Skib, Skin, give, Fole, høven, love, Hul, dum, Skol, Nytte, styrke, og flere, hvilke vi her i Vandet udtale med en mere eller mindre aaben Lyd. Naar det nu gaar an at skrive Skin og Lin (Istebet for Skjen og Len), da maa det ogsaa gaae an at skrive Rin (Ben) og Sin (Sene); naar vi skrive Kib, og ikke Kjed, da kunde vi jo ogsaa skrive: Lid, Vid, Frid o. s. v. Hørsaavel som man kan skrive: brosten og floppen, kunde man ogsaa skrive: boren, floren, stolen. Det er ellers ikke nogen ubrugelig Form, som her er antagen, da nemlig det her opstillede Vokalsystem netop er det, som virkelig bruges i en stor Deel af Landet, især i Bergens og Kristiansands Stift. Betragter man enkelte af disse Dialekter, f. Ex. den tellemarkiske, sognske eller sendmørske, da vil man finde, at Mellemlyden adskiller sig tydelig fra den nærmeste bredere Vokal; Ordet lesa (læse) adskiller sig fra læsa (tillaafe), Høgsaa Peta fra Peta, Geta fra Gaata, Mose fra Maase, Stul fra Stol, Il fra Dl, føre fra føre. Dette er et af Sprogets store Fortrin, som ikke burde opgives; det er berved, at det rette Forhold ved de afledede Ord og Former kan angives, saaledes at Ordets Rodvokal allerede viser, til hvilken Slægt det nærmest er at henhøre. Desuden er det jo dette Lydforhold, som stemmer overens med vort gamle Sprog og med de andre beslegtede gamle Sprog. Det er kun de nyere og mere forvanskede Sprog, hvori de bredere Vokaler have faaet Overvægten, og hvor Ordenes Slægtskab ved Aflyd og Omlyd altsaa er blevet uskendeligt.

Da der saaledes ere nogle Vokaler, som have to Slags Lyd, blev det i disse Tilfælde nødvendigt at angive, hvilken af disse Lyd et Ord skal have; og dette er i denne Bog skeet ved en kort Antydning ved Tiden af Ordet, f. Ex. Dyr (yr) et Dyr, og Dyr (aab. y) en Dør; det første betegner da, at y skal læses med sin beslegtede lukte Lyd; det sidste betegner, at y skal læses med en aaben Udtale, saa at det nærmer sig noget til ø, uden at gaae over til denne Lyd. Det er her mest nødvendigt at angive den aabne Lyd, og det især i de lange Stavelser, hvor man nu, efter Banen fra Skriftsproget, er saa tilbøielig til at bruge den lukte Lyd. Skriver jeg, for Exempel, det Ord „biten“, o: bidt, da ville de fleste uden Tvivl læse det med luft i (bitten), og det bliver da et andet Ord, som nemlig betyder bidff. Lignende Exempler ere: lita, liva, Vin, Ris, Rot, Rot, tora, Lut, Skut, Skur, — hvor nemlig de Aller fleste ville først falde paa at læse Vokalen med den lukte Lyd, som den har i Alfabetet og i Stavningen. Det skulde derfor være høist onskeligt at have en Accent eller et vist Teegn for den aabne Lyd, nemlig i de Tilfælde, hvor den lettest kan forveksles med den lukte Lyd. Et saadant Teegn havde jeg ogsaa tænkt at bruge, som man kan see af den foromtalte Plan for Ordbogen. Denne Betegningsmaade har imidlertid en stor Hindring imod sig, nemlig den, at der i Udgaverne af de gamle Skrifter bruges en ganske modsat Betegningsmaade, da der nemlig kun sættes Accent over den lukte Vokal, f. Ex. rötin o: Roden, til Forskiel fra rotinn o: raadden. (Efter min Plan skulde det sidste skrives rötöten eller rötöten). Denne nye Plan vilde altsaa findes besværlig ved Sammenligningen med det gamle Sprog, og den er derfor indtil videre bleuet opgivet. — Man vilde her raade til at antage den Betegnelse, som bruges i det gamle Sprog; men dette synes dog ikke at være tjenligt. For det Første vilde det ikke være saa nødvendigt at angive den lukte Lyd, og der er kun nogle saa Tilfælde, hvori dette vilde være til virkelig Fordeel, saasom ved de Ord: for (føer), sett (set) og vist (viist). Dernæst

følger den Ueillighed med Betegningen af den lufte Lyd, at den maatte gjennemføres i alle de Tilfælde, hvori denne Lyd forekommer, og disse ere her flere end i det gamle Sprog, da der er visse Stillinge, hvori en Vokal, som skulde være aaben, er gaaet over til den lufte Lyd; man maatte saaledes skrive: vill, vinne, fylle, tynne, drille, Pyffje, tigge, sigle, vilde o. s. v. (Gram. S 47). Desuden maatte man ogsaa hertil anskaffe nye Typer, forsaavidt man skulde bruge Frakturstrift; og at bruge nogen anden Skrift for de norske Ord synes ikke raadeligt. Den latinske Skrift (eller Antiqua) er altfor fremmed for vort Folk og fortjener, som mig synes, slet ikke den Andefaling, som den har faaet; ialfsald er den altfor jævn og eensformig, og den angriber derfor Dinene meget, hvilket egentlig er en af de slemmeste Feil, som en Skrift kan have.

Den anden Ting, hvorom der endnu skulde tales, er Ordnes Forklaring. Dette er uden Tvivl den vigtigste Deel af det hele Arbejde, og man kan ogsaa med Sandhed sige, at det er den vanskeligeste. Det er let at laste paa en given Forklaring, men det er ikke let at gjøre den usafelig. For det Første er det ofte vanskeligt at kjende Ordnes fulde Betydning, især naar man ikke har hørt Ordet ofte og i forskjellige Forbindelser. Jeg er saaledes bange for, at der vil opbages Feil i Forklaringen over saadanne Ord, som jeg kun har hørt paa eet Sted eller kun i een Forbindelse; og jeg har ogsaa ved enkelte saadanne Ord søgt at udtrykke en vis Tvivl med Hensyn til Betydningen. For det Andet er der ofte en stor Vanskelighed ved at finde tilsvarende Ord i Skriftsproget til at forklare Ordene med, og i denne Henseende har jeg ialfsald havt større Møie end med noget af alt det øvrige. Rimeligvis grunder dette sig for en Deel paa Ubekendthed med Brugen af Skriftsproget. Den som skulde gjøre et saadant Arbejde ret tilgængs, burde ei alene have fuldkommen Kundskab om Folkesproget, men ogsaa en ligesaa fuldkommen Kundskab om Skriftsproget, hvori Forklaringen skal gives. Men begge disse Fordele ville under vore Forholde høist vanskeligt kunne findes forenede hos en enkelt Person. Med Hensyn til Skriftsproget har man rigtignok nu en stor Hjælp i Wolbechs danske Ordbog, uden hvilken et saadant Arbejde vilde have været langt mere vanskeligt. Men man lærer ikke et Sprog af Ordbøger alene; kun en langvarig Dvælse i Forfatterstab eller offentlig Foredrag vilde have givet den Færdighed i Sproget, som kunde udtræves til et saadant Arbejde som dette. Denne Fordeel har Forfatteren ikke kunnet have, og Mangelen heraf vil formodentlig kunne spores i forskellige Dele af Arbejdet. — Imidlertid ligger Vanskeligheden vistnok for en stor Deel i Sagen selv, idet Sprogens Retning eller Udvikling er saa forskellig, at det ene har en Rængde Udtryk for Begreber, som det andet ikke har. Det er ikke blot i de Ord, som betegne Landets særegne Natur eller Folkets særegne Leve-måde, at en saadan Forskjel mærkes; ogsaa i mange andre Tilfælde er den kjendelig, og især forekommer det mig, at der ved vore forskellige Udtryk for Lyd, Bevægelse og Udseende, selben gives noget rigtig tilsvarende i Skriftsproget. Ogsaa i Begrebernes Omfang synes der at være megen Forskjel, idet Udtrykket for et Begreb i det ene Sprog kun svarer halvveis eller delvis til et lignende Udtryk i et andet Sprog. Paa Grund heraf har jeg anseet det nødvendigt at bruge mange Ord i Forklaringen og at afstille de forskellige Betydninger, om endog Ordet skulde synes at være bestemt af Skriftsproget. I sidste Tilfælde kunde dette maastee synes at være unødvendigt, men det forekom mig alligevel, at denne Udførlighed ikke vel kunde undgaaes, da det her kom an paa at vise, hvorvidt Ordet falder sammen med det tilsvarende Ord i Skriftsproget, og hvorvidt det adskiller sig fra samme.

Med Hensyn til Arbeidet i det Hele kan jeg saaledes ikke undgaae at frygte for, at det i forskjellige Dele vil findes utilfredsstillende ved en noieregende Gransning. At det foregaaende Arbeide, nemlig Grammatikken, har faaet en forbeelagttig offentlig Bedømmelse, grunder sig formodentlig derpaa, at det Stof, som deri behandles, var for en stor Deel nyt eller lidet bekendt og saaledes velkomment for de Sprogkyndige, saa at man derfor ikke har taget det saa strengt med Behandlingen eller Udførelsen. Med Hensyn til Stoffet vil ogsaa Ordbogen have et vist Værd, da nemlig vort Folkesprog i sig selv tilbyder et Materiale, som virkelig fortjener Opmarksomhed. Med Behandlingen af dette Stof er det derimod en anden Sag, og jeg maa tilskaae, at der i denne Henseende er meget, som for Dieblirket ikke tilfredsstillende mig selv; thi det er jo naturligt, at man ved et saadant langvaarigt Arbeide maa scribe frem i Kundskaben og saaledes være klogere ved Enden end ved Begyndelsen. Det er en slem Omstændighed, at man ikke har Materialet fuldstændigt fra først af, og at man saaledes ikke veed alt, hvad man burde vide, for at kunne gjøre sit Arbeide tilgængs. Alligevel er Stoffets Masse saa stor og saa forskjelligartet, at der udkræves megen Våde til at bringe samme i Orden, og en stor Udholdenhed til at behandle alt med lige Omhyggelighed. Jeg anfører imidlertid disse Omstændigheder kun som noget, der maa havees for Die ved Bedømmelsen af Arbeidet, og ikke egentlig som nogen Undskyldning for de Mangler, som ellers maatte findes ved samme. Der har nemlig været saa god Leilighed til at gjøre et godt Arbeide, at det vilde være beklageligt, om Arbeidet skulde befindes at være daarligt i det Hele, saa meget mere som der ikke snart kan blive Leilighed til at give et nyt Værk af lignende Omfang. Det Selskab, som har foranstaltet dette Værk, har haade anvendt store Beføjninger til Arbeidets Fremme, og tillige draget Omsorg for, at Forsfatteren kunde have Afgang til alle de litterære Hjelpemidler, som i denne Hensigt kunde synes nødvendige. Under den sidste Bearbejdelse af Værket har jeg desuden haat det Held at have Afgang til Raadforsej med Landets mest sproglyndige Mænd og er overalt bleven berebdvillig imødbefømt med alt hvad som kunde være til Hjælp for Sagen. Under saadanne Omstændigheder maatte jeg naturligtvis ansee mig høilig forpligtet til at anvende Flid paa dette Arbeide, for at de Opoffrelser, som have været gjorte for Sagen, ikke skulde befindes at være frugtesløse.

Uagtet en temmelig lang Tid er anvendt til dette Arbeide, synes det mig dog, at Bogen kommer for tidlig ud, idet jeg skulde ønske, at der endnu en Tid maatte være Afgang til at rette og forbedre enkelte Dele deraf, saavel som til at samle og tilføie adskilligt af det, som endnu mangler. Men da en saadan Bog hører til de Arbeider, hvorom man kan sige, at de aldrig blive rigtig færdige, saa maa den alligevel afserdiges, saadan som den nu engang er; og jeg er ellers glad ved, at den saaledes kan komme ud, idet jeg haaber, at det meste og vigtigste af vort Sprogstof er herved bragt for Dagen og sat i en saadan Form, at det kan bruges som Materiale til videnskabelig Gransning. Der vil nu blive saa meget bedre Leilighed til at opdage og samle hvad der endnu mangler, og det skulde være ønskeligt, om flere vilde bidrage hertil, da man her vel kan sige, at Een kan ikke gjøre Alt. Efter nogen Tids Forløb kunde der saaledes udgives en Samling af Tillæg til denne Bog, og hertil burde man da have saa meget som muligt samlet fra forskjellige Egne og især fra de Distrikter, som hidtil ere komne mindst i Betragtning. Vi have nemlig her et Sprogstof, som er saa godt, at det vel fortjener et værmere Bekjendtskab og en dybere Gransning; thi en saadan Gransning vil

altid vække en større Interesse derfor og give en stærkere Overbeviisning om det egentlige Fortrindlighed. Det var at ønske, at en saadan Interesse maatte blive mere og mere almindelig hos vort Folk, da den vilde virke til en Bedlighedsbærelse af det Gamle og modvirke denne Lyst til det Fremmede, som desværre saa ofte vifer sig. Man vilde løsrive sig fra denne falske Indbildning, at man ikke kan ansees som et dannet Menneske, førend man har glemt sit Møbersmaal; thi en nærmere Betragtning af Sagen vilde vise, at den sande Dannelse vel kan forenes med en Bedlighedsbærelse af det Sprog, som vore Forfædre have talt, og som kun ved fremmed Paavirkning har hidtil været hindret fra at opnaae sin fulde Udvikling.

Kjøbenhavn den 10de Juni 1850.

Anmærkninger om Udtalen.

Det aabne e (i Bogen betegnet ved: aab. e) er en Lyd, som nærmer sig noget til Lyden af æ, omtrent som i de Ord: Hest, beste, gjette (i Læsningen). Det aabne i nærmer sig til Lyden af e, omtrent som naar vi læse de Ord: til, vilde, bisse. Det aabne o nærmer sig til Lyden af aa, omtrent som i de Ord: nok, ofte, hoppe. Aabent u har nogen Lighed med o, som i de Ord: Lust, bugge, sukke. Aabent y har nogen Lighed med ø, omtrent som i Ordene: Lyst, Nytte, dyppe. — Om Stavelsen er kort eller lang, gjør her intet til Sagen, da Lyden alligevel er den samme.

3 Genstavelsesord, som ende med en enkelt Konsonant, er Vokalen i Almindelighed lang, da nemlig de korte Stavelser ere skrevne med dobbelt Konsonant. Undtagelser finde Sted ved nogle Ord, som ende med m, og ved nogle saa Ord med n og l, hvilket ellers paa sine Steder er nærmere forklaret.

Naar g eller k staar foran i eller y i en betonet Stavelse, maa det læses ligedan som gj og kj. (I de ubetonede Stavelser er der skrevet gj og kj, hvor denne Udtale finder Sted). — gj skal egentlig have Lyden af et blødt g, sammensmeltet med j, men det udtales sædvanlig kun som j. I gjj er Lyden af g naturligvis stærkere. I kj lyder k meget blødt og ganske sammensmeltet med Lyden af j. Man maa altsaa ikke læse g-j eller k-j med adskilt Lyd, da en saadan Lyd ikke her finder Sted, undtagen i sammensatte Ord, som Slag-jærn, Kalk-jord.

Forkortninger.

- a - a. Betegner at Præsens og Imperfektum have „a“ i Endelsen.
- aab. aabent, med Hensyn til Udtalen.
- acc. Akkusativ.
- adj. Adjektiv, Egenkabsord.
- adv. Adverbium.
- Ag. Agerøhus (Stift).
- alm. almindeligt.
- Ang. Angelsächsis.
- B. Bergens (Stift).
- bst. F. den bestemte Form.
- comp. Komparativ.
- conj. Konjunktion, Bindeord.
- Dial. Dialekter, Bygdemaal.
- e - de. Præsens har „e“, og Imperf. har „de“ i Endelsen. Ved „e - te“ angives, at Imperf. ender paa -te. Ved „e - e“ er betegnet, at Roden allerede ender med b eller t, og at der altsaa ikke tilføies noget nyt b eller t i Imperfektum.
- Eng. Engelsk.
- f. femininum, Hunkjønnsord.
- fl. Fleertal. — fl. flere.
- Gbr. Gulbrandsdalen.
- G. N. Gammel Norst.
- Gram. Grammatikken.
- Hall. Hallingdal.
- Harb. Harbanger (i B. Stift).
- Hedm. Hedemarken.
- Helg. Helgeland, Norrland.
- Holl. Hollandsk.
- Imp. (ipl.), Imperfektum.
- Jndr. Jndrøen (i Tr. Stift).
- Jel. Jølandsk.
- Jf. Jernfør, sammenlign.
- Jæd. Jæberen (i Kr. Stift).
- Kr. Kristiansands (Stift).
- m. masculinum, Hantjønnsord.
- n. neutrum, Inteltjønnsord.
- Namb. Nambdalen (i Tr. Stift).
- N. Berg. Nordre Bergenshuus Amt, eller oftere: den nordlige Deel af Bergens Stift.
- Ndm. Nordmør (i Tr. Stift).
- Nfj. Nordfjord (i B. Stift).
- Nbl. Nordbordrelehn (ved Bergen).
- part. participium.
- pl. pluralis, Fleertal.
- pron. Pronomen.
- præp. Præposition, Forholdsord.
- r (ved Fleertal) betegner, at r tilføies i nogle Dialekter, f. Ex. „Elsa, r“; b. e. deels Elsa, deels Elvar.
- Rbg. Raabydelaget.
- Sdm. Søndmør (i B. Stift).
- Sfj. Søndfjord.
- Sbl. Sønbordrelehn.
- St. Steber, Egne.
- Stav. Stavanger (Amt).
- Subst. Substantiv, Navneord. (Betegnes ellers ved m. f. og n.).
- Ev. Evenst.
- Sæt. Sætersdalen (i Kr. Stift).
- L. Lydsk.
- Tell. Tellmarken.
- Tr. Trensøbjems (Stift).
- ubst. F. den ubestemte Form.
- v. verbum, Gjæringsord. — v. a. verbum activum (med Objekt). v. n. verbum neutrum (uden Objekt).
- Vald. Valders (i Ag. Stift).
- Drk. Drkedalen (i Tr. Stift).
- Dsterd. Dsterdalen.

— betegner, at Ordet svarer til, eller betyder det samme som følgende.
 :, og a: det er, det betyder.
 ' betegner deels at en Lyd mangler, deels at den foregaaende Stavelse har en stærk Betoning.

Figuren „æ“ svarer til Dansk aa og Evenst å. Dersom man i et Skrift vil ansøre noget af de Ord, som her ere skrevne med æ, behøver man kun at sætte aa eller å istedetfor samme. I dette Tilfælde kunde man ogsaa ubelabe de Bindebeteg, Arostrofer og Parentheser, som ere indstøbte i selve Ordene.

A.

a, adv. nok, vel, rigtignok. Bruges meget i Lellemarken. Han have a vore bær (∴ han har nok været her). Eg tenker a bær (∴ jeg tænker nok det; det er vel Tilfældet, tænker jeg). Jf. rett. — Daa: dog, alligevel; f. Ex. Ne fann dei a (vi fandt dem alligevel).

a, for av (af), see av.

a, hende, hun; — see henne.

(aa sættes imellem a og b).

aballe, f. avballeq. — **ab**de, f. all.

Abel (Abl), m. Kjerne-Bed; den indre og fastere Bed i Naaletrærne; modsat: Hta, Hjetta. Bruges i B. og Tr. Stift i Formerne: Abel (Nfj.), Nil (Ebm.), Al (mest alm.). Søndensjelds bedder det: Malm. Al, paa Helgeland, betyder ogsaa Flammeved i Birt; ellers kaldet Rikka el. Rir. (Egentlig Kjernen eller den bedste Deel).

abelgod (algo), adj. om Trær, som indeholde megen Abelveb.

Abelvid (Ailvid, Alve), m. Nalmsved, Kjerneved. Ligesaa: Alfura (Abelfure), Al-rimbr, Alstopp o. fl.

Aftan (Afta, Afta), m. 1) Eftermidtdag (Aften i uboiget Betjødning). Kun søndensjelds og i Formen: Afta. Hertil: Afta-fia (for Aftansida) og Aftasvæl (for Aftansværd). 2) Høitidsaften, Dagen forud for en Hellig dag. Jol-aftan'en (Hæd.), Julafta (mest alm.), Juleaften. Kristsjuncæfta (Hall.), Pinitseften. Gam. Norst: aitan (og estan).

Ag, n. Bølgegang, Søgang. (Sogn). **aga**, v. n. rave, bælde til forskjellige Steder. Ejelden, f. raga, laga.

aga, v. a. (a-a), ave, tugte. Jøl. aga.

agaleg, adj. og adv. frygtelig, forfærbelig. De va saa agale stogt (Sæb. Dalerne, Lister). Jf. øgeleg.

agelaus (el. agalaus), adj. selvraadig, avløs; ogsaa: vild, overgiven, ubesindig. Heraf Ageløysa, f. der ligesom flere lignende Ord ogsaa anvendes paa Personer; saaledes i søndre Berg.: Han æ ei Agaløysa ∴ han er en overgiven Krabat.

Agg, n. Uro i Sindet, Angstelse; Rag, Værgrelse. Tr. Stift, Gulbbr., Sogn o. fl. (Sv. agg, Rag). Jf. Uggr og eggja.

agga, v. a. nage, angste, forurolige. (Ejelden).

Agje (Aje, Age, Aga, Agaa), m. 1) Frygt, Ræbse. (Ejelden). Et Aga Ber (Abl.): et strækkelt Ber. Jf. agaleg. 2) Arbejdesbed: Værfrygt, Undseelse, Respekt for En. Det ba ingen Agje for'an ∴ de have ingen Respekt for ham. Hedder i de nordl. D. Øgje; jf. Vagje. — 2) Ave, Tugt, Orden. Alm. (Jøl. agi; Sv. aga, f.).

Agn, n. Måling, Løffemåb, Især til Fisk (jf. Nat, Etl). Jøl. og Sv. agn. Heraf eana. Agnløysa, f. Mangel paa Agn. Agnsild, f. særst Sild til Måling.

Agn, f. Første paa Korn, f. Dan. **Agner** (Agne), fl. f. Avner. Rogle St. ogsaa i Gentel: Agne, f.; i Tell. Ogn, fl. Agnir, (Jøl. ogn, agnir). — **Agnesbing**, m. (i Sogn: Agnabrit, f.), et Rum for Avnerne i Kæden.

Agnestei, n. et Slags Prubesmykke, som ligner en Mynt eller Medalje, forsynet med Kjæde og Løvværd. Agnestei bruges i Sogn og Abl.; i Ebm. hedder det Angstei; i Tell. Agnostfi. Ordet forklares af det latinske Agnus Dei (∴ Guds Lam) og skal have sin Grund i Præget paa en gammel Mynt.

Agneta, f. Dørred (= Aure). Helg. og nordre Trondhjems Amt. I Randsalen

- skal det betegne en egen Art Dyrred, som kun findes i først Band. Formod. af Agn og eta, v. a.
- Agnhald**, n. Sæge paa en Fiskefrog, bestemt til at holde Madningen fast. S. Agnor.
- Agnor**, (oo), f. Sæge, tilbagevendt Epids paa Eiden af Fiskefroge og lianende Redskaber. Mest brug. i Tr. Stift. I Guldb. Angmor. — Genstændig er: Solvor (Tell.) og Agnhald (B. Stift). S. N. agnor (ff. or el. ör, som betyder: Pils).
- agnut** (agnette), adj. avnet, suldaflyner.
- Ag**, f. 1) Agt, Dyrkerfombed. 2) Tilfyn, især Kvægets Fodring og Pleie. (= Sti, Stulling, Ambætting). Dæ Ag'ta so give Mag'ta (Edm.): det er Fodret som giver Styrken, god Fodring gjør triveligt Kvæg.
- agta**, v. a. (a-a), 1) vogte, tage i Agt. (Ev. akta). agta seg, vogte sig. agta Badn'e (Nbl.): vogt Barnet! — 2) see til, have Opsyn med (Jøl. agta). Tell. og fl. I Arbejdesbed: pleie Kreaturene med Foder til bestemte Tider. Edm. Guldb. Tr. Stift. Ellers: stia, stobna, ambætta (B. Stift), stulla, stubra, etla (Kr. Stift), stelle, stille, vakte (Ag. Stift). — 3) agte, ændse, støtte om. Agta da infie (Berg.): ænds det ikke. Dgslaa: agte, sætte Priis paa, have Agtelse for. (Ejelden).
- agtande** (-s), adj. 1) guldig, efterrettelig. Da va ikke agtandes, o: det var ikke at rette sig efter. — 2) om Personer: agtverdig, som man bør agte. Ein agtanbes Diann o: en drav, paalidelig Mand.
- Agtrar-beie**, f. Kvindfolk som røgte og fødret Kvæget. Edm. og fl.
- Agtrar-mund**, n. den Lid da Kvæget skal have Foder. Tr. Stift.
- agtig**, adj. omhyggelig, agtsom. I Tell. og tig; nogle St. påslug.
- ailet** (i Sæt.), f. anderleis.
- aire**, f. andre. — airesta, f. anderstabe.
- afa**, v. a. (æf; of [l. oof]; ekje, el. ikje; — bog ogsaa svagt: a-a), 1) flytte, bevæge, stybe fremad; især om en ubevægelig Flytning af tunge Sager. Jøl. aka. — aka ein Stein. Han of seg upp aat Beggen (Hærb.). I Eogn: ofa (aab. o); ff. toffa. — 2) fjøre (især paa Støbe). Hall. Valb. Dsteb. — 3) stride paa Kjalke. Ag. Stift. Ellers: renna (Tr.), streia, sigla (B. Stift), løypa, stri'a (Kr.). Hæraf: Afar, m. Afking, f. Afekaffe, Afeføre o. fl.
- Af-bende**, n. Nagle i en Støbe. (Eogn). S. Stavband.
- Af-tre**, n. Stang, Rjæp, boormet tunge Sager flyttes tilside. Ellers: Baag, Frut.
- Afian** (atten), f. attan.
- Afkeleie** (fremmedt Ord), i Hærb. Eng. Manunkel; i Edm. Afande (Nymphæa).
- Affjer**, f. Antjer.
- AfKjert**, adv. forkeert, ubeleiligt, hinderligt. Indre Eogn. Uvis Oprindelse.
- Afs**, n. (fl. OfS), Ar. Hæraf: efka, Efsing, aveffa, storeff o. fl.
- Afsl** (Afsl), f. (Jøl. Afslar), 1) Arel, Skulder (= Hærb). Mange Steder: Ofsl. (Jøl. öxl). — 2) en Biergknoib, Forbøining paa en Fjeldside. Drf. o. fl.
- afsla**, v. a. (a-a), 1) tage paa sig, løfte op paa Skuldrene. Tr. Stift (Jøl. axla). 2) afsla seg: trække paa Skuldrene. Nbl. (Ev. axla sig).
- Al**, m. see Adel og Ar.
- Al**, f. f. Aln.
- Al**, n. Dypfostning (af ala); ogsaa: ungt Kvæg, som skal opfores (= Elde, Alf).
- ala** (ale, aalaa), v. a. (æl'; ol; ale), 1) nære, søde, opfores. Næsten alm. (S. N. ala). Supin. hedder ogsaa: ile, med aab. i (Edm. og fl.), ele og æle (Tr. Stift). 2) avle, faae Afkom. Tr. Stift. Dæm ol inga Bonn o: de sit ikke Børn. (Drf.). ala til (ale te), opfores, lægge til. ala upp, opdrage. (Hertil: Uppal, uppalen).
- alande**, adj. som forisener at opfores.
- alast**, (alast), v. n. (ælst; olst; alest, el. alest), formeres, vore til (om Dyr).
- Albog**, f. Dboaje. — Albork, f. Alm.
- alda**, v. n. hange ved, vedvare. I Eogn om en Svadom eller Skæbe. Han ba faatt eit Wein; so vil alda han, ma han live (han har faaet et Wein, som vil hange ved ham, saalænge han lever). I Sbl. hedder det: elda. Maa see egentlig: ulme, som Jib. (Sf. Jøl. elda).
- Alba**, f. 1. Bølge (Helt om de store og langsomt fremskrivende Havbølger). S. Berg. og Nordlandene. I nordre Tr. Oll', Olla (for Olla). Jøl. alda. Jf. Lungalda, Baag, Baara. Hertil: Albedal (Albal), m. Rummet imellem to Bølger (= Baaredal). Selg. Aldetopp, m. Bølgetop.
- Alba**, f. 2. Træfrugter, Hævfrugter, (Væbler, Kirsebær). Hærb. (Jølandsk aldin, n.) — Hertil: Albegar (Albu-gar), m. Frugthave (Jøl. aldingårdr). Albehagje, m. b. samme. Albetre (Albutre), n. Frugttre. Gram. S. 190.

Alber (Alb'r), m. **Alber**, **Albe**.
albra, adj. aldrende. Jsl. aldradr.
aldrast, v. æltes, blive gammel.
albre (el. aldri, for aldrigje), adv. al-
 drig, ingensinde. **Hebber** ogsaa: **alder**,
ælder (Ag.), **alli** (Rbg. Tsl.), **al-**
ler, **alle**. — G. N. **aldrei**, **aldrigi**. I
 Forbindelse med **so** (saa) anvendes Or-
 det paa en egen Maade; f. Er. **albre**
 so lte, o: nok saa lidet, endog det
 allerminste. Um da va **albre** so godt:
 hvor godt det endog var. I nogle
 Dial. sættes: **albre** so — i en egen
 Forbindelse med en følgende Sætning, f.
 Er. D'æ **albre** so, du minfa o: det er al-
 drig saa at det jo bliver mindre; el. det
 bliver sædvanlig mindre.
albrug, adj. noget gammel, til Aars.
 Ogsaa: **albrig** og **albra**.
alein, f. anderleis.
alen, part. næret, opfostret. væl **alen**,
 vel næret, fed, folbig. **Hebber** ogsaa:
ifen, med aab. i (Edm.), **elen** og **ælen**
 (tilbeels i Er. Stift).
Alfura, f. Abel.
Alhelmys, f. Helgamys.
Alka, f. Alte, en Søfugl (Alca Pica).
 — **Alke** kaldes ogsaa en fastnaglet
 Klobs som tjener til Hønge eller Arel-
 punkt paa Døre, Slagborde og bes-
 lige. Edm.
all', adj. 1) al, beel (i alm. Betybn.).
 I all D.:g: bele denne Dag. I alt
 Ar: bele dette Aar. 2) tilendebragt,
 fættet; ubrugt, forødet, som det er
 forbi med. Aar Sumaren æ all (Hj.).
 Penganne vart alle (B. Stift). — Naar
 Ordet bruges om Personer, betegner
 det: a) affælbig, som har tabt sine
 Kræfter. Edm. b) udmattet, træt,
 afkræftet. Guldb. c) bød; omkom-
 men. Nbl. (Sv. all). Han hadde
 so nær vorte all (Nbl.): han var nær
 ved Døden. Ordet har flere afvigende
 Former; saaledes femin. oll'e (B. St.).
 Fl. neut. olle og oll, f. Er. olle try
 Bonn'a. (Edm. Sogn). Dativ (i n.
 og pl.) ollæ (Edm.); f. Er. Høre
 ollæ for Alvor, med Alle, uigenkæl-
 belig. Næ ollæ gobaa (Nf.); med
 al Magelighed, meget let. Mærkelig
 er Talemaaden; all'er um se (Edm.)
 o: ganske nedbyttet, albeles under Vand
 (maaftee: Sæ). Fl. alle hedder: **able**
 (Sogn o. fl.), **abbe** (Sæ.), **ælle**
 (Gbr. og fl.).
alleleis (for alleleides), adv. paa alle
 Maader. **Hebber**: **allelein** (o: alle
 Leidenne) i Hall. og Balb.
aller (alkr), ved Superlativer, f. Er. al-

lermest (som i Dansk). **Hebber** almin-
 deligt: **alle**; i Stavanger Amt: **allra**;
 i Sæ. **alldre**; i Er. Stift: **all**. Jsl.
 og Sv. **allra** (gen. plur. af all).
allestade, adv. allestedes (Nfj. Edm.).
Ellers: **allestæ** (i Sæ. adbestæ'),
alsta', **ælstæ'**, **alstæs** og **allestan**
 (for: alle Stadenne). Ogsaa: **ollæ-**
stodæ og **ollæstæ** (Edm. for: ollum
 stodum).
alletide, **altid** (Nfj. Edm.). **Ellers**:
altri(d), **altide** og **altien** (for: alle
 Tidene).
alli, f. albre. — **allra**, f. aller.
all-saman, bruges kun i Neutrum: **alt-**
sama (altsammen), og i Pl. hvor det
 tilbeels hedder: **allesamne**. I Neutr.
 undertiden: **ollesomæ**, med aab. o.
 (Nbl. Edm.).
Alm, m. Alm (Træ). I Rbg. **hebber**
 det: **Alm**. — **Almbork** (Albork), m.
Almebart. — **Almlaur** (Alau), n. Al-
 melelv.
Almann-veg, v. Alfawei. Tsl. Drfb.
 og fl. See Almenning.
Almann-vidd(i), Fjeldstrækning, som ikke
 tilhører nogen Entelmaab. Tsl.
alment, f. alment.
Aln, f. en Alen. **Hebber** i Sogn og
 søndre Berg. Al; nogle St. Aln. —
 Jsl. **aln**. Ang. **eln**.
alra, f. aller. — **Alstot**, f. Alv.
alsta(d), f. allestade. — **Alstein**, f. Alv.
alt, adv. 1) med for, som i Dansk; f.
 Er. alt for stort. 2) allerede. Han æ
 alt tomen. I denne Betybning bruges
 ogsaa: **allereide**, men sjelden. 3) lige,
 indtil; f. Er. alt bit; alt til i Dag.
 4) altid; efterhaanden. Da vert alt
 større æ større. 5) saalænge, imedens.
 Alt mæ han æ her. 6) saafremt, hvis
 nogensinde. Alt han æ her, so mæ han
 finnast (B. Stift).
alt-eit, bruges i nordre Berg. i Betybn.
 tilpas, vel fortjent. Da va alteit at
 bet. Som Udtryk af Villie over, at
 En forsmaaer noget, som man tilbyder
 ham, bruges 'ellers i Edm.: **altreinst!**
 (alt ær eins?); i Sogn bruges i samme
 Tilfælde Udtrykket: **lifr so æ!**
Alting bruges sædvanlig for: **Alt** (sub-
 stantivt).
altstodt, og **altfort**, adv. flebse, uop-
 borlig. Rbg. Tsl. (Ellers: **iamt**,
støbt, i cino, o. fl.).
Alv, m. en Alf, Sfovaand. **Mest** bru-
 geligt i de nordlige Egne; nogle St.
 Alv. Jsl. **alfr**. Ang. **elf**.
Alveblæstr, m. f. Alvgust.
Alv-eld, m. 1) en vis Substygdom, som

- ligner Fnat. Balberø. (Udtales Hlo-eld). 2) Skab og Saar paa Hornkoaget. Nordre Berg. og Edm. (Samme Betydning. har Jsl. alfabruni).
- August**, f. en Sygdom, som ytrer sig ved meget smaa Plegner eller Finner paa Huden, og som forstum troedes forarsaget af Alfernes Pust eller Ande. B. Etist. Hedder ogsaa: Trollblæster (Helg.), Elvøld (Vald.). Jf. Guff.
- Ålvæver (Ålvævr)**, f. en vis Mosart (Trosske-Lav, Peltigera aphthosa), som har været anvendt til fordrive Ål-gust. J Sogn: Elvæver, og i Indr. Ålvævr.
- Ålvsot (Ålfsot)**, n. 1) Been-Ebber, et Slags Bylber, som forarsages af Beenstade. Ebl. (Elers: Fliisma, Frisma). 2) et Slags Bræt eller Skabe indvendig i Lemmerne paa Dyr, hvilket man forstum troede forarsaget af Ålfens Skub. Efl. Edm. — Paa Helg. Dvergskot.
- Ålvsot-bein**, n. fine naaleformede Been, som undertiden findes affondrede i Dyrenes Kjøb. Voss.
- Am** (langt a), n. Gnibning, et Saar frembragt ved Gniben. Sogn. (= Gnag, Nagg).
- ama**, v. a. 1. (a - a), gnibe, flure, saare ved Gnibning. Sogn. (= nuggja, flura).
- ama**, v. a. 2. (a - a), drive, anstrenge, opbyde, sætte i Bevægelse. (Mange Steder, men ikke meget brugeligt).
- ama seg**, anstrenge sig, gjøre sig Noie, udmatte sig. (Ebl. Hard. Vald. Vst.).
- ama upp ein**, holde En idelig til Arbeide. (Hard.).
- ama te**, **ama vær ein**, skynde paa En, faae ham til at gjøre sig Flid. (Tell.). Jf. anna, masa, naukra, trøyta.
- ama**, v. a. 3. (a - a), amme, opamme.
- Ama**, f. Amme; Barnepig.
- Ambar**, m. Spand, Vælkspand, forsynet med Laag og sæbvanlig med Hans paa Laaget. Næsten almindeligt (i Dall), men hebbet i Hard. Embar, og i Ag. Stift: Embær (hvilket i Østerr. betegner et Spand med tun eet Dre). Sv. åmbar. Ang. amber.
- Ambo**, m. Redskaber. Værktøi. (B. Stift, Ghr. Ndm. o. fl.). J Sogn ogsaa: Sambo, og Sandbogge (i Efl. Andbog, est. Sentens Hølebog). Jsl. ambod, n. Gam. Sv. ambud, andbud.
- ambætta**, v. n. fyste i Huset; især fodre og malte Køerne. Nhl. Sogn. See embætta.
- Ambætte**, f. Embætte.
- amla**, v. n. (a - a), arbejde, flæbe, anstrenge sig med noget (især uden Held). Nhl.
- Amling**, f. Slæb, Anstængelse (især frugtøslø).
- ampast**, v. n. (med: mæ), være besværet, have Noie med noget.
- Ampe**, m. Bevæer, Ustelligbed; noget som man er bunden til, eller som man idelig maa see til og føle med, — især smaa Børn. So heve Ampe, siges om en Kone, som har et spædt Barn. Næsten alm. (mangler i de nordligste Egne).
- ampe-bunden** (bunda, f.), adj. som har et Barn at pleie.
- ampelaus**, adj. fri, ubindret; som ikke har Børn at pleie. Hras Ampeløysa, f.
- amper** (læs amp'r), adj. 1. 1) vanskelig, som volder Noie eller kræver ideligt Tilsyn (om Børn). Ag. Stift. Egsaa: vrangvillig, egenindig, som sætter sig imod Andres Viltie. Guldr. Ndm. — 2) stolt, overmøbig. Sogn. — 3) i neutr. ampert: net, kunstigt, behændigt. Fosen, Indersøen. Jf. meint, fløgt.
- amper** (amp'r), adj. 2. skarp, bitter af Smag. Sogn. — Sv. amper. Jsl. spr. J danske Dial. hamper.
- ampesam**, adj. om Børn: vølsig, vanskelig, som kræver ideligt Tilsyn.
- and**, en Partikel, som betyder: imod, — bruges kun i Sammensætning; f. nedenfor.
- And**, f. 1) Ande, Andebræt. Kun nogle St. i Talemaaber som: drage And'a, halde And'a. Elers Ande. 2) And, Sjæl; f. Er. et vondt And. Jsl. and. Sv. ande.
- And** (Fugl), f. And.
- anda**, v. n. (a - a), aande, drage Ande. — anda paa, beaande.
- Andadrætt**, m. og Andadrag, n. Andebræt. (Jsl. andadrætt).
- andast**, v. om Døende: ubaande, opgve Anden. (Mindre omfattende end det gamle andast o: doe). Jf. selast.
- Andataf**, n. Stønnen, besværligt Andebræt (i Sygdom). Edm.
- andbært**, adj. n. om den Tilstand i Lufsten, at Anden eller Udbuntningen viser sig tydelig som en Røg eller Laage. Indersøen.
- Ande**, m. Ande. (Jsl. andi). Vind: ande, et svagt Vindpust.
- anderes** (ee), adv. bagvendt, forkeert. Voss. Jf. andhæret, og Andere.

- anderleis** (for andreleides), adv. anderledes. Hedder ellers: andeleis (mest alm.), ansleis (Trondhj.), areleis' for adreleides (Nbl. og fl.), arleis (Voss), aleis (Romsd.), ailei, aileis (Sot.), auleis (Melbalen), andelein for andre Leidenne (Guldb. r.), arelein (Hall.), alein (Hall. Vald.). S. annan.
- anderfinne** (eller andresfinne), til andre Eder, en anden Gang. Nordre Berg. I Eat. atresfinne.
- anderstade** (andre Stade), andensteds. Hedder ellers: andrestae, aresta; i Eat. airesstae; i Edm. aurastodae, og aurastae (for odrum stodum).
- andfares**, adv. efter Rab, i uafbrudt Orden, saaledes at man ikke gaar noget forbi. Søndre Berg. Ellers: ette rab, ette rose (Edm.), fyre toart (Tr.).
- andfotta** (e), v. a. vende imod hinanden, sætte i omvendt Stilling. Tell. See folg.
- andfottes**, adv. 1) imod hinanden, i modvendt Stilling (saaledes at den Enes Fødder vende til samme Kant som den Andens Hoved). Alm. i R. og Tr. Stift; seldnere i Tr. og Ag. — I Gbr. motfettes. 2) med Fødderne foran, bagvendt. Harb.
- andgyglast**, v. (med mæ), trætte med En, tviste, gære Modsigelser. Ebl. Nbl. Helg. (Jæl. andgyglast).
- andhæres**, adv. imod Haarene (som naar man stryger over et Dyr bagfra). Tell. Jæl. andhæris, af Haar. (Det foranførte anderes synes at være et andet Ord).
- Andlaar**, n. Dødsstund, de sidste Andedræt. Han laag i Andlaara (dat. pl.). R. Stift. G. N. andlát, aflåta, tabe.
- Andlit** (Anleet), n. Ansigt. Søndre Berg. Rbg. Tell. og Dylandene. I Harb. ved Omsætning: Alnit. Jæl. andlit. Ang. andvilit.
- Andlitslag**, n. Ansigtstræk. Tell.
- andløgd**, adj. fuld af Patter. Guldb. andløggen, adj. 1) besværlig af Udseende, pudserlig, latterlig. Elster. Dalerne (ubt. andleien). 2) lattermild, tilbøjelig til at lee; ogsaa om En, som ser forvirket og forlegen ud. Jndre Soan (ubt. andloggen). Af lægja, loq.
- Andmarkje** (Ammarkje, Ammarkje), m. Kvæg, Kreature; iær Storfæ, Køer. Edm. Nffj. Efl. Ebl. Rvf. — Er det fulde maafee egentlig betegne en enkelt Wands Kvæg og hentyde paa dettes særegne Mærke (Mark, n.).
- andmott** (oo), adj. staaandet, som stæner eller puster stærkt af Udmattelse.
- Østreb. Edm.** (Vcl egentlig: andmob).
- Andnegle** (Annegle), fl. Revner i Huden ved Nealerødderne. Egan. Eflj. og fl. Maafee egentlig: Angnegler. Det Angelsachsiste angnægl (Eng. og-nail) har en lignende Betydning.
- Andnes** (Annes), n. Næs ved Ethen eller Mundingen af en Fjord. Nbl. (Jæl. andnes).
- Andov** (oo), n. 1) bet at man roer imod Vinden, for at Vaaben ikke skal drive. (S. andvøva). 2) Uro, Nøie, Travlfed. Nordre Berg. Edm.
- andpusten** (noale St. andpust), adj. staaandet af Udmattelse. Jf. blæft.
- andre** (are, aire), s. annan.
- Andror** (noale St. Andro), m. Mødvind for Roende; bet at man maa roe imod Vinden. (B. og Tr. Stift). Jæl. andrødr.
- Andskap**, n. Ansigtets Form eller Eksempel. Edm. Bruges kun i dat. plur. f. Tr. Han æ like Far'a i Anskopaa (aab. o).
- Andsløku**, f. b. f. s. Anblaar. Forældet i Tell.
- andsloppen**, adj. aandeløs, særbig at tabe Anden. Han hadde sprungje, so han va reint andsløppen. Voss. Harb.
- Andsvom** (Ansrom), n. i Fisserbaadene: bet Rum, hvori Køerskarlene roe for at holde Vaaben stille under Fisseriet. Edm. Synes beslegtet med andvøva.
- andsværd** (ansværd), adj. som ikke faar sove i rette Tid. Hall. (= rangsværd).
- andsoles**, adv. imod Solen, d. e. fra Høire til Venstre. Tell. (Jæl. andsælis). Ellers rangsoles.
- andtept** (teft), adj. plaget af Snue (eller Tilstøvning i Manderetstaberne). Guldb. (Eg. andtæppi). Jf. teppa.
- anduga** (aab. u), v. n. (a — a), anke paa, eller anastes for. Efl.
- Andvarp**, n. Suk. (Nbl. og fl.).
- andvarpa**, v. n. suffice. (Nbl. Harb. Ralbers). Jæl. andvarpa.
- Andveg**, m. Pant ved Bagvægen i en Stue, inderste Bænk. Nbl. Voss og fl. (dog næsten forældet). Jæl. andvegr.
- Andver** (Annveer), n. Mødvind, Væger, som man har imod sig paa en Reise. Helg. (G. N. andvidri).
- Andvid** (Anve), m. Rindninger eller Krumninger indvendig i et Træ, hvorved samme bliver vanskelligt at høve eller tilfjære. Nordre Berg.
- andvib(a)**, og **andvidd**, adj. vrebet

tværvoret (om Træ). Sogn. Ellers motvibb.

Andvind (Annvinn), m. Nordvind. (Helg.).

Andvoka (aab. o), f. Søvnløshed, lang Vaagen. Sogn. Nbl. I Tell. Andvoku. (Isl. andvaka).

Andøra, f. i Hard. om En, som bærer sig klodset eller forkeert ad. Jf. anderes, og Isl. óndverðr.

andøva, v. n. (e-de), 1) om Fisserne: roe imod Vinden eller Strømmen for at holde Vaaden stadig paa samme Sted. Alm. i B. og Kr. Stift. Isl. andæfa, andhæfa. Jf. hova. 2) uegentl. have travlt, være spjelsat. Jf. Andov og Andstrøm.

anga, v. n. (a-a), 1) lugte, give Lugt af sig (som Blomster). 2) lugte til noget. Mest i B. Stift, og oftest i Formen: aanga (s. Angje). Isl. ánga, dúfte.

Anger (Angr, Ang'r), m. Anger. **angerfam**, adj. angerfuld, fortrydelig. Tr. Stift. Ellers: angerfull og angren.

Angje (Angje), m. Lugt (især bebagelig), Duft, Vellugt. Alm. vestensjæls. I B. Stift for det meste: Angje. (Isl. ángi. Sv. ånga, Damp). Jf. Lust, Dæm.

angleg, adj. bitter, fornærmelig (om Ord og Jittringer). Tell.

Angmor, f. Agnor.

ang-orig, adj. bibende, som bruger bitre, fornærmelige Ord. Tell.

angra, v. a. (a-a), angre, fortryde. (I B. Stift: aangra).

angren, adj. angerruld; ogsaa: ømsindet, som gjør sig Anger af smaa Ubeld.

Angrøme, n. Tranqbed, Indstrækning af Rummet (= Tranqrøme). Sæt. (Stamordet: ang, d. e. trang, synes at være tabt).

Angstei, f. Agnestei.

Ank, n. Bekymring, Uro i Sindet; ogsaa: Anger, Fortrydelse. (= Hugverk, Attelitt).

anka (a-a), v. n. (meb: paa), 1) ængstes, være bekymret (jf. ilbhugast, attelita); 2) angre, fortryde, være utilfreds med noget.

ankesull, adj. bekymret, ængstelig.

ankelaus, adj. tryg, rolig, ubekymret. —

ankelaust, adv. roligt, uden Frygt; oaf. upaaanket. **Ankelsøysa**, f. Frygbed.

Anker (rettere: Ansjer), n. 1) Anker til et Fartøi. I Hard. Affjer. (G. N. akkeri). — 2) Anker (Kar), en Trebledeels Lønde.

Anlet, f. Andlitt.

Anmarkje, f. Anmarkje.

ann, adj. 1) stræbsom, omhyggelig, iortig. (Trøndbj.). Han va saa ann paa dø: han bestræbte sig ivrigt derfor. (Inbr.). Hedder ogsaa ant (i Drkd.). E va so ant um dø: det var mig meget om at gjøre. 2) i Neutr. ant: nødvendig, magtpaaliggende; ogsaa: hastende, som maa stee strar. Dø va so ant um (Rdm.): det hastede meget. Dø litt saa ant um dø (Inbr.): det er ikke saa nødvendig. Isl. ann.

anna (e), v. n. og a. (a-a), haste, skynde, brude paa. Rbg. anna paa ein, paastrynde. anna seg, være flittig. Sæt. Ellers: onna (s. ama, masa). Hertil: annig, annsam, Dnn og fl.

anna, adj. n. (ved Ubelæelse af et andet Ord anvendt som conj.): 1) undtagen (ubelabt: enn). Alle anna me (o: alle undtagen vi). Altid anna um Kvælden (o: altid undtagen om Aftenen). 2) men, derimod (efter en Negtelse): Ein saag intje Gras sa intje Stog, anna da va bare Bergje paa alla Eide. B. Stift.

anna-kvart, hvort andet (s. nedenfor). **annan** (annen), adj. anden (i de almindelige Betvbn. som Modsatning til den første, den forrige, den samme, den sævnlige o. s. v.). Ordets Former ere meget forskellige; saaledes: a) masc. **annan** (Tr. Stift), **annin**, **annen** (mest alm.), **ann'**, **a'en** (forfortet), **onnor** (Sogn); egentl. **annar**, **ell**, **annarn**. (G. N. **annarr**. b) femin. **onnor** (søndre Berg.), **onna** (Sj. Edm. og fl.), **annor** (Stav.), **anna** (Rbg. Tr.). (G. N. **önnur**, **önnor**. c) neutr. **anna**. (G. N. **annat**. d) fleert. **andre** (mest alm.; eg. **annre**), **ann'r** (Tr.), **are** (søndre Berg. Hall. Vald.), **aire** (Sæt.). (G. N. **adrir**. e) bl. Form: **andre**, **are**. f) Dativ af Neutr. og fl. **auro** (Helg.), **auraa** (Edm. og fl.). (G. N. **ödru**, pl. **ödrum**. (Gram. § 102). — Talemaader: **Annan** Kvæld (eller: **anna-kvæld**, neutr.) o: imorgen Aften. **Önnor** Ratt, o: anden Nat, Ratten efter imorgen. **Önnor** Helg o: næste Helligdag efter den forstkommende. **Annin** Mandag o: paa Mandag otte Dage til. **Anna** Ar: næste Aar. **Anna** list til: lige saa meget til; dobbelt saa meget. Da vart anna Slag: det blev noget ganske andet. Dø va ikke anna til (Edm.): det var just tilpas, det skulde man netop

have gjort. (See anna ovenfor). — Andre Dagen: den anden Dag (lige-
 saa: andre Nat'ta, andre Aar'e o. s. v.).
 Da høve kvart auræ (Edm.): det ene passer til det andet. D'e mangt
 auro list (Helg.): der er mangt, som
 ligner et andet. auræstodæ: anden-
 steds, s. anderstade. Jf. anderleis, an-
 derfinne.

annan-kvor (i sem. onnor-kvor, n.
 annakvort), hver anden. (Jsl. ann-
 arrhvorr). S. kvor.

annast, adv. ellers. Han visste da vel,
 annast badd'iste han sagt da. Sogn,
 søndre Berg. Mere alm. ellers (bellest).
 Jsl. og Sv. annars.

annast, conj. inden, før, før. (Sønd-
 mør). D'e vert'e længe, annast han
 hjem'e. Annast han gjøre dæ, so va
 han vel hart nødd'e, o: naar han kunde
 bekomme sig dertil, da maatte Røden
 vist være stor.

annast, adj. (?) bruges i Drfb. i Tale-
 maaben: Han var annast mæ, o: han
 kom i en Bevægelse, han blev opstræmt,
 forstrækket. Jf. ann, adj. og anna, v.

Annegle, s. Abnegle.

annen, s. annan.

Annes, s. Abnes.

annig', adj. 1) flittig, arbeidsom, travl.
 2) skyndsom, tilførbig, som hastet med
 noget. Voss. Harb. Hall. — Ellers:
 onnig (Xell. Jæd. og fl.), endig
 (Edm.). Jf. anna, v. n.

annsam, adj. 1) flittig, travl; ogsaa me-
 get beskjæftiget, som har meget at ud-
 rette. Han va so annsam. (Hall. Vald.
 Guldb. og fl.). Eg ha dæ so ann-
 samt: jeg havde det saa travlt. (Kr.
 St.). 2) besværlig, vanskelig at komme
 tilrette med; ogsaa: egenindig, tvær,
 vranten. Guldb. Valbers.

Annsemd, s. Beskjæftigelse; Travlhed,
 mange Forretninger. Nbl. Sogn. Edm.
 Da va slik ei Annsemd paa han. D'e
 so maange Annsemdinne (Edm.): man
 har saa mange Ting at udrette.

Annseme, s. Omsorg, Omsbu. Drfb.

anpust, s. andpusten.

Ans, n. Omsærksomhed. gjeva Ans
 paa, lægge Mærke til. Guldb. o. fl.
 ansa, v. a. (a - a), andse, lægge Mærke
 til. (Jsl. ansa). I Edm. ogsaa:
 anslogte, hvis Oprindelse er uvis.

ans-imillom, af og til, en og anden
 Gang, leilighedsvis. Kr. Stift; i
 Nj. ansimilla. Vel egentlig: an-
 nars imillom (mellem andre Ting); Jf.
 besimillom.

Anskop, s. Anskaf.

ansleis, s. anderleis.

anslögte (andse), s. ansa.

Ansvorm, s. Androm.

ansværb, s. andsværb.

ant, nødvendig; travlt; hastende, s. ant.

anten, conj. enten. Hedder ogs. antan
 (Harb.), antin (Valb.), antjen (Drf-
 balen); ellers: enten og (nogle St.)
 entel. (Sv. antingen; i gam. Norsk:
 annat tveggja).

Anver, s. Andver.

Ap (langt a), n. Drillerie, Gjækkerie;
 ogsaa et Spil af Skæbnen, en Kasse
 af Skuffelser eller besunderlige Tilfælde.
 Berg. Stift. Kaldes ogsaa: Apert
 (Apri), n.

apa, v. a. og n. (a - a), 1) apa ette:
 efterade. (Ejelden). 2) drille, gjække,
 drive Gjæk med. (Jsl. apa). D'e
 alle so apa, o: inasen so stapa (Drb-
 sprog): Alle vil spotte, Ingen vil for-
 bedre. B. Stift og videre; i Drfb.
 apaa. — ape se(a) inn paa ein (Edm.):
 titte, udfordre En ved Drillerie.

apa (apaa), v. n. gaae tilbage. S.
 bopa.

Apall, m. (Nl. Apla, og Apallar),
 Abild, Ubletra (= Epletre). I Attre-
 Sogn: Apald; i Harb. Aple; deraf:
 Apla-blom Ubleblomster; Apla-gar
 Ublebave. Sv. apel. Jsl. apald.

aparta, og aparto (fremmede Drb), pp-
 perlig, udmærket.

apast, v. gjæktes, drille hinanden.

Apelkatt, m. 1) Abekat; ogs. Abe (som
 er lidet bekendt). 2) en Gjæk, Spot-
 tetugl; ogsaa en Efteraber, en Ude-
 gjæk.

apen, og apesam, adj. drillende, ubfor-
 brende, tilbøielig til Gjækkerie.

Apeskap, m. Gjækkerie, Narrestreger.
 apeslege, adv. underligt, besunderligt,
 som ved et Gjækkerie. Dæ gjæng'e so
 apesle til. Edm. See Ap.

Aple, s. Apall.

Ar, Jldsted, Arne; s. Ane.

Ar (for Arb), m. Plov (mindre og af
 simplere Indretning end de almindelige,
 især stiftet til Pløining i sletta Aær).
 Sogn, Voss, Harb. — Søndensfelds
 mest om Hoppeløve (Al, Abl). G.
 R. ardr.

ara (for arda), v. a. pløie med Ar;
 bypre.

ara seg (are se), passe, tage sig ud.
 (Edm. og nogle St. i Kr. Stift).
 Dæ ara se godt, o: det seer ganske vak-
 kert ud.

Araas, m. Plovaas, den Deel af Plo-
 ven, hvori Drættet eller Skaglerne sæ-

sted. Edm. og fl. (hvor berimod Ar er ubekjendt).

Arbeid (Arbei), n. Arbeide. Den gamle Form **Arvid** (G. N. arvidi. Gam. Sv. arvode), er ikke funden i Dialekterne. **arbeide** (arbeia), v. n. (e-de), arbeide. **arbeidsam**, adj. 1) arbeidsom (i Nbl. arbeidsleg). 2) n. (arbeidsamt), nøisomt, som udtræver meget Arbeide. **Arbeids-aufse**, m. forsøgt Arbeide; Nøie som ikke er nødvendig eller som ved en bedre Orden kunde undgaaes. **Rordre Berg**.

arbeidsfær, adj. istand til at arbeide. **Arbeidsløysa**, f. Mangel paa Arbeide. **Arbeids-ykt**, f. Arbeidsstund (imellem to Maaltider).

Ar-bytt, f. Ploobytte, saa dybt som Ploven sædvanlig gaaer. Edm.

Are, m. Drn. Edm. (Jsl. ori. — G. L. aro). **Arefjør**, f. Drnefjæder. **Arereid**, n. Drnerede. **Areveing**, m. Drnevinge. **Ar'ungje**, m. Drneunge. **are** (: andre), f. annan. **arelets**, f. anderlet.

arg, adj. 1) ærgerlig, fortrydelig, vreb (Ar. Stift). Dgsaa: vranten, i ondt Lune. **Ag**. Stift (hvor det ofte hedder: ærg, og ærj). Heraf: erga, Ergelse. — 2) slem, fortrædelig; fuul, oplagt til at gjøre Fortræd. B. Stift.

arga, v. a. brille, ærgere: see erga.

argeleg, adj. slem, fortrædelig. Ar. Stift. **Ark**, f. 1. Udbygning paa Siden af et Laa, forsynet med et Rindue.

Ark, f. 2. Ark (Papir). Nogle St. neutr. med Fleertal: Ørf. (Sæt.).

Arm, m. Arm. Hertil: **Armeslit** (aab. i), n. Arbeide, som angår Arment. **armsliten**, adj. svækket i Armene. **armesterk**, adj. armstærk: modsat: **armeveif**.

arm, adj. 1) paa, kraftløs, afmægtig (Ar. og Ag. Stift). Han va saa arm, at'an orka 'tje gange (Tell.). 2) mager, ubmagret, forsuldet (om Dyr). **Søndre Berg**. 3) arm, fattig. (Sjelden). Jsl. armr.

arma, v. a. svække, afkræfte. (Jf. ut-arma).

armast, v. n. 1) svækkes, tabe Kræfterne; 2) ubmagres, blive mager.

Armbyst, (n.?) et Slags aammelbaas Eubue. Guldbr. I Helg. **Sar-bytt**. (Paa et andet Sted skal det hedde: **Armbysse**). — Jsl. **armbrysti**, som forklares af et latinff. Ord (arcubalista).

Arming (Armingje), m. en Staffel, En som ikke har Kræfter.

Armod (Armo), f. 1) Svagbed, Banmagt (Ar. Stift); f. arm. 2) Armod, Fattigdom. — **Enbelsen** og (ifse mod) forekommer ofte i andre Sprog, men findes her neppe i flere Ord end dette. **armodsamt**, ad'. n. fattigt, ufelt.

Art, f. Natur; naturligt Anlæg. (Jsl. ori). Jf. Banart.

Arv, m. Arv, Arveløb. Heraf: **erva**, Erving, Erve. — **arvelaus**, adj. arveløs. **Arve-lut**, m. Arveløb.

Arve, m. Fuglegræs (Alsine media). **Hard**. og fl. **Ellers**: **Vassarv** (meff alm.), **Blautarv** (Drfd.).

Arveld, f. Drvelb.

As (langt a), n. 1) Storm, Uveir; stærk Bevægelse i Luften eller Sphærene. Drfd.

— 2) Støt, Uro, Lummel. Nbl. Helg. **asa**, v. n. storme, rase; ogsaa: **støie**, gjøre Larm. Nbl. Sj. Jf. **Åser**, **æsa**, **øsa** og (adj.) **øs**.

Asall, m. **Arelbær-Træ** (Sorbus Aria). **Nogle Steder**: **Sasall** (Tell. Edm. **Romerjæ**).

Åst, f. (nogle Steder: m.), **Åst** (Træ). Jsl. askr, m.

Åst, m. 1) en Åste. (Busterud og fl.). **Ellers Østja**. I Tell. er Åst en rund Åste, og Østje en mere langagtig. I **Østerd.** er Åst d. f. f. **Laup** eller **Lina**. — 2) **Rov**, **Rande**, især et lidet Trækar til Smer eller Lst. **Andre Sogn**. **Ellers** et Kar, hvori Mælk opsættes for at løbe sammen (= **Kolla**, **Ringja**). Sj. **Åttre Soan**, **Vald**. — Jsl. askr.

Åstje, m. (fl. Åsta), et Maal som holder en Tjendebel af en Tønde. (Jf. **Mæle**). **Nofs**. Det Tjendemaal, hvorefter den reagnes, er større end den almindelige Tønde, da denne kun holder ni Åster.

afkræft, v. n. avse, opværes, føle Afsty i høi Grad. Edm. I Sogn: **istkræft**. I Nbl. siges **æstera** om at pttre Afsty, siges: **æ!** (Gam. N. askran, Afsty. Jsl. eyskra, opværes).

Åspril, see Østero.

Åskula, f. rundagtig Udvært paa Stammen af et Træ. Drfd. (= **Natur**, **Tell.**).

Åsp, f. (i Ar. Stift), f. Dv.

ass! interj. som betæner Ekstræk eller en ubehagelig Overræstelse.

As-ver (ee), n. et stort Uveir med Storm og Svogang. Edm. Drfd. (see **Ås**). Jf. Jsl. **singsvedr**.

at, præp. ad, til (Tell. **Abg.**). G. at. **at**, conj. at. Hedder paa mange Steder: **ate**, **at da**, **at dø**, **ate dø**, — og faaer saaledes Udseende af en Præ-

position (at bet). Afstiles fra In-
finitivpartikkelen: a. (G. R. a.).

atjan (Talord), f. attan.

atmæ, atpæ o. f. v., see under att.

atra, f. attra.

att, adv. 1) tilbage (til et bagud belig-
gende Punkt), f. Er. att i Baten, att
um Nyggen. (G. R. a.). 2) bag (paa
et bagud beliggende Punkt), f. Er. att
i Bær'a (i den bageste Deel af Baa-
den). I sidste Tilfælde hedder det paa
enkelte Steder: atte (i Ligbed med:
framme, inne, ute). — att a fram:
frem og tilbage. att a upp: bagud i
opstigende Retning. att a ned: bagud
i nedgaaende Retning. att a Val:
bagover, med Ryggen mod Jorden.
Er. Stift, Gbr. Edm. og fl. (a be-
tyder her: paa, ikke og). I lignende
Betydn. siges: att a vik (i Edm.),
og: att a Ende (Nordre Berg.); det
sidste dog kun om et Fald. — I Sam-
menfatning med andre Partikler er Be-
tydningen af att ofte dunkel og gaar
mest ud paa en Tilnærmelse eller Til-
slutning.

atta (i Hærd. og Voss: attan), bagfra,
eller bagved. (G. R. attan). Bruges
kun i Sammenfatning; saaledes: atta-
ette: bagfra (Nordre Berg.), attafyre:
bag ved, paa Bagsiden. (I Hærd. og

Voss: attanfy), attapaa (attan-
uppa): bagved, bagpaa. attatil (at-
tante): 1) bag til, i den bageste Deel;
2) bag fra, fremover. (I nordre Berg.
og fl. hedder det: atta-ette; i Rbg.
attan-at).

attalege (attale), adv. noget tilbage,
langt bagud. Da læg so attale. (G.
R. attarla, attarlega).

attan (Talord), atten, 18. Reget for-
skjellig Form; saaledes: atjan (Hærd.
sjelden), atjan (Soan, Voss, Hærd.),
atjan (Ebl. Jæd.), atjan (Efi.),
atjan (Sæt. Balb.), atjan (Nbl.),
attan (Viter o. fl.), atten (mange
St.). — Gam. R. atjan (atjan). Ji.
nittan.

attare (i Drft. ætt'er), adj. bagere.
attaste (ættest), bageste, længst bagud
beliggende.

att-at (i Tell. att-at), prmp. 1) nær
til, tæt demimod. att-at Paagjen: tæt til
Paagen. attat et femti Ar: demimod
50 Ar. 2) til (om at nyde eller bruge
noget ved Siden af et andet), f. Er.
brikka Vi atvat Maten (til Maden).

atte (att, att'e, for att'er), adv. iagen,
tilbage. (Jøl. a.). Sv. åter). I Sø-
beleeb: 1) tilbage, efter (om en For-

bliven). vera atte, stand, sitja, leggja,
gloyma atte. 2) tilbage til sin for-
rige Stilling. koma atte, vanda, taka,
giva, saa atte. 3) paa ny, atter. sinna,
bæra, henna atte. 4) til (om en Luf-
kelse eller Dækning). Iata atte (luffe
til), fl.a, driva, frjofa atte o. f. v.

Attrebera (aab. e), i. Bagstrøm, tilba-
ggaende Strøm ved Strandbredderne
i en Fjord. Nbl. (I Edm. Atterenne).

Attrebera (aab. e), f. Attefast.
Attrebriven, og atrefokjen, adj. om en
Bei: tilføgen, fuldbreven af Sneet.

atrefrosen, tilfrosen, tilslagt.

atrefunnen, iagen funden.

atregaadd', adj. a) om Eng og Ager:
overgroet med Ultrud eller Krat; b) om
Mennesker: forfalben til Uorden eller
Ureentlighed. Nordre Berg. Edm. Helg.

atregift, gift paa ny (anden Gang).
Hedder paa mange Steder: uppatte gift.

Atregløyra, f. En som er forglemt; en
aldrende Pige, som ikke kan vente Bel-
lere. Søndre Berg. og fl. — atre-
gløynd, efterglemt.

Attegnny, n. idellig Gjentagelse af noget
eller Mindelse derom; Noget som man
ikke kan glemme eller afholde sig fra.
Edm.

atte-grodd, adj. tilgroet; lægt, heet
igen.

atte-grytt (gy), tilkastet med Steen.
Gbr. Edm. Jf. arya.

Attehold, n. Afhold; Waabehold.

Attefast, n. Tilbagekast; Vindens Til-
bagestød fra en Klippe. I Hærd. At-
trebera, f.

Attefjovr, m. Tilbagebriven; et Kort-
svil hvori den Udsvillende selv maa
stikke sit Kort, efterat det er stukket af
Modparten. Dgaa: Attefjovr, m.
B. Stift.

Attefoma, f. Tilbagekomst. (Sjelben).

atte-fomen, tilbagekommen.

atte-lagd', adj. 1) efterlagt paa et Sted.
2) tilkæftet, skjult. 3) om Ager: ud-
lagt til Eng.

Attelega (aab. e), f. Ager som er ud-
lagt til Eng, Hvileland. Nordre Berg.
Helg. (= Utra).

Attelit (aab. i), n. Bekymring, Uro i
Sindet; saaledes: a) Frygt for et paa-
kommende Uheld; ogsaa: Dmsora, Dm-
hu for En; b) Sora, Mæer; c) Soan,
Længsel. Vera. Stift, Rm. og fl. I
Soan: Atteleit. Jf. Anf. Ibug, Saa-
verk.

attelita, v. n. (med paa), være bekym-
ret, angæbet, frygte; ellers: sørge, an-
gret; ogs. føle Savn. B. Stift, Helg.

atte-liten (aab. i), tilsluttet, stængt. B. Stift. (Af lata).

attelysa (e), v. n. (e - te), grøpe, begynde at blive lyst af Dagen. Nordre Berg. Ordb. og fl. **Attelysing**, f. Dagbrøtning, første Lysning af Dagen, Jf. **Lyfing**.

att-ende, tilbage, liges bagud (ikke til nogen Side). Søndenfsjelds. S. ende.

Atteneffje, n. et nyt Anfald af en Sygdom. Edm. (Jf. neffja).

Atter (bedre **Att'r**, af attra), Tilbagegang. Bruges 'tun i Talemaaden; til **Atters**. gaa te **Atters**: gaae tilbage i Raat eller Velstand, lide Tab, forarmes.

Atterbob, f. f. **Attrabob**.

Atterremte, n. og **Atterekfje**, n. Bagstrøm, tilbagegaaende Strøm ved Landet. Nordre Berg. Ellers: **Bak-ia**, **Bakerje** og fl.

atte-sebb (ee), seet igjen.

atte-fett (aab. e), efterfat, ikke medtagen.

atte-leggen, tilslaaet, sammenltaaet.

atte-stengb, tilstaaet, lukket.

Attestikfar, f. **Attestjør**.

Attetak, n. Gjentagen; Dptagelse paa ny; nyt Anfald af en Sygdom.

atte-tikjen (aab. i), igjentagen; tilbage-tagen.

att-ette (-itte), bagud, tilbage.

Attevendning, f. Tilbagevendning.

atte-vunnen, igjenvunden.

att-fram, adv. bagvendt, omvendt. Søndre Trondhj. og fl.

attfyre (**attfor**, **attfe**), præp. for, over, ind for, i Reten for. halde attfyre: holde Haanden for, skule, tilstoppe. Da gjekk ei Sky attfyre Sol'a: Solen blev skjult af en Sky. (Næsten alm.). Ogsaa: tilbage for. Da kom attfyre det, o: det blev dem forebragt; de fik høre det igjen.

Att hug, m. Omhu, Omsorg. Nhl. Jf. **Attelit**.

att-i, præp. og adv. 1) bag i; tilbage til. 2) efter, siden, senere. Det hjerne da att-i: de føle det bagefter. (Nordre Berg.). halda att-i: holde tilbage, standse en Vaad ved at holde Aarerne tilbage i Vandet. att-i Staden: i Stedet, i den ledige Plads. att-i Begj'a: bagefter, siden. att-i Arsmot'e: benimod et Aar. att-i Fjortan-daganne: benimod to Uger. B. Stift.

attkolt, adj. om en Flade eller Skranning, som vælber ind imod Landet. Edm. Vel egentl. tilbagehvælvet, af kolve (for kvolva).

attlengjes, adv. baglængs. Eogn og

fl. J. Tr. Stift: **attlengs**. Ellers **baklengjes**.

attmæ, præp. 1) ved, hos, ved Siden af, nærved. J. Ag. Stift: **attve**(b); jf. mæ og ved. 2) med, til (= attat). J. Nhl. og Helg. f. Er. litna **attmæ** (sammenligne med); driffa **vi attmæ**; f. **attat**.

attpaa, 1) bag paa; tilbage paa. gaa **attpaa** sine Dr: forandre sit Udsagn, ikke staae ved sine Ord. Edm. og fl. 2) ovenpaa, strax efter. **attpaa** Maten. **attpaa** Sløp'e. 3) oven i Kjøbet, som Tilgift. Han fekk ein go' Skjelling **attpaa**. — **Almindeligt**.

attra, v. a. (a - a), 1) flytte tilbage, sætte længere bagud. Tell. og fl. Jfar: føre baglængs, faae en Hest til at træde tilbage uden at vende sig. **Stavanger Amt** og fl. J. Edm. **ottra**; i Eogn: **ota**; ellers: **homa**, **hopa**, **apa**. — 2) tilbagefalde, rygge, ophæve en forhen gjort Bestemmelse. Alm. søndenfsjelds. **attre sei** (i Østerdalen): betænke sig, afstaae fra sit Forsæt. B. N. **astru** (afholde) af **astr**, f. **atte**.

Attrabob (aab. o), f. Tilbagefaldelse af et assendt Bud; nyt Budskab hvorved et foregaaende ophæves. Alm. J. Edm. **Atterbob**, i Ordb. **Attrabob**; ellers **Attrabo** (ba).

attrast, v. n. gaae tilbage, svækkes af Alder; forringes, forarmes. B. Stift.

Attring, f. 1) Tilbagegang; 2) Tilbagefaldelse.

attuge (aab. u), v. a. tælle, regne efter. J. Tell. som forløbet. (Vel eg. at-huga). **att-unde**(r), under, ind under; i Skjul. Sol'a gjekk attunde. Det sto attunde fyre Uvere: de stode i Ly for Uvettet (B. Stift). Te saa Arbeid'e attunde (Edm. og fl.): at faae et Arbeide færdigt til den bestemte Tid, saa at man strax kan begynde paa noget nyt.

attung (att-tung'), adj. tung i den baggeste Ende. Ellers **baktung**. Jf. **framtung**.

attve(b), hos, ved Siden af, nærved. (Ag. Stift; f. **attmæ**).

att-vyre, 1) bagover; 2) over, indover (om en Tilbækkelse). Legg **Loft'e att-vyre**: læg Laaget over. „Han legg att-vyre“, siges i Edm. om Sneen, naar den skjuler Jorden. breidde att-vyre seg: trække Klæberne over sig. gjere att-vyre seg (Nordre Berg.): forsee sig, gjøre noget, som man vil angre.

Atvik (aab. i), n. Hjælp, Tjeneste, Bistand. Tell. (hvor at bruges istedet for at).

au, Diftong (der ogsaa kunde skrives: ou og eu), omverler i enkelte Ord med aabent o (Østerdalen) og med ø. — **au!** er ogsaa Interjektion, som betegner Straf eller pludselig Smerte. Omverler med u!

au (aug), adv. ogsaa. **S.** og.

aud' (au'e, au), adj. blottet, som arbeles mangler eller savner en Ting; saaledes: a) om Steber: tom, øde, hvortil intet er at finde; b) om Mennesker: lens, blottet, hos hvem intet findes. Røsten alm. og forbindes sæboanlig med: fyre (fyr), f. Er. Gar'en var au(b'e) fyre Føll (=: der var intet Menneske paa Gaarden). Dar va audt fyre Fiff. Han æ reint au'e fyre Peng. Jf. øyden, fri, svør. — (Jøl. andr, tom). Heraf: øyda, v. a. Dydna og fl.

audfjend', adj. let at fende, som lettelig gjenfendes. Nordre Berg. **Sdm.** **Ndm.** (Elsers utfjend). Jøl. andkendr. Den gamle Partikel aud, som betegner en Fæb, findes her kun i dette og et Par andre Ord.

Audn (eller Aun), f. Lyfte, især med Kogegavlen. **Sogn, Sfi.** (=Hæming, i **Sdm.**). Jøl. audna.

audna, v. n. blive tomt eller øde. **Sjelden**, f. øybast.

audfædd (æ), adj. ofensynlig, let at see. **Sdm.** Dø va audfætt: det kunde man let see. (**Sjelden**).

Audfæp, m. Blottelse; fuldkommen Mangel.

audsleg (ausle), adj. om et Sted: stille, øde, tomt for Mennesker. I **Tell.** **ausfleg**.

audvar', adj. yderst forfættig, som lægger Mærke til de mindste Smaating. **Sdm.**

audvis (vise), adj. eenfoldig, af liben Forstand. **Sogn.**

Aue, f., f. Auaa. — **Auer**, f. Auger.

Auga, n. Die (**G. R.** auga. **Sv.** oga). I **Cental** betegner det ogsaa et Hul eller noget som ligner et Die (**Kvænnauga**, **Nalanga**, **Emørauga**); i **Fleertal** ogsaa: Ansæt, f. Er. vaska seg i Aua; vera rein i Aua; ell. Aua (Nordre Berg. **Hela** og fl.). **Fleertal** har altid **Feminin**form: **Augur** (**Tell.**), **Augo**, **Aue**, **Aucar** (**Sela.**), **Ugu** (**Trd.**). **Cental** er ogsaa **femin.** i nogle **Dial.** (Nordre Berg. **Sdm.** **Ndm.** **Trd.**) hvor det sæbo. hejder: **Aue**. I **Sammensætning** deels **Auge** (**Aue**, **Aug**), deels **Augne**. (Jf. **Gram.** § 78. 233).

Augbit (**Aubet**), n. **Dienstie**, naar Di-

nene angribes af Røg eller af stærkt Glands. **Ndm.**

Augelag, f. **Augnelag**.

augelaus, adj. viedløs (f. Er. **Naal**).

Auger (el. **Aug'ur**), m. 1) **Rødfisk**, **Hav-Aborre** (**Perca marina**). **Ravnet Aug'er** (**Sogn** og fl.) gaar over til: **Ku'er** (**Sdm.**), **Auor** (**Sela.**), **Ugur**, **Uer**, **Uver**, **Ur** (i **Tr. St.**). **Elsers**: **Raudfisk**, **Raudfjør**, **Klofkar**. 2) en lignende **Fiskeart**: **Snarre** (**Gasterosteus Spinachia**). **Nordre Berg.** Denne **Art** (hvortil **Ravnet** bedst passer paa **Grund** af dens **store Dine**) kaldes **ellers**: **Lind-auger**; og den **forrige** kaldes **da**: **Stor-auger**.

Augestyng, f. **Styng**.

Aug-fvite, m. den høje **Deel** af **Diet**. **Valders**, **Toten** og fl. (I **Sdm.** **Kvitbiffie**). **Jøl.** **augnahvita**.

Augleite (og **Augløyte**), n. den **Stræfning** som man paa **een Gang** kan see eller **overskue**; ogsaa: **Synskreds**, **Horizont**; eller de **Punkter** og **Strækninger** som ligger **yderst** i **Horizonten**. **Tell.** **Rdg.** **Jf.** **Leite**, **Himnaleite**.

Augna-fro, f. **Augnefros**.

Augne (i **søndre Berg.** **Augna**; i **Tell.** og **Sdm.** **Øgne**) er en **Sammensætningsform** af **Auga** (det gamle **Genitiv** i **Fleertal**: **augna**); **Bruges** **eenligt** i **Talemaaden**: **ein Augne Grand**, =: **en liben Emule**, **en neppe** **synlig** **Forandring**; og: **et libet Dieblif**. **Nordre Berg.** og fl.

Augneblif, n. **Dieblif**. (**Se** **Augneblinf**).

Augnebrun, f. **Dienbrun**. **S.** **Brun**.

Augne-fær, f. den **Maade** **hvorpaa** man **seer** eller **betrager** **Dinene**. **Tell.**

Augnehaar, n. **Dienhaar**.

Augneklæde, m. **Klæde** i **Dinene**.

Augnekræ (**Augnakro**, og i **Tell.** **Øgne-ro**), f. **Dienkræ**. **S.** **Kræ**.

Augnekræm (**Augkrærm**), m. **Dienlaagens Kant** eller **Kant**. **Jf.** **Kværm**.

Augnelag, n. **Dinens Udseende** eller **Beskaffenhed**, især **forsaaende** de **udtrøkk** et **Sindslag** eller et **vist Anlag**. **Alm.** **Roale St.** **Augelag**; i **Tr.** **Stift**: **Aulag**. (Jøl. **augnalag**). **Et godt Augnelag**: et **godt Afsyn**, **Dine** som **antøde** et **godt Sindslag**.

Augnelime, f. **Dienstagsbød**. **Sdm.**

Augneløf, n. **Dienstlaag**.

Augnemaal, n. **Diemaal**, **omtrentligt Naal** som **tages** ved **Diefyn**. **Tell.** og fl.

Augnering, m. **Svulbe** i **Ansigtet** **omkring Dinene**.

Agnestein (Agnstein), m. Diesteen.
Agnestyn (-slynd), f. Diesyn. Eg styna
 da bare paa ei Dagesand (sv).
Agnenavar, m. Boer eller Slim i Ni-
 nene. Hebber i Harb. Agnavar og
 Agnasaur; i Sdm. Oguekleime, f.
 (Isl. agnavar).
Agunn, f. Mound.
agut, el. **augutte**, adv. bagvendt; bag-
 fra. Harb. See ovugt.
aufa, v. n. (a - a), øge, forsøge, for-
 mere. (G. N. auka). aufa paa: for-
 søges, tage til. (Sondenfelds). au-
 fast: forsøges, formere sig.
Aufemun, m. en vis Grad af Forsøgelse.
Aufing, f. og **Aufelse**, n. Forsøgelse.
aufjaa, f. attan.
Aufje, m. 1) Forsøgelse. (Ofteft kun i
 Sammensætning, som: Arbeidsaufje,
 Søndaufje). Isl. auki. 2) i Sdm.
 Fiskeyngel, meget smaa Fiske (Fl. Aufa).
aufka, v. a. formere; tilslægge ungt Kvæg.
 Harb. (Hjelben). I Tell. øfle. — au-
 flast: formeres, vore til. **Aufking**,
 f. Formerelse. Jf. Dfl.
aula, v. n. (a - a, eller: a - te), krybe,
 flyde sig fremad saaledes som Ormene
 og Sneglene; ogsaa: myrle, vrimle
 (om Krybdyr). B. Stift. I Sdm.
 uegentlig om Mennesker, f. Er. Da
 aula aa græv'e mæ dæ same, d. e. man
 lever som sædvanlig, enhver spøler med
 sit Arbeide som før.
Auling, f. Krøben; svag Bevægelse.
Aume, f., f. Mma.
Aun, Lykke; f. Audn.
Aun, eller **Aune**, n. en ubeboet Plads,
 et Sted hvor der findes Spor af Ryd-
 ning. Skal bruges i Indvøsen, men
 Hjelben. I Rand. og Drfd. forklæres
 Ordet deels ved en Vold el. Forbøtning,
 deels ved en flobegroet Plan; men
 Betydningen er her uvis, da Ordet blot
 bruges som Stedsnavn. (I Matrifu-
 len Aune, Dvne, Dvne). Jf. G. N.
 anån, f. (Norges gamle Love, l. 125.
 290).
Avor, f. Auger.
Aur, m. 1) Grums, Værme, Pundfald.
 (Helgeland). Jf. Kolaur. 2) Sand-
 grund, grov Sand. (Tr. Stift; Hjel-
 ben). Jf. aurbalt, aura, v. øra, v.
 og Dyr, f. — Sv. dr. 3) Gruusjord,
 skarp og sandig Jord; det haarbere og
 grovere Jordlag, som i de bjerstige
 Egne sædvanlig forefindes nedenunder
 Agerjorden eller næst det øverste Jord-
 lag. Ellers ogsaa om flere Jordarter
 som adskille sig fra Muldjorden: saa-
 ledes: Graaur, Raubaur, Letraur,

Sandaur. Alm. og meget brugeligt.
 (Isl. aur, grov Leerjord).

aura, v. a. (a - a), 1) grumse, plumre,
 oprøre. Helgl. 2) grave, udbule eller
 bortskylle Grunden (om Søen og El-
 vene). Nordre Tr. — Jf. øra, groba.
 3) blande eller opfylde med Gruusjord
 (Aur). B. Stift.

aurast, v. n. om Sandgrund: skylles bort,
 forandre sit Leie. I Helg. ogsaa: grum-
 ses, oprøres.

auraa, o: andet. Gammelt Datto af
 anna, f. annan. **aurastoda**, f. an-
 derstabe.

Aurbot (i Kræber), f. Arbot.

Aurborn, m. haarb gruusagtig Grund.

Aure, m. Drreb, forelle. Næsten alm.

I Nbl. hebber det: Orje el. **Aurje**,
 for Auri'e (Isl. aurridi. Jf. Sv. ör-
 lax). I noale Bygder i Sdm. siges
Aurel og **Auride** om Larens Inaæl.
 Spor af Formen Auride findes vel og-
 saa i det belgelandste: Orjemærk (o:
 Regnorm), Jf. Maaelamaff. Genstrø-
 bigt er: Rjva (f. d.), Kræbe (Sdm.),
 Lita (Drfd.), Aqnetta (Helg.).

Aure-tjøa, f. en ung Drreb. Harb. og
 fl. (See Rjøa). I Nbl. **Orgaktjøa**
 (uden Lovl ved en Misforstaaelse af
 Formen Aurje, som Orje).

Aurel, f. Aure.

auren, adj. gruusagtig, som ligner Gruus-
 jord; ogsaa om Sne: fornet, bagl-
 formig.

Aurfor (aab. o), f. en dyb Fure, som
 gaaer ned i Gruusjorden. Drfd. og fl.
 I Tell. en Fure til Vandafledning. I
 N. Stift: en Fure som adskiller to
 Agerstykker, der tilhøre forskellige Eiere.

aurfull, adj. fuld af Gruusjord.

aurhalt, adj. om Høsten, naar den bliver
 om i Fodderne af at gaae paa grov
 Sand eller Smaasteen. Tr. Stift, Nor-
 dre Berg. og fl. I Østeb. orhalt
 (aab. o).

Aurbane, m. see Drre.

Aurbella, f. det nederste Lag af Gruus-
 jorden, hvori denne bliver til en tæt
 og haarb Masse, som er vanskelig at
 ebarave. Berg. Stift og videre. I Tr.
 Stift og Helg. hebber det: **Aurbjull**,
 f. Hella.

aurhendt, feithaandet; f. orrbendt.

Aurlende, n. Mark eller Ager, som in-
 debolter megen Gruusjord.

aurlendt, adj. rigt paa Gruusjord (om
 et Sted eller Landskab).

Aurmold, f. Muldjord blandet med
 Gruusjord.

Aursfide (-stia), f. det nederste Stykke

i en Plov, den Deel hvorpaa Plovjernet er anbragt.

Aurflag, n. Gruusart; eget Slags Gruusjord.

aurt, adv. ubeleiligt, forkeert, Hævt. Eg sat jo aurt. Yitre-Sogn (hvor man ogsaa siger aurbendt).

aurut (aurette), adj. gruset, befestet med Gruus eller Aur.

ausa, v. a. (øys'; auste), v. G. N. ausa (eys, jös). Gram. § 281. ausa Baten: se Bandet ud af Baaden. aus' upp ein Brunn: se en Brønd tom. aus'e bruges i Sdm. ogsaa i Betydning. staae ud med Bagbenene, spænde, om Læstene. Heraf: Ausing, f.

Ausa, f. en Dse, Elev. (Isl. ausa).

Ausel, m. en Dse, en Staal med Stast, bestemt til at øse med eller drikke af. Drfb. (Isl. eysill).

Ause-rom, n. Rum til at øse (i en Baad).

Auskjer (aab. e), n. Dsjar som bruges i Baadene. S. Rjer.

auskle, f. ausbleg.

Ausmaal, n. en vis Mængde Vand som maa øses bort. Helg. Ir. Stift. De va eit Ausmaal i Vat'a: der var saa meget Vand i Baaden, at man maatte øse ud.

ausf, adv. øst, mod Øst. (G. N. austr.)

I Guldbalen forekommer Formen: **ust** (uust).

ausfa (for austan), adv. østenfra. (Ejelden eenligt). **ausfa-ette**: fra Øst, vestover. **ausfa-fyre** (austan-fy): østenfor. **ausfa-til** (i søndre Berg. **austante**): 1) paa Distanten; 2) østenfra.

Austadræg, n. (=drag, f. og =draatt, m.), østlig Vind i Ejerne.

Austafjela, f. fjellig Østenvind.

ausfale(ge), adv. i Øst, paa Distanten. (Ejelden).

Austarvind, m. Østenvind. G. N. **austan-vindr**

ausfbær, adj. om Vinden: noget østlig, i Bending til Øst. Helg. Ir. Stift.

ausfhall (n. halt), ledj. bælbende mod Øst, om Marker. (Søndre Berg.)

ausfleg, adj. østlig.

Austflending, m. Indbygger af det Søndstjeldske, nemlig Agerbuus og den østlige Deel af Kristianslands Stift, som af de veststjeldske boende benævnes med det fælles Navn: **Austfland(et)**. **Austmann** har samme Betydning og er mere brugeligt. Kvinder fra samme Landskaber kaldes: **Austflandska**, eller oftere: **Austflandskana** og **Austflands-gjenta**.

Austmann, f. forrige.

Austr (Aust'er), m. Band som samler sig i en Baad; Øsvand. B. og Ir. Stift. Isl. austr.

Austr, f. Dsjar; see Dsitra.

austrønt, adj. n. østligt, om Vindens Retning. Ejelden; see innrønt.

Aust-yrje, f. langvarig Østenvind. Rbg. Tell.

autt, f. aud. — **Aurunn**, f. Åvund.

av, præp. af. Isl. og Sv. af. Ang. of. Som Præposition bruges Ordet kun sjelden eenligt, og i dette Tilfælde hedder det: av (i Tell. og fl.), a' (i Stavanger Amt), av (i Sbl. og Sogn). Derimod sammensættes det sædvanlig med: ut, altsaa: ut-av, uta, 'ta (mest alm.); ut-av, utaa, 'taa (Søndre Berg. Hall. Vald. Gulbbr. Drfb. Rdm.); f. Er. ta Gar'a (ta Gar'e); af Gaarden; ta Tre (ta Tre); af Træ. Ved Dativer af en forældet Bøining er Formen av mere almindelig; saaledes: av Lagte, see Lag; av Guse, f. Sus.

av, adv. af. Hedder ogsaa: av (Søndre Berg. Hall. Vald. Gbr. Rdm. Fosen), aa (tildeels i Sogn), aag (tildeels i Rbl.). Betydningen er meget forskellig; saaledes 1) af, fra. leggja av: aflægge. sleppa av: slippe fra, blive skaaet. vorte av mæ: blive vdt. (Derimod: De vart ikke av: der blev intet af det; det slog fejl). Jf. setja av (afsette), telja av (fraraabe), vænja av (afvænne). — **ava-av** (i Helg. avaan av): af det øverst liggende. **utta-av**: af det yderste; udenfra. Naar et Objekt føies til, og Ordet altsaa kommer i Præpositionens Stilling, faaer det Formen: ut-av ('ta, ta, taa), f. forrige Drb. 2) bort, hen, tilside, afsted. braga av: fare bort. smetta sig av: lste sig bort. gjøyma av: skjule, bølge. — **Dg-saa**: borte, henne. **Veget** brugt i Sogn, hvor det ubsales: aa, el. ao, f. Er. han va aa(v) aa fiska (∴ ube og fiske). Jf. **Avbygd**, **Avdal**, **Avfrol**. 3) over, hen, ud (om en Dvergang, Hensriben, Hensvinden). Han laag dar av Ratt'a, el. Ratt'a av: han laae der Ratten over. De gjett væl av (gik lykkelig over). **minka av**: aftage, formindstes gradvist. **Ligfsaa**: stilast av, talast av, o. fl. 4) til Ende, forbi, op (om en Afgjørelse eller Færdiggjørelse). Det va store av: de have skaaet alt sit Korn. **Ligfsaa**: slaa av, plogja av. Jf. **gjera av**, **snakka av** (∴ aftale). **De'a metr av**, elde so att' a (i Sdm.): det er mere som er forbi, end som skaaer tilbage. 5) **ita**,

- i **Stykker**. De gjeft av: det brast itu. Sjera av: Hærrer over. Kigefaa: slika, brjota, slå av o. f. v. Forbindes og-saa med Verbet vera, f. Ex. Staven av (Stoffen er afbrækket). Jøl. og Ev. af).
- arande**, adv. overmaade. Bruges i Soqn. I Tell. ovende; ff. oveleg og ov, som tildeels i Ag. Stift hedder av, f. Ex. avdiger, Avvert.
- Arvat**, n. Af-æden; det at en Græsgang bliver benyttet af Uvedkommende. Helg. Edm. og fl.
- avbafeleg** (abafele, abafle), adj. ubelellig, affides liggende. Tr. Stift, Edm.
- avbalka**, adj. afdeelt, afstilt ved en Mellemvæg (Volf). Tell.
- av-bart**, afflaaet, nedslaaet (om Korn og Frugter); ogs. svækket, ubmattet. Helg.
- Avberje**, n. Langhalm. Drk.
- avberkje**, v. a. (e-te), tage Barken af. Nordre Berg. og fl.
- avbragsle(g)**, adj. usædvantlig, besynderlig; ogs. usømmelig. Guldb. I Lesfær: a Briggsle (maafteet for avbrigsbegle).
- avbriske**, **avbriskele(g)** og **avbriske**, adj. n. overordentlig, uhyre. Rdm.
- av-brotten**, brudt, brækket itu.
- Avbrøyte**, n. Afvigelse, Forandring, Forskjel (i Skik og Sæder). B. Stift. Søndenfjelds hedder det: Avbrot.
- Avbygd**, f. affides liggende Bygd. Tr. Stift.
- avbaga**, adj. afbaget o: fuldkommen Nat, naar det er ganske mørkt, og den sidste Løsning af Dagen er forsvunden. Alm. og meget brugelig Drk. Avdag bruges tildeels som Subst. saaledes: **Avdags Tid**, **Avdags Bil**: den Stund da det sidste Dagslys forsvinder. Ette avbaga: efter at Dagslyset er borte.
- Avdal**, m. affides liggende Dal.
- Avbegning**, f. den Stund da Dagslyset forsvinder (om Vinterastenen). B. Stift.
- avdiger**, overmaade stor. Ag. Stift.
- Avdraatt**, m. (eg. Afdrag), Mellevarer; Smør og Ost, eller alt hvad der til-laves af Melken. S. Draatt.
- av-duld**, skult, fordult.
- Ave**, m. 1) Vandpyst, grundt Vandstade; en liden Buget eller Arm af en Elv. Setgeland. (I svenske Dial. afva). — 2) Vandhvindel, Baggstrom (= Ia). Beslægtet med Evja. Paa enkelte Ste-der skal Ave ogsaa betyde en Hæse
- eller Duffe af Traad. Jf. Aving, Av-fete.
- av-ekksa**, v. a. (e-te), tørste, slaae Kornet ud af Arene med Pleielen (jf. Hæbbe). Nordre Berg. Af Afs. avfal' adj. fal, ledig. B. Stift.
- Avfall**, n. Af-fald; Levning.
- av-fjella**, adj. om Solen: nedgaaen, saa at den ikke længere skinner paa Fjeld-toppene. I søndre Berg.: av-fjella; i Edm. avrinda.
- Avfær**, f. Af-fær; Dortgang. Et laaf' Avfær (Edm. og fl.): en flet Ende.
- Avfgang** (Avgang), m. 1) Afgang; 2) Af-fald, Levning, Overflud. Jøl. af-gånger.
- avgjeraft**, v. hentes af Svadom. av-gjor', hentet, uppinet. Edm. og fl.
- Avgjær**, f. Marker paa en Fiskeflim i Vandet. Fosen. See Uppfar.
- Avgub**, m. bruges baade om en Afgub' og om et Menneske som ikke skjotter om sin Børnelærdom eller sin Religion.
- avgubeleg**, (el. avgu), overordentlig. Tell.
- av-halden** (-bilden), tilbageholdt, bin-dre. **avhalda**, og **halda av**: tilba-geholde.
- Avhol** (aab. o), n. Af-hul, affides og ubekvemt Steb.
- Avhola** (aab. o), f. affides liggende. Hulning eller Skul.
- avhorva**, v. a. tage Hovedet af (især Fisk). I Edm. avhaude. Jøl. af-hölda.
- Avinga**, fl. m.; f. Avsete.
- Avfall**, n. Af-fald.
- avfjennelig**, adj. meget forandret, van-skelig at hende isæn. Edm. Harb.
- av-klaga**, adj. affkaffet eller affat paa paa Grund af en Klage.
- avfløde** (mest alm. af-læ), v. a. af-fløde.
- Avfoma**, f. Uddytte; Probuft; Aftom.
- av-fomen**, henkommen, affides kommen. Dasa: svækket, ubmagret.
- Avfrok**, m. Af-frok, affides Steb.
- Avl**, m. 1. Ede i Smedjen. (Jøl. af). Nogle St. kun om Mundingen eller Røret paa Smedebølgjen. Avlstein, m. og Avlhol, n. Steenrøret som leder Luften fra Bølgjen til Jilshedet.
- Avl**, m. 2. (ogsaa Avle), Kraft, Styrke, Legemskrafter. Abl. Tell. Hall. Inbr. (Jøl. af, afli). I Helg. ogsaa noget hvorpaa man kan prøve sin Styrke, f. Ex. en Steen til at løfte. Hæraf evla. Jf. Handpyle.
- avla**, v. a. (a-a), 1) avle, indbøste, faae af Jorden. (Lidet brug.). 2) for-maae, f. evla. 3) forvolde, paaføre

En noget, især noget ondt. Sogn, Edm. og fl. Han avla det ei Skjæmsla : han forvoldte dem en Jrettesættelse, Klagede paa dem saa at de bleve overskjændte. (Jøl. ullo, flasse).

avлага, adj. forstøret, bragt i Uorden. Tæll. og fl. — avлага seg, fordreie Ansigtet, gjøre Grimaser. Tæll.

av-lagd, forældet, gaaet af Brug.

avlagje, aflave, f. Lag.

avlands (Vind), som blæser fra Landet.

avlang' (avlaenge), adj. aflang.

avlaus, adj. 1) fal, ledig, færdig til Pensttelse. B. Stift. 2) løbft. Gbr. Døken sprang avlaus for dem, : deres Best gik løbft.

Avlæring, m. Levning, Efterlabenskab. Edm.

Avle, m. Avling af Jorden, Frugt, Afgrøde.

Avle(b), m. see Uvltb.

avleste, v. n. afbnage Lasterne (paa gammelt Tømmet). Rbg. Tæll. — See Læst.

avleide (avleia), v. a. udsætte til en anden Tid, forbale. B. Stift.

Avleide (Avleia), f. Forbaling, Udsættelse til en senere Tid. J Rbl. Avleia og Avleia; i Edm. Avleiding og Avleidsle, der udtales: Avleitsje, el. Avleisse.

avleides, adv. af Veien, affides. (Ejeld.).

avleikaa, langt borte, langt fra Maalet. Edm. (Uvis Dyrindelse).

avleites, adv. af Synne, hen til et Sted som man ikke kan see. Jæb. (Udtalt: avleides, see Gram. § 90). Jf. Leite.

avlessa v. n. (e - te), aflægge Læset.

Avletle, f. Avleide.

Avlette, et Slags Væster (eg. Dblat). Gulbbr.

av-liden (avleen), forløben, forbigaaen (om Tid). avli'e Ribbag: noget over Ribbag.

avlikka, adj. falmet, affarvet. Helg.

avloa (avloa), v. a. (a - a), slagte, dræbe. Søndre Berg. Jøl. ahløga (som ogsaa betyder: afhænde). Jf. torga.

av-loa (for avloba), indhøstet. Di ha avloa: de ere færdige med Indbjergningen. Helg. (hvor Stamordet Lo(b) ikke bruges).

Avlobing, f. Indhøstning; Afgrøde. Edm.

avlug, adj. stærk, kraftfuld. (Ejelden).

Avlysing, f. Mørkning, Stumring. Tæll.

av-lyst, afflasket (efter offentlig Beskjendtgjørelse). See lysa.

Avløte, n. 1) underlige, usædvanlige Gørdar. Gulbbr. 2) see Dylate.

av-mædd, afflbt, ubfradet. Helg. — S. ma.

avmunds, adv. for seent, over den rette Tid (Mund, n.). Edm. og fl.

av-møya, flilt ved sin Vdom.

av-noggien, afflbt ved Gntdnng.

av-raedd, 1) fraraadet; 2) som har opgivet sit Forjæt. Ir. Stift. Han æ avraedd mæ dø (Drfd.): han har betænk sig, er kommen paa andre Tanker.

Avraand, f. Udkant; Strimmel i Kanten.

Valders; ogsaa Avrønd.

Avraang, m. frosen Sne, Skare. Edm.

S. Sarang (som maaftes er samme Drd).

avregda, ubyre stor, usædvanlig. Edm. Maaftes for avregda; see avbragsleg.

av-reidd, irettesat, overskjændet. Edm.

Avreidsle (udt. Avreltje, el. Avrelse), f. stærk Jrettesættelse, Skænd, Sandsetage. Edm. Rfi. (Jf. Skjæmsla).

av-rokjen (aab. o), afdreven, bortdrevne; f. refa.

Avsete (aab. e), fl. f. de Enden af Renbegarnet, som blive tilovers, naar Bæven er færdig. Bruges i de sødlige Egne, ogsaa i Sogn, Gulbbr. og fl. Derimod: Avinga (fl. m.), i Edm. og Ir. Stift. Jf. Ave. Jøl. afuggur.

avsett' (avsette, avsett), affat.

avsidet (avsties), adv. affides.

avskapt, adj. fordreiet, hæsligt ubseende af Brede eller Skæl. Edm. og fl. (Rettere avskapa).

avsko, v. a. tage Skoen af.

avskoga, adj. blottet for Skov.

av-skoren, skaaren itu; ogsaa: affskaaren, f. Er. om en Ager.

Avskur (aab. u), m. et affskaaret Stykke. Jøl. alskurd.

av-sleggen (sleien, slien), flaaet itu. Derimod: ha' avsleggie: være færdig med Høslatten.

av-sloppen, flaaet, ubkommen.

av-snakka, aftalt, afsjort.

avstad, hen, ub, affted. Hedder ellers: avsta, asta (Jæb.), avsta (Ehl.), stad (Rfi.), sta (mest alm.).

av-starva, afgaaen, bød. Helg.

avstrokjen (aab. o), undvegen, som har løbet sin Ve.

avstybbe, v. a. fappe, afbugge. Drf.

avstyra, v. a. stille, bringe til Orden, forbinde fra Slagsmaal eller Voldsomhed. Berg. Stift. (Ej. afstyra, afstæge).

Avsvøyp, m. Afstrog, Udkant. Edm.

Avsøla, f. Skuggeside, et Sted som vender fra Solen eller har Mangel paa Solstn. B. Stift. Ellers: Valside, Valsid. — Jf. Forsøla.

avfolt, adj. om et Sted som har Mangel paa Solstin. Næsten alm. men bedder tilveels: avfolt, avfolt og aarv-folt.

Avtaf, n. 1) en aftagen Deel, noget som er frataget; 2) Afbrudelse, Forbindring. (Zjelbnere). S. taka av.

av-tald, fraraadet. — avtelja, v. a. fraraade. (See telja). Jsl. astelja.

av-tikjen (tekjen), 1) aftagen; 2) forhindret, forbudt. Da vart avtikje: man fik ikke Lov dertil.

avtinda (om Solen), f. avfella.

av-trøytt, overflaet, ubskribt.

avtaf, adj. uftørlig, rafende. Sbm. (Vel egentl. som maa tages eller tilbageholdes).

avveggis (avetes), adv. paa Afveie; ogsaa affides, langt borte. (Jsl. afvegis). Da va reint avetes: det var en Urimelighed, noget ubort.

Avverf, n. see Døvert.

av-øyde, v. a. (e-de), øbelægge, udrybde, bræde. Sbm.

Ma.

aa, Bokal med enkelt eller usammenfat Lyd, udtales mest alm. som Euenst å og Dansk aa, men i Sogn, Bøfs og Gard. omtrent som ao. Dmverler i Dialekterne med o og a.

Ma, f. Ma, Elv. Meget brugeligt i Kr. og Ag. Stift; ellers bruges: Elv. (G. N. a). I Hall. Min, og Fl. W'na; i Sct. Fl. W (for W'er) o: Maer.

aa, præp. paa. (G. N. a. Gam. Sv. å). Bruges ofte i Setersdalen, f. Er. aa Koten (paa Foden), ut aa Kvelben, aa Batne, aa Njoo (i Sdm.: aa Kne'na) o: paa Knæerne. Dgsaa i Nbl., dog sjeldnere. Andre Steder bruges aa kun i enkelte Talemaader, saasom: aa Ende (paa Enden); aa Side (paa Siden); aa Egg, el. aa Nor (o: paa Kanten); att aa Bak (f. att); midt aa Ratt (midt om Ratten); hooft aa Sumar (midt paa Sommeren); slette aa Vo (i Sdm. slippe Kvæget ind paa Engen), og fl. Ellers er Ordet meget brugeligt i Sammenfætning, som Mfall, Mlag, Mlit. I den almindelige Brug er det berimod fortrængt af Formen paa, som egentlig hedder: upp-aa. Jf. pi (for upp i), punde (for upp under). — aa forbindes sædvanlig kun med et Subst. i den ubestemte Form, hvortil paa sættes til den bestemte. (Et lignende Forhold finder Sted ved i og ri).

aa! Udraabsord! o! af! (Sv. å). Betydningen af dette aa er meget forskellig og bestemmes kun af den Tone hvort det udsiges; det bruges saaledes som Udtryk for Smerte, Angstelse, Forundring, Dymærksomhed, Indbømmelse eller Adlæbelse. Ligeledes som Indledningspartikel med ganske ubestemt Betydning, f. Er. Ma, lat mig saa de o. f. v.

aa, conj. 1) og (som almindelig kun bruges i Formen: aa). (G. N. ok (senere: og); Sv. och (i Dagligtalen: a). 2) ogsaa (adv.). Fjens og Inbr. Andre Steder: og, au (f. og).

aa (Partikel ved Infinitiv), at. (Jsl. at, ad). Bruges sædvanligst efter et Ord som ender med t, f. Er. Da va godt aa høyra. Ellers hedder denne Partikel: te, te aa eller til aa. (See te).

aa, for av eller av; see av.

Maand, n. et Baand i Kløvsalden; det øverste Ivarbaand, hvorved begge Dele af Kløven sammenholdes. Guldr.

maelle, el. mabelle, adv. overmaade, usædvanlig. Helgeland.

Maibe (ii), og Mbin, n. et Særbyn, en sjelden eller udmærket Ting, som Alle betragte og beundre. Ndm. Sdm. og fl. Af dina.

Mabit, m. Morgenmad, Frokost. Mabit (ii) bruges i Helg. Gulbalen, Ndm. og fl., men Mabit (aab. i) i Nbl. Tell. og fl. — Ellers: Bist (Sogn, Bøfs), Fyrebuqur (Hall. Drfd. Øster.), Mibmorgon (Sdm. Jæd.), Morgonær (Guldr.). Dgsaa: Frukost. — Til Mbits (te Mbits): til Frokosttiden. (Nbl.). Mbit-mund, n. (i Helg.), Mbitst? (i Tell.): Frokosttiden.

maoale (for vobdøaleg), adv. overmaade, overødentlig. Nbl. Jf. voboe.

maobden (aab. o), adj. voldsom, fremfusende, ikke tilbageholden; ogsaa: fræt, uartig. Sbm.

Maogje, f. Mhogje.

Maor (Maool), m. Fortøiningspunkt, en Pæl eller Steenhob, hvorved et Fartøi kan fortøies. Helg. Ar. Stift. Maafker egentl. Måurb.

Maor (aab. o) eller Måorr, m. Måorre. Ag. Stift. I Tell. Tryte, f.

Aaborgras, n. Aafarbe (Nymphæa).
Habeland.

Aabor, f. f. Fufebot.

Aabreidsla (Aabreitla, Aabreltje), f. Sengedække, Dverflæder i en Seng (modsat Underbreidsla). Nbl. Edm. og fl. (Jsl. åbreidsl). Dgsaa: Aabreidsla. I Tell. Aabreie (for Aabreida).

Aabreie, see forrige.

aabrengjen, adj. besværlig, overbængende med Bønner og Forbringere. Tell. (Jf. brettjen). Aabrengje, f. En som altid har noget at troge og bede om.

aabrisfje, f. aabrisfje.

Aabrot, n. Jordfaal, Udskylling i Bredderne af en Aa. Gbr.

aabry, v. a. (r — bde), 1) bryde eller brulle En med noget, som han ikke vil have omtalt (f. bry). Skal bruges i Hall. og Bustrub. 2) plage med Etinsyge eller Jaloufie, mistænke sin Elskede for Utroskab. (Tell. Hall. Nbl.). Jf. mistryggja.

aabryen, adj. 1) stridslysten, tilbøielig til at brulle og udfordre. Dstrib. 2) stinsyg, jalour. Tell. Gulbr. I Bøst og Nbl. findes det ogsaa i Formen: aabru. (I Gam. Norst forekommer: åbrudigr).

Aabryfkap, m. Etinsyge, Jaloufie. Tell. Jf. Mistrugn, Svartfysja.

Aabur (for Aaburt), m. Vært, Frugt, Afgrøde. (Jnderøen).

Aabyr (Aabør), m. Vind som er for stærk til at seile med. Er. Stift.

aabyrgjast, el. aabyrgsla, v. a. forsikre, staae inde for. Den første Form skal bruges i Est., de øvrige ere: aabyrsta (Mandal, Nebenaes), aabyrsla (Edm. og fl.), aabyrgsla (Balb.), aabyrgsla (forældet i Helg.). G. N. aabyrgast.

Aabyrgsla, f. Anivar, Borgen, det at man indestaaer for noget. Ordet betyder: Aabyrste (Hall. Edm. og fl.), Aabyrst, -lsje (Drk.), Aabyrgsla (Nbl.), Aabyrst (Mandal), Aabyrst (Ebl. Jæb.), Aabyrsling (Drk.). G. N. aabyrgsl.

Aabyrst, f. see forrige.

aada (el. odda), v. a. mylte, vrimsle. Drk. Ordetts egentlige Form (ada, eba, oda?) er ubekjendt. Gram. § 65.

Aadr (Aadrer), f. (Jl. Adra, r) Aare, Blodaare. Hebber ogsaa: Ad, pl. Ad'e (Edm.), Ad (søndre Er.), Ad (Jæb. og fl.), Adrer (Nbl.) — Sv. åder. Jsl. æd. Ang. ædre.

aa ende, f. Ende.

Aafall, n. 1) Paafald, f. Er. Vandets ved en Rølle. (Ejelden). 2) Fløden

paa et Mæskelar (en Rølle). Edm. Hertil: Afalle-ringje, f. det samme som Rjometolla og Mjellebunt.

Aafar, n. Elveløb, Flødseng. Guldbbr. aafart, som feiler eller mangler. Tell. (Ejelden), Edm. (meget brugl.). Der er altid noke aafart: der er altid noget at anke over. Jsl. afart.

aa fælde, paa Færde, i Bevægelse. Sogn. aafingjen, adj. stærk, berusende, om Drik. Edm. aafingje Dl.: stærkt Dl. (Jsl. afengr).

Aafjora, f. Sandig Elvebred, Sandbaner ved en Aa. Tell. og fl.

Aafloy, f. en liden Vaad til at fare over en Elv med. Guldbbr. Jf. Efta. Jsl. floy (digterisk Navn paa Fartsier).

aa-floygd, adj. overmattet, fuldproppet saa at man ikke kan bevæge sig hurtigt. Guldbbr. Vel egentl. aafloygd.

aaføre feg, aabenbare sin Hensigt, udlatte sig med noget. Nst. Edm. — aaførlege, adv. aabenbart, uden Forsikkelse.

aag, f. av, og.

Aagaang (for Aaga), m. Tiløb, Indbryt af Jøst. Nordre Berg. Edm. aagaangsam', adj. om en Gaard: beleilig for Indbryt, meget besøgt af Fremmede. — Jf. hemt, folkfjemt.

aa gaangje, paa Færde, i Bevægelse. Romsbalen, Edm. — Rogle St. aagaangaa.

Aagjedn, f. f. følg.

Aagjegn, el. Aavgjegn, f. noget udmærket eller usædvanligt (vel ogsaa Stræben efter Udmærkelse, Lust til at glimre). Bruges blot i Forbindelse med paa, f. Er. Han arbejder paa et Aagjegn: han anstrængte sig meget for at overgaae de Andre, for at gjøre Dpfigt. Ordet betyder i Ebl.: Aagjegn el. Aavgjegn (maafsee: Dvagegn, f. aagegn); i Edm. Aagjegn (el. Aavgjegn); i Nbm. Aagjegn; men i Nbl. Aagjedn, el. Aagjædn. (Jf. Jsl. agirmi, Gierrigbed).

aagjengjen, adj. paatrængende. Nbl. Aagjæt, n. noget usædvanligt eller overbrevet. Nordmør.

Aagjegn, f. Aagegn.

aa gruve, for over, næsgruvs. Nbl. Hall.

Aagust, f. en Hudsygdom med stærk Hævelse. Hard. Jf. Aagust.

aabar' adj. meget stærk (om Vind). Edm. aa haude, paa Hovedet. S. Svub.

Aafall, n. Nøt, Vandvætte. Gbr.

aafan (: vor), f. ofte.

Aafan, n. Lærstøffer eller Stolper i en Grind. Edm., see Dfje.

- aakaar**, adj. udsfeelig, bly. Drdb. 3 Guldb. hofkaaren.
- aakja**, s. aattan. — **Aakje**, m. s. Oke.
- aakjei**, udmattet og mobiløs. Drdb.
- Aaklæde** (Aaklæ), n. Sengetæppe, Dækten. G. N. akklædi.
- aako**, os; s. ofte.
- Aakome**, s. Riibe. See Uppfoma.
- Aakonn** (og **Aakodn**, for **Aakorn**), n. Ager, Egenød. Kr. Stift, Harb. (Eilers: Eitenot). Jøl. akarn. Ung. accorn.
- Aakoste**, el. **Aakost**, f. 1) Noget som blandes i Maben under Kogningen (især Mælk sammenrørt med Mælk). Edm. Guldb. Drdb. 2) Besmyktelse af en Feil. Drdb. Egentlig Paafast.
- Aakot** (oo), m. Yngel af Drreder. Tell. See Rot. Jf. Kiva.
- Aaker** (el. **Aaker**), m. Ager. (Alm. Form, ikke Aker). Sv. akar. 3 Sammensætning: **Aaker**, **Aakra**, **Aaker**.
- Aakerbrot**, n. Agerbrydning. (Ejeld.).
- Aakerbyte**, n. Ombrytning af Ager.
- Aakerbøna**, f. Ager-Snarre (en Fua!), *Rallus Crex*. 3 Tr. Stift: **Aaker-rikke**.
- Aakerkaal**, n. Agerkaal (*Brassica campestris*); ogsaa Ager-Sennep.
- Aakerfjetta**, f. *Robutte*.
- Aakerland**, n. 1) Agerland; 2) den Mark som nærmest omgiver en Ager.
- Aakerpipa**, f. Hanetro (Plante), f. Dø.
- Aakerreina**, f. Engkanten omkring en Ager; men især den Forbryning som efterhaanden danner sig ved Agerens næberste Kant.
- Aakerfund** (el. *synd*), n. en Vej eller smal Engstrimmel mellem to Ager. B. Stift.
- Aakervidd**, f. Agerens Bidde eller Fla-beindhold.
- Aaker-rikka**, f. *Aakerbøna*.
- aakua**, adj. konver. See *kuven*.
- aal**, en temmelig almindelig Sammensætningsform af *all* (adj.), som betyder: ganste, aldeles; f. Ex. *aalgrøn*, *aalkommen*. Fjndes tildeels ogsaa i gammel Norst. Jf. Ung. *al*, *æl* (af *eall*); gam. *Soitydft* og *Ear. ala* (af *all*).
- Aal**, m. 1. *Aal* (Fisk). 3 Ebl. og Stavanger Amt: *Aal*. G. N. *all*. Herttl: *Alegras*, *Habbandel*; f. *Sjogras*. *Alekap*, n. Stikkelse som en *Aal*. *Alesteina*, f. *Aalekude*, Kurv til *Aalefangst*.
- Aal**, m. 2. 1) Spire, Rime, udspringende Frøblad, f. Ex. paa Korn. B. Stift. Heraf: *aal*, *ala*, *aalrenne*. 2) en mørk Etribe langs ad Ryggen (paa enkelte Dyr). Jøl. *all*. Heraf: *aalut*. 3) en byd Rende i Bunden af en Ets eller Bugt. Alm. Jf. *Dupaal*. 3 enkelte Drd er det usift, om aal skal ansees som en Endelse eller som et eget Drd; f. *Ryggjal*, *Rvebaal*, *Spanaal*, *Lorvaal*. (Jf. Jøl. *al*, *Kem*).
- aal**, v. n. (a-a), om Korn: spire, groe af Fugtighed. Nbl. Ebl. *Dafaa aal*.
- Aalag**, n. (eg. *Paalag*), Arbeide som skal udføres til en bestemt Tid. Tell. Hall. Eilers *Fyreloga*, *Paage*, *Kagurkje*.
- Aalastoff**, m. s. *Stavlagla*.
- Aalbryst**, f. *Ansvar*; f. *Abbygsla*.
- aalbugeleg** (*aalbuete*), adj. fuldkommen buelig, bygtig nok. *Helgeland*.
- aal-eine**, adv. *alene*. *Nogle St. aaleina*, *aleine*, *aalneine*. Jf. *eismall*.
- aaleis** (for *aal-eides*), adv. paa *Bane*, i *Gang*. *Han hjem' ikke aaleis mæ da* (Nbl.): han kommer ingen Vej dermed. *Da kom vondt aaleis* (Edm.): det havde onde Følger.
- aaleita**, v. a. besvære, overhænge. Nbl. *aaleiten*, adj. *paatrængende*, *besværlig* (ved idelige Begjæringer). Nbl.
- aa lerre** (*aalærre*), om en Dør: *halvaa-ben*, paa *Kem*. Edm. 3 Rdm. *aalørre*. (Jf. Jøl. *a hleri*, paa *Lur*). S. *Ølytt*.
- aalsten** (*aal-æten*), adj. 1) som æder alt, ikke er fræjen eller vrager Maben. *Helg. Jøl. aalær*. 2) let at spise, udrøt, som man maa nyde meget af, før man kan blive mæt. Edm. *Aji*.
- aalstettes**, adv. *Dei reiste aalstettes: de reiste alle tilbage, alle som een*. Ebl. *Andre St. „Dei reiste Mann av Guse“*. (Jf. Jøl. *stet*, *Hjem*).
- aalværug** (*aalvalug*), adj. *ganste færdig*; ogs. *ganste frisk*, *restitueret*. *Helg.*
- aalgrøn**, adj. *grøn overalt* (om Ager, naar Kornet spirer).
- aalhuga**, adj. *meget begjærlig*, *breven af en stærk Lust*. *Helg.* (ogs. *aalbugo*).
- Aalit** (ii), n. *Lillid*, at man stoler paa noget. *Git vondt Aalit* (Edm.): noget som er usikkert at lide paa.
- aaliten**, og **aalitsam'**, adj. *som venter for meget*; eller *som kun liden paa andre uden at gjøre noget selv*. B. Stift.
- aalkommen**, adj. *fræmkommen overalt*; *ganste udspiret eller opvoret* (om Korn og Græs).
- aal-lei(b)**, adj. *yderst fjed og led*. *Helg.*
- aal-ljost** (oo), adj. n. *ganste lyst af Dagen*, *fuldkommen Dag*. *Guldb. Tell.* og *s. Hedder ellers: aalljost* (Hall. Ejl. Edm. Drdb. *Helg.*) og *pyeljost* (Søndre Berg.).
- Aalmenning**, m. 1) *Alminding*, *Eien-dom* som ikke tilhører Enteltmand. G. N.

almennigr. 2) Menigmand, Almeen-
heden, Folket. Forekommer kun i nogle
Talemaader, som: Almennings Toll
= en almindelig Afgift, Told af hver
Mand. (B. Stift). Almennings
Veg = Alsarvei. (Søndensjælds heb-
ber det: Almann-Veg).

aalment, adj. n. almindeligt, gjængs
overalt. (G. R. alment).

Almoe (og Olmo), m. Solrøg, Dunster
i varm Luft. Helg. Jf. Alrøyt og Moe.
Almose, f. Almøsa.

Almugje, m. 1) Mængde, Hob, stor
Forsamling af Folk; f. Er. Ting-al-
mugje, Kirke-almugje. 2) Almue,
Menighed. Hedder ogsaa: Almogje
(Nbl.), Almugje, Almug, Elmug
(Guldr.). Almue (Rand. Edm. og
fl.). Jsl. almugi. Sv. almoge.

aa lofte, i en oploftet Stilling. „Det
ligg' aa lofte“, siges i Edm. om Stene
eller Planter som ligge tværs over an-
dre, saa at der er et aabent Rum un-
der samme. Jf. Loft-ur.

Alloga (aab. o), f. et paalagt Stykke,
især et nyt Blad paa en Dre. Sogn,
Harb. J Edm. Fyreløge.

alrenne, v. n. spire, stybe Spirer (om
Frugt, især Poteter). Edm. og fl. S.
Al.

Alrøyt, m. Solrøg. Hall. Valb. J
Helgeland Almoe. Jf. Jl.

alsvæite', adj. vaad overalt af Svøb.
Tsl. Hall. Edm. og fl.

alstekt, adj. bedækket overalt, især af
Snee. Bofs, Harb. J Tsl. atekt.

alut' (alette, aalatt), adj. sribet
langsaa Ryggen (om Gieber og Heste).

alvafjen, adj. 1) ganske vaagen, lps
vaagen. Sogn og fl. J Drfd. alvaf.
2) om Havvind, naar den vedbliver at
blæse om Ratten. Nordre Berg. Og-
saa arvafjen.

alvafsen, ganske voren. Edm.

alvaat, adj. vaad overalt, gennemvæ-
det. J Edm. olvaat. Jsl. alvåtr.

alvelt (el. alvelte), ganske omvæltet,
med Fodderne i Velret. Harb. Nbl. J
Edm. arvelte.

Alvore (aab. o), n. Alvor. Hedder
ogsaa: Olvore, Alvore, Alvor.
Jsl. alvara.

alvorsam', adj. alvorlig (af Karakter),
som ikke farer med Spøg.

alvorsleg, adj. alvorlig.

Alvor-snaff, n. alvorlig Tale. Mod-
sat: Gaman, Spøt, Fantri.

alæten. f. alæten.

Aløfje, n. et meget stort og triveligt
Dyr. Edm. Jf. Løfje.

Alm, m. f. Alm.

Alma, f. Larve, Kaalorm, Mabbite, Hær
af de lodne eller børstede Arter. B. og
Er. Stift, Guldr. — J Edm. ogsaa
Aume; i Mandal: Dogg-am. (Fin-
des ogsaa i svenske Dial.). Jf. Matt,
Græsmatt.

ama (for ovan), ovenfra. Tsl. — amase,
f. ovasyre. ama-te, f. ovanil.

amaala, v. n. bringe paa Bane, gjøre
opmærksom paa noget. Skal bruges i
Guldr. J Edm. amoge (aab. o),
f. Er. Han amoga paa di samt = han
paamindebejævnlig berom. Jsl. smälga.

Amehøle, n. Hob eller Klynge af Larver.
Amesfyfje, f. et Slags Bylber, som skal
foraarsages ved Larven af et Insekt.
B. Stift. J Tsl. hedder det: Kroll,
Krollverk.

amoga, f. amoola.

Amot, n. Sted hvor to Elve løbe sam-
men. (See Mot). Jsl. amót.

amuna (aab. u), v. a. forøge, lægge
noget til (f. Mun). Tsl.

And f. (Jl. End'er), And (Søfugl).
Hedder nogle St. And, i Valb. Ønd
(egentl. Dnb). Jsl. ónd (gen. andar,
plur. endr). — Anda-egg, n. Andæg.
Andafjær, f. Andefjær. Andafjæg,
m. Han-And.

Andr (And'r), f. (Fl. Andra),
Stk, at løbe med paa Sneen. Helg.
Bofs. J Inbr. Andaar, om en Stk
som er kortere end den anden og benyt-
tes især ved Vending i Bakkerne. Jsl.
andr, andra.

andra, v. n. tumle, gaee blindt hen.
Edm.

anga, lugte; f. anga.

Angel, m. (Fl. Angla, -r), Angel,
Nedetrog. J Harb. Angle; i Inb.
Angaal. Jsl. angull. Ikke alm.
søndensjælds; f. Krol, Fiskekrol.

Angelsmatt, Regnorm; f. Raubmatt.

Angje, Lugt; f. Angje.

angla, v. a. faae fast paa Angelen.

Angleboff, m. den Deel af en Fiskeline,
som er besat med Angler.

Anglemakar, m. 1) Anglemager; 2)
en Havfugl, saa kalbet af dens Stemme,
som ligner Ordet: Angel. (Edm.).

angra, f. angra.

Ans, n. Klage, Jamren. (Ejelden).

anka, v. a. 1) anka seg: jamre, give
sig for Smerte. Søndre Berg. —
2) ynke, beklage En. Helg. J Edm.

ankare. Jf. Jsl. aumka.

ankara, ynke, beklage; f. anka.

Ap, apen og fl.; f. Dp, open.

aapaa, f. apa og hopa.

aaepfaaren, s. openfkar.

Aar, n. 1) et Aar; 2) Aaring, Aarsvært. (S. N. år). 3) Aar: i dette Aar. Til Aars, eller mot Aare: til det kommende Aar. Til Aars betegner ogsaa: til Abers, ube i Aarene. Paa denne Aarsens Tid: denne Tid af Aaret.

Aar, f. (fl. Aara, r), Aare, at roe med. S. N. år. (3) Tell. bedder Fleertal Aar). Aara-blad (bla), n. Aareblad. Aarabur (d), m. den Naade hvorpaa man bevæger Aarene. Aaradrag, n. et entelt Drag eller Træk med Aarene. Aaralstje, f. Lasse. Aaralom (oo), m. Grebet paa en Aare. (Edm. og fl. Isl. arahlummr). Aaraløysa, f. Mangel paa Aarer.

Aar, f. Aledaare; s. Ader.

Aar, m. Elletræ; s. Dre.

aaerast, v. n. om Korn og Frugt: trives godt, give en god Høst. 3) Bald. og fl. bedder det ara.

Aarbot (Edm.), og **Aarbot** (Helg.), f. Leilighed til at bede paa noget. 3) Edm. bedder det: D'æ ut-o(r) Aarbotinne; og i Helg.: D'æ infje Aarbot i da o: det kan ikke mere bodes, det er aldeles forslidt.

Aarbyrte, n. Ombytning som gjælder for et Aar. Ag. Stift.

Aarbedfje, f. et usædvanligt stort Eneelag. Bruget i Edm.

Aarder, f. s. Ader.

Aare, m. 1. f. Dre, Dber.

Aare, m. 2. Ildsteb, Aare. (Mbl. Harb. Rbg. Tell. Hall. Gbr. Dsther.). 3) Formen: Aar, el. Aaren skal det findes i Lister (Sirebal), og i Rdm. (Surenbal). Isl. ar, arin. 3) Gruva (som er almindeligst vest- og nordensjælds). Ellers: Eldsteb, Bød, Stein (om det egentlige Ildsteb), Aarsteb, Dmn, Peis (om det hele tilhørende Muurværk).

aaeretta, v. a. sætte fast ved Kiler. See følg.

Aarette (ee), m. Kile som drives ind i Epibsen af en Nagle, for at den ikke skal glide tilbage. (Meget udbredt Drb). Isl. arétti.

aaergjengb, adj. som er i Gang bele Aaret igjennem. (3)ær om Møller). Sjelden.

Aarband(a), den venstre Haand. See Aeiwa.

aaerbendt, keltbaandet; s. orsbendt.

Aaring, m. 1) Aarsvært, Aarøbe. 3) Nyaring. 2) et aar gammelt Dyr, især Hest. (3) Betrunga). 3) Ar. Stift og fl. Aarung, Aarungje. 3) Triaring, Firaring.

aaerjonast, vansmægte; s. orstjenast.

aaerleg, adv. tidlig, aarlie. Forældet i det tellemarkiste Viser. Isl. ar, arla (for arlega).

aaerleg, adj. aarlig. (Sjelden).

aaerleggen (=leten), adj. som har ligget et heelt Aar (om Træ). Tell. og fl.

aaerleis, f. anderleis.

aaerliden (aab. l), adj. bruges kun i neutr. f. Er. D'æ saa langt aarlie (el. aarlee): det lider saa langt ud paa Aaret. Tell. og fl. 3) baglide, baltliden.

aaerliten, meget liden; s. orliten.

aaermegta, vansmægte; s. ormegta.

Aarmot (or), n. Aarsstifte. (Hall. ?)

Aars, i Sammensætning, om noget som er tilkommet i det sidste Aar; modsat fjors. Saaledes: Aars-avlen, dette Aars Frugt; AarsPonn, Korn af dette Aars Aal; Aarslamb, Lam som er født dette Aar; o. s. v. 3) Guldr. tilbeels: 3) aars (f. Er. Jaarsbø). 3)

aaarsaka, undskyldte; s. orsaka.

Aars-bonn (for born), Aarsborn, Fost som ere fødte samme Aar.

aaars-gamall, adj. et Aar gammel.

Aarsgang (=gang), m. Aarets Løb.

Denne Aarsgangjen: i dette Aar.

Aarsmot (oo), n. Aarsdagen, eller samme Tid som i det forrige Aar. Meget udbredt (Edm. Sogn, Harb. Tell.), dog ikke alm. Da hjem' att i Aarsmote (B. Stift) o: det bliver nu just et Aar siden. (= årsmot. 3) Jamlengb.

Aarsmun (s. arson), m. den Forandring som en Ting faaer paa et Aar. 3) Dagsmun.

Aarsta(d), m. Arnefieb, Etorstien. Drf. (3) Aare). Aarstabyll' (for Aarstabella), f. Stenen foran Ildstebet (= Gruvestein).

aaarstaden, adj. som har faaet et Aar.

Aarsvokstr, m. Vært i et Aars Tid.

aaar-ung, adj. meget ung. Ar. Stift. (For ørung).

Aarungje, f. Aaring.

aaarvakjen, adj. 1) vaagen om Natten. (Sjelden). 2) om Vind fra Havkanten, naar den vebliber at blæse om Natten. Dof. aarvakjen (Esf.).

aaarvand', adj. om en Jord (Gaard), som beøver en god Sommer for at give nogen Aarøbe; kræsen med Hensyn til Veirer. Almindl. Drb.

Aarveg, m. 1) Aaring, Aar med Hensyn til Vært og Frugtbarhed. (B. Stift). 2) Aarsavl, Kornhøst (el. Kornet seld). Helg.

Aarvold, n. f. Drvold.

aarviſſ', adj. aarviſ; om Jord, ſom jævnlig giver en god Huſt. Modſat arvand.

Arrofa (aab. o), f. Søvnløſbed; Paa- gen om Natten. Nordre Berg. Edm. og fl. Ellers: Androfa, Søvnløſſa. Jf. arvaſien.

Arvon (oo), f. Udfigter med Henſyn til Aarſvarten. (Ejeldt.).

aa røyſe, paa Reizing. Det ligg' aa røyſe, — ſiges i Edm. om Dyr ſom ikke kunne reiſe ſig uden Hjælp. (Verbet reiſe bedder i B. Stiſt: røyſe).

As, m. 1. Aas, Biergva, et langſtrakt Bierg. (Mindre end Fjell). Alm. Jsl. as. Sv. as.

As, m. 2. 1) en Hjelſe. (S. Golvas, Luras, Leinens). J Ag. og Tr. Stiſt iſer om de paaalangs gaarende Stoffe hvorpaa Taaget hviler. Sv. as. (Byg- ningſmaaen med Aaſer er ubekjendt i B. Stiſt). 2) en Arel, hvorom noget dreier ſig; ſaaledes: Hjulvas, Slipes- ſteinvas. Alm.

aſa, v. a. belægg med Bjælker.

Aſkjone, f. en Kløv eller Klemme, hvor- ved Eſløbet af et Seil bliver fæſtet til Raabkanten. Edm. Eſj.

aa ſkog, bruges i Edm. i Talemaaden: Dæ kan ingjen ſta det aa ſkog o: In- gen kan modſtaae dem, holde dem ſtangen.

Aſlag, n. en Række af Aaſer, en liden Bjergkæde. Na. Stiſt.

Aſlende, n. bakke og aafet Land, Bjerg- een. Tr. Stiſt.

aſlende, adj. opfyldt af Aaſer og Bakker.

Aſmark, f. høitliggende Egn, opfyldt af ſmaa Bjergkæder.

aſna, ſtimle ſammen. S. offnaſt.

aa ſtab (aſta), paa Bane. Da kann ſnart ſoma vønd aſta(b) o: der kan let gives Anledning til noget vønd (iſær om Riv og Trætte). B. Stiſt.

aſut (aſette), adj. bergig, aafet.

aſvæſe, adj. n. ubeqvemt, for tungt til at haandtere. Yttre Eogn.

aat, præp. (med Dativ), 1) til, hentil, henimed. J Tell. og Rbg. at (langt a). Jsl. at. Sv. at. At Bora (Bore): til Berbet. at Raqa'a: til Raagen. ſoma at: røre, berøre. — 2) til, for, til Brug for (med Begreb af Dativ). Han gjøre da at meq (i Tell. „ſe meq") o: han gjorde det for mig (til mig). Det arbeide at ſea ſløve (til ſig ſelv, paa ſit eget Arbeide). Dæ godt nog at dei: det er godt nok for dem. J nordre Trøndb. ogſaa: imod, f. Er. vera ſint at ein (vred

paa En). 3) til, om en Liſtbøren (med Begreb af Genitiv). Kun efter et Subſt. f. Er. Atren at Granna o: Raboens Ager. Arven at Sonom: Sonnernes Arv. Jf. til. — J Begrebet af en Ret- ning omverler at med til, ſaaledes at at bruges, naar der tænkes paa en kort Afſtand eller en Nærbed, men til bruges ved en længere Afſtand ſamt i figurlig Betødning.

aat, adv. (eller præp. uden Objekt), til ved, med; med adſkillige Forandringer i Begrebet; ſaaledes: 1) om en Hen- vendelſe i Umindeligbed. taka at meq o: give ſig i Færd med, begynde paa. Jf. fara at, bera ſeg at. (Mærk: gjera at fyre o: kurere, raade Vob paa). Ofte om en ſtærk Berørelſe el. Paavirkning, f. Er. leggja at o: trykke ſtærkt til. draaga at o: knibe, ſlemme. 2) om en Underſøgen, Jagtagelſe. lyde at o: lytte noie til. Jf. býra at, ſta at, ſienna at. S. ette. — 3) med Begreb af Hjenſidigbed. leidast at o: lede hinanden. Jf. folgjast at, hielast at, ſtilja at (Danſk: ad). 4) om en Berødning, at være i Gang, i Færd med. Kun med: vera, f. Er. Han æ at aa ſær, — ordret: han er ved og ſlaar, d. e. han er i Færd med at ſlaae. Da va at aa loſte o: det havde begyndt at løne. (Meget brugeligt i det Veſtenſjeldſke). 5) om en vedhæn- gende Feil eller Mangel. Dæ altid noſe at meq det, o: der feiler altid no- get hos dem, de have altid noget at klage. Edm. og fl. Rva ſo æ at o: hvad er det ſom feiler? (Sv. at). Hertil Talemaaden; ſinna at o: dable, ſpotte, udbrøge Feilene ved en Ting. B. Stiſt. See atſinnen. Ligſaa: tolka at vera (i Edm. tiſke at vere; i Tell. tolkes at vera) o: være utilfreds med noget, finde det ubegaeligt. J diſſe Forbindelſer lægges en ſtærk Betoning paa Dret at.

Ast, n. 1) Veden, Gnaven. Abſtrakt af Verbet eta (aat.) Jsl. at. 2) Noget ſom æder eller gnaver: a) Uoi. (Sv. ai). Ikke alm. Jf. Bit. b) Nøg og Kluer. Drfb. c) unyttige eller uduelige Folk; Liagere. (Tr. Stiſt). 3) et Etas ſmaa Sødyr, ſom jages og ædes af Fiſkene. Raubant, Eildant. 4) Wa- ding til Fiſk, Lokkemad. (Jsl. aia). Tell. Jf. Nan, Belte. — J Ag. Stiſt oafaa om Lokkemad for Dyr. Jf. Et. 5) Jord eller Gruus ſom ſtrøes paa Sneen for at tære og ſmelte den. Tellem. Voſs. 6) Kræft, Taring i

- Kjødet.** (Jølandst åtumein). Ågersb. Stift.
- Åta**, f. 1) Åden, Epitåning. Drk. og fl. Han gjør' inte stor Åta : han spise ikke meget. 2) Hæstebud, Beværtning med Rab. Edm. Nfj. (Jf. Drøffja). 3) Fiskeæg (som ædes af andre Fiske). Mandal (hvor det ogsaa udtales: Åde).
- åta**, v. n. (a - a), strøe Gruus paa Sneen, for at den skal smelte. Voss og fl. Ellers molba, mela.
- åta**, og **åtaa**, : uben; f. utan.
- Åtak**, n. Anstrengelse, stærk Anspændelse af Kræfterne. (Jøl. åtak). Eogn. og Tell. (hvor det abstilles fra Ørtak). Jf. Dtat og Itak.
- åtafa seg**, anstrenge sig yderlig. Eogn. Han åtafa seg infje.
- åtar**, og **åtaar**, længere ude. S. utar.
- åtaa**, v. a. f. eta.
- Åberste**, f. Mobbvirkning, Brug af Løgemidler. Edm. S. bera at.
- Åbur**, m. Åfsærb. (Jf. bera seg at). Sjelden.
- Åte**, f. see Åta, og Dta.
- åtekt**, overbæftet; f. åtekt.
- åtfinnen**, adj. bablefyg, oplagt til at bable og spotte. Ikke alm. I Eogn: åtfunnig; i Drfb. åtfunnau; i Edm. åtfinnsame. Jøl. åtfindinn.
- Åtfinning**, f. Dabel, Spøt, Beleen.
- åtfunning**, spottet, beleet.
- Åtfer**, f. Åfsærb, Fremgangsmaade. I Tell. og Rbg. Åtfer. (Jøl. åferd).
- åtgjørt**, skandfat, kureret for en Skade eller Sygdom. Jf. gjera at.
- Åtgjøer**, f. Åstandsættelse, Kuur. Gbr. Edm.
- åthard**, tugtet, straffet. Nbl. Edm. Af Talemaaden: hava at.
- åthomen**, 1) kommen nær til; 2) høist forlegen, kommen til det yderste. B. Stift.
- åtlødd**, beleet, ubleet.
- Åtenad**, m. Epitåning. Edm. Jf. Åta.
- Åtoke** (aab. o), f. stærke Sygdoms-Anfald hos Dyr, især Køer. Edm.
- åtraste** (yderste), f. utrafte.
- Åtrenne**, n. Løfte eller løs Knude, som kan trækkes sammen saaledes at den omfatter og fastholder noget. Edm.
- Åtte**, Frøgt; f. Ditte.
- åtte**, Tælord: otte. I søndre Berg.
- åtta**. (Jøl. åtta). — åttande, ot-tende.
- Åttedaga(r)**, fl. m. bruges ofte for Vikæ, en Uge; f. Er. fyste Åttedaganne: den første Uge. Åttedags-
- bryllaup, n. Bryllup som varer en Uge. Nbl. — Åttedagsmot (oo), n. samme Dag og Tid som i den forrige Uge. Åttedagsløttere, n. Eng som man kan slaae paa en Uge.
- åtteti** (og forkortet: åtti), firindstøve. B. og Tr. Stift. (Jøl. åttægi).
- Åttring**, m. i Nbl. en stor Furselsbaad, sædvanlig med Pøtting (f. l.). I Edm. (hvor det udtales Øttring) betegner det en meget stor Havbaad, som i Fissetiden har en Besætning af indtil otte Mand. Forffjellat fra Åttæring, og maaskee dannet af Åtterøbing. Jf. Købe og Selsøring.
- Åttung**, m. en Dttendebeel (Jøl. åttung); et Sygdelag som udgjør en Dttendebeel af Eognet. Voss.
- Åttæring**, m. en Baad med otte Rorer. Hærb. Jf. Selsøring, Tæring.
- åv**, 1) isbedetfor ov (f. Er. Åoriffje), f. ov. 2) isbedetfor av, især i Betvbn. hen, bort; f. Er. Åor vil du av(v): hvor vil du hen? f. av.
- åva**, : oven, oventra; f. ova.
- Åvabur**, Åvafall o. f. v., f. ova.
- åvanyve**, adv. overmaade (eg. oven over). Eom adj. utmarfet, høist fortrinlig. Voss. Jf. fram-ifra.
- åvdegna**, v. n. åvduges, tørres lidt saa at den meste Væde forsvinder. Nbl. Voss.
- åvete** (for at vegse), oppe, paa Benene. Voss. Det va ikke åvete: de vare ikke oppe, de vare tilfengs.
- åvelte**, emvøltet; f. åvelst.
- åver** og de dermed sammenfatte, — see over.
- åvsjella**, f. avfsjella.
- Åvgjegn**, f. Åvajegn.
- åvgjøen**, el. åvgjøven, adj. overmødig, skædefro, alad ved at spotte og fornærme andre. Nbl.
- åvhusfa**, bortjaaget, udbreven. Eogn.
- Åvvin** (Åven), f. Åvund.
- Åvkar**, m. f. Vokar.
- åvloa**, v. bræde; see avloa.
- Åvokstr**, m. (æentl. Naavert), Fløde af et enkelt Mølketar. Hærb. See Åvfall.
- åvra**, v. komme op; f. ovra.
- Åvrikje**, f. Dvrikje.
- Åvrot** (aab. o), n. Åvfall, især af slagtet Kvæg. Nbl. (Jf. rata).
- åvsta**, f. avstab.
- Åvund**, f. Åvikundelse. I Nbl. Åvvin (el. Åven); i Helg. Åvunn. Jøl. åvund (efter Jbre af: av, og unna).
- åvunda**, v. a. (a - a), misunde. Edm.

og fl. *J. Nbl. avina*. Ellers: *mis-
unna*.
avundsam, adj. *misundelig*.
avundsjuk, adj. *misundelig*; ogsaa:
ærgjerrig, som glør sig megen Note

for at overgaae andre. *Kordre Berg*.
og fl. *Heraf Avundsyfke*, *f.*
avundsløst, adv. uden *Misundelse*.
av-vega, v. n. gaae af *Veten*. *Nbl.*
Åvvert, see *Dvvert*.

B.

Bad (Ba), n. *Bad* (Især varmt eller
Lægebud); see *Laug*.

bade (ba), v. a. *bade*.

baden, adj. *lidt suagtig*, ikke ganske tør
(mest om *Ho*). *Edm.*

badna (bane), v. n. *torres lidt*, blive
balstør (om *Græs*).

badnaleg, f. *barnaleg*.

Baf, n. 1. *Dyvarmelse*, *Dphedning*; Især
a) et varmt *Dmslag* (*Saltbaf*, *Konn-
baf* o. s. v.); b) et *Afkog* til at rense
Kar med; *jf. Einebaf*. Meget brugl.
vestensteds, men ikke alm. i *Ag. Stift*.

Baf, n. 2. *Bag*, *Ryg*. (*Jbl. bak*). *Sjel-*
den, *unbtagen* i *figurl. Betydn.* *Jf.*
Hanbabaf. *art* af **Baf**: *bag* over,
med *Ryggen* nedad. paa *Bakje*: paa
Bagen, i *Ens Fraværelse*. til *Bafes*
el. *te bafar* (oaf. *te bafars*), tilbage.

Baf, m. see *Bakbun*.

baf, adv. *bag*. *Bruges* kun med *Beareb*
af *Hvile* eller *Forbliven*, medens *derimod*
Bevægelsen (*Retningen* *bagud*)
betegnes ved *att*. **Baf** sammensættes
derfor kun med egentlige *Subst* og *Adj.*
for at betegne det som er i eller hører
til den *bagere Deel*; medens *derimod*
att sammensættes med *Abstrakter*, *Par-*
ticipier og andre *Partikler*.

bafa, v. a. (a - a), 1) *opbede*, *opvarme*.
bafa seg. (*Ikke* meget brugl.). 2) *be-*
lægge med varmt *Dmslag*. 3) *rense*
ved et varmt *Afkog* (Især af *Enertviste*).
B. Stift og fl.

bafa, v. a. og n. (a - a, og a - te),
bage, *lave Brød*. *B. N. baka*. Ved *Lil-*
lavningen af *Fladbrød* betegner **bafa**
kun at give *Frødet* sin *Form* ved *Ba-*
gerullen (f. *Kevle*), men ikke den *vi-*
beres Tilberedning ved *Ilden* (f. *steikja*).

Bafar, m. en *Bager*. **Bafar**dag, f.
Bakstebag. **Bafaromn**, m. *Bagerovn*.

Baf-ar, f. *Bagaare* (til en *Paad*).

Bafdeild, f. og **Baflut**, m. *Bagdeel*.

baf-eggjes, adv. paa *blin Side* af *Fjel-*
det. *B. Stift*. See *Eaa*.

Baf-ende, m. den *bageste Ende*.

Bafevju, f. *Bagstrøm*. *S. Eoja*.

Bakfjoring, m. *Bagfjerding* (af en *Sub*
eller af et *Dyrs Krop*).

Bakfor, m. *Bagreen*.

Bakgjøla, f. *Bakola*.

Bakhand, i **Bakhandenne** (*Dativ*), i
Baghaand, i *Forbehold* til en anden
Leilighed.

Bakhun (uu), og **Bakhon (oo)**, m.
den *øverste Fjel* af en *Stok*; de *Fjelse* som
kun ere *sævede* paa den ene *Side* og
have *Varfen* paa den anden. *Ag. Stift*.
Hedder blot **Baf**, m. i *Er. Stift*, og
Sun, el. *Sone*, i *B. Stift*.

Bakhøla, f. *Bakola*.

Bak-ia (for *Bak-iba*), f. *Bagstrøm*, til-
bagegaende Strømning i *Bugterne* af
en *Elv* eller *Fjord*. Hedder ogsaa:
Bak-ea og **Bak-ete** (ved *Trombblem*),
Bakervju (*Ag. Stift*), **Bakvudu**
(*Andr.*). Om de *ovrigte Navne* see *Ja*.
bakfa, v. a. *danne Baffen* eller *Ryggen*
i et *Jernredskab*; heraf adj. **bakfa**, f.
Er. Denne *Væen* er godt **bakfa** (har
en god *Ryg*); see *Bakffe*.

Bakfebrun, f. den *øverste Kant* af en
Bakfe. *Helsa*. og fl. Ellers: **Bakferør**,
f. (*Edm.*), **Bakfetraum**, el. *-trøm*,
m. *Sogn* og fl.

Bakfelag, n. en *Række* af *Bakfer*.
(*Sjelben*).

Bakfelende, n. *bakket Land*.

bakfesty, adj. om *Heste*, som ere *stye* i
Bakferne, eller *vilde løbe*, naar *Løstet*
studer efter. *Edm.* og fl.

Bakfje, m. (*fl. Bakfa*, r), 1) *Bakfe*,
Hæding, stærkt *opstigende Grund*. *Sw*.
backe. 2) paa *Jernredskaber*: *Ryggen*
eller den *bageste Kant*, i *Mobætning*
til *Eaen*. 3) *Stobank*, en *tæt Mæsse*
af *Styer* eller *Laae* i *Horizonten*.
Nel. bakki.

Baf-kjeip, m. *bageste Aaretold*.

bakfut (bakfette), adj. *bakket*, *usjvsn*.

baklengjes, adv. *baglængs*. *Rogle Ste-*
ber: *attlengjes*.

baklest, adj. meget *belæst* i den *bageste*
Ende; om *Slæder* og *Boene*.

Bakli(b), f. *Styggeside*; f. *Bakside*.

- balkies**, adv. paa Skyggesiden. Drf.
- Bakmeis**, f. Kurv eller Vidie-Net, hvort noget bæres paa Ryggen. Ind. og fl.
- Bak-ola**, f. Bagrem i en Hestesæle. Ndm. Drfb. og fl. (Kunde ogsaa skrives Bakora). Hedder i Sogn: **Bak-bøla**; nogle St. **Bak-jøla** (mon Bakgurba?); ellers: **Galereim** og fl. (Jsl. öl, Rem). Jf. Dra.
- Bakrom**, n. Bagrum (i Vaadene).
- Bakrull**, m. Garndom i en Væverstol. Sogn. Ellers: **Bakriv**, **Storriv** (s. Riv).
- balka**, v. slæbe, arbejde; see balka.
- Balksegl**, n. Bagseil, Vindkast som slæber Seilet tilbage mod Masten.
- Balksele**, m. en stor Rem, som anbringes omkring Hestens Sider og Vaar, og tjener til at stoppe eller holde tilbage under Kjørsel i Bakkerne. (Forskjelligt fra Bakola).
- balkstr**, adj. om en Vaad: for meget ladet i det bageste Rum.
- balksid**, adj. sid, nebhængende bag til.
- Balkside** (-sida), f. 1) Vaaside, i Almindelighed. 2) Nordside, Skyggeside. N. Stift. Ellers: **Balkt** (Drfb. og fl.), **Balsola** (B. Stift) og **Norsf'a**.
- Balkskaut**, n. i et Seil; see Skaut.
- Balkstut**, m. Aterenden af en Vaad.
- Balksleng**, m. Bagimat; ogs. et Fald baaover.
- Balkstamm**, m. Bagstavn.
- Balkstedag**, n. Dag som anvendes til Baaning (Bakstr).
- Balkstestol**, f. et libet Bagerbord. Tr. Stift og fl.
- Balkstehella**, f. Jernplade hvorpaa Fladbrød steges (s. steikja). B. Stift. Hedder ogsaa: **Balkstehyll** (Køjen og fl.), **Balkstjarn** (Andr. Namd.), **Brøstjarn** (Høla.), **Takke** (Aa. Stift).
- Balkstjerve** (Hjelve, Hjelve), n. Kulle eller Balse, hvormed Fladbrød tilberedes.
- Balksteleffa**, f. et nybaagt Fladbrød.
- Balkstemjøl**, n. Meel til at bage Brød af. Møbsat: **Kokemjøl**.
- Balkstevid** (ve), m. Bagerveb.
- Balkstr** (Bakstr), m. Baaning; især Fladbrødsbaaning, der sædvanlig kun foretages to eller tre Gange om Aaret, og da vedvarer i flere Dage. G. N. bakstr.
- Balkstykke**, n. Bagstykke (i Klæder).
- balktale**, v. a. bagtale (= laste paa Bakst).
- balktung**, adj. tung i den bageste Ende.
- balkvend**, adj. bagvendt; med Bagen foran.
- Balkvudu**, f. Bagstrøm. S. Bakia.
- Bal**, f. 1. Balg, Etæde. Tell. (Jsl. bal, n.).
- Bal**, f. 2. Mælketar. Gall. (S. Kolla).
- Bal**, n. (for Barb), f. Bar.
- Bal**, n. (af bala), 1. Møie, Slæb, Besvær; ogs. Uleilighed, slæmme Omstændigheder. B. Stift. 2. Larm, Støt, Straal. N. Stift.
- bala**, v. n. (a - a), 1) slæbe, arbejde, bære Møie med noget; ogsaa: kæmpe, slæbe sig frem under vanskelige Kaar. Noget brual. i B. Stift. Jsl. bala. 2) larme, støte, fare frem med Bulder. Balb. Hødemarken og fl. I Guldb. baalaa.
- Balderblom**, m. Kræveblomst, visd Natrem (*Pyrethrum inodorum*). Ebl. Ellers: **Baldrbræa** (Havd.), **Ballebræa** (Nbl.), **Baliblom** (Jard.), **Barbræagull** (Drf.). — Et lignende Navn findes tilslaget i den yngre Edda, hvor det beder, at den Ur, som er „den hvideste af alle“, er bleven sammenlignet med Balder's Dienbaar („er jasnat til Balder's brår“). Om de øvrige Navne s. Krægeblom.
- balbra**, v. n. stralbe, smelde, larme. Nordre Berg. Edm. — **Baldring**, f. Larm, Stralden.
- Baldrbræa**, f. Balderblom.
- Bale**, m. en Vold eller jævn Forhøjning langs Strandbredden. Nbl. (Jsl. bali).
- Baleland**, n. en Kyst som er vanskelig at komme til i Stormveir. Edm. og fl.
- balen**, adj. 1) mottom, beqværlig; 2) stræbsom, udholdende. Nbl. og fl.
- Balgje** (el. Balje), m. Balde (Kor).
- Balk**, m. Afdeling, Stykke. See Volk.
- balka**, v. n. arbejde ubetjagt, kludre med noget. Helg. (= balla, klatra).
- balkat**, adj. forbundet med Møie og frugtesløst Arbeide. Helg. Jf. klæresamt.
- Ball**, m. 1) Vold, Krum, rundaagtig Figur. (Jsl. bölle). Iaa Ball, vilke Vold. 2) Voller (et Slags Mad); s. Kumlå. (Sv. palt).
- Ball**, n. Møie, Arbeide som ikke gaar i den rette Orden.
- balla**, v. a. (a - a), 1) vilke, sammenselde, lægge sammen i en Vold eller Pakke. balla ihop. Han balla de inn i ein Klut: vilkede det ind i en Klud. Noget ubredt, dog mindre brugeligt sondersjelds. 2) v. n. kludre, slæbe med noget, som ikke vil gaar rigtig fra Haanden.
- Ballebræa**, f. Balderblom.
- Balling**, f. Sammenvikling; unyttig Møie.

balsamt, og **balasamt**, adj. n. besvær-
ligt, moisomt. B. Stift. I Tell. ogf.
balse.

balsfyren, adj. visd, voldsom, ustyrlig.
Damsse, m. et Raavn paa Bjørnen. (Sjel-
dent og lidet bekendt).

Ban, n. see Barn.

bana, v. a. dræbe. (Jsl. bana). Meget
sjelden.

Band, n. (Fl. Bænd), 1) Bænd (i
Almindelighed). Jsl. og Sv. band.
Især Træbænd paa Kar. 2) Neg,
Bundt, Knippe af Kornstraa. Kr. Ag.
og tildeels i Tr. Stift. Ellers Bün-
dan, n. (Edm.), Bundel, m. (Eoan).
3) Bindingsmaade, især i Fisker-
garn.

banda, v. a. (a - a), baaude et Kar,
forsyne med Bænd. — „bande uppatte
ein“, siges i Edm. om at prygle En
dygtigt.

Bandastoff, f. Sambald, m.

Bandhafje, m. Bændbage (Bøfser-
redskab). Hedder i Edm. Bandedbit
(ii), m.

Bandkniv, m. Bændkniv (med Skæft
paa begge Enden).

Bandstake (Staka, stakaa), m. Bænd-
stake, ung Træstamme til Tøndebænd.

Bane, m. Død. (Hall. Balt. og fl.).
G. N. bani.

Banemann, m. Banemand. Nogle Ste-
der (Nbl.) ogsaa: Dpbavsmænd.

Banesaar, n. Dødsbaar.

Banesort, f. Dødsfygdom. Tell. (G.
N. banasótt).

banka (bænke), v. a. (a - a), banke.
Jf. bufa. Heraf: Bank, n. Banking, f.

Bankje, m. see Skalle, Dyr, Grande.

banna, v. a. og n. (a - a), bande. Sv.
banna. I Tr. Stift: bannast, v. n.

— Heraf: Bannar, m. En som ban-
der meget. Banning, f. Banden. I
Tr. Stift: Bannskap, m.

banstjen, f. barnstjen.

Bar, n. Bar, Aaletrærnes Blade til-
ligemed Kvistene. Almindl. Bar er Kol-
lektiv og bruges aldrig om de enkelte
Aale, ikke heller gjerne om Aalene
alene uden Kviste. Jf. Brum. — En anden
Betydning forudsattes i Ordet Barlog.
Et Bar af en anden Rod forudsattes
i Haglebar, Barver, Barbaga.

Bar (for Bard), n. 1) Siden eller For-
det paa Baade og Færger. Gulbbr.
Ordb. (Udtales næsten Bal). 2) Bred,
det tomme Rum i et Kar. Jæd. El-
lers: Dor. Jf. bøgbara.

Bar (og Bære), m. Kant, Bred, Rand
langs en Elv eller Groft. (Esbabar,

Bettebar). B. Stift, Hall. og fl. (Jsl.
bard, Kant).

bara, v. a. (a - a), bestroe med Gran-
bar.

bara, v. a. (e - te), flaae, banke. Nbl.
bara paa: flaae dygtigt paa. I Helg.
siges bara, om Binden, naar den ned-
flaaer Kornet og Frugterne. Heraf:
avbart, utbart, vasebart. Formodentlig
en Variation af berja.

bara, adj. forslaaet, stærkt banket (mest
om Flint). Ordb. (Jf. bard).

Barbræggull, f. Balberblom.

bard (n. bart), tærket; f. berja.

Barbaga, fl. m. Kamp, Dyst; Slags-
maal. Nbl. (G. N. bardagi, Slag).

Bare, f. Bar, m — bare, adv. f. bære.

Barfros, n. Udbraning over en Dør.
Dørb. (I svenske Dial. barfrid).

barfa, v. a. barfe (ræber): jf. Borfa.
Heraf: forbarfa, raabarfa, umbarfa.

Barfje, m. Strube, Kuffretet i Halsen.
(Jsl. barki). I Erf. Værfrupe. —

Barfeyla, f. Knuden ved Kuffretets
Munding, Adamsæblet. B. Stift (Jsl.
barkukyli).

Barlast, m. Ballast i Kartoiere.

Barlaan, f. Barbatte, Bartelt. Hall.

Barlind, f. Larix (Taxus baccata)

Barlog (aab. o), m. Maltrøand, det
Bænd hvori Korn er udblødet til Malt.

Tell. Edm. og fl. I Erf. Barlaug; derimod: Konnlog i Ndm. Ordeets

første Deel er vistnok det gamle „barr“
som anføres blandt Raenene paa Kor-
net i Alvismaal (32 Str.). Jf. Ang-
lere, og Got. baris, Paa.

Barm, m. Barm. (Run om den udvæn-
dige Deel af Brøstet). Slinga i Bar-
men: gjemme imellem Klæderne paa
Brøstet.

Barn, n. (fl. Børn), Barm. (G. N.
barn, fl. born, el. börn). De anførte

Fermer findes neppe nogenleds reent
udtalt; derimod hedder det: Bødn og

fl. Bødn (aab. o) i Eoan, søndre
Berg. og Stav. Amt.; Ban (udtalt

Ba'n, med langt a, men dog med Ly-
den af dobbelt n), og fl. Bonn i Sj.

Edm. og Tr. Stift; Bann, og fl.
Bon (Boon) i Nbg. Tell. og Na.

Stift. (Jf. Barn). Af Aleriallets

Gentitiv (barna) findes Levninger som

følgende: Da æ bræ Bædna hua (Nbl.):

Børns Hu er baslig, d. e. de kunne ikke

finde sig i at bie. D æ Bær Bis slist

(Edm.): saadan er Børns Skif. (Gram.
§ 92. 103).

barnaleg (bædnale), adj. frugtsumme
lig. Nbl. I nordre Trøndhj. bonnæt

- (Burde hellere hebbe barna). See fremmeleg.
- Barne-**(Badna, Ba'ne, Baane) Sammensætningsform af Barn, bruges i saadanne Ord som følgende: Badnabodn (Baanebo'n), Børnebørn. banebunda, adj. som har et spædt Barn at pleie. Bane-eign, f. Børnefødsel (f. eiga). So a ut-or Ban'eignenne: hun er for gammel til at faae Børn (B. Stift). Banefore (oo), pl. f. Børneværk; ogsaa Spor efter Børn. Edm. Badnæsør, f. Børns Adfærd. baanego(b), adj. venlig mod Børn. Ag. Stift. Banefæana, en frugtsommelig Kone; ligesaa Banetaus, om en Pige. B. Stift. Badnalag, n. Barnestil, barnligt Væsen. badnalaus', adj. barnløs. Badnaleika, f. Legetoi for Børn. Badnamaal, n. Barnestemme. Banepilage, f. Børnesygdom. Banepjel, n. Børnepil.
- Ba(r)nsdom**, m. Barndom. Na att i Bånddomen: svæktes af Alder, blive Barn igjen.
- Bar(n)seng**, f. Barselseng. Hedder alm. Barsæng. (Naar en Vokal følger paa s, bortfalder n, og ikke r). Jøl. og Sv. barsæng. Barsængfæana, Barselsone.
- Ba(r)nsfosfra**, f. Barnepig. I Gbr. Bænsfosst'; ved Trondhjem: Bænsfosst'er.
- ba(r)nsfjen**, adj. ung og uerfaren. B. Stift. (Jøl. bernskr).
- ba(r)nsleg** (bansle', bænsle), adj. barnagtig.
- Ba(r)nsungje**, m. Barn (i lavere Tale).
- Bar(n)søl**, n. Barselgilde, Hæstebud i Anledning af et Børns Fødsel eller Daab. Hedder almindl. Barsøl. (Sv. barnsöl).
- Barseng**, f. f. Barseng.
- Barsfog**, m. Naaleflov. (Jf. Raufog).
- Barsmid** (aab. i), m. Kornets Lærkning og den Tid hvori den foregaar. Edm. Af berja (bar-be). Ellers Tre-ffing. (Det gamle barsmid betyder: Slag, Bant).
- Barsofe**, Bartholomæi Dag, 24de August. Jf. Jonsøle, Davsøfe.
- barstøt'**, adj. vild, bestig, ustyrlig. Edm. Barsøl, f. Barneøl.
- Bartvoga** (Bartugu, Bartuu), f. en Kvast af Barblite til at sture ned.
- Barver** (te), el. Barveir, n. Hagleveir, Haglellinger. Sñ. Jf. Haglebar, og bara.
- Bas** (langt a), m. 1) Bas paa Spillestedet. (Fremmedt Ord). 2) det bedste eller betydeligste, f. Er. den anseeligste Person i et Selskab; underriden ogsaa: Herre, Bestyrer. (Jf. Notabas). Ligesaa i Danmark.
- baså**, v. n. kline, smøre; ogsaa: løse, ødsle med noget. Edm. Rånd. og fl. I Indr. basåa. (Jf. buså).
- basf**, n. Pladsken; ogs. Kamp, Dyst.
- basfa**, v. n. (a - a), 1) pladskte, slaae i Vandet (som enkelte Fugle). Helg. Edm. Tell. og fl. Andre St. basftra. 2) Hæmpe sig frem, slaae sig igjennem. Jffe alm. Noget St. basfa. Ellers bala, grava, strapa og fl.
- basfjen**, adj. stræbsom, udboldende. Drk.
- Basma**, og Basm, f. en Fjed eller Afbeiling i en Væv, indbefattende tyve Traade eller (i Badmelsvæv) tyve Par, altsaa et Antal som svarer til tyve Rum i Vævsammen (Eleden). Helg. Tr. og B. Stift, Guldr. I nordre Tr. ogsaa: Pasn (el. Passen). I Tell. hedder det Klug (Tjug). Sv. pasma, pasman.
- basma**, v. a. indbele i Basmer. fjortanbasma, adj. om en Vævsam (Etheid), som holder fjorten Basmer paa en Brede af en Alen. Ligesaa: sekstanbasma, tjugebasma og fl.
- Basmetal**, n. Antal af Basmer.
- Basst**, (noget St. Bost), f. Basst.
- Basstova** (el. Basstove), f. Tørrebuns, Hytte hvori Kornet tørres ved Ild for at kunne males. Mandal. Ellers: Bastoge (Kbg. Tell.), Bastugu (Ringerige, Hedm.), Bastuu, og Bastu (Drk. Rånd. Helg.). Enten for: Bastova (Jf. Sv. badda, opbede), eller af et forældet Ord: Bar (Korn); Jf. Barlog. Om de øvrige Navne, see Lurkestova.
- bat** (langt a), i Talemaaden: De maa ikke bat o: det faaer saa være, det maa endda gaae an. Edm. Synes at være et andet Ord end bata, v. n.
- bata**, v. n. (a - a), baade, nytte, hjælpe.
- Bata**, m. f. Bite.
- Bate**, m. Baade, Hælb, Fordeel. (Jøl. hau, Bebring). Jf. Bot.
- batna**, v. n. forbedres, blive godt igjen; især: læges, om Saar. B. Stift. Jøl. batna.
- batt** (o: bandt), f. btnda.
- bau**, f. bjoda. — Bau, f. f. Bob.
- Bauga**, f. Høden af et Mælkefar. Eogn. (Maafsee egentlig Karret selv, da dette paa andre Steder hedder Ring, Ringja; Jf. G. R. lauger, Ring).
- Bauf**, m. udgravet Hul eller Gang i Jorden. Guldr. Jf. Vandebauf.

baufa, v. n. 1) røbe, grave i Jorden. Guldbdr. Drk. 3 Zell. bofe (aab. o). Sv. böka. — 2) bringe noget i Norden, omvælte, rive ud over. Helg. **baufut** (baafatt), adj. forstyrret, omvæltet, i Norden. Helg. **baula**, v. n. krøle, bølge som Krer. Helg. Guldbdr. og fl. (Jsl. baula). Jf. gaula. **Bauna**, f. 1. Pønne. See Poane. **Bauna**, f. 2. et stort Trug. (Indersøen). **Bause**, m. en Stormand. S. Kasse. **Baur**, m. Bending i Seilabfen, naar man krydfer. (= Slaq, Slaqbo). **baut**, adj. om Binden: knap, trang, meget imod. Fosen. Iqesaa bautt, adv. f. Er. Binden æ bautt imot (naar man ikke kan komme frem uden Strubning). **bauta**, v. n. krydfe, lavere. Meget udbredt, maaskee alm. (Jf. slaga). **Baute**, m. Rindesten fra Ddtiden. Sjelden, ligesom Baustein. (Jsl. bautasteinn). **bautt**, adv. f. baut. **Baa**, f. Bud. — **Baada**, f. Røbe. **baade** (baa), conj. baabe. Nogle St. **bate**, og (i Sogn) bade. **ba'e** (for baade), adj. begaae. (Søndre Berg. Zell. Hall. Gbr. Drk.). Ellers beggie. 3 Bostift: baæ, m. baæa, f. bææ, n. (G. N. bådîr, bådîr, bædi). **baag**, adj. 1) vanskelig, ubeleilig, hinderlig, slem. 2) om Mennesker: tvær, uvilig, modstridende. Eit baag Land: uveifomt eller ufrugtbart Land. baagt Ber: hinderligt Veir. Meget brugt i Helg. og Rand. Jf. bægjen og bæglia. Jsl. bāgr. besværlig. **Baaga**, f. Boaje. **baagjen**, adj. slem, farlig. Edm. (Sjelden). bægne Bega: slemme Veie (især tilføes). **baagt**, adv. forkeert, i en vrænget Stilling. Helg. Hæ ho so baagt. **Baring** (for Bading), m. Hermafrodit. **Baal**, n. Baal, stor Ild. Sjelden. **baalaa**, v. f. bala. — **Baan**, f. Varn. **Baanster**, n. Underbyne i en Seng. Helg. og nordre Tr. (Ellers Underfeng). Jsl. bōlstr. **Baar**, el. **Baara**, f. en Baar, et Redskab at bære med. Nest i Fleertal. **Baara**, f. 1) Bølge. Næsten almindl. (G. N. bāra). 2) Bølgegang, Sogang. Jf. Alba, Bylgia, Bæg, Sjø. Heraf bāra, koltbāra. **baara**, v. f. bora, og bera. **Baredal**, m. Forbybningen eller Mellemrummet imellem Bølgerne. **Barestol** (aab. o), n. Bølgernes Slaq og Skulpen. B. Stift.

baarestilt, adj. n. stille, frit for Bølger. Jf. vindstilt, straumstilt. **Baaretopp**, m. Bølgerog. **baarut** (baarette), adj. fuld af Bølger. **Baas**, m. Baas, Rum til et Rød. Jsl. bās. Heraf bæsa. **Baasebolt**, m. Skillevæg imellem to Baaser. **baasaa**, f. bafa, — **Baasse**, f. Bøsse. **Baat**, m. Baad. **Baatefarm**, m. Baabsladning. **Baateleiga**, f. Baabeleie. **Baateloysa**, f. Mangel paa Baabe. **Baataa**, f. Bite, og Bate. **Baatelag**, n. Selskab af Fiskere, som have een Baad tilfammen. **Baatsbrøde**, n. Fjæle af en opbuggen Baad. Edm. **Baatslengd**, f. en Baadslængde (som Maal). **Baatslut** (aab. u), m. den Deel af Fiskefangsten som tilfalder Baadens Eier. **baatsro**, v. a. bugserer. **be**, og **bea** (o: bede), f. bidja. **Be(b)**, eller **Bæ'**, f. Underbyne i en Seng. Hard. (Jsl. beðr, m. Dyne). **bedara** seg, stilles, saates, om Betret. R. Stift. (Et hollandsk Ord). **beden** (bien, been), partic. 1) ombedet, anmodet. 3 Edm. biden (aab. i) og bidd; i Rbl. boen (aab. o). 2) buden, indbudet. 3) befalet. S. bidja. **Begaving**, f. faldende Svæge, Slaq. B. Stift. Bætre Navne ere Fang og Redfallsoft. **begaa** seg, komme sig, komme til Livsagen. Rba. Zell. Edm. og fl. Er et nyere Ord ligesom alle de øvrige, som begynde med Partikkelen be, der ikke findes i det gamle Sprog. **beggie**, adj. beaae; f. bææ. bæaa beggie: være Hermafrodit. B. Stift. **begtva** (beggie'), v. holde op, slutte. Et meget udbredt Ord. **Besl** (Besfel), n. Ridsel. Nogle St. **Besl**, og **Beisl**; i Rbl. og Ebl. **Beisl**. (Jsl. beysl og heitsli. Sv. beysel). **begsla** (beifsla, beitla), v. a. lægge Bidsel paa. **behendele(g)**, adj. besynderlig. Edm. og fl. **bei**, og **beid** (o: sandtes), f. bide, v. n. **beien**, ubeleilig, f. bæjen. **Beig**, m. Svagbed, Svækkelse, Slabe. Rbl. Jf. Bæna. **Bein**, n. Been, Knogle. G. N. bein. — Søndenfjelds ogsaa i den nyere Betydning: Fod. **bein**, adj. rant, Iqæ, som strækker sig i en ret Linje. Figurliq: Iqæfrem, ikke vanskelig. Da var ikke beint: det var ikke saa lige til. Han ær ikke bein',

- figes ogsaa om En, som er vanskeligt at disputere med. Almindeligt og meget brugeligt Ord, uden Synonymer. Jøl. beina.
- beina**, adj. beskaffen med Hensyn til Been. Denne Hesten er godt beina. Aa. Stift (hvor der herved nærmest tænkes paa Fobberne).
- beina**, v. n. med Dativ (a - a), hjælpe, tjene, vise en Geneste. B. og Tr. Stift. Jøl. beina.
- Beine**, m. 1. 1) Hjælp, Geneste (især ved at overlade En noget til Benyttelse). B. Stift. 2) Helg. Beina; i Østerr. **Beinke**, **Benke**, f. 2) Hjælpsombød, Tjenstvillighed. D'æ ikke nogen Beine i han. Jøl. beini.
- Beine**, m. 2. Redskaber, Værktøi. Arbeidsbeine, Sjøbeine. Edm. og tilbeels i Tr. Stift. 3) Namd. Beina, m. Ellers: Bunad, Børnskap, Reide, Velde og fl.
- beinen**, adj. hjælpsom, tjenstvillig. B. og Tr. Stift. Jøl. beinina.
- beinfrosen**, adj. glemmerfrosen.
- Beingrind**, f. Beegrad, Stølet; Beenbygning. (Jf. Grind). Jøl. beina-grind.
- beinbar**, adj. haard som Been.
- beinig**, og **beinug**, adj. hjælpsom.
- Beininga**, f. (bruges kun i Jf. Beininga), Endegaver som medbringes til et Gæstebud. Drk. Kofen. Ellers: Foring, Høne og fl. **Beiningsforg**, f. Kurv, hvori saadanne Gaver frembæres.
- beinka** (benka, bænke), v. a. rette, jævne, sætte i en ret eller lige Stilling. Af bein, adj. — Røsten alm.
- beinkast**, v. n. rette sig, blive jævner.
- Beinke**, f. see Beine.
- beinkloyvd**, adj. om Træ, som lader sig klove i en lige Linie.
- beinlaus**, adj. beensløs. „Han Bein-lause“, et Navn paa Binden. Edm. og flere.
- beinleides** (=leies), adv. lige fremad, i lige Linie. B. og Aa. Stift.
- Beinleik** (=leikje), m. Retbed, det at noget er lige (beint). Hertil Talemaa-maaden: ei Mill te Beinleik o: en Mill Fortere. (Motsat: te Krofs). Hall. Guldb. og fl.
- Beinlest**, m. en Læst som passer til begge Fødder. (Motsat Parlest). Tell. og fl.
- Beinmot** (oo), n. Fed, Sted hvor to Knoaler mødes. (Selben).
- beinsam**, adj. hjælpsom, tjenstvillig. 3 Østerr. beinsam. Ellers beinen, beinug.
- BeinKjesting**, m. en Kntv med Beenkast.
- Beinstig**, m. Gjenvei. Søndensfiels.
- beinsvaren**, adj. aabenhjertig, som svarer ligefrem (beint), uden Tilbageholdenhed. 3 Soan: beinsvorig (aab. o).
- beint**, adv. lige, uden Vøining eller Omveie. **beint fram**: lige frem; ogsaa ubetænksomt, uforsigtigt. **beint burta** fyre: lige over for.
- beinut** (beinette), adj. fuld af Been.
- beinvaksen**, adj. rank af Vært.
- Beinvæg**, m. Gjenvei, kortere Vel.
- Beinverk**, m. Smerte i Benene (indvendtia i et Lem).
- Beinvid** (Kevne), m. Kristorn (Hex). Nogle Steder anvendes dette Navn ogsaa paa Kvalføed (Viburnum), som ellers hedder Krofsvid.
- beire** (bedre), f. betre.
- beisk**, adj. beesk, bitter. 3 Neutrum paa flere St. **beisk**, **beiskna**, v. n. blive beesk.
- Beist**, n. Beest. Meget brugt i søndre Bera. for Fe, Bu, Raut, o. s. v. — **beista**, og **beistalege**, bruges som adv. ubare, frygtelig.
- beit** (bed), see bita.
- Beit**, f. 1. Riis, friske Kviste som gives Kvæget til Foder. Jf. Mork, Drum.
- Beit**, f. 2. Knibe, Forlegende. Ioma i Beit. Dagsaa Beet i Spil. (3 sidste Betydn. er Ordet fremmebt, men neppe i den første; jf. beita).
- Beit**, f. 3. Kant, Vred, Ring omkring Nabningen af et Kar. Grytebeit, Kielsbeit. Guldb. Edm. Rj. og fl.
- beita**, v. a. og n. (e - te), 1) faae til at bide. Tell. Han kunna beite Jaen sin o: han fik sin Lee til at bide godt. Jf. bita og beitt. 2) bede, føre Kvæg paa Græsgang. Jøl. beita; Sv. beita. Dagsaa v. n. om Kvæget: græsse, gaae paa Græs. Alm. Hertil **Beite**, n. — 3) luge, store høiere mod Binden; eller i Almindl. knibe paa, trænge nærmere ind paa. B. Stift. 4) bede, beite (Lof som skal færes, eller Skind som skal beredes). Heraf **Beita**, f. Beitsning. 5) forevænde (en Hest). Helg. Indr. Drk. (Er maaskee et andet Ord, af Beite, n. men skulde da have Formen: a - a).
- Beita**, f. Madina (Man), som skæres af en Fisk. B. Stift. Jøl. beita.
- Beite**, n. 1. 1) Græsgang, Græsning. Fjellbeite, Hautbeite, Saarbeite o. s. v. Alm. Jøl. beit, f. Sv. bete. — 2) Anarch, Dyst, Antirengelie. Har vært eit Beite: her bliver noget at kjæmpe med. Han beve havt eit laaft Beite, —

figes i Edm. om En som har været meget syg. 3) en Stund, en vis Tid. (Tell. Buxterub). Jf. Tak, Ruff, Rtd. I Tell. findes ogsaa Beite, f. i denne Betydning.

Beite, n. 2. Dræt paa Pløve og Kjøredøstaber. Lidels i Ag. Etift; dog mest i Sammensætning: Arbeitte, Lovbeite, Einbeite. Jf. Dratte.

Beitel, m. en Meisel. See Mestel.

Beitemark, f. Græsgang, Græsmark.

Beiteskjia (Beiteskjide), f. Dørstolpe, de opkøende Stofte, som danne Siderne af Dørfarmen. Meget udbredt og maaskee alm. (I svenske Dial. beteski).

Beiting, f. Græsning, o. fl. S. beita, v.

Beitl, n. Bidsel; see Begsl.

beitr', adj. 1) bvaas, som bider godt.

Ebl. og fl. Jøl. beitr. 2) begjærlig, lyst.

Han er ikke beitr': han vil ikke bide paa, har ikke Appetit. B. Etift.

3) forepændt, om Heste. Helg. og fl.

Bekar, see Bekre, m.

Bekk, m. 1. (Jl. Bekke, r), i en Baad: de Tværstøtter eller Vælker, som tjene til at styrke og sammenholde Baaden oventil og tillige danne et Underlag for Rørbankene. Soan og søndre Berg. (Eilers: Rne). Vel egentlig Bænk (Jøl. bekk).

Bekk, m. 2. (Jl. Bekke, r), 1) Bæk, Bækstrøm. Ikke ganske alm., f. Grov. Jøl. bekk. 2) Brønd (= Brunna).

Ir. Etift, Edm. og fl.

Bekkefjos (oo), m. Bændpøt, dyb Hule i eller ved en Bæk. Helg.

Bekkesig (aab. i), n. en meget liden Bæk.

bekoma, v. i Betydning. komme til; faae Leilighed til; bruges meget i Jitre Eogn.

Bekre, f. Kamskiel, et Slags næsten kuglerunde Ruslinger. Edm. (hvor det ogsaa hedder Bunde og Bumbeskiel).

Bekre, m. en Væder. Dst. (ofte), Dst. (sleb.). Hedder ellers: Bekar (Buxterub, Tell.), Bofkar (Tell.), Buff og Saubuff (Ringerige). Jf. Ber. Jøl. bekr. — Bekre bruges ogsaa ligesom Ber, om en tvær, egenstaaende Person.

Beksel, f. Begsl.

Bel (Stund, Tid), f. Bil.

Bel (Beel), eller Bil (aab. i), for Bidel, m. 1) en Indbyder, En som beder Gjæster til Brudb. Vaders. 2) en Beiter, Frier. Vose, Harb. Tell. Jøl. bidill.

bel, el. bila (aab. i), v. n. beile, frie.

(Jøl. hidla). Harb. Tell. — Belamann, Lødsmand for en Frier. Belamål, Forlovelse. Harb. Eogn. Belapika, forlovet Pige. Harb. Belasterna, f. en Forlovelse; og Belaveitla, f. et Gjæstebud i den Anledning. Harb. Jf. fria og festa.

bel, v. feile; see bila.

beleggja, v. a. fortoie (en Baad). B. Etift. (Kettere festra). — Belag, n. Hæstebaand, Fortøiningsreb.

Belg, n. Prøl; see belja.

Belg, m. (Jl. Belgje, r), 1) Belg (at blæse med). I Rbg. og Tell. Bæg; i Ag. Etift: Belg. — 2) Skind, som er beelskøet og ikke opskåret paa Siderne. Søndensjels. — 3) Bug, Bom. Guldr. Dst. Rdm. — 4) en tæt og langaartig Sty, Bindsty (Bindbelg). Dst. Hosen og fl.

belgflæggen, adj. belgflæet, beelskøet fra Enden, uden at opskæres paa langs. Harb. I Eogn: belgflægen; i Tell. bægsflæta.

belja, v. n. (a - a), brøse, strige med en buul Pvd (i Prede eller Stræk), om Hornvæg. (Jøl. helia). Deras Belg, n. Prøl, Skrig (seilagtig dannet, for Bølge); Jøl. belji. I Rr. Etift, Gbr. og Dst. hedder Berbet bylja (bylje), og Subst. Byl (aab. y).

bella (belle), v. n. (e - te), udtaae noget, holde det ud. Jf. Er. Det fraus se, at det kunna ikke belle. Edm. Gbr. Dst. o. fl. (Jf. Jøl. bella, gjore Nobskaad). Da int belland (Dst.): det er ikke til at udholde. Jf. bæra.

Belling, m. f. Bending.

Belte, n. Bælte. Te Beltes, til Bæltetstedet.

Beltesno (-snjo), m. Sneelag som rækker op til Bæltet paa en Mand.

Beltestad, m. Bæltetsted.

Beltesylgja, f. Spænde i et Bælte.

Belut (el. Biluut), m. en uvenlig, uflekkelig Person. Edm.

Beløte (el. Biløte, med aab. i), n. Billebe. Sv. beläte. Jøl. bilæti.

benda (bænde), v. a. (e - e), bøje, krumme (noget som er stvt). Jøl. benda.

Bende, n. Baand, Reb, f. Er. paa Gløder. Tell. og fl. Jøl. benda, f.

Bendel, m. Straabaand, Bindsel af Straa omkring et Kornæg, om en Hovist og deslige. Meget udbredt. I Rdm. Bindel, Dimils. Fleertal Bendlar hedder i Harb. Bælmar.

Bending, m. Læggen eller Slæftet i Støveler. Nordre Berg. og fl. I Hosen Bæ-

ning (maafkee egentlig Betning?). — I Helg. skal det bedste Vendel og Bel-ling. — Derimod Bending, f. Boining. Venelbe (el. Vinelbe), n. Avolelem paa Kær. (Danst: Værende). B. Stift. Benk, m. (fl. Benkje, r), Bant. (Isl. bekk). Benkkræa, f. Bræa ved Enden af en Bant. (B. Stift).

benka, f. beinta.

bera, v. a. (ber'; bar), burde, skylde, være forpligtet til. Satersdalen. Da han som ber'e Styksen: det er han som bør skyde. (Isl. ber).

bera, v. a. (ber'; bar; bore), falde, faae Kald. Alm. (Isl. hera). Heraf Bur, m. ber, adj. baustbar o. fl. (I andre beslaagte Sprog betyder Ordet at føde, i Almindelighed). Dette og forrige Ord er kun afsløgende Betydninger af det følgende.

bera, v. a. og n. (ber; bar; bore), at bære. Infinit. bera (aab. e), bære, bæra, bara (Rand.), bæræa (Indr. Dsk.). Imperf. i Flertal: bære (Sæt.), boro, med oo (Hall.), bure, med aab. u (Edm., foræbet). Supin. bore (aab. o), bære, aab. e (Dsk.). Betydninger: 1) v. a. bære (i alm. Betydn.). G. N. hera. Heraf: Bær, bær, Bur(b), Byra og fl. 2) bringe, føre frem. bære Bod; bringe Bud. bera utype: udføre. bera upp Maal'e: fremføre sit Virnbe. 3) bevæge, holde eller stille paa en vis Maade. Han bar upp Reven: han løstede Haanden. Det bar Føttenne so tft: bevæge Fødderne hurtig. f. Handebur, Fotedur. 4) v. n. skrive frem, komme afsted. Da bar fram ette: det skred fremad. Da ber upp: det stiger i Høiden. Iær om en vis Retning; f. Er. Straumen ber ut: Strømmen gaar udad. Da bar nor: det gik mod Nord. 5) Upersonligt: blive, komme til. Da bar at: det kom til Alvor. Da ber' til atte: det begynder igjen. Da bar ihop: det kom til Slagsmaal. — Talemaader: bera seg: bære sig, have en vis Hølning; ogsaa: yttre en Sindsbevægelse. Han bar seg so ille: han slagede og jamrede sig. bera seg at: bære sig ad. bera seg unda: søge Udflygt, undskyld sig. Da bar av ut paa Hav'e: det gik ad Havet til. Da ber'e reint av: det gaar forbi, over alle Grændser. (Gbr. Edm.). bera cat: 1) holde nær til; 2) bruge Midler imod en Sygdom. (Edm. og fl.); 3) nærme sig, staae til. — bera fyre: foregive, undskyld sig med noget. bera mot:

gjøre Modstand, S. Motbur(b). bera ned (ne): regne eller snee. If. Nedbur. Da ber'e til: det begynder, kommer i Gang, bliver Alvor. bera um (Edm.): vende Seil, svinge i Krydsning. bera vid (Edm.) om Fiskere: rykke Snoren til sig.

berande, adj. som kan bæres.

Berar, m. en Bærer, Drager.

berast (berst; barst; borest), 1) skide afsted, komme (f. bera 4). Da barst ut paa Hav'e. Da barst ihop. 2) berast vid: forslaae, strække til. Edm. bera (beere), bedre, f. betre.

Berg, n. 1) Klippe, sammenhængende Steenmasse. Alm. (I Ag. Berj). nafne Bergje: den nøgne Klippe. bygja paa Berg: paa Klippegrund. Isl. berg, biarg. 2) Bjerg, Bjergstrækning. (If. Fjell, Mts, Heib). Sv. berg. 3) Bjergart, Steenart. bart Berg, grovt Berg ic. (If. Grjot, Stein). 4) urentlig: Stim, stor Samling af Fisk i Øen. Silberg, Løfberg. If. Fær, Staal.

Berg, f. 1) Hjalp, Bjergning. I Nbl. Bjerg. 2) Forsyning med Mad eller Foder. Hedder ogsaa: Bjerg (Nbl. Hall.), Byrg (Edm.). Isl. biorg.

berga, v. a. (a - a), 1) bjerge, redde, hjælpe. Hedder ogs. bjerga (Nbl. og fl.), bergje (Zell. Hall.), byrge (Edm.). Isl. biarga. 2) forsyne med Fødemidler. S. byrga. 3) holde det ud. berga seg. I Helg. byrgje. Ellers: bera, balle, og fl. Dgaa: holde sig, bære sig (f. Er. for Latter). I Edm. byrge se. If. blettast.

berga (bergja), adj. hjulpen, forsynet. bergande, adj. 1) som kan hjælpes. 2) til at udholde. Her æ intje bergande: her kan man ikke holde det ud.

Berg-aader, f. Bjergaare; ogs. Kilde. Bergbruse, en Plante (Saxifraga Cotyledon), f. Fjellkrø.

Bergdrop, n. Drøpsteen. Stal bruges i Eft.

Bergeløn, f. Bjergningsløn. Hedder paa nogle St. Bæringsløn.

Bergfletta, f. Kaprifolium. S. Ringvld.

Berggylta (Berjylte), f. Løbekst (Larbus Turdus). B. Stift; ogs. ved Kristiania. I Nysylte: Bergsugga (= Bjergso, ligesom Gylta af Galt). I Ebl. Rota, Gandarota.

Berghydda, f. Hjørne af en Klippe.

Bergflypa (Bergsklippe), f. Kløft eller Revne i en Klippe.

Bergknatt, m. Bjergknold. Nogle Steber Bergknabb.

Bergslafs, m. nogle St. Klippe-Dorabe (*Coryphæna rupestris*); andre St. bet samme som Kolga.
berglendi, adj. bjergigt, Klippefuldt.
Bergmark, f. Klippefuld Mark, tør Jord med Klippegrund.
Bergneur, m. en Skorpe paa Klipperne ved Strandbredden, dannet af smaa Stalbyr, som ogsaa kaldes Kur (Lepas).
Bergsbrun, f. øverste Kant af en Klippe. Sg.: Bergsrør, f. og Bergkant, m.
Bergside (*Berssia*), f. Bjergside.
Bergsig (*Bersseg*), n. Vand som flyder ned fra en Klippe.
Bergslag, n. Bjergart, Stenart.
Bergsnæv, n. fremstaaende Kant af en Klippe. Edm. og fl. Ellers Bergsnov, Bergsnobb.
Bergstein, m. Grundsteen under en Bygning. Nordre Berg. Lyder sædvanlig som Berstein, hvilket af nogle forklæres som Bersteien.
Bergsugga, f. Berggysla.
bergsvadt, adj. n. glat, slibrigt (paa nytøet Jord). Sbl. See jærsvadt.
Bergtroll, n. Bjergtrolld; ogsaa: Jette, Jøtun; som ellers hedder Berg-rise.
Berg-ul (*uu*), m. Bjergugle. Edm. og fl. (Jf. ula). Hedder ellers: Bergulv (søndre Berg.), Steinulv, og Stunulv (Sogn), Stornaal (Helg.). Jf. Subror, Haff, Ropar. (Sv. bergul).
bergut (*berjet*, *bergette*, *bergat*), adj. bjergig, opfuldt af Klipper.
Bergværk, n. Bjergværk.
beride, og *berive*, v. a. formaae, være ifaand til. Nordre Berg. (Unorsk).
berja, v. a. (bær; barde; bart), tørste. Det ba bart upp: de have aftarstet. Jf. Barfmid. Meget brugt i nordre Berg. og Edm. Ellers tressja, truska, og fl. Egentlig: slaae, banke (ligesom G. R. berja); jf. bara. Denne Betydning skal ogsaa virkelig forekomme i Sogn i Talemaaden: berja floka ∴ slaae Hænderne bag om Ryggen for at varme sig. I Edm. bere flokke.
Berja, f. et Kornlag paa Løen; det Korn som paa een Gang nedlægges til Lærkning. B. Stift, Rbg. Ndm. Ellers: Kef, Lag, Framlag.
Berjalyng, n. Berbusk. See Bær.
Berjar, m. en Lærker. Berjarfolk, Lærkere. Berjing, f. Lærkning.
berje, el. *bergje*, f. berga.
berkja, v. a. tage Barken af. Bedre avberkja. Han berkje ta Lonnaa (el. avberkje Lenn'enne): han viser Lænder. Edm.

Ber'je, f. f. Byrkja.
berkjen, adj. usmagelig, tør, haard (eg. barfagtig). Sbl.
Berm, m. 1) Bærme. Jf. Grugg, Grut, Aur. — 2) Gjør, til Bl. (Jf. Rveif). Sogn.
Bersklippe, **Bersig**, **Bersstein**; f. under Berg.
bestkare, v. a. stasse, forsyne med. Edm.
Bestjeng, m. Bested; rigtig Stik og Druden. Meget brugt i Tr. Stift og Edm.
besna, v. n. forbedres, blive bedre. Røsten alm. (Nobst vesna).
best, adv. og adj. bedst. Ogsaa: just, netop; f. Er. best so da va: ret som det var. best eg jellst: just som jeg gik o. f. v. So Besta, bruges tilbeets for Bestemor.
bestaa, v. n. kunne taale, holde det ud. B. Stift. I Rbl. ogsaa Bestand, n. Da va lso kaldt, at da va ikke Bestand (man kunde ikke holde det ud).
beste, v. fye løstlig; f. nesti.
Betal, n. Betaling. Sbl. Bofs. Ryere Trd, ligesom betala, v. a. bet nu overalt har fortrængt de tilsvarende norske Trd.
beter (*betr*, *bett'er*, aab. e), adv. bedre. Kun i nordre Trondhj. (*bett'er*), Sæ. og Bofs (*bet'e*). Ellers *be're*, (*ee*), og *bære* (see følg.). I Bofs betyder det ogsaa: mere, f. Er. Drift bet'e! — (Ogsaa i G. R. *betr*, *mere*).
betre (*ubrug.*), adj. bedre. Hedder i Nambalen *bett'er* (aab. e); men ellers: *be're*, med lukt e (mest alm.). *bære* (Ag.), *beire* (Sæ. Rfl. Edm. Helg.). G. R. *betri*; Sv. *bättre*. — Heraf: *be'ra* (*bære*, og *beire*, for *betra*), v. a. forbedre, (G. R. *betra*).
Be'ring, f. Forbedring.
bi, v. (Impf. *bei*), blive. Helg. Tr. Stift, Østerd. Ansees som Variation af bli, men staaer maastee nærmere ved bide (*bia*), v. n. hvorom nedenfor.
bibra, f. *bivra*.
Bid, i Formen *Bidsens*. Inngen *Bidsens* Ting: ingen mulig Ting. See bide, v. 1.
Bid (aab. i), i Talemaaden: mæ Bon a Bid (Edm.) ∴ med Bon og Beden. See *bidsa*.
Biddar, m. *Betler*. (Edm. Rfl.).
Bide (aab. i), n. en Smørkerne (= *Rinna*). Edm. Jf. *Bidne*, og *Jelhyda*.
bide (*bia*), v. n. 1. (*bide'e*; *beid*; *bide*, Edm.; ellers: *bi*, *bei*, *bie* el. *bee*), være, være forhaanden, findes, gives. Nordre Berg. og Edm. *selbnere* i Rbl.

Alt da bi' her, so skal du see da o: saafremt det findes her o. s. v. De beid inje i Husa (Edm.) o: det fandtes ikke i Huset. Jf. bi, bideleg, bidig.

bide (bia), v. n. og a. 2. (a - a; eller: a - be), bie, vente, oppeble. Ev. bida. Bide no (el. bia no): bi lbt, vent endnu! Om Mad siges at den er god til at „bie paa“, naar den mætter saaledes, at man kan bie længe førend man bliver sulten.

bideleg (biele), adj. 1. mættende, som dæmper Hungeren for en lang Tid.

bidelig, adj. 2. mulig; see bidig.

biden (aab. i), f. beden.

bidig, adj. mulig, som kan være eller givnes. Inje bidige Slaag o: ingen mulig Ting. B. Stift. (Udtales med d, om end Stamordet hedder bia, el. bie). Noale St. bidele (Drk. og fl.).

Biding, f. Bien, Venten.

bidja (ubruual.), v. a. og n. at bede. (G. N. bidja; Ev. bedja). Inf. bedder: bia, med aab. i (Set.), bie (med ii), el. bje (Edm.), bea, og be (mest alm.) — Indif. Præs. bid'e (Nij. Edm.), bi, be, be'r; Impf. bad (ba); Sup. bide, aab. i (Nij. Edm.), bie, boe (Nbl.), bee (mest alm.). Betydning: 1) bede, begjære. be seg unda: bede sig fritagen. — Dø. onste. be væl liva: tage Afsted, siges Karvel. (I Edm. bie væl vne). bea vndt: onste ondt. La-saa: tigge, bette. Noale St. bea seg; saaledes: Dei gjeff at ba seg i Bygdenne (Nbl.). 2) byde, indbyde. be te Bryllaups: byde til Bryllup. 3) byde, befale, paalægge. Alm. En mere bestemt Befaling udtrykkes ved: setja (ein) til; men ellers har man kun fremmede Ord (som befalla og kommebera) for dette Begreb.

Bidne, n. et Kar (af de mindre Slaags), Kog, Potte, Spand o. s. v. Valbers og Sogn (hvor derimod et større Kar hedder Kjeralb). I Aittr-Eogn og Est.: Binne. Lignende Betydning har Jsl. bydna, og Ang. byden. (Jf. Bibe).

bie, v. f. bide, og bidja.

Bif (aab. i), n. Beg. (I Tr. Stift udtales det Bæf). Jsl. bik. — bifa (befa), v. a. bege, struge med Beg. bifast, v. henge fast (mest i Spøg).

Bifkræ, f. et Stykke Skind at bege med. (Meget udbredt. I Drk. Bæfkræ). bifut (bæfret, bæfæt), adj. tilføjet med Beg.

Bikar (aab. i), m. et Bæger, et stort Støb. Sogn, Hærb. o. fl. (Jsl. bikar).

Hertil Ordsproget: D'a brotne Bikara i alle Land o: Brudte Kar i alle Lande. (Bruges paa mange Steder, hvor Ordet Bikar ellers er ubekendt).

Biff, m. et Slæng til Siben, en Overkaling.

biffa, v. n. (a - a), roffe, slænge til Siderne (om en hastig eller stødtvis Overholning, ligesom Skibenes i Søgang); ogsaa: dumpe, styrte, falde over. Meget brugeligt i Trondhj. Stift. Dg-saa i Guldr. i Vetsbn. buffe, bøte sig hurtigt (som enkelte Fugle).

Biffja, f. en Sunhund, Lipse. Alm., dog saaledes at det paa mange Steder bruges om Hunde af begge Kjøen. I Nbl. Byffja. (Jsl. bikkj.).

Bil (aab. i, ogf. Beel), n. 1) Mellemrum. Guldr. Dø. a eit Bel imillom Bergem (et Rum imellem Klipperne). Jsl. bil. 2) en vis Tid, et Tidspunkt. (Jf. Stund). Da va dette Bil'e igjaar (ved denne Tid igaar). Sogn. Lige-saa i Nbg. og fl. 3) et Tidstrum, en Tid af nogen Lengde (f. Ex. en Maaned). Alm. indl. i de tre sydlige Stifter; men hedder i Edm. Ebl. og Stav. Amt: Byl (Bøl). G. N. bil. Genstydige ere tildeels: Volk, Vette, Vette, Tak, Nyff, Nid. — I bile-vis: en og anden Tid, ikke bestandig.

Bil, m. og bila, v. see Bel.

bila (bele), v. n. feile, mangle. Nj. Kva so bela deg? (Jsl. bila, skade).

Bila (ii), f. Bile, Brødre.

Bild (Bill), m. Ladejern, Aarelabningsredskab. I Hærb. Bild; ellers Bill. (Jsl. bildr). Bildhogg, n. Hug af et Ladejern.

bile-millom (bylemyllaa), adv. til visse Tider, en og anden Gang.

Biløte, f. Beløte.

bina (ii), v. n. (a - a, og: a - te), stirre, see med Nyssgjerrighed paa en Ting. B. Stift. Hertil Bin, n. og Bining, f. Stirren. Ligesaa Aabin og forbina. Jf. bisna.

Bind, n. Bind; Bindingsmaade. (Ejelsb).

binda, v. a. (bind; batt; bunde), at binde. Imperativ: bitt, fl. bunde; ligesom Imperf. batt, fl. bundo. Paa nogle Steder hedder Jasin. bitra (bitte), og Indikatvets Former ere da lige, nemlig bitt; batt; butte. — G. N. binda (bind, batt). Heraf Band, Bende, Bendel, Bunding og fl. binda Høse(r): strikke Strømper. binda Rønn: binde Neg. Jf. Band, Bunnan. binda iboy: sammenbinde. binde inn: sætte Kvæget paa Stalb. binda upp-atte:

binde paa ny; Innbinde gamle Bøger.

Binde, n. Bindsel, Forbinding. (Sjelden).

Bindelse, n. Forsloppelse.

binen, adj. nøsgjerrig, som vil see og stirre paa alt muligt. Sogn og fl.

Bing, m. 1) en stor Kasse, anbragt ved en Bæg, saaledes at den forreste Side dannes af opslaaede Fjæle, men den bageste af Bæggen. Konnbing, Saltbing. Alm. 2) Rum eller Afdelinger i Fæhusene (= Gære). Gulbbr.

bingsa (e), v. n. halte, gaar skævt. Sdm. Gulbbr.

Bingsa, f. en Hundsjørn. S. Bjønna, f.

Binna, f. Hundsjørn, f. Bjønna.

Binne, n. Kar; see Bidne.

birkjen, adj. grim, barsk. Sdm. (fjeld.).

birren, adj. stolt af Udsenbe; f. byrren.

bisfa (befa), v. sladre, vaalse. Gard.

Bisf (aab. i), m. 1) en Bid, Mundfuld. 2) Profosf. (Sogn, Voss). S. Abit.

bisfa, v. n. æbe raskt, tage Munden fuld.

Bismar, m. Bismar, Redskab til at veie med. Svensk besmar og besman (som Jære forklarer af et italiensk Ord). Lvovaga Bismar: Bismar til to Bøger (72 B).

Bisn (ii), f. et Bbunder, noget som alle betragte og beundre. Tæll. Sdm. og fl. Jæl. bisn.

bisna, v. n. see paa noget med Nøsgjerrighed; gloe, gabe. Dagsaa: forundre sig. Meget udbredt i de sydlige og vestlige Egne. I Rdm. bisnast; i Sogn: binsna; oglaa bina.

bisnesfus, adj. nøsgjerrig, begjærlig efter at see noget. Tæll.

Bit (aab. i), n. 1) Biden, Gnaven (= Biting). Figurl. Skenden, Klammerie. Bit aa Skit. 2) Svæbeb, at et Redskab bider eller skærer godt. Denne Plæen heve eit godt Bit. 3) Noget som bider; Utøi; Bræmfer. (Jf. Mt). Heraf: bitut, adj. fuld af Utøi. (Hall. Balb.). 4) Bid, Sted hvor noget er bidt. Jæl. bit. 5) Mundbid paa et Bidsel. Jæl. bitull.

Bit (ii), m. 1) en Bid, Mundfuld. Jf. Bite. — 2) en bitter Lektale. Ofte ogsaa: En som bruger bititre, fornærmelige Ord.

bita, v. a. og n. (bit'; beitt; bite, med aab. i), 1) bide, i almindelig Betydning. 2) om Kvæg: æbe, græse. (Sjældnere). Han bit'e femte Græs'e: den æder sit femte Græs, : gaar i sit femte Aar. Hertil Beitt, beita, Beite. 3) v. n. bide, skjære, være skarp (om skjærende Redskaber). Figurl. smerte,

være bittert. Han sekk ta dø som best beitt: han fik af det som smerte mest. bita aa: bide stærkere til. bita ihoy Tenn'enne: bide Tænderne sammen (i Sidfigebed eller Smerte).

Bitar, m. 1) en Bider. 2) see Bite, 2. bitast, v. (bit'; beitt; biteft), bides, a) med En; b) med binanden. I første Tilfælde bruges Centalsformen (bit'), i sidste Tilfælde Fleertal (bitast).

Dirbikkja, f. en bidst Hund. (Bruges ogsaa som et Skældsord).

Bite (aab. i), m. 1. 1) en Bid Mad, især et Stykke Fladbrød, som er besmurt med Smør og sammenlagt saaledes at de tørre Sider vende ud. Alm. men i forskjellig Form: Bite, Bete, Beta, Bæta (Ag.), Bata (Rand.), Bæta (Jndr. Drf.). 2) en Stump, et lidet Stykke.

Bite (aab. i), m. 2. Hjernetand. (Sjelden). I Nerb. Bæta; i Jndr. Bæta. I Drf. hedder det derimod Bitar (ii). Sv. bete.

Bite, m. 3. Bjælke; især den store Tværbjælke under Laaget i Røgfluene. Meget brugt i det Vestensjælske. Jæl. biu. biten (aab. i), partic. bitt. S. R. bitinn. biten (ii), adj. bidlig, bidende. Søndre Berg. og fl.

bitnar', adj. som bider stærkt. Sdm. o. fl.

Bitjarn (-jenn), n. skjærende Redskab, Kniv, Dre o. f. v.

Bitkonn, n. Dden paa et Bør, en Syl og desl.

bitra, binde, f. binde.

bitter (bit'r), adj. bitter.

bi'ug (be'ug og bio) bruges i Sdm. i Betydningen: fornøden; f. Er. De va beug, e ba gjort dø, : det var fornøden, at jeg havde gjort det. (Mon: bidjug, eller Bedov?). Andre St. hedder det: bo; og i Nfl. endog: go, f. Er. Du ba ikke go te gjere dø.

Bivra (aab. i), m. Bæven, Skælven. bivra, v. n. bæve, skjæve. Gulbbr. og fl. Ellers bivra, og pipra. (Jæl. pipra).

bjart, adj. klar, blank (S. R. bjart); ogsaa om en Farve: frisk, stærk, livlig (Sv. hjert). Bruges i Tæll. Rbg. Sdm. og maafsee flere St. Dgl. adv. f. Er. Sol'a sjein so bjart. Heraf: bjerten, byrta, Byrtning.

bjartlita (aab. i), adj. som har en reen og frisk Farve. Sjelden.

bjartoygd, adj. klarstet, som har klare livlige Dine. Ellers thrøgd.

Bjelke, m. (fl. Bjelka, r), Bjælke. Ellers: Bite, Slinb, Ms.

- Bjella**, f. Hjalbe, Skofloffe. Mange Et. **Bjelle**. (Jsl. bjalla, bjöllur). Hertll **Bjellku** (-kyl), f. den Ko som bærer Bjælben (i Evgg ogsaa en Person som altid vil føre Ordet for de andre).
- Bjerg**, f. Hjalp; see Berg.
- bjerten**, adj. lys, blid. Nbl. Mest figurlig; f. Er. da ætfe so bjærte fyr 'an, o: ber er ikke synderlig blide Udfigter for ham. Jf. hjart.
- bjo(b)a**, v. a byd'; baud; bode, med aab. o), at byde. Infim. bedder: bjoa, bjoe (i de sydlige Egne), bjøde, med aab. o (Nff. Edm.), bjø og by (nordensjelsb). G. N. bjöda. (Jf. Gram. § 275). Indikativt mest alm. by; bau; beve boe (aab. o). Betydning: 1) byde, tilbyde; ogsaa gjøre Bud paa noget. — 2) inbyde, invitere. (Ejeldnere; f. bida som udtruffer de øvrige Betydning af det danske: byde). bjoe av: vægre sig, undslaae sig; ogsaa: modsatte sig, gjøre Modstand. Tell. — bjøde mot: vække Modvillie, give Ublst. Edm. (Hertll: motbydeleq). bjoe te: forsøge, begynde paa. Tell. Guldb. Med Eftertryk: Dø bau te! det mangede ikke, det var nok Ullsælbet! bjoe vondt, satte sig op, true eller angribe En. Derimod: bjoe godt: gjøre sig blid og søielig. Tell. og fl. bjøde sig: tilbyde sig. Bjøde seg ut: udæste nogen til Kamp. Edm. og fl. **bjo(b)ande**, adj. værdis, som kan tilbydes.
- bjo(b)ast** (bjoast, bjodast), v. n. (by'st; bau'st; bode'st), — bydes, tilbydes sig.
- Bjor** (öo), m. 1) en Bøver. Hard. Nbg. Tell. 3 Øst. Bjør. Ellers Bøver. (G. N. björ). 2) en flittig udboldende Arbejder. Ein Bjør te arbete. Ein Arbeidsbjør. Drf. Belg.
- Bjore**, el. Björ, m. Overlæberet i Stoe; ogs. en Kile, en Aledannet eller trefantet Stump. Hard. og Sogn (sjelden). Jf. Bjorlad, og Jsl. björ.
- Bjorhus**, n. Bøverdum, Bøverhule. 3 Øst. Björhus; i Guldb. Bøverbrote.
- BjorKinn**, m. Bøverkind. Nbg.
- bjugst**, adj. krum. Er anført i Hallagers Ordsamling og forudsattes i bjugstøtt, men synes nu at være ubrugelig. Hallager anfører ogsaa Verbet bjuge (o: boie), og et saabant Ord (med Formerne: byg; baug; bogje) maa antages som Stamord for: bogjen, Bogie, bøygla o. fl.
- bjugstøtt**, adj. krumbenet, som har meget boiede Lægge. Drf. Guldb.
- bjugta**, v. n. bugne, boie sig. Guldb. bjøde, og bjø, see bjöda.
- Bjønn** (for Björn, aab. o), m. Bjørn. 3 Jøndre Berg. Sogn og Hall. Bjödn; i Selbo: Bønn. (G. N. björn). 3 Sammensætning. **Bjønna**, f. Er. Bjønnafar, n. el. Bjønnafore (Edm.): Spor efter Bjørnen. **Bjønnevide** (hie): n. Bjørnevide. **Bjønnaflag**, n. Bjørneflag. **Bjønnaflag** (=lom, Edm. ram, Øst. b.), m. Bjørnelab.
- Bjønna**, f. en Hunbjørn. Søndre Berg. Ellers: Binne (Tell. Hall. og fl.), Bingsø (Helg. Rand.) G. N. birna. Om de øvrige Navne see Para.
- Bjønnafar**, n. Korbar, blaa Bringebar (Kubus cæsius). Kæsten alm. i de sydlige Egne. 3 Drf. Er **Bjønnafar** det samme som Bleskebar.
- Bjønnaflag**, m. et Slags smaa Bregner (Osmunda spicans). Tell. Edm. og fl.
- Bjønnastruft**, f. Truft.
- Bjønnaerov**, el. Bjønnaerov, m. en Jær. E. Erv.
- bjønnafri**, adj. sikker for Bjørnen, om Føbue.
- Bjønnaose** (aab. o), m. Haarmos (Polytrichum commune). Søndensjelsb.
- bjønnaut** (bjønnaot), adj. fuldt af Bjørne. Er. Stift.
- Bjønnaveidn**, f. egentl. Bjørnefangst; sædv. et selbent Lykkeskæf, noget som sjelden sker. Edm.
- Björka**, f. en Kasse af Klipper, en Strækning som er fuld af Klipper. Hard (?).
- Björk**, f. Birk, Birketræ. Alm. (G. N. og Sv. björk). **Björkabor**(d), n. Birkplanke. **Björkeskat**, n. Toppe og Grene af Birk. **Björkeskog**, m. Birkeskov.
- Björka**, f. Birkesæft, f. Björka.
- Björkepor**, m. Dvergbirke (Betula nana). Nordre Berg. Ellers Björka: fjör, f. (Søndre Berg.), Røpe (Tell.), Kæsa (Sbl.), Jellmar (Nm.).
- Björkesjegg**, v. Birkelav (et Slags Mos), Usnea barbata. Edm. o. fl. Kogle Et. Björkelav.
- Björklav**, n. Savlen eller den øverste Deel af Isovæggan i en Lømmbygning. Edm. Nff. (Jsl. björ, björpi). Ellers: Røsting (Er. Stift), Rømlægje (Tell.). Jf. Björe.
- Blad** (Bla), n. (Jl. Blod, Blo, aab. o), Blad; ogsaa den tynde eller flade Deel af et Aestblad. Aarblad, Etjei-

- dablab, Saggblab. Det Bla' som findes i Blabye og Blafild er vistnok et andet Ord. Jf. blaa.
- bladd**, adj. ubjogt, udvalgt. Tell. (see blaa).
- blade** (bla), v. n. 1) blade, som i en Bog; 2) undersøge eller gjennemsee noget for at gjøre et Udvalg.
- bla(b)laus**, adj. bladløs; i Kortspil om den som ikke har vundet et Stik. Heraf *Blaløvsfa*, f.
- Bla(b)side**, f. Side, Pagina i en Bog.
- blagda**, v. n. flamme, glimte. Rand. J Indr. *blagaa* (for blaga), som ogf. betyder: prale, glimre, have et stolt Udsende. See *bragda*.
- Blahaa**, m. Hunnen af Haafisten; modsat *Re-haa*. *Nedenæs*.
- Blahyse**, f. et Slags meget stor Kuller (Fisk). Edm. Jf. *Hysa*.
- Blak** (langt a), n. 1) i Seilfaben: det Tilfælde at man har Vinden imod Ranten af Seilet, saa at det ikke kan opfange Vinden. Belg. 2) Ly for Vinden, en stille Plet paa Vandet bag et Ræs eller en Klippe. Edm. og flere; ogsaa i Belg. (Jsl. *blak*, *Bistning*, *Blæk*).
- blaka**, v. n. (a - a), 1) vifte eller bave som et Seil, naar det ikke kan opfange Vinden. Belg. 2) liget i Lg; f. Er. De blata unda Refa: der er stille tæt ved Ræset. Edm.
- blakk**, adj. blegagtig; blegnet eller falmet (om Farve og farvede Ting). Sv. *black*. Naaste egentlig en Ventring af blank (Engl. *blank*, *bleg*). Det Jsl. *blakkr* betyder mørk. — Jf. *brun-blakk*, *gulblakk*, *raudblakk*. En Hest af saadan Farve kaldes: *Blakk'en* (el. *Blakkjen*), en Hoppe *Blakka*. See *blekka*.
- blakkvoren**, adj. noget blegagtig.
- blakna**, v. n. blegne, falme, affarves.
- blakra**, v. n. bave, ryste, vifte ligesom For. Nl. Edm. Dk. og fl. Ellers *blikka* (Tell.), *bliska* (Cogn). Dei blakra Ethernene: Ethernene blinke. *blakra* mæ Dyrar: ryste Dyrerne, om Faar. (Jsl. *blakna*).
- Blamaasning**, Messing i Plader. Edm.
- Bland**, n. (?), findes kun i Talemaaderne: te blands, o: i blandet Orden, om blanden, bist og her. i bland (ubtales sævb. iblandt): af og til.
- blanda**, v. a. (a - a), blande. Hedder paa mange Steder især nordensjælds-blende (G. N. *blanda*).
- blanP** (blaanP'e), adj. blank. Heraf: *blentja*, *Blent*, *blentjafl*.
- (Blanklaanga)**, *Blanklaange*, f. en Art Langer (Fisk) med lyst og blankt Kjød. Modsat *Dyrkjelange*. Edm.
- (Blankstein)**, *Blankstein*, m. Naun paa et Slags Fisk (*Salmo immaculatus*).
- blank-oygd**, adj. blankstet, klarstet.
- Bla'sild**, f. en Art Seil af samme Størrelse som *Bristling* eller lidt større. — J Ebl. er *Blasild* omtrent hvad de skandende falske *Kristtantaflb*.
- blaskra**, v. n. pladse. Gard. Jæb. Tell. — Jf. *basta*.
- blau**, adj. undeelig, blv, frygtfom. Abg. Tell. J Betvbn. falsker det sammen med *blva* (*blug*), men er dog sikkert et andet Ord nemlig = G. N. *blaudr*, frygtfom. J danske Dial.: *bløb*, undeelig.
- blaut**, adj. blød; sædvanlig med Begreb af Ræbe el. Fugtigbed. (G. N. *blautr*). Figurl. *blødbjertet*, som ikke har Mod. Om tørre Eager som give efter for Tryk (f. Er. Hud, Klæder, Puber, Haar), siges ikke *blaut*, men *mjuk*; derimod siges *blaut* om Metaller og især om *Jernredskaber*. Jf. *blot* og *bløyta*.
- Blaut**, m. Frygt, Modløshed. *Blaut'en* tol'en: Frygten betag ham. Dk.
- blauta**, v. n. tabe Modet, blive rødt. Nordre Berg. Edm. *Jofen*.
- Blaut-arrv**, *Fuglegræs*. See *Arve*.
- Blaut-egg**, n. Hg uden Skaf.
- Blautegrojot** (=groet, =grøt), n. Klæbersteen.
- Blautelod** (oo), f. blødt Foder, opparmet i Vand. Edm. Ellers *Blautfo'r*, *Blauthoy*.
- blautfengt**, adj. blødgagtig, Hælen. Dk.
- blauthjarta**, adj. blødbjertet; let at røre.
- Blauting**, m. frygtfomt Vennefle. Er. Etst.
- blautlendt**, adj. n. sumptigt, bestaaende af blød Jordbund.
- blautmata**, adj. om Korn: umodent, som har blød Kjerne. Jf. *meta*.
- blautna**, v. f. blotna.
- blautr**, adv. frygtfomt, uden Mod. Han spela ikke blautr, o: han spiker ikke laot Epil; han er temmelig bristig. B. Etst. Hører maafsee til det foranførte: *blau*.
- Blaut-tistek**, m. Planten *Svinemæll* (*Sonchus arvensis*). Dk.
- blautvoren**, noget blød eller fugtig.
- blavre**, v. n. flamme, glimte. Dk. Erb. C. *braga*.
- blaa**, adj. blaa. J Eat. *blaa're* (G. N. *blar*). J Edm. har *blaa* et Par afvigende Betvbninger: a) ung, spæd. So a eit blaut Ba'n endaa: hun er jo

- ganste et Barn endnu. b) gnteragtia. Han va so blaa te betale.
- Blaa**, n. Horizont, det yberste af Synskrebsen, eller ogsaa: Afstanden fra det yberste Punkt som man kan sene i Horizonten. Sjelden. Dsteb. og fl. **I** Hærd. **Blaatt**. **I** Edm. i Talemaaden: „over nie Blaa“, der kunde forklæres som: ni Landtjendinger, eller maaste Dagbøtter.
- blaaa**, v. n. (a - a), være blaa, vise sig i en blaalig Farve. Da blaa i Fjell'e (Edm.), el. Da blaar paa Fjell'e (Drk.): Fjeldet seer blaaligt ud (nemlig i lang Frastand). Meget brugeligt i de nordlige Egne, ligesom: blenke, kvitte, soorte, græe o. s. v.
- Blaabride** (=bree), m. gammel Snee; det ældste eller neberste Lag i en Sneemasse. Edm.
- Blaabær**, n. Vaccinium Myrtilus. **Blaabærlyng**, n. Blaabærbuske.
- Blaee**, m. blaalig Farve; ogsaa et Sted eller Punkt som seer blaaligt ud.
- blaaflukt**, adj. blaapletet.
- blaaaa**, v. flamme. S. blagda, og braga.
- Blaagom** (oo), m. en Art Læbeskif (Labrus Luscus). B. Stift. **I** Nbl. ogsaa **Blaafkolt** og **Blaagummer**.
- Blaagras**, n. adskillige Arter Stargræs, især Carex panicea. **I** Nbl. **Blaafits**.
- Blaahals**, n. en Art Blibænder.
- blaa-imet** (e), blaaagtig sribet. Edm.
- Blaa-is**, m. haard og blank Is. Helg.
- Blaafloffa**, en Urt: Campanula rotundifolia.
- Blaafoll**, m. Stabios (Plante). Hedder ellers: **Blaafnapp** (Eogn), **Blaahatt**, **Hattablom** (Hærd. Sbl.).
- blaaflut** (=ette), adj. buglet af Slag eller Støb.
- Blaalit** (=let), m. Blaafarve. Dg. **Blaafargje**, m.
- blaamaala**, adj. blaamalet.
- blaamengd**, adj. blaamængt (Farve); sæbvanlig om en Blanding af hvidt og blaat.
- Blaamyrr**, f. en Benævnelse paa Havet. Ut paa **Blaamyrr'a**: ud paa Havet. — Ligefaa: **Storempr'a**. Nordre Berg. og fl.
- blaaa**, v. n. (a - a), blive blaa. Udtales sæbvanlig kort, som blaanna.
- Blaanda** (for Blonda), f. see Blenda.
- Blaanfestein**, f. Blaufestein.
- blaarenda** (el. rendut), adj. blaastribet.
- blaarosa** (og -rosut), adj. tegnet med blaa Figurer eller Blomster.
- blaaaa** (blaaee), v. n. (blæs'; bles; blaaee el. blise), at blaaee. (bles har luft e, blise aab. i). G. R. blaaa; Sv. blaaa. Bruges ogsaa i Betydningen: puste, aande stærkt (Guldb. og fl.); ligefaa: hvile, udhvile sig lidt.
- blaaaa upp**, el. **blaaee 'ri**: blaaee op, taaende Jld. **blaaaa ut**: ubblaaee, sluffe (et Lys).
- Blaaa**, f. Blære, Urinblære. Sv. blaaa. **Blaaaehals**, m. Blærens Munding.
- blaaafall**, adj. vindig, stormende, om Bæret. Nest i de nordlige Egne. Ellers **blaaeen**, og **blaaafaa**.
- Blaaaferom**, n. Pusterum.
- Blaaaferoyr**, f. Blaaferør.
- Blaaaasing**, f. Blaaeen, Pusten.
- Blaaaakjæl**, f. et Slags Musling, f. **Kraakfæll**.
- Blaaaamyss**, **Blaaaus-Nesse** (3die Februar).
- Blaaaen** (el. **Blaaaen**), n. Hulle; ogsaa et Stykke som man kan gaee uden at hvile. Hedemarken.
- Blaaa-soleie**, f. Stymorbloom.
- Blaaaapon**, m. **Blaaaapaan**, = **Brisfæl**.
- Blaaastr** (**Blaaastr**), m. 1) **Blaaaen**, **Blaaa** (Jel. **blaastr**). Ogsaa om Substygdomme, ligesom **Gull**. **Alveblaastr**. 2) **Aanberer**, **Lustrør** (paa Hvaler og andre Sødyr). **Rogle St**. **Blaaastr**. Jel. **blaastr**.
- Blaaastryde** (og **Blaaastrøe**), f. **Bandbytter** i Snee; Snee som er opfyldt af Vand. Edm.
- Blaaat**, n. f. **Blaa** n.
- Blaaaeis**, **Blaaastype** (**Anemone hepatica**). Tell. og Ag. Stift.
- blaaevoren**, adj. noget blaalig.
- blaaeygd**, adj. blaaøiet.
- Blaegg**, m. see **Blaegg**.
- Blaeia**, f. 1) et Lagen, Sengelagen. (G. R. blaa). Tell. Rbg. **I** Ag. Stift: **Blaee**. Ordet hedder i Danmark. **Blaee**; **friskst blæg**. — 2) **Dug**, **Lappe**, **Dakken**. Eogn, Tell. og fl. **I** Eogn fornemmelig om den **Dug**, som en Brud bærer paa Hænderne (**Brurablaeia**). **I** Betyb. af **Dug** findes **blægja** ogsaa i gamle Breve. — 3) **Alter** (forbi det er behængt med en **Dug**). Edm. og Nbm. i Formen **Blaee** el. **Blaegje**. Han sto inna ma **Blaegja**: oppe ved **Alteret**. (De andre Betybn. ere her ubestemte). — 4) **Krebs** omkring **Alteret**; saa mange **Kommunikanter** som paa een **Gang** rummes ved **Alteret**. Da va tri **Blaeia** ma **Alterfolk** (tre **Omgaenge**). **Litter** og **Helg**. Ellers = **Duf** (**Nand**), **Knefall** (Edm. og fl.).
- Bleik**, f. **blege** og **tynde** **Styr**. **Berg**. Stift.

Bleif, n. Blegning af Løt. leggia paa Bleif: lægge ud for at bleges.

bleif, adj. bleg (G. N. bleikr). Heraf Blit, blifa, blifna.

bleifbøemt, adj. blegladen (= bleifleitt). Harb. Jf. Dam og Dame.

bleifhært, blegbaaret. (Sjelden).

bleifja, v. a. (fle, fte), blege Løt eller Garn). G. N. bleikja. Dgsaa v. n. see blifa.

Bleifje, f. 1) Spidling (Merlangus), en bekjendt Fisk. Nordre Berg. og Tr. Stift; ved Trondhj. hedder det: **Bleif**. Ellers Kviting. — 2) en Færstovandsfisk, et Slags Isfarvede Dræder. Tell. Jf. Blifa. (Eiter Wille, i Sillefjords Festr., er Bleifje en Art af Karpeflæaten: *Cyprinus alburnus*).

Bleifjevoll, m. Blegeplads.

bleifleitt, adj. blegladen, af bleg Ansatsfarve. (Jøl. bleikleir). Alm.

bleiflita, adj. af blegagtig Farve

bleifna, v. n. blegne. Hedder paa mange Steber: blifna (aab. i). Jøl. blikna.

bleifkya, adj. blegstyet.

bleifvoren, blegagtig, noget bleg.

bleifl, f. bleif. — **bleiv**, f. bliiva.

Blefe, f. Blifa, f.

Bleff, n. 1. Blaf. **Bleffhus**, Blafborn.

Bleff, n. 2. Blit, Jernblit. Hertil: **Bleffmakar**, **Bleffplata**, **Blefftrøyr**, o. fl.

Bleff, m. 1. en Slab eller Smætte hvorved man indfører Luften i en Vælg, eller Vandet i en Pumpe. Trondhj. Ebl. og fl. Ellers Luta, og Klasse. Jf. Blotta.

Bleff, m. 2. Pust, Puststrøm, Bistning. Tell. Jf. bleffja, og blaka.

Bleff, m. 3. Hug eller Skaar; Mærte paa enkelte Træer i en Skov. Tell. og fl.

bleffja (e) v. n. 1. og a. (e - te), 1) see blegt ud. vise sig i en blaffet Farve. Af blaff. Da bleffje paa da. Drk. og fl. 2) v. a. mærte Træer ved et Hug eller Indsnit. Tell. og fl. Jf. Harb. blifa; i Ag. Stift: **blenfje**.

bleffja, v. n. 2. (e - te), 1) viste, svøve bid og bid; om en Flamme eller et Løb. Nbl. (Jøl. blaka). — 2) viste med noget; opfriske Ilden ved at viste med en Plade eller Skovl. Nbl. — 3) brænde Lære af Rødder (da disse indlægges i en luffet Rende, hvor Ilden maa vedligeholdes ved Bistning). Ebl. Tell. — Jf. blaka, blakra, Blota.

bleffja, v. a. (e - te), forbinde, komme i Beien for. Sbm. (Sjelden). Kva va

so blefte o: hvad var til Ginder? (Jøl. blekkja, bebrage).

Bleffje, f. 1) et Blad (= Blotta). Tell. — 2) en Biste, et Redskab til at opfriske Ilden med. Tell.

Bleffjegras, n. Urter som have mange Løv eller Blade. Tell.

blend (blånde), v. a. (a - a), blande (f. blanda).

Blend, f. en blandet Drif, især af Vælle og Vand. Alm. men hedder paa mange Steber: **Blend**; i Nbl. **Blånba**. (Jøl. blanda). Hertil: **Blendekanna**, **Blendestaal** og fl.

Blending, m. Noget som er blandet af forskellige Slags.

Bleng (Bløng), m. 1) Vælle, som ofte er foat. Tell. (Jf. blenaje). 2) Kærnemøll. Nbl. (Ellers Saup). Dgsaa en Blanding af Kærnemøll og Vand til at driffe. Helg. (I sidste Fald maastee for: **Blending**).

blengje, v. a. (gje, -gde), ofte, opparme Mælken for at faae Osten af den. Sbm. (Ellers Hta). Hertil **Blengjardag** (Da gaa paa hvilken man oster), **Blengjegyryte** og fl.

Blenk, m. Glimt; glimtsende Punkt.

blenkja, v. n. og a. (e - te), 1) v. n. glimnde, være blinkt at see til; ogsaa: glimte, blinke, kinne. Mælken alm. (Sv. blänka). Da blänkje paa da (Gbr.): det seer blinkt ud, det glimder af det. — 2) v. a. pudse, polere, gjøre blank. Guldr. og fl. — 3) mærte Træer ved at huage en Spaan af dem. Hall. Vald. og fl. Ellers: **bleffje** og **blifa**.

blenkjast, v. n. (imp. -stest), blive blank.

Bles (aab. e), og **Blese**, f. Blis, Stribe lanasab Forbøvedet. Jøl. bles. Heraf: **blesut** (blesette), adj. blisfet. **Bles'en**, om en blisfet Hest.

blest, el. **bleist**, adj. læsvende, som ofte taler reent. Nbl. (Jøl. blestr). Jf. fleis.

blesma, v. n. løbe, gaae i Parring (om Kaar og Hjerder). Nordre Berg. og fl. (Ved Trondhjem hedder det **bresne**). Hertil Subst. **Blesme**, f. i Talemaanden: laupe Blesme (ved Tr. Bresne). Jøl. blæsma. geil.

blettast, og **bletta**, v. n. holde sig, holde det ud. Han kann intje blettast. Helg. Hedder ellers: **plitte seg** (Sbm. Nfl.), **platta seg** (Nbl.). Jf. berga og belle.

bli, Hjelpeverb. (bli, blei, blitt), blive. Et nyere Drb, som bruges overalt sönbenfjelds. S. verta. (Jf. bi og bliiva).

blid' (bli), adj. blid (G. N. blidr).
Heraf bliffa.

bli(b)laten, adj. blid, ventlig af Udseende. Ug. Siist.

blidna (blinna), v. n. blive blid (= bliffast).

Blidkap, m. Blidhed, Venlighed.

blidsleg (i Tell. blisfleg), adj. blid, af et ventligt, godmodigt Sindelag. Ug. blidvoeren.

blidspent, adj. bruges meget i Edm. og Rdm. i samme Mening som blidlaten.

Blik (aab. i), n. en bleg eller hvid Plet (paa Klipper, Vægge o. s. v.); ogsaa et Slags hvid Lav eller Mos paa Sten (Edm.); et Mærke paa et Træ (Dsterd.); sjeldnere: Glands, Sfin (Isl. blik).

blifa (aab. i), v. n. (a - a), 1) see blid ud, være blegt eller hvidt at see til. Bruges upersonligt ligesom blæe, klenke, hvite ic., f. Er. Da blifa i dø (ordret: det bleges i det). Nordl. Egne. Noale St. bleifke. 2) blinke, glimte, glindse. Sjelden. (Isl. blika). 3) v. a. hugge Mærke i Træer (= bleifja). Hard. og fl.

Blifa (Bleke), f. et Slags Dræder med bleg eller lys Farve. Rba. Mandal, Rlifer (hvor det udtales: Blege). Jf. Bleifke.

bliffa (for blidfa), v. a. (a - a), gjøre blid, formilde, stille tilfreds. Meget udbredt (Rbl. Hard. Tell. Drf.), dog ikke alm. (G. N. hlioka).

bliffast (for blidfast), v. n. formildest, blive blid. Dgaa: blidna.

blifna (aab. i), v. n. blegne (= bleifna).

blifra, v. n. bæve, røre sig sagte. Tell. blifstill, og blifende still: saa stille, at Søen er ganske blank. Jf. blifa.

blifra, v. n. 1) blinke, glimte. Eogn. Jf. blifa. 2) bæve, røre sig lidt (om Lemmer, Muskler og lignende). Eogn. Ellers blifra, blakra.

blind, adj. 1) blind, som ikke sees. — 2) skjult, som ikke sees, f. Er. en blind Nagle, et blindt Skjær. — 3) dunkel, utydelig. Ei blind' Stil: dunkel, afbleget Skrift. Da va blindt a vita: det var vanskeligt at vide. G. N. blindr.

blindast, v. n. blive blind. (Sjelden).

Blindeskjule (og -skjule), 1) Blindebuk, f. sølg. 2) en Ur: vild Matrem (Pyrethrum). Edm. Rfj. See Kragsblom.

Blindertjux (Blindeskju), Blindebuk (en bestemt Leg). Jød. (Mere passende end det almindl. Blindeskjule).

Blinding, m. 1) En som er blind. Sjelden. 2) et Slags Ræg (Tabanus),

saa kaldet fordi den let lader sig fange. 3) en skjult Nagle, som forbinder to Sjæle eller Staver. Dgaa kaldet Dabling. (Isl. blindingr).

Blind-is, m. en glat Is, som er skjult af Sne. Hedder ogsaa: Blindhølkje (Rbl. og fl.), Blindsvell (Eogn).

blindsa, adj. see stærst eller til Siden. Nordre Berg.

blindsen, adj. som seer stærst.

Blindska, f. Blindhed. (Sjelder),

Blindsvell, n. see Rindis.
blindt, adv. skjult; i Blinde. spela blindt: spille med omvendte Kort.

blingra, v. a. afbrude En (i en Tale eller et Arbejde), gjøre at han kommer af det. Edm. Ellers: brifla (Drf.), og vilka. (Burdde hellere hedde blindra).

Blink, n. (og m.) Blik; det at man blinker med Øinene. (Jf. Augueblink).

blinka, v. n. (a - a), blinke, glippe med Øinene (sjar om den naturlige eller uvilkaarlige Lukning og Åbning af Dienlaagene). Han stirte so, at han blinka 'fje paa lang Tid. Dgaa gjøre Miner, give Rink med Øinene. Han blinka ut meca. (Maafsee og blindka).

Blinking, f. Blipping med Øinene.

blisen (aab. i), partie. bræst. S. blasa.

blifra, v. n. fløtte. S. bliftra.

bliva, v. n. (bliv'; bleiv; blive el. bleve), blive borte paa Bandet, drukne, omkomme. Synes at være almindeligt over det hele Land, og adskilles overalt fra bli (at blive).

bliven (aab. i), druknet, omkommen.

bljug, f. blyg. — Blod, fl. f. Blad.

Blod (Blo), n. Blod. Dgaa om enkelte Forøgange i Blodet, saasom Kongestjoner: Eufen for Drene o. s. v. — Na seg til Blods (teblofs): laae sig saa at det bloder. taka seg Blod: labe sig aarelade. A Sammensættn. overalt: Blo: bloda (blode, bloa), v. a. (a - a), besudle med Blod. bloa seg ut.

Bloddrope, m. 1) Blødsdraabe; 2) Stina, Emerte i et Lem (af Uorden i Blodets Løb).

blodende, f. bløbraud.

blodet (-ette, blo'ut), adj. blodig, besudlet med Blod.

blodfersk (blofsæf), adj. ganske fersk, nylig dræbt, saa at Blodet ikke er størnet.

Blod(f)ugl, m. den rodbroste Dippestjert (Motacilla Phoenicurus).

blod(f)ull, adj. blodrig.

Blod(f)hella, f. en Masse af fordærvet Blod (hos Syge og stærkt Forkjølede). Edm.

Blod(h)hyla, f. **Blodhyla**. (R. Stift).
blod(h)laus, adj. blodløs. Han sto baa' bleik' a blodlaus.
Blod(h)kliv, f. Klump af størket Blod.
Blod(h)melte, f. størket Blod under Huden (efter et Slag). Hard. og fl. I Edm. Daudeblod.
blo(d)raud', adj. blodrød. Hedder ogsaa: blodende raud (bloende raud) og blodstupande.
Blod(h)rosa (aab. o), f. Blodskriver i Huden. blo-roset (=rosfette), adj. blodskribet.
Blod(h)sinne, n. Rosbyrenes Kaseri, naar de faae Smag paa Blod. B. Stift.
Blodstøma, f. Standsning af Blod; eller et vist blodstillende Middel (mest overtroisk). B. Stift, Hølg.
Blodtrakar, m. en Aareleder.
Blod(h)vatn, n. vantagtig Blod.
bløgga (aab. o), v. a. (a - a), faare, slagge saa at det bløder. Jsl. blóðga.
Bløka (aab. o), f. en Klap, Smætte, Pustul. Jf. Bløka, Bløkt. (Jsl. blaka, Ekul, Dæffe).
Bløff, f. 1) Bløf. Vindeblet med Eridse. Fleertal: Bløffer, Bløfre. — 2) Blødel. Form (Hjelden). Jf. Stabbe.
bløffa, v. a. vinde, trække frem ved Hjælp af Bløffer. Sødensfjelds.
Bløffa, f. 1) Blad, Løv; Emaablade paa de stærkeste Løv, f. Er. paa Aft og Røn. Søndre Berg. og Stavanger Amt. (Jsl. bládká). I Ehl. ogsaa om Løv eller Blade i Almindelighed. — 2) Fliig, Lap, Plade, eller noget som ligner Løv; især Klap, Smætte, Pustul (i Pumper og Pølse); jf. Bløkt. Mere alm. I Tell. Soan, Edm. og fl. hedder det Bløke, Bløka (aab. o). I Tell. bruges Bløke ogsaa om tynde Spaaner.
Bløffebær, n. Rose-Høller (Vaccinium uliginosum). R. Stift, Vald. Guldr. og fl. I Fosen (saavidt erindres): Bløffebær; maaskee af bløff, adj. fordi denne Art er lysere end Blaabær. I Drf. Bjønndær; i Ag. Stift: Niffelsbær, og Ekiatrøte.
bløffut (bløfferte), adj. fløget, beelt i smaa Fliige eller Blade.
Bløfyle, f. under Blod.
Blom (oo), m. 1. Blomst. (R. Stift, Ehl. Hard. Hall.). I Guldr. Blome. Ellers Blomstr, Bloma, Rosa. (G. R. blom, blómi). — Heraf bloma.
Blom (oo), m. 2. Bregne (Polypodium). Nordre Berg. Edm. og Trøndb. Stift. See Burt. Jf. Fugleblom, Gnska-blom.

bloma, adj. blomstret.
Blomfall, n. Blomsternes Afkalben.
blom-maala, adj. malet med Figurer som liane Blomster. Guldr. og fl.
Blomriffte, f. Hølt-Sneppe (Scolopax rusticola). Edm. Etal paa andre Steber hedde: Blomryffe, og Blom-ruffa.
Blomrot (oo), f. Bregnerødder. R. Stift.
Blomstr (Blomst'er), m. Blomst.
blomstra, v. n. blomstre.
blomut (blomette), adj. blomstret; tegnet med Blomster. Bruges ogsaa i Hølg. (blomart).
blorofette, f. blodrosa.
Bløstemma, f. Bløstema.
Blot (aab. o), n. Blod, Udblødning. lægge i Blot: lægge i Blod.
blota (aab. o), v. n. blive blød, udblødes. Mest om Jord og Bete. Af blaut.
Bløte (aab. o), m. 1) blød Jord, Dvnd, Eole. 2) Regn eller Tøvet. Jsl. bloti.
Bløtstift, m. udblødet Tøstift. R. Stift.
blotna, v. n. (a - a), 1) bløtne, blive blød. G. R. bloma. 2) blive rørt, bevæges i Sindet; ogs. ymgyes, nedbøies.
Bluku, f. (i en Plov), see Hummel.
Blundr, m. Søvnsløbet; Slummer. Edm.
blundra, v. n. blunde, lukke Øinene af Søvn.
blunfa, v. n. blinke, astybe med Øinene (af Frog). Nordre Berg. Hall.
Blv, n. Blv. Blvlobb, n. og Blystein, m. Blvlob paa et Fiskersnøre.
blyg', adj. 1) bly, unbeslekt. Hedder ogsaa: blyg'e (Soan, Ros, Hard.) og blyg'e (Soan). G. R. blygr; Sv. blyg. (Jf. blau). 2) ringe, daarsk, som man maa blues ved. Bruges meget i Edm. f. Er. Da va ein blyg'e Ekken (en altfor simpel Drif). Du hjem' inn i eit blygt Hus (Høfligheds-Udtryk, naar man indbyder En). — Begrebet: bly, frugtform, — udtrøkket ellers ved mange andre Ord, som: varlaten, plent, grannvar, søtøven, vedvoren og fl.
blygjast (blyest), v. n. (pr. blygest; imp. blygest), blues, undsee sig. (Sv. blygas).
Blygsel (Blygs), f. Undseelse, Bløhed. Mest brug. sødensfjelds. Ellers Blygheit; sjeldnere Blygsfap, Blygleikje.
blygøleg, adj. 1) bly, unbeslekt; 2) om noget som forarsager Blusel, eller som ikke er saa værdigt og passende som man vilde.

blygvoren, adj. bly (af Naturen).
blystra, v. n. pibe, sløite med Munden.
 Nordensjels bedder det: blystre; i B. Stift ogjaa: plystra og tildeels plystra. Jøl. blistra.
blaa, v. n. velge iblandt noget, søge at finde det bedste. Sogn, Tell. (Elers blada). Maafke for bledja; jf. bladd.
Blægje, f. Alter. See Bleta.
blækte, bræge. Tell. See bræka.
Blæm, m. smaa Pusfvorter, især Hindebær- og Laagebarbuske. Selg. Ogjaa: Bleim. Jf. Bring.
Blæma, f. Bable, Vandblegne i Huden. Meget udbredt. Sv. blemma.
blæmut (-ette), adj. fuld af Babler.
Blænde, f. Blendra. Blæng, f. Bleng.
blænkje, f. blenka.
Blæra, f. en Vandblære, Bable, Vandblegne. I søndre Berg. Blæra. (Jøl. bladra; Gam. Danst: blædre). Jf. Blasa og Bøla.
blæst, adj. skaaandet, pustende af Udmattelse. Rand. Inbr. (Jf. lettblæst).
Blæstr, m. Aanderør. See Blastr.
bløde (bløa), v. n. (-de), bløde, tabe Blod.
Bløding, f. Blødning, Blødtab.
bløma, v. n. (-de), blomstre, staae i Blomster. Kr. Stift, Hard. Hall. (Af Blom). I Nbl. pløma. Elers blomstra.
Bløming, f. Blomstring, Flor.
Bløra, f. Blæra.
Bløye, f. Dækken, Undertæppe (= Kvitel, Underbreidsla), See Bleta.
Bløyg, m. en Fille til at fløve med. Rbå. Tell. Hall. — I Edm. Blegg. Elers Begg. (Jøl. fløygr).
bløyta, v. n. (-e), udbløde, gjøre blød. Af blaut. bløyta seg: blive gjen-nemvoad. bløyte Augunne: græde. (G. R. bløyta).
bløytaft, v. n. blive blød (= blotna).
Bløyta, f. 1) Udblødning; 2) blød Jord eller vandblandet Sne; blødt Føre. Det seff et Bløyta: de bleve dygtigt gjennembløtte (f. Er. af Regn). Jøl. bløyta.
Bløyte-ver, n. langvarig Regn.
Bløyting, m. en Kryster, En som let bliver rød. Gulbr. Jf. blaut.
Bo (luft o), Bebov. Du ba ikke Bo te gjera da. Sogn, Gulbr. og fl. (Mon for Bod?). S. biug.
Bobbe, m. et Spøgelse, et Strækkelæde. Edm. I Tell. Buv.
bobberædd', adj. bange for smaa Farer, styggeræd. Er mere alm. i B. Stift.
Bod (Bo, aab. o), f. Bud, Sendebud, Hiløsing. Hedder i Drfd. Bau; i

Gbr. Bo, med luft o. (G. R. bod; Sv. bad).
Bod (Bo, aab. o), n. 1) Tilbud, tilbude Bilskaar. Af bjoda. G. R. bod. 2) Bud, Anbud (ved Kontrakt eller Auktion). Betydningen Sjælebud (Jøl. bod) findes maafke i det Drfdprog: Purte æ ba' seiff æ sobe, heime æ ba beste Bode, o: hos Andre faaer man god Bevertning, men hjemme har man det dog bedst. Edm. Hela.
bode (boe), v. n. sende Bud; eller ogsaa: bringe Bud. Edm. (Helden). Rbg. (mere brugl.).
Bode (aab. o), m. Skar eller Klippe, som fun raffer op til Vandfladen og saaledes kendes paa Bølgernes Brødning. B. og Tr. Stift; mest alm. i Formen Bøe (aab. o), Bøe. I Inbr. Bødaa. Jøl. bodi. Jf. Fall og Flud.
boden (boen, aab. o), part. 1) buden, tilbudt; 2) indbud.
bodfor, adj. duellig til at fremføre sit Vrinde, stand til at bære Bud. B. Stift, Tell. Hall. Elers: erendbøfor.
Bodfending, f. Budskab, Sendebud.
Bo(d)stikka, f. Budstikke, Beskjendtgjærelse som sendes fra Gaard til Gaard. Egentlig det Redskab, hvori Kundgjærelsen forbares, nemlig et rørformigt Føderal af Træ, forsynet med en Eul i Enden, for at Dverbringeren kan slaae Føderalet fast i Døren, hvis denne er tilknaaset. I B. Stift hedder det sædvanlig: Dufstikka.
Bog (aab. o), n. bueformig Figur. De stænd'e Bogje, — siges i Edm. om en Strøm eller Vandstraale, som drives til Siden, saaledes at den danner en Bue.
Bog (oo), m. (Fl. Bøg'er, Bøgje, og Boga, r), Bøv, Forbenenes Bøv. G. R. bøger; Sv. bog. Hertil Bogbein, Bogstæff og fl. — Daaaa Boven paa et Fartøi. Hertil: Boglina, Bogspryte.
Boga, f. Bøge.
Boggris (el. Bo-gris?), m. den sidstfødte Gris af et Kuld (sædvanlig mindre end de andre). Edm. I Spøg om den yngste i en Familie.
Bogje (aab. o), m. Bue. Krumning; bueformigt Redskab. I Tr. og Ag. Stift: Boga, Baga. G. R. bogi; Sv. bage. I Sammenstn. Bøge og Boga, f. Er. Bøgebrag, n. Buestrøg. Bøgesag, f. Buefav.
bogjen (aab. o), adj. (Fl. bogne), bøiet, bueformig, af en jævn Krumning. Almindl. og meget brugl. G. R. boginn. (Jf. bjug).

bogna, v. n. (a - a), bygne, bote sig i Form af en Bue. Alm. (G. N. bogna).
Figurlijk: ydmiges, gaae i sig selv.

Bogna, f. 1) en Bønne. Sdm. Indr. og fl. Andre St. Bauna. — 2) Meelbrøi, et Slags svampagtig Udvært paa Korn. Sdm. og Tr. Stift, Ellers Njølauk; jf. Esal.

Bog-ræ, f. Bortblad. Sdm.

Bogring, n. paa Heste: Hvirvelen eller Haartredsen bag ved Boven.

Bog-tre, n. Bostre, den forreste Deel af Hestesælen. I Sogn: Klava-tre.

Bok (oo), m. Bog, Bøgetræ. Søndenshelds (Rdg. Tell. og fl.). Ellers Bøf. — Sv. bok.

Bok (oo), f. (fl. Bøfer, Bøfa, Bøf), en Bog. Sv. bok.

boka, v. a. føre til Bog. (Ejelsen).

boké (aab. o), robe, grave; f. bauka.

bokjin (oo), adj. (fl. bokne), lidt tør, halvør (om Kjøb, Fisk og lignende Ting, som Indsvinde eller sammenstrumpes ved Tørringen). Nbl. Nordre Berg. Sdm. Dk. — Heraf bokna og bokja.

Bokkie, m. (fl. Bokka), et Spøgelse (jf. Bobbe); ogsaa en Rætte, en af de Underjordiske. Sdm. Nfj. (= Høugtufs, Hulderfall).

boklærd, adj. boglærd, belæst; ogsaa læsefærdig, som kan læse.

bokna, v. n. (af bokjen), tørres lidt, saaledes at den meste Fugtlighed forsvinder. Nordre Berg. og Tr. Stift. I Hard. bosna (oo).

bok's, boppede: see boksa.

Bokstav, m. Bogstav.

Bokstol, m. Bogstol, Læsepult.

boksynt', adj. som kan læse i Bog.

Bol, f. Bul, Bor og Bur.

Bol, m. en Lyr, Dre. Sbl. Udtales med luft o (Bool). Jsl. boli. Jf. Ljor, Ørdung.

Bol (oo), n. 1) Rebe eller Rube, hvori Insekter og andre Dyr have deres Anger. Guldb. Tr. Stift. Humlebol, Musbol. Andre St. Bøle. 2) Lede, Liggested for Dyr (især i Straa eller Salm). B. og Kr. Stift. Jsl. ból. I Spøg eller Spot ogsaa om en Seng. 3) Betydningen: Bolig, Døbolbesked, forudsattes i: Eaterbol. Jf. Bøle.

Bola, f. 1. Noble, Luftblære, især paa Band. Hedder i Sogn ogsaa Bulla (Budla). Jsl. bóla. Ogsaa en Bugle eller Forsbøining som ligner en Noble.

Bola, f. 2. Børnetopper. Søndre Berg. og Stav. Amt. (Jsl. bóla). Ellers Sveisa og Pola. — Hertil: bolegraven.

adj. koparret (Jsl. bólugrafn). Bolefæret, m. Vaccinations Attest.

bolast, v. n. blive fuld af Bobler.

Bolde, m. Byld, Svulst. Guldb. Dk. Føsen. (Ellers: Kaun, Svoll). Sv. bolde.

Boldeverk, m. Smerte af Bylder.

bole seg, f. bora.

Bolebrosmé, et Slags Brosmé, hvis Stind er opfyldt af smaa Luftblærer. B. Stift.

bolelaupa, v. n. blive fuldt af Bobler eller Luftblærer. Især om Brød.

bolen (aab. o), adj. bønnet, opsvulmet. Sbl. og fl. I Hard. tilveels: bolginn. Jsl. bólginn. Hertil bolna og Bolve.

Bolesylgje, f. et Slags Spænder med opbøiede runde Bugler. Rdg. og Tell. (hvor Sylgje udtales: Svaje, Sje).

Boletang (tang), n. en Tangart med opblaste Knuder (Fucus nodosus).

bolajen, f. bolen.

Bolk, m. 1) Skillevæg, Etiske af Træ eller Steen imellem to Rum. (Jsl. bálkr). Hertil Bøsebold. 2) Stykke, Deel, Afdeling, Rum. Garbold (Gjærbøstykke), Rotabolk, Pinebold. 3) Lid, Lidsrum, Afdeling i Lid. (Jf. Bll). Børsbold, Enebolk, Værsbold. I bolkevís: af og til, ikke beständig. Ordet er almindl., men hedder Bolk i Nitresogn og Tell.

bolkast, v. n. blive uæren, saa at nogle Stykker faae et andet Udseende. (Ejelsen).

bolkut (bollette), adj. uæren, ikke allesteds ligedan. Især om Aeren, naar Kornet staaer tumbt paa nogle Steder og tykt paa de andre. Lemmelig alm.

Boll, m. Lestikker, Puna. Sogn og fl. Andre St. Dalla, r (fl.). Jf. Rødd.

Bolle, m. 1) en Kummer, Kop, Lbekop. Mandal og Rdg. Jsl. hollí. 2) Bolle, Drifkefaal med bred Bug og indskeden Rand. Alm.

bolna, v. n. bønne, svulme op. Nbl. Sbl. I Hard. tilveels: bolgna. (Jf. bolen). Jsl. bólgna. Ellers: trutna.

Bolt, m. 1) Bolt (i alm. Betydning); 2) et Skryderie, en Skrone. Sdm.

bolte, v. n. strybe, vræle. Sdm. Heraf: Boltar, og Boltebufar: en Storstruder, Praler. Jf. borte.

bolut (bolette), adj. opfyldt af Bobler.

Bom, f. Dumb. — Don, f. Barn.

Bona, Huustøi, Keskaber; f. Bunab.

Bonde (Bunde), m. Jordbruger, Gaardmand (Sogn. Sbl. og fl. i

Mobsatning til Huusmand og Strandfiddere); bosiddende Mand (Selg. i Mobsatning til Finner eller andre om-

- støttende Folk**); eller **Bonde**, **Menneske** af **Bondestanden** (i **Motsætning** til **By-folk**). **Fleert.** uregelmæssigt: **Bond'er**, **Bond'ar**, **Bondre**. **Jf.** **buande** og **Bumann**. **Hertil:** **Bondebunad**, **m.** **Bondebragt**. **Bondegar**, **m.** **Bondegaard**. **bondeklædd**, bruges i **Belg.** i **Motsætning** til: **finnklædd**. **Bonde-maal**, **n.** **Almueprog**. **Bondevis**, **f.** **Bondestik** o. **f. v.**
- bondstjen**, **adj.** hørende til **Bondestanden** eller hørende til **samme**, **f. Gr.** **ett** **bondstje** **Maal**. **Nogle St.** **bondsleg**: i **Tell.** **bondstleg**. **Verbet** **bondstja** bruges om **Fremmede**, som forsøge at tale i **Almueproget**.
- bonnat**, **adj.** frugtommelig. **Jndr.**
- Bor** (**aab. o.**), **m.** 1) **Naver**, **Bor**; især at **bore** **Steen** med. (**Jf.** **Navar**). 2) **en vis** **Bestands** **egenskab**. **Se** **aan**.
- Bor** (**for** **Bord**), **n.** 1) **Bord**, i **alm.** **Betydn.** (**Udtales** **deels** **Boor**, **deels** **næsten** **Bool** med **det** **tykke** **l**, som **træder** **istedet** **for** **rd**). **G. R.** **bord**. **I** **Bors**, eller: **at** **Bore**, **o:** **til** **Borbet**. **Bors-enden**: **Enden** **af** **et** **Langbord**. **Borsør'a**: **Bordfanten**. — 2) **Bræt**, **Fjel**, **Plante**; **en** **Fjel** **som** **er** **sævet** **paa** **begge** **Sider**; **motsat** **Balkun**. — 3) **Bord**, **Side** **eller** **Rand** **paa** **Baade** **og** **Fartøier**. (**Jf.** **Bar**). **Heraf** **byrt** **og** **utbyres**, **um** **Bor**: **ombord**, **hse** **Bor** **el.** **fyre** **Bor**: **overbord**, **ud** **af** **Fartøiet**. **innabords**: **inden** **Borde**. — 4) **Randen** **af** **et** **Kar**, i **Forhold** **til** **det** **som** **er** **i** **Karret**; **altsaa** **det** **øverste** **tomme** **Rum** **i** **et** **Kar** **som** **ikke** **er** **gaaft** **fuldt**. **Der** **æ** **ett** **kort** **Bor** **paa** **Kjær'e**: **Karret** **har** **et** **kort** **Rum** **tilovers**. **Meget** **udbredt**. **Bed** **Stavanger**: **Bar**. (**Jsl.** **bord**).
- Bora** (**for** **Borda**), **f. 1)** **Borde**, **Baand**, **Strimmel** (**Jsl.** **bordi**, **m.**); 2) **lange** **og** **smale** **Blade**, **paa** **Korn** **og** **Græs**.
- Bora** (**aab. o.**), **f.** **et** **smalt** **Hul**. **Sjel-** **den**, **uden** **i** **Sammensætning**, **som**: **Son-** **bora**, **Rasebora**.
- bora** (**aab. o.**), **v. a.** (**a - a**), **bore**, **gjøre** **Hul**. **Nogle** **St.** **biara**.
- bora** (**for** **borda**), **v. a.** **anrette** **Mad-** **borbet**, **sætte** **Maden** **frem**. (**J** **Gjæst-** **huden**).
- bora** **seg**, **være** **ud**, **laae** **sig** **ud** **i** **Blade** (**om** **Korn**). **Meest** **i** **Ag.** **Stift**, **hvor** **det** **udtales**: **bole** **se** (**for** **borda** **seg**).
- Bor-arbeid**, **n.** **grovere** **Snedkerarbeide** (**med** **Planter** **og** **Fjesevært**).
- borberande**, **adj.** **egentl.** **som** **kan** **sættes** **paa** **Borbet**; **figurl.** **anstandigt**, **pas-** **sende**, **varbdigt**.
- Bordist**, **m.** **Brifte**, **Trataskerfen**. **Rbg.**
- Tell.** **Ellers** **med** **aabent** **o:** **Borrist** (**Søndre** **Berg**.), **Borost**, **og** **Borst** (**Edm.**). **Jsl.** **borddiskr.**
- Boregras** (**oo**), **n.** **Græsarter** **med** **lange** **og** **smale** **Blade**. **Art** **Bora**, **f.**
- boren** (**aab. o.**), **part.** **baaren**. **S.** **bera**.
- Borg**, **f.** **en** **Borg**. (**Betvindingen** **meget** **dunkel** **og** **ubestemt**. **Jf.** **Emnborg**).
- Borg**, **n.** **Borg**, **Laan**. **taka** **paa** **Borg**.
- borga**, **v. a.** (**a - a**), **borga**, **laane**. **Brug-** **es** **ligesom** **Laana** **baade** **om** **Udstedelse** **og** **Motagelse**. **Udt.** **noget** **St.** **borje**.
- Borgar**, **m.** **Kjøbstadsborger**; **især** **Han-** **delsmand**.
- Borgstova** (**sædvanl.** **Borrstova**), **f.** **Tjenerstue**; **Arbejdsfolkenes** **Huus** **paa** **de** **store** **Gaarde**. **J.** **Stift**.
- Borhald**, **n.** **duget** **og** **dakket** **Bord**; **An-** **retning** **for** **Gjæster**. **Edm.** (**Jsl.** **bord-** **hald**, **Maaltid**).
- Boring** (**for** **Bording**), **f.** **Siderne** **i** **en** **Baad**; **især** **den** **øverste** **Deel** **af** **samme**.
- Bork**, **m.** **Barf**. (**G.** **R.** **börkr**). **Jf.** **barfa** **og** **berkse**. **J** **Sammensætn.** **Borka**, **f.** **Gr.** **Borkavæg**, **f.** **en** **Vog** **Barf**.
- Borkalur**, **m.** **et** **Stykke** **sammenrullet** **Barf**.
- Borka**, **f.** **Barfelud**. **Hertil:** **borkebrend**, **adj.** **bestaaende** **i** **Barfningen**. **Borkes-** **saa**, **m.** **Barfekar**. (**B.** **Stift**).
- Borkaløpping**, **m.** **en** **Traskamme** **som** **man** **har** **taget** **Barfen** **af**. **Edm.** **o.** **fl.**
- Borkaate**, **f.** **et** **Hul** **paa** **Overskiben** **af** **et** **Træ**, **hvor** **Barfen** **er** **boren** **ind** **i** **Træet**. **Edm.**
- borkelaff**, **adj.** **bleegagtig** **bortet** **af** **Farve**. **Ag.** **Stift**. **See** **borkut**.
- bor-klæde** (**borklæ**), **v. a.** **bestaaende** **med** **Fjelle** (**Bord**). **Hertil** **borklædd**, **adj.**
- Borklæding**, **f.**
- Bor-knaff** (**=kraff**), **m.** **Trefod** **som** **bruges** **til** **Støtte** **under** **en** **Baad**. **Nor-** **dre** **Berg**.
- borkut** (**borkette**), **adj.** **bleggul** **eller** **bvid** **med** **et** **Anstrog** **af** **rødt** (**ligesom** **Løi** **der** **er** **lidt** **barfet**). **Meest** **om** **Beste**. **Søndersjæls.** (**J** **B.** **Stift:** **gulblaff**). — **En** **Best** **af** **saadan** **Farve** **kaldes**: **Bork'en** (**Bork'jen**).
- Borlad**, **n.** **og** **Borstoppel**, **m.** **Bord-** **kabel**.
- Borlesnad**, **m.** **Bordbønner**.
- Borre**, **m.** **Burre**, **en** **Urt** (**Arctium**). **J** **Edm.** **ogsaa:** **Purre**; **i** **Tell.** **Klaite-** **gras**.
- Bor-riva** (**aab. i**), **f.** **Revne** **som** **gaaer** **igjennem** **Fjellene** **i** **en** **Baad**.
- borsetja**, **v. a.** **sætte** **paa** **Borbet** (**=** **bora**).
- Borst**, **og** **Borost**, **f.** **Bordist**.

Vorstift, n. sidste Binding i Kortspil.
Vor-stol, m. Bordstol.
Vorstove, f. Bergstova.
vort (ven, over), f. burt.
Vorvegg, m. Fjeldveg, Plankeveg.
Vos (aab. o), n. en Esjæve, Avne, li-
 bet Stykke af et Straa eller Lov (Jf.
 Hus); mest kollektivt: Avner, Hofru,
 smaat Affald af Hø eller Halm. (Se.
 boss). Næsten alm. (bva sjeldnere i Ag.
 Stift). Jf. Mod, Vast.
vosa (aab. o), v. a. bestroe med Affald
 af Hø eller Halm (Vos). Sjelden.
 Noget St. bysle.
Vosbleia, f. Undrebredsfla.
vosna, v. n. tørres lidt, saa at Fugtig-
 heden gaar af. Edm. J. Hard. vosna,
 med luft o. Jf. bokna og badna.
Vosse, m. Pude under en Klodsabel.
 Egan, Valberø. Sv. bossa.
Voste, m. Haarborste, Kvast af Vørster.
 (Jel. busu). Jf. bysta.
Vostegras, n. en Art Reqlaar (Scirpus
 cespitosus). Ellers: Vorkust, Bind-
 sjeaa, Fjinnfjægg, Fjintopp.
vosut (vosette), adj. behestet med Av-
 ner eller Straa (Vos).
Bot (oo), f. (Jf. Bøt'er), 1) Bøt,
 Forbedring, Istandsættelse. G. N. hoi.
 sa Bot: bedres, komme i stand igjen.
 taka Bot: lade sig istandsætte. Heraf
 bota. — 2) Bøder, Mulkt (egentl. Op-
 reising, Satisfaction). Meest brutal i
 Fjeldtaal. — 3) Klud, Lab, Stykke hvort
 med man dækker et Hul paa Klæder
 eller paa andre Ting. Alm. — 4) Plet,
 enkelt Stykke eller Rum, f. Ex. paa
 en Ager. B. Stift. Et Græsplet: en
 Græsplet. Klædebot: Sted hvor det
 klæder. Jf. Knesbot. Heraf komme ad-
 skillige Ro-Navne, som: Græbot, Vid-
 bot ic. hvorved der nemlig sigtes til
 Pletterne paa Dørets Hud.
Boteklut, m. et Stykke Lvi til Lapper.
 Daa Boteklilla, Boteklugse, f.
botelaust, adj. n. uopretteligt, som ikke
 kan gøres godt igjen.
Botevon (oo), f. Mulighed til at komme
 i stand; det at en Ting kan blive bedre.
 Selg. Drk. og fl. Daa: Haab, Ud-
 sigt til Forbedring. Hard. i Formen.
Botavon.
Botn, m. 1) Bund, Grund. G. N. botn;
 Sv. botten. 2) Botnar: til Bunden.
 Ehl. — 2) den inderste Deel af en Fjord
 eller Dal. Dalebotn, Fjordbotn. — 3)
 f. Botnina. — Dret hedder i Gbr. til-
 dets Bort; og subliast i Na. Stift:
 Bonn. Fjeldtaal i Edm. Betne.
botna, v. n. (a - a), 1) naae Bunden,

komme tilbunds. 2) v. a. sætte Bund
 i Kar.
Bornalag, n. Bوندens Bestaendeb.
botnalaus, adj. bundløs, overordenlig
 dyb. Botnalousa, f. et umaaleligt
 Dyb.
bornasett, adj. om et Varn, som er sat
 til Bunden og ikke naaer til Vandfladen.
Bornastaut, f. Staut, m.
Botning, m. f. Botnina.
botut (botette), adj. plettet, flækket.
bova (aab. o), v. n. indtage et stort
 Rum, see stort ud. Jæd. (= ruva).
boven, adj. stor, vid, udbredt. Jæd.
 (= ruven).
bra, adv. godt, vel. — Daa adj. (uden
 Binding): brav, god, antagelig, tjen-
 lig. (Fremmedt Drk).
Brassa, f. en gammel Høppe. Stav. Amt.
Brag, n. Nordlys. (Valberø). S. selg.
 Ellers findes: V'erbrag (Andersen),
 Bragd og Vindbragd (Drk.); andre
 St. Lyse, Vindlyse, V'erlyse og fl.
braga, v. n. lyse, flamme, blusse eller
 glimte; ogsaa vifte, svæve bid og bid
 (om noget bevægelig som sees i Fra-
 stand). Formen braga er maaskee ubru-
 lig; ellers hedder det: bragaa (Gbr.
 Ind.), braue (Vid. sjelden), brave
 (Sædemark.), bragde (Drk.), bragle
 (Gbr.), blagde (Ramb.), blagaa
 (Indr.), blavre (Vid.); og disse
 Former have tildeels flere Værdn. G.
 N. bragda, braga. (S. Kongespeilet,
 S. 46). — Ubestemt i det Vesteufjeldsk.
 Jf. braga og bra.
Bragd, n. el. Vindbragd: Nordlys. Drk.;
Bragd, f. 1) Udvænde, Bestaendeb (jær
 Luitens). Himmelbragd. Edm. 2)
 Art, Stik, Væjen. Tell. Edm. — Bra-
 nebragd: Værnesk. Tell. 3) Maneer,
 Maade at gjøre noget paa. Drk. (hvor
 det oftest er neutr.). Hertil Sande-
 bragd. (Jel. bragd, Væder). Jf. Bragd
 og Brigade.
bragda, v. n. glimte, om Nordlyset.
 (Drk. sjelden). See braga.
bragdash, og bragde, v. n. forandre sig;
 f. brigda.
bragla, v. n. 1) glimte, svæve som en
 Flamme. Guldr. 2) lyse, blusse (=
 braga). Gbr. Indr. 3) glimre, prunk-
 have et pralende Udseende. Indr. Cens-
 tvigt med blagaa.
Brak (langt a), n. Bragen, bragende Fyd.
braka (brakaa), v. n. (a - a), brage.
Brakall, m. Trollbæg (et Træ). Rham-
 nus Fraxula. Ag. Stift. Ellers Troll-
 heaa og fl.
Brakje, m. Gnekstræ. Hard. Ehl. Rbl.

- I Bøse og Sogn:** Sprakke; eller Brisk og Fine. Hertil: Brakabær, Enebar. Brakaflojke, m. Enebartvif. Brakalog, m. Afkog af Enebar. Jf. Fine.
- brakta, f.** brakta.
- Brand, m.** 1) Brand, brændt Stykke Træ. Ljosbrand, en brændende, og Kolbrand, en slukket Brand. G. N. brandr. 2) en Rjev, afbugget Stof eller Træstamme. Tæll. Rbg. Pister. Ellers Strangje, Rjepp, Kubbe. (Jøl. brandr, Bjælle). 3) Boilen eller Jæderen i de gamle Skjebuer. I Betydning af et Sværd forekommer det i de tellemarkiske Viser (ligesom G. N. brandr). Ellers bruges Brand nu ogsaa i Betydn. Jdsvaade, Jlsbebrand; hertil Brandstot, Brandfolk, Brandtafsa, og flere nyere Ord. Jf. Eld, Lauselb.
- Brandfot, m.** Rjebelfod, Rjedskab til at sætte Rjelder og Pander paa over Jlden. brandgul, adj. brandgul, ilbgul.
- Brandrøyt, m.** Røg af ulmende Brande (bekendt af dens Skarpbed).
- brandut, adj.** sribet, randet, med Striber af en anden Farve (mest om Røer). Rg. Stift. I Tæll. braandut. Jøl. brøndottr.
- Brank, n.** Brøst, Bestabigelse; et forslidt eller gnavet Stykke, især paa Lougværk. Meget udbredt Ord; i B. Stift: Braank.
- brankast (brankast), v. n.** bestabiges, forslibes paa enkelte Steder.
- brankut (brankfette), adj.** forslidt, gnavet eller bestabiget paa enkelte Steder.
- Bras, m.** Brasen paa et Seil.
- Bras, n.** Flamme, blussende og spragende Jld. Dstorb. (Ev. brassa). Jf. Brising.
- brasa, v. n.** (a - a), 1) brande, blusse (med Flamme og Spragen). Dstorb. Jf. brisa. 2) sprage, knitre (om det som brændes eller steges). Edm. Jæb. og fl. Et andet v. n. er brasa: sætte Brasen til, i Seilads.
- brasa, v. a.** (a - a), lodde Jernredskaber, f. Er. Røgler. Alm. Rogle Sf. brasa. Jøl. brassa.
- Brasing, f.** 1) Spragen; 2) Lønning.
- braska, v. n.** bramme, gjøre sig til. I Edm. tale et fornemt ladende Sprog. Jf. danska.
- Bratl, n.** Nøje; Arbejde som ikke gaaer heldigt. Er. Stift, Edm.
- brakta (braktje), v. n.** klubre, slæbe med noget uden Fremgang. Edm. Irondbl. bratt', adj. steil, brat, stærkt opstigende.
- Alm. G. N. bratir; Sv. brant.** 2) stolt, med en stiv Holbning, Jf. bretta og spretta.
- Bratta, f.** 1) en steil Strækning, brat Bakke eller Hjerghjæde. Alm. 2) Steilhed.
- brattjella, adj.** med steile Fjælde.
- Brattlenda, f.** en steil Mark.
- brattlendt, adj.** om Gaarde og Landstrøg, som gaae brat opad.
- brattna, v. n.** blive brattere (om Veie).
- brattrosta, adj.** om et Lag, som har stærk Reising eller er brat paa Siderne. Tæll. og fl. Ellers brattrøyst; f. Rost.
- Brau(b), n.** Brød. Rbg. Tæll. (Ellers Brød, Brø). G. N. braud. G. Brød.
- braut, brød; f.** brøta.
- Braut, f.** en Bakke; eller en Dei som gaaer opad en Bakke. Edm. (G. N. braut, St). Ellers: Bresta, Rleiv. 2) Dei som brydes i Sneen. Enjobraut. Mere alm. vestensjelsb. Jf. brøta.
- brauter (-ette), adj.** bakket (om Veie). Edm.
- brave, v.** flamme; f. braga.
- Braa, n.** Art, Bestafensbed. Ett anna Braa i Ver'e: et andet Slags Veir; jf. Verbraa. Helg.
- braa, v. n.** 1. (r - bde), ligne. De brar paa bæ: det har nogen Lighed dermed. Helg.
- braa, v. n.** 2. (r - bde), i Talemaaben: braa vid, eller: braa 'ti at ein o: tilraabe. En stærkt for at stunde paa ham. Edm. hvor det ogsaa hedder: bere vid.
- braa, v. n.** 3. (r - bde), Ione (= Iona, Iygna). Tæll. (Hjelden). Jf. braga.
- braa, adj.** 1) hastig, pludselig paa kommende. Alm. G. N. bradr; Sv. bråd. 2) hastmødt, som ikke kan finde sig i at bie. Stulbe egentlig hedde braad; men denne Form findes ikke.
- Brad (Baa), n.** Brædning; kogt Fjære hvormed Baade og Fartøier bestryges. B. Stift, Helg. og fl. (Jøl. bråd, f.). Hertil: Braabentk, m. Indretning hvori Fartøier opsættes under Brædningen.
- Brædbloyt, f.** Mangel paa Brædning.
- Braa-daude, m.** hastig Død.
- bræden (bræen), adj.** smeltet, i flydende Tilstand. Mest i Rg. Stift.
- braa-djupt, adj.** n. tverdybt; f. nærbjup.
- brædna (alm. braana), v. n.** (a - a), smelte, blive flydende. Alm. (Jøl. brådna). Jf. bræte.
- Braa(b)smør, n.** smeltet Smør. Ligeledes Braadtafg, f. (3fte alm.).
- braafsig' adj.** som er nær Døden, el. snart skal døe. San æ vel ikke so

- braafelig** α : Han bser vel ikke saa pludselig.
- braafengb**, adj. som kan faaes i Hast. (Ejelden). **Bræafengb**, f. f. Bræafyfa.
- Bræafengje**, n. Høddjælp, noget som kan stæffes i en Hast og bruges indtil videre. Nordre Berg. Jf. Bræansyfte.
- bræagaa**, løse, glimte; f. braga.
- bræagjort**, adj. n. gjort i en Hast.
- Bræagn**, f. Brogn.
- bræahuga**, adj. hastig, utaalmodig, som ikke kan bte. Tæll. og fl.
- Bræak**, f. en Bue af Jern eller Vibier, hvori man bereber Stind ved at trække den frem og tilbage. Alm. Jsl. bræk.
- Bræk**, n. idellig Brydning eller Bribdning; stærk Bevægelse, Slid og Slæb.
- bræaka**, v. n. (a - a), bryde, vride, slide paa. **Er**. Stift. 3 Særbeleshed: a) bryde Hør eller Hamp for at faae Stilkene fra. **Ag**. Stift. b) berede Stind i en Bræk. Mere alm.
- Brækvitel**, m. et Aaklæde, Dverklæde af grovere Bævning (til en Seng). **Rbl**. **Nobfat**: Njuffvitel. (E. **Kvitel**).
- Bræal** (og **Bræal**), m. en stærk krybderagtig Lugt. **Sbm**.
- bræalynt**, adj. hastig tilfunds. **Ag**. **Stift**.
- Bræamein**, n. f. Bræafyfa.
- bræana**, v. f. brædna.
- Bræana**, m. Brænden; Brynde, Kvalmez; f. **Brune**.
- brændut**, f. brandut.
- Bræank**, n. f. Bræk.
- Bræansyfte**, n. Høddjælp, noget som man kun benytter for en kort Tid. **Le** **Bræansyfte**: til Hjælp for Diebliffet. **Drk**. 3 **Ehl**. **Bræansyfta**, f. andre Steder **Bræafengje**, n.
- bræafinna**, adj. utaalmodig, fremfusende.
- Bræaskap**, m. Hastighed; Utaalmodighed. (Ejelden).
- Bræafyfa**, f. en Kvæqsygdom, som paa-kommer meget pludselig og som sædvanlig medfører Døden. **Sogn** og fl. **Ogsaa** kaldet: **Bræafengb**, f. (**Sogn**), og **Bræamein** (Tæll.).
- Bræara**, f. Brote.
- bræartifien** (aab. i), adj. tagen eller greben pludselig; ogsaa: let at tage (= snartifien).
- bræart**, adv. snart, hastigt, pludseligt. **Ogsaa**: nær, f. **Er**. **Han va'** ikke bræart so stor α : langt fra ikke saa stor. **Kogle St**. bræart.
- Bree**, m. f. Bribde.
- brega** (el. briga, med aab. i), v. n. svæve, vifte eller bæve, ligesom en Flamme. **Dæ** brega fere **Augo**. **Sal**. Jf. braga.
- bregda**, v. a. (a - a), 1) svæve **Baand** paa en egen **Maabe**, som ligner **Fletning**. **Ehl**. (Jsl. bregda, striffe). **Jf**. bregde. 2) v. n. forandre sig; f. brigda. **Eterreb**.
- breid** (brei), adj. bred. (G. **R**. breidr).
- Breidd**, f. 1) Brede, Breddhed. (G. **R**. breidd). 2) Bred, Kant, Rand (= **Trom**, **Jar**, **Bar**). 3) Side (eller egenlig: Linie, lige Række). 3 **Breidd** mæ: ved **Eiden** af, jævnsides med. **Er**. **Stift**, **Hølg**.
- breidd**, partik. dækket, overdækket.
- breiddfull**, adj. fuld til Bredden.
- Breiddvull** (=ve), m. det øverste Stykke paa **Eiden** af en Langslæde. **Sbm**.
- breide** (breia), v. a. (e - de), 1) brede, udbrede (især noget som tjener til at dække eller skjule med). (G. **R**. breida; 2) sprede, om en jævn Udspreidelse, f. **Er**. af **Hø** eller **Gjøffel**. Jf. **eubreia**, og **fibreia** (som forudsætter den mere regelrette **Flerion** a - a, **istebet**: e - de). — breide attype: skjule, tilbække. breide ne're: tilbække ganske (**Sbm**. og fl.). breie paa seg: trække **Sengklæderne** over sig. breie upp: rebe en Seng (**Busterud** og fl.); ellers: reie upp.
- Brei** (bje, f. 1) en Deel udsprebt **Hø**. **Højbreie**. (**Drk**. og fl.). **E**. **Flekk**; 2) en stor udsprebt **Hob**, især af **Fugle**. **Fuglebreie**. **Hølg**.
- Breidemjøl**, n. Meel som stoes over Brebet ved Bagningen. **Sbm**. og fl.
- Breidevøll**, m. et bekendt Sted til at tørre **Hø** paa. **Ogs**. **Breideplafs**, **Breidarplafs**.
- breidfætt**, adj. bredfødet.
- Breidkjæft**, m. en Fisk med en overmaade stor **Mund** (**Lophius piscatorius**).
- breidleitt**, adj. bredbladen, som har et bredt **Ansat**. **Alm**. (G. **R**. breidleit).
- breidmæ**, f. Breidd, f.
- breidna**, v. n. blive bredere.
- breidnasa**, adj. brednæset.
- breidrenda**, adj. med brede **Striber**.
- Breidsla** (**Breitla**, **Bresle**, **Brelste**), f. 1) Udspreidelse, f. **Er**. af **Hø**. **Ogs**. **Breiding**, f. 2) i **Sammensætning**: **Dække**, **Læppe**; see **Abreidsla**, **Jvebreidsla**, **Underbreidsla**.
- breidrent**, adj. bredtandet.
- breie**, f. breide. — **Breitla**, f. **Breidsla**.
- Bref** (aab. e), f. **Rød**, **Stæde**. **Han hev'** ikke nola **Bref**: han har ikke nogen **Rød**. **Sbm**. **Jsl**. **brek**, n.
- Bref**, n. **Tryalen**, **Dverhang**.
- breka** (aab. e), v. n. (a - a), trygle, bede idellig om noget, især **Smaating**.

Rest om Horn. Helg. Sogn. Jøl. breka. (Jf. masa).

brefjen, adj. overhængende, besværlig ved idelige Begjæringer. Sogn, Tell. (Jf. adbrængen, og masen).

Breffka, f. en Bakke; sædvanligst om de Bakker, som danne en stump Vinkel, saaledes at der er fladt ovenfor og nedenfor samme. Søndre Berg. Sogn, Hall. Gbr. Drk. Jf. Braut og Kal. (Nordtysk og Engl. brink. Jøl. brekka, Straanting).

breffut, adj. dækket, om Veie.

Brem, f. Brim.

brænd', partic. brændt. — Brændepoke (aab. o), en Hudsygdom, der har nogen Lighed med brændt Skade. Edm. Nbm.

brænna, v. n. (brenn'; brann; bronne), brænde, være i Brand. Infinit. bedder ogfaa brinne (Trondhj. Stift); G. N. brænna. Præs. brinn (Tr.); Imperf. i Flertal: brunno (Hall. Vald.); Supinum: brunne (Gbr. Tr. Stift). Figurl. Betydning: ulme, glære, være nær ved at brude ud. Han gjeff a brann me da (om En som skuler en stærk indre Bevægelse). Beslægtede: Brand, Brune.

brænna, v. a. (e - de), brænde, sætte i Brand; tilberede ved Ild. Adfiller altid i Formerne fra det foregaaende.

brændande, adj. brændbar. Da brann alt som brændande var.

Brænna, f. 1) i Betydn. afbrændt Stykke (= Brøte), findes det kun i Stedsnavne. 2) et Redskab til Kaffebrænden. Ag. Stift.

Brænnefang, n. Brænde. (Søndensf.).

Brænnenot (aab. o), f. Nælde (Urtica).

B. Stift. Dns. Brænnenetla. Derimod: Brænnheta (-hetta) i Gbr. og Brænnhutu i Drk.

Brænnesott, f. Halsbrænde. Sogn, Vald. Ellers Halsbrune, Elde, Brøstsvb.

Brænnestein, m. Svovel. (Dns. Jøl.).

Brænnetort, n. Lørd til Brænde.

brænnheit, adj. brændende hed.

Brænnheta, f. Brænnenot.

Brænnhite (aab. i), m. brændende Hebe.

Brønning, f. 1) Brænden: 2) = Brising.

Brønsla, f. Brænden, Forbrændelse.

Bres, f. Bris. — Bresma, f. Brosma.

Bresne, f. Resne.

Brest, m. 1) Sprække, Revene. G. N.

brestr. 2) Brøst, Mangel. Nbl.

bræsta, v. n. (bræst'; brast; broste), 1) briste, sprække (kun om haarde Sager, f. Ex. Glas og Metaller). — 2)

mangle, fattet. Nbl. Ebl. Hedder i Nj. og Edm. veste (Impf. rast); ellers: storta, vanta, og fl. (G. N. bræsta). Bresten, adj. sjov, som let brister. (Ejelden).

Brestkaal, n. Agertaal. Dsteb.

brefflaus, adj. fri for Brist el. Sprækker.

breffut (-ette), adj. fuld af Sprækker.

bretta, v. a. (e - te), 1) boie op, vride tilbage, opfolde, f. Ex. Armerne, Klæderne, et Fjorbæng. Meget udbredt; maaste alm. Jøl. bretta. (Ogsaa i Danmark). 2) spanke, give sig en stolt Holdning. Han gjeff a brette seg: han gif og satte Rakken i Beiret. brette Leggjenne: flyde Knæerne stærkt tilbage, gjøre sine Been. Edm. og fl. (Jf. bratt).

bretten, adj. stolt, stiv i Gang eller Holdning.

Brev (ee), n. Brev; Dokument (f. Ex. Ekstebrev); nogle Steder ogsaa Papis. Regle St. Bræv: i Nbl. Brøv (G. N. bres, af et latinsk Ord).

brøvgjera, v. a. opfatte skriftlig, indføre i et Dokument. Søndre Berg. (i Formen: brøvgjera, hvoraf Brøvgjering, f.).

Brøvsending, f. Korrespondents.

brøvsætt, adj. skriftlig opsat, stadfæstet ved et Dokument. Ejelden.

brøvsynt' adj. som kan læse Skrift.

bri, v. n. læmpe, indbrette. Edm. (Variation, enten af brigda, el. vrika).

bride (aab. i), v. n. (a - a), løse, glimse, give et hvidt Etkn ligesom Sneen. Edm. Da brida 'ti dt: det skinner som af Sneen.

Bride (aab. i), m. Sneemaße, Sneelag; især om de vedvarende Sneebøe paa Hjelbene. Edm. Nfs. J Trondhj. Stift:

Bree, og Bræe. Ellers: Joun.

briga f. brega.

Brigd, f. en Forandring. Edm. (Ejelden). Helgabrigd, Elbabrigd (Afsigelte fra den daglige Skif). Jøl. brigd.

brigda, v. a. (a - a), 1) forandre, gjøre en Forandring med. Hærb. og fl. J Nbl. brygda. (Jøl. bregda). Oftere

v. n. forandre sig (f. Ex. om Været).

J Sat. bregde; i Sogn: bragda. — 2) vende, boie om, vride tilbage.

brigde upp Ermanne. Edm. hvor det ogsaa hedder brygde. Jf. bretta. — 3)

forvride, vrænge et Ledemod. Nfs. Edm.

J nordre Edm. brigsteg; ellers: rengja, rela, vilka, flekka. — J Tell. skal Ordet

forbum have havt Betydn. dræbe (vel egentlig: omvride).

brigdast, v. n. forandres, blive andet-

lebes. Støben. brigbak t Hug'a: sole et nyt Mod, faae et andet Sind. (Forældet i Edm.).

Brigbe, n. 1) Forandring, Omstiftelse. Hard. (Jf. Verbrigde). Jøl. brigdi. 2) Forordning af Lemmer. Edm. (I nordre Sem. Brigst). lese i Brigde: lese en vis Formular for at læge en Forordning (overtroist).

Brigst, see forrige.

Brik (ii), f. (Jl. Brika, r), 1) en kort Bant, især ved Eiden af Døren. Nordre Berg. Edm. og fl. 2) en lav Fjelleaag, især paa Siderne af et Logulv. Lævebrik, Aagnebrik. B. Stift. I Sæt. ogsaa Bryskværnet eller Forvæggen paa et Træv (Pulpyitar).

Brikje, n. 1) Fjelleaag, = Brik. Søndre Berg. 2) en panelet Bæg, som dækker Kuren ved Jldskedet eller Gruven i Kogskuerne. Ehl. Hard. (I Edm. Dmuboll).

brifjen, adj. 1) raff, frisk, godt udsende. Nbl. 2) i neutr. herligt, ypperligt. Da va ikke so brifje fyre dei (Nbl.): det stod ikke saa vel til hos dem.

brifla, v. n. hindse, afskrive En, f. Er. i Talem. Drd. I Sem. blingre.

brifna, og **brifnaleg**, adj. ypperlig, fortærfelig. Edm. (Jf. brifsen). Eit brifna Ba'n: et udmærket Børn. Eit brifnale Ver: et særdeles hyggeligt Vær.

Brillur, f. pl. Brillur; f. Glasaugo.

Brillebus, Brilleføderal.

Brim (ii), n. et Slags blod Ost, som tillaves af Valle ved en stærk Kogning B. Stift og vibere. Nogle Steder Prim, ogsaa: Mysebrim, og i Ess. Edm. og Helg.: Mysebrøm. I haard eller sammenpresset Tilstand kaldes denne Ost: Brimost (B. Stift); ellers: Myseost, Mysefmer. — Brim synes ellers at betyde: Skover eller Vandfald; Jf. Saltbrim.

Brim (aab. i), n. Brænding, Havbølgernes Brydning mod Klipperne. B. Stift; ogsaa nordensjelds (Bream, Bræm). Jøl. brim.

brima, v. n. om Søen: brydes, oprøres ved at slaae imod Kysten. (Sjelden).

Brimhest, m. et Navn paa de store Hølger, som brydes paa de Havstjærene. Skal bruges i Nordlandene.

Brimost, m. see Brim (ii).

Brimstj, m. oprørt Sø nærved Kysten.

Brimtor (aab. o), n. Susen, dump Lyd af Havbølgernes Slag mod Kysten. Edm.

Bring, m. 1. Gindbærbusk (Rubus idæus). Drd. I Edm. Brogn (Brægn). C.

Blæm. Hertit: Bringebær, n. Stubbær. (Alm. bekfendi). I Inbr. Dræmbær; i Edm. Brognebær.

Bring, m. 2. Bryst (især paa Fugle).

Bringa, f. Barm, Bringe. (Jøl. bringa).

bringa, v. (a - a), at bringe. (Nyt Ord).

bringebreid, adj. bred over Brystet.

Bringebær, f. Bring.

Bringehola (aab. o), f. Hjertekulen.

Bringekoll, m. Brystknuden, den yderste Deel af Brystet paa Dyr.

Bringepeng(ar), = Aanstet. Sogn.

Bringestinn, n. Skibstind.

Bringespor, m. det tynde brystagtige Been, som udgjør den nederste Deel af Brystet. Nbl. (Jf. Skjerna).

Bringesylo, n. Brystsmukket af Sølv.

Bringestre n. Brysttraet i Bæverstole.

Bringeverk, m. Smerte i Brystet; ogsaa: Refymring, Engsklighed.

Bringemale, m. see folg.

Bringepolur (aab. o), Jf. f. de Lebedmod, hvorved Brystet forbindes med Ribbenene. Læll. See Spole. (Jøl. bringespolir). Den nederste Deel af Brystet hedder ellers i Edm.: Bringsmalen, og i Helg. Bringvalen.

brinne, f. brenna.

Bris (aab. i), n. et Slags seigt, svampigt og sebtagtigt Klob, som affkæres og bortkastes ved Slagningen. Nordre Berg. Edm. (Det Jøl. bris betyder: Knuder i Klobet).

Bris (ii), m. et Væs, en liden klar Flamme. Nbl. Bofs.

brisa (ii). v. n. (a - a), blaafe, flamme om noget som brænder let og hurtigt, f. Er. Lyng eller Halm). Nordre Berg. Jf. brasa.

Brising, m. Blud, Luellb; Røstid som bruges paa Holterne Sanktbans Aften (Jonsokbrising), Pinteaften (Kvissunbrising), og tildeels den Aften, da Kærne første Gang skal ligge ude om Baaren (Utlegebrising). Daaaa en Hob af Kviste og Løv som afbrændes, naar Engen ryddes om Baaren. Edm. Nfl. Hard. — (Jf. Bokfeld).

Brist, m. Brit, Sengestel som er slaaet fast til en Bæg. Søndensjelds.

Brist, m. 2. 1) Enebartræ. (Læll. Hall. Vald.). S. Eine. Hertit: Bristebast, f. Bristebær, n. Bristeholt, n. og fl. — 2) en skarp og purrende Smag. Ein stygge Brist: en bitter Smag. Edm.

bristjen, adj. skarp, bitter; ogf. barfl. Edm.

Bristling, m. Bristling, hvasbuget Stib.

Bristel (Brist), m. f. Blaupson.

brjaa, v. f. *braa*. — **Brjæl**, f. *Braal*.

Brjost, f. *Bröst*. — **Brjost**, f. *Bröst*.

Brjot (*Brjæt*, *Brøt*), m. en Bryder; En som gjør megen Larm eller sarer usforsigtigt frem. Nordre Berg.

brjota (oo), v. a. (*bryt'*; *braut*; *brote*), at bryde. Infin. er forskjelligt: *brjota* (søndre Berg. og fl.), *brjote* (Rdg. Tell.), *brjôte* (Nfl. Edm.), *bryta* (Sfl.); eller: *brota*, *brote*, *brøte* og *bryte*. G. N. *brjōta*. Den almindelige Betydning er: bryde, brække, afbryde, vride o. s. v. (dog ikke saa meget figurlig som i Dansk). Heraf:

Brøt, **brøtna**, **bruta**, **Braut**, **brøpta**.

Særegen Betydning har det i Talemaaden: *brjote seg* = brække sig, kaste op, spy. ligesaa naar det bruges som v. a. nemlig: a) om Søen: brydes imod et Skær. Da braut paa alle Fald = man saae Bølgebrud paa alle Skær. b) forandre sig, afsige fra det forhen kendte; især om Sprog og Skikke. Søndenfejds, dog ogsaa ved Trondbjem. Da bryt av: det bliver anderledes. (Ellers: *brøpta*, *brigba*).

brjote av, er ellers at brække itu. *brjote ut*: slaae ud, om en Eggdom (heraf *Utbrot*); men *brjote seg ut*: komme ud ved Brydning. *brote sundt*: sønderbryde. *brote Akr*: opbryde Ager af udrykket Jord. *brote Stein*: opbryde Stein af Jorden.

brjotande (*brvande* o. s. v.), adj. som kan brydes. Det braut alt som brøtande var.

Brjotar, m. en Bryder (f. Ex. *Steinbrjotar*); ogsaa en dygtig men usforsigtig Person.

brjotast v. n. (*bryst*; *braust*; *brotest*), blive brudt, faae enkelte Knæ. (Uperfonligt).

Brjoting, f. Brydning; Agerbrud.

Brodd, m. 1) Braad, Spids. G. N. broddr. — 2) Kornspirer paa en nylig saadet Ager. Tell. Edm. Ex. Stift. (Jf. *Al*, *Glende*). Sv. brodd. Heraf *brydde*. — 3) noget skarpt; f. Ex. et skarpt Vindstøb.

brodda, adj. forsynet med Braad eller Pigaar.

Brogd, f. Figurer eller Strater paa vævet Lø. Tell. (Isl. *bragd*, *Rasse*).

brogde, v. a. væve med Strater.

brogge, v. n. om Heste; see *humra*.

brogn, m. Hindbarbuff. See *Bring*.

Brof (aab. o), n. Brof (= Sig, Silt).

Brof (oo), f. (Fl. *Brof'er*), Burer. (G. N. *brók*). Dette ægte og gamle Navn er paa nogle Steder fortrængt

af det nye Ord: *Buffa*. — **Brof-emne**, n. og **Brofety**, n. Løi til Burer.

brofnas (oo), v. n. gulne, mødnes; om Ager. Dstb. — (Jf. *brofut*, adj. broget. *Sjelden*).

Brofrost, el. **Brofist** (aab. o), m. Fjæl som er bedæret ved at slaae for længe i Garn. Edm.

Bron, f. f. *Brun*. — **bron**, adj. f. *brun*.

Brone m. Brynde; f. *Brune*.

bronnen (*brunnen*), paruc. brændt, ubrændt.

Bror (for *Broder*), m. *Broder*. Hebber i Sæt. *Bro'ir*; i Edm. forældet: *Brode*. Flertal: *Brør*, *Brør'e*, og i Tell. *Brør'ar*. (G. N. *brōdir*, i Fl. *brædr*). Hertil: *Brofkaana*, *Brobers Rone* (i Edm. *Brodefaane*). *Brorlut*, m. *Broderlob* (Edm. *Brodelut*).

Brofkaana, *Broberfjon*.

bror-gild, adj. om en Datter, som arver lige med hendes Broder. Sogn, Nfl. See *gild*.

Brofa (aab. o), f. *Binbbyge*. S. *Rosa*.

Brofma, f. en bekendt velsmagende Fjæl. Hebber *Brofma* i søndre Berg. og Helg. *Brofne* (*Brofn*, *Brofn*) ved Trondbjem; *Brofme* i Edm. og fl., og *Brosma* i Litter.

brosten (part. af *bræsta*), *brusten*.

brofna, v. n. sprække, faae enkelte Brick.

Brof (aab. o), 1) Bryden, Brydning. Af *brjota*, *braut*. Ogsaa noget som ligner en Brydning, saaledes: *Bulder*, *Larm*, *Støi*. Meget brugeligt i søndre Berg. og Sogn. (Jf. *brota*). — 2) Noget som forarsager Brydning; saaledes en stærk Storm, baardt Føre, baardt Arbeide. Jf. *Husebrof*. — 3) et afbrudt Stykke, Skaar, Stump. (Alm.). *Glasbrof*, *Krusabrof*, *Staalbrof*, *Klofkebrof*; i Speg ogsaa: *Kallebrof*, *Rjeringebrof*. B. *Stift*, *Tell* og fl. — 4) Brud, Stedet hvor en Ting er brudt. G. N. *brof*. *Staal'e* = kvitt i *Bro'e* (Staalet er hvit i *Brubdet*). Ogsaa Dpflag eller Fjøl paa Klæder. *Husebrof*, *Hosebrof*. B. *Stift* — 5) *Bæfsted* i en Elv (Isl. *brof*); et Sted hvor Grunden begynder at hælde nedad, hvilket kendes paa Vandfladens Brydning. Meget ubbrekt. (Jf. *Strof*, *Stryf*). — 6) en Balle, *Brink* eller *Klippe* hvorved en Flade afbrydes. Søndre Berg. og Stav. Amt. Jf. *Ufs*, *Gamar*. — Desuden 7) *Haandspjå*; see *Brut*, og 8) et Rum i Laden; f. *Brut*.

brota (aab. o), v. n. (a - a), *buldrez*; gjøre megen Larm. Sogn, Søndre Berg. Heraf *Brofing*, f.

Brotea (aab. o), f. et Brud, især hvor et Gjørbe er glennembrudt, for at man kan gaar over samme. Nordre Berg.

Brote (aab. v), m. 1) nedbugget Stov, Træer som ligge i Dyrger. Østred. (Brottaa). Jøl. broti. — 2) et Stykke Mark som ryddes ved Afbrænding og derefter tilsaas. Ag. Stift (hvor det hedder Brotta og Braata). — 3) en uordentlig Hov af forskellige Ting (Kar, Fjæle, Arbejdstoi etc.). Tell. Hall. og fl. Ellers: Hartje, Ekrap, Ekrot. — 4) en Mængde, en stor Hov, en Mangfoldighed. B. Stift og videre. Jf. Hørg. S. Boverbrote.

Brotebrenning, f. Afbrænding af Krat og Stov paa en Mark som skal dyrkes. — **Brotehøgg**, m. Nedbugning af Træer til saadan Afbrænding (Ag. Stift). **Brotekorn**, n. Korn som vører paa den saaledes dyrkede Mark. Rigeaa: Broterug, Brotenepe o. fl. **brotten** (aab. o), partii. brudt, brættet. **Brotføre**, n. frosen Sneer, som ikke er saa haard, at man kan gaar paa den; en Jiskorpe som brister under Fødderne.

Brotteft, m. og **Brotmær**, f. Benævnelse paa Personer, som fare usorligt frem.

Brothogg, n. Kjøbøre; Dre som ikke bruges at hugge Træ med. (Jøl. brythogg).

brotna, v. n. brætted, briste.

brotut, adj. brudt paa enkelte Steder.

Brotvæ (ee), n. en stærk Storm.

bru, f. en Bro. (G. N. brü). Flertal deels: Bruir (Brue), deels Bryr (Ramb. Jndr.), Bry (Ralders).

Brud (Bru, Bruer), f. en Brud. Formen Bruer (for Bruer) er meget udbredt; saaledes i Søndre Berg. Tell. Øbr. Nordre Trondhj. og Helg. Hertil forskellige Ord, som hensigte til Bryllupsstiftene; saaledes: Brursvein og Brurpika, om Brudens ledsagere. **Brudaslaart**: en Marsch, som spilles naar Brudfølget gaar til Kirke. **Brudabite**, et Slags Mellemad (Edm. og fl.), og **Brudagraut**, et Naaltid Flødegød i Brylluperne.

Brudbunad, m. Brudebraut. Ellers: Brurapynt, n. og Brurasylt, n.

Brudfygje, n. Brudfølge. Dgs. Brudføer.

Brudgum (alm. Bruggum), m. Brudgom. G. N. brüdgumi. — Ordet Gume (Ang. guma, Maub) er ellers ganske ubetydligt.

Brudsvain, m. en af de Mandspersoner,

som udses til at vogte eller ledsage Brudebrødet. Kalbes ellers: Brudsvain (Tell. og fl.), Brurleiar (G. N.), Ledsvain (Edm. og fl.). — De gamle Ledsvagerinder kaldes Trurpika og Brudsvaina; og somlige disse kaldes Embettesjok.

brudvigga (bruvie), v. a. ægtevie. **brudvigd**, ægteviet. **Brudvigjelse**, n. Brudevielse.

Brugda, f. Brugde, et Slags for Hal. I Edm. Brude, og Brud.

brugdast, see brygdast.

Brugg, og **brugga**, f. bryggja.

Brug (aab. u), n. 1) Brug, Benyttelse; 2) Stift, Sædvane; 3) Drift, Næringsvei. Sjøbruk, Jordbruk. 4) Gaard, Jordpart. 5) Lømmen, Trælaf. Reget brugt. i Tell. og Buserud. — **Te Brugs**, til Brug. — **Brugshest**, el. **Brugsøyk**, m. en Hest som bruges til Gaardsdrift. I Edm. Brularhest.

bruka (aab. u), v. a. (a - a; el. a - te), 1) bruge, benytte; 2) brude, naar sig ved, f. Er. bruke Esjen. bruka seg, være om sig, gjøre sig Umage for en Ting.

brukande, adj. brugbar, som kan bruges.

brukeleg, adj. brugelig, som er i Brug.

brulka, f. brutla.

Drum (aab. u), n. Knopper og Kviste paa Løstræer; især friske Kviste, som man giver Kvæget til Foder. (G. N. brum, Knopper, og fl. Lov). Naaste egentlig Kviste med Lov, i Mobsætning til Bar; f. Brumfog. Et meget udbredt Ord (B. Stift, Tell. Hall. Helg. og fl.).

bruma, v. n. samle Kviste til Foder.

Drumfog, m. Løvstov, især Birk. I Helgeland som Mobsætning til Barfog.

Brun (uu), f. Kant, Brink, Pynt; Kanten imellem en Flade og en nedgaende Side; saaledes det øverste af en Væg, den øverste Ekran af en Dalk eller Bjergside. Fjellbrun, Bakkebrun. (Jf. Daasbrun). Reget udbredt. Helg. B. Stift. I Tell. og Øbr. Bron; i Edm. ogsaa: Bru. (G. N. brün, Kant). — I de tellemarkiske Biser findes Bron ogsaa i Betydningen: Dlenbrün, som ellers hedder Augnebrun. (G. N. brün). Heraf stordbrunt, liosbrunt og fl.

brun', adj. brun. (Søndensfelds: bron). — En Hest af denne Farve kaldes: Brun'en, Bron'; og ved Stavanger: Brunkjen.

brunslakk, adj. blegbrun, om Heste.

Brund, m. Brunst. Jøl. brundr.

brunda, v. n. løbe i Brunst. Sædvane

- lig kun om Dør af Santhønet. (Sf. blesma og laupa).
- Brundstut**, m. Tyr. Sf. Nungstut.
- Brune** (aab. u); ogs. **Brona**, **Braana**, m. 1) Brænd; det at noget brænder. Brugelig i Nordmør og Namd. (i Formen Braune), Drk. Guldb. (i Formen Brauna). De vil inte bli naen Brauna: det kommer ikke til at brænde. Isl. bruni. — 2) Brand, Forbrændelse; ogsaa Fortørrelse. Tell. Bustrud (i Formen: Bronc). — 3) Brynde, Hede; især stærk Varme i Vegenet, som hos syge Folk. B. Stift (Brune). — 4) Kvalme for Brystet, Halsbrynde. Drk. (i Formen Brauna).
- Bruneluft**, f. stærk Uddunstning, især af svæbende Mennesker. Nordre Berg.
- brunkast**, v. n. blive brun. B. Stift, Tell.
- Brunkje**, m. en mørk eller brun Plet. B. Stift.
- Brunn**, m. Brønd. I Edm.: Brynn. G. N. brunr. Heraf bronna.
- Brunnvatn**, n. Brøndvand.
- Bruntrode** (-tro, -troa), f. den nederste Laagfel; Laagets nederste Deel.
- brunorgo**, adj. bruncliet.
- Brur**, f. j. Brud.
- brusa**, v. n. (e - te), bruse. (Sjelden).
- Bruse**, m. 1) Haarduff i Vandet; Etherneman paa Heste. Mest i B. Stift. 2) Arefrands, et Knippe af Kornar. Helg. Edm. Sff.
- Brusk**, m. 1) Kvaast, tæt Klunge af Straa eller smaa Væxter. B. og Kr. Stift. (Isl. bruskr). 2) Haarduff, Top. Guldb.
- bruskast**, v. n. sammenbøbes, være i tætte Klunger. I Tell. bruskas.
- bruskut** (-ette), adj. usævn, voret i Klunger.
- Brut** (aab. u), 'm. 1. et stort Rum i Laden til Korn eller Hv. Hørbrut, Kornbrut. Nordre Berg. I Vald. og Edm. ogsaa Bryt (aab. y); i Eogn: Brot, n.
- Brut** (aab. u), m. 2. Haandspig, en kort Stang til at flytte Støkke eller Stene med. Noгле Steder: Brot. (Sf. Bag, Lunn).
- bruta**, v. a. flytte ved Haandspiger.
- brutla**, v. n. larme, ræle; især om en spagere afbrudt Lyd, som naar man hører, at En arbejder eller flytter og rører noget i nogen Frastand. Restensjelds; i de nordlige Egne udtales det brultje, brulste. I Drk. er brultje, at slæbe eller arbeide-med noget.
- Bry**, n. Umage, Uleilighed, Bryberie. Alm. (Sv. bry).
- bry**, v. a. (r - dde), 1) umage, uleiligg. Alm. (Sv. bry). bry seg; gjøre sig Umage. De' er leidt te bry han: det er slemt at paaføre ham Umage. I Hall. ogsaa v. n. Han brydde mæ bæ: han arbeide med det. 2) i Talemaaben bry seg um: agte, ændse, støtte om. De' er ingjen som bryr seg um bæ: der er Ingen som vil ændse det. S. brugbast. 3) brille, bryde En med noget, som han ikke vilde have omtalt, f. Er. en Kjærlighedsforskaelse. Tell. Hall. o. fl. (Sf. abry). Ellers: narra, erta.
- Brya**, f. Haffeblof, eller et lignende Kar som er dannet af et ubulet Træ. B. Stift, Drk. Helg. o. fl. I Hard. Brygja, eller maaste Brydja. Ingen hedder ellers: Høft (Ebl.), Støff (Wbr.), Kupe (Tell.), Tro (Hall.), Nry (Bustr.), No (Wsteb.) — Ellers siges Brya spovviis om tykke og tunge Kar, ligesaa om Baade og Fartøier, som have et plumpt og kløbsæt Udsænde.
- bryast**, v. n. uleiligg sig, have Umage; ogsaa støtte om (= bry seg). De' int vart (o: værht) te bryes mæ bæ. Indr.
- brybda**, v. n. (e - e), spire, støbe Spirer, komme op; om Græs og Korn (i Spøg ogsaa om Etsjæg eller Haar). Nordre Berg. og fl. Af Brodd. — Brydding, f. Opspiren, Fremkomst.
- brygda**, v. a. forandre. Nbl. S. briaba.
- brygdast**, v. n. med um: ændse, støtte om. Han brygdast ikke um da. Nbl. Vofs. (Sjelden). Ogsaa: brugdast. Sf. bry.
- Brygg**, n. Brygning; det som brygges paa een Gang. I Nbl. og Hard. Brygg.
- bryggja**, v. a. (a - a), brygge, lave D. Hedder i Nbl. Vofs og Hard. brugga. (Isl. brugga). Fertil: Bryggjar, m. en Brygger. Bryggjing, f. Brygning. Bryggjefjer, n. og Bryggjarsaa, m. et Bryggekar.
- Bryggja**, f. en Brygge, Udbygning i Landet til Befvemmelighed for Landstigning og Løsning. (G. N. bryggja). Bestaget med Bru.
- Bryggjespor** (sv), m. den yderste Ende af en Landgangsbrugge. (G. N. bryggjespor).
- brykje**, v. n. arbeide stærkt, være meget om sig. Edm. See ellers bruktja.
- brylaust**, adv. let, maelig, uden Umage. Noгле St. bryalaust.
- Bryllaup**, n. Bryllup. Udtaleformen Brydlaup (i søndre Berg.) er egentlig

den fuldblovneste, nemlig for Brudlaup, af Brud og Laup (i Betydning Løst, Sammenkomst; eller simpelt hen: Gang, Færd). G. N. brullaup og brudlaup. Te Bryllaups: til Bryllup. driffa Bryllaup: være i Bryllup som Gæst. Bryllaupslag, n. Bryllupselskab, Brudefølge. Bryllaupsfost, m. Forraad af Mad og Drikke til et Bryllup.

bryna, v. a. 1. (e - te), trække en Baad frem paa Strandbredden, uden at sætte den op. (Jøsl. bryna). Vel egentl. sætte til Kanten eller Bredden (Brun, l.); jf. Bryning.

bryna, v. a. 2. (e - te), 1) hvæsse paa et Bryne, flibe. 2) buldre, larme, gjøre egen Støi. Nordre Berg.

Bryne, n. Hvæssesteen, Bryne. (Jøsl. bryni). Nogle St. Kvaststein. Hertil Bryneberg, n. el. Brynegrjot, n. Steen hvoraf Bryner udbugges. Brynestoff, m. Balsg eller Skede hvori man bærer Brynet under Høslatten. Nogle St. Holf, Strump.

Bryning, f. Brømme, Kant paa Klæder. Hard. (= Kvarer). See bryna.

Brynja, f. 1) Brynje, Harnisk. Findes kun i gamle Viser. 2) et Slags brede Baand, dannede af Jernringe. Tell.

Brynn, f. Brunn.

brynna, v. a. (e - te), vande, forsyne Kvæget med Vand (egentl. føre til Brønden). brynne seg (i Spøg): drikke stærkt, svire.

Bryning, f. Kvægets Forsyning med Vand.

Brynsla, f. 1) Hvæsning, Elskning. 2) Karm, Bulder. Nordre Berg.

brynt (yy), adj. beskaffen med Hensyn til Diendryu. storbrynt, svartbrynt og fl.

Bryr, f. Bru.

brysam, adj. besværlig, forbunden med Umage. Nogle St. bryasam.

bryta, f. brjota.

brytja (bryffja), v. a. (a - a), bugge i Stykker, bugge smaat (især Kjød). Jøsl. brytja. — Ein Brytjar, siges ogsaa om en dristig Arbejder, en dygtig Karl (i. bryfje).

brœa, og **brœdd**, f. bræde.

brœa (brœ, brœa), v. a. (e - de), 1) smelte, faae noget til at smelte. (Jf. brædna). Temmelig alm. Jøsl. bræda. — 2) om Jugle: rugge, ligge paa Væg. B. Stiift. (Ellers: flekke, verme). brædde Egg: Væg som ere noget rugede og derfor uspiselige. (Ellers: flekke, legne, vernde). — 3) tjære, overstryge med Tjære eller Veg (i. Brædd). Alm. G. N. bræda. Hertil: nybrædd, tjærebrædd.

Bræde, n. en Plade eller tynd Fjæl, især i Bindet paa en Bog. Edm. Bræ Bræde til Bræde o: fra Bogens Begyndelse til dens Ende. Batsbræde: Bordene af en opbugget Baad.

Bræding, f. Smeltning; Rugning; see bræde.

Brœe, f. Briede.

brœka, v. n. (a - a), og brœkje (e - te), bræge, om Faar og Gjeeder. Hedder: brœka (i Sogn, Ebl. Hall.), brœkje (Gbr. Lsd. Namd.), brœkta (Nbl. Drk. Helg), blœkte (om Faar, i Tell.). Ellers: makra, støvra, jerna.

brœkta, v. n. (a - a), 1) bræge (s. forrige). 2) strige, om den strigende Brægen, som Faar og Gjeeder lade høre, naar de ere i Fare. Edm. Nij. (hvor derimod den første Betydning udtrykkes ved: jerna). Heraf: Brœkt, n. f. Er. Det haarde eit Brœkt.

Brœl, n. Fjæs, Narrestreger. Nbl. Fard. brœla, v. n. flase, fare med Narrestreger. Nbl. Rbg.

Brœmbær, see Bring.

brœsa, v. n. (e - te), flegge, tillave fede Sager. | Det brœste æ flekte, B. og Aa. Stiift.

Brød (Bro), n. f. Braud. Hertil: Brœgraut, et Slags fyrlig Brød, som bruges til Smul. Edm. o. fl. Bro'jern, f. Bakstehella. Brœ'leiv, m. et enkelt Fladbrød. Brœ'loysa, f. Mangel paa Brød. Brœ'mole (aab. o), m. et Stykke af et Brød. Brœdtenar, m. Medtjener; jf. Talemaaden: tena i Brœ(d) mæ ein o: tjene sammen med En i samme Huus.

Brœker, f. Brof.

brœla, v. n. stryde, prale, gjøre sig til. Brœst, m. Brust (i Kjød). Hedder ogsaa Brjost, oo (Hard. Vofs), Brœst (Tell. Gbr.). Jøsl. brjostkr.

Brœsme, f. Brœsma.

Brœst, n. 1) Brjost. Hedder i Vofs og Hard. Brjost (oo), nogle St. Brost og Brjost. G. N. brjost. 2) Patte. Ofte i Fleertal, f. Er. beagse Brœst'a. giva Brœst: giv De. 3) Tværvæg i et Huus; ogsaa Gavl, Forvæg eller Forside paa Bygninger eller andre store Gjenstande.

brœsta, adj. beskaffen med Hensyn til Brjost. Denne Hesten æ godt brœsta.

Brœstduf (Brœstuf), m. 1) en Vest (Edm. o. fl.). 2) Bryllklub for Kvinder; et Klædningsstykke med sirlig udseede Figurer. Nbl. Sogn og fl.

Brœstgang, m. Bryllsets Bevægelse under haard Sygdom og tungt Aandbræt.

Brøstfjøl, m. Skraf, Gysen. Edm.
Brøstfjøl (**Brøstfjøl**, **Brøstfjøl**), m.
 Kvalme, Halsbrunde. Edm. Ehl. —
 See Halsbrunde.

Brøstfjøl (for Brøstfjøl), m. Brystfjøl.
 Edm.

brøte, f. brjota. — **Brøv**, f. Brev.
brøyt, adj. Fjer, som lettelig brøtted.
 (Jneu. brøytst). Jøl. brevskr, fræg.

brøyta, v. a. (e - te), 1) brøde, vende,
 vride om (f. breitta). Sleiden. Af brjota,
 braut. 2) brøde en Bei, bane Bel, især
 i Sneen. Meget udbredt. (Søndre
 Berg. Kr. Stift, Dk.). Jf. Braut, f.
 3) forandre, gjøre en Forandring med.
 G. N. brøyta. Dalsa: v. n. forandre
 sig, afvige. Jf. brjota, brigda. Da
 brøyte av: det bliver anderledes. Da
 brøyte attpa Mal'e vart: det har no-
 gen Lighed med vort Maal.

Brøyte, n. Forandring, Afvigelse. Nest
 i B. Stift. Jf. Avdrot, Brigde.

Brøytning, f. Veibrydning, Sneeploining.
brøyt, adj. brudt, banet, om Vei.

Bu, n. 1. Kvæg, Creature: især Horn-
 kvæg, Køer. Synes at være alm. Paa
 Jæderen hedder det: Buj (Buj'e); i
 Nbg. Butt'e (for Buet). Bu or Smale:
 Storfæ og Smaafæ. (B. Stift). Et
 stort Bu: en stor Besætning af Krea-
 ture. (Jøl. bu).

Bu, n. 2. Bo, Formue, Dødsbo. Ordet
 er i Grunden almindl. men er paa
 nogle Steder gaaet over i den unorstke
 Form: Bo.

Bu, m. Beboer. Findes kun i Sammen-
 sætning, som Jærbu (Jæderboer), Ei-
 nesbu.

bu, v. n. (r - bde), boe, være bosat. G.
 N. bua. Ugentl. være, have Sted,
 ligge skjult. D'er ikke godt a vita,
 fva som bur innunder, el. fva som bur
 i ban.

bu, v. a. (r - bde), gjøre færdig, sætte
 istand (G. N. bua); især klæde, pynte,
 smykke. Sogn, søndre Berg. Nm. og
 fl. Jf. buen, Bunad, seglbudd. — bu
 seg: sætte sig istand.

buande, adj. boende, bosiddende. buande
 Mann (Ehl. og fl.), om Vardmand,
 i Mobsætning til Huusmænd. Altsaa
 = Bonde.

buast, v. n. egentl. blive færdig. I Edm.
 om Køer: slippe Esterbyrden; andre
 Et. gret'ast, og fl.

Bubekk, m. Besætning af Køer. Edm.
Bud (Bu), f. en Ved; Forraadshuus,
 Maddod; Hjelebob; Butik. G. N. bud.
 I nordre Berg. det samme som ellers
 kaldes: Bur og Stabur. I Sammens.

Buda (Bua), f. Gr. Budafot, m.
 Fod under en Stolpebod. Budarot,
 n. Rummet under Laget i et Stabur.
budd (uu), adj. 1) forsynet, udrustet,
 istand. Nm. og fl. 2) klædt, pyntet;
 f. bu.

Budeia, f. Pige som pleier og fodrer
 Køerne; ogsaa Malkepige, Eaterpige.
 S. Deta.

buen, adj. 1) færdig, beredt, istandsat.
 Sogn, søndre Berg. og fl. (G. N.
 buinn). 2) moden, om Frugt, Bær,
 Korn. Ordb. Gulbalen, Østeb. bue
 Konn: modent Korn.

bufast, adj. bufast, gjeldfri; om en Gaard-
 bruger, som har det nødvendige og ikke
 stylder andre noget. Helg. Ehl. og fl.

Bu-fe, n. Hornkvæg, Nod. Kr. og Ag.
 Stift. Andre St. østere Buefæter.

Bufolk, bosiddende Folk, i Mobsætning
 til Finner og ombanvende Familier.
 Helgeland.

Bufor, og **Bufora** (aab. o), f. 1)
 Flytning med Creature. See Bufar.
 2) Flytning af Gods og Huusbod-
 ningsfager til et nyt Bosted. Ehl.
 (Jøl. búfarir).

bufora, v. f. bufora.

Bufot, m. i Talemaaben: Dø ligg unde
 Bufot: det er ikke indbægned, det
 tjener til Græsgang for Kvæget. Hed-
 der østere Fesot.

Bufær, f. Flytning med Kvæget, især
 til og fra Eaterne. Søndersjels. I
 Sogn og Hærb. hedder det Bufor, el.
 Bufora.

bufora, v. n. (e - te), flytte med Køerne
 til Eateren eller derfra tilbage. I Hjelb-
 bygderne. I Sogn: bufora (aab. o).

Bug (aab. u), m. en Bugt, aaben og
 buesformig Vig. Edm. (Jøl. bugr,
 Bue).

Bugang (el. -gæng), m. Hjelbmarker
 hvorpaa Hornkvæget kan græsse. I
 Edm. Bugjengre (Fleert.), om den
 nedre Deel af Hjelbene; i Mobsætning
 til de øverste bratte Hjelbider. Han
 heve snøva n't Bugjængriinne: det
 har sneet lige ned i Græsgangene.

Bugras, see Burot.

Bugt, f. Bugt. Ilegla i Bugt: lægge i
 Felder, sammenlægge i Midten. Ilegla
 i Bugt: ligge sammenbøjet, med En-
 derne imod hinanden; ogsaa: ligge ind-
 svøbt i et Læppe, saaledes at man har
 den ene Halsdeel under sig og den an-
 den over sig.

bugta seg, krumme sig, gaae i Bugter,
 som en Elv, el. som Aalen.

Buhummar, n. en Art Krebs, som un-

bertiben Huler sig i tomme Snekke-
skaller.

Buhund, m. 1) Fåhund, Hyrdebund;
2) Snekke, Havsnegl. Ir. Stift, Belg.
(Jf. Kuvung). I Edm. kun om en
Art store Havsnegle.

Bul (uu), m. 1) Bug, Mave; især paa
Fiske. Jf. Vaamb, Liv. 2) Udbugning,
udgaaende Runding, f. Er. paa Lønder.

buka, adj. buget, om Kar.

buka (aab. u; ogf. boke), v. a. (a - a),
banke. Meget brugt i nordre Berg.
og Edm. — I danske Dial. boge; i
sønske boka. — Hertil Buking, f.
Bankning.

Buffylla, f. Foder som kun følger Ma-
sen uden at nære eller styrke.

Buff, m. 1) Bul, Ujdebul. I Buste-
rud og fl. ogsaa Væder (Saubuff).
2) Etflaas, til at bugge eller save paa.

buffa, v. n. (a - a), give tabt, oversin-
des. I Talemaaden: buffe under. Jf.
biffa.

Bu-kryter (-Frøetur), n. et Rød, Høved.

Bul (aab. u, ogf. Bol), m. 1) Krop;
den egentlige Krop, naar Høved, Hæn-
der og Fødder ikke regnes med. Alm.
(Jøl. bolr). 2) Klædningsstykke uden
Ermer (f. Buling). Bul bruges ligesom
Kropp ofte for Karl, Person; f. Er.
ein forvæga Bul: en Høvedhals.

bula (aab. u), adj. bestaffen med Hæn-
sen til Krop. godt bula: fuldig, før;
ogsaa velkæbt.

bulast, v. n. blive fuld, faae Hulb.

buldra, v. n. buldre. (Jf. bala, baldra).

Bulega (aab. e), f. Liggeplads for Ko-
erne i Udmærken. Nordre Berg. Edm.

Buling (af Bul), m. den Deel af et
Klædningsstykke som bedækker Overkrop-
pen; ogsaa et Klædningsstykke uden
Ermer. Hejder paa nogle Steder:
Bulung; i Dnt. Bulang, og Bø-
lang, hvilket ogsaa betyder: Krop, især
Underkrop, Mave.

bulla, v. n. (a - a), boble, væde ud.
Sogn. (Udtales bubla). Jøl. bulla.
Sammesteds: Bulla (Bubla), f. en
Boble.

Bumann, bosiddende Mand (til Forskiel
fra Finnerne). Helg. (hvor ogsaa Bonde
bruges i samme Forhold). — bu-
mannsflædd, adj. klædt i Normands-
dragt (om Finner og Fremmede). Hej-
der ogsaa bondeklædd. Helg.

Bumark, f. Græsøng for Køer.

Bumb, m. Bom; Skaae for en Dør.

Bumba, f. Bomme, Madstrin af rund
eller aflang Form, gjort af Staver. B.
Stift og videre.

Bumbestjæl, f. eller **Bumbe**, f. et Elags
runde Muslinger. Edm.

Bumerkie, n. Figur eller Mærke, som
Beboerne af en Gaard pleie at sætte
paa sine Kar eller Arbejdsredskaber for
at kunne kende dem iblandt andre.

Bunad (Buna), m. 1) Forraad til en
Huusholdning; Vostab, Hornødenbeber.
B. Stift. (B. N. bunadr). — 2) Værk-
tøi, Redskaber, Arbejdstøi. Ir. Stift.
Ogsaa i Formen Bona, og Bona-
skap (Dnt. Namb.) — 3) Dragt, Klæd-
ning, Klæbdragt. Mere almindeligt.
I det Søndenfjeldske hedder det Bona.
(Jøl. buningr).

Bundan, n. et Reg, Kornbaand. Edm.
Nsj. I Sogn og Sj. **Bundel**; ellers
Band.

Bundel, m. f. forrige.

bunden, part. bunden; ogf. usri, tvungen.

Bunding, m. Klædningsstykke som bin-
des eller strikkes; Hue, Strømpe og
lignende. **Bundingsga'n** (el. -gaan
for garn), n. Traad til Strikketøi.
(Moksat: Bøvga'n). **Bundingsstiffa**,
f. = Spytta, Seneis.

Bung, m. Bugle, Hjulning (i Plader,
Kjelder o. f. v.), foraarlaget af et Støb.
B. Stift. Noget St. Dvng. Søn-
denfjelds: **Bunt** (ogsaa i Ir. Stift).
Jøl. bunga, Ujærnbed.

bunget (bunkur). adj. buglet, stødt paa
enkelte Steder.

Bunt, m. f. Bung og Bunka.

Bunka, f. Mælkekar, et lavt Kar hvori
Mælken opfattes for at løbe sammen
(= Kolla, Ringja). Indr. Gbr. He-
demarken. Hejder ogsaa **Bunt**, m.
(Dnt. Østert.).

Bunt, m. høie og flve Græsarter (især
Aira cæspitosa). Tell. Derimod: **Punt**,
paa Jæderen, og **funt**, i Sogn. —
Bunteng, f. flvot Græs. Tell.

Bu-no(b), f. Fodermangel. Helg.

Bu-orm, m. en Art Slanger, formø-
dentlig Enog. Edm. og fl. Navnet
har den maafee deraf, at den ofte sin-
des i Nærheden af Fåbuse og ved
Kvægets Leiesteder paa Marken.

Bur (uu), n. 1) et Buur; 2) et Fag
eller Rum i Skabe og Stuffer; 3) For-
raadskammer, Madbod, Huus til Korn
og Fødevarer. Nbg. Tell. Hall. og fl.
(Jøl. bur). Andre Steder: **Bud** (Bu).

Bur, m. Brølen; f. bura, v.

Bur (for Burd), m. 1) Baren, at man
bærer noget. (B. N. burdr). Næst i
Sammensætning, som Frambur, Neb-
bur, Hanbebur. — 2) Føster; især Kals.
Af bera (kalve). Jøl. burdr. Jf. Lvi-

- burar.** Alm. men udtales nogle Steder: Bor, og næsten Bol (med tykt I).
bura (for burda), adj. om Køer: drægtig, med Kals. Lit Burabeist: en drægtig Ko. (Ebl. Stav.).
bura (aab. u), v. n. (a - a), brøse, om Drer. Søndre Berg. Tell. — Heraf: **Bur**, m. Brølen. Da va slik ein Bol a Bur (Tell.).
Bu-raak, f. Vel for Kvæget, Stier som jævnl. betrædes af Køerne. Søndre Berg. I Nordre Berg. og Edm. hedder det; **Burcas**, l.; i Kr. Stift: **Burckstr.** Jf. Raaf.
Bureifing, m. En som er nølrig bofat; en Begynder i Huusboldningen. Sogn. og fl. Andre St. Nyboling, Nyboling.
Burckstr., m. f. Burak.
Burot (oo), f. en Urst, Bynke (*Artemisia vulgaris*). Meget udbredt; nogle St. Bugras; i Drk. Graabu. (Jf. Raubbu).
burt (aab. u; ogs. bort), adv. 1) bort, hen. (I Betydning af en fjernelse, Bortgang eller Forsvinden er Drdet ikke almindeligt, da man paa mange Steder bruger: av, og veg eller veef, i denne Betydning). Jsl. burt: forstum; brott, braut, a braut. Hertil: burtfallen, burtfomen, burtfiken o. s. v. Mest i det Søndenfjeldske. — 2) hen, over, hen til et Sted (som ikke er langt borte). Alm. og meget brugl. — burt i Beggen: hen i Bæggen. burt paa Haugjen: ud paa Høien. burt um Elv'a: til den anden Side af Elven. Ombytningen af burt med ut, fram, upp ic. berøer paa Forholdet til det Sted hvorfra Bevægelsen tænkes udgaaende; saaledes hedder det: „burt paa Fjelle“, fra en langt fraliggende Høide eller fra et andet Fjeld; men derimod: „upp-aa Fjelle“, fra et nærliggende lavere Sted. „burt i Dalen“, fra en anden Dal; men: „ned i Dalen“, fra Høiden o. s. v. — 3) henne, øvre (istedetfor: burte); med: i, paa, unber, f. Er. burt i Stovenne: henne i Stuen. burt paa Holma: ud paa Holmen.
burta, adv. 1) hid, hid over, fra et lige overfor liggende Sted. burta um Elv'a: fra den anden Side af Elven. I Edm. Nsj. og fl. bruges det som præpos. (sagt: inna, neda og fl.); f. Er. burta Strandenne, burta Vikjenne o: fra Stranden eller Vikjen paa hiin Side. — 2) øvre, paa hiin Side. Kun i Sammenfatning, og hedder i Hard. og Vøis: **burtan**. Hertil: **burta-paa**: hiinsides, f. Er. **burtapaa** Elv'a. **burtafve** (i Hard. burtan.fv?), adv. og præp. hiinsides, paa den anden Side. Alm. — **burtat-til** (**burtan-te**, **Vøis**), hid over, fra den anden Side. (Nogle Steder: **burta-ette**). I Drk. betyder: **burta-te**, ogsaa: paa hiin Side.
burtafte, adj. fjerneste, som er længst ude. Hedder i Drk. byrrest. I Edm. forekommer byrft, som adv., saaledes: byrft burte o: langt ude. Nogle Steder ogsaa: **burtare** o: fjernere. I Øbr. hortar; i Drk. byrter.
burte, adv. 1) borte (om en Forsvinden). Mest søndenfjelds; jf. veg. 2) henne, øvre; paa den anden Side. Hør beint burte: her lige overfor.
burt-ette, længere hen, udad (i horisontal Retning).
Burtn (el. **Burtne**), m. Bregne (en Planteflægt). Hard. Jsl. burkni. Hedder ellers: Blom (Edm. og Kr. Stift), Lok (Ebl.), Stok (Tell.), **Buslok** (Hall.), **Ormaqras** (Jab.).
Burtnamark, f. Bregnemark.
Buru, f. Hunsjørn; see **Bara**. **Buru** for Bore (f. Er. Kasaburu), f. Bora.
busa (aab. u), v. n. øvle, løse med noget. Edm. Han hev' ikke stort te busa mæ.
Bu-sete, m. Indsidder; eentlig Person, som har sin egen Huusboldning i en anden Mand's Huus. Tell.
busetja (=seta), v. n. satte Bo.
busitjande (**busitand**), adj. bostidende.
Bust, m. Top, Duff; som Arret eller Løppen paa Havren. Drk. og fl. (Jf. Brust).
Bustka, f. a) et Løstræ, (sær Birk. b) en Green med Løv paa. Meget udbredt. c) et Riis. Helg. Edm. og fl. Han sekk' ta Bustenne o: han fik Pidsk.
Bu-Skap, m. 1) Kvæg, Fæ; Besætning af Kreature. Alm. (Jf. Fenab, Andmarkje, Bøsting). 2) Huusboldning. (Jsl. húskaþr). he te Bustaps: gaae omkring for at bede om Korn og andre Ting til en ny Huusboldning (en Skif i enkelte Gane).
Bustetopp, m. Virketop.
Bu-slag, n. Art, Race af Hornkvæg.
bustliten (aab. i), adj. 1) forarmet, hvøs Formue er formindsket eller gaaen tabt. Ebl. Hard. 2) som har mistet en Deel af sit Kvæg. Nbl.
Buslok, Bregne; f. **Burtn**.
Buss, m. en liden Stump, f. Er. af Lobak. Tell. Øbr. Drk. og fl. (Sv. buss).
Bussa(r), pl. m. Venner, Fortrolige.
Bust, f. en Børste, et fiist Haar. Heraf **bysta**. Jf. **Boste**.

- Bu-stad**, m. Bosted, Bopæl.
- Bustelciv**, f. en Traad med en tilbes-
tet Borste i Enden; Skotraad. B. Stiift,
Tæll. Øbr. og fl.
- Bustelyng**, n. den almindeligste Lyngart
(*Erica vulgaris*). Tæll. Bustערud.
- Bustikka**, f. see Bodsikka.
- bustur** (bustette), adj. borstet, fuld af
Borster.
- Bu-styng**, et stort Insekt; f. Styng.
- buta** (aab. u), v. a og n. (a - a), af-
bugge Træer, fappe; bugge i smaa
Stumper. (Jf. Butt). Jæl. buta.
- buta**, f. en smal Dre. Rba. og fl.
- Bu-tare**, m. et Slags Lare (Lang),
som bruges til Foder. (*Laminaria escu-
lenta*).
- Butel**, m. Bouteille. (Fremmedt Ord).
- Bu-timing**, m. en Tyr. Namdalen; hvor
det ogsaa hedder: Buring (for Buti-
ding); andre Steder T'ung; ligesom
G'ering og fl.
- Bu-træ**, f. Det eller Plads, som jævn-
lig bliver betraadt af Røveget. Tæll.
- Butt**, m. 1. Klobs, Stump, afbugget
Slytte Træ (= Kubb). B. Stiift. Jæl.
butr.
- Butt**, m. 2. en Dunk, Bimpel. Soan.
- Ogsaa et smalt Kar til Fløde eller
Smør. Rjomebutt (Soan). Smørbutt.
Håll. Rommerige og fl. Ellers: Høll,
Stroff, Strump. Jf. Butta.
- butta**, v. a. afbugge, f. buta.
- butten**, adj. bunden; f. binda.
- Buv**, m. et Spøgelse. Tæll. Jf. Robbe.
- By**, m. en By, Rjodstid. **Byss** aa
Bygda: i By og paa Land. Søndre
Berg. **Byssens Folk**: Byens Folk.
Føsen, Jnderøen.
- by** (byder), f. bjoda. — **Bya**, f. Bygia.
- bydja**, f. borja.
- Bygd**, f. Bygd, beboet Egn; en Kreds
eller Række af Gaarde. (B. N. bygd).
Fleertal i de sydlige Egne: Bygda(r),
i de nordlige: Bygde(r). Loma te
Bygda: komme til en beboet Egn.
(Ejelsen). Loma paa Bygd'a: blive
huusvild, komme under sine Naboers
Forjarg.
- bygd**, adj. (part. af bygda). 1) bygget,
opbygget; 2) beboet, bebygget.
- Bygdafolk**, n. Folk fra samme Bygd.
- Bygdalag**, m. en stor Bygd, eller en
Række af mindre Bygder.
- Bygdamaal**, n. Dialekt, Bygdesprog.
- Bygdaskam**, f. Noget som er til Skam
for en Bygd.
- Bygdavis** (ii), f. Stik i en enkelt Bygd.
- bygdemillom**, fra en Bygd til en anden.
- Bygdning**, m. Beboer af en vis nærmere
betegnet Bygd, som: Utbygning, Nor-
bygning.
- Bygg**, m. Byg. Jf. Konn, Hummel. —
Byggfnerpe, f. Borsten paa et Byg-
forn (arista).
- Bygg**, m. (Bl. Byggjer), Subbygger.
Bruges sammenfat og dannes her af
Stedsnavne, som ender paa -bu; f. Er,
Selbygg, Sparbygg, Ringbygg.
- byggja**, v. a. (e - de: nogle St. bygg?,
bygde), at bygge; ogsaa: bebygge. G.
N. byggja. **Byggjar**, m. Bygnings-
mand. **Byggjing**, f. Byggen, det at
man bygger; derimod: **Bygning**, f.
om det som bygges; jf. Bygnad.
- Byggjefang**, n. Bygningsmateriale.
(Søndenfields).
- byggjen**, adj. tor, haard at spise. Din
Madvarer. Edm.
- Byggjestad**, m. Byggaesplads. Jf. Luft.
- Bygja**, f. Byge, Bindstak. (Jf. El, Flod,
Flaga). Hedder sædv. **Bya**, **Byz**, og
nogle St. **Boye**.
- bygla**, v. n. opstable, bygge Skibet. Hard.
- byglen**, adj. fuldstjær, om for Frost.
Edm.
- Bygnad**, m. Bygning, Huus; ogsaa
Byggen, Bygningsmaade.
- Bygsl** (Bygsel), f. 1) Fæste paa en
Gaard, sædvantlig for Kvastid. 2) den
Pengefum hvorfør en Gaard sættes.
Almindl.
- bygsla**, v. a. (a - a), 1) fæste en Gaard
til Brug imod en bestemt Afgift; 2)
tilbyalle, lade fæste. (Med Dativ).
- Bygslebreve**, n. og **Bygslesetel**, m. Fæ-
stekontraft, Bygslebreve.
- Bygsle-jor**(b), f. Gaard som bliver
fæstet.
- Bygslermann**, m. Fæster, Leilending.
- Bykka**, f. Vikka.
- Byks**, n. et Spring, Hop. S. folsa.
- byksa**, v. n. (noale St.: byks?; bokf;
bokse; andre St. byks?, bykfe?), 1)
hoppe, springe, gløve et Spring; f.
Er. over en Bæk. Meget brugt. og
uundværligt i B. Stiift; ogsaa i Rdm.
og fl. (hvor derimod hoppa og springa
bar en anden Betydning). 2) buve,
støbe, vrifte op og ned; løbe med en
dubvendt Revagelse opad og nedad, lige-
som Hunde og andre Tyr. Øbr. Erf.
og fl. Jf. kikka.
- byksen**, adj. tilbøielig til at springe.
- Byksing**, f. Hoppem, Springen.
- Byl** (Bos), n. Tid, Stund; f. Bil.
- Byl** (aab. v), m. 1) Vindstød, Storm-
byge. Hard. (Jæl. bylr). 2) Brolen,
af bylja (f. belja).
- bylemyllø**, f. bylemillom.

- Bylgja**, f. Bølge. Kun nogle St. i de sydlige Egne. I Sogn Bylga. Ellers: Bæra, Alba og fl.
- bylja**, v. n. brøse, strige. S. desja.
- bynja**, v. n. (byn', -de), buldre, larme; især ved at hugge eller bante. Nordre Berg.
- Byr** (aab. y; ogf. Bør), m. Bør, føielig Vind. (G. N. byrr). I Spøg om en hastig Affæd eller Vortjagelse. Han fell Byr!
- Byr**, aab. y (for Byrb), f. og **Byra** (for Byrba), f. en Byrde, Dragt, saa meget som man kan bære paa een Gang. Udtales forskjelligt: Byre (aab. y), Byra (yy), Børe, Bøl, Bøle. (G. N. byrdi).
- Byra** (f. Byrba), f. en Kasse eller stor Kiste, især til Korn. Ræsten alm. Udtales nogle St. Børe, og Bøle. (Jøl. byrå, Stab).
- Byratog**, n. Løug til at bære Byrder med.
- Byra-tre**, n. Ag hvormed noget bæres paa Stulbrene. B. Stift.
- Byrel** (for Byrdel), m. Hank, Bøile paa Rister og andre Kar. Nordre Berg. Jf. Hav, Havel.
- Byrg**, f. Forraad af Foder. Edm. (see Berg, f.).
- byrg**, adj. skolt, som drytter sig, glør sig til. Sogn, Hall. o. fl. I Balb. burg's i Drk. byrj (børj). Jf. byrren, bitren.
- byrga**, v. a. (a - a), 1) forsyne med Foder eller andet nødvendigt. Edm. og fl. Jf. berga. (Jøl. byrgja). 2) i Talemaaben byrge seg: hjælpe, afholde sig, bære sig (f. berga). Ogsaa v. n. holde sig, holde det ud. Helg.
- byrgjen**, adj. byggtig til at forsyne sig. Edm.
- Byrgsla** (sæb. Byrslæ), f. Behov, tilstrækkeligt Forraad. Det ha faatt fl Byrslæ: de have faaet hvad de behøve. Nordre Berg, Edm. — I Tr. Stift og Helg. Børsel. Jf. børt, og borta.
- byrja**, v. n. begynde. Dette Ord skal forekomme paa enkelte Steder i Valbers og Gulbbr. tildeels i Form: bydja. (G. N. byrja; Sv. börja).
- Byrkja**, f. Birkesaft, Birkevand. B. Skjz. I Lell. Birkje, el. Bærkje; i Gbr. Bjørke.
- Byrkjelaanga**, f. en Art Langer (Hjff), som afstiller sig fra den saakaldte blanke Lange ved et mørkere Rød. Nordre Berg. (Maafte af Børk).
- byrra** seg, drytte sig, gløre sig til. Gard.
- byrren**, adj. skolt, fitv af Holdning. Gard.
- Byrsa**, f. Bøsse, Gevær. — **Byrseffot**, n. Geværstøb. **Byrseffot**, m. Geværstøb.
- Byrsing**, m. Bøsning, Plade i et Gjænge.
- Byrslæ**, f. see Byrgsla.
- byrt**, adj. om Fartøier: borbet, med Hensyn til Høide eller Lavhed over Vandgangen. Iste byrt: lavboret. Nordre Berg.
- byrta**, v. a. (e - e), klare, pudse, især Lyset i en Lampe. (Af bjart). byrte Kolan: faae Lampen til at brænde klarere. B. Stift. Rdm.
- Byrtar**, m. Pudseind i en Lampe.
- byrter**, adj. sjernere. Drk. see burtare.
- Byrting**, m. Lyn, Lynild. Gard. Sbl. Rvf. (Jf. Ljon, Elding). Jøl. birta, Lys.
- byssa**, v. n. (a - a), frøse med Palm eller Løv (i Fæhusene). Rbg. og fl. (Jf. bosa).
- Bystje**, n. en liden tyf Skov, Bust, Krat. Gard. og fl. Andre St. Pyltje.
- bysta**, v. a. (e - e), 1) forsyne med Børster, sætte Børste paa (en Traad). Af Bust. 2) i Forbindelsen bysta seg: reise Haarene, sætte Børsterne op (om Dyr, f. Er. Hunde). 3) børste, pudse med en Rost (Boste).
- Byste**, n. et Dyr, som let bliver arrigt og reiser Haarene. Oftere: Jlbyste.
- byta** (yy), v. a. (e - te), 1) dele, skifte, ubdele. G. N. byta. 2) bytte, ombytte, skifte med noget andet. byte at seg: tilbytte sig. byte Hendenne: tage til med den anden Haand. byte sundt: dele i Parter.
- Bytar**, m. Udskifter. S. Forabytar.
- Byte**, n. 1) Bytte, Dmbytning. G. N. byti. 2) Skjel, Grændseffjel imellem forskjelligke Fordeindomme. B. Stift. Jf. Deib.
- Byte-arbeid**, n. det at to Ræder hjælpe hinanden vorelvits i Arbeidet.
- Bytemun**, m. Forffjel ved en Dmbytning.
- Bytstein**, m. Skjelsteen, Grændseffjel.
- Ligesaa **Byte-tre**, n. Bytesfura, f. om et Tra som tjener til Grændseffjel.
- Bytting**, f. 1) Deling; 2) Dmbytning.
- Bytting**, m. en Skifting, forbyttet eller indsmuglet Barn. Egentlig grundet i Sagnene om de Underjordiske og deres Lyk til at stæle Børn; — men bruges nu mest i Spøg om en Sørling, En som ikke ligner de Andre.
- Bytning** (aab. y), m. 1) et Slags Spand med Dverbund og Spunds. Rbg. (Ellers Lvbýtning). Af Botn. 2) den fjerde Rave i de drøvtyggende Dyr. Brugeligt i de sydlige Egne; i

Ag. Stift bedder det **Botn**, og **Bonn**; i **Dr.** **Borning**. Ellers **Bingstr.**, f. bytt (yy), deelt, stiftet. Jf. misbytt.

Bytta (aab. y), f. **Botte**, **Bandsband**.

Y **Østb.** et **Slags** **Spand** med **Laag**.

Y **Randal** ogsaa: **Mæskelar** (= **Kolla**, **Ringsja**). Jf. **Butt**.

Bytte, n. **Dunt**, **Træk** til **Mælk**, sædvanlig forsynet med et **Laag** af **Stind**. **Nbl.** **Sbl.** Af **Butt**.

Bød, f. **Jibsted**, eller egentlig: **Grund**, det **dybeste** af **Jibstedet**. **Sdm.** **Rib** i **Bød'a**: **dybt** ned i **Afsten**. **Y** **Ndm.** hedder det: **Be**.

Bødel, f. **Bæl**. — **bøe**, f. **bøe**.

Bæg, og **bøegfletta**; — f. **Bølg**.

bæg, **partic.** **hindret**, **tilbagebrevet**.

bægja, v. a. (-gje, -gde), **hindre**, **skandse**,

bringe **tilbage** eller **til** **Siden**. **B.** **Stift**. (**Jel.** **bægja**). Af **bæg**. Jf. **glegna**, **møta**, **venda**.

Bægje, m. **Hindring**, **Noget** som er i **Veien**. **Sjelden**. **Y** **Øst.** et **Sægn**, et **Sjærde**.

Bægjegarn (= **gavn**, = **ga'n**), n. et **Garn** som **settes** **paa** **Siden** af en **Fiskeplads** for at **hindre** **Fisken** fra at **løbe** ud af **Fiskegrunden**.

bægjen (**bøjin**, **beien**), adj. 1) **hinderlig**, **ubeleilig**, som er i **Veien**. **Dr.** **Storbalen** og **fl.** **Rest** i **neur**. **Dø** **va** **so** **beie** for **øfs**. 2) om **Rennesser**: **tvær**, **uwillig**, **modstræbende**. **Indr.** **Jf.** **bæg**.

Bæker, n. see **Bikar**.

Bæl (el. **Bødel**), m. **Knevel** i en **Klofte** (= **Rols**). **Indre** **Søgn** (i **Formen** **Bød'l**), **Bald**, **Guldbdr**.

Bænde, f. **Bende**.

Bænding, f. **Bending**.

Bænk, f. **Bent**. — **bøenka**, f. **beinka**.

Bær, n. (**noget** **St.** f.), **Bær**, **Frugt**.

(**Stulde** egentl. **bedde**: **Ber**). **G.** **R.** **ber**.

Y **Nbl.** hedder det i **Sammenfatning**:

Berja; saaledes: **Berjalyng**, n. **Bær-**

bust, **Bærtils** (**Jel.** **berjalyng**). **Ber-**

jahaug, m. og **Berjatu(w)a**, f. **Høi**

eller **Lue** **hvorpaa** **der** **vorer** **Bær**. **ga'**

i **Berjafog**: **gaae** ud at **plukke** **Bær**.

bær, adj. 1. om **Køer**: **brægtig**, eller

egentlig: som **bærer** (: **kalber**). **Det**

ba **saatt** **bært**: en af **beres** **Køer** **har**

kalbet. (**Søgn**). Jf. **nybær**, **haufbær**,

vaarbær.

bær (eller: **bøerr**), adj. (2). **bar**, **blot**,

ikke **tildekket**; ogsaa: **ublandet**, **reen**,

uden **Tilfætning**. **G.** **R.** **berr**. **foma**

paa **bæran** **Botn**: **blive** **blottet**, **have**

intet **mere** **igjen**. (**Sjelden**). **Te** **sa**

ein **bær**, — **betyder** i **Sjeld.** at **saae** **En**

for **sig** **sels**, **adskilt** fra **Andre**; — i **Sdm.** at **saae** **En** **opdaget**, eller **blive** **vis** **paa** at **det** er **ham** **som** **man** **skal** **holde** **sig** **til**.

Bæra, f. **Barbed**; f. **Bæra**.

Bæra, f. en **Hunbjørn**. **Søgn.** (**G.** **R.**

hæra). Hedder ellers: **Buru**, og **Boro**

(**Østb.**), **Hunabæra** (**Sbl.**), **Hønebær**

(**Jell.**), **Hønebær** (**Sdm.**); jf. **Syn**.

De **øvrige** **Navne** **ere** **anførte** **under**:

Bjønna.

bæra, v. n. (e - te), **bølge**, **gaae** i **Bøl-**

ger, om **Vandet**. **Sjeld.** Af **Bæra**.

Jf. **knitbæra**.

bærbaka, adj. **tomhændet**, som **ikke** **eler**

noget. (**Egentl.** **barrøget**). **Sdm.** o. **fl.**

bære (eller **bærre**), adv. **kun**, **blot**, **bare**.

Hedder i **Rr.** **Stift**: **bær**; i **Søgn**:

bæra. — **inke** **bære** (el. **bare**), **betyder**

i **Jell.** **istkun**, **ikke** **mere** **end**. **J.** **Øst.**

Eg **hev'** **inke** **bære** **ein** (**Jeg** **har** **kun**

een). **Derfor** **det** **ikke** **bedte** **bære**,

kun **det** **her** **forklæres** **som** **betre**, i

Betydn. **mere**.

bæreste, adv. **kun**, **bare**. **Fjeldn.** **Sjeld.**

Bærstjell, n. en **noget** **Fjeldmark**, som

ligger **ovenfor** **Stovgrændsen**. **Sjeld.**

Ellers: **Bærstøya**, **Biggaa**, **Bialøvia**.

bærføtt, adj. **barfødet**. **Noget** **Steder**:

bærføtt (**Hall.** og **fl.**); i **Sdm.** **bær-**

føttaa, adv.

bærhendt, adj. **barhændet**.

Bærbogg, n. **Fare**, **Banfælliged** (egentl.

Stilling **hvori** **man** er **ufat** for **Sug**).

Nbl. **Te:** **foma** i **Bærboagst**.

bærhovda, adj. **med** **bart** **Hoved**. **Y** **Sdm.**

barbauda. (**Jel.** **berhöfsadr**).

bærkast, v. n. **blive** **bar**, **blottes** (især

om **Jorden** i **Løveir**). **Øst.** **Dr.** **Hed-**

der ogsaa: **bærka** **seg**.

bærleg, adj. **anseelig**, som **tager** **sig** **godt**

ud; **maastes** ogsaa om **den** som **bar** et

frit og **aabent** **Bæsen**. **Nordre** **Berg**.

bærlestom, adv. **med** **det** **bare** **Fodtøi**

(uden **Sti**, **Tryger** eller **Jisbraadder**).

Dr. **Andre** **St.** **bærlestaa**, adv. og adj.

bærrast, v. n. **blottes**, **blive** **bar**. **Sjeld-**

nere: **bærna**. Jf. **bærkast**.

bærstøer, adj. **stovløs**, **bar**, **aaben** (om

Marken). **Sdm.** — **Bærstøere**, f. en

aaben og **stovløs** **Mark**.

Bærstøye (f. = **støya**), f. **stovløs** **Mark**;

Fjeldmark **ovenfor** **Stovgrændsen**. **Ndm.**

og **fl.** — **bærstøyen**, adj. **bar**, **stovløs**.

Bærlynt (og = **lynt**), f. et **Sted** som **let**

kan **sees** **eller** **overskues**. **Det** **fom** i

Bærlynt'a (**Nbl.**): **de** **fom** **paa** et **Sted**,

hvør **man** **let** **kunne** **see** **dem**.

bærlynt, adj. **let** at **see**; **frit** eller **aabent**

beliggende. **Merre** **alm**.

- bært**, adv. kun, bare. Nbl. Epl. Ellers: bare og bareste.
- bærtørle**, adj. n. bært, aabent, skovløst. Harb. (3 Edm. bærtnøvt).
- Bærva**, f. bar Mark, sneeløs Jord. Inbr. (hvort det ogsaa hedder: **Bærva**). Han kjørte paa Bærvaan (dativ).
- bærveggjen**, adj. veiet alene, uden Sæt eller Kar. (Altsaa Netto, uden Emballage).
- bæsa**, v. a. (e - te), sætte Kvæg paa Baas; sætte i et bestemt Rum. (Sål. bæsa). bæsa seg: opsjøge sin Plads, om Kjør.
- Bæta**, f. Blite.
- Bø**, m. Engmark, den indbegrebe Mark omkring en Gaard. Meget brual. i B. Stift; ogsaa i Nysylte, Ellers: Eng og Jore. (G. N. hær svarer til vort Var og Lun). „Da ligg' Bø i Bø“, — siges om flere Gaarde, som ligge tæt ved hinanden, saa at der er ineen Udmark imellem. Slippe a Bø (Edm.): slippe Kvæget ind paa Engen, esterat Græs og Korn er indbøstet. Paa Bø no: paa Engen, indenkjærdes. Det gamle Genitiv: bøjar findes i Løfs i Navnene: Bøjarmoen, Bøjarcattungjen.
- Bø-bette**, n. Græsning paa Gaardsengen.
- Bø-gar(d)**, m. Gjerde omkring Engmarken. Til Forskiel fra Merkjesgar, og fl.
- Bøf**, m. Bøg. S. Bof.
- bøfje**, v. a. (e - te), 1) tørre, gjøre halvørt. (See boffen). Edm. Nfl. 2) byøge, ubfoge i Kub.
- Bøl**, see Bol og Bvr.
- bøl**, adj. parreløsten, gell; om Hundyr, især Eoen. Drk. Inbr. Helg. (3i. ful).
- bølast**, v. n. og bøla seg (e - te), vngale, faae Unger; ogsaa: tillave Rebe eller Leie for Ungelen. Af Bøl. — bøle seg ned, — i Spøg, om at lægge sig sammen i Straa eller Græs.
- Bølge**, m. see Bøld.
- Bøle**, n. 1) Rebe eller Kube, hvori smaa Dyr lægge deres Unger. Bestensjelds. Ellers: Bøl. 2) et Kulb, de Unger; som et Dyr frembringer paa een Gang. Hundebøle, Grisebøle. (B. og R. Stift). Ellers Lag (Trondhj.), Legde (Gbr.), Føe (Dsb.). 3) Spøg oglaa om Mennefter: en Slaat, Familie. 3) Bøllig, Dpholdsteb. Skal bruges i Bøfferud. Ellers kun i Sammensætning: Føbebole, Søterbole.
- Bøle**, see Bvra.
- Bøling**, m. Kvæg, Besætning af Kreature. (= Bussap). Gulbbr. Bøsterud.
- Bøn** (laugt o); f. Bøn, Begjæring. Bonebof, f. Bonneboq. Bonefolk (Bonemann og fl.), Folk som idellig bede og ere andægtige.
- Bønstad**, n. Begjæring, Numodning. B. Stift. (G. N. bønastadr). Eg bede ein Bønstad te de (Edm.): der er noget jeg vil bede dig om.
- Bør**, f. Bvr. — Bore, f. Bvra.
- børføtt**, f. bærfoett.
- Børnad**, m. Redskaber, især til Fiskeriet Sørede. Edm. Ndm. Sff. Nbl.
- Børnskap**, m. Redskaber; Varn, Sørede. Helg. og tilbeels i Tr. Stift. (See forrige). Ellers: Reibe, Greibe, Reine, Runab, Døning og fl.
- Børsel**, f. Bvrasla.
- Børt**, m. 1) Eftlydigbed, Plikt. Meget brugelig i Drk. og fl. 2) Lid, Gang, Lour; f. Er. No a bø din Børt o: nu er Raben kommen til dig. Mere alm. (3v. bård).
- børt**, adj. forsynet, hjulpen, som bar nok. Ndm. Drk. Dglaa borta. (3f. byrga).
- borte**, v. a. (a - a), forsyne, abruste, skaffe det nødvendige. Ndm.
- børte**, v. n. prale, stryde af noget. Inderoen. (Maafsee for byrta). 3 Edm. bolte. — Børtning, m. en Praler, Estryder. Inbr.
- bøsen**, adj. stor, vfd (om Klæder). Edm. 3f. pøsen, og 3ål. bøsinn.
- bøta**, v. a. (e - te), 1) sætte isand, forbedre, gjøre godt igjen. (G. N. bæta). Af Bot. 2) bote, lappe, sætte Bøb paa (Klæder, Kiedler o. f. v.) Alm. 3) betale Bøber; ogsaa: undgielte, libe for noget.
- botande**, adj. som kan bødes eller isand-sættes.
- Bøting**, f. Bøden, Lappen. Bøtingetræd, m. Træd, hvormed man bøder Klæder eller ogsaa Fiskergaarn.
- bøvand**, adj. om Kreature, som ere vante til at græsse paa Engen. B. Stift.
- Bøvel**, m. et Navn paa Fanben.
- Bøver**, m. en Bøver. B. Stift, Gbr. og fl. (3f. Bvor). G. N. bivr. — Bøverbrote, m. en Bøverdam (Gbr.).
- Bøvergjeld**, n. Bøvergiel. Kaldes ogsaa blet: Bøver, n.
- Bøva**, Bøge; see Bvaja.
- Bøyg**, m. 1) en Bøining, Krumning; ogsaa Knæk, Svækkelse. Helg. Gbr. 2) En som gaar nebbøiet og ludente. Gbr. Dglaa: en Staffel, En som ikke taaler noget.
- bøygð**, part. bøiet, krummet.

bøygja, v. a. (-gje, -gbe), at bøie. Udtales sædv. *bøna*, el. *bøne*. (G. N. bøygja). Jf. *bjug* og *bogjen*.

Bøygjet, m. (Hl. *Bøygla*, r). Bøile, Hank af bøiet Træ eller Jern.
Bøygsla, f. Bøining. (Ejelden).

da, adv. see *daa*.

da (for *dat*, el. *dad*), pron. det. Hedder **da** i Helg. og den største Deel af B. Stift, nemlig fra Stabilslandet til Skagenevig (i Ehl.); men ellers: *dæ*. (Jf. *dan* og *dar*). G. N. *pai* (senere *pet*); Ny Jæl. *pad*. See *bi* og *bes*. Betødningen, som tildeels er anderledes end i Skriftsproget, kan ordnes saaledes: 1) substantivist: det. — Bruges ofte foran en Sætning, saaledes at det enten sættes foran at, eller ogsaa træder i Stedet for dette. F. Ex. Eg tænkte *da*, han va komet: jeg tænkte at han var kommen. Eg saag *da*, han kom ifte. (Gram. § 316). 2) adjectivist: det, dette; f. Ex. *da* stora Hus'e: det store Hus. 3) adverbialt eller blot indleende i en Sætning, saaledes at først Verbet og dernæst Subjektet følger efter. (Gram. § 317). *Da* hjem ein: her kommer En. *Da* skaug upp ein Fugl: der fløt en Fugl op. *Da* veit ingen kor *da* gjeff: Ingen veed hvordan det gif. *Da* vil alle vera frie: alle ville være frie. *Da* hne Høla ette: der viser sig en Huulning berefter. *Da* draup Svetten: Svenden drypvede. *Da* Hæls: Hedenne paa'an: hans Hænder skælve.
Dabbe, m. Randpyt; see *Dape*.

Dag, m. 1) Dag. Fleertal hedder i Ehl. *Dar* (for *Dagar*); i Gbr. og Drl.: *Daga*; i Edm. *Dage*. 2) Frist, Genstand, Opsættelse. Tell. Hall. Gbr. Han fekk *Dag* te Høsten: han fik Genstand til Høsten. — Te *Dags*: itt det bliver *Dag*. *Alle* *Dags*: tidlig paa *Dagen*. I *Dagsens* Tid (Edm.): i *Daggrøet*, i *Dagbrøtningen*. Ein *Dagen* (el. *Da'en*): en af de sidste *Dage*. (I Edm. ogsaa: „ein 'te *Doaca*“, for *Dojom*). *Dag* ette *Daa*: *Dag* fra *Dag*. (Hedder ved *Trondhjem*: *dagens* *Dag*).

dagast, v. n. *daes*, blive *Dag*. (Iffe meget brugt.). *dagast* *uppe*: overrasket af *Dagen*, blive for seent (som *Trolbene* i *Wenthyrene*). Jf. *opendaga*, *avdaga*, *Degning*.

Dagetal, n. Antal af *Dage*; ogsaa: *Datum*. I *Dagetal*: for *Dagløsn*;

saaledes at kun *Tiden* og *ifte* de enkelte *Arbeider* beregnes. Gulbbr. og fl. **dagfallen**, adj. forfalden til *Betaling* (naar den bestemte *Frist* er udløben). Tell.

daglaus, adj. som *ifte* kan vente *Udsættelse*, el. hvis bestemte *Tid* er omme.

dagleg(e), adv. daglig. (Ejelden).

dagliden (aab. i), om *Tiden*: fremfribden mod *Aftenen*. Her *a* for *langt* *dagste* (Tell.): det *ligger* for *langt* ud paa *Dagen*.

Dagpeng, plur. m. daglig *Betaling*; *Dagløsn*.

Dagsarbeid, n. een *Dags* *Arbeide*; *Dagvært*.

Dagsbrun, f. see *Dagsrand*.

Dagset, n. den sidste *Deel* af *Dagen*; *Tiden* henimod *Aftenen*. *Bussernd* o. fl.

Dagslit (aab. i), m. (*Dagfarve*), det stærkere eller svagere *Dagslys*, hvorpaa man kan mærke hvor *langt* det *ligger* paa *Dagen*; men især den *Forandring* som viser sig ved *Aftenens* *Begyndelse*. Edm. og fl. (Det sidste skulde hellere hedde: *Kveldelit*).

Dagsljøs, n. *Dagslys*. (Motsat: *Elbsljøs*).

Dagsmea (for *Dagsmidja*), f. *Dagmilbe*; den mildere *Luft* som indtræder naar *Solen* gaar i *Syd* (mest kjendelig om *Paaren*). Ved *Trondhjem*. Sv. *dagsmidja*. See *følg*.

Dagsmeit, f. 1) *Dagstjer* (= *Dagsrand*), saavel *Aften* som *Morgen*. Tell. See *Meit*. 2) *Dagmilbe* (= *Dagsmea*). Tell.

Dagsman (aab. u), m. den *Forandring*, som en *Ting* faaer paa en *Dag*. Ein ser *Dagsmunden* paa *dat*: man ser hvordan det *tiltager* med hver *Dag*.

Dagsrand, f. *Dagstjer*, naar *Dagen* viser sig som en *lys* *Stribe* over *Horizonten*. *Rakten* alm. I *Sogn* ogsaa *Dagsbrun*. I Tell. *Dagsmeit*.

Dagsløtte, n. *Engstikke* som man kan slaae paa en *Dag*. *Mogle* *St*. *Dagflaatte*, f.

Dagstjerne, f. *Bagnstjerna*.

dagstøb, adj. om en *Fest* som altid indtræffer paa samme *Datum* (f. Ex. *Ju-*

- ledag). I Ebm. ogsaa om to Helligdage som falde paa samme Ugedag (saaledes 6te og 13de Januar).
- dagstødd**, adj. bestemt til en vis Tid (sær om en Betaling). Telt.
- dagstødt**, adv. Dag efter Dag uden Afbrydelse; daglig. Ag. Stift.
- Dakje**, m. en doven, seensfarbig Karl. Ebm.
- Dal**, m. en Dal. (Sf. Bøarebal). Le Dals: oppe i en Dal, langt fra Søen. I Dolsa (aab. v): i Dalene. Ebm. (I Bofs: i Dolo). Hertil: Dalefoll, Dalemann o. s. v. Dalsbotn, m. Dalbund, det indreste af en Dal.
- Dalami(b)**, el. -me, n. en Dalstrækning (vel egentlig Ribten af en Dal). Bofs, Nbl.
- Dalar**, m. en Daler (Mynt). Sogn, Hall. Ellers: Dale (mest alm.) og Daler. — Dalarvære, n. Bærbie for en Daler. (Sedder i Ebm. Dalevære). Dalarsteig, m. Engstykke, som en Karl kan slaae for en Løn af een Daler (skal være omtrent 20 Aaal Jord). Hallingdal.
- Dale**, m. see forrige.
- Daling**, m. Indbygger af en Dal. I B. Stift: Døling; i Ag. Stift: Døl.
- dalka**, v. n. dingle, slænge; ogsaa: løbe efter, følge med. dalka ette (ogs. dalka ette).
- Dall**, m. et Slags Spand med Laag og med Hant paa Laaget. Sff. Ebm. Tr. Stift og Nordlandene. I Balb. Dyll. Ellers: Ambar. (Søl. dallr, Maa-lesar).
- Dal-seie**, n. en Dalstrækning, Dalsøre. Helg. Vel egentl. Dal-løgie.
- dalka**, f. dalka.
- dalut** (dalette), adj. fuldt af Forbydninger eller smaa Dale.
- Dam**, m. 1) Dam, Dæmning; Steb hvor Vand samles eller standse ved en Dæmning. 2) en Vandbytt, liben Vandssamling (paa Marker og Veie). I Telt. Dæmme. Sf. Dape, Søyla, Floe, Hyl.
- damlä**, v. n. (a - a), pladste, røre i Vand. Søndre Berg. (Søl. damlä). Sf. dæmlä.
- Damp**, m. f. Gova og Elm.
- damut** (damette), adj. fuldt af Vandpytter.
- dan** (kort a), el. dann, pron. den. Formen dan herster i den første Deel af B. Stift (see da); ellers hedder det: den (denn). G. R. pann (accus. af sa). Betydning: 1) substantivisk, mest om en ubestemt Person, f. Ex. dan som
- have gjort de. Derimod ikke i Steedet for en Tings Navn (see han og ho); saaledes om en Hest: han æ svart (id: den æ svart). 2) adjektivisk, f. Ex. den beste. Altid med den bestemte Form af Subst. Den Dagen; den Ratt'a; den svarte Hesten. Gram. § 315. 313. 302.
- dan** (langt a), adj. bestaffen, stiftet. Drf. Han va int so han, at ein funna bruk'en. Ogsaa: slet, daarlige. Da va so usfelt æ so dant. Meget brugt i Drf. Iser i Melbalen. I Ebm. bruges: soben el. sobæn (o: saadan) og fordens el. kurdens (hvordan). Ordet dan bruges ogsaa i Danmark (Molbechs Dial. S. 70). Sf. dana.
- dana**, v. a. (a - a), danne, lave, give en vis Form eller Stikfelse.
- Dank**, m. 1) en liben Slump, f. Ex. af Korn. Hall. 2) i Lakemaaden: drive Dank: gaae ledig og intet bestille. Søndre Berg. og fl. (I Ebm. drive Dant).
- danka**, v. n. 1) gaae ledig. (Sjelden). 2) i Formen: danke: synke, falde, aftage. Ebm.
- Dankar**, m. 1) et Kar at bære Mælk (= Hylke). Helg. 2) en Ollande med en Lud paa Siden. Tr. Stift. I Ebm. Dänkar; i de sydlige Egne: Tänkfar.
- danna**, pron. denne. See denne.
- Dans**, m. Danbs. — dansa, v. n. (a - a), dansse. Dansar, m. Danbser. Dansarlag, n. Danbseselskab. Dansarnatt, f. en Nat da man danser. Dansarstova, f. Danbsesktue.
- danska**, v. n. (a - a), tale dansk; efterligne den danske Udtale. Sf. hofsa, knota.
- Dap**, n. og Dape, m. Slud, Baadsnee. Ebm. Ellers: Sletta, Slatr og fl.
- dape**, v. n. (a - a), regne med en Blanding af Enee. Ebm.
- Dape**, m. 1) f. Dap. 2) en liben Slump af Vand eller anden Vædsse (som ikke er i et Kar); Spildevand; en liben Vandpytt paa Marken. Telt. I Mandal: Dabbe. Ellers: Dam, Søyla og fl. See Depel.
- dar**, adv. der. Sedder dar i B. Stift (fra Rff. til Sbl.) og i Helg.; men ellers: der (mest alm.) og dør (Efter). Ogsaa: dæra, dæra-me, dæran (R. Stift) og dæn (Indrøen). G. R. par. Hertil: barette o: efter den Tid. darfyre, f. difyre. darftra: berfra. dærimillom, f. dæstimillom. dærmæ (ogs. dærmæ), i Betv. derfor, el. derpaa, under disse Omstændigheder (Søndensfelbs). Brugen af dar, el. dær, i en

faaban ſubſtantivif Betydning er ellers ſelben i de ægte Dialekt.

darla, v. n. rykkes, roffe ſig, ſaae løſt og vaklende: (ſ. Er. om Rogger). Sdm.

darra, v. n. : yfte, bære; ſ. birra.

Darre, m. et Riedningsſtykke hvormed Halsen og Bryſtet bedektes (danned ſom en Roder). Sdm. (Nu ſelden).

dafa, v. frepere; ſ. dafa.

Daſt, m. Daſt, Slag.

daska, v. n. 1) ſaae; 2) have letſærbig Omgang med En. (Ejelden). Hertil:

Daſteri, n. ligge i Daſtri : bole, drive Utugt. Er. Stift. (Ev. daſa).

daſa, ſee deſe (denne).

datt, falbt; ſ. detta. — datta, ſ. denne.

dau, ſee daub, og dauv.

dauv' (dau), adj. døv. (G. R. dauv). Paa flere Steder i B. og Ag. Stift ſiges nu: døv (dø) om Renneſter, men dau (b) om Dyr.

dauda (daua), v. n. (a - a), bœ. (G. døpa).

Daude (Daue), m. Død. (G. R. dauði). Hevder nu paa mange Steder: Død (Dø), iſær i en mere alvorlig Tale.

Han ligg' i Døds Bon : han ſynes at være Døden nær. Sdm. og ſ.

Daudeblod (Daublo), n. ſtørnet Blod under Huden (eſter et Stød). Sdm. (= Blodmelta).

dauv-eggja, adj. ſom har matte Dine, ſer ſjællig ud. Sdm. (Bede: dauv-eggj).

dauvleg, adj. 1) døvelig. (Ejelden). 2) ſom ſynes at være nær Døden. Han æ' ſe dauvle' voren: han ſer ikke ud til at ſulle bœ ſaa ſnart. Sdm.

Daubing (Dauing), n. Dødning.

dauv(myldt, adj. om Jord: ſvag, kraftløs, hvori intet kan være. Er. Stift.

(Dauv-ora), i Dauvrom; i Døvelkam- pen, paa ſit ſidſte. Drk. (Udtales ogſ. Dauvrom). Jf. Heſſora, Sømnora.

dauv ſ. duga. — Daugur, ſ. Dogur.

Daup, m. Døvevand (= Ekſſlavatn); ogſaa Daab. Rbl. Boſs. (Ekers Daup og Ekſſl). Jf. døppa og byppa.

Daur, og Daurmaal, — ſ. Dogur.

dauſna, v. ſimle ſammen (= offnaſt). Sdm.

dauv', adj. 1. døv, ſom ikke hører. (G. R. dauv). Rogle St. dau'e. I de ſydlige Egne ſjeldent.

dauv', adj. 2. ſmagløs, ſmagelig (Jøl. dauv); iſær: vanſaltet. Meſt brugt i de nordlige Egne (i Formen: dau).

Egentlig: ſlov, uden Starkehed; ſee døppa. En anden Betydn. kjæbelig, for-

ubſættes i dauvleg; maaſkee ogſaa: dauvt : ſille, øde, — hører hertil.

dauvleg, adj. kjæbelig, øde, cenſom. Rbg. Hær æ' ſaa dauvlegt. (Jøl. dauvleg).

Dauv-øyra, n. en uopmærksom Perſon, ſom ikke vil høre hvad man ſiger. Gbr. og flere.

dauv-øyrt, adj. tungtør; ogſaa: uopmærksom.

dauvra, og dauvraft, v. n. ſigtes, ſvæktes, aftage. De dauvra mæ' an: hans ſejltheds aftager. Drk. (Jøl. dauvraft, ſvæktes).

dau, adv. da, den Gang, i det Tilfælde. G. R. på; Ev. då). Ogsaa: da, altſaa, — i Enden af en Sætning; ligeledes i Tilraab eller Spørgsmaal. I ſidſte Tilfælde hevdet det ofte: da, iſær ſøndensjelbs. — dau æ' dau: nu og da.

dau nole æ' dau nole: lidt eſter lidt. Eg tænkte dau æ' dau at han ha dotte: jeg tænkte mange Gange at han ſkulde falde.

dau, conj. og adv. dog, alligevel. (G. R. þó). Er her ſjeldnere end i Skriftſproget, og tildeels vanſteligt at adſkilte fra det foranførte.

dauas, v. n. ynkes, røres til Redlidenhed. Lekk. (Nu ſelden). See dauig.

dauæ (døet), ſ. døpa. — dauen : døv, findes kun i: Hjelboen. (Er. Stift).

dauig, adj. ſølsom, medynktom. Lekk.

Dauv, m. ſynes egentlig at betegne et viſt Indtryk paa Sandhederne; ſaaledes: 1) Smag, Eſterſmag, ſæregen Bekkeſenhed, ſom et Kar har ſaaet af den beri indeholdte Døvel, eller ogſaa Bødſten af Karret. Sogn, Sdm. og ſ. (Nere udbredt er: Ubaam). G. R. dām, Smag, 2) Lugt, ſ. Er. af Blomſter. Eln go' Dauv. Drk. 3) Udſeende, Farve; iſær Anſigtsfarve. Sogn. Han ha' ſe nolen go' Dauv: hans Anſigtsfarve tyder ikke paa nogen god Helbred. Heraf Dame, ſom er mere udbredt.

dauva, v. n. (a - a), lugte. Ser dauva ſo godt. Drk.

dauvlaus, adj. uanfælig, ſom ikke ſer godt ud. Sdm. Gbr.

dauvleg, adj. vakker af Udſeende. Lekk.

Dauv, Jordybning, ſ. Duvp.

Dauvkar, ſ. Danſar.

dauv (for doffer), Ebers; ſ. bilka.

dauva, v. n. (a - a), bebaare, forvilbe eller forføre.

dauvleg, adj. 1) dauvlig, taabelig; 2) ſindſvag, vanvittig. Meget udbredt.

Dauvflap, m. Dauvflab, taabelig Adfærd.

- Daase**, m. 1. Daasr. I Rbg. Dos (aab. o), f. (Isl. dós).
- Daase**, m. 2. Praas, tyndt Lys. (Isl. dás).
- daatt**, sup. af bøy, f. bøya.
- daatt**, adv. (el. adj.), hastigt, pludseligt; ogsaa beftigt (Isl. datt). Sogn, Rbl. Han seff da so daatt. Eg vart so daatt mæ: jeg blev saa overrasket, angreben (af Skrak eller Forbaiselse).
- daartlege**, og **daartle?**, adv. pludselig, uforvarende. Hard, Edm. Han kom so daartle fram i bæ. (Edm.).
- Davir**, n. Afkræftelse; Ansald af Raahed og Svimmel. Edm. (Jf. davra).
- de**, see bid, og beg.
- Deb** (aab. e), el. **De**: Død. Kun i adskillige Eder, f. Er. Bitter Dedi!
- bedø** (aab. e), adv. berfra. Edm. (mest i Forbindelsen: heda or beda). G. N. þaðan.
- deg** (luft e), Objekt af du; dig. Formen deg hersker i Sogn, Rbg. Tell.; ellers hedder det: de (Hall. Vald. Gbr. Edm. Rbm. Drf.); døeg og dø (vestenfielbs og ved Trondhjem).
- degg**, dunkel; f. døff.
- deggja**, v. a. (-gje, -gde), vande, bebugge (sær unge Planter). B. Stift (nogle St. deggja). Af Døgg. (Isl. dögga). — degd, part. vandet, dugget. Jf. arvbegna.
- Degning**, f. Dagning, Daggry. B. Stift.
- dei**, pron. (3 Person, plur.), 1) de. Ligt i alle Rion. G. N. peir; pær, pau. Ogsaa abjektivisk, som Artikel; f. Er. dei Daganne. dei store Hefanne. 2) man (naar der tænkes paa en ubestemt Fleerhed); Jf. ein. Det seie dø han skal toma o: man siger at han skal komme. Dei bruka dø naar dei sista. — De forskjellige Former af Ordet er: dei (mest alm.), di (Helg. og fl.), døem (Tr. Stift), døm (Gbr. Edm.), dom (Rusterud). Subjekt og Objekt ere, saavidt vides, lige. Genitiv bedder: deira; nogle St. deiras, deiraf, dears. (Ogsaa: døms, døms, døms). G. N. þeirra.
- Deia** (el. Deigja), f. Kvindfolk som er sat til et vist Arbeide. Sammensat 4: Budeia, Søterdeia (mange St.), Agtardeite, Rastarbeite (Edm.), Reiddeta o: Dnarterste (Helg.). Genligt findes det kun sjelden; saaledes i Edm. Ho vilb' ikke gaa der som et Deie fyre dei o: hun vilde ikke gaae der som en Tjenestepige (eller Dvarterste) for dem. (I gammel Norsk findes ogsaa: deigja, men Betydningen er noget ubestemt).
- Deig**, f. Dei. (Sjelden; f. Grjon og Knoda).
- Deigla**, f. Smeltedigel. Rbl. og fl. Ellers; Digle, m. (Isl. deigla).
- Deil**, m. Deel. Søndre Berg. og fl. Ellers: Deild, og Del; men oftere: Lut, Part.
- deila**, v. a. (e - te), dele, ubdele. Søndre Berg. (G. N. deila). Oftere: stita, byta, etla.
- deila**, v. n. (e - te), 1) trätte, fives. deile um ein Ting. Rbg. (G. N. deila). 2) skjende, irrettesatte En. deile paa ein. nofo te deile fyre (noget at skjende for). Guldr. Edm. Esj. og fl. Heras Deiling, f.
- Deild**, f. 1) Deel. Rest i Sammensætning, som Dvire-deild'a, Nere-deild'a, Kvodeild'a (f). 2) Skjel, Grændsestiel. Rbg. Tell. Hall. og fl. I Ag. Stift ogsaa: Dele, n. Ellers: Byte, Merkie. Te skjia Deildinne (Rbg.): at splitte Skjellene. (G. N. deild, Deing).
- Deildegast**, m. et Spøgelse som forbum troebes at opbolde sig paa de Steder, hvor Skjellene vare splittede. Rbg.
- Deildestein**, m. Skjelsteen (= Bytstein).
- Deildestreng**, m. Grændselinie mellem to Gaardes Marker. Rbg.
- Deilsmaal**, n. Skjenden, Irrettesættelse. Edm.
- deira**, deres; see dei.
- Deis**, m. Skjodesløshed, Gløserie. Dø gjeff paa ein Deis o: det gif noget Skjodesløst til.
- deisa**, v. n. (e - te), 1) gynge, slugre, som et Stib. Stavanger N. 2) tumle, fare Skjodesløst affted; øbse med noget. B. Stift.
- Deka**, f. f. Dike. — deka, see disse.
- Deff**, f. og Deffer, f. Doff.
- Deff**, n. Døf paa et Fartoi.
- deff**, dunkel, mørk; f. døff.
- Deffja**, f. et Døffe, f. Er. af Snees. Sjelden. (Jf. Doff). — deffje, v. a. (e - te), dække. Sjelden.
- Defn**, m. Kirkesanger (Degn). Rbg. I Mandal: Degn. Ellers Klokkar.
- Demba** (Dømbe), f. Uklarhed i Lusten; Stry der see ud som et Døffe af Stov. Nordre Berg. (Ellers: Hima, Lame og fl.). Jf. Dumba.
- demben**, adj. om Lusten: uklar, opspødt af Dunster (uden egentlige Stry).
- dempa**, v. a. (a - a), dæmpe. (Lidet brugeligt).
- den**, pron. see dan.
- dengja**, v. a. (e - de), 1) banke, bearbeide ved Bankning. Hall. Gbr. dengje

Ud: danke Ud. 'dangje ein Jar (Hall.):
 udbaarne [en Lee. (G. N. dengja. 2)
 slaae, prygle, give Riis. Mere alm.
 (Ev. danga). Heraf: dengo', partic.
 slaet, banket.

Dengsla, f. Prygl, Pidsk. Han fekk ei
 Dengsla: han sit en Dragt Prygl. B.
 Stiff.

denne, pron. denne. Hedder ogs. denna,
 Igelebes: dinne, og dinna (mange
 St.), ogsaa: danna (Sogn, søndre
 Berg. Helg.); med tilføiet ne eller n:
 dennane, dinnan, dennin; derimod for-
 kortet i Romd. og Ndm. 'ne og 'na.
 G. N. penna (acc. af pessi). — En
 Dativform: besse eller bisæ — forekom-
 mer i Rbg. Balv. Nij. og i Ndm. for-
 kortet til 'sa; f. Er. cat bisæ Mann'a
 (: til denne Mand); mæ desæ Stav'a
 (med den Stav der); i 'sa Baap'a (:
 i den Baad der). Ndm. I de talle-
 markiske Viser findes ogsaa Formen:
 bessem. G. N. pessum, pessu, pessari.
 — Det tilsvarende Neutrunt hedder:
 dette, og detta (mest alm.), ditte,
 ditra (aab. i) og datta (søndre Berg.
 og fl.), forkortet: 'te og 'ta (Ndm.);
 forøget med ne eller n: dettane, dettan,
 dittin. (G. N. petta). — Flertal er ligt
 i alle Rson og hedder: besse, desæ
 bisæ; ogs. dassa (Sogn, Nbl. o. fl.);
 forkortet: se og sa (Ndm.); forøget med
 ne el. n: besseane, bessean, bissean. (G.
 N. pessir ic.). Paa mange Steder brug-
 tes tv Former ved Elken af binanden,
 saaledes at den ene betegner det nær-
 meste, og den anden det langst fra-
 værende; saaledes: denna og vanna (i
 Sogn), denne og denna (Helg.), dhne
 og dinna (Edm.); ne og na (Ndm.);
 den sidstnævnte Form betegnet det fier-
 neste.

Depl (aab. e), m. (fl. Depla, r), 1)
 Dynd, Mudder, f. Er. paa en Dei.
 Meget brugl. i nordre Berg. og Edm.
 I Gbr. Dipel (aab. i). Ellers: Dy,
 Vor, Surp og fl. — 2) Solt, Pol,
 Samling af Dynd. Edm. og fl. I
 Sbl. Dopel (aab. o). Ellers: Evisa,
 Dyingla, Dissle. (I danske Dial. Dyb-
 bel). — 3) en Slump eller Levning af
 vaade Barer i et Kar. Sbl. I Tell.
 Dipel. (Jf. Dape, Sove, Skylb).

Deplemark, f. sumptig Grund med en-
 kelte Dyndpytter. Edm.

Deplevoorte, f. et Slags blød Jord
 som bruges til sort Farve. Edm.

deplet (-ette), ndj. solet, fuld af Dynd.
 der (veer), big. En Dativform som brug-
 ges af de Gamle i Nbl. (G. N. per).

dere (ee), Eder. See disse.
 dere v. n. Hjelde; see ditra.

Des'a, pl. f. Dos. — dese, v. f. disa.

desa, et gammelt Genitiv af da(d) eller
 da. (G. N. pess; Ev. dess). Kun i
 nogle Talemaader. Te desa: bertil, til
 den Tid. (Nogle Steder: tess og tess).
 Eg minnest da ikke sjøl te desa (: jeg
 mindes det ikke selv engang. Da va
 Ron desa (: der var Sandsynlighed for
 det, man skulde vente det. Edm. Han
 va gla' desa at da vart so godt (:
 han var glad til, at det ikke blev rta-
 gere. Da va desa be're: det var endda
 bedre. Des meir han fekk, des meir
 vild 'an ba' (: jo mere o. f. v.). Tell.
 og fl. Hedder ellers: te meir.

desse, 1) Flertal af denne og dette.
 Hedder ogsaa: disse, disæ, daæsa, 'se
 og 'sa; forlængtet: desse-ne, dissin 'se.
 (i denne). — 2) Dativ af denne og
 dette. Hedder ogsaa: desæ, dissa, 'sa
 og 'æ; — og forlængtet: desæ-ne.

I en Genitivform af samme Ord, i
 Talemaader: te desæ (el. til disæ)
 : bitil; til denne Tid. (G. N. til pessaa).
 Med tilføiet ne: te dissinne (Edm.).

desa = foruttan, desforuben. (Rettere:
 desutan).

desshelder, adv. endog (egenl. desto
 mere). Svævanti med en Negtelse:
 ikke desshelder (: ikke engang; f. Er.
 Eg veit ikke da sjøl desshelder (: jeg
 jeg veed det ikke selv engang. Garb.
 Ros. — Datsaa: dissheldur, og di-
 helde. I Tell. disheld. I Edm.
 te-desæ, og tesshelder.

desa-imillom (=yllaa), derimellem; til
 andre Liber; ogs. imidleritid.

dessemeir, adv. endog; hvad som er endnu
 mere; ogs. desomere. Tell. Hall. Bu-
 sterud og fl. — Hedder ogsaa: disseme.
 desværer, adv. desto værre. — Rigesaa:
 desmindre, desfjær, desnærre og fl.

Det, m. et Fald. (G. N. detur).

detta, v. n. (dett'; datt'; dotte), 1)
 falde, dratte ned (om et noget hurtig
 Fald; jf. fella og sja). Alm. — G. N.
 deuta. 2) briste, springe, falde i Styk-
 ker. Mest i de nordlige Egne; f. Er.
 Da datt' sundt: det gik i Stykker. Da
 datt' av: det gaaer itu. Da datt'e
 nid'atte (Edm.): det falder igjen, der
 bliver intet videre af.

dette (neutr. af denne), dette. Hedder
 ogsaa: detta, ditta (aab. i), datta, 'ta,
 'te, og forlængtet: dette-ne, dtttane,
 dtttin ic.

detten, adj. som jævnlig falder, ikke er
 sikker i Gang. Nbl. og fl.

dette-ne (dettene, vittine), s. denne.

Detting, s. idelig Falder.

di, Dativ af da, el. de (de.), bruges i dea rordige Deel af Sprog. — Sj. Goll. Seem. Dierd. og i aab. i Rog. med ikke i Søndre Lerg. og Sogn, hvor Jorarea „du“ heister. (G. R. pvi, senere ps). — av di (el. 'ia di) o: deraf. ette di: derefter; efter dette; ogs. efterdi, da, efterstom. — fyre di: derfor; fordi. — mæ di: 1) med dette, dermed; 2) i den Henseende, hvad det angaaer.

di, adv. derfor, altsaa. (G. R. pvi). Han snakka di so (Edm.) o: derfor talte han saaledes. De lika 'he alle eitt, bæ vert'e di all'e Mat ætin (Edm.) o: En finder Smag i det ene, og en anden i det andet, og derfor bliver al Mad spist.

di, femin. af din; s. din.

di, pron. i 3 Pers. see: dei. — i 2 Pers. see: dib.

dia, v. a. tiltale med „di“ (o: J).

did (aab. i), pron. J (naar man taler til flere Personer). Formen did bruges kun i Edm. og Rff.; ellers hedder det: di, deels med lutt i (Sogn og fl.), deels med aab. i, næsten som: de. G. R. pit, pid (i Total), pør (i Flertal). Nogle Steder bruges di eller de ogsaa i Skæbtefor „du“ i Tiltale til Forældre og gamle Føll (Sogn, Sbl. Fosen, Inbr. Ramb.); ss. i (Helg.). — I Skæbtefor di eller de bruges ogsaa Objektformen: doffe, og doff, i Rdm. Drk. Inbr.; ligesaa doff i Gbr. — See disse og disse.

dibt (ditt; ogs. diit), adv. dib, derhen. (Sv. dit; Ang. pidor; G. R. pingat). Sj. beba.

di-fyre, adv. derfor. D. Stift. Ellers: bær-fyre, bærse (Tr.), bærse (Lell.).

dig, adj. tyf (s. diger). Rbg. — Digenden, den tyfeste Ende.

diger (el. dig'r), adj. 1) tyf, brøi; fylbig. Ræsten alm. I Rbg. dig'e. (G. R. digr). 2) frugtommelig (ligesom: tjuff). Rdm. Drk. 3) stor, svær, af stort Omfang. Ag. Stift. Ein diger Stein. Els'a a diger. Rdb.

diggen (digja, f.), adj. om Mæll, som begynder at blive tyf og faaer en mere fyrlig Smag. Edm.

digna, v. n. blive tyf; om Mæll: blive mere fyrlig.

digraft, v. n. blive tyf og fylbig. Sjeld. digt, adv. 1) stærkt, dygtigt, tilgavn. Nordre Berg. Rdm. og fl. 2) tæt, meget nær. Rbg. Redenæs. digt ne mæ Beien.

digta, v. a. (a-a), 1) tætte, udfylde en

Maaling, floppe. (Sf. bytta). Ikke alm. 2) b'gite, gjøre Bers; ogsaa op-d'gite.

digtig, adj. stærk, kraftfuld, dygtig til mange Arbejder. Meget brugt. i B. Stift. Andre St. dygtig. Sj. dygbig. di-bylder, s. besæbelder.

Dike (aab. i), f. Pibst, en Dragt Prygl. Han fekk ei Dike. Edm. I Helg. Deka, og Huddela. Eenstybtigt: Dængla, Nøtja.

dike, dikaa x., see disse.

Dikje, n. Pøl, byb Sump, Samling af Dynd. Alm. (G. R. diki). Sj. Dy, Depel, Søyla.

Dikjemyr, s. Sump som er vækkelig at komme over. Sj. Dyangla.

dikjute (dikjette), adj. fuldt af byde Sump.

dikka (for dikkar), Eder. Genitiv af dib (di). Har meget forskjellig Form, nemlig: dikka (Sogn, Bøse, Hall. Balb.), dika og deka (Rbl.), dikkan, dekan (Hrb.), dikkons (Lell.), doffka (Stav. Sbl. Edm. og fl.), doff-kers, doffes (Helg. og fl.), doffkor (Gbr.), doffkor (Rdm.), daer (Drk.). G. R. ykkar (gen. af pii), ykkarr (posa. med acc. ykkarr). Ellers hedder det: deres (Bustr. og fl.), lærs (nogle St.), ærs og ørs (Helg.); de sidste svare oftest til det „di“ som bruges i Skæbtefor „du“. (G. R. ydar, gen. pl.). — Formerne doffkor og daer bruges som Objekt og have i neutr. doff-kort og daert; i plur. doffte og baere (Gbr. Drk.). — Sj. ofka.

dikke (el. dikko), Eder. Objektform af dib (di). Hedder: dikke (Sogn, Bøse, Hall. Balb.), dika, deka og dekaa (Rbl.), dikko, deko (Hrb. Rbg.), dikkon (Lell. Rbg.), dikf (Edm.), dyffe (Randal), doff (Gbr.), doff-fer (Helg. og fl.), doff, og doffo (Tr. Stift), doffe (mest alm. vekselsels). G. R. ykkar (i Total). Andre Former ere: dere (Bustr. og fl.), lær (nogle St.), ær og ør (Helg.); de sidste bruges dog mest i Skæbtefor „deg“ (s. dib). G. R. ydr (i Flertal). Sj. ofka.

dikkon, og dikkons, s. forrige.

Diksl, f. Tængsel (et Bødkerredskab). Nogle St. Teksila og Teksila. (Hollandsk: dissel). diksla, v. a. tilhugge med Bødkerøren.

Dile, m. en liden Sump, fugtig Plet paa Marken. Edm. Bøse. — dilet (dilette), adj. vaad, fugtig paa enkelte Steder; om Jordbunden.

di-lyft, bestige; ligt dermed (litt bl).
litt æ bilift : saabant og lignende.

dilla, v. n. (a - a), bingle, henge og
slænge; ogsaa i Spot: følge efter,
hænge ved. Nordre Berg, Edm. og fl.
(Isl. dindla). Da hæng æ dilla.
Dgsaa v. a. f. Er. om Hundens: han
dilla Kumpaa: den loqrer med Halen.
— Subst. Dill, m. bruges i Spøg;
saaledes: Lausedill, En som altid vil
være hos Pigerne.

Dim (aab. i), n. Lusmørke; den mør-
keste Deel af Ratten om Sommeren.
Meget brugt i B. Stift, især Nordre
Berg. Da sto Dim'e : Lusmørket var
begyndt. I mørkaste Dima: ved Mid-
nat (om Sommeren).

dīm (aab. i), adj. dunkel, noget mørk.
Lemmelig alm., men hedder tilbeels:
dym og dum (Jæb. Gbr. Drl.). Isl.
dimmr. Om Dine: svækkede, som ikke
see godt. Om Glas og Brillor: uklare,
ikke ret blanke.

Dima (Dimma), f. Duntelbed i Lufften,
Uklarhed, Mørke. Helg. I Nordmør:
Dymme. (Isl. dimma). Jf. Demba.

dimast (Dimmest), v. n. dunkles, bliv
dunkel. I Gbr. og Drl. dymmest.
Han dimbest paa Syn'd'a (Edm.): han
svækkedes paa Synet.

dimmyld', adj. om Ager, som kun be-
kaarer af Myrjord eller sort Muld. B.
Stift.

dim-øyg, adj. svagsynet, som ikke seer
godt. Helg. og fl. Dgsaa: dimsynt.

din, pron. din. Hedder i masc. din
(dinn), f. di (alm.), n. ditt (aab.
i), pl. dine. Datis tilbeels: dine og
dina.

dingla, v. n. dingle. Oftere: dangla,
dilla og fl.

Dings, n. Tingest; noget vedhængende,
f. Er. Ringer eller Løb paa en Krone.

Dining, f. Dynting.

dinna (dinna-ne o. f. v.), f. denne.

Dipel (aab. i), m. 1) en liben Slump
Bånd. Tell. (f. Dape). 2) Dvnd, f.
Dipel.

dirla, v. n. rolle, hænge løs, f. darla.

dirra, v. n. (a - a), dirre, bæve, ryste.
I Edm. dere (luft e), at skælve. (Jf.
dtsa). Etsteds i Ag. Stift: darra.
(Ev. darra).

difa (aab. i), v. n. fladre, skole. B. Stift.
Dgsaa tifa, bifa, fofa. — Difar, m.
og Difelrut, m. Slabrer, Dretuber.

dishelder, og dismeir; f. desf.

Dism, n. Soltvæg; f. Roc.

dtsa, v. n. (a - a), bævre, ryste; skælve.
Alm. væsensfjelds og i Tr. Stift; ogs.

Gbr. og fl. Da dtsa i Myrene, —
om Sumpjord som er saa blød at den
gynger eller bæver naar man træder
paa den. Han stols, so han dtsa (:
rystede). Dgsaa v. a. dtsa seg, gynge,
bæve (Tr. Stift).

Dtsa, f. en Gyng (= Huska, Rigga).
Selben.

dtsa (dtsane, dtsiane), f. desse og
denne.

die, f. dibt. — ditra, f. denne.

djerv (jerv'e), adj. bjærv, bristig, mobig.
djervast, v. n. bliv mere bristig.

Djevel, m. Djævel. Dgsaa: Dovel, Je-
vel, Dsjel, Dskel; ligesaa: Bovel,
Bøfer, Pøfer, Faker, Dunder og fl.

Djoke, f. en liben Pige. Edm. (hos de
Gamle).

Djup (Jup), n. et Døb, dybt Bånd.

Djup (Jup'e), adj. dyb (G. R. djåpr);
figurl.: dybsindig, ikke let at forskaae.
(Paa de fleste Steder udtales bj kun
som j). Heraf: dyvast, Dypt.

Djup-aal, m. en dyb Rende i Bunden
(i Elve og Sunde). I Djupalen: i
den dybeste Rende.

djupsgjengd, vj dybtgaaende. (Selb.).

djuplent (juplænt), adj. om Ager, som
har dyb Jord. Røbsat: grunnlent.
Almindl.

djupna, v. n. bliv bybere. Dgs. dypest.
djupfsø, om et Sted, hvor Søen er dyb.

Djupsogn (Jupsaagn), f. Fiskefjor med
Løb og Krog, at bruge i dybt Bånd.

Noale Steder: Jupsaang; i Helg.
Jufsaang. Oprindelsen er tvivlsom;
maastee af Aqn.

djuprenkt, adj. dybtænkende, dybsindig.

Djuv, n. en Hvalning, Forbydning i
Jorden; ogsaa en Hule eller Hjerakfist.

Meget udbredt. I Edm. Dju'; i Nbl.
Ju; søndensfjelds Juv (som forom-
dentlig er samme Ord).

djuvet (jurut), adj. fuldt af Hvalnin-
ger eller Huler. Dær æ so juet æ
balette (Edm.).

do (: bøde), og doe, f. døya.

Dogg, f. 1) Dug: (G. R. dagg: Sv.
dagg). 2) Laar, Draabe. Kvar ei
Doga: hver en Draabe. et lita Doga.
(Jf. Sopt, Skvett, Watt).

dogga, v. a. dugge, bedugge (f. beggia).

Dogg-aam, = Mma. (Manda).

Doggfall, n. Dugfald. Et stort Dogg-
fall: naar der falder megen Dug paa
Græsset.

Doggløysa, f. Lørte, Mangel paa Dug.

dogglegjen, adj. fugtig af Dug. (Sel-
ben).

doggvæat, adj. vaad af Dug.

Dogna, m. f. Dugnab.

dogort, adv. ganske, eller netop. Intje dogort = ikke ganske, ikke just saaledes. *Tell. Oprindelsen uvis.*

Dogur (gab. o), m. Davre, Hvile- og Episetid, omtrent Kl. 10 for Middag. *Rdg. Tell. Sogn. Ellers hedder det: Dugur (Hall. Valb. Guldb. Dk.), Duur, el. Dur (Kpf. Inbr. og fl.), Daugur (Sogn), Daur (Romsb. Bofs), Dauremaal (Søndm. Sj.), Durmaal (Helg.).* Liden er dog ikke overalt den samme; i B. Stift sædvanlig senere, og nogle Steder omtrent det samme som Middag. *Jf. Fyrebugur (= Frotost). Ordet skulde egentlig hedde enten: Dagvord (jf. Rattvor, og Vør), eller Dagverb (jf. Vør). Jsl. dögurð og dagverðr.*

dogura, v. n. spise Davren. I Hall. og Valb. hedder det: dugura. Ellers: eta te Dogurs o. f. v.

Dogurmaal (for Dagvordmaal), n. Davremaaltid, og Davretid. See Maal. Hedder Daurmaal i Sdm. (henimod Kl. 12), og Durmaal i Helg. — *Te Daurmaals: til Davretid. (Andre St. Te Dugurs, Dogurs).*

Dogurs-bil, n. Liden næst før og efter Davren.

Dogurs-kvild, f. Hulle efter Davren. I Sdm. er Daurmaalskvild: Middags-hvile.

Dogursflaatte, f. Eng som man kan slaae til Davretid. I B. Stift: Daurflaatte, n. og Daurmaalsflaatte.

Dogurs-ykt, f. Arbejdsstunden fra Morgen til Davren, eller egentlig fra Frosttiden (Midmorgen, Fyrebugur) til Davretid. I Sdm. rækker „Daurmaals-ykt'a“ til Kl. 11 eller 12. Nibten af denne Ykt kaldes: halvgenjænge te Daur (i Sdm. hal'gætt te Daurmaals).

dokk, og dokke, f. bitte.

Dokk, f. 1. en Huelning, Forbybning; et Punkt som omgives af jævnt opstigende Bakker. Meget brugelig i det sydlige Norge til Sogn og Guldb. (ogsaa i Ndm.). Ellers: Gola, Grov, Dælb. (G. N. dokk, Hale). Flertal hedder Deff'er (i Tell. Deff'ar). I Sdm. bruges Ordet Deff, f. om en lav eller dybtliggende Mark (dog meget sjelden).

Dokk, f. 2. et Dække, et Lag, især af Sne. Nbl. — Snjobokk. Jf. Arbeffje.

Dokka, l. 1) Duffe, Fid eller Bunde af Traab, Hamp, Tobak. (Jsl. dokka). 2) Børnebuffe, at lege med. Ogsaa et Kælenavn.

dokka, og bokkor; seeokka.

dokkut, adj. fuld af Huelninger (f. Dokk). Dolk, m. 1) Klump, tykkere Deel, f. Er. paa Traab. Nordre Berg. Nogle St. Dolk. 2) en bosen Person. Inbr. Berdalen.

dolget (dolgette), adj. 1) klumpet, tyk paa enkelte Steder. 2) bosen, seensferdig. Inbr. (i Formen dolgeat).

Dolp, f. en Huelning i Jorden; en liden Dal. Fosen, Dstb. I Dk. Dolp. (Jf. Dump).

Dolp, m. en liden hængende Kugle eller Klump, f. Er. paa Spænder og Smykker. Ikke alm.

Dom (oo), m. Dom, Kjendelse; ogsaa Domsakt. Heraf døma. Som Endelse betegner dom en Tilstand eller Beskaffenhed (Alderdom, Rikdom); underliden ogsaa en Ting (Eigedom, Leiesdom).

dom, f. dei. — Domme, f. Dumme.

Domning, f. Dugnab. — Don, f. Dun. Don (oo), n. Løi, Sager (som man bringer med sig). Nbl. Jttresogn. (I Inbresogn: Dont). Sv. don. (Jf. Ijon, Støll).

dona, v. n. (a - a), syse, bestille noget i Huset. Nbl. I Sdm. dunne.

Dona, l. en Snare. Nordre Berg. Jf. Snora.

Dona, m. Arbejdsfælskab; f. Dugnab.

Doning, m. 1) Redflaber, Løi, Bærløi. Dstb. 2) = Dugnab.

Donskay, m. Løi, Redflaber. Dstb.

Dont, n. f. Don.

Dorg, f. et Fisseredskab, Haandsnøre som man trækker efter sig, medens man roer. Alm. (Jsl. dorg).

dorga, v. n. roe med Dorg.

dorgen, og dorgende: ganske, aldeles, f. Er. dorgende stilt. B. Stift. Ogsaa i danske Dialekter.

dorma, v. n. (a - a), slumre, ligge i halv Søvn; ogsaa: sove ind, begynde at sove. Tell. og tildeels i Tr. Stift. (Jsl. dorma, sove).

Dos (aab. o), f. et Skørt (især gammelt eller hørbagsligt); Jf. Staff. Sdm. Sj. Sogn, Hall. Valb. — I Hall. hedder Flertal: Des'a (aab. e). Dos, f. (2.) f. Daase.

dosa (aab. o), v. n. hvile, slumre, udyppede efter et Arbejde. Jæb. (Jf. busa).

Dott, m. en Løi, Bisk; noget som stoppes i et Hul; ogsaa en liden Hob eller Slump. Alm. indtagen i Tr. Stift (hvor det hedder Lopp og Lapp). Heraf dytta.

dotten, part. (af detta), falden.

Dotter, l. (Jl. Døttre, Døtt'er), Dat-

ter. **J B. Stift** og **fl.** hedder **Cental**: **Dotte** og **Døtter** (i **Edm.** ub. **Dotte**, **bst. Dotr'a**). **G. N. dotür.** Ang. **dohtor.** **Dotterfaan** (**Dottesfaan**), **m.** **Datterfaan.** **Dov** (aab. o), **f.** **Lænd**, **Kryds**; den bagste **Deel** af **Ryggen** (paa **Heste**). **B. Stift** og **fl.** **Jøl.** **dof.** **J Ehl.** ogsaa en **Kjødmasse**, en **Kjødfuld Deel** af **Legemet**.

Dov (aab. o), **f.** 2. en **blød Sump**, som **bæder** eller **bæveger** sig, naar man **træder** paa den. **Ehl.** **Jf.** **bvysa**, og **Dv-vesekka**.

Dov (aab. o), **n.** **Aftagen**, **Dæmpning** (af noget **haarbt** eller **bestigt**); især: **Stille**, **Haablik** efter en **Storm**. **Nordre Berg.** **Edm.** og **fl.** **Ellers**: **Logn**, **Løgle**, **Dus**.

doven (aab. o), **adj.** 1) **dæmpet**, **mat**, **sløv**; som har **tabt** sin **Kraft** eller **Smag**. **Ræsten alm.** **G. N. dokina.** 2) om **Lusten**: **mørk**, **tungskøet**. **Guldbr.** 3) **doven**, **lab** (i **mindre Grad**); ogsaa: **sløv**, **ikke rigtig oplagt**.

dovna, **v. n.** (a - a), **stilles**, **sagtne**; **sløves**; om **Drifkesvarer**: **tabe** sin **Smag** eller **Kraft**. **Jf.** **bvysa**, og **badra**.

Downing, **m.** en **doven Karl**.

dra, **see** **braga**.

Drag, **n.** 1) **Drag**, **Træk**; at noget **bliver** **braget** eller **trukket**; i **Særbehold**: et **enkelt Strog** eller **Træk**, **f. Er.** **Bogedrag**, **Haabdrag**, **Aradrag**. — 2) **Udtrækning** i **Længden**, **Forlængelse**; ogsaa **Forbaling**, **Udsættelse**. **Et langt Drag**. — 3) **Ethernes Gang**; **Vindens Træk** i **Etherne**. **Beskensfelds.** **Ellers**: **Drog**, **Drætt**, **Drætte**. — 4) **Bølgernes Slag** mod **Strandbredden** (ibet de **ibellig** **stulle** op og **trække** sig **tilbage**). **Alm.** — 5) **Steb**, hvor noget **drages** eller **trækkes**. **Kjøldrag**. **Jf.** **Drog**. — 6) **Heisereb**; det **Loug** hvormed et **Seil** **trækkes** op. — 7) et **Uttrud** i **Agrene**; **Snerre** (**Galium Aparine**). **Eogn.** **Jf.** **Linar**. — 8) **Strækhol**, **Beflæbning** paa **Kjolen** af en **Baad** (**Jøl.** **drag**). **Dgsaa** en **lignende Beflæbning** paa **Nederne** af en **Slæde**.

draga, **v. a.** 1. (a - a), **bestaae** **Kjolen** paa en **Baad**, **lægge** **Strækhol** **under**. **Jøl.** **draga**.

draga, **v. a.** 2. (**dræg'**; **drog**; **dragje**), **at** **drage**. **Inf.** ogsaa **dra'** og **dragaa**. **Eupinum** **lyder** i **mange Dial.** **dreie**; **ellers** **drege** (**Soqn**), **dragje** eller **dræ** (**Ag.** og **Tr.** **Stift**). — **Betydningerne** **kunne** **ordnes** **saaledes**: **A. v. a.** 1) **drage**, **trække**, **slæbe** **frem**. **Heraf**: **dragjen**, **Draga**, **f.** **Drog**, **f.** **drag**, **Dræ-**

gje; **Drætt**, **Drætte**. — 2) **brede**, **vende**, **omdreie**, **f. Er.** en **Slidseken**. **Den** **eine** **slipa**, **aa** **hin** **bræge**. — 3) **slæbe** **med** sig, **være** **befværet** **med**. **Han** **heve** **so** **mykke** **te** **braga**. (**Jf.** **Drætte**). — 4) **føre** **bort**, **slæbe** **noget** **bort** **fra** **sin** **rette** **Plads** (især **om** **Børn**). **Jf.** **dragjen**, **Dragstr**, **handbraga**. — 5) **trække** i **Længden**, **forlænge**. **brage** **paa** **Maal'e**: **tale** **langsomt**, eller **trække** **paa** **enkelte** **Ord**. — 6) **samle**, **sammenføre**. **brage** **Peng**: **samle** **Penge**. **brage** **ibop**: **sammenføre**. **Ei** **Kyr** **te** **brage** **unda** (**Edm.**): **en** **Ko**, **hvis** **Mælk** **sparaes** **til** **at** **lave** **Smør** **og** **Balle** **af**. **Heraf**: **Drætt**, **Ardrætt**. — **B. v. n.** 7) **være** **længe**, **forbales**, **ubsættes**. **Dæ** **drog** **længje**, **før** **han** **kom**. — 8) **om** **Bølgerne**: **stulle** **langsomt** **op** **paa** **Strandbredden**. **Hertil**: **Drag**, **Dragsub**. — 9) **om** **Vinden**: **trække**, **føre** **Etherne** **i** **en** **vis** **Retning**. **Han** **drag'e** **sunna**. (**B.** **Stift**). — 10) **reise**, **fære** **afsted**. **Meget** **brugt** i **Riff.** og **Est.**, **f. Er.** **Det** **drog** **fra** **osk**. **Han** **drog** **av** (**reise** **bort**). — **braga** **seg**: 1) **tilste**, **være** **lidt** **efter** **lidt**; 2) **slæbe** sig **frem**. **braga** **seg** **ibop**: **trække** sig **sammen**; ogsaa **om** **at** **forløse** sig, (især i **Utdie**). **Dæ** **drag'an** o: **det** **lofter** og **trækker** **ham**. **Dæ** **da'** **drag'** o: **grøbe** (**Edm.**): **det** **trækker** **Materie** **og** **lægger** **tilbage**. **Dei** **drog** **ikke** **beggie** **eitt**: **de** **bleve** **uenige**, **de** **visde** **hver** **sin** **Del**. **braga** **Streng**: **trække** **Staaltraad**. **Dæ** **drag** **at**: **det** **finder** **nær** **til**. **Han** **drog** **fyre** **meg**: **han** **gav** **mig** **et** **Haab**, **lovede** **det** **halvveis**. (**Edm.**). **Dæ** **drog** **meg** **til**: **jeg** **fil** **ondt**, **følte** **en** **Almagt**. **Han** **drog** **unda**: **han** **blev** **reddet**, **slap** **vel** **derfra**.

dragande, 1) **vdv.** **slæbende**. **Han** **kom** **dragande**. 2) **adj.** **som** **kan** **trækkes**.

Dragar, **m.** en **Trækker**; **Snørefisser**.

dragast, **v. n.** (**drægst**, **drogst**, **dragjeft**), 1) **være** **længe**, **læde** **langt** **frem**. 2) **være** **befværet** **med**. **dragast** **ma**. 3) **recipr.** **drydes**, **kæmpe**, **prøve** **Styrkte**; ogsaa **laaets**. **Mest** **sondensfelds**.

Dragdoffa, **f.** **Dragbukke**; **indbildt** **Bæsen**, **som** **samler** **Rigdom** **i** **et** **Suus**. **Rbl.** og **f.**

Drægestift, **m.** **Fisk** **som** **er** **fanget** **med** **Snøre**; **modsat** **Garnfisk**. **Dgsaa**: **Drægarfisk**.

Drægetyr, **Køer** **hvis** **Mælk** **sparaes** **til** **at** **lave** **Smør** **og** **Dst** **af**.

Drægelse, **n.** **Udtrækning**, **noget** **tilkølede** **som** **trækker** **Ens** **Uttraa** **til** **sig**.

Draging, **f.** **Dragen**, **Trækten**; **Fiskerie** **med** **Snøre**. (**J** **Haal.** **Draging**).

dragjen, adj. om Børn, som lege med allebaande Huusredskaber og saaledes trække dem bort fra sin rette Plads.

Dragskista, f. Kiste med forskellige Skuffer. **draglaus**, adj. (Baad) som mangler Straafjøl.

Draglyffkja, f. Sløise, Dragknude.

Dragsostkje, m. en Masse, som er urigtig knyttet og derfor let opløses.

dragna, v. n. (a - a), 1) strækkes ud, blive længere (= toгна), om Reb. 2) om Baand og Knuder: løsne, svigte, faae et Slid eller trækkes ud ved et Køl. Meget brugt. vestensjels; ogsaa i Øbr. og fl. 3) figurlig om Menneſter: give efter, føie sig lidt, gjøre en Indrømmelse.

dragſa, v. n. (a - a), slæbe, drage eller bære med Møie. Sbl. Edm. og fl. Hedder ogsaa drasfa og drasla.

dragſen, adj. besværlig, tung at haandtere. Ellers: drassen og (i Nbl.) dreissen.

Dragseng, f. en Seng, som kan udtrækkes og sammenfoldes. 3 Tr. Skuvseng.

Dragsmaal, n. Brydning, Kamp, Dyl. Søndensjels (Hall. og fl.).

Dragsmun, m. en liden Eftergivelse eller Indrømmelse. Sjelden.

Dragsstr. m. Trækken; Bortdragen af Arbeidsredskaber o. s. v. (fl. dragſen). Tr. Stift.

Dragsud (-ſu), f. Bølgedrag, Havbølgernes langsomme Dpfylden og Tilbage-trækning paa Strandbredden. B. Stift.

3 Edm. hedder det rigtigst Dragsud, men det er dog muligt, at Ordets sidste Deel skulde hedde Su, eller Sug. 3 Jøl. hedder det sugr, m.

Drakje, m. (fl. -ka), Drage; et Lustſyn, der viser sig som en Hob svævende Stjerner.

drap, bræbte; s. drepa.

drasla (bralte, dralsje), v. n. slæbe, trække (med Begreb af Ringeast). Edm. og fl. S. dragsfa.

Drass, m. Træk, Udtrækken, især i Stammen; en egen Tone hvort visse Ord og Meninge udtales. Søndre Berg.

Drass, n. Slab, Møie, især med noget som man skal trække eller bære. Tek. og fl.

drasfa, v. n. trække, slæbe; s. dragsfa.

Dravg, m. Gjenfærd, Spøgelse, som man forðum troede at høre paa de Steder, hvor Menneſter vare omkomne, eller som Forsvarsel for en saadan Ulykke. Meget ubdredt. 3 Edm. Drog (aab. o); i Dst. Drauv. (G. R. draugr).

Dravgabriv, n. et Slags Ubslet (omtr. det samme som August). Hard.

draugsleggen, adj. lam, føiesløs som af Slag (egentlig slagen af Draugen). Hedder i Edm. dragſleien. 3. Dst. dvergſligien.

Dravgſpy (Drogſpy), n. en ſlimagtig Væst som opkommer meget hurtigt i taaget Veir; Irolbsmør (Nostoc commune).

Draum, m. en Drøm. Sogn, Søndre Berg. Tek. Helg. og fl. Ellers Drøym. (G. R. draumr). Heraf drøyma.

draup, drøppebe; s. driupa.

Drav, n. Raff, Levninger af Malt.

Dravle, m. ofket Mælk, fæst og lindrøgt Dst. Overalt vestensjels og i Tr. Stift (Jøl. dralli). 3. Dst. kun om en finere Dst af sød Mælk.

Dræg, s. Drog. — **Draak**, s. Drol.

Dræp, n. Drab. (G. R. dráp). Ogsaa: Forbøvelse, Udelæggelse; s. Handbræp.

dræpa, s. drepa. — **Dræpe**, s. Drope.

Draese, s. Drose.

Draatt, m. 1) Dragen, Trækken (af draga). G. R. drátt. Jf. Anderaatt, Sinedraatt.

Især Trækning af Fisk, Fiskerie med Snøre. Tr. Stift. — 2) Bindens Træk i Etyerne. B. Stift. Ellers: Drag, Drætte. — 3) Roget som er adbraget eller opsparet; især Smør og Ost, eller alt hvad der samles og tilkøbes af Mælken. Ellers: Anderaatt.

Sumardraatt — 4) det Loug hvormed et Fiskevod trækkes paa Land. Notadraatt. B. Stift. — 5) den Deel af Hestesælen, hvortil Stagerne sættes; altsaa det egentlige Trækningsredskab. Jf. Drætte.

draatta, v. n. trække smaat, gjøre enkelte Træk med Fiskeføret. Nordre Berg.

Draattareim, f. en stærk Løderrem imellem Hoytræet og Stagerlingen, i en Hestesæle. Edm. og fl.

Dregg, m. en Dræg, et lidet Anker til en Baad.

Dregjel (og Dregl), m. Bannbord, en Iſel som sættes paalangs over Etyerne af en Baad, naar den bruges paa Havet. Edm. 3 Tr. Stift: Laustrip. Egentl. Kant, Bræmme. (Jøl. dregill). See dregla, v. n.

dragjen (aab. e), part. (af draga), dragen. (G. R. dreginn). Hedder ogsaa: dregen, og drigen, aab. i (Sogn), dreien (mange St.), drigjen, eller drien (Ag. og Tr. Stift).

Dregl, s. Dregjel.

dregla, v. n. vise sig som en Bræmme

eller smal Kant. Sbm. „Hjell'e dregla unda", naar en hvernere Fjeldkant viser sig som en Stribe bag et nærmere Fjeld; altsaa er nærved at tabes af Sigte.

Dregla, f. en Fjeld, en lang og tynd Plante (= Evidra). Harb.

Dreglegar(d), m. et Gjarde af lange og tynde Fjeld. Harb.

Dregsa, f. Pjalt, Lap. Abl. (= Triffa).

Dregse, n. Afald af Korn; løse Ar og Straa, som falde fra Kornbaandene og indsamles for sig selv. Nordre Berg.

Drei, m. et Slag, Støb. B. Stift.

dreia, v. a. og n. (a - a), 1) dreie, gjøre Dreierarbeide. 2) i Seilads: holde af for Binden, styre lavere. 3) „dreia te ein": give En et Slag. Søndre Berg. — I den første Betydning skal det maaſtee hedde: dregja; i de andre Betydninger formodentlig: dreiva.

dreien, f. dregien.

dreissen, adj. tung, besværlig. Abl.; see draagen.

Dreſer, f. Drot.

drembe, v. n. anstrænge sig, slæbe og slibe paa noget. drembe seg: fryste eller tvinge sig (= freista seg). Drl.

Drembe, el. **Drembing**, f. Anstrængelse, Anspændelse, at man ligesom trykker sig for at faae noget frem; det samme som Kreisting. Drl. Jf. Kaløsbrembe.

Dreng, m. (fl. **Drengje**, r), 1) Tjener, Tjenestekarl. Almindl. Sv. drång. 2) Ungkarl, voren og ugift Mandsperson. (Altsaa forfjælligt fra det danske Dreng, som tilveels svarer til vort: Gut). Ein gammel Dreng: en gammel Tjener (el. ugift Mand). Ein gantandes Dreng: en agtværdig ung Mand.

drengjelaus, adj. som ikke har Tjener.

Drengjelson, f. Løn for en Tjenestekarl.

Drengjestova, f. Tjenestue (= Borgstova).

Drengkall (og **Drengjakall**), m. Pebersvend, ugift Mandsperson som er noget til Mars. I Tell. Seintakall.

drepa (aab. e), v. a. (drep'; drap; drepe), at dræbe. Inf. hedder ogsaa: **dræpa**, **dræpa** (Namb.), **dræpaa** (Jndr. Drl.). G. R. drepa (som eg. betyder at slaae). **Supinum** hedder ogsaa **drope**, aab. o (Sbm. og fl.). — **drepa** bruges ogsaa i Betydning knække, slæbe, fordræbe; f. Er. Da va da so drap oss: det var dette som blev vor Ulfste. Jf. **Ganbedrap**. **drepe** ned: sælde, dræbe i skoffevits.

drepen (aab. e), adj. dræbt. I Sbm. og fl. St. hedder det: **dropen** (aab. o).

Dreping, f. Dræben, Slagterier.

Drevja, f. en blød Masse eller Køre; især Malt, medens det er under Brygningen. Nordre Berg. og fl. Jf. **Drav**.

Dribb, m. et Støb eller Slag.

dribba, v. n. slæbe, slaae imod noget. dribba til: slumpe til, sove sig til. Nordre Berg. Jf. **driva**.

Drift, f. 1) Drift, Virksomhed; Arbeide, Syssel; ogsaa: Fjeld, Ervoldbed. — 2) **Driben**, **Drev**, **Eneefog**. Gbr. (Jel. drift). — 3) en Høb Krog, som man driver eller flytter til et langt fraliggende Sted.

drifta, v. n. sysele, have travlt. (Sjeld.). **Drigjen**, **draagen**; f. dregien.

Driff, m. (fl. **Driffje**, r), 1) en Drif, saa meget som En drifter paa een Gang. — 2) et Slaas Drif, f. Er. **Legebrif**. — 3) Svir, Fylberie. Hedder i nogle Dtal. **Dryft**.

driffa, v. a. og n. (**driff'**; **druff'**; **druffje**), at driffe; ogsaa indsjuge Læbste (om Ubløse Ting); ligesaa: sulde sig, svire, være driffælbig. Heras: **druffjen**, **Dryft**, **Dryftja**. — **driffa** or (ut-or, ut-u): driffe ud, tømme. **driffe** **Brøllaud**: være i Brøllup, som Gæst. **driffe** **Jul**: holde Julegæstebud.

Driffan, n. **Driffe**, **Driffevarer**. Abl. **Ellers**: **Driffa**, n. f. Er. eit godt **Driffa** (Sogn, Harb. og fl.). **Andre** **St. Driffe**, deels n. deels m.

driffkande, adj. driffelia, som kan driffes. **driffkande** **Varer**: **Driffvarer**.

Driffar, m. **Dranter**; **Driffebrober**. **driffeljør**, adj. tilbøielig til at driffe.

Driffelag, n. **Driffegilde**.

Driffeløysa, f. **Manget** paa **Driffe**.

Driffesykja, f. usvrlig Lyft til at driffe.

Driffing, f. **Driffen**; idelig **Drif**.

Drill, m. **Dril**, at bore med.

driftig, adj. f. hærug, modug.

Drit (ti), m. **Emuds**, **Skidbenbed**; ogsaa **Starn**. Paa nogle Steder meget brugt. ligesom **drita**, v. n. med Formerne: **drit'**, **breit**, **brite** (aab. i) = **Jøl**. **drita**. I Sogn ogsaa: **driten** (aab. i), adj. **skiden**.

Driv (aab. i; ogs. **Drev**, **Dræv**), n. 1) **Drev**, **Drivning**. G. R. **drif**. 2) **Noget** som driver eller fører, saasom **Snee** eller **Vand** i **Storm**. I **Harb.** er **Driv** ogsaa et **Slags** **Udlæt**; f. **Draugabriv**. 3) **Drivværk**, **Hjul** eller **Hjædre** i en **Maschine** (f. Er. et **Ubr**). 4) **Udgravning** paa **Sølv** og andet **Metal**. **Tell.** o. fl. 5) **Stopning**, **Kalfatring**; **Drevler** af **oppluffet** **Lougværk**, **boormed** man **tætter** **Fælberne** paa et **Partoi**. **Ar.** **Stift**, **Sbl.** og fl. (Jf. **Si**). 6) et

- Slags Fiskeri med Garn.** *Tr.* Stift; *f.* driva.
- driva**, *v. a.* og *n.* (*driv*; *dreiv*; *drive*, *aab.* 1), 1) *v. a.* *drive*, *f. Er.* Nagler; ogsaa: anspænde, udmatte; gjøre megen Brug af; fremstønde; tvinge, nøde. 2) kaste, slænge. Meget brugl. paa Helgeland. 3) transportere Trælaf fra Skovene, især tilvands. *Tell.* og *fl.* 4) *v. n.* *drive*, *fyge*, kastes affled som *Snee* eller *Band*. *Dgf.* flyde affled paa *Bandet* (*f. reka*); vante omkring (*ff. slungla*). *Rogle St.* ogsaa: falde over, falde til *Siden*. *Han dreiv had* : han faldt overende. *Sdm.* og *fl.* 5) *fiske* ved at holde *Garnene* i *Søen* og lade dem *drive* med *Strømmen*. *Tr.* Stift. *Hertil*: *Driv*, *Drivgarn*. 6) *bestille*, *lysle* med noget. *Kva* a da de *drive* paa : hvad er det *J* nu arbeide med?
- Driva** (*aab.* 1), *f.* 1) en *Byge*, hvorved *Sneen* eller *Bandet* *driver*. 2) en *stor Stykning*, *Haft*, *Forvirring*. *Da gjelft i ei Driva*.
- drivande**, *adj.* 1) som kan *drives*. 2) *bristig*, *arbeidsom*, *bygtig*. *drivande Folk*. — *Forstjelligt* herfra er *drivende*, *adv. f. Er.* *drivende kvitt* : *hvitt* som *Snee*.
- Drivar**, *m.* *Drivholt* (*Bøtterredskab*).
- driven** (*aab.* 1), *adj.* 1) *dræven*; ogsaa *anspændt*; *fremstøndet*; *nødt*, *tvungen*; 2) *øvet*, *dræven* i en *Kunst*; 3) *udgraveret*, om *Sølvstøi*. *Tell.* og *fl.*
- Drivgare** (*aab.* 1), *m.* en *Byge* som *driver* *Bandet* op; en *Styrning* af *drivende* *Band* (paa *Søen*). *Sdm.*
- Drivgarn** (-ga'n), *n.* et *Garn* som er *indrettet* til at *drive* med (*f. driva*, 5). *Tr.* Stift, *Sdm.*
- Drivhjul** (*aab.* 1), *n.* *Drivvedjul*.
- drivlast**, *v. n.* løbe sammen, *blandes*, *blive* *vanskeligt* at *skelne*. *B.* Stift.
- Drivmjell**, *f.* løse, *fygende* *Snee*. *Gbr.*
- Drivsand**, *m.* *fygende* *Sand*, *flyvesand*. (*J* alle bløse *Sammen* sætninger er *i aabent*).
- Drivfle** (ii), *f.* *Slodning*, *Transportering* af *Trælaf*. *Tell.*
- dryg**, *f.* *dryg*.
- drypa**, *v. n.* (*dryp*; *draup*; *drope*, *aab.* 0), *bryppe*, *salbe* i *Draaber*. *Inf.* *bedder* ogsaa *brupe*, *drypa*, *drjope*, *drøpe* (*aab.* 0). *G. N.* *drypa*. *Heraf* *Drop*, *Drope*, *brøppa*. — *De kvorten bett* 'elde *dryp*'e ta 'naa' siges i *Sdm.* om *En* som er *meget stille* og *ikke tager* *Deel* i en *Sag*. (*J*øll. ekki *drypr* af *honum*).
- Drjuping**, *f.* *Dryppen*, *Draabefalb*.
- Drog** (00), *f.* *Skernes Gang*. *Sdm.* og *fl.* *Elders*: *Drag*, *Dratt*, *Drætte*. **Drog** (*aab.* 0), *f.* 1) et *Sted* hvor man *drager* eller *trækker* noget; *Fjeldst* hvorpaa *Bed* og *Lømmer* *træktes* ned. *Gbr.* 2) *Bei*, hvor et *Dyr* har *krøbet* eller *nedtraadt* *Græsset*; især *Otterens Bei* fra *Søen* til *sin Hule*. *Sientredrog*. *Sdm.* 3) en *kort Slæde* til at *føre* *Lømmer* paa. *Søndre Berg*. *Ag.* Stift. *Jf.* *Styting*.
- Drog**, *m.* et *Spøgelse*; *f.* *Draug*.
- Droga** (*aab.* 0), *f.* en *Dragt* *Bed* eller *So*, som man *trækker* med *Hænderne*. *Meget* *ubdrett* (*Rbg.* *Tell.* *Sdm.* og *fl.*). *Jf.* *drag*.
- drogslæten**, *f.* *draugslægen*.
- Drof** (*aab.* 0), *f.* (*Jf.* *Drek'er*), *Pige*, *Løs*. *Brugl.* i *Ndm.* *Jf.* *Bakja*, *Fesja*.
- Drold**, *m.* *f.* *Stril*.
- Drop** (*aab.* 0), *n.* *Dryppen*, *Draabefalb*; *f. Er.* af et *Lag*. *Rbg.* *Mandal*. *G. N.* *drop*.
- Drope** (*aab.* 0), *m.* *Draabe*. *J* nogle *Dial.* *Draapa* og *Draapa*. *G. N.* *dropi*. *Ogsaa* en *liden Slurf*, en *Sup.*
- dropefri**, *adj.* *draabefri*, om *Huse*.
- dropen**, *f.* *drepen*.
- dropla**, *v. n.* (a - a), *bryppe* *smaat*, *sprette*, *salbe* i *smaa* *Draaber*. *Waa-see alm.*
- droplut** (-ette), *adj.* *spraglet*, *smaapletet*. *Tell.* *B.* Stift, *J* *Helg.* *droplaat*. *En* *Ko* af *spraglet* *Farve* kaldes: *Dropla*.
- Drofe** (*aab.* 0), *m.* *Korn* og *Avner* *tillsammen*; *aftærsket* *Korn* som *ikke* er *renset* eller *drøftet*. *Overalt* i de *nordlige* *Egne* fra *Sogn* og *Balders*; *tildeels* i *Formen*: *Draasa*, *Draasæ* (*Drf.* *Øst.*), og *Drofe*. *Elders*: *Bistr.* (*J* *Sverige*: *dråse*).
- Drott**, *f.* *Landdrott*.
- drug** (*drøi*), *f.* *dryg*.
- druffjen**, *adj.* 1) *ubdruffen*, *ubtømt*. 2) *fuldsuget* af *Bædste*. *vassdruffjen*, *flødruffjen*. 3) *druffen*, *beruset*.
- drufna**, *v. n.* (a - a), *drufne*. (*Jf.* *bliva*).
- Drull**, *m.* *Strall*, *Dron*. *Sdm.*
- drunta**, *v. n.* *nøle*, *være* *feen*, *ikke* *blive* *færdig*. *B.* og *Kr.* Stift. (*Ogsaa* i *Danmark*).
- drusa**, *v. n.* (e - te), *styrte* *frem*; *oaf.* *slumpe* *til*, *slaae* *til*. *Jfke* *alm.* *Jf.* *rusa* og *busa*.
- drust** (uu), *adv.* *rigeligt*, *overslødigt*; *ogfsaa*: *prægtigt*, *herligt*. *Tell.* (*Jf.* *brøssa*).
- drusteleg**, *adj.* *prægtig*, *herlig*. *Tell.*
- drye**, *f.* *drygla*.
- dryfta**, *v. a.* (e - e), *drøfte*, *rense* *Kornet*

fra Adner ved at ryste det i et beftil indrettet Trug (kalbet Dryftetrog, n. eller Dryfting, m.). Jf. faka.

Dryfta, f. en Slump Korn fom droftes paa een Gang.

Dryfting, m. f. dryfta.

Dryg, m. Drøibed; Forslag, Varigbed. De ifte nokon Dryg i de. Tell. o. fl. dryg', adj. drøi, fom indeholder meget eller varer længe. Dgfaa: driftig, fom gaar vidt i fine Paastande. Drbet hedder ellers: drjug'e (Sogn, Pof, Hærb.), drug (Abl. Gall. Gbr. og fl.) og dryg. G. N. drjugr. I drygaa: broit, vel meet. Ebm.

Drygd, f. Forslag, Drøibed. (Sjelben).

drygja (drøe), v. a. og n. (-gje, -gde), 1) gjøre drøiere, forlænge, gjøre at noget bliver varigt. (G. N. drygja). 2) v. a. nøle, opfatte noget, forbale Liden. Eg drygde te Kvelbs: jeg opfatte det til Aftenen. Alm. og meget brugt.

drygjande, fom kan ufættes. De va ifte drygjande længer o: man burde ifte ble længere.

drygjast, v. a. (-eft, -best), blive drøiere; ogfaa vedvare, vare længe.

Drygjelse, n. Forslag, Noget fom gjør en Ting mere drøi eller varig.

drygjen, adj. 1) befparende, fom gjør en Ting varig; 2) feensførbig, nølende.

Drygleik (-leikje), m. Drøibed.

Dryfl, m. Drif. (Afl. Efl. Abl. Abg. og fl.). Fleertal Dryffje.

dryffja, f. Gjøtebud, Gilde. Abl. og fl. G. N. drykkja. (Jf. Alta).

drøle, v. a. (e - te), flænge eller drive noget afftet, fylde. Ebm. og fl.

Dryn (aab. y), m. Bulder, Brag; f. Dyn.

drynja, v. n. (dryn', drunde), om Kør: give en fpaag langtrukken Lyd (= tryta). Lellemarten.

Drypel, m. Drøbel (f. Uv). Gall. Buft.

dryfja, v. n. (dryo', drøfte), 1) dryfte, fprede, falde fom Korn eller Frø; 2) v. a. udftrøe, udfprede. Nogle Steder: dyfja; i Helg. tofja.

drag, f. draga. — Dræker, f. Drøf.

Dræng, f. Dræng.

Drøette, n. 1) Dragen, Dræffen, f. Er. ved Fifferie. Af Drøatt. 2) Skærnes Løb. Nordre Berg. Ellers: Drag, Drøatt. 3) Drøt, Skagler med Lilber hvor paa Plove og Kjøreredflæber. Ag. Etift og fl. Eårs: Grelc og Velte. Jf. Løvdrøtte. 4) en kort Slæde, Lømmerslæde. Sogn. Jf. Stytting. 5) Efterslang, Noget fom man flæder med fig. Afl. Ebm.

drøg', adj. dragende. I Sammenfæt-

ning fom: langdrøg, hærbøg. Af draga, drøg.

Drøgje, n. et libet Læs (ifær af Ved); Noget fom bliver draget. Dgfaa ligesom Droga, om et feensførbig Meenelle, fom man maa drive og paaftønde.

drøn, f. drynja. — drøpe, f. drypa.

Drøfa, f. Sladder; Sladderhistorie. (Nest i Fleertal). Nordre Berg. Helg og fl. — G. N. drøfa.

drøfa, v. n. (e - te), fladre, føre Sladder.

Drøym, m. 1) Drøm, f. Draum; 2) en Nøler, feensførbig Person. Ebm. og fl. drøyma, v. n. (e - de), drømme. (G. N. dreyma). Dgfaa: nøle, gaae fom i halv Søvn. Undertiden v. a. f. Er. Han drøymde Gonor fi (o: om fin Bedftemoder). Eg drøymde meg rødb: jeg drømte faa at jeg blev forfrættet.

drøymen, adj. fom drømmer meget; ogfaa nølende, feensførbig.

drøypa, v. a. og n. (e - te), fprøtte, fænte, lade dryppe. Søndre Berg. og fl. G. N. dreypa. (Af drypa, draup).

du, pron. du. (I dat. og acc. heg). G. N. på. Jævnf. btd.

dua, v. a. tiltale med „du“.

dua, f. duva og duga.

dubba, v. n. (a - a), nøfte af Søvn, buve med hovedet. Drbet fynes at være alm. men hedder paa nogle Steder duppa (Abl. Hærb. Sogn. Gbr.).

dubbel, adj. dobbelt. G. tvifald.

Dubl (Dubbl'), n. Bole; en Stof eller et libet Kar, fom viser Stedet hvor et Garn er udfat, og er bundet til dette ved et Loug (Dubletog, n.). Jøf. dubl.

dubla, v. n. buve op og ned i Vandfladen, flule fig af og til i Belgerne. Nordre Berg.

Dubling, m. Blindnagle (= Blinding). Ebm.

due, f. dugaa, duva, dua.

Dufs, m. Duff, Kvast. Tell. (So. tofs).

Duffebloom, m. Slabiose (en Art). Tell.

Duft, f. 1. Brøde; f. Dyft.

Duft, f. 2. Støv, ifær fint Støv af noget fom bliver knuset eller malet; f. Er. Mjøduft: Meelstøv. Alm. men hedder i Sogn og Abl. Dupr; i Ebm. Dyft. G. N. dupr. Jf. Dumba.

duftea, v. n. (a - a), støve, ryge.

Dug (aab. u), m. Duellighed, Styrfte; Hælp, Forslag. Tell. o. fl. G. N. dugr.

duga, v. n. (-gje, -gde), buve, nytte, hjælpe, være tjenlig. Nogle St. due; i Helg. duve; i Adm. og Drf. dange. G. N. og Sv. duga. Præf. hedder i Tell. dugjer, og nogle St. bygje (for dugje) men ellers: bue.

dugeleg (buele), adj. buelig. (G. R. dag-legr). I Nbl. som adv. dygtigt, tilgavn.

duglans, anj. ubuelig. Tell. (Hjelben).

Dugløyse, f. Kraftløshed; Ubuelighed.

Dugnad, m. Arbejdsfæst; Sammenkomst af Røder og Bygdesejler for at hjælpe En til at udføre et eller andet stort Arbejde i en kort Tid; saaledes: Skattebugnad, Lekkjedugnad og fl. Dgsaa et Hjelpebud for Deeltagerne i Arbejdet, som tildeels holdes paa en anden Tid. Betyder egentl. Hjelpe, af duga i den gamle Betydning: at hjælpe; i Nbl. bemærker det tilførsel ogsaa Tilflugt af Materialier, især til en Bygning. Ordet er alm. men i forskellige Form; saaledes: Dugna (Sogn, Nbl. Stav. Vald.), Dugnad (Nbl. Edm.), Duna (Ndm.), Dona (Drk. Gbr.), Dogna (Jndr.), Dugning (Lellem. Rbg.), Doning (Dstd.), Doving og Domning (Hedm. Buserud).

Dugning, m. f. forrige.

Dugur, m. Maaltid Kl. 10, f. Dogur.

dugura, v. f. dogura.

Dug (uu), m. 1) Dug (G. R. dūr); Norddug; Klædningsstykke (Prestbuk, Halsbuk); Løi (Sealbuk, Voksduk). 2) en Dmgang ved Alteret. Rand. See Aleia. 3) en liden Ager af opkastet Myrjord. Tell. Ellers: Reit, Trøe.

duga, v. a. (a - a), 1) buge, lægge Dug paa. 2) i Tell. opkaste Jord til at faae i.

dukka, v. n. (a - a), bukke i Vand. bukka unde: holde Hovedet under Vand.

duld, adj. dulgt, skult; f. dylja.

dul-ram, adj. ubeholdende i at bølge noget; ubrobelig taus. Tell. S. ram.

Dulsmaal, n. Dølgemaal.

dum, adj. 1) stum, som ikke kan tale. Alm. Sv. dum. G. R. dumbr. 2) dunkel, mørk (f. Er. em Glas). Gbr. Drk. See dim.

Dumba, f. Støv; let Affald af tørre Sager, f. Er. af Korn under Lærningen. Næsten alm. (Udtales paa nogle St. Dumme og Domme). Sv. dam. Isl. dumba, Laage. Jf. Dust og Dembe.

dumbut (-ette), adj. støvet, fuldt af Støv.

Duming, m. En som er stum.

dumle(g), adj. dunkel, mørk, om Luften. Et dumle Ver. Drk.

Dumme (el. Dumme), m. Kroq, Hage i Hængerne paa Døre og Vinduer. Sogn, Søndre Berg.

Dump, m. 1. Rindkast, Rindbygge. Fosen.

Dump, m. 2. en Fordybning, Sunkning i Jorden. Vald. Guldr. I Rdm. Damp.

Dump, f. den forreste Deel af Bundten i en Bredslæbe. Ved Kristiania. (Sel egentlig Dybde eller Sunkning ligesom forrige Ord).

dumpa, v. n. plumpe, falde pludselig. Ag. Stift. (Isl. dumpa). Jf. skumpa.

Dun (uu), n. Duun. (Søndenfielbs: Don).

Dun (aab. u) og **Dune**, m. Drøn, Bulder. Nbl. Rbg. og fl. Ellers Dyn.

duna (aab. u), v. n. drøne; f. dynja.

Dunad, m. f. Dugnad.

dunast, v. n. faae Duun, blive dunet.

Dunder, m. et Ravn paa Skanden. Edm.

dundra, v. n. (a - a), dundre, drøne. Egentl. bunra, ligt: bunsa og bunka, af bun-de (dynja).

dunga, v. a. opdygge. (Hjelben).

Dungje, m. (Isl. Dunga, r), Dyrge, Hob. Nordre Berg. Edm. Nbl. Gard. Drk. og fl. Ellers: Dyrgeja, f. — Dyrgestad, m. Stebet hvor en Dyrge har ligget (især paa Agrene). I Edm. ogsaa: Dyrgefyde (aab. y), n. — I bungevis: i Dyrger, i mange Hobe.

Dunk, m. 1. Dunk, Bimpel (=Raggie).

Dunk, m. 2. et lydligt Slag, f. Er. paa en Dug. Lummelig alm. Dgsaa: en dump Lyd, som naar noget tungt falder ned. Isl. dunkr.

dunka, v. n. (a - a), give en dump Lyd, som naar noget falder ned. Jf. bunja.

Dunn, n. Emaafvæler i Huset. Edm. og fl. (Isl. daðr). Dgs. Dunning, f.

dunne, v. n. spøle i Huset, med ubetydelige daglige Forretninger. Edm. I Nbl. dona.

Duns, m. Lyd af noget som støder eller falder ned. Mange St. (Sv. duns).

dunsa, v. n. (a - a), dundre, som naar noget tungt falder ned. Søstenfielbs, Hall. Drk. — Ellers bunka.

Dunseng f. Hæderbyrne.

Dupp, m. Top, Duff. Drk.

duppe, v. n. 1) nitte, f. bubba. 2) boppe. Noale St. søndenfielbs. S. buva.

Durpe, f. Dypdelle, Sauce. Ag. Stift.

Dur (for Dugur), f. Dugur.

Dur (uu), m. Bulder, Drøn, Larm. Nbl. Hall. Gbr. og fl. Andre St. Tur.

dura, v. n. (a - a), buldre, larme (om en langvarig og eensformig Larm). Nbl. Tell. Hall. Gbr. — Ellers tura.

Durm, n. Dunkelhed, Mørke i Luften, forud for Uveir. Edm.

durmen, adj. dunkel, mørk i Luften.

Dus (uu), m. et Stød, Slag. Gard. Edm.

Dus (au), n. Standsmaas, Stikbed, Dpbold i Storm eller i Uveir. Nordre Berg.

dusa, v. n. (e - te), 1) udholde sig, sidde stille. Abl. og fl. Han sit a duse (om En som sidder uvirksom af Træthed eller Dødsghed). Jf. dosa. 2) sagtne, stilles, om Storm og Uveir. Nordre Berg. og fl. Han duse paa: det blev lidt bedre Veir. 3) falde, styrte (som ved et Slag). Edm. og fl. Han fell so vøndt at han hadde so nær duse.

Dust, m. Dust, Top. (Jf. Dufs, Duph).

duska, v. n. støie, larme, som i en Leg. Nordre Berg. — Heraf Dust, n.

dusle (dullse), v. n. græsse, øde. Edm.

Dust, f. Gran, Emule. Juffe ei Dust: ikke det mindste. Gbr. Edm. og fl.

Dusttruma (aab. u), f. en vis Lød som ligner Trommeslag, og hvis Aarsag man ikke veed. Ellers Dystrumma. S. Lybtruma.

dutten, see dutta. — dutten, f. hotten.

Duv, m. Trøst, Redbøining. (Ejelden).

duva (dua, due), v. n. og s. (a - a), 1) duve, synke eller bøie sig ned. Ejelden. Jf. dubba. 2) v. a. bøie, trøste ned, gjøre lavere. Tilbeels i R. og Tr. Stift. due seg ned: bøie sig ned. duve Segle: strakte Seilet nedad. Fosen, Helg. 3) dyppe, neddyppe. Tell. Rbg. Jf. Duppe. — Ordene doven, Dov, døvpa og dauv forudsatte et Verbum med Formerne: dov', dauv; og med Betydn. aftage, forættles.

Duva, f. en Due. (G. N. dása).

Duvebrikk, m. det at man bøier sig ned for at brikke, f. Er. af en Bæf.

Durving, f. Redtrøining, Redbøining.

Dvale, m. Dvale; ogsaa Halvsovn, Tilstand imellem Søvn og Vaagen.

dveljast, v. n. forløbe, stride ben, om Liden. Edm. Ejelden og kun i faa Talemaader, som: Dø dvelst ved Nørgaannen: Nørgaannen forløber. Juperf. stulbe hebbe: dvalbest.

Dverg, m. et fabelagtigt Væsen, som siges at plaae og foruroliae Kvæget i Kæbufene. Nordensfjelds, Edm. og fl. Forbum et Slags Bjergaander (G. N. dvergr).

Dvergmaal, n. Gjenløb, Ekko. G. N. dvergmål. I Som. Dvermaal; i Tell. Dørmaal (maaskee et andet Ord).

Dvergfot, n. en Kvægsghed; det samme som Alvsfot. Helg.

dvergliggen, adj. = draugleggen. Drk.

Dvergmis(de), m. Kryстал; et Slags gjennemsligtige Steene, som ere meget glatte og ligesom flebne paa Kanterne. Særb. og fl.

Dvergspeil, n. et Slags haarde og glatte Kugler af Steen eller hærdet Leer, som forekomme i Leerjord. Helg.

Dy, n. 1) Dynd, Mudder, Sole. Sogn, Hall. og fl. (i. sølgenbe). 2) en dyb Cump, et Hængedynd. Jæb. og Dalerne. G. N. dy. Ellers Disse, Depel, Dyvefæjja.

Dya (Dye), f. 1) en blød Mur, Cump, Hængedynd. Jnderoen. 2) Dynd (paa Beie og paa Fodtøi). Helg. meget brugt. Ellers: Depel, Sole (Søvla). dyaat (for dyut); adj. dyndet, tilfølet med Dynd. Helg.

Dyd (for Dygd), f. 1) Dyb; 2) det bedste eller retteste af forskjellige Alder. Edm.

dye (duer), f. buga. dyende, f. dyoat. Dyft, f. Brede, Bævrede (i Lapper og Klædningsstykker som ere breder end en Bæv og derfor maa sammensættes af flere Breder). Ramb. Fosen (hvor det ogsaa hebbes Dyft). Ellers: Baa, Breibb; ogsaa Røst.

dyfta, v. n. (a - a), 1) Røve, ryge (af Dust). 2) vims, løbe omkring. Edm.

Dygd, f. 1) Kraft, Styrke, Næringskraft i Fødevarer, især i Mælk. Alm. vestensfjelds og i Tr. Stift. Af buga. 2) Dyb (Jæl. og Sv. dygd). Meget sjelden og lidet brugt. i denne Form; hvortilmod Udbygd bruges mangesteds.

dygdis, adj. kraftig, nærende.

Dygm, f. Døger.

dykje, v. a. (den egentlige Betydning er uvis). Han bev' ikke noke te dykje: han har ikke noget at berffe eller besale over; han har ikke nogen Magt. Han torb' ikke dykje se(G): han turde ikke knye. Edm.

Dykje, n. Prælerie, store Ord. Abl.

Dy-fjelda, f. Kilder som komme op i siblændt Jord og saaledes danne en Cump omkring sig. Stav. Amt. Dg-saa Dyfolla.

dykke, f. disse. — dyld, f. buld.

Dyleim (aab. y): i Dyleimaa (dat. pl.), i Dolasmaal, stille, hemmelig. Edm.

dylen (aab. y), adj. brøi, som indeholder meget, eller bølde rette Størrelse og Omfang ikke let kan sees. Nordre Berg. (Rettere: dulen). Ein dylen Mfr: en Ager som er større end den seer ud til.

dylja, v. a. (dyl', dulbe), dolae, ffule. G. N. dylja. Heraf: buld, Dulmaal, dultram. Iqesaa adv. dult, el. dykt; f. Er. baa gjest so stilt aa dult.

dylhænde, adj. som maa dolæes. Dø va ikke dylhænde: det var ikke at lægge Etjul paa:

Dyfl, f. Dalk. — **Dyflp**, f. Dolp.
dyflpa, v. n. 1) hoppe, vimse, løbe omkring. Nordre Berg. (S. Steindyflp).
 2) om Smerter eller Kystelser, som gaae plubfelig over fra et Lem til et andet. Jttrefoga. Andre Steder: riva, sneifa og fl.

dym, f. dim. — **Dymme**, f. Dima.
dymmeft, f. dimaft.

Dyn (aab. y), m. Drøn, Bulber; en dump og rystende Lyd, som af Storm, Fofter, Bøgne, og beslige Alm. Dog findes ogsaa: **Dun**, el. **Dune** (Nbl. Rbg. og fl.) og **Dryu** (Randal). Jøl. danr, dyr og dryr. Sv. dan.
Dyna (aab. y), f. Løden, Lødenftalb. Nordre Berg. (Jf. Lora). Jøl. duna. Hertil: **Dynesfod**, n. Lødenbøge, Lødenregn. (S. Flob, n.). **Dynesftein**, m. Lødenftein.

Dyna (yy), f. en Pude, Hovedpude; et Hønde. Alm. (Det danfte Dyne fvarer til Vort: Seng).

dyna (yy), v. a. (e - te), nebbryde, neblægge. Evm. og fl. — **dyna** nid Græs'te: nebbryde Græsset ved at ligge eller sidde derpaa. **dyna** Eple: neblaae Ebler af *Træru*.

Dyndle, f. en stor Plante som vorer iblandt Korn (*Sonchus arvensis*). Lell. (Jf. Jøl. dindla, Hale).

Dynesfod, f. Dyna.

Dynevar, n. Pudevar, Pude som ikke er stoppet. — **Søndenfelbs: Dynevar**.

Dyngja, f. 1) Dønge, Hø. Kr. Stiff: Hard. Sogn, Lifer. Ellers **Dungje**, m. (Jøl. dyngja). 2) Nøbbing, Nøgbynge. Ramb. Fofen. Ellers: **Nøbungje**, Røl og fl. (Sv. dyngs; Eng. dung, Nøg). 3) en Samling af Dynd, Høngedynd, Blømyr. Rbm. Evm. og fl. Ellers: **Difte**, Dy, Evja. 3 Gbr. om en Hø af blø Jord eller Dynd.

Dyngjebotn, m. blø og mudret Grund i Vandet. Rbm. Evm.

Dyngjemyr, f. Høngedynd. Rbm.

Dyning, m. Vølgegang, store Vølger, hvor Søen er oprørt enten af Storm eller af store Fiftes og Sødyrs Bevægelse. Nogle St. Dønning, og i Evm. **Dining**.

dynja, v. n. (dyn', dumbe), drønne, bundre, buldre. Alm. (Jøl. dynja). Hertil **Dyn**, duna, bundra, bunka og fl. Vokalforandringen y - u finder her (ligesom ved hulja, brofja og fl.) kun Sted i de syblige Egn; nordensfelbs hebbet det: **dynde** og **dynt**, ligesom: **dylde** og **dryfte** (Gram. § 280).

Dynjing, f. vedvarende Drøn.

dynke, v. a. fagte, bedugge. Søndenfelbs.

Dynna, f. Dyr, f.

dynna, adj. tyf, før, fylbig. B. Stiff. **dypast** (-eft), v. n. (imp. -preft), blive dybere (= **dyupna**) Jøl. **dypa**.

dyppa, v. a. f. duva og buppa.

Dypt (yy), f. Dybbe, Dybbed. 3 de nordl. Egne: **Dyft**, som ved sit lukte y afskilles fra det foranførte Dyft (Døft).

dyr, adj. dyr, kostbar; ogsaa om Personer: paaholden, som sætter Prisen høit.

Dyr (yy), n. et Dyr; helst om vilde Dyr, og fornemmelig om Hjorten og Kæna. **Dyrkjør**, n. og **Dyrsteik**, f. betegne faalebes sævnaulig tun: **Kænsdyrkjød**.

Dyr (aab. y), f. en Dør. (S. R. dyr, dur). **Ubtates** nogle St. **Dør** (med aab. o), og **Dor** (aab. o). Flertal i de syblige Egne: **Dyra**(r), i de nordlige: **Dyre**. 3 bestemt Form i Lell. **Dynn'i** (ogf. ubst. **Dynn**). — 3 Sammensætning: **Dyra**, **Dyragaatt**, f. f. Gatt. **Dyrasjorn**, n. Dørhængfjer. **Dyravit** (aab. i), n. „Dan hev' tfe Dyravit'e", siges om den som glemmer at lukke Døren efter sig.

dyra (døre), v. a. bringe ud, faae ud af Huset. Guldbbr. døre se: forføie sig ud.

Dyrfar, n. og **Dyrfet**, n. Spor efter vilde Dyr (Kænsdyr).

dyrfa (aab. y), v. a. (a - a) dyrfe (nemlig Jorden). Jffe meget brugl.

dyrfast (yy), v. n. blive dyrere, stige i Pris. Søndre Berg. Gbr. og fl.

Dyr-folle, f. Hind, Hønbjørt. Evm.

dyrlagd', adj. høit anslaaet, høit faldsat, om Gaarde. Nordre Berg.

Dyrleikje, m. Dyrhed, Koffbarhed.

dyrna (yy), v. n. = **dyrlast**.

dyrna (aab. y), v. n. blive stærkere, faae mere Kraft og Fæstbed. Bøfs, Hard. (Dyrindelsen uvis; maafsee **dyrna**, af djern).

dyr-olm, adj. om Køer, som blive olme og afstyrlige, naar de mærke, at et Udyr er i Arbejden. Bøfs og fl.

Dyr-skap, n. (el. -skapsad, m.), Dyrs Stiffelse.

Dyrslag, n. Dyreatt, Race.

Dyrstoff (aab. y), m. Dørtærkel.

dyse (yy), v. n. (e - te), lege og støie (= **dufta**). Evm. **Heraf Dys**, n.

Dyting (aab. y), og **Dusing**, m. Doufin.

dytta, v. a. 1. tætte, tilkøppe en Aabning. Nbl. Kr. Stiff. (Af Døtt).

dytta, v. a. 2. støde, bude op og ned,

f. Er. med en Pæl, som man vil sætte fast i Jorden. Sebm. Dgfaa butte. dy-vaat, og dyende vaat: ganske vaad, glennemvaad. Mere alm. end Dy.

Dyvesekfja (aab. y), f. Sængedynd; Blodmyr som hæver, naar man træder paa den. Nfl. Ehl. Jf. Dov og Hol-dyde.

Dyvoja, v. n. (dyv'; dyvde, el. durvde), 1) bæve, ryfte, gvinde, som blød Jord naar den betrædes. Nfl. Ehl. (J. Helg. evjast; jf. bløsa). 2) om en buul og dæmpet Lyd, forenet med en Bæves eller Røffelse, som naar man slaaer paa et buult Træ eller et Kar. Ebm. Dø dyvde i Beggjaa: det gav en buul Gjenlyd i Beggene. Dgfaa: surre, luse; f. Er. dø dyve fyre Dyvra: det suser for Dreene (saasom naar Blødet samler sig stærkt til Hovebet). Heraf Dyvjing, f.

Dø, f. el. Døgras, n. et Ukrud i Agrene, Sanctro (Galeopsis). Nordre Berg. Ebm. og fl. Hedder ogs. Døe (Jæb.) og Dør (Dr.). Ellers: Mkrpipa (fl. St.), Holnesle (Hall.), Rattnosle (Lell.), Glama (Sogn).

dø, pron. det, ber s. f. v. — see: da.

dæg, og dø: dig; f. deg.

Døgras, f. Dø.

Døl, n. en Lufsting, et libet Vindkast, som man kan sælle med. Helg. Fosen. døla (døle), v. n. (e-te), lufte, blæse libt saa at Seilet fylbes eller strammes. Helg.

Døla (Døle), f. 1) en Rende (af Træ), Lagrende. Ebm. og fl. 2) en liben Groft eller Rende, især i en Ager. Jnderøen. 3) en liben Bøt. Raab.

Dølb, f. en liben Dal eller Forbygning i Jorden. Harb. Ebm. og fl. J Yttre-fogn: Døld. (Ev. dæld).

dølen, adj. søl, skræffelig. Nfl. Da va so døle te sja: det var saa sølt at see.

dølt (el. døldr), adj. n. frit, utvungent, fortrøstigt, byggeligt. Ehl. (Komparativ hedder: døldare). Da va so dølt te snaffa mæ han s: man generede sig ikke, sølte ingen Frygt naar man talte med ham. Jsl. dølt.

døem (s: be), og døems (beres), f. bet. døma (og dømma), v. n. (e-be), dømme, opbømme Vand. Jf. Røma. — døemast (Jmpf. dømdest), opbømmed, tilskoppes.

Døma (Dømma), f. en Vandbyt, Vand-samling (paa Karter og Vete). Lell. S. Dam.

Døme, n. 1. Eftersmag, indtrukket Bødste i Kar. Ebm. og fl. S. Dømm.

Døme, n. 2. Afseende, Farve; især Ansigtsfarve (= Dømm). Søndre Berg. Lell. Hall. (Jf. Hamlit). Heraf dømt, adj. i Sammensætningerne: bløkdømt, lødømt, soaldømt.

Døming, f. Dømning, Forbygning.

dømla, v. n. 1) pladste, røre i Vand; f. dømla. 2) fylde et Kar ved at trykke det ned i Vandet. Drf. Ebm. og fl. Dgfaa: brifte, bølge i sig.

Døemme, f. Døma.

døemt, adj. bestaffen, a) med Hensyn til Afseende el. Farve; f. Døme. b) med Hensyn til Smag, om Kar og de heri indeholdte Væbster; see Dømm. Nøft sammensat: udømt, godbømt, surdømt. døen (for dø-ne), adv. ber. (Nøfsat: hæn s: ber). Jnderøen. S. dar.

døengje, f. bengja.

døer, f. dar. — Døer (Plante), f. Dø.

døesa (døse), v. n. (e-te), sætte Livet til, omkomme af Frost eller Uveir, underberit kun: vanmagte, give sig tabt. D. og Rr. Stift (især Jæb. Efl. Ebm.). Rogle Steder: dæsa. Nøft om Kvæg. Døseve'r, og Døsingve'er, n. Kulde og Uveir, som Kvæget ikke kan udholde. døst, adj. omkommen.

Død, m. f. Daude.

Døger (el. Døg'r), n. Døgn, Dag og Nat tilsammen. Trettli Døger: en Vlaaned. Ebm. „sterke Døger“ kaldtes Døgene før Juul af de Gamle, fordi der da Kulde være meget Spøgerie og Trølskab paafærdte. (Ebm.). Døger bruges ikke saa meget alene som Samboøger og Jambøger, der betyder det samme. Rogle Steder i Rr. Stift hedder det: Dygn og Døgn. Det gamle døgr betegnedes et halvt Døgn eller 12 Limer.

døff, pron. s. disse. — døffor, f. disse. døff (aab. ø), adj. dunkel, mørk (om Farve, og om Lusten). Søndre Berg. Rogle St. døff'e, og i Ebm. degg'e. G. R. døkk.

døffkast, v. n. dunkles, blive mørkere.

døl, og dølse; f. bylja.

Døl, m. 1) en liben Dal. Lell. Jf. Dølb. 2) en Daleboer (f. Døling). Rg. Stift. Nøft i Fleertal, ligesom G. R. døhr. Hertil: Dølebøna', m. Dalefolks Dragt (i B. Stift: Dalebuna). Dølemaal, m. Daleboernes Sprogart. Dølevis (ti), f. Stif hos Daleboerne.

Døla (Døle), f. 1) en Kvinde fra Dalene. Nøft i Sammenfatning, som: Sogn døla, Leirdøla, Roms døla. 2) et eenfoldigt, taabeligt Rennefle. Et Døle. Ebm. Efl. (Jf. G. R. dølskr, taabeligt).

Dølb, f. en liden Dal; s. Dølb.
Døleblom, Rabdesele (*Caltha*). Tøll.
Døling, m. en Daleboer. D. Stift og
 fl. I Tr. Stift: Daling, og sønden-
 fjels: Døl. Hertil: Rumbøling, Leir-
 bøling, Romsbøling o. s. v.
Døm, s. det.
døma, v. a. (e - de), bømme. (G. N.
 døma). Dgaa: ræsonnere vidt og
 bredt, snakke om allehaande Ting.
Døme, n. Art, Stk. Edm. D'ælle
 note Døme paa di o: der er ikke nogen
 Stk paa det. (Ejelden). Den gamle
 Betydning: Exempel, er forældet; see
 ubømeleg.
Døn, f. Døn. — **døpa**, f. bøypa.
dør, adv. 1) der, f. dar. 2) i Tale-
 maaden: koma seg dør o: komme frem,
 komme til sit Bestemmelsessted. D. Stift.
 Raaster fremmedt; jf. Hollandst door,
 tjænnem.
Dør, f. s. Dyr. — **døre**, v. f. dyra.
Døtte(r), f. s. Dotter.
Døvik, m. Lufthul paa Tønder (= *Sviff*).
 Gulbr. Dgaa i danske Dial.
 (Holl. deuwik).
døya, v. n. (r - dbe; eller: døyr; do;
 dæe), at døe. Inf. mest alm. **døy**
 (G. N. deya). Impf. **døyde** (mest
 alm.) og **do** (Helg. Tr. Stift). G.
 N. dō; Sv. dog. *Cupinum* (med hava):

døytt (mest alm.), **døe** (Drf.), **døe**
 (Inbr. Ramb.), **doe** (Helg.), **dætt**
 (Hbr. Edm.). G. N. dōit. Ved Eiden
 beraf bruges ogsaa Verbet **dauda** (dana)
 i D. og Ag. Stift. — I Edm. og flere
 Esteder hedder Imperf. d ø dde om Men-
 nestler, men da u da om Dyr. — E tenkte
 han da dæe (Drf.): jeg frygtede for,
 at han skulde døe. I Edm. E tenkte
 han bade dætt (eller dauda).
døyande, i Talemaaden: til sin døyande
 Dag o: indtil sin Død.
døypa, v. a. (e - te), døde. Søndre
 Berg. (see Daup). Ellers: døpe.
døyra, v. a. (e - dr), 1) døde, færgjøre,
 betage Skarpbeden. G. N. deysa. 2)
 lindre, formilde, stille. Jf. dauv og
 boven. **døyre** Kanten: afrunde en Kant.
døyra Gaal'a: afrumpe Eagen. **døyre**
Ga'n (Edm.): besøgte Røvgarn ved
 Barne for at faae det blodt. **døyre**
 Barf: stille Smerten. — **døyvd**: lindret,
 stillet; ogf. astumpet.
Døyre, n. Indring; ogsaa et formil-
 dende eller smertestillende Middel.
døyven, adj. lindrende, formildende.
 Ejelden.
Døyving, f. Indring, Formildelse.
Døyvsla, f. Rødgjorelse; især af Traad
 til en Bæv, idet Traaden besøgtes ved
 Damp i en Gryde (Døyslegryte).

G.

e (jeg), f. eg. — **E**, n. f. Eib.
Ea, f. Bagstrøm. S. Ja.
Effelbein, n. Elfenbeen. Ikke alm.
eg (ee), pron. jeg. Formen eg bruges i
 Soan, Tøll. og Aba. — Andre St. *ne*
 (Holl. Balb. Hbr. Edm. Rdm. Drf.),
 ellers: *æg*, *æ* (mange St.), i (Romsb.
 Snaasen), og *je* (Rustr. Hedm. og fl.).
 G. N. eg, ek. — Objekt: meg; Fleer-
 tal: mid (me).
ega, v. a. f. eiga. — **egast**, f. eigaft.
Egdir, pl. m. Beboere af Raabyabela-
 get, Nedenæs og Mandal. — Brugeligst
 i Tøll.
Egg, n. et Hg. (G. N. egg). I Sam-
 menfættning: **Egga** el. **Egga**; saasom:
Eggjeband, n. Plaster eller Salve af
 Hggsbolde. **Eggjerveite**, f. Rvite; jf.
 Raude. **eggjesjuk**, eggelug. **Eggje-
 skap**, n. Skikkelse som et Hg. **Eggje-
 stum**, f. Hggestal. Edm. o. fl. Der-
 imod findes Formen **Skurn** blandt an-

det i Harb. (Eggjastubn), og **Balb**.
 (Eggjastubn). Jøll. eggjaskurn.
Egg, f. (fl. **Eggja**, r), 1) Eg, Hær-
 vet Rand. Knibsegg, Hæegg. 2) en
 smal Hjergrag, øverste Kant af et Hjeld.
 Tr. Stift, Edm. og fl. (Jøll. egg).
 Heraf **baleggjes**. I Østred. betegner
 Egg ogsaa en smal Bante eller Jord-
 ryg. — **llgaje** a Egg o: hvile paa Kan-
 ten, ligge paa den smale Etde (om
 Hiele og beelige). Sæt. og fl. (I
 Edm.: a Rør).
Eggbrest, m. Sprække i Eggen.
eggja, v. a. (a - a), **egae**, **opæae**, **op-
 bidse**. (G. N. eggja, tilfjende. Heraf:
Eggjning, f.
Egg-jarn, n. Hærende Redskab, som
 Kniv, Dre eller Lee. Tr. Stift og fl.
eggjng, f. elleve. — **Egn**, f. Egan.
egna, v. a. (e - de), forlyne med Maling,
 sætte Aagn paa.
egna, at frede, f. eigna.

egst, see eigest; jf. eist.

ei (Artikel), 1) ved Femtiner: en; een. Et Mark, et Elv o. s. v. (G. N. ein). 2) ved Talord: omtrint, henved. F. Er. ei fem seks o: omtrint 5 eller 6. Et nie tte: 9 eller 10. — Vel egentlig

eine, eller ein (n. pl.); jf. eine.

ei (negtende Partikel): ei, ikke. (G. N. eigi, ei). Bruges kun i følgende Tilfælde: 1) efter anten — eller, f. Er. anten han vil eller ei. 2) i Bistatninger efter en Negtelse i Hovedsætningen, ligesom det danske: jo, f. Er. Han er ikke so sterk, at han ei trøystast o: han er ikke saa stærk, at han jo bliver træt. 3) i en Forsikring eller Ed, som begynder med nei; f. Er. Nei men var de ei!

eia seg, jævre sig. Hard. (Jsl. ea). — eie! interj. af, vel — Andre St. øye og jøye! i Lighed med Verbet: øya, el. jøva seg.

Eid (Ei), n. Jordtange, Landsnævring (G. N. eid); eller almindeligst: et Dvergangspunkt, en Værdal eller lav Stræning, hvor man bekvemt kan komme over fra en Fjord til en anden eller fra et Dalstrøg til et andet. Akm. — I Guldbalen: E. (Sv. ed).

Eid (Ei), m. Ed, at sværge. (G. N. eidr). Ein rang Ei(b): en faldt Ed. Ein svoren Eid: en svoren Ed. (Edm.). glera Ei(b)en sin: aflægge sin Ed.

eidsfri, adj. arbeles fri, saa fri at man kan sværge derpaa.

eidsvør', adj. i Edm. omtr. = eidsfri. Da va ikke reint eidsvørt: det var ikke ganske frit, man kan ikke ganske negte det.

Eiende, n. Kornspirer paa Ageren, nylig opspiret Korn (= Brodd). Sogn, Valb. Guldbbr. I Hall. Eiend, f. (?) i Bustrub: Jend eller Jnd, f. Dprindel- sen er uvis. (I svenske Dial. egel, ejæn, ejæln).

Eiendfall, n. Kornspirernes Dbeleggelse (af Frost eller Græsorm). Sogn, Gbr.

eiga, v. a. (eig'; aarte; aart), 1) eie, have, bestibe. Nogle St. ega, ege (aab. e). Imperf. ved Trondhj. aigte (selben). G. N. eiga (å, aui); Sv. åga. Dgaa: have til ægte, være gift med. Edm. og fl. (selben). — 2) føde, faae Barn. eige Ba'n. Edm. Gulbbr. Sogn og fl. Heraf Barneign, eiga eit Bavn', om Mandfolk, er berimod at være Fader til et Barn. — 3) stybe, have at betale (Jsl. eiga at gjalda). Hall. Romsb. og fl. Han eig' me(g) ei Mark: han styber mig en Mark. (Dgaa i svenske og danske Dial.).

Eiga, f. 1) Eie, Besiddelse. Næst i Sammensætning, som: Eineiga, Sameiga. 2) Eiendeel, Ting som man eier. Sønbre Berg. (Selben). Jf. Ueiga. 3) Jord eller Skov som tilhører en Gaard. Gulbbr.

eigande, adj. 1) eieværdig. Selben. 2) eiende; som Subst. Eier. Både eigande og leigande: baade Eier og Leier; ogsaa: baade Herre og Tjener, den Eiende og de leiede Folk.

Eigar, m. Eier, Eiermand.

eigast (ma ein), befatte sig, inblade sig med En, især i Uvenskab. Edm. v. fl. Sædvanlig kun i Formen: eigst, el. egst (pres.); f. Er. han æ farle fyre den so egst ma'næ: han er farlig for den som inblader sig med ham, el. gjør ham vred. Jsl. eigast vid.

ei-gaang, f. Gaang.

Eigedom, m. Eiendom.

Eigje, n. Eie, det som man eier. Da finst ikke i mitt Eigje: det findes ikke hos mig.

eigjen, adj. egen. I Sogn: eigen; el- lers: eten; men fl. egne, eller egne. — vera sin eigen: være sin egen Herre (i Femtin. f. eigja, eigjæ, el. eigjæ). eigna Lide, f. Lid.

Eign, f. Eiendom; især Jordeiendom, Mark, Skov; ogsaa Markfrætning. — Jf. Balb, Leigemal.

eigna (egne), v. a. (a - a), 1) med til: illegne, tilhørende. Han eigna de til seg. Selben. 2) frede, ombæne, holde en Eng fri, saa at Kvæget ikke faaer græse paa den. Balbers (i Formen: egne).

eigna, adj. ypperlig, fortræffelig. Helg. eit eigna Ba'n: et meget elskværdigt Barn. eit eigna Ver': et ypperligt Veit. (Vel egentlig et Gæntis af Eikst). Jf. einka.

Eigna-lur (aab. u), m. en Rostbarbed, en god Eiendeel. Nordre Berg. I Helg. Eigneting; i Ess. Eignamun(?).

Eik, f. 1) Eeg; Egetræ. G. N. eik. 2) f. Eika. — Eikelaur, m. Egelov. Eika Fenor (aab. o), f. Agern (i Mkon). Eikestur, m. Egestamme; ogs. Egeklub.

Eika, f. den inderste Deel af et Traad- nogle (det som er bundet omkring Fin- grene eller om en Spaan). Helg. Ellers Eik, i Kr. Stift, Edm. og fl. Eikert, m. Ege i et Hjul. Ag. Stift. Eikja (Eik'), f. en liden Pram eller Færge, sammenslaet af nogle saa Fiele. Dst. (G. N. eikja).

eitor, femin. af einbar. — eitorleis: paa en eller anden Maade. B. Stift.

eiðfor-stodaa (aab. v), for einþvar-
 staa: þaa et eller andet Sted. Edm.
Eiðværing, m. En fra Eger i Buserub.
ei-leis (for einleides), nogenledes, þaa
 en vis Maade. I Hall. eilein.
Eim, m. Lugt, Kvælm Røg eller Damp
 af brændte og stærkt opbedede Ting.
 Ræsten alm. I. Im, Dme, Gjeim,
 Eim. G. R. einr. — I Tell. ogsaa
 om fugtig Damp; f. Er. af hebt Vand.
 I. Gova.
eima, v. n. (a - a), bampe, lagte som
 af noget hebt eller brændt.
Eima, f. en Naal. Helg. Ekers ubekjendt.
Eimyrja, f. s. Eldmyrja.
ein, Talord, o. f. v. 1) een, en eneſte.
 Hebber i mæsc. ein, el. einn; semin.
 et; neutr. ettz (G. R. einn, ein, ein).
 I. eine. Eenſigt lyder det altid kort,
 ſom einn, men i Sammenſætning langt.
 2) Artikel: en. Ein Mann, et Kæna,
 ett Badn. Da Betonningen her gaaer
 over þaa det følgende Ord, bliver Wo-
 talen i ein og ett utydelig, og man
 hører ſædvanligt: en og ett (aab. e).
 3) en af de nærmefte eller ſibſte. Ved
 Tidævæne, ſom da ſættes i den beſtemte
 Form. Ein Dagjen: en af de ſibſte
 Dage. Likæſaa: et Ratt'a, ett Mr'e,
 ein Kvælden. 4) en vis, nogen. Da
 va ein, ſom ſa' da o: der var nogen ſom
 ſagde det. 5) man. Ein ſkal iſje tru
 alt ein høyre: man ſkal iſte tro alt
 hvad man hører. Alm.
ein-annan (einann), hinanden (om To);
 f. Er. det møtte einann. (Kr. Stiſt,
 Boſs, Hall. og ſ.). Ekers þvarannan.
einare (el. einar), adj. enkelt, eenlig,
 ublandet, kun af et eneſte Slags. —
 einare Rug: ublandet Rug. Rſ. Edm.
 Rdm.
einaste(e), adv. alene, kun, blot. Nordre
 Trondhj. (Jøl. einasta).
einaste, adj. eneſte.
einauga, adj. f. einogab.
Einbeite, n. Kjøredſkab for en eenlig
 Heſt. Drk. og ſ. I. I. Tvibeite.
Einbenning (for -berning), m. eneſte
 Barn eller Arving. Tell. I. Sbl. Ein-
 bydning (for -birning). Jøl. einbirni.
einbent (for -bernt), adj. eenbaaren,
 eneſte (Barn). Ett einbænt Ba'n. So
 va einbænt. Inbr. Edm. og flere. I
 Sogn: einbedla.
einbreidd (el. oftere: einbreia), adj.
 om Eng, ſom giver ſaa meget Hø, at
 den hele Bidde bliver dækket, naar Høet
 udfredes til Lørring. Kr. Stiſt. I
 Tell. ſibreia. Ekers: fullbreidd, jam-
 breidd.

Einbøle, n. en eenlig Gaard, hvorþaa
 kun een Familie boer. Kr. Stiſt, Sogn,
 Edm.
einbølt, adj. eenlig og afſondret, om en
 Gaard. Nere alm.
Einbrætte, n. = Einbeite. (Ejelben).
eine, adj. 1) ene, den ene (af to eller
 flere). 2) nogle (et Slags Fleertal af
 ein). Kva for eine: hvilte. Det fore
 ſom eine Fugla: ſom om det var Fugle.
 3) alene (om to). Dei va tvo eine: de
 vare to ſammen, kun to. — Dgsaa ſom
 adv. kun, alene. Han va ſje anna
 godt eine: hans hele Væfen var godt,
 der var intet ondt i ham. B. Stiſt.
 Her mærkes Talemaaden: i eine (el.
 einne) o: i eet væl, uophørlig; f. Ei-
 ning.
Eine, m. Ener, Enebartra. Nordenſjelde,
 nordre Berg. Gulbr. Jæb. — G. R.
 einir. Ekers: Braſke og Sprakſe (Søn-
 dre Berg.), Briſt Tell. Hall. og ſ.).
 — Hertil: Enebaſt, n. Aftog af Ener-
 viſke at rene Kar med. Enebaſt, f.
 Enebar. Enebar, n. Enebar (=
 Braſabar, Sprakabar, Briſtebar). E-
 negar(b), m. Hærde af Enebartra.
Enekoſt, m. Enerkoſt (= Braſakoſt).
Enerbyde, f. Ryde. Eneſmaf,
 m. Enerens ſæregne Smag. Ein'oſka,
 f. Eneraſke.
Eneiga, f. Eneidom, ſom kun tilhører
 Een og er adſkilt fra andre. Mofat
 Sameiga. — Eneidſjelde.
Ein-erving, m. eneſte Arving.
Eneſtæbb, f. Einſtæbbe.
einſalda, adj. ſom har kun een Føld,
 eller er ombøiet een Gang; mofat tvif-
 ſalda. Skulde ogsaa betyde: enkelt,
 ſimpel; men er her fortrængt af andre
 Ord; i Betydn. eenfoldig bruges
 ſædvanl. einføldug.
einſør, adj. ſom reifer alene, eller er
 alene om en Udretning. Hall.
eingaadd, adj. ſom kan gaae alene (iſær
 om Børn). Helg.
eingaang, engang; f. Gaang.
eingjengd', adj. (egenlig: ſom gaaer
 alene), om Traad: enkelt, iſte tvunden.
 B. Stiſt.
einbænt', adj. eenbaandet. (Ejelben).
einbøg, adj. om Huſe: een-etages, ſom
 kun beſtaar af eet Stokværk (mofat:
 tvibøg). Tell.
einige, adj. pl. enige (= ſamde).
Eining, (m.) kun med i: i Eining o:
 i eet væl, frede, uophørlig. Inbr. E-
 lers: i Einingen (Drk.), i Einingaa
 (Fofen), i Einingo (Sogn). Ekers
 hebber det: i eine, einne, og ein (Boſs,

Ehl., i eitt, el. ti eitt (Sdm.); alt mæ eitt (Dsterb.), mæ ein Gang (Helg. og flere).

einka (einka), adj. (el. gen.), ubmærket, uden Lige. Et einka Veir: et ubmærket gunstigt Veir. Sdm. (sjelden). Jól. einkar, af eink, noget særegent. Et Verbum: einka (frastille, sætte i eenlig Stand) mangler, men burde have.

ein-kneyp, adj. om Klæder med een Knab Knapper; mofsat: tvísknept. Tæll.

einkom, adv. ene og alene, uden noget andet. Han reiste einkom ette þá: kun for den Sags Styld. Hedemarken og fl. — Sv. enkom. Jf. einsest.

ein-kvæ, adj. (pron.) nogen, en vis, en eller anden. I masc. einkvæ, og inkvæ (Gulbbr.), infor (Sogn), einkvann (Helg. Tr. Stift, Sdm. og fl.), einkonn og inkunn (Sogn, Gbr.). Andre St. einkvæ, einkvæn, inkvæn. G. R. einnhverr; acc. einnhvern. I femin. eikvæ, einkvæ, infor. I neutr. eikvært (Sdm.), einkvært (Helg.), inkvært, infort. — I Gbr. og Sogn synes den Forffjel at fænde Sted, at Ordet som Adj. hedder: einkvæ (einkvæ) og som Subst. einkonn (inkunn). Ein-kvæ Dagen: en og anden Dag; ogsaa: en af disse Dage. (Gulbbr.). Einvann Staden: et eller andet Sted. (Sdm.). Da frem einkonn: der kommer En. (Sogn). Dóm skaut inkvært Fuglen: de flød en og anden Fugl. (Gbr.). Eitkvært Slag: en eller anden Ting. (Sdm.). Infort Mæ: et af disse Mæ. (Gbr.). Einvann-finnæ: en og anden Gang. Sff.

einkvæ, og einkvæ (aab. i), adj. eensfarvet, som kun har een Farve.

Einnemning, m. Bærtsi, som kan bruges af een Person alene. Sjelden.

einkvæn, adj. eneraadig, som raader alene; ogsaa: bersefsog. Sjelden.

einkvæn, adj. bruges i Sdm. paa nogle Stæder med Betydning af: eensfoldig.

Einrom, n. Centrum.

eins, adv. eens, ligedan. D'æ alt eins: det er alt ligedan. Iste eins: netop ligedan. Et andet eins, har man i Talemaaden: eins Værend (i B. Stift), f. Er. Han kom eins Værend ette þá: han kom alene for den Sags Styld, uden noget andet Værende. Altsaa det samme som einkom og einsest.

einskils (einskjels), adv. een for een. driffe einskjels: lade en Skaal gaare rundt saa at enhver drikker ligemeget. Tæll. Sætersbælen. Einskilsfopp, m. en li-

den Skaal som kan udbrilles paa een Gang.

einskilt, adj. enkelt, særskilt, for sig selv. Sogn, Harb. (Sv. enskilt).

Einsest, f. uldent Løi som er vævet paa den simpleste Raade, nemlig med enkelte Træde (ikke parvise), og med et enkelt Par Vævsfaster. B. Stift. Mofsat Tvískjesta eller Vadmaal. Jf. Skast.

einsleg, adj. 1) alene. Han gjeff einsele: han gik alene, uden Følge. Gulbbr. Ellers kun om et Dyr eller en Forbitten: eensom, eenlig, i eenlig Stand. Alm. 2) om et Sted: eensomt, øde, Hedsigt.

einslest (for einskildes?), adv. alene for en enkelt Sag (= einkom, ens Værend). Dsterb. I Drt. einsestom.

Einstavbe, m. Ornebregne (en Bært), Pteris aquilina. Hedder ogsaa Einvæst (Einvæst). Einvæst, m. (Sdm.). I Tæll. Skal det ogsaa hedde: Einvæst. Jf. Korsblom.

einstak (einstak), etsebs.

einstaka, adj. 1) eenlig, afsondret, isoleret. Rbl. I Gulbbr. og Drt. einstaka. (Sv. enstaka). 2) enkelt, eneste; især om en Gaard med kun een Familie. Søndre Berg. Jól. einstakar.

Einsteig, m. en smal Sti, som kun kan betrædes af En ad Gangen. Sjelden.

einstira, v. n. (e-te), stirre længe og uafbrudt paa det samme. Tæll. Gbr. I Helg. einstara. Ellers: naubstira, meinstira.

Einstö(d)ing, m. enstaaende Ting eller Person. Saaleeds: a) et enkeltstaaende Træ; ogsaa et Træ som ikke har Grene eller Roster. Tæll. Bustrud. b) et enkelt Dyr; oftest om Heste. Drt. c) en eenlig Person, En som har Huusbolddning og Arbejde for sig selv. Tæll. (Einkveing). Harb. (Einkveing). Sv. enstöding.

einsynt, adj. som kun seer med det ene Øie. Jól. einsynn.

einstent, adj. eensfoldig, forffynet, som kun seer Tingene fra den ene Side.

eintom, adj. ledig, ikke fyldt eller belæst. Han hørde eintome Eleen. Randal.

Ein-tre, n. en eenlig Trækamme som tjener til Bro over en Dal. Tæll.

eintruen, adj. godtrende, unistantsom, ligefrem. Valbers og fl.

eintrædd, adj. om en Væv hvori Rødegarnets Træde ligger enkelte (ikke parvise). Mofsat tvitrædd. Tr. Stift.

- (Eintrebing), *Eintrebingje*, m. e. selvraadigt Vennefke; En som kun gaær sin egen Vel uden at høre Andres Raad. *Harb.*
- eintynt*, adj. om en Gaard, som kun befaaer af eet Brug, eller er indrettet for en enkelt Huusholdning. *Edm.* *At Tun.*
- einvist*, adj. om en Hest, som jævnlig vil dreie til den ene Side. *Tell.*
- einvist* (ii), adj. selvstis, som ikke vil høre Andres Raad. (*Sjelben*).
- einvorig* (aab. o), adj. eenfoldig. *Sogn.*
- einsygd*, adj. eensiet. *Dal.* *einauqa.*
- Eir*, n. Er, Robberust. (*G. R. eir*).
- eira*, v. n. blive eret (irres). *I Rbg.* bedder det ogsaa: *eirfa.*
- eira*, v. n. fordøie, taale, have godt af. *Han et'e meir hell 'an kann eira.* *Nbl. Harb.*
- Eise*, f. Jibsteb, især paa Gaarden *Marf.* *Tell.* (i. *Elta*). *Jf. Eisa*; ligesom dansk *Eise* og *Svensk äsja*, *Arneksteb.* — *eisa* er et af *Jlbens* Navne i *Skalda.*
- eismall*, adj. eenlig, alene. *Rbg. Tell.* *Harb.* *Sogn.* *Hall.* *Vald.* *Lyber* ogsaa: *eisemall'* (i femin. *eisemoll*), *eisemable*, *eisemadde*. En Variation *einsamall* for *einsaman* (alene) findes i islandiske Skrifter; men „*eismall*“ synes dog snarere at være et andet Ord.
- Eista*, n. Festsfel. (*Jöl. eista*). *I Edm.* er Ordet femin. og bemærker: Festsfelpungen.
- eit*, el. eitt: et; f. ein. — 'et eitt: i eet væk, uopbørlig; f. *Eining*. — eitt far: noget før, en Stund tidligere. *Han torde eitt mindre: han turde lidt mindre, han var nok ikke saa driftig.* (*Stærk Betonng paa eitt*). *Nordre Berg.*
- eita*, v. n. bruges i en stor Deel af Landet før: helta o: bedste, talbes. — *Eite*, n. Navn, Benævnelse; f. *Seite*.
- Eitel*, m. Hjertel. *Nim.* *I Helg. Eitaa.* (*G. R. eitill*). *Fleertal: Eitlar*; nogle *Et. Esla*, og *Elssa*. „*Da trutna upp Eitlanne*“, siges naar man føler *Ombed* og *Hævelse* i Hjertelne, især under *Arterne*. — *Eitlebror*, n. en Hjertelsgdom. *Edm.*
- eiten* (adj.), bruges i *Tell.* omtrent ligesom „*sallig*“, naar man nævner En som er *dob*; f. *Er*. *Han far eiten* (min *sallig far*). *Han Das eiten.* *So Mor eiti.* *I samme Betydning bruges eiton i en af de seneste Dialekter (Gotland), og ligesaa Jöl. heitiinn, som ellers betyber: nævnt eller talbet.*
- ei-tid* (ei-ti), en Tid, engang, fordam. *Jf. eilets, einfab.*
- eitkvart*, et eller andet. *S. einbar.*
- Eitr* (*Eit'er*), n. Edder, Gift. *G. R.* *eitr.* *putra Eitr: sprude Edder* (som *Slang*). *Hertil adv. eitrende, ligt Edder; f. Er. eitrende kraft o: stærkt som Edder.*
- Eitreblaa*, f. og *Eitrepose*, m. Benævnelse paa meget biblige og arrige Dyr; undertiden ogsaa om *Mennesker*.
- Eitremaur*, m. et Slags Myre (*Formica rubra*), bekjendt af dens smertelike Stik.
- Eitresmog* (aab. o), et ondartet Udslæt i Ansigtet. *Nordre Berg.*
- Eitresnø*, m. bagformig eller fornet Sne. *Edm.* (Som det synes, forestiller man sig *Edder* i Form af smaat *Fros* eller *Pulver*; man siger saaledes ogsaa: *eitrende smatt*).
- eit-lag* (etllag), noget, et eller andet.
- eit-tal* (ettal), en Stund, noget lange. *S. Tal.*
- Ekfja*, f. Enke. *S. Enka.*
- Ekfje*, n. Spor efter *Rjoreredstaber*, og efter *Ekter*. *Nordre Trondhj. A. Hjul-ekke, Eleaekke, Ek'ekke.* (*Jf. Far, Lam*).
- ekfa*, v. n. (e-te), styde *Ar*. *Byggen ekje godt* (styder *vakkre Ar*). — *Næsten almindeligt.*
- Ekking*, m. *Ar* paa *Byg* og *Rug*.
- ekst*, adj. udstubt i *Ar*. *Jf. storekt, smaaekst.* *Dagaa: modig, forig, beftig; (som maaste egentl. er: egst, af eggja).*
- El* (ee), n. *Jilng*, *Byge*. *G. R. el.* *Meget udbredt* (*Tell. Jøb. Edm. Br.*), dog sjeldnere end *Eling*. — *Att-t eit stort El* *hem eit stort Upplyse* (*Edm.*): efter et stort *Uveir* kommer et meget godt *Veir*.
- ela*, v. n. (a-a), falde i *Byger* eller *Jilnger*. *Da ela vest-ve: der ofser sig en Jilng i Vest.* *Jf. elsar.*
- Elbjørsminne*, f. *Ubjørsminne*.
- Elb*, m. *Jlb*. (*Udtales nogle St. El*). *G. R. eldr.* *Jf. Verne og Ljos*, som ofte bruges i samme *Betydning*. — *stja imilom tvo Elbar: være i en vanskelig Stilling, møde Uleilighed paa begge Sider.*
- elba*, v. n. og a. (a-a; eller mest *alm. e-e*, og *Imperativ elbt*). *1) v. n. ilbe, gjøre Jlb, f. Er. i en Don. 2) opbede eller bearbejde ved Jlb. elbe ein fja: gjøre en Lee blødere ved Jlbning.* *Undertiden ogsaa om at bante eller ælte. elbe leir* (*Edm.*).
- elba*, v. n. (e-e), grye, lysne af *Dagen*.

Dø elde fyre Dag (naar den allerførste Pysning af Dagen viser sig). Edm.
 Jsl. elda.
 Elda, v. n. (a - a), syre, smerte (om Halsbrønde, og Kvalme før Brykjet). Drk. Fosen. 2) plage, hænge ved (om Egdøm); vel egentlig ulme. Ebl. (see alba).
 Elda, f. Elde, Alderdom. (Ejelden).
 Hertil: eldegamall, adj. ældgammel.
 eldast, v. n. (pr. og impl. eldest), ældest.
 Elde, n. 1. 1) Ingel, Ålfom, Helg. Indr. Af ala, v. a. (Jsl. eldi, Føster). 2) Art, Race, Slægt, Helg. S. Eldesfe. 3) Mængde, Mangfoldighed, stor Hob. Vofs. 3. Hard. Old.
 Elde, n. 2. Halsbrønde. Guldr. Jf. elba og Elbing.
 elder (eldr), conj. 1) eller. Anten denne elder bin. Hedder ogsaa: elde (Edm. og fl.), eld, ell (Gbr.), helder, helde, belle, hell (i de sydlige Egne). G. N. eda, odr. 2) end. F. Er. Han æ større elde denne. Mere alm. end „enn“. (G. N. enn).
 Eldesfe, n. Kvæg som er tjenligt til at tillægge Ingel af. Dstere Eldeskryter, n. Ei go' Eldesmærr: en Hoppe som har gode Føl. Ein go' Eldesau': et Faar som har trivelige Lam. Fosen, Helg.
 Eldfan, f. Jldfnug, Falasse. Helg.
 eldfim' (aab. i), adj. let at tænde, som let fænger Jld. Søndre Berg. (Jsl. eldfimr).
 Eldfjom, n. Jldfnug; f. Jiom.
 Eldfjore, n. Fyrtot. Edm. og fl.
 Eldgagn, n. (fl. -gogn), Rogerekstab; Kjedel, Gryde. B. Stift. (Jsl. elds-gögn).
 Eldhus (Elhus, Ellus), n. et Huus som kun er indrettet til Røgning og anden Brug af Jld. Jf. Storbuis.
 Elding, f. 1. Jldning; ogsaa = Eldsmaal.
 Elding, f. 2. Halsbrønde, Kvalme før Brykjet. Tell. i Formen; Elling, som ogsaa nærmer sig til elgja, v. n. 3. Gbr. Elde.
 Elding, m. Lyn, Lynslimt. Helg. Drk. Rdm. Edm. Gbr. og fl. — (G. N. elding). Ellers Pysning, Byrting og fl.; f. Hon.
 Eldjarn (Eljonn), n. Jldstaal, Fyrtaal.
 Eldkvende, n. Spaaner til at tænde Jld med. Guldr. S. Kvende.
 Eldmerkje, Dueurt (Epilobium). Dstere.
 Eldmyrja, f. Emmer, hed Afte med Gløber; ogsaa Jldfnug eller let Afte paa brændte Sager. Temmelig alm., men hedder paa nogle St. Eimyrja (Sogn

og fl.). Jsl. eimyrja; Sv. eldmörja. Jf. Esja, og Falstie.
 eldre, adj. (compar.), ældre. — Superl. eldst (elst). Jf. Alder, og Angest, ald, gammel.
 Eldsjos, n. Jldsløvs, kunstig Belysning; i Modsetning til Dagslyset. 3. Gbr. Eldsjos; i Drked. Eldsjos; i Edm. Eldsjos.
 Eldsmaal, n. en Jlding; saa meget Ved som brændes paa een Gang. B. Stift. 3. Tell. Eldsmøle.
 Eldstad, m. Jldsted; den Deel af Arnen, hvorpaa Jlden brænder. Jf. Bød.
 Eldsteife, m. en Veste eller Kasse af Jern til at bære Jld eller Gløder i. B. Stift.
 eleg' (ee), adj. daarlig, slet, usel. Edm. Da va so ele' so da kunna (saa daarligt som det kunde være), Jf. Sv. elak. elemillom, imellem Jlingerne.
 Ele-ve'r (veer, vær), n. afværende Jlinger og Dyrholdsveir. 3. Tell. Elevæ.
 Elg (Elj, Ålg), m. Elstyr. (G. N. elgr). — Elgukje, m. Han-Elg. Elgs-Polla (Elskolle), f. Hun-Elg. Dstere. Elgshud (Elsbu), f. Hud af et Elstyr.
 elgja (elja), v. n. (a - a), væmmes, føle Kvalme, være nær ved at kaste op (= igla, ila). Nhl. — Jsl. elgja.
 elgjen (elhen), adj. væmmel.
 Elhove (ee, aab. o), n. et Stykke af en Regnbue (naar kun den ene Ende af Regnbuen viser sig). Stavanger.
 Eling (ee), m. Jling, Byge med Regn eller Sneefald. Alm., men hedder i Dr. Stift Eling, hvilket i Drk. ogsaa betyder: Etund, Tid, Dvergang. Jf. Stur, Rid.
 elja, v. n. see elgja.
 Elje (eller Elgje), f. langt og tætvoeret Græs (især om stonet Græs, som har staaet Vinteren over). Nordre Berg. Jf. Fonne.
 ellest, adv. ellers. Nogle St. hellest, og helst. G. N. ellegar, ella. Sv. eljest. (Jf. annast).
 elleve, Talord; elleve. Nogle St. ollove, ollov; i Sax. eggjuge. G. N. ellifu.
 Elling, f. f. Elding.
 El-rov (ee, aab. o), n. Opflaring, Skjernes Afspredelse efter en Jling. Edm.
 el-saar, adj. regnsvanger (om Luiten, naar en Jling viser sig i Horizonten). B. Stift.
 elsblakk, adj. hvibgraa; f. ulvsblakk.
 Elshud, og Elskolle; f. Elg.
 Elst (Elst), m. det at man elfter eller holder af noget. leggie Elst paa ien

Elting: satte Tilbøielighed til. Helg. Dgsaa i Ag. Stift.

elsta (ælste), v. a. (a - a), have Lust til, finde Behag i; ynde, elste.

elstjen, adj. som ynder eller finder Behag i noget. Især om Dyr, som holde sig til Menneffene og synes vel om deres Kjærtæg. Helg. Tr. Stift.

Elflug, el. Elstog (for Elflug), m. Elstov. (Ejelden). — Elfluggaave (el. Elste-gaave), f. Gaver som En giver sin Kjæreste. S. Fyrtoggaave.

elsta (el. Eldsta), f. Høstet paa aaben Mark; Arnested imellem en Kreds af opreiste Stene. Sogn, Tell. (Maaskee for Eld-vo).

elsta, v. n. (e - e), 1) forfølge, løbe efter En. G. N. elsta. Dgsaa: jage, drive bort. Nbg. Tell. 2) v. n. træffe, gaae meget eller idelig. Ein bli saa troytt' av da ein elter a gieng'e. Nbg.

Elting, f. Jagen, Leven efter noget. elvt (el. elette, af El, n.), adj. om Veiret, naar Tingene og Opboldsveir afvekle. Ribet brugt.

Elv, m. Alf, en af Ellevolket. Forekommer i Tell. med Fleertal Elvir, men hedder ellers: Alv. — Hertil Elvabelte, n. og Elvanøvr, f. Trøste-Lav (= Albonøvr). Sogn, Tell. Maaskee ogsaa Udtrykket: Elva Lov o: Fabel, urimelig Historie. (Voss).

Elv, f. (Fl. Elva, r), Na, Flod. Nest i B. og Tr. Stift, hvor "Al" ikke bruges. Sv. elk. Hertil: Elvabar(d), m. Labred. Elvafar, n. Flobleie, Malob. Elvaos, m. Elvemunding. Elvastram, m. Alstrom (ved Mundingen) og fl.

Elvakall, m. 1) et Slags Larver som ligge indbyllede i Sand i Elvene. Sdm. o. fl. 2) Stromstøren (Cinelus). Sogn og fl. Andre St. Fødsfalk.

Elvanekk, m. f. Nekk.

elva-roytr' adj. om Støb, som er rodet i en Elv. See royta.

Elvaskjel, f. Flodmusling, Perlemusling.

Elveste, f. Abred. (Vstb.). S. Støb.

Elvvoft (og Elvvofts), m. Vandflom, Elvenes Opvoren. Gulbbr.

Elvvoer, m. Spand; f. Ambar.

embøette, v. n. (a - a), synte, bestille eller have Tilsyn med noget. B. Stift. 2) give Kvæget Foder; ogs. malke. Nbl. Nitrefogn, Sf. hvor det ogsaa hedder: ambøette. Isl. embøetta (if. ambøtt, Tjenestebøige).

Embøette, n. 1) Spøsel, buuselig Forretning; Tilsyn (især i Gjaestebude). —

2) Embøete, offentlig Bestilling. Nogle St. Ambøette, G. N. embøetti.

Embøettesfolk, n. Bestillingsfolk; de som have Tilsynet eller Opvartningen i et Gjaestebud, især i et Bryllup (Brudefænde, Brudepiger o. s. v.). B. Stift, Tellemarken.

embøetteslaus, adj. fri, uden Bestilling. Embøetting, f. Tilsyn; Kvægets Føring o. s. v. see embøetta.

Emmel (Emmel), m. (Fl. Emla), Strimmel, Kant, paa Klæder. Nbl.

emmen, f. emen.

emna, v. n. (a - a), samle Materiale og tilberede samme, tilbanne et Emne. (Isl. ena). Han emna paa et Hjul: han tilbøgede Træer til et Hjul. S. Sdm. omna.

Emne, n. Stof, Materiale; det hvorfra noget bliver gjort. Alm. Hedder ogsaa: Ebne (ved Bergen), og Emne (Sdm.). Sv. emne; G. N. emni.

Stav-emne: et Stykke Træ at gjøre en Stav (Stof) af. Knisseemne: Jern til en Kniv. Jf. Leisseemne, Bestemme, Høveemne. Dgsaa om Dyr og Menneffer med Betydning til hvad de kunne blive; saaledes: Hest-emne og Døtkemne (om et Føl), Mandssemne (om en Dreng), Raansemne (om en Pige).

Ved Betydning af: Kræfter, Anlæg, Evne, — hedder det sædvanlig: Evne. Emneløysa, f. Mangel paa Emne.

Emne-tre, n. og Emnevid (-ve), m. Gaarntømmer, Træ hvorfra enkelte Redskaber kan gjøres.

emnevand, adj. fræsen med Betydning til Emne.

emse, f. imis (imse).

en, f. enn og ein.

enda, v. n. (a - a), ende, holde op med noget. (Ejelden). Heraf part. enda: endt, sluttet. endast, v. n. slutte, faae Ende.

enda, adv. (el. en Kasus af Ende), overende, omkuld. Hard. Han datt enda (saldt omkuld), tanta enda. S. ende.

enda, see under: enn.

ende, adv. ret, lige. Søndensfelts. Han sprang ende fram o: han løb lige frem, ret fremad. Gbr. (Jf. att-ende). De sto ende upp i Luft: ret opad. Tell. (Sv. anda).

Ende (Ende, Wenne), m. 1) Ende, Slutning, Dphor. 2) yderste Deel, Spids, Ende. 3) Stump, Stykke; f. Er. Tog-ende, Fjøl-ende, Kjepp-ende.

— M. Ende: paa Enden, opreist, op og ned. Har'a sto aa Ende: Haarene havde reist sig. Dertind: Huse sto aa

Ende: Huset var ganske forstyret (som om det var endevendt). Ebm. — Fyre Ende (for Ende): efter Rab, beelt igjennem, uden Undtagelse. Gbr. Ebm. — Til Endes: til Ende. (Forudfatter den gamle Form: endir).
endeboggen (aab. o), boret i Enden.
endebogt, adv. beelt igjennem, fra den ene Ende til den anden. Rbg. 3 Hærb. og Bofs: endelangs (-lange).
endelaus, adj. uendelig. — **endelaust**, adv. om en overordentlig Langvarighed; f. Er. Han blidde sø endelaust lengje.
endelege (-le), adv. 1) endelig, omsider. (Ejelden). 2) nødvendig, uomjængelig. Du maa endele' toma.
Endelyft, m. Ende; Udsalb. Hærb. Ebl. Ebm. og fl. (G. R. endalykt). Af det forvælede lusa, at slutte.
Endeløysa, f. 1) Uendeligbed; overordentlig Lengde; 2) Noget som er overmaade langt; saaledes om en Vise, som altid faaer nye Tilæg, saa at man ikke veed Ende paa den. Kaldes ogsaa "Endelauf-Bisa". (Sogn og fl.).
Endemerkje, n. det Punkt eller Maal hvortil en Ting stræffer sig.
endeteifa, v. a. sætte paa Enden.
endeflyta, v. a. flode noget affted med Enden eller Spidsen foran.
endig', sj. flittig, travl, som vil have det snart færdigt. Ebm. Jf. onnig.
Endr (End'er, End're), f. Mund.
endr (ander), om en Gjentagelse til visse Tilber. (G. R. endr. atter). Bruges i Helg. Ebm. Ebl. Læll. og fl. i følgende Latemaader: „endr a em“ o: en og anden, nu en og nu en anden. Ebm. Ligefaa: endr a einkvann. Helg. — „endr a Gaang“: en og anden Gang. Gbr. (3 Ebm. ogf. anders a Gaang). — „endr a ba“: af og til, en og anden Gang. Ebl. Læll. (Jf. Sæl. endr og sinnum).
Endkap, m. Slutning; endelig Afgjærelse.
Eng, f. (Fl. Engja, r), Eng. 3 B. og 1r. Stist kun om den gode og dyrkede Eng nærmest ved Husene; andre Stæder om den ubegæede Mark i Almindelighed (= De, Jore). Nogle St. i Sammenfatn. Engja, som: Engja-gras, n. nogle af de almindeligste Græsarter, især af Agrostis og Poa. Engjæbævre, f. Bunte (Aira). Ebm. Engjafall, m. Skaller (Rhizanthus). Hærb. Læll.
Engjel, m. (Fl. Engla, r), Engel.
Engflætte, n. Høslæt paa den mest dyrkede og græstrige Eng. B. Stist.

Engsfætte (og Engjafætte), f. Græs-boppe. Hærb. Ebm. og fl. Ellers: Grashopp, Silpar.
enka, ubmærket; f. einka.
enkel, adj. enkelt. Bedre einkalb.
Enkja (Entje), f. Enke. 3 Sogn, søndre Berg, og Kysfolke hedder det: **Enkja**. G. R. ekkja. (Sel egentl. Enka).
Enkjemann (Enkjemann), Enkemand. — **Enkjemanns-høve**, n. Kvindfolk som passer for en Enkemand; en Pige som et noget til Mars. Ligefaa: **Enkjes høve**, om Mandfolk.
Enkjefæte (Enkjefæte), n. Enkesæde.
enn (en), conj. og adv. 1) end (i Sammenligning). Han a større enn hin. — Hedder paa mange Stæder: elber, elbe, ek, hell. (G. R. enn). 2) endnu, endda; f. Er. Enn har iff' eg set hann (endnu har jeg ikke set ham). Helg. 3) end, hvad, men hvad (i en Paamindeelse om noget som ikke har været omtalt). „Enn han daa?“ men han da, hvad skal man sige om ham? — „Enn um eg sekk inke“: hvad om jeg nu intet sit, sæt at jeg sit intet. Alm. Det gamle enn betyder men.
enndar (endaa), 1) endaa, endnu. Nogle St. ennaa; i Bofs: endaae. (Sæl. ennpå). 2) endog; endstjont. Han a stærk, endaa han a liten. (Ellers: fyre di; um endaa, og fl.). 3) endog, endogfaa.
Enne, n. Pande, Forhoved. Hall. (G. R. enni). Ellers: Skalle.
enten (entel), f. anten.
Eple, n. 1) Æble. G. R. epli. Hertil: Epleblom, m. Æbleblomst. Eplebagge, m. Æblebave. Eple-træ, m. Æbletræ (f. Apall). — 2) for Jore-eple o: Poteter. Rr. Stist, Hall. Bæst. Gbr. Hertil: Epleatr (Potetager), Epleflus (Potetfla), Eplegras, Eplestjellar og flere.
erga (arge), v. a. (a - a), ærgre, oprirre. erga seg: ærgre sig. Af arg.
ergast, v. a. ærgre sig, harmes. Nogle St. argast.
ergeleg (argale), adj. ærgertlig, fortrædelig (om Begivenheder, ikke om Personer).
Ergelse (Argæls), n. Argælsel.
Erkn (Erkn), n. en Art store Sølvhunde, som kun træffes pberst ved Havet. Haverkn. (Ebm. og fl.). 3 Nordlandene forekommer Formen Ertn, el. Ertn. (G. R. erkn, orkn). Dgfaa om en ubdyggelig, vranten Person. Ett gammalt Ertn.
Erla (Erle), f. Erle (Fugl). 3 Læll.

Ein-ette. Et andet Navn er Ringla (Inbr.).

Erm (Ärm), f. Ärme. Fleertal: Erma, -r (dog ikke alm.). — ermestjorta (ermestjorta), adv. med bare Estjortearmer, uden Ärme.

Ermefragje, m. Rinning paa Ärmer. **Ermestaup**, n. Ärmehul, Ärmegabet eller Schuldersømmen paa Klæder. Nordre Berg. og Tr. Stift.

erta (erte), v. a. (a - a; eller: e - e), drille, tirre, gjøre vreb. I Tell. erte. Jf. reita, sle, ova. (G. R. erta).

ertar, m. en Driller, En som gjerne tirrer og opbider Andre. Ogsaa: Ertetjæpp, m. og Ertestikka, f.

erten, adj. drilende, tilbøielig til at tirre og opbide. (G. R. ertinn).

ertter (Ärt'er, Ärtz), f. (Jf. Ärtre, el. Ärt'er), en Ärt. Nogle St. Ärt, Ärt, Ärt'r. (G. R. ert). Ärtrebloma, m. Ärtreblomst. Ärtrestolma, f. Ärtreblag.

Ertin, f. Ärtin.

Erv (Ärv), m. Ärv, Fielstras. Bof, Tell. og fl. I Bof's östere: Bjønn-erv, Bjønnerov. Andre St. Ärv.

erva (ärve), v. a. (e - de), 1) ärve, faae i Ärv. G. R. ersa. 2) glemme, bufe i lang Tid; her om at minde fornærmelser længe, nære had imod En. B. Stift. Han ärve da længe, naar ein ha' gjort han noke til : han glemmer det ikke saa snart, naar En har fornærmet ham.

Erve, n. Sammenkomst i Anledning af et Dødsfald; Ärvesol, Gravøl. Ähl. (G. R. erva).

Ervedrvffja, f. og Ärvesol, n. Gravøl, Gjestebud efter Ens Forbærd. Ähl. Jf. Sjaund, Älvetilla.

Erving, m. Ärding. G. R. erkingi.

Esja, f. 1. Smaaslib og Fiskevæg, som ædes af de større Fiske. Ävf. Jf. Ät.

Esja, f. 2. Ässe med Gløder (= Eldmyrja). Jæd. (Maafte Esja?). — Jf. det teklemarkiske Esje; dansk Esje, Sv. ässa, Ärne.

Esja, f. 3. a) en Steenart, som let lader sig tilbugge og løve i Eftver. Harb. b) en meget blød og tildeels fedtaagtig Steenart, som især bruges til Dønsrør og til Blæserør i Smedjer (Ävl). Helg. I Namd. Esja, Esje. Dertil: Esjeberg, n. Klippe af denne Steenart. Esjerøyr, Dønsrør af samme. Äil det barbangerske Esja hører: Esjumark, f. Jord, som er opfyldt af blin Steenart, og som derfor skal være meget frugtbar.

esja, v. n. (a - a), glæde, opfyldelse ved Sjering. Ähl. Ähl. Esers: esa.

Esjeberg (i to Betydn.), f. Esja, 3.

Est, n. f. Est. — esle, v. f. etla.

Esp, f. f. Esp.

Esso, m. Esset i Kort; ogsaa S (Bogstav).

eta (äte), v. n. (et'; ät; ete, eller ite),

1) äte, spise. Almindeligt, ligesaa vel om Mennefter som om Dyr. Eg sat en ät. Eg heve ete (el. ite, med aab. i). G. R. eta. 2) tære, grave, udhule; f. Er. om Vandet. 3) gnave, strabe, krille (som grove Klæder, Haar, Insekter). — Infinitiv hedder mest alm. eta (med luft e); i B. Stift: äta og äte; i Ärt. öraa; ellers i Ärt. og Inbr. ätaa (hvillet forudsætter aab. e i eta). Heraf: Ät, Äta.

etande, adj. spiselig, som kan ädes.

Etar, m. 1) Spiser; f. Er. ein Ären Etar : En som spiser libet; 2) en Äder, Fraafer.

eten, adj. 1) spise. I Sammenf. som: koreten, snareten, seineten. 2) part. spist, opædt. Hedder ogsaa beels äten, beels iten (med aab. i).

Eting (Äting), f. Epising, Äben.

El, n. Krop eller Madsel, som udlægges til Lokkemad for Røddyr. Hedder: El, el. Ett'l (i de sydvestlige Älstr.), Est (nogle St. søndenfjelds), Estj eller Estj (nordenfjelds). Maafte egentlig: Estel. (Jf. Ät).

etla (esle, esse), v. a. (a - a), 1) bestemme, beslutte, ägte at gjøre noget. Eg hadde etla meg dit: jeg hadde bestemt mig dit. Eg etla meg te ga: jeg ägte de at gaae. Ræsten alm. (G. R. etla). 2) tilnaae, tilnauke, bestemme noget for En. Han hadde etla meg b: han havde tiltænkt mig det. 3) dele, uddele, især Mad. Reget udbredt. Paa Jæberen siges „atla“ om at uddele Foder til Røget.

Etla-vor (oo), m. en Portion, en bestemt Deel, især af Mad. Sogn. S. Vor.

Ätling (Ätling), f. 1) Bestemmelse; 2) Uddeling; 3) en bestemt Deel.

ette, præp. (med Dativ), efter. Nogle St. søndenfjelds: ertter; men mest alm.

irtre (med aab. i). G. R. estir. (Jf. att, og atte). Bruges med Begreb af: 1) en Folge i Rum eller Tid (efter Verberne gaaga, fulgia, foma og fl.). Som conj. efterat, siden. — 2) en Lettelse, Gunst, Vøielighed. Da baala ette: det hælder nedad, det trynke er forbi. Jf. flava, giva, laata etta. — 3) en Læmpning, Efterligning, Overeensstemmelse. laga seg ette: læmpe

fig efter. Rigesaa gjera, lva, retta seg ette. — 4) en Sigten til et vist Formaal, en Søgen, Higen, Forventning. fara ette (reise efter noget), ganga, senba, høyra, leita, viba ette. Jf. vera ette ein: efterstræbe En. — 5) en Jagtagelse, Undersøgelse. Henna ette (s. Henna), sja, høyra, lybe, merka ette. ette (itte), adv. 1) efter; bagved; siden, senere; 2) om en Fremstriben i en vis Retning; — a) til en vis Kant; f. Ex. upp ette 3: opad. ned ette: nedad. Ligesa: fram, inn, ut-ette; ogsaa: nor ette (nord over), aust ette o. s. v. Alm. — b) fra en vis Kant: avva ette (ovenfra), nedva, framma, inna, nora ette o. s. v. I de sydlige Egne bruges oftere: te (til), f. Ex. inna-te (indenfra), nora-te. I Nbg. at, f. Ex. utan-at (udenfra). ette-aa, og etteat, f. ettepa. Ettebrur, f. nyakt Kone (egentl. en Kone som første Gang efter Bryllupsdagen gaar til Kirke i en dertil hørende Dragt). Sogn og fl. ette-di, berefter; efterdi; eftersom. Ettefar, n. Olsenfard. Bofø og fl. Ettefær(d), f. 1) Folge, Efterfærd. 2) Efterbyrd. Øbr. og fl. — Andre Et. Etteløyna. Ettegang (el. -gang), m. Dverhæng, ibellig Søgen. — ettegangsam, adj. paatrængende, som ibellig søger og forlanger noget. Sbm. ettegrvande, som maa eftergives. ettehaad, adj. ukommet. Sbm. f. ha. ettefiend, adj. besøkt, ubesøgt. Ettekoma, f. Folger, Virkninger. Ettekomar, m. Efterkommer. ette-kvart, efterhaanden, efter hvert. „Da far, ette kvart da hjem“: naar noget kommer ind, gaar det strax ud igjen. I Nbl. mæ-kvart. Etteleg, n. Efterbrø, Lyndtøl. Nbg. ettelæten, adj. eftergiben, følelig; især om en utidig eller overbuden Følelighed. Ettelæta, f. overbuden Følelighed. Ettemann, m. Eftermand, Efterfølger.

Ettemat, m. Efteret. ettepa, bagester, siden det er forbi. Gard. Ebl. Stav. Tell. I Nbg. ette-aa. (Jbl. eskir-a); i Drl. ettecat. Andre Et. attpaa, atti. etterofe (aab. o), efter Kad, i en uafbrudt Række. Sbm. Ekers: ette Kad, fyre Ende, fyre tvart; f. andfares. Ettesnakk, n. Eftermaal, Eftertale. ettespurd (ittespur'e), esterspurgt. Etteantje (Itteantje), m. Efterantje. ettetent, adj. efterantfom. Etteofje, n. Lovlilighed, at man over og danner sig efter Andres Exempel. Dgsaa Etteak, n. (Af taka ette). Etteverk (Itteverk), m. Efterveer. Evja, f. 1) Dond, blød og mudret Grund i Vandet. B. Stift. Ekers: Dnygle, Dya, Nøyre. (So. ajsa, Dynd). 2) en Bugt eller Vig med sumptige Breder. Sbm. og fl. 3) en stille Bøl eller Forrenting af en Elv. Dst. Det nordlandste Nve er samme Ord. 4) en svag Strøm i Vandet, især den tilbagegaaende Strøm i Bugterne af en Elv. Ag. Stift (i Formen Eju); jf. Batevje, og Ja (Bak-la). evjast (evjest), v. n. om Sumper: gynge, bævre; naar Grunden er saa blød, at Overfladen bøier sig for Foden. Belg. (jf. byvja). Evjebotn, m. blød Grund, Rudderbund. B. Stift. = Dnyglebotn (Sbm.), Gorbottn (Drl.). evjen, adj. usmagelig, mobbydelig. Nbl. Evjesmat, m. den egne Smag, som kendes paa Fissen, naar den har opholdt sig længe paa Ruddergrund. Sbm. evla, v. a. (e-be), mægte, formaar at bruge eller haandtere. Han a so tung' at ein kan infje evla'n. Nordre Berg. Sbm. Øbr. Drl. Belg. — I Indr. avla. (Jbl. aka). Af Nol. Evle, n. Kræfter til at bruge eller haandtere en Ting. Sjelden. evleley, adj. haandterelig; f. Ex. evlele' Stein: Steen som kan løstes eller flyttes. Evne, f. Enne.

F.

Fadder (Fadd'r), m. Fadder. Fæde, f. Far, m. fager (fag'r), adj. vakker, smul. Bruges meget i Rdm., f. Ex. ein fager Hest, ett fagert Ba'n. Dgsaa i Sbm. Drl. Fofen og Belg. men kun Høden.

I Sbm. hedder det i mæsc. og fem. fair'e, men i neutr. fagart. I Tr. Stift hedder compar. fegge (fag'er), og superl. fegst. (G. R. sagr, segri, segrst). Ekers forædlet; jf. ven, fæ, smilb.

Fagerflap, m. Balledebed. (Sjelden).
 I Sdm. Fairleikje (for Fagerleikje),
 m. I Helg. Fegja (Feia). Ogsaa Fa-
 gerheit, f.

fagna, v. a. 1. (a - a), 1) behage, hve,
 tilfredsstille. Sdm. (Sjelden). Da
 fagna me(a) so godt her: det foretom
 mig saa byggetigt paa dette Eted. 2)
 glæde. fagna seg: glæde sig. Skal
 bruges i Hard. (G. N. fagna). If.
 fegjen og fegna. 3) modtage En, gaae
 En imøde ved hans Hjemtomk. Helg.
 G. fagnande.

fagna, v. a. 2. omfavne. Sbl. (og maa-
 ske flere Eteder). I Sbl. bruges ogsaa:
 faanga (frequentativt eller min-
 dre æbelt).

fagna, adj. 1) dygtig og agtværdig, som
 man kan fortroe sig til eller vente no-
 get godt af. B. Stift. Meget brual.
 „Ein fagna Mann“, En som baade har
 Evne og Villie til at gjøre godt. „Da
 stil'e seg Fant aa fagna Folk“: der er
 Forskjel paa Uoltinger og dygtige Folk.
 2) stor, dygtig (saavel om onde som
 gode Ting). (Et fagna Raft: en stor
 Fangst. (Maafker Genitiv af et for-
 ællet Ord; if. griva, muna, vyrna.)

fagnale(ge), adv. dygtig, tilgavn.
fagnand(e), adj. værd at imodtages el-
 ler imødegaaes. Helg. „Eg veit ikk'
 um eg æ fagnand“, siger man, naar man
 ikke har gjort nogen heldig Rejse. (Nu
 sjelden).

Fagnastap, m. Fornøttelse. Nbl. Han
 sett ikke store Fagnastapen ta ba: den
 sett ikke stor Fornøttelse af det.

Fagrefot, m. Benaenelse paa En, som
 gjerne staaer sig for det som er tungt
 eller ubehageligt. I Sdm. Fairrefot.
Fagrebånd'a (h. f. f.), den høire Haand
 (siges til Børn). Helg. Sdm.

Fagrehuva, f. den anden Wade i be-
 vøttiggende Dyr. Helg. Gbr. Sdm.

fagr-eten (fairæten), adj. som kun ut-
 pæer til Naden. Sdm. Gode Fyremaal
 gjere Frua fairæta o: man vil r flint,
 naar man har spist en god Ret for
 Maaltidet.

fagte, f. Fl. f. Læte, Fær.

fai, og **fai'r**, f. Fær. — fair, f. fager.

fakka, v. a. (a - a), gribe, tage fat paa
 (især i Haft). If. fanga og fata.

faks, n. 1) Man, Manke. Meget ud-
 bredt (Jæb. Hall. Gbr. Dnk. Helg.).
 G. N. fax. 2) Fryndfer, Rab af
 Traade paa Ranten af Lørklæder. B.
 Stift.

faksa, adj. fryndfet. Eders faksut, om
 Bæste (tvitfaksut, linsfaksut).

fal (el. Fær), L. fer Fær.

Fal, n. Brug paa Gløder, Falaste (Rom-
 merige). „Gaa fer ut som et Fal“ (om
 En som er meget bleg). If. Falstje.

Fal, m. en buul Lange paa Jernspæder
 og Hatter; et kort Rør, som gaaer op
 over Skafet, saaledes at det skjuler
 Epibsen af dette. Bruges ved Ari-
 stiania. G. N. falr.

fal', adj. fal, ledig; tilfals.

fala, v. a. (a - a), tingæ, søge at faae
 noget paa visse Vilkaar; især om at
 fæste Tjenestefolk. Tammelig alm. Han
 fala so treng'e: den som behøver, maa
 søge. (B. Stift). Jøl. fala.

Fald, m. 1) Fald, indbøiet Kant paa
 Klæder. If. einfalda, tosfalda. 2)
 Verde, Bræmme (= Kvare). Jøl. faldr.

falda, v. a. ombøje Ranten paa Klæder;
 sætte Falb paa.

Falk, og **Falkje**, m. Falk. (Sjelden).

Falkje, m. Falaste; f. Falkje.

Fall, n. 1) Fald, langsom Nedfalden.
 (If. Dett). Lauvfall, Doggfall, Sjø-
 fall. Figurlig: Synen, Nedsligen (f.
 Er. i Priserne); ogsaa: Fald, Fornø-
 drelse (om Mennesker). — 2) Synkning,
 Hældning paa en Flade. Denne Kenna
 ba' for lite Fall: denne Bende hælter
 for libet. — 3) Noget som falder eller
 affalder paa een Gang. I Sammen-
 sætning, som: Lavfall, Mafall, Avfall.
 Konn'e va lite te Falls (Tsk.): Kor-
 net gav libet af sig i Lærstningen. If.
 Foll og folka. — 4) Krøpning af et
 Nagtet Dyr. Kr. Stift. (Jøl. fäll).
 Rautsfall og Smalafall bruges ogsaa
 i B. Stift. — 5) et Skær ved Høvkan-
 ten, kjendeligt paa Volgerues Brød-
 ning. B. og Kr. Stift. If. Skær
 og Bode.

falla, v. at falde; f. felka, v. n.

falla (adj. f.), og **falle**, (adj. n.), see
 fallen.

Fallekniv, m. Føldekkniv, Lommekniv,

fallefragje, m. nedbøiet Krave.

Fallemaan, f. Gøngeman.

fallen, adj. 1) falden. Heber ogsaa
 follen (som er mere regelret Participle).
 falla (femin.) siges en Ro at være,
 naar den viser Tegn til at den snart
 skal falde. Sdm. og fl. (Jøl. fallin i
 samme Betydning). — 2) befaant. Da
 va ikke so falle (Nbl.): det var ikke
 saaledes befaant. Ifær om Regemets
 Dannelses; f. Er. godt fallen o: vel
 banna, væstet voren. — 3) befaant, be-
 ligg. Da va ikke falle for me(g):
 det var mig ikke befaant. Gulubr.

Falk-gard(s), m. Skjergaard, Raste af

Skar ved Søstønden. Berg. og Kr. Stift.

falkig, adj. betømt, passende. Nbl.

falkrey, n. Falkred (paa Fartøier).

falkveer, n. f. Felleveer.

falkna (bedre falkna), f. solna.

falkr, adj. falkst. (Femin. i Søsterd. folld).

falksa, v. a. (a - a), forfalle.

falkstje, m. Fnug, Falaste; den lette og svaglige Afte som ligger tilbage efter nylig brændte Sager, og som let lader sig bortblæse. Sbl. og Stav. Amt. Hedder ellers: falkstje (Sbl.), falkstje, og falkstje (Lek. Nbg.), falkst (Hard.); derhos Fal (ved Kristiania), Fan (Kr. Stift), Fann (Øst.), Fjom (Edm. Sst.), Fjult (Sogn). Jf. Sv. falknor; Jol. folskvi, sol og suni.

famn, m. (Bl. famn, r), Favn, især som Naal. (Jf. Faug). Heraf femna.

famnemaal, n. Favnemaal (til Ved).

favnereid (væ), m. Ved som udsælges favnereid. Jf. Antypereid.

fau, f. et tyndt Dække af Fnug, Støv, Krim eller Sne. Især Fnug, Falaste paa Kul. Vst. Nbm.

fava, v. u. udstrøet, udsprede sig, ligesom Støv; især om Sneen, naar den falder meget tyndt. Helg.

favar, m. Hørntvæg, Storfa. Nbl. Paa Helg. berimod: fava, m. om baade Storfa og Smaafa. — J. Vst. fava, tun om Smaafa, ligesaa: favar, i Mandals; og favar i Nbg. om Smaafa (Faar, Heder). Det nordbordreiske favar faaer i Sammensætning et tilsviøret a, saaledes: favarabest, n. en Ko eller Dre. Det belgelandste fava høtes som svagt Massal. og faaer altsaa i Dativ o, f. Er. at fava, me fava (i Vessen). Vel egentlig en Variation af Venab.

favaft, v. u. blive til Støv eller Fnug. Helg. Da favaft burt.

fav'en (Far), Fanden. (G. N. fandan). Andre Navne ere: Bøvel, Pøker, Lyfken og fl.

fang, n. 1. 1) Favn, Arme (forfaavidt noget indesluttet i samme). Alm. men bedder i B. Stift faang. taka i Fangt'e tage i Favnem, gribe om. giva ein Fangt'e: omfavne En. 2) Fjød. Ho tol Da'ne paa Fangt'e. (Jsl. læng). 3) en Favnfuld, f. Fangan. — Den altsaa Betydning: Omgriben, Omarmelse. — forekommer Selben; f. Er. Han fell ett godt Fang.

fang, n. 2. Forraad, Materialier, Husfang, Gjærfang, Bøggelæfang (Søn-

denjels). Ogsaa: Nebstaber. Kun i Sammensætning. Trefang, Favnfang (Favnfang); jf. Lilsfang, Være alm. J. B. Stift: faang. (Jsl. læng). Jf. Verste.

fang, n. 3. faldende Syge, Slag. Søndensjelds. J. B. og Kr. Stift: Nebfalkstott, i B. Stift ogsaa: Begaving.

fanga, v. a. (a - a), 1) gribe eller omfatte med Armene. Helg. og fl. fanga Hov: samle Hov ved at optage det i Favnem. 2) fange, tage fagl. J. Berg. Stift: fanga. Heraf adj. fanga: fangen, falkst.

fangan, n. en Byrde, Favnfuld, saa meget som man kan bære i Favnem; f. Er. af Ved eller Hv. Ordet er almindeligt, men har oftest en anden Form, nemlig fang (i Kr. Stift og flere St.). faang (i søndre Berg. og Sogn), faangan (Sst. og Edm.), fanga, n. (Vald. Gulddr. og fl.). Jsl. læng; Sv. fang. Formen fanga har i Fleertal: fango (ligt de Neutrer som ende paa a).

fangebus (Fangabus), n. Fangsel.

fangeje (Fangje), m. en Fange.

fangskinn, n. Fjødskind.

fangtak, n. Bryden, Kamp, hvori de Stridende holde Hænderne omkring Ryggen paa hinanden. Alm. (J. B. Stift: fangtakst).

fangtakst, v. u. omarme hinanden; brydes i en saadan Stilling.

fann, f. Snermasse; f. Fonn.

fannende, adv. som Sneer. fannende tvitt: snehvidt. (B. Stift).

fannfar, n. Spor efter et Fjeldstred. Edm. Ogsaa: Fonnfar, f. Fonn.

fant, m. 1) en fremmed Person, et Mandfolk med fremmed Klædebragt og Sprog.

Jf. fenta, f. Tell i Fjeldbygderne fordenjelds. J. Tell. og Hall. ogsaa om fornemme Folk el. Byrætt i Almindelighed; men selben om fremmede Folk i Bondebragt. — 2) en Landsryger, forloven Karl; især om Latere eller lignende omstreifende Folk. Alm. J. B. Stift: fante. — Ogsaa ofte: en for-

armet, ruineret Person, en Prakter. Han vert uvy i Fant (B. Stift); han bliver til en Prakter. — 3) en Skalk, et listigt, mistænkeligt Menneske. Deels med et stærkere Begreb af Dnbstak; deels ogsaa (især i B. Stift) om en Pudsmaager, en lystig Skalk; jf. fantast og Fanteri. J. Gammel Norst betyder fant en Vrindspend eller Tjener; lignende Betydning har ogsaa det Frøiisse fant; hvoriom det Hollandske

vent forklæret ved „Ejhelm“, ligesom Jøl. santr.

fantast, v. n. fremt, drive Spøg, „fantast må ein“ betyder ogsaa at glæffes med En, spille En et Puds. D. Stift.

fante, m. f. Fant.

Fantefylgje, n. Selskab af Landbrugere, Latere eller omstreiffende mistænkkelige Foll. — Ogsaa: Fantebøle (D. Stift); **Fantelag**, **Fantepall**. Ved Bergen: Splintapall.

Fantefoer (b), f. slet, usømmelig Adfærd. **Fantefjering**, f. Laterkvinde, og ellers om fremmede og mistænkkelige Kvindfolk. Jf. Fenta. Ugesaa: **Fantegjenta**, **Fantegut**, og fl.

Fantelag, n. 1) Skaffe-Art, Anlæg til Lix og Rænker. 2) = **Fantefylgje**.

Fantelære, f. Falskbed, listige Paafund. Ogsaa = **Fantefær**. Ag. Stift.

Fanteri, n. 1) Karrestreger, Papperie (Ag. Stift). — 2) Spøg, Skjemt. Neget brugt i D. Stift, hvor det sæd. hedder: **Fantri**. „Eit a Fantri, eit anna a Alvore“: eet er Spøg, et andet er Alvor. Herat: **fantrifull**, og **fantrifam**, adj. spøgfuld, skjemtsom (uden nogen sombest ond Betydning).

Fantretart, m. Anlæg til Rænker og Skaffestreger. Sbm. f. Latt.

Fantrevise, f. en lystig Vise. D. Stift.

Fantor (b), n. Stikkerier, fornærmelige Hentydninger. Ag. Stift.

Far, m. Faber (som er den fuldbomneste Form). J Sæt. **Fai** og **Fa'ir** (G. R. Sædir); i Sbm. forældt: **Fade**; hvilket endnu forekommer i Sammensætning, som **Fadegar'en**: **Fadrene-gaarden**; ellers alm. **Farsgaren**. **Farsbror** (el. **Fabrør**), **Farsbroder**. **Farsyster** (alm. **Fasyster**, **Faster**), **Fante**. „San Fastsystemann“, min Farsosters Mand. „So Farsokanna“, min Farsbroders Kone.

Far, m. (af fara), en Færet. Kun sammensat, som: **Norsfar**, **Framsfar**.

Far, f. Færd, Rejse; f. Fær.

Far, n. 1) Færd, Gang; Omgang. Tykke Fære: første Gang el. Omgang.

Er. Stift (Fosen). S. Umsfar. — 2)

Løb, Gang, Vane eller Strøg, hvor igjennem noget gaar. Nest i Sammensætning, som: **Elvafar**, **Strufar**, **Spjefar**. — selsk ein paa Far'e (Sbm.): sætte En paa ret Vej, vise ham Fremgangsmaaden. — 3) Spor, Vej hvor noget har færet frem. Saaledes: **Foltefar** (Spor efter Rennefer), **Bjønnafar**, **Gjettafar** o. s. v. Alm. (Jf. Fora,

Slag, **Raad**). — Ugesaa: **Hjulsfar** (len

Vej), **Gledesfar**, **Stiftat**. (Jf. Lamm, **Stille**). — 4) Rejse til at fare med, Befordring, Hær tilføes. Han fæll seg Fær paa Fjoren (D. Stift). Jøl. far. — 5) Noget som færet eller skrider frem. Kun i Sammensætning; f. **Færstær**, **Ettæfar**, **Uppfar**.

fara v. n. (fær; for [oo]; fare); at fare. G. R. fara. Inf. ogsaa **faras** (Gbr. Drk. Indr.). Sup. ogsaa: **fære** (and. I) ell. **fere** (Sbm. Romob.), **fære** (Drk.), **fore** (Rdm.). Betydning: 1) fare, rejse, gjøre en Rejse. (Jf. **Talen** om lange Rejser er det nu for en stor Deel fortrængt af det nyere Ord: **reisa**).

— 2) falde, flyttes, afspittes o. s. v. **fara ned**: falde ned (kun om smaa Ting). **fara stad**: falde omkuld. Sbm. **fara up**: opføres; springe op. **fara av**: gaar itu. **fara sundt**: gaar i Stykker.

— 3) komme eller være i en vis Tilstand. **fara væk**: komme godt frem, have Lykke; ogs. blive vel behandlet; have det godt. Her til Aflebensønstet: **far væk!**

„Da for væk“: det kom til Rytte, det gjorde godt; ogsaa: det var vel tilpas.

fara ille, a) fare ilde, ilde Glæde; b) føde i Uldte, abortere. — 4) foretage sig; ogs. begynde eller forsøte sig. **fara til**: begynde. Neget brugt i Søndre Berg.

f. Er. Da for te myrta. Han færet a flær (begynder til slæge). **fara unda**, **undstulde sig**; ogs. **føte sig**, **give efter**.

— 5) handle, bære sig ad. **fara ette ein**: efterligne En (Sbm. og fl.). **fara at**: bære sig ad; heraf: **Ålser**. **fara stygt at**: handle usømmeligt. **fara mæ**:

behandle. **fara væl mæ**: behandle vel.

Med stærkere Betoning paa **fara** betyder: „**fara mæ**“, ogsaa at give sig af med, forsøge paa noget. Han færet bæ: han skal nok besatte sig med det. —

Andre Talemaader: **fara i**, o: **flæbe sig**, **trække paa sig**. **fara or** (utor): **gflæbe sig**. (Søndre Berg.). Da færet ette meg: det forsøger mig, den Lante ængstet mig. Da for n'igjona meg (Nordre Berg.): der gjennemfoer mig en Gysen.

fara, adj. **Smilet**, f. **Fær**, m:

farande, adj. 1) **farande**, **rejsende**. 2) **frugtommelig**. S. **fremmelag**.

Farang, m. Omgangsfølge; Snue eller lignende Upaaseligbed, som angriber mange paa een Gang. Ag. og Er.

Stift. J D. Stift: **Farang**.

farast, v. n. 1. (færst; forst; færest), en Afenbring af fara. Da va noke so forst imploa det (D. Stift): der var noget som de tvivlede om, som var Tommet imellem dem.

farast, v. n. 2) *farbes* (Belg.), s. *farast*.
farast, v. n. 3) blive *skimlet*; s. *Fare*.
Fare, m. et Slags *Stimmel* paa *Møll* og andre *flydende Sager* (Jf. *Dygla*).
 Ebm. *Tæll. o. fl.* (Jøl. *fardi* har ligende Betydning). *Ferast*: *faras*, adj. *skimlet*; og *farast*, v. n. *belægges med en stemmelagtig Skorpe*.
faren, adj. 1) *fare*n, *reist*. I Ebm. *firen* (aab. 1). De α so *fyre fare*: det har gaaet *ligeban* før; man har gjort det *samme* før (B. *Stift*). — 2) *stedt*, *kommen* i en *Lidstand*; *tjent* med noget. *ille fare*n, *væl fare*n. — 3) *afslædig*, *svæket*, *skrobelig*. *Saaledes* om en *Stue*: "So α *faras* i *Rovna*": *Stoffene* ere *raabne* i *Hjørnerne*. *Nordre Berg*.
Farg, n. *Presse*, *tunge Sager* *hvormed* noget *sammenpresses*. B. *Stift*, *Hall. Drk.* (Jøl. *farg*).
farga, v. a. 1. (a-a), *sammenpresse*. *Høgle St. fergja* (Ebl. *Drk.*). Jøl. *fergja*.
farga, v. a. 2. (a-a), *farve*, s. *lita*. *Ser-till fargar*, m. en *Farve*.
fargje, m. *Farve*. = *Lit.* (Ebm. *farg*).
far-greide, s. *Leilighed*, *Befordring* *tilvands*. Ebm. *Ellers Far*, *FornRas*.
farir, s. *For*.
farf, m. en *omstrefende Person*, *Landløber*; ogsaa en *tvetydig*, *upaalidelig Karl*. *Er. Stift*, Ebm.
farhjenna, v. a. *erkende* før *Fader*. *De* va *ikke note* te *farhjenna* *han* *syre*. *Sogn*.
far-kost, m. *Baad*, *Fartoi* eller *ethvert* *Befordringsmiddel* paa *Bandet*. *Hg. Stift*. *Ev. farkost*.
farlaus, adj. *som* *ikke* kan *komme* *over*, *som* *mangler* *Leilighed* *til* at *reise* *med* (S. *Far*). *Ligelydende* ere *farlaus*: *faberløs*.
farlende, s. *Færd*, *Gang* (vel *egentlig* *det* *Strøg* *som* *skal* *befares*). Ebm. i *Talemaaben*: *halve* *Farlentinne* *fram* o: *fortsatte* *sin* *Reise*, *søge* at *naae* *Maalet*.
farlovsa, s. *Mangel* paa *Farkost*.
farm, m. *Ladning*. *Neget* *brugl.* i B. *Stift*. (S. *R. farm*). S. *ferma*.
farmbaat, m. en *laadet* *Baad*.
farmlaus, adj. *tom*, *uden* *Ladning*.
farre, m. en *omstakende* *Person*. *Tæll.* Ebm. *Jf. Fark* og *Fant*.
far-synt, adj. *saa* *bestaaent*, at *man* kan *see* *Sporene* eller *Weien*, s. *Er.* *efter* *Dyr* i *Sneen*. *Hg.* og *fl.* De *va* *saa* *for-synt* i *Snjørø* (Sæt.): *det* *var* *let* at *see* *Sporene* i *Sneen*.

farra, v. n. om *Stibes* *ylde*, *høse* *Hart*. Belg. *farra* *gobt*: *sele* *hurtigt*.
farri(d), s. *Reisetid* (Hær *til* *Baarstøket* i *Lofofen*). Belg. *See* *Far*.
fartry, n. *Fartoi*. Ebm. *fartryg*.
farung, s. *ferug*. — *Fast*, s. *Fast*.
fast, adj. *fast*. (Femin. *fost*. *Hæb. Sæt.*). *Ferast* *festa*, *feste* og *fl.* — *gaa* *seg* *fast*: *forvilde* *sig* *til* et *Sted*; *hvore* *der* er *ingen* *Udvet*. — *maakta* *seg* *fast*: *fortale* *sig*, *tale* *uforsigtigt* *saa* at *man* *bliver* *gjenbrev*en *ved* *sine* *egne* *Ord*. — I *fastas* *Sønnar*: i *den* *tryggeste* *Sønn*. (Sam-melt *Dativ*). Ebm.
fasta, v. n. (a-a), *faste*.
fasta, s. *Fasten* (før *Vaaste*). I *Hæb.* og *Woss* *hegger* *det*: *fosta*, *fosto* (Sam. *accus. kostu*).
fastande, adj. 1) *fastende*; 2) *ædru*, *ikke* *brukten*. *Sogn*, *søndre* *Berg*, og *fl.* ogsaa i *Er. Stift*.
fastpæng(ar), pl. m. *Haandpøenge* *som* *Ljenerne* *saae* *naar* *de* *fæstes*. B. *Stift*.
fastleikje, m. *Fasteb.*
fastna, v. n. *blive* *fast*.
fastra, v. n. (a-a), *gjemme* *noget* *ved* at *grave* *det* *med* i *Jorden* (som *Hjørnen* *skal* *gjøre* *med* *sit* *Rov*). Ebm. og *fl.* En *saaledes* *nebgraven* *Arp* *kaldes* et *fastre*.
fat, n. 1. et *Fad*. *Fleertal* *hegger* *foet* (aab. o) i *Sogn* og *Woss*.
fat, n. 2. *Greb*, *Haandfang* (= *Havel*). *Hbl.* *stelden*. *Hertil* *Talemaaben*: *saa* *Fat* *paa*; *ligesaa*: *tata* *Fat* *paa*.
fata, v. a. (a-a), 1) *gribe*, *fatte*, *tage* *fat* *paa*. *Neget* *brugl.* 2) *fænge*, *antændes*, *sm* *Jib.* *Alm.* *hegger* *fastat* i *Gbr.* *Drk.* *Inbr*.
fata, v. n. (a-a), 1) *omvifte* eller *ind-blæde* *noget*. *fata* *paa* *seg*: *blæde* *paa* *sig*, *især* *paa* *Fødderne*. *Tæll.* (Noget *stelden*; s. *fota*). *Jøl.* *fata*, *blæde*. 2) *fludre*, *fuste* *med* *noget*. *Mere* *brugl.* (i *Tæll.*). *Jf.* *fatra*.
fatateg, adj. *Klobet*, *fusseragtig* (om *Ar-bejder*). *Tæll.* I *Sammenstn.* *fata*, s. *Er.* *ei* *fatavise*, o: *en* *flau*, *smag-løs* *Wise*.
fatig (og *fatif*), adj. *fatigt*. I *gam.* *Norsk*: *fatækr*, og *skulde* *alstaa* *nu* *bedde* *fastot*. — *Hertil*: *Fatigfolk*, *Fatigkassa*, *Fatigpung* og *fl.* "Fattigmanns *Fore*" (Ebm.): *Fattigmands* *Færd* eller *Bil-kaar*.
fatigsleg, adj. n. *knapt*, *uselt*. De *va* *so* *fatigste* *fyre* *det*.
fatl, n. *Baad*, *Stroppe*. (Ejlbent *Drk*): *bere* *Haand* i *Faste* (*Fastje*): *have* *Haanden* *indviklet* i et *Baad*, *som*

fastes byr Studbræne. Nordre Berg.
— 3. Valbers (Fals) og Rdm. (Falls)
om Stroppen eller Studerbaandet paa
en Randsfel. I Sdm. og Rdm. (med
Udtalen Falls) om de Blødsbaand hvor-
med man omvikler Sænkene paa
Gaen og deslige. S. Fætel.

fatla (faste), v. a. binde, omvikle. (Gjel-
den). fatlast, sammenvikles.

fatna, v. n. (a + a), om Ild: fænge,
antændes. I nordre Berg. oftere end
fata.

fatra, v. n. fludre, arbejde flodset. Rbg.
Toll. Ellers: fiatla, fitla og fl.

fatt, adj. tilbagebøjet (= heil). Nordre
Berg. Sdm. (Isl. fatt). fatte Fin-
gra: Tingre som let kunne bøtes til-
bage. fati i Ryggja: som kan bøte
Studbræne dagover. Gerafe: sette feg.

fattaf, v. a. = vanta, korta.

faut, feg; f. fluta.

faur, m. en stille, fenserbilig Person.
Sdm.

faura, v. n. liste sig. Toll. Han faura
seg av: forfølede sig bort i al Stillehed.
— faurelege, adv. „Han gjett som
faurelege“, om En der gaer ligesom
nedslagen eller skamfuld. Toll.

faust, m. 1) trøstet Træ, Ved som er
raabnet eller opgaaet af Træorm.
Meget udbredt. (I Toll. Fort). Isl.
fausk. 2) Falaste. Harb. f. Falstje.
3) et Husarbejde; ogsaa en faisk, bey-
dragelig Ting. Rbl. Voss, hvor man
ogsaa siger fauska om at fuste.

faustast, v. trøstes, forghaves af Træorm.
faustemjøl, n. Trøstemæl, Drægnæv.
faustjen, adj. trøstet. Dgl. faustet.

faut, m. f. Fut.

faz, f. Afald af Malt, Stud eller Spi-
ter som afsnides, naar Maltet tørres.
Rbl. Rbg. og maaftee fl. St.

faz, adj. 1. faa, ikke mange. Har fuld-
kommen Flexion, nemlig: neur. faatt,
pl. faet. Genial kun ved Kollektiv; f.
Et. om Fisk: „Han a baade faa og
smaa“ (af ringe Antal og liben Stør-
relse). faatt Fjell: liden Fjell. Da va
faatt um (Sdm.): der var kun faa
Deeltagere.

faz, adj. 2. taus, stille, som ikke tager
Deel i Samtalen. Rbl. Isl. far.

faz, adj. 3. bleg, hentæret, som af Egg-
dom. Sbl. See faen.

faz, v. a. 1. (faz; fell; finge), at faae.
Drøf. Deber: faz (Sdm. Gbr. Drf.),
far (Harb. og Kr. Stift) og faar
(mest alm.). Imperf. Meratal: finge
(Sbl. Balb.), finge (Rbl. og fl. St.).
Supinum: fengje, finge (Gondre

Berg; Toll.) og faast (mest alm.). At
Inf. egentlig flude. Bedde fanga, sees
saavel af disse Former, som af Afsk-
ningerne: Fang, fengja, lettengb, for-
fengt og fl. — Betydning som i Dansk,
nemlig: 1) bekomme, modtage, blive
forføjet med. faa te Givng: faae som
en Gave. faa seg Mat: spise. faa Mun:
undergaae Forandring. faa i (el. faa
ti): faae fat paa. I Særbetsbed,
naar Objektet er et menneskeligt Væ-
sen: a) faae til Hjert; b) faae til
Vgite; c) føde, faae Affom. — 2) træffe,
blive hindret, eller angreben af. faa
Storm, Gjø, Kvær. faa vombt (blive
fug); faa Bert, Stit, Stabe o. f. v. —
3) komme til at; a) maatte; f. Er. Eg
faar vel gjera da. Da fell so vera. —
b) kunne, være i stand til. Han fell ikke
ryggja (kunne ikke rygge). Ligefaa:
faa svelgja, eta, smakta o. f. v. c) have
Lov eller Leilighed til. Han fell ikke
fara. — 4) bringe, fæste; formaae; faae
i stand. a) Ved Eubd. faa Auga paa;
fæste Die paa, kunne see. If. faa Sand
paa, faa Gruun i. Faa han te gjera
da: formaae ham til at gjere det. b)
Ved adv. faa fram, inn, neh, upp. Eg
fell ikke da til, o: jeg vil det ikke til og
loftes, jeg kom ikke tilrette dermed. c)
Ved adj. faa fast, laust, særagt, flødd,
mala. — 5) rætte, flye, ledere. Ved
Dativ og Akkus. f. Er. fa meg Sta-
ven o: ræk mig Stokken! (G. R. fa).

faz, v. a. 2. (r-dde), røde, ubløde før el-
ler damp for at Træerne kunne fro-
stiles. Søndensfjeld. (If. røsta).
Maaftee ogsaa at blege; f. faubb. Isl.
fa og faga, betyder: rense, pudse.

faaast (faae), v. n. blegne, falme. Drf.
S. fa, adj. og faen. — (Afskilles fra
faast).

faedd, adj. 1) blegnet, bødnet, af Damp-
bets eller Lustens Paavirkning, om Træ
og Isl. Harb. 2) rodet, opløst ved
Udblødning. Toll. og fl. (af faa, v. a.).
faadugeleg (faadue), adj. som buer til
libet, ikke ret buelig. Sdm. og fl. —
De Drd som begynde med faa (libet),
ere vel almestforstaaelige, men ikke me-
get udbredte.

faen, adj. 1. bleg, som har et spæligt
Udsende. Drf. I Sbl. faa. If. faen.

faen, adj. 2. „vel faen“: vel forføjet,
mættet, opfristet. Dela.

faafengb, adj. unyttig, frugtesløs. Mest
i neutr. f. Er. ett faafengt Arbeid).
Gbr. Drf. Under tiden: faafeng. DRB.
— Sv. såfang.

faafengjeleg (faafengjele), adj. unyttig,

- som er uden Værd eller Gavn. Hall. Bald. faanfængjele Snakk: upassende Tale.
- faanfengt**, adv. forglæves, uden Held. Inbr. Drk. I Bald. påanfengt. (Ev. fangst).
- faangjeren** (el. faa-giten, aab. i), adj. lidet bekendt, sjelden omtalt. Ittresogn. faabærv, adj. 1) ubuelig, ringe, daarlig. Ndm. Edm. Eji. 2) farlig, slem at bestille med. Edm. (s. bærv).
- faaring**, f. Rødtning. f. faa, v. a. 2. faakunnug (-ig), adj. udyndig, uerfaren, som ikke veed meget. Tell. Hall. (G. N. fäkunnugr).
- faaleg**, adj. stille, ordknap, som taler lidet. Nbl. (Jsl. faalegr).
- faalia** (for faa-liba), adj. som har liden Familie eller faa Folk hos sig. Tell. (G. N. faliida). Det gamle lid (o: Folk) findes kun i dette Ord og i manglia.
- faame**, m. en Laabe, En som bærer sig Klobset eller forvirret ad. Guldbbr.
- faament**, adj. lidet bemanded, ikke mandstærk. Det va so faamente. Her a so faament: her er faa faa Mennesker. Næst nordensjelds. (G. N. fament). See ment.
- faamælt**, adj. taus, som taler lidet. Tell. og fl.
- faamøy**, adj. modløs, frygtfom. Nbl. (Maaste faamogjen?).
- faan**, f. let Afse, Fnug. Obr. f. Falstje. Jf. Fan, og Faa, f.
- faang**, n. f. Fang og Fangan.
- faanga**, f. fanga. — faangje, f. Fangje.
- faangla**, v. a. omfavne (i sin tidt eller gjentagende). Ehl. f. fagna.
- faangsla**, v. a. omfavne. Edm. og fl.
- Noile Steber faangsløkke. I Ehl. faangla.
- faangtak**, f. Fangtak.
- faanytte**, n. liden eller ingen Nytte. De faanytte: til liden Nytte, forglæves. Obr. og fl.
- faanyttug**, adj. unyttig (eller af kun ubetydelig Nytte). Guldbbr.
- faa-orig**, adj. ordknap, taus.
- faar**, n. et ondt Lune, et Anfald af Hidsigbed. Edm. Han sekk eit aa auna faar.
- faaraa**, f. fara.
- faare**, m. Fare; Farlighed. (Istedetfor denne rigtige Form bruges nu paa mange Steber: Fare). — Eit Faara Be'r (Nbl.): et farligt Veir.
- faarelaust**, adv. uden Fare. (Ejelden).
- faarhøva**, f. Fare, Vansteligbed, en slem Stilling. Nbl. Hedder ogsaa Forhøva.
- faarleg**, adj. farlig.
- faarlje**, m. Falaste: f. Falstje.
- faast**, en Form af faa, v. a. som kun bruges i Infinitiv. — faast moe: besatte sig med, røre ved, bestille med. (Nordlige Egne). I Edm. og Obr. sædvanlig: foste moe; — i Drk. og Inbr.: faast moe. (Jsl. faast vid). — faast i, har egentlig samme Betydning, men bruges oftest som et Beskedenheds-Udtryk, naar man taler om en Udmærkelse for sig eller sine. F. Er. Eg skulde faast-i staa høgst: jeg skulde nu have den Ære at staa højest. Da va no min, so skulde faast vere den beste (Edm. Ndm.), eller: faast ma vara den beste (Drk. Inbr.). Hedder i Edm. og Ndm. oftere: fost-i; men i Drk. og Inbr. faast i, og faast moe. — Ellers = læst (s. læst) og fara moe.
- faasynt**, adj. rar, sjelden, som man sjelden saar see. Nbl.
- faataa**, f. fata. — faata, f. fata.
- faatenkt**, adj. eenfoldig, kortsynet, ikke nok forsigtig eller forubseende. Søndre Berg. (men ellers almeenforstaaeligt). Eg va for faatenkte: jeg betænkte ikke alle Omstændigheder som jeg skulde.
- faavis** (ii), adj. tosset, stantet. S. følg.
- faavitug** (aab. iz og sl. faavitog), adj. tosset, vanvittig (i mildere Betydning). Ag. Stiit. I nordre Berg. og Edm. faavis'e. Det Jsl. faavis, dum, taabelig — er rettere. — Jf. vitlaus, dårleg, tulla.
- fe**, forfortet af fere el. fire (aab. i), o: for. Tell. f. fyre.
- fe**, n. Fa, Kvæg. Næst brugt. i Ag. og Tr. Stiit. (Jf. Veist, Kryster). Formen Ji skal findes i Rind. I den gamle Betydning: Gods, forekommer Ordet i de tellemartiske Viser.
- fe-drift**, f. en Hob Kvæg, som man driver til et langt fra liggende Sted.
- fe-for**, m. Da lang unde fefot: det var ikke indbænet, det brugtes til Græsgang.
- fegaste**, f. fegst.
- fegja**, v. a. (a - a), fete, pudse. Lyder almindeligt som: feia. (Jsl. fægja, rense). Jf. sofa.
- fegja** (feia), f. Skjønbed, Bakkerbed. Delg. Da ikke stor feia va hen': hendes Skjønbed er ikke saa stor. (Af faager, el. Roden faag).
- fegjen** (aab. e), adj. glad, fornøiet. Næst i B. og Tr. Stiit. I Ndm. og Drk.: figgen (hen), i Sogn: fegen; ellers:

feien, men i Fleertal: fegne. G. N. fegninn.

feignast, v. n. og feгна seg: glæde sig. Nbl. og fl. Jf. fagna.

feigre (feger, fægr), vakkere. — Ligefaa: feigst (superl. af fager), vakkrest. Lr. Stift.

J. Edm. har man: fegaste (aab. e) i det Mundheld: „Dæ va fyst fegaste æ fyst feidaste“ o: det var byggeligt i Be-gyndelsen, men blev ubyggeligt paa Enden.

Fe-hund, m. Hyrdehund. Ellers et Skjælsord.

Fe-bus, n. Fæhuus; jf. Fios.

Fei, m. Gæst, Gynding. J. ein Fei. (Maaftee for Fæg; jf. fejja). feiende, adv. raast, hurtigt. Meget brugt i B. Stift.

feig, adj. nær Døden; el. som skal døe. Alm. (G. N. feigr). Han var ifte feig endæ: han skulde ikke døe endnu. Dæ veit ingen kvar den feige flakka: In-gen veed hvem det skal forst døe.

Feigd, f. et forestaaende Dødsfald, det at En snart skal døe. — Dæ var fyre ei Feigd: det var et Barfel for et Døds-fald.

feigdelsjos, n. f. Naaljos.

feila, v. n. = vanta, storta, bresta.

feimen, adj. klæbrig, vedhængende, om Sne. Edm. Ellers: kladden.

feit', adj. fed (G. N. feitr). — Feite-rys-dag, Hviledagsdag. Feit'sild, f. en Art fed Sild. Feitve(d), m. Gran eller Fure som indeholder megen Harpir.

Feita (og Feite), f. Fedt; især smeltet Fedt. Helg. Guldr. og søndre Berg. (hvor det adskilles fra Fita). Jsl. feiti.

feit-eten (-æten), adj. som ynder det fede, gjerne spiser fedt; ogsaa overdaagig i Mad.

feitna, v. n. blive fed. Hedder paa mange Steder: fitna (aab. i). Jsl. fitna.

Feitt, n. Fedt. — Feitt-auga, n. Draabe eller Perle af smeltet Fedt. Feittflogge, f. flydende Fedt paa Overfladen. Edm.

Fe-Far, m. en Kvæghandler. Vald. Gbr.

Fel (aab. e), n. Feil, Brøst. Jæd. Gbr. og fl. Ellers Feil. — Ligefaa: fela, v. n. feile.

Fel (ee), Fløde; f. Fille.

Fela (ee), f. 1. Fiolin. Næsten alm. Nogle St. Fiol, m. (G. N. fida; Ang. fidele). stille Fela: stemme Fio-linen. giva i Fela (B. Stift): give Spillemanden Penge. Felebogje, m. Fiolinbue. Felestoff, m. Fiolinkasse.

Felutak, n. en Dans, et enkelt Stykke for Fiolin. Hard. Feletross, m. f. Tross.

Fela, f. 2. en af Maserne i de drøvtyg-gende Dyr (= Bytning). Balders. — Jf. Fyll.

Feld, m. Fælb, Læppe af laabent Skind, især til en Seng. Alm. (G. N. feldr).

Feld (el. Felde), ubestemt Ord eller Form i et Par Talemaader, nemlig: ær felde, o: paa Færde, i Bevægelse. Sogn. — møe felde o: med Klem, bygtigt, saa det har Skik; f. Er. han kom møe Felde. Edm. og fl.

fell, adv. nok, rigtignok; f. fulka.

fella, v. n. (fell'; fall; folle), at falde. Infn. tildeels: falla (Sogn og fl.), ellers: fella, felle (regelret). G. N. falla. Imperf. fill (Nfj. Sogn, Færb.), falt (Edm. og fl.) og fall. Sup. fülle (Nfj.?), falle (mest alm.), folle (regelret i Ryf. Edm. og fl.). Heraf: Fall, fallen, Foll. — Betydninger: 1) falde, komme ned. Om Dug, Sne, Løv; og overhoved om et langsomt Fald. Jf. detta og stupa (om et hurtigt Fald), runja, sturta (om Fald af en Hob. el. Masse). fella, om Menneker, betegner berimod enten en vilkaarlig Ned-synken, eller ogsaa en Dørgang, Af-gang. felle paa Ane, el. felle ned o: knæle. — felle fra o: afgaae ved Døden, fallen, Foll. — Betydninger: 2) synke, gaae ned, blive lavere. Sjoen fell': Havet ebber. Dæ fell'e Rab'e: Mødet falder. Dgsaa: vige, give efter. Han tok te felle: Han blev mere svælig. — 3) stryge, bøte i en vis Retning; om Binden. Han fell inn Hjoren (blæser indad Hjorden). Lige-saa: felle ut, nor, fyd. — 4) passe, falde sammen, passe noie til hinanden, om sammenføjede Stykker. Fjela, Sta-ver, Stoffe. — 5) foresalde, indtraffe. Alt som fyre fell: alt hvad man faaer at gjøre med. Dæ fell ifte so fyre meg: det falder mig ikke beletligt. Dæ fall ifte dei til: det vilde ikke lykkes dem. — Dgsaa: forekomme, være, synes. Dæ fell so smaatt: det falder smaatt, der kommer ikke noget stort. Jf. felle tungt, lett, knapt, jamt. En egen Betydning har Talemaaden: fella paa o: synes om, finde Smag i (især Rab). Sogn, Færb. (Jsl. fallast á).

fella, v. a. (e - te), 1) sæbe, faae til at falde. (Sjælben). G. N. fella. 2) gjøre smalere, knibe ind (især i Strikning). Møbsat auka. 3) afpasse, sæbe sam-men, faae to Stykker til at passe sam-men eller slutte noie til hinanden. felle ihop. 4) anlægge et Gærde. Drl.

fell Ugar. **G. R. Sella** (Love I. 41).
Hertil Hæfelle.
Sella, **L. 1**) Fældning, Fuge, Stebet hvor to Stykker ere sammenføiede (saaledes imellem Støtterne i en Væg eller Hjelene i en Baad). **Jf. Skjort.** 2) Hølb, Rygte eller Læg. Skal bruges i Søndre Berg. 3) Fælde, **f. Er. Rottfælde.** Hedder i de nordlige Egne: Foll.
Sellemun, **m.** Indfaldning; Forholdet imellem den bredeste og den smaaeste Deel af et Klædningsstykke. (**S. sella v. a.**)
fellen, **adj.** velsmagende, appetitlig (om Mad). **Harb.** (Afs: sella paa).
Sellestapp, **m.** 1) smaarøntet Skjort; 2) Planten Lovelod (Alchemille). **Harb.**
Selleve'r, **n.** Bygevet; Bånd som gaar i enkelte stærke Ryf eller Byger. **B. Stift.** 3 **Er. Stift** Faltver.
Selling, **f. 1**) Falden; især Havets; — 2) Sammensætning, **f. Er. af Fiele;** — 3) Indfalden, at gjøre smalere.
Sels, **n.** Filt; **f. Lov.**
fem, **talord:** fem. Hedder mest alm. **femum**; i **Lat.** **fimm** (aab. i). **G. R. fimm.** **Hertil:** femte (fimte), den femte. femte svar: hver femte. Femte-Parten: den femte Deel.
fem-aling, **m.** fem Alen lang Stof.
fem-aaring, **m.** fem Aar gammelt Dyr.
fembænd, **adj.** fembaandet; især om Hæfter med fem Stænger i Hælden. **Edm. og A.**
fembøring, **m.** en stor Baad, der sædvanlig faaer en Besætning af fem Mand. **Bosen** og **fl. Vel** eg. Fembyrding.
femfjeiping, **m.** Baad med fem Klarepar. **B. Stift.**
femna, **v. a.** (e - de), omsfatte med Arzene eller Havnen; ogsaa: maale med Havnen. (**Af Fann**).
femning, **m.** Stof, Træskamme som holder en Havn i Omkreds.
femroma, **adj.** femrummet.
femtan, **talord:** femten. Hedder ogsaa: femta, fimta (**Lat.**), femtan (**Nbl.**), femta og femten. — **Hertil:** femtaude, femtende.
fem-ti, **høitredtsindstøtte.** Overalt vest- og nordensjelds (**Ev. femtio**; **Jsl. fimm-tio**). **Ellers:** haltræs.
fena(b) (te), **m.** Kvæg, Kreature. **Sogn, Bøfs, Hall, Gulbr.** (**G. R. fena**).
Ellers: Bu, Bustap, Andmarkt. Det foranførte Fanar (Fana, Fencar) udgaar formodentlig herfra.
fengb, **adj.** 1) besængt (af fengja); 2) sængende, som let fænger. **Mest i neutr. om Jibtøl.** Dær saa sængt: det sænger saa hurtigt. **Dkerb.** (See **kvæm**, **flm**).

— 3) i **Sammensætning**, a) om en Mulighed at faae noget. **Hertil:** selsbæng, leitsfæng, tungfæng, forfæng og **fl.** — b) om en Beslæffenhed (**Er. Stift** i **Formen** sængt). **Hertil:** turrfængt, spæfængt, bogfængt og **fl. Jf. fingen.** **Af Roden** sanga, i saa (seff, fingle).
fengja, **v. a.** (e - de), sænge, sange an; især a) tænde, om Jib; b) smitte, om Eggdom. **Isse** ganste alm.
fengja (Fængje), **f.** Fænge paa Studvaaden. **Hertil:** fengjehol, **n.** Fængbul. **fengjekrut**, **n.** Fængkrud.
fengjen, **adj.** 1) sængende, som let sænger; især om Hjrtøl. 2) smitsom; om Eggdom.
fengjen, **part.** (af saa), faaet, modtagen. **Søndre Berg.** og **fl. Ellers** faab.
fengt, **adj.** f. fæng.
fenne, **v. a.** (e - te), om Sneen: opdynges, drive sammen i Dyrger. **Tell.** (**Jsl. fenna**). **Af Fonn.**
fenne, **pl. f.** Sneemasser, opdyreven Sne. **Jæb.** og **fl. f. Fonn.**
fent, **adj.** tilbrøvet med Sne; **is. fisent.**
fenta (Fænte), **f.** et Kvindfolk med fremmed Klædebragt og fremmedt Eyrøg; (især af Arbeidsklassen i Byerne); ogsaa en Laadstrygerste. **Bøfs, Harb. Tell.** **Hall.** — **Af Fant.**
fere (fære, fe), **v:** for; **f. fyre**,
fergja, **v. a.** sammenpæbse; **f. farga.**
ferja, **f. 1**) en Færg. (**G. R. ferje**). 2) et Færgesked. **Orl.** — **Ferjemaun**, **færgemaun.** **Ferjesta**(b), **m.** Færgesked. **Jf. Sund, Sundskad.**
ferma, **v. a.** (e - de), lade, lægge Læbning i (Baade el. Fartøier). **Af Farn.** **Hertil** fermd (labet), høgfermd, tungfermd.
ferst (færst), **adj.** færst. **Mest alm. færst**, og i neutr. tilveels: færst. — **Færstjell**, **f.** nymalet Mælk.
ferstjen (færsten), **adj.** noget færst, især om noget som er for spædt eller umodent.
fesja, **f.** Pige, Løs. Meget brugt paa Helgeland. **I Edm.** bruges Navnet Fesse i Eyrøg og med en ringere Grad af Aftælse. **I Harb.** er Fesja en salben Pige, En som har faaet Barn.
fesl, **m.** Baand, Forbinding; **f. Feset.**
fesse, **v.** forbinde; **f. fesla.**
fesling, **m.** Beenling; **f. Fesling.**
fesse, **v. n.** here, helbrede ved Erolldom. **Tell.** (**Jf. runa, putra**). **Hertil:** fessefjering,, **f. Der, Erolldone.**
festa, **v. a.** (e - e), 1) sætte, gjøre fast. **festa** **Rodb** (**Nbl.**): sætte Korn paa Stov, **f. føyra**. 2) sætte, betinge sig, saae Føste

paa. (Ejelden). 3) troslove. Tæll. og fl.
 — Dgtaa v. n. fæste sig, blive fast.
 Jesta, f. Fæste, Tilfæstelse (Ejelden).
 Jesta, el. Jeste, pl. Trolovelse (G. N. festar). Bruges kun i Dativ. Det gæft i Feska, o: de vare offentlig forlovede.
 Sogn.
 Jestamaal, n. offentlig Forlovelse. (Ejelden).
 Jestapika, f. en forlovet Pige. B. Stift.
 Jestar-øl, n. Gæstebud i Anledning af en Forlovelse. Edm. og fl. (Jøl. festaröl).
 Jeste, n. 1) Fæste, Baaud til at fæste med. 2) Sted eller Punkt hvortil noget kan fæstes. 3) Fæsteb. (Ejelden).
 festen, adj. som let fæster sig. (Ejelden).
 Festing, m. Fæstemand, En som er offentlig forlovet. B. Stift. I Sogn ogsaa: Festings-gjenta, om en forlovet Pige. (Elers Festapika). Kun om Personer, som have faaet Vægtstabsbetjening.
 Jester (Jester), f. Long hvormed Baade fortøies. B. Stift. Dgtaa: Jesti, Jesta og Belag. Paa Jægter: Landtog.
 festra, v. a. fortøie. (Ejelden).
 Fet (aab. e), n. Fjed, Spor; ogsaa Stridt. Nogle St. Fet (aab. e). G. N. fet. Han fulde os fet aa fet (Edm.): han fulgte os hvert eneste Stridt.
 Fet, m. see Fetting. — Fet, f. see Fit.
 fetra (aab. e), v. a. bese en Bøv i Ftb.
 Fete (aab. e), m. 1) Ftb, Fof eller Duffle af Traadene i en Bøv eller i en Hæse. Røget udbredt. I Sogn Fet, pl. Fitta (for Fittar); i Helg. Fiska (for Fitta), f. Jøl. feti. — 2) paa en Dre: Bladet eller den bredeste Deel nærmest ved Egen. Føl. Sogn. Jøl. feti. Jf. Fetting.
 Feter (aab. e), m. Baaud, Stroppe; Skulderbaand paa en Pose eller Stroppe. Tæll. I Valb. Fasl; i Ndm. Faltt (f. Falt). G. N. fetill (Lov. I, 349). Paa Etkindbølge (Hiter) bannes disse Baaud for en Deel af Fødderne paa Etkindet (Fettingar).
 Feet (ubrugt.), fest, fessel, n. Baaud hvormed Saar eller syge Lemmer forbindes. Tæll. Valb. — Af fetla.
 fetla (ubrugt.). v. a. Forbinde, f. Er. et faaret Lem. Walbers (i Formen fesse).
 Fetting, m. Beending, Føb paa en Hud, Etkindet af Dyrenes Hødder. Alm. i forskjellige Form: fetting (Soga, Sønder Berg.), fetling (Stadanger), festling, og fisting (Søndersjels), fetting (Edm. Er. Stift), fetting (Drl.), Fet (Akerd. Tæll. med pl. fetie).
 fetra, v. a. (e-o), bese bag over. Nordre Berg. Af fatt. (Jøl. fetra). fette Fm-

gramme. fette seg: bote sig bag over, sætte Raffen høit. Jf. fetla.
 Fetting, m. Beending; f. Fetting.
 Fibrelde, f. Fibrelb. Fibla, f. Filla.
 Fiende, Dret; f. Finne.
 Fiff, m. Stads, Punt. Fiffa, adj. stadset, pynetet. fiffe seg: pynete sig. Sønderfelds.
 figgen (fien), glad; f. fegien.
 Fil (ii), m. et Slag med Røden; Dret-figen. West i Er. Stift.
 fika, v. a. slaae til, give En paa Dret. fikjen, begjærlig. Findes i „nyssiken“, men synes ellers at være ubrugelig.
 Fikka, f. Komme, Detskomme. B. Stift. Sv. ficka.
 Fikka, f. Filla.
 Fikt, f. Etunding, Travløb, stort Bevægelse. Nordensjels. (Jf. Jøl. aka, at baste).
 fika, n. n. (a-a), fegte, hugge om sig. fite mæ Hænder: bevæge Hænderne ligesom for at slaae. Han have nok te fite mæ: han har Rivler hænde.
 Fil (ii), m. 1. Svagbed, Uvassethed. Sogn. Eg ba fite hent ein Fil: jeg har været aldeles frisk.
 Fil (ii), m. 2. Kneqten i Kortspil. B. og Er. Stift. (I Ag. Stift: Fil, i.) Jf. Dverfl.
 fil, f. en Füll. Jf. Rasp.
 flla, v. a. (a-a), file; ogsaa: flave, gubde.
 file, m. Fløde; ogsaa: Lyfmasse med Fløden paa Helg. (Sv. Ålmjolk). I Tæll.
 fel (ee), m. Fløden af et Røstetar (=Malt). Jf. Njome. — filebunk, m. = Njomefolla.
 fill, o: salt; f. fella.
 Füll, m. den tredje Nase i de brøddagende Dyr. (Busterud). Jf. Rette, Marlatte.
 Filla, m. 1) Lav, Pjalt, Løse. Alm. Elers Larve, Trave, Fluge og fl. Dgtaa om Klæder i en forringende Betydning: Klædefille, Fjolefille, Trøsefille. 2) Fjoller, Sneeflokker. Sneefilm. Er. Stift. 3) et Lag af Voks eller Løv som hænger sammen og kan oprives paa een Gang. Ehl. (Vox Ordet vrødes Fibla i denne Betydning og Filla i den forste).
 fillast, v. n. revne, blive løst.
 Jille-arbeid, n. ubetydeligt eller daarligt Arbeide. — Saaledes ogs.: Jillegreia, f. en daarlig Indretning. Jillefak, f. lumpen eller ubetydelig Saa. Jillefort, n. slet Kort. Jilley, n. daarligt Lø; o. f. o.
 Jillefant, m. en løst Karl; Pratter, Stodber. Dgtaa: Jillegas, Jillefetting o. fl.

filut (fillette), adj. læst, pyaltet.

fin (finn), f. fem.

fin' (aab. i), adj. rast, hurtig. Sogn og søndre Berg. (G. N. simr). fin'e paa For'en: rast til at løbe. Jf. elbsim, voarsim.

finast (aab. i), v. n. blive raskere. Sjelden.

finleikje, m. Rastbed. (Sjelden).

fin (ii), adj. 1) fin, ikke grov. Om Mennesker: omfindtlig, som ikke taaler noget ubageligt. — 2) smuk, skøn. Meget brugt. især i B. Stift. Ein fin'e Beg: en smuk Bei. Et fint Føre (Tæll.): et nydeligt Føre. Et fin'e Laus: en smuk Pige (B. Stift). — 3) blid, venlig, artig. Ellers siges fint ogsaa om noget ubetydeligt eller næsten umærkeligt. Ligefaa fint, adv. smaat, ganske lidet.

finna, v. a. gjøre fin (forfine). finna seg til: pynte sig.

finng, m. f. Fingr.

finngjen, adj. 1) faaet (part af faa). Søndre Berg. Hedder ogsaa fenggen. 2) i Enden af Ord om en Bestaaenhed, ligesom -lig, el. -agtig, f. Er. turr-fingjen (noget tør), klenfingjen (isjellig) og fl. Edm. Est. — 3) Ir. Stift: fengt.

finngjen, adj. 2. skamfuld. Edm. Han vart so finngjen. Ogsaa: ubagelig eller som vækker Blusel. Da va so finngje.

fingr (Fing'er), m. Finger. Hedder i Sogn, Tæll. og fl. fing (Fing'eren); i Hard. Fing'ur. 3 Indr. Drl. og Gbr. er Finger neurum (altfaa: eit Finger). 3 Betydning af Maal forandres det ikke i Fleertal; f. Er. too Fing'r o: to Fingers Brede.

fingra, v. n. besole, tage paa med Fingrene; ogsaa om Fingersætning paa Violin.

fingrebjør (aab. o), f. Fingerbølle. B. Stift og fl. (Jøl. fingurbjør).

finngrefar, n. Spor efter Fingre.

finngregull, en Plante. see Revbjella. (Egentlig en Guldring med Tilbebor).

finngreflaade, m. Fingrefløj; Ansgerligbed efter at faae noget i Hænderne.

finngrefsvo, n. Fingerring af Sølvs med Lovvært eller anden Prydselse.

finngrevort, m. Fingervante.

finleikje, m. Fiinbed. Oftere Finbeit, f. finleier, adj. fint forment; som har smukt Ansigt og fin Hud. Drl.

finn, m. 1. Mandfolk af det finste (eller lappiske) Folkeslag. Jf. Finnska. Hertil: Finnslav, Finnkaana, Finnput, Finn-gienta og fl.

finn, m. 2. den indre Deel af et Horn (= Sto, Stikkel). Valders. Maafsee ogf. Been. De gjeft inn at Finn'e (?).

finn, m. 3. et Slags smaae Kvorter i

Huden paa Ansigtet. (Jøl. finnar, pl.).

finna, n. a. (finn'; fanns; funne). 1)

finde, opbage, træffe paa. — 2) træffe sammen med, komme i Tale med En.

Alm. Eg vil finne deg: jeg vil tale med dig. — 3) hende, erfare. Kun sjelden.

f. Er. i den Talemaade: Han fæll so finna: han fik nok føle det.

Andre Talemaader: — finna at: dable, spotte, have noget at udsætte paa en Ting. Heraf Utfinning. finna paa: optænte, bitte paa. finna upp: opfinde.

finna ut-i (finne ti): træffe, faae; fat paa. — Han heve sitt i finne: han har sit eget at finde deri, d. e. han har gjort sig selv derfor, han kan anfse det som Gjengjeld og ikke som Gave. Nør-dre Berg.

finnande, adj. som er at finde. Det fann alt som finnande var.

finnast, v. n. (finst, fannst, funnest). 1)

reciprocit: træffe hinanden, komme i Samtale. Alm. 2) passiv: være at finde. Dar fannst inkje. 3) med um:

synes om, finde sig vel ved. E fannst ikke um da. Edm. (hos de Gamle).

finnball, m. et Slags Kugler eller Bolde som underiden findes i Dvørens Ind-volde. Tæll. Bufr.

finne (for Firne?), n. Ddemarker, eller

maafsee: fierne og ubekendte Egne. Kun i Forbindelsen: „Fjell a Finne“

(Valbers); el. „Fjell a Fiende, (Edm.)

med ubestemt Betydning. Me fore avet

baa Fjell a Fiende. 3 samme Forbin-delse bruges Jøl. firnindi, som vel egentlig betyder det fierne, det langt fra væ-rende.

finnen, adj. skarpsynet, nem til at finde

noget. Søndre Berg. og fl.

finngjer, f. Erølddom, som tilskrives

Finnerne. Helg.

finngjdyrk, m. f. Gjøyl.

finngras, n. en Plante som er skadelig

for Hestene. Nbg. (= Hestespreng).

finning, f. Finde, at man finder noget;

Ogsaa: Fund, Opdagelse. — Finnings-løn, f. Findeløn. Nogle St. Funnaløn.

finnmudd, m. f. Mudd.

finnFjegg, n. en Græsart (Scirpus cæspitosus). Ndm. og fl. 3 Edm. Vud-fjegg.

finnFot, n. et Slags Sygdom eller

Forberelse. finnFoten, adj. truffen af „FinnFot“. Dst. Hedm.

finnFot, n. f. Star.

finntopp, et Slags Græs (formod. = Finnshjega). Valders.

finnut, adj. finnet, kvortet i Ansigtet.

finst, adj. finst (Lappst).
 Finsta, s. Kvindfolk af Finnernes Stamme. Nordenfjelds.
 finvoren, adj. noget fin; ogs. krasen.
 fire, v. a. (a - a) fire, give løst, lade falde. Ogsaa v. n. vige, give efter.
 firafotom, trybende; paa Hna og Albuer. Orled. 3 Edm. firafotaa; i Sogn: fjorofoto. Han gjeft fjorofoto: han giff paa fire.
 fir-aling, m. Stof paa fire Aen.
 fir-arving, m. fireaar gammelt Dyr (især Hest). Hedder ogs. firøring (Gbr.), fjorøring (Bald).
 fir-brøten, adj. bøiet fire Gange, lagt i fire Folder.
 fire, Dalord: fire. Hedder i Setersb.: fjore, m. fjora; f. fjogo (aab. o), n. (G. R. hörir, fjorar, ljögur). Hf. fjore, fjortan, fyrtil.
 fire (aab. i); 1) for, f. fyre. 2) faret, (f. fara).
 firen (aab. i), part. faren. Edm.
 firforla (ubrug.), f. firrbeen, Dgle. Hedder i Hall. firfosle; i Tell. fjorfosle. Andre Steder hedder Dyret Dle, og Wla.
 firfott, adj. firfoddet.
 firla (aab. i), v. n. see fitla.
 firlag, adj. firddobelt (om Traad).
 firmenning, m. Slagtning i fjerde Led.
 firra, v. n. drive, stonde paa. Edm. Af Ubraabet: firr! hvorved man driver Hestene.
 firs, s. atteti.
 firsvoren, adj. om Planter, som ere savede paa alle fire Sider; og altsaa ofte have nogen Darsfide. Hf. Bafkun.
 firstrindet, adj. med fire Striber. Edm.
 firøring, f. firarving.
 fis (ii), m. som i Dansk. Verbet har Formen: fis, teis, fise (aab. i).
 fisball, m. f. fissopp.
 fisk, m. fisk; a) enkeltvis, med Fleertal; b) kollektivt, uden Fleertal; f. Er. smaa Fisk, mykjen Fisk, sum' Fiskjen. c) om Fiskens Kjøb; saaledes om Laren: Han er raub' i Fiskjen.
 fisla, v. n. (a - a) fiske.
 fiskar, m. en Fisker. Fiskarlag, n. et Lav eller Selskab af Fiskere.
 fiskberg, n. en stor Fiskestim, stor Samling af Fisk i Vandet.
 fiskbjønn, m. et Sø-Insekt (formodentlig en Art Oniscus). Edm.
 fiskbuna(b), m. Fiskeredstaber. Er. Stift. Ellers: Fiskebeine (Edm.), Fiskevelde (Sbl.), Fiskestell, Fiskegreide og fl.
 fiskesfarm, m. Ladning af Fisk.

fiskesfore, f. Fjorelb.
 fiskesbank, f. Fiskebrat, Byrde af Fiske som ere opbængte paa et Vaand. B. og Tr. Stift.
 fiskerbjell, m. Stillaads af Stænger, hvor paa Fisk tørres.
 fiskerok, m. 1) en Jernkrog, hvormed store Fiske trækkes ind i Vaaden. Dgl. Klepp. 2) Medekrog (= Angel). Søndenfjelds. 3) Stjernebillebet Orion. Nogle St. Fiskefalkanne og Fiskaranne.
 fiskelad, n. Stabel af Torsfisk.
 fiskeleite, m. Fiskeplads; den Dybde eller Afstand fra Landet, hvori man sædvanligst fister med Snore. Nordre Berg.
 fiskelus, f. smaa Insekter som opbolde sig paa Fiske. (Monoculus).
 fiskeløysa, f. Mangel paa Fisk.
 fiskemat, m. Mad tillavet af Fisk.
 fiskemund, n. bevægt Lid til at fiske; den Lid da Fisken pleier at bide paa. (Nordenfjelds).
 fiskerast, n. Affald af Fisk.
 fiskeskap, n. (el. -skapnab, m.), Fiskestikelse.
 fiskeslag, n. Art eller Afart af Fisk.
 fiskesnit, m. = Fiskebank. Ag. Stift.
 fiskesod (aab. o), n. Vand hvori Fisk er kogt.
 fiskesympa, f. = Marulk. Helg.
 fiskesenner, pl. f. Kvanne.
 fisketerre, m. Veir til at tørre Fisk i.
 fiskevinda, f. en stor fremstridende Hob af Fisk i Vandet. Helg. Edm.
 fiskevær, n. Strandsted, hvor Folk samles for at drive Fiskerie.
 fiskje, n. 1) Fiskerie. Hedder ogsaa fiskjeing, f. og fiskje, n. — ligge te fiskjes: opbolde sig i et Fiskevær for at fiske. 2) den Tid, i hvilken de store Fiskerier foregaa; især Baartorsfiskeriet i Februar og Marts. 3 Edm. Fiske, f. (i Fiskejenne). Isl. fiski, f.
 fiskjen, adj. god til at fiske med (om Garn og deslige). Cit. fiske Garn. Nordre Berg.
 fisling, n. f. Fetting.
 fissopp, m. Regsvamp (Lycoperdon). Nogle Steder fisball (aab. i).
 fit (aab. i), f. en opgjøbet og græsrig Slette (Isl. fit). Paa Jæderen (hvor det hedder Fjib eller Fjeb) er det mest brugeligt og betegner især Engen tæt ved Huset. 3 Hardanger: en Vold eller Slette hvor paa Køerne ligge om Sommer natterne (altsaa en stærkt gjøbet Plet). 3 Valdres: en Slette med usævn og busket Græs vært. (Sjelden). Gaardsnavnet Fit findes ellers overalt; i Søndm. har det i Fleertal Fitja

(Fitjanne), og i Sammensætning en lignende Form, f. Ex. Fitja-garanne.
Fit, og **Fite**, m. see **Fete**.
Fitja (aab. i), Fedm, det at noget er febt. Rest i B. Stift. (Jøl. fita). Af feit.
fit (aab. i), v. a. gjøre feb. fita seg: blive feb, om Kvæg. Nordre Berg.
Fitja (Fistje), f. en Fib eller Duffe af Traad. Helg. I Sogn fit, f. Fete.
fiel (Filtj), n. unyttig Nøie.
fiela, v. n. kludre, slæde med noget som man ikke faaer rigtig istand; f. Ex. med et Baand som man ikke kan opløse. B. Stift (i de nordlige Egne udtales det fittje el. fistje). I Nbl. ogsaa fiatla; ff. satra, sata, setla.
fitna, v. n. see **feitna**.
fitre, f. **Fietra**.
Fivel, m. 1. Myrhuun, Kjerulb (Eriophorum). Sogn, Tell. (Jøl. fisa). Jf. Myrhuun.
Fivel, m. 2. Løvetand (Leontodon). Edm. Jøl. fihll. Ellers Gullboste, Kveldsvære o. fl.
fiva (li), v. n. parre sig, om Fugle. Tell. Ellers: fiva (Nff?), viva (Edm.), vina (Drf.), fyne (Dsterb.).
Fivrelb, n. Papilion, Commerfual. Tell. Gulbbr. I Harb. og Bofs: fivrelde; i Nbm. fivvild; i Buxterud: Dervel. I Edm. fyrveld (om Falanerne); i Hall. skal det hedde: forelde og fisteoreldre. (De andre Navne ere: Maribøna, Murubone, Maribane). Sv. fjåvil; Jøl. fivvildi og fivvildi; Ang. fivvalde.
fjart, m. Fjert. fjarta, v. f. frata.
fias, n. Fias. fiasa, v. n. fiasa.
fiala, v. n. = **fiela**. Nbl.
fjautre, v. n. snee, om et tyndt Sneesalb. Edm.
fjag, adj. fyrig, frisk, raff. Rbg. Tell. Kan maastee staae i Forbindelse med fiag. Jf. fjorug.
fjarp, m. Fjog, Laabe. Edm.
fjaar, f. Fjor. — **fjaars**, f. Flors.
fjela, v. n. søge, speide efter noget. Harb.
fjelde (for Fjelgde), m. 1) Hygge, Behagelighed; 2) Varme (i Luften). Nordre Berg. Edm. I Edm. ogsaa fjelde. Meget brugt.
fjelig, adj. (n. fjelt), 1) behagelig, hyggelig. Søndre Berg. Sogn, Ess. Dg-saa i Drf.: fjelig. I Edm. haves kun Nodsetningen: ofjelig. 2) vakker, net, pyntelig, reen og pyntet. Nbl. Ehl. 3) varm, om en mild og paasende Varme. Edm. I Romsbalen: fjelig. Har a so fjelt a gøbt. fjelig'e Mat (varm

Spise). Findes ikke i beslaagte Sprog. Jf. Jøl. volgr.
fjelga, v. a. (a - a), 1) pynte, gjøre reent og vakker. Søndre Berg. fjelga seg: vasse og pynte sig. — 2) varme, gjøre varmt. Nff. Edm. I Romsb. fjelge. — fjelge upp Stovaa. fjelge Hendinne sine. Figurlig: opbidse, opirre En.
fjelgast, v. n. blive vakker og net. Nbl.
fjelgje, m. Hygge, Behagelighed; ogsaa: Netbed, Orden, Reentlighed. Nbl. og fl. Jf. Fjelde.
fjelgna (ofstet: fjelna), v. n. varmes, blive varm. Edm. og fl. Nogle St. fjolna. Figurlig: harnes, blive bidfig. fjelgoleg (ofstet: fjelste), adj. hyggelig, behagelig. B. Stift.
fjell, n. Fjeld, høit Bjerg. I Nbm. fjill; ogsaa fjill (i Bevne). I Tell. fjøll (især i Fleertal); i Sogn: fjeld; i Sæt. fjedd og fjodd. (G. R. fjall). Til fjells (te-fjeld): til Fjeldet; ogsaa tilfjelds, høit oppe imellem Fjeldene.
fjellbeite, n. Græsengang i Fjeldene.
fjellbrun, f. Fjeldfont, værste Rand af en Fjeldside. Dg. fjelltrøm, fjellsrov.
fjellbygd, f. Bydelag høit tilfjelds.
fjellbusk, m. f. Fjellros.
fjellfos, n. Sneefog paa Fjeldene.
fjellfolk, n. Folk som boe i Fjeldbalene. Saaledes: fjellmann, fjellgut, og. fl. Undertiden ogsaa: fjellbunad, fjellmaal, fjellvis, om Dragen, Sproget og Stikene i Fjeldbygderne.
fjellfros, m. et Navn paa Jerven. Nordlandene (?), Søndm. (Fjelden). See Fros.
fjellgar(d), m. 1) en Fjeldbrætte, Bjerg-hæde; 2) en Gaard paa Fjeldet.
fjellganga, f. Gang i Fjeldene.
fjellgras, n. Fjeldgræs, Fjeldburter.
fjellhent, adj. om et Landstøb, som har Fjelde og Fjeldnatur. Tr. Stift.
fjellkjørr, f. smaa Buxterter paa Fjeldene; især Dvergebirk og Dvergpil.
fjellknatt, m. Bjergknold, Fjeldpynt.
fjel(l)leies, (for -leibes), adv. over Fjeldene, paa Fjeldveien. Gulbbr.
fjel(l)lo, f. = **Heibelo**. Drf.
fjellmoe, m. 1) Solrog, synlig Damp i Luften imellem Fjeldene. 2) Fjeldplanter som ere rige paa Blomsterstov. Edm. Især om Dvergpilen (Salix herbacea).
fjellmot (oo), n. Punkt, hvor to Fjelde mødes i Horisonten. (Fjelden).
fjellros (oo), f. en smuk Fjeldvært, som i Plantelæren kaldes Navle-Steenbrak (Saxifraga Cotyledon). B. Stift. Søndenfjelds ogsaa kaldet fjellbusk. I

Trondhj. Stift: Bergbruse. **I** Tell.
Stille.
fjellrædd, adj. svimmel eller bange for at gaae i de bratte Fjelde.
Fjellsig (aab. i), n. Bæde som trækker nedad fra Vandbaarerne i et Fjeld.
FjellKap, n. Fjeldenes Stikkelse. Eg Henne Land'e paa Fjellkap'e.
FjellKarr, m. en Art Røper.
FjellKuggje, m. Støggen af et Fjeld.
Fjellslag, og **Fjellag**, n. Fjeldbrætt. Hall. Balb.
FjellLætte, n. Høstet i Fjeldene.
Fjellsnær, n. Dvergebirk. Ndm.
Fjelltele, m. stovløs Fjeldmark. Ndm.
Fjelltrind, m. en spids Fjeldtop.
Fjellur, (-ette), adj. opfyldt af Fjelde.
fjellvand, adj. vant at gaae i Fjeldet.
Fjellveg, m. Fjeldsti. Dagsaa: **Fjellstig** (aab. i), især om en meget smal Vel.
fjelna, f. helgna. **fjelse**, f. fjelgøleg.
fjelt, f. fjelg.
Fjera, f. Strandbred; f. Fjora.
fjerm?, adj. rask, frisk, fyrg. Edm.
Fjetra, f. Lvarbaand; Naale eller Støtte i en Slæde, hvorved Rederne og Dvertraet forbindes. Sogn, Balb. Guldb. Drl. **I** Edm. tilbeels: **fjtre**. (Sf. Stavband). **G. N.** fjör, Baand, Lænke.
fjetra, v. a. sætte En fast, som ved Herrie; gjøre at En ikke kan komme af Stedet. Valbers. **G. N.** fjötra, Lænkende.
fjetra, adj. ubevægelig, fast-tryllet, om En som er saaledes greben af Forundring eller Overraskelse, at han ikke rører sig af Stedet. Han sto so han va fjetra. Nbl. Balb. og fl. **Jf.** forfjetra.
fjetrast, v. n. blive fast, forvikles, saa at man ikke kan komme ud af det. Drl. og fl. De fjetrast før'en (det gik istaa for ham).
fjogo (aab. o), i **Sat.** neutr. af fjore (o: fire), f. **Er.** fjogo Mr, fjogo Raut; f. fire.
fjoll, n. Flaas. Gbr. Helg.
fjolla, v. n. flase, især: snafte letindigt, vaase (Helg. Inbr.); lege, især med Larm og Stot (Drl.); leste, drive letfarbig Spøg. (Edm.) Sv. fjollas, vaase.
Fjom, n. Fruug, Støvgran. Et lite Fjom: et lidet Gran. Eldfjom: flygende Ildfning. Sfl. Edm. Roméb. (Sf. Jæl. hjöm).
fjona, v. n. nøle, hendrive Liden. Nbl. **Fjor** (for Fjord), m. 1) en Fjord, lang Savbugt. (**G. N.** fjörd, fjörd). 2) en stor Indsø. Søndenfielde. (Elers Vatn). **I** Edm. hedder det Fjaar, men ellyg alm. **Fjor** (oo). **I** Sammensæt-

ning: **Fjore**, el. **Fjora** (ikke **Fjors**).
Fjoreboen, m. den inderste Ende af en Fjord. **Fjorebygg**, f. Bygdelaag ved en Fjord inde i Landet. **Fjorefolk**, n. Folk, som boe i Fjordbygderne; saaledes ogsaa: **Fjoremann**, **Fjoregut**, **Fjorekana** og flere; ligesaa **Fjorebunad**, **Fjoremaal**, **Fjorevls** (om Dragten, Sprogæt og Stikkene i Fjordbygderne). **Fjoregav**, n. Rundingen af en Fjord (= Wynne).
Fjor-aar(e) forrige Aar. **I** Fjoraare: **ifjor**. Nordre Trondhj. Elers: **ifjor** (meft almindl.), **ifjaar** (Edm. **Sat.**); søndenfielde ubtales det tilbeels: **ifjöl** (med tykt l) ligesom i Svensk. Formodentlig beslagtet med fyrrer, eller det foralbebe: **fjerre** (o: fjernere). Hertil høre mange sammensatte Ord med Formen **Fjors** (oo), el. **Fjars** (Edm.); f. **Er.** **FjorsKorn**, n. Korn af forrige Aars Aal; ligesaa **FjorsHøy**, **Fjors-erter**, **Fjorsmeter**. — **FjorsFald**, m. aarsgammel Kalb. Ligesaa: **FjorsKib**, **FjorsLamb**. **Mobsat:** Mrs.
fjore (Grundtal), f. fire.
fjore (for fjorde), adj. fjerde. Sogn. Nbl. Balb. Guldb. (Elers: fjære). **G. N.** fjördi. fjore aa hugande: fire og tyvende. — **Fjore** Dag: fjerde Dag i en Eoitidsuge. — fjore kvar (fjare kvar): hver fjerde.
fjorfoale, f. **fjirbeen**, f. **fjirfötla**.
Fjoring (for Fjording), m. **Fjorboer**, En som er fra Fjordbygderne. **Jf.** Fyr. **Abstilles** sædvanlig fra Fjoring.
fjorofoto, f. **fjorafotom**.
fjortan (oo), **Lalord:** fjorten. **bedder** ogsaa: **fjorta** (Balb. Rbg.), **fjortas** (Nbl. og fl.), **fjurten** (Edm.). **G. N.** fjörtan og hugurtan. — **Fjortan** Dagare to Uger. Et **Fjortanbogs** Arbeid: Arbeide for to Uger.
fjortande (i Edm. fjurtande), adj. fjortende.
Fjoring, oo, (for Fjording), m. **Fjerdebeel**. — a) en Fjerdebeels Mill. Søndre Berg. Hall. Gbr. og fl. Elers **fjuring**. b) Fjerdebelen af en Sub (**Vatfjoring**, **Fransfjoring**). **I** Edm. **fjuring** og **fjaring**. c) en Deel af et Distrikt; see **fjaring**.
Fjoringstykke, n. Fjerdebelen af en Letv (Fladbød). **I** Edm. **fjaringstykke**.
fjorvand, adj. vant til at reise paa Vandet. Ag. Stift.
fjorværing, m. **Fjorboer**. Helg.
fjorværing, f. **fjorværing**.
Fjos (oo), n. Stald for Køer og Faar; **Fjohuus**. Rr. Stift. Guldb. — Elers

fjøs, n. Sedm. Dk. Drf. og fl. — Detmød: **fjøs**, m. (Fjøsken) i Nordre Berg. Sdm. Helg. og fl. — I Søndre Berg. bruges: **fjor**; i Gard. er **fjor** en Kofald, og **fjøs** en Faarestald. G. N. fjøs. — Hertil: **fjøs**hjell (Fjøsjeil, Fjøslem), m. Loft i Stalben. **fjøs**-**fok** (so), m. Nødning. (Sabeland og fl.). **fjøs**veg, m. Vel til Føhuset.

fjot, adj. f. fjot.

fjuka (fjute, fjøte, fyte), v. n. (fyf); **fauk**; **fokje**, aab. o), fyge, drive af-
sted, fløve, svæve i Luften. G. N. **fjuka**. Kun om Ting, som drives af-
sted ved en ydre Paavirkning, saasom
ved Blæst, Kast eller Stød; altsaa for-
skelligt fra fluga. Om Mennekter:
vimle, løbe, hoppe omkring; jf. follen.
Heraf **fok** (Snøfok, Sandfok), og
føyfja.

fjukande (fjukande), adj. drivende.

fjuking, f. Fygen, Driven.

fjukr (Fjukter), n. Fnuq, Støv, Støv-
gran. Sogn. Jf. Fjom, Fjalkje.

fjunkt, adj. raft, fyrig, frist. Sogn.

fjurten, f. fjortan. — **fjæra**, f. fjøra.

fjære, adv. omtrent, henved. Sogn, Voks.
„so fjære“: saa omtrent, el. omtrent saa
meget (Andre St. so-pas). „for fjære“:
hvor meget, el. hvor omtrentlig. —
„fjære ved“: hen ved, omtrent. Indre
Sogn. Maaskee egentlig: fjerte; jf.
G. N. fjær og fir o: fjern.

fjære, adj. fjerde; f. fjøre.

fjære, n. et Hælennavn, forhen brugt. i
Nbl. „Fjære mitt!“ min Bedste.

fjæring, m. Fjerding; a) af en Lønde
(f. Kværtel); b) af en Mill; f. Fjo-
rung; c) et Ldinglag eller lignende
Distrikt. Meget brugt i Nordlandene.

fjøre, v. n. fyge; f. fluka.

fjøl (aab. ø), f. fjel, Bræt; Stykke af
en tynd Plante. G. N. fjøl. — **fjøl**-
ende, el. fjøle-mole, m. Stykke af
fjel. — **fjøl**hogg, n. Blot, hvorpaa
fjole tilbages.

fjølde, m. Rangde, Rangfolbigged.
Ramb. Inbr. (G. N. fjöldi). Dgaa:
Størrelse, Udskæftning. Drf. (fjeldnere),
fjølde (for fjelgde), f. fjelde.

fjøl, adj. mandstærk, mange tilfammen.
Ramb. Inbr. Dæm & sa fjøl(e). —
Dgaa: stor, vildtstiftig, om enkelte Ting.
Fosen, Drf. (I neutr. fjølt). Dan &
for fjøl. De va for fjølt for mag.

fjøl (varm), og **fjølge** (varme), f. fjelg-
fjølgment, adj. mandstærk, som har
mange med sig. Ramb. G. N. fjøl-
mennr.

fjølt, adj. f. fjøl og fjelg.

fjor (for fjøbr), f. 1) **fjæber**, **fjær**
(paa Fugle). G. N. fjodr. 2) **fjæ**-
der hvormed en Indretning drives, el-
ler hvormed noget udføres. (Urflor,
Stinnfjor, Spenneflor). Hedder i Sdm.
fjæyr, men alm. fjor, med aab. ø.

fjora (aab. ø), f. 1) **Strandbred**, den
Deel af Strandbredden, som i Flobtid
overskyles af Havet. Nogle St. fjera.
(Jf. Fjru). I Sogn: **Strand**. — 2)
Ebbe, laot Vand; modsat: **fjod**. Alm.
Nogle St. fjera (aab. e), el. fjere
(Sogn. Jæd. Ramb. Helg.). G. N.
fjara, acc. fjora. — I fjøre **fjøre**: i
Ebbetiden.

fjora, v. n. (a-a), ebbe, falde, om Havet.
— Dgaa fjera (aab. e) i Sogn, Nbl.
og fl. Mere brugt. er fella (Eisen
fell). Modsat: fløbe. — G. N. fjara.
— fjora uppe: komme paa Grund, ligge
fast i Ebben. Dstere: felle uppe.

fjorefær, n. en stor Havbaad, som er
lidt mindre end en Attring, og sæd-
vanlig befattedes med ser Rand. Sdm.
Nbm. Vel egentlig en Baad for fire
Rand, ligesom Jæl. fjøra-manna-
fær (fjøra er gen. af fjøir o: fire).

fjoregubbe, m. Strandvætte, Rand el.
Nisse paa Strandbredden. Nordlandene.

fjorekung, m. Sjønegl, Stalorm; see
Kuvung. Jæl. fjørukongr.

fjoremak, m. Sandmaddike (Lumbri-
cus marinus), brugelig til Næding.

fjoremund, n. Ebbetid. Tr. Stift.

fjorepist, m. Strandpiber, en Fugl
(Tringa maritima). Sdm.

fjorestein, m. glat og afrundet Steen,
som sædvanlig findes paa Havbredderne.

fjorfyll, f. Støpning af fjæder.

fjorseng, f. fjæberdøne.

fjorstifte, m. Fuglenes fjæderfældning.

fjorstylk, m. fjæbertill, Pennepose.

fjorug, adj. fyrig, frist, raft (liser om
Heste). Tell. Hall. (Aab. ø, ligesom
alle de forrige). Jf. G. N. fjor,
flv.

fjorut (-ette), adj. fjæbræt, befestet med
Duun eller fjæder, om Klæder og besl.

fjorveng, m. Vinge af en Fugl, til at
fæle og pubse med. B. Stift.

fjøs (aab. ø), m. Føhus; f. fjos.

fjåbb, m. fjåb, Kæft.

fjåga, n. fjålvæg, Klippefide; f. fjog.

fjåga, v. n. (a-a), fælle, flæke. Sogn.
(Ejelden). Dstere v. n. flæktes, stilles
ad (f. flakta); om Træer: slippe Bar-
len. Jf. svada.

fjåga, v. n. (a-a), falde ujævnt, blive
snart stærkere snart svagere. „Da fjåga
i Elvenne“, siges naar Elvens Brusen

høres beels stærkere, beels svagere, efter som Binden dreier fra eller til. „De flaga i Kropp'a“, om enkelte hastig forbigaende Kystelser eller Strømninger i Legemet, Anfald af Febe eller Kulde og lignende. Nordre Berg. (Sf. vra).

Flaga, f. et Kyst, Angreb, at noget paa-trænger sig stærkere end ellers. Saaledes: a) Byge, Stormbyge, enkelt Bindkast. b) om en Fornemmelse i Legemet, et Lidskøb, Anfald, f. Er. af Skjelven, Rosen, Hoste (Hosteflaga). c) om Smertes, som i enkelte Stunder føles stærkere end ellers; en Parorpsme (= Rib). Dø gjeft i Flage (i enkelte Parorpsmer). Han fekk baa ei Flaga, at baa et onnor (snart et Anfald og snart et andet). Meget brugt. vest- og nord-nordvest. Dgsaa i Guldr. (tildeels: Flaga).

Flagemillom, imellem de enkelte Anfald. **Flageverk**, m. Smerte som i enkelte Diebliske indfinnder sig med forøget Hef-tighed.

Flagg, n. Flag. I Hard. og fl. Steber hebbet det Flagg.

Flagga, v. n. flagge. I Hard. flagda.

flagna, v. n. revne; f. flatna.

flagsa, v. n. flagre, viste; f. flugta.

flak, n. 1) Flig, Lap, en løst nebbhængende Klud. 2) et stort løstrevet Stykke, især af Jis. Jisflak (i Gbr. Jisflak, -flak). 3) et letinddigt Kvindfolk. Nogle St. Flak. Sf. Jøl. flakalegr, letfærdig.

flaka, v. a. lægge Flager paa; f. flakke. **flakebringa** (el. -bringa), adv. med noget Brysk, med Klæberne oprevne.

Edm.

flakje, m. (fl. -ja), Flage, en stor Luge af sammensiede Fjelle.

flakk, adj. f. frak.

flakk, n. Omflakten. Ioma paa flakk.

flakka, v. n. (a - a), flakke, vante om.

flakkefor, adj. rast, rørig, som gaar godt. Især om gamle Foll. Edm. og fl.

flakna, v. n. (a - a), flakkes op, revne, falde i Stiver; eller ogsaa: Skælles af, løse, om Skind, Papirbetragtning og beslige. Alm. men paa nogle Steber; flagna. (Jøl. flagna).

flakt, part. flakket f. flakka.

flame, m. Flamme, eller en Figur som ligner Flammer. — flamet (utt), adj. tegnet med Figurer som ligne Flammer.

flana, v. n. (e - te), stirre paa noget, gloe, gabe: ogsaa løbe blindt hen, fare taabeligt afsted. Nordre Berg.

flangra, v. n. springe efter noget, løbe

om (med Begreb af Ringagt). Tell. og fl. Hebbet og fl. flangsa og flamsa.

Sf. flagsa.

flaa, n. tyndt Stal (= Rus); Skæl, smaa Spaaner og beslige. Gbr. Tell. (Sf. flaa).

flaast (flases), v. n. = flisast. Dkerb.

flasta, f. flaste. (I Balb. flaste). Dgsaa et Trælar, en Dunt med et Spunds paa Siden. Njelleflaste. (Nordre Berg.).

flastøp, n. Feiesfarn (= Sory). Tell. Jøl. flastop.

flar, adj. 1) flab. Heraf Flot og Flota. 2) flamsfuld, forlegen.

flata, f. en flade; f. flota.

flatbraud(b), n. flabbrød. Sf. Leiv.

flatgjor(b), f. et Slags tynde og brede Baand paa Kar. Heraf flatgjora, adj.

flatlende, n. en flad og jævn Mark.

flatlendte, adj. om en Egn eller Stræ-ning med flade Marker.

flatmagje, m. Luftblæren af store Fiske, som paa nogle Steber tilkaves til Rab.

flatna, v. n. blive fladere.

flatasta, adj. som har flad Nase.

flatrosta, adj. om et Huus, hvis Tag er lavt eller har liden Reising. Rod-sat brattrosta. Tell. og fl.

flatseng, f. en Seng, hvis Bund dannes af Gulvet; en Gulvseng.

flatt, m. see flaat.

flarvoren, adj. nogenlunde flad.

flau, adj. bly, frygtfuld. Rettere flau(b).

flaug, fløi; f. fluga.

flaum, m. flandflom, Oversømmelse af Elve og Vanddrag. Sogn, Ag. Stift, Dgsaa i Helg. I Dkerb. flom. (Sf. flod).

flauma, v. n. (a - a), fremme rigeligt, flyde over Bredderne. Salk. og fl.

flaut o: flød; f. flota.

flauta, f. Lærstykke i en Slæde. Sogn, Søndre Berg. I Rbg. flautstokk,

flautstokk. I Drf. flautstokk. Sf. Spanning.

flaa, f. 1. (fl. flaa), Flydholt, Kort eller Træstykker som sættes paa Over-lanten af Fiskergarn. Ebl. Stav. og fl. I Ag. Stift: flaa, m. (Jøl. flaa, Spile). Sf. Ravn.

flaa, f. 2. (fl. flaa, r), en Affats, en liden flade imellem bratte Klipper. Nordre Berg. Edm. Drf. (Jøl. flaa).

flaa, f. 3. et Lag; f. flaa.

flaa, adj. vid, ubibdet, aaben eller noget flad; f. Er. om en Dal med svagt op-sigende Sider, et Kar eller Fald med vid Rand og liden Forbyning. Re-

get udbredt. *Orb.* *Rdg.* *Tell.* *Ag.* *Stift.* *Hard.* *Sbm.* og *fl.* (*G. R.* *kår.*).

flaa, v. a. (*kår*; *flø*; *flegje*), at flaae, tage Skindet af. *Ugentl.* *flaude*, afpresse Kofft Penge uden Skaansel. *Sup.* hedder ogsaa flege (*Sogn*), fleie (*Søndre Berg.*), og fligje. I de nordlige *Cane* har Ordet svag Bøining: *flaar*, *flaabde*, *flaatt*. Formen *flaga* forubfætted i *Marasflagar* og *flegjen*; *ff.* *fletta* og *Sovudflaatt*.

flaaborn, m. Bund som er noget flab eller har lun en svag Hældning.

flaagrunt, adj. n. grundt med svag Hældning.

flaagrymne, n. en Grunding i Vandet med en svag Straaning til Siderne.

flaafjæsta, adj. aabnemundet, som ikke lukker. *Ag.* *Stift.*

flaalende, adj. svagt hældende, næsten fladt. (*Sjelben*).

flaana, v. n. blive videre og fladere, om en Dalkræftning. *Øbr.* og *fl.*

flaas, m. letindlig, snakkelysten Person.

flaasfjor, f. *Floesfjor*.

flaatt, m. (eg. *flaaen*), f. *Sovudflaatt*.

flaatt, m. et Insekt, som sætter sig fast paa Dyrernes Hud for at suges Blod, og bliver siddende indtil det's Bug er saa fuld, at det ikke længere kan holde sig. (*Ixodes caninus*). *Sv.* *fåsing*. Bekjendt i *B.* *Stift.* og flere *Steder*. I *Nhl.* *flaatt*; i *Sogn* hedder det *Latleflaatt* medens derimod *flaatt* er *Pediculus pubis*). I *Rdg.* siges *flaatt* om en Person som lever lystigt og gjør sig vel meget tilgode.

flegjen, adj. flaaet. Hedder ogsaa: *flegen* (*Sogn*), og mest alm. *fleien* (men i pl. *flegne*).

flein, n. see *Fleir*.

flein, adj. 1. blottet, aaben; især om Træer, naar Barken paa et Sted er afreven. *Valders*. *Uvis* *Rod*; *ff.* *flaga* og *flegjen*; el. *maafsee flina* (o: *grine*, *fnise*).

flein, adj. 2. stamsfuld, røvmende. *Jnbr.*

fleine, l. et bart eller blottet Sted i en Stov. *Guldr.* Paa Træer: et Sted hvor Barken er afreven.

fleine, v. n. 1. blive bar, blottes paa et enkelt Sted, f. *Er.* paa Hovedet, naar Haaret falder af. *Tell.*

fleine, v. n. 2. Hæle, smigre for En. *Orl.* (*S* *Sbm.* hedder det: flere).

feinen, adj. Hælende, sødtalende, som naar man taler til smaa Børn. *Orl.*

fleinKalla, adj. fladet paa Ribten af Hovedet. Overalt søndenfielbs; ogsaa i *Orl.* *ff.* *flein* og *fleine*.

fleinKurvut, som har Udskat paa Hovedet. *Valb.*

fleint, adj. n. bart, nøgent. *Øbr.*

fleipe, v. n. drive letindlig eller tvetydig Spøg. *Sbm.* — *Andre* *St.* *flæbe*, græbe.

fleir, n. et Slags tyk Skur eller Knort i Huden, paa Hæfte. *B.* *Stift.* I *Valders*: *flein*, n. (*Nhl.* *flidr*, *Saar*).

fleire, adj. flere. Paa Jæderen hedder det ogsaa: *fleirne*.

flett, n. *Stal* (= *Rus*, *Flus*). *Vofs.*

flett, m. (*Nl.* *flettje*, r), 1) *Piet*, *flætt*, ogsaa et enkelt Sted eller Punkt. Paa *Flettjen*: paa Stedet. Ud *flett* (ta *Flettjen*): af Stedet. — 2) enbeel *flæ*, som er udspredd paa Engen for at tørres. *Høyflett*. (*Nhl.* *flækk*). *Alm.* I *Er.* *Stift* ogsaa *Breie* og *Kaal*.

fletka, v. n. (a - a), om Jorden, naar Sneen tøer, saa at det bliver bart paa enkelte Pletter. *Rest* søndenfielbs. I *Valders* hedder det ogf.: *fletka* el. *fletka*. I *Sbm.* *røvla*. — *fletka* v. a. er derimod at beslatte, sætte Pletter paa.

fletkast, v. n. blive plettet.

fletkesno (-snjo), m. Sne som afbrydes ved enkelte afstøede Pletter. *Ag.* *Stift.*

flettja, v. a. (*flettje*, *flætte*, eller *flette*), 1) flække, fløve; ogsaa opstjære. 2) af-rive, frastille (*Stind*, *Retraf* o. f. v.). 3) affalle, f. *Er.* *Poteter*. *Vofs.* *Øbr.*

flettja, f. et affalket, løsrøvet Stykke. *Sbl.* og *fl.*

flettjng, f. *Flæktning*, f. *Er.* af *Fist*.

flettklaus, adj. uplettet, frit for Pletter.

fletkut (-ette), adj. plettet, flækket.

fletngja, v. a. (e - de), flænge, rive i Stykker; ogsaa ribse, flære, især i *Rjød*.

flere (ee), v. n. (a - a), Hæle for En; ogsaa *lette*. *Sbm.*

flerra (*flærrer*), f. et *Staar*, et rovet eller bugget *Saar*. *Rest* nordensfielbs.

flerret, adj. strammet, fuld af *Saar*. I *Orl.* *flærræt*.

flæs (aab. e), n. *Stal*. *Øbr.* f. *Flus*.

flæst, n. *Flæst*. — *flæstsvor*(d), m. Huden paa *Flæst*.

flæststoff, m. see *flauta*.

flæste, adj. (superl.), flæste. I *Nhl.* *flæstre*; i *Sbm.* *flæstalle* (*G. R.* *flæstir allir*).

flætt, v. a. 1. (a - a), at flette.

flætt, v. a. 2. (a - a), falsk, indfiære Ranten paa en Ramme eller Karm. *Helg.* *Ellers* = *groypa*.

flætt, v. a. 3. (a - a), 1) at flaae. *Tell.* (*ff.* *belgflætt*). 2) ribse, saare, rive Huden af. *Tell.* *ff.* *flængja*.

flætt, f. 1. et *Saar*, en *Ribse*. *Tell.*

flætt, l. 2. en *Flette*, *Saarsætning*.

Flettbyvel, m. en Hovel til at jævne Ranter med, og til at ubstjære en Fals eller Ramme. (Jf. fletta, 2).

Flå, n. Rebflaber, Værktøi. Sdm.

flå, v. a. 1. (r - bde), behandle, tillave; ogsaa ordne, pynte, holde istand. Meget brugl. i D. og Tr. Stift. (I Danmark flåe).

flå, v. a. 2. (r - bde), flåe En i Hænder, række, levere. Med Dat. og Akk. f. Er. Flå meg Staven. D. Stift, Tell. og fl.

flådd, adj. behandlet, lavet, væl flådd. Iste flådd. Dår va so ille flitt: der var saa uordenligt. D. og Tr. Stift.

flåtte, v. n. (e - te), være slapp eller buget i Rantens; om Klæder og Skoe, hvis Ranter ikke rigtig slutte til. Guldr. og fl. I Sdm. flåtte. Jf. jarflitt.

flåtra, v. n. Håle, smigere, indsmigere sig. D. Stift. I Hall. flåtra (el. flæta). Hertil flåtramaana(r), pl. Begyndelsen af et Vægstab; Hvedebrødsbagene. Nordre Berg.

flåna, snise, lee; f. flåra.

flånad, m. Behandling, Røgt. Nordre Berg. (af flå).

flånda, f. en tynd Skive eller Splint; f. Er. af Sten. D. Stift.

flåndraft, v. n. revne, kløves i Splinter. Guldr. Sdm.

flånga, f. en tynd Skorpe. Sogn.

flånta, v. n. fegte eller støde med Hænderne, ligesom naar man vil slaae. Sdm.

flåne, f. f. Linna.

flåre, m. Fnisen, dampet Latter.

flåra, v. n. (e - te), snise, smaaalee; fker om en utidig Latter. I Sogn hedder det flåna, med Formerne: flåne'e, flåne, flåne (aab. i); f. Er. Han gjæff aa flåne aa da.

flåring, f. Grinen; idelig Latter.

flås (ii), f. (fl. flåsa, r), Splint, Spaan; et tyndt og langagtigt afrevet Stykke, af Træ, Straa, Stal o. s. v. Alm. og meget brugl. (G. N. flå).

flåsa, v. a. oprive, splintre. flåsa upp: oprive Dverfladen, saa at den bliver flåset. flåsafast, v. n. revne, splintres; blive flåset paa Dverfladen.

flåsta, v. n. i Laalemaaden: flåsta aa banna o: sværge og bander. Sdm.

flåsme (aab. i), f. Been-Edder; et Slags Bylber, som udgaae fra Venet, og hvorved uberriden enkelte Beenstykker (el. flåser) falde ud. Sdm. og fl. Stal i Tr. Stift hedde flåsme. I Sogn hedder det flåsma, og i denne Form skal Drbet ogsaa findes i gammel Svensk og i svenske Dialekter. — Rogle St. Alvsfot.

flåsmegras, n. en Urt som har været

brugt imod Flåsmen. (Veronica officinalis).

flåsmyk, f. Gjødsel som er blandet med Savpaaner. Ag. Stift.

flåsut (flåsette), adj. flåset, splintet, oven eller ujævn paa Dverfladen.

flåtta, v. n. flåtte sig. „flåtte paa“ (Sdm.). Jf. flåta. — flåttug, adj. f. onnug.

flåjer' (oo), adj. 1) rask, snar, hurtig. Søndre Berg. og fl. I Tell. forekommer flåjer (som forældet); i Tr. Stift bruges det meget og hedder: flået. Jøl. flåjer. Hæls om Ting, som ere sjovligt i Bevægelse, f. Er. et Ubr. flåtta o for flået (o: gaaer for hurtig). — 2) som kommer inart frem, bliver tidlig færdig. Søndre Berg. flått Rodn: Korn som modnes tidlig. Du o flåjer: du er tidlig paaferde. 3) fryg, frisk, munter. Sdm. hvor det hedder: flåjer'e. Heraf: flåta, v. a.

flåjota, v. n. (flåjer'; flaut; flote, aab. o), at flåde. (G. N. flåjota). Inf. hedder: flåjota, flote (oo), flåjote, flåto, (aab. o) og flåte. Betybn. 1) flåde ovenpaa, holde sig paa Dverfladen. (Nobsat fletta). 2) strømme over; være overfloppet. Dæ flaut all Mark: Vandet gif over den hele Mark. Forfjælligt fra renna (Danst flåde). — Heraf: flåto, flåte, flåjota, og fl.

flåjorande, adj. flåjende, som ikke synter.

flåjotleikje, m. Hurtigbed. (Ejelsen).

flåjuga, v. n. (flåyg; flaug; fløjje, med aab. o), at flåve. (G. N. flåjuga). Inf. hedder: flåjuga, flåjuge, flåjoge, flåjog, flåjog. Imperf. bar i flåjotal: flåjog (aab. u) i Hall. og Vald. — Betydning: 1) flåve, om fugle og Insekter. Om andre Ting, som svæve i Luften, siges: flåta, briva, spretta. 2) løbe, hoppe, fare hurtig afsted. Meget brugl. søndensjæls, om Dyr og Mennesker. 3) løbe, ytre Parredrift; om Dyr af Hunkjønnet, især Hopper. Nordre Berg. Jf. flåg. Beslagtede Ord: flåg, flåga, flå(g)je, flågja, flåggd.

flåjogande, adj. og adv. flåjende.

flåjugging, f. flåjven; Maade at flåve paa.

flåjer (aab. o), m. Korf eller Flådholt paa Garn. Sdm. og fl. (for flåto).

Jf. flåa.

flåjote, v. n. f. flåjota.

flå, f. 1. et Lag, et Læg; det som nedlægges i een Række eller paa een Gang.

Ræsten alm. I Sdm. flåa. G. N. flå. Drdet Læg er sjældnere og bruges mest om et enkelt Læg; I lo bruges fker naan

der ere flere Læg over hinanden.

flå, f. 2. Kerne, f. Er. i Vbler. Garb.

Fleertal bedder: Flør. 2) de enkelte Korn paa Havren; maafler ogsaa Hylsteret som omgiver Kornet. Drk. „Da va Ehor i ne'fte Flo'en“, d. e. der var Kjernestof (Styr) i det nederste Korn i Havretoppen; altsaa: Havren var næsten moden. (I Edm. bedder det: Da va Styr 'ti ne'fte Klo'ne). Begyndelsen til en Kerne kaldes ellers: Loppa; og den gamle Betydning af Flo er Leppe; see Marflo.

Flo (Regnstyl), f. Flob. — floa, f. floba. **Flob** (Flo), f. 1) høit Vand; den Tid da Havet staaer høiest. Nobsat Fjora. 2) Vandflom, Overbømmelse, at Elvene blive store. Drk. Inbr. (i Formen Flo). I Edm. Fløbe, n. (Isl. flod, n.). Heraf fløbe, v. n.

Flob (Flo), n. en kortvarende Stylregn, som indtræffer i tørt og varmt Veir; især Lørdenregn (Loreflod). Nordre B. Edm. Ndm. Drk. Dgsaa ved Bergen: Flo, f. (ei Flo). I Tr. Stift oftere: Floing, m.

floba (fløbe, floa), v. n. (a-a), om Veiret, naar Himmelen pludselig overskyes og der indtræffer en Regnbyge; især paa en Tid, da Luften ellers er klar og varm. Da floa (el. han floba): det trækker op til en Regnbyge. Nordre Berg. og fl.

Flo(b)brøt, n. Flobmaal i Strandbredden. Helg. I Edm. flodabrøt, n. som ogsaa betegner den Rab af løs Tang, Kviste og deslige, som bliver liggende øverst i Flobmaalet. (Isl. bruk).

fløben (flo'in), adj. om Veiret, naar det afværler med Varme og Stylregn.

flodfri, adj. om noget, som ligger saa høit paa Strandbredden, at Søen ikke naaer det i Flobtiden.

Flo(b)ing, m. Stylregn efter tørt Veir; Lørdenregn. Drk. Inbr. (flo'ing).

Flo(b)maal, n. den høide hvortil Søen stiger i Flobtiden. I Hard. floarmaal. (G. N. hældarmal). Jr. Flobbrot.

Flo(b)mund, m. Flobtid. Tr. Stift. Søndmør.

Flo(b)kur, f. Regnbyge, Lørdenregn.

Flo(b)ver (floveer), n. tørt Veir som afbrydes ved enkelte Regnstøl.

floe, m. Vandbytt, Vandsamling paa lav og sumpig Grund. Jæb. Jf. Isl. löi, en sumpig Egn.

floer (floette), adj. fuld af Vandpytter. Jæb. Dgsaa det samme som fløben.

flog (aab. o), n. 1) Flyven, Svæven. (Ejelden). Af fluga, flaug. Dgsaa: Løb, Strømning; f. Tr. Blodets i Le-

gemet. — 2) Løben, Omsværmen. Det a ute paa Flog: de løbe omkring efter Leg og Selstøb. Ofte tvetydigt og med Foragt; bertil „Flogmarr“: en Løite, egentl. en gell Hoppe; f. fluga, 3. — 3) Gigt, Sting eller Smerter som pludselig gaae over fra et Lem til et andet. Ejelden. (Isl. flog). — 4) Ufrub, Synltevært; især Flyvehavre. B. Stift. I Tell. Flug. — 5) en Fjeldvæg, en Klippe, som er saa brat, at intet kan ligge eller fæste sig paa den. B. Stift. Helg. og fl. Nogle St. flaug. I Hall. flag.

floga, f. fluga.

flogbratt, adj. yderst brat, næsten lodret.

flogfjell, n. et meget brat Fjeld.

flogga, f. et tynnt Dække, en Hinde, især af Skum eller Fedt. Skumflogge, Fettflogge. Et blaa flogge: den blaa-lige glindende Overflade paa mineralsk Vand. Nordre Berg. Edm. Jf. folga, flukka.

flogga, v. n. grønnes, om Stov. Sogn.

floghavre, m. (=høvre, f.), Flyvehavre (Avena sativa). See flog.

flogjen (aab. o), adj. borstløst.

flogrogn (=ragn), m. Synltevæn, Rønnetra som vøyer i en Kløft eller Huling paa et andet Træ (forbunden anset som nyttig imod Trolddom). Helg. Edm. Gbr.

flogs, f. en Plane, et letsindigt Mennecke.

flogsa, v. n. sværme, tumle, fare letsindigt frem (især med Begreb af Letsindighed). Nordre Berg. Gbr. og fl.

floing, f. Flobing.

flokast, v. n. sammenvikles; f. floka.

floket (flokatt), adj. fuld af Knuder og Forviklinger. B. og Tr. Stift.

flofje, m. 1) Knude, Forvikling, en sammenviklet Løf eller Klunge, af Haar, Traad, Snorer og deslige. B. Kr. og Tr. Stift. G. N. floki. Jf. Vase, Lull, Lulle. — 2) en Liff, Kaff, en Green med tæt sammenbøbede Kviste. Nbl. og fl. (Jf. Praxaflofje). Dgsaa en tyk Sty (Styfflofje). I Gbr. flof (oo), om et Jøstykke (ellers Flaf). Figurlig om forviklede Omstændigheder. (G. flofje). I Edm. og nærmeste Egne haves Talemaaben: „bere flofje“ o: laae Armene forsvitt imod Skuldrene for at varme sig. Ellers: berjla flofa, og: laae flafje.

flokjen, adj. (fl. flokne), forviklet, sammenviklet, vanskeligt at faae Rede paa. Nobsat greid. Om Træ: snoet, tværvoret, vanskeligt at fløve. Nobsat betæ-

- Fløynd.** *Ar. B. og Tr. Stift. G. R. Aokinn.* Jf. toven.
- Fløff, m. 1)** Flot, Hob, Samling. Ein beil'e Fløff: en ikke ubetydelig Hob. 2) Fløffe-tal el. i Fløffe-vis: hobevitis. 3) Familie, Huusfloff. Ein stor Fløff: en stor Familie, mange Børn.
- Fløffkast, v. n.** fløffes. Døgl. fløffka seg. fløfna (oo), sammenvikles, komme i Urrede. Jf. fløffast.
- Flø-leggja, v. a.** lægge lagvis over hinanden (f. Flo). Nogle St. fløsetja.
- Flom, m. f.** Flaum.
- Flor (oo), m.** Fæhuus, Røstalb. Sogn; Nbl. Sbl. Litter. I Hard. er det forskjelligt fra Fløf. *G. R. Aor* (Diplom. I, 187). I andre Sprog betyder flor: Gulv.
- Florslæm, m. og Florsluff, m.** Loft i et Fæhuus. Nbl. og fl. (= Fløsbjell).
- Fløs, n. f.** Flus.
- Fløse (aab. o), f.** Dybruusning, Hestigbed, en pløbsellig paakommende Løst. Edm. Hertil fløset (-ette), adj. ustadig, som har Løst og Rød i enkelte Diebløste, men ikke ellers.
- Fløkur, f. f.** Fløbskur.
- Fløsfjør (el. Fløsfjør), f.** Fjellenes Svømmefinner. Nordensjæls. I Sogn hedder det: Strisfjør.
- Flot (aab. o), m.** en fladt liggende Ager. Edm. Drk. og fl. (Af flat).
- Flot (aab. o), n. 1)** Flyden, det at noget flyder. *G. R. Aor*. — saa Baaten paa Flot: bringe Baaden paa Vandet, saae den flot. — 2) Febt, størknet Rødbædt; eller i Almindl. noget som flyder ovenpaa.
- flota (aab. o), v. a. (a - a), 1)** saae til at flyde, sætte paa Vand; især sætte en Baad ud. *B. Stift. (G. R. flota)*. 2) flaaede, transportere noget tilvands, saaledes at man lader det flyde.
- flota (aab. o), f.** flade, en flad og jævn Mark. Hedder ogsaa: flutu (Drøb.), flata (Namb. og fl.), og nogle St. flot, f. (Tøll. pl. flativ?).
- flotande, som kan flaaedes (f. flota).**
- flote (aab. o), m.** flaaede; Lømmersflaaede; Skibssflaaede. Dagsaa flata, flataa. (*G. R. floti*).
- floting, f.** flaaending af Trøslast.
- flotna, v. n. (a - a), flyde op, komme op paa Dverfladen.** Alm.
- flud (flu), f.** en Bølge eller et fladt Skær, som i Flodtiden er overskyllet. Belg. Edm. og fl. Jf. fløbe.
- fluga (aab. u), f.** Flue. Hedder ogsaa fløga, med aab. o (Sbl.), fløgo (oo), fløue. (Jøl. og Sv. fluga).
- fluge, v. f. fluga.**
- flugebjønn, m.** en Art Brøms eller Flæg. Sogn. I Edm. fløsallegg.
- flugefopp, m.** fluesvamp (*Agaricus muscarius*).
- fluge, f. Lap, Lase, Pjalt.** Nordre Berg. Ellers fløsa og fl. 2) fløtter, Snerfløtter. Snerfløge. 3) en Drn. Røget brugt i Jitresogn.
- flugeset', adj.** laaset, pjaliet.
- flugt, i. 1)** begge Vingerne paa en Fugl. *B. Stift.* 2) Flyven, Flugt. (Selvden). 3) Flugt, at man flyer. tala flugt'a.
- flugta, v. n.** flagre, viste (Jøl. fløga). Om Fugle: flagre, flaae med Vingerne. Nordre Berg. og fl. Ellers: fløga. fløffa, f. en tynd Størpe. Nbl.
- flukr (flukter), n.** fregner, Solpletter. Edm. og fl. Jf. fløta, fløtte.
- flukret' adj.** fregnet; f. fruktat.
- flundra, f.** fløndre (Sv. flundra). fløndresflap, n. fløndrestikke.
- flunsa, v. n.** flynde sig, arbejde med Larm og Bulder. Edm.
- flus (aab. u), n.** Skæl, Skal; smaa Stykker eller Smuler af meget tynde Sager, f. Er. af tørre Blade eller af en tynd og fortorret Hinde; saaledes: Rønflus (om Stykker af Rønskal eller Avner), Løbafflus (Smuler af Løbal), Høarsflus (om de smaa Skæver, som efterhaanden afskælles af Huden paa Menneffer og Dyr). Jf. fløsa. Drbet er maaste alm. men hedder ogsaa: fløs, aab. o (Sbl. Jæb.), og flys, aab. v (Tr. Stift). I Tøll. flus (uu), ogsaa om Skæl paa Fisk. I Rbg. flus (aab. u) især om Potetskal. I lignende Betydning findes ogsaa: flas (Tøll. Øbr.) og fles (Øbr.). Jøl. flus, Skæl, Bark. — Jf. flus, flas, fløs.
- flus (uu), m.** en Børstkniv. Hard.
- flus (uu), adj.** gavmild, rundbaandet. Tøllemarken.
- flusast (aab. u), v. n.** blive fløstet.
- flusut (flysette), adj.** fløstet; f. flus.
- flust (uu), adv.** rigeligt, overskødigt. Røget brugt i Tøll. Rbg. og Mandal.
- flutt (aab. u), flyttet. S. flytia.**
- fly, n. 1.** Løstemaad som udstæses til Fisk for at saae den samlet paa eet Sted. (Ikke alm.).
- fly, n. 2.** (for fløge), Røg og andre flyvende Insekter, som ere mindre end fluer. Hard. og fl.
- fly, adj.** lunkent, lidt varm. Drk. Jf. flø. fly, v. n. (r - dde), flye, bemflye, tage sin Tilflugt. Vel rettere fløga.

flyge (og fly), v. n. løbe, springe; see fluga.

flygjel, m. Pleiel (at tørste med). Tell. I Mandal fløygjel (Fløyel). Ellers: Sligjel, Sloga, Luft.

flykke, v. n. stikke sig, løbe til fløkkevis, Ebm. (Sjelden).

flys, n. Skæl, Skal; f. Flus.

flytja, v. a. (flys'; fluste; aab. u og y), pille, flække Skallen af. Jsl. flysja. flysse Kønn: pille Kernen ud af Korn (ligesom Fuglene). I Rbg. om at afstalle i Almindelighed. S. Flus.

flysfa, f. 1) Klub, Læg; ogsaa Basteklub. Jæd. Tell. og fl. Sjelbnere flygse (f. Flugse). — 2) = Dos, Staff. Guldr.

flysja, v. n. om Sneen: falde i store Fløkker. Øbr. (Jf. Snøflugse).

flyta, v. n. f. flota og flytja.

flyta (flyte), v. a. (e-te), 1) drive, paa-skunde; især om Veir, som letter et Arbejde, saa at dette kan gaa hurtigt. Nordre Berg. Ebm. 2) haste, flynde. flyte seg. Vest i Tr. Stift, hvor det ogsaa hedder: fløre (flor' seg), hvilket egentl. er fljota, af flot, adj. — Jsl. flyta. Jf. fløyta.

flyteleg, adj. om Veir, som letter et Arbejde og gjør at det gaaer raast. Ebm. og flere.

flyten, adj. driftig, raast i Arbeidet.

flytja, v. a. (flyt; flutte; aab. u og y): at flytte. Søndenfelds. — Insin. bedder deels flytja (aab. y), deels flota (G. R. flyta). I de andre Egne bedder det flytja (flytte), præs. flytte(r), impl. flytte. — flytte seg: bevæge sig tilside, tage en anden Plads. flytte til: tiltræde et Sted hvor man skal boe.

flytning, m. Person eller Familie som flytter. B. Stift. (Vel eg. Flutning). Derimod: flytting (flytjing), f. flytten.

flytt, (m.), Vortflytning. Vest om en Vortjagelse. Det sekk flytt: de maatte paffe sig. B. Stift.

flø, n. Bark, især af Gran og Fure. Mandal. Jf. flaa og flø, v. a.

flø, og fløer, plur. f. flaa.

flø, v. a. (r-dde), forsyne et Garn med flaa (v: flybholt, Rorf, Bark eller deslige) paa Kanten. Sbl. Kr. Stift. Heraf: flødd (n. fløtt), forsynet med flaa. Jf. kavla.

fløde, f. et slagt Stjær, f. fløbe.

fløe, n. en udstrakt og noget opbøiet flade; en Plan med Straaning til Siderne. Jæd. Formod. af flaa, adj.

fløkke, v. n. see fliske.

fløngje, f. flængja. flørre, f. flerra.

flæs, n. en hoi Bante i Søen, en Lange med meget grundt Vand omkring (f). Skal forekomme nordensfelds, men et oftest kun et Stedsnavn.

flæs, m. en liden Strøm, som rinder tyndt eller adspredt. Sbl.

flæsa, v. n. (e-te), om en Strøm eller flø: sprede sig til Siderne, rinde adspredt. Sbl. Ebm.

flø, m. flybholt paa Garn. Ag. Stift. see flaa. (= fljot, Røvl).

flø, adj. lunken, lidt varm (om Drille, Vand ic.). Abl. Sfl. I Ebm. haves flødd, i mjelteslødd. (Jsl. flødr). I Øst. fly (Jf. lv). Hertil: fløna.

flø, v. a. lunte, varme. Sfl.

fløa, v. a. lægge lagvis sammen. Hard. Af flø, ligesom fløeggia.

fløarmal, f. fløbmaal.

flødd', part. fløgen, opstegen; om Søen. Han a mykje flødd'e. Af fløbe.

fløde (fløa), v, n. (e-de), 1) strømme, flyde over. Da fløbe ut-ve. S. fløb. 2) stige, nærme sig op til fløbmaalet; om Havet. (G. R. fløda). Røbsat: fella, fløra. Sjøen fløde (fløe): Søen er i stigende. fløe laust: blive fløt i flødtiben.

flø(de), f. et vidt eller slagt Stjær, som overstyldes i flødtib. Rbm. i Formen: fløe; — Ebm. i Formen: fløde. Jf. flud og det Jsl. flødi-skær.

fløde, f. (kun i fløertal), 1) fløb, i Havet. stora fløde: Springfløb. 2) Udtømmelse; blodgang. Nordre Berg. fløde (fløe), n. Dvervømmelse (= fløb, flaum). Basfløde. Nordre Berg.

flø(de)val (fløval), m. en Bugt, hvort Grundten ligger saa høit, at den bliver tør i Ebbetiden. Helg. f. Val.

fløding, f. Havets Stigen. Sjøen er i fløding: Søen er i stigende.

fløge, v. f. fluga.

fløtja, v. a. (e-te), sammenvikle, bringe i Urebe. Vest- og nordensfelds. (G. R. flækja). Af fløke. Hertil fløte', og ihop-fløte: sammenviklet, f. Er. om Traab.

fløtjast, v. n. (est, test), sammenvikles. fløtje, n. 1) en forvilling, Ruube. Helg. og fl. 2) forvillede Omstændigheder, en Tilstand eller Stilling som er vanskelig at rede sig ud af. B. Stift.

fløna (flønna), v. n. varmes, blive lunken. Abl. see flø.

fløs, f. flus. fløt, f. fljot.

fløta, v. f. flota, flyta og flytja.

fløtt, f. flø. — fløval, f. fløbval.

fløy, f. 1) fløt, Veirbane. 2) Bimpe paa Rafter. (Rettere: fløeggia). De.

tybningen. Baad eller Fartoi findes i Afloy.

floye, *f.* floygia.

floyg, *m.* et Epid; en Stikke hvormed Flabbros vendes under Stegningen.

Rbl. Job. og fl. Ellers Spade, Spoda.

floygd, *adj.* 1) flyveferdig, som kan flyve (om Fugleunger). Jøl. floygr. 2) hjulpen, reddet af en Forlegenhed. Nordre Berg. og fl. 3) i Sammensætning (lett-floygd, tungfloygd): flyvende el. løvende. Ug. Stift.

floygia (floye), *v. a.* (-gje, -gde), lade fare, slippe af Haanden. Nordre Berg. Floyg ikke ned: lad ikke noget falde ned. Egentlig: lade flyve, af fluga, flaug. (Jøl. floygia, at faste).

floygjel, *f.* floygiel. floyra, *f.* foyra.

floyta, *v. a.* (-te), 1) faae noget til at flyde. (Af fljota, flaut). G. N. fleyta. — floyte seg: komme ovenpaa; ogsaa holde sig paa Vandfladen. Almi. 2) affløde, aftage noget som flyder ovenpaa; især Fedt. 3) løfte op, bære, lette, *f.* Er. en tung Stof. „floyte seg“, bemærker ogsaa: muntre sig, blive mere kvil. 4) om Veiret: lette Arbeidet (= flyta). Tilbeels i B. Stift, ogsaa i Hall. og fl.

floyta, *f.* 1. = Honbora (i en Draß). Helg.

floyta, *f.* 2. en Floitte (at spille paa).

floyte-emne, *n.* Grene hvoraf Barkfløtter tilskæres.

floyte, *m.* tynd Fløde. Jf. Rome.

floyten, *adj.* 1) let, flyvende. (Ejelden). 2) letende, gunstig, om Veir som letter Arbeidet. Hall. og fl. S. flyteleg.

floyte-ras, *f.* en Stang som er befæstet paa en Brygge og tjener til at forstøve Waabe ved. Søndre Berg.

fo (for Fod), *f.* Bagdeel; *f.* Fub.

Fod, *n.* Fodeleige *ic.* *f.* Fodr.

Fodn, Forrøinger, *f.* Fon.

Fodnad, *m.* Foftring; *f.* Fødnad.

Fod(r), *n.* Foder, Røring; især for en Vinter. I Udtalen mangler deels b, deels r; saaledes: Fod (Edm. Nff.), Fo'r (mest alm.); nogle Steber Fostr.

(G. N. fodr). Søndenfielbs siges Fo'r ogsaa kun om Hø og Halm; især om Høet; saaledes: Fo'r-fanga, *n.* i Hall. Vald. og fl. om en Favn eller Byrde af Hø; ligesaa: Fo'r-las (Hølas), Fo'r-løyse (Hømangel) og fl. I B. Stift ogsaa: Fodrting, Dyfodrting; *if.* Rusodr, Smalefodr. Hertil: Fodeleige, *f.* Betaling for Fodrting, eller for Vinterfoder. Edm. Ellers: Fo'rleiga, og i Helg. Forvar (Foorval), *n.* for

Fodrverb. — Fodenant (Fo'r'naut), et Nød, som udleastes paa Foder inoed Betaling. Saaledes ogsaa: Fo'rku (Fodkø), *f.* Fo'rfaul (i Edm. Fodesaub), *m.* og fl.

fo(d)ra (alm. fora), *v. a.* (-a), fødre, føde, give Foder. Du a vel fora me bi o: dermed er du vel forsynet. Et andet og nyt Ord er: fodra o: fødre. Hertil: fodraß paa o: udfodres. Fodrting, *f.* Fordring, Krau.

fo(d)ring (alm. Foring), *f.* Fodrting, Dyfodrting. Et Mars Foring: Foder for et Mars.

foen, *adj.* som har et søgeligt Udseende. Edm. Fær med Hensyn paa en Ansigtsfarve, som betegner Eggdom eller Svækkelse. Vel egentlig det samme som fæen.

foga (aab. o), *v. a.* (-a), slippe, droppe fuldt. Tell. I Edm. hedder det fogla.

fogla, *v. f.* foga. Fogling, *f.* betegner ogsaa: Klubren eller forgyæves Røse.

Fok (aab. o), *n.* Føgen, Drev. Snøfol. Sandfol. G. N. fok. Dgfaa: Føben, Emtrippen; ligesaa: fast, Stønding (ligesom Drio). Af fluka, fauk.

fokken (aab. o), *part.* drevet, søgen.

Fokk, *n.* *f.* Foll.

Fokkand, *m.* Drevsand, Flyvefand.

Fokver (-var), *n.* Storm og Drev.

fola (aab. o), *v. n.* faae Føl, om Hopper.

Fold, *m.* Føld, Rynke. Cogn. Rbl.

Fole (Fala, Falaa), *m.* Føle, ung Hest. Ellers et Hæle- og Løkkenavn til Heste i Almindelighed. Jf. Fylja.

folen (oo), *adj.* fæl, afsligt. Edm. Da va so fole te ssa. Jf. bolen, ryfen.

Folga, *f.* 1. et tyndt Dække; især af Sne. Snøfolga. Cogn. Jf. Flogga.

Folna, *f.* 2. Aftægt, Føderaad til Forældre eller forben værende Besiddere af en Gaard. Ryfollke. (Ellers: Kor, Liv-aure, Hold og fl.). Jf. Follog. — G. N. fulga, Dyhølb.

Folgefolk (*n.* Aftagtsfolk. ligesaa: folgeeffka (Ente), folgekana, folgemann.

folgefri, *adj.* fri for at give Aftægt.

Foll, *n.* Foll, Menneker. I Cet. **FOLL**. Bruges som Kollektivt ved et ubestemt Antal, men ikke ved et bestemt Antal, da det hedder: Mennekkje. Singularit kun i Mannfolk, og Kvinnfolk. I indstrøket Betødning siges Foll: a) om Huusfolk, Familie; ogsaa Hølpere, Deeltagere, *f.* Er. i et Arbeide. b) om en bras, agtværdig Familie. foma te Foll. vera hja Foll. c) om Vægtfolk; saaledes: lause Foll (som ikke have

Gaard eller fast Stilling); tilkomne Foll (et noget aldrende Par). I Sammenfatning (ligesom Mann) ved alt hvad der tilhører Mennesket, især Legemets Dele; saaledes: Follkebein (Menneskebein), Follkefjot, Follkehaar, Follkefoster; ligesaa Follke-ver (Veir som Mennesker kan udholde), Follkemat (Menneskeføde), og fl. — Jf. Mann.

folka seg: danne sig ved Omgang med Foll; vønne sig til en god og sømmelig Dyrsel. Dgsaa: holde Naade, være fornuftig.

folks-aude, adj. n. øde, hvor der er saa eller ingen Mennesker. Drk. og fl.

folksaugu(r), plur. i Talemaaben: "i Follaugom": paa offentlig Plads, eller i mange Menneskers Paalyn.

Follkefar, n. Spor efter Mennesker. Dgs. Follkefore (Edm. og fl.).

Follkefaren, adj. besaren, betraadt.

Follkefræg, adj. som behøver meget Foll. Om et Arbeide, et Værk eller en Gaard, som ikke kan drives ved saa Mennesker. Tsl. Harb. Sbl. (folksfræge).

Follkeful, adj. vild, olm; om Dyr. Fossen.

Follkeføer (b), f. Menneskers Afsærb.

Follkegjengd, adj. 1) som kan betrædes af Mennesker. (Selben). 2) erfaren, vant til Omgang med Foll. Tsl.

Follkejemt (el. -fjomet), adj. n. om et Sted, som er meget tilgjængeligt, har ibeltigt Lidsb og Besøg af Fremmede, Telleml.

Follkeleg, adj. 1) passende, sømmelig, au-standig. 2) om Mennesker: ordentlig, som opfører sig godt.

Follkeløysa, f. Mangel paa Foll.

Follkemagt, f. Menneskekræfter.

Follkenavn, n. Menneskenavn.

Follkerik, adj. folkerig.

Follkerædd, adj. menneskesty.

Follkesamt, f. folktut.

Follkeklifte, n. Ombytning af Foll (Arbeidsfoll).

Follkeslag, n. Slægt eller Familie med Henyn til visse Egenskaber. "Eit stort Follkeslag", om en Slægt som udmærker sig ved Legemstærrelse. Ligesaa: "eit spatt Follkeslag" om en Familie som bestaaer af stille, spagfærdige Foll.

Follkestrol, n. Flot, Følge; f. Strol.

Follkesbygg, adj. menneskesty (f. bygg).

F. Stiit. I Drk. folksbyggjen.

Follketal, n. Follkemængde.

Follkevand, adj. 1) vant til Omgang med forskjellige Foll; erfaren, bevandret. Om Dyr: tam, huusvant. 2) træsken i Valg af Selskab og Bøener.

Sjældnere. (I første Betydning rettere folkevan). See vand.

Follkevas, m. Follkebob. Belg.

Follkevis (ti), f. Follkestil. Paa Follkeviis: paa en sømmelig Naade.

Follkut (follette, folkat), adj. fuldt af Foll; ogsaa beleiligt for Samfærse, uroligt, selben stille eller frit for Besøg. Sogn, Hall. Øbr. og fl. I Edm. folkesamt.

Foll, f. 1. en Fælde, Musfælde. Ir. Stift, Edm. og fl. Andre St. Fella.

Foll, f. 2. i Drk. "E ma fi' be mi Foll": Jeg maa sige dig min Mening, el. hvad mig tykkes. Sjelden.

Foll, n. Follbrigdeb; Kornets Forhold til Halmen eller Straaenes Vægt. (Sjældent Drb). "Da va lite i Folla" (dat. pl.): det var lidet Korn i Forhold til Halmen. Edm. I Tsl. "Iste te Faks".

Folla (se), v. n. (a - a), give noget af sig, give mange Foll; ogs. forslaae, gjøre Betingning. "Da folla godt" — siges især om Kornet, naar det giver meget af sig ved Tærskningen; altsaa naar det tærskede Korn bliver meget i Forhold til Halmens eller Straaenes Mængde. Modsat: da folla lite. — Dgsaa om andre Ting: "da folla" o: det forslaaer, det falder rigeligt, det gaar ikke smaat. Edm. Øbr. Rdm. Drk.

Folling, f. Udbytte, Forslag; Mængde i Forhold til hvad man ventede.

Follog (aab. o), og Follaug, n. Aftegt, Føderaad. Rbg. Nebenæs. Det samme som Folla; men maaefte af en anden Oprindelse; jf. G. N. forlag.

Follrik, adj. foldrig, som giver meget af sig; om Korn. Ir. Stift.

Follug (follau), adj. foldrig. follaugt Konn: Korn som giver meget af sig ved Tærskningen. Drk. og fl.

folna (aab. o), v. a. visne, svinde hen. Sogn. (Fol. folna, falme).

Fom, f. Fjom.

Fon (oo), f. Fone, pl. Foråringer, især bestaaende af Epsevarer, som man sender til den der holder Brudlop. Fttre Sogn. Nbl. I Harb. fodn (oo), n. Andre Steber Føring, Sending, Betingning. (G. N. fōrn, f. Foraring; ogs. Dffer).

fona (oo), v. n. bringe Foråringer; give "Fone". I Harb. fodna (oo), egentlig: fona. — Foneforg, f. Kuro hvort man bringer Hæstebudsstof. I Ir. Stift: Betingstof.

Fonn f. 1) Sneebob, sammenbrevne Sneemasse. Fleretal: fenne, r. Bruges i det sydlige Norge til Est. og Øbr.

Dgsaa i Helgeland. (G. N. Fonn).
 Ellers Briede (Bree) og Stav. 3 Ag.
 Stift findes ogsaa Formen: Fann. Jf.
 fannende. Hras: fenna. 2) Skreb,
 Spryting, en Masse af Jord eller
 Sne, som flytter ned fra Hjelbene.
 Fleertal: Janne. Ebm. og nogle St.
 i Tr. Stift. Hertil: Fonnefar, fonnbøv.
Fonne (Fobne, aab. o), n. gammelt
 Græs (som nemlig staaer efter fra et
 foregaaende Aar). Sogn. Jf. Kystie,
 Elle. Naastee for Forne, af G. N.
 forn (gammel), ligesom Jøl. fyrnogr.
Fonnefar (og Fannfar), n. et Sted hvor
 et Jordstreb har gaaet. Ebm. Fonne-
 mark: Jord som er omvalet ved Skreb.
 fonnbøv', adj. om Gaarde og Marker,
 som ere udsatte for Skreb. Ebm.
 fonnut, adj. 1) fuldt af Snehobe. Syd-
 lige Egne. 2) fonnette, om Marker
 som ere gjennemfurede af Jordstreb.
 Nordre Berg.
for (oo), n. 1) Høer til Klæder. (G. N.
 fōdr). 2) Høder, f. Fodr.
for (aab. o), f. 1. Fure (i en Ager).
 G. N. for; Sv. fura. 3) Tell. forekom-
 mer Fleertal: farir. — Forabakke,
 m. Kanten af en Fure. Foralengd,
 f. en Fures Længde (i flere Ager, som
 pløies i Løtger).
for (aab. o), f. 2. i Talemaaden: paa
 for o: paa Færde, i Bevægelse. Ebm.
 (Hjelden). Jf. Bufor. G. N. fōr. Færd.
for (aab. o), præp. for. Bruges i Rbg.
 og Guldr. i nogle faa Tilfælde. S.
 fyre (som er den almindelige Form).
for (aab. o), adv. 1) alt for; for me-
 get; f. Er. for længe. 2) i Spørgs-
 maal og Udraad, f. Er. Kva for ein
 o: hvilken. M, for alt da Foll: See,
 hvilken Mængde af Foll. (3 Bøst
 bebder det: te alt da Foll!). Jf. te.
 3) i Sammenligning, med forskellig
 Betydning; nemlig: a) en Overdrivelse
 (forbaalen, forbaalla seg); ogsaa et Mis-
 greb (forleggja, forlæa seg); b) en
 Hindring, Høbskab (Forbød, Forfall);
 eller med flattere Betydning (forglera,
 forvilja); c) = fyre (for) med Hensyn
 til Rum, Tid eller Forhold (Forjet,
 forviten, forstjåba). Undertiden som
 Efterligning af Skriftsproget i nyere
 Ord, f. Er. forklara, formetra.
for' (aab. o), adj. baktig, fremfusende.
 Ebm. (Hjelden). Han æ so for'e (han
 vil ikke bie).
for (oo), adj. ras, hurtig. Nordre Berg.
 Ræst i compar. og superl. (forare,
 foraste). Jf. fort, adv.
Fora, el. Fore (oo), f. 1) Færd, Gang,

enkelt Gang. Ort. Han ha gjort tre
 Foro o: han har gjort tre Bendinger,
 været ube tre Gange. Dgsaa i Helge-
 land, om Kæster eller Lærer (dog skel-
 den). 2) Spor, Bei, f. Er. efter Dyr.
 Meget brugl. i Nordre Berg. kaaledes:
 Bjonnafore (plur.), Dbyrsfore, Følge-
 fore. Ellers: Far. 3) Afkærd, Frem-
 færd. Da va ikke Følge Fore: det saae
 ikke ud til at Renneffer havde gjort
 det. 4) Evne, Formue. Ort. Da va
 jamne Foro ma dem: de havde begge
 omtrent lige meget. Dgsaa i Ebm.
 D'a ikke Fattigmanns Fore: det er ikke
 for Fattigfolk at besøke slgt.
Fora (oo), for', el. Sol, f. en enkelt
 Byrde eller Transport, f. Er. af Vand
 (Vassfor). Ved Trondhjem. (Vel eg.
 Forba). S. Fær.
fora, el. sole (oo), v. a. (a - a), bringe,
 føre affted; flytte, transportere. Ort.
 Gulbalen, Namd. Helg. — sol' bæ ut:
 bring det ud. — fore seg (sol' se): palle
 sig, forsøte sig bort. Ordb. (G. N.
 forða, at flye).
fora (oo), v. a. 2. 1) føre, sætte Føer
 paa. 2) føvre, f. fobra.
fora, og foraa, f. Fura.
foragta, v. a. bestabige, forbærre ved
 Uforsigtighed. Ebm.
forandra, i Ebm. forandret.
foraste (oo), adv. hurtigt, snarest.
forbanna, adj. i Helg. umuligt, ikke at
 tænke paa; ellers: forbandet.
forbina, adj. forgæbet, greben af Fø-
 undring. Meget udbredt; f. bina.
forbjo(d)a (-byb', -baub), at forbyde.
forbød (aab. o), n. Forbydelse, Fø-
 bud. Forkjællst fra Fyrebød.
forbrjota (-bryt, -braut), 1) bryde for
 meget; 2) forbryde, forsynde sig.
forbroten, adj. for meget brættet.
forbust, f. Første paa en Traad.
forderva, adj. bestabiget, brøksalbig.
fordoa, v. a. spilde, bortdøse. Sogn.
fordrags-or, n. pl. Bedreidelser, blitne
 Ord. Ebm.
Fordøa, f. noget hæslet, udgyglet;
 især et stort Uæst. Nbl. (Det Jøl.
 fordøda betyder Frolldom).
fordøma, v. (e - de), fordømme.
fore (Færd o. f. v.), f. Fora.
foretgn, f. Forvarsel for en Hændelse,
 saasom for et Dødsfald. Helg. (Jøl.
 forynja, forinnia). Jf. Fyrerona, Fy-
 resar, Foring.
foreldre, n. Forældre. Almindl. kun i
 Fleertal; i Ort. ogsaa i Cental.
for-eta (seg), abe for meget.
forfall, n. Forsald; Hindring. Nogle

- Et. forfoll**, *f.* — *loma* i *forfall*: blive forfømt eller forfalben.
- forfallen**, *adj.* forfalben, forfømt, *loma* i *fororden*.
- forfang** (-faang), *n.* Fortræd, Fornærmelse eller Indgreb.
- forfara** (-fær, -fær), *v. a.* gjennemsee, gjennemføge. Det forføre belle *Stogien*. *Dgfaa*: undersøge, erfare, lære af *Erfaring*.
- forfarast**, *v. n.* forfalbe, tage *Stabe*.
- forfjatta seg**, gjøre et *Risgreb*, sætte sig selv i *forlegen*hed. *Rhl.*
- forfjetra**, *adj.* forvitret, slagen af *Dverrafælle*, *Forundring* eller *Ekst.* *Søndersjelds*. (*Egentl.* bunden, som ved *Heretic*; *f. fjetra*). *I* *Eogn*: *forfjætra*, og *forfjetra*. *Andre St.* *forfjamsa*; og i *Edm.* *forflamst*.
- forflamst**, *f.* forrige.
- forflægd'** *adj.* ifkandfat. — *forflægje*, *v. a.* sætte ifkand, ordne, forlyne. *Edm.*
- forfoll**, *f.* *Indring*, *f.* *forfall*.
- forfroyst**, *adj.* forfrosen (af *froyfa*).
- forfylgja**, *v. a.* (*e - de*), forfølge.
- forfælt**, *adj.* forfærdet, forkræftet. (*Al fala*). *Dgfaa*: forførr (som vel kunde ubledes af *Fære*).
- forfætt**, *v. n.* sætte ny *Fob* eller nyt *Dverlader* i *Støvler*.
- forfætte**, *n.* nyt *Dverlader* i *Støvler*. *B. Stift.*
- forfgangast** (*el.* *-gaangast*), *v. a.* (*præs.* *forfgangst*), blive til intet, ødelægges. *B. Stift.* Da *a* so sterkt, at da kann ikke forgangast.
- forgriva**, *v. a.* (-giv', -gav), give for meget; ogsaa: give feil, uddelte feilagtigt. *forgrive Kort*: feilgivet *Kort*.
- forgrjæra**, *v. a.* forber. *Hertil*: *forgrjor(d)*, forgjort, forberet; *gal*.
- forgrjœyma**, *v. a.* gjemme feilagtigt (saa at man ikke selv finder *Gjemmeskedet*).
- forgripa** (*seg*), gribe feil; forgribe sig.
- forgrylla**, *f.* *grylla*.
- forhalda**, *v. a.* (*helb*, *helbt*), hindre, tilbageholde. *Nogle St.* bruges ogsaa: *forhalda seg* =: øyholde sig (paa et *Steb*).
- forhefta**, *v. a.* forfænte, hindre.
- forhuga**, *adj.* meget lysten, breven af en *hestig* *Lyst*.
- forhyggje**, *v. f.* *vanhyggja*.
- forhæva**, *f.* *Fære*; *f.* *Færhæva*.
- foring** (*aab. o*), *m.* *Dobbeltinger*, *Stygge* som gaar forud for *En* eller *varler* for *dans* *Antomst*. *Edm.* *Dgfaa* *Spøgelse* eller *de* *Fraværendes* *Maader* i *Almindelighed*. *Jf.* *Foretgn*, *Framsaring*, *Hug*, *Ham*, *Barbivle*.
- foring** (*oo*), *f.* *Fødring* *o.* *f. v.*, *f.* *fora*.
- forf**, *m.* et *raabent* eller *trøstet* *Læ.* *Lell.* *Jf.* *Faust*.
- forfava**, *adj.* overlæstet, belæstet med *Arbeider* og *Dmsforger*. *B. Stift.*
- forfjœla**, *v. a.* føle for meget. *forfjœling*, *f.* *forfjœelse* (*Eygdøm*).
- forfjœyra**, *v. a.* drive for meget.
- forflœdd**, *adj.* 1) for meget lædt, tunglædt. 2) forflædt.
- forfomast**, *v. n.* komme bort, tabes.
- forfomen**, *adj.* 1) kommen i *Knibe*, forlegen, raadvilb. *B. Stift.* 2) bortkommen, tabt.
- forfunn**, *adj.* 1) begjærlig, lyst. *Øbr.* *E* va saa forfunn i *ba*. 2) læster, velsmagende, som nydes med *Begjærlighed*. *Gulbbr.* *I* *Ørt.* og *Indr.* *forfunn*. (*I* *sønste Dial.* *færkänn*). *Jf.* *Jël.* *forfunnar*, *overmaabe*. — *Hertil* *forfunn-mat*, *m.* (*Øbr.*), *forfunn-mat* (*Ørt.*), *hælden* og *god* *Mad*.
- forlagd**, *f.* *forlegala*.
- forlata**, *v. a.* (*læt*, *let*), forlade, tilgive.
- forleggja**, *v. a.* lægge feil. *Hertil*: *forlagd*, *adj.* forglemt, lagt paa *rette* *Steb*.
- forleggen** (*leien*), *adj.* 1) forligget, som har ligget for længe; *f.* *Er.* om *Læ.* 2) i den nye *Betydning*: forlegen.
- forlegsa**, *adj.* forsinket, som har ligget længe i *Havn*. *Edm.*
- forlest'** *adj.* 1) forlæstet, for tungt (*om* *Læs*). 2) overlæstet, nedtrykt af *Meie* og *Dmsfor*. *Jf.* *lessa*.
- forliden** (*aab. i*), *adj.* forløben, for langt fremtreben, om *Liden*. Da va *ingla* *Lid* *forlida* (*Edm.*): det var allerede ifte for seent. *Andre St.* *forle'en*.
- forlist**, *n.* *Forlig*; ogsaa *Dverrenstomk*.
- forlistast**, *v.* forligge sig. *forliste*, *adj.* pl. komme overrens om noget.
- forlova** (*seg*), 1) love for meget; 2) forlove.
- form**, *f.* *Form*, *Ønster*. (*Nyt* *Ørt*).
- forma**, *v. a.* (*r - dde*), formaat, kunne.
- formegttig**, *adj.* meget for og vær. *Rhl.*
- formeir**, *adj.* bedre, fortrinalgere. *Eggesaa*: *formest* (*superl.*) *bedst*, *hønlighst*. *Ørt.* *Indr.* *Selg.* *egsaa* i *Økerb*. — Da *all'* *for-meste*: det *allerbedste*. (*I* *sønste Dial.* *form*, *formest*).
- fornæsing**, *f.* *Fernis*. (*Fremmedt* *Ørt*).
- fornæp** (*oo*), *n.* *Befordring*, *Leilighed* til at reise med. *Nordensjelds*. (*Jf.* *fora*, *v. a.*).
- fornæma**, *v. a.* (*pr.* *fornæm*; *imp.* *fornæmde*), mærke, bemærke, opbuge. *Neget* *brugl.* i *B. Stift.* Det va *fornæmt* *Sild'a*: de *hæve* *truffet* *paa* *Sil-*

- den, aabaget en Silbestim. — Pattic.
forfømb'e.
- forføda, f. Raubsyn, Loro.
forføgd, adj. forføriet: f. usgd.
- forø, f. f. Fura.
- forøst (el. forøst), m. f. Frast.
- forpanta, adj. tagen i Beslag, besat, ikke
leb'ig. Ebm.
- forraadd, adj. 1) forlebet, forvildet; 2)
forlegen, kommen i Rnibe. Belg.
- forraa(ve), v. a. forlede, bringe En i
Forlegenhed ved et uklogt Raab.
- forrenna seg, forløbe sig.
- forø, m. og forø, v. — f. Fofs.
- forøagt, adj. om Arbeide, som udføres
efter Alford, saaledes at Betalingen be-
stemmes forud, uden Henfyn til Arbeids-
tiden. Alm. Jf. Fyreloga, Alag.
- forøaka, v. n. nægte, afflaae et Tilbud.
Nordre Berg.
- forfødd, (ee), adj. forføret, forfønet.
B. Stift.
- forføet (aab. e), n. den forføeste Bønt
ved Børbet (nemlig paa den Side som
vender til Døren). J. Nbl. hedder det
ogsaa: forfø. Nogle St. Langstraff.
(G. N. forføet).
- forføet, adj. 1) forføet labet eller op-
føbt; for trangt. 2) i neutr. slem,
ubeleilig, vanskeligt at rebe sig ud af.
Gbr. Ebm. og fl.
- forføet, v. a. (ser, saag), see feil; f. Er.
forføet Rortie sutt: tage Feil af sine
Rort (i Epil). — forføet seg: forføet sig.
- forføet (forføet), adj. forføet, klog.
Ebal bruges i Barb.
- forføet, f. see Etil.
- forføet, n. et stykkefuldt Sted.
- forføet, v. a. (e - e), glenglæbe, ve-
berlægge, betale. Næst om en Erstat-
ning der stæer efter Godbefindende uden
at være betænnet eller fassat.
- forføet, v. a. (føet, fø), forføet, vælle
til.
- forføet, v. a. (r - bde), forføet.
- forføet, v. a. med seg: forføet sig.
- forføet, adj. som har faaet forføet.
Om Røen og andre Ting.
- forføet, n. f. Bit, Sky.
- forføet (-føet, -fø), v. a. forføet.
- Forføet. Hedder ellers forføet. Jf. sky.
- forføet (li), adj. forføet, tabt i Be-
føet. Han sto reit forføet: han
kunde ikke høre op at stære.
- forføet, adj. forføet. Ebm.
- forføet, v. a. forføet. Hertil forføet,
f. og n.
- forføet, (aab. o), adj. forføet.
- forføet, v. a. forføet. Ikke meget brugt.
- forføet, f. den forføete Deel af et Fi-
- forføet, nemlig en snævr Stær eller
Traab, hvorpaa Krogen (Angelen) er
fæstet. B. og Er. Stift. (Jst. forføet-
da?). Jf. Lab.
- forføet, m. forføet. Nordre Berg.
- forføet, f. Skygge; en skyggefuld Plads.
Nordre Berg. og fl. (Jst. forføet).
- Af Sol. Forføet betegner det som er
bortvendt fra Solen; Forføet det som
er bestyget.
- forføet (tøt, tø), paatage sig for
meget, anstænge sig mere end mantaaler.
- forføet, v. a. (-tel', -talbe), forføet.
Hertil: forføet, n. (føet), og forføet,
f.
- forføet, (ee), v. f. tena.
- forføet, v. a. forføet, mistænke.
- forføet, adj. forføet i Lanter, meget
tankefuld. Alm.
- forføet (aab. i), v. a. forføet. (Ged-
der ved Trondhjem: forføet).
- forføet (-føet), v. a. forføet, gjøre
Slade paa. Sogn.
- forføet, v. n. (-føet, -traut), forføet.
forføet (aab. o), forføet, vred.
- forføet, adj. forføet.
- forføet, adj. forføet, for for.
- forføet, adj. ubvaaget, udmattet af lang
Vaagen. Er. Stift, og fl.
- forføet, n. Vænde. Nordre Berg.
(Formobentlig et fremmedt Ord).
- forføet, (oo), n. f. under Fødr.
- forføet, adj. forføet. Ein forføet
Kropp: en Bøvebals. B. Stift.
- forføet, v. a. halvføet, tillæde Kjøb eller
Haktemad ved et lindt Opføet. Belg.
Ebm. og fl.
- forføet, v. a. forføet, gjøre ukende-
ligt.
- forføet (ee), n. en meget stærk Storm.
B. Stift. Jf. Hæra Ber.
- forføet, og forføet (aab. i), adj. for-
føet, om Rar hvori Stæverne ere saa
stærkt sammenbrevne, at de ved Lætnin-
gen gaae ud fra Bunden. Den uob-
fattede Feil hedder: vansda (vanvea).
- forføet, v. a. vilde En lbe. „Den so
ein annen forføet, han stot forføet“:
den som vil en Anden lbe, skal stot
fare lbe. B. Stift.
- forføet, v. a. erhverve; f. vinna.
- forføet (aab. i), usgjerrig; lbe-
gjærlig. (G. N. forføet). — Et forføet-
vita-Reis: en Reis som man forføet-
ger blot for at tilfredsstille sin Nys-
gjærlighed. B. Stift.
- forføet, adj. 1) tvølvraabig, ubestemt.
Hæd. (Jf. vanføet; og øva (føet).
2) fly, forlegen af Unføet. Rr. Stift
(før Læ.). Jf. varføet, graunføet.

fod (aod), adj. løst, væmpagtig, porøs. Sogn. Hedder ogsaa: foden (jf. posen, høen, røven). Hertil fode, v. n.

fodje, m. f. Faldje.

fods, m. 1) Fods, Bandfuld. Nogle Steder: fors (Helg. Edm.). G. N. fors. — 2) Strøm, flummende Bølger. Da sto fodsæn fyre Baat'a: Baaden gik, saa at Bølgerne flummede for den.

fosfa, v. n. (a-a), fremme, bruse og flumme som en Fos. I Helg. forsfa.

fosfeskall, m. Strøm-ster (Cinclos), en Fugl som sædvanlig opholder sig ved Elvene og Bandfuldene. Hedder ogsaa: Mall, Elvskall, Straumbest (Fos), Lufsfugl (Sogn).

foshogg, m. en liden Fos. Tæll.

fosfur (fosfette, forsæt), adj. fuld af Fosfer.

fosta, f. see Fasta.

fosse mæ, f. faast. — fost-i, f. faast.

fostova, f. Foststoa.

foster (Foster), n. 1) Fodring, Winterfodring (= Fodr). Nordre Berg. og fl. 2) Dyfostring. (Sjelden). 3) et Foster. G. N. fostr. I Begrebet Dyfostring bruges det mest i Sammensætning og har da almindeligt Formen Foste (oo); saaledes: Fostesæn (Fosterisn, Pleiesn); Fostedocter, og: Fostegjenta, og i Tr. Stift Fostvælk(e), o: Pleiebatter. Igesaa: Fostemor, el. Fostmor; Pleiemoder.

fostra, v. n. (a-a), opfostre; pleie; ogsaa: fødre, gve Winterfoder.

fostra, f. i Betjdn. Pleierinde, kun i det sammensatte: Varnsfostra (Vansfostre).

fostring (oo), f. Dyfostring; Fodring.

fot (oo), m. (fl. Fø'er), Fod (deels om den egentlige Fod, deels ogsaa om det hele Lem indtil Fosterne). — vera paa Fotom (el. Fotaa): være oppe, paaføde. Da fette der aa Fø'e, o: det bliver der nedlagt; det anvendes eller nedlægges der paa Stedet. Edm. Te Fots (tesofs): til fods. Han tok te Fotanne, o: han begyndte at løbe, tog til at stynde sig. B. Stift. (Den sidste Form er et gammelt Flertals Genitiv).

fota, v. n. (a-a), saae Fødder under. — fota seg: saae Fødsæfte, komme til at bruge Fødderne. Da va ill Is, at ein kunna ikke fote seg.

fota, adj. fødet (jf. føtt). Han æ godt fota: han staar stadigt (Drk. og fl.); ogsaa: han har gode Fødder.

fota (aab. o), adj. nædt, bedøffet; især paa Fødderne. Tæll. (f. fata). Hertil Fostot. G. N. fot el. foi, Klæder.

fota (aab. o), f. f. Kalfota.

Fotbunad, m. Fødtøi, Sto og Strømper.

Fotefar, n. Fodspor.

Fotefeste, (el. Fotfeste), n. Fødsæfte.

Fotefrost, n. Frost paa Fødderne.

Fotefær, f. den Naabe hvorpaa man bevæger Fødderne. Kalles ogsaa Fotebur (aab. u), m. (Jsl. fótakær, fótakburð). Fotsjæl (og Fotafjæl), f. Fodblad. Drk.

fotthar, adj. stærk til at løbe. Gbr.

fotthyr, n. Fødtøi. Helg. (S. Hyr).

Fotlag, n. f. Fotefær.

foto, adj. træet, mat i Fødderne. Østerd. og fl. (for fotmob).

fotlid, adj. som rækker ned til Foden.

Fotlor (aab. o), f. Fodskammel. Npl. G. N. fótakdr.

Fotslag, n. taktmæssig Gang. „halbe Fotslag mæ ein“: halde Skridt med En, gaar efter samme Takt, ligesom i Marsch. (Reget udbrebt).

Fotspenne, n. den nederste Ende af en Seng; Fodbræt.

Fotstoa, f. Stavnrum i en Baad; Rummet imellem Stavnen og det nærmeste Rna eller Tverbaand i Baaden. Helg. Tr. Stift. I Edm. fofstove (aab. o), fite i Fostovinne: sidde ved Stavnen. Da det paa andre Steder hedder: Raang, betegner det vel nærmest Tverbaandet; altsaa for Fotstob.

fotlaus (el. fotlaus, aab. o), adj. censelbidig, tungnemmet. Søderen.

fragt, f. Fragt. (Nyere Ord).

frak, adj. fortrinlig, bygtig, som er i god Stand. Helg. og Tr. Stift. Ræk med en Regtelse, f. Er. Dæm æ int frake: de ere ikke synderlig gode. I andre Dial. hedder det: frakk (Edm. og fl.), flakk (Guldbr.), fræk (Sogn. Sbl.), frog, el. freg (Nbl.), og spræk (ved Stavanger).

frakna, pl. Fregner; f. Frukne.

fraktur (oo), pl. n. Strift som ligner trykte Bogstaver (Fraktur). — fraktora, v. n. skrive med saadan Skrift.

fram, adv. frem, fremad; forud. Sædvanlig fortonet, som fram (G. N. fram; Sv. fram). Jf. fremre. Sammensat med Præpositioner betegner det ogsaa: fremme, paa et forud beliggende Punkt; f. Er. fram mæ Stammen: forud ved Stavnen. (Jf. att, burt, inn, ut). — Andre afvigende Betydninger ere: a) til et ønsket eller forventet Maal. fæ fram, hava fram, sleppa el. foma fram. b) paa Land. setja fram Baaten. c) opad fra Søen eller fra Bygdens Middepunkt. Reget

brugl. i B. Stift. „fram i Gaarne“: til de Gaarde som ligge længere ind i Dalen. „fram i Dalen“: længere ind i Dalen. S. heim. d) ind i en Gaard. Kom fram, når du får heimatt (Gbr.) o: see ind til os naar du reiser hjem. e) ud af et lukket Rum. Sleppa fram Smalen: lukke Smaafæet ud. Nbl. — Talemaader: „fram aa upp“ o: fremad i opstigende Retning. „fram aa ned“: fremad i nedgaaende Retning. fram aa gruve: forover med Bryfket nebad. (aa betyder her paa). fram aa haube: forover med Hovedet mod Jorden. fram aa rame, f. Ram.

framand(e), adj. fremmed. Hedder sædvanlig: frammande (B. Stift), og elers: fræmmende (sydlige D.), fræmmind (Zell. o. fl.), fræmmund (Gbr.). frammund (Helg. Inbr.). G. R. framandi. I neutr. oftest: framandt (B. Stift), f. Er. framandt Foll o: Fremmede. I frammande Stab: paa et fremmedt Sted. I Zell. siges „Fræmmindnava“ og „Fræmmindmaal“ om Personnavne og Ord, som ikke tilhøre Distriktet.

fram-aar, f. en af de forreste Aarer i en Daad.

fram-aa, frem imod; ogsaa: henimod, henved, næken.

frambur (aab. u), m. Frembaren (for Framburg); Fremsettelse af Rad i Gjaefebudene. Hertil Framburs-Kaana, Rone som bærer Raden fram. B. Stift.

frambyggd, adj. frembyggd.

framdeild, f. og framlut (aab. u), m. den forreste Deel. Selben.

fram-ende, m. den forreste Ende.

fram-ette, fremad, længere frem.

framfar, m. Dobbeltgjænger, torudgaaende Stygge (= Forting). Sdm.

fram-faren, adj. forløben, forbigaaen. D'a so Bæra fram-fara: saaledes har det altid gaaet; saaledes er Verdens Gang.

framfjorung, m. en af de forreste Fjeringer i en Hud eller Krop.

framfot, m (Fl. -foter), Forfod, Forben. (Sv. framfot). I Spøg om En som altid vil gaa forud eller være først.

framfus (uu), adj. modig, dristig, fremadstræbende; ogs.: framfusende. Sogn, Søndre Berg. og fl. (G. R. framfus).

framfyre (aab. y), 1) nærved, tæt forud eller lige for. 2) frem for, hellere end.

framfær, f. 1) Fremfærd, Afsærd; — 2) Driftighed. Ag. Stift. D'a for

lste Framfær mæens han er for lldet om sig, har for liden Foretagelsesaaend. fram-fædd, adj. fremfødt, forsket Binteren over; om Kvæg.

framgang (-gang), m. Fremgang, Fremme; ogsaa Lykke.

framgjengd, adj. 1) fremgaaende; som gaaer dristigt frem og ikke er udsæellig eller tilbageholden. Nordre Berg. I Sdm. hedder det: framgjengst. — 2) i neutr. framgjengt: om Belæret, naar Kvæget kan gaae ude og græsse til langt ud paa Høsten. Ag. Stift.

framgrvtt, adv. høiet for over, frum. Han gjætt so framgrvtt. Sdm. Beslægtet med gruva, v. a.

framholva, f. den forreste Halvdeel.

frambug (aab. u), m. Fremadstræben, Lyk til at gaae fremad.

framhuga, adj. fremadstræbende. Selben.

framhøg, adj. høi i den forreste Ende.

fram-i, isærd med (eg. fremme i). Reget brugl. i Sdm. og Tr. Stift; f. Er. Han ha vore fram-i di: han har prøvet det; han veed hvad det vil sige. E vil ikke leggie mæ fram i bæ: jeg vil ikke indviltig mig i den Sag. Ogsaa uden Objekt. Me vart fram i: vi sit en slem Dyst. Ho va strengt fram i: hun havde en haard Barfælseng.

fram-i-fraa, ubmærket, opperlig, fortræffelig. Bruges ganste som adj. f. Er. ein framifraa Mann. Rbg. Zell. Bustr. Sdm. Paa samme Maade bruges: utifraa (i Nbl.), og avanyve (i Bost).

framfjeiv, m. forreste Aaretold.

framfjem (el. -fjøm), adj. 1) om Personer: slint, dristig. Jæderen og flere. Oftere om Arbeidet. D'a ikke framfjøm mæ han: det gaaer ikke rigtig fra Haanden med ham. 2) om Veie: fremkommelig. Søndenstels. Der va ikke framfjøm.

framfoma (aab. o), f. 1) Fremkomst. 2) Leilighed til at komme frem. Ag. Stift. 3) Fremstridt, Forfremmelse. Nbl. og fl.

fram-fomen (aab. o), fremkommen; ankommen til sit Bestemmelsessted. „Ho a framfoma“ betyder ogsaa: hun er nedkommen, forløst med et Barn.

framlag, n. Fremlæg; et Læg Korn som nedlægges i Loen til Tærkning. Rind. Inbr. I Ort. hedder det: Tramlag. Elers: Berja, Læg, Ræl.

framlaupen, adj. dristig, framfusende; ogsaa: næsvilt. Sogn.

framlengjes, adv. forover; fremad. Inbr. Rødsat ballengjes.

framlutten, adj. bøiet forover, lubende. Ved Ironbjeem.

framma, 1) forfra. Kun sammensat (s. frammatil). 2) indenfra, fra den indre eller øvre Deel af en Dalstrætning. Nordre Berg. hvor det bruges som præp. med Dativ, s. Ex. framma Dal'a. Binden Ro framma av: Binden blæste fra Dalen. Saalebes ogsaa „framma ette“ : nedad, ud efter Dalen. „framma igjønna“ : nedigjennem (Dalen, Elven). Derimod: „framma igjønna Ber'a“ : igjennem de forløbne Læder; fra gammel Tid.

framma-fyre, 1) foran, for paa. I Bofs og Hærd. frammanfy (aab. y). 2) forud, i Forveien (om Tid). Nordre Berg.

frammalege, adv. langt forud, i den forreste Ende. G. N. frammarlega.

frammande, s. framand.

framma-paa, foran, paa Forsiden. I Hærd. og Bofs: framman uppaa.

frammatil, 1) forfra, fra den forreste Ende. 2) for til, i den forreste Deel. I første Betydning hedder det i Hærd. og Bofs: frammannte; i Nordre Berg. framma-ette.

framme, adv. fremme; foran; oppe, inde o. s. v. see fram.

frammynt, adj. som har en fremstaaende Mund.

fram-moe, fremad langs med; ogsaa: oppe ved; s. Ex. fram mæ Vat'n'e.

frampund, for: fram-under. Rand.

framvorn, n. det forreste Rum i en Baad. Helg. Tr. Stift.

framvorn, adj. n. om Vind, som man har næsten imod sig, i Seiladsen. „Dæ vert'e framvorn“, liges naar Sidevinden bliver knap eller gaar over til Nordvind. Nordre Berg.

framsætt, adj. tungt labet i den forreste Ende, om Baade. Afvikles ved Betoning fra framsætt, : fremsat.

framside, adj. sidere foran end bagtil.

framside (-s'ia), s. den forreste Side.

framskaut, n. Forskjød paa Seil.

framskøt, (aab. o), n. Fremstridt, hurtig Fremgang. Tell.

framskøt (aab. u), m. Forenden eller det forreste Stavnrum i en Baad.

framslag, n. Forogelse, Tilvæxt; en god Fremhjælp eller Bestyrkelse.

framsleng, m. en Hvaling, Dreng som er næsten voksen. Rufferud og fl.

fram-sloppen, adj. fremsluppen, kommen til sit Maal; ogsaa: konfirmeret.

framstavn, m. Forstav.

framstova, l. Forstue. Ved Bergen.

Framskybna(b), m. Hælp, Fordeel. Sogn.

Framstykke, n. Forstykke i Klæder.

framsynt, adj. forudseende; som kan spaae eller see tilkommende Ting.

Framtak, n. Fremgang, tiltagende Kraft og Dygtighed. B. Stift. I Edm. Framtøfje. Ogsaa om Kraft og Styrke i Almindelighed. Da æ'tje nole Framtak mæ han: han kan ikke ubrette store Ting. Dæ eit stort Framtøfje 'ti'naa (Edm.): han gjør store Fremstridt, bliver mere og mere dygtig. Svarer til Talemaaden: han tør seg fram.

framtalende, adj. aabenhjertig, som siger sin Mening uforbeholdent.

framtenkt, adj. fremadstuenende, som betænkter Følgerne i Fremtiden.

fram-tikken (aab. i), fremtagen.

Framtog (aab. o), n. Fæstetoug paa Forstavnen.

Framtonn, s. (Bl. Framtønn'er), Fortænder, Skæretænder.

framtung, adj. tung i den forreste Ende.

Framtøfje, n. s. Framtak.

fram-um, forbi, længere frem end; s. Ex. Det gjætt fram um ofs. Alm.

framveg, m. Fremvei. Røbsat Heimveg.

Framvekstring, m. Yngling, et næsten vorenst Rønnefte. Sogn, Ag. Stift.

fram-vve, frem over; forover.

fransk, adj. (i neutr. sæbb. fransk; i Sammensættn. ofte: frans), fransk.

frasa, v. n. spruble; s. frøsa.

fraser(e), pl. s. Svog, Kvier; ogsaa: Grimafer, pubeskelige Miner. B. Stift.

frata, v. n. herte. Tell. (G. N. fraa).

Frau, l. 1. (for Fraub), Skum. Søndre Berg. Sogn, Hall. Vald. Hedder ogsaa: Fro (Hall.), og Frau (Nbl.), især om Skum paa Ml. G. N. fraud.

Heraf frøya.

Frau, l. 2. Gjøbsel, Møg. Meget brugt overalt i Tr. Stift. Ellers: Lad, Hævd og fl. (I svenske Dial. frö, fröu). Synes egentlig at betegne Fædme eller Frodigbed; s. fraudig, frøy, Frøya.

fraudig, adj. frodig, sastrig; om Jord og om Bærter. Ogsaa: fed, frodig; om Dyr. Inbr. I Gbr. skal „frauen“ bruges i lignende Betydning.

Frau-eng, s. gjøbslet og græstyg Eng. Nm. Drl. og fl.

Frauhøy, n. Hs af gjøbslet Eng. Drl.

frava, s. frøsa. — Fraufl, s. Frost.

Frautella, s. ungt og frodigt Grantre (s. Tella). Inbr. I Helg. Frøygran.

fræ, præp. (med Dativ), fra. (G. N. frå; Sv. från). Ofte med i foran (i-fra), især naar Ordet bruges absolut

eller som Aboerbtium; s. *Er.* *Kelle* ifraa: falde fra, afgaae, bve. Kvar ifraa: hvorfra? — draga fraa: fradrage. gaa ifraa: fragaae, nekte. segja fraa (set ifraa): siqe til, varlle, gjore opmært som paa. Han va fraa seg: han var fra Forstanden, var gal. — fraa seg fallen: moblss, forsagt. *B.* *Etift.*

fraa-dregjen, (-dreien), fradragen.

fraa-fallen, fraafalden; afgaaen.

fraga, v. spørge; s. frega.

Fragegang, (el. -gang), m. Fragegang; Savn, Lad, Etade.

fraa-hard, adj. frastilt, afsondret.

fraa-komen, frakommen, frastilt.

Fragegn, s. Fragegn, Fortælling.

fraa-tald, adj. fraraadet; s. telja.

fraa-vand, adj. fravannet, afvant.

Fre, n. s. Frø. — Fre, m. s. Frid.

Frebag (er), m. Frebag. Søndensjelds og saa Frebag. (*G.* *N.* Irjådagr).

freg, fortrinlig; s. fræg.

frega (aab. e), v. n. (a - a), spørge, fritte; især om en stittig eller ombog-gelig Efterspørgen. Nordre Berg. *Edm.* og *fl.* I Jnderøen: fraga. Fjndes og saa i Formen fraga i *Nbl.* og *Hall.*

ff. fretta. (*G.* *N.* Irå, præ. freg; *Sv.* fraga).

Frenging, f. Udfritten, nøltagtig Efterspørgsel.

freista, v. a. og n. (a - a), 1) forsøge, give sig i Færd med noget for at see hvor det gaaer. (*Sv.* fresta). 2) fritte, sætte paa Prøve, føre i Fristelse. (*G.* *N.* freista). Den første Betydning findes kun paa faa Steder; mest i *Wbr.* og i *Dsterb.* (i Formen freste); andre Steder hedder det prøva. Et skal freiste: jeg skal forsøge. *Gbr.*

freisten, adj. som gior mange Forsøg.

Freisting, f. Fristelse; Prøve. Med Be-greb af en ondt Tilfynbelse hedder det:

Freistelse, n.

freistnad, m. en Prøve, et Forsøg.

frels, adj. rundbaandet, gavmild. *Voss.* (*Sf.* urels). Du maa ikke vera for frels mæ da: vær ikke for ødsel med det. — Den gamle Betydning er: fri (*G.* *N.* frials).

frelsa, v. a. (a - a), frelse, befrie.

fremdast, v. n. sdrfremmes, gjore gode Fremstridt. Nordre Berg.

fremde, m. Fremgang, Forbedring, For-æbling. Saaleeds om et Barn: Ein ser stor'e Fremdin paa bi: man bemærker en herlig Udviikling hos det.

fremmeleg (fræmmele), adj. frugtsom-melig. *Nbl.* *Sogn.* *Vald.* *Ort.* *Helg.* og flere. Er det mest udbredte og maa-

ste mest passende Udtryk for dette Be-greb; de øvrige ere: habnaleg (*Nbl.*), bonnaat (*Indr.* og *fl.*), halba (*Edm.*), umbender (*Voss.*, *Hard.* *Stav.*); og ellers: diger, tjuff, so vora, og so sa-rande.

fremmende, s. framand.

fremre, adj. som er længere fremme.

Ordb. (hvor det sædvanlig hedder: fræmm'er).

fremst, adv. forrest, længst fremme. *Alm.* Han va baade fremst og fulaste: han var baade den første og den dygtigste (egentl. den forreste og den snedigste).

fremste, adj. forreste, som er længst frem-me. — I fremste Vokstr: sibst i Dvør-ten, naar En er næsten fulvoren. *B.* *Etift.*

Frende, m. Slægtning i en Sidskint; især Fætter, Søskendebarn. Meget brugeligt i Nordre Berg. og *Edm.* men synes ellers at være sjeldent. (*G.* *N.* frændi, Slægtning).

frenka, f. Fætterste, Cousine. Nordre Berg. (*G.* *N.* frændkona).

frestalle, s. fæste.

fretta (er), v. a. (e - e), 1) udspørge, udfrutte *En.* *Kr.* *Etift* (= frega). *G.* *N.* fréua. 2) høre, spørge, faae Svær om noget; især langveid fra. *B.* *Etift.* Me ha frett, at det er paa Helmsvegja.

frettaft, v. n. rygtes, blive bekendt.

fretten, adj. tilbøielig til at spørge og fritte efter Nyheder.

fretting, f. Spørgen, Fritter.

frettnad, m. Nygte, Tidende (om Fra-værende). Nordre Berg.

fri, adj. 1) fri; ogsaa: befriet, sikkret.

2) uskyldig, sagløs. Han veit seg fri.

3) lens, blottet for en Ting (= and). Me er reimt frie føre da: det findes ikke hos os. Da va ikke fritt: det kunde ikke ganske neqtes; man kunde ikke siqe at det var aldeles intet.

fria, v. a. (a - a), frie, befrie; ogsaa: forsvare, sikkre eller betrygge imod no-get ondt.

fria, v. n. (a - a), frie, balle. (*Sf.* bela).

— Heraf: friar, m. Væler. Friing, f. Frierte. *Alm.*

Frid (aab. i), m. Fred. Lyder almind-eligst som Fre, bog ogsaa Fri. (*G.* *N.* friid).

frid (ii), adj. vakker, smul. Forekommer af og til i *Ndm.* og *Edm.*, men oftest kun med en Negtelse: ikke fri; *Sf.* ofrid. Han va ikke frid'e de sja. *Edm.* Ligesaa: Da va fridt bitta" (trovist: det skulde være vakker dette!) — I *Sogn* skal Ordet ogsaa forekomme hos

de Gamle; i de tellermarkstille Biser findes det ofte. G. N. fridr.

fridd (ii), f. Skønhed, Bafferhed. Ebm. D'æ ikke stor'e fridd'a 'ti di: der er ikke meget vakfært i det.

frideleg (aab. i, ogsaa freele), adj. fredelig.

fridlaus (frelause), adj. fredløs.

fridleitt (ii), adj. vakfer, takkelig af Udfernde. Nbm. (frileitt).

fridreit, f. Frithed. (Nyere Ord).

friduga (aab. u), adj. frimodig, uforsagt. Nbl. Ellers frimodig, frimotug.

fridkast (for fridkast), v. n. komme sig, blive bedre, see bedre ud. Ebm.

frilla, f. Frille. (G. N. fridla). Sellden uden i Sammenstøtning, som Frillebadn, Frilleaan, Frill'ungse.

frill', adj. frill, sund; reen, ufordørvet; ogsaa: livlig, frig, stærk. Neutrum bedder deels frigt, deels friff.

frilla, v. a. (a - a), opriff, forfriffe.

frillkast, v. n. blive friffere.

frillkelle, n. Forfriffelse; Styrkelle.

frilltjen, adj. som har stadig Helbred, ikke er svagelig. Nbl.

frisma, f. Been-Ebber, f. Filtøme.

friritkjen, adj. fritaget, Raamet.

fritt, adv. 1) sikkert, uden Frygt; 2) frit, gratis. S. fri.

frjosa, v. n. (frvs'; fraus; frose, aab. o), at fryse; 1) føle Frost, lide af Kulde; 2) stivne af Frost; belægges med Is, tilfryse. Imperf. har i Fl. fruso, aab. u (Hall. Vald.). Infinit. bedder frjosa og frusa (Søndre Berg.), frose, oo (Tell. Gbr.), frjose (aab. o) og frøse (Ebm. og fl.); ellers frjosa og frjose. (G. N. frjosa). frjosa att'e: tilfryse (om Aar og Bande). frjosa sundt: sprætte af Frost. — Jf. frofen, Frost, frøysa.

frø, f. Stum. (Hall.). S. Frau.

frø, n. Frø. (Guldbbr.). S. Frø.

frø(b), adj. vitt, kløg. (G. N. frøbr). Et forældet Ord, som findes i de tellermarkstille Biser, og skal efter Beretning ogsaa forekomme i Nordmør (Surenvalen).

frøe, f. Ost som afstiller sig fra Ballen efterat den første Ost (Kjuka) er aflaget. Guldbbr. Vrt. (Fra Lesøe er Formen frøde opatvet). Jf. Vterb. Frøe (aab. o), om Ost af surt Mælk.

frøfle, f. Fregner; f. Frukne.

frøse, f. frjosa.

frosen (aab. o), adj. frosfen: ogsaa kold, frysende, som iser af Frost.

frosk, m. 1. en Frø, Græsfrøen (Rana temporaria). Ag. Stift, Vrt. Inbr.

bedder ogsaa: Kraust (B. Stift), og Frøsk eller Frjøs (Balbers). Dyrets øvrige Navne ere: Kraust (Randal, Jæb.), Lappe (Ebm. Nbm.), Lopp (Tell. Hall.), og Hopp (Ramb.). Jf. Pødda, og Gro.

frosk, m. 2. Bruksen eller den Hødagtige Deel i Hestenes Høver. Loten og fl. Jf. Kvilt.

frosk, m. en Hankat. Ebm. Nbm. — Jf. Inbr. Ramb. og Helg. bedder det: frøs. (Jsl. fress).

frost, n. Frost; a) Tilfrysen; b) Fornemmelse af Kulde; c) en Spødom, et Slaags Udsæt, forarsaget af Frost.

frostall, adj. 1) kuldstær, som plages af Frost. B. Stift. 2) f. frostnem.

frostbøyg, m. en Stakkel, som ikke tæller Frost. Gbr.

frostfri, adj. tryg, sikker for Frost.

frostgurv, f. f. Frosttrøyt.

frosthærsla, f. en Forstærkelse af Kulden; naar Luften for en kort Tid bliver stuet, og Kulden derefter bliver stærkere. Nordre Berg.

frostbøette, adj. n. om et Sted, som er meget udsat for Frost. Nbm. Jf. Helg. frostette, f. batten.

frosting, m. Indbygger af Frosten ved Trondbjem.

frostkjent, adj. udsat for Frost. Helg. Frostnavaar, m. bruges (ligesom Jsl. frostaröl) i Spøg om et udueligt Værtstøi, som kun tjener til at arbejde sig varm med.

frostnem, adj. om en Gaard, Mark el. Ager, som er meget udsat for Frost, og især hvor Kornet let fryser bort. Overalt vestensjelds; ogsaa ved Trondbjem; ellers: frostalt (Gbr.), frostkjent, og frostbøette.

frosttrøyt, m. Damp eller Taage, som opstiger fra Vandet i stærk Kulde. bedder ved Trondbjem: Frostgurv (aab. u) og Frostquub, f.

frua, f. Frue. bedder ogsaa: Fruge (Tell. Guldbbr.), Frue og Fru. Det sidste bruges sædvanlig om Damen i Kortspil.

frugt, f. Frugt. (Nyere Ord). frugtaast, v. n. bære Frugt, lykkes.

frukne, fruknaar (aab. u), pl. f. Fregner, Solpletter paa Hudens. Helg. Nbm. — Ellers: fraknaar, pl. (Inbr.), frøfle (Jittrefogn), flukt (Ebm.). Jsl. freknur.

fruknet, fruknaat, adj. fregnet, plettet. Helg. Vrt. Nbm. — Ellers: fraknaat (Inbr.), froflette (Sogn), flukrett (Ebm.).

Frufost, m. f. **Mbit**, **Mibmorgon**.

Frums, særskjedt; om Dyr, og i **Spøg** ogsaa om **Mennesker**. **Valders**, **Sogn**, **Harb**. I **Sogn** ogsaa **Frum**s; i **Helg**. hedder det: **Trums**. Bruges som **Subst.** f. **Er**. ein **Frum**s **Hest** (i **Helg**. **Trums** **Hest**); ein **Frum**s **Ukse**. I **Fortællinger** og **Eventyr** skal det betegne første **Afkom** saavel af **Kader** som **Meber**, udbertiden endog igjennem tre **Led** eller til tredie **Generation**, i hvilket **Liljelæbe** det ansees som et **Udunder-Dyr**, der kan gjøre store og mærkelige **Ting**. (**G**. **R**. **frum**, første **Afkom**).

Frumse, f. en **Ko** som har havt een **Kalb**. **Zell**. I **Mandal**: en **guld** **Ko**.

Fruns, n. el. **Frunse**, pl. f. **Fryndser**. **Rot** **Ord**; f. **Fafs** og **Stuv**.

frunsa, adj. **fryndet**.

Frust, m. **Ulke** (en **Fiff**). **Edm**. I **Helg**. **frost** eller **forrost**; f. **Marull**.

frø, v. n. (**r** - **dde**), **frøgte**, være **angstlig**; især for en vis **Mangel** eller **Uorden**. **Mbl**. **Wg** **frødde** at da **vart** for **lite**: jeg **var** **bange** for at det **skulde** **blive** for **lidet**. **G**. **R**. **frøya**, **tvivle**.

frøyl, f. **Fyrklæde**.

frøys, og **frøysa**, f. **frøisa**.

frøyle (el. **frøylse**), f. **stivt** og **bredbladet** **Græs** (især **Arten** **Luzula maxima**). **Edm**. **Romsdalen**. (**Udtalt** **frøylse**, **frøyltje**).

frøe, n. see **Frø**.

frøeg, el. **frøeg** (aab. e), adj. **dygtig**, **meget** **god**, **fortrinlig**. **Mbl**. **West** **brugt**. i **comp.** og **superl.** (**frøegare**, **frøegaste**). **G**. **R**. **frøegr** betyder: **berømt**, **omspurgt** (af **frega**). **Di**. **folkefrøeg**.

frøega, f. **frega**.

frøegast (**fregast**), v. n. **komme** **sig**, **blive** **bedre**. **Mbl**.

frøek, adj. 1. som **behøver** **meget**, eller som **borttager** og **øder** **meget**; **graadig**, om **sig** **gribende** (f. **Er**. om en **Kniv** eller **Naver**, som **har** for **tynd** **Eg** og **derfor** **trækker** **sig** for **stærkt** **ind** i **Træet**). **Inbr**. **Jf**. **romfrøek**, og **frøekjen**. (**Ang**. **fræc**, **graadig**).

frøek, adj. 2. 1) **harst**, som **har** en **stærk** eller **stram** **Smag** af **Fedt**; om **Dk**. **Zell**. **Hall**. 2) **stærk**, **starp**; om **Smag** eller **Lugt**. **Wsteb**.

frøek, adj. 3. 1) **frisk**, **livlig**, **blomstrende**; om **Farve**, især **Ansigtifarve**. **Helg**. **Ein** **fræk** **Hamlet**. — 2) **dygtig**, **fortrinlig**. **Sogn**, **Ebl**. f. **fræk**. — 3) **pralende**, **fortalende**. **Inbr**.

frøemde, f. **Fremde**. **frøemer**, f. **fremte**. **frøemmende**, f. **framande**.

frøen, m. **Jling** med **smaa** **Draaber**;

Støvregn som **frembrives** af **Stad**. **Drk**. **Jf**. **Frønting**.

frøene, v. n. **regne** eller **drive** i **smaa** **Draaber**. **Drk**.

Frøening, m. **Drev**, **Bandperler** som **prelle** **tilbage** fra **Bandfladen** eller fra **Jorden**, naar det **regner** **stærkt**. **Edm**. **Han** **røgnde** so **dø** **sto** **Frøntinganne**.

frøenke, f. **Frenta**.

frøese, f. **frøsa**.

Frø, n. **Frø** (paa **Verterne**). **Hedder** ogsaa: **Frøe** (**Fæb**. **Rbg**. **Helg**.), **Frø** (**Nordre** **Berg**.), **Frød** (**Edm**.), **Frø** (**Guldbrr**). **G**. **R**. **frø** og **frjø**.

Frøde, f. **Stum**, **Fraade**. **Edm**. (**hielden**).

Jf. **Frau**, og **Fro**. (**Jsl**. **frøda**).

frøekjen, adj. **graadig**, som **behøver** **meget** **Mab**. **Edm**. **Jf**. **fræk**.

frøs, m. **Han-Kat**, f. **Frøsk**.

frøsa, v. n. (**e** - **te**), 1) **sprudle**, **strømme** **ud** som en **Fos**. **Meget** **ubdrevet**; **sonden** **selvs** ogsaa **frøsa**, og **frøese**. **Ev**. **frusa**. 2) **pruste**, **blæse** **stærkt**, som **Hestene**.

frøst, f. **Frost**.

Frøstoff, f. **Melbestoff**.

frøy, adj. 1) **frølig**, **frugtbar**. **Helg**. „**frøytt** **Land**“ =: **frugtbar** **Jord**. 2) **saftig**, **trivellig**, som **vorer** **stærkt**; om **Trær**. **Dafaa**: **frøer**, **frøed**, som **unge** **Trær**. **Helg**. **Grundbegrebet** **uvisk**; **Jf**. **Frau(b)** og **frøypen**.

frøya, f. **Saftighed** i **Træ**, og **deraf** **følgende** **Størbed** eller **Løshed**. **Helg**.

frøyden (**frøyen**), adj. **stør**, **frøed**, **let** at **støre** og **løbe**; om **Træ**. **Were** **almindelig**.

frøye, v. n. (**e** - **dde**), **stumme**, **fraade**. **Hall** og **fl**. **Egentlig** **frøyda**, af **Fraud**.

frøye, v. a. (**e** - **dde**), **gjøde**, **gjøre** **fed**, **gjødse**. **Nordre** **Trondbj**. **G**. **Frau**.

Frøy-gran, f. **ung** og **stør** **Gran**. **Helg**. (**J** **Inbr**. **Frøutell**). **Ligesaa**: **Frøysbjørk**, om **ung** **Birk**, **hvori** **Beden** **endnu** **ikke** er **bleven** **fast** eller **stærk**.

frøysa (**frøyse**), v. a. (**e** - **te**), **ubsætte** for **Frost**, **saae** **noget** **til** at **frøye** el. **liske**; **ubhænge** **Stind** eller **Huder** for at de **skulle** **frøye** efter **Varkningen**. **Guldbrr**. **Drk**. **Inbr**. — **frøyse** **seg**: **saae** **Skade** af **Frost**. **Han** **da** **frøyft** **seg** **paa** **Læom**: **hans** **Lær** **have** **taget** **Skade** af **Frost**. (**Regelmæssig** **dannet** som **Transitiv** af **frøisa**, **frøus**).

frøyft, adj. **liske**; **forfrosen**.

frubba, v. n. **vriske** **frem** og **tilbage**. **Lil** **beels** **noget** **obscønt**.

Fud (**Fu**), f. 1) **Bagdeel**, **Rumpe**. **Rbg**. **Zell**. **Hall**. **Meget** **brugt** **uden** at **ansees** som **obscønt**. I **Sogn** **hedder** det

fo (aab. o), og indbefatter tilbeels
baade denne og den følgende Betydning.
2) Hunstjønnefs, især Sun-Dyrenes
Kjønbele. Tilbeels i Aa. Stift; i
Sødm. kun om Hopper (Fub). Jf.
Benelbe.

fugg, n. Smaaafstler i Huset. Zell.

fugga, v. n. spyle i Huset, bestille et el-
ler andet. Zell. (= fukka, dunna).

fuggje, m. (plur. -gar), Bylt, Paffe.
Zellem.

fugl, m. Fugl; saavel om en Mængde
(kollektivt), som om et Individ.

fugleblom, m. et Slags smaa Dreg-
ner (Aspidium fragile). Ndm. Sdm.
(f. Blom). J. Hard. Fuglaburtn.

fuglebreita, f. en stor Hob Fugle. Helg.

fuglesar, n. og fugleset, n. Spor efter
Fugle (i Sand eller Dvnd).

fugles(b)e, n. et Kulb Fugleunger (f.
Føde, n.). Østb.

fugleham, m. prikket Fub. Om Men-
nesker, hvis Hud ikke er ganske glat,
men besat med smaa regelmæssige Punt-
ter som ligne Haarrødder, siges, at de
have „Fugleham“. Drk. J. Sdm. heb-
der det Fuglehold, n. Om glat Hud
siges Fiskeham. Drk.

fuglehold, n. f. forrige.

fuglelæta, f. Fuglestemme.

fuglepap, n. Fuglestikke.

fugleslag, n. Slægt eller Art af Fugle.

fuglevinda, f. en stor Flok af Fugle.

fuka (uu), f. Uvetrosky, Jling i Horti-
jønner. Nordre Berg. Sdm. Tr. Stift.

fuker (fukat), adj. om Veiret, naar
Jiltnerne selge hurtigt efter hinanden.

ful (uu), adj. 1) mobydelig, af slet
Smag eller Lugt. Bruges ved Trond-
hem, f. Ex. om Smør. (Nsl. full,
stinkende). 2) slem, fortrædelig; om
Omstændigheder. Ogsaa vanskelig, ind-
viklet, som let bringer En i Forlegen-
hed. Alm. 3) listig, forslagen, slem
at bestille med. Meget brugt. 4) vreb,
hiblig, bitter. Han va ful cat ofs
(Nordre Trondhj.), eller: Han va ful'e
va ofs (Sdm.): han var opbraagt imod
os. være ful'e mæ ein (Sdm.): vise
Bitterhed imod En. (Nsl. full, barst).

5) geil, parvelsken; om Dyr af Hun-
kønnet, især Hopper. Hard. Sbl. Rbg.

Ogsaa i Sdm. i Talemaaben „laupe
ful'e“: gaae i Brunk. Jf. ob, os, bøl.

fuling, m. en listig Person.

ful-pynt, adj. sneydig, oplagt til List og
Kneb. Gulbdr.

full, adj. fuld, opfyldt; ogsaa: beel,
fuldstændig. Hedder i Soqn: fuld'; i
Sat. subb'e. Afvigende Betydninger:

a) rigelig forsynet. b) befængt, smit-
tet. c) drukken, beruset. Jentelte Ta-
lemaaber ogsaa: frugtommelig. — Jf.
Fylla, Fylling. Te fulles: tilfulde.

fulla, adv. nok, vel, vistnok. Han ha
fulla gjort bø: han havde nok gjort
det. Meget udbredt. Ø. Stift, Zell.
Øbr. — J. Øbr. og Østb. hedder det
ogsaa: full, søll og fell. (Vel egent-
lig fullelega).

fullbuen, adj. 1) ganske særbig (selben).
2) ganske moden. Østb.

fullfør, adj. fuldkommen istand til noget.

fullføra, v. a. (e - te), fuldføre.

fullgo(b), adj. tilstrækkelig god eller
dygtig.

fullhuga, adj. som har en afgjort Lyft
til noget, bestemt, fast besluttet. Zell.
og flere.

fullfome(ge), adv. ganske, aldeles.

fullfomen, adj. fuldkommen.

full-legjen, adj. ubbevilet, som har ligget
længe nok. J. Sdm. fullegste.

fullmata, adj. om Kornet, naar Kernen
har faaet sin fulde Størrelse.

fullnad (fulna), m. Fyldest, saa meget
som der behøves. Meget udbredt.

fullført, adj. opfyldt, besat overalt.

fullstaden, adj. som har faaet længe nok.

fullsvørd, adj. ubføvet, som ikke søler
Trang til at sove mere. Ræsten alm.

men hedder i de sydligste Egne full-
svørød; i Sdm. fullsvøve' (fullsvøfte).

fulltaka, adj. stærk nok, fuldbyggtig til et
Arbejde. Nsl. Drk. og fl. J. Drk. og-
saa: fulltakjen.

fullvaksen, adj. fuldvoren.

fulst (fulst), adv. tilfulde, ganske. (Ved
Trondhjem findes ogs.: fullan; i denne
Betydning). Forskielligt herfra er: fulst
(uu), adv. af ful; f. Ex. Han kom so
fulst mæ bø.

fundr, n. Udfugt, Forevending. Sdm.

fundra, v. n. spyle med noget i Stillebed.

fundre se(a) vel: liste sig bort. Sdm.

funnaløn, f. Fjndeløn. Drk.

funnen, partic. funden.

funnvois (ii), adj. nem til at finde eller
opbæge noget. Nordre Berg. Andre
Et. finnen. (Nsl. fundvis).

funst, m. en Græsart; f. Dunt. — Fun-
stakraa, n. et stvt Græsakraa. Soqn.

fura (aab. u), f. Fyr, Fure (Tre).

Hedder ogsaa: furu (søndstelsb),

fora, aab. o (Helg.), foro (Namb.

Østb.). foraa (Ndm.). Ø. N. fura.

— Hertil: furebar, n. Fyrretoviste.

furefogla (—kaugel, -hule), f. Fyrre-
togle. Furevoa, f. Kvoda. Furelav,

n. Lav eller Mos paa Fyrretrær (=

Arakelin. Furelegg, m. Furrekammer.
Fureflog, m. Furrestov. Jf. Toll.
Fura (uu), f. 1) et Under, en forunderlig Ting. Ebl. Rbg. (G. N. furda). 2) Forunbring. I Sæt. bruges det ofte i Fleertal (Furo).
fura, v. a. og n. (a - a), 1) føre, bringe, især i en Hast; 2) skynde sig, drive stærkt paa et Arbejde. Sdm. og fl. — fure ihop: samle i Hast, kaste sammen. fure ti se(g): sluge, æde raskt. (Jf. fora). — Hertil: Furing, f. Skynding; Jagen. (Hebder ogsaa: Furamente).
Ligesaa: Fur, m. De gjætt ti ein Fur (i en stor Skynding). Jf. furt.
furast, v. n. forundres, forbauses. Ebl. Han furast paa da. G. N. furda.
fureleg (furile), adj. forunderlig. Ebl. Furing, f. fura.
Furk, m. en tvk og fed Karl. Sdm. Gbr. furkunn, lætter; f. forkunn.
furt (uu), adv. fort, hurtig, raskt. Romsk. Rdm. Drk. — Ellers: fort.
furt (aab. u), m. 1) Fortrydelse; et ondt Lune. Han sekk ein Furt. 2) En som let bliver stødt eller fornærmet.
furta, v. a. (a - a), blive stødt eller fornærmet, vise Fortrydelse ved at tie stille eller forsøte sig bort. Alm.
Furrekove (aab. o), m. i Spøg, om et Sted hvortil man forsøter sig naar man bliver ærgertlig stemt.
furteleg, adj. fornærmetlig, som man kan blive stødt over. Tell.
furten, adj. 1) fortrydelig, stødt, fornærmet. (Jøl. Artina). 2) vranten, som let bliver stødt.
Furting, f. Drebe, Fortrydelse.
fus (uu), adj. lyst, villig, tilbøielig. Sogn, Nbl. Tell. (G. N. fusa). Mere alm. i Sammensætning (som framsus). Jf. fusa.
fuska, v. n. et nyt Ord som baade betegner fuske og forske.
fusse, m. en Landstryger, Fant; ogsaa Rette, Bjergetrol. Ved Trondhjem.
fust (uu), adv. forigt, med Lyst; ogsaa stærkt, beftigt. Nbl. Jæb. og fl.
fut (uu), m. Foged. Ellers Faut (Gbr.), og Fot, aab. o (Gulbalen, Østerb.). — Futeriske, n. Fogderie.
fy (med aab. y), f. fyre, præpos.
fya, v. n. (a - a), lige fy. Jf. fyne.
fye, v. f. fylgja. — fyka, f. fiuta.
fyfen, adj. let, rask, hurtig. Nbl.
fyl (aab. y), n. et Føl. (G. N. fyl).
fyla (aab. y), v. n. sølle, faac Føl.
Rogle St. fola (aab. o).
Fylblom (Fylablom), en Plantearst: Borsf (Apargia). Jæb.

Fyle (yy), f. en ubøelig, ubetydelig Ting. Tell. (Jøl. fyla). Ogsaa: Træstoe.
Fylgd (Fylb), f. Følge. Nordre Berg. halba Fylb'a mæ ein: halve Skridt med En, fare lige hurtig.
fylgja, v. n. (med Dativ), følge. Formerne dannes paa to forskellige Maader. I det Bestensfeldske hedder Inf. fylja (fylje); Præs. fyl'e; Impf. fylde, og Imperativ: fyl (alt med aab. y). I Ag. og tilbeels i Tr. Stift hedder Præs. fylate(r), Impf. fylde (føde) og Imperativ: fylg. I Rbg. og Tell. falder i bort, altsaa: fylger, fylge, Imp. fylg! og Inf. fylgje (føe). — Efter de gamle beslagtebe Sprog skal Ordet have g, ligesom i G. N. fylgja.
fylgjast, v. n. følges ad, komme paa samme Tid. I Tell. fyggas. Præsens hedder fylst (B. Stift), fylgjes (Ag. Stift), fylgjes (Tell.). fylgjast at: følges ad. Bruges ofte i Cental; f. Er. De fylst at godt a vøndt (B. Stift).
Fylgje, f. Ektysaand, Følgeaand. Søndensfelds (Helden). G. N. fylgja.
Fylgje, n. et Følge, Selskab. I Tell. Fylgje.
Fylgging, f. Efterfølgelse.
Fylja, f. en ung Hoppe; en Mær som er under tre Mær eller som ikke har høst Føl. (Jf. Fole). Ebl. Kr. Stift. Ellers: Ungmærr. (I danske Dial. Føllie).
fylla, f. fylja. — fylje, f. Fylgje.
Fyll, f. Fylb, det vømmed noget fylbes.
fylla, v. a. (e - te), 1) fylde, opfylde. 2) berufe. fülle seg. 3) besønge, smitte; f. full. I Sæt. fybde.
Fylla, f. 1) Fylde, det at noget er fuldt. 2) Fylberie, Druftenskab. 3) Trommespæg; usæbvanlig Opblæselse i Indvoldene.
fyllast, v. n. (e - test), blive fuldt.
Fyllefant, m. en fordrucken og berøved forarmet Person.
Fyllekumar (aab. u), m. et Insekt som i sin Puppstilstand findes i Kløfter paa Trærne og bruges som Midde imod Trommespæg (Fylla). Sdm. Efter Strøm: Tenthredo Betulæ.
Fylleskap, m. Fuldstab, Fylberi.
Fylling, f. 1) Fylbning, at noget fylbes; 2) Følding eller ubstaarne Løverfæle paa en Dør.
fyllug (fyllig'e), adj. tyk, fylbig.
Fylmær, f. en drægtig Hoppe.
Fylrova, f. Paberol (Equisetum). Hard.
Fyltoggja (-a, -i), adj. f. om en Hoppe som har Patteføl og derfor er mager.
fyltung, adj. drægtig, med Føl.

Fyløst, m. = Fylmer.

fyne, v. n. Kende paa, sige sy til. Nordre Berg. Heraf: **fynt'**, adj. Ein fynty Hund: en Hund som man har kjendt paa og som derfor er kamsuld.

fyne, v. n. parres; om Fugle. Døst. Ellers: vina, fivla og fl.

Fyner, f. Finte, Puds. Edm. og fl.

Fyr (aab. y), m. Fjorboer. (Egentl. Fyrd, af Fjorb). Bruges kun som Navn paa Indbyggere af Nordfjord og Søndfjord. Jf. Fyrsta. Ellers ubertiben sammenfat, som: Elfyret, =: Eidfjorbinger (i Gardanger).

Fyre (yy), m. 1. Karl, Mandsperson (især fremmed). Meget brugt.

Fyre (yy), m. 2. et Vaal, en stor Fjld; ogsaa et Fortaarn. Iaa Fyren paa: faae det til at brænde friskt. — Heraf: **fyræ**, v. n. fyre, brænde.

fyræars, og fyræds, f. under fyrr.

fyre (aab. y), præp. for. Hebdet ogsaa: føre (i Ag. og Tr.), fyre og fere, (Bald. Øbr.), fe (Tall.), fy' (Gard. Bøst). G. N. fyrr, firr. I nogle Betydninger forbindes det med Affkasting, i andre med Datto, forsaavit Di-alekten har denne Form. Saalebes:

A, med Affkasting. 1) i Betydn. frem for et vist Punkt, hen til. Er. Dei kom ut fyre Solmen. 2) før, tidligere end (en vis Tid). fyre Jul'a (femin.). 3) om, for hver (Tid, Deel, Stykke). Ein Gaang fyre Dagens; fyre År'e; fyre Bilsa. 4) til Hængjeld for. fyre Umanen; fyre Keis'a. 5) som, lige med.

Han vart halven fyre ein rik Mann. — B, med Datto. 6) foran, ved, fremme for. Dei vilte ut fyre Solma. 7) forud for, som Tegnet eller Barfel for. Da va fyre Danda hans. 8) i Stedet for. Han svara fyre Bror'a. 9) til Forbeel eller Skade for. Da va godt fyre Foreldrom. Da kom burt fyre meg. I Tall. bruges „fe“ ogsaa om at arbejde for En, hvor man ellers siger: at; f. Er. Han beve gjort ei Dfs fe meg. 10) med Hensyn til, hvad angaar. Fyre den Gulb. Han va redd fyre Pengom (forsigtig med Pengene). 11) hos, ved Henvendelse til. Dei klaga fyre Far'a. 12) under Paavirkning af. Da saut fyre Wind'a. Da brotna fyre Fotom. 13) paa Grund af, formeddelt. Dei dibbe fyre Storm'a. 14) til Betryggelse for. Dei glæte fyre Dvrom. 15) til Middele imod. Ei Raad fyre Berk'a (imod Smerten). — Enkelte Talemaaber. vera fyre seg: være om sig. „Han æ for lite fyre seg“: han har for

lite Mod, er for meget tilbageholden. Derimod: „Han æ mykje fyre seg“, om En som forsøger sig meget, gaaer dristigt og dristigt frem. (G. N. mikill fyrr sér). „Han æ ikke fyre da“; han undseer sig nok ikke derfor; han tør vel gjøre det. Edm. — verda fyre: blive udsat for, plages af. hava fyre seg: have føre, syde med. taka seg fyre: foretage sig. setja seg fyre: foresætte sig. (De øvrige Udtryk maae søges under vedkommende Verber). I Rbg. og Øbr. hebdet Ordet tilbeels: for.

fyre (føre), adv. 1) foran, forud. 2) før, forud (i Tiden). Den eine kom fyre, an hin ette. 3) for, føre. I forskellige Talemaaber; f. Er. dalba fyre: holde for. mene. bera fyre: foresigte; undstykke sig. Stundom med Begrebet af en Forbliven f. Er. leggie seg fyre: vedblive at ligge. setje seg fyre: vedblive at sidde. (Ellers: setja seg til).

fyre (føre, før, fy, fe), conj. thi; fordi; ba. Almindl. Det vilde ikke gaa; fyre det saag at da va for seint.

fyreæt (føret), forud, forhen, i Forveien. Tr. Skit.

fyrebering, f. Forevending, Undstykning. **Fyrebod** (aab. o), n. Forbud, forbudsendt Bud.

fyrebøn, f. Forbøn.

fyre-di, 1) fordi; 2) endba, desuagtet; ogsaa: endstjunt, uagtet.

Fyrebugur, m. Morgenmad, Frostf. Hall. Bald. Dgl. Førdugur, Førdur, Drf. Dfl. Jf. Dogur og Wbtt.

Fyrefar, n. Noget som gaaer forud.

fyrefaren, adj. forudgaaen.

Fyrefær, f. 1) Forbarfel, eller noget som gaaer forud. 2) Fortaad fra forrige Tider. Edm. Et Mrs Fyrefær mæ Konn: et Mars Beholdning af Korn.

Fyregangar, m. Forgjænger, Formand.

Fyregang (el. gang), m. 1) det at man gaaer foran eller i Spidsen. 2) noget som gaaer forud for et andet. Fyregangsmann, m. den som gaaer forud i et Følge. Ligesaa Fyregangstanna, Fyregangsgjenta.

fyregjort, adj. forebygget, forbindret.

Fyregjær, f. Forebyggelse; Hindring.

Fyreband, f. Forbaand. sitja i fyreband: sidde forud i Raben. Nobsat Bafband.

Fyrekjæla, f. Kjegla.

Fyrela(b), n. Forlabning i Gøværer. Hall.

Fyrelaup, n. Foreløb, Forstredraaber.

Fyreloga (aab. o), f. 1) et nyt paalaant Stykke; især paa Drer. Edm. og fl.

Jf. Mloga. 2) et Arbeide som skal

være ubført til en vis Tid. Læll. og fl. Ellers: Mlag, Lagle, Lagprkje.
Fyremann, m. Formand; Anfører.
Fyremun (Fyremun), m. Forspring, et Stykke forud; ogsaa Fortrin, Fordeel fremfor andre. Alm.
Fyreor (Förör), n. pl. Forord; forelsbig Erindring eller Betingelse.
Fyrraam, n. Forspring, Leilighed til at træffe noget før end en anden. Sdm. D'æ godt te ha Fyrraam'e.
fyre roke, efter Rab; s. Roke.
Fyrruna (Förerona), pl. m. (?) Forvarsler for en Hændelse. Drk.
fyresett, adj. foresat; overdraget.
Fyrespel, n. Forpil.
Fyrestandar, m. Forstander; Forstanderste.
Fyretankje (og -tankje), m. Betænkksomhed, det at man overveier en Sag forud og betænker hvad der kan indtræffe.
fyretent', adj. betænkfuld, som overveier Sagen forud.
Fyretole (aab. o), f. Raad, Formaninger; Overtalelse. Han tok intke Fyretole: han lod sig ikke overtale. B. Stift.
fyretvart (förtvart), adv. efter Rab, uden at gaae noget forbi. Er. Stift. Ellers: fyre Ende, fyre Roke, andfaret. S. tvart.
fyrevris (ii), adj. forudvidende, som veed tilkommende Ting.
Fyrevit (aab. i), n. Røgskab, Forudseende.
Fyring (yy), m. en Vaad som besettes med fire Mand. Fosen. (Af fyre).
Fyrkje, f. en Pige, Løs. Meget brugt i Gbr. og Drk. ifær i Spøg og med en mindre Grad af Agtelse. Paa andre Steder ansees Ordet fornærmeligt og bruges om letsindige og ublusfærdige Kvindfolk. Man har ogsaa Verbet: fyrkja o: leske, drive letsfærdig Spøg. Maaskee beslagtet med Fark (el. ogsaa Furl). Jf. Fessa.
Fyrklæde (Fyrkla'), n. Forklæde. I Nbl. og Ebl. hedder det: Fyrkl (Fyrkel).
fyrr, adv. før, forhen. Formen fyrr findes kun i Rbg. og enkelte Fjeldbygder; ellers hedder det: förr, el. før (G. R. fyrr). — før i Væren: forud, i gamle Dage. B. Stift. — før bruges ogsaa for: førend; f. Er. Eg beve intke set dø før i Dag. Lengte før han va komet; o. s. v.
Fyrr-car(e), Mæret for ifjor; næstsidste Aar. I Fyrraar'e, eller: i Fyrraars (for hændet to Aar siden). Fyrraars-

Fonn: Korn fra næstsidste Aar. Fyrraarsarlen: Afgrøden i næstsidste Aar.
Fyrrdag(en), næstsidste Dag. Fyrr Dagjen, i Forrdag, el. i Fyrrdags o: iforgaars. I Nbl. (Stadlandet) siger man ogsaa „i fyre fyrdags“ o: Dagen før iforgaars. See fyrr.
fyrrer, adj. 1) tidligere. Drk. (hvor det hedder fyrrer). I fyrrer Lag'e: i det tidligere, vel tidlig. — 2) forrige, foregaaende. Rbg. Tell. Gbr. Dagsa i Drk. Fosen, Rambalen (fyrrer). G. R. fyrri; Sv. fyrrer. Fyrrer Gaangen: forrige Gang. Gbr. Ligefaa: fyrrer Posten; fyrrer Sunndag; fyrrer Helg'e. (Jf. sin, si). I fyrrer Bluk (Gbr.), i fyrr-vukun (Drk.) o: i forrige Uge. (I B. Stift: bi Vikan, i hine Viskanene). Disse fyrrer Daggane: de forrige Dage. Rbg. — 3) den nærmeste foran den fdk forbigangne; den næstsidste. I denne Betydning er Ordet langt mere almindeligt, nemlig i Sammensætning med Aars- og Dags tiders Navne, hvor det tildeels hedder fyr (før) og fyre. Saaledes: fyrrer Dagjen (s. Fyrrdag). Fyrr-tveiden, el. i fyrr-tveids (o: iforgaars-afsted). Fyrrnatta, el. i Fyrrnatt (Natten til iforgaars). I Fyrrmorgon (i forgaars om Morgenen). Ligefaa: i Fyrr-aars (see ovenfor); i fyrrer Haug (næstsidste Høst); i fyrrer (eller fyrr) Sumar o. s. v.
fyrrerjuge, f. fyrtil.
fyrrmeir (förrmeir), adv. før, forud, i forrige Liber. Er. Stift.
Fyrsta, f. (egentl. Fjorðboerke), Rødt-folk fra Nordfjord eller Søndfjord. See Fyr.
fyrtil (aab. y), Talord: fyrretvæ. Søndenfelds ogsaa fyrrerjuge. G. R. fjörir ugir.
Fyru (aab. y), f. Elvebred; Sandbanke langs Elveløbet. Gbr. Jf. Wjörä.
fyrug (yy), adj. 1) frisk, illoig, munter. (Jf. fjörug). 2) tyk, før, fyldig. Drk. (fyrau).
Fyrveld, n. Falene; s. Fjörvæld.
fyysa, v. a. og n. (e - te), lyfte, have Lyk til, længes efter. Søndre Berg. Læll. Balb. G. R. fyysa. (Af fusa). Jf. buga, langa.
fyselig, adj. behagelig, hyggelig. Balb. Rest ironisk og med Negtelse.
Fysemat, m. Lykemad, sjelden eller Løker Rab. Balb. og fl. I Sogn: Fysemat, f.
fyfen, adj. 1) lyften, begjærlig. Søndre Berg. (I denne Betydning. selben). 2) hyggelig, behagelig, som giver Lyk.

B. Stiff. Nobsat: ufyen. Da va ikke fyse Fer (intet byggeligt Betr.) 3) i en bunke Betydning (maafker: om, Hølen) bruges Ordet meget i Edm. og fl. især ironisk og med en Regtelse; f. Ex. Han æ'fse fyfen: han er ikke forsagt, han er dygtigere end man skulde tænke.

Fysne, f. Lyft, Behagelighed. Dinne Fysnaa sø snart Ende: denne Hertilgbed forsvinder snart. Edm.

fyft (aab. v), adv. først. Kan ogsaa skrives „fyssk“, men skal egentlig hedde fyrst i Righed med fyrr og fyrrer. Bruges ogsaa i Betydn. naar, kun, hvst, dersom. (Sæt. Gbr.). Undertiden i Formen: fyfka, el. fyfste (egentl. adj. n.). „da fyfte“: først da, el. just da. „no fyfte“: nu først, just nu.

fyfste (for fyrste), adj. første. Fyfte Gaanglen: den første Gang. Paa fyfte Sand'a: i Begyndelsen. Fyftetana, og Fyftemannen: Høftestællen af første Høftestab.

fyfstegeave, f. den første Gave som En giver sin Fortøvede. Rbg. og fl.

fyfsteende, adv. i Begyndelsen. Hedder paa nogle Steder fyftundes, og fyfstaend (Jndr.). — Ogsaa: i Fyftninggi (i Fyftningjenne). G. R. i fyrstunni.

fyten (yy), adj. skamfuld. Fard. fœ (: faer), f. faa.

Fægre, f. en Fæveplante (Galium boreale). Edm. (Hjelden).

fœl, adj. fœl, frygtelig; ogsaa: voldsom, overgiven, umaadelig; f. fœlt. Jf. fœlen, ryfen, ogleleg.

fœla, v. n. (e - te), blive bange, forstrækkes; ogsaa: angstes, grue. Søndre Berg. Kr. Stiff, Hall. Eg fœler fe da: jeg gruer derfor. Tell. (G. R. fœla, forstrække).

fœla, f. Frygt, Rædsel. Han tot fœle: han blev rœd. Edm. og fl.

fœlande, adv. frygtelig. Sogn.

fœlast, v. n. frygte, blive rœd.

fœleleg, adv. fœlt, frygtelig. Kr. Stiff. Ogsaa: ubyre, overmaade; f. fœlt.

fœlen, adj. frygtelig, som let bliver bange. Mere alm. G. R. fœlinn.

fœlsn (Fælsn), f. noget frygteligt; ogsaa et Bivunder, noget usædvanligt. Nbl. Bøse. Det va so mange at da va ei Fælsn.

fœle, adv. 1) fœlt, strækkeligt; 2) overordentlig, overmaade; f. Ex. fœlt smaatt; fœlt lett; fœlt lengje; han at so fœlt o. f. v. Alm. Denne sidste Betydning tilkægges ogsaa andre Ord, som egentlig betegne det Frygtelige; saaledes:

gruveleg, Høleleg, Løbleg, ogleleg, fyggleleg og fl.

Fœn, n. Sump, Rose, Blødmør som er vanskelig at komme over. Fæberer. (G. R. sen). Ekers Dya, Diffe o. fl. Fœnar, og Fœnar, m. Smaafø; Fæar og Gjeber. Mandal, Rbg. Tell.; see Fænar.

fœngd, f. fængd. — fœngje, f. fængja. Fœnte, f. Fenta. — fœr, f. fœr og færa.

Fær (for Færd), f. 1) Færd, Reise, Fart. G. R. færd. (Af færa). I Helg. hedder det Fær (el. Fæl, med tykt l), og betegner især Reisen til Baarstiftet i Lofofen, saavel som Fiskeriet selv. Han va mæ i Fær'en (i Fæln): han var med i Lørfæstfæriet. 2) Afærd, Bevægelse, Maade eller Manceer at fare frem paa.

Da va bære Fær'a: det var kun Afæerden eller Manceeren; der var i Grunden intet videre ved det. Næst i Sammensætning: Mæfær, Nærfær; Hænderfær, Føtefær. 3) Gang, Skjæbne; den Maade hvorpaa noget færer, beskriver sig eller behandles (f. færa). Da høve fare same Fær'a (har gaaet den samme Gang). Han for ingla go' Fær.

Jf. Høgfer, Væfær, Ufær. 4) Høb, Flot, Følge. Fiskefær (Stimm), Fuglefær. Jf. Brubfær, Liffær. 5) Dragt, Byrde; det som man bringer med sig for hver enkelt Gang eller Udfærd. Et Fær mæ Vatn: en Byrde eller to Bøtter med Vand. (Væfær). Hedder i Helg. Fær (Fæl), og ved Tronbbjelm ogsaa: Fœra (Fole, Føl').

fœra (for færa), v. a. (a + a), forfærdige, sætte istand, gjøre færdig. Ug. Stiff. (Udtales tilveels: fæle).

fœrafus, adj. reisehysten. Sogn.

Fœradug, m. Lyft til at reise; Lyft at komme paa Veien. Nbl. og fl. I Sogn ogsaa fœramo(b), n.

Fœralag, n. Reiseselskab; ogsaa et Gilde som holdes i Anledning af en fuldført Reise. Nordre Berg.

fœrassu^l, adj. betyngt af Omsorg og Tilberedelser for en forestaaende Reise. Edm. Næst i Epsø.

fœrast, v. n. (a - a), færdes, reise, vanke om. I Helg. færast (fælast). G. R. færdast.

Færst^l (Færast^l), m. Fisk som kommer i Stimm eller i store Høbe.

Færing, m. en liden Baad med to Fær Mærer. (Vel egentlig Færing). Ger- til færingssærm, m. Løbning for en Færing. Færingssærm, n. Skuur til en saadan Baad.

Færmann, m. En som transporterer Ba-

rer fra Inblandet til Handelskæberne, eller fra Stæderne til Landet. Ag. Stift (især Gulbb. og Hedemarken).

færre, compar. af fæ, adj.

færrel, m. Færrel. (Ikke meget brugt.). Færri(b), f. Ræstetid; især den Tid da Fiskeriet i Rosfoden drives. I Belg. Færti (Fælti).

færug (for færug), adj. 1) færug, be-
redt, isandsat. Alm. (dog tilbeels i
Formen: færige, sælug, sælau). — 2)
frisk, forlig, ved god Helbred. West i
Belg. (færug, fælug). Mere udbredt
er: ufærug (ufærig) i Betydningen fæ-
gæll, og færljen, — f. ferll.

Fæll (Førbinding), f. Fæll.

fædd, partic. 1) fostret, opfødt; 2) født.

føde (føa, føe), v. a. (e - de), 1) føde,
opfoftræ; nære, underholde. G. R. fæda.

F. Fodr, Fodnad, Foftr (som forud-
sætte en ældre Form: fodna). 2) føde,
bringe et Foster til Verden. Kun om
Mennesker. (Om Dyr: unga, yngja
og fl.). føde sig: ernære sig, finde Op-
hold. føde fram: fostre over Vinteren,
fødre Kvæget indtil det selv kan søge
Næring. — fødande, adj. vel værd at
opfoftræ.

Føde (Foa, Foe), f. Føde, Næring.

Fø(b)e, n. et Kulb, Angel som opfoftræ
paa een Gang; især et Kulb Fugleung-
ger (Fugleføe). Dst. F. Fegde.

Fø(de)bole, n. Jord med Henfyn til Næ-
ring. Dst. Eit godt Føbole: en god

Gaard, et Sted hvor man kan nære
sig godt.

Fø(de)flaga, f. f. Føderid.

Fødesteff, m. Robermarke, medfødt Plet
paa Huden.

Fødeland, n. Føbeland; Føbeegn (Helb.).

Fødenaut, n. Nød som fostres for De-
talling.

Fø(de)raa(b), n. (f.), Afstået, Afgift til
den forrige Besidder af en Gaard. Gbr.
Hedemarken, Dst. F. Fœraa). Ellers:
Før, Følga, Hølb; Livsare og fl.

Føderid, f. det sidste Ansald af Fødsels-
smærterne; den Stund da Fødselen fo-
regaaer. Edm. (hvor det dog oftere
hegger Føderid). Ellers: Føflaga

(Belg. og fl.), Fø'inga-ri' (Sogn).

Føll. fødingarhrid. See Rib.

Fødestab, m. Fødesteb (Helben).

Fødevit (aab. i), n. Forsynlighed, Klog-
skab i at søge Næring.

Fødnad (Fønna), m. Opfoftring af Kvæg.

Dar a ein stor' Fønna o: der fødes
mange Kreature. I Edm. fødnad

(Fønna).

Fødsel (Føsl), f. 1) Fødsel. Hedder oftere

Fødsel (Føssel), m. 2) Robermun-
ding, Fødselslem. Edm. (Alvorligt og
ikke oftrønt).

Fødsla (Følle), f. Opfoftring; Vinterfo-
bring. West i Ag. Stift. Et Ku-følle;

Eaufølle (ligesom: Fø'r og Føke).
Gbr. og fl.

Fø'inga-ri, f. see Føderid.

Føl, f. Fyl. — følge, f. fylgja.

før, adv. f. fyrr. — før, m. f. Fyr.

Før, f. Føre (paa Wiener). B. Stift.

Bruges ofte i Fleetal; f. Er. Da
vart go'a Førenna: det blev et godt

Føre. (Vose). G. R. særð.

før, adj. 1) fremkommelig, som man kan
befare eller komme over. West i neutr.

(fört). Dar a godt fört: man kan
gødt rejse der. (Kr. Stift). G. R.

færr. F. Talemaaden „telja fört“: fo-
restille en Ting som let gjørlig. 2) fæ-
rende. Kun i Sammensætning: seinför,

bøgför, härfür, einfür og fl. Af fara
(imp. för). 3) behvem, duellig, som er

istand til noget (eg. som kan fare),
Eg a ikke för'e te da (Søndre Berg).

Hedder ogsaa: fört' (Han a ikke fört'e
te da). Nbl. Ebl. F. gangeför, flak-
för, vanför. 4) hulpen, tjent med no-
get. Han a ikke för' ma da. Nbl.

Ebl. Hedder ogsaa fört'. 5) för,
stærk, kraftfuld. Mere alm. Ogsaa för,
fuldig (Helbner). F. fyrrug.

föra, v. a. (e - te), 1) føre, bringe, trans-
portere (især tilvands): ogsaa: fødsle,
sætte over en Fjord eller Aa. G. R.

færa. 2) slutte, finde noget tilfide uden
at løfte det op (f. Er. et Word, en

Eng, en Riste). F. yta, flava, flytja;
3) fremføre, komme med, faa paa Gang.

Ein skal baade høyra rett a föra rett:
man skal baade høre rigtigt og fortælle

det rigtigt. føre Drofe: løbe med Slad-
der. (Nordenfjelds). føre Føll ibop:

stifte Uenighed imellem Føll (B. Stift).

Förövrigt bruges Ordet her ikke i saa
mange Forholde som i Dansk.

förande, adj. som kan føres.

förast, v. n. blive Føre, blive god Dei.
(Ejelden).

Förbur, f. Fyrbuqur. — føre, f. fyre.

Føre, n. 1. Løi, Været eller Sager som
man fører med sig. Eller Dat a Føre:

med Baad og Ladning. — Betydningen:
Rædsel, Middel (G. R. föri), er ikke

fundet, men forudsættes i Eldføre;
if. Målføre.

Føre, n. 2. 1) Føre, Veienes Bestaffen-
hed, forsaauidt denne berøer paa Veitret

og Arstiben. Vinterføre, Sumarføre,
tungt Føre, hart Føre o. f. u. Under-

tiden betegner Ordet kun godt Føre, og især Sneeføre. J. B. Stift bedder det: Før, l. — 2) Fortatning, Tilstand. Nbl. Sbl. Da æ lome i eit laakt Føre. (Fortjente at være mere brugelig). Jf. før, adj. — 3) Sindstemning; især Hidsighed, oprørt Sind. Sbm. Han va lomen i eit stygt Føre. (Jf. Faar).

føreaat, f. fyreat.

Førefall, n. det besværlige Føre, som sædvanlig indtræffer om Vaaren, naar Sneen tær bort. Søndensfelds.

Føreløysa, f. Mangel paa godt Føre.

Føremaan, f. Fyremun.

Førerona, f. Fyruna.

Føring, l. 1) Førsel, Transportering.

Alm. 2) Transport, Løbning el. Læs.

Heraf Føringmann, En som transporterer Varer. Buserud og fl. — 3)

Gave, Føring; saaledes om Gæstebudskost, som man sender til En som skal holde Bryllup. Ellers kaldet: Føn,

Sending, Beining.

førleg, adj. 1) fremkommelig, hvor der er godt Føre. 2) sørlig, frisk, istand

til at reise. Hedder ogsaa: førig.

Førleikje, m. 1) Duellighed til noget.

2) Kræfter, Størke.

førmeir, f. fyrrmeir.

førre, f. fyrrre.

Førsla, f. Førsel, Transport. Hedder ogsaa: Førsel, m. 2) Skynding, megen

Travilhed med et Arbeide. Sbm. og fl.

ført, adj. 1) ført (partic.). Nogle St.

førb. 2) betvem, istand til. Nbl. Sbl.

3) Hulpen, tjent med; see før, adj.

førtvart, f. fyrtvart.

førug, adj. sørlig, raff, frisk.

føse, v. n. (e-te), soulime op, udvilde sig,

opblæses. Drl. S. fos, adj.

føt, n. f. Fet. — Føtling, f. Fetting.

føtt, adj. fødet, bestaffen med Hensyn til

Fødder. Denne Hesten æ godt føtt'e

(har gode Fødder). Jf. høgføtt, storføtt,

føye (adj.), libet. Bruges meget i Sbm.

f. Er. D'æ føye før da vert'e not (el.

kun: D'æ føye før) o: det bliver snart

not, der behøves ikke meget. Sv. söga.

Føyt, m. lette fygende Sager; især Frøet

af enkelte Planter. I Sbm. siges Føyt

ogsaa om Dueurt (Epilobium), paa

Grund af dens lette buunagtige Frø.

føykja, v. a. (e-te), 1) drive, bortblæse,

faae noget til at flyge. (Jøl. feykja).

Af flula, faul. Nekt i B. og Tr. Stift.

2) v. n. fyge, drive; om Sneet. Søn-

densfelds.

Føykje, f. Drev, Sneefog. Læll. og fl.

Føyra, l. 1) Sprække eller Revne i Træ;

især om de Sprækker og Huller som

findes indvendig i Træet, naar det til-

huges. B. Ag. og Tr. Stift. I Ag-

fulke hedder det: Fløyra. Jf. Bella

(Jøl. feyra). 2) Porer, de fine tætlig-

gende Huller indvendig i Been. Helg.

føyvut, adj. 1) revnet, som har indven-

dige Sprækker eller Skaar. 2) porøs,

svampagtig, bukket. Helg.

G.

ga, v. n. see gange.

Gadd, m. Braad, Spids. (Eselbent

Orb). G. N. gaddr.

Gagl, f. Bildqaas, Graagaas. Læll. og

fl. I Mandal hedder det Gaul, og

skal betegne en Art Gjæs, som aarlig

trækker langs Kysten paa en nøie be-

stemt Tid. (Jøl. gagl, n. betegner

Gaafseunger).

Gagn, n. 1) Gavn, Nytte. G. N. og

Sv. gagn. 2) i Sammensætning: Mid-

del, Redskab; see Eldgagn, Vævgagn.

Jf. Gogn. Ie Gagns: tilgavn; ret

dygtigt. (Ubtates oftest: te gangs).

D'æ ikke Gagn i da (el. 'ti bi): der

er ingen Hjælp i det.

gagna, v. n. (a-a), gavne, nytte.

gagn-gjerande, adj. gavnlig, nyttig.

gagnlaus (ganglaus), adj. gavnløs;

ubuelig.

gagnleg (gangle), 1) gavnlig, nyttig.

2) adv. tilgavn, dygtigt, ret tilstræk-

keligt. Meget brugt i Helgeland hvor

det hedder: gangle.

Gagnløysa, f. 1) Gavnløshed; 2) for-

gæves eller unyttigt Arbeide; ogsaa en

ubuelig Person.

Gagn-vid (-ve), m. Gavntømmer; Em-

ner. I Sbm. Gagnbeine.

gala, v. n. (gjæl; gol; gale), at gale.

Jnf. galsa (Gdr. Drl.). Suvlin. og

faa: gille (aab. i), giele, gjæle (Tr.

Stift). gala bemærker ogsaa at gløre

sig lystig over noget, gløre Støi og

Skraal over Smaating. — Galing,

f. Galen; Hønegal.

Galb, m. en meget betraadt Plads paa

Eugen eller i Suen; et Sted hvor

Grunden er bleven haard og fast ved

ibelig Betræden. Sogn. Gall. 3 Evm. Gall.

galda, v. f. gjelba.

galbra, v. n. here, gjøre Trolddom. Nordensjelds (selben). G. N. galbra. — Galbring, f. eller Galbr, n. Hererie. (Run i Espøg).

galdrakka, adj. stærkt betraadt, sammentrampet, haartraadt.

gale (for gallet), adv. 1) galt, urigtigt; 2) slet, slemt, ulykkeligt. Da gjeff gale. Da sto gale til. (gøle i Ag. Stift).

galen, adj. 1) urigtig, selskagtig, daarslig. Ein galen Veg. Et gala Bis (en Ustift). 2) taabelig, tankeløs, uforsigtig; udbertiben ogsaa forvirret, som ikke veed at rebe sig ud af det. Han æ 'He galen so ilt ottast, o: den Rand er ikke bum, som frygter for et Uheld. B. Stift. 3) ustyrlig, tølløs, som ikke holder Raade. Han va so galen te lægja. Det æ so galne ette Druft (de have en rasende Lyft til at drikke). Dgaa overgven af Munterbed. vill æ galen. ein galen Ungdom. 4) forbitret, vred, hidsig. Han vart galen paa os. Det vart galne fyre da. 5) gal, affindig. Isl. galinn. Galne-Folk: de Gale. (Nordre Berg.). 6) frygtelig, rasende; om Bind og Veir. Ein galen Svorm. Et gale Ber.

Gall, m. f. Galb.

Gall, n. Galbe. (G. N. gall). D'æ Gall i alle: Enhver har lidt Galbe i sig; enhver kan blive opirret til Brede.

gal-læten, adj. overgven, lystig. Tell.

gallsprengd, adj. galbesprængt.

Galneheia, lystigt, letsindigt Rødnboff.

Galning, m. en overgven, munter Karl, en lystig Fætter.

Galskap, m. 1) Galskab, Daarskab; 2) overgven Munterbed; Leg og Støt. 3 B. Stift ogsaa: Galningsheit, f.

Galt, og Galte, m. Orne, Hansvitt. G. N. gali. Jf. Rone, Gosse. — Galtattonn, f. Svtnerot.

gamall (gammalle), adj. gammel. Noale Steber i f. gomol (aab. o). Fleertal hedder gamle, ogsaa gamble. (Jf. eldre). Gamlen, m. og Gamla, f. Benævnelse paa gamle Folk. Gamle-ærringjen, Forraadet fra forrige Aar. Gamleinsøn, det nedste eller ældste Sneelag. Gamletid'a, el. Gamle Daganne: de forrige Tider; Aldtiden. Gamle-Aaranne, Heltene i Oldtiden. Gamle-Lirik, og Gamle-Sjur: Navne paa Fanden.

Gaman, n. Espøg, Skemt, Lystigbed. Hedder søndensjelds: Gama; i Gbr. og Dr. Gaama. G. N. gaman. Ordet

er endnu meget brugeligt, men dog paa nogle St. sjældnere end: Espøf, Espøtri, Gantri, Moro.

gamanlaust, adv. alvorsligt, uden, Espøg. (Ejelden).

gamansam, adj. morsom, lystig, spøgefuld. Vest i Rba. og Tell. (gamafam).

Gamling, m. Olding.

Gamma, f. Jordbytte, Finnebytte.

Gamp, m. en Hest. Vest brugeligt søndensjelds.

Gan, m. 1) et Slags Trolddom, som forbum skulde være brugelig iblandt Finnerne. Synes ogsaa at betegne et Slags Fluor, ved hvilke man troede at denne Trolddom blev udøvet. (Ganfluga). Vest nordensjelds. 3 B. Stift: Gand. (Isl. gan). 2) et Slags Legetøj; en Løp som dreier sig rundt, længe efter at den er sat i Bevægelse. Helg. Ellers: Gorpbona, Snørelak.

Gan, n. 1) Hoveder og Indvolde af Etid eller af andre smaa Fiske. B. og Tr. Stift. 2) Gjællerne i en Fisk. Gbr. Østerb. Indr. Noale Steber: Gane. Ellers: Lofn, Tofn, Spyt.

gana, v. a. (a - a), tilvirke Etid eller Smaaaff ved at aftage Hovedet og Indvoldene. Heraf Ganing, f. om Arbeidet, og Ganar, m. om Arbeiderne.

Gand, m. 1. 1) Trolddom, f. Gan. 2) med en dunst, ubestemt Betydning; maaste: Gift. Da va reint 'ta Gand'a: det var som besat; ganske som forheret. Evm. Da va søt sūr sø Gand o: overordentlig sūr. Ehl. Jf. Gand-epler.

Gand, m. 2. en Art Løbefisk (Labrus). Ehl. Østere: Gandarota (aab. o), f. som betegner den almindelige grønne Løbefisk (= Bergaula). Forhellen imellem Gand og Gandarota synes ellers at være ubestemt.

ganda, v. a. here. (Ejelden).

Gand-eple, n. et Slags meget sure Æbler. Ehl.

Gane, n. f. Gan.

Ganfluga, f. Troldflue; f. Gan, m.

Gang (Gaang), m. 1) Gang, Gaan; at noget gaar eller er i Bevægelse. Formen Gaang synes at være mest udbredt. 2) Gaang: paaførbe, i Bevægelse. Nordre Berg. 2) enkelt eller gjentagen Gang; f. Er. andre Gaangen. Hedder næsten alm. Gaang, og er i mange Dial. Femininum. 3) Gaang. 3) Gjæring, f. Er. i Dl. (Isl. gangr). 4) Gjennemgang, Indgang, Fordærelse. 5) denne Betydn. er Formen Gaang mest alm. 5) Bund eller Saaler paa Fødtst.

ganga, v. n. (gjeng; gjekk; gjengje), at gaae. Formerne ere meget forskjellige. Inf. *ganga* (Hord. Voss), *ganga* (Nbl. og fl.), *ganga* (Edm. selben), *gange* (Hdg. Tell. Hall. Vald. Drfeb. Helg.), *ga'* (Nbl. Hord. Rdm. Drf. Helg.), og *gaa* (mest alm.). G. N. *ganga*. — Præsens: *gjeng'e*, *gjeng* (Kr. Stift, Hord. Voss, Edm.), *gja* (Edm.), *gaa* (mest alm.). G. N. *genger*. — Imperf. i Flert.: *gita* (Hall. Vald.), *gja* (Nbl. Edm. selben). — Supin. *gja* og *gja* (Kr. Stift, Nbl. og fl.), *gje*, el. *gje* (Nbl. Edm.), *ganga* (Hall.), *gait* (mest alm.). G. N. *gongit*. — Imperativ: *gait!* pl. *ganga* (Tell. Hall. og fl.); ellers: *ga!* *gaa!* — Betydning: 1) gaae, i alm. Betydning. Ogsaa: a) være i Bevægelse (som f. Er. en Klokke); b) gjære, om D; c) gaae løs, kunne flyttes eller aftages; om Haar, Bart og lignende. Jf. *hada*, *flaga*, *lauva*. — 2) stride fremad; om Tid, Arbejder og Begivenheder; ogsaa løbe af, falde ud. *gaa* seint, radt, væl, ille o. f. v. — 3) seile. *gaa* unda: brite af for Vinden. Dei *gjekk* upp um *Kne'e*: de seilede saa høit, at de fik *Kæsfet* i Læ. Ogsaa med Objekt, f. Er. Vinden va ikke so at me kunna *gaa* han o: Vinden var os saa imod, at vi kunde ikke seile med den. — 4) naae, ræffe. *Snoen gjeng* upp-aa *Kne'e*. *Patn'e gjekk* upp at *Hulom*. — 5) forsvinde, forødes, blive medtaget. Da *gjekk* ette *baart* som *bø* tom. Da *gjeng* *meir* *elb'* *ein* *trur*. — 6) forandre sig, antage en anden Stilling eller Form. *gaa* *laust*: blive løst. *gaa* *sundt*: falde i Stykker. *gaa* *utvæ*: udvide sig. *gaa* *te* *Nors*: blive nordlig; om Vinden. — Enkelte Talemaader: *gaa* *atte*: 1) gaae efter, blive tilbage; 2) tilstoppes; 3) forfalde, forsummes (f. attegaab). Helg. Edm. — *gaa* *av*: 1) blive tilovers; 2) brækkes, gaae itu. — *gaa* *fraa*: 1) blive løs; 2) fragaa, negte; 3) fradrages, blive undtagen. „*Naar* *bø* *gjeng'e* *fraa*“: naar det undtages. — *gaa* *føre* (ga før; el. ga før *bø*): omkomme, sætte livet til. *Neget* *brugl.* i Kr. Stift og Helg. — *gaa* *føre* *seg*: foregaae, indtræffe; ogsaa: gaae an, lade sig gjøre. — *gaa* *inn* *bøa*: indgaae, samtykke. — *gaa* *bøa*: taale, lide. — *gaa* *til* (ga te): 1) gaae til, føte sig, tilbrage sig; 2) medgaae, blive forødet; 3) omkomme, sætte livet til. — *gaa* *upp*: 1) stige, svulme op (f. Er. om Vandet i Frost); 2) løsne, slides

løst; 3) brænde op; om Gaarde (B. Gl.) — *gaa* *vib* (ve): vedgaae, tilkæde.

Ganga, f. *Ganga*.

gangande, 1) gaande. (Nest som adv. tilføds; f. Er. dei tom *gangande*). 2) som man kan gaae paa. Der a forfje *gangande* elde *ridande*.

Gangar, m. 1) Ganger; Fodgænger. Han a ikke nokon *Gangar*: han gaar ikke ret hurtig. 2) et Eptl at *gaa* efter; et Slags Marsch.

gangerør, adj. ikand til at gaae.

Gangeføre, n. Føre for Fodgængere. J B. Stift: *Gangefør*, f.

Gangefjer (-fjer), n. Bryggerlar, hvort Dlet gjæres. Kr. Stift. Jf. *Gilaa*.

Gangelag, n. Naabe at gaae paa.

gangeljos (gangeljoss), adj. saa lyst, at man godt kan see *Veien*.

Gangerom (Gangerum), n. Gjennemgang, Rum til at gaae i (i *Bærelser*).

Gangeveg, m. Gangsti.

Gangflæbe, f. Igangflæbe.

gangle, f. gagnleg.

Ganglim (aab. l), m. Ganglem, Boder og Laar af Dyr.

Gangsperra, f. Stivhed eller Læmbed i Fødderne efter stærk og langvarig *Gang*.

Neget *ubdrevet* *Drb*. *Hedder* ogsaa:

Gangspærr (Edm. og fl.), **Gangspit** (Sogn).

Gangverja, f. en Klædning; især et Par Løverklæder eller Trøie og Buxer. *Søndre Berg*. (ogsaa *Gangverja*). G. N. *gangverja*.

Gann, f. *Gann*. — **Ganne**, f. *Gonn*.

GansPot (aab. o), n. et Slags Trøsbom; Forberelse. Rdm. og fl. G. *Gan*.

gantast, v. n. gjæktes, brive Spøg. *Søndersjelds* (selben). Jsl. *ganta*.

Gantrumma, f. Tromme som Heremesterne brugte at slaae paa under Udvælsen af sin Kunst. Helg.

Gap, m. 1) en Gaber, en meget usyggerlig og fremfusende Person. *Søndersjelds*. 2) en Laabe, Løse, Dumhoved. *Neget* *brugl.* i B. Stift og *videre*. Jf. *gapan*.

Gap, n. *Gab*, *Hul*, *Åbning*.

gapa, v. n. (a - a; el. e - te), 1) gabe, holde Munden aaben. (Forskjelligt fra *gjeispa*). 2) stirre, gløe efter noget med *Uygjerrighed*. J *Gbr.* og *Drf.*

gapaa. — *gape* *upp*: aabne Munden.

— *gapande*: *gabende*. *Naa* *gapande* *Kæst'a*: med *opspærret* *Gab*.

Gapa, f. en taabelig Kvinde. B. Stift.

gapaleg, adj. dum, taabelig. Tell. o. fl.

Gapar, m. en usyggerlig Person.

gaper, adj. 1) nysgjerrig, som vil see og stirre paa alt muligt. Tell. og fl. 2) aabnemundet, som ikke kan tie. Ag. Stift. 3) dum, taabelig. Meget brugt i B. Stift. Jf. Gap, Gapa. Ellers gapales, gaput, styven, tofsut og fl. **Gapeflap**, m. Nysgjerrighed; Taabelighed. I Nordre Berg. ogsaa Gapingshheit, f. en taabelig Streg, en Dumhed. **Gapestoff**, m. Gapestof. **Gaping**, f. Gaben; utidig Nysgjerrighed. **gaput** (gaput), adj. dum, ubetænksom. Gbr. og tildeels i Tr. Stift. **Gar** (for Gard), m. 1) et Gjerde, et Hegn. (G. R. gard). Steingar, Stiggar, Lørgar. Meest brugeligt vestensjels. Jf. Gjære, Gafelle. — 2) Række, Ræbe eller Rrebs, som ligger et Gjerde. Ein Gar fringum Nannen. Hallgar, Helligar, Lanngar. — 3) Have, et indbæget Stykke Jord. Gard. Hall. Gbr. — Kælgar, Eplegar, Albegar. — 4) Gaardsrum, aaben Plads imellem Husene. Meest i B. Stift. (Jf. Lun, Lon). Ut i Garen: ud i Gaardsrummet; eller blot: ud i det Frie, ud af Huset. — 5) Gaard, bebygget og bebøet Sted paa Landet. Alm. men ubtales tildeels Gal (tykt I) og Gail, el. Gaar (ved Trondhjem og Kristiania). — 6) Gaardbrug, Jordpart, indbrettet for en Familie eller Huusbolbning. Oftere: Jor. — I Byerne, hvor det hedder Gaar, om en Samling af Huse, som udgjøre en særskilt Eiendom. Almindeligst betegner Ordet den Deel af en Jord, hvorpaa Husene og hvar Hobebygningen staaer. Saaledes: heim i Garen: fra Marken til Husene. Til Gars: til Gaarde, i Huus. Av Gars: bort, ud, fra Gaarden. Kr. Stift. **Garanne** millom: fra Gaard til Gaard. **Gar-bolk**, m. Stykke af et Gjerde. **Garbruk**, f. Jorbruk. **Garbyte**, n. Dmbytning af Gaarde. **Gare**, m. 1) en Fuld, et liden indbæget Jordstykke. Hall. Jf. Gjære, Kvi, Træe. 2) en luffet Vaas; et særskilt Rum i et Fæbhus (for Faar eller Kalve). Meget udbredt og næsten alm. (Jf. Bleg, Stekke). 3) Faaremog (Emalagare). Nbl. Ellers Mel, Talle og fl. Det sidste er maaffee et eget Ord (= Tykt Gare); de to første stulbe vel egentlig hedde Garbe. **Gare**, en Eplds; f. Garre. **garemillom** (-myllaa), fra den ene Gaard til den anden. **Gar-far**, n. f. Garsføde. **garsføygd**, adj. om Kreature, som ere

vante til at springe over Gjerderne, Nordre Berg. **Gargjenta**, f. Jorgjenta. **Garlaup**, n. Gaardeskib. (Joralaup). **Garleiga**, f. Lele af en Gaard. Hedder oftere: Forpagting. **Garlægie**, n. (i Huse), f. Stavlægie. **Garmann**, m. Gaardmand. (Gjelden). **Garn**, n. 1) Traad, Garn til Bæv og Strikketoi. 2) Garn, Ret af flste med. Formen Garn findes kun paa saa Stebder (saaledes i Fosen); derimod hedder det Gads, med plur. Godn, aab. o (Søndre Berg.), Gann eller Gan, med langt a og alligevel bobbelt n (Gst. Søndm. Tr. Stift), og Gaan (Søndensjels). Isl. og Sv. garn. (Run analogt med Garn). Hertil: **Ganbruk**, n. Fiskerie med Garn. **Ganfisk**, n. Fisk som er fanget i Garn. (Gantost, Ganslib). **Ganmann**, en Fisker som bruger egne Garn men ellers er i Fællesskab med andre. **Gansetning**, f. en Række af Garn, som udsættes paa een Gang. **Ganslot**, n. Loug som synes fast paa Ranterne af Garnet for at styrke samme. **garpa**, v. n. 1) rabe, f. gurpa. Ehl. Tell. 2) stryde, gjøre store Ord. Dufferub. Hertil **Garp**, m. en Strøder, Drøgbyer. **Garre**, m. Pig, Lagge, Eplds; hvasse Stille af Lyng eller Græs. Tr. Stift. I Namd. ogsaa Gare, og i Orked. **Garraa**. **Gars-rot** (oo), f. den nederste Deel af et Gjerde; ogsaa Stedet hvor et Gjerde har staaet. **Garsdrenng**, m. Gaardslæs; Formanden for Hensetarlene paa en Gaard. Dg- saa Garsgut (f. sølg.). Ellers: Raadsdrenng, Husbondsdræng. **Garsfolk**, n. Folk fra een og samme Gaard. Saaledes ogsaa Garsbonn, Garsguta(r), Garsgjentur. — Ne a Garsbonn: vi ere fødte paa samme Gaard. **Garslam**, f. Noget som er til Stam for en Gaard; saasom et stet og berøgtet Menneste. Dg- saa Garsyne. **Garsmetta**, f. Gjerdesmutte (Fugl). Gjelden. I Tell. Garsmogu (aab. o). Ellers kaldet Ravefisk, Lumelien o. fl. **Garskaur**, m. Gjerdepæl, Gjerdestor. **Garskøde** (-kyde, -støe), n. Stedet hvor et Gjerde forhen har staaet. Edm. Ellers kaldet Garsfar, n. (ved Stavan- ger) og Garrot, f. (mere almindeligt). **garta**, v. n. (a - a), Hjemte, spøge; ogsaa snafte, samtale. Ag. Stift.

Gartnye, f. Gaastam.

Gartvid (-ve), m. Gjørtfang (Hjelben).

Gartvud, m. Gartvud, og Utgarrvud, f.

Gartvø (vø), m. 1) Nisse eller Bøtte,

som opholder sig paa en Gaard eller

har sit sædige Hjem i Gaarden. Sogn,

Gard. og fl. Dgsaa kaldet Gartvov

(Jf. Bør og Lunfall). Nu mest brug-

gelligt i Spøg. — 2) en Person som altid

lyster hjemme paa Gaarden, eller som

opholder sig jævnlig i samme Huus.

Drk. — 3) en Gaardhund, Rævehund.

Hedemarten. (Egentlig Gaardvørge).

Gast, m. = Gaalesteeg.

Gast, m. 1) Spøgelse, Trold, ond Bøtte.

Stogagast, Drildegast. Rbg. Tæll. (Nu

hjelben). Stal ellers være Ravnet paa

et Slags Ugler, som ere beslektede af

beres hæslige Strig. Jf. Kopar, Ut-

bur. 2) om Mennesker, i en ubestemt

Betydning; deels en Ræmpe, deels en

vild og bidsig Person. "Et Gasta

Driffa" er meget stærk Drif (om D).

Rbl. Ebl. Egentlig fulde vel Gast

betyde Gæst, hvortil hører det næsten

almindelige: Gastgivar (Gastgævar)

= Gæstgæver; og gasterera, v. n.

holde Gæstebud.

Gastgivar, m. f. forrige.

Gat, n. 1) et stuet eller skaaret Hul.

Tæll. 2) en Skure, en udskaaen Fals.

Ebm.

gat, navn; f. gita.

gata, v. n. (a - a), udfjære, hule eller

bor med en Kniv. B. Stift. (Jøl.

gata, bore).

Gata, f. en Gade. Jf. Gota.

Gathol, n. Knappul. Tæll.

Gaul, m. 1) Gjøg (Fugl). G. N. gaulr.

2) en Vaaser, En som altid kommer

igien med det samme (ligesom Gjøgen).

3) den øverste korte End i en Gavl-

væg. Ebm.

gaula, v. n. vaase, gjentage det samme

ibeltig.

Gaulfure, f. Planten „Gjøgemad“ (Ox-

alis). Tæll. Ellers: Kvelbjørve og fl.

Gaul (Gaad), f. Gavl.

Gaul, n. Brøl, Straal, Hujen.

gaula, v. n. (a - a), brøle, skræle, bjøse.

Et temmelig almindl. Drb. G. N. gaula.

gaula, v. n. 1) see gulgigt ub; f. gul

og gula. 2) blæse lidt; f. gula.

Gaular, m, en Storstraal, Brøler.

Gauling, f. ibeltig Straal og Strig.

Gaum, m. Agt, Opmærksomhed. Tæll.

Eg gav ikke nokon Gaum ette bæ: jeg

ansøbe det ikke, tænkte ikke videre der-

paa. G. N. gaumr.

gauma, v. n. (a - a), give Agt paa,

lægge Mærke til. Eg gauma He paa

bæ. Tæll.

gaumlaus, adj. uopmærksom. Tæll.

Gaun, f. see Wogn.

Gaupa, f. 1) Los (et Kowbyr). Alm.

— 2) en Karm eller Kamme. J Rbl.

„Dyragaupa“, om den øverste Deel af

Dørtarmen. J Helg. „Voregaupa“, om

den øverste Kant af Høren (eller Eugen

paa Laget).

Gaupehide, n. Løssens Hule.

Gaupefjinn, n. Løsfjind.

Gaupn, f. den hule Haand (naar Fin-

grene ere halvt indbøiede); ogsaa en

Portion som man kan holde i Haanden

eller imellem begge Hænder sammenfat-

tede. Meget udbredt Drb. J Helg.

bedder det: Gaupn. (G. N. gaupn;

Eb. göpn). Jf. Nese og Luka.

gaupna, v. a. opfange eller samle med

Haanden, samlede at man hver Gang

tager Røven fuld. J Helg. **gaupna**

gaus og **gaufe**, f. glosa.

gauf (bampede), f. gva.

Gaurv og **gaurva**, f. Gaupn.

Gavl, m. Tværfjel, Endefjel i Rifter,

Kasser og deslige. B. Stift.

gav, v. n. see ganga.

gav, v. n. (r - bde), mærke, lægge Mærke

til, blive var; ogsaa føle, fornemme.

Rr. Stift, Søndre Berg. Hall. (G.

N. gá, give Agt paa). Eg bev' ikke

gamt at bæ (Rbg. Tæll.), el.: Eg ba

ikke gant te ba (Rbl.); jeg har ikke

mærket det. Da va ikke lenglje for han

gamde bæ. Eg gav so te bæ (Rbl.)

reiste (Rbl.): jeg føler et Savn siden

han reiste bort.

gaen, adj. opmærksom, agtsom. Sjeiden.

J Tæll. gaeng.

Gaeng, f. det at man mærker noget;

Dgsaa Gaelse, n. Jf. Misgaelse.

Gaama, f. Gaman. — Gaan, f. Gaa.

Gaana, f. et Bindpust. Jøb.

Gaang, m. (fl. Gaangje, r), Gang,

entelt eller gjentagen. Drdet er Feml-

ntn i Rr. Stift, Gard. Voss, Hall.

altfaa: ei Gaang, fysta Gaangje (Gard.)

o. f. v. Ellers Mastul. sædvanlig med a.

— Gaang aa annen: en og anden Gaang;

Gaang ette Gaang: den ene Gaang efter

den anden. Ivo i Gaangjen (nogle St.

um Gaangjen): to ad Gaang. J etn

Gaang: paa een Gang. Na ein Gaang:

i eet bøl, uopberlig. Helg. Nordre Rr.

(Jf. Eining). De øvrige Betydn. ere

ansøerte under Gang.

Gaang, f. 1) med fl. Gjeng'er: Eval,

Gang eller Udbygning paa Siden af

Huus. Nordre Berg. Ebm. (Jøl. gaang;

- n.) 2) med *Fl. Gaangje*: see forrige *Drb.*
gaanga, v. n. f. *ganga*.
Gaanga, f. 1) *Gang*, *Maade* at *gaar* *paa*. Eg *henne* *han* *paa* *Gaangenne*.
B. Stift. (Jsl. *ganga*). *Hedder* *og* *faa* *Gaang*, f. — 2) *ideltg* *Gaæn*. *Rei* *fer* *tilføds*. *Hertil* *Fjellganga*, *Marke* *ganga*, *Uteganga*. — 3) *Stylter*. *Berg*. *Stift.* *Kun* *i* *Fleertal*. *Det* *gjøtt* *paa* *Gaange*. *Drbet* *stulde* *egentlig* *bedde* *Gonga*.
Gaangefør, f. f. *Gaangeføre*.
Gaanglim, *Gaangsperr* ic. f. ved *Gang*.
Gaanning, m. 1) *Dpmærksomhed* (af *gaa*, v. a.). *Ghl.* *Det* *fest* *Gaanning* *paa* *da*: *de* *mærkede* *det*, *bleve* *opmærksomme* *derpaa*. *Sjelden*. 2) *Lytte*, *Smag*, *Behag*. *Søndre* *Berg*. *Da* *va* *ikke* *ette* *min* *Gaanning* (*ikke* *efter* *mit* *Sind*).
Jsl. gåningr. *I* *danste* *Dial.* *Gaanning*.
Gaar, m. f. *Gara*, *Gar*, *igår*.
gaar (præs.), f. *ga*, *og* *ganga*.
Gaarra, f. *Stribe*, *Linie*, *Nare* *i* *Træ* *eller* *Steen*. *Helg.* *Indr.* *Ligefaa* *en* *Jords* *rys*, *en* *opbøtet* *eller* *fordybet* *Linie* *paa* *Marken*; *og* *faa* *en* *Belge* *paa* *Bandet*. *Indr.* *Jf.* *Mett*, *Raand*, *Keina*, *Stora*. *I* *de* *sydlige* *Egne* *hegger* *det* *Gaar*, *eller* *Gaare*, m. *og* *betegner* *især* *Mar* *ringene* *i* *Træ*, *eller* *de* *Lag* *som* *komme* *til* *for* *hvert* *Nar* *og* *som* *ere* *mest* *syn* *lige* *i* *Granen* *og* *Furen*.
gaarast, v. n. *blive* *bolgeformig*, *faae* *Striber* *eller* *Narer* *paa* *Overskuden*.
Gaaraa, m. *Braab*, *Spids*; f. *Garre*.
gaarøat, adj. *taabelig*, *loftet*. *Helg.*
Gaare, m. 1. *Laabe*, *Løffe*. *Helg.* (Jsl. *gari*, *en* *Nar*).
Gaare, m. 2. *Nare* *i* *Træ*; f. *Gara*.
gaarelaus, adj. *om* *Træ*, *hvori* *Narerne* *eller* *Ringene* *ikke* *sees*.
gaarut (-ette, -at), adj. *aaret*, *fribet*; *bolgeformig*.
Gaas, f. (Jl. *Gjæs'er*), 1) *en* *Gaas*. 2) *et* *Slags* *smaa* *Nar* *eller* *Støb* *med* *et* *Slakt*, *som* *ligner* *en* *Gaasehals*.
Ghl. *Nogle* *Steder* *ogsaa* *et* *Stykke* *Smør*. *Jf.* *Kjula*.
Gaassejor, f. *Gaassejæber*.
Gaassejegg, m. *Gasse*, *Gangaas*.
gaast, v. a. *blive* *bemærket*; f. *ga*.
Gaat, n. *Agf*, *Dpmærksomhed*. *Nordre* *Berg*. (Jsl. *gái*). *Du* *maa* *ha* *Gaat* *paa* *det*: *du* *maa* *vogte* *noie* *paa* *dem*. (Jf. *gáeta*). *Dgfaa* *om* *en* *Bemær* *kelse* *eller* *Opdagelse*. *Hunden* *heve* *saatt* *Gaat* *paa* *eit* *Dbyr* (*han* *opdaget* *et* *Udyr*). *Sbm.*
Gaata, f. 1) *Gaabe*, *Vjetning*. *G. R.*

gáta. (Af *gíta*, *gaf*). 2) *en* *opdyttet* *eller* *fabelagtig* *Fortælling*, *et* *Eventyr*.
Soga, *Nbl.*

Gaatebok, f. *Eventyrbog*. *Soga*.
gaatevis (ii), adj. *nem* *til* *at* *opløse* *Gaaber*; *og* *som* *veed* *mange* *Gaaber*.
Gaatt (m.), *Gjæen*; f. *Hundegatt*.

Gaatt, f. *Falsen* *i* *en* *Dortarm*; *den* *Ramme* *eller* *Skure* *som* *omslutter* *Kan* *terne* *af* *Døren*. *Nordre* *Berg*. *og* *f.* *Bruges* *især* *om* *Falsen* *i* *Dortærskelen*, f. *Er*. *Gaatt'a* *æ* *full'e* *me* *Ens*. *De* *lomen* *ein* *Kvist* *inn-i* *Gaatt'a*.

Gaava, f. 1) *Gave*, *Foræring*. *G. R.* *gáfa*. 2) *Evner*, *Anlæg*, *Talenter*.
"Guds *Gavur"* *siges* *især* *om* *Næ* *ringens* *midler* *af* *Jordens* *Afgrode*, *Fis* *kerie* *og* *bestige*. *Jf.* *Gova*.

gæverik, adj. *høit* *begavet*, *talentfuld*.
gedda, *gegna* o. f. v. *see* *under* *gje*.

Gidd (aab. i), m. *en* *Bisfol*; *see* *Gil*.
(I *dette* *og* *alle* *de* *følgende* *Drb* *ud* *tales* *gi* *som* *gii*, *el. ii*).

gidda (aab. i), v. n. (a - a), *bæve*, *ry* *ste*, *dirre*. *Brugl.* *i* *B. Stift*.

Gidder (Gjidd'r), m. 1) *en* *let* *og* *glen* *neumstig* *Damp*, *som* *vifer* *sig* *nær* *ved* *Jord* *skaben* *i* *en* *dirrende* *eller* *bævende* *Bevægelse*. *Lellem*. — *Ellers*: *Gidn* (*Gjidd'en*), *Sagidn*, *Bærgidn* *og* *f.* 2) *en* *Bisfol*; *see* *Gil*.

Gidding, f. *Bæven*, *Dirren*.

Gidn, f. f. *Gidder*.

gift (part.), *gift*, *egteviet*.

gifta, v. a. (e - e), *gifte*, *give* *tilagte*.

I *Søndre* *Berg*. *gippta*; *nogle* *St.* *gypta*. *gifte* *ihop* *Bonn'a* *line*: *gifte* *line* *Børn* *sammen* (*om* *to* *Familiefor* *standere*). *gifte* *seg* *atte* (*el. upp-atte*); *gifte* *sig* *paany*.

Gifra, f. *Agteskælle*. *De* *va* *der* *han* *fest* *Gifraa* *si* *fraa*: *det* *var* *berfra* *han* *sil* *sin* *Rone*. *B. Stift*.

gifteand, adj. *som* *kan* *giftes*, *moden* *til* *Agteskab*.

Giftermaal, n. *Giftermaal*. *Ligefaa*: *Gifterdaga(r)*, pl. *Forlovelsesdage*. *Gifteranka(r)*, pl. *Lanter* *om* *Gif* *termaal*, *Elstovstanter*. *gifterblind*, adj. (i *Spøg*), *om* *En* *som* *er* *meget* *forelftet*, *eller* *som* *ikke* *tænker* *paa* *and* *et* *end* *Giftermaal*.

Gigja (*Gjia*), f. *Fiolla*. (*Soga*). *G. R.* *gigja*.

Giff, m. 1) *en* *Gjæl*, *Laabe*; *ogsaa* *en* *Drilker*, *Spotter*. *Ghl.* *og* *f.* 2) *en* *Bisfol*. *Jæb*. *See* *Gil*.

giffa, v. a. *gjætte*, *brille*. (*Sjelden*).

Giffel, m. *en* *Deel* *af* *en* *Regnbue*. *Gb*.

Gil (ii), m. 1. *en* *Bisfol*; *en* *blaat*

- og lysende Plet i Skyerne i Nærheden af Solen. Nordre Berg. Edm. Isl. gyll (efter Halborson). Ellers hedder det: Gidd (Kypfiske), Gidder (Lell.), Giff (Jab.), Gisl eller Gisl (Drk.). Jf. Solbove, Solbuuv. Ordene Giffel (Gbr.), og Gjell (Østerd.) betegne noget lignende, nemlig en afbrudt Regnbue (naar kun en Ende eller en liden Deel af Regnbuen viser sig). Jf. Elbove.
- Gil** (ti), m. 2. gjærende Drif, DI som er under Gjæring. B. Stift. Hertil: **Gil-saa**, m. eller **Gil-skar**, n. det Kar hvori Dlet gjæres (Gangetier). I danske Dial. Gollkar. Goll. gijl (nugjæret DI).
- Gil** (ti), f. en Gude; see Gjell.
- Gil** (aab i), el. Gjell (Jeel), n. en dyb og langstrakt Bjergkloft (Isl. gil); især en dyb Kende som er fremkommen ved Steenfred. I søndre Berg. er det Heminin (ei Gistl) og bar i Fleertal Gilja, r. Jf. Edm. Gyl (Gjyl), n., i dat. pl. Gjylja. Jf. Gjell.
- gild** (giltb), adj. 1) gylbtig, gjelbende, gald nok. Meget selben. Jf. brorrig, tvigtigt. Det vil ikke ta' da fore gildt (anseet det for gylbtigt). Edm. Det vilde ikke bere haanaa upp fyre gildt: de vilde ikke lyde ham, vise ham den fornødne Respekt. — 2) dygtig, buellig, stærk, paa-lidelig. Meget udbredt og brual. f. Er. ein gild Hest, gilde Stokkar, gilde Bænd o. s. v. G. N. gildr. — 3) ypperlig, fortræffelig, berlig. Da va gildt. Gildbeba'n, Gildbegut, Gildbetaus, i Berg. Stift som smigrende Navne paa Børn. — 4) prægtig, stabelig, kostbar. Ag. Stift. gilde Klæ' (prægtige Klæder). — 5) glad, fornøiet. Edm. Nfi. Han va so gild'e 'ta di: han var saa glad derover.
- gildast**, v. n. og gilda selg), glæde sig. Edm.
- Gilde**, f. Glæde, Fornøielse. Edm.
- Gildr** (Gjilt'er), n. og Gildra, f. 1) en Fælde, Rottesælde. Jndr. Ellers Foll, Fella. 2) Selvfud, et Elags Snare med ladebe Gæverer, som lægges ud for Bjørne og andre Rovdyr. G. N. gildra.
- gildra**, v. n. (a - a), ubstille Snarer el. Selvfud for Dyr. Et andet Ord gildra bar samme Betyd. som hildra.
- Gildring**, f. 1) Stiklads. Hall. (Jf. Gilja). 2) Udstilling af Snarer (Gildr).
- Gildskap**, m. Dugtigheb, Fortrættigheb. Sjelden.
- gildsleg**, adj. dygtig, god, fortrættelig. Mest i Rbg. og Lell. hvor det hedder **gildsleg** (giltle).
- gilde**, adv. ret godt, herligt, ypperligt. gilette, f. glut.
- Gilja** (Jisse), f. et Stiklads paa Strandbredden, hvorfra man kan tagttage Fiskens Løb langs med Landet, og som fornemmelig bruges ved Lareffierie. B. Stift. (Jf. Er. Stift: Mara). Dette og det foranstørte Gildring synes at nærme sig til Gjell og bildra.
- Gil-saa**, m. Gjæringekar; f. Gil. gilffe, f. gilla. — gilfle, f. gildsleg.
- gilut** (gillette, aab. i), adj. om Fjelde som have dybe Kløfter og Kender (Gil).
- Sim** (aab. i), m. stærk Damp (af noget som gjærer eller koges). Nhl. I Pittre-soag hedder det Gjeim (Jf. Sim, Im).
- gima** (glima), v. n. (a - a), dampe. Nhl. **Gimbr** (Gjimb'er), f. (Jf. Gimbra, r), et ungt Faar, som ikke har faaet Lam. Nogle St. **Gymbr**; i Jndr. ogs. **Ymr** (Ymm'er). G. N. gimbr; i svenske Dial. gymra. Jf. Navnet gumarr (Bæder) i Estla.
- Gimbrelamb**, n. Lam af Hunkjønned; modsat Berlamb.
- Gimling**, m. Stillevæg; f. Gylming.
- Gimpe**, f. et stort og stærkt Kvindjokk. Edm. Maaskee egentl. Hoppe, da det bruges hvoort, ligesom „Gamp“ om Mandjokk.
- gimt**, adj. n. om DI: stærkt, berusende. Nhl. Jf. Gim.
- gina** (ti), v. n. stirre, være forgabet i noget. Eogn (sjelden). Jf. Gbr. gyne. Isl. gina (gein), at gade.
- gingjen**, part. gaaen (af ganga). Hedder oftere gjengjen, ogsaa gjeen, og mest alm. gaedd'.
- ginne**, f. gjerne. **Ginte**, f. Gjenta.
- Gip** (Gjilp), m. kaldes i Edm. en Fisser som intet bar fanget, som kommer hjem med intet. Ellers Steitkar. Jf. Gjetba.
- Gir** (ti), m. 1. Gjæring (især i Madvarer); Dpløsning eller Dvergang til Forraadnelse. D'æ komen ein Gsir 'ti da. Nbm. Jf. Gjar og gjerast.
- Gir** (ti), m. 2. Sindsbevægelse, Dpbruning, stærk Lyst eller Lidenskab. Edm. Romsb. Nbm. Det ha faatt ein Gsir 'ti seg: de ere blevne saa bibstige paa det. sete Gsir ti ein: vække Lidenskab hos En, sætte hans Sind i Bevægelse. Jf. Gam. Eoentl. giri, L. Gier. Eynes at forubsette et Verbum gtra (begjære).
- girug** (aab. i), adj. 1) gjærtig; begjærlig. Ofte ogsaa i en uslybtig Betyd. om en Lyst til at samle og opspare noget. — 2) travl, meget flittig og ubholdende i Arbejde. Jf. griug.
- gisen** (aab. i, ogs. gjesen), adj. læt, utæt

formebest Optørring. Meget ubdredt. (Jsl. gisinn). Jf. gresen.

Gifl (Gjilfi), m. Bisof; see Gifl.

gisna (aab. i), v. n. blive lak; om Kar som ere optørrede. Jsl. gisna.

gisfa, v. n. og a. (a - a), gjøre Gisninger, gjette, falde paa, formode. Sv. gissa. Den som gisfa, han enten lyg eller sege fant.

Gisse, n. Visning, Gjetning. Gulddr. og fl. E sa da paa eit Gisse. Ellers **Gissing**, f.

gistent, f. grestent.

gita (aab. i; ogf. gjeta), v. a. og n. (git'; gat; gjete, el. gote, aab. o). 1) nævne, omtale, berøre. Meget brugt. især i de nordlige Egne. G. R. geta. Han gat da infje: han talte ikke et Ord derom. Me ha infje baurt anna gjete: vi have ikke hørt andet. Saalebes mest med Negtelsler. Jf. namngjæten, vidgjæten, fægjæten. — 2) gjette, nævne efter Visning, gita Gatur. git for mange da va. — 3) sætte eller antage; f. Er. Eg gat um da va aldre saa langt, saa sku eg gaat o: lad være at det var nok saa langt, eller: hvor langt det end var, saa skulde jeg gaaet. Kyfste. J B. Stift: Eg va tefreds um da va aldre so langt o. f. v.

gitande, adj. som kan nævnes eller gjettes. Da va ifje gitande (værdt at nævne).

Giting, f. Gjetning, Dvælse i at gjette.

gitla (gjiltla), v. n. lure, speide, paafe Lelighed til noget. Nordre Berg. Jf. gjæta. (Maafsee det anførte Gifl ogfaa hører bertil).

Git-or(d), Gjeror, n. Rygte, Ry; Navnkundighed. Da gjeff Gitor'e 'ta dei: der gif et stort Rygte om dem. Meget ubdredt. (Jell. Vustr. Nbl. Edm. og fl.). Ein Gitors-mann: en navnkundig Mand.

gitvis, adj. nem til at gjette.

giva (aab. i), v. a. (giv'; gav; gjere), at give. Inf. ogsaa gjeva (aab. e) og gje (gi). Præsens hedder ogsaa: gje (git); Imperf. ga; Supinum ogf. gje og giitt, men i Søndre Berg. gove (aab. o) og forfortet: goe, go (aab. o). — Betydning: 1) give, meddele, lade faae; overrække, ubdele. 2) forære, give til Eie uden Vederlag. 3) afsætte, bringe, frembyde (om Jorden, eller om en Rætingsvæt, et Arbeide). 4) afstaae, yde, erlægge (Afsigt, Betaling). 5) gjøre at, lade see. Rest i Dnster i Formen: giv, eller alm. gje! (Jf. Danst: gib). F. Er. Giv at han

maa koma (el. gif han o. f. v.): gib han maa komme. Gij da va gjort! 6) med seg: begive, forføle sig. giva seg (gje se) betyder ellers: a) bøtes tilbage, svigte, ikke være stærk nok; b) stilles, sagtne, formilbes; c) give tabt, holde op at gjøre Modstand; d) lide Skade eller Svækkelse (f. Er. Han gav seg ikke stort fyre da); e) jamre sig, daande sig, vise Tegn til Smerte. — gje seg unda: gaae tilside, flytte sig lidt. Saalebes ogsaa: „gje deg hit“ (Ryt dig hid); „gje doff“ innar at Dore“ o. f. v. gje seg fra: stille sig fra. gje seg atte: blive efter, ikke følge med. (Daf. gje seg fyre). giva seg til: a) nøle, tøve, blive efter; b) indlade sig paa, give sig i Færd med. gje seg te No: begive sig til Hvile. — giva ette: give efter, lade gaae. giva ihop: forene; ægtevie. (Hertil: ihopgive o: ægteviebe). giva imillom: lægge til ved et Bytte for at udjævne Forffjellen. giva inn: indgive, indstøde (en Tanke). gje paa: brise paa, gaae byggtig løs paa. giva til (gje te): tillægge, tilstøde. — giva um: sløtte om, ænsbe, bryde sig om. Sogn, Hall. og fl. J Helg. gje se(g) um. — giva godt: give gode Ord, være blid og søielig. Jell. Modfat: giva vondt: true eller angribe, vise Trods. — giva Fangj'e: omfavne En. giva Munnen: kysse. giva Brøst'e: give Dte. Hedder ogsaa „giva suga“ (gje sue), om Dyr og Menneker.

givande, adj. som kan gives, som man kan være bekendt at give En.

Givar, m. en Giver. „Givar as Attetakar“: En som kræver sine Gaver tilbage.

givast, v. n. (givst; gavst; gjereft), svækkes, blide affælbig og skrøbelig. B. Stift. Jf. giva seg.

Giving, f. 1) Given, Meddelelse o. f. v. 2) Foræring. Han fell da te Giving o: som Gave, for Intet. Hedder ogsaa: „te givande“. 3) det som gives eller ubdeles paa een Gang. Ivo, tre Givinga(r). Første Givinga o. f. v.

givmild, adj. gavmild. Søndre Berg. (Jsl. gjæmildr). Jf. græv.

Givnad, m. 1) Held, Lykke, Fordeel. 2) Aandsgaver, Anlæg, Talent. Meget brugt. i Edm., ogsaa i Nbl. og fl. 3) Sind, Sindelav. Sogn (hvor det udtales Gjibna). Jf. Gava.

gjara, og **gjaraa**; f. gjera.

gje, 1) giv, giver og givet; f. giva; 2) gaaet, f. ganga.

Gje (for Gjed), n. Sind, Tanker, Minde.

- Gjell.** Kun i Talemaaben: Da gjest meg or Gje'e : det gik mig af Lander, jeg glemte det. I Nbl. bedder det: Da gjest meg or-gjites. Jf. det Dr-fedalste: te Gjetes (: tilpas). G. N. ged, Gind.
- Gjedd (Jebb), m.** Smaatorst. Namb. Gjedd, f. Gjedde (Fisl). Ag. Etist.
- gjedda, adj.** om Træer: fortorret, med tørre, haarde og afflumvede Kviste. Nordre Berg. (Jf. Gadd).
- Gjeddefura, f.** fortorrede Fyrretræer.
- gjedna, f.** gjerne. — gjeen, f. gjengjen.
- gjegn, adj.** bekvem, bekvellig. Tell. Kun i neutr. glegnt, gjeegnaste. (Jøl. gegn, bekvem).
- gjegna, v. n.** (e-de), passe, somme, gaae godt an. Nbl. Han snakka 'fje meir belle so gjegna kann. Datta kann ikke gjegna (bette kan ikke gaae an).
- gjegna, v. a.** (e-be), gjenne, vende, drve tilbage, sætte sig imod. Tell. Jf. bægsa, venda, møta. Af et forældet Drb: gagn el. gjeen : imod.
- gjeognorik (for -ordig), adj.** tilbøielig til at sige imod eller at gjendrive Andres Paakande. Tell.
- gjegmt, f.** gjeen.
- Gjeognveg, m.** Gjenvei. (Stavanger).
- Gjeil, f.** (Jf. Gjeila, r), 1) et smalt Rum imellem to Hus. Indreogn, Balbers. Ellers Smog, Emette, Krop. (Jøl. geil). — 2) en Gyde, en Vei med Hjarde paa begge Sider (Især fra Fæhusene til Udmarken). Næsten alm. Drb; i Drk. Gjeil; jf. Gota, Gutu. I Hall. skal Gjeil ogsaa betegne en lang Abning i Skoven eller en flodløs Strimmel, hvor et Jordstred har gaaet. Jf. Gil, n. — 3) paa et Bob (Not): et Par Louge, som ved den ene Ende ere fastede i Bobbets Hjørner, og ved den anden i Træketouget, saa at de tilfammen danne en spids Vinkel. Kun i Fleertal (Gjeilanne). B. Etist. — Hertil Gjeiltog (aab. o), n. Loug som kan bruges til Gjeiler.
- Gjeim, m.** stærk Damp eller Lugt. Sogn.
- Gjeip, m.** Gritin, sure Miner.
- gjeipa, v. n.** (a-a), 1) vrange Munden, gjøre Gritmaser. Sv. gipa. Jf. gjeipa). 2) vise Harm og Bedrøvelse, ræbe, stybe Læberne ned; mest om Børn.
- Gjeir, m.** Markelens Jngel, den mindste Rakrel som fanges i Garn. Nordre Berg. Lister. Ellers: Pir og Spir.
- Gjeis, m.** en stærk eller ubedagellig Damp; ogsaa Kvalme, opstigende Vædster fra Raven. B. Etist. Jf. Gjøys.
- gjeisa, v. n.** dampe; ogsaa ræbe.
- Gjeiskor (Gjeit-kor?), m.** Dueurt (Epilobium angustifolium). Sogn, Buste-rud og fl. Dgsaa: Gjeisko (Tell.), Gjeiske, f. (Edm.). Ellers: Njelle-gras (Edm.), Raubu (Drk.), Ed-merke (Nbl.). Jf. Føyl.
- Gjeisp, m.** Gaben (uvillkaarlig).
- gjeispa, v. n.** (a-a), gabe uvillkaarligt, trække Veiret med en stærk Gaben, f. Er. naar man er træt og søvniq. Alt-saa liat Jøl. geispa, og forskjelligt fra Dansk gispe.
- Gjeit, f.** en Gjed. (G. N. geit). Fleertal bar Halvblod, alt-saa Gjeit'er (Gjeit'e; Gjeit'ar, Gjeit'), ligt G. N. geitr. I Sammenætning deels Gjeita, deels Gjeite; saaledes: Gjeitabaar, n. Gje-debaar. Gjeitafar, n. Spor efter Gje-ber. Gjeitaras, f. Ras. Gjeite-mjelf, f. Gjedemælk (ligesaa Gjeite-rsme, Gjeitesmør, Gjeit-ost). Gjei-rellag, n. Race af Gjeber. Gjeitkinn, n. Gjedefkint.
- Gjeita, f.** den yderste Ved i Naaletræerne; Blaaeben nærmest ved Barken. (Mod-sat Næl, Malm). Temmelig alm. I Drk. Jta.
- gjeita, adj.** om Uld: haarde, stv, som har nogen Lighed med Gjebehaar. Edm. Gbr. og fl. I Gbr. gjeite, som for-udsætter masc. gletten.
- Gjeiterams, m.** Lille-Ronval (Plante). Tell. I Ag. Etist skal det ogsaa be-tegne en anden Plante: Dueurt (Epi-lobium).
- Gjeitesimbr, f.** hvid Anemone (Plante). Edm. og fl. S. Kvitsymra.
- Gjeit-fe, n.** Dyr af Gjeibeslækten (Bul, Gjed, Kid). Noale Stæder Gjeits-Fryter (urigtig Form).
- gjeithalsa, adj.** om Heste, hvid Hals er overalt lige tyk (ligesom Gjebernes).
- Gjeitklauv, f.** 1) Gjedeklov; 2) Bukke-blade (Menyanthes). Ndm.
- Gjeitkrann, f.** Stov-Angelik (Angelica sylvestris). Nbl. I Sogn Gjeitaul, m. noale Stæder: Gjeitejol. Ellers: Jøl, Sløfke, Skvetta og fl.
- Gjeitleip, m.** en Sneql. Drk.
- gjeit-sygd, adj.** lig Gjeben i Dinene.
- gjeivla, v. n.** gumle, tygge langsomt og med Nøie.
- Gjeff, f.** Gift. — Gjel, f. Gil, n.
- Gjeld, n.** Præstegjeld. Nest paa Dplan-dene. Ellers Kall.
- Gjeld, f.** Gjeld, ubetalt Udgifter. I Hard. og Bøfs Gjeld. Jf. Skuld. — Det gamle gjelda el. gjalba, at betale, synes nu at være ganske tabt.
- gjeld, adj.** gold. (G. N. goldr). Bru-9*

ges kun om Dyr, og i to Betydninger, nemlig 1) om et Dyr af Hundsjønnet: som ikke føder, og altsaa ikke malter. Mest om Køer. Denne Ku'a ha vore gjeld i tvau År (har ikke havt Kalv paa to År). 2) om Dyr af Hantsjønnet: gjilbet, skaaren. (Motsat: grab). Jf. gjelba. — I sammensætning lyder Ordet sædvanlig som Gjell, f. Er. Gjellveer (gjilbet Væder, Bede).
gjelda, v. a. (e - e), gjilbe. (G. N. gelda). Jf. gjelka. Hertil Gjeldar, m. en Wilder, Skærer. Gjelding, f. Gildning, Kastrering.
gjelda, v. n. (gjeld; galdt; golde), 1) gjælde, være gyldig. 2) udkræves, blive nødsøndigt. Han vart rædd, naar da galdt (naar det kom til Ålvor). 3) komme an paa (om noget som er i Fare, staar vaa Spil). Da va som da hadde golde um Liv'e (som om Livet var i Fare). I Voss: galda. Kor mykje skal da galda (hvor meget skal der sættes paa Spil).
Gjeldbukk, m. gjilbet Buk. Saalebes ogsaa: Gjeldvæ'r (Væder), og Gjeldukke. (Udtales Gjellukse). Jf. Gjell, Gjeldung.
Gjeld-fe, n. Kvæg som ikke malter eller har Angel. Jøl. geldfe.
Gjeldfarve, n. Pimpnelle (Urt). Harb.
Gjeldku (Gjellkyr), f. Ko som ikke har Kalv; gold Ko. (Jøl. geldkü).
gjeldna, v. n. blive gold; — om Køer: ophøre at give Mælk. Nbl. og fl.
Gjeldnøyte, n. Kalve, Kvier og Køer som ikke have Kalv. Harb. og fl. Ellers: Ungnøyte, Lausjenab, Kvilgende.
Gjeldung, m. Stud, gjilbet Dre. Vbr. og fl. (Ellers Gjellukse).
Gjeld, f. Gjelo.
Gjellika(r), pl. Jærnlige; Kammerater. Meget ubbredt især i B. og Ag. Stift. Ordet synes at være norsk; maasteeg egentlig: Gjeldlike, o: Ligefindet (?).
Gjellk, m. gjilbet Hest, Vallak. I Harb. og Rbg. Gjalk, eller Jalk (G. N. jalkr).
gjelka, v. a. gjilbe (især Heste). Meget ubbredt. Forholdet ved disse Ord kan betragtes paa to Maader nemlig enten: først Jalk (efter det gamle Sprog) og deraf jalka; eller: først gjelka (gjeldka, o: gjøre usrugtbar), og deraf Gjell. Det sidste synes at passe bedst til det nu værende Sprogs Former.
Gjell, m. (i Skjerne), f. Gil, m.
Gjeltje, f. Gjeltla.
Gjelo, m. Sogang, Bølgegang. (G. N. gjalkr, n.). Anføres i Skrifter fra Nord-

landene og er der formodentlig brugeligt. I Sogn hedder det Gjeld eller Jeld.

gjemein, adj. 1) sædvanlig, almindelig; 2) nebladende, venlig, omgiængelig. Unorsk Ord, men meget ubbredt.

gjenast, adv. oftest, sædvanligst. Drk. gjeng (gaaer), f. ganga.

gjengd', adj. 1) gaaende. Kun i Sammensætning; jf. framgjengd, tidgjengd.

Undertiden i Betydn. gjengs. — 2) stands til at gaae. Mest om Dyr. Nbl. og fl. — 3) bevæet at gaae paa (om Vete og Føre). Søndre Berg. Dar va so godt gjengt. Jf. harajengd. I Edm. hedder det gjengst (framgjengst, harajengst). Jf. G. N. gangsi, algangsi.

Gjengje, n. 1) Gang, Fremgang. (Jøl. gengi). Da skal da sitt Gjengje. (Mest figurlig). 2) Gjøngt, Gang el. Søngsel paa en Dør eller et Laag.

gjengjeleg, adj. 1) gangbar; 2) gangs.

gjengjen, adv. gaaen (part. af ganga). Noale St. gjingjen; ogs. gjeen (Nbl. Edm.). Ellers mest alm. gabb.

Gjengla, f. 1) et lidet Hjul, f. Er. paa en Barnevogn. 2) Skruengang (f. Skruvar). Voss.

gjengst, og gjengt; f. gjengd.

gjenne, adv. f. glerne.

Gjerne (for Gjerne), n. Indvolde i Fisk. Nordre Berg. Edm. (Jøl. girni). Af Gorn (Gorn).

gjenom (aab. o), adv. og præpoa. (med Akkusativ), isjænnem. Hedder ogsaa: gjenom (aab. o), gjeno (Søndre Berg.), gjonaa (Nordre Berg). Ellers „i gjenom“, som er en fuldkomnere Form. G. N. i gegnum. Hertil: gjenombarka, gjennembarhet; ogsaa: hardet, forsøgt, prøvet. gjenomjuft, gjennemsyg, hvis Helbred er aldeles forðarvet. gjenomturn, tør til det inderste. gjenomvaat, gjennemvaad. Ligesaa gjenomskelt, gjenomroten og fl.

gjenoværug (og gjensvælug, med tykt l), adj. fordringsfuld, anmassende. Gulbbr. Ellers: vælværug, vælsvælug, sjølskyldig. (Jf. Sv. genvördig, værbödig).

Gjenta (Jænte), f. en Pige; a) i Almindelighed, i Motsætning til Kone; b) Bondepige; c) Tjenestepige. I Vsk. og Hedm. hedder det Gjente. Ordet er alm. bekendt, men mindre brugt. I B. og Tr. Stift, hvor man siger Laus. Jf. Pika og Bækja. I svenske Dialekter: gänta. Jøl. genta (med mindre ædel Betydning). Gjentebarn (Jæntebarn), Pigebarn. (Søndre fl.) Gjens-

velag, n. 1) Selskab af Piger; 2) Hjemmerer. gjentelau, adj. som ikke har Ljenskeplige. Gjenteløn, f. Løn for en Ljenskeplige. Gjent'ungje, m. i Evg: en liben Pige.

gjera (aab. e), v. a. og n. (gjere; gjorde, gjort), at gjøre. Inf. ogsaa gjere, gjera; gjara, gjara, gjora (G. N. gera). Imperf. mest alm. gjore (oo). — Betydning: 1) gjøre, lave, forberdige, faae istand. (Af en latterlig Forsigtighed søger man paa nogle Steder at sætte „laga“ eller „arbeide“ istedetfor gjera, da nemlig dette Ord bruges i enkelte grovere Bemærkelser). — 2) affærbige, sende, stifte affed. Dei gjøre meg hit: de stifte mig hid. Gjer av Drenghen ette bi: send Ljeneren efter det. gjere Folk heim (sende Folk hjem). gjere Bød (sende Bød). Dg-saa: udfyere. gjere heima: affærbige med Hjemmeqist. Meget brugt i Nordre Berg. Tr. Stift, og videre. G. N. gera. — 3) virke, udrette; forarsage, give Anledning til. gjera Mun (gjøre Virkning). gjera Gaag, Ekabe o. f. v. gjera snart: smerte, gjøre ondt. — 4) faae til at blive, bringe i en vis Forsatning. gjera godt atte: gjøre godt igjen. gjera ein stift: læge En. gjera seg blid: antage en blid Mine. gjera seg sint: blive vred (uden Grund). — 5) bære sig ad, handle paa en vis Maade. So gjore han (saaleeds har han sig ad). Sjaa ette for bine gjere. — 6) kun som et fyldende eller understøttende Verbum; f. Ex. Han gjore baade gret og bad (han baade grad og bad). B. Stift, Tell. og fl. „Lat æ han æ driff' gjer 'an“ (han er baade lad og tillige driffærdig). I saabanne Tilfælde kan gjera ogsaa gjælde for saadanne Verber, som ikke betegne nogen egentlig Gjering; f. Ex. Lag ban? „Ja, bæ gjor' an“. Eg syntest at han sov, men bæ gjor' an ikke belber. — Enkelte Talemaader. gjera seg laus: gjøre sig færdig (til en Reise). gjera seg vondt: sørge eller angre paa noget. gjera seg mykhe fyre: gjøre sig megen Umage for noget, lægge megen Vind paa. gjera seg til: a) tilberedes; b) bryste sig, blive stolt; c) gjøre Karm og Opbevelser, skende og støte. gjera seg ut: gjøre sig ureen. — gjera av: a) stifte affed; b) afgjøre noget. gjera av ma ein Ting: obelægge, gjøre Ende paa noget. — gjera oat fyre et Evg: læge eller forebygge en Evgdom, især ved bemællige Kunstner. — gjera ette: vise

igjen, faae Kjaalne Sager tilbage (ved en bemællig Kunst). — gjera fra seg: a) gjøre sit Arbeide færdigt; b) forrette sin Rødtørst. — gjera fyre: forebygge. — gjera mæ: have Brug for, behøve. (Han gjer' ikke ma di). — gjere stab: affærbige, udfyere. (Edm.) — gjera til: a) tilberede, bearbejde; b) forbrude, forsynde sig; f. Ex. Kva bede han gjort til? — gjere upp Fift: opstjære Fift. (Nordre Berg.). — gjera upp et Seng: rede en Seng. Hedder ogsaa „gjera uppum“, el. „gjere 'pum“ (Helg. Edm. og fl.); deraf: 'pumgjort (opredet). — gjera upp Barne: tænde Ild (Ag. Stift). gjera upp-atte: gjøre om igjen. — gjera utav (gjere 'ta): sætte hen, lægge, glemme. Han veit ikke kvar han skal gjere 'ta seg (hvor han skal flye hen).

gjerande, adj. 1) gjørlig, som man kan gjøre. 2) henligt, tilraadeligt.

gjerast, v. n. (imperf. gjorest), 1) tilberedes, lave sig efterhaanden; ogsaa: lides, soækkes (om Medstaber). Dæ gjerest alt so brukt vert'e. Nordre Berg. 2) modnes, blive moden. See gjor, og Gjar. 3) gjøre, blive gjæret (om Ml). Trk. (hvor Præs. hedder gjæres, og Imperf. gjøres).

Gjering, f. Gjøren, Hanblen; Maade at gjøre paa. Jf. Gjar. Forskjelligt herfra er Gjering, f. som udtaltes Jæring, og betegner enkelte Handlinger, især saadanne som ere af særdeles Betydning eller have vigtige Følger.

gjerne, adv. gjerne. Udtales. Gjødna (Søndre Berg.), gjønne (Tell. og fl.), gjenne og gjinne (Ag. Stift).

Gjersl (Gjærsl), f. 1) Ekst, Maade hvorpaa noget gjøres. 2) Nodning, Nodenhed. Jf. Gjar og gjerast.

Gjefel (Gjffel, aab. e), m. Handelsbetjent, Krambodsvend. B. Stift. Unorst. (L. Gesell, Evend). Ellers Kjøpsvein (Kaufvein).

Gjefst, m. (Fl. Gjefte, r), Gjøst. (Jf. Gjøst).

gjesta, v. a. gjæste, besøge. Sjelden og mest om et udebageligt Besøg.

Gjestebod (aab. o), n. 1) Gjestebud, i Almindelighed. 2) Bryllup. Tell. Gbr. (Gjestsbo).

Gjestr, m. Gjar, til Ml. Tilbeels i B. Stift. (Eng. yeast; L. Gåst).

gjeta, f. gita.

Gjete, i Talemaaden: „te Gjetes“: tilpas, efter Ens Behag. Trk. Dgsaa: „te Gjerna's“. (gjora ein te Gjerna's).

Ellers: til Lags. Jf. Gje(b) og orgites.

gjeten (el. giten, aab. i), part. 1) nævnt, omtalt. 2) glettet; f. gita. J B. Stift ogsaa gøten (aab. o).

Gjetl, f. Gjetl. — **Gjetla**, f. Gjetfla.

Gjetna(b), f. Gjete. — **gjera**, f. giva.

gjeven, part. givene. J Søndre Berg. gøven (aab. o), mest almindl. givene (aab. i).

gjidda, f. gidba. — **Gjil**, f. Gll. ic.

Gjor (oo), f. Gjord, Baand (brebt Baand). Hebber ogsaa Gyre (Edm. og fl.), Gjure (Rba. Tell.). Egentlig Gjord (aab. o); Jsl. gjörd. Heraf gpra, v. a.

gjor (oo), adj. 1) gjort, lavet, færdig. Egentlig gjord, part. af gjera. 2) moden, om Frugt, Korn o. f. v. Meget udbredt og maaskee alm. undtagen i Kr. Stift. Jf. mogjen, buen. 3) sendt, afftikket (f. gjera); bertil: avgjor, heimgjor, utgjor. Mærkeligt er det, at der tildeels findes en Fleertalsform: **gjorne**. Saaledes i Edm. og fl. gjorne Var: møbne Var. gjorna Raade: oplagte Raad, overlagte Planer. Jf. G. N. gorr.

gjora, v. a. omgjorde. Sjælven.

gjorna, v. n. møbnes, gjefve møden. Dg-saa gjornast; f. gjeraft.

gjorut (gjorette), adj. sribet paatværs, som har brede Lærstribes af en egen Farve; om Dyr.

gjosa (oo), v. n. (gys; gaus; gøse, aab. o), vælde, strømme ud, om Lust og Vædste. Hebber ogsaa: gysse (Nordre Berg.) og med svag Bøining: gausa (Tell.) og gjosje. G. N. gjosa. Da gaus Blod'e: Blodet strømmebe ud. Da gys' i Røyren: Luften trænger ud af Fugerne i Røret. (Det hebders ogsaa: „Røyra gys“). Da gys'e Raal'e ti'en: hans Stemme er utydelig. (Siges især om tandløse Folk, som ikke kunne udtale Ordene reent). Jf. gjøysa, og Gøsa.

gjota, v. a. f. gpta.

Gjota (oo), f. en Bjergkloft, en Huulning i Jorden med bratte Sider. Belg. Gbr. og fl. J Edm. Gjott, f. Jsl. gjóta.

Gjura, f. 1. f. Gygr.

Gjura, f. 2. Gjurd, Baand; f. Gjor og Gyre.

Gjureskaup, n. f. Gyremun.

Gygr, f. Gygr. — **gyra**, f. gpra.

Gjæe, n. Stoltbed, Hovmod. Tell. Enten for Gjebe (jf. Gje), eller ogsaa beslægtet med Jsl. gá (Raadbed); jf. gá (Hyggeløshed).

gjæl, v. f. gala. — **Gjæl**, f. f. Gjer.

Gjæle, f. en taabelig Kvinde. Søndm. (Jf. Jsl. gala). S. Jala. En anden Betydning forudsættes i Høglæle, og Hørgjæle.

gjæna, at stilles; f. jana.

gjæng (og gjæ) o: gaær; f. ganga.

gjængd, f. alengd. **Gjængje**, f. Gjengje.

Gjænta, f. Gjenta.

Gjær, f. 1. (for Gjerd), 1) Gjærning, at noget bliver gjort. Jf. Bølgjær, Bøngjær. G. N. gerd. 2) Skif, Maaner, Maade at gjøre noget paa. 3) Form, Skikkelse, Bestaaendehed. Da seff et onnor Gjær. Nogle Steber neur. (eit anna Gjær).

Gjær, f. 2. Rødning, Røbenbed. Ofteff sammensat (Mjægjær, Bøngjær). Jf. gjærast.

Gjær, f. 3. Gjær, Varme hvormed Gjærning frembringes i M; Deig o. f. v. Kalbes ogsaa: Gjest, Gang, Berm, Røif.

gjæra (for gjerda), v. a. (e - te), gjærde, bægne; opsætte eller iflandsætte et Gjørd. (Af Gær). gjære atte: stænge, tilkuffe ved et Gjørd (barrskabere). gjæra inne: omgjærde, indbeslutte. gjæra ute: udestænge, holde borte ved Gjørd.

Gjære, f. Bindsak, Stormbyge (især naar den viser sig paa Vandet som en Stribe). Edm. Jf. Drivgære.

Gjære, n. 1) Gjørd, Høgn. Søndn-hjelsb. (Jf. Gær). G. N. gerdi. 2) en Fjeld, et lidet indbægned Støkke Jord. Nordre Berg. Edm. Drf. Jf. Rvi, Løffa.

Gjærefang, n. Gjørdsel, Materiale til Gjørd. Hebber ogsaa Gjørevand (Edm. og Tr. Stift), Gjørvudu (Drf.).

Gjæring, f. Gjørding, Indbægning.

Gjærsl, f. f. Gjersl.

gjæta, v. a. (e - te), vogte, passe paa; følge med Kvæget i Udmarken for at bevogte det for Røvdyr. Alm. G. N. gæta. Jf. Gæt. gjæte paa: lure efter noget, passe paa Leiligheden.

Gjætar, m. Vogter; Kvævogter, Hørde. — **Gjætagut** og **Gjætagjenta**: Dreng eller Pige som følger og vogter Kvæget. Ellers: Gjæt, Høring, Gjuring, Busvein.

Gjæting, f. Bevogtning; jf. Gjætfla.

Gjæt, m. Fævogter, Hørde. B. Stift, hvor det udtales deels Gjæt, deels Gjæltj eller Gjælfj (Nordre Berg.).

Gjætsla, f. Kvægets Bevogtning. Temmelig almindl. med forskjellig Udtale; Gjætla (i de sydvestlige Egne), Gjætsle

- (Søndenfelds), Gjette eller Gjeltje (Kr. Stift). Hertil: Gjetlegut og Gjetletaus: Hyrbedræng, Hyrdeplæ. (Bestenfelds).
- gjæv**, adj. 1) gavmild, som gjerne vil give. Edm. Af giva, gav. 2) kostbar, som er af meget Værd eller kan give megen Fordeel. Kr. Stift, Ehl. og fl. 3) god, fortrinlig, dygtig. Søndenfelds. 3 Sogn betegner det ogsaa: selvgod, inddiltsk.
- Gjæva**, f. Godhed, Værd, Fortrin. Ejelb. gjæveleg, adj. vakker, anskændig. Nbl. Gjævelstje, m. Gavmildhed. Edm.
- Gjæ**, f. den anden Nymaane efter Nytaar (eller efter Julemaanen); den næste „Maane“ efter Jorren, inbesattende Mars Maaned, eller Slutningen af Februar og Begyndelsen af Mars, efter Maanestiftets forskjellige Tid. Kun i bestemt Form: Gjæ'a, Gjæ'na. (G. R. gøi og gæ).
- gjædd**, part. 1) mættet, fedet; 2) gjæbset.
- Gjæde** (gjæa, gjæ), v. a. (e - de), 1) mætte, fede, gjæde (Kreature som skal slagtes); 2) gjæbste, gjæde Jorden. (Jf. bævda, tedje, frøva). Den egentlige Betydning er: forbedre, sætte i god Stand; af god, adj.
- Gjæding**, f. Mæstning; Gjæsting.
- Gjædli**, f. see Lab, Hævd, Frau.
- Gjædsla**, f. Mæstning, Fædning; seldnere: Dragjædning. Udtale: Gjæsla (Ma.), Gjætla, med aab. ø (Søndre Berg). Gjætje, Gjætje, Gjællse (Nordenfelds). Hertil: Gjædlekald, gjædet Kald. Gjædlegris, gjædet Eviin.
- Gjæ-fjæra**, f. den store Ebbe, som sædvanlig indtræffer i Mars Maaned. B. Stift; ogsaa i Hela. (Gjæfjæra).
- Gjægr**, f. Gvgr. — Gjæl, f. Vil.
- Gjæla**, v. n. smigre, kjæle for En. Nbl. (G. R. gæla). Jf. hola.
- Gjælar**, m. en Emtgrer, Kjæler.
- Gjæld**, f. Gjæld. — gjænar, f. gjenom.
- Gjænsværing**, f. gjænsværing.
- Gjæra**, f. gæra. — gjæra, f. æra.
- Gjæ-skjæl**, f. et Slags store Muslinger, som findes under Ebbemaalet. Edm. (Jf. Gjæfjæra). Ellers: Dødskjæl og fl.
- Gjætla**, f. Gjædsla.
- Gjætt**, f. Hule, Grube; f. Gjota.
- Gjæva** (alm. gjæv), v. n. (r - de), gjæ som Hunde. Jmberf. ogsaa: gø, og Gupin. gaatt i (Edm. hos de Gamle). G. R. gæva, impf. gø.
- Gjævning**, f. Gjævn. Jf. Hundegaatt.
- Gjævt**, m. en egen Slags Sagn, som bruges af Finnerne. Selg. Drdet skal være flust.
- gjøvfa** (og gjøte), v. n. slynge som Finnerne.
- Gjøyl**, m. Strøm, Bølgegang. Edm. Dagsaa: Mød, Fristhed, Liv. D'a ikke nogen Gjøyl 'ti'na.
- gjøyma**, v. n. (e - de), gjemme, forvare. G. R. geyma. (Jf. gauma). gjøyma seg: skjule sig. gjøyne av (el. unda): putte tilside, forbløse, ikke komme frem med. gjøyne ihop: sammenspore.
- gjøymande**, adj. værd at gjemmes.
- gjøymen**, adj. som gjerne skjuler eller gjemmer.
- Gjøyning**, f. Gjømningen; en Leg hvort En skjuler sig, og de Andre maa opspøge ham.
- Gjøymsla**, f. Gjømmesteb.
- Gjøys**, m. en fremvælbende Strøm; Skvat, Stænk. Jæb. og fl.
- gjøysa**, v. n. (e - te), 1) spruble, stumme, vælde frem. Kr. Stift og fl. Af gjøsa, gaus. 2) bruse op, flyde over. Nordre Berg.
- Gjøysa**, f. 1) Strøm, Vælb; ogsaa Dybrusning. 2) Dverdrivelse, Etryberie, stort Rygte af smaa Ting. Nordre Berg.
- gjøvva**, v. n. (e - de), 1) dampe, ryge. Kr. Stift. 2) luge over, gaae over Bredderne. B. Stift. Skulde egentlig betyde: drive eller frembringe Damp, af gæve, gaus.
- Gjøvve**, f. Kjøen, Kjø, Drev. Gbr.
- gjøyven**, adj. brusende, som let flyder over.
- gla** (for glaba), v. n. (r - bde; bedre: a - a), gaae ned, om Solen og Maanen. Sogn, Søndre Berg. Tell. Dagsaa i Drk.: glaa (for glabaa). 3 Edm. haves kun Subst. Solaglab. Jf. Abj. glaan.
- glad'** (gla), adj. glad, fornøiet. Ikke glad: ligegyldig, som ikke taer sig betænksom. vera gla i: have lyst til, synes godt om. Nbl.
- glædelege**, adv. med Glæde, meget gjerne.
- glad(væring)**, adj. lystig, som har et muntert Sind. Tell. Hall. Gbr. (Isl. gladvær).
- glæn** (for gladen), adj. nedgaaen, om Solen (gla'i), eller Maanen. Sogn.
- Glam**, m. Larm, Bulder. Tell.
- glama**, v. n. (a - a), buldre, larme, stralbe. Tell. Ejelbner: glamra (Isl. glamra).
- glamren**, adj. haard og usøvn; om Bete. Rbg. Jf. framglæn.
- Glan**, n. Nabning i Skærne; et lyst og klart Rum imellem tykke Stykker. Berg. Stift. Ellers: Glott, Glette og fl.
- glana**, v. n. (a - a), 1) om Skærne:

- aabnes, adspredte sig, saa at der bliver en klar Plet. (Jsl. glana). 2) om Mennesker: stirre, tige, see efter noget; især længe og opmærksomt. Kr. og Aa. Stift. Ellers: gleine (Buskerud) glæna (Røypste), glæame (Vald. Gbr.), glæpa (Sbl. Rbg.). Jf. glo, glose. — Heraf undertiden Glan, m. og Glana, f. om nysgjerrige Personer.
- glanbært, adj. n. bart, aabent, saa at man kan see vidt omkring. Hard.
- glanen, adj. aaben, adskilt, som man kan see igjennem; om Skov og ligesaa om Stjerne. Hard.
- Glaning, f. nysgjerrig Rigen og Stirren.
- Glans, m. Glans, f. in.
- glansa, v. n. (a - a), glindse. (Jsl. glansa).
- Glantri, n. Skemt, Lystigbed. — glans-
trifam, adj. morsom, lystig. Nbl. J Edm. ogsaa glantrufame. (Unorsk).
- Glapp, n. Hul, Mellemrum. Drk. Gbr. glapp, f. glæppa.
- Glas (langt), n. 1) Glas (i Almindelighed). 2) Bindue. (Stoveglas, Kjellarglas). Alm. — Jf. Glos (aab. o) i Sogn, og fl. 3) Glas at drikke af; ogsaa en liden Flaske.
- Glasaugo(r), pl. n. Brillen. Gulbbr. og fl. Sv. glasögon.
- Glashol (aab. o), n. Binduesaabning.
- Glaskearm, m. Bindueskearm.
- Glasluka, f. Bindueskaabe. Jf. Læm.
- Glasraama, f. Binduesramme.
- glasfallet, og glasfollette, adj. faldet. Nordre Berg. Edm. Jf. fleinfalla. J Indr. hedder det: skollat.
- Glasstova (aab. o), f. en skabselig Stue, som ikke bruges til dagligt Dpbold. Nordre Berg.
- glas-øygð, adj. om Heste: hvibøiet, uden Ring. (Jf. ringøygð). Nbm. og fl.
- glatra (el. gladra), v. a. afhænde, bortruste. Jæd. (G. R. glata, spilbe).
- glatt, f. gletta. — glaup, f. glupa.
- glaværug, f. under glad.
- glæa, v. n. glindse, skinne. Sogn. J Hard. glæa. (Jsl. gljá). Jf. glóa.
- Glæam, m. En som har et blegt og spægeligt Udseende. Edm.
- glæam, f. glysja.
- Glæama, f. Planten „Ganetro“ (Galeopsis). Sogn (f. Dæ). Som Egennavn: Glommen.
- glæame, v. f. glæpa og glana.
- Glæanfar, m. en Svøgesugl, lystig Fyr. Nbl. (Stal ogsaa betegne en Tilskuer, og forklæres af Nogle som Glan-far, af glana).
- glæpa, v. n. stirre, see efter noget. Sbl.
- Rbg. (Jsl. glæpa). Ellers glæame (Vald. Gbr.), og fl. f. glana.
- gle, og glæa, f. glæje.
- Glede (aab. e), f. Glæde. Nfl. Edm. Ellers Glæa, Glee (Jædv. med luft e).
- gledeleg (gleele), adj. glædelig.
- gledje (glæa, glæ), v. a. (glæd; glædde), at glæde. G. R. gledja. — glædd (aab. e): glædet, trøstet. — glædsast (glæast), v. n. glædes, glæde sig. (glæa seg).
- Gledskap, m. Glæde, Lystigbed.
- Glefs, m. Grams med Munden, et Forsøg til at bide; f. glæffa. (Jsl. glæps).
- Glefs, el. Gleffa, f. Sar hvori Dyr fanges; Røvesar. J Gulbbr. og paa flere Steder hedder det Gleffe.
- glæffa, v. n. (e - te), gabe, snappe eller gribe efter noget med Munden; gjøre et Forsøg til at bide. Jsl. glæpsa. Undertiden ogsaa: blæffe. Aktiv: sluge, rive i sig. Han glæffe bæti seg (Sjelben). Ordet hedder ogsaa: Fleffe (Edm.), glæpsa (Nbl. og fl.), glæksa, glæks, (Hard. Tell. Gbr.). glæpsa er formodentlig rigtigst; Jf. glupa, Glop, Glap.
- glægg (skarpøynet), f. glægg.
- glæid, adj. ubspærret, som staaer vidt ud fra binanden (om en Kløft, om Fødder, Fingre o. s. v.). Edm. Drk.
- glæide, v. a. (e - de), ubspærre, ubspile (f. Er. Fingrene). Edm. Jsl. glæida.
- glæide se(a): sætte Fødderne vidt fra binanden. J Drk. ogsaa v. n. glæie: staae ubspærret. Jf. sprifja.
- glæidr, adv. i en ubspærret Stilling.
- Gleine, f. aabent Rum, f. Glænna.
- glæipa, v. n. (a - a), vrænge Munden, fordreie Ansigtet. B. Stift. „Gleiping a Herming“: naragtig Esteraben af Andres Stemme og Geberder.
- glæksa, ville bide; f. glæffa.
- Gleksa f. Døresar, f. Glæfs.
- Glænna, f. Mellemrum, et bart og aabent Rum i Skoven; ogsaa: Grønning, Græsplet inellem Skov og Klipper. Meget udbredt Ord. (Nbl. Tell. Vald. Gbr. Edm. Drk.). Dgaae Glæine (Hall.). Jf. Glan.
- Glænnemark, f. Skov eller Klippemark med enkelte græsrigge Pletter.
- glænmut, adj. afbrudt ved jævne eller aabne Mellemrum.
- Glepp, m. 1) Glip, hastig Gliden. 2) en Afbrudelse, et Mellemrum (omtrent ligesom Glænna). Indr.
- glæppa, v. n. (glæpp; glæpp; gløppe), 1) glæde ud, komme afløve, røres af Stedet. — 2) glæppe, laae Feil (om noget som man venter).
- gleppen, adj. som let glæder eller glæpper.

Gleps, og **glepsa**, f. **gleffa**.
glese, adv. tyndt, utæt. **Helg.**
glesen, adj. tynd, utæt (f. greien). **Helg.**
 Drk. og fl. (Egentlig glisen, med aab.
 i). Sv. **gles**.
glestent, f. **grestent**.
Glett, m. 1) **Glib**, **Gliben**. (Ejelden).
 2) en klar Plet i **Stjerne**. Jf. **Glette**.
gletta (**glette**), v. n. (**glett**; **glatt**;
glotte), **glibe**, komme paa **Glib** med
 Fodderne. **Rdg.** **Gbr.** **Drk.** **Helg.** (Jf.
gletten). Ein **Gang** **glait** han, æ ein
Gang **bait** han.
gletta, v. n. (e - e), **titte**, **fige**; f. **glytta**.
Glette, n. en klar Plet i **Stjerne**. **Tell.**
Dgsaa en **Klarning** eller **Lettelse** i **Luf-**
ten, et **libet** **Dpbold** i **Uvetret**. **Ellers**:
Glett, m. (B. **Stift**), **Glytt** (**Drk.**),
Glott, **Glotte** (**Ag.** **Stift**), **Lotte** (**Drk.**).
gletten, adj. **glat** (om **Føret**). **bait** æ
glette. **Gbr.** **Edm.** og **fl.**
glide, v. n. (**glid**, **gleid**), **glibe**. **Ejel-**
den, f. **gletta**, **frida**, **stjota**, **rapa**.
glima (aab. i), v. n. (a - a), **glimre**,
glimse. (**Svensk** **glimma**). **glimande**,
 adj. **glimrende**. **Gliming**, f. **Glimren**.
glima (ii), v. n. **lyse** **stærkt**, **stinne** **saa**
 at det **blender** **Dinene**. **Tell.** og **fl.**
Glima (ii), f. **skin** eller **Lysning** **som**
blender **Dinene**; f. **Er.** **naar** **Solen**
stinner **paa** **Stenen**. (**Solglimme**, **Ens-**
glimme). **Nordre** **Berg.** **Sall.** **Tell.**
glimta, v. n. **glimte**. (Ejelden).
Glip (ii), m. **Ruse**, **Fisterebstab**, **dannet**
som en **stor** **Kuro** **med** **Garn** i **Dun-**
den. **B.** **Stift**.
glipe, **gabe**, **være** **aaben**; f. **gloppa**.
glira, v. n. (e - te), 1) **være** **aaben**. **saa**
 at **man** **kan** **see** **igjennem**. **Jed.** (see
glifa). 2) **knibe** **Dinene** **sammen**, **plire**.
Mere **alm.** **Dgsaa** **fige**, **speide** **efter**
noget.
Glis (ii), m. **Frisen**, **Saanlatte**. **Rest**
 i **Forbindelsen**: **Glis** æ **Laatt**.
glifa, v. n. (e - te), 1) **lyse** **igjennem**.
være **utæt** eller **aaben**, **saa** at **man** **kan**
see **igjennem**; om **Kar**, **Vægge** og **Fjele-**
værk. **Dæ** **glifte** **ut** **mslomm** **alle** **Fjole**.
Lildeels i **B.** og **Ag.** **Stift**. — 2) **see**
baanlig, **snise**, **belee** **noget** (vel **egent-**
lig: **vise** **Tænkerne**, = **dansk** „**grine**“).
B. og **Stift**, **Helg.** **Rest** i **Forbindelse**
med **lægga**. **Det** **sto** **glifte** æ **log** **at** **dt.**
glifsen (aab. i), f. **glesen**, **grefen**.
Gliter (**Glittr'er**), n. **Glimmer**; **smaa**
glimdende **Pletter**, f. **Er.** i **Steen**.
glitra (aab. i), v. n. **glimse**, **glimre**.
 (Jf. **glitra**).
gljæ, f. **glæ**. — **Gljor**, f. **Glor**.
gloa (**glø**), v. n. (r - dde, el. a - a),

gløe, **lyse**, **tindre**. Jf. **glæ**, og **glora**.
 (Jf. **gløa**).
gloande (ogs. **gloende**), adj. **gloende**.
Glob (**glø**), f. (Jf. **Blød'e**, **Blø,r**),
Blød, **brandende** **Kul**. (B. **R.** **glød**).
Glød-bungje, m. en **Hob** af **Gløder** (paa
Arnestedet). **J** **Ag.** **Stift**: **Glohaug**.
glø(b)heit, adj. **brandende** **hed**.
Glødtaang, f. **Ildtaang**.
Glop (aab. o), n. **Hul**, **Gab**, **Åbning**.
Tell. **Åf** **glupa** (**glaup**). Jf. **Glap**.
gløpa (aab. o), v. n. **gæbe**, **spærre** **Mun-**
den **op**. **Ehl.** **Dgsaa** **stirre**, f. **gløpa**.
gløpalt (**gløpalt**), adj. n. **hullet**, **aabent**,
ikke **tæt** eller **luffet**. **Tell.**
gløpen (aab. o), **slugt**; f. **glupa**.
Gløpp, **fun** i **Lalemaaben**: „**paa** **Hopp**
æ **Gløpp**“ : **paa** **Rippet**, **imellem**
Lyfte og **Ulyfte**. **Edm.** „**Dæ** **va** **paa**
Hopp æ **Gløpp**“, **figes** **naar** **man** **har**
været **nær** **ved** et **Uheld**, **men** **dog** **er**
kommen **vel** **fra** **det**. Jf. **Jsl.** **gløpp**
(Uheld), **modfat** **happ**; **hvora** **Lale-**
maaben **høppum** og **gløppum**.
Gløppe, f. **Hule**, **Bjerstøst**. (**Bustr.**).
Gløp-ur, f. en **Urd** af **store** **Stene** **med**
mange **Huller** eller **Åbninger** **under**
Stenene. **Ehl.** **Ryfske**. **Andre** **Steder**
Lofitur.
Glor, og **Gljor** (oo), n. en **aaben** eller
bar **Plet** i en **Stov**. **Rbl.** Jf. **Glenna**.
glora, v. n. (a - a), 1) **tindre**, **lyse** (Jf.
glōra). 2) **stirre**, **gjøre** **store** **Dine**.
glōsa (**glōse**), v. n. (e - te), **see** **efter**
noget, **see** **sig** **om**. **Ehl.** (selben). **Tell.**
(meget **brugl.)**. **J** **Edm.** **glōse**. —
glōse **paa**: **see** **paa**. **glōse** **ette**: **see** **efter**.
 — **Eenstøbige**: **glana**, **glape**, **lope**,
sko, **spjæna**, **stira**.
Glott, n. 1) **Åbning**, **Mellemrum**; **see**
Glytt. 2) en **klar** **Plet** i **Stjerne**.
Sebemærken. **Ellers** **Glotta**, f. (**Valb.**).
E. **Glette**.
Glove (aab. o), f. f. **Glyvre**.
Gluggje, m. (Jf. **Glugga,r**), **Luftbul**,
 en **liben** **Åbning** **paa** en **Væg**. **Alm.**
dog **nohle** **Steder**: **Glugg**. (B. **R.**
glugger). — **Gluggedort**, m. en **Vist**
hvormed et **saadant** **Luftbul** **tilskoppes**.
Glunt, m. **Drena**, **Gut**. **Helg.** (meget
brugl.). **J** **Edm.** **Glynt** (**heldnere**).
Sv. **glunt**.
glup (uu), adj. 1) **glubst**. (**Meget** **sel-**
ben). 2) **støbelig**, **præattig**, **berklig**.
Meget **brugelig** i **B.** og **Ag.** **Stift**.
Glup (uu), n. **Gab**, **Åbning**. **Gulbbr**
 (selben).
glupa (**glupe**), v. n. og a. (**glyp'**; **glaup**;
gløpe, aab. o), 1) v. n. **gæbe**, **snæppe**
efter **noget** **med** **Munden** (= **gleffa**).

Tell. Han glauf ette bæ. 2) gribe med Munden, snappe, rive til sig. Tell. og fl. Hunden glauf bæ fra meg. Skrubben hadde sax nær glope ein Sau. 3) sluge, svelge. „glope i seg“. Dsaa i Drk. med svag Bøining (glope, glufte). Sv. glupa. Høraf: gloypa, Glop, glopa, glyssa. Eigefaa adj. glupande (glubende).

Glya, f. 1) en blød og tynd Masse. (Betydningen noget ubestemt). Dø seer ut som ei Gloye. Edm. 2) tynde og vidstrakte Skyer; et taageagtigt Skydække. Lidet brual. men synes at være meget udbredt (Fosen, Edm. Voss). Ei Uttloffa Gloye: blidt og stille Veir om Morgenen, hvorpaa følger Storm efter Middag.

glyen, adj. om Luften, naar den er fuld af tynde Skyer. Voss og fl.

Glyfs, n. Gub, aabent Mellemrum; f. Er. imellem Traadene i en Bøv. Nordre Berg.

glyssa, v. n. (e-te), 1) gabe, staae aaben. (Sjelden). 2) om Hunde: blæsse, gåse med dæmpet Lyd. B. Stift. (Sv. glässa).

glyggie, v. n. (e-be), aabne sig. saa at man kan see igjennem. Nordre Berg. Af Gluggse.

Glym (aab. y), m. Hulder, Drøn, Gienlyd. Af glymja. Jf. Hjom.

glymen (yy), adj. barst, frastødenbe. Tell. **glymja**, v. n. (glym; glumbe; - aab. y og u), buldre, drøne, gienlyde. Nordre Berg. Dsaa i Drked. (med Imperf. glaam). G. N. glymja.

Glynt, f. Blunt.

Glytt (aab. y), m. Aabning, Hul. I Drk. om en klar Plet i Skjerne. Jf. Glott. Ellers temmelig alm. i Talemaaben „staae paa Glytt“ (om en Dør): staae paa Klem, halv aaben. I Tell. „va Grutt“. I Edm. „a lerre“.

glytta, v. n. (e-e), 1) gjøre en Aabning. glytte paa Dør'a: aabne Døren lidt, sætte den paa Klem. Søndensfelds. — 2) titte, kige; især igjennem et Hul. Nere alm. Noale Steder: glytte. I Tell. er glytte ogsaa at stotte til noget, især med Foragt.

Glyvre (aab. v), f. Hule, Hjerghøst. Httresogn. I Rbg. Glove. (Jøl. glijvr, n.).

glø, adj. 1) blegagtig, gulbleg. Edm. (Jøl. glær, lys, klar). 2) tynd, vandagtig (om Mælk). Soagn, Tell. 3) slap, svag, kraftløs (om Mød og Drifte). Tell. — glø Røst, gløtt Ml o. s. v. **gløast**, v. n. blive tynd og vandig.

gløggas (for gløgast), v. n. bebeværes, tabe sin Kraft; om Fødemidler. Tell. **Gløme**, f. blege Skyer. Edm.

gløde (gløa), v. a. (e-be), 1) antænde, oppuste (Jib). G. N. gløda. 2) opbøde ved Gløder (= elba). Dsaa v. n. gløde, brænde. Dø va so heitt, at dø gløbbe.

glødest, v. n. tændes, fatte Jib (uden Flamme).

gløgg (aab. ø), adj. 1) skarpsynet, som let seer eller opdager noget. Ræsten alm. I Tell. og Edm. bedder det: glegg'e. 2) skarpsindig, indsigtsfuld, nem til at forstaae og finde det rette. Drk. Indr. 3) forsigtig, nøagtig, nøtergende. (Sjeldnere). I Gbr. ogsaa: tilbageholden, unseelig. (Jøl. gløgg, betankom).

Gløggskap, m. Skarpsyn, Remed til at see og bemærke noget. (Østere Gløggheit).

gløgglynt, adj. skarpsynet. Guldr. G. N. gløggsynn. Ellers gløgg.

Gløm, f. Glim.

Gløs, m. Stirren. Edm. Dei fekk ein Gløs: de bleve opmærksomme, begyndte at see sig om.

gløse, v. n. (e-te), see efter eller see paa noget. Edm. Romed. (Reget dragl.).

I Tell. gløse.

gløssa, el. gløsa, v. n. (e-te), oppuste, blæse i Jiben. Dsaa: blusse op, fænge Jib. Soagn. (Jøl. glossa).

Gløyma, v. a. (e-be), glemme. (G. N. gleyma). gløyme atte: glemme, sætte efter sig ved Forglemmelse. gløyme av (burt, veg): glemme noget som man har lært. — gløymb, part. glemt, forsvemt; jf. attegloymb.

Gløyma, f. og Gløyme, n. Glemsel. Ioma i Gløyme. B. Stift (selden).

gløymande, adj. som vel kan glemmes. Dø va inkke gløymande.

gløyen, adj. glemsom. Undertiden og gløymstjen. I Edm. baggløymstjen.

Gløyning, f. Forglemmelse.

Gløymstka, f. svag Sukkommelse. (Sjelden).

gløypa, v. a. og n. (e-te), 1) sluge, rive i sig, æde graadigt. Sbl. og fl. (G. N. gløypa). Jf. glupa (glauf). 2) gabe, være aaben, ikke slutte tæt sammen (om en Gar eller en Klemme). Nordre Berg. I Gbr. glipe.

Gløype, f. en Ulvffe; f. Løypa.

gløyven, adj. aaben, gabende. Sjelden. **Gnag**, n. Gnaven, Biben. Dø gjeff dø Gnag, ø: det gil morsomt, med Bams Keligbed.

gnaga, v. n. og n. (gnæg'; gnog; gnegje), 1) gnave. G. N. og Evestk. 2) græse; æde paa Marken (om Kvæg). Jf. nagga. 2) slæbe og slide, uden at ubrette stort; ogsaa: trygle, søge uafabelig efter noget. I mange Dialekter har Ordet svag Bøjning (a - a). Inf. i Gbr. og Drk. **gnagaa**; derimod: **fnaga**, i Nbl. og fl. Mange af de følgende Ord have ogsaa deels **fn**, deels **gn**, og deels **n** i Dialekterne.

Gnaging, f. Gnaven; ogsaa Trygleste.

gnagta, v. n. slæbe, slide. Ebm.

gnaldra, hvine, strige; f. **gnella**.

Gnalfrost, n. en stærk, blidende Kulde. Ebm. og fl. I Helg. **Gnalfrost**.

gnallhart, adj. n. steenbaardt, overmaade baardt. Nordre Berg. Man siger ogsaa: „gnallende bart“, og ligeledes: „bart so Gnall“; men hvad dette Gnall betyder, er ellers ubekendt. Jf. **gnella**.

Gnasfe, m. Benævnelse paa en Dreng, ifør en som er meget urolig og dristig. Soan, Ebm.

Gnaur, m. en Gnter. Helg.

Gnaus, f. **Knaus**.

gnavle, v. n. gnave smaat og langsomt. Ebm.

gnaska, v. n. (a - a), knarke, larme. Nordre Berg. (Jøl. **gnaka**). Jf. **gniska**.

gnale, f. **gnella**.

gnegjen, port. **gnavet**, skrabet. Tell. og fl. Mere alm. er **gnaga**.

gneista, v. n. (a - a), **gnistre**, skyde (Gnistre). Nogle Steder: **neista**; ogsaa **gneistra** og **neistra**.

Gneiste, m. **Gnist**, Funke. (G. N. **gneisti**). Sedder ogsaa **Neiste** (i mange Dial.) og **Aneiste** (seldn). I Ebm. bruges **Neiste** med Betydning af Barn eller Arving (vel egentlig en Spire el. noget opvørende); f. Er. D'æ vounte inkse ha ein liten Neiste o: det er ondt at være barnløs, at see sin Slægt uddee.

gneta, f. **gnika**. **gneldre**, f. **gnella**.

Gnell, m. **Gvlin**, **Strig**; idelig Jamren. Sedder ogsaa **Gnoll** og **Toll**. Ligesaa **Gnaal**, om et ideligt Dverbang.

gnell, adj. **starp**, **hvinnende**, **stingrende**; om Lyd. Tell. **Bufferud** og fl. Jf. **kvell**.

gnella, v. n. (**gnell**; **gnall**; **gnolle**), 1) strige med en **starp** og **hvinnende** Lyd, ligesom Hundene naar de slide Smerte. B. og Tr. Stift; seldnere i Ag. Stift. 2) hvine, knirke, strabe (om tørre og haarde Sager). Da va so bart at da gnall. (Jf. **gnallhart**). 3) tale med en **starp** og **hvinnende** Stemme. Tell.

Bufferud. Ellers ogsaa at klage og gjøre Larm, raabe idelig paa det samme. Nogle Steder **gnale**. Ordet sedder ogsaa: **snelle** (Ebm. og fl.), **fnella** (Nbl.?), **gneldre** (Gbr.) og **gnaldre**. — Sv. **gnälla**.

gnellen, adj. **starp**, **hvinnende** (om Lyd).

Gnellling, f. **Gvlinen**, **Strigen**.

gnellmælt, adj. som har en **starp** og **hvinnende** Stemme. Tell. og fl.

gnelt, adv. **starkt**, **hvinnende**. San **snalka** saa **gnelt**. (**Bufferud**).

Gnerre, f. en **starp** og **tolv** **Vind**. Ebm. Jf. **Nare**.

gnette, v. n. (**gnett'**; **gnatt**; **gnorte**) om en **svag** Lyd, og ligesaa om en **svag** Bevægelse. (Jf. **knetta**). Ebm. Nbm. Drk. Da **gnatt** ikke 'ti' **na** o: man hørte ikke en eneste Lyd af ham. Da **gnett'** ikke fram: det kommer ikke af Pletten. (S. **nita**). Det æ so tette at da **gnett'** ikke um dei: de ere saa tette, at der kommer ikke den mindste Draabe igjennem dem.

gni (el. **gnide**), v. f. **gnika**.

gnika (aab. i), v. a. (a - a), 1) **gnibe**, **rive**, **sture**. Meget udbredt i forskjellig Form: **gnika**, **gneke**; **knika** (Nbl. **Randa**), **nike**, **neke** (Ebm. **Sall** og fl.). Jf. **gnura**. 2) arbejde smaat og langsomt, holde længe ved med det samme. (Nest **spotviis**). Jf. **gnaga**. 3) **gnie**, vise en **anteragtig** Forsigtighed, søge med **Udholdenbed** efter smaa Fordele. B. og Aa. Stift.

Gniking (**Gneking**, **NeKing**), f. **Gniben**; **Udholdenbed** med **Smaaating**, **Prutten**, **Gnierie**.

gnikjen, adj. **anteragtig**, som viser en **smaalig** **Sparfombed**. I **Sall**. **neKjen**.

gniska, v. n. **knirke**, **strabe** (om en Dør, et Hjul og deslige). Nordre Berg. Andre Steder **gnistra**. Jf. **rikta**, **gnella**, **knarka**.

gniska (ii), v. n. (e - e), **knkke**, **hvine** med en **svaere** Lyd (ligesom Hundene naar de ville have **Mad** eller **vilde** ind i **Suset**). Ellers **gnistra** (Aa. Stift), **kniska** (Jab. og fl.), **niska** (Ebm. og flere).

gnistra, v. n. 1) **knkke**, **hvine**, **strabe**. **Søndensjelds**. (Jøl. **gniska**). Ellers **gnella**, **gniska**.

Gnit (aab. i), f. **Gnib**, **Lufespæl**. **Dg**-saa: **Gnet** (ee), **Gnittr**, **Anit**.

gnitra (aab. i), v. a. **gjøre** noget alt for **smaat** eller **siint**. **Gnittr**, n. **Noget** som er meget **smaat**. **gnitrende** **smaat**: **overmaade** **smaat** (f. Er. om **Striff**). **gnog** (**gnave**), f. **gnaga**.

Gnoll (Noll), m. Strig, Sviiin; f. Gnell. gnolle, f. gnella. — gnotte, f. gnette. **gnua, v. a.** (a - a), trykke eller bearbejde med Fingertnoerne. Dgs. knua (Tæd.), gnuble, diminutivt (Edm.).

Gnue, m. Knø, den udbvendige Deel af Fingerrleddene. Hedder ogsaa: Tue (Nbl.), Anue (Tæd. og fl.), Anuv (Drt.). I Tell. Njotte. — G. N. knui.

gnura, v. a. og **n.** (a - a), 1) gnibe, knuse, især med Hænderne. Helg. (Jf. gnika). 2) nedtrykke, bryde eller bringe aflave. Del ba gnura ned Gras'e: de have nedbrudt Græsset (ved at sidde i det). 3) v. n. stubbe eller vælte sig af og til, liden man ligger. D. Stift. I Edm. hedder det: nure. Jf. gny.

Gnuring, f. Gnibning; Stubben, Væltten. Ogsaa **Gnur (Nur), m.**

gny, v. n. (r - bde), 1) bevæge sig af og til, tumle, vælte (ligesom gnura). Nbl. — 2) trykke eller raabe idelig paa det samme. Jf. gnaga, nuggja. — 3) muffle, mumle; jf. kny.

Gny, n. Dverbnag, idelig Begjæring og Paamindeelse. Drted. og flere. (Jf. Attegnv). I Nordre Berg. Gnyssel (Gnyss), m.

gnyggja (gnave, strabe), f. nuggja.

gnyltre, v. n. hofte idelig. Edm.

Gnyssel, m. f. Gny.

gnæg, f. gnaga.

go (Behov), see Bo og blug.

go (glæde), f. gløya.

Gobaan, see under god.

god (go), adj. (n. gode, med aad. o),

god. De forskjellige Betydninger ere omtrent som i Dansk, nemlig: 1) bygning, fuldbommen, vel istand; ogsaa gylbig, ægte; 2) betydelig, ikke liden; 3) nyttig, tjenlig; ogsaa let bevem; 4) behagelig, ønskelig, helbig; 5) venlig, blid, godmødig; 6) veltænkende, ærlig, retfæstet. — Gamle Former: Til godes (te goes; i Ebl. te goar): til Ens Bedste. sja ein te godes: see paa Ens Bedste. telje te godes: raabe til Fred, tale forsonende Drt. Mæ godaa (el. goaa, for gods): med det gode, uden Tvang; ogsaa med Letbed. Nfl. Edm. og fl. „mæ ollaa godaa“: meget let, med al Magelighed (eg. med alt godt). Edm. „mæ godaa Hjartaa“: med Fornøielse. — La godaa (for: ut av gobo): af det gode. Fyre godaa: forud for noget godt. Go'an Dag: god Dag! (Nbl. foræltet). — Med Partikler: go(b) atte: helbrebet, frisk igjen. go' fyre (go fe): istand til. (Søndenselbs). go mæ ein: vænlig imod En, ikke streng.

Han æ itje go paa oss: han er nok temmelig forbitret paa os. Han æ go paa ett Lusen: er Eier af et Lufstue. go til: istand til. (Kasten alm.). — I Sammensætning mærkes følgende Forbolde: A) Med forskjellige Ting's Navne, om det Bedste, det Udsøgte; f. Er. Go'konn (bedste Korn), Go'ol, Goved. (I Edm. Godefonn, Godel). Saaledes ogsaa Go'lagje o: det gode Slags. — B) Med enkelte Elægtffabnavne, om Bedsteforældre og Børnebørn (kun i Formen go). Saaledes: Gosar: Bedstefader. Gomo (Gommo, Gummer, Gumma): Bedstemoder. (Meget udbredt). Derimod: Gobaan: Barnebarn. Tell. Godotter: Sønne eller Datterdatter. Goson: Sønne eller Datter søn. Kun i de østlige Fjeldbygger (Tell. Gall. Balb.). — C) Med Lidsnavne, som Hilsning. Dste i Formen: gu; saaledes: Gu Dag (god Dag). Gu Morn (god Morgen). Derimod go Ratt; godt Kveid (flere Et. go Kveib, ogsaa: gu Kveib). Udrykkene: gudag, gumorn og gudveib, bruges vefkenselbs kun som Ankomstbilsen; men i Ag. Stift ogsaa som Afstedsbilsen.

Gobbite (Gobete), m. Læfferbilsen.

Goddotter, f. f. under god.

goddæmt, adj. om Kar: reen, sund, frk for Afsmag. Er. Stift.

Go(b)e, m. Godbed; ogsaa Gavn, Hjalp, Fordeel. Er. Stift. Dæ va 'inte naen Goe i bæ. Dæ gjær 'inte naen Goe. (Jel. godi, Hjalp, Baade).

go(b)gjerande, adj. godgjørende.

go(b)haatta, adj. godmødig, følelig; ogsaa om En som let lader sig forføre. Er. Stift.

godig, adj. godbjertet, ædelmødig; ogsaa godtroende, som let kan forurettes. Alm. og sædvanlig med tydeligt b.

Godje, m. det bedste, den bedste Deel. Skal bruges i Indre-Eogn.

Go(b)kynde (Gokjynde), m. godt Eindeleg. Guldb. — gokjynt, adj. godmødig, af godt Eindeleg. Mere udbredt.

Go(b)lag, n. et godt Lune. Han va i Gologje. (I Edm. Gobelagje). Ellers: Go'lone, Go'lot (aad. o), Gomele og flere.

go(b)laaten, adj. godselig, venlig. Ag. Stift; (Jel. godlær).

Go(b)leikje, m. Godhed (Bonttet). Df. tere: Go'heit, f.

godlidande (go'lland), adj. byggelig, takkelig, som man godt kan lbe.

go(b)lyndt, adj. venlig, godmødig, som

- har et godt Sindelag. *Tell. Hall. Jøl.*
 godlyndr.
- Go(d)menne**, n. et sagtmodigt, fredsom-
 meligt Menneſte; En ſom ikke let bli-
 ver vred. *B. Stift.*
- Go(d)møle**, n. godt Lune. *Gbr. Sdm.*
- Go(d)natt**, en Hiſſen. „helfa Gonatt til
 ein“: ſende En en Hiſſen. (I det Vos-
 fiſke hedder det: Godag, helfa Godag).
 Forekommer ogsaa i Fleertal; ſ. *Er.*
 Eg ha ſo mange Gonate(r) te helfa.
- Gods** (Gofs), m. Jordegods.
- Godſaud** (Gofau), m. et godſeligt og
 godtroende Menneſte ſom let kan for-
 rettes.
- go(d)ſinna**, adj. godſjertet, veltanſende.
- godſleg**, adj. godſelig, venlig; artig, be-
 hagelig. *Reſt alm. goſle; i Tellem.*
goſleg.
- Go(d)ſnakk**, n. venlig Samtale.
- godt** (aab. o), adv. godt, behageligt;
 let, bekvemt; heldigt; upaaſlageligt.
- godtenkt**, adj. veltanſende. *Er. Stift.*
- godtruen**, adj. godtroende, troſtyblig,
 ſom ikke aner nogen Svig.
- Godver** (Govar), n. godt Veir. *Go-*
versboſk, m. en Tid med ſtabigt, godt
 Veir. *Ligeſaa Goversdag, Govers-*
mæne.
- Godvette**, n. Stykſaand, god Genius.
Rhl. (med tydeligt d). *I Helg. Go-*
vetro, om Huldren.
- Godvid** (Go-ve), m. Kerneved, *Malm-*
ved. Drf. og ſ. ligesom *Abel.*
- Go(d)vilje**, m. Belviſſie. — *goviljug*
 (og *govillig*) adj. godvilig, *govil-*
le(ge), adv. godvilſtat, uden Rodſtand.
- godvis** (*govils*), adj. villig, redbon,
 tjenſtvillig. *Tell. Rhl.* (*Jf. viſa, v.*).
- go(d)voren**, adj. godſelig, venlig. Un-
 dertiden ogsaa: ſelvgod, indbildſk.
- Go**, ſ. Gode. — **Gofar**, ſ. under god.
- Gofs**, ſ. Heftighed; voldſom Hurtighed.
Sdm. „take til ma ei Gofs“. *Jf. Dffe.*
- Gogn** (aab. o), ſ. Bæverſtol. *Sogn,*
Rhl. *Ogsaa Bævgogn.* (*I Jttresogn:*
Gann). *Jøl. veſgogn, pl. n. Jf. Gagn.*
- gofynt**, ſ. Godtynde. *Gof, ſ. Gul.*
- Golv**, n. 1) Gulv. *Alm.* (*Jf. Tile*).
G. R. goll. fare i *Golv'e*: komme i
 Barſelſeng. ligge n'i *Golva*: gjøre
 Barſel, føde. *Nordre Berg.* — 2) en
 Afſeiling i Kornbeſerne (ſ. *Hæs*); Mel-
 lemrummet imellem to af Pælene eller
 Størene i Heſſen, indeholde om trent
 et Læs Korn. *Sdm.* (hvor Kornhøſten
 ſædvanlig regnes efter „*Golv*“; ſ. *Er.*
 femten *Golv* ma Bygg).
- golva**, adj. gulblagt, forſynet med Gulv.
- Golv-aas**, m. Gulbbjælle.
- Golv-tre**, n. de nederſte Stykker i en
 Bæverſtol.
- Gom** (oo), m. 1. Gane, Hvalvingen el-
 ler den øverſte Deel af Munden ind-
 vendig. (*G. R. góm*). *Undertiden*
ogsaa Landſjebet, og bruges da i Fleer-
tal (Gomanne).
- Gom** (oo), m. 2. Fingerspids, den ind-
 avendte Deel af det forreſte Fingerled
 (Rofat Naglerot). *Alm.* (undtagen
 i en Deel af *Ag. Stift*; *Jf. Gump*).
G. R. góm.
- Gomenne**, ſ. Godmeene.
- Gomor**, ſ. under god.
- Gomrøyte**, ſ. et Slags Svagheb eller
 Dmheb i Mundhvalvingen. *Tell.*
- Gonn** (for Gorn), ſ. (*Fl. Ganne, r*),
 Larm, Rør i Indvoldene. *Nordre Berg.*
Sdm. (*Jøl. görn, garnir*). *Jf. Gjæne.*
Hertil Ganneslav, n. Sittim i Ind-
voldene.
- Gople** (aab. o), ſ. Refuſe (et Slags
 Bløddyr i Hædet). *Nordre Berg.* *El-*
lers Manneta, Klyſa og ſ. I Sdm.
ſiges ogsaa Gople om den Sittim ſom
omgiver Frøernes Eg, og tillige om
enhver blød og geleagtig Maſſe.
- Gor** (aab. o), n. 1) Dymb. *Sole, blødt*
Rubber. Drf. *Hertil Gorbøtn, Gor-*
mør og ſ. — 2) Mavevælling (Gy-
mus), den halvt fordøiede Føde i Dy-
renes Indvolde. Alm. G. R. gor;
Sv. gorr; ogsaa i danſke Dialekter.
- gora** (aab. o), v. n. æde idelig, proppe
 i ſig. (*Foragteligt*).
- gorblaut**, adj. vderſt blød og raa. *Helg.*
- Gorbøtn**, m. blød og byndet Grund i
 Bandet. *Helg. Drf. og ſ.*
- Gorkaggje, Gorpofe**, m. foragteligt og
 i Spøg, om Menneſter ſom ſpiſe meget
 og ellers ikke due til noget.
- Gor-kyte**, ſ. og **Gorkjim**, m. en liden
 Hærſtvandsſiſk af Karpelſlagten (*Cypri-*
nus Phoxinus). *Ag. Stift.*
- gorløypa**, v. a. (e-te), rive Hul paa
 Indvoldene. *Nordre Berg.*
- Gormyr**, ſ. en blød *Sump*, beſtaaende
 af bare Dymb. *Er. Stift, Helg. Sdm.*
- gor-raa**, adj. meget raa eller blød. *Hed-*
der ogsaa: gorenbe raa.
- Gorre**, m. Dreg, Pøg. *Romsb.*
- gorſprengd**, adj. revnet i Indvoldene;
 ellers: forſprængt, øbelagt ved for ſtor
 Lyang og Anſtrængſe.
- Gorvaamb**, ſ. den ſtore Mave i de drav-
 tyagende Dyr.
- gosa** (aab. o), v. n. luſte, puſte. (*Sjelben*).
- Gosa** (aab. o), ſ. Luſtſtrøm, Puſt; ſfar
 en varm Luſtning, ſ. *Er.* fra et Bæ-
 relſe. *Reſt nordenſiſke. I Drf. Gaa-*

- sæ. — Jf. gjesa (gaus) og Jsl. gosa, blæse.
- Gosaan**, s. under god.
- gostleg**, s. godsleg.
- Gosse**, m. en stor og før Karl. Edm. Drk. og fl. 3 Drk. skal det ogsaa betegne en Galt (Erne).
- Gor** (aab. o), n. Fiskeleg, udgydt Rogn. Jsl. got. (Jf. gytta).
- Gora** (aab. o), s. en Bet, Kjørevei. Meget udbredt Ord; B. og Tr. Stift, Tell. og fl. (G. N. gata, acc. götu). Jf. Gata. — Jfær en Kjørevei med Hjarde paa begge Sider. Søndensjelds, hvor det hedder Goro (Mkerb.) og Gutu.
- Gorbora** (aab. o), s. Baqbul, Udgangs-aabning (anus) paa Fiskene. Jf. Got og gytta. (Gabbor er urigtigt).
- gote** (nævnt), og **goten** (gjetit), s. gita.
- goten** (aab. o), adj. kun i Femin. gota (æ. t), om Hifterogn; udgydt, eller færdig til Udgydning; altsaa adskilt, opløst.
- go-trugjen** (Tell.), s. godtruen.
- Gor** (aab. o), n. Damp, Røg; ogsaa Drev, Fog. Rbg. Af gyve, gaus.
- Gova** (aab. o), s. Damp, synlige Dunster som opstige fra varme og suagte Ting. Nordre Berg. og Tr. Stift, Selg. og fl. Hedder ogsaa: Goru (Gbr.), og Gaarva (Drk.). Jsl. gufa.
- gova**, v. n. (a - a), dampe, ryge.
- Gove** (aab. o), s. Goven. Edm. (Hjelden). Kortgove: Uddeling af Kort.
- Go-ve**, s. Govyld. — **Goveer**, s. Govyder.
- goven** (aab. o), giben. Søndre Berg.
- Go'vetro**, s. Govyette.
- grad** (gra), adj. 1) afledt, ikke gildet. (Mobsat gjeld). Alm. G. N. gradr. 2) gæll, parrelysten. Sædvanlig om Hantjønnet, dog undertiden ogsaa om Hunden. Om Mennesker kun i Spor og i lystig Snak. Heraf Grede.
- Gra**(b)se, n. Lædre, Bukke og Drer som ikke ere gilledede. Lgsaa Gra'kræter.
- Enkelvittis**: Gra'bull (mobsat Gjeldebull), Gra'ver (ee), Gra'ukse (Jf. Grebung). Lgsaa Gra'galt, og Gra'hest (Gragamp). Alm. Jf. Runabull.
- Gram**, m. Vandøgle, et Slags Vand-Firben, der har været anset som giftig. Tell.
- gram** (el. gramm), adj. ærgerlig, fortrydelsig, vred. Nordensf. (G. N. gramr).
- gramma**, v. a. klage. (Edm. meget brugl.). gramme se: beklage sig. Han gramma se fyre Far'a (klagede sin Fod for Faderen).
- Gran**, s. Gran.
- Grand**, m. en Emule, en meget liden
- Deel. Noale Steder neutr. (elt Granb). Jsl. grand, n. — Ein Grand mæ Nat: en Emule Mad. 3 Nordre Berg. siger man ogsaa: Ein Grand mæ Beer (no-genlunde godt Beer). Ein Grand te Mann (en noget anseelig Mand). — Hvor ein Grand (hver Emule). — Gens-todige: Emul, Emutte, Lærer, Duff, Luff, Syft, Pile og fl.
- granda**, v. n. rappe, snappe til sig et eller andet, smaaftale. Nbl.
- Grande**, m. Banke, Altt; en liden Vold af Sand eller Smaasteen ved Eiben af en Elv; undertiden ogsaa om græs-beorne Sletter langs Elveløbet. B. Stift. Jf. Dyr. G. N. grandi. (Po-vene, II, 134).
- Grandemark**, s. lave græsbeorne Ban-ker ved en Elv.
- grandet**, adj. fuldt af tørre Banter.
- Grane**, pl. s. Læber; s. Gron.
- grann**, adj. 1) fin, tynd, smal (om val-seformige Ting, s. Er. Rør, Stænger, Loug, Traad). Alm. og meget brugl. (G. N. grannr). 2) fin eller bsi; om Stemme og Loner. grant Mæl: fin Stemme, Kvindestemme. Mobsat grøv. 3) nøiagtig, nøieregnende. (Sv. grann).
- Han æ iffe so grann um dæ: han regner det iffe saa nøie. Paa nogle Ste-der kan grann ogsaa betyde: skabselig, prægtig.
- grannast**, v. n. blive tyndere. (Sjelden).
- Granne**, m. 1) Beboer, Opsidder. Selg.
- Der æ bære ein Granne paa Garen: der er kun een Opsidder, der boer kun een Mand paa Gaarden. 2) Grande, Rabo. Alm. (G. N. granni). 3) Sammen-sætning deels Granne (-a), deels Grann, s. Er. Granngaren (Rabo-gaarden).
- Grannelag**, n. Selskab af Raboer; og-saa Rabostab.
- Grann-ende**(n), m. den smaleste Ende.
- Grannekap**, m. (n.) Rabostab.
- Grannekrise**, n. Omklifning af Raboer, det at man faaer en ny Rabo. Hedder ogsaa Grannebyte.
- Grannfolk**, n. Rabofolk. Saaledes og-saa: Grannkaana (Rabotone), Grann-gjenta, Grannpisa eller Granntaus (Pige af Rabogaarden), Granngut (Rabobrenn).
- granngjort**, adj. om Redskaber, som ere gjorte af fine og tynde Stykker.
- grannhøyr**, adj. som har skarpt Hørelse.
- grannkrivsta**, adj. som har tynde Krivke.
- grannlagd**, adj. tynd, smækket.
- Grannlegg**, m. den smaleste Deel af Skinnenebet ovenfor Anklerne. Jf.

- Smallegg** (som bruges mere søndenhjæls).
- Grannleikje**, m. Lyndheb, Fiindheb.
- grannmælt**, adj. som har sin Stemme.
- grannspunnen**, adj. fint spunden, tynd.
- grannsynt**, adj. skarpsende.
- grannvaksen**, adj. smækker af Vært.
- grannvør**, adj. meget forsigtig, ængstelig, omhyggelig for at man ikke skal forsee sig el. gjøre noget upassende; ogsaa blv, undseelig. Sogn, Nbl. Helg. — Samme Begreber udtrykkes ellers ved: varlaaten (Sogn), bævær (Gbr.), vibvoren (Edm.), forøven (Kr. Stift), og plent (Søndre Berg.). Jf. blyg, blau(b), stripen, askar.
- grannvøren** (aab. o), 1) noget tynd eller fint; 2) forsigtig, nøieregnende.
- grant**, adv. nøie, nøiagtigt; ogsaa tydeligt.
- Gras**, n. Græs; ogsaa Urt, Vært (om de mindre Planter i Almindelighed). G. N. gras. Ieta paa Gras: føre i Græsgang. Han bit' femte Græs'e: den gaar i sit femte Aar (om Heste).
- grasa**, v. n. (a - a), luge, rense en Ager for Græs og Ukrud. Tell. (Skulde hellere betegne at samle Græs).
- Grasbotn**, m. Græsbund, sammenhængende Græstrod eller Grønsvær.
- grasbunden**, adj. jævnt bevøret med Græs, dækket med Grønsvær. Tellern. Edm. og fl.
- Grasfætt**, m. Græsplet, Grønning. Dgsaa Grasto, Grasbot.
- grasgo(b)**, adj. græsrig (Jord).
- Grashopp**, m. Græshoppe. Drf. og fl.
- Grasjor**, f. Jord med Hensyn til Græs-vært. Et go' Grasjor: en Gaard, som afgiver meget Hø.
- grasjent**, adj. græsrig. (Gulbalen).
- Grasleiga**, f. Løse af Græsgang; ogsaa Betalingen derfor.
- Graslit** (aab. i), m. Græsfarve.
- Grasmark**, m. Græsorm; et Slags store Larver, sædvanlig grønfarvede.
- Grasmark**, f. græsbevøret Jord.
- Grasrot**, f. Græstrod.
- Graslag**, n. Græsart, Plantear.
- Grasmat**, m. Smag som af Græs.
- Grasvør** (oo), m. Grønsvær, Græs-bund. (Nbl. grassvørdr). Jf. Svør.
- grasut** (-ette), adj. fuld af Græs; — om Ager: tilvøret med Ukrud.
- Grasvaks**, n. Græs-vært; Jord hvorpaa der vører Græs. Nordre Berg. Upp om Grasvaks'e: saa højt at Græs-værten opvører. Mvafyre Grasvaks'e: ovenfor Græssets Vegetationsgrænse.
- grasvaksen**, adj. bevøret med Græs.
- Grasvokst**, m. 1) Græssets Vært; 2) det samme som Grasvaks. J Guldbrr. Grasvokst.
- grauv** (snulle), f. grupe.
- Graut**, m. Grød. (G. N. grantr). J Sammensætning mest alm. Grauta, f. Er. Grautamauv, Grautamjøl (Bund og Meel til at fuge Grød af), Grautajvøl, el. -ful (Mælk til Grøden).
- Grav**, f. en Grav (til Lig). J Sogn Grøve (aab. o). J anden Betydning: Græft, Beita, Høla o. fl.
- Grav**, n. 1) Graven, Estraben; 2) Nøse, Slæb (Hæden); 3) Emerter i Indvoldene; ogsaa Nag, Vængstelse. Rogle St. Gravelse, n.
- grava**, v. a. og n. (græv'; grov; grave), at grave. Inf. ogsaa gravva (Gbr. Drf.). Supinum ogsaa grive, med aab. i (Edm. og fl.), græve (Nbm. Drf.). — Betydning: 1) grave, hække, kuffe tilhise. Undertiden ogsaa begrove, som dog oftest hedder: „græve ned“. — 2) udgrave, fiske (i Steen eller Metal); jf. Gravst. — 3) nage, ængste, foruroilig. Da grav meg: bet nager mig. Dgsaa om Emerter i Indvoldene. Heras Grav, n. og Gravelse. — 4) strabe, rage tilfammen, sanke. grava ihop. grava at seg. Dgsaa søge omhyggelig, udforste, udbrutte (v. n.). Det grav' a leita. Han grov a spurde ette alle Ting. — 5) v. n. slæbe, arbejde, gjøre sig flid. Han grav'e ma ba same (han slaaer sig igjennem nu som før). „Da aula a grav'e“: egentl. man tryber og graver; d. e. man finder sig saa taaleligt, Joll ere oppe og arbejde som sædvanligt. (Edm. meget brugeligt). S. gravast. — 6) strige som en Krage (stundom ogsaa om Ravens Stemme). Dar sat tvo Kræke a grov, dan eina høgt a hi høgre (B. Stift). — Talemaader. grava seg heim: slæbe sig hjem, komme hjem (især langsomt og med Nøse). grava seg unda: forsøge at komme bort. grava attpve: tilkaste, tilbæffe. grava i seg (grave 'ri se): måtte sig, forsyne sig. grava ne(b): nedgrave; begrave. grava til (te): lægge sig noget til, forsyne sig med afslilige Ting.
- Gravar**, m. en Graver; ogsaa en flittig, ubholbende Arbejder.
- gravast**, v. n. (grævst; grovst), i Talemaader som følgende: „Da grævst av“: det gaar an, man slæber sig igjennem; f. grava, 5. „Da grævst ein Dag um Senn“: Ilden striber, der gaar en Dag efter den anden. (Et Udtryk af

Resignation og rolig Betragtning af Fremtiden). Nordre Berg.

graven, adj. arbeidsom, flittig. Nfl. og fl. Herfra afstilles partic. **graven**: bearbejdet ved Gravning; ogsaa begravet (som ellers oftere hedder nedgraven og nedfætt). J. Ebm. Ndm. og Dk. hedder Participle: gravin (aab. i), ogf. greven og græven.

gravfesta, v. a. fæste Jord paa; ogsaa holde Ligtale over. — **Gravfesting**, f. el. **Gravfestelse**, n. a) Jordpaafæstelse; b) Ligtale.

Graving, f. 1) Gravning; 2) Slæb, Arbejde; 3) Nag, Værgelse; ogsaa Smerter i Legemet, som ligne en Skraben eller Rivning. Nogle St. Gravelse, n.

Gravst. m. Graving, stulne Strater i Metal. Tæll. og fl.

Gravstad, m. Gravsted.

Gravstein, Mindsteen paa en Grav.

Grav-søl, n. Gjæstebud i Anledning af en Begravelse. Jf. Erve og Likkar.

graa, adj. graa. — En Fæst af denne Farve kaldes: **Græ'en**; en Hoppe derimod **Græaa**.

graa, v. n. (a - a, og r - bde), 1) see graaligt ud. Da grær paa bæ: det seer graat ud. Tr. Stift. 2) blæse, lule (saa at Vandfladen bliver graa). S. Græe.

Græ-aur, m. Gruusjord med en graa Farve som Leer.

Græbein, m. et Navn paa Ulven.

græblaff, adj. bleggraa.

Græbu, f. Bynke (*Artemisia vulgaris*). Dk. Jf. Burot.

Græbyr, n. Reensdyr. Ebm. og fl.

Græe, m. 1) en graa Plet; 2) en mangelig Bør; Wind som kruser Vandfladen (saa at den bliver graa). Meget brugl. i B. og Tr. Stift.

græflekfur, adj. græflettet.

Grægaas, f. (Fl. -gæ'er), Bildgaas.

græghært, adj. græghæret.

græ-imet, adj. græstimlet, som har Striber af en graa eller blandet Farve. Ebm.

grækaldr, adj. n. holdt med flyet Luft.

græklædd, adj. klædt i Graat.

Græl, m. Graabigbed, stærk Appetit. Hedder oftere Natgræl.

grælig, adj. grædig. B. og Tr. Stift.

Grælysing, f. Daggry, den allerførste Lydning af Dagen. Vest i Ag. Stift.

Græmaase, m. en Art store graa Maager ved Havkysten.

Græn, f. (Fl. Græn'er), Gran (Træ). Formen Graan er herskende i alle Fjeldbygder søndenfor Fieert. Græn'ar,

Græn'a); derimod Gran (Fl. Græne) i Tr. Stift, og ligesaa i B. Stift, hvor dog Tingen er næsten ubekendt. J. Vald. Grøn (som forudsætter Grøn, med aab. o). Hertil: Grænbar, n. Grænboiste. Grænholt, n. en liben Grænskov. Grænkvo'u, f. sin Hæp-pir af Gran. Grænlegg, el. Grænkfjæpp, m. Grænflamme. Grænkat, n. Grantoppe. Grænskog, m. Grænskov.

græna (grænna), v. n. (a - a), 1) græne, blide graa. 2) lysne, græve af Dagen (da nemlig Luften bliver graa). Da græna i Glas'e: det lysner i Binduet. Jf. Grælysing. 3) falme, tabe sig, forsvinde; om Benskab eller Fornøielse. Tr. Stift. Da græna mæ dem: det er forbi med deres Benskab.

Græning, f. Daggry, Dagbrækning. **græriffet**, adj. græfflammet, tegnet med graae Iverskriver (f. Er. om Rette). Nordre Berg.

græsudet (græs'utte), graa; paa Sibeerne.

Græsnigjel, m. en Art graae Snegle (*Limax cinereus*).

Græstein, m. den almindeligste graae og hårde Steenart.

Grætt, m. Graab.

græta, v. n. (græt'; gret [ee]; græte), at græbe. Sv. gråta; G. N. gråta.

Supinum hedder ogsaa grite (aab. i) eller grete. Nordre Berg. — græte seg mett': græbe ud (saa at man ikke længere føler Trang dertil). So heve grite se turr'e (Ebm.): hun har græbt saa længe, at hun ikke mere har Laarer. Jf. grøta, grøteleg, utgræten.

grætande, adj. 1) græbende; 2) til at græbe for. D'e ikke grætande fyre sikk: saabant er ikke at græbe for.

Grætar, m. Menneste som let græber. **græten**, adj. som let kommer i Graab. **grætsærug**, adj. grædsærdig.

Grætmaal, n. Stemme som høyer af Graab; Grædestemme.

græt mild, adj. græbenem. Sbl. og fl. **Græ-træst**, m. den almindelige graae Drossel (*Turdus pilaris*).

græt snaffa, v. n. tale med en Stemme som høyer af Graab. Ebm.

Grætte (i en Mølle), f. Grøtte.

grævoren, adj. græaaagtig.

Brede (aab. e), f. Velhed, Raadbed (af grab). Nordre Berg. Flere St. Græe.

Græ(b)ung, m. en Tyr, ugildet Dre. Gulbbt. (i Formen: Græ'ung, og Grung); Dk. (i Formen: Græ'ung, og Gring). G. N. gridung. Jf.

Kungstut. Ekers Gra'nfke, Kung, Tor, Bol.

greia, f. Greibe.

greid (grei), adj. 1) rebe, ikke sammen-
virket; saaledes om Haar eller Traad,
som er let at adskille og orne (mod-
sat: flokjen); ligesaa om Træ, som bar
lige Aarer og er let at fløve eller høvle.
Alm. og meget brugl. (G. N. greidr).
— 2) simpel, ligefrem, let at forstaae
eller behandle. Et grei(b) Eak. Et
greidt Arbeid. Ogsaa klar, tydelig; f.
Er. greidt Maal. — 3) om Venner:
ordentlig i at afjøre sine Sager, paa-
libelig, dygtig til at bringe Orden og
Rebe i Tingene. Undertiden ogsaa:
ligefrem, let at komme tilrette med.
Han æ ikke grei: han er ikke at spøge
med; det er vanskeligt at disputere med
ham.

greidd, part. rebet, ordnet, udvirket.

greide (greia), v. a. (e - de), 1) rebe,
udvikle, bringe i Orden. Alm. (G. N.
greida). 2) orne, afjøre en Sag,
opjøre et Regnskab eller et Mellem-
værende. 3) udvikle, forklare, gjøre
klar og tydelig. Han greidde da so
væl fyre oß. — greie har'e (rede Haar-
ret). greie Ga'n (lægge Garnene rebe
til Udværing). greia seg: rebe sig ud,
komme ud af det. greia fyre seg: gjøre
Rebe for sig. greie fra seg Skul'a:
betale sin Gjæld. Jf. greidest.

Greide (Greia), f. 1) Rebe, Orden, or-
dentlig Stilling. Et go' Greie. Da va
ingla Greie paa da. 2) Ordning, Af-
gjørelse; Dypjørelse af et Mellemværen-
de. gjera Greie paa. gjera Greie fyre
seg (klarere for sig). fra Greia 'pi
Sand'a (faae Betalingen klar). 3) Red-
skaber, Sager, Tilbehoer. Arbeidsgreie,
Fiskegreie o. s. v. Jf. Reibe. Ogsaa
Indretning, Anstalt; Anliggender eller
Sager i Almindelighed; f. Er. Skiftegreia
(Skiftevaesenet), Skypsgreia (Skypsvæ-
senet); helle Greia (ben hele Sag),
smale Greitur (fortræffelige Anstalter).
Lellemarken.

Greide (Greie), n. 1) Hestesæle med Til-
behoer. Meget brugl. i Tr. Stift og
Helg. 2) Drættet eller Stagerne paa
en Plov. Ebm. (i Formen Greibe).

Greidekamb, m. Redekam.

greidest (greiaft), v. n. 1) blive rebe,
skille sig, udvikles (f. greid). I ind-
brunet Forraad: slippe Efterbyrden
(= buast). 2) klare sig, udvikle sig,
komme til en Afgjørelse (om forviklede
Sager). Eg veit ikke for da greiest:
jeg veed ikke hvor Knuden skal løses,

hvad Ende det vil faae. Imperf. greid-
dest.

Greide-tre, n. et Slags Kam i en Døv.
**grei(b)for, adj. flink, behændig, som ud-
retter sine Ting med Orden og Fær-
digheb. Kr. Stift. — I Øbr. greisfaren.**

Greiding, f. Ordning, Udsvilling.

**Grei(b)ing, m. en flink Karl, En som
er dygtig til at bringe sine Sager i
Orden. Tr. Stift (Greiting).**

**greidmælt, adj. som taler reent og ty-
deligt.**

Greidsla, f. Rebe Ordning; Dypjørelse.
Udtales: Greitla (ved Bergen), Greitje
el. Greisse (Nordre Berg.).

**greidstilt, adj. om Bøger, som have en
reent og tydelig Skrift.**

**greidt, adv. ordentlig; klart, tydeligt;
ogs. simpelt, ligefrem. Iesa greidt. Eg
sag da so greidt. Da gieng so greidt,
o. s. v.**

greidtalande, f. greidmælt.

**greidtoft, adj. nem til at gribe det rette,
flink, færdig, som ikke ofte tager fell.**
Ebm. Jf. toft.

Grein, f. 1. 1) en Green. G. N. grein.
2) en Art, Afvending, afvigende Form.
Et Grein av ein Ejsudom.

**Grein, f. 2. Skif, Orden, Rebe og Rig-
tigheb. (Meget brugl. nordensfjelds).**
Ogsaa: Afgjørelse, Tilendbringelse af
en Sag. (Nordre Trondhj.). Ligesaa:
Sag, Anliggende. (Inbr. selbner).
Da va gjort ma Grein, o: ordentlig,
med god Skif. Da ingla Grein paa
da. fra Grein paa (faae Rebe paa).
Jf. G. N. grein, Forstjel.

**greinast, v. n. forgrene sig, dele sig li-
gesom Grene. Ogsaa greina seg.**

**greinlaus, adj. uordentlig, forvirret, i
Ulrede. Nordensfjelds. I Ebm. greina-
laus'e. Meget brugelligt. — Heraf Grein-
løyse (i Ebm. Greinaløyse), f. Uor-
den, Forvirring, baarlit Tilstand; og-
saa Skjodesløshed, Ligegyldighed.**

greinleg, adj. 1) rebe, ordentlig, som er
i tilbørlig Stand. Helg. 2) nøiagtig,
akkurat. Helg. Namb.

greinleg, adv. ganske, nøiagtig.

**greinug, adj. punktlig, ordentlig. Tr.
Stift (greinau).**

greinut, adj. grenet.

**Greip, f. 1. (Fl. Greipa, r), Møggreb,
Møggaffel; ogsaa saa meget Jord som
kan holdes paa en Greb. Maafke alm.
Ev. grepe. — Greipatag, f. Green
eller Epibe i en Greb. Greipjark
(nogle Steber -jarte), Sværkysterne i
samme.**

Greip, f. 2. 1) Grebet i Haanden (f.

Gripe, *Drk.* (*G. N. greip*). 2) den hele indvendige Haandflade (*f. Love*). *Drk.* Ogsaa Forskyt i Vanter.

greipa, *v. n.* samle, gribe efter noget. *Nest* i Spøg.

greisla, *v. n.* holde et Foredrag, forklare noget med Bidtlostiigbed. *Edm.*

Greitla, *f.* Greibsla.

Greive, *m.* Greve. *Nogle Et. Grøve.*

grem (*græm*), *adj.* grim, bæslig. *Jæb.*

gremma (*seg*), *angste sig*, bære lønlig Sorg eller Harme. *Heraf Gremmelse, n.*

gremmeleg, *adv.* frygtelig. *J. Er. Da* va so gremmele kaldt. *Tæll.*

Grend, *f.* Nabolag, Nabolab. *Alm.* (*G. N. grend*). *J. Tæll.* ogsaa et Bygdelaag, en Række af Gaarde. Hertil høre adskillige Bygdenavne som ende med „Gränni“ (efter Udtalen i dette Distrikt).

Grendafolk, *n.* Folk som ere fra samme Gaard eller Bygd; Naboer. *Ligesaa Grendabonn* (Børn af Nabolaget), **Grendagutanne**, og *fl. S. Granne*.

Grendahat, *n.* Had imellem Naboer.

Grendalag, *n.* Selskab af Nabolag; ogsaa Nabolab, Nabolag.

grænbærd, *adj.* som passer eller kan have Sted i et Nabolag. *Coqn.* Det æ ikke grænbærde o: de kunne ikke taales i Nabolabet (især om Creature som ofte gjøre Skade).

grendt, bygget, beboet. *Kun i Sammensætning: tettgrendt, tunnengrendt, vidingrendt.*

Grensa, *f.* 1) Grænse (selben); 2) Egn, Landskab, Distrikt. *Næsten alm.* *Nest* i Fleertal. *Han* æ ikke komen paa disse Grensunne (i denne Egn).

grensla (*grænste*), *v. n.* grænste, forste. *B. Stift.*

Grep, *f.* Grip. — **Grepe**, *f.* Gripe.

grefen, *adj.* grov, utæt, fuld af aabne Mellemrum; om Løt, Kurve og deslige. *Meget udbredt Drb. J. B. Stift* ogsaa *grisen* (*aab. i.*). *J. S. grisinn.* *Jf. glesen* og *gisen*.

gresgrendt, *adj.* tyndt bebygget. *Dsterb.*

gref, *adj.* prægtig, pypperlig. *Rbg. Gbr.* *Jf. gripa*, *druseleg*, *skaut*.

grestent, *adj.* hvis Lænder staae utæt eller afstille ved store Mellemrum. *Coqn* og *fl. Jf. romtent*.

gret (*græb*); *f.* græta.

Grett, *m.* 1) Ugrærlighed, ondt Lune; 2) en vranten Person.

grettaft, *v. n.* blive vranten. (*Sjelden*).

gretten, *adj.* vranten, ærgerlig; lidt stødt eller misfornøjet. *Maafsee alm.* (*J. S. gretinn*, *barst*).

Greung, *f.* Grebung. — **greve**, *f.* grava.

griau, *f.* gribdig.

gribben, *adj.* grovlaben, med grove og skarpe Ansigtsræk. *Nordre Berg.*

Griid, *f.* Flittigbed; at man er tidlig paaferde. *Ved Trondbjem (selben).* *Jf. J. S. grid* (*Seftigbed*).

griddig, *adj.* meget flittig, som arbejder baade seent og tidlig; undertiden ogsaa: ærterig. *Edm.* (*selben*). *I lignende Betydning bruges: gring* (paa Dylabene) og *griau* (i *Tr. Stift*). *gring* siges især om den som er tidlig oppe. *Jf. girug*.

grilla, *v. n.* om Indfald og Indbildninger, som drive En til noget. *Eg* veit ikke hva som *grilla* i han.

Grilla (*ii*), *f.* Grille, daarlig Indbildning. *Nest* i Fleertal om Anfald af Eindsaaqbed eller fire Ibeer.

grillur, *adj.* som har underlige Nykker eller fire Ibeer. (*Sjelden*).

Grima, *f.* 1) Plet eller Streg, især i Ansigtet. (*Sjelden, f. grimut*). *J. S. grima*, *Maste*. 2) Pap, Flis paa Dverlæberet i *Sto* og *Støvler*. *B. Stift*. 3) Grime, Baand omkring Hovedet paa en Hest; forskjelligt fra *Bidsel*. 4) en Tømmerflaade. *Ag. Stift.* (*Timbergrime*).

grima, *v. a.* (a - a), lappe *Sto* eller *Støvler* ved at sætte nye Stykker paa Dverlæberet.

grimut, *adj.* sribet eller plettet, især af Smuds i Ansigtet. *Tæll.* og *fl.*

Grin (*ii*), *m.* 1) et Grin, en barsk og suur Mine; — 2) en vranten og suurseende Person; En som let bliver vred; — 3) et ublidt Veir, uveirsvanger Luft.

grina, *v. n.* (*grin*); *grein*; *grine*, *aab. i.*, *grine*, fordreie Ansigtet, staae Nykker paa Næsen. *Han grin* at di (*gjorde sure Miner* dertil). *Han grin* ikke fore da (*det anfægter ham ikke*). *Paa nogle Steder* i *Kr. Stift* siges *grine* ogsaa om en utidig Latter (ligesom i *Danst*). *Jf. grænja*.

grinall, *adj.* 1) barsk, suurseende. *B. Stift.* 2) om *Veiret*: ublid, ubehagelig. *Han* va so *grinall* ma *Vera*. *Søndmør*.

Grind, *f.* (*fl. Grinda, r*), 1) Ramme; Skelet, Underbygning som beklædes eller udfyldes med noget andet. *Saalebes: Løsegrind, Skjægrind; Jøsegrind, Løsegrind (Stolpeværk), Vein-grind (Veinrab)*. — 2) et Led i et Hjørde; *Luffe* for en Abning eller Dør, bannet af smale Fjæle (*f. Rtm*), som sammensættes i et Par tykkere

Løvslyster (f. Dje). Alm. (Ev. grind; G. R. grind). — 3) et lidet Gærde, en Fjold eller Kreds af Grinder, hvori Kvæget indeluffes. Tæll. — Begrebet af en Række eller Kreds findes ogsaa i Kvalgrind (f. b.). — Grind taltes ogsaa et Redskab som bruges ved Bæring af Baand, og dannes af en tynd Stkke der er udkaaren i smale Spiler ligesom en Rist eller en luffet Kam. (Hosebåndgrind). Jf. Jølandsk grind (Sprinkelsøerl); Ang. grindel (Gitter).

grinda, v. n. luffe ved Grinder (sælben); danne en Fjold for Kvæget. Tæll.

Grindarim (aab. i), f. f. Rim.

Grinderei(b), f. en Række af Led eller Grinder til en Fjold; sædvanlig 12 Stykker. Tæll.

Grindesag, f. en Sav med Spænding; den almindeligste Sav, hvis Blad holdes udspændt ved en Snor og et Par Spændtræer. Søndensjælds. Forfjælligt fra Handsag, Sinesag og fl.

Grindestol, m. Stol med sammensat Ryg (i Form af en Kamme eller et Gitter). Tæll. Forfjælligt fra Kubbestol og flere.

grinen, adj. barst, vranten.

Gring, m. f. Grøbung.

Grining, f. Grinen, barste Miner.

Grip (aab. i), n. 1) Grib, Griben; undertiden ogsaa Begreb; 2) Sted som er paagrebet, eller som viser Spor af en Griben; 3) en Sygdom, som forudm troedes foraarfaaget derved, at et Gjenfærd eller Spøgelse havde berørt En. Ellers Trollgrip.

gripa (aab. i), adj. flink, dygtig. Søndensjælds. (Kogle St. grepa). Hedder ogsaa gripaleg. Tæll. Jf. gress, brufaleg.

gripa (ii), v. a. (grip); greip; gripe, aab. i), 1) gribe, tage, faae fat paa. Tildeels søndensjælds. (J B. Stift hedder det taka og triva). G. R. gripa. — gripa til, i figurl. Forstand, er mere alm. — 2) omfatte, naae omkring med Fingrene eller Hænderne. Dæ va so tjukt, at ein kunna 'ffe gripe dæ.

gripande, adj. som man kan omfatte.

Gripe (aab. i), m. 1) Gribet i Haanden, Rummet imellem Tommelingeren og de andre Fingre. J Dk. Greip, f. — 2) en Haandfuld. Søndensjælds.

Griping (aab. i), m. Haandfuld, saa meget som man kan holde imellem Fingrene. B. Stift, Gbr. og fl. — Kogle St. Gripung. Jf. Kræmting.

Gris (ii), m. (Fl. Grise, r), 1) Svittin (i Almindelighed, uden Hensyn til Al-

der eller Røn). Ræsten alm. 2) Svittunge (Danst Gris). Nordre Trondhjems A. Ellers Gris-ungje. — Som Dgenavn bentyder Gris deels paa Ureenlighed, deels paa Brantenhed og idelig Knurren; det anses ikke for saa grovt som „Evin“. — Grise (Fl.) er ogsaa et Navn paa Høbjærter.

Grisebøle, n. et Kulb af Grise. Derimod: Grisebol, n. Leiested for Svittin. B. Stift. — Andre Sammensætninger: Grisefær, f. sviinsk Afsærd. Grisehus, n. Svineskie. Griseflag, n. Svinenatur. Grisekap, n. Svinesittelse. Griseflag, n. Race af Svittin. Grisetonn, f. Huggestand af et Svittin.

grisa, v. n. 1) om en Sv: faae Unger. 2) søle eller rode som Svittin.

grisen (aab. i), f. gresen.

Grisl, f. Vagerstovl. (Ev. grissel).

grisla, v. n. søle, bestille. B. Stift.

gring, flittig, travl; f. gribdig.

Griung, f. Grøbung. — grive, f. grava.

griven (aab. i), graven (f. b).

Gryon (oo), n. 1) Kornvarer, Meelmab;

Alt det som tillaves af Kornet, i Mobsætning til Svul o. fl. — Alm. i forfjællig Form. 2) Deig, til at bage af. B. Stift, og videre. 3) Gryn. Hærdanger. (Jsl. grjón). Drbet hedder: Gryon (Søndre Berg, og fl.), Gron (Jell. Gbr.), Gryon (Vald. Sdm.), Grøn (mest alm.).

grjona (grøna), v. n. lave Deig (sælben).

Gryonkno(b)a, el. Grøntnaa, f. en stor Deigklump. — Gryon-emma, n. en liden Deigklump til et Brød.

gryonlaus, adj. som mangler Kornmab (Meelmab). Heraf Gryonløysa (Grønløys), f.

Gryonvare(r), pl. f. Kornvarer.

Gryot (oo), n. 1) Steen, Steenart, med Hensyn til Bekkaffenhed. Dæ godt Gryot i denne Kvænn'en. (G. R. gryot, Steen). 2) Sandsteen, Brønsteen. Ellers: Brønegrjot, Slibeingsgrjot. 3) Klæbersteen. Jf. Blaategrjot. — Formen er forfjællig: Gryot (Søndre B.), Grot (Jell. Gbr.), Grøt (mest alm.). Gryot-omn (Grøtomn), m. Kaffelovn af Steen (Klæbersteen).

Gryotskal, f. Staal, Rop af Klæbersteen.

Gryotslag, m. Steenart.

grjupe (kruse), f. gruppe.

Gro, f. (Fl. Grø, r), Pabbe, Lufsefrø (Rana Bubo). Overalt nordensjælds; ligesaa i Sdm. Gbr. og Hødemarken. (Jf. Pabda). Sv. groda: Gam. L. krota. Som Skælbsord bentyder det

paa Krigsbred og Dnsflab. — De mindre Frøer hedde: Frost, Lopp, Lappe.

gro, v. n. (r-bde), 1) groe, spire, komme op (om Græs). Kornet siges derimod at groe, naar det spirer i Utide og derved fordærves, hvilket ofte skeer om Høsten naar Fugtighed og Mangel paa Lørring indtræffer. Jf. aala. 2) vore, vore til, groe sammen. gro atte: vore sammen, blive beelt. gro ibop: groe sammen, om de adskilte Dele i et Saar. 3) læges, blive beel og friskt; om saarede Lemmer. Heraf grøde; jf. Gror. Præsens hedder nogle Steder groer (Edm. og fl.). G. R. grær.

Gro-blad (Grorabla', Grorablokke), en Urt bekendt af dens lægende Kræfter; Veibred (Plantago major). Dgsaa Læhebla(b).

grodd, adj. tilgroet, lægt.

groen, adj. 1) tilvoren, groet. Sjeldnere end grodd. 2) i Femin. groa, om Keer som ikke kunne kalbe formeblst en usædvanlig Sammenhængelse i Modersleden. 3) spiret, om Korn som er bedæret ved at spire i Utide. groe Konn.

Gros, f. en Klippehule, Grav, Hulning med bratte Sider. Nordre Berg.

Groshold, n. Kjøb, med Hensyn til dets Bekvemhed til at læges efter en Bestadigelse. „Han beve eit godt Groshold“, siges om E; hvis Saar læges hurtigt. J Aq. Stift hedder det oftere: Grokfst.

Groing, f. Groen; Spiren i Korn.

Gro-kjæt, n. f. Grohold.

Gron (oo), n. Deig o. f. v. — f. Grjon.

Gron (aab. o), f. Mule, Læber paa Dyr. Sogn, Vofs. J Edm. kun i Fleertal: Grane; f. Er. om Ratten: Han sleikje Graninne. Jsl. grón, pl. granir.

grop, adj. f. grov.

Grop (oo), f. en liden Hule eller Forbygning i Jorden. Helg. Guldalen. Dstb. J Østerdalen har det Fleertal: Grov'er. J Øbr. hedder det Gropo, f. — Sv. grop.

Grop (aab. o), n. Udbuling, Udgravning; især Bandets i Elvene. Jf. Lelegrop. — J „Groprom“, forudsattes Betydningen: Knusning, Grutning. E. grupa.

gropa (aab. o), v. a. (a-a), 1) udgrave, udbule Grunden; om Bandet i Elvene. D. Stift. Jf. aura, øyra. 2) falske, udfikere en Kamme. Tell. og fl. See groppa.

gropen (aab. o), grovt malet, knust; f. grupe.

Gropo (oo), f. Hulning, Kende; see Grop, f.

Groprom, n. i en Kværn: det indre og mere aabne Mellemrum, hvori Kornet kun bliver knust. Nordre Berg. og fl. Jf. Grop, n. grupe, groppa.

Gropsald, n. (vel caentl. Gruttesold); et meget snaksomt og verbos ubetænksomt Menneffe. Edm. Dgsaa Grop-hol, n.

groput (oo), adj. fuld af Huller eller Hulninger. Guldalen og fl. (gropat).

Gror (oo), m. 1) Bært, Fremspiren; især Græssets. Nogle saa St. Gro, istedetfor Grobr; jf. Grøde. G. R. grødr. 2) Groen, Tilvoren; naar Kjødet i et Saar bliver friskt, og den nye Hud be-gunder at danne sig. Jf. Grohold. 3) Bundvarter, Vandplanter. Gror i Sjøen. Sjørør, Vassgror. 4) nyvoret Græs, Vaargræs. slæppe Høsten paa Grøen. Ku'a tol' ikke Grøen. 5) Spiter paa Korn (om Høsten); ogsaa abstrakt om Kornets Spiren i Utide og deraf følgende Fordævelse. Konn'e felt Skade 'ta' Gror.

Grorblokke (Grorablokke), f. Veibred. (S. Groblad). Jsl. grødbilaka.

Grorsykja, f. Diarree, som Kærene saae, naar de første Gang syde sig med nyvoret Græs.

Gror-ver (el. vær), n. Veir som er gunstigt for Græssets Bært. J Edm. Gros-sjaveer (for Gros-lavebr?).

Grot (Sten), f. Ørjot.

Grov (oo), f. (Jl. Grøve), Bæk, Vandstrøm. Nordre Berg. Edm. Rdm. (meget brugl.). Grova-baren, Bred-den ved en Bæk. Ei Grovasikke: en liden rislende Bæk.

Grov (aab. o), f. 1) en udgravet Hule i Jorden, en liden Kjalder. Edm. Tell. og fl. 2) en Grav. Sogn Vofs. (Jsl. grøf). 3) en Cænkning eller Hulning paa Marken. Dst. Ellers Dott, Dælb, Høla.

grov (aab. o), adj. grov, ikke fin. (Røbsat: grann). grovt Maal: byb Stemme, Bæskemme. grove Ting: noget stort og frygteligt. Paa nogle Steder har Ordet luft o (oo); i Sogn hedder Komparativ: grøvre. J nordre Trond-bjems Amt gaaer det over til grop (oo).

groveleg (e), adv. svært, uhyre meget.

grovhært, adj. stivhaaret, børstet.

Grovleikje, m. Grovbed, Iyffelse.

grovleitt, adj. grovlaben, som har grove Ansigtstræk. Kr. Stift.

grovledd, adj. graabilg, slugende. Dst.

- grovmælt**, adj. grov i Mælet; som har dyb Stemme, Basstemme.
- grovna**, v. n. blive grovere.
- grovsøfjen**, adj. uforsigtig i Spøg, som driver Spøgen altfor vidt. Undertiden ogsaa om Begivenheder. „De va grovsøfje“: det var farligt, eller forfarveligt.
- grovsift**, adj. om Bøger med stor og grov Skrift.
- grovt**, adv. grovt; frygteligt; overmaade, overordentlig (ligesom fælt).
- grua**, f. noget rødsomt (= Rygd, Fælsn).
- grua**, v. n. grue, frygte; f. gruva.
- Grue**, f. f. Gruva.
- Grugg**, n. Værme, Grums, Bundfald. Meget udbredt. I Sdm. Krugg. (Jøl. grugg). Jf. Grut, Gurm, Korg, Kur, Kur.
- gruggast**, v. n. blive grumset.
- gruggjen**, adj. grumset.
- grum**, adj. køstelig, fortræffelig; ogsaa prægtig, stabselig. B. og Aa. Stift.
- Grumheit**, f. Herlighed; Etads, Pragt.
- grumt**, adv. ypperligt; ogsaa: meget; f. Er. De va iffe grumt længle.
- grunda**, v. n. (a - a), grunde, pøuse, tænke idelig paa noget. Heraf Grunding, f.
- grundig**, adj. grundig. (Ifte med nu).
- Grung**, Lyr; f. Grøbung.
- Grunt**, m. Jnten, Snak, Formodning. Eg ha høurt ein Grunt um da. Eogn.
- Grunn**, m. Grund; Bund. Er undertiden neutr. Iser i Betydn. af Bund i Vandet. Jf. Jøl. grunnr, m. og grunn, n.
- grunn**, adj. grund, ifte dyb. Nogle St. grynn (Sdm. og fl.). G. R. grunnr. — grunt Batn. grunn Mark (hvor der er liben Mulbjerg). Heraf grønnast.
- grunna**, v. n. (a - a), lægge Grund; især i Raling; grunde, male første Gang.
- Grunn-eigar**, m. Grundbeier.
- grunnfast**, adj. grundfast, robsfast.
- Grunnfæl**, m. Fiskearter som altid opbolde sig paa Bunden i det Dybe.
- Grunnlag**, n. Grundlag, Underlag.
- Grunnleikje**, m. liben Dybbe.
- grunnleindr**, adj. om Jord, som ifte er dyb. Møbsat djupleindr.
- Grunnmaal**, n. 1) Dybbemaal; 2) en vis Afstand fra Bunden, hvori Lødbet paa et Fistesnore skal holdes.
- Grun(n)maal**, f. f. Tangmaal.
- grunnrik**, adj. grundrig, meget rig.
- grunnsløa**, adj. udybt, hvor Bunden ligger nær Vandfladen.
- Grunnslø**, f. = Grunnmaal (2). Sdm.
- grunnstød**, adj. sifter, grundfast.
- Grunnstøyt**, m. Undersø, Søgang i det Dybe, stærk Bevægelse i Vandet, efterat en Storm er forbigaaen. B. Stift.
- Grunnung**, m. en Art Lork som opbolde sig paa Bankerne og er rødagtig af Farve. Jøb. I Sdm. Larakost. (Jøl. grunnung, Lork).
- Grunnvokstr**, m. Bundplanter (Koralter, Zoophyter).
- grunt**, adv. nær ved Vandfladen, paa høi Grund eller Banker.
- grupe** (el. grjupe), v. a. (gryp; graup; grope, aab. v), grutte, knuse, male grovt. Rbg. Ellers: gryppa, grøppa; stræe. I de afledte Ord (Grop, groppa, grøppa) forudsættes ogsaa Betydning: udgrave eller ubbule.
- Grus**, n. Gruus. Jf. Aur.
- gruseleg**, adj. forførbelig. Jf. gryslå.
- grust**, adv. uhyre, overmaade.
- Grut** (uu), n. Værme, Grums. R. Stift, Hærb. og fl. (Jøl. grüt).
- gruten**, adj. uflar, grumset. Hærb.
- Grutt** (Nabning), f. Gjøtt.
- grutut**, adj. grumset, fuld af Værme.
- gruva**, v. n. og a. (a - a), 1) lube, bukke, bøle sig forover. grua sæg. Ehl. Jøb. (Jøl. grüsa). 2) grue, frygte. I Helg. gruve, men ellers almindeligst grue (grua), hvoraf Gru, f. (Sv. gruva sig).
- Gruva** (Grue), f. 1) Grube. Søndenfelds. (Sv. gruva). 2) Jldsted, Arne, Skorfteen, eller det hele Muurværk som omsfatter Jldstedet i et Hus. B. og Tr. Stift; ogsaa tilbeels søndenfelds. Jf. Mre og Dmn. I danske Dial. Grue; i svenske gruva.
- Gruve** (f.), kun i Forbindelsen: a Gruve a: forover, nedøndt, med Dyrket ned ad. Han laag a Gruve (Vustr.). Han for fram a Gruve (Eogn), eller: i Gruva (Nbl.). G. R. a grüva. Ellers: a Name, a Høude.
- Gruvehynna**, f. Hjørnet af Arnen.
- gruveleg**, adj. gruellig.
- Gruvestein**, m. den forreste Steen eller Muur foran Jldstedet.
- gruvfsam**, adj. frygtfom, bange. Trondhjems Stift.
- gryla**, v. n. (e - te), grynte; brumme; ogsaa brøle, gve en bæslig langtrukken Lyd. Meget brugt. i B. Stift; ogs. i Zell. I Sdm. ryle. (Jf. skröla).
- Gryling**, f. Brummen, Brøl.
- grynast**, v. n. blive kornet. (Ejelden).
- grynen**, adj. kornet, bagformig.
- grynn**, adj. f. grunn.
- Grynna**, f. Grunding, Banke, høitliggende Flade i Vandet.

grynna, v. n. (e-te), gaae lige til Grundens; vade møjsomt i Snece eller Dynd. Det gjeff dar aa grynte. Berg. Stift.

grynnast, v. n. (est-tes), blive grundere, blive mindre dybt. (Jsl. grynna).
Grynne, n. 1) Grund (selden); — 2) Grundsliden; den nederste Deel af et Garn eller Bod.

Grynnstok, n. det tilshede Loug paa Grundfanten af et Garn.

gryp (gy), f. grupe.

gryp (aab. y), f. grypsja.

grypsja, v. a. (grypp'; grypte), grutte, kraae, knuse (Korn); haffe grovt eller kun løseligt. Vestsjæls. Ellers: grupe, grøppa; ff. groba.

grypt (gryft'e), gruttet, knust, grovbakket.

grypsja, v. n. (pr. gryps', aab. y), gysse, føle en Gysen. Buskr. og fl. S. rysja.

gryta, v. a. (e-te), slænge, kaste (vel eg. tilkaste med Steen, Grist). Han helbt paa grytte aa kasta (B. Stift).

Gryta, f. Gryde. Ansees som afledet af Grist.

Grytebent, m. Bønt i Nærheden af Jlbæbet, hvorpaa Gryber opattes.

grytte, aabne Døren, f. alytta.

Græst, f. Grøst, Grav. Søndensjæls.

Græla, f. jævn og vedvarende Blæst. Sbl. (Jf. Graae). I Sdm. Græle: en svag Blæst eller Bør. I Harb. Wind med Regn.

Græma (Græmma), f. tynde, adspredte Styer. Sogn.

græmme, f. gremma.

Græn (a.?), hule, Skul for Ræve og andre Dyr. Skal bruges i Gbr. (Jsl. gren).

Grænar, pl. f. Graan.

Grænd, f. Grend.

grænja, v. n. (a-a), fnisse, grine, lee baanlig eller i Utide. Hard. og flere. Maaafsee af Gron (Grane), ligesom myla af Mule.

Grænja, f. Sengebækken af en egen Bøvning; et Slags flossede Aaklæder. Hard. — I Sdm. Grænje, om tyndt og meget groot Løt.

grænste, f. grænsta.

græt, f. græta. — græv', f. grava.

Græv, n. 1) Haffe, Redskab til at grave med. Alm. (G. N. græf). 2) Hager paa Hestefko. 3) en ringe, daarlig Ting (ligesom Strap, Brot og fl.).

Grævsfo, m. Jernsko med Hager. Hertil: grævsfodd, adj. skarpsfoet.

Grø, pl. f. Grø. — grø, v. f. grøbe.

grøde (grøa), v. a. (e-de), læge, helbrede (et Saar). G. N. grøda. De

baade drag aa grøbe: det trækker Materie og læger tilige. — grøbænde, som kan læges.

Grøde (Grøe), n. Afgrøde af Jorden.
Grøding, f. Lægedom, Helbredelse (see Grøt).

Grøn, f. f. Graan.

Grøn, n. Kornvarer; Deig; f. Grjon. Hertil: Grøemne, Grønklump, Grønknøde, Grønlyse og fl.

grøn, adj. grøn; ogsaa umoden (om Frukt). giere seg grøn'e: giere sig til, puffe, blive trodsig. Nordre Berg.

grøna, v. n. see grønt ud, vise sig i en grønagtig Farve. Da grønna paa Sjøen: Sjøen seer grøn ud. Ir. Stift.

Grøn-aar, n. Misværtaar, et Aar da Kornet ikke bliver modent.

Grøn-ene, m. friske Enebærkviste.

Grøn-havre, m. umoden Havre. Rogle Et. Grønehævre, f.

grøn-kast, v. n. grønnes, blive grøn. Rogle Et. grønkra. (G. N. grøenka).

grønklødd, adj. klædt i Grønt.

grønlita (aab. i) adj. grønfarvet.

grønmaala, adj. grønmalet.

grønrosa, adj. tegnet med grønne Figurer.

grønsalta, adj. om Kjøb, som lægges i Løse og ikke tørres.

Grønsta, f. 1) noget grønt, en grøn Plet. (Ejelden). 2) Grønt Tang eller Mos i Vandet. Ir. Stift, Sdm. o. fl.

Grønvarer, f. Grjonvarer.

grønvoeren, adj. grønagtig.

grøpe, f. grøppa. — Grøper, f. Grøp.

grør, f. grø. — grøs, f. grypsja.

Grøt, n. Steen; f. Grist.

grøta, v. a. (e-te), saae til at græbe, bringe i Graab. grøta eit Bådn: ængste eller true et Bårn, saa at det græder. Alm. G. N. grøta. (Jf. Kløftja).

grøteleg, adj. begrævelig, bedrøvelig.

Dagsaa: adv. røbsomt. B. og Ir. Stift.

grøtta, v. a. (a-a), 1) rette paa Arelringen i en Mølle. grøtte Kværn'a.

2) slæbe, arbejde meget. Sdm. og fl.

Grøtte, m. Arelring, Træstykke som udfølber Diet paa en Kværn eller paa en Slibesteen og saaledes omgiver sammes Arel for at hindre den fra Sammenstøb med Stenen. Hedder ogs. Grøatte (Dr.). og Grøutte (Inbr.). Jf. G. N. grouta, Mølle.

Grøv(er), f. Grøv.

grøppa, v. a. (e-te), 1) falske, udfjære, giere en Skure som skal omfatte Kantten af en Fiel eller Skive; f. Er. i en Kamme, en Dørfarm, et Laag. Berg. og Ir. Stift, Gbr. og fl. Dertimød

- gropa i Tæll. og fl. G. N. grøypa.
— 2) grutte, skraae Korn (Malt).
Nandal, Tæll. Ellers grøpja, grupe.
— 3) blande, sammenkaste, især forskjel-
lige Sorter af Uld. Sogn. Ligefaa i
Dsterd. grøpe, om at sammenkarde
Uld.
- Grøpping**, f. Fals, Skure til at ind-
fatte en Kant; s. forrige.
- Grøvol**, m. Svirel i Bandet, Skulps,
som naar noget plumper ned. Edm.
- Gubbe**, m. Karl, Mand. Dst. Edm. og
fl. Ellers mest i Spøg og tildeels om
fabelagtige Væsener (Lustegubbe, Fje-
regubbe).
- Gub**, m. her som i de beslegtede Sprog
altid uden Artikel, undtagen naar der
tales om bedensse Guber. „Gubs Frid“!
Silsen ved Indtrædelsen i et Huus. B.
Stift og fl. (Dsteft med Udtalen Gufs
Fre). „Gubs Løn“, en Maade at takke
paa. Edm. og fl.
- Gubdotter**, f. Gubbatter. Dertimod:
Gubdsaan (Gubson); Gubdsfar (Gub-
fader, Fadder), og Gullmor (Gub-
moder).
- gubskapt**, i Talemaaben „hvar gubskapte
Dag“: hver eneste Dag.
- Gubs-Laan**, almindeligst (ligesom i Dan-
mark) om Røring eller Fødemidler. I
Sjælland kun om Korn og den deraf
tillavede Rab (ligesom Orson).
- Gubs-Or(b)**, Læsning eller Tale af gu-
deligt Indhold. Dsteft i Fleertal (Gubs-
or'a).
- Gufs**, f. Bindpust, Luftstrøm (især kold).
Aa. Stift. Jf. Gofa.
- guffe**, v. n. puste, blæse. Jf. gusta.
- Gul** (aab. u), f. Bløst, Lufning. Sønd-
re Berg. I Edm. Kul (aab. u). Jsl.
gola. (Jf. Havgul).
- gul'** (aab. u), adj. gul. I Dst. gaul.
gula (aab. u), v. n. 1. see gulagtigt ud.
Dæ gula' paa dæ. Tr. Stift. I Dst.
gaula.
- gula** (aab. u), v. n. 2. blæse lidt, lufte.
Søndre Berg. Paa Jæd. gaula. (Jsl.
gola).
- gulblakk**, adj. gulbleg, hvidgul; om Heste.
Restensjælds. Ellers bortut.
- Gulhaar**, n. plur. et Par Sener som
ligge langs med Rygraden ubvendig.
- gulka**, v. n. (a - a), gulpe, flose, trække
op fra Raven. B. og Tr. Stift, Tæll.
- Gull**, n. Gulb. I Tr. Stift findes det
ofte som Plantenavn; saaledes Prest-
gull, Stymorgull, Bærdgull.
- Gullbofte**, m. Løvetand (Plante). Tæll.
Indr. (Jf. Fivel).
- Gullbrand**, m. et Ravn paa den fjerde
Finger. (Ag. Stift). Rogle St. Ji-
bebrand. I Edm. Lingling.
- Gullhauf**, m. = Gullbofte. Rdm.
- Gul(l)leffja**, f. Guldhæde.
- Gullmor**, f. Gubmoder. Meget udbredt.
Jf. Gubdotter.
- gullflegjen**, adj. guldbeflagen.
- Gullsmid**, (-sme'), m. 1) Gulbsmed;
2) Gulbbille, et Insekt, bekendt af dets
smukke Farve. (Chrysomela).
- gulna**, v. n. blive gul.
- Gulsvur**, m. Gulspurv. Sogn, Dst.
- Gulskurve(r)**, pl. f. et Slags Udsæt
paa Hovedet. Hertil gulskurvut, adj.
I Balb. fleinsturut.
- Gulsoleie**, f. Ravn paa flere Slags gule
Blomster, især Rabbeleie (Caltha pa-
lustris) og Eng-Ranunkel.
- Gulspetta**, f. Træpiffer, Hæftespæt (Picus
viridia). Hærb. Tæll. og fl.
- Gulspurv**, m. Gulspurv, Berling.
- Gultining** (aab. i), m. Hæselnød, af
den bedste Sort med gulbrun Farve.
B. Stift.
- Gulve(b)**, m. f. Trollbegg?
- Gumma**, f. Bøstemeroder. Nbl. og flere.
Ellers Gummer, Gummor, Gomo
(Gobmor); s. gob.
- Gumme**, m. et Slags rødfogt og sød
Dst, tillavet af færsk Mælk. Rr. Stift,
Hærb. Dst. og fl. En lignende Dst kal-
des i Dsterd. Gubboft. Ellers: Raud-
bravle, Dylsa, Søst, Hagletta.
- Gump**, m. en højsulb Deel af Legemet;
undertiden: Fingerspids (= Gom).
Søndensjælds.
- Gurm**, n. Grums, Mudder, Bærme. Balb.
Gbr. Jf. Gyrm.
- gurme**, v. n. æde, tygge idelig. Edm.
- gurmen**, ad. grumset, muddret.
- gurmet**, adj. muddret. (Busterub).
- Gurp**, m. Røben (især af Sygdom).
- gurpa**, v. n. (a - a), ræbe. Nordre B.
Gbr. Dst. og fl. Ellers garpa (Sbl.
Tæll.), ropa og rapa.
- guse** (aab. u), v. n. i Talemaaben „han
gusa aa kvide mot bi“: han krymper sig
for det, har ikke Mod dertil. Edm.
- Gust**, f. 1) Bindpust, Luftstrømning. B.
og Tr. Stift. (Jsl. gustr, m.). 2) en
Substantiv, som ogsaa kaldes Alvgust
(= Alseblæst).
- gusta**, v. n. (a - a), blæse lidt, lufte,
puste. (G. N. gusta).
- gusten**, (og gustaat), adj. vindig, ikke
ganske stille i Luften. Tr. Stift.
- Gut** (uu), m. Dreng, Drengsbarn; ogsaa
i Almindelighed en ung og ugift Mand-
person. Alm. og meget brugelig; synes
at være eget for det norske Sprog. I

Gummersætning har det oftest Formen **Satta**, især i B. Stift. Borne Dreng, som ere i Tjeneste, hedde ellers Dreng og Svein; yngre kaldes: **Varf**, **Glunt**, **Styving**; og med mindre Agtelse: **Strik**, **Pøst**, **Kate**, **Klebb**, **Gorre**, **Hyn**, **Syl**, **Gypling**.

Gutabadr, n. Drengsbarn. (B. Stift). I Tell. hedder det **Gutebaan**. — I mindre alvorlig Tale siges **Gut-ungje**; i B. Stift: **Guta-ungje**.

Gutalag, n. 1) Drengeselskab; 2) Drenge-maenerer, Smaadrenge Stift.

gutefjær, adj. om Piger som gjerne vil være hos Drengene.

gut-tor (aab. o), el. **guttaar**, Udtryk hvor-med man tilbyder En at briske. Dsaa i Sverige. Efter Jbre kan det forklares som: godt Aar! og ellers som: god Taar! (s. god).

Gutu, Vel, Gyde; s. **Gota**.

Gvarv, hvor o. s. v. see kv.

Gve (Jve, el. Jøve), f. Kjedelbjælke i Storfstenen (= Randaa). Sætersb. — I alle de følgende Ord læses gy som giv (iv).

Gygr (aab. y), f. Jattekvind, Berg-Nisens Rone. Soqn, Søndre Berg. Hall. og fl. I Tell. Gyvr; i Edm. kun som forældet: Gyure; i Helgel. **Risgjura**. (Udtales tilbeels: Gygg'er, Gjøgger). G. R. gygr.

Gygrasop (oo), m. en kvassformig Udværet paa en Vreen; en naturlig Krands af Kviste. Soqn. Ellers: **Marisop** (Edm.), **Simonsoipu** (Tell.).

Gyl, m. Bjergkloft; s. **Gil**.

gyldig, adj. gyldig; ff. **gilb**.

Gyldra (el. Gytra, aab. y), f. Bandstrøm eller Fod i en smal Bjergkloft. Nordbl.

gylla (gylle), v. a. (e - te), forgylde. G. R. gylla. Heraf: **gylt** o: forgyldt.

Gylling, f. Forgyldning.

gylme (jølme), v. a. afdele et Huus indvendig ved Mellemvæg. Gbr.

Gylming (Jølming), f. Mellemvæg, Skillevæg imellem to Rum; ogsaa et saaledes bannet Rum. Gbr. Drf. — I Edm. hedder det **Gimling** (Gjimbling), m.

Gylta (eg. en Gø), f. Berggylda.

Gymler, f. Gymler.

gyne (jyne), v. n. stirre, gabe efter noget. Gbr. Dstbr. I Soqn **gina**.

Gypling (Jypling), m. Smaadrenge, Grønfløding. Dufferub.

gyra (for gyrdra), v. a. (e - te, el. a - a),

1) omgjorde, sammenbinde, indpresse med et Reb, surre et Læs fast. 2) baande, saae Baand paa et Kar. Udtales i B. Stift **gyra** (aab. y); ellers: **gjøre** el. **jøle** (Ar. Stift), **gjure** (Rdg. Tell.), **gjule**, med tykt l (Hall.). G. R. **gyrda**, **gyrda**. — Af Gjor.

Gyre (for Gyrdra), f. Gjord, Baand (s. forrige). Sjelden, undtagen i Rbg. og Tell. hvor det hedder: **Gjure**. I Mandal betegner Gjure ogsaa **Kællekar** (= Kolla).

Gyremun (Gjoremun), m. Smalning paa et Kar; det at Karret er smalete i den ene Ende, saa at Baandene kan drives ind paa samme. I Tell. hedder det: **Gjureskaup**, n. I Edm. **Gjyringemun**; i Drf. **Gjyringsmaan**.

Gyretog, n. Reb til at ombinde Læs med. Kaldes ogsaa **Gyring**, og **Gyringetog**.

Gyring (Gjoring, Gjuling), f. 1) Om-binde, Omgjordning; 2) Reb at omgjorde noget med.

Gyrja (Jørje), f. vedvarende Blæst og Uveir, især af en indtrængende Laage fra Havet. Nordre Berg. Jf. **Jrja**.

Gyrma (Jørme), 1) Grums, Bærme (s. **Gurm**); ogsaa: **Dynd**, **Rubder**. Ag. Stift. 2) Uklarhed i Luften, Laage og tykke Skyer. Hærb.

gyrma, v. n. trække sig sammen, opfylde Luften; om Skyer og Laage. Hærb.

gyfa (jyfe), strømme ud; s. **gjofa**.

gyta (jyte); v. a. og n. (sæds. e - te), udgvide Røgen, om Fisk. Jf. tide (el. tia). Ordet skal egentlig hedde **giota**, med Formerne: **gyt'**; **gaut**; **gote** (bvilke, saavidt erindres, skal forekomme ved Bergen). Heraf: **Got**, n. **goten** og **Gotbera**.

gyte (løbe, rende), f. **fyte**.

Gyting, f. Gydning; Fiskens Legetid.

Gyv (Jyv, aab. y), n. Røg, Damp; en Røgning hvorved man fordriver Ustø fra Kvæget. Tell.

gyve (jyve), v. n. (gyv; gauv; gove), 1) dampe, ryge; 2) jage, drive, som Støv eller Enee. Rbg. Rustr. ogsaa i Trondhj. Stift. Heraf: **Gov**, **Gova**, **gjøva**.

Gyving, f. Røgen og Føgen.

Gyvr (aab. y), f. s. f. **Gvgr**. Hertil:

Gyvre-kling, m. en Steenart med enkelte Striber, der see ud som om de vare paaklæbte (hvoraf Navnet). Tell.

Gær, **gæta**, **gærv** o. s. v. — s. **gjø**.

Gø, **gøy**, **gøyma** o. s. v. — s. **gjø**.

H.

- ha**, for hava og have; s. hava.
ba, el. a, o: vende; s. venne.
ha, o: hvad? (Nbl. Gall. Helg.); s. hva.
hadde (Hant); s. Hobba.
hadla, betydelig, meget; s. harle.
Hadna, f. en ung Gjed, som ikke endnu har havt Rib. Ordet hebbet **Hana** el. **Hane** (i Helg. og Tr. Stift), **Haine** (Edm. Sff.), **Hauue** (Romsb.), **Hana** (Sogn). G. N. hadna (et af Gledens Navne i Stalpa). Jøl. haudna.
Hadnetid, n. Gjedetid (modsat Duftefid). I Tr. Stift: **Hanekje**; i Edm. **Hainetid**.
Hafelle, f. et Gjerde. Guldb. Østerd. (om Gjerder i Almindl.), Hødemarken, Bardal (især om et Gjerde af Trær eller lange Træstammer, som ere fæste ved Gjerdepelene saaledes at de afstilles fra hinanden ved et lidet Mellemrum. Kunde forklæres som **Hafella** (af **hava**, **hav-be**) ligesom det Mandalske „**Hav**“ (Gjerde); men ligner dog meget det G. N. **hagfelligaradr** (Lovens II, 122). S. **fella**.
hafelle, v. n. anlægge eller istandsætte et Gjerde. Øst. I. Øst. felle.
hag, adj. flint, behødvig, nem til kunstige Arbejder. Sbl. Tøll. Indr. Helg. G. N. hagr.
haga, v. a. læmpe, indrette, ordne. Hørd. i Talemaaben „**haga a laga**“. Jøl. **haga**.
Hagegar(b), m. 1) Hagegjerde; 2) et Gjerde imellem to Gaardes Udmarkter eller Græsgange. Hebbet i Edm. **Hag-gar**; i Fjtre Sogn: **Hægar**. Ii. **Hæfægar**.
Hagelende, n. Egn som er stiftet til Græsgang. Dg. **Hageland**, n. Berg. Stift.
Hageløysa, f. Mangel paa Græsgang.
Hagesott, f. Sygdom, som paa nogle Steder angriber Kvæget naar det første Gang kommer paa Græsning. Hørd.
hagfengt, adj. nem og flint til Haandarbejder. Indr.
Haggar, f. Hagegar.
haghendr, adj. flint, behødvig. Sbl.
Hage (Haje, Haga, Hagem), m. 1) Høve, ombagget Plantning. (Fleertal Hage, r). 2) Græsgang. Naaste alm. (Sf. Hann). G. N. hagi. **gax** i Hage: gaae paa Græsning.
Hagje, n.? rigtig Stk eller Orden. Hørd. (Helden). D'æ forke Hug elde Hagje mæ han.
Hagl, n. 1) Hagel, Hagelveir; 2) Hagelstorn; 3) Hagl, at styde med.
hagla, v. n. (a-a), hagle (Sf. **higla**); ogsaa trille eller falde som Hagl. D'æ **hagla** **Tærenne** (Tærerne trillede).
Hagle, f. Haggeveir. Guldb.
Haglebar, n. Hagelveir, Hagelsalb. Edm. Sff. Vel egentl. Hagelstog, ligesom **Barve'r**, af **berja** (bar-re). — **Hagles** **bar-eling**, m. en Hagelstuur.
hagleg, adj. passende, betvem, tjenlig. Hamb. (Sf. **høgleg**).
Haglestuur, og **Haglestufa**, f. Hagelstuur.
Hagletta (aab. c), f. Røbst, indfugt Dst af sød Røst. (Sf. **Dravle**, **Gumme**). Sbl. **Mandal**, **Tøll** og fl.
hagnytten, adj. nysfom, forsønlig, som benytter alt og ikke vil lade noget gaae spildt. Sbl. Dg. **hagnyttele(g)**. Jøl. **hagnyinn**.
Hagre, og **Hagrisle**; s. **Havre**.
Hagtonn, m. Hagstorn (et Træ), **Cra-tægus Oxycantha**. Rævnes ogsaa **Hagstorn** (oo); dog synes Rævnet at være lidet bekendt.
Haine, f. **Habna**.
Haf (langt), n. en Skure, et lidet Skaar eller Indsnit. Øst. (Jøl. **høk**).
haka, v. n. (a-a), forpne med Hager. **haka** **ibop**: slaae sammen ved Hager.
Hakfist, m. en Fisk, hvis Underkæbe er er lidet opadhoiet i Spidsen, saa at den bærer en liben Hage. Især om Lax (**Hakelaks**) og Ørreder (**Hakæure**). Søndensfelds.
Hakje (Haka, Halka), m. (Sf. **Haka**, r), 1) Hage, Krog. Alm. (G. N. **haki**). 2) Spade, Agerpade. Fjtresogn, Nbl. Sbl.
halka, v. a. (a-a), halke, grave, bugge ud. Dg. **halka** **bugge** **smaat**; **if. kalka**.
Halka, f. en Halke. Sf. **Græv**.
halkest, v. n. bugges, bides; om Fugle.
Halkgræv, n. en Halke som man ogsaa kan grave med. Edm.
Halking, f. og **Halk**, n. Halken, Huggen.
halur (halur), adj. 1) fuld af Hager (af **Hake**); 2) fuld af Skaar el. Indsnit (af **Haf**). Øst.
hala, v. a. (a-a), hale, trække.
hal-annen, **Halbygg**, o. s. v. see under **halv** som i Sammensætning altid betyder: **hal**.
Hald, n. 1) Holben; mest figurlig og i Sammensætning; s. **Er**, **Lingbald**, **Halgabald**. Dg. **Underholbning**; s. **halba**. 2) **Varighed**, **Udholdenhed**, **Styrke**. D'æ

ikke noke Halb i bæ: det taaler ikke noget, det er ikke stærkt. 3) Sant, Gred, som noget kan holdes ved. Guldbbr. Ehl. og fl. (Jst. hald). 4) Række eller Rist paa en Bæg, hvori afstillede Redskaber opstattes. Knudsbalb, Navre-halb. Edm. og fl. 5) Hold, Dyhold, Standsning. (Ejelden). Dæ bede saatt eit Halb. 6) Hold, Sting, Smerter i Hæggen eller Siderne. Lellem. Edm. Belg. og fl.

halba, v. a. og n. (held'; heldt; halbe), at holde. Inf. bedder ogsaa: halbe, halde (Ar.), holde (Eogn). G. R. halda. — Imperf. sæv. helt (ee); nogle St. hilt. — Supin. hilde (Nordre Berg.), ellers helde, holde, hulde (Gbr.). Imperativ: halbt! — Betydninger: 1) holde, omfatte med Hænderne (eller Munden). Ogsaa: underkøtte, holde oppe; og ligeledes: støtte paa, have Hænderne i. halba paa. halba i. — 2) bringe i en vis Stilling; vende, løfte, trække o. f. v. halbe attaat: holde ben til. halbe upp: løfte op. halbe upp under: stille ind under. — 3) standse, hindre, afholde. halba atte: tilbageholde. halbe Anden (el. Binden): holde Anden. halbe Graaten: tilbageholde sine Taarer. — 4) beholde, vedligeholde. halbe Barmen, Piten (v: Farven), Fylg'a (holde Skridt). Ogsaa: overholde, fremme, opfylde. halba Dr(b). Jf. halbe Maate, Etyr, Frib. — 5) opholde, underholde. halbe Folk, Lenar, o. f. v. Han held selv sjøl: han holder sig selv med Kost, besøger selv sit Dyhold. Ogsaa: bekoste; ligesaa ubruste, forsyne med noget. Han held ofs Boat (el. held' an fyrer ein Stakar. — 8) v. n. holde, hænge sammen, taale Etid (om Traab, Løi, Redskaber). — 9) vedblive, vare. Detta Bær'e held ikke længe. Ligesaa „halbe paa“, „halbe ut“, og fl. — 10) skærve, styre i en vis Retning (G. R. halda). halde nor-ette (mod Nord). halde te Lands. — Reflexiv: halda seg: a) holde eller støtte sig; b) holde sig vedlige, vedblive at være uskadt; c) nære, forsyne sig; d) opholde sig, være paa et Sted; e) afholde sig fra noget. halde seg fram: fremstille sig bristigt, ikke være tilbageholden (Ag.

Stift). halba seg ihoy: holde sig til binanden. halba seg upp-atte: gaae i Dypfølelse, være at lide paa (Nordre Berg. Drf.). — Andre Ubryst: halde attføre: bække, stule med Haanden. halde att-i: stoppe, standse. halba att: være paaholden, streng (B. Stift). halde fyre: holde for, mene. halde ihoy: hænge sammen. — halde næ: være enig med. halde paa: a) vedblive; b) være i Færd med. — halde til: opholde sig, være. halba ein til ein Ting: tilholde, sætte En til noget. halde unda: brelia af (for Binden). — halba upp: a) løfte; b) opføre. — halba ute Baaten: føre en Baad som Etyrmand. (Edm). halba ut-i (halde ti): støtte paa, have Haanden i.

halba, adj. f. frugtfuld. Edm. Jf. fremmeleg.

halbande, adj. som kan holdes; ogsaa: værd at holde eller beholde; f. Er. halbande Kort; eit halbande Blad.

Halbar, m. 1) en Holder, Understøtter; 2) Blæksprutte, et Slags Polyp (*Sepia officinalis*). Nordre Berg.

haldast, v. n. 1) holde binanden. — 2) holde ved, vedvare. (Ejelden).

Haldehæfte, m. Holdbæge (til Lønner).

halden, adj. 1) holdt; opholdt; overholdt, o. f. v. (part. af halba). Jf. Nordre Berg. bedder det hilden. 2) uskadt, i Stand. heil a halden. 3) holden, tjent med noget. Jf. misshalben.

Halvgras, n. en Urt hvoraf man tilslaver Lægeboom imod Eibesting. (*Gentiana campestris*). Lfl.

Halving, f. Holven; Dyhold o. f. v.

halvreten, f. halvdragten.

Halvstyng, m. Hold, Eibesting.

Hale, m. Hale (paa Heste). Jf. Rumpa.

Halereim, f. Halerem; f. Bakola.

halgjengje, f. halvgætt.

Hall, f. om en stor Etue eller Sal (G. R. holl), forekommer i gamle Viser, men er ellers ubrugelig.

Hall, n. 1) Hæl, en hælende Stilling. Dæ sto paa Hall. 2) Halving, Bakke, straat liggende Mark. Hall. Vald.

hall, adj. hældende, straat liggende. Baaten a hall'e: Baaden hælter til den ene Side. G. R. hallr.

halla, v. n. og a. (a-a), 1) hælde, ligge fraat. Dæ halla unda (det hælter nedad). Dæ halla ette (figurl. det lækker mod Enden). 2) sætte i en hældende Stilling, hælde til Eiden. G. R. halla. „halla seg“, betyder undertiden ogsaa at lægge sig til Hvile.

hallbratt, adj. stærkt hælende, næken brat. Sogn og fl.
 hallen, adj. noget hælende. Drk. og fl.
 hallfløyt, adj. stærkt liggende, høit i den ene Ende. Esm. (Heiden).
 hallie, f. halvliden.
 Halling, f. Hældning, Hælven.
 Halling, m. 1) Indbygger af Hæling-balen. 2) B. Stift: Hælingbøling, og om Kvinder Hælingbøla. 2) et Slags Dands med enkelte behændige Spring eller Kast (Hælingkast). Ogsaa et dertil hørende Epil.
 hallrett (te), adj. svagt hælende, næsten fladt. Esm.
 Hallvarsoke (aab. o), Hallvarvs Messer; den 15de Nat. (B. Stift og fl.). G. N. Hallvarvs vaka. Jf. Voka.
 Halm, m. Halm. 3 Rbg. Høalm, og i Sæt. Høalm (Isl. halmr). 3 Sammensætning bortkastet tilveels m; saaledes: Hælløysf, f. Mangel paa Halm. (Esm. og fl.). Halm(m)lod, f. Halmføder. Halm(m)snar, n. smøt Bånd af Halm (f. Snar). Halmvæandel, m. en stor Halmviff.
 Halsa, f. Helma. — halmidt, f. v. halv.
 halna, f. handla. Hæning, f. v. halv.
 Hals, m. Hals. Udtales tilveels Hæls (med tykt l) i Ag. Stift, og i Indr.
 Halsband, n. Hælsbånd (jf. Hælse, n.); ogsaa Båndet imellem Bunden og Ribten paa en Lønde.
 Halsbæst (?), Hælsmufter, Eenerne imellem Halsen og Skuldrene. Bruges i Esm. men kun i Fleertallets Dativ i Formen: Hælsbøstaa, f. Ex. Han er so stiv'e i Hælsbøstaa. Gam. Dansk: hælshæst, Hæst.
 Halsbøla (aab. o), f. Hævelse i Halsen. Dufferub (Hælsbøale). Jf. bolen.
 Halsbrune (aab. u), m. Hælsbrynde, Kvalme med opstigende Vædsker. Nest (Søndensjælds (Hælsbrona). Ellers: Elbe (Guldbr.), Elbing (Toll.), Brennesfott (Sogn), Brøstflid (Esm.).
 Halskæft, m. Støved i Halsen (især efter langvarig Vøining). Jf. Hæfta.
 Halskroft (oo), m. Halsens Krumning opad fra Boverne (paa Dyr).
 Halsletta, f. halvletta.
 Hælsnot (oo), n. Episerørets Munding, eller den øverste Deel af Svælget. 3 de syvdelige Egne hedder det Hølamot.
 Halsplagg, n. Hælsstørklæde. Halses ogsaa Hælsflur, n. (Isl. hælslur).
 Halsstikk, f. Halvstikk.
 Hælt, m. f. Hæll. — hælt, adj. n. f. halv.
 hælt' adj. hælt. Hæraf Hæltta.

halta, v. n. (a - a), halte. 3 Stifter og-saa haltra (Isl. haltra).
 haltanna, f. halvannan.
 halv', adj. 1) halv; 2) ufuldkommen; ikke beel; 3) halv svibt; f. Ex. Bøaten va halv'e mæ Sjø. Hedder i Sæt; hæv'e (Isl. hælfr); i Ag. Stift: hælve (hæll). Femin. hedder i Hærb. og Bøis: hølve, f. Ex. et hølve Møl (G. N. holf). Neutrum altid: hælt; i Sammensætning oftest: hal (kort). Hæraf Hølva, Hølvt, Hælming. — Te halv'es o: til Ribten, halvt. halve Nat'ta: den halve Nat. halve Væggen: Halvdelen af Veien.
 halva, v. a. dele i Halvdele. Hælvæn; da man oftest bruger den unødste Form halvera.
 Halva, f. f. Hølva.
 halv-annan (halann'), halvanden. Femin. halvonnor (halouua); Neutr.: haltanna.
 Halvar, m. et Spand som holder halvanden Rande. Hbl.
 halvblenda (-blanda), adj. halvblandet; blandet med en ligesaa stor Deel af et andet Stof.
 Halvbygg, m. Blandform, Byg og Hævre tilfammen. Jf. Hæmletonn.
 halvdaun' (halpau'e), adj. halvødd.
 Halvdeild, f. Halvdeel.
 hal(v)draggen, adj. halvdragen. En halvdræien Ande: halvdræket Ande; uegentlig om en meget ubetydelig Marsag til et Rygte eller til en vis Mønting om en Ting. Hælsedes: „eit halvdræ Dr'": et halvdragt Drd, et meget ufuldstændigt Udflugt. Nordre Berg. og fl.
 Halvemaal, n. Halves i Esm. den Egenhed ved et Bygemaal, at Lyden H bliver ubelagt, f. Ex. i Av for Hæ, Hst for Hæst.
 halv-eten, adj. halvætt.
 halvfallen, om Søen: halv falben, midt imellem Flod og Ebbe.
 halvfaeren, adj. halvæft, om en Vei.
 halvsems, f. nitti. — halvsefers, f. Hæutt.
 Halvfjorung, m. Halvfjerding.
 halvflødd, adj. halv stegen, midt imellem Ebbe og Flod.
 hal(v)galen (hælgælen), adj. halvgæl.
 hal(v)gædd, adj. midt i Evangerstædet. Bedre: halvgjengli.
 hal(v)gætt, adj. halvgætt; a) midt paa Veien; b) midt i en Arbeidskunds (Hft). „halvgætt te Mibbaag" o: midt imellem Høstflid og Mibbaag. „halvgætt te Høns": midt imellem Mibbaag og Høns. B. Stift. Den ældre Form halvgjengje, er Hælvæn.
 hal(v)gjord (halgjor), adj. halvgjort,

Hal(v)grøya, f. egentl. en tyk Bælling (synd Grød), af Graut. I Sogn og Hærd. betyder det: Mælkesuppe.

hal(v)høvert, adj. om Byg, som er halv blandet med Havre. Søndre Berg.

Hal(v)kanna, f. halvkanne.

Hal(v)koring, m. see Halvskoring.

Hal(v)leiv, m. et halvt Fladbrød.

halvloben (aab. i), adj. halv forløben, om Tid. Søvanlig kun i neutrum: hallic, hallee. Da va alt hallic: den halve Tid var forløben. Tell. og fl.

halvmidt (halmitt), adv. til Midten. Dttb.

Hal(v)mork, f. Halvmark ($\frac{1}{2}$ Pund).

Halvning, m. Halvdeel. Nj. Stift (Halning, Hælning). Jf. Hælning.

Halvpart, m. Halvdeel.

halvplogb, adj. halvploiet.

Halvring, m. Halvcirkel.

hal(v)rotten (aab. o), adj. halvraadden.

hal(v)rund, adj. rund paa den ene Side.

hal(v)rett, adj. halvlabet; om Vaade.

halvslæggen, adj. halv aflaaet; om Eng.

hal(v)slæta, v. n. regne med en Blanding af Sne, slude. Tell. og fl. I Sct. hævslæta. Jf. Balleflæta.

hal(v)stien (aab. i), adj. halvslidt.

hal(v)sola, v. n. lægge Halvsaaler under.

Hal(v)stiff, n. Halvsnude eller Løkke, som især bruges ved Fortøining og Fisserie.

Halvskoring, m. en halvformet Person. Søndensfjelds. Kaldes ogs. Halhempa i Sogn, og Halvskoring (oo) i Edm. Det sidste formobentlig af kvar (hver); altsaa En som er Halvdelen af hvert Slags („Helt'a ta for'a“).

Hal(v)stykjen, n. Halvstykke. Saaledes ogsaa Halbror, og Halstyker.

halvt (halt), adv. halvt, halvvejs. Neutrum af halv har samme Form; bertil: haltaarsgamall' (et halvt Aar gammel), og Haltaarsstensta (Halvaarssteneste).

hal(v)treffs, f. femtit.

hal(v)trie (-tribje), adj. halvtreble. Ligefaa halvfjore ($3\frac{1}{2}$), halvfemte ($4\frac{1}{2}$) o. f. v.

Hal(v)træve, m. Kornstak af 12 Neg. Jæberen.

Hal(v)tunna (Haltpønne), f. Halvtønne.

halvtræksen, adj. halvtræksen.

Halvveg, f. en halv Veg (18 R).

halvveggis, adv. 1) paa halv Vej, midt paa Veien; 2) halvvejs, ikke ganske; 3) nogenlunde, saa taalelig.

halvvooren (aab. o), adj. taalelig, midbelmaadig, ikke ganske utjentlig.

Halvvoert, n. halvt Vært, halv Prits.

Han fællt ifte Halvvoert fyre ba. Noget ubbrebt. I Edm. Halvvoert (aab. v). G. R. halvvoert.

Ham, m. 1) Ham, Sub eller Døtte. (G. R. hamr). Alm. om aflagt eller fældet Sub især Slangernes. (Jf. Ormeham). Sjelden i mere ubstrakt Betydning. I Drl. siges Fugleham og Fiskeham om forskellige Bestandsdele ved Menneskets Sub. 2) Udsende, et Menneskes Udvortes, med Henfyn til Dragt og Holdning (Habitus). Sjelden og mest i Spøg. Jf. Hamn, Samlit, hamleg, hama. 3) Hønsfødt, afbøde Menneskers Stygge eller Lignelse. Rr. Stitt.

Ham, n. (forældet), f. Uham og Hæming.

Hamar, m. 1) en Hammer. Ogsaa Bagen eller Kaffen paa Dret eller lignende Redskaber. Nfabamar. 2) en brat Klippe, Bjergvæg, Præcipite. Jf. Ufs, Brot. Heber almindeligst: Sammar, bog ogsaa Hamar (Rbg.) og Sammar (Tell. Gbr. Drl. Indr.). G. R. hamarr (i begge Betyd.). Fleertal altid: Samra, r; Datto plur. i Edm. Hambræ (for Homrom).

Samarokant, m. Punt, Kanten paa en Klippevæg. Dsl. Samarokant, f.

hamble, f. hamla. hambre, f. hamma.

hamla, v. n. (a - a), roe baglængs, eller i Almindelighed: roe ved at kype Karerne tilbage (istedsfor at trække dem til sig). Jf. fluta. (Jsl. hamla).

Samleband, n. Ribtebaand hvorved Karerne holdes til Roerpinden. I Abl. Humleband (Jsl. hönsluband).

hamleg, adj. valter, tæfkelig af Udsende. Dof, Hærd. Jf. hama.

Samlekorn, n. Plandkorn, Byg som er blandet med tidlig-moden Hævre. Edm. Etal ogsaa forekomme ved Bergene i Formen Humlekorn. (Jf. det søndermerste Hummel o: Byg). Ellers Halvbyg og flere. I danske Dial. findes „Hummekorn“, om Byg og Rug. I de gamle norske Love forekommer Udtrykket: „svå af hamal kyrne, sem of byggi“ (L. I, 385, 401), bog er Betydningen usikker.

Samlerom, n. Bagrum i en Vaab. Selg. Rr. Stitt.

Samlit (aab. i), m. Subfarve, Anslagsfarve. Nj. Stitt, Drl. Hela. Lyder tildeels som: Samleat, Samlat. I Indr. Samlaat. Jf. Worilt, Dæm, Dæme.

Samn, m. Udsende; Sub; og tidlige Klædning eller Dragt. Selg. (Jf. Ham). Ligefaa i Sverrige (efter Jpre).

Samn, f. (nogle Et. m.), 1) Samn,

Stibshavn. (Sv. hamn; Jsl. höfn).
2) Græsgang. Ag. St. „gaa i Hamn“: gaae paa Græsning. Ellers Hagje.
hamna, v. n. (a - a), havne, lægge i Havn.
Samnebytte, n. Havnefliste. gjera Samnebytte: seile fra en Havn til en af de nærmeste.
Samnefut, m. Havnefogeb.
Samnegang, m. Græsgang. Ag. Stift.
Samnelega (aab. e), f. Plagen i Havn.
Samning, f. Græsning, Græsgang.
Samnløysa, f. Mangel paa Havn.
Samp, m. Samp. I Tell. og Balbers bedder det Sarp. Jf. Hempa.
Sampefløve (aab. o), m. en Klemme med udskarne Lænder til at berede Samp med.
Sampetar, n. Sampetresle. Edm.
hamra, v. a. at hamre (af Hamar). I Nordre Berg. hambre. — Heraf: Samring, f.
hamrut (hambrette), adj. fuld af bratte Klipper (f. Hamar).
Sams, m. 1) Etal, Hylster, f. Er. paa Korn. Nordre Trondhj. I B. Stift kun om Hølen eller Frugtbeholdet paa Nøbber. Katchams. 2) en Klasse af Høstelsnøbber, hvis Høser ere sammen-vorne. B. Stift. 3) Verklase, Verkrands. Kr. Stift. Ellers Kængel, Kant, Kring og fl.
hamsa, v. n. 1) affalle (Helden); 2) samle efter Ord, være forelegen for at udtrykke sig. Inbr. Jf. hamsa.
Samsliste, n. Fælbling eller Omflistning af Sam; i Spøg: Omklædning, Ombytning af Klæder.
han (hann), pron. 1) han (betegnende et mandligt Væsen, ligesom i Skriftsprog). Paa nogle Steder ogsaa Istedetfor du eller „bit“ (o: I) til Fremmede. — 2) ved Mandens Navne som en Artikel, hvorved ogsaa Navnets Kasus betegnes. Han Lars, han Amund, han Olav o. s. v. Ligesaa „han Jar“ (Fader); Dativ: „honom Jar“; Genitiv: „hans Jar“, el. hafs Jar (o: min Faders). Denne Brug er næsten ganske almindelig, og det anses sædvanlig som hørende at udelade det første Ord. (Jf. Gram. § 308). — 3) den (om ender Ting, hvis Navn er et Hansfønsord). Ein veit ikke Enden, før han kem (førend den kommer). Høyr Bunden for han blæs o. s. v. — 4) det (om Betret og Luftens Forandringer). Vest- og nordensjæls. Han rægne (det regner). Han æ kalb (det er kolbt). Han myrtna, klarna, solna o. s. v. —

5) man (værelts med: ein). Ein kann ikke saa alt som han vil. — I de Tilfælde, hvor der ikke lægges Bøgt paa Ordet, bliver det ofte forkortet og lyder som: an, en, n; f. Er. No kem'an. Der æren, el. bær æ'n (o: der er han). Det samme er Tilfældet med Dativ (f. honom), og Genitivet som paa nogle Steder bedder hans (Voss og fl.), mere almindeligt: hafs; f. Er. Ean hafs, el. Ean'ass (hans Søn).

han, for hana (hende), f. henne.
Hand, f. (Fl. Hænd'er), 1) Haand; ogsaa Arm (eller det hele Lem til Studrene). Hedder ogs: Haand (Kr. Stift, Søndre Berg. og Sogn), og Hønd (Valb.), som forudsætter Formen Hønd. (G. N. hond, hånd; Sv. hand). Flertal ogsaa Hænd'ar (Aag. Tell.), Hænd'a (Hall. Vald.), Hænd'e, og Hænd. Dativ plur. Haandom (Drk.), Haanda (Edm. Esi.). I Sammenligning Haanda, Hænde og Hånd (ifke Haand). — 2) Side, Kant. Paa høgre Haanda: paa højre Side. Inkie paa nola Hand: ifke paa nogen Side. — 3) Begne, Vedkommende; ogsaa Deel, Part. Paa mi Hand: paa mine Begne, for mig. Paa fyste Hand'a: i Begyndelsen. Det æ for saa paa Karmanns Hand'a: der ere for saa Mandfolk. — 4) Haandskrift. Et go' Hand te lesa. — 5) Underkrist; ogsaa et underkrevet Dokument, et skriftligt Beviis. — Enkelte Talemaader: Nøte i Hand: efterbaanden, lidt efter lidt. Nordre Berg. De gjeft væl i Hand (det gik heldigt). Han seff bæ 'pi Hand'a (o: strax og kontant). Han seff bæ fra Hand'enne (ifit det særdigt). De gjeft alt ør Hand (der blev altid Ubgift og ifte Indtægt). Or Hand æ i Mann (ifke mere end hvad der strax skal fortæres). halva te Hande: halve salt eller særdigt for En. „Eg skal halve deg bæ te Hande“: jeg skal halve det salt for dig, beholde det indtil du selv kan modtage det. (G. N. til handa).

Handabak, n. Haandbag, den ydre Side af Haanden. (Motsat Love). G. N. handarbak.

Handarrikje (aab. i), m. den krumme eller indbøiede Arm; Albuen. So tol Ban'e paa Handarrikjen: hun tog Baret paa Armen. Nordre Berg.

Handalegg, m. Underarm.

Handamille, n. den indre Side af Underarmen. Edm.

Handbogje (aab. o), m. Albue. Sosen,

- Ramb.** (i Formen **Sanbaga**), Jndr. Drf. (i Formen **Sanbagaa**). Jf. Dlbogje.
- Sandbogje** (boje), m. Redskab; f. Ambo. **handbraga**, v. a. have ibeltig i Hænderne, bære eller trække noget bort fra sin Plads. Rest om Børn. Nordre Berg.
- Sandbuk**, m. Haandklæde.
- Sandbragd**, n. Haandlav, egen Naabe at arbejde paa. Drf.
- Sandbur** (aab. u), m. Naabe at bevæge Hænderne paa. (Jsl. **handburdr**).
- Sandbyrte**, n. Haandstifte, at man lader den ene Haand hvile og griber til med den anden.
- Sandbræp**, n. et Arbejde som angriber og svækker Hænderne. Ebm.
- Sandbræ**, f. Afjært med Hænderne; Haandbevægelse.
- Sandhov** (oo), n. Naabehold i at tage eller gribe til. Nordre Berg. Han beve inje Sandhov: han tager enten for meget eller for lidt.
- Sandklæbe** (-flax), m. Røse i Hænderne; ogsaa Lyft til at tage til eller røre ved alt hvad man seer.
- Sandkvild**, f. Hvile for Hænderne.
- Sandel** (Sand'l), m. Handel. Jf. Harb. Sand'ul.
- Sandelag**, n. den Naabe hvorpaa man bruger Hænderne, naar man arbejder. Et godt Sandelag, betegner ogsaa Færdighed eller godt Anlæg til Haandarbejder. Alm.
- Sandemagt**, f. Haandkraft.
- handemillom**, adv. fra den ene Haand til den anden.
- Sandeflam**, f. et Arbejde som gjør Mesteren Stam (Jsl. **handsskömm**); ogsaa en Gave som intet duer.
- Sandeverk**, m. Smerte i Hænderne.
- handfallen**, adj. forvirret, som ikke ved hvad han skal gribe til. Guldb. Df. (Hannfællen). Sv. **handfallen**.
- handfara**, v. a. (-fær; -for), berøre, beføle, tage paa med Hænderne. Ræsten alm. (Jsl. **handlara**).
- Sandfeste**, n. Tag, Greb, et Punkt hvor man kan gribe fast.
- handfride**, adj. vakker, net gjort (om Haandarbejder). Rbl. Helg. (Jf. **frid**).
- Sandfylling**, m. Haandfuld; noget som er saa stort at det fylder Haanden. Ein Sandfyllings Stein.
- Sandgrip** (aab. i), n. Haandgreb.
- handhøvele**(g), adj. passende til at bruge med Haanden.
- handig**, f. hendig. Jf. Talemaaden „alle handige Slag“: allehaande Ting.
- Sandflæbe**(de), n. Haandklæde.
- Sandkvænn**, f. Haandkvænn.
- handla**, v. n. (a - a), drive Handel. Jf. Bøjs og Harb. bedder det: halna; ved Trondhjem: hann'l. Heraf: **Sandlar**, m. **Sandling**, f. (det samme som **Handel**). — **handla** bruges ogsaa i Betydningen: omhandle, indbeholde; f. Ex. om Bøger. Den nye Betydning: gjøre eller foretage sig noget, er derimod fremmed for Folkesproget.
- handleg**, adj. passende, bevem til at bruge eller bevæge med Hænderne. Udtales oftest som **hantle**.
- Handli**(d), m. f. Huld.
- Handløysa**, f. Ubehændighed. Sjælden.
- Handpenger**, pl. m. Haandpenger.
- handreffjast**, v. rec. bekræfte et Forlig eller en Handel ved at give hinanden Hænderne. B. Stift. Det **handreffet** um da.
- Sandsag**, f. Haandsav.
- handsama**, v. a. (a - a), bebanle eller bevæge med Hænderne. D'a so kort at ein kann ikke handsame de. Meget udbredt. (Jsl. **handsama**).
- Sandsluming** (aab. u), f. den smaleste Deel af Underarmen. **Sandslumingsle**(d), m. Haandled. Helg.
- Sandsnelba**, f. Haandteen.
- Sandspik**, f. Haandspig, Kjøp, hvormed tunge Sager løstes og flottes.
- handstærk**, adj. stærk i Hænderne eller Armene. Rogle St. **handstærke**.
- Sandsyfte**, n. Red i Seilet, hvormed det sammentræktes i Storm. B. Stift. (Jf. Jsl. **andsvipt**, Stroppe).
- Sand-tre**, n. Rødværk ved en Trappe. Rogle St. ogsaa: **Sand-re** (for **Sandrid**?)
- Sandeygjel**, m. en kort Lølle, et Ribebidse. Drf.
- handvalka**, v. a. slide eller tilsmudse ved ibeltig Beværelse. Ebm. og fl.
- handveik** (handveik'e), adj. svaghaandet, som har svage Arme.
- Sandværk**, n. Haandværk. (Et at forverke med **Sandeverk**, m.).
- Sandvol** (aab. o), m. Pleielstak.
- Sandyrle**, n. Haandværge, Kjøp eller Redskab som bevæmt kan bruges med Hænderne. Naafte alm. men bedder ogsaa **Sandvirle** (Kell.), **Sandyrve** (Ebm.), **Sandhørle** (Gbr. hvor det falder sammen med det foransatte **handhøveleg**). Jf. **cola**.
- Hane**, f. (Gleb); f. **Habna**.
- Hane**, m. en Hane. Jf. Gbr. **Hanaa**.
- Haneblom**, m. Pleielblomst (*Lychnis dioica*). Jæb.
- Hane-tje**, f. **Hanedib**.

hanga, v. a. (heng'; heff; hengje), at hange. Infin. ogsaa haanga, hange (B. Stift), hange, og nogle St. hengje. G. R. hanga. Imperf. nogle St. haang, ogf. hiff; Fl. hingo (i Hall.). Supinum ogsaa hingje (B. Stift), haangje og hungje (sjelden). — Betydning: 1) hange, være i en hængende Stilling. Det tilsvarende Transitiv er hengja (at opbænge). 2) hefte, bænge fast. Da heng' i Botnen (sidder fast i Bunden). hange ihop: hange sammen. Dæ so møste dæ heng'e Liv'e ti han, o: det er just saa meget at han lever (eller: at Livet hænger ved ham). — 3) hange ved (sigurlig); være ibelig nær ved, el. besatte sig jævnlig med noget. Dæ vil hange paa: det vil hænges ved (om en Uleilighed, Strøbelighed, llyvane). Han heng'e fram i da: han besatter sig dermed af og til. Han heff mæ (fulgte ibelig med). Dei heff 'ti han (de vilde ikke slippe ham fra sig).

hangande, adj. hængende. Dæ Bon i hangande Snore, o: der er haab i den hængende Snor; man kan faae Fisk naar man har Snoret ube, men ikke ellers.

hangla, v. n. komme ud med Sparsonhed, slide sig igjennem, hjælpe sig med Ildet. Guldb. Drk. (Sv. hängla). Dæm hangla mæ di te Vaaren. I Sdm. stinta, nesa. Jf. tigla.

Hankje, f. Hankje.

Hankloffa, f. et Slags store Lorbfister eller Viller (Carabus?) Jæb.

Hanning (el. Haning), m. en Hane. Ramb.

Hans, m. Driftlegilde, som en Rejsende bestøser for sine Rejsefæller, naar han første Gang er antommen til et fremmedt Sted. Igesaa hansa, v. n. beværte sine Rejsefæller i en saadan Anledning; hænse. (Holl. hansen).

Hanskie, m. (Fl. Hanska, r), et Slags Håndster uden Fingre. Jf. Vott.

Hanslag, n. Hansjon. Uta(v) Hanslagje, eller: „han 'ta Slagle" o: af Hansjon.

Happ (forældet), f. Hopp og Heppe.

happig, adj. fremfærende, hastig. Nbl. **har'** (for hard), adj. 1) haard. G. R. hard. 2) haardsor, som kan taale meget; ogf. dristig, uforfærdet. har i Hugjen, o: meget todblobig og dristig. 3) haardbjerret, streng, ufølsom. Heraf hara, hærug og fl. „Na hara Hænbæ": voldsomt, med Magt. Sdm.

Harang, m. frosen Jord. Hall. Toten, Sebmi. Udtales ogsaa Halang, Halang.

Halung. Bruges ogsaa i Nbm. i Betydningen: frosen Sne, Haardsnee som man kan gaae paa uden at synke i. I denne Betydning hedder det i Sdm. **Arvaang**, som vel egentlig er samme Ord. Jf. Lettang og Skari.

Hararug, f. Krafestro.

harbaleu, adj. haardsor, som kan taale meget og ikke krymper sig for at lide ondt. Alm. i de sødlige Egne. Ved Trondhjem hedder det barbar, som ogsaa betyder: haard, streng, uskaanfom.

harbeitt, adj. om Eng med haardt Græs, hvorpaa Leen ikke vider godt. B. Stift. I Hard. harre, adj. n.

harbunden, adj. haardt tilfunden. „harbunde" siges især om Veitret, naar Jorden er stærkt tilfrosen og snebækket.

Harbyst (Bue), f. Armbyst.

hardrøg, adj. haardt dragende; især om Heste, som trække stærkt og voldsomt, saa at Tøiet let brydes. Nordre Berg.

Hare (Hara, Hæra), m. en Hare. S. Jase.

Harefot, m. 1) Harefod; 2) vilde Evgibedsblomster (Gnaphalium dioicum). Ellers Jasalamp (Zell.), Kattalabb (St. Stift).

Haregjeit, f. Hunhare.

har-elt (et), adj. om Veitret, naar der falder stærke og stormende Jlinger. Jf. El.

haremynt, adj. som har Harestaar i Læberne. Ellers: jasemynt.

Harang, m. (Fl. Hærang'er), Jubbøger af Hærdanger (Harang). Hæringa (Hæringe), f. Kvindfolk sammesteds fra.

harfengt, adj. n. haardt, svært (om Veir, Føre, Arbeide). Fosen og fl.

harfingra, f. harhendt.

harfiskjen, adj. haard, skarp, voldsomt. Nordre Berg. Sdm.

harfostra, adj. graabig, storæbende, som behøver meget Foder. Nordre Berg og fl. Ellers harfødd.

harføer, adj. 1) ulemføelig, som farer haardt og voldsomt frem, uforsigtig med noget som er svagt og smt. Alm. 2) om Veir og Føre: haardt, besværigt. Dæ da so harføert te Høvra.

Harføre, n. et haardt Føre. (Sjelden).

hargjengb, adj. haard at gaae paa (om Veir og Føre). Dæ vart so hargjengt. I Sdm. hargjengst.

hargnuen, adj. haard, voldsom (egentlig som har haarde Knøer). Nordre Berg.

harhendt, adj. som har haarde Hænder; ogsaa ulemføelig (= harføer).

harhjarta, adj. haardbjerret.

- Haring**, m. en haardsfor Karl; ogsaa En som er haard og streng. Ir. Stift.
- Hark**, n. 1) Nøle, Besværighed; ogsaa et haardt og besværligt Føre. (Jf. Jøl. harka, Haardbed). 2) Svagbed, Sygdelighed; eller i Almindelighed en slet og daarlig Tilstand. B. Stift. Han va tomen i ett Harka Føre (i en slem Etilling). Nbl. 3) Ekstr, Raps, ubetydelige Ting. Jf. Harkje.
- harka**, v. n. (a - a), fløbe sig frem, slaae sig igjennem med Nøle. Nbl. Edm. Det harka mæ da sama. (Ugesom bala, strapa, grava).
- harkalege**, og **harkasamt**, adv. med Nøle, daarligt, kummerligt.
- harkall**, adj. f. harkjen.
- Harkje**, f. en Rive (Harte). Østb.
- Harkje**, m. Ekstrammel, forskjellige Ting som ligge bentastede paa et Sted. Edm. Eßj. (Jf. Brote). Harkehus, n. et Rum, hvori man bentaster saabanne Ting som sjelden bruges.
- harkjen**, adj. 1) haard, knudret, usjøvn. 3 Edm. harkalle. 2) stranten, søgellig. Nordre Berg. 3 Soqn ogsaa harkje, adv. Da giætt so harkje (haardt og usjønt).
- harkjæsta**, adj. haardmundet.
- harkjøta**, adj. haard i Rjødet.
- harle** (for harlega), adv. meget, betydelig, ikke libet. Hall. De va harle langt. 3 Rbg. og Mandal: høerle (f. Er. Han æ harle gamalle). 3 Harb. og Bøst: hadla (G. R. harla, hardla).
- harleikje** (el. Harleik), m. Haardbed.
- harleikjen**, adj. ulemfældig, uslaansom i Leg. 3 Ag. Stift oftere harleikand.
- harløst**, adj. haard at tilsaase eller oplytte; om Døre, Strin o. s. v.
- Harm**, m. Harme, Brebe; især en bitlig og vel grundet Fortrybelse.
- harm**, adj. harmsuld, fortrydelig.
- harma**, v. a. (a - a), ærgre, optirre, vølle Ens Harme.
- harmast**, v. n. harmes, blive vreb.
- harmeleg**, adj. fortrydelig, som er til at harmes over.
- Harmelse**, n. Værgelse, Bitterhed.
- harmilt** (for hardmilt), adj. om Røer: tung at malle. Helg. 3 Berg. Stift: trammilt.
- harmølt**, adj. som har en haard Stemme.
- harna**, v. a. (a - a), hærdes, blive haard. (G. R. hardna).
- harnakka**, adj. haardnakket.
- harp**, f. Hamp. — Harpa, f. Harpa.
- Harpeis**, f. Harpir. (Jøl. harpeis).
- harplogb**, adj. tung at pløte.
- Harr**, m. Spelt, en Færstbandsstift (Thymallus vulgaris). Hedemarken. 3 Øbr. Sorr. (Sv. harr).
- harre**, adj. n. = barbeitt. Harb.
- harsett'**, adj. trodsig, haardnakket. Edm.
- harsinna**, adj. stivsinnet, ubøstellig.
- harsjøa**, adj. om et Sted, hvor der sjøvnlig falder stærk Søgang.
- Harskaring**, f. en haard og voldsom Ekstrabads, især tilføes. Edm.
- harsløg**, adj. haard eller tung at slaae; om Eng. Nordre Berg.
- harsøft** (oo), adj. veirhaardt; især om saabanne Steder ved Harkstjen, som ere meget ubstøtte for Storm og Søgang. Helg. Namb. 3 Fosen og Drk. bebder det harsøft, og i Edm. harsotta (oo), f. Er. ein harsotta Plass. Af søtja (med det foralbede Imperfectum softe).
- Harsott** (oo), f. en Kvæggbygdom, som kommer af Forkjøpelse. Edm.
- harsotta**, f. harsøft.
- harspunnen**, adj. haardspunden, stærkt snøet under Spindingen.
- harsøikt**, adj. haardbaget, meget kegt.
- harsværd**, adj. som sover haardt, ikke let kan vækkes. Tell. og fl.
- harsøkt**, f. harsøft.
- hart**, adv. 1) haardt, voldsomt; 2) som et forstærkende Udtryk efter en Negtelse. Edm. og fl. F. Er. Han hab' ikke hart vore dør (han havde vist ikke været der). De va ikke bart so mykje (det var nok ikke saa meget).
- hartalande**, adj. haardtalande, som taler høit og skarpt. Jf. harmølt.
- harrvinna**, adj. haardhendet, som griber haardt til. Ogsaa hartalande (Hall.).
- Harver** (ee), n. en stærk Storm. Berg. Stift. Saalesbes: ein Harversbag, ei Harversnatt o. s. v. Jf. Storer.
- harvikt**, adj. om Heste, som ikke let vilde lystre Tommerne, eller som vanskelig lade sig vende. Af vikja.
- harporen** (aab. o), adj. noget haard.
- Hasall**, m. Arelbærtræ; f. Hasall.
- Hase**, m. Knæfener, Hølene (Jøl. hási-nar); eller ogsaa tillige Knæleddet paa Dyrenes Bagbeen. Rbg. Tell. (G. Hyskel).
- Hasl**, m. Haseltræ. Hebber ogs.: Hasl (Stav. og Sønbre Berg.), Salt (Drk.), Saltj el. Hasli (Eßj. Edm. og fl.). G. R. hasl.
- Haslekumar** (aab. u), m. Haselknop; ogsaa Haselens Hanblomster. Jf. Rætevisse.
- Haslslauv** (Hattslau), n. Haseløv.
- Haslerenning**, m. ung Haselspire.

Haslerunn, m. Hasfelbuss.
Haslefog, m. Hasfelftov. (= Matefog).
Hasf, f. Hasf. 3 Harb. Hof.
hasfa v. n. (a - a), hasfe.
haslig (og haskus), adj. haslig; ogsaa tilfindet, opbrusende. I denne Betydning hedder det ogsaa: hasfmodig (eller hasfmodig).
Hasfverk, n. Noget som kan gøres i Hasf; ogsaa: Hasfverk, som er gjort i Hasf.
Has (langt a), n. Has.
hata, v. a. (a - a), hade. Noogle Steder: hatra (Eogn, Edm.). Jsl. hatr, Has.
Hata, m. Evie, Emerte; f. Hite.
hatande, adj. som man maa hade.
hatfri, adj. upartisk, fri for Has.
hattig, adj. habefuld, fiendtilig fremt. Han va so for hattige pa da. B. Etist.
Hatt, f. Hasf. — Hatleskaart, f. Flatt.
hatra, v. a. f. Hata.
hatra, v. n. Hæe, kille. Hæraf Hatring, f. en spællig Klean eller Krillen i Huden. Drl. Jf. Naur.
Hatt, m. en Hat. Jf. Hetta.
Hattablom, m. Skabiose (Plante). Ehl.
Hattebeir, f. Hattedygge. Edm.
Hattefok (aab. o), n. bruges overalt nordensjælds i Betydningen: Lummel, Forvirring, en stor Skynding og Travlehed.
Hattefoll, m. Hattepul. Dgsaa Hattetopp, m.
Hattestabbe, m. Hattetblof.
Hattetov, n. Filt, sammenvalket Uld til en Hat.
Hau, m. f. Haug, og Hug.
Hau, n. og Haub, f. Hovub.
Haudebur o. f. v. see under Hovub.
Haug, m. 1) en Høi, en Forhøiing paa Jorden (G. N. haugr; Sv. hög). 2) en Høb, Dynge. West søndenjælds; f. Er. Nolsbaug, Sandhaug, Flisehaug. Ordet hedder ogsaa Hau (Nordre B.) og Hog, med aab. o (Eogn).
hauga, v. a. opdyngte, sammenbøbe.
Haugfolk, n. Underjordiske, Vætter i Hølene. Om mandlige Væsener: Haugbonde (Jsl. haugbui), Haubokke (Edm.), og Haugtus. Jf. Hulbr.
haugut (haugut, hauette), adj. usævent, fuldt af Høie eller Tuer.
Hauk, m. en Høg. (G. N. haukr).
Hauk, n. Raab, Hujen. S. følg.
hauka, v. n. huse, raabe. Edm. Nm. Drl. Ellers: hua, taua og fauta.
Hauorum, f. Hovubøra.
haurd (haur'e), adj. 1) hørt (part. af høyra); 2) agtet, anset, høis Mening

man gjerne hører. B. Etist. Han a mytke haur'e: hans Raab er meget anset; man hører han gjerne.
Haus, m. Hjernefald; den øverste Deel af Hovedet. Nm. i det sydlige Norge. (G. N. hauss). 3 Edm. hedder det Hausfe og bruges mest om Fiskenes Hjernefald.
hausamt, adj. f. bugfsamt.
Hause, m. 1) f. Haus. 2) en tyf Sky, en Skybob. Er. Etist, Edm.
Hauset, f. Høgfet. Hauskaal, f. under Hovub.
Hausf, m. (nogle St. n.), Høst (G. N. haust, n.). 3 Hausf: i avigte Høst. 3 Hjør-Hausf: ifjor om Høsten. 3 fyrre Hausf: næstforrige Aar om Høsten, tredje Høst tilbage. 3 Hausf frem: i tilfjundende Høst. Le Hausfes: til Høsten. Noogle St. „te Hausfanne“.
hausfa, v. n. (a - a), 1) lbe mod Høsten, blve Høst. Da tæpe te hausfa. Søndre Berg. (ellers almeenforfaaeligt). Jsl. hausta. 2) om Elov og Marter: falme, blegne mod Vinteren. Ehl. og fl. 3) høste, indhøste. (Sejdnere).
Hausfarbeid, n. Høstarbeide.
Hausfæite, n. Græsgang til at benytte om Høsten.
Hausfbil (aab. i), n. og Hausfbokf, m. Høstiden eller en Deel af samme.
hausfbær, adj. om en Ko, som kalder om Høsten. Jf. bera.
Hausfbæra, f. en Ko som skal kalbe om Høsten. Søndre Berg.
Hausfiskje, n. Fiskerie om Høsten.
hausfthoggen, adj. bugget om Høsten.
Hausfhold, f. Kvagets Hulb eller Hylidged om Høsten.
hausfleg, adj. høstlig (om Veitret). Nbl.
Hausflit (aab. i), m. Høstfarve, Marternes Ubsænde om Høsten.
Hausfmaannar, pl. Høstmaaneder.
hausfpløggja, v. a. pløie om Høsten.
Hausfside, f. Høsttiden eller Mærets sidste Halvdeel. West søndenjælds. Paa Hausfsta: i Esteraaret. Andre St. Hausfparten, Hausfbokfjen, Hausfstale.
Hausftal n. Høsttiden. Selg. Er. Etist.
hausftribb, adj. brægtig imod Høsten; om Kser. Jf. haufbær.
hausfvelta, v. a. omvælte Jordfladen ved Pløiing eller Spadning om Høsten.
Hautenne, f. Hovubtenne. Hautynn, f. Hovubør.
Hauteltje, f. Hovubøvefle.
Hav, n. 1. Dptrætning; ifær Dptrætning af Fiskerestaber. Ehl. Dei drog Sel'en mæ kvart Hav (: med hvert Raft, el. hver Gang Søret blev trul-

- ter). Af bevja, hav-be (ligesom Jøl. haf, Dpøstelse, Høven).
- Hav**, n. 2. Hant, Haandfang (hvormed noget løstes eller bæves). Saaledes om Hanten paa Bøtter (Sogn, Vald. Drk. Selg.), paa Rogerebflaber (Guldr.), paa Rister (Rdm.); ogsaa det samme som Drvelb (Gbr.). Ellers: Havel, Hæv, Halb, Ryb, Hødda.
- Hav**, n. 3. et Gjørde (Randal). „springe Hav'e": springe over Gjærderne. Enten tftedetfor: Hag, eller af samme Rod som de forrige, altsaa en Forbøining. Jf. Hov, n. og Hafelle (som vel kunde høre hertil).
- Hav**, n. 4. Hav, Ocean. Ogsaa Hav-siden eller Luften over Havet; f. Er. Han æ klar i Hav'e (det er klart over Havet). B. Stift. Le Havs: ad Havet til; ogsaa ved Havet.
- Hav**, n. 5. Besiddelse (af hava). Da va ikke noke Hav i da: det var ikke noget at have, det var ikke af noget Værd. Tell. Edm.
- hava**, v. a. (heve; hade; hært), at have. Inf. ogsaa: ha (mest alm.), haava, og Haa (Gbr. Drk.). Præsens bedder: heve, med aab. e (Kr. Stift, Rdm. Edm.), og forkortet: he (Edm. Rdm.), hi, med aab. i (Drk. Jndr. Rdm.); ellers: har, og ha, i de øvrige Distrikter. G. N. hefi, heve). Imperf. hadde (i de sydbeslige Egne), hade (Edm.), hae og ha. J. Harb. gjøres Forskiel imellem Indikativ: hadde (G. N. hafdi) og Konjunktiv hædde (G. N. hefdi). Hoor Præs. og Imperf. bedder: har og hadde, bedder Supin. regelmæssig: hatt. — Betydning: 1) have, besidde, være forsynet med. Ogsaa at være forbunden eller befestet med; saaledes om Fornemmelser saavel onde som gode. ha godt: have det godt, befinde sig vel. ha vondt: lide ondt, føle Smerte. — 2) have hos sig, bære, holde. ha i Haand. ha ma seg, paa seg o. f. v. 3) bringe, føre, faae noget hen til et Sted eller i en vis Stilling. Alm. og meget brugeligt; f. Er. ha Bain upp i eit Glas, o: bælde Vand i et Glas (bansf: komme). Jf. lata. ha inn Hesten: luk Hesten ind! — Han tok Trøya æ hadde paa seg (o: traaf den paa sig). ha seg unda, forføie sig bort, gaae tilside. 4) have, som Hjelpeverbum i Forbindelse med Supinum, for at betegne det Fuldførte. Eg beve gjort da. Han hadde vore har. — Enkelte Talemaader: ha seg: 1) have sig, forholde sig. Eg veit ikke kor
- da beve seg. 2) forføie sig; f. Er. ha seg heim: begjode sig hjem. ha seg upp: staae op, komme paa Benene. ha seg ut: forføie sig ud. — Hava att-ve: lægge over, bække. hava att: tugte, straffe (Rbl. Edm. og fl.). Det skulde havt att Donnaa sine noke, o: de skulde have tugtet sine Børn lidt. (Heraf atthavd). „da noke att ein", er ogsaa at have noget at udsætte paa En. — Hava fram: sætte iagennem, faae frem. Hava fraa seg: stille sig ved. — ha fyre seg: have fore, bestille med. ha thop: sammenblande; ogsaa have i Fælleskab. — ha inn: bringe ind. ha ma: befatte sig med. — ha paa seg: a) iføre sig; b) bære, have paa; c) betyde, ville sig; f. Er. Han veit hva da beve paa seg. — Hava upp: bringe op; ogf. opløse (en Knude). ha upp-atte: opprippe, gjentage. Da va ikke upp-atte havande: man burde ikke have talt mere derom. — ha ut-i (ha 'ti): opføge, faae sat paa.
- Havald**, n. Bævsfille, Haand hvorev Høven aabnes for Ikkattet. Bruges sædvanlig kun i Flertal (Hovold), saa at Formen Havald er selben (Edm. og fl.). Jøl. hafald, hofald.
- havald**, v. a. bringe Bøvgarnet ind i Bævsfyllerne. Mere alm. hovolda.
- havande**, adj. værd at have. Alm. Det va havande (dem kunde man onste at have). Da va ikke havandes i Hus'e (man burde ikke have det i Huset). G. N. hafandi.
- havandslaus**, adj. 1) ørkesløs, som har intet at bestille. Edm. og fl. 2) tam-bændet, som ikke har faaet noget. Tell. Det kom atte havandslaus.
- Havandsløyse**, f. Ørkesløshed. Edm.
- Havang**, m. Rytte, Fordeel ved at have noget. Drk. D'æ int' naen Havang i da. Jf. Hav, 5.
- Havar**, m. Besidder, Hænderhaver. (Sjelden).
- Havbaara**, f. Havbølge; store Bølger.
- Havbru**, f. Banke i Havet langs Kysten Nordlandens. J Edm. Stor-eggja.
- havd'** (part. af hava), hævt, benyttet; ogsaa bragt, ført; f. Er. innhavd, heimhavd. Han vart i Havnæ havd'e (Edm.): han blev idelig brugt, han blev ikke skaanet.
- havd'** (part. af bevja), opbøstet, forbøstet. Tell. og fl. (Udtales med et længere a end det forrige). Et upp-havde Raand: en opbøstet Stride.
- havestjær**, adj. begjærlig havefyg.
- Havertn**, (Havert'n), et Slags store

Selhunde, som kun træffes i Havet.
Edm. G. R. orka, f.
Harfelle, f. Hafelle.
Harfru, f. en Harfru. *Jf.* Havmann.
Harvul (aab. u), el. *Harvula*, f. Vind fra Havet, Havvind som indtræffer regelmæssig om Eitermiddagen i stærk Varme. Søndre Berg. Sogn, Helg. og fl. (Isl. hafgola). *J* Edm. hedder det *Utrone*.
Harvhest, m. Kal paa nogle Steber betegne Hvalrossen. *J* Edm. er *Harvhest* en Art Stormfugl (*Procellaria glacialis*).
Harvkant, m. Kyst, Havkyst.
Harvkat, m. f. Steinbit. Forskelligt fra *Ejstatt*.
Harvuld, (-Hjst), m. Iold og fugtig Luft som trækker ind fra Havet.
Harvmann, m. 1) Kystboer, En som boer ved Havkysten. 2) Havmand (et fabelagtigt Væsen ligesom *Harfru*). *Jf.* *Marmale*.
Harvold, m. et Slags Vand. Efter Strøm *Anas hyemalis*.
Harv, m. Havre (Korn). Hedder ogsaa: *Hævre*, f. (*Edm.*), *Hægre*, f. (Helgeland), *Hagre*, m. (*Indr.*). *Hertil*: *Havrehalm*, *Havroegn*, *Havremjøl* og fl. *Jf.* *Hævert*.
Harvregras, n. *Hæfregras* (*Holeus avenaceus*). Nogle St. *Hæfharve*.
Harvresle, f. *Havretop*; *Havrens Ar* el. *Blæse*. *Findes* kun nordensjæls med den færgene Ildtaal af fl (eller el) og Kan derfor stribes paa forskjelt Maade. Det hedder: *Harvresle*, el. *Havretjæ* (*Ndm.*), *Hævretjæ*, -*elje* (*Edm.*), *Hagrjetje* (*Indr.*). *Dyrindelsen* uvis, *maafke* *Havretjæ*; f. *Risla*.
Harvror, m. *Havrut*, en tort Reise ud paa Havet.
Harvsbotn, m. *Havets Bund*.
Harvsjø, m. *Havjø*; den stærkere Søgang i Havet.
Harvsjø, f. et Slags Maager (graae med sorte Pletter paa Bingerne). *Mandal*.
Harvstjer (aab. e), n. *Stjer* og *Holmer*, som ligge længst ude ved Havet.
Harvsjødda, f. *Taae* fra Havet.
Harvstrøm, m. *Strøm* i Havet.
Harvsula, f. *Sule*, et Slags *Havfugl* (*Bassanus*). *Isl.* *hafsula*.
Harvsvelg, m. *Malstrøm*, *Hvirvelstrøm* i Havet. (Ildbeels fabelagtigt om et Svælg, hvori Havet skulde løbe ned i Ebbetiden).
Harvtafka, f. en *Fist*; formodentlig *Drebflad*. *S.* *Bredthæk*.

Harvto, f. langvarig Blæst fra Havet med Iold og fugtig Luft. Sogn. Ellers *Havvold*, *Bestagryje* og fl.
Harvøtt, og *Havøgt*, f. *Havkanten* og *Veir* som kommer derfra. *B.* *Stift*.
Har, f. *Eftergræs*, nyt Græs som vorer op efter Høslætt. *Formen* *Har* er *maafke* mest alm.; *berimod* hedder det *Hø* i *Edm.* *Tell.* *Busterud* og fl. (*G. R. hå*). *Hertil* *Hæbette*, *Hæterre* og fl.
Har, m. *Hæfist*, almindelig *Hat* (*Squalus Acanthius*). *G. R.* *håfr*.
Har, n. (for *Haad*), *Spot*, *Bestjæmmelse*. *Tell.* (*G. R. håd*). *Forverles* *under* *tiden* med det nyere *Ord* *Haan*. — *Heraf* *hæ*.
har, v. n. (*r*-*bde*), *huste*, *komme* *ihu*. *Nordre* *Berg*. *Edm.* (*meget* *brugl.*). *J* *Nbl.* og *Ebl.* *hætra*. *Jf.* *huga*. *E'* *har* *ikke* *ette* *bi* (*Jeg* *erindrer* *det* *ikke*). *Edm.* *Han* *forste* *har* *elbe* *høre* (*han* *sandsr* *ingen* *Ting*). *Dæ* *vart* *ikke* *ettebætt* (*det* *blev* *glemt*).
har, pron. *brab*. *See* *fra*.
har (for *hava*), f. *hava*.
Harball (el. *Hobbalk*), m. *Midsommer*; *Liden* *imellem* *Pløtningen* og *Høslæt* *ten*. *Mandal*, *Rbg.* *Tell.* *i* *den* *anførte* *Form*; *berimod*: *Hobbolk* i *Ndm.* *Ort.* *Indr.* og *Havvold* i *Dkerdalen*. (*J* *B.* *Stift* *synes* *det* *at* *være* *ubekjendt*). *Dyrindelsen* *uvis*. *J* *fremste* *Dial.* *hedder* *det* *hogball* og *hovvill*, *hvillet* *Jyre* *paa* *et* *Sted* *forflarer* *som* *håbald*, o: *den* *høie* *Sol* (*Ed.* *Dial.* *Lerikon*), og *paa* *et* *andet* *af* *há*, o: *Græs*. (*Glossarium* *Svio-Got.*).
Harbeite, n. *Græsning* i *Høstgræsset* *paa* *Engene*. (*Dansk*: *Vored*).
Harbrand, m. en *Hat*-*Art* (*Squalus glaucus*). *B.* *Stift*, *Helg.*
Harægg, n. *Halens* *æg* eller *Rogn*.
Haræleg (for *hæleg*), adj. *stammelig*, *bespottelig*. *Tell.* *Jf.* *Har*, n.
Harfaren, adj. *bestjæmmet*, *stamfuld*; ogsaa *baanet*, *haanlig* *behandlet*. *Tell.*
Harfækk, m. en *Deel* *Høstgræs*, som *er* *udspredt* *for* *at* *torres*.
Harfull, adj. om *Kreature*, som *have* *ædt* *sig* *fulde* *af* *Eftergræs* (*Har*), *hvillet* *nemlig* *foraarsager* *Lungbed* og *Dorffbed*.
Harag, adj. *høi* (f. *hog*). *Rbg.* *Det* *hægte*: *de* *Store*, *Fornemme*. *har* *hægt* *og* *lægt*: *baade* *høit* *og* *lavt*.
Haragar, f. *Hagegar* — *Hægar*, f. *Hage*.
Haragjæla, f. *Hunde*-*Hat* (*Squalus Catulus*). *Nordre* *Berg*.
Haragmløystjen, adj. *glemsom*. *Edm.*
Haragpylling, m. *kaldes* i *Sogn* *den* *Fist*;

som i Tr. Stift hedder Sjætt, og i Edm. Jøgalt. (*Chimæra monstrosa*).
Haaringsor(b), pl. n. Spotteglofer, bitre Ord. Tæll. (s. *Haa*, n.). Jøsl. håd-yrði.

Haarfal, s. *Haarfjering*. — **Haarfa**, s. *Haafje*.
Haafje, m. en lang og mager Krop. Edm. Dgfaa Hæfjel.

Haarfjering, f. et Slags stor Hat (*Squallus Carcharias*). Hedder ogsaa *Haarsfjæring*. — **Haarfal**, m. synes at være det samme, men dette Navn er sjældent. (Jøsl. hækall).

haal, adj. glat, slibrig (om Jis og haarde Sager; s. *steip*). Alm. G. N. häll. — **Figurlig**: flu, snebig.

haalig, adj. flem, fortrædelig, besværlig. Ebl. — **haaligt**: flemt.

Haalka, f. 1) Glatbed; især paa Velene. Jøsl. hálka. 2) et glat eller slibrigt Sted; en Jis. Hedder ellers *Holke* (Helg. Inbr.), *Haalka* (Gbr.), *Haalka* (Edm.), *Haalkje* (Nbl. Tæll. og fl.). Af haal.

Haalkje, m. (Jl. *Haalka*, r), Jis.

haalkut (-ette), adj. glat, iset.

haalna, v. n. blive glat eller iset.

Haalka, f. Glatbed. Nordre Berg.

Haaløysa, f. Glemsomhed. Edm. (E. Verbet haa).

Haam, f. Halm. — **haama**, f. bema.

Haamann, m. 1) en Fuldmægtig, En som udfører Forretninger for en Foged eller Sorenstriver. Tr. Stift, Edm. og fl. 2) en Ungkarl. Helg. (især i gamle Sagn og Eventyr). 3) en stolt og berfælg Kvindeperson. Nordre B. I denne Betydning siges ogsaa: „eit Hamannefat“ — I svenske Dial. betegner *hamman* en Rejsende. Naastsee egentlig Stormand, af det forældede haa, o: hoi. Jf. haag.

Haamaar, f. Hamar.

Haamaarsbot, og **Haambot**; s. *Hombot*.

Haamaer, f. en Ari Haifisk.

Haana, ung Gjed; s. *Habna*.

haanaa, og **haanom**: s. *houom*.

Haand, f. Hand.

haandags, f. Hvardags.

haanga (hænge), f. *hanga*.

Haanf, f. (Jl. *Senker*), 1) Kntppe; Klynge, Dragt, f. Er. af Fiske som hænge sammen i et Baand. Fiskehaanf. Lykkehaanf. Nystebaanf (sammenbundne Traadnøgler). Meget brugeligt vest- og nordensjælds; ogsaa i Guldr. og fl. — 2) Haanf, Greb, Haandfang (paa Kar). Endensjælds. (Jøsl. haunk, Kntppe, Nøgler).

haanka, v. a. 1) fæste Seilet i en Løkke

(Hante) i *Naadkanten*. — 2) binde sammen i Kntpper eller Klynger. *haanka* ihop.

Haankje, m. (Jl. *Haanka*, r), Stroppe eller Løkke til at fæste noget i. (Jøsl. hånki).

Haap, n. *Haab* (s. *Bon*). **haapast**, v. n. haabe (s. *vona*).

haar (hver), f. *haar*.

Haar, n. *Haar* (saavel kollektivt som enkeltvis). Heraf *hæra*, og *hært*. — **haarrende grant**: flint som *Haar*.

haara, v. n. berøre meget svagt, lige som med et *Haar*. Dæ tol' ikke bæ, at ein bæra at dt. Edm.

Haarband, n. 1) Baand af *Haar*; 2) Baand omkring *Haaret*.

Haarboeme, n. *Haarets Farve* og Udseende. Tæll. og fl.

Haarflokje, m. sammenvillet *Haarlof*.

Haargar(b), m. *Haargrønde*; den Krebs omkring Hovedet, hvortil *Haarvæxen* rækker.

Haarham, m. *Karven* eller *Haarsiden* paa en *Hud*. Ebl. og fl. Hedder ellers: **Haarram** (Edm. Helg. og fl.), **Haarrem**, f. (Tæll.).

Haarfal, m. en Mand, som er utro i *Hjertesabet*. Eogn, Drf. Dgfaa *Ravnet* paa en *Plante* (*Løvetand*). Drf.

Haarfamb, m. *Haarfam*.

Haarfag, n. *Haarets Vægt* og *Beskaaffenhed* (paa *Dyr*). Tr. Stift.

haarlaus, adj. *haarlos*. — **Haarløysa**,

f. *Mangel* paa *Haar*.

haarlugga, v. a. rykke i *Haaret*.

Haarrem, f. f. *Haarham*.

Haarrefje, (aab. e), m. *Haarfælbning*.

Haarrot, f. *Haarrodterne* i *Hæden*.

haarsaar, adj. *smittet*, som ikke taaler noget *Ryt* i *Haaret*. (Jøsl. *hårsår*).

Haarskifte, n. *Haarfælbning* og ny *Haarvæxt*.

Haarsto, f. *Haarets Stilling* og *Væxt*. (Jf. *Haarfag*). Guldr. Drf. I Edm.

hedder det: **Haarstyd** (aab. y) og **Haarstydde** (*Haarfæ*), n.

Haartraa(b), m. *Baand* omkring *Haaret*. Søndre Berg.

haarut (*haarette*), adj. *haaret*, befestet med løse *Haar*. Forstjækkigt fra *hært*.

Haarvokstr, m. 1) *Haarvæxt*. 2) *Planten* *Rosenrod* (*Rhodiola*), anvendt som *Middel* imod *Haarfald*. Edm. 3) de store *Sener* udvendig i *Ryggen* (paa *Dyr*). Eogn. I Edm. *Gulehaar*.

haas, adj. *bæs* (Jf. *raam*). G. N. *håas*. Heraf *Hæsa*.

Haasfæta, f. en liden *Stak* af *Høstgræs*.

Haafap, n. *Stikkelse* som en *Hat*.

Saa-flinn, n. Saffinn, brugeligt til at glatte og skure med. Dgsaa: Saastrød (aab. o), n.

Saa-stien, adj. glemsom. Sogn (f. haa, v. n.).

Saa-slætte, n. Esterflæt.

Saa-spor, m. Spalen af en Sæl.

Saa-styrja, f. en Art Stør. (Accipenser Sturio).

Saataa (Hebe), f. Hite.

Saa-terre, m. Eftergræssets Lørring.

haatt, o: hvad. Tæll. Rbg. See hva.

haatt, m. 1. Bestaaenbed. (Ar. Stift).
 Ein go haatt i Ver'e (en god Tilstand i Lufften; godt Veir). Gulbalen. Især: Bæsen, Udsæende, et Memmeslets Udvortes. Drf. Indr. Ein go haatt: et venligt Udsæende. Ein vond haatt: et frafjærende Bæsen. (Jf. Hjelms). Dgsaa: Indre Bæsen, Sind, Gemyt. Raab. Indr. Næst i Sammensætning; jf. gobhaatta, illhaatta. (G. N. haatr, Stft).

haatt, m. 2. Minde, Sukommelse. Søndre Berg. Jf. haa, v. n.

haatta, v. n. og a. (a-a), mindes, komme ihu: Søndre Berg. og Stav. Amt. (Jf. haa). Eg haatta He paa da; eller Eg haatta He da.

haatta fe(g), opføre sig, gebærde sig. Helgeland.

haattels, n. Læder, Gebærder, Afsærd. Helgeland.

haattrig, adj. som har god Sukommelse. (= minnag). Søndre Berg.

haattlaus (haattalaufe), adj. glemsom.

haav, m. 1) et Fiskeredskab, bannet som en Pose af Garn, til at bruge i Elvene. Edm. og fl. (Jøl. hafr, Ruse). 2) et Redskab til at øse Fisk af Vandet med, bundet af Traad og bannet som en Kurv med Skaf. Mere alm. og udtales tilveels Hov, aab. o (Tæll. og flere).

haav, f. halv. — haavaa, f. hava.

haavar, adj. bly, unseelig. Gbr. (Dgsaa i svenske Dial. haavar).

haavert, adv. haardt, uhaansomt. Nbl. Eg vilb' ikke taka'n so haavert.

haavold, f. Hovold. **haavoll**, f. Habball.

havra, v. lede, søge, forske. Helg.

be, for beve (o: bar), f. hava.

beda (aab. e), adv. herfra. Edm. Næst i Forbindelsen „beda aa beda“, o: fra forstjålige Kanter. (G. N. hedan).

bedde, f. Hella. — **bedna**, f. Henna.

besta, v. a. (e-e), 1) bilde, hæfte, f. Er. en Hest, ved at lægge Baand paa dens Fødder. Nbl: (f. Hosi). — 2) hindre, forsinke, afbryde (i et Arbejde el.

paa en Reise). Meget brugl. Især vest- og nordensjælds. (Jøl. hesta). Eg vart best'e: jeg blev opholdt, forinket.

bestast, v. n. hindres, forinkes.

bestte, n. Forsinkelse, Opbold; noget hvorved man hindres i sit Arbejde.

bestefant, adj. n. forbundet med Forsinkelse; hinderligt, tidspildende. Df-tere: bestafant; ogsaa bestalt, og bestre. hega (aab. e), adv. hid, hertil. Nbl. **haarb**. hegarre (for hega atte), hid iglen. hegafyre, og hega paa, o: paa denne Side. (See hidt). G. N. hingat, higat, hegat.

hegare, adv. nærmere, længere hid. hegaste, adj. = hidtaste. Søndre Berg.

hegd, f. 1. Løfte, Bøise; f. Fogd.

hegd, f. 2. Sparfomhed, Raabehold.

hegda, v. n. og a. (a-a), 1) spare, være sparsom med en Ting. **haarb**. Hall. og fl. Du ma hegda ma da. 2) holde Raabe, afholde sig. Edm. og fl. Han kunna He begde se. (I søndre Edm. bedder det: hegne se). — Et andet Ord „begde“ skal have været brugt i Tæll. om at berrette eller halsbugge, allsaa det samme som „avhovda“.

hegden, adj. sparsom, afholden. Ejelben.

hegg, m. (Jl. Heggje, r), Hæg (Tra). Hertil Heggjeblom, m. Hæggeblomster.

heggjebar, n. Hæggebar. Heggjerrenning, m. Hæggepire, ung Hæg.

heggjerose, f. Hæggeblomst. (Nordre Berg. og fl.). Heggjesmak, m. Hæggebarkens og Bladernes særegne Smag.

heggjeitel, m. Kiertel i Steen, især et Slags smaa og meget haarde Kiertler, f. Er. i Ellbæstene og Bryner. Meget udbredt (N. Stift, Tæll. Drf. og fl.). Jf. Eitel. Da det paa nogle Steder skal udtales „hejeitel“, er vel den oprindelige Form: Heggjeitel. I G. N. findes hegeitill, som synes at betyde en vis Steenart.

heggjeitelstein, m. en Steenart, som er fuld af haarde Kiertler. **haarb**.

hegn, f. Indhegning. Lidet brugl.

hegna, v. a. indhegne; ogs. afholde; f. hegda.

hegre, m. Hette (Fugl). G. N. hegri. heil et Udraab af Glæde eller Overraskelse. (Bruges her ikke som Tilraabesord).

heia, v. n. juble, raabe hei!

heia, f. et letindigt Kvindfolk. Bruges tilveels i B. og Ag. Stift. „Et Galneheie“.

heid (Hei), f. en Hjelblette, en fløvtøs Hjelbmarf. Ræsten alm. (Jf. Jøl. heidi, en Drken). Dgsaa: Bjerg, Hjelbryg,

lav Bjergstræking. Kr. Stift. Fleertal har oftest a: Heiar, Heiba.

Heid, n. Himmelen; eller maaskee Horizonen. Edm. Kun i nogle faa Talemaader. Han a klar i Heiba (klar overalt). Han rægne i klare Heiba (det regner under klar Himmel). Isl. heid, klart Veir.

Heide, f. (f) uindviet Tilstand. „So gjeng i Heide“, siges i Edm. om en Kone, som er frisk igjen efter Barselsengen, men ikke endnu har gaaet i Kirke.

heiden (heien), adj. 1. 1) hebenfl. (G. N. heidinn). Meget sjelden, og hedder andertiden heidnist, som ogsaa betyder: vilb, grusom. — 2) ikke trisknet, uindviet; om Born, indtil de ere døbte, og om Barselkoner indtil de have gjort sin Kirkegang. B. Stift. — 3) ufornuftig, umælende. Et heie Veist: et umælende Dyr. D'a ikke ihoptsknande heie a friske, o: man skal ikke sammenligne Dyr og Menneſter. Edm. og ligesaa flere St. (Gbr. Rbl.). Heraf Heidning.

hei(b)en, adj. 2. om Luften: lys, let sket; naar Skyerne ere tynde og svæve høit oppe. Gard. (i Formen heien). G. N. heidr, klar. Jf. Heib, n.

Heidlo, f. Regnpiber, en Fugl som opholder sig i de øde Fjeldmarker. (Charadrius aproriarius). I Edm. Heidelo, andre St. Heilo.

Heidning, m. 1) Heidning. (G. N. heid- ingi). Dgfaa en Illegelbig Person, som forsømmer Kirken og Religionen. 2) en umælende Slabning, et Dyr. Edm. (meget brugeligt). D'a myſke Vit i ein Heidning, o: et Dyr kan være meget klogt. D'a Synd 'ti Heidningia, o: man maa yntes over det stakkels Dyr. Jf. heiden. (I Stalba er heid- ingi et Ravn paa Ulven).

Heidningshaar, n. Haaret paa et nyfødt Barns Hoved.

Heidningskap, n. Hedenſkab.

Heie, f. Heide. — heien, f. heiden.

Heil, (f. ?), en Hilsen, som nu er ganſke forældet. I Helg. forekommer „Heil Bonde!“ i Hventyrerne. I Edm. „Hil Mann!“ Kun i en Leg, nemlig Blinde- buk. Hertil hører vel ogsaa det helgelandske: „Lat da mæ Heilo ſtanba“, o: giv det ſtaa med Lyſke (om et Huns). G. N. heill, Lyſke.

heil, adj. 1) heil, sammenhængende, ikke ſplittet eller reonet. G. N. heill. 2) heil, al, ganſke. Heile Garen: den hele Gaard. Heile Beggen: den hele Beiz; ogſ. heelt igjennem. 3) ſtor, betydelig.

Ein heil Flokk: en anſeelig Flok. Et heilt Vil: en lang Stund. Han va ein heil'e Kar: han var ret bygtig. 4) i Betydningen: ſund, frisk (G. N. heill); findes det kun i „mannheilt“. Han va itje heil i Hauba o: han var ikke rigtig i Hovedet, el. ikke rigtig ævru. Edm. Jf. Helbrigd og Heſla.

heilag, adj. heilig. Sogn, Sbl. og fl. Ellers: heilig (bøg ikke med Udtalen af dobbelt l). G. N. heilagr. Mere alm. i Neutr. heilagt. halde heilagt: holde Heiligdag. Edm. Drf. og fl. — yrt a heilagt: Søgnebage og Heilig- dage. Ein heilage Dag: en Heiligdag. Sogn. Heilage-Tosdag: Kristi Him- melfarts Dag. Mere alm. i Formen Heiljeretodag, og Heiltosdag (G. N. helgi Þórðagr).

heilbeina, adj. heilbenet, fri for Been- brud. I Edm. bruges ſom adv. „heilla Beina“ o: med heile Been.

heilbyrſa, v. n. ſpringe, hoppe ſaaledes at begge Hødder holdes tæt ſammen. Berg. Stift.

Heile, m. Hjerne. Synes at være alm. undtagen i Ag. Stift, hvor det tilbeels hedder Hjerne. G. N. heilli og heilir.

Heilefilen, f. Dverfilen.

Heilepeng(ar), m. pl. flere Sølopenge (Valere og Markſtykker). B. Stift.

heilgjor(b), adj. gjort af et heilt eller enkelt Stykke, ikke ſammensat.

heilhendr, adj. fri for Saar paa Hæn- derne.

heilhuga; adj. 1) beſtemt, ſom har en afgjort Lyſt til noget, og derfor ikke ændſer nogen Vanſeltgæb. Edm. Gbr. Seb. I Tell. og fl. fulkhuga. — 2) bri- ſtig, uforfærdet. Rbl. og fl. — 3) tryk, ubekymret. Sogn, Søndre Berg. Ellers hugheilt. Jf. Hug.

heilhugle(g), adj. ubetænksom, raadelig, ſom løber blindt hen. Drf.

Heilleikje, m. Heitke: (Seiden).

Heilo, f. f. Heidlo.

heilrend, adj. beeltøbt.

heilſtoren, adj. ſkaaren med eet Snit el- ler af eet enkelt Stykke (ſær om Sto- læder). heilſjera; v. n. ſkjære med et enkelt Snit.

Heiltosdag, f. v. heilag.

heiltvída, (-vea), fri for Sprækker i Beden.

Heim, m. Hjem, Boſted. (G. N. heimr). I den gamle Betydning: Verden, fore- kommer det i de telkmarktſte Viſer; f. Er. Fraa dt han kom i Heimen, o: fra den Stund han kom til Verden. Lige-

jaa i Talemaaben: „te Heimsens Ende“, som undertiden bruges i B. Stift.

heim, adv. 1) hjem, til Hjemmet. (G. R. heim). Undertiden ogsaa for: heime, nemlig i Forbindelsen: heim-i, heimpaa, heim-ma. 2) udad, nedad imod Søen eller imod Bygdens Middepunkt (modsat fram). Nordre Berg. Edm. I Ag. Stift: ut). Saaledes: heim i Gaarane: til de nærmeste Gaarde udenfor (imod Søen). heim-ette: udad i Retningen mod Søen. „heim aa upp“: udad i opgaaende Retning. „heim aa ned“: udad i nedgaaende Retning. „heim aa neda-fyre“: længere ude og ned.

heima (for heiman), adv. hjemmefra. (Søndre B. ogsaa: hjemme, s. heime). Det føre heima (de reiste fra Hjemmet). Nordre Berg. Edm. hvor det ogsaa bruges som præpos. i Betydningen: uden- eller udenfra; s. Ex. heima Bygdenne, o: fra den udenfor liggende Bygd. Ellers bliver det overalt sammensat med et andet Ord; saaledes: heima-fraa (i Harb. og Bofs: heiman-ifraa), hjemmefra. I samme Betydning: heima-til (heiman-te). Derimod: heima-ette, udenfra, nebenfra; og heima-fyre, el. heimapa o: længere ude mod Søen eller mod Dalens Aabning. Nordre Berg.

heima-faren, adj. reist hjemmefra.

Heimafylgja, f. Medgift, Udbyr fra Hjemmet. B. Stift. (G. R. heiman-fylgja). Ogsaa Heimagaara, f.

Heimafær, f. Reise hjemmefra. G. R. heimanferð.

heimagjor(b), adj. udstyret, udrustet hjemmefra. Nordre Berg. (s. gjera).

heim-alen, adj. uerfaren, taabelig af Mangel paa Omgang med Folk. Berg. Stift. Gbr. Han aa 'He so gapan so(m) han aa heimalen, o: han er ikke dum af Naturen men kun af Mangel paa Erfaring.

Heimaling, m. see Heimföding.

heima-til, hjemmefra; s. heima.

heim-atte, hjem igjen. heimatte-havd: braat hjem igjen. Saaledes ogs. heim-attefaren, heimattefomen, og fl.

Heimbyggd, f. Hjemstavn, Fødeegn.

heime, adv. 1) hjemme, i Hjemmet. Hedder ogsaa: heima (Sogn, Søndre B. og Stav. Amt) og hime (Edm. og fl.). G. R. heima. 2) ude, ned, nærmere mod Søen eller mod Dalens Aabning. Edm. Afh. Sammensat med i, paa, mæ, — hedder det heim; s. Ex. heim paa Wegja (Vet'a), o: ude eller

nebe paa Veien. heim mæ Gaaren: ved Gærdet paa den nedre eller ydre Side. Mobsat framme, som paa diste Steber betegner Retningen mod Indlandet eller det Indre af Dalen.

heimedsøpyt, adj. hjemmedødt. Sjelbnerer: Heimedaup, m. Hjemmedaab.

heimegjor(b), adj. hjemmegjort.

Heimehagje, m. Græsgang i Nærheden af Gaarden. Mobsat: Sæter, Urbagje.

Heimehus, n. Gaardsbuse; i Mobsætning til Sæterbuse, Etovlader o. s. v.

Heimekonn, n. Hjemmevoret Korn. Ligesaa Heimebygga, Heimerug.

Heimel, m. Huustoi, Møbler. Tell.

heimeleg, adj. som er hjemme, holder sig hjemme. Ogsaa adv. hjemme. Han aa heimele. B. Stift. Maa skee en misforstaaet Form af det gamle heimili (Hjem).

Heimeseta, f. Hjemmesiddene. (Sjælben).

Heimeslætte, n. Eng ved Gaarden; i Mobsætning til Fjellslætte, el. Ut-eng.

Ogsaa Heimemark, f.

heimeverka, adj. tilvirket hjemme.

heimereoven (aab. o), adj. hjemmedøvet.

heim-faren, adj. hjemreist.

heimfus, adj. som har Lykt til at komme hjem. Tell. Gbr.

Heimfær, adj. Heimreise. G. R. heimferð.

heimfærug, adj. færbig at fare hjem.

Heimföding, m. uerfarent Mennekte, En som ikke kan stifte sig i Selskab eller Omgang udenfor Hjemmet.

heim-havd, adj. hjemdragt.

heimholt, adj. (n.), hjemligt, fortroligt, familært (om Omgang og Opførsel). Drt. Ogsaa om en altsfor brislig Opførsel; nærgaaende, nærvils.

Indersen. (I gamle Dokumenter findes heimholt i Betydning hjemlet).

Heimbug (aab. u), m. Lykt til at være hjemme, Længsel efter Hjemmet. (Tell. Gbr. og ellers almeenforstaaeligt).

heimhuga, adj. som længes hjem. Drt. i Formen: heimhuga.

heimfær, adj. som gjerne vil være hjemme, ikke er reiseslysten.

Heimkoma (aab. o), f. 1) Hjemkomst; 2) Tiltraedelse til en Gaard; Indflytning. Heimkom'ol, n. Gæstebud i Anledning af en Indflytning.

heimlaus, adj. hjemløs, omstaaende.

Heimlov, n. Lov til at fare hjem.

Heimrei(b), f. Brud paa Huusfreden; Voldsomhed i anden Rands Huus. Tell.

Heimror, m. Hjemferd fra et Fiskerie.

heimfjaa seg: besee sit tilkommende hjem, (om En som skal tiltræde en Gaard).

Rhl. Ball. og fl. Heraf: Heimfjæing,

z. og **Seimjæsse**, n. som ogsaa betegner et Gæstebud i denne Anledning.

heim-floppen, adj. hjemfluppen.

Seimstad, m. Bosted, Hjemstavn.

Seimfykja, f. Hjemvet. I Sdm. ogsaa Heimfariykje. (Sv. hemsjuka).

Seimula, f. Høymola.

Seimveg, m. Hjemvei, Hjemreise.

Seimvist, m. Hjem, Opholdssted. Nbl. Helg. og fl. (Sv. hemvist).

Sein, m. et Slags fin Høvsefteen. Nogle St. Feminin, især nordensjæls, hvor det ogsaa betegner Brynsefteen. I Sdm. **Seinn**, eller **Senn**, m. (Jæl. hein, f.).

heina, v. a. hvæsse paa en Sein.

Heineberg, n. Steen hvoraf Heiner udbygges.

Heir, m. Hæder, Ære, Jæd. Jærb. Sdm. Gbr. og fl. (G. N. heidr). Undertiden ogsaa: Stads, Høitidelighed. — halbs(e) te Heirs fyre ein, ∴ være tilbageholden af Agtelse for en tilsebeværende Person, være unseelig i Ens Mærøvelse. Sdm. — D'a Heir'en ti slitt! ∴ der skalde være nogen Hæder i sig Absært. (Ironist).

heira, v. a. hære, ære (Helden). Undertiden bruges heira om at overskjende En; saaledes: Han heirte me(g) so til (overfulede mig med Skældsord). Nordre Berg. Maaskee kun en ironist Brug af det forrige.

Heirsdag, m. Hædersdag; især Bryllupsdag.

Heirsplagg, n. Klædningsstykke som kun bruges ved høitidelige Anledninger.

heitt, adj. 1) hed. (G. N. heitr). Heraf Site, hita, hitna. 2) heftig, opbrusende; om en Ildenskab. — I Sogn bruges heitt ogsaa for varm, lunken. Dæ Hjem'e heitt f, ∴ der kommer Hede i det (f. Er. i fugtigt Hø).

heita, v. n. (e-te), hedde, kaldes. Formen beita, el. beite, berffer i Kr. Stift, og tildeels i Agt. Stift; men ellers hedder det overalt: eita, eite (B. og Kr. Stift, Helg. Gbr. Valb.); f. Er. Rva eit'an (hvad hedder han). Dæ eitte so, ∴ det hed, man sagde at o. f. v. Dæ laut no so eite: man maatte nu kalde det saaledes (om et Foretagende hvis Grund er tvivlsom). G. N. heita, og i endeel Dokumenter: eita.

heita, v. n. (med a, el. paa), drive, stynde paa. Rbg. Du mar heite paa dei. Sammensteds bruges ogsaa: heit! som et Iltraabsord hvormed man driver Hestene. (Jf. G. N. heita, truc).

Seite, f. Sluting, Dybedesse; f. Er. af Jern i Emebjen. Drf. Jf. Site.

Seite, n. Ravn. Bruges i Sogn i Form: **Lite**, f. Er. eit unbal'e Lite (et besynderligt Ravn). G. N. heii. Da va Eite te Penga, ∴: det var noget som kunde kaldes Penge, el. det kan man sige er Penge (om en stor Sum). Jf. Ravn.

heit-eten, adj. som kan spise hed Mad.

Seitevegg, m. Fastelaensbrød. Bruges ogsaa i Sverige og Danmark, men skal egentlig være Plattbyff.

beitfengd, adj. som taaler stærk Hede eller kan røre ved brændende Ting. Nordre Berg. J Tell. hedder det: heitshendt. (Jæl. heitsengr).

Seitings-or, n. pl. bitte, fornærmelige Drb. Sdm. (Jæl. heitingar-yrdi, Trufler).

heirna, v. n. blive hed; f. hitna.

heirt, adv. hebt; heftigt, gløden.

Seffel (aab. e), m. en høi og mager Person. Nordre Berg. (Bel eg. Krog, Hage).

heff, ∴: hang; f. hanga.

heffen, f. hoften.

hefla, v. a. 1) hegle; f. Er. Hamp. 2) sammenføie Fiss parvilt ved at stille den Enes Hoved ind i den Andens. Sdm. og fl. Hertil: **Seffasild**, f.

Seffa, f. en Hegle.

heffa, v. a. (e-te), slugte, æde med megen Gak eller Graadighed. heffe 'ti seg. Meget udbredt (B. Stift, Bustf. Indr. Helg.).

Seffing, i. hurtig Vden og Slugen.

hefta, v. a. (a-a), 1) hægte, forbinde ved Hægter. 2) lænke (= seffja). Gbr.

hefta, v. a. 2. baste eller jævne Furerne efter Pløiningen. Drf.

Sefte, n. 1) Hægte. Hertil: **Seftepar**, **Seftering**, **Sefterot** og fl. 2) Lægter som lægges paa et Lag for at styrke det mod Stormen. Søndenjæls tildeels: **Sefta**, n. — „Paa Sefta", ∴: paa Rippet, meget nær. Tell. Hall.

Hel, el. Hæl (f.?), Død. Findes kun i Udttrykket: i hel (∴: ihjel), og i Selbungr, Helmaur, Hellsott. (G. N. hel).

Sela (ee), f. Riim, Riimfrosk. Meget udbredt Drb (B. Stift, Tell. Guldbbr. og fl.). G. N. hela.

hela, v. n. (a-a), rimet, ritmfryse. — **hela**, adj. rimet, hvit af Riim. Paa hela Markjæne: paa ritmfrosfen Jord.

hela (aab. e), v. n. (a-a), hèle (med Tyve). Selbent Drb. Hertil: **Selar**, m. i Forbindelsen: „Selar aa Stelar".

Hælbrigd, f. Hælbrød. *B.* *Stift* (Hælben). *G. N.* heilbrigdi.
hælbrigd, adj. frisk, sund. *Ejelden*.
held (holber), f. halba.
helda, v. a. (a - a), hilde, belægge med
 Baand paa Fødderne.
helda, f. 1) Silde, Baand paa Fødderne.
 Ved Trondbjerg hedder det: *Sylde*, el.
Syld. — 2) Køernes Esterbyrd. *Nordre*
Berg. Kun i *Fleertal*. (Jøl. *hyldir*).
Hældag, f. Hældag. — *heldan*, f. helber.
Hælde, n. Tilhold, Tilflugtssted. Af halba.
 2) Holden. I sammensætning som
 Upphelder, Røstarhelder.
helder (helbr), adv. 1) hellere, mere gjerne.
(G. N. heldr). 2) noget, i nogen Grad.
Rfl. Sæt. (held'e, held). Da va held'e
 feint: det var noget silde. 3) heller (ved
 en Negtelse). Intje han helder. For-
 men er forskjellig: held'ur, held'o
 (*Harb. Bøfs*), helda, heldan (*Gbr.*
Walb.), heller (*Indr. og fl.*), ogsaa:
 helle, hell.
helder (helbr), conj. 1) eller; see elder.
 2) end; see enn. I nogle *Dial.* ligt
 forrige *Drb*; i andre forskjelligt derfra.
Helbr, f. Bølle af Træ; f. Høgd.
hælfrosen, adj. belagt med Rium.
Helg, f. (*fl. Helga, r*), Helligdag, Høitid
 eller Høiletid; især Tiden fra Løvedags
 Aften til Søndags Aften. Alm. og
 uombytteligt. Udtales ogs. *Helj*, *Halgj*
 (*Drk.*), og *Sæg* (i *Rbg. og Tell.*).
Ev. helg. G. N. helgi (Af beilag).
 Røksfundelgje: Pintsefadagene. Jøla-
 helgje: Julefadagene, Julen. Føre Helg-
 je: sidst i forrige Uge. Næ Helgja:
 om Helligfadagene; i Helgen. Si Helg
 (eller førre Helgja): næst sidste Helg.
 Dnnor Helg: paa Søndag otte Dage
 til. — I sammensætning: Helga (*B.*
Stift og fl.), Helgje (*Ng. Stift*).
Helga-bil (aab. i), n. en Helg med den
 næst foregaaende og følgende Tid.
Helgabrigd, f. see Helgastifte.
Helgahald, n. Helligfadagenes Høidelse.
helgafledd, adj. Hæbt i Helligfadagflæ-
 der (Helgaflede, n. Helgabunad,
 m.).
Helgamat, m. Helligfadags Røst. Saale-
 des ogsaa: Helgastift, Helgabrod, og fl.
Helgamun (aab. u), m. Forandring som
 en Ting faaer under Løbet af en Helg.
 (*G. Mun*). Naar der tales om „Hel-
 gamun“ paa en Ager, mener man For-
 skjellen imellem et Støkke som blev saaret
 før Helgen, og et andet som blev saaret
 efter Helgen. (*B. Stift*).
Helgamys, Alle Helgens Dag. *Nordre*
Berg. *Rumb.* og fl. *Ellers*: Helge-

messe, Helgemys, og i *Sogn*: *Al-*
helmys. (*G. N. allra heilagra messa*).
Helgastifte, n. Afgivelse fra den daglige
 Stift for Helgens Stift. I *Edm.* Hel-
 gabrigd.
Helgavis, f. Helligfadags Stift.
Helgdag, m. Helligdag. Hedder ogsaa
 Helgjedag, og mest alm. Hel'dag. (*G.*
N. helgidagr). De Hældagslege: til
 Hældags Brug. (*Nordre B.*). En
 Hel'dags Røvelb: en Helligfadags Aften.
helgemillom, adv. fra den ene Hellig-
 dag til den anden. (*Ejelden*).
Helhunger (Hælhunger), m. udsædvan-
 lig Mædlyst, som nogle Mennesker faae
 kort forud for Døden. *Nordre Berg*.
Heljora, pl. (m. ?), Sandfæsløshed, For-
 virring. Bruages kun i *Dativ* med *i* (i
 Heljoro). Paa Helgeland betegner det
 især Dødstampen eller et Menneskes
 sidste Stund. Han laag i Heljoro, eller
 Heljoro (o: i sin sidste Strid). I *Drk.*
 hedder det: „i Danorum“. — *Ellers* sæd-
 vanlig om den Bevøvelse eller Sand-
 fæsløshed som følger med Sønnen; den
 Tilstand hvori man er i det Dødelik, da
 man sover ind eller vaagner op. „Ilggja
 i Heljoro“. (*Søndre Berg. Kr. Stift*,
 og fl.). I *Sæt.* „i Heloro“. *Ellers*:
 i *Sømnorom* (*Drk.*), i *Himloraa* (*Edm.*).
Drbets sidste Deel er et forælbet: Dre
 eller Drar (*Svimmel*, Bevøvelse), hvor-
 af: ora, øren, *Drsla*. Den første Deel
 er formodentlig det foranstøtte Hel, el.
 det gamle helja (o: Død).
hell, see helber, elder, enn.
Hella, f. 1) en flad og tynd Sten; Fjllse,
 Steensfve. Alm. og uombytteligt. Hedder
 ogsaa Hæbla (*Sogn*), Hæbde (*Sæt.*),
 Hylle og Hyl' (*Tr. Stift*). *G. N.*
 hella. — 2) en rund Jernstve at stege
 Brød paa. (= *Vakstebella, Takka*). —
 3) Bund, Grundmasse, et fast og som-
 menhængende Lag. *Aurbella, Isbella*,
Blødbella; *Leirbyll*. I *Fosen* betegner
 „Hyll“ ogsaa: Boer, Svulst eller stærk
 Høvelse i Rjøbet.
Hellar, m. Grotte, Klippehule, Stul
 under en Klippe. Meget ubredt *Drb*;
 hedder *ellers*: Hillar (i *Sogn*), Hæller
 (i *Søndre Berg.* og *Kr. Stift*). *G. N.*
 hellir (med bortfaldende r).
Helleberg, n. Steenart som lader sig fløve
 i Plader; Klippe hvoraf Tagstiver brydes.
Hellebrot, n. Steenbrud; et Sted hvor
 Tag-heller brydes. I *Harb.* og *Sogn*,
 hvor saabant Hellebrud drives meget,
 har man flere hertil hørende *Drb*, som
 Hellefarm (*Ladning*), Hellela' (*Stab-*
bel), Helleflag (*Slags, Art*) o. f. v.

- Helleffst**, m. Helleffstunder (=Kveita). Kr. Stift. (Isl. heilafiski, og heilagfiski; Sv. helgefunder).
- Hellekaka**, f. et Slags tynde Kager som steges paa en Jernflise (Hella). Nordenfjelds. Ved Trondhjem: **Sylkakat**(e).
- helleleggja**, v. a. belægge med Heller (el. Steenfliser). Heraf: **hellelagd**, adj. **hellest** (ellers), f. **ellest**.
- Hellerak**, n. Dag af Heller; Steentag.
- Hellerile** (aab. i), n. Steengulv.
- Helleveg**, m. Fortog, steenlagt Vet.
- Hellevegg**, m. Væg af Steenfliser.
- hellig**, f. **heilig**.
- Helma**, f. Halmstub, Stilkene efter det afkaarne Korn paa Ageren. Kr. Stift og fl. J. B. Stift: **Sylma**; i Øster. **Palma**.
- Helmaur** (el. Heltmaur), m. Kløe eller Krillen, som undertiden indfinder sig forst forud for Døden. Helg. (forældet). Ellers **Kaalus**. Jf. **Maur**.
- Helming**, m. Halvdeel; især den halve Deel af et Flovet Træ. B. Stift. (G. N. **helmingr**).
- helpe**, f. **hjelpa**.
- helsa**, v. a. (a - a; ogs. a - te), hjælpe (saavel ved Bud eller Brev, som ved Sammentræf). Ogsaa v. n. „helse til ein“ (mest brugl.); „helse paa ein (seldnere og mere fornemt). G. N. **heilsa**.
- Helsa**, f. Helse, Sundhed. G. N. **heilsa** (Af **heil**). Bruges undertiden i Gentivus Forhold; saaledes: **Han hev' ikke ein Helse Dag** (han er ikke een Dag frisk). **Ho vart ikke Helse Menneffte meir** (hun blev aldrig ganske frisk siden).
- helsast**, v. n. hilses hinanden. (Ejelden).
- Helse**, n. Halskjæde, Halsring (især til Hunde). Eogn. Søndre Berg. Ogsaa i Ag. Stift i Formen **Hælse** (eller **Hæse**). Isl. **helsi**.
- Helsebot** (oo), f. Røgedom, Forfriskelse eller Betyrkelse for Helbrede. Alm. og meget brugelig.
- Helsefar**, n. Helbrede Tilstand. Ehl. Vofs. **Kor stend'e te mæ Helsefare?** (Isl. **heilsufar**). I Edm. bruges et lignende Ord i en anden Betydning. **Han ska faa Helsefar**, o: han skal faae dygtig Strub. **Maasteef** af en anden Dyrindelse (**helsa**, v.) ligesom **Helsing**, der ogsaa bruges ironisk om en stærk Trettesættelse.
- helselaus**, adj. som har mistet sin Helbred, er bestandig sygelig.
- Helseløysa**, f. vedvarende Eogelighed, Tab af Helbred. Ogsaa om Strabads og Rangler som obelagge Helbrede.
- helsesterk**, adj. som har stærk Helbred.
- helseveik**, adj. svag af Helbred.
- Helsing**, f. 1) Silsen, det at man hilser; eller **Maade** af hilse paa. 2) en Silsen (affent med Bud eller Brev). I sidste Betydning hebdet det ogs. **Helsing**, f. **Helsort** (Halsott), f. **Dods-Eggdom**, **Helsot**. (G. N. **helsou**).
- helst**, adv. 1) helst (af velber). 2) om Sted og Tid. **Kvarhelst**, **naarhelst**.
- helst** (ellers), f. **ellest**.
- helsug** (helsig'e), adj. frisk, ved god Helbred. Gbr. Søndre Berg.
- Helt**, f. f. **Helt**.
- Helta** (Helte), f. **Haltbed**. Nordre Berg. og fl. (Isl. **heli**).
- helut** (ee), adj. stimlet af Farve, hold-agtig eller indsprængt med enkelte blonde Haar (om Heste). Vest i B. Stift. (Af **Hela**). En Hest af saadan Farve kaldes: **Hel'en**.
- Helvite**, aab. i (el. **Helvete**), n. **Helvede**. (G. N. **helviti**). Et **Helvetes**: til **Helvede**.
- Heltv**, f. Halvdeel. Udtales almindelig: **Helt** (ligesom **Lyl't**, **bal't** og fl.). Hebdet ogsaa paa Noegle Steder **Hæle** (for **Halv**). G. N. **helt**. **Helta ta koræ** (eller: **ta koræ**), o: Halvdeelen af hvert Slags. B. Stift.
- Hemna**, m. Havn. Hebdet ogsaa **Hebn** og (i Eogn) **Hobn**.
- hemna**, v. a. (e - de), hævne. (Sv. **hämna**). **hemne Harmen sin**: Høle sin Harm; ogsaa: tilfredsstille sin Lyst rigelig, mætte en længe næret Attraa.
- hemngjirug**, adj. hævnjerrig.
- hempa**, v. a. rykke, rive med sig. **Han tok aa hempa det ut**. Edm.
- Hempa**, f. 1) Baand, Stroppe i Klæder, hvormed de hænges op eller knyttes til. Meget ubbredt; ogsaa i Ag. Stift. 2) Hestet paa en Knap. Hall. og fl. Ellers: **Stett**, **Nelle**, **Lykkja**. 3) paa en Dør: en liden Jernlaage med et Hul som passer til en **Krampe** i Bæggen. **Gulbdr**. og fl. Jf. **Hespa**.
- Hempe**, f. **Hampelærred**, **Valberd**.
- hemsa**, v. a. 1) samle, strabe sammen; 2) falde paa, erindre; f. **hæmsa**.
- hemta**, v. a. (a - a), samle, plukke, tage op. I Gbr. og Drk. især om at plukke Bær. (J. Nbl. **hemta Bær**). Sv. **känna**.
- henda**, v. n. (e - e), hælde, indtræffe. **Dæ kann hende**: det er ikke umuligt; ogsaa: det mangler ikke, man skal ikke sige andet (om noget som stær byddigt eller drives i en høj Grad). Undertiden: **hendast**, og **hende seg**; f. **Er**. **Dæ hende seg eit til**, o: naar sigt kan see, saa stær der vel mere.

Henda, f. et Knippe som man kan gribe om eller holde i Haanden. Drf.

Hende, n. en Hændelse; ogsaa et selbent Liffelbe, et Særly. Hedder ogsaa Hænd, og Hændelse. Et stort Hændelse; en stor Sjeldenhed; Noget som indtræffer meget sjelden.

henden, adj. behændig, flink. Drf.

Hend'er, f. Hand.

Hendla, f. Bundt, Knippe som kan holdes i Haanden; f. Er. af Straa. Jød. Ellers i Stav. Amt: Hæmla, og Helma, der ogsaa kan betyde et Ag. Jf. Henda, Helma.

hendt, adj. 1) beskaffen med Hensyn til Hænder. Jf. storhendt, leithændt, mjulhendt. 2) behændig, flink til Arbejde. Drf. og fl. 3) stiftet, bekvem, oplagt. Mere alm. Eg a 'Ne hendt'e te da (ikke stiftet dertil). B. Stift. Han a hendt so høve, o: han kan noget af alt; han kan stikke sig saavel i det ene som i det andet. Er. Stift. (Jøl. henr).

hendug, adj. flink, nem, buelig til Haandarbejde. Alm. men hedder ogsaa hændige (B. Stift) og håndige (Lell.). Sv. håndig.

hengb, part. uphængt.

hengja, v. n. (e - de), 1) hænge, bringe i en hængende Stilling. (Forskjelligt fra hanga). Hengje upp: opbænge. 2) sætte, hænge fast ved noget. hengje i bød: sammenbæste. I Sogn og fl. Et. bruges ogsaa hengja for hanga; saaledes ogsaa: Hængjemaan, f. hængende Man; Jf. Falkemaan.

hengjast, v. n. sidde orkesløs og Hebe sig; f. Er. naar man venter paa noget. Han sat der a hengdest hele Dagjen. Nordre Berg. (Jøl. hanga). Jf. Talemaaben „hengse seg ned“: sætte sig ned, hvile lidt. B. Stift.

Hengje, n. 1) Hængsel. (Sjelden). 2) Noget som hæfter ved, hænger fast med. Ligesaar noget som man ibellig holder sig til; saaledes i Spøg om en Kjørest. B. Stift.

Hengjelaas, n. Hængelaas.

Hengjemyr, f. Hængedynd. Er. Stift.

hengjen, adj. som let hænger fast.

Hengla, f. 1) Hængsel, Indretning som noget hænger i. 2) en Klæde af sammenbundne Stoffe, hvorved Lommeret opfanges i Elvene. Ag. Stift. 3) Baand hvorved noget bæres paa Skuldrene; saaledes paa Randfler el. Stræper. Jf. Fall, Fetel.

Henker, f. Hant.

Henna, f. Skindet af et Dyrs Hoved. Dgsaa: Pande, Hjernestål. Sogn (i

Formen: Hebna); ogsaa i Balbers og Gbr. Ellers Haudienne, Hovuslaatt. (I Svanste Dial. hana). Naaste for Henna.

henne, pron. hende. (Dativ og Akkusativ af ho). Formen er meget forskjellig; saaledes: henne (mest almindl.), hinne (Sbm. Sj.), henna (Sogn), hennar (Lell.), hænna (Sæt. Gbr.), henn, enn (Inbr.); forkortet: ne (Sbm.), an, han (øverst i Lell.), æ, hæ (Sæt.), a, el. ha (Busterud, Fossen, Inbr. og fl.), o, el. ho, som egentlig er Subjekt (Søndre Berg.). F. Er. „mæ 'ne“, med Lyden af dobbelt n, eller: mæ 'nne (o: med hende): fra 'nne, fra 'enn, fra 'a (o: fra hende). — G. R. henni, Dativ; hana, Akk. — Det tilsvarende Genitiv (D. hendes) hedder: henna (B. Stift), hanna (Rand.), hinna, el. 'nna (Sbm. Sj.), hennars (Lell.), hennas, hennes (i Ag. Stift). G. R. hennar.

henta, v. a. (a - a), hente, tage imod, borttage. I Kbl. ogsaa plukke (f. Er. Bær); set henta.

Heppa, f. Held. Noget selben; f. Uheppa. heppe, v. n. træffe, slumpe til, komme til af en Hændelse. Ag. Stift (selben).

heppen, adj. heldig, lyffelig, som kommer til noget ved et Slumpetræk. Mere alm. (G. R. heppinn). „Han Heppen“ bruges ironisk som Benævnelse paa En, som altid forsøges af imaa Uheld.

Hepne, f. Held; især uventet Held, Slumpetræk. Nordre Berg. (G. R. heppni). Jf. Hopp, som egentlig er en Form af et forældet Hopp, n.

hepta, f. besta. — her, f. her.

herja, v. a. og n. (a - a), 1) plage, trykke, udfuge. Nordre Berg. 2) sluge, rive i sig (= beska). Inbr. — Dgsaa: røve, bortføre. (I de tekemærkede Biser).

Herjar, m. en Udfuger, gjerrig og haadsefug Person. Nordre Berg.

herka, og herkje, v. a. 1) indlutte, rulle sammen, stramme ved et Baand. Ag. Stift. Jf. herpe, og Hort. 2) stramme Lommerne paa en Hest, for at den ikke skal græsse. Nordre Berg. i Formen herke (e - te).

Herkje, n. 1. Knibe, Frangbed; f. Er. i et Laas. Sjelden; Jf. harkjen.

Herkje, n. 2. Følge, Slæng, Pal. Ag. Stift.

herleg, adj. berlig, ypperlig.

Herrn, n. Sagn; Anekdoter som inbedholder en Samtale eller et Svær, der altid fortællés med samme Ord. Sogn,

Hbl. So gaar Herme: saa hedder det efter Sagnet.

herma (hærme), v. a. og n. (e - de), 1) fortælle, anføre noget saaledes som Andre have sagt det. Sagn. Hbl. Ea veit ikke te herma da: jeg kan ikke fortælle det ordlydende. (G. R. herma). 2) v. n. (med: ette), efterabe Andres Tale og Gøbarber, gjøre sig lig En (især til Spot). Det gjælt aa bernde ette 'an. Alm. (Sv. härma). Dgfaa efterligne, følge en vis Skik eller Mode.

Hermar, m. en Efteraber, Gjøgler. Saalebes ogsaa: Hermeugl, Herme-træla, Hermegast.

Herming, f. Efteraben.

Herre, m. Herre. I Harb. Herre (G. R. herra). Foran Proprier hedder det Herr (el. Her) og forbindes med „han“, f. Er. Han Herr Hans. Ein Herre Rett (en kostelig Ret Mad). D'æ lang Herre Reibse, v: Anretning for store Herre udkræver lang Tid. (I disse Tilfælde adskill som Genitiv).

Herredøme, n. Herredømme.

Herresøte, n. Herregaard; Herresøbe.

Herrskap, n. Selstab, Følge af Herre eller fornemme Folk.

herst, adj. barst. Neutrum: herst (i bortfalder ikke). Sv. härsk.

herstena, v. n. blive barst. (I disse og de forrige Ord med rl, rm og rr, lyder e altid som æ).

Hessa, f. 1. Klæbersteen; f. Efla. I Ramb. ogsaa Hise eller Hifi.

Hessa, f. 2. Række af Stænger til at tørre Hø paa. Ir. Stift og tildeels søndensjælds; i Tell. Hessu; men i B. Stift Hæs. See Hæs.

hessa, v. a. (a - a), sætte i Hesse, lægge op til Tørring. Dgfaa i B. Stift.

hessetaden, adj. som har staaet længe i Hesse.

hest, adj. blødt, graadt. B. Stift.

hestjelege, adv. fælt, frygteligt. Sdm. og fl. (Sv. hisklig). Oftere: overmaade, uhyre; f. Er. Dæ va hestjele kalbt. Dgfaa i Hall. (hæstjele, hæstjele).

Hespa, f. 1) Halse, Træabhalse. (G. R. hespa). I Kr. og Ag. Stift hedder det Hespel, m. — 2) en liden Jernlaage eller Slaa paa en Dør; ogsaa paa Stritm, indrettet for Hængelaas.

Ag. Stift og fl. Rogle St. Hempa. (Høl. hespa, Spænde).

hespa, v. a. 1) opbalse, vinde op. 2) v. n. haste, stonde paa. Sdm.

Hespel, m. en Halse. G. Hespa.

Hespe-tre, n. Hæpetra; Gærvinde. „D'æ ett stort Hespe-tre“, — siges ogsaa om

noget som er kroget eller tvært og saaledes optager meget Rum.

Hesprei, f. Husdret.

Hest, m. Hest, Hingst. (Jf. Dyl. Hær).

Hestebreng, m. Jener som har Tilføn med Hestene (paa store Gaarde).

Hestefivel, m. Bolverlet (Arnica montana). Sbl. og fl. Ellers: Hestefoleie, Ringblom, Snusblad.

Hestegjellkar, m. Hesteskjærer.

Hestehov, m. 1) Hestehov; 2) Navn paa forskellige Planter; a) Tussilago (paa flere Steder); jf. Leirfvel. b) Calcha palustris (Sdm.); jf. Hovsoleie. c) Nymphaea lutea (Tell.); jf. Raborblom.

Hestemaur, m. en Art Myrer, Luempre (Formica rufa). Rogle Steder om en større og stædnere Art.

Hestemne, n. Føl, ung Hest.

Hesteklap, n. Hestestikke.

Hesteflag, n. Art eller Race af Heste.

Hestefyre, f. en Art Strøppe (Rumex). Ag. Stift.

Hestfæl, n. Hingstfæl.

hestgala, adj. f. gell, om Hopper.

Hesthavre, Havregræs (Holcus avonaceus).

Hestkar, m. Nytter, Kavallerist.

Hestøyra (Plante), f. Rvitolblad.

Hett (Hare) og hetren (farlig), f. Hatt.

Hetta, f. 1) Hette, Klædningsstykke over Hovedet og Skulbrene. Rest brugt i Nordre Berg. 2) en Hæ. Tell. og fl.

heva, f. hevja. heve (har), f. hava.

Hovel (Hovel), f. Hovel.

hevja, v. a. (hev'; havde; have), 1) have, løfte, lette eller forhøje. Tell. og tildeels i Ag. Stift. (S. havb). Dgfaa i Søndre Berg. i Formen heva, el. hava (a - a). G. R. hesja (Impf. hof). — 2) slænge, laste. Tell. og fl.

Dgfaa i Harb. med Imperf. hevja; f. Er. Han tok ein Stein aa hevja burt i Weggen. Nere alm. er hivaa. I

Jndr. hedder det høve, med Imperf. hov. — Af Roben hav (i havde) kommer Hav, n. Hov, n. Solhov, Hæv, Havel.

hevla, f. hvola. — **Hevre**, f. Hovre.

hi (adj.), f. hin. hi (v: har) f. hava.

Hibbel, n. Dynd, Søle; ogsaa et stibdent og uordentligt Huus. Nordre Berg.

Hide, n. Hule eller Skul hvori vilde Dyr have sit Leie. Bjønnabide, Bærgshide. Alm. i Formen Hie; i Sdm. og Hf. Hbe. — G. R. hidi; Sv. hide.

hide seg (via seg), søge Skul; især om Bjørnen naar den lægger sig til Vinterhvile i sit Hide. Han heve hida seg. Nordre Berg.

hidt, adv. hid, herfl. Udtales beels langt (hitt), beels kort (hitt); i Søndre B. hedder det: hega (G. R. hingat; Ang. hider). Jf. heba. — **hidt-atte**: hid iglen. **hidt-erte**: længere hid. **hidt um**: hid over, til denne Side.

hidtafpre, adv. paa denne Side. Alm. men hedder i Søndre Berg. hegaafpre (i Tell. hitafe). Ogsaa hidtafpa.

hidtalege, adv. nær herved, i Nærheden. **hidtafte**, adj. nærmest, næst herved. Alm. unbtagen hvor det hedder: hegafta. Søndenfielbs har man ogsaa: hidaftare, el. hitre om en af to; modsat burtare.

Sig!, n. sin Regn eller Sne: Laage-regn. Sdm.

higla, v. n. 1) trille som Draaber. Hl. Ellers bagla. 2) om Regn: falde jævnt og langsomt i smaa Draaber. Sdm.

higra, v. n. lee (som en dømpet Lutter). Jæberen.

hika, v. n. hige, stunde efter noget.

hikka, v. n. hulke, trække stærkt efter Beiret (som i Graab). Han gret so han hikka. Nordre Berg.

hikka, v. n. hikke. Neget ubdbrødt. I Sdm. hedder det: hikke (Imperf. hikka). Jøl. hixta.

Sikke, m. Sikke. (I Sdm. Siks). Jøl. hixti.

Sil (ii), m. en mager Sift (Lorft, Sei); ogsaa en tynd og mager Person. Sdm.

hila, v. n. trække og fire derelvis (i Sifterie). Jølen. I Sdm. brættta.

hilden (holdt), partic. af halba; see halba.

hildra, v. n. bave sig, rage op; om Ting som vise sig store og hotere end sædvanlig; f. Ex. naar man ser et Bjerg igjennem Laagen. Nordre Berg. Under-tiden hedder det ogsaa gildra, eller jildre. (Jf. Hæll). Jøl. bylla.

Sillar, f. Hællar.

Silla, f. en smal Flade i en brat Klippe. Sdm. see bylla.

Sil-Mann, f. Heil.

hilore, v. n. døse, gaae ligesom i Søvne. Sdm. Staaer uden Lovol i Forbindelse med det foransjorte Hæjora.

Sim (ii), n. en Hinde, et tyndt Dække; faalebes: a) Rim, eller et tyndt Sne-dække. Sdm. Harb. b) et tyndt Sky-dække (f. Hima). Sbl. Harb.

Sima, f. et tyndt og næsten gjennemfgigt Skydække; Uklarhed i Luften uden egentlige Syer. Sbl. Ellers: Sima, Dæmde (Sdm.), Laam (Tell.). Jf. Siva og Mol.

hima, adj. rimet, eller tyndt belagt med Sne. Harb. Sdm.

himen, adj. uklar; tyndfyet. (Sjelben).

himla (himble), v. n. blunde, falde i Søvn. Sdm. Jf. Himmelora.

himla, adj. om et Huus: forsynet med Loft (Himling). Tell.

Himling, adj. 1) en Hvalving; Pane-ling under et Lag. Rbg. 2) et Loft, i Almindelighed. Tell. 3) Gane; f. Him-mel.

Himmel, m. 1) Himmel; undertiden ogsaa Luften, den øvre Luft. (Den gamle Form himin forudsættes i det Jæderste Himmaleite). — 2) en Hvalving, et hvalvet eller buesformigt Loft (som findes i enkelte Kirker). Kyrstehimmel. Paa nogle Steder siges Himmel ogsaa om Gange i Munden (Munnhimmel); jf. Gom. —

„I Himmel staa“, f. Himmelsyne. I Himmel: til Himmelen. I Himmels Høgd, eller: „Himmels høgt“, o: him-melsøit. „Et Himmels Ber“ kalbøt det, naar det stormer saa at Landet eller Sneen drives høit op i Luften.

„Himmel-galen“, om en frygtelig Storm; ogsaa om Mennesker: rasende af Brøde.

Himmelora, kun i Dativ: Han laag i Himmelora (Sdm.): han var nær ved at sove ind. Ellers: i Søvnora (Jf. Hæjora). Bedre Himlora; f. himla.

Himmelsbragd, f. Luftens Udseende, med Hensyn til det Veir, som derved be-
der sig. Tell. Sdm. D'a ikke go' Him-melsbragd i Dag. Ellers Himmelslag.

Himmelsfot, n. drivende Sne; Sne-
Jltinger med Storm. Nogle Steder i
Modfatning til Jorfol.

Himmelskov (oo), n. Fog og Uvætt som
formørker Luften. Hølg.

Himmelsmerkje, n. Beirmærker af Luftens Udseende; ogsaa Stjernebillede.

Himmelsyne, n. den øverste Kant af Jorhlaben paa en vis Side; Punktet hvor Himmelhvalvingen berører Jorden.

I Himmelsyne: i Horisonten, eller i det høieste Punkt paa Hjelvet, som man kan see nedenfra. Søndre Berg. og fl.

I Sdm. hedder det: „i Himmel-staa“.

Himmerigje, n. Himmerige (G. R. him-lariki, og himariki).

Himnaleite, n. Horisonten, Synskrefsen. Jæd. med Udtalen: Hivnaleite.

Det samme som Himmelsyne. Jf. Leite.

himpre, v. n. minde dunkelt, komme ihu ved nogen Eftertænkning. Sdm.

Han himpra paa bæ. (Ligner Jøl. ympra). Jf. hæmpa.

hin, pron. adj. hien. Formerne ere: m. hin (hian); f. hi; n. hitt (aab. i); pl. hine. I B. Stift ogsaa Dativ:

hino, el. hinar, og hiae. — Betydning:

1) den anden (af to); de øvrige. *Er hin Foter (den anden Fod). bi Gand'a (den anden Haand). hitt Folk'e (andre Menneſter). alle hitt (alle de øvrige). „hin Mann'en“ kaldes Fanden.*
 2) den forrige, foregaaende. *bi Bifa (forrige Uge). i hine Rifenne. hitt Ar'e (det forrige Ar). Jf. ſin Hind, ſ. ſee Hjortkolla.*
Hindr (Hind'er), n. Hinder; Standsning. hindra, v. a. (a - a), hindre, forhindre.
 2) v. n. standſe, tøve, bievligt. *Rdg. Mandal. Han hindra infje paa nofen Sta'. hingje (hængt), ſ. hanga.*
hinkra, v. n. hinkle, balte lidt.
hinna, ſ. en Hinde. (Jel. himna).
hinne (hvide), ſ. henne.
hipen (og forhøiden), adj. forhøppet, nysgjerrig. Valberé. (Sv. häpen, förundret).
Hir (ii), m. Forſtand, Stjon. Drl. E hi' He Hir paa bæ (jeg ſkønner det ikke).
hira, v. v. (e - te), 1) bøſe, ſaae orſeſe, gade. Abl. Ebur. Statt ikke bar aa hira! — 2) ſtrante, være ſjellig. Tell. Ogsaa i Ebm. om en Udmatteſe. Det ſaa hira att-i: det vil nok ſagtné med dem; de blive nok ſpøge efter dette. Jf. Ir, og tre.
hieren, adj. doven, bøſig.
hiera, v. a. tierre, opbidſe (en Hund).
hisen, adj. ſtranten, ſjellig. Tell.
hiosa (aab. i), v. a. bidſe, egge en Hund til at gjøe eller jage, hvilket ſædvanlig ſkeer med Utraabet: hioſ!
Hioſe, ſ. pl. et Baand over Skuldrene med et Par Krogs, til at bære Bøtter med. Ebm. Hertli Hioſefør, ſ. to fulde Bøtter.
hiſtra (fryſe), ſ. huſtra.
Hiti (ii), ſ. (Hl. Hita, r), en Bølg eller Poſe, tilkøvet af et Skind, ſaaledes at Halsen tjener til Aadning, og Fødderne til Bærebæand. Bruges overalt i B. og R. Stiift, Gulbbr. og ſ. (Jel. hit). I Tell. har det Flertal Hittir.
hit, hitafrye o. ſ. v. ſee hidi.
hisa (aab. i), v. a. (a - a), opbede, gjøre hed. I B. Stiift ogsaa om at opvarme Vand (Kog) til Koernt. „hita ant Ku'na“.
Hita (aab. i), ſ. Opbedeſe, Ildning; Iſær Jernets Opbedning i Eſen. Eſelben. I Hall. Hitu; i Drl. Seite. Han gjere bæ mæ tre Hitu (Hall.): han gjør det færdigt ved at have det tre Gange i Ilden. Ellers: Hiting, Elbing. I Eogn bruges „Hita“ figurligt om en ſtarp Trettesættelſe, en forværnelig Tiltale.

Hite (aab. i), m. Hede, ſtærk varme. Ubtales ogsaa: Hete, Hæta (Ag.), Hata (Rand.), Hæta, el. Hæta (Drl. Indr.). G. R. hiti.
Hiteflaga, ſ. Anfald af Hede i Kroppen (under Sygdom). Jf. Flaga.
Hiting, ſ. Opbedning, ſtærk Opvarmeſe.
hitna, v. n. opbedes, blive hed. Ogsaa beitraa (ſjelben). G. R. hitna.
hitt (hiint), ſ. hin.
Hitt, m. et Træf (af hitta). Paa ein Hitt: paa et Træf, paa Slump.
hitta, v. a. (a - a), finde, træffe, overkomme. I Eogn og Harb. om at finde Veien; ſ. Er. hitta du heimatte (ved du at finde Veien hjem igjen).
hitten, adj. nem til at finde eller opbægt noget; ogsaa om En ſom har Anlag til at opfinde noget. Drl.
Hitu, ſ. Hita.
hiva, v. a. (a - a), ſlange, laſte. Berg. Stiift og ſ. I Stav. Kun har det Formerne; hiv'e; hivo; hive. Ellers hiva, hava og høve.
Hivel (Hank), ſ. Høvel.
Hjall, ſ. Hjell. — hjalka, ſ. Hjella.
Hjarta, n. (Hl. Hjartur, so), Hjerte; ogsaa: a) Mod, Driftighed; b) Høimodighed, Gavnildbed, ædelt Sinde- lag. Formen er: Hjarta (Ebl. Harb. Rdg. Tell. Hall. Balb.), Hjarte (Nordre Berg. Ebm. Drl.), Hjerta (Eogn og ſ.). I Drl. er det Hænnin. (ei Hjart). G. R. hjarta, n. — I dette ſom i de følgende Ord ubtales ikke h men kaa i (Harta); at de imidlertid bør ſtrides med hv, beviſes ſaavel af Overgangen i Dialekterne, ſom af de beſlægtede Sprog. I Dialekterne overgaaer h beels til h og ſj, beels til h uden j; ſ. Hjell, Hjelm, Huring.
hjarta, adj. behjertet, modig.
Hjartehus, n. Hjertepung, Hylſeret omkring Hjertet i Dyr. I Ebm. Hjartefal (el. ſail, o: Sabel).
Hjartelag, n. Hjertelag, Sind.
hjartelau, adj. uſøſom, gruſom.
hjartelege, adv. hjertelig, inderlig.
Hjartefør, n. en bitter Sorg.
Hjarteverk, m. Sorg, Angſteſe.
hjartug (hartige), adj. godhjertet, gavnild, ædelmodig.
hjaa, præp. (med Dattu), hoo. Bruges i de ſydlige Egne i forſkjellig Form, nemlig: jaa (Eogn, Abl. Tell. Hall. Balb.), ſjaa (Harb. Ebl. Stav. og Rbg.), ſjaa (i Gulbbr.). G. R. hja, ſhja. I de øvrige Egne ſiges iſtebetfor hja: mæ (o: ved, med) og tilbeels: hoo.

Hjaasvæve, n. Sengkammeret. Nbl. (Of-
test: Hjaasvæve).

Hjell, m. 1) en Hylbe (paa en Bæg el.
under Loftet). Nbl. Lell. Ogsaa flere
Steder i Formen: Sjall eller Jabl
(Hard.), Hjedd (Sat.), Kjell (Sbl.
Nbl. Jæb.); ellers Hylle og (i Edm.)
Hille. — 2) en smal Flade eller Tværsti
i en Klippe. Nbl. Hedder i Hard. Sjall,
og i Edm. Sille. Betydningen: en
opblojet Flade, en Forboining (Jsl.
hjall) synes at være forælbet, men gjen-
fendes i mange Gaardsnavne. — 3)
et Loft, et Stænge i Lader og Jæbuse;
sædvanlig af løse Stænger eller Hjele,
som lægges paa Vælkene. Fjoshjell,
Løbehjell. Nordre Berg. Tr. og Ag.
Stift. Hedder ogsaa: Sjell (øverst i
Guldb.) og Kjell (i Melbalen), hvil-
ket sidste ogsaa bruges om Galleriet i
Kirkerne. Jf. Læm, Træ, Lil, Skuff.
(I svenske Dial. hjall; i danske: Hiald,
Hild). — 4) et Stillsads af Stænger,
til at tørre Fisk paa. Fiskehjell. Nor-
densjælds meget brugt. Jf. Skibhjell,
Tjorehjell. (G. N. hjall). Jf. endvidere:
Hylla og Hildra.

Hjella, v. a. 1) oplægge et Loft eller
Stillsads (Hjellen). 2) "hjella seg": om
Røg og Damp, naar den lægger sig
ligesom et Loft eller Dække i en vis
Afstand fra Grunden. B. Stift. I
Hard. Hjadla seg.

Hjellturka, adj. tørret paa Hjell.

Hjellvid (-ve), m. Stænger og Støtter
til en Fiskehjell.

Hjelm, m. 1) Hjelm. (Jf. Hylma, Tur-
hylma). 2) Udsæende, ydre Væsen; især
om et Udsæende som vækker Frygt. Edm.
Tr. Stift. 3) Frygt, Rædsel. Dk.
(I Melbalen: Kjelm). G sekk ein Hjelm,
dau e søg dæ. (Jf. Kaldhjelm). Dæ
føle hanna ein Hjelm (Edm.): det
følger ham noget som gjør En bange;
hans Udsæende vækker Frygt.

Hjelmast, v. n. om Kornet: modnes,
begynde at blive gult. Edm.

Hjelp, f. 1) Hjælp, Bistand. 2) Gavn,
Fordeel, Forslag; ogsaa: Raad, Ræd-
ning. 3) Arbeidshjælp, Folk, Arbeids-
folk. Hedder ogsaa: Hjelp og Hjolp.

Hjelpa, v. n. med Dativ (e - te), 1)
hjælpe, understøtte. 2) redden, frie af
en Fare. 3) nytte, være til Fordeel.
Hedder ogsaa: hjolpa (Sogn, Helg.),
hjølpe (Tr. Stift, Gbr.), helpe (ved
Mandal). G. N. hjalpa. I Imperf.
vortfalder sædvanlig y (altsaa hjelte),
ligesom i Particp. (hjelt'e). — Hjelpa
seg: a) rede sig ud, være hjulpen med

noget; b) gjøre sig Umage, anstrenge
sig, bruge sine Kræfter.

Hjelpa, adj. forsynet med Arbeidsfolk;
mandstærk. Det æ vel hjelpa: de ere
mange om Arbeidet. B. Stift.

Hjelpar, m. Hjælper. Hedder ogsaa
Hjelpemann, og Hjelpesmann.

Hjelpast, v. rec. hjælpe hinanden. Hjel-
past at: hjælpes ad.

Hjelpesfor, adj. istand til at hjælpe.

Hjelpelaus, adj. hjælpeløs, raadløs.

Hjelpelig, adj. tjenlig, som man kan
hjælpe sig med.

Hjelpen, adj. 1) hjælpsom (Hjelden); 2)
hjulpen, tjent med noget. Veføemmere
Form end: hjelt, som ogsaa bruges;
f. Ex. Me æ Hje hjelte ma di.

Hjelpesmann, f. Hjelpar.

Hjelpsam, adj. hjælpsom, velvillig.

Hjelt (for Hjelt), part. Hjulpen.

Hjerne (Jærne), m. Hjerne. Ag. Stift.

I Nordre Guldb. hedder det: Sjørne.

G. N. hjarni. Ellers Hjelte.

Hjort, m. Hjort. Jf. Rauddyr.

Hjortkolla, f. Hind. (G. N. hjartkolla).

Hjul, n. et Hjul. Hedder ogsaa: Kjul
(Dk.). G. N. hjöl. (I Lell. forekom-
mer Hjeertallet: Hjultr).

Hjula, v. a. (a - a), udffjære i Form af
en Halvcirkel eller Bue. B. Stift. Her-
af Hjuling, f. buesformigt Snit paa
Klæder, især paa Grmerne.

Hjul-aas, m. Arel i Hjul.

Hjulfar, n. Hjulspor i en Bet.

Hjulkring, m. Kredsen eller Fælgerne i et
Hjul. Ellers Ringvid.

Hjullæde, m. Arbeidsfærre. Edm.

Hjulspang, f. Jernbeslag paa Hjul.

Hjun, n. et Par Folk, Mand og Kone.

Helg, (Hjelden). I Sbl. hedder det
Kjun; i Guldb. findes Formen Sjon
i et Par afbannede Dk. G. N. hjun,

hjon.

Hjuna, v. n. parre sig. Søndre Berg.

Hjun-skilmad (ubrugt.), m. Stiksmise
imellem Vætesfolk. Findes i Guldb.
i Formen Sjonskjylma.

Hjunsleg, adj. takkelig, higgelig; oftest
om et Par Folk, som passer godt for
hinanden. Helg. I Guldb. hedder det
Hjonsle(g).

Hjupa (Hupe), f. Hyben, Frugten af
Klungetræet (f. Klunger). B. Stift.

I Sbl. og Stav. Amt hedder det:

Hjupa. (Angels. hiop; Eng. hip).

Søndensjælds har Drdet en anden Form:

Hjupa og **Hype**. (Sv. nyupon).

For-
skellige Arter betegnes ved: Steinhjupa,

el. Slettehjupa (Rosa canina), og Øst-
hjupa (R. villosa).

Hjuestein, m. Høbenkerne:

Hjuring, m. Hævogter, Hyrbe, Rbg. Tæll. I Bufferud Hyring, el. Høling (for Hyrding). Elders Hætar, Hætt og flere.

hjelpe, f. hjelpe.

ho, f. Efterslægt; f. Hø.

ho, pron. f. hun. Forfjellig Form, nemlig: hun (Nfl.), hæn (Salten), ho (meft alm.), hu (Sbl. Etav. Amt, Fosen, Indr. og fl.), og forkortet: o, u; ogsaa: a, eller ha (tildeels i Tr. og Ag. Stift). G. R. hun, hon. Genitiv: henna; Dativ og Akk. henne, som er forhen anvort. — Betydning: 1) hun, om Kvindfolk; paa enkelte Steder ogsaa for „De“ i Tiltale til Fremmede. 2) den, om Hun-Dyr og om enhver Ting hvis Navn er et Funktionord. F. Er. Eg sag Sol'a da ho kom upp. Der va ei Skal, aa ho va full. 3) som en Artikel ved Kvinders Navne; f. Er. ho Anne, ho Ragnild. (Jf. han). Ugesaa: „ho Mor“ (min Moder); Genitiv: „henna Mor“; Dativ: „henne Mor“. — Forkortningen findes især efter et Verbum, og hvor der ikke lægges nogen Vægt paa Pronomenet; f. Er. Ho hem' o (Hem' u, el. hem' a). Ugesaa i Objektet, f. Er. Eg sag' o (Jeg saae hende). Eg kend' enne. Eg fa' da te 'a Mor, o. f. v. (S. henne).

ho, i Betydn. ham; f. honom.

Hobboll (Ridsommer), f. Hoball.

Ho-beite, f. Hæbeite. — Høbn, f. Høbn.

Hodda, f. Hant, Bølle paa Gryder og Kjedler. B. Stift og fl. J. Tr. Stift: Hædde, el. Hædd'; i Tæll. Hølle. G. R. hadda, acc. hōdda. Jf. Hæd.

Hodnla, f. Hønnlad.

Hø-dyr, n. Hø, Dyr af Funktion. Ugesaa: Hø'a, Høkræter, el. „ho 'ta Slagje“.

Høft, f. Høfte. Jf. Høbm.

Høft, m. Hilde, Høbbaand til Heste. Nbl. (Jæl. hast, a.). Jf. hesta. I Edm. bruges Høft, f. i samme Betydning som Heste, o: Forsinkelse, Hindring.

ho-full, f. hofull.

Høgd, f. en Bugt, Løfte eller Bølle af Træ, som er fastsat i Enden af et Reb og er især hængt naar et Læs eller en Hyrde skal sammenbindes. Alm. i forfjellig Form: Høgd (Nordre Berg. og fl.), Høgd (Mandal), Høgder, Høpbeagr (Drleb.), Høvd (Edm.), Høvel (Nbl.), Høldr, Høld'er, Høpboldr (Tr. Stift), Høde, Høpbelde (Ag. Stift). Uden Tvivl det samme

som Jæl. høgd. Jf. L. Hølfter; Eng. halter (Strikke).

Høgg, n. Høg, Indsigt. I Sammenfættning ogsaa: Høggeredskab (Tælbøgg, Brotbøgg) og Høggelof (Hølbøgg). Høgga, v. a. og n. (høgg'; hogde), at bugge. Imperf. bedder ogs.: hogg (Helden), hoggje (B. Stift, Tæll.); Isaafald bedder Euph. hoggje; ogsaa hyggje. G. R. hōggva, pr. hōgg, ip. hjo. — bogge av: bugge itu. hōgge til: tilbugge (Jf. øffa, rybje, telgje). hōgge sundt: bugge i Strøker.

høggande, adj. som man kan bugge.

Høggar, m. en Høgger, Webbugger; ogsaa en rask og dygtig Karl.

Høggbit (ti), m. Høggjern; Rille hvormed Jern afbugges i Smedjen. Drk. Høggfus, adj. Høggelysten, tilbøielig til at llaae. Eogn.

høggjen, adj. Høgget. Ugesaa hōgd.

Høgggram, adj. nem til at træffe et vist Maaal (Jf. vifsbent); ogsaa: djerv, dristig i at bugge til. Drk.

Høgstall, m. en Enkemand. Tæll. (Næst i Svog). Drdet gjenfendes i Angell. hægsteald, og Gam. L. høgastalt, som betyder en eenlig Person, ligesom L. Høgestol.

Høgst (Høf'ter), m. 1) Høgst, Høggen; 2) et udbugget Sted i Skoven. Søndensfelts bedder det Høgst.

Høka (aab. o), f. Høgen (paa Ansigtet). Bedder paa enkelte Steder: Haka; ellers Høko, med oo (Gbr. Indr. Ramb.). og Høku (Drk.). G. R. haka. Høkebaand, n. Høkebaand paa Hætte og Huer.

Høkk, n. et lidet Bærelse; Aflutte, Seng-kammer. Eogn, Søndre Berg.

Høkk, f. Høkkelof. Sbl. Jf. Brya.

Høkk, m. f. Høkk.

høkkæren, adj. undseelig, bly. Guldbbr. I Drk. atkar.

høkken (høkk'n), pron. hvilken, hvad for en. (Fleertal hōkke). Rbg. Tæll. Høftrub, Hødm. Forekommer ogsaa i Formen: hiffen, heffen, offen, veffen. Høkken va da: hvem var det? Høkke som er": i ethvert Tilfælde, hvordan det end er; ogsaa: alligevel (= for som er). „Veste Svæll": hvilken Snaal! — I svenske Dial. hocken; i ældre Svensk: holken og hulkin, som svarer til Dansk: hvilken (Jæl. hvilikr).

hokra (aab. o), v. n. hinke, gaae møjsomt og vakkende, som En der har ondt i Fødderne. Nordre Berg. Heraf Høkr (Høkker), n. og Høkring, f. (Jf. Jæl. hokra).

Hol (oo), m. en lav Høi; en tør og jævn Forhøining i en Myr eller paa en lavt liggende Flade. Jæd. Edm. Guldbbr. (Jsl. höll, Høi). I Guldbbr. ogsaa om Sletter, Græsletter eller enkelte Punkter som see anderledes ud end den omliggende Egn. I Østerbølen ogsaa en Lund, et libet Skovparti (Høli).

Hol (aab. o), adj. Hul, Aabning; ogsaa Hule (i Jorden); Smuthul, Aftrog.

hol (aab. o), adj. huul (jf. innhol). G. N. holr. „hol' a bæfjen“: graadig, slugen. Edm. Jf. høien.

Hola (aab. o), f. Huulning, Forbydning, forbydet eller ligesom indtrykt Punkt paa Marken, i Steen eller Træ, eller ogsaa paa Legemet. (Jf. Bringebola, Kaffebola). Alm. og meget brugeligt. Hedder ogsaa Solo, med oo (Guldbbr. Drk.), og Zulu (Drk.).

hola (aab. o), v. a. (a - a), hule, ubhule. (G. N. hola). hola uti; ubhule. hola seg inn i: grave sig ind i.

Holamot, n. Svælget, den smalleste Deel af Halsen. Eogn, Søndre Berg, og Stav. Amt. (Første o aabent). Ellers Halsmøt.

Hold, n. 1. Aftægt, Føderaad. Norblanbene. (Af halba). Ellers: Kor, Liv-aure, Folga, Føderaad og fl. — Her til: Holdsfolk, Holdsmann og fl.

Hold, n. 2. Forstand, Ekhn. (Vel egentlig Greb, af halba). Edm. Det ha ikke Hold paa da. E felt ikke Hold paa da (jeg forstod det ikke rigtigt).

Hold, n. 3. Kjøb; den yderste Deel af Kjødet nærmest ved Huden. Tell. Gbr. Edm. og fl. men kun libet brugeligt. Et godt Hold te gro (f. Grohold). ryska i Hold'e: gyske, føle en Kyskelse i Nerverne. B. Stift. Millom Hold a Skinn, o: mellem Hud og Kjød. Gbr. Drk. Helg. I Edm. „mylka Hold's a Skinn“. Mere omfattende er Ordets Betydning i de tellemarkiske Viser; f. Ex. „Korpann sta tare ditt Hold“ (Ravnene skulle opæbe dit Kjød). G. N. hold, Kjød. I Edm. betyder det ogsaa Huden, i Udbetning til Haaret; f. Ex. Han hade so tukt Haar at ein sag inkje inn paa Hold'e. Ligefaa „rein“ i Holda“ (reen paa Huden under Haarene).

Hold, f. f. Hulb, Fedme, Fylbigheb. Denne Ku'a beve et go Hold (o: er fed og trivellig). Alm. (Gv. hull). Vel egentlig samme Ord som forrige. Søndenfielbs tilbeel's Neutrum.

Hold, f. f. Hulbr. — holda, f. halba. holda, adj. fed, trivellig, ved godt Hulb.

Holdar, el. Hollar, m. = Agnor. (Rebenas).

holdast, v. n. blive fed, faae bedre Hulb. Ogsaa: holda seg.

Holder, f. Bugt, eller Løfte af Træ, anbragt i Enden af et Reb. G. Høgd.

holdblaus, adj. ubmagret, uden Hulb.

holdbsaar, adj. ømskindet, som ikke taaler stærk Berørelse paa Huden. Edm.

Holdsfolk, n. Folk som nyde Hold (Aftægt) af en Gaard. Helg. Saalebes: Holdsenkja, Holdskana, Holdsmann, Holdstall. Holdsbrev, n. Fiebførings Kontrakt. See Kor, Korfolk.

holdbug, adj. fed, fylbig, som er ved godt Hulb. Ogsaa holdbig.

Hol-dyble, n. Mudderpøl, Puds, byb Cump. Tell.

hølen (hølin), adj. graadig, slugen. Inbr. See hol, adj.

holgje (for bolga), v. a. binde Hø sammen i Viser (= vandla). Inbr.

Holgje, m. (fl. Holga), Høvisk (til en Ko). Inbr. Ellers: Vandel.

Holk, m. 1. Høll, Ring som omfatter Enden af et Stæft og beskytter samme for at reone eller forlides. I Ordet Skottholl betyder det maastee Kor eller Stebe. Jsl. hólkr; Kør.

Holk, m. 2. Kar, af forskjellig Art, nemlig: 1) et stort Kar, det samme som Kjer og Saa. Valbers. 2) et libet smalt Kar til Smør, Ost eller Mælk. (= Butt, Stroff, Stamp). Gbr. Hall. Hard. Rbg. I Seiersbølen hedder det Høff. 3) et Spaand med Laag, indrettet til at bære paa Ryggen. Tilbeel's søndenfielbs; ogsaa i Schl. Hedder ellers i B. Stift: Kylvkje; jf. Hølfke.

holka, adj. forsynet med Ring eller Høll, om Stæfter og lignende Ting.

Hølfke (Hø), see Høalka.

Hølfje, n. en Ballie (= Stamp). Helg. holl, adj. 1) paalibellig, som gjør sit Arbeide fuldkomment og med Flid. Ein holl'e Kar te arbeia. B. Stift. 2) drøi, righoldig. Ei holl Lunna: en Lønbe som holder sit Raal rigelig. 3) Betydningen: hulb, gunstig, findes maastee i Talemaaden: holl' a tru (hulb og tro), og forubstattes i det afledede: bylla, byllast. (Jf. Jsl. hollr, oprigtig).

Holla, f. Høbba.

holle (for høllege), adv. ombyggeligt, med Flid og Omhu. Hfl. Jæd.

Høllskap, m. Paalibelligheb.

holvrerkele(ge), adv. nøiagtigt, ombyggeligt, med Flid. Helg.

Holm, m. 1) Holm, en liben De. Hedder paa nogle Steder: Hølime (Jsl.

hólmi). 2) en Plet som afstikker sig fra den omliggende Grund; saaledes: Græsplet i en Ager; et lidet Stykke udsaaet Eng, og lignende. I Tellemark. **Sone**.

Holnefle, f. Planten Hanefø (Galeopsis).

Hull. Ellers: Dæ, Skattnøse o. fl.

Holopadda, f. Kumpetroll.

holrenne, f. holskanna.

holstær, v. a. kamre et Jernredskab saaledes at det bliver lidt buult eller fordybet paa den ene Side. Vjænen æ for lite holsleagen (for lidet indbarmet paa Over siden).

holstanga, v. a. stange Hul paa, gjennemstikke med Hornene.

holstra, v. n. gaae sagte og vaklende, som i Mørke. Harb. Jf. kultra.

Holsyl, m. Hulsyl, Jern til at udstikke Huller i Lædetoi med.

Holt, m. Høi, Vasse, en ujævn eller stenig Forboining. Nordre Berg. Helg. Jsl. holt, n. See følgende.

Holt, n. en liden Skov, Lund, Samling af Træer. Tell. Ug. Stift, Indr. — Ellers Rusk, Njerre, Rjos. I Guldbdr. bruges Holt, m. om smaa Fyrrestove, men Rusk om andre Træer.

Holtemark, f. Mark med enkelte smaa Skovpartier.

holtut, adj. opfyldt af smaa Skove.

holt (aab. o), adj. 1) bulet, fuld af Huller. Af Hol. 2) ujævn, fuld af Hultninger. Af Høla. Hedder ogsaa bolette, bolat, bolat.

holva, v. hvalde; f. kvelva.

Holva, f. Halsveel. Noale St. Halva. (G. N. halfa). Ellers: Helt (Heltv), Halming, Helming.

Holveita, f. en luffet Rende el. Groft. B. Stift.

Holvor, el. Holveore (aab. o), f. en tilbagevendt Hage, f. Er. paa en Fiskefreg. Tell. Ellers Anor, Anubald. (Maaskee Halspiil; jf. G. N. ör).

homa, v. n. 1) gaae baglængs, flytte tilbage; om Heste. Lister. Jf. hōpa, otra. 2) flytte Bagfødderne, vende Baggen lidt tilside. Nedenæs (benne sea). I Drk. haame seg (haam' se). I danske Dial. bumme sig. Jf. Jsl. hōm, Lend, Baq.

Hombot, el. Hæmbot (oo), f. Knæbase, Krumningen bagensfor Knæet. Nedenæs. Ellers: Ombot (Indr.), Haamaarsbot (Tell.), Kummelsbot (Ehl. og Stav. Amt), Kummelsbot (Drk.). Ang. ham, hom. Andre Navne ere: Knesbot (meest bekvemt), Kefabot (Rbl.), Kulebot (Sogn), Kolbot (Edm.).

homen (oo), adj. mat og bøsfig; ogsaa opsvulmet eller fyldig (efter en stærk Dypormelse el. Udmattelse). Edm. **homme**, f. hōma. **Homn**, m. f. Hōmn. **Homn**, f. Hōster, Embryon. Sogn (med Udtaalen Hōbn). G. N. hōfn, hōfn. — Iøysa Hōbn: søde i Utide, fare ilde. I Edm. bruges „løyse um“ (eller Dm) i samme Betydning.

Hon (Halvplante), f. Hun.

Honbora, f. et Hul øverst i Masten med en Tridse, hvorover Seilet heises op. Nordre Berg. Udtales sædvanlig Hōnbōra (aab. o). Jsl. hūnbōra. I Helg. Fløyta.

Honebær, f. Hønbær.

Honn (for Horn, aab. o), n. Horn; ogsaa en spids Fjeldtop. (I mangfoldige Stedsnavne). Udtales ogsaa Hōdn (Søndre Berg, og fl.). G. N. og Sv. horn.

Honna, f. 1) Hjørne; f. Hynna. 2) Elærbjælke; f. Hynning.

Honnla(d), n. Muur under Hjernet paa et Huus. Sogn (Udt. Hōbn-la). Hertil Hōbnla'stein, o: Hjørnesteen.

Honnrot, f. Hornenes Plads paa Hovedet.

Honn'sjeid, f. Hornsee.

Honn'syl, m. Hundesteile, en meget liden Fisk. Edm. (Jsl. hornsili). E. Stilling.

honnut (bonnette), adj. hornet. (Mobsat kollut). G. N. hornōtur.

honom (Dativ og Aff. af han), ham. Førfællig Form: honom, oo (Tell. Hall). hanom (Gbr. og fl.), haanom (Drk.), haano (Voss. Helg.), haana (Nf. Edm. Ndm.), forforet: 'na (Edm.), hom, eller otere 'om (Gbr. Drk. Indr.), ho og o (Eat. øvre Tell. Hall. Vald.), og ligk Nominativ: han, an, en (i B. og Ug. Stift). F. Er. mæ'na, mæ'om, mæ'n (o: med ham), ett'ano, ett'o (efter ham). at'om, at'o (til ham). G. N. honom (Dativ). Jf. han.

honoms, o: hans. Tell.

Hop (oo), m. Høb, Høf. (G. N. hōpr). I Høp (ibop): tilsammen. Le Høpes: fælles, i Fællesskab.

hōpa (aab. o), v. n. (a-a), 1) gaae baglængs, flytte tilbage; mest om Heste. Nbg. Mandal (hōba, hōbba). Ellers: apa (Buserud), apa (Drk.); jf. hōma, otra. 2) vige, retirere, trække sig tilbage. Tell. G. N. hōpa. I danske Dial. hōppe sig: gaae baglængs.

hōpaf (oo), v. n. fløffe sig. (Ejelden). **Høpearbeid**, n. Arbeide i Fællesskab.

Hope-eign, f. Sameie, at man eier noget i Fællesskab med andre.

Hopeliste, n. fælles Fisterie.

Hopehandel, m. Handel i Fællesskab.

Hopehavande, n. Mellemværende, hvad man har at afsjøre med En.

Hopemark, f. Mark eller Skov som eies af flere i Fællesskab; udstiftet Mark. De Ord som begynde med hope, ere mest brugelige vestenfieldest; derimod har man søndensfieldest: Sameite, Sameige (aab. flere).

hopaangoss, adj. indfoindende, som træffer sig sammen og bliver efterbaanden smalere. Drf.

Hopp, m. 1) en Frø (= Frost, Lappe). Namb. 2) Græshoppe. Dittre Græshopp. 3) et Epegelse eller Ekvotrolb med kun een Fod. Edm. (Herroe).

Hopp, n. et Hop. Søndensfieldest det samme som Hops (: Spring). Et andet Hopp findes i Talemaaden „paa Hopp og Gloop“, o: paa Nippet, saa nær som et hængende Haar. Edm. (Jf. Gloop, og G. N. happ. Lyffe).

hopaa, v. n. (a - a), hoppe; a) løbe paa een Fod. B. Stiift. b) springe, gjøre et Spring, f. Ex. over en Væf. Rr. og Aa. Stiift. (Jf. Berg. Stiift bedder det bykia).

Hor (oo), n. Hor. Næsten blot i Forbindelsen „Hor aa Mor(v)“. — hora, v. n. (a - a), bore. Hora, f. en Høre; undertiden om Damen i Kortspil. Jf. Hartaall.

Hor (aab. o), m. (for Horb). Indbygget af Nordborlehn eller Søndborlehn. Bruges paa Bøst, ligesom ogsaa: Horaland'e, forudm Hordaland.

hor, adv. hvor, hvorledes; hvorhelst. Rbg. Tell. og fl. See for og kvar.

Horg, f. 1. Flok, Hob, Mængde. Næst om Dyr, dog ogsaa om Mennefter. Heile Horgj'a: det hele Elang. Berg. Stiift. Jf. Helg. Hovv og Harv. Jf. Jria, Brote, Eibe.

Horg, f. 2. et Hjelb, en jævn eller rundagtig Bjergetop. Bøst. (Jsl. horga).

horje (el. boraje), adj. n. smaat, ubetydeligt. Anderen.

Hork, f. Baand hvormed noget sammenføres eller indfæstes. Bustersub; see berka. Jf. Nordre Berg. siges „ei gammel hork“, om en gammel rynket Kjerling.

Horpa, f. en Harpe, Mundharpe. Eydlike Distr. Ellers Harpa.

Horr, m. 1. et Slags Fisk; f. Harr.

Horr, m. 2. Hør, Ktin, som ikke er tilberedt. Tell. G. N. hör.

Hors, og **Horsa**, f. en Hoppe. Nordre Berg. (Jf. Sogn og Ebl. Horsa). Lidet brugeligt, da det almindelige Navn er Mar; jf. Røssa (G. N. hross; Ang. hors). Jf. Edm. foragteligt om løslagtige Kvindfolk. „Ei gala Hors“, ogsaa „ei Hørs“.

horfa, v. n. Springe med Hopperne; om en Hingst. Dagsaa: søite omkring, gaae paa letfærdige Vævtr.

horfe, hvorledes; f. hofs.

Horsevel (aab. y), n. Hoppesol. Nordre Berg.

Horsv, f. en Harv. Paa Bøst forekommer Formen Jorv. **Horsvdrag**, n. Striber eller Firer efter Harven. **Horsvatind**, m. Harvetand. Et andet Horsv, f. see Horg.

Horsv, n. Væseligbed, Orden, Maabehold. Da va inke Horsv ma da. Søndre Berg.

horva, v. n. (e - de), 1) passe, være bekvemt. Søndre Berg. Jæb. Rbg. Tell. Dæ borve te: det gaaer an. — 2) lede til noget, bære hen. Bøst, Nbl. Dæ vandt aa vita fort da borve (hvordan det vil føre). G. N. horfa, vende til.

horva, v. a. (a - a), harve (en Ager). Hæraf Horving, f. Harving.

Horsvel, f. Drvelb.

horveleg, adj. passende, bekvemt. Rr. Stiift, Hard. Nbl. (Madsaf uborveleg). Dagsaa dyatig, fuldkommen. Ebl.

horven, adj. passende. Harb.

Hosa, (aab. o), f. Høse, Strømpe. Bruges i de fleste Egne afveklende med Eoff, saa at begge deels ere eenstøbte, deels lidt forskellige. Paa nogle Steder bruges Høse kun om Mandfolks Strømper (Edm. Vbr. Drf.). Hedder i Vbr. og Drf. Hoso (oo). G. N. hosa.

Hosebånd, n. Strømpebånd. Jf. Hosebåndstøb: tæt nedenfor Knæet.

Hoselest, m. Strømpefod. — **hoselesta**, adv. med bare Strømper, uden Sto. Jf. Drf. hofolestom; i Edm. hofolesta.

hosen (aab. o), adj. løs, svampagtig, porøs (om Læder og Løi). Edm. Vbr.

hoska, v. n. tale et afstøret, fornemts-ladende Sprag (= knota). Walders. Vel egentlig smykke, af det gamle hoskr, el. horskr.

Hoskaalreia, f. Ekserci..

hofs, adv. hvorledes. Rbg. Tell. Bustersub. Dagsaa: hofse, hofsen, hofedan og hofsleis. Ellers: forleis, forfo, fofs (G. N. hversu, hvorau).

Hofst, f. f. Høst. — **Hofst**, m. f. Høst.

hofsta (oo), v. n. (a - a), hofse.

- Hofte** (oo), m. Hofte. (G. N. hōsti).
Hofteflaga, f. et Anfald af Hofte.
hofte (aab. o), adv. vel meget, temmelig meget. Tæll. og Rbg. (Meget brugel.). hofte langt: vel langt, næsten for langt. Af lignende Betydning er G. N. hōlstu, el. helsti.
hota, v. n. (a - a), true med Haanden eller med et Haandbærg. Nbl. Andre Steber: hytta. (G. N. hōta).
Hoto, el. Hotto (oo), f. en Krubbe. Namb. Jf. Jota, Wta.
hort, el. haart: hvad; f. kva.
Hort, m. 1) Fjeldtop, Linde. Nbl. — 2) en Tue eller Knort paa Jorden. Jæd. og fl. — 3) Haaret paa Hovedet (= Koll, Lugg). Tæll. (Jf. G. N. hōtur, Hat).
hottet, adj. fuldt af Luer eller Knorter.
hov, f. høve. — **Hov**, f. Hæv.
Hov (aab. o), n. Bafte, Hoi, Forhøining paa Jorden. Hall. Maaftee for Hav; jf. hevja og Solhov.
Hov (oo), n. 1) Afpasselse; passende Grad af en vis Bestaffened. setje Hov paa ein Haa: hårde eller blødgjøre en Lee, saa at den faaer en passende Haardhed i Eggen. Nordre Berg. og fl. — 2) Maadehold. Helg. Edm. Hall. og fl. (G. N. hōf). Dø va infje Hov mæ di: der var ingen Maade med. Drl. Han ha' infje Hov i Hændinn: han tager enten for meget eller for lidt. Helg. Hall.
Hov (oo), m. 1) Hov, Hestehov. Nogle St. i Fleertal: Høve. (Gbr. Edm.). 2) Fodstykke, Foden paa Glas og beslge. Tæll.
hova, v. n. (a - a), afpasse, gjøre passende; især at give noget en passende Haardhed. høve ein Haa: hårde eller blødgjøre en Lee (see Hov). Nordre B. Ar. Stift, Helg. — Jf. høva.
hova, adj. 1) bestaffen med Hensyn til Høvet. godt hova (om en Hest). 2) afpasset, passende hørde; f. Hov, n. Hovd, f. Høgd.
hovda, adj. af Hovud, fun i Sammenfætning som barhovda, storhovda.
Hovda(r), m. pl. Hovedgjarde; Hoved-Enden paa en Seng. Sogn.
Hovde, m. et fremragende Bjerg; en Bjergrug, som strækker sig ud i et Dalfore eller ogsaa ud i Vandet. Vofs, Ehl. (Jsl. hōfði, Fjorbjerg).
Hovdebrøt o. f. v. see under Hovud.
hovdestup (uu), adv. hovedfulds, med Hovedet nedad. B. Stift. Nogle Steber: hovdesturt; ellers haustup.
Hove, f. Hovud. — **Hovel**, f. Høgd.
hoven (aab. o), adj. opsvulmet, høven. Drl. Jofen. Ellers: truten, bolen.
hovna, v. n. = trutna, bolna.
Hovold (aab. o), n. pl. Bøvsøller, Traadbært i Bøveflokken, hvormed Bøven aabnes for Jflettet. (Central Hovold er selvbet). Jsl. hafald, hōfald. I svenske Dial. hāfvall.
Hovstjegg, n. Haarbusk paa Hestenes Fødder ovenfor Høverne.
Hovsoleie, f. Rabbeleie (Caltha palustris). Ellers: Gullsoleie, Myrsoleie, Døleblom (Tæll.).
Hovtraang, f. en Knibetang.
Hovtraang, m. Smerte eller Halthed som Hestene stundom angribes af og som forklæres af en Knibet eller Enæverbet i Høverne.
Hovud (aab. o), n. Hoved. Ordet Form er ingensteds ganste fulkommen; det hebbet nemlig: Hovu (Rbg. Tæll.), Høve (fra Lister til Sogn), Høu (nordensfielbs), Høud (Edm. Nfl.), Høvu (Hall. Vald.), Høvu (Gbr. Hedm. Dsteb.), Høu, og Høve (Rommerige og fl.). G. N. hōfud, hofud, hafud. Sv. hufvud. I Sammenfætning: Hovu, Høve, Høve, Høude, Høu, Høu. I Sæt. bruges den gamle Dativform Høude; „i Høude“ (i Hovedet). a Høude: paa Hovedet, hovedfulds. Edm. Til Høuds: til Hovedet. fæ upp i Høude (pi Høve), o: blive druffen. — I de andre gamle Sprog har Ordet en Bokal som svarer til au (haubit, heafod). Skrivemaaden Høvu d kunde faaledes ogsaa forsvares, og mange af Dialekterne synes at forudsætte denne Form.
Hovu(b)brøt, n. Hovedbrud, Høvde-ansfængelse. Ellers Høubrot o. fl.
Hovu(b)buna(b), m. Hovedpynn, Dragt paa Hovedet. — Ellers: Høubebunab (Edm.), Høubona (Gbr.).
Hovu(b)bur(b), m. den Maade hvor- paa man holder Hovedet eller bevæger samme. I Edm. Høubebur (aab. u). G. N. hōfudburd.
Hovu(b)flaatt, m. Skindet af et Dyrs Høved. Tæll. Jf. Høvna.
Hovu(b)gjær, f. Hovedgjarde i en Seng. Ellers Høugjær, Høggjær og fl.
Hovu(b)flamb, m. bruges i Betydning: Kronen eller det bedste og ypperste af alt. I Edm. Høubefamb.
Hovu(b)kast n. Kast eller Slæng med Høvedet.
Hovu(b)lag, n. 1) Hovedgjarde, Forhøining under Høvedet. (Jsl. hōfdalag). 2) den Deel af Bibelet som omfatter

Hestens Hoved eller Nasse. Gulbbr. og Hedm. i Formen: Hugulag, Huulag. I Nordre Berg. Haumæle, Haubemæle. **hovu(d)laus**, adj. 1) hovedløs; 2) forvirret, forstyrret i Hovedet.

Hovu(d)mæle, m. s. Hovublag. **Hovud(s)ora** (ubrugl.), i Hau-orom: i en Svimmel eller Sændsfløshed. Ved Trondhjem. **H. Hovud-sør**.

Hovudskal, s. Hjerneskæl. **Hovudsmorta**, s. Hovedspilt paa Skjorter og Kaittrøier.

Hovudstab, m. Hovedsteb; Hovedskab. **hovudsterk**, adj. stærk i Hovedet, ikke svimmel. I Edm. haubestærke.

Hovudtenna (el. -teine), s. Skindet af et Hoved. I Edm. Haubeteine; i Drk. Hautenne. Ellers Hovustatt, Henna.

hovudtulla, adj. forrykt, forstyrret i Hovedet. **H. Stift** (hautulla).

hovu(d)veik, adj. svag i Hovedet, som let svimler. (hauveik).

Hovu(d)verk, m. Hovedpine. **Hovudvesle**, s. Bildeelse. Edm. og Drk. i Formen: Haubevælle, Hauvælle (med egen Udtale). Han fær i Hauvællenne: han snakker over sig, fantaserer (om syge Folk). Maafæe af vesall.

Hovud-sør, n. Svimmelhed. Edm. (Haubest). I samme Betydning siges ogsaa **Haubetynn**, n. — **haud-øren**, adj. svimmel.

hu (: hun), s. ho. — **Hua**, s. Hava. **hua**, v. n. (a-a), huse, raabe med langtrukken sngende Stemme, som Hyrderne i Fjeldene. **H. Stift** og **fl. Hedder** ogsaa: **huga** (Sogn), **haufe** (Edm. Drk.), **kaufe** (Tr. Stift), **kaue** (Ag.).

H. Iirla. **hua** betyder ogsaa at sige hu! et Udbrud af Gru og Robbydelighed.

Hu-bror, m. et Navn paa en Art Bjergugler (med Hentydning paa deres Stemme). Nordre Berg. **Tell**, og **fl.**

Hud (Hu), s. Hud. I Fleertal kun om Huder af Koer eller andre store Dyr. **H. Stinn**.

Huddika (Hudeke), s. en Hudsmøring, en Dragt Prygl. Helg. **H. Dike**.

hudlaus, adj. hudløs; ogsaa: om efter stærk Gnidning og Slid paa Huden. I Edm. **hudalause**, ellers mest: **bulaus**. **Heraf Hudløysa** (Hudaløysa), s.

Hudros (Huras), Ribser i Huden. **Tell**. **Hudskifte** (Hudastifte), n. Hudselvning, Hudens Fornævelse.

Hudsko, m. et Slags Sto af laadbent Skind. Søndre Berg. og **fl.**

Hug (aab. u), m. Hu. Udtales ogsaa **Hog** (Søndenfjelds), **Hau** (Trondhj.

Stift). **H. R. hugr**. — **Betyder**: 1) Sind, Tanker. (Sjelden, uden i Sammensætning). **koma i Hug**: komme i Hu. **bar i Huglen**: haardbjertet. — 2) **Lyst**, **Lidbøielighed**. **Alm.** og meget brugl. **sa** **Hug paa**: faae Lyst til. **hava Hug paa**, el. **til**. (Sv. hug, håg). — 3) et Forvarsel for en Fraværendes Antkomst (eller egentlig hans Hjemlængsel som gaaer foran ham). **Mandal** (Vest i Spøg).

huga (aab. u), v. a. (a-a), 1) **lyste**, **have Lyst til**. 2) **komme ibu**. **Harb**. (hvor man dog oftere siger **hætta**).

H. hugla.

huga, adj. **lysten**, **lidbøielig** til noget. **Alm.** I **Tr. Stift**: **hava**. **Han** **æ** **ikke huga paa** **hæ**: han har ikke Lyst dertil. I **Sammensætning** ogsaa: **finbet**. **H. fullhuga**, **heilhuga**, **ivhuga**.

huga (uu), v. n. s. **hua**.

hugalege, adv. **begjærligt**, **med Lyst**.

hugall, adj. **behagelig**, **som vækker Lyst**. **Hbl.** **H. hugleg**.

hugast, v. n. **faae Lyst og Rob** (Sjelden). **Hugbit** (aab. i), n. **Kvalme**, **Væmmelse**, **Upasselighed**, **hvoreb en skarp Vædste** **samles i Munden**, og som **undertiden** **medfører Brækning**. **Meget ubdredt Drb.** (**H. Stift**, **Tell**, og **fl.**). I **Tr. Stift**: **Haubet**. **H. Mot**, **Vaskelling**.

hugfallen, adj. **sløvet**, **som har tabt Lysten**. **Sjelden**.

hugfast, adj. **som har stadig Lyst**. **Sjelden**.

hugga, v. a. (a-a), **tilfredsstille**, **trøste**, **lindre**; **stille Ens Længsel eller Smerte**. **H. Stift**. **H. R. hugga**.

huggast, v. n. **føle Lindring**, **faae en Lise i sin Smerte**.

Suggelse, n. og **Sugging**, s. **Lindring**, **Trost**, **Lise**.

hugheil, adj. **tryg**, **sikker**, **ubekymret**. **Meget brugl.** i de sødligge Egne til **Sogn** og **Hall**. **H. antelaus**.

hug-ill, adj. **bekymret**, **uroilig i Sindet**. **Sogn**. **Andre Et**. **illhuga**.

hugleg, adj. **behagelig**, **hyggelig**. **H. Stift**.

hugleggja, v. a. (-lagde; -lagt), **vende sin Hu til**, **fatte Kjærlighed til**, **blive indtagen af**. **Meget ubdredt Drb.** **H. Stift**, **Tell**. I **Tr. Stift**: **hauleggje**.

— **Han hadde huglagt henne**: han var bleven forelsket i hende. (**Kun i adel Betydning**).

Huglynde, n. **Sindelag**, **Gemyt**. **H. Stift**.

huglyndt, adj. **findet**, **tillinds**. **Sjelden**. **hugmykfjen** (aab. y), adj. **libenskabelig**, **som har en stærk Lyst**. **Harb**.

Hugnab, m. **Fornævelse**, **Glæde**, **Trost**.

- Lemmelig alm.** og paa nogle Steber mere brugeligt end Huggle. (Sv. hugnad).
- hugnaleg, adj.** fornøiellig, glædelig.
- hugnast, v. n.** glædes, finde Trøst eller Fornøielse i noget. B. Stift.
- hugram, adj.** beftig, lidensfabelig; meget begjærlig. Helg.
- hugsa, v. a.** (a - a), buske, komme ihu. Alm. og mere brugeligt end haa, hatta og huga. (Sv. hugsa). I Stav. Amt betegner hugsa ogsaa at have Lyft til noget, ligesom huga.
- hugsamt, adj. n.** hyggeligt, bebageligt. Fr. Stift i Formen haufamt.
- hugsande, adj.** som man kan buske.
- Hugse, n.** Hufommelse. Ikke alm.
- hugsen, adj.** som har god Hufommelse. Jf. minnug, høttig.
- hugsjuk, adj.** bekymret, forgmødig, tungsinbig.
- Hugstort (oo), f.** Sorg, Angstelse. Vbr. Jf. Hugvert.
- hugspængd, adj.** fortvilet, som har tabt alt Mod. Tell. (mest i Epog).
- hugstolen (aab. o), adj.** forsagt, berøvet alt Mod, ligesom ved en Forherelse. Hærb. Jf. tykjielau.
- Hugu (Hoved), f.** Hovub. — **Hugubona, f.** Hovuddunad. — **Hugulag, f.** Hovublag.
- Hugvending, f.** og **Hugvendelse, n.** Sindsförvandling, Lyft til noget som man før har været lineqvildig for. „Hugvendelse“ er ogsaa Navn paa en Plante (Hornbrager, *Orchis maculata*), fordi den efter gammel Tro skulde vække Elskov.
- Hugvert, m.** Befymring, Angstligbed, Uro i Sindet. Meget brugt. søndensfjelds. Ellers Ank, Attelit, Ir, Ibug, Ibbug.
- Huf (uu), m.** fremragende Bjergvænt, især ved Hævet. Helg. (hvor det ogsaa hedder **Hufert**). Huf skal ogsaa betegne Drøbelen i Halsen (= Ulv), men hvorhelst det bruges, vides ikke.
- huka. el. hufje, v. n.** (e - te), sidde paa Huf, hvie sig dybt ned. B. Stift, Helg. og fl. (Jsl. huka). Jf. hufje.
- hufjen, adj.** frum, nebbvoiet.
- Huku, f.** Høla.
- hufskoom, adv.** med bare Sko, uden Strømper. Drk. Ellers tippesfodd.
- Huldr (Hul'er), f.** Elskone, underjordisk Kvinde. Alm. men hedder ogsaa **Hold** el. **Hobb** (Hela.), **Huld** (Soan), **Hulba** (Nbl.), **Uldr** (Hall.), **Udde** (Tell.). Jf. **Uvssa**, **Utt**, **Govetro**.
- Huldrefolk, n.** Elsfolk, Underjordiske. Jsl. huldafolk.
- Hulbrehaug, m.** Høi, hvori Hulbrer efter Folkeagnet skulde opbolde sig.
- Huldrefall, m.** mandligt Væsen af Huldrefolket. I Søndre B. **Huldafabl**, **Huldaman**.
- Huldrefyr, pl. f.** Hulbræus Røer. I Tell. **Uddekyr**, **Uddekræur**.
- huldren, adj.** tøstet, forberet. (Vbr. ?)
- Huldrespel, n.** Hulder-Musik. — **Huldreslaart, m.** enkelt Stykke af denne Musik; Ellebånd.
- hulla, v. n.** (a - a), nynne, synge uden Ord. Guldr. og fl. Ellers: tralla, sulka.
- Hultr, n.** = Smaatraav. Rbg.
- Hultra, v. n.** trave smaat, gaae hurtigt uden dog at løbe. Rbg. Hærb.
- Hulu, 1)** for Høla; **2)** for Høyløba.
- Humla, f.** Wildbie; Insekt af Bieslægten (Apis). I Nordre Berg. **Humble**. Sv. humla. Hertil: **Humblebøle**, **Humlerede**, **Kube**. (I Ag. Stift: **Humblebol**). **Humlesang, m.** eller **Humletot, n.** en eensformig sumvende Lyd, lig Piernes. **Humlestyng, m.** Humlestif. — **Humle-vin, n.** Honning, Wildbonning.
- humla v. a.** tilføje Ol med Humle.
- Humle, m.** Humle (Frugt, Plante). Hertil: **Humlehagje, m.** en Humlehave. (Ogsaa **Humlegar. Drk.**). **Humlekoll, m.** Toppen eller Blomsten paa Humlen. (Dr. Stift og fl.). — **Humlelog** (aab. o), m. Afkog af Humle.
- Humleband, f.** Hamleband.
- Hummar, m.** Hummer (Sødyr). **Hummarfiske, n.** Hummerfangst.
- Hummel, m. 1.** Bg. Edm. (hvor Drabet Bgg er sjeldent). Jf. **Hamlefont**. (Indst: **hammel**, **hernesuld**). **Hummelsaatr, m.** Bygager. **Hummelsesing, m.** Bygar. **Hummelsmjøl, n.** Bygmeel. **Hummelsogn, f.** Vørsten eller Snerpen paa et Bygkorn. **Hummelsfupa, f.** Bygafupe.
- Hummel, m. 2.** **Hammel** i Kjøretøi; et Tværtra som paa den forreste Side forbindes med Skaglerne og paa den bageste Side med Skæben eller Ploven. Guldr. og tildeels i Fr. Stift i Formen **Hummul**. I Edm. hedder det **Tverhummel**. — Hertil: **Hummelfrosk, m.** Jernkrog hvorved Hummelen fastes til Ploven eller Skæben. Indr.
- Hummelsbot, f.** Høse; f. **Hømbot**.
- Hump, m.** en Bjergknoib. Soan, Nbl. Hela. — Andre Steber det samme som Hupp.
- humra, v. n.** (a - a), gaae sagte; om den dæmpede Lyd, hvormed Hestene til-

- Hendegtoe en eller anden Begjærsligbed, især efter Foder. Belg. Tr. og Ag. Etift. (Ogfaa i danske Dial. humre). I Edm. hedder det „brogge“. (Forfjælligt fra knegaja).
- Humregauk**, m. en Fugl, bekjendt af dens Stemme, som ligner Bestens „Humring“; Hørsejog (Scelopax Gallinago) Belg. Tr. Etift. Ellers: Rossegauk, Ekobdefole, Myrebukk, Vedegjeit, Jor-gjeit.
- Humul**, f. Hummel, og Høymola.
- Hun** (uu), m. 1) en Hjørneunge; f. Høn. 2) Haloplatte af en savet Stok; de yderste Fjæle som ere savede paa den ene Side og have Varken paa den anden. B. Etift. Ellers: Høn, Bakbon (Ag. Etift) og Bak (Tr. Etift). —
- Huneslab**, n. Etabel af Huun.
- Hunabæra**, f. Hyneder.
- Hund**, m. Hund. Undertiden kun en Hund, i Modsetning til Riffja. I Nordre Berg. ogsaa en Steen som er ombundet med Vidier og bruges som Anker for en Baad. Bruges undertiden i Genitivs Forhold til at betegne noget hæsligt eller ubygget; saaledes „Eit Hunde Ver“: et ubygget Veir. „Ein Hunde Rivnad“: et forargeligt Liv. Ellers med e og s i Sammensætning; f. Er. Hundebit, n. Hundebit. Hundeslag, n. Hunderace. — Hundsvora, f. Hundebale. Hundesungje, m. en liden Hund.
- Hundegaart**, f. Hundegården. Edm. (Jf. gjoaa). Hundesoll, m. det samme.
- Hundelege**, adv. svagt, hæsligt. Edm.
- Hundeslengje**, f. Hundeslette.
- hundr** (hund'er), Talordet: hundrede. Hedder ogsaa hundra (Søndre Berg.) og hundrede (Edm.). G. N. hundrad. (I andre gamle Sprog: hund). Hundr aa eitt: Hundrede og Ten (et Slags Kortspil). Paa Hunder-Tal, el. „i Hunder-Vis“: hundredovis.
- Hundsløkje**, f. en Stærkplante; Chærophyllum sylvestre. Søndenfjelds. I Edm. Hundeslengje. I Drk. er Hund-slette og Hundfjæ en anden men noget lignende Plante.
- Hundvid** (-ve), m. f. Trollhegg.
- hunge** (høngt), f. hanga.
- Hunger** (Hung'er), m. Hunger (i mildere Forstand); Madløst, Mvættit. Hjenaa Hungren: faae Lyst til Mad.
- hungra**, v. n. blive sulten, føle Trang til Mad. I stærkere Betydning eller om en pinteig Hunger hedder det „svelta“.
- hungren**, og hungur, adj. sulten.
- Hungrevækje**, f. en Smule Mad, som ikke kan møtte men kun vække Madlysten. Edm. (Jsl. hungurvaka).
- Supp**, m. Slagsiden paa Kvæg, eller det fede Kjøb i Tyndheden. Vest i Fleertal (Huppa, r). Søndre Berg. I Edm. hedder det Hump. (Jsl. huppar).
- Sur** (uu), f. en Dør. Etersbalden. (Eskal ogsaa bruges i Hall.). G. N. hurd.
- Surfl**, n. 1) ujævn Jis eller frosken Nord. Nordre Berg. (Ellers: Hark, Ekrang, Knokla. 2) Harken, Snorken eller besværligt Vandkrat. Edm.
- hurfla**, v. n. ralle, om den Lyd som høres af Vandbrættet, naar Halsen er meget tilstoppet (i Sygdom). Edm. Jf. rusla.
- hurklet**, adj. haard og ujævn, om Jorden. B. Etift. Ellers: glamren, strang-len.
- Hurr**, m. Knurff. Sogn. (f. Rinalb).
- hurra**, v. n. (a - a), gungre, buldre, gtoe en bump og bævende Lyd. Nordre Berg. Drk. og fl. (Jsl. hurra, larme).
- hurla**, om en svagere Lyd. Edm.
- Hus**, n. Huus; ogsaa: Herberge, Huusly; Huusboldning; Familie. Ligeaa: et Gjemme, Etjul, Foberal. Naalebhus, Navarsbus, Vrillebus; Bleskhus, o. f. v. saa hus: faae Herberge. halde hus: besørge en Huusboldning; ogsaa boe, have fast Opbold. Eit stort Hus te halde: en stor Familie at forføre. — Af gamle Former findes: Huse, Husens, Husanne; f. Er. hava i Huse: have sit Hø og Korn inde (om Høsten). Det gjeft Mann av Huse, o: de gjeft alle tilboe, hver Mand som i Huset var. B. Etift. Husens Folk: Husets Folk. (G. N. hussins). Te Husanne: til Huus, til Gaarden. B. Etift. — Hus i hus, o: det ene Huus tæt til det andet. Dø høyr' ikke Husa til, o: det er upassende, urimeligt. Edm.
- husa**, v. n. (a - a), bygge Huse. Nogle Et. hedder det hysa. Ogfaa: v. a. sette Huse paa; f. Er. Han hvee husa upp Garen.
- Husarbeid**, n. huusligt Arbeide. Lige-som Inn-arbeid, modsat Utarbeid.
- Husbjonn**, m. Huusstyrer, en streng og herstevig Person.
- Husbond**, og **Husband**, m. Huusbonde. Bruges paa nogle Steder af Tjenerne altid i Stedet for Huusbondens Navn; saaledes i Nordre Berg.: „Han Husband“ (vor Huusbonde). Jf. Matmor. — Husbandsfolk, n. Huusbonde og Madmoder. Husbandsbrenng, m. Gaardskarl, første Tjener (= Gaardsbrenng).
- Husbunad**, m. Huustoi, Møbler.
- Husebot**, f. Madod, Husenes Istandset-

- telle paa en Gaard; ogsaa en Afgift som beregnes hertil i Fæstekontrakterne.
- Husebrot** (aab. o), en heftig Storm som gjer Skade paa Husene. Nordre Berg.
- Husehyra**, f. s. Huseleiga.
- Husemaat**, n. Huusbesigtigelse; især det at man beseer Husenes Indredning hos en Bekendst, som man besøger. Edm. (Vel egentlig Burbering, af mata, mat-te).
- husemillom** (-mylla), adv. fra det ene Huus til det andet. Alm. men hedder paa nogle Steder: „Husanne mylla“ (Ehl. og fl.), hvort det gamle Genitiv husanna gjentkendes.
- Husfall**, n. det Forfald som Husene efterhaanden lide, naar de ikke istandsættes. Tr. Stift og fl.
- Husfang**, n. Materialier til et Huus. Søndenfsjelds. S. Fang.
- Husfolk**, n. 1) Folk af samme Huus; 2) Folk som kun have Huus men ikke Jord.
- Hushald**, n. Huusboldning. Hushaldar, m. Huusboder, Huusbolberste.
- Husf**, m. 1) et Sengested under Laaget. Hall. 2) Køberstykke hvormed en Stolst belagges for at blive stor nok. B. Stift (D. Høsten; Sv. hösker). 3) see husfut.
- Husf**, n. Støi, Uro; ogsaa Afspredelse, Fornøielse. ga paa Husf: gaate for at more sig, søge Leg og Selstak. Vofs.
- huska**, v. n. (a-a), gynge, svinge i Luften. Sogn og søndenfsjelds. I Drk. og Østreb. hedder det: huske. Ellers: riga, reia, sviga.
- Huska**, f. en Gynge. Dgsaa: Huskestjøl, f. (Sogn). Rigastjøl (Edm.).
- huskalde** (uu), adj. n. naar det er toldt i Husene, uaattet Luften er mild.
- Huskall**, m. aldrende Mandsperson, som har eget Huus men ikke Jord.
- Huskaana**, og **Husfjering**, f. Kone som har Huus uden Jord.
- huskjen** (aab. u), adj. svag, sygelig. Sogn.
- huskut**, adj. bleggraa med en Blanding af sort, om Heste. Oplandene. (I B. Stift: „myrk ulsblaff“). En Hest af denne Farve kaldes Husk'en, eller Husfrottgampen. Guldbb.
- Huskrval**, m. et Slaas Hval med en stor Forbøining paa Hovedet. Helg.
- husla**, v. n. spøge, slaae med hinanden; om Dreng og Piger. Øst. I Edm. hedder det usle (ulste, ultle).
- Husleiga**, f. Huusleie. Ved Fisterletene hedder det ogsaa: Husehyra.
- Husløysa**, f. Mangel paa Huse.
- Husmann**, m. bosat Mand med Huus uden Jord, eller ogsaa med et lidet Jordstykke. I sidste Tilfælde siger man oftere „Plassemann“. Dgsaa Huskall.
- Husprei**, og **Hesprei**, f. et Ravn paa Torbenen, forben brugt i Nbl. og Ehl. Har nogen Ligbed med det søndenfsjeldste Østrei og Høstkalrei. (G. R. reid, Torben). Oprindelsen er uvis.
- Husrom**, n. Huusleilighed, Huusly; ogf. Husenes Størrelse eller Rummelighed; som dog oftere hedder Husrømd, f.
- husra**, v. a. stræmme eller jage med Støi og Raaben. Sogn.
- Hus-seta** (aab. e), f. Huusmandsstand. sitte Hussete: boe i et eget Huus uden at have Jord. B. Stift.
- Hus-styr**, n. Huusboldning, Huusvæsen; ogsaa Orden og Etik i Huset.
- huste**, v. gynge; f. huska.
- hustra**, v. n. fryse, ømme sig eller give sig for Frost. Øst. Tr. Stift. I Edm. histre. Han gjeff hustra aa fraus.
- hustren**, adj. 1) kulstær, øm for Kulden. 2) tolv, kjellig (om Luften). Tr. Stift.
- Hustuft**, f. Grund, Tomt.
- husvand**, adj. huusvant, f. Ex. om Dyr. Dgsaa: fræjen med Hensyn til Bolig. Egentlig to Ord: van og vand.
- husvarm**, adj. glennemtrængt af Huusvarmen. See sølg.
- Husvarme**, m. Huusvarme. „fæ Husvarmen i seg“: blive fortrolig med Husets Anliggender, eller faae fast Fod i Huset (om tilstøttede Folk). I Edm. Husfjelde.
- Husveg**, m. Gangvei imellem Husene.
- Husverkje**, n. Bygnings-Materiale, Tømmer. Kr. Stift, Nbl.
- husvill**, adj. huusvilt, huusløs.
- Husvist**, m. Bolig, Opboldssted. Tr. Stift.
- Husvogn**, f. Luften Vogn. Østreb. og fl. hut (uu)! Ekstraarsord til en Hund, for at den skal tie eller være rolig.
- huta**, v. a. true eller standse en Hund, ved at sige „hut!“ (Sv. huta).
- hutelege**, adv. stammeltgt. Edm. Dæ va so for-butele stygt.
- Huva**, f. 1) Hue. (G. R. husa. 2) en Deel af Raven i de drøvtvggende Dyr; see Hagebuva. Udtales ogsaa: Hua, Hue (B. Stift), Huv (Tr. Stift).
- Huvebrot**, n. Opflaget paa en Tophue.
- Huve-ømne**, n. Løi til en enkelt Hue. Ellers Huve-ty, n.
- Huveflag**, n. Skjerm paa en Hue.
- Hø**, n. Laad, Laaddenhed, Skimmel (som er meget stor). Jf. hvyakfen. Dgsaa

om smaat Græs, tyndt Haar el. Duun og deslige. D. Stift, Zell. og fl. I Mandal: *hya*, om Skimmel. Jf. *hygla*. (Jøl. hi, smaat Stjæg).

hya, v. a. (a - a), afslutte, afbugge, især smaat Græs. Edm. og fl.

hy(d)a, *hya*, v. a. (e - de), ydste, slaae paa den bare Hud. Nbl. Walders og fl. G. N. *hyda* (hudstryge), af Hud.

Hy(d)a, f. en Subsmøring, en Dragt. Prøgl. Nbl. (i Formen *hya*). Ellers: Dengsla, Dista, Subdita.

hydd, ydstedet, præget; f. *hyda*.

hyffa, v. a. (e - te), løste op og ned, dypse, vims med noget (f. Er. med et Barn). Kr. Stift, Gbr. og fl. *hyffe* seg: lette sig op, hoppe op. Ved Stævninger: *hyfya*; men maaskee egentlig *hyfya* af *hefya*. Møbsat *hyfja*.

Hyffing, f. Dypsen, Bimisen op og ned.

hyggja, v. a. 1. (e - de), 1) sandse, være bevist. byggje se: sandse sig. Helg. (G. N. *hyggja*, tænke). 2) mærke, bemærke, blive været, blive opmærksom paa. Meget brugt. paa Helgeland. Dgsaa: fatte, begribe, forstaae. — E bygd' ikke hva han sa (jeg lagde ikke Mærke til hvad han sagde). Udtales ogsaa *hyffje*, *hyfte* (ved en for Dialekten egen haard Udtale af gi).

hyggja, v. a. 2. (e - de), 1) ynbe, holde af, synes vel om. Drk. Den han byggje mest (den som han ynder mest). Af Hug. 2) med seg: glæde sig ved noget, befinde sig vel, finde Tilfredshed eller Trøst i noget. Almindeligt og meget brugt; dog selvne i Nordlandene, hvor byggje har den ovennævnte Betydning. Det byggje seg te han: de holde sig til ham, finde Fornøielse i at være hos ham. Han bygde seg so godt her: han syntes saa godt om at være her. (Istær om et Sted hvor man nyder Fortrolighed og ikke føler nogen Tvang). Eg deve bygt meg te da lengje: jeg har længe glædet mig dertil, i Forventningen deraf.

hyggjast, v. n. glædes, opmuntres ved noget (ligesom byggja seg).

Hyggje, n. 1. 1) Sands, Bevidsthed; 2) Afsjomsbed, Opmærksomhed. Helg.

Hyggje, n. 2. Glæde, Tilfredshed, Velbefindende; især det at man finder sig vel tilfreds med sit Hjem og sin Familie. Dgsaa: Trøst, Tilflugt; eller noget som man kan holde sig til. Meget udbredt, men ikke ganske alm. I Helg. hvor man har ligegyldende Ord af en anden Betydning, er det ubrugeligt. I Zell. siger man: *Hugna(b)*.

hyggjelaus, adj. 1) sandsfæsløs, ubevist; 2) løv, dorst, uagtksom. Helg.

hyggjelaust, adj. n. ubehageligt, uden Glæde eller Fornøielse. Væst i de sydlige Egne.

hyggjeleg, adj. behagelig, glædelig, opmuntrende. Da va so byggjele te slaa. — Dgsaa: værker, tæfkelig, byggelig; ligesaa om Personer: blid, venlig, omgængelig. Alm. (dog selvne i Helg.).

Hyggjelse, n. Tilfredshed, Velbefindende; f. *Hyggje*. Han deve lite *Hyggjelse* betime: han har ikke meget at glæde sig ved hjemme.

hyggjen, adj. agtsom, opmærksom; ogsaa: nem, som let begriber og lærer noget. Helg. f. *hyggja*, 1.

hygt, adj. n. behageligt. (Møbsat: ubyg). Jf. høgt, som ubertiden forerles med dette. Etersbølen.

hyffje, v. a. (e - te), bste sig ned, sætte sig paa Gul (hyffe seg). Søndensfelds. Dgsaa v. n. sidde paa Gul (= buka).

Hyffjel, m. Bagtra, Knæled paa Dyrenes Bagbeen. Zell. og fl. Dgsaa i Er. Stift.

Hyffja, f. Sytte. Helg. Maaskee beslægtet med *Hoff*.

Hy (aab. y), m. (Jf. *Hyja*, r), en byd Vandpytt, et lidet Riar eller stille Vand; ogsaa en byd Huulning i Bunden af en Elv eller Bæk. Alm. (Udtales nogle St. som Høl). Jøl. hylr, Dyb. I danske Dial. Høll. — Jf. *Høla*, *Søyla*, *Dam*.

hyla (yy), v. n. (e - te), hyle. Hedder ogsaa: yla og ula. Deraf *Hyling*, f. *Hylda*, *Baand*, *Hilde*; f. *Helba*.

hylja (aab. y), v. n. (a - a), 1) om en Elv: banne smaae Riar eller Pytter, nemlig ved Overlømmelse eller Udgravning af Grunden. Ehl. Af *Hyl*. 2) slude strømmevis, stille, øse ned. Ag. Stift. Da regnde saa da *hylja*. 3) drifte stærkt, bølge i sig. Edm. Han helbt paa *hylja* om drakk. Deraf *Hylling*, f.

hyllur, el. *hylet* (aab. y), adj. fuldt af Vandpytter eller Huulninger i Grunden.

Hyll, m. Underhue, Linneb hvormed et Barns Hoved tilbækkes. Meget udbredt; nogle Steder: *Hyllik* (aab. y) eller *Høllik*. Findes ogsaa i danske og svenske Dialekter.

Hyllje, n. et Slags Mælkekar eller Spand saaledes indrettet at det kan bæres paa Ryggen. Meget udbredt; i Eet. *Hyffje*; og nogle Steder søndensfelds: *Høll*, m. Ellers: Tvibytning, Koll, Dantkar. (Jøl. hylki, et lidet Kar).

- Hyll**, m. Hylbetæ. — **Hylleblom**, m. eller **Hyllerose**, f. Hylleblomster.
- Hylla**, f. en Hulde. Hedder ogsaa: **Gille** (Edm.), **Hjell** og **Ajell** (i de sydlige Egne).
- Hylla** (2), Steensfve; Bage-Jern o. s. v. see **Hella**. „Hyll” i **Hjore**: stærk Hævelse, Anfat til en Byld. Fosen.
- hylla**, v. a. (e - te), modtage, buse, optage i sit Huus (især omstreifende mistænkelige Folk). Nbl. **Yttre Eogn**. (Isl. **hylla**, hèle). Jf. **holl**.
- hyllast**, v. n. vænnes til Huset eller Familien, blivde huusvant; om Dor. Nbl.
- Hyllest**, f. Gunst, Belivillie, Yndest. Gbr. Af **holl**.
- Hyllkæbe**, f. **Hellekæbe**.
- Hylma**, f. 1. Halmstøb; f. **Helma**.
- Hylma**, f. 2. Epit af Hjerteristie eller Hvalbeen, som indlægges i Fiskeisørerne ved Løddet og Krogen, for at gjøre Snoren stiv og elastisk. Nordre Berg. (Maaskee egentlig Stjul, Dætte, af **Hjelm**).
- Hyltre**, f. Hylster, Ekede. Edm.
- hyme**, v. n. (e - de), mørkne af Ratten. Edm. Sff. Dglaa: **hymest**. (Isl. **húma**).
- Hyming**, f. Mørkning, Stumring (om Vinterastenen). Isl. **húm**. Ellers Ety-ming, Ety-ming, Ety-mit.
- Hyn**, m. en Bjørneunge. Nordre Berg. I Nbl. og Ehl. hedder det **Hun**. G. N. **hunn**. Hyn siges ogsaa om en Dreng (Guta-hynen). Edm. **Y Eogn**. „**Hvlen**”.
- Hynebær**, f. Bjørnemoder, Hunsbjørn. Nordre Berg. — Ellers: **Hunabæra** (Ebl.), **Honebær** (Lellem.), **Bæra** (Eogn). De øvrige Navne ere anførte ved **Bæra** og **Bjønna**.
- Hynna** (for **Hyrna**), f. Hjørne, Kant. I Søndre Berg.: **Hynna**; paa Dv-landene: **Hynn**, n. (G. N. **hyrna**; Sv. **horn**). See **Hynning**.
- Hynnejarn**, n. Hjørnebeslag.
- hynnekækk**, adj. Hjør i Hjørnerne, ikke ganske retvinklet.
- Hynnestav**, m. Hjørnekæppe, Hjørnepille.
- Hynnestein**, m. Hjørnesteen.
- Hynning** (for **Hyrning**), m. Løerbjælke, Dværtræ i en Glæde, sædvanlig med opstaaende Ender ligesom Horn, hvoraf Navnet. Nordre B. I Guldb. **Hynne** og **Sonne**. Ellers: **Flauta**, **Flautstok**.
- hynnut**, adj. Kantet; f. **Er**. **tribynnut**.
- hyppa**, v. n. (a - a), hoppe, springe. Edm.
- hyppa**, f. **høffa**.
- Hyr**, n. Klædning, Bedækning; især Sø-Klæder. Helg. **Namb**.
- Hyr**, m. Lyst, Mod, Hyrighed. Edm.
- Mæ Hyren** a paa: medens Lysten va-
rer, førend Modet sagtnar.
- hyra**, adj. Lysten, som føler Lyst og Mod til noget. Edm. E va ikke hyra paa
de. (Jf. Isl. **hýr**, glad).
- hyra**, v. a. (a - te), forsyne, udruste, især med Klæder (f. **Hyr**, n.). Helg. **hyre** seg te: klæde paa sig, sætte sig iskand.
hyr ut: udruste, forsyne til en Reise.
- Hyra**, f. Løn; ogsaa Leie, Huusleie. B. Etift; mest brugt. hos Søfolk.
- Hyrbar**, f. Hyring.
- Hyrge**, n. Vaas, unøttig Snak. Nbl. Edm. En ubestemt Betvøning har det i Talemaaben „**Han** a **hyrt** i **Hyrge** a **heim**”, o: han smakter over sig, ta-
ler ligesom i Vildelse. Edm. I **Er**. Etift hedder det „**bort** i **hør** a **heim**”.
- hyrgja** (hyrje), v. n. (a - a), vaase, smakte uden Grund.
- Hyrgja**, f. Fabel, løs Snak. Nbl.
- Hyring** (aab. y), eller **Horing** (for **Hyrding**), m. Hyrde, Vogter. Bøstherud. (Udtales ogsaa **Heling**). I **Tell**. **Hjuring**; i **B**. Etift forekommer ogsaa: **Hyrdar** (yy), efter **Etristsproget**. G. N. **hirdingi**, af **hjord**.
- hyrpa**, v. a. (e - te), trække sammen i Ronker, indfribbe, f. **Er**. **Kanten** paa Klæder. B. Etift. (Isl. **harpa**). Jf. **berka**.
- hyrpt** (hyrte), rynket, sammentnæben.
- hyrt** (yy), klæbt, udrustet; f. **hyra**.
- hyrtig** (aab. y), adj. Rødt, kneisende, som har en stiv Holdning. Nordre Berg.
- Hyrre**, n. f. Hyrre.
- Hyrring**, m. en Art Krabbe, Hændelig af dens mange Pigg paa Stalken. (Cancer Maja). B. Etift; noale **Et**.
- Hyrring**. Maaskee af **Hory**. (Jf. **Ang**. **hæfern**, **Krabbe**).
- Hysa**, f. Kuller (Kist), **Godus Aegleknus**. Vest- og nordensjelds. Jf. **Kolga**. (Isl. **ysa**). **Hysa**-bygd a, et Navn paa Søen eller Dybet. Edm. (i Spøg).
- hysa**, v. a. (e - te), 1) buse, have i Huus. Alm. (G. N. **hysa**). 2) bygge Huse. I denne Betvøning oftere: **hysa**. I Helg. betynder **hysa** undertiden ogsaa: loære, opbolde sig (hvilket bellers burde hedde **hysast** eller **hysa** seg).
- hysande**, adj. som man kan buse.
- Hyske**, n. 1. et lidet Huus; Wandhuus. **Hardanger**.
- Hyske**, n. 2. Familie, Folge, Selskab. **Vsterd**. (G. N. **hyski**).
- Hytt**, m. Lyst, Mod. Edm. Jf. **Hyr**. Et andet **Hott** (Slumpetræ), f. **Hitt**.
- Hytta**, f. Hytte. Jf. **Hyttja**.
- hytta**, v. n. (a - a), true, løfte **Haanden**

- som for at slaae. Nordre Berg. Øbr. og fl. — I Søndre Berg. horta.
- hytta, v. a. (med seg): holde sig fra, slippe fri for noget. bytte seg fram: komme frem med Vanskelighed. Ejelben.
- hytta, adj. lysten, modig. Edm.
- hy-vaksen adj. meget stimlet, laadden af Stimmel (H). — hyvekfa, v. n. bevore med Stimmel.
- Hyvel (yy), Hank; see Høvel.
- Hyvel (aab. y), m. Høvel. Hedder ogsaa: Høvel (aab. e), i Søndre Berg. og fl. (G. N. hefill; Sv. hyfvel). — Hyvelstøtt, f. Høvelstænd.
- hyvla, v. a. høve. Nogle St. hevla.
- Hyvelbænk, m. Høvelbænk.
- hyvleKøten (aab. o), adj. skudt eller frosen med en Langbøvel.
- Hyvre (aab. y), n. den Deel af Hestesælen, som ligger tværs over Ryggen og tjener til at holde Drættet oppe. I Edm. hedder det Hyvre; i Ag. Stift tilbedes Høvre.
- Hyvring, f. Høvring.
- Hædd, f. Høide; see Høgd.
- hædd, adj. spottet, baanet. Af hæde.
- hæ(d)je, hæe, v. a. (e - de), spotte, baane. Af Hæd. Tæll. (G. N. hæda).
- Hæg, f. Helg. — Hægd, f. Høgd.
- hægre, v. a. pynte, smykke. Tæll. (hvor man ubleder det af Hæg, o: Helg).
- Hægre, f. f. Havre. — hægre, adj. see høg.
- hægst, adj. høiest; f. høg.
- hæfjelege, adv. stærkt, bestigt. Tæll. (Isl. hækilegr, farlig).
- hæfjen, adj. (fl. bæfne), 1) graadig, som har stærk Mælsk. Nordre Berg. Edm. I danske Dial. hæggen. 2) begjærlig, bavesøg, bigende efter Fordeel. 3) forsynlig, flittig, driftig. Eogn.
- hæfnast, v. n. blive graadig. Edm.
- Hæfne, f. Graadighed; Begjærlighed.
- Hæl, m. 1. Hæl (paa Foden).
- Hæl, m. 2. en Pæl eller Pind som sættes fast i Jorden, især til at binde Heste eller Køer ved. Dk. (G. N. hæl).
- Hælbert, m. Ekhæved i Hælen (især paa Støvler). Edm.
- Hælbot, f. Læg, Bod paa Hælen. hælbot, v. a. sætte ny Hæl i Strømper.
- hæle, taale, udholde; f. hæra.
- hælen, f. hæren.
- Hælhunger, f. Helbunger.
- Hæljarn, n. Jernbeslag paa Hælen.
- Hælfappe, m. Hælfappe, Hælfeer.
- Hælsott, f. Hælsott. — Hælse, f. Hæse.
- Hælstad, m. Hæl i Strømper. B. Stift.
- Hælsykkje, n. Hælsykkje i Eto.
- hælug, hælau; f. hærug.
- hæma (hæme), v. n. (e - de), gribe eller snuppe efter noget. Tæll. If. hæmsa, henta, hamle, himpra.
- hæma, v. a. (e - de), pynte, feie, gjøre reent. Ehl. hæma i Hus'e. hæma seg (pynte sig). If. ham, hamleg.
- Hæma, f. Orden, Reenlighed, Pyntelighed (i Huset). Nbl. Ehl.
- hæmeleg, adj. reenlig, net, ordentlig. Nbl. Ehl.
- Hæming, m. Lykke; især det Held, at Kvæget trives godt, og at man ikke mister noget deraf. Edm. (If. Audn). Rodsæt: Hæming, Udam (som forudsætter et Stamord: Ham). G. N. hamingja.
- Hæmla, f. Hænbla. Hæmpe, f. Hempa.
- hæmsa, v. a. (a - a), 1) pynte, ordne. Nbl. (= hæma). 2) samle, sammenstrabe i en Hæst. Nbl. Me hæmsa inn eit Lafs Hov. (If. hæma v. n.). 3) falde paa, komme ibu (med nogen Betænkning). Hærd. Han hæmsa paa da. (I Edm. himpra).
- hæmta, v. a. samle, plukke; f. henta.
- hæn (for hærn, eller hær-ne), o: ber. Bruges i Indvæsen ogsaa som adj. f. Er. Dette hæn W're, o: dette Aar. Paa hæn Sla: paa denne Eide.
- hæna, v. n. tørres, fortørres. Eogn. If. fjena, skjænst og hæsa.
- Hænde, f. Hænba. hændig, f. hændug; hængje, f. hængja. Hængsle, f. Hængsle.
- Hænfe, f. Hænk. hænft, f. hændt.
- hær, adv. ber. (If. heda, og hidd). Hedder ogsaa: hær (Lifter), hæra (Hæa.), hærane, hæran (Mandal, Hdg. Tæll.), hæn (Andr.). „hær a hær“, o: bist og ber, paa forskjellige Steder. Nbl. (G. N. her ok hvar). „hær-ette“: efter denne Tid. „hær-fyre“: sorben, for end nu. „hær-istræ“: berfra; ogsaa: berfæter, fra nu af. „hær um Dagen“: for nogle Dage siden.
- Hær, f. Hær, Arme. (Ejelben).
- Hær (for Hærd), f. Skulder, Arel. Fleertal: Hæra, v. Heget udbredt og maastee alin. dog paa nogle Steder hælbnere end Dkfl, eller Hfl. I Hdg. Hær. G. N. herd. herdar.
- Hæra, f. et Dækk af Haar. Nbl.
- hæra, v. a. (e - te), rense for Haar; ogs. at sælde eller rense for Straa, Stikke, eller Eshæver. hære Emør: rense Emør ved at gjennemskjære det i forskjellige Retninger med en slov Kniv. (Sv. harna). hære Kønn: sælde Kønn.
- hæra (for hærda), v. a. (e - te), hærde, gjøre haard. I Tæll. hære. G. N. herda. hære seg: hærde sig, vænne sig

til at taale meget. **hære Jarn**: gjøre Jernet haardt ved Afkjøling i Vand. **hæra** (for herba), v. n. (e-te), holde ud, vedblive. (Sv. hårda). Meget brugt i Ag. Stift i Formen **hære**, eller **hæle** (med tykt l); og endnu mere i Tr. Stift, hvor det udtales **hæle** eller **hæl'** (med tydeligt l). — **hære paa**: holde ved, ikke give tabt. Ag. Stift. Dæ so kaldt at ein hæl' int' (: at man ikke holder det ud). Tr. Stift. **Heg hæl'** int' **høyr'** **paa** **dæ**: jeg taaler ikke at høre derpaa, det er mig ulibeligt. Nordre Trondhjems Amt.

Hærablad, n. Studerblad.

Hæra(b), n. Herred. (G. N. herad). Kun i Distriktsnavne, som: Kvinnhæra, Bøhæra, Krysphæra. Beboernes Navne ende paa **Hæring** (Bøhæring, Krysphæring).

hæraft, v. n. hærdes, blive mobig og udholdende.

Hæratopp, m. Skuldrene eller Ryggens Forhøjning ved Bøvladene paa et Dyr. I danske Dial. **Hærdtop**.

hærau, f. hærug.

Hærbjergje, n. Herberge. (Ejelden).

hærebred, adj. bredskuldret.

hærelur (uu), nebbøstet, lubende. Tell. **hæren**, adj. udholdende, som kan taale meget. Tr. Stift i Formen: **hælen**.

Hæresæld, n. et Sold hvort Korn renses for Straa og Stikke. B. Stift. Dgsaa i Tell. i Formen **Hørsæld**.

Hæring, f. Hærdelse. (J Tell. **Høring**). Dgsaa Rensning, af hæra, v. a. 1.

hærl(e), adv. meget; f. **hærlige**. Dgsaa temmelig, ikke saa ganske lidet. Nbg. **hærma**, f. herma. — **hærsk**, f. herst.

Hærsla, f. Hærdelse (G. N. herdsla); ogsaa **Haardhed**. Denne Rntven heve et go' **Hærsla** (: en passende **Haardhed**).

Hærslavatn, n. Vand hvort Jernredskaber ere hærbede ved Afkjøling. (Lilbeels anvendt som Legemiddel).

hært, adj. 1) bevoret med Haar; især om et Føster, f. Tr. en Kals. Han ætje hært endaa (den har ikke faaet Haar endnu). G. N. hærdr. Jf. langhært, tunnhært, tuffhært. 2) renset, afbaaret; f. **hæra**. Ligeløbende hermed er: **hært**, (: hærhet. (J Tell. **hørt**).

hærug (hærig), adj. 1) haardfør, udholdende, som taaler meget. Ramb. og fl. (i Formen **hærau** og **hælau**. Jf. **hæren**. 2) bristig, mobig, som ikke let bliver bange. B. Stift, i Formen **hæringe** (for herbug).

Hæruv, m. en vis farlig Hestehygdom,

som ansees forarsaget af et Slags Insekt (Troll). Søndensjelds (Tellem. Hallingdal).

Hæs, n. Stille, Dphold i en Storm. Edm. Egentl. **Hvile**; jf. **hæsa**, v. n. der, ligesom blæsa og pusta, ogsaa kan betegne at standse, hvile eller puste ud.

Hæs, f. Stillsads eller Hjarde af Stænger, som bindes til opreiste Pæle, og bruges til at tørre Hø og Korn paa. B. Stift. Ellers **Hessa**, **Hesju**. Ordet **Hæs** har i Fleertal: **Hessa(r)** og faaer en lignende Form i Sammensætning; saaledes: **Hessalengd**, f. **Hæsens** **Længde**. **Hessastad**, m. Stedet hvor en **Hæs** staaer eller har staaet. Edm. **Hessaterre**, m. Lerring i **Hæs**. Jf. **Hessskaden**. I Edm. hvor **Hæs** altid bruges til Lørring af Korn, haves flere betill hørende Ord, saasom: **Stot** (en enkelt Længde af opbundne Stænger), **Holv** (et halvt Stot), **Stur** (øverste Stang), **Rev**, el. **Høv** (nederste Stang). Jf. **Trode**, **Staur**, **Store**.

hæsa, v. n. 1. (e-te), 1) tørres (ved en stærk og langvarig Lørte, især af Bind). Søndre Berg. J Tell. **heise**. Da **hæse** reint upp: det bliver ganske fortorret. Nbl. 2) v. a. tørre stærkt, gjenneblæse. **Busterud** (?)

hæsa, v. n. 2. (e-te), puste, stønne, være stakaandet af Udmattelse. Meget udbredt (Kr. Stift, Edm. og fl.). Sv. **hessja**. Jf. **Hæs**, n. og **hæs**.

Hæsa, f. 1) Lørbed, Lørte; især af Bind. Nbl. 2) **Hæsbed** (af **hæs**). Sogn, Tell. Jøl. **hæsi**.

Hæsband, n. Bidier hvormed **Hæsstængerne** opbindes.

Hæsing, f. Pusten, Stønnen.

hæsja, v. a. sætte i **Hæs**; see **hessa**.

Hæsstaur, m. Stør, Pæl til en **Hæs**.

Hæsrode, f. Stang til en **Hæs**. Edm. Derimod **Hæsrodb**, n. om Stænger, Pæle og Støtter tilfammen. Dgsaa **Hæsvid**, m.

Hætt (Hett), m. Fare, Bovespil. Nbl. (G. N. **hætta**). Da va Hett um da, eller: da sto Hett ette da, (: det stod paa Rippet, der var Fare for at det skulde skee. Da va ein Hett mæ da.

hætt, adj. n. farligt, uvovligt. Tell. I Nbl. hette, sieldnere herren. G. N. **hætt**. Jf. **frosthætt** (Tr. Stift), **livhætt** (Tell.).

hætt, f. hætt.

Hæv, n. Hank paa Laaget eller paa Enden af et Kar. Edm. see **Hævel**.

hæv, adj. 1) magtig, formuende, som har meget. Indr. 2) god, fortrinlig,

dygtig; tjenlig at have eller bruge. Kr. Stift. Et høv'e Jor. Ein høv'e Hest. 3) skik, dygtig (om Menneſter); ogſaa flittig, ſtrabſom. Mere udbredt. Berg. Stift, Gbr. Helg. Du æ høv, ſo(m) have gaatt ſo langt. Me lyp'e vera høve (v: flittige). Sogn. „Æ æ 'He ſo høv'e at e kenne de“ (er i Ebn. et Høfligheds Udtryk til Fremmede).

høvall, ſ. høvert.

Høvd, ſ. 1) Eiendom, Mark eller Skov, ſom hører til en Gaard. Sogn (ſelvdn). Af høva. 2) Høvd, Ret til Beſiddelſe. G. N. heſd. 3) Jordens Dyrkning og Forbedring (Se. høvd); men iſær: Dyrkningsmiddel, Gjødſel, Møg. Kr. Stift, Søndre Berg. Hall. Ellers: Tab, Frau, Lo, Kvilla. Hertil Høvdelaſs, Høvdedyngja og fl.

høvda, v. a. (a - a), 1) høvde, faae Høvd paa; 2) gjøde, opdyrke.

Høvdedrag, n. gjøvende Væſte ſom udfreder ſig over Engen fra Føduſene. Tell. Ellers: Tæbſig, Loſig.

Høvdelyſa, ſ. Mangel paa Gjødning. Høvdning, ſ. Opdyrkning, Gjødning.

Høvel, m. Hant, Haandfang, Bølle; iſær paa aabne Kar, ſ. Er. Bøtter. Søndre Berg. Stav. Amt. Ellers: Hivel (Gbr.), Hysel (Balb.), Høv (Sogn og fl.); H. Høv. De øvrige Navne ere: Hald, Hant, Køl, Kat, Bette.

høvert (høv'rt), adj. om Høg; blandet med høvre. Kr. Stift, Søndre Berg. og fl. I Ebn. høvalt, høvvalle.

Høvre, Høvrulle; ſ. Høvre.

Høvrøp, m. Dugtighed, Gløbbed; ogſaa: Hltd, Hlntbed. Høvdnere: Høvrøp, ſ. Høvrøp.

Hø, ſ. en Forhøining, Høide, Balle; iſær paa en Høldryg; ogſaa en afrundet Høldtop. Guldb. r.

høg, adj. 1. høt; op høiet; høitſtaaende i Værd, Rang o. ſ. v. (Sv. høg). I Namd. høyg. I Sæt. og øvre Tell. høg'e (G. N. hár), med comp. høgre; ſuperl. høgst (i Nbl. høst); ellers: høgre og høgst (G. N. hærri, hæstr). høg' Ejs: høit Vand, Flod. De va paa høg'e Løb: det var paa høit Løb, der var ingen Løb at ſplide. De gjeft ein høg'e Gang: det ſtod paa Nippet, var meget nær ved. høgt Mal: høit Stemme (forſkjelligt fra: grant Mal). Høge Bors-enden: den øverſte Borende. bere hogan Hest: bare En paa Natten eller Skuldrene (en Leg). Ebn. Det høgte: de Store, de Fornemme. Sæt. — Den gamle Form haa

glentendes i mangfoldige Etedsnavne, ſ. Er. Hanes, Havnollen.

høg, adj. 2. magelig, bekvem. Bruges i Eaterødalen i Neutrum (høgt), men ſynes ellers at være ganſte fortrængt formedelſt Rigbeden med det foranførte Ord. G. N. høgr. Hertil høret: høgleg, høgfor, høgint.

høgbara (bala), adj. høitborbet, om Baade og Færger. Guldb. Drk. (ſ. Bar).

høgbeina, adj. ſ. høgføtt.

Høgd, ſ. Høtbed, Høide (ſom Beſtaffenbed). Mannshøg, Knehøg o. ſ. v. Hødder i Eaterød. Høgd (af høgt); i Nbl. Hødd. (G. N. hød). 2) Høde, op høiet Eted eller Stilling. Han høvde i Høgd'enne (det sneer i Høiden). Det kom ſeg i Høgd'a: de ſvang ſig op, bleve op høiede. 3) Forhøining, Hørg, Hjelb. Nekt i Ag. Stift (Hall. Gbr.). H. Hø. 4) Etage, Stokværk i et Huus. Andre Høgd'a: anden Etage. H. einhøg, tvilhøg. 5) i Sætladen: Luvert, Vindſiden. Altid i ubeſtemt Form. Sæt deg i Høgd: ſæt dig til Luvert. (Modſat Le). 6) det meſte, den ſtørſte Deel. Altid i beſtemt Form. Høgd'a 'ta bi, v: det meſte deraf. (Nordre Berg.). Det ha ſaatt Høgd'a (de have ſaact den ſtørſte Deel).

høgfarma, adj. høit ladet, høis Ladning rager høit op. Dgſaa høgfermd.

høgfjella (-fjelt), adj. om et Landſkab, ſom har høie Hjelbe.

Høgfær, ſ. ſtabſelig Fær, det at man lever paa en ſtor Fod. Væſtæra æ be're enn Høgfæra.

høgfær, adj. ſvagfærbig, ſom færer mageligt affeb. Tell. Af høg, 2.

høgføtt, adj. høifodet, høitbenet. Han æ ikke høgføtt'e: han har ikke meget at ſtole paa; det er ſmaaet med ham.

høghjarta, adj. modig, be hjertet. (Selvdn).

høgja (høta), v. a. forhøie, op høie. Forubſættes i „upp høgd“; men er næſten ubrugeligt.

Høgende (Høende), n. Hønde, Høde at ſidde paa; ogſaa Høvedpude. Udtaleſ alm. Høende, Høvend, Høvend. — Sv. høende; G. N. høgindi, af høg, bekvem.

høgleg(e), adv. mageligt, bekvemt, med Lethed. Tell. Hbg. Mandal. Nbl. Du Hjem'e høgle fram te Kvelbs.

høglend, adj. høit liggende, om Mark og Ager. Neſt ſøndenfjelds. Sv. høgland.

høgliva, adj. ſtormavet, ſom har fremſtaaende Nave. Nbl.

Høgljo(b), f. Høgmale.
høglærd, adj. høilærd.
Høgnæle, f. høirostet Snak; ogsaa: of-
 sentlig Dmtale. Nordre Berg. Edm.
 De kom i Høgmæla, o: det rygtedes,
 man begyndte at tale offentlig derom.
 (Isl. hāmali, n.). I Sogn hedder
 det: Høgljo (for Høgljod).
Høgmælt, adj. 1) høimælet, som har en
 høi eller stærk Stemme. 2) høirostet,
 som taler høit.
Høgna, v. n. (a-a), forboies, blive høi-
 ere. Noget Steder ogsaa v. a. forboie,
 sætte høiere, — hvistet hellere skulde hedde
 høgra eller høgia.
Høgraud, adj. høirob.
Høgre, adj. høire. (Motsat vingsre).
 Sv. höger. G. N. hægri. Paa høgre
 Hand'a: paa høire Side. — Ligeledes
 er Komparativet af bog; høgere; i
 Sæt. hægre.
Høgsæt, n. Høisæde, Høibank. Efter Ud-
 talen tildeels: Hæsker; i Nbl. Høuset
 og Høust, som nærmer sig til G. N.
 hæsæti.
Høgst, adj. (superl. af bog), 1) høiest;
 2) mest. — Høgste Parten: den største
 Deel. (Jf. Høad). I Edm. hedder
 'det ogsaa: høgsta, der ogsaa bruges
 som et Subst. f. Er. Han have faatt
 høgstaa 'ta di (o: det meste deraf).
Høgst, adv. høiest. „høgst aa Dag“: midt
 paa Dagen. Nordre Berg. „høgst aa
 Natt“: ved Midnat. Ligesaa: høgst aa
 Sumar; høgst aa Vinter. I Nbl. siger
 man: „hest Dag“; i Aa. Stift „høgst
 Dags“ (høstaags), hvoraf Høgsdags-
 Leire (Middagsstid). I Ligeledes hermed
 siges: „høgst Nattes“, som dog er en
 feilagtig Form.
Høgt, adv. 1. høit. (I Sæt. høgt).
 høgt Middag: sidst i Middagsstunden,
 lidt over Middag. snakka i høgt: tale
 høit (i Motsætning til hviste). Hølg.
 Ellers: uppi høgt, el. 'pi høgt.
Høgt, adv. 2. let, bekvemt, med Møge-
 ligbed. Rbg. See bog, 2.
Høgtid, f. Høitid. — høgti'a, v. n. bru-
 ges i Sogn om at gjøre meget Væsen
 af En, gjøre Dyrkning, være ydmyg.
Høgvint, adj. om Jord: let at dyrke eller
 bearbejde. Nba. Ellers leivint.
Høffel, m. Ansel. (Namb.). S. Dkla.
Høl, m. see Hyl.
Høla, v. a. og n. (e-te), friare, hæle,
 libre En med behagelige Førefølelser.
 Kr. Stift, Gbr. og fl. Ellers: ola,
 øjola. (G. N. hœla, røse).
Hølen, adj. smigrende, venlig. Jæd.
Høling, f. Emiger, Svdtalenhed.

Høling (for Hørbing), f. Høring.
Høna, f. en Høne. Artsnævnet Høns,
 pl. n. bruges ligesom i Danst.
Hønsebor, n. et Slags Bær med en sød
 og vandig Smaa. (Cornus suecica).
 Sv. hønson. Kalder ogsaa: Strubbe
 (Nordenfjelds) og Eiltsebor (Ebl.).
Hør, (n.), i Dalemaaden „i Hør aa Heim“,
 o: hen i Taaget, i Vildelse. Hølg. og
 tildeels i Tr. Stift. I Edm. hedder
 det „i Hørg aa Heim“. Jf. Hørg.
Hør, f. f. Hør. — høre, v. see høra.
Høring, f. Høring og Høring.
Hørfaald, f. Hørfald.
Høv, træffende; see visshøv.
Høva, v. a. og n. (e-de), 1) træffe,
 møde, f. Er. en Mand paa Veien. Hørb.
 Ebl. Jæd. — 2) træffe, ramme (noget
 som man sigter til). Rbg. Tell. Han
 høvde alt da, han staut paa. (G. N.
 høfa). Andre St. „treffa“, som er et nyt
 Ord. — 3) apasse, faae noget til at
 passe eller falde sammen. Hall. og fl.
 (Jelden). Han høvde dei ihop. Maa-
 skee den ældste Betydning; Jf. høva, v.
 a. og Høv, n. — 4) v. n. falde sam-
 men, passe til hinanden (om afskille
 Ting). Mere alm. Dei høve ihop: de
 passe til hinanden. — 5) lave sig, føie
 sig, indtræffe; om samtlige Omstæn-
 digheder. Da høv' ikke so fyre meg
 (det er mig ikke ret beleiligt). Da
 høvde so til (det traf sig saaledes). —
 6) med Dativ: passe, være passende
 for, anstaa, klæde. Alm. og meget
 brugt. (Isl. hœsa; Sv. höfvas). Da
 høve meg intje. Da høv' ikke alt Don-
 na so høve Monna (det passer ikke
 alt for Børn, som passer for Mand).
Høvast, v. a. mødes, træffe hinanden.
 Sønbordlehn.

Høve, v. a. slænge, kaste. Inbr. (Unber-
 tiden med Imperf. høv). Ellers høvia,
 høva.

Høve, n. 1) Traf, Slump, Løftraf.
 Paa ett Høve: paa Slump. Rbg. —
 2) Tilfælde, Leilighed. Nbl. Ebl. Ett
 aa anna Høve: ved en og anden Lei-
 lighed. Ligesaa: Sammentraf af for-
 skjellige Omstændigheder. Tr. Stift. Ett
 underle Høve: et bejovberligt Sammen-
 traf af Begivenhederne. — 3) en pas-
 sende Ting, det som passer for En. Da
 va ikke mitt Høve: det passede ikke for
 mig. Hertil: Enkjøve, og Enkjømans-
 høve, om aldrende ugifte Folk. Le Hø-
 ves (tebøvs): tilvæs. Guldbbr.

Høveleg, adj. passende; bekvemt, beleiligt.
 Alm. og meget brugt.

Høysmann (for Høvubdmann), m. For-

mand før en Fiskerbaad eller et Fartoi.
 Nordlandene og Tr. Stift.
Høy, n. Hø. (G. N. høy, hey).
høya, v. n. (a - a), arbeide med Høet;
 tørre og indsamle Hø. Alm. Hertill:
Høyar, m. og Høyng, f.
Høy-ar, n. Nar med Hensyn til Høav-
 len. Ett godt Høyar.
Høybreia, f. Høysleff.
Høybrut (aab. u), m. Hø-Rummet i en
 Lade. Nordre Berg. og fl.
Høyende, f. Høgiende.
Høyfang, n. Høfaan, Høfnippe; f. Fang.
Høyfarm, m. Ladning af Hø.
Høysleff, m. et Lag af Hø, som er ud-
 spredt paa Marken for at tørres. Kal-
 des ogsaa Høybreie (Tr. Stift), Høy-
 røkke (Indr.).
Høyfrø, n. Frø og Affald af Høet.
høyg, f. bog. — Høybæs, f. Hæs.
Høyjor, f. Jorrb med Hensyn til Høavl.
 Et go' Høyjor: en Gaard som giver
 meget Hø.
Høyk, m. Langen paa en Lee. Helg.
Høykroff, m. Krog at nedtrække Hø med
 i Laden (dannet som en spids Vinkel).
Høyløde, f. Hølade, Høvløde. Hedder i
 Namd. Høylodo, Høylo; i Wrf. Zulu.
Høyløysa, f. Mangel paa Hø.
Høymeis, f. et Net af Bidier, hvori Hø
 vaeltes ned fra Hjelbene. Nordenfjelds.
 3 Nbl. Høyvorta.
Høymod (aab. o), n. Affald af Hø.
Høymola (oo), f. et almindeligt Utrud
 i Agrene, Skrappe (Rumex crispus).
 B. Stift. Hedder ellers: Høymaalu
 (Tsl.), Høimel (Mandal), Høimule
 (Gbr.), Høimulu (Indr.), Høymul
 (Ndm.), Høimula (Helg.), Høumul
 (Wrf.). I det Islandfke hedder det
 heimanjoli (af njoli, Stilk); alligevel
 er Oprindelsen uvis.

Høy-omn, f. Høslat, Arbeidet med Høet.
 Ellers Slatt; jf. Dnn.
høyra, v. a. og n. (e - de), at høre.
 Imperf. hedder i B. og Tr. Stift:
 haurde (sædvanlig haure), og Subin.
 hedder haurt; ligesaa Participle: haurd'
 (haur'e). Inf. hedder i en Deel af Ny-
 sfolke: haura. (G. N. høyra). Tale-
 maader: høre at: a) lytte til; b)
 spørge efter noget. — høre ette: a) lytte
 til (jf. lyde); b) ønske, agte paa; c)
 forbyde sig om noget, efterspørge, be-
 gjære. — „høre til“ (te) har den
 særegne Betydning: tilhøre, henhøre
 til. — De høyrer: man kan høre det.
høyrande, adj. som kan høres, eller er
 at høre. D'æ ikke høyrande paa de:
 man skal ikke ønske det. Dæ va høyr-
 rande te bi: det var saa at høre, o:
 man maa slutte det efter hvad man
 kunde høre. Gbr. Sdm. og fl.
Høyrsl (Høyrsl, Høyrsla), f. Hørelse.
Høyrækje, f. f. Høysleff.
høysa, v. n. raabe til En som er langt
 borte (sædvanlig med Tilraabsordet:
 høy!) — Mandal, Rbg.
Høysta(de), m. Høbunke, det opstalede
 eller sammenpakkede Hø i Laden. Høy-
 stae bruges i Kr. Stift; ellers: Høy-
 stabbe, m. (Eogn, Vald. Helg.), Høy-
 skal, n. (Sdm. Helg. Tr. Stift).
Høytapp m. en liden Høvisk. Tr. Stift,
 Østeb. (Ev. hótapp). Ellers Høydott,
 og flere.
Høyterre, m. Hø-Tørring. B. Stift (jf.
 Terre). halba Høyterre: tørre Hø. Ein
 Høyterres-Dag: en Dag som er gun-
 stig for Højerguttingen.
Høyturf, m. det samme, men mere alm.
Høyvær, n. gunstig Veir for Højberg-
 ningen. Søndenfjelds.

J.

i, præp. i. I de almindelige Betydning-
 er med Begreb af Sted, Tid, Tilstand
 o. f. v. I de Dialekter, som afstille
 Dativ fra Akkusativ, styrer dette Ord
 Dativ, naar det skal betegne en Bæren
 eller Forbliven; f. Er. Han sat i Baa'a
 (Baa'e, el. Baa'æ). Derimod styrer
 det Akkusativ, naar det betegner en Hen-
 vendelse, Gang, Bevægelse til et vist
 Punkt; f. Er. Han gjeff inn i Baa'ten.
 Han sag upp i Lopp'en. Det forbindes
 ofte med et paafølgende Subst. i

den ubestemte Form, saaledes at begge
 tillsammans synes at danne et Adverbium;
 f. Er. i Høy, i Hug, i Stab, i
 Nar, i Dag o. f. v. (Jf. Præpositioner-
 ne: i mot, i gjennem, i millom). —
 Undertiden sammensættes det, ligesom i
 det Islandfke, med et Adjektiv for at
 betegne en Blanding eller Tilslætning
 af en vis Bestaaffenhed; saaledes: id laa,
 i svart, imprk. — Med et foregaaende
 Adverbium forbindes det ofte saaledes,
 at begge synes at danne et sammensat

Drb; f. *Er.* fram-t, att-t, inn-t; ber-
ved fremkomme de sammendragne For-
mer: ni for neb-t, pi for upp-t, ti for
ut-t. I endeel Dialekter (Nordre B.
Er. og *Ag. Stift*) bruges dette „ti“
meget ofte isætedes for det simple „t“, f.
Er. ti 'an (i bani), ti bi (i bet), ti
Rlæom (i Rlæderne). Dog bruges ikke
„ti“ i de Tilfælde, hvor det paafølgende
Subst. altid staaer i den ubestemte Form;
f. *Er.* i Ro, i Lag, i Gang; — saaledes
aldrig foran en forældet Dativform,
som: i Live, i Sinne, i Stabe. Ige-
saa bruges i, og ikke ti, naar Objektet
mangler, og Sætningens Verbum føl-
ger efter „t“; f. *Er.* Laft infke i vera
(Lad som om der ikke var noget i det).
Jf. paa.

i, pron. 3. Bruges kun isætedes for „Du“
som en høfligere Tiltale. Paa Helge-
land bruges det saaledes altid i Til-
tale til Forældre og til gamle Folk i
Almindelighed; det tilsvarende Objekt
er: ør, eller ær (Helg.); andre St.
fær. Genitiv: ørs, ærs, jærs. — Jf.
bid (bi, de).

i, for et (Artikel i Feminin); f. ein.

i, for e, eller eg; f. eg.

ia, v. a. (a - a), tilstalt med „t“ isæbet-
for „du“. Han ia meg. — Helg. og fl.
ia, v. n. (for ida, el. idja), 1) foulme,
røres op, være i Gjæring eller Bevæ-
gelse; om Vædske. Skal bruges i Sø-
fjorð. 2) gynge, bæve, bugne under
Fødderne (= bissa); om en Sump.
Helgeland.

Ja (for Jda), f. Strømning eller Hvir-
vel i Vand; især Bagstrøm, den tilba-
gegaende Strømning i Bugterne af
en Æv. Meget udbredt Drb, men i
forskjellig Form, nemlig: Ja (Nbl.
Hærb.), Je (Sf. Lell. Rbg.), Iæ,
Dak-ee (Helgeland, Trondhjem), Iæa
(Ndm.), Odo, for Eda (Namb.), Udu
(Vrt.), Dak-vudu, og Kringvudu
(Inbr.); ogsaa Dakeie forekommer ved
Trondhjem. Jsl. ida (Gretters Saga,
Kap. 69), yda (hos Halborson). I
svenste Dial. ea, ia, ier. Ingen heb-
der ellers Eoju (Ag. Stift) og Ave
(Helg.). I Sdm. hvor det skulde hebde
Ibe (aab. I), er dette Navn ubekendt;
jf. Atterekje, Atterenne, Attebera. I
Nbl. er Ja en mindre Strøm end At-
tebera.

iaftes, b. f. f. igjaarfveld

iaars, see ved Aar og Aars.

ibland (eller oftere: iblandt), adv. af
og til, paa et og andet Sted; under-
tiden.

iblaæ, adj. blaa-agtig, som falder i bet
Blaae. (Lonen paa I).

Iblenda, f. Iblanding, Tilfætning, no-
get som blandes i (især i Mælk). Nord-
dre Berg.

idelege, adv. idelig, bestandig. (Selvben).
ideft (ieft, ist), v. n. gibe, vilje, betvem-
me sig til. Nordre Berg. *Er.* Stift.
Bruges kun i Præsens. Han ideft (el.
ist) infke røyve se (Sdm.), el. Han ies
inte ror' søg (Inbr.): han giber ikke
røre paa sig. Sv. idaa.

idig, adj. virksom, stræbsom. (Motsæt-
ningen oidig er mere brugelig).

Jend (Kornspirer), f. Etende.

Jfall, n. Jfall, Tilstrømning; f. *Er.* i
en Tragt eller en Mølle. Dæ for stort
Jfall: der falder for meget i.

ifjor, forrige Aar; f. Fjorar.

ifraa, det samme som fra (fra). gaa
ifraa: fragaae. Kvar-ifraa: hvorfra.

Jfylling, f. Jfyllning, Ubjærning.

i fyrraars: Aaret før ifjor. i fyrr-
dags: iforgaars. S. fyrr.

Jføer, f. Nabningen paa Klæder og Støv-
ler. Af Talemaaben: „fara i“ (iføre
sig).

Jgaangsklæde, pl. n. Gangklæder. Nord-
dre Berg. og fl. (Jsl. igångsklædi).

igaar, adv. igaar. Hedder ogsaa: igjaar,
(Søndre Berg. Sogn, Hall. Balbers,
Gbr.). Jsl. igær. G. N. ogsaa igjær.
— Hertil: „i gaar-natt“ (igjaar notti);
Natten før igaar. „i gaar-morgon“ (i
gjaar mæro): igjaar morges.

igjaarfveld, igjaarftes. Hedder ogsaa:
igjaarfveld (Balb. Gbr.), igjaarfveld
(Sogn, Voss. Hærb. Jæd.). Jsl. igær-
kveld. Elers: „i asta“ (Hall.), i as-
tes, el. „i astas“, for Aftans (Sdm.
Er. Stift), og „i kveld“ (Bustferub).

Igelfjer (og Igletjær), n. Sø-Pind-
svin (Echinus). Hedder ogsaa: Jultjær,
Ulltjær, Jultjær (Sdm.), Jøktjær
(Sbl.). Jsl. igulker.

igjen (igjen), adv. bruges paa mange
Steder afværende med: atte, i Betjæ-
ning af a) atter, paany; b) tilbage;
c) til, om en Tilskuffelse.

igjenom (aab. e), præp. med Akt. 1)
iglenem. (G. N. igegnum; Sv. igo-
nom). — 2) henover, ben ad (i en lang
Strækning). f. *Er.* fram igjenom Da-
len; inn igjenom Land'e. Hedder ellers:
igjæno, igjænoa (vest- og nordensjælds).

igjaarfveld, f. under igaar.

Igl, n. Bæmmelse, Kvalme. Sdm.

igla, v. n. væmmes, føle Kvalme eller
Affmag, f. *Er.* efter barst og feb Mad.
Nordre Berg. Hedder ellers: ila (Hærb.

Ehl., elgja (Ahl.), øgje (Guldbbr.).
Jf. Ili. (Isl. elgja, øla).
Igle, m. Igle, Vloblegle. — **Iglebær**,
 m. et Ret at fange Iglar med.
Iglegras, n. Trolldurt (Pedicularis).
iglen, adj. som føler Væmmelse eller Kval-
 me. **Jf.** elgjen, vimlen.
igræ, adj. graalig, graaagtig.
Igraal, m. et Sødyr som ellers kaldes
 Kvital og Sleipmaff. **Eogn**.
Ihau, og Ihagga, f. Ihug.
ihel (i Hæl), ihjel. (G. N. i hel). **Her-**
til: ihælfrosen: død af Frost. ihæl-
 legjen (Nien), ihjellsagen. ihælfrol-
 ten: død af Sult.
ihop (i Hop), 1) sammen, sættes, i Fæl-
 leskab. 2) tilfammen, til binanden;
 ogsaa hos eller ved binanden. 3) ind,
 sammen; om Tryk, Vøining o. s. v.
 Meget brugl. overalt, da Ordet sam-
 er fløhent. (Ev. ihop). elgja ihop:
 ete i Fællesskab. eta ihop: spise sam-
 men. draga ihop: sammenføre. snu
 ihop: vende til binanden. liggja ihop:
 ligge sammen. Fressja seg ihop: boie sig
 sammen. Struve ihop: sammenstrue. Da
 var ihop: det kom til Slagsmaal. Eg
 va ihop mæ han ette dt: jeg var hos
 ham og bad ham derom, forberste mig
 hos ham derom. **Tr.** Stift, Edm.
ihopblendt, adj. sammenblandet. **Ugessa:**
ihopdregjen, sammenbragen. **ihop-**
givne, pl. sammenføiede, ægteviæde.
ihopgrodd, sammengroet. **ihophavd**,
 sammenbragt. **ihopkomne**, pl. sam-
 mentomne; ogsaa: gifte, ægteviæde.
ihopkræft, sammenbøiet, med Enderne
 mod binanden. **ihopsluppen**, sammen-
 løben, indstrumbet. **ihopsert**, sammen-
 sat; o. s. v. **Jf.** hoptgangell.
i hug: ihu; f. Hug. — **ihugfomen**, adj.
 ihulommen, erindret.
Ihug, m. Belytning, Uro, Engstliqubed;
 ogsaa Længsel. **Tr.** i Formen Ihau;
 Indvøen, i Formen Ihagga (som for-
 ubstøtter: Ihugje). **Jf.** Ihug.
i høgt, adv. høit, hødeligt, ikke høstfende.
 Helg. og fl. Ellers upp-i høgt, eller
 blot: høgt. Han las 'pi høgt: han
 læste med hødelig Røst.
Iing, f. Rørelse, Svivlen; f. Ia.
Ikast, n. Noget som kastes i.
Ikie, eller **ikkje**, Negtelssørb: **ikke**. **See**
Intie.
Ikkjen, Saalen, Fodbladet; f. **Ill**.
Ikkon (for Ikorn), n. Egern, Egern.
 Søndensfjelds tildeels Maskulnum. **J**
 Helg. hedder det **Ikorre**, m. — **G. N.**
 Ikorni; **Ev.** ikorn og ekorre.
i kring, (adv.), omkring. **Jf.** Kring.

Ikt, f. Gigt. (G. N. ikt). — **iktabro-**
ten, adj. værkbruden, krum af Gigt.
 — **Ikravert**, m. Gigtmerter.
i kveld, 1) i Nien. **Alm.** 2) Igaarastes.
 Busskerub, Hedemarken.
Il (aab. I), m. (Fl. **Ilja**, r), Fodsaa-
 ler; Undersiden af Fodbladet, eller især
 Bøen midt under Foden. Meget ub-
 brebt, men bruges oftest i Fleertal
 (Ilianne); i Edm. hedder det: **Il-**
janne. **J** Ehl. i Cental **Ilie**, m.
 (G. N. il, t.). **Jf.** **Ill**.
ila, v. n. væmmes; see Iglu.
Ilag, n. Ileg, noget som lægges i.
 i lag, sættes, i Selskab med; f. Lag.
Ilaat, n. Sæt, Pose eller andet Gjemme,
 hvori man samler eller bærer noget.
 Røfs, Hall. og tildeels i Mandal og
 Guldbbr. **G. N.** ilat. (Af lata). **Jf.**
 Rær.
Ilaate, f. Larme eller Raver som bruges
 til Polser. (Kun i Fleertal). **Edm.** **Tr.**
 Stift og Delg.
Ilbrand, f. Gullbrand.
Ile, f. Rille, opspringende Vandbaare.
 Ved Kristiania. **Jf.** Elle.
Ile, m. Steen eller Lod, som bindes til
 Hjernet paa et Varn for at holde det
 til Bunden. Nordre Berg. **Tr.** Stift
 og fl. — **Iletog**, n. Baand hvormed
 Nien sættes.
ilen (il), adj. usmagelig, modbydelig.
 (Jf. ila). Helg. Fosen. Bruges kun i
 Neutrum (ile). salt-ile Vatn: Vand
 som har en ubehagelig saltagtig Smag.
ilen (aab. i) næret, opfostret; f. alen.
 Edm. og **Tr.** Stift (elen, ålen).
Ihengjast, v. n. længes idelig. Helg.
ilhos, adj. noget lys af Farve. (Ejelden).
Ill, m. Fodblad, Fodsaalet. Guldbbr. **J**
 øvre Tell. hedder det: **Ill** (Illjen);
Jf. Il og Jarf.
ill (ii), adj. 1) ond, slem, slet. **Udtales**
 ogsaa: idl'e (Eogn), idd'e (Sæt.).
 G. N. illr. — ett kvart ill: noget ondt,
 en eller anden slem Ting. Han æ 'Ne
 anna illt: ikke andet end ondt (om en
 arria og fortrædelig Person). 2) vred,
 blidig, vorkittret. Han va so ill'e fyre
 da. (Gbr. Edm. og fl.). **Jf.** vll, ful,
 vond, sint. 3) bitter, smertelig. **Rest** i
 Neutrum. Da va so illt: det smertebe
 saa meget. Da gjere illt (gjør ondt).
Jf. Ordsproget: Han æ illt radd'e, so
 illt gjere, o: den som gjør ondt, fryg-
 ter at man skal gjere ham det samme.
illa, v. a. (a - a), vredes, fatte Uvilie
 mod En, habe. **Eogn.** **Isl.** Du mæ
 ille ibla meg fyre da.
illast, v. n. blive blidig. **Dgl.** illast.

Iubyste, n. et hidfigt, arrigt Dyr; udbertiden ogsaa om Mennesker. B. Stift. Af Talemaaden „bysta seg“ (reise Børsterne).

ille, adv. Ilde, slemt, slet. I Søndre Berg. hedder det: illa, og udtales ellers: idla og (i Sæt.) idde. G. N. og Sv. illa. — Hertil: ille faren: brøstbolden, slet tjent med sin Løb. ille fomen: forlegen, kommen i en vanskelig Etsling. — ille lauten: 1) klagenbe, klynkende; 2) lastet, dadel. Nbl. — ille ræe (for ræde): uordentligt, daarlig befillt. Drk. ille ræen (for ræden): forlegen, betrukt, ilde stedt. Tr. Stift. ille voren (aab. o): daarlig, ilde beskaffen. B. Stift. — Eg vart so ille ve(d): jeg blev saa ubageligt overrasket, en ubagelig Fornemmelse paa kom mig. (Hedder ellers: „ilt ve“). Han ser ille ut: han har et søgeligt Udseende, er bleg og mager.

Illelaat, n. Klynken, Klagen. (Af Talemaaden „lata ille“, o: klage).

Illelæta, f. Last, Dabel, Bebreidelse. B. Stift. Hedder ogsaa Illeæte. Han sit Illeæte fyre da (man lastede ham for det).

illeraaden, f. under ille.

illingsien, adj. vrelbladen. Edm.

illgjærsk, adj. grusom, ondskabsfuld. Drk.

illhættæ, adj. hidfigt, arrigt; ogsaa: barst, frastødende. Namb. og fl.

Illbug, m. Bekymring, Vængstelse. Tæll. (mest i Formen Iddhog). Jf. Ibug.

illhuga, adj. bekymret, ængstlig, urolig i Sindet. Sogn, Søndre Berg. og fl.

illbugast, v. n. ængstes, være bekymret og urolig. Drk. i Formen illbugaas.

illbyrje, adj. flygt, ubageligt. Ndm.

Illbærste, f. tilvrunget Nod. Edm. Ein laut gjere de mæ ei Illbærste, o: man maatte betoinge sin Natur, paatage sig en unaturlig Dristighed for at gjøre det. Om noget som er høist mobbydeligt. Af bar. — Hos P. Dafs forekommer ogsaa: illbærstjen, adj. hidfig, bister.

Illing, m. en vrelbladen Person. (Sjelden).

Illfjær, f. Igelstier.

Illmenne, n. hidfigt, vrelbladet Menneske. Nordre Berg. (Sjelden). Nobsat Godmenne.

Illnoyte, n. ligesom Iubyste om Dyr, men siges ogsaa om Mennesker. Nfl.

Illriske, f. = Atrebøna. Edm.

Illroot, f. 1) Uveirsluft, Vind som medfører et lanavariet Uveir. 2) et Slags ondartet Udslæt. Hedder ogsaa Illrøve, n. (B. Stift).

illfint, adj. arrigt, hævnjerrig, som ikke kan bæmpe sin Brede. Edm.

Illskap, m. Hidfighed. Jf. Illfa.

illtolig (aab. o), adj. smfintbet, som ikke taaler noget. Stav. Amt. Jf. utolug.

illervast, v. n. (Jpf. illtreift), vantrives, være utilfreds. Ndm. Drk.

Illvilje, m. Uvilje, Had. Søndre Berg. G. N. illvili.

illvoren, adj. vranten, noget hidfig.

Illvær, n. Uveir. (Øbr.). G. N. illvidri.

Illæte, f. Illelæta.

Illfa, f. 1) Hidfighed, Forbittrelse. 2) Ildbefindende. Ilste i Kroppen: ubagelig Fornemmelse i Legemet.

illkast, v. n. vredes, blive hidfig (Helben). Jf. illkast. I Edm. ogsaa bet samme som buast, om Røer.

ilsleg, adj. barst, vrelbladen; ogsaa om Veiret: ublidt, ubageligt. Tr. Stift. I Nbg. og Tæll. illfleg.

ilt, adv. bittert, ondt. See ill. Eg vart so ilt mæ: jeg blev saa ubageligt overrasket, greben, forstrækket. I Edm. siges „ilt vib“; sondenfields oftest „ille ve“. (Sv. illa vid). — Hertil hører formodentlig: ilt ende (el. ilt herde), der bruges i Edm. som Udtryk af Forbittrelse; f. Ex. ilt ende slikt Løv!

Im (ii), m. Lugt. Han kjende Im'en 'ta di (havde Veiret af det). Ndm. Drk. og fl. Vel egentlig = Eim.

ima, v. n. (a-a), 1) lugte eller uddunfte. Nordenfields (sjeiben), Jf. eima. 2) bryse fiint, falde i smaa Gran eller Fnuug, ligesom Stav; om Eneer. Helg. Hæraf Jming. 3) grye af Dagen (naar Luften graaner af Dagsløset). Sogn.

Ima, f. Stribe eller Plet med en svag Dvergang til en anden Farve. Nordre Berg. (meget sjeiben). See imet.

i ma, i Røllighed. See Mat.

i makke, sagte, stille. Mest Nordenfields. aa imatje. Iefa imatje. S. Mat.

Imbre, m. et Slags stor Vandfugl som ligner en Lom (Columbus). Ogsaa Immer, Imm'er. Nordenfields.

Imbrefundag, Søndagen for Juul (Ade S. i Advent). Nordre Berg. hvor man ogsaa siger: Imbrelaurdag, og Imbremaandag om de nærmeste Dage. I det gamle Eprog forekommer ofte Ordet imbrudag, der synes at betyde Tamperdag (N. g. Love, II, 288. 369. og fl.). Jf. Ang. ymbren, Dmstet, Tidscirkel.

imer', adj. sribet eller indsprængt med Pletter af en anden Farve. Edm.

imillom, *præp.* *interlem.* Styret Datts; f. *Er.* imillom Hufom. Hedder ellers: i myllo og mylka (*B.* Stift, Belg. og fl.), imjyllo (*Ebl.*), imiggjom (*Sæt.* for iuriddjom); forøvrigt: i millom. I Sammensætning blot millom. *G. N.* i millam, a milli.

Jring, *m.* sin Sner, der falder ligesom Stov. Belg. *ff.* ima.

imis (*ii*), *adj.* 1) afværende, ikke altid ligedan. *Rdg.* *Tell.* *Hall.* *Sdm.* Dagsaa: maabelig, ikke ret god. 2) i *Fleertal*: forskellige. Paa imisa Side: paa forskellige Sider. *G. N.* ymia.

imist (*ii*), *adv.* forskelligt, af og til, ikke altid ligedan. Dæ gjæng' imist. *Tell.* *Hall.* *Sdm.* Hedder ogsa.: ymist (*Jab.* *Randal*), ymse (*Søndre Berg.* og fl.), imfæa (*Sdm.*), imse og ems (*Tr.* *Stift*). *G. N.* ymist; *Sv.* ómsom.

imiste (*i* *Mist*), *adv.* feil, forgjæves; paa urette Sted. *Gbr.* og fl. I *Sdm.* hedder det „i Mys's'en". — Saa i miste (el. Saa i mysen): gjøre et Feilslag, Saa feil, saa at man ikke træffer.

imse, og **imfæa** (af og til) *f.* imist.

imyllo, *f.* imillom.

imyrk, *adj.* mørklaben, noget mørk.

indra *v. a.* flutte længere ind. (*Mobsfat* *otra*). *Sjældent Ord.*

indre, *adj.* indersk. *Indre* *Leid'a*: den indre Sævel.

ingjen, *adj.* tagen. I *Femtn.* hedder det: ingji (*Sogn*), ingjet (*Hard.*), ingjø (*Mbl.* og fl.), ingja (mest almindl.), ingor (*Gbr.*). *Neutr.* infje. — *Fleertal*: inga (*Vrk.* og fl.), ingjo (*Ebl.*), ingjø (*Mbl.* og fl.), ingre (*Sdm.*), ingle (*Sæt.*). I *Sdm.* findes ogsaa et *Dativ*: ingraa; f. *Er.* Dæ va ingraa list (det var ikke ligt nogen Ting).

ingjenstæd, *intetsteds*.

ingjoeleis, *adv.* paa ingen Maade. *Hard.*

infje, *adj.* intet. I *Rg.* og *Tr.* *Stift* tilbedes: inre, inr'. *G. N.* ekki (for einki, el. eintki). — *fyre* infje: 1) for intet, gratis; 2) til ingen Nytte. Han æ fyr' infje (er ubuellig, fordærvet). *Sdm.* — til infjes: til intet; til ingen Nytte. — infje *Elag*: ingen Ting. infje *vetta*: intet, el. saa godt som intet. Jamgodt mæ infje: saa godt som intet.

infje, *Regtellesord*: ikke; ingenlunde; albrig. *Formen* infje (inte, int) afværler med infje eller infje (itre, ite); dog saaledes at infje bruges altid, naar der lægges megen Vægt paa Regtelsen, og *berimod* infje i de øvrige Tilfælde; f. *Er.* „Han kem infje“ (med *Tonen* paa *kjem*), o: han kommer ikke; *berimod*:

„Han kem infje“, o: han kommer nok albrig. Infje er sædvanlig ganste tone- løst, saa at det dobbelte k, som det egent- lig skulde have, ikke kan mærkes, da den største Vægt falder paa Stavelsen *fje*. — I mange Sprogarter, især alle de vestensjeldste, sættes *Drbet* „infje“ sæd- vanlig nærmest ved *Verbet* i Sætningen og saaledes ofte foran *Subjektet* eller *Objektet*; f. *Er.* Dæ vil infje me belber, o: det ville vi dog ikke. Eg saug infje dæ, o: jeg saa det ikke. — *Drbet* for- kortes efter en *Vokal* til: *fje*, og imel- lem to *Vokaler* til: *fj*; f. *Er.* Du ma' infje (du maa ikke). Maa infje (maa jeg ikke).

infor, og **infrvann**; *f.* einfbar.

inn, *adv.* 1) ind (i almindelig Betyd- ning). *Udtales* altid med *luft* i (ii), og nogle *Steder* endog langt (som tin). *G. N.* inn. 2) ind, i Retningen mod det *Indre* af *Landet*. I det *vest-* og *Nordensjeldste* betyder det saaledes om- trent det samme som *øst*, i østlig *Ret- ning*. 3) inde; nemlig for *inne*, i *Sammensætning* med *Præpositioner*, som: inn-i, inn-paa, inn-mæ. — *Tale-* maader: „inn æ nor“, o: ind og nord, ind mod *Landet* i nordlig *Retning*; i *Nordost*. „inn æ sud“, om en lignende sydlig *Retning*. „inn æ upp“: indad i opstigende *Retning*. „inn æ ne“: ind- ad i nedstigende *Retning*. inn-atte: ind igjen; tilbage. inn ette: indad; læn- gere ind. inn-fyre (*præp.*): ind for, til, i *Nærheden* af. inn-i: ind i; og- saa: indentil, indvendig. inn-mæ: indad langs med; ogsaa inde ved. inn-um: ind om, eller forbi. inn um *Dor'a*: ind i *Huset*.

inna (*inne*, *inc*), *v. a.* (e - te), fortælle, sige. *Sdm.* (*Sjælben*). Det inte bæ ette 'naa: de fortalte det efter ham. (*G. N.* inna). *Findes* ogsaa, men me- get sjelden, i *Betydningen* foresige, dik- tere. Han inte fyre dei fva dei skulde skrive.

inna (for innan), *adv.* 1) indenfra, ud af. *G. N.* innaa. I *Nordre Berg*, bruges det som *præpos.* med *Dativ*, f. *Er.* Han kom inna *Stoverne* (o: ud af *Stuen*). 2) fra et *Sted* som er læn- gere inde i *Landet*; udad mod *Havet*. 3) længere inde. *Run* i *Sammensæt- ning* med *til*, *paa*, *fyre*, *um* og fl. I *Hard.* *Ross* og nogle flere *Steder* heb- der det i denne *Forbindelse*: innan. — innafyre (*innan-fy*): indenfor. inna- ette: indenfra, udad. (*Hard.* innan-te). *Binden* stend inna. av: o: indenfra;

- af Landet. (I Edm. hedder det ogsaa: inna-o', for innan-or). innama Stranden: indenfra langs med Stranden. — De hertil hørende Ord maae ikke forverles med dem, som ere sammensatte med inna r, hvilket ogsaa i mange Dialekter hedder inna, hvorom nedenfor.
- inna**, adv. længere ind; s. innar. inna-æt, s. innaræt.
- innabeins**, adv. paa den indadvendte Side af Fodderne eller Armen. (Motsat utabeins). Røsten alm. Jf. innahendes.
- innabors**, adv. inden Borte.
- innafra**, indenfra; jf. inna.
- innafortes**, adv. paa den indre Side af Høden. Gbr. Drk.
- innagjæres**, adv. indengjæres.
- innahendes**, adv. paa den indre Side af Haanden eller Armen. Gbr. Drk. Andre Steder indbefattes dette saavel som „innajettes“ i Ordet innabeins.
- innalands**, adv. indenlands. (Sjelden).
- innalege**, adv. i det Indre; langt inde. De læg so innale! (saa langt inde).
- innanaves**, adv. indvendig i et Huus: imellem Hjørnerne indvendig. Edm. Af Nov.
- inna-or**, præp. indenfra, ub af.
- innar**, adv. længere ind i Huset. Eogn, Søndre Berg. og fl. Ellers: inna (Esf. Edm. Tr. Stift), innar, og forkortet: 'naar (Rbg. Tell.). G. N. innar. — Innar i Stovo: indad mod Bagvæggen i Stuen. Hedder ellers: inna i Stova (Edm.), 'naar i Stoga (Rbg.). Innar i Koren: op i Koret, i en Kirke. Innar at Begaa: op til Bagvæggen (I Sæt. 'naar at Begaa). Innar um Bor'e: til Sædet imellem Bordet og Bagvæggen. Innar paa Bor'e: frem paa Bordet.
- Inn-arbeid**, n. Arbeide i Huset.
- innastjers**, adv. indenfor Ekarene, i det indre Farvand.
- innastoknes**, adv. inden Eognet. Esjelden.
- innastokks**, adv. inde i Huset; inden Væggen. (Jsl. innanstokks). Innastokks Arbeit: Arbeide i Huset. Nordre Berg.
- innasunds**, adv. i det indre Farvand.
- inna-til** (innan-te), 1) indentil, indvendig. 2) indenfra. I denne Betydning hedder det ogsaa inna-ette (Nordenfielbs) og innan-at (Rbg.).
- innaveggjes**, indenfor Væggen. Esjelden.
- innbilla**, v. a. (e - te), indbilde. (Nære Ord).
- Innbrøt**, n. Indbrud.
- Innbu**, n. Indbo, Løsøre.
- inn-dregjen**, adj. indbragen, indtrukken.
- inne**, v. a. s. inna.
- inne**, adv. inde. I Sammensætning med paa, i, mæ, og fl. bliver det til: inn; s. Er. inn-paa Bor'e (inde paa Bordet), inn-mæ Land (inde ved Landet). Jf. ute, uppe, framme, belme. — inne-bygd, adj. indsluttet af en Bygning, ombygget. — innesfrosen, indeluffet ved Jis. — innegjært, indbegnet, omgjæret. inneringa, omringet. innesfengd, indstængt.
- innfest**, adj. fæd indvendig.
- innful**, adj. flu; bemmelighedsfuld.
- inn-grodd**, adj. indgroet.
- inn-hard**, adj. indbragt, indført.
- innhol** (aab. o), adj. huul; indbulet.
- innhyfes**, adj. inde i Huset. Nordre B.
- Innkoma** (aab. o), s. Indtægt, Indtømt.
- inn-komen**, adj. indkommen. vera inn-komen mæ ein: være afholdt eller begunstiget hos En. Nordre Berg.
- innkrævd**, indkneben, trang. Rbg.
- inn-laten**, adj. indladt, indluffet. I Nordre B. hedder det: innliten (aab. i).
- Innlaup**, n. Indløb (for Fartøier).
- innleg**, adj. østlig, fra Landet; om Vind. Helg. Motsat utleg.
- Innlegg**, n. 1) Indlæg; 2) et Stykke Udmærk som indbægnes og lægges til Gaarden. Drk.
- inn-loa**, adj. indhøstet, indbjergtet. Ag. Stift.
- Innmat**, og **Innmete** (aab. e), m. Indmad i Slagtebæg. Sv. innmäte.
- innpaa-komen**, adj. forlegen, kommen i i Knibe. B. Stift.
- innrotten** (aab. o), adj. raadden indvendig.
- innrønt**, adj. om Vinden: østlig, som blæser fra Land. Helg. Namb. hvor det dog ogsaa hedder: innrømt. S. røn.
- Innsig** (aab. i), n. Indsynken, Indstrømning; Fiskens Indrykken imod Landet.
- Innsøle**, m. Indsaale, Indsaate.
- innsproten**, adj. rønt indvendig.
- Innstyde** (Innstøde), n. Indkomster. Edm.
- Inntak**, n. Indtagen; ogsaa Indryk, Tilløb af Fremmede. Tr. Stift.
- inn-trikjen** (aab. i), adj. indtagen; bjergtagen af de Underjordiske.
- inn-under**, adv. 1) i Ekul, i Ly; 2) paa den indre Side, eller paa Underiden. I Helg. Namb. og Fosen hedder det: inn'pund.
- innvendes**, add. indvendig.
- innvertes**, adv. indvortes. (Sv. invärtes).
- Innvold** (Inve), m. Indholter i et Fartøi.
- Innvøl** (aab. o), m. Indvølbe. (Jsl. innvølr).

inſt, adv. inderſt, længſt inde. inſt aa øvſt: længſt inde og høieſt oppe.
inſte, adj. inderſte. G. N. inſtr.
intee (o: intet, ikke), f. inſte.
Ir (ii), m. 1. Sygelligbed, Ildbeſindende, f. Er. efter en Ruus. Ndm. Iſ. hre.
Ir (ii), m. 2. Uro i Sindet, Ungſtilighed (= Sugverk). Inbr. See traſt.
ira, v. n. (e - te), 1) angre, fortryde. ire paa ein Ting. Tell. Hall. (G. N. idra). 2) ømme ſig for noget, vilſe nødig til. Hard. Han irte paa da: han havde ikke Lyſt dertil.
iraſt (ires), v. n. angſtes, beſværes, være urolig i Sindet. Dgſaa længes, iſær til Hjemmet; føle Hjemvee. Inbr.:
iren, adj. 1) ærgerlig, miſforneiet; ſom angre eller fortryder noget. Hall. 2) urolig i Sindet, ængſtlig, f. Er. for at man ſkal forſømme noget; ogſaa urolig af Længſel eller Hjemvee. Inbr. 3) ſtranten, upaſelig. Ndm.
i ring, omkring, rundt; f. Ring.
irſam, adj. urolig, ængſtlig. Inbr.
Iſ (ii), m. Iſ.
iſa, v. n. (a - a), belægges med Iſ.
Iſbride (aab. i), m. Iſbræe, Iſmaſſe paa et Fjeld.
Iſbrodd, m. piggede Jernſaaler til at gaae med paa Iſ. Meſt i Fleertal. Dgſaa kaldet Iſbrodde, og i Edm. Iſbrebbe.
Iſbrune (aab. u), m. Iſbrand (paa Træer). Eendensjelds i Formen Iſbrona.
Iſe, f. Delſin; f. Riſa.
Iſel, el. Iſelje, m. Fiſkemalk; Eed i ſtore Fiſke, iſær i Lorken. I Edm. Iſel; i Helg. og Nbl. Iſelje. (Iſ. Njellſje). — Iſelſiſk, m. Danſiſk.
i ſenn, paa een Gang; f. Senn.
Iſſak, n. et ſkort Iſſtykke. Dgſaa: Iſſakſje, m. og i Gbr. Iſſok (oo), m.
Iſſogge, f. ſee Krav.
Iſøer, f. Iſbrud, det at Iſen i Elvene bræktes og flyder bort. Berg. Stift. Andre Steder: Iſbrot, n. Iſgang, m. og Iſvekkje, f.
Iſgalt, m. Eskat (Chimæra). Edm. Iſgalelyſe, n. Tranen af dens Lever. Iſ. Eſſatt.
Iſhella, f. Iſbund, Iſſlag paa Veiene. I Er. Stift: Iſhyll.
Iſing, m. froſten Sneer. Nbl.
iſſaa, o: hos. (Hard. Ehl. og Kr. Stift). See hja. „iſſaa ofte“ (iſſ'ofte): hos os.

Iſjukel (aab. u), m. Iſſtap. G. Iukel.
iſkald, og iſende Kald: iſkold.
Iſkjer, n. Eæble; f. Iſgeller.
Iſklakſje, m. Iſſtykke. Nbl. Ehl.
iſkraft, v. n. avſe. (Sogn). G. aſkraft. i ſlag, efter binanden, i Rab.
iſlaupen, adj. iſbækket, overfroſen.
Iſleggje(r), m. pl. Beenſtoiter, Beenpiber boormed man render eller ſtrider paa Iſen. B. Stift. (Iſl. iſleggir).
Iſmotta, f. Klædning paa Klæder. Ehl. den; jf. Hovubsmotta.
iſnoem, adj. ſom let fryſer til. Iſnæmt Ber: Froſtveit, en Liſtand i Luften hvori der let fryſer Iſ, endſjønt Kulden ikke ſynes at være ſarp. Nordre Berg.
iſſa (aab. i), et Udraab af Uvillie eller Liſt. Heraf: iſſa, v. n. yttre Modbydelighed, ſige „iſſa“. Berg. Stift.
iſt (o: giber), f. iſt.
i ſtað (i Sta), 1) nylig, for en liden Etund ſiden. Meget brugt i de fleſte Eane. 2) ſtrar, ſnart, om en liden Etund beretter. Nednæs, Buſkerud og fl. (Iſl. iſtað).
Iſter (Iſtr), f. Vidiepiil (= Bier). Helg. Iſterfjerre, m. Vidiekrat, Vidiebuſt. Iſterflog, m. Vidieſtov.
Iſtrig (aab. i), n. Etgibulle paa Vogne og Ridesæbler. Eendensjelds.
Iſtra, f. Iſter. (Iſl. iſtra). Iſtresild, f. Fedsild. Iſtrevaamb, f. Iſterbug.
iſumpren, f. Eumpr.
iſvart, adj. ſortagtig, noget ſort.
Iſvekkje, f. Iſbrud. Tell. G. Iſøer.
Iſvær, n. Veit hvori der let bliver Iſ. Eendensjelds. Iſ. Iſnæm.
Iſrak, n. 1) Greb, Tag; 2) en voldsom Anſtrengelſe. Drk. Iſ. Utat.
iſtikjen, adj. rørt, berørt.
itt (ii), for ikke; f. intje.
itte (aab. i), f. ette. ittepaa, f. ettepaa.
i tunn, adv. rundt, i en Ring. B. Stift. (I Edm. i tynn). Iſ. tunna.
ivast (ii), v. n. (e - b), føle Ulyſt, ømme ſig for noget, vilſe ugerne. (= Ivide). Iæb. Eg iſeſt mæ te glera da. (Iſ. aya, og G. N. ivast, tviste).
ive (aab. i), over; ſee yve.
ivegjen, iveien, til Hinder; f. Beg.
ivra, v. a. opbidſe, opægge. Nordre B. og fl. (Iſ. ova). ivrig, adj. hidſig, optraag.
i æſta, i Eſtermiddag; ogſaa igaarſtes. Hall. og fl. Iſ. igærtvelb.

J.

(Kon enaut).

- ja**, Svarspartikelen: ja. Bruges ofte overflødig, og har som bekendt mange Forandringer i Betydningen, der kun bestemmes ved Tonen og ere vanstellige at forklare.
- Jag**, n. 1) Jagen, Driven; 2) Jagt.
- jaga**, v. a. (a-a), drive, jage, bortdrive. Ogsaa paastynde, frembrive. 3) Gbr. og Drk. jagaa. jaga av (el. veg): forjage, fordrive.
- Jagesle'e**, m. en liden Reiseslede eller Kane. Tull. og fl. Jf. Karmslede.
- Jaging**, f. Jagen, Driven.
- Jagt**, f. Jagt, lidet Kartoi. Hedder tilveels: Jægt. (Paa nogle Steder gjøres endog Forskiel paa Jagt og Jægt).
- Jagtefarm**, n. Jagtelabning. Jagtefagl, n. Jagtefeil. Jagtenaust, n. Jagtefluur.
- jagta**, v. n. gjøre Jagt paa noget, være om sig for at faae en Ting. Tull. og fl.
- jakka**, v. n. (a-a), beskjæppe, sævne noget, f. Er. haaret. Edm.
- Jakle**, m. Kindtaub. B. Stift. Ellers: **Jakle** (Drk. og fl.), **Jækfle** (søndensfelds). G. N. jaxl, jaxlar.
- Ja-kvæde**, n. Samtykke, bekræftende Svar; ogsaa Løfte. B. Stift. Han sekk ikke nogle Jaktvæ'e paa di. G. N. jakvædi.
- jale**, v. n. buje eller syngge med en Løb som ligner Fløitespil. Tull. Jf. lirla.
- Jalk**, Ballat, f. Gjæll.
- Jall**, el. Jabl, f. Gjæll.
- Jam-albre**, m. Jævnalsbrende. Han æ Jamalbre min: han er lige gammel som jeg. G. N. jasnaldri. (Drdet jamn, el. javn, bliver altid i Sammensætning til jam; hvilket ogsaa ofte findes i det gamle Sprog).
- jambreid**, adj. lige bred overalt.
- jambreidda**, adj. fuld, saa at det gaaer jævnt med Bredderne.
- jam-bula** (aab. u), adj. fylbig, afrundet, med jævn Krop (om Dyr).
- Jambøger**, n. et Doan. Meget udbredt Drb. Nogle St. Sambooger. Betydningen Jævnbdag synes ikke at forekomme.
- jam-ekst** (Kon), som har lige store Ar.
- jam-singjen**, adj. jævn, overalt ligeban. Edm.
- jamfull**, f. jambreidda.
- jamsfortes**, adv. med Fødderne ved Siden af hinanden, i lige Linie. (Ejben).
- jamgamall**, adj. jævnalsbrende.
- jamgjor(d)**, adj. lige moden overalt.
- jamgod**, adj. jævgod; lige god.
- jamhar**, adj. lige haard overalt.
- jamhæra**, adv. jævnkuldret. gaa jamhæra mæ ein: gaae lige ved Siden af En. Edm.
- jamhøg**, adj. lige høi. Jamhøgt mæ: lige saa høit som.
- Ja-minne**, n. Samtykke, Tillæbelse eller Løfte. Tull. Jf. Jaktvæde.
- jamkomen**, adj. jævnt opkommen, jævnt voren, om Ager.
- jamlege**, adv. jævnlig. Østere jamt.
- Jamlengd**, f. samme Tid i det næste Aar (Jf. Marsmot); ogsaa samme Tid i den følgende Maaned eller Uge (Maanemot, Mittedagsmot); dog oftest om Mars-tid eller Marsfliste. Da hjem' i Jamlengdi. Da rekk'e te Jamlengdi. Tull. og fl. (G. N. jasnengd. jamlengd).
- Jamliktje**, m. Jævnlig, Ligemand.
- jamlira** (aab. i), adj. eensfarvet, hvis Farve er lige stærk overalt.
- Jammer** (rettere Jamt), n. Larm, Støi; ogsaa ideltig Kløynen og Klagen. Meget brugl. i B. Stift; i Edm. ogsaa Jummer.
- jammoggen** (aab. o), adj. lige moden overalt, om Ager. Tull.
- jamn**, adj. 1) jævn, slet, flad. Udtales ogsaa: javn (Tellem. Hard.); javn (Sogn), jæmn (Gbr. Østb.); i Neutrum altid samt (jæmt). G. N. jasn; Sv. jemn. 2) ligestaa overalt eller altid; f. Er. om Traad som er overalt lige tyk, Bind som er altid lige stærk, Gang som er altid lige hurtig. 3) om Mennesker: slet, jævnt vedholdende, især i Arbeide. Ein jamn'e Kar te arbeia. 4) i Fleertal: lige, lige store, eller ligestaa beskafne. Dei æ jamne. Saales: jamstore, jambøge, jamlange o. f. v. — 5) i Neutrum (jæmt): lige, effen, om Tal som lade sig dele med to, saasom 2, 4, 6, 8, 10 o. f. v. (Modsat: obde). Vit um d'æ samt eld' obde (ajet om det er effen eller ueffen). Røsten alm. 3) Tull. siger man Par og obde.
- jamna**, v. a. (a-a), sævne, gjøre jævn. — jamna seg: ubjævne sig, komme i Drden.
- Jamna**, f. jævn og flad Mark.
- jamna**, adv. jævnlig, ofte, ideltig. Berg.

- Stift og fl. 3 Nordre Berg. og flere Steder hedder det jamaa. Isl. jafnan. Jf. jant.
- jamaast**, v. n. jævne sig, ubjævnes.
- jamaaste**, adv. oftest, sædvanligst.
- Jamne**, m. 1. Jævnbød, Ligbød; Bøddelsbøddet i Arbejdet. Jamnen drag' seg; Bøddelsbøddet kommer langt; ved fladig Flid ubretter man meget.
- Jamne**, m. 2. en Farveplante, *Lycopodium complanatum*. Berg. Stift, Lell. (Sv. jemna).
- Jamning**, m. Jævnlige, Røge. (G. N. jøfningi). Derimod: Jamning, f. Jævning, Ubjævnefle.
- jama**, v. n. klynke; ogsaa larme, støie.
- jamaebb**, adj. jævnt besat; om en Baad, naar der roes lige stærkt med alle Rorer.
- jamsa**, v. n. mjave, om Ratte. Helg. og fl. Røgle St. jama. 3 Eogn: mjaa. (Sv. jama).
- jamaest**, adj. om Baade og Fartøier: jævnt labet, lige tung for og agter.
- jamsid**, adj. lige sid overalt.
- jamsides** (jamsids), adv. jævnsides.
- jamskjær**, adj. om Ager, som er overalt moden til Afstjæring. Lell. og fl.
- jamsmaart**, adj. n. lige smaat. Jamsmaa Bonn: lige smaa Born.
- jamspelt**, adj. om Kortspil, naar Ubsaldet er lige for begge Parter, saa at ingen har nogen Binding.
- jamsfor**, adj. 1) lige stor overalt; 2) i Fleertal: lige store.
- jamsfropa** (aas. o), adj. jævnt paa Overfladen; naar Forbybningerne ere saaledes udfyldte, at de ikke mærkes. B. Stift. 3 Harb. ogsaa jamsfropa.
- Jamt**, m. Jæmteløding. Tr. Stift.
- jamt**, adv. 1) jævnt, lige, i lige Række eller Rinde. Jf. jama. 2) lige saa meget, i lige Grad. 3) jævnt, fladigt (Sv. jemt); ligesaa: jævnlige, sædvanlige, meget ofte. Hertil Talemaaden „jamt a samt“: uopberlig. Nordre B. — 3 Gbr. og flere Steder hedder det jævnt. 3 Ebn. forkommer ogsaa: jævnt, f. Er. da hend' ikke jævnt (det hender ikke ofte); hvilket dog maaskee staaer i Forbindelse med det Orkebalste „jenaste“ (el. jenaast). — jant mæ: a) lige med, lige høit som; b) jævnsides, ved Siden af. Gbr. (i Formen jævnt). jant a obde, f. jama.
- jamtaka**, adj. pl. lige stærke, som kunne ubrette lige meget. 3 Ebn. hedder det jantakstra.
- jamtjuft**, adj. lige tyk overalt.
- jamtroebb**, adj. om en Bæ, hvort Traaden ligger jævnt og regelmæssigt, eller hvor Kænbegarnet gaar lige nær til begge Sider i Bækammen.
- jantroma**, adj. bredfuld. Berg. Stift; Ellers: jantbreidda, jantjuft.
- janturr**, adj. lige tør overalt.
- jantviljug**, adj. jævnlige redbon, berebvilig. Guldbrandsbalen.
- jantvæl**, adv. endog, endogsaa. Lell. og fl. (Sv. jemväl).
- Jan**, i Kortspil: den som ikke vinder saa mange Dien, at han faaer Afgang til at fortsætte Spillet.
- Jar** (for Jadar), m. Kant, Rand, Omkreds. Meget ubredt Ord; hedder ogsaa: Jair (Edm.), Jær (Stav. Amt), Jaar (Orf.), Jaadar (Inbr.). G. N. judarr. Til Formen Jær bærer Landstabsnavnet Jær'en (Jæderen); til Jar og Jadar høre flere Betydninger; f. Jar.
- jara** (for Jara) v. a. (a-a), affliare noget i Kanten. „jara 'ta“. (Sjelden). Dgaa v. n. glide hen langs Kanten. Sola jara langs mæ Hælla (Solen følger Hjelbkanten, gaar tæt langs med Hjelbet). Edm.
- jara** (for Jarba, v. a. jorbe; f. Jora. Jarafær (Jorbefær), f. Jorfær.
- Jarband**, f. Jarn. Jarbær, f. Jorbær.
- Jare**, m. en Plads, et bæget og byrket Jorbhuffe. Inbr.
- Jare**, pl. (Jorber), f. Jor.
- Jaregjeit**, f. Jorgjeit.
- Jarsaang**, see Jarnsaang.
- Jarflaa**, adj. flap i Kanterne, om en Bæ. B. Stift. 3 Gbr. jarflift (Jf. flifte). Om de øvrige f. jarfla.
- Jarf**, m. 1) den bredeste Deel af Fodbladet; ogsaa de yderste Dele paa Siderne af Fodbladet. Alm. veksensfjelds, men sjældnere søndensfjelds; hedder ogsaa Jerk (Tr. Stift) og Kørk (Helg.); Jf. Jst, Jsten, Jstjen. Isl. jarki. — 2) Kjøbet eller Rufflerne ved Koden af Lommelingeren; Kanten af Haanden. Harb. (3 Lell. Jarpebbst). 3) en ubstaaende, afftumpet Kant; Ubfant. Hjorne, Snip; f. Er. paa Læder. Eogn.
- jarfkebreid**, adj. som har brede Fodblade.
- Jarkebreidd**, f. den bredeste Deel af en Sto.
- Jarn**, n. 1) Jern. 2) Redskab af Jern; Kroq, Tang, o. s. v. især hvast Redskab. Bithjarn, Eggjarn, Elbjarn. 3) Kjedekrog; f. Eftjering. Orbet hedder: Jarn (Helg. Ironbbs. Stift, Edm.), Jadrn (Harb.), Jodn (Hall. Vald.), Jonn (Lell. og fl.), Jenn og Jedn (Nbl. Ebl.). G. N. jarn. 3 Sammensætning bliver det paa nogle Steder til

Jar (saaleses Jaras, Jarband, Jarfaang), ellers Jarn, Jenn, Jønn.
jarna, v. a. (a - a), beslaae eller belægge med Jern. S. jønne.

Jarnband, n. Jernbaand.
Jarnbrø(d), n. Væsker, Kager som steges i Jern. Ogsaa Jarnkake. Helg. og fl. Hertil bærer det Helgelandske Drøpspil: "Jarnkake aa Fille æ ein bar Kof" (hvoreved menes Væsker og Fløde).

Jarnfang (Jarfaang, Jønningfang), n. Jernredskaber; Jerntoi.

Jarngrind, f. Jerngitter; Bittersærk.

Jarning (Jønning), f. Jernbeslag.

Jarnleffja (Jarleffje), f. Jernlænke.

Jarnreka (aab. e), f. Jernstøv; Spæde. (3 Nordre Berg. Jarreke).

Jarnsaum, m. Jernsøm, Jernnaagler.

Jarnskrap, n. Jernstrab, gammelt Jerntoi.

jarnslegjen (Jarfleien, Jønninglien), adj. Jernbeslagen. (Jøl. jarnsleginn).

Jarnspæng, f. Jernsinne, Jernplade.

Jarnstaur, m. Brækstang, Jernspig at bryde Steen med. Nordre Berg. og fl. Ellers Jennstaur og fl.

Jarnstein, m. tynd Jernstang.

Jarnverk (Jennværk), n. Jernværk.

Jarpehold, n. Kjødet ved Roden af Tommelfingeren. Tell. (s. Hold). Jf.

Jark (som ikke bruges i dette Distrikt). Lignende Overgæng. er: snerpa (snerka), hørpa (berka), Etropp (Etroff).

jarflak, adj. flak eller buget i Kanterne, om Bæve, Løi, Klæder. Ar. Stift. Ellers hedder det: jarflatt (B. Stift), jarflitt (Ghr.), stodovidt (Nand.), stovindt (Helg.).

Jarte, f. Hjarta.

Jarv, m. Jarv, Kielskras. Nordre Berg. Edm. Helg. Ellers: Jerv (Hjelden), Erv, Bjønnersv (Voss og fl.), Hjellfros (Edm.). Sv. järk.

jarva, v. n. gnave, tugg. Edm.

Jase, m. en Hare. (Ndg. Tell. Hall. Nff. Edm.). Ellers Hare.

Jasegeit, f. en Hundare.
Jaselabb, m. 1) Harefod. 2) en Plante som ellers kaldes Harefod (Guaphali-um). 3 Tell. Jafalamp.

jasemynt, adj. som har Harestaar i Læberne. Edm. og fl. Ellers haremynt.

jatta, v. n. (a - a), sande, siqe Ja til noget. Tell. Drk. og fl. (Jøl. jata).

Jattar, m. Jatrober, Medbønger.

Jau, jo. 3 Ehl. og Kjøylke hedder det jog (oo). Bruges et alene som bekræftende Svar paa et Spørgsmaal der indeholder en Negtelse eller en Tvivl, men ogsaa som en Indledningspartikel

uden bestemte Betydning; f. Ex. „Jau, da vart eit fint Ver" (ironisk).

javla, v. n. vaase, snafte idelig. Ag. Stift.

Jaa, m. f. Jaa. — jaa (bos), f. Jaa.

Jaaaar (paa Træer), f. Jær.

Jæfot (Kløvsabel), f. Kjøfot.

jaala, v. n. flase, vaase; bære sig taabeligt ad. Meget udbredt (Harb. Hall. Buserub og fl.).

Jaala, f. Løse, taabeligt Mennefte. Ved Bergen ogsaa Jaalehøve. (Holl. jool).

Jaar (for Jadar), m. 1) Kant; see Jar. 2) den økstedede Rand, som voxer ud paa Træerne omkring et Indsøit, ellet hvor Parfen er af. Drk. (3 Andersen Jaadaar). Jf. Lunde. — 3) Bygdelaag, Hjerding; Række af Gaarde. Drk. (hvor Søgnen er inddeelt i Jaarer).

je, see: ea, gida og ganga.

Jedd, f. Hjedd og Hjel.

Jeil, f. Hjeil. — jeipe, f. gjeipa.

Jeis, f. Hjeis. — Jette, f. Hjetta.

Jel, f. Hjel. — jeld, f. gjeld.

Jelg, m. en stærk Strøm eller Bølgegang; ogsaa Luftstrøm. Søgn (Hjelden). Kunde maafsee skrives Gjelg, i Ligbed med det foranførte „Gjelv". (3 Buserub findes „Drg" i lignende Betydning). Jf. Jøl. elga.

jelke, f. gjelka. Jell, f. Hjell.

jelmast, f. hjelmast. Jem, f. Gim.

jenast, f. gjenast. Jenn, f. Jarn.

Jenne, f. Hjenne. Jente, f. Hjenta.

jerma (jarne), v. n. (a - a), brænge, om Haar og Hjeder. Nordre B. Edm. (Jøl. jarma). Ellers: braka, maetra, støera. — Heraf Jerm, n. og Jerming, f. Brægen.

Jerpe, f. (?), Jærpe, Fual (Tetras Bonasia). Søndensjelds. (Sv. hjerpe).

jefen, f. gifen. — Jefke, f. Hjeifor.

jete, f. gita. — Jettle, f. Hjetla.

Jil, jild, Jir — f. gi.

Jo, m. Navn paa en Fual, f. Rive. „Fiske-jo" er ogsaa Navnet paa et Elags Drn. Kunde maafsee skrives Hjo(b) paa Grund af Ligbeden med det gamle gjödr (Glente). Jaa, i Hjeertal, er i Edm. et Navn paa Rabbiker i Fisk og Kjød. Ellers findes „Jo", for Jød (Lvd), og for Jon (Mandsnavn).

jog (jo), see jau.

Jol (oo), m. Planten Etov-Angelit (Angelica sylvestris). Edm. Harb. og fl. (Jøl. njöli). Drdet kunde maafsee ogsaa forklares som Hjol, paa Grund af Blomsterkostens Ligbed med et Hjul. Hedder ellers: Hjeitefol (Jf. Kvannjoll), Hjeitaul (Sogn), Hjeitavann (Nbl.), Etogstut (Drk.), Elofje (mest udbredt)

- og Skvetta (fordi Stikken bruges til Sprøiter).
- Jol** (oo), *f.* Juul; i indskrænket Betydning om Tiden imellem Juleaften og Nytaar; men i den mere omfattende Betydning ogsaa om den følgende Tid til 13de Januar (Jugandebdag). Formen Jol er herskende i de sydlige Egne (Voss, Hard. Abg. Tell. Hall. Vald.); forøvrigt hedder det: Jul (uu). *G. N.* Jol. (Ang. geol. gehol). Le Jole: til Juul. (*G. N.* til jöla). halda Jol: halde Juul. driffta Jol: holde Julegæstebud. bera ut Jol'a (el. Jul'a): gaae hjem fra en Nabogaard uden at have faaet Julebeværtning (nemlig Mad og D). Berg. Stift.
- Jolastan**, *m.* Juleaften (24de December). Hard. Ellers; Jolasta, Jolasta, Julasta. Den foregaaende Dag hedder "Lille Jolastan". *Jf.* Sjursmøys.
- Jola-rei**(d), *f.* et Folge af fabelagtige Vasener, som efter den gamle Tro skulde ride omkring imellem Fjeldene i Jule-natterne. Hard. Voss, Nbl. *J.* Soan: Julaskrei; i Balders; Joleskrei; ellers hedder det Rei og Distrei.
- Jolasveinar**, *pl.* Underjordiste som for-dum skulde besøge et eller andet Huus i Juletiden. Hard. (*J.* Edm. Julebotka; *f.* Voffle). *Jsl.* jolasveinar, Bussemænd.
- Joledag**, Juledag, *J.* Søndre Berg. Joladag, ligesom Jolabelg, Jolanott, Jolasang o. *f.* v.
- Joledrykk**, *m.* Julegæstebud. Driften selv hedder ellers Jol'ol, *n.* og Brygningen Jolebrygg, *n.*
- Jolegjeit**, *f.* og Jolebuff, *m.* Masse (som paa nogle Steder bruges i Jule-selskaberne).
- Jolehelg**, *f.* Juleboitid.
- Jolelag** (Julelag), *n.* Jule-selskab.
- Jolemat**, *m.* god Mad til Julen. Saaledes: Jolebraud(d), Jolefisk, o. *f.* v.
- Jolemaane**, *m.* den Nymaane som ind-falder i Julen eller strax efter samme. *Jf.* Mane.
- Jolevetta**, *f.* Julegæstebud. Søndre B.
- Jolotta** (oo), og Julotta, *f.* Juledags Morgen; Frobrødens Tid.
- Jom** (yö), *f.* Jom. jome, *f.* Joma.
- Jomfru**, *f.* Jomfru; ogsaa et Navn paa de Stotter som holde Suelden i en Ros.
- Jonsofe** (for Jonsvoka; sidste o aab.), Sankt Hans' Dag (24de Juni). Alm. dog nogle Steder: Jonsok. (*G. N.* Jonsvaka; til Jonsyoku).
- Jonsofebrising**, *m.* Blus, Lyst-Ild som tændes om Sankt Hans' Matten. Hard. Edm. Ellers Jonsokeld o. *f.*
- Jonsokelag**, *f.* Sankt-Hansfesten, indbefattende: Jonsokastan (23de Juni, Estermiddag), Jonsokenatt, og Jonsokedag.
- Jonsokoll**, *m.* Planten, "Labelos" (Aju-ga pyramidalt). Edm. og *f.*
- Jonsokleite**, *n.* Midsommer. — (Ag. Stift). Ellers Jonsokobil (aab. i), *n.* og Jonsoketid, *f.*
- Jor** (Gjor), *f.* Gjor.
- Jor** (oo), *f.* 1) Jorden, Landet. Mest i bestemt Form. Stulde egentlig hedde Jorð, med aab. v. (*G. N.* jorð, jorð). *Jf.* Mark. — 2) Jorð, Muld, Jorð-bund. Sjeldnere. Hertil Talemaaden "so svart so hellig Jor": sort som Jorð. B. Stift. — 3) Jorð, Gaard, Gaardbrug, især med Hensyn til Grund og Marker; medens derimod Gar henfyder paa Bebyggelse og Indbægning. I denne Betydning har det i Flertal: Jare (Yttre Soan), Jære (Nbl.), og Jore, r (mest alm.). *G. N.* jardir. *J.* Sammenligning: Jora, Jore og Jor; sjeldnere Jara (*G. N.* jarda).
- jora**, *v.* a. (a - å), jorðe, begrave. *J.* Tell. forekommer ogsaa den ældre Form jara (*G. N.* jarda).
- Jorabyre**, *n.* Udskiftning af Gaarde. — Jorabytar, *m.* Udskiftningsmand.
- Joradreg**, *m.* ung Mandsperson som er Arving til en Gaard. Dgaa Joregut.
- Joragjenta**, *f.* Pige som er Arving til en Gaard. Mere alm. er Jorgjente; *f.* Berg. Stifti: Jorataus.
- Joraholva**, *f.* Halsdelen af en Gaard. — Jorapart, *m.* Deel af en Gaard.
- Jorakaup**, *n.* Jordefkjøb.
- Joralovsn**, *f.* Indløsning af en Gaard; ogsaa den dertil hørende Pengesum. B. Stift.
- Jorbruk**, *n.* Jorðbrug; Gaardsbrug.
- Jorbeer**, *n.* Jorðber. *J.* nordre Edm. hedder det Jarbeer. (*Jsl.* jarðarber).
- Jordun** (aab. u), *el.* Jordyn, (aab. y), *m.* Rytstie i Jorden, Jorðskjal. *Tr.* Stift og *f.* Ellers Jorðskjal, *m.*
- Jore**, *n.* Engmark, den indbægnede Mark som omgiver en Gaard. Tell. Hall. Gbr. (Svarer til Vø, i Berg. Stift).
- Jf.* Jare, *m.* (Hverviðt Ordet kunde staae i Forbindelse med Gjære, er tvivlsomt).
- Joregods** (gofs), *n.* Gods, fast Eie-dom.
- Jor-eigar**, *m.* Jorbeier. *Jf.* Landdrott.
- Jor-eple**, *n.* Kartoffel, Potet. (*Str.* og *Ag.* Stift). Stal egentlig have været

- en egen Art af Poteter. I daglig Tale siges kun Eple; saaledes ogsaa: Eple-ælt (Potetager), Eplegras (Potetløv), Eplerus (Poteissal), Epleseklar o. s. v. — Andre St. Poteta, Pota, Lata.
- Jor-erwing**, m. Gaards-Arwing.
- Jorfald**, n. Eynkning i Jorden, Udskyrning ved Vandflom.
- jorfast**, adj. jordfast, fæstet i Jorden.
- Jorfok** (aab. o), n. Drev af Sand eller Stov. Dgsaa: Sneer som drives op fra Jorden; altsaa mobsat Himmelsfok (som faldende Sneer). I Nbl. hedder det Jærfok.
- Jorfær**, f. Jordefærd, Begravelse. I en Deel af Eogn (Reganger) hedder det Jarafær (G. N. jarðarför). Jf. Liffær.
- Jorgjeit**, f. et Ravn paa Hørfeglogen (Vestfæstmen). Edm. og fl. I Hørd.
- Jaregjeit**. I Edm. ogsaa Vedegjeit.
- Jorhola** (aab. o), f. en Hule, et dybt Hul i Jorden.
- Jorhumla**, f. et Slags store Humler, som have sine Ruber i Jorden.
- Jorkov** (oo), n. Drev, Fog. (Omtrænt det samme som Jorfok). Hølg.
- Jorkynd**, f. Jorbart, Jorrbund. Et go' Jorkynd: god Jord. Nordre B. og fl. jorleggen, (leien), adj. som har ligget længe i Jorden. Jf. markeleggen.
- Jormor**, f. Jordeboder. Jf. Jøsmor.
- Jornot** (aab. o), f. Fleert. Jorner'er (aab. e), Jorbnæbber (Bunium).
- Jorfyld**, f. Jorbfyld, Gaardbart.
- Jorslag**, n. Jorbart.
- Jort**, f. Drev, Føde som gylpes op til en ny Løgning. Jf. Urt.
- jorta** (oo), v. n. (a - a), tuggæ Drev. Jøl. jortra. Denne Form findes kun i de sydlige Egne til Estj. og Balb. (?); i de nordlige Egne hedder det urta.
- Jorveg**, m. Jord med Hensyn til Axl og Dykning; ogsaa Jorbrug.
- Jorverja**, f. Jorvbærge; Eyyd eller andet Baaden som tilhører en Gaard sa ikke afsændes eller borttages derfra. Berg. Estst.
- Jorvidd** (ii), f. en Gaards Udstrækning.
- Jorvæer**, n. en Gaards Værdie; en Pengesum hvorfor en Gaard kan kjøbes. I Edm. Jorvæyre. Jf. Ruvære, Dykævære.
- Jos**, f. Jøs. — Joster, f. Høstr.
- jot** (kyg), f. Jot. — Jote, f. Gjota.
- jubba**, v. n. bukke, nitte. (Mandal).
- juga**, lyve; f. Juga.
- Jukel** (aab. u), m. (fl. Jukka, r), Jstap, frosent Vanddrøp, f. Et. unber et Laq. (Raafsee alm.). Nogle Stæder Jukul; ogsaa Jøkul. Læll. (I danske Dial. Egel. Ang. gicel. Engl. icicle). Betydningen af det Jøl. jökull (Jistberg) synes her at være ubekendt.
- juflerkald**, adj. itstald.
- juflut**, adj. behængt med Jistapper.
- Jukfsang**, f. Djupsogn.
- Jul**, Julasta o. s. v. see Jøl, f.
- jula**, v. a. (a - a), 1) i Talemaaben „jula seg“: leve lystigt, leve i Suus og Daus. B. Estst. 2) banke, prygle, tugte. jule upp etn. Alm. — 3) f. Hjula.
- JulaKrei**, f. Jolaretb.
- Juling**, f. Prygl, Lugt. S. Hjultng.
- Julotta**, f. Jolotta. — Jun, f. Hjun.
- Juneld** (Vnith), f. Hjon.
- Jungje**, m. Jordntv, Næbntv. Nordre Berg. Læll. og fl. (I svenske Dialekter jonge).
- Junsa**, m. et Ravn paa Indbyggerne i Søndmor, Nordfjord og Søndfjord. Brugeligt i Nordlandene. Hertil: Junsbæat, Junsjagt, Junshjering og fl.
- jup**, juplænt o. s. v. see hjup.
- Jupe** (Hyben), f. Hjupa.
- Jur** (for Jurr), n. Jver, f. Et. paa Røer (Ku-jur). Jøl. jåsr, jøgr. Sv. juiver. — seta n'i Jure': saae stort Jver, begynde at affætte Mælk.
- Jura**, f. det betagtigte Rød, som danner Røden af Jveret.
- jurast**, v. n. om Røer, naar Jveret vører og Røsten bliver rigere.
- Jure**, f. see Gjor og Gygr.
- Juring** (Hyrde), f. Hjuring.
- justa**, v. n. tale i en fremmed Dialekt; egentlig efterligne den sybste Udtale. Dgsaa: jyska. Jf. danska, boska.
- Jute** (uu), m. Jyde, Jylland.
- Jutel** (aab. u), m. Jente, Nitse (Glgant). Dgsaa Jutul (Gbr. Hedm.), Jøtel (Røse). G. N. jötunn. Ellers: Rife, Røse, Rysel, Bergtroll.
- Juv**, og Ju, n. el. f. Senkning, Huintning i Jorden. See Djuv.
- Jygger**, f. Gygr. — jyne, f. gyne.
- jæ**, f. ganga. — Jæl, f. Gjær. jæmt (jævnt o. s. v.), see jant.
- jæna**, v. n. stilles, sagtne. Nbl.
- jænt**, f. jant. Jænte, f. Gjenta.
- Jærbu**, m. Indbygger af Jæderen. Jf.
- Jær**, og Variationen: Jær.
- Jære**, f. Jør. — Jærfof, f. Jorfok.
- Jærk**, f. Jærk. — jærme, f. jerma.
- jærsvadt**, adj. n. glat, slibrig; om Føret, naar blot den øverste Skørpe af Læsen er smeltet. Nbl. I Estl. hedder det „bergsvad“; jf. svaden. Egentlig jørsvadt; jf. Jære, Jærfof.
- jæte**, f. gjæta. — jærv, f. gjæv.
- Jø**, f. Jø. — Jøgr, f. Gygr.

jøle, *f. gjøla*. — **Jøle**, *f. Gll.*
jøl, *adj.* klar, reen, glennemåtig; om
 Søen. *Dgaa*: jølfjø. *Sogn* (Helben).
jøla, *v.* smigre, kjæle; *f. gjøla*.
Jøle, bruges i *Hall*, om noget stort og
 dygtigt; *f. Er.* Ein jøle Kar. *Ein jøle*
Gamb.
Jølming, *f. Gylming*. — *jønca*, *f.* gjennom.
Jønn, og *Jødn*; *f. Jarn*.
jønne, *v. n.* anløbe, blivse erret; om *Grz-*
der (= *ekraft*). *Tell.* *Ekers v. a.* be-
 slaae med *Jern* (eg. *Jarna*). *Hall.* *Her-*
til Jønning, *Jernbeslag*.
Jønsof, see *Jønsofte*. **Jøpling**, see
Gypling.

jøre, *f. gyra*. — **Jørje**, *f. Gyrie*.
Jørne, *f. Gyra*. — **Jørn**, *f. Gyro*.
Josban (nyfødt *Barn*), *f. Jossbarn*.
Jøske (*Lysglimt*), *f. Jøskje*.
Jota, *f.* en liben *Krøbbe*. *Nbl.* (*Jøl-*
jna, jötnr). *J Rand.* *Foto.* *Jf. Veta.*
Jøtel, *f. Jutel*. — **Jøtle**, *f. Gjødla*.
Jøva (*sea*), *v.* lamre, klynte. *Edm.* og
f. *Uf* *Udraab* *ordet jøve!* der betegner
Smerte, *Ulykke*, *Straf* og *tildels eg-*
sa *Forundring*. *J Hard.* *ete!* *hvor-*
af: eia seg. *Jf. vela seg.*
Jøve, *f. Gve*. — **Jøvl**, *f. Gjødli*.
jøyse, *f. gjøysa*. — **jøyve**, *f. gjøyva*.

K.

Ka, for *Kva*, *o: hvad*. (*Stavanger* og *f.*).
Kabba, *v. a.* fapre, afbugge. *Nbl.* og *f.*
Kabbe, *m. 1.* Klobb, afbugget *Stump*.
Rm. *Drk.* *Ekers* *Kubbe*.
Kebbe, *m. 2.* et *Baand* som er *fæket*
 midt i den *nederste* *Kant* af et *Cell*,
 og som *under* *Cellslåben* *krattes* *omkring*
Maften. *Edm.* *Helg.* og *f.* *Jf. Priar.*
Kabbel (*Kab'l*), *m.* et *Slags* *Loug*;
 forskielligt fra *Kal*.
Kabbelera, *v. n.* en *forvansket* *Form*
 af „*recapitulere*“, om *Solbater*.
Kabretta, *f.* et *Slags* *søb* og *meget*
tynd *Dk*, som *tillaves* af *Pakken* af
Gjedemælk. *Sogn*, *Kaabygdelaget*. *J*
Sogn *skal* *det* *tildeels* *bedde* *Kabresta*.
Dyrindelsen er *ligesaa* *uvis* *ved* *Ka-*
bretta *som* *ved* *Hagletta*.
Kad, *n.* *Kaglen*, *Enadren*; en *forvortret*
Lyd af *mange* *forforskjellige* *Stemmer*.
S. *følg.*
Kade, *v. n.* (*a - a*), *kage*, *snabre*; om
Fuale, *især* *Søfuale*, *Maager*, *Lerner*
 og *f.* *Dgaa* *snafte*, *skoie*, om en *Mæng-*
de *Mennesker*. *Edm.* *Jf.* *tjota*, *søgla*.
Kadl og **Kadd**, *f. Kall*.
Kag, *n.* *Diefast*; *især* om en *Rigen* eller
Eiterseen, der *bringer* *Uheld* med *sig*.
Saaleses om en *Brygning* „*Da* *kom*
Kag *paa* *da*“: der *kom* *onde* *Vine* *over*
det, *sa* *at* *det* *misløffedes*. *Nbl.* (*Egent-*
lig *grundet* *paa* *et* *Slags* *Overtro*, *men*
bruges *nu* *meist* *i* *Svøg*).
Kaga, *v. n.* (*a - a*), *kage*, *stotte*, *vende*
Hovebet for *at* *see* *efter* *noget*. *Nbl.*
Edm. *Tell.* *Rga*. *Han* *sto* *kaga* *aa* *gloste*
(Tall). *Dæ* *ikke* *vært* *te* *kage* *litte* *di:*
det *er* *ikke* *værdt* *at* *kaste* *et* *Blif* *paa*.
(Edm.).

Kagje, *m.* (*f. Kaga*), et *lavt* og *gre-*
nefuldt *Træ*; ogsaa *Krone* eller *Grene-*
krands *paa* *et* *Træ*. *Edm.* — *Einetagle*,
Furetagje.
Kaggje, *m.* (*f. Kaggja, r*), 1) en *liden*
Lønbe; en *Dunk*, *Bimpel*. *Maafsee*
alm. (*Sv. kagge*). 2) en *sammenpaf-*
ket *Masse*, en *Stabel*, *f. Er.* af *Hø* *i*
Kæben. *Guldbr.* 3) *uegentlig*: en *Stor-*
mave, en *tol* *Person*.
Kaggøl, *n.* *Gjæstebud*, *hvortil* *Endver*
medbringer *en* *Dunk* *med* *Ol.* *Edm.*
(Østere *Stots)*. *Kaggenatt*, *f.* en
Kat, *da* *et* *saadant* *Gjæstebud* *holdes*.
Kaka, *f.* *Kage*, *Klump* *som* *er* *slab* og
 noget *tynd*. *Dgaa*: *Kager*, *et* *Slags*
 tykke *Brød* (*Hellekate*). *Rogle* *Steder*
 ogsaa *et* *Slags* *føgt* *Mad* (= *Klubb*,
Rumla). *J Gbr.* og *Drk.* *hedder* *Dr-*
det: Kaku (*uden* *at* *a* *gaar* *øver* *til*
o). *Jf.* *Kofe*, *f.*
Kakast, *v. n.* løbe *sammen* *i* *Klumper*.
Kakeljarn, *n.* *Kagejern*; *Paffeljern*.
Kakestad, *m.* *i* *Svøg* om *Maven*. *Da*
kritla *i* *Kakestad*: *Maven* *kræver* *Mad*;
man *sulter*. *Edm.* og *f.* (*J* *Evensk*
baves *et* *lignende* *Udtryk*).
Kakka, *v. n.* og *a.* (*a - a*), *banke*; om en
gjentagen og *hørlig* *Banken*, *f. Er.* *paa*
et *Bræt*. *R.* og *Tr.* *Stift*; *ogf.* *Helg.*
J *Sogn* *si* *er* *man* „*Kakka*“, *som* *ogsaa*
betyder *at* *laae*.
Kakking, *f.* og **Kakk**, *n.* *Banken*.
Kakke, *m.* en *mægtig* *Mand*. *Rg.* *Stift*,
 om *Bønder* *som* *have* *store* *Jorder* og
 meget *at* *raabe* *i* *Bygden*. (*Sv. kaxe*).
Dgaa *Bisse* og *Bause*.
Kal, *m.* 1) *Loug* af *det* *afmindeligste*
 eller *simpleste* *Slags*; *forforskjelligt* *fra*

- Kabel.** Nordre Berg. I Edm. ogsaa. **Kail,** Kailstog (for Kabal, el. Kahl). 2) et Reb, en Streng. Voss, i Formen: **Kall;** f. Er. Klokketall (Klokkestreng). G. N. kadall.
- Kalast,** f. kalkast. **Kalauve,** f. Kallhøve. **Kalbot** (oo), f. Hase, Krumningen bag Knæet. Helg. Namb. I Sogn **Kalebor;** i Edm. Kolbot. (Om de øvrige Navne see **Hombot**). Jf. **Kalv**.
- Kald,** adj. kold; varmæss; afkølet. G. N. kaldr. Femin. i Hard. og Voss: **Kold,** f. Er. ei kold Nott. Han a kald'e: det er koldt i Luften. (Vest og nordensleibs). En forældt Form findes i Talemaaden „ligge kalda-kjæsta“, = ligge livløs, eller egentlig: med kold Mund. Edm. Af kald dannes: **Kjelda,** **Kolba,** **Kulbe** og **Kyld** (eller **Kjöld**). Jf. **Kale,** **Kul,** **kolna,** **hjøla**.
- Kalbe,** m. Kulbe, kold Lust (egentlig kold Tilstand, det at noget er koldt). Gbr. Drk. (Udtales i Gbr. **Kalbe,** el. **Kælle**). I Øst. hedder det ogsaa **Kale**. (G. N. kaldi).
- Kalbeslaga,** f. Anfald af Kulbe i Legemet, især i Sygdom; Gysen, Feberkulbe. B. Stift. Jf. **Hiteslaga**.
- Kaldelatt,** m. kold Latt, = Latt som enten er fremtvungen eller grunder sig paa en trodsig og bitter Stemning.
- Kaldevatn,** n. koldt Vand. Berg. Stift hvor man ogsaa i flere Sammenfættninger har **kalbe,** f. Er. **Kaldebak** (koldt Dmslag), **Kaldegraut** (kold Grød).
- Kaldfir** (ii), m. koldt Smilt; Haansmilt. Søndre Berg. og fl.
- Kaldhamra,** v. a. hamre Jernet, medens det er koldt. (Jsl. koldhamra).
- Kaldhjelm,** m. kold Gysen; ogsaa noget som vækker Frygt. Drk. f. **Hjelm**.
- Kaldkjølen,** adj. kold, kjølig. Ndm. Drk. **Kaldleg** (kalle), adj. 1) noget kold. 2) ubyggeleg; ogsaa gyselig, som vækker Gysen. Nbg. Tell. I Sogn **kaldsleg**.
- Kaldlege** (kalle), adv. kølt, gyselig. Han va saa kalle stor'e. Nbg.
- Kaldmoe,** m. kold Damp (= Frostvøyl).
- Kaldrid** (ii), f. Kulbe-Lib; en Række af kolde Dage, eller et Tilbagefald af Kulden efter et mildt Veir (især om Vaaren). S. Rib.
- Kaldsleg,** adj. ubyggeleg, styg. Sogn og fl.
- Kaldsnoa,** f. en kold Fjeldvind.
- Kaldsnøken,** adj. kold og barsk, om Luften. Tr. Stift. Edm.
- Kaldsveite,** m. kold Grød, i Sygdom.
- Kaldstoffje,** m. en ubyggeleg Følelse, Gysen. Gulbbr. og fl. Ogsaa et frastøbende Bæsen, noget som indgyder Frygt eller Mistro. Inbr. D'e en **Kaldstoffje** om, = der er noget vist ubyggeleg ved ham. Jf. **Kaldhjelm**.
- Kaldturk,** m. koldt og tørt Veir.
- Kaldvest** (velti), n. Kilde, hvori Vandet er altid lige koldt. Drk. (Jsl. kaldvest).
- Kaldvoren,** adj. noget kold.
- Kaldvæta,** f. kold Væde i Jorden; Fugtigbed som er til Hindre for Kornvæsten. B. Stift, Tell. og fl.
- Kale,** m. Kulbe, Frost. Øst.
- Kale,** f. kara. — **Kalebor,** f. Kalbot.
- Kalen,** adj. 1) frosten, el. frostlig. Nj. (Jsl. kolinn). 2) frøntet, lidt raadben; om Træ eller Bark. Edm. Drk.
- Kalfata,** v. a. kalfatre. (Ved Bergen).
- Kalk,** m. 1. Bøger, Alterkalk.
- Kalk,** m. 2. Muurkalk (= Lim).
- Kalkast,** v. n. Klæbe, hænge ved. B. Stift.
- Kall,** m. 1. en aldrende Mand, Diding, Gubbe. Alm. men udtales ogsaa: **Kæll** (Nj.), **Kal,** med langt a og Lyden af dobbelt l (Edm. og fl.), **Kahl** (Sogn), **Kadd** (Sot.). G. N. karl, køll. (Jf. Kar). Betyder stundom ogsaa: Mand, Ugtemand. Kallen a Kjeringsa.
- Kall,** m. 2. 1) en Erstamme, et gammelt Træ. Gbr. (Hjelden). Hertil: **Søljukall,** som forekommer i en Bise af Storm. 2) Vølleareal; den lodretskaaende Arel under en Vandmølle. (Kvennakall). Vere alm.
- Kall,** m. 3. Loug, Høj, f. Kal.
- Kall,** n. Kal; Præsteskab.
- Kalla,** v. a. (a - a), 1) kalbe, benævne. G. N. kalla. 2) løfte, kalbe til sig. Sædvanlig fun om at kalbe Dyr til sig; hvorimod man siger ropa om at kalbe et Mennekte. kalle Hundene: løf Hundene bid! — 3) udskælde, give fornærmelige Navne. Lfte som v. n. for Er. Han bar' kalla a banna (Hende og bandede). — D'e so te kalla: man maa kalbe det skældes (om noget som ikke svarer ganske til Navnet). D'e va ferigt, te kalle, = det var saa godt som færdigt. (Nordre Berg.). — kalla at seg: løfte til sig. kalla beim Kynn'e: kalbe Kverne hjem. kalla upp-atte: opkalbe; f. Er. So kalla uppatte Far sin, = hun gav Barnet Navn efter hendes Hader.
- Kallande,** adj. værd at kalbes; f. Er. D'e va kallande Folk, = det kan man kalbe Folk. (Lønen paa første og sidste Drb).
- Kalkast,** v. rec. kalbe, eller ogsaa udskælde hinanden.
- Kalkast** (for Kalast), v. n. blive gammel;

- faae Afseende af en Dbing (Kall). *J* Edm. Kalast (med Lyb af dobbelt *I*).
- Kallauger**, *f.* Kallbovde.
- Kallenavn**, *n.* Lokkenavn; *f.* *Er.* kas (til Faar), Alle (til Gjeber).
- Kallbovde**, *m.* den oprettsaaende Plante eller Stolpe i Hjernet af en Gruve (Jibsted). *Harb.* *J* Edm. Kal'-aue (for Kallauga). Panelingen paa den indre Side af Jibbetet i Roastuerne sluttes nemlig med en saadan Plante, hvis øverste Ende sædvanlig er udskaaen i en rund Elive med et Hul i Midten. *Jf.* Omholt.
- Kalling**, *f.* 1) Kalben, Lokken; 2) Udfjalden; Skælbsord.
- Kalna**, *v. n.* frønnes, raadne; *f.* kalen.
- Kalsle**, *f.* kalbsleg. **Kaltog**, *f.* Kal.
- Kaltra**, *v. n.* rulle, vakte (= valtra).
- Kalv**, *m.* 1. en Kalv. *J* Eatersbalen **Karv** (*Jsl.* kalfv). Datto i Fleertal hedder Kolvo (Vose), Kolva (*Sdm.*). Iegga Kalven: opfostre en Kalv. tala Kalv: blive drægtig. flota Kalven: kalve for tiblåg.
- Kalv**, *m.* 2. den Ved som nærmest omgiver Marven i et Træ, og som let lader sig udløve. *Nbl.* og *fl.* Skal paa nogle Steder hedde Kal og Kalved.
- Kalv**, *m.* 3. Baglæggen, den fjortigste Deel af Læggen. *Sbl.* *Tell.* (*G. R.* kalf). *J* Danmar. Kalle. *Jf.* Kalbot.
- Kalva**, *v. n.* kalve. (*Oftere:* vera).
- Kalvehagje**, *m.* en Fjeld eller Løkke for Kalve. *J* *Dr.* Kallvaga.
- Kalvehjelm**, *m.* den Hinde som omgiver Kalven inde i Fosterleiet. *Sdm.*
- Kalvku**, *f.* en drægtig Ko. (Nogle *St.* Kalfv). — **Kalvkviga**, *f.* Ko som er første Gang drægtig.
- Kalvsdrembe**, *f.* et Slags Krampe som angriber Køerne under Kalvningen. *Dr.* *Sdm.* (*i* Formen Kallstræmbe). *Jf.* *brembe.*
- Kalvsjuk**, *adj.* kalvsyg, om en Ko.
- Kalvslægje**, *n.* Fosterleiet i Køer. *Gbr.* *Sdm.* og *fl.* (Udtales Kallslæje).
- Kalvsungje**, *m.* en liden Kalv.
- Kalvtung**, *adj.* om en Ko som er drægtig og beraf sit og tung i sin Gang.
- Kamar**, *m.* et Vandhuus. *Kr.* *Stift.* (*Jsl.* kamar). Nogle Steder: en Muldbob som gøres med Stærn. *Sdm.* og *fl.* (Kammar), *Dr.* (Kammar). Ogsaa blot: Stærn, Ekstrementer. *Kr.* *Stift.* *J* *Inbr.* Kamar.
- Kamb**, *m.* 1) en Kam. (*G. R.* kamb). Heraf *Kemba*. — 2) Karde, Udkarve. *Nordre Berg.* og *fl.* *Ellers* Kara. — 3) en kort Fjeldryg med ujævn eller takket
- Overskade. *Hellamb.* *Dr.* *Sdm.* *Kal.* — *Jf.* *Kamp.*
- Kambehus**, *n.* Kamme-Federal.
- Kambesag**, *f.* en Sag hvormed Haarlamme fjæres.
- Kambetind**, *m.* Land i en Kam.
- Kamp**, *v. m.* 1) Stumper, Stykker, som bugges af Enderne paa Lommerstoff. *Sdm.* og *fl.* 2) smaa rundbagtige Stene (*Jf.* Koppel); ogsaa haard Steen i Almindelighed; Graasteen, Fjeldsteen. Dæ so hart som Kamp. Sjelden. (*Jf.* Kampestein, som er mere brugelig). 3) Bjergknold, en bred eller afrundet Fjeldtop. *Gbr.* *Hedm.* (*Jsl.* kamp, Prink).
- Kampa**, *v. a.* tilhugge en Stof i Enderne; tværbugge. *Nordre Berg.*
- Kampast**, *v. rec.* saae hinanden paa Næverne. *Sdm.*
- Kampe**, *el.* Kampegras, en Art Belbred (Plantago media). *Busterub.* Kalves ogsaa *Kempe.*
- Kampestein**, *m.* smaa rundbagtige Stene; Gabelsteen; ogsaa haard Steen, de haardeste Steenarter. **Kampsteinruva**, *f.* en stor Steenbob. *Hela.*
- Kams**, *m.* et Slags Boller som tilkøves af Fiskelever og Meel. **Kamsehove**; *el.* **Kamshand**, *n.* Fiskebøveder som stoppes med saadanne Boller og koges tillsammans med disse. *B.* og *Tr.* *Stift.*
- Kangel**, *f.* Kangel.
- Kank**, *f.* Værklase. *Harb.* Andre Steder *Kant*; see *Kwangel.*
- Kann**, *n.* Høndemærke; noget hvorpaa man kender en vis Eigendom. *Nbl.* *Et* gammalt *Kann*: et Sted eller Punkt, som fra gammel Tid er anset som Grændsepunktet imellem to Gaarde eller Udmærker.
- Kanna**, *f.* 1) Kande; Kandedaal; 2) Driftek, Kande; 3) Veste, Smørkar med Laag. *J* *Tell.* *Konne.*
- Kanna**, *v. a.* (a-a), 1) Høndes ved, Hønde som sit eget. *Tell.* *Sau'en* vil ikke kunne Lamb'e sitt (om et Faar som jager Lammet bort, naar det vil patte): 2) i Talemaaben „kanna til seg“, 3: tilkønde sig, tilegne sig noget. *Busterub.* 3) tælle, opregne, eftersee. *B.* *Stift* og *videre.* (*G. R.* kanna). *kanna* *Smaalen:* tælle Smaaafæet for at see om noget er borte. (Egentlig: gjøre sig kendt med, kasse sig Rundskab om).
- Kannast**, *v. n.* (kannast mæ). Høndes ved, erkende som sit eget. *Nbl.* *Jæb.* og *fl.* (*G. R.* kannast vid).
- Kanning**, *f.* det at man Høndes ved noget. *Han* hadde *Kanning* paa bæ.
- Kans**, *m.* Leikghed, bevæem Anledning.

Kamseleg, adj. belettig, gunstig.
Kamfje (for kann fje), maaste. Hedder ogsaa „kann hende“.

Kant, m. 1) Kant, Hjørne. Jf. Kov, Honna. 2) Rand, Udkaat, Yderdeel. Jf. Jar, Trom. 3) Eide; ogsaa Egn eller Eieb. Hertil Norfanten, Vestkanten, Havkanten og fl.

Kant, n. Omvæltning, Omtumling, koma paa Kant: begynde at vælte eller rulle. Gaalebede ogsaa en enkelt Omdreining; f. Er. Steinen kanta ei sem seks Kant, o: pøltebede sem eller ser Gange omkring.

kanta, v. n. (a-a), vælte, falde om, kandre. Best so han sto, so kanta han. (B. Skit og fl.). Jf. rulla, trinta; valtra. Da kom ein Stein kantaude (en Steen kom væltende). — Sjeldnere v. a. omvælte eller rulle noget; f. Er. kanta seg „kante Bjønn“: kaste sig over til Eiden med udfærrede Arme og Fødder, ligesom et Hul. Nordre B.

kanta, v. a. (a-a), kante, sætte Kant paa. Seraf Kanting, f.

kanta, adj. 1) forskonet med Kant eller Bræmmer. 2) kantet, hjørnet. Nest sammensat som trikanta, sirkanta.

kantogb, adj. hvidboiet med sort Ring; om Heste. Rdm. (Ellers ringogb). — Oprindelsen ubekj. dt.

Kapp, n. Kapstræben, det at man kappes med En. (G. R. kapp). Diteft med i, f. Er. springa i Kapp: løbe omkap.

Kappa, v. a. f. kabba, styva.

Kappa, f. Kappe. Jf. Kapa.

Kappaft, v. rec. kappes med hinanden.

Jf. kjeppast og Kjeppa.

Kappdriffa, v, n. driffe omkap.

Kappelau(v), n. Lovetand (Plante). Søndmør.

Kapp-eta, v. n. spise omkap.

Kappfus, adj. begjærlig efter at kappes. Tellemarken.

Kapphendt, adj. som bruger begge Hænder med lige Færdighed. Sogn og fl.

Kappjag, n. eg. Jagen omkap; det at man kappes stærkt om et Arbeide.

Kappfjeyring, f. Kjøren omkap; ogsaa det samme som Kappjag.

Kappro, v. n. roe omkap. — Kappror, m. det at man roer omkap.

Kappsigla, v. n. seile omkap. Seraf Kappsigling, f.

Kappspringa, v. n. løbe omkap.

Kar, m. Mand, Karl, vorent Mandfolf. Alm. og meget brugelig. G. R. karl. — Ogsaa en dygtig Mand, en fuldkommen Karl. Da vart Kar 'ta 'an: der blev Mand af ham. Ein heil'e Kar:

en dygtig Karl. fara oat som ein Kar: bære sig ad som en dygtig Mand. Han æ ifke Kar te dø: han er ifke ikand bertil. (Jf. Mann). Et Kars Emne: en haabefuld Dreng. Et Kars Magt: en Mandes Kræfter. Kars Mitfar: mandig Færd. Paa Kara Bis: ret dygtigt, paa Mandes Bis. P. Stift. I samme Betydning hedder det ogsaa „paa Kar“, hvilket maaste er et andet Ord. Da vart gjort paa Kar, o: dygtigt, ret forsvaerligt.

Kar (Kar'en), m. et Slags Kamme el. Karm (= Grind). Hall. — Eleakar: Fading paa Enden af en Slæde. Stolkar: Stolroq. Hertil Karflea, Karbende.

Kar, n. see Kjer, og Saa.

Kara, v. a. (a-a), 1) rage, strabe, røre i noget. Maaste alm. Rogle St. i Ag. Stift: Kaare. (Sv. kara). 2) farbe, rebe Uld (= Hamba). Rogle Steber: kala (med tydeligt I). Jsl. karra. — fara ibop: rage sammen. fara att-yde: strabe over, bæfte til. fara Bermen: tilbæfte Gløderne med Afte. Hedder ogsaa: raka.

Kara, f. Karde, Uldfarbe. (Sv. karda). Diteft i Fleertal. Jf. Ramb.

Karbende, n. Red hvormed et Læs bindes til. Hall. (f. Kar).

Karefjeyv, m. Krog til at rage i Gløderne med. Ellers: Dmktrol.

Karfolf, n. Mandfolf (kollektivt).

Karg, adj. karrig. (Sjelden).

Karm, m. Karm, Indfatning; f. Kvarm.

Karmann, m. Mandfolf, Mandsperson.

Alm. og meget brugelig. (G. R. karlmadr). Ordets sidste Deel er det gamle Mann, som betyder Mennefte. Jf. Kvinnmann.

Karmannskæde, n. pl. Mandskæder. Karmannslagg, n. om et enkelt Klædningsstykke.

Karmannsløysa, f. Mangel paa Mandfolf eller mandlige Arbeidere.

Karmannmaal, n. Mandstemme.

Karmslæde, m. Kane, Slæde med Sæde og Karm. I Indr. Karflea. Ogsaa: Træmsler, Sagelæe, Styrlæe.

Karnefle, v. a. banke, slaae med Næverne, Karra, v. n. snabre som Kyporne. Gbr.

Hall. og fl. (Jsl. karra).

Karsleg, adj. mandig, som seer ud til en dygtig Karl. Nbl. og fl.

Kart, m. Knop, umoden eller vantreven Frugt; f. Er. umodne Muldebær. Meget udbredt Ord (Søndre Berg. Sogn, Hall. Ort. Helg.). I Tell. Kort; i Ebn. Kart. (Sv. kart). Jf. Knepp, Knyping.

Kart, n. Knott, Knude, Hjørved. Nordre Berg. (Hjelden). Jøl. karta. Jf. Knurp, Knart.

Karte, v. a. (a - a), jævne, rydde, hugge Kvitte og Knorter af et Træ. Lell.

Kartnagl, m. (Jl. -negler), knudret eller vanvoren Negl. Jøl. kartnagl, f.

Karva, v. a. (a - a), skjære i smaa Stykker, hakke med en Kniv. Sv. karva.

Karvi, n. Rummen (en Krypderret). Hedder ogsaa Karve, Karv (Lell.), og Karvik (Guldr.).

Karving, f. Paffen, Sønderffjæren.

Kasa, v. a. (a - a), nedlægge, nedbrøde hobevis, især Trær. Lell. Egentlig lægge i Dyrger (Jøl. kasa), f. Kos.

Kase, f. en Vidiekurv at bære paa Ryggen. Edm. Jf. Kipa, Kasse, Kjesfa.

Kafen, adj. suurnet, lidt fordervet eller raadnet, om Fisk. B. Etist. (Jøl. kassør). Jf. sanna, legna.

Kaser (Jl.), Dyrger; see Kos.

Kast, adj. rask, smidig, let; især rask til at klare. Helg. (meget brugl.).

Kaste, en Kjedel. (Sot.). See Kjetel.

Kast, m. 1) en Knold, Puffel, Forhøiung. Edm. (meget brugl.). 2) Kurv at bære paa Ryggen (jf. Kjesfa); ogsaa en enkelt Byrde eller Dragt. Lell.

Kasfa, f. Kasse. (Nyere Ord).

Kasfdrag, n. Dragtstykke; Kommode.

Kasjer, adj. puklet, buglet.

Kasjvaffen, adj. puklet, som har høje eller stærkt tilbagekræbende Skuldre. Søndermør.

Kast, n. 1) Kast, Handlingen at kaste. gjera eit godt Kast (en heldig Bedrift).

2) koma i Kast mæ: binde en med, faae at bestille med. 3) et Antal af fire Stykker. Rbg. J. Eet. med Fleertal

Kost (aab. o), f. Et. trju Kost, o: 12 Stykker. slogo Kost, o: 16 Stykker. (Sv. kast). 4) et enkelt Kast, især med et Fisseredskab. Dei drog

Loffen mæ kvart Kast (o: hver Gang Snoret blev kastet i Søen). Eit Kast mæ Rotenne (Udsætning af et Fiskevob).

Dgsaa en enkelt Gang eller Tid. Foste Kast'e: den første Gang. Eit aa

anna Kast. 5) Spring, Lustspring, en rask Dmbretning i Luften. (Rundkast, Hallingkast). 6) Bugt, Løkke eller Knude.

Da kom eit Kast paa Snore. (Snoret slog sig i en Løkke). 7) et Maal hvortil man kaster; ubertrent ogsaa den

Længde eller Afstand hvori man kan kaste; et Steenkast. 8) en opkastet Hob; især af Steen. Ikke alm. 9) en Hylde

ved Storkenen, hvorpaa Fyrstøl og andre Ting henlægges. Drt. Jf. Man-

tel. 9) et Fiskefieb, Plads hvor man udkaster Fiskevobbet. 10) Fiskefangst, den Fisk som fanges paa een Gang med et Vob. Dei ha felt heile Kast'e (de have solgt den hele Slump).

Kasta, v. a. (a - a), 1) kaste, slænge. Egentlig og figurlig med de almindelige

Forandringer i Begrebet. 2) sænke, udsætte Fisseredskaber; saaledes at lade

Fisnesnoret løbe ud, ligesaa at sætte et Vob; derimod siges „setja“, om at udsætte

Garn og Liner. 3) affaste, slippe, tabe. kaste Liten: tabe Færden. Jf.

kaste veg. 4) om Vinden: salde ukjent, støde tilbage eller til Siden. 5) belægges

med Jis (om den første tynde Iisflorpe). Kr. Etist. De beve kasta paa

Batne. (Jf. krava). — kasta seg: a) gjøre Lustspring, boppe op og dreie sig

i Luften; b) vrifte, gjøre enkelte Slæng eller Vridninger med Hovedet og Dver-

troppen; c) om Træ: vrides, blive skjævt. — kaste Korn: rense Korn ved

Kastning. kaste Høy (Saur): udsprede Hø til Tørring. kasta ihop: sammen-

kaste; lægge Korn i Dyrger paa Ageren, o. s. v. kasta ne're: kaste over noget

sa at det bliver ganske tilbækket. kasta paa seg (Zonen paa første Ord):

vrifte eller slænge med Kroppen. (Med Zonen paa det andet Ord betegner det

at tage paa sig, klæde sig i en Kast). kasta upp: slaae op i en Bog. kasta

voe: lye saaledes at man trækker Træden tværs over Sønnen. — kasta veg (el. burt): a) bortkaste; b) tabe eller

spilde af Uagtsomhed; c) glemme noget som man har lært. Eg ha kasta vekk

de eine Ber's'e. (Nordre Berg.). kasta seg veg: spilde sin Lykke, sætte sig i en

ulykkelig Stilling; ogsaa omkomme ved Uforsigtighed.

Kastande, adj. som man kan kaste. burt-kastande. veg-kastande.

Kaste, f. faa meget Korn som kastes eller renses paa een Gang i Loen. Gbr. Drt. J. B. Etist: Lovbesall.

Kastekjæpp, m. Kastekjæp (ubuelig og ringe agtet Ting).

Kasten, adj. om Vinden: ujævn, tilbagekræbende.

Kastnot (oo), f. et mindre Vob som kan trækkes af fire eller fem Personer.

Kasteplygg, n. Kasteklæde, Dverbug.

Kasterom, n. Rum til at kaste i.

Kastespjeld, n. Kastestool. Drt.

Kastevind, m. Vind som stryger ujævnt, dreier sig ud af den lige Linie.

Kastig, f. Kasten; Sønkning; Fiserie med Vob o. s. v. see kasta.

Kate, m. en Ilden Dreng, Smaagut.

Sej. Yttresogn.

Katlar (Kjebler), f. Kjetel. — **Katlebo-**

tar, m. en Kjebelstikker. Nbl. 3 Sdm.

Katlelappar (Kalsjelappar) om en

Fuster.

Katt, m. en Kat; nogle Steber ogsaa

Hankat, i Mødsætning til Kjetta. (Jf.

Fros, Kause). I Sammensætning sæd-

vanlig: **Katta** (for Kattar); saaledes:

Katta-auga; **Kattevie**; **skarpe Dine**.

Kattabøle, n. et Kulh Katteunger.

Kattaklor, n. Ribse af en Kattesklo.

Kattarova, f. Kattebale. **Kattaskap**,

n. Kattestikkelse. **Katta-ungse**, f. Kjet-

ling.

Katta, f. en Hankat. Jf. Kjetta, Kjøysa.

Nogle Steber betegner Katta ogsaa en

Kat i Almindelighed.

Kattalabb, m. en vis Plante (Gnapha-

lium); f. Hærefot. Tr. Stift. (Egentlig

Kattefob).

Kattgaupa, f. et Slags Gaupe eller

Løs, som har nogen Lighed med Katten.

Kattnosle, og **Kattnos** (aab. o), f.

Planten Hænefros (Galeopsis). Telle.

Jf. Dø.

Katt-ula, f. Katugle.

Kauc, v. n. løffe, kalbe med en vis bu-

jende Lyd; ogsaa buje, raabe. Buserud,

Hedemærken. Ellers: bua, buaa, kauke.

Kauf, n. Kaab, Hujen. Tr. Stift.

Kauke, v. n. buje, raabe. Tr. Stift. Jf.

hauka, bua. 3 Drl. siges baade hauke

og kauke.

Kaule, f. en Ilden Fiskestik. Sdm.

Kaun, m. Byld, Blegue med stærk Hæ-

velse. Sogn, Søndre Berg. (G. N.

kaun). Heraf Kjøyna.

Kaup, n. 1) Kjøb. Rba. Tell. (Ellers

Kjøp). G. N. kaup. 2) **Kaup's**: til-

kjøbs. attpaa **Kaup'e**: oven i Kjøbet.

2) Fangst, Bytte. Nordre Berg. Sdm.

Det ha gjort ett heilt **Kaup** (= en

dygtig Fangst).

Kaupa (kaupe), v. a. (e-te), Høbe. Rbg.

Tell. (Ellers Kjøpa). G. N. kaup.

— **Kaupar**, m. en Kjøber.

Kaupety, n. indkjøbt eller udenlandsk

Løl. Saaledes ogsaa **Kaupekon**,

og flere.

Kaupmann, m. Kjøbmand.

Kaupkaal; f. Kjøbkaal; Berværdning i

Anledning af et Kjøb. Bruges ogsaa

i Søndre Bergenshuus Amt (hvor **Kaup**

ikke bruges).

Kaupstad (Kjøpsta), m. Kjøbstad.

Kaupsvain (Kjøpsvæn), m. Handels-

betjent; Krambovsænd.

Kaura, v. n. Hære Spaaner, indfære

Bestykker for at de lettere kunne an-

tændes. Helg.

Kaurat, adj. froslet, som banner en Kranb

eller Række af Krøller. Helg.

Kaure, m. 1) Krølle, Lok, især af Ulb.

Ulkaurer. B. Stift. 2) en Kranb af

Spaaner; Træ der er tilkåret som en

Kranb. Helg. 3) Høvelspaan. Nordre

Berg. og fl. Hedder derimod: **Kaare**

i Gbr. og Drl. 3 Gbr. **Leakaure**, om

en Kile i Klæder.

Kauring, see Kauring.

Faus (valgte, kaarede), f. Høsa.

Fausa, v. a. (a-a), flappe, Hærtagne,

Hæle med. Jæb. 3 Sbl. Skal det ogsaa

betæne at kysse. Jf. Holl. liefkozen.

Kause, m. 1. en Kat. (Setersb.). Heraf

det nordenskioldske Kjøysa.

Kause, m. 2. 1) en Ilden Blot uden

Tribe (i Seil og Luffelage). Sbl.

Fosen og fl. 2) en Deel af et Hjul,

et af Stykkerne i de simpleste Hærræ-

dhjul (som bestaae af et Par forslagte

Stofte). Sdm.

Kaut, adj. stolt, inbilldsk. Meget ubbrebt

Orb. (Bruges ogsaa i Danmark).

Kav, adv. ganske, aldeles. (Sv. kas).

Kun i Forbindelse med nogle Adjektiver,

som: „**kav roten**“: glennemraadden.

„**kav open**“: ganske aaben. Tell. Bu-

sterud og fl. (Jf. Jøl. kas-lodinn).

3 Tell. ogsaa: **Kavende**, f. Er. **Kaven-**

de rætt. kavende full. Paa Hadeland

skal det hedde: **kav**.

Kav, n. 1. Døbet, Afgrunden. Berg.

Stift. (G. N. kas). Da for n'igstno

Kav'e: det sank i Vandet. Han sat aa

sag n'i **Kav'e** (= ned i Døbet).

Kav, n. 2. 1) Gramsen, Familien, idellig

Bevægelse med Hænderne. Østere **Kav-**

ving (f. kava). — 2) Lummel, Forvir-

ring, Uro; en Mængde Arbejder og

Dmsorger. Meget brugt. vest- og norden-

skilds; sjældnere søndenkioldsk. — 3) Stof,

Larm af mange Menneſter, som tale paa

een Gang. Tilbeels ogsaa: **Kiv**, Træt-

te. B. Stift. (Jf. Kav).

Kava, v. n. (a-a), 1) gramse, famle,

bevæge Hænderne idellig som for at ad-

spredde eller bortvifte noget. **kava** mæ

Hænde. **kava** i **Batn'e**: svømme eller

pladste i Vandet. B. og Tr. Stift.

Helg. Gbr. og fl. (Jøl. kava, byffe).

Jf. **kava**. Saaledes ogsaa med et **Keb-**

stak; f. Er. **kava** mæ ei **Kiva**: rage,

strabe. **kava** mæ **Mrom**: roe sagte. —

2) strabe, være meget spælsat, have

Uro og Besvar med noget. Han beve

mykke te **kava** mæ: han har meget at

besørge, han er overløstet med Arbei-

- ber. *Jf.* forkava (*Jel.* kaffin). *So* kava mæ Bonno: hun har megen Uro med Børnene. *Me* kava mæ dæ same: vi lade os igjennem nu som før. *Me*-get brugl. vekselsjelds; ogsaa i *Hall.* og *Tr.* *Stift.* *J* *Jndr.* *Kavva.* — 3) *høie*, *larne*, om en Mængde Foll; og-*kaa*: trætte, fives. *Eg* veit ikke kva di kava mæ: jeg skjønner ikke hvad I skalde gjøre saadan Larm for. *B.* *Stift.*
- Kave**, m. *Jling*, *Byge*, hvorved *Horiz-*zonten skjules ligesom i *Laage*. *Tem-*melig alm. om *Enre-Jlinger* (*Ensk-*ave); sjeldnere om *Regn-Jlinger* (*Regn-*kave. *Hall.*). *Jel.* kaffald og kaff (*om Røg*). *Ellers* *Kov*, *Fuka*, *Eling*. *Jf.* *kvava*, *foven*, *kvava*.
- Kavende** (*ganste*), *f.* *kaav*.
- Kavfugl**, m. *Dykker*, dykkende *Band-*fugle. *Titbeels* ogsaa om *Fugle* som følge med en *Fiskestim*. *Edm.* (*Efter* *Udtalen* „*Kafugl*“ minder det ogsaa om det *føromtalte* *Kad*).
- Kavbuga**, *adj.* *bidsig*, *ufyrstlig*, *vild*. *Helg.* (*Hedder* ogsaa *kavbugo*). *Jf.* *kvabuga*.
- Kaving**, *f.* *Bevægelse*, *Tummel*; *f.* *Kav*.
- Kavil**, m. *Flydbolt*, *Stykker* af *let Træ* eller *Barl*, som *bindes* til et *Garn* for at holde det oppe i *Vandet*. *Nordre* *Berg.* og *nordenfjelds*. *Ellers*: *Flaa* og *Flø*.
- Kavla**, v. a. 1) *sette* *Kavil* paa *Garn*; 2) *binde* *Knevel* (*Kavle*) paa *Kid*.
- Kavle**, m. 1) *Rulle* eller *Walse*, hvorved *Sladbrød* bages (*rulles*). *Edm.* (*Ellers* *Kjevle* og *Kjelve*). 2) *Mangestok*, *Rulletræ*. *Gbr.* *Dsterb.* (*Ellers* *Kull*). *Ev.* *kasse*. 3) *Knevel*, *Mundbid* som *bindes* paa *Ribene* for at de ikke skulle *patte*. *Mbl.* (*J* *Edm.* *Kjelve*).
- Kavlesjore** (*-fløte*), v. n. om *Garn*, som *staae* saa høit at *Kavlen* *flyder* i *Bands-*fladen. *Nordre* *Berg*.
- Kavleslæ**, v. n. om *Garn*: *række* fra *Bunden* til *Bandsfladen*.
- Kavring**, m. *Lvedal*. (*Ogsaa* i *danste* og *svenste* *Dialekter*).
- Kavrista**, v. a. *ryste* *En* *dygtigt*. *Edm.*
- Kavsa** (*laffe*), v. n. (*a - a*), *samlø* eller *røre* *løselig* ved *noget*; ogsaa: *ryste* *el-*ler *rage* i *Høet* (= *kava*). *Nordre* *B.*
- Kavsam**, *adj.* n. *uroeligt*, *besværligt*.
- Kæ** (*pron.* *kvad*), *f.* *ka*.
- Kæ**, v. n. (*r - bbe*), *vende* *Høet* under *Lørringen*. *Dsterb.* *Ellers* *sm.*
- Kæe**, *el.* *Kæsfugl*, m. *Kate*, *Alfite*. *Stal* *bruges* *nordenfjelds*. *Paa* *Hedemarken* *hedder* det *Kæe*.
- Kæbuga**, *adj.* *meget* *begjærlig*, *graadig*, *især* *efter* *noget* som *man* *længe* *har*
- savnet*. *Nordre* *Berg*. *Edm.* (*Jf.* *kv-*buga). *Ellers*: *fo*, *spanofen*.
- Kaal**, n. 1) *Kaal*, *Blade* paa *Roer* og *andre* *Kaalbærter*. *J* *Edm.* ogsaa om *Poteternes* *Løv*. 2) *Saad* *hvori* *Kjøb* er *lagt*; *Kjøbsuppe*, sædvanlig med *Kaalrød*. *Gbr.* *Hertil*: *Kaalgrøte*, *f.* *Kjødgryde*.
- Kaala**, v. a. *afstjære* *Kaal*. *Jf.* *Kæla*.
- Kaalgar**, m. *Kaalhave*, *Urtehave*. *Gbr.* hvor det ogsaa *hedder* *Kaalhøaga* (*for* *Kaalbagje*). *G.* *N.* *kålgård*.
- Kaalrot** (*oo*), *f.* *Kaalrabi*, *Kaalroer*. *Drk.* *Gbr.* *Tell.* og *fl.* (*Ev.* *kålrot*). *Er* et *bedre* *Kraan* end *Kaalrabbe* (*som* *dog* er *mere* *udbredt*).
- Kaalryggjen**, *adj.* *kuldbjær*, som *snart* *fryser*. *Edm.* *Bedre* *folkrøggjen*.
- Kaama**, *f.* *toma*. — *Kaamar*, *f.* *Kamar*. *Kaana*, *f.* *Kone*, *Konestru*. *J* *Ag.* *Stift* *titbeels*: *Kone* (*oo*), *dog* er *Kravet* *ber* *sjeldnere*, *da* *man* i *det* *Sønden-*sjeldste *østere* *siger* *Kjering*. *J* *EhL.* *forekommer* *den* *ældre* *Form* *Kona* (*med* *aab.* *o*), *dog* *sjelden*. *G.* *N.* *kons*. *G.* *Ev.* *kuna*.
- Kaanebrud**(v), *f.* *Enkebrud*.
- Kaanebund**, n. *Dragt* for *Koner*. *Saa-*ledes ogsaa *Kaanebuda* og *Kaaneplagg*.
- Kaan**(e)*jemne*, n. en *Pige* (*især* om *En*, som *snart* *skal* *giftes*).
- Kaanelaus**, *adj.* som *ikke* *har* *Kone*; og-*kaa* om *En* som *har* en *ubelig* *Kone*.
- Kaaneløysa**, *f.* *Mangel* af *Kone* eller *Huusmoder*. *Dæ* *hvue* *snart* *Kaanelø-*sa: *det* *viser* *sig* *snart* at *Huusmoder* *er* *man-*gler.
- Kaaneliste**, *el.* *Kaanebyte*, n. *det* at *der* *kommer* en *ny* *Kone* i en *Gaard*.
- Kaanelstol**, m. *Kvindestol* (*i* *Kirken*).
- Kaanelyst**, n. *Pynt* for *Enkebrude*.
- Kaangel**, m. 1. (*Bl.* *Kaangala*), *Klase*, *Klyng*e, *især* af *Bær*. *Lytebærtan-*gel, *Heggebærtangel*, *Roenebærtan-*gel. *Nordre* *Berg*. *Edm.* *Nbm.* — *J* *Drk.* *Kangel*; i *Jndr.* *Kaangaal*. *J* *Soan* og *Søndre* *Berg*, *hedder* det *Kaanf* og *Kanf*. *Ellers*: *Krans*, *Kring* (*Gbr.* og *fl.*), *Kvast* (*Bustr.*), *Hams* (*Jøb.*). *J* *svenste* *Dial.* *kanga*, *kångla*.
- Kaangel**, m. 2. *Froskole*, *Frugten* paa *Gran* og *Fure*. *Søndenfjelds*. *Hedder* ogsaa *Kaangul* (*Dsterb.*), *Kaangle*, *f.* (*Gbr.* *Bustr.*), *Kungle* (*Vadst.*). *El-*lers *Koqla*, *Rugla*, *Kofle*, *Kjute*. (*G.* *N.* *køngull*).
- Kaangelvaag**, *f.* *Kaanglevæ*.
- Kaangle**, *f.* *Syndel*, *Eddertop*. *Edm.* *Nbm.* og *fl.* *Ellers*: *Kaanglo* (*Namb.*), *Kaangro* (*Drk.*), *Kingel* (*Tell.* *Bu-*

- kerub). (I Edm. oftere: Bævkane). Jsl. kóngul-ló. I svenske Dialekter kangro.
- Kaanglevær**, m. Spindelvær. Hedder: Kaanglo-vær (Namb.), Kaangro-vær (Drk.), Ringelvær (Lellem.), Kaangelvær (Edm.). Ogsaa Bævkanevær (Edm.). Jsl. kóngullóarves. I G. N. findes ogsaa kangulvavo ves. (Parlaams Saga).
- Kaanglo**, og **Kaangro**, f. Kaangle.
- Kaank**, m. Verklase; f. Kaangel.
- Kaankje**, m. en liden og tyk Person; en Klods. Edm.
- Kaapa**, f. en Kaabe. (Jsl. kápa).
- Kaapa**, v. a. rulle, trille, vælte sammen. Drk. (Enten for kopa el. kapa).
- Kaapegras**, n. Planten Løvefod (Alchemilla). Rogle St. Marikape.
- Kaar** (Aftagt; Dpbold), f. Kor, n.
- Kaara**, v. n. 1. om Mælk: oftes, stille sig, afsætte Dst. Nbl. Jf. kaaren.
- Kaara**, v. n. 2. blæse lidt; om et svagt Bindpust paa Vandfladen. Harb.
- Kaare**, m. 1. Bindpust, Landvind som viser sig paa Vandfladen. Harb. (Jf. det gamle Kári, Helus, Vindguden).
- Kaare**, m. 2. en tynd Spaan, Høvel-spaan. (Gbr. Drk. Østerd.). S. Kaure.
- Kaare**, m. 3. Kaarbe. (Jsl. kordi).
- Kaaren**, adj. om Mælk (kaara): ofst el-ler brusten. Nbl.
- Kaas**, f. et Loffenaavn til Faar. Edm.
- Kaas** (Dyngje), f. Kos.
- Kaasa**, v. n. sulke, skønne. Lell. (hos de Gamle).
- Kaasa**, adj. forfristet; f. kosa.
- Kaat**, adj. munter, lystig (G. N. kátr); ogsaa: urolig, kaab, vilter; især om Børn; ligeledes om Dyr, som gjerne hoppe og lege. Heraf Kjata.
- Kaating**, m. en meget lystig Karl.
- Kaatre**, f. Knogle, libet Been (især i et Led). Edm.
- Kaavoren**, adj. urolig af Munterhed.
- Kaav**, see Kalv.
- Kaava**, v. n. (a - a), gramse eller røre idelig ved noget, ryste, vælte, f. Er. i Sv. kave 'ti Hona. Nordre B. Edm. Drk. (Jf. ka). I Inbr. Kaava (som synes at høre til kava). Jsl. kafa.
- Kaava**, f. Kove. Kaavring, f. Koorving.
- Kaif**, Keim, Kelda, o. f. v. — see Kje.
- Kem**, og **Ken** (uden i), see Ken.
- Kid** (aab. i), n. et Rib. Vest alm. Kje, Kji. (I dette og de følgende Ord udtales ki som kji). Dativ Fleertal i Edm. Kista (for Ribsom). I Inbr. siges Kje, og Smakje, om baade Rib Lam; if. D-kje og D-kje, der maafter grunder sig paa et andet Ord som be-tyder Jngel.
- Ki(b)a**, v. n. om Gleder: føde, faae Rib. Vest alm. Kjea og Kja (aab. i). I Edm. hedder det Kje, med luft i, som forudsætter: Kija (ligesom bie for bidja). I Drk. findes Formen Kija.
- Kidjefid**, n. Rib af en aarø gammel Gjed. I Edm. Kitefid. — Lignende Form i Kjeifjerle (-Kjelve), n. Eræbidel hvor- med et Rib hindres fra at patte.
- Kidla**, f. Gjedefid. Nbl. og fl. Ellers bruges Kille (med haardt k, uden i) som et Loffenaavn til Gjederne. Lignende Loffeorb ere; Fiskebann, og Fiskealt (i B. Stift). Beage med haardt k uden i.
- Kidling**, m. et Rib. Sogn. I Gbr. og Østerd. Kissing (som bruges istedet for Rib). Jsl. kidlingr.
- Kika** (ii), v. n. (a - a), lige, eller sæd- vanlig; strække sig for at faae see noget. I Sogn med stærk Form: Kik'; Kjeik. Kikewill (aab. i); f. titewill.
- Kikje**, v. n. (e - te), tabe Kandebrøttet; trække voldsomt efter Børet (i stærk Høste eller Latter). Han lag so han kiste. Vest nordnordfjelds. (Sv. kikna).
- Kikjehoste**, m. Kighoste.
- Kil** (ii), m. en smalt Bugt eller Vig, som strækker sig ind i Landet. Rbg. Lell. Balb. Heraf adskillige Gaardsnaavne endogsaa i de nordlige Egne, hvor Or- det ellers er ubrugeligt.
- Kil** (Kjebel), f. Kjetel.
- Kila** (ii), v. a. (a - a), sætte Kiler i. Ogsaa v. n. „kile paa“: skynde sig, drive paa ret dygtigt. Kile uppatte ein: Nlem- me En, gaae dygtigt løs paa En.
- Kile**, m. en Kile, Regle. I Klæder: et smalt Stykke som er spidst i den ene Ende.
- Kilervink**, f. Killeim.
- Killar**, f. Kjellar. Kille, f. Kibla.
- Killeim**, m. Drefigen. Drk. I Edm. siget Kilervink (aab. i), om et Røf i Haa- ret eller et Slag. Kjelgaa: Kilervinke, v. a. ruste En i Toppen.
- Kilffe**, f. Killa. — Kime, f. koma.
- Kime** (aab. i), m. en liden Skovstræ- ning. Ein Skoga-kime. Edm.
- Kind**, m. et Kjølenaavn til Børn. Fore- kommer ofte i Duggesangene; f. Er. Lig no still, du liten Kind!
- King** (en Jernfrog), f. Kjena.
- Kingel**, m. Ederfop. See Kaangle. — Kingelvær, m. Spindelvær. Lellem. Dusterud.
- Kinka**, v. n. (a - a), ryste Hovedet lang- somt. Nordre Berg. Han kinka ma hauda, el. paa haud'e.

- Rinn**, *f.* (og *n.*), **Rind**. — **Rinnbein**, *n.* Rindbein.
- Finna** (for *kirna*), *v. a.* (a - a), *hjerne*, *lave Smør*. I Søndre Berg. *Kirna*. (Jøl. *kirna*). Jf. *trafinna*.
- Kinna** (for *kirna*), *f.* en Smørljerne. Jf. *Bide* og *Stroff*. (Jøl. *kirna*).
- Rinnabite** (aab. *i*), *m.* et Stykke Brød, besmurt med nyfjernet Smør.
- Finne**, *f.* *Henna*.
- Rinnervora** (aab. *v.*), *f.* Rjernerstav. **Nhl.** Ellers: *Iverel*, *Iyrel* og *fl.*
- Rinnfæl**, *m.* Rødet paa Rinderne; eller *Rind* i Almindelighed. (Jøl. *kinnafiskr*).
- Rinntaste**, *f.* en Egnodsa som medfører stærk Høvelse i Rinderne. **Tr.** **Stift.** **Edm.** Ellers: *Rusma*.
- Rinnung**, *el.* *Rinning*, *m.* Halvæg, smal Bæg ved Eiden af en Dør. **B.** og **Tr.** **Stift.** I **Drf.** er *Rinnung* kun en *Stol* i en Halvæg; derimod *Rinnunga*, *pl.* om Bæggen i det Hele.
- Rip** (*ii*), *m.* et Slags Kortspil, hvori et Blad stikkes med et af samme Nummer; *f.* **Er.** **Li** med **Li**. **B.** **Stift.**
- Ripa**, *f.* **Bibelfuro** til at bære paa Ryggen; *Hængeskuro*. **Vest alm.** i Berg. **Stift.** Ellers: *Tægle*, og *Kase* (**Edm.**), *Kiesla* (**Edgn.**), *Kafs*, og *Strinde* (**Tell.**), *Korg* (**Gbr.** og *fl.*).
- Ripen**, *adj.* løstlig, overgiven, springfl, vællig; om *Dyr*, som lege eller hoppe meget og ikke gjerne holde sig stille; ligesaa om *Rennesser*, især *Børn*. Det er so *kipne*, at det kann intse sitja i *Ro*. „*Han er Ripen endnu*“ siges om en aldrende Mand, som endnu har Lust til Dands eller munter Bevægelse. Et meget udbredt og næsten almindeligt **Drb.**
- Riper** (*Rip'er*), *m.* en *Vødker*. — **Ripra**, *v. n.* gjøre *Kar* eller *Tønder*. **B.** **Stift.**
- Ripna** (*ii*), *f.* *Munterhed*, *Lilbøielighed* til *Leg* og *Lummel*. **S.** *Ripen*.
- Ripnast**, *v. n.* blive *munter*. (**Gjelden**).
- Ripp**, *m.* 1) *Ryf*, *Træk*. Søndre Berg. (**Gjelden**). 2) *Stræk*, *pludselig Gysen* eller *Dysaren* (*f.* **Er.** ved *Lyden* af et *Skud*); ogsaa *Anlæg* til en saadan *Dysaren*; *Stybed*, *Rødfel*. „*Hesten beve faatt ein Ripp 'ti seg*“ (naar den engang har været *stræmt* og derfor let bliver *fly*). **B.** **Stift.** Jf. *Røeff*, *Støff*.
- Rippa**, *v. a.* (e - te), 1) *ryffe*, *snappe*, *trække hurtigt til sig*. **Hard.** **Vøfs.** (Jøl. *kippa*). *Rogle Steber* ogsaa „*kippe paa seg*“: *trække paa sig* i en *Hast*. Jf. *Kippestobb*. — 2) *trække Fisk* med en *Redestang* (*Rippetroda*). **Sbl.** *Helg.* og *fl.* (I **Nordre Berg.** *poti*). — 3) *strømme*, *fatte En* *pludselig* i *Stræk*, *f.* **Er.** ved et *Knald*, et *Slag* eller *lignende*. **B.** **Stift.** „*kippe seg*“: *fare op af Stræk*. (Jøl. *kippast vid*). *Han flo paa Bæggen so me liste oss*. (**Edm.**). Ellers: *kveppa*, *kveffa*, *støffa*, *støetta*. **Kippast**, *v. n.* *ryffes*, *trækkes med*. (**Gjelden**).
- Rippe**, *n.* *Knippe*, *Bundt*; *f.* **Er.** **Bibelfippe** (**Vieskippe**). **S.** **R.** *kippi*.
- Rippen**, *adj.* *fly*, *let at stramme*. **Berg.** **Stift.** Jf. *kveppen*, *kveffjen*.
- Rippelkodd**, *adj.* som gaar i bare *Sto* uden *Strømper*. **Busterud** og *fl.* **Ellers** *adv.* **Kipploen** (**Drf.**), **Kippekonaa** (**Edm.**); i **Drf.** ogsaa „*hufu-stoom*“.
- Rippetroda**, (for *-troda*), *f.* *Redestang* (til *Seiffse*). **Sbl.** I **Edm.** *Potatrode*.
- Rippmaur**, *Tornentille* (**Urt.**). **Nhl.** (**Sellere** *Maurblom*).
- Ripra**, *f.* *River*.
- Rirkja**, *firkjæber* o. *f. v.* see *Ryrkja*.
- Risla**, *f.* *titla* og *ketla*.
- Riske** (uden *i*), et *Loffenavn* til *Katte*. (Jf. *Jøl. kisa*, *Kat*). I **Tell.** forekommer ogsaa „*Risf Ryr*“ som *Loffteord* til *Køer*, hvilket ellers hedder „*Rusf Ryr*“. Derimod: *Risfobann*, og *Risfalt*, til *Gjæder* (**B.** **Stift**). Disse **Drb.** og det foransorte „*Risla*“ udtales med *haardt* *f* uden *i*, og danne saaledes en *Undtagelse*.
- Rista**, *f.* *Riste*. I **Ndm.** *Ryste* (*Rjost*).
- Ristel**, *m.* et *libet* *Strin*. **Rbg.** **Tell.** (**S.** *R. kistill*).
- Rita** (aab. *i*), *v. a.* (a - a), *kilde*, *røre* paa et *kildent Sted*. *Lilbeels* i **Ag.** og **Tr.** **Stift.** **Edm.** og **Nordre Berg.** (see *titla*). *Udtales* ogsf. *keta*, *kjæta*, *hæta* (**Drf.** **Jndr.**).
- Ritall**, og **Ritig**, *adj.* *f.* *kitlug*.
- Ritel** (*Rijil*), *n.* 1) *Kildren*, *Pirring* (**Gjelden**). 2) *Stubben*, *Ryften* især med *Stuldrene*. **Edm.** *f.* *sølgende*.
- Ritla**, *v. a.* (a - a), 1) *kilde*, *berøre* paa *omme Steber*. **Vest alm.** i de *sydlige* *Egne*; *østnærljeds*: *Risla*. Ellers *Rita*. (Jøl. og **S.** *kiila*). 2) *skubbe*, *ryffe* sig, *gænde Stuldrene* eller *Armene*. *Ritla seg*. **Nordre Berg.** **Edm.** (hvor det udtales omtr. *Kilffe*).
- Ritlug**, *adj.* *kilden*, *pirrelig*, som *ikke* *taaler Berørelse* paa *omme Steber*, (især paa *Siderne*). *Hedder*: *Ritluge* og *Ritlige* (i de *sydvæstlige* *Egne*), *Rislug* (*søndenærljeds*); ellers: *Ritall*, *Rietall* (**Gbr.**), *Ritige* (**Edm.** og *fl.*), *Rjætau* (**Drf.**). **Sv.** *kitlug*.
- Riv**, *n.* *Riv*, *Trætte*. Jf. *Rjæklug*.
- Rivast**, *v. n.* *krøe*, *krøbe* om noget. Jf.

- Roa**, Rjefla, frangla. I Edm. ogsaa Rjæbe og Rjæve.
- Rive**, m. Snylte-Maage, Struntfager (Larus parasiticus). B. Stift. Kalbes ogsaa Ro og Rjæve-Ro (forbi den er meget begjærlig efter Fiskelever). Jsl. kjoi.
- Rivning**, f. idelig Riv og Tvist.
- Rivsam**, adj. Rivagtig, trættefjær.
- Rjæft**, f. Rjæft.
- Rjæftebein**, n. Rjæftebein.
- Rjæfte**, m. Rjæve; Rjæftebein. Hedder ogs. Tjæfte (Edm.), Rjæfte (Gbr.), Rjæft (Drk.), Rjæfte (Edm.), Rjæfte (Nbl.). Sv. kake; Jsl. kjalki. — Rjæfte bruges i Gbr. ligesom Rjæft, om Menneſter eller Dyr, i Talemaaden „for Rjæfte“, „: hver een (eg. hver Rjæft)“, og „infje ein Rjæfte“ „: ikke en levende Sjæl.
- Rjæpt**, adv. raſt, hurtigt. (Tr. Stift).
- Rjæstra**, v. n. hvine, ſmaaſtrige. Sogn.
- Rjau**, f. Tjue. — Rjæve, f. Tjue.
- Rjaur** (et Tjør), f. Tjør, n.
- Rjaurb**, adj. fjort, drevn; f. Rjæra.
- Rjæf**, n. Strabads; f. Tjæf. (I de Ord ſom begynde med ſj, udtales det næſten almindelig ſom ſj).
- Rjæfe**, v. n. ſtrabe, ſture, gnide. Rjæfe (= ſtura ſeg). Drk. Dgſaa v. n. Rjæde, have Rjæde, f. Rjæka.
- Rjæka**, f. Rjæfte.
- Rjætau**, f. Rjætau, f. Rjætau, f. Rjætau.
- Rjætra**, v. n. Rjæ, Rjæ. (Sogn).
- Rjæ**, f. Rjæ. — Rjædding, f. Rjæring.
- Rjægl**, f. Rjævbinde, Rjævbinde-Rjævbinde, beſtaende af et eller flere Hjul med tilbeſtede Kroge, hvorved Rjævet ſnoes eller ſpindes. B. Stift, Hall. og flere. Ellers Laumleggie, Toarveſe (Tjæ.) og flere. Rjæglerne ere ſædvanlig to Slags, nemlig: Rjægl, med tre Hjul, eet for hver af de tre Parter (Laatter) i Louget; og Rjægl, med eet Hjul for det hele Loug. Hertil Rjæglehjul, n. Hjul i en Rjægl. Rjægle-Rjæv, f. Hant at bære Rjæglen med.
- Rjægl**, v. n. (a - a), ſnoe eller ſpinde med en Rjægl. Dgſaa ſpinde langſomt.
- Rjæd**, adj. Rjæd. (I Forbindelſen: lei' aa Rjæd).
- Rjæie** (for Rjæie), f. Rjæde. S. Rjæde.
- Rjæif**, m. f. Rjæfte.
- Rjæif**, m. 1) Rjæining, Tilbagevridning. B. Stift. „ſaa ein Rjæif“. Jf. Hælfjæif. — 2) Forvridning af et Led. Nbl.
- Rjæif**, adj. 1) tilbagebøiet. Rjæif i Ryggen: ſom bøier Ryggen eller Skuldbrene bag over. Rjæif om Rjæifene; Jf. fatt. Tr. Stift og ſ. — 2) ſit, rant, Rjæ af Holvning. Gbr. og ſ. (Jsl.
- keikr**). Ellers: Rjæif, bratt, birren, byrg, byrtig.
- Rjæifa**, v. n. (a - o), 1) bøte tilbage eller til Siden. Rbg. Tjæ. og ſ. (Jf. ſetta). 2) forvride (et Lem eller Ledemod). Søndre Berg. Berg. Ellers: brigde, vikla, rengla, rela. 3) v. n. gaae Rjæit, gjøre Krumninger eller Dmøte. Nordre Berg.
- Rjæifa**, f. Rjæining; Etvæd i Halsen af langvarig Rjæining. Sogn.
- Rjæifaſt**, v. n. blive tilbagebøiet.
- Rjæifing**, f. Rjæining, Tilbagevridning.
- Rjæif**, f. Rjæit.
- Rjæim**, m. 1) Affmag, forandret Smag; ſaaledes om Smag af et Rar og om en Overgang i Smagen, f. Tr. naar Ol begynder at blive ſuurt. Berg. og Tr. Stift. Gulbr. og ſ. (Jsl. keimr). 2) figurlig: Sør af en Svagbed eller Svagdom. Ein Rjæim ta Forkjølnagenne (Mindelſer af en Forkjølelse). B. Stift. 3) Vane eller Tilbøielighed til noget ondt. Jndr.
- Rjæimlaus**, adj. friſt, fri for Affmag.
- Rjæip**, m. Rjæipind, trum Træ-Klob paa Ranten af Baaden, hvorpaa Rjæierne hvile, idet man roer. S. N. keipr.
- Rjæipenavar**, m. et Bor af middelmaa- dig Størrelſe; Rjælebor. Nordre Berg.
- Rjæipenæv**, n. Krogen eller Hagen paa en Rjæip. Edm. og ſ.
- Rjæiv**, m. Rjæibaandet Perſon; ogsaa En ſom bærer ſig ubekændigt ad. B. Stift. Om Rjæivfolk: Rjæiv, f.
- Rjæiv**, f. 1) den venſtre Haand, Rjæiv. Rjæiv alm. i de ſydlige Stiftet. Ellers: Rjæiv, Rjæiv. — 2) ſee Rjæiv.
- Rjæiv**, v. n. (a - a), 1) bruge den venſtre Haand iſtebet for den høire; 2) Rjæiv, arbejde ubekændigt.
- Rjæiv**, adj. ubekændig, Rjæiv.
- Rjæivbendt**, adj. Rjæibaandet. Rjæiv ubekændigt i de ſydlige Egne. Ellers: Rjæivbendt (Tr. Stift), Rjæivbendt (Sj.), Rjæivbendt (Edm.), Rjæivbendt (Sj.); ogsaa Rjæivbendt.
- Rjæivning**, f. Rjæivbet Abſærd.
- Rjæif**, adj. rant, Rjæ af Holvning; ſee Rjæif.
- Rjæif**, v. n. (a - a), Rjæiv, trætte. Rjæiv brugl. iſær i de nordlige Egne.
- Rjæifſam**, adj. trættefjær. Nordensjæib.
- Rjæifing**, f. Rjæivlerie, Rjæiv.
- Rjæifs**, m. et Rjæivbinde hvormed man optager Rjæif af Vandet. Ag. Stift. (Jf. Hæiv).
- Rjæifſe**, f. et Ravn paa trodsige eller egenſindige Rjæivfolk. Nordre Berg.

Finbes ogsaa som Plantenavn (Sund-
hjelte) og Fiskeravn (Kognhjelte), men
Ordet's egentlige Betydning er ube-
kjendt. Jf. Kasse.

Kjel (Kjebel), f. Kjetel).

Kjeld, m. (Fugl), f. Ijeld.

Kjeld, n. Sengedække. See Ijeld.

Kjeld (eller Kjell), n. blandet, ureen
Bæbste; især vandagtigt Blod. Obfr.
Økerb.

Kjelda, f. 1. Brønd, Vandsted; sjeldnere
om en Kilde. Søndre Berg. Sogn.
Balbers, Obfr. — 2. Drk. Kjøbde. (Jf.
Brunn, Bælt, Vandsøpte). Sv. källa,
Kilde. Jsl. kelda, Sump, Kjør.

Kjelda, f. 2. en kold Gysen; Ekstr.
Hart. Ellers Kjø. (Af kald).

Kjelfje, m. 1. Kjøve, Kjøvebeen. Nbl.
Sbl. (Jsl. kjalki). Ellers Kjøfje.

Kjelfje, m. 2. (Jl. Kjelfa, r), Kjøfje,
en liden Slæde at trække med Hæn-
derne, eller at scribe paa i Sneen. Alm.

Nogle Steber: Kjølfje; i Søtersb.

Kjølfje. (Det Jsl. sledakjalki forklar-
es som Slædetræer af Hvalens Kjø-
vebeen). — Hertil: Kjølfjøre, n. godt
Fjøre at scribe paa. Kjølfmeid, m.
Mebe eller Drag i en Kjølle.

Kjell, m. (Lort), f. Hjell.

Kjell, n. (Sengedække; Telt), f. Ijeld, n.

Kjella, opsatte Telt; f. Ijelda.

Kjellar, m. en Kjølder. J. Ndm. og Drk.

bedder det Kjellar. G. N. kjallari.

Kjellarluka, f. Faldbøl paa en Kjølder.

Kjellarfoein, el. Kjellarmann: den Mand

som udfjanter Mlet i et Brullup.

Kjelle, f. Kvinde, Kvindfolk. Ebm. Ndm.

Drk. (meget brugt.). De hjem'e two

Sella a two Kjelle (der komme to

Mandsfolk og to Kvindfolk). Ebm. Ho

a ei beil' Kjelle: hun er ret dygtig.

ei Storekjelle: en fornem Dame. — I

Ligbed med Kall skulde Kjella betegne

et gammelt Kvindfolk ligesom Jsl.

kerla og kella. Jf. Kjerina. — „Den

Kjella" siges ellers ofte om forfjellige

andre Ting, hvis Navne ere Funktion-
ord.

Kjelleflæde, n. Kvindbeflæder. — Kjel-
leflædd, adj. forflædt som Kvindfolk.

Kjelling, f. Kjerina. — Kjelm, f. Hjelm.

Kjel-ost (ee), m. Ost af Naamaak. J
Ebm. ogsaa Kjiellost (aab. v). Kjel er
ellers en Form af Kjetel.

Kjelve (en Valse), f. Kjevole.

Kjem (aab. e), kommer; f. koma.

Kjem, adj. 1) kommende. Kun sammen-
sat: snarthjem, feinhjem. Hedder paa
nogle Steber Kjem. — 2) i Neutr.
Kjemt: tilgjængeligt, let at komme til.

Der a saa hjemt (el. Hømt): der er
meget Indbryt af Fremmede. Kbj. El-
lers: mannhjemt, folkehjemt. Jf. fram-
hjemt. — Det kunde maaskee være dette
Ord, som bruges i Talemaaben: „i
Morgon hjem“ (o: imorgen); „Man-
dagjen hjem“ (o: næstkommende Man-
dag), o. f. v. Jmblertrid kan dette Ord
snarere anses som et Verbum, altfaa:
kommer.

Kjemba (Kjæmbe), v. a. (e - de), Kjem-
me, rede. (G. N. kemba). Dgsaa farbe.
(Af Ræmb). Kjemba Ul: farbe Ul.
Kjemba Hø: rage Hø sammen lagvis
eller knipetvis, saa at det kan bæres
imellem Hænderne.

Kjemba, f. et Knippe af Hø saaledes
sammenraget, at Straeene ligge i or-
dentlige Lag. B. Stift, Drk.

Kjembb, Kjemmet; kærdet.

Kjembing, f. Kjemmen; Kærkning af
Ul.

Kjempa, f. 1. Kjempe, stor og kraft
Mand; ogsaa en tapper Mand, en Helt,
især om Oldtidens Helte. Hertil: Kjem-
pegrav, Kjempebaug, og fl.

Kjempa, f. 2. Bortet eller de øverste Plan-
ter i Forrummet paa en Vaad. Jsl.
kempa. (Jf. Kip). Dgsaa om selve
Forrummet og den forreste Roerbænk.

litje paa Kjempenne: sidde i Forrum-
met. Nordre Berg. Ebm.

Kjempecarar (r), pl. f. det forreste Aa-
repar. Ellers: Framaarar.

Kjempefæring, m. en Fisserbaad med
tre Aarepar. Ebm.

Kjempebaug, m. Gravbøl fra den gamle
Lid. Dgsaa Kjempegrav, f.

Kjempefæip, m. den forreste Roerplud
(jf. Kjetip). Dgsaa Framfæip.

Kjempemann, m. den Mand som roer i
det forreste Rum i en Fisserbaad. Ebm.

Kjemperom, m. Rummet imellem de to
forreste Roerbænke; Kjempebænkens
Plads. (Jsl. kempurum).

Kjemperøys, f. Stenbøl som er opløst
i Oldtiden; gamle Stenbølger, som
tildeels findes i Manade ved Strand-
bredderne (især ved Hardangerfjorden
og Soqnesfjorden).

Kjempetofsta, f. den forreste Roerbænk.

Kjena (ee), v. n. (a - a), vansmagte,
blive afsmagte. „Kjena upp“. Dgsaa:

Kjenast upp. Nordre Berg. Ebm. Helg.

Sævanlig om at vansmagte af Lort;
i Eij. ogsaa af Hunaer. J Sogn bed-
der det ellers: orkjenast; i Ebm.

ærjonast.

Kjend, adj. 1) bekendt med noget, be-
vandret, som har Kjendskab til en Vel,

et Sted eller et Selskab. 2) kjendt af Andre, bekendt; ogsaa kjendelig. Jf. aubkjend, utkjend. 3) anseet eller erkjendt for noget; jf. tjuvkjend. Den som æ fyre eit kjend, han æ te tie tenkt, o: den som er bleven bekendt for een Brøde, bliver mistænkt for ti andre.

Kjendmann (el. Kjentmann), m. Betviser paa en Søreise, især paa Fisterbaade og Jægter. Derimod „Løse“, paa Skibe.

Kjeng, m. Jernkrog, Krampe i Laas og Hængsler. Meget udbredt og maaste alm. undtagen i Kr. Stift (hvor det hedder Stol eller Krampe). I Tell. og Buserud: Kjing; ellers Kjæng. (G. N. kengr).

Kjenga, f. en Driftestaal med Hant paa begge Sider. Sogn, Søndre Berg. Stal paa nogle Steder hedde Kjenga. (Formod. af Kjeng, da Hantene sædvanlig ere høileformige).

Kjengla, v. n. nye løseligt, gjøre lange Sting. Nordre Berg. (Jf. Kangle).

Kjenn, f. Kjør, Vandpyrt; f. Tjonn.

Kjenna, v. a. og n. (e-de), 1) føle, fornemme, mærke (ved følelsen, Smagen eller Lugten). Alm. Nogle St. Kjinne (Gbr. Dst.). G. N. kenna; Sv. känna. — 2) hende, gjenkjende; være bekendt med; ogsaa ansee eller erkjende En for noget. Jf. farskjenna, tjuvkjenna. — 3) v. n. søge at kjende eller fornemme noget, undersøge, iagttage; f. Er. kjenne paa, o: føle paa, tage paa noget for at undersøge det. — Enkelte Talemaader: Kjenne Hingren: blive fulten. Kjenne Semmen: blive svønta. — Kjenne seg: være sig bevidst. Han va so han kjende seg ikke o: han var reent ube af sig selv. (Nordre Berg.). Kjenne seg Magt til: føle Kræfter til. Kjenne seg te Mats: føle Mættelse. Kjenne seg atte: gjenkjende et Sted hvor man har været tilforn; ogsaa føle noget at være sig bekendt, mærke at man har seet det samme før. — Kjenne seg fyre: føle sig for. — Kjenne at: undersøge (Sv. känna åt). Kjenne ette: undersøge, søge at kjende; føle eller smage paa; ogsaa lægge Mærke til hvilket Indtryk en vis Omstændighed kan gjøre. Saalebes: Ein fæ ikke kjenn' ette vi at d'æ vøndt, o: man saer ikke agte paa at det smerter, man maa være uforsom imod Smerten. — Kjenne til: kjende til, have Kundskab om. Derimod: kjenne til seg: tilkjende sig; kjende som sit eget. — Kjenne 'ti (for ut-i): naae til, føle noget af; f. Er. Eg kjenne ti Enden,

o: den ene Ende er saa nær at jeg kan tage paa den. — Kjenne rangt (Kjenna rangt): kjende seil, tage seil af. — Jf. kanna og funna.

Kjennande, adj. som kan kendes eller føles; kjendelig. Da va kjennande te bi: man kunde kjende det, eller: det lod til, efter hvad man kunde fornemme.

Kjennast, v. n. (est - best), 1) reciprokt: kjende hinanden, gjenkjendes. Nbl. Gbr. og fl. — 2) med mæ eller ved: erkjende, kendes ved (jf. kannast); ogsaa: føle sig truffen ved noget. Den som tæke da til seg, han kjennest mæ bi (o: den som troer sig faget, han føler sig truffen). — 3) upersonligt: give sig tilkjende, kunne føles eller mærkes. Da kjennest ette-paa (el. att-i): man kommer til at føle det efterat det er forbi.

Kjenne, n. Kjendemærke. (Sjelven).

Kjenne (for Kjerne), m. Kjerne (i Frugter). G. N. kjarni.

Kjenneblom (Nymphaea), f. ved Tjonn.

Kjenneleg, adj. kjendelig. (Østere Kjennande). Jf. avkjennelig.

Kjennemerke, n. Kjendemærke.

Kjennespak, adj. nem til at kjende noget igjen; især om En som let gjenkjender de Personer, som han engang har seet. Meget udbredt og maaste alm. (Sv. känspek). Betydningen af det gamle spakr (viis, klog) findes kun i dette Ord.

Kjenning, f. 1) Sagttagelse, Forsøg ved at føle eller smage paa noget. 2) Kjendemærke. tala Kjenning paa ein Ting: tage Mærke paa noget for at kjende det igjen.

Kjenning, m. Kammerat, Bekendt. Gamle Kjenningar: gamle Bekjendte.

Kjennskap, m. Kjendskab; Bekjendtskab. hava Kjennskap mæ ein (el. til ein).

Kjensel (Kjensl), f. Kjendskab, det at man kjender noget. Eg tukte eg bar Kjensel paa han, o: det syntes mig at jeg skulde kjende ham. B. Stift (Jsl. bera kensl á, o: kjende).

Kjensla, f. Kjendskab, at man kjender noget.

Kjent, m. Smule, Gran. Inke etnake Kjent: ikke en eneste Smule. Sdm.

Kjent, et Adjektiv af ubestemt Betydning, i frostkjent, sjeekjent, graekjent og fl. (Tr. Stift).

Kjepp, m. 1) Kjøp, liben Stol. 2) en Traflamme, en Lømmerstok.

Kjeppa, f. Kjøpstræben, at man kjøpes om noget. Sogn. Nbl. (Jf. Kapp).

Kjeppast, v. n. 1) kjøpes med En. (G. N. keppa). 2) stræbe, stynde paa, anstrenge sig for at faae et Arbeide før-

bigt. **Fjeppek** er ein Ting. Sogn, **Rbl.** ogsaa **Tr.** Stift.

Fjeppeu, adj. 1) kappelysten; ogsaa flittig, stræbjom. 2) stolt, troblig, som ikke vil giue efter. Sogn. Heraf **Fjeppe**, **L** Kappelyst; ogsaa **Stivbed**, **Trod** sigbed. Sogn. (**Jsl.** keppni).

Kjer (aab. e), n. Kar. (**G. N.** ker). 1) Koy, Staal, et libet Kar i Almindeligbed. **Rbl.** Mere alm. i **Austjer**. **Jf.** **Kjerald**, **Bibne**, **Kopp**. — 2) et stort Kar, **Bruggertar**. **Sbl.** **Kr.** Stift og **Dplandene**. (Udtales mest almindl. som **Kjær**). **Ellers** **Kar** og **Saa**. — 3) **Brokar**, **Kuue** under en **Bro**. (Udtales oftest **Kjær** og **Kjærr**). I Rigbed bermed siges „**Latskjær**“, om de **Dpdamninger** hvori **Kareteinerne** udsættes.

Kjerald (aab. e), n. et Kar. Hedder **saabaanlig** **Kjerald**, og nogle **Steder** **Kjærøld**, **Kjærøld**, **Kjærøld** (aab. ø), hvilket egentlig grunder sig paa **Fleertallet**, som **Kulde** hedde **Kjærøld**. (I **Nordre Berg** hedder **Central** **Kjærøld**, **Fleertal** **Kjærøld**). **G. N.** kerald; **Sv.** kærli. — **Bruges** som **Fellesnavn** for **allebaande Redskaber**, hvori noget **gjæmmed**; dog især om **Trætar**, saasom **Kasjer**, **Lønder**, **Bøtter**, **Kjæffer**, **Fræbe** o. s. v. (I **Sogn** kun om **store Kar**, da de ogsaa hedde **Bibne**). **Mangler** paa enkelte **Steder** i det **Søndensjælske**, men er ellers **gaaftle** almindelig.

Kjering (aab. e), f. (**Jl.** **Kjeringa**, r), 1) en **Kone** (i Almindeligbed). **Søndensjælsk** (hvort det ofte træder **stæbetfor** **Kona** el. **Kaana**). I **Fjeldbygderne** udtales det beels **Kjering** (aab. e), beels **Kjæring**. — 2) **Kjærting**, gammelt eller noget **albrende Kvindfolk**. **Alm.** men udtales paa de fleste **Steder**: **Kjæring**. I **Nbg.** ogsaa: **Kjælling**, og i **Sæt.** **Kjædding**. (**G. N.** kerling og **kelling**; **Sv.** karing). — I **Formen** er **Kjering** **sibeordnet** med **Kar**, **ligesom** **Kjella** med **Kall**; men i **Betydningen** **sibeordnet** **Kjering** med **Kall**, og **Kjella** med **Kar**.

Kjeringebrot, n. **Kjærting**. I **Spøg** eller ogsaa med **Ringeagt**; **ligesom** **Kallebrot**, **Eventyrbrot** og **fl.**

Kjeringeknut, m. kaldes paa nogle **Steder** en **Knude** som ikke er rigtig **knyttet** og derfor **let opløses**.

Kjeringeløysa, **Mangel** af **Kone** eller **Huusmøder** (ligesom **Kameløysa**).

Kjeringeroff, m. **Planten** „**Padderot**“ (**Eqvium**). **B.** Stift.

Kjeringesleg, adj. **Kjærtingagtig**. **Rbl.** **Tell.**

Kjeringøyra, et **Slags** **store** **Muslinger**

(= **Dyrefjæl**). Vel egentlig **Trodskjeringøyra**.

Kjerjen, adj. **binderlig**, som er i **Veien**. **Dæ** so **traangt** at **Kjerje** (som et **Sted**, hvor der er meget i **Veien**). **Sdm.** **Maaste** **Kjerjen**.

Kjerr (**Kjærr**), f. **Krat**, **Bustabs**, **smaa** **Bustærter**; f. **Kjærr**.

Kjerr, n. **Sump**, **Myr**. (**Manbal**). **Jsl.** **ker**. **Ellers** et **Brokar**, f. **Kjer**.

Kjerra, f. **Karre**, en **liben** **Vogn**. (**G. N.** kerra).

Kjerre, m. en **liben** **Skov**, **Lund**; især af **smaa** **Træer**. (**Olderkjerre**, **Kjærkjerre**). **Helg.** og **Nordre** **Trodskjæms** **Amt**. **Ji.** **Rust**, **Holt**.

Kjert-bein, adj. **albdeles** **rant** eller **lge**; om **Træer**. **Sdm.** (**udt.** **Kjært**). **Man** siger ogsaa „**bein**“ som ett **Kjærtelløs**. (**Jf.** **Jsl.** **kertr**, **rant**, **opreit**).

Kjerteljos, (el. **ljos**), n. **Lalglys**, **Rødt** **Lys**. **B.** Stift.

Kjærterak, n. **Bøger** til **Lys**. (**Sjælsnere**). Det enkelte **Ord** **Kjerte** bruges ikke. (**G. N.** **kertri**, m. **Lys**). **Jf.** **Jsl.** **kertriljos**.

Kjerva, v. a. (a - a), **binde** i **Knipper**.

Kjerve (aab. e), n. **Knippe**, **Bundt**, især af **Løvskifte** (**Kauvkerve**). **B.** og **Tr.** Stift, **Tellem**, og **fl.** **Nogle** **Steder**: **Kjerve** og **Kjerv**. (**Jsl.** **kerk**).

Kjesa, f. et **Navn** paa **Dverg**-**Birken**. **Sbl.** **Jf.** **Bjærkypors**.

Kjesfa, f. **Kuro**, **Fiskekuro**. (**Sogn**). **Jf.** **Kipa**, **Kafs**. **Dafaa** en **Vidiekuro** i **Klønabælen**. **Voss**.

Kjesta, el. **Fjista**! **Udraabsord** til **Katte**, naar man **truer** eller **strammer** dem.

Kjeta, f. **fita**. — **Kjetall**, f. **kitlug**.

Kjete, el. **Kjæta**, f. en **Meise** (**Fugl**). **Jndr.** **Ellers** **Kjætmøvs**.

Kjetel (aab. e), m. en **Kjebel**. **Tellem**, hvor **Fleertal** hedder **Kaslar** (for **Katlar**). I **Sætersbælen** hedder det ogsaa i **Central**: **Kasle**; i de **øvrige** **Distrikter**: **Kjel**, med **luft** e. (mest almindl.), **Kjeil** (**Sdm.**), **Kjil** (**Helg.**). **G. N.** **ketill**, pl. **kallar**. **Sammensætningsformen** **Katte** forekommer i **Ordet** **Katlebotar**. **Ellers**: **Kjels** (ee), f. **Tr.** **Kjelsbeit**, f. **Kanden** eller **Bredde** paa en **Kjebel**. **Kjelsbotn**, m. **Kjebelbund**. **Jf.** **Kjæloft**.

Kjetla, v. n. om **Katte**: **sæde**, **saae** **Unger**. Hedder ellers: **Kjisle** (**Ag.** Stift), **Kjætle**, el. **Kjælle** (**Nordre** **Berg**).

Kjetling, m. en **Katteunge**, **Killing**. **Søndre** **Berg**. (**Jsl.** **kelling**).

Kjetta, f. en **Hunkat**. **Meget** **ubdrebt**.

- Nogle Steder:** Katta, og nordenfjelds: Kjøse el. Kjøse. (Isl. ketta).
- Kjevla**, v. a. 1) sætte Kjevle paa (see følg.), sætte Knevel i Munden paa Kib, for at de ikke skal patte. I Edm. Kjølv; i Nbl. Farla (Isl. kella). 2) bage eller rulle Fladbrød. Ag. Stift.
- Kjevle**, n. Balle, rundt Træ til at bage med (Jf. Kull); seldnere et Vangletræ; ogsaa en liden Pind (Selekjevle, Kibkjevle). Kr. Stift; ogsaa Tr. Stift, Helg. og fl. I Ag. Stift bedder det Kevle, og ellers: Kjelve (Søndre Berg.), Kjelve (Edm.); saaledes Vaksjelve, Selekjelve. (Isl. kelli; Sv. kalle). Jf. Kavl.
- Kja**, **Kjita**, **Kjil** o. f. v. see Ki.
- Kjo**, n. Krog, Bøining; f. Ljo.
- Kjoe**, v. n. Kive, trætte. Østerd.
- Kjole**, m. Kjole; nogle Steder ogsaa en Dørfrak eller Reiskjorte. I Hall. og Øbr. bedder det Kjol. (Isl. kjöll). — Kjolefilla, f. en forslidt Kjole; ogsaa spottvis om En som bruger Kjole. — Kjøleflædd, adj. som gaar i Kjole.
- Kjolv**, hant, Haandfang; f. Kolv.
- Kjon** (oo), n. 1. Løi, Sager, Smaating som man gemmer eller bringer med sig. Ramb. Indr. Ellers: Stel, Ly, Don og flere.
- Kjon**, n. 2. (Skam; Skabe; Strabads o. f. v.); see Ljon. — Kjøna, v. (forbærve; ødelægge o. f. v.); see tjona.
- Kjøna**, v. a. og n. (a - a), 1) forberve, opspare, lægge sig noget til. „Kjon' te“, eller „Kjon' sag te“. Ramb. Indr. (Maaskee for tjona; jf. G. N. Kjøna, tjene). — 2) sætte istand, ordne, tillave noget. Dagsaa v. n. svøle med noget, bestille et eller andet ubetydeligt. Ramb. Indr. Ellers: stælla, dona og fl. — 3) forfriske, kvæge, opvarme. Helg. Han gæst inn aa Kjøna seg (varmede sig). — Kjøne seg te: a) lægge sig noget til (f. Kjon); b) gjøre sig færdig, klæde og vunte sig. Indr. — Det søndenfjeldske Kjøna har ganske modsatte Betydninger, hvorom see tjona.
- Kjonar**, m. En som kun svøler med smaa hverdags Arbeider i Huset. Indr.
- Kjon-arbeid**, n. smaa huuslige Svøler.
- Kjøne**, f. Torrehuus, Ildhuus hvori Korn tørres. Kommerige og fl. See Kytina. (I sønste Dial. Kjøna).
- Kjoning**, f. Svøler, Arbeider i Huset.
- Kjoning**, f. Forbærvelse, f. Ljoning. — Kjonsleg, see tjonsleg. — Kjont (forbærvet), f. tjont.
- Kjor**, m. 1) Dre; 2) Kjøb; see Ljor.
- Kjor**, n. Løir; f. Ljor.
- Kjora**, f. tjora. Bjarbeite, f. Ljorbette.
- Kjos** (oo), m. 1. Lund, Buskads, Samling af tætvorede Træer. Ebl.
- Kjos** (oo), m. 2. en dyb Bøl eller Vandpyt. Helg. Østere Bekkjos.
- Kjosa**, v. a. (Kys'; Kaus; Kose, med aab. o), vælge, udkaare. Søndre Berg. Lell. og fl. (G. N. kjösa). Dagsaa v. n. med paa; f. Er. Da va mange so kaus paa han, o: valgte paa eller fremte for ham. Nbl. Jf. fora.
- Kjosande**, adj. værd at udvælge.
- Kjosing**, f. Valg, Udkaarelse.
- Kjota**, see tjota. Kjon (Ljo), f. Ljuv.
- Kju**, f. Ljug og Ljuv. Kju, f. Ljug.
- Kjug** (Snees), f. Ljug. Kjuge f. Ljuge.
- Kjuka**, f. 1) en liden Klump eller Kage. Emørkjute: en Portion særst Emør. Edm. (hvor det tildeels bedder Ljute). — 2) Dst, som kun er adskilt fra Ballen og ikke videre tilberedt. Nbl. (Jf. Kest, Afel). I Guldr. er „Kjute“ den første Dst som tages af Ballen (den næste bedder Froe). Isl. kjuka, blø Dst. — 3) Kogte, Froskole paa Fure og Gran. Edm. og Tr. Stift. I søndre Edm. Ljute (Kurekjute). Ellers Kogla, Kangle og fl. Jf. Blindkjute. — 4) et Slags haard Svamp paa Trærne. Lell. I Drk. Knøstkjute. Ellers Knøst, Kvitekno. I Indr. betyder Kjute ogsaa store Knorter eller Knuder paa Trærne. (I sønste Dial. kjuka, Træsivamp). — 5) et fort Træstykke, en liden Klobes som tjener til Underlag, f. Er. under Årelen paa en Skibecken. Drk. — Hvorvidt alle disse Betydninger børe sammen, og hvorvidt K eller tj er den oprindelige Form, er uvist.
- Kjuff** (tvf), f. tjuff.
- Kjufing** og **Kjufing**, m. en Kylling. Sv. kyckling. (Isl. kjuklingr, en Unge). Vel egentlig Kylling. Ordet synes at staa i Forbindelse med „Koff“, som i andre Sprog og Dialekter (f. Er. den jødske) betyder en Hane.
- Kjufna**, f. tjufna. — Kjul, f. Kjul.
- Kjun** (et Par), f. Kjun.
- Kjupa** (Hyben), f. Kjøra.
- Kjura**, v. a. pynte, sætte istand (= vela). Bruges ved Mandal. Jf. Ukjura.
- Kjurr** (tor), f. turr.
- Kjuv** (Ljo), f. Ljuv.
- Kjyla**, **Kjyld**, **Kjyllag** o. f. v. see Ky.
- Kjøbe** (Kjøa), f. en Kjøbe. I Edm. bedder det ogsaa Kjeie (for Kjedja). Isl. og Sv. kedja.
- Kjøft**, m. Kjøft. I Nbl. og Hall. bedder det Kjøft. G. N. kjøft. Betyder

ellers: 1) Kjæst, Mund. Altid om Dyrrens Mund; sjældnere og mest i Spot om Menneskets. 2) en Abning, Munding. Pøstekjæst, Hatakjæst. 3) Eagen paa Dyr. Dskafjæst, giera Kjæst: bruge Munden, skjæbe, svie. Har Kjæsten: hver eneste, hvert Menneske. ikke ein Kjæst: ikke en eneste Sjel. kalba Kjæsta, s. under kalb.

Kjæsta, v. n. kraale, larme; slende.

Kjæstast, v. n. tratte, mundbugges.

Kjæst-aufje, m. og **Kjæstrausa**, s. en Skjendegjæst; ogsaa en Drbgdyer, en Storpraler. Nordre Berg.

Kjæstbar, adj. haardmundet; bygtig til at tratte og slende. Hedder ogsaa: **Kjæstram** (Edm.) og **Kjæstfrid**.

Kjæstring, f. Tratte, Skjenderie.

Kjæstsvik (ii), s. Mundvig paa Dyr.

Kjæstje, m. Kjæve; s. Kjæstje.

Kjæla, v. a. (e-te), blæse, affjære Kaal. „Kjæle Kape“. Edm. og fl. Jf. kala.

Kjæla, v. n. (e-te), kjæle for En; hærtegne, være om og smigrende mod En. Jf. kausa, skriva, skra. Hertil: **Kjæleba(r)n**, n. **Kjæledagge**. **Kjæledagar**, eller **Kjælemaanar**, pl. **Svedebrodsdage**.

Kjælar, m. En som er tilbøielig til at kjæle eller hærtegne. Om Kvinder tildeels: **Kjæla**, **Kjæleflo** og fl.

Kjælan, adj. 1) kjælende, smigrende; 2) forhælet, blødgattig, som ikke taaler noget ubehageligt. Mest i de nordlige Eane; jf. kvælan, Kjøven. Ogsaa: om, liden.

Kjæling, f. Kjælen, Karessering.

Kjæmpe (i en Vaad), f. **Kjæmpa**.

Kjæng, f. **Kjeng**. — **Kjænga**, f. **Kjenga**.

Kjær, et Kar, f. **Kjer**.

Kjær, adj. 1) kjær, elsket. 2) tilbøielig, som elsker eller har megen Løst til en Ting. **Kjær fyre Drift**: tilbøielig til Drift. **Kjær ette Skjellingjen**: begjærtlig efter Penga. **Dagsaa**: om, omhyggelig. vera **kjær fyre ein**. (Sjældnere).

Kjæra, v. n. (a-a), bede venlig, sige kjær! — **Kan** som a flera a bad.

Kjæra, v. a. (e-te), 1) klage, beklage sig. **Kan hjærte seg fore da** (beklagebe sig derover). **Soan**, **Søndre B.** (G. H. kær). 2) i Tal.maanden „Kjæra seg um“, o: slette om, agte paa. **Kan hjær!** ikke se um da. **Gbr.** Edm. og fl.

Kjærald (Kar), f. **Kjerald**.

Kjærafte, m. **Kjærafte**. (Ligt i begge. Kjon).

Kjæring (Kone), f. **Kjering**.

KjærPomen (aab. o), adj. **Kjærkommen**.

Kjærleg, adj. **Kjærlig**. — **Kjærlege**, adv.

omt, **Kjærligt**. — **Kjærlegheit**, s. bruges meget ihedstfor **Kjærlighe** og **Elflug**.

Kjærr, f. **Kjerr**. **Kjærre**; s. **Kjerre**.

Kjærteljos, f. **Kjerteljos**.

Kjæsa, v. n. (e-te), ofte, tilkave **Dst** (Helg.). **Ellers**: yska og blengje.

Kjæse, m. Løbe, Dstløbe (af **Kalbema-ver**). Meget udbredt **Drb.** (Jsl. **kæstr**).

Kjæta, f. **Lystigbed**, overgiben **Munterhed**. **B.** **Stift** og videre. **Jsl. kwi**: (Af **kat**). **Jf. Kipna**.

Kjø (Krumning), f. **Kjo**.

Kjøa (for **Kjøda**), f. en liden **Fist**, især en ung **Drreb**. **Harb.** **Schl.** og fl. **Kalbes** ogsaa **Kurekjoa**, og i **Nbl.** **Drghua**. I **Yttre-Sogn**: **Kjo**, om **Drreb** i **Almindelighed**; i **Valders**: **Kjøo**; i **Østb.** **Kjøe**. **Sædvanligst** med **aab.** o. (**Jsl. kåd**, el. **kåd**, **Angel**; **brandkåd**, ung **Drreb**). **See Rot**, m. — **Et Kjø** eller **Kje**, som betyder **Angel**, synes forudsat i det **trondhjemske Øst**, **Øst**, **Emaske**. — **Drredene** hedder **ellers**: **Kure**, **Kræde**, **Lita**, **Agnet**.

Kjøf, m. **Kjøften**. **Nordenfjelds**. **Ellers** **Kjøfen**, n. (**Ev. kåk**).

Kjøfmeister, m. **Kjøgemester** (i et **Brolup**). **Nogle St.** **Kjømeister**. (**Jsl. kæmeistari**).

Kjøl, m. 1. (**aab. o**), **Kjøl** i **Fartøier**. I **nordre Berg**. **Edm.** og fl. **hedder** **betk** **Kyl** (**Kjøl**, med **aab. o**). **G. H. kjölr**.

Kjøl, m. 2. (**aab. o**), en **Hjeldbryg**, den øverste **Deel** af et **Bjerg**. **Helg.** **Drf:** **Østb.** **Kjæsa**: **Hjeldblant**, den øverste **Hjeldbrand** som **fred** fra **Dalen**. **Ndm.** (**Eurendalen**). **Dagsaa**: en **Slabe** eller **Græslette** paa et **Fjeld**. **Drf.**

Kjøl, m. 3. 1) **Kjølling**, **Afholelse**. (**Sjældn.**) 2) en **kold** **Gøsen**, **Stræk**, **Kjøstelse**. (**Edm.** **Nbl. Jørb.**). **Et** **fekk ein Kjøl** **dæ eg** **sæg** **dæ**. **Jf. Kjelva**, **Kalbotkffe**.

Kjøla, v. a. og n. (e-te), 1) **affjole**, **gjøre kold**. **Jf. kolna**. 2) **blæse lidt**, om **Vinden**. 3) **gjennefare**, om en **Gøsen** eller **Stræk**. **Da** **kjole** **gjenomme** **dæ e** **sæg** **dæ**. **Drf.** **Nogle** **Steder** **kolna**.

Kjøla, f. en **hoag**, **Kjøla** **Vind**.

Kjøld, m. **Kulde**; **Forhølelse**; s. **Kjøld**.

Kjøde (**Brønd**), f. **Kjelva**.

Kjøl-brag, n. **Kjølfure**; **det** **Sted** **hvor**. **Vaadene** **sættes** **ud** og **trækkes** **op** **paa** **Strandsbredden**.

Kjøleleg, adj. **sæl**, **forstrækkelig**. **Dagsaa** **adv.** f. **Er**. **Da** **va** **so** **kjolele** **støgt**. **Berg**. **Stift**.

Kjølen, adj. **Kjølig**, **noget kold**.

- Kjølfar**, n. see **Kjøfdrag**.
- Kjøling**, f. **Kjøfsling**. — **Kjølingfale**, f. en liden Delgklump, som lægges paa et skalet Lem for at lindre Smerten. **Søndmor**.
- Kjølne**, f. **Kolna**. — **Kjølp**, f. **Kylb**.
- Kjølsvil**, f. **Kjølsvin** (i **Fartøier**), den Stol hvorpaa Masken staaer. (**Kr. Stift**). **Jf. Svill**.
- Kjølve** (**Bagervalse**), f. **Kjvle**.
- Kjøm**, fremkommeligt; f. **Kjem**.
- Kjønn**, **Kjar**, **Pyt**; f. **Kjønn**.
- Kjøpa**, v. a. (e-te), **Kjøbe**. Bruges i de fleste Egne istedetfor **kaupa**. **Ligesaa**: **Kjøp**, n. **Kjøpar**, m. **Kjøpmand** og **f.**
- Kjør**, n. see **Ljor**. — **Kjøra**, f. **Ljøra**.
- Kjøre** (aab. ø), f. i **Talemaanden** „alt i et Kjøre“, o: altsammen om hinanden, i een Slump, uden Orden. **Tell**.
- Kjørbæl** (**Løstrebånd**), f. **Ljørbæl**.
- Kjørtje**, f. **Kortje**.
- Kjørr**, f. **Smaafrat**, **Lyng** eller **lave Buskvarter**, især i **Fjeldegnene**. **Jf. Bjørkeshjørn**, **Bjertshjørn**. **Hebder** paa nogle Steder **Kjørr** (**Nbl. Tell. og fl.**), i **Sat.** saavdt erindres: **Kjarr**. (**Nbl. kjørr, kjarr**). **Jf. Kjerre**.
- Kjørr**, adj. **rolig**, **stille**. **Nbl. Edm. (sledden)**. Det **hegger** ogsaa „i **Kjørr**“, f. **Er. stait** i **Kjørr** (staae **stille**). **J. Ag. Stift.** **kurr** og **kaar**. (**G. N. kyrr**).
- Kjørra**, v. a. **holde** i **Ave**, **bringe** til **Stillehed**. **Nbl. Edm. (G. N. kyrra)**.
- Kjørrmark**, f. **Krat**, **Buskmark**.
- Kjørsøld** (**Kar**), f. **Kjerals**.
- Kjøsel**, m. en liden rund **Kage** af **flin** **Øk**, tilkavet af **se** **Mall. Edm. og fl.** **J. Gatersdalen** **hegger** det **Kjøs**. (**Jf. Klæse**).
- Kjøt** (aab. ø), n. **Kjøb**. **Underliden** ogsaa: **Hulb**, **Fylbig**. **for** **Kjøt** **paa** **seg**: **blive** **sed** og **fyldig**.
- Kjøta** (**Kant**, **Bred**), f. **Kjøyta**.
- Kjøta**, adj. 1) **fyldig**, **kjødrig**; 2) **beståf** **fen** i **Kjødet**, f. **Er. barkjøta**.
- Kjøtaft**, v. n. **saae** **Kjøb** eller **Hulb**, **blive** **fyldig**. **Oftere**: **Kjøta** **seg**.
- Kjøtbein**, n. **Been** **med** **Kjøb** **paa**.
- Kjøteid**, m. en **grov** **Ed**. **B. Stift.**
- Kjøtgang**, m. **Bugvrib**. (**Walders**). **J. Nbl. og Hard.** **hegger** det **Ljørgang**.
- Kjøtkurv**, m. **Kjødpølse**.
- Kjøtmole** (aab. ø), m. **Kjøbstykke**.
- Kjøtmyfjen** (aab. ø), adj. **kjødrig**, **fyldig**, **tyl. Nordre** **Berg**.
- Kjøtmøys**, f. **Kjødmesse** (**Fugl**), **Parus** **major**. **J. Indr. Kjeta**.
- Kjøtrofa** (aab. ø), f. **Kjøbsiden** **paa** **Etind**.
- Kjøtrov**, see **Kot**, n.
- Kjørfæid**, f. en **tynd** **Kjødstive**. **Edm.**
- Ellers** **Kjørfis**, **Kjørbite**.
- Kjørt** (paa en **Lee**), f. **Ljø**.
- Kjøva**, v. a. og n. (e-de), **tilkøppe**, **lulle**; i **Særdeleshed**: 1) **kvæle**, **betage** **Handbrøttet**. **Kjøfjen** **Kjøv'an** (**Regen** **kvælte** **ham**). **Kjøve** **Bermen** (el. **Kjøve**): **dampe** **liden** **ved** at **hindre** **Luftens** **Lilstrømning**. (**Edm. Gard. Rda. og fl.**). **G. N. køsa** og **kesja** (med **impl. køf**). **Jf. køva**. — 2) om **Lusten**: **blive** **tyl** og **mørk**, **opfyldes** af **Illinger**, **saar** at **horizonten** **ikke** **sees**. **Han** **Kjøve** **til** o: **det** **mørker** af **Uveir**. **Nordre** **Berg**. (**Jf. Kov, koven**). — 3) om **Vækte** og **Rilder**: **opsvulme** af **Frost**, **belægges** **med** **bøt** **Is** (ibet **Bandets** **Kjøb** **tilkøppes** **ved** **Frost**). **Sogn, Balb. og fl.** (**Ellers**: **ky**, **kyppa**, **ora**). **Jf. Kovsooll**. **Beslægtede** **Verb** **ere**: **køva**, **køvna**, **Kov**, **kovna**, **køvt**.
- Kjøvaf**, f. **Lungbrystkæbe**, **Forhølelse**, **tungt** **Handbrøst**. **Sogn. Ellers**: **Køav** og **Kov**.
- Kjøvafst**, v. n. **kvæles**; f. **køvna**.
- Kjøvob**, adj. 1) **kvælt**; 2) **opsvulmet**, **opsteget** af **Frost**, om **Baub**. **Sogn. Oftere**: **upphjøvt**.
- Kjøven**, adj. om **Lusten**: **tung**, **kvælm**, **lummer**. **Nbl. Jf. køvt**.
- Kjøvyl**, m. en **Pyt**, **Samling** af **Baub** eller **anden** **Væbste**. **Hard. (Jf. Dam, Syl, Svøla)**.
- Kjøyle**, f. en **Kende**, en **liden** **Kanal** **som** en **Baub** **kan** **fyde** **igennem**. **Edm.**
- Kjøyna**, f. en **Blegne**, **Blære** **med** **Svulst**. **B. Stift. (Af Kaun)**. **Jf. Kveisa**.
- Kjøynet**, adj. **fuld** af **Blegner**.
- Kjøyr**, m. **Driven**, **Jagen**, **det** at **man** **drives** **til** at **udrette** **noget**. **for** **Kjøyr**: **blive** **drøven** eller **paakjend**. **B. Stift.**
- Kjøyra**, v. a. (e-de), 1) **drive**, **kvæde** eller **fyde** **noget** **afsted** **med** **Hurtig**. **G. N. keyra**. **Indkativ** **hegger** i **B. og Er. Stift**: **Kjøyre**; **Kjaurde** (**Kjaur**); **heve** **Kjaur**; f. **Er.** **Han** **Kjaur** **ei** **flis** **inn** i **Fingren**. — **Da** **va** **so** **saart** **so** **ein** **hadde** **Kjaur** **ein** **Kntv** **inn** i. — 2) **drive**, **jage** **afsted**; **fynde** **paa**. **Kjøyr** **dei** **heim-atte**, o: **jag** **dem** **hem**. **Kjøyr** **dei** **til** **aa** **stunda** **seg**: **driv** **dem** **til** at **fynde** **sig**. **Kjøyre** **paa**: **fynde** **paa**, **haste**. — 3) **kvæde**, **kvæde**. **Dagsaa**: **Kjøre** **paa**, f. **Er.** **Isen** **æ** **so** **kerf** at **ein** **kann** **Kjøyr'an**.
- Kjøyrande**, adj. 1) **som** **man** **kan** **kvæde**; 2) **som** **man** **kan** **kvæde** **paa**, om **Veie**, **Broer** og **Is**. **Isen** **æ** **ikke** **Kjøyrande**.
- Kjøyrar**, m. en **Kjører**.
- Kjøyrø**, paric. 1) **drøven**, **jaget**; 2) **kvæde**.

J B. og Tr. Stift: Haurd (Haur'e, Haur). Ligesaa: forkhaurd, utkhaurd og flere.

Rjøysreføre, n. Høre at høre paa.

Rjøysregrede (-greia), f. Rjøresedflab.

Rjøysreveg, m. Bei at høre paa.

Rjøyring, f. 1) Driven, Jagen; 2) Kjørsel.

Rjøysla, f. Kjørsel. Hertil: Rjøysle-gamp, m. Hest at høre med. Rjøys-legut, m. ung Rjører, Dreng som man leier til at høre. Rjøysleveg, m. Rjørevei.

Rjøysfa, f. en Hun-Kat. Tr. Stift, Edm. J Drk. Rjøse (Rjøs). Ellers Rjetta og Ratta. Af Rause. — J Yttre-Sogn betyder Rjøyse et Slags Hette.

Rjøyte, f. 1. en Dam, Møllebam; ogsaa en liden Sump eller Myr. Inbr. J Drk. er Rjøte Kanten eller den yderste Bred af en Myr. (Myrkjøta).

Rjøyte, f. 2. en Barbytte. Tell. (Jf. Røt). J Dørb. bruges Rjøte som Navn paa Finnernes Telt. — Rjøyte er el-lers i Jndersøn et Navn paa omslak-kende Kvindfolk, især Finnerkoner. An-dre St. Løta og Lytta.

Flabba, v. n. Klæbe, hænge ved; om Sneen. Tr. Stift, Nordre Berg. Tell. og flere.

Flabben, adj. Klæbende, vedhængende.

Klaffe, m. en Klav, Smætte.

Klaffa, v. n. Kløbe, bære sig leitet af.

Rbl. hvor man ogsaa siger Klaps, m. og Klapsa, f. om leitede Arbejdere.

Klag, n. Anklage, Klagemaal. Da som Klag paa de, o: man klagebe derover. Edm. og fl. Ellers: Klaga, f. og Klagemaal, n.

Klaga, v. n. og a. (a - a), 1) klage, be-klage sig. (J Gbr. og Drk. Klageaa). 2) anklage, føre Klage over. Han hadde klaga dei fyre Jar'a (anklaget dem for Faderen). klaga av: saae affastet ved Klage. Hertil avklaga.

Klagande, adj. som er at klage over. D'a ikke klagande fyre slitt.

Klagar, m. Anklager. Spøtvis om En, som fører Klager i Utide.

Klagde, m. en sammenslitt Haarlof. Rdm. J Drk. Klage og Lanbe. J B. Stift: Kartje. — Hertil: Klagedat, adj. sammenslitt, klumpet; om Uld og Haar.

Klageløst, adv. uden Klage.

Klagelam, adj. tilbøielig til at klage.

Klaging, f. Klagemaal, Befværing.

Klaka, v. n. (a - a), frøse, blive iset.

Klaka, adj. 1) om Jorden: frosten paa Overfladen. Meget udbredt Drb. (J Gbr. Kalka). 2) om Vand: iset, be-

lagt med en tynd Jisflorpe. Tr. Stift. Ellers: kraba, kraba.

Klaffe, m. 1) Jisstykke, Jislump. Søndre Berg. (J Drk. Klant). Ogsaa en tynd Jisflorpe paa Vand og Sump. Rbg. Jsl. klaki, Jis. Jf. Kræ. —

2) frosten Jord, en tynd frosten Storpe paa Markerne (Begyndelsen til Tete). Meget udbredt, næsten alm. Drb. Rogle St. Klaka; i Gbr. Klakaa. Sv. klake. Jf. Spel.

Klaff, m. en Banke eller opbloet Grund i Søen; Fistegrund. Hela. og Tr. Stift. (Jsl. klakkr, Klippe). Jf. Stalle.

Klaffa, v. a. baute. (Sogn). Jf. katta.

Klamp, el. Klampe, m. en Kløbs eller Fjel, som slaes fast for at baste en Rist, f. Er. paa en Baad. Nordensjælds. (Jsl. klampi).

Klandra, v. n. trætte, Hende. (Sjelben).

Klang (og Klæng), m. Klang.

Klang, m. Jisstykke. S. Klaffe.

Klapp, n. og Klapping, f. Klappen.

Flappa, v. a. (a - a), flappe.

Klar, f. klar. — Klara, f. klara.

Klase, m. Klump, Klynge. (Sjelbent Drb). J Gbr. Klaska.

Klase, v. n. klæbe, hænge ved. Tell. See klæse og klæse.

Klase, v. n. klæbende, vedhængende. Tell.

Klatr (Klat'ter), n. Nøie, Arbejde som ikke vil rigtig lykkes. (See følgende); Jsl. klatr, uventlige Ting.

Klatra, v. n. (a - a), Klubre, arbejde seent og daarligt, især af Mangel paa passende Materiale og Værktøi. Meget brugt nordensjælds, ogsaa i Berg.

Stift og videre. Hedder ogsaa Klatra og Kaltra; Jf. larva, balla, folka.

Klatresamt, adj. n. ubeleilig, seent, forbundet med Nøie og Mangler. Tr. Stift.

Klatring, f. Klubren, forgjæves Nøie.

Klatt, m. en liden Hob eller Slump.

Klauv (Kløvebe), f. Kløva.

Klauv, f. 1) Kløva paa en Fod (paa Koer, Gjeber og flere Dyr). Rogle Esteder: Klau. G. R. klauv. — 2) en udbuggen Kløst i Enden af en Stot; indrettet til at omsfatte Epidfen af en anden Stot i Bygningarn. — „Da gjeng Klauv um Klauv aa Honn um Honn“, siges om Kreature fra forskjellige Gaar-be, naar de gaae tilfammen paa en Græsang, som ikke er afdeelt ved Gjer-ber. Berg. Stift.

Klauva (Klaue), v. a. sammensælde Stot-te ved Kløstet i Enderne.

Klauvblaska, b. f. f. Kalsvehjelm.

Klauvdyr, n. Dyr som har Kløver.

Klauserfar, n. Spør efter Klobdyr.

Klavabelg, f. et Navn paa Dagene imellem Jutul og Nystaar. Indre-Sogn.

Klave, m. 1) en Kløft, som danner en spids Vinkel. Gjæfene flog'e ti ein Klave, 2) Gjæfene holde sig i en Vinkel, naar de flyve bobovtis. Nordre B. 2) en Kløft eller Bølle, som bindes om Halsen paa Køer og andre Dyr, naar de sættes paa Stald. Alm. Hogle St. Klava; i Gbr. Klavva. Sv. klafve; Jøl. klåf.

Klavenaut, n. dørent Rød (i Rødsætning til Ralse, som ikke bindes). Ralbes ogsaa "Klavbunde Naut".

Klav, v. a. (Klær; Klø; Klegje), Kløe, Kløe med Reglene. (Sv. klå). Dgsaa: Klønde, ubstue Penge. Klav seg 'pi Hove (el. Haud'e): Kløe sig ved Dreene, som Htring af Stuffelse eller Forlegenbed. — Supinum Klegje (aab. e) hedder ogsaa: Klegje (Klæ), Kløe og (i Sogn) Klegje; Ordet's oprindelige Form synes derfor at være: Klaga. Forstjelligt herfra er: Kleta, v. n.

Klæde (Klæe), m. Kløe; Kriken. Jøl. klådi; Sv. klåda. — Hertil: Klædehjøyne (Klæhjøyna), f. smaae Blegner som medføre Kløe. Andre St. Klækreise.

Klækka, f. Klækje.

Klæmbr, f. Klemme, Klammer, Redskab til at knibe og klemme med. Tell. Edm. og fl. Jf. Klembra. — Dgsaa en smal Hjerstkloft.

Klær (en Kløse), f. Klør.

Klær, adj. 1) Klær, blank, reen; om Lufden: fri for Skyer. (G. R. klår). bare Klære Vatn'e: lutter Vand. — 2) forødet, som har faaet Ende. Da vart Klært: det sit Ende, opbrøte. Er temmelig alm. men hedder paa mange Steder Klær. Han va mest Klær: han var næsten død. B. Stift. (Jf. all). — 3) udmattet, træt; ogsaa: affældig, ublevet. Nordre Berg. trøytt' a klær'e: træt og mødig. Klær 'ta Dags'a: træt af Dagens Arbeide.

Klæra, v. a. (a - a), 1) Klære, rense. (Jøl. klåra). 2) opgjøre, Klærere. (Df. tere Klæra). 3) gjøre Ende paa, tilintetgjøre. Df. tere Klæra.

Klære (krabse), f. Kløra.

Klæring, f. Klæring, Rensning.

Klærna, v. n. (a - a), Klære op, blive Klær; om Lufden.

Klærver (ee), n. Klært Veir.

Klær-øyg, adj. Klærøiet, Klærøinet.

Klæsa, adv. tæt, meget nær. (Unorff).

Klæssa, v. n. arbeide Klobset. Hertil

Klæsa, m. og Klæssa, f. om ubehændige Arbeidere.

Klæstein, f. Klæstein.

Klæte, f. en Kugle, en liden rundagtig Klob. Tell. (Jf. Kløt). Klætegras, n. Burrte.

Klavva, f. Kløve, Kløve, Kløve.

Klebb, m. Pøg, Smaadreg. Edm.

Kleffe (bide, snappe efter), f. glesfa.

Klegjen (af Klav), Kløet, Krabset; ogsaa stundet, ubstuet. Udtales ogsaa: Kløen, Klegjen (aab. e), Kløjen, Kløen.

Klegg, m. (Jl. Kleggje, v), Klæg (Insekt, Tabanus). Kleggjebit (aab. i), n. Kleggens Stik.

Kleia, v. n. (a - a), Kløe, Krikk; have eller fornemme Kløe. Forstjelligt fra Klav, v. a. Temmelig alm. (Sv. klia; Jøl. klæa).

Kløen, f. Klegje.

Kløima, v. a. (e - de), 1) Kline, Klisse, faae noget til at kløbe ved. Kløime idop: sammenkline. Kløime paa: paa-Klisse. — 2) Kløbe, bølge ved. Df. tere med seg (Kløime seg). En Kværn siges at "Kløime" sig, naar Melet kløber fast ved samme og ikke faaer rigtigt Afkob. Ordet bruges mest i de nordlige Egne (Tr. Stift, Nordre Berg.); ellers Kløes: Kløime (Hall.), Kløina (Voss), og Kløina.

Kløima, f. Melet som kløber ved en Kværn; yberst fint Melet. Nordre Berg. Dgsaa spottvils om et meget seensærbigt Kløime, som ikke kommer fra sit Arbeide.

Kløimen, adj. Kløbrig, vedhængende. Ubekliden ogsaa: seensærbig, klar seen til at spise. Kløime om En som iselig vil kjæle og farsere.

Kløiming, f. Kløben, Kløimning.

Kløina, v. a. tilkline; ogsaa besubde, tilføle. Voss.

Kløina, f. en Klet, Klif, f. Er. paa Kløber. Voss. Jf. Jøl. kløima.

Kløimet, adj. besubdet, beklifket.

Kløis, adj. kløis, som har en Mangel i Taleredskaberne, eller som ikke kan udtale visse Bogstaver tydeligt. J. Er. Han a Kløis'e paa Err'en (paa Lyden R). Ordet er næsten alm. Jf. Kløisen, bleff, leff, røkmælt. (Lest bruges især om den som ikke udtaler S tydeligt).

Kløisa, v. n. tale ureent eller utydeligt. Jf. G. R. kløisast. (Kongespillet, S. 177).

Kløisen, adj. som taler utydeligt (f. Kløis); 2) Kløbrig, vedhængende. (Randal). Jf. Kløisen og Kløisen.

Kløismælt, adj. tyf i Kløet (= Kløis).

Kløiv (Klavrebe), f. Kløva.

Kløiv, f. (Jl. Kløiva, v), en brat Basse

- i en Bei; en Brint eller Biergvg som en Bei gaar over. Alm. (3 Indr. Kløvv). 3 B. Stift bruges ogsaa Braut og Bresta i lignende Betydning. Jøl. kley, Brint (hos Halvorsen).
- Fletvut**, adj. bakket, som gaar over Bakker og Bierge; om en Bei.
- Fleff**, adj. svag af Kræfter, ikke stærk. Søndre Berg. Jf. floff.
- Fleffa**, v. n. (Fleff; Floff; Floffje), forslaae, rætte til, blive nok. Nordre Berg. Edm. Gbr. — Forbindes med Dativ; f. Er. Da Fleff'e bei inffe.
- Fleffe**, v. n. (Fleff; Klaff), fare sammen, fornemme en Røstelse eller et Tryk om Hjertet, saafom af Stræk, Modbydelighed eller legemligt Tilbeholdende. Forekommer paa Oplandene. 3 Helg. Kløffe, om pludselig paakommende Etting eller Smerter i Kroppen.
- Fleffje**, v. s. (e-te), flaffe, ubrugte Eg. Lell. (Jøl. klockja). Ellers: bræde, verma.
- Fleffjen**, adj. flør, som lettelt bræktes eller revner. Nordre Berg. Ett fleffje Grøn: Deig som ikke holder sammen.
- Flefnast**, v. n. blive flør, flørne.
- Flefsa**, f. Klaf, Klump; f. Klysa.
- Flembra**, v. a. (a-a), Flemme, knibe, beskafte ved Sammenklemmelse. Han flembra Fingren i Dyrrenne. Vest i de nordlige Egne. (Kunde ogsaa skrives Namra; jf. flama, og Klambr). Heraf: **klemb**, m. f. Er. Han felft ein klemb'r paa Fingren. Edm. og fl.
- klembning**, f. Sammenklemmelse.
- flemma**, see flama.
- Flen** (ee), adj. 1) tynd, smal, spæd. B. Stift. (Jøl. klen, knap). See flinkast.
- flen-enden**: den smaleste Ende (paa en Stof). — 2) smaalig, usel, lumben. Etu klen'e Styremate. Ett klen't Arbeid. — 3) svag, svagelig. Er. Stift, Nordre Berg. Balbers og fl. Meget brugeligt. Jf. laf, ring, skarven.
- flenfingjen**, adj. svagelig, svag af Helbred. Edm.
- flengja** (flangje), v. n. (e-de), hænge ved, hvinge sig til. Ag. Stift, Lell.
- flengjebras**, n. Snerre (Galium).
- flengjen**, adj. som let hænger ved.
- flengjenamn**, n. Dgenavn; Benævnelser som er tilkomne ved en enkelt Leilighed. Lell. og fl.
- flenleifje**, m. 1) Smalbed; 2) Svagbed. Østere Alenheit, f.
- flenoleg** (ee), adj. daarlig, usel.
- flent** (ee), adv. smaaligt, lumpent.
- flenvoren**, adj. svag, svagelig.
- klepp**, m. 1. Klump, Weelklump. Er. Stift, Helg. og Here. (Jøl. kloprr, Knude).
- klepp**, m. 2. en Røkke med en Jernrog, hvormed Fiskeren trækker de store Fiske ind i Baaden. Nordensjæls.
- kleppa**, v. a. flætte, virke til Klippfl. Helg. Namd.
- kleppst**, m. Klippst, flattet Fisk. Nordlandene. (3 Edm. Klippst).
- klepput** (kleppat), adj. klumpet.
- klepp**, m. egentlig: en lærb Mand; men betegner oftest en Kunstner, En som gjør net og kunstigt Arbeide. Ein klepp te arbeide. Nordre Berg.
- kleffe**, v. n. (Kleff; Kloss; Kloose, cf. Kusse), egentlig: klæde, hænge ved (Jf. Kasse, Kassen, Kleisen); østere: fise, flyde, om meget bløde Ting, som advide sig eller bredes til Siderne ved den mindste Berørelse. Guldb. Drk. Da va sa blautt at da Kasse. Andre Steder: kliftra. (Jøl. klossa, besmøre). Naasteeg egentlig Klefa (Kies, Kias); jf. Klysa.
- kleffen**, adj. 1) meget blød og klæbrig. Gbr. (3 Lell. Kassen). 2) løspende i Taler, tyk i Raaret. Drk.
- kleffsmælt**, adj. tykmalet; f. Klef.
- kleff**, m. Berørelse, Pynt, Klint. Abl. og fl. (Jøl. kleff).
- kleve** (aab. e), m. et Kammer; oftest et Bærelse ved Siden af Forbøren og med Indgang fra Stuen. Meget udbredt Drk (Kbg. Vald. Gbr. B. Stift). 3 Bergen især om et Jenerkammer. Ellers det samme som Kove; paa nogle Steder siges Kleva og Kove verelvit. 3 Kbg. hedder det ogsaa Klave; i Drk. Alcaava. (G. R. kleff, Kammer).
- klevelaana**, f. den Kone som besørger Madens Anretning i et Bryllup. Sogn, Abl. (Genvifer til Jøl. kleff, Forraadsstammer).
- kli**, v. n. (r-dde), Kloge, væmmes, være nær ved at kaste op. Hard. Nordre Berg. og fl. 3 Lell. hedder det fligte. G. R. klia, kligja (Alexander's Saga, 153). Han klir ikke paa bæ: han synes ikke saa ilde derom.
- klief**, adj. som let væmmes.
- kliff**, m. Smelb, f. Er. med Lunger.
- kliffa**, v. n. (a-a), 1) smelbe med Lunger; 2) om Drenns Stemme. Aren kliffa upp-i Hjella. Edm. 3) flaae Kliff; om Beværet.
- klifte**, v. n. see kli.
- klime** (klæbe), f. Klime.
- klina**, v. a. (e-te), 1) smøre, stryge paa, oversmøre. Klina seg Brød: smøre Smør paa Brødet. (3 Edm. blot „klina se“).

- 2) Mine, saae noget til at klæbe ved. Jf. Kleima. Particp: Klint (ii), tilsmurt. Minta Løffe: fine Flabbød, besmurt med Smør. (Nordre Berg.).
- Kling**, m. f. Klining.
- Klinga**, v. n. (Kling; Klang; Klungje), at klinge. J Nordre Berg. Klyngje (Klyng': Klang).
- Klingre**, see Kringla.
- Klining**, m. et Flabbød som er besmurt med Smør. J B. Stift oftest forkortet til Kling. (J Edm. ubtales Klining med aab. i).
- Klinka**, f. Klinkte (paa en Dør).
- Klinka**, v. a. (a - a), Klinkte et Søm.
- Klinkast**, v. n. blive tyndere, blive smal eller mager. B. Stift. Egentlig Klenkast, af klen, adj.
- Klipse**, f. en smal Klost; ogsaa Rummet imellem Fingrene; ligesaa en Haandfuld. Nordensjæls. S. Klypa. J Edm. hedder det Klipse og Klipr (ii). Hertil Bergklipse, eller Bergeskipse, en smal Bergskloft.
- Klypa**, v. a. (e - te), Klippe; tilklippe. Klippe Klæbe: tilskjære Løt til Klæber. Ordet hedder i mange Egne: Klyppa, Klyppe. Imperf. i de nordlige Egne: Klifte og Klipste. — Ein Klippar, siges ogsaa om en bygtig Karl (egentlig en Haarkjærer eller Klæbeskjærer).
- Klipr** (ii), f. en Haandfuld; f. Klypa.
- Klipre** (ii), v. a. knibe, klemme med Fingrene; f. Klypa.
- Klistra** (ii), v. a. og n. (a - a), 1) krøste, presse, udpresse Saften eller Væbsten af noget. 2) v. n. væde, bugge; om bløde Ting, som klæbe ved Haanden eller afgive Væbste, naar man trykker paa dem. De va so vaatt at dø Klistra. B. Stift og videre. Andre Steder klesse.
- Kliwa**, v. n. (Kliw'; Kleiw; Kliwe, aab. i), Klype, klæve. G. N. kliwa. (Jf. Klypa). Kliwe Gården: klæve over et Gjørde. Kliwe inn paa ein: gaae En for nær, anfalte En med Fornærmelser. Søndmør.
- Klivering**, f. Klivering, Klaturen.
- Kliwra** (aab. i), v. n. (a - a), klæve idelig, gaae paa høie og bratte Steder. (Mindre bekemt end Kliwa). Jøl. kliwra.
- Kliw**, v. a. (r - bde), behænge et Garn eller en Bæw med Løb. Nbl.
- Kliwastein**, el. Klæwastein, m. Steen eller Løb, som hænges i en Bæw for at holde den ubspændt (nemlig i de gamle Bæwverstole eller den saakaldte „Uppskagogn“). Nbl. Jøl. kljær, og kljægrjót.
- Kluve**, f. Klypa.
- Klo** (o: klæbe), f. Klæ.
- Klo**, f. (Jl. Klør, Klo), 1) en Klo. J Spog ogsaa Haand, Fingre; f. Er. kald'e paa Klo'nax: kold paa Fingrene. (Nordre Berg.). 2) Krog, Hage eller noget som ligner en Klo, f. Er. Krogene paa Drægge og Ankere. Underriben ogsaa en Spids, Straale eller Green paa Værter: saaledes om Kornene paa Havren. Dæ Skyr i ne'ste Klo'tanne, o: der er Tegn til Kjerne i de nederste Korn. Sdm. (J Dr. Flo). 3) en Ring eller Løkke i Kanten af et Seil, hvorved det kan trækkes ned i Storm. Helg. Hertil „Ein Klovind“, o: Bind som er saa stærk, at en Klo i Seilet maa trækkes ned.
- Klo-dyr**, n. Dyr som har Klør.
- Klo-feste**, n. Keilighed til at holde med Klørne. sa Klofeste paa: saae fast i Klørne.
- Klof**, adj. klog, indsigtsfuld. (G. N. kløkr). Dagsaa: forskanbig, oplyst, rig paa Kundskaber. Jf. Kløfest.
- Klofing**, m. en klog Mand.
- Kloff** (forslog), see Kleska.
- Kloffa**, f. 1) Kloffe, at ringe med. 2) Ubr; sædvanlig haabe om Slagubr og Lommeubr. J Halk. og Obr. hedder det Kluffe. Hertil: Kloffebus, Kloffestreg, Kloffeslag og fl. Paa nogle Steder betegner Kloffa ogsaa et Stjort.
- Kloffar**, m. Forsanger, Kirkesanger. (Sv. klockare). Jf. Dekt. — Dagsaa Kløffil, især den mindre Art som ellers kaldes Lindanger.
- Kloflege**, adv. Klogelig, betænkstomt.
- Klofkap**, m. Kloffskab: Forskab.
- Klomekonn**, f. Klummekonn.
- Klopp**, f. 1) en liden Bro; især Træbro, bannet af nogle saa Stokke. Meget udbredt Ord; især vest- og nordensjæls. (Jøl. kløpp). 2) en lav og frittskaarnde Trappe. Staburskløpp. (Et andet Kløpp forekommer i Tre-Kløpp).
- Klor** (oo), n. Rist, Rids eller Klør eller andre spidse Kestskaber. (J Edm. hedder det Klær). Jøl. klóra.
- Klora**, v. a. (a - a), rive, kræbse med Klør eller Negle. Alm. (J Søndmør Klære). Jøl. klóra.
- Kloring**, f. Krabben, Kløning.
- Klot** (oo), m. Døler, Klumper (et Slags Mad, f. Kumla). Bøsternub og fl. (Sv. klot, Kugle).
- Klov** (aab. o), n. Kloft, Nabning; især Skrævet, Vinkelen imellem Fødderne. Snsen gjæll upp i Klov'e: Eneen gjæll næsten til Væltet. B. Stift. Halk. Obr. og fl. (Elers Klust, Sula, Skrov). Jøl. klov.

Hova (aab. o), v. n. Spørre Fødderne ud fra hinanden, tage lange Skridt, løbe. Han Hova paa en gjest.

Hlove (aab. o), m. 1) Kløft, spids Vinkel. (G. N. klofi). 2) en Klemme, et Redskab til at snibe med. Jf. Hampehlove. — Nogle St. Alava, Alavaa.

Hloven (aab. o), adj. 1) Kløvet (part af Hlova). G. N. klofann. 2) revnet, sprukken efter Længden. Mere alm. 3) aaben, afsluttet, dannet som en Kløft eller Klemme. Han vob so høgt som han va Hloven, o: han vabede til Bøttet.

Hlo-vind, see under Klo.

Hloyna, v. n. (a - a), Hloves, revne; sprække itu efter Længden. Alm. G. N. klofna).

Hlovning, f. Revne, Sprække. (Sjælben).

Hlubb, m. 1) en Bjergspyt, et rundagtigt Forbjerg. Nordre Berg. 2) Klumper, Vøker (= Klor). Ag. Stift.

Hlubba, f. Kasse, rund Klobes til at banke med. G. N. klubba.

Hlubbar, f. Klyobar.

Hluft, f. en Kløft. Nogle Steber: Klyft (Edm. og fl.). Ogsaa med Betydningen Stræv (= Klov). Sogn, Tøll.

Hluftast, v. n. forarenes, dele sig, danne en Kløft; især om Veie. Gbr. og fl.

Hluftetroll, n. Løstjert, et Insekt hvis Bagdeel ligner en Kløft. Berg. Stift. (Jf. Edm. Klyftetroll). J Tøll. hedder det Tvistyrte.

Hluftut (Hluftaat, Hlyfsette), adj. Kløftet, fuld af Kløfter.

Hluffe, f. Klostta.

Hlumme (el. Klome), v. a. gjøre sum (see Klumsa). Tøll.

Klummekonn (Klomekonn), n. de trebeelte Kogler paa Enebærtraet (som efter en gammel Tro brugtes af de Hekeryndige til at gjøre En maaløs).

Klump, m. Klump. Jf. Klepp, Kof.

Klumpast, v. n. blive klumpet.

Klumpet, adj. Klumpet, usjavn.

Klumsa, v. a. (a - a), gjøre sum, betage En Malet ved Hererie. Brugeligt paa mange Steber, dog nu for det meste i Spøg. J Tøll. hedder det Klome eller Klumme, ogsaa Klumre.

Klumfa, adj. maaløs, sum (af Stræf eller af et Slags Krampe; i Folkesagene egentlig af Hererie). Han sat som han va Klumsa, o: han kunde ikke faae et Ord frem. Om Hunde som ikke ville gjøe, naar et Udbr er i Nærheden, siges at de ere „Klumsa“ eller at Udbrøt har bar Klumset dem. B. Stift og fl. Jøsl. klumsa har en lignende Betydning.

Klumsabite (aab. i), m. Middelet til at

betage En Malet; en Bld høraf man bliver sum. Nu mest i Spøg om en Gave, som man giver En for at han skal tie og ikke slage. Nordre Berg. Jf. Klummekonn.

Klungr (Klung'er), m. Hybentorn, Vildrose. Hedder paa nogle Steber Klung (Tøll. Hølg.), i Sogn ogsaa Krungl. (Jf. Rbg. Lonn, Hjupekon). G. N. klungr. Frugten hedder Hjuva.

Klungrebjork, f. en Art Fjeldbjork, som er lav af Væxt og har korte knudrede Gren.

Klungrebusta, f. og Klungerris, n. Røst af et Hybentra.

Klungrenaal, f. Hybentraets Torne.

Klungrerosa, f. Vildrose, Hybenblomst.

Klungrerunn, m. Hybenbust, Tornebust. J Edm. Klungreryde (aab. y), n. og Klungreryst, f.

Klunka, v. n. (a - a), Kuffte; om den Lyd som høres i Halsen, naar man svælger noget i store Sturke. B. Stift. (Gv. klunka). Høraf Klunk, m. f. Er. Han dræft, so ein haurde Klunkanne.

Klure, m. 1) Krog, Vinkel, tvær eller skarv Krumning; f. Er. paa en Green. 2) Krog, Træbæge i Hanten paa en Botte. Bytteklure. Edm. og fl. 3) en Pind som sættes fraat over Nabningen paa en Dør eller Luge, saaledes at den holder samme tilsluttet. Kbl.

Kluret (Klurat), adj. kroget, knudret; om Trær eller Green; ogsaa om Fingre. Gulbbr.

Klusa, v. n. (a - a), sammenkuffte, sætte noget sammen af smaa Stumper. (Jøsl. klusa). Berg. Stift.

Kluse, m. en Hlit, Lap.

Klusing, f. og Klus, n. Hlitvæxt, Lapperie. Nordre Bern. og fl.

Klut (uu), m. 1) Klud, et lidet Stykke Tøil. 2) Lørklæde (Halsklud).

Klutenapp, n. Nøppe eller Fios af sp-skaarne Klude. G. Napp.

Klutra (aab. u), v. n. arbejde smaast, spåle med smaa og lette Arbeider. Nordre Berg. Jf. krukta. (Ogsaa i danske Dialekter).

Kluve (løve), f. Høya.

Klyft, f. f. Klufft.

Klyftig, adj. klog, indsigtsfuld, skarpsindig. Bruges maaglesde.

Klyfkja, v. n. (a - a), klemte eller ringe sagte med en Kuffte. Voss, T. Stift og fl. (Jøsl. klykkja, ringe).

Klyngje (Klinge), f. Klinga.

Klypa, v. a. (e - te), knibe, klemme, trykke sammen; især om at knibe eller klemme

med Fingrene. Klypa ein i Armen, i Dyr o. f. v. Formen Klypa og Klype er almindelig i de sydlige Egne til Sogn og Guldb. i de nordlige Egne hedder det Klippe (Helg. og fl.), og Klippe (Sbm. og fl.). G. R. klypa. — Dgfaa v. n. blive trang, trække sig sammen, knibe.

Klypa, f. 1) en Klemme, Knibe. Hertil Edbklypa (Sldtang). 2) Haanden eller Fingrene, forsaaibit noget indsluttes i samme. Han tok fulk Klypo. 3) en Haandfuld eller lidt mindre, nemlig saa meget som man kan holde imellem Fingrene. Alm. i de sydlige Egne; ellers: Klippe (Helg. og fl.), Klippe og Klippe (Sbm.).

Klypen, adj. smal, indneben; f. Er. om en Baad. Sør.

Klyping, f. Kniben med Fingrene.

Klysa, f. 1) en Klaf, en Klump af noget blødt eller fugtigt. Meget ubdret Ord. Jf. Klesse, Klesse, Klisra. — 2) Nebuse (Sdyr som ligner en geleeagtig Klump). Tr. Stift. Hedder ogsaa Klysa (Inbr.) og Kobbeklyse; ellers Wannata, Goppe, Sptals.

Klysa, f. Nebuse, Goppe, f. forrige.

Klyv (aab. v), f. (Jf. Klvja, r), Klov, Byrde for en Hest; sædvanlig deelt i to lige store Dele, saa at en Deel lægges paa hver Side af Hestens Ryg. (Beslaget med Klove og Klyva). Nordensfjelds tildeels: Klyv, n. (altsaa Fleertal ligedan). G. R. klyf, f. — „Ei Klyv Mjøl“, er i Hall. et vist Maal af Mjøl, som skal udgjøre 80 Potter (to Antere, hvert paa 40 Potter).

Klyva (yy), v. a. (Klyv'; Klauv; Klove; Klove aab. o). Klove, spalte, splitte itu. Jf. alm. — Infinitiv hedder Klyva (i Sbl.), Klyve (Helg. og Tr. Stift) og Klurve (Gbr. Tell.); egentlig Klyva. (G. R. kljusa). Heraf: Klauv, Klove, Kloven, Klust, Klyva. (Det sidste bruges paa de Steder, hvor Klyva mangler). Paa nogle Steder bruges ogsaa Klyva, v. n. (med samme Former) i Betydningen: Klove (= Klyva). Sbl. Drk.

Klyvbar (aab. v), m. en Klovabel. Balder's (ubtales ofte Klubbar). Jf. klisberi. Jf. Klovot.

Klyv'er (Klyv'r, aab. v), m. Klover.

Klyvstik (aab. v), m. Klippstik, Torst som stækkes saaledes at beage valdele hange sammen i Ryggen. Nordre Berg. Sbm. (hvor Torsten sædvanlig kun tilvirkes til Klippstik). I Nordlandene hedder det Klippstik (Jf. Klypa).

Klyvja, v. a. (a - a), lægge Klov eller

Byrde paa en Hest. Dgfaa: orbue eller sammenlægge en Klov.

Klyvmeis, f. Bielekurs til en Klovabel. Dgfaa Klyvmeis, f.

Klyvreie (for -reide), m. Klovabel med Lillebør. Voss, Gbr. og fl. — Jf. Klyvbar, Klovot, Trygje.

Kløde (Klæa, Klæ), v. a. (e - de), Klæde, paaklæde; ogsaa: beklæde, bæfte, f. Er. med en Paneling. — Klædd, part. Klædt.

Klæde (Klæ), n. 1) i Fleertal: Klæder. — 2) i Cental: Klæde, et Slags Løi.

Klædebunad, m. Klædebragt; ogs. Klædning. Rest alm. Klæbuna og Klæbona.

Klædelaus, adj. som mangler Klæder. Heraf Klædeløysa (Klædeløse), f.

Klædeplagg, n. Klædningsstykke.

Klædeklifte, n. og Klædebytte, n. Omklifning af Klæder.

Klædelit (aab. i), n. Skid paa Klæder.

Klædnad, m. 1) en Klædning; 2) Klædebragt. Ubtales mest alm. „Klænna“. G. R. klædnadr.

Klæm, m. Klæm, Estertryk.

Klæma, v. a. (e - de), klemme, trykke paa. Hedder ogsaa Klæmme (Klemma). Klæm' atte Dyr'a: slaae Døren til. Klæme paa drive paa, stynde, haste. Klæme seg: forklemme sig, f. Er. paa Fingrene. Gbr. og fl. (Jf. Klemra).

Klæma, f. 1) Klemme, Presse. 2) figurl. Knibe, Betryk.

Klæming, f. Beklemmelse, Trykning.

Klæmra, f. Klemra.

Klær (Klær, tradsfer), f. Klæ.

Klækjest, v. n. (e - t), blive flog, bannes, samle Erfaring. Sbm. (Jf. Klost).

Kløff, adj. blød, spæk; svag. Helg. (om Græs og Bærter). I Søndre Berg. Kløffe: veg, svag (om Rennekster).

Kløffa, v. n. Kiffe, smerte pludselig (om Hold eller Sting i Kroppen). Helg. (Jf. Klesse).

Kløffja, v. a. (e - te), røre, bevæge End Sind; røre indtil Laarer. Soga, Vald. (G. R. klökkva, Klynke).

Kløffjast, v. n. røres, blive bevæget i Sindet, være nær ved at græbe. Soga. (Jf. klökkna). Jf. rennast, myklast.

Kløffjen, adj. sølsom, let at røre. Vald. hvor det ogsaa hedder Kløffsam.

Kløft (aab. v), adj. bydt bevæget, rørt indtil Laarer. Soga.

Kløna, v. a. (e - te), tradsfer med Klær, slaae Klærne i. (Nordre Berg. Sbm. Drk.). Jf. Klora. — Klone 'it: gribe, tage fat paa.

Kløve, v. n. arbejde seent og klobset. Sbm. Klov, f. Klyv.

Fløyen, adj. fløen, forfælet, som ikke taaler noget ondt. Guldbrr.

Fløyv, f. fløiv.

Fløyva, v. a. (e-be), fløve, spalte. Mere alm. end det foromtalte fløva. fløve sundt: fløve i Stykker. fløve Ratt'a: sidde oppe den halve Nat. Edm. „Ein fløybar“ (ligesom Klippar): en dygtig Karl.

Fløyvande, adj. som kan fløves.

Fløyvast, v. n. forgrenes, dele sig i to. (Ejelden). J. Klustast, fløvna.

Fløyvd, partie. fløvet.

Fløyving, f. Handlingen at fløve. Derimod bruges undertiden fløyvning, m. om Halvdelen af et fløvet Træ.

Fløa, v. a. ælte; see knoba. Hertil Anaost (for Knabost, el. Knobost), m. et Slags Ost, tilføjet ved Melning. Ag. Stift. Jf. Knøst.

Knabb, m. en Bjergknob, afrundet Klippe. B. Stift og fl. lignende Navne ere: Knipp, Knobb, Knibba; Knatt, Ratt, Rott, Rut, Rul; Knaus, Naus og fl. — Mange af de Ord som begynde med kn, have i nogle Dialekter gn, i andre blot n (det sidste oftest i Setersdalen), og saadanne Omverlinger findes ofte i een og samme Dialekt.

Knabbet, adj. fuldt af Bjergknobbe.

Knaga (gnave); f. gnaga.

Knaf, n. Knagen; Bragen.

Knafa, v. n. (a-a), knage.

Knaff, m. Trefob; et Slags Stol. (Nordenfjelds). See Knaff.

Knaoft, f. kna.

Knapp, m. 1) Knap. (I Setersdalen Napp). — 2) Knop, Kugle, rundagtig Knude. Jf. Kneppe. — 3) Ring i Trynet paa Evtin. Drk. (Andre Steder Kneppe).

Knapp, adj. 1) knap, liden, trang eller indskrænket. Jf. Krapp. 2) kort; især om en Vel. B. Stift. 3) om Rennerer: rask, hurtig; sink til Arbejde. 4) net, vaffer; f. Ex. om Klædebragt. Edm. og fl. 5) farrig, ikke gavmild. Knapp i Mæten: sparsom paa Mad. Heraf kneppa. — knappaste Beggen: den korteste Vel.

Knappa, v. a. 1. tilknappe. Jf. kneppa.

Knappa, v. a. 2. afknappe, forlorte. Hedder ogsaa paa nogle St. Kneppa.

Knappast, v. n. afknappes, blive knap.

Knappaste, adv. saa knapt som muligt. Knappaste so mykje ein kann saa bæ: neppe saa meget at man kan see det. Dø va knappaste eg va inn komen: just i samme Øieblik som jeg var kommen ind; el. jeg var neppe indkommen.

Knappe, adv. raskt, hurtigt. Dø gjest so knappe mæ binne: hun blev snart forløst. (Edm.). Ellers knapt.

Knappfært, adj. rap paa Foden.

Knapphendt, adj. rask til Gaangjerning.

Knappleikje, m. Knaphed; Kortbed; Hurtigbed. Østere: Knappheit. f.

Knapt, adv. knap, neppe. Dgsaa: knapt, sparsomt. — I det Nordenfjeldske ubtales det knaft.

Knarka, v. n. knirke, knage. (Ejelden).

Knart, m. 1) Knort, Knude; ogsaa om umoben Fragt. Edm. (Eilers Kart).

2) en Heftefygdom, som yttre sig ved Knorter i Huden.

Knarve, m. en Knap af Læder (i Skindklæder). Edm. Dgsaa en liden tyk Karl.

Knas, n. Stykker af noget som er knust. Iaa i Knas: knuse. (Meget udbredt). Eilers Knas.

Knasa, v. a. (a-a), knuse. Ellers knasa. Dgsaa knittre eller give en Lyd, som naar noget bliver knust.

Knaska, v. n. gnaste, tygge med en børlig Lyd.

Knatt, m. Bjergknob, Top, Punt. West nordenfjelds. I Hall. Natt: ellers Nott; Jf. Nut, Rul, Knabb.

Knatta (og natta), v. n. bugge ofte og smaat, pikke. Rbg. I Ag. Stift skal det ogsaa bedde knarta; Jf. karta.

Knaus, m. Klippe, Bjergknob. Noget selben ligesom Naus og Gnaus. Sv. knås.

Knæ, v. a. ælte; f. knoba. — Knæ, f. en Delstump; f. knoba.

Knæfar, f. knafa.

Knæ, m. Knæ. (G. N. kné). Dgsaa Læd eller Knude med en liden Bøining, f. Ex. paa Rør og Stille. Ligesaa om Indbolter i en Daab; i Nordre Berg. om de øvre Daand eller Lørbjæller i i Daaben. — Ordet hedder i Sæt. Næ, og i bsk. J. Nætt'e, ligesom Knætt'e (for Knæ-et) i Nbl. Sogn og Hall. — Fleertallets Datto har flere Afvigelser; saaledes: paa Knoom (Guldbrr.), paa Knjo'na (Yttre Sogn), aa Njoo (Sæt.), aa Knæ'na (Edm.), o: paa Knæerne. (G. N. a knjånnum). Et Knæs (æ): til Knæet.

Knæ, adj. leddet, bøiet som et Knæ. — storknæ: som har store Knæ.

Knæbur (aab. u), m. og Knælag, n. den Maade hvorpaa man bevæger Knæerne.

Knæfall, n. 1) Knæfald. 2) Bønk til at knæle paa; især ved et Alter. 3) en Omgang af Kommunikanter, saa mange som paa een Gang knæle ved

- Alteret.** B. og Ag. Stift. Ellers Dul, Bleia.
- Kne-gaa**, v. a. nedtrykke med Knæerne, gaar paa Knæerne over noget. Nordre Berg.
- Kneggja**, v. n. (a-a), vrinske. Alm. (J. Sat. neggje). G. N. gneggja. (Jf. humra). Ogsaa om en vedvarende Laster. Han sto bare kneggja aa iog.
- Kneggjing**, f. Vrinsken; ogf. langvarig Laster.
- Knehøg**, adj. Knæhøi.
- Knehøgd**, f. Høiden af et Rennesteds Knæ.
- Kneiste** (Gnist). f. Gneiste.
- Kneka** (gnibe), f. gnika.
- Kneff**, m. Knæf, Brud, Skabe.
- Kneffja**, v. a. (e-te), knæfte. I Nordre Berg med Imperf. Knafte; Supinum Knafft.
- Knelid** (Kne-le), m. Knæled.
- Knelining**, m. den nederste Linning paa Knæbuxer.
- Knelte**, f. Strid, Tvist. (Edm.).
- Knepp**, m. Indkniben, Afknappelse. (Selben).
- Kneppa**, v. a. 1. (e-te), knibe sammen, tilslutte, gjøre knapper. (Af knapp, adj.). Mest i de nordlige Egne. (Ellers knappa). Ogsaa: afknappe, forminde, give mere sparsomt. Tr. Stift. — kneppe at seg Klæba, el. kneppe ihop Klæba: slutte Klæberne tæt til Kroppen. kneppe ned mæ se(a): slutte Sengklæberne tæt til sig. Edm. og fl. — kneppe ihop: knibe sammen. I Sogn: neppa.
- Kneppa**, v. a. 2. (e-te), 1) knappe, tilbede ved Knapper. (Af Knapp, m.). Tell. og fl. (Ellers knappa). 2) sammensøie, sælde sammen ved Hager eller Indsnit. kneppe Splanne: sammensælde Grundstoffene i en Bygning. Edm. 3) sætte Ring i Trynet paa Sviin (see Kneppe). Edm. — I Søndre Berg. er Drbet obskønt i Betydn. belligge.
- Kneppe**, n. 1) Knop, Frugtknude; en Frugt, som nylig bar begyndt at vore. Guldr. (Ellers Kart, Knyping). — 2) en liden Jernring, som sættes i Trynet paa Sviin, for at de ikke skalde røde. Tr. Stift. Edm. (J. Drf. Knapp; ellers Ring og Kane). — 3) Bundt, Knippe. I Drf. et Dvantium Linn, indbesluttende 80 Dukker eller saakaldte Stuter. Ellers selben; jf. Keppe (Jst. kneppi), Knippe og Kippe.
- Kneppen**, adj. knap, sparsom. — Kneppe: knapt, vel lidet. Jndr.
- Knepta** (Knefte), v. a. (e-e), knuge, presse, sammentrykke med Hænderne. Nbl. Sogn.
- Knerka**, v. n. = knarka. (Tell.).
- Knefa** (snife), f. snifa.
- Knesbot** (Knes-bot), f. Hase, Indbotningen bag ved Knæet. Sogn, Gbr. og fl. I Sogn ogsaa: Knesabot, og i Nbl. Knesabot. (Jst. knesbót, knesbót). De øvrige Navne ere: a) Kalbot, Kolbot; b) Hombot, Dumbot, Summelsbot, Sammarsbot.
- Kneskjæl**, f. Knæskal. (G. N. kneskel).
- Knesköt** (aab. o), n. Fremstuden af Knæerne, det at man bøier Knæerne naar man gaar. Edm. og fl.
- Knesno** (-snjo), m. et Sæelag som ræler til Knæet.
- Kneska** (snittr), f. knetta.
- Knett**, m. et knitrende Lyd, et Knald. See knetta.
- Knetta**, v. n. (Knett'; Knatt; Knotte), knittr, knalde, give et spagt Knald, ligesom Træ naar det sprækker, eller visse tørre Sager naar de brænde. (Jf. smella, som betegner en stærkere Lyd). Brugelig i Nordre Berg, Tr. og Ag. Stift. Ellers Knitra, aab. i (Søndre Berg.), Kneska (Jed.). Unbertiden i samme Betydning som det foranførte gnetta; f. Tr. De knatt ikke 'ti' 'naa' (Edm.): man hørte ikke et Nul af ham.
- Knett'e** (=: Knæet), f. Kne.
- Knerting**, f. Knitren, Knalben.
- Knigt**, m. Knegt (i Kortspil); ogsaa om Personer: Knegt, Svægel.
- Knika** (aab. i), v. a. gnibe; f. gnika.
- Knip** (aab. i), n. 1) Kniben; ogsaa Sygdom, Emerter som ligne en Kniben i Legemet. 2) en smal indfneben Deel; et Pas, et trangt eller knapt Rum; ogsaa den smalleste Deel af et Klædningsstykke. (I Tr. Stift udtales det Knæp). 3) Kneb, listige Paafuad. (Ev. knep).
- Knip** (ii), m. Kniben, Trøf; sieblittig Forlegened. Ogsaa en Kniber, sparsom eller karrig Mand.
- Knipa**, v. a. (Knip'; Kneip; Knipe med aab. i). 1) knibe, klemme. Mest i figurlig Forstand. — 2) snappe, gribe, rive til sig. Meget brugelig. Han kniép bæ fraa meg. Du veit ikke av, før han kniép'e bæ. — 3) v. n. knibe paa noget, tage det knapt og sparsomt.
- Knipa**, f. 1) Knibe, Klemme. 2) figurl. Forlegened, Betryk. (Ev. knipa). 3) et smalt Trug til at bære med. Edm.
- Knipar**, m. Gnier, karrig Person.
- Knipen**, adj. karrig, gæieragtig.
- Knipetaang**, f. Knibetang.

Kniping, f. Kniben; Indknibning.
Knipp, m. en Bjergtaub. (Drl.).
Knippa, v. a. (a - a), 1) snappe, gribe (f. knipa). 2) binde i Knipper.
Knippe, n. et Knippe. Jf. Keppe, Rippe.
Knippervid (-ve), m. Ved som sælges i Knipper. Forfælligt fra Jamnevid.
Knipfa, v. n. snappe efter noget. (Sjelden). I Sdm. forekommer Knispe, f. Er. knispe 'ti se: føre i sig, øde hurtigt.
Knisa (aab. i), v. n. (a - a), knise, lee; især om en dampet Latter. B. Stift.
Knisfing (Knelsing), f. dampet Latter.
Knispe, f. Knipfa.
Knit, f. Unit. — Knitra, f. knetta.
Kniv, m. Kniv. I Sæt. Niv'e. Anivsbakke, m. Baggen eller Huggen paa en Kniv. Anivsegg, f. Knivsegg. Anivseme, n. Jern og Staal til en Kniv. Anivskjeld, f. Knivskede (f. Siltra).
Knivsoyp, m. et Slags haard voidagtig Træsømp. Ellers kaldet Kvistkøst og Kule.
Knjof (Fyrsvamp), f. Knof.
Knoda (aab. o), v. a. (a - a), ølte, til-lave som en Deig. Uegentlig: Knude, slæde med noget, som man ikke faaer rigtig istand. Ordets Form er forffjellig, nemlig: Knode og Knøde, med aab. o (Sdm.), Knøe, Knø (mere alm.), Knøa, aab. o (Søndre Berg, og fl.), noe (Sæt.), Knæe, Kna (Namb. Bunkerud og fl. i Ag. Stift), Knøa (Gbr.: og fl.), noada (Kresøe). Jsl. knoda; Sv. knåda; i danske Dial. knæe.
Knoda (aab. o), i. en stor Deigklump; en Portion Deig som æltes paa en Gang. Hebber: Knøde og Knøde, med aab. o (Sdm. Nfj.), Knøe, Knø (mere alm.), Knøa, aab. o (sydlige Ege), Knod, lult o (Namb.), Knæe (Jubr. og fl.).
Knoding, f. Kleten, Kletning.
Knodtrog, n. Deigtrug. (Knøtrog, Knæ-trog, Knatran).
Knof (oo), m. Knogle, Been. Berg og Er. Stift. I Tell. Knofe, f. og Nofe (om Knæ og Albuer). Andre Steder: Knop (oo).
Knofla, m. pl. Knorter, Knuber, f. Er. paa frosten Jord. Jubr. (Nogle St. Krolla). Heraf Knoflaet, adj. knubret, ujavn.
Knoll, m. Bjergknob. (Sjelden).
Knop (oo), m. Knogle (f. Knof); ogs. om Raverne (Knopanne).
Knota, v. n. (a - a), 1) knurre, ytre Misformvælske. Nordre Berg, og flere. (Sv. knota). 2) pnyte sit Øyrog, bruge en fremmed og fornemt ladende

Udtale. Gulbr. Riser og fl. Ellers: hofla, draska. — Heraf Anotning, f. Knote, f. Knude, Knob. (Sdm. Sjelden).
Knoren, adj. vranten, knurrende.
Knott, n. Nøg. (Gbr.). Sv. knott.
Knott, m. 1) en Kogle som bruges naar man faaer Nøg; en liden Klob, som er tøl i den ene Ende og spids i den anden. 2) et Slags korte Indbolter i Vaade. Sdm.
Knubb, m. Klob, Blot; f. Knubb.
Knubba, v. a. puffe, støde.
Knue, m. Knø, Fingerled. Kr. Stift. I Jubr. Knue. — Ellers: Knue, og Kue. G. R. knui.
Knulere, f. Knorter, Knuber. (Sjelden).
Knultret, adj. knubret, ujavn.
Knupp, m. Knop. (Tell. og fl.). Ellers Kumar.
Knuppass, v. n. faae Knopper.
Knurp, m. Knort, Knude. Nordre Berg.
Knurpet, adj. knortet, knubret.
Knurve, v. a. (a - a), knuge, framme, brude, f. Er. et Papir. Nordre Berg. (Jf. Kurva).
Knusa, v. a. f. Knasa, Knasa.
Knusa, m. en Kvægsøge; Etad, Udsket. Soqn.
Knuska, v. a. knuge, nedtrøffe.
Knut (uu), m. 1) Knude, Sammenknytning; ogsaa skurlig: Forvilling, Vanstelligbed. (I Sæt. og Tell. Tut). — 2) en tæt og sammenpresset Masse. Hertil: Bindknut, o: sammenpresset Luft, f. Er. i Indboldene; ogsaa en Svovelsind. — 3) Knort, Ujavnbed; Led paa et Rør og dertil. I Tell. betegner Tut ogsaa en Hjeldestop, og Tutar, pl. Knaster eller runde Ud-værter paa Træerne. Jf. knyta.
Knutut (knutette), adj. knudet.
Knuv (Finger-Kno), f. Knue.
Knv, v. n. muffle; f. gny og knyfte.
Knyse, v. a. = knusa, knasa.
Knyta (ny), f. Sømp paa Træer. Nordre Berg. I Sdm. gjøres Forffjel paa Knof og Knyfte; da det sidste betegner Fyrsvampen (Knofen) i raaf og uberedet Tilstand; underthen betegner det ogsaa en Art haard Træsømp, den samme som ellers kaldes: Kvistkøst (B. Stift), Knivsoyp (Drl.), Kule (Tell.), Knofeskjule (Drl.).
Knytt (ny), m. Kny, Nut; f. sølg.
Knyta, v. n. (e - e), knye, muffle. (Tilbeeld i B. Stift). Lat ikke de knyfte 'ti beg: vær stille, giv ikke en Lyd.
Ellers: kny, gny, gnette. (Sv. knysta).
Knyta, v. a. (e - te), knytte. (G. R. knytta). Nf. Knut. — knyta ihoy: sammen-

knytte. Knyta ataat: tilknytte. Knyte Revanne: knytte Naverne. Knytt', partic. knyttet.

Knyttast, v. n. (pr. knyttet), 1) knyttet, sammenvikles; især om en frambeagtig Sammenpresning i Legemet. Da knyttet føre Brøsta: det Klemmer for Brystet (nemlig ved en stærk Tilstrømning af Blødet). Nordre Berg. — 2) om Frugter, naar de begynde at vore, eller vise sig som en liden Knude efter at Blomsten er affalden. Mest nordensfelbs. Knyte, n. Valle, Bylt; Noget som er indknyttet i en Dug. Kogle Et. i Ag. Stift.

Knyttelse, n. Beklemmelse, Tryk for Brystet. B. Stift.

Knyting, m. Frugtknude; Frugten i dens første Udvikling, naar den begynder at vore. B. og Tr. Stift. Ellers Kart, Kneppe, Knupp. — Afvikles fra Knyting, f. Knyttent, Sammenknyttning.

Knø, og Knøde (alte), f. knoda.

Knø (Deigklump), f. Knoda.

Knøs, m. Knegt; omtrent ligesom „Kniagt“ om trodsige og uartige Dreng. Berg. Stift. Jf. Gnæse.

Knøst, m. Fjersvamp (*Boletus fomentarius*). Jf. Knyssa. Ordet, som bruges i Form er Knjøst (oo), fuld bruges i Hard. og Voss (heraf det foranførte Knyssa). Ellers hedder det: Knjøst (tilbeels i Edm.), Njøst, (Eatersb.), Knøst, oo (Schl. og fl.), Knøst (mest almindeligt).

Knøst, m. et Slags Ost, som tillavet af Kærnemælk. Edm. (Forskiellig fra den foranførte Kna-øst).

Knøten, adj. net, pøntelig; ogsaa rast, slint, dugtig. Meget brugeligt i Sogn. (I banste Dial. knøv, knøvlig, knøten). Jf. naten.

Knøve, v. a. knuge, framme, alte. Edm. (Jf. vaska).

Ko (hvad, hvilket), see Kva.

Ko (kun, istun), see Iøn.

Kobb, m. Sølv, Sølvhund. Alm. vest- og nordensfelbs, men hedder ogsaa paa mange Steder Kobbe. (Jf. kobbi). — Kobbestinn, n. Sølvstind. Kobbestveiv, m. Kobbens Faller eller Fjæder.

Kobbeklysa, f. Kæbuse, Gøple. (Vosen). Jf. Klysa.

Kob (Fiskeyngel), f. Kot.

Kodd, m. Testikel; ogsaa Testikelpungen. Tilbeels søndensfelbs. (Ang. codd).

Kodde, m. Pude, Hovedpude. Forekommer af og til i de tre sydlige Stifter. (Ellers Dyna). Jf. kodd; Sv. kudde.

Kode (oo), f. 1. Raamælk, den første

Mælk af en Ko, efterat den har kalvet. Nfi. Edm. (noGLE Steder Koe). J. Drk. hedder det Kvæ. (Den oprindelige Form er altsaa Kveba el. Kvoda). Hertil: Kobersjeme, m. Fløde af Raamælk. Kobesmør, n. Smør af Raamælk.

Kode, f. 2. Høpir; see Kvoda.

Koe, f. Koe. — Kofte, f. koft.

Kogla (aab. o), f. Kogle, Froskogle paa Fure og Gran. Forekommer i Søndre Berg. men hedder ellers: Augla, aab. u (Voss), Kofle (Tæ.), Kwagle, Kwangle og Kwangul (Ag. Stift), Kurl (Hard.), og Kjuke (Tr. Stift). Jf. koggull, kökkul (Klump), kóngull (Kogle). Jf. Kwangel.

Kobelfst, f. korbelfst, kvorbelfst.

Kof (oo), m. 1) en Klump; især Jordklump. Nøstot, Snotot, Njøstot. — Edm. Gbr. (?) Øst. Sv. koks. — 2) en Dunge, især Nøgdyng. Nøstot, Njøstot, Njøstot. — Sogn, Hall. Gbr. Vedemarsen.

Kof (oo), m. (?) Hals, Svøla. Bruges kun i Forbindelsen: i Kofte; f. Tr. Da sto fast i Kofte. Ndm. (Jf. kvok, og kok, f.). Jf. Iofien.

Kof (oo), n. Kogen, Dypog.

Kof (aab. o), n. Seerfærdighed, Nølen, seent og kloset Arbeide. Nfi. Edm. Gulbrandsdalen.

Kofa (aab. o), v. n. (a - a), Klubre, arbejde seent og uden Fremgang. Nfi. (Jf. Jf. kaka).

Kofa (oo), v. n. (a - a, og: a - te), fuge. Dgaa v. n. fuge, være i fugende Tilstand. I Sogn bruges det ogsaa om at nøle, tøve længe (næsten som det foranførte foka). — foka upp-atte: opfuge paa ny. foka inn: indfuge; indsvinde ved Kogning. foka te Kvæls: fuge Aftensmad. — Participle hedder oftest: Koftr.

Kofa (oo), f. en Kogning, saa meget som man foger paa een Gang. Hedder ogsaa: Kofning, f. Saalebes: Fiskekoka, el. Fiskekoking: en Ret Fisk, saa megen Fisk, som man foger til et Maaltid.

Kofamat, m. Mad som tillavet ved Kogning; Grød, Suppe.

Kofamund, n. den Lid da man pletter at fuge til et vist Maaltid. Edm. Tr. Stift.

Kofande, adj. 1) fugende. (Som adv. hedder det oftest: Kofende, f. Tr. Kofende heitt). — 2) som man kan fuge.

Kofar, m. Koger, Kof.

Kofe (aab. o), f. Koge, Klump, Kial.

- Edm.** — (Egentlig en Afændring af Kala).
- Kolefist**, m. en Ret Fist. Jf. Kola.
- Kolefører**, adj. 1) som kan føge, har lært Kogekunsten. 2) som har nok til en Kogning eller et Maaltid. „Dei æ væl koleføre“, siges om Fiskere, naar de have fistet saa meget, at det udgjør et rigeligt Maaltid.
- Kolemjøl**, n. Meel til Grød eller Suppe. Jf. Bakkemjøl.
- Kofet**, adj. klumpet. Af Kol, m.
- Kofheit**, adj. togende heb.
- Kofing**, f. Rogen, Hænbningen at føge. Forskelligt herfra er Kofning, f. Kola.
- Kofjen** (oo), adj. om Mad, som ikke smager, eller som ikke vil rigtig glide ned. Dgfaa om En som har vankestigt for at spaae. Rdm. (J Edm. fyrkien). Jf. Kol.
- Kofjen** (aab. o), adj. seensfærdig, nølende. Rbl. (Af kola, v. n.).
- Koff**, m. en Kol (= Kofar).
- Koffe**, f. Koffekone; Kvindfolk som foretaar Kogningen. Ag. Stift. (Elers bruges „Koff“ om begge Kjøen). Kofferaus, f. Koffepige. B. Stift.
- Kofle**, f. Kogle; f. Kogla.
- Kofs**, f. et Slags Dse, bannet som en Staal med Laft. Tr. Stift, Edm. 2) Steensmaal med Hant paa Eiderne. Guldb. (J danske Dial. Kous). Kofs bruges ogsaa i Tsk. i en lignende Betydning.
- Kofstein** (oo), m. sort eller ligesom brandt Sten, der undertiden findes i Jorden. Ag. Stift (i Vsteb. Kofsteen).
- Kofstøe**, n. Drøddingstøb, Møghule. Jf. Kol, Kofbungje.
- Kol** (aab. o), n. Kul. (G. R. og Sv. kol). Jf. Øbr. tildeels med luft o (Kool).
- Kola** (aab. o). v. a. (a - a), svarte eller bestrøgne med Kul. kola seg ut: faae Kulpletter paa sig.
- Kola** (aab. o), f. Tranlampe; en Lampe, hvis Bund dannes af en afgang Jernmaal, og som er oventil forsynet med en Bøile og en Klæde (Koleleffka), hvorved den hænges paa en vertil indrettet Stang i Bærelset (Koleveiv). Brugelig overalt i det Vestensjældske og Nordensjældske. Jsl. kola.
- Kol-afs**, n. Brandar, Kular. Ag. Stift. (J B. Stift Nolvaks). Sv. kolax.
- Kol-aur**, m. sammenløben Afte i Emediegraven (Esmen). Helg.
- Kolblaa**, adj. ganske blaa, fulblaa (egentlig fortblaa).
- Kolbot**, f. Knæbase. Edm. (J Helg. Kalbot). Jf. Knæbot, Fømbot.
- Kolbrand**, m. en sluttet Brand.
- Kolbrennar**, m. Kulstjer.
- Kols**, for kolvb, o: hvælvet; f. kelsva.
- Kolda**, f. Forkjølelse, eller en Sygdom som er foraarjaget derved. Sogn, Hærb. (Jsl. kolda, Kolbesjge).
- Koleljøs**, (-ljøs), n. Løsningen af en Kole eller Lampe. Bruges ofte som Navn paa kunstigt Løs i Almindelighed, i Modsetning til Dagslyset.
- Kolende**, adv. som Kul; f. Er. kolende svart, kolende mørk.
- Kolekuggje**, m. Skyggen fra Bagsiden af en Kole.
- Kolekuff**, m. sort Plet af Kul.
- Kolga**, f. 1) en Fist, som ligner Hvillingen, men adskiller sig fra denne ved sin blegrøde Farve. (Gadua luscus). Sogn. J Edm. hedder den: Nyse. — 2) Kuller (Gadua Egleskna), det samme som Hyla. Kun søndensjælds i Formen Kolje (el. Kolje).
- Kolgrov** (aab. o), f. en udgravet Hule hvori man brænder Kul. Bof.
- Kolhim** (ii), n. fint Sød paa Gryber og Kiebler (brugelig til Sværte). B. Stift. Udtales sædvanlig Kolin.
- Kolje**, f. Kuller; f. Kolga.
- Kolka**, v. n. kludre, fuste med noget. Øbr. Edm. og fl. Dgfaa Kofka; Jf. kola og Kalka.
- Kolkorg**, f. Kulkurs, Kulløbe.
- Koll**, m. 1. en afflumpet eller rundaagtig Top. J Særdelesheb. 1) Jøse, Kalle; den øverste Deel af Hovedet. Dgfaa mere udstrakt om hele Hovedet eller den øverste Ende. J Koll: omkulb; saaledes: fara i Koll, stupa el. detta i Koll; falde omkulb. 2) Blomsterhoved, Blomsterbust, f. Er. paa Kloveren. Jf. Raubtoll, Blakoll, Humlekoll. Dgfaa en Kvist med tæt Løv eller Bar. Einokoll, Jurekoll. 3) en rund Top eller Høi paa et Fjeld. — Neget udbrebt og temmelig alm. Ord, dog mindre brugeligt i de sydligste Egne. Sv. koll; Jsl. kollr. (Heraf kulla).
- Koll**, m. 2. et Mælkefar, indrettet til at bære paa Ryggen. Sogn (udt. Kobl). Elers Hylke, Høll.
- Kolla**, f. 1. Mælkefar, et bredt og lavt Trækar, hvori Mælken opsættes for at løbe sammen. Søndre Berg. Kr. Stift og fl. (Udtales tildeels Kodla, og i Sæt. Kodde). Lignende Betydning har Kollhytta (i Mandal), Kollföra (Bof), og Kollfjerals (Valders). Elers hedder det Ringja (Nordre Berg. og fl.), Bunt og Bunka (Tr. Stift), Aft (Sogn), Val (Hæll.), Bytte (Man-

- bal). I svenske Dial. kolla. (Isl. kolla Kar uden Hanter). Jf. kolut.
- Kolla**, f. 2. Ko, som ikke har Horn. Vest i Egennavne, som Hautkolla, Graskolla o. s. v. Ellers en Hun, et Hundyr af de Arter, hvortil kun Hannerne have Horn. Saaledes: Dyrkolla, el. Reinskolle (Hun-Reen) Hjortkolla (Hind), Elgskolle (Hun-Elg). G. N. kolla.
- Kolla**, v. a. (a - a), 1) stabe omkulb. Kolla seg: salde sverende. Ofstere: detta i Koll; f. Koll. — 2) tage Loppen af Sjelden; f. Kolla.
- Kollat**, og kollet, f. kollat.
- Kollbytta**, f. Kollfatar; f. Kolla, 1.
- Kollfota** (aab. o), f. det samme; f. Kolla. (Isl. fota, Rastespand).
- Kollhuga** (Kollehue), f. Kalot, rund Hue som falder tæt til Hovedet.
- Kollfjerals** (aab. e), n. f. Kolla, 1.
- Kollfigla**, v. n. (e - de), kulbseile. Hedder ogsaa „kollfigle seg“.
- Kollstoyta**, v. a. stabe omkulb. Sjelden.
- Kollut** (kollutte, kollat), adj. 1) toppet, fuld af Leppe; f. Koll. — 2) kuldet, som ikke har Horn. Alm. som Modsatning til hønnet. (I svenske Dial. kollet; Isl. kollóttur). Ogsaa i mere abstrakt Betydning: astumpet, rundagtig i Loppen. — 3) skalbet. Sjelden, f. Er. i Ordspøget: Dæ vendt te lysse den so æ kollutte. (Edm.). Ellers: **Kollkat** (Indr.), **glasKollutte** (Edm.).
- Kolmila**, f. Kulmile, en tilbættet Bedstabel som brændes til Smedekul.
- Kolmure**, m. Kulgruus, Levninger af en Kulmile.
- Kolmyrk**, adj. bølgerør; kulfort. Hedder ogsaa „kolende myrk“, og „kollstumende myrk“.
- Kolmyrkr** (el. myrkn), n. Bølgerør. (G. N. kolmyrkr).
- Kolna** (oo), v. n. (a - a), 1) kølnes, blive kolb. Alm. (G. N. kólna). — 2) gysse, føle en kolb Gysen. Eg tykte eg kolna. Dæ kolna n'igjenom meg.
- Kolramende**, f. kollbart.
- Kolse**, m. en Skogle eller rundagtig Skovge, som Loppen paa enkelte Planter. Zell. (Jf. Koll).
- Kollskoffjen**, adj. ganste udsuffet.
- Kollstumende** (aab. u), f. kolmyrk.
- Kollsvart**, adj. kulfort. Hedder ogsaa „kolende svart“, og „kolramende svart“. Eg tykte eg va kollsvarte, o: jeg var ganste som til intetgjort, ganste ude af mig selv (nemlig af Stræk eller Forbauelse). Nordre Berg.
- Kolten**, adj. opløst, eller lidt raabnet. Dst. (Jf. molten).
- Kolut** (kollutte, aab. o), adj. særret eller plettet af Kul.
- Kolv**, m. Knebel i en Klofte eller Bjælde. Næsten alm. (I Sæt. Kov). Jf. Køl. (Isl. kölftr). Ogsaa en Kolbe; saaledes: Byrskolv (Gværskolbe); Trumskolv (Trummestikke). „Dæ va littom Kolsen ut-ør Bjellanne“. d. e. det bedste var borte, man savnebe den som det mest kom an paa.
- Kolv**, n. en hvælvet Baad; f. Kolv.
- Kolve**, hvælve; f. Kolve. — **Kolvb** (kolv, koll), o: hvælvet, f. Kolve.
- Kolvind** (Kolv-ve), m. Ved hvoraf man brænder Smedekul.
- Kolvving**, hvælvving; f. Kolvving.
- Koma** (aab. o), v. n. (Kjem; Kom; Kome), at komme. Inf. hedder ogsaa: **Kome** (Sj. Edm.), **Fomma** (mange St.), **Kaama** (Drf. Indr.). Præsens: **Kjem'** (aab. e) og nogle Steder **fjom** (aab. o). Imperf. overalt: **Fom** (stedsfor det gamle **foam**); **Fleralt** i **Haal**, og **Valb**. **Fomo** (oo). **Sup**. **Fome** (aab. o), ogsaa: **Fjime** (aab. i) og **Fjyme** (Edm.). G. N. **koma**; **kem**, **kvam** (pl. **kvåma**), **komit**. Jf. **kjamt** og **kvamt**. — De forskjellige Betydninger staae binanden meget nær; saaledes: 1) narre sig, være paa Viden (bit); 2) komme frem, opnaae et vist Maal; ankomme, indfinde sig; 3) steds, sættes i en vis Tilstand eller Omstændighed; 4) udfomme, udspringe, vise sig; 5) være i Vente; paafølge, indtræffe. Udalt med Bøgt efter en Regtelse betegner koma at indfinde sig eller betragte et Sted for en enkelt Gang; f. Er. Eg skal aldre koma dær. — Transitivt bruges det kun i Forbindelse med seg, og i Talemaaden „koma æ Stab“, el. „a-leis“, o: foraaarsage. „koma i Hug“: erindre. — Et tilsvarende Transitiv (som skulde hedde **foema**) mangler. — Talemaader med „seg“. **koma seg**: a) forsøge sig, naae til et Sted; f. Er. koma seg heim. b) forfremmes, komme i en bedre Tilstand; faae Kræfter, blive frisk; ogsaa vore, trives. c) fremkomme, have sin Grund eller Oprindelse af noget; f. Er. Eg veit ikke hva dæ kom seg 'ta. — **koma seg fore**: komme sig; komme i god Stand. — **koma seg til**: fatte Mod, drifte sig til. **Mest** i D. **Stift**; f. Er. Eg **kjem'** ikke meg te da: jeg udfæer mig for det, det generer mig. — **kome se unde eit Arbeid** (Edm.): faae rigtig Greb paa Arbeidet, blive søet derl. — **koma seg laus**: blive færdig, komme

paa Bølen. — Ved Partikler. koma att-or, el. att-um: blive for seen, komme fra sit Følge. Da kom att-øve det: det kom dem til Uvillighed, blev dem til Skade. — koma av mæ: komme tilrette med. — koma att: røre, berøre. — koma fram-i: blive indvillet i. Da kom före meg: det saldt mig ind. Da kom nit øve dei (Ebm.): det blev dem til-lagt, man fandt dem skyldige veri. — koma paa: a) salde paa, erindre; b) træffe, finde; c) indtræffe, hælde. — koma til: komme til; see, blive; gaae til, forholde sig. kome til seg: komme til Alvor, til Virkelighed, blive sær-digt. (Nordre Berg.). — koma ut-av ('ta, 'ta): a) glemme, tabe Sammen-hængen, blive afbrudt; b) faae Rede paa, faae det afgjort. — koma ve(b), el. mæ: vedkomme. koma vel ved: kom-me til Nytte, til god Hjælp, være Hær-komment. — koma ihop: komme sammen; blive gifte. — koma veg: forsvinde, kom-me bort.

Roma (aab. o), s. 1) Komme, Ankomst. I Hard. i Hilsningen „Gud sigue Ro-mo di“ (o: din Ankomst). Jf. Heim-koma, Framkoma. 2) Noget som kom-mer eller fremkommer. Kun i Sam-men sætning, som Infoma, Utkoma, Upp-koma. I Ordene Mkomme og Solakome ubtales det med luft o (oo).

Romande, adj. 1) kommende. (Jf. hjem). Da var farande og komande, o: det gaar fra og til, det kan snart komme igjen. — 2) som man kan eller bør komme til. Der var ikke komande: man burde albrig komme dth, man skulde holdt sig langt bjerfra.

Romefærug, særbig til at komme.

Romen (aab. o), adj. (partic.), 1) kom-men; fremkommen. 2) kommende. Kun i Sammen sætning: seinkomen, snarkomen; jf. hjem. 3) stedt, sat i en vis Omstæn-dighed. Eg er ikke so komen: det pas-ser sig ikke saaledes for mig, det falder mig ikke beleiligt. Han er Hje vel ko-men: han er ikke i nogen god Stilling. Jlle komen: stedt i Forlegened, kom-men i Snibe. Fyre seg komen: kommen i god Stand.

Rommaga(r), pl. Finnesto.

Ron, andet end, mere end. Kun ved en Regtelse; oftest: „ikke ron“, o: ikkun, kun, blot. Mandal. I Sætersbølen hedder det Ro. Eg hev' ikke ron ein: jeg har kun een. Da va ikke to tvei (Sæt.): det var ikke mere end to. — Ekers: intje utan (Tæll.), intje anna (mest alm.) og: intje bare (i Tæll.).

Ron (for ofton) o: os; s. ofte.

Rona (oo), s. see Rana.

Rongel og **Rongla**, s. Raangel.

Rongje, s. Rungje.

Ronn (for Korn, aab. o), n. 1) Korn (i Almindelighed). I de sybligste Egne især Byg; saaledes: Ronn og Rug; Ronn og Havre. Jf. Reinkonn. — 2) et enkelt Korn; undertiden ogsaa et Fros eller en liden Kugle som ligner et Korn. (Særegen Betygning i Bistonn og Ver-tonn). I de sydvestlige Egne ubtales det Kobn; i Helg. siges ogsaa Kara, eller alm. Ronn (aab. o). G. N. korn. Ronn-air, n. Ar med Hensyn til Korn-avl: s. Er. eit godt Ronnar.

Ronnband, n. Kornbaand, Reg.

Ronnbing, m. en ster Kornlase, som er fast ved Væggen. Derimod Ronnbyra (aab. y), s. om en løs Raste.

Ronnbrut (aab. u), m. Kornrummet i Løden. Jf. Ronnstæ.

Ronne, s. Rande. (Tæll.). S. Rana.

Ronngo(b), adj. Kornrig, frugtbart paa Korn; om Jord.

Ronnjor, s. Gaard med Hensyn til Kornavl. Et go' Ronnjor.

Ronnlog (aab. o), m. Maltvand. Rbm. og fl. See Barlog.

Ronnløysa, s. Kornmangel.

Ronnmoë, m. et Slags Lysalmst i Luf-ten, som ligne Lynlid. Skal bruges ved Kristianssand.

Ronnssald, n. Kornsold. (I Hard. Ronn-sælda).

Ronnslag, n. Kornart.

Ronnstæ (for Kornstæde), m. det op-lagte Korn i Løden; Kornstabel. Rr. Stift. (Nordenfielbs: Ronnstæl).

Ronnturf, og **Ronnterre**, m. Korn-tærring.

Ronnturr, (-turr), om Kornbaandene, naar de ere tørrere i Toppen end i Straeene. Mobsat: Ronnræ.

Ronnvoffir, m. Kornvært.

Rons, for oftons (o: vor); s. ofta.

Ro-nær, naar, hvissen Tid. Gbr. (I Sogn: Ronær). Jæl. vnaer.

Rop (oo), m. en liden rund Dal, en Huulning omgivet af Bakker. Ebm.

Ropar (aab. o), m. Kobber. Noale St. Raapar. (G. N. kopar). — Ropar-berg, n. Kobbererit.

Ropar-air, m. Kobberrust. Roparlit, m. Kobberfarve.

Roparstjeling, m. Kobberstjeling.

Rope (oo), v. n. (-te), lige, stirre efter noget. Ag. Stift.

Rope, s. Fordybning, Huulning i Bun-den (i Vand). Tæll. — Jf. Rop, Rupa, Rulp.

- Kopp**, m. 1. 1) en Kopp, et lidet Kar i Almindelighed. „Koppanne“ betegner saaledes i Berg. Stift alle de Kar som høre til Madlavningen. — 2) et Traktar, bannet som en Bøtte, men med Skaf istedetfor Hank. Nordre Berg. og fl. Ellers: Stave, Strippe, Umbær. — 3) et Horn til Kopsætning. — Kopp er ogsaa et Ord hvorved man loffer Kørne. Sdm. Et lignende Ord bruges ogsaa om Personer, s. Ex. Kaskopp, Løvekopp.
- Kopp**, m. 2. Rundsteen; s. Koppel.
- Koppa**, v. a. kopsatte, tappe ved Kopsætning.
- Kopperfræ**, f. det Hjørne i Stuen, hvori Kar og Fade hensættes. B. Stift.
- Koppel**, m. smaa rundagtige Stene; især paa Agrene. Nordensjæls. Hedder ogsaa Koppul (Helg.), Kuppul (Namd. Fosen), Kopp, og Koppstein (Sdm.). Jf. Kampstein.
- Kor** (for hvor), adv. hvor; hvorledes, eller hvor meget. — for mykje: hvor meget. for han vil: hvorledes han vil. for da: hvorledes da. for som er, el. „for so æ“: hvordan det end er, i et hvilket Tilfælde; ogsaa: desuaaget, alligevel. (B. Stift). Søndensjæls „bokke som æ“. — Formen kor er meget udbredt, og lyder paa nogle Steder som Kur (aab. u) eller kurr; søndensjæls hedder det kor, el. kær (Sv. huru), eller ogsaa hofs og fofs (see forso). G. N. hve, hversu. — Relativ Betydning som i dansk: der hvor, hvoraf, hvortil o. s. v. finder ikke Sted, uden ved Efterligning af Skriftsproget, s. Ex. korfyre (s. kvifyre), kor-til (= kva til).
- Kor**, adv. (2), hvorhelst; see kvar.
- Kor**, pron. hvor; see kvar.
- Kor** (oo), m. 1) Sang og Døn, Huusandagt. halde Kor: holde Huusandagt. Sdm. og fl. (Jæl. kør, af et græs Ord). — 2) Koret i en Kirke. — 3) Pulpitur, Gallerie i Kirken (= Lam, Træv). Valders og Hedemarken, hvor derimod Koret kaldes „Sanghus“. — 3 Sdm. betyder Kor ogsaa et luffet og afsondret Rum i et Værelse; et Hjelebuur.
- Kor** (aab. o), n. 1. Balg, Udkaarelse; Bilkaar at vælge imellem, Alternativ. (Sjelden). Han sette da Kor'e se meg: han gav mig Balget imellem de Ting. Tselmarken.
- Kor** (aab. o), n. 2. Aftægt; en vis betinget Afgift i Fødsæder, som den, der tiltræder en Gaard, skal udlægge aarlig til Gaardens forrige Besidder, saalænge som denne lever. Berg. og Tr.
- Stift. (Udtales i flere Egne som Kær). Kaldes ogsaa: Vilkor, og skrives i Kontrakterne „Bilkaar“. — Aftægten kaldes ellers: Vivaure (Hall. Valb.), Føera, som skrives Føberaad (Guldbr. Sdm.), Follo og Follaug (Nbg. Tøll. og fl.), Holga (Nysølle), Hold (Nordlandene), Rot, aab. o (Sdm.), Uppset (Jæderen).
- Kora** (aab. o), v. a. (a-a), kaare, vælge. Nordre Berg. Tøll. og fl. (Sv. kora). 3 Sdm. er „kora“ ogsaa at nøle eller være længe om noget.
- Korbrev** (aab. o), n. Dokument angaaende Aftagt af en Gaard. Hedder ogsaa Karretel, Bilkarretel.
- Kordens**, hvorban. Sdm. (Jf. ban).
- Korfolk**, n. Folk som nyde Livret eller Aftagt af en Gaard. Særskilt: Korermann, Karfall, om et Mandfolk; Korékka, Korlana, Karflæring, om et Kvindfolk.
- Korg**, f. en Kurv. 3 Nbg. hedder det Korg; nogle St. Korj. (Sv. korg; Jæl. kør). — Korgafjering, Karvelone. (Ved Bergen).
- Korg**, m. Bærme, Bundsals; især Tranbærme. Sdm. 3 nordre Sdm.: Korgje. (Jæl. korg). Jf. Grugg.
- Korgje** (oo) el. Korje, (for hvor-gje), ingen, intet af To. Nordre Berg. og fl. (G. N. hværgi). For mykje æ for lite æ korgje godt, o: hverken for meget eller for lidet er godt. Ordet faaer oftest en Negtelse foran; saaledes „intje korgje“, o: ingen af dem; s. Ex. Eg vilde snacka mæ dei begge, men eg saann itje korgje. 3 det Bøstifte hedder det „intje korne“. Jf. kortje.
- Korhæst**, f. kvarhæst.
- Korkje** (aab. o), m. en kalkagtig Lav- Art, som vorer paa Klipperne og bruges til Farve; Steenlav (Parmelia saxatilis). Heraf Korkelit, el. Korkeraud Lit, om den blegrede Farve, som tilvirkes af dette Stof. B. Stift.
- Korkje** (for hvor-kje), conj. hverken. Hedder ogsaa: Korkjen (oo), Kvrøken, Kvrøken, og verken. (G. N. hværki). Hertil Talemaaden: korkje so, o: midelmaadigt, hverken meget eller lidet. Romd. (Jæl. hverkins so). — Den Negtelse, som Ordet indeholder, ligger i Endestavelserne Kje, som ogsaa findes i: intje, ligesom gje i: korgje, ingen og det gamle eigi, aldrig (nu: et, a'bri).
- Korleis** (for hvorleides), hvorledes. Hedder ogsaa: Foleis, Korleisi (Sogn), Kurleisinne (Sdm.), og Kofslein (Hall.

- Kalb.**), hvorom mere under **Korso**. **Jf.** **soleis**, **anderleis**.
- Kormann**, *f.* **Korsfoll**.
- Korme**, *f.* (?) **Huller** i en **Hub**, **foraar** sagede af et **Slags** **Larver** (= **Bere**). **Selgeland**.
- Korn** (**oo**), **hver** af **Lo**. **Boss** (*f.* **Kvar**). **Inde** **Korne**: **tagen** af **de to**. **S.** **Korgje**.
- Korp**, *m.* **Kavn**. **Ag**. **Stift**. (**Sv.** **korp**). **I** **Soqn**: **Krump**; **ellers** **Kavn**.
- Korpa**, *f.* **noget** **som** **er** **haardt** **og** **rynket**. (**Jf.** **Korpa**, **Korpen**). **Ejelden**. (**Jsl.** **korpa**, **Kynke**).
- Korpenevr**, *f.* **den** **tykke** **og** **rynke** **Ræver**, **som** **vorer** **til** **paa** **Birken**, **efter** **at** **den** **første** **Ræver** **er** **afstagen**. **B.** **Stift**.
- Korpet**, *adj.* **rynket**, **haard**, **usævn**. **Sbl.**
- Kors**, *m.* **et** **Kors**; **see** **Krofs**.
- Korsa**, **satte** **Kruds** **paa**; *f.* **krosfa**.
- Korsblom**, *m.* **Drnebrague** (= **Einkstabbe**). **Drf.**
- Korsgras**, *n.* **Mjødurt**. **Drf.**
- Korsin** (**hver** **sin**), *f.* **Kvar**.
- Korso** (**for** **korso**), **hvorledes**, **hvor**. **Mand**, **Rdg**. **hvor** **det** **ogsaa** **bedder**: **Korso**, **Kurs**, **Korse**. **Ellers** **Koss** (**Hall**. **Walb.**), **Kossi** (**Sct.**), **som** **kan** **saenføres** **med** **det** **foransætte**: **Korsleis** **og** **kosslein** (*f.* **Korsleis**). **I** **Rebenæs**, **Tell.** **og** **tilbeels** **i** **Ag**. **Stift** **bedder** **det**: **korse**, **høse**, **høse** **og** **høssen**; **tilbeels** **ogsaa**: **høsbæn** **og** **høseleis**. — **G.** **R.** **hversu**, **hvaru**, **hvosso**. — **for** **so** **ar**, *f.* **Kor**.
- Korstroll**, *n.* **Søstjerne** (**Asterias**), **et** **Slags** **Bløddyr** **i** **Søen**. **Nordenfielbs**. **I** **Nbl.** **bedder** **det**: **Krossfist**.
- Kort** (**oo**), *n.* **Kort**; **Spillekort**; **Landkort**. (**Egentlig** **fremmedt** **Ordb**). — **Her** **til**: **Kortlag**, *n.* **Selskab** **af** **Kortspil** **lere**. **Kortleis**, *m.* **og** **Kortfula**. *f.* **en** **Sammentomt** **for** **at** **spille**. **Kortgivning** (*i* **Edm.** **ogsaa** **Kortgove**, **aab.** **o**), *f.* **Kortenes** **Udbelling**.
- Kort** (**oo**), *m.* 1) **Knort**; **umoden** **Frugt**, **især** **Muldebær**. **Tell.** (**Jf.** **Kart**). — 2) **en** **Lip**, **Spids**. **Rasfort**. (**Edm.**).
- Kort** (**for** **hvert**), *conj.* **om**; **enten**. **Et** **veit** **ikke** **kort** **han** **vil** **held** **ei**. **Nbl.** **Drf.** (**G.** **R.** **hvært**).
- Kort** (**oo**), *adj.* 1) **kort**. **Meist** **i** **skjurlig** **Betydning** **og** **især** **om** **Liden**; **Jf.** **kutt**. — 2) **fortalende**, **som** **bruger** **saad** **Ordb**; **ogsaa** **fold**, **fold**, **som** **ikke** **vifer** **nogen** **Deeltagelse**. — 3) **vranten**, **som** **let** **bliver** **fornærmet**.
- Korta**, *v. a.* (a - a), 1) **forkorte**, **afstorte**. **Motsat** **lengja**. — 2) **tage** **Høvedet** **af** **Fist** (= **gana**). **Sæb**.
- Kortliwa**, *adj.* **som** **ikke** **lever** **længe**. **Eit**
- fortliwa** **Folkeflag**: **en** **Slægt** **hvort** **de** **feste** **de** **tidlig**.
- Kortna**, *v. n.* **blive** **kortere**.
- Kortsvaren**, *adj.* **som** **giver** **forte** **Svar**.
- Kortvarug**, *adj.* **som** **varer** **kort**.
- Korv** (**Kuro**), *f.* **Korg**.
- Korva** (**for** **Kvorva**), *f.* 1) **en** **enkelt** **Stof** **i** **en** **Lømmervæg**. **Sels** **Korve** **bøgt**: **ser** **Stofte** **fra** **Grunden**. **Nordre** **Berg**. — 2) **en** **Bibte-Ring**, **hvormed** **Grinder** **tilsluttes**. **Edm.** — **Jf.** **Kvare**, **Dmksvare**, **Kværa**, **Kuro**.
- Kos** (**aab.** **o**), 1) **en** **Hob**, **en** **Dyng**, **Nbl.** (**G.** **R.** **kös**). **Jf.** **Kost**. — 2) **en** **Samling** **af** **nedbugget** **Klov** **og** **Krat**, **som** **udprebes** **over** **et** **Jordstykke** **og** **opbrændes** **for** **at** **gløde** **Jorden**. **Bu** **Kerud** **og** **fl.** (**Udtales** **tilbeels** **Koss**). — 3) **et** **saaledes** **brandt** **og** **deres** **til** **saat** **Jordstykke**. **Tell.** **hvor** **det** **har** **i** **Fleertal**: **Kastr**. **Jf.** **Brote**.
- Kos** (**oo**), *m.* **Bei**, **Retning**, **Kurs**. (**Sv.** **kos**).
- Kos** (**oo**), *adv.* **hørt**; **horte**. **Meget** **brug** **ligt** **i** **Soqn**; *f.* **Er**. **sara** **kös**: **reise** **hört**. **tyna** **kös**: **tabe**, **miske**. **Han** **a** **kös**: **han** **er** **hört**. **Ligesaa**: **Kosfaren** (**hörtreiss**), **Kosstiken** (**hörttagen**), **Kos** **Komen**, **Kos-stolen** **o.** *f.* **v.** **Jf.** **væg**, **adv.** (**af** **Væg**, **m.) **og** **det** **gamle** **bräut**, **o:** **hört** (**af** **Bräut**, *f.*).**
- Kosa** (**aab.** **o**), *v. n.* (a - a), **egentlig**: **opbygge**, **sammenbøbe** (**af** **Kos**; **Jf.** **Kassa**); **men** **bruges** **især** **om** **Koner**, **som** **faae** **mange** **Børn**. **Nbl.** **Edm.**
- Kosa** (**oo**), *v. a.* (a - a), **gjøre** **tilgøbe**, **kvæge**, **opfriske** **efter** **en** **Strabads**. **Kosa** **seg**: **gjøre** **sig** **tilgøbe**, **gøtte** **sig**. **Meget** **udbredt**, **især** **senbensfielbs**. **I** **Edm.** **bruges**: **Kasse** (**Kasse** **upp-atte**): **opfriske** **En** **som** **har** **lidt** **ombt**.
- Kosa** (**oo**), *adj.* **forfrisket**, **opvarmet**. **Selg**: **I** **Edm.** **uppatte-kassa**.
- Koseleg** (**oo**), *adj.* **behagelig**, **fornøstelig**, **hyggelig**. **Dgsaa** **om** **Mennesker**: **tæ** **kelig**, **venlig**, **artig**. (**Tell.**).
- Kosele**(ge), *adv.* **hyggeligt**, **beqvemt**, **ma** **gelligt**.
- Kosen** (**aab.** **o**), **udbaaret**, **valgt**. **Parti** **cip** **af** **Kosa**.
- Kosing** (**oo**), *f.* **Forfriskning**, **Beberk** **væ** **gelse**. **Derimod** **Kosing** (**aab.** **o**), **om** **noget** **som** **kommer** **for** **ofte**, **især** **hø** **p** **dig** **Børnesøvel**. **See** **Kosa**, *v. n.*
- Koslagd** (**aab.** **o**), **om** **Ved**: **udlagt** **over** **Jorden** **for** **at** **brændes**. **Koslegging**, *f.* **om** **en** **saadan** **Udkæning**. **Bullerud**.
- Koslein**, **hvorledes**; *f.* **korleis** **og** **korso**.
- Koss**, **og** **kossi**, **see** **korso**.
- Kost** (**oo**), **sagde** **sig**, **udgav** **sig** **for**. (**Flebet**

- for kost, el. kost). Et beskikket Verbum, der bruges i Ehl. ligesom fest el. saest i det Nordenfjeldske; f. Er. han kost ikke da vore der, ∴ han sagde at han ikke havde været der. G. N. kvedast, med Imperf. kvazi.
- Kost** (oo), m. en Kost, see Kvost.
- Kost** (aab. o), m. 1. en Dyrge, sammenlasket Hob, især af Ved (Vidakost). Bruges mangefalds. (Jøl. kóstr). Jf. kasa og kasta.
- Kost**, m. 2. Bilkaar, Bettingelse. (G. N. kost). Forekommer maaste i Talemaaben „etn har' Kost“, ∴ et haardt Bilkaar; — men er ellers ikke brugelig. En anden Betydning forudsattes i Far-kost.
- Kost**, m. 3. 1) Føde, Underholdning. (G. N. kost). Daaaa Forraab af Epise og Drifte, f. Er. til et Gæstebud; hertil Bryllaupskost. — 2) Kraft eller Fædne i Fødevarer, især i Fisk. Nordre Berg. (Jf. kostig). Jøl. kost, Fædme. — 3) Ost, Kaaost, de tykkere Dele som adskille sig fra Mælken, naar den ostes. Esm. hvor Kost altid bruges i denne Betydning, medens derimod Ost kun betegner tilberedt Ost eller Gammelost.
- Kosta**, v. a. og a. (a-a), 1) koste, gjælde, beløbe sig til. Som v. n. med Dativ: koste En noget. Dø kosta bonom mange Pengar. — 2) v. a. anvende, udgive i Omkostning. kosta paa seg. kosta Pengar paa. — 3) bekoste, faae istand ved Bekostning. Meget brugl. Kosta til: tillægge, indkjøbe. koste upp eit Hus: faae et Hus bygget.
- Kosta** (oo), v. a. see kosta.
- Kostall**, adj. befestelig, forbunden med Omkostning. Meest i n. (kostalt).
- Kostande**, adj. værd at bekoste. Dø va ikke so mykje paa-kostande, ∴ man skulde ikke gjøre saa stor Bekostning derfor.
- Kostarhelde**, f. Kostald.
- Kostasam**, adj. kostbar, befestelig.
- Kosteleg**, adj. herlig, kostelig. (Ejelden).
- Kostelus** (oo), f. Raublus.
- Kostgjæv**, adj. gavmild, som bevarer godt. Nordre Berg.
- Kosthald**, n. Kosthold, Underholdning. I Nordre Berg. og Esm. hedder det Kostarhelde, n. — Der æ eit godt Kostarhelde: man lever der godt i Nød.
- Kostig**, adj. kraftig, fed, som mætter godt. Esm. og fl. især om Fiskemad. (Jøl. kostigr). Jf. Kost, 3.
- Kostnad** (Kosna), m. Bekostning, Omkostning. (G. N. kostnadr).
- Kostna(b)laust**, adv. uden Bekostning.
- Kostrotten** (aab. o), adj. mabløs, hols Kost er forødet. Meest om Søfarende. Af trjota.
- Kostvara** (seg), v. a. (a-a), gjøre Bekostning, især i Nødvarer; give store Gaver, gjøre en rigelig Beværtning. Ehl. Nbl. Esm. — Ordet's sidste Deel er maaste det gamle vards, bekoste.
- Kot** (oo), m. Emaasiff, Fiskeyngel, især af Set (= Murt). Vister, Mandal (i Formen Kob). — Jf. det tekemarktiske Mtot. — Ordet synes at være beslægtet med Kosa (el. Ksoba), Dhs, og Jøl. kød eller kåd, som alle have Begrebet af Yngel eller Aftom. Den mandalste Udtaleform „Kob“ kunde saaledes maaste være den retteste, da „Rot“ kunde forklares som en Overgangsform, ligesom Rot for Nød, og bakte for baade.
- Kot** (aab. o), n. et libet Værelse, Afslutte, trangt Rum. Meest brugl. søndenfjelds (Jell. og fl.). Jøl. kota.
- Kota** (aab. o), f. en liden Hytte; Stuehytte, Finnetelt. Belg. (Jøl. kot). I Dørb. Kote. Jf. Kopta.
- Kota** (aab. o), v. a. i Talemaaben „kote se(g) ihop“, ∴ slutte sig tæt til hinanden; om Jøll som ligge eller sidde sammen i et trangt Rum. Esm.
- Kov**, m. see Kols.
- Kov**, n. Afstoppelse (f. Kova, kova). Især: 1) Lungbrystigbed, tungt Andebræt (af Forkjælelse, Esm. el. Høfte). Er. B. og Kr. Stift. (Jøl. kóf). Jf. Kvaev. — 2) Uveir, Slinger som opfyldes og forsmørte Luften. Berg. Stift. (Jf. Kave). — 3) Vandets Døftigen i Frost, da nemlig Isen hindrer Vandets Aflob. Balbers, Jell.
- Kove** (aab. o), m. et Kammer, sædvanlig ved Siden af Gangen eller Forboeren, og med Indgang til Stuen. Meget udbredt Ord. (I Guldb. og Drf. Kavaa). Jf. Kveve.
- Koven** (oo), adj. 1) tungbrystig, af Forkjælelse eller Esm. Harb. — 2) om Luften: tyk og mørk af Uveir, naar Horizonten er opfyldt af Slinger. Berg. Stift og fl. — 3) indsluttet, lukket, tvælm; see koft.
- Kovna** (oo), v. n. (a-a), kvaes, tabe Andebrættet. B. Stift. — I Ag. Stift: kvayne, kvayne. (Jøl. kafna).
- Kovring** (aab. o), m. Drillepenge, Lømmestilling. Nbl. og fl. Hedder ogsaa Kævring, og i Harb. Bauring.
- Koveskoll**, n. opsvulmet eller opbløiet Jis paa Marken; Jisbanke. Balbers. I Jell. Koveskoll, m. (I Rednas Drevskoll). Jf. Kov, Kova og Svekl.

Font, el. Fofte (oo), adj. n. indsluttet, luftet, hvalmt, omgivet af Gjenkande som hindre Udfigten. „Daa so fofte“, om et Hus som ikke har rigtig Lydning og Luftning. Edm. (Maafree for Lovet). I lignende Betydning bruges: Fove (Nbl.), Fvøvet (Lell.), Fvømt (Gbr.), Fvmt (Jndr.).

Frabba, v. n. (a - a), 1) fryde, fravle, gaar paa Fjere. Rbg. Lell. og tildeels i Ag. Stift. — 2) gramse, gribe om sig, bruge Hænderne meget. Nbl. Han krabba mot mest han vann.

Krabbe, m. 1) Krabbe, et ved Rysterne meget bekendt Skabdyr. G. N. krabbi. 2) et Slags Anter, bestaaende af en Træ-Kløst, hvori en eller flere Stene ere indfattede. Jf. Krafte. 3) en Stakkel; en Kryfter.

Krabbeegang, m. en fløv Gang. De giell Krabbeegangen: det git fløvt el. ubeligt. B. Stift. (Hentyder paa den Egenhed ved Krabben, at den ikke gaar ligesom, men altid paa tvært eller til Siden).

Kraft, n. Gramsen, Skraben.

Kraffa, v. n. (a - a), gramse, gribe efter noget; ogsaa grave, strabe. kraffa ihoy: rage sammen. Meget udbredt, maaskee alm. — Jf. kramfa, kralva, krabba.

Kraffe, f. en Rive, hvormed man jævner Ageren. Ag. Stift.

Kraffe, m. Videtæner. Nordensjælds. Nogle Steder: Kraffe.

Kraft, f. Kraft til Stof og Røringemidler. Ellers: Magt, Styrke.

Kragablom, m. vilb Nattem (Pyrethrum inodorum). Lell. Ellers: Prestefragje (B. Stift), Prestegull (Dr.), Munketræne, Blindehule (Nbl. og fl.). Om de øvrige s. Valberblom.

Kragje, m. (Bl. Kraga, r), en Krave. I Dial. Kraje, Kraga, Kragaa. (Ev. krøge).

Kraf (krøb, mælte), f. krefa).

Krafa, v. n. (a - a), glide paa Bunden, slides løs; om et Anker eller andet Faste. B. Stift, Helg.

Krafa, v. a. trælle sammen, stoppe et Hul (paa Klæder). Lell. „Krafa atte“. (I Edm. krolje atte).

Krafa, adj. belagt med en Iis skorpe. Rbg. Ellers: krapa, krapa.

Krafelst (ee), trættefjer. Et besynderligt Ord, som ogsaa bruges i Sverige og Danmark, og gjenfindes i det hollandske krakeel, Trætte.

Kraffe, m. (Bl. Krafa, r), 1) Bundfaste, en Steen, som er forbunden med et Par Træhager, og bruges som Anker

for en Daab. Edm. Helg. (Sel. krakik Hage). — 2) et Stigetræ; en Træstamme med korte Etumper af Grenene, til at bruge som Stige. Lell. — 3) et vandret og kroget Træ. Voss, Lell. (Jf. Krefla, Krefsa). Ogsaa tørre Grenene i Almindelighed. Bustersub. — 4) et ufelt og ubmagret Dyr; Kreatur som har tabt sit Hul og sine Kræfter. Nordensjælds. (Ev. krake, om Heste). — 5) en Stakkel, med Hensyn til Kræfter; en liben spæblemmet Karl, som ikke har nogen Styrke eller som ikke taaler tungt Arbejde. Helg. Edm. og flere. (Efter Sagen om Kolfi Krafte synes denne Naabs Tilnavn at have havt en lignende Betydning). — Ellers er Krafte ogsaa et Navn paa et stort og halv fabelagtigt Sedyr (Eskrafte; Sjøbørn). Jf. Kraf, krafa, krefa.

Kraff, m. en Træfod, en liben Stol uden Pude og uden Rvg. Alm. undtagen i det Nordensjældske hvor det hedder **Kraff** (næmlig til Nbl. Gbr. og nordtø Dkrd.).

Kraffstig, n. en Stolefod. Kr. Stift. **Kraffset**, adj. om En, som er vanser eller søgelig, saa at han jævnlige maa sidde. Lell.

Kram, n. Kramvarer. Hedder: Kram i Rbg. Lell. og fl.

Kram, adj. flam, fugtig; blød eller let at sammetrykke; om Sneen. (Røbsat mjell). Et alm. Ord, men hedder paa nogle Steder **Kraem** (Edm. Romsb.). Ev. kram. G. N. kramr. — Heraf **krama**.

Kramast, v. n. om Sneen; blive fugtig, synke sammen. Østere **Kraemast**.

Krambud, f. Krambud, Butik.

Kramfar, m. Krambandler.

Kramla, v. a. hlemme, knibe. Drk. (= hlembra). Jf. kramta.

Kramp, m. Krat, Buskvarter, Smaatraer. Sogn og fl. — I Edm. **Krampe**; i Hrd. **Arape**.

Krampe, m. Kroq, Jernkrampe. (Ejelden; f. Kjøng). I Edm. om Kramperne i et Paas; i Sogn om Krogene i en Kløvsabel.

Krampestog, m. smaa frogede Træer.

Kramfa, v. n. (a - a), gramse, samle; gribe efter noget. Ag. Stift. (Jf. kraffa, krafa, rala).

Kramfno, m. fugtig Sneer.

Krana (Krane), f. Dobbelttag; et kort Trærør omkring en Lap (= Loppa, Lure, Lvitapp). Nordre Berg. — Holl. kraan, Vlietbane.

Krængl, n. Riv, Trætte. Helg.

Frangla, v. n. trætte, fies. Høsl.
Frank, adj. 1) svag, brøstfaldig. I Berg. Stift: *Frank'e*. (G. R. krankr). D'e utatit blantsk a innatit *frankt*. Heraf *krenka*. — 2) søgelig, *franten*. *Harb.* (i Formen *frank'u*). — 3) knap, trang, besværlig. *Sdm.* D'e smatt a *frankt*: *Mangel* og *Armod*. *Ett frankt* *Mar*: et *Mar* hvori *Ræringen* falder *knapp*.
Krankefle, m. Svagbed. (*Ejelsen*).
Krans, m. 1) *Kranb.* 2) en Klasse eller Rynge af *Bær*. *Kr. Stift*, *Guldbr.* — *Ellers*: *Kængel*, *Kant*, *Kring* og *fl.*
Kransa, v. n. befræmpe.
Krapa, adj. ifet; see *krava*.
Krape, m. 1. en *Fisstorpe*; s. *Krave*.
Krape, m. 2. *Kratstov*; s. *Kramp*.
Krapp, adj. trang, knap, snæver. *krapp'e* *Vind*: *Vind* som man *knapp* kan seile med, som blæser næsten imod. *Sbl. Nbl.* (*Jøl. krapp*). I *danste Dial.* *krapp*. *Jf. knapp*, *snapp*.
Kras, n. *Smuler*, *knuste Stykker*. — *fla* i *Kras*: *knuse*. (*Rogle St. Kras*).
Krasa, v. n. (a-a), *knuse*, *slaa* i *Smuler*. (*Sv. kraasa*). *Ellers knasa*, *knusa*.
Kratla, v. n. *kludre*, *slæbe* *forgjæves* (= *klatra*). *Nordenfjelds kraalls*.
Kratur, s. *Krøter*.
Krau (*myltrede*), s. *krø*. *Drk.*
Kraumen, blødgagtig; s. *kraumen*.
Kraune, v. n. *krumpe* sig for noget, *være bange* for eller *uvillig* til; ogsaa *kynte*, *jæmre* sig. *Rbg. Tsl.* — *Jf. krolde*, *lyta*.
Kraunen, adj. 1) *omskindet*, som *taaler* *lidet*, *ikke* er *baarber*. *Tsl.* (I *Nbl. Kraumen*). 2) *klagende*, *kløndende*.
Kraup (*krøb*), see *krupa*.
Krava, v. n. (a-a), *ise*, *belægges* med en *tynd Fisstorpe*. *Søndenfjelds*. — I *Nordre Berg.* *bedder* det *Krapa*; *ellers* *kraka*, *klaka*, *lasta*, *stinkla*. (I *svenske Dial.* *krava*). *Hertil Participle* *Krava*: *lidt frosen* paa *Dverfladen*. I *Gbr. krava*.
Kravd, partic. *krævet*; s. *krøja*.
Krave, m. el. *Brav*, n. en *tynd Fisstorpe* paa *Handet*; *Begyndelsen* til *Fis*. *Ag. Stift*. — I *Nordre Berg.* *Krape*, m. (*Jf. Jøl. krapi*, *Slud*).
Kravla, v. n. (a-a), *kravle*, *gramse*, *bruge* *Hænderne*; ogsaa *arbejde* *sjævnlig*, *være* i *idelig Bevægelse*, *slæbe* sig frem saa *smaat* og *umærkeligt*. *Jf. grava*, *krapa*, *basla*.
Krawling, s. *idelig Bevægelse* *især* med *Hænderne*; *Famlen*, *Gramsen*.
Kravsa, s. *krassa*.
Kraa, s. (*fl. Kræ, r*), *Braa*, *Sjørne*

indvædig i et *Suus*. *Formen Kraa* bruges mest i de *nordlige Egne*, ogsaa i *Nbl.* og ved *Stavanger*; *ellers* *bedder* det: *Kro*, med *fl. Krø, v* (*Høst*, *Harb. Rbg.* og *fl.*), *Ko* (*Tsl. Bustr. Gbr.*) og *Kaa* (ved *Trondhjem*). G. R. *krå* og *krø*.
Kraa, v. n. (r-be) i *Talemaaben*: *kræ se*, o: *komme* sig, *forfristes*, *faae* *Kræfter*. *Balders*. I *Sogn*: *Kraana*. (I *danste Dial.* *krante*; *Friffst*: *krage*).
Kraaga, s. *Kragje*.
Kraaka, s. *Krage* (*Fugl*). *Sv. kråka*; G. R. *kråka*. *Uegentlig* som *Ravn* paa *andre Ting*, nemlig: a) den *øverste Etol* i *Gavlen* paa en *Lommerøg*. *Sogn*. (*Andre St. Gault*). b) *Bryst* *stykke* af et *Svinn*. *Sdm.* c) om *Wegneser*, med *Hentydning* paa *Hyggjerigbed* eller paa *utidig Snæltelyst*.
Kraakebær, s. *Krælling*.
Kraakefot, m. *Planten* *Uvefod* (*Lycopodium*). I *Tsl.* *Kraakefot* (*aab. c*).
Kraakefro, n. (eg. *Kragefro*), et *Slags Pile-Urt* (*Polygonum viviparum*). *Gbr.* hvor det ogsaa *bedder* *Kraakenat*. I *Sdm.* *Manna-gras*, el. *Manna* (da *Frosene* bruges til *Nab* i *Misvært-Mar*).
Kraakehalsen, et *Ravn* paa *Eden* imellem *Kyndelmisse* og *Hastelavn*. *Mandal*.
Kraakelin, n. *hængende Nøs* paa *Barstov*; *Furelav* (*Evernia jubata*). *Bedder* ogsaa *Kraakestry*. *Kr. Stift* og *fl.*
Kraakemat, m. 1) s. *Kraakefro*; — 2) en *slimagtig Svamp* paa *Enebærtræet*. (*Tremella juniperina*). *Sdm.*
Kraakestjæl, s. en *bestemt Art Muslinger* som bruges til *Agn*, *Blaaftæl* (*Mytilus edulis*).
Kraakefsmella, s. en *Stralbe*, hvormed man *strammer* *Fugle* og *Dyr* fra *Agrene*. *B. Stift*, *Bald*.
Kraakestry, s. *Kraakelin*.
Kraakestry, n. *Glimmer*, *Steenkiver* som *afstille* sig i *tynde* *gjennemsigtige* *Plader*. *Nogle Steber*: *Kraakegull*.
Kraakeeting, n. *spottvis* om en *Forsamling* hvori man *støder* og *snakker* *meget* uden at *ubrette* noget.
Kraala, v. n. *famle*, *gramse* med *Hænderne* (= *kravla*). *Jøl. krjåla*.
Kraam, s. *Kram*.
Kraana, v. n. *komme* sig, *blive* *frift*. *Sogn*. See *Kra*.
Krank, svag, *baarlig*; s. *krank*.
Kras, n. (?) *Læfferbeder*, *flin* *Spise*. *Drk.* (G. R. *krås, l*).
Krause, v. n. (a-a), *tillave* *lækker Nab*; ogsaa *leve* *lækkert*, *udbyde* det *fineste* og *bedste*. *Ellers* *Kræsa*.

- Kraafing**, *f. sin* og læfter Anvættning. Drt. Han felt inte for Kraafing'a: han maatte nøies med simpel Kost.
- Kraate**, *f. krota*. **Kravaa**, *f. krava*.
- Kreika**, *v. n. gaae* sagte og forsigtigt, som paa en brat Bel. Gard. (Jøl. kreika). Jf. krika, reika.
- Kreiss**, *m. Krebs*. (Unorsk).
- Kreist**, *m. 1)* et Tryk, en Præsning; *2)* en Klemme, et Ivartræ som surres fast paa Lemmerløs. *Edm. 3)* en Krytler, en Staffel. *B. Stiift*.
- Kreista**, *v. a. (a-a)*, trykte, presse, trykke. Meget ubdredt; men ikke ganske alm. — J Lell. kroste (aab. o); i Valbers trykke. (G. R. kreista). — kreista seg: anstrenge sig for at faae noget frem, flamme eller barle meget; ogsaa om en besværlig Afføring. Jf. drembe.
- Kreisting**, *f. Krysten*, Præsning.
- Kref**, *n. Kryb*, noget som kryber.
- Krefa** (aab. e), *v. n. (Kref; kraf; Krefse)*, *1)* krybe, kravle. *B. Stiift*, *Hall*. Balb. og fl. (Sv. kraka). — *2)* myrte, vrimle, fremkomme i stor Mængde. *Tr. Stiift*, *Dsterb.* og fl. Jf. kry. — J Ber-gens Stiift har Ordet sædvanlig Færmene: Krefe; krafte; kraf. Jf. krafa og Kraffe.
- Kreikande**, *adv. krybrude*, langsomt.
- Krefjebær**, *f. Krefling*.
- Krefjelde**, *n. Kryb*, et ufelt, utrivseligt Dyr. Nordensjæls. Jf. Krafte.
- Krefje**, *n. et lidt Stikbuds*, en Stol, *f. Er.* under en Elibesteen. Drt. — Ellers Kraft, Knast, Buff.
- Krefla**, *f. et kroget Træ*; en krumsvoren Green eller Kvist. Nordre Berg. og fl. (Jøl. krekla). Ellers Krafte (Voss), Krefse (Edm.).
- Krefling**, *m. Krefling*, Kragebær (Empetrum). Meget ubdredt Drb (Tr. Stiift, Balb. Lell. Jæb. Sbl.). Hedder ellers: Kraakebær (tildeels i Ag. Stiift), og Krefjebær, aab. e (Nordre Berg.). Jøl. krækiber. — Krefjebærling, *n. Kreflingbuff.* *Edm.* og fl.
- Krefse**, *f. 1)* en kroget Green (= Kref-la). *Edm. 2)* Pediculus pubis.
- Krefsig**, *adj. paastaelig*, paaholden; ogs. snedig, stem at bestille med. *Edm.*
- Kref (et)**, *m. Nave*, Bug; især Kroen i Fugle. Nordre Berg. Han ha faatt i Krefen sin, o: han er mæt.
- Krella**, *v. n. væmmes*, føle Robbydelighed. *Sbl.*
- Krefken**, *adj. krasen*, vanstelig med Hensyn til Mad. *Edm.*
- Kremta**, *f. kramta*.
- Krenf**, *m. Knaf*, *Slabe*.
- Krenfja**, *v. a. (e-te)*, bestubige, knætte, bryde eller vride. Af kranf.
- Kreppa**, *v. a. og n. (e-te)*, *1)* frumme, bøje, sammentrække. *Nbl.* (Jøl. krop-pø). Af frapp. — kreppa seg ihop: bøje sig sammen. — *2)* indknebe, gjøre smalle, *f. Er.* i Strikning (= sekka). *Lell.* Jf. kneppa. — *3)* *v. n.* (Kreppa upp) om Vand: stige, foulme op af Frost. Drt. (Ellers: hova, kry, ora).
- Kreppen**, *adj.* som let frummer sig.
- Krepping**, *f. Sammentrykning*.
- Krevja**, *v. a. (Krev; kravde; krave)*, krave, forbre. (G. R. krefja). Imperf. hedder i Sog: Krov (oo), Ellers: kravde (G. R. krafdi). — Krevja attes krave isgen. Krevja inn: indkrave. *Pars tic. Kravd*.
- Krevjande**, *adj.* som kan kraves.
- Krevjast**, *v. n. udkraves*, udfordres.
- Krevjing**, *f. Krav*, Fordring.
- Kri**, *m. Krig*. — *Kri*, *v. n. (r-bbe)*, krige, stride. (Unorsk Drb).
- Krif** (aab. i), *n. (?) i Talemaaben*: „i Krol aa i Krif“, o: i en kroget Gang, i mange Krumninger, snart til den ene og snart til den anden Side. *Lell. Edm.*
- Krika** (aab. i), *v. n. gaae* kroget. Sjelden.
- Krifje** (aab. i), *m. Krog*, Bøining. (Jf. Sandakrifje). Ogsaa: Afkrog, Ublant. *Lell. Edm.* og fl.
- Krikla**, *f. et Navn paa April-Naareben*. *Lell.* (J Edm. Kvine).
- Kril (it)**, *n. Fiskevingel; Seiens Hugel* (Mindre end Murt). *Edm.*
- Krilla**, *f. Værlingerne*. Søndensjæls: (Ellers hedder det: Kregda).
- Krim (it)**, *n. Snue*. Et temmelig almindeligt Drb. (Jf. Krav, som er mere brugeligt ved Bergen). J seaste Dialekt: krim. (Jøl. krim betyder Voer, Skim).
- Krimfarang**, *m. Snue* som angiber mange paa een Gang, ligesom ved Smitte.
- Krimfuld**, *adj.* plaget af Snue.
- Krimfykja**, *f. Upaaseligbed*, foraarsaget i ved stærk Snue.
- Krine**, *v. a. pynte*, sætte Strater paa. Belg. Inbr. (See frota). Heraf Arising, *f. Figurer*, Strater.
- Kring**, *m. 1)* Ring, Krebs; især en støt og vidstrakt Krebs; ogsaa Krebsløb, Dmgang, Svina; en stor Dugt eller Due. *2)* Klasse, Klynge af Bær. *Obv.* og fl. *3)* en Lenke af Vidier. *Edm.* (Jøl. kringr, Ring). — J Kring: omkring, rundt, i en Krebs. Her sig i Kring: dreie sig om. Ikring seg: omkring sig. J dette Tilfælde hedder det ogsaa kring, eller kring-um, og mere

- Indkædbigt**, „i kring um“. — *utta* i Kring (el. blot uttakring): uden om, rundt omkring udenfor. **B. Stift.**
- Kring**, (præpos.), omkring, rundt om; f. **Er.** kring Hus'e: omkring Huset. Nordre Berg. og fl. (**Sv.** kring). **Be-**dre: kring um, eller ikring um.
- Kring**, adj. rask, hurtig, behendig. **West** alm. om Smidighed i Legemsbevægelser; men i **Ag.** Stift ogsaa om noget som gaar hurtigt eller kan gøres i Hast. (Jsl. kringr. I svenske Dial. kring).
- Kringa**, v. n. (a + a), gaar omkring, løbe rundt om; ogsaa gaar i store Buer eller Krumninger.
- Kringfaren**, adj. besatet rundt om.
- Kringflovt**, adj. omsløbt, omgivet af Vand paa alle Sider. (**Sv.** kringkuten).
- Kringhoggien**, adj. bugget paa alle Sider.
- Kringjel**, m. (Jl. Kringla), en Krebs, Ring, Cirkel. **Woss**, **Nbl.**
- Kringla**, v. a. lægge i en Ring. **Kringla** isop: sammenlægge, f. **Er.** et Løug, i en Krebs. **Nbl.**
- Kringla**, f. 1) Kringle, et Glæds Brød. I det Nordenstelske bedder det overalt **Klingre**. — 2) en Kribse, et libet Hjul (hvor usammenfat eller dannet af et bestemt Stykke). **Gbr.** — **Egentlig**: Cirkel (**G. N.** kringla).
- Kringleitt**, adj. rundbladen, som har et rundt Ansigt. **Er.** Stift.
- Kringmølt**, adj. som tæter hurtigt. **Gbr.** Ellers tidtmølt, snartalende.
- Kringrenna**, v. a. omringe pludselig, spærre Udgangen for.
- Kringraks**, n. **Kros**, Fjedthinde imellem Lærmene i et Dyr. **Svm.**
- Kringsetja**, v. a. omringe. Han vart kringsette: man omringebe ham, slog en Krebs om ham.
- Kring**, adv. hurtigt, raskt. De gjeft so kringt. **Inbr.** **Drk.** **Østb.** (Jf. ring).
- Kring-um**, præp. omkring, rundt om. (**G. N.** kring um). **S.** Kring.
- Kringvudu**, f. Ringstrøm, Hvirvel i Vand. **Inbr.** (Jf. Ja).
- Kringsel**, m. **Krebs**, Cirkel. (Maaslee egentlig Krands). **Wufferud** og fl.
- Kristeleg**, adj. kristelig; ogsaa: sømmelig, anstændig, som passer for kristne Følk.
- Kristen**, adj. kristen (modsat heiden). **Kriste** Følk: kristent Følk.
- Kristna**, v. a. kristne, døbe; ogsaa gæve Navn.
- Krit** (ti) f. (og nogle St. n.), Krib.
- Krita**, v. a. kride, mærke med Krid; ogsaa regne paa noget, prutte, være altså for usigtig.
- Krita** (aab. i), v. a. pynst, afskaffet med Skrater; see krota.
- Kritl**, (Kritl), n. **Kristen**, **Kilbein**.
- Kritla**, v. n. Kritte, pirte, som naar noget kryger eller gnider paa Huden, f. **Er.** Haar eller Straa i Klæberne. **West** i **B.** Stift; i de nordlige Egne med Ud-talen kritse, el. kritle.
- Krjup**, en Kryber; f. **Kryp**.
- Krjupa**, v. n. (Kryp; Kraup; Frope), at krybe, i almindelig Betydning; ogs. uegentlig om en langsom og besværlig Gang. **Instattis** bedder i Dialekterne: krjuba, krjupe, krjæpe, krjæpe, krope (aab. o), krjpa, krype og ved Stavan-ger ogsaa: kroba. (**G. N.** krjupa). **Imperf.** **Skertal**: Krupu, aab. u (**Hall.** **Wald.**); ellers krype (aab. o) og kraup. (Jf. Kryp, m. Kroy, n.). — krype isop: krybe ind, sammentræffes, blive smalere. **Heraf** isoptropen: indkroben, sammentræmpet. (Jf. Krefka, snerka).
- Krjuping** (Kroying), f. **Kryben**.
- Kro**, f. (Jl. Krør), **Bræa**, **Hjørne**. **Nogle** **Eteber**: **Ko** (**Jl.** **Ko,r**); see **Kraa**.
- Krodder**, f. **Dst** som er meget togt. **Østb.**
- Kroffen**, adj. huller, ujævn; om **Beie**. **Gulbalen**.
- Krof** (oo), m. **Krog**, **Sage**, **krant** **Red-** **stab**. **Hoykrol**, **Dyrakrol**, **Sektakrol**. **Krof**, for **Kristakrol**, betegner soudensteds en **Medetrog** eller **Angel** (= **Angel**). — 2) **Krumning**, **Beining**, **Bindel**; f. **Er.** paa et **Træ**, eller paa **Læmmerne**. **Heraf** **krofsa**. **braga** **Krof**: trætte hinanden i **Kringene** for at prøve hvem der er stærkest. — 3) **Dmvei**, **Uvrigelse** fra den rette Linie; ogsaa en **Aftrug**, **affides** liggende **Dal** eller **Bugt**. **gaa** i **Krof**: gaar en **kroget** **Bel**, **breie** til **for-** **skellige** **Sider**. **Et** **Nil** **te** **Krofs**: en **Nilis** **Dmvei**, en **Nil** **længere** end den **rette** **Linie**. **Ag.** **Stift**. (Jf. **Beinsette**). — 4) **figurlig**: **Forbreining**, **liffigt** **Paafund**, **hvoreed** en **Sag** **bringes** **af** sin **rette** **Gang**. **brutte** **Krofar**: **forbreie** eller **forvænde** en **Sag**. — 5) **uegentlig** om et **krogvæget** **Denneste**; ligesaa om en **slu** og **liffig** **Person**, som er **vanfle-** **lig** at **komme** **tilrette** **med**.
- Kroka** (aab. o), v. n. (a - a), **krumme** sig, **satte** **Kroggen** **op**, **som** **Kroer** og **andre** **Dyr**, **naar** **de** **krjæpe**. **B.** **Stift**. (Jsl. **kroka**. I **danske** **Dial.** **krofte**).
- Kroka** (oo), v. n. (a - a), 1) **gaar** en **kroget** **Gang**, **gjøre** **mange** **Dmveie**. **Alm.** 2) **forbreie** en **Sag** **ved** **liffige** **Paafund** eller **Inbveininger**.
- Kroka**, adj. **forstyret** **med** **Krog**.

Kroksaand, *f.* en kroget Linie, Stribe som gaar i Vinkler (Zikhal) eller i Slangebøininger. *B.* Stift.

Krokat, *f.* krotut.

Kroksøtt, *adj.* som har krogede Fødder.

Kroksalsa, *adj.* krumballst.

Kroking, *f.* kroget Gang; Omvæte.

Krofsjen (aab. o), *adj.* krum, sammenbøiet, som sætter Ryggen op i en Bue.

(*Se* kroka, aab. o). *Jøsl.* krokin.

Krofla, *pl.* Knorter, Knuder; *f.* Knolla. **Krofna** (aab. o), *v. n.* (a - a), krummes, krumpes, bøies sammen. (*Jøsl.* krokna). Han kroka i Sne'na (Edm.); han bliver mere krum i Aaerne (om gamle Følt). Krofa ihop: sammenkrumpes som af Vigt.

Krofnasa, *adj.* krumnaset.

Krofkraft, *f.* Lørvrog paa et Lag. Sogn.

Rogle *Et.* Krofkatt. (*Se* Lørvrog).

Krofs (aab. o), *v. n.* en Venøvnelse paa gamle forslidte Baade og Fartøier. Edm.

Krofsjen, *adj.* forlegen, trængende til noget. Meget brugelig i Tell. Me et ikke krofsne se da: vi ere ikke forlegne derfor.

Krofska (krofta'), *v. n.* tage daatvært; sætte En i Forlegenhed ved listige Indvendinger, som ere vanstellige at svare paa. Sogn.

Krofsut (krofsutte, krofsatt), *adj.* 1) kroget, krum, bøiet (moblat bein). *G. N.* krøskøtt. 2) vanstelig, ikke lige frem. 3) listig, faul, som bruger snedige Paafund.

Krofsvaksen, *adj.* krumvoret.

Krofsveg, *m.* Krogsvei; Omvæte.

Krona, *f.* Kruma.

Kroy (aab. o), *n.* et Smug, smalt Rum imellem to Huse (= Smog, Smette, Øjell). Dagsaa om et lidet og lavt Bærelse. (Egentlig et Sted hvor man maa krybe). Nordre Berg. Edm.

Kroyen (aab. o), *partic.* Krøben. Kun sammensat, som utkroyen, inkroyen.

Kroypp, *m.* Kroy, Legeme. Meget brugelig i Arbeidet for Likom, som er næsten forløst. Betegner især det Udvendige af Legemet, *f. Ex.* ein mjut Kroypp: en fin og blød Hud. Da nær set ut i Kroppen (om en Eydgom). Paa Dyp-landene, især i Gbr. betegner det ofte et Menneske, en Mand; *f. Ex.* Der sat ein Kroypp, som e inke kjende (en Person som jeg ikke kjendte).

Kroyppa, *v. n.* (a - a), plukke, vikle med Reglene. Nordre Berg. (*Se* Khl. krofta). *Jøsl.* kroppa.

Kroyppdryg, *adj.* brøst, tyk, fyldig; om Mennesker. *Drf.*

Kroyppog(b), *adj.* fin og blød paa Huden. *Tr.* Stift.

Kroypping, *f.* Skraben, Pilsen med Reglene.

Kroyss, *m.* Kors, Kryds, korsbannet Figur. Formen Kroyss er berstende i den sydlige Deel af Landet (*Kr.* Stift, Søndre Berg. Sogn, Hall. Balbers); berimod Kors, *m.* i de nordlige Egne. *G. N.* kross. — I religiøs Tale bruges Kors, *n.* efter Skriftsproget.

Kroyssa, *v. n.* (a - a), 1) forse, sætte Kryds paa. (*G. N.* krossa). 2) lægge krydsvis, over Kors. Østere „leggja i Kroyss". 3) *v. n.* krybse, løbe forbi hinanden. I de nordlige Egne forsa; *ss.* kryssa.

Kroyssband, *n.* Krydsbaand, Støtter som sættes korsvis imellem Stolperne i en Bygning.

Kroyssbein, *n.* Kryds, Korslænd paa Dyr. I de nordlige Egne Korsbein; ligesom Korsbaand, Korsblom og fl. **Kroyssdans**, *m.* Dands hvori de Dandsende løbe krydsvis om hinanden.

Kroyssstj, *m.* Søstjerne (Asterias). Khl. og fl. Ellers Korstroll. (*Jøsl.* krossstjkr).

Kroysskasta, *v. n.* lægge overfors. kroysskasta Føt'na: slange Føddernes krydsvis om hinanden. Sogn.

Kroysslags, *adj.* lagt korsvis.

Kroyssmyts, *Korsmesse*, den 3die Maad og 14de September.

Kroyssut (Kroyssutte), *adj.* forset, betegnet med mange Kors.

Kroyssvi(b), *el.* Kroyve, *m.* Kvælsved, Skovhyld (Viburnum Opulus), saa kaldet forbi dens Grøne staae parvis og udspilede som Arme af et Kors. *Kr.* Stift, Ehl. og fl. — Ellers: Weinvid (Edm. *Drf.*), Uvraun (Ehl.).

Kroyste, *v. n.* krybse, presse: *f.* kroysta.

Kroyt (aab. o), *n.* Strater, udstaarne eller udbyede Figurer (*f.* følgende). I Edm. og fl. hedder det Kris (aab. i); i Guldbdr. Kroyt (oo), hvilket paa andre Steder betyder daarlige Skrift, Krage-tæer.

Kroyta (aab. o), *v. n.* (a - a), pynte, sætte Strater paa, udstøre eller udbyede med afstillede Figurer. *Kr.* Stift, Søndre Berg. Sogn og fl. — I Gbr. Kroyte, med lutt o (oo), hvilket ellers betyder kroyte, udsføre, skrive slet. I Edm. og nærmeste Egne hedder det Kroyte (aab. i); i Hela og Indr. bruges Krine (ii) i samme Betydning. — *Jøsl.* krota, udstikke, gravere. I svenske Dial. kråta og kroyta.

- Frota** (frosta, fritta), adj. ubfkaaret eller ubfyet med Strater.
- Frota-tre**, n. Fjel hvorpaa man over sig i at ubfkaare Figurer. (J Edm. Kri-tatred).
- Froting** (aab. o), f. Udbpntning, For-søning med Strater. Ellers Kriting, Kringing.
- Froto** (oo), pl. f. Bærme af Talg, Gre-ver. Gbr. Drk. (J Edm. Skæbe).
- Frov** (aab. o), n. Krop, hvoraf Ind-vølbene ere udtagne. B. Stift. (Jøl. kros). Ogsaa Rummet hvori Indvøl-bene ligge. Rogle St. Strov og Strybbe.
- Fru**, f. Kvægfold, indgærdet Plads paa Marken (= Kv). Ramb.
- Fru**, n. Mængde, Mangfoldighed; ogsaa Angel, Aftom eller Slægt (mest i for-agtelig Betydning). Abl. (See Krut). Jøl. krü, Mængde.
- Fru**, v. n. myrre, vrimle; f. fry.
- Frudda**, f. en Frybde. (Se. krubba). J Sogn ogsaa et Slags smaa Kjæller.
- Frudd**, n. Bærme; f. Frudd.
- Fruk** (uu), m. En som gaar kroget el-ler meget nebbøiet. Gbr. Edm. (Jf. Krol).
- Frukka**, el. Frukke, v. n. (Jte, -ste), sætte sig paa Gul, boie sig dybt ned, som for at sidde. B. Stift og fl. Jf. krota, hula, bylje.
- Frukken**, adj. nebbøiet, kroget. Edm.
- Frukka**, f. Krukke.
- Krull**, m. Krølle, Krøusning; ogsaa no-get som er krøllet, f. Ex. Kævekrukl: et Stykke sammenrullet Røver. Jf. Kurl.
- Krulla**, v. a. (a - a), krølle, kruse. (Se. og Jøl. krulla). krulle sig ihop: løbe sammen i en Krølle eller i spiralfor-mige Ringe. krulle Rumpa: sætte Ha-len op i en Ring (om Hunde).
- Krulla**, adj. krøllet, kruset (som Uld eller Haar); ogsaa ringet, liggende i Spi-ral-Ringe.
- Krullast**, v. n. blive krøllet.
- Krum** (aab. u), m. Knopper paa Tra. Ebl. — Jf. Kumar og Brum.
- Kruma**, v. a. f. kroska, benda.
- Krump**, m. en Raon. Jltre-Soga. (Jøl. krummi). Jf. Korp.
- Krumpe**, v. a. trykke, presse, knuge. Edm.
- Kruna**, f. 1) en Krone. (Gedder søn-densjelds Krone). G. R. krüna og kröna (af et latinsk Ord). Heraf Kruna. — 2) Jøse, Jøsepunktet paa Mennekestets Hoved; dertimod paa Dyrene: det Punkt i Panden hvorfra Haaret udbreder sig i en Krøds. Eignende Betydning har Jøl. krüna, Eng. crown.
- Krunekvervel**, m. Haarboivrel, det Punkt hvor Haaret adskiller sig paa Jøsen.
- Krupe**, f. Krupa.
- Krus**, n. Komplimenter; Dyoartning. glera Krus for' ein: gjøre Bæsen af En, vise særdeles Artigbed. Sønden-sjelds. (Se. krus).
- Krus**, f. Krus; Drickelar af Steentoi. (Jøl. krüs).
- Krusbror**, n. Potteskaar. J B. Stift: Krusabrot (aab. o).
- Krusfat**, n. Steenfad. Igesaa Krus-Kaal, f. og Krusfjerals, n.
- Kruslen**, fygellig; f. krustlen.
- Krus-ty**, n. Steentoi; Porcelænstar og lignende. Meget brugt i Tr. og Berg-Stift.
- Krut** (uu), n. Krud. J Abl. og tildeels i Ag. Stift hedder det Krut, som for-udsætter en ældre Form „Krud“. Bru-ges, ligesom Krut, ogsaa om en Slægt eller Angel med Hensyn til Einbelag og Natur, mest i slet Betydning. Det oprindelige Betydning skal være Ur eller Frø (Jf. Krydda). Gam. Sackist crad, Ur.
- Krutla**, v. n. arbejde smaat eller seent. B. Stift (i Edm. krullse). Jf. Klutra.
- Krusten**, adj. som arbejder smaat og lang-somt. J Abg. forekommer Krustlen, med Betydningen: fygellig, stranten.
- Kry**, v. n. 1. (r - dde), myrre, vrimle, forekomme i stor Mængde. Da va so fullt at de frybde. Ræsten alm. J Kr. Stift hedder det Kru. (Jf. Krut, n.). J Drk. hedder Krupers. frau, og Cupinum frau. — Try er det bedste og al-mindeligste Ord for dette Begreb. Jf. krykke, kreta, yria, yra.
- Kry**, v. n. 2. (r - dde), 1) svulme op; fryse op eller stige af Frost, om Vandet. Abl. — 2) sybe, tage jævnt og sagte. Drk.
- Kry**, adj. kry, stolt, selvtilfreds. Ræst brugt i Ag. Stift.
- Krydda**, og Krydd, f. Krydderie.
- Krydda**, v. a. krydre. (Jøl. krydda).
- Kryddig**, adj. lystig, overgløven, kaad; og-saa gell, springst. Edm.
- Kryffja**, f. Kryfte, at gaae med.
- Kryffje**, f. (Kugl), f. Kryfte.
- Kryffje**, v. n. (Jvf. kryfte), myrre, vrimle. Edm. — See kry.
- Kryffe**, f. see Kryffe.
- Kryl** (yy), m. Puffet, Udbøining paa Ryggen. B. og Kr. Stift. J Lellem. hedder det oftere Kryl. Ellers Kul, Kals, Kus.
- Kryla**, og Krylen, adj. puffet; puffel-rygget. J Lell. Krylten.
- Krylæst**, v. n. boies sammen, blive puffet.

Krylnasa, adj. krumnaset, som har en Forbøining eller Puffel paa Næsen.
Krylryggja, adj. puffelrygget.
Krylt, m. Puffel; f. Kryl.
Krymta, v. n. (a-a), rømme sig, barte lidt, som naar man vil tale høit. B. Stift, Tell. og fl. Paa nogle Steder hedder det ogsaa Kræmte, el. kremta (Øbr. Drk. og fl.), hvilket ellers har en anden Betydning. Isl. krimta.
Krymting, f. Harken; ogsaa Familien og Forlegenhed i Taler.
Kryna, v. a. (e-te), krone, sætte Krone paa. G. N. kryna. (Jf. Kruna). kryne bruges paa nogle Steder ogsaa om at tugte eller ydmyge En; — hvilket da enten er ironisk eller maaskee et andet Ord. (Jf. krine, at pynte). Particip: Krynt', kronet.
Kryning, f. Krøning.
Krypp, m. en Krøber, Stakkel; ogsaa en Krøster, som ikke har Nod til noget.
Krypa, v. n. see krjupa.
Krypen, adj. srag, baarlig. (Ejelden).
Kryple (aab. y), f. et Slags Lambed i Fødderne, hvoraf Æerne ubertiben angribes. Ebm. og fl. Hedder ogsaa Kryfle. Ellers Høtr, Styra, Stør.
Krypling (aab. y), m. Krøbling.
Krysa, v. n. (a-a), kryse, lavere. (Jf. slaga, bauta). Ogsaa vige, gaar tilside for En. Jf. kroska.
Krysa, v. a. skære med Krydsjern.
Krysing, f. Sture eller Fals, som skæres med Krydsjern i Etaverne i Lønder, paa det Sted hvor Bunden skal sættes ind. Jf. Løgg.
Kryter (aab. y), n. et Huusdyr, Nød, Gjed eller Faar. Hedder ogsaa Krytyr (Kr. Stift), Krytel (Ndm. Ebm.), Krætur (Sogn, Tellem.), Kratur (Ebm.), og er egentlig et fremmedt Ord (Kreatur). I Søndre Berg. siges oftere „Veist“, som dog ogsaa er fremmedt. Et mere nationalt Ord for dette Begreb synes at mangle, da Ordet Je sædvanlig kun bruges kollektivt om samtlige Huusdyr, ligesom Fenad, Buskap, Hundmarkje.
Krytje, f. en Art smaa Naager (Larus tridactylus). Ebm. og fl. Hedder ellers Kryttje.
Kræ, f. Kraa, Kræde, Kræe.
Kræde, f. Drred, Forelle. Nfl. Ebm. (i de nordlige Bygder Kræe). Ellers Kure, Kjøa og fl. — Hertil: Krædetrede, f. Nebefang til Drredfiskerie. Krædetraum, m. Snoren paa Nebefangen.
Kræe, n. en Stakkel, en liden Lingesf.

Drk. — J Ebm. bruges ogsaa Kræde, f. om Børn som ikke trives godt; saaledes: „ei Kræde te ate“, om En som ikke har Nodlyst. (Jf. Isl. kræda, Blødbed).
Krægda, f. Næslinger (en Eggdom). B. og Kr. Stift, Helg. Vald. og fl. — Hedder derimod Krilla, i Tell. og for det meste i Ag. Stift. (Isl. krægda betyder et spæt Børn, og kresda, Udslet).
Kræka, f. kreska.
Kræma, v. a. (e-be), gjøre klam eller fugtig (af kram, adj.). Kun om Veiret eller Luften, naar den bliver mild og derved forsaarsager, at Eneen splinter sammen og bliver fugtig. Han krame Snøen. B. Stift. (Mere alm. kramestf).
Kræma, f. den Tilstand at Eneen er klam eller fugtig. Han snøva i Krame, o: der salber klam Eneen. B. Stift.
Kræmast, v. n. om Eneen: synke sammen, blive klam eller fugtig. Nogle Steder Kramast; f. kræma.
Kræmesonn, f. egentlig en Masse af klam Eneen; i Ebm. et Sneestreb, en Lavine af klam Eneen. Mobsat Njellsonn.
Kræmesnjs, m. = Kramsnø.
Kræming (Kremming), m. en Haandfuld (= Griping). Nfl. Tell. (Isl. kremmingr).
Kræmta, v. n. barte; f. krymta.
Kræmta, v. a. (a-a), kryste, trykke; knuge eller vride, f. Er. Klæber naar man vasser dem. B. Stift. Forudsætter et forældet kræma, el. krama, at trykke (Sv. krama; G. N. kromja). Jf. Kræming, kramla, kramja, krumpa.
Kræmting, f. Krøsten; Bribning.
Kræmfje, f. krenkja.
Kræsa, v. n. (e-te), leve læffert, vrage Naden eller udsøge det læffeste. (J Drk. Kræse). Isl. kræssa, krydre.
Kræsen, adj. kræsen. Jf. Kræs.
Kræsna, el. Kræsa, f. Kræsenhed.
Krætur, f. Kryter.
Kræv, adj. dygtig, stærk og flint til at arbejde. Ebm. Hall. og fl. J Drk. siges Kræven. (Isl. kræfr, stærk).
Krø, for Krøt, o: Braer; f. Kra.
Krøf, m. Krøgning, Øreb eller Lag med en Krøg.
Krøfja, v. a. og n. (e-te), 1) sætte, arbeide eller træffe til sig med en Krøg. (G. N. krækja). — 2) krumme, bøje, gjøre kroget. Alm. og meget brugeligt. (Sv. kröka). — 3) v. n. vende, dreie til Siden eller tilbage, gjøre Krøg paa Veien. — Krøfje ein Fisk: saae en Fisk paa Krogen, uden at den har bidt paa.

- krofje** seg: bøie sig, frumme sig. **krofje** seg ibop: bøie sig sammen. **krofje** atte ett Sol: stoppe et Hul paa Klæder. (Jf. krafa). — Particip: **kroft'**, boiet, frummet.
- Krofja**, f. En som gaaer frum eller nedboiet. Baade om Vennefter og Dyr.
- krofjast**, v. n. (-est, -test), blive frum.
- krofjen**, adj. vant til at bøie eller frumme sig. Jf. krofjen.
- Krofjing**, f. Krumning, Sammenbøining.
- Krølling**, m. Indbygger af Krødsbered (Krysebæra') i Buxterub.
- Krøp**, f. Krop. — **Krøter**, f. Krøter.
- Krøys**, m. en liden Kornstak paa Ageren. Sogn. (Jf. Rauf).
- Krøysa**, v. a. lægge Kornet i Stak eller Dyrger. Sogn.
- Ku**, f. (Kl. Kyr), en Ko. — Formen **Ku** bruges kun i en Deel af Landet (Stav. Ami, Tr. og Na. Stift), hvorimod man paa andre Steder siger **Kyr** baade om een og flere; saaledes i B. Stift, Nbg. Tell. og flere. (G. N. kù.pl. kyr; Jsl. kyr, i Central). Fleertal paa nogle Steder **Ky** (Kys); — bestem Form: **Kynn'e** (for Korne), **Kodna**, **Kynnaz** — Dativ i Nordre Berg.: **Ku'naa** (for Kunom). I Sammensætning er Formen **Ku** mest almindelig, f. **Ku-band**, **Kubaa**; men i Søndre Berg. hedder det **Kyra** (Kyraband, Kyrasot).
- Ku**, m. Top; see **Kuv**. — **Kua**, adj. om Faar, see **kua**.
- Kua**, v. a. (a - a), **kue**, nedtryffe. G. N. **kuga**.
- Kubb**, m. Klods, Blot, kort Stump af en Træstamme. Hedder paa nogle Steder **Kubbe**; men er ellers et alm. og meget brugeligt Ord. (G. N. kuhbr). Genstøbdigt er **Kabbe** (Tr. Stift), **Kumb**, (Edm.), **Knubb** og **Kump**.
- Kubba**, v. a. afbugge i korte Stumper. (Jf. kabba). **kubba** sund' ein Stoff.
- Kubben**, adj. but, stump, rundaagtig eller tof og kort. Meget brugeligt vestensjelds og i Tr. Stift.
- Kubbestol**, m. Stol som er dannet af en heel Stol, saaledes at den nederste Deel er rund som en Hugaeblof, men den øverste Deel er ubullet paa den ene Side og danner Stolens Ryg. Brugeligt i Nbg. og Tell.
- Kubbet**, adj. tof, stump; f. **kubben**.
- Ku-sfar**, n. Eivor efter Kær.
- Ku-sjos**, n. Kofstald; f. **sjos**.
- Ku-so**(dr), n. Vinterforbring for en Ko. Hedder: **Kufod**, **Kufor**, **Kufostr**.
- Kufta**, f. Kofte, Dverttrøie; af forstjellig Form, saaledes i Helgeland som en Stjorte eller som de saakaldte **Stind-skaffer**. Dgaa en Finnetrøie.
- Kugla**, see **Kogla**.
- Ku-hagje**, m. Græsgang for Kær.
- Kuffa**, v. n. forrette sin Nordørst (mest om Børn). N. Stift. (Jsl. kuka).
- Kuffelur**, f. Kurving.
- Kul** (uu), m. Bugle, Bule; især en bøsnet Plet paa Legemet efter et Slag eller Stød. Alm. men hedder i Tr. Stift: **Kula**, f. (Jsl. kula).
- Kul** (aab. u), f. en spag Blæst, en Luftnina. B. Stift. (G. N. kul). Genstøbdigt er **Gul** og **Kjola**.
- Kula** (aab. u), v. n. (a - a), blæse lidt; især om en kold Luftnina. (G. N. kula). Dgaa: **kula**, **kjola**, **kjola**.
- Kula**, f. 1) en Kugle. (Sv. kula). — 2) Bugle, Bule; f. **Kul**. — 3) en liden Staal, et libet rundt Kær. Nordre B. — **Kule** bruges ellers meget i Nordre Berg. om en Sammenkomst til Leg og Postigbed, en Stund som anvendes til Forlystelse. Saaledes: „ei Kort-Kule“, et Spilleparti, et fuldstændigt Spil (som nemlig varer længe eller deler sig i flere Afdelinger). Ligesaa „Dansk-Kule“: en Række af Dandsf.
- Kulbe**, m. **Kulbe**. 3 Abl. ogsaa **Kule** (aab. u). Jf. **Kalde** og **Kale**.
- Kulle**, f. Pige, Kvindfolk; jf. **Stikkulle**. Dstbr. (Sv. kulla).
- Kulp**, m. **Hule**, Fordybning i Bunden. Hedemarten. (3 Tell. Kope).
- Kulryggja**, adj. puffet rygget. Indr.
- Kuls**, m. Frysen, Fornemmelse af Frost. Iaa ein **Kuls** i seg: føle **Kulde** indvoortes eller i Kroppen.
- Kulsa**, v. n. (a - a), 1) føle **Kulde** i Kroppen, fryse lidt. Meget brugeligt. 2) gøse, blive bange. Han **kulsa** 'He fyre bæ. Heraf **Kulling**, f.
- Kulsen**, adj. fuldstjær, som let føler **Kulde**; ogsaa frøgtfom, bange.
- Kulut** (kulette, uu), adj. buglet, fuld af Bugler. Jf. **blakulut**.
- Kum** (el. Kumm), m. Løddel i Skrift, Punkt, Stilletegn (egentlig **Komma**). Nordre Berg.
- Kumar** (aab. u), m. Knop, Lovknop paa Trær. Dgaa: **Kro-Knop**, **Kafle**. B. og Tr. Stift, Helg. og f. Tr. Stift findes ogsaa Formen **Kumur** (Dr. I), og **Kumul** (Indr.). 3 Ebl. hedder det **Krum**. Jf. **Knupp**.
- Kumb**, m. Klods, Blot (= **Kubb**). Dr. Edm. og fl. — G. N. **kumbr** (i Barlaams Saga).
- kumla**, v. a. (a - a), 1) ælte, knuge, sam-

mentrøft. 2) omsælte, bringe aflave. Heraf: um-kumla, adj. Vbl.

Kumla, f. Klump; sammensæltede Boller af Meel og Poteter eller beslige (et Slags Nab). Hærb. R. Stift. Hedder ellers: Kump (Mandal), Klubb, Klot (søndensjelds), Ball (nordensjelds).

Kump, m. see Kumla.

Kumpas, m. Kompas. (Ligesom Jsl. kompas, af et italiensk Ord). De fremmede Ord, som begynde med *com* og *con*, udtales her sædvanlig med *kum*, *ku* n (aab. u), f. Ex. Kumpost, Kumtrakt. Enkelte af disse Ord have ellers antaget en egen Form; saaledes: Kumformera, konfirmere. Kummedera, kommandere. Kumtrali, el. Kumtrari, 2: hinderlig (Eng. contrary). Fumkelura, i Betydningen afgjøre, beslutte (Nordre Berg.), er formodentlig: konkludere.

Kumperute, f. et Slags Boller tillavede af Fiskerogn og Meel. Nordre Berg. og flere. Kogte St. Kumberdøse.

Kumt, adj. a. indluffet, kvalmt, mørkt. (= kovi, kvami). Namb. Indr.

Kumul, f. Kumar.

Kumyl (-myr), f. Komog.

Kun, adv. kun, ifkun. Bruges meget paa Sels. Ellers siges: bære; — ff. køn, ikke køn.

Kung, m. Søsnegl; f. Kuvung.

Kungje, m. Konge. Hedder ogsaa, dog sjeldnere: Kung. (G. R. konungr, kongr; Sv. kung). I Sammenjættning deels Kunge (Kunga-), deels Kungas.

Kungebrev, n. Kongelig Bevilling, Kongebrev; Befalning o. f. v.

Kungeløysa, f. Mangel paa Konge; Jnterregnum.

Kungerikje, n. Kongerige.

Kungsbatter, f. Kongebatter, Prindsesse. Ligesaa: Kungsaan, m. Prinds.

Kungsgaard, m. Kongesgaard, Hof.

Kungsvæg, m. Alfavel, Landvet som er anlagt efter Dvrighedens Foranstaltning.

Kungsoett (-aet), f. Kongeslægt.

Funna, v. a. (Fann; Funna; Funna), af Funne. Imperf. hedder ogsaa Funde (Søndre Berg.) og Supin. Funt. — Betydn. 1) funne, have Leilighed eller Afgang til. 2) formaae, være ifstand til. 3) hende, have lært; f. Ex. Eg kann bære eit Vers. Ellers bruges Ordet sædvanlig med et Infinitiv og forbindes umiddelbart med dette (ikke med en Partikel som i det Sjølandste). — Funna til: være Narfag til, have Styld i. Eg kann ikke te dø: jeg kan ikke gjøre ved det; eller ogsaa: det er ikke min

Styld. Eg kann ikke føre dø: jeg kan ikke afsjælpe det. Kan kann ikke mø dø: han er ikke bekiendt dermed, ikke øvet deri. — kann henda: maaste, vel muligt. Hedder oftere „kann sje“ (kantsje). — Jf. kann, kanna, kenna.

Funnande, adj. kyndig, færdig, flink, som har lært mange Arbeider. (Nest i Søndre Berg.). Kan ogsaa betyde: gjorligt; muligt at lære.

Funnjerd, adj. kundgjort.

Funnflay, m. Kundskab.

Funnug (funnig), adj. 1) bekiendt, som man veed om. Dø vart funnigt. (Søndensjelds). G. R. kunnugr. — 2) kyndig, bekiendt med noget. Han æ ikke funnug i dø. Gbr. og fl.

Kunstr, m. (og Kunst, f.), Kunst, det at man kan eller er øvet i noget. Formen Kunstr bruges i B. Stift, og Kunst, f. i det Søndensjeldste og tildeels i Tr. Stift. Fleertal: Kunstr (Toll.), Kunstre (B. Stift).

Kunstrug, adj. 1) kunstig, om Arbeider. 2) nem, færdig, flink; ogsaa opfindsom. Hedder ellers ogsaa Kunstig og Kunstrig. (B. Stift).

Kupa, f. 1) en Skaal, eller et lidet rundt Kar (= Kula). Sogn, Hall. Hærb. (Jsl. kupa). — 2) en ubullet Blot, Hæfteblot (= Brøa). Tell. Jf. Kope.

Kupen, adj. dyb og rundagtig.

Kuppul, m. Kundkeren; f. Koppel.

Kur (aab. u), hvor; f. kor.

Kur, m. 1. Børne, Bunderfald; især af Mæll og Valle. Vbl. Hærb. (Jf. Korg, Grugg).

Kur, m. 2. egentlig: Luden med Hovedet (see kura); oftere: Standsning, Stillebed, Slappelse; ogsaa Nedslagenhed, Anger, Fortrydelse. Han fell ein Kur: han begyndte at hælde med Hovedet. Gjer deg ingjen Kur føre dø: læg det ikke paa Hjerte. — Da fiem'e Kur ette Rjate: efter Lyk kommer Ulyk; eller: der kommer en Stillebed efter en stor Lykshæd. Vbl. og fl. (Jf. Ir, Hir). — Kur bruges ogsaa i den fremmede Betydning: Kur, Helbredelse.

Kura, v. n. (e - te), 1) lude med Hovedet, bøte Hovedet ned mod Brykset. Meget brugeligt især i B. og Tr. Stift. (I svenske Dial. kura). — 2) hvile, ligge stille, sove; især i en lidt sammenbøiet Stilling. Det læg kurte aa sov. (Jf. kvar, kurr, kurra). — 3) strakte, føle Matbed eller Slappelse, ikke være vel tilpas. Tr. Stift. Ogsaa være nedslagen, bedrovet, tungsinlig. — Forbindes ofte med seg; saaledes: kure seg

- ned: bote sig ned, gjøre sig liden. (J. Harb. skal det bedste: kusa søg ne).
 kure seg ibov: lægge sig tæt til hinanden. „kure seg“ siges ogsaa om Fuglene, naar de bote Hovedet ind imod Bryttet for at sove.
- Kuren**, adj. 1) nedboiet, som luder med Hovedet. 2) nedslagen, taus, tungsinbig. 3) stranten, ikke vel tilpas. Drl. og fl.
- Kurende**, adv. i Talemaaden „kurende still“: bomstille. B. Stift.
- Kuring**, f. det at man boier Hovedet ned; ogsaa hvile, Stilbed.
- Kurl**, m. f. Kurle og Kogla.
- Kurla**, v. n. kurre. Dgsaa tale utydeligt eller formeget af Struben. Harb. og fl. Heraf Kurlemaal, n. Skurren, stærk Strubelyd i Talen.
- Kurle**, m. Krolle, Lof, Ulbtot. (Jf. Krull). — Kurletpøne, pl. Høvelspaner (= Raure). B. Stift.
- Kurleis**, hvorledes; f. forleis.
- Kurr**, m. Betyrning (= Kur). gjøre seg Kurr fyre ein Ting. Nordre Berg. — Kurr'ens er ellers et Loffenavn til Faar. Edm.
- Kurr**, adj. stille rolig; stiltende. Hall. Balb. og fl. (Jf. kvar og kjorr). G. R. kyrr.
- Kurra**, v. a. (a-a), bringe til Ro. kurre seg: blive stille, laae sig til Ro; ogsaa lægge sig til Hvile. Balbers, Bustrub. (Jf. kura).
- Kurra**, v. n. kurre, girre (som Duer).
- Kursme(d)**, m. Dorslæge. Ag. Stift.
- Kursumar**, f. Ku-simbr.
- Kurv**, m. 1. en Ring eller Løkke af sammensnoede Loug. Mastekurv. (Edm.). Jf. Korva.
- Kurv**, m. 2. Pølse. Rest brugl. i Hall. og Balbers; ellers ogsaa i Harb. Sogn, Rdm. (Andre Steder Pylsa). Sv. korf.
- Kurvast**, v. n. krumme sig, trække sig sammen, indtrømpes. Sbl. Dgsaa: Kurva søg. (Beskæftet med kverva).
- Kus** (uu), m. en Puffel. Drl. Inbr. (Jf. kusen og Kajs). — kusa seg, v: krumme ryggen, bote sig ned (Jf. kura). Skal forekomme i Harb.
- Kusele(g)**, adv. sølt, strækkeligt. Gulbolen. (Jf. svenske Dial. kuslig; jf. dansk kuse).
- Kusen**, adj. bæslig, styg, søl. Inbr. — Diøse Drb undgaaes gjerne paa Grund af deres Lighed med et vist almindeligt obscønt Drb.
- Ku-simbr**, f. Vaarblomst, Kobriver (Primula acaulis). Edm. Paa Jæderen: Kursumar. Jf. Symra.
- Ku-stjal**, f. Kumbstjal, et Slags store og tykke Muslinger (Venus islandica?). Nordre Berg.
- Ku-slag**, n. Race af Køer.
- Kusma**, f. en Eggdom, som ytrer sig ved stærk Havelle i Ansigtet. Sogn, Søndre Berg. Tell. og fl. (Nordensfjelds: Kintastte). J. Edm. siges „Kusme“ om en stor Mængde, ligesom „Kulsa“. Jf. Kos.
- Ku-spøene**, m. Koptatte.
- Kusryggja**, adj. puffelrygget. Drl. Inbr.
- Kussa**, f. Kviefals, ung Kvie. Rbl. Sfl. (Jel. kussa). Paa nogle Steder bruges Kus som et Loffenavn til Kørne. (J. Tell. skal det bedste: Kisl).
- Kussekals**, m. = Kviefals. Rbl.
- Kut** (uu), n. Løb, Sprang. Dkrd.
- Kute**, v. n. (e-te), løbe, rende, skynde sig meget. Meget brugeligt i Østerdalen. (J. Er. Stift. hedder det fyte). — Jf. svenske Dial. kuta.
- Kutmaga**, adj. om en Fisk, hvis Navn er vrænget under Traktningen (el. træk- tet ud i Munden). Edm.
- Kuungje**, f. Kuvung.
- Kuv** (ku), m. en rundagtig eller affumpet Løp; Forbøining, Puffel. (Jf. Koll). Meget udbredt Drb (Gbr. Tell. Jæb. Edm.). G. R. küfr. — Dgsaa en Bøder, som har korte Ører. Jf. Kuv.
- Kuva**, f. et Faar som har korte Ører. J. B. Stift: Aua el. Aue. (Jf. kuvut). J. Tell. hedder det: Lulle.
- Kuva** (kuse, kue), v. a. og n. (a-a), 1) afrunde, affumpe; sætte i en rundagtig Løp. Hall. og fl. — 2) v. n. bote sig ind, være affumpet eller indtneben; f. Er. om en Kuro, hvis Bredder ere indbøiede. Gbr. og fl. (Jf. kyva).
- Kuva**, adj. afrundet; f. kuven.
- Ku-vaamb**, f. Romave.
- Ku-vaandel**, m. Høvisst til en Ro. Ellers Kubott, Kutapp.
- Kuven**, adj. opboiet i Ribben, konver, og tillige rundagtig eller affumpet. Meget udbredt Drb, men hedder paa nogle St.: Kurva (kua), kufua (Edm.) og kuvet (kvette). G. R. kufadr; ogsaa kufottr og akufotr (Kongespillet S. 16, 138).
- Kuvenda**, v. n. vende tilbage (mod sin Villie, drives tilbage, f. Er. i en Storm. Rbl. Sogn.
- Ku-vor** (oo), m. en Portion Foder til Ro. Sogn og fl. Dgl. Kyravor.
- Kuvung** (Kuungje), m. Sofneal, Sneffe, Hvirvelsneffe; eller i Almindelighed: Sneglehuus, Sneffskal. B. Stift, dog sædvanlig i Formen Kuungje (Sø-

bre Berg.) og Kung eller Hørefung (Edm.). I Tr. Stift hedder det Buhund; nogle St. Kuffelur. (I Jøl. findes Raonene küfanger, kudungr, kungur, kukulur).

Kvut (kvut, kvette), adj. 1) rundagtig opphoiet; f. kvæn. 2) fortøret, som har korte Ører; om Haar.

Ku-være, n. en Koes Værdie; noget som koster ligesaa meget som en Ko. Søndre Berg. og fl. — I Edm. Ku-vyre (aab. y).

Kva (for kvat, vvat), pron. hvad, hvilket. Formen er meget forskjellig; saaledes: Kva (Nordenfjelds og fl.), Ka (Ebl. Jæb. og fl.), Kæ, og Ko (Sogn. Gbr. Balb. Hall. Sæt. Fister), haa (Mandal, Rbg. Buxterud), høtt eller hott (Rbg. Tell.). Som et eenligt sværgende Ord bruges ogsaa „ba“ (Hall. Nbl. Helg.) og nogle Steder: bæ eller be. — Formen va (hva) er meget sjelden blandt Almuen. G. N. hvad (huat).

Kva bruges ogsaa abjektivt i Betydning: hvilken, hvad for en, eller hvor- dan. F. Ex. „Kva Dag“: hvilken Dag. „Kva Tid“: hvilken Tid, naar. „Kva Jolt a ba“: hvorvorne Folk er det. „Kva Manns Søn a han“: hvilken Mandes Søn, el. af hvilken Familie er han. „Kva Slag“: hvilket, hvad for noget. (Hedder ogsaa: Kva for Slag). „Kva for ein“ (baa for ein): hvad for en, hvilken. (Søndenfjelds ogsaa: hocken).

„Kva for nofo“ (i Ag. Stift: baa for noe): hvad for noget. — I Spørgsmaal sættes Kva foran en dermed forbunden Præposition; saaledes: Kva til, o: til hvad, hvortil. Kva mæ: hvormed. Kva fyre: hvorfør. Jf. kvæn. — Saavel dette som mange af de følgende Ord slutte, efter det gamle Sprog, egentlig have „hv“; men denne Lyd gaar i vort Folkesprog sædvanlig over til „kv“, og foran o til blot f; i Døre Tellemarken lyder det ogsaa som „av“, f. Ex. kvast, kvitt, gverve. I Pronomener og Partikler er Overgangen „hv“ til „kv“ dog ikke saa ganske almindelig, da de søndenfjeldske Dialekter der ofte have h (uden v); saaledes: haar, bor, hoesse (see kvær, for, korso). Gram. § 89.

Kva'a (kvae), v. n. spørge paany, fige „kva“. (Jøl. hvaa).

Kvabba, v. n. væmmes til, stoppes, mangler Afsløb; f. Ex. om Reg. Helg. (Stulbe egentlig hedde kvava).

Kvada, adv. hveden, hvorfra. Edm. Nfl. (Nu selv). G. N. hvadan. (Jf. beda, beda).

Kvaff, f. kvæff.

Kvaff (Kvaffel), n. Urede, Forvirring; Kvafferie.

Kvaffa, v. n. fuffe med noget, forsøge noget forgjæves og derved bringe Sagen i Uorden. Jf. kofla, tofka.

Kvaffast, v. n. komme i Uorden.

Kvafs (Hvefs), f. Kvefs.

Kval, m. Hval. (G. N. hvalr). — Et andet Kval, som synes at betyde en langagtig Hoi (G. N. hvall), findes i mange Steedsnavne, men er ellers, saa vidt vides, ubrugelig.

Kvalgrind, f. en Flod eller Række af Hvaler, som forfølge en Fiskestim.

Kvalstjæl, f. Hvaltrav (Sperma ceti).

Kvaltokn (oo), f. Hvalbarber, eller de saakaldte Fiskebeene. Nordenfjelds.

Kvam, m. en Aftrog, en Dal eller Bii, som er indsluttet saaledes, at den ikke kan sees i nogen Fraaand. Forben brugeligst i Nbl. men nu sjelden. (G. N. hvammr). Findes i mangfoldige Steedsnavne, som Kwame, Kwamen, Kwamsøy og fl.

Kvambelsmann, m. Talsmand, som ledtager en Frier og fremfører hans Erinde. Edm. (Elers: Malsmann, Belamann). Formobentlig for Kvambibels Mann, af G. N. kvån (Kvne) og bidill (Beiler). Jf. Jøl. kvonbønamadr.

Kvamleibe (Kvamleibe), n. en besværlig Ting eller Person; Noget som er til Uleilighed. Edm.

Kvamleien (for -leiben), adj. tvær, uvillig, modstribende. Nbl. I Sogn Kal det hedde kvimleien. (Jøl. hvimleidr, besværlig formedelt Rysgierrigheb). Jf. kvima.

Kvamt, adj. n. indsluttet, trangt, kvalm, som mangler Lust eller Udsigt. Gbr. Øherd. Edm. — Hedder i Namb. og Indr. Kumt; ellers kvot, kvø, kvøvt. (Maassee egentlig kvøvt). S. kvot.

Kvandags, f. kvardags.

Kvann, hvo, hvilken; — see kvæn.

Kvann, og **Kvanne**, f. Angelik, en Hjelbplante (Angelica Archangelica). Hedder paa nogle Steder ogsaa: Kvann-jol, m. (f. Jøl). Jøl. hvønn, og hvannanjöli.

Kvanne, f. pl. et Slags aflange baarde Been, som findes i Hjernen paa Fiskene. N. Berg. (Central stulbe hedde kvønn). Jøl. kvörn, formobentlig beslægtet med Kværn (Kvønn). Kalbes ogsaa Fiske-tenner.

Kvannerot, f. Angelikrod, bekendt af dens krybberagtige Lugt og Smag.

Kvap, n. en blod Klasse, f. *Er. Gelet*, blodt Kjøb og deslige. *Ehl.* (Jøl. kvap, blod Fedme).

Kvapen, adj. 1) blød, fugtig, vødskefuld, *Ehl.* — 2) om Saar: opsvulmet, aaben, gabelende. *Edm.*

Kvapp, f. *kvappa*.

Kvar, adv. hvor, hvorhenne, paa hvilket *Sted*. *Best-* og *nordenfjelds*. *Hedder* ellers: *For* (*Sogn* og *fl.*), *hor* (*aab. o*) og *haar* (*Rdg. Tell. Buserub* og *fl.*). *Ev.* og *G. N.* *hvar*. — *Kvarhelst* (*forhelst, kobelst*), *hvorbelt*. *Kvar-isfra*, *hvorfra*. — *Jf. kvart* og *kvada*.

Kvar, pron. hver, enhver (deels adjektivisk, deels substantivisk). *Bruges* i forfjellig *Form*, nemlig: *Kvar* (mest alm. *vest-* og *nordenfjelds*), *Kvar* (*Nbl.* og *fl.*), *Kvor* (*aab. o*) og *gvor* (*Tell.*), *For*, *aab. o* (*Gbr. Valb.*), *For*, *med os* (*Sogn, Hall. Valb.*), *hor* (*aab. o*) og *haar* (*Rdg. Buser.* *Hedm.*). *Ev.* *hvar*; *G. N.* *hverr* (*plur.*), og *hvarr* (*dualis*). — *Paa enkelte Steder* har det en egen *Form* i *Femininum* (*især* i *Dualis*), *saaledes* i *Edm.*: *Kvar*, m. *for* (*oo*), *f.* og *kvart*, n. *J* det *Vosliste* *bedder* det i *Dualis*: *Forn*, (som egentlig er en *Aktusform*). *Dativ* *bedder* tildeels: *Foro*, *Foraa* (*Edm.*), *Fverjo* (*Sogn*), *f. Er.* *Helt'i* *ta* *hverjo* (i *Edm.* *Helt'a* 'ta *fora*), *o*: *Halvdel* af *hvert* *Slags*. *Ein* i *foraa* *Hand'enne*, *o*: *een* i *hver* *Haand*. (*Edm.*). *Genitivet* "kvars" *forekommer* i *Talemaaden*: "i *kvars* *Manns* *Hus*". (*Edm.*). — *J* *Forbindelse* med *Ordenstallet* sættes *Kvar* *altid* *sidst*; *altsaa*: *annen-kvar* (*hver* *anden*); *femte-kvar* (*hver* *femte*); *tiande-kvar* (*hver* *tiende*) o. s. v. *Blandt* *andre* *Talemaader* *mærkes*: *Kvar* *ein*: *hver* *eneste*, *alle* *tilbode*. (*Forfjelligt* *fra* *ein-kvar*). *Ein* *aa* *kvar*: *endver*. *Kvar* *annen*, *f.* *nebenfor*. *Kvar* *sin*: *hver* *sin*, *een* *til* *hver*.

Kvar, adj. stille, rolig. *Her* er *sa* *kvart* *aa* *stilt*. *Gbr.* *Hedm.* *Buserub*. (*Jf. kurr, Hørr*). *Dajaa* *adverbialt*, *f. Er.* *han* *sat* *kvar* (*o*: *stille*, *i* *Ro*). *Habeland*, *Jnderøen*. (*Jf. Ev.* *qvær*, *efter*, *tilbage*).

Kvara, v. a. 1. i *Talemaaden* "kvare *seg*", *flaate* *sig* *til* *Ro*, *hvile*; *ogsaa* *lagge* *sig*. *Hedemarken*, *Vsterb.* — *J* *Buserub*: "kurte *seg*"; *jf. kura*.

Kvara, v. a. 2. *bræmme*, *sætte* *Bræmmer* *eller* *Kanter* *paa* *Klæder*. *G.* *Kvare*.

Kvar-annan, *binanden*. (*Jf. einannan*). *Bruges* *oftere* i *Fleertal*: *Kvarandre* (*for-are*, *forandre*, *horandre*). — *Sæt-*

tes *ofte* *adskilt*; *f. Er.* *Kvar* *ant* *annen*: *til* *binanden*. *Fra* *kvart-anna*, *el.* "kvart *fra* *anna*": *fra* *binanden*. *Um* *kvarendre*, *el.* "kvart *um* *andre*": *om* *hverandre*.

Kvardags, *hverdags*. *Hedder* *ogsaa*: *Kværdags* (*Nbl.*), *Kvandags* (*Tell. Gbr.*) og *haandags*, *for* *hverdags* (*Buserub*). *Te* *kvardags*: *til* *hverdags* *Brug*. *J* *Edm.* *hedder* *det* *ogsaa*: *te* *kvardagslege* (*aab. e*); *i* *Drk.* *kvendagle*; *jf. G. N.* *hverdagliga*. — *Hertil* *Kvardsbæde*, *Kvardagsmat* og *fl.*

Kvare, m. *Bræmme*, *Kant*, *et* *bredt* *Baand* *som* *tilspes* *paa* *Kanten* *af* *Klæder*. *B.* *Stift* og *fl.* (*Jf. Ev.* *qvær*). *Ellers* *Dora*, *Fald*, *Lff.*

Kvarm, m. *Karm*, *Ramme*, *Indfatning*. *Glas-kvarm*. *Nordre* *Berg*. *Drk.* og *fl.* (*Ellers* *Karm* og *Kar*). *Jf.* *Augne-kvarm*. *Jøl.* *hvarm*, *Vienlaag*.

Kvar-sin (*for-sin*), *f.* *kvar*.

Kvart (*kvort*, *fort*, *haart*), n. *af* *kvar*: *hvert*. *Ette* *kvart*: *efter* *haanden*, *lidt* *efter* *lidt*. *Na* *kvart*: *underriden*. *Helg.*

Kvart, adv. *hvorhen*, *til* *hvilket* *Sted*. *Hedder* *ogsaa*: *Kvort*, *Fort*, *horte* (*Ev.* *hvart*; *G. N.* *hvert*. *Jf.* *kvar* og *kvada*). *Kvart* *a* *ba* *du* *vil*: *hvorhen* *vil* *du*. *Eg* *veit* *lffe* *kvart* *han* *gjeff*.

Kvart, m. 1) *Dvart* i *en* *Fiolin*. 2) *det* *samme* *som* *Kvartel*. (*Fremmedt*).

Kvartel, n. *Dvarteer*, *Hjerdebeel*. (*Jøl.* *kvartil*, *af* *et* *latinff* *Ord*). *J* *Særdeles* *bed*: 1) *Hjerding*, *Hjerdebeel* *af* *en* *Lønbe*. *Mest* *alm.* — 2) *Hjerdebeel* *af* *en* *Alen*. *Kr.* *Stift*, *Obi.* *Ellers* *Kvart*, n. og m. — *Derimod* *bliver* *en* *hjerdebeels* *Time* *kaldet* *Korter* (*ee*). — 3) *Hjerdebeel* *af* *Maanens* *Omsløb*; *Maane-lge*.

Kvartel-kiste, n. *den* *Lid* *da* *Maanen* *er* *i* *første* *eller* *sibste* *Dvarteer*.

Kvart-ette, adv. *efter* *baanden*, *lidt* *efter* *lidt*. *Drk.* *Ellers*: *ettekvart*.

Kvart, n. 1) *Krebs*, *Ring*, *hvoraf* *noget* *indesluttet*. *Vsterb.* og *fl.* "seta *Kvarts* *um*": *omringe*, *stille* *sig* *i* *en* *Krebs* *omring*. (= *gjera* *Manngar*). — 2) *en* *Omgaang* *i* *en* *Boaating*, *et* *enkelt* *Lag* *af* *Stofke* *i* *en* *Fiirkant*, *eller* *en* *Stof* *til* *hver* *Væg* *af* *Huset*. *Tell.* *Ellers*: *Kvort*, *Korra*, *Umkvar*, *Umfar*. *Desuden* *synes* *Kvart* *ogsaa* *at* *have* *flere* *Betydninger*; *saaledes* *i* *Jnderøen* *det* *samme* *som* *Flekk*, *el.* *Høyslekk*. (*Egentl.* *Hvart*; *f.* *hverva*).

Kvass, adj. 1) *hvas*, *skarpt*. *G. N.* *hvass*. *Seraf* *foedsa*. 2) *spids*, *tynd*, *smal* *som* *en* *Eg* *eller* *Db*. 3) *figurl.* *skarpt*, *haardt*.

- beslig.** *Neutrum* *kv a st* bruges ofte sub-stantivisk om flærende Redskaber; s. *Er.* bruka *kvast* (bruge *Kvist* eller *beslige*); *bera kvast* paa *seg*.
- Kvaesfa,** *f.* et Slags Flynderer med skarpt og haardt Skind. Nordre Berg.
- Kvasfbuka,** *adj.* om Fiske, som have smal og *skar* Bug.
- Kvasflekke,** *m.* Hvasbed, Skarpbed.
- Kvasfmølt,** *adj.* *skar* eller *haard* i Stemmen.
- Kvasfryggja,** *adj.* *skar*pragget.
- Kvasstent,** *adj.* som har *hvaese* Tænder.
- Kvasstinda,** *adj.* som har *skarpe* Pigger eller Tænder; s. *Er.* om en *Kam*; ogsaa om *Fjelde*.
- Kvasfsoygd,** *adj.* *hvaestet*, som har *skarpe* Dine. Gaalebes siges ogsaa „*ei kvast Augnelag*“, om et *skarpt* Blis, et *Wieskast* som betegner et *bestigt* *Sind*.
- Kvast,** *m.* 1) en *Kvast* (s. *Kvost*); 2) en *Klase* eller *Skjerm* paa *Planter*. *Bufleraad*.
- Kvastein,** *f.* under *Kvat*.
- Kvat,** *n.* *Slibning* (af *kvætja*, *kvatte*), bruges *fun* i *Sammensætning*. *Hertil*: *Kvatbein*, *el.* *Kvatbjønn*, *m.* *Slibestikke* (hvormed man *bolser* *Kuiven* til *Stenen* under *Slibningen*). *Kvatgor* (*aab. o*), *n.* det *Grums* eller *Mudder* som *efterhaanden* *samlers* sig i *Slibevandet*. *Edm.* (*Andre* *St.* *Slibesand*). *Kvatstein*, *m.* *Hvaesesteen*. *Kr.* *Etist* (Lævoanlig *ubtalt*: *Kvastein*). *Ellers* *Drøne* og *Hein*. *Kvatvatn*, *n.* *Slibevand*. (*Se* *den*).
- Kvat,** *adj.* *fyria*, *frisk*, *raff*. *Meget* brugelig i *Hall* og *Valders*, ogsaa i *Edm.* og *flere* *Steder*. *G. N.* *hvatr.* — *kvat*, om *Dør* af *Hantkonnet*, har *undertiden* *Begrebet* af *Veilbed* eller *stor* *Weskrast*. En *lignende* *Betydning* synes ogsaa *forbunden* med det *Nel.* *hvatr.*
- Kvatleikje,** *m.* *Fyriqbed*, *Friskbed*.
- Kvatna,** *v. n.* *blive* mere *fyria*.
- Kvatt,** *adj.* *slibt*, *hvaesjet*. *Particip* af *kvætja*.
- Kvav,** *n.* og *Kvavtak*, *a.* *Overtag*, *Fjelsklædning* ovenpaa et *Lag*. *Valders*. *Ogsaa* i *Tell.* hvor det *bedder* *Kvav* (*el.* *Qvav*). *Ellers* *Partak*. — *Efter* den *tellemarkiske* *Form* *kunde* det *forklares* som *Kvalv* *el.* *Kvost* (*o*: *Hvalv*); men *efter* den *valberste* *synes* det *at* have en *anden* *Opriidelse*. *Jf.* *kvava*.
- Kvav,** *adj.* *formodentlig* med *Betydningen*: *mørk*, *stummel*, *er* *anført* i en *Rise* fra *Gulbrandsdalen*, men *bruges* nu *ikke*. Det *har* *imidlertid* *god* *Grund* i *Sproget* som *beklægtet* med *kvava*, *kvavna*, *kvot* og *kvamt*. (*Jf.* *Sw.* *qvaf*, *lummer*, *kvælen*).
- Kvavne,** *v. n.* (*a-a*), *kvæles*, *tabe* *Anden*. *Ag.* *Etist*, *Ellers* *Kvavne* (*Drf.*), *Kvavne* (*Valders*), *Kvavna* (*B. Etist*). *G. N.* *kvafna*. *Jf.* *kvava*, *kvava*.
- Kvavtak,** *f.* *Kvav*, *n.*
- Kvav,** *Harpir*; s. *Kvoda*.
- Kvav,** *f.* *Kvav*. *Kvavne*, *f.* *kvavne*.
- Kve,** *en* *Fold*; s. *Kvi*, *f.*
- Kvedast** (*ubrugl.*), *f.* *koft*. *Jf.* *Jakvæde*, *Veikvæde*.
- Kvedaal** (*aab. e*), *m.* *Evinebug*, *Bugskæft* *afflaaret* i en *lang* *Strimmel*. *Edm.* *Staaer* *uben* *Livl* i *Forbindelse* med det *gamle* *kvidr* (*Bug*), *ligesom* *Arbet* *Kvigjor* (*for* *Kvidajord*).
- Kvæde** (*aab. e*), *v. a.* (*a-a*), *syng*, *kvæde*. *Er* *mest* *brugelig* i *Rbg.* og *Tell.* hvor det *bedder* *Kvæa*, og *har* i *Indikativ*: *Kvæ*; *Kva*; *Kvæe*; *ligesom* *G. N.* *kvæda* (*kvæd*, *kvæd*, *kvædit*). *Han* *kvæ* *ro* *Wiso*: *han* *sang* *to* *Wiser*. (*Sat.*). *J* *Edm.* *siges* „*kvæde*“ *mest* om en *langvarig* *Syng*; og i *denne* *Betydning* *bedder* det *ogsaa* *undertiden*: *Kvæde* *linke* (*maaste* *for* *kvædlinga*).
- Kvæding,** *f.* *Syng*; *idelig* *Sang*.
- Kvæfs,** *m.* *Hvæfs* (*Insekt*). *Ugentlig* om en *bidlig*, *opparende* *Person*. *Arbet* *bedder* *ellers*: *Kvæfs* (*Søndre* *Berg.*), *Wæfs* (*Sogn*). *Kvæfs* (*tilbeels* i *Ag.* *Etist*), *Kvæfs* (*Drf.* *Namd*).
- Kvæfsehole,** *n.* *Hvæfserede*; *Hvæfsehole*. *B. Etist*. *Ellers* *Kvæfsbol*, *Kvæfsebol* (*Wbr.* og *fl.*), *Kvæfsbol* (*Dr.* *Etist*).
- Kvæfsestyng,** *m.* *Hvæfsestik*.
- Kveif,** *f.* 1. *Varme* af *Di*; ogsaa *Gjær*, *Gjæringsstof* (af *Elbarme*). *Nordre* *Berg*. *Rbg.* og *fl.* (*Nel.* *kvikur*). *J* *danste* *Dialekter* *Kvæger*.
- Kveif,** *f.* 2. *Angel*, *Affom*, *Især* af *faar* eller *Smaafæ*. *Hall*. — *Begrebet* er *formodentlig* det *samme* som i det *foregaaende*, *nemlig* *noget* *Opfriskende* eller *Formvænde*. *Jf.* *kvæifja* og *kvif*.
- Kveif,** *adj.* *forfrisket*, *styrket*. *Etal* *bruges* i *Hall*. (*Mon* *ikke* *kvæif*?).
- Kvæifja,** *v. a.* (*e-te*), 1) *oplive*, *forfriske*, *styrke* *efter* en *foregaaende* *Swæfelse*. *Tell.* (i *Formen* *kvæifje*). *Egentlig*: *væfke* til *liv*, *sætte* i *Bevægelse*. *Jf.* *kvif*. — 2) *tænde*, *antænde*, *gjøre* *Ild*. *Alm.* i *B.* og *Kr.* *Etist*, *ogsaa* *nordenfjelds*. *G. N.* *kvæifja*. — 3) *figurlig*: *væfke*, *yppe*, *bringe* *paa* *Bane*. — *kvæifja* i (*el.* *kvæifje* 'tt): *antænde*, *saee* *Ild* i. *kvæifja* *upp*: *tænde* *Ild*, *gjøre* *Ild* *paa* *Arnen*. *Ser* *af* *uppkveift*.

Kveitjast, v. n. 1) tændes, fænge Ild, begynde at brænde. 2) opkomme, bryde ud, begynde. Da Kveitfest ei Sott: det opkom en smitsom Syge.

Kveitje, n. Lændved; Spaaner og tørre Splinter, som bruges til at tænde Ild med. Meget brugeligt i Berg. og Kr. Stift; ogsaa i Helg. Ellers Eidsvænde, Lændved, Snarte.

Kveitjesis, f. Spaan at tænde med.

Kveitjing, f. Antændelse; Dyriftelse.

Kveitjl (Kveitjel), f. = Kveitje.

Kveit, optændt; ogs. opfristet.

Kveim, hvo, hvem; f. Iven.

Kvein, f. 1) tyndt Græs, fine Græsstraa (især *Agrostis* og *Poa*). Buserud. (Sv. hven, *Agrostis*). — 2) tynde Haar. Edm. Kun i Fleertal. Kveine. Haar-kveine.

Kvein, hvinebe; f. Kvina.

Kveis, f. 1. Traadorm, Kryb som findes i Fiskenes Indvælde. Dagsaa et Slags Svulst i Hænderne, som undertiden paa-kommer under Fisteriet, og som troes forarsaget af saadanne Dyr. Nordre Berg. (Det Isl. *kveisa* forklæres ved *Vylber* paa Fiskene).

Kveis, f. 2. 1) Ildbefindende efter en Knuus; Døstgæde, Slappelse. Vekst-fjelds, især ved Bergen og Stavanger. — 2) et Slags Galtskab forbundet med Slagtilfælde, som undertiden indtræffer efter umaadelig Udbristen (det saakaldte delirium tremens). Ag. Stift. (Sf. Isl. *kveisa*, *Mavepine*).

Kveisa (Kveiste), f. 1) en Blegne med Svulst (= *Kvonna*). Ag. og Kr. Stift. (Sv. *qvessa*). Sf. Kvisa. — 2) Kopper, Børnekopper. Eoan, Tell. Hall. Gbr. — Ellers kaldet *Pola* (Søndre Berg.), *Smappoka* (Kr. Stift).

Kveisast, v. n. affætte Materie, slaae ud i Blegner (om en Hævelse eller Sygdom i et Lem). Kr. Stift.

Kveisegraven, adj. kop-arret. Sogn og flere St.

Kveisefetel, m. Vaccinations-Attest. I Tell. ogsaa *Kveisepass*, n. Ellers: *Polefsetel*, *Polefsetel*.

Kveisfut (Kveisette), adj. befestet med Blegner eller Udflæt.

Kveis-ær, n. Ær efter Børnekopperne. *Kveisærut*, adj. kop-arret. Ellers: *bollegraven*, *smappokarette*.

Kveitta, f. Helleflynder (*Hippoglossus*). Overalt vest- og nordensjelds. Derimod „Hellefisl“ i de søndensjeldske Ryskegne.

Kveite, m. og f. Hvede (Korn). Søndensjelds hedder det ogsaa *Veite* (*Hveite*). G. R. *hveiti*. Hertil *Kveitebraud* (b),

n. Hvedebrød. *Kveitemjøl*, n. Hvedemeel.

Kveitebadn (el. *ban*, for barn), n. en liden Helleflynder. B. Stift.

Kveitefistje, n. Helleflynder-Fangst.

Kveite-uggar, m. pl. Helleflynderens Finner; ogsaa kaldet „*Rav*“.

Kvef, f. Kvif.

Kveff, m. en pludselig Stræk; Gysen, Opfaren (s. folg.). Tell. *Harv*. og fl. Ellers *Kvepp*, *Kvipp*, *Ekveff*.

Kveffa, v. n. (*Kveff*; *Kvaff*; *Kvoffje*), faae en pludselig Stræk, bliver opstramt, fare op, som naar man hører et Knald eller soler en pludselig Berørelse. Søndre Berg. Tell. Buserud, Hedemarken. — Hedder ellers: *Kveppa* (K. Berg.), *Kvpe* (Edm. og fl.), *Kvette* (Kr. Stift), *stokja* (Kr. Stift). Sf. Ang. *cvacian*, *Hjalve*.

Kveffing, f. det at man bliver stramt eller farer op af Stræk.

Kveffja, v. a. (e - te), stramme, strætte pludselig. (= *kippa*).

Kveffjen, adj. rød, let at stramme.

Kvefs, f. Kvefs.

Kveft, partic. stramt, forstræket.

Kveld, m. (nogle St. n.), Aften, Aftenstund. Meget brugeligt over hele Landet. (Sf. *Ufta*, som betegner den hele Eftermiddag). G. R. *kveld*, n. Sv. *qväll*. — I *Kveld*: i Aften; nogle Steder ogsaa: *igaaraftes*. Buserud. (Ellers: i *gærkveld*, i *afnas*). Annan *Kveld*: i morgen Aften. Fjære *Kvelden*, eller „i fjærkvelds“: iforgaarsaftes. I *Kvelds*: til Aftenen. (Hedder ogsaa „te *Kveldbanne*“). Abl. og fl.) *U* *Kveld*: ud paa Aftenen. Næst i den Talemaade „*Manen sit a* *Kveld*“ (o: kommer seent op). Edm. *Sæt*. Um *Kvelben*: om Aftenen. Ein *Kveld'en*: en af de sidste Aftener. *Kveld* *aa* *tomanne* *Norgon*, o: seent og tidlig. *halba* *Kveld*: spise til Aftens. *go'* *Kveld*: god Aften! (Hedder ogsaa „*gu-kveld*“, „*gødt* *Kveld*“, og i Rdg. „*gødt* *Kvelds*“).

Kvelba, v. n. (a - a), holde *Kveld*, slutte Arbeidet om Aftenen.

Kvelbast, v. n. blive Aften, lide mod Natten. Hedder ogsaa paa nogle Steder: *Kvelba*. (Sv. *qvällas*).

Kvelbsfugl, m. Aftenfugl; i Spøg om En, som er mest i Virksomhed om Aftenen.

Kvelbsing, f. Rørfning; Aftenens Begyndelse.

Kvelbsnarr, m. *Katravn* (*Caprimulgus*). Ag. Stift.

Kvelbsarbeid, n. Aftenarbeid.

Kvældsbon, f. Aftenbon. Saaledes ogsaa Kvældsuff, m. Kvældsalm, m. Kvældsvers, n.

Kvældsbus (uu), n. Aftenstille, bet at et Uveir stilles om Aftenen.

Kvældsere (aab. e), f. den Tid hvori man arbejder vedlys om Vinterastenen; Tiden fra Norkningen til den Stund da man gaar til sengs. Et næsten alm. Ord; hedder ogsaa Kvædsere (N. Berg.), Kvædsfuru (Drk.), Kvædsfoto (Ramb.). Under tiden ogsaa om den Tid da man gaar til sengs; saaledes i Edm.: D'æ stor'æ Kvædsere, o: det ligger langt paa Nat, bet er hoi Tid at lægge sig. Jf. Ditta.

Kvædsfide, f. Eftermiddagen. Paa Kvædsfida: ud Eftermiddagen. Aa. Stift.

Kvædsliit (aab. i), m. Aftenflær; Himmelens Udsende om Aftenen.

Kvædsmaat, m. Aftensmad.

Kvædsmaal, n. 1) Aftensmaaltid; 2) Kvægets Aftenfoder; 3) den Kælf som malkes om Aftenen.

Kvædsmund, n. en vis bestemt Tid om Aftenen, f. Er. til Fisserie; oftest om den Tid da man spiser til Aftens. Nordensfelds.

Kvædsrode (aab. o), m. Aftenrode, rød Skær i Skjerne ved Solens Nedgang.

Kvædsvær, adj. tilbøielig til at sove om Aftenen. B. Stift, Lell. — Hedder ogsaa Kvædsværdd.

Kvædsværve, f. et Ravn paa enkelte Blomster, som lukke sig om Aftenen; især Lovetand (Leontodon). Sogn og fl. I Orkedalen betegner det Gjøgsyren (Oxalis Acetosella), hvis Blade sammenfolde sig om Natten.

Kvædsyft, f. Aftenstund; Arbejdstunden fra Mellemadstid (Kon) til Aftensmaaltidet. S. Jtt.

Kvædsvær (oo), m. Aftensmaaltid, Aftensmad. Gbr. Loten, Hedemarken. I Ramb. hedder det Kvædsvær (Kvædsval); ellers: Rattvær, Rottvær. (Sv. kvælsward). Jf. Vor og Vær, m.

Kvæsse, f. Sltim; en siltmagtig Hinde. Edm. (Jf. Jsl. hvelja, Hvalstind).

Kvæseleggie, v. n. overtrækkes med en siltmagtig Hinde.

Kvæll, adj. som har en stin og hoi Stemme (Barnestemme). Sogn (ubtalt: kvæll'). I Edm. kvellen; Jf. gneil. (G. R. hvellr, Kvingende).

Kvælp, m. Hvalp. G. R. hvelpr.

Kvælp, v. n. hvalpe, faae Unger.

Kvælv, n. Hvalv; noget som er hvalvet, især en hvalvet Baab paa Van-

bet. I Helg: hedder det Kvælv, og i Edm. Kolv. Hertil Talemaaden: komme paa Kolv'e: komme op paa Kjølen (om Jøll som have Kulbeilet). sitte paa Kolv'a: sidde paa den hvalvede Baab.

Kvælv, v. n. (e-be), vælte om, komme i en hvalvet Stilling; ogsaa ligge hvalvet, vende nedad; f. Er. om Kar. Foruden denne Form findes ogsaa: Kvæve (Lell.), Kvolve (Er. Stift), Kvøl' (Helg.), Kolve (Edm. og fl.), og holva (Herd. Nbl. Nttre Sogn). G. R. hvelva, hvolsa. (Ordet skalde egentlig have stækt Flexion). Formen holva er, saavidt vides, det eneste Exempel paa Overgangen hv til h udenfor Partiklernes og Pronomenernes Klæde.

Kvælv, v. a. (e-be), hvalse, vende ned, bringe i en hvalvet Stilling; ogsaa styrte noget ud af et Kar ved at vende Rabningen ned. I nogle Dial. Kvolve, Kolve og holva, ligesom det forrige. G. R. hvelsa. — Kvælv ut-or: hælde ud af (et Kar). kvælv i seg: fluge, slurve af et Kar. kvælv ihop: hvalse imod hinanden. solve attyve: baste ved et hvalvet Kar.

Kvælvb, partic. hvalvet, nedvendt. Hedder ogsaa: Kvævb, Kvold, Kvold (Erondhj. Stift), Kold' (Edm.), hvalb (Nbl.).

Kvælvring, m. en Hvalving. Hedder ogsaa: Kvølvring og Kolvring. — Kvælvings-bru, f. en Bro, bygget som en Hvalving.

Kvem, hvo, hvilken; f. kvæn.

Kvæn (el. kvæn), pron. hvo, hvem; hvilken. Dette Ords Form i Dialekterne er meget forskjellig; saaledes: a) Kvær (Nttre Sogn), Kvæ (Sætersb.); — b) Kvann (Edm. og fl.), Kvænn (Lell. Sogn, Ramb. og fl.), Kvæn (Stavanger, Sbl.); c) Kvæim (Edm. og fl.), Kvæim (Gbr.), Kvæim og Kvæim (forskjellige Steder). Naar v bortfalder, udtales f haardt, uden j. — G. R. hvær (nomin.), hvær (acc.), hvæim (dat.). I det Søndensfeldske mangler tildeels dette Ord og erstattes ved hvæim (hæven, vissen). Ellers er „kvæn“ maaskee den mest udbredte Form og vel ogsaa den rigtigste, næst efter kvær (kvær). Genitiv betegnes ved: „kvæn sin“ (kvæim sin), o: hvís; f. Er. kvæn si Vok a bæ (hvís Bog er det). — I Forbindelse med en Præposition sættes kvæn altid først; saaledes: kvæn at, o: til hvem. kvæn fra: fra hvem. kvæn mæ: med hvem. kvæn til: til hvem. kvæn um: om hvem. Jf. kvæ.

Kvende, n. 1. Kvindetjen, Kvindfolk (kollektivt). Sæt. Tell. (G. N. kven-di). De va sa lite Kvende ma kyrja. Dagsaa: en Kvinde, et Kvindfolk; — men er i denne Betydning sædvanlig Femininum (et Kvende). Jf. Kvinnmann, Kvinna, Kjele.

Kvende, n. 2. Tandved, Spaaner at tænde Ild med (= Kvekke). Gbr. Of-tere Eldkvende. Jf. Køndel. (Jøl. kyn-da, tænde; i svenske Dial. qvända).

Kvæntra, Klynse; f. kvæntra.

Kvænmann, f. Kvænmann.

Kvæn (for Kværn), f. (Pl. Kvænna r) Kværn, Mølle; Vandmølle. I Søndre Berg. "Kvæn". (G. N. kværn). I Sammenfatning oftest Kvænna (for Kvern). Det foranstørte Kvænne er formodentlig beslagtet hermed.

Kvænnaberg, n. Klippe hvoraf Mølle-ene udbuges.

Kvænnaabyr (aab. y), m. Kvarnevand, tilskrækkeligt Vand til Møllebrist. Nor-dre Berg.

Kvænnaadam, m. Møllebam.

Kvænnaakall, m. Møllehjul med en tyk, lodret skaende Arel.

Kvænnaelægje, n. Mølleplads, Sted hvor en Kvarn kan anlægges. Ebn.

Kvænna-fo, m. den nederste Deel af Mølletragten. Jf. Teina.

Kvænnavatn, n. Møllevand, en Vand-masse som er saa stor at den kan drive en Kvarn. Bekken va so stor at de va eit heilt Kvænnavatn i han.

Kvænnhus, n. Møllehuus.

Kvænntro, f. Mølle-Hende. Gbr. — I B. Stift: Kvænna-fo (aab. o), n.

Kvæpp, m. pludselig Stræk (= Kvekk).

Kvæppa, v. a. (Kvæpp); Kvæpp; Kvæpp-ve), gribes pludselig af Stræk, fare op, blive opstræmt (f. koeffa). B. Stift.

I Nordre Berg. bedder Imperf. Kvæpp. **Kvæppen**, adj. let at strække, som let bliver opstræmt.

Kvæps, f. Kvefs.

Kvæpsa, v. n. hjaffe. Hærb.

Kværel, f. Kvervel. Kverjo, f. kvar.

Kværf (Kværk), m. 1. Strube, Hals. (G. N. kværk, f.). Ræsten alene om Fiskens Strube, især om den Deel deraf, som ubskæres, naar Fisken skal saltes. Saaledes ved Bergens; "Ei Tunna ma Kværka": en Tønde med Fiskestruber.

Kværf, m. 2. Fodblad (= Jærk). Hæla.

Kværfka (kværte), v. a. (a - a), 1) kvæle (f. kværka); ogsaa dræbe, gjøre af med.

2) ubskære Struben paa en Fisk.

Kværfja, v. a. (e - te), kvæle, knibe over Struben. Rr. Stift. Ellers kyrja og

kyrja. I B. Stift ogf. **Kværfka**. (S danske Dial. kværte).

Kværfna, v. n. kvæles, tabe Aanden. Jæd. og fl. (Jf. kværna).

Kværfvill (aab. e), m. en vis Hefesygdom, der skal være det samme som Kværte eller Krop i Danmark. Kværfte for Kværtsvoll (ligesom Brostsvill for Brostsvoll). Jf. G. N. kværkaullr, Hæls-hjld.

Kværv, n. en Omgang, en enkelt Rab af Mæster i et Garn. Hæla. (Ellers Umfar). Jf. Kvarv og Kørva.

Kværv, m. Hvirvel, Ring, Kreds. Sønden-sjælds. S. Kvervel.

Kværv', adj. 1) som gaaer i en Kreds eller Bue; især om Vaabe, som ajærne dreie til Siden og vanskelig kunne holdes i en lige Linie. B. Eittj. (Jøl. hverfr). — 2) udvri, som snart forsvinder. Oftere Kværvæn. — 3) rask, hurtig i sine Bevægelser. Hæll. I Drl. kværvæn.

Kværv, f. den Side hvortil en Vaab sædvanlig dreier sig, og hvor man desfor maa roe stærkere.

Kværv, v. n. (Kværv'; Kvarv; Kværv-ve), 1) hvirvle, svinge rundt, svæve om i en Kreds. Bæsterud (Hjelden). Heraf Kvarv, Kvervel, Kvarv, Kørva, Kørve og Kverve; hvilke ogsaa synes at faae i Forbindelse med det følgende kværv, v. a. — 2) indsvinde, trække sig sammen, blive smalere eller mindre. B. Stift, hvor Imperf. oftest bedder Kværv; f. Er. Da kværv ihop: det blev mindre og mindre. Jf. kværv, streffa, stærka. — 3) forsvinde, sride bort, komme af Syne. (G. N. hverfa). Især om en langsom Forsvinden, som f. Er. naar et Skib seiler bort. I denne Betydning er Ordet næsten almindeligt. De kværv hurt, el. i B. Stift: „da kværv vel", o: man faae det ikke igjen. Sol'i kværv av Hjælle: Solen skuldes af en Sky tat ved Hjelde. Jf. Solkværv.

Kværv, v. a. (e - de), 1) omringe, indslutte, slaae en Kreds omkring. Hærb.

og fl. Dæm ha kværvt en Hjønn i Hæ.

— 2) bortføre, røve, bringe til et Mult Sted. Tell. især i Sagnene om Trolde og Jæiter. Han kværvde Kungsdotteri (tog Kongebatteren ind i Hjerget). —

3) formindste, indknibe. (Hjelden). En egen Betydning har det i Fælksmaaben: „kværv Eyn'a", o: forvide eller stusse Eens Eyn ved et Gjeletpil, gjøre at En synes at see noget, som i Virkeligheden ikke er forbaanden; eller egentlig: betage En Evnen til at see det

rette. Meget ubdrett. B. Stift, Belg. og fl. (Ethers villa og venda Svine). — Hertil det gamle sjonhverking.

Rversar, m. egentl. Svireler. „Lute Rversar“, v. løbe efter hinanden rundt omkring et Hus (en Leg). Østbr.

Rversv, partic. 1) omkring; 2) bortført, indtagen i Bjerget.

Rverse, n. en Egn som omgives af Bjerger eller Høder; en Strækning, som man paa een Gang kan overflue; ogsaa et Bygdelag, en liden Kælle af Gaarde. (Søl. hverf.). Kun brugeligt i Søterbølen, men fortløbet at være almindeligt.

Rvervel, m. Svirevel. (G. N. hvirvill). S. Carvelesbed: 1) en Vandhvirvel, Ralsstrom (= Ringstrom). — 2) Haarhvirvel; et Punkt hvorfra Haarene udbrede sig eller lægge sig til Siderne, f. Er. paa Hoved-Tøsen, og ved Boverne paa Dyrene. Er. Stift og videre. Hedder ogs. Rverv (søndensfjelds), Rvirv (Harb.), Rverel (Edm.); ellers Ringvokstr og tilbeds Kruna. (Jf. G. N. millum hvirvls ok ljuna).

Rvervelvind, m. Svirevelvind. Er. Stift. Jf. Knut, Lunnaknut.

Rverven, adj. 1) udrolt, som snart spinder bort. Da va so ryrt aa Rverse. Edm. og fl. — 2) rast, hurtig. Del. f. Rvers.

Rverving, f. 1) Omringelse, f. Rversa, v. a. 2) Forfjending, Forfjerning.

Rvesa, f. Rvsa.

Rvesa, v. a. (e-te), 1) hvæsse, skarpe. Af Rvas. 2) tilspidse, gjøre smal eller spids i Enden. 3) v. n. blive smalere mod Enden, aftage, løbe ud i en Spids. Jf. Rvta, Rata. Da Rvesse ned, v. det er smalt i den nederste Ende. S. Eogn og saa om en svag eller aftagende Løb; see Rvare.

Rvesen, adj. 1) starr, tiltagende i Skarphed. 2) smal imod Enden. Sjelden.

Rvesing, f. Rvæsen, Tilspidsen.

Rvetja, v. a. (Rvet'; Rvætte; Rvætt), slibe, hvæsse, skarpe. Inf. hedder ogsaa Rvetje, Rveta (aab. e), Rvættje. G. N. Rvetja. Næst alm. om at hvæsse med Bryne eller Haandskeen; i Edm. derimod om at slibe paa en Elbesteen. Hertil Rvat, Rvøte, Rvøtstein. (Efter adj. Rvat skalde Rvetja betydde: opfriske).

Rvetjing, f. Elvbning, Svævnning.

Rvi, adv. svi, hvorfor. G. N. hvi. Egentlig et gammelt Dativ af Rva (hvat) ligesom „di“ (derfor) af da (pat). — Rvi so: hvorfor det? — Rvi fyre: hvorfor, af hvilken Aarsag?

Rvi, f. en Fjeld, en indbegnet Plads hvorpaa man samler Rvæget, eller hvor man lader det ligge om Sommeræterne. Meget ubdrett og næsten alm. Drb. Hedder ogsaa Rvie (Edm.) og Rve (Øbr. Balbers). G. N. Rvi. (Ethers Rru, Rrs, Rrind, Rstol). — „Rve“ i Øbr. betegner ogs. det indbegnede Rum omkring Søterbusene; ellers kaldet Rstol og Selbbs. — „Et Rva-bus“ Aged i Edm. om et usforholdsmæssig stort Hus eller Bærelse.

Rvia, v. n. (a-a), 1) brive Rvæget paa Fjeld. (Sjelden). Rvia seg: samle sig i en Fjeld. — 2) gjsøbe, ogjsøbe en Eng. Jæb. (ofteft med Imperf. Rvilde). Hertil Rvissa, Rvievatn, uppfvilde.

Rvid (ubrugt.), f. Rviglor.

Rvild (il), gjsøbet, byrtet. Jæb. (af Rvia). Næst i n. fottit, uppfvilt.

Rvide (Rvia, Rvie), v. n. (e-be), grue, angstes, sømme sig for noget, føle Ulyst eller Rødbvelligbed, f. Er. for et Arbeide, hvoraf man venter sig megen Rvøie og Ubehagelighed. Alm. Drb. (G. N. Rvilda, Rviate). Et Rvie fyre bæ: jeg føler Ulyst dertil, det er mig ubehageligt. Hedder ogsaa: „eg Rvie mek ma da“ (Rbl.); „e Rvide mot di“ (Edm.). Da e stitt Rvi, at ein kann Rvide mot te ga ut.

Rvide (Rvia), f. Ulyst, Rødbvelligbed; det at man gruer for noget.

Rvidefull, adj. angstlig, møbbs.

Rvidefautn, adv. uden Engstelse, møbligt, med roligt Sind.

Rviden (Rvien), adj. angstlig, forsagt, som mangler Rvst eller Rvob.

Rvidesam, adj. 1) angstlig, møbbs. 2) møbbydelig, som vækter Ulyst eller gjør møbbs. Næst i n. (Rviesamt). Øbr. og flere.

Rviding, f. det at man gruer for noget. — Derimod Rviding, m. et frugtsomt Renesse, En som gruer for smaa Bænkelligheder.

Rvie, f. Rvide. — Rvie, f. f. Rvi.

Rvievatn, n. gjsøbende Bæbster som udbrede sig over Engen. Hedder ogsaa Rvievatn. Jæb. og Dalerne. (Af Rvia).

Rvi-fyre, hvorfor. B. Stift. Lidet brugeligt, da det oftere hedder „Rva fyre“, og undertiden „Rvfyre“, som er mindre rigtigt. Jf. Rvfyre.

Rviga, f. Rvie, ung Rv. (Sv. Rviga).

Rvigar (el. Rviegår), m. Fjeld, indgjærdet Maltelands. Tell. (f. Rvi).

Rvigekalsv, m. Rviekalsv, en Kalsv af Sunnfjønnet. (Hedder selv Rviegalsv).

- Kvigebyr**, f. en Ko som gaar drægtig med sin første Kalv; ogsaa en Ko som kun har baat en Kalv. B. Etift.
- Kvigjende** (Kviend), n. Ungsa; Kalve, Kvier og Dret, — i Mødsætning til Kalfseerne. Guldb. (= Kausenab, Gjelbse, Gjelbnøste). Jf. Isl. kvigindi, Kalv.
- Kvigjor**, f. Bugasjord i en Hestesæle. Gf. Egentlig: Kvid-gjor, af det gamle kvidr, v: Rave, Underliv. Dette Ord gjenfindes nu kun i Kvigjor og det foranførte Kvædal.
- Kvik** (aab. i), m. 1) Kjødet under Hovene eller Klovene paa Dyr. Kr. Etift; ogsaa i Gbr. og Drl. (i Formen: Kvæk). Isl. kvika. 2) den indre Deel af et Horn; Hornroben eller den bløde Beenstubs, som udfylder det indvendige Rum i et Horn, f. Er. paa Køer. Indr. (Sv. qvicke). Ellers kaldet Stifjel, Stufel og Elo. Kvik er saaledes det levende eller folsomme i Mødsætning til det følesløse. — I Sdm. forekommer Talemaaden: „kvikjende saart“, v: meget ømt, om et søgt Lem som ikke taaler mindste Berørelse.
- Kvik** (aab. i), adj. 1) levende, som har Liv. Sjelden og kun om usvøde Fostere, naar de begynde at røre sig og pttre Tegn til Liv. Hall. Østb. og fl. (I Jensens Glosarium fra Søndfjord anføres „kvik og ukvik“ om Eiendom, altsaa Kreature og andet Gøds). G. N. kvikr, levende. — kvik betyder ellers: 2) hurtig, livlig, frisk. Alm. dog ikke meget brugeligt. (I Kr. Etift: Kvæk). Sv. qvick. Jf. kvæk, kvækja. 3) rast, smidig, som bevæger sig let og hurtigt. Sjelden.
- Kvika** (aab. i), v. n. (a - a), kvæge, forfriske. Lidet brual. Jf. kvækja.
- Kvika** (aab. i), f. Kvikhyede, et Ukrub i Agrene (Triticum repens). Kr. Etift. Hepper ogsaa: Kviku (Lell.), Kvikve og Kuku (Drl.). Danst: Kvækgræs; Sv. qvickrot.
- Kvikfjeld**, m. Strandsneppe (Totanus Calidris). Sdm. Ellers Grøsfjeld. Navnet har den formodentlig deraf, at den er jævnlig i Bevægelse og staaer sjelden stille.
- Kvikfjende**, n. Dyr, levende Skabning. Sætersbalen. (G. N. kvikindi). Jf. Livende.
- Kvik-kalva**, adj. om en drægtig Ko, naar Fostret begynder at vise Tegn til Liv. Sdm. I Drl. siges „kvæk-kelvd“, om Køen, og „kvæk“ (for kvik) om Kalven.
- Kvikleikje**, m. Livlighed, Rasthed.
- Kvikna**, v. n. (a - a), oplives, forfriskes; ogsaa komme i Bevægelse, blive mere rast og livlig. Alm. (G. N. kvikna).
- Kviksanda**, f. løv og blødt Sand, som man ikke kan gaare paa uden at synke i; et Sandlag ovenpaa et Lag Dvnd. Gard. Voss og fl. (Isl. kviksandr).
- Kvikskodd**, adj. om en Hest: slet støet, naar nemlig Støfommene naae ind i Kjøbet (Kvilen). Kr. Etift.
- Kviksylv**, n. Kvægsølv.
- Kvikte**, adv. livligt, med Førgæbed.
- Kvile**, v. n. og a. (e - te), hvile, udbvile sig. (G. N. hvila). Østst v. n. saaledes: Kvile seg, hvile. hvile seg upp-atte: udbvile efter en Anstængelse. Kvile Hendenne: lade Hænderne hvile. Set deg ned aa kvil Føtterne dine: sæt dig og lad Fødderne hvile ud.
- Kvile** (Kvile), f. 1) Hvile. Sjelden; f. Kvild. 2) Seng, Væde. Rbg. Lell. (G. N. hvila). I Kvillum: i Sengen. — Hertil Kvileløse, n. Sengklæder. Kviletile, n. Sengbund. Sætersb.
- Kvilest**, v. n. (-est), blive udbvilet, styrtes, forfriskes. Ein kvilest inke naar ein ligg so vøndt. B. Etift.
- Kvild**, f. Hvile; ogsaa Standsning, Lybold. Alm. G. N. hvild.
- Kvild'**, adj. udbvilet; som ikke er træt eller som ikke endnu har havt nogen Anstængelse. Alm.
- Kvile**, n. 1) Hvilested paa en Vej. Temmelig alm. — 2) Afstanden imellem to Hvilesteder; et Stykke Vej, som man kan gaare med en Vyrde uden at hvile. Rbl.
- Kvilefjær**, adj. tilbøielig til at hvile.
- Kvilemund**, n. en bestemt Tid til at hvile. Kr. Etift. (Daf. Kvilarmund).
- Kvilenoyre**, n. Sengammerater. Skal ogsaa betyde Samlele.
- Kvilestøb**, m. Hvilested.
- Kviletrengd**, adj. trangende til Hvile.
- Kvima** (aab. i), v. n. (a - a), vimsse, svæve hid og did, bevæge sig usikkert (som Insekter, Fugle, Ektygger og deslige). Ehl. (Isl. hvima).
- Kviming**, f. Flaar, Pimpen.
- Kvimpen**, adj. tilhindet, opfarende. Rbl.
- Kvims**, m. Lummel, Forvirring. Da kom i Kvims. Nordre Berg.
- Kvimsa**, v. n. (a - a), vimsse, tumle om, løbe fra det ene til det andet.
- Kvin**, m. 1) Kvin, Piben. (Østere Kvining). 2) En som taler kvinende.
- Kvina**, v. n. (Kvin'; Kvoin; Kvine), 1) kvine, pibe. (G. N. hvina). 2) tale med en kvinende Stemme. 3) klynke, klage, især i Ulste.

Kvænen, adj. 1) kvænenbe; 2) tilbøielig til at klynke og klage.

Kvingl, n. 1) Dmtumlen, uordentlig Bevægelse (f. Bintl). 2) Bæmmelse, Tilbøielighed til Brækning. Sogn.

Kvingla, v. n. omtumles, røres.

Kvinkra, v. n. klynke, klage sig, især for Smaating. B. Stift. I Indr. Kvinkes i Edm. Kvenkre. (G. N. kveinka).

Kvinna, f. Kvinde. (Jøl. og Sv. qvinna). Bruges i Forbindelsen: „Kar og Kvinna“; men er ellers næsten ubrugelig i Dagligtalen. S. søla.

Kvinnfolk, n. Kvindfolk; i Cental kun om eet Menneske og ikke kollektivt. Alm. isædetfor Kvinna og Kvende (som vilde være meget bekvemere Ord). Hedder paa nogle Steder Kvennfolk (G. N. kvensfolk).

Kvinnmann, m. Kvinde, Kvindfolk. Valderb. Hedder ogs. Kvennmann. (G. N. kvennmoðr). Mann har her Betydningen Menneske, og „Kvinnmann“ har saaledes fuld Grund som Mødsætning til det almindelige „Karmann“.

Kvissa (aab. i), f. en Blære i Huden, f. Ex. efter stærk Gnidning. Jød. I Tell. Kvissa. (Jf. Kvælsa). Ellers Blæma.

Kvissa (aab. i), v. n. (a - a), 1) blusse, flamme, antændes i en Høst. B. Stift. — 2) bruse op; især om stærk Dril, som strar siget til Hovedet. Kvissa upp. Abl. Edm. (Jøl. kvissa). — 3) hvisse (Jf. Jøl. kvissa, sladre); ogsaa: finte, lee, om en dæmpet Latter. Jød. Jf. katta og kvistra.

Kvissa, v. n. (a - a), ræde, som naar noget kryber i tørt Græs eller Lyng. Da da so fullt, at da kvissa i kvar ei Tue. Nordre Berg.

Kvistra, v. n. (a - a), hvisse, tale faste. (G. N. hviskra). Kvistring, f. Hvisten.

Kvisl (ii), f. 1) en Kloft, en Røggreb som er dannet af en Kløftet Green. Sogn, hvor det hedder Kvist. Nyklovit. (Jøl. tadvial). 2) Elvekloft, Green eller Arm af en Elv. (G. N. kvisl). Ogsaa en Holme eller Banke, som dannes af en saadan Elvegreen. Abg. Øbr. ogsaa i Tr. Stift og paa enkelte andre Steder. I Sogn hedder det Kvist; i Tr. Stift Kvistj eller Kvistil (med den særegne nordensjællske Udtale).

Kvissa (ii), f. Gjøbning. Jød. (af kvia), selben. Kvisslevarn, n. gjøbende Vædse i Jorden.

Kvisun (for Kvitsun), Pintsefesten. I Gall. Vald. og fl. hedder det Kvitsun (ii), i Edm. og Ndm. Kvisunn. El-

lers fortrængt af det fremmede Ord „Pins“. (G. N. hvitasunn; Jf. Eng. whitens-tide). Kvisun-afta(n), el. afta, m. Pintseaften. Kvisunbrising, f. Brising. Kvisun-dag, Pintsedag. (G. N. hvitasunnu dagr). Kvisun-helg, f. Pintsefest. Kvisunvika (aab. i), f. Pintseugen.

Kvist, m. (Fl. Kviste, r), 1) Kvist, Green. G. N. kvistr. 2) Kvisterødder i Fjeld og Lommer. 3) Udbygning paa et Lag; Kvistværelse. (I Byerne).

Kvista, v. a. (a - a), afstifte, bygge Kvistene af. Partic. Kvista: afstiftet; ryddet. „kvista“ bruges ogsaa i Betydningen: haste, stunde sig, fare rædt og larmende frem. (Sv. qvista, løbe).

Kvistelag, n. en Kreds af Kviste (paa Gran eller Fure); de Punkter doortra Kvistene gaac ud i en Kreds. I næsta Kvistalagje: i den nederste Kvistering. Søndre Berg.

Kvistelau, adj. teen, fri for Kvisterødder; om Planter og Fjeld.

Kvisthol, n. Hul efter fortørrede eller udfaldne Kvisterødder i Tra.

Kvistra (ii), v. n. kvindre; ogsaa klynke, klage. Nordre Berg.

Kvistut (kvistette), adj. fuld af Kviste eller Kvisterødder.

Kvit (ii), adj. hvid. (G. N. kvitr). — Kvit'en, Benaenelse paa en hvid Hest, eller paa et andet Dyr af denne Farve. — Han va ikke kvit'e so flulde giere da, o: det maatte den Sorte gjøre, el. det flulde en Stjelm have gjort. Nordre Berg.

Kvita, v. n. (a - a), see hvidagtigt ud, blinke, glimte med en hvid Farve. Kun upersonligt. Da kvita paa bæ: det viser sig hvidt (ordret: det hvider paa det). Tr. Stift og fl. I Edm. kvita, med aab. l. Da kvita 'ti Kenn'lanei det glimter i de hvide Lænder, el. man sees Lænderne som en hvid Plet. (I Tr. Stift: „da kvite paa Kennan“). Det Udtryk, som ligger i dette Ord saavel som i de ligesælpende: svart, rauba, grøna, blaa og fl. er vanskeligt at betegne med andre Ord.

Kvita, v. a. (a - a), hvidte, male hvidt. — Især om Sneen, naar den dækker Jorden med et tyndt Lag. Da knap-paste so myke at bæ kvita Mart'la. (I Edm. kvita, med aab. i).

Kvit-auga, adj. hvidøiet (som Heste).

Kvit-aal, m. et Slags Fisk (Myxino), ellers kaldet Piraal, Sgraal, Sleymaff. Edm.

Kvitblad (Kvittebla'), Hvidtblis (Carduus

svæf, adj. rykket, stræmt, f. Er. ved en voldsom Dyrkæftelse af Søvn. Eg vart so svæf'e. Nordre Berg. (Jf. svekta). Ellers er 'svæt' i Ir. Stift en Udtaleform af svil.

svæffjelvd, f. sviffalsva.

svælen, adj. smindbet, som ikke taaler meget. Sogn. Ellers hæl'en.

svæm, m. (Jf. svæmer), og **svæming**, m. Indbyggere af Svøm eller Vigøer i Sønderjylland.

svæm, adj. nem, let. Næst i n. (svæmt), om noget som lykkes godt eller gaar meget let. Sdm. Sogn. D'e so svæmt for 'an: det lykkes godt for ham (om et Arbejde). Kvæstien æ 'fje svæm'e: er ikke nem til at sænge Jib. Vel egentlig: hurtig til at komme, af det forældede svøm (kom). Gam. Danst: qvem, bevem.

svænde, f. Svende.

svær, 1) hver, f. svar. — 2) hvo, hvem; f. væn.

svære, v. n. (e - te), om en svag eller neppe hørilig Lyd, især om et Forsøg paa at tale. Sdm. Han va so svæ'e at dø va knæpæste dø kvært'e 'ti 'næ, o: han var saa høst at man neppe kunde høre en Lyd af ham. I Sogn hedder det: "dø kvært'e i han".

sværk, f. Kverk. — **sværkje**, f. kværtja. **svæsa**, v. n. (e - te), svæse, hviste. G. N. hvæsa.

svæte, v. a. (e - te), stiffe, nedsløbe, f. Er. en Væl i Jorden. Tæll.

svæv, m. et indsluttet Sted, en liden Dal som er omringet af høie Bjerger. Kbg. (Jf. svæm).

svæve, n. Lungbrøstighed, tungt Aandebredt (= Kov); ogsaa Snue, Forsvøelse (= Krim). Sogn. Hall. Guldr. — I Sønder Berg. hedder det: **svæv**. Jøl. kvæf.

svæva (svæve), v. a. (e - de), tilstoppe, lulle (= hvøve). I Sønderjylland: 1) svæve, betagte Aandebredtet. Hg. og Ir. Stift. (Sv. qvæva). — 2) indslutte, omringe, indelulle; især om Hjelpe som slutte sig til hinanden, saaledes at de omringe et Dalstrøg. Kbg. Tæll. Heraf indsvævt: omringet, indsluttet. — Ordet slulle egentlig have Imperf. "svæve" (ligesom i Svensk), da flere beslægtede Ord forudsætte Roden svæve; jf. svævna, svæve, svæbba, svæmt, Kov, hvøve. — Svæve betyder i Tæll. ogsaa hvæve, men er da en Overgangsform af hvæve, ligesom snav for slave.

svævd, partic. 1) kvælt; tilstoppet; 2) indsluttet, omringet. — **svævvt**: tilslut-

tet, mørkt, kummelt (= hvøvt, kvævt, kvæmt). Kbg.

svævd, hvævet; f. hvævd.

svæv, Snue; f. Svæv.

svævne, hvæles; f. hvævne.

sv (for svr), f. Sv. (I alle de følgende Ord maa sv læses sv).

svblag, f. Svblag. Svbling, f. Svbling.

svfling, m. Svfling. Dstet: Svfling.

svl, Svdrag og fl. f. Sv.

svla (svle), f. en Knude eller Høvelse paa Legemet. Svleklæ. Svlepla. (Jf. Svle). G. N. kvli, Svle.

svld (aab. v), m. 1) Svle (i svævre Grad). Sv. kold. — 2) Forsvøelse. Sogn og fl. Naaste rettere: Svle.

svlja (aab. v), v. n. (svl; svle), svle, svømme, som et koldt Pust; ogsaa blæse svagt (om Vind); jf. Svle, f. — Nordre Berg. (Jøl. kvlja, kvlja).

svllag (for svrlag), n. et Antal af sex Stykker, en halv Løvt. Sogn og Svle. Svle Steder Svblag. Vel egentlig ser Svær, eller saa meget Svæve som svær til en Sv (svr), hvilstet ogsaa findes anmærket i Pontoppidans Glossarium. G. N. kvrlag, Svle for en Sv (= Svle. kvrgildi).

svlle, v. a. (e - te), svppe, svæge Svppen eller Svrenene af Svær. Tæll. (Jf. Svle).

svlna (svlne), f. Svrenhus, Svbens, hvori man tørrer Korn. Nordre Berg. og i Ir. Stift. (Ved Kristiania hedder det: Svne). Sv. koldna. Sv. cylna, Dvn. — Jf. Svrenhus.

svlps, m. Svnt, Svandfang paa Svter. Nordre Berg. Edm. og fl. — I Svle. Svlp. (Jøl. kvlpr). Ellers Svvel, Sv, Svld og fl.

svynd, f. Art, Natur, Bestaffenhed; ogsaa Svlag, Svagt. Meget udbredt, men lidet brugeligt. Jf. Svtynd, Svstynd. G. N. kvnd, Svagt. Sv. cynd, Svnt. Svnde, n. Svndelag, Svnt. Sv. (Svlden). Jf. Svnde og Svnt. Sv. kvnne.

svyndel (Svndel), m. en Svffel, et Svst at luse med. Svter. — G. N. kvndill, et Sv, og kvnda, Svnde. (Jf. Svnde). Svndesmyss, Svndelmesse (2den Februar). Svndesmysskvæve, et Svnt Svter som svævntlig indtræffer ved Svndelmesse; den Svndeste Svntertid. Sv. Stift.

svyndt (el. Svnt), adj. Svst, af en vis Art eller Natur. Svnt i Svntsvæning, som Svnt, Svnt, Svnt.

svyndug (el. Svntig), adj. 1) Svst, Svst, Svst, Svst. Svst Svnt. (Sv. kvndig, Svnt Svnt). Svnt vil Svnt Svnt

- Fyngje** om tafse Ise. — 2) besværlig, overhangende, som ibelig flynker og trygler om noget. Rønb. (udt. fynnav).
Fyngje, v. n. (e - de), 1) brede og bøje Halsen (ligesom Fuglene). Edm. (Hjelen). Jøl. kingja. (Jf. Kjena). — 2) svælge langsomt og med Banskfjæbed (som naar man spiser tør Mad). Nordre Berg.
- Fyrning** (for Fyrning), f. det at Kornet faaer Kjerne og møbnes. Sedemærken. Forudsætter et Verbum kunne (Fyrna), af Konn.
- Fyrning** (for Fyrning), m. en Hjertel i Steen (= Lyta, Begjættel). Ebl. (ubtalt Fyrdnina). Af Konn (Korn).
- Fyrt** (for fyrnt), adj. fornt, ogsaa Hjertlet. Kun i Sammensætning, som storfynt, smalfynt. — Egelystende er det foranførte fyndt.
- Fyr**, f. Ko. Bruges i mange Distrikter især vedfor Au, og er ellers Fleertal af dette. Noale Steber ogsaa i Sammensætning „Kora“, f. Er. Korasort, Korabonn, Koravor. Ein Kors-Mælte: Mælken af een Ko. Edm. (Rettere Fyrmælte, el. Kumjælte).
- Fyrkja**, v. v. (-kje - kte), 1) Klemme, knibe, sammensnøre. Søndre Berg. (om Klæder, Sæler og beslige). Maafte ogsaa: kvæle (G. N. kyrkja); jf. Iverkja og Kropa. — 2) svælge med Nøle, som naar man spiser meget tør Mad. Edm. fyrkje 'ti se: spise langsomt og med Besvær. Hertil fyrkjen, fyrkna.
- Fyrkja** (Kjortje), f. Kirke. Formen Fyrkja er bestående i de syblige Egne især i Fjeldbygderne og vestensjælds; bestmød Kirkja nordensjælds. Sv. kyrka. G. N. kirkja (egentlig af et fremmedt Ord).
- Fyrkje-almuggje**, m. det forsamlende Fjøl ved en Kirke.
- Fyrkjebart**, m. Baad med Kirkefjøl.
- Fyrkjebof**, f. Kirke-Psalmebog.
- Fyrkjeboer**, adj. som kan bruges ved Kirken; især om Klæder. D'æ ikke Kirkebart: man kan ikke gaae til Kirke med det. Nordre Berg.
- Fyrkje-fjøl**, n. Kirkefjøl, Menneker som ere ved Kirken.
- Fyrkje-fær**, f. Kirkefæse.
- Fyrkje-gaar**, m. Kirkegaard.
- Fyrkje-hær**, adj. stittig at gaae til Kirke.
- Fyrkje-kjædd**, adj. klædt i Kirkeklæder (i sine nveste eller bedste Klæder).
- Fyrkje-lag**, n. Selskab af Kirkefjøl.
- Fyrkje-n**, adj. 1) knibende, som Klemmer eller indsnører. Nbl. (Hjelen). 2) om Mad: tør, haard, vanskelig at svælge. Gbr. Edm. (Jf. Iokjen).
- Fyrkje-fjøl**, (oo), f. Kirkefjøl.
- Fyrkjeveg**, m. Vej til en Kirke.
- Fyrkjeveerja**, f. Kirkeveerje.
- Fyrkna**, v. n. tilfjølles i Halsen, have Nøle med at svælge (naar nemlig Maden standser i Svælget). Nordre Berg.
- Fyrmælse**, n. Beklemmelse, Erøfning i Brøstet og Indvoldene. Edm.
- Fyrmest**, v. n. (Jp. fyrmest), beklemmes, føle Trul eller Sammentrækning indvortes i Legemet; især for Brøstet. Edm.
- Fyrva** (Fjære), f. Fjære.
- Fyrva**, v. a. (a - a), svøbe, vilke Klæderne omkring et spadt Barn. Nordre Berg. Et fyrva Ba'n: et Barn i Svøb.
- Fyrving**, f. Barnevøb.
- Fys**, vælger; f. Høsa.
- Fysen**, adj. puffet, puffettrygget. Drf. Jf. Kus.
- Fyss**, m. Kvs. (G. N. koss).
- Fysfa**, v. a. (e - te), fyssfe.
- Fysfetrengb**, adj. fyssfelosten.
- Fyta** (vy), f. Bugle, ubhængende Bugt eller Fjeld paa Klæder eller især paa Suben. Nbl. Han æ so fett, at da beng' Kvitenna. (Andre Et. Pofe).
- Fyte**, v. n. 1. (Fyt; Faut; Fote, aab. o), 1) styde frem, komme op, f. Er. om Fiste og Søbyr naar de styde op i Vandflaben. Han faut upp atte. Nordre Trondb. — 2) løbe, springe, rende affted. Han faut upp i Garen (eller Gaa'n). Rønb. Jndr. Fosen. Derimod Fute (e - te) i Gulbalen og Østeb.
- Fyte**, v. n. 2. (e - te), 1) Knebe, muffle, gibe onde Ord. Buserub. Han fytte paa meg. (Jøl. kyta, kvæd). — 2) strybe, prale, gjøre sig til af noget. Læll. og flere St. søndensjælds. Han bede ikke kort te fyr' av.
- Fyten**, adj. pralende, Kortalende.
- Fyting**, f. Strøben, Pralerie.
- Fytor**(b), n. Spotteglofer, onde Ord.
- Fyva**, v. a. og n. (e - de), egentlig afsumpe, afrunde, af Kuv. Fjær: 1) v. a. bste saunen, trykke ned. Gbr. fyva sag ihop: krumme sig, bste Hovedet ned. fyva Dyrinna: slaae Dverne ned (især om Heste). — 2) v. n. være indbøjet eller indkneben oventil (om Kar, Kurve, Baade og beslige). Edm. og fl. Ellers fyve.
- Fyven**, adj. indbøjet, indkneben paa Kanterne. (= fyven).
- Fyvetak**, n. et Lag som gaacr fraat ned paa alle Sider, eller som ikke har nogen Gavl. Edm.
- Føla**, Fær o. f. v. see fjæ.
- Føsa**, Føsa o. f. v. see fjø.
- Føyla**, Føyla o. f. v. see fjøp.

L.

La, Løbning, Lag o. s. v. see Lab.

la, see laba, lata og leggja.

Labb, m. Lab, Fob; ogsaa Søffer (see Lobbe). — Labber-bus, m. et byggt Slag. Nordre Berg. og fl.

Labba, v. n. gaae, træffe affled, især om en plumb og noget raft Gang. Hertil labbande(s), adv. f. Er. Da va 'kje lengje før han kom labbandes.

labbelenst, adj. om et besynderligt og uforkaaeligt Sprøg. Naaste egentlig lapplenbst.

Lab (La), n. 1. 1) en Stabel, en ordentlig oplagt Hob; ogsaa en liden Muur. Vidalab, Rævrelab, Fjstelab. B. og Kr. Stift. I B. Stift bar det i Fleertal Lob (aab. o), el. Lo. — 2) Løbning, især i Geværer. Søndenstjelds. Hertil Fyre-la' (Forløbning). Ordet skalde ogsaa betyde Bygning, hvilket kan sees af Honnlad og Bjørslab. Jf. Lag.

Lab (La), n. 2. Brudepnynt, et Slags pragtfuldt Honepnynt, som bæres af Brudene. (Brure-la). Søtersb. Tell. (G. N. blad, Gulbstads, Frpndser).

laba, v. a. (a - a; el. a - de), lade, opstabe, lægge i Lag eller i en ordentlig Hob. Dgsaa lade i Skibe, og i et Gevær. Hedder sædvanlig: la', - r - dde (Søndre Berg. Jæb. og fl.), labda (Er.), laada og laa (Gbr.); ellers: løbe (lóa) og ledje (lóa). G. N. hlada (hled, hloed).

ladalaus, f. liblaus.

ladd, part. ladet, lastet; f. ledje.

labda, v. a. lade, lægge Løbning i. Er. Stift og fl. (Udtaleform af laba).

Lade, f. f. Løbe.

Lading (La'ing), f. Kornets Indlæggelse og Opstabling i Laden. Jæb. og fl.

Ladning, f. f. Lab og Farm.

Lab-tein, m. Labestof i Geværer.

Last, f. Hjørne i en Træbygning; især Fugerne eller Stokkenes Sammenføjning i Hjørnerne. Søndenstjelds. Hedder ellers Nov. — I Gbr. er Last den indvendinge Deel af Røgeghjornet (= Røgebog), og Nov den udvendinge Deel (= Røbebovud). Heraf leste.

Lag, n. 1. 1) et Lag, en Lægning; en vis Mængde som ligger jævnt udbredt over en anden (altjaa = Flo). Søndenstjelds. (Sv. lag). Især et Kornlag som nedlægges i Løen til Tærkning (= Berja). Gbr. Sogn og fl. Af Roden lag i leggja (lagde) eller egentlig i

lagga (laag). — 2) en Stabel, en ordentlig oplagt eller opstabet Hob, f. Er. af Ved. Hall. Gbr. og fl. Ellers Lab. — 3) Række, Rab eller Kreds. Hertil Fjellelag (Fjelbrække), Uffalag (Række af smaa Klipper), Kvistalag (Kreds af Kviste). Jf. Bygdalag, Gren-dalag. — 4) et Kulb, de Unger som et Dyr frembringer paa een Gang. Er. Stift. Ellers Legde, Føde, Vøle. Unbertiben, dog sjeldnere, om en Familie. — 5) et Lav, et Selskab, en Forsamling. Alm. og meget brugeligt, f. Er. Bryllaupslag, Dansarlag, Batelag o. s. v. Hertil hører ogsaa Betydningen: et Laug, en Forening. — Talemaader. I Lag: tilsammen, med hinanden. „vera i Lag mæ ein“: være i Selskab med En. „leggja Lag“: laae sig sammen, give sig i Følge. „laa Lag“ i samme Betydning; ogsaa om at begynde en Samvirken; f. Er. med en Handel. „brjote Lag“: fiske Selskabet, træde ud af et Selskab.

Lag, n. 2. 1) Stilling, Leie, Orden hvort noget er lagt. I rette Lag'se; i den rette Stilling. koma i Lag: komme paa sin Plads. koma av Lagje (gam. Dativ): komme aflave, i Norden. „laupe a Lag“ (eg. løbe paa Lav), bruges i Sbm. f. Er. Da kann snart laup'aa Lag, o: det kan let indtræffe; Omstændighederne kunne snart føie sig saaledes. „laa mæ Lag“ (el. vid Lag): bevare, holde sig uben Forandring. — 2) Fæstepunkt; Indsnit eller Hage paa et Redskab (f. Er. paa et Hjul), hvorved man kan fæste eller stoppe samme paa et vist Punkt og tillige forandre dets Stilling; saaledes paa Kommen i en en Bøverstol (Rivlag), paa en Lampe (Kolelag), paa Hjelstroe (Skæringelag). — 3) Grad, Maal, Maade. I sædvanl' Lag: pafsende, i sædvanligt Maal. (Jf. lagleg). Ive Lag'se: overmaade. (Jf. Dverlag). So paa Lag: saa omtrent. Da ligg ifje Lag paa: det er ligegyldigt, man behøver ikke at regne det saa nøie. — I denne Betydning bliver „Lag“ meget ofte forbundet med et Superlativ, og betegner da en Grad, som er lidt over det pafsende; f. Er. I grovaste Lag, o: vel grov, næsten for grov. I finaste Lag: næsten altfor fin. I haaraste Lag: lidt haarbare end man ønskede. I liggaa: i mest Lag (næsten for meget); i minste, leng-

ste, seinafte, tilegaste Lag; o. s. v. Alm. og meget brugeligt. (J. Evertss ligestand).
Lag, n. 3. 1) Skik, Maneer, Maade, f. Ex. at bevæge sig eller opføre sig paa. Hertil Handelag, Fotelag, Gangelag og fl. Eit godt Lag te arbeide. — Ogsaa Vane, Egenhed. (Sv. lag). Han heve da Lagge at han lær so ofta. — 2) Næmhed, Færdighed, Døelse, det at man er erfaren i noget eller har det rette Greb derpaa. saa Lag paa ett Arbeid. Da vil vera ett Lag mæ alt. Ogsaa Leilighed til at ubfinde, at komme paa Spor efter noget. Saaledes i Sbm.: saa Lag paa o: komme paa Spor, saae et Nys om; f. Ex. Det ha faatt Lag paa kvaerbest han æ. — 3) Skik, Orden, Forsatning, Tilstand. J. godt Lag: i god Stand. (Mofat Ulag). Da fell eit anna Lag: det sil en anden Skik, gif paa en ganste anden Maade. Da heve eit fært Lag: det har noget særegent ved sig, det gjør et særegent Indtryk. — 4) Natur, Art, Eienbommelighed, egen Bestaaffenhed. Fiskien heve da Lagge at han søjke mot Straumen. — 5) Sind, Lune, Stemning (= Lot, Løne). Han var i Gode-Lagge sitt: i sit gode Lune. Hertil Talemaaden: „til Lags“ (te lags), o: tilpas, til Maade, efter Ens Sind. Dær ikke godt æ gjør 'an te lags: det er vanskeligt at gjøre ham tilpas, han er meget kræsen. Alm. og meget brugeligt. (Sv. til lags). — De hidtil anførte Betydninger af Lag udgaae allestammen i forskjellig Retning fra eet og samme Grundbegreb (Roden i liggja, leggia og laga); men da dette Ord anvendes i saa overordentlig mange Tilfælde, er det vanskeligt at give nogen nøiagtig Bestemmelse af Betydningernes Forhold til hinanden.
Lag, n. 4. i den gamle Betydning: Lov (G. R. og Sv. lag), er nu forældet og findes kun i Ordene: Lagrett og Lagverja. Bruges ellers i Formen Log, f. i det Bostikke.
Lag, n. 5. Væbste hvormed man overgyder noget; især et varmt Affog som gydes paa Maltet under Brygningen. Nordre B. Sbm. (Eilers Log, Laug). Sv. lag, Affog. Jf. laga, utlaga. Hertil Lagbyste, Laggrøte, Lagstofs. — Lag, i Betydningen Vand, findes maaflæe i Talemaaden: „fara Lands æ Lagge“, o: vank om vibt og bredt, fare over Land og Strand. B. Skift. Stulde egentl. hedde: Lands æ Laga. G. R. lögr (Vand), gen. lagar.

laga, v. a. 1. (a-a), overgyde med Vand især kogende (Lag).

laga, v. a. 2. (a-a), lave, ordne, indrette. Alm. J. Gbr. og Drk. laagan. (Sv. og G. R. laga). J. Særdeleshed: a) tillave, tilberede, saae (stand. b) danne, give en vis Form eller Skikkelse. c) søie, læmpe efter noget. d) mage, foranstalte at noget steer. e) med Dattis: bestemme, tildele eller bestikke En noget. — laga seg: søie sig; læmpe sig. laga seg til: gjøre sig færdig, sætte sig i Stand. laga til: tillave; ogsaa om en Kone: lave til Barfel.

laga, adj. bannet, ordnet, indrettet; ogsaa stiftet, bestaaffet. Eg bev' ikke da so laga: Leiligheden salder ikke saaledes for mig. Ein er ikke altid laga te da: man er ikke altid oplagt bertil.

lagast, v. n. lave sig, søie sig; om Omstændigheder. Da lagast altid noke til: det laver sig altid saa at der bltder noget. Da lagast ein Vtar til (Sbm.): det søier sig saaledes at en Vder saarer æde; den som vil leve lystigt, saarer altid Leilighed.

lagd, part. (af leggia), lagt. Hertil: upplagd, attelagd, iboplagd o. s. v.

Lagde, m. en sammenfiltet Lof eller Tot af Haar (= Larkse). Drk. hvor det ogsaa hedder Klagde. G. R. lagdr.

Lagelse, n. 1) Ordning, Indretning; 2) Skik, Orden, Maade. Reget brugl. i Tell. (Lagels).

lagfør, adj. selstabelig, stiftet til at leve i Selskab. Sogn og fl. Ogsaa om En som har Lyst til Selskab.

lagga, v. a. (a-a), sætte Bund i Trælar, eller egentlig at skjære det Indsnit i Staverne, hvori Bunden skal falde (f. Logga). G. R. lagga. J. Sogn og Tell. betyder det ogsaa at gjøre Trælar (Spand, Bøtter o. s. v.) i Almindelighed. — Hertil Lagging, f. om Arbeidet, og Laggar, m. om den som gjør Trælar.

Laggeband, n. det nederste Baand paa et Kar, det som er nærmest ved Bunden. Hører til Logg, f. ligesom ogsaa: Laggejærn, n. et Slags Kniv hvormed man skjærer Loggen eller Bundensturen. Laggefyr, n. Bundsfaald af Mæll. Sbm.

Laging, f. Tillavelse, Ordning; f. laga. **Lagje**, n. foresat Arbeide, som skal fuldføres til en bestemt Tid. Hedemarken, Østherd. og fl. Eilers Fyrelaga, Mlag, Laggrffe.

lagje, adj. bestikket, bestemt eller tilstiftet af Skjæbuen. (G. R. lagian). Um

han æ nofo godt lagje: hvis han har god Lykke, hvis der forestaer ham en lykkelig Fremtid. Naar ho va Liv lagje: dersom hun skulde leve længere. Det va so tungt lagje: de havde saa tung Skæbne. — Meget udbredt Ord (Berg. Stift, Zell. Hall. og fl.). Ordet er mærkeligt ved sin søregne Form, som synes at forudsætte et gammelt lagi eller lagidr. Det forandres ikke i Rjon eller Tal.

lag-fjær, adj. selskabsfjær. Sbl. og fl. **Lagklauv**, f. Biskov, de smaa Baaglober paa Fødderne af visse Dyr (Køer, Gjeber og fl.). Zell. Sbm. Drf. Østerb. og fl. (Isl. lagklauv). Udtales tilbeels Laflau, og kaldes ellers: Lattiklau (Nbl.) og Natklau (Øbr. Sogn, Sbl. Jød.). — „Han gjengte paa Laflaua“ siges i Spøg om En som gaaer med meget forslidte Sto. Sbm.

lagleg, adj. 1) passende, ordentlig. Jf. Lag, 2. (Isl. lagleg). — 2) midvelmaabig, ikke betydelig. Jf. mæteleg, fanneleg.

Lagmann, m. Kammerat, Meddeeltager i noget, f. Ex. i en Handel. Sbl. og fl. G. N. lagsmadr.

Lagnad (Lagna), m. Skæbne, Tilstikkelse; de uforsvæde Begivenheders Gang, forsaavidt samme har nogen stor Indflydelse paa et Menneskes Liv. Ein tung Lagna: en tung Skæbne, en stor Modgang. Ein go' Lagna: Lykke, blid Skæbne. — Lummelig almindeligt (da Skypnad el. Skypna, er sjældent). G. N. lagnadr. Jf. laga, lagast, lagje.

Lagrett, m. Laugret; Tingsvidner.

lagvand, adj. kræsen med Hensyn til Selskab. — 3 Betydninger: vant til Selskab, bedder det rettere: lagvan.

Lagverja, f. Laugværge. S. Lag. 4.

Lag-yrtje, n. Arbejde som skal fuldføres til en vis Tid. Indre-Sogn. Han vart maans paa Lagyrtje, o: han kom tilfjort, blev ikke særdig til den rette Tid. Jf. Lagje. (I svenske Dial. lagorka).

Laf, n. f. Lakan. — Laf, impl. f. lefa.

laf, slet, daarlige; f. laaf.

lafa, v. a. lægge i Lage; f. Lafje. Et andet „lafa“ hører til lefa.

Lafa, el. Lafa (for Lafje), m. en Færstevandsfisk, Kvabbe (Loia vulgaris). Hedemarken. (Sv. lake).

Lakan, n. et Lagen, Sengelagen. Hedder ogsaa Laf (Sbl.) og Lafen. G. N. lakan.

Lafesild, f. en Færstevandsfisk af Silflægten (Coregonus albula). Hedemarken.

lafetur, f. Lafje.

Lafje, m. 1. Lage, Saltlage. (J Ex. Stift: Lafa, Laaka). Hertil: lafebrend, adj. bedæret ved Mangel paa tilstrækkelig Lage. lafeturr, adj. for-torret, efterat Lagen er afflydt.

Lafje, m. 2. Folkmave, Bladmave, den tredje Mave i de brovtyggennde Dyr (Omasum). Søndre Berg. Sogn og fl. (Isl. laki). Hedder ellers: Marlafje (Sbm. og fl.), Fjil (Busterud), Troll-pose (Drf.).

lafka, v. n. lakte, stride. (Sjelden).

lafka, v. a. lakere, sætte Laf paa; ogf. forsegle. Sjelden.

Laklaur, f. Lagklauv.

Laks, m. Lar. Hertil: Laksheav, m. Laksfjær, n. Laksfeteina, f. Indretninger hvori man fanger Lar.

Laksfetrira, f. en liden Fugl af Sneyvelægten (ellers kaldet Strand-Grle). Nordre Berg. og fl.

Lamb, n. (Jf. Laamb), et Lam. (G. N. lamb). Hertil Lambesud, m. et Faar som har Lam. Lambelamb, n. Lam af et aars gammelt Faar. Lambfjinn, n. Lammestind. Lambull, f. Lammesuld. **lamba**, v. n. (a-a), om Faar: føde, faae Lam. Nogle Steder: lemba (læmbe).

lamb, mat, svag; f. lamen.

lamen, adj. mat eller svag i Lemmerne, især om den Ombed og Slappelse som følger efter en stærk Anstrengelse. Nordre Berg. og fl. I Nbl. hedder det: laam; i Sbl. lamb, hvilket egentlig skulde betyde slagen eller banket, af læmja (lam-de). Isl. lami, svæket.

Lampe, m. Lampe. Jf. Kola.

lana, slappe, blødgjøre; f. lina.

Land, n. 1. (Jf. Laand), Land, i de alm. Betydninger: 1) Jorden, i Mod-sætning til Vandet; 2) en større be-grændset Deel af Jorden; ogsaa et Rige; 3) Landskab, Distrikt; 4) Land-distrikterne, i Mod-sætning til Byerne; 5) Grund, Jordbund, Jordemon. Heraf lenba, Lende, llende, vandlent, bratt-lent o. f. v. — Ut-or Land'e: ud af Riget; berimod: „ut-av Land'e“: fra Land, ud paa Søen. Unde Land: ind imed Landet eller Kysten. Unba Land: fra Land, f. Ex. Tre Mil unda Land. Til Lands: 1) til Landet; 2) tilands, paa Landet. Jf. uttanlands. Lands aa Lagje, f. Lag. tata Land: lande; ogsaa endes, faae et vist Udflad.

Land, n. 2. Pis, Urin. Vest- og nordensjælske. Isl. og Angl. hland. — Ser-til Landfopp, Landtær og fl.

landa, v. n. lande; f. lenba.

- landbær**, adj. om Vind, som blæser fra Landet. Helg. Hamb.
- Landdrott**, m. Jordebrot, Jorbeier. Helg. G. N. landsdrottinn.
- landemillom**, fra et Land til et andet.
- landfast**, adj. 1) befæstet i Landet (f. Er. om en Flaade); 2) landfast. Mob-fat fringsløytt.
- Landfeste**, n. Befæstelse i Landet.
- landgaa** (ein Baat), trække en Vaad langs Landet, ibet man gaaer paa Strandbredden. B. Stift.
- landgrunt**, adj. n. grundt ved Landet, om et Sted hvor Bunden gaaer meget fladt ud fra Landet. Tell. og fl. J B. Stift: utgrunt.
- landlaus**, adj. løs fra Landet f. Er. om Ijen.
- Landlega** (aab. e), f. Søfarendes Dphold paa Landet, f. Er. i Storm.
- landlyst**, adj. landsforvilt.
- Landmo**, m. Solrog, tørre Dunster i Luften. Indr. S. Droe.
- Landnøring**, m. nordostlig Vind (eller egentlig: nordlig Landvind). B. og Er. Stift. G. N. landnyrdingr.
- landrøn**, adj. om Vind, som blæser fra Landet eller Landsiden. Nordre Berg. og Er. Stift. (= innrønt). Jf. røn.
- Landrone**, f. Vind, som blæser fra Landsiden (især om en jævn og stadig Vind). Mobfat Utrøne. Sm. og fl.
- Landside** (-si'a), f. Landsiden (i Sellsads).
- Landskap**, n. 1) et Lands Udseende eller Stikfelse. Oftere: LandsKapsad, m. og LandStikfelse, n. — 2) et Landstak.
- Landstyd**, f. Landstyd, aarlig Afgift af en Gaard til Grundeieren.
- Landslaupar**, m. Rønningensmand, En som er flygtet fra sit Fødeland; ogsaa en Landstryger, hjemløs Person.
- Landslut** (aab. u), m. Landlod, den Deel af en Fiskefangst, som tilfalder Grundeieren.
- Landsmann**, m. 1) Landsmand; eller oftest: Sambygding, En som er fra samme Distrikt. 2) Landboer; i Mob-sætning til Bymand. 3) Dplending, En som boer i den indre Deel af Landet.
- Landsmaal**, n. Sprogart som bruges i den indre Deel af Landet.
- Landstig** (aab. i), n. Strandbred, Elvebred; især ved et Dverfartsted. Rbg.
- Landsveg**, m. Landevei.
- Landsvis** (ii), f. Stik som bruges paa Landet.
- Landsynning**, m. sydostlig Vind (egentlig sydlig Landvind). B. og Er. Stift. G. N. landsynningr. Jf. Landnøring.
- Landrim** (aab. i), m. Landkæmning, eller det at man kan sene Land. Sm. (I. time).
- Landrog** (aab. o), n. Landtoug paa Fartøier.
- Landeroll**, n. 1) Infelt eller Krøb som lever paa Landet. 2) i Espog, om En som staaer tilbage paa Landet, eller som kommer for seent til Dverfartstedet og derfor er bleven forladt af sit Følge. B. Stift. (Svarer til Jsl. strandarglöpr).
- Landvæ**, adj. om Vind som blæser lige fra Landet, saaledes at der er stille tæt ved Strandbredden (især ved de høie og bakkebe Strande). Rbl. Vel egentlig om Fjærvæ: landvæ, o: værges af Landet.
- Landvæ** (ee), n. 1) Vætr med Hensyn til Væts Besvæmbes for Arbeidet paa Landet. Eit godt Landvæ. 2) Vætr hvori man ikke kan fiske eller drive Søbrug.
- Landværja**, f. Landværn; Soldat af Landværnet. Hedder ogs. Landvæ, m.
- Landvind**, m. Vind fra Landet.
- landvisa**, v. a. landsforvise.
- Landvæya**, f. Navn paa en Plante (Senecio Jacobæa). Jæb.
- Lang**, m. 1) et smalt Bærelse ved Siden af Døren, eller udenfor den egentlige Bygning. Gbr. — 2) en Tilbygning paa Siden af en Lade (= Stytja). Balvers.
- lang**, adj. lang (i de alm. Betydninger). J B. Stift: læng'e. — Komparativ: lengre (eller oftest: leng'er); Superl. lengst. — Heraf: længja, v. Længd, længje, adv. længe, adv. længa, f. — tykja længt: hvede sig; ogsaa længes. Han er ikke læng aa tvægie, o: han taaler ikke meget, han bliver snart vred. Et Lange-Vægle: en lang Fortælling. Eit Lange-Laan: et Laan som staaer længe ubetalt. — længande Vægen, o: langt bort, paa lang Afstand. B. Stift. (Vel egentlig: længan Væg).
- længa**, v. n. (a - a), længes efter noget, lyst, f. Er. et Slags Mød (især om frugtsommelige Koner). Gbr.
- længa**, v. a. længe, række, sende frem; være Haandlænger.
- Lang-alda**, f. Langsø, store Bølger, især saadanne som man staaer paa Siden af Fartøiet. Helg.
- lang-arma**, adj. langarmet.
- Langbestefar**, f. Langgødfar.
- Langbor** (oo), n. de store Borde, som sædvanlig bruges i Kogstuerne.
- Langdrag**, n. Langdrag, lang Udjættelse.
- langdregjen**, adj. langtrukken.

- Langbrøg**, adj. seensferdig, nolende. B. Stift (langbrøge). Af braga, brøg.
- lang-ekst**, adj. langaret, om Væg.
- Langeleik**, m. 1) en langvarig Dans; ogsaa kaldet „Langedansen“. 2) det samme som Langsel.
- Langelur**, m. f. Lur.
- Langetaang**, f. Langfinger. Nogle Steder: *Langestaang*. (Sj. *langatång*).
- langfarande**, f. langføra.
- Langfingra**, adj. langfingret; ogsaa lidt tyvagtig.
- langføra**, adj. fremmed, som er kommen langveis fra. I B. Stift langføra; ellers oftere: langfarande. Ein langføra Fant: en Landstrøger.
- langført**, adj. langfodet (mest om Insekter). Jf. høgføtt.
- Langføtta**, f. et Slags Eddertop med meget lange Fødder. Ogsaa et Slags flyvende Insekter, ellers kaldet *Langføttefluga*, f.
- Lang-go(b)far**, m. Oldefader, Bedstefaders eller Bedstemoders Fader. Tell. hvor man ogsaa siger „Langbestefar“.
- Lang-go(b)mor**, f. Oldemor. Tell. Udtales sædvanlig: Langommor, og kaldes ogs. „Langbestemor“. (Sj. *langamma*). Jf. Godmor (Gommor).
- Langhelda**, f. Hilde, Baand imellem For- og Bagfødderne.
- langhende**, adj. langhaandet.
- langhært**, adj. langhaaret.
- Langhøy**, n. Langbø, Græsset af den bedste og sebeste Eng.
- Langkræft**, m. en løs Bænk, som sædvanlig sættes foran Bordet. Cogn. Rbg. og fl. Ellers Forfætt.
- langlagd**, adj. lang og smal.
- langleg**, adj. langsom, Højsom; ogsaa langagtig. Lidet brugt.
- langleitt**, adj. som har et langagtigt Ansigt. Alm. og meget brugt. Hæbber ogsaa *langleitten* (Sæd.) og *langleitt'e* (Ebm.). G. N. *langleitr*.
- langliwa**, adj. som lever længe. Ett *langliwa* Følleslag: en Slagt hvoraf de fleste opnaae en høj Aldr.
- langmodug**, adj. langmodig.
- langnasa**, adj. langnæset.
- Lang-orv**, n. Sø-lee med langt Stæft; modsat Stutturor. G. N. *langorf*. — *Langorvs* Mark: jævn og flad Eng, som man kan slaae med en saadan lee.
- langroden** (langrø'ug), adj. som taler længe eller bruger mange Ord. Tell.
- langs**, adv. langs. — *langsette*, el. *langs mæ*: langsmed.
- langsam**, adj. 1) langsom. (Sj. *selben*). 2) Hædelig, Højsom, langvarig. De va
- so langsomt, o: Tiden talst saa lang. Alm. og meget brugeligt.
- langsamelege**, adv. længe, langvarigt.
- langsaa(b)ut** (langsa'dette), adj. grovt, fuldt af lange Stal; og Meel.
- Langsemd**, f. Langsombed; Kæbe, Kæbsombed (af langsam). Ebn. i Formen *Langsæmd*. Andre Steder sjældent, da det sædvanlig hedder *Langsambætt*.
- Langside** (Langsi'a), f. Langside.
- langjint**, adj. som er længe vred, seent til at satte sig. Sv. *långsint*.
- langsnakkjen**, adj. langtalende, som taler længe eller vidtløstigt. Berg. Stift (*langsnakkjen*), ellers: *langrø'ug*, *langtalande*.
- Langspann**, f. den største Længde, som man kan maale med udstrakte Fingre, nemlig fra Spidsen af Tommelfingeren til Spidsen af Langfingeren; omtrent en Trediedeel af en Alen. Jf. *Stuttspann*.
- Langspæl**, n. Langeleg, et Instrument med Strenge til at spille paa. Hæbber paa nogle Steder *Langeleik*.
- langsynt**, adj. langsynet, som seer langt; figurligt: klog, dybttenkende.
- langt**, adv. 1) langt; f. Er. langt ifræ: langt fra. 2) meget; f. Er. langt større, langt mindre o. s. v. I Berg. Stift: *langt*.
- langtenkt**, adj. klog, forudsæende, som betænker endog de fjerneste Følger af et Foretagende. Modsat *suttentkt*.
- langtrinda**, adj. langtanbet, f. Er. om en Kam.
- langtroytt**, adj. langvarigt, seent at komme til Ende med. B. Stift (*langtroytt*). Af *troyta*.
- langvaksen**, adj. lang og smal af Bert.
- langvarug**, adj. langvarig. Dgs. *langvarige* (Berg. Stift), *langvorug* (Sbr.).
- langvega**, adj. som er kommen langveis fra. Søndenfsels. (= *langføra*).
- langvejjes**, adv. langveis.
- Langvid** (Langvit, Lang-ve), m. 1) stort Lommer, lange Stoffe eller Planter. Søndenfsels. — 2) Staverne i et Kar, i Mobsætning til Bunden. R. Berg. De lek i *Langvid'a* (om et Kar): det er utæt oventil, imellem Staverne. — 3) Langsiden i Træ, i Mobsætning til de tvære eller afkaarne Sider i Enderne. Ette *Langvea*: paa langs.
- Langvise**, m. paa Fartøier: en forbiøiet eller udbrøvet Liff, som gaer langs med Kanten udbendig.
- langvistande**, adj. langvarigt, om Dphold paa et Eted. Drt. De va itt

- før nære langvifstand: ikke for noget lang Tid.
- langvoren** (aab. o), adj. langagtig.
- lang-ylt**, adj. languldet, om Haar.
- Lang-æve**, f. en lang Tid.
- lang-syrt**, adj. langvoret.
- lape**, v. n. (e-te), hænge flapt ned, som noget der er visnet eller brækket. Nordre Berg. Hebber ogsaa **slape**. (Jf. lava og lapyrt). Jøl. lapa.
- lappa**, v. a. forsaale, sætte Saaler i; ogsaa lappe, bøde. Jf. sola.
- Lappardag**, en Dag som fordbum har været Helligdag. Soqn. I Edm. Loppardag; ellers Halvbelg, Rombelg, Prikkelag.
- Lappe**, m. 1. 1) en Lav, et lilet Stykke; f. Er. Brevslappe (Papirlap). Jøl. lappi. 2) Saale, i Støtøi. Nordre Berg. Gbr. og fl. Ellers Sole.
- Lappe**, m. 2. en Frø, Frost. Edm. Rdm. og fl. I Tell. og Hall. Popp. Hertil: **Lappegro**, f. en stor Frø, en Pabbe (f. Oro). — **Lappespy**, n. den Lædse som omgiver Stumbyret (Cicada spumaria). I Tell. Loppespytt.
- lappelaus**, adj. saaleløs, om Sko.
- Lappeled** (-ler), n. Saalelæder.
- Lappeleden** (aab. i), forflidt paa Saalerne.
- lapte**, f. lepta, og lape.
- lapyrt**, adj. sluforet, af lape; see lapyrt.
- larfa**, v. n. f. larfa.
- larfast**, v. n. filtes, løbe sammen i Knuder eller Klumper; f. Larfje.
- larflet**, adj. filtet, sammenvalket om Haar; ogsaa om Dyr hvis Haar ere sammenslittede.
- Larfje**, m. (fl. Larfa), sammenslittet Lot, Klump af sammenvalkede Haar. Nbl. Sj. Edm. og fl. Ellers: Lagde, Klagde, Flofje.
- Larve**, m. et Slags blød Dst. Soqn.
- Larsoke** (aab. o), St. Laurentii Dag, den 10de August. G. N. Lafranzvaka.
- Larv**, m. 1) en Kludrer, Fuster. 2) Lav, Pjalt; f. Larve.
- Larv**, n. Kludren, ubelidt eller unyttigt Arbejde. Hebber ogsaa Larving, f. og Larveri, n.
- larva**, v. n. (a-a), Kludre, arbejde klodset og uden Held, især af Mangel paa bekvemme Materialier. Meget brugt i Nordre Berg. Edm. og fl. Ellers flatra, balla, balka, kofka og fl. I Sæt. hebber det: **larve**. I Gbr. siges „larve“ om at sladre, hvilket ellers hebber „larva“.
- Larve**, m. Lav, Fjlg, Pjalt, løbrevet
- Stykke**. Hebber ogsaa Larv. Mest i Nordre Berg. og Tr. Stift. Ellers: Larva, Filla, Trave. Jøl. larfr.
- larver**, adj. pjaltet, lafet. I Tr. Stift: larvat, lærvat.
- las**, og lasa, f. lesa.
- lasale(ge)**, adv. løst, svagt, uden Styrke eller Fasthed. Ebl. De va saa lasale gjort (let sammensøiet).
- lasen**, adj. 1) løselig sammensøiet, svag, let at rive i Stykker. Ebl. — 2) svag af Kræfter, magtløs, som ikke taaler stærkt Arbejde. Edm. Gbr. (Jøl. lasinn).
- LasE**, m. Læstning, finere Søm i Læderstøi. Hertil: **lasEesproten**, adj. revnet i Lassen; om Støvler.
- lasEa**, v. a. (a-a), lasE, fse.
- LasEje**, m. 1) en Kile eller Strimmel som synes ind i et Lædningsstykke. (Jøl. lasEki). 2) Beklædning; en liden Fjæl eller Klods, som slaes fast paa visse Redskaber, for at de ikke skulle forsliddes; saaledes AlvalasEje, Beklædning paa en Aare paa det Sted hvor den berører Koerpinde (Kjæpen). 3) Fælgerne eller Ringveden paa et Vognhjul. Gbr. Drt. Ellers Ringvid, Hjulring.
- Lase**, n. (fl. Lofs), et Læs. G. N. hlass. Figurlig: Byrde, Besvær; ogsaa Kors, Vanbeld, Ulykke.
- lasEfor**, adj. stand til at drage Læs, om Heste. Hall. Gbr. og fl.
- Lassestød**, m. Stødet hvor et afvæltet Læs har ligget; f. Er. paa en Ager.
- LasE**, m. 1. LasE, Lædning (= Farn).
- LasE**, n. 2. LasE, Dabel; ogsaa noget som fortsener at lases. D'e ikke nogen LasE i dt; dert er intet lasEverbid.
- lasEa**, v. a. 1. (a-a), lade et Fartøi. Ellers: laba, labda og lebeje.
- lasEa**, v. a. 2. (a-a), lasE, dable.
- lasEande**, adj. som man kan lasE. Han er ikke lasEande fyre bæ: man maa ikke lasE ham derved.
- lasEelaus**, adj. fri for Dabel.
- lasE**, adj. lab, boven. (Femin. i Fard. lot, aab. o). G. N. lar, lot. — Heraf leta, leta seg, Leting.
- lata** (seg), f. leta.
- lata**, v. a. (læt; let; late, el. lete), at labe. Inf. hebber ogsaa forforktet la'; ellers læta (Hall.), laata (Synbr.), laata (Rister?). G. N. lata; Sv. lata. Imperf. har luft e (leer), fl. leto (Hall.). Supin. hebber lire, med aab. i (Nordre Berg. og fl.), lete og læte (Tr. Stift). Imperativ ofte forforktet: la'. — Betydninger: 1) labe, tillade, tilsebe at noget stæer; ogsaa gjøre at

noget stær. Diteft med et Verbum i Infinitiv; f. Ex. lata de vera (lade det være). Betydningen efterlade findes i Talemaaben „gjera aa lata“. — 2) luffe (op eller til); ogsaa slippe, lade gaae (ud eller ind). Altid med en Partikel, f. Ex. lata upp, lata inn (f. nedenfor). Alm. og meget brugelig. — 3) bringe i noget, blande i (= Danst: komme); f. Ex. lata Sukker i (komme Sukker i). lata Myra i Vatn'e: blande Vandet med Valle. (Jf. hava, som har en mere udstrakt Anvendelse). — 4) overlade, afstaae, afbænde, stille sig ved. Han lat ikke de fyre den Prisen. Eg kann ikke lade de (jeg kan ikke stille mig ved det). Meget brugl. i B. Stift. — 5) miste, tabe. (G. N. lata). Kun i Talemaaben: lata Liv'e: doe, omkomme. Heraf Afblaat. — Andre Talemaader. lata seg: aarelade sig. (Tildeels i Kr. Stift). lata seg til: befremme sig til noget, give sig til Priis; ogsaa: gjøre sig Flib, anstrenge sig, opbyde sine Kræfter. Han bade orkar aa lat'e seg te. Zell. B. Stift og fl. — lata atte: tilkuffe. — lata fra seg: stille sig ved. — late i: lægge to; især om at lægge Korn i Blod for at lave Malt af samme. Edm. (Det ba lir' i ei Hal-Tynne, o: de have udblødt en Hal-tønne til Malt). lata i seg: proppe i sig, aede. — lata inn: indkuffe, sætte Kvæget paa Stald. — lata ned: inee eller regne stærkt. — lata op seg: give af sig; især foragtelig, om utidig Snak, Stjenden og beslige. — lata til: anvende, bestofte, svendere. — lata upp: opluffe, aabne. lata upp ein Ting fyre ein: overlade En noget. (B. Stift). — lata ut: slippe ud; lade Kvæget gaae ud. — lata veg: afbænde, stille sig ved.

latande, adj. afbændelig, som man kan stille sig ved. De va' fje latande fyre mykje godt.

laten, part. afbændet, overladt til En. Hedder i B. Stift liten (aab. i) og leten. I andre Betydninger kun sammensat, som atteleten, uppletten o. s. v.

Latefida, f. i Talemaaben: „legge sig paa Latefida“, o: slaae sig til Dovenstrib, blive lad og ligegældig.

Lating, f. Afbændelse, Overladelse; Genbringelse (f. lata). Jf. Ullating, Upplating.

Lating, m. f. Lating.

Lattklau, f. Lagklau.

Lau, f. Laug og Lauv.

laue, f. lauga og lauva.

lauen, f. loden. laug, f. luga.

Laug, m. Bæst, Aftog; f. Log.

Laug, f. og n. Bad, Bading, Bæst, gas i Laug. Sjolau (Sjölau). G. N. laug, f. I Ordet Sil-laug, f. har det Betydningen: Bæst. Jf. Rublaug og Laurbag.

lauga, v. a. (a - a), bade, vasse. lauga seg. (Udtales vestensfelds laua og laue). G. N. lauga; Sv. loga. Den egentlige Betydning: vasse, forekommer i Balb. og Gbr. især i Talemaaben „lauge Ull“: vasse Uld.

Laugarstad (Lauarsta), m. Badest. Dstere Laugarplads, m.

Laugar-ver (ee), n. beletligt Veir til at bade sig i.

laugga (for laugga), v. n. sante Lov til Foder. Nbl. see lauva.

lauggast (for lauggast), v. n. om Skoven: grønne, faae Lov. Eogn og fl. G. N. lauggast.

Lauging, f. Bading, gjentagne Bad.

Lau, m. Log (Plante). Sbl. Zell. Hall. Gbr. og fl. Ellers Lok. G. N. laukr. — Paa Bost siges ogsaa „Lau“ om en lystig, spøgefuld Person; saaledes: „Beste Lauk'en i Lagst“, o: den morsomste Gjest i Selskabet. Kan jævnføres med Jøl. laukr i øst, o: den ypperste i Slægten.

Lauk-er(b), m. en grov Ed. Buxterud.

Laukmaf, m. Emag af Log.

Lau, m. 1. en Veste eller Kuro til at bære i Haanden. (Især a) en stor Veste at bære Sædehorn i. Smlaup. (Sbl. Kr. Stift). b) Meekar, Meelæste. (Gbr. c) Mad-Veste, Reieæste med Haak paa Laaget (= Lina). Nordre Berg.

Lau, m. 2. en Lov Smør, et Slags gammel Jordstøv (egentlig bestemt efter Afgiften, en „Smørlaus“). Søndre Berg. og flere. G. N. laupr.

Lau, n. 1) Lov, Gang. Sellden; saasom i Lillaup. 2) Noget som løber. I Gbr. om Mælk som skal okses (f. løypa). Hertil: Forelaus (Førstedraaber). 3) Sted eller Veir hvor noget løber; især et Sted hvor Lommer stodes ned fra et Fjeld. Ag. Stift (f. Løypa). Hertil: Ullaup, Innlau.

laupa, v. n. (Løyp); løp for løp; løp, at løbe. G. N. hlaupa. — Imperf. som i det gamle Sprog bedte hljöp, hedder nu: løp, og løp, aab. o (Nordre Berg. og fl.), eller løp. Cupinum hedder: løp, aab. o (Kr. Stift), lype, aab. v (Edm. og fl.), eller løp og laup. — Ordet har ikke Betydningen af anstrenget Løben, f. Ex. Kapløben, hvilket i Norst udtrykkes ved:

springa; derimod betegner det: 1) glide, stride frem; bevæge sig, svinge, rulle o. s. v. om løsløse Ting. Heraf løypa. 2) løse, gaae løs, især om Parten paa Træerne. Gbr. Ellers flaa, svæe, gaa. 3) løbe sammen, blive tuf; om Mælk. Hertil laupen, adj. 4) forandres i Omsfang, udvides eller sammentrækkes. laupe ihop: krumpes sammen, krybe ind. laupe ut-yppe: udvide sig, blive bred. laupe upp: hovne, svulme op. 5) om Mennesker: gaae ofte, flakke, trippe omkring (ofte med Ringegagt). laupe Vrende: gaae med Væridner. 6) om Dyr af Hundeslægt: løbe, yttre Parredrift. Meget udbredt. Hertil Talemaaden „laupe ful“, og flere; ff. fluga. I Sogn og Hard. betyder det: parre sig, springe. — laupe i Tunn, el. i Ring: løbe rundt i en Kreds. laupe æ Lag, see Lag, 2. — Da løyp uppæ æ strid' ut-av, o: det kommer hurtig og gaaer langsomt bort. Edm. og fl.

Laupar, m. et Led i en Lænke, dannet af en stærk Ring, som dreier sig frit omkring en Tap eller Nagle, og tjener dertil, at Lænken kan vendes i alle Retninger uden at forvrides. Sbl. Edm. og fl. — I Sogn hedder det Leiffende. (I danske Dial. Lægend).

laupast, v. n. (løypst; løyft), løbe hurt, rømme, undvige fra sit Hjem. B. Stift og fl. G. N. klaufast.

Laup-ar, n. Skudaar. (G. N. klaufar). Sjelden og forældet. Hertil Laup-aromyss (eller oftere Lauparsmyss), Stubbagen i Februar Maaned. Nbl.

Laupes-jor, f. en Gaard, som flyder en Løb Smør, el. hvis Styld i Matrifulen er ansat omtrent til en Løb. Søndre Berg.

laupen, part. 1) løben. Ofte lopen (aab. o) og nogle St. lypen (aab. v). — 2) sammenløben, tuf, om Mælk (kun i Femin. laupl, laupa og fl.).

Lauping, f. Omsvæven, Løben (dog ikke stærkt Løb; f. laupa).

Laurdag (for Laugardag), m. Løverdag. (Egenlig Vassefdagen; f. Laug, lauga). G. N. laugardagr. — Nat'ta til Laurdags: Natten imellem Fredag og Løverdag. Laurdags-Kvelden: Løverdags Aften. Ein Laurdags Maane: Nymaane som indtræffer paa Løverdag (og som af de Gamle anses for uheldig med Hensyn til Betret).

laus, adj. 1) løs, ikke fast eller vedhængende. G. N. lauss. Heraf løysa, losa, løsna. Paa laus Fot: paa fri Fod;

ogsaa løseligt. Fyre de lause: løseligt, ikke for Alvor. — 2) løs, svampagtig, grov, ikke tæt eller fast. Noget sjeldnere. Jf. roven, losen. — 3) usikker, som man ikke kan holde sig ved. Ein laus Bøt: en Bøt som ikke ligger trygt paa Båndet, eller som let kantræ. Da laug i lause Sjøen: det laae frit i Søen, uden at naae Bunden. I lause Luft'a: frit i Luften, uden noget Fodfæste. — 4) om noget, som løber frit eller ubindret. Saalebes: „laus Eld“, o: Paabeild, Brand. Ellers: „laus Berme“ (Søndre Berg.), „laust Væs“ (Edm. og flere). laust Blod: Blodgang. En anden Betydning findes i Talemaaden: „laust Liv“, o: Bugløb, Diarree. — 5) fri, ubunden, uden fast Stilling. „lause Folk“, især om gifte Folk, som ikke have Gaard eller fast Bopæl. Ein laus Kar: en Karl som ikke har Tjeneste; ogf. En som ikke har Gaard. — 6) færdig, f. Er. til en Reise. koma seg laus: blive færdig. gjera seg laus: gjere sig færdig. Han va laus'e me Høgja: han var færdig til at give Høg. (Nordre Berg.).

laus, adj. i Betydningen: manglende el. som ikke har; — bruges kun som en Endelse, der føies til et Substantiv, f. Er. endelaus (uenbellig); makalaus (som ikke har Mage). Paa samme Maade bannes Avverbier ved at tilføie laust, f. Er. endelaust (uden Ende); syndlaust (uden Synb).

lausbeitt, adj. om Eng eller Græs, som er let at slaae, hvorpaa Leen bider godt. Mødsfat barbeitt.

Laufebrod, n. et Slags meget porøst eller utæt Brød.

Lauseld, m. Paabeild; f. laus.

Lauselvnað (limna, aab. i), m. Løagtigbed, usømmelig Omgang.

Lausfenað, m. ungt Hornbøg, eller Kvier og Drer i Mødsætning til Mælkesøer. Gbr. Hedder ogsaa Lausfena, n. og ellers: Ungse, Hjelde, Kvigjende.

Lausgangar, m. Løsgjænger.

laushendt, adj. som ikke har noget at holde eller bære.

Lausing, m. løs eller ugift Karl. (Sjelden). Lausingeba'n, n. eller Lausingungje, m. et uægte Barn.

lausknytt, adj. løselig knyttet.

lauslaaten, adj. ustabil, flygtig. Sjelden.

lausleage, adv. løselig.

Lausleikje, m. Løshed. Sjelden.

lauslota (aab. o), adj. 1) ustabil, foranderlig (f. Lot). 2) let at bevæge, hvis Sind let paavirkes; saalebes om

En som let kommer i Graab; undertiden ogsaa om Luften: regnsvanger. B. Stift.

lauslyndt, adj. ustabilg, vægelsindet. Tell. og fl.

lausmunna, adj. aabnemundet, ubetænksom i at tale. Dgsaa lausfjæsta.

lausmyldt, adj. om Jord: flør eller let at grave. Af Mold.

lausmylt (aab. y), adj. let at malle, om Kær. B. Stift. I Helg. lausmilt. Af myltja (mylt), eller ogsaa af Mjeltje (mylt). Jf. tramylt.

lausna, f. løsna.

lausreipa, adj. ledig, uden Byrde, som har Intet at bære eller bringe med sig. Alm. vestensjelds; ogsaa i Gbr. og fl. — I Rbl. bedder det lausreipes, adv. Han gjæft lausreipes.

Lausríp (ii), f. Vandbord paa Kanten af en Baad. Tr. Stift. Ellers Dregl, Barbor.

Lausfild, f. Silb som sælges i mindre Stumper uden at lægges i Lønder. Tr. Stift.

Lausflobba, f. smaa Laagestykker, afspredt Laage. Nordensjelds.

laust, adv. løst, løselig.

lausrvinna, adj. løst tvunden; om Traad. Mobsat bartvinna.

Laus-øyre, n. Løsøre, rørsligt Gods.

laut, maatte; f. lóta.

Lauv (Lau), n. Løv, Blade. G. N. lauf. Dgsaa Løvært, f. Tr. paa Spænder.

I denne Betydning siges oftest: Løv. lauva (laue), v. n. (a - a), sanke Løv til Foder. Nogle St. laugga (for lauvga).

lauvaft, v. n. saae Løv, grønnes. Nogle St. lauggast, loggast.

Lauvbloffa, f. et lidet Blad, et af Smaaløvene i de flørbeelte Blade. Søndre Berg.

Lauvbrising, m. en Hob affaldet og sammenraget Løv, som man brænder paa Engen; et Daal af tørt Løv. Sdm.

Lauvbusta, f. en stor Green med Løv.

Lauvfall, m. Løvsald om Høsten.

Lauving, f. Indsamling af Løv.

Lauvhjerre, n. et Rintype af Løvkviste. I Gbr. Lauvhjær.

Lauvonn, f. Løvbugten, den Tid da man samler Løv til Foder. Tell. Hall.

Lauvris (ii), n. Løvkviste.

Lauvflog, m. Løvstov, Løvtræer. ga i Løvflog: gaae ud paa Løvbugst. Gbr.

Lauvspretting, f. Løvspring, Løvet's Udspringen om Vaaren.

Lauvstak, m. Stabel af Løvkviste.

Lauvsylgja, f. et Spænde med hængende

Staalr eller Løvært. Rbg. Tell. (hvor det bedder Lauvbugst, el. -sye).

Lauvtre, n. Løvtræ; mobsat Bar-tre.

Lav, n. hængende Mos paa Træer. Furelav. Granlav. (Sv. las). Egentlig noget vedhængende, af lava.

lava (lave), v. n. (e - de), hængende ved, bingle, hæve, være nærved at falde; især om Mos, Sneer eller Dug paa Træer og Græs; ellers ogsaa om Ting som ligge udsprede i stor Mængde, f. Tr. Stov, Rimm, Aner. Næsten almindeligt Ord. (Isl. lafa, hængende, bingle). Da va so fullt at da lavde. Da lave 'ta kvar ein Kvist: det er færdigt at bryde ned af hver Kvist. Han er saa flasa at da lave 'ta 'en: han er saa pyntet at det bingler paa alle Sider. Ag. Stift. Da baade lyste aa lavde (siges ligeledes om stor Stads og Pragt).

Lavdogg, f. stærk Duq i Græsset; hængende Duqerler. Isl.

Lave, m. f. Lave.

Lavregn, n. stille Regn. Drf.

lavregne, v. n. regne stille, saa at Draaberne hænge paa Træerne. Drf.

Lavflog, m. sneedækket Skov. Sdm.

Lavfno, m. Sneer som bliver liggende paa Træernes Grene.

lav-øyrt, adj. sluforet, som har nedhængende Dyrer. Søndre Berg. og fl. — I Sdm. lavøyrt. (Isl. lafeyrd).

læ, rumme, optage; f. lo.

læ, og lædaa, læbe; f. laba.

Læg, f. (Isl. Læg'er, Læg'ar), et nedfaldet Træ, en afbrudt, gammel Træstamme som ligger paa eller i Jorden. Søndensjelds. Ellers: Læga, Re-lugu, Re-lugo (Tr. Stift). — Sv. låga. G. N. låg.

Læg, adj. lav, ikke høi (om Vært, Reising, Veltiggenhed; ogsaa om Stemme, og figurlig om Stand eller Hørfomst).

Sv. låg. G. N. lågr. — Bw' dei bæggje aa dei laage: baade Høie og Lave. (Rbg.). I Tr. Stift bedder Komparativ lægre (læger) og Superl. lægst. — Heraf Lægd, lægje, v. a.

Læga, f. Løgje. læga, f. laga.

lægbara, adj. labbordet, om Baade og Færger. I Gbr. lægbara (= bala).

lægjella, adj. om et Landstak som har lave Fjelde. Dgs. lægjjelt.

lægjott, adj. labdenet.

lægghalt, adj. ballt, af det at den ene Fod er kortere end den anden. Tr. og Ag.

Stift. Ellers stuttbalt og stiqbalt.

Læglenda, f. lavt liggende Land; lav Grund uden store Forhøininger. Tr. Stift og fl.

laaglendi, adj. lavt liggende, lav, uden Hjælte eller Forbøininger.

laagmælt, adj. laumælet, som har lav eller svag Stemme.

laagna, v. a. blive lavere.

laagrosta, adj. om et Huus, som har lavt Tag (Kof). Tell. Ellers laagroyft.

laagssjøa, adj. lavt staaende, om Vandet i Ebbtiden.

laagt, adv. lavt. — snakke laagt: tale sagte. laagt Middag: ikke fuldt Middag. Tell.

laagvaksen, adj. lav af Væxt.

laaf, adj. let, daarlig. Meest brugt. i B.

Stift; — i Nbl. hedder det laf. (Jøl. lakr; Jf. Sv. elak; Ang. aelac). Betydning i Særbeleshed: 1) ond, slem, ubehagelig; ogsaa ubuelig. Da æ so laaft mæ dei: det staaer daarligt til hos dem. Ein laf Smag. — 2) sva, svag, bestabiget.

Meget brugeligt vestenfjelds; ogsaa i Gbr. Jf. tien, ring, skarven. Han æ laf i Fot'a; eller: „han hev' ein laf'e Fot", o: han lider Smerte i en Fod.

— 3) slem, listig, fuul; ogsaa arrig, ondskabsfuld (egentlig: fortrædelig, ubehagelig). Han vert'e laf'e mæ dei: han bliver slem imod dem. Den Lafe: den Stemme (nemlig Skanden). At dette Udtryk skulde staae i Forbindelse med det mytiske Navn Loki, synes ikke rimeligt. (Jf. Laefe).

laafa, f. lata og lefa.

laafheit, f. Svagdom; ogs. Eledhed.

laafje, m. en slem, listig Karl. Nm.

laam, f. Bei eller Fure i Eneen, f. Er. hvor man har gaaet paa Skier (Skilam) eller hvor man har hørt Lømmestofte. Tell. Hedder ellers Ekke og Far (Eki-far).

laam, adj. mat, svag; f. lamem.

laan, f. 1. en Stabel, opstaltet Hob af Lømmen eller Ved. Tell. I Hall. laan og Barlaan om et Telt eller Skjul af Grantviste. Jf. Jøl. løn, Postak, og lana, sætte i Stat.

laan, f. 2. en Bygning. Vest- og nordenfjelds med forskjellige Forandringer i Bygningen, nemlig: 1) Vaaningshuus, Hovedbygning, forsaavidt den har flere Værelser og mere end een Etage. Meget brugt. i Nordre Berg. Er. Stift og Nordlandene. Noale Stæder ogsaa om enhver stor Bygning, som er beelt i flere Rum, f. Er. Lø-laan (Jød. Høfen), og især om et langt og smalt Huus. (Ehl.). — 2) en Sval eller Lukket Gang paa Siden af en Bygning.

Ehl. — 3) en Række af Huse som ere byggede tæt til hinanden; Siden af et Kvartal i en By. Nbl. Ehl. ogsaa i Gbr. (Jf. Eng. laue, Stræde. Holl. laan, Allee).

laan, n. et Laan. „Guds Laan“, siges mest alm. om Kornbøsten, Fiskeriet eller andet som hører til Livets Næring; men i Helg. kun om Kornvarer og deraf til-lavet Mad.

laana, v. a. 1. (e - te), laare; a) mod-tage til Laans. (Kun med Affusativ). b) ublaane. (Med Dativ og Affusativ). Hedder undertiden: lene (ee). G. R. lja, le.

laana, v. a. 2. (a - a), 1) opstabe, op-lægge, f. Er. Ved. Tell. (f. laan). — 2) opstætte Grene og Kviste saaledes at de danne en Væg. Edm. (selben).

laana, v. n. (a - a), forlænges, slappes ved langvarig Strækning; om Løugværk. Ehl. (Jøl. lona, revne).

laana, formilde, f. lina.

laang, f. lang.

Laanga, f. Lange, en Fisk. Sv. långa. Jf. Byrkjelanga, Balanga.

laangdrepe, v. a. bræbe langsomt. Edm.

laange, adv. længe. Kun i Forbindelse med fyrr (før) og siba. „laange før“: længe forhen. „laange si'a“: for længe siden. Meget ubredt og maaste alm. G. R. løngu, laungu.

Laanglegg, n. Galop, Fjirsprang. Edm.

laangleggje, v. n. galoppere.

laangsam, f. langsam.

laangsløkten, adj. lang og smal. Berg. Stift.

Laang-æsing, m. en lang Række af Styer i Horizonten. Soqn. Jf. æsa.

Laar, n. et Laar. Hedder ogsaa Lær.

laara, v. n. „laara vær“: gaae med lange Skridt; ubspærre Laarene. Ehl. og fl.

Laas, n. 1) et Laas. Heraf lafa, Metn-læse, barlæst. — 2) Noget som er indekængt eller indsluttet; især en Fiske-stium, som er kængt med en Rot. — Hertil: Laasfild, f. Eild som har kaaet en Tid i Rot.

laasa, f. losa. — laasaa, f. lefa.

Laaskjerald, n. et Kar med Laas; f. Er. Ektrin, Kiste, Væste.

Laaskjold, m. Pladen paa den forreste Side af et Laas, nemlig omkring Nøg-lebullet. (I Gbr. Nyfjeldplata).

Laaskraa, f. Laasbund, Pladen paa Bag-siden af et Laas.

laast, el. laas, f. laatast.

Laat, n. 1) Løb, Løne (af laata). Meest brugt. søndenfjelds; f. Lata. 2) Klyn-ken, Klagen. Næ Grant æ Laat. 3)

Feil, Norden. Nordre Berg. Da have faatt ett Laat: det er lidt bekladiget.

Laata, f. Lyb, Lone; f. Lata.

Laata, v. n. (lær'; let; laate), give Lyb. (So. lata). Imperf. har lust e (ee), Supin. hedder ogsaa lire (aab. i) og lere (B. Stift og fl.), og Ordet har da de samme Former som lata, fra hvilket det ellers bestemt abskilles i Inf. (laate, a), Imperativ (laat! laate!) og i Præs. Flertal (laate, a). Betydningen er meget omfattende og vanskelig at giengeve med andre Ord; saaledes 1) i Almindelighed: give en vis Lyb eller Lone fra sig. I Særbelesbed: pibe, hvide, snadre, strige, kurre o. s. v. (om Dyr og Fugle); boine, knirke, strabe (om haarde Ting); lybe, klinge (om Epil). Alm. og meget brugeligt. Da leet ikke i han: man hørte ikke en Lyb af ham. Hva so lær'e: hvad er det for en Lyb; eller egentlig: hvad er det som giver denne Lyb? (Berg. Stift). „Kor lær'e da?" om et Dyr, hvis Stemme man ikke har hørt. — 2) om Menninger: klynke, jamre sig, give et svagt Strig eller en anden usædvanlig Lyb. Han let so stygt. Ogsaa: klage, beklage sig. Det have altid nok te laate fyre. Under tiden ogsaa: knurre, skjende, mukke. — 3) ublade sig, yttre sig, labe sig forlyde med noget; ogsaa bømme om noget. G. N. låta: Han lær' so at han vil ikke fara; eller upersontligt: Da let so, han vil ikke fara. o: det hedder, at han vil ikke reise. Han leet saa te: han ublod sig saaledes. (Tell.). laata ette ein: søle sig efter Ens Luner, tale En efter Munden. Heraf Ettelate. laate væl: rose noget, bømme vel, yttre sig fordeeltigt. Heraf Vællata. laate ille: dable noget, klage, yttre sig utilfreds; ogsaa beklage sig. Heraf Illelata.

Laatast (laast), v. n. (læst'; læst; laast), lade som, anstille sig som, udgave sig for at være noget. G. N. låtast. — Inf. hedder sædvanlig: laast (laast), dog ogsaa læst. Præsens og Imperf. blive tildeels lige og hedde læst eller læst (ee); egentlig læst (Præs.) og læst (Imperf.). Supin. slude hedde lætest (el. letest), men blandes sædvanlig sammen med de andre Former. — Han læst vera framande: han lader som om han var fremmed. Eg slude laast vera bogst: jeg slude nu have den Ære at være den højeste. (Et Udtryk af Beskedenhed. Jf. faast). laast inkje i veru: lad som om der ikke er noget i det, lad dig ikke mærke med noget; eller ogsaa: ansee

det som intet, endst det ikke. Han leest ikke vita da; eller: han læst so, han vist' ikke da, o: han lod som om han ikke vidste det. — laast ga: lægge Mærke til, andse (eg. lade som om man mærkede; f. ga). Nbl. J Tell. „laast ga". — laast sja: agte, andse. (Næsten alm.). laast inte sja da: andst det ikke, see ikke paa det.

Laaten, adj. 1) klynkende, klagen. 2) partic. omtalt, bedømt. Nbl. og fl. — „illa laaten": lastet, dablet. „væl laaten": rost, vel omtalt. Hertil Ordspøget: Næsten er leet laaten: Naadehold er bedst; Middelalderen ansees for den bedste. Som Endelse svarer det omtrent til Dansk agtig f. Er. blidlaaten, var-laaten.

Laating, f. Klynken, Klagen.

Laatt, m. 1. Latter. Hedder ogsaa Laett (Sogn) og Laatr, eller Laatr'er, n. (Harb. felden). G. N. hlatt. Jf. lægja. „Laatt a løyv", f. Løve.

Laatt, m. 2. Epil til en Dands. Valders. Ellers: Slatt.

Laattmild, adj. lattermild; som let kommer i Latter. Søndre Berg.

Laava, f. lova og liva.

Laave, og Laavu, f. en Lade, Ladebygning. Søndenfelds og tildeels i Tr. Stift. Hertil: Laavedør, Laaveveg og flere.

Laave, m. Lo, Logulvet i Laden. Alm. (J Inbr. Lave). G. N. låsi.

Laavebrik (li), f. en lav Fjelsevæg paa Siden af Logulvet. B. Stift. Hedder ogsaa Brikke, Lavabrikke og La-brik.

Laavebru, f. Ladebro, en bygget eller muret Forbøstning, hvorpaa man hører ind i Laden. Søndenfelds.

Laavefall, n. det Korn som paa een Gang tages op af Loen; den Kornslump som paa een Gang bliver brøstet eller kastet. B. Stift. Jf. Linde.

Laavestav, m. Stolpe ved Loen eller i Midten af Laden. til Forskel fra „Hynestav". B. Stift (hvor Laderne oftest ere Stavbygninger).

Le (ee), n. Læ-siden, den Side som vender fra Binden (i Sælladsen); mofsat Høgd. J Le: paa Læ-siden. Jøl. hlæbord.

Le, Led; Side o. f. v. see Lid.

Lea, f. liba.

Leakaure, m. en Rile eller Flig i et Klædningsstykke. Gbr.

Led (for Lebr), n. Læder. Hedder Led, aab. e (Njs. Sbm.), Læ (Tell), Lær (Ag. Stift). Ler, med ee (mest alm.). Leir (Sæt.). G. N. lodr. Hertil: Led-

- holve**, f. en halv Sub. **Ledmole** (aab. o), m. et Stykke Læder.
- ledje**, v. a. (led'; ladde; ladt), lade, lægge Lædning i et Fartoi. **Edm.** (Eilers la', labba, lafa, ogfaa læa). **G. N.** blada (hled, hlöd). **Jf.** lode. — „Han led'e nid", siges ogsaa i **Edm.** naar det sneer stærkt. (Ligefaa i **Jsl.** hleðr nidr snjó).
- Ledjing**, f. Indblæning, Indstibning.
- Lefot**, f. Hofot.
- Lessa**, f. et Slags fint Fladbrød, sædvanlig besmurt med Smør og sammenlagt. **Alm.** i forskjellig Form: **Lesse** (mest **alm.**), **Lepfa** (Søndre Berg.), **Løpfa** (Sogn), **Løffe** (Esf. **Edm.**), **Lemfa** el. **Løms'** (Nordre Trondh.). **Ev.** lefsa. (Vel egentl. **Levsa**). I Sogn betyder **Løpfa** tilveels det samme som **Leiv**, hvoraf det formodentlig ogsaa har sin Oprindelse. Samme Betydning har det i „**Bakstelefsa**“.
- Leffemjøl**, n. Meel til Laffer.
- lefte**, v. a. (e - e), sætte Laster paa, tilbugge Tommerskotte saaledes at de falde sammen i Hjernet af Bygningen. **Rbg.** Tell. Ellers nava.
- leg** (aab. e), **Adjektiv-Endelse**, f. **Er.** i maateleg (maabelig). Har Formerne **leg'e** (**Rda.** **Rsj.** **Edm.**), **le'** (mest **alm.**), **li** (**Hosen** og **fl.**), **legjen** (**Rsj.**); paa enkelte Steder ogsaa: **la**; maaffee ogsaa **lag** (som saavidt erindres, skal forekomme etflsds i **Kr.** **Stift**). **G. N.** -legr og -ligr. I **Adverbium** hedder **Endelsen**: **lege** (aab. e), **le**, **li**, og **la**. **G. N.** -lega.
- Leg** (aab. e), n. **Leie**, **Liggsted**. **Tell.** (f. **Legs**). **G. N.** leg.
- Legs** (aab. e), f. 1) **Riggen**, det at man ligger. Da vart ikke lang **Legs**: man fik ikke ligge længe. I **Betydningen**: **Sygeleie**, hedder det ogsaa **Ulega**, eller **Dlege**. **Overgaaer** til **Lugu** (**Orked.** **Inbr.**) og **Logo** (**Namb.**). — 2) **Leie**, **Liggsted**. **Alm.** (I **Tell.** **Leg**). **Ev.** lage. I **Særbeled**: a) **Liggeplads** for Svæget i **Udmarken**. **Jf.** **Vulega**. b) **Rum** eller **Plet**, hvor et Dyr pleier at ligge. **Jf.** **Vol.** c) en **Seng**. **Valders** (I **Formen** **Legu**, el. **Lego**). **Jf.** **Skilla**. — 3) **Ankerplads**, **Stedet** hvor et **Fartoi** ligger. **Jf.** **Lægle**. — 4) **Bjelker** eller **liggende Støtter**, hvorpaa noget hviler; f. **Er.** under **Hjulaxelen** i et **Kof**. **Nordre Berg.** og **fl.** — 5) **Noget** som ligger længe paa samme **Sted**; saaledes om **store Fiste**, som opbolde sig længe paa samme **Grund**. **Sjeldnere** om et nedfaldet **Træ**; f. **Læg**.
- Legs**, el. **Lags** (for **Lægse**), m. en **liden Flade** imellem **Ripper**. **Gbr.** **Nbm.** **Eilers** **Sate**, **Fla**, **Hille**.
- Legd**, f. 1) **Lægd**, **Rode** i den **militære Inddeling**. 2) **Fattig-Lægd**, **Distrikt**, hvori et af **Sognets** **Fattiglemmer** forsores. (**Jf.** **Salemaaden**: **leggja** til). **koma** paa **Legd**: komme under **Sognets** **Forso**, blive **Lægdlem**. I **Edm.** hedder det **Leif**, **kome** paa **Leif**. — **Hertil**: **Legdastakar**, **Legdastall**, **Legdastjering** (**Lægdblem**). I **Edm.** **Leiftastakar**, **Leiftastjering**.
- Legde**, n. et **Kuld**, de **Unger** som et **Dyr** frembringer paa een **Gang**. **Gbr.** **Istær** om **Hvaler**; i **Epog** og **gfsaa** om en **Familie** eller et **Selskab** af **Mennesker**, **ligesom** **Bøle** i **B.** **Stift**. **Eilers** **Lag** og **Føbe**.
- Legebøl** (aab. e), n. **Jord** som **tilbører** eller **ligger** under en **Gaard**. **Helg.** (Maafsee egentlig **Leigebo**).
- legetjær** (aab. e), adj. **træt**, som gjerne vil ligge.
- Legemaal**, f. **Leigemaal**.
- Legerom**, n. **Rum** til at ligge i.
- Legestab**, m. **Liggested**.
- legervand**, adj. som vil ligge godt, **kræsen** med **Betynt** til **Liggested**.
- Legg**, m. (**fl.** **Leggje**, **r**), 1) **Læg**, **Skandebæen**, **Benet** imellem **Knaet** og **Anklerne**. **G. N.** leggr. **Dafaa** den **sore** **Deel** af **Strømper** og **Støvler**; den **Deel** som svarer til **Læggen**. — 2) **Beenpibe**, **rørformigt Been**. **Armlegg**, **Håndalegg**. **Jf.** **Jlæggjer**. — 3) **Stammen** af et **Træ** (= **Rjepp**, **Stamm**). **Jurelegg**, **Hjertelegg**. **Dafaa** **Stilk** paa **Græs**. (**Jsl.** **leggr**). **Ligefaa** den **Deel** af et **Redskab** (f. **Er.** et **Bor**), som er imellem **Skaflet** og **Spidsen**. **Navarslegg**. **Jf.** **Pipelegg**.
- Legg**, n. et **Læg** eller **Lag**. **Dfæst** i **Sammenfætning**: **Innlegg**, **Utlegg**.
- Leggbein**, n. **Benet** i **Læggene**.
- leggja**, v. a. (**legg'**; **lagde**; **lagt**), at lægge. **G. N.** leggja. **Imperf.** hedder sjelden **laade** (**Andre** **Sogn**); ellers **lade** (**Edm.**), **lae** og **la'** (mest **alm.**). **Ordet** **skulde** egentlig **bedde** „**leggja**“; **jf.** **leggja**. **Betydning**: 1) **lægge**; **ogfsaa** **bringe** eller **føre** i en **vis** **Stilling**. — 2) **belægge**, **bæfte**; f. **Er.** med **Plader**. **leggja** **mæ** **Stein**: **belægge** med **Steen**, **brøslægge**. — 3) **slaae**, **give** et **Slag**. **B.** **Stift** og **fl.** „**leggje** **ein** **unde** **Dvra**“: **give** **En** et **Dressign**. **Eg** **skal** **leggje** **deg**, — **leggje** **til** **deg!** (en **Trusel**). **leggja** i **Hove** (el. **Sau'e**): **slaae** i **Hovedet**, om **Slagtere**. — 4) **anlægge**,

oplægge. leggja ein Veg: anlægge en Vei. leggje Raab: raablaase, oplægge Raab. — 5) tillægge; opfostre Kvæg. leggje Kalbar: opfostre Kalve. Ei go' Kyr te leggje unda: en god Ko at tillægge Angel af; en som har gode Kalve. B. Stift. — 6) ubrede, erlægge, afgive. leggja Skatt: betale Skat. Han beve ingjen te leggje fyre (ingen at betale for). — Ellers bruges Ordet med forskjellig Betydning i mangfoldige egne Talemaader; saaledes: A, reflexivt. leggja seg: a) lægge sig; b) bøie sig, falde, blive brudt (f. Er. om Eggen paa en Knib); c) stilles, sagtnæ. leggje seg fram i: besatte sig med, tage Deel i, f. Er. en Trætte. leggje seg fyre: vdbblive at liggæ. leggje sig imillom: komme imellem, afbrude en Strid eller gjøre Ende paa en vis Fortsaelse. leggje seg ned: lægge sig, gaae tilfængs. leggje seg til: slaae sig til No, vdbblive at liggæ. leggje seg um: gjøre sig megen Hlid for. leggje seg vaa (veff): om gifte Folk som søge Samlete udenfor Væststabet. leggje seg te godes: lægge noget op af sin Fortieneste; sammenpare. — B, med Partikler. leggje atte: 1) lægge efter sig, glemme; 2) ublægge Ager til Eng (f. Attelega); 3) tillutte Jvoren paa en Rogstue. — Leggje att-væ: skjule, dække (f. Er. om Eneen). leggje av: aflægge. — leggje at: 1) lægge til, f. Er. til Land; 2) trykke stærkt til. — leggje fyre: forelægge. leggje ihop: sammenlægge. leggje inn (Marf): indbræge et nyt Engstykke. — leggje millom: betale i Butte, lægge noget til ved en Buttehandel. — leggje mot: give Modbeviss, gjøre Modsigelse (Jubr.). leggje ned: nedlægge; ogsaa: slutte, holde op med; f. Er. Han kann 'He leggje da ned): han kan ikke glemme det. — leggje ne're: lægge over noget saa at det bliver ganske tilbæffet. — leggje til (te): 1) tillægge; 2) bestolbe En, give En Skylden for noget; 3) give, ubrede Bidrag til; 4) slaae til En (f. foran); 5) sætte sig i Løb, give sig Fart; f. Er. han la' te aa springe; han legg te (: han begynder at løbe). — leggje upp: gjøre Anlæg eller Grundvold til noget. (Heraf Upplag). — leggje ut: 1) ublægge; 2) ubrede, betale; 3) udtøde, ubvifle, forklare. — C, med enkelte andre Ord. leggje heim: i Edm. om den Stift. at unge Tjenestefolk give en Deel af sin Løn til Forældrene. — leggje stad (el. avka'): sætte sig i Fart,

rende affled. — leggje sundt: afstille, bele. — leggje godt fyre ein: anbefale En, indlægge et godt Ord for En. leggje vondt fyre ein: sværte eller nedsette En, gjøre at En betragtes med Ubvilie, især af sine Foresatte. leggje paa Minne: søge at komme ihu. — leggje Hug paa: fatte Tilbøielighed til, forelske sig i. — leggje Lag mæ: give sig i Selskab med. — leggje eit Or til: tale med, tage Deel i Samtalen. Dei legg saa litle til: de forholbe sig saa litle. (Toll.). Eg undrast paa for han lae te daa han høyrde da: jeg gad vidst hvorledes han blev tilmode o. f. v. (Rbg.). leggjande, adj. som kan lægges eller tillægges. Væst sammenfat, som framleggjande, utleggjande. leggjast, v. n. (leggst; lagdest; lagst), blive liggende (egentlig lægge sig). Eg æ rædd at han lægst ned: jeg frygter for at han bliver sengeliggende. Berg. Stift. Da lægst altid noke til: der kommer altid noget til; det laver sig saa at der bliver noget. Da lægst fyre: det formerer sig, der opbygges mere og mere; om Arbeider, Gjæld og beslægt, som ikke klares eller opgjøres i rette Tid. Leggjing, f. Lægning, Maade at lægge paa. Leggleir, n. Læggen i Strømper. Edm. Ordets sidste Deel synes forvansket, maastær for Ledr? Leggsno (sno), m. Sneelag som rælfker op paa Læggenæ. Leggspek (ti), f. den forreste Deel af Læggen, Forbenet, det forreste Skinnee. B. Stift. legjen (aab. e), adj. (Fl. legne), 1) som har ligget nogen Tid; f. Er. om Træ. Hertil arlegjen, marlegjen, siolegjen. 2) om Væg (legne): for gamle, noget klæfede og derfor upiselige. Jæb. (Eilers brædd, flekt). Egenlig partice. af liggja. Udtales ogsaa: leien (Fl. leig-ne) og lien for ligjen. legna, v. n. om Fisk, som begynder at faae Afmaa, ved at henligge usaltet. Selg. Jf. kasa, sana. Leggstad, m. Riggstæd, Herberge. Dei kom her til Leggstad: de kom til at overnatte her. Edm. og fl. Lei, f. Leid. — leia, f. leibe. leian, f. Leidende. leiaft, f. leibest. Leid (Lei), f. Led, Vei, Forvand. G. R. leid. Dasha Metning, Kant, Side (Væst i Tr. Stift). I Edm. bruges Talemaaben: „alt æ Leid“, : alt paa een Gang, alt ved samme Leilighed. — En-

beel Abverbier med leibes (leies) synes at forudsætte et afledet Ord (Leibe, n.). Jf. beinleibes, sjøleibes. Noagle Ord, som betegne en vis Maade, have kun Formen: leis (anderleis, soleis) og tilbeels leist; f. Ex. saaleist (Gbr.). I Hall. og Valders hedder det derimod: lein (solein, foslein, manglein). Dette „lein“ kunde ansees som en forfornet Form enten af Dativ (Lei'en), eller af Fleertal (Lei'idn). Dog kan man maaſtee inarere tanke paa Abverbial-Endelsen „ne“ eller „n“; f. Ex. solet-ne. I Nordre Berg. lægges nemlig dette „ne“ til Endelsen „leis“ og det hedder altsaa: soleisne, forleisne eller forleisne (i Soqn forleisn).

leid (lei'e), adj. 1) fjed, som føler Ulyst eller Lebe. Eg aa lei'e 'ta di (el. lei a bæ); i Buskerud: „je er lei bæ“. I Harb. og Voss hedder det: leidr'e, el. leitr'u. — 2) Hæbelig, som forarsager Kjedsomhed. Eit leidr' Arbeid. G. N. leidr. — 3) led, ubagelig, som man føler Ulyst til eller gjerne vil undgaae; ogsaa: generende, som man undseer sig for. Alm. og meget brugelig. — eta seg leian, f. Leidende. D'æ leidr te bry ban: det er slem at man skal paaføre ham Umage.

Leide (Leia), f. 1) Lebe, Kjedsomhed. (Jøl. leidi, m.). 2) en Hædelig Ting; noget som man føler sig uleiligt af. Et stor' Leia (en meget ubeleilig Omstændighed). B. Stift.

leide, v. n. (e-de), gaae fraat og jævnt nedad, have en jævnt Hælding (som Marker og Fjælde). Nfl. Edm. ogsaa i Drt. D'æ leie ne': det gaaer fraat nedad, er ikke brat. I Nbl. siges leina i samme Betydning; jf. lana.

leide (leia), v. a. (e-de), lebe, føre ved Haanden. G. N. leida. Hertil leidd: leidet, ledfaget. — leidast (leiaſt): lebe hinanden, gaae Haand i Haand. Det gjeff aa leiddest.

Leidelse (Leiels), n. Ubageligheder; en led eller ubeleilig Omstændighed.

leiden, adj. fraat og jævnt nedgaaende, ikke brat; f. leide, v. Nfl. Edm. D'æ so jamt aa leibe. (Jøl. lidandi).

Leidende, n. 1) en Hædelig eller ubagelig Ting; ogsaa om Dyr og Menneſter. Edm. og fl. 2) Lebe, Nobbydelighed. (G. N. leidindi). æte se til Leidende: spise for meget af et Slags Mad, saa at man siden faaer Nobbydelighed for samme. Edm. I Fosen hedder det: „eta søg leian“ (formodent-

lig et Affusaffo af lei, el. leid); i Jndr. siges: „cata søg leian“.

leidest (leiaſt, leies), v. n. Hæbe, blive fjed. G. N. leidaſt. Et at forverle med det foranførte leidaſt, f. leide, v. a.

Leidesvein, m. en af de Personer som ledfage en Brud, især paa Veien til Kirken. B. Stift (ofteft Leiesvein). Etlers Brurleiar (Harb.) og Brursvein.

Leiding, f. Ledelse, Ledfagelse.

Leiding, m. en Hædelig Person. (Ejelden).

leidsamt, adj. n. Hædeligt; ubeleiligt.

Leidsfemb, f. Stemme eller ubeleilige Omstændigheder. Mest brugelig i Nbl. (Leisfamb).

Leidskap, m. Kjebe, Kjedfomhed. (Ejelden).

leidsleg, adj. Hædelig; slem, ubeleilig. Mest i Kr. Stift. I Rbg. og Lellem. hedder det: leisfleg.

leidr, adv. slem, ubeleiligt; f. leib.

leidvoren, adj. Hædelig.

Leie, f. Lebe, Leiga og Lægje.

leie, for lægje, f. liggja.

leien, f. legjen. leies, f. leidest.

leiga, v. a. (e-de), leie; a) modtage til Leie. G. N. leigja. b) ublete, bortleie. (Med Dativ og Aff.). — Præsens hedder i mange Dial. leige, el. leiger, som er mindre rigtigt, da det bør hedde: leigjer.

Leiga, f. 1) Leie, det at man leier noget. G. N. leiga; Sv. lega. 2) Betaling som gives for Leie; f. Ex. Husleiga. 3) Jorbstyld, en Gaards Matrifulstyd. Kr. Stift, Helg.

leigande, adj. 1) som kan leies, eller er leiet. 2) som leier noget, leiende. Bruges mest i Forbindelsen „leigande aa leigande“, som betyder deels Eier og Fæſter, deels Huusbond og Tjener.

leigar, m. Leier; Fæſter.

leigd, part. leiet; ogf. fæſtet.

Leigefolk, n. leiede Folk, Arbeidere. Hedder ogsaa Leigdefolk; saaledes ogsaa Leigdemann, En som er leiet, især til at drive Fiskerie. Nordre Berg.

Leigemaal, n. den Udmark som hører til en Gaard og er afskilt ved Grænseskel fra andre Marker. Nbl. Nm. Hedder sædvanlig Legemaal (aab. e). Lignende Betydning har Legebol, i Helg. (G. N. leigumål).

Leiglending, m. Leilending, Fæſter. G. N. leiglendingr.

leik, m. Leg, Spil. G. N. leikr. 2) en enkelt Dands; ogsaa Spil, Musik til en Dands. Gbr. Drt. Edm. (Fleertal

Leikje. 3) i Kortspil: saa mange Kort, som man bruger paa een Gang.

Leif, Fattiglæg; s. Legb.

leifa, v. n. (a - a; el. a - te), 1) lege, spille. G. N. leika. Ofte reflexivt: leita seg. leite seg mæ: lege med. — 2) spille, bevæge sig frit og med Letbed; om en Arel, et Skafst og beslige. Sdm. og fl. „Dæ leita i Sand'enne“, siges om et Skafst, som er let og betvemt, saa at det glider og vender sig i Sanden. — 3) fuge jævnt og sagte. Sdm. Hertil Talemaaden: „leikande Lag“, 2: fogende Vand, som gydes paa Maltet i Bryggingen. — Han va bøde leikande æ lægjanbe: han var meget frisk og munter. Han live æ leita lite: han lever rigtig nok, men i en meget daarlig Tilstand.

Leifa, s. Legetot, noget at lege med. Siges ogsaa ofte om et Barn, især om Pigeborn.

leifje, et Substantiv, som søies til Adjektiver for at betegne en Bestaafenhed abstrakt; s. Ex. Storleifje (Storbed). Søndersjæls: leif (Storleif). G. N. leiki, leikr.

Leikjende, n. 1) en Arel eller Valse, hvis Ende hviler frit i et Skænge, saa at den kan dreies eller vendes, ligesom Hjulsten i et Spænde. Nordre B. Sdm. 3 Tæll. Leikande. (Jsl. leikandi, Arel). 2) en Ring, som dreier sig omkring en tilsvarende Tap eller Nagle i en Rænke. Sogn. (Ethers kaldet Læupar). 3) danste Dial. Lægn og Lægeb. Jf. leifa.

Leikstakar, s. under Legb.

Leikstemna, f. Leg, Barneleg; ogsaa Legemsøvelser. Nordre Berg.

leim (Edbelse), see Leid, f.

Lein, f. 1. (Jl. Leina), 1) et af de store Edbetraer i en Bæversol. Sdm. Tr. Stift, Helg. (Jsl. hlein). Jf. Store, Stola. 2) Edbestykke, det yderste Stykke paa Siden, s. Ex. i en Stolryg, i Møggreber og beslige. Drt.

Lein, f. 2. en Hæibing, en fraat nedgaaende Fjeldside. Nbl.

leina, v. n. (e - te), hælde svagt, gaae fraat ned, om en Mark. Nbl. (Hjelden). Jf. leibe og flana.

Leir (for Lebr), f. Leb.

Leir, n. Leer. (G. N. leir).

leira, v. a. bestaae med Leer.

Leira, f. Leergrund, Leerbanke; ogsaa en flad Sandbanke i Strandbredden. B. Stift, Helg. og fl.

Leir-aur, m. Gruusjord, som indeholder noget Leer.

Leirfall, n. Leerbanke som dannes ved Jordens Synkning i en Basse. Helg.

Leirfivel, m. Planten Hestehov (Tussilago). Tr. Stift. Ogsaa kaldet Leirskreppe, i det sidste betegner især Bladene; det første Blomsterne.

Leirgrunn, m. Leergrund.

Leirhella, f. tæt og haard Leergrund. 3 Tr. Stift: Leirhyll'. Ellers Leirbotn.

leirslægjen, adj. tilflaaet med Leer.

leirut, adj. leret, fuld af Leer.

leis (s. Ex. mangelleis), f. Leib.

leisle, s. leidsleg. leist, f. litast.

leist, m. Læst; Søffer; s. Læst.

leira, v. n. og a. (a - a; el. a - te), 1) lede, søge efter noget; see efter. G. N. leira. leita ette Fjift (eller blot: leita); roe omkring for at finde en Fiskeplads. leita upp (transitivt): oplede. Han leita seg uppatte: han kommer iglen af sig selv. — 2) v. a. udsøge, udbølge; ogsaa sanke, samle. leite Dær: sanke Dær. Han leitte seg ein Kvist (saae sig om efter en Kvist). leite meg noke: udsøg noget til mig, see om du kan finde noget til mig. — 3) angribe, tage haardt paa, svække, ubmatte. Dfæst med paa. Dæ leita paa, 2: det tager haardt paa, der bevæses Styrke til at kunne udbolde det. Dæ leita 'kje paa: det har ingen Rød. Reget brugl. i Ar. og Ag. Stift. Jf. røyna, nøyde. 3 Sdm. har man fun Talemaaden: Dæ leita paa Haub'e mæ 'naa, 2: det gjør ham forstyrret i Hovedet, han er paa Bei til at blive gal.

Leitagildre, f. en lang og molsommelig Leiden efter noget. Sdm.

leitande, adj. til at lede efter. Hær æ inke leitande: her notter det ikke at lede. Dæ kje leitande ette bi lenger.

Leitarfist, m. Fjift som fanges enkeltvis paa forskjellige Steber.

Leite, n. 1) den Strækning som man kan see eller oversfue fra et vist Punkt; saaledes paa en Bei: Strækningen til den næste Krumning hvor Veien ikke længere sees; ligesaa i en Elv, om etvert Stykke hvor Elven gaar i lige Linie. Rest brugl. i Dstær, hvor det hedder Lete (ee). Ellers Hjelbnere og mere ubestemt, da det tildeels betegner den hele Kreds som man kan oversfue. Jf. avleites. Af det forældede leit, litæ, 2: at see. — 2) en Høide eller Bergryg i Horisonten; Forbaining som danner Grændsen for Udsigten fra et Sted; eller ogsaa de længst fraliggende Egne eller Punkter som man kan see. Sbl. Jæb. Rbg. Tell. (G. N. leiti). Jf. Auglette, Sim-

nalette, Stimmelyne. — 3) Sted hvor man søger eller leder efter noget; især en Fiskeplads. Fiskeleite. Nordre Berg. I enkelte Steds- eller Pladsnavne synes Leite at betyde en Malkeplads. — 4) omtrentligt Sted; Krebs, Egn, Region. Da va paa dette Leite hær at øg miste bæ. (Andersen). — 5) omtrentlig Tid, Stund, Tidspunkt. Iqaar dette Leite, o: iqaar ved denne Tid. Jons- ofeleite: Tiden næst for og efter St. Hans Dag. Meget brugl. søndensjælds. Hebber paa nogle Steder Løyte. G. N. leiti, og löyti, f. Er. Hallvards vaku læyti. Diplom. I, 301.

leiten, adj. som angriber eller søger ind paa. Siges især om Jfden naar den tændes og griber om sig i en Hast. Dr. Stift. Jf. aleiten.

Leiting, f. Leven, Sögen; ogsaa Fiskerie med Snore. S. leita.

leitt, adj. om et Udsæende, især i Ansigtet. Bruges kun sammenfat, f. Er. rindbleitt, langleitt, raubleitt. Nogle St. leitt (ee); G. N. leitr; Sv. leitt. Synes at forudsætte et forædret Subst. Leitt, eller Leite.

Leiv, m. (Fl. tilbeels Leive), et Fladbrød, et beelt Brød af Fladbrødsbagning. Alm. (G. N. hleifr). To Leive: to hele Fladbrød. Ein halv'e Leiv (ofteft: Halveis): Halvdelen af et Fladbrød. Jf. Leffa.

leiva, v. a. (e-be), levne, have tilovers. Alm. — Nogle St. løyve. G. N. leifa.

leivd, part. levnet, tiloversbleven.

Leiving, f. 1) det at man levner noget. 2) Levninger. Hebber ogsaa Leivning, m.

Leivsemne, n. Deig til et Fladbrød.

leka (aab. e), v. n. (lek; lak; lokje, aab. o), 1) rinde, dryppe ned; baade om Vædske i et Kar, og tillige om Korn, Frø og lignende Ting som let falde ud af en Revne eller Abning. — 2) lække, være utæt, have Revner eller Abninger; om Kar, Vaade, Fartøier. Inf. hebber ogsaa leka (Dr. Stift), laka (Namb.), laaka (Dr.). G. N. leka. Imperf. ogsaa: lok (aab. o), lek, ee (Ebl.). Supin. lekje (Sogn).

lefall (aab. e), adj. læt, utæt; især om Vaade. Nogle St. lek.

lekje (aab. e), m. en Læk, Revne, Abning. Jsl. leki.

lekju (aab. e), f. en liden Vandrende. Gbr. Balbers.

lekk, m. 1) Ring, Led i en Kjæde eller Lænke. Rbg. Tell. og fl. 2) en Lænke, især af Vidier. Drf. (Jsl. hlekkr).

Betydningen: Deel eller Stykke, forekommer i „Omagelett“.

lekkja, f. 1) Lænke, Kjæde, bannet af sammenhængende Led eller Ringe. B. Stift. 2) en Indretning med enkelte Hager eller Fæstepunkter (Lag), hvorved noget kan flyttes frem og tilbage. Kolekkja, Sägelekkja.

lekkja, v. a. (e-te), flytte frem eller tilbage, lænke, fæste paa et vist Punkt. B. Stift. Tell. lekkje ned Gryta: hænge Gryden lavere. lekkje upp Kola: stille Lampen høiere. Andre St. bekta.

lekkjebloom, m. Lovetand (Plante), saa kaldet fordi Rørene ofte lave smaa Ringe og Kjæder af Stilkene.

lekkjng, m. en ung eller ufuldvoren Lær. Buskerud. Hebber ellers Svulung, Silung, Tart, Pjakt.

lekta, v. n. (a-a), slatte, hænge løst, slænge af og til; f. Er. om Glo, som ere for store. Nordre Berg.

lel (aab. e), eller tell, adv. alligevel. Meget brugeligt søndensjælds; ogsaa i Dr. Stift. I Indrefogn hebber bet: loll (lol, aab. o). Ansees som en Forkortning af: lifevæl, som paa nogle Steder hebber livæl.

Le-land, n. Landet paa Læsiden (i Seiladsen). Ioma i Leland: komme for nær til det Land som Vinden driver imod, komme i Lægerval.

leleg (ee), adj. bekvem, beleiligt; især om en Stilling. Sdm. og fl. Jsl. lidlegr. (Jf. Sv. læglig).

Lelegheit, f. Bekvæmhed; ogs. Leiligheb.

Lem, f. Lim, og Læm.

lemba, v. n. = lamba.

Lemende, n. Fjeldrotte (Lemmus, el. Hypudæus borealis). Sv. lemmel. Navnet er meget forskjelligt; saaledes: Lemende (aab. l), Lemende, Læmende (Gbr. Sdm. og fl.), Lemelde (Nbl.), Lemet (Helg.), Lømende (Tell.), Lemand (Indr.), Lombund, m. (Sogn, Balbers). Svillet af disse der er det rigtigste, er vanskeligt at sige.

lempa, v. a. (a-a), læmpe, føte, lave. lempa seg: føte sig.

Lempe, n. og f. Læmpe, Lemfældighed. Na Naab aa Læmpe: ved en klog og lemefældig Fremgangsmaade.

lempelig, adj. lemefældig, staansom, føtelig.

Lemsa (Læms'), fint Brød; f. Leffa.

lemstr (Læms'er), adj. mat, sty, følesløs i Lemmerne (efter Støb eller stærk Anstrenge). Nordensjælds. Gan va so læmstr aa lamen.

len, f. lin. — lama, f. lina.

Lend, *f.* Land, Kryds, Hoster. Ved Kristiania hedder det ogsaa Lund. (G. N. lend).

lenda (lænde), *v. n.* (e - e), lande, komme til Land. Kr. Stift, Hærd. og fl. Ellers lenda. (G. N. lenda).

Lende, *n.* Mark, Jordbund; *f.* Er. godt Lende te fjøre. Dstærd. og fl. I Sammensætning bruges oftere Lenda, *f.*; saaledes Ulenda, Nylenda, Løglenda.

Lending, *f.* Landing, Landstigning.

Lending, *m.* Beboer af Distriktet Land i Kristians Amt. Ellers sævanklat i Sammensætning, som Uppending, Norlending, og fl. (ofte med Udtalen: Lænting).

lendt, *adj. n.* beklæffet med Hensyn til Land eller Jordbund. Dstest sammensat, som: læglendt, vaatlendt &c.

lene (ee), *v. a.* laane; *f.* laana.

Lengd, *f.* 1) Længde. G. N. lengd. 2) en enkelt Ting's Længde, som Maal eller som Deel af et Heelt; *f.* Er. fire Stokkelengder; et Huslengd; Løglengd, og fl. 3) en lang Tid. Da vart ikke noka Lengd.

Lengja, *f.* Længde; ogsaa en Ting som er meget lang. Hærd. og fl. — Udfanterne af en Hæd kaldes i Nbl. Lepalengja. Jf. Jæl. lengja, Læberstrimmel.

lengja (længje), *v. a.* (e - de), forlænge, gjøre længere. G. N. lengja.

lengjast, (længjæst), *v. n.* 1) forlænges, blive længere. 2) længes, føle Længsel. (Oftere lengta).

lengje, *adv.* længe, i lang Tid. Komparativ: lenger (lengr); i Rbg. og Tell. hedder det: leng. — Superl. lengst. — Paa lengje: paa lang Tid. Jf. længe.

Lengging, *f.* Forlængelse.

Lengse, *f.* en stor Længde, Længdevariabel; ogfl. en meget lang Strækning. Edm. sævanklat i Formen Lænse.

Længsel (Længsl), *m.* Længsel.

lengta, *v. n.* (a - a), længes, føle Længsel. Især at føle Hjemvee, længes tilbage til et Sted, hvor man forhen har været. Alm. og meget brugeligt. I Hbr. lengtast. (Sv. längta). I Edm. forekommer ogsaa lengta, *v. a.* i Betydning forlænge, gjøre længere.

lengten, *adj.* længselsfuld.

Lengring, *f.* Længsel; Hjemvee; idellig Erindring om et Sted som man har maattet forlade.

lens, *adj.* lens, blottet. Ryt Drb. ligesom lensa seg: blotte sig. S. aub.

Lensberg, *n.* Marked (Løvingsberg). Selg. Paa Lensbergje: paa Markedet.

Lense, *f.* en Klæde af sammenbundne

Stofte, som tjener til at standse og samle det nedflydende Lømmen i en Elv. Ag. Stift. (Maaskee egentl. Lensfa).

Om en andet Lense, *f.* Lengse.

Lensmann, *m.* Lensmand, Sognesfoged. I Hærd. hedder det Linsmann.

lenten, *adj.* spottende, som gjerne finder noget at lee ad og drive Spot med. Nbl.

lentug, *adj.* lystig, spøgefuld, morsom. Hbr. Rommerige og fl. (Roden til disse Drb er ubekjendt).

Lep (aab. e), *m.* 1) Læbe; især paa Dyr. Om Mennesker mest i Spøg; jf. Lippa. (Sv. läpp). gjera Lepa: vise sure Miner; slæbe, græde. — 2) Læp, Flig; især af Hæd. Hertil Lepalengja; *f.* Lengja.

Lepelag, *m.* Læbernes Stilling.

lepja, *v. a.* (lep'; læpre; læpt), læbe, søbe med Tungen. G. N. lepja.

Lepje, *f.* noget vaadt eller blødt; vaade Klæder. Etind og deslige. Edm.

Lep, *m.* Tot, Bist; et lidet Knippe, *f.* Er. af Sv. Søndre Berga. Rbg. Tell. I Edm. hedder det Lopp. (G. N. leppr, Lof).

Ler (ee), *for* Lædr; *f.* Læd.

Lerest (aab. e), *n.* Lærred; Piintst. G. N. og Jæl. lerest. Sv. lärst. — I Sammensætning lyder det som Lerest, *f.* Er. Lerestvæv.

lerfa, *f.* Irtfa.

lesa (aab. e), *v. n.* og *a.* (les; las; lese), at læse. Inf. hedder ogsaa lasa (Namb.) og lasfa el. losfa (Wrl. Indr.). G. N. lesa. Imperf. ogsaa les, med ee (Ebl. Jæd. og fl.), lis, li (Sogn); Plural: laafe (Eet.), loso (Hall.). Supin. losse, aab. o (Edm. og fl.), lise, aab. i (Niff. Sogn og fl.). — lesa fyre Presten (eller blot lesa): læse til Konfirmation. (Hertil Talemaaben: Da Mr'e me gjætt æ las). — lesa fyre Maten: læse en Børbøn. lesa uppatte: læse om igjen. lesa rangt: læse urigtigt.

lesande, *adj.* som man kan eller bør læse. Da va 'je lesande: n.an burde ikke læse det.

Lesar, *m.* 1) Læser. Ein go' Lesar: En som læser godt. 2) Konfirmand. 2) en af de saakaldte Helligte. En som idellig læser og holder Andagts-Dvelse.

Lesarbons, *n. pl.* Konfirmander. Saaledes ogsaa Lesargut, Lesargjenta, eller Lesartaus. Nogle St. Leskrabonn.

Lesarfolt, *n.* Folt som holde gudelige Forsamlinger og drive megen Andagts Dvelse. Ogsaa „Bønesolt“.

Læsarskap, n. Læserie, idelig Andagt.

læsefor, adj. som kan læse godt.

læseleg, adj. læselig, tydelig, om Skrift.

læsejost, adj. n. saa lyst at man kan læse.

læsen (aab. e), partic. læst, udlæst; om Bøger eller Breve. Dagsaa læsen, aab. o (Edm. og fl.), læsen, aab. i (Nij. Sogn).

Læsing, f. Læsning, at man læser.

Læsnað (Læsna), m. 1) Læsning, Læsen, Nogle Steder: **Læstr.** 2) Noget som er bestemt til Læsning; Læsestykker, ubunden Stil, i Modsetning til Sang.

Læsnað(b)ok, f. Læsebog; Bog som indeholder Læsestykker eller Prosa.

læsfa, v. a. (e - te), 1) læsse, lægge Læs paa. G. N. hlessa. (Af Læs). 2) besvære, trykke, betyngte. Edm. og fl. Da læste meg: det faldt mig tungt, var mig til Besvær.

læsfast, adj. n. trykkende, betyngende; om Omstændigheder. Edm.

Læsing, f. Paalægning af Læs.

Læst, m. 1. (fl. Læste, r), 1) en Læst, til Sto. — 2) Soffen eller Foden i en Strømpe. Høselest. Hedder i Søndre B. Læst, og fl. Læste. (Jøl. leistr). — 3) Dverjokker, Halvstrømper at trække ubendpaa. Berg. Stift. Ellers Raggar, Loddar og fl.

Læst, m. 2. (fl. Læste, r), en Læst, et Maal af tolv Lønder.

Læst, m. 3. tætvoret Græs, Straa som vorer i tætte Klynger. Saaledes Kuglest (Kølest), om Spirerne af Winterrogen. Ag. Stift.

læsta (seg), v. a. om Græs eller Straa som vorer op i tætte Klynger. Gbr. Buserub og fl.

Læstr, m. 1) Læsning. Meget brugl. i Søndre Berg. (G. N. lestr). 2) Læsestykker, Prosa, ubunden Stil (= Læsnað).

Læstrabok, f. Læsebog (= Læsnaðbok).

Læstrabonn (-bødn), Konfirmander (= Læsarbønn). Ligesaa Læstragut, Læstrataus. Søndre Berg.

let (ee), 1) lod, f. lata; 2) freg, f. laata.

let, f. lit. — leta, f. litá.

Leta (aab. e), el. Lete, f. Læbbed. Nordre Berg. og fl. (af lat). G. N. leti.

leta (aab. e), v. a. (a - a), i Talemaanden „leta seg“: gjøre sig lad, ligge og strække sig, være døven. Ehl. og fl. Ellers lata seg, og i Edm. letje se. (Sv. lätjas).

Lete, f. Lette. leten, f. laten.

Lering (aab. e), m. en lad og døven Krop. B. Stift. (G. N. leingi).

letje, v. a. (a - a), f. leta.

lette, f. Lettleg. letne, f. lettna.

lett' (ee), adj. 1) let, ikke tung. G. N. letr. 2) magelig, ikke vanskelig. 3) svag, kraftløs, som ikke kan virke meget. 4) raff, smidig, som bevæger sig let. 5) om Lusten: letskvet, 196, uden Legn til Uveir. — Næ lettá (Dativ): med Raageligbed. (Edm.). lett'e paa For'en: raff til at gaae. lett'e fore Brøst'e: som aander let, ogsaa om En som har en god og reen Stemme.

lett, adv. let, lettelig.

letta (ee), v. a. (a - a), 1) lette, gjøre lettere; ogsaa lindre, formilde. 2) løfte, bære. lette seg upp: reise sig lidt. 3) v. n. om Veiret: lettes, klare op, nemlig naar Skyerne adspredde sig efter en Jling. G. N. leuta.

Lettang, m. let Føre; især haard Sne eller Stare. Drk. (Jøl. leitangr, let Bei).

lettblæst, adj. letbrystig, som aander let eller kan holde længe ud uden at blive træt. Helg.

lettbøert, adj. n. om et Sted, hvorfra man har en god Udsigt. Edm.

Lette, m. 1) Letbed, det at noget er let.

2) Lettelse, Hjælp (i et Arbeide); ogsaa Vinbring, Huvalelse. (Jøl. leitur).

Lette, n. let eller kiærneløst Korn, som afstilles fra Avnerne. Nordre Berg. og Tr. Stift. (Jf. Skjele). Hertil Lettebrød, n. Brød som tillaves med en Blanding af dette Slags Korn. Lettemjøl, n. Melet, og Lettegrøn, n. Deigen af samme.

Lettedrikke, n. og m. tyndt Ml. (Nordre Berg.). Dagsaa Lett-søl.

Lettefornn, n. Korn med liden eller ufuldkommen Kjerne; f. Lette.

Lettelse, n. = Lette, m.

letten, adj. som plages af Væmmelse eller opstigende Bædser (Hugbit). Drk. Ellers vintlen, elgjen og fl.

Lettestre, n. Hæver, Løstestangs Indretning hvorved en Mølle kan stilles høiere eller lavere.

lettsfengd, adj. 1) let at bekomme. Ag. Stift. (Balbers, Gbr.). Ellers lettsfødd, f. faa. — 2) om Gaarde: let at byrke, eller hvorpaa det Fornødne kan faaes med Letbed. Balbers. 3) raff, flink, som arbejder med Letbed og Færdighed. 3 Tr. Stift er „lettsfengt“ ogsaa: noget let, ligesom lettvoren.

lettsføygd, adj. let og raff i sine Bevægelser. Gbr. (Egentl. lettsføvende).

lettsfødd, adj. let at fostre eller opjøde, som ikke behøver meget Foder. Alm. Nogle Steder ogsaa lettsføstra.

lettfør, adj. 1) raff, som bevæger sig let og utvungent. (Af fara, for). — 2) let at bevæge eller flytte. Meget udbredt (mødssat tungfø). — 3) i neutr. (lettført), mageligt, let at komme frem. D'a so lettført te gange. (Øst. Tr. Stift).

lettført, adj. let og raff til at gaae.

lettgjængb, adj. 1) som gaaer let og rafft. (Sjelden). 2) let at gaae paa, om Veie og Føre. Meft i neutr. (lettgjængt), ligesom lettført.

letthænde, adj. letbaandet.

lettlædt, adj. letflædt, tyndflædt.

lettlege, adj. letlig, behagelig; især om et Sted med god Udsigt. Eogn.

lettlege, adv. let, mageligt. Hebber oftere lettele'.

lettliva, adj. munter, livsglad, som har et muntert Sind. Meft brugeligt i de nordlige Egne.

lettlunde, adj. som har et muntert Sind (= lettliva). Søndenfjelds. (Jøl. lettlunde).

lettløst, adj. let at opslukke og tilaafe.

lettløst, adj. som taler let og flydende. (Sjelden).

lettna, v. n. (a-a), lettes, blive lettere; ogs. opmuntres, og (om Luften) opklares.

lettning, f. det at noget bliver lettere, f. Er. Korn naar det tørrer.

lettrødd (oo), adj. let at roe, om en Baad. I N. Berg. siges lettrødd'e.

lettsinna, adj. munter, lystig; ogsaa let-sindig, ubetænkfom.

lettskya, adj. let skøt, om Luften.

lettsløg, adj. let at slaae, om Eng. (Sjelden).

lettsværd, adj. letsvønet, som lettelig kan vækkes, ikke sover fast. (Mødssat tungsværd). Er alm. men hebber tildeels lettsværd (Nordre Berg.) og lettsværd (Øst. og fl.). Paa nogle Steder søndenfjelds siger man „lettsværd“ i denne Betydning, men „lettsværd“ om den som lettelig sover ind. S. svæva.

lettsvæk, adj. let at vække. Bussferub.

lettsvind, m. Blæst med tørt Veir; Wind som tørrer godt. Saaleeds ogsaa Lettsve'r, om tørt Veir, Dpholdsveir.

lettsvinna, adj. let at arbejde paa, som ikke kræver meget Arbeide; især om Gaarde, hvorpaa Dyrtningen og Indbøstningen kan fuldføres med forholdsvis mindre Arbeide. Er alm. men hebber paa de fleste Steder lettsvint, og nogle St. lettsvinnen (Nordre Berg.). S. Vinna.

lettsvint, adj. 1) let at dyrke (= lett-

vinna). 2) bevem, beleilig, som ikke medfører stor Bønselighed.

lettsvoren (aab. o), adj. noget let; ogsaa ringe, daarlige.

lettsøling, m. Kvalme, Døstigelise af skarpe Rødder til Munden. Øst. Eilers Hugbit. Jf. letten.

lettsøl, n. Lyndtøl (= Lettebrikke).

leva, f. liva. Levv, f. Lvor.

Li, see Lid. — lia, f. lide.

Lid (li), f. Bjergside, Fjeldside; især en høit liggende Straaning, en sraat liggende eller kun lidet bædende Straaning ved Siden af et Fjeld (ikke om bratte Fjeldsider). Ø. N. hlið. Alm. og meget brugeligt, i Formen Li (men i Nff. og Sdm. Lid). Fleertal deels Lide (Lier), deels Lia, og Liar. (Jf. leide, letben).

Lid (aab. i), f. Side; Kant. Meget udbredt og tildeels meget brugeligt. Ø. N. hlið. Udtales mest alm. Le, eller ogsaa Li, med aab. i (Eogn, Søtersb.) eller Lid (Nff. Sdm.), dog saaledes at det overalt adskilles fra det foranførte Lid (ii). — Paa den ene Le'a: paa den ene Side. Paa baa Le'enne: paa begge Sider.

Lid (aab. i), m. Led, Ledemod paa Legemet. (Mest alm. Le, og Li). Ø. N. liðr. 2) Led eller Knude paa Straa. 3) Led i en Slægt, Generation. I denne Betydning er det oftest Neutrum, efter Skriftsproget.

Lid (aab. i), n. Led i et Bjærbe, = Grind. (Mest alm. Le, og Li). Ø. N. hlið, lid.

Lid-aa (Leaa), m. Langbjælke paa Siden under et Tag. Helg. og fl.

lide (aab. i), v. a. (a-a), boie eller bevæge Lemmerne. (Mere alm. lia, lea, lee). — lea Fingranne: boie eller røre Fingrene. lea seg: røre sig. Ogsaa med „paa“; lea paa seg: boie sig lidt til Siden. Ligesaa: lea paa Foten o. s. v.

lide (lia), v. n. (lid'; leid; lide, aab. i), lide, forløbe, gaae hen, om Tiben; ogsaa stribe frem, komme nær til Raale, lasse med Enden. Da li' te Røldø. Da lei' ut paa Dagen. Kva so lid' er hvor langt liden bet, el. hvilken Lid er det nu? (Ø. Stift). Da li' me Slaut'a: Høslatten er snart endt. Da li' at me han: det er snart forbi med ham. — Undertiden tilføies et Objekt i Dativ; f. Er. Kva so lid'e Ratt'inne, s: hvor langt liden bet paa Ratten? (Nff.). Da lid'e Fisk'a: Fiksen er snart fegt. Da leid hanaa (el. da lei' han): det var snart forbi med ham.

lide (lida), v. a. (lid; leid; lide), 1) lide, taale, udskaae. Han let' so vondt. Dei ha lte mangt. — 2) forbrage, finde sig i; ogsaa synes om. Eg kann ikke li' te sja da. Han a so lær at han lid' ikke seg sjel.

lideleg (licle), adj. lidelig, som man kan lide. — Hedder oftere lidande (llandes), især i Sammenfætning, som godlibande (golland), olibande (utland).

Lidelse, f. Liding.

liden (aab. i), part. fremstreden, forløben; om Liden. Mest i Sammenfætning, som avliden (-lien, -leen); forliden; daglide (adj. n.), arlide.

lidet (aab. i; ogs. le'ut), adj. leddet, knudet.

lidig (aab. i; ogsaa le'ug, liug), adj. smidig, behændig, som boier og bevæger sig med Letbed. Alm. (G. R. lidugr). Ellers ogsaa i Betydningen: lebig, ubesat, tilfals.

Liding, f. Liden's Løb. (Ejelden). I Sdm. hedder det Lidelse, n. — f. Er. Beit du noke um Lidelse: veed du hvor langt det liden?

lidla, f. lirla.

lidlaus (aab. i), adj. lebløs, uden Led. Hedder ogsaa lealaus (for lidalaus), og i Rand. ladalaus.

lidmjuk, adj. myg, smidig, raff.

lidræng (for -rang), adj. fjev. staa ldræng'e: staae i en vrængt Stilling, saaledes at man vrider eller boier sig meget til Siden. Nordre Berg.

lidtjuff, adj. tuff i Lederne.

Lifot, Hestedækken; f. Ljofot.

liggen (lien), f. legjen.

liggja, v. n. (ligg'; læg; legje, aab. e), at ligge. G. R. liggja. Supinum udtales oftest leie, og hedder ellers lege, lige (i Sogn), ligje, el. lie (nordensfjelds); G. R. legit. — Efter Afledningerne Lag, laga, Lega og Lægje, saavel som den tilsvarende Form i de ældre germaniske Sprog, skalde Ordet egentlig hedde „liga“ el. ligja, Præs. lig, og Imperf. lag. — Betydning: 1) ligge, hvile paa noget. 2) være beliggende; om et Sted eller Landskab. 3) overnatte, have Natteherberge; ogsaa opholde sig roligt paa et Sted, f. Er. paa Land, i Savn. 4) ligge syg. Undertiden med Eggdommens Navn som Objekt (i Akkusativ), f. Er. liggje Sott'a; liggje Krægda. 5) om en idelig Vedbliven eller Hjentaagelse, især med Begreb af Ringagt. f. Er. Dei liag' a skriv' um da same endaa. Eg vil ikke liggje a trætte mæ dei. Alm. og meget bruge-

ligt. — Enkelte Talemaader: „liggje att-mæ“: ligge tæt ved, ogsaa ligge sammen med, i Seng med. Det sidste betyder paa nogle Steder: „liggje mæ“; men dette Udtryk betegner paa andre Steder (f. Er. i Nordre Berg.) at pleie legemlig Umgang med En. Denne Dobbeltbed, som ogsaa finder Sted ved Talemaaden; „liggja hja“ (S. Berg.), er meget ubelig for Fremmede, da disse Udtryk let kunne forveksles, og man gjør derfor bedst i at bruge „att-mæ“ (attved) istedetfor mæ eller hja. — Iiggja ihop: ligge sammen. Iiggje nedfjøre: være sengkeltiggende. (Nordre Berg.). Iiggje n'i Golsa: være i Barselseng, gjøre Barfel. (Sdm. og fl.). — Iiggje til (om en Etenbom): tilhøre, indbefattes under. — Iiggje um: plage, forurolige. „D'a noke so liag' um hana“: der er noget som plager ham (især om Eggdom eller Sindsvorvring). Sdm. — Iiggje vid (el. ve): være magtpaaliggende. „D'a liag' ikke ve“: det behøves ikke, det kommer ikke an derpaa. Nordre Berg.

liggjande, adj. 1) liggende. 2) som man kan ligge paa. Dær va ikke liggjande: man burde ikke ligge der.

liggjefæruug, adj. særdisg at lægge sig.

liggjærvengd, adj. som har Trang til at ligge.

Liggjng, f. Ligen (= Lega).

Lif (ii), n. 1. et Liig, dødt Menneske. Den ældre Betydning: Krop, Legeme, forekommer nu ikke, undtagen i Lifom og Lifhorn.

Lif (ii), n. 2. Kanten paa et Seil.

lif, adj. 1) lig, lignende. (G. R. lifr). Lidels med Dativ, f. Er. So a lif Mor'enne (lig Moderen). Jf. lifjast. — 2) sanskyndig, eller: som synes at være, seer ud til. Dæ va lifte te dæ: det saae ud til. Eg saag ikke noke lifte te dæ: jeg saae ikke noget Tegn dertil. So a lif te ei smid Raana: hun seer ud til at være en stiftelig Kone. Jf. Lifende. — 3) stiftet, passende. Han a lif'e te gjera da: han er ikke for god til at gjøre det, man skal ikke svare ham for det. (B. Siift). Dæ ingen lifare til: der er ingen som passer bedre til det. Lifte a ulift: passende og upassende, løst og fast. — 4) frisk, sund; egentlig: dygtig eller stærk nok. (Inderøen). Han a itt sja lif at han kann kaama (ikke saa frisk at han kan komme). Mobsætningen: olift (o: syg) bruges oftere. — 5) vakker, sømmelig, stiftelig; ogsaa: god, fortrinlig, dygtig. (Kun i neutr.

compar. og superl.). Dø va so litt du hadde hjelt til: det skulde være vaskert, om du hadde hjulpet til (svorvits). **B. Stift.** Dø vart mofje lifare: det blev meget bedre. Han æ den lifaste 'ta dei (∴ den bedste af dem). Lifaste Kar'en: den bedste eller dygtigste Karl. (Saaledes ogsaa i G. N. liknstr, bedst).

lika, v. a. (a - a; el. a - te), synes vel om, ynde, holde af; ogsaa synes om i Almindelighed; f. Er. Kor lika du dø, ∴ hvad synes dig derom. Alm. og meget brugl. Sv. lika; G. N. lika. — lika seg: være tilfreds, befinde sig vel. Sogn. lika ille paa: synes ilde om.

Lika, f. 1) Ret, Erkatning, Godtgjærelse; ogsaa Fordeel, Baade. — giera kvar Mann Rett æ Lika (Ret og Skiel). **B. Stift.** Eg hadde Lika fyre Umajen: jeg havde dog noget for Umagen. Han seff like fyre dø: han gjorde det ikke for intet, det blev ikke ulønnet; ofte ogsaa ironisk om en Fordeel som man er gaaet Glip af. Bruges meget i B. og Kr. Stift. I Ag. Stift hedder det: „Han seff Rett for dø“.

likaste, bedst, tjenligt, mest passende; see lit.

Lifbur (aab. u), m. Liqfærb. (Sogn). Af vera, bar. — G. Lifjar.

like, adv. 1) Ige, i samme Grad. 2) Ige til, indtil; f. Er. like te Byen. like te Kvelbs. (Derimod ikke i Betvbn. beint og samt, som i Dansk). I Søndre Berg. og Stav. Amt hedder det lika. (G. N. lika; Sv. lika). — like eins: ligedan, paa samme Maade. (Mest søndenfjelds). Eg æ like bendr'e: det kommer mig ud paa eet. (B. Stift). Han æ like nogd'e: det er ham lige-gyldigt, han er ligesaa vel tilfreds med det ene som det andet. Saaledes ogsaa: like glad, like segjen, like spen. (B. Stift). Eg æ like sæl, um eg hielv 'an: jeg befinder mig lige vel, om jeg hjælper ham; det slæder mig ikke o. f. v. „like sæl“, betegner ogsaa ligegyldig, fjæbesløs. „like vis“ (ii): lige klog; ogs. lidt uvis, ikke ret sikker.

like-væl, alligevel. Hedder ogsaa livæl og lel (Søndenfjelds).

Liffylgje, n. Liqfølg.

Lifføer, f. 1) Liqfølae, Liqføerere. 2) Liqføerb, Begravelse. Temmelig alm. Ellers hedder det: Lifbur, Jarafær (Sogn), Sjaund (Harb.), Sælaba' (Ebl.), Naufyn (Nbl.). Jf. Litveitla.

likfast (likfest), v. n. (est, -test), ligne, være lig. Forbindes med Datto; f. Er.

Han likfest Far'a: han ligner Fæderen. (G. N. likfast).

Lifje, m. (fl. Lika, r), Lige, Jævnlige (uden Henfyn til Rjøn). (G. N. liki).

Lifjende, n. Tegn, Mærker, Spor til noget. Helg. Dø va ikke nofe Lifjende te dø. (G. N. likindi, Sandfynlighed). Jf. Ullifjende.

Lifjendesak, f. Sandfynlighed, Tegn eller Udsende til noget. Ebm. og fl.

likka (for lidka), v. a. (a - a), røre, bevæge, boie et Lem (= lide). Søndre Berg. (Nbl. lidka).

likka (for littka), v. a. (a - a), give en vis Farve, skjule med noget som seer anderledes ud. Ebm. „Dø so mykje, dø likka Botnen“, siges om Væsk, naar man kun har faameget i et Kar, at Bunden skjules eller bliver bvid deraf. (Nbl. litkadri, farvet). E. avlikka.

likleg, adj. rimelig, sandfynlig; ogsaa passende. (Sjelden).

Liklit, (-let), m. Døbningfarve, Liqfarve (i Ansigtet).

likna, v. a. (a - a), 1) sammenligne. likna attaa: ligne ved. likna ihop: ligne sammen. — 2) ubligne, fordele en Skat eller Afgift. (Derimod ikke at være lig; f. likjast).

Liknabolt, m. Lignelse, Exempel. Nbl. **liknande**, adj. som kan lignedes ved noget. Dø va ikke ihop-liknande: man kan ikke sammenligne de Ting.

Liknelse, n. 1) Lignelse, Exempel til Sammenligning. 2) Udsende af eller Lighed med noget. (Sjelden). Dø hadde som eit Liknelse 'ta di. 3) en lignende Ting, en Efterligning, et Billede. I Ebm. bruges det ellers ofte om meget smaa eller ufuldkomne Ting; f. Er. „eit Hesteliknelse“: en meget liten Hest. Eit lite Liknelse: en liten Emule. I Spøg ogsaa Manne-Liknelse, Kjæringe-Liknelse og fl.

Likning, f. 1) Sammenligning; 2) Udligning. **Likningsmann**: Udligningsmand.

Likom (aab. o), ogs. Lefom (ee), n. Legeme. (Sjelden). Jf. Kropp. Skulde egentlig hedde „Lifkam“. (G. N. likamr; Ang. lichama).

lik-so (for like so), ligesaa, lige meget, eller sædvanlig med Begreb: lidt mere; f. Er. Dø va likso godt, ∴ det var ligesaa godt eller maafee lidt bedre. I Sogn bruges Talemaaden: „likso æ“, naar En forsmaaer noget som man tilbyder ham; omtrent som: det skal være lige hørt.

- lifsom** (for lisse som), ligesom. Hedder tilbeels: lifso og lifsaa.
- Lifspoon**, m. Talgspaaner i Lys, Talg som flyder ud af et Lys og storkner i Form af Hovlspaaner. Tr. Stift.
- Lifstraa**, n. Ligteng. Han ligg paa Lifstraa: han er nylig død. Gbr. og fl.
- lift**, adv. ligedan, eens, paa samme Maade.
- Liftorn**, n. Vtorn. Hedder sædvanlig Liftorn, men skulde efter Analogten hedde Liftorn, m. — Ved Bergen siges ogsaa Liftaa, f.
- Lifveirsla**, f. Væstebud i Anledning af en Begravelse. Harb. og fl. Ellers Gravøl, Erve, Sjaund.
- lilla**, buje, synges; f. lirla.
- Lim** (li), n. 1) Lim. 2) Kalk; jf. Limstein. Toten, Hedemarken og fl. (Jøl. lim). Ogsaa i danske Dialekter.
- Lim** (aab. i; ogs. Lem), m. (fl. Lime, r), Lem, Deel af Legemet. G. R. limr.
- lima** (aab. i), v. a. (a - a), sonderlemme. G. R. lima.
- lima** (aab. i), adj. beskaffen med Hensyn til Lemmer. gobt-lima, stortima, tjukt-lima og fl.
- Lime** (li), f. Plage, Svagbed, Svagdom; f. Er. Augnelime. Sdm. (Jøl. limi, Byrde).
- Lime**, m. 1. Fiekkost af sammenbundne Kviste (= Sovling, Sovel). Kr. og Ag. Stift. (G. R. limi, Kvist).
- Lime**, m. 2. en Deel af et Bær; Halvdeel eller Tredeedel af en Strose (s. Npstat). Sogn.
- Limelde**, og **Limende**; f. Lemende.
- limkasta**, adj. kalkflaet. Hedm.
- Lim-mjøl**, n. et Slags fin Kalk. Gbr.
- Limna**, f. Lionad.
- Limp**, m. Hjørne, Kant, Smlp; f. Er. paa Torflader. Valbers.
- Limstein**, m. Kalksteen. Hedm.
- Lin** (li), n. 1) Lin, Hør. Alm. (Nf. Hør). 2) et Slags Hovedtøi af Linned.
- Lin** (aab. i), n. Formildelse, Sagtning, Standsning, f. Er. i en Storm. Nest nordensjelds. Da va inlje Lin paa: det bruste og stormede stedse.
- lin** (aab. i), adj. myg, blød, slap, ikke haard eller stiv; ogsaa mild, lemfælbig. Udtales ogsaa len (ee) og abskilles fra linn, som ellers har samme Betdning. (G. R. linr; Sv. len). Heraf lina, linfa, lindra.
- lina** (aab. i), v. a. (a - a), slappe, formilde, gjøre myg eller blød; stille, faae til at sagtne; ogsaa løse lidt, f. Er. paa et framt Baand. Udtales tilbeels: lene, lena, og i Tr. Stift: læna, lana (Kamb.), lænaa (Drk.). G. R. lina.
- „lina seg“, er ogsaa at bøte eller bølge sig til Eiben, læne sig. (Sjelden). See ellers linaft.
- lina** (aab. i), part. slappet, dæmpet. Hertil: Linabrød, sammenbøiet Brød; Flabbbrød som blodgjøres ved Varmer for at kunne sammenbøies og nedpakkes. Nordre Berg. I Tr. Stift: Læ-nabrø', Lanabrø'.
- Lina** (ii), f. 1) Linie, Streg. Kr. og Ag. Stift. (Jøl. lina). 2) Linning, Strimmel. Tell. Ellers Lining. 3) Line, Long paa Fartøier. 4) Fiskeline, Long som er besat med Angler (Nedekroge) og indrettet til at ligge paa Bunden eller i kort Afstand fra samme. Hertil Lineagn, Linebruf, Linefiske.
- Lin-ak'** n. f. Linty.
- linast** (aab. i), v. n. slappes, blive blødere, ogsaa formilbes, stilles, sagtne. I Tr. Stift: lænast, lanast, lænaas. I B. Stift ogsaa lina og linnast.
- Lindendel**, m. Spergel (en Art). Kr. Stift.
- Lind**, f. Lind (Træ). Hertil Lindebast, Lindebork, Lindestuv og fl.
- linda**, v. a. (a - a), svøbe, omgjorde. Helg. og fl.
- Linde**, m. en Svøbelist, et bredt Baand hvormed Børnesvøb omvikles. G. R. lindi, Bølte.
- lindra**, v. a. lindre, formilde. (Egentlig linra, af lin, adj.). — lindrast, v. n. lindres, stilles. Lindring, f. Lindring.
- Linebruf**, n. Brug af Fiskeliner.
- Linedubl**, n. Bøte paa en Fiskeline.
- Linslerla**, f. den almindeligste Erle (til Forskjel fra Gul-Erlen). Søndenjelds.
- linfakfut**, adj. om Heste som have hvid Man, men ellers ere rødhaarede. Gbr. og fl.
- Linga'n** (for garn), n. Lintraad, Lintøi.
- Lining**, m. Linning paa Klæder. I Tell. hedder det Line, f.
- linfa**, v. a. (a - a), 1) lindre, formilde (af lin). Ikke alm. 2) fortynde (Nab eller Driffe), gjøre mere tynd eller slap. Tell. og fl. 3) v. n. formilbes, stilles, aftages; f. Er. om Smerte. R. Berg. Ellers linaft, linnast.
- linn**, adj. 1) bæielig, slap, ikke stiv. Egentlig samme Ord som „lin“, men synes at være mere udbredt. 2) tynd, blød; om Nab, ogs. om tynd Drif. Søndenjelds. (Mobat stinn). 3) lind, mild, ikke skarv eller haard; ogsaa om Mennekter: skaansom, lemfælbig. Han æ for linn må dei: han skaaner dem for meget. linnast, v. n. blive lind eller mild.

linnførleg, adj. Iemfødig, som farer skaansomt og forsigtigt frem. (Bedre: linnfør).

linnfoka, adj. lindrødt, ikke meget rodt. **Linnleikje**, m. Lindhed, Mildded. (Ejelden).

linnvoren, adj. noget slap eller lind. **Linnrøyr** (el. Linnrøyr), f. Hestegræs (Holicus mollis). Nordre Berg.

Linscima, f. Synaal. (Helg.). **S. Etma**. **Linskav**, n. Tævler af oppluffet Linned; **Ubarpe**.

Lintar, n. Piittrøvl. **S. Lær**. **Linto**, f. Piingaarn, Piinto. **Indr**.

Linty, n. 1) Piintst, Pærreb. 2) Pinned, Piinklæder. I nordre Sdm. siges ogsaa **Linal**, n. hvis Dyrindelse er uvis.

Lippa, f. Læbe. (Alm.). **Jf. Læpe**. **Lippelag**, n. Læbernes Stilling og Bevægelse. **Rest** i Spøg om Miner og Grimaser.

Lippesid, adj. sidlæbet, med nedhængende Læber.

lirka, v. n. (a - a), lure, ikke sig frem for at see eller forsøge noget, søge saa smaat og umærkeligt at komme til noget, forsøge smaat og ofte. — Bevridningen er noget ubestemt, men Ordet er meget udbredt og findes ogsaa i Formen **lurka** (Busterud) og **larka** (Gbr.).

lirka, v. n. (a - a), synge eller buje med en rask Modulation i Stemmen, eller med Toner som ligne Fløitespil; især om Hyrder. **Af** og **til** vestensjelds i Formen: **lirka** (Stav. Amt), **lidla** (Hæb.), og **lilla**, **il** (Sdm.). **I Tell.** **Jala**. — Forstjællat fra bua, el. hauka.

Liseime, f. pl. i Sdm. om tynde Straa eller Tævler.

lisle, f. lille.

Lissing, f. Lidsler, Snorer (i en Bøvl).

List, f. f. 1. List, Kant, Ramme. **Hertil Listbyvel** (= Strikbyvel).

List, f. 2. List, Rneb. (Ejelden).

Lista, f. Liste, Fortegnelse.

Lit (ii), f. og n. Lid, Tillid.

Lit (aab. i), m. Farve, Løb. **Udtales** ogf. **Ler** og **tildels Lær**. (G. N. lit; Sv. let). **Alm.** især om naturlig Farve, hvormod kunstig eller paafat Farve ofte hedder „Fargje“. — Et andet Ord: **Lit**, n. forubættets i Andlit, men bruges ellers ikke.

lita (aab. i) og **litt**, adj. farvet; bestaffent med Hensyn til Farven. **F. Er.** om et Dyr: „for a bæ litt“ : hvilken Farve har det?

lita (aab. i), v. a. (a - a), farve, sætte Farve paa. (G. N. lita). **Jf. Ikka**. **Hertil Litaga'n**, el. **Lita-ry**, n. **Løi**

som skal farves. **I Er. Stift: Litato** (Lata-Lo).

lita (ii), v. n. (e - te; eller: lit'; leit; lite aab. i). 1) i Bevridningen: see paa, eller see efter noget (G. N. lita), forekommer det kun i gamle Biser; **f. Er.** **Han lite seg bak tve Hær.** **Hersra ud-gaater: leita, Leite, Lit, Atteltst og fl. — 2)** vise, anvise, eller maafsee: **op-bitte, finde, især et Raad eller en Udvei.** **Sdm.** **Dfest** transitiivt og med Formen: e - te; **f. Er.** **Han litte me den Raab'a.** **Rva vil du lite me, : hvad Middel vil du anvise mig? — 3)** lide paa, stole paa noget. **Alm.** **Hertil Mlit, aliten.** — **I Gbr.** forekommer Talemaaden: „Du kann lite me cat, : du kan betro dig til mig, stole paa mig.“

lita (seg), v. a. (e - te), labe sig nøde, være illtreds med noget. **Søndre Berg.** og **Stav. Amt.** (G. N. lita). **Han lit' ikke seg me da.** **I Abl.:** **Han lat ikke seg lita me da.**

litande, adj. værdt at lide paa. **Dæ** va ikke **da-litande**; el. **Dæ** va' ikke **litande** paa di.

litast (lit), v. n. (sædv. list; leist; listest), synes om noget, tyffes. **Ror list du paa dei: hvoreledes synes du om dem?** **Nordre Berg.**

lite, adv. lidt; **f. Er.** **lite lenger: lidt længere.** **Med Estertryk:** **Kun lidt; f. Er.** **Han va lite vere: ikke meget bedre, næsten ligedan.** — **lite-vetta**, en Smule.

lite (aab. i), supin. af lita, lata og laata. **liten** (aab. i), overlabt; **f. laten.**

liten (ii), adj. liden. **Manaler** baade **fleertal** (f. smæ) og **Komparativ** (f. mindre); i den bestemte Form hedder det: **litte**. (G. N. litill). **I N. Berg.** bruges det ogsaa som **Subst.** isædetfor **Ravnet** paa et Barn. **Han liten** (vor lille Dreng). **Ho lita** (vor lille Pige). — **Da** Ordet **lit** en ikke vel kan bruges i **Sammensætning**, ombyttes det sædvanlig med **sm a**, især ved **Kollektiver** **f. Er.** **Smæstog, Smæsteln.**

Liting (aab. i), f. Farvning.

litlaus (aab. i), adj. farveløs.

litte, adj. (bst. Form af liten), lille. **Hedder** ogsaa **litle** (søndensjelds) og med en egen **Udtale: lilsje, lisse** (nordensjelds). **G. N. lili**, af **litill**. **See velle**. **Hertil: Littlefingeren: Lillefingeren.** **Litleriven:** den mindste **Bom** i en **Væverstol**.

litsam, adj. tilbidsfuld, som stoler eller lider paa noget. (Ejelden).

litt (aab. i), farvet, **f. lita**.

Liv, n. 1. 1) **Liv**, det at noget lever;

ogf. Levettib. *J* Live: levende. (Gam. Dativ). Til Livs: til Liv; *f. Er.* Dø va infse te Livs sjaa, ∴: det saae ikke ud til Liv; det var ingen Udfigt til at undgaae Døden. (Nordre Berg.). — 2) Livlighed, Fryktighed; et frykt Sind. Dø for mykje Liv i han: han er altfor overgiven. — 3) et levende Væsen; Dyr eller Menneſte. Kvart eit Liv: hoer Sjæl. „Han fekk ikke eit Liv“, om en Fisker, som intet har fanget. *Jf.* Livende.

Liv, *n. 2.* 1) Underliv, Mave. (*G. N. lif*). *Jf.* Vaamb, Magje, Buk, Krel. Vondt te Livs: ond i Maven, Bugløb, Diarree. *B. Stift.* 2) Livstokke i Klæber; den Deel som omgiver Underlivet. 3) et Enorliv.

Liva (aab. *i*), *v. n.* (e - be), leve. Udtales paa mange Steder *leva* og *læva*, ogsaa *lava* (Namb.) og *lavva* (Inbr. og Drf.). *G. N. lifa*. — *leva* av (med Bægten paa av): overleve En; ogsaa leve over en vis Tid. — *leva* ihop: leve sammen; især om Hgtefolk. — *liva* mæ: leve med; ogsaa drive meget Væsen med; *f. Er.* Dei livde mæ han! ∴: de brev et svare Spektakel med ham. *B. Stift.* Iva utav (*leva* ta): leve af. Dei livde væl: de vare friske og befandt sig vel.

Liva (*ii*), *v. a.* (e - be), spare, skaaene. *G. N. hlifa*. *J* Særbeleshed: 1) beskytte, dække, *f. Er.* mod Bind og Uveir. Dø æ infse som live: der er aabent paa alle Sider. — 2) skaaene, spare for Umaa eller Ubebagelighed. „live seg“: tage det mageligt, søge at undgaae Besværigheden. Han æ hje te live: man skal ikke spare ham. — 3) spare paa noget, tage sparsomt til; ogsaa være til Besparelse. *liva* væ: spare paa. Dø live væ Brø'e: det er til Besparelse for Brøbet. Dei ba livt dø av: de have sparet det, faaet det tilovers ved at spare. — Meget ubdreb Dø, og især meget brugeligt vestensjelds.

livande (aab. *i*), *adj.* 1) levende. 2) frygt, meget frisk og munter. 3) som man kan leve med eller i. Saaledes i Inbr. „Dø æ int lavand“, ∴: man kan ikke leve der. Dø ikke livande i Lag mæ det: man kan ikke leve sammen med dem.

livande (*ii*), *adj.* som man maa skaaene. Han æ hje livande: han er ikke at spare.

livast (*ii*), *v. n.* omgaaes sparsomt med noget. Dø ikke noke te livast mæ. *Rogle St.* „liva seg mæ“.

Liv-aure, *m.* Aftagt, Føderaad af en Gaard. *Hall. Bald.* Inbrsogn. Ellers

Kor, Folga, Hold og fl. — *Hertil:* Liv-aurefolk: Folk som nyde Livore eller Aftagt. *Ligeſaa* Liv-auremann, Liv-aurekanna.

Liv-aæder, *f.* Pulsaaere, en af de store Blodaarere, paa hvilke en Beskadigelse medfører Livsfare. Meget ubdreb.

Livb, *f. i*) Besyttelse; *f. liva.* 2) Skaansel, Svaren. 3) Besparelse. Dø va ikke noke Livb i dø. *G. N. hlifb*.

Live, *n. Lv*, Skjul, Besyttelse. (Søndre Berg. og Stav. Amt). Dø fanst infse Live fyre Binden.

Livemaate (aab. *i*), *m.* Levemaade. *J* *Rbl.* ogsaa *Dpbold*, Raring (ligeſom „Levemaade“ i de danske Dialekter).

liven (*ii*), *adj.* skaanſom, sparsom.

Livende (aab. *i*), *n.* levende Væsen, Dyr eller Menneſte. Kvart einaste Livende. Dø fanst infse eit Livende. Dei fekk ikke Livende (om Fiskere). *J* *B. Stift* meget brugl. *Jf.* Kvifjende.

Liverne (Leværn), *n.* Larm, Støi, Lyttighed; egentlig Levnet (*G. N. liferni*). Forekommer i *Sdm.* Et mere alm. *Drb* er *Løeven*, i samme Betydning.

Livse, *n.* Kreature som ere bestemte til at opfores (ikke til at slagtes). Kalbes oftere *Livfryter* og *Livbeist*; eller særskilt: *Livnaut*, *Livsaud*. Meget brugl.

Livgjørd, *f.* Livgjørd, bredt Vælte. *livhøert*, *adj. n.* farligt for Livet, forbundet med Livsfare. *Tell.*

Living, *f.* Skaansel, = *Livb*.

livja (*lea*), *v. a.* (a - a), opholde Livet, nære, bjerge sig. Nordre Berg. *Tell.* Dø va knappaste det livja seg: knap saa meget at be opholdt Livet.

Livfryter (aab. *v*), *n. f.* Livse.

livlaus, *adj.* 1) livløs, som ikke har Liv. (*Sjelden*). 2) som svæver i Døds Fare, ikke har Faab om Liv. Han va dømb'e livlaus (dømt til Døden). Dø va reint livlaust: der var ikke Udfigt til at undgaae Døden.

livleg, *adj.* livlig, frisk, munter (un om levende Væsener).

Livlengja, *f.* Forlangelse af Livet; Noget hvorved man for en Tid redder sig fra Døden. *Sogn* og *fl.*

Livmus, *f.* Muffler som røre sig paa et Dyr efterat det er dødt. Nordre Berg.

livmykjen (aab. *v*), *adj.* meget frisk og munter, lystig, overgiven. Nordre Berg.

livna (aab. *i*), *v. n.* (a - a), leve op, saae Liv, blive levende. Alm. og meget brugeligt. Sedder paa de fleste Steder *limna*; og nogle *St. libna*. (*G. N. og Sv. lifna*). *Figurlig:* opkomme.

- opstaae, komme i Bevægelse. „Da kann du tru han limna“, o: da maa du troe, han kom i en Bevægelse. limna upp-arte: komme til Liv igjen, komme sig efter en Dvale eller Stindød.
- Livnad** (aab. i), m. Levnet, Levemaade. (Nest alm. Limna). G. N. lifnad; Sv. lefnad. — Ljasa: Larm, Tummel, Urolighed. De va slik ein limna me dei: de holdt saadant et Spektakel.
- Livre** (aab. i), f. (fl. Livra, r), Lever. Aftales ogsaa Lev'er, og i Tr. Stift: Lever. G. N. lifr.
- livra**, adj. bestaffen med Hensyn til Lever; om Fisk. mykje livra: som har megen Lever. lite livra: som har liden Lever.
- Livrehogg**, n. Miltesting; Smarter i Siderne, som især fornemmes efter en stærk Løben. Tell.
- Livre-jo**, et Navn paa Riven (Sortmaagen). Helg. Sdm. og fl. Maaskee egentlig Livregjød). S. Rive og Jo.
- Livrefurv**, m, Levepølse. (3 Form af Klumper eller Poser hedder den Livreballe, el. Livrekumla).
- livrædd**, adj. bange for Livsfare. Nest i Eseg om en utidig Frygt.
- livkræmb**, adj. forstrækket indtil Dødsfrygt.
- Livstak**, n. et afgjørende Tag eller Greb; et Foretagende hoorpaa meget beroer.
- Livsti**(s), f. Livetid.
- Livsyfja**, f. Mavesyge, Puquløb, Diarree. Hedder ogsaa Livstrok (aab. o), n. Sogn og fl. St.
- Livverf**, m. Smerte i Maven eller Underlivet.
- Lja**, m. Lee, Ho-Lee. I det Sønden-fjeldske hedder det paa flere Steder: Jaa, da nemlig i bortfalder foran J, ligesom i de følgende Ord. I Nordre Trondhjems Amt hedder det: Lø, f. — I Søterødalen: Ljaar, og i den bestemte Form: Ljæren. (G. N. ljår).
- Ljaabakkje**, m. Bagen eller Ryggen paa en Lee; modfat Eagen.
- Ljaafot**, f. Hjøfot. Ljaare, f. Hjore.
- Ljaaspiik**, f. en smal og udbrugt Lee. Nordre Berg. I Drk. Jaaaspiik.
- Ljaasømne**, n. Fern og Staal til en Lee. Noale St. Ljæemne.
- Ljaasorv**, n. Skaft paa en Lee.
- ljerr**, = lett. (Anderoen).
- Ljo**, f. et Dækken (= Hjøfot). Harb. (hvort man ogsaa skal have Verbet: ljo, at lægge Dækken paa).
- ljoa**, f. ljoda.
- Ljo**(s), m. Lyb; især om stærk eller bøl Lyb (lf. Leta). Har forskjellig Form nemlig: Ljo (Søndre Berg. og fl.),
- Ljød**, aab. o (Nf. Sdm.), Ljød (Tr. Stift), og ellers Jo og Jo. (G. N. hljød, n.). Betyder ogsaa en Lytten eller Høren, i Talemaaben: „giva Ljo“, o: høre, lytte, tie stille for at En kan blive hørt.
- Ljo**(s)a, v. n. (a-a), give Lyb (især stærk Lyb). Forskjellig Form: ljoa, ljøde (aab. o), ljø, joe, jøe.
- Ljo**(s)alag, n. Lyb med Hensyn til Art eller Bestaffenhed. Et rart Hjøalag: en besynderlig Lyb. Nbl. og fl.
- Ljodhol**, n. Lybful, f. Er. paa en Tromme.
- Ljofot** (Hjøfot), f. et tykt Dækken som lægges under en Kløvsabel, eller under selve Kløven. Harb. Sbl. Hedder ellers: Ljaafot (aab. o) og Ljaafot (Vald.), Jaaafot (Gbr.), Ljifot (Bofs), Ljefot (Sbl.), Ljo (Harb.). Oprindelsen er uvis; Formen Ljifot kunde vel forklares som Liv-fot (bestyttende Klædning), og Ljefot som Livfot (Siddelædning); men de andre Former synes at hentyde paa en anden Herkomst.
- Ljom** (oo), m. Bulder, Larm, en dump og hrusende Lyb; ogsaa Hjølvb. Dron, f. Er. fra et Hjøld. Sbl. og fl. Ellers Ljom, aab. o (Sogn, Hall.), og Jom (Gbr.). G. N. hljóm. Andre St. bruges „Glym“ i samme Betydning.
- Ljoma**, v. n. (a-a), buldre, dundre, give en buul og stærk Lyb. Hedder: ljoma (Sbl. Harb.), ljoma (Sogn), jome (Gbr.). G. N. hljóma.
- Ljon** (oo), n. 1. Ljon, Ljnilb. Sbl. — Ellers: Ljun (Helg.), Lun (Inbr.), Luneld (Jab.), Lygneld (Tell.). Forsvrigt hedder det: Elbing (Nordenfjelds), Lutting (Sogn), Lyting (Nbl.), Pyrting (Harb. Sbl.), Bedeljos (Sdm.), Belcik (Jab.), Lorestint (Valders).
- Ljon**, n. 2. en Afmagt, et pludseligt Anfald af Marbed og Beklæmmelse. Nbl. — Et Hjøveljon: Anfald af Svimmel.
- ljona**, v. n. 2. (a-a), lyne. Sbl. (slelden). Ellers: ljuna (Helg.), lygne (Tell.).
- ljona**, v. n. 2. blive svimmel og afmagtig. Nbl. (i Ljon, 2).
- ljona**, v. n. 3. hule, straaale. Sbl. (slelden).
- Ljoneld**, m. Ljnilb. S. Ljon, 1.
- ljora**, lysne, klare op; f. ljora.
- Ljore**, m. Luftbul i Taget paa Konstruerne; en Luge eller Abning til Afløb for Røgen. Søndre Berg. Hedder ellers ogsaa: Ljaare (Sbl.) og Ljøre, aab. o (Nordre Berg. Sdm. Helg. Tr. Stift). G. N. ljóri.

Ljorebud, f. Bob med en Luge eller Nabning paa Taget. Helg. (Ljorebu).

Ljoregaupa (Ljoregaup'), f. den øverste Rand af Ljoren. Helg.

Ljoregrind, f. Karmen eller Rammen indvendia i Ljoren.

Ljorestoff, m. en Karm omkring Ljoren ovenpaa Taget.

Ljos, n. 1) Lys (i Almindelighed). Dagsljøs, Sølljos, Elbsljøs. Hedder **Ljos** (Søndre Berg. og fl.), **Ljos**, aab. ø (N. Berg. og nordenfjelds), **Løs** (Fosen), **Jos** (Tell. Gbr. og fl.), **Jøs** (Vsterd. og fl.). G. N. ljös. — 2) Noget at lyse med; især et støbt Lys, Talgljs. Noget Steder med en egen Benævnelse: Kerteljos. — 3) Jlb. Mest nordenfjelds. Hertil: „Naa Ljös“: Naar Jlb. gaar ette Ljös: bente Jlb. (Helg. Edm. og fl.). laust Ljös: Jlb. rafe Ljös'e: tilbakte Gløderne paa Jlbstedet. Jf. Verne.

Ljos, adj. 1) lys, klar; oplyst. 2) lys af Farve, lysfarvet. Hedder ligesom det forrige i Dial. ljös'e (oo), ljös (aab. ø), jos, jös. G. N. ljösa. — Ise Dag: den ved lys Dag. Natt a ljöse Dag: idellj, seent og idblj. Dø seie kvar sit da ljösafte: Endver talar bedst om sit eget; man gjør altid sin egen Sag saa god som muligt. Nordre Berg.

Ljosbarn, n. synes at betegne et Barn i det Dieblit da det kommer for Lyset, eller da man første Gang seer det. I Tell. siges **Josbaan** om Barnet i Forholdet til Jordmoderen (som kaldes **Josmor**); saaledes: „Dø da ljöse Josbaan'e bennare“, d: det første Barn ved hvis Fødsel hun bestene. I Ehl. siges **Ljosbadn** (mest i Spvg); — den som først finder et Lam eller Kib, som er født ube paa Markerne, siges at have faaet sig et „Ljosbadn“, og faaer da en Vid Rab, som kaldes „Ljosbadna-Bete“ (ea. Bite). Ellers findes Ordet ogsaa i Valders (Ljosbaan) og i Rdm. (Jösbaan). Andre Steder siges „Straaba'n“ i lignende Betydning.

Ljosblaa, adj. lysblaa.

Ljosbrand, m. en brændende Brand; ogs. Tande i et Lys (= Star).

Ljosbrynt, adj. som har lyse Dienbryn. Tell. (josbrynt), og fl.

Ljosbært, adj. n. aabent for Lyset, staaende i Lys, let at bemærke. Nordre Berg. (Ljosbært).

Ljosbæmt, adj. lystaben, lys af Subfarve. Søndre Berg.

Ljosflekkur, adj. med lyse Pletter.

Ljosgirug, f. Ljögirig.

Ljosgraa, adj. lysgraa. Saalebes ogsaa: ljösgrön, ljösgul, ljösbrun og fl.

Ljosbært, adj. lysbært.

Ljöska (oo), v. n. (a - a), lysne; især om Luften, naar Skyerne adspredes saa at der bliver en klar Plet. Mest i de nordlige Egne, hvor det hedder ljöska. **Ljöske**, m. Lysning, lys eller klar Plet, især paa Himmelen. Hedder **Ljöske** i Nordre Berg. og **Jöske**, i Gbr. — I Vsterd. siges **Jöske**, om Nordlyset. (Maafsee for Ljöska, i.). Lgaa paa flere Steder i Ag. Stift: „Ljöske“, Nordlys.

Ljosleikje (Jösleik), m. Lysheb, lys Farve. G. N. ljösleiki.

Ljosleitt, adj. lystaben, blond. (Ejaden). Oftere om Luften: lys, bltd. Han a ikke ljöslette vest-i: det seer ikke blidt ud i Vest. (Edm.).

Ljoslita (aab. i), adj. lys af Farve.

Ljosmole (aab. ø), m. en Stump af et Lys. Lgaa Ljosstubbe, m.

Ljosmor, f. Jordmoder. Tell. (Jös-mor), Sogn (Jös-mor). Jbl. ljösa, og ljösmodir. Jf. Markna.

ljösna, v. n. (a - a), lysne, blive lyst (jf. lysa); ogsaa faae en lysere Farve. Hedder ogs. ljösna, jösne, jösne.

Ljosning, f. Lysning. Jf. Lysing.

Ljosrak, n. Væger i Lys.

ljösrau(b), adj. lyserød. Hedder: ljösrau'e, ljösraub'e, jösrau o. s. v.

Ljosri(b), f. det sidste Angreb af Fødselsmerterne, det Anfald under hvilket Barnet fødes. Ehl. (i Formen **Ljosri')** Nfl. Edm. (i Formen **Ljosrid**). Ellers: Fødselaga, Føderid, Fø'ingari'. (Jf. Kib og Flaaga). Ordets første Deel gjenfindes i Ljosbarn og Ljosmor.

ljösraedd, adj. lyst, bange for Lys.

Ljoskar, n. Lysetande.

Ljosstr (oo), f. en Lyster, en Etang med Jernspidser i Enden til at stifte Fisk med. Hedder: Ljos'ter, Ljos'tr, Jös'ter, Jös'ter.

Ljosstra, v. a. (a - a), fange eller stifte med Lyster. Noget Et. ljös'tre og jös'tre. — Sv. ljustra; jf. G. N. ljösta, Naar, støbe.

ljösvoren, adj. noget lys.

ljöt (oo), adj. svag, bæslig; ogsaa grim eller utæffelig af Udseende. Ikke alm. men meget udbredt; saaledes ljöt'e (i Søndre Berg. og Rba.), ljöt'e, aab. ø (Sogn, Edm.), jöt'e (Tell.), jöt (Hall.). G. N. ljöt. Heraf Lyte.

ljota, v. n. (lyt; laut; lote, aab. ø), maatte, være nødt til; egentlig: faae at gjøre. — Inf. noget selvden; i Rba.

ljote, i Nordre Berg. **ljote** (aab. o). **G. N.** hjöta. I Indikativ bruges Dret næsten overalt. Supinum hedder i Gbr. og Edm. **lota**; f. **Er.** Han ha' lota gjort da: han havde maattet gjøre det. — Dæ eitt ein vil, æ anna ein lör'e, o: hvad man vil er eet, hvad man er nødt til er et andet. Det bad meg so lengse at eg laut hjelpe dei.

Ljoting, m. En som er styg.

ljotna, v. n. blide styg.

ljornoren, adj. noget grim eller styg, ikke vakker.

ljuga, v. n. (lyg'; laug; logje, aab. o), 1) lyve, fare med Løgn. 2) slaae feil, være falsk, ikke holde Stik. 3) v. a. opnaae noget ved Løgn. — Inf. bedder ogsaa lyge (Tr. Stift og fl.) og juge (Toll. og fl.). **G. N.** ljuga. — Imperf. har undertiden en egen Form for den anden Person, nemlig laugst (et. logst), altsaa: „du laugst“, hvilket antees som mere fornærmeligt end: „du laug“. Heraf laugsta (logte, logste), at beholde en for Løgn i et saadant Udtryk. — Dær eit Merkje som ikke lög'e: det er et Mærke som ikke slaaer feil, et som altid holder Stik. „Dæ lög'e“, siges i Nordre Berg. om et Værelse som ikke er rigtig tør; saaledes ogsaa: „Hø lög'e, Dyr'a": Døren er utæt, det trækker om Døren. — Inge seg fram: komme frem ved Hjælp af Løgn. Han laug da ut: han fik det ud ved Løgn (eller ved Løfter som ikke kunne opfyldes). luga ibov: opbygte, sammensatte en falsk Historie. — Jf. lojen, lügen og Lyan.

Ljugar, m. en Lyver, Løgner. Hedder ogs. Lygar, og Jugar.

ljugast, v. n. (lygst, laugst, logjest), slaae feil, ikke holde Stik. Nbl. og fl. Da lögst infje: det slaaer nok ikke feil. **G. N.** ljuga.

Ljuging, f. det at man lyver.

Ljun, f. Ljon. — **ljune**, f. Ljona.

Ljög, og **Ljöd**, f. Ljöd.

Ljom, f. Ljom. — **ljöp**, f. laupa.

Ljör, aab. o (for Ljör), n. Abnting, Løsning igjennem Laagen eller Styerne. Edm. (Helsen).

ljöra (for ljöra), v. n. (a - a), klarne, lysne; om Laagen, naar den afspreder sig saaledes at man kan see en Deel af Himmelen. Edm.

Ljøre (paa et Læg), f. Ljøre.

Ljös, f. Ljos. **Ljösbaan**, f. Ljösbaan.

Ljögjirig (for Ljögjirug), adj. ærelshar, som ikke vil slaae tilbage for Andre; ogsaa lidt forsængelig; ellers især om

En som er meget gammlig, som vdsler med Gunst og Gaver. Edm.

Ljöske, f. Ljöske. **Ljösrid**, f. Ljösrid.

Ljöt, f. Ljöt. — **ljöte**, f. Ljota.

Lo, f. 1. Navn paa en Fual. Kun sammensat: Heibelo, Fjello, Mterlo.

Lo, f. 2. 1) Lu paa Klæder. (Ed. lo). Heraf losliten. 2) Bævsald, Fnas, Flokter af Linn eller Uld, som falde af ved Bævning og Vaskning. Søndre Berg. og fl. (Jsl. lo). Jf. Løst.

Lo, f. 3. (for Løb?), Løbet i et Øvær. Søndre Berg. Rbg. og fl. (Hertill: Iostor). Maafsee ogsaa Løbning, eller især en Kugle; see Løre-lo. — Jf. laba og løbe. De øvrige Betydn. af Lo, L indføres under Løb.

Lo, n. Møg, Gjøbse. Helg.; ogsaa i Ndm. dog sjelden og mest i Forbindelsen: „Lo æ Land“ (o: Møg og Urin). (Jf. loa, Løboren, Løsig. (Af de mange Gaardsnavne med Lo — kunne maafsee noale forklæres heraf, nemlig som en Gjøbset Eng eller Plet).

lo (el. loa), v. a. (r - dde), rumme, optage, have Rum til; om Huse. Rbg. (i Formen lo), Tell. (i Formen loa, og loa med aab. o). Dær da saa mange som Hus'e lodde. Stoga lor ikke metr.

loa, v. a. (a - a), 1) Gjøbse, bringe Møg paa. 2) v. n. stalbe, især om Heste. Ndm. (meget brugl.), Drl. (Helsen).

lo-boren, adj. Gjøbet, om Ager. Helg.

Löd (oo), f. 1) Foder til Kvæget, Hø og Halm tilfammen. Edm. Sj. Nbl. (tildeels i Formen Lø). — 2) Korn og Halm tilfammen, Kornet paa Ageren eller i utærsket Tilstand. Ag. og Tr. Stift (især Hebm. Østeb. Jndr. altid i Formen Lø). Den egentlig Betydning er ubentvøit: Bært, Afarbe eller Korn og Hø tilfammen. (Jf. G. N. heylöd og kornlöd. Jsl. löd, Græs).

Löd (aab. o), f. Nagletog, et Smederedskab, hvori man slaaer Søm (Sjkarlöd) eller trækker Jern- og Messingtraad (Draqlöd). Noale St. Læ, el. Lø: i Drl. Lø. (Jsl. löd).

Löd (aab. o), n. pl. see Løb.

lo(b)a, loe, v. n. (a - a), indboste, bringe Kornet i Huus. Ag. Stift. Hertill inloa og auloa.

Löbalaus, adj. som mangler Foder til Kvæget. Nf. Edm. — Heraf Löbälöyse, f. Födernangel.

Lödd, n. 1) et Løb, f. Er. Blylöd. 2) et Løb i Bægt (L Marf).

Lödda, f. en Fisk, som ubentvøit gaaner i stor Mængde ind i Fjordene i Nordlandene. (Osmerus arcticus).

- Lobba**, v. a. 1. (a - a), lobbe, sammen-
lobde (Metal). Jf. brasa.
- Lobba**, v. a. 2. maale med Lob.
- Lobbar**, m. Vidmer til Lovsagt.
- Lobbeint**, adj. n. lodret.
- Lodde**, m. (mest i Fl. Lobdar), Dver-
søffer, Haarjoffer. Kr. Stift. Ellers
Leste, Lugga, Raggat.
- loben** (aab. o), adj. Naadden. Dgsaa:
loen, lazen, løen og (i Drk.) lauen.
G. N. lodinn.
- Lodna**, f. Raad, Raaddenhed. (Sjelden).
- lobna**, og **lodnast**, v. n. blive laadden.
Nest alm. lonna.
- Lodo**, f. Løde, f.
- Lof**, n. et Loft; ogsaa en Sal eller
et Dvervarelse i Almindelighed. Jf.
Lam, Sjell, Træv. — Betydningen Hvide
eller Lust (G. N. lofi) forekommer kun
i Talemaaben: „aa Lofte“, o: opbolet,
bøvet fra Grunden. Jf. Lofstur, Lust,
lofta.
- Lofstuka**, f. Haldbør i et Loft.
- Lofstova**, f. Stue med Loft, i Mobsæt-
ning til Reastuerne.
- Lofst-ur**, f. en Steensamling (Urb), hvori
be enkelte Stene ligg over hinanden
og ligesom opløste („aa Lofte“), saa
at der er store Abninger eller Huller
under samme. Nordre Berg. — Ellers:
Lyst-ur (Gbr.), Glop-ur (Kr. Stift).
- log** (lo), f. lagja.
- Log** (aab. o), m. Saft, Rødske; især et
Afkog af Sv eller Lov, som man giver
Køerne at drikke. B. Stift. I Tr. Stift
bedder det Laug. I Sogn siges Log
ogsaa om det Afkog, som gøres paa
Maltet i Brygningen, hvilket ellers hed-
der Laq, n. — Jf. Barlog, Einelog,
Tjørelag. G. N. lögr, Rødske.
- Log** (aab. o), f. en Lov, Lovbeslutning.
Rofs. „Da stend i Loq'enne“ (det staaer
strevet i Loven). — Paa andre Steder
er denne rigtige Form fortrængt af den
unoriske Form: Lov (el. Lav). G. N.
lag, n. lög eller log, plur. Sv. lag.
Jf. Lagrett, Lagverja.
- Loga** (aab. o), f. 1. en Louglængde,
saa meget Loug som Laages eller spin-
des paa een Gang (jf. Mala). Berg.
Stift. Gaentlig et Laq eller Lag. Jf.
Mloga, Fyreloga, Utloga.
- Loga** (aab. o), f. 2. et Slags Fakkell,
bannet af et Bunt af lange Spaaner.
Nest søndensjelds (Lell. Buiserub) hvor
det hedder Loge (Laage) og Logu.
Jf. Lysa og Ryndel.
- loga** (aab. o), v. n. (a - a), lue, flam-
me, brænde stærkt. G. N. loga.
- Loge**, f. Loga, og Logje.
- Logg**, f. (Fl. Legg'er, Legg're), den ne-
derste Deel af et Kar; i Særteleshed:
det Indsnit i Staverne hvori Bunden
indsæltes; uberriden ogsaa den Deel
af Staverne, som er nedenfor Bunden.
Ulm. G. N. logg. Sv. lagg. I Sam-
mensætning: Lagge, f. Gr. Laggeband.
See lagga.
- logga**, f. laugga. loggast, f. lauggast.
- Logje** (aab. o), m. 1. Lue, Flamme. Ud-
tales ogs. Løje, Laga, Læga. G. N.
logi; Sv. läge.
- Logje** (aab. o), m. 2. Vandflade, Vand-
dets Dverflade. Sogn. Lildeels i For-
men Loge. Upp i Logen: op i Vand-
fladen. I Nbl. Sjelok; ellers Bass-
maal og Sjøatrom.
- logjen** (aab. o), adj. løtlet, opdigtet.
- Logn**, f. Stilhed, Hærlig, Sagning i
en Storm. Hærb. og fl. (G. N. logn;
Sv. lugn). Ellers Lagna, Logje, Dov,
Dus, Lotte.
- logn**, adj. stille, rolig; især om Vandet.
Lell. Hall. Gbr. (Sv. lugn). Heraf
lygne.
- logna**, v. n. suurne, behæves (= ulna,
kasa). Hærb. I Helg. legna.
- Logo**, f. Lega.
- logra**, v. n. slaa feil, findes at være
falsk. Nordre Berg. (S. ljugast).
- logsta** (for laugsta), v. a. bestyde En
for Lvan, sig „du laugst“. E. ljugaa.
- Lof** (aab. o), m. Dreene. Sbl. hvor man
ogsaa har Verbet: loka, at samle Dreg-
ner. Ellers Slof, Furtn, Blom.
- Lof** (aab. o), n. et Laag, et Dække. G.
N. lok. (S. lufa). legaa unde Lok:
stjule, gjemme. selle unde Lok: bse,
komme i Liigisten. (Walbers). Jf. Sjø-
lof.
- Loka** (aab. o), f. Laage, en Slaa hvort-
med en Dør tilslukkes. I Gbr. Loko
(oo). G. N. loka.
- Loka** (oo), f. Lab, Fod paa et Dyr;
ogsaa en Næve. Sogn, Nbl. — Jf.
Lufa.
- loka** (oo), v. n. (a - a), nse, tve, ikke
blive færdig. Edm. „Kva du loka ma“:
hvad nser du efter? (Jf. lok, For-
balling).
- loka** (aab. o), v. a. tilslutte med en Laage
eller Slaa. Kr. Stift. (Jf. lufa). Et
andet „loka“ dannes af Lok, m.
- loksen** (aab. o), part. „ned-loksen“: ud-
slibt, nedbrunden af et Kar. See leka.
- Loff**, m. et Slags Hujen eller Sang
hvormed man lofter Kvæget til sig. Ag-
Stift.
- loffa**, v. a. (a - a), loffe, falde venligt;
og. forlede til noget. Heraf Loffing, f.

Lofka, f. Lof, Haarlof.

Loffar, m. 1) en Loffer, Tilskunder. 2) et Slags Dands eller Spil. B. Stift. (Vel egentlig det samme som Lofft).

Loffervi(d), m. flammert Ved; Træ med Arer eller Gange som ligne Krøller. Nbl. Jf. Riffa.

loffkut, adj. loffet, beelt i Loffer.

loll, f. lel.

Lom (oo), m. 1. et Slags store Vandfugle (Colymbus septentrionalis). Lomsegg, n. Lommens Eg.

Lom (oo), m. 2. Lab, Fod; især paa Bjørnen. Edm. og fl. (Jsl. lumma). Jf. Ram, Labb, Loka. — J. „Mralom“ betyder Lom et Greb eller Haandfang.

Lome, f. Luma.

Lombund, m. Hjelbrotte. Sogn, Valbers. See Lemende.

Lomvær (-væring), m. Indbygger af Lom i Guldbrandbølen. Ogsaa kaldet: **Lø**, m. (af det gamle Navn Lóar).

Lon (oo), f. en dyb og stillerindende Bæk (= Løf); ogsaa en Vandbyst, Vandbule (= Hyl, Dam). Tell. og Mandal. (Jsl. lón, et Vandstade).

Lone (for Luna?), f. 1) en Stund, en vis Tid (= Bil, Rib). Tell. og flere Steder søndenfjelde. Lange Lonur: lange Stunder. (Tell.). J. Lonesis; af og til, til enkelte Liger. — 2) Lune, Stemning, Humør. Meget brugeligt søndenfjelds; ogsaa i Drk. men hedder i Fosen: Lune, (Ellers = Lot, Lag, Møle, Føre og fl.). Det svenske luna har, efter Jbre, begge de samme Betydninger.

lonefengjen, adj. ustablig af Stindelag, vægelsindet, lunefuldt. Gbr. J. Drk. lonefengt; og i Fosen: lunfengt.

lonego(d), adj. om En som til enkelte Liger er venlig og godmødig, men til andre Liger uvenlig. Gbr. Loten.

lonut, adj. 1. (af Lone), ustablig, fuld af Luner eller Nykker. (Jf. Jsl. lúnútr).

lonut, adj. 2. (af Lon), sumptig, opfyldt af Vandbrytter. Tell.

Lop (aab. o), n. Løb, Sprang (= Laup). Sjelden. J. Ehl. ogsaa Lopa, f.

loven (aab. o), adj. 1) løden, faren. (Particip af laupa). Tr. Stift. Ellers: lypen (aab. o) og laupen. — 2) stivnet af Frost, f. loypen. — 3) opløst, smuldret; især om Kjøb og Fisk, som løsnes fra Stindet eller sprækker og mærnes af Varme. Edm. og fl.

lopphendt, f. lopphendt.

lopná, v. n. mærnes, opløses, som Kjøb naar det løsnes fra Huden eller Venene. Nordre Berg. (af loypen).

Lopp, m. 1. 1) en Biff eller Lot, f. Er. af Hø. Høylepp, Ullalopp. (Jsl. lopi). Ellers Lepp. — 2) en Flok, en liden Høj; f. Er. ein Smalelopp: en Flok Smaasæ. Nordre Berg. Edm.

Lopp, m. 2. en Frø (= Frost). Tell. Buserud. See Lappe.

Loppa, f. 1) Løppe. 2) det første Tegnet til en Kjerne, f. Er. i Nødder. Jf. Flo.

Loppkræ, m. den Blim, som omgiver Froernes Eg. Tell. (Dette Kræ er ellers et ubekendt Ord). J. Hall. Loppetro (?). Ellers Lappelli, Gøple.

loppen, adj. frosen paa Hænderne, stiv af Kulde (= valen). Drk. Indr. Helg. (Jsl. loppinn). Nogle Steder lopen (aab. o).

lopphendt, adj. stivfingret af Kulde. Tr. Stift. J. Drk. loppenhendt. J. Edm. lophendte, om En som er kraftløs i Hænderne. Han sø hje vere lophente so skal sø dø laust.

loppet, adj. ujævn, klumpet, sammenvillet i Rhymer; f. Er. om Hø; ogsaa ujævnt med Hensyn til Lørbet. Edm. Ellers: fuld af Lopper.

Lopradag, f. Lappradag.

Lopurke, f. et Slags stivt Græs (Juncus squarrosus). Edm. selben.

Lort (oo), m. Smuds, Ureendeb, f. Er. paa Hud eller Klæder; ogsaa Dvnd, Søle, f. Er. paa en Vej; ligesaa Skarn, Extrementer. (Brugen af Ordet er saaledes for en Deel ganske uanstøvelig). Hertil: lorta, v. a. f. E. „lorta seg ut“: tilsmudse sig i Dvnd eller Søle. — ligesaa: lortet, adj. tilsmudset, stibben.

Løs (aab. o), n. Løsning. Loma paa Løs: komme i Bevægelse, blive løs eller færbig.

løsa (aab. o), v. n. (a - a), komme løs, sætte sig i Bevægelse. B. Stift. (Jsl. losa, løse). Af laus.

løsen (aab. o), læst; f. lesen.

løsera (aab. o), logre. Fremmedt Ord ligesom Lofemente, og Løsi (Logis).

Løsig (oo), n. Gjødselsald, gjødende Bøstte som udbreder sig over Engen fra Høbufene. Edm. Nm. Drk. (See Lø, n.). Ellers Løsig, Høvedrag.

løsliten (aab. t), adj. lussigt, om Klæder. løsna (aab. o), v. n. (a - a), løsnes, blive løs; ogsaa komme i Gang med noget. J. Drk. lausna. (G. N. losna).

Løfs (oo), m. Løbs. Jf. Rjendmann.

løsa (oo), v. a. løse, afstømme.

Løst (aab. o), m. Lyst, Begjærlighed, Appetit. B. Stift. Matløst. (G. N. losti). Sø æ ma løste: hun er i Rysten

- efter noget, f. Ex. et Slags Rab (om frugtformelige Røner). Nordre Berg.
- lofta**, v. a. (a - a), tage Barken af Træer. Nbl. Ellers løyba, flekka og fl. (Jf. G. N. ljösta næfrar). Hertil: Loftebjørk, f. Bjrk som man har taget Barken af.
- lofta**, adj. lysten, begjærlig. Ejselden.
- Loftemat**, m. Loftemad, Mad som vælter Appetit. (Jf. lostætr matr).
- lo-ffor**, adj. storløbet, om Geværer. Nbg.
- Lot** (aab. o), n. Lune, Stemning, Humør. Meget brugt. i B. Stift. Han va fje i rette Lot'e. (Jf. Lone).
- Lor**, m. f. Lut. — **lota**, f. ljota.
- lota** (aab. o), adj. sindet, tilfjnds. Eg æ fje so lota: jeg er ikke ret i Lune.
- Lorbruk**, f. Lutbruk.
- Loreig** (oo), m. et Engstykke som ligger beleiligt for Gjødsel; Engen tæt ved Fæbusene. Nbm. (Jf. Lo og Lofig).
- loten** (aab. o), adj. tilfjnds, i Lune. — godt loten: munter, frigt, godt oplagt. Drf.
- løret** (aab. o), adj. lunefuld, foranderlig i Sindelaget. B. Stift. (Af Lot). Jf. lonefengjen.
- løtig** (aab. o), adj. tækkelig, som er tilpas, efter Behag. Nbl.
- Lorte**, m. Stille, Sagtning i en Storm eller et Uveir. Drf.
- Lov** (aab. o), f. (i Tell. m.), en Lov. Nyere Form for Løg.
- Lov** (aab. o), n. 1. Lov, Tillæbelse; ogsaa Fribed, Fritimer. I Udtrykket: „fja Lov par“, synes Lov at betyde: Løfte; jf. lova og Løve. „Han fa Lov te bæ“, bruges ofte ironisk i den Mening: han bliver nok nødt dertil.
- Lov** (aab. o), n. 2. Lov, Ros, Berømmelse. (Ejselden). G. N. lof. Han fekk forfje Lov elder Laft.
- lova** (aab. o), v. a. 1. (a - a), rose, berømme. Ejselden, f. Ex. i Drdsproget: „Dæ alle lasta nar dei skal gifstast, æ alle lova nar dei æ baube“.
- lova** (aab. o), v. a. 2. (a - a; eller a - be), love, give Løfte om. (Med Dativ og Akkusativ). G. N. lola.
- lovande**, adj. som man kan love.
- Love** (oo), m. Haandflabe, den indvendte Side af Haandfladen. Ræsten alm. (Mangler i en Deel af Tr. Stift). G. N. löfi; Sv. loive. — Dgfaa den indre Side paa Handster eller Vanter. Jf. Løv.
- lovebreid**, adj. som har brede Haandflaber.
- Lovkyrkja** (aab. o), f. en Kirke som opholdes ved Gaver, eller som man for-
- bum gjorde Løfter til, naar man var i Nøb. Gard. og fl.
- Lovnad**, m. Løfte, Forsikring.
- Lva**, f. Lur. — **Lva**, f. Luva.
- lua**, v. n. løde, lade til, give Formodning om. Edm. Dæ lua so paa Snakka bæs, o: man kan formode det efter hvad han sagde. — Andre St. lye (eg. löda). Jf. G. N. löda for löda.
- Lubb**, m. og Lubba, f. En som er tøl og fylbig. Tildeels nordenfjels.
- lubb**, adj. tøl, fuld, rund. Tr. Stift.
- Lufs**, m. En som har tørt og stridt Haar; ogsaa En som er fjedesløs i Holdning og Dragt. I Nordre Berg. siges Lufp.
- luffen**, adj. stridbaaret; ogsaa urebet, ikke pøntet eller hjemmet. (I Nordre Berg. lusp).
- Luft**, f. 1) Luft, Himmel. Kr. Stift og den søndre Deel af Ag. Stift. (Ellers hedder det: Luft). G. N. loft, lopt, n. (Jf. Luft og Loft). — 2) Lugt; især ond Lugt, Stank. B. Stift, Gbr. og fl. I Edm. og Nbm. hedder det Lyft. — I B. og Tr. Stift er saaledes Betydningen af Luft og Lugt ganske omvendt, hvilket ellers kan betragtes som en simpel Overgang, da det ene Ord formodentlig kun er en Variation af det andet.
- lusta**, v. a. (a - a), 1) ublufte, udsætte for Luften. 2) v. n. lugte, give Lugt. B. og Tr. Stift. I Edm. lyfte, mest om at stinke.
- Lugg**, m. 1. et Slags store Ørreder. Fister, Dalerne.
- Lugg**, m. 2. 1) Haarop, Hovedhaar. (Sv. lugg). taka ein i Luggjen: gribe En i Haaret. — 2) Haarsoffer, Øversoffer. Hela. Kun i Fleertal (Lugga). Ellers Raggar, Løddar, Løfter.
- lugga**, v. a. rylke En i Haaret.
- lugom**, adv. tilpas. Gbr. Drf. — Østest som Adjektiv: påsende, bevem; ogsaa net, vakker; f. Ex. ein lugom Hest. Sv. lagom.
- Lugombeit**, f. Bevembød. Drf.
- Lugt**, f. Luft. — **Lugu**, f. Lega.
- Lufa**, f. 1. Haanden, den hule Haand. Han tøl upp i Lufa æ drakk: han øste med Haanden og drak. Nordre Berg. og fl. (Jf. löka). Jf. Lofa.
- Lufa**, f. 2. Luge, Lem, Faldbør; ogsaa Skaaber for en Glug eller et Bindue. I det Søndenfjelske siger man oftere: Lem.
- lufa**, v. a. (a - a), tilfufte med Luget eller Skaaber. — I det gamle Sprog havde man lufa med Formerne: luf, lauf, løfte(t); og med Betydningen:

- Luffe**, ogsaa ende, slutte. Heraf komme Ordene: Lof, Loka, Luta, Lyfjel, Endeløst. Stamordet luffa med de anførte Former synes ellers at være ganske tabt.
- Luff**, m. Smule, Gran. Vær ein Luff: hvor en Smule. Nordre Berg.
- Luffa**, f. Lyffe, Held. Vestensjelds og tildeels i Tr. Stift. Ellers hedder det: **Lyffe**. G. N. lukka. — Til Luffe: til Lyffe! (Ønske ved høitidelige Anledninger). Til Luffenne: lykkelignis, til al Lyffe. Luffa va be're dell Wt-fær'a: Lyffen var bedre end Fremgangsmaaden. (Nbl.).
- luffkast**, v. n. (a - a). Lyffes, gaae beldigt. Hedder lyffkas søndensjelds. G. N. lukkast.
- Luffefugl**, m. i Epos om En som altid har Lykken med sig.
- luffelau**, adj. ubelig, uden Lyffe.
- luffeleg**, adj. lyffelig. G. N. lukkeleg.
- lufft**, adv. ganske, lige til, med eet. Det sprang lufft i Vatn'e. Han kunna slegje seg lufft ibal.
- Lufft**, f. 1. Luft, Himmel. Bruges paa de fleste Steder vest- og nordensjelds; ogsaa i Hall. Valb. og Gbr. I Edm. hedder det **Lyft**. Ellers i Kr. og Ag. Stift: **Luft**. (Jf. G. N. lost. Holl. lucht). Upp i Luft'a: op i Været, i Høiden. Vurt i Luft'a: hen i Veir og Vind. I lause Luft'enne: frit i Luften, uden Fodsætte. I Lyft aa Efy: i flyvende Fart, i Hu og Hast. Jf. Luffting.
- Luft**, f. 2. Lugt (= Angse, Daam, Løv). Hedder i B. Stift: **Luft**. (G. N. lukt, som efter Jbre's Formodning egentlig har betegnet Luften).
- luffa**, v. n. lugte (= angaa, daama).
- Luffing**, m. Lyn, Lynid. Soan. Kan forklæres af det foranførte Luft (ligesom Isl. lopiældr), men har ellers en mærkelig Lighed med Angels. luhing (o: Lyn) og lyht (o: Lys). Jf. Lykt.
- lulla**, v. n. (a - a), ynne, synge for et Barn for at døse det i Søvn.
- Luma** (aab. u), f. Lomme. Hedder mest alm. Lumme (tildeels masc.).
- Lump**, m. en Klods, en tyk Stump. Selg. Ellers Klubb, Klumb og fl.
- lumpen**, adj. tyk, klodset.
- lumren** (lumbrin), adj. døsig, søv, mat. Nordre Berg.
- Lun**, n. Lyn; f. Ljon.
- luna** (aab. u), v. n. (a - a), lure, liste sig frem. Edm. (sielden).
- Lund**, m. 1. Lund, plantet Skov eller Række af Træer; Allee. Sjelden.
- Lund**, m. 2. Lettetræ; f. Lunn.
- Lund**, m. 3. Stemme, Sangstemme; eller en vis Klang i Stemmen. Han bede so go' Lund te synge. Edm. I G. N. findes lund, f. Maade; jf. Lyndt.
- Lunde**, f. Høite; f. Lend.
- Lunde**, m. 1. en smul Søfugl af Alkeflægten (Mormon arcticus). Nordensjelds. I Selg. Lunne.
- Lunde**, m. 2. flammet Ved, som vorer ud paa et Træ hvor Barken er afreven. Edm. (Ellers: Jær, Ripel, Runne). Hertil **Lundeskaft**, n. et Skift af saadan Ved.
- lunfengt**, f. Ionefengjen.
- Lunga**, f. Lunge.
- Lungegras**, n. Kongelus (Verbascum). Soan og fl. Dgsaa kaldet **Lungeroff** og **Lungerot**, hvilket sidste paa andre Steder betyder Brunrod (Scrophularia). Jæb.
- Lungesyfja**, f. Lungesygdom. Dgsaa kaldet **Lungefott**, f.
- Lunt**, m. Luntenehed, en mindre Grad af Varme. Dgsaa **Lunfje**.
- lunka**, v. n. (a - a), gjøre lunket, varme lidt. Synes at forudsætte et Adjektiv „lun“; jf. ly og lyngje.
- lunka**, adj. lunket, lidt varm.
- lunkast**, v. n. varmes lidt, blive lunket. Jf. lyna, fløna, fjelgna.
- Lunfje**, m. f. Lunt.
- Lunn**, m. 1) en Stof eller Trækammer som tjener til Underlag, hvor noget skal lægges op eller trækkes frem; saaledes især om de Stoffe som neblægges paa et Landingssted (Støb) for at lette Opdræningen af Baadene. 2) og Tr. Stift. (G. N. hlunnr). — 2) Haandspig, Lettetræ, at flytte Steen med. Tell. hvor det ogsaa hedder **Lund**. (Jf. Brut, Baag, Handspif). I Ag. Stift, om Underlaget i en Lommerstabel; f. Lunne. — 3) Bekvemmelighed, Herlighebed ved en Gaard; f. Lunnende. Altsaa i Almindelighed: noget som er til Lettelse eller Bekvemhed.
- lunna**, v. a. (a - a), 1) lægge Underlag; neblægge Stoffe (Lunner) paa et Landingssted eller i en Kjørebelt. 2) oplægge Lommer i en Stabel. (Busterrud). G. Lunne og lynne. — Om en Fjester, som kommer hjem uden Jangst, siges at han maa „lunne“, for at hans Kæsse ikke skal være ganske forgjæves. Nordre Berg.
- Lunnbit**, m. et Stær i Kjølen paa en Baad (som nemlig er til Hinder naar den skal optrækkes). B. Stift.
- Lunne**, m. 1. en Lommerstabel, et stort Lag af Stoffe; ogsaa en stor Dyrge eller Hob, f. Er. af Løv, Hø eller Fjeld-

- mos. Ag. Stift. (Sf. Laan og Lab).
 Seraf Lynne.
- Lunne**, m. 2. Fordeel, Bekvemmelighed; see Lunnende.
- Lunnelaus**, adj. 1) om et Landingssted som mangler „Lunner“ (s. Lunn). — 2) om en Gaard, som ikke har nogen særdeles Bekvemmelighed eller Fordeel (s. Lunnende). Hedder ogsaa: lunnelaus (Drk.), lunnelaus (Harb. Voss).
- lunneleg**, adj. bekvem, bekvemt. Ein lunnele' Gar: en Gaard som har betydelige Fordele eller Herligheder. Nordre Berg.
- lunnelege**, adv. bekvemmeligt.
- Lunneløysa**, f. Mangel paa visse Bekvemmeligheder.
- Lunnende**, n. Bekvemmelighed, Fordeel, Lettelse; især visse Fordele eller Herligheder ved en Gaard. Nordre Berg. Ellers: Lunn, el. Lunnar, pl. (Harb. Voss), Lundar, pl. (Tell.), Lunne (Drk.), Lynne, n. (Nbl.). G. N. hlunnindi, el. lunnende. — Denne Efogien æ eit stort Lunnende (en stor Fordeel for Gaarden). Han seff da må Lut æ Lunnende (med Rettigheder og Herligheder). G. N. med lutum ok lunnendum.
- Lunnstikke**, f. Lundsstikke, Lværnagle i Enden af en Hjularel. Ag. Stift. (S B. Stift: Hjulspytta).
- lunsa**, adj. oplagt, som har lyst eller Lune til noget. Eg æ 'He so lunsa. (B. Stift). Sf. Lone og Lyndt.
- Lur**, m. 1. en Luur, et Instrument af Træ til at blæse i, dannet som en Trompet med et langt Rør. Alm. men hedder ogsaa Lu (Sogn, Tell.), formodentlig for Lud eller Lubr. (G. N. lüdr). I Tell. ogsaa Langelu, til Forskiel fra lignende mindre Redskaber, som ellers kaldes Lut og Stut. — Lur bemærker ogsaa et Rør eller noget sammenrullet som ligner et Rør. Dorkalur, Næverlur. (B. Stift).
- Lur**, m. 2. Møllebænk, de Planter hvor-paa Kværnen er anlagt. Hertil: Lur-aas, m. Bække under en Møllebænk.
- Lur**, m. 3. 1) en Kote eller Seng i et Fartøi. Nordlandene. — 2) en Blund, en let Søvn. Alm. Sv. lur.
- Lur**, n. i Talemaaden „saa paa Lur“: lure, lytte. Hedder paa nogle Steder: Lurre (aab. u). Han høyre sjo'daa sitt Lov so paa Lurr stend'e, o: den som lurer, borer sjelden sin Nos. Edm.
- Lura**, v. n. (e - te), lure, liste sig omkring; ogsaa passe paa en Leilighed; sjældnere om at lytte, s. lyde. Ogsaa
- v. a. f. Er. lure seg te: liste sig til noget. lure seg av: liste sig bort. lure te seg: tilsnige sig.
- lura**, v. a. (e - te), overløste, besnære, narre. Noget brugt. Han æ 'He go 'te lure. Da va da som lurte meg. Hertil Particp: lurt, narret, bedragen.
- luren**, adj. listig, skalkagtig.
- Luring**, f. Luren; Overløstelse. Derimod Luring, m. en listig Person.
- Lurk**, m. Rjæp, Stot, Rjølle. G. N. lurkr.
- lurka**, f. lirka.
- lurre**, v. n. lure; s. lura.
- Lurumdrei**, f. Loring.
- Lurva**, f. en Pjalt (= Filla); et pjalitet, forrebet Klædningsstykke. (Søl. larfr). Mest i B. Stift. Den eine Lurva står hi, o: den ene Pjalt dingler ned over den anden. Ogsaa om uanseelige Dyr og Menneffer. (Sf. Larv). Lurva gifte Lurva, o: bar man Jord saa bliver man gift, om man seer nok saa daarligt ud.
- lurvast**, v. n. blive pjalitet.
- lurvet**, adj. lafet, pjalitet, forrebet. Ellers larvut, fillut.
- Lus**, f. (Bl. Lys'er), Luus.
- lusa**, v. a. gjøre reen for Utøi; ogsaa: tugte, prygle.
- lus-alen**, adj. nem til at besænges med Utøi. Nordre Berg.
- Lusing**, f. Lugt, Prøgl, Indsmøring.
- lussa**, v. n. lure, passe paa en Leilighed. B. og Tr. Stift. Ogsaa v. a. gjøre reen for Utøi.
- Lusv**, m. en uanseelig Person; En som har stribt og uredet Haar; s. Lusf. lusven, s. lusven.
- Lut** (uu), f. Lud, Afelud. I Sammen-sætning tilbeels Luta, f. Er. Lutagryte.
- Lut** (aab. u), m. (Bl. Lute, r), 1) Lov, Deel, Part som tilfalder En ved en Uddeling. Arvelut, Landslut, Mannslut. (Alm.). I Vald. og Edm. tilbeels: Lyr (aab. y); i Tr. Stift: Lot (aab. o). Fleertal beels Luta(r), beels Lute; i Tell. Lutir. G. N. hlutr, lutr. Sv. lott. (Sf. G. N. hljota, faar, besomme). — 2) Etendeel, Kostbarhed, Klenodie. Brugeligt i Nordre Berg. Sf. Etanalut. — 3) Deel, Stykke, Afdeling af Rum eller Tid. Dyfte Lut'en: den øverste Deel. Fyfte Lut'en paa Dags'a: den første Deel af Dagen. (Nordre Berg.) — 4) Stump, Stykke af noget som er adspiltet. Tell. Hall. Han slo da i Lutir (i Stykker). — 5) de enkelte Led eller Tommer i et Hestemaal. Tell. (Ellers Støl og Stolpe).

luta (aab. u), v. a. (a - a), bele, tildele. (Sjelden). luta ut: udlodde, udbele. luta seg inn-i: indlodde sig, forlange en Deel af noget.

luta (uu), v. a. (a - a), udlude, lægge i Lub.

luta (uu), v. n. (e - te), lube, bøje sig ferever. (G. N. luta. Dgsaa v. a. „lute seg ned“: bøje sig ned.

Lutbruk (aab. u), n. et Slaags Forpagtning, hvorved Brugeren aftaaer en Deel af Gaardens Agerde til Eieren. Næst i Tr. Stift, hvor det hedder **Lotbruk** (aab. o).

Lutbrukar, m. Jordbruger, som kun beholder en vis Deel af Gaardens Avling.

luten (uu), adj. lubbende, nedbøiet. — I Tell. skal det ogsaa hedde: lut.

Luting, f. Nebboining, det at man maa faae i en bøiet Stilling.

Lutmann (aab. u), m. Deeltager, Lodtager; f. Er. i en Fiskefangst.

lutom-te, stykkevis. Gbr.

lutra, v. n. gaae langsomt, spadsere ligesom for at see sig omkring.

Luva (Lue), f. en Hue. Næst søndensjelds, hvor det endog paa flere Steder er det eneste Navn paa Tingen, da Drøet Huva, eller Hue, paa disse Steder synes at være ubekendt. — Findes ogsaa i svenske og danske Dialekter.

Ly, f. Lyd. ly, herlig, f. lyd.

ly, adj. mild, ikke kold; om Luften og tilveels og om Vandet. Søndre Berg. og Stav. Amt; ogsaa i Hela. og Nordre Tr. Amt. (G. N. hly'r). Heraf lyfka og lyna. Andre Steder læ (om Luften); jf. fly og flo.

lya, v. n. (a - a), varme, formilde Luften; om Solen. Dik.

lya (lytte), f. lyde. lyast, f. lydest.

Ly(b), m. Huusfolk, Familie; især Børn og Tjenere. Søndre Berg. Soan, Hall. (G. N. lydr, Foll). Han veks Ly'en: Familien bliver større. Han kom med alle sin Ly (med sin hele Familie). — I Edm. forekommer „Lyb“ med en noget ubestemt Betydning i Talemaaden: „i Lag og Lyb“; f. Er. Han skiffa se væl baab' i Lag og Lyb, o: han opførte sig vel under alle Forholde; eller egentlig: baade i Selstab og i Hjemmet, baade ude og hjemme.

lyb (ly), adj. 1) flartlydende, let at børe, eller som man kan børe paa en lang Aftand (f. Er. om en Kloffe). Tr. Stift. I Sbl. hedder det lyen (i semin. lpo). 2) tilgængelig for Lyden; f. Er. om et Huus eller Værelse, hvori man

let kan børe hvad der foregaar i Nærbøden. Mere almindeligt; især i Neutrum (lydt). Her a so lydt.

lydande, adj. 1) som man kan lytte til. Da va ikke lydande ette stift: saadant var ikke værdt at børe efter. 2) lydende, f. Er. om et Brev eller Budskab. Sjelden.

lydast (lyast), v. n. (e - be), 1) tyffes at børe, troe at man bører noget. Eg lydast so at han ropte paa meg: det forekom mig at han kaldte paa mig. Nordre Berg. Gbr. (Forholder sig til hoyra ligesom synast til sja). Jf. mislydast. — 2) forhøre sig om Ens Befindende; besøge eller see ind til En. Alm. men hedder i Ag. Stift oftrre: lye; ellers i lyast, lyest, lvee. — lydast um ein: besøge En. (Nordre Berg.). Du a snild, som læst inn te oss (som seer ind til os). Han hev' intse lydt um oss paa lang Tid.

lyde (lya), v. n. 1. (e - be), 1) lytte, søge at faae børe noget. Alm. (G. N. hlyda). Dgsaa lure, lytte ubemærket til noget. Søndenfields ogsaa forhøre sig om eller see ind til En (= lydast). — 2) lyde, indeholde, give tilkende, f. Er. om et Brev eller Budskab. Kor lydde Svar'e (hvorledes led Svaret). Jf. lua. — 3) med Dativ: lyde, ablyde, være lydig. Han lve Far'a men intse Mor'enne. „lyde Stora“: lytte Røret om Kartøier. (Nordre Berg.). — I et Par Talemaader er „lyde“ v. a. nemlig: lve Messe (børe Messe), lve Preika (børe Prædiken). Ellers: lve paa: børe paa. lve at: lytte nære til. lve ette: børe efter, lytte til; ogsaa ændse, agte, rette sig efter; f. Er. D'a ikke vært te lve ette bi: man behøver ikke at ændse det. lve inn te ein: see ind til En; f. lydast.

lyde, v. n. 2. gaae an, lyffes, gaae af uden Skade. Nordre Berg. i Talemaaden „alt mæ lyde vil“, o: saalange som det kan gaae an, alt menes det er muligt. G. N. hlyda. (S. lydesamt).

lyden, f. lyd og lybug.

lydesamt, adj. n. om noget som man kan taale eller være tilfreds med. Edm. Da va ikke lydesamt: man vilde ikke taale det, det kunde ikke godt gaae an. (Af lyde, v. 2).

Lyding, f. Lytten, det at man søger at faae børe noget.

Lydnab, m. Paabør, at man bører noget. Edm. „kome til Lydnabs“ (Lydnas): komme tilfælgvis til at børe paa noget.

- lydt**, adv. lydeligt, klart, tydeligt. Eg høre da so lydt. *S.* lydt.
- Lydruma** (aab. u), *f.* en vis Lyd i Luften, som ligner Trommeslag paa lang Afstand, og som forbum blev anseet som et Parsel for Krig. Nordre Berg. Dajaa besjendt i Ag. Stift under Navn af Dufstrumme, Dofstrumme el. Dystromme.
- lybug**, adj. lydig. Hedder ogsaa lydig, lyug, lyau; og i Søndre Berg. Iyen (for Iyden). *G. N.* hlydinn.
- Iye**, *f.* Iyde. Iyen, *f.* Iyd og Iybug.
- Lyft**, *f.* Lugt, Stank; *f.* Luft.
- lyfta**, *v. n.* lugte, *f.* lufta.
- lyfta**, *v. a.* (e - e), løfte, opløfte. *G. N.* lyfta. *Jf.* Løft.
- lyftande**, adj. som man kan løfte.
- Lyfte**, *n. 1.* en Vægt eller Lyngde som man kan løfte. Ein Rars Lyfte: saa meget som en Karl kan løfte. *J* Gbr. hedder det: Lyftan, *n.*
- Lyfte**, *n. 2.* Løfte (= Lovnad).
- Lyfstein**, *m.* en tung Sten som man prøver sin Styrke paa, idet flere kappes om at løfte den.
- Lyfting**, *m.* et Slags Laag paa en Vaad; et Dæk som man efter Debag kan flytte eller borttage. Sogn, *Nbl.* og *f.* — Lyftingsbaat, *m.* en Vaad med et saabant Dæk.
- lyga**, at lyve; *f.* Iuga.
- Lygar**, *f.* Iugar. lygast, *f.* Iugast.
- lygjen**, adj. usandfærdig, tilbøielig til at lyve. Søndre Berg. Udtales ogsaa Iyen, men i Fleertal Iygne. *G. N.* Iyginn.
- Lygn** (aab. u), *f.* Løgn, et løgnagtigt Udsagn. De va Inga Lygn'a: det var alt for sandt. — *J* Edm. forekommer Talemaaden: „drive til Lygnar“ (ogf. te Lygnas), *o:* gjøre til Løaner, gjøre Ens Ord til Løgn. Denne Form maa enten være et forældet Genitiv af Lygn, eller ogsaa et eget Ord, maastee Lygnab.
- Lygna**, *f.* Ly, Stilhed, Havblis; ogsaa en stille Plet paa Vandet. Hard. Jæb. Tell. (*af* Løgn). *G. N.* Iygna.
- lygne**, *v. n. 1.* (e - de), stilles, saagne, om Binden. (*Jf.* logn, adj.). De Iygner av. Tell. — *G. N.* Iygna.
- lygne**, *v. n. 2.* (e - de), lyne. Tell. Ellers Itona, braa og *f.*
- Lygn-eld**, *m.* Lygnild. Tell. hvor det ogsaa hedder Lygnerarme, *m.* — *Sv.* Iungeld. Gammel Evenf. Iygneld, Iygneld. Gam. Dansk Iugneld. *Jf.* Iyon.
- Lyfjel** (aab. y), *m.* (*Jf.* Lyfla, r), Nøgel til et Laas. *B.* og *Tr.* Stift; ogsaa i Hall. og Vald. (*J* Hard. Lyfjele). Ellers Nøfjel. — *G. N.* Iykil. (*af* Iula, lauf). *J* danske Dial. Løggel.
- lyffa** (yy), *v. a.* (a - a), varme Ildt, gjøre mildere eller mindre kolbt. *Nbl.* Gaentlig Iy-fa, *af* Iy, adj. *Jf.* Iya.
- Lyffa** (yy), *f.* en svagere Varmegrad, Mildded, Lunkenhed. Søndre Berg. *Jf.* Iafa.
- lyffast** (yy), *v. n.* blive mildere, varmes Ildt. *Jf.* Iyna og Iafa.
- Lyffja** (aab. y), *f.* Lyffa.
- Lyffja**, *f. 1)* Løffe, Løise, som kan sammentrækkes saaledes at den luffer eller indeluffer noget. *Alm.* (*Sv.* Iycka). — *2)* Bøile, Ring, en Bugt eller Iuffet Krog paa forskellige Redfæber. (*G. N.* Iykkja). Sektelyffja: en Malle. Knappelyffje: Fæstet paa en Knapp. (*Gbr.*). — *3)* et særskilt indbægned Stykke af en Gaarb, et Engstykke som er omgivet af et Gærde. *Ag.* Stift; ogsaa i *Dr.* Red Værne hedder det Lyffe el. Løffe. *Sv.* Iycka.
- lyffjurt**, adj. buget, fuld af Løffer.
- Lyfle**, *f.* Eftindslap, nedhængende Læg eller Udvært under Halsen, især paa Gjeber. Nordre Berg. *J* Gbr. hedder det Nøfle. — Lyfla er ogsaa Navn paa en Gjed som bar en saaban Halslap.
- Lyflehaald**, *n.* Gredet paa en Nøgel.
- Lyflehaank**, *f.* Nøgletnippe.
- Lyflehol** (aab. o), *n.* Nøgletul.
- Lyflestjegg**, *n.* Nøgletam. (*Nbl.* Iykil-skegg).
- Lyft**, *f.* en Løgte. *G. N.* Iykt.
- Lyft**, *f.* Luft; *f.* Luft.
- lyfta**, *v. n.* pafte paa Veiret, læmpe sin Reise efter Veiret, benytte Iiden mellem Stormbygerne; om Folk som reise tilføes. *Nbl.* Iyfta sæg fram: Iomme frem derved, at man skynder sig, medens Binden er svagst, og derimod lægger til Land under Stormbygerne.
- Lyft-ur**, *f.* Løftur.
- lyna**, *v. n.* (a - a), blive mildere; om Luften. (*af.* Iy). Søndre Berg. og *f.* Udtales sædvanlig kort som Ionna, dog med Iuft *y.* *G. N.* hlyna. — *Jf.* Iæna og Iyffast.
- lynd**, adj. Iffult; *f.* Iyond.
- lyndr** (el. Iynt), adj. Iyndt, bestaffen med Hensyn til Sindelag. Ofte i Sammenfatning som godlyndt, vondlyndt og *f.* (Formen Iynd er opgivet fra Tell.). *G. N.* Iyndr, *af* det gamle Iund, *o:* Sind; *Jf.* Iuglynde. Dog kunde Ordet ogsaa forklæres som Iynt, *af* Iuna eller Ione.
- Lyng**, *n.* Lyng; ogsaa om andre smaa Buskvarter som Iiane Lyng; saaledes: Lytebarlyng, Blaabarlyng og *f.*
- lynga**, *v. n.* sanke Lyng til Brænde eller til Foder. Vest ved Bergen.

lyngje, v. n. (e - de), damp, afgive en varm Damp eller Luftstrøm. Der va so heitt at de lyngje. Edm. Jf. ly og lunka. (Efter maafter gnistre, = lygne).

Lyngmark, f. Lyngbevoret Mark. Dsaa Lyngmo, m. om en flade. Lyngrabb, m. om en Høi eller Bakke.

Lyngrot, f. Lyngrod, Lyngbund.

lyngvaksen, bevoret med Lyng.

Lynde, n. Bekvemmelighed, Forbeel ved en Gaard. Nbl. — S. Lunnende.

lynde, v. a. (e - te), lægge sammen i en Stabel eller Dynge (Lunde). Gbr.

Lyning, f. Opstabling, Oplægning; hvar det Arbeide, at man opstaber Ved eller Høer paa Hjelbene, for siden at hjembringe samme paa Sneeføret. Gbr.

lynsk, adj. listig, mistænkelig, lurende. Nordre Berg. Maafter for løynst. —

Jf. Jøl. lymakr, lumst.

lynskje, v. n. lure, lytte eller see sig om; ogsaa like sig omkring. Edm.

lypen (aab. y), løben (partic. af laupa), Ellers laupen og lopen.

Lyr, m. Lyr, en Fisk (Gadus Pollachius).

Lyr, n. Fias; Eniger. S. sølg.

lyrgja, el. lyrje, v. n. (a - a), flase, vaase; ogsaa smigre eller hiale for En. Edm. Jf. byrgja.

lysa, v. n. og a. (e - te), 1) blive lyst, groe, vages. Me gielt da de lyse: vi aif da det løsnede af Dagen. Alm. G.

N. lysa. (Af Ljos). Heraf Lyding og Attelysing. — 2) opklare, lettes; om Luften efter et Uveir. Da lyse upp: det bliver Opboldsveir, Jlingen er forbi. (S. B. Stift ogsaa: han lyse upp-atte). Heraf Upplyse. Jf. Ljosna og letta. — 3) lyse, skimne, give Løs fra sig. Da lyse 'ti da: det glimede eller lyse af det. — 4) v. a. lyse, belyse, gjøre lyst; ogsaa lyse for En, vejlede En med Lys. — 5) opløse, kundgjøre, offentliggjøre. G. N. lysa. — lyse paa: tilløse, beramme eller paabyde ved en offentlig Bekjendtgjørelse. — lyse av: erklære noget for afløst eller forbudt. Hertil avløst. Lyse um-atte: gjenfalde en offentlig Aillysning. — lyse for' eit Par: lyse til Waateskab. — lyse te Vitnes: krave til Vidne.

lyse, f. lyse, Attraa; ogsaa Fornøielse. Jf. Løst.

lyste, v. a. (e - e), lyfte, have lyst til. Lidet brugeligt. Underkøden upersonligt; saaledes i Edm.: „Da lyfte me hvar kvem so vil gjere da“, o: jeg skulde have lyst at see den som vil gjøre det.

lysta, adj. lysten, begjærlig.

Lystemat, m. Læsterbisten; Sjeldnede.

lystra (yy), v. n. lyde, lystre.

lystug, adj. lystig, munter, morsom. Heraf Lystugheit (Lystigheit), f.

Lystoffte, og Lystoff, n. 1) et Snørliv. Nordre Berg. Edm. — 2) en Vest. Gbr.

Wos. (Bel egentlig Livstoffte).

lyt, m. f. Lut. lyt (maa), f. Hota.

lyta, v. a. (a - a), 1) vanføre, vandelte, være til Lyde eller Forringelse. (Jøl. lya). 2) vrage, forsøge for en Feils Etyd. Sjeldnere.

lyta, adj. vandelbet, bebestet med en Feil eller Lyde. Dsaa lytt.

lyte, n. Lyde, Feil, noget som vanfører eller forringer en Ting. G. N. lyti. (Af Høt).

lyte, n. 2. Tran. Meget brugeligt i B.

og Tr. Stift; hvar om den Tran som bruges i Lamperne. G. N. lyti. Hertil:

Lysefola (aab. o), f. saa meget Tran som kan fyde en Lampe. Lysefolyfa,

f. Mangel paa Tran. Lysetunna, f.

Trantønde. — Lysebrønning, f. det at man brænder Fiskelever til Tran.

Lyseveling, m. Opboldsveir; en Stund da det ikke reager eller sneer. Drl.

Lyding, f. 1) Dugning, Dagbrætning. Alm. og meget brugeligt. 3) Lydingjenne: i Dagbrætningen. (G. N. lydingjenne). Jf. Attelysing, som tildeels betyder Begyndelsen af Dagingen eller det allerførste Daggr. — 2) Lyding, Sfin, Wands. 3) Aillysning, offentlig Bekjendtgjørelse.

Lyding, m. Lvn, Lunild. Nbl. Sbl. Ellers: Byrting, Elding, Høn og fl. —

Lyding er ogsaa et Navn paa en Fisk (Gadus Merlucius), men synes at være sjeldent og tildeels at betegne forskellige Arter.

lysta (aab. y), v. a. rense Haaret for Straa, Emuds eller Utøi. Ellers luffa.

Lyfte (yy), f. Etif, Orden. (Edm.).

Da va ingja Lyfte paa: der var ingen Etif paa det, det var ganske uordentligt. Ironist: „Da Lyfta paa“: det seer net ud! — Jf. Wallyfte. (Jøl. lyzka, Eader).

Lyfte (yy), m. Varme (af Ly). Jndr. Sammebeds ogsaa for Høstje (Lyding).

lyste (aab. y), v. n. (e - te), lure, liste sig omkring. Nordre Berg.

lyst, f. Lyft, Attraa; ogsaa Fornøielse. Jf. Løst.

lysta, v. a. (e - e), lyfte, have lyst til. Lidet brugeligt. Underkøden upersonligt; saaledes i Edm.: „Da lyfte me hvar kvem so vil gjere da“, o: jeg skulde have lyst at see den som vil gjøre det.

lysta, adj. lysten, begjærlig.

Lystemat, m. Læsterbisten; Sjeldnede.

lystra (yy), v. n. lyde, lystre.

lystug, adj. lystig, munter, morsom. Heraf Lystugheit (Lystigheit), f.

Lystoffte, og Lystoff, n. 1) et Snørliv. Nordre Berg. Edm. — 2) en Vest. Gbr.

Wos. (Bel egentlig Livstoffte).

lyt, m. f. Lut. lyt (maa), f. Hota.

lyta, v. a. (a - a), 1) vanføre, vandelte, være til Lyde eller Forringelse. (Jøl. lya). 2) vrage, forsøge for en Feils Etyd. Sjeldnere.

lyta, adj. vandelbet, bebestet med en Feil eller Lyde. Dsaa lytt.

lyte, n. Lyde, Feil, noget som vanfører eller forringer en Ting. G. N. lyti. (Af Høt).

lyte, n. 2. Tran. Meget brugeligt i B.

lytseft, adj. altfor fed eller tyk, saa fed at det vansiret. *Jf.* *flamfett*.

lytelaus, adj. ufaltelig, uden Lyde.

lytreflor, adj. forvoren, utæfelig paa Grund af en ufæbvanlig Størrelse.

lytt, f. ly, lyd og lyta.

Lyu, en Lade; f. Løde.

Lyr (aab. v), n. Lindring, noget som stiller Smerten. Bruges i *Harbanger*.

(*G. N.* *lyf*, *Lægedom*).

Lyr-ver (*ee*), n. mildt Veir; f. *ly*.

lyvoren, adj. noget mild.

Læ, n. Løb. — *læ*, v. n. see *lægja*.

læ, adj. om Luften: mild, ikke kold. *Rbg.* *Tell.* *Gbr.* *Edm.* *Namb.* og flere. *G. N.* *hlær*. (*Jf.* *ly*) *lætt* *Ver*: mildt Veir, *Løveit*. *Heraf* *læna* og *Læka*.

læa, f. *lægja* og *lebjæ*.

læast, v. n. blive mildere. *Ejelden*.

læog, f. *lægja*. — *Læga*, f. *Lega*.

Lægar, f. *Læg*, f.

Lægd (*lanqt æ*), f. et lavtliggende Sted; Huulning, Forbybning, ei liden Dal eller en Klade som er omgivet af opstigende Bakker. *Rbg.* *Tell.* *Nhl.* *Edm.* *Hølg.* og flere. (*G. N.* *lægd*). Skulde ogsaa betyde Lavhed, af *læg*, adj.

lægd, nedboiet, af *lægja*, v. a.

Lægervall, *Rnibe*, Forlegenbed. *koma* i *Lægervall*. *Nhl.* og *fl.* I andre Sprog betyder det den Ryst som man har paa Læfiden i Seiladsen (= *Reland*), men kan ellers forklæres af *læg*, adj.

lægja (*lægje*), v. a. (*e - de*), sætte lavere, gjøre lavt, nedtrykke. *Rbg.* (*G. N.* *lægja*). Af *læg*. (*Runde* *bellere* *bedde lægra*).

lægja (*lægje*), v. n. (*læg'*; *log*; *læe*, — eller mest *alm.* *lær*; *log*; *lætt*), at lee; ogsaa smile, være lattermild; *ff.* *smælægja*. — *Jnf.* *bedder* ogsaa *læa* og *læ*, især i de hødlige *Egne*. *G. N.* *hlæa*, *læa*, *læja*. *Præfens*: *læg'* i *Gbr.* *Drk.* *Edm.*, ellers *lær*. *Supinum* *læe* i *Drk.* (*hvor Imperf.* *bedder lo*); ellers *lætt*, og maaskee nogle *St.* *lægje*. (*G. N.* *hlegit*). *Imperativ* *læg!* — *Heraf* *lætt*, *lætt*; *læggen*, *lægleg*, *andlægd*. — *lægje* *at*: lee *ad*, *belee*. *Dæ* *log* *hoar* *Lonn'a* *'ti* *han*: *hver* *Land* *i* *ham* *læe*, *d. e.* *han* *var* *overordenlig* *munter*. *Nordre* *Berg*.

lægjande (*læand*), adj. 1) *leende*. *Han* *va* *baabe* *leifande* *aa* *lægjande*: *han* *baabe* *læe* *og* *svægte*. 2) *som* *er* *at* *lee* *ad*. *Dæ* *ifje* *lægjande* *at* *di*: *det* *er* *ifke* *till* *at* *lee* *ad*.

Lægje, n. *Leie*, *Liggesteb*. *Mest* *i* *Sammenfætning*, *som* *Kvennalægje* (*Mølkeplads*). *Dgsaa* *om* *Fosterleiet* *i* *Dyr*,

f. *Er.* *Kalvslægje* (*i* *en* *Ro*). *Af* *ligja*, *læg*.

læggra *seg*, *indvartere* *sig*, *tage* *Herberge*. *Bruges* *tillbeels* *i* *B.* *Stift*. (*Jf.* *Ev.* *læger*, *Leir*).

læggre (*lavere*), og **læggt** (*lavest*), f. *læg*. **Lægsamar**, m. *den* *første* *Deel* *af* *Sommeren*. *Toten*.

læja, f. *lægja* og *lebjæ*.

læka (*læke*), v. n. (*a - a*), blive mildere, om Luften eller Veiret. *Nordre* *Berg*. *Rbg.* og *fl.* — *Jf.* *læ* og *lækta*.

Læka (*læke*), f. mildt Veir, *Løveit*. *Nordre* *Berg*. *Drk.* og *fl.* (*Jøf.* *hlæka*). I *Gbr.* *Lække*, *som* *er* *mere* *regelmæssigt* *dannet* (*af* *læ*) *i* *Ligbed* *med* *Lykta* *af* *ly*, *Rjækkje* *af* *mja*. (*Gram.* § 43).

lækja, og **lækfall**, f. *læka*.

lækja, v. a. (*e - te*), læge, helbrede.

lækjande, adj. *som* *kan* *lægges*.

Lækjar, m. *Læger*, *Helbreder* (*Læge*).

Lækjeblad, n. *Veibred* (*Plantago* *major*). *Dgsaa* *kaldet* *Lækjebloffa*. *Jæbren*.

I *Edm.* *Lækjingsblad* og *Grorablokke*.

Lækjedom, m. *Lægedom*.

Lækjing, f. *Lægelse*, *Helbredelse*.

lækker, adj. *bruges* *i* *Ag.* *Stift* *i* *Betydning*: *net*, *vasser*, *nydelig*.

læli, eller **lælli** (*for* *lægjeleg*), adj. *latterlig*, *pubfcerlig*. *Namb.* *Jndr.* — *Jf.* *lægleg*.

Læm, m. 1. *Faldbør*, *Luge* eller *liggende* *Dør*, f. *Er.* *ved* *Nedgangen* *til* *en* *Rjælber*. *Søndensfelde*. (*Ellers* *Lufa*). *Dgsaa* *en* *Luge* eller *Staaede* *paa* *en* *Bæg*, *nemlig* *ved* *et* *Bindue* eller *en* *Glugge*. (= *Lufa*, *Glaslufa*). *Ev.* *læmm*. *Jøf.* *hlemmr*, *et* *Laag*. — 2) *et* *Loft*, *et* *Hjælegulv* *paa* *Bjæfterne* *i* *den* *øverste* *Deel* *af* *et* *Rum* eller *Bærelse*. *Rovelæm*, *Hjolslæm*, *Raukslæm*. *B.* og *Dr.* *Stift*. (*Ellers* *Træv*, *Hjell*, *Stuff*, *Spæng* og *fl.*). I *Nordre* *Berg*. *bliver* *et* *Løft* *kaldet* *Læm*, *naar* *det* *bestaaer* *af* *sammenfæede* *Hjæle*, *men* *Hjell* *naar* *det* *dannes* *af* *Stænger* eller *løselig* *neblagte* *Hjæle*. — 3) *Gallerie*; *Pulpitur* *i* *en* *Kirke*. (*Kirkjelæmen*). *B.* og *Dr.* *Stift*. *Ellers* *kaldet*: *Træv* (*Ar.* *Stift*), *Kor* (*Bald.*), *Hjell* (*Drk.*), *Overlaup* (*Gbr.*).

Læmende, f. *lemende*.

læmjja, v. n. (*læm'*; *lambe*; *læmt*), 1) *banke*, *slaae*. *Ehl.* *Han* *lamde* *paa* *æ* *fl.* (*G.* *N.* *læmjja*, *morbænte*). *Jf.* *læmb* og *læmen*. — 2) *rinde* *og* *bryppe* *ideltig*. *Edm.* *især* *om* *en* *langvarig* *Regn*. *Han* *helpe* *paa* *æ* *læm'e* *ned*.

Læmjing, f. *ideltig* *Regn*. *Edm.*

Læms (*læmjja*), f. *læfja*.

Læn, f. *læn*. *læna*, f. *lina*.

læna, v. n. (a - a), varmes, bløve milderere; om Veiret. (Af læ, adj.). Lell. Ebm. og fl. Udtales sædvanlig kort som læna. Jf. lyna. (Jsl. hlána).

lænde, f. lænda. Lænding, f. lænding. Længd, f. længd. længje, f. længja. Lænje, f. længja. læntau, f. læntug. Lær, n. Lær. Bruges paa mange Steder omverlende med Lær. (Jsl. lær og lær). Lærbein, n. og Lærlegg, m. Lærbein.

Lær, n. f. Læd. — Lær (leer), f. lægja. læra, v. a. (e - te), lære; a) øve sig i en Kunst; b) oplære, undervise En. I sidste Tilfælde med Dativ og Akkusativ; f. Ex. Han lærte Bonnom Kunsten sin. — lære seg til: vænne sig til, øve sig i. lære upp-atte: lære om igjen.

Læra, f. Lære; især Haandværkslære. Ogsaa Studering; f. Ex. Prestlæra, o: det theologiske Studium.

lærænde, adj. værdt at lære. lærd, adj. oplært, ublært; ogsaa lærd, fuderet. Hedder oftest: Lær, lær'e.

Lærdom, m. Lærdom, Lære; Studering, Bidskab; ogsaa Lærded.

Lærefvein, m. Lærling. (Ejelden). Elers Læregut, om en Dreng som gaaer i Lære.

Lærv, f. Læve. Lærvætt, f. lærvut.

læsa, v. a. (e - te), lukke, tilknaase (af Læs); ogsaa tilslutte, fæste, sætte fast. G. R. læssa. — læse atte: tilslutte. læse upp: oplukke. — Particij læst: lukket, tilknaaset. Jf. hærkæst.

Læsing, f. Tilskuffelse; ogs. Befæstelse.

læsta, v. a. læste.

læst, v. n. læde til, udgive sig for; see læstast. Af denne Form har man ogsaa dannet et Substantiv: Læst, m. f. Ex. Dæ va bære læsten bæst, o: det var kun hans Føregivende, det var ikke Alvor. Paa Læst: paa Skront. (Rettere Læta).

læt (lader), f. læta og læta.

Læt, m. f. Lit. — Læta, f. Læte.

Læta (Læte), f. 1) Løb, Løse; i Særbeleshed: Piben, Rødbren, Snabren o. f. v. Meget omfattende ligesom Stamordet læta. Bruges næsten overalt; men hedder paa nogle Steder: Læt, Læte; ogsaa Læte, n. (elt Læte). Ev. læte, n. — 2) Skrig, Jamren; ogsaa Klønnen og Klagen, ibeligt Dverbang; ligesaa Skænden, Knurren, ibelig Hjertagelse og Drippelse af en Sag. — 3) et Føregivende, eller noget som er fremkommet kun for et Syns Fald. (Jf. læta og læstast). Dæ bære læta: det er ikke noget virkelig, eller alvorligt.

(Jf. læst). Et litta Læte: en Tingest, en liden Ting. Drk. og fl. — I Ebm. siges ogsaa: „Dæ ikke noka Læte paa di“: det seer ikke ud til noget, det har ikke nogen rigtig Skik. Jf. Vællæte, Jllælæte.

Læte, n. 1) Løb, Løse; ogsaa Klage, Klønnen (ligesom Læta). Hærb. Vælb. og fl. — 2) Lader, Adfærd, Gøbarber. Lell. og flere. Jsl. læti. Jf. Storlæte, Dvlæte.

Lætt, og lættmild, f. Lætt.

læve, v. n. (a - a), kludre, gjøre noget kun løseligt og ikke tilgavn. Ebm. Hertil læven, adj. om En som farer kun løseligt over et Arbeide og ikke gjør det stærkt eller fast nok.

Læven, n. Larm, Stoi, Lystigbed. (Egentlig en fremmed Form). Jf. Lønab og Løverne.

Læver (ee), n. mildt Veir, Løveir. Jf. Løver.

Lø, f. 1) for Løa. (Jndr.). 2) for Lød. (Drk.). 3) for Løde (Ex. Stiif).

Lø, m. Indbygger af Lom i Gulbrandsbalen. See Lomvær.

Løa, v. f. Løde. — Løa, f. f. Løde.

Lødd, part. 1) oplagt, optablet; 2) ladet; f. Ex. et lødd Hørfse: et ladet Gøvær.

Løde (lóa), v. a. (e - de), 1) optable, lægge lagvis eller i en Stabel (Lød). Hedder ogsaa læ, læ, læda (see læda). 2) lade, lægge Lødning i (f. Ex. i et Gøvær). I Hall. læa; see læje. (G. R. hlada, imp. hlód). I Nordre Berg. siges „løde“, om at lade et Gøvær, men „læje“, om at lade et Fartoi.

Løde (Løa, aab. o), f. en Lade, Hølade. Jf. Løve, f. I Nj. hedder det Læde; i Rumb. forekommer Lodo, og Loo, som bentyder paa den mere regelrette Form Loda (aab. o). Ellers Løe og Lø, ogsaa Lyy (Hedemarken); Jf. Høylø, Hulul. Ev. lada. G. R. hlada, pl. hlódur.

Lødegrind, f. Stolber, Vækker og Dverbaand i en Stavlade (altsaa Bygningens egentlige Kamme eller Skælet uden Tag og Vægge). Nordre Berg. (hvor Læderne sædvanlig ere Stavbygninger).

Lødelaan (Lølan), f. Lædebygning. Jæb.

Lød-eng (Løang), f. Engstykke som hører til en Skovlade, eller af hvis Hø en saadan Læde kan fyldes. Sogn.

Lødestav, m. Lædestolpe; f. Stav.

Løding, f. Dyrstabling; Lødning; f. Løde.

Løffe, f. Læffa.

Løge, n. 1. Høvblis, Stiile, Sagtning i en Storm. Nordre Berg. (Jf. lægi, i Alvismaal, B. 23).

Løje, n. 2. Løer, Morfab. B. Stift. (Hjelden). Udtales Løie el. Løye og adskilles saaledes fra det foregaaende. — Løtt og Løie: Løtter og Løje. Gjæra ett lite Løie: gjøre en Smule Løier. (Ev. løje, Løtter).

Løje (løie), adv. løtterligt; ogsaa underligt, besynderligt. Da gjæff so løie te. B. Stift.

Løjeleg (løile), løtterlig; s. løgleg.

Løjgen, adj. løierlig, pubeerlig, morsom; ogf. underlig, besynderlig. Meget brugeligt i B. Stift og udtales sævvanlig løien (undtagen i Indre-Sogn hvor det hedder løgen, aab. ø), men i Fleertal løgne, comp. løgnare; superl. løgnaste. See løgleg. Han æ so loien te snakta: han taler saa pubeerligt. Da va bæde itt æ løie: det var bæde fortrædeligt og løtterligt. Løgneføere, pl. løtterlige Sværber. Løgneskaff, n. løtterlig Enak. — Ordet forudsætter et Stamord løgja v. a. med Betydning: faae til at lee (af løgja, løg); hvilket ogsaa findes i det gamle Sprog i Formen: hlægja. — Jf. andløgjen, andløg og løgleg.

Løleg (aab. ø), adj. løierlig, løtterlig. Rbg. Tell. Hall. Valders. (Jøl. hlæilegr). Hedder ellers: løile, for løjeleg (Gbr. Høla.), lælli, el. læli (Ramb. Indr.), og løjgen el. loien (Vestensfjelds). S. forrige.

Løgnaste, s. løjgen. løileg, s. løgleg.

Løf, m. 1. en byd og stillerindende Bøf, et Bånddrag i en Sump eller Mør. Tell. Ebl. Edm. Ndm. Gbr. — I Tell. har det i Fleertal Løfjir. G. R. lær. **Løf**, m. 2. Navlestrengen paa et Foster. Brugeligt i Nbl.

Løf, Løgvært; s. Lauf.

Løfja seg: danne blanke Striber som klare Bæffe; om Søen i Regnveit. Gard. Af Løf (Bøf).

Løfje, n. en Vovebals. En som vil gjøre mere end de andre. Ndm. (Hjelden).

Lømb, s. Lamb. Lømenne, s. Lemende.

Løn (langt ø), s. Løn, Belønning. G. R. laun.

Løna, v. a. (e - te), lønne. (Den gamle Form launa synes at være tabt).

Lønande, værdt at belønnes.

Lørre, i Talemaaben „aa lørre“, o: paa Klem, halv aaben. Ndm. I Edm. „aa lerre“.

Lørunq, m. Drefigen. Vøfs. (Jøl. lodrungr). I Edm. siges i lignende Betydning: Lurumbrei.

Løs, s. Høs. — Løt, s. Lut.

Løvb, s. en Haandbred, Haandfladens

Brede som Maal. Meget brugl. i B. Stift. (Jøl. læfö). Af Løve.

Løven, s. løjgen. løyle, s. løgleg.

Løyna, v. a. (e - te), lølge, fjule. Nbl. Gard. Ert. Tell. Valders. (G. R. leyna). Da løyne seg: det ligger skjult, det er vanskeligt at opdage.

Løynd, s. Skjul, Løndom. I Løynd: i Ettilbed (Ejelden). Hertil hører maafee den Talemaade: „i lundaa“, som bruges i Nordre Berg. s. Er. Han æ be're i lundaa eld i lundaa, o: han er bedre end han seer ud til. S. følg.

Løynd, adj. skjult. I Nordre Berg. hedder det lund; s. Er. ei lunde Hole: en liden Dal som ikke kan sees i Fraastand.

Løyndom, m. Løndom. Ejelden.

Løyne, n. Skjul, Smutbul. Ejelden.

Løynleg, adj. lønlig, hemmelig.

Løynt, adv. hemmelig, i Ettilbed. Valders.

Løynvæg, s. Undersø, Bevægelse i Vandet efter at Stormen er forbi. Hedemarten (Løynvæger). Jf. Grunnstøyt.

Løyp, løber; s. laupa.

Løypa, v. a. (e - te), 1) sætte i Gang, drive affled, faae til at løbe. (G. R. hleyps). Af laupa. — løyde Timbr: nedstorte Lømmer fra et Fjeld eller over en Klippe. løyde ned Snøre: lade Fiskeføret gaae tilbunds. — 2) gibe paa Sneer eller Jis, rende paa Kjalke eller Skier. Rbg. Tell. (Elers: ata, renna, stria). Hertil Løypebæffe, Løypeføere. — 3) løbe Walk, varme Walken saa at den brister eller oftes. (Jf. laupa). Løfaa om at opfove Fiskeføvere eller Fiskeaffald til Foder for Kvæget. — løyde Bork, er derimod at slætte Bork af Træerne. Ligesaa „løyde Naver“. Dr.

Løypa, s. 1) Bæffe eller Klippe, hvorover man nedstørter Lømmeret fra en Fjeldstov. B. Stift. Elers Løyp, Etot, Mensl. 2) Dmskirtning, Dmskirtning, Mumstening. Nordre Berg. Han ba vel gjort ei Løype: han har vel gjort en Ulykke. I Edm. siges ogsaa „Gløype“, som ligner G. R. gløpr, Forbrødsse.

Løypegjor, s. en Gjor eller Buat af Træ, som man sænker tilbunds for at opfangne eller ephale nedisjunkne Sager.

Løypegut, m. en Dreng som man leier til at gaae med Vrinder. Nordre Berg. Elers Bisfarugut.

Løyping, s. det at man sætter noget i Gang eller Løb; s. løypa.

Løypt, s. Løb, Fart; Nedalben, Styrning. Nordre Berg. Nordensfjelds udtales det: Løyst. kome paa Løyfra.

Løypt, part. løbet, oftest; om Walk.

Løysa, v. a. (e - te), 1) løse, gjøre løs

(af laus). G. N. leysa. — 2) indløse, betale, f. Er. en Gaard. — 3) v. n. løse, komme i Gang (= løsa). Om brægtige Køer siges ogsaa „løysie“, naar de affatte Mælk i Hveret og vise Leegn til at de snart skulle kalve. — Andre Talemaader. løyse atte: indløse, løse tilbage, f. Er. af en Pantesættelse. løyse av: afløse. løysa Homn: føde i Utide, abortere. S. Homn. (I Edm. bedder det „løyse um“). løyse upp: opløse. løyse ut: løse Køerne af Baasene og slippe dem ud. løyse ein ut: udløse en Rebrer eller kjøbe hans Part i Eiendommen.

Løysa, f. 1) Løsning, at noget bliver løst. Ejelden. 2) et uroligt Menneske eller Dyr; en meget raff, bjærv eller brittig Person. Søndre Berg.

Løysa, el. **Løysa**, f. med Betydning af

Mangel, bruges kun som en Endelse, ligeisom det foranferte laus, hvortil det forholder sig som et aflebet Substantiv. F. Er. Malloysa, Sømløysa, Pengeløysja. (G. N. -leysi, n.).

Løysande, adj. som kan løses eller indløses.

Løysing, f. Løsning, Opløsning.

Løysn, f. Indløsning; Løsningssum, f. Er. for en Gaard. Joraløysn. Ogsaa i Formen **Løysning**. Hertil **Løysningsdag**, Frist eller Hænstand med en Indløsning. Tell.

Løyte, f. Leite.

Løyva, v. a. (t- de), tillade, give Lov til. Ikke meget brugt. G. N. leysa.

Løyve (levne), f. leiva.

Løyve, n. Lov, Tillæbelse; især til at bruge noget. G. N. leysk. — Heraf uløyses.

M.

Ma, n. Spaaner, f. Mab.

ma, i Betydningen: maa man vide, forskaer sig, naturligtvis. Hedemarken. Ellers: maa vita (maata).

Mab, n. Fiskeengel; især Emaafild, den allermindste Eild. Edm. (Jf. Musfa). — I Rdm. betyder Ma, Savspaaner, Savstik. Jf. Mast og Mob.

Mada, f. Mide. mada, f. meba.

Madlauf, f. Marlauf.

maga, v. a. tage Mave af Fisk, opstare Fisten (= sløgla). Øbr. i Formen **maga**.

Magedyr, n. Dyr med enkelt Mave, i Nedsætning til de drøvtyggende Dyr. Hedder oftere **Magefryter** og **Maga-beist**.

Magedyfe, og **Maggebyse**, f. et stort og tykt Kvindfol. Nordre Berg. (Sv. mardusa).

magelaus, adj. meget smal over Mave; egentlig maveløs.

Magemat, n. Mavemaal, Raadehold i at spise. Nordre Berg.

Magemunn, m. Mavemunding.

mager (mag'r), adj. mager, tynd. G. N. magr. Jf. strinn, slarp.

Mageriv (aab. i), n. Bugvrib.

Magesyftja, f. Mavesygdom.

Magerverk, m. Emerite i Mave.

Maggjer, el. **Maggjar**, m. synes at betyde: kogt Mab; men er ellers meget ubekendt. I nogle Bygder i Nordmør skal det hedde „Maggjar“ og betyde Kjøb-

suppe. Paa andre Steder forekommer kun: **Maggjarsgryte**, f. Mabgryde, en Gryde til at koge Grød og Suppe i. Edm. (I Helg. bedder det „Maggjelsgryte“. Jf. Mangjelsausa). **Maggjarsmat**, m. Grød eller Suppe. Edm. — **Maggjersmjøl**, n. Meel til Grød eller Suppe (= Kofemjøl). Østbalen. — Ordet kunde forklæres som **Matgjar** (Mablavning), men Formerne **Maggjar** og **Mangjar** synes at stride herimod. I svenske Dialekter forekommer **maggjar** og **maggjåla** i lignende Betydninger.

Magje, m. (Nl. **Maga**, v), Mave. Hedder ogsaa **Maga** (Aa. Stift), **Maga** (Drf. og fl.). G. N. magi; Sv. **maga**. Betegner ogsaa Luftblæren eller Svommeblæren i Fiske. Jf. **Matmaga**. De drøvtyggende Dyrs Maver have sædvanlig andre Navne (Bæmb, Svua, Lasse, Bvning).

magna, v. n. blive mager. (Bruges ved Trondbjem). Ellers **magraft**.

magna (seg), v. a. 1) opmande sig, tage Mod til sig. Tell. (hos de Gamle). I **Busserud** hedder det „manne seg“. — 2) fordrive Sønnen, staa op, komme i Bevægelse. Øbr. (**magne se**). I Tell. „vatre seg“. G. N. **magnast**, betyder vore, komme til Kræfter.

magraft, v. n. blive mager. Jf. **magna**.

Magt, f. Magt, Kraft; især Legemskraft; ogsaa **Mundigbed**, **Raadigbed** (= **Vald**). Dæ for lita **Magt** i han, o:

han er for svag af Kræfter, han kan ikke gjøre saa tungt Arbeide. Ein Kars Maat: en voren Mand's Kræfter. — Beslaget med: maa, Maatt, megaunde.

magtast, v. n. formaae, have Magt eller Formue til noget.

magtig, adj. stærk, kraftfuld.

magtlaus, adj. svag, kraftløs, udmattet, f. Er. efter en Svagdom.

Magtlovsa, f. Vanmaagt, Svæffelse, Udmattelse.

Maaf, m. No, Mag, Stilbed. (Jf. Umaf). G. N. mak, n. Pruges kun i Forbindelse med „i“, og oftest i Formen **Maafje** (Dativ). „ver i Maaf“: vær rolig. Nordre Berg. „fara i Maafje“: fare sagte og langsomt frem. „gaa i Maafje“: gaa langsomt. Ligefaa: ro i Maafje, hvore i Maafje o. f. v. B. og Er. Stift. (Jf. raaleg, mafleg). snakka i Maafje: tale sagte, hvifte. (Mobsat: ihøgt, upp i høgt).

maf, adj. om Binden: løi, svag, ikke stærk. B. Stift. G. N. makr, rolig.

maka, adj. magelig, bekvem, flad og jævn, om Veie. Tell.

maka, v. a. 1. (a - a), mage, lave, faae Istand. Jf. Mafsel.

maka, v. a. 2. (a - a), 1) sammensætte parvits, opstille som et Par. (Oftere para). 2) „maka seg“: parre sig; om Dyr.

makast, v. n. stilles, saagne; om Vind. (Af maf). Hedder ogsaa **maka seg**. Nbl. og fl.

makelaus, adj. mageløs, overordentlig.

makelaust, adv. uden Lige, overordentligt. (3 de syblige Eane hedder det: makalaust, ligesom Makalovsa og fl.).

Makeløysa, f. 1) Mageløshed; 2) en mageløs Ting, Noget som er uden Lige.

makekista, v. a. ombytte en Gaard eller Jordtændom med en anden af samme Værd. — **Makekiste**, n. Mageskifte.

Mafje, m. 1. (Jl. Mafa, r), 1) Mage, tilsvarende Han eller Hun; mest om Dyr, især Fugle. Jf. maka, v. a. — 2) den ene af to Ting, som bære sammen; f. Er. Stoe, Handster, Traade i en Bæv o. f. v. — 3) Lige, Ligeemand, eller lignende Ting. Alm. Hedder ogsaa **Mafe**, **Mafa** (Ag. Stift), **Makaa** (Vbr. Drl. Inbr.). G. N. maki. Eg bev' ikke baurt Mafjen: jeg har aldrig hørt slikt. Dø finsk ikke mange Malanne: der findes ikke mange Lige. Han æ ikke meir elder Manns Mafje: han er ikke mere end andre Folk; der er intet usædvanligt ved ham.

Mafje, m. 2. et Tørrehuus, Hytte hvori

Korn tørres. Helg. (hvor det ogsaa hedder Bastua). I Namb. **Mafje**. — Jf. Turkestova.

Maff, m. Maddise, Larve, Orm. (Afstilles overalt fra „Orm“, som her betyder Slange). Formen **Maff** er berstende i B. og Er. Stift; derimod hedder det **Marf** i Aa. Stift, og tildeels i Er. Stift og Helgeland. Sv. mak, mask; G. N. madkr. Ang. mada.

Maffehole, n. Indvoldsorm; en Svagdom som foraarsages af smaa Dyr i Indvoldene. B. Stift.

Maffehol (aab. o), n. Hul som er gnavet af Orm f. Er. vaa Hedder.

Maffehus, n. et Spind eller Dækte, hvori en Larve ligger indhyllet.

Maffemat, m. Ormeafode.

Maffesmog (aab. o), n. Ormeagnav, Ormebiller i Træ. — **maffesmogjen**, adj. forgnavet af Træorm. B. Stift. (Jel. madksmoginn).

maff-eten, adj. ormstakket, forgnavet af Orm.

Maffetid, f. den varmeste Aarstid, da Kjøb og Fisk lettest bedrøves af Madbifer.

mafleg, adj. stille, rolig, ikke stærk eller voldsom; ogsaa magelig.

mafle(ge), adv. sagte, langsomt.

Makrel (er), m. Makrel. (Jf. Øsetr og Stokfæl). Eng. mackrel.

Makrelstyrja, f. Tantel.

Mafsel, m. Stik, Sntt, Maneer paa et Arbeide. Er. Stift. Af maka.

Mal, f. Mol og Mæl.

mala, v. a. (mæl; mol, male), male til Meel, knuse. Ogsaa om den egne snurrende Lyd, som Kattene lade høre naar man kjæler for dem. — **Suptnum** hedder ogsaa mile aab. i (Edm.), mele, el. mæle (Er. Stift).

Malar, m. Møller, Kornmaler.

malen, partic. malet til Meel. Hedder ogsaa milen (aab. i) og melen (Edm. Romédalen og fl.).

mali, eller **malli**, adv. meget, betydelig, ikke libet. Namb. Inbr. — Skal ogsaa hedde: manli.

Maling, f. Malen, Kornmaling.

malisfjose, adj. trodsig, nævdiis. Nordre Berg. (Af et fransk Ord).

Malsje, f. et Slags Svænder i Snørklø. Nordre Berg. — I Tell. **Male**, f. Jf. Mella.

malli, meget; f. mali.

Malm, m. 1) grovt Metal; især Jernmalm, og overhøved om høbt Jern. Hertil **Malmvella**, **Malmplata**, **Malmkloffa** og flere. — 2) Kjerneved, den indre og

fastere Bød i Naaletræerne. Sønden-
fjelds. (Elers Adel, M, Boved). Her-
til Malmfuru, Malmve(d) og flere.
Malt, n. Malt. Jf. melta.
Mamma, f. Moder (i Vornenes Sprog).
I Eatersd. bruges det ogsaa af vorne
Folk, nemlig som Tiltaleord.
mana, v. a. (å-a), overgaa, opbløse, ud-
fordre; ogsaa fremkalde, mane.
Managras, f. Kræfiro.
mandomsfam, f. under Mann.
mang (el. maang), mangel. Kun sam-
mensat med ein (mang-ein); i Fem-
ninum med et (mang-ei). I Neutrum
bruges det ogsaa eenligt (mangt) og
oftest substantivisk; f. Er. Det hadde
mangt te snakka um. I Berg. Stift:
maangt.
mange, adj. pl. mange. Hebber ogsaa
maenge (mest alm. i Berg. Stift) og
mangje (Harb. Voss). Jf. Maang, n.
G. N. og Jæl. margir; men Ana. ma-
nig; Gam. Tvdst manag. Af Formen
mang findes Spor i marglia; jf. mar-
fresken og Marloske.
mangeleis (for-leides), adv. paa mange
Maader. I Hall. og Balder's hebber
det manglein.
mangestade, adv. mangesteds. Hebber
ogsaa mangesta'n, og maangestads.
mangfaldig, adj. 1) mangfoldig; 2) vdt-
skuede, som har meget forskellige Tan-
ker og Planer.
Mangjelsausa, f. Madslev, Suppe-De.
Hela. (Bessen, Ranen). Saaleses og-
saa Mangjelsgrya, f. Madgrøbe. (I
Sbm. Muggjarsgryte). Jf. Muggier og
Mang.
mangla, v. a. rulle eller presse Klæder
med Mangletræet. Hela. og Tr. Stift.
manglia (aab. i), adj. vel bemandet,
som har en stor Familie, eller har mange
Folk hos sig. Tell. Hos de Gamle og-
saa marglia, for marglida, af det
gamle lid, v: Folk. Mdsat skalla.
mangmaalug, adj. snakksom, som taler
meget. Tell. (sjelden).
mangment, adj. mandstærk, som har
mange med sig. Der æ ikke mangment
(ikke meget Folk). Helg. Det va so
mangmente. B. Stift.
mangorig, adj. snakkesalig, som bruger
mange Ord. I B. Stift: maangorige.
(Sv. mangordig).
mangrenkt, adj. som har mange Tanker
og Planer. Sjelden.
Maning, f. Manen; Dpøggelse.
manka, f. manka.
Mann, m. (Hl. Menn'er), 1) Mennefte,
Mand eller Kvinde. (G. N. madr, acc.

mann). Denne gamle Betydning findes
kun i visse Forbindelser, saasom: Kar-
mann og Kvinnemann; mandbeilt, man-
kjemt, mannvond; Mannekjet, Manne-
blod, o. s. v. Ligefaa i Talemaaden
„vera Mann til“, v: være i Stand,
have Kræfter til; — hvilket bruges baade
om Mand og Kvinder; f. Er. Ho va
ikke Mann te gaa lenger. B. Stift. (Jf.
Menne). — 2) Etling i nedstigende Li-
nte, Lev til en Slægt. Mann ette Mann:
fra Slægt til Slægt, Søn efter Fader.
Da va femte Mannen fra han: han
nedstammede fra ham i femte Led. Te
niane Mannen: til niende Led. Jf.
Ermenning, Firmenning. — 3) Mand,
Mandsfolk; Karl, Arbeidsmand. (Jf.
Kar). Naar et Tal eller et lignende
Ord gaaer foran, hebber Fleertal ogsaa
„Mann“; f. Er. fem, seks Mann; alle
Mann. I samme Tilfælde bruges og-
saa Genitivet „Manns“, f. Er. Tie
Manns Bit æ tolv Manns Styrkje.
Fleertal hebber ellers Menner (med
Halvlyd), Menn'ar, Menn'a, Menn'e.
(G. N. menn). I bestem Form; Menn-
'enne (Menn'inn, -ann). Dativ: Menn-
nom (Drk.), Monna (Sbm.). — 4)
Vætemand, gift Mandsperson. (Mdsat
Dreng, Gut). — 5) Huusfader, Fa-
milieforskander; ogsaa Opsider, Gaard-
bruger; f. Er. Der æ fire Mann paa
den Gar'a (Gaarden bestaaer af fire
Druug). Med et eget Eitertrøf betegner
det ogsaa en dygtig eller anseelig Mand;
f. Er. Da vart Mann 'ta han, v: han
kom sig godt, blev en anseet Mand.
(Jf. Folk). — Af gamle Former mær-
kes: Manne eller (i Søndre Berg.):
Manna, som egentlig er et Fleertals-
Genitiv og bruges i Talemaader, som
følgende. „Manne høgst“: høiest i Ræk-
ken eller i Selskabet. Han sette seg
Manne høgst. (I Søndre Berg. Manna
høgst). Ein kann ikke høyra Manne
Maal: man kan ikke høre Mennefters
Stemme. I Manna Minne: i Mand's
Minde, saa længe som Folk mindes.
„Roma til Manne“ (el. te Manna):
komme til Folk, til et bebodt Sted:
(See første Betydning af Mann). Der-
imod: „foma te Manns“: komme sig,
komme til Velmagt, blive anseet. „Til
Manns“ betyder ellers: tilmands, for
hver Mand. Manns Fær: mandigt Væ-
sen, Adfærd som passer for en Mand.
Ligefaa: Manns Snakk, Manns Or
og flere. Paa Manns Bis: mandigt,
som det sommer en Mand. I Manns
Hand: i Mennefters Hænder. Mann-

- sens Pukka: et Menneſtes Lykke. Mann av Huſe, ſ. Huſ.
- Manna**, adj. bemandet, beſat med Folk. Sjelden, ſ. ment.
- manna** (ſeg), v. a. opmande ſig, tage Mob til ſig. Buſterud. (manne ſe). I Teſt. „magne ſeg“.
- Mannabaue**, ſ. Manndaube.
- mannast**, v. n. forfremmes, blive mere mandig, tage til i Kræfter og Duellighed. B. Stiift og fl.
- Mannaroffa**, ſ. Mannteffje.
- Mann-aufſje**, m. Noget hvorved En udfolder det ſom mangler i hans Høide eller Længde; iſer en Klobes eller Bloſ, ſom man lægger under Fødderne til at ſpænde imod, naar man roer. Tr. Stiift.
- mannbiſk**, adj. om et Dyr, ſom anfalder og bider Menneſtene. Nordre Berg.
- Mannbjønn**, m. i Folkeſagnene: en Mand ſom er forvandlet til en Bjørn; ogſaa en Bjørn ſom angriber Menneſtene eller viſer en uſædvanlig Driftighed. Nordre Berg.
- Manndaube** (Mannebaue), m. Sygdom eller Ulykke hvorved mange Menneſter døe.
- Mandom** (Mandom), m. Mob, Kraft, Dyrktighed; ogſaa Hjælpsomhed, Vædelmodighed, ædel og opbeiet Einbelag. Meget brugt. i B. og Tr. Stiift. — tafa Mandomen fyre ſeg: tage Mob til ſig, bruge Alvor, opbyde ſine Kræfter. „Ein Mandoms Mann“: en dygtig og hjælpſom Mand. „Ei Mandoms Rana“, ſiges iſer om en gavmild Kone.
- mandomsam**, adj. dygtig, mandig, uforſagt, ſom veed at bruge ſine Kræfter; ogſaa hjælpsom, gavmild. Meſt i Nordre Berg.
- Mannebein**, n. Menneſtebein (= Folkebein). Saaledes ogſaa Manneblod, Mannefjot, Mannehær, Mannehovu(d), Mannekropp og flere. I Søndre Berg. Manna, ſ. Er. Manna-bore.
- Mannebyte**, n. Mandſtiſte paa en Gaard; det at en Mand afgaer og en anden kommer i Stedet.
- manne-høgt**, ſ. under Mann.
- manneleg**, adj. mandig, dygtig, ſtræbſom og uforſagt, iſer i vanſkelige Omſtændigheder. Meget brugeligt i Nordre Berg. og ellers almeensforſtaaeligt.
- mannelege**, adv. dygtigt, tilgavnø. Dø va manne! til-tiſje: man havde taget ret dygtigt til. Nordre Berg.
- Mannemagt**, ſ. Menneſte-Kræfter, i Rødsætning til meſaniſke og Dyr (iſer Hektes) Kræfter.
- mannemillom**, adv. fra Mand til Mand, eller fra en Gaard til en anden. I B. Stiift ogſaa mannemylaa.
- Mannemink**, m. egentlig Formindſtælle af Folk; oftere om en Forringælle eller Skam for en Familie, det at en Mand vanslægtet fra ſine Forfædre. Sdm.
- mannerødd**, adj. menneſteſty. Sjelden.
- Mannetiſte**, ſ. Man-ebote.
- Mannetroang**, m. Trængſel, Trængſel i en Samling af Menneſter. Sjelden.
- Mannfall**, n. Mandſald, Reberlag.
- mannfaren**, adj. betraadt af Menneſter, om Fjeldmarker. Gbr. (?)
- Mannfolk**, n. Mandſkjen; Mandſolk. (Meſt i Fleertal).
- Manngar**, m. en Ring eller Kreds af Menneſter. Dei gjøre Manngar um han: de omringe ham, ſloge en Kreds omkring ham. Meget ubbredt Ord. G. N. mænggard.
- mannheilt**, adj. n. 1) frit for Sygdom; ſaaledes at alle Deboerne paa et Sted ere friſke. Yttre-Sogn. „E da mannheilt bliſſe diſſe“: ſtaaer det godt til med Helbredden hos Eder? — (I Sdm. udtrykkes et lignende Begreb ved „Folkebeſe“). — 2) om den Tilſtand, at Deboerne paa et Sted ere de ſamme ſom før, og at intet Dødsfald i en vis Tid er indtruffet. Helgeland.
- Mannheit**, ſ. Mod, Kjøebhed (= Mandom); ogſaa en Belgjerning, en ædel Handling. Nordre Berg.
- mannjamt**, adj. n. og adv. almindeligt, ſom finder Sted hos Alle, ſtrækker ſig til Alle og Endver.
- mannkjemt** (mannkjømt), adj. om et Sted, ſom er meget tilgængeligt, beſøgt for Tiløb af Folk, meget beſøgt. Nbl. og fl.
- mannkjend**, adj. vel beſkendt med Folket paa et Sted. Boſø.
- Mannlauk**, ſee Marlauk.
- mannlaus** (mannelaus'e), adj. mandløs; ſom har miſtet ſin Mand.
- Mannloga** (aab. o), ſ. Volbgift, Afgjorelſe ved Skjønsmænds Dom. Sæters-bulen. (I. laga og Lea).
- Mannløyſa** (Manneløyſe), ſ. Mangel paa en dygtig Mand eller Familieforſtander. Ji. Raneløyſa.
- Mannalder**, m. et Menneſtes Levealder.
- Mannsemne**, n. Drenge. Et godt Mans- emne: en baabefuldt Jngling.
- Mannshøgd**, ſ. Mandshøide, ſom Maal.
- Mannſtade**, m. Mandſtade, det at Folk komme til Ulykke, ſ. Er. paa Søen.
- Mannſkap**, n. 1) Mob, Driftighed, mandigt Væſen. B. Stiift. Han badd' iſe

Mannskap te da: han havde ikke Mod
deriil, han var for meget frugtsem eller
undjællig. — 2) Duellighed, Kræfter til
at ubrette noget. Mere brugeligt sen-
densjelds. (Jf. Manddom). I Hall. skal
det ogsaa betægne Formue eller Rigdom.
— 3) Mandskab, Folk, Arbejdsfolk.

Mannskræma, f. Folkestrejmuel; en Per-
son eller Ting, som Folk ere bange for.
Kr. Stift.

Mannslag, n. Mand's Væsen, Manerer
som passe for en Mand.

mannsleg, adj. mandig, dygtig; eller
ogsaa: som har et mandigt Væsen,
sker ud som en Mand. Kr. Stift og fl.

Mannslut (aab. u), m. Mand'slob,
Part som tilfalder enhver Deeltager, f.
Kr. i en Fiskefangst.

mannsterk, adj. mandsterk (= mang-
ment).

mannstygg, adj. menneskesty, uskiftet til
Selvskab. Søndre Berg.

Mannsverk, n. Daad, Bedrift.

Manntal, n. Mandtal; Mandskabsteg-
ning; ogsaa Folkemængde.

mannatmd, adj. em Dyr: tam, vant til
Menneskene; — om Mennesker: erfarene,
vant til Umgang med Folk. Søndre
Berg.

Mannteffje, n. Gunst, Indest, det at
En er afholdt; ogsaa et tækkeligt Væ-
sen i Umgang med Folk. Tell. og fl.
I Søndre Berg. hedder det Mann-
toffa, og Mannatoffa, f.

Manntoffa, f. Mannteffje.

Manntyne, n. Mandskade. (Sjelden).
Ogsaa noget som er til Skam eller
Lyde for en Mand.

mannvond, adj. kræsen i at vælge Folk
eller Medbeestagere. Sjelden.

Mannvase, m. en Kreds eller Klynge af
Mennesker, en Folkebob. Helg.

mannvond, adj. om Dyr: mandolm,
bidst, arrig mod Menneskene. Rbg.

Mannsyl (aab. y), m. Damp, Udbunst-
ning af mange Mennesker i et Værelse.
Harb.

Manneta, f. Meduse, et Slags Blod-
dyr i Søen (= Gøyle, Klysa). I Sø-
ndre Berg. og Kr. Stift bruges det som
Navn for den bele Slægt; men i Sdm.
kun om en enkelt Art, som udmærker
sig ved en lang Duff i Midten (Medusa
capillata), medens derimod Slægten
kaldes Gøyle. Navnet er maaste noget
forvansket (ligesom Mannlauf); det sy-
nes at kunne forklæres som Marneta
(Savnælde) af Roden Net i Retla
(Jf. Brennenot), ligesom Lpðst Meer-
nefel, og Eng. seaneide.

mannle, see mannsleg.

Mantel, el. Mantile, n. en smal Sybde
paa Eiden af en Skorfsteen eller rundt
omkring Skorfsteensmuren. Berg. Stift.
Eskal egentlig betyde Kappe, Skorfsteens-
kappe.

Mar, i Betændningen: Hav, Sø, — fore-
kommer i flere sammensatte Ord, som
Marbaffje, Marflo, Marlauf, Marma-
le, Marulk. — G. R. marr (et af Sø-
ens Ravne i Edda).

Mara, f. 1. Mare, Rareridning i Søen.
Hedder i Tell. Muru. (Jøl. mora).

Mara (Mar'), f. 2. et Skilads paa
Strandbredden, brugeligt ved Lærefis-
rie. Kr. Stift. (J B. Stift: Gilla).
Jf. Mar.

Mara, en Sammensætningsform af Mar
(= Høppe); f. Kr. Marafyl, n. Høp-
peføl. Maramjelt, f. Høppemælk. Ma-
rafall, m. Stald til en Høppe. B:
Stift.

mara, v. n. (a-a), om Heste: springe
med Hopperne. Ellers: sværme om,
gjøre Støi og Spektakler; ogsaa yppe
Klammerie. Tell. „Ein Marefatt“: en
uroelig Krop, En som ypper Støi eller
Klammerie.

Maraslagar, m. en Hesteflaaer. Indre-
Sogn (hvor denne Bestilling har været
anset som foragtelig og vanærende).
Jf. Mar. — Ordet er mærkeligt berøbet
at det forudsætter en ældre og fuld-
komnere Form af Verbet flaa.

Marald, m. Havbasse; f. Marbaffje.
Maralm (for Marbalm), m. lange Sø-
væster; især: 1) Strenge-Lang (Scy-
tosiphon). Jf. Tysk. (Jøl. marprædr).
2) Havbøndel (Zostera); ellers kaldet
Marlauf, Sjøgras, Mtegras. B. Stift.
(Jøl. marhalm).

Mara-ungje, m. en liben Høppe, et Høp-
peføl. See Mar.

Marbaff-fjera, f. meget stor Ebbe, som
sædvanlig indtræffer i Marts Maaned.
Helg. Jf. Gjøfjora.

Marbaffje, m. en Vasse eller stærkere
Straaaning, som sædvanlig strækker sig
langt med Strandbredderne fraa ned-
for Ebbemaalet. Nordenfjelds og i Nør-
dre Berg. I Sdm. hedder det Mariball-
je, og ellers: Maralben (Ebl. Stran-
debarm), Mareldebro'te (i Harb.), Møl-
derbaffjen (Ebl.). En lignende Vasse,
som forekommer i Færøskandene, kaldes
i Tell. og Buserud: Mærrein ellet
Mæreina, f. — G. R. marbakki (Dipl.
1, 84) og marreinsbakki (Løvene, I,
46. 69. 89).

Marbyna, f. Dymb, Dubber paa Strand-

- brebberne i Karheden af Ebbemaalet. Nordre Berg. Edm. Rdm. I Nordmør ogsaa Søgræs og Tang, som drives op paa Strandbredde.
- Marelsdebrot**, n. f. Marbaffie.
- maren**, adj. frønnet, lidt raadnet; især om Træ. Nordenfjelds. Jf. marna og morsken. (Jsl. marinn, skot).
- Marflo**, f. et lidet Dyr af Krebseslægten, som findes i Mængde ved Strandbredde; Hævløppe (Cancer pulex). B. og Tr. Stift. Hedder ellers Marflod, n. (i Edm.) og Marfluga, el. Marfløge (Helg.). Jsl. marfló.
- marfresten**, adj. dristig, virksom (entreprenant), som forsøger meget og ikke giver tabt, om et Forsøg mislykkes; undertiden ogsaa: meget dristig, forvovent. Hæb. Kunde maaffee forklæres som margfresten, af G. R. mærg, mængen.
- Marfrestna(d)**, m. en Lykkeprøve, et Forsøg som er noget voveligt. Hæb.
- Marg**, f. Merg.
- marglia**, vel bemanded, omgivet af mange Folk; f. manglia.
- Mariauga**, n. den første Gjøring i Öl, Skum som afsættes ved Gjæring. Sogn. Betydningen af Ordets første Deel er tvivlsom ligesom i Mariboat, Marisop, Marlung (j. Murihøne, Murinshiel), da bløse Ord synes at have en anden Rod end de øvrige, som begynde med Ravnet Mari (Marie).
- Mariboat**, m. Røffe-Vg. Edm. (Censlydigt med Jsl. Péurs-budda).
- Maribaffie**, f. Marbaffie.
- Marigle**, m. et Slags Isler; en Art som ellers kaldes Hestigle. Hæb.
- Maribånd**, Planten Horndraget (Orchis maculata). Ehl. Hæb. — Fortæltes af Jomfru Maria's Navn og sættes i Forbindelse med adskillige Folkesagn.
- Marihøna**, f. Sommerfugl, Papilion. Mange Steder vestenfjelds. I Edm.
- Maribane**, m. I Gbr. Murihøne. — Jf. Fivrelb, Fyrvelb (som i Gbr. og Edm. kun siges om Falserne).
- Marikapa**, Planten Løvefod (Alchemilla vulgaris). Nordre Berg. Rdm. Dr. Ellers Kapearas.
- Marisple**, Planten Skellingetand (Lotus corniculatus). Hæb. Jf. Tritunge.
- Marimys**, Maria Bebudelses Dag, den 25de Marts. (G. R. Maria messa). Ellers Vorfermys og fl.
- Marisop** (oo), m. en Green hvorpaa Kvistene ere ubvorede i en Rhyng eller Kvast. Edm. Maaffee egentlig Marefop. I Helg. hedder det Marlung, i Sogn Gvgrasop.
- Mark**, f. 1. 1) Mark, Jord; deels om Jordens Overflade i Almindelighed, deels om Jord som er bevøret med Græs (i Møbsætning til Klipper eller Sandbanker). Sv. mark. — 2) Udmærker, Græsgang eller Jordstykker som ligge udenfor en Gaard. Alm. — 3) en Elovstrækning, det samme som Mork. Rdm. — Talemaader. Ved paa Mark'a: til Jorden. De spratt ut paa Mark'a: det spredtes ud over Jorden. At Mark'enne: til Jorden; eller ogsaa til Udmærken (Hjelbet eller Skoven). Paa bare Mark'enne: paa den blotte Jord. Det ætste Mark'enne: de have samme Farve som Jorden eller Græsset.
- Mark**, f. 2. en vis Mønt. Søndenfjelds kun om Speciesmark eller 24 Skilling. Vestenfjelds og nordenfjelds betegner det derimod en Rigsmark efter den gamle Regning, altsaa 16 Skilling; hvorimod en Speciesmark kaldes en Drt. (Forandres ikke i Fleertal). Mark er ellers egentlig en vis Vægt, det samme som Mork, og bruges ogsaa paa enkelte Steder i denne Betydning.
- Mark**, f. 3. en vis Jordstykke; see Marklag.
- Mark**, m. det samme som Maff.
- Mark**, n. Mærke, Kjenndetegn. Meget brugt i B. Stift (undtagen Edm. hvor det hedder Mærke). G. R. mark. — Ieggsa Mark paa: lægge Mærke til. tata Mark paa: lægge paa Minde, erindre sig noget som et Kjenndemærke. D'æ itste Mark paa da: det er ikke just at lide paa, det gaaer ikke saa nøiagtigt; eller: man kan ikke slutte noget deraf.
- marka**, v. a. (a-a), mærke, lægge Mærke til. (Oftere merka). G. R. marka.
- marka**, v. n. (a-a), samle Kviste eller Bar til Fæder for Kvæget (See Mork). Hæb. Ehl.
- Markastykkje**, n. en Elovmark. (I B. Stift kun om gamle Marker eller Rigsmarker).
- Markebyte**, n. Skiftning af Udmærk.
- Markegang**, m. Besigtigelse af en Gaards Udmærker, f. Er. ved en Udsifting.
- Markegangssak**, f. en Sag eller Tvist angaaende Markernes Deling. B. Stift.
- Markeganga**, f. idelig Gang og Færjel i Udmærkerne.
- markeleggen**, adj. om Træ, som har ligget længe paa Jorden.
- Markemole** (aab. o), m. Jordstykke.
- Markeslætte**, n. Høslæt i Fjeldmarkerne eller udenfor Gaarden.
- Marketeig**, m. et udskiftet Stykke i en Udmærk. Derimod: Marketeig, søn-

denffjelds om et Engskotte, som man kan faae for en Lon af en Mark eller 24 Skilling.

Markveidd, f. Udmærketnes Bidde.

Mark-lag, n. den mindste Eenhed af Jordstycken, udgjørende en Fire- og tyvendebel af en Dre. Orkebalen. Ogsaa kaldet Mark.

Mar-plung, m. en naturlig Kvast eller Krands paa en Green. Helg. See Marisop.

Marknad, m. 1) Marked. Nordenffjelds hedder det deels Markna, deels Martna. I de sydlige Egne: Markn eller Marken. Sv. marknad. — 2) et Handelssted, en Landhandlers Gaard. Helg. (i Formen Martna).

Marlakje, el. Marlak n. Bladmaven, den tredie Rave i de brovtyggende Dyr. Nordre Berg. I Gbr. Marlaakaa, m. Ellers Lakje og fl. — Orkets forste Deel er maaftee det gamle margr (mangen). Jf. Sv. mångfall, som har samme Betydning.

Marlauk, m. (egentlig Havløg) Søgræs, Havbændel (Zostera marina). Sbl. I Stavanger Amt hedder det Madlauk, og i Fjtre-Sogn Mannlauk. Ellers Maralm, Sjøgræs, Altegræs.

Marm, m. Knurren, Muffen; ogsaa Sussen af Vind eller Søgang. Sdm.

marma, v. n. Knurre, muffe eller klynke for noget; ogsaa suse, om Vinden. Sdm.

Marmøle, m. Havmand, et fabelagtigt Bøien, som ester Folketegnene skulde kunne svare paa vanffjelds Spørgsmaal og aabenbare skulte Ting. Nordre Berg. Siges ogsaa ofte om En som taler meget om Ting som han ikke forstaaer. (Af mæla). Jf. Sbl. marmennil.

marna, v. n. (a - a), frønnes, opløses eller begynde at raadne. Tr. Stift (i maren). I Sdm. marnast, især om Træ.

mar-røatt, adj. n. meget raat og blødt. Helg.

Mars, m. Marsch. (Unorsk).

Martna, f. Marknad.

Marulf, m. Ulfe (Cottus), en Fisk. Nordre Berg. Ellers: Ulf, Frust, Forost, Fiskumpaa.

Mas (langt a), n. 1) Snak, Prat. Sbl. og fl. 2) Overbæng, ibellig Begjæring og Paamindelse om noget; ogsaa Indfald, Nykker. Nordre Berg. Tr. Stift. 3) Slæb, Strabads, Anstrengelse. Sønbenffjelds.

masa, v. n. (a - a), 1) snakke, fordrive Liden med Snak, især om ligegyldige Ting. Ne sat dar aa masa bette Kvæl-

den. Gærb. Sbl. Jæb. (Sbl. masa, sladre). — 2) bede eller paaminde ibellig om noget, gjentage et Ønske titid og ofte; ogsaa komme med mange forskjellige Indfald og Begjæring (ligesom Børn eller søge Folk). Han masa ette da so lengje han laut saa da. Nordre Berg. Tr. Stift. Helg. I Gbr. og Drk. mæsa; i Sogn: mæsa. Jf. brefa. Ogsaa drive eller paastunde En i et Arbeide. „masa paa ein“. Balbers.

— 3) slæbe, anstrenge sig eller have det travlt med noget; undertiden ogsaa at forsøge noget ofte og uden Held. Sønbenffjelds. Han masa seg ut: „masa seg“, eller „masa seg ut“: arbeide sig træt, anstrenge sig saa at man udmattes. Hall. Buserud. — Heraf utmasa. Masafam, f. (i Barfjeldsdom), et lettere Anfald af Føffjeldsmerterne, uden nogen kjendelig Virkning. Sdm.

masafam, adj. om En, som altid har noget at bede og minde om. Tr. Stift. **masast**, v. n. sove ind, eller begynde at drømme. Nbl. Fjtre Soga.

masen, adj. 1) som ibellig anmoder eller paaminder om noget. Nordenffjelds. 2) besværlig, som medfører Anstrengelse. Tell.

masgjengd, adj. om en Vei: tung, besværlig. Tell.

Masing, f. 1) Snak; 2) Tryglerie, Hebelige Anmodninger; 3) svage eller frugttesløse Forsøg; ogsaa Strabads, Anstrengelse.

Mast, n. 1. smaa Spaaner og Affald af Træ. Sagemast. (Nordre Berg.). Ellers Ma, Laas, Rugg, Fils.

Mast, n. Stoi, Lummel.

maska, v. n. (a - a), støie, tumle, drive Leg og Spøg. Nordre Berg. Sdm. Gbr.

Massing, m. Messing. Hedder ogsaa Messing og Masing (Drk.).

Massion, m. Konfirmation. En forvansket, men meget udbredt Form.

Mastove, aab. o (for Mastova), f. en liden Stue, hvori man bensesetter Mælk og anden Slags Mad. Sdm. Ligefaa paa Helgeland: Mastove og Mastua, om en Mælkstue, et Mælkbuur. Ogsaa i Jnderøen. (Mastuu). I Orkebalen er Mastugu et Kogehuus eller Jibhuus.

Mastr (Mast'er), f. en Mast. (Hedder ogsaa i mange Dialekter Mast). Sbl. mastr, n.

mastra, v. n. opstætte Masten i en Baad. Mastugu, f. Mastove.

masur, adj. farrig; f. matsaar.

Mat, m. 1) Mad, Spise. 2) Kjerne i Korn. „saa seg Mat“: spise. Til Mats

- (te. *Maß*): til Rættelse. *Kenaa* seg te *Maß*: føle Rættelse, kjende at man er met. *B. Stift*, hvor Sammensætningsformen ellers sædvanlig hedder *Mata*, f. *Er. Matamaal*, *Mataløysa* o. f. v.
- mata**, v. a. (a - a), made, give i Munden.
- mata**, v. n. modnes, faae Kjerne; om Kornet. Hedder ogsaa *matast* (som er en betvemmere Form). *I Drk. maata*, hvilket ogsaa betyder: oplægge, sammentypare, især Madvarer.
- mata**, adj. om Korn: modent, kjernefuldt. „lite mata“: svaagt, ragert.
- Matbot**, f. Madstykke, Forbedring i Kostholdet. *Er. Stift*.
- Mateple**, n. halvure *Ubler*, som tilslaves til Mad.
- matfull**, adj. fuld, overmattet, om Dyr. Ogsaa *matdiger*. *Viterb*.
- Mathug**, n. Madløs, Appetit.
- Matlag**, n. Bordselskab.
- matlaga seg**, tilslave Mad.
- matlaus**, adj. madløs, som ikke har Mad. *I B. Stift matalaus'e*.
- matlang**, adj. „ei matlange Rid“: en Grund som er saa lang at man kan spise et Maaltid. *Nordre Berg*.
- matleg**, adj. matrende, nærende.
- Matløst**, m. Madløs. *I Berg. Stift: Mataløst*.
- Mataløysa**, f. Mangel paa Mad.
- Matmann**, m. Spiser. „Ein liten Matmann“: en smaatærende Person.
- Matmaal**, n. et Maaltid.
- Matmor**, f. Madmoder, Huusmoder. „*Ho Matmor*“: vor Madmoder. *Is. Husbond*.
- Matmun**, m. matrende eller nærende Kraft i Mad. *I B. Stift: Matamun*; f. *Er. D'e* ikke nogen *Matamun* i da: det matter ikke noget.
- Matnoyte**, n. Bordselskab, Foll som spise sammen. Skal bruges i *Er. Stift. Elers Matlag*.
- Matsoad** (*Matasoa*), f. en Smule Mad. *B. Stift, Gbr. og fl.* — *Is. Saad*.
- matsoar**, adj. fattig paa Mad. *Tell.*
- I* lignende Betydning siges „*masur*“ i *Edm. Jøl. matsar*.
- Matstell**, n. Tilværing af Mad. *Kalbes* og *gsaa Matstyr* og *Matsti*, n.
- matsofsjande**, adj. henlig til Mad; f. *Er. om Fisl.* „Han e' so smaa at han e' 'He matsofsjande“. *Nordre Berg*.
- mate**, agtebe; see *mæta*.
- Mat-rid**, f. 1) Spisetid; 2) et Maaltid som holdes omtrent Kl. 10 for Ribdag (= *Dogur*). *Jæderen*.
- matrotten**, adj. madløs (= *Kostrotten*).
- matvand**, adj. fræsen paa Mad.
- Mauf**, n. 2) Bædste; især de Bædster, hvoraf *Mad*en tilslaves, saasom *Vand*, *Mælk* eller *Balle*; i *Nobsetning* til *Dielet*, som sammenmanges dermed. *Rbl. og flere. I Helg. hedder det Mosk* (aab. o), og i *Edm. Mosk* (*Grutamokk*, *Eupamokk*). *Heraf møvka*. — 2) en *Blanding*, *Røre*, *Deig*. *Gbr. Is. Jøl. mauk*, *Suppe*. — 3) *Stof*, *Waterie*. *Jæderen*. *D'e* godt *Mauf* i den *Karen*: der er *Styrke* i den *Karl*, han har en ret god *Legemsbygning*. *Is. Maang*.
- maula**, v. a. (a - a; eller a - te), 1) tvæge, især langsomt og med *Meie*. *Ehl. Jød. (Jøl. maula)*. — 2) spise noget ublandet eller uden den sædvanlige *Tilmad*. *maule* *Brød*: spise tørt *Brød*, uden *Suul*. *maule* *Emør*: spise *Emør* alene, uden *Brød*. *Er. Stift, Edm. Gbr. mauleg*, *mulig*; f. *mogeleg*.
- Maur**, m. 1. *Dyre*, et bekjendt *Insekt*. *I Nordre Berg. siges* oftere *Migemaure*. (*I Vtrd. Mor*, aab. o). *G. R. maurr*.
- Maur**, m. 2. en ubagelig *Rise* eller *Krillen* i et *fygt* eller *saaret Lem*. See *maura*.
- maur'**, adj. fattig, sparsom. Forekommer i *Edm. f. Er.* Han e' 'He so *maur'e* paa *dæ*: han regner det ikke saa *noie*.
- maura**, v. n. (a - a), 1) *mylre*, *vrimle*, som *Dyrer*; ogsaa *slæbe*, *arbeide*. (*Ejelden*). 2) *Rise*, *krille*, f. *Er. efter Saart* eller *Frøst*. *Edm. Drk. Helg. (Is. Kela, hatra)*.
- Maurbad**, n. *Bad* i et *Aflog* af *Dyre*tuer.
- Maurbit** (aab. i), n. *Dyre*stik. *Kalbes* og *gsaa Maurmig*, n.
- Maureld**, f. *Roreld*.
- Maurmark**, f. *Mark* som er opfyldt af *Dyre*tuer.
- Maurсанд**, m. *smaa Hobe* af *Sand* eller *Jord*, hvori *Dyrer*ne opbolde sig. *Dg'saa* kaldet *Maurrafl*. *Harb. og fl.*
- Maursoort**, f. en *vis* *Kvægsfygdom*. *Edm.*
- Maurstura**, f. *Dyre*tue.
- Maurvæg**, m. *Dyre*er *Bei* eller *Gang* i *Nærheden* af *Tuerne*.
- maufka**, v. n. æde *graabigt*, tage *Munden* fuld. *Edm.*
- Mausfje**, f. *Mosfje*.
- maa**, v. n. (*maa*; *mætte*; *maatt*, eller *maatta*), 1) kunne, *formaae*; ogsaa *have* *Anledning* eller *Abgang* til *noet*. — 2) *maatte*, *være skyldig* eller *noedsaget* til (= *ljota*). *Den færtte* og *ældste* *Betydning* er *mindre* *bekjendt* og *forekommer* *almindelig* *kun* i *nogle* *særegne* *Tale-*

maaber, saafont: maa tru: kan man trøe.
maa vita: kan man vide. I B. Stift
siges ogsaa: Eg maa 'kje seia da, o: jeg
kan ikke bestemt si det. Du maa so
seia: du har Marfa til at si det. I
Rbg. og Tell. er det imidlertid mest
brugeligt; f. Ex. Maa eg gange, o: kan
jeg saa gaae? Maa eg faa da: kan jeg
faae det. Da va saa nær at du maatte
saa da (o: at man kunde see det).
Eatersb. — Ordets egentlige Rod er
mag, og det skulde altsaa hedde maga
eller mega, hvilket sidste forudsattes i
„megante“ (som bruges i Nbl.). G.
N. mega; Ang. magan. — Heraf Umagje,
mogleq, Magt, Maatt. Jf. G. N.
magn; og Sv. förmåga.

maa, v. a. (r-dde), flide, strabe, afgnbe
eller afflumpe. Meget brugl. paa Hel-
geland; f. Ex. Di ba maait ut Hofsta-
vann'. Du maa ut Kniven (o: afflum-
per Eggen paa Kniven). G. N. ma. I
B. Stift bruges oftere maast, v. n.
maadd, part. flidt, strabet, gneben. (G.
N. maadr). Dgsaa i Berg. Stift; mest
sammenfat: avmaadd, utmaadd, f. Ex.
om Ekrist.

maa-faa, i Talemaaberne „i maafa“, og
„te maafa“, o: forjæves, uden Rytte.
Meget brugl. i B. Stift. Et Maafa-
Reis: en Reise, hvis Hensigt ikke op-
naaes. Et Maafa-Arbeid: et unyttigt
Arbeide. Et Maafa-Tre: Emne eller
Ting, som ikke buer. I Eoan ogsaa:
„et Maafa-Menneskje“, om En som
bærer sig taabeligt ad, som kun for-
dærver og forvirrer Sagen.

Maaq, m. Svigerføn, Datters Mand.
Alm. og meget brugl. Sv. måq. G.
N. måqr.

maaga, f. maga. Maaga, f. Magje.
Maagkap, n. Svogerskab. Ejelden.
maafa, f. mofa. Maafaa, f. Maaffe.
Maafje, og Maaf (Fugl), f. Maase.

Maal, n. 1. 1) Maal, Rum, Længde,
Størrelse. Heraf mæla. Dgsaa et af-
maalt Stykke. „Et Maal Jor“, beteg-
ner i Tell. Hall. og flere Steber et
Stykke Jor som udgjør 8 Stænger à
6 Alen i Længde og Brede, altsaa 2304
□ Alen eller lidt mere, da man nemlig
for hver Stang tillægger et „Nevetal“,
d. e. en Haandbred. Maal betyder el-
lers — 2) Maalereskab, f. Ex. Alme-
maal o. s. v. — 3) Grændse, Mærke
eller Punkt, hvortil noget udstrækkes,
eller hvortil man sigter. (Ejeldnere). Jf.
Flodmaal, Ektomal. Hjeta til Maals.
I Drk. forekommer Talemaaden „han
er i da Maal'e“, o: han er kommen

omtrent saa langt, omtrent til det Punkt.
Jf. Maat. — 4) et Tidspunkt, en vis
Tid eller Stund. I da Maal'e: ved
den Tid. Meget brugl. i Drfeb. (G.
N. mål). Hertil Rismal, Døgnmaal,
Sumarmaal. — 5) et Maaltid. Alm. og
meget brugl. Sv. mal. G. N. mål.
Daganne o mange, aa Maal'a o fleire.
„Te Maalanne“, en gammel Form, som
tildeels bruges i B. Stift; f. Ex. koma
beim te Maalanne: komme hjem til
Maaltiderne. — 6) en Maltning, den
Maal som malkes og opsættes paa een
Gang. Saalebes: Morgemaal, Kvelds-
maal, try Maal Mjell o. s. v.

Maal, n. 2. 1) Stemme, Røst, Maal; saa-
vel om Dyr som Mennesker. Alm. Har
sekk ikke upp Maal'e: han kunde ikke
faae nogen Lyd frem. Da er ett fælt
Maal i den Hundens (den har en frug-
telig Stemme). Heraf bsaamalt, grann-
malt og fl. — 2) Mæle, Taleevne; og-
saa Maabe at tale paa, Egenbe i Tal-
len eller Tale-Organerne. Heraf umaa-
lug, tidtmalt, fleismalt. — 3) Maal,
Lungemaal, Sprog; ogsaa Landkabs-
sprog, Dialekt. Paa vaart Maal: i vort
Sprog. Paa anna Maal: i et fremmedt
Sprog. G. N. mål. — 4) Tale, Et-
gende, Udsagn. (Ejelden). Han svaa
fo Maal'e vara: den som finder sig be-
rørt ved det Talte, pleier ogsaa at svare
derpaa. Nordre Berg. Jf. Maalemne,
maalbinde. — 5) Saa, Verinde, Anlig-
gende. (Ejelden eenligt). G. N. mål.
bera upp Maal'e sitt: fremføre sit Verinde.
Nbl. Jf. Klagemaal, Søksmaal, Lovdø-
maal.

Maal, n. 3. Maling, Farve. Sdm. El-
lers Maling.

Maala, f. en Louglængde; et Loug eller
en Line af sædvanlig Længde, som brug-
es ved Fortøining og Fisserie. Strens-
sjemæle. B. Stift. (Ebl. Sdm. og N).
maala, v. a. (a-a), male, overstryge med
Maling. (Alm. Form). Sv. måla; G.
N. måla. Dertil part. maala, malet,
farvet; f. Ex. raubmaala.

Maalablad, n. Herreblad i Kort.

Maalar, adj. en Maler. — MaalarKunst,
m. Malerkunst. Maalarlæra, f. Maler-
lære.

maalbera (aab. e), v. n. fremføre sit
Verinde. Gbr. Jf. Maalemne.

maalbinde, v. a. overvinde En i en Ord-
strid, sætte En i Forlegened for Svar.
Busterud.

Maalbrøyte, n. Forandring i Sproget
eller Udtalen. B. Stift.

Maalbytte (el. Maalebytte), n. Forandring

- i Koffholbet, Afverling i Rab. De va
 intje Maalebytte: man fik den samme
 Rab hver Dag.
- maalbryg, adj. som holder rigt Maal.
- Maaleinſka, f. Mållſka.
- maalemillom, adv. fra det ene Maaltid
 til det andet. I B. Stift maalemyllaa.
- Maal-emme, n. Anliggende, Vrinde, Sag
 som ſkal omtales eller afgjøres. Til-
 beels i B. og Tr. Stift. I Edm. Maal-
 emne. — heru opp Maalemme: fremføre
 ſit Vrinde, bringe Sagen paa Bane.
- Maalene (aab. e), f. Multiplikations-
 Tavlen. Edm. Maaftee af det Holland-
 ſke „een maal een“; dog kunde det og-
 ſaa forklares ſom Maal ſina.
- Maalfella, f. Egenhed i Talen eller Byg-
 demaal. Nbl.
- Maalføre, n. Sprogart, Bygbemaal, Di-
 alekt; ogsaa Egenhed i Sproget eller
 Udtalen. Meget brugt i Tr. Stift. —
 Wel egentlig Tale-Draan eller en Egen-
 hed ved ſamme. See Føre.
- Maalgreide, f. Forklaring, Fremſtilling
 af en Tanke. Edm. „gjere Maalgreide
 fyre ſe“: udtale ſin Mening, utrykke
 ſit Onſke med Ord; f. Ex. om en Dø-
 ende.
- Maaling, f. 1) Handlingen at male; og-
 ſaa Malerkunſt. 2) Maling, Farve hvor-
 med man maler. (I Edm. ogsaa Maal,
 n.).
- Maalkjerald, n. Maalekar.
- maalkunnig, adj. ſprofkundlig. Sjelden.
- maalkuus, adj. maalkuus, berøvet Stem-
 mens Brug.
- Maallyſka, f. Egenhed i Talen el. Spro-
 get; ogsaa en egen Lyd eller Klang i
 Stemmen. Nordre Berg. Edm. (Jf.
 Lyſte). I Sogn bedder det Maaleinſka,
 og ellers Maalfella, Maalføre eller kun
 „Maal“. G. N. mallyzka, Sprog.
- Maalloyfa, f. Maalkøſhed.
- Maalſifte, n. 1) Forandring i Koffhol-
 det (= Målbytte). 2) Dmſiftning i
 Stemmen eller Sproget.
- Maalſift, f. Maaltidsſift, Bordsſift.
- Maalsmann, m. Talsmand. (Ev. måls-
 man). Iſer En ſom følger med en Frier
 og fremfører hans Vrinde. Edm. (hvor
 det ogsaa bedder Kvambelsmann).
- Maaltid, f. 1) Spifetid; 2) et Maaltid.
 (Udtales tilbeels Motti).
- Maaltunna, f. Maaletonde.
- maalug, adj. talende, iſtand til at tale.
 (Jf. umaalug). Kun i Sammenſætning.
- Maalvending, f. Forandring i Stemmen.
- Maan, f. Man, Manke; paa Heſte. I
 Balbers Møn (ſom forudſætter Møn,
 aab. o). Jøl. mōn.
- Maan, m. Forandring o. ſ. v. ſee Man.
 maana, virke, forſlaae ic. ſ. muna.
- Maanad (Maana), m. Maaned. G. N.
 månad. Er her lidet brugeligt, da man
 ſæbvanlig regner efter „Maaner“; ſee
 Maane.
- Maandag, m. Mandag. Ev. måndag.
 G. N. månadagr.
- Maane, m. 1) Maane. 2) Tiden fra den
 ene Nymaane til den anden; en Maane
 regnet fra Maaneſiftet. Alm. og
 meget brugt. De fire første Maaner i
 Aaret have ſæregne Navne, nemlig:
 Jolemaane, Torre, Gjø og Krikla (eller
 Kvina). Førøvrigt ſiges Varmmaane,
 Sumarmaananne o. ſ. v.
- Maane-gar, m. en Ring i Stjerne om-
 kring Maanen.
- maaneljoft, adj. n. Iſt af Maaneſtin.
 Mobsat maanemyrkt, naar Maanen
 ikke lyſer.
- Maanemot (oo), n. Maanebens Udgang;
 ſamme Dag og Tid ſom i den forrige
 Maane. (Sjelden). Jf. Mørsmot, Må-
 tedagsmot.
- Maaneſifte, n. Nymaane.
- Maaneſtin (aab. i), n. Maaneſtin. I
 mange Dial. Maanſtjen; i Sogn Maan-
 ſtaſtin.
- Maane-tel (aab. e), n. den mørke Deel
 af Maanen, ſom undertiden viſer ſig
 kort efter Nyet. Edm. See Tel.
- Maaneretndring, f. Maaneſifte, Nymaa-
 ne. Nordre Berg.
- Maang (for Mang), n. Blanding, Stof,
 hvoraf noget tilſaves (egentlig det ſom
 ſammenmænges). Edm. Dæ godt te
 lage Mat naar ein beve godt Maang.
 Jf. Mangſegrypta.
- maange, f. mange.
- maanka, v. a. manke, klippe Maanen paa
 en Heſt.
- Maanſtøbe, f. Maanſtøbe.
- Maankje, m. Manke, Man (eller Roden
 hvorpaa Maanen ſtaar).
- Maanſtøbe, n. Maanſtes Stillning og Be-
 ſtaffening. Et godt Maankſe. (Jøl.
 og ſ.). I Edm. Maanſteſtyde (aab.
 v).
- Maar, el. Maare, m. Ribber, et Slags
 meget ſmaa Inſekter. Gard. Maaftee
 egentlig: Mor, aab. v. (Jøl. mor, n.).
 Jf. Mott.
- Maar, f. Mor. Maara, f. Morgon.
- Maare, en vis Plante (Galium boreale).
 Jøl. Jøl. madra.
- maafaa, f. maſa. Maafaa, f. Moſe.
- Maafte, m. Maage, en beſtend Vandrugl.
 I Tr. Stift ſiges Maankje eller Maan-
 gje; i Jøl. foretkommer: Eſjmaaf. Jf.

Ev. måse; Jsl. máfr og má'r. — **Maassefjør,** s. Maagefjør. **Maase-egg,** n. **Maageæg.** **Maafungje,** m. **Maageunge.**

maast, v. n. (Imperf. maaddest), slibes, strabes, afsnides. **Nordre Berg.** See ma.

Maat, n. 1) **Maal, Mærke;** Punkt eller Linie hvorefter man afpasser noget, eller hvori en Ting befinder sig. **N. Berg.** 2) **rette Maat'e:** paa det rette Sted eller Punkt. **Att-i same Maat'e:** til sin forrige Plads eller Stilling. **Att-aa Maata:** nær ved det rette, næsten passende. — 2) et Maal til at maale smaa Portioner med. **Krutmaat.** **Halvpeilemaat.** **Skjelingsmaat** (ubmaalt Portion som selges for en Skilling). **Edm. og fl. (Jf. Hufemaat).** **Ev. maat.** — 3) en vis Grad eller Maabe, et bestemt Forhold; ogsaa **Maabehold, Orden, Rimelighed.** **Edm. Tr. Stift.** **Maa Maat:** med Maabe, læmpeligt, ikke for meget. **Paa eit Maat:** nogenlunde, saa taaleligt. **Daa vandt te træffe Maat'e:** det er vanskeligt at træffe det rette Forhold, at finde den rette Middelvei.

maata, v. a. og n. (a - a), 1) **passé, afpasse, afmaale** eller tillænge noget saaledes at det kan passé. **Tr. Stift, Gbr. Edm. Nbl. (Jsl. máta til, afmaale).** **Jf. máta.** 2) v. n. **passé, være passende.** **Meget brugt i Drk. og Fosen.** **Jf. hova.** 3) **føre sig, træffe sig, være belevligt.** **Fosen.** **Daa maata 'he so før meg:** det falder mig ikke ret belevligt. **Ogsaa:** **passé paa en Veilighed, gribe Veiligheden.** **Edm. Han maata til maa same me va førige (v: han passéde paa i det Dieblis da vi vare særdirige).**

maata, adj. **afpasset, passende.** **Daa va so net maata:** det traf sig akkurat. **Tr. Stift.** **Ved Bergen saes „so maata“:** saabant, saaledes bestaffent.

maata, kan man vide, naturligviis; s. **maavita.**

maata, **modnes;** s. **mata.**

Maate, m. 1) **Maabe, Maneer, Skif.** **G. N. máti.** **Ved Trondhjem** ogsaa i Betydningen: **Node** (som ellers tildeels hedder **Mote**). **Paa Maaten:** i **Node,** efter den herskende **Node.** **Drk. — 2) Maabe, Orden, Forhold eller Stilling** hvori Tingene betragtes. **Paa den Maaten:** i den Henseende, fra den Side betragtet. **Daa no paa sin Maate:** det kan saa være under sine Omstændigheder; det maa nu betragtes fra sin egen Side (især om noget som ikke egentlig hører til Sagen). — 3) **Maabehold,**

Maabelighed, passende Grad eller Forhold. **Daa va ingen Maate paa:** det var uden **Maabe,** gif over alle Grændser. **Maaten a best laaten:** **Middelveien** ansees som den bedste. **Te Maate:** tilpas; paa rette Tid eller Sted. (**Kunne ogsaa høre til Maat**).

maareleg, adj. **middelmaadig;** ogsaa **passende, bekvem;** som har en passende **Størrelse, Faarbdhed, Varme** o. s. v. (**Bruges ikke i Betydningen:** ringe).

maarelege, adv. **med Maabe, passende,** hverken for meget eller for lidt.

Maating, s. **Almaaling, Afpasselse.**

maatsam, adj. **passende, bekvem, belevlig.** **Tr. Stift.**

Maatt, m. **Styrke, Kræfter.** **Edm. Sjelden** og tildeels i **Formen Maatt** (aab. o). **Daa forcken Mobb elde Maatt i 'maa.** **G. N. máttur.** **Jf. maa og Magt.**

maattlaus, adj. **svag, magtløs.** (**Sjelden**).

maavita (aab. i): kan man vide, naturligviis. **Bruges meget i Enben** af en **Ætning** og bliver i **Ag. Stift** forkortet til „**maa'ta**“. **Paa Hedemarken** hedder det ogsaa „**maa 'a**“ og endnu oftere „**maa**“. — **Jf. maa.**

Me, v: **Milde;** **Med** o. s. v. — **s. Mid.**

me, v: **vi;** see **mid.**

me, v: **mig;** see **meg.**

mea, s. **mida.** — **mean,** s. **meda.**

meda, aab. e (for **medan**), conj. **medens, mens.** **J Nbl. og Edm.** hedder det **meda,** og tildeels **mada;** i **Stav. Amt:** **me'an,** og ellers mest **afmindeligt:** **mæ.** **G. N. medan.** **Ev. medan.** **Maa ban a bær:** **medens** han er her. **Alt maa du vil:** saalænge som du vil.

medels (ee), adj. **middels, middelmaadig.** **Gbr. Edm. og fl.** **Eit medels Ma.** **Ein medels Mann.** — **Ordet** forandres ikke og synes egentlig at være en **Form** af et **Substantiv.**

Medna, s. **Mennar.**

meg (ee), pron. **mig.** (**Objekt** af **eg**). **Har forskellig Form, nemlig:** **meg** (**Sogn, Rbg. Tell.**), **me** (**Hall. Vald.** **Gbr. Edm. Rdm. Drk.**), **mæg,** og **mæ** (i de øvrige **Distrikter** i **Tr. B. og Kr. Stift**), **mei** (**Østerd. og fl.**). — **G. N. mig, mik;** og i **Dativ** **mér.**

megande (aab. e), adj. **dygtig, som formaar,** er istand til noget. **Nbl. Han va 'he da megande:** han formaade det ikke. **Stamordet mega** (at kunne) er **derimod** gaact af **Brug;** see **maa.**

Megaren, s. **Mibgar.**

megtaft, v. n. **formaat,** være istand til. **Helg. Jf. magtaft.**

megtug, adj. 1) stærk, kraftfuld (= magtig); 2) mægtig, formaadende.

Mehbank, f. Myg; f. Mybank.

Meid (Mei), m. Mebe; Draget eller det underste Træ i en Stæde. Alm. (I Edm. forekommer ogsaa Formen Meg, aab. e). Sv. mede; G. N. meidr, Træ. — Staa paa Meiom: staae bag paa, staae paa Enden af Meberne, idet man fjører. Meidabals, m. den forreste, opaabtebe Deel af Stædemebene. Meidafar, n. Sporet efter Meberne i en Veil.

meig, see migå.

Mein, n. 1) Meen, Feil, Skade. G. N. mein. 2) Fortræd, Hinder, Trøds. Ie Meins: til Hinder, til Fortræd eller Uetilligbed. „gjera te Meins“: gjøre noget til Trøds imod En; gjøre med Forsæt hvad man veed, at En synes ilde om. (En meget udbredt Talemaade). I Sammensætning betegner Mein deels en Hindring, deels en afbrudt Bebliven. Jf. Raub og Skam.

mein, adj. slem, fortrædelig, som træffer ubeleiligt. Ogsaa: nem til at træffe noget, sikker, behændig i at ramme det det som man sigter til. Brugeligt i Nordre Berg. og tilbeels i Tr. Stift. Han æ so mein'e te kome paa da: han er saa sikker i at falde paa det rette. Edm. Da va da meint: det var da et mærkeligt Træf (især om noget ondt). S. meint.

meina, v. a. (a-a), negte, afslaae, formene, forbyde. B. Stift. (Jf. meinka). G. N. meina.

meina, v. n. og a. (a-a; eller: a-te), mene, tænke, holde for. Hebber paa nogle Steber mena (aab. e) og mæna. Veb Estertryk: „Han meinte so til“, o: han paastod ikke noget mindre. Nordre Berg.

Meinbegge, n. en hinderlig Ting, Noget som er i Veien. Edm. (Jf. Isl. meinbægnn, tvær).

meinten, adj. uvillig, tvær, trodsig. B. Stift. Af meina, v. a.

meinfri, adj. fri for Meen.

Meinsføre, n. hinderlig Føre, Uføre som forhindrer Færjelen. Søndenfejls. Sv. mensføre.

meingiven, adj. fortrædelig, hoist ubellelig; om Omstændigheder. N. Berg. Sjelden.

meingodr, adv. hoist træffende, rigtig tilpas (om noget som man siger eller gjør). Dk. See meint.

meinhalda, v. a. holde fast og uafbrudt paa noget. Han meinhest meg: han

holdt mig saa fast, at jeg kunde intet ubrette. B. Stift.

meinig, adj. menig. I Talemaaden „meinige Mann“: Almeenbeden. Ligejaa: Meintgheit, f. Meintgbed. Nvere Ord. Meinung, m. og f. Mening, Tanke.

Mein-is, m. Is som er til Hinder for Færjelen; især om saadan Is, som er for tyk til at gjennebrøde og for tynd til at gaae paa. Ag. Stift.

meinka, v. a. (a-a), hindre, formene, negte. Meget udbredt, men hebber oftest menka eller mænke.

Meinkroff, m. en Krog paa et Træ, hvorefter det bliver ubueligt til sit Brug; ogsaa en tvær og mobvillig Person. Sjelden.

meinlaus, adj. 1) feilfri, uskadt. G. N. meinlauss. 2) uskuldig, uskabelig, som ikke gjør nogen Hinder eller Fortræd.

Meinljøs, og **Meinlyse**, n. Lysning som er til Hinder; især om Lysning som kommer nedenfra eller fra en Side hvor den ikke behøves. Et bekvemt Ord, som bruges overalt i det Vestensjældske.

Meinløse, n. 1) Feil i et Laas (hvorefter Nøgelen standfæs). 2) Meenløse, et Snit i Nøgelen, som passer til et vist Gjænge i Laaset. Denne Nøgelen æ mange Meinløse paa: denne Nøgel har mange Snit.

Meinløysa, f. Ufædeligbed, Ustydligbed; ogsaa et godbeligt Mennekte.

meinsam, adj. hinderlig, fortrædelig; ogsaa mobvillig, tvær.

meinstire, v. n. stirre uafbrudt paa en Ting. Dk. Ellers einstira og naubstira.

meinsvørt, adj. n. som man kan forsværge. Edm. f. Er. om et Fiskerie: „Da va reint meinsvørt“, o: det var ganske umuligt, man kunde ikke faae en eneste Fisk.

meint, adv. tvært, fortrædeligt; ogsaa behændigt, sikkert, nøagtigt. Tr. Stift.

Edm. (S. meint). Da kom so meint i Veien, o: lige eller midt i Veien (om noget som er til Hinder). Han kom so meint paa da: han traf det saa nøagtigt. Dei tok han so meint: de grebe ham saa sikkert, toge ham saa fast.

meintaKa, v. a. gribe fast og haardt til, tage voldsomt eller med Magt. Sjelden. Jf. meinhalda.

meir, adv. 1) mere; i høiere Grad. I Coan findes ogsaa Formen meira. (G. N. meira). 2) længere; ogsaa oftere, senere, for Gittertiden. Ankie meir enn tre Daagar. Han kom daer ikke meir. I Rda. hebber det: mei.

meir, adj. 1) mere; om en større Mængde.

- Svater til mykjen, som et Komparativ, og liber saaledes ingen Klerion. 2) om en Forøgelse eller Fortjættelse; f. Ex. Han vil ha meir Peng. 3) bedre, mere dygtig og anseet. Han er ikke meir Mann endaa: endnu er han ikke bedre. En egen Betydning findes desuden i Talemaaben: „i meira Lagje“, 2: i bedre Grad, betydelig, meget. (Nbl.). G. N. meiri, større. Jf. formeir.
- Meis**, f. og m. (Nl. Meisa, v), et Net, bannet som en Kuro. I Cardelesbed: 1) Klovkuro, Vidiekuro i en Klovabel. Sogn, Hall, og fl. (G. N. meiss, m. Kuro). — 2) en Fletning af Vaand, hvori man bærer Byrder paa Ryggen. Rbg. og fl. ogsaa nordensjæls, hvor det oftest hedder Pakmeis, f. — 3) et grovt Net af Loug eller Vibier, hvori man indpaffer Hø for at vælte det ned fra Kjeldene. (Høymeis). West nordensjæls. Uegentlig om en ubehændig og boven Person.
- meisa**, v. a. (a-a), vælte Hø i en Meis. Uegentlig: bevæge sig plumpt og klobfet.
- Meisf**, m. 1) Blanding, Røre. — 2) Al som er ubdirket eller kogt men ikke gæret. Nbl. Jf. Gil.
- meisfa**, v. a. (a-a), 1) blande, mæste, røre sammen; især Maltet i Brygningen. — 2) ødsle, løse med noget, saa at det snart saaner Ende. Nordre Berg.
- Meisf-ro**, m. Mæstestang, Træspade hvormed Maltet sammenmænges i Brygningen. Nordre Berg. Dette Ro er ellers ubrugeligt. Jf. Ra.
- Meister** (Meist'r), m. Mester.
- meisterleg**, adj. mesterlig, fortræffelig.
- Meit**, f. Stribe, Linie; en lang Fure eller Fordybning, især i Metal. Tell. Ellers Gæra, Ekora, Veita. Jf. Dagsmeit.
- meite**, v. n. angle, fiske med Stang. Skal bruges i Gbr. I Østerd. hedder det mete (er). Sv. meta.
- Meitel**, m. Meissel, Hugesjern, at stikke med i Steen og Metal. Bruges i de sødligge Egne; i Hard. Meitke. Ellers Veitel (ogsaa i Tell.). Nbl. meitull.
- Mefedag**, el. Mefdag (ee), Onsdag. Meget brugt i B. Eitit og flere Steeder. Paa Oplandene tildeels Myfedag (aab. v) el. Møfedag. Egentlig Midvikedag; f. Midvikta.
- Mefvæld**, f. Midkvæld.
- Mel** (aab. e), m. 1) Sandbanke; see Mæl. 2) Jord eller Gruus, som man skræver ud over Sneen, for at den skal smelte snarere. Nordre Berg. Jf. Mæl. 3) Faaremøg, Gjøvel af Faar og Gje-
- der. Nordre Berg. I Sogn Mælbr; i Nbl. Melle. Ellers Gæra og Talle.
- mela** (aab. e), v. a. befroe Sneen med Jord for at den skal smelte. Nordre Berg. Ellers molba, mta.
- Melbe**, n. smaat Frø af forskellige Slags Ukrud iblandt Korneet. B. Eitit, Tell. og fl. Jf. Mjell.
- Melbebrau**(d), el. Mellbrau, n. gammelt eller muggent Brød. Tell.
- Melbestoff**, m. et Slags Ukrud i Korn; formodentlig Gaasefod (Chenopodium). Sogn, Tell. I Edm. Frestoff.
- Melbr**, see Mælbr, og Mel.
- Melbrist**, f. Sneefog. (Gbr.). S. mjell.
- Melsing** (ee), m. den mellemste, f. Ex. af tre eller fem; især om den mellemste eller næstalbte af tre Brødre. Nordre Berg. Vel egentlig Midling eller maa-skee Mæbling; jf. medels.
- Melle**, f. Malle, Bugt, Lokke i Søater; ogsaa Sættet paa en Knop. Sbm. Valders og fl. Jf. Malle.
- Melle**, f. Mel og Melde.
- melta**, v. a. 1. (e-e), fordoie. Meget brugt. I Sogn hedder det: smelta. G. N. melta. Erdet skulle egentlig betyde: blodgjøre, og have Formerne: melt', malt, molte. Jf. Malt, Molta og molten.
- melta**, v. a. 2. (e-e), malte, lave Malt. Sv. mälta. melt Konn: Korn som er ubbløbet til Malt.
- Melting**, f. Maltlavning; ogsaa Forbøelse.
- Melting**, m. et halvfordøjet Legeme; især om smaa Fiske, som findes i andre Fiskes Maver, og anvendes af Fiskerne til Mating.
- men** (mæn, med kort æ), conj. men. — Et lignende Ord føies ofte til Ordene ja og nei, men i dette Tilfælde hedder det ogsaa: menn, minn og mi (Jammt, neimmi).
- menesera** (for menagere), spare.
- mengblaæ**, adj. = blamengb.
- Mengd**, f. Mængde, Mangfoldigbed; ogs. Antal, Dvantal, Omfang.
- mengb**, partic. mænget, blandet.
- mengja** (mængje), v. a. (e-de), mange, blande. Heraf Mengjing, f.
- menke**, f. meinka. Menn, f. Mann.
- menna** (seg), v. a. 1. 1) komme sig, komme til Kræfter (= mannaft). Drk. 2) bruste sig, være stolt af noget. Hard. Han mennar seg tau da. Jf. Menne.
- menna** (seg), v. a. 2. (for merna eller morna), 1) hvile om Morgenen, sove længe. Han menna seg væl i Dag. Nordre Berg. 2) blive vaagen, komme

fig af Sønnen. Tell. (ofteft i Formen: mønne seg). I Gbr. hedder det i denne Betydning: magne se. (Skulde vel egentlig hedde: morgna seg). Sv. morna sig. — S. Mennar.

Mennar (for Mennar), pl. m. Morgener. (S. Morgon). B. og Tr. Stift i Formen Mednar, Medna, Menna. I Tell. Mennar. Um Medno: om Morgenerne. (Voss). I Nordre Berg. „um Mennar“. Mennann? a Kvelbanne: hver Morgen og Aften.

Menne, n. Mennefje; Mand. I en mere omfattende Betydning findes det (lige som G. N. menni) kun i Sammenlætninger, som Godmenne, Fulmenne, Ranmenne; Nisimenne. Ellers bruges det kun i visse Forbindelser; saaledes i Nbl. med et Begreb af Kræfter eller Dygtighed; f. Ex. „Han va ikke Menne te da“, „han var ikke i Stand dertil, han formaade det ikke. (Jf. Talemaaden „vera Mann til“). I Gbr. er det meget brugeligt, men tillægges sædvanlig et Begreb af Selskabelse eller Stoltthed. „Han tykt vera Menne“: han indbilder sig at være ret dygtig. „Da va noke te Menne“: det var En som vilde have Respekt. (Andre Steder siges Mann). Jf. menna seg.

Mennefje, n. og f. Mennefte. I Gbr. og nogle flere Steder er det Feminin; i Edm. Feminin i den bestemte Form, men Neutrum i den ubestemte. (Sv. menniska, f. G. N. menneskja, f.). Han maatte da vera Mennefje: han burde dog bære sig fornuftigt ad, fare sommeligt frem. — I Sammenlætning bruges ikke „Mennefje“, men kun Mann og Foll. (Det foranførte Menne vilde være et langt bekvemmere Udtryk for dette Begreb).

Menning (Mandskab eller Mand), findes kun i Sammenlætning, f. Almennig, Arimennig, Nymennig.

ment (mænt), adj. bemandet, forsynet med Foll. Di æ for lite mente: de ere for faa om Arbeidet. Helg. Mere alm. i faament og mangument. (Jf. manna, bjelva). G. N. mentr.

menta (mænte), v. a. (a - a), 1) banke, tilberede ved Bantning. Gbr. 2) berede Skind ved et Slags Garvning, ifær til Klæder. Mere alm. (Hedder ellers femsta). Hertil menta, adj. beredet, garvet. Mentafinn, a. beredet Skind. Mentabrof, f. Buxer af beredet Skind.

Menting, f. Beredning; Bantning.

Merg, m. Marv. I nogle Dial. Merj;

ellers ogsaa Marg (Helg. Sall.). G. N. mergr. Sv. merg. merga, adj. marvfuld. Rbg. og fl. Mergbor (or), n. den mellemste Plante af en Stok, den Hjel som indeholder Marven.

mergjast (el. merjast), v. n. ubmarves, bentares, afkræstes. Sogn.

merglaus, adj. marvløs.

mergsvelta, v. a. fultsøde, ubmarve ved Sult. Nbl.

Merk, og **Merker**, f. Mork.

merka, v. a. (a - a), lægge Mærke til, give Agt paa, mærke sig (jf. marka); ogsaa erfare, lære eller blive opmærksom paa ved Erfaring.

merkande, adj. værd at lægge Mærke til. **merkja** (mærkje), v. a. (e - te), 1) lægge Mærke til (= merka). mærkje Or: lure efter Ens Yttringer. 2) sætte Mærke paa, f. Ex. paa Kar. G. N. merkja. 3) efterlade et Spor, sætte en Rist eller Stribe paa. F. Ex. Snøen æ so har at da mærkje ifje paa han. (Imperf. ubtales: mætte).

Merkjar, m. En som sætter Mærke paa, f. Ex. paa Trælaf; Sommermærker.

Merkje (Mærkje), n. 1) Mærke, Klenbmærke; ogsaa Spor efter noget. G. N. merki. 2) Grændsefjel, f. Ex. imellem to Gaarde. Tr. Stift og fl. 3) Legn, Forekomst hvoraf man kan slutte eller vide noget; Exempler hvorved en Mening bestyres eller bevises.

Merkjearn, n. Mærkejern (= Sobjarn). Hedder ogsaa Merkjingsjarn.

merkjeleg (mærkjelig), adj. mærkelig.

Merkjesgar, m. Gærde som banner Grændsefjel imellem to Gaarde eller Udmærker. Søndre Berg. og fl. I Drk. Mærkjes-utgar. (G. N. merkigardr). Ellers Skiftesgar, Skilgar, Saggar.

Merkjestein, m. Skjelsteen. Ellers Bysteinstein, Dellbestein.

Merkjing, f. det at man sætter Mærke paa.

merkt, part. mærket; ogsaa som bar faaet Striber, Saar eller Ar. Ubtales almindelig: mært eller mært'e.

Merr, f. Mar.

mestjen, adj. (semin. mestjo), Isten efter et Slags Rab (om Fruafommellige). Sbl. (I Edm. „mæ Lofte“).

Messa, f. Myssa.

mest, adv. 1) mest, i høieste Grad. Jf. meir. 2) oftest, for det meste. 3) næsten. Alm. og meget brugt. Han æ mest vakten (næsten fuldboren). Lunna va mest full (næsten fuld). Eg vart mest rædd (Jeg blev næsten bange). —

Den første og sidste Betydning afstilles tydelig ved Betoningen, som nemlig i den første Betydning er meget stærkere.

mest, adj. mest; ogsaa størst (om en Deel eller Part). Meste Lutten: den største Deel. Dgsaa „meste Parten“, og i Valbers: „meste Faren“ (et Ord som ellers er ubrugeligt). Meste Mannen: den anseeligste eller mægtigste. (Ejelden). I neste Lag: vel meget, næsten for meget. — Jf. metr.

meste (el. mesta), adv. vel meget; f. Er. neste stor, o: næsten for stor, hellere for stor end for liden. neste beitt: næsten for højt. Hedder paa nogle Steder mesta (Søndre Berg. Fosen) og mesta (Nordre Berg.).

Mestefaren, f. mest, adj. mete, v. n. fiste; see mette.

mest, adj. mæt. — G. N. mettr.

mesta, v. a. (a-a), mätte. Et a mette deg: Spiis dig mæt.

Mette, m. Mættelse. Han fekk både Maal a Mette o: et tilstrækkelig Maaltid. I Tell. hedder det Mett; f. Er. Han fekk Metten sin, o: han fik nok, blev rigelig forsynet.

Metting, m. see Motting.

Mevøska, f. Mivoika.

mi, f. mid, og min. **Mia**, f. Midja.

Mid (aab. i), n. Midte, Middelpunkt. (G. N. mid). Brugeligt i Tr. Stift i Formen Me. I Me'e: i Midten. Andre Steder hedder det Midt (Mitt), m. — I Sdm. har man Talemaaden: te Mids (te mis), o: til Midten. Jf. Midja, Dalamid. I Sammenfæring bruges mid (mi, me), ikke mit.

Mid (aab. i), f. Meed, Mærke hvorpaa man kender Sovejenes og Fiskepladsernes rette Beliggenhed. Mest bekendt i Formen Me; ellers Mi (Sogn og fl.) og Mid (Nsj. Sdm.). G. N. mid, n. — taka Mid (Me): tage Mærke paa en Fiskegrund eller et andet Punkt paa Søen ved at iagttage Stedets Forhold til de nærmeste Landkanter eller Heider. „Et go' Mid“ kaldes det, naar man først har Mærke paa to forskjellige og langt fra hinanden afsondrede Punkter i lige Linie fra Forhavnen, og dernæst et lignende Mærke paa to bestemte Punkter i lige Linie fra Siden af Baaden, saaledes at begge disse Linier danne en ret Vinkel, idet Baaden ligger i Spidsen af Vinkelen.

mid (aab. i), pron. pl. st. — Brugeligt i den største Deel af Landet, dog i forskellige Form, nemlig: mid (Nsj. Sdm.), mi (Sogn, Tell.), mi (aab. i) eller

me (mest alm. i N. og Kr. Stift), my (aab. y) el. mø (Valbers). Forøvrigt forekommer „vi“ paa adskillige Steder i Ag. og Tr. Stift; ogsaa tildeels i Sbl. Nsj. og Helg. G. N. vit, senere: mit, mith, mid (Total), og senere: mer (Fleertal). — Tilsvarende Objekt er ogsø og ofke; Gentiv ofka. Formen „ofs“ bruges i nogle Distrikter ogsaa i Stedet for me eller vi; f. Er. Ds ba' gjort dø. (Gbr. Dr. Rbm. Romsdalen). Jf. bid.

mida (aab. i), v. n. (a-a), tage Meed eller Mærke paa et Sted (f. Mid, f.). Mest i Formen mea.

Mid-alder, m. Midten af et Menneskes Alder; dog sædvanlig regnet fra den Tid da man er fuldvoksen. Saaledes „ein Midalbers Mann“: en Mand imellem de 40 og 50.

midbergs (mebers), adv. i Midten af Bjerg et eller Fjeldsiden.

midbogen (aab. o), adj. boiet paa Midten. Ejelden.

Midbolst, m. mellemste Stykke.

Middag, m. Middag. halde Middag: spise til Middags. kvile te Middags: tage Middagshvile. Halvgaatt te Middags: midt imellem Frokostid og Middag (omtr. Kl. 10). Knapt Middag: lidt før Middag, i Begyndelsen af Middagsstunden. (I Tell. „lægt Middag“). Hoat Middag: i Slutningen af Middagsstunden, lidt over Kl. 12. Avliide Middag: lidt efter, en liden Stund efter Middag. — Jf. Dogur.

Middagsbil (aab. i), n. Middagstider. Hedder ogsaa Middagsleite, n. (Helg. Gbr. og fl.).

Middagskruld, f. Middagsbivle.

Middagslætte, n. Engstykke som man kan slaae paa en halv Dag.

Middagsstad, m. det Sted hvor Solen staaer om Middagen. N. Berg. Helg. „Naanen er i Middagsstad“.

Middagsyfte, f. Arbejdsstunden fra Frokostid til Middag.

middrage, v. a. afpasse Kanten af Tommerstokkene med en „Mide“.

Middykje, m. Midten, Middelpunktet paa en Ting. Nordre Berg. (Vel egentlig Midten af en Dag).

Mide (aab. i), m. en trum Gaffel, hvormed man trækker parallelle Linier paa Tommerstokkene eller afpaffer Kanten af en Stok til en anden. Nsj. Sdm. og Tr. Stift, hvor det hedder: Mee, Mada (Namb.) og Maada (Andr.).

Midel (aab. i), m. Formue, Eiendom. (Udtales Mid'el og har i Fl. Midlar).

- Jøl. midbill.** Et andet Midel eller Mebel forudsattes i „medels“.
- midfjors, adv.** midt paa Fjorden.
- Midgar, m.** Mellemgulvet (indvendig i Brytset). Nordre Berg. ogsaa i Tr. Stift og Helg. (Me-gaaren). Jf. Lindr.
- midhøg, adj.** høi i Midten. Sjelden.
- Midja, f.** Midten, Middelpunktet. Brugeligt paa Helg. og bliver af de Gamle udtalt med tydeligt d. Ellers Mia (Helg. Jndr. Fosen). G. R. midja.
- Midkveld, m.** Middagen, Tiden ved Kl. 6 eller 7. Tr. Stift (udtales Drekvel). Jf. Merafta.
- midlands, adv.** midt i Landstrækningen. (Sjelben).
- Midløysa (Melsøse), f.** det at man ikke kan faae bestemt Meeb eller Marke paa Havkysten (i. Mid, f.).
- Midmorgon, m.** Frokosttid, Tiden ved Kl. 7 eller 8 om Morgen. R. Berg. Edm. (i Formen Midmorgaa), Jød. (Midmaaron). Halvgaatt te Midmorgos: henimod Kl. 6 (Edm.). — Hertil Midmorgaamaal, n. Frokostmaaltid (= Abite, Foreduur). Midmorgaastad, m. det Sted hvor Solen staaer ved Midmorgen. Midmorgaayft, f. den første Arbejdstund paa Dagen, Tiden fra den Stund, da man staaer op, til Frokosttid (eller omt. Kl. 4 til 8).
- Midnette, n.** Midnat. (B. Stift). I Nordre Berg. hedder det Minnette (med det fulde dobbelte n). Mere alm. er Midnatt (-nott). G. R. midnæui. — Te Minnettes: til Midnat. Minnettes Tibe(r): ved Midnat.
- Midrom, n.** det mellemste Rum.
- Midsaum, m.** mellemste Som, Rygsøm.
- midstrøym, adv.** midt i Strømmen.
- Midsumar (aab. u), m.** Midsummer.
- Midsoyme, f.** Rand i Eto, en bred Rem som indføres imellem Overløberet og Saalerne. Nbl. I Edm. Mysseim, f. (Jøl. midseyimi har lignende Betydning).
- Midt, m.** Midte, Middelpunkt. Bruges kun i bestemt Form: Midt'en. I Midt'a. Mere alm. end Mid og Midja.
- midt, adv.** i Midten, midt. (Grunder sig paa et forældet Abj. mid). — midt-i: i Midten af. I Sammenfæring betegner „midt-i“ den mellemste; f. Er. Midti-Stolpen, Midti-Fjøl'a o. f. v. — midt imot: lige imod. — midt fyre: lige for, eller over for. — midt frammapa: lige forud; ogs. midt paa Forsiden. — midt i tvau, eller „midt av“: itu paa Midten. (I Edm. siges ogsaa „midt um av“). midt aa Natt: midt om Natten, ved Midnat. Edm.
- midtruff, adj.** tyk paa Midten.
- midvegjes, adv.** midt paa Veien. Oftere halvvegjes.
- Midvika (aab. i), f.** Midten af Ugen. Tr. Stift i Formen Mervæka. I Revaakan: midt i Ugen. Jf. Mefebag.
- Midvøl (aab. o), m.** Tværnaglen imellem Skabemeberne i den forreste Ende. Nbl. Hærb. — Jf. Vegjende.
- Mig (aab. i), n.** Pis, Urin. Jf. Land. miga (ii), v. n. (mig'; meig; migje), piise, labe sit Vand. Brugeligt i de fleste Landdsdistrikter. (G. R. miga. Ang. migan). migje seg ut: piise i Klæberne (om Børn). Eigesaa: migje unde' seg: p. i Sengen.
- Migemaur, f.** Maur.
- Migje (Mie), m.** Rjønslern, især paa San-Dyrene. Hertil Mighus (aab. i), n. den ydre Skede eller Forbud paa Dyrenes især Hestenes Rjønslern. (Eg-saa i danske Dial.). Ellers Stau og Ekaubus.
- migreleg, adj.** meget tynd og smal. Tæll. Jf. smiger.
- Mikjelsmysts (aab. i), St.** Michels Dag.
- Mil (ii), f.** (fl. Mil), Mill.
- Mila, f.** Kulmile. (So. mila). Milekol (aab. o), n. Kul som ere brændte i Vlle. Mileroyft, m. Røg af en Kulmile. Milestad, m. Sted hvor en Kulmile har staaet. Egsaa Mileplass, m. mild, adj. mild, saantom; ogsaa gavmild. (Jf. latmild, groatmild). Seldnere om Været, f. Er. i Talemaaben „stitt aa mildt“.
- milen (aab. i), malet; f.** malen.
- Milefiste, n.** Milemarke, Punkt hvor en Mil ender, og en ny begynder.
- Milje, f.** Mølja.
- millom (i millom), præp.** imellem. Hedder ellers: myllo og myllaa (overalt vestkjenfjelds, ogsaa i Nordlandene), mjvlllo, tmjvllaa (Sbl. Ryfylke), millaa (Rdm.), mtggjom (Eterreb.). G. R. smillum.
- millom-aar, mellemstunder, en** og anden Gang. Drl. og fl. I Nordre Berg. myllaa-aar.
- Millombil (aab. i), n.** Mellemtil.
- Millomgjær, f.** Etjel, Etjillevaag imellem to Rum. I B. Stift: Myllaa-gjær.
- Millomlag (Myllalag), n.** Mellemgift, det som lægges til i en Bort-handel.
- Millommaal, n.** Mellemmaaltid.
- Millomrom, n.** Mellemrum.

Millomfleng, m. Mellemspil; Omkvæb i Midten af et Vers.

Millomtid, f. Mellemtid. I Millomti'e (i-mylka-tibe): imidlertid.

milta, v. a. faae (Kærne) til at malte (= mylka). Helg. — Liaesaa: miltaft, v. n. begynde at give Mælk (= mylkaft). Jf. Mjelle, barmilt, lausmilt. **miltaft**, v. n. (2), styrte, ligge stiv af et Slags stærk Krampe; om Køer. Sbm. Gbr. (Altsaa ganske forskjelligt fra det belgelandste miltaft).

Milte, n. Milte.

Miltefhyng, m. el. Miltehog, n. Sting eller Smerter i Siderne, forarsaget af en stærk Anstrengelse især ved at løbe. B. Stift. I Tell. Floreboagg.

min, pron. min. Kjønsformer: min (kort) eller minn, m., mi, f., mitt (aab. i), n. Fleertal; mine. Dativ: mino, minna og mine. (Gram. § 257). Jf. sin. **Mina**, f. Mine, Gebarde.

mina, v. n. gjøre visse Miner; ogsaa gjøre smaa Forjøg eller Arbejder blot for Norkab; ellers ogsaa: minere, anlægge Miner. Hertil Minar, m. en Minerer.

mindre, adj. mindre. Nogle Steder minder (mind'r) og minn'er. G. N. minni. Jf. minka og minst. — vera mindre Mann: være Andres Undermand, formaar libet imod en Anden. Han vert'e mindre Mann 'ta di: han har mindre Fordeel deraf, han tager mere derved. D'a mindre Bon: der er kun liden Sandsonlighed for det. B. Stift.

mindre, adv. 1) mindre, i mindre Grad. — 2) med Fradrag af, fraregnet (minus). Ein Dalar, mindre fire Skjelling 3: 116 Skjelling. Ei Bæg, mindre two Marker, 3: 70 Marker. Two Alner, mindre ein Lume, 3: en Alen og 23 Lommer. — 3) med mindre, hvis ikke. Nest brugl. nordenfjelds, hvor det ogsaa hedder minders. Han vilb' ikke ha da, mindre da va nytt. Eg vil int sel' da, minders eg sær att' da som eg gav. Tr. Stift.

mingla, v. n. spise eller drikke sparsomt, være smaatærende; ogsaa uddele sparsomt, give libet ad Wangen. Nordre Berg.

Mink, m. Aftagende, Hensvinden, Formindskelse. Dæ dræg i Minkjen: det beqvænder at blive mindre.

minka, v. a. og n. (a - a), 1) formindste, gjøre mindre. (Sjelden). G. N. minka (af Roden min i mindre). 2) v. n. formindstes, aftage, blive mindre. Alm. og meget brugeligt. Dæ heve

forkje muna elber minka: det er hvoerken blevet større eller mindre.

minfande, adj. aftagende. I minfande Maane: i aftagende Maane.

Minkemun (aab. u), m. en vis Grad af Formindskelse. Sjelden.

Minking, f. Formindskelse.

minna, v. a. (e - te), minde, paaminde. G. N. minna. — minna seg: indfinde sig paany; ogsaa give sig tilskende, ytre sig; om en naturlig Trang. minna seg paa: søge at komme ihu; lægge paa Minde.

minnaft, v. n. (-est, -est), mindes, komme ihu. G. N. minnaft. (Bruges som Transitiv, hvilket ellers ikke er Tilfældet med Verber af denne Form). Eg minnest da.

Minne, n. Minde, Hukommelse. Eit godt Minne: en god Hukommelse. braga te Minnes: glemme i Erindringen; ogsaa erindre dunfekt.

minnelaus, adj. glemsom. Heraf Minneløysa, f. Mangler paa Hukommelse.

minneleg, adj. som man let kan komme ihu. (Sjelden).

minnesam, adj. som erindrer noget længe og tydeligt. Nordre Berg. Han vart minnesam'ta di: han fik nok huske det, han kom til at føle det længe.

Minnette, f. Mindnet.

Minning, f. Paamindeelse; ogsaa Mindelser, Spor; f. Er. af en Svadom.

minnug, adj. nem til at komme noget ihu; mindenem, som har en god Hukommelse. Meget brugl. og alm. men hedder ogsaa minnig'e (B. Stift) og minnau (Tr. Stift). G. N. minnugr. **minst**, adj. mindst (Jf. mindre). I minste Lag: vel libet, lidt mindre end sævvanlig. Minste-Mann: den mindst anseede i Selskabet eller Familien. Minste-Parten: den mindste Deel.

minst, adv. mindst, ogsaa i det mindste; f. Er. Dæ va minst eit Hundre.

Mis (Mise), om en Feiltagelse; see Myss I Sammensætning betegner det deels Feil eller Misgæb, deels Ulsghed, deels Mangel. Hedder ellers Myss overakt velsensjelds, ogsaa paa Helg. og flere Steder. Jf. Mist og misfa. (I de andre beslagtede Sprog findes kun Formen mis eller miss).

misbjo(de), v. a. hude for libet; ogsaa undslaae sig for at, byde; f. Er. Dær ingjen som misbjo' deg da: Ingen vil vil nege at give dig saa meget. (S. bjoda). I Berg. Stift: mysbjoa og mysbjøde (aab. ø).

misbytt, adj. uligle deelt, saaleses at En

- faaer meget og en Anden lidet. Misbytte, n. en ulige Deling.
- Miseldre**, n. uligbed i Alder, Misforhold med Hensyn til Alderen. Hard. i Formen Mysældre. G. R. miseldri.
- misfara**, v. n. fare vild, tage feil af Veien. I Drk. misfaraa.
- misfarast**, v. n. fare forbi hinanden; om To som søge hinanden, men gaae ad forskjellige Veie og saaledes ikke mødes. Hedder ogsaa: umfarast.
- Misgaelse**, n. feilagtig Opfatning, det at man ikke rigtig lægger Mærke til noget. Sbl. (Mysgaelse). S. ga.
- Misgjær**, f. ulige Modenbed; det at en Deel af Kornet er umodent, efterat det øvrige er modnet. B. Stift. (Mysgjær).
- misgalden**, adj. brystholden, som liden Lab eller Uret.
- misgugsa**, v. n. huste feil, erindre feilagtigt. I Gbr. „misgugse se“.
- misgjamt**, adj. n. ulig, ulige forbeelt. Tell. I Gbr. misgjæmt.
- misgjænna**, hende feil. (Sjelden).
- mislika**, v. a. være utilfreds med. I Abl. mylika. G. R. mislika.
- Misling**, f. Mysling.
- mislydast**, v. n. høre feil, opfatte urigtigt (S. lydast). Hedder i Edm. mislydast; andre Steder mislyst; ellers mislydende (myslydende).
- Misminne**, n. ubueligt Menneſte. Tell.
- misminnast**, v. n. erindre feil, have en falsk Erindring. I Helg. mysminnest.
- Misminne**, n. Hufommelsefeil, falsk Erindring. Abl. (med y). G. R. misminni.
- misminnug**, adj. som ofte huster feil. Helg. (mysminnug).
- mismogjen** (aab. o), adj. ulige moden. Tell. (S. Misgjær).
- Mismun** (aab. u), m. Forskjel, især ubillig eller upassende. gjöra Misman: være partisk, giue den Ene mere end den Anden. Drk.
- misnæta**, v. a. ringeagte, have ringe Tanker om. Tell.
- misnøgd**, adj. misfornøiet.
- misregna**, v. n. regne feil. Misregning, f. falsk Beregning.
- misfa** (misfe), v. a. (e-te), misfe, tabe. Hedder ellers myssa og mysse (Berg. Stift, Helg. og fl.). G. R. miſsa. (Den uægte Form „mister“ findes endnu ikke i de bedre Dialekter). Den som lite bede, han myse misfe o: for den, som eier lidet, er et Tab altid stort. — Den gamle Betydning: forfeile, ikke træffe, findes maaskee i Talemaaden: „Dø skal være myst“, o: det skal nok gaae Slip,
- der skal ikke blive noget af. (Nordre Berg.). Jf. Mist, Mis og Mys.
- misfande**, adj. som man kan tabe eller undvære. Dø va ikke misfande: man kunde ikke taale at miste det.
- Missemun** (aab. u), m. Lab, Formindelse; den Forandring som et Lab medfører. Nordre Berg. (Myssemun).
- Misſing**, f. Lab, Mistelse.
- misſynast**, v. n. see feil.
- Mist**, i Forbindelsen „i Mist“, eller „i Mistle“: feil, forgjæves. Ag. Stift. — ga i Mist: gaae feil. Na i Mist: slaae feil, saaledes at man ikke træffer. (Busterub). I Edm. hedder det „i Mys'en“.
- Mistak**, n. Feilgreb, Feiltagelse. Er. Stift. (Sv. mistag).
- mistaka**, v. n. tage feil, gribe efter det Urette. Raab. og fl.
- mistenka**, v. a. mistænke.
- mistruen**, adj. mistænksom.
- mistryggje**, v. a. (e-de), mistænke, have Tvivl om Ens Trofast. Drk. Nordre Berg. (mystryggje). So mystrygde Manden sin. Jf. aabry.
- mistryggjen**, adj. mistænksom. Drk.
- mistryggjen**: skings, jalour. Edm.
- Mistrygn**, f. Mistænke (især for Utrofast i Hætefabet); Skingsje, Jalouſie. Nordre Berg. (Mistrygn).
- mistryffjen**, adj. fortrydelig, stødt, misfornøiet. Tell.
- misunna**, v. a. (e-te), misunde.
- Misvokſtr**, m. Misvart. (Sjelden).
- mitt**, f. midt og min.
- mja**, adj. smal, tynd, smækker. B. Stift, Helg. og fl. Hedder ogsaa: mjo (Drk.), og mjaegle (Edm.). G. R. mjo'r.
- mjaa**, v. n. mjave (om Katte). Sogn.
- Mjaakke**, m. Smalbed; et smalt Stykke eller Punkt, f. Er. paa en Bæ. Bøse.
- mjaana**, v. n. blive smalere, indvøinde. I Edm. mjaagne.
- Mjaerygg**, m. den nedre Deel af Ryggen, Snævringen ovenfor Høfterne. R. Stift. I Edm. Mjaerygg. G. R. mjöhrygr.
- mjaavoren**, adj. noget smækker.
- Mjælk**, f. Mælk; f. Mjølk.
- mjælkflødd**, adj. mælkesvare, lunken som Mælk naar den kommer af Jveret. Rf. Edm. — Jf. fl.
- Mjælk-ost**, m. Hvidost, et Slaags fin Ost tillavet af særlt Mælk. B. Stift.
- Mjell**, f. 1) Sne (eller maaskee kun om løse og tynde Sneeflokker). Forekommer i de tællemaaske Riser (i Formen Mjøll). I Drk. Mjell og Drevmjell, om løse og flygende Sne. (I Gbr. Melbrist). G

- M. mjöll**, Snee. — 2) Altm, Altmfrandsø paa Lyng og Græs. Edm. (Hjelden). — 3) smaat Afsald af Græs og Buskvarter; Blomsterløv, affaldende Støvtraabe. Forekommer i Esj. og Sogn; dog sjelden.
- mjell**, adj. om Sneen: løs, tør, ikke fugtig eller sammentrykt. (Mobsat fram). B. Stift, Hall. og fl. I Tell. hedder det mjøllen; i Drk. mjellen; nogle Steder mjølen. — En anden Betydning forudsattes i „omjell“.
- Mjellfonn**, f. 1) en Masse af let og tør Snee. Søndre Berg. 2) Sneeftreb, Ravine af let og tør Snee. Edm. (mobsat Kræmfonn).
- Mjellsnø**, m. Snee som ikke er klam eller fugtig; Tørnee. (Jæl. mjöll).
- Mjelte**, Maltning o. s. v. see Mjølte.
- Mjeltegras**, Dueurt (Epilobium), see Gjelstør.
- Mjeltefors**, Planten Bibefted (Pingivcula vulgaris). Edm.
- Mjeltesild**, f. Mjølke.
- Mjenn**, f. Mjøm.
- mjo**, f. mja. — Mjølke, f. Mjøl.
- Mjolk**, f. Mjøl. Mjølke, f. Mjølke.
- mjona**, v. n. spinde ind, tørres bort. R. Berg. De mjona vel. Jf. mjana.
- Mjor** (oo), n. Bundsald af togt Valle. Tell.
- mjuk**, adj. 1) myg, blød, fin. Jf. blaut. Alm. (G. R. mjukr; Sv. mjuk). 2) bøjelig, smidig; elastisk. 3) ydmyg, følelig, eftergivende; ogsaa mild, sølsom. Seraf mykja.
- mjukhendt**, adj. myg paa Hænderne, som har bløde, fine Hænder. Saalebes ogsaa mjukfingra.
- mjukhøert**, adj. mygbaaret, blødbaaret.
- Mjukfritel** (aab. i), m. Sengetæppe, et Undertæppe af finere Lød (forskjelligt fra Brakvittel). Nbl.
- Mjukfleiske**, m. Blødbed, Filtbed.
- mjuklima** (aab. i), adj. som har myg og smidige Lemmer.
- mjukmalen**, adj. lemsældig, slaansom; ogsaa blød, Hølen. Edm.
- mjukna**, v. n. (a - a); 1) blive myg, tabe sin Haardhed; 2) ydmyges, blive følelig; ogsaa formildes, røres, blive bevæget.
- Mjukning**, f. det at noget bliver mygt.
- mjuksinna**, adj. sømsindet, sølsom.
- mjuksida** (aab. i), adj. blød i Væben.
- mjuksvoren**, adj. noget myg.
- Mjurt**, f. Mjøburt. Mjærm, f. Mjøm.
- Mjøb** (Mj), m. Mjøb. Har aabent ø ligesom alle de følgende.
- Mjøbn**, Søfte, f. Mjøm.
- Mjøburt**, f. Mjøburt (Spiræa). Nogle Steder: Mjurt. Jf. Korsgras.
- Mjøl** (aab. ø), n. Meel. (Alm. Form). G. R. og Sv. mjöl. — Mjølkerald, n. Meelkar. J Gbr. Mjöllauup.
- mjola**, v. a. (y - a), mele, bestroe med Meel. Hedder ogsaa mjølga og mjølva. (Edm.).
- Mjølau**, f. Betaling for Benyttelsen af en Kværn, Møllerløn. Inderøen. Maafee for Mjöllau.
- Mjølauk**, m. Meelbrøte, et Slags svampagtig Udvært paa Korn. Hard. og fl.
- Mjølber**, n. Meelber (Arbutus).
- mjølga**, f. mjøla.
- Mjølke**, f. Mælk. — Har forskjellig Form, nemlig: Mjølke (Opblandene), Mjølke (Helg. Nordre Trondhj. og fl.), Mjølke (B. Stift), Mjølke (Rdm.), Mjølke (Sætersdalen). G. R. mjolk; Sv. mjolk. — Jf. mykka, Mjølte, milta.
- mjølka**, v. n. og a. (a - a), 1) malle, afgive Mælk; især om Køerne. 2) v. a. malle, faae Mælken af. — Hedder: mjølke (Ag. Stift), mjølka (B. Stift), mjølke (Nordre Trondhj.), molka (Kr. Stift), molka (Sætersd.). Sv. mjölka. (Jæl. mjölka).
- Mjølkar**, m. Malker, Mallepige.
- Mjølkebytta**, f. Mallepand.
- Mjølkeku**, f. Malleko. Eilers: Mjølkekyr (B. Stift), Mjølkeku (Rdm.).
- Mjølkeløysa**, f. Mangel paa Mælk.
- Mjølkemaal**, n. den Mælk som man faaer ved en enkelt Maltning. (Morgomal, Kveidsmaal).
- Mjølkestol**, m. Mælkstøb, Mælkelyde.
- mjølketurt**, adj. n. tørt af Mangel paa Mælk.
- Mjølking**, f. Maltning; f. Mjølte.
- Mjølke**, m. Fiskemaal, Søb i Fisk (Sv. mjölke). Jf. Jæl. Hedder oftere: Mjølke (Helg. Rdm. Inbr.) og Mjelte (i B. Stift). Hertil Mjeltesild, m. Mælkfisk, Han-Fisk. Igesaa Mjeltesild, f. og fl.
- Mjöll**, f. Mjell. mjøllen, f. mjellen.
- Mjølring**, m. Møllegrøde (om Kværnen).
- Mjølte**, m. 1) Maltning. Hedder oftere: Mjelte (R. Berg.), Mjelte (Sætersd.), Mjelte, pl. f. Tell.). Jæl. mjaltur. — 2) en Portion Mælk, som faaes ved een Maltning. Ein Ku-mjelte: Mælken af een Ko. — 3) Fiskemaal, Søb; see Mjølke. — Te Mjelta: til Maltetiden. „gæte te Mjelte“ (Tell.), eller „i Mjelte“ (Sætersd.): vogte Køerne fra den Tid da de slippes ud om Morgenen indtil Maltetiden (omtr. Kl. 9 f. M.).

- for at de ikke skulle gaae for langt bort.
— I Nordre Berg. hører dertil: **Mjel-**
tekræft, m. Malkestol, Stammel. **Mjel-**
tekræft, s. Malkef. **Mjeltemund**, n.
Malkefid. **Mjeltestad**, m. Malkeplads.
Mjeltecaus, s. Malkepig.
- mjøltego** (d), adj. malferig; om Rør.
mjølut, adj. melet, hvid af Meel.
- Mjøm** (aab. o), s. (Fl. **Mjøsma**, r),
Hofte. Nordre Berg. og fl. Hedder el-
lers: **Mjøm** (Sogn), **Mjød** (Søndre
Berg.), **Mjøm** (Tall. Drf. Inbr.
Namb.), **Mjenn** (Helg. Ndm.), **Mjœrm**
(Gbr. Balberis). G. R. **mjød**.
- Mjømful** (uu), m. Hoftekuude.
- Mjøm**, Hofte, s. **Mjøm**.
- Mo**, m. en Flade eller Slette; især en
tør og sandig Flade, en Hebe som stræk-
ter sig langs med et Elveløb; ogsaa
en Skovstrækning, en skovbevoret Flade.
Meget brugelig i de sydlige Distrikter
til Sj. og Gbr. Nordensjæls bruges
Ordet sjelden; men Gaardsnavnene **Mo**
og **Moen** forekomme meget hyppigt
endog i Nordlandene. — I Døre Tall.
hedder det **Mog** (Mog'e). Sv. **mo**.
- Mo**, Damp; see **Moe**. Et andet **Mo**
forekommer i Viserne fra Tall. i Tale-
maaden „**tyvæje Mo**“, hvor det synes
at betegne Skum eller Fraade.
- mo**, træ; s. **stum**.
- Mob** (aab. o), n. Aoner, Stille, smaat
Affald af Høet (Høymob). Nordre Berg.
og fl. I Balderis **Mö** (Mo). Isl.
mod. — Jf. **Bos**, **Flus**.
- Mob** (oo), n. Mob, Furiabed; ogsaa
Lyst, Attraa. Er mest udbredt i For-
men **Mot** (Søndre Berg. Kr. og Tr.
Stift).
- mo** (d), adj. træ, møbia, udmattet. Tall.
Nbl. Helg. og fl. West i Forbindelsen
„**trøyt** a **mo'e**“. (Jf. **totmob**). G. R.
modr. Heraf: røde (**moa**).
- moda**, adj. møbia, dristig; ogsaa Lysten
eller vel oplagt til noget. Han va' **he**
moba på da: han havde ikke rigtig
Lyst dertil. Mere udbredt i Formen
mota, **moten** og **motug**.
- modast**, v. n. satte **Mob**, saae Lyst til
noget. Da va' ikke **no** te **moba**st p-n:
det var ikke noget som kunde vække
Mødet. Nordre Berg.
- Mobb**, s. **Mobbe** og **Mubb**.
- modda**, v. n. om Røeg: øde besjerligt;
rode imellem Stille og Affald efter
Foder. Sdm. Det ha **modda** da ti se.
(Isl. **moda**). Jf. **Mob**.
- Mobbe**, og **Mobb**, m. Smaatorst. Fosen.
Mobe, s. **Mor**, s. **møden**, s. **møten**.
- modfællen**, adj. møbløs, nedslagen.
- moblaus**, adj. møbløs, forsaqt. I Neu-
trum ogsaa: fjedelig, flaut, som ikke
kan give noget Mød. I Nij. og Sdm.
hedder det: **mobalaust**; ellers mest alm.
mørlaust.
- modleg**, adj. bebagelig, fornøielig, som
vækker Mødet. I Nordlandene: **møle'**.
- Modløysa**, s. 1) Mødsløshed; 2) Fla-
heb, Stillekand, fjedelig Tilkand. West
alm. **Mørløysa**; i Sdm. **Modaløysa**.
- modt**, i Forbindelsen „**mødt aleine**“:
ganste alene. Nbl. I Sdm. siges „**møde**
plitt' aleine“.
- modug**, adj. 1) møbia, dristig. 2) vilig,
lysten, meget tilbøielig. Helg. og fl. (i
Formen **motug**). I Drf. stolt, høymøbia.
Gbr. (**mo'ug**). Jf. Drf. **motau**.
- modven** (aab. o), adj. tør og usmage-
lig, om Mød. Skal bruges i **Hard**.
- Moe**, m. Damp af Jorden, Solrøg,
tørre Dunster som vise sig i Luften i
varmt Veir. Meget udbredt Drd (B.
Stift, Tall. Hall. og fl.). Ellers kaldet
Lambno (Inbr.), **Mimo** (Helg.), **Mimos**
eller **Mimus** (Gbr.), **Mtrov** (Hall.),
Mtrov, **Solrøg**, **Selniss**, **Nistr**, **Rust**
og flere. — I Drf. betyder **Moe** ogsaa
Dunkelhed i Luften af Uveir; saaledes
om Jitang af **Kejn** eller **Snee**, som
vise sig langt borte. Ellers **Kov**, **Kade**,
Mugg, **Jr**.
- moen**, adj. om Luften: blig, uklar af
Solrøg. (I **Hard**. **møjen**).
- Mog**, s. **Mo**.
- mogeleg** (aab. o), adj. multig; ogsaa rime-
lig, som vel kan baae Sted. Rdg. Tall.
Hall. Hedder ellers: **mogele'**, med os
(**Hard**. Sogn), **mole'** (Sj. Sdm.),
maule' (Nbl.). G. R. **mögulegr**. Jf. m-n.
- Mogelegheit**, s. **Muligbed**. Se **Maule-**
heit: rimeligt, med **Maabe**. (Nbl.).
- Mogg**, n. **Muggenbed**. (Sj. Sdm.).
- moggjen**, adj. **muggen**, bedæret af Fug-
tigbed. Jf. **Mugg** og **Mygla**. (I Fleer-
tal **mogne**, el. **moggne**).
- mogjen** (aab. o), adj. (Fl. **mogne**), **mo-**
den. Tall. — Sv. **mogen**.
- mogna** (**mogane**), v. n. (a - a), **mugne**,
blive **muggen**.
- mognas** (aab. o), v. n. **mødnes**. Tall.
Mognelukt, s. **Lugt** af **Muggenbed**; s.
Er. i **Se**.
- Moi** og **Moir**, s. **Mor**.
- Moing**, m. Indbygger af et Sted som
hedder **Mo**; ogsaa Indbygger af **Mo-**
dum i **Vusterud**.
- Mof** (aab. o), Møg. Forekommer kun
i Sammensætning (**Mofdunge**, **Mof-**
tok, **Moflede**). Ellers **Mvft**.
- mofa** (aab. o), v. a. (a - a), **mug**,

- fluffe, fæste tilfide med en Stovl. **G.**
R. moka; **Sv.** maka. Spøtvis om at
 fremføre noget i store Mæster, orsle
 med noget i Utide; ogsaa fladre og
 snakke ibelig. — moka i Mold'a: ned-
 gravet i Muld. moka ihon: fluffe sam-
 men; ogs. samle i store Mæster. moka
 Fios'e: gjøre Kofalden reen.
- Moldungje**, m. Møgdunge, Mødding.
 Nordre Berg. Ellers Møtting (Søndre
 Berg.), Møtting (Jæd.), Mof-kof (oo)
 og Mofjakof (Sogn). Hertil: (Mo-
 f(e)dungsoyla, f. Møddingspøl. **J. S.**
 Berg. Møttinga-dam.
- Moff**, f. Muff. **moffa**, f. mjølla.
Moffkof (oo), m. f. Mofdungje. (Sogn).
Mofflebe, m. Møglæbe. (Sdm.).
- Mofftr**, m. det at man fluffer eller mu-
 ger med en Stovl; ogsaa ellers om et
 tungt Arbeide. Nordenjelsb (Helg. og
 fl.). Ellers Mofing (aab. o), f.
- Mol** (aab. o), m. Mol (Insekt). **J.** de
 foblige Egne til Rfj. (S. Mott). **G.**
R. molar. Ved Mandal skal Mol og
 faa betegne smaa flyvende Insekter, især
 Falener.
- Mol** (aab. o), f. 1. en Grund el. Bante
 af smaa Stene, især langs Elvene og
 Strandbredderne; ogsaa ellers om en
 stor Samling af smaa Stykker. Berg.
 Stift og fl. **J.** Buserub: Mal (?). **Jsl.**
 mol.
- Mol** (aab. o), f. 2. tynde og afspredte
 Etyer. Inbr. (Sv. moln, Ety). **Jf.**
 molen.
- mola** (aab. o), v. n. smuldre, brække i
 Stykker. (Ejelden). **S.** Mole.
- Mold**, f. Muld, Jord. **G. R.** mold.
 Især Myrjord eller sort Muld, til For-
 skjel fra „Aur“. Heraf mylba, laus-
 myldt, dimmyldt og fl.
- molda**, v. a. (a - a), bestræ eller blande
 med Muld. molda paa Sneen: strøe
 Jord paa Sneen for at den skal smelte.
 (= mela, anta). molda seg ut: blive
 beklippet med Muld.
- Mold-aks**, n. Brandar i Korn. **B.** Stift.
Jf. Kolaks.
- Moldbenk**, m. Jordbank udenfor en Veg.
 (Gbr.). Skal paa nogle Steder ogsaa
 betegne Riffbank. **Sv.** mullbank.
- Moldbungje**, m. Muldhøj; ogs. Kom-
 post.
- Moldhavre**, m. Havre som er forfullet
 eller bedækket ved Kornbrand. **Jæd.**
- Moldkof** (oo), m. Jordklump. **S.** Kol.
Moldsoyla, f. Mangel paa reen Muld-
 jord i Agrene.
- Moldmyr**, f. Myr hvoraf man henter
 Muldjord til Agrene.
- moldrif**, adj. om Ager, som indeholder
 megen Muldjord.
- Moldslag**, n. et vist Slags Muld.
- moldut**, adj. tilføjet med Muld.
- Mole** (aab. o), m. Stykke, Stump. Re-
 get udbredt, dog ikke ganske alm. (Nogle
 St. Maala, Maala). **G. R.** moli. —
 flaa i Molar: flaa i Stykker, sonder-
 flaae. Ein Mole paa Beggen: et Stykke
 paa Beten.
- moleg** (oo), f. moelga.
- molen** (aab. o), adj. tyndstykt, med smaa
 afspredte Etyer. Inbr. (molin). **See**
 Mol.
- mol-eren** (aab. o), adj. mølæbt.
- molgraven**, bukket, gnavet af Møl.
- molfa**, malfe; f. mjellfa.
- Moll**, el. Mol (aab. o), f. Affald af
 Fisk som optages til Føde for Kræget.
 Nordlandene. (Jf. **Jsl.** molla, fage
 sagte).
- molna**, v. n. smuldbres, fjærne, afstille
 sig. Ejelden. **Jsl.** molna.
- molnas**, v. n. blive stykt, trække op med
 smaa, tynde Etyer. Inbr.
- Molra**, f. Møltebar (den ganske mørre
 og fuldmodne Frugt). **Jf.** Mølreber. —
Moltegraut, m. et Slags Grød af
 Møltebar.
- molten**, adj. mør, fjørnet, blød; ogsaa
 opløst, nær ved at raabne. **Nbl.** Helg.
 (Jsl. molinn). **Jf.** melta.
- moltna**, v. n. fjørne, blive mør og blød.
 Helg. og fl.
- Mon**, Forandring; Fordeel ic. f. Mun.
 mona, virke, forflaae; f. muna.
- monast**, v. n. vansmægte af Løst eller
 Sult (= tjena). **Ebl.** **Jf.** mjona.
- Mor** (aab. o), m. Kjødpølse, tørrede
 Pølser. Nordre Berg. Ogsaa de Dele
 af Indmaden, som bruges til Kjødpølse.
 Gbr. **Ebl.** **J.** „Møremor“ betyder det
 tun Fedt eller Tala, ligesom **G. R.** mör.
- Mor** (oo), m. 1. Stof, Materie; indre
 Bestaendeb, især i Steen. Da va et
 Kvenn so va go' Mor i. **Nbl.** (Andre
 Steder: Grjot, Gröt). **Jf.** Raubmor.
- Mor** (oo), m. 2. en Maar (Pattedyr).
 Nogle Steder: Maar; i Sogn Mor
 (aab. o). **G. R.** mördr (altsaa rettest:
 Mord, aab. o). Hertil Morfinn, n.
 Maarfsind. **Morungje**, m. Maarunge.
- Mor** (oo), m. 3. Neger, Morian. (Ej-
 lenden). **Sv.** mor.
- Mor** (for Møder), f. (Fl. Mør'er),
 Møder. **J. Sæ.** og øvre Tell. hedder
 det Mo'ir og Moi. **G. R.** modir. **J.**
 Sdm. findes i Sammenfætning: Møbe,
 saaledes Møbehjerte (Møberhjertet),
 møbelaus'e (møderløse). **Jf.** møst.

- Fleertal** hedder ogsaa **Mor** (Fr. Stift), **Mør'e** (D. Stift), **Mør'a**, **Mør'ar** (Rbg.). — „So Mor“: min (eller vor) **Moder**. NoGLE Steder ogsaa **Huusmoder**, og i Forbindelse med et Familienavn omtrent det samme som **Madame**. — Ved Siden af det foranførte „Møde“ findes i Sammensætning tildeels „Mo“ saaledes **Mobror** (Morbroder) og **Mofyster**, forkortet **Mo'ster** (Morfoster); ligeledes „Mors“, f. Ex. **Morsmaal**; hvilket sidste er en ny Form. — Mor betegner ellers ogsaa **Fruktmoder** eller **Fosterleie**, ligesom i andre Sprog.
- Mor** (for **Mord**, n. 1) **Mord**. **Drab**; 2) **Udelæggelse**, **Reberlag**; ogsaa en **helbig Fanget**, en **stor Pædrist**; især om en **stor Fiskefangst**. Det ba gjort ett **heitt Mor** ma **Loft**'a. Sdm. og fl.
- mora** (aab. o), v. n. **stoppe** i **Pølser** (**Mor**); ogsaa **grave**, **hule**, **undergrave**.
- Morbogje** (aab. o), m. et **Stykke Kjøb-pølse**.
- Moreld** (aab. o), m. **Stin** eller **Lysning**, som viser sig i **Esen**, naar man **rører** i den i **Mørket**; ligesaa om den **Lysning**, som viser sig i **raa Fisk** og tildeels i **blødt** og **raadent Træ**. I **Søndre Berg** hedder det **Maureld**. (Jøl. maureldi, **Emmer**). I **svenske Dial.** **marold**; i **danste**: **Marild**, hvilket vel kunde forklares som **Has-Jib**. De **norste** og **islandske** **Former** synes dog at **forudsætte** en **anden Oprindelse**. Jf. **maura** (**møltre**), **Maar** og **Maur** (**Insektnavne**), **møren** (**raadben**).
- møren**, adj. **stjornet**, **opløst**, **lidt raadnet**. **Dr.** Jf. **maren** og **morkjen**.
- morgirug** (oo), adj. **vild**, **bidlig**; **graa-blig** efter en **Fangst** eller **Fordveel**. (**Ud-tale** ogf. **morgjerig**). Vel egentl. **mord-løsten**.
- Morgon**, m. **Morgen**. Hedder ogsaa **Morgo** og **Morgæ** (**Nordre Berg**. **Rdm.** Gbr. og fl.), **Mora**, **Maaro**, **Maaron** (paa forskellige Steder). I **Sdm.** ubestemt f. „**Morgæ**“, og bestemt f. „**Morgænnin**“. G. N. **morgunn**. — **Fleertallet** **Mennar** er **foruden** anført; i **Rbl.** hedder det ogsaa **Morgje**, **bl.** f. **Morgjenna**. — I **Morgon**: **imorges**; ogsaa **imorgen**. Naar disse **Begreber** skulle **adskilles** **notere**, hedder det første: „i **Morgo** var“, og det sidste: „i **Morgo** hjem“. — **Le Morgos**: **til imorgen**. — **Morgondagen**: den **følgende Dag**.
- Morgo(n)bite** (aab. i), m. **lidt Mad**, som man **spiser** **førend** man **gaar** til **Arbeidet** om **Morgen**.
- Morgo(n)fugl**, En som er **tidlig oppe**.
- Morgonmaal**, n. 1) **Frokost**. 2) den **Malt** som er **maltet** om **Morgen**.
- Morgo(n)rode** (aab. o), m. **Morgenrode**; eller **ostere**: det at **Stjerne** ere **røde** om **Morgen**.
- Morgonsi(b)a**, f. den **første Deel** af **Dagen**. „Paa **Morgos'a**“: om **Formiddagen**. (**Søndensjelds**). I **Fr.** Stift hedder det „paa **Morgaatal'e**“.
- morgo(n)sværd**, adj. som vil **gjerne** **sove** om **Morgen**. **Hall.** og fl.
- morgontung**, adj. **bøsig** og **sværnig** om **Morgen**.
- Morgo(n)vær**, m. **Frokost**. **Gbr.** og fl. **Sv.** **morgonvård**.
- Morgo(n)vyft**, f. den **første Arbejdsstund** paa **Dagen**; **Tiden** fra **Kl. 4** eller **5** til **Frokosttiden**. **Ofteft Morgævyft**.
- Mork**, f. 1. (**fl.** **Merk'er**), en **Mark**, et **halvt Staalpund**. Hedder paa **noGLE Steder**: **Mark** (**Jndr.** og fl.). G. N. **mörk**. „Han æ **strid** i **fyfte Morkæ**“; siges om en **Bismer**, som **holder** **brøt** **Bægt** paa de **første Marker**; **urgentlig** om en **Person** som er **stæng** i **Begjærdelsen**, men **siden** bliver **mere** **svælg**.
- Mork**, f. 2. 1) en **Stovstrækning**, en **stor Stov**. **Hall.** **Vald.** **Gbr.** (**Jf.** **Mark**). **Mt Mork'en**: til **Stoven**. G. N. **mörk**. **Heraf** **afskillige Gaardsnavne**. — 2) **Riis**, **friske Kviste** som **samles** til **Foder** for **Kvæget**. **Hard.** **Ehl.** **Ellers** **Belt**, **Brum**. Det **tilsvarende** **Verbum** hedder **marka**.
- Morkakora**, f. **Sturer** som **angtve** de **enkelte Marker** paa en **Bismer**.
- morkjen**, adj. (**fl.** **morkne**), **mør** af **Fugtighed** eller **Varme**; **stjornet**, **fronnet**, **næsten raadnet**; f. Ex. om **Træ**. **Meget** **brugeligt** **vest**- og **nordensjelds**. G. N. **morkinn**; **Sv.** **murken**. — I **Tell.** hedder det **morkjen**. Jf. **maren** og **møren**.
- morkna**, v. n. (a-a), **stjerne**, **forkulles**, **fronnes**. **S.** **morkjen**.
- Morkurv**, m. **Kjøbpølse**. **Sogn**.
- morlaus** (oo), adj. **moderløs**.
- Morn** (maarn), en **Form** af **Morgen**, **brugelig** i **Hilsningen** „**Gu' Morn**“. En **lignende** **Form** er **Morning**, som dog **børes** **sjelden** **iblandt** **Almuen**.
- Moro**, f. **Morskab**, **Fornøielse**; **Leg** og **Speg**. **Meget** **brual**. **overalt** i de **svd-lige** **Egne** til **Ironbbsjem**. (**Sv.** ro). **Maaste** **egentlig** **Modrø**. — **Fyrrø** **Moro** **Stuld**: for **Morskabs** **Stuld**.
- moroa**, v. a. (a-a), **møre**, **fornøie**. **moroa** **seq**: **møre** **seq**. (**Sv.** roa).
- Moro-bok**, f. **Morskabs** **boq**. **Saales** **ogsaa** **Morovisa** f. **Morostyffe**, n.

morofam, adj. morskem, fornøielig. Reget brugl. unbtagen i Nordlandene og Nordre Trondb. Amt, hvor man siger troysam.

morst, (oo), adj. barst, bister.

Mose (aab. o), m. Mos (Bart). G. R. mosi. Noale St. Mosa el. Maasfa; i Gbr. Maasfaa, især om de Mosarter, som man samler til Foder for Kvæget. Saalebes Maasfaaffjell: Fjeldmark hvor man samler Mos. Maasfaarive: Jernrive at samle Mos med.

Mosedott, m. Lot eller Bist af Mos. Mosefella, f. Fuge imellem Stokkene i en Bælg, som sædvanlig tættes med Mos.

Mosehumla, f. en Art Humler, som bygge sine Kuber i Møstuer.

Mosemark, f. mosbegroet Mark.

mosen (oo), adj. 1) hed, lummer og fuld af Dunster, om Luften. Jf. moen. 2) mat og bøssig af stærk Varme. Gbr.

mosevaksen, adj. bevoret med Mos.

Mosfje, m. (Fl. Moskka, r), Maste i et Varn; ogsaa i Striffetoi. Noale St. Mausfje. (Jøl. moskvi). Hertil Moskebit (ii), m. et Lod, som hænges i Garnet under Bindingen. moskesproten, adj. revnet i enkelte Væsker.

moskjen, adj. frønnet; f. morskjen. mor-skjenna, v. a. erkende for Møder. (Ejelden).

Mosott (oo), f. en Eggdom, som yttre sig ved en ufærdig Matbed og Afkræftelse. Aq. Stift. Maaskee Mobsott, af mob, o: mat). I danske Dial. Mafot.

Mot, n. 1. Mob; Lyst. Brugl. i en stor Deel af Landet; ser Mob.

Mot, n. 2. 1) Møbe, Sammentraf. Vest brugl. i Tr. Stift (især i Fosen). G. R. môt. „Godt Mot“: lykkelig Møde! (Hilsen som bruges naar man møder Noget paa en Vej). Rækten overalt i B. og Tr. Stift. — 2) Møts (te-mots): imod hinanden. — 3) Fuge, Sammensælbning; Stedet hvor to Stykker falde sammen. Tell. og fl. Hertil Beggesmot. Jf. Begemot, Aanrot. — 4) Snævring, smalt Punkt, Sted hvor noget kommer isæen. Ejelden. Jf. Halsmot. — 5) Tidspunkte; Dag eller Stund, da en vis Tidstrække er endt og en ny begynder. Dæ kome att-i same Mot'e: det er kommet til samme Tidspunkt nu som sidste Gang. (B. Stift). Hertil Aarémot, Raanemot, Nattebagsmot. — 6) en pludselig paakommende Eggdom, en Beklemmelse som medfører Brækning. Nordre Berg. I Nbm. om

et Anfald af Krampe, eller en Art af Slagtilfælde.

mot, præp. (med Datto), mob, imod. Egentlig „i mot“ og samme Ord som forrige. G. R. i môt. — mot Bind'as: mob Binden. mot Nat'enne: ud imod Natten. mot Are: til næste Aar. bera mot: falde mobbydeligt. flaa mot: gjøre Mobhand. kvide mot: grue for.

Motbur (aab. u), m. Mobbydelighed. (Ejelden). motbursam, adj. mobbydelig. Nordre Berg.

Motbyr (aab. y), m. Mobind. (Ejelden).

mote, adv. imod, opad i en Vasse eller Skraaning. Mofat unda. (Egentl. i mote). I Nordre Berg. bruges det som præpos. med Datto; saalebes „mote Bakka“: opad Bakken.

moten, adj. moblig; f. motug. motfottes, adv. med Fødderne imod hinanden (= andfottes).

Motgang, m. Mobgang.

Motlug, m. Mobstille, Mobfølelse. (Ejelden).

motleg, adj. behagelig. Helg. (For mobleg). Jf. mobast.

Motlegg, n. Indvending, Mobsigelse. Ort.

Motror, m. = Anror. I Tell. Motro.

Motstrøm, m. Mobstrøm.

Mott (aab. o), m. Mol og lignende smaa Insekter. Nordenfjelds det samme som Mol. I Sogn og flere Steber gjøres herimod Forskel paa Mol og Mott, saalebes at det sidste kun betyder Nibber eller de allerminste af de behendte Insekter. Jf. Maar. G. R. motti. Sv. mått.

Mott, f. Matt. motta, f. maa.

Mot-tak, n. 1) Mobgreb; det at man sætter sig imod. 2) Mobtagelse.

mott-eten, adj. møldt.

mot-tikjen (aab. i), adj. mobtagen.

Motting, m. Møbbing (= Møbdungle).

Mottingadam, m. Møbbingapel. Mottingsta(d), m. Møbbingsteb.

motug, adj. 1) moblig. I Tell. motig. I Tr. Stift: motau. 2) villig, lyst; tilbøielig. Helg. — See mobug.

Motver (ee), n. Mobvind.

motvida (aab. i), om Træ, tværvoret, frøget i Aarerne (= andvota).

Mua, f. Muqa.

Mudd, m. Stindkuste, Pels som Finerne bruge. Tr. Stift. I Nordlandene: Mobb.

Mudlaug, m. (el. l.), et stort Fald eller Bækken af Væsfing; et Væsfald. Sogn (Leirdal). G. R. mundlaug f.

Muga, f. en stor Dynge, en Hob, Mas-
se, f. Gr. af sammenraget Hø. I B.
Stift: Mua og Mue; i Tell. Muge.

Rogle St. Mugje, m.

muga (mue), v. a. (a-a), samle i Dyn-
ger eller store Høbe. „mu' ibop Høy'e“:
rage Høet sammen i Dyrger. Drk.
og fl.

Mugeraffar, m. et Kortspil, hvori den,
som ikke kan stikke, maa indtage alle
de ubspillede Kort.

Mugg, n. 1. Stilbed, Hjemmeligbed. I
Mugg: i Emug, hjemmeligt. Nordre
Berg.

Mugg, n. 2. Laageregn, sin Regn.
i Nedenæs og fl.

mugge, v. n. 1) drive noget i Stilbed,
i Emug. 2) om sin Regn eller Laa-
geregn.

Mugge, m. Ekimmel. Oterd. (Egentl.
Muggie el. Mogaie). Jf. mogaien.

Mugje, m. Hob, Dynge. (Sogn?). S.
Muga. G. N. mugi, Mengde. Jf.
Mluugje.

Muff, m. Muf, Pvd.

muffa, v. a. (a-a), muffe, knurre.

Muffa, f. en Masse, Mængde, en stor
Hob. Ei hugg Muffe: en frugtellig
Masse. Er meget udbredt i B., Tr.
og Ag. Stift, og er tillige et af de
bequemeste af de mange Ord, som be-
tegne dette Begreb, saasom Brote,
Bæse, Bøla, Yria, Kusma, Kos, Bel-
te, Wylfte.

Muffr (Muff'er), n. Huggespaaner, smaat
Affald af Ved. Valbers. Rogle Steder:
Muffel, og ellers Murkl (Sogn),
Myle (Edm.), Rif, Rugg (Tell.),
Rac (Edm.).

Mule, m. Mule, Køber paa Dyr. Dg-
saa Mundingen paa et Gevær.

Muleband, n. Mundkurv, Grime.

mulla, v. n. (a-a), mumle, tale sagte
og uforstaaeligt. Mulling, f. Mumlen.

Mun (aab. u), m. 1) en Deel mere
eller mindre, en Grad, et vist Maal
eller Forhold. F. Gr. Ein Mun større:
noget større. Ein go' Mun mindre:
meget mindre. (Hertil Fyremun, Drags-
mun, Prutemun). Alm. men lyder til-
beels som Mon (Søndensjæld) og
Maan (Tr. Stift). Sv. mon. G. N.
munr. Dgsaa en Emule, en Ubetyd-
lighed; f. Gr. Flyt deg ein liten Mon.
(Ag. Stift). Fyre ein Muns Skuld:
for noget lidet, for en Ubetydelighed.
(Edm.). Gjeldnere om en Forstjæl
(Jsl. munr). Dæ Mun paa dei too.
(Lilbeels i B. Stift). Jf. Veggjemun.
— 2) Forandring, Dørgang til en

anden Tilstand. (Meget brugl.). Dæ
fær Mun: det forandrer sig noget.
Ein fer stor Mun paa di: man seer
en betydelig Forandring paa det. No
heve Mtr'en saatt Mun: nu har Ager-
ren faaet et andet Udsende. Hertil
Dagsmun, Biskemun, Wæsmun. — 3)
Lilvært, Forogjelse; Fremgang, Frem-
skridt; ogsaa Fortrin, Forspring. Dæ
gjere hvart sin Mun: det ene forøger
det andet, ethvert nyt Tillæg gjør
Mæsien større. Dæ Mun i mindre:
det vilde gjøre en stor Lilvært, om det
var langt mindre; det gjør Virkning
om det end ikke er saa meget. Han
heve ein Mun føre bine, o: et For-
spring eller Fortrin for de andre. —
4) Fordeel, Gavn, Hjælp; det at en
Ting forslaaer eller buer noget. Til
Muns (te mons): ret dygtigt, saa det
kan forslaae. (I Edm. oglaa: „fjere
Mun'en“). Dæ gjere Mun: det gjøre
Virkning, det kunde forslaae noget.
Dæ ingjen Mun ti di: der er ikke no-
gen Hjælp i det. Jf. muna og Rat-
mun. — 5) Fornøielse, Hysge, Behag.
(G. N. munr). Dæ stor Maan i'an:
der er et stort Hysge ved ham, man
har megen Fornøielse af ham. Tr.
Stift. Ugesaa i Nordre Berg. „Dæ
va store Mun 'ti di“: man fandt en
sant Fornøielse i det. — 6) Ribler,
Giendelse, Formue. Mest i Fleertal,
hvilket i Tell. hedder: Monir. (G. N.
munir). Dei heve store Monir. I Drk.
bruges Udtrykket: „fjær ette Maan'en“
o: begjærlig efter en Binding eller
Fordeel.

muna (aab. u), v. n. (a-a), foran-
dres, kfar til det Bedre; forbedres,
komme sig. I Sogn har det Formen
a-te. Han ha munt atte: han har
kommet sig igen. — 2) vore, forøges,
formeres. Dæ muna a bæ minka: det
bliver snart større, snart mindre. Dg-
saa gjere Fremskridt, stræbe fremad.
Mest i Tr. Stift hvor det hedder mo-
ne og maana. Saaledes „maana paa“:
skrive fremad, være stiftig for at vinde
Tid eller komme et Stykke paa Veien.
— 3) virke, forslaae, gjøre Virkning.
Dæ muna: det virker noget, det gjør
en Forandring. (Jsl. muna). Dgsaa:
bue, nytte, hjælpe. (Sv. mona). Dæ
muna so lite: det hjælper kun lidet.

muna (aab. u), adj. dygtig, sukkommen,
som kan forslaae eller gjøre Virkning.
(Vel egentl. Genitiv af Mun). Ein
muna Tak: et dygtigt Laag eller Grev.
Ein muna Mann: en ypperlig Mand,

En som fortløber Dymærksfombed. Nordre Berg.

munalege, adv. bygtigt, tilgavns, ret forivarligt. B. Stift.

Mund, n. Tid, Stund, Tidspunkt eller Time, hvori noget pleier at ske. Meget brugt. nordenfjelds og i Nordre Berg. (J. Belg. Munn). G. N. mund. Her til Uppsta'mund (den Tid da man skaer op), Matmund, Meltemund, Fiskemund og fl.

munda, v. n. (a - a). påske Tiden, tagt tage en bestemt Tid; saaledes ogsaa gjøre Forberedelser til et Maaltid, f. g. lade Mad. Drk. og fl. E gjeft aa munda ette di: jeg gif og ventebe paa at den bestemte Time skulde komme. Edm.

mune (aab. u), Hjalpeverbum: monne, skulle. Bruges ved Bergen, (sædvantlig kun i Præsens). Han mune sakta gjera da: han gjør det nok. G. N. mun. — I Edm. bruges et Udtryk „mun'a" (el. mona), f. Er. muna han! o: hvad skal vel han, hvad skotte vi om ham! I dette Tilfælde siger man ogsaa „una" (aab. u) og i Tr. Stift: „enn".

Mungat, n. Bl af et ringere Slags, Borsøl, lidt søgere end den bedste Sort. Nordlandene. Samme Betydning har Jsl. mungát (efter Halvorsen) og som det synes ogsaa G. N. mungát. See Bergens Kalostind, Side 88.

Munk, m. Munk. Daa da so Munkanne slaft um: deti bekaarer Knuden, det er den Ting som man ikke bliver enig om. Nordre Berg. — „Et Munk-arbeid": et stort og vanskeligt Arbeide. Bruges ofte i Edm. — Jf. Klerf.

Munn, m. Mund. G. N. monnr. Seraf mont. Nogle Steder ogsaa Munding, Aabning, især paa en Dalstrækning (Dalsmunn); jf. Myne og Kæft. — Han skuld' ikke titte slitt paa Munn'en: han burde ikke sige saadanne Ord. fara ma Munn'a: bevæge Munden som for at tale. halbe Munn'en: holde Mund. giva ein Munn'en: give En et Kys. Saaledes ogsaa „faa Munn"; f. Er. Han fell baade Fang aa Munn.

munnast, v. n. tykkes. (Sielben).

munnfatta, adj. egentl. tilbunden om Munden. Han a' fje munnfatta: han kan vel snakke for sig. Edm.

Munnhorpa, f. Mundharpe.

Munnkaald, m. Mundsvie, en Borne- sygdom. Her til Munnkaaldrot, f. Tormentille (Urt).

Munntam, n. Mundbelb, Talemaade.

Munntol (aab. o), n. Stilhed, Tausheb.

Han beve taffe Munntol: han jantres sig idellig (om En som er meget søg).

B. Stift. I danske Dial. Mundtaal.

Munnty, n. Mundslær, Snaftetoi.

Munnvik (ii), f. Mundvig.

munsa, v. n. (a - a), nippe til, smage paa. Han munsa paa da. B. Stift.

Mur, m. Muur. mura, v. a. mure: Murar, m. en Murer. Muring, f. og Murarbeid, n. Muurarbeide.

Mura, f. Gaase-Potentille, en Plante (Potentilla anserina). Gard. (Jsl. mura).

Mure, m. Kulgruus, smaat Affald af Kul i Smedien eller hvor en Mile er brændt. Nordre Berg. Jf. Myrja.

Murhønt, f. Papilion. Gbr. S. Martihøna.

Murinyfjel, i Gbr. en Plante, som blomstrer om Vaaren. (Efter Beskrivelsen en Art Veibred, maastee Plantago media).

Murkel, n. Spaaner; f. Mufr.

murla, v. n. om en svag knurrende Lyd. Nordre Berg.

murra, v. n. (a - a), murre.

Mursteid, f. Muursteie.

Murstein, m. Muursteen, brændt Steen.

Murt, m. 1) Smaast, især Selens Yngel, Smaast af det mindste Slags som fanges med Rod. B. og Tr. Stift. — 2) Rødsfalle, en Hærsvandsfisk (Cypripus rutilus). Hedemarken. Sv. wört.

Murtel, m. en Morter.

Murveitle (el. Murvesle), f. en stor Bedrift, et anseeligt Arbeide. Tr. Stift og Edm. Uvis Derindesse.

Mus, f. (Jl. Mys'er), Mús. J. „Rimus" har det Betydningen Muskel, Hægesom Jsl. mús. Ogsaa: cunnus. — I Sammensætning har det i Berg. Stift Músa, f. Er. Musafella, Musarumpa o. f. v.

Musbol, n. Muserebe med Unger. I B. Stift: Musabøle, n.

mus-eten, adj. ødt eller anævet af Mús.

Musfoll, f. Musfælde. (Tr. Stift). I B. Stift Musafoll, og Musafella.

Musf, n. 1) Støv, Røg eller Drev. De sto Musf'e: der stod som en Støvsky omkring. (Jsl. mosk). 2) Solrøg, smlige Dunster i Lufsten (= Røg). 3) Dunkelbed, Mørke, en mørk Plet.

musfue (musfette), adj. mørkpletet, af en ureen eller dunkel Farve.

Musfa, f. Smaastib, den mindste Sommerfib, omtrent af Størrelse som Brislinga. Stav. Amt, Sbl. Nbl. I Edm. kaldes en lignende Sort Blastib, og en mindre Sort: Mad.

musfa, v. n. musfe, surmule. *B.* Stift. Nogle St. skal det betyde: hvifte.

Musfjer, n. Epidemus (Sorex araneus). *Jf.* Vandfjer.

Musfjur, m. Korn eller Frugt, som Musene have pillet Kjernen af. *J. B.* Stift Musafjur (aab. u).

musur, adj. muusgraa. *Rbg.* Tell. og fl. En Hest af denne Farve kaldes Mus'en.

muta, v. a. (a - a), 1) skjule, glemme; eller især om Dyr: søge Skjul. *Helg.* (See myta). 2) give hemmelige Gaver; bestikke, vinde ved Ekjant og Gave. *Tell.*

Muta, f. 1) Skjul, Hemmelighed. *Nordre Berg.* Kun i Fleertallets Dativ. „I Muta“: hemmeligt, i Smug. Dø gjæll i Muta: det blev holdt hemmeligt. — 2) en Gave som man giver hemmeligt, en Foræring som holdes skjult; saaledes ogsaa Stikpenge, Bestikkelse. Kun i Fleertal (Mutur). *Tell.* G. N. müta.

Mutebite (aab. i), m. Mad som man giver En hemmeligt. *R. Berg.* Saaledes ogsaa Mutegave, f. om en Gave som man af visse Grunde holder hemmelig.

Mutel (aab. u), m. en liden Kntv. *R. Berg.*

mutla, v. n. arbejde smaat. *Nhl.*

mutra (muttre), v. n. lure, fare med noget i Smug; give hemmelige Gaver (f. muta); ogsaa hvifte, mumle. *Edm.*

Murt, m. Mund. *Ligesaa* mutta, v. a. huse. *Rest* i Liltale til Børn.

My, n. *Ryg.* I Sogn hedder det Mytt (yy); ellers paa nogle Steder Mygg. (*Jøl. my.* *Sw. mygg.*) *Jf.* Knott og Flv.

Mybit (aab. i), n. *Rygstif.*

mydje, v. n. (myd, mydde), om Kvæg: rode i Avner og Affald efter Foder. *Edm.* Ellers mobba. *Jf.* Mob.

Mygla (og Mygl), f. Skimmel, f. *Er.* paa Brød. *G. R.* mygla; *Sw.* mögel. *Jf.* Mugge, Sv. Fare.

mygla, v. n. (a - a), blive stimlet. Hedder ogsaa myglast. — Particp mygla: stimlet.

Myglesmak, m. Smag af Muggenhed eller en Begyndelse til Skimmel.

Myhant, f. et Slags Ryg med lange Fødder; ogsaa en Sværm af saadan Ryg, som hvirvler omkring i Luften. *Er.* Stift. Hedder ogsaa Myhantje (Ramb.) og Myhant (Drk.), Mihannt eller Mehannt (Sogn), Mehenkje (Gbr.). *J. Edm.* Myhant, n. om en Sværm af slige Insekter, hvorimod Dyret ellers hedder „Smifte“.

Myf (aab. y), f. *Ryg.* *Nordlig* i *B.* Stift hedder det Myfr (og i Sammensætning Myfra). *G. R.* myki. *Hertil* Myfdungje f. Vordungje. (*J. Sogn* Myfjakof). *Myfjakvrit*, f. og *Myfjastung*, m. en Vøggreb. *Sogn.* Myflee, f. *Vokflede.*

Myf (yy), m. *Rygning*, Blødgjørelse. *Myfedag*, f. *Refedag.*

myfja, v. a. (e - te), 1) myge, blødgjøre, faae noget mygt og blødt. *Af mjul.* 2) tugte, pragle. *Nordre Berg.* **Myfja**, f. 1) Blødgjørelse, Tilberedning. *Sejben.* 2) en Opbankning, en Dragt *Pragl.* *Dgfaa* kaldet Myfje; ellers *Dengfa* og *Difa.*

myfjast, v. n. blive mygere; ogsaa ydmøges, blive føelig.

myfje (aab. y), adv. meget. Hedder ogsaa mygje (*Er.* Stift), mye og mō (*Rg.* Stift). *Sw.* mycket. — so myfje: faavidt, i den Grad. „myfje-gobr“: faa temmelig, nogenlunde, ifte faa lidt. (*Meget* brugt i *Nordre Berg.*). „myfje-leikjen“: for en stor Deel. *Edm.* „myfje føre seg“: dygtig, mandig, uforsvoven (f. fyre). *D'æ* myfje te Mann: det er en Mand som kan gjøre meget, en ubmærket Mand. „væl myfje“: temmelig brødt, næsten for meget. *Jf.* mali, meste, bofte, barle.

myfjen (aab. y), adj. megen. I *Feminin*: myfja (i, æ, a), *Neutr.* myfje. (*Andre* *Bøining*sformer mangler. *Jf.* meir og mest). *G. R.* mikill, i *Neutr.* mikit. *Sw.* mycken. I den almindelige *Betydning* er *Drdet* kun kollektivt; f. *Er.* myfjen Stog; myfja Rold o. f. v. I *Sammensætning* betyder det ogsaa fuld af eller rig paa noget; saaledes *Høtmyfjen*, *bugmyfjen*, *lomyfjen*. I enkelte *Forbindelser* ogsaa dygtig eller formuende. *Han æ 'He* so myfjen Mann: han formaar ikke faa meget. (*Berg.* Stift). — *Af* den gamle *Form* myfll el. mikill, med *Betydningen*: stor, findes kun Spor i *Stedsnavne* som *Vokleboft*, *Vokleby.*

myflast, v. n. 1) blues, undsee sig, flammesig. *Drk.* *Dsterd.* (myfles). *Ligesaa* i *svenske Dial.* mōkles. — 2) føle Frygt, blive lidt bange, grue for noget. *Drk.* *Fosen*, *Indr.* — 3) røres til Graad, komme til at græde. *Gbr.* *Edm.* *Jf.* *Jøl.* miklast, stubse. *Forøvrigt* synes *Drdet* at faae nærmere ved „mjul“. **myflesamt**, adj. n. ubehageligt, som man gruer for eller sømmer sig ved. *Fosen.* **myfra**, v. n. møge, om Kvæg. *Nordre Berg.* af *Formen* Myfr, f. *Myf.*

Myfla, f. Blodgjorelse; f. Myfla.
myla, v. n. (e - te), smile, trække paa Smilebaandet. Han sto mylte og log fore seg selv. B. Stift.
myla, v. a. (e - te), slide ujevnt saa at Eggen bliver lidt rundagtig paa Siderne. myle Høen. Nordre Berg. Er. Stift.
mylda, v. a. (e - e), nedgrave i Mulden, skjule Kornet med Muld; ogsaa jævne Ageren efterat den er barret.
Mylde, f. Mulbart. I Sammensætning som Raubmylde, Sandmylde. Tell.
Mylberiva, f. en Rive hvormed man jævner Ageren og skjuler Sædetornet.
mylde, adj. muldet (af Møld). I Sammensætning som lausmylde og fl.
Myle (aab. y), n. smaa Suggespaanet. Sdm. Jf. Mukt og mylla.
Myling, f. et lattermildt Udseende, et ibeligt Smil.
mylja, v. a. (myl', mylde, aab. y), gaibe i Stykker, brække, knuse. Nordre Berg. (Helden). Østere: myljast, smuldrer, rides i Stykker. Dø myljt sundt. Jøl. mylja.
Mylja, f. en Ret af brækket Fladbrød, som er overført med Fedt. B. Stift. I Gbr. Mylju. Ved Trondbliem Milje.
mylja, v. a. (e - te), faae til at malke, forberede en Ko til Malkningen ved at trykke den paa Hveret. B. Stift. Paa Selg. milta. (Jøl. mylkja, malte).
myljast, v. n. (Jyf. myltek), om Køer: begynde at malke, affætte Mælk; ogsaa mere Mælk, blive mælkferig. Paa Selg. miltast. Jf. Mjøl og Mjølte.
mylft (myl'te), adj. malkende, som giver Mælk. (Ejelden). I Ørdene lausmylt og tramylt er det tvivlsomt, om Formen egentlig er mylft af mjølta, eller mylt af Mjølte.
mylla, imellem; f. misløn. Myllagjøer, f. Mislomgjøer.
Myllerbakkje, f. Marbakkje.
Mylna (aab. y), f. 1) Møllebrist, Malen, Kornmaling. 2) en Mølle; især om Betræmøller (Vindmylna). G. N. mylna.
Mylnar, m. Møller, Kornmaler. (Sv. mölnare; Jøl. mylnari).
Mylnarleiga, f. Møllerpenge, Betaling for Brugen af en Mølle. Berg. Stift. Naar Betalingen erlægges ved Arbeide, hedder det Mylnarlag.
Myisa, f. Rødder, rødfogt Dst (= Gummie). Sogn, Søndfjord.
Myiske, f. Mængde, Masse, Mangfoldighed. Sdm. hvor man ogsaa har Betdet: myiske, om en utidig Travl-

hed og Befatning med mangfoldige Ting, (Jf. Jøl. milakra, blande).
mylt, f. myla, mylla og mylft.
Myndling, m. Myndling.
myndig, adj. myndig. Han va 'kje myndig'e: det stod ikke synderlig godt til med ham. (Nordre Berg).
mynja, v. a. (a - a), ynbe, holde af, bære megen Omhu for En; ogsaa gløve vel imod En, give En gode Gaver. Søndbordehn. (Jf. Angels. myn, Kjærlighed; Gam. Eachsif minnion, elste).
Mynjab, m. Spor af en Svagbed eller Svagdom, Mindelser, Efterfølelse. Sdm. E henne Mynjabin 'ta bi endaa. (Nogle Steber Mynja, som maastes er rettere). Jf. Jøl. menjar, pl. Spor, Mærker. mynjasm' adj. sm, omhyggelig for En. Sbl. S. mynja.
Mynne, n. Munding, Åbning, Indløbet til en Fjord. Bruges i Sogn og hedder tilveels Minne. (Jf. Runn). G. N. mynni.
Mynstr, f. Mønster, Model.
mynstra, v. a. mønstre; ogsaa vise en utidig Roagtighed, spille Liden med usornøbe Ting.
Mynt, f. Mynt, Penge.
mynt, adj. bestaaende med Hensyn til Mund. Diteft sammensat: stormynt, frammynt, og fl.
Myr, f. (Jl. Myra, r), Myr, Sump, Mose; en lav og fugtig Mark. Alm. I de nordligste Egne hedder det Myra, el. Myre (Jl. Myrar, paa Selg.). Sv. myra. G. N. myri.
Myrbuſt, f. Borslegræs (Scirpus cespitosus). Er. Stift.
Myrdun (uu), n. Planten Skærub (Eriophorum). Dsf. kaldet Myrdon (Busterub, Gbr. Drf.), Myrbupp (Drf.), Myrlopp (Sdm.); ogsaa Fivel.
Myrebuſt, m. Hørsejøg (= Hjærgaust). Sogn, Sff. Gbr.
Myrebær, n. Multebær (Rubus Chamaemorus). Nordensfelds. Frugten hedder ellers i umoden Tilstand: Myrkat (Drf. og fl.), men naar den er fuldmoden: Møsta, el. Møltebær. (Ogsaa i svenske Dial. myrbär). I de sydlige Egne betyder Myrebær tilveels en anden Væxt, nemlig Tranebær (Oxycoccus).
myren (aab. y), adj. løs, fornet; om Sne som ikke lader sig sammentrykke. Tell. Ellers grynen, auren.
Myrgras, n. Græsarter som vore i Myrer.
myrja, v. n. (myr'; murde), grave, rode; eller østere: slæbe, arbeide, gjøre

- fig Nøle med noget. Nbl. Han gjætt bar
 aa murde mæ da. (Jf. Isl. myrja,
 knuse).
- Myrja**, f. Emmer, Aste og Gløber (Jf.
 Elbmyrja). Sjelden. (Sv. mörja, Dyn-
 ge).
- myrjet**, adj. utvædig spraglet eller stridet,
 som har dunkle Pletter. Sbm.
- myrk**, adj. mørk. G. R. myrkr. Ogsaa
 dunkel, fortagtig om Farve. Neutrum
 ubtales myrt, el. myrrt. — myrkaste
 Ratta: de mørkeste Timer om Natten.
 myrkaste Dim'e: den mørkeste Deel af
 en Sommernat.
- Myr-kart**, m. f. Myrebær.
- myrkblaa**, adj. mørkeblaa. Saaledes ogsaa
 myrkbrun, myrkgraa, myrkraud.
- myrkbrønt**, adj. som har mørke eller
 sorte Dienbrøn.
- Myrkeløst**, n. Mørkeløst, øverste Loft.
- Myrkflobda**, f. tyf Laage.
- Myrkflovaa** (aab. o), f. et mørkt Huus.
 sita i Myrkflove: sidde oppe uden Lys.
 B. Stift. (G. R. myrkvastosa, om et
 mørkt Fængsel).
- myrkhært**, adj. mørkhaaret.
- myrkja**, v. a. (e-te), 1) forbunkle, for-
 mørke, gjøre mørkt. Da myrkje so i
 Gufa: det gjør Huset saa mørkt. 2)
 faae i Lyset for, hindre En fra at see.
 Fjyt deg lite so du inkje myrkje meg.
 Han stend i Høse aa myrkje seg sjøl
 (om En som forsummer en god Leiligh-
 ed, ikke benytter sin Stilling rigtig).
 — 3) v. n. see mørkt eller dunkelt ud.
 Da myrkje hurt-i Stogjen: Stoven
 viser sig som et mørkt Dække. Norden-
 sielbs. Imperf. ubtales: myrte, eller
 myrte.
- Myrkje**, n. Formørkelse, Skygge, mørk
 Plet. Gbr. og fl.
- Myr-kjøyta**, f. en liden Myr. S. Kjøyta.
- myrk-leitt**, adj. mørkladen (brunet).
- Myrk'n**, n. Mørke; f. Myrrt.
- myrkna**, v. n. (a-a), mørkne, blive
 mørk af Ratten; ogsaa forbunkles.
 „myrkna ute“: overrumpled af Ratten,
 blive for seen, ikke blive særdig til Nat-
 ten. B. Stift.
- Myrkning**, f. Mørkning, Skumring.
- Myrkr** (Mørker), n. Mørke; Mørkbed.
 Søndre Berg. Søndenfielbs; ogs. Helg.
 og flere. I Nordre Berg. hedder det
 Myrk'n; saaledes: „i Myrkna“, o; i
 Mørket. — G. R. myrkr; Sv. mørker.
- myrkrau(b)**, adj. mørkerød.
- myrkraedd**, adj. frugtlos i Mørket.
- myrkvoren**, adj. dunkel, noget mørk.
- Myrlenda**, f. sumptigt Land.
- mvrlende**, adj. frugtigt, sumptigt.
- Myrlopp**, f. Myrbun.
- Myrmark**, f. sildandte og fugtige Mær-
 ker.
- Myrsnipa**, f. en Fugl af Snejpe-Slæg-
 ten (formentlig Scolopax Gallinula).
 B. og Tr. Stift.
- Myrsoleie**, Rabbeleie (Caltha). Sogn.
- Myrryte**, f. Tranebær (Oxycoccus). Tr.
 Stift. I Ehl. Myrebær.
- mvrut**, adj. suldt af Myrer, sumptigt. I
 Helg. myrøat og myrt.
- Myssa** (aab. y), f. Balle, de vandqaftige
 Dele som afstille sig fra Østen i Nøst.
 Alm. Hedder ogsaa Møse, Myssu og
 ved Trondhjem tilbeels Musu. G. R.
 myssa. (I svenske Dial. mössu). Jf.
 Cyra.
- Mysebrim**, n. et Slaags blød Ost, som
 tillaves ved stærk Røgning af Balle.
 Nordensielbs hedder det tilbeels Myse-
 brøm (Hela. Sbm.). Nogle Steder
 Mofusmør (Gbr. og fl.).
- myselaupen**, adj. om Rællen, naar den
 bliver tyk og affætter Balle.
- Myseost**, m. et Slaags silt og rødaagtig
 Ost, som tillaves af Balle. Kaldes ogsaa
 Mysefsmør, n. f. Mysebrim.
- mysfarast**, f. misfarast.
- myssa**, v. a. (a-a), tætte en Væg med
 Møse, indlægge Møse i Væggene. Nor-
 dre Berg. Af Møse.
- Myssling**, m. en Stakkel, Kryster. (Sjel-
 den).
- Mysoinne**, f. Misinne.
- Myss**, m. i Talemaaden „i Myssen“:
 seil, forsjaeres. tale i Myssen: gribe
 seil, tage det urette. Nordre Berg. Jf.
 Mist. De Ord som ellers begynde med
 „mis“, have i det Bestenfielbske Formen
 mys (myss), f. Er. Mysbyte, mysshal-
 den.
- myssa**, v. a. misse, tabe; f. misfa. Her-
 til Myssemaal, n. et Raaltid som man
 mister eller gaar Glib af. (R. Berg.).
- Myssemun**, m. Lab, Skabe. Jf. Mis-
 mun.
- myssa**, v. n. (a-a), messe, holde Messe.
 Søndenfielbs hedder det tilbeels: messe.
- Myssa**, f. Messe; tilbeels ogsaa Præst-
 ten eller Kirketjeneren i det hele. Hed-
 der ogsaa Messe (Søndenfielbs). G.
 R. mossa, ogs. mössa. — I Helligaags-
 navnene hedder det sædvanlig Myss,
 uden bestemt Kjon eller ogsaa som Neu-
 trum; saaledes Mikjelsmyss, Helgamys,
 Marimoss o. s. v.
- Mysefald**, n. det Tilfælde at Kirketj-
 nesten ikke kan holdes paa en dertil be-
 stemt Tid.

Mysseim, s. **Misforn**.

Myssemund, n. den Stund da Gudstjenesten i Kirken holdes. Nordenskjøds. myst, feil, forglaevs; s. **Rist**.

Mystrygn, s. **Mistragn**.

myta, v. a. (e - te), 1) lure, ikke, føre affted hemmeligt eller i Smug. Det mytte da at han. **3f. muta**. 2) skjule, gjemme noget for at unngaae Dpfigt. Myte seg: inige sig affted, skjule sig. Meget brugeligt i Nordre Berg. og fl. ogsaa Helg. hvor man ellers siger „munte“. Han gieng at myte seg: han liker sig omkring ubemærket; vil ikke vise sig.

myten, adj. lurende, som søger Skul.

Myrting, s. **Luren**, hemmelig Gang; ogsaa **Gaver** som gides hemmeligt.

Myrting, m. En som søger Skul. **Marten** er ingjen Myrting, o: **Maben** viser sig snart; den som faaer god **Rokk**, seer ogsaa godt ud. **Sdm.**

Mytt, n. s. **My**.

mæ, præp. med, ved, hos. **Skulde** egentlig **bedde** med (aab. e), men denne Form bruges ikke. (**3** Løsningen siger man med og mat). **S. N. med**; **Ang. mid**. Ordet træder ofte i Stedet for „ved“ og bruges i forskjellige Betydninger og Forhold, som kunde ordnes saaledes. **A**, med **Akkusativ**. 1) ved, nærved, i Nærheden af (om en Væren eller Forbliven). **Upp** må **Gar'en**: oppe ved **Gjærdet**. **Ut** må **Sjøen**. **Uttar** må **Dør'a**. **Mæ** **Bor'e**. **Mæ** **Kyrkja** (ved Kirken). **3f. attmæ**. 2) om, ved, paa en vis Tid. **Mæ** **Dag'en**: om Dagen, ved Dag. **Ligesaa**: **mæ** **Matt'a**, **mæ** **Helg'a**, **mæ** **Sumaren**. — **B**, med en ubestemt Form (egentlig **Dativ**). 3) med, af; med et vist Indhold eller Stof. **Eit** **Lass** **mæ** **Høy** (et Høls). **Eit** **Fat** **mæ** **Rønn**. **Ein** **Haug** **mæ** **Sand**. **Ligesaa** „ein **Grand** **mæ** **Regn**“: lidt **Regn**. **3f. Talemaaben**: **full** **mæ** o: **full** af. — **C**, med **Dativ**. 4) langs med, fremad ved Siden af. **Upp** **mæ** **Gar'a**: opad langs **Gjærdet**. **Ut** **mæ** **Sjø'no**: udad langs **Sjøen**. **3** denne Henseende adskiller dette Ord sig fra andre **Præpositioner** (i, paa, fyre, vve, under), da disse store **Dativ** ved en **Forbliven**, og **Akkusativ** ved en **Bevægelse**. — 5) hos (= **hja**), i **Ens** **Hjem** eller **Nærverelse**. **So** **æ** **beime** **mæ** **Forelbrøm**. **Ogsaa** om en **Motdagelse** af, eller et **Ligobedavende** hos **En**. **E** **teff** **da** **mæ** **den** **Mann'a** **so** **va** **hær**. **Mib** **skal** **ha** **ein** **Dale** **mæ** **na**, o: **han** **syiber** **os** **en** **Daler**. **Sdm.** — 6) ved en **Henvendelse** til, et **Sammenhavende** med; **f. Er**. **snakka** **mæ** **ein**.

Eg **ku'** **da** **mæ** **dei**, o: **jeg** **sagde** **det** **til** **dem**. **hava** **mæ** **ein**: **besatte** **sig** **med** **En**. **Ligesaa**: **byta**, **skifta**, **handla** **mæ** **ein**. — 7) i **Følge** eller **Forbindelse** med. **Han** **va** **mæ** **Grannom**. **Ogsaa** om **Rebhold**, **Hjælp**, **Begunstigelse**. **Han** **æ** **forffe** **mot** **eider** **mæ**. — 8) ved en **Rebforelse** eller **Dverbringelse** af. **Han** **kom** **mæ** **Brevom**. **Ogsaa** om en **Besiddelse** eller at **have** **noget**; **f. Er**. **Han** **mæ** **den** **store** **Hatt'a**. — 9) ved en **Paavirkning** eller **Behandling** af. **fara** **væl** **mæ**: **behandle** **vel**. **agte** **seg** **mæ**: **være** **forsigtig** **med**. **Ogsaa** om en **Udgang** med, **Forhold** imod. **So** **æ** **go'** **mæ** **Bonnom** (o: **venlig** **mod** **Bornene**). **Han** **æ** **foe** **strib** **mæ** **dei**. — 10) ved **Brug** el. **Hjælp** af (nemlig et **Redskab**); **f. Er**. **mæ** **Antv'a**, **mæ** **Samara**. **Han** **gjer'** **tte** **mæ** **bi**: **han** **behøver** **det** **ikke**. **Ubestemt** om en **Befatning** med **noget**; **f. Er**. **Kva** **bu** **buldra** **mæ**: **hvad** **larmer** **du** **efter**. — 11) i en **vis** **Omstændighed**, **Tid** eller **Stilling**. **Det** **kom** **beim** **mæ** **Dag'a** (o: **forend** **Dagen** **var** **end**). **Dæ** **tef** **til** **mæ** **Nyaare**. **Mæ** **Tid'enne**: **med** **Tiden**, **engang**. **Mæ** **Armob'enne**: i **Armod**. **Mæ** **rettas**: **medrette**. **Da** **va** **ikke** **gjort** **mæ** **bi**: **dermed** **var** **det** **ikke** **afgjort**. — 12) med **Hensyn** til, **hvad** **angaar**. **Da** **lyt** **vera** **so** **da** **kann** **mæ** **bi** (o: **i** **den** **Henseende**). **Eg** **vett** **ikke** **for** **d'a** **mæ** **Pris'a**. **Saaledes** **ogsaa** om **Ens** **Tilstand**; **f. Er**. **D'a** **smætt** **mæ** **dei**. — Om **Ordet** **Umbytning** med „ved“ kan **jævnføres** **Talemaaberne**: **faast** **mæ**, **koma** **mæ**, **raade** **mæ** **seg**, **standa** **mæ**, **taka** **mæ**.

mæ (for **med**), adv. 1) med; i **Følge** med. **Han** **vil** **ikke** **vera** **mæ**. — 2) ogsaa, **tillige** (efter et **Ord** **hvorpaa** **der** **lægges** **nogen** **Begt**). **Det** **ha** **vore** **hær** **mæ**: **de** **have** **ogsaa** **været** **her**. **Han** **mæ** **va** **hær**: **ogsaa** **han** **var** **her**. **D'a** **so** **stort** **mæ**: **det** **er** **desuden** **sa** **stort**. **Hall**. **Vald**. **Sdm.** og **fl.** — **Ækers** **sædvænklig**: **og**, **også**, **aa**, **au**.

mæ (for **vedan**), conj. **mens**, **medens**. **Hav** **va** **hær** **mæ** **de** **vilte** (o: **medens** **vi** **ville**). **S. meda**.

mæ-dregjen, **medbragen**; **medbraagt**.

mæ-faren, adj. **behandlet**, **medbehandlet**.

Mæfær, s. **Behandling**, **Medhandling**.

Mæ go' **Mæfær**: **ved** en **varfom** **Behandling**.

Mæhangar, m. **Medhænger**, **Jabroder**.

Mæbber ogsaa **Mæbæ**, m.

Mæbelde, n. **Medhold**, **Samtykke**.

Mæhjelpar, m. **Medhjælper**.

Mætte, (m.), vilde **Sværtblisset** (**Iris**

Pseudocorus). Jæderen. (G. N. mækir, et Sværd). Navnet grunder sig paa Bladenes Stiffelse.

Mætte, m. Lortebuus; s. Mætte.
mætra, v. n. (a - a), bræge. Lell. Gbr. Ramb. (Jøl. bekra). I Lell. fun om Gjeber; derimod „blætte“; om Faar. Jf. bræta.

mæ kvart, 1) efterhaanden, lidt efter lidt. Mest i Nbl. hvor det hedder **mæ** kvært. Jf. ettekvart. — 2) undertiden, af og til, en og anden Gang. Meget brugt i Fosen, Ramb. og Sela. 3) deels, snart. Mæ kvart sag e han, æ mæ kvart sag e han iukje. Sela.

Mæl, m. Sandbakte, Elvebakte; de bratte Bakker som efterhaanden have dannet sig langs med Elveløbene, og som tildeels bestaae af løs Sand (Runemæl). Meget brugt i Tr. Stift. Vel egentlig Mæl (Jf. Jøl. melr, Sandgrund). Gaardnavnene Mæle (aab. e) i B. Stift ere at henføre til dette Drb.

Mæl, f. Mælonn. mæl, f. mala.

mæla, v. a. (e - te), maale, udmaale, beregne efter Maal. Alm. (G. N. mæla). mæle upp; opmaale. mæle upp-atte: maale om igjen.

mæla, v. n. (e - te), tale, sige noget. (Sjældent Drb). G. N. mæla. Mest i Talemaaden „mæle fyre“, o: omtale noget forub, tale om noget som skal ske. Sdm.

mælände, adj. som man kan maale.

Mælbr, m. det som man maler; Korn som bringes til Møllen, eller Meel som bringes tilbage fra samme. R. Berg. Sdm. Sela. og fl. I Kr. Stift tildeels Mælb. (Sv. mald). — Mælbræfafs, n. Læs som føres til eller fra en Mølle. Mælbræfæff, m. Sæt med Korn eller Meel.

Mæle (Haudemæle), f. Hovudlag.

Mæle, m. et Maal, som udgjør en vis Deel af en Lønbe. Størrelsen af dette Maal er meget forskjellig. I Sdm. betegner det en Tredtebeel af en Lønbe, og bruges kun som Maal til Sild og anden Smaaaff. I Nbl. skal det betegne en Fierding; i Lell. en Sjettedeels Lønbe, og paa Hebemarken en Titendebeel eller en Skjeppe. I Sogn, Hall. og Balbers er Mæle mest brugeligt, nemlig som Kornmaal, og betegner da en Tiendebeel af en Lønbe (det samme som Affje paa Bøfs). I fliske Tilfælde udgjør det altsaa benimmet en Skjeppe, da nemlig den gamle Lønbe, hvorefter Mælerne regnes, er noget større end den almindelige Maal-

tonde. G. N. mælr synes ogsaa at have været noget forskjellig (Jf. Berg. Kalvff. 29. 101). Jøl. mælr forklares ved en $\frac{1}{2}$ Lønbe.

Mæle, n. Mæle, Stemme. Mest i Forbindelsen „Maal æ Mæle“. (G. N. mæli).

Mælestang, f. Maalestang.

Mæling, f. Maaling, Opmaaling.

Mæling, m. 1) et Maal Jord (2500 □ Alen). Drf. og fl. Et Mælings Længde: en Længde af 50 Alen. Drf. — 2) et Engstykke, som man kan faae paa een Dag. Hall. Gbr. Kalbes ogsaa Mærlateig og ansees som 4 Maal Jord.

Mællag, n. en Jordstok, som udgjør en Fjerdebeel af en „Bog Fjst“, og svarer omtrentlig til en halv Skjoldbaler. Svømmør (hvor Gaardenes Størrelse sædvanlig regnes efter Mællag). Mællæ for Mællag. Drbet udtales med et kort æ, men ikke med Lyden af dobbelt l.

Mælonn, f. Ribfommer, Tiden fra Pletningen til Høsttæen („milom Onno“). Balbers. Ogsaa Mæl'en (Tøten, Hebemarken). Ellers Saball.

mælt, adj. 1) maalt (af mæla). 2) bestaaende med Hensyn til Stemme. bogmælt, grannmælt, kringmælt.

mælut (mælæt), adj. fuldt af Sandbakter; s. Mæl.

mænest, v. n. (est - test), strante, vantrives, plæges med en langvarig Svagelighed. Nordre Berg.

Mænasyffe, f. langvarig Syge, indvortes lærende Sygdom. Ogsaa Mænelse, n.

Mængd, f. Mengd. mængje, f. mengja.

mænke, hindre, forbyde, s. meinta.

mænt, f. ment. mænte, f. menta.

Mær (el. Mærr), f. en Hoppe. Alm. og meget brugt. I Gentil udtales det altid kort (som Mærr), men Fleertal hedder tildeels Mærar og i B. Stift overalt Mara (i Hard. Marar). Hertil svarer Sammensætningsformen Mara, f. Er. Marafyl, Marameff. Jf. Verbet mara. (Sv. mærr; G. N. meri og merr; Fleertal marar forekommer i Lovene I, 75). Sjældnere Navne ere Horsa, Rosfa, Skfur; jf. Dyl, Fylja, Løbba. — I Sammensætning betegner Drbet tildeels Hest i Almindelighed; faalebes Marahaar (Hestehaar), Marastall (Hestestald); ligesaa i Forbindelse med Læs, Krubba, Mæan, Dyl, Land o. s. v. Kan jævnføres med G. N. mærr, Hest.

Mær, m. et Slags Kurr eller Rube til at fange Fjst med i Elvene. Jæb. I

Østerbølen det samme som Laffeteina.
Jf. Mæra.

Mærasta, Midaften. (Helg. (Ramb).
Se Mærasta.

mærke, s. merka. Mærkje, s. Merkje.
Mærrein, s. en Vasse, tæt nedensfor
Strandbredden i Vandene. Tell. Bu-
sterub. — S. Mærastje.

mært (for merkt), s. merkta.
mærsett, adj. tilslagt til Dyfostning, om
Kvæg. Nbl. og fl. Ellers: paalett.

mæt (mæt'e), adj. anseelig, dygtig, fuld-
kommen, som har noget Værd eller For-
trin. Meget udbredt søndensjælsk og i
B. Stift, men bruges sædvanlig kun
med en Negetse; s. Er. Han æ' He
for mæt'e: der er ikke meget ved ham.
(G. R. mætr, ypperlig). — mætare:
bedre, fortrinligere.

mæta, v. a. (mæt'; matte; matt), ag-
te, ændse, stotte om; ansee, sætte no-
gra Pris paa. Han matte bæ ikke stort.
B. og Tr. Stift, Tell. og fl. — G. R.
meia, vurdere; Sv. mäta, maale. —
Jf. Mat og mata.

Mæta, s. Værd, Fortrin, Anseelse. Da
na ikke stor Mæta paa det: de vare ikke
af noget stort Værd.

mætande, adj. værd at agte.
mæteleg, adj. fortrinlig, ypperlig. Kor-
dre Berg. (Kun ironisk).

Mø, s. Mød. Møa, s. Møbe.

møball, s. møbesam.

møbb, besværet, overlæsset; ogs. træt.
møde (møa), v. a. (e - de), 1) udmatte,
gjøre træt. Gbr. Sbm. og fl. (Af møb,
adj.). møe leg: anstrenge sig, arbeide
sig træt. — 2) besvære, uleiligg, paaføre
Møte. Mere alm. Eg torb' ikke møe
han må bæ. Jf. bry.

Møde (Moa), s. Møte, Besvær, Uleilig-
hed. Sv. möda. G. R. mödi. (Paa
nogle Steder bruges ogsaa den anordnede
Form: Møte). — Et "Møbe", n. af
Subst. Mød, findes i Tolmøbe.

møbelauft, adv. mageligt, uden Møte,
moden, adj. anstrengende, trættende.

møbesam, adj. møisom, besværlig. (S
Sbm. modasam'e). Ogsaa møball og
mødeleg (møele).

mødest (møast), v. n. (Jpf. møbdest),
besværet, have Møte med noget.

Møding, s. Anstrengelse, Udmattelse.

møe, s. møbe og møfke.

Møf, s. Møf. møl, s. mylja.

Møle, n. Stemning, Lune, Humør. Me-
get brugt i Drk. Gbr. Sbm. og fl.
(Jf. Lot, Lone, Føre). Ogsaa om den
Lidelse eller Bessæffendeb hvori en Mølle
besindes; man siger saaledes, at Kvær-

nen er „i godt Møle“, naar den er klar
og maler godt, men „i laadt Møle“
(eller Møle), naar den maler slet.
Denne Betydning er maastee den op-
rindelige, og Ordet kunde altsaa udtal-
des af mala (mol).

mølt, adj. 1) beskaffen med Sønsyn til
Malningen, om en Kværn. 2) fundet, i
et vist Lune eller Humør.

Møna, s. Rygmars. Nbl. (hvori der gje-
res Forskiel paa Merg og Møna. (Jel.
møna).

Møne, n. Lagryg, det øverste af et Lag;
ogsaa Gavl, Ende af Lagryggen. Alm.
Hertil Mønecæs (nogle St. Møn-
cæs), m. den øverste Laagballe. Søn-
densjælsk. Mønetrode (-troa), s. en
Stang imellem de øverste Fjæle i et
Sparretag.

Mønnar (Morgener), s. Mennar.

møra (for møbra), v. a. (a - a), lade
patte, slippe Lammene til deres Mødre
for at de kunne patte. Nordre Berg,
Sbm. Helg. og fl. Heraf Møring;
s. og Møringstid, s. den Tid, da Lam-
mene føres til Mødrene, omtr. Kl. 6
efter Middag.

Mørasta(n), m. Midaftens Tid, omtr.
Kl. 6 eller lidt senere. Nordre Berg;
Sbm. Kunde forklæres af det foranførte
Møring, men Ordet bruges ogsaa i
Ramb. og Helg. i Formen Møerasta
(S Ramb. omtrent Kl. 5). I forneste
Dial. findes mæasta, hvilket ogsaa ben-
tyder paa en anden Dyrindelse.

Møring, m. Indbyggere af Møerne (=
Normøring, Sunnmøring). Ogs. Mør,
m. og Møra, s. forekomme, men me-
get sjelden udenfor Sammensætning.

Møse, s. Møsa. møsse, s. myssa.

møta, v. a. og n. (e - te), 1) møde, træffe,
s. Er. paa en Vel. G. R. møta. (Jf.
Möt). Ogsaa v. n. komme i Veien,
støbe imod. — 2) sætte sig imod, standse,
hindre, drive tilbage eller til Siden.
(Jf. glegna, bægla, venða). møte fra
Mtra: bortvænde Kvæget fra Ageren.
møte i Dyr'enne: passe paa at lugen
slipper ud. — 3) indfinde sig paa bestemt
Tid og Sted, komme til et Møde. —
Particip. møtt, møbt; standset.

møtast, v. n. (Jmp. møttest), mødes,
møde hinanden; ogsaa støbe sammen,
grænse til hinanden; s. Er. om Gaar-
benes Marker. G. R. møtast.

Møte, n. 1) Møde, Sammentraf (=
Möt). 2) Sammenkomst, berammet Mø-
de. 3) Hindring, Standbøling, Noget
som kommer i Veien. — Te Møtes:
imod hinanden.

møten, adj. hinderlig, modstræbende. (Sjelden).

Møring, f. Robstaud, Løbgedreven.

Møy, f. Mø. 3 gamle Viser ogsaa med Betydning af Pige i Almindelighed, ligesom G. N. mey. Fleertal tilbeels **Møyar**. — **Møydø**, m. Mødom.

møyska, v. a. (e-te), 1) fortynde, blande med tynd Bæbste; f. Er. i Rogningen. Meget udbredt. (Af Rauf). Heraf **møysk**, fortyndet. — 2) læsse; ogsaa mæde eller give med en Esee. Sogn. — 3) blødgjøre, berebe noget som er haardt. Gbr. (Ekers møyska). **Møysking**, f. Fortyndelse.

Møyska, f. en Blødgjørelse; en Slump Bæbste, hvormed noget fortyndes.

Møyskering, f. en gammel Pige, Pøbermo. Tsl. (Isl. meykering). Ekers Lausthæring (Nordenfjelds), Attegøyma (H. Stift).

møyr, adj. mør, Mør, ikke seig. Røst om Kjøb. G. N. meyr.

Møyre, f. Mudder, blød Grund i Vandet. Tsl.

Møyrleikje, m. Mørbed. (Sjelden).

møyrna, v. n. blive mør.

møyrvooren (aab. o); noget mør.

Møys, f. Reise. (3 Kjøtmøys).

N.

na, adj. farrtig; see nauv.

na, for denna; f. denne.

Nabb, m. Knag, Nagle. Pind til at hænge noget paa. Alm. 3 Gbr. ogsaa om Spligere paa en Bag.

Nabbe-tre, n. en List med Nagler til at hænge Klæder paa.

nabeitt, adj. graadig, grifsk, bidsig efter noget. Bruges i Sdm.

nada, f. neba. — **Nadde**, f. Naggje.

naffa, v. n. gnave, tygge, æbe.

Nagg, n. 1) Gnaven, Gnidning. (Sjelden. G. Nagg). 2) Feil eller Skade paa Legemet. Jæb. 3) Nag, Anger; undertiden ogsaa Gad, Fiendskab. Jf. Nagg.

nagga, v. a. (a-a), 1) gnave; ogsaa æbe, græsse; f. Er. om Heste. Drl. 2) forurolige, plage, ærgre. Sjelden. Jf. onagga. 3) naage, ængste. — Jf. naggja.

Naggje, m. Flis, Læg, et lidet Støkke Læber. Nordre Berg. Nogle St. Nadde.

Nagl, m. 1. (Fl. Negler), Negl, paa en Finger. Søndenfjelds er det tilbeels Feminin (ligesom Isl. nøgl). Dativ i Fleertal: Noglæ (Nordre Berg.) Han sekk alt so unda Noglæ sto, o: han sik alt hvad man kunde give Slep paa, saa meget som muligt. (Sdm.).

Nagl, m. 2. en Dienstydning hos Dyr; en Pinde som trækker sig ind over Diet.

nagla, v. a. f. negla.

Nagle, m. Nagle, Især af Træ. Hertil **Naglemne**, n. Træ at gjøre Nagler af. **Naglehol**, n. Naglebul. **Naglebovu**(b), el. **Naglehaud**, n. Nagleboved. — Jf. negla og Nøgla.

Naglebit (aab. i), n. Smerte i Neglene af Frost. Tr. Stift, Sdm. og fl. 3

Sogn: **Naglaspretta**; ellers **Naglefrost**.

naglefast, adj. søkket med Nagler, henhørende til selve Bygningen.

Naglerot, f. Neglerod.

nakjen, adj. (Fl. nakne), nogen, ubedækket; ogsaa om En som dar for saa Klæder, eller hvis Klædning er meget forslidt. G. N. nakten (og nokviør); Sv. naken. — Jf. næsse.

Nakk, m. Bjergkuold, en ubstaaende Knold eller Puffel paa Siden af et Fjeld. Sdm. (Dativ i Fleertal: Nakkax). — En ubestemt Betydning findes i Talemaagen „Nakk aa Nur“. Han ser baade i Nakk aa i Nur: han vælter og vrider sig paa alle Maader.

Nakkebur (aab. u), m. en stiv Høldning, det at man setter Nakkten høit.

Nakkehola (aab. o), f. **Nakkegrube**; Høulningen under Nakkten.

Nakkje, m. (Fl. Nakkja, r), 1) Nasse, Bagboved. (G. N. hnakki). gjera Nakkje: sette Nakkten høit. — 2) i Fleertal om smaa Stumper eller Kanter, som bugges af Løstis. Løstenaar. — 3) Krog, Hage, Krumning. Indr. Ekers Nakkje.

naknast, v. n. blottes, blive nogen. Sjelden.

nall (hoinebe), f. gneffa.

Namn, n. Navn. (3 Sogn Navn, fl. Nohn). G. N. navn og namn. Dgsaa om en Smule, en eneste Ting som kan kaldes med et vist Navn; f. Er. om Fiskere: „Det sekk ikke Namn'e“, o: ikke en eneste Fisk; — hvilket ogsaa utrykkes ved: „Innje Liv som Fisk bette“. — Da va baa Namn te Penga: det var

dog noget som kan kaldes Penge. (Sogn og fl.). **Le Navne:** i Navnet (ikke i Virkeligheden). **ropa ein paa Navn:** kalde En ved at nævne hans Navn. **gaa ette Namna:** ønske at blive opfaldt. (Sigter til det Tilfælde, at en Kone drømmer om en af sine afdøde Slægtninger, kort efter at hun har faaet et Barn, da nemlig den Afdøde siges at gaae efter Navnet eller ville at Barnet skal faae hans Navn).

Navne, m. en Navne. Han er **Navnen** min: han har samme Navn som jeg. (Rigt for begge Kjøen).

Navnebyrte, n. Dmbytning af Navn. **Navnetal, n.** Regifter, Navneliste. (Sjelden).

namngjeten, adj. navnkundig, meget om-
talt. B. Stift. Tell. Indr.

namngjeven, adj. nævnt, navngiven.

namntjend, adj. navnkundig, hvis Navn er vel bekendt.

namnlaus, adj. som ikke har Navn.

Napp, m. f. Ruapp.

Napp, n. 1. et Rib, et lidet Ryk.

Napp, n. 2. Noppe, Flos, smaa Duffer som ved Bevning eller Synning sættes fast paa Tøi. Iser om det store Flos, som ved Bevningen slaaes ind i et Sængeteppe. (Nyenapp). Berg. Stift. Gbr. Drf. — Hertil **Nappuull, f.** kort Uld, som bruges til „Napp“. **Nappe-** Kjevle, n. en Model eller Valse hvorpaa Nappet tilskjæres. (I Sdm. Nappeskjelve).

nappa, v. a. (a - a), noppe, sætte Flos eller Noppe paa. Heraf **nappa:** noppet, flosset. Et **Rappa-**huve; en Hue med Flos eller Noppe.

nappa, v. n. (a - a), 1) pille, plukke; f. Er. i Haar eller Hjar. Gbr. Drf. og fl. (Andre St. nuppa). **2)** nippe, rykke smaat. Søndensjelds.

nappast, v. n. rykkes, trækkes med hinanden. Nest søndensjelds.

Nappetaf, n. en liden Strid eller Dyst. **nara, v. n. (a - a),** blæse, lufte; især om en kold Vind. Rbg. Tell.

Nare, m. en svag og noget kold Vind, Træf, Hjelvind. Rbg. Tell. (Det samme som Snaa). I svenske Dial. nære. Jf. Snære og Gnerre.

Narill, f. Narelle.

Narr, n. Nar. gjera **Narr** 'ta ein: have En til Nar, gjere Spot og Latter af En. Et stort **Narr:** en meget naragtig Person.

narra, v. a. (a - a), 1) drille, bryde, drive Spøg med En (= bry, erta). B. Stift og fl. **2)** narre, fluffe, bedrage.

narrast, v. n.: drilles, gøffes; ogsaa spøge, hente med En. Eg bære **narrast** mæ deg: det er kun mit Spøg. Jf. fantasi.

Narrefør, f. naragtig Afsærd. **Ligeaa Narrefsnakk, n.** naragtig Snaal.

narrefus, adj. tilbøielig til at drille og drive Gjak med Folk. Tell.

narreleg, adj. naragtig. Tell.

Narrefkap, m. Gjakkerie, Narrefreger. **Østere Narri** (for **Nareri**), n. bykket ogsaa betyder Skuffelse eller Bedragerie. **Narrestikka, f.** Gjak, Spottesfugl.

Narri, m. f. Narrestap.

narva, v. n. gnave, tygge paa noget.

Narve, m. Ivarstykke; f. Norve.

Nasa, f. Næse. Tilbeels i Kr. Stift, Nordre Berg. og fl. **Ellers Nos** (med **Fleertal Nasa, Nasar**); nogle Steder **Nase, m.** (Romsd. og fl.). I Nordre Berg. hvor det hedder **Nase,** f. bruges det ofte i **Fleertal** og har da i **Dativ Nosar** (aab. o). I Drf. hedder **Centallets Dativ: Nusun** (Nomin. Nasa). — I **Sammensætning** bruges altid **Formen Nase** eller **Nasa.** Hertil **Nasebetm, n. Næsebeen. Nasebit** (ii), m. en meget skarp Kulde. **Naseblod, n. Næseblod. Nasebora** (aab. o), f. **Næsebor. Naseduk, m.** Lommetørklæde. **Nasefikkje, n.** Fisserie, som begynder heldigt, men snart faaer Ende. **Nasegraat, m.** tvungen eller frembykket Graad. **Naseklæde, m.** Næseklæde; **Nysgjertighed. Nasefort, m. Næsetip.** (Nordre Berg.). **Ellers Nasetrip, m.**

nasa, v. n. (a - a), 1) lugte til noget; mest om Dyr. (Jel. nasa). **2)** spejde, snuse, vise en utidig **Nysgjertighed. nasefim** (aab. i), adj. som har skarp Sandt til at lugte, er nem til at kende noget paa Lugten. Sogn. **naselaus, adj.** næseløs. **naseris** (ii), adj. meget **nysgjertig**; ogsaa **næsvitis, uartig.**

Nasing, f. Speiden, Snuserie, overbreven Nysgjertighed.

nask, adj. behændig, raff, nem. Nordre Berg. (I Neutr. **nask**). Jel. **naskr. nastra, v. n.** klynke, græde; om **uslydte Børn.** Sdm. (I Sogn: **skakra**).

Nat, eller Næte, m. 1) Fuge, **Sammenfaldning** i Planterødt; Stedet hvor to Kanter støde sammen. Sbl. **Ellers Not** og **Jella.** (Holl. naad). **2)** Hjerneknit, det Skaar hvorved **Lomværstokkene** sammenslæbes i Hjernet af en **Vaa. Nebenaes.** **Ellers Last, Nov, Nævehogg.**

nata, v. a. sælbe sammen. (Sjelden). **Næte og Nata, Sammensætningsform.**

- af Not (aab. o), o: Nød, Hælseløb. Hertil Nataaar, n. Aar med Hensyn til Nødde-Nøl. Natchams, m. Nødbekke; ogs. Høfen paa Nødder. Nætkjenne, m. Nødbekkerne. Nætefug, m. Nødbestov (G. N. nataskögr). Nætekrif, f. Nødbekke (Fugl); tilbeels ogsaa om Egernet. (Edm.) Næteskurm, f. Nødbekke. Ogsaa Nætefudn (for skum) i Hærd. og N. Nætevisse, m. Hundblomsterne paa Hæsele; den røde Knop som danner Spiren til en Nødbekke. Edm. og N. naten, adj. nem, behødvig, raak. Edm. (Sjældnere end naft). Jøl. nauinn.
- Natklauv (Natklau), f. Bilow (= Lagklauv) paa Dyrenes Fødder. Sogn. Jød. Gbr. — Andre Steder Natklauv og ellers Lagklauv.
- Natt, m. Bjergkold, Løp, Pjunt. Hall. og Kere. Ellers Knatt.
- Natt, f. (Fl. Næ'er), Nat. Hedder ogsaa Nott (aab. o) i Rr. Stift, Søndre Berg. og Hall. (G. N. nōtt og nātū). Flertal altid med lang Vokal (Næ'e, Næ'r, Næ'ar, Næ'a). Datis Flertal i Nordre Berg. Nottar; f. Ex. ei ta Nottar, o: en af de sidste Nætter. I Sammensætning overalt: Nætte el. Natta. — Te Nætt'enne: til Ratten. (I Hærd. og Sbl. hedder det: „te Nottar“. G. N. til nōttar). Paa Nætte Lide(r): ved Nætteliber. Mibt og Natt: mibt om Natten. (Edm. og N.). Ellers: „høgst aa Natt“; i Ag. Stift ogsaa: høgst Natt, og „høgst Nattes“. — Næ Nætt'a: om Natten. Ut ette Nætt'enne: langt ud paa Natten. „I Natt var“, om den forbi-gangne, og „i Natt hjem“, om den tilstun-dende Nat. Dnnor Natt: Natten efter imorgen. I fyrre Natt: Natten til forgaars. Natt'a til Mandags: Rat-ten imellem Søndag og Mandag.
- natta, v. n. overnatte, hvile Natten over. Sjældent Ord. I Tell. hedder det: notte. (Jøl. nātta). Jf. nette.
- natta (for knatta), v. n. bakke, hugge tibt og smaat. Kbg.
- Nattegangs, f. Gang om Natten.
- Nættevild, f. Nættevilde, Nætters.
- nætteleggen, adj. som har ligget Natten over. (Sjældn.).
- Nættelægje, n. Nætteleie; Hvileplads for et Fartøi.
- Nættemun (aab. u), m. den Forandring som en Ting faaer paa en Nat.
- Nættetseta (aab. e), f. det at man sid-der oppe om Natten. (Sjældn.).
- nættetsiden, adj. som har faaet Natten
- over. I Edm. nættetsiden (aab. i), f. Ex. nættetsida Næll: nættegammel Næll.
- Nættetsæstr, m. Nættetsægen.
- Nættfugl, m. Nættfugl; ogsaa En som er meget oppe om Natten.
- nættetsja, v. n. udsætte Fiskergarn til Natten. B. Stift.
- Nættsto, f. natligt Opbold, Overnat-telse; ogsaa Etøi eller Arbeide om Natten. Drk.
- Nættsvæve, f. Lovetand; ogs. Høgeurt og andre Planter, hvis Blomster luffe sig om Natten. Ellers Nættsvæve.
- Nættur, f. Natur, Sind, Tilbøielighed. (G. N. natura af et latinsk Ord). natura, v. a. ynde, synes vel om; ogsaa have godt af. Nordre Berg.
- Nættvor (oo), m. Afstemsad, Afstems-maaltd. Gbr. Drk. Ndm. og N. El-lers: Nættvær (Nedens og N.) og Nættvær (Kbg. Tell.). Andre Ste-der Nættvær, Nættvæmat. G. N. nætt-verdr. Gam. Dansk natvord, natvord (hvorfra siden Nædder). Jf. Vør og Vær.
- nættvora, v. n. spise til Afstems. Drk. nau, knap, farrig; f. nauv.
- nau, adv. f. nog. Nau, f. f. Nauv.
- naua, vindre; f. nauva.
- naubbea, f. naubbidja.
- Nau(b), f. 1) Nød, Trang, Mangel. 2) Vanskelighed; ogs. Fare, Farlighed. Næ Nau'aa: knap nok, med Nød og Næppe. (Jød.). 3) Nødvendighed. Dæ ingja Nau paa: der er ingen Nødvend-ighed forbaanden. — Ordet hedder Nau i de sydlige Egne (Kbg. Tell. Jød. Hærd. Nbl.); ellers hedder det Nø (i Nfl. og Edm. Nød). G. N. naub. Heraf nøyde, nøydest.
- nauða, adj. usel, ringe, lumpen. Edm. Meget brugt i Sammensætning. Nau-dadom, m. 1) en liden, ringe Ting; 2) Smaalighed, Kærlighed, Gulerie. Nauðabeit, f. det samme. Nauða-mann, Guler, ubøjsom og smaaligt-tænkende Person. Nauðating, n. usel, ringe Ting.
- nauðafingning, adj. 1) ringe, meget li-den og uanfælig. 2) farrig, guleragt-ig. Edm.
- nauðalege, adv. uselt, smaat, farrigt. Dæ va so nauðale' lite, o: faare liden, høist ubetydeligt. Edm.
- nauðanna, v. n. bande idelig. (I Gbr. ni'banne). Dette nauð (eller nau) bruges saaledes i Forbindelse med man-ge Verber om en idelig eller uafbrudt Bedholden. (Nordre Berg. Tell. Drk.

Selg. og fl.). Paa nogle Steber bruges oftere ni eller nid; s. Ex. nidstira. (Nbl. Gbr.)

naubbibja (naubea), v. n. bede idelig og indstændigt om en Ting. Edm. Inbr. Drk. og fl. Nogle St. ni-bea.

nauddriffa, v. n. driffe uopberlig, tvinge sig til at driffe.

naudgod (naugo), adj. overordentlig god, alt for god. Han æ næ intje saa naugo belber. Rbg. Inbr. og fl.

Nau(b)hjelp, s. Nøbhjælp.

naudhogga, v. n. hugge uafslæbt. Saaledes ogsaa naudbanka, nauddriva, naugrava, naukasta og fl.

Nau(b)høve, v. n. Nøbsalb. Nbl. og fl.

naudfalla, v. n. falde uopberlig.

naudfomen (aab. o), adj. forlegen, høist trængende. S. Edm. nødfomen.

naudlege (naule), adv. nødig, nøjærne. Han vil naule misje de. Gbr. S. Eogn forekommer tilbeels „naule“ med Betydningen: nødvendig.

naudleita, v. n. lede meget flittigt.

naudloffa, v. n. loffe uopberligt. S. Gbr. ni'loffe.

nau(b)nyttug, adj. overordentlig flittig, yderst arbejdsom. Tell.

naudropa, v. n. raabe uopberligt.

naudsjelda (naussjella), yderst sjelden. Tell.

naudsþyrja, v. n. spørge meget flittigt, ubrutte paa det ombyggeligste. (Paa Selg. nauþsora).

naudstadd, adj. meget forlegen, kommen i Knibe. S. Edm. nødstadd'e.

naudstira, v. n. stirre længe og uafbrudt paa en Ting. B. Stiff. Tell. og fl. Dgsaa ni'stira (Gbr. Drk. Nbl.). Elers einstira og meinstira.

Naudsyn (Nausyn), s. 1) Nødvendighed. Nbl. Ebl. Stav. Amt. (G. N. naudsyn). 2) en nødvendig Gjerning; især om at pleie de Syge og Døende. S. Nbl. betegner det ogsaa Begravelse, Liggbegjæring, — og har da sædvanlig Formen Nausyn eller Nausn.

naudsynleg, adj. nødvendig. (Ejelden). G. N. naudsynleg.

naudsynt, adj. nødvendig. Jæb.

naudtigga, v. n. tigge uafslæbt.

naudtrængd, adj. nødtængende, meget forlegen for en Ting.

naudtrua, v. n. true stærkt; ogsaa trygde uafslæbt om en Ting.

Naudturft, s. Nødtørst. Seber oftest Nødturt og Nødtørt.

naudtægleg, adj. overmaade tækkelig. (S. Eoga og med en Regtelse). Tell.

nau(b)vaffer, adj. overordentlig vaffer,

saa suuvt at man bliver forvirret deraf. Saaledes ogsaa: nau-ven og naufin.

nau(b)velde (nauvelle), v. a. opgaage, tirre, forfølge En med Fornærmelser. Selg. Han gielt aa nauvella me.

Nau(b)verja, s. Nødværge.

nauele(ge), adv. nøie, nølagtigt. Han uttydde da so nauele. Eogn. (Maaskee for noglele). Findees ogsaa i Betydningen: nødvendig, absolut (s. naulege).

nauger, s. nauver. naugo, s. naudgod.

Nauhøve, s. Naudhøve.

Naufr, m. Anstængelse, stærk Anspændelse af Kræfter. Edm. Han tol'isse Naufr'en (om En som er svag og svælgelig). Jøl. hnauk, n.

naukra, v. a. anstrenge ubmatte. Han naukra se for mykje. Edm.

naule, s. naulege, og nauele.

Naus, m. Bjergsnob; s. Knaus.

nauv (nos), s. niosa.

Nausn og **Nausyn**, s. Naudsyn.

Nausst, n. Baabestuur, Huus ved Eoen til Forvaring af Baade og Fisseredskaber. Alm. G. N. nauust Herill Nausstire (aab. i), m. Blæste i et Røst. Nausstæm, m. et Løst i samme.

Nausstust, s. Byggeplads; og Nausstverfje, n. Bygningsfang til et Røst.

naustire, s. naudstira.

Naut, n. Nød, Hoved, Dyr af Hornkvægets Slægt; især Slaatenob. G. N. naut. Dgsaa om et uordentligt eller ureenligt Menneffe.

naut, nob, beholdt; s. njota.

nauta, v. n. bære sig ad paa en usømmelig Maade. Nautefær, s. byrtik, uforflammet Abfærd. S. Nordbr. Berg. ogsaa Nautefnaff, n. lidelig Enak.

Nautefjos, n. Fæhuus, Kofald.

nauten, adj. 1) usømmelig; uforflammet; 2) bum, træset. (Mandal).

Nautsfall, n. Krop af et slaget Nød. B. og Kr. Stiff.

Nautsfof, og **Nautfo'r**, n. Binterføder til et Nød.

nautt, adv. knap, neppe, med Nød. Del lunna nautt loma fram. Rbg. Tell. (S. Aq. Stiff: snautt). Om det egentlig skalde hedde naudt eller nauvt, er uvist.

nauv (nau), adj. 1) knap, trang; især om Binden, naar man faaer den næsten imod sig i Gelladsen. 2) larrig, nøleregende, gneraktig. B. Stiff (i Formen nau'e). — loma ut i da nau'e: komme i Knibe, faae Nøbbor. — Om Ordet virkelig skal skrives med v, er ikke ganske sikkert. Eignende i Betyd-

ningen ere: nauver, nauget, nøgg, nif-fer, na. I danske Dial. hedder det nye og nøg. Holl. naauw. Ang. hneäv. Isl. hæggr.

nauva (naue), v. n. (a - a), hindre, være til Hinder. Meget brual. i B. Stift (i Formen naua). Da naua ikke: det hindrer ikke, Kader intet. nauvelle, f. naubvelbe.

nauver (nauv'r), adj. knap. Fosen. Rest i Neutrum (nauvert). I Drk. ogf. nøgert; i Sogn tilbeels nauget. Jf. nauv.

Nau, n. Hjulnav, det Stykke som danner Midten af et Vognhjul. Sondensteds. I Drk. Nov (aab. o), f.

nava, v. a. sammensælde Lommerstokke i Hjørnerne ved et Indsnit (Nov).

Nava, f. Reve.

Navar, m. Naver, Bor. I Obr. og Drk. Navcar. Fleertal overalt Navra, r. G. N. nafarr. Hertil Navars- hol, n. Naverbul. Navarshus, n. Skebe til en Naver. Navarslegg, m. Stikken imellem Skafet og Eggen. Navarsstjæra, f. Eggen eller Bid- det paa en Naver. — Navrebald, n. en Fiel med Huller, hvori Navere op- sættes.

Navehogg, n. det Indsnit, hvorved Stoffene sammensvies i Hjørnerne af et Huus. Ellers Laft og Nat.. S. Nov.

Navehove (aab. o), el. Navehaud, n. Enden af Stoffene i et Hjørne; den Deel som er udenfor Fugerne.

Navepist, m. Gjerdesmutte. Edm.

navla, v. a. klippe Navlesnoren paa et Foster.

Navle, m. Navle. — Navleband, n. Navlesnor. Ogsaa kaldet Navlestreng, m. og Navlebaft, n. (Edm.). Jf. Lof.

naa. 1) nu, f. no. 2) naar, f. naar.

naa, for hanaa (honom), o: ham. Na'naa: med ham. Et'naa: i ham.

naa, v. a. og n. (r - dde), 1) naae, række til, komme hen til. 2) opnaae, bekomme; ogsaa oppebie. 3) v. u. strække til, blive lang nok. — naa atte: indbente, komme til paany. naa att'i: faae fat igen. naa i (naa ti): naae hen til, faae fat paa. naa thop: række sammen. — naa til (te): komme til, komme nær nok. Hadd'eg naatt bit: funde jeg naae bid herfra; el. havde jeg nu været der. — Particip: naadd.

Naaa (et Nøgle), f. Noda.

naaande, adj. opnaaalig, som man kan naae eller bekomme.

naadaa, og naae, f. knoba.

Naade, m. Naade, Gunst.

naade, v. a. benaade, vise Naade.

naadig, adj. naadig; ogsaa langmodig, søielig, fremkommelig.

Naee, m. Døbning, Liig. (G. N. na'r). Sbl. Sjelden og forældet. Han ser ut som ein Naee (om En som er meget bleg og mager). Hertil høre nogle af de følgende Ord.

Naælde, n. en Vantrivning; et lidet og uselt Dyr. Sogn.

naaeleg, adj. bleg, mager, vantreven. Tilbeels i Berg. Stift. Hedder ogsaa naaeleg (Sbl.), naesleg (Edm. og fl.), naastien (Drk.).

naeen, og naegaan, f. nokon.

Naeing, f. Dpnaaele. Ogsaa den Arbet som man kan naae ud over. Sjelden.

naafo, f. nofo.

Naal, f. 1) Naal. I Nordre Berg. har det i Fleertal Nael'e. 2) Lorn, Pig paa Træer. Klungrenaal. Ogsaa om de spidse Blade paa Naaletrærne. Einaal. Jurenaal. 3) et Rebflak af Træ, hvormed man binder Garn. — Naalanga, n. Naaleste. Naalhuus, n. Naalehuus. Naaltræd, m. Træd af omtrent en Alens Længde, eller saa meget som man kan trække med Naalen idet man sjer.

Naaljos, n. Gnist, Pønting, som viser sig paa et Menneskes Haar eller Klæ- der; forbum anseet som Varsel for et Dødsfalb. B. Stift. I Edm. ogsaa Naadeljos; ellers Naaljos (Jf. Naae). Paa Helg. hedder det Frigidjos.

Naalukt, f. Liiglugt. Helg.

Naalus, f. Nøe og Krillen i Huden, som undertiden paakommer kort forud for Døben. Helg. (hvor det ogsaa hedder Helmaur). Forestilles ellers som en Fornemmelse af bibende Utøt, lige- som Jøl. naalus. — Af Naa, eller Naae, o: Døbning.

naalut (naalette), adj. tornet, pigget; om Træer.

Naam, n. i Betydn. Berittagelse, fore- kommer i „Enjonaaam“, o: Sneens Dp- tønting. Hard.

naamafte, adj. nærmeste. S. næmafte. naamen, adj. lam, stiv eller sølesløs i enkelte Lemmer; rørt af Slag, para- lytisk. Meget udbredt Ord. (B. Stift, Helg. og fl.). G. So. nummen.

naame-nær, i Talemaaden „inffe naame nær“, o: langt fra ikke. Dø va'ffe naame nære saa stort: det var langt mindre. Meget brugligt i Rbg. og Ldl. Af et forældet Ord.

naanøyten, adj. guleragtlig, som sætter og benytter endog de ubuelligste Ting. Tell.

naape, v. s. naae, faae sat paa, tubhente. Edm. Jf. næpe.

naar, conj. 1) naar, paa hvilken Tid; 2) medens, i det Tilfælde at; 3) hvis, dersom. Ordet lyder ofte som *naa* (især foran Konsonanter); ellers hedder det ogsaa *nær* (Rdg.) og *ner*, med Luft e (Hall. Valb.), især i den første Betydning. G. N. nær; Sv. nær.

naar, 1) Ind; f. tinnar. 2) nord; f. nor. 3) nøgle; f. nofon.

Naare, m. Naarkrig, Evange; f. Er. paa Heste. Sbl. Næst i Fleetal (Naaranne). G. N. nari.

Naarefle, f. et Slags Hudsygdom, som bær nogen Lighed med Meslinger. B. Stift i Formen Naaretla og Naaretle; ellers Naarefle (Tell.), Naarill (Drf.). — Hertil Naareflegras, n. Planten Linnæa borealis, anvendt som Middele imod denne Sygdom. J. Drf. Naarillgras.

naarkjen, f. sølg.

naaleg, adj. bleg, usel, som ser ikke ud. Edm. Ellers næleeg, naaleg (Nbl.), naalfien (Drf.).

Naar, f. Not. Naav, f. Nov.

Naava, f. Neve. Naavaar, f. Navar. **na**, en Endelse, som føies til enkelte Partikler og Pronomener (ligestem Isl. na), uden at gjøre nogen Forandring i Betydningen. Saaledes: so-ne (saaledes), sa-ne, endaa-ne, heraa-ne, dæra-ne, dette-ne, disse-ne. I Nordre Berg. tilbræks med dobbelt n og et i foran; saaledes: dittin-ne, dissinne, soleistinne. Andre Steder tilbræks forfattet til blot n; altsaa bettin, bettan, dessan, daran, daran. (I Indr. hæn, dæn). Hertil hører maaste og saa det n, som slutter Endelsen lein, f. Er. solein, allelein, manglelein (i Hall. og Valb.). Jf. Leib.

na, forfattet for: denne (ligestem „na“ for denna). Rdm. Romsb. „Paa na aa na“: baade denne her og den der.

ne (henne), f. benne. ne (ned), f. ned.

Ne (Kne), f. Kne.

Naar, aftagende Naane. Tell. „Naanen ar i Naar“: det lder til Naamaane. Danst Na (Næve); Sv. nedan. (Jf. Isl. nid).

Nebb, m. Næb. Jf. Ribba.

Nedbefald, f. Sørngjedde (Esou Beloue).

ned, adv. 1) ned; 2) nebe, f. Er. ned mæ: nebe ved. Hedder egentlig nid med aab. i (Edm.); ellers ni (Sogn,

Sæt.), men mest almindelig: ne, og tilbræks: ner (med Luft e). G. N. nidr. — De afledede Former: nere (for nedre) og nest (for nedst) udtales allesteds med Luft e (er). Jf. G. N. nedra, nedstr og nedan. — ned atte: ned Iqen. (Nogle St. neatt, nat'e, ogsaa nat'atte). ned ette: nedab, nedover. (Ellers: ni ette, ne'tte). na fyre: ned for, nebe ved. — ne' mikom: ned imellem. Hertil Talemaaben: Sam ser ni myllaa, o: han lder Uret, bliver tilfidefat. (Nordre Berg.). ne mæ: nedab langs ned; ogsaa nebe ved. — ne um: ned forbi et vist Punkt. See ellers ned-i, nedunde, nedvye.

neda, adv. nedem, nedefra. Hedder i Edm. nida (aab. i), og tilbræks: nada; ellers med alm. nea, og nogle Steder i Sammensætning: nean. (G. N. nedan). Tilbræks som præpos. med Dativ; f. Er. Dei kom nida Gæra: de kom nedem fra Gaarden. (Edm.). Ellers oftest sammenfat. neda-ette: opad, nedefra. nedafyre: nedefor. (Ellers neaføre, neansy). nea-i, og neapaa: nedefor. — neda-til: 1) nedentil, i den nedre Deel; 2) fra nedem, nedefra. (Hedder ellers: nea-te, nean-te).

nedalege, adv. nedertlig, langt nebe. Dæ liq so neale: det ligger saa langt nebe. nedbroten (aab. o), adj. nedbrudt.

Nedbur (aab. u), m. Regn, Sneet, efter alt hvad som falder ned af Luften. Neget udbredt Drb. Nogle Steder ogs.

Nedbera, f. og Nvabar, i samme Betydning. Af Talemaaben „bera ned“.

ned-bøyg, adj. nedboiet.

ned-botten, adj. nedfalden.

ned-dreyen (aab. e), adj. bræbt, odelagt; om en beel Hob; f. Er. af Kvæg.

Nedfall, n. Nedfald, Forsald. Hus' a te Refalls: Husene ere næsten faldsfærdige.

Nedfallfor, f. faldende Syge, Slag. Jf. Fang. Isl. nidrfallsou.

ned-faren, adj. nedfalden; f. fara.

ned-floygd, adj. spildt, nedkastet.

Nedgangs, f. Nedgang.

ned-gjengjen, adj. nedgaaen. Hedder oftere nedgabb.

ned-graven, adj. begraven, jordet.

ned-hav, adj. nedbragt, nebtagen.

ned-i, præp. ned eller nebe i. I Sogn hedder det: mit-i (el. nidi); nogle St.

ner-i (er); ellers ofte sammentrukket til: ni; f. Er. ni Sjoen: ned i Søen.

ned-kasta, adj. nedkastet; overbæftet.

ned-komen (aab. o), adj. nedkommen.

- Dø veit ingjen kvar han æ ne'fomen: Ingen veed, hvor det er blevet af ham. Gaalebes ogsaa G. N. midr kominn.
- Nedlag**, n. 1) Lag, neblaag Hob; 2) Neblaggelse; 3) Slutning, Ende. Baade i Upplag æ Relag: baade først og sidst, i Begyndelsen og Enden. Bøfs. G. N. midrlag.
- ned-lagd**, neblaag. Det va ne-lagde: de vare gaarde tilfengs.
- ned-left**, adj. nedflyttet, fikket noget lavere. Af leffja.
- Nedloga**, f. et nedfaldet Træ i Stoven (= Laag). Romb. (i Formen Nelogo og Neloo); Inbr. (i Formen Nelugu).
- ned-lest**, adj. gjemt under Laas.
- ned-mofa** (aab. o), tilkastet med Jord.
- nedre**, adj. nedre, nederste. Udtales alm. nere (er). G. N. nedri. Nere Begjen: den nedre Vel. (Oftrere: ne'ste Begjen). Nere-Deilb'a: den nedre Deel.
- nedre**, adv. 1) nebe, paa et nedensfor liggende Sted. Alm. i Formen nere (er). 2) om en Tilbækkelse, en Neblaggelse hvorved noget bliver skjult eller beklættet; f. Er. breide nere: lagge Klæder over. Hertli nerebreidd: tilbækket med Klæder. Ligefaa: nere-lagd, skjult af noget som er lagt ovenpaa. nere-fett, som man har sat noget over. Gaalebes: nerebore:, nerekafta, nerefnova og f.
- ned-riven** (aab. i), adj. nedreven.
- ned-ronnen**, adj. nedrunnen, udflydt; om Bække. Ligefaa ne-lokjen (aab. o).
- ned-roren** (aab. o), adj. nedraadnet, falben eller faldefærdig af Raadbenhed.
- ne(b)sebb** (er), adj. ringeaagt, som man seer paa med Foragt. Eogn (i Formen ni'sebd'e). Ligefaa: Ni'seelse, n. Ringeaat, Skam; eller noget som paa-draager En Ringeaat.
- ned-sekt**, adj. nedsenket. Af seffja.
- ned-sett**, adj. 1) nedsat; 2) begravet.
- Nedslag**, n. Nedslag; Svarten i Prits eller Vardie. Penge-Nedslag: Formindskelse i Pengenes Værd.
- ned-sleggen**, adj. nedslagen; møbsalben.
- ned-snudd** (uu), adj. nedadvendt.
- ned-sont** (oo), adj. neddyttet (om en Sag). Dgs. nere-sont. S. sona.
- nedst**, adv. nederst. Alm.: nest (er); tildeels: nerst. — ne'st-i: i den nederste Deel. — ne'st nere: længst nebe.
- nedste**, adj. nederste. Alm. neste, og tildeels nerste (er). G. N. nedstr. — Ne'ste Lut'en: den nederste Deel.
- Nedtak**, n. et Laag eller Greb nedad.
- ned-tikjen** (aab. i), nedtagen.
- ned-unde**, adv. nedenunder, paa den nederste Side. Sedder ellers ne-unde, niunde. I Nordre Tronbhj. og Selg. ne'pund.
- ned-voven** (aab. o), fuldvævet, nedvævet.
- ned-yve** (aab. y), nedover. Dgs. niyve, ne-ive, og sammendraget: nyve.
- neffa**, v. n. (e - te), snerte, bygge, slaae efter En med Ræven.
- neffst**, adj. n. ubyggeligt, stygt; hæsligt. Indersven, hvor det ogsaa hedder: nist. neggie, f. kneggja.
- negla**, v. a. (e - be), nagle, sætte Nagler f. Hertil negld, naalet, fæstet ved Nagler. Negling, f. Nagling; Stedet hvor noget er fastnaglet.
- negta**, v. a. (a - a), 1) negte, aflaae En noget. (Ned Daitv og Akt.). 2) benegte, sige Nei til. (G. N. neita). Eg kann ikke negte fyre væ: jeg kan ikke ganske benegte det. — En egen Betydning finder Sted i Talemaaben „negte Gud“, v: sværge eller negte noget ved Guds Navn.
- negtande**, adj. som man kan negte.
- Negting**, f. Negtelse; Benegtelse.
- nei**, 1) negtende Partikel: nei. Han seff fort nei, v: han fik et bestemt Afslag, et afgjorende Nei. Dø va 'He nei 'ti han: han var ikke isand til at negte noget. — 2) Indlebningpartikel, i Forbindelse med et Dnske eller et Udbrud af Sindsbevægelse. Nei, sio! Nei kom no eingang! A nei for godt væ stulde vore.
- neigja** (neie), v. a. nitte, bøie eller frumme Epidien af et Eom; f. Er. i Hesteko. Ag. Stiff. Ellers njoa og nove. (G. N. hneigja, bøie).
- Ne'ing**, m. et Spøgelse; det samme som ellers kalbes Utbur og Gaf. Indre Sogn. (Leirdal). Naaste for Niding.
- Neip**, f. 1) Entp, Kant, Hjørne. Selg. (Naaste beslagtet med Ripa). — 2) en Kloft, en Stang dannet som en Gafsel, hvormed man opsender Korn og Halm i Laden. Ebm.
- neisa**, n. a. (e - te), forekaste, bebreide, mnde En om noget som er titl Skam for ham. Det neiste han må bi. Nordre Berg. Ebm. Ir. Stiff. — Ellers nelle (Orled.), nefla (Abl.), nefke (Ebm.), fukka (Tell.).
- Neising**, f. Forekastelse, fornærmelige Gen-tydninger. (G. N. neisa, Skam).
- neista**, v. n. gniftrø; f. gneifta.
- Neiste**, m. Gnift (f. Gneifte); ogsaa Afkom, Barn, Arving.
- neit** (aleb), f. nita.
- neka**, f. gnifta. nekjen, f. gniftjen.

Nest, m. 1. Sney, Ublant; Engskytte imellem Bugterne af en Eld. Edm. (Hjelden).

Nestja, m. 2. Keen-Kals, Keensbyrets Lange. Hard. Tell.

neftja, v. n. 1. falde; om Keen-Koer.

neftja, v. n. 2. (e - te), om Soven: vende (efter Floed eller Ebbe), begynde at stige eller falde daaun. Nordre Berg. — Particp: neft'. Sjoven æ neft'e, v: den bar begyndt at stige, eller ogsaa at falde. Jf. Isl. hnekkja, holde tilbage:

neftja, v. n. (e - te), bebreide, kaste En noget i Ræsen (= nefsa). Sogn, Edm. — Det ha nest haana mæ di.

Nestje, n. Tilbagefald; s. Attenestje.

Nestjeri(b), s. et Sneelag som falder i Hjelvene seent om Baaren (paa den Tid da Keentørerne falde). Hard. Dg-saa Nest-ri' (af Nest). I Nordland: Reintalveri(b).

Nestjing, s. Tilbagevending; det Die-blik da Soven begynder at falde efter Floed, eller at stige efter Ebbe. Soven er i Nestjing (= nest). Nordre Berg.

neftla, v. a. fornærme En, ærgre ved fornærmelige Hentydninger (= nefstja, nefsa). Abl. Jf. Isl. hneixla, forarge.

neft, om Soven, s. nefstja.

nelle, v. n. (nell; nall; nolle), strige, hvine høit og skarpt; see quella.

Nelling, s. Sviin, Skrig (= Gvelling).

Nelugn, s. Nedloga.

nema (nær), s. næma.

nemna, v. a. (e - de), 1) nævne, benævne. Af Ramm. Hedder mest alm.

nœmne; ogs. næbna (Sogn). G. R. nefna. Imperf. sædvanlig: nœmbe; Supinum: nœmt. — 2) udnævne, tilfalde, tilsiige s. Er. til Skyds. Ramb. Heraf Nemsla. — 3) udtale, siige (et Ord eller Navn). D'æ so tungt te næmne (vanskeligt at udtale). Han kann ikke næmne Err'en (udtale R). Dg-saa omtale, berøre. Dæ vart ikke næmt. Eg æ hje Mann te næmna da: Jeg er ikke istand til at tale om det (om noget fortrædeligt eller sørgeligt). B. Etist. D'æ ifje te næmne: det er ikke noget som er værdt at tale om.

nemnande, adj. værdt at nævne.

nemnd (nœmb), nævnt, benævnet; udnævnt. (I Neutr. næmt).

Nemne, n. Benævnelse, Navn. Ofteft sammenfat, som Utnemne, Diknemne.

Nemning, s. Benævnelse; Dpnævnelse.

Nemsla (for Nemnsla), s. Udnævnelse, Tilsiigelse. Ramb. (Nœmsle).

nennast, v. n. (est, test), nævne, gibe, kunne beboveme sig til. Rbg. (Isl.

nomus). Han nennast ifje koste dæ: Han vilde gjerne undgaae at bestøste det.

neppa, v. a. (e - te), knibe sammen, indfalbe, tilslutte. Sogn, Hard. Tell. (G. kneppa). neppa Hænd'enna: holde Hænderne sammen, folde Hænderne i Skjød.

Neppa, n. et lidet Knippe. Sogn. El-lers Knippe og Kneppe.

nepund, s. nebunde.

ner (ee), s. neb og nær.

Nerdel (Nærdel), m den nederste Deel af et Klædningsstykke. Sogn. Formodentlig det samme som Nerebeilb.

ner (ee), nebe, under; s. nedre.

Nes (aab. e), n. Næs, Lanbtange. G. R. nes. Dativ i Fleertal hedder i Nordre Berg. Nestsaa. „Ut paa Nestsaa“.

(G. R. å nesjum). I Sammenfatning forekommer Nests, saaledes: Nestsfungs(r): Næsfelonger, Solonger. Nestsjetangje, m. Rev eller Lange som gaaer ud fra et Næs.

Nesabot, s. Næsbot. nesedd, s. nefsedd.

Nesing (aab. e), m. Beboer af et Næs; Indbyggær af et Sted som hedder „Næs“.

Sjeldnere: Nesvœring.

neftja, v. n. (a - a), bjerge sig, slaae sig igjennem, opholde sig med Svarfomhed. Edm. Ne neftja mæ di te Hauska.

neftla, v. a. see nefstja og nefsla.

Nesle, s. s. Nefla.

Nesodd, m. den yderste Spids af et Næs; ogsaa et lidet smalt Næs.

neft (ee), nederst; s. nefst.

Nest, m. en løselig Sammenbestning med en Traad (s. nefstja).

neftja, v. a. (a - a), sje løseligt sammen; tilbestte noget med en Traad. Søndbenstjelds. Hedder ælter: nefstja, næla, trofla.

Neste, n. Reisetost; s. Nista.

Nesting, s. 1) Sammenbestning med Traad. 2) en liben Ring af Vidier, en Vibe-spænding. Dsk. Fosen.

nesur, adj. fuldt af Næs (paa en Estrandbred). Ælter: nesette, og tildeels nesfette.

Net (aab. e), n. Garn, Ret, Fiskergarn. Rbg. Tell. Bald. (G. R. net).

Nete (aab. e), Rødder; s. Rot.

Netja, s. Rettet, Fædthinden som omgiver Indvoldene i Dyr. Er maaste alm. men udtales paa de fleste Steder Netja el. Nestje; i Gbr. Niskju. G. R. netja.

netja (sej), v. a. (a - a), om Fisk: blive hængende i Bobbet, sætte sig fast. Nordre Berg. (hvor derimod Net er ube-hendt). Heritt Netja-sild, s. smaa

- Stib**, som bliver hængende i Kasserne paa Bobbet (Nøten).
- Retjesty**, s. tynde, adspredte Styer med smaa Mellemrum, som ligne Kasserne i et Ret. Nbl.
- Retjetalg**, s. Fedt af den Hinde som omgiver Indvolbene.
- Retla**, s. Rælde, Brændenælde (Plante). S. Berg. og fl. Hedder eller Nesle (Ag. Stift) og Nøse (Zell.). Andre Navne ere: Brenne-not (Nordre Berg.). Brennethette (Gbr.), Brennbutu (Drt.). Nbl. netla. Ang. netel.
- Retlebruff**, m. en Buss eller Klynge af Rælber.
- nett'**, adj. 1) net, vaffer, tællelig. 2) slint, som gjør net og slint Arbejde. Han æ so nett'e te arbeia. 3) knap, sparsom; eller egentlig forsigtig, som fater slint frem. Han æ so nett um Penganne. B. Stift.
- nett**, adv. 1) knapt, sparsomt; ogsaa forsigtigt, slint. De skal fara so nett at. 2) grant, nøie. Han kom so nett paa bæ. Eg viste bæ so nett før. 3) nepot, lust, ganste. Meget brugt. i Nbl. og Helg. D'æ nett da sama (ganste det samme). Dgsaa knap, neppe; s. Er. Da va nett so mykke, han va inn-fo-men. Andre Steder siges: nett-upp, knapt, knappaste. Paa bæ nettafte; knap nok, med Nød og Keppe. (B. Stift).
- netta** (seg), v. a. søge Hvile til Ratten; især om Fuglene, naar de sætte sig for at sove. Gbr. (nette se). Af Ratt. — J. B. Stift: dagla seg.
- netthender**, adj. behændig, slint til Haandarbejder.
- nettvoeren**, adj. net, vaffer.
- neva** (aab. e), v. a. (a - a), 1) samle med Naverne. Jf. gaupna. 2) v. n. røre i noget, knuge, ælte med Hænderne. Noale Steder nevla; i Sdm. nove (aab. ø).
- Neve** (aab. e), m. 1) Røve, Haand. G. N. kneh. 2) en Haandfuld, saa meget som man kan holde i Næven; s. Er. ein Neve Konn. Ordet hedder ogsaa Nove, med aab. ø (Sdm.), Nøva (Gbr.), Nava (Ndm. Ramb.), Navva (Drt. Inbr.).
- Nevedass**, m. et Slag med Næven. Dgsaa Nevahogg, n. (Zell.).
- nevesterk**, adj. stærk i Næverne.
- Nevetaf**, n. en Haandbred, et Stykke som man kan gribe om med Haanden; s. Er. paa en Naalefang. Dgsaa: Nava-taf. B. Stift, Zell. og fl. — Et Aln æ eit Nevataf.
- Neving**, s. ibellig Berørelse med Naverne. ni, s. ned i. — nia, s. nigja.
- niande**, adj. niende. Saloniande: otte og en halv. Niande kvar: hver niende.
- Ni-auga** (s.), Regeneien (Fisf), Petro-myzon. Hedemarken.
- Nibba**, s. en fremstaaende Skarp Kant, paa Stene og Klipper. B. Stift, Ndm.
- Nibbestein**, m. en skarp kantet Steen øverst i Jordfladen; Stene med fremstaaende Spidsfer.
- Nid**, n. Stam, Fortrød, Skarme. Et stort Nid: en meget ærgerlig Sag, en Ebot og Stam. Nordre Berg. (Ekers et meget selvent Ord). G. N. nid, Forhaanelse. — Hertil hører maaste det nid (s. ni), som forbindes med enkelte Verber i Betydningen af en uafbrudt, haardnakket Vedbliven (ligesom Raub), s. Er. nidbea: bebe uopberlig om noget. ni'loffa: lofte ibellig (Gbr.). nidstra: stirre uafbrudt paa en Ting. (Nbl. Gbr. Drt.). Ekers: naubea, naustire o. s. v.
- nid**, s. ned. — nida, s. neba.
- Niding**, m. en Gnier, en meget karrig Person. Nordre Berg. og fl. (Nbl. nidingr). Jf. nidst. — Betydningen: Nidding (Skurf) synes ikke at være bekendt.
- Nidingskap**, m. Karrighed, lumpent Gnierie.
- nidst** (nist), adj. nidst, karrig, anteraagtig. Ved Ironiblem bruges: nist (ii), o: stygt, bølsligt (= nest), som maaste kunde høre hertil.
- nidsto'a** (aab. o), v. n. stirre uafbrudt paa en Ting. Nbl. hvor det ogsaa hedder nidstira (med tydeligt d). Egentlig nidstoda, s. foda.
- nie**, Talord: ni. Dgsaa nio (Toss). G. N. niu. Nien (m.) og Nia (s.), Nien i Kortspil. Nital, n. Nital. Nieskanemat, m. Nød som er tilkavet af ni Koner (forbum anseet som et Løgemiddel). Nordre Berg.
- nigja** (nia), v. n. (a - a), nete, boie Knæerne. G. N. kniga. (Jf. netgja). Heraf Nigging, s.
- Nik** (aab. i), n. smaa Suggespaaner. Zell. Ekers Rugg, Mukt og fl.
- nika** (aab. i), v. a. gnibe, flure; ogsaa ante, spare; see gnika.
- nikja** og **nikjan**, s. nittan.
- niksen** (aab. i), karrig; s. gniksen.
- Nikju**, s. Netja.
- Nikk**, m. et Nik; Bink, Mine.
- nikka**, v. n. (a - a), nikke. Jf. bubba.
- nikker**, adj. sparsom, knap, paaholben. Sdm. Nikkerbøva, Slutningen af

Bubene i Katedralen. Dannet af Dredet „nidhjar“.

niloffa, f. under Rid.

Nipa, f. en brat Fjeldbpynt, Lind, Klippepids. Nordre Berg. (Ejelden, undtagen som Stedsnavn). G. N. gnipa.

Nisa, f. Delfin, Lumler (Delphinus Phocaena). Kaldes ogsaa Nysa (i Hard.) og Ise (i de søndenfjeldste So-Egne). Nysja som et Nise: Sonne eller puste stærkt. feit som et Nise: meget fed. — Niselyse, n. Tran af Nisefak.

Niss (ii), m. Nisse, Vatte. Kun bekendt i de sydligste Egne. Ellers Bor, Garvor, Lunkall, Luftegubbe.

Niss (aab. i), m. uebagelig Luat, Stant. Nordre Berg. (Sf. hoiiss, Affmag).

nissa v. n. lugte, finke.

nist (ii), adj. f. nestt og nidst.

Nista (aab. i), f. Reisekost, Mad som man fører med sig til Dybold paa en Reise, især tilføes. Norden for Trondhjem bedder det Nest og Neste, n. (G. N. nest, n.). Ellers alm. og meget brugt.

nista, v. a. (a - a), forsyne med Reisekost, proviantere. G. N. nista.

niste (ii), v. n. Nyske, hvine; f. gnista.

Nistebumba, f. en Bomme eller stor Niste at have Mad i paa Reiset. Ellers Nistekrin, n. Nistekista, f.

Nistr, n. Solrag, synlig Damp i Luften. Sdm. Ndm. (Sf. Jæl. mistr). I Gbr. Solnisl. Ellers: Noe, Muff, Altrøyt og fl.

Nit (aab. i), n. Sting, plubselig paa-kommende Smerte i Ryggen eller Siderne, forarsaget ved Anstrengelse. Brugeligst overalt vestensjelds; ogsaa i Tell.

nita, v. n. (nit'; neit; nite, aab. i), 1) glide, spites af Stedet. Nordre Berg. Da neit ikke fram for møske me rodde, o: vi fik ikke Baaden af Pletten hvor meget vi end roede. — 2) i Talemaaden: „nite Auva paa“, o: sætte Diet paa, kunne see eller følge med Dinene. Sdm. Det skaug so fort, at ein kunna Ise nite Auva paa det. — 3) stikke, smerte; især om Sting eller Smertes i Ryggen, som paaomme, naar man bøier eller anstrenger sig meget. B. Stitt. Tell. (Graf Nit). Drets Grundbegreb er uist. Sf. Angels, anitan, skde, stikke.

Niting, f. vedvarende Sting eller Smertes i Lemmerne.

nittan (ii), Talord: nitten. (Liser og fl.). Ellers: nitten (mest alm.), nitjan (Soqn, Voss), nitja (Set. Vald.), nitjan (Sbl. Jød.), nitja (Nbl.). G. N. nitjan. Sf. sjauttan, atam.

nitt (for nit-ti), Talord: halvfemtesindstyve (90). Vest- og nordensjelds. (So. nitio; Jæl. niutin). Søndensjelds siges halvfems.

Niv, f. Kniv. Njo, f. Kne.

njo(b)a, v. a. (a - a), nitte, krumme eller tilklinte et Søm. Hard. og fl. (i Formen njoa). Jæl. hnjóða. Hedder ellers: nøde (Sdm.), nsa (Valb.), neie el. netgle (Ag. Stift), nykke (Tell.).

Njo(b)ing, f. den krumme Epihs af et Søm. — Efter Hallager findes ogsaa „Nae“ (for Nod) i denne Betydning. Jæl. knod.

njosa, v. n. (nys'; nans; nose, aab. o), 1) nyse. G. N. hnjósa. Inf. hedder ogsaa njose, njøse (aab. o) og nysa, efter de sædvanlige Overgange. — 2) støde sammen, komme i Berørelse. Sdm. i Talemaaden: „njøse ihop“. Det nans ihop: de tog fat paa hinanden. Dmtrent ligesom Talemaaden: Det rauf ihop.

Njoseflaga, f. et Anfald af Ryfen. Og-
saa Nossflaga, og ved Trondhjem:
Nysaling.

Njosing, f. Ryfen. Ellers Nos.

Njost, see Knost.

njosna, v. n. spejde, snuse, lige efter noget. Nbl. — G. N. njosna.

njota, v. a. (nyt'; naut; note, aab. o), at nyde. Inf. ogsaa: njote (Tell. Gbr.), njøte, aab. o (Hall. Sdm. og fl.). Nya, nyte, (Er. Stift og fl.). G. N. njóta. Imperf. Nleertal: nuto, aab. u (Hall.). — Betydning: 1) nyde, faae, bekomme. Ikke meget brugeligt. Sf. Not, nyta, nytta. — 2) beholde, ikke miste. Meget brugt i Berg. Stift; f. Er. Det naut ikke Kynn'e: de havde ikke Lykke med Kjerne, de mistede dem. Han nyt ikke Mat'en (om En som er plaget af Brakning). Habde me bare note da so me ha: naar vi kun ikke mistede det som vi have. — 3) nytte, benytte. Tilbeels i Nbl. Ellers nyta og nytta. — Betydningen: at nyde med Begjarligbed eller gøtte sig ved noget, synes ikke at være bekendt.

Njoring, f. Rybelle; eller oftest: Beholbelse, uafbrudt Besiddelse.

njotra (oo), v. a. knuge, trykke med Fingrene (= knua). Tell.

Njotre, f. Kno, Fingerled. Tell.

Njupe, f. Syden (Frugt). Tell. og flere Steber søndensjelds. I Drt. Nype.

(So. njupon). Ellers Njupa (Nupe).

Njupetonn, m. Sydentorn (= Klungr). Tell. Nogle St. Njupelung.

no, adv. 1) nu, paa denne Tid. I Kr. og Ag. Stift hedder det: naa. (G. N. nu). Le no: til denne Tid. (Hedder ogsaa: tess no). No hær-ette: herester, fra denne Tid; ogsaa nu snart, om kort Tid. — 2) som en følgende Partikel; f. Er. Eg veit bæ no inſje. Da va no væl so. Dgsaa indledende, f. Er. No va dette gjort længe før. — 3) Udbræbsord som betegner en Betsindelse, Opfatning eller Beslutning, ligesom „nu“ og „naa“ i Danſk.

No, m. et Kar af en udbulet Stof (= Brya). Dsteb. See Nuv.

noa (aab. o), at ælte; f. knoda.

Nobb, f. en Pynt, fremſtaaende Strænt af en Klippe. Nordre Berg. Dgsaa et høit og fremragende Ræs. Valbers (Nobb). Jf. Nod, Næv, Ribbe.

Nob (aab. o), f. Njoving.

No(b)a (aab. o), n. et Traad-Rogle (= Noſta). Nbl. Noſ, Harb. (i Formen Noa eller Naa). Jsl. hnoda.

Nog (oo), m. et tilstrækkeligt Forraad; ogf. Mængde, Rigdom. Nbl. D'æ godt fyre dan so bæ' Nogi'en. G. N. nōgr.

nog, adv. nof, tilstrækkeligt. Formen nog (oo) findes kun paa ſaa Steder (Nbl. Noſ); paa enkelte andre Steder hedder det nau (Nbl. Ndm.); men ellers almindelig: nof (aab. o) eller noff. G. N. nōg. Sv. nog. Jf. de afledede Ord Nøgd og nøgja, som ogsaa forudsætte Formen nog. (Svovibt det foranførte „nauelige“ kunde ſtaa i Forbindelse hermed, er tvivlsomt). Ordet sættes ofte foran Adjektiver og Adverbier; f. Er. „nof ofta“, o: ofte nof, næsten alt for ofte. „nof æ myſſe“: næsten alt for meget. „nof æ mange“ (el. noq æ mange): mange nof, maaſtee alt for mange. — Andre Betydninger er: vel, viſtnof, rigtlanof; ogsaa formodentlig, rimeltqvist. Da va nof bæ beſte. Han æ nof inſje tomen endaa. Søndensfelbs bruges det ofte ogsaa uden beſteemt Betydning; f. Er. Eg ſtulde nof bæa beg um bæ, o. f. v.

Nogg, n. 1) Guden, Stræben (af nōgja, nōgg); ogsaa Dørbæng, Trøglen. — 2) et Punkt som er anedet eller ſkuret; et Saar, en liden Stramme. Han beve ſaatt eit Nogg paa Foten. Nordre Berg.

noggjen, partic. aneben, ſtrabet, ſkuret; beſtadiget ved Gnidning. S. nōggja.

nogon, f. nofon.

Noke (oo), f. Knoale, Ledemod; ogsaa Albue. Lell. Jf. Knof.

noke (aab. o), f. nofo og nofon.

noff; adv. nof; f. nog.

noffa, v. a. (a - a), sætte Kroge eller Hager paa (f. Noſſje). Dgsaa: roffe, ryſte lidt fremad. Nbl. Jf. nyſſja.

Noffesnur, m. Kurrer paa Traad, ſom er for haardt ſpunden. Sbm.

Noſſje, m. (Fl. Noſſa), en Rot, en liden Jerntrug; f. Er. i Snelden paa en Rot. B. Stift. I Jndr. Naſſe. (G. N. hnookki). Dgsaa en liden krum Slabning, en Vantrivning. Jf. nyſſja.

nofo (aab. o), adv. noget, lidt. Hedder ogsaa noke (aab. o), nogo, noe, naæ (f. nofon). G. N. nōkkut. — nofo so nær: nogenlande, ſaa taaleſig, noget paa Veien. (Meget udbredt). nofo itte: lidt, en Smule. — noke um Eenn: lidt efter lidt, efterhaanden, gradvilt. (Nordre Berg. og fl.). noke i Sand: efterhaanden (Sbm.). Dæ nofo te Foll: det kan man ſige er Foll; de Foll fortjene Dymarkſombed.

nofo-leis, adv. nogenlande, paa nogen Maade. I Hall. nofolein.

nofon (aab. o), adj. nogen. Hedder i Maſtul. nofon (Lell. Hall. Valb.), nofen (B. Stift), nogon (Øbr.), naæn (Dr.), noen (tildels i Ag. Stift). Den ældre og rettere Form nofor ſkal forekomme i Nbl. (G. N. nōkkurr). — I Femta. nofor (Nbl.), nogor (Øbr.); ellers ligesom ved Adj. paa en: nofa, nofa, nofi, og fl. — I Neutr. nofo, nofe, noe. (G. N. nōkkut). — I Fleertal: nofre (B. Stift og fl.), nofle (Eat. Lell.), nogre (Øbr.), naar (Dr.), nogæ (Jæb.). G. N. nōkkurir. I Neutrum forekommer ogsaa et Dativ: nofro el. notraa; f. Er. Da va itſe nofom liſt: det var itſe liſt nogen Ting. (Sbm.). Spor af et Genitiv findes i Forbindelsen: „te nofes“ (for nofors), o: til noget. — Paa nofa Bis: paa nogen Maade. Noſe Slag: nogen Ting. Noſte Stæde(r): paa nogle Steder. Jf. kvar, Inſjen, annan.

nofonſtað, nogenſteds. Hedder i Sdm. noftraa-ſtoðæ (aab. o) og forkortet: noftraaſta (for nofom Stodum). Ellers: nofenſta, naenſta o. f. v.

nofontrid, nogenſinde. I Berg. Stift: nofenri' (adſtilt fra „noſa Tid“). Paa nogle Steder ſiges: nofenſinne. Jf. Sinn.

noftraaſta, f. nofonſtað.

nofre, nogle, f. nofon.

Nol (aab. o), m. et Hul (O). Udtales kort ſom Noll, men itſe med Lyden af dobbelt n. — Sv. noll (af et latinſt Ord).

Nole (aab. o), f. et stort Trug. Østerr.
Ogsaa Nøle. Jf. No og Nuo.

nolka, v. n. arbejde smaat og klobset, især med Kniv. Edm.

Noll, m. Strig, Gøttin, Klynken. Nordre Berg. (af nelle). S. Gnoll.

Nolte, m. Bjergpynt, Klippespids. Voss. Gard.

Non (oo), n. Midasten, Mellemads Tid, den tredje Hølle- og Episetid om Dagen. B. og Tr. Stift. Hall. Bald. Gdr. Paa Jæderen hedder det Nun, og indfalder meget tidlig, nemlig omtrent Kl. 2. Ved Bergen og i Fjeldbygderne omtrent Kl. 3, men i de nordlige Egne senere, nemlig ved Kl. 4 og 5. Talemaaderne: „knapt Non“, „høgt Non“, og „avltide Non“, betyde saaledes ikke allesteds den samme Tid; — „baldgaatt te Non“ er midt imellem andet og tredje Maaltid, altsaa imellem Davre (Doqur) og Non. G. N. non, af et latinisk Ord nona, som betegner den niende Time, altsaa Kl. 3. — Paa de øvrige Steder hedder det: Ost, Jft, Kstasvær, Unbaal.

nona, v. n. spise Mellemad, holde Non. Hedder ellers: none (Balder), halba Non, eta te Non.

Nonsbil (aab. i), n. Tiden næst for og efter Non (ved Kl. 3 eller 4 E. M.).

Nonsstad, m. det Sted hvor Solen staaer ved Non.

Nonsyft, f. den tredje Arbejdstund paa Dagen, nemlig fra Davre eller Middag til Non.

Nor, m. i Betydning af et Sund eller smalt Indløb, forekommer kun som Stedsnavn ved enkelte Snævringer i Elvene og Fjordene, f. Ex. i „Norabne“ i Soqn, hvoraf Folketavnet: Nore(r). I færeste Dial. nor.

Nor (for Nord), m. Nord, Norden. (S Edm. Naar). I ein Nor: i en nordlig Retning. gaa te Nors: blive nordlig, om Vinden.

nor, adv. nord, mod Norden. Hedder mest alm. nor (oo), tildeels med Overgang til nol; i Edm. hedder det naar. (G. N. nordr). Heraf nøre (adj.), nora seq, Landnøring, Utnøring. Paa enkelte Steder, især ved Havet, bruges Ordet ogsaa i en ubetydelig Afstand, saasom om Retningen til et nærliggende Huus eller endog til en Side i Huset; f. Ex. nor i Stora; nor i Skape. — Af de mange Stedsnavne, som begynde med dette Ord, dannes atter Folketavne, saasom: Norbygging, Nordøsting, Norfjøring; eller ved Sam-

menfatning som: Norlandskana, Norsvolf o. f. v.

nora (for Nord), adv. norbenfra. I Nordre Berg. som præpos. med Dativ, f. Ex. naara Dpaa: norbenfra Derne. (Edm.). Ellers bliver det sædvanlig sammensat med andre Partikler, og hedder da ogsaa noran (Voss Gard. Tell.) og noraan (Nbl.). G. N. nordan. Saaledes nora-fyre (noraanf): nordensfor. nora-i, og nora-paa, præp. nordensfor. — nora-til (noran-te, norante): 1) i Nord; 2) norbenfra. I den sidste Betydning hedder det i Nordre Berg. nora-ette; i Edm. naara-ette, hvilket ogsaa bruges i Sammenfatning med andre Ord, som Naara-ette-folk, o: Folk som ere komne norbenfra.

Noradrætt, m. det at Skyerne trække norbenfra. Ogs. Noradrætte, n. norafjells, adv. nordensfor Fjeldene.

Norafjela, f. svag Nordenvind.

noralege, adv. nordlig, i Nord. So langt norale: saa langt mod Nord. G. N. nordarla.

norantil, f. nora.

Nor-aust, m. Nordost.

Noravind, m. Nordenvind.

nor-ette, adv. nordover, mod Nord.

Norfar, m. Søfarende fra Nordlandene.

Norfar: Jagt, f. Nordlands-Jagt.

Norig (aab. o), n. Norge. Hedder ogsaa Norgje (Norse). Den sidste Form (som egentlig er Dativet af den første), er maaskee mest brugelig; dog bruges den første ogsaa meget i Berg. Stift, Tell. og flere Steder, tildeels udtalt Norigg og Norri. I det gamle Sprog: Noregr; Dativ Noregi.

norleg (oo), adj. nordlig; om Vinden.

Norlending, m. Indbygger af Nordlandene (= Lofoting, Saltværing o. f. v.).

Normann (oo), m. 1) Nordboer, En som er kommen norbenfra. 2) Nordmand, Indbygger af Norge. I den sidste Betydning synes Ordet at være optaget efter Kristisproget og udtales overalt ligedan, medens Udtalen i den første Betydning ogsaa kan gaae over til Nollmann og Naermann.

nor-røn, adj. nordlig, om Vinden. Meget brugl. i Tr. Stift. (G. N. nor-rønn betyder norst). Jf. røn.

norst (aab. o), adj. norst. I Neutrum: norst, fjeldnere norst. Jf. Norigg.

Norve, m. Ivarslaa, Ivarstykke, som holder Hjelen sammen i en Dør eller et Bord. Nordre Berg. Edm. Ndm.

- 3 Gbr. og Belg hedder det Narve. Ellers Dje og Sla. (Jf. Isl. njörva, sammenbette).
- Norvest**, m. Nordvest; ogsaa nordvestlig Vind. 3 Edm. Narvest. Han smalt Narvesten; en Storm af Nordvest brød løs.
- Norværing**, m. Nordboer. Ejel'den.
- Nor-vætt**, f. Vind og Veir fra Nordkanten. Dagsaa Norvægt og Norægt.
- Nos** (aab. o), n. Nusen (= Njolina).
- Nos** (aab. o), f. 1) Næse. Sogn, Søndre Berg. Rbg. og fl. Fleertal: Nasse(r) og Nasar. (G. N. nös, pl. nasir). Ellers hedder Cental Nasa, f. og Nase, m. (Fleertal bruges sædvanlig med Betydning af Cental, og „Nasanne“ betyder altsaa kun: Næsen). S. Nasa. — Nos betyder ellers — 2) en Vrint, Strænt, fremslaaende Væffe eller Jordbrug. Edm. og fl. St. hvor Ordet ikke bruges i den første Betydning.
- Nos** (oo), f. Mule paa Dyr, især Køer. Inbr. (Sv. nos). Vel egentlig det samme som det foregaaende Ord.
- Nosflaga** (aab. o), f. see Njoseflaga.
- Nosla**, Nalde; f. Netla.
- nossa** (seg), v. a. gotte sig, gjere sig tilgode. Sogn.
- Not** (aab. o), n. 1) det at man nyder noget godt hos En; Hjælp, Tilflugt, Hygge. (Sogn, Sbl.). Han hadde bar ett godt Not; han havde en Tilflugt paa det Sted, han glædede sig til at komme did. Nofat Unot. (Af njota, naut). — 2) Aftægt, Føderaad, Underholdning af et Gaardbrug, som man har overladt til en Anden. Edm. Ellers: Kor, Hold, Livaure og fl. Hertil Notfolk, Notfall og fl.
- Not** (aab. o), f. (Fl. Net'er), Nød (Frugt), især Hasselnød. Jf. Balnot, Eifenot. G. N. hnot. Fleertal hedder ogsaa Net'ar (Tall.), Net'a, Net'e, Net (aab. e). G. N. hnetr. — 3 Sammensætning: Nate og Nata, f. Er. Katefenne, Kateflog. (S. Kate). — En anden Betydning forudsattes i i Brennenot; f. Netla.
- Not** (oo), f. (Fl. Not'er), et Nød, et kort og tætbundet Net, hvormed man omringer Fiske i Vandet og derefter trækker den op. Brugeligt overalt vest- og nordensjælds og tillige paa Oplandene. Jf. Nab. G. N. nót. — 3 Sammensætning oftest Nota; saaledes: Notabaat, m. Baad som kun er indrettet til Brug af Not. Notabolk, m. et Stykke af en Not. Notakast, n. see
- Rast. Notalag**, n. Selskab som driver Fiskeri med en Not. Notamann, m. Formanden for et saadant Lag. Ral-des i Sbl. Notabas, m.
- nota**, v. a. (a - a), angive Tonen eller Melodien, begynde en Sang. Eg kann Vers'e, men eg kann ikke note da.
- Note**, m. Melodie; ogsaa Tone eller Stemme til at synge med; egentlig Noder. Næ same Nota: med samme Melodie. Koma paa Noten: træffe Melodien. Han hev' ikke go' Note: han har ikke rigtig Sangflemme. — Jf. Ornotar.
- noten** (aab. o), beholdt; f. njota.
- notencæm** (oo), adj. nem til at lære Melodier.
- notestö**(b), adj. sikker i at træffe og følge den rette Melodie. Tr. Ertit.
- Notfolk** (aab. o), n. Aftægtsfolk (= Korfolk, Folgefolk). Edm. Njæfaa: Notmann, Notfall, Notfjering.
- notfri**, adj. = korfri, folgefri.
- Notfild** (oo), f. almindelig Sommerfild, noget større end Brisling. Nordre Berg.
- notstaden**, adj. om Fisk, som har faaet en Tid i Røddet (Noten).
- Not** (aab. o), m. Knort, Njævnbed; en liden Lue. Nordre Berg. Jf. Knatt.
- Not** (aab. o), f. en Nat. Kr. Stift, Hard. Sall. (S. Patt). Le Nottar: til Ratten.
- notte**, v. n. overnatte paa et Sted, hvile om Ratten. Tell. (S. natta).
- Notrung**, m. et Kornmaal, som udgjør en Tredeleel af en Skeppe. Mandal, Rbg.
- Nottvær**, m. Aftensmaaltid. Rbg. Tell. See Nattvør.
- Nov** (aab. o), f. 1) Sjørnesuge, det Indsnit, hvorved Stoffene sammensælbes i Hjertet af en Dvgning. S. og Tr. Stift. (Jf. Rast). G. N. nös. 2) Sjørne paa et Huus udbvendig. Dagsaa i Gbr. og Sall. (Növ). Hertil Talemaaden: „Springe att-um Nov'a, o: søge Skul, unbrage sig fra en vis Ueiligbed. — 3) Nav i et Skul. Drk. (Ellers Nav, n.). — 3 Sammensætning faaer Ordet Formen Nave, f. Er. Navehogg, n. Sjørnesuge. Saaledes ogsaa: inna-naves.
- Novstein**, m. Sjørnesteen. Gbr. Drk.
- Nu**, m. see Nuv.
- Nubb**, m. smaa Pinde eller Nagler af Jern, især til at sætte i Skofaaler. Skonubb. Hedder ogsaa Nudd. (Gbr.).
- nubba**, v. a. besætte med Jernpinde.
- Nudd**, f. Rubb. — Nue, f. Knue.

Nugg, n. 1) Gnidning, Straben (= Kogg). 2) Savpaaner, Hliis. Tell.

nugga, v. a. gnide, flubbe (= nuggja). Harb. Tell. — 3) Harb. ostere: nugga.

nuggjen, adj. som jævnlig gnider eller straber; ogsaa løs, vaklende.

nugra, f. nugga.

Nuf (uu), m. Bjergknold, Pønt, Strænt. Abl. (Isl. hnukr). Jf. Rut.

Nup (uu), m. Bjergtop, brat Fjeldpønt. Sjelden, undtagen som Etedsnavn.

Nupp, n. Fnaß, Affald.

nuppa, v. n. (a - a), plukke, pille med fingrene, f. Er. paa Klæder; ogsaa røffe smaat, nappe. — **nuppe** Fugl: plukke Hæbrene af bøde Fugle. Nordre Berg. Sv. noppa.

Nupping, f. Plukning, Pllsen; ogsaa en svag Rykning. Andre St. Napping.

Nur (uu), m. Væltning, Dmtuulning; f. Gnaring. „3 Raff og Nur“, f. Raff.

nure, v. n. vælte, tumle sig; f. gnura.

nusla, v. n. spejde, lede efter noget, søge noget til at æde; om Dyr. Hedder ogsaa nusla (nustle). Edm. og fl.

Nut (uu), m. 1) Knude (= Knut); ogsaa Knaster paa Træerne. Sætersb. — 2) en Hjelbtøp, en høi Klippe. Harb. Tell. og fl. Ellers Nut, Rott, Knatt og fl.

Nute, f. Knast, rundagtig Udvært paa Stammen af et Træ. Tell. Vest i Flectal (Natur).

nusla, f. nusla.

Nuv, m. 1. Kar, Kasse eller Kiste, som er dannet af en heel Etol ved Udbulning. Dufferud. 3) Østherd. Nu og No. Jf. Brya.

Nuv, m. 2. en Knold, rund eller afkumpet Top (= Kus); ogsaa et kortret Faar (= Kura). Indr. Jf. Nyvla.

nuvat, adj. 1) afstumpet, med en rund Top; 2) om Faar: kortret. Indr.

ny, adj. ny, ikke gammel; nylig tilkommen; ogsaa nysbegyndt, eller nylig opdaget. Dø ikke nytt sligt: det er ikke første Gang at sligt hændes. Faa vita nytt: faae høre Nyheder. Saaledes ogsaa: høyra, fretta, spurja nytt. Paa nya Bøla (for Bilom): i den seneste Tid, for nylig. Edm. 'La nya: af nyt (Material). Paa nytt: paa nu, for anden Gang; em en ny Række som begynder efterat en foregaaende er afsluttet; f. Er. han sekk lyst tolv, og so ein paa nytt. 3) samme Bemærkelse siges ogsaa: „paa nytt Lag“.

Ny, m. en ny Ting; f. Er. om den nye Ågrøde om Høsten. Kun i den be-

stemte Form (Ny'en). prøve Ny'en; forsøge det Nye. Tr. Stift.

nya, v. a. (a - a), fornøje. „nya uppatte ein Ting“. Heraf: uppatte-nya, o: fornøjet, fornøjet.

Ny-aar, u. Nytaar. Hertil Ny-aars-helg, Ny-aarsaftan, Ny-aarsgæva og fl.

Nyaring, m. ny Frugt eller Ågrødes den første Mad som tillaves af det nye Korn om Høsten. „smata paa Nyaringen“. (Jf. Ny, m.).

Nyboling, m. En som er nylig bosat, en Begynder i Huusbøiningen. Tr. Stift. 3) Nordre Berg. hedder det Nyboling. Ellers Bureising.

Nybrot (aab. o), o. nybrudt Ager.

nybær, adj. om en Ro, som nylig bær falvet. — **Nybæra**, f. en Ro, som bær nylig falvet. Jf. bær.

Nybøling, f. Nyboling.

Nyddung, m. en middelmaadig Ting. Tell. (Hjelden). Et Nyddungs Kvige: en liden eller maabelig stor Kvie.

nyfallen, adj. nyfalden, f. Er. Snet.

nyfaren, adj. 1) nylig dorfaren. 2) om en Vei: nylig befaret.

nyfikjen, adj. nysgjerrig; især om En, som er indtagen i noget nyt og uvant, eller har megen lyst til at forsøge en Ting, som han nylig har faaet. Alm. og meget brugt. — Sv. nyfiken.

Nyfikne, f. Nysgjerrighed. (Sjelden).

nyfødd, adj. nyfødt.

Nyføding, m. et Barn som er nylig født.

nyggja, v. a. (nygg; nogg; noggje), gnibe, strabe, gnave, slide paa; f. Er. om Klæder, Baand, Hestesæler og lignende. Dø beve noggje Sol paa Sub'a. Dø nyga'e meq, o. f. v. Nordre Berg. Edm. Noale Steber gnyggje. (Sv. gnugga). Ellers: nugga, naqqa, stura, staka, ama. — Betyder ogsaa: trogle, bede ofte om en Ting. Han gjeff bær so lenge og noqa, at han laut sø bær.

Nyggjng, f. Gniben, Straben (= Kogg).

Nygla, f. 1. en Tap i Bunden af en Baad, hvorefter man lader Vandet rinde ud, naar Baaden sættes paa Land. B. og Tr. Stift. Isl. negla. (Af Nagle). Hertil Ordspøget: „Dø ikke vært te gjera Nygla før Vatn og bygg“, o: man maa først tænke paa det Nødvendiggste.

Nygla, f. 2. Fingerhætte, Dækket paa en saaret Finger. Nordre Berg. 3) Edm. er Nygla ogsaa et lidet Horn, see Nyvla.

- nygla**, v. a. sætte Bunttappen (Nyglen) i en Saad.
- nyhoggjen**, adj. nylig bugget.
- Nying**, m. et lidet Baal, en Ild til at varme sig ved, nemlig i Udmarken eller paa et Fjeld. gjera upp ein Nying: tænde en saadan Ild. Buserud, Hede-marken. (S. N. Berg. Brisinga).
- Nytkjel**, m. (Fl. Nytklar), Nøgel. Tell. Ag. Stift. Drk. Inbr. Derimod Lytkjel vestensfelds. — Hertil Nytkjelpæate, f. Nøgleplade (= Laasffold). Gbr. Nytklehol, n. Nøglebul.
- Nytkk**, m. 1. Nøl, Flovvætte, indbildt Væsen i Blandet. Jf. Nytkkeblom.
- Nytkk**, m. 2. et Nøl, et lidet Træk.
- nytkja**, v. a. (e - te), 1) rykke, nippe, trække smaat og hurtigt. B. Stift. G. N. hnykkja. 2) troge, krumme en Jernpibls eller et Søm. Tell. (af Nøtke). Ellers trækja; jf. neigja, njoda.
- Nytkkeblom**, m. Aalande (Nymphæa). Jæd. — Ellers Vassblom, Tjønneblom, Punga og fl.
- Nytkking**, f. Nyltina, Trætning.
- Nytkla**, n. (Fl. Nytklur), Traadnøgle. Tell. Balb. Gbr. — Ellers Nytkke, Noda.
- Nytkle**, f. Halslæp, hængende Flig ved Nævebenene (paa Gjeber). Gbr. J B. Stift. bedder det Nytkle.
- nytkomen**, (aab. o), nylig kommen.
- nytkvatt'**, adj. nylig libt.
- nylege**, adv. nylig, for kort Tid siden.
- Nylenba**, f. Ager som er nylig brudt. Bøfs, Belg. og fl. — Ellers Nyland (Inbr. og fl.), Nybrot.
- Nymark**, f. ny Eng, Mark som er nylig indbæget og ryddet. J Nordre Berg. Nymark, ligesom Nyebrøt, Nyesno, og fl.
- nymaala**, adj. nylig malet.
- Nymaate**, m. en ny Mode. Paa Nymaaten: efter nyeste Mode.
- Nymenning**, m. en Begynder, En som er usøvet i en Kunst. Namd. Inbr. Ellers Næming. Jf. Dnæming.
- nyomstundom**, nylig, i den seneste Tid. Drk. (J Edm. paa nya Bysla).
- Nyre**, og Nypeklung, f. Njupe.
- Nyra**, n. (Fl. Nyrrur), 1) Njre. J de nordrlige Egne: Nyre, ogsaa i Fleertal. 2) Lestikel. Edm. (hvor derimod det forrige bedder Rygglangyre). Jf. Gissa.
- Nyremor** (aab. o), m. Talg, Fedt, som omgiver Nyrene. Nordre Berg. (G. N. môrr, Fedt). Bedder ellers Nyretalg; i Harb. og Ebl. Nyrenatalg.
- Nyrenahus**, n. den Grube under Ryggen boort Nyrene liggende. Ebl. — For-
- men Nyrna er det gamle Fleertals Genitiv.
- nyrudd**, adj. nylig opryddet.
- Nyrsa**, f. Nisa. nyrsa, v. see njosa.
- nyrsaedd**, adj. nylig tilsaacet (Ager).
- nyrkoren** (aab. o), nylig skaaren.
- nyrleggen**, adj. nylig lsaacet eller (om Eng og Sø) aflsaacet.
- nyrsproten**, adj. nylig ubsprungen.
- Nyrs** (aab. y), m. en liden Fisk af Lorkstægten (*Gadus luscus*). Edm. J Soan Kolga.
- nysen**, adj. tilbøstellig til at rapse, lidt langfingeret. Tell.
- nyst** (yy), adv. nys, nylig.
- Nysta** (aab. y), n. (Fl. Nystur), et Nøgle Garn, Traadnøgle. J de nordrlige Egne bedder det Nyste, baade i Gentel og Fleertal; dog findes i Drk. Fleertallet Nysto. Ordet synes ellers at være alm.; forøvrigt bruges: Nosa (eg. Noda) og Nykla (f. foran), altsaa kun Neutrer paa a. — Sv. nystan.
- nysta**, v. a. vinde Traad i Nøgler.
- Nystehaank**, f. sammenbundet Knippe eller Klynge af Traadnøgler.
- Nytsæling**, f. Njoesflaga.
- nytt'**, adj. bygtig, mandig, sinit. Forekommer ofte i de tekemærkede Biser. (G. N. nytt, nyttig). Jf. unytt.
- nyttand**, adj. nylig tæmmet.
- nytte**, f. Nytte.
- nyttikjen** (aab. i), adj. nylig tagen.
- Nyttra** (aab. y), f. en liden Knort; især em smaa Finner eller Borter paa Huden. Nordre Berg.
- nyttret**, adj. knortet, sinit.
- nytt** (yy), adj. n. Nybeder; f. ny.
- nytta** (aab. y), v. a. og n. (a - a), 1) benytte, anvende til noget; ogsaa samle, opspare, sanke med Ombyggelighed. G. N. nytta. 2) kunne bruge, være tjent med. Saaledes f. Ex. om Klæder: Det æ so smaa, at han kann ikke nytte det. — 3) v. n. (med Datis): nytte, gavn, hjælpe. Dø nytta oss ikke.
- nyttande**, adj. som man kan benytte.
- Nytte**, n. og f. Nytte, Hjælp, Gavn. De Nyttes: til Nytte. Jf. Faanytte, Unytte.
- nyttelaus**, adj. gavnløs, unyttig.
- nytteteg**, adj. tjenlig, brugbar.
- nytten**, adj. nyttom, fornylig, som gjør sig Nytte af alt, og ikke lader noget gaae til Spilde. (Sbl. nyttan). Jf. bagnyttan.
- nyttug**, adj. 1) nyttig, gavnlig. 2) om Rennefler: flittig, uholdende; ogsaa sinit, bygtig. Tell.

Nyva, *f.* Dienbryn (eller egentlig noget fremragende). *Nbl.* Hard. (Jf. Nuv).
 gjera Nyve: slaae Dienbrynene ned, gibe sig en barsk og truende Mine.

nyve (aab. *v.*), ned over (ned *vre*).
nyven (*yp*), *adj.* ublid, mørk, truende. *Nbl.*

Nyvla (aab. *v.*), *f.* et lidet Horn, ligesom en Knap (især paa Faar). *Nbl.* og *fl.*
 I *Edm.* hedder det Nygle.

nøden, *adj.* baanlig, fornærmelig. *Edm.* (sjelden og forældet).

nækja, *v. a.* (e - te), blotte, gjøre nogen nækne sig: blotte sig, afstaae alt hvad man har. Nordre Berg. *Edm.* (Af naksen).

Nækjing, *f.* Blottelse, Berøvelse.
nækt, *partic.* blottet, som har intet igjen. *G. N.* næktr.

næla, *v. a.* (e - te), stoppe, tilstye, trække sammen med en Naal. Nordre Berg. *Jøl.* næla.

Næl'e, *f.* Naal.

Næling, *f.* Støpning med Naal.
næm, *adj.* 1) modtagelig, tilbøielig, som lettelig kommer i en vis Tilstand. Her- til: isnæm, frofnæm, fottnæm, rosnæm. — 2) nem, oplagt til at lære. *G. N.*

næmr. Nøbsat tornæm. — 3) nøiagtig, nøie træffende. Da kann inkje vera so næmt: man kan ikke træffe det saa nøie. Søndre Berg. (Maaskee en Opergang til "egrebet af nær; *f.* næma).

næma (næmma), *adv.* nær. *Hard.* hvor det ogsaa hedder nimma. I *Buskerud* og *fl.* St. hedder det nærme. Meget mere ubbrebt er *Komparativet*: næmare (=: nærmere), hvilket i *Nbl.* hedder: næmare, og søndenfelds nærmare. *G. N.* nærmeir. (Jf. næme nær). — Ligesaa *Superl.* næmaste (næmaste, nimaste), hvilket ogsaa er *Adjektiv*; *f.* *Er.* næmaste Gar'en: den nærmeste Gaard. I næmaste Lag: næsten alt for nær. Paa de næmaste: paa det nærmeste, næsten ganske. D'er ingjen næmare til: der er ingen som har nærmere Afkomst dertil.

næma, *v. n.* (e - de), naae til, berøre, komme saa nær at en Berørelse skeer. Bor'e næme burt-i Beggjen. Fjøl'a næmde fram paa Biten (=: Enden af Fjelen naaede knapt ind paa Bjælken); Nordre Berg. *Edm.* — I *Zell.* hedder det næpe. Ellers tafa, tape, naa. *G. Næme.*

næmaste, *f.* næma.

Næme, *n. 1.* en liden Ting, noget som skal forestille en vis Eiendom; saaledes om Arbeidsredskaber, Klædningsstykker og

beslige. Være eit etnaste Næme: kun et eneste Stykke af det Slags. Ligesaa en liden Skat eller Eiendel; ogsaa en Kjæreste. Meget brugelig i *Edm.*

Næme, *n. 2.* Nemme, Fatte-Øvne, Anlæg til at lære. *G. N.* næmi. Under- tiden ogsaa Lænkraft, Indsigt eller gode Aandsgaver i Almindelighed.

Næming, *m.* En som øver sig en i Kunst. (Sjelden). See *Dnæming*.

næmne, *f.* nemna. **Næmsle**, *f.* Nemsle. **næmt**, *f.* næm og nemna.

Næpa, *f.* Roe, en bekendt Røbsfrugt. *Alm.* *G. N.* næpa. Hertil **Næpefrø**, *n.* Røefrø. **Næpekal**, *n.* Røeklade. **Næpefapp**, *n.* et Slags Mad af bankede Røer.

næpe, *v. n.* naae til, berøre (= næma). *Zell.* Jf. næpe.

Næperett, *m.* en liden Ager, hvori man planter Røer. Rødenfelds. (*G. N.* næpnareitt). Ellers **Næpetrø** (Mand- dal), **Næpebrote** (*Ag.* Stift).

nær, *adv.* nær, nær ved. I *Forbindelse* med *Subst.* styrer det *Dativ*, *f.* *Er.* nær Landa, nær Husom. — Hedder ogsaa: nære eller nævre (*Sbl.* og *fl.*), nærme (*Ag.* Stift) og næma (*f.* foran). *G. N.* nær, nærri. *Komparativ* hedder: nærre, nærmare, næmare, næmare; *Superl.* næst, næmaste, næmaste (see næma). — Talemaader, "so nær": næsten, meget nær; *f.* *Er.* Det hadde so nær kulligalt, o: det var nær ved at de skulde kulbseile. "so nær som": unbtagen, paa det nær; *f.* *Er.* Det som alle so nær som han. "nøle so nær": nøgenlunde. "inkje nær til": ikke nær saa meget, langt fra ikke; *f.* *Er.* Da var ikke nær te so godt. (*B.* Stift, *Øbr.* og flere). "tafa seg nær": gribe sig an, gjøre en Døffrelse, vove noget for en Sag. Han tok seg da so nær: han tog det saa alvorligt, gjorde sig megen Sørg derover. Da gjeng'e nær bi: det er ikke langt fra. "gaa for nær ein Ting": tage vel meget af en Ting, benytte den alt for meget. "snakke ein for nær": sige noget som en Anden maa finde fornærmeligt.

nær, *conj.* naar; *f.* nær.

næra, *v. a.* (e - te), nære, føde, opholde; især om det nødvendige Livsophold (Jf. næra); dertilmod ikke i figurlig Betydning.

nærbygd, *adj.* bygget nær ved. "nærbygd", hvor Husene staae tæt sammen.

Nærbel, *f.* Nærbel.

nærdjupt, *adj.* n. dybt nær ved Landet, tværdybt. Nøbsat utgrunt.

nærgangande, adj. 1) nærgaaende; 2) paatrængende med en Begjæring. Drk. nærgildra, adj. n. farligt, meget nær ved en Ulykke. Sbm.

nærgjæten, adj. næsten gjetted; om Gaarder eller Spørgsmaal, naar Svaret er nær ved det rette. I Nordre Berg, nærgoten (aab. o).

nærgrendt, adj. n. om et Sted, hvor det er Gaarde eller Bygder tæt ved. Sjelden.

nærhaandom, adv. i Nærheden, tæt ved. Drk. og fl.

Nærheit, f. Nærhed. (Nyt Ord).

Næring, m. Næring, Udfomme.

Nærkaana, f. Jordemoder. B. Stift og fl. (G. N. nærkona). Ellers Formor, Høsmor.

nærkommen (aab. o), adj. kommen nær til et vist Maal; saaledes: næsten færdig med et Arbejde; næsten lens eller blottet for en Ting; snart udloben (om Tid); bøl frugtformellig (om Røner).

nærleden (aab. i), adj. om Tiden: næsten udloben. Dæ so nærl'ie (el. nærl'ee): der er saa kort Tid tilbage.

nærme, f. nær, næma, nærra.

nærmuna (aab. u), adv. nær ved, i Nærheden. N. Berg. I Sdm. nærmuna. Jf. nærhaandom.

nærra (seg), v. a. nærme sig. (Sjelden). Oftere „nærma seg“.

nærre, adv. nærmere. (G. N. nærri). Ogsaa nær (f. nær).

nærsebb (ee), adj. nærseende, karrig, gnteragtig. Nordre Berg.

nærstyk, adj. nærbeslagtet.

nærsvnt, adj. nærsynet.

nærstøjen, adj. paatrængende. Sall. nær-te, f. nær.

Nærvære, n. Nærværelse. (Sjelden).

næst, adv. næst (f. nær). Substantivisk i Udtrykket „Takk fyre næst“, hvorved der sigtes til en tidligere Sammenkomst.

næste, adj. næste, nærmeste. Næste Manden: den nærmeste i Røden.

Næt, f. Natt og Not.

Næv, n. Kant, Spids, et fremstaaende Hjørne; f. Er. paa en Klippe (Bergsnev). Jf. Næpsnev. (G. N. nef, Næse).

Næva, f. Neve.

Næver, f. (Fl. Nævra, r), Næver, Dverdark paa Birken; meget anvendt til Lækning paa Huse. Alm. (G. N. nævr). Herill Nævrelad, n. Stabel af Næver. Nævreløje (aab. o), m. Næverflamme (besjendt af dens stærke Røg og Sob). Nævreskog, m. Bir-

keskov med god Næver. Nævretak, n. Lag af Næver og Løv. (Oftere Løvretak).

Nød (Nø), f. see Naud.

nøde, v. a. (e - de), nitte, frumme Sydsen af et Søm. Nordre Berg. ogsaa i Valdres (nva). Ellers: njoa (njoba) og neigle.

nødstadd, f. naudstabb.

Nøgd, f. Mængde, Rigdom, betydeligt Forraad; ogsaa Overflod (egentlig et tilstrækkelig Forraad. Af Nøg). B. Stift, Gbr. Drk. og fl. (G. N. nægd). Injæle Nau aa injæle Nøgd: hverken Mangel eller Overflod. (Nbl.). Den so gjøyme i Nøgd'enne ban beve i Nød'enne, o: spar i den gode Tid, saa har du i den onde.

nøgd, partic. fornøiet, tilfreds. „Iffe nøgd“: ligegyldig. Han æ'tje nøgd'e mæ da (Iffe tilfreds dermed). B. Stift. Udtales ogs. paa mange Steder nøigd). Nu oftere „fornøgd“ (som er mindre rigtigt). S. nøgja.

nøgg (aab. ø), adj. usel, smaaltig; ogsaa frygtfuld. Drk. Altid med en Negtelse (lige som piren og syfen i B. Stift). Han er litt so nøgg: han er ret dygtig. Jf. Jøl. hnøgger, knap. See ellers nauv, nauver.

nøgja (nøie), v. a. (e - de), tilfredsstille, fornøie, give nok. (G. N. nægja). nøgje seg: lade sig nøie, være tilfreds. S. nøgd. — Inf. og Præsens begge sædvanlig nøie (nøye), men Imperf. deels nøigbe, deels nøgbe, ligesom Supinum: nøigt, nøgt. Af Nøg.

nøgjast (nøiest), v. n. lade sig nøie, være fornøiet. G. N. nægjast. Imperf. nøigdest, nøgdest.

Nøgje (Nøie), n. Tilfredsstillelse, tilstrækkelig Forsyning. B. og Rr. Stift, Oaf. i Gbr. (Sædvanlig udtalt Nøie). Dei ba fætt sitt Nøie: de have faaet nok, saa meget at de ikke ønske mere. Me ba ete vaart Nøie: vi have spist os mætte.

nøgje (nøie), adv. nøie, nøiagtigt; grant, tydeligt. Udtales alm. som nøie, men bør skrives nøgje i Ligbed med nøgjen. (Sv. noga).

nøgjen (nøien), adj. (Fl. nøygne), 1) nøiagtig, nøie afpasset eller beregnet. Drk. (hvor det i Gentalt udtales nøien, men i Fleertal nøygne). I Neutrum er Ordet mere alm. f. Er. Dæ iffe so nøie mæ bi: det kommer iffe saa nøie an derpaa. I de nøigaste: i det nøieste, efter nøieste Beregning. Drk. (Andre St.: i de nøiaste). — 2)

nøieregnende, punktlig, streng, paabøden. Meget brugl. i Drk. Døm a so nøiane må bli. (Kompar. nøignar; Superl. nøignast). Maa udledes af nog og kan jævnføres med Sv. noga og noggrann; G. N. nøleaga og nøgilega (o: nok, tilstræffelig). Jf. nauleage.

Nøfle, f. Nøfle. Nøle, f. Nøle. none, v. n. (e-te), spise Mellemad (Non). Wald. Drk. Andre St. nona. Nør, m. (fl. Nøre), Indbygger af Nørerne i Sogn.

nøra, v. a. (e-te), 1) holde voblig, befordre, nære, især Jld. nøre Varmen (el. nøre paa Varmen): nære Jlden, lægge nyt Brænde til. Tell. (G. N. næra, nære). — 2) styrke, opfriske, sætte i Stand efter en Svækkelse. nøre upp-atte Kunn'e: give Kørerne meget og kraftigt Foder, for at de skulle faae Huld og Kræfter igjen (naar de ere bløene ubmaagrede). Nordre Berg. Harb. — 3) i Talemaaden „nøra seg“: gjøre sig tilgode, gotte sig, forsyne sig rigelig med Mad og Drikke. Sj. Harb. Tell. Hall. (Aftilles fra „nære seg“).

nøra (for nyrdra), v. a. (a-a), i Talemaaden „nøra seg“, om Vinden o: gaae til Nord, blive nordlig. Epl. og fl. — Nøbsat: føra seg.

nørast, v. n. styrkes, forfriskes, komme sig efter en Svækkelse.

nøre (for nyrdre), adj. nordre, nordligere. I Gbr. bedder det: nørdre. (G. N. nyrdrri). Nøre Leib'a: den nordlige Søvel. (Nøbsat føre). Nøre Lut'en: den nordlige Deel. Saaleses i mangfoldige Stebsnavne; f. Er. Nøre Folla, Nøre-Sande o. s. v. — Dgsaa adv. f. Er. Han dræg nøra nøre a sunna føre, o: det trækker nordenfra i Nord og søndenfra i Syd. (Nordre Berg.).

Nøring, m. En som kommer nordenfra. (Ejelden og kun i Nøbsætning til Søring). Jf. Utmøring, Landnøring, hvort Ordet ogsaa bedder Nyring, med aab. v. (Nordre Berg.).

Nøring, f. Nøring, Opfriskelse; rigelig Føring; f. nøra.

Nørla, f. rigelig Forsyning med Mad eller Foder; Extra-Forpleining. B.

Stift. Dgsaa kalbet: Uppatte-Nørla. nørst, adv. nordligst. nørst nor: længst mod Nord. Jf. nor.

nørste, adj. nordligste.

Nør'er, Flertal af Not (oo).

Nøre, f. Nøre. nører, f. nauver.

nøya, f. nøgja og nøyde.

nøydd, partic. nødt, nødsaget.

nøyde (nøva), v. a. (e-de), 1) nøde, tvinge, drive. Det nøyde meg te bæ; man nødte mig til det. G. N. nøyda.

— 2) være fornøden, behøves, gjælde paa. Dø nøyb' infje paa: det behøves ikke, der er ingen Nød som driver dertil. (Nordre Berg. og fl.). Naar noke nøye paa: naar det gjælder, naar nogen Nød er forhaanden.

nøydest (nøyst), v. n. nødes, blive nødsaget til.

Nøyding, f. Lvang, Tilnødelse.

Nøve (Lilsfredstillelse), f. Nøgle.

nøye, f. nøyde og nøje.

nøyen (streng, punktlig), f. nøgjen.

nøygnaeste, f. nøgjen.

nøyta, v. a. (e-te), 1) nøde, spise eller drikke. Sogn, Bøfs. (Jf. smannøytten).

Nf njota, naut. — 2) benytte, bruge, især længe og med Flid; betjene sig saa længe som muligt af en Ting. Det a so slitne at ein kann ikke nøyte det lenger. B. og Er. Stift. — 3) med seg (nøyte seg): gjøre sig Umage, være om sig, gribe sig an. Berg. Stift. Dgsaa: skynde sig, haste, ile. Meget brugeligt søndenfejls. Han tok te nøyte seg (benyttede at skynde sig). nøyte paa: pæse Leiligheden, være om sig medens Leiligheden er forbaanden. Dgsaa „nøyte til“ i samme Betydning. B. Stift.

nøytande, adv. som man kan benytte. Han a 'tje nøytande lenger.

Nøyte, n. Noget som man kan benytte. (Ejelden). Jf. Brannøyte. — Et andet Nøyte (af Naut, n.) findes i Ungnøyte og Gjeldnøyte. Atter et andet (af det gamle naut) findes, med Betydningen Kammerat, i Matnøyte, Kollennøyte, Talanøyte.

nøyten, adj. ubholdende; ogsaa paapas-selig, som griber Leiligheden.

Nøyting, f. Benyttelse; ogs. Flid, Umage.

nøytt, partic. meget brugt og benyttet.

D.

o, Sammensætnings-Partikel med negtende eller ogsaa forværende Betyd-

ning; f. Er. i Dro, otru, Dbor, Daar, Dgras. Kun i de nordlige Egne til

- Eff.** Gbr. og Østerb. — De almindelige Ord blive her anførte under u.
- o**, Partikel, forkortet: 1) for o r, o: af, uaf. (Nfl. Edm.). — 2) for og eller aa, o: og. (Valbers). — 3) for aa! o: o, af. (Valbers).
- o**, Pron. forkortet: 1) for ho, o: hun. — 2) for honom, o: ham. (Eatersd. Hall.).
- o**, adj. (om Dyr), see ob.
- oagtandes**, f. uagtande.
- Obyde**, n. Fortrød, Ueilligbed; en skadelig eller utillabelig Gjerning. „gjera Obye“: gjøre Ugavn, fordarve eller ubelægge noget for En; især om Børn. Meget brugl. i Tr. Stift og Edm.
- Obøn**, f. Forbandelse, ondt Ønske. Drf. Edm. og fl. Jf. Bæbøn.
- o(b)**, adj. geil, parreløsten; om Dyr af Hundhønnet, især Hopper. Gbr. Østerb. (i Formen: o, o'e). Ellers: os, ful, gala. Ordet betyder vel egentlig: gal, ligesom G. N. odr (Ang. vöd).
- Obal**, m. Dbel, arvet Gods; især Jord. Harb. Bøfs. — Ellers Obel, m. (G. N. oöal, n.). Til Dbel aa Eiga: til Dbel og Eie. Hertil Obalsjor, f. Dbelsgaard. Obalskrift, m. den nærmeste Arving til en Dbelsgaard. (Harb.). Obalsrett, m. Dbelsret.
- Obd**, m. 1) Db, Epib. 2) Dbbe, Næs eller Lange i Strandbredden.
- Obda**, f. et eenligt Stykke, som bliver tilovers, naar de øvrige ordnes parvís. See obde.
- obdaa** (obaa), vrimle; f. abaa.
- obde**, adj. ulige, ueffen, som ikke lader sig dele med 2; om Tal, f. Er. 3, 5, 7, 9, o. f. v. Mødsat samt (javn). Ogsaa om den Ting som bliver alene tilovers, naar de øvrige ordnes parvís. Alm. og meget brugeligt Ord. Sv. udda. I danske Dial. obde. Eng. odd. — Ordet forandres ikke; saaledes „W ba samt elb' obde“, „Den obde Lykka“ o. f. v. Det er altsaa formodentlig kun en Form af det foranførte Dbda.
- Obdetal**, n. ulige Tal, som ikke lader sig dele med 2. Møbsat: „samt Tal“.
- obna** (oo), v. n. (a - a), varmes, blive varm; ogsaa v. a. varme; f. Er. obna seg. Nfl. Harb. — Vel egentlig: orna (G. N. orna). I Ndm. skal det forekomme i Formen onna (aab. o), hvilket svarer bedre til orna.
- Obne** (oo), m. Varme; om en mild Varmegrad, f. Er. Legemet's Varme under jævnt Arbeide. Nfl.
- Obø**, el. Obdo (oo), f. Bagstrøm. Namb. Egentl. for Jde, el. Eda; f. Ja.
- Obygd**, f. Udyd, Lyde, Lask. — Indr. obæmt, adj. ikke reent eller frit for Afsmag; om et Kar. Ndm.
- Oeign**, f. en Slet eller skadelig Eienendom. Nordensfelds. S. Ueiga.
- ofallen**, adj. ubekvem. Gbr.
- Ofar**, n. Uheld, ubelig Færd. Fosen.
- Ofil**, m. (i Epil), f. Underfl.
- Ofjelde**, m. Udygge, Ubehagelighed. Edm. og fl. See Ufjelgje.
- ofra** (ofre), v. n. ofre; give Offer. Hertil Ofre (Offer), n. Offer.
- oframt** (oo), adv. desforuden, oven i Kjøbet. Ogsaa med et tilføiet Ord: foruden, uberegnet; f. Er. oframt Handpenganne. Tr. Stift, Gbr. Edm. — Ellers: umfram.
- ofrid** (ii), adj. styg af Udseende, ikke vaffer. Helgeland, Indr. (ofri), Edm. (ofrid'e). So a 'ste ofri te ssa: man skal ikke sige at hun er styg at see til.
- Ofrykje**, f. Ufriskje.
- offa**, adv. og adj. usedvanlig, meget, overmaade; f. Er. offa stort; ein offa Kar. B. Stift (nogle St. opsa). Jf. ov.
- offaleg**, adj. ypperlig, ubmærket.
- offalege**, adv. 1) overflødigt, rigeligt; ogsaa overmaade, i bedste Grad. 2) ypperligt, herligt. Nordre Berg. Helg.
- Ofse**, m. 1) Overdrivelse, noget som er for meget. Harb. Da va no antan Ofsen elber Panfen: det var nu enten for meget eller for lidet, albrig til Maade. — 2) Hestigbed, Boldsombed, fremfusende Færd. Meget brugl. i S. Berg. ogsaa Helg. Han tok te ma sli ein Ofse (Nfl.). G. N. ofsi. (Jf. Gof). — 3) noget stærkt eller voldsomt; f. Er. en bestig Storm. Nfl. I Edm. oftest om Mennesker: „Ein Ofse“: en fremfusende, eller ogsaa en meget høf og dristig Karl. (Eg. Ofse, af ov).
- offen**, adj. bestig, fremfusende, som ikke holder Maade. Nfl. og fl.
- ofsnast**, v. n. skimle til for at see paa noget. Ndm. I Edm. aasna.
- Ofst** (aab. o), f. 1) Arbeidsstund, Tiden imellem to Maaltider (= Jft). Stal bruges ved Ironbhem. I Gulbalen: Ofst. — 2) Mellemvands Tid, omtrent Kl. 3 E. N. (det samme som Ron). Østerb. Jf. Jft.
- Oftra** (oo), f. Drogenstunden om Vintren (det samme som Ditta). Indr.
- ofta**, adv. ofte, lidt. Hevder ogsaa oftaa (Nordre Berg.) og ofste. G. N. oft, opt. Hertil oftare og oftafte. Intje oftare: ikke flere Gange.
- Ohyllsefat**, n. egentlig et uhyre kort Fod;

ofteft om et umætteligt Menneſte, En ſom aldrig faaer nof. Nordenſjelds.
ofyſe, f. ufyſen. Ofør, f. Uføre.
og (aab. o), adv. ogſaa, tillige. Sættes gjerne efter det Ord, ſom det nærmefte er forbundet med, og ſædvanlig ſidſt i Sætningen; f. Ex. Han va komet dar han og. Lite venta eg, aa lite fekk eg og. — Formen „og“ bruges i den ſtørſte Deel af Berg. Stift (ikke i Edm.); i Ebl. hedder det „og“ med luft o. El- lers aa (Fjoen, Jndr.), au (Kr. og Ag. og tildeels i Tr. Stift). I Hall. Balb. og Edm. bruges i dette Tilfælde: ogſo (ogſaa) eller „ma“. G. N. og, ok, auk. — Konſjunktionen „og“, ſom egentlig ſkulde have ſamme Form, abſtilles ſædvanlig berfra og hedder overalt „a“ (i Balder: o).
Ogje (oo), m. Frygt, Ræſjel; Reſpekt for En. Meget brugl. i Edm. Det ba ſje nofen Daje for ana (de have ingen Frygt el. Undſeelse for ham). De ſol'e banna ein Daje, o: der følger ham noget, ſom indgaber Frygt. (Elers Aaje, Bagje, Dagne). — Heraf ogja og egjen.
Ogn (oo), m. Dvn. (Jab.). E. Omn.
Ogn (aab. o), f. 1) Avne, Høfter paa Korn. Nbl. Jab. Tell. og fl. Neft brugl. i Fleertal ſom hedder Agne(r). G. N. ogn, agnir. 2) Børſte paa Korn, Staffet eller den ſtve og tynde Braad i Enden af et Korn (arista). Nordre Berg. Gbr. og fl. I Tr. Stift: Agn. Elers kaldet Snard og Snerpa.
Ogne (aab. o), m. Frygt; Reſpekt ſfor En. Rdm. (S. Daje). G. N. ogn.
Ogne, i Dgnelag, Dgne Grand o. f. v. ſee Augne.
ogofor, ovenfor (Gbr.), f. ova. Ligeſaa ogopar, ogo-te (oo).
Ogreide, f. Urede, Forvikling.
Ogrein, f. Norden, Skjedesløshed. Helg. og fl. — ogreinle(g), adj. uordenlig, ſkedesløs. Jf. Grein.
Ogrør, n. et arriqt, uibeltigt Menneſte; et Huustors. Edm.
ogſo (aab. o), adv. ogſaa, tillige. (S. og). Hedder ofteft ogſaa; tildeels auſaa. (Jab.).
ogrig, adj. aqtfom, omhyggelig. Tell.
ohag, adj. ubehændig, kloſet; ogſaa ubekvem. Tr. Stift (ſjelben). I Edm. fun i Ordſproget: „Ein ohag'e Eme- taf' eit ohagt Tre“, o: en ubelig Ar- bejder vælger ſig et ubueligt Emne.
ohagleg, adj. ubekvem, upaſſende. Jndr.
ohagle(ge), adv. udyre meget, overmaa- de. Drl.

ohar, f. oshar. oheil, f. uheil.
ohendr, adj. ubehændig. Drl.
Oheppe, f. Uheppa. ohuga, f. ubuga.
ohyggjen, adj. uagtſom; ogſaa løv, dorſt, tungnemmet. Helg.
ohyra, adj. døſig, mat; ogſaa ſom føler Ulyk til noget. Edm.
Ohæming, m. Uheld, iſær med Kvæget; bet at man miſter Kvæg. (Mofat Hæming). Edm. I Sogn: Uham.
o-idig, adj. dorſt, døven. Edm.
ok (oo), o: ſluttede o. f. v. ſee aka.
oka (aab. o), v. a. ſlotte noget tilſtbe, rotte, røre. Sogn. Jf. ata.
oka (oo), v. a. (a - a), lægge Nag paa, binde Halsaaq (Klave) paa Svinn. Ebl.
oka (oo), adj. forſønt med Slaa eller Ivarbaand; f. Dſje.
Okabytte, n. en Mallebunt, indrettet til at bære paa Koggen, og forſønt med et Par Liſter eller Slaaer, hvori Bæ- rebængerne ſættes. Nbl.
Okafaur, m. Stør, Pæl i Enden eller Hjørnet af et Hårde, ligeſaa i Heſter. Paa Boſ: Okafaur.
Okje, m. (Fl. Oka, r), 1) Ivarſlaa, Ivarbaand, ſom ſættes faſt paa Døre og Luger for at holde Fjelene ſammen; tildeels ogſaa om en kort vaaslaaet Liſt, hvori noget ſkal ſættes. Nbl. Ebl. Jab. med luft o; berimod Okje (aab. o) i Tell., og Uſſje i Sogn, Boſ og Hærd. (Elers Slaa, Norve, Narve). — 2) Hjørneſtolpe, Pæl eller Opſtander i en Grind; i Mofætning til Dør- fjelene ſom indſattes i ſamme (i Rdm). Tell. og fl. I Edm. hedder det: Okan, n. Nogle Steder Uſſje. G. N. oki (Lovene II. 122). — 3) Nag, Halsaaq, en trefantet Klave; iſær til Svinn. Ebl. (G. N. ok. Nag). — Paa Helgeland forklæres „Ote“ ved en Tot eller Biſt, f. Ex. af Uld; alſaa bet ſamme ſom elers hedder Floſje og Lotje.
Okje, n. ſee Oko.
Okje, n. Udyr, ſkabelige Dyr. Daga: Okje, ſaavel om Udyr, ſom om urolige Menneſter, Folk ſom vælte Spid og Forargelſe. Rdm. I lignende Betyd- ning ſiges andre Steder Okrut og Okru. Jf. Kjøa.
okjoſamt, adj. ufredeligt, farligt forme- delſt Udyr. Rdm.
Okka, pron. (gen.), vor. Jab. Mandal, Rba. Hedder elers: akka (Hærd.), okkſons, eller oftere: kſons (Tellem.), kſans (Nummebal). G. N. okkar, Poſ- nitiv af vit (Dualis), og okkarr, Poſ- ſeſtiv med Akkuſ. okkarn. — Paa ofka Raa: i vort Sprog. Paa kſns Bis:

- paa vor Raade. — I de øvrige Distrikter bruges kun: „baar“.
- Ofkaal**, f. Ofka.
- offe**, pron. os. Objekt af mid (mi, me). Jæb. Lister, Mandal. Ellers: **offo** (Rbg.), **aako** (Havd.), **offon**, og **ostere**: **Fon** (Tell.), **Fan** (Nummedal). **G. N. okkr** (i Dualis). Heran isjaa **offe**: her bos os. (I Havd. „bær iss' afo“). **At aako**: til os, for os. **Ræ Fon**: med os. — Paa de øvrige Steder siges kun „ofs“.
- Ofi**, f. Ofi.
- Ofia**, n. Ankel, Føbleb. I de sydlige Egne **Ofia** med Fleertal **Ofiur** (Ofio, Ofie); ellers **Ofie**; ogsaa **Ofiel** og **Ofiaal**, m. (Helg.), **Offfel** (Ramb.). **G. N. okla**. (Jæl. ökull, ökli, m.).
- Ofiekul** (uu), m. Ankefode.
- Ofelid** (Ofiel-le), m. Ankelled.
- Ofelnsø**, m. et Sneelag som rækker op til Ankerne.
- Ofil**, f. Arel, Skulder. Mest i de sydlige Egne. Nordensjæls hedder det østere **Ofil**. **G. N. oxl**. Jf. Hær.
- ofunnug**, adj. ubekendt. Gbr. og fl.
- Ofynde**, n. ondt Sind, Banart, Fordærvelse. Gbr. (Sv. okynne).
- ofyndt**, adj. banartet, ond af Natur.
- ol** (oo), f. ostrede. Imperf. af ala.
- Olag**, f. Ulag. Oland, f. Ulanda.
- Olavsoke** (for Olavsvoka, sidste o aab.), St. Olafs Dag, den 29de Juli. Tell. Ellers mest almindelig: **Olsoke** og **Olsof**; i Drk. **Olsofu**. **G. N. Olavsvaka**, til Olavsväku. Hertil: **Olsokebil** (aab. i), n. Tiden næst før og efter St. Olafs Dag (Olsokebag). **Olsoke-røyta**, f. Renveit og Mangel paa Lørring, som ofte indtræffer sidst i Juli Maaned. Nordre Berg.
- Olbogje** (aab. o), m. Albue. Hedder ogsaa **Albogje**, **Albaaga**, og ellers **l' bog**, med luft o (Helg.), **Albogje** (Sætersd.), **Ombogje** (Mbl.) og **Sam-boga** eller **Sandbaaga** (i Tr. Stift). **G. N. olbogi**, **olnbogi**. Gam. Lydst elinhogo.
- Olboglyffja**, f. Krumningen paa den indre Side af Albuen. Ogsaa **Olbogslyffje**.
- Olbogkjæl**, f. et Slags eenskallet Musling, dannet som en stump Kegle. (Patella vulgaris). Jæl. **olbogaskel**.
- Ols**, f. Mængde, Mangfoldighed. Havd. Jf. Elbe, Volb (Koll).
- Oldenær**, n. et meget frugtbart Aar. Sff. Sbm. (I Jensens Glossarium findes det i Formen „Albaar“). Af det gamle aldin, o: Frugt. Jf. Alba.
- Oldenære**, f. Oiber.
- Oiber** (Oibr), m. Elletræ (Alnus). Ræget udbredt (Mbl. Sogn, Helg. og fl.). Ogsaa med en egen Udtale: **Oibre**, **Oibre**, **Oibre** (Gbr. Drk.). I Gbr. ogsaa **Ordre**, som nærmer sig til Navnet **Dre**, der bruges i de sydlige Egne. I Sdm. siges „Oldenære“ om det mørke Elletræ (*Alnus glutinosa*), medens derimod den lysere eller hvidere Art hedder **Aare** (Kvitare). Sv. al. Ang. alr. See ellers **Dre**.
- Oiderhol** (oo), m. Lund af Elletræer. (Osterd.). See **Dreholt**.
- Oiderfjog**, m. Ellefjov. S. **Drestog**.
- Olege**, f. Ulega. Olemnna, f. Uliwnab.
- Olende**, n. uvejsomt eller uryddeligt Land. Drk. See **Ulenba**.
- olif**, adj. søgelig, svag, daarlig. Ræget brugt i Jnderøen. Jf. ulif.
- Olje**, m. Olie. Hedder ogsaa **Ulja**, f. og **Ulje** (B. Stift). **G. N. olja** (af et fremmedt Ord).
- Oljeblad**, n. Hvidtblad (*Carduus heterophyllus*). Paa Jæb. hedder det **Oljebloffa**, f. Ellers **Kvitblad**, **Skore** og fl.
- Oljøsyre**, f. en uopmærksom Person. En som ikke vil høre eller give Agt paa hvad man siger. Sbm.
- Oll**, m. Skraal, Støi, Larm. Helg. (Jf. Söll). I svenske Dial. all.
- olla**, v. n. skraale, støie, tale høit og skraalende. Helg. Ramb.
- olla**, et Dativ af all; f. Ex. i Talemaaden „Ein lyt'e ba paa olla Skyn“, o: man maa sjonne paa alt, tage alle Omstændigheder i Betragtning, for at man ikke skal domme for strengt. (Sdm). Reitere **olla**. „Fyre olla“ f. all. Røse ta olla: noget af hvert Slags. La olla obyttaa: af den ustiftede Raase. — **ollastoba**, f. allestade.
- Olle**, f. 1. et stort Trug. Sætersd. (Gaar ikke over til Ddb).
Olle, f. 2. Brønd, Vandsted; ogsaa **Kilde**. Bustersud. Jf. Ile.
Olle, f. 3. (for Oiba), Belge, Hævelge. Jndr. — Ellers **Alba**. Jf. **Lungalba**.
- ollesomaa**, f. allsaman.
- Ollvor**, og **ollvorsam**, f. **Alvore**.
- olm**, adj. olm, vild, arrig; især om Drer. Heraf **ylmast**.
- Olmofa** (aab. o), f. 1) Almtøse, Gave til Fattige. **G. N. olmusa** (af et fremmedt Ord). 2) en Stakel, et fattigt, hjælpeløst Menneske; ogsaa en Stakel med Hensyn til Kræfter. Hedder ogsaa **Olemose**, **Olemose**.
- Oltreip** (oo), n. et Reb af Læder eller

tykt Skind, et Haand bannet af Leberrenner. Ved Trondbjem. I Diterb. Olrey (ee) og Oltom. Isl. olarreip, af ol, en Rem.

Olsoke, og **Olsoku**, s. Olsoke.

Oltaum (-tøm), m. s. Olreip.

Olugu (Evaelcie), s. Ulega.

Olv, s. Elov. olvat, s. olvat.

olyfte, mæt, fuldmættet; s. ulyfta.

om, forfattet af honom, o: ham. — Partikelen „om“ skrives her: um. Et andet Om (el. Um) er at finde under Homn.

Om (oo), m. en svag Gjentyd, især fra et Fjeld. Harb.

oma, v. n. (a - a), gjentgyde svagt.

Omaga og **Omagaa** (Barn), s. Umagje.

Omageleff, m. raa eller umoden Tilstand (egentl. Barnealderen). Edm. Især om noget som tilberedes langsomt; saaledes: „Det ba snart Omageleffen ta Fjifta“, o: Fjisten er begyndt at tørres, saa at den er bleven lettere og bedre at behandle.

omagsleg, adj. liden, spød, svag. Helg.

Omannsær, s. det Tab som man lider ved at undvære en nødvendig Ting. Edm. (Meget brug.). Baade fyre Slit'e a Omannsæra: baade for at Tingen er slidt, og fordi man har lidt Tab ved at savne den. Ein kaane da vek a so før ein sjøl Omannsæra. (Egentlig at fare frem som en Staffel, som En der ikke har noget).

omannsleg, adj. usel, daarligh. Drf.

omalug, adj. maalkos, stum. Helg. og fl. Paa Helg. forekommer ogsaa Lammaaden: „Et Umals Veist“, o: et umælende Dyr. Dette Umals er rimeligvis en Afledning af Mals.

Ombogje, m. Albue; s. Olboaje.

Ombot, s. Knabase; s. Hombot.

Ome (oo), m. Rog, Lugt af noget som brænder. Jæd. (Elers Gim). Ogsaa Solrøg, det samme som Roe.

Omegd, s. Afsmagt, Daanelse. (Helg.).

Ome (oo), m. Umegin. — Omegd betyder ellers Barnealder og Vorn; s. Umegd.

omjell, adj. mat, sygelig, plaget af en ubehagelig Fornemmelse el. af et Slaags Ombed i Lemmerne. (Edm.). Et hertil svarende „mjell“ mangler.

Omelb (d), m. Haandled. Nbl. S. Uvlid.

Omn, m. Don; i Særdeleshed 1) Stueovn, Raffelovn; 2) Vagerovn; 3) Jibsted i Røgstuerne, det samme som Gruva og Are. Paa Jæderen og Lister hedder det Ogn (oo). G. R. osn. Sv. ugn.

Omnbolt (Ombolt), m. en Paneling eller Fjelveag paa den indre Side af

Jibstedet i Røgstuerne; den Side af Gruven, som vender imod den indre Deel af Stuen. Edm. og fl. (3 Ebl. Briske). See Kallbove.

Omnborg, s. en firkantet Fordybning i Muren ovenfor det egentlige Jibsted, bestemt til at lægge Jib i, naar man tørrer Korn paa Dvnbellen (s. Omnbella). Edm.

Omnbrau (d), n. ovnbaget Brød, i Modsetning til Fladbrød. Udtales oftest **Ombro**.

Omnbrif, s. en kort Bænk paa den indre Side af Gruven. Nordre Berg.

Omnbella, s. en stor Helle eller Steenplade, som ligger fladt over den øverste Deel af Gruven i Røgstuerne, og tjener til at afvende Jibfunterne fra Laget saavel som ogsaa til at tørre Korn eller Malt paa. B. Etift.

Omnkraa, s. det Hjørne hvori Ovnen eller Gruven staar. (Laf. Omokra).

Omnkroft, m. Onrage, Kjøp til at rage i Veden og Glederne paa Jibstedet.

Omnslad, n. en liden Muur paa hver Side af Jibstedet.

omnturka, adj. om Korn som er tørrt paa Dvnbellen.

omole, umulig; s. umogelig.

omysfænde, s. umisfænde.

Omsle, n. en slet Stemning eller Tilstand. Gbr. Edm. I Særdeleshed siges om en Kværn, at den er „i Omsle“, naar den er forslidt eller maler slet. Jf. Møle.

omolt, adj. ilde stemt; s. molt.

ona, trives; s. una.

onagga, adj. ubindret. Lat han ga onagga: lad ham slippe uden nogen Fornærmelse. Edm. og flere.

onaleg, hyggelig; s. unaleg.

onadig, adj. vred, opbragt. Tr. Stift.

oneist, uden Fornærmelse. S. neisa.

Onn, s. 1) Fjld, Rastbed, Driftighed. Dæ tuske noko Onn mæ dei: der er ikke nogen Fremgang med dem, de ere for lidet om sig. Rbg. Jf. ann og anna. — 2) Skynding, Travshed, stærkt Arbejde. Mere alm. G. R. onn. Jf. annia, ansam, Annfemd. — 3) Markarbejde; især de tre store Arbeidstider om Sommeren, nemlig Ploiningen (Baronn, Ploqonn), Høstet (Skattonn, Hovonn), og Kornsturen (Skuronn). Alm. og meget brugt. (Paa enkelte St. siges dog oftere: Vinna).

onna, v. n. (a - a), arbejde, tage Deel i Markarbejde; især om leiede Folk. Han va dær a onna. Søndenslebs. Jf. vinna.

onna, v. a. (a - a), paastynde. — onne seg: synde sig. (I Rbg. anne seg).

onna, for orna, f. obna.

Onnefolk, n. Folk som udføre Markarbejderne (pløje, slaae eller skjære).

onnemillom, adv. fra det ene af Markarbejderne til det andet; tjær fra Pløningen til Høsløtten.

Onnetid, f. den Tid, hvortil et af de store Markarbejder drives. Ogsaa adskillt: „I Onne Tjær“: medens de store Arbejder foregaae.

onnerid, femin. af annan (anden). Hertil: Dnnor-Helg, Dnnor-Ratt og fl.

onnor-kvar, f. annantvar.

onnu, adj. 1) flittig, arbeidsom; 2) flodsfom, iltfærdig. I Tr. Stift: onnau; ellers oftest onnig (Nbl. Rød. Rbg. Tell.); ogsaa annig (Herd. Bøst, Hall.).

Onnungje, m. en ung Tjener, Hjelpe-tjener. Tell.

Onsdag, m. Onsdag. (G. R. Ödinsdagr). I mange Egne siges oftere Reledag.

Onøming, m. en Begynder i Kunsten, En som ikke endnu er fuldlært. Nordre Berg.

Op (oo), n. et aabent Rum, Aabning, Hul, Gab. Hedder ellers paa mange Steder Op. G. R. op.

open, adj. 1) aaben, ikke tilsluttet. 2) bar, ubeskyttet, om en Plads. 3) aabemundet, uforsigtig i at tale. „ligaa open“, betegner ogsaa at ligge udstrakt med Ansigtet opad. (Oftere: v'open). Formen open (oo) bruges i Søndre Berg. Gbr. og fl.; ellers hedder det open, med aad. o (Rbg. Tell.) open (ved Trondhjem) og aopen (mest alm.). G. R. opin.

openbærlege, adv. aabenbart. Hedder oftere openbærle, aapebærle. G. R. opinbærlega.

openbaga, v. a. aabenbare, fremvise; ogsaa opbaga. Søndre Berg. og fl.

openkaar, adj. aabemundet; ubetænk-som i at tale. I Drk. oppinkaar; i Sdm. aapekaar. G. R. opin-skar.

opna, v. a. (a - a), aabne; ogsaa op-skjære. Nogle Steder: apna.

opnast, v. n. aabnes, blive aaben. Eg-saa opna seg.

Opning, f. 1) Aabnelse, Dpluffelse; 2) en Aabning, et Hul.

Opse, f. Ofse. opta, f. ofta.

or (oo), præp. (med Dativ), af, ud af. Har forskjellig Form, nemlig: or (Soqn, Søndre Berg. og Kr. Stift), o (Efl.

Rdm. Sdm.), ur og u (Nordenfjelds, ogsaa i Gbr. og fl.). G. R. or, ur. Sv. ur. — Ofte forbundet med „ut“, altsaa: ut-or, uto, utur, utu, — hvor-af den første Stavelse gjerne bortfalder, saa at det hedder: 'tor, 'to, 'tu. Saaledes ogsaa: 'por, 'po, 'pu, iftedetfor upp-or. — I Brugen adskilltes „or“ fra „av“ (af) derved at det sædvanlig har Begrebet om en Udgang fra et dybt eller skult og indsluttet Sted, og forholder sig altsaa til „av“ ligedan som „i“ til „paa“. F. Ex. „or Jor'enne“, om noget som er i Jorden; men „av Jor'enne“ (ta Joren), om noget som er paa Jorden. Han frem or Sjøn (ur Sjø'na), om Fisk; men: av Sjøn (ta Sjø'na) om en Fisker. Da frem ut-or Fjell'e (tu Fjella), f. Ex. om Vand; men „utav Fjell'e“ (ta Fjella), om noget som har været oven-paa, f. Ex. Kvæg. Undertiden nærmer det sig mere til Begrebet af „av“; f. Ex. uto(r) Begja: af Beien. or Dvæ: fra Derne. (I Sdm. siges ogsaa: o' Fiskenne, o: fra Fiskeriet). Vinden sto utta-o(r), o: fra Havet. Imidlertid bruges det ikke gjerne i skurlig eller uegentlig Betydning, saaledes ikke med Begreb af en Marsag, som f. Ex. i G. R. „andast or sårum“.

Or, m. Elætra, f. Dre.

Or, f. Steenrund, Steenmasse; f. Ur.

Or (for Orv), n. 1) et Orv. Et vau try Or: et Par Orv. stor i Drom: kortalende, pralende. D'æ siike Or i ban: han gjør saadant et Strøberie. Udtales altid med luft o (oo), og i Na. og Tr. Stift tilbeels med tykt I (D). G. R. ord. — 2) Talemaade, Sætning; ogsaa Orvsprog. Um eg skal seie so stort eit Or: hvís jeg skal udtrøkke mig saa briffigt. D'æ var eit sant Or: et sandt Udsagn. Som det seie fyr' eit gammalt Or: som man siger med et gammelt Orvsprog. — 3) Rygte, Omdomme. Han bede eit godt Or: han har et godt Rygte. Han sekk eit laakt Or fyre dæ: han blev ifte omtalt derfor. Ette som Or'e gjekk: efter Rygtet. — Talemaader. tata te Ors: udtrøkke sig. Eg veit ifke for han tok te Ors: jeg veed ikke ret hvilke Orv han brugte. koma fyr Or'e: blive bekendt, komme for Orde. Mæ fyke Or: ved den allerførste Annobning. No i sama Ora: just nu, i samme Dieblit. (Nordre Berg.).

Ora, f. en Løkke i Hestefælen, en aflang Bølle af Jern, eller ogsaa en Stroppe

af Leber, hvorefter Etagerne bindes til Scalen. Ordet synes at være alm. og hedder Ora, Ore (R. og Tr. Stift, Gbr. og fl.), Orra, med aab. o (Sogn), Orde, med oo (Tell.). Et Par andre men meget lignende Ting have Navnene Uroa og Orvold. (Jf. Jsl. urga, Rem). — Hertil: Orepinne, m. en Pind, som sættes fast i den yderste Bugt af Dren, for at fæste samme til Etagerne. (Jf. Tell. Ordepinne). Ellers Selepinne, Selekvele.

ora (ore), v. n. (a - a), opsvulme, stige op; om Vandet, naar Isen binder dets Aflob. Rbg. Nedenas. (Ellers Høva, Kv, freppa). Hertil Orsball.

ora (for orba), v. a. (a - a), bringe noget paa Tale, forberede eller indlede en Sag med nogle Ord. Eg skal ore de mæ han. (Nordre Berg.).

Ora(r), pl. med Betydningen: Forvirring, Sandhedsløshed; — er et Ord, hvis Grundform er ubekendt, da det kun bruges i Fleertallets Dativ, og desuden blot i Sammensætning, nemlig: i Hauorom (Tr. Stift, for Hovuborom), Sømnorom, Dau(D)orom, Selsoro (i de sydlige Egne), Himmelora (Edm.) G. R. orar, f. pl. Galstab. — Heraf: oren, ora, oren, Orka.

orast (for orbast), v. n. snakke, samtale. (Sjelden).

oraadd, adj. ubestemt, tvivlraadig. Drk. Ogsaa: oraedig. See Uraad.

orast, stenet; f. urut.

Orbær (oo), n. Ribsbær. Toten, Hedemarken, Østreb. I Balder's hedder det Urwillbær; i Gbr. Ulbær eller Ulvbær. Ellers: Rips.

Orbe, f. Ora. Ordre, f. Dre.

Ore, m. El, Elætra (Alnus). Forekommer i forskellige Form, nemlig Ore (Tell. Bustr. Romob.), Or (Rbg. Tell. Hall.), Ore (Nf. Edm. og fl.), Or (Kjølste, Setersd.), Orst, aab. o (Bosk, Hard. Jæb. Mandal), Ordre, oo (Gbr.), Ore (aab. v) og Ore, f. (Edm.), Or (Kjølste). Ellers Oibre, Oiber. — Paa enkelte Steder synes Navnet Ore (Ore) at betegne kun den lysere eller hvidere Art (Alnus incana), medens derimod „Oiber“ betegner den mørkere Art (Alnus glutinosa). Den første Art kaldes ellers: Graa-ore, Kvit-ore; den sidste derimod: Svartore, Svartolber; i Edm. Oibenaare og Ore. — I svenske Dial. orr og arre. G. R. orir forekommer i Elts's Saga.

Orebork, m. Ellebarf.

Oreholt, n. en Lund eller Iden Stov

af Elætraer. Sønderjells. Ellers Oiberholt, Oiberhol, Åreryst og fl.

Oreby, n. hvidt Fug eller Stov, som ofte findes i Mængde paa Elleløvet og er fuldt af smaa Insekter. I Edm. kaldes det: Åreryst.

Orekumar (aab. u), m. Knopper og Fro-Rogler paa Elætraet.

Orelaud, n. Elleøv.

oren, adj. forvirret, forstyrret i Hovedet.

Jndr. (G. Drar). Ellers oren, prens og saa urven.

Orepinne, see Ora, f.

Orerust, f. en Iden Ellestov. I Edm. Åreryst; ellers Oreholt og fl.

Orestog, m. Ellestov. Ellers: Åreskog, Orrastog, Oiberstog.

Orestvall, m. en høi eller tyk Is paa Marken, bannet ved Bandets Opbæring af Frost. Nedenas (af ora, v. a.). Ellers Kovsvell, Kovesvøll.

Orevi(d), m. Brænde af Elætra.

or-faren, adj. affædt. (sara or).

Org (Or), m. Hvirvel, Kreds af Bølger, som fremkommer naar noget plumper ned i Vandet. Bustrud. Jf. Helg. (Jsl. orga, røre).

Orgafjosa, f. Aurefjosa.

orgjetes (orgites), adv. i Glemme. Da gjeff meg orgjetes: det gif mig af Lanter, jeg glemte at sige det. Rhl. I Sbl.: „Da gjeff meg or Glee“.

orhalden, adj. ordbolten, som ikke glemmer sit Løfte. Dgf. orhalbig.

orbitten, adj. nem til at finde Ord eller Udtryk; ogsaa vittig, som har træffende Indfald. Hall. og fl. (Jsl. ordhitina).

orimelege, adv. overmaade, saare meget. Meget brugeligt nordensjells, ogsaa i Gbr. og Edm. De va so orimele stort, orimele lengse o. f. v.

Oring, f. Bandets Opsvulmen og Opbæring ved Frost. Rbg. f. ora.

Orje (el. Orjst), f. Aure.

orka (aab. o), v. n. (a - a), magte, formaade, have Kræfter til noget. Alm. (G. R. orka). Han slæpa mest han orka. (Jf. vinna). Eg orka Tje gaa lenger.

Orka, f. Arbeide. Sogn (Sjelden). Jf. Lungorka. G. R. orka.

Orkast, n. 1. (or), et Kast som tages ub af en Kængt Rot. Sbl. og fl. Hertil Orkastenot (oo), f. en Iden Rot til at gjere saabanne „Orkast“ med.

Orkast, n. 2. (Orb), Orbverel, Disput, Tvist. Det kom i Orkast: de kom til at tviste om noget. Alm.

orkafst, v. n. disputere, tviste. Drk.

- ortjenast** (er), v. n. vansmægte, blive afmægtig, f. Er. af Løst. Sogn. Ellers tjena og tjenast. I Romsb. skal det hedde ærkfjona; i Edm. siger man ærjonast; i Rdm. orona og orna.
- or-komen**, adj. udfommen, frakommen.
- Orlag**, n. 1) Udtryk, en vis Maade at tale paa. Eg kunna høyre de paa Orlagje. (Sv. ordalag). — 2) Samtale. kamma i Orlag mæ ein. Ork.
- Orlog** (Orlog, aab. o), n. Orlog; Søkrig. Bruges i Talemaaben: til Orlogs, ligesaa Orlogskip. — Jøl. ørløg.
- Orløysa**, f. Mangel paa Udtryk.
- Orm**, m. Slange; Hugorm. G. R. ormr; Sv. orm. — Betydningen af Madikker eller lignende Smaaedyr (Danst Orm) findes her kun i nogle faa sammensatte Navne, som Kvitorm, Stolorm. Jf. Raff, Mma.
- Orma**, f. Slangemoder, Hunslange. Rbl. og fl. Ellers Jrme.
- Ormegras**, n. 1) Bregne (= Burtne). Jæd. — 2) Hornbrager (Orchis maculata). Edm.
- ormegta**, v. n. (a-a), vansmægte, blive afmægtig. Hedder oftere **ormegta** (Sogn, Valbers), og **ærmegte** (Gbr).
- Ormeham**, m. Slangeham, Slangernes aftskebe Hud.
- Ormenaal**, f. Slangetunge, Braad.
- Ormestryng**, m. 1) Slangebid. 2) et Slags Insekter, see Stryp.
- orminnast** (oo), v. n. falde i Søvn, tabe Husommelsen eller Besidtsbeholdet man sover ind. Sogn. Da va knappaste so mykje eg ormintest: det var ikke længere end at jeg netop sov ind. (I Edm. hedder det: safne Bær'a).
- orna** (oo), v. n. baane, besvime. Ork. Ellers vansmægte (= ortjenast). Rdm. hvor det ogsaa hedder orona. — Om et andet orna see obna.
- Ornotar**, pl. m. Ork, Udtryk, især usædvanlige eller upassende. Hærd. I Rbl.
- Ornotta** (aab. o). Jf. G. R. ordgnott.
- orona**, f. orna.
- Orr**, f. Dre. Orra, f. Dra.
- orram** (oo), adj. stærk i Ordene, stortalende, vdrig. Edm. (sielden).
- Orre**, m. Hærfugl, Urbane (Tetrao Tetrix). I Indr. Aurbane. G. R. orri. Sv. orre.
- Orrfugl**, m. Hærfugl, om begge Røn.
- Orrhøna**, f. Urbøne, Sunnen af Hærfuglene. (I Edm. Orrihøne).
- Orsaf** (oo), f. Hærsag, Grund, Anledning. Søndre Berg. og fl. Ellers Hærsak. — G. R. orsök. Sv. orsak.
- orsaka**, v. a. (a-a), undskyld. orsaka seg: undskyldte sig, angav undskyldende Hærsager. Paa flere Steder **arsaka**. (Jf. Sv. ursaka, ursakta).
- orsaar**, adj. vanskelig at tiltale, omsøgende, som let finder sig fornørmest; ogsaa angæftig for sit Rygte. Tell.
- Orsinding**, f. Pubstak, Hilsen. (Ejelden).
- Orskifte**, n. Ombytning af Ork, Forandringer i Udtrykket.
- or-slegjen**, adj. ubslaaet, f. Er. af et Kar.
- orsto**(b), adj. sifter i sine Udsagn, som ikke vaster eller modtager sig selv; ogsaa ordbolben, paalidelig. Søndenfelds.
- Ort** (oo), f. en Mark, 24 Skilling. Bruges overalt vest- og nordensjæls. (Jf. Mark). Hertil: Ortasetel (aab. o), m. Markskedel, Repræsentativ for 24 Skilling. Ortastrykke, n. en Sølv-Mark. Ortavære, n. Bærdie for en Ort, en Ting som kan anslaaes til denne Pris. (I Edm. Ortavære, aab. y).
- orta**, f. urta.
- Ortak**, n. Drdsprog. E. Orstøje.
- Ortam**, n. Mundheld, Talemaade. Edm.
- or-rikjen** (aab. i), aftagen, ubtagen, f. Er. om en Nøgel.
- Orstøje**, n. Drdsprog, Lantesprog, Sætning, som udtrykker en eller anden mærkelig Tanke, og som altid siges med de samme Ord. Næsten alm. og meget brugeligt. Nogle Steder søndensjæls siges oftere Ortak. I Edm. ogsaa Ortam.
- Orv**, n. Skafet eller Stangen paa en Lee. (Hærsors). Afstilles i Langors og Stuttur. G. R. orf.
- orvak** (oo), adj. udvaaget, udmattet af lang Vaagen. Sogn.
- orvand**, adj. kræsen med Hensyn til Ork. Han er ikke orvand: han veier ikke sine Ork.
- Orveld** (aab. o), n. en liden Bugt eller Løkke af Loug eller af en sammenslyngt Bide; især om det Værbaand hvormed en Slave tilkuffes. B. Stift. Hedder ellers: Orveld (Edm.), Arveld (Romsb. Rdm.), Orveld, Orvælle (Helg.), Orveld (Tell.), Orvæld (Sogn). I Gbr. hedder det Hæ. Jf. Urva og Dra.
- orventes** (oo), adv. uventeligt, udenfor al Forventning. Sogn og fl. Hæ. om den Omstændighed, at det er for seent eller for langt fremskredet til at man kan vente noget.
- Orvhånd**, f. Venstre. Ejelden; f. følg. (I Edm. Orvhånd'a, Orvjetva).
- orvhendt**, adj. kethaandet, vant til at

bruge den venstre Haand mest. Belg. Ellers: arvhendt (Ndm. Edm. Nfj.) og aurbendt (Ntre Sogn). Jf. aurt. G. N. ørfhendr. — Paa andre Steder hedder det: Hæsbendt, rangbendt, vingkerbendt. Jf. kappbendt.

Orvis (aab. i), n. Afvigelse i et Ords Betydning eller Form, Ordforandring; ogsaa Misbydning, Misforstaaelse, som grunder sig paa en saadan Afvigelse. Nbl. Tell.

orvis, adj. stadig i sine Ord, paalidelig (= orkød), ogsaa sikker i at finde passende Ord eller træffe det rette Udtryk. Drk.

orvonaft, v. n. tabe Haabet om noget, ansee noget som uopnaeligt, ikke vente længere. Sogn.

Oryde (aab. y), n. et uajennemtrængeligt Krat, Bildkov, Bildnis. Edm.

orydig (aab. y), adj. urpudet, uordentlig; især om et Bærelse, som er fuldt af forskellige Sager, der ikke ere satte i rigtig Orden. Edm. og fl. Ellers urydleg, uryleg.

ørygjele(ge), adv. ubyre, frygtelig meget. Drk. og fl. Jf. rygaja.

Orykk, m. Eftervinter, Kulde som indtræffer seent om Vaaren. Edm. Ellers Urid, Kaldrib.

Os (oo), m. 1. Elvemunding, Stedet hvor en Elv løber ud; ogsaa Stedet hvor en Elv gaar ud af et Vand. Alm. og meget brugt. (Søndenfsjelds tilbeels Neutrum). G. N. oss. Heraf mangfoldige Gaardsnavne: Ose, Osen, Ospanne. — Jf. Oe.

Os (oo), m. 2. Damp, Lugt af noget som brænder. Ikke alm. (Sv. os).

os (oo), adj. 1) vild, geil, brunstig; om Dyr af Hundeslægt, især Hopper. Drk. Inbr. (Jf. ob). — 2) om Jern, som gnistrer meget, naar det hamres. (oft Jern). Drk. — Vel egentligt: beftig eller hidsig. Jf. osa, øsar, øsle.

osa, v. n. dampe, lugte. (Sv. osa).

Osam, Uentageth; s. Usam.

Osamba, s. Usam. osams, s. usams.

oslein, i Talemaaden: „Han va' Hje ofsetne“, o: han var ikke meget seent, han skøndte sig ret tilgavns. Edm. og fl. Uden Tvivl stædetfor „oslein“.

Østa (aab. o), s. Øste. Hedder kun paa saa Steder: Øste (s. Er. ved Trondhjem). G. N. aska, acc. øsku.

Østeladd, m. et Spottenavn paa den yngste i en Familie (den som sidder hjemme og rober i Aften). West i Wøntvoren.

Ellers hedder det østere: Østefis.

Østelit (aab. i), m. aflagraa Farve.

Østerei(b), s. et Følge af Vætter eller fabelagtige Væsener, som efter Folkesaenene skulde ride omkring imellem Hjelstene ved Juletider og medføre en skrækelig Larm. Mandal, Rbg. Tell. (beels Østerei, aab. o, beels Østerei). I Nedenas hedder det **Hoskaalsrei**. I B. Stift: Rei, Solareit og Julastrei; i Balderø Julestrei. — Oprindelsen synes uvis. I Søndre Berg, findes Husprei og Hespri som Navne paa Tordenen (Sv. åska). I en gammel vise i Tellemarken forekommer Udtrykket: „rie te Østor“, hvorved man let kunde tænke paa det modfiste Navn „Aasgaard“; imidlertid synes det tvivlsomt, om Østerei kunde uledes heraf, blandt andet derfor, at det da skulde hedde Aasgaard eller idetmindste Astarret. — Ordet har formodentlig flere Former, som ikke endnu ere bekendte.

Øste-ro (Østro), s. Varme af Lub, Aftbarme. Edm. Nfj. Øbr. — Ved Trondhjem skal det hedde Østero; i Balderø hedder det derimod Østrel, m. Ordets sidste Deel er ellers ubekjendt.

Østiren, adj. ureen, dunkel, smudset eller støvet. Øbr.

Østjæl (oo), s. et Slags store aflange Muslinger (*Modiolus vulgaris*). Sogn. Ved Trondhjem forekomme Navnene **Østjæl** (aab. o) og **Ørdstjæl**. Vel egentlig Øvestjæl (aab. o), da nemlig denne Østjæl hedder paa Island: ada og øduskel. I Edm. kaldes denne Art Østjæl og Østestjæl, fordi den bruges som Mading til Lørf.

Østven, adj. usorligtig i sine Bevægelser. Edm.

Øsp (aab. o), s. Asp (et bekjendt Træ). Nordensfjelds hedder det østere: Øsp; i Edm. og flere Steder: Øsp. G. N. osp.

Øspelauv, n. Aspeløv.

Øspeskog, m. Aspekog. Ellers Aspekog og Øspeskog.

øst, pron. 1) øst. Objekt af mid (me). S. øfte. I Hall. og Balb. hedder det: øst. — 2) vi (Subjekt). Øbr. Drk. Ndm. Rømb.

Øst, m. 1) Øst, de tykkere Dele af Næsen, i Modsetning til Ballen (Nysa). I Edm. hedder det: Røst. — 2) tilberedt og spritlig Øst, Gammeløst. Alm. Udtales mest alm. med luft o (oo); i Edm. med aab. o. — Heraf østa og østel.

østa, v. a. øste, lave Øst. Østere østa. **Østetjule**, s. først Øst. Belg. S. Røsta.

- Ostra** (oo), f. Østers (Ostrea). *G. N.* østra. *Sv.* ostra.
- Ostreskal**, n. Østersskal.
- Ostring**, m. Indbygger af Østersen. (*Nbl.*).
- Ostund**, f. Ustund. osøemje, f. usøemja.
- ota** (aab. o), v. a. flytte lidt tilbage eller til Siden. *Sogn, Nbl.* (ota seg). *Jf.* otra.
- Ota** (aab. o), f. 1) Strid, Kamp, Dyst. Rister, Mandal (ubtalt Oda, Mde), Rbg. *Tell.* (3 *Tell.* Otu). Dei toke trija Oto: de vare tre Gange sammen for at brydes. (*Saterød.*) — 2) Kapstræben, Strid om et vist Fortrin, og deraf følgende Misundelse eller Uvilje. *Nordre Berg.* Dei legst i Ote: de stride om Fortrinet, den En søger at sætte den Anden tilbage. *Sdm.* — *G. N.* etja, opægge; ai, Opæggelse (vel ogsaa aia). *Jf.* otast.
- otalslaust**, adv. ulasket, upaa-anket, uben Bebreidelse. *Drk.* Forudsætter et „Dtal“, *Kast, Dabbel.*
- Otame**, m. Uvane, Ustik. *Drk.*
- Otangi**, m. 1) et Barn; Drengsbarn. *Helg.* 2) en urolig Krop; f. Utangi.
- otast** (aab. o), v. n. opægge hinanden, tirre hinanden til Strid. *Tell.*
- otidig** og **otiau**, f. utidig.
- Oting**, n. hidstig Trolb; f. Utting.
- oto**, for ut-or, o: ud af. *Tell.*
- Otr** (aab. o), m. Otter (Dyr). *Jf.* *Slentr.* *G. N.* otr. — *Otreskinn*, n. Otterkind. *Otreveg*, m. Otterens Bei fra Søen til sin Hule. (*Jf.* *Drog.*)
- Otrungje**, m. Otterunge.
- otra** (aab. o), v. n. (a - a), gaae baglængs. *Helg.* *Sdm.* og *f.* (Elers atra). *Dafaa* v. a. otte Hesten.
- Otring** (aab. o), m. en stor Fisterbaad. *Helg.* *Sdm.* og *f.* See *Uttring.*
- Otru**, f. Mistante; f. Utru.
- Otta** (oo), f. Morgensunden om Binteren, Liden fra den Stund da man staaer op indtil det bliver lyst. *Alm.* Hedder ogsaa Osta, oo (*Inbr.*); i *Ramb.* skal det hedde Ota. *G. N.* otta. *Ang.* uhie. — 3 *Ottunne*: tidlig, noget før Daggrødet. Et stor Otte: meget tidlig. Dei sit bar' Otta aa Kveldseta: de sidde ved Lys baade Morgen og Aften. 2) Aarvaagenhed, ængstlig Jagttagelse af Liden, for at man ikke skal forsømme det rette Dødtik. *Nordre Berg.* Han laag aa slik ei Otte føre aa han skalbe so tite' upp. 3 *Søndre Berg.* ogsaa Frygt, Rædsel (hvilket ellers hedder Otte, m.). Hertil *Lalemaaden*: „Ein Otte-Gar“, o: et farligt Sted, en Gaard hvor man er ubfat for Ulykker, især Fjeldfæd. *Harb.*
- ottast**, v. n. (a - a), 1) frygte, ængstes, være bange. *Søndre Berg.* og *f.* *G. N.* otast. 2) passe omhyggelig paa Liden, være ænskelig for en Forsømmelse af den rette Tid. Han gjekk aa ottast føre aa beile Kvelden. *Nordre Berg.*
- Otte** (oo), m. Frygt, Ængstligbed, Betyrning; ogsaa Anelser om forestaaende Uheld. 3 *Berg.* Etst hedder det Otta (*Otte*, f.) og afvikles ikke fra det foranførte Ord. 3 *Drk.* og *Inbr.* hedder det Otte, m. *G. N.* otii. 3 *Betyrningen* nærmer det sig mest til *Sugvert, Jilbug, Jr, Attelit.*
- Ottearbeid**, n. Arbeide som gjøres ved Lys om Morgenen.
- ottetull**, adj. ængstlig, frygtsom.
- ottelaus**, adj. trygg, ubekymret.
- otten**, adj. frygtsom, urolig. (*Ejelden*).
- Ottepreika**, f. Froprædiken.
- otvegjen** (otveien), adj. ubekvem, ukillet (egentl. uvasket). *Sdm.*
- Oty**, f. Uty. otyd, f. utyd.
- otven**, adj. ufrelig, uartig i *Selskab*. *Ntm.* *Jf.* utyd.
- otykkje**, f. utykkja.
- ov** (aab. o), en For-Partikkel, som betyder: overmaade eller i meget høi Grad; ogsaa alt for meget. (*G. N.* ov). *Rest* brugelig i de sydlige *Egne*, især *Rbg. Tell.* og *Nbl.* Gaaer ellers over til av (*Avvert*, *avbiger*), av (*Avrikke*), aa (*Avbyr*, *avbar*) og endog til o (*oðar*, *osein*). *Jf.* ovende, ovege, *Ovfe.*
- ova** (aab. o), el. ova (for ovan), adv. oven, ovenfra. 3 *Nordre Berg.* som præpos. med *Dativ*; f. *Er.* ova Fjella, o: ned fra Fjelbet. Ellers kun sammensat og stundom med *Formen* ovaan (*G. N.* ovaan), men ubtales sædvanlig med tydeligt aa. Hedder ogsaa: ova (Sogn, *Nbl.*), ogo (*Gbr.*), ova (*Tell.*), uppa (tilbeels i *Sogn*). — Hertil: ova av, o: af *Overfladen*, af det øverst liggende. taka ova-av (*Nordre Berg.*). 3 *Helg.* ovaan av. — ova-ette, adv. nedad, ovenfra (*Jf.* ovanitt). — ova-i, og ovaspa, præp. ovenfor, ovenpaa, øverst. — De nærmest fideordnede *Former* ere: upp og uppe. *Jf.* neda, inna, utta, framma, atta.
- Ovabur** (Ova-bur, aab. u), m. Regn eller Sne; Uveir. *Reget* ubbrebt, men hedder ogsaa *Rebbur*, af *Lalemaaden* „bera ned“, o: komme ovenfra.
- ovadotten**, adj. ganske forvirret, forbausset (egentl. nedfalden, himmelfalden). *Nbl.* i *Formen* ovaadotten.

Drafall (Dra-fall), n. Nedstyrtning, Jordstreb og Steenfall i bratte Fjeld-egne. Indre Sogn.

dra-fyre (aab. o og y), adv. ovenfor, længer oppe. Seebder ellers: *dra-anfv'* (Harb. Pofs), *dra-afyre* (Sogn, Nbl.), *dra-afør* (Helg.), *ogofor* (Guldbdr.), *dra-ma-fe* (Tellem.); ogsaa *uppafyre* (Sogn). G. N. ofan fyrr.

dravalege (avale'), adv. noget høit, langt oppe. Dæ ligg' so avale': det ligger noget høit oppe. G. N. ofarlega, ofarla. Ejelndere forekommer: *dravaleg* (avale'), adj. høit liggende; f. Ex. ein avale' Gar.

Dravande, f. Uvane. **dravandt**, f. uvandt.

drav-til, adv. 1) oventil, for oven. 2) ovenfra, nedad. Seebder ellers: *dravan-te* (Harb. Pofs), *dravaante* (Nbl. Helg.), *dravatil* (Edm.), *drava-te* (Drked.), *ogoste* (Gbr.), *drava-te* (Tell.). Dg-
saa *dravan-at* (Ndg.). G. N. ofan til.
— I Betydningen: nedad, siges i R. Berg, og fl. St.: *drava-ette*.

drav-yve, adv. overmaade; ogsaa adj. udmærket; f. Ex. ein avanyve Kar. (Pofs). Ellers: *overs*, *utifra*, *fram-
ifra*.

Drargasbyr, el. oftere **Drargasbyr**, n. Ubyr, skadeligt Dyr. Edm. (Jf. Jøl. darg, driflig).

dravata, baane; f. *uvita*.

drav(b)alege (aab. o), adv. overmaade, usæbvanlig. Nbl. (dravale').

drav(b)e (aab. o), adj. n. overbrevet, som gaaer for vidt. Tell. Dæ kann inkje dravboe standas: hvad der gaaer for vidt, kan ikke vare længe; for meget faaer snart Ende. Rogle St. avboe; Jf. *aboben*.

Dravbyr (aab. y), f. Ubyr.

dravdiger, adj. uhyre stor (eller tyf). J. Buxterub: *dravdiger*.

dravfjæl, f. Dffæl.

dravbyr, adj. meget byr, for kostbar.

draviden (oo), adj. ubekvem, klobset, tung. Edm. Jf. *veiden*.

dravidne, f. ubekvem Tilstand; ogsaa *Smuds*, *Ureenhed*. Edm.

draveg, f. *ovege*.

dravende (aab. o), adv. overmaade. Tell.

drav (av'er, av'r), præp. og adv. over. Rest brugeligt i de nordlige Egne. Nordligt i Berg. Stift bruges „*drav*“ kun i nogle Betydninger, nemlig om en Dverfart (f. Ex. *drav* Elv'a) og om en Dverflogen i Antal, Dmsfang, Ragt eller Rang; medens derimod de andre Betydninger udtrykkes ved: *yve* (aab. y). I Søndre Berg, og i R. Stift

bruges „*yve*“ og „*ive*“ i alle Betydninger, hvorimod „*over*“ synes at vare ubrugeligt.

Dravfil, m. og f. Trumf-Knegt, i Spil. Ellers kaldet: *Dver'en*, *Heilefilen*, *Bisfa*.

Dravhand, f. *Dverhaand*.

dravhendig, adj. overmaade stærk, som man ikke formaar noget imod. Meget brugl. især om *Vinden*.

Dravje (oo), f. et stort og ubekemt Bærg; ogsaa upasfende Vaaden. Drk.

Dravlag, n. en udmærket Stik eller Tilstand. Gbr. Drk. Edm. (meget brugl.). Han hadde alting paa eit *Dravlag*: han hadde alle Sager i en udmærket Stand. Dæ reint eit *Dravlag*: det er noget ganske usæbvanligt.

Dravlast, n. et Slags Løi (formobentlig det engulle Everlasting). Nordre Berg.

Dravlaup, n. 1) et lidet Loft, Gang eller Engestud under Taget. Valders. Gbr. (Jf. Ram). — 2) Pulpitur, Gal-
lerie i Kirken. Gbr. Ellers: *Lam*, *Træv*.

Dravmagt, f. *Dvermagt*. (Jf. *demagt*).

Dravmann, m. *Dvermand*.

Dravmateleg, adj. overordentlig, usæbvanlig. Hall. Gbr.

Dravmorgon, *Dvermorgen*. (Jf. *Dver-
morgu*).

drav (avers), adv. overmaade. Dgsaa adj. ypperlig, udmærket; f. Ex. Eit *avers* *Mennekke*. Edm.

dravsege, adv. 1) overmaade. Han va so *averske* stor'e. Sogn. 2) ypperligt, berligt. Edm. Jf. *offalege*.

Dravst (or), m. Dberst. Dgsaa *Dravst* (Nordre Berg.), *Ogust* (Harb.).

dravsterk, adj. overlegen i styrke.

dravstigen, adj. overfladig fuld. Edm.

Dravtak, f. *Jvetak*.

Dravtve (aab. o), n. Noget som er for svært, som overstiger End Kræfter. Tell.

Dravtve (o), n. en usæbvanlig Vandflom, en stor Dverfsvømmelse. Tell. (Dvfløe).

Dravtve, n. usæbvanlig frost.

dravtve, adj. meget fuld, forfuldt.

Dravtve (Avagtve), f. noget udmærket eller usæbvanligt. Sbl. S. *Aglegn*.

dravtve, adj. yderst fin eller tynd.

dravtve, adj. alt for haard. Om *Vinden*: *dravtve* og *ohar*. Nordensjelds.

Dravtve (aab. i), m. usæbvanlig Hede.

dravtve, adj. overmaade høi. Nbl.

dravtve (oo), besvime; f. *uvita*.

Dravtve (aab. o), m. en udmærket Karl. Tell. og fl. Saaledes ogsaa *Dravtve*, *Dravtve*.

Dravtve (aab. o), m. en udmærket Karl. Tell. og fl. Saaledes ogsaa *Dravtve*, *Dravtve*.

Dravtve, m. usæbvanlig Kulde. Jf. Nbl. *Dravtve* (aab. o og u).

- ovlang**, adj. overmaade lang. Tæll. 3
 Nbl. *ovlang'e*.
- Ovlas**, n. et meget stort Læs. Tæll.
- Ovle**, adv. overmaade, i meget høi
 Grad; f. Ex. *ovle' langt*. Hedder ogsaa
ovle', *avle'* (Hall. Gbr. og flere),
ovli' (Indr.). Ellers: *ovende* (Tæll.),
avande (Sogn), *oversege*, *offalege*,
umogele(ge), *ortimele(ge)* og fl.
- Ovli(b)**, m. Haandled. Valders, Ørsted.
 (Wole'). See *Uvli(b)*.
- Ovlove**, n. Overdrivelse, noget usædvan-
 ligt. Tæll. Bruges ogsaa som adv. i
 Betydn. *overmaade*.
- Ovmann**, f. Dølar.
- ovmykje** (aab. o og y), adv. alt for
 meget. Nbl. Dg. *ovmykje*. G. N.
osmikit.
- Ovnaut**, n. et meget stort og triveligt
 Rød. Tæll. Saaledes ogsaa *Ovkrætur*,
Ovbeist.
- Ovpris**, m. overmaade høi Pris.
- ovra** (avre), v. n. (a - a), 1) om So-
 len: rinde, gaae op. Helg. Heraf *Sol-
 ovring*. — 2) i Talemaaden: *ovra seg*
(avre se), vise sig, komme tilsyne, kom-
 me frem. Nordre Berg. G. N. *ofra*,
løfte op.
- Ovrelb**, f. Ørved.
- ovrik**, adj. overmaade rig. Tæll.
- ovrikja** (avrikje), v. a. (e - te), over-
 vælde, overmande. Drk. De *avrikje me'*:
 det bliver for svært for mig, jeg
 formaaer ikke noget dermed.
- Ovrikje** (Avrikje), n. Noget som er for
 stærkt eller voldsomt; især en overmo-
 dig og uheldig Person, en tøilesløs
 Krop. Sdm. G. N. *ofriki*, *Voldsom-
 bed*.
- Ovring** (Avring), f. Solrinding, So-
 lens Dvgang. Helg. Østere *Solavring*.
- Ovskjel** (aab. o), f. see *Dskjel*.
- Ovstand**, n. udmærket Stand. Tæll.
- ovsterk**, adj. overordentlig stærk.
- ovstor**, adj. overmaade stor, ogsaa for
 stor. Nbl. Tæll. G. N. *ovstørr*.
- Ovsvæla**, f. en ubyre Mængde. Nbl.
- Ovtaf**, n. en ubyre Anstrængelse, et svært
 Tag. Tæll. 3f. *Utaf*, *Utaf* og *Staf*.
- Ov-tre**, n. et overmaade stort Træ. Nbl.
 Nbg. Dg. *ovtaf* noget som er ubyre svært
 og tungt. *taka* *Ovtre'e* paa seg: paa-
 tage sig det besværligste. Nbl.
- ovtung**, adj. overmaade tung.
- ovugt** (aab. o og u), adv. bagvendt,
 bagira. Tæll. 3 *Hard*. *augutte*, *au-
 gette*. G. N. *øslugt*. Sv. *alvig*.
- Ovund**, f. *Avund*.
- Ovvatn**, n. en usædvanlig stor Vand-
 blom. Nbl. Skal ogsaa hedde: *Avvatne*.
- Ovver** (ee), n. et usædvanligt Veir; især
 en overmaade stærk Storm. Nbl. og fl.
 G. N. *ovvedr*, *ofvidri*.
- Ovverf**, n. et overordentligt Arbejde, et
 Skæmpøværk eller ogsaa noget som ud-
 mærker sig ved Kunst og Ekstremhed.
 Tæll. Hedder ellers *Arverf* (*Busternb*),
Uvverf (Gbr.).
- Ovvind**, f. *Ovver*.
- ovyren** (oo), adj. uforsigtig; *fisbeslæs*,
 ureenlig; f. *uvyren*.
- Ovæne**, f. pl. Bildmark, uveifomme og
 ubyggeelige Egne. Sdm. Østest i *Datts*.
 „Burt i *Dvænca*“.
- ovænsleg**, adj. uanseelig, som ikke ser
 ud til noget godt. Helg.
- oværug** (oværig'e), adj. utaaifom, sm-
 kfindet, som giver sig for smaa Ueligg-
 heder. Sdm. og fl. Forskjelligt fra det
 „*oværug*“ som betyder uværdig; f. *uvæ-
 rug*. (Isl. *óvær*, *uroilig*).
- ovøre**, umaabeligt; f. *uvyren*.

P.

- pa**, f. plaga. — **Padd**, f. Pall.
- Padda**, f. *Pabbe*. S. *Pobda*.
- paffa**, v. a. (a - a), paffe; stoppe. —
 Det maa her bemærkes, at den største
 Deel af de Ord, som begynde med p,
 bestaaer af nyere Ord, og at en meget
 stor Deel af disse er af fremmed Her-
 komst.
- Paffa**, f. Paffe, Bylt. Hedder ogsaa
Paffje, m. og *Pankje* (Nordre Berg.).
 Ellers *Fuggje*, *Tull*, *Knyte*.
- pakta**, v. a. forpagte (en Gaard).
- Pal**, m. *Pæl*, Støtte; især Støtter i
 Epillet paa Fartøier. Sbl. (Holl. *pal*).
- Pale**, m. *Smaa-Set*, stor „*Murt*“ (om-
 trent af Størrelse som *Baarfilb*). S.
Stift.
- Pall**, m. 1) Bænk, Langbænk. *Sætersb*.
 og *Øvre Tæll*. hvor det sædvanlig hed-
 der *Padd*. (G. N. *pallr*). Sægt i
Padd'e: høiest i Bænken, ved den øverste
 Bordende. — 2) en Jordbænk eller en
 lav Muur udenfor en Væg. Gbr. (ubl.
Pæl). — 3) en liden Brink eller søm-

flaaende Forhøining; Jordbrug som ligner en Bønt. Øbr. Ramb. Helg. Her mærkes Talemaaden: „få de te Palle“, o: faae en Ting lidt opløstet fra Grunden, saa at man kan tage den paa sig og bære den. Ramb. — 4) en opboiet Plade paa Jorden, en Høi som er flad og jævn ovenpaa. Sogn, Ebl. (J Nbl. bedder det: Stall). — 5) en haardtraadt Plads, især i et Gaardsrum. Valders. (Ethers kaldet Galb).

Palma, f. 1) Palme. Hertil Palmesundag. (De nærmeste Dage hedde Palmelaurdag og Palmemaandag). — 2) Handblomsterne paa Selskabet. — 3) „Palme paa Selskabet“.

Paltra, m. Pult, Pafte. Øftere i Fl. (Paltra): Lapper, Pjalter. Sdm.

Panna, f. 1) Stegepande; ogsaa en stor Gryde. 2) Tegl, Lagsteen. Hertil Pannetak, n. Tegltag. (Holl. pannendak). — Ejelbnere om Panden; f. Stalle, Skolt, Enne.

Pant, n. Pant (= Vædd). — panta, v. a. upante; ogsaa pantfætte.

Pape og Papa, m. Fader. Sædvantlig brugt af Børn; i Setersd. ogsaa af Børne.

Par, n. et Par; to Stykker som bære sammen. I Tell. ogsaa om lige Tal (= jamt), modsat Odde. — Flertal bedder tilbeels Por (aab. o). Harb. Vofs.

para, v. a. (a - a), ordne parviis, opstille som Par. para seg: opstille sig parviis, f. Er. til en Dands.

Parak, n. Kam og Rib. (Stal bruges ved Mandal).

Pargasi, n. Løi, Sager. (Af Bagage).

Parle, m. Klump, Kugle; Møg af Gæder og Faar. N. Berg.

Part, m. Part, Deel (jf. Lut, Delib); Stykke, Affnit (= Volk); Lid, Lidsrum (= Bil). Meget brugeligt. G. N. part (af et latinsk Ord). Parten: Foraarstiden. Fremste Parten: den forreste Deel. Fyre min Part: for min Deel, hvad mig angaar.

Par (langt a), n. Riis, Kviste; især tørre eller affaldne. Harb. (Ethers Tros). Jf. pesa.

Pasn (i en Bø), f. Pasma.

Pas, n. 1) en vis Grad; en passende Grad eller Maade. (Ejelden). 2) Bevogtning, Paapasning. hava eit Pas paa ein Ting. Bruges ogsaa i Betydning af Reise-Pas; i hvilket Tilfælde det ogsaa hedder: Pars, Reisepars. (Nordre Berg.).

pass, adj. passende, betvem; middelmaa-

dig af Størrelse. Tell. Sall. Balb. — Vere alm. som et Adverbium i Forbindelsen: so-pass, o: saa meget, i den Grad. Nogle Esteder: so-passa; f. Er. Han va so passa Kar at han vart ifte rædd. Ellers: so mata (Nbl.), so flere (Vofs).

passa, v. a. (a - a), 1) afpasse, tilsee at noget bliver passende. Han passa de so at de vart jamt. 2) vogte, bevogte, passe paa. Meget brugt. f. Er. passe Ba'ne (Barnet); passe Kryter'a (Kvæget) o. f. v. 3) passe Leiligbed, benytte Anledningen. passe Lid'a: benytte Liden. passe paa: være færdig naar Leiligbed gives. — Nære Ord ligesam de forrige.

Passar, m. Passer, at gjøre Cirkler med. passeleg, adj. passende (= mateleg).

passug, adj. agtsom, paapassende. Øbr. Passtyr, n. Udsende. (Af Postur).

Patte, m. Patte. (Jf. Prost og Spæne). Hedder ellers Paype (Gulbbr.), Tatte (Nordre Berg.), Lise (Søndre Berg.).

Paul, m. Vandbivresel; f. Pulbr.

paula, vælde, hoble; f. puldra.

paa (for upp-aa), præp. paa. (Jf. aa, uppaa). Styrr Dattis, naar det har Begrebet af en Bæren, Belliggenhed eller Hvile paa en Gjenstand, enten i egentlig eller egentlig Betydning; saaledes ogsaa i Betydning af en Tilhøren, hvor det tilbeels udtrækker Genitivets Begreb; f. Er. Enden paa Hjort'a: Hjordens Ende. Leng'da paa Mtr'a: Mærens Længde. — Derimod styrer det Affusativ ved Begrebet af en Tilnærmelse eller Retning imod Tingene; ligeledes ved en Henvendelse til eller Bestillen med samme; f. Er. roba paa ein; driva, tenkja, lita paa ein Ting. Lige-
saa i Betydningen: ved Hensyn til; f. Er. paa Storleiken (hvad Størrelsen angaaer); paa Bibb'a (med Hensyn til Udtrækningen), paa Lit aa Skapnad (af Farve og Skikkelse); vera spar paa Penganne (være sparsom med Pengene); o. f. v. Saaledes ogsaa naar en vis Bestaffenhed, Skik eller Raade betegnes; f. Er. Eg vilde da de paa same Lit'en (af samme Farve); paa den Raaten; paa de Maal'e; o. f. v. Naar derimod Raaden eller Bestaffenheden fremstilles som et Mærke hvorpaa man hender noget, da bruges Dattis; f. Er. Eg ser de paa Lit'a (paa Farven). Eg fiende han paa Gaangenne, paa Maala o. f. v. — Om Forholdet imellem „aa“ og „paa“ er talt ved aa. Forholdet imellem „i“ og „paa“ er her omtrent

det samme som i Skriftsproget; det første bentyder sædvanlig paa det Indre af Tingen, det sidste berimod paa Overfladen eller paa det aabne og noget fremragende; dog bruges begge undertiden isfæng. Forskjellen er altsaa den samme som ved „or“ og „av“. — Af enkelte Talemaader mærkes: „p. gjera“ (paa-gjere), o: benimod, omtrent, meget nær ved (el. libet om at gjøre). B. Stiift. Paa Helta: paa Nippet (s. Hette). Paa samt: jævnlides. (Gbr.). Paa lenase: paa lang Tid. Paa Sku, el. paa-tjens: fraat, paastraa. Paa tverke: paa tvært. (Tell.). De øvrige, f. Er. paa Lag, paa Snid o. s. v. maae søges under vedkommende Ord.

Paafunn, n. Paafund; ogs. Opfindelse.

paa-gjort, adj. n. paaberet.

paa-halvig, adj. udholdende; ogsaa paa-holden.

paa-havd, adj. paaatagen; paafat.

Paa-k, m. en tynd Stang eller Klæp; Green, Bidie. Tell. og fl. I Søndmør Pjaak. (Sv. pak).

Paakast, n. Paakastelse; pludselig paa-tommende Besværligheder.

Paale, m. Stol, Pæl, liben Stolpe. Nordenfjelds (sjelben). Sv. pæle.

paa-litande, som er at lide paa.

paa-logjen (aab. o), adj. beløiet.

Paaminning, f. Paamindeelse.

paa-raa (for pora?), v. n. pirre, stikke, støbe tidt og smaat (= pota). Drt.

paa-sett, adj. paafat. Hertil Navnet: „Paa-sette Poka“, om de indpodebe Kopper. Nordenfjelds.

Paastje, m. Paaste. Dstest i ubestemt Form og hedder tildeels: Paaste. (Egentlig fremmedt Ord). Hertil Paastevelg, Paasteaftan og fl.

paa-tre, v. n. here; f. putra.

Paatru, f. gammel Folketro; ogs. Over-tro. Sff.

peika, v. n. (a - a), pege. Hedder ogsaa peke (Tell.), peika (Sæd.).

Peikestikka, f. Pegepin.

Peil, m. Pæl, Pægl (Maalekar). Sønden-fjelds hedder det tildeels: Pæl. (E-lers et nyt Ord).

peilen, adj. svag, sygelig. Edm. hvor man ogsaa siger: peilall'e, peilette og peilefingjen, i samme Betydning.

Peis, m. Ildsted i en Stue; Arnested med Rør eller Pibe. Sogn, Hall. Valb. Gbr. Hedder ellers Speis (Kbg.) og Spis (tildeels i Tell.). Sv. spis. Jf. Ate, Gruva.

Peis, f. Kjønslem (penis) af Drer, Bukke eller Bædre; især anvendt til Baand

eller Svøber. Heraf peisa, v. a. pibste, slaae med en saadan Svøbe.

pela, pille; f. pila.

Pelemente, f. Klammerie, Strid, Trætte. Brugl. mangesteds. (Ansees ellers som en Afændring af Eng. parliament).

Pen (Pæn), m. Pen. Rogle Steder: Pinn. (Woss). Jøl. penni, af et latin-sk Ord.

Peng, m. Penge. I Centallet bruges dette Ord kun i den ubestemte Form; — Fleertallet (Pengar, Pænga) bruges berimod i alle Forholde og er mere almindeligt. — Peng er ellers den sammentrukne Form af Pening (Pæning, Pæningar), som ogsaa bruges paa enkelte Steder (Kbg. Nbl.). G. N. pen-ningr. Sv. pening.

Pengegras, n. Skjaller (Rhinanthus). Rogle St. Engjakall.

pengelaus, adj. blottet for Penge.

Pengelsøysa, f. Pengemangel. Ellers Pengelort, m. Pengeau(b), f. Pengelupa, f. og flere.

Pengeraad, f. Forraad af Penge.

pengesterk, adj. forsynet med Penge.

Pening (aab. e), m. see Peng.

penta, v. a. straffe, lide paa. (Sjelden).

Pente, f. en liben Stang, hvormed et Seil udhøiles. Sogn. (= Prel).

Perla, f. Perle.

Perm (Pærme), f. Papiret i en Bog med Hensyn til Tykkelse og Bonitet; saaledes: go' Pærm, tynn Pærm o. s. v. (Egentlig af Ordet Pergament). — I Kg. Stiift betegner det tildeels Bindet eller Pladen paa Siderne af en Bog (Sv. perm). Jf. Bræde.

persa (værse), v. a. presse, trykke; især presse Løt til Klæder. „farga aa persa“: farvet og presset.

pesa, v. a. (a - a), plukke, opsanke; samle Kviste til Brænde. (Jf. Paa). Hærb.

Pasaa pisa (aab. i). I Edm. pisa.

pi (for upp-i), præp. 1) med Dativ: i, oppe eller inde i; f. Er. pi Atr'a. — 2) med Akkusativ: op i. Pi Atr'en. Han fæll da pi Hand'a (i Haanden). saa pi Hove: f. Hovud. Baade pi Dy-runn' aa paa Basse: baade i Ens eget Paaør og i hans Fraværelse. — 3) til, om at blive, eller gjøre sig til noget. Da vart pi Stein: det blev til Steen. Da vert'e pi Inke: det bliver til Inket, der bliver intet af. Han giere seg pi ein Bygar: han vænner sig til at lye. (Igt „paa“ for upp-a).

Pigg, m. Pig, Spids. Tildeels sønden-fjelds. Sv. pigg. (Jf. Pif).

pihøgt, høit, lydeligt; f. høgt.

- Pif** (ii), m. Spids, Braab, Pig; især af Jern eller andet Metal.
- pifa**, adj. spids, tynd i Enden. Noget Steber: piften. (I. Stift).
- Pifa**, f. Pige. Meget brugl. i Rbg. og Mandal. I Byerne søndenfelds kun om Tjenestpiger. I B. Stift bruges dette Ord kun ved visse sjældne Anledninger, saasom Brudpifa, Festpifa, Belapifa. (Ellers Laus). Herfra afledes „Pie“ som bruges i Nordre Berg. og I. Stift om Pigebørn af konditionerede Familier.
- Pifhuva**, f. Hue med en spids Top. I Ag. Stift: Pifluc.
- Piff**, m. 1. 1) Lyd af noget som piffer eller slaar saate. 2) Haffen, et libet Hug eller Stød. 3) Uvillie, Ugunst, slette Tanker om En. Meget brugl. i B. Stift. Han sekk ein Piff te dei: han satte slette Tanker om dem, sit Hab eller Uvillie til dem.
- Piff**, m. 2. et libet Spand, Trøkar af det allerminste Slags. Sdm. (Dallepiff). Ellers Tint, — Søndenfelds har Ordet desuden en obisøn Betydning.
- Piffa**, f. Skaf eller Hals paa en Boie (Dubl). Nordre Berg.
- piffa**, v. n. (a - a), 1) banke, slaae sagte; f. Er. om Pulsen. 2) piffe, baffe.
- piffa**, v. a. udspile et Skind ved at sætte Pinder i Kanterne.
- Piffa**, m. Pind, især til at udspile Skind med. Nordre Berg.
- Piffstav**, m. Stav, Stok med en Jernvig i Enden; især til at bruge paa Jern.
- Pil**, m. 1. Pfil, Piletræ. G. N. pill.
- Pil**, m. 2. (ogs. f.). Pfil, at skyde med.
- pila** (aab. i), v. n. (a - a), pille, plukke, gnave. (Udt. ogsaa pela). Sv. pela.
- Pile** (aab. i), m. Smule. Kvar ein Pile: bver eneste Smule. Nordre Berg.
- Pile** (ii), m. And; tamme Vender. Søndre Berg. og fl.
- pilka**, v. n. pille, stikke, strabe.
- Pile** (ii), m. Drengbarn, Pog. (Libet brugeligt). G. N. pilt.
- pilka**, v. n. løbe, trippe omkring. (Ejleden).
- pina**, v. a. (e - te), pine, plage. — pine ihop: sammenpare, opspare.
- pinast**, v. n. pines, lide langvarig Smerte (især om Barseltoner). Undertiben ogsaa om at bie længe.
- Pining**, m. en Gnter.
- Pink**, n. uklaret Brændevin. Nordensfelds. (Sv. pink betyder Urin.
- Pinn**, m. see Pen og Pinne.
- pinna**, v. a. (a - a), sætte Pinder i.
- Pinne**, m. Pind. Noale Steber Pinn. (G. N. pinni). — Pinnehamar, m. Stobammer. Pinnesyl, m. Syl til at bruge, naar man sætter Pinder i Sto. Pinne-træ, n. Træ hvortaf man gjør Pinder, især Skopinder.
- Pinsla**, f. 1) Pine, langvarig Smerte. 2) en lang og hedsommelig Bønter; Langvarigbed. 3) Gnterle, Karrigbed; ogsaa et knapt og karrigt Udkomme.
- Pipa**, f. Pibe, Rør; nogle Steber især Skorteenspibe; ogsaa Tobakspibe. — Hertil Pipelegg, m. Pibekil, Rør paa en Skridpibe. Piperør, f. Piberør.
- pipa**, v. n. blase i en Pibe. Hertil: Pipar, m. Piber, Fløstespiller.
- Pipar** (aab. i), m. Piber. G. N. pipar.
- Pipargras**, n. Vandbeber (Polygonum Hydro Piper). B. Stift. Tell.
- pipra** (aab. i), v. n. bæve, skjæve. A. Stift. (Ellers biva og vibra). Heraf Pipr, m. Bøven, Skjælven.
- Pir** (ii), m. Maktelens Ingal. Sbl. I Rysk: Spir. Ellers Bjere.
- Piraa**, m. et Slags Fist (Myxine glutinosa). Helg. Ellers kaldet Igraal (Soan), Kvital (Sdm.), Sleipmakk (I.). Sv. pirål.
- piren**, adj. ringe, daarlig; ogsaa let, simpel. Meget brugl. i Nordre Berg. ogs. i Drk. dog altid kun med en Negtelte. Han ætse piren: han er ikke nogen ringe Karl. De var'ke ptre: det var ikke Spøg, ikke let at komme til.
- Pirkum**, Planten Hypericum.
- piska**, v. a. piske. Jf. bengja.
- Pist** (ii), m. 1) et Hvitt, en svag Lyd; ogsaa Klynten, Klage. Intse ein Pist: ikke et Mul. (Nordre Berg.). 2) en Kryster, En som klynter og klager for Smaating. 3) en Gnter, karrig Person. Sdm. (meget brugl.). I Fugle-navne betyder det Piber; saaledes Hjørepist (Strandpiber), Ravepist (Hjørepiber).
- pista**, v. n. (e - e), 1) pibe, hvnt med en svag Lyd; f. Er. om Muns, og om enkelte Fugle. Nordre Berg. Gbr. Drk. I Soan: pistra. (Jf. kvistra). 2) klynke, klage, krumpe sig for noget ubetydeligt. Sdm.
- pisten**, adj. klyntende, som klager for Smaating.
- Pisting**, f. Piben, Hvinen; ogs. Klynten.
- pistra**, pibe; f. pista.
- pitla**, v. n. plukke, nippe. Nbl. Garb.
- Pjaff**, m. Smaa-Lar. Nordre Berg. Ellers: Tart, Svilling, Røffing.

pjaſka, v. n. ſlebe ſig frem; ſlaae ſig iglennem. Edm. See baſka.

pjaſkjen, adj. ſvag, ſygelig. Edm. Ved Stavanger: paſkjen.

Pjaſk, f. Paaſt. pjuſka, f. puſka.

pla, o: pleier; f. plaga.

plaga, v. n. pleie, have for Ekſt. Bru- ges kun i Præſens og tildeels i Im- perf. men har ellers forſkjellig Form, nemlig: plagar (i Præſ.) og forkortet plar (Rbg. Tell.), plega, aab. e (Øbr.). pla (Ø. Stift og fl.), plaa (Nbl. Sogn). G. N. plaga. Han pla- gar koma dette Vil'e. Dei va bør ſom det plage vera. (Rbg.). De pla ſo vera. — 3 Edm. tillægges ofte et Ord „vanaa“, ſom ellers ikke er brugeligt; f. Er. Me pla-vanaa gjere da. Han fær at ſo han pla-vanaa. Naafte rettere: „van aa“, for: van at, ſom kan jærnføres med det gamle danſte: „jeg pleier van“. — Paa Helg. ſiges: pa.

Plagg, n. (fl. Plogg), 1) et Lør- ſlade. (Halsplagg, Hove'plagg, Siltje- plagg). Han fær aa handla nra Plogg. Ø. Stift. (Jf. Dut, Klut). — 2) et Klædningsſtykke til Almindeligbed; f. Er. Trøle, Burer, Veſt. I denne Be- tydning ſynes Ordet at være almindel- ligt, va det forekommer paa flere Ste- der i alle Stifter. (Øv. plagg). Hertil Karmannsplagg, Kvardagplagg, Hel- gapplagg, Væſembaplagg og fl.

Plan, m. Elette. (Fremmebt).

Plankje, m. Plante (= Bor'). 3 Ø. Stift: Plankje, fl. Planta.

plantra, f. plentra.

Plaser (ee), n. Morſtab. (Af det Fran- ſke). Hertil plaserleg, adj. morſom.

Plas, m. 1) Plads, Sted, Plet. (Nvere Ord). Hertil Lurfarplaf, Bredbar- plaf, Mjelteplaf o. ſ. v. Paa Plas- ſen: paa Stedet. — 2) Huusmands- plads; bebygget Jord, ſom er mindre end en Gaard, eller anſees ſom en til- hørende Deel under et Gaardbrug. Alm. 3 Nbl. er Ordet Neutrum og har i Flertal Plofs. — Hertil Plas- ſefolk, n. Beboere af en ſaadan Plads. Rigeſ. Plasſemann, Plasſekana og fl.

Plasſing, m. Beboer af en Plads.

Platt, n. Udholndenbed. Da va inkje Platt: man kunde ikke holde ub. Nbl.

platta (ſeg), udholde noget; ogſaa hol- de ſig, afholde ſig. Han kann ikke platta ſeg. Nbl. Hedder ellers: plitte ſe (Edm.) og blette ſeg (Helg.). 3 danſke Dial. „blotte ſig“.

plattig, adj. iſtand til at holde ſig.

plaa (pleier). f. plaga.

plæga, v. a. plage, beſvære. Hedder of- tere: plaga. Øv. plæga.

Plæga, f. 1) Plage, Uleſtigbed. Jøl. plæga. Øv. plæga. 2) Sygdom; iſer omgaaende Syge, Børneygdom. Ø. Stift og fl.

plægsam, adj. plagende, beſværlig. Øbr. (Øv. plægsam).

Plæfs, n. Strabads, Beſværligbed. Ror- dre Berg. Tell. og fl.

Plæſtr, m. Plaſter. (Øv. plåſter).

Plæta, f. Plade. Nbl. Øbr. Andre Ste- der Plate. (Jøl. plåta).

plega, f. plaga.

plent, adv. ganſte, aldeles, netop; ogſaa viſt, ſikkert, uden Tvivl. Ø. og Kr. Stift. Da va plent upp-rote (ganſte forraadnet). Eg lyt'e plent gjera da.

plent (plant'e), adj. 1) nøiagtig, punkt- lig, akkurat. Tell. Rbg. 2) net, val- ker, puntelig. Rbg. 3) forſigtig, til- bageholden; eller oftere: bly, undſee- lig, bange for at blive bemærket. Sø- dre Berg. og Stav. Amt. Jf. varlat- ten, grannvar, forøven.

Plenta, f. Forſigtigbed, Afholdenbed.

plenta (ſeg), v. a. afholde ſig, være til- bageholden og undſeelig. Fard. Sbl. Jøb.

plente, f. prenta.

plentra, v. a. plante. Andre Steber: plantra. (Øv. planters).

Plentre, f. pl. Planter ſom flyttes eller udſættes; iſer af Roer og Raalrabi. Ø. Stift.

pliffa, v. a. pluffe. Nbl.

Plita (aab. i), f. Græſplet, Grønning imellem Krattſkov eller Klipper. (Nin- dre end Glinna). Nbl. Sogn. Sfl. Edm. (Nogle St. Plete).

Plitt (aab. i), m. en liden, tilſpibet Fjæl til at neblægge i Kjølen i det forreſte og bagſte Rum i en Baad. (Jf. Lilla og Lillar). Rordre Berg. og fl. (Fra Nordland er Formen „Pligt“ angivet).

plitte, v. a. ſpre, afholde. Edm. (fl. platta). Et andet plitte (el. plitt) fo- rekommer i Talemaaden: „møde plitt' aleine“, o: ganſte alene.

Plog, m. 1) en Plov. (3 Sogn fo- rekommer ogſaa Formen Plov). G. N. pløgr. Høraf pløgja. — 2) en Plov- høvel, hvormed man udſkrærer Kanterne paa Fjæle; f. Er. til et Gulv. — 3) Formaal, noget ſom man gjør ſig Fjød for eller søger ſin Fordeel ved. Da va no haſt Plog: det var nu det ſom han tragtede efter. (Edm.). Jøl. pløgr, Fordeel. Jf. Plogona.

Plogdrætte, n. Stager og Hammel til en Plov. Nogle St. Ploggreide, n. **Ploghalb**, n. Grebet eller Haandtaget paa Ploven. **P** Edm. Plogklyp, m. Plog-jarn, n. Plovjern. (Egentlig det danske Plovstjær).
Plognad, m. f. Plogonn.
Plog-onn, f. Ploiningen om Vaaren og den Tid hvori den foregaaer. Kalles ogsaa **Plognad** (Edm.) og sletten: **Plog**; f. Er. tett fyre Plog'en: strax før Ploiningen.
Plogvid (-ve), m. Træ-Materiale til en Plov. Ogsaa **Plog-emne**, n.
Ploma, f. 1) Blomme (Frukt). Sv. plommon. 2) Rødme i Kinderne. Nordre Berg.
plomet, adj. rød paa Kinderne.
Plugg, m. Pind, Tav, en liben Nagle af Træ. Meget udbredt. (Sv. plugg), **plukka**, v. a. (a - a). plukke. (Jf. plikka og pukka). Heraf **Pluff**, n. noget smaat, som bliver pluffet.
plundra, v. a. udyrsk, sammenstrabe. Dei plundra de fra os; de holdt ikke op førend det fik det fra os. Ogsaa at plundre. (Sv. plundra).
plute, f. pruta.
plystra, v. n. fløite. Nordre Berg. Ellers bedder det plustra, plistra; blistra, blistre.
pløgja, v. a. (e - de), 1) pløje; 2) falske, ubstjære med en Plovhovel. Udtales deels plø-ja (Nordre Berg.), deels pløia (pløje); men i Imperf. pløge; Imperativ pløg og pløig. **P** Eogn: pløva, af Plov. (G. N. pløgja). Particip: pløgd.
Ploggning, f. Ploining. — **Ploggingsbor**, n. Planter som kunne tilstjæres med Plovhovel.
Ploma, f. Blomst, paa Træer. Nbl. hvor man ogsaa har: pløma, blomstre; f. bløma.
pløsen, adj. pludset, opsvulmet; ogsaa: vid, bred; om Klæder.
pløva, f. pløgja.
po, og **por** (for upp or), op af. **P** Balbers findes ogsaa „po“ for paa (upp-ø).
Pobba, f. Pabbe, Tude (Rana Bufo). **P** St. Stift, Hard. og fl. Ogsaa: Pabda (Nbl. Eogn). G. N. padda. **P** de nordlige Egne hedder det: Gro.
Poka (aab. o), f. Kopper (en Eggdom). Hertil Ema-poka: Bernekopper. Jf. Brendepoka. Nordensjæls i Formen: Poka (Edm. Nm.), Emapoko (Helg.), Emapuku (Indr. Dnt.). Ellers Kveitka og Bola. — **P** danske Dial. Pokter.

Holl. pokken. Eng. pock. — **Poksetel**, m. Vaccinations-Attest.
Poll, m. en liben rundagtig Fiorb, en Vig med smalt Indløb. **P** Stift. (G. N. pollr). **P** Nff. siges ogsaa „Pott“ i samme Betydning.
Por (aab. o), n. Puds, Skalfestreg (= Pretta). Edm. (ifjelden). Han gjøre me eit godt Por. Jøl. pør, skalkapor.
Pors, m. Pors, en Buskvært (Myrica). **P** Tr. Stift bedder det tildeels: **Pofa**.
Pose (aab. o), m. 1) Pose. Dvergaar til Paasa og Paasaa (Tr. Stift). 2) en Fold, en stor Rynke; paa Hud eller Klæder. Han er so feit at de heng'e Posanne. 3) en liben og tøl Tinget (om Dyr og Menneker).
posen (aab. o), adj. opsvulmet, hovnet, opblæst; plaget af Opblæfelse i Indvoldene. Tell. Hall. og fl. Ellers **posen**, med luft o (Nordre Berg. Dnt.), **pusen** (Gbr.). Jf. føs, fosen. (Sv. pösig).
posna, v. n. opsvulme, opblæses. Deels med aabent, deels med luft o, som forrige. — Hertil **Posning**, f. især om Opblæfelse i Indvoldene.
Post, f. Pors.
Post (Pask), m. bruges i Betydn. 1) Stolpe, Støtte. (Glaspost). 2) Pumpe, Vandspring. 3) Plads; Bagtpost. 4) Brevpost; hvortil Postmann, Postbus, Postveg og fl. (Fremmede Ord).
Postel (Suspastel), m. Postil.
Postelin, n. fint Steentøj; Porcellæn. Nogle Esteder: **Baselin**.
pota (aab. o), v. n. (a - a), 1) støbe, prikke, berøre med en Dd eller med noget spidst. **P** Stift, Tell. og fl. (Sv. peta). pote Tenn'enne: stange Lænderne. — 2) fiste paa Eoen med Medestænger. Edm. Hertil **Potatrode**, f. en lang Medestang; især til Seifste (= Rippetraa). Heraf **Poting**, f.
Poteta (te), f. Kartoffel. **P** og Tr. Stift (Jf. Joreple). Nogle Esteder: **Potate**, og forkortet: **Tate** (Nbl. Helg.) og **Pote** (Eogn). Eng. potato. — Hertil: **Potetegras** (-skal, -lauv), **Poteterus** (-røds), **Potetesøb** og fl.
potra, f. putra. **Pott**, f. Post.
Potta, f. Potte; Kruffe; Pot (Maal).
Praff, n. Besvær, Bryderie, Uleilighed. **P** Tr. Stift.
praffa, v. a. 1) besvære, plage. Fosen og fl. 2) praffe sammen, fræbe til sig.
Praffar, m. Pengepuger; ogsaa smrei-

- sende Handelskarl. (Nordre Berg.).
 Sjelbure om en Pratter eller forar-
 met Person.
- pranga**, v. n. strabe Penge sammen
 (= prakka). B. Stift (pranga).
- Prat**, n. Snaf, Samtale.
- prata**, v. n. (a - a), snakke, tale sam-
 men om forskjellige Ting, uden noget
 bestemt Formaal. (Ikke i nogen for-
 agtelig Betydning). Heraf Pratar,
 m. Prating, f.
- Præm**, m. 1) en Pram. (Sv. prâm).
 2) en liden Vaad eller Færge at bru-
 ge i Elvene og Indsøerne. Rbg. Læll.
 (G. N. prâm).
- preika**, v. n. (a - a), prædike. Rogle Et.
preka (ee). G. N. predika (af Latin).
- Preika**, f. Prædiken. Rogle Et. Preik,
 og Preke. Hertil Preikedag, m. en
 Dag da der holdes Prædiken. Ein prei-
 klaus'se Sondag; en Sondag, da der
 ikke prædiktes i den nærmeste Kirke.
- prekevera**, bjerge sig, stasse sig Udkom-
 me. (Egentlig bræfævere).
- Prell** (ee), m. en Stang hoormed et Seil
 spændes ud paa den ene Side. Edm.
 (3 Sogn: Penta).
- Prent**, n. Prent, trykt Skrift.
- prenta**, v. a. (a - a), prente, trykke Bø-
 ger. (Paa Helg. hedder det plente.
 — prenta lann i ein: indprente En
 noget).
- Prest**, m. Præst. (G. N. prestr).
- Prestebol** (oo), n. og Prestebolgods,
 n. Jord som er tillagt et Præstebald;
 beneficeret Gods. — 3 Formen svarer
 det til G. N. prestböl, Præstegaard;
 men i Betydningen til G. N. prest-
 bords göz, = Mensalgods.
- Prestegar**, m. Præstegaard.
- Prestegjeld**, n. Præstebald; Distrikt, som
 betjenes af en Præst; oftest bestaaende
 af flere Sogne.
- Prestekæna**, f. Præstekone.
- Prestekrajsje**, m. 1) Præstekrave. 2) en
 Blomst som ellers kaldes Kragablom.
- Presteløysa**, f. Vakants i et Præstebald,
 det at der mangler en Præst.
- Prestefliste**, n. det at en Præst afgaaer
 og en anden kommer i Stedet.
- Prestgull**, n. = Kragablom. Drt.
- Prestlæra**, f. det theologiske Studium.
- Pretra**, f. et Puds, Glæfferte; Skalk-
 freg. Nordre Berg. Helg. og fl. Det
 da gjort han et Prette. Han æ so
 full'e 'ta Prette. G. N. pretr. — El-
 lers: Spiff, Entitt, Por.
- prettefull**, adj. skallagtig, oplagt til at
 spille Puds.
- Prettemakar**, m. Gæf, Puds-mager.
- Priar**, m. 1) et Reb, hoormed Seilet
 rykkes sammen i Storm. (Iilbeels for-
 skjelligt fra Handysfte). Edm. — 2)
 et Baand nederst i Midten paa Seilet,
 hoormed dette bindes til Masten. Rbl.
 Sogn. Fofen. (3 Edm. Rabbe).
- Priff**, m. (fl. Priffje, r), Prif, Puntt;
 ogsaa en liden Plet.
- prikka**, v. a. sætte Priffer paa. Ogsaa
 v. n. spæle med et ubetydeligt eller
 mageligt Arbeide. Sbl. Hertil Prif-
 kedag, en Dag som kun anvendes til
 Smaafølter i Huset. (= Halvhjels,
 Lapparbag).
- priffut**, adj. smaapletet, spraglet.
- Prillarhonn**, n. Horn som man kan
 spille paa, ligesom paa en Fløite.
 Hall.
- Prim** (Dst), f. Brim.
- Prim** (ii), n. Fjas, unyttige Paafund.
- prima**, v. n. fjas, fare med unyttig
 Snaf eller foretage sig noget som ikke
 buer. B. Stift.
- Primstav**, m. Kalender; en Etol med
 ubskaarne Marker for Maanederne el-
 ler Dagene i Aaret. (Forløbet).
- prina**, v. n. hvine, strige (= rina).
 Sogn.
- Prins**, f. Randsel, Stræppe at bære
 paa Ragaen. Meget brual. i Edm.
 Hertil Prinsalag, n. Fælleskab i
 Madstræppen; særdeles Fortrolighed.
 — 3 svenske Dial. prinsel og prins.
- Pris** (ii), m. Priis, Verd (paa Varer).
- Prjone** (oo), f. Knappenaal. Sætersb.
 3 Balbers: Prjone. (Isl. prjón, m.).
- prokka**, v. a. pille, strabe, især med Reg-
 lerne. Rbl. (S. kroppa).
- Prov**, n. 1) Prøve, f. Et. af et Slags
 Løi; Prøve-Exemplar. B. Etiff. 2)
 Devit; Vidnesbyrd. Sjelden. (G. N.
 próf).
- prova**, v. a. bekræfte, bevise. (Sjel-
 den).
- Provest**, m. Pronst. Edm. Ellers sæd-
 vanlig Pro'ft. (G. N. prófast, af et
 latinsk Ord).
- prumpa**, v. n. = frata. (Isl. prumpa).
- Prunkestova**, n. Glasstova.
- pruta**, v. n. (a - a), tinge nøie, paaakaæ
 et Afslag i Prisen paa noget som man
 vil høde. Alm. (Rogle Steber: plute).
 Sv. pruta.
- Prute-mun**, m. Noget som kan afslaaes
 i Prisen; ogsaa Forstjellen imellem hoed
 Sælgeren vil have og Kjøbereren vil give.
- pruten**, adj. gneragtig, som altid for-
 brer Afslag i Prisen.
- Pruting**, f. Afstingelse; Onterie.
- pryde** (prya), v. a. (e - de), pryde, være

- til Fryd eller Forfjønneise. (Af. G. R. prüdr, Hjon).
- Prøve (Prva)**, f. Fryd, Forfjønneise.
- pryla**, v. a. (e - te), prygle. Heraf Pryl, n. — „pryle Bygd'a", o: trygle eller søge idellig om noget hos Naboerne. Nordre Berg.
- Prysel** (aab. y), m. Skruemoder som anvendes til Laas paa et Kar, saaledes at Skruen bruges som Nøgel. Sbm.
- Pryssing**, m. et Slags stærk Dril; Evedebdrif. Nordre Berg.
- prøva**, v. a. (a - a; el. a - be), prøve, forsøge; begynde paa noget for at mærke hvorledes det gaaer; ogsaa erfare, gjenemgaae, kjende af Erfaring. Meget brugt. især i Berg. Stift; hvor ogsaa „probera" bruges ofte. Er ellers et nyere Ord. Jf. frekta, røyna.
- Prøva**, f. Prøve, Forsøg.
- pu** (for upp ur), op af. S. or.
- puffa**, v. n. ryge, udblæse Røg. Fige-saa Puff, m. et Røgvust; f. Er. af Lobafrog, eller af Krubt.
- Pufje**, m. en Pøngemand, En som samler Rigdom. Sbm. Gbr. og fl. (G. R. puki betyder Diævel).
- Puldr** (Puldr'er), m. Vandbivrol, Skulpy af noget som synker i Vandet. Hebe-marken. (I Sbm. hedder det: Paul).
- puldre**, v. n. bivrole, boble; om Vandet, hvor noget synker pludselig. I Sbm. paule, hvilket ogsaa bruges om Vand som springer op af Jorden. Jf. purla.
- pum**, pumgjort ic. f. upp-um.
- Pumpa**, f. Pumpe.
- Pund**, n. Pund; mest alm. i Betydning af Blømerpund (= 24 Markter). „Tvau Pund mindre tvo Mark'er", o: 46 Markter. Ett hal't Pund: 12 Markter.
- Pundar**, m. Blømer. (G. R. pundari).
- punde** (for upp-under), under. I Er. Stift: pund og punn; f. Er. fram-punn, o: frem under.
- Pung**, m. Pung. „Punganne" (bestemt Fleertal) betegner ogsaa Testikelpungen (Scrotum).
- punga**, v. a. i Talemaaben: punga ut, o: udbetale mange Penge.
- Punga**, f. Natande, Vandblille (Nymphaea). Drk. Jf. Vassblom.
- Punt**, m. stort Græs, flise Græsstraa. Jæb. (Ellers Bunt og Funt). Jøl. pantr.
- Puntled(r)**, n. Pundlæder.
- pupla** (pupple), v. n. 1) boble, vælde ud; ogsaa om Lyden af noget som koger stærkt. — 2) sladre, snakke idellig. Nordre Berg.
- Purka**, f. en So. Berg. og Er. Stift.
- Purk**, Gbr. (Jøl. purka). Ellers Sug-ga og Su.
- purka**, v. n. spruble, vælde frem. Til-beels i B. Stift. (Sv. porla).
- purra**, v. a. tirre, opæge; ogsaa narre, spille En et Puds. Jf. Por.
- Purre**, m. 1) Purre (Plante); f. Borre. 2) et Ravn paa Katten.
- Pus** (uu), f. Pøl, Hul som er fuldt af Vand eller Dvnd. Helg. (Sv. puss).
- Puse**, m. Ravn paa en Kat.
- pusen**, opfulmet; f. posen.
- Pus** (uu), n. et Puds (= Pretta).
- pussa**, v. a. spille En et Puds, narre En; ellers ogs. pudse (= blenka).
- pussig**, adj. pudseerlig, løstelig.
- Pust** (aab. u), n. Smuds, Støv eller noget som hænger ved. Hard. og fl.
- putka**, v. n. ruste; f. Er. i Haaret.
- putkjen**, adj. urede, uordentlig; f. Er. om Haar. Ogsaa ublid, om Betret; f. rustjen.
- Pustl**, n. smaat, ubetydeligt Arbejde. Af pusla, v. n. føle med noget ubetyde-ligt; ogsaa plukke, pille. Hedder deels pusla, deels putka og puttle.
- Pust** (uu), m. et Pust; ogsaa en kort Hvile i et Arbejde. „Mote Pust'en": puste ud, hvile lidt.
- pusta**, v. n. puste; ogsaa hvile lidt.
- Pusterom**, n. Hvile, Leilighed til at trække Betret frit.
- puta**, f. en Pude.
- putra** (aab. u), v. n. (a - a). 1) boble, syde, koge saate. Tell. (Paa Helg. po-tra). Jf. busla, pupla. — 2) hvisse, mumle, tale sagte. Nordre Berg. (Sv. putra, knurre). — 3) bere, eller egentlig helbrede ved at læse visse dertil bestemte Formularer. Sogn. (I Sbm. paaetre). Jf. runa og fesse. — Dertil Putrefall, Putrefjøring. (I Sdmu Putrefall, Putrefjøring).
- pyf**, adj. præstig, slabselig. (Tilbeels i B. Stift). Høll. pujk.
- Pylsa**, f. Pølse. Jf. Kurv.
- pyngje**, v. n. (e - be), sye stibdesløst, saaledes at man trækker Løiet sammen i Folder; ogsaa lappe, bøde. Sbm.
- Pynt**, m. Pynt, Top, Skrant.
- Pynt**, n. Pynt, Stads; ogsaa en Krone eller Krands med alt det øvrige som hører til et Brudepynt.
- pynta**, v. a. (a - a), bynte, smykke; ogsaa ordne, pleie, sætte istand. Ofte ironisk om at tilføle eller fordarve noget.
- pysa** (aab. y), v. a. (a - a), plukke, sanke, opsamle; f. Er. pyse Bær, pyse Koon o. s. f. v. Meget brugt. i Sbm. — Jf. pesa.

Pysje, f. en liden og tyk Tingest; et Dyr med stridt og busket Haar. Edm. Tell. (Formodentlig af Pøse).

Pysje, n. et tæt Stråt; f. Pysje.

Pytt, m. Vandpyt, Vandhule. Jæb.

pyne (for upp-pyne), over.

Pøel, f. Pøil. Pøen, f. Pøen.

pøen, adj. = ven, fin, sager.

Pøeng og **Pøening**, f. Pøeng.

Pøera, f. en Pøere.

Pøf (langt ø), m. Skindpøse, en liden Bølg at bære paa Ryggen (mindre end en „Hit“). Edm. (Jøl. pøki, Pøse). Jf. Pøpf.

Pøyf, m. en liden Dreng, Pøg. Helg. J Rdm. tilbeels: Pøf. — Pøyf skal ogsaa betyde Skindpøse (lige som Pøf), men kun selben.

Pøyta, f. Søle, Pøt, Rubberpøl. Nordre Berg.

R.

ra, f. rab og rade.

Rabb, m. en Jordbrug, langagtig og noget opbøiet Banke, en tør Vold med liden eller ingen Græsøvert. Ræken alm. (B. og Tr. Stift, Helg. Øbr. Østeb. og fl.). J Tell. hedder det: Kabbe; i Rbg. ogsaa Kibbe. — Lignende Betydning har: Rem, Rinde, Rande.

Rabba (Kabbe), f. Raalrabi, Raalrob. B. Stift. Ogsaa Raalrabbe. (Elerss Raalrob). Hertil: Rabbefrø, n. Raalrabisfrø. Rabbefaal, n. Blade af Raalrabi. Rabbereit, m. en liden Raalrabi-Ager.

Rabbemark, f. Mark som er fuld af opbøiede Banke eller Volde; usjævn Mark. **rabbut** (rabbette), adj. usjævn, fuld af Banke og Forbøininger.

Rab, f. Rab, Række. Hedder tilbeels ogsaa Rod, el. Ro (aab. ø). J Rab: i en Række, lige efter hinanden. Ette Rab: efter Rab, i fortløbende Række, saaledes at intet bliver forbigaaet. Hedder ellers: ette Røse, fyre Ende, føre tvært, andfares.

rad, adj. 1) snar, hurtig, raff; f. Er. til at gaac. Tell. Hall. og fl. (i Formen: ra). G. N. hraðr. — 2) let, som man snart kan blive færdig med. Sjældnere. J Øst. hedder det ogsaa ratt (eller rabt); f. Er. „ei ratt Eng te slaa“. — 3) lige, direkte, som gaaer lige frem; om en Vej. Edm. og fl. Han gjæff rade Veten (= beine Vegjen). Unbertiden siges ogsaa radige. Jf. radt, adv.

rada, (slæt, usel), f. rata.

radða, v. n. snaffe, sladre. (Rbb.). Elerss: robbe, rolla, ralla og fl.

rabe, v. a. 1. (a - a), lægge i en Rab eller Række. rabe Røtr'a: lægge Gjødsel-Ras i Rader paa Ageren. Edm.

rabe, v. a. 2. (a - a), baste, stynde (af rab, adj.). Hall. og fl. (i Formen ra',

rae). — ra' se: stynde sig, baste. G. N. hraða.

rade, adv. 1) lige til. (Selben). 2) jævnlige, stejse, altid. Balb. Øbr. (i Formen: rae).

ra(b)før, adj. raff, snar til at komme afsted. Tell.

radig, f. rab. — radla, f. ralla.

radlege, adv. snart, hurtigt. Da gjæff so radle'. Harb. G. N. hraðlega.

ra(b)mælt, adj. som tæter hurtigt. Rbg. (ramælt'e). Jf. tidmælt.

rade (ratt), adv. 1) snart, hurtigt. Da gjæff so rabt. (Mere alm. end rab). — 2) jævnt, sikkert, uden Anstød eller Standsning. lesa rabt: læse flyvende og med Sikkerhed. Han kunna beila Stykke so rabt: han kunde fremsige det bele Stykke i eet Træk, uden at glemme et Ord. Nordre Berg. — 3) lige til, lige frem, uden Omvei. Det siglde rabt te By'n. Da gjæff rabt inn paa Vein'e. J Rbl. ogsaa: netop, akkurat; f. Er. Da vog rabt ei Vørk.

ra(b)vint, adj. let, snart at komme til Ende med. Sogn.

Rae, m. smaa Suggespaaner (= Røst). Rdm. Vel egentlig Rade; i Indr. skal det hedde: Raðaa.

rae (stejse), f. rade.

raffa, v. n. sluste, gjøre noget skjodesløst og i stor Hast.

Raft, f. 1) den nederste Deel af Laget, især indvendig i Huset. Nordre Berg. Edm. Upp unde Raft'a: op ad Børggen til Laget. — 2) Sparre eller Bjælke, hvorpaa Laget hviler. Tell. (See følgende). Jf. resta, Utræfte, Krokraft, Røv, Røve.

Raft, m. 1) Stok, Rjop, Træ-Stamme. (Jæb.). Ogsaa en Stang. (Røsterrub). Jøl. rastr. — 2) Sparre eller Lagte, som ligger nærmest under Laggjælene, tilbeels ovenpaa Lagbjælkerne eller Ra-

- ferne. Inbr. Ogsaa i Obr. og fl. tilberne i samme Betydning som Sperra.
- 3) den øverste Stof i en Sibeveg (= Rastestoff). Hela. Fosen. Drk. Rdm. (Nærmest sig mest til det foransførte Rast, f.).
- Rastall, m. 1) den øverste Stof i Sibeveggen. Sdm. Rsi. (S. Rastestoff). 2) Bindestof i Lørvæggen (= Samhalb). Rdm.
- Rastestoff, m. den øverste Lømmestof i Langvæggen eller Sibeveggen; den Stof hvorpaa Sparreværker eller Lagets nederste Deel holder. Inbr. Drk. Rdm. (Rastestoff). Hevder ellers: Rast (see ovenfor), Rastall (Sdm. Rsi.), Rastslut (Sak.), Rastlæge (Obr.), Stavelæge (S. Berg.), Garlæge (Lell.), Mlakost (Sogn).
- Raststuf, m. den øverste lange Stof i Lørvæggen (= Samhalb). Obr.
- Rastlæge, f. Rastestoff.
- Rastlægg (Rastlægg), n. den nederste Deel af Laget paa Sibernes; det som er udenfor Væggen. Rbl. (3 Sdm. Utræfte. Jf. Ufs). Efter Udtalen kan det ogsaa skrives Rastlægg.
- raga, v. n. 1. (a - a), rave, vasse. B. Stift, Lell. Hevder ogsaa: ragje, Jmperf. ragde (Sdm.). Jf. riga. Heras Raging, og Ragging, f. Raven.
- raga, v. n. 2. (a - a), vante om, flakke omkring. Sogn. Jf. rakka.
- Ragat, n. Wortjagelse. Sdm. Det fæll Ragat: de maatte pakte sig. (Maafte egentlig Raggata). 3 svenske Dial. ragata, bortjage.
- Ragg, n. Haar; især grovt og stridt Haar, f. Er. paa Gieber. (Gjeltaragg). Mest brugt. Søndensfelds. Sv. ragg.
- ragga, adj. haaret; bestaffen med Hensyn til Haar; sm Dyr.
- Raggar, pl. m. Haarsfletter, at bruge udenpaa Støvlerne. Hevder ogsaa Raggelletter (Ag. Stift), Leste, r (Berg. Stift), Loddar (Lell. Rbg.), Labba' (Obr.), Lugga' (Hela.).
- Ragjestraa, n. tyndt og bøllet Græs; især Gular (Anthoxanthum odoratum). Nordre Berg.
- ragla, v. n. rave. (Gjelden). Sv. ragla. Jf. rigla.
- Rak, n. 1. Bøger i Talslys. (Ljodrat). Jsl. rak.
- Rak, n. 2. Braq, afsprede Ting som drive om paa Vandet. Rbl. og fl. (Rf. rela, rak).
- Rak, n. 3. Krop eller Beenrad af et dødt Dyr; Mafsel. Ogsaa et forslutet eller meget ubmagret Kreatur. Nordre Berg.
- Hertil: Bærdrat, om Creature som ere nærved at krepere af Fodermangel om Vaaren.
- rak, adj. 1. rank af Bert; ogsaa: ret, lige (= bein). Bøse, Sall. Obr. og fl. (Sv. rak). Ellers rakleg og skal.
- rak, adj. 2. om Fisl, see Rakfisl.
- rak, drev; see rela.
- raka, v. a. (a - a), 1) rage, rive sammen; samle Hø med en Kise. 3 Obr. og Drk. raka. (G. R. raka). raka ibop: sammenrage. — 2) barbere, rage Skægget af. — 3) bakke med noget som er sammenraget. Saaledes: „raka Bermen“, o: tilbakte Gliederne paa Jibstedet med Kul og Aske. Søndre Berg. og fl. Ellers: rake Hø'se (R. Berg.). Jf. kara, som tilbeels bruges i samme Betydning. — „Ei rakanbes Dtid“, figes i Sdm. om en stor Mangel paa Fisl. Jf. Lalemaaden: D'a so reint som da va raka.
- Rakar, m. En som rager Hø (= Rakka-beie); ogsaa en Barberer.
- Rakare, m. f. Rakfisl.
- Rakavar (el. val), m. opdrevne Hø af Ved paa Strandbredden. Rumb. See Refvid.
- Rakedans, m. Ombriven. „D'a lome paa Rakedans“, om Ting som ingen vogter paa og som henlægges fra et Sted til et andet; ligesaa om Creature, som vandre omkring uden Lilsaa. Nordre Berg. Hevder ogsaa Rakedis, og i Sdm. østet Rakedis (ii), m.
- Rakefniv, m. Raketniv.
- Rakfisl, m. Fisl som er saaledes tillavet, at den holder sig i en meget mæg og næsten opløst Lilsand; Suurfisl. Saaledes Rakare og Raklaks. Ag. Stift. (Omtrænt ligesom „Sursilb“ nordensfelds).
- rakfa, v. n. (a - a), flakke, vandre omkring. R. Berg. Ellers rakla, ratla, rangla, rakla. Jf. rela.
- rakfa, v. a. binde Seilraaen nærmere til Rakken; f. Raffje.
- Rakkar, m. 1) Rakker, Ratmand; ogsaa en baarlæg Karl, Prakter, Slynge. 2) flere Slags Kortspil, hvori den taber, som faar de fleste Kort eller som sidst har Kort paa Haanden.
- Rakffe, m. 1. en Hund af Hantjønnet; mobsat Lil eller Bilsja. Nordre Berg. (G. R. rakki, Hund). Ogsaa en Hantjønnet; mobsat Reva. Sbl.
- Rakffe, m. 2. en Ring paa Vidten af Seilraaen, indtræet til at binde omkring Rakken. Hertil Rakfetovla, el. Rakfetole (aab. o), f. om de jmaa Blotte

- eller Led, hvoraf Rakken tilveels er sammensat. Nordre Bergenb. Rakke-træssæ, s. et Toug i Rakken, som benyttes naar Seilet skal stryges i Storm.
- rakla**, v. n. vante om, slaffe omkring, ogsaa gaae langsomt. Ag. Stift. Hertil Raklesøre, n. et daarligt Føre, som forsinker Reisen. Raklevæg, m. en Vet hvorpaa man ikke kan reise fort.
- rakleg**, adj. rant af Vært, retvoren. Nordre Berg. Sætersb. og fl. See rak.
- rakna** (rakne), v. n. (a - a), opløses, trosses; om Løi eller Klæder, hvori Traadene revne fra binanden. (G. N. rakna). Ogsaa: rakked ud, alve efter, ikke holde sig; om en Krog eller Løkke; figurlig om Mennesker: svigte, ikke holde ud. (Jf. rekkja). Alm. og tilveels meget brugeligt. Jf. braana, litna, toгна. — Hertil Udtrykket: „Ejhelm so rakna“, ρ : den som nu svigter, skal bedde Ejhelm. (B. Stift).
- raknast**, v. n. „raknas mæ seg“: sandse sig, komme til Berøisbed talen. Drk. (Isl. rakna við). Hejder ellers: „rekhes mæ seg“ (Inbr.), „ra“ mæ seg“ (mere alm.).
- Rakstadeie**, s. et Kvindfolk, som er leiet til at rage Hø i den Tid, da Høslækten foregaaer. Nordre Berg.
- Rakstafolk**, n. Folk hvit Bestilling er at rage Hø. Jf. Slættefolk.
- Rakstr** (Rakstrer), m. Ragning; det Arbejde at rage Høet sammen i Høslækten. „taka seg Rakstrer“: lade sig leie til at rage Hø. G. N. rakstr.
- raktr**, ubrækket, strakt; s. rekkja.
- rala**, v. n. snaffe vidløftigt. Inbr. (ikke ralla). S. ralla.
- Ralla**, n. Dmsværmen; see søla.
- ralla**, v. n. 1. (a - a), slaffe, vandre omkring. (Helg.). Ellers med Ringagt: søtte, strippe, sværme om; om Dyrene ogsaa: springe, løbe i Brunst. Nordensjelbø; ogsaa i Edm. — Jf. rakla, ratla, rissa. I Sætersb. er ralle, at rulle, vælte. (Gaaer ikke over til rabde).
- ralla**, v. n. 2. (a - a), snaffe vidt og brevt, sladre. Jæderen (ogsaa med Ud-talen: radla). Hejder ellers radba (Sætersb.), rolla, el. robla (Vster), robba (Edm.), rala (Inbr.), rassa (Sogn). I danske Dial. ralbe. — Formerne radba og robba høre maa-ffe til et andet Ord (G. N. rødd); jf. røbe.
- Ram**, m. 1. Lab, Fod, Bjørnelab. Østerb. (Sv. ram. G. N. hrammr). — I Nordre Berg. har man Talemaaben: „fram a Name“, ρ : frem over med Bryttet nedad. „ligge fram a Name“, ligge i en saadan Stilling, sædvanlig med Hænderne under Hovedet.
- Ram**, m. 2. 1) Gavlen eller den øverste Deel af Dværæggen i et Huus; især om den øverste Epibø af Fjelseæggen i en Lade; undertiden ogsaa om det yderste og øverste Rum under Taget. Nordre Berg. Edm. (Jf. Ræve og Rast). — 2) et libet Loft, et Loft som kun strækker sig over den ene Side eller over en Deel af et Værelse. Tell. Leir-dal, Gbr. (I Gbr. selbnerer end Dver-laup).
- ram**, adj. 1. beest, bitter eller noget fram af Smaag; s. Er. om Dst. Tilveels i B. Stift. (Isl. rammr).
- ram**, adj. 2. 1) Høst, byggtia. Pruges kun i Komparativ; s. Er. Da va ikke ramare Raren: det var ikke bedre Karl, der var ikke saa meget godt ved ham. (Edm.). Ordets Betydninger ere ellers meget vanskelige at bestemme. (Jf. G. N. ramr, stærk). — 2) dristig til at tale, skarv, spydig, nem til at finde de mest slaaende Evar. (Ørkeb.). I Edm. kun sammensat, som Ræstram, or-ram. Mere brugeligt i Talemaaben: „Ein ram Rjuv“, ρ : en øvet og dristig Lyv. (Helg. og Tr. Stift). — 3) mærkelig, besynderlig. Meget brual i Edm. dog kun i Komparativ og Superlativ. Eka du ha haurt ramare: skulde du have hørt noget mere besynderligt. Da va da ramaste so e beve set: det snurrieste som jeg har seet.
- ramaleg**, adj. stolt af Udseende, høst, stadselig. Tell.
- ramare**, bedre, s. ram.
- ramende**, s. rambart.
- ramla**, v. n. (a - a), rumle, buldre, larme. B. Stift. 2) styrte sammen med Larm og Bragen. Hedemarken.
- Ramlægge** (el. -lete), n. Gavlen eller den øverste Epibø af Dværæggen i en Lømmerybygning (= Bjørslab). Tell. (Helden). Jf. Ram.
- Ramn**, m. Ravn. (G. N. hrafn). Jf. Korp og Krump. — **Ramnegal**, n. el. Kamneløta, s. Ravnestrig. Kamnungje, m. Ravnunge. — „Ramn i Hesten“ kaldes den Rumlen som undertiden høres i Hestens Indvolde, naar den løber. Naaste rettere: Ram'len.
- Ramnemat**, m. Ravneføde. gjera Ramnemat: øbelægge, forvære noget; egentlig bræbe, nebbugge.
- Ram-ost**, m. Gammelost. Tilveels i B. Stift. See ram.

Rams, m. Stov-Løg, Bjørneløg (Allium ursinum). B. Stift og fl. Sv. rams-lök. Hertil Ramsemark, i. Mark som er fuld af Stovløg. Ramsesmark, m. Stovløgens særegne Smag, som under tiden ogsaa kendes paa Mælk og Smør.

ramsøart, og „ramende søart“, ful-sort, glindsende sort. (Vel egentlig ramnsøart).

ramølt, f. radmølt.

rana, v. a. rane, røve. — Et andet „rana“ betyder at sætte Ring i Trynet paa Sviin; see Rane.

Rand, f. Stribe, Streg; f. Raand.

Rand-aas, m. Dvnbjælle, en liden Bjælle eller Jernbolt, som er indsat midt over Jibstedet i Gruven, og tjener til at bølge Kjedelrognene paa. B. Stift, og fl. See Raand.

Rande, m. Forbrøg, Banke, Bolb, især i en Bakke. Drf. og fl. Ellers Kinde (Søndre Berg.), Kante (Nfj.). Jf. Rabb.

Rane, m. 1. noget høit og fremragende; saaledes om et høit Træ og ligesaa om en lang og smal Person; men især en fremragende Klippe, Punt, Bjergsids. Nbl. I Sogn ogsaa en lang Bakke eller Bjergryg. (G. R. rani, Snabel, Tryne).

Rane, m. 2. Praas, tyndt Lys. Jæd. — Ellers Daase.

Rane, m. 3. Ring at sætte i Trynet paa Sviin (= Knapp, Kneppe). Vald. Heraf rana, v. a.

rang, adj. 1) vrang, urigtig, falsk, ikke den rette. Range Enden: den urette Ende. Ein rang Beg: en gal Bet, Afvel. Ein rang Lantke: en falsk Lantke, urigtig Mening. Ein rang Ei(b): en falsk Eed. Hedder i B. Stift: rang'e (i Hard. rang'u, m. og rang, f.); i Tell. og Nbg. vrang'e. G. R. rangr, Sv. vrång. — 2) omvendt, vrænget, som vender den urette Side eller Ende til. Trøya a rang'e (vender Brang-siden ud). Saaledes: snu rang'e, og: snu rang'e, v: snu i en omvendt Stilling. Heraf rangja. Jf. rangt og Raanga. — 3) vrangvillig, tvær, mobvillig; om Menneſter. glera seg rang'e: yppe Riv, gjøre Forbindringer ved en utidig Modstræben. Ogsaa: vanstelig, indviklet. Mest i Nbg. og Tell. i Formen: vrang'e. Saaledes: „eit vrangt Bers“: et Bers som er knudret og vanstelt at lære.

rang-auga, adj. skjævet. I Sdm. bruges rangauga, adv. f. Er. „gløse

raugauga“, v: see Skævt, laske skende. Blif til noget som man ikke liden.

rangsbøyg, adj. bøiet til den urette Side.

Rangehand(a), den venstre Haand. Nordensjælds. (Motsat Rettehand'a).

Rangefida, f. Brangfiden (= Raanga). snu te Raangef'aa: begynde at vise Uvillie eller Fiendskab.

Rangflundra, f. et Slags Flynder, som har Dinene paa den venstre Side. I B. Stift: Raangeflundra.

ranghendt, adj. feithaandet.

Rangl (Rang'el), n. Dmsværmen.

rangla, v. n. (a - a), 1) yppe Klamerie; trætte, lives. Berg. Stift. Jf. renqjast. — 2) broute, gjøre sig til. (Sjældnere). Under tiden ogsaa ringle, stramle. (Østere strangla). — 3) flaffe om, vandre omkring (Jøl. rangla); spabere, laske affed; ogsaa løbe omkring efter Selskab og Fornøielser, sværme om, føre et uroligt Liv. Reget brugl. i Ag. Stift. Jf. rala, ralla, rassa.

Ranglefant, m. en urolig Krabat, En som kun søger Stoi og Sværm.

Ranglyffja, f. Forvikling, Kurre paa en Traad. Drf.

rangløst, adj. om et Laas som lukkes bagvendt, eller hvori Nøgelen dreies fra Høire til Venstre (rangføles). Er. Stift og fl.

Ranglæta, f. Mobvillighed, Tværhed; Egenindighed. (Sjældn).

rangmølt, adj. tvær, uvillig paa Grund af ondt Lune. Øbr. I Sdm. rangmølt'e.

rangsaubb (rangsaubb'e), adj. vrænget, ærgerlig, som er i ondt Lune. Nordre Berg. D'a so rangsaatt (om et Barn). Naaste egentlig: rangsaatt, i Betydningen: misfornøiet.

rangsnudd, adj. omvendt, vrænget, som vender Brangfiden til.

rangsværb, adj. som vil sove i urette Lid, søvrig om Dagen og bertmod søvnløs om Natten. Reget udbredt og almeensforfaaelligt, men hedder ogsaa: rangsværb'e (Søndre Berg.), rangsværb'e (Sdm. og flere), rangsværb (Er. Stift). Eignende Betydning har andsværb. (Hall).

rangføles, adv. imod Solen, fremad eller opad fra Høire Side og tilbage mod venstre; ogsaa bagvendt, i omvendt Orden. (Motsat rettsføles). Næsten alm. dog i noget forskellig Form, nemlig: rangføles (Drf. Øbr. og fl.), rangfølt (Jæd.), rangfølt (Inbr.), rang-

soles (Helg.), raangsoles (mest alm. i B. Stift). G. N. rangsølis. (Af Sol). I Tell. siges oftere: anbsoles. rangt, adv. urigtigt, galt, feil. I B. Stift: raangt. — Snu seg rangt: vende sig til den urette Side. taka rangt: gribe feil, tage det urette. Henne rangt: Henne feil, stufes af en tilfældig Ligbed. svelgje rangt: svelgje i Brangstruben.

rangtenkt, adj. fordomsfuld, som nærer falske Tanker.

rangvis (ii), adj. vrangvis, egenfindig, troblig. I B. Stift: raangvis'e.

rangvoren, adj. noget vranten eller egenfindig.

rann, f. renna.

Rante, m. Knold, Bjergryg. Af.

Ranværing, m. Indbygger af Ranen paa Helgeland.

Rap, n. 1) Gliden (af rapa). Jf. Stjerne- rap. 2) Skreb, Jordstreb. Rbm.

rapa, v. n. 1. (a - a), 1) glide, komme paa Glib. B. og Tr. Stift, Tell. og fl. (I Indr. rapaa). — 2) stride ud,

kyrte ned; om Jord og Steen i Hjel- bene. Rbm. (G. N. hraps, styrte). —

rapa mæ Fot'en: glide ud med en Fod. Tid'a rapa snart: Tiden strider hurtigt.

Da rapa ei Stjerne: der saldt et Stjerne- steb. B. Stift.

rapa, v. n. 2. (a - a), røbe. Sogn, Balb. og fl. Dgsaa ropa, aab. o.

(Vose). Ellers gurpa, garpa. (Sv. rapa).

Rape, m. smaa Duffvarter paa Hjelbene; her Dverge. Birl. Tell. Jf. Krape, Kramp, Bjørteporø.

Rapp, m. et Rap, Slag.

rapp, adj. rast, hurtig. (Jfte alm.).

Hertil rappa seg: skynde sig, haste.

rær, adj. 1) selden; ogsaa underlig, be- sonderlig. 2) ypperlig, kostelig. (Ag. Stift). 3) smuk, sjon, deilig. (Berg. Stift). Nyere Ord af fremmed Oprin- delse.

Raring, m. en Særling, et besynderligt Menneske.

Ras, n. 1. Skæl paa Fisk. (Halk. Gbr.). See Rus og Reik.

Ras, n. 2. 1) Gliden, Glib. foma paa Ras: komme paa Glib. B. Stift. —

2) Bildskab, Galskab, Lykligbed.

rasa, v. n. (a - a), 1) glide (med Foden). Nordre Berg. og fl. (Jel. rasa). — 2)

tulle, sværme, leve i Smaas og Duns. Sjelbnere: rase, f. Er. om Storm.

Jamblerlid bruges dog rasande, adj. saavel om Stormen, som i Betydning: affindig.

Rasbasse, m. et uroligt Menneske, en overgiven Krabat. Søndenjelsds. I B.

Stift: Rasfopp. (Jf. Sv. rasbyua).

rasgalen, adj. reent vild og gal.

Rast, n. Afald, Levninger; f. Er. af Fisk. Dgsaa Strab, Braggods, daarl- ligt Kram. B. Stift, Gbr. og fl. (Sv. rask).

raska, v. n. samle Afald eller Levninger. rasfa ihop: strabe sammen. En anden

Betydning forudsættes i Ramrasfa.

Rasmagn, f. Bildskab, Lummel, Stoi. Sbm. Ordets sidste Deel er ellers ubrugelig.

Rasp, f. 1) en Rasp, grov Filt. 2) et Rivejern. (Poteterasp).

raspa, v. a. (a - a), 1) file med en Rasp. 2) rive paa et Rivejern. raspa Pote- ter: rive Poteter til Brød eller til Bøl- ler (Rasball). B. Stift. Heraf Rasp, n. det som er saaledes raspet eller revet.

Rass, n. 1. Rønstemmer; Skamregion. (Vel egentlig Bagdelen, ligesom Jel. rass for ars).

Rass, n. 2. Sladder, overflødig Snafl. Sogn.

rasfa, v. n. (a - a), 1) sladre, vaase. (Sogn). Jf. rabba, raska. 2) føite, sværme om, brise Galskab. Jf. risfa.

Rast, f. Rab, Raste, Linie. Nordre Berg. Ellers: Rab, Rob, Raub.

rast, manglede; f. resta.

Rasver (er), n. et rasende Betr, en stor Storm. Tr. Stift. Ellers Aser.

Rat, n. Skrammel, ubetydelige Ting. Lillels nordensjelsds. Dgsaa Ratri, n. Sbm. hvor man ogsaa har den La- lemaade: „Da ligg'e Rut yve Rat“, o: det ligger hulter til hulter, i vild Uorden.

rata, v. a. (a - a), vrage, forstøbe, kaste bort. Gbr. Rbm. (Gaar ikke over til rantar). I Sbm. siges Krata. (Sv. rata).

rata, adj. stet, daarligh. Jæb. Pister. (Udt. rada). Ein rada Veg: en daarligh Dei. — Ellers raten og ratleg.

raten, adj. stet, ubueligh. (Randal).

ratka, v. n. slaffe, vandre, spadser. Hærb. Jæb. og fl. (Ellers raska, rulla og fl.). Heraf Ratling, f.

ratleg, adj. daarligh, ubueligh. Rbg.

Ratri, f. Rat. — ratt, f. rabt.

Ratvar, m. en stor Masse, Dunge, uordentlig Hob. Indr.

Rau, f. f. Raub. rau, adj. f. raub.

rau, imperf. f. rjoda og rj.

raub (rau'e), adj. røb. G. N. raubr.

Jnn paa raue Rjot'e: ind paa det bare Rjød (nemlig hvor Suben er ganste af-

reven). Del fekk sjaa da raue renna: de som til at see Blod flyde. Heraf roba, Rode, røpde. En Hest af denne Farve kaldes Raud'en; en Hoppe Rauda.

rau(b)a, v. n. see rødt ud. Da raue paa da. Drl. See roba.

Raud-aur, m. rødagtig og lidt gruset Jord; Rødmuld.

Raud-aur, n. et Slags smaa rødagtige Sødyr, som undertiden findes i stor Mængde i Sommersilben. Nordre Berg.

raudblaff, adj. rødblaffet, blegrød; især om Heste.

raudbrynt, adj. som har rødlige Dienbryn.

Raudbu (Raubu), f. Dueurt (Epilobium). Drl. — S. Øjelflor.

Raudbravle, m. rødfogt Df.

Rauddyr, n. Hjort; Hind. B. Stiff.

Raude, m. 1) Rødme, Rødbed (= Rode). Gdr. i Formen Raue. — 2) Blomme i et Æg. (Eggjeraude). Nere alm. (G. R. raudi).

Raud-eine, m. tørt Enebærtra. Undertiden ogsaa om en meget bidlig og opfarende Person, hvilket betynder paa den Hurtighed hvormed dette Træ sænget Jld. Nordre Berg.

Raudfargje, m. Rødfarve; Krav.

Raudfisk, m. Rødfisk (= Røger). I Sogn ogsaa Rau'fjør (egentl. Rødfjæder).

Raudflekk, f. rødflekket Flynder.

raudflekkut, adj. rødflekket.

Raudgrjot (Raugrot), n. rød Steenart.

Raudhært, adj. rødbaaret.

raudklædd, adj. klædt i røde Klæder.

Raudkoll, m. Blomsterne paa Eng-Kløveren (Trifolium pratense).

raudleitt, adj. rødbladen, som har en frisk, rødlig Ansigtifarve. Alm. og meget brugt. G. R. raudleitr.

Raudlit (Raulet), m. Rødfarve.

Raudlus, f. et lidet Insekt, bekendt af dets smukke, blå-røde Farve (Trombidium Holosericeum). Nordre Berg. Tell. (I Sogn Røsfelus).

Raudmaff, m. Regnorm (Lumbricus). Ellers kaldet Vormaff, Angelsmaff (Sogn), Vrejmarf (Helg.).

raudmala, adj. rødmalet.

Raudmor (oo), m. et Slags rød og meget fjør Ved i Furetommer. (Omtrønt det samme som Linar). Sdm.

Rff, i Formen Raudemor (ligesom Raudkoll, Raudkrit, Raudelit og fl.). Jf. Ror.

Raudmylde, f. rød Muld, rødagtig Jord i en Ager. Tell. (Raudmylle).

raudna, v. n. (a - a), rødme, blive rød.

raudna i Anblite: blive rød af Udsæelse eller af Harm.

Kau(d)mebb, n. et Slags Løbediff (Berggylte) med blegrøde Skæl og en spids fremstaaende Mund. Sbl.

raudrosa, adj. rødblømmet, tegnet med røde Figurer.

raudsidet (rauffutte), rød paa Siderne.

Raudsoleie, f. Ravn paa forskellige røde Blomster (især Lychnis).

Raudsott, f. et Slags Blødgang hos Kvæget. B. Stiff. Raudsottgras, Lychnis dioica. Sdm.

Raudsoff, m. et Slags Smaatsoff, som er noget rød paa Skindet. Ellers kaldet Læretoff.

raudvoeren, adj. rødlig, rødagtig.

raud-oygd, adj. rødsiet, suursiet.

Raue, f. Raude. Rauffjør, f. Raudfisk.

rauf, røg; f. rjufa.

Rauf, n. en liden Staf eller Dynge; især en Hob af sammenlagte Kornneg paa Ageren. B. Stiff, Hall. Fosen, Jnbr. og fl. Hedder ogsaa Raufan (Sdm.) og Røyf (Jæb.). G. R.

hraukr, m. Jf. Krøys, Trave, Sette.

raufa, v. a. (a - a), lægge i Dynge eller Staf. B. og Tr. Stiff. (Paa Jæb. røyfja).

Raufan, n. f. Rauf.

Raun, Røn (Træ); f. Rogn.

Rauf, n. den øverste Deel af et Lag. See Rauf.

rauff, adj. æbel, højbjertet, gavmild (generøs); ogsaa stikkelig, god, artig. B. Stiff. Um du vilde vera so rauffe: om du vilde være saa god, have den Gødded. Nbl. og fl. G. R. hraustr, Hæl.

rauffa, v. n. bede venligt, sige at En er „rauff“, dersom han vil hjælpe. Nbl. Jf. tjæra.

rauffa, v. a. sætte Lag paa; f. røffa.

rauff, snorfebe; f. rjota.

Raut, n. Røernes Brølen, Hornkvægets særegne Lyd eller Stemme.

rauffa, v. n. (a - a), brøle, bøge; om Røer. (Forstikkelig fra helja og tryta). Alm. og meget brugt. G. R. rauta.

Rauting, f. idelig Brølen, Bøgen.

Rauv (Rau), f. Bagdeel. Pøder (paa Dyr og Mennefter). Hedder paa nogle Steder Røv, og endnu oftere Røv. Ordet er her ikke meget ansøbeligt, da Betydningen sævanlig omfatter den hele Bagdeel eller Sædet; man siger saaledes ogsaa rauvabreid, om En som er bred over Hofterne, og møbsat rauvasmal (raunamja). G. R. rauff betynder Hul.

Rav, m. Finnerne af Hællefyndren (Kvænten). *G. N.* rasr.

Rave, m. forvejet Klædningsstykke, Pjalt. (Sjelden). *G.* Trade.

ravgalen, adj. reent gal eller urigtig. Hedder ogsaa „ravende galen“.

Ravl, n. Affald, Strab. (*Tr.* Stift).

Ravsa løs Snaf, Slabder.

ravla, v. n. fare løselig over noget. Nordre Berg. Hertil Ravlemark, *f.*

Mark som kun har enkelte Græspletter, eller som man kun slaar paa et og andet Sted.

Ravskjegg (Lagstjæg), *f.* Raststjegg.

Ræ, *f.* 1. Brændestiel. Østerb. Hertil Langræ: Skjellet paa Langsiden af en Leig. (*Sv.* rā).

Ræ, *f.* 2. (*Fl.* Ræ, r). Ræ paa et Seil. *G. N.* rā. Vel egentlig Stang; *jf.* Ro og Ravit.

Ræ, *f.* 3. Braa; see Rraa. Forsvrigt see Raab og Rod.

Ræ, m. en Pæl eller Stør med Korn, som er opsat paa Ageren for at tørres. Øbr. Østerb. Hedem. Toten. Hedder ellers Rjæ (Indre-Sogn) og Rvæ (Melbalen). *J* Øbr. ogsaa Ræstaur.

Paa andre Steder kaldet Rønnstaur. *Jf.* Sneis.

ræ, adj. raa, fugtig, ikke tør; ogsaa om Radvarrer, som ikke ere tilstrækkelig tilberedede til Spisning. — ræ Vid (*Ve*): Brænde som ikke er tørt. Saaledes ogsaa: rætt Høy, rætt Rønn o. *f.* v. Ræ-Ræve: Rør som ikke ere fægt.

„ræ Fist“, om Fist som ikke er fægt eller tørret eller tilstrækkelig gien-

nemtrængt af Salt. (*J* figurlig Betydning bruges Ordet derimod ikke).

J Sætersb. hedder det ræ eller ræe'e. *G. N.* hræ'r.

ræ, v. n. (*r*-bbe), røre ved, begynde paa, tage første Gang af noget. Bru-

ges i *Edm.* i Forbindelse med „paa“, og afstilles fra Verbet „raade“.

J. Er. ræ paa ei Smørkanne: gjøre det første Exit i en Smør-Væske, spise første Gang af den. ræ paa ei Mjøltynde: tage første Gang af en ny Meeltynde.

Jf. Jel. rjå vid. tage fat paa. (Talemaaben „ræ vid se“ maa henses til taade).

ræ, kasse, forsyne med; see raabe.

ræast, v. n. blive fugtig. (Sjelden).

Ræband, n. Raabaand paa Seil. Ræbandsknut, m. det Slags Knude, som almindeligst bruges ved Sammenknytning af Vaand eller Traabe.

raabarka, adj. for lidet barakt, ikke ganske gjennebar; om Læber. Ræ-

barka-Tætt: en Ginde i Midten af Læberet, som ikke er gjennebar.

raabreidt, adj. n. bredt oventil; om et Seil. Mobjat raasmalt.

Ræd (Ræ), *f.* 1) Raab, Vint, Tilsyn-

bælse. *G. N.* räd, n. *J* Form af Neutrum (eit Ræ') findes det sjelden, og som det synes, kun i en Efterligning af Skriftsproget; alligevel synes dette Rjøn forudsat Talemaaben: „til Ræds“

(te Ræds); *f. Er.* spørja ein te Ræds: raabstørge *En.* — 2) Plan, Anslag. læg-

ge Ræd: lægge Planer. udplage Ræde': overlage Planer. Han va i Ræd'enne mæ: han var med i Anslaget, tog Del i Planen. Ræ Ræd æ Lempe: med Betænksomhed og Lemselighed.

— 3) Middel til at forebygge eller afvende noget. Ei Ræ' fyre Lænderk: et Middel imod Landpine. Han prøvede alla Ræ'e: han forsøgte alle Midler. Dæ Ræd fyre alting anna fyre Dauba: der er Middel mod Alt, undtagen mod Døden. — 4) Møllighed, Anledning, Leilighed. Udvei. Da va 'tje Ræ: det var ikke muligt. (*Sogn*).

Dæ va Ræd te bæ (el. te bi): det manglede nok ikke; eller egentlig: der var god Leilighed dertil. (*Rfl.* *Edm.*).

Dæ lyt'e verta ei Ræ': der maa findes en Udvei; ogsaa: vi faae see til. vi skulle gjøre vort Bedste (nemlig med noget som *En* har anmodet om). Han veit ikke se(g) arme Ræd, eller „si arme Ræ“: han veed ingen Udvei. — 5) Formue, Evne, Leilighed; ogsaa Forraad, Rængde. Det ha Ræd te bæ: de have Udkomme dertil. Han ser seg ikke Ræd te bæ: han nænner ikke, troer ikke at have Leilighed dertil (især om en karrig Person). Det ha go' Ræd paa Rønn: de ere vel forsynde med Korn, have et stort Forraad beraf. — Et andet „Raad“, med Betydningen Raadighed eller Bestyrelse, synes forudsat i Ordene Rædsbæng, Ræds-

mann, Rædskana.

Ræd, n. Samling af Raabsherrer, Raab; ogsaa Regjering. (Sjelden). *G. N.* räd.

Rædaløse, *f.* Rædløysa.

rædd, partic. 1) tilraadet. 2) besluttet, bestemt til at foretage noget. *Tr.* Stift. 3) forsynet. Han æ for lte rædd paa bæ: han har for lidet Forraad beraf. *Tr.* Stift.

raade (ræ'), v. a. og n. (*r*-be), 1) raade, give Raad; ogsaa tilraade, til-

synde. *G. N.* rāda. Præsens hedder mest alm. ræar; sjeldnere ræar; i *Rfl.*

og Edm.: raabe. Imperf. overaft: raabde (G. R. red.). — 2) raabe, fyre, have Magt eller Raadigbed. ra fyre: raabe over. ra' feg: raabe fig selv, være fri eller uafhængig af andre. ra mæ: formaae noget med. (Ejelden). „ra mæ feg“: fæbfe fig, komme fig efter en Afmagt eller Befvimele. Hedder i Edm. „ra vid fe“ (som om det fulbe være et andet Ord). Ellers: ref-fes mæ feg (Indr.), rafnas mæ fe (Drf.). — 3) i Talemaaben: „ra te“, og „ra feg te“, 2: fætte fig iftand, for-fyne fig med eller forfaffe fig noget. Neget brugt. i de nordlige Egne (Helg. Raab. Indr. og fl.). ra feg te mæ Klæe: anftaffe fig et Forraad af Klæder. Undertiden ogsaa om at gjøre fig færbig; f. Ex. til en Reife. (G. R. rådaft til).

raadeleg, adj. tilraabelig. Nogle St. raale'. Et andet „raale“ (2: fagte, lang-fomt bruges i Drfd.

raaden (raen), adj. fæbt, kommen i en vis Stilling. Ir. Stift. „lle raen“: ilte fæbt. „lle raæ“: daarligt, ifte rig-tigt indrettet. (G. R. rådin, beftemt).

Raaderom, n. Raaderum, Leilighed.

raadfæra (feg), raadfære fig.

raadlaus, adj. raadvild, forlegen; ogsaa: ubehjælpfom, forfagt, fom bliver raad-vild ved en liben Banftelligbed. I Edm. raabalaus'e. (Jøl. rådalau).

raadleggja, v. n. raadflaae, oplægge Raad. Heraf Raadleggjning, f.

Raadløysa, f. Raadvildbed; ogsaa Ube-hjælpfombed, Mangel paa Mod og Raadbarværelfe. Nogle St. Raad-løysa; i Edm. Raadaløysa.

raa(b)riifjen, adj. bybende, herfælyg. (G. R. rådrkr). Ogsaa egenmægtig, fom illtager fig det mæfte og bedfte, uden at fiotte om andre. Nordre Berg.

Raadrogje, n. et Læs raat Hø; ogsaa et dovent Menneffe. Edm.

Raadbdreng, m. Avlftark; Forftander for Arbeidsfolket paa en Gaard. Brugt. ved Ironbhjem. Ellers Husbondbdreng.

Raadsherre, m. Medlem af et Raad; undertiden Formand, Befyrer.

Raadskana, f. Forftanderffe, Huushol-derffe. Ironbhj.

Raadsmann, m. Forftander, Befyrer; ogsaa Raadgiver.

Raadsmor, f. egentlig Forftanderffe; fpot-tivis om et herfælygt Dvindfol. Nor-dre Berg.

Raadstova (aab. o), f. Raadftue, Raad-huus. (Udt. Raastova, Raastua).

raadug (raabig'e), adj. raadig, fom har

Magt til noget; ogsaa Næm til at finde Raad. Hertil feirraabug, snarraabug. raadvill, adj. raadvill, forlegen.

raadvis (ii), adj. flog, nem til at finde Raad eller Midler. (Ejelden).

Raæ, m. Raabed, Fugtigbed; f. Ex. i Jordan. B. Stift. (G. R. hræi). Ellers kaldet Raæfe (Drf.), Raæffe (Harb.), Raame (Sogn). — Et andet Raæ er en Udtaleform af Rode.

Raafangl, n. raat eller nybugget Løm-mer. Gbr. og fl.

Raagn, f. Rogn.

Raahøy, n. Hø fom ifte er tørrer.

Raajarn, n. ubamret Jern; Kulern.

Raak, n. 1) et Træf, det at noget ram-mer. Ejelden; f. raaka. — 2) Rist, Ab-ning, et Punkt fom man kan begynde fra, naar noget fal rives i Stykker. Nbl. (Jf. Rov). — 3) et Hul i Ifen paa en Indfø. Tell. og fl. (Sv. vråk, f.). Ellers kaldet Vol.

Raak, f. 1) Gangski, Bei for Kvæget i Udmarken. Søndre Berg. Gbr. Drf. og fl. Ellers kaldet: Reftja, Reftkr, Raak og Raas. Jf. Verbet reftja. — 2) Spor, Fjed; f. Ex. efter et Dyr i Sneen eller i en Myr; ogsaa en Rab af noget fom er spildt eller nedfaldet. Inderoen. De fynte Raak'ja ett'an. (Jøl. råk, Stri-be). — 3) Hø, fom ligger ubfprebt for at tørrer. (Høvraaf). Indr. Raaftee af en anden Dprintelfe.

raaka, v. a. (a - a), træffe, ramme no-get fom man figer til; ogsaa træffe fammen med, finde, fæde paa. Reft brugt. i Hall Balb. Gbr.; ellers ogsaa i B. Stift, Helg. og flere. (Sv. råka).

raakaf, v. n. 1. træffe fammen, møde hinanden. B. Stift.

raakaf, v. n. 2. blive fugtig eller vaab, affætte Væbffe. (Af Raakfe). Ejelden.

raaka, f. raka og rela.

Raafing, f. Træf, Sammentræf.

Raakje, m. 1) Fugtigbed, Raabed; ifær i Jordan (= Raæ). Drf. — 2) Væbffe i Munden, Sagl, Spyt. Rere alm. G. R. hræki. Heraf rækja.

raala, v. n. famle, gramfe med Hænderne. raal' ihop: ftrabe fammen. Drf. — Heraf Raaling, f.

raale(ge), adv. fagte, langfomt. Drf. Høre raale: Høre fagte. gange raale: gaæ langfomt (= i Raakfe).

Raaleikje, m. en vis Grad af Fugtigbed eller Raabed.

Raalyfe, n. ufogt Tran; Fæbt fom flyder af Fiskeleveren.

Raam, n. Træf, Letligbed; ogsaa Tilfælde, Lykktæraf. B. og R. Stift. Et godt

- Raam:** en god Leilighed, en helbig Stilling. Nordre Berg.
- raam**, adj. hæs, som har en uklar eller tilfældigvis forbervet Stemme. Meget brugt i Nordre Berg. og fl. (G. N. rām). Heraf Rame.
- raama**, v. a. (a-a), ramme, træffe paa; ogsaa betamme, bestemme. B. Stift, Tell. Hall. og fl.
- Raama**, f. en Ramme; Indfatning. (Glas-raama, Spejletraama).
- raamaft**, v. n. træffes, mødes. „raamaft mæ“: træffe sammen med. (Helg.).
- Raame**, m. Fugtigbed, Raabed. Sogn, Valbers. Ein Kula-Raame: en kold Fugtigbed i Jorden. (Sogn). Jf. Raae.
- Raamerkje**, n. Grændsestjæl, Grændsesteen. Dstbr. hvor det ogsaa hedder Raabele og Raa. Sv. rāmärke.
- Raamjolk**, f. Raamøll (= Røbe).
- raamus**, øbsel; f. romus.
- raana** (raanne), v. n. (a-a), blive fugtig, slaae sig, blive raa. (Alm.). Høy'e raanna upp-atte: Høet bliver atter fugtigt. Heraf Raaning, f.
- raanaa**, bryde løs; f. runa.
- Raanaa**, m. en Sptre; f. Runne. Ogsaa Nedstyrning; f. Rune. (Drk.). Raanaamal: Sandbakke; f. Runemæl.
- Raand**, f. 1. (Fl. Kend'er), Linie, Stribe, Streg. Meget brugeligt; f. Er. Øvste Raand'a paa Blaa'e: den øverste Linie paa Bladet (i en Bog). Ei myrk'e Raand ette Ryyggl'a: en mørk Stribe langs ad Ryyggen. Grønt mæ svart'a Kend'er: grønt i Grunden og sribet med sort. — Ogsaa en lang Rab eller Række; f. Er. af Kornbaand paa Ageren. Ordet skulde egentlig hedde Rønd (aab. v) eller ogsaa Rønd. G. N. rōnd; gen. rōndar. Jf. Strind, Strobd, Røb, Reitt.
- Raand**, f. 2. den Deel af Taaget, som er midt over Ildstedet (i en Røgkue); ogsaa en liden Hylde eller Bjælke under Taaget, hvorpaa Ved lægges op før at tørres. Sbl. Heraf Raandaa.
- raandheil**, adj. om Sne, som ligger jævnt udbredt, uden at afbrydes ved nogen afstøet Væt. Drk.
- raandut**, sribet; f. renda.
- Raane**, en Galt; f. Rone.
- Raang**, f. (Fl. Keng'er), Lværbaand eller Raa i en Vaad; de trumme Indholter som ligge tværs over Rjølen og holde Fjelene sammen. G. N. rōng, raung. sitja i Raang'enne: sidde paa det øverste Lværbaand nærmest ved Staven. Nbl. (Det sidste kaldes nordensjælsk Jotkøa el. Jotkøva).
- raang**, vrang; f. rang.
- Raanga**, f. Brangen,, den vrange eller underste Side. Inu ut Raanga: vende Klæder vrange; figurl. aftaste Venstabs-Massen, begynde uformodentlig at vise Bitterhed eller Dndskab.
- raangauc**, f. rangauga.
- raangeles**, f. rangøles. raangt, f. rangt.
- Raank**, n. Svaten, Slingsring.
- raanka**, v. n. svate, slingre; om Fartstier i Søgang. Nordre Berg. Ved Sla-vanger hedder det: runka.
- raapa**, f. ropa. raapa, f. rapa.
- raarkjen**, f. raarkjen.
- Raas**, f. 1. stærk Vært, det at noget vorter hurtig. D'æ sli' ei Raas 'ti biane Stog'l'a. (Sdm.). Heraf røse. Jf. Raasfog. — Vel egentlig samme Ord som følgende.
- Raas**, f. 2. 1) Løb, Gang, Fremstriben. Han gler' ikke lang'e Raas'a: han gaer ikke synderlig langt. Nordre Berg. (Hjelben). G. N. rās. Heraf røsa. — 2) Strøm, aabent Vand i Midten af en Elv, som ellers er frosset. Dstbr. — 3) Gangst, Bei i Udmærken; især om de Beie som efterhaanden dannes ved Kvægets Gang til Grøsmarterne. (Buraa, Heitaras). Nordre Berg. Nbl. Ellers Refstr, Ræl og fl.
- Raas**, n. f. Ros. Raasa, f. Rosa.
- Raasafkog**, m. ung og vorende Stov, især naar den har en stærk og yppig Vært. (Sdm.). Saaledes ogs. Raasfabjork, f. om ung og stor Vilt (= Frøpbjerg). Ligesaa Raasafure, f.
- Raasfiglar**, m. et Fartstet med Raasell. (Til Forsjæl fra Bumbfiglar).
- Raastje**, m. Raabed, Fugtigbed. Hørb.
- Raastjær**, f. Lørst som er flevet og tørret paa Stænger. Har ellers været strevet Røstfjær og Røbstfjær, hvorved man maafee har tænkt paa Ordet „Røb“ (v: Fissestrib), da nemlig dette Slags Fisk bliver skækket saaledes, at Skindet gennemskæres i Ryyggen, medens derimod Klippisten har Ryaastindet beelt.
- Raastlag**, n. raee Stykker af Rjød eller Fisk; Rjød og Indvolde af nylig slagtet Kvæg. Nordre Berg. J Gbr. Raa-lagt, n.
- Raastmak**, n. Smag hvorpaa man hender at noget er raat. (Især paa Fisk som ikke er gennemtrængt af Saltet).
- Raastdreg**, f. Raastdreg.
- raast**, f. raast.
- Raast**, m. Gangst. (Hall). S. Refstr.
- Raastaur**, m. Stør, Væl hvorpaa Korn tørres. Gbr. See Raa.

Naat, f. Rot. Naata, f. Nota.
 Naate, f. Stang, tynd Traskamme. Tell.
 Nf. No og Trøbe.
 raaturka, adj. for lidet tørret, kun halv-
 tørrt; f. Er. om Korn.
 Raatær, m. Lugt af raat Kjøb eller af
 uslig slagtede Dyr.
 Raav, et Lag; f. Kov.
 raava, v. n. (a - a), sammenstrabe i en
 Haak, rive sammen. „raava ihop“. Edm.
 Dst. Undertiden ogsaa strabe, grave
 med en vis Larm. Jf. strava.
 Raava, m. Topmaal. See Rot.
 Raaver (ee), n. raat Veir, fugtig og
 Hølig Luft.
 Raavid (Ra-ve), m. 1) raat Træ,
 Brænde eller Træsag som ikke er tørt,
 2) Stænger til at tørre Fisk paa; Træ
 til en Fiskebæll. Helg.
 Raaving, f. Skraben; f. raava.
 Ra, f. Rib og Rude.
 Ra, f. Rude. Ra'en, f. riben.
 rassa, v. a. (e - te), revse, straffe. (G.
 R. rassa). Nogle Steder ogsaa: hen-
 rette.
 Raessing, f. Revselse, Straf; især om en
 ibømt Straf paa Legemet; undertiden
 ogsaa Livsstraf, Henrettelse.
 rassa (raeste), v. a. 1) bygge eller ind-
 rette Tagfløget paa et Huus. Nordre
 Berg. (Af Raft). Jf. Utraste. — 2)
 tilskjære eller afrunde Kanterne paa Fjeld
 med en Høvel. Sogn. See skrifa.
 rega, f. riga.
 regjera, v. n. bruges baade i Betydning-
 en: regjere, og tillige om at larme,
 skole, drive Leg og Været; f. Er. om
 Børn. B. Stift og fl. (Jf. strja, som
 har samme Betydninger). Imperf. til-
 beres: regjorte; Supin. regjort. (B.
 Stift). Heraf Regjerla, f. Larm, Uro,
 Bilbskab, Leg og Lummel.
 Regla, f. en lang Række, vidtløftig Op-
 regnelse; ogsaa en Historie af ubetyde-
 ligt Indhold. Alm.
 Regn, n. Regn. Udtales mest alm. som
 Røgn, dog forekommer ogsaa Rign
 (i Sogn). G. R. regn.
 regna (aab. e), v. n. (e - be), regne.
 Røst alm. røgne; i Sogn: rigna.
 (G. R. rigna). Imperf. udtales paa
 nogle Steder: røgnede.
 Regnbogje (aab. o), m. Regnbue. Nogle
 St. Røgnbøaga, Røgnbøaga. El-
 lers talbet Verbojje (Sogn), Verbojje
 (Tell.). Jf. Elbove.
 Regnbøst, m. et langvarigt Regnveir.
 Regndag, m. en Dag da det regner.
 Regneling, m. og Regn-el (ee)
 Regning, Regnkunst.

Regnhimmel, m. regnsfuld Himmel, Luft
 som bebuder Regn.
 Regning, f. idelig Regn.
 Regnløysa, f. Mangel paa Regn.
 regnsamt, adj. n. regnsfuldt, om Været
 naar det regner ofte. Tr. Stift.
 Regnskætt, m. en liden Regnbue, en
 kort Bliug. I Edm. hedder det ogsaa
 Regnspill, m.
 Regnsleip, m. Snegl. Østerd. (Røgn-
 slep, ee). I Dst. Øjtsleip.
 Re-baa, m. Gaiffil, af Gantfønnet. (Mod-
 sat Blaba). Hebenæs.
 Rei, n. i Talemaaden „ligge paa Rei“,
 om Stofte, som kun hvile paa Midten,
 saaledes at Enderne ere løse fra Grun-
 den. Edm. Jf. reie og Rid.
 rei, imperf. f. ride og ria.
 reia, f. reide og reie.
 Reiaspænna(r), pl. m. et Slags Streng
 eller Kor ved Aabningen af Urindla-
 ren (især i Kalvene). En Sammenfær-
 pelse i bløse Kor siges at forarsage
 Dyrrets Død. (Edm. Sff.).
 Reid, f. 1. en Færd af Spøgelse eller
 Vætter. Abl. Ellers Jola-rei, Strei,
 Østerd. (Jf. G. R. reid. Ridning;
 ogf. Torden).
 Reid, f. 2. Reid, aaben Havn.
 Reid, n. Reide, Fuglereide. Hedder i mange
 Dial. Reir, og andre Steder: Rei.
 G. R. hreidr, n. — „bera te Reids“,
 om Fuglene: begynde at bygge Rede,
 samle Straa og Kviste til at bygge
 Rede af.
 rei(d), adj. vreb, argertlig; især om en
 billig og vel fortjent Harm. Bøfs,
 Harb. (rei'u), Dst. Helg. (rei). I
 Tell. hedder det vrei'e. G. R. reidr.
 Ellers harm, arg. Jf. sint. — Hertil
 reiaast, v. n. vrebdes, blive vreb. (I
 Tell. vreias). G. R. reidast.
 Reidar (Reiar), m. Reber.
 reidd, partic. rebet, tilrebet; ogsaa for-
 sponet, udstyret.
 Reiddeta, f. Dyparterfle, Kvindfolk som
 forekæder Reengjørelsen og Tilrebning-
 ningen i Huset. Helg.
 reide (reia), v. a. 1. (e - be), egentlig:
 lade ride, sætte paa Hæften; sædvanlig:
 fremføre i Klov eller paa Hæfteryggen,
 transportere Byrder med en Hest. B.
 Stift. G. R. reida.
 reide (reia), v. a. 2. (e - be), 1) udre-
 de, udstyre, forsyne med det nødvendige;
 reie ut: udstyre. reie av: asfærdige;
 ogsaa overkjende, give en Raar Dre-
 tesættelse. (Nordre Berg.). Hertil Av-
 reidsle. — 2) rebe, tilberede, tilkøbe. reie
 Skian: tilberede Skid ved Drinking

- og Bankning. reie upp: rebe en Seng. Ellers: breie upp, gjera upp. (Jf. greide). — 3) løfte, høre, holde færdig. Han reidde Reven at meg: han truede mig med Ræven. Nordre Berg. G. N. reida.
- Reide**, f. Beredskab. Kun i Forbindelsen: „til Reide“ (te Reie): til Rebe. Da stend'e te Reie: det staaer færdigt, er til Tjeneste. G. N. til reidu.
- Reide**, m. Rebe, Redskaber, Tilbehør, Indretning. Na alle sin Reie: med alt Tilbehør. Et Jaqt mæ Segl a Reie. (G. N. reidi). I Betydning af Redskaber i Almindelighed omværler det med mangfoldige andre Ord, saasom Greibe, Velde, Veine, Dunað, Dornab, Ambo, Fli, Larvende, Donkap.
- reide**, adj. i Talemaaben „reide Peng“: rebe Penge, Kontant.
- reideleg**, adj. 1) byggtig, fortrinlig, ypperlig. Nbl. (i Formen reiele). 2) rebellig, retslosten. (Søndensjælds siges ofte „real“ i disse Betydninger). — reiele', adv. ganske, tilfulde. Nbl.
- Reiding**, f. 1) Fremførelse i Klov eller tilhest. S. reide. 2) Tilredning, Tillævelse. 3) Udredning, Udstyr.
- Reidskap**, m. Redskab, Rebe, Tilbehør. (Er ellers ogsaa en Benævnelse paa Rønslæmmene).
- Reidsla**, f. 1) det at Været bringes frem i Klov; Transportering tilhest. Hertil: Reidslevæg, m. Rivevet, Klovvei. (Hærd.). — 2) Tilredning, Tillævelse. Da vart ikke lange Reisla: man fik ikke Tid til at gjøre store Forberedelser. — 3) Afsejdelig. Jf. Avreidsla. — Ordet udtales Keisla (Søndensjælds), Keitla og Keila (Søndre Berg. og fl.), Keltle el. Keltje med en egen Udtale (nordensjælds).
- rei(d)ug**, adj. berebtslig, rebebon. Hall. (i Formen reiuq).
- reie**, v. n. (a - a), gyngge, svæve. Edm. (See Rei). reie se': gyngge, vugge sig eller svinge i en Gyngge (= buske). Naasteeg egentlig reigja. Jf. riga.
- Reie**, f. 1. en Gyngge, et Vaand til at gyngge i. Edm. Nogle St. Rigastjøl.
- Reie**, f. 2. en Stang. Østerd. mest i Fleertal (Reier). Naasteeg egentlig Rægja. Jf. Ro og Raa.
- Reiel**, m. Slængende Gang, det at man bøier eller kaster sig, ibet man gaar. Dgsaa Bølgegang, vuggende Bevægelse. Tell. (ogsaa i Formen Reil). Jf. reie.
- reieleg**, f. reibeleg.
- Reik**, f. 1) Blis, Stribe paa Forbovedet; især en lys eller hvit Stribe fra Panden til Næsen, paa Haar og Øjleder. B. Stift. (Paa Hestene: Bled). — 2) Stillepunkt i Haaret, paa Næseflæder; den Linie hvorfra man skider eller fjæmmer Haaret til begge Sider. Nbl. G. N. reik. (Dass Saga).
- reika**, v. n. (a - a), gaar langsomt frem og tilbage, spadserer, gaar for at bevæge Lemmerne eller for at see sig omkring. Berg. Stift. Tell. (Isl. reika, vante om). Jf. reikja.
- reiket**, adj. blislet, stribt langsæd Forbovedet. S. Reik.
- Reiking**, f. Spadseren, langsom Gang.
- Reil**, f. Reiel.
- Reim**, f. (fl. Keima, r), Rem, Strimmel af Skind. G. N. reim.
- Reimskinn**, n. Skind til Remmer.
- Rein**, f. f. Reina.
- Rein**, m. Reen, Reensdyr. G. N. hreinn. Dgsaa kaldet „Dyr“ og „Graabyr“. Hertil Keinshud, f. Reensdyrbud. Keinsfolla, f. Hun-Reen. Keinsmjølk, f. Keinsmælk. Keinssteik, f. Reensdyrsteg. (Østere Dyrsteik). Keinsstut, og Keinsulfe, m. Hun-Reen.
- rein**, adj. reen, klar, renset; ogsaa enkelt, ublandet, skær; ligesaa brodefri, uskaldig. G. N. hreinn. — reint Vatn: reent Vand. (I B. Stift siges ofte „Keinevatn“ og „ei Keinevasbotta“). rein Vid (Ve): Træ som er frit for Røtter og Krumninger. reine Samntugli: den rene Sandhed. Jf. reinfka.
- Reina**, f. Græsvoed, Bakke, især langt med den nævnte Kant af en Ager. I B. Stift ogsaa en smal Forboving, en lang Jordvoed i Almindelighed. I Ag. Stift, i Formen Rein, om en smal Engstrimmel imellem to Ager. G. N. reina.
- reine**, adv. reent, ganske. Bustersub og fl. Da va reine sølt: det var noget ganske forstrækkeligt. Ellers: reint.
- Reinsann**, m. Reensann, en bekendt lugtende Bært (Tanacetum vulgare). Nogle Steder Reinsfar (Edm.). Paa Helg. hedder det: Lansegæs. (Jf. Eng. tansy, og Lidsl Rainsann).
- Reinkalv**, m. Reensdyrets Unge. Jf. Reik. Reinkalveri(d), f. et Snelag som falder seent om Vaaren. Helg. og fl. I Hærd. Reikjeri'.
- Reinkonn**, n. Byg. — Nbl. Ehl. Mandal og fl. Nogle Steder blot „Konn“.
- Reinleikje**, m. Reaned, Skærbed.
- Reinmose** (aab. o), m. Reensdyrmos (Cladonia rangiferina).
- reinmoelt**, adj. som har reen Stemme.
- reinsam**, adj. reenslig, som besitter sig

paa Reenligbed. Meget brugl. i de nordlige Eane. Jf. reinsleg.
 reinska (renske), v. a. (a - a), renske, gjøre reent; afplukke Etal eller Udvarter; ogsaa rydde, gjøre ryddeligt. Dær da dæl renssa: der var intet mere igjen, man havde taget alt hvad der fandtes. (Udtales sæbvanlig renska, el. rønska).
 G. N. hreinsa.

Reinsking, f. Rensning; Reengjørelse for Utrub; ogsaa Udryddelse.

reinskeren, adj. reentlig. Drk. reinsleg, adj. reentlig, byggetlig. I Rbg. og Tsk. hedder det reinskleg.

reinsmaka, adj. som har en frist og reen smag; ogsaa klar og kold, om Luften. Hedder ogsaa reinsmakande.

Reinsure, f. Planten Gylbenriis (Solidago Virgaurea). Tsk.

reint, adv. reent, ganske, aldeles, heelt igjennem. Alm. — reint audt: ganske ode. reint upp-eten: ganske opadt. reint som eit Udbr: ganske som et Røddyr.

reinvoren, adj. nogensunde reentlig.

Reip, n. Reb, Raand. G. N. reip.

Reiphelde, f. Bølle eller Løkke i Enden af et Reb. Ag. Stift. I Tr. Stift Reipheldr, f. See Høgd.

Reir, n. Rede; f. Reid.

Reis, f. 1) en Reise. (Nyere Drd, men alm. og meget brugl.) 2) en Gang; f. Er. Dei kom atte tre Reise: de kom igjen tre Gange. B. Stift.

reisa, v. n. (e - te), 1) reise, gjøre Reiser. 2) fare bort; ogsaa forsvinde, slippe ud af Hænderne, falde ned eller dribe bort. Eg vist' ikke 'ta før da da reisk. Jf. fara.

reisa, v. a. (e - te), reise, opreise, sætte i en opret Stilling. Hedder i B. Stift: røysa og røysa (kun i Sbl. reisa). G. N. reisa. (Af risa, reis). „reisa seg upp“: reise sig. „reise Dyrunne“: hvide Dreene, om Dyr; uegentlig om Mennefter: bryste sig, være stolt af noget. „røysa Daudemann“: reise En op fra Jorden ved at holde ham om Knæerne. Nordre Berg.

reisande, adj. som kan opreises. Et Ilgelydende Drd dannes af reisa, v. n. for Er. Dær æ 'tje reisande: man kan ikke reise der.

reisesfus, adj. f. farafus.

reisesfarug, adj. reisesfarbig.

reisesfor, adj. istand til at reise sig. (I B. Stift: røysesfor'e). Ogsaa: istand til at gjøre Reiser.

Reisetro(b), n. Laagsele som lægges paa tværs, saa at Enderne vende opad. Tsk. og fl.

Reiservek (Røyservær), n. Stadsbygning; Reisovert i Bygninger.

Reising, f. 1) Dyrkning. 2) det neberste Lag i en Kornstabel (hvort nemlig Kornbaandene skaa opreiste, saa at kun Stikene naae til Grunden). Indr. og fl.

— I B. Stift: Etøbe.

Reisle, f. Reidska.

Reist, n. Skæl paa Fisk, de smaa fine Plader som bedække Fiskenes Skind, Nordre Berg. og nordensjælds. I Mandal forekommer ogsaa Formen Dreist; ellers hedder det Rist (Sogn), Risp (Nbl.); men i Fjeldbyggerne søndensjælds: Ras, Flas og Flus. G. N. hreistr, n.

reista, v. a. (a - a), affalle, afftrabe Skællene paa Fisk. G. N. hreistra. Ugentlig at tugte eller ydmuge En. (Nordre Berg.).

Reisting, f. Skællenes Affstrabning. Ogsaa Lugt, Ydmøgelse.

Reit, m. 1) en liden Ager, et opspadet Jordstykke til Poteter, Roer eller Kaalrabl. (Potetereit, Røperreit). Nordre Berg. Edm. Nbm. Drk. (Jf. Trø). G. N. reitr. Sv. vret. — 2) en Rube eller Strimmel af opstaket Jord i en Myr. Seldnere. (Jf. Duf). — 3) en Rab eller Række, især af Kornbaand paa en skaaren Ager. Nbl. Jf. reita.

Reit, f. (Jl. Reit'er), 1) Stribe, Linie, paa Løi eller Klæder; ogsaa en liden Fure eller Forbygning. Tsk. (med Fleertal Reitar). — 2) et lilet Gul eller Spor i Jorden, Mærke som bruges ved Boldspil. Gbr.

reita, v. a. 1. (a - a), opbidse, opæge, tirre. Nbl. Sff. (G. N. reita. Sv. reita). Lidt afvigende i Talemaaden: „reite seg inn paa ein“: angribe En med bitre, tirrende Drd. Sff.

reita, v. a. 2. (a - a), i Talemaaden „reite seg“, om Kornet, naar det lægger sig til forskjellige Sider paa Ageren, saa at det danner enkelte Ruder og Striber. (Tr. Stift). Hertil hører ogsaa det tellemærke: vreite, v: grave en Groft eller Rende.

Reita, f. Groft, Rende i en Eng eller Ager. Mandal (ubtalt Reide), Tsk. (i Formen Dreite), Hall. (Reite og Dreite). Ellers Belta.

Reitabot, f. et meget lilet Agerstykke, en liden Reit. Edm. og fl.

reiten, adj. tirrende, bitter, tilbøielig til at opbidse Folk. Nbl.

Reiting, f. Dreggelse, Tirring.

Reilla, f. Reidska.

Reit-or', n. bitte, tirrende Ord.
reitung, f. reidug. **reiv**, f. riva.
Reiv, m. 1. et Slags Line til at fiske med i Elvene. *Gbr.* (*Sv. ref.*).
Reiv, m. 2. Svøbedug, Klub til Barnesvøb. *B. Stift* og *f. G. N. reifr.*
reiva, v. a. (a - a), svøbe, lægge et Barn i Svøb. *Jf. linba, kyva.*
Reive (om Ulb), f. Røpve.
Reivling, m. Svøbeparn, nyfødt Barn. *Nbl.* og *f.*
Ref (aab. e), n. 1. 1) Omdriven. tomt paa Ref: drive løs paa Vandet. (See eller Refje, n.). — 2) en svag Bør, Bind som kun driver Fartøiet sagte fremad. *S. reka.*
Ref, n. 2. et Lag Korn paa Logulvet (= Berja). *Jab.* (*Jf. Talemaaden: reka eit Lag.*)
reka (aab. e), v. n. og n. (*ref; raf; røfje*), at drive. *Inf.* hedder ogsaa *røka, raka* (*Namb.*), *raaka* (*Dr.*). *G. N. reka.* *Sv. vråka.* *Imperf.* ogsaa *rof*, med aab. o (*Nordre Berg.* og *f.*) og *ref*, ee (*Sbl.*). *Supinum:* *røfje*, aab. o (i mange *Dial.*), *refje* (*Søndre Berg.* og *f.*), *ifje* (aab. i) og *rike* (*Sogn.*). *G. N. rekit.* — *Betydning.* 1) v. n. drive, flyde afsted, følge Strømmen eller Binden; om noget som ligger paa Vandet. *Alm.* (*Jf. Raf*). *reka av:* drives bort af Strøm eller Bind. *reka til Lands:* drive til Land, til Strandbredden. — 2) vank, flakke, tumle omkring. (*Heraf røfjen: bereft*). Ofte med foragtelig *Betydning:* drive om, gaee orkesløs, rende omkring efter ingen Ting. (*Jf. ralka, ralka, rangla*). — 3) blive vraget eller forfømt, henslænges fra et Sted til et andet, uden at blive benyttet. (*S. relast*). Da lag der a røf i Krø'naa (: Braaerne). *Nordre Berg.* Lat ifje Bø'enna liggja so a reka. *Nbl.* og *f.* — 4) v. a. bringe afsted, skaffe bort, faae af Veien. Det tok a raf Vi'en fraa Dyr'i (: kastebe Veben fra Døren). *Sogn.* „reka Klyvja“: transportere noget i Klov. *Sogn.* (*G. N. reka hross med klyfjum*). „reka eit Laq“: stille Halmen fra det aftarfede Korn og kaste den ud af Løen. (*Sammebeds*). „refe ned Mat'en“: bruffe libt til Maden, for at den skal glide ned. *Sbm.* — 5) drive (f. *Er.* en Nagle); laae, støbe. *reka ein Knib upp-i Skapt'e:* skæfte en Knib. (*Nbl.*). Han let seg ifje reka: han lod sig ikke drive; d. e. han gav ikke efter, han blev fast ved sin Paastand. *Nbl.* *J. Hæb.* ogsaa:

jage, fordrives f. *Er.* *reka Bjøva:* gjøre Jagt paa Bjørnen. (*G. N. reka*). — 6) sælde Haaret, gjøre Haarstifte; om Dyrene. *Mere alm.* *Hæben* hev ifje reke endaa. *Jf. Hærefje.* *Dagsaa* om Mennefter: „reka-Hæ'e“: miste en Deel af Haaret.

Reka (aab. e), f. en Stovl, Skuffel. *Alm.* men hedder ogsaa *Reku* (*TeL.*), *Kuku* (*DrL.*), *Koko* (*Namb. Sædemarken*).

Rekafjola, f. en svag Bør, et Bindpust. *J. Er. Stift:* *Kækafjøl*.

rekande, adj. drivende, flydende paa Vandet; ogsaa flakkende, omskrikkende (især foragteligt).

rekast, v. n. (*refst; rakst; røfjst*), blive henslængt fra et Sted til et andet; ogsaa benligge ubenyttet eller uden Tilsyn. *Meget brugt i B. Stift.* (*Imperf.* tildeels *rofst*). *Ellers reka*, *flengja*. *rekast i Krø'na* (el. *Krø'naa*): ligge henslængt i Braaerne. *Brev'a* lag a rofst paa Golva (*Sbm.*): Papirerne laae flødesløst henkastede paa Gulvet.

Rekafjepp, m. Stof som er opdreven paa Strandbredden. *Dagsaa* en Dagdriver, orkesløs, omskalkende Person.

Reking, f. Omdriven; f. reka.

Refje, n. Driven, Flyden. (*Atterrefje*). Sjelden eenligt. „fome paa Refje“: drive løs, flyde bort. (*Nordre Berg.*). Ligesaa „liggja paa Refje“ (hvor det maastee kan anses som et gammelt *Dativ* af *Ref*). *Jf. Hærefje.*

Refjelde, n. et forvildet, omskalkende Dyr. *Sbm.* (selden).

refjen, part. drevn. *S. røfjen.*

rekka, v. n. (*refk; rak; røfkje*), at række til. *J. Søndre Berg.* og *Er. Stift* har det en anden Form, nemlig: *røfkja*, *Dr. røfk'e*, *Imperf. røfk.* *J. Sbm.* hedder det *rekke*, men *Imperf. røfk.* (*Jf. rekksja*). — *Betydning.* 1) række, naae, strække sig til et vist Punkt. *rekke upp:* naae op. *refk' ihoy:* naae sammen. „D'e so mykje bæ refk' ihoy“, siges om et Mars Afgrøbe, naar den bliver tilstrækkelig til næst eller til den Tid, da man faaer et nyt Forraad at tage af. (*Meningen* er altsaa: det ene naaer sammen med det andet). — 2) strække til, blive nok; ogsaa vedvare. Da *rofk* at alle ihoy: det blev nok for Alle. Da *rekke* til: der bliver altid nok, det vil ikke mangle paa den Ting; ogsaa: der vil længe nok gives Leilighed, det vil vare længe nok. *Meget brugt i B. Stift.* — 3) opnaae

et vist Formaal, kunne tll, blive ster-
dig med. reffja heim: naae Gjemmet.
(Voss og fl.). reffe fram te Ratten:
komme frem til Ratten. (Gbr.). Eg
vilde gjort da naar og hadde rokke saa
mykje. Brugl. i de sydlige Egne tll
Sogn og Gbr.

reffja, v. n. (e-te), gaae noget lang-
somt, spadserer, stribe frem, især skolle-
vits. Ofte om Kvægets Gang til Ud-
markerne og derfra tilbage. Meget
brugl. i Søndre Berg. Tell. Hall. og
Gbr. (Sf. ræsa). Deraf Refftr.

reffja, v. a. (reffje, rakte, råkte), 1)
rakte, udstrakte; især i Bidden. (Im-
pers. ogf. rekte). reffe Skimm: tilberede
Stind ved at strække og strabe dem
med et Jern. reffe Jarn: udhænre
Jernet. reffe ut ein Krot: boie eller
aabne en Krog, saa at den bliver lige.
See rakna. — 2) opløse, opslide, ud-
trække Traaden i strikset eller vævet
Løi. „reffje upp Spytte“: opløse noget
som man har strikset, for at gjøre det
om igjen. Elgefaa: „reffje upp-atte
Baven“. (Søl. rekja). — 3) spore,
føve, følge Sporene efter et Dyr.
Det da rakt Begjen et'an. Hunden
gjeng aa reffe Beganne. (G. R.
rekja). I Drk. betyder det ogsaa: op-
spore, indhente paa Sporet; til Er.
Døm da rakt ein Bjønn. — En egen
Betydning har dette Ord i Lalemaa-
den: „reffje heim-atte“, o: stille til-
bage, afbise noget som man ikke anser
dueligt. Edm. Drk. og fl. (Skulbe
maaafte rettere hedde ræta). Derimod
bruges det ikke i Betydningen: over-
rakte, levere. See retta.

Reffja, f. 1) et Følge, en fremstribende
Flot; især af Kvæg. Gbr. og fl. —
2) en Sti eller Vej for Kvæget; det
samme som Refftr og Raal. Sogn. —
3) Rælværk ved en Trappe. Rbg.
Gbr. Noale Steder ogsaa en Rælle
eller List paa Ræggen, hvort Jade og
Vordstøi hensættes.

reffjast, v. n. stræktes ud (f. Er. om
en Krog); opslides, opløst (= rakna).
„reffjes ma sæg“, o: komme sig efter
en Besvimmelse. Inbr. (S Drk. raknas
ma se). Sf. raab.

Reffjespade, m. og Reffjesjarn, n. et
Rædskab til at strække Læder med.

Reffjing, f. Gang, Spadsering; Stræl-
ning; Opplidelse x. see reffja.

Reffling, m. Hællefynder, som er flaaen
i Strimler og tørrer. G. R. riklingr.
(De Strimler, som dannes af Udfan-
ten eller Fimmerodderne, kaldes Raa).

rekna (ee), v. a. (a-a), 1) regne, gjøre
Regninger. Hedder paa enkelte Steders
reikna. G. R. reikna. 2) beregne,
overslaae; ogsaa tælle, regne efter, især
Liden eller Dage. 3) medregne, tage
med; ogsaa paaregne med Smaalighed,
lægge megen Vægt paa de Tjenester,
som man har vist. Eg vil ikke rekne
paa da: jeg vil ikke ansee det som no-
gen Dpoffrelse fra min Stbe.

reknaude, adj. værdt at medregne.

Reknebok, f. Regnebog.

Reknefunst(r), m. Regnekunst.

Rekneflap (Rekneflap), m. Regnflab.

Rekning, f. 1) en Regning, Fortegnelse
over Tilgødebavende m. m. 2) Bereg-
ning; ogf. Regnekunst. 3) en smaalig
Efterregning af udviste Tjenester.

Rekspoon, m. en liden Laage eller Slaa
som kan flydes ind og trækkes tilbage
(see Støiloka). Nordre Berg. Ofte
Rekspo.

rekst, f. rekast.

rekstafør, adj. rakt til at gaar; iskaud
tll at gaar lange Vete, især til Udmar-
ten eller Græsangene; om Røer.

Rekstahold, f. Forligthed eller Styrke tll
at gaar lange Vete; det at en Ro er
godt iskaud tll at søge Græsangene.
Jæb. (Af Refftr).

Rekstr (Refftr), m. 1) Gang, Vandring,
Omflakten. Tilbeels i B. Stift. I
Sammenfættning: Reffta; saaledes Reff-
stabilffja, f. en omflakkende Hund. Sf.
reket og reffja. — 2) Sti, Gangsti, især
om de Vete i Udmarken, hvorpaa Kvæ-
get gaar til Græsangene og derfra
tilbage. Sbl. Jæb. Drk. Helg. og fl.
Hedder ellers: Reffja (Rhl.), Raal (Drk.
Gbr. Rhl.), Raas (Nordre Berg.) Raaf
(Hall.). G. R. rekstr.

Rekstra, f. et ungt Træ, en Stang, Spire,
smal Stamme. Helg. Rømb. Inbr. I
flittre-Sogn hedder det Kæste. (I Nor-
dre Berg. Stæte). Med Hensyn tll Af-
ledning har det Ligbed med det for-
anførte Raasfure og Raasabjørk.

rektrig, f. rettag.

Rekvid (Reffe-ve), m. Dribved, Træ som
drives op paa Stranndrederne. Sf.
Raafar og Raafar.

rela (ee), v. a. (a-a), vride, forvride
et Ledemod. Helg. (Elers rengja, vifla,
brigde og fl.). Sf. G. R. ridla, bringe
afslave.

Reling, f. Forordning.

Rel-or, pl. n. forbum: en Formular eller
nogle Ord, som man læste naar man
skulde læse en Forordning. Helg. „Iesa
Reloran“. (I Edm. lese i Brigde).

Keltje, Keltje, f. Keltla.
keltjelast (med den egne Udtale for til og
H), komme sig, begynde at blive frisk.
Sdm. Raastee for rettleidast.

Kem (Fjel, Epile), f. Kim.

Kem, f. Jordbrø, Bold, Bante. (Helg.).
S. Kim og Kime.

Kemb, m. Udrækning, Strækning af Lem-
merne. S. sølg.

rembe (ræmbe), v. a. (e - de), strække
Lemmerne. rembe seg: strække sig uvil-
kaarligt eller af en naturlig Trang,
især efterat man har ligget eller siddet
længe; saaledes ogsaa om Dyrene, f.
Er. Hunden. Neget brugt. i B. Stift,
ogfaa i Gbr. Nogle Steder: ræme seg
(Tæll. Helg.). Heraf Kemming, f.

rembe, adv. trangt, vanskeligt; om en
Gienningang. Melbalen. (See drembe).

— Jsl. remba, anstrenge sig.

Kemberid, f. et Angreb af Sygdom; f.
Er. Bugvrib. Sdm. Jf. Drembe.

remje, f. ræmja. remne, f. rønna.

Kemsa, f. en Strimmel, et langt og smalt
Slykke, f. Er. af Skind. B. Stift, Gbr.

J Rbg.: Kimsse. (Jf. Keim).

rena (et), v. n. (a - a), dovne, tabe sin
Smag eller Kraft; f. Er. om Dl som
saaer i et aabent Kar. Nordre Berg.
Sdm. (G. N. rena, aftage). Hertil
rena, adj. dovnet, smagløst, for gam-
melt. Kening, f. Svæfelse, det at no-
get dovner bort ved Udbunstning.

Kend, Kender; f. Raand.

rend, part. (af renna): udgydt; støbt;
oplagt (om en Væv); øget i Bredden
(om Klæder).

renda (rænde), v. a. (a - a), sætte Stri-
ber i; væve med Striber. Af Raand.

renda, adj. sribet, vævet med Striber.
Hertil svartrenda, blærenda o. f. v.
„renda mæ Væst'a“: sribet paatværs,
vævet med Iblæt af forskellige Farver.
Derimod: „renda mæ Væp'e“, naar
Striberne dannes af Rendegarnet.

Kending, f. Vævning med Striber.

rendut (rendette), adj. sribet. „Rendette-
huca“ (i Sdm.): den sribede Hue, som
er Pjernes Hovedbragt; modsat „Svar-
tehuca“.

Keng og Kenger, f. Ræng.

rengd, part. vrænget; forvredet.

rengja (rængje), v. a. (e - de), 1) vrænge,
vende Brangfiden ud; f. Er. paa Klæ-
der. Soqn og fl. (Af rang). Ellers
smu. — 2) vride, sætte stærkt, tvinge
noget ud af sin rette Stilling. Mere
alm. — rengje seg: vride sig til Eiden.
rengje upp eit Laas: oplukke ved Vrid-
ning eller Bryden; bryde op. — 3) for-

vride et Lem eller Led. Jæb. (Ellers
Heita, vilka, brigde, rela). Jsl. rengja,
gjøre krum. — rengje Augunne: vrænge
Dinene, see stærkt eller med-Uvilke til
noget.

rengjast, v. n. trætte, kives, begynde en
Strid. Jæb. — Jf. rangla.

Kengjing, f. Vrængning, Vridning.

Kengsla (Rængsle), f. en vrænget eller
vreden Stilling. — sta i Kængsle: staae
spændt eller bøjet af en voldsom Paa-
trykning; f. Er. om en Dør.

Kenn, n. Kenden, hurtigt Løb. J et
einaste Kenn: i eet Træk, uden nogen
Standbning.

renna, v. n. (renn'; rann; rønne), at
rinde. J Gbr. og Er. Stift hedder

Inf. tilbeels: rinne. (Sv. rinna. G.
N. renna). Paa samme Steder hedder

Præs. rinn, og Supin. runne. — Be-

tydninger. 1) rinde, flyde; f. Er. om

Vand. Nogle Steder (Tæll.) ogfaa om

tørre Sager, f. Er. Korn, i samme Be-

tydning som „rynja“. renne ned: flyde

ned, spilde. renne utvæ: flyde over

Bredden. — 2) dryppe, spilde, være

læt; om Kar, ogfaa om Vaade. Saen

va so aisen, at han rann som ein Sil.

— 3) smelte, blise flydende, rinde som

en Væbse; f. Er. om Tin, Bly o. f. v.

Salt'e renn upp: Saltet smelter, op-

løses. — 4) glide, flyde afsted, f. Er.

paa Isen. Han rann stad: han gled og

salbt. (Sdm. og fl.). Naar det beteg-

ner en frivillig Gliben, har det sæd-

vanlig Formerne: renne og rende (see

følgende). — 5) om Solen: rinde, kom-

me op. Kom same Sol'a rann: just da

Solen kom op. Hertil Solrenning. (Jf.

ovra, spretta). — 6) flyde op, være bur-

tigt; om Stov og Væxter, især om de

unge Stud eller Spirer. Jf. Rune,
Runn, Runne. Ellers ogfaa om en

kjendelig Bevægelse eller Forandring.
Saaledes: „renn' atte“, og renn' ibop“:
luffes, slutte sig sammen. J Romst.
siges ogfaa „Dæ rann 'ti han“, ɔ: Bre-

dden betog ham, hans Blod kom i Rog.

renna, v. a. (e - de), 1) rende, udgyde,
lade rinde, f. Er. i et Kar. (G. N.
renna). renne Vatn paa Tunna. renne
'ti seg: bølge i sig, fylde sig. — 2)
smelte, støbe. renne Bly: smelte Bly.
renne Knappar: støbe Knapper. Dæ
so fint som bæ vore rent, ɔ: saa net
og jævnt som om det var støbt. — 3)
drive, støbe, flyde afsted. Dæ va so ein
habe rent Kniven ti, ɔ: som om man
hadde sukket en Kniv deri. (N. Berg.).
Hertil: „renne seg“, ɔ: stride, glide paa

Snee eller **Jis** (= aka, løypa, streita). Nordre Berg. og nordensjelsb. (Jøl. renna sér). — 4) rende Garn, gjøre Dplag til en Bøv. — 5) ubvide, øge et Klædningsstykke i Bredden ved at indsatte et nyt Stykke. (Jf. skjopta, som betyder en Forøgelse i Lengden). — 6) v. n. rende, løbe, fare affted; især om Fiskens Fremstriden i Vandet, ellers ogsaa om Dyr og Menneſter med Begreb af en gjentaget eller vedvarende Løben. Dei rende ett' an: de sprang efter ham. Han hadde rent unda (løbet bort). renne 'ti: løbe til og tage fat paa. (N. Berg.). renne paa Kjælle: stride paa Kjælle (= renna seg). renne Rauv'a si: forløbe sig, vove for meget og derfor lide et anseelig Tab. Sdm. og fl.

Kenna, f. en Kende; Vand-Kende. (Jf. Trø, Løfu, Stof). Dgsaa en Forbygning i Grunden, en Kanal.

rennande, adj. 1) rindende, flydende. (Forfjælligt fra flotannde). 2) rendende, løbende. Rest som Adverb; f. Ex. Dei kom rennande.

Kennarbakke, f. Rennebakke.

rennast, v. n. (est, -dest), røres, bevæges til Riltbbed, ynkes; ogsaa fatte sig, forsones, angre sin Hidsigbed. Nordre Berg. Han hadde renst: han var kommen i en mild Stemning, hans bedre Følelse havde seiret. Han va strid' i Fyrtuuglenne, men sida rendest han.

Kennebakke, m. Basse hvori man strider paa Kjælle eller paa Skier. Dgsaa kaldet Kennarbakke. Liggsaa Kennarplads, m. (Nordenfjelds).

Kennebumb, m. Kendeboom, Kamme at oplægge Bøv paa.

Kennedriv (aab. i), n. stærkt Sneefog.

Dgsaa Kennesof (aab. o), n.

Kennefjor, f. Fjore for Kjælle og Skier. Dgl. Kennarfjore, n.

Kennega(r)n, n. Kende-garn (= Varp).

Kennel, m. en Trids, et libet Hjul. Sjelden. Jf. Snelderennel.

Kennelyffja, f. Kendesnare, Kende-knude. Jf. Atrenne.

Kennemjolk, f. tynd Mælk, som ikke løber sammen.

Kenneskji(b), n. Kendebane; et langt Stykke til at løbe. Tell.

Kennestein, m. Kendesteen.

Kennesyftja, f. stærk Diarree. Oftere: Kenneskita (aab. i), f. (Anstøbeligt).

Kenning, f. 1) Rinden, Flyden, flydende Tilstand. 2) Smeltning, Støbning; f. Ex. „Knapperenning“. 3) Gilden, Striden paa Jis eller Snee. 4) Kenden,

Løben, Omkærsning. 5) et tilfældigt Stykke paa Klæder, en Forøgelse i Bredden. Jf. Skjøpt. — Egen Betydning i Solrenning.

Kenning, m. et ungt Trø, et Skub, en rank og tynd Spire, især af de mindre Trøer, som Høg, Kogn, Hassel og fl. (Heggierenning. Selsierenning). Nordre Berg. og fl. Hedder ogsaa: Kyning (Søndre Berg. Tell.), Runne (Jøb. Rbg.), Kaana (Drk.).

Kensel, m. 1) Strappe, Randfel. (Lilbeels i Tr. Skift). 2) en Skibbælg, Kornpose (= Hit). Drk.

rense, f. reinsta.

Kensl (Kans'el), n. 1) Kenden, Løben; især Fiskens Fremstriden i Vandet. 2) Strøg, Paa, hvor noget løber iagennem; især om de Strøg i Vandet, hvor Fisken pleier at stride frem. 3) Rivning, Smerte i Legemet; et Slags Gigt. Rest i Forbindelsen „Riv aa Kensl“. Ellers Rivning, Flageverk, Fløg.

Kensla (Kansle), f. 1) iblelig Løben og Kenden. 2) Støbning. (Sjelden). 3) Løb, Sted hvor noget løber; især om en Basse, hvorover man nedstøtter Veb og Lømmer. Hall. og fl. (= Laup, Løypa).

renta, v. a. betale Renter; ubertiden ogsaa: laane med Betingelse af Renter. „renta seg“: forrente sig, lønne sig. Kente, f. Rente. (Nyere Ord).

Repp, m. 1. et Rygdelaag, en Kreds eller Række af Gaarde. Hall. Balbers; ogsaa i Rdm. og flere Steder. (Jøl. hreppr).

Repp, m. 2. en kort Eggdom, et Angreb af en eller anden Svagbed. Sdm. (I svenske Dial. repp, Lid, Stund).

Rer (er), n. see Ribe.

Res, f. Ris. — Rese, f. Risse.

resenera, bømme (rasonnere).

resleie, f. rettleibe.

ress, hvis, dersom; f. Ex. ress du ikke læt'e da vera. Balbers. Andre Steder: „darsfo“, og rettere: „arso“, o: et det saa at.

Rest, m. Rest; Dverfud.

resta, v. n. reste, faae tilbage; ogsaa feile, fattes. I Nordre Berg. har det Formerne: rest'e; rast; roste; — og forbindes ofte med Dativ; f. Ex. Kva so rest'e Gut'a: hvad er det som fattes Drengen? — Er ellers et nyere Ord, som synes at være forverlet med dresta.

Reste, f. Stammen af et ungt Trø (= Restra). Jttre-Sogn. Jf. Skate.

rete, f. rita. Ketsla, f. Keidsla.

Rert (er), m. 1. 1) Ret, Rigtigbed. G. R. réur. Dgsaa Erstatning, Godtgø-

relse. (Søndenjelbs). Han fætt Rett for dø. S. Lika. (3 Sammensætning tilbeels: Retta; f. Rettabor). — 2) Rettighed, retlig Adkomst til noget. „hava Rett til“. Ogsaa retlig Bestemmelse eller Betsagt. Dø same Retten fyr' alle. Dø dir' ifte Rett paa han: man faaer albrig Ret med ham. — 3) Ret, Dømskol. koma fyre Rett'en. „sitja Retten“: sidde i Aker være Medlem af en Ret. (Talemaaden „te-rettes“ henføres til: rett, adj.).

Rett (ee), m. 2. (Fl. Rette, r), en Ret Mad, Maaltid eller Portion af et Slags Mad. „reidde Retter“: tilkøbe Retter, et vel besat Bord.

rett (ee), adj. 1) ret, lige, opreft. Kun i nogle faa Tilfælde, saasom „staa rette“, : staa opret eller lige, uden at bøie sig. halve rett'e Waaten: holde Waaden opret (nemlig naar man trækker den paa Land). Berg. Stift. — 2) retvendt, som vender den rette Side til. Modfat rang. — 3) ret; rigtig, ifte falsk eller forverlet. G. R. réur. Naar rett skulde vera: naar det skulde være rigtig. Paa rette Waaten: paa rette Maade; ogsaa ret bygtigt, tilgavns. 'La rette Slags'e: af det rette Slags. Dø va rette Karen: det var den rette Karl; ofte med et Slags Spot, omtrent som: det var en fed Karl. „Nø retta“: mebrette; ogsaa: rettest, helst, egentlig. Eg skulde må retta gjort dø: jeg burde egentlig have gjort det, ber var vistnok rettest at gjøre det. Nordre Berg. og fl. (Egentl. med retto). „Til rettes“: tilrette. leggie te rettes: lægge tilrette, i sin rette Orden. hjelpe te rettes: hjælpe til, være behjælpelig. koma te rettes må: komme tilrette med. — Disse Talemaader kunde ogsaa henføres til Rett, m. (eller et afledet Rette, n.), men synes dog snarest at høre til Adjektivet. Lignende Forbindelser ere: te vondes, te godes, te hælves.

rett, adv. 1) ret, rigtig, paa rette Maade. Ved Kristiania har det ogsaa Betydningen: lige, i lige Retning; f. Ex. rett fram, rett ned). Andre Steder: beint. — 2) nøt, tilfulde. Eg veit ifte rett for stort dø var. Ogsaa: just, netop. „rett so“: netop saaledes. I B. Stift: ritt (aab. i), f. Ex. „ja ritt han“, : ja netop han. — 3) nok, vel, vistnok. (I B. Stift: ritt, med aab. i). Dø var rett sant: det var nok sandt. Han var rett komen. Eg tenkfe ritt dø: jeg troer nok det; det er nok Tilfældet. (Nbl.). Sf. „a“ og „nog“.

retta (ee), v. a. 1. (a-a), 1) rette, gjøre rigtig, forbedre. retta seg: udsværnes, blive rigtig. — 2) vellede, hjælpe, bringe paa ret Vel. „retta seg ette“, : rette sig efter, holde sig til, lide paa. — 3) i Betydningen: berrette. (G. R. réta).

retta (ee), v. a. 2. (e-e), 1) rætte, udstrække. (G. R. réta). rette seg: strække sig, udstrække Lemmerne. Han rette upp Hand'a: han rakte Haanden op. Han gjæll aa rette ut-or seg Lunga (rakte Lungan ud). Meget udbrebt (B. Stift, Zell. Øbr. og fl.). — 2) overrække, levere, give med Haanden. Han kom aa rette meg dø. (Selbner).

Retta, f. den rette Side, den Side som skal vendes ud (paa Løi eller Klæber). Modfat Raanga.

Rettabor, f. Forbedring, Afhjælpelse af en Mangel eller Uorden. Nordre Berg. Ogsaa kaldet Rettaborste, n. „We klaga fyre dø oftar, men me fætt ifte nøte Rettaborste paa di“.

Rettaløyse, f. Rettløsfa.

rettande, adj. som man kan rette.

rettast, v. n. rette sig, blive rigtigere eller bedre. Hedder ogsaa: retta seg.

Retteforeldre, n. pl. rette eller virkelige Forældre; i Modsetning til Stifforeldre. Saaleses ogsaa Rettefar, m. og Retteemor, f.

Rettehand(a), f. den høire Haand. (Modsat Hængebanda). Nest i Tilfælde til Børn, dø det ogsaa hedder Jagrehand'a og Snilbehand'a.

rettelege, adv. 1) rigtig, ganske, tilfulde. Dø va 'fte rettele' so helber: ifte ganske saaledes helles. 2) ret meget, særdeles, i bot Grad. „rettele' væl“: meget vel, ret godt. rettele' snib aa stik-leleg'e: særdeles brav og skikkelig. Han arbeidde aa stråva rettelege. Meget brugl. i Nordre Berg. Edm. Ndm. og Drk.

Rettelese, n. 1) Rettelese, Berigtiggelse. 2) Rettelesor, noget at rette sig efter.

rettenkt, adj. retslindig, fornuftig.

Rettesyfljen, n. pl. Hælsøffende, Børn af samme Fader og Moder. Saaleses ogsaa Rettebror, m. og Rettesyster, f. (Modfat Halsøffjen).

rettførleg, adj. retskaffen, retvils. (Vedbre rettfør).

Retting, f. 1) Rettelese. 2) Udstrækning. rettkomen (aab. o), adj. forhvervet med Ret, tilkommen paa en rigtig Maade. rettlaus, adj. ufornuftig, som man ifte kan komme tilrette med, eller som ifte agter nogen Ret. I Nordre Berg. hedder det: rettalaus'e.

rettleide (rettleia), v. a. (e-be), veltede,

- bringe paa ret Vej; underkotte, hjælpe til rette; ogsaa bringe i Orden, faae Rede paa. Alm., dog mest brugeligt i B. og Kr. Stift. I Lell. bedder det: reoleie (ved Dvergangen af til til sl). Det foranstaaede „reisselast“ (blive frist) horer maafter ogsaa hertil.
- Retledning**, s. Beileedning, Hjalp, Bistand; ogsaa Ordning, Afgjorelse. I Sogn bruges **Retlesinga**, pl. Sytler, Forretninger.
- Retloysa**, s. Ufornuft, Uforbederlighed, Ligegyldighed for al Ret. I Nordre Berg.: **Rettaloyse**.
- retna**, v. n. jævnes, ubjævne sig.
- rett-no**, adv. snart, nu strax.
- rettsinna**, adj. rettsindig.
- rettsluttig**, adj. fornuftig, billig, rettsluttig, god at komme tilrette med. B. og Kr. Stift. I Tr. Stift: **rettslutt**.
- rett-so**, netop faaledes. I B. Stift bedder det ofte „rioso“ og bruges som Udtryk af Forundring eller Overraskelse.
- rettssoles**, adv. med Solen, efter Solens Gang, v. e. til Hoiere; altsaa fremad eller opad fra venstre Side og tilbage til hoiere. Almindeligt, men bedder ogsaa: **rettsolt** (Jeb.), **rettsoles** (Helg.).
- rettssoles**, med et (B. Stift). G. R. **rettssoles**. Mobsat rangsoles.
- retttig**, adj. rigtig. Hall. Gbr. — Ellers oftest i Formen **retttig** (som er unort). Man siger ogsaa **Retttigheit**, om Retttighebet eller Indkomster.
- retttvilling**, adj. som vil det rette. Sjeld.
- retttvis** (ii), adj. rettvittig; ogsaa nem til at finde det rette. Sjelden.
- Rev** (aab. e), m. en Ræv (Dyr). I B. Stift bedder det Ræv (aab. e), og ligesaa i Gbr. og paa Helg. Søndensjelds ogsaa Ræv. G. R. resr. Uegentlig om en listig, snebig Person.
- Rev** (ee), s. Riv. — **Reva**, s. Riva.
- Reva** (aab. e), s. en Hun-Ræv. I B. Stift: **Reva**, **Røve** (aab. e). Dg. **Revtik**.
- reva** (aab. e), v. n. strige, klynke, (saaledes som Røvene i Parringstiden). I B. Stift **reva**.
- Revbjella**, s. en lirt med store røde Blomster; Fingerrulle (*Digitalis purpurea*). B. Stift. Bedder ellers **Revbjolla** (Hav. Jeb.), **Revbhanske** (Efl.), **Reveleike** (Sdm.); Fingregull (Romsbalen).
- Reveleso**, s. Røvesar.
- Revefale**, s. Røveslager, Gift for Røve.
- Reveleika**, s. s. **Revbjella**.
- Reverensa**, s. en lang Dypregnelse, en Række af Titler eller Tilgangsord o. s. v. Egentlig **Retlighed**, Komplimenter. (Fremmedt Ord).
- Reverumpa**, s. Røvehale.
- Revol** (ee), s. Rivol.
- Revsfynn** (Revsfynn), n. Røvestind.
- Revtik**, s. Hun-Ræv. Tr. Stift.
- Rev-ungje**, m. Røvrung.
- Ri**, Arbet Ved; s. Riv.
- Ri** (Stund), s. Riv. ri, v. n. s. ride.
- ria** (for rida), v. a. (ri; rei; rie); vrikke, ombrede. „ria et Bia“: vrikke en Bildebist, gjøre en Bilde. Hov. Ebl. Rbl. I Lell. **vrice**. (Andre Stæder foreskommer **vri** og **vri** om: at læmpe eller forandre noget). Sv. **rida**. Jf. G. R. **rida**, at knytte. Ellers **vinda**, **snara** og **fnu**.
- Ribba**, s. Ribbenene tilfagemed Rjebet, en Side, især af Svinn. See Riv.
- ribbe**, v. a. (a-a), plukke, vikle Hjørnene af Fugle. Ag. Stift. Jf. **nappa**.
- Ribbe**, n. Jordbrug, Bøld. (Rbg.). See **Rabb**.
- Rid** (aab. i), n. 1) en Forbøining, det høieste Punkt af en Vold eller Basse, Lell. og fl. (nogle St. Ke). Ellers **Ris**. — 2) det at noget holder i Midten og ikke med Enderne. „Stoffjen ligg paa Ri“ (naar nemlig Underlaget er for høit i Midten). I Sdm. bedder det: „paa Rei“. (Jf. **reie**). I Hov. under tiden „paa Ridsango“. Da ligg'u paa Ridsango. S. ride.
- Rid** (ii), s. 1) en Stund, en kort Tid. Naften alm. (mest i Formen **Ri**) og meget brugeligt. (G. R. **hrid**, **rid**). Et lita **Ri**: en liden Stund, s. Er. en halv Times Tid. Et go' **Ri**: en temmelig lang Stund. Hertil: **riomte**, v: af og til, en og anden Stund. Gbr. — 2) et Uveir, nogle Dage med Sne og Kulde. Jf. **Uridd**, **Ryff**, **Dryff**. — Ogsaa et Sneelag. Et **Snerid**. — 3) et Angreb af en Sygdom, en Stund hvori Sygdommen eller Smerten indfalder stærkere end ellers; saaledes s. Er. om de enkelte Anfald af Fødselsmerterne. (Jf. **Rjosrid**, **Masarid**). Meget udbredt, ligesom det eneste **Flaa**, **ga**, hvilket dog anvendes paa flere forskellige Tilfælde. (G. R. **hrid**, **Ramp**, **Dyff**). Lignende Dvergang i Betydningen have: **Ryff**, **Laf**, **Belte**, **Voll**, **Heling**.
- Riddar** (og **Ridd'er**), m. Ribber. **Riddar** **Rap**, n. Ridderværdighed.
- ride** (ria), v. n. (rid'; reid; ride, aab. i), 1) ride, sidde tilhest. (Mest alm.: **rie**; **ri**, **rei**, **ree**). G. R. **rida**. — 2) holde i Midten og ikke med Enderne.

- ligge paa et Underlag som er forboit i Ribten. Stokkjen ligg' an ri' (vasser, buner). Baaten ri' paa ein Stein. Heraf Rib, n. — „ri' over“: falde over til den anden Side. (Jf. risa yoc). I spot-tende Tale betyder „rie“ ogsaa beligge. — Et andet „ride“ (at vride) findes kun i de Dialekter, som mangle b i Enden af Ordene (s. ria).
- Ride** (aab. i), m. 1. et Vaand eller en knyttet Traad omkring en Haspe (til at forebygge Sammenvikling). Ebm. (Jf. G. N. rida, s: binde, knytte).
- Ride** (aab. i), m. 2. en liden Stof eller Balse til at binde Fiskergarn paa; en Model hvorpaa Maskernes Størrelse afsaes. Nordre Berg. Ebm.; ogsaa Helg. i Formen Kee; i Nbl.: Kiel; andre St. Xrv. G. N. ridill (af samme Rod som det forrige).
- Ride** (aab. i), n. 3. Rjønølem paa Hestene. Nordre Berg. Noale Steder Kee. Ellers: Ker (ee), n. (Helg. Ebl. og fl.), Kæ (Jndr.), og Ke, n. (mange St.). De sidste Former synes at for-udsætte: Kebr, n. (G. N. hredjar).
- riden** (aab. i), part. reden eller kæmnet til at ride paa, om en Hest.
- ri(d)heil**, adj. lidt stranten, kun frisk til enkelte Lider. Ndm. (ribell).
- Riding** (R'ing), f. Riden; Ridt.
- Ridstall** (aab. i), m. Hjortenes Legeplads eller de Steder hvor de parres. Nordre Berg.
- Ridtaatt** (aab. i), m. den Feil ved et Loug, at den ene Snor (Laatt) er bleven slappere end de andre, formedelst en Uværnhed eller Kurre paa Traaden. Nordre Berg. Forflares af Noale som „Ridtaatt“, men udtales Ritaatt, eller Retatt, og kommer formodentlig af det foromtalte ria (for rida).
- Ridvang** (Dat. Ridsaango), f. Rid, n.
- Riel** (for Ribel), m. 1. Model (Rjevle) til Garn. Nbl. See Ride, 2.
- Riel**, m. 2. krumme Aarer i Trae. Nbl. See Rir og Riffa. — Om et andet Riel see Ril.
- rien** (for riben), part. vreden, ombreiet. S. ria.
- Riffa**, f. Riffel (et Slags Gevær).
- Rift**, f. f. Riva og Risona.
- riga** (aab. i), v. n. (a - a), rave, bste sig til forskjellige Sider; f. Er. om Græsstraa, Nordre Berg. Obr. Hall. (tildeels rega). Jf. rigla, rigga, raga. I nordre Ebm. betyder det ogsaa gnyge (= reie). Hertil Rigasfjol, n. en Gnyge (= Husstjøl).
- rigga**, v. a. 1. (a - a), ryfte, rolte, faae noget til at rave eller gnyge. Nordre Berg. Ma' 'he rigge Bor'e: vogt dig at du ikke ikke ryfter Boret. Jf. rugga.
- rigga**, v. a. 2. (a - a), 1) forbinde, omvikle med Vaand. Sogn. Han va so saar'e paa Foten at han laut rigga 'n. Jbl. riga. (Jf. Ang. vrigann, Kæbe, bække). 2) taste et Fartoi, sætte Rig paa.
- rigla**, v. n. rolte, faae løst og ravende. B. Stift. Jf. rugla.
- rigna**, regne; f. regna.
- rig**, adj. rig. „Ein Rife-Pulle“: en meget rig Mand. (Nordre Berg.). „Eit rikt Lat“, siges i B. Stift om et Lag eller Greb, som er for drott til at kunne holdes i Langden; f. Er. naar man stikker Haandspigen for langt ind under en Steen som man vil vølte.
- rifa** (seg), v. a. (a - a), berige sig, samle Rigdom. Søndre Berg.
- Rifdom**, m. Rigdom.
- rikelege**, adv. rigelig, i fuldt Maal. J Ebm. ogsaa rikeslege (for rikolega). G. N. rikulega.
- Riking**, m. en rig Mand.
- rifka**, i Betydn. berste; synes at være ubrugt. men forudsattes i overfl. Jf. raadriften.
- Rikje**, n. Rige, Stat. G. N. riki. Sjelden om et Distrikt, som „Futerikje“. — I Sammensætning hedder det Riks (for Riffes), som Riksgrensa, f. Rigsgrænse. Riksort, f. see Ort. Riksraad, n. Rigsraad, Statsraad. Riksstyr, n. Statsstyrrelse; Statsforfatning. Riksvaapen, n. Rigsvaaben.
- riffa**, v. a. (a - a), rolte, røre af Stebet. D'e 'he vart te riffe seg ette bl. Nordre Berg. (Eg. ridfa). Jf. Sv. vricka.
- Riffa**, f. krumme eller bølgeformige Aarer i Trae, Lværstriber, Hvroler; Trae som bliver flammert eller spraglet paa Overfladen, naar det poleres. Nordre Berg. Obr. og fl. (See ellers Rir).
- Herill Riffesfjol, f. Fjel eller Skive af saabant Trae. Riffeskaft, n. et Skaf af samme.
- riffa**, adj. tværstribet, flammert, broget. Hertil Riffa-sty, f. Styer, som afstilles ved smaa blante Striber, saa at de ligne Ruber eller Masker i Garn.
- Drk. Riffave(s), n. flammert Ved. Drk. Riffesjork, f. Birk med Hvroler eller Lværstriber i Beden, særdeles siffet til Polering. Obr. Ebm. og fl.
- riffet**, adj. aaret, tværstribet. Ein riffette Katt: en Kat som er graa med smaa sorte Lværstriber.
- rifka**, v. n. (a - a), 1) knirke, stræbe,

rasle. *Gbr.* *Drk.* *Sdm.* og *fl.* See riska.
 — 2) gaar sagte. Meget brugl. i *Sdm.*
 Da riska er grav'e: det gaar saa taal-
 ligg, man gaar og lysler som sæd-
 vanlig.
riska, v. n. Kirke, hvine, strabe; *f. Ex.*
 om Gjængerne paa en Dør. Ogsaa
 larne, høse, medføre Uro. *Sogn.* *Harb.*
Rbg. *Tell.* *Hall.* (Nordligere hedder det
 riska). *Jsl.* *hrikus.*
Rikring, *f.* Kirken, Hvinen; ogsaa Larm,
 Uro, idelig Gang igjennem Dørene o.
f. v. Ellers ogsaa Rikring.
Ril (ii), m. et Slags Dands som op-
 føres af tre Personer. *B. Stift.* (Noget
 Steder: Kiel). I Danmark Kiel (*S.*
Wolbecks *Dialekt-Lexikon*, p. 446).
Rim (aab. i), *f.* (Hl. Rima, r), Stang,
 Lægte, en af de smale Fjæle, som danne
 Epileerne (Ribbenene) i en Grind, saa-
 ledes at de paa hver Ende ere indfat-
 tede i en Løvsstolpe (Dkse). Ligefaa
 om Røgterne i et Gjerde eller Gitter
 og om Fjelene i Bunden paa en Slæde.
B. Stift. og *fl.* *G. N.* rim (Lovene,
 II, 122). — *Kem*, og i Flertal *Kem-*
ma, betyder paa Helg. ogsaa en høj
 Banke eller Jordbryg; *Jf.* *Rime.*
Rim (ii), n. 1. 1) Rimm, af Frost (=
 Hela). 2) fint Sod paa Gryder og
 Kjebler. *Tell.* (Ellers *Rolhim*). Ogsaa
G. N. hrim, eller ketilrim.
Rim (ii), n. 2. Rimm i Estlen, Bers.
rima, v. a. (a - a), rime, sætte i Bers.
 rima seg; rimes med hinanden, om
 Ordene i et Bers. — *Rimar*, m. Ber-
 semager.
rima, v. n. rimes, rimmfryste.
rima (aab. i), v. n. (a - a), i Talemaa-
 den „rima inn-yr“, om en Bølge, som
 styrter ind i Baaden fra Siden. *Sdm.*
Rime (aab. i), m. en langstrakt Forhøi-
 ning, Jordbryg eller Bjergryg, som
 strækker sig opad en Fjeldside. *Sdm.*
 (Hjelben). I lignende Betydning bru-
 ges *Rem* (Räm) paa Helgeland. *G.*
N. rimi, Baste. — *Jf.* *Ribbe*, *Rabb*,
Rinde.
rimeleg, adj. rimelig; ogsaa maadelig,
 passende, billig, maadholden.
rimna, revne; *f.* rimna.
Rimse, Strimmel; *f.* Rimsa.
rima, v. n. (rin; rein; rine, aab. i),
 1) strige, hvine høit og skarpt; om
 Sviin og andre Dyr. Meget udbredt
 (*Jab.* *Nbl.* *Sdm.* *Drk.* *Gbr.*). I
Sogn siges: *prima*. *G. N.* hrima. —
 2) smerte, sikke, medføre en bitter For-
 nemmelse. „Da rin' upp-i Nasinne“,
 om noget som har en yderlig skarp

lugt, ogsaa om en skarp og bitter
 Smag. *Sdm.* Da rin i Hau'e: det
 smertes i Hovedet, ligesom et Stik el-
 ler en Rivning. *Indr.* — 3) virke paa,
 gjøre nogen Virkning eller Foranbring.
 Da rein ikke paa det, hva dei at, o:
 de bleve ikke febere hvor meget de end
 aade. *Sdm.* Saalebes ogsaa om et
 Dnske eller en Forbandelse; tilbeels
 transitivt, *f. Ex.* *Obontane* rin' ikke
 den so a ostfoldige, o: Forbandelser
 skade ikke den som er usfordlig. *Sdm.*
 — *G. N.* hrima a, hænge ved. *Ang.*
hriman, rort.
Rinald, m. Knauff (Trigla Hirundo).
Sogn. *Nbl.* *Sjl.* Ellers kaldet *Rjot*,
Hurr og *Rnurr*.
Rinde, m. Jordbryg, Banke, Forhøi-
 ning paa en Bjergside. *Sogn.* *Harb.* *Tell.*
 og *fl.* Ellers *Rande*, *Rim*, *Rabb*.
Ring, m. 1) Ring, Kreds, Cirkel. (*G.*
N. hringr). I Ring: rundt, i en Kreds.
Jf. *Kring* og *Kringel*. — 2) en Ring
 af Metal eller Træ; sær Finger-Ring.
Sylvring, *Gullring*. — 3) et lidet Kar,
 et Mælespand. *Drk.* Noget Steder
 ogsaa det samme som *Ringja*.
ring, adj. ringe, daarlige, uselig; ubety-
 delig; ogsaa svag af Helbred, søgellig.
 Han er so ring'e mæ Helsenne. (*B.*
Stift). Et ringt Mr: et knapt Kar
 med Hensyn til Nærigen.
ring, adv. snart, strax, om kort Tid.
 Meget brugl. i *Drk.* *f. Ex.* Han maa
 ring koma no. I *Rdm.* hedder det
 ogsaa *ringan*. (I svenfke Dial. ring).
ringa, v. a. (a - a), 1) sætte Ring paa.
 2) gjøre rundt, danne som en Ring.
 ringa ut-or: udfkære et rundt Stykke,
 skære rundt. ringa ihop: lægge sam-
 men i en Ring. ringe seg ihop: høle
 Enderne mod hinanden, rulle sig sam-
 men; om Dyr. Hertil „ibopringa“,
 sammenrullet, *f. Ex.* om Slangerne.
ringa, part. ringformig; sammendøstet.
ringan, snart; *f.* ring, adv.
ringast, v. n. forringes. Sjelden.
Ringbein, n. en Fæl i Fødderne paa
 Heste. Heraf *ringbeina*, adj.
Ringblomsfr, m. et Plantenavn; i *Ag.*
 Stift tilbeels Høgeurt (*Hieracium*)
 i *B. Stift* *Volverleie* (*Arnica*).
ringbøyg, adj. bøiet som en Ring.
Ringfeste, n. Faste eller Heste paa en
 Ring.
ringja, v. n. (e - be), ringe med en
 Kloffe. *G. N.* hringja. — ringje sa-
 man: ringe tilfammen (da Føllet skal
 gaar i Kirken). ringje inn Jul'a: ria-
 ge for Julefesten.

- Ringsja**, f. et bredt og lavt Trækar til at opsætte Ræll i. (Rielleringje). Nordre Berg. og fl. I Tr. Stift tilbeels Ring, og i Tell. Nyngje (selden). Om de øvrige Navne see Kolla. — I Østerr. betyder Ringe: Rællspand, Rællbotte.
- ringla**, v. n. (a - a), ringle, klinge, f. Er. med en Ræbe. Jf. rangla og strangla.
- Ringla**, f. Erle (Fugl). Inbr.
- ringlagd**, adj. sammenlagt i en Ring.
- Ringlaup**, n. Ringrenden.
- Ringorm**, m. Ringorm, et Slags Udflæt. Ringormgras, n. Solbug (Drosera). Nordre Berg.
- Ringstrøm**, m. Vandhvirvel, Strømning som gaar rundt. Jf. Ja.
- ringst**, adv. uselt, lumpent. Da va ringt gjort. Jf. Kent.
- Ringtræs**, m. Ringbrossel. (Sjelden). See Eysvorta.
- ringut** (ringette), adj. ringet, som der er mange Ringe paa; ogsaa: baltet, som har store Tverstriber af en egen Farve; som Dyr.
- ringvoksen**, udvokset i en Kreds.
- Ringveg**, m. Vej som gaar i en Ring.
- Ringvid**, m. 1) Følgerne eller Kredsben i et Hjul. Ag. Stift (i Formen Ringve). Ellers Hjulring og Lasse. — 2) en slyngende Buskært, Gjedeblad (Lonicera). Nordre Berg. og fl. Ellers talbet Vivendel, Revol, Bergfletta og fl.
- Ringvokste**, m. Hvirvel i Haaret, et Punkt hvorfra Haarene udbrede sig til Siderne. B. Stift. Jf. Kvervel.
- ringvoren**, adj. daarlige, ogf. sygelige.
- ringvugd**, adj. ringslet, som har hvib Ring i Vinene; om Heste.
- Rining**, f. Strig, Spinen; f. rima.
- riomste**, see Rib.
- Rip** (ii), f. Bredden eller den øverste Kant paa Siden af en Baad. B. og Tr. Stift. Inn um Rip'a: ind i Baaden. Jf. Dør og Rempa.
- Rip** (ii), n. Stribe, Streg.
- ripa**, v. n. (a - a), ribse, strible, gjøre Streger med en Dd eller Spids. Nordre Berg. Øbr. og fl.
- Ripel** (aab. i), m. Strimmel; et langt og smalt Jordstykke. Skogaripel. Eng. ripel. (Sogn, Edm. og fl.).
- Ripel** (ii), m. 1) Stage, Lægte, en liden Træstamme. Abl. — 2) den rundagtige Kant, som voxer ud omkring en Rist paa Træerne. Rbg. (= Lunde og Jar).
- ripla** (ii), v. n. strible, gjøre Ribser eller
- Streger**. Nordre Berg. (Here brugt end ripa). Deraf Rippling, f.
- Ripman**, n. en Vinkel eller Vinkel, hvorefter man gjør Streger i Træ. Edm. og tilbeels i Tr. Stift.
- Rips**, m. Ribs. See Røber.
- Rir** (ii), m. frogede Karer i Træ, Striber som ligne Bølger eller Hvirvler; flammert Træ (= Riffa). Inbr. og fl. Hedder ellers Ri (Helg. Sogn og fl.), Kiel (Abl.) og Riffa, som er søv anført. Den egentlige Form synes altsaa at være Ribr, med Betydningen: Bribning, af ria (rida).
- Rirrot**, f. Virkerod med frogede og kredsformede Karer. (I Tell. Runnerot).
- Rirkaste**, m. et Slagt af saabant Træ. Ellers Rirkast (Helg.), Rirkast (Edm.).
- rirvoksen**, adj. krumvoret, med frogede Karer (om Træ). Paa Helg. hedder det rivoksen.
- Ris** (aab. i), n. 1) Reising, Dylsaarn. (Sjelden). See Rismaal. (G. R. ris). — 2) Høide, Størrelse (Volumen), Optagelse af Rum. Sogn og fl. De ikke stort Ris paa der: det følger ikke noget stort Rum, det seer ikke ud til at være meget. See Ris. — 3) en Forhøining, Vold, Jordbrug eller Hjergrug som er noget bred og udstrakt; ogsaa det høieste Punkt af en Vold eller Basse. Reget udbredt og, som det synes, almindeligt; udtales tilbeels Res, og i Tr. Stift: Res. (Af rifa, reis). Eenstydige: Rib, Hov, Høyd.
- Ris** (ii), n. Rilis, Røfste; ogsaa et Rilis, en Pibst. G. R. bris.
- rifa**, v. n. (ris; reis; rise, aab. i), 1) staae op, rejse sig, komme paa Fødderne. Han dann ikke rifa: han var ikke istand til at staae op. Meget brugt i Søndre Berg. og Tr. Stift. G. R. risa. (Deraf reisa). I Nordre Berg. betyder det kun at rejse sig paa Bagbenene, om Dyr; f. Er. Hønn'en reis upp a vilde staa til. — 2) komme sig, komme i Stand, forvinde et Løb eller en Skade. Nordre Berg. Edm. (Hjulgulig Brug af det forrige). Han ris ikke ette di so snart: han forvinder ikke det Løb paa nogen kort Tid. D'ette meir Slaben, eld' ein ris'e no ette di: det er ikke større Skade end at man snart har oprettet den. — 3) rage frem, staae høit op, kneise; ogsaa see stort ud, optage et stort Rum. Nordre Berg. Øbr. Abl. Tell. (Jf. Ris og Rife). Da ris'e svart detta Hus'e: dette Hus seer meget høit ud, rager

- høit op. De va He so mykje som bæ reis til. (Jf. ruva). — Desuden har dette Ord en egen Betydning i Talemaaben „rise yve“ (el. over), 2: falde over til den anden Side, f. Ex. om en Stol som er opreist paa Enden. Edm. og fl. (Andre St. rie yve). Jf. Gam. Lydst: risan, falde.
- Risføvær** (aab. i), n. en høi og smal Steen, Bautesteen. Sbl. (ogs. udtalt Refasvær). Paa nogle Steder skal det ogsaa hedde Risapil. Jf. Søar.
- Risbit** (ii), el. Risvit, m. en aarsgammel Bul eller Bæber. Soga. Inbr. Helg. 3 Edm. betyder det derimod en toaarsgammel Dre. Altsaa i Almindelighed et ufuldvoert Kreatur. (3 svenske Dial. respit, om Bukke).
- Rise** (aab. i), m. en Fætte, Jøtun, et fabelagtigt mandligt Væsen af uhyre Størrelse. Søndre Berg. Jøb. Helg. og tildeels søndensjælds; nogle Steder i Formen Rise og Røsa; ogsaa Ryse, aab. y (Rbg. og Mandal) og Rysel (i Tell.). G. R. risi. Ellers Jotel, Jutel og Bergtroll. — 3 Nordre Berg. betyder Rise: en Kæmpe, en meget stor og høi Mand. (Den første Betydning synes derimod at være ubekjendt denne Egn).
- risen** (aab. i), part. opstanden, opkommen af Leiet. Jf. storrisen.
- Risgjura** (aab. i), f. Jættekvinde. Helg. (Kæljure). Ellers Gyrr og Gyrr.
- Rising** (ii), f. Dypstuen; ogs. Fremragen, det at noget seer høit og stort ud.
- Riska** og **Rylke**, f. en vis Heste-Egdom. Buxterud.
- Riskast**, f. Riskast (Rir).
- Risla**, f. Top eller Grene af et Tra. Tell. (G. R. hrisla). — Hertil hører formentlig ogsaa det foransførte: Havnede el. Havrisle (2: Havretop).
- Rismaal** (aab. i), n. den Tid da man pleier at staa op om Morgenen. Helg. G. R. rismaal. (3 Edm. Uppstamund).
- risna** (aab. i), v. n. om en stærk Gysen eller Rystelse. Edm. 6 tilte bæ risna nebyde me: jeg syntes som om der løb noget koldt ned over mig.
- Risp**, n. 1) noget som skrives; f. rispa. 2) Skjal paa Fisk (i Reist). Nbl.
- rispa**, v. a. (a - a), rise, afstige, f. Ex. Lovet af en Røist. Noale St. ogsaa rise eller srible med en Spids; ligesaa om Smertor i Lemmerne. Heraf Risping, f.
- Ripping**, m. Sei af Middelestherselse. Edm.
- risa**, v. n. (a - a), fise, fare med Galssab, yppe Stoi og Uro. Tell.
- risa**, v. a. (a - a), rise, tegne, afbilde. (Jf. rita). Heraf Risfing, f.
- risso**, f. rettsfo.
- Risstjerna** (ii), f. Galestjerne, Komet. B. Stift.
- Risværing**, m. Indbygger af Risfen ved Trøndhjem.
- Rist**, a. (paa Fisk), f. Reist.
- Rist**, f. 1. en Rist, Jernrist. (Eselben).
- Rist**, f. 2. Brist, Fodblad. (G. R. rist). Hertil Ristablad, n. den forreste Deel af Bristen. Ristakroff, m. Krumningen paa Foden foran Ankterne.
- rista**, v. a. 1. (e - e), skjære, aabne eller splitte med Kniven. G. R. rista. — rise Reimar: skjære Remmer. rise upp: opskjære, aabne; gjøre en Split, f. Ex. i huden paa et Dyr som man vil skaae. Hertil opprist, 2: opskaaen, aabnet.
- rista**, v. a. 2. (e - e), ryste, bevæge stærkt. G. R. hrista. rise seg: ryste sig; afrykke noget; ogsaa bave, skjæve. rise paa Hau'e: ryste Hovedet. — Particp: rist, ryster, omryster. (3fte i figurlig Betydning).
- rista**, adj. bestaaen med Hensyn til Bristen; om Eko og Støvler.
- Ristel**, m. Langjern i en Plov, et Slags Kniv under Plovaasen, bestemt til at skjære Juren ovenfra eller aabne samme for Ploven. Voss, Balberø, Hedemarken, Drl. Helg. (Andre St. Herra).
- Ristespik**, f. Risle som sættes imellem Læsten og Dverlæberet paa Eko, naar man hver eller sifter dem.
- risthøg**, adj. høi eller tøl i Bristen, om Fodder. Ogsaa høit, trodsig, høypoi. Nordre Berg.
- Risting**, f. Rystelse; ogs. Skælven, Bøven.
- ristlaag**, adj. lav i Bristen; ogsaa trang, om Eko eller Støvler.
- rita** (aab. i), v. n. (a - a), 1) rise, strege, gjøre Streger eller Figurer; ogsaa strive; bog især om sket Skrift. Han bave rita ut helle Papir'e. Nordre Berg. Tell. (Ev. rita, tegne. G. R. rita, strive). → 2) i Talemaaben „rite upp“: opregne, anføre i en Rab eller Røffe. Edm. Han rita upp so mange, at bæ da ingen Ende paa. Jf. Reit.
- Riring** (aab. i), f. Ridsning; daarlig Skrift. — Uppriting: Opregnhelse.
- ritla**, v. n. vank, falde om. Voss.
- ritt**, f. rett. — rittno, f. rettno.
- Riv** (aab. i), m. Bom eller Valse i en Bæverkol. Store-Riv'en: Garnbommen. Lille-Riv'en: Bærbommen (hvorpaa det vævede Loi oprulles). B. Stift.

Forekommer ogs. i Formen Kæv (Inbr.) og Kæv, aab. o (Tell.); ellers Kull (Sogn og fl.). Jsl. ríkr. — Riv betyder i Nordre Berg, ogsaa den Nobel, hvorpaa Kasterne i et Garn knyttes; ellers kaldet: Ride.

Riv (aab. i), n. 1. 1) Rivning, Riven. „Riv a Sliit“: Riven og Sliben; Arbejder som angribe Kroppen og Klæderne. — 2) Smertes. der yttre sig ligesom en Rivning; især Bugvrid, Raevpne. (Ev. ref.) „Riv a Rensl“: Fornemmelser som ligne en Riven og Stiften. — 3) en Rist, en Revene. Sjeldnere.

Riv (aab. i), n. 2. Ribbeen, Sidebeen. (Sideris). G. R. rif. Ev. ref. — Beslægtet: Ribba. Jf. Rim, Rime, Rabb.

Riv (aab. i), n. 3. en lang Bante eller Grunding i Soven; et Ræv. G. R. rif. riva (ii), v. a. (riv'; reiv; rive, aab. i), 1) rive, slide i Stykker; ogsaa ribse, krabse, f. Er. paa Huden. G. R. rísa. 2) føre affsted i en Hast, rykke, trække med sig. rive neb: komme til noget saa at det falder ned. 3) v. n. om Smertes, som føre plubselig igjennem Lemmerne. Da riv i Armom: det smertes i Armene (ligesom ved en Rivning). Jf. Riv. — Entelte Talemaader. rive ihop: føre sammen, forvifle. rive stad: vælte noget overende. (R. Berg.) rive ti seg: luge, æbe med Graadighed. — rive veg (veg): rykke bort. rive sundt: sønderrive. rive eit Hus: nebrive et Hus. rive Kasten: sjende eller straafe meget. (Fogatte-igt). Da riv'e ti: det klarer op, Skyerne adspredde sig lidt. Da riv av: det gaar an, man slaar sig igjennem. (Tr. Stift).

Riva (ii), f. en Rive, især til at rage Hø med. Jf. Harte og Kraffe. (Jsl. hrifa). Hertil Rivehovu', el. Rivehaud, n. Rivehov. Rivetind, m. Land i en Rive.

Riva (aab. i), f. 1) Rist, Revene; ogsaa en smal Nabning, f. Er. imellem Sjelen i en Væg. Dgaa kaldet Riva. — 2) et Slags Uvslæt, som sædvanlig angriber Børnene i den spæde Alder. San a laa'e 'ta Rivenne. B. Stift.

rivande, adj. 1) rivende. 2) som man kan rive eller faae i Stykker.

Rivar, m. en haardfor Arbejder; ogsaa En som er uvarksom med sine Klæder. rivast, v. n. (rivst, reivst, rivest), brydes, rykkes med hinanden, kæmpe

for Spøg. B. Stift. Ellers dragast og takast.

riven (aab. i), part. reven; splittet; forskjldt. (Udtales ogsaa reven og ræven). G. R. rífn.

Rivenavar, m. en liden Kaver, hvormed man borer Hul til smaa Træagler, f. Er. Rivetænder.

Riving, f. Rivning, Sliben; Bortrykkelse. I Betydning af Brydning eller Kampleg siges ogsaa Rivsting. Ellers Rivstemne og Rivslap.

Rivja (aab. i), f. Revene, Sprække; Nabning i en Væg. Ellers i Berg. Stift.

rivna (aab. i), v. n. (a - a), revne, sprække. Hedder mest alm. rimna (remne), og nogle Steder ribna. G. R. rína. — rimne sund'e: sprække sønder.

Rivna, f. en Revene. (Run om noget som er revnet, altsaa tildeels forskjelligt fra Riva og Rivja). Lyder ellers som Rimna (Remne) og tildeels Ribna. riv-voksen, f. rivvaksen.

Rivol, el. Rival, m. Kaprifollum (et Træ). Jæd. — S. Ringvid.

rivstuf (aab. i), adj. meget kamplysten, som altid vil brydes. Edm. og R.

Rivstemna, f. Brydning, Kampleg. Nordre Berg.

rivot (aab. i), adj. fuld af Rever. Ellers: rivette, revant, revant.

Rjaa, m. Kornstør, opsat til Lørring. (Sogn, Vald.). S. Raa.

rjala, v. n. gaar sagte, især om gamle Folk. Edm. — Jf. reika, ratla.

rjo(b)a, v. a. (ryd; raud; robe, aab. o), smøre, stryge, besmore. Søndre Berg. i Formen: rjoa (ry, rau). I Edm. rjode (aab. o) og tildeels rjå, men bruges sjelden og har da sædvanlig svag Flexion (a - a). G. R. rjåa (ryd, raud). — Rjo'leffe (Rjøløffe), Læffer med blanke Strider og Figurer, som dannes derved at de overstryges med en vaad Kvast under Bagningen. En saadan Kvast hedder Rjo'visp, m. og Rjo'vippe, f.

Rjo(b)ing, Rjoding, f. Overstrygning.

Rjome (oo), m. Flødt; især af tyk Mælk. Alm. i forskjellig Form, nemlig Rjome (Sogn, Rhl. Hard. Set.), Rjome, aab. o (Nordre Berg.), Ryme (Helg.), Røme (Jeb. Rbg. Tell.), Rume og Rjume (Suldbb.), Røme og Rømme (mest ved Byerne). G. R. rjomi. Jf. Flødt og Flø. — Hertil: Rjomegraut, m. Flødegød. Rjomekolla, f. et Fåd Lytmælk med Fløden paa. Rjomefyr,

(aab. b), n. den fædte Kæll i Karret, nærmest under Fløden.

rjona, v. n. (a - a), nøle, blive seent færdig. Edm. og fl. — rjon' uppe um Kvelbar: gaad og fyske med ubetydelige Ting indtil langt ud paa Nat-ten.

Rjoning, f. Rølen, Langsomhed, Udha-ling af Liden.

Rjot (oo), m. 1) Knurrfl. Nordre Berg. dog sædvanlig i Formen Kjøt (aab. s). S. Rinald. 2) en vranten Person, en Knurrepotte. Af rjota.

Rjota, f. en aaben Plads i en Esøv, et Mellemrum; ogsaa Grønning, Græs-plet. Sbl. (Jf. G. R. rjodr). Ellers Glenna.

rjota, v. n. (ryt'; raut; rote, aab. o), 1) falde, glide ud, styrte. Sætersdalen (i Formen rjote). Dø raut av Slea: det faldt ud af Slæden. Han raut i Mæ: han styrtede i Elven. G. R. hrjota. — 2) knurre, brumme, grønte. Mere alm. Dgsaa: muffe, knurre eller ffjende for noget. (Foragtelig). — 3) snørke i Sønnen. I denne Betydning er det mest udbredt og næsten almindelig, dog med forskjellig Form i Insnittet, nemlig: rjota (S. Berg.), rjote (Rdg. Tell.), rjote, aab. s (R. Berg.), rote (Gbr.), roda (Fæb.), ryte (Tr. Stift). G. R. hrjota. — Eproget synes desuden at forudsætte et andet „rjota“ med Betydning reone eller løse, hvoraf roten og røyta.

Rjoting, f. Knurren; Snorken.

rjuka, v. n. (ryk'; raut; røje, aab. o), 1) ryge, give Røg eller Damp. Hedder rjuka (i Sogn og S. Berg.), rjuka (Tell. Gbr.), rjoke (R. Berg. og fl.), og ellers rufe, røse og ryke. G. R. rjuka. Jf. Røyl og røfja. — 2) drive, fuge, lases i Lufsten; om Vand, Sne, Støv og deslige. Hertil Talemaaden: „eit rjufande Ber“, om en stærk Storm. Ellers Rof og Røfver. — 3) falde, styrte. Han raut hurt-i Bæggen: han faldt imod Bæggen. (B. Stift). rjote flab: falde overende. (Edm.). Dgsaa tabe, give tabt, blive overaalbet. (Meget brugeligt søndens-fjelds). Dø bli rje lengje før han ryl': han kommer ikke til at holde sig længe. Dø ryl upp: det bliver for let. — Jf. Talemaaden: „rjuka 'it“: styrte sig over, tage pludselig fat paa. „rjuka ihop“: gribe hinanden, komme i Kamp.

Rjuking, f. Rygen, Tilstrømning af Røg.

Rjupa, f. Rype (Fugl). Lagopus subal-pina. Rogle Steder Rupe og Rype.

G. R. rjupa. Hertil: Rypefjær, f. Rypefjæder. Rypefjættar, m. Rype-sjæger. Rypesteif, f. Rypefæg.

Rjupebær, n. Rypebær (Arbutus alpina). Tell. Edm. og fl.

rjøs, og rjøde, at smøre; f. rjoda.

rjøse, ryge, drive; f. rjuka.

Rjøl (aab. s), m. en Stribe paa Hud'en med Hævelse eller Udslæt. Edm. — I Drt. bruges Ryl i en lignende Betyd-ning.

rjølet(te), adj. utvæn, om Hud'en, fuld af Striber med Hævelse.

Rjome, f. s. some. Rjøt, f. Rjot.

rjote, brumme, snørke; f. rjote.

Ko, f. 1. Ko, Stildeb, Hulle. Han hev ikke Ko paa seg: han kan ikke være so-lig, der er noget som driver ham.

Ko, f. 2. Stang, Stage, smalt Træ. Indr. (G. R. rå). Jf. Raa, Rele, Rale, Raate, Trøbe. — Hertil Kølengd, f. en enkelt Længde af Stænger i Gær-ber eller Hæser, et enkelt Løb eller Af-snit. (J. Edm. Trøblengd).

Ko, f. 3. 1) en liden Jernplade med et Hul i Midten, hvori Spid'en af et Søm klinkes fast. B. og Tr. Stift (G. R. rø). 2) Arvøsning paa Eggen af Rude og deslige, frembragt ved en stærk Slibning. Edm. Drt. og fl. Heraf røllpa, v. a.

Ko, f. 4. Braa, Hjørne; f. Raa.

Ko, m. Fros af Ulfrud i Kornet (= Mel-de). Sogn. — Hertil Kostrøg (aab. o), n. et Sold, hvori Kornet tenses for saadant Fros.

ro, v. n. (r - dte), røe, med Rarer. G. R. róa. Præs. hedder i Edm. og flere Steder: røe (G. R. røer). Jf. røbb, Ror, Røbe. — „ro Fiske“: drive Fiske-rie, være i Fiskeleierne paa den Tid, da de store Fiskerier foregaae, især efter Baartorsten. Hedder ogsaa blot „ro“; f. Er. Han heve rott paa same Stab'a i mange Mr. Rvar va da han røb-de: i hvilket Fiskevar var han? (Nordre Berg.). — ro seg upp: røe bsiere mod Vinden for at kunne felle bedre. „ro seg upp-atte“: inbtage sin forrige Plads, efter at have drevet for Vinden; indbente hvad man har tabt. „ro fram-paa“: støde mod Landet eller mod et Ekær, idet man røer.

roa, v. a. (a - a), stille, gjøre rolig, bringe til Ro; ogsaa søvndrøse (nemlig et Barn). Gbr. Tr. Stift, og fl. „roa seg“: slaa sig til Ro, forblive rolig paa et Sted. B. Stift.

roande, adj. som man kan roe paa. Dø blæs so paa Fior'a, at han a' He ro-

- ande. Betyder ogsaa: roende (i Nedsættelse til seltende).
- Roar**, m. Rørrøstarl.
- Roar** (o), f. Rab, Ræffe, Rinte. Sogn, Tell. og fl. i Formen Ro (aab. o). G. R. rød. Ellers Rab. Jf. Stroob.
- Rob** (aab. o), n. Skindet paa Fiske, Berg. og Ir. Stift. (Rogle St. Kaa). G. R. rød. „Dæ He anna Ro' a Kyggien“, siges om Fisk som er meget mager.
- roda** (aab. o), v. n. (a-a), see rødt ud, vise sig i en rød Farve. Rordre Berg. Hedder Ellers raue (Drk.) og røye, for røya (Ghr.). Af raub. Dæ roba inn i Rjæsten: Munden stod aaben, saa at den saa ud som en rød Plet. (Sdm.). Dæ so fullt 'ta Bær at dæ raue paa Mark'a: Marken ser ganske rød ud af de mange Bær. (Drk.). Jf. Roita, svorta, blaa. — Daaaa med et bestemt Subjekt, f. Er. Sol'a roba ni Fjell'a: Solen giver et rødtglt Skin paa Fjeldtoppene.
- rodda**, v. n. smakte idelig, lade Munden løbe. Sdm. (Jf. rabda, ralla). G. R. rodd, Stemme.
- Rode** (aab. o), m. Røbme; Røbbe, f. Er. i Skjerne. B. Stift og fl. West i Formen Roe (aab. o), ogsaa Røe. J Ghr. Røve. G. R. rodi.
- ro**(den (aab. o), part. af rjoda: smurt, bestrøgen. (Sjelden). G. R. rodinn.
- Rogge**, f. en tynd Hinde eller Hud; den fine Hud som dækker Skindet indvendig i Dyrene; Isar i Fiskenes Bug. Sdm. Maaftet egentlig Rødgaa.
- rojja** el. roja (oo), v. n. bøse, nøle, ikke blive færdig. Voss og fl. i Berg. Stift.
- Rogn** (aab. o), f. Rogn i Fisk (Kavn), Fiskenes Hg. Udtales mest alm. Kagn. G. R. hrogn. — Heraf Ragna.
- Rogn**, m. Røn, Rønnetræ (Sorbus). Mest alm. Kagn; men hedder ogsaa Kaun (Sogn, Nbl. Jæb. Rbg.) og Kaubn (Hærb.?). G. R. rognir. — Hertil Rognesblom, m. Rønneblomster. Rognesbrum, n. friske Rønneviske. Rognesbær, n. Rønnebær. Rognelavn, n. Rønnelev. Rognerenning, n. opspirende Røn; Skub, Spire. Rognerosa, f. Rønneblomst.
- Rognstik**, m. Fisk som har Rogn (Hg), Rognstjefsa, f. Rumpstik, Bugluger (Cyclopterus Lumpus). Rordre Berg. og fl. Udtales ogsaa Raangstjefsa. Ved Stavanger derimod: Rognstjefsa. (Jel. hrognkølsi).
- Rok** (aab. o), n. 1. Rugen, Drev; stort Storm paa Søen. — Sjovot: det at Vandet driver i Luften. G. R. rok.
- Rok** (aab. o), n. 2. Topmaal, Top som ligger op over Bredderne af et Kar. Tell. (I Østb. bruges „Røva“ i samme Betydning).
- roka** (aab. o), v. a. topmaal, lægge Top paa Karret. Tell. G. R. broka, J svenske Dial. raka. — Hertil roka, adj. toppet, topmaal.
- Roke** (aab. o), i Talemaaberne: „ette Roke“, og „fure Roke“, o: efter Rab, i uafbrudt Døden, smaleses at intet bliver forbigaaet. Sdm. (Ellers: ette Rab, andfares, forsvart). Forudsætter et gammelt Roka el. Raka.
- Rokflaga**, f. Stormbyge, hvorefter Vandet drives op i Luften. B. Stift.
- rokjen** (aab. o), part. (af rjuka), styrket, overvunden, som har givet tabt.
- rokjen** (aab. o), part. (af røka), 1) breven; f. Er. om en Baad: avroffen. (Ellers: røjen). — 2) erfaren, bereist, som har vanket om paa forskjellige Steder. Rordre Berg.
- Rokk**, m. Rok, Spinderok. Hertil Rokk-hovur' (aab. o), el. Rokkhaud, n. Rokkehoved. Rokflag, n. en vis Portion af Uld eller Linn, som vikles om Rokkehovedet for at spinnes. Rokk-snor, f. den Snor som trækker Lønen i en Rok.
- rokk** og **rokkje**, see rekka.
- Rokmaal** (aab. o), n. Topmaal. G. Rok.
- Roko**, f. Skovl; f. Røka.
- Rokver** (ee), n. stort Storm, som bringer Vand og Sne til at drive. Ir. Stift. G. R. rokvidri.
- roleg**, adj. rolig, stille. Heraf Rølegheit, f. — rolegs (role'), adv. roligt, i Ro.
- Ro-lei**(o), f. Vandveit, Stykke som man reiser tilvands. Tell. og fl. (Egentlig Røleib). Paa Hedemarken hedder det: Røkslei'.
- Ro-lengd**, f. Stanglængde; f. Ro.
- rolla** (robla), smakte. Lister (f. ralla).
- Rom** (oo), n. 1) Rum, tilstrækkelig Plads. Bruges ogsaa i Formen: Rum, i Sogn, Nbl. Ghr. og fl. (G. R. rum). — 2) Sted; Tilholdssted. Meget brugt. i Ir. Stift. Paa sama Rom'e: paa samme Sted. Ioma paa Rom'e: komme til det bestemte Sted. — Daaaa Stikking, Billaar, saa keg ett godt Rom: komme i en heldig Stikking. — Skulde egentlig hedde Rum (ru); jf. Rug. rum; G. R. rumi. Det afledede Verbum hedder dels røme, dels ryme.
- rom** (oo), adj. rummelig, vid, bred. Rogle Steder rum, G. R. rumr. J romste

- Rag:** vel rummeligt, en liden Smule for vdt.
- rombyggt**, adj. rummeligt bygget, langt imellem Husene.
- Romgaden** (for garn), n. Midten af et Garn eller Bob, nemlig imellem den øverste og nederste Kant; det som er midt imellem Flaen (Kvælen) og Grundkanten. Sbl.
- Romgras**, n. Beendrak (Nartheecium Ossifragum). Jæd. Vel egentlig Hømeqræs, paa Grund af Blomsternes gule Farve.
- romjella**, adj. rummeligt imellem Hjelbene; bredt, aabent, om et Dalsføre.
- romfræk**, adj. stor, bred, som behøver meget Rum. Edm. Rfl. Rbl. I Sogn hedder det romfrækjen og rumfrøken. Andre Stæder romkor.
- Rombelg**, f. og Rombelgsdag, m. en Dag som fordom har været Helligdag og som nu sædvanlig kun anvendes til enkelte lette Arbejder og Smaasjæler i Huset. Rbl. Rdm. og fl. Ellers kaldet Halvhelg, Prillekæg, Lappardag. G. R. R. rumheilagr daer bemærker Søgne-dag. (Løbene I, 251).
- romhendt**, adj. rundhaandet, gavmild; ogsaa lidt ødsel.
- Romleikje**, m. Vidde, Rummeligbed. Dstere Romt.
- romlendt**, adj. rummeligt, frit for Bakker, Klipper eller Krat.
- Romløysa**, f. Mangel paa Rum.
- Romreke** (aab. e), n. ubuelig Ting eller Person, noget som er allesteds tilovers. Nordre Berg.
- romsa** (seg), v. a. (a-a), røre sig, vende sig idet man ligger; ogsaa vaagne og reise sig. B. Stift.
- romsjøa**, adj. rummeligt, om et Farvand; frit for Skjær eller fremstikkende Landtanger.
- romskinna**, adj. løstindet, hvis Hud kan trækkes ud i Følde eller Rynker.
- romsløg**, adj. om Eng som er rummeligt til at slaae, fri for Steen og Krat. Nordre Berg. Undertiden ogsaa: romskor.
- romstor**, adj. stor, som behøver stort Rum. Tr. Stift, Tell. og fl. — Jf. romfræk.
- romt**, adv. rummeligt; ogsaa rigeligt, ikke knapt. F. Er. romt fem Aine; velmaalt fem Aen og hellere mere end mindre. B. Stift.
- romus**, adj. gavmild, rundhaandet; ogsaa ødsel. Tildeels i Tr. Stift. I Edm. hedder det romusen (aab. u); paa Helg. romusl. Uvis Dyrindeke.
- romvoren**, adj. noget vid eller rummelig.
- rona**, spaae, vere; see runa.
- Rone** (oo), m. Drne, Han-Svjta. Sbl. Jæd. Mandal. I Hall. og Balb. hedder det Rone. (Ellers Galt). G. R. runi (et af Svinets Navne i Stalba).
- Ronefall**, f. Runefall.
- ronnen**, part. (af renna), runden, oprunden; ogsaa udskydt; smeltet. I Øbr. og Tr. Stift tildeels: runnen.
- Ronver** (ee), f. Rungver.
- Rop** (oo), n. Raab. (Sv. rop.
- ropa** (oo), v. n. og a. (a-a; og a-te), 1) raabe, tale meget høit. G. R. hrøpa. — 2) v. a. kalbe, tilraabe En. Galt ut aa rope det inn: gaa hen og kalb dem ind.
- ropa** (aab. o), v. n. rabe. (Voss og fl.). Ellers rapa, garpa, gurrpa. G. R. ropa.
- Ropadda**, f. Roveitroll.
- Ropat**, m. 1) en Raaber; Straaler. 2) et Slags Ugler, bestaende af deres beslektede Skrig; ogsaa et Spøgelse, det samme som Galt og Utdur. Øbr.
- Roping**, l. Raaben, Straal.
- Ror**, m. 1) Roen, det at man roer. Hedder paa enkelte Stæder Ro, for Rob, egentlig Robr. G. R. rødr. Jf. Røde. — 2) Fisserie; Iser Baarsfiste, Torffisserie. Det va i Rora: de vare ude i Fisseriet. — 3) Overfartssted i en Elv; Færgested. Drk. — Ellers bruges "Ror" ogsaa om Roer paa Fartøier, medens dog det almindelige norske Navn er: Styre. Samme Betødning som ved "Røde" forudsattes i "Selskroring".
- Roramaat**, n. den Afstand fra Land, som man sædvanlig holder sig i, naar man roer langs Strandbredden; et Steenfast fra Land. Edm.
- Rorbu**(d), f. Fisserbob, Huus indrettet for Esfolk i et Fisserøer. Nordland.
- Rorfolk**, n. Fisserer, som samle sig ved Rysterne i Fissertiden; ogsaa Folk som leies til Fisseriet. Østere Rorsfolk; saaledes ogs. Rorskar og Rorsmann.
- Rortid**, f. Fisserid, Baarsfiste.
- Ros** (aab. o), f. 1) Rids, Stribe i Huden. Tell. I Nordre Berg. Rose (aab. o). Jf. Rjetrose, Vledrose. — 2) en stor Fure eller Rist i Jorden, Iser fremkommen ved Steenskræ. Sbl. Jæd. (Tildeels ubtalt Ros).
- Ros** (oo), f. Rosen (en Eggdom); i Særdeleshed om en stor Matbed og Dmbed i Legemet, tildeels en Følge af Fortjælelse. (Berg. Stift). Ellers om Hævelse i Saar. „Da sette seg Ros it“, o: der kom Hævelse i. Ogsaa om

- et Slags Saar, som ere vanskelige at læge (Kos-saar); ellers tildeels kaldet Saurbeen. „Ein Kosfot“: en Fod med et saadant Saar.
- Kos** (os), n. og f. Kos, We.
- Kos** (aab. o), n. Skal; see Kus.
- Kosa** (oo), f. 1) Rose, Haverose. Jf. Klungr. Nogle Steder Kos. — 2) Blomst, i Almindelighed. Nordre Berg. Tr. Stift. Saaledes Rognerose, Heggle-rose, Eplerose o. s. v. — 3) Blommer, Strater, Figurer som ligne Blomster eller Løvbærk; ogsaa om Tegninger i Bøger, Udsjæringer i Træ o. s. v. Nordre Berg. og fl.
- Kosa** (aab. o), f. en Stormbygge, et stærkt Bindsb. Nordenfjelds; ogsaa i Sbl. og fl. I Nbl. hedder det „Prosa“. Hertil Kos-ver, n. Bind som falder i stærke Bygger. (Jøl. rosi, uroligt Veir).
- rosa** (aab. o), v. a. (a-a), ribse, fradse, saare ldt. Tsl. f. Kos.
- rosa** (oo), v. a. 1. (a-a), sætte Blommer eller Strater paa, smykke, tegne med Figurer.
- rosa** (oo), v. a. 2. (a-a; og a-te), rose, omtale med Kos. G. N. hrossa. Han rosa 'ie Leik'en: han roser ikke den Leg, han har nok ingen Fornøielse deraf.
- rosa** (oo), adj. blommet, prydet med Figurer. Hertil raubrosa, blarosa o. s. v.
- rosande**, adj. værdt at rose.
- rosat**, f. rosut. Koserver, f. Rosa.
- Ros-kamp**, n. Hjornestab. Gbr. og fl. Ellers Krasskamp og Krosskamp, f.
- roslipt**, adj. kruset i Eggen af stærk Slibning. See Ro.
- rosnæm**, adj. om En som let angribes af Rosen (Eygdom), eller i hvis Saar der strax kommer Høvelse. B. Stift.
- Rosfa**, f. en Høppe. Tildeels i Nbl. (Jf. Rysla). Ellers Horsfa. G. N. hross, n.
- Kos-saar** (oo), n. et Slags langvarige Saar med Høvelse. S. Kos.
- Kossegauk**, m. Hørfegisø, Bekkasin. Nbl. (S. Humregauk). G. N. hross-gaukr.
- Kosfolk** (oo), Fiskere; f. Korfolk.
- Koslei**, f. Koleib.
- Kosløn** (oo), f. Hyre, Betaling til en leiet Fisker i Lørfestefieret. Egentlig Kos- eller Koderløn. S. Kor.
- Kosmaal** (aab. o), m. Hvalros. Nogle Steder ogsaa Kosmaal, dog synes begge Navne at være meget seldne. Nordenfjelds.
- Kost** (aab. o), n. Taget paa et Hus, især den øverste og indvendige Deel af samme; ogsaa Tagets Reising eller Høide. Upp i Kost'e: oppe under Taget. Tsl. Hall. Buckerud. Hedder paa andre Steder Raust (Soan, Valders). — Heraf det nordenfjeldske Ryste og Røyste, om den øverste Epid's af Løvæggene. Jf. Kot.
- rosta**, v. a. (a-a), sætte Tag paa; eller egentlig: bestemme Tagets Reising, anlægge Taget. Nogle Steder rausta. G. N. rausta (Diplom. I, 352).
- rosta**, adj. beklæffet med Hensyn til Tagets Reising, om et Hus. Hertil lagrosta, flatrosta, brattrosta.
- roste**, f. resta og rysta.
- Roste**, m. Roste, den Deig eller Røre hvoraf Dlet udvirktes. Søndre Berg. og fl. I Sdm. hedder det Ryst, f. — Hertil Roste-sa, m. det Rør hvort Maltet manges til Deig. (I Sdm. Rystesaa).
- rosut** (aab. o), adj. sriblet, opkrabet paa huden. (S. Rosa).
- rosut** (oo), adj. blommet, fuld af Strater og Figurer. Ellers rosette, rosat, rosat. Af Rosa (oo).
- Kot** (oo), f. (Jl. Kør'er), 1) Kob; f. Er. paa Træer. G. N. rot. Fleertal ogsaa Røtar, Røte, Rot. (G. N. røtr). — 2) Kobfrugt; især Kaalrød, Kaalrabi. Søndenfjelds. — Fra Rot'enne: fra Koben af. Et laf'e Kot i Vere: en slem Bestæffenhed i Luften, et langvarigt Uveir. (Jf. Røte og Jllrot). Da beve forfje Kot eller Fot: det har ingenfømest Grund.
- Kot** (oo), n. 1. Tag, den indvendige Deel af Taget i et Hus. Meget brugt i de Egne hvor det foranførte „Kost“ mangler, nemlig i Berg. Etist, Stav. Amt og Abg. (Jf. Kostova). Underberiben ogsaa om en vis Mængde af Kjøb eller dertil, som er ophængt under Taget. (Køstrot, Flesterot). Hertil Kotabte. — 2. Etist rækker Ordet Kot til Fyrrestalen, hvor man har det Ordsprog: „Da bære te hengje i Kot'e um Høusten, en te leggje i Røys'a um Væren“, : det er bedre at henge det under Taget end at lægge det i Steenhøden; man gjør bedre i at slagte Koen om Høsten end at lade den sulte ihjel om Væren. — Ordet gjenfindes kun i det gothiske hrót, : Tag.
- Kot** (oo), n. 2. Koben, Gravning, Arbejde i Jord og Smuds; ogsaa So-

tertes Uorden, Ureenligbed; undertiden ogsaa Lummel, Uro, langvarig Travlhed med ubetydelige Arbejder. S. rota.

Rot (aab. o), n. 1. Raadneden, Forraadnelse. Da Hem'e Rot i: det begynder at raadne, viser Legn til Forraadnelse. S. R. rot.

Rot (aab. o), n. 2. Knurren; Brummen; ogsaa Snorken. (Af rjota, raut). Hertil Kothol, n. Knurrepotte. (Foragtelligt).

Rota (aab. o), f. Røbeff (Labrus). Nbl. Sbl. (Elers Berggylta). I Sbl. ogsaa kaldet Gandarota.

Rota (oo), f. Røbe, Afdeling; f. Er. paa en Vei. (Nyere Ord). Rotemann, m. Røbeforskander. Roteveg, m. en oparbejdet Vei, Bygdevei. Meget brugt i Ndg. og Nednæs.

rota (oo), v. n. (a - a), 1) røbe, røre eller grave; f. Er. i Jorden. rota upp: røre op, grumse, plumre. 2) søle, slufte, behandle sit Arbejde Sjødesløst, uden Retbed og Meentligbed. 3) bendrive Ilden med Smaating, ruske og røre ved forskellige Ting uden at udrette noget. Det rota so længe fram ette Kveldaa: de gaae der og søle til langt paa Natten. (B. Stift). Heraf Rot, n.

Rotabyte (oo), n. Skifning, Delling af Kjøb og andre Fordevarer som hængte under Taget i en Kabbod. (Jf. Rot, n. Rjetroi). Sbl. „ajera Rotabyte“, gjøre en saadan Afvikelse i Huusholdningen.

rotall (rotalt), adj. udebageligt, ureenligt; om et Arbejde.

rote (aab. o), f. rjota og roten.

roten (aab. o), adj. raadnen, forraadnet. (S. R. rotina). Jf. Rot, n. og røta, v. a. — Ogsaa om En som er meget doven. B. Stift. Hertil Rota-Kap, m. Dovenskab. Nbl.

Roteveg, Bygdevei; f. Rota.

rotfast, adj. rodfast, indvoret.

rothogga, v. a. bukke sy med Røden.

Roting (oo), f. Røden; Sælerie; f. rota.

Rorkubbe, m. Rødstykke af et Træ.

rotlaus, adj. som ikke har Røb.

rotna (aab. o), v. n. (a - a), raadne, forraadne. S. R. rotna. Noale Steder ogsaa: løse, blive løst; især om Haar. Jf. røta. — Heraf Rotning, f. Forraadnelse (= Rot, Røta).

Rotsmaf (aab. o), m. Smag af Raadneden, f. Er. i gammel Frugt.

rotstor (oo), adj. stor, tyk i Røden.

Rorstova, f. Stue som ikke har Loft; Røgstue. Nbl. Sbl. Af Rot (oo), n. og Stova (aab. o).

Rott (aab. o), m. 1) Snude, Tryne paa Svinn. Drk. — 2) en fremstaaende Mund. Sbm. „ajere Rott“: styde Leberne stærkt fremad.

Rotta, f. Rotte. „Høy-Rotta“ i Nbl. er det samme som Høymeis.

Rot-tæv (aab. o), m. Lugt af Forraadnelse.

Rotvelta, f. et Træ som er oprevet med Røden; nemlig af Storm. B. Stift.

Ro-ull, f. Rø-Ulb. See Ru.

Rov (aab. o), n. 1. Rift, Nabning, et Punkt hvorfra man kan afsplitte eller sønderrive noget. Rødre Berg. Da va snart te rive, naar ein bære fæll Rov paa dt. (I Nbl. siges Raaf). I Ordet „Eltov“ betyder det Afbrudelse, ligesom S. R. rof, af rjusa.

Rov (aab. o), n. 2. Tag paa et Huus. Meget brugt i Rambalen; tildeels ubetalt Raav, som maafte ogsaa er den rigtigste Form; see Røve. (S. R. rjåfr).

Rov (oo), n. Levninger af en nedreven Bygning; især Røver af Taget. Sbl. „teffja ma Rov“: talle med gammel Røver. (Jøl. hróf, svag Bygning; rof, Ruiner).

Rova, f. 1. Hale, f. Er. paa Hundene. Søndre Berg. Kr. Stift, Hall. Vald. (Elers Rumpa). — S. R. røsa synes at betyde Halebeen (= Rumpetangje). Lovene I, 228.

Rova, f. 2. Røe, Hvidrøe (= Røpa). Forekommer i B. Stift, men sjelden.

rova (aab. o), v. n. optage et stort Rum (= ruva, rypa). Jød.

roven (aab. o), adj. 1) løs, let at afrive eller aflaae; især om Engen eller Græsset. Sbl. (Elers lausbeitt). S. R. rovan, løs, afbrudt; af rjusa. — 2) porøs, utæt, fuld af smaa Huller eller Luftblærer; f. Er. om Jis. Tell. — 3) Hjernet, opløst, som begynder at smelte; især om Fiskelever. Sbm. Heraf rovna.

Rovetroll, n. Rumpetudse; Frøernes Unger i deres første Stikelse. Søndre Berg. Elers kaldet Rumpetroll (mest alm.), Røpabba (Nbl.), Holopabba (Jndr.).

rovna (aab. o), v. n. (a - a), 1) opblæses, blive bukket eller porøs (roven). Tell. — 2) Hjerne, opløses, begynde at smelte (om Lever). Sbm.

Ru, f. Raab, kort og løs Uld paa Faarene. B. Stift. (I Tell. Ro-ull). Jøl. ru, n. Hertil Ru-floffe, m. en liden Lot af saadan Uld. Ru-garn (aa'n), n. Traad og Løt af Røulv. Ligesaa Ru-traad, m..

Ru, m. Skorpe; f. Rur.

rua, v. a. plukke Bøulden af Faarene.

Om et andet rua see ruva.

rubba, v. a. affjælle Fisl. Nbl.

rubben, adj. ru, knudret, ujævnt; om

Ertaab og Løi. Nordre Berg.

Rubbhevel, m. Skrubbøvel (Stav. Amt).

rudd, part. (af rybja), ruddet; jævnet.

Nogle Steder rydd. G. N. ruddr.

Rudning, f. Rydning af ubyrket Jord.

Rudningsrett, m. Rydningsret.

Rue, f. Ruga. Ruffloffe, f. Ru.

Rug (aab. u), m. Rug. Udtales forskjelligt, deels Rug, deels Rog og Ro. —

Rugcafr, m. Rugager. Ruglest, m.

see Lest. Rugmjøl, n. Ruameel.

Ruga, f. Klump; især af Starn, f. Er.

Kuruga: Kofase. Nordre Berg. 3 Edm.

og Rbm. bedder det Rue. 3 Lest. Rye

(Rygje). 3 svenske Dial. ruka. G. N.

hruga, Dyrge.

Rugde, f. Holt-Sneppe (Scolopax rusti-

cola). Ag. Stift. Elers Blomruka og

flere.

Rugg, m. en stor og fyldig Karl. Soan

og fl. Saalebes ogsaa Rugga, f. om

et Kvindfolk.

rugga, v. n. (a - a), 1) roffe, valse, staa

ufikket (f. Er. om et Bord); ogsaa

gynge, svaje, vugge sig, som paa Bøl-

ger. Alm. og meget brugt. — 2) spad-

seren, gaae sagte, lakke afsted (egentl.

med en vuggende Bevægelse). Hall. Balbers

og flere Steder i Ag. Stift.

rugga, v. a. (a - a), 1) vugge, gynge et

Barn i Vuggen. Læmmelig alm. (Nogle

St. vugga). Jøl. rugga. „rugga te

Sønns“: vugge et Barn i Søvn. —

2) roffe, bevæge, røre af og til. Da

var saa tungt at 'en tunn' inte rugga

dæ. (Hedemarken). Maa 'he rugga Vor'e:

vugt dig at du ikke ryster Vorbet. So

rugga godt Baraa i Dag: Hæbølgen

vugger ret lystigt idag. (B. Stift).

ruggalt, adj. n. valkende, gængende.

(Ejelden).

Ruggerom, n. Rum til at vugge i.

Rugging, f. vuggende Bevægelse.

Rugl, n. Bakken, Røstelse; ogsaa om en

svagere Bølgegang.

rugla, v. n. valse, rystes; ogsaa gynge

op og ned paa Bølgerne. B. Stift.

Ruka, f. 1) en Dyrge, især af Sø. Obr.

(= Røffe, Ruga). — 2) Sob, Mæng-

de, Mæsse. Mere alm. Heile Ruka: det

hele Slægt. Jf. Ruga.

Rukka, f. Rynke, Fold; f. Er. paa Klæ-

der. „Rukke i Rukke“: den ene Rynke

ovenpaa den anden. „fljota Rukke paa

Skallen“: rynke Panden. — G. N.

brukka. Jf. Strukka.

ruffa, adj. rynket. Mest i Sammenhæ-

ning som florruffa, smarruffa.

ruffast, v. n. blive rynket.

Ruffesaum, m. Seam med Rynker.

ruffket (ruffette), ad. rynket, fuld af

Rynker. ruffeti i Stalka: rynket i Pan-

den.

Ruffl, n. Råken, Lyb i Halsen af besør-

ligt Landbræt. Edm. og fl.

ruffla, v. n. (a - a), 1) brænde med

en svag susende Lyb; især om Brænde

som ere næsten udbrændte. Obr. Edm.

— 2) om en rullende Lyb i Halsen, nem-

lig i Svagdom eller stærk Hæshed. De

ruffla i Hals'a. Edm. Nogle Steder

burkla.

Rufflång, f. Lyb af noget som brænder

svagt.

Ruffa, f. Fortælling, især fabelagtig el-

ler eventyrlig. Ebl. (= Regla).

Ruffu, Stovl; f. Røfa.

Rull, m. 1) en Balje, en rund Stovl,

stiftet til at ombredes. Alm. 3 Ser-

delebed: a) et Slags brede Hjul eller

Arbider. b) Bagerkøl (Rievie) med

Lværfurer. (N. Berg.). c) en Tromle.

(Ag. Stift). Mærrull. — 2) Noget som

er sammenrullet; en Stuv, Rulle, f.

Er. Tobaksrulle. — 3) en tøj og Høb-

set Person; ogs. En som gaaer ufikket

og falder ofte; især om Vorn.

Rulla, f. 1) Rulle, Presse til at rulle

Klæder med. 2) Rulle, Riste, Mand-

taalsbog (egentlig et sammenrullet Pa-

pir). 3) en stor Steenhob (= Røys).

Jøb.

rulla, v. n. (a - a), rulle, trille, velt.

Ogsaa falde omkuld, styrte ned. Bek

han gjætt fo rulla'n. 3 Rbg. ogsaa

ralla. Jf. trilla, trulla, kanta.

rulla, v. a. (a - a), 1) rulle, vælte noget

f. Er. en Lønde. rulla seg: vælte sig,

sætte sig i en rullende Bevægelse. — 2)

sammenrulle, lægge sammen i en Rulle.

„rulla ihop ein Bæ“, — 3) bearbejde

med Ruller eller Waller. „rulle Klæde“:

mangle, presse Klæder i en Rulle. „rulle

Mæren“: tromle en Ager. (Ag. Stift).

Rulleoggn, f. Mangelskel, Bret til at

rulle Klæder med. Nordre Berg. Bru-

ges ogsaa i Formen Kullagang.

Rullekniv, m. Haffeknis.

rullen, adj. rundagtig, som lettelig ruller

bort; ogsaa kløbet, som let falder.

Rullestoff, m. Manglestof, Rulletræ.

Oftere Rull, m.

Rulling, f. Rullen, Væltning.

Rum, f. Rom. Rume, f. Rومه.

Rump, m. Bagdeel, Sæde (Poder). Brugt

i Nordre Berg. især i Liltale til Vorn.

- (Jol. rump). Ansees mindre anstødeligt end „Rauv“. Jf. Sets.
- Kumpā**, f. Hale. (Sv. rumpa). Alm. og meget brugt. (Isar hvor Ordet Rova ikke bruges). — Af Benævnelserne paa en Hale er „Kumpe“ det mest omfattende, da de øvrige ere mere indskrænkede til at betegne en enkelt Form eller Enkeltst. Saaledes bruges i B. Stift „Hale“ kun om Hestenes Haler (nemlig de mest langhaarede); derimod „Spæl“ om Haarets og Hjedens (de korteste), „Bele“ om Fuglens, og „Spor“ om Fiskens Hale. Dagspiben paa enkelte Insekter hedder „Stert“.
- Kumpefluv**, m. Duff i Enden af Halen.
- Kumpegrange**, m. Haleben, den Forlængelse af Rygraden, som gaaer ud i Halen. Kaldes ogsaa Kumpebein, n. og paa nogle Steder Kumpestuel (aab. u), m.
- Kumpe troll**, n. f. Rovetroll.
- kumpla**, v. a. rolle, flytte, bringe ud af sin Stilling. Da gror sjældn om den Stein'en so' oftaa vert'e rumpla. (N. Berg.).
- Kun** (aab. u), n. 1) en fremstjrtende Masse; isar af Jis eller andre Ting som Elvene føre med sig. Nordre Berg. (Hjelden). Jf. rynja, runa og Kune. — 2) Brag, Færn af noget som styrter ned. — J Inbr. Kyn (Kon).
- runa** (aab. u), v. n. (a - a), 1) bryde Is; og Jfen i Elvene, naar den brækkes og flyder bort. Sjeldent Ord. I Jndroen hedder det ranaa, og skal ogsaa findes i Formen rana. — 2) brage, buldre, som naar en stor Masse styrter frem. Sdm. Jf. rynja.
- runa** (uu), v. n. (a - a), here, gjøee noget ved Trolddom; isar om at spaae; ogsaa læge ved disse Ord eller Ceremonier. Inbr. og fl. Hedder ogsaa runa, aab. u (Helg.) og rona (Drk. Øbr.). I de sydlige Egne siges fesse, putra, pætre. — Jf. Forerona (Forvarsel).
- rund**, adj. rund, trind.
- rund**, part. (af rynja), nedstjrtet. Hedder paa flere Steder rynd (aab. y). Dertil Kunderonn (Kunderonn), n. Korn som brykter ud af Kornåandene forand de blive tørkede. B. Stift.
- runda**, v. a. afrunde, gjøre rundt. Hedder oftere rundera og rundela.
- Rundfisk**, m. Fisk som tørrer heel, uden at blive skæftet.
- Rundkast**, n. Luftspring, Ombretning i Luften.
- rundleitt**, adj. rundbladen, som har et rundagtigt Ansigt. Alm.
- Rundflo**, m. pl. heftsaarne Ets, med bredt Overløber. Søndre Berg.
- rundfjoren** (aab. o), adj. rundflaaren.
- rundt**, adv. rundt, i en Kreds.
- Rundtimbr** (Rundetimber), n. Lømmer som er rundt paa Siderne og ikke fladbugget. (I Bygninger).
- Rune** (aab. u), f. et gammelt forslidt Klædningsstykke. Sdm.
- Rune** (aab. u), m. 1. (af rynja), 1) Nedstjrtning; noget som er gledet ud eller stjrtet ned. Findes i Formen Raana i Drk. og betegner isar nedstjrtet Jord og Sand i Elvebækkerne. — 2) en stor Hob, Mængde, fremstrømmende Masse. Sdm. „Ein heil'e Rune ma Kryster“. Jf. Brote, Base, Belta.
- Rune** (aab. u), m. 2. (af renna), en Duff, en Klunge af smaa Trær. Sogn. (Jf. Runn). I Drk. findes Raana i Betydningen: Spire, Etud, ungt Træ (= Renning). I Afledningerne maa det jævnføres med Brune (af brenna) og Spune (af spinna), hvilke ogsaa gaae over til Branaa og Spanna.
- Runebofskav**, m. Rune, Runebofskav. (Ublaes oftest med aab. u). S. N. rúnir.
- Runekall**, m. Spaamand; Heremester. Helg. Inbr. I Drk. og Øbr. Ronekall. Ellers Fesfekall, Putrekall. — Saaledes ogsaa Runekjering, f. Spaakjende; Her. I Drk. og Øbr. Ronekjerung.
- Runemæl**, m. Sandballe, Elvedaffe af Is og nedstjrtende Sand, uden Græsvert. Drk. i Formen Raanaemæl.
- Runespegiel** (= Speil), m. Herespæil, et Speil hvort man foregiver at see uafhængte Ting, f. Er. uopbagede Lyve. Sdm. (foraldet).
- Rung-wer** (ee), m. en uflaaren Vedet. (= Grabv'er). Jæd. Lister og Mandal. (Skal ogsaa hedde Ronver). Sammenfeds siges Hælede Rungbukk (ugildet Buk) og Rungstue (Lyr). Har nogen Lighed med „Brung“ (Gredung), ogsaa med Rone. Ellers findes i danske Dial. Ronnvæder og Rumnvæder i samme Betydning (Wolbechs Dial. Lex. p. 451).
- Runing**, f. Hererie, Spaadom og beslige. Helg. (med aab. u), Inbr. (med uu), Drk. og Øbr. (i Formen Roning). Ellers kaldet Runeri, n. (Helg.).
- runka**, v. n. (a - a), gynge, f. Er. paa Bølgerne. Jæd. — Andre St. ranta.
- Runn**, m. Duff, Klunge af smaa Trær. Meget brugt. i Berg. Stift. I Stav. Amt og Rbg. hedder det Runne; i Sogn ogsaa Rune (aab. u). S. N.

- runnr. Jf. Kjerre. — Burt i Runnann; ben imellem Buffene.
- Runne**, m. 1) Buff (= Runn). 2) Spire, Stub af et Træ (= Renning). Tæll. 3) Udværter paa Træer, hvori Beden banner smaa Tværstriber (f. Kir). Tæll. Ellers kaldet Kunde (Edm.), Jær (Drf.) og Ripel (Rdg.).
- Runnemærk**, f. Mærk med enkelte Buffe og Smaatræer.
- Runnevot**, f. flammet eller tværstribet Birketød. Gbr. Tæll. (Jf. Riffa).
- runnut** (runnette), adj. fuldt af Buffe og sammenhængende Træer.
- Ruus**, v. en pludselig Bevægelse med stor Larm. Edm. Ogsaa Runsevad, n.
- Rupikka**, f. Rurpikka.
- Rur**, m. 1) Suro, Roe paa Saar. G. R. hrædr. 2) et Slags Skæl eller Skorpe som bedækker Klipperne ved Havbredden og dannes af adskillige smaa Dyr (Lepas). Hedder paa nogle Steder Ru. Sogn og fl. (for Rub).
- rura**, v. n. holde ud, holde sig oppe, f. Er. om en Baad som ligger forstøjet. R. Berg. Lat. da no rure: lad det nu staae til. Edm.
- rurast**, v. n. belægges med Skorpe eller Roe. Ogsaa rura se'. (Drf.)
- Rurberg**, n. Klippe som er bedækket med smaa Stalder.
- Rurpikka**, f. Strandløber, en liden Fugl som ligner den saakaldte Strand-Græle. Sogn. (Rupikka).
- Rus** (aab. u), n. tyndt Stal; f. Er. paa Poteter. B. Stift. Ogsaa i Formen Rys, aab. y (Edm.), Ros, aab. o (Hrb.). Jf. Ras. Ellers kaldet Flus, Flæs, Fles og Fleff. — Hertil Verbet rylla.
- Rus (uu)**, n. 1) Slump, Slumpetræf. Paa ett Rus: paa Slump, uden Maal eller Beregning. B. Stift. 2) Ruus, Beruselse. Ett tungt Rus: Ruus som virker betyngende og varer længe.
- Rus (uu)**, f. Steenbød; f. Røys.
- rusa**, v. n. og a. (e-te), 1) bytte, om-tulle Varer, især paa Slump. Meget brugt. paa Helg. — 2) slumpe til; ogsaa gaae paa Slump, paa Lykke og Fromme. B. Stift. Han let da rusa te: han lod det gaae som det kunde.
- rusand(e)**, adj. drukken. Helg. Inbr.
- Ruse**, m. Ruse; Fiskerestab, dannet som en Pose af Garn. Dierb.
- Rust**, n. 1) Larm, Råsten (f. rusta); ogsaa Lummel, Dyløb, pludselig Bevægelse. — 2) et uroligt Veir; Storm med Regn eller Sne. Temmelig alm.
- 3) Strab, Affald, ubetydelige Ting. Jf. Rast.
- Rust**, m. en Sleser, En som sluker Arbejdet fra sig i en Hast; ogsaa En som medfører Larm og Uro.
- rusta**, v. n. og a. (a-a), 1) rasle, give en raslende Lyd, f. Er. ved at ryste eller røre i noget. Alm. (Sv. ruska). — 2) v. a. ryste, rive eller omkaste noget. ruste upp: oprive, bringe i Uorden. ruste 'ti sin: ryste En eller gribe ham f. Er. i Haaret. — 3) jasse, affærdige sit Arbejde i en Hast. „ruste da fra seg“. Rusta (hob: sammenstrabe i en Hast; ogsaa rive sammen, røre om hinanden.
- rustall**, adj. urolig, stormende. Ett rustalt Veir: ublidt Veir. Nordre Berg.
- Rustever** (ee), n. uroligt og ublidt Veir, Uveir, Storm.
- rustjen**, adj. barst, ublid, især om Lusten og Veiret; ogsaa urebet, slukket, om En hvis Haar og Dragt er i Uorden.
- ruste**, f. rusta.
- rustnæm**, adj. som let bliver beruset, taaler lidet af stærk Drik.
- Rust**, f. 1. 1) en liden Stov, Lumb, Samling af Træer, især af Ulber og Smaabirk. Hall. Gbr. Dierb. 3 Edm. og nærmeste Egn hedder det Ryst (aab. y) og er meget brugeligt. (Hertil hører adskillige Haardnavne, som skrives: Røst, Røste, Røsten). Ellers Holt, Rjod, Kjerre. — 2) Stovmark ovenpå paa en Fjeldside, Fjeldstov. Stal forekomme i Tæll. — 3) en Bjergrøg som strækker sig opad en Fjeldside, en høj Bante (Rabb) f. Er. imellem to Stræder. Rhl. (Jf. Rinde, Rime, Ris).
- Rust**, f. 2. Rust, f. Er. paa Jernst. Hedder i Edm. Ryst.
- rusta**, v. n. rustne, blive rusten. (3 Edm. ryste). rusta, adj. rusten.
- Rustfleck**, m. Plet af Rust.
- rustut**, udj. støbevoret med store Mellemrum, fuldt af smaa Stovpartier (Ruster). 3 Edm. rysterte.
- Russel**, n. stærkt, berusende D.
- Rut**, m. 1) et Slags stor Dorst. (Bast-rut). Edm. 2) en vranten, kurovoren Person. Jf. Rjot. (G. R. hrædr betyder Bæber). — „Rut nye Rat“, see Rat.
- Ruta**, f. 1) Rude, firkantet Plet; f. Er. paa Løi. 2) et Jordstykke, som udgjør en Stang (6 Aen) i Fjirkant, altsaa 36 □ Aen. Pusterub. 3) en Bindesrude. (Wakruta). Ellers ogsaa om Ruber i Kortspil. 3 Edm. betegner „Rute“ ogsaa et Bøgstykke i Duxer.

ruta, adj. rutet, om Løi. Hertil stor-ruta, smaaruta, blaaruta o. s. v.

rustla, v. n. (a - a), 1) stride fremad, spabere, gaae sagte. R. Stift. Dgfaa søndensfelds i Formen rusle. Jf. ralla. 2) larme, give en lyd som naar man rører og splitter noget i Huset (= brut-la). Gbr.

rutut (rutette), adj. rutet; s. ruta.

Ruv, n. Omfang, Bidde (Volumen); det at en Ting optager et vist Rum. D'æ int' stort Ruv paa di: det seer ikke ud til at være meget, det optager intet stort Rum. Tr. Stift. Jf. Røyve, Ris, Uppbur.

ruva, v. n. (a - a), see stort ud, strølle, stige i Heiden eller optage et vist Rum. Tr. Stift (ruv'), Gbr. Hall. (ruve), Nordre Berg. (i Formen rua, el. rue). Sedder ellers: ryva (Soga), røyve (Tell. Sdm.) og rovva (Jeb.). Jf. rila. Dæ veg ikke so mykje som dæ ruva: det veier ikke saa meget som man skalde trøe efter Størrelsen. (Har formodentlig engang havt stærk Flexion: rjuva, ryv, raus).

ruven, adj. stor (voluminos), som optager meget Rum. (Mere udbredt end Berbet).

Ruving, f. Ophtigen, Optagelse af Rum. (= Ruv).

ruvsam, adj. stor, vidtsøitig, som optager et stort Rum. Tr. Stift. Eit ruvsamt Læs: et høit og bredt Læs, f. Ex. af Halm, Kviste, Smaaved.

ry, v. n. (r - dde), Ryrte, drysse ned, f. Ex. om Korn (= ryna). Tr. Stift, Helg. — Paa Helg. har det i Supinum: roe (aab. o) eller røe; altsaa i Imperf. rau. (Jf. G. R. hrjóða, rydde, tomme).

Rya, f. 1) et tykt uldent Sænetappe med indvævet Flos eller Rop (f. Rapp). Nordre Berg. Gbr. Drl. Helg. — 2) et Gulstæppe, eller et grovt Tæppe i Almindelighed. Tell. Busserrub. (Formodentlig af "Ru", liqesom Hæra af Haar). — Hertil Ryege(r)n, n. Traad til at væve Tæpper af. Ryevarp, n. Rindegarn til Tæpper. Ryevær, m. en Væv af saabant Løi. S. Ryetel.

rya, f. rybje. ryau, f. rybig.

rydd, part. ryddet. Ellers rudd.

Rydd (aab. y), f. et Riis, en Pibst. Helg. Sdm. (I svenske Dial. rōdda).

Ryde (yy), f. Harken; Ureenhed i Halsen. Sdm. (Jsl. hryða). Ellers Stryde.

Ryde (aab. y), n. et Krat, en tæt Hob af Bussværter eller Smaatraer. Eine-ryde. Klungerryde. Sdm.

rydig (aab. y), adj. rydbelig, opryddet; om et Bærelse, hvori de løse Sager ere satte af Veien og ordnede, saa at Rummet er frit. Undertiden ogsaa: tom, ledig, blottet for alt.

rydje (aab. y), v. n. (ryd'; rudge, rudd), rydde, oprykke, rense, gjøre reent; ogsaa jævne, gjøre jævnt og fladt. — Inf. hedder mere alm. rya, ry', og røa; ogsaa ryggja (Søndre Berg.). G. R. ryða. — Præs. ry, rø og rør. Imperf. rydde, rødde (Hær nordensfelds). — rydje Limbr (røa Lynder): tilbage Lemmerstøffe paa Siberne saa at de blive flade. Nordre Berg. Tr. Stift. (Ellers toiga, tøjse, flanta). rydje ein Plads: oprykke Jord til en Plads. rydje Mark: rydde og jævne et Jordstykke til Eng. Derimod siges blot: rydje (ry), om at afrage Løv, Kviste og Gjøsel af Engen om Baaren. (N. Berg.). ry' upp: oprykke, gjøre rydbelig. ry' ut: udrydde, fete. rpe 'ta: afrydde, bugge Kviste og Knorter af Træerne.

Rydning (Ryng, Rø'ing), f. Rydning; Tilbugning af Lemmer; ogsaa det Røe beide at afrydde Engen om Baaren, for at Græsset kan vore frit. (Nordre Berg.). Jf. Rydning.

Rye, f. Rya og Ruga.

ryen, adj. løs, kornet, som lettelig drysser eller flytter ned. (Jf. ryuen). Tr. Stift. Af ry, v. n.

Ryenapp, n. Flød eller Rop, som væves ind i et Sænetappe (Rye).

Rye-tel (aab. e), n. Rending og Fløt til et Sænetappe; den egentlige Røv, i Modsetning til Roppet som indvæves i samme. Sdm. (See Tel).

Ryevær, f. Rya.

Ryft, f. en enkelt Røvbred i Tæpper eller store Klædningsstykker. Hedemarten. (I Tr. Stift: Dyft og Duff).

Rygd (aab. y), f. Røbsel, Gru; ogsaa en strækkelig Begivenhed. Sbl. Jød. (Jf. G. R. hrygd, Bedrøvelse).

Rygg, m. (Fl. Ryggje, r), Ryg. G. R. hrygg. — I sammensætning har det i B. Stift oftest Formen Ryggja; saaledes Ryggjabyra (aab. y), f. en stor Byrde, saa meget som man kan bære paa Ryggen. Ryggjalyre, m. Røse paa Ryggen. Ryggjanyre, n. see Rya; Ryggjataf, n. Bryden, Kamp, hvort man holder binanden om Ryggen. Ryggjatorla (aab. o), f. Ryghotvel. (I Sdm. Ryggjatorle, aab. o).

rygge (for ryggja?), trække tilbage, bryde en Hest baglængs. Brugl. ved Kri-

- Rakka**. (Jf. attra). Mere almt. et ryggje, v. a. i Betydningen: rygge, opbæve.
- ryggja** (seg), v. a. (e - de), 1) krumpe sig, sætte Ryggen op (som Kreaturen i Frost og Uoeir). *Harb.* — 2) gyle, blive forskrækket. *Harb. Sbl.* (Jselben). Jf. Rygd og urygaleg, 2: frogtelig (hvillet bedere skulde hedde rygaleg).
- Ryggjaal** (eg. Ryggja - al), m. Rygstrimmelen i Suber eller Etind. *Helg. Sbm.* og fl.
- Ryggvert**, m. Smerte i Ryggen.
- Rygnna**, f. Rygnnist, Hun-Fist. *Sbl. Gbr. G. N. hrygna.* (Af Rogn).
- ryk** og **ryka**, f. rjaka.
- Rykk**, m. (Jf. Rykke, r), 1) et Ryk, hastigt Træk. — 2) en fort Tid, Stand, Eidsrum. *Ryg.* (Ekers Bl, Bøll, Lak og fl.). — 3) et Ubeir (Jf. Drøft); ogsaa et Angreb, Anfald af en Sogdom eller af noget ubehageligt. — *Nordre Berg.* og fl. (Jf. Rib og Repp). Da gjeng i Rykke: det gaar usævent, der kommer et og andet Støb. Hedder ogsaa: „i rykkesis“.
- rykkja**, v. a. (ie - te), 1) rykke, trække pludselig. Ogsaa v. n. trække usævent, gøre et og andet Ryk. — 2) rynke, trække sammen i Rynker. *B. Stift, Tell.* og fl. (I denne Betydning kunde rykke anses som et eget Ord, afledet af Rakka). rykke isop: trække sammen, indfalte, brage i Rynker. rykke at: framme et Baand, saa at det slutter tæt til.
- rykkjast**, v. n. (Jmp. rykkest), rykkes, nappes med hinanden. Lat da no rykfast: lad det nu gaae som det kan.
- Rykkjeband**, n. Baand hvormed noget træktes sammen; især i en Klæbning paa Klæder. Ogsaa Rykkjeband. (*B. Stift*).
- Rykkjespenne**, n. Kamp, Døst; et ret kraftigt Forsøg. *Nordre Berg.*
- Rykkjng**, f. 1) Rykning. 2) Rynkning.
- rykt**, part. (af rykkja), 1) rykket; f. *Er.* opprykte: oprykket. 2) rynket, lagt i Rynker; om Klæder (= rukka). Hertil Ryktebrof, f. Skindburer, som trækkes sammen omkring Knæet med et Baand (brugelige ved Fisterlet paa Bævet). *Sbm.*
- Rykte**, n. = Dr, Snalt, Spurnad.
- Ryl**, m. et Slags Skuro eller Knøvt i Suben, især paa Heste (= Fleit). *Dr. Jf. Rjøl.*
- ryla**, v. n. (e - te), grunte, som et Svinn; ogsaa strige med en langstrækket Lyd.
- Nordre Berg.** Ekers grula (*E. Berg.*). Jf. Ryla og yla. — Heraf Ryling, f. Rylt og Rylit (aab. y), m. Røkket (Achilles Millesolium). *Sv. rølleka.*
- ryma**, f. roma. Ryme, f. Rjome.
- Ryn** (aab. y), el. Røn, m. Larm, Gulder; ogsaa Uenlyd. *Jndr.* — Jf. Run og Dron.
- rynd** og **Ryndekonn**, f. rund.
- rynen**, adj. Stør, som ikke holder sammen; især om Deig (= Kestjen). *Dr.* — Ekers rynen (aab. y), om noget som let styrter eller dryper ned. *Af rynja.* (Ejelsen).
- Rynj**, m. Opvæining i Midten, bueformig Fordvning, f. *Er.* paa et Laag. *Harb.*
- ryngja**, adj. opbloet i Midten, lønver. *Harb.* — Ekers luvja.
- Ryngja**, f. Ringja.
- rynja**, v. n. (ryn; runde, runt), dryse, styrte, strømme ud; om en Mæse af smaa Stykker, saasom Korn, Rødder, Gruus, Sand. Dgi. brage, rasle, som naar noget styrter ned; komme tilstrømmende i store Flokke; ligesaa om en ubløstlig strømmende Tale. Meget brugt i *B. Stift*, ogs. i *Gbr.* I *Er.* Stift bruges: ry (i. foran). I *Tell.* udtrykkes samme Begreb ved: renna. *G. N. hrynja.* — rynje ned: dryse ned. rynja utyde: strømme ud, spredes. rynje paa: strømme til, trykke paa, f. *Er.* om Kornet i Rølletraaten.
- Rynjing**, f. Fremstyrning, Strømning; ogsaa en ubløstlig Snakken, en uskaarlig Strøm af Ord. *B. Stift.*
- Rynning**, m. ungt Træ; f. Renning.
- ryr**, adj. ubtøl, kortvarig, som snart saarer Ende. Meget brugt. deksensteds, ogsaa i *Hall. Wald. Gbr.* og fl. (I *Er.* Stift siges oostere: stryv, og i *Tell.* rryar). *G. N. ryr, tynd. Got. rynn,* forjængelig. — Ein ryr'e Rat: Rab som forødes snart, som man behøver meget af. Da hade byrt aa ryr: det koster meget og varer lidet. Ogsaa med Betydn. brøddolben, forarmet: Han vert' ein ryr'e Mann ta di, 2: han klæder sig selv dermed, han vil snart lide Tak derved. *Nordre Berg.*
- ryrfast** (yb), v. n. formindstes, forødes snart, blive adrol. *Eegn, Nbl.* og fl.
- Ryrfap**, m. Ubarigbed, det at noget bliver snart forødet. Ogsaa Ryrfleite, m.
- ryrvoren**, adj. noget ubartig.
- Rys** (aab. y), tyndt Ekal; f. *Rus.*
- Ryse** og **Rysel** (Sætte); f. *Rise.*

rysen (ry), adj. strækkelig, forfærdelig. **Et.** Yltre-Sogn. 3 **Edm.** røsen.

ryssa (aab. y), v. n. (rys' s); ruste, rust. **Opst.** føle en Gysen. **B.** Stift, **Gbr.** **Drk.** 3 **Ag.** Stift eller gressja og gress. (**Ed.** ryssa). „ryssa i Gold'e": føle en ubehagelig Rystelse i Nerverne, som naar man ser paa noget hæsligt. **Et.** ryss i Gold'e alti' naar eg ser **Drmen.** **B.** Stift.

ryssa, v. a. plukke Stal af. **Harb.**

Ryssa, f. Røssa. **Rysse**, f. Røstje.

Rysjing, f. Gysen, Rystelse..

Rysk (aab. y), n. Blandform. **Sbl.**

rysk (yy), adj. 1) russisk. (**Ed.** rysk).

— 2) ufuldvoeren, eller egentl. glat, haarløs, paa visse Dele af Legemet. **Edm.** 3f. Rysk.

Ryske, f. en Hestespjdom. **Busterub.**

ryskja (aab. y), v. a. (e - te), rive,

rykke op, afrive, f. **Er.** Græs eller Haar. **B.** Stift. (**Imperf.** udt. ryse). **G.** **R.** ryskja.

Ryske, n. gammelt og stiot Græs. **Nordre Berg.** 3 **Sogn** ogsaa **Ryske**. **3f.** **Fonne.** **Else.**

Rysk (yy), m. 1) en Russer. (**Ed.** ryss). 2) en liden Dreng, Pøg. **Østherd.**

Rysa (yy), f. en Hoppe. Forældet og sjældent i de sydligste Fjeldbygder. 3 **Harb.** **Rysja**, som Kjælenavn. **3f.** **Røssa**, **Forja**. **G.** **R.** hryssa. 3 **Lell.** kun som en Benaelse paa flere og flodsede Kvindfolk. (**Et.** Stoggerspise, Slumperpøse).

Ryst, f. Stov; ogs. Rust; see **Rust**.

Ryst, f. i Bruggerie; see **Roste**.

ryska, v. a. 1. mæste, røre Maltet. (**Hebder** ogsaa **roska**). **Rystekaa**, m. **Rostekar**.

rysta, v. a. 2. ubruste, ubstyre. **Herat** **Ryftning**, f. (Rye **Drb**).

rysta, v. a. rustne, blive rusten.

Ryste (aab. y), el. Røste, n. **Gavl**, **Tagspids**, den øverste smalere Deel af **Lærerøggen** i et **Huus**. **Drk.** **Ndm.** **Fosen**, **Jndr.** (**Al** **Rost**). **Hebder** ogsaa **Røst** (**Fosen**) og **Røstje** (**Helg.**); ogsaa **Ryfting** (**Drk.**). **Ellers**: **Drost**, **Bjerlab**, **Ram**, **Ramløje**. 3 **Ndm.** ogsaa om det øverste af **Taget**; det samme som **Røst** og **Rauk**. (**Ed.** røste, **Lærug**).

Rystekabbe, m. en af de korte **Stofke** i **Gavlen** (**Ryfte**). **Drk.** **Ndm.** — **Ellers**: **Sneikubbe**, **Bjerlabstok**.

Rystemor (**Røstmor**), f. den øverste lange **Stok** i **Lærerøggen**; den **Stok** hvorfra **Gavlen** (el. **Ryfte**) begynder. **Jndr.** (**3 B.** **Stift**: **Sambald**).

Ryfting (**Røsting**), f. **Gavl**, **Tagspids** (= **Ryfte**). **Drk.**

ryt og **ryta**, f. rjota.

ryva, optage meget **Rum**; f. **ruva**.

ryven, stor **bred**. (**Sogn**). **E.** **ruven**.

Ræ, n. **Ræsel**, **død Krop**. **Rbl** (**G.** **R.** **hræ**. **Ang.** **hræv**). **Mere** udbredt i **B.** **Stift** er: **Ræbiffja**, f. en **graadig Hund** (en som æder **Ræbler**). **Eigesaa** **Ræbeist**, n. om et **bidligt** og **graadigt Dyr**. **Edm.** og **f.**

Ræ, f. **Ride**. — **ræa**, f. **ræde**.

rædd, adj. 1) bange, forstrækket; 2) frygtom, let at strække; 3) forsigtig, meget varsom. (**3 Namb.** og **Jndr.** lyder det som **rædd** eller **raidd**). **G.** **R.** **hræddr**. **Et.** æ **rædd'e** **fyre** **dæ**: jeg frygter for det; **oglaa**: jeg har nogen **Mistanke**, en vis **Formodning** **derom**. **Saaledes** ogsaa **ironisk**, f. **Er.** **Et.** æ **æ** **rædd'** **han** **tor** **ikke**: jeg skal **maa** **see** **tolvle** **om**, at **han** **ikke** **tor** **vove** **det** (?); **jeg** **veed** **vel** **at** **han** **tor** **det**. **B.** **Stift**. **Der** **no** **rædd'e** **fyre** **Klæder**: **der** **no** **smalt** **forsigtig** **med** **Klæderne**. (**Nordre Berg.**). — **Forbindes** ofte **med** **et** **Subst.** i **Dativ**; f. **Er.** **Det** **va** **rædde** **Jar'a**: **de** **frygtede** **for** **Faderen**.

rædda, v. a. **redde**. (**Fremmedt** **Drb**).

ræddast, v. n. **frygte**, **blive** **bange**. **D'æ** **ikke** **noft** **te** **ræddast** **fyre**.

Ræddhug, m. **Frygt**; ogsaa **Ræ**, **Ræspelt** for **En**. **B.** **Stift**. (**Ed.** **ræddhaga**).

ræddvoren, adj. **frygtom**.

ræde, v. n. (a - a), **springe**, **løbe** i **Brænst**, **sm** **Dyr**. **Edm.** **Jæb**. (**ræa**). **Dglaa** **leste**, **drive** **letfærdig** eller **uagtig** **Spøg**.

Ræde, f. et **slagt** **Skjær**. **Edm.** (**Sjælden**). **Dglaa** **et** **letfærdigt** **Kvindfolk**.

— **Et** **andet** **Ræde** **forekommer** i „**Stok** **ræde**“, = **Selvræddighed**.

Ræding, f. **letfærdig** **Dyrforsel**.

Rædsel (**Ræspel**), m. **Frygt**, **Rædsel**.

ræfta, f. **refsta**. **Rægn**, f. **Regn**.

ræft, adj. **tolværet**; f. **ræftmalt**

Ræf, f. **Ref**. **ræfa**, f. **refa**.

ræfja, v. n. (e - te), **barle**, **rense** **Salsen**, **spytte** **ud**. **B.** **Stift**. (**Al** **Ræfje**). **G.** **R.** **hræfja**.

Ræfje, f. **Ræge**, et **Slags** **Krebs** (**Squilla**). **Søndenfields**. **Ed.** **ræka**.

Ræfje, n. en **Hob** **sammenraget** **Es**. **Gbr.** **3f.** **Ræf** og **Rufa**.

ræftmælt, adj. **no** **taler** **tykt** eller **urent**, **lallende**, **væbsterub** i **Munden**. **Drk.**

Ræle, f. **Stang**. (**Busterub**). **Dg.** **Ræle**.

Ræm, f. **Rem** og **Rime**.

Ræma, f. **Hæshed**, **Svækkelse** i **Stemmen**. **Nordre Berg.** (**Al** **raam**). **Jæl.** **ræma**.

rømaft, v. n. blive væs. (Selven).
 rømbe, og rømme seg; f. remba.
 rømja, v. n. (a - a), strige, især længe
 og med afværlende Stemme, som f. Er.
 Rattene. Meget ubdrevet (A. Stift,
 Rbg. Vald.). Rogle Steder: æmja.
 G. R. remja.
 Rømje, n. Strig. (I Edm. Rømj).
 Rømjing, f. idelig Strigen.
 Rømse, f. Rømsa. rønde, f. rønda.
 Røng, f. Røng. røngje, f. rengja.
 Røning, m. en Strimmel, smal Kant,
 især paa Eng eller Ager; ogsaa Stribe,
 Kaffe. Edm. Røsen.
 Rønsel, f. Rønsel og Rønsl.
 rønste, f. rønsta. rønt, f. rønna.
 Røpe, f. Røfaste. Tell. Ogsaa kaldet Rye,
 f. Ruga. (Isl. røpa).
 Røse, f. Rø. Røsa, f. Røse.
 røsa (røse), v. n. (e - te), 1) gaar jævnt,
 stride frem, især flokkevis; strømme
 frem, f. Er. om Rvæg. Nordre Berg.
 Gbr. (Af Røas). — 2) strømme, flyde
 bort i store Mængder, især om Jis i
 Elvene. Saaledes ogsaa "Elv'a røse":
 Elven bryder op, gjør Jisbrud. — 3)
 rinde op, vore hurtigt; om ung Elev.
 Edm. See Røas.
 Røse, n. Røb, Strømning; Punkt hvor
 noget strømmer igjennem. Selven.
 Røsing, f. Røng, Fremstrømning.
 Røv, f. Rø, Røv og Røv.
 Røve, n. det øverste Rum under Taget;
 Tagvinkelen, især i Lader. Meget brugt.
 i Edm. (Jf. Rø, Ram, Røst; Røst,
 Røt). G. R. røf, rjøl, røfr.
 røve-stappa, adj. om en Lade, fuld-
 pakket til det øverste under Taget, nem-
 lig af Hø eller Korn. Edm.
 Rø, pl. f. Rø. — Rø, n. f. Røb.
 rø, v. see røbe og rybje.
 rødd, adj. 1) bemandet, besat med Røer-
 folk; om en Baad. 2) bestaffen med
 Hensyn til Røningen. Kun samensat,
 som leitrødd, tungrødd. Nordre Berg.
 røbe (røa, rø), v. n. (e - be); 1) tale,
 snakke, samtale. Rbg. Tell. Hørd. (i
 Formen rø, røe). G. R. røda. — 2)
 vaase, snakke vibt og bredt om Smaa-
 ting. Nordre Berg. Jf. røbba, rølla,
 rølla, søgja, mafa.
 Røbe (Røa), f. Lale, Samtale; ogsaa
 Baad. Mest i de søblige Eane. (G. R.
 røda). I Tell. mest i Fl. Rø'ur, o:
 Snak, Historier.
 Røbe, n. Rum i en Baad, med tilhørende
 Røerbent og Rører. Edm. og fl. Da
 tvau Røbe 'ti ein Føring, a try 'ti
 ein Rømpesøring. Heraf Trerøbing, en
 Baad med tre Rørepar.

røben, adj. snaltøm. Mest alm. røtes;
 i Tell. rø'ug.
 Røding, f. Snak, megen Tale.
 Røe, f. Røbe og Røbe.
 røkja, v. n. og a. (e - te), 1) efterspore,
 forske, søge nøie, gjøre sig Flid for at
 finde eller faae vide noget. Nordre
 Berg. (meget brug.). Det røkte ca leitte
 paa alle Stæde. De lgt'e røfje ette bi:
 vi maa see til at udforske det. (G. R.
 røkja, drage Omsorg for). — 2) gjøre
 sig Umage, være om sig, passe paa at
 forsyne sig. Mest i Talemaaden "røfje
 seg" om Røeget. Da Rør fo røfje se:
 det er juh saadanne Røer som ere om
 sig for at finde Føde. Edm. — 3) i
 Talemaaden "røfja seg": rønde sig,
 haste, rappe sig. Hørd. Vøfs. Hertil
 røfken, røfjeleg.
 Røfjar, m. en Udfritter, En som vil
 vide alting meget nøie.
 røfje, adv. snart, hurtigt. Da gjeff so
 røfje mæ det. Vøfs.
 røfjelege, adj. 1) hurtigt, raskt. 2) gan-
 ste, netop. Rhl. Da va 'fje røfjele so,
 helber.
 røfjen, adj. 1) ombyggelig, som gjør sig
 Flid. Edm. (sielden). 2) rask, hurtigt.
 Hørd.
 Røfjing, f. Travlhed, Stræben.
 røfjja, v. n. naae, røfke; komme til
 Ende. See røfka.
 Røfnab, m. Efterforskning, nøslagtig Un-
 dersøgelse. Edm. Da hem'e snart Røf-
 nab ette bi: der kommer snart nogen
 som spørger efter det.
 Røft, f. Røgt, Plele, Tilfyn.
 røfta, v. a. (a - a), røgte; plele, have
 Tilfyn med. G. R. røkta.
 Røst, f. Røst.
 røma (røme), v. a. (e - be), 1) rumme,
 optage, give Rum til. Der va so mange
 som Hus'e rømde. (So. rymma). — 2)
 udbide, gjøre vdt og rummelig. Dfte
 med "paa"; f. Er. røme paa eit Vand:
 gjøre et Baand slappere. (Jf. røw,
 adj.). — 3) rømme fra, forlade, gaar
 ud af. røme Var'en; rømme af Gaar-
 den. Ligesaa: røme Hus'e, Land'e. Dg-
 saa v. n. rømme, flygte, undvige. I
 Rhl. Sogn, Eft. og fl. hedder det
 ryma og ryme (af Rum), ellers mest
 alm. røme (af Rom). G. R. ryma.
 rømaft, v. n. (eft - best), udbides, blive
 mere rummelig. Da tot te rømdest:
 der blev lidt mere Rum.
 Rømb, f. 1) Blide, Rummelighed; til-
 stræffelig Plads. 2) et frit og aabent
 Rum. Paa Rømb'a: ud i det Frie. Ioma
 paa Rømb'a: komme paa fri Fod; og-

faa komme ud i Berden. (3 Eft. og Rbl. Rymd). Sv. rymd. Jf. Umrøme, Utrøme, Trængrome.

Røme, m. f. Røme.

rømeleg, adj. rummelig.

Røming, f. 1) Udvidelse. 2) Rømning.

røn, adj. med Betydningen: kommende fra en vis Kant. Bruges kun i Sammensætning og om Vinden; saaledes austrøn, vestrøn, norrøn, utrøn, innrøn, landrøn. Væst i Tr. Stift og Nordre Berg. Bruges oftest i Neutrum (rønt, langt o). G. R. -røenn. Heraf Subst. Røna, f. i Landrøne og Utrøne. Jf. Gam. Tydsk: nordrøni (Norden), sundrøni, westrøni.

Røn, f. Røn. — røn, f. rønja.

Rør, f. Kant, Bryn, yderste Rand af en Plade; f. Er. Bør-Rør'a: Kanten af Bordet. Reget brugl. nordensjælsk og i Sdm. Da stend aa Rør; det kaaer paa Kanten, opret; f. Er. om et Bræt. (Sdm.). bøvve Rørene: afslatte Kanten paa en Hjel. (Jf. Sv. rör, n. Grundfællate).

rør, f. rø, rydte og røde.

røra, v. a. (e-te), 1) røre, bevæge. (G. R. hræra). 2) B. Stift bruges oftere rørya (i Sdm. ansees „røre“ næsten som et fremmedt Ord). — 2) røre, omrøre, blande eller røre i noget. Alm. og meget brugl. „rør l'hop“: røre sammen. „rør upp“: oprøre, røre op, grumse. — 3) v. a. vaase, snafte, uden Plak eller Sammenhæng. Søndensjælsk.

Røra, f. 1) Ræse, Delg, Suppe eller noget som er sammenrørt. 2) Sammensætning, Uorden (Chaos). Da læg alt i ei Røra. 3) Lummel, Forvirring, Dvøsel.

rørande, adj. som man kan røre ved.

røren, adj. fjødesløs, som sammenblænder og forvirrer sine Sager.

Røring, f. Sammenrøring, Blanding.

Rørsla, f. Rørelse, Bevægelse. (Selben).

rørug, adj. rask, rørig.

Røs, f. Røys, røs, f. røfja.

røseleg, adj. 1) stor, anseelig, let at bemærke. Eogn. 2) storladen, som har et stort og myndigt Udseende. Indr.

røsen, adj. frugtelig. S. rypen.

Røslung, n. den almindeligste Art af Løng. Dst. Jf. Bøstlung.

Røst, f. Røst; Sangstemme; ogsaa et Raab eller Skrig, som man troer at høre paa de Steder hvor en Ulykke er hædt.

Røst, n. (i et Huus), f. Røstle.

røta (Rø), v. a. (e-te), faae Røb, fæste Røbber; om Bærter. Ogsaa røstest.

(Af Rø). Da træng et Lid te røst seg; Røte, n. Røb, i figurlig Forstand. Røst og Jærte bruges om et langvarigt Uveir og ellers om noget ondt eller ubehageligt. Ogsaa ironisk: „Eit godt Røte“, om en Slægt eller Familie, som man ikke liker.

røtt, adj. rødfæstet, som har kaaet Røbber; f. Er. om flyttede Træer.

røug, f. røben. Røur, f. Røbe.

Røv (aab. o), m. det nederste Kornlag i Høerne; den Røb af Kornbaand, som kaaer opreist, med Stilkene mod Jorden. Sdm. — Røv, m. betyder ellers en Røb, see Røv. Elgesaa en Bom eller Valse, see Røv.

Røv (aab. o), n. smaa Høirøler i Bandfladen, hvorpaa man kan see Fiskestimenses Gang. Ehl. (Jf. Jr. Uppfar). Hertil røvja.

røva aab. o), v. n. (a-a), røve, plyndre. Hertil Røvar, m. en Røver. — Om et andet røva see røva.

Røvabjolla, f. Røvbjella.

Røve, Røveleike ic. see ved Røv.

røvja, v. n. (a-a), om de Høirøler eller smaa Røbler, som vise sig i Bandfladen over en stor Silbestim. Ehl. „Da røvja paa Sjo'en“. (3 Sdm. yre). Naastoe beslægtet med D. røbe eller Sv. røja?

røvla, v. n. om Jorden, naar Snøen afstøer paa enkelte Pletter. Sdm.

Røvtrøbe, f. den nederste Stang i Kornhøerne (f. Røv). Sdm.

Røy, f. Turbøne. Søndensjælsk. (Om et andet Røy see Røyr).

røye (for røyda), v. n. see rødt ud. Gbr. „Da røye paa dø“. (See røda). Stulbe ogsaa betyde at gjøre røb.

Røyl, m. 1) Røg. G. R. reykr. Han vil gjerne vera 'pi Røyl'a: han vil have det paa en stor Fod, være med de Store. (Tr. Stift). 2) et dunkelt Røgte, en Formodning. Dei hadde saatt ein Røyl ta di: de havde faaet et Rys om det.

Røyl, n. en liden Høb eller Stak, (Hør af Løv. Jæb. Ellers Raul).

Røylskofje, m. en tyk Røghvirvel, en liden Røgsty.

røylja, v. a. 1. (e-te), røge, tilrøge, f. Er. Fisl eller Rjød. Ogsaa frembringe Røg, faae noget til at røge. „røylja 'punde ein“: holde En i et Røgdub. „røylje ma Eine“: brænde Enebarviste i et Bærelse for at fordrive ufrund Luft. „røylje Pipa“: røge Lobak.

røylja, v. a. 2. oplægge i smaa Stakker eller Stakke. (= raula). Jæb.

Røstjose, s. Røstjose.
Røstjose, s. Røstjose; Litrogning.
røstjurt, adj. tilrøget, sort af Røg. Søndensfelde. (3 Gdr. røstjurt).
Røstjose (aab. s), s. Røstjose. Uers i selbet Røstjose og Røstjose.
Røstjose, Røstjose og Røstjose.
røyna, s. a. (e-te), 1) prøve, forsøge; ogsaa erfare, iagttagelse, lære at kende ved Erfaring. Meget brugt. vest- og nordensfelde; men sjeldent i Ag. Stift. G. N. røyna. (Jf. raun, Erfaring).
røyne seg: forsøge sine Kræfter, anstrenge sig. Eg heve røynt da i lang'e T: jeg kender det af en lang Erfaring, har mærket det i lang Tid. — 2) angribe, anspande, tage haardt paa; om Arbejder, Bevægelser, Sygdomme o. s. v. Eg tykke da røyne deg; jeg synes at det angriber dig stærkt, jeg frygter for at du taaler det ikke. (B. Stift). Da røynt' ikke so lite; det gik ikke saa let over, der behøvedes ikke liden Styrke for at kunne taale det. Mest brugt i Sogn og Nbl. (Andre Steber's „letta paa“ og „tata at“). — 3) gjælde om, komme an paa; behøves. Da røynt' ikke paa; det behøves ikke, det kommer ikke an derpaa. Han gjekk fra, naar da røynt' paa; han slog fell naar det mest gjaldt. B. og Lr. Stift.
røynast, v. n. vise sig ved Erfaringen, betragte sig. (Gedder ogsaa: røyne seg). Da kann so røynast; man faaer nok erfare det, det er nok altfor sandt. Nordre Berg.
røynd, partic. prøvet, forsøgt.
Røyd, m. Prøve. Da held ikke naar da klem i Røydmen: det slaar fell naar det rigtig gjælder om. Stavanger.
Røyne, n. Forsøg, Prøve. (Sjelden).
Røyning, s. Angreb, Anspandelse.
Røynsla, s. Prøvelse, Anspandelse; ogsaa Erfaring, Iagttagelse.
Røyr, s. 1. 1) Rør, en Vært; egentlig et Slags Vandplante (Arundo), men oftest om det saakaldte Rørgæs (Phalaris). G. N. røyr, m. — 2) en Stikk, en tøl og huul Stængel; skaalbes ogsaa en Spidserstok (af en eller anden udenlandsk Vært). — 3) Rør, Pibe, hult Cylind. Omrøyr. Bindrøyr.
Røyr, s. 2. (Jf. Røyr, r), Røst, Laarsteg. Meget udbredt og brugt; mest i Fleertal (Røyrane). Vondt i Røyrrom: Smerte i Rygterne; ogsaa Tegnet til Døds. (3 Drl. Rør). I Isl. skrives det hræri. Jf. Evangie.
Røyr, s. 3. Røst-Dre, Hjelbdre med

rød Bug (Salmo alpinus). B. Stift. Helg. og N. I det Søndensfelde skal den tilbedes hedde Røyr; altsaa vel egentlig Røyr. (Et Fisknavn reidr el. røyr forekommer i Stalba).
røyra, v. a. (e-be), tilrøre, omvinde, omvile tat og fast med Traad eller Baand. F. Er. røyre ein Angel: fæste en Fiskekrog til Snoren ved en tat Omvinding af Traad. (G. N. røyr). Partic. røyrd (røyr'e). Han gjekk me ein røyr'de Fot; med en forbunden Fod. — Jf. røyrge og rigga.
røyrge, v. a. (a-a), røre til, vinde, omvile (= røyr). Nbl. Synes at være dannet af Røyr, s.
Røyrge, s. en Omvinding, Tilvinding; Baand at røre til med. Nbl.
Røyrgeas, n. Rørgæs (Phalaris arundinacea). Ofte kun „Røyr“.
Røyring, s. Omvinding, Røring; Eted hvor noget er tilført eller omvundet. (3 Nbl. Røyrge). Røyringetræad, m. Traad til at røre eller omvinde med.
Røyrkval, m. et Slags Hval (Balæna Physalus?). Paa Fæstene; røyr. I Kongespeilet er ogsaa røyr en Art Hval.
Røys, s. (Jf. Røysa, r), Steenbø, opløst Dyrge af Steen. (Alm.). G. N. hreysi. Sv. rös, n. — Kalbes ogsaa Røys (Indr.), Røys (Helg.), Røys (Jord).
røysa (røys'e), v. a. rulle, opresse. (B. Stift, Helg. og N.). See røysa. Hertil Røysing, røysfor.
Røyskast (Røyskast), m. Hermelin (Mustela Erminea). G. N. hreysikodr.
Røysn, s. en stor Bedrift, noget som man kan strybe af. Edm. (G. N. raoun, Prag).
Røysse, n. Gaal i Huse. See Røysse.
røysut (røyssete), adj. fuldt af Steenhøje; om ryddet Land.
røyta (røyte), v. a. (e-te), 1) faa noget til at raadne, gjøre raadent. Alm. (Af Rot, eller et forældt raunt, rjota). Sv. róta, „røyte upp Klada“; udsætte Klæderne for ibellig Fugtigbed, saa at de raadne. Ugentlig om et væmmelig Pral og Skryber. (Jf. Røytta). Hertil Røystopp, Røystamp, om en Storstryder. (B. Stift). — 2) rødnæ, faae noget til at opløses eller stille sig især ved langvarig Fugtigbed. „røyte Hamp“: rødnæ Hampen. (Gedder søndensfelde ogsaa: faa). „røyte Skinn“: lægge Skind i Blod, for at Haarene skulle blive løse og gaar af. Jf. Røytta, s. — 3) aspile, blotte, gjøre bart;

ogfaa udblyndre, festage alt. Det ha
 røvt av alt som bar par. Gan røytt
 'ta kvart ett Gar. G. N. reyte.
Royta, f. 1) Forraabne; langvarig
 Fugtigbed; ogsaa et Veir hvori So og
 Korn er ubst for at raadne. — 2) Ub-
 blodning, Rødning af Gang og Liin;
 ligesaa af Skind. (Elvaroyta, Kalk-
 royta). — 3) Afstrabning, Blottelse,
 Røddiggjørelse. Gan fekk et go' Røyte:
 han sit et ret bygtigt Smæt, led et gam-
 le anseeligt Lab. — Uegentlig om en
 Præler, en Storstryder.
røytaft, v. n. (Imp. røyttet), opløst,
 adskille sig; begynde at raadne.
Røyteboff, m. Regntid, langvarig Fug-
 tigtbed og Mangel paa Tørring.
Røytehaar, n. Haar som ere aftagne ved
 Rødning.
Røyte-ver, n. varmt og fugtigt Veir.
Røyting, f. Rødning o. f. v. see røyta-
 røytt, part. rødnet; afhaaret; ogsaa blot-
 tet, forarmet, ruineret.

royva (røyve), v. n. (a-ve), 1) røre
 ved, berøre. B. Stift. (G. N. hroyfa).
 Maa 'Ie royva da: rør ikke ved det. —
 2) røre, bevæge. røyve seg: røre sig.
 Gan vann ikke røyve Foten; han var
 ikke istand til at røre Foden. Meget
 bragl i B. Stift; ogsaa i Gbr. og R.
 — Particp: røyvd, p: rørt, berørt.
 Da bev' ikke vore røyvt paa laang' Tid.
 Heraf uroyvd.
røyve, v. n. udbrede sig, optage meget
 Rum. Tell. Edm. — See ruva.
Røyve, n. 1. Størelse, Bidde, Omfang.
 Tell. Edm. — See Ruu.
Røyve, n. 2. Ulden af et Faar. (Ua-
 røyve). Søndre Berg. og fl. Ved Sta-
 vanger hedder det Keive. G. N. royfa;
røyven, adj. stor, udbredt, som optager
 et stort Rum. See ruven. — Et andet
 røyven (af royva, v. a.) findes kun i
 Sammensætning, som seinrøyven.
Røyving, f. Bedrøren; Berørelse. (Siel-
 den).

S.

sa, for saba eller sagde, f. segja.
 sa, for desja (blise, denne), f. denne.
sabba, v. n. søle; f. svabba.
Sabel (Sai), m. en Sabel. Formen
 Sab'l er sielden (Soqn?); derimod
 hedder det alm. Sai; i Edm. ogsaa
 Sait. — Her til salfart, adj. sveigryg-
 get, indbøst i Ryggen. Edm. Mere
 alm. salfryggja.
sabla (sala, saile), v. a. sabla.
Saft, f. Sast. — Jf. Save.
Sag, f. Sav (Saug). Forstjellige Slags,
 som Grindesag, Bogesag, Handsag, Vas-
 sag. G. N. søg, pl. sagir. — Sagblad,
 n. Savblad. Sagtoan, f. Tand i en
 Sav.
saga, v. a. (a-a), save, skjære med Sav.
 (J Gbr. og Drk saaga). G. N. saga.
 Dgsaa om at skjære med Nøse, gvide
 langsomt, spille daarligt paa Fløtin og
 beskfige.
Sagbrukt, n. Lømmersav med tilhørende
 Stiklads og Vandfald.
sagd, part. (af segja), sagt, udtalt (om
 Drb og Lanter). Mere anvendt i Sam-
 menfætning: tilfagd, uisagd, frøisagd
 og fl.
Sagebukt, m. Stiklads til at save paa.
Sagestol, n. om et mindre Stiklads
 (Savelad).
Sagflis, f. Savspaaner. Dgsaa talbet

Sagnugg (Tell.), **Sagemast** (N.
 Berg.), **Sagraft** (Drk.).
Sak, f. Sæg, Ketsæg, Proces (alm.);
 Skid, Ansvar (sielden); Grund, Lar-
 sag (meget sielden). G. N. søk, pl.
 saskir. — føra Sakir: føre Processer.
 taka Sakk'i paa seg: paatage sig at for-
 svare en Sag. Jf. Sagsaf.
saka, v. a. og n. (a-a), 1) hindre,
 skade, (kun upersonligt); gjøre noget til
 Sagen. Tell. Da sakar intie: det hin-
 drer ikke. (G. N. saka). — 2) klage,
 beklage. Sels. mest i Forbindelsen: saka
 seg, p: klage sig, forklare sin Nød el-
 ler sine Forbindringer. Jf. orsaka. —
 3) opgive noget; ligge i Spil, om at
 lægge enkelte Kort fra sig. B. Stift.
 Jf. forsaka (p: negte, afslaae).
saka, adj. skyldig, som Sagen falder paa.
 B. Stift og fl. (J Indr. saakaa). G.
 N. sakaðr. Saka Mann ma teia: den
 Skyldige bliver nedt til at te.
sakk (sant), f. sekka.
sakka, v. n. (a-a), synke, gaae ned,
 blive lavere; mest til Skid, Sbl. og
 flere.
saklaus, adj. sagløs, uskyldig.
sakna, v. a. (a-a), savne, mærke at man
 har tabt noget. G. N. og Sv. sakkna.
 Da kom ves igar, men me sakna da
 'Ie før i Dag. (Nordre Berg.), Gif

eg talde dei so sakna eg ein (: mærkede jeg at een var borte). Han vert eingang sakna: man vil engang beklage, at han er borte. „sakne Bar'a“: sove ind, falde i Søvn (egentl. tabe Verden af Synet). Edm.

Saknad (Sakna), m. Savn, Tab af noget Hært og tilbønt. (S. N. saknadr. Ein stor Sakna: et føleligt Savn; især Tabet af en god Ven eller Medarbejder.

Saknad-daude, m. et Dødsfald, som forvolder Savn og Sorg; et elskværdigt Menneſtes Døb.

Saks, n. Noget som er hakket eller flaaet i smaa Stykker.

saksa, v. a. (a - a), bakke (f. Er. Kjøb eller Tals), hugge smaat med en Dre. (Kordre Berg. Edm. (Isl. saxa). —

Hertil: Saksfabrye, f. Hakketrug. Saksamat, m. Inmad som man hakker til Kjøbølser.

Saksing, f. Hakten, Sønderhugning.

sakstja, v. a. (e - te), sagsøge.

sakt, adj. stille, spagfærdig. (Hjelben).

sakta, v. a. (a - a), sagtne, dæmpe, stille.

(Sv. saktia). sakta paa seg: blive mere rolig, dæmpe sin Hestighed.

sakte, adv. nok, sagtens, uden Tvivl.

(I Søndre Berg. sakta). Meget brugt.

sakmodig, adj. stille, spagfærdig.

Sal, m. en Sal. Jf. Vof. — **Sals-høgda**: den anden Etage. (Om et andet Sal, f. Sabel).

Sala, m. f. Sele. — **sale**, v. f. sabla.

Salle, f. en bred og flad Hue; ogsaa om flere lignende Ting. Edm.

Salm, og **Salme**, m. Psalm. (Jf. Saang). **Salmnote**, m. Psalmetone; hvittdelig Meloble. **Salmetal**, n. Røgiser i Psalmebøger.

salsryggja, f. Sabel.

Salsaa (for Saldsaa?), f. et Stykke

Ager, hvori man kan ubsaae omtrent

en halv Lønde Korn. (Sogn, Vofs).

Paa Vofs regnes en Salsaa til et Biddemaal af 56 Alen i Længde og Brede

(= 3136 □ Alen). I Indre-Sogn regnes den kun efter Udsæden, nemlig som

et Stykke hvorpaa man saeer sex Møller Korn (3 Lønde), hvorfor den ogsaa kaldes „Selsmølling“, medens Halvdelen af samme hedder „Trimølling“.

Fleertal: **Salsøe**. — Da Ordet Sald bruges paa Vofs, om en Halvlønde, flude man hellere vente at finde Formen Saldsaa, n. (I de gamle Love forekommer ofte „saldsald“, n om et vist Maal af Jord). Jf. Sald og Rækt.

Salt, n. Sall. — **Salkfferald**, n. Saltlar. **Salkforn**, **Salkforn**. **Saltloysa**, f. Mangel paa Salt.

salt, adj. salt, som smager af Salt. I

Sammenfæktning beels: salt (f. Er. Saltstift), beels salte, f. Er. Saltstift.

(B. Stiff).

salta, v. a. (a - a), salte. — **Saltar**,

m. En som nedsalter Fisk. **Saltarbud**,

f. Eobød hvori Fisk nedsalted.

Saltbrim (ii), n. Størpe som danner sig af udværet Saltlage; f. Er. i Lønder. Nbl. Ellers Saltkove, f.

Saltgras, n. Bukkeblat. Tell.

salt-ilen, adj. saltagtig af Smag; især om Vand. (saltile Vatn). Fosen.

Saltkova, f. see Saltbrim.

saltsprengra, v. a. (e - be), bestrøe med lidt Salt. saltsprenge Fisk: halsosaltet Fisk. (Kordre Berg.).

Saltstein, n. Steen at knuse Salt med.

Saltværing, m. Indbygger af Salten i Nordlandene.

Salve, m. Salve. — **salva seg**: vades, afgive Vedse eller Dlse.

Sam, n. Entighed, Sambrægtighed. (Af samja, sam-be). Da va' fje noke godt

Sam ma' dei: de forlages ikke synderlig godt. (Kordre Berg.). Jf. Usam.

sam, Adjektiv-Endelse, som betegner en

varig eller sædvanlig Bestaaendeb, f. Er. reinsam, varsam; eller en Forbindelse med en vis Omstændighed, f. Er. hugsam, møbesam. (S. N. samr; Sv. sam; D. som). Eenligt, med Betydning: eens eller lige, bruges det kun i andre Former, nemlig: same, same og samt. — Som Forstavelse betegner det: sammen eller sættes, hvorom see nedenfor.

sama, v. n. (a - a), somme, passe. Rbg. Tell. Da samar seg ikke: det sommer sig ikke. (Ellers sama). S. N. sama.

saman, adv. sammen, tilfammen. Formen „saman“ findes kun i Hard. Vofs, Rbg. Tell.; ellers mest alm. sama; dog er Ordet kun lidet brugeligt; da man oftest siger „i høg“ i denne Betydning. S. N. saman. — Bruges undertiden som et Adjektiv (note-sama, altsama), og i Fleertal med Formen samne, f. Er. allesamne, tvosamne, firelamne. (Kordre Berg. og fl.). — I Sammenfæktning kun sjelden, som: samandabbe, samantokne, samantett; — da Begrebet i dette Tilfælde udtrykkes ved „ihop“ eller „sam“.

Samar, Sommet; f. Samar.

Sambette, n. sættes Græsning, uftistet Udmækt. Hall. og fl.

Sambror; see Samsykken.
Sambruk, n. Brug i Fælleskab.
Sambyring (-boring), m. et Slags store Forselsbaade. Romsbolen.
samb, adj. (tun i Fleertal), 1) forenede, forligte. Det va sambe um da. Hall. 2) sammenpassede, f. Er. om to Kværnekene. See samja.
Sambøger, n. et Døgn, en Dag og en Nat. Meget brugt. i Nordre Berg. og fl. Ellers Jambøger og Døger.
same, adj. (i bestemt Form), samme. Hedder ogsaa sama (mest alm. søndensfields), samma (Øst. Øst.), summa, summa (Rdm.); ogsaa samre (Tell. Hall.). G. N. sami. Paa same Staden: paa samme Sted. same Gaangien: den samme Gang. „Ma same“: med det samme, ved samme Leilighed; ogsaa: i det samme, i samme Stund, just som, netop; f. Er. og sekk høyre da, ma same eg va inn fomen. Dær da same: det er ligegyldigt, det gjør intet til Sagen; ogsaa: det nytter ikke noget. Dæ gjell føre da same: det gill lige godt an, det kom ud paa eet. Dæ frem attpaa da same: det bliver omtrent ligedan som før.
Sam-rign, f. Fælleskab i Eienbom: sælles Eienbom, Især om Marker og Skov. Hedder ogsaa Sameiga. Meest søndensfields. (Jf. Høpeiga). G. N. sameign.
sameleg, adj. sammelig, passende, anstændig. Rbg. Tell. Ellers sømeleg.
sameleis, adv. sammeledes, paa samme Maade. Dgs. samelei, samelein (Hall. Balb.).
samestad, adv. sammesteds. Ogsaa samesta'en, og samestas.
samfelt, adv. jævnt, uafbrudt. (Ejelden).
samsfengd, adj. ligelig blandet, som indholder ligemeget af de forskjellige Slags, f. Er. noget smaat og noget stort. — **samsfengt**, adv. jævnt, ligeligt, om binanden.
samsfingien, adj. blandet, sammenbragt (omtrent som det forrige). Edm. (Jøl. samsfinginn). Han sekk da samsfingie: han sit noget af hvert Slags.
Samsfiske, n. Fiskerie, som drives af flere i Fælleskab. — I Nordlandene ogsaa: **Samsfiskara(r)**, pl. om Folk som fiske sammen.
Sambald, m. den øverste af de lange Stoffe i en Lærøgd; den Stof som hviler paa Enderne af de øverste Stoffe i Langvæggene. Nordre Berg. I Soan ogsaa Sambalbar, m. Ellers Raft-luf, Raftall, Røstemor, Bandastoff.

Sambelde, n. Enighed, Sammenhold. Hedder ogsaa Sambald, n. (G. N. sambeldi).
sambeldig(e), adj. enige, som holde med binanden. B. Stift.
Sambengje, n. Sammenhæng. Hedder ogsaa Samanheng, n.
Samfoma (aab. o), f. Sammenkomst.
Samfrem, n. Samfrem, Dmgang, Selstab.
samla, v. a. (a - a), samle. (Jf. samna og sanka). samlast: samle sig.
Samlag, n. Fælleskab, Meddeeltighed i noget; ogsaa fortrolig Dmgang, særdeles nær Forstaaelse.
Samlaga (aab. e), f. Samleie. (Ejelden).
Samling, f. 1) Samling, Forsamling 2) Orden, Rebe paa noget. 3) Bevidstbed, fuld. Sands.
sammala, v. a. (-møl, -mol), male to Slags Korn sammen; ogsaa sammenpasse Kværnekene.
sam-mogen (aab. o), adj. lige moden, modent paa samme Tid. Tell.
samna, v. a. (a - a), samle, saae sammen. Rbl. (Jelden). G. N. sanna.
Samna(b), m. Enighed, fredeligt Samliv. Etal bruges i Øst.
samne, f. saman.
samrau(b), adj. rød overalt, som har en jævnt udbredt Rødme. Tell.
samraade (seg), v. a. (e - de), raadføre sig, overlægge en Sag med binanden. Alm. (Sv. samrada sig). samraade, adj. pl. foreeube, tomme overens om noget.
samsingja, v. n. ringe sammen.
sams, adj. (uden Flexion), 1) eens, lige, af samme Slags. Tell. — 2) ligelig blandet, om binanden, uden Forfjel eller Sortering. Hedemarken. (= samsfengt).
samsstelte, adj. pl. enige, sambrægtige om et Foretagende. B. Stift.
samsundes, adv. strax, i samme Stund. Tell. Buserud. G. N. samstundis.
Samsykken, n. pl. Heel-Søkkende, Børn af samme Forældre. (Motsat Halsyskjen). Tell. og fl. — Saakbes ogsaa **Samsyster**, f. Heelsyster. Sambror, m. Heelbroder. (Sv. samsyskon e. f. v.).
samt, adv. uafbrudt. Meget udbredt i Talemaaden: „samt aa samt“, o: sedsje, uden Afbrudelse.
samtakt, adj. takket med eet sammenhængende Lag; om to Huse som ere byggede tæt til binanden.
Samtale, m. Samtale.
Samtvæl, n. sælles. Noie og Arbeide;

Rearbejde. „Lad fyre Samtræe!“ (Søndre Berg.). Ogsaa Samfløp, n. samtykke, v. a. (e - te), samtykte, bifalde; ogsaa: være tilfreds med, tage tilfatte. — Samtykke, n. Samtykke. samvelte, v. a. pløie fra møbafatte Eider for at faae Ageren høiere i Røiden. Bukkerub.

Samvære, n. Selskab eller Dmgang med nogen. Hæd. og fl. fan, for „sa' han“ (v: sagde han).

Sand, m. Sand. — Sandaur, m. Gruusjord med Sand. Sandbotn, m. Sandgrund. Sandfok, n. Drev af tør Sand. Sandmø, m. en sandig Flade, Hebe. Sandmæl, m. Basse af løst Sand. (L. Stift).

sanda, v. a. (a - a), bestroe med Sand. sandlendt, adj. sandig; om en Egn. sandmala, v. a. (mæl, mol), skærpe en Kvern ved at male Sand paa den.

Sandmigge, m. et Slags Møsling med et smalt Rør, hvoraf den udsprøtter det indfugede Vand. (Mya arenaria).

Sandskjebba, f. et Slags Flyndrer. (Pleuronectes Flesus). N. Berg.

Sandskræe, f. Flob-Ull (Coitus Gobio). Hebemarken.

sandut, adj. sandig; ogsaa tilsmudset med Sand.

Sangr (Sang'er), n. Klynken.

sangra, v. n. (a - a), klynke, hvine, gve en langtrukken, klynkende Lyd. Jæd. Rbg. Gbr. I Nordre Berg. saangra. sangren, adj. klynkende.

sanka, v. a. (a - a), sankt, samle. I B. Stift sankta. (Egentlig samla, af sam). sankte Kynn'e: løfte Kjerne til Maltepladsen. (B. Stift). „sankt Soll paa“, see Soll.

sankast, v. a. samles, samle sig. (I B. Stift sankast). sankast paa: strømme hen til, omringe, indeslutte. — Ogsaa sankta seg.

Sann, f. i Talemaaden: „mit Sann“, omtrent „min Tro“, nemlig som en Forsikring; f. Er. Han skal, mi Sann, saa da atte. Meget brugt i B. Stift. (Ev. min sann).

sann, adj. sand, troværdig. (G. R. sannr). femin. i Hæd. sonn. (G. R. sönn). Neutrum i Sætersd. satt; ellers sant. (G. R. sau). Me vist ikke sannare te seia: vi fortalte det saa oprigtigt som vi kunde.

sanna, v. a. (a - a), sande, bekræfte; ogsaa erfare Sandheden af Ens Ord. (G. R. sanna). sanna ette: sande ideelig, siqe Ja til alt. Han fekk so sanne: han fik nok føle at det var sandt.

sanndrøymd, adj. i Spøg om En, hvis Drømme gaar i Dypfølelse.

sanneleg, adj. rimelig, passende, middelmaadig af Størrelse. Gulbr. Edm. (Egentlig: som man kan samtykke i).

sannførlig, adj. sandfærdig. Sandheit, f. Sandhed. — seie si Sandheit: forklare sin Sag oprigtigt og uden Forbeholdenhed.

Sanning, f. 1) Bekræftelse, Bistøb. Me fekk ikke noka Sanning paa den. (Ejelden). — 2) Sandhed; det Sande. Brugt i Kr. og Ag. Stift. (Ev. sanning. G. R. sannind). Ellers Sannheit (som er et nyere Ord).

sann-orig, adj. sandbru. (Ejelden). sannfogoll (aab. o), adj. sandfærdig, som siger sandt. Dr. (G. R. sannsögull).

sannspædd, adj. som spæer sandt, hvis Forudsigelser gaar i Dypfølelse. (G. R. sannspær).

sanntenk, adj. vitt, som tænker og dommer rigtigt.

sansa, v. a. sandse; ogsaa ærbse. Nyere Ord, ligesom Sans, m. f. Er. i Talemaaden: Han heve forste Ans eller Sans.

Sate, m. en opbøiet Flade, en Plan imellem nedstigende Bakker; ogsaa en liben Flade i en Klippe. Tell. I Gbr. Sæta (f. Sæte). I Dr. Sætaa (Ejelden). Jf. Lega, Pall, Stall.

satt, f. saun.

Saud, m. (fl. Saude, Sauer), et Faar. (Mest alm. Sau). Da Ordet er Hunkjønnsord, maa det egentlig betyde et Faar i Almindelighed, kun med Hensyn til den særegne Art og uden Hensyn til Kjøn, altsaa baade om Han og Hun. Denne Betydning forekommer kun sjelden (mest ved Fleertallet), men forubkættets tydelig i det afledede Søyba (Søye), som kun betegner Hunkjønnene. (Sogn, Walb. Gbr.). Almindelig betegner derimod „Sau“ kun Hunkjønnene, et Hun-Saar, til Forskiel fra en Køber; altsaa møbafat Ordets grammatiske Kjøn. (Jf. G. R. saudr, Faar, Køber). Egne Navne paa Hunkjønnene (foruden Søye): Ejebde (Gbr.), Lille (Østerd.), Lisse (Dr.). Jf. Gimbr, Sympa, Kas. (Saar bruges ikke). Uegentlig bruges „Saud“ om et meget godt og eftergivende Renneffe; ogsaa med et Begreb af Enfoldighed. — I Sammenfatning deels Saude (Sauga), deels Sau(h). Saalede's Saudeffjos (Saufjøs), a. Faarfeald. Saudehagje (Saubaga), Græsgang for Faar.

Saubefjot, n. Faarefjod, **Saubes** Kap, n. Faarestikke, **Saubfimm**, n. Faarestind, **Saubeflag**, n. Race af Faar, **Saubesfjja**, f. Faaresygdom; især Skab, **Saubtalle**, m. Faaremøg, **Sau(b)blom**, m. Lovetand, **Sbl. Jod**, **Sau(b)buff**, m. Væder. (Ved Kristiania). Ellers Ver, Vetre og fl. **Sau(b)spreng**, m. Hvidtidsel (f. Røtled). **Drk.**
Sau(b)symre, el. **Saufumar**, Hvidsippe (Blomst). **Sogn**. Ellers Kvitsymra, Hjettesimbre og fl.
saug (sugebe), f. suga.
saukjan og **saukja** (stten), f. sauttan.
Saum, m. 1) Spning; Naabe at sye paa. Soglsaum, Striksaum, Skofsaum. 2) Som paa Klæder, det Punkt, hvor Stykkerne ere sammensvæde. **G. N.** saumr. Ogsaa om de Punkter, hvor Hjelene ere naglede, især paa Indbolterne i en Baad. 3) Spigere, Som af Jern (Jarnsaum); ogsaa om Nagler af Træ i Baadene (Træsaum).
sauma, v. a. (a - a; eller a - te), sye. **Reget** brugt. især i B. Stift. (**G. N.** sauma). **saume** ataat: sye til, fæste et Stykke til. **saume** Eto: sye Eto.
Saummaal, f. Synaal.
Saumslæ, f. Lægte under en Hjelvæg, Iværtræ hvori en Hjelklædning nagles fast. **Nogle** Steber: **Uplængja**.
Saumtræad, m. Træad at sye med.
Saup, n. Kjernemælk, Smørvalle. **Berg**. **Stift**, **Tell.** og fl. (**Jf.** Bleng). **Saupgryta**, f. spovitis om et Bruusboveb, En som overdriver alt. (Af den Egenkab ved Kjernemælken, at den let bruser op og gaar over Bredderne, naar den toges).
saup, Imperf. f. supa.
Saur, m. Smuds, Voer, især i Dinene. **Abl. Harb.** (**G. N.** saurr).
saura, v. a. fylde med Gruus, lægge Forladning i en Mine. **Harb.**
sava, v. n. Stræbe Saft af Træer.
Save, m. Saft i Træer; især om den Saft som fremkommer under Barken om Baaren, og som efterhaanden stivner til Træ. **B. Stift** og fl. (ogsaa i **Indr.** **Save**, ikke Savaa). Ellers kaldet **Sevja** (**Abl.**), **Sivju** (**Holl.**), **Sevje** (**Drk.**). **Jf.** Svade. — **G. N.** sah.
Sæ, m. 1) et stort Kar; f. **Er.** til Brygning. **Bryggelsæ**, **Borkelsæ**, **Syresæ**. **Reget** brugt. i B. Stift. (**Jbl.** sår). Ellers **Kar**, **Kier**, **Holl.** — 2) et stort Båndspand med Hanter paa Bredderne. **Søndensfelds**. (**Jf.** **Berg**. **Stift** kaldet

Stamp). **Sv. så.** — Fleertal hedder tilbeels **Sæ**, **Sær** (**Edm. Tell.**). **J** Sammensætning tilbeels **Sæss**, f. **Er.** Sæssband.

Sæ, f. f. **Sæb**. — **sæ**, adv. f. so.
sæ, v. a. (r - dde), saae, f. **Er.** Korn; ubsaae. „sæ unde“: saae førend man pleier, nedpleie Sæden. — **Particip:** sædd, tilsaacet. **Hertil** tunnsædd, tjuftsædd.

sæande, adj. tjenligt til at saae; om Korn.

Sæbivn (aab. i), f. f. Sægibn.

Sæb(d), n. Sæb, Sæbeforn; **Udsæb. S.** **Berg.** (**Andre** **St.** **Sæde**). **G. N.** sæd. **Genligt** tyder det i **Harb.** og **Abl.** som „Sæ“ men i **Sammensætning** **Sæb**, f. **Er.** **Sæbbing**, m. Kasse med Sæbeforn, **SæbPodn**, n. Sæbeforn.

Sæd, f. tyndt Skaf af Korn, smaa Hfliser i Meel eller Brød; **Klib**. (**West alm. Sæ**). **G. N.** sæd. Ogsaa en **Emule** **Mad**. (**Katafæb**, **Brøfæb**, **Hjølæb**). **Det** ha 'sje et **Sæd** i **Hus**: de have ikke den mindste **Emule** af **Mad** eller **Meel** i **Huset**. **Det** hedder ogsaa „**Det æ reint sæ'lause**“.

sædet (sæ'utte), adj. Kallet, fliset, grovt malet; om Meel og Mad.

Sæe, f. Sode. **sæen**, f. søden.

Sæga, f. Soga. **sæga**, f. saga.

sægaæ, adj. udmattet, afkræftet. **Indr.** **Grundformen** uvis. **Jf.** figg.

Sæ-gidn (Sægidd'en, aab. i), f. Luftbølger, **Luftspil**; tynde opstigende **Dunker**, som vise sig tæt ved Jorden i en bævende eller spillende **Bevægelse**; især over **Agrene** i **Pløiningstiden**. **Sogn**, **Harb.** og fl. (**Jf.** **Harb.** ogsaa **Sædgjiddn**). **Jf.** **Tell.** **Sægjiddber**; ellers **Sæbivn** (**Valbers**), **Særgjiddn** (**Harb.**). **Jf.** gibba.

Sæing, f. Sæning, **Kornsæb**.

Sæikon, n. Sæbeforn; f. **Sæb**.

Sæl, f. Sjel. (**Tell.**). **S.** **Sæl**.

Sælaup, m. Hæle at bære Sæbeforn i. **Sbl. Tell.** Ellers **Sæbytta** og fl.

Sælaa, f. Sele.

Sælb, n. 1) et Solb, at sælde med. (**G. N.** sæld). **Jf.** **Sælba**. — 2) et **Kornmaal**, som holder omtrent en halv **Lønbe**. **Voss**. Et **Sælb** er 5 „**Afstar**“; en „**Afste**“ er det samme som **Næle** i **Sogn**, nemlig en **Lienbeedel** af en **gammel Lønbe**. (**G. N.** sæld regnes til 6 „**mælar**“). **Norges** g. **Lov** II, 166). **Jf.** **Sælsa**.

Sælebot, f. Sælebot.

saam, adj. mørklæden, fortægtig; ogsaa smudset. **Tell.** **G. N.** saamr.

saam, f. symja. **saamaa**, f. same.

Saamaar, *s.* Sumar.
saamleg, *adj.* forklæben, af en mørk eller smudsig Farve. Tell.
Saan, *m.* Søn. See ellers Søn.
saana, *v. n.* (a - a), tabe sin Smag, dovne, suurne; især om Fisk. Edm. Jf. kasa, legna, ulna.
Saand, *n.* et Slags lange Dvne eller Rør, som ere belagte med Steensliver og indrettebe til at tørre Korn paa Børdalen. (Ogsaa udtalt Saann). Hertil saandturka, *adj.* tørret paa "Saand".
Saang, *m.* Sang, Syngen; ogsaa en vis Sang; en Psalm. G. N. sänger.
Saanghus, *n.* Koret i en Kirke. Rbg. Balbers og flere.
Saangmaal, *n.* Sangstemme.
saangra, *s.* sangra. saanka, *s.* sanka.
Saapa, *s.* Sæbe. (Jsl. sápa). saapa, *v. a.* smøre med Sæbe.
Saar, *n.* Saar. Jf. Saarsaukfe.
saar, *adj.* 1) saaret, beskadiget paa Huden; ogsaa plaget af Udslæt. Han æ baade sjuk æ saar. — 2) øm, om Lemmer hvort man føler Smerte; ogsaa om den som føler Dmbed eller Smerte i Lemmerne. Dæ saart naar ein tak'e paa: det smerter, naar man føler derpaa. Han æ so saar i Armen: han føler en stor Dmbed i Armen. (Hebder det derimod "paa Armer", saa bar det den forskanførte Betydning). Ligesaa: saar fyre Brøst'e: som føler Smerte eller Dmbed i Brøstet. Alm. og meget brugt. (G. N. sarr). — 3) bitter, smertelig (i figurlig Forstand). Ein saar Sult: et Sult som udtrykker en stor Sorg eller Sjæls Lidelser. Ein saar'e Graat: en bitter Graad. Jf. saart. — Af andre Talemaader mærkes: "glæra saart", ð: glære ondt, smerte. "saa saart", ð: føle Smerte; *s.* Er. af et Slag. Paa Saare-Sida: paa den svage Side, eller: paa det ømme Sted, der hvor man mindst taaler det.
saara, *v. a.* saare, beskadtige. Sjelden.
saararma, *adj.* øm i Armene; *s.* Er. af tungt Arbeide.
saarfingra, *adj.* som føler Dmbed eller Smerte i Fingrene. Spotsvis ogsaa: karrig, guleragtig. Jf. smarsar, mat-sar.
saarfott, *adj.* angreben af Dmbed og Svle i Fødderne; nemlig efter stærk Gang. — Svendensjelds hebder det østere: saarbeina og saarbeint.
saarhendr, *adj.* saaret eller budløs paa Hænderne; ogsaa om i Hænderne. I sidste Betydning hebder det ogsaa: hand-saar.

saarhjarta, *adj.* bekymret, Betyngt af Sorg eller Vængstelse. Hall. og fl.
Saarfje, *m.* Udslæt. Fnat. Rbg. Tell.
Saarleikje, *m.* Dmbed, Smerte. (Sjelden).
saarmynt, *adj.* budløs i Munden.
saarna, *v. n.* blive ømt, smerte.
Saarsaukfe, *m.* Udslæt, Fnat med Svulst eller Blegner. Harb. Edm. Gbr. og fl. (J Rbg. og Tell. Saarfje). Gam. Sv. såröka.
saart, *adv.* 1) bittert, smerteligt. 2) tungt, molsommeligt, med stor Anstregelse. Han fekt kenne baa saart: han kom til at føle det med megen Smerte. Det angra saart paa di: de angrebde det bittert. Me ba skæpa so saart fyre dæ: vi have arbeidet saa molsomt derfor.
saartent, *adj.* øm i Lænderne; *s.* Er. efter Ryddelsen af Rær, Væbler og deklige.
saarvoren, *adj.* lidt plaget af Dmbed i Lemmerne.
Saart, *n.* Opsætning eller Oplægning af Hø. saa Høye i Saart: saart Høet sammenraget i Staffe. Nordre Berg. — En mere egentlig Betydning findes i Uppsæt.
sarta, *v. a.* sætte Høet i smaa Staffe. Drk. og fl. Ellers sata.
Sarta, *s.* en liden Stal eller Dvng af halvtørt Hø, som atter skal udspreddes til Lørring. (Sv. sate. m.). J Ag. Stift østere: Sæte. Hertil Sætehøy, *n.* Hø som kun er lidt tørret. Sæte-stad, *m.* Plads hvor en Høstak bar staet.
Sarta, *s.* Sete og Gate.
saarvoren, *s.* sovoren.
se, 1) for seg. 2) for dekke; *s.* denne.
Se, *s.* s. Sib. — sea, *s.* sida.
sebb (ee), *part.* (af ssa), *feet.* opdaget, bemærket. (Neutr. sett, ee). Det ba 'se vore sebbe paa lang Tid. Han æ 'se all'e dæ han æ sebbe: man kjenbet ham ikke ret ved blot at see ham; der ligger meget skjult hos ham. Nordre Berg.
seg (ee), *pron.* sig. Objekt, sættes for hvert Køn og Tal. Formen i Dialekterne er: seg (Rbg. Tell. Svogn og fl.), se (Hall. Vald. Guldr. Edm. Drk.), søg og sø (mest alm. i de sydvestlige og nordensjeldse Egne), sei (Vsterd.). G. N. sik, sek, seg. Det nuværende "seg" indbefatter ogsaa den gamle Dativform "sér"; af hvilken der nu kun findes saa Spor, saasom i Talemaader: ser-kvart (se kort) og "ser likt" (se-lik); *s.* ser. I Tr. Stift bruges seg (se) tildeels paa en egen Raade i Opsætning.

ger, saaledes at det svarer til Hovedsætningens og ikke til Bifætningens Subjekt; f. Ex. Han sa' at de gjøre se vondre (gjørde ham ondt). So trubbede, de va um se dem snakka (: at det var om hende de talede). — Det forbindes tildeels uden Nødvendighed med intransitive Verber; f. Ex. De fell seg, hem seg, hende seg; han kend seg, tegse seg, og fl. Ved transitive Verber ombyttes det undertiden med Endelsen -st, ast; f. Ex. sanka seg, og sankast, laga seg (lagast), undra seg (undrast). — Kwart fyre seg; hvort for sig; særskilt. (Af. ser). seg i miskom: imellem sig, med hinanden, indbyrdes. (3 Ubr. fins imiskom).

Seggie, f. Benævnelse paa et Kvindfolk. Edm. Romsdalen. Jf. Siggaa, Sogg, Sugg. (G. N. segger, Mand).

segja (aab. e), v. a. (segje; sagde, sagt), sige, yttre, fortælle; ogsaa udtaale, fremstige. Infn. segje udtaales fuldkomnest i Tell. og Ndg.; ellers lyder det sædvanlig som seie og seia; dog ogsaa se (eg. sigaa, aab. i), og si (tildeels i Ag. og Tr. Stift). G. N. segja. Sv. säga. Præs. i Kigthed hermed: se-gjer (Ndg. Tell.), seier, seie, sier, si. (G. N. segir). Imperf. sagde er meget sjeldent (Nbl. forældet), i Nfj. og Edm. hedder det sabs, og ellers alm. sae og sa; derimod findes overalt Supinum: sagt, og Particp: sagg'e. Imperativ: seg (N. Berg. Tell. og fl.), ellers seig, sei, si. — Talemaader. seie fra: vardele, seie til, gjøre opmærksom paa noget. (B. Stift). seie fra seg: frastige sig, erklære sig skilt fra. — seie fyre: foresige, lære. — seie mæ ein: sige til En; f. Ex. Eg sa de mæ han: Jeg sagde det til ham. (Nogle Steder: Eg sa de ve' en). seie til: tilsige. sei' upp-atte: sige om tigen, anden Gaug. — seisse utav (seie ta): sige om, fortælle, aabenbare noget. — Dæ infse te seie 'ta: intet som er værdt at tale om, saa godt som intet. Dæ 'He te seie endæ: der er endda ikke meget at klage. J. B. Stift ogaa: Da æ 'He seia, da infse vart varr'e, : det er endda godt, at det ikke git værre. Dæ ikke vere te seie: der er ikke noget bedre at sige; det maa desværre tilknaes. Dæ, snart æ seie, varr' enn de var: det er næsten værre, el. saa at sige, værre end det var. Ja sei da! : Ja det kan man sige, det mangler nok ikke. (Helgeland). Du seie me ta di! : hvilken Hændelse! skulde man have tænkt sig! (Edm.).

sejjande, adj. som man kan sige. De va 'He sefande: man burde ikke sige det. Ei seiane Sogn: et Sogn fra gammel Tid eller af uset Oprindelse. (Nordre Berg.).

sejjast (seich, seft), v. n. sige om sig selv, sige sig, udgive sig for noget. Bruges i de nordlige Egne, dog sædvanlig kun i Præsens: seft (Andr. og fl.), siff, aab. i (Edm.); sjelden i Imperf. sa'-est, saft. J. Ex. Han seft ba gjort de, : han siger at han har gjort det. Det seft ikke vilde de: de sige at de ikke vilde det. So fast vere radd'e: hun saade at hun var bange. See kof. (Med Hensyn til Formernes Afkortelse og Forverling maa det jærnføres med laatast).

Segging (Seinga), f. Sigende; Udsagn. Segl, n. Seil. (G. N. segl). Ein Segls Vind: en passende Vind, Vind som fylder Seilet tilstrækkelig.

segibu (seg), v. a. (r - dde), indrette sig til Seilads, saae Seil op. Det laeg innmæ Næ'e æ seglubde seg. B. Stift.

segle, v. f. sigla. **Segle**, n. f. Sigle. **Seglfeste**, n. Ballast, Steen som lægges i Bunden af Vaaden, naar man skal seile. Nordre Berg.

Seglsaum, m. Seilsom.

Seglskot (aab. o), n. det Toug som er fastspjdet paa Kanterne af et Seil.

Segn, f. Sagn, gammel Fortælling, Tradition; ogsaa Udsagn, Beretning. Meget udbredt og maaste alm. G. N. søgn. Jf. Soga (som er mere brugelig i de sydlige Egne). J. Edm. og saa: Sogn (Helden).

Sei, f. Seid. — seia, f. segja.

Seid, m. Sei, en bekendt Fisk af Torfslægten (*Merlangus carbonarius*). Meft alm. Sei; men i Nfj. og Edm. Seid.

— Efter den forskjelligte Alder eller Størrelse har denne Fiskeart ellers forskjellige Navne: saaledes i Nordre Berg. a) Kril (om den allermindste eller Jngelen); b) Murr; c) Pale, el. Emaafeld; d) Risring; e) Ufs eller Storseid. (Paa Helg. Seius). — Negentlig bruges Seid om en seensardig, døven Person. — Seideberg, n. en stor Etium af Sei. Seidestje, n. Eistierie. Seidelyse, n. Iran af Seielever.

seie, f. segja. **Seier**, f. Siger.

seig, adj. 1) sei (seig), som kan strækkes eller bøies meget uden at brydes lige saa om Vædsker, som bølge fast sammen og ikke lettelig kunne adskilles i Draaber. (G. N. seigr. — 2) stark, varig, som taaler meget eller holder længe

sammen; f. Er. om Løt, Fletninger, Laq paa Huse, m. m. — 3) om Mennesker: ubholdende, som vanskelig lader sig røffe eller bringe til Estergivende, vanskelig at faae noget af, f. Er. i Pengefager.

feig, Imperf. see sigaa.

Seigd, f. Seibed. (Ejelden).

feigliva, adj. feilivet, om et Dyr som taaler meget sænd det døer.

feigna, v. n. blive sei og sammenhengende, fortøttes; om Bæfste, f. Er. Mæll.

feigt, adv. langsomt; besværligt. De gjeff feigt: det var ikke let gjort, man maatte arbejde længe derpaa.

feigvoren, adj. noget sei; ogs. langsom.

Seila, f. en liden Huulning i Jorden, Forrybning, Sænkning. Fosen. I Gbr. bejder det Sei (ee), og i Sdm. Sæld. Jf. Høla, Doff, Veita, Søyla.

seilaat, adj. usæynt, fuldt af smaa Huulninger. (Fosen).

sein, adj. 1) seen, langsom, seensærdig, f. Er. til at gaae, bevæge sig, arbejde o. f. v. G. N. seinn. — 2) langvarig, som kræver megen Tid. Et seint Arbeid: Arbeide som gaaer seent. — 3) silbig, som kommer silbe. I seinaste Lag: noget silbe, næsten for seent. Ei sein'e Seiebot: en Trøst som kommer seent. (Berg. Stift). I Rbg. og Tell. bejder Komparativ deels seinre, deels seinne. Jf. seinst.

seinare, adv. senere, silbigere. (Mobsat fyrr). seinar-meir: siden, derefter, senere. Meget brugt i Tr. Stift.

seinboren (aab. o), adj. silbe født; om Kalbe.

seindrøg, adj. seendragtlig. (Ejelden).

sein-eten, adj. som spiser seent, behøver lang Tid til at spise.

seinfengd, adj. som man faaer seent eller maa vente længe paa. (Ejelden).

seinfola (aab. o), adj. silbe født; om Føl.

seinfør, adj. seensærdig, langsom, nølende. Meget brugt, og næsten alm.

seingjengd, adj. seen til at gaae. (Ejelden). Dstere seingædd.

seingjor(d), adj. 1) langvarig, om Arbejder. 2) seent moden.

seinhaustes, adv. seent paa Høsten.

seinhendt, adj. som arbejder seent, bevæger Hænderne langsomt.

seinhoggjen, seent dugget; om Ved.

seinka, v. a. og n. (a - a), 1) forsinke, hindre, gjøre at noget kommer seent. Udtales mest alm. som senka eller sænke. (G. N. seinka). — 2) v. n. blive senere, gaae mere langsomt, f. Er. om

et Ubr. Ogsaa: komme senere frem; om Solen.

seinkast, v. n. forsinke, blive senere.

seinkomen (aab. o), adj. som kommer seent. 2) om unge Mennesker, som udvikles seent, komme silbig til sin fulde Væxt eller Styrke. B. Stift, Gbr.

Seinkonn, n. Korn som modnes seent. (Mobsat Snarkonn). I Berg. Stift: Seinefonna, ligesaa Seinehavre.

Seinleikje, n. Seened; Silbigbed.

seinlendt, adj. om Gaarde, hvorpaa Kornet modnes seent. (Ejelden).

seinkælt, adj. som taler langsomt.

seinkædd, og seinkædig, adj. seen til at bestemme sig, nølende, som forbaler Tiden med en lang Betænkning og Forberedelse. Meget brugt i Berg. og Tr. Stift.

seinkøyven, adj. langsom i sine Bevægelser; ogsaa lidt døven. Sbl. (f. røyva).

seinkløg, adj. om Eng, hvorpaa Høskæften gaaer seent. Nordre Berg.

seinkst, adv. silst, senest; ogsaa: nys, usig. Rbg. og Mandal. I Sæt. ogsaa: seisk (som dog maaste kunde henføres til: sist).

seint, adv. 1) seent, langsomt. 2) silbe. „seint aa sida“: langt om længe, efter lang Venten. (Nordre Berg.).

seintalande, adj. f. seinkælt.

seintænt, adj. seen til at tænke, som behøver lang Tid til at fatte og ordne sine Tanker, ikke snarraadig eller resolut. Et næsten almindeligt Ord, især meget brugeligt vest- og nordensjælds. Mobsat snartænt.

seinvæksen, adj. som vøxer seent.

seinvoren, adj. langsom; især i Arbeide.

Seiufs, f. Seid. — Seif, f. Seif.

Seiff, m. (Jl. Seiffje, r), Sæf. I Sammensætning Seiffe, f. Er. Seiffjeløysa, f. Mangel paa Sæffe.

seiffa, v. n. (seiff; seiff; seiffje), synke, falde, især i Vand. I Søndre Berg. og tildeels i Kr. Stift bejder det: seiffja med Formerne: seiffe, seiff, seiffje. Imperf. seiff findes ogsaa tildeels i de nordlige Egne. G. N. søkkva (imp. søkk); Aug. sinca. — seiffe ned: synke, falde tilbunds. — seiffe ni (o: ned i): synke i, hængte med Fødderne, f. Er. i en Sump. — seiffe unda: synke fra, komme af Veien. „So seiffe godt“, slæes om en Dre som er skarp og trænger dødt ind i Træet.

seiffande, adj. synkende; om Ting som synke i Vand; mobsat flotande.

seiffja, v. a. (se - ite), sænke, faae noget til at synke. I Søndre Berg. seif-

- fja.** (G. N. søkkva, imp. søkti). — fette ned: nedfante. Heraf nedfelt.
- Seltje**, n. Grundløb, Steen som sættes til Grundblanten paa Garn for at holde dem til Bunden. (Sv. sänke). Hertil **Seltjeband**, n. de Baand hvormed Grundstene sættes til Garnet.
- Seltjedikje**, n. Hængedyb, Pyt som er vanskelig at komme over.
- Seltjemyr**, f. en blød Sump, hvor man synter i med Fødderne.
- Seltjenot** (ov), f. Søntevod; et Vod, som man nedsender foran en fremstrømmende Fiskeflum og derpaa træffer lige op i Baadslæben.
- Seltjestein**, m. Søntestein.
- Sel-tort** (= ser-tvart), f. ser.
- Sels**, Talord: ser. **Sels Tjug**: ser Gange tyve (120). **Sels'en**: Seren i Kort.
- Selsalning**, n. Stof paa ser Alen.
- Selsøring**, m. ser Nar gammel Hest.
- Selsøvend**, adj. serbaandet; især om Hester, som have ser Stænger i Hviden. Edm.
- Selsøhyndut**, adj. serantet.
- Selsømling**, m. 1) et Jordstykke, som holder ser Maal. 2) det samme som Salsa.
- Selsøf**, f. Systersøle.
- Selsøring**, m. 1) en seraaret Baad (= Selsøring). Sfi. Sogn, Nbl. (3 Edm. Trerøbing). — 2) en stor Fiskebaad, som besættes med ser Mand, men har sædvanlig fire Ræpar. Edm. — (Synes at være en Fortortning af Selsørtning).
- Selsøring**, m. en stor Baad, til en Besætning af ser Mand. Helg.
- Selstaa**, Talord: sexten. Hedder ogsaa: **selsta**, **selstaa** og **selstoen**. (G. N. sextán). — **selstaa**basma, f. basma. — **selstaa**de, adj. sextende.
- Selste**, adj. siette. See sette.
- Selsti**, Talord: tredshdstyve (60). B. og Tr. Stift. (Søndensfjelds: tresf). G. N. sextigi. Sv. sextio.
- Selstøring**, m. en seraaret Baad. Hærd. og fl. G. N. sexøringr.
- Selst**, søntet; f. selstja.
- Sel** (er), f. en Udbulling, Forbybning. Gbr. See Sella.
- Sel** (aab. e), n. 1. Saterbøtte, en liden Sæue paa en Sæter, hvori Mælken opsettes og Aflaves. B. Stift, Tell. og fl. G. N. sel. Sædvanlig afdeelt i to Rum: Innfel (Mælkeburet) og Utsfel (Kjøkkenet).
- Sel** (aab. e), n. 2. Sælg. I Forbindelsen: „Kjøp aa Sel“. Nordre Berg. Sfi. Selnab.
- sela** (aab. e), v. a. (a-a), lægge Sæle paa seld, part. (af selja), solgt.
- Sele** (aab. e), m. Sæle; især Hestesæle. Sfi. Basæle. Hedder ogsaa Sæla (Ag. Stift), Sæla (Rand. Nbm.), Sælar (Drk. Indr.). G. N. seli.
- Selepinne**, m. Staglepinde i Sæten. (S. Dra). I Nordre Berg. Seltjeweis og Seltjehøve. I Tell. Drpepinne.
- Selja**, f. Seltjæra, en bekendt Pileart (Salix caprea). Hedder ogsaa Silju (Tell.), Solju (Hall. Gbr.). G. N. selja. — Seltjerennung, m. Sætren til et Seltjæra. Seltjerunn, m. Bukt af smaa Seltjætraer. Seltjestuv, m. Seltjestamme (Sølsulak).
- selja**, v. a. (sel'; selde; sels), sælge, afhænde for Betaling. (G. N. selja betyr der ogsaa give). Tilbeels med Dativ og Akkus. f. Er. Han selde Granna ein Plog. Particp. seld.
- seljande**, adj. som man kan sælge; f. Er. Dei ha selt alt som seljande var.
- Seljar**, m. Sælger. Både Kaupar aa Seljar.
- Selje-afall**, m. et Sæags Træ, Vitic-Ron (Sorbus intermedia). Nordre Berg.
- Seljekloyta**, f. Fjølde af Seltjæart (aftrukket i Sæftiden om Baaren).
- Seljekjørr**, f. Dverg-Vil (Saxia herbacea). Ellers Bierkjørr.
- Selle**, m. 1) Kammerat, Seltjæbroder; især en lystig Karle. Ein gv' Selle: en af de rette Karle. Tell. og fl. (Sv. sälle). — 2) Mandfolk (motsat Kjelke). Reget brugt i Edm. og nærmeste Egne. Ivo Sella aa tre Kjelke: to Mandfolk og tre Kvindfolk. Noget Steber ogsaa et en gitt Mand; tilbeels ogsaa: Herre, Hunsbonde. „Sellen fjøl“: Manden seld, Hunsberren.
- Sellearbeid**, n. Arbeide for Mandfolk. (Motsat Kjelkearbeid). Edm.
- Selleklædd**, adj. Klædt i Mandklæder; forklædt (om Kvindfolk). Edm.
- Selna**(d), m. Sælg, Udsalg. Tr. Stift (Fosen). Ellers Seltjæing, f. og Sel, n. (I Nfi. Solri, n. om et Udsalgsteb).
- Selsø**, m. Engen omkring Husene paa en Sæter. Bøst. (Sfi. Sel og Bø). Ellers kalbet Etsel og tilbeels Kvt.
- Selstap** (eg. Seltstap), n. Seltstap. Ellers Sag, Værstap; Fylgje.
- Selsnæpe**, f. en Urst, som bruges til Røgedom for Kvæg, men ellers er giftig. (Cicuta virosa). Har Navn af Distrikttet Selt (i Gbr.), hvor den vøxer i Mængde.
- Selvøring**, m. Indbygger af Selt i Gulbrandsdalen.

Sem (ee), m. Lugt, Damp (= Eim); Inbr. Vel egentl. Eim (aab. i).

fema, v. n. lugte, dampe (= eima).

send, Substantiv-Endelse, dannet af „sam“; f. Er. Anvend. (Selvden, men fortjente at være mere anvendt).

Semja, f. Samsja. Semle, f. Simla. **semsta**, v. a. berebe Stind, lave Sems-løber (= menta). Sv. sämska. Hraf Semsta-sinn. (Tydsk: sämiskes Leder).

Send, n. Løb, Sprang, Tilsporang. Løse se Send, eller „ta' te Sems“, o: tage Tilsporang, sætte sig i Fart. Evm. og fl. (f. senda).

senda, (sænde), v. n. (e - e), løbe stærkt, skynde sig, springe. Del sende ett' an: de løb efter ham, forfulgte ham. Nordre Berg. Evm. Hall. (Jf. G. E. sindon, gaet).

senda (sænde), v. a. (e - e), 1) sende, stifte afsted (til Fraværende). Tilbeels med Dativ og Akk. f. Er. Han sende Foreldrom ett' Brev. — 2) ræffe, lange frem, give i Hænderne. sende Korn: ræffe Kornet frem til den som skal nedlægge det (i Kæden). — 3) slænge, kaste, hvide afsted. Nordre Berg. — Particyp: send (sænde), sendt, udsendt.

Senda, l. Sandgrund; f. Kvifsenda. **sendande**, adv. løbende, i fuldt Sprang. Han kom sendande. N. Berg.

sendande, adj. passende til at sendes; sammelig (om en Forøring).

Sende, n. en flad Sandsteen at brøse Leen paa. Evm. (Hjelden).

senden, adj. sandig; om Ager. Ebl. Jæb. og fl. G. N. ændinn. (Af Sand).

Sending, f. 1) Løben, Sprangen (se senda, v. n.). 2) Sendelse, Afsendelse. 3) en Gave eller noget som man sender En. Ogsaa kaldet Sendegæve, f. og Sendegods (el. Sendingsgods), n. — Sendingar, pl. om de Forøringer af Gjestebudskost, som Vertinden i et Bryllup faaer tilsendt fra Naboer og Slægtninger. (Ellers Fone, Foring, Reining). Ironisk bruges Sending ogsaa om en Trettesættelse, en Sandstøt.

Sending, m. Sendemand, En som er sendt i et Virinde. Østere Utsending.

Seng, f. 1) Seng, Reie. (I Nordre Berg. hedder Flertal: Sengja; ellers Sengle, r). G. N. sæng. Jf. Kolla, Rega. — 2) Dyne, Hæderdyne. Høfeng (Dverdyne), Underfeng (Underdyne). B. Etist og fl. (hvor derimod „Dyna“ betyder Pude). Jsl. sæng. — 3) et Bed i en Ager eller Høve; et Kvarteer. Potetefeng, Kæpsefeng. (Sv. sång). — La-

lemåder. **Te Seng** (oftere: te Seng): tilfængs. „halve Seng'a“: ligge tilfængs, om en Evg. „sara i Seng“: komme i Barselseng. (Hertil Sengfær). — I Sammensætning oftest Sengla, f. Er. Sengjafot, m. Engesfod. Sengjafklæde, n. Sengklæder. Sengjastoff, m. Sidsjelen i en Seng.

Sengfær, f. Barsel, Barselseng. Lr. Etist og fl.

Senghus, n. Sengestue, Bærelse hvori Gæster og Fremmede faae Seng. Nordland. (Udtales ogsaa Sennhus, formodentlig for Sengjabud).

Sengjabud, f. Sengebud; Bærelse, indrettet til at bade Klæder i, og forsynet med Senge for Gæster. Nordre Berg.

Sengjakaana, f. Barselskone. B. Etist. **Sengjalega**, f. Barselspibom, Spælele efter en Barnefødsel. B. Etist. (Jst. sængrlegs).

Sengjamat, n. Barselkost, udsøgte Spisevarer, som en Kone faaer tilsendte fra sine Naboer efter en Barselseng eller til Barselgilbet. Nordre Berg. Rdm. Drt.

sengsøfja, v. a. (e - te), søge Seng hos, ligge sammen med.

Senn, (n.) Gang. Kun i Talemaaderne: „i Senn“, o: paa en Gang; og: „um Senn“, o: efterhaanden. Ein i Senn: en ad Gangen. Kofe om Senn: lidt efter lidt. G. N. senn. Sv. sänder. Jf. Einn.

Sennhus, f. Senghus.

ser (ee), adv. for sig selv, frastilt, løst. Nfj. Evi. Eg veit ikke te faa de ser; jeg kan ikke faae det fra, stille det fra det øvrige. I Harb. og Voss betyder det ogsaa: særdeles, synberlig; f. Er. ser godt: særdeles godt. — Egentlig Dativ af det fælles Pronomen for tredje Person; Jf. seg. (G. N. ser). Hertil Talemaaden: „D'æ ser litt“, o: det ene er liget det andet, den ene er ikke bedre end den anden. Nbl. (I Nordre Berg.: D'æ se litt). „ser-kvart“: hvert for sig, særstilt. Rambalen. I Gbr. hedder det: „se-kort“. I Inbr. „ser a kvar“, f. Er. Dæm giell ser a kvar: de gik hver sin Vej, hver for sig selv. — Serfra afstilles Afjektivet: sær, som dog vel egentlig er samme Ord.

serdeiles, adv. særdeles. Voss, Harb. Ellers særdeiles.

ser-harb, adj. frastilt, afstilt. Nfj. Saaledes ogsaa: ser-lagd'e: lagt til Side, eller lagt fra binanden. ser-tikken (aab. i), fratagen, frastilt.

Serf, m. (Jf. Serkje, r), Serf.

serklot, adj. lidt særfindet eller selvlog. Bøst, Hård.

ser-komen (aab. o), adj. frakommen, afstilt fra de andre. Nfj.

serstild, adj. særstilt, frastilt.

Seselrot, f. Sissekrot.

Ses, m. Sæde, Plads at sidde paa. (G. N. soss). „søfje Sessamme sine“: optage sine sædvanlige Pladse eller Sæder; om en Forsamling af Folk.

sesfa, v. a. (a - a), stikke til Sæde. sesfe seg: tage Sæde. Rbg. og fl.

Sesfeloysa, f. Mangel paa Sæde.

set, figer om sig selv; f. seglast.

Set (aab. e), n. 1) et Sæt, det som man sætter paa een Gang. — 2) en enkelt Gang; f. Ex. Er. tvau try Set: to eller tre Gange. Hall.

seta, v. f. setja. **Seta**, m. f. Sete.

Sete (aab. e), f. 1) Sidden, det at man sidder. Kr. Stiff. (G. N. seta). Jf. Kveldseta, Husseta. — 2) Sæde, Sted hvor man pleier at sidde. Da syne Seta eit'an: man kan see Stedet hvor han sad (f. Ex. i Græsset). Formen Seta er mest alm. i Sammensætning; elders hedder det: Sota (aab. o) og Sote (i V. Stiff), Setu (Gulbbr.), Sutu (Drked.), og Soto, med oo (Namb.). Formerne Seta og Sota følges med Supptnerne sete og sote, af Verbet sitja.

Sete (aab. e), m. 1) Sædet, Bagdelen paa Legemet. (G. N. seti). vera saar i Seta: være om i Sædet, have ondt for at sidde. — 2) en liden Plade i en Klippe eller imellem bratte Bakker. Obr. i Formen Seta, el. Seta. Jf. Sate.

Setel (Set'l), m. Seddel, Billet; Note, Dokument. (Dalarsetel, Stemnesetel, Byggesetel). — Fleertal Setlar; i Rbg. Seslar. — Setelbok, f. Tegnebog, Brevbog.

seten (aab. e), part. af sitja. Kun i Sammensætninger som vanseten (vansøten).

setja, v. a. (set'; sette; sett), at sætte. Jnf. hedder ogsaa: setja, setkje, setje, seta og sete (aab. e). G. N. setja. Imperativ: set, pl. setje! Particel: sett'e, sett (ikke satt). — Betydning. 1) sætte, stille, bringe hen paa et Sted. seta upp: opsætte. seta fraa seg: sætte fra sig. setja Gabn: udsætte Fiskegarn. setja ei Not: gjøre et Kast med et Bød. — 2) bringe, føre, overføre. seta ein yve Elv'a: føre En over Elven. seta i Land: lade En gaae i Land. — 3) plante, nebsætte, f. Ex. Trær, Roer, Poteter. (Sv. sätta). seta um-atte:

omplante, flotte Planter. — 4) besætte, belægge; f. Ex. med Steen. Bertil: skalsett, fullsett, bafsett og fl. Han æ val sett'e: har en passende Rabning; i Spøg ogsaa om En, som er meget druffen. — 5) sætte fast, fange. Det vart sette: de bleve arresterede. (Søndre Berg.). Mere alm. i figurlig Forstand; f. Ex. Han sette meg: han gjendrev mig, uobsagde mig saaledes at jeg vidste intet at svare. — 6) flemme, trykke paa. (Jf. leggja). seta at, eller 'set' inn-i': flemme dygtigt til. set' ihop: binde stærkt sammen. setje paa: strække, trække stærkt paa. — 7) bestemme, foresætte. setje ei Tid: bestemme en vis Tid eller Frist. Han hadde sett seg på: han havde fast besluttet sig bertil. — 8) stikke, anvise; ogsaa henstille. Han sette dei paa Veggen: han viste dem Veien, gav dem den første Underretning. seta ein til eit Arbeid: bestikke En til at gjøre noget. Eg set' på til deg: jeg henstiller det til dig. — 9) v. n. stævne, styre, løbe hen. Det sette beint yve Fjoren, beint te Sava. setje paa ein: angribe eller omringe En. — Talemaader. A, med seg. setja seg: 1) sætte sig, sidde ned; 2) klars, danne Budsfaib; om Vædsker; 3) foresætte sig. seta seg atte: undbrage sig, ikke følge med. seta seg mot: gjøre Modstand. setje seg stad: sætte sig i Fart, tage Tilspfang. seta seg til: blive sidende, laae sig til Ro. (Mogle Et. setje seg føre). — B, med Partikler. setje av: afsætte. seta fram: fremsætte; sætte Mad paa Bordet; sætte Vaade paa Land. (Heraf framsett). setje fram-paa: støde paa et Ekker. — seta i (setje ti): sætte op et Ekraal, raabe pludselig. (B. Stiff). seta inn: sætte paa Stald. seta nere: dække, skjule ved at sætte noget ovenpaa. setje paa: a) strække (f. foran); b) vise, lære; c) tillægge. Kvæg til Vintersfodring. Heraf paa-sett. (I Søndre Berg. „setja ma“, og ma-sett). setje stad: a) faste, slænge; b) udflyre, pønte. Heraf stad-sett. (Nordre Berg.). setja til: a) foresætte En hvad han skal gjøre; bestikke, befale; b) sætte Livet til, omfomme. (Uden Objekt) setja upp: a) lide, stjerne; ogsaa opbidse, opæge; b) optagne, forsætte; ogsaa bigte, sammensnede; c) gjøre Beddemaal. (Heraf Uppset). — C, med andre Ord. setja Du: sætte Do. setja Deig: tillave Deig saaledes at den kan gjøre. seta Folk ihop: sætte Spild imellem Folk. seta Rædsel 'ti ein: ind-

gode En Frygt. setja Segle: fire Seilet sidt, stille det sidt lavere. seta i Lag: sætte i Orden, i Stand. setje ni Spænnæ: affætte Mælk i Jveret; om Kær. (Hæbber ogsaa: setje punde seg. Berg. Stiff). seta upp et Lygn: sammensætte en Lygn, opdigte noget.

setjande, adv. løbende, fremstormende.

Det kom setjande. B. Stiff.

setjande, adj. som man kan sætte.

Setjing, f. Sætten; Opsætning.

setna, v. n. (a - a), om Vædter: sætte sig, Mares, danne Bundfald. Hæbber ogsaa setnaft. G. N. somn.

Setning, f. 1) et Sæt, Række som udsættes paa een Gang. Hertil Garnsetning. 2) Lag, Stabel. Drøbsetning: et høit Lag af Fladdrød. N. Berg.

sett (sett'e), part. af setja: sat, tillet; belagt, labet (om Vaade); bestemt, bestiftet; greben, fangen (f. setja).

sett (ee), n. af sebb; ff. sta.

sette (ee), adj. sjette. Mest brugt. i Fjeldbyggerne. I Sogn hæbber det: sekte. Nogle St. sjette. G. N. setu.

Sette, f. en Dunge af skaaret Korn, som er opreist for at tørres eller bestemt at sættes paa en Stør; bestaaende deels af 12, deels af 8 Neg. (Ved Trondhjem). Skal paa enkelte Steder hæbde: Sjette (ee).

Settersok, f. Systeok.

Settung, m. et Kornmaal, som udgjør en Sjettedeel af en Fjerding (eller 1/4 Tønde). Valbers og fl. Paa Hedemarken anføres den som 1/4 af den nubrugelige Tønde, som er mindre end den gamle, da denne holdt hentmod 10 Skæpper. (G. N. settung angives til en Sjettedeel af en Mæle).

sew (sover), f. sova.

Sevja, f. Saft i Trær (= Sæve). Nhl.

Andre Steder: Sivju og Søvj.

Si, n. Laver, Tævler af oppluftet Loug, brugeligt til Lætning (Kalfarring) i Vaade og Fartøler. Nordre Berg. (Andre St. Driv).

si, o: sidte, og sin; see sin.

si, en ufraktselig Partikel, som betyder deels: overalt (sibreit, sifent), deels: altid (sifregne, sifvat). Rgesaa i G. N. si; i de andre gamle Sprog hæbber det sin (f. Er. Ang. singrene, o: altid grøn). sibreids, og sibreia, adj. jævnt udbredt overalt; ogsaa om en Mark, som afgiver saa meget Hø, at den bliver overalt dækket af samme under Tørringen. Tell. (Andre Steder eindreia).

Sid (aab. i), f. Skit, Brug, Sæder.

Nere alm. i Formen Si og Se. Fleer-

tal hæbber i Sogn: Sia og Sea (Sæder). G. N. sidr, m. Sv. sed.

sid (si), adj. sid, nedhængende. (G. N. sidr). Nogle Steder ogsaa om lav og fugtig Mark.

sida (aab. i), v. a. (a - a), danne, forædle, lære gode Sæder. Hø hede sida val Bonn'a sine. Edm. og fl. Ellers sea (G. N. sida). Hertil: sida (sea), adj. dannet, oplært i gode Sæder. (G. N. sidadr).

Sidabrigd (Sid, aab. i), f. Forandring i en tilvant Skik. For' et Sidabrigd: for en Forandrings Skib, til Afserling. Edm.

Sida(n), adv. 1) siden, senere, derefter. G. N. sidar. 2) siden, da, efterdi. G. N. sidan. — Hæbber: sida (Nfl. Edm.), sia (mest alm.), sica (Nfl. Sogn), sian (Voss, Selg.), og med tilføiet „ne": sia-ne (Fæd.). Til sida (te sia): til en senere Tid, til en Stund heretter. (I Edm. ogsaa: te sidas). — Et ubrugeligt: sid (G. N. sid, seent) forudsættes i Sigro og Sirunna; ff. sile og sre.

Sidbrynt, adj. som har lave eller nedhængende Dlenbryn.

Sidbuka, adj. med sid Bug.

Sidd (it), f. Sidde, Siddeb. (G. N. sidd). Paa Sidd'a: med Hensyn til Siddeb.

Side (Sia), f. 1) Side, Ribbenene med det omgivende Kød. Hertil Ristfi'a, Flekfi'a (af Dyr). 2) Side i Almindelighed, en af de bredere Flader paa en Ting. 3) Retning, Kant, Led; ogsaa Regne, Vedkommende; f. Er. paa mi Sia; kvar paa si Sia; paa alla Ste (Star). — Da laag aa Side: det hvilede paa Siden, med den brede Flade nedad. (Edm.). Til Side (ogsaa te Sies): tilside; affides.

Sideriv (Riv, aab. i), n. Ribbeen.

Ellers kaldet Sidebein (Sibent), n.

Sidfleng, m. et Fald til Siden.

Sidhørt (sihart), adj. langbaaret.

Sidig (aab. i), adj. sædelig, som har gode Sæder, opfører sig sømmeligt. Hæbber sidig'e og sebig (Nfl. Edm.), seug (mest alm.), se'au (Er. Stiff). G. N. sidogr.

Sidflædd, adj. flædt i sine Klæder. „San Sikkædd", et Navn paa en Præst.

Sidt, adv. sidt, langt ned.

Sidvane (Sevane), m. Sædvane.

Sidvoren, adj. noget sid eller lav.

Sifent, adj. jævnt snebækket overalt, uden noget tørt Plet. Tell. Af si og senna (Bonn).

Sifllu, f. Planten Steendræt (see Hællros). Tell.

Sig (aab. i), n. 1) Syntning, langsom Redsynten (af sigaa, seiga). — 2) Brof. (Sjelden). — 3) Vand, Bødske som siver ned fra en Klippe eller Vælle.

figa (aab. i), adj. jævnt bøiet, buesformig. Sogn (Sjelden).

figa (ii), v. n. (fig'; feig; sigje), 1) segne, synke langsomt, glide jævnt nedad ved sin egen Tyngde. G. N. sig. Ogsaa blive lavere, synke sammen efterhaanden og umærkeligt; f. Er. om Stabler og Bygninger. — 2) sive, rinde langsomt, trække sig fremad; om Vand-aarer i Jorden og bestige. Ogsaa om bløde Ting, f. Er. Deig. Da va so blautt at de feig. — 3) gaae seent, bevæge sig langsomt fremad; om Dyr og Menneſter; ligesaa om Fisk i Vandet, Baabe, Fartøier o. s. v. Heraf Innsig og Utsig, om Fiskestimenes Fremstriden til eller fra Landet. De knappaste de sig'e fram: det er neppe saa meget at det skrider fremad, man kan neppe see at det kommer af Pletten. Best som de seg so sto' de still: snart stred de lidt frem og snart stod det ganſte stille. Alm. og meget brugt. — figa att-i: komme i paang, flyde til igien; f. Er. om Vandet i en Brønd; figurlig ogsaa om Penge eller Indkomster. — figa ihop: synke sammen, indtrykkes ved Tyngden; om opstalede Ting, f. Er. Hø. — figa inn: stride ind mod Landet; om Fisk. fige ned: segne, f. Er. af en Besvimelse. fige unda: stride tilside, give Rum. fige utvye; udbrede sig, udvides; om en blød Masse.

figande, adv. langsomt fremstridende. Det kom figande.

Sigd, m. Segel, kort Lee til at affjære Korn med; ligesaa til at bugge Løv eller Kviste. Lauvsigd, Løngsigd. Berg. Stift og fl. Jf. Skjæra (Ekyru). G. N. sigd, f.

sigg, adj. tung, døsig; ogsaa udmattet. Tilbeels i B. og Tr. Stift. I Indr. bedder det ogsaa „sagaa“.

figga, v. n. (a - a), gaae seent og slæbende, komme langsomt frem, især med en Byrde eller et Læs. Nordre Berg. Indr. og fl. Maaſtee egentl. sigga.

Sigga, f. Kvindfolk; især fremmedt. Nbl. (Sjelden). Jf. Seggje, Sugga.

Siging, f. Syntning; ogsaa en meget langsom Gang.

sigje (sic), at fige; f. sejja.

siggen, adj. sunken, lidt falben eller sammentrykt. (Part. af figa). Egentlig

siggen, med aab. i; men ubtales sædvanlig sien (ii).

figla, v. n. (e - de), selle, føre Sell; ogsaa reise langveis med Fartøi. Nogle Steber segle. (G. N. sigla). Jf. Segl. — Bruges ogsaa i Betydningen: glide, stride paa Jis. (Sogn). Ligesaa: svæve om, løbe frem og tilbage. (Hall.). — sigte fram paa: selle paa Grund. sigle seg full: seile Baaden fuld af Vand.

Sigla, f. Midt-Rum i en Storbaad, det Rum hvori Masten staaer. N. Berg.

Siglar, m. Seiler; Seilskib.

Sigle, n. Røllejern, Dreieren i en Kvarn; en Jernklob som sættes tvært over Enden af Axelen og tjener til at dreie Kvarnen omkring. Nordre Berg. og fl. (I Ndm. og Indr. Segle). — Heril Siglehold, n. den Indbuling i Dørkvarnen, hvori „Siglet“ falder.

Siglestein, m. Ballast i en Baad. Nogle Steber: Sealfeste.

Sigle-tre, n. en kort Stok eller Gaandstyg, som man har liggende i Mastrummet til forskjelligt Brug. Sdm.

Sigling, f. Sellads; ogsaa Søfart, Koffarbiestart. Han æ ute paa Sigling; han reiser med Koffarbiestib. B. Stift.

figna, v. a. (a - a), velsigne. Bruges næsten alm. i Hilsninger; saasom: „Gud signe deg“ (Svar paa en Hilsen). Ligesaa: G. f. Arbejde, Kvile, Mater (efter som man træffer En i Arbejde, Hvile eller Spilning).

Sigr (aab. i), m. Seier. Forekommer i Biserne fra Tell. og forudlætt i et Par af de følgende Ord. Ellers siger man: Seier. (G. N. sigr).

figra, v. a. sætte i Knibe, bringe en Modstander i Forlegenhed. Eg æ rædd'e han figra meg. Jæd. (G. N. sigra, besette).

figra, v. n. (a - a), stilles, sagtne, bortdunſke; om et Ruus eller en Dyrbruusning. Nordre Berg. De figra Ruus'e mæ han.

Sigrhuva (Egerbuu), f. en Hinde omkring Hovedet, som nogle Børn fødes med; forbum anseet som Legn paa en stor Lykke for Barnet. Selg. Hard. og flere Steber i B. Stift.

Sigro (for Sigbro), f. Korn som først vorer op om Høsten; grønne Spirer imellem det modne Korn. Sdm. Andre St. Sirunna.

Sigrom (aab. i), n. en smal aaben Fald øverst paa Dørstolperne, indrettet for at Bæggen kan synke tættere sammen under Lørringen.

figta, v. a. sigte, sæibe.

- figta**, v. n. tage Sigte; see med eet Die.
- Sif** (aab. i), f. den mest græsrigge Eng tæt ved Husene. Sbl. Udtales ogsaa Sek, best. F. Sek'jo.
- Sif** (ii), n. Helt, en Færstevandsfist (Co-regonus Lavaretus). Søndensfjelds. Sv. sik.
- sifka**, v. a. (a - a), affte langsomt, afpresse Bædse, f. Er. af Bærme; ogsaa hælde noget langsomt ud af et Kar, tømme Karret omhyggelig. Regget udbrebt (B. Stift, Tell. Helg.). Heraf Sifing, f.
- Sifje**, n. en meget liden Bæf. Helg.
- Siff**, m. en Sammenrykning; et Støb nebensfra. See følgende.
- sifka**, v. a. (a - a), ryste eller støbe noget saaledes at det kan synke tættere sammen; som f. Er. at ryste en Korn-tønde for at Kornet kan lægge sig tættere. Rigesaa om at ryste. En op og ned; især om Heste, som have en støbende Gang, saa at de, som ride paa dem, blive stærkt rystede. Nordre Berg. Sdm. Gbr. Drk.
- Siffing**, f. Rystelse; ibelig Støben.
- Sifl**, n. Risten; ogsaa Sagl.
- sifla**, v. n. (a - a), 1) risle, rinde med en sagte Lyd; om smaa Bække. Tr. og Aa. Stift, Tell. N. Berg. — 2) sagle (= leva). Drk. Jf. sifa, slla, silbra.
- Sifsof** og **Sifsesuku**, f. Sytesote.
- Sil**, m. 1. Sandgraver, et Slags Fiff (Ammodytes). Nordland.
- Sil**, m. 2. en Sie, Mælkesie. (Alm.). Sv. sil.
- sila**, v. a. (a - a), sie, affie; f. Er. Mæll. (Particip ofte: sile). Sv. sila. Ogsaa dryppe eller regne ibellig.
- Sild**, f. (Fl. Silde, r), Silb. Forskellige Navne efter Størrelsen, saasom: Mab, Musfa, Blasild, Rotild, Garnsild, Storsild. Jf. Bristling. (Kafesild hører til en anden Slægt). -- Sildeberg, n. en stor Sildestim. Sildestikje, n. Sildestillerie. Sildegot (aab. v), Silbeleg, ubdybt Rogn. Sildekast, n. en Slump Sild som man fanger med et Bob. Sildelev, f. Læs. Sildeulyse, n. Tran af Sildefedt. Sildenot, f. et stort Bob at fange Sild med. Sildeveist, n. f. Reist. Sildetak, n. Sildefangst. Ogsaa kaldet Sildetokje, n. af Talemaaden "tala Sild", v: fange Sild. (B. Stift).
- silbra**, v. n. risle, rinde sagte. Tilbeels i B. Stift, ogsaa Jæb. Helg. og fl.
- Silbaar**, n. Silebud, bunden af Haar. B. Stift. Dteft Silaar. I Tell. bedder det Siraal.
- Siling**, f. det at man sler, f. Er. Mæll. Ogsaa Rinden, Dryppen, ibelig Regn.
- Silju**, f. (Træ), f. Selsa.
- Silfje**, n. Silse. Hertil Silfjeduf, Silfjety og fl.
- silla**, v. n. (a - a), rinde, dryppe lidt, saa at det næsten strømmer; f. Er. af gjennemblødte Klæder. B. Stift, Helg. Hertil Silleregn, n. tæt Regn, hvori Draaberne næsten hænge sammen.
- Sil-laug** (Silau), f. Sievand, Afstøl af Mæll. B. Stift og fl.
- sille** og **silde** (for silbe eller stybe), v: skulde. (Afdg. Tell.). See sula.
- Silung**, m. Smaalær. (Helg.). Ellers Svilling, Vefing og fl. (Jøl. silung, Drred).
- simaalug**, adj. langtalende, utrættelig at snakke; ogsaa trættefær, som altid vil have det sidste Ord. Drk. (simaulau). G. N. simålugr.
- Simbr**, f. Syntra.
- Sime**, m. Loug, som er spundet af Haar. Helg. (Jf. Langsim).
- Simetov**, n. Haar som er tjenligt at lave Loug af. Helg.
- Simla**, f. Keen-Ko, Hun-Keen. Kalbes ogsaa Semble (Edm.) og Sumul (Dsterb.). I svenske Dial. somel. (Jf. simull, et af Drens Navne i Skalds).
- sin**, pron. poss. sin. (Jf. seg). De almindelige Bøiningesformer ere: sin og sinn, m. si, f. sitt (aab. i), n. og sine, pl. I mange Dialekter har det ogsaa en Dativform: sino og sinac, og tildeels særskilt for Femininet: sine el. sinne. (Nbl. Gbr.). F. Er. Mæll. Bofenne sinne: med sin Bog. (Nbl.). Naar dei Hem'e sinca vid, v: naar de træffe paa sine Jævnlinge. (Edm.). — Brugen af dette Ord er her i Almindelighed mere ubstrakt end i Skriftsproget, saa at det sjelden ombyttes med Genitiverne: hans, benna, beira. I Trondhjems Stift bruges det endog ofte til at betegne hans, hendes eller deres, naar nemlig den som Tanken gaar ud fra, er nævnt strax foran. F. Er. Han sie, at Jor'a si a ringar en for (v: han siger at hans Gaard er flettere nu end før). Dæm vist' lat, at Bonna sine va dæ (v: at deres Børn vare der). So trudd at Mann' sin va reist o. f. v. (Jf. seg). — Mest mærkelig er ellers Brugen af dette Ord i Betydningen af en Genitivform, hvorved Mængden af en saadan Form tildeels erstattes, især ved Fællesnavne paa Personer. F. Er. I Faren sitt Namn: t Faderens Naavn. Paa Syffjena si Hand: paa sine Svendes Begne.

Bonna sin Rett: Børnens Ret. Da va Almuggen sin Eieendom (Almuens Eiendom). Da va Wrannen slit o. f. v. Meget brugl. vest- og nordensfjelds. Endnu mere almindelig bruges det som Gentidsmærke ved „kven“ (=: hvem), f. Er. kven si Bol æ da: hvis Bog er dette.

fin, adj. (fl. f.), næstsidste, den nærmeste foran den sidst forløbne. Sin Sundag: næstsidste Søndag, i Søndags otte Dage siden. Ligefaa: sin Mandag, sin Tysdag, sin Laurdags-Akveld o. f. v. Si Helg: næstsidste Helligdag. Meget udbredt (Abg. Tell. Valb. Edm. Helg.). Jf. „hi Helgje“. — Oplysning om Ordets Oprindelse mangler.

Sin (aab. i), f. (Fl. Sina, r), Gene i Legemet; ogsaa Muskel. Udtales ogsaa **Sen** (er). G. N. sin. Fleertal tilføels Sinsa. (N. Berg.). Bruges ellers (ligesom Jol. sin) i samme Betydning som Peis, f. Er. Ulfesin, But-fesin.

sina (aab. i), v. n. slæbe, trække noget med Anstrengelse. (Edm.).

Sindr, n. Gruus, smaa Splinter af Sten, Jern eller lignende baarde Ting; især Hammerstæl, smaat Afald af Jern i Smedien. B. Stift, Gbr. Drk. og fl.

sindra, v. a. smulbre, knuse; ogsaa udfroe ganske tyndt. N. Berg.

Sinedrætt (aab. i), m. Senetræktning, et Slags Krampe.

Singl, n. Steengruus, grov Sand. (Ag. Stift). Jf. Sindr.

singla, v. n. (a - a), klinge, klirre, give en klirrende Lyd, som naar Glasskuffer eller Jernsøm falde ned. Vest- og nordensfjelds; ogsaa i Gbr. I Tell. bedder det singre. G. N. singla. Jf. strangla.

Singling, f. Klirrende Lyd.

Singott, et Udtryk, hvormed man tilbyder En at drikke. B. Stift, Gbr. — Formod. et fremmedt Ord.

singre, f. singla.

Singre, f. f. Stalvaskja.

sinfla, v. a. (a - a), sammensætte Hjælene i Skrin eller Kister ved kileformige Indsnit i Kanterne, saa at man ikke behøver Nagler. B. Stift og flere. Ved Stavanger hedder det sinfla.

Sinkenov (aab. o), f. kileformige Laster i en Lommerbygning; et Hjørne hvori Stoffenes Enden ere tilbugne som Kiler, hvis brede Ende vender udad. Fr. Stift.

Sinkesag, f. en liden Sav at synke med.

Sinn, n. 1. en Gang. Et Sinn (eit-

flan): engang, paa en vis Tid. (Sjelden). Ellers kun sammensat og i Formen Sinne; saaledes: notensinne; einvoansinne (en eller anden Gang); andresinne (til andre Tider). Abg. Nhl. Nfl. (G. N. sinn). Jf. Senn.

Sinn, n. 2. Sind, Hu. I Sinne (gam. Datis): isinde. Ie Sinns: tilinds. (Sjelden). — Ogsaa: Lyst, Tilbøielighed. Han ha' ikke Sinn te da. (Abg. Nedens og fl.). Underriben ogsaa: Sands; som i den Talemaabe: „te ha sine fem Sinn“, =: være ved fuld Sands og Samling.

sinna, v. a. (a - a), ændse, agte, støtte om. Sogn. Da 'he vært te sinna da. — Jf. sinnelege.

sinna, adv. 1) sindet, stemt, opslagt. — 2) vreb, hidsig (af Sinne). Tell. Abg. Mandal. — Ellers sint.

Sinne, n. Brede, Hidsigbed, opbragt Stemning. Alm. og meget brugl. Et Store-Sinne: et beftigt Udbrud af Brede. Da' ett stort Sinne 'ti an: han er yderst beftigt, naar han bliver vreb. Jf. sint, forsint, langstint.

Sinnelag, n. Sindelag.

sinnelege, adv. snyderlig, betydelig. Da va 'he sinnele' sint: ikke snyderlig sint. Nordre Berg. (Jf. sinna).

Sinnepose (aab. o), m. og Sinneblæsa, f. Benævnelser paa meget vreb-ladne og hidsige Menneker. B. Stift.

Sinnetykk, m. fiendtligt Sindelag, Had til En. N. Berg.

sins-imillom, indbyrdes (= fag imillom). Gbr. — Sv. sins emellan.

sint, adj. vreb, hidsig, opbragt. Alm. og meget brugl. I Tell. Abg. og Mandal hedder det oftere sinna (som egentlig er en bedre Form). Han vart sint'e paa oss. Dei æ sinte fyre da. Underriben ogsaa om en vedvarende fiendelig Stemning; f. Er. Han ha' vore sint paa dei i lang Tid. — Enstybdige Ord ere: ill, vill, vond, ful; og i mildere eller ædlere Betydning: rei, harm.

sipe, f. snippa. Siraal, f. Silbaar.

sire, i Betydningen: senere (G. N. sidari), anføres i ældre Skrifter (f. Er. „Diske sire“, i Jensens Glosebog), men synes nu at være tabt. Jf. sirle.

Siregn, n. vedvarende Regn, uden Op-hold. Søndre Berg. og fl.

siregna, v. n. regne jævnt og idelig. Ebl. Tell. Vuftr. og fl.

Sirelvot, f. Silselrot.

sirenna, v. n. rinde idelig. (Sjelden).

Strissa, f. Faarekylning, et Insekt, befiendt af bets bvinende eller knirkende

- Egh.** (*Gryllus domesticus*). Söndensfjelds, ogsaa i B. Stift. Sv. syrsta. (Kunde maaffee forflares som Si-riska; jf. riska, Mikriska).
- firle** (li), adv. seent, silde. Hærd. (Hjelden). **U** du ute æa gieng'u so firle? — (G. N. sidarla).
- Sirunna**, f. Korn som vører op om Høken. Sogn, Tell. og fl. Dgsaa: Si-runa (aab. u) i Sogn. (Egentlig Sibrunna). I Edm. Sigro.
- Sisinna**, adj. Ibelig vreb, som gaær længe i en iblsig Steming. Tell.
- Sisefrot**, f. Sød-Bregne, Steensøde (*Polypodium vulgare*). Buxerub og fl. I Sogn: Sefseljegræs; i Tell. Si-relror; ellers mest alm.: Soterot.
- sist** (ti), adv. sidst; senest. (Egentl. sidst, af det forældede sid, s: seent). **sist-paa**: i Enden; ogsaa: til Slutning. Jf. seinst.
- siste**, adj. sidste. **Siste Luten**: den sidste Deel. **Siste Gista**: Ens sidste Vgteskælle. **Paa sist siste**: i sin sidste Stund; nær Døden.
- Sisvorte**, f. Svsvorta.
- sitja** (aab. i), v. n. (sit'; sat; sete, aab. e), 1) sidde; have Sæde. Inf. bedder ogsaa: sitja, sittje, sitje og sita (aab. i). G. N. sitja. Supinum bedder i B. Stift oftest: fore (aab. o). Imperf. Fiertal: saate (Hbg.), soto, med oo (Hall. Vald.), sute, aab. u (Edm. forældet). Imperativ: sit, Fl. sitje. Afledning: setja, Seta, (Sote), vansoten; jf. Sæt, Sæta. — Betyder ellers: 2) boe, være bosiddende. **Sitje ma Gar æa Grunn**. Dei ba sete der i tjuge Mr. Han sit Husseta: han har eget Hus uden Jord. — 3) holde sig, sidde fast; f. Er. om Farve og Maling. Da sit ikke lengje: det gaær snart af, taber sig snart. Da sit i: det gaær ikke snart bort. — sita æa Kvelb, f. Kvelb. sita ette: efterstræbe, lure efter. sita uppe: sidde oppe, være oppe om Natten. (Jf. Kvelbseta). sita uppve ein: sidde ved Ens Leie, vogte En som er syg.
- Strjande** (stænd), adj. 1) siddende. 2) stillet til at sidde. D'æ ikke sitande længer: det er ikke raabeligt at sidde længere. Der va tje sitande: man skulde ikke sidde der.
- Sitjng** (Siting), f. Sidben. Jf. Seta. **sitörren**, adj. Ibelig vranten; uforsonlig. Tell. S. törren.
- sivvat**, adj. jævnlige vaad, uden at tørres; især om En som maa være bestandigt ude i Regn og Uveir. Tell. og fl.
- Sivju**, f. Serja og Sæde.
- Sjak** (i Kornet), f. Skjal.
- Sjau**, Laldoret: syv. Pruges i forskjellige Form, nemlig: sjau (Hbg. Hall. Vald. og for det meste i B. Stift), sjaug (Hbr.), sjog (Gulbalen), sju (mere alm.), sjue (Helg.). G. N. sjau. Jøl. sjö. Sv. sju. — Sjau-tal, n. Svotal (7). Sjau Mr gamall: syvaarlig. Sjau Hundr: syv hundrede. I sjau lange æa sjau breie, s: vidt og bredt omkring, langt borte paa alle Sider; ogsaa om en overmaade lang Ld. Indre-Sogn, Hall. og flere.
- Sjau**, m. 1) et Arbeide, hvortil der behøves mange Folk; især Livvirkning af Fisk. (Holl. sjouw). — 2) Larm, Lummel; Etot af en Mængde Kjenninger. Alm.
- Sjau**, v. n. 1) arbejde i Selvskab; især om Daglere. 2) støie, larme; medføre Lummel. — Sjauar, m. Dagler; Fiskesalter.
- Sjaund**, f. Gravel, Gjøstebud i Anledning af en Begravelse. Hærd. I Hl. bedder det Sjund. (Jf. Erve og Sælaba). G. N. sjaund, den syvende Dag efter Ens Død, da sædvanligvis Arveskallet blev holdt. (Olafs Saga, 117).
- Sjaunde**, adj. syvende. Bedder ogsaa: sjuande, sjunde og tyvende. G. N. sjaundi. Hal'sjaunde: sex og en halv. Sjaunde-kvar: hver syvende.
- Sjaustjernur** (Hl. S. Sjaustjernerne), Svstjernen, Pleiaderne.
- Sjauttan**, sytten. Bedder: sjaufja (i Setersb.), saufja (Vald.), saufjan (Sogn), saufjaa (Hl.); og ellers: sytjan, syttjen, syttan og sytten. (Hvorvidt Formen sjauttan er brugelig, erindres ikke; den er ellers nødvendig formedels Ligbeden med nittan, attan, sekstan ic.) G. N. sjautjan, sjautän, sautjan. Sv. sjutton.
- Sjautti**, halvserfundsstøpe (70). Tilbeels i B. Stift; ellers er Formen sytti mest almindelig vest- og nordensjælske. I det Søndensjælske siger man: halvserf. G. N. sjautigi. Sv. sjuttio.
- Sjav**, selv. (Hbg. Tell.). S. sjolv.
- Sjavonnig** (for Sjalv-onnug), adj. stittig af egen Drift, uden at behøve Paamindelse. Tell.
- Sjavstyren**, f. sjolvstyren.
- Sjävöile** (for Sjalvöila, aab. i), f. 1) en frivillig Gjærning, Roget som sker uden Tvang. 2) Unødvendighed, Roget som er uforødent, som ikke behøves. Roget brugl. i Tell. Da va ei for Sjävöile: det var en meget unødvig Ting,

en Duvstændighed, som man meget vel kunde undgaae. „D'æ Sjaville, dette“, er ogsaa et Høfligheds-Udtryk, omtrent som: dette er alt for megen Dymarkfømhed, man skulde ikke gjøre saa meget for min Stolb. I Gbr. bruges „Hølvøita“ i lignende Betydninger.

sjaa, præs. bød. See sja.

sja, v. a. og n. (ser; saag; sett, med ee), at see. Formerne af dette Ord ere, uagtet deres bekjendte Uregelmæssighed, meget lige igjennem Dialekterne. Inf. bedder sja godt som overalt: sja. (G. R. sja). Præsens: ser (ee), paa Belg. sja, paa enkelte andre Steder: sjer (Nf. Inbr.); Fl. sja. Imperf. i Fleertal: saage (E. Berg. Rbg. og A.), soga (Hall.). Particij og Supin. paa nogle sja Steder: sjeed, sjett. Imperativ: sja. — Betydning: 1) see, blive vaer, have Die paa. Dgsaa v. n. kunne see noget, have sit Syn. — 2) mærke, erfare, forstaae; med flere tilbeels omfattende figurliche Bemærkelses. — 3) v. n. i Talemaaden „sja ut“, s: see ud, have et vist Udseende. Sf. synast og sja. Tilsvarende intransitive Verber, som betegne et Forsøg paa at see (ligt G. R. lita), findes rigtignok i Mængde (s. sja, glosa, gløse, sja, sja, glana, sja, sja, sja), men de ere for det meste indskrænkede til enkelte Egne, og intet af dem har nogen synberlig Overøgt. — Talemaader. I Himmel sja, s. Himmel. „sja Skrift“: kunne læse Skrift. sja seg fyre: see sig for. sja seg um: see sig om; ogsaa: besee en Gaard som man skal tiltræde. — sja ut: see ud, see noie til. sja ette: see efter, lægge Mærke til; ogsaa leds efter. (Heraf ettefebb). sja fyr ein: see det som En vil holde skjult. sja til: see til, mage, lave det saa at noget kan sja; ogsaa tilsee, have Tilsyn med. (Heraf tilfebb). sja ein te godes: see paa Ens Bedste, søge hans Fordeel.

sjaande, adj. 1) synlig, som man kan see. 2) serørdig, værd at betragte. Mest brugt. i den sidste Betydning. G. R. sjaandi.

sjaeleg, adj. anseelig; ogsaa smul, sjaen, prægtig. Rbg.

sjaeg, s. sjaag og sjaegl.

sjaeing, s. Seen, Beseelse.

sjaekaa (for sjaaka?), v. n. rave, vaska.

Gbr. — Sf. G. R. staka.

sjaemaat, s. Mammut. sjaera, s. sjaera.

sjeedde (el. sjeedde), s. Jaar. Gbr.

sjeette, s. sjeette. — Sjel, s. Skil.

sjelba, adv. selben. Sæl. Drf. og flere. Ds. sjaalda (Rbg.) og sjaeldom (Drf.); ellers sjaolba og sjaolba (B. Stift og fl.). G. R. sjaalda.

sjaeldfengd, adj. rar, selben, som man selben kan faae. Sæl.

sjaeldfynt, adj. som man selben seer. (Sjaelden).

Sjell, s. Sjell. sjeva, s. sja.

Sjesse (Lyst, Appetit), s. Sjesse.

Sjo, m. Sø, Søvand; see Sjo.

sjo(d)a, v. n. og a. (syd; sand; sode, aab. o), at syde. Inf. bedder: sjoa og sjoe (i de sydlige Egne), sjoede, aab. s (Nf. Sdm.), sjo, sjo og sjo (i de nordlige Egne). G. R. sjoða. Inbitativ mest alm. sy, sau, soe (og sae). G. R. syd, sand, sodit. — Betydning. 1) v. n. syde, koge saete, være i Dypfog. Sf. Sode. Dgsaa: suse, give en Lyd som naar noget begynder at koge. — 2) v. n. koge, s. Er. Mad; faae noget i Dypfog. sjo upp Vatn'e; sjoe-Grauten, o. s. v. I de sydlige sjaeldbygder, især i Rbg. — 3) seise, sammensmede ved en stærk Jld. sjoede et Dls: sammensæise Jernet og Staalet til en Dre.

Sjo(d)ing, s. Sydning, Kogen; ogsaa Sveisning. (Sjoing, Sjoeding, Sjoing).

Sjog, s. Ens. sjoge, s. sja.

Sjonskylna, s. Sjunskilnad.

sjonsleg, adj. tæstelig, vasser. Eit sjonsle Par. Gbr. Sf. blunsleg.

Sjorte, s. Sshorta. Sjot, s. Skot.

Sjov, s. Ens. — sjo, s. sjo.

sju, sju; s. sja.

sja, v. n. buje, raabe. Sf. sja.

sju, adj. sja, angreben af Sygdom. G. R. sju. Paa nogle Steder ansees sju for at være „sju“ og bruges derfor kun om Dyr, medens man derimod siger klen og laf om Meunester. — sju betegner tilbeels ogsaa: gjerrig, nidst, lumpen.

Sjuka, s. Sygdom. S. Sja.

Sjukdom, m. Sygdom.

Sjuffar (for Sjuftar), s. Styffar.

sju, adj. sjuelig. Døst og fl. Ellers klevoren, ring, olit og fl.

sju, v. n. blive sju. Selben.

sju, voren, adj. noget sjuelig.

Sjun, n. 1) Syn. Tilbeels i Tr. Stift, bog selben. G. R. sjon. 2) Lys, Lysning i et Bærelse. Inbr.

Sjund, s. 1. en Smale, noget som man neppe kan see. Sdm. selben.

Sjund, s. 2. Gravøl; s. Sjaund.

sjur (for sju), s. sju.

Sjursmefs, Fille-Julasten (den 23de December). Indr.

Sjursvalf, f. Sjøvaf.

Sjæl, f. Sæl og Skæl.

Sjærne, f. Hjerne og Stjerna.

Sjø (aab. ø), m. Sø. Hedder ogsaa

Sjo (Schl. Harb. Vofs) og **Sy** (Helg.);

i Tell. forekommer ogsaa: **Sjaa** (Nor-

sjaa). Jf. Talemaaden „aller um se“

(f. all). Den almindelige og herkende

Form er **Sjø**, men den rigtigste og

ældste er **Sjo**. **S. R.** sjø'r, sø'r. **Sv.**

sjø. — Betyder ellers i Særdeleshed: 1)

Sø, Fjord, Hav. 2) **Østerb.** ogsaa om

et stort Færskvad, en Indsø (**Sv. sjö**);

men ellers alene om Havet eller en

Deel af samme. — 2) **Søvand**, Salt-

vand; i Modsetning til Færskvand

(**Batn**); f. **Er.** De smaa som **Sjø**.

Han seft **Sjø** inn-i Munnen o. f. v.

(Jøl. sjör). — 3) **Søgang**, stærkt Vøl-

gellag; ogsaa en stor fremstortende Vøl-

ge. Det seft ein **Sjø** inn-i Baaten.

Da kom den etne **Sjøen** fyre aa hin ette.

Jf. **Norsjø**, **smasjø**. — **Næ Sjø'n**: ved

Sven, paa Strandbredden. (3 **Harb.**

ma **Sjøbnen**). Paa **Sjø'no**: paa **Sven**

(**Sogn**). Ellers: paa **Sjø'no** (**Vofs**),

Sjø'næ (**Edm. Ndm.**). Dr **Sjø'no**:

af **Sven**. Te **Sjø's**: til **Sven**; ogsaa

tillføes. — **Sjøanne** millom: fra den ene

Sø til den anden.

Sjøa, adj. beffaffent med Hensyn til Vand-

stand (Flod eller Ebbe). Han æ Hje

so **Sjøa**: det træffer ikke saaledes med

Vandstanden. Ellers **høgsjø**, **længsjø**.

Sjøa-bur (aab. u), m. Søgang, Vøl-

gegang. **Edm.** (Eg. Sjøarbur).

Sjøafall, n. Ebbefald, Afstanden imel-

lem Flodmaalet og Ebbemaalet. Ett

stort **Sjøafall**: stor Flod og Ebbe

(Springflod); ogsaa Havets større Stig-

gen og Falden paa en vis Deel af

Kysten.

Sjøaris, f. Sjøis.

Sjøastad, n. Sjøens Standning ved

Flod og Ebbe; den Stund da **Sven**

ophører med at stige eller falde. **Nor-**

bre Berg.

Sjøbeine, m. f. Sjøreibe.

Sjøbløyta, f. Udblødning i Søvand.

Sjøbruk, f. Sjøbrug; Fiskerie.

Sjøbud, f. Sjøbud; Valfod. (3 **Tell.**

forekommer ogsaa: **Sjøabu**).

Sjøbunad, m. Sjøreiskaber (f. Sjøreibe);

ogsaa Sjømandsklæber.

Sjøde og **Sjøe**, f. Sjøda.

Sjødogg, f. Dug som falder i Nær-

heden af Strandbredden. 3 **Harb.** **Sjø-**

dogg, om en Sygdom som Kæerne un-

bertiden angribes af, naar de komme

fra Fjeldmarkerne til Strandbredden.

Sjødraug, m. Svøgelse som holder sig

ved **Sven**; f. **Draug**.

Sjødriv (aab. i); n. Drev paa **Sven**,

Søvand som drives op af Storm.

Sjøfarande, adj. søfarande. — **Sjøfarande**

Ver: **Ver** hvori man kan færdes paa

Sven.

Sjøfisk, m. Søfisk, Saltvandøfisk. (**Mod-**

sat **Vassfisk**, **Elvafisk**).

Sjøfolk, n. Søfolk; tildeels ogsaa: **Folk**

som boe ved **Sven**.

Sjøfor, adj. istand til at færdes paa

Sven.

Sjøgang, m. Søgang.

Sjøgras, n. Havbændel (**Zostera mari-**

na). Ellers kaldet **Marlauk** og **Mle-**

gras.

Sjøgror, m. smaa Søvarter, som vore

paa en vis Tid af Aaret.

Sjøhart, adj. n. søhardt, aabent for

Storm og Søgang.

Sjøheite, adj. n. saa beffaffent at **Sven**

ikke driver. **R. Stift**. So lenge da

sjøheite: saa lange som **Sven** ikke dri-

ver. Hedder ogsaa: „**Alt ma Sjøen**

liq'e“.

Sjø-is, m. Is paa **Sven**. Ogfaa:

Sjøar-is (**Indre-Sogn**), og **Sjøar-**

is (**Vofs**).

Sjøkalv, m. Neduse (**Gøyle**). **Helg.** (i

Formen **Sykalv**). Jf. **Klysa**.

Sjøkat, m. en Fisk, beffandt af dens

befunderlige Stikkelse; **Havkat** (**Chi-**

mæra monstrosa). **Er. Stift**. Ellers

kaldet **Høgulling** (**Sogn**), **Jøgall**

(**Edm.**). Hertil **Sjøkatlyse**, n. Tran-

nen af dens Lever. (3 **Edm.** **Jøgall-**

lyse).

Sjøkrakje, m. et fabelagtigt stort Sø-

dyr. **Nordenfjelds**. Paa **Helg.** **Sykrake**.

Sjøl, selv; f. **Sjølv**.

Sjølaus, adj. frit svævende, opløstet over

Sven. „Springe **Sjølaus**“: om Fiske og

andre Sødyr, naar de springe op over

Vandfladen, saa at man for et Øieblik

kan see hele Dyret i Luften. 3 **Berg.**

Stift hedder det: „**bylke Sjølaus**“.

Sjølda, selben; f. **Sjølda**.

Sjøleggen (**Sjøleien**), adj. som har ligget

længe paa eller i **Sven**. — **Sjøleis**

Sfodde: Laage som ligger tæt samlet

over Havet og derfra trækker ind mod

Land.

Sjøleides, adv. tilvands, paa **Sjøleis**.

sara **Sjøleis**.

Sjølof (aab. ø), n. Vandflade. **Nbl. 3**

Sogn: **Sjølogie** og **Logie**.

Sjølv (**Sjöl**), poon. (adj.), selv. Formen

Isolv er meget Iselden i Centalet (Herd. og fl.), men lidt mere udbredt i Fleertal (dei Isolve). Den mest almindelige Form er Isol (aab. v); i Rbg. og Tell. hedder det berimod: Isav. m. Isov (oo), f. Isavt, n. og Isave pl. (G. R. sjalfr. Sv. sjelf). I den bestemte Form, Isolve, betyder det: selve eller det egentlige; f. Er. Isolve Gar'en, o: den egentlige Gaard, foruden dens Tillegger. I dette Tilfælde forekommer ogsaa Formen: Isolvare (i Ebm. og fl.), f. Er. Isolvare Hus'e, o: selve Huset, foruden Indbo og deilige. — En anden usædvanlig Form er: Isolaa se (Ebm. for Isolvom ser), f. Er. De Nem'e 'ta Isolaa se, o: det kommer af sig selv, uden nogen Fremkaldelse. Ligesaa: Isols min, o: min egen. (Gbr. Drk.). Jf. G. R. sjalls sin, sin egen. — Ellers simpelt og sædvanlig uden Betning. Alt seg Isol: til sig selv, til sin egen Notte. (I Tell. se Isav seg). Fyre seg Isol: for sig selv, i Stilhed; ogsaa affides. Han Isol, ho Isol, dei Isolve — siges tilbeels om Huusbonden og Madmoderen i Huset eller begge tilsammen.

Isolv-annan (Isolannen), selvanden.

Isolvare, selve; f. Isolv.

Isolvbeden (Isolbeen), adj. selvbuden, som kommer uden Indbydelse; ogsaa selv-villig, som ikke behøver Paamindelse. Han kann gjere de Isolbeen.

Isolvbyrg (Isolborg), adj. forsonet for sit eget Behov. Selg. 3 Drk. Isolvært.

Isolvdaen, adj. selvdød, ikke dræbt; om Dr. Drk. (Isolbaen). Er den eneste Forbindelse, hvori det gamle daenn (død) forekommer. Hedder ellers alm. Isolv-dau (i Nfl. og Ebm. Isolvdaud'e).

Isolvdoya (Isolvøy), v. n. doe af Eggdom, om Dyr. Ogsaa Isolvdauda.

Isolvfjore (og Isolvfjære), selvfjerde, som har tre andre med sig. — Saaledes ogsaa Isolvfemte, Isolvsette o. s. v.

Isolvfostring, m. en lelet Fisker eller Arbejder, som holder sig selv Kost. Nordre Berg. og fl.

Isolvfoding (Isolvf'ing), m. En som har sin egen Huusholning. Døfs.

Isolvgrinad, m. Selvsølge, naturlig Følge. Sogn (i Formen Isolvgrjibna).

Isol(v)gjort, adj. n. selvgjort; færdigt af sig selv; om et meget let Arbejde.

Isolvhjelpen (Isolvhjelt), adj. forsonet, hjulpen for sit eget Behov. B. Stift.

Isolvmint (Isolvmint'e), adj. redbon, beredvillig, som gjør sin Skyldighed frivilligt og ikke behøver nogen Paamtn-

delse. Alm. og meget brugt. dog Iselvnere søndensfelbs. I Tell. siges „Isav-
onnig“, især med Hensyn til Fisk i et Arbejde.

Isol(v)raaden, og **Isolvraadig**, adj. selv-
raadig; egenindig.

Isolvraede, f. Selvraadigbed. Ebm. i
Formen Isolvraede. Han gjeng i Isolv-
raedenne: han gaar og driver Isden
hen efter sit eget Behag. G. R. sjall-
raedi.

Isol(v)sagt, adj. n. naturligt, som til-
siger sig selv; ogsaa vist, sikkert.

Isol(v)skyldig, adj. fordringsfuld, ube-
skeden, som anseer Andres Tjenester kun
som en Skyldighed. Ebm. Isjev. vælvæ-
rug.

Isol(v)slutta, adj. opbort, sluttet af sig
selv. Hedder ogsaa Isolvbegive (Berg.
Stift).

Isol(v)styren, adj. selvraadig, egenindig.
I Tell. Isavstyren.

Isolvtridje (Isolvtridje), selvtriede, som har
to andre med sig.

Isolvvis (ii), adj. selvvis, selvklod.

Isolvvita (aab. i) og **Isolvvita**, adj.
ufornødent, som ikke behøves. Gbr.
Dsterb. I Tell. Sjovulle.

Isolvøypa, v. n. (e-te), vakte eller
bølge en Vaad, saaledes at Vandet
strømmer ind i den. R. Berg.

Sjømann, m. Sømand.

Sjømigge, m. Søpølse, Holothurie.

Sjømaal, f. Tangmaal.

Sjøorm, m. Kampeslange i Søen.

Sjøreide, m. Sørede, Vaade og Fiske-
redskaber. Hedder ogsaa Sjøbunad,
Sjøbornad, Sjøbeine, Sjøvelde.

Sjørof (aab. o), n. rygende Sø, stærkt
og vedholdende Drev paa Søen.

Sjøraedd, adj. bange paa Søen.

Sjøsmak, m. saltagtig Smag, som af
Søvand.

Sjøstyvel, m. store Fiskerstovler.

Sjø-tre, n. store Søvarter.

Sjøtroll, n. Bløddyr eller Krybdyr i
Søen; ogsaa om store og ubekendte
Sødyr.

Sjøstrøm, m. Søens Overflade, Vand-
fladen. Nordre Berg. Dg. Sjøa-trøm.
Ellers kaldet Sjøstørpa (Sogn), Sjø-
lot (Nfl.), Sjømaal og Basmal.

Sjøvan (og Sjøvand), adj. søvant.

Sjøvaak, m. en Fugl af Falkeslægten
(Falco Lagopus). Gbr. Vel egentlig
Sjøvaak el. Sjøvaak. En lignende
Fugl eller maaskee den samme kaldes
paa Hebræer Sjøvaak el. Sjø-
vaak. (S. Nøbjørnsens Huldre-Even-
tyr 2, 251).

- Sjoveg**, m. 1) Søve, Vandvei; 2) Bei fra en Gaard til Søen.
- Sjøver** (ee), n. 1) Veir til at færdes paa Søen. 2) en Udreise til Fisserie. Det gjore tsau Sjøveer: de reiste to Gange ud, gjorde to Lurer paa Søen. Sdm. ogsaa Nordland. Formen Sjøveir (Sdm.) er maakket den rigtigste, da den kunde forklares som Sjøveidr. (G. N. veidr, Fangst).
- Sjøverf**, m. Søsyge. Hienne Sjøverfjen: føle Søsygen, blive søsyg. Paa nogle Steder siges ogsaa: Sjøvondt.
- Ska** (for Skad?), Besæelse. „fara te Skas“: reise den for at see sig om. Ndm. Sjeldent, ligesom Ka, for Skoda.
- Skabb**, n. Skab. Jf. Alvelb.
- Skabb**, part. Skadet, beskabet.
- Skadda** (Laage), f. Skodda.
- Skade** (ka), v. a. (a - a), skabe, hindre, være til Skade. Næst alm. med Formerne: Skar, Skadde. Partic. Skadd.
- Skade** (Skæ), m. Skabe. G. N. skadi. D'e tvo Skadanne æ ingja Vor'a: det er dobbelt Skade og ingen Opreisning. (N. Berg.).
- Skadelaus**, adj. ufladt; tilbeels og saa uftabelig.
- Skadeleg**, adj. Skadelig.
- Skade-ver** (Skaver), n. Storm eller Uveir som gjør Skade.
- Skaffa**, v. a. Skaffe. Ogsaa v. n. spise, holde Maaltid. (Nyt Ord). — **Skaffar**, m. især om en Skovskaffer, Gjøstiver.
- Skaf**, n. (Jf. Skoft), 1) Skaf; f. Er. Knivskaf. Heraf Skjesta, Skjefting. — 2) Bøstoft, en af de runde Støkke, hvorpaa Stykkerne eller Skjeltraadene i en Bøverstol ere udsponbte. (Jf. Havalb). Heraf Skjefsta og Lovskjesta.
- Skag**, n. et bart og aabent eller fremstikkende Punkt. Sbl. „I Bindskagi'e“: paa et Sted som er meget udsat for Vinden. G. N. skagi, Forbjerg.
- Skaggje**, m. Udkant, assides liggende Stykke af en Eng. Tell.
- Skaf**, n. Rystelse. Af skala.
- Skala**, v. a. (Skjæ); Kof; Skjæje el. Skæje, 1) ryste voldsomt, støde, stubbe. Alm. (G. N. og. Sv. skaka). Jf. rista, sitta, skumpa. — 2) øse op, af-tømme; i Talemaaden „Skala upp“, ø: øse nybruggen M af Gjøringekarret i en Lønde eller Dunk. Heraf Uppskota. — Skala sig: ryste sig, stubbe sig. Skala ihop: sammenryste (= sitta).
- Skall**, adj. baard, ujevnt, som foraar-sager stærk Rystelse; f. Er. om en Skovvei. D'e so Skallt: det gaer saa ujevnt, man er udsat for en ibellig Rystelse.
- Skafebolle**, m. Smagebrød af nybruggen M. Ellers kaldet Uppskota.
- Skafetein**, m. Rysteren paa en Kærtn; en liden Stof, som med den ene Ende berører Røllestenen og ellers er saaledes stillet, at den ibelig ryster Rølletraagen, for at Kornet kan falde jævnt. Kaldes ogsaa Skaffetein. (B. Stift).
- Skafing**, f. voldsom Rystelse; f. Er. ved Rørsel paa en ujevnt Bei.
- Skafjen**, adj. 1) baard, rystende (= Skafst). 2) rystet (part. af skafa). Ellers Skjefjen og Skjefjen (aab. i).
- Skaff**, adj. skæv, krum, bøiet eller hældende til Siden. G. N. skakkr. Heraf Skjefka. Jf. Skiv.
- Skaffort**, adj. skæv i Fødderne.
- Skaffje**, m. Skævhed; et Punkt hvor en Ting er skæv. G. N. skakki. ga paa Skaffje: gaae skævt eller i en skæv Stilling. Hedder ogsaa „paa Skaff“.
- Skallenda**, adj. skæv i Krofset eller Lænderne; om Heste. Vbr.
- Skaffryggja**, adj. skæv i Ryggen.
- Skaffstyr**, adv. skævt, galt, uheldigt. De gielt skaffstyr. N. Berg.
- Skaf**, adv. skævt, i en skæv Retning.
- Skal**, n. Skal. Jf. Kus, Skinna, Skurn. Han hadde Bal'e æ tol Skal'e: han havde Balget, men vaigte det baarløst.
- Skala**, v. a. (a - a), skalle, affkælle. (Sjelden). Ditere v. n. søge eller lede iblandt en Masse for at frakille noget. „Skala i Konna“: udføge de tørreste Kornbaand for at bringe dem i Lønde. N. Berg.
- Skalberg**, n. en Bjergart, som let lader sig smuldre og fløve i Splinter. Bustersud og fl. Et. søndenfields.
- Skalbra**, v. n. stralbe, give en stralende Lyd; om noget baardt. B. Stift. Jf. Skella, skella, strala.
- Skalk**, m. 1. Stump, Endestive af Brød.
- Skalk**, m. 2. en Pudsmaager, løstlig Skalk (Sjelden). Hertil Skalkarise. f. en løstlig Risse. Sdm. og fl.
- Skalla** (skall'), v. n. tilbage Lømmestofke i Enderne. Vrt.
- Skalle**, m. 1) Pande, Forhoved. Meget brugt. i de fleste Egne. (Jf. Eune). Sv. skalle. I Fjeldbygderne søndenfields betegner det ogsaa Hjerneskal eller den øverste Deel af Hovedet i det Høle. Jf. Skolt, Skelte. — 2) en tør Bante eller Forvøining i en Ager; en Plet hvor Kornet vandrives af Rangel paa Bødsle. Brugt. vsk- og nordn-

- steds.** (Jøl. skalli). — 3) en Forbøining paa Bunden i Vandet, en Løp eller høi Bante paa en Fiskegrund. Nordre Berg. Jf. Klaff.
- Stallebotn**, m. ujævn Bund, med Banter eller Forbøininger.
- Kallut**, adj. ujævn, fuld af tørre Forbøininger; om en Ager.
- Skalma**, f. Bølg, Frøhuus paa enkelte Planter som Væter og Bifler. Nordre Berg. Hepper ellers Skolma (Sogn og fl.), Skjelm, m. fl. Skjelme (Gbr.). G. N. skalma.
- Skalmegræs**, n. Bifler, Fuglearter.
- Skam**, f. 1) Skam, Beskæmmelse. Udtaltes overalt kort (som Stamm); i Rbg. og Tell. hepper det ogsaa Skomm. G. N. skømm. — 2) en usel, daarlig Ting; Noget som man undseer sig ved eller blues for. Jf. Gærskam, Døgskam. D'æ bære Skamm'a: det er saa uselt, at man kun maa blues ved det. — 3) Undseelse, Blusel. D'æ ikke Skam i ban: der findes ikke Undseelse hos ham. Jf. Skemast. — Skam bruges ellers (ligesom Rib, Raud og Wein) ofte i Sammensætning med andre Ord til at betegne en Overdrivelse eller noget usævanligt; f. Ex. Skambogga, Skamriva, Skamslaa; ligesaa Skamfær, Skamtung o. s. v.
- Skambyr**, adj. overmaade byr, saa kostbar at det er en Skam.
- Skamfara**, v. a. (fær, for), forberve, ødelægge, stabe ved en voldsom Behandling. Søndre Berg. og fl. I Rbg. hepper det: Skamføre (e-te), men ellers mest alm. Skamfere (ee), med Formerne: a-te. — Hertil Skamfaren (Skamfort, Skamfert), forbervet, ødelagt.
- Skamfeit**, adj. = Iytsfeit.
- Skamfile**, n. a. Skamfile, opslibe.
- Skamføre**, f. Skamfara.
- Skamgod**, adj. overordentlig god, altfor god til sit Brug. Jf. naubgod.
- Skamkaup** (-kjøp), n. Skamkjøb, at man faaer noget for en Spotpris.
- Skamlaus**, adj. 1) ordentlig, som man ikke behøver at blues ved, sømmelig, fikkelig; f. Ex. om Klæder: „Det æ vel Skamlaus“, o: man kan vel bruge dem uden Skam. Noget brugeligt i Nordre Berg. og fl. G. N. skammlaus. 2) Skamløs, uforkammet. (Ryere men mere udbredt Betydning).
- Skamlausf**, adv. med Sømmelighed, uden Skam. D'æ so ringt at ein kann ikke bruke bæ Skamlausf.
- Skamleg** (Skammele'), adj. Skammelig.
- Skamloysa**, f. 1) det at man ikke behøver at blues ved en Ting (f. Skamlaus). — 2) Skamløshed, at man ikke undseer sig for noget. Ogsaa en skamløs Person.
- Skammel**, m. Skammel. (Jffe alm.).
- Skam-or**, n. fornærmelige Ord. Ex. Stift. Ellers Fantor, Spitor og fl.
- Skampris**, m. Spotpris; ubillig lav eller ogsaa ubillig høi Pris.
- Skamraske**, v. a. (a-a), overvælde, behandle voldsomt, fare ilde med. Berg. Stift, Ort. og fl. (Jøl. raska).
- Skamrif**, adj. ubyre rig.
- Skamslaa**, v. a. (fær, flo), slaae forbervet, gjøre Skabe paa. — Skamslæggen (sleien), slaaet til Skabe, Skamslaaet.
- Skamsterk**, adj. ubyre stærk.
- Skamstolen** (aab. e), adj. bestjaalen til for Skabe, ruineret ved Iyverie.
- Skamrjuft**, adj. overordentlig ryl.
- Skamf**, m. Skamf, Been. (Sjelden).
- Skans**, m. Skansse.
- Skansstoff**, m. Plante langs Baasene paa et Stadsquls. (Sogn). Ellers Skansstoff (Gbr.), Sesse-tre (Edm.).
- Skant**, m. 1) et Raal eller Mønster til Klædningsstykker. Bøfs, Hard. — 2) Raalekjær, en Pind, hvormed man maaler hoiden af det som er i et Kar; f. Ex. Mælk. Edm. — 3) et afmaalt Stykke, en vis Deel eller Portion. Søndre Berg. (Jøl. skamr). Saalebes ogsaa et foresat Stykke til at lære, en Kette i en Skolebøg. Bøfs. — 4) en tilbugget Kant paa Lommerstoff. Tell. S. sølg.
- Skanta**, v. a. (a-a), 1) afmaale, især med en Pind. I Edm. især om at udmaale Portioner af Mælk ved at holde en Pind lodret i Karret og sætte Mærker for det Punkt hvortil Mælken rækker. — 2) jævne, beslippe, tage lidt af, for at Tingene kan passe. Valders og fl. I Nordre Berg. ogsaa: 'ubdele knapt, beregne smaaligt eller gnieragtigt. — 3) tilbagege Lommerstoffet paa Kanterne eller Ederne. Tell. Jf. ryppe, tolga.
- Skanta**, adj. afmaalt, noie afpasset. Dæ va so nett skanta: saa knapt som muligt. N. Berg.
- Skanting**, f. nøiagtig Afmaaling.
- Skap**, n. 1. 1) Skiffelse, Figur, Udsende. Meget brugt. Det æ like etns paa Slap: de ere lige med Hensyn til Skiffelse. Et dygt Skap: en høiligt Skiffelse, uhelig Form. — 2) Bestafsendeb. Tilbedels nordensfelds, hvor det dog oftere hepper Skapna. Ellers almindeligt i Sammensætning eller som

- en Endestavelse, der betegner beels en Bestaffened (Truffkap, Klofkap, Mannskap), beels en Samling af Ting som bære sammen (Bustkap, Reibskap). I disse Tilfælde er det sædvanlig *Raskulinum*, ligesom *G. N. -skapr.* Naar det derimod betegner en Stand eller Stilling, er det sædvanlig *Neutrum*; f. *Er.* i *Fadderkap, Væstkap.*
- Skap, n. 2.** Forbedring, det at man kommer sig igjen, f. *Er.* eiter en *Sygdom.* (Af *Kapast*). *N. Berg. Gbr.*
- Skapa, v. a.** (a - a; el. a - te), 1) banne, give noget en vis Form eller Skikkelse. 2) skabe, frembringe. (3 *Gbr. Skapa*). *G. N. skapa.* Heraf *Skapar, m. Staber. Skapselse, n. Skabelse.* — *Skapa til:* tilbanne, afsætte. *Skapa seg til:* give sig en vis Mine, et vist Udseende. *Skapa seg um:* forvandle sig, paatage sig en ny Skikkelse. *Skapa seg galen:* glødre sig gal, bære sig ad som en *Rasende.*
- Kapast, v. n.** forbedres, blive bedre, komme sig igjen efter en *Sygdom*; egentlig saae et bedre Udseende. Meget brugt. i *Berg. Stift.* (3 *Gbr. og Drf. Kapast*).
- Kapa, adj.** bannet; see *Kapt.*
- Skapelun, n.** Skikkelse (= *Skapnad*).
- Kapleg, adj.** passende, bevem, vel skikket; ogsaa skikkelig, ordentlig. Meget brugt. i *Sogn, Nbl. Sbl. (G. N. skapleg).*
- Skapnad, m. 1)** Skikkelse, Form, Figur. Meget brugt. (*Sv. skapnad. G. N. skapnad*). 2) Bestaffened; eller oftere: Skik, Orden. *Kva Skapna e dette:* hvorledes er dette bestaffent? (*Dr. Stift*). *sa Skapna paa ein Ting:* saae en Ting i Orden, saae rigtig Skik paa den. — *Jf. Kapt.*
- Skapning, m.** Skabning; *Dyr.*
- Kapt, adj. 1)** skabt. Hepper ogsaa *Kappa* (part. af *skapa, v. a.*); ellers *Kapt'e* og *nordensjelds:* *Kaft.* — 2) bannet, skikket, godt skabt: vel bannet, vel skikket. — 3) bestaffent. Meget brugt. *nordensjelds*; f. *Er.* *Eg veit intje for d'æ Kapt:* jeg veed ikke hvor dan det er bestaffent, hvorledes det har sig. *Jf. Skikka og voren.*
- Star, n. 1.** Laande, Brand paa et *Lys* eller paa *Lysstikker (Spis).* *B. Stift og fl. (Jf. Snart).* *G. N. skar.*
- Star, n. 2. 1)** Skaar, Indsnit; Sted hvor et libet Stykke er udskåret eller afbrøkket; f. *Er.* i *Ranten* paa en *Plade.* *Alm. G. N. skard.* — 2) *Bjergkloft,* en brat Forbydning i en *Fjeld-*
- ryg* eller imellem to *Fjeldkanter.* *G. N. skard.* Heraf mangfoldige *Stedsnavne.* — *Jf. Skor og Stora.*
- Kara, v. a.** (a - a), *skarre,* sammensætte Fjele eller Planter ved en *skraa Tilbugning* paa *Kanterne.* *Nbl. og Nere.* (3 *Edm. skerve*). — 2) sammenlægge flade *Stykker* saaledes at *Ranten* af det ene *Stykke* dækker *Ranten* af det nærmeste; taglægge. *Nordre Berg. (Jel. skara).* — 3) klippe eller pudse et *Lys,* tage *Laanden (Skaret)* af.
- Kara, v. a.** bugge over; f. *stora.*
- Kara, adj.** sammenlagt med *Kanterne* imod hinanden; f. *Er.* om *Fist.*
- Skarasylling, m.** Liden næst forub for den sorte *Dob. Sogn.* Saa kaldet i *Folkesagnene,* fordi (som det hedder) at alle *Fjeldstar* da vare beboede.
- Skare, m. 1.** et *Laa,* en *Række* som er neblagt med *Kanterne* imod hinanden. *N. Berg. Ogsaa* en *Stare,* en stor *Hob. (Sjelden).*
- Skare, m. 2.** frosen *Enee,* en haard *Skorpe* paa *Eneen.* Meest alm. om en *tyl Skorpe,* som man kan gaae og fjøre paa; men i *Edm. kun* om en *tynd Skorpe* som brister under *Foden.* (*Jf. Avrang, Harang, Lettang.*) (3 *Gbr. og Drf.* hedder det *Skaræ;* ogsaa *Skæ (Drf.).*
- Skareføre, n.** det *Føre* som indtræffer naar *Eneen* fryser. (3 *Edm. Skareføre,* f. kun om en *tynd Iis Skorpe* paa *Eneen*).
- Skarhella, f.** *Skjerhella.*
- Skarir, f.** *Skor.*
- Skarka, v. a.** sprætte, slaae med *Bingjerne;* om *Fugle.* *Edm.*
- Skarljos, n.** *Lysning* fra en *Fjeldkloft* eller *Dalmunding.*
- Skarp, adj. 1)** *skarpt,* haard. *Jf. Skerpa.* 2) mager, *tynd,* *udmagret;* om *Dyr.* *B. Stift. G. N. skarpr.*
- Skarpna, v. n.** blive *skarpt;* ogsaa *udmagres.*
- Skart, n.** *Pynt, Stads;* prægtige *Klæder.* *Sj. G. N. skart.*
- Skarta, v. a.** *pynte, udskaffere.* *Leil. (forældet).* *G. N. skarta.*
- Skarut (Skarette), adj.** fuld af *Skaar* eller *Indsnit (Skar);* ogsaa *høvn,* fuld af *Kløfter;* om en *Fjeldbrø.*
- Skarv, n. 1.** (*fl. Skorv*), en *nøgen Klippe,* et *Bjerg* som der ikke er nogen *Jord* paa. *Søndre Berg. og fl. (3 Edm. hedder det Skjerv.* (3 *Leil. Gbr. og Drf.* siges *Starv* især om *flamige Høider* og *Flader* paa *Fjeldene.* *Jf. Svart.*

Skarv, n. 2. en baarlæg, uvel Læskand (af skarva). Ogsaa en ubuellig Ting.

Skarv, m. 1. Ellekrage, Søravn (*Pelecanus Carbo*). Jøsl. skarfr. En Art af samme kaldes ogsaa Kvittlaring. Loppskarv er derimod et Slags Lom, og Hjelskarv en Art Kyper.

Skarv, m. 2. en afbugget Stump af Enden paa en Plante. Drt.

Skarv, m. 3. en Etakkel; ogsaa en Slynge, lumpen Karl.

Skarva, v. n. slæbe sig frem paa en kummerlig Maade, slaae sig igjennem med Volds; ogsaa frante, leve et søgeligt Liv. Nordre Berg.

Skarven, adj. skranten, søgelig. Hedder ogs. Skarvall. Gbr. Edm.

Skarvor, n. pl. fornærmelige Ord, Beskjoldninger for Kumpenhed. Drt.

Skarvoks, f. Tværøre, Døblerøre (ff. skara). Nhl. og fl. 3 Edm. Skarvoks.

Skat (langt a), n. Toppen af et Træ; ogsaa Top og Grenene tilsammen. Bjørlestat, Jurestat. (Berg. og Tr. Stift, Gbr. og fl.). Sv. skate. — Egentlig Spids, f. skata.

Skata, f. 1. Kaffe, et Slags Fisk (Raja). N. og Tr. Stift. Jøsl. skata.

Skata, f. 2. Skade, en Fugl (= Sker). Balders, Lesjøe (Gbr.). Sv. skata.

Skata, v. n. (a - a), 1) blive smaltere mod Enden, løbe ud i en Spids. Nordre Berg. 3 Drt. Skataa. Da skata att: det bliver smalt ved den bageste Ende. Jf. spita, kveska. — 2) v. a. bugge Toppen og Grenene af Træer.

Skate, m. en Træstamme, et Træ uden Grenene. Tell. Jf. Skata.

Skaten, adj. smal i Enden. (Sjelden).

Skatt, m. Skat, Afkast; sjeldnere om Giendelse eller Kostbarheder. G. N. skatt. Hertil Skattebog, f. Skattebog. Skattemaanstal, n. Thing hvor paa der betales Skatter.

Skatta, v. n. (a - a), betale Skatter.

Skau, m. Kjønslemmer paa Hestene. Hall. og fl. (G. N. skauf, f.).

Skaue, f. Høvelse i Underlivet og Kjønslemmerne, en Hestesygdom. Rdm. Edm. — Skaubus, n. = Nigbus. Drt. og flere.

Skaut, fløb. Imperf. af Skota.

Skaut, m. et tilføjet Stykke. Botnaskaut. Jf. Skjøvt.

Skaut, n. 1. Sellfløb, Seilets Hjørne med det dertil hørende Loug. G. N. skaut.

Skaut, n. 2. et Slags Hue eller Hovedpynt af Linned, for Koner. Hard. Voss.

— 3 Nordre Berg. er Skaut en Strimmel af Linned, som binde paa Hovedet under Huen, saaledes at Linet gaar lidt længere frem over Panden.

Skauta, v. a. (a - a), pynte med Hovedlin eller Skaut. — Hertil Skauta, adj. hvillet ogsaa bruges om Dyr, som ere hvide paa Forhovedet, men ellers have en anden Farve.

Skav, n. Noget som er skavet eller afskrabet; f. Er. Bark.

Skava, v. a. (Skævr'; Skov; Skave), skave, afstrabe; f. Er. Bark af Træer. G. N. skava. Ugentlig; kinde, ubrugt, udbresse. Inf. ogf. Skavaa. Eupinum ogsaa: Skive, aab. i (Edm. og fl.), Skjære og Skjære (Tr. Stift). Jf. Skovel, Skove, Skjøve. — Skava at skrivot: skave Bark til Kvæget i Fodermangel. Skava ihod: kinde sammen, strabe til sig. Skava upp: optræble, opskave f. Er. Linned. Jf. Lin-skav.

Skavant, n. Skade, Fjæl, Lyde. (E. skavank). Del egentlig Skadevant; f. Bant.

Skavar, m. Skinder, Flaeret.

Skaven, part. skavet, skabt. 3 de nordlige Egne hedder det Skven (aab. i), Skjeven, Skjevin. G. N. skavian.

Skaving, f. Skavning, Skrabning; ogsaa Slid, Evættelse, eller noget som anariber stærkt.

Skavl, m. 1) Skavelsen; Skæjern. N. Berg. Gbr. og flere. Ellers Skjelia, Skjøve. — 2) en Eneedrive, en sammendreven Eneebob, især med en skarp Kant eller Røg. Meget brugt. overalt vest- og nordensjælske, og maastee alm. G. N. skavl. — 3) en Styrtse, en Vølge hvis Top banner en skarp Kant, som efterbaanden bræktes og styrter ned. B. Stift. (Jøsl. skavl). Heraf Skjole.

Skavla, v. a. (a - a), 1) drive sammen; om Enee. 2) styrte ind, om Vølger. E. Skjolia.

Skavlur (Kavlette), adj. sammendreven, opdyngt; om Enee.

Skav (f.), Skraaning. Run i Forbindelsen: „i Skav“, „: skraat, skjævt, paa skraa. Sjeldnere: „paa Skav“. Belg. Tell. Rbg. (3 Berg. Stift hedder det: paa Skens). G. N. a ska.

Skav, m. f. Skare.

Skav (seg), v. a. (r - dde), raade sig selv, have sin Frihed. Edm. og fl.

Skava, v. n. (a - a), gaae skraat eller til Siden, gjøre Bøininger paa Veien; f. Er. naar man roer imod Vinden. Skal bruges i Hard. Jf. skava, skene.

Staadam, m. Dæmning, som befaaer af et straatliggende Planteværk. Østerr.
Stadaa, f. Stoda.

Staal, f. (Jl. Stæler), Staalstang, Vognarm; de Stænger som sættes i Sælen til at trække Kjøretøiet med. (Alm.). Ellers Stokke, Lindla, Lille. (Sv. skakel). Jf. Dra, Drætte, Begjende.

Staal (n.), Overhaand, Naagt til at sætte En i Forlegenbed. „faa Staal mæ ein“: faae Leilighed til at modsigge eller gjenbringe En. Sdm. (Andre Stæder: faa Tak paa). Jf. Jøl. skåka, bringe i Knibe.

Staal, v. n. halte, humpe. N. Berg.

Staal, f. Staal. — giva att-i Staal'a: giv Brudegaver i et Bryllup. Hertil Staallegaver, f. Gaver som Bryllupsgæsterne giv Brudeparret (fåa talbede fordi de modtages af Kjøgemesteren i en Staal eller Lallerken). Staalledagjen: den Dag, da Bryllupsgaverne gives. B. Stiff.

Staal, n. f. Stal. Staal, f. Stala.

Staalbrod, n. et Stykke af en Staal; ogsaa en liben gammel Staal.

Staalda, v. n. (a - a), Stolde, afraage Haar. G. N. skålda.

Staal, m. 1) et Skur, et aabent Huus. Valders, Indre-Sogn. (Ellers kaldet Stot, Skjol, Skja). G. N. skali, Huus. — 2) et Skjul, et tomt Rum ved Døren i Lader og Fæbuse. Mandal. (Jf. Skjæle og Skole). — 3) en Lovhytte; eller oftere en Stak, Stabel af Løv. Sdm. (Nordbalen).

Staalpund, n. et Pund (2 Markter). Afvikles note fra „Pund“, der sædvanlig betyder Bismerpund.

Staal, v. n. gaae Skævt, vende sig snart til en Side og snart til en anden. Dukkerud. Jf. Skjæne og Skjønfa.

Staanorm, f. Skolorm.

Stæp, f. og n. et Stab; undertiden ogsaa en Kommode. I de nordlige Egne sædvanlig Femin. (ei Stæp), ellers beels f. og beels n. (Jøl. skåpr, m. Sv. skåp, n.).

Stæpa, f. Stava. Stæpaas, f. Stavast.

Stæp, og **Stære**, m. 1) den Bue som Leen daner paa Enen, naar man slaar Hø (= Høbrag). Jøl. skår, og skåri. — 2) en Rab af nedslaaet Græs. „Dæ ligg' i Stære“, om Græsset naar det ligger saaledes som det blev nedslaaet uden at være ubjævnnet med Ri-ven.

Stæp, f. f. Stor. Stæra, f. Stora.

Stæra (i Snee), f. Stare.

Stærbogge (aab. o), m. Boistungen paa den forreste Dæl af en Lee, nærved Odden. Nordre Berg. I Drt. Stærbog (oo).

Stærgang, m. en Lang Rab af nedslaaet Græs. Drt.

Stæst, f. Stot. Stæta, f. Stota.

Stæta (Stæte), f. en ung og raak Træstamme, en Spire, Bjælle. N. Berg. Sdm. (meget brugt.). Ellers kaldet Ræsttra, Ræste, Slæte. Jf. Stæte.

Stæta, f. Stata og Stuta.

Stæve, m. en straatløbende Vel iagenem en Ræste. Selg. Drt. og fl. Ellers Sæveeg (Sæveeg).

Stæve, m. straatbygget Planteværk i en Dæmning. Østerr.

Stedde, Skæid o. f. v. — f. Stæ.

Sti, f. Stide og Skjeb. — I de følgende Ord maa St altid læses som Stj med sammensmeltet tj; i det Søndstjællste ubtales det endog sædvanlig som Stj.

Stide (Stia), f. 1. Stier, smale Fjæle, som ere indrette til at gaae med paa Sneen. Formen Stia og Stie er meek alm. vest- og nordstjælls (i Nj. og Sdm. Skide). I Tell. og fl. Stæder hedder det derimod: Stj, n. og afvikles fra det følgende Ord. G. N. skid, n. Sv. skid, n. og skida, f. (Jf. Andr). — Hertil Skidestor, f. (Skiføre, n.), Røe som er bestemt for Skiløbere. Skihals, m. den forreste opadsviede Dæl af Skierne. Skistav, m. en lang Stof til at styre med naar man gaer paa Skier.

Stide (Stia), f. 2. et Stykke af fløvet Bed, et Bedtra, Brandestykke. Alm. og meget brual. (G. N. skid, n. Angscide. L. Skett). Synes ogsaa at betyde en Fjel; saaledes paa Hela. „Stjstia“, o: Gulvffel. — Hertil Skidestor (Skigår), m. et Stæde som er dænet af lange Træflinter eller fløvede Stofte. (G. N. skidgård. Sv. skidgård). Skidestjæll (Stj-stj), m. et Rum under Laaget i Kjøstuerne, hvori Bedstykker oplægges til Tørring. N. Berg. Skidestjæll (Stj-sta), n. en Stabel af fløvet Bed, Brandestjæll. Skidestjæll, f. den Længde som Brandestjæll sædvanlig have.

Stift, n. Arbejdstund (= Stt). Østerr.
Stifta, v. a. og n. (e - e), 1) Stifte, dele, ubstifte; f. Er. en Arv. I Søndre Berg. hedder det ogsaa Skipta og Skipta. G. N. skipta og skista. Particp: Stift. — 2) ombytte, omstifte. Stifte Klæde: tage andre Klæder paa Stifte Hænderne: lade den ene Haand

bolle og gribe til med den anden. Skifte Litinne: skifte Farve, blive pludselig rød eller bleg i Ansigtet. — 3) v. n. afværle, forandre sig, variere; f. Ex. om Lyd. Om en Fløtte siges saaledes at den ikke vil „skifte“, naar den ikke giver de forskjellige Toner med fornøden Hurtighed. Ligesaa „skifte paa“, : gjøre en Afveksling, komme med noget nyt.

Skiftande, adj. som man kan skifte eller vele.

Skiftast, v. n. skiftes, bytte med hinanden, gjøre noget skiftesvis.

Skifte, n. 1) Skifte, Deling af Arv. (I Søndre Berg. udtales det Skipte). G. N. skipiti. — 2) Omskifning, Ombytning. gjera Skifte paa: gjøre en Forandring, afværle. Til Skiftes: verelvis. — 3) Skiftesled, Skiftesliste; uberriden ogsaa om et Beskyttelse imellem to Skiftesleder.

Skiftesbrev, n. Skiftesbrev.

Skiftesgar, m. Gjørde imellem to Gaarde (= Markesgar). Valbers.

Skiftesfad, m. Skiftesfad.

Skifting, f. Omskiftelse; ogs. Deling.

Skigar og **Skijhell**, f. Skide.

Skjien, rødet, f. Skafien.

Skiff, f. 1) Skif, Buis, Brug. 2) Skif, Orden, rigtig Indretning. saa Skiff paa: faae noget i Orden. Jf. Laa.

Skiffa, v. a. (a - a), 1) bestikke, tilskikke. (Ejelden). — 2) Sk. seg: skiffe sig, opføre sig. Meget brugt.

Skiffa, adj. 1) skiftet, dannet, af en vis Form eller Skiftelse. 2) beskaffen. (Jf. skapt). Eg veit ikke kor da skiffa: jeg veed ikke hvordan det er fat. Han er ikke so skiffa: han har ikke det Sinbelaa. Meget brugt.

Skiffeleg, adj. 1) ordentlig, god nok, fuldkommen. Meget brugt. — 2) rigtig, virkelig. Hus'e va so nett tekna, at da va som ein hadde sett eit skiffeleg Hus (: som om man hadde seet et virkelig Hus). — 3) rettskaffen, veltænkende, ædel; ogsaa venlig, artig, skikkelig i Opførsel.

Skiffelege, adv. rigtigt, ordentligt; ogsaa ganske, tilfulde, tilstrækkeligt. Eg sekk ikke saa da skiffele: jeg fik ikke see det tydeligt nok.

Skiffelse, n. 1) Skiftelse, Udseende. 2) Skif, Tilstand, Beskaffenhed.

Skil (aab. i), n. 1) Adskillelse, det at man skelner det ene fra det andet; ogsaa Orden, Røde i noget. „gjera Skil paa“: adskille, skjelne. saa Skil paa: faae Røde paa. Udtales paa nogle

Steder Skjel, og hepper i Edm. Skyl (aab. y), f. G. N. skil. — 2) Forskjel. (Ejeldnere, da man nu sædvanlig siger: Forskjel). „D'a Skil paa“, siges ofte paa Jæderen om noget usædvanligt, noget som afviker fra det øvrige. — 3) Skjel, Stillepunkt. (Ejelden). Skil, i en Bæv, kaldes den Aabning, hvori man indfylder Bæverspølen med Jættet. I Edm. Skyl (Skyl'a), f. (Jøl. skil). — I Bergtingen: Skjel, Skilgeb, hepper det almindelig: Skjel (aab. e).

Skila (aab. i), v. n. (a - a), 1) yttre sin sidste Vilje, testamentere eller bortgive sine Eiendele, ordne sine Sager for sidste Gang; om En som er nær Døden. Sogn, Nbl. I Ebl. og Jæb. hepper det Skilja; i Edm. derimod: Skyna. (G. N. skila, gjøre Røde paa). — 2) tage Skffel i Huset ved en Forbered og paa den Afdødes Begne. En Skil, brugelig i Yttre-Sogn. — 3) gjøre Larm og Opbøvelser; skjæle, skjende. Nbl. — I Gbr. siges Skjela, om at gjøre ordentlige Skridt, gaae jævnt eller i en vis Takt.

Skilblad, n. (Jf. Skilblod, aab. o), et Par tynde Stykker, hvormed Rødegarnet i en Bæv holdes i Orden, anbragte imellem Garnvovnen og Sylinderne. B. Skift. I Edm. Skylblod (aab. o), pl.

Skild (aab. i), part. (af Skilja), skilt, adskilt; ogsaa rebet, ordnet.

Skildra, v. a. tegne, afbilde. Hertil Skilbring, f. og Skildri, n. Tegning, Malerie.

Skile (aab. i), adv. klart, tydeligt. Sogn og fl. I Edm. hepper det Skyle (aab. y); f. Ex. E saag da so skyle: jeg kunde see det saa tydeligt. I Valbers er det meget brugt. i Formen Skjele, og betyder ogsaa: rigtigt, ganske, akkurat. Da va skjele som da skulde vera. D'a skjele fant: det er ganske saubt. (Jf. G. N. skilinn, klar).

Skilgar, m. Gjørde imellem to Gaarde (= Skiftesgar). Hedemarken.

Skilgreide, f. Ordning, Opløsning. N. Berg. I Edm. Skilgreide.

Skilja (aab. i), v. a. og n. (Skil; Skilde), 1) skille, adskille. I Edm. og fl. Steder hepper det: Skylje, præs. Skyl (Skyl'e, aab. y). Heraf Skil og Skilnad. Jf. skila. — 2) skjelne, see tydeligt, saa at man kan skjelne det ene fra det andet. Meget brugt. i Nordre Berg. I Edm. Skylje; f. Ex. Han skyl' ikke te lese: han seer ikke saa godt, at han kan

løse. Dø vart so myrrt at me skylde 'Hje Beten: det blev saa mørkt, at vi kunde ikke see Beten. — 3) upersonlig: stille sig, være forskjelligt. Dø stil ikke lite: der er ikke liden forskjel. Dø 'Hje stort so' skylde: der er ikke stor forskjel, det er ikke meget som mangler. (Edm.). Dø saa: komme an paa, berøe paa. Dø stil'e seg forlets d'ø laga: det kommer an paa hvordan det er bestaffent. B. Stift. Dø stille meg infje: det var mig ligegyldigt. Dø stil'e deg infje: det kommer dig ikke ved. (I denne Betydning bedder det ogsaa i Edm. Stil'e, og ikke stol'e). Ved Stavanger betyder stila ogsaa at tilkende eller testamenterer En noget; see stila.

Skiljande, adj. som kan adskilles.

Skiljast, v. n. (Skilst, Skildest), adskilles.

Skiljast at: Skilles ad.

Skiljing, f. Adskillelse; Skjelnen.

Skilna(b), m. 1) Adskillelse, Skilsmisse; Afsted fra Venner eller Bekjendte. I Edm. Skilnad. G. N. skilnadr. — 2) forskjel. Rest i Tr. Stift i Formen Skjelna. Dø stor Skjelna paa: der er megen forskjel paa.

Skil-or, n. pl. Afstale, Afjorelse. Nbl. (Hjelden). Jf. G. N. skilord.

Skilst, f. Skilst.

Skime (aab. i), m. Bevægelse, Opbrusning. Edm. Jf. Skjeim.

Skimlut (Skimblette), adj. skimlet af Farve. Gbr. Edm. og fl.

Skimt, m. Skimst, Pøsning som viser sig uklaart og i Fraaand.

Skimea, v. n. (a - a), 1) glimte, give en flygtig Pøsning. 2) lyne. (Valders). Hertil Lore skimt.

Skim (aab. i), n. 1) Skin, Pøsning. Udtales ogsaa Skjen og Skjen (Tr. Stift). Dø saa med Betydningen: Glands, et glindsende Udseende. — 2) Lørke, langvarigt Solkin uden Regn. Jf. Skinar. — 3) Blåsen; f. skina. — Skina-brød (aab. i), n. Brød som er bestrøget udenpaa, saaledes at det alindser. Nbl. og fl. Skinafsoleie, f. Blomster med glindsende Kronblade; især Ranunkler.

Skina (aab. i), n. (a - a), blise, løbe urolig omkring; især om Køerne, naar de løbe afsted for at finde Skul for Solkinnet og for Bræmsernes Stik. Meget ubbrebt Drø; tildeels ubtalt Skjene og Skjøna. (Jf. Sv. skena, gaae løbs). Heraf Skining (Skjening), f. Jf. Skinstode.

Skina (ii), v. n. (Kjin; Skjin; Skine, aab. i), skinne, lyse; ogsaa glindse,

glimre. G. N. skina. Han skin' ikke føre dø: han seer ikke ud dertil, hans Udseende er just ikke saa lovende. (N. Berg.). Skine av: klare op efter et Uveir. Skine pve: om Solen, naar den skær saa lazt, at Skinet ikke naer ned i de Pletter som vende til en anden Side.

Skinande, adj. 1) skinnende; 2) klar, ibel; f. Er. bære skinande Patn: lutter Vand og intet andet. Ein skinande Fant: en gjennemdrevnen Spitebube. N. Berg.

Skincar (aab. i), n. Lørkeaar, Sommer hvori Kornet mislykkes formeldst langvarig Hebe og Mangel paa Regn.

Skining (aab. i), f. Pøsning; see skina.

Skinke, f. Skinke, Lønd. Jf. Skant.

Skinn, n. Skind. G. N. skinn.

Skinna, f. en Hinde eller Størpe som ligner Skind; f. Er. om de Hinder hvoraf Indvolbene bestaar. N. Stift. Et lita Skinne uttapa: en tynd Størpe paa Overfladen. Edm.

Skinna, v. a. (a - a), 1) sætte Skind paa, dække med Skind. 2) skinde, udpresse Peng. Heraf Skinnar, m. Skinder, Ubsuger.

Skinnbleia, f. Skælb, Sengetæppe af Skind. Rbg. Ellers kaldet Skinnfeld, m.

Skinnerm, f. Skind-Ørmer, som rætte op til Albuens og bruges ved Fisteri. Skinnbyr, n. Klædning af Skind. Belg. Skinnklæde, n. pl. Skindklæder, Overklæder af barst Skind, som bruges ved Fiskeriet paa Havet. (Nordenfjelds). Hertil Skinnklædd, adj. klædt i en saadan Skindklædning.

Skinnstakk, m. en stor Kuffet af Skind, dannet ligesom en Skjorte, og brugelig i Fiskeriet ved Høvkanten. Nordenfjelds.

Skinntrøya, f. Trøie af Skind. Saaledes ogsaa Skinnbrof, Skinnhatt og flere.

Skinnvengja, f. Flaggermuus. N. Berg. Gbr. og fl. I Edm. Skyvengje.

Skinstode (Skinsto), n. et Sted, hvor Køerne søge Skul for Solkinnet, eller hvor de have Vællighed til at væge sig for Bræmsernes Stik, saasom i en Ekygge, en tøl Stav, eller paa en Grund i Vandet. Berg. Stift. I Edm. Skinstode (aab. v).

Skintryte, f. et Slags Bær (= Bløfdebær). Zell.

Skip (aab. i), n. 1. Skib, Fartoi. (Kun om de største Fartoi). G. N. skip. De Skips: til Skibs, tilføes.

Skip (aab. i), n. 2. Tale, Dmtale (f. skipa). Dø kom paa Skip: det kom

- paa Tale, man kom til at tale om det. Sdm.
- flipa** (aab. i), v. a. 1. (a - a), bringe i Skib. flipa inn: indflide. Hedder i Tr. Stift: fljøpa; i Jnbr. fljøpa.
- flipa** (aab. i), v. a. 2. (a - a), 1) ordne, bringe i Orden, lave, indrette. Vest brugeligt i de sydligste Egn; tildeels udtalt fljepe, fljepa. G. N. skipa. — 2) bestemme, foresætte sig noget. Det havde flipa seg heimatte te i Dag; de havde bestemt sig til at komme hjem idag. (Harb. Sbl. Nbl.). Jf. fljpnad. — 3) fortælle, berette. (Vel egentlig uvillig eller gjøre Rebe for). Meget brugt. i Sdm. f. Er. Han hevde maant om te fljpe ta: han har meget at fortælle om. Skjpe da infke: tal ikke derom.
- flipande**, adj. som man kan fortælle. Sdm. Dæ ikke flipande: man kan ikke tale om det, det er for galt.
- fljpbær**, m. Skibsjølle. Udtales sædvanlig: Skibbøat.
- fljper** (fljper'er), m. Skjpper.
- fljpa**, n. Omflyttelse, det at noget kommer aflave; ogs. Omflyttelse, Forandring. Dæ kom fljpi ut-i: der kom en Omflyttelse (Iser om de Forandringer, som et Dødsfald og Stiftningen af et Bo medfører). N. Berg.
- fljpa** (aab. i), v. a. (a - a), omflytte, forflytte, rive aflave eller bringe noget ud af sin sædvanlige Orden; ogsaa opbibe, opægge En til Brede. N. Berg. Gbr. Drk. Jf. fljevla, rumpja.
- fljplast**, v. n. komme aflave, komme i Orden; ogsaa opægges, blive vred. Jf. G. N. skjjoplast, skjjoplast.
- fljpnad**, m. 1) Ordning, Raade at indrette sig paa; f. Er. i Huusholdningen. 2) Bestemmelse, Beslutning. Søndre Berg. Dnsaa Skjævne; dog fljeldnere, da dette Begreb oftest udtrykes ved flagnad.
- fljpreide**, f. Skibrede; Thinglag (ved Havkanten). G. N. skipreida.
- fljpsverfje**, n. Skibstømmer.
- fljra** (ii), adj. 1) klar, reen, klar. Søndre Berg. og fl. (Andre St. fljær). G. N. skirr. 2) klart, afskilt fra Barmen; om Vædste. N. Berg.
- fljra**, v. a. (e - te), 1) rense, klare. G. N. skira. Iser om at stille en Vædste fra dens Barme, afskalbe langsomt, for at Bundfaldet kan frastilles. — 2) bøde (et Barn). Bøfs, Harb. Ellers sædvanlig bøypa el. bøpa. G. N. skira. Heraf fljrrsl, som er mere udbræbt.
- fljren**, adj. 1) klar, fri for Barme; ont Vædste som er afskilt fra Bundfaldet; f. Er. Lub. (fljra Lut). N. Berg. og fl. — 2) reen, frisk, ny; f. Er. om et Skaar i Træ, som er nylig bugget og derfor ikke viser noget Tegns til Lustens Paavirkning. Gbr.
- fljrina** (ii), v. n. (a - a), klares, sætte sig, afsætte Barme eller Bundfald. G. N. skirna.
- fljrrsl** (ii), f. Daab, Barmedaab. Tildeels brugt. i B. Stift. (I Sdm. med en egen Udtale fljrrslj, el. fljrrsl. G. N. skirsl).
- fljrrslabarn**, n. Barn som bæres til Daaben. B. Stift. (fljrrslabarn, fljrrslabarn, og i Sdm. fljrrslabarn).
- fljrrtorøsdag**, m. Skjørtøsdag. Eoan og fl. (Ellers Skjørtøsdag). G. N. skjripørsdag.
- fljrtav**, f. under Skibe.
- fljrt** (ii), m. Skib; ogs. fljert. — fljta, v. n. (Imp. fljreit), flide. fljrtar, m. en Kryster, Kujon.
- fljrt** (aab. i, ogs. fljret), n. Smuds; Snaus; ogs. Søle, Dymb. (Er ikke saa anstødeligt som det forrige). Her til: fljrtdepel (aab. e), m. Søle, Mudder. (Igesaa fljrtbisse, fljrtføyla og fl.). fljrtfot, m. en Lygtemand (Lustlyn). Berg. Stift. Jf. fljrteljos.
- fljrtøta**, f. naragtig Klænskab, utdilig Klynken og Klagen; Igesaa om en overdreven Flindbed og Kræsenhed; ogsaa Forsængeligbed, Ølimreshje. Berg. Stift. fljrtør, f. fornærmelige Ord eller Gentildringer. N. Berg. og flere. (I Nbl. fljrtør). fljrtør, adj. bidslig, bibende, som giver fornærmelige Ord. Sdm. — fljta (aab. i), f. Diarrhee. Ved Trøndhj.: fljrtu. (Iste i alvorlig Tale).
- fljren** (aab. i), adj. fljdden, smudset. (Udt. ogs. fljrtin, fljrtæn). G. N. skjinn.
- fljrtleg** (aab. i), adj. fortrædelig, ærgertlig; ogs. fljrt, fornærmet. "tyflja fljrtle paa": fortryde paa, tage libe op. Nbl. Drk.
- fljrtna**, v. n. blive fljdden.
- fljrtta**, v. a. kortbille; f. fljrtta.
- fljrtsam** (aab. i), adj. fljddensærdig, ureenlig. B. Stift.
- fljrtva** (aab. i), f. 1) en Skive, afløvet eller afflaaren Plade. — 2) Slaagbord, et lidet Bord, som er fast ved Væggen.
- fljrtva** (aab. i), v. a. (a - a), flyde noget frem med den smalleste Kant foran; f. Er. at flyde fljle fremad paa Vandet. fljva seg: vende Kanten fremad, f. Er. om en Plade naar den bliver fastet; ogsaa trænge sig igjennem ved

at vende sig til Siden eller gjøre sig smalere. Nordre Berg. og fl. Jf. Skane, Skana.

Skiven (aab. i), skivet; s. flisen.

Skjaf (Skaf), n. et Slags Svamp eller Udvært paa Korn; en Fordærvelse i Kornet, som gjør det skadeligt for Sundheden. Tr. Stift. G. N. skjadak. (Kongespeilet, 73).

Skjaldrille, s. Skjeltile.

Skjaltra, rave, valle. Hard. Paa Voss siges Skjaltra.

Skjaa, m. 1. et Stuur, et aabent Huus til Lørring af Fisk, Bed, Brændetors og lignende. Brugeligt ved Havkanten nordensjæls og i Nordre Berg. Paa Jylland: skjå'r.

Skjaa, m. 2. 1) en tynd og gjennemsigtig Hinde; især om de Hinder, som man skaffer af Dyrenes Maver. B. og Tr. Stift. — 2) en gjennemsigtig Luge; en Ranne med en derover ubspændt Hinde, som bruges til at lægge over Taqbullet (Joren) i Kogstuerne. B. Stift. G. N. skjå'r. (Kongespeilet p. 47). I Søndre Berg. er Skjaen tilbeels ogsaa af Glas, saa at den ligner et lidet Vindue. (Jf. Skjol). — Hertil: Skjaergrind, s. Rammen eller Træværket i en Skjaa. Skjaerstrang, s. en Stang hvormed Skjaen lægges paa og tages af. Til første Betydning hører: Skjaerlykt, s. en Lygte, hvis Sider dannes af en ubspændt gjennemsigtig Hinde.

Skjag (Skag'e), adj. skjellet. Tell. (see Skjegl). Gaentlig: Skalg.

Skjamat (Skamat), adj. mørkpletet, smudset, med dunkle Pletter. Belg.

Skjamsøyg, adj. nysgjerrig, som har sine Dine allevegne. Gbr. (Skjamsøyg).

Jf. Skoma.

Skjarpaa, s. Skipa. Skjarva, s. Skera. Skje, v. n. (r-dde), ssee, hælde. (Nyt Ord).

Skje (for Skibe), o: skulde; s. skula. Skjebba, s. et Slags Flyndrer (Sand-skjebbe).

Skjedde, v. a. (a-a), rense Halmen i Pøen, banke Kornet ud af Kornbaandene med en dertil indrettet Kam eller Skjap, som kaldes Skjedde, s. Edm. I nordre Edm. ogsaa Skjeie.

Skjef, adj. 1) forsynet med Skast. 2) forig, modig, vel oplagt. B. Stift.

Skjesta, v. a. (e-e), skjætte, sætte Skast paa. G. N. skelta (af Skast).

Skjeste, n. Skast, Haandfang. (Skjelden).

Skjeftring, m. Redskab med Skast. Df-

test sammensat, som Beinsflesting, Mas-singeflesting.

Skjegg, n. 1) Skjæg. (G. N. skegg).

2) Toppen paa Korn eller Kornbaand.

Nbl. og fl. 3) Rammen paa en Nael.

— I Sammensætning tilbeels Skjeggje; saaledes Skjeggjefinn, m. Skjagvorte, liden Knort paa Ansigtet. Skjeggjeshæra, s. Skjaglar.

Skjeggjut (Skjagjette), adj. Skjagget.

Skjegl, adj. skeløiet, som seer skøvt. B. Stift. J Edm. Skjog'e. I Tell.

Skjag'e el. Skag. G. N. skjalg. Jf. vindøyg.

Skjega, v. n. skele, see skøvt. I Edm. Skjogle. Heraf Skjegligning, s.

Skjegløyg, adj. skeløiet.

Skjeid, n. 1) Bei, Vane; især en Skjerevet imellem Aarene paa en Gaard.

Tell. Bustrub. (G. N. skeid). — 2)

Løb, Fart; et Stykke Bei, som man lægger tilbage i et Træk uden at ville.

Han robbe et Mil i eit Skjei. Ag.

Stift. (Sv. skede).

Skjeid, s. 1. en Skee, Spiseste. Mest alm. Skjei; i Bustrub ogsaa Skji.

(G. N. skeid. Sv. sked). Jf. Spon.

Dafaa en Skee fuld, Portion. — Hertil

Skjeidablud, n. Skeeblad. Skjeidanebb, m. Spidnen af Skeebladet.

Skjeid, s. 2. 1) en Skede. Sjelden; s.

Er. Knivskjeid. — 2) en Bøverkam

(Væfste), Rittet eller Kammen hvormed Rendegarnet holdes jævnt og rede

under Vævningen. — 3) en Hammel,

Løvsjel imellem Skaalestangerne paa en Slæde. Gbr. (Skjei).

Skjeide (Skjeia), v. a. (a-a), bringe Rendegarnet ind i Bøverkammen. Skjeidekroff, m. en liden Krog, hvormed

Trædene trækkes ind i Kammen.

Skjeidebindar, m. Ribbinder.

Skjeidstoff, m. en stærk Kamme omkring Bøverkammen, hvormed Blattet

slaaes fast. Berg. Stift. (I Tr. Stift

Slagbor, Slagbol).

Skjeidron, s. (Fl. = tenner), Lønder

el. Spiler i en Bøverkam. (Inddeles

efter Tallet i Tjug eller Vasmer).

Skjeif, m. Skjæv Gang, Krumning paa

en Bei. Hard. (Sjelden).

Skjeim, m. Lune; ogsaa Dybruusning,

Hidsigheb. Edm. Jf. Skime.

Skjeine, v. a. (e-te), ribse, skære ind i

saare lidt. Edm. Han ba' skjeint se i

Kot'a. G. N. skeina.

Skjeine, m. høit og sløvt Græs i Sum-

perne. Edm. (Sjelden).

Skjeise, s. pl. Skoiter, Jøstjern.

Stjælv, adj. Stjælv; ogsaa forvreden, vrangset. G. N. skelir.

Stjælv, v. a. og n. (a - a), 1) vride, sætte Stjælv; Ikar gaae sine Stjælv Stjælv. 2) v. n. gaae Stjælv, stæie; ogsaa bevæge sig Stjælv. Heraf Stjælv, m. og Stjælv, f. om ubehændige Personer.

Stjælv, f. Stjælv Gang eller Stjælv Bevægelse.

Stjælv, v. a. rive aflave, røre ved noget, saa at det bliver Stjælv. Sbl.

Stjælv, adj. Stjælvmynt.

Stjælv, adj. Stjælvøyd.

Stjælv, adj. Ublant, Hjørne, Smp. (Tæll.). Jf. Jøl. skækill. I Edm. forekommer Ordet i en anden Betydning, nemlig i Talemaaben „ma Stinn a Stjælv“, o: beel og holden, med Stind og Krop.

Stjælv, rystet; f. Stjælv.

Stjælv, v. a. (Stj, Stc), sætte Stjælv, vride, vrænge. (Afskaff). G. N. skjekja. Heltie seg: vride sig, gjøre sig Stjælv. Heltie paa Stjælv: sætte Munden Stjælv. Partic. Stjælv.

Stjælv, f. Stjælv, Stjælv Stilling. De stend paa Stjælv: det staaer Stjælv. B. Stift. (Andre St. paa Stjælv).

Stjælv, v. n. blive Stjælv. (Ejelden).

Stjælv, n. en Piss til at styde med (for Børn). Tæll. Gbr. (Gv. skakta).

Stjælv (aab. e), f. Ret; Billighed. Rest alm. i Forbindelsen „Ret a Stjælv“. (Afskilles fra Stj). gjera Stjælv for' ein Ting: gjøre Hjelpek for noget, fortjene det. (B. Stift). Alle ei Stjælv: samme Ret for alle. (I Rbg. har man ogsaa Talemaaben: drifte eistjælv, el. eistjælv, o: drifte ligemeget som de andre). Hote te Stjælv: træve nogen til Bidne, henstjælv Sagen til Bidnerne. (Tæll.).

Stjælv (aab. e), adj. Stjælvlig, retsindig, fornuftig; ogsaa dygtig, fuldkommen. Ein Stjælv Mann: en brav, agtværdig Mand. Nbl. (Jf. Jøl. skilamadr).

Stjælv, gaae i Takt; f. Stjælv.

Stjælv, n. let Korn med liden eller næsten ingen Kerne. Sog, Nbl. og fl. (Jf. Lette). Ubtale sædvanlig med Luft e (ee), men burde have aabent e som Afledning af Skal. Hertli Stjælvbrød, n. Brød, som for en Deel er lavet af saadant Korn. (I Edm. Lettebrød).

Stjælv, rigtigt, nøie; f. Stjælv.

Stjælv (aab. e), m. 1) Stjælv. (Nogle Steder: Stjælv, aab. i). I Gbr. bruges Stjælv, pl. ofte om Penge i

Almindelighed. — 2) en vis Jordstykke, som udgjør en Løstedeel af en Løb Smør. (Jorsfjelling). Nbl.

Stjælv, f. Pengeløst. Gbr.

Stjælv, see Skjal.

Stjælv, v. n. (a - a, og e - te), 1) stralbe, smelbe, larme. Kr. Stift. I Sætersb. Stjælv. G. N. skella. 2) blæse, om en Skarp og kold Vind (Stjælv). Edm. — Bruges ogsaa i Betydning, Stjælv, Stjælv; men har da altid Formerne: e - te.

Stjælv, f. 1) en Skjalbe, hvormed man skræmmer Dyr og Jule fra Agrene. Søndre Berg. (Andre St. Smelbe). —

2) en Skarp og kold Vind, som blæser jævnlige fra Dalsfjællene i Frostveir. Edm. Romsb. Nbm. (I Formen Stjælv, med den nordnordvestlige Ubtale af H). Ellers kaldet Snaa, Snare, Rare. — Ein Stjælvblæs: en Gaard som ligger i Stroget for dette Slags Vind.

Stjælv, f. Smellegras.

Stjælv, m. Bølv paa Fruget, f. Er. Hæter. Gbr. (See Skalma). Er ellers et bekendt Skjalbsord.

Stjælv, f. Skjalbe; f. Stjælv.

Stjælv, m. en liden Skaal at bruge naar man drifter „einstjælv“ (o: naar Skaaen gaaer rundt, saaledes at en hver skal tomme den). Sætersb.

Stjælv, f. Hjernekal. Pande (= Skolt). Han beve ei go' Stjælv: han har et godt Hoved. N. Berg. Edm.

Stjælv, m. Skjalven, Bøven. faa Stjælven ti seg: begynde at Hjelve af Frost. Nordre Berg. (Jf. G. N. skjallu, landskjallu). — Ein Stjælv-Letting: en Bøven Krop, En som Hjelver for Arbeide. Edm.

Stjælv (aab. e og i), n. 1) Panelling, Hjellevæg imellem to Dækket eller ved et fraskilt Rum. Hørb. (Jf. Skentile).

— 2) et Loft (egentlige Loftstaul). Sætersbalden. Paa nogle Steder: Stjælv-tile. G. N. skjaldpili, Panelling. Stjælvrevæg, m. Mellemvæg, tynd Hjellevæg. Edm.

Stjælv, m. Skjalven, Bøven. Jf. Stjælv. Ein Stjælv i Naal'e: en Bøven i Stammen.

Stjælv, v. n. (Stjælv; Stjælv; Stjælv), Hjelve, Bøve, ryste. Sæder paa nogle Steder: Stjælv; i Sætersb. tilbedes Stjælv. (G. N. skjalla). Imperf. Stjælv synes at være selbent, da det paa de fleste Steder hedder Stjælv. — Da Stjælv Høvenne paa 'an: hans Hønder Hjelve. Da Stjælv Naal'e ti 'an: han talte med en Hjelvende Stemme.

Fjelshende, adj. som har Hælsende Hænder (sær om gamle Folk).

Fjelshoelt, adj. om En hvis Stemme hæver af Bevægelse eller Frygt.

Fjemb, adj. 1) bestjættet; ogsaa skamfuld, som skammer sig. Eg æ fjemb'e ta di: jeg skammer mig ved det. N. Berg. og fl. — 2) forværret, ilde medhandlet; ogsaa smudset, tilføjet. Alm.

Fjemb, f. Bestjæmmelse. (Reget fjelden). Et Fjembating: en uforstjættet Slynge. (Edm.).

Fjemma (Fjæmme), v. a. (e - de), 1) bestjæmme. Ogsaa v. n. „Fjæmme paa ein“: stjende paa En, faae ham til at skamme sig. B. Stift. — 2) forværre, handle ilde med eller gjøre Skade paa; ogs. tilsmudse, tilrafte, f. Er. Klæder. Alm. (G. N. skemma). Jf. utstjemb. — 3) forvænne, forværre ved Eftersættelse eller ved st. Exempel. Det ba stjemt ut Bonn'a sine: de hade forvænnet sine Børn; ikke opbraget dem rigtigt. Fjemme seg ut: besudle sig, bliv skibben; ogsaa figurlig: nedværdige sig, paabrage sig Skam.

Fjemmast, v. n. (Impt. Fjemdest). skamme sig. Han maatte da stjemt: han burde dog have skammet sig.

Fjemsla (Fjæmle), f. en Frettesætelse, stærk Tiltale. Det sekk ei Fjæmle. B. Stift.

Fjena (biøse), f. skina.

Fjent, m. 1) Skjænk, Drik, Beværing med Drik. — 2) et Skjæntebord, Skab med et Ildet fremstaaende Bræt. Tr. Stift.

Fjentja (Skjænte), v. a. (e - te), bevært med Drik, gibe ad drikke; ogsaa istjænte. G. N. skenkja.

Fjentjar, m. Dstapper, Skælbermand i et Skjæntebud. Ogsaa talbet Skjæntjarvæin.

Fjent, adj. bestjæntet, druffen.

Fjennta, v. n. (e - te), stjende. Hetaf Fjentning, f.

Fjentile (aab. i), n. Dordklædning, Fjækleklædning udenpaa en Bæg. Vose. (Skjæntle). Jf. Skjæntle.

Fjeyppa, f. Skjeppe. Jf. Næle.

Fjer (ee), f. Skade (Fugl), f. Skor.

Fjer (aab. e), n. et Skær, Alltjø som rækker op til eller lidt ovenfor Vandfladen. G. N. sker. Dattu i Fjertal tildeels Fjerjæ (Edm.). — En anden Betødning forudsættes i Musfjer og Vandfjer.

Fjera (aab. e), v. a. og n. (Fjer', fjar; fjore, aab. o), at fjære. Inf. bedder ogsaa fjæra, fjæra (sønden-

steds), fjæra (Ramb.), fjæra og fjæra (Drf.). G. N. skora. Imperf. i Fjertal: fjære (Rdg.), fjoro (Dial.), fjure (foraldet i Edm.). Afledninger: Skar, Skar, Skjara, fjær; Skur, Skor, Skora. — Betyder i Særbeled: 1) fjære, f. Er. med Knt; fjære, tilskjære; ogsaa klippe. „Fjera Klæde“: tilskjære Løi til Klæder. Fjera Bor: save, fjære Planter med Sav. Fjera ein best: gilde. — 2) uden Dylekt: afkjære Kornet paa fjærene. De Tid te fjera: det er Tid at fjære Kornet. Det ba alt av-fjøre: de hade allerede skåret sit Korn. Hertil Skar, fjær, fjæra. 3) v. a. vende hen, tage en vis Retning; om fjære, Dalfjær, Bete, o. f. v. fjøren fjær inn aa nor: fjorden gaar ind i en lidt nordlig Retning. Dalanne fjær iboy: Dalfjærene stode sammen. De fjære so til: det er saaledes beliggende. Reget brugt. i B. Stift. Om en Daab siges at den fjær (fjær'e), naar den ene Kant kommer under Vandfladen, eller naar den bælder saaledes imod en Bølge, at Vandet strømmer ind. (B. Stift.). — Fjera seg: saare sig. (Jf. fjæina). Fjera sundt: fjære i Skjæffer. (Jf. sundstjøren). Fjera av fjære ita, overskjære. Fjera til: tilskjære, bestjeppe; ogsaa om en Beliggende (f. foran).

Fjerande, adj. som man kan fjære.

Fjerast, v. n. i Talemaaden „Da fjærst“, o: det bliver mindre, der gaar noget af. Da fjærst i Skifte far: det som kommer i Skifte, bliver altid lidt mindre end det var før. Edm. (Jf. G. N. skerdn).

Fjere (aab. e), m. Skjærejern paa en Dvov, Langjern. N. Berg. og fl. Ekers Ristel.

Fjergar, m. Skjærgaard (= Fallgar).

Fjærbella, f. en flab Steen med skarpe Kanter. Reget udbredt Drb. I Sogn bedder det ogsaa Fjærbella.

Fjering, f. Skjæren; Bestjærelse.

Fjërpa, v. a. (e - te), fjære, gjøre stærk eller haard. fjære Brød: bærde Brødet ved Jib, saa at det kan brydes lettere. Partit. fjærpt, udtales sædvanlig fjær.

Fjerr (fjær'e), adj. sty, rød, frygtfom; især om Dyr. Temmelig alm. og meget brugelig. G. N. skjarr.

Fjerra (fjærre), v. a. (a - a), fremme, sætte Skraf i. Ogsaa v. n. „fjæra ette“: true, stjende paa.

Fjerrast, v. n. fremmes, blive rød eller sty. (Sjelden). G. N. skirrast.

Skjersant, alm. for Sergeant (Frankf.).
Pjerten (Harten). adj. net, fin, pynkelig.

Drk. (Hertil reinfjerten). Jf. **Start**.

Skjerv, n. Klippe; f. **Skarv**.

Skjerva, f. et Slags Hævelse eller Eggdom i den nederste Deel af Brystet. Helg. Ramb. „flera for Skjerva“, 2: gjøre et Indsnit i Huden for at læge denne Eggdom. — Skjerva er maaſkee egentlig den nederste Kant af Brystet; jf. Skjerving.

Pjerne, v. a. (a - a), sammensælde Fjese ved et ſkraat Snit i Kanten (= ſkara). Ebn.

Skjerving, f. 1) en ſkraat tilbuet Kant paa Fjese; ogsaa Sammensælbning, Fuge i en Fjesevæg. — 2) den nederste Deel af Brystet tilligemed den forreste Deel af Siderne eller Ribbenene; den Binkel som dannes af Brystets og Sidernes Kanter. N. Berg. — Mest i Flertal (Skjervinganne).

Skjesse, f. 1. Jættekvinde. (I de tellermæssige Viser). G. N. skessa.

Skjesse, f. 2. Lyst; Nalyst, Appetit. Zell. (Udtalt Sjesse).

Sjesse (Sjesse), v. a. lyst, have Lyſt til et vist Slags Mad. Zell.

Skjessemat, m. lækker Mad, Lyſtemad.
Pjessen, adj. lækker, behagelig, appetitlig. Zell. ogf. Nedenæs. I enkelte Udtryk synes det ogsaa at betyde ſelben; f. Er. D'æ sjesse te ſjaa deg bar. (Det er ellers uviſt, om disse Ord ſtulke ſkrives med ſi eller ſj, da ſi i Zell. ſædvandig udtales som ſi).

Skjele, ſee ſtjleg.

Skjvel (aab. e), m. Rjæv eller Green, som man har ſkævet Varken af. Nbl.

Ogsaa kaldet Skjevling, m. Af ſkava.

Skjele, v. n. (a - a), om Vølger, ſom løbe op i en Top og derpaa ſtyrte ned. (Af Skavi). Skjele inn-ve: ſlaae ind i en Vaad. Nordre Berg. Nogle Et. ſkavia.

Skjele, f. et Slags ſkort Slavejern (= Skavl). Ebn. og ſ.

Skjevling, ſee Skjevel.

Skji, Skjil o. ſ. v. ſee Ski.

Skjodna, ſobre Kvæget; f. skjodna.

Skjol (oo), n. 1) et Skjul; Skuur, aabent Huus. Zell. Ellers kaldet Skjul (Ndr. og ſ.). Skyle (Berg. Stift). Jf. Skjæle. (G. N. skjöl, Skjul). — 2) en Luge til lægge over Luſtbullet (Fløren) i Røgſuerne. Nordre Berg. (Forſkjelligt fra Skjal). — 3) en Eggdom i Munden, den Feil at Landhødet vører ind over Lænderne (paa He-

ſte). N. Berg. J Er. Stift; Skjol; i Zell. ſkal det hedde Skyle.

Skjold, n. Skjold. (Ejelden). Jf. Laasſjold.

Skjolda, v. n. om Sneen: aſtøe paa enkelte Pletter (= ſlekka). N. Berg.

Skjolder, adj. plettet, rubet. (Ejelden).

Skjoma (oo), v. n. glimte; ogsaa vimsse, svæve af og til foran Lyſet, foraaſage en ukabig Lyſning. Ebn.

Skjor (oo), f. Skabe, en beſtendt Fugl (Corvus Pica). B. Stift. Ndm. Gbr. Hedder ellers: Skjur (Joſen, Indr. ſela.), Skjor (Hall. Vald. Hebm. Drk.), Skjær (Zell. Buſterub), Skjer (ee) med Flertal Skjera, r (Hærb. Sbl. Jæb.). Jf. Skata. I det gamle Sprog synes dette Ord ogsaa at have to Former: skjør og skær (ſf. Gloſſariet i Gunnlaugs Saga). Ogsaa i ſvenſke Dial. skår, skora og ſ. — I Sammenſætning: Skjora (Skjera), f. Er. Skjorareid (Skjerareid), n. Skaberede. Skjora-ungje, m. Skabeunge. (B. Stift).

Skjoret, adj. hvidſtribet, lys eller hvid paa Siderne (ligeſom Skaben). Berg. Stift (Skjorette). J Hall. Skjorut.

Skjorta, f. Skjorte. Udtales ſædvandig (endog i B. Stift): Sjorte. Ogsaa Sjurte (Hall. Gbr.). G. N. skyrtia. I Skjortermom, el. Skjorterna, adv. uden Erøie. (Ellers ermestjorta).

Skjor-tjeld, m. Strandſkabe (Hæmatopus). Nordre Berg.

Skjorveng, m. et Slags Drn, ſom er hvid paa Midten af Bingerne.

Skjot, m. 1) Skuds, Befordring for Reſende. Gbr. (Ejot). J Er. Stift: Skjot; ellers: Skjuſ og Skyſ. G. N. skjotr, skjöti. Sv. skjuts. — 2) en Perſon eller et Følge, ſom reifer med Skuds. Da ſjem ein Skjot (el. Skyſ). Jf. Bævſkjot. — 3) en Dørtjagelſe, Jagt, Udſeining. (Jf. ſkjota). J Er. Stift Skjot; i Ebn. Skjot, n. f. Er. Han gjøre eit Skjot ette dei: han gjorde en Jagt efter dem, jagede dem bort.

Skjot, adj. ſnar, hurtig, raſt til at komme aſteb. Ndg. Zell. (G. N. skjötr). Jf. ſkjott, ſkjöför.

Skjota, v. a. og n. (ſkyt; ſkaut; ſkote, aab. o), at ſkyde. Inf. Skjota bruges i Søndre Berg. og Stav. Amt; ellers Skjote, ſjote (Zell. Gbr.), Skjøre (Hall Ebn. og ſ.), Skyre (Er. Stift). G. N. skjöta. I Liabed hermed hedde Imperativ: Skjot, Sköt, el. Sköt. Im perf. Flertal: Skuro, aab. u (Hall Vald.), Skote, aab. o (Nbl.). Particp

Hjoten. — Betydninger: 1) v. a. flyde, drive, flyde noget afsted. Hjøt 'an fram: flyd den fremad. Hjøt bœ unda: flyd det tilside. Dgsaa flytte, sætte over. Hjøte ein avær Hjøren: sætte En over Hjøren. (Sdm.). Jf. Hjøt. — 2) flyde med Skydevaaben, f. Er. Gevær. Hjøte Fugl, o. s. v. Hæraf Hjøt. — 3) affaste, flyde fra sig. Hjøte Jø'en (f. Er. om frosen Fjeld). Hjøte Ham'en: affaste sin Ham. Dgsaa kaste Føsteret, abortere; om Dyr. Saalebes: Hjøte Føl'e (om en Høppe), Hjøte Kalven (om en Ko). Jf. Skotning. — 4) vrage, ubstyre. Hjøte Fjst: vrage Fjst. Hæraf Hjøt. — 5) tilstyre, lægge paa; især sætte Kant paa. (Ejelden). Hjøte Ga'n: forsyne et Garn med Loug paa Kanterne (Hjøt). N. Berg. — 6) bøvle, jævne Kanten paa Fjelse med en Langbøvel (Skotbøvel). Hjøte Stav: tilbøvle Staver, saa at Kanterne falde nøie sammen. — 7) v. n. glide, rende, flyde frem; f. Er. om Stæder eller Baade. Dgsaa glide med Fødderne. Han skaut stad: han gled og saldt. (Nj. Sdm.). Dæ skaut unda 'naa Fø'rænne: Fødderne gled ud under ham. — 8) komme frem, flyde op; saalebes om Kornet, naar Årene springe ud; f. Skotblad. Han skaut uppatt' or Ejøen: dukkede op igjen af Vandet. (Jf. kote i Tr. Stift). — 9) stikke frem, ræffe langt frem. (Ejelden). Jf. Skut, skute, Hjøpta. „Hjod'a heve Hjøte“: der har været høiere Hjød end de forrige Dage. Hævet har seget høiere op. — Talemaa-ber. Hjøta te Vitnes: henstyre til Vidner, kræve nogen til Vidne. B. Stift. (J. Tell. „Hjøte te Hjøls“). Dæ skaut 'ti meg: det saldt mig pludselig ind. (N. Berg.). Hjøta Kryl paa Nyggjen: sætte Nyggjen op i en Puffel. (S. Berg.). Hjøte paa Hæranne: trække paa Skuldrene. „Hjøte paa“: anslaae noget omtrentlig eller paa Slump; f. Er. Hjøt paa for mykje bœ skulde koste, o: Hjøt omtrentlig hvor meget ic.

Hjøta, v. a. 2. (a - a), 1) flyde, befordre til et Sted. Mest brugt i Tr. Stift i Formen Hjøte. — 2) jaage, drive, gjøre Jaagt paa. Sdm. i Formen Hjøte (afstilt fra Hjøte, o: flyde). Hæraf Hjøt, n. (Bel egentlig af Hjøt, adj.).

Hjøtast, v. n. (Hjø'st, Hjø'st), 1) glide ud, gaae forbi hinanden; om Kanter som skulde falde sammen. J. Sdm. Hjøtast um. 2) slaae seil, blive til intet. Dæ kann bæde Hjøe aa Hjøtast: det kan

fløe, men det kan ogsaa gaae Stip. N. Berg.

Hjøtfør, adj. rask, som farer hurtigt frem. Tell. Rdg.

Hjøtkar, m. Skydstarl. Gbr.

Hjøtleik, m. Hurtigbed. Tell.

Hjøtskifte, n. Skydsliste, Station. Gbr. J. Tr. Stift: Hjøtskifte.

Hjøtt (oo), adv. snart, hurtigt. Sætersb. (G. N. skjött).

Hjørvika (aab. i), f. den lge, da Beboerne paa en Gaard ere forbundne til at gjøre Skyds. Gbr. J. Guldalen: Hjørviku.

Hjøtogd, adj. skræmt, forstrækket. Sdm. Formodentlig af øgja, o: frygte.

Hjøul, f. Hjøul. Hjøulde, f. Hjølja.

Hjøur, Skade (Fugl), f. Hjøur.

Hjøurne, f. Hjørna. Hjøuss, f. Hjøot.

Hjøut, n. en Høppe. Tildeels i Helg. og Rand. Formodentlig et svensk Ord.

Hjøy, Hjøyle ic. f. Hjøy.

Hjøæf, f. Hjøa. Hjøæfer, f. Hjøat.

Hjøæl, f. Musling; Muskel (Hjøæl). G. N. skel. Ang. scel. Fleertal bedder i B. Stift: Hjøelja(r). J. Sammenkætning: Hjøelle, f. Er. Hjøeljesbotn, m. Grund som er fuld af Muslinger. Hjøeljesand, m. Sand af knuste Muslingkaller. Hjøeljevassen, adj. bedækket af Muslinger. — Ellers Hjøelbotn, Hjøelband.

Hjøel, m. en udvidet Rand, f. Er. paa en Kloffe. Tell.

Hjøele, v. n. (e - te), udvides i Enden, have en bred Abning. Tell.

Hjøæle, n. et Stuur, en aaben Sval ved et Høus. Dik. Jf. Hjøale.

Hjøælspadda, f. Skilpadde; Skilpaddekal. B. Stift.

Hjøænd, f. Hjøend. Hjøemme, f. Hjøemma.

Hjøenast, v. n. fortørres. Dæ Hjøenest upp. Sdm. (Jmp. Hjøentst).

Hjøæne, f. en tynd Skive. Tell.

Hjøæne, v. n. (e - te), løbe Hjøvt, dreie sig til forskjellige Sider, ligesom en Fugl i Hjøgten, eller en tynd Skive naar den bliver kastet. Tell. Jf. Hjøæna, Hjøæva seg.

Hjøæning, f. Fortørrelse, Torke. Sdm.

Hjøænkje, f. Hjønkja.

Hjøæx, f. Skade (Fugl); f. Hjøor.

Hjøæx, adj. 1) som man kan Hjøære, moden til Hjøæring; om Korn. Meget ubbrebt og maafsee alm. — 2) reen, Hjøæ (= Hjø).

Hjøæra, f. 1) en Sar. (Maafsee alm.). Jf. Sot's. G. N. skæri. — 2) en Sægel (= Sigg) at Hjøære Korn med. Hjøæsen. Ellers i Formen Hjøæru (Tell. Bustersud), Hjøæru, Hjøæru (Hjøemær-

ten og fl.), Skjurn (Drk.), som betyder paa en Grundform; Skjæra (aab. e). — Sv. skära.

Kjæra, f. Skjæra. Skjærand, f. Skjærande. Skjæring, m. Skjævelkrog, Jernkrog til at bære Gryder paa over Jibbetet. Vest- og nordensjælsk, ogf. i Gbr. I de sydligste Egne hedder det Skore; i Hard. ogsaa Jødn (f. Jarn). — Skjæringelag, n. Hager eller Indsnit paa Skjævelkrogen, hvorved den kan gøres længere eller kortere, efter som det behøves.

Kjærna, v. n. (a - a), modnes, blive fuldmødent; sm Kornet.

Kjærr, f. Kjærr. Kjærrer, f. Kjærra.

Kjæv, m. Gbef. (Frankf.).

Kjæv, flaver; f. skava.

Kjødna, fodre Kvæget; f. skjodna.

Kjøgl og **Kjøgla**, f. Kjøgl, Kjøgla.

Kjøst, f. Kjøst og Kjøst.

Kjølle, f. Avner, Dulsere paa Havren. Belg. Indr. (f. Kjøle).

Kjøra (el. Kjøbra), f. den tynde Brusk nederst i Brydet. Nbl.

Kjøtra, v. n. rave, valle. Voss.

Kjøltre, f. pl. Stylder. (Voss).

Kjømeleg, adj. kog, bæslig. Zell.

Kjøn og **Kjøna**, f. Kjøn, Kjøna.

Kjøns (Kjøns), bygtig, buelig. Ebm.

Kjøns, straat. Paa Kjøns: paa Straa. B. Stift. (Paa Kjønsf. Nedens). Jf. Eka. (Eug. ascanuce).

Kjønsa, v. a. sætte straat eller Kjøst.

Kjønt, adv. 1) temmelig, ikke lidet; f. Er. D'æ Kjønt lengje fra. Jød. Lisker. — 2) i Talemaaben: „æ da so Kjønt“, o: er det Tilfældet, forholder det sig saaledes. Meget brugt. i Fosen og Rdm. ogsaa i Ebm.

Kjøst, n. Skæmsel; Jagen (= Kjøst). Ebm.

Kjøst, n. f. Kjøst. Kjøst, f. f. Kjøst.

Kjøst, m. 1) Kjøst; f. Kjøst. 2) Bæverstutte, f. Kjøst.

Kjøst (Kjøst og Kjøst), f. Kjøst.

Kjøst, f. Kjøstjern (= Kjøst). Gbr.

Kjøst, v. n. tumle blinbt den, fare uforsigtigt afsted. Hard. — Ligesaa: Kjøstalege, adv. uforsigtigt. Kjøstren, adj. fremfulende, uforsigtig.

Kjøst, m. 1) Sammensøining, Stedet hvor to Stykker ere sammensøiede. — 2) et tilføiet Stykke, en Forlængelse, et Tillæg i Enden. Jf. Skaut (Votnassaut).

Kjøst, v. a. 1. (e - te), 1) sammensøie to Stykker; sammensætte ved at sætte

Enderne i hinanden. „Kjøst isop“, egentlig sammensøiede, af Kjøst, skaut. G. N. skoyta. — 2) øge, tilføie (Kjøst), gjøre længere eller større ved at sætte et Stykke til. Alm. og meget brugt. (f. renna). — 3) tilføie, give Kjøst paa en Gaard. G. N. skoyta. Sv. sköta.

Kjøst, v. a. 2. (e - te), Kjøst om, have Dmsorg for; ogsaa agte, bryde sig om. G. N. skoyta. Kjøst jeg sig: raade sig selv. Han Kjøst' ikke um da: han agtede det ikke. (f. giva um, Kjøst jeg um).

Kjøst, f. 1. Kjøst, Dverdragelses-Dokument. Røgle Steder: Kjøst.

Kjøst, f. 2. Kjøst, liden Jagt. (Stavanger).

Kjøst, adj. 1) Kjøstløs, ikke agtsom eller omhyggelig. 2) forvoven, som ikke ændser nogen Fare.

Kjøstløs, f. 1) Kjøstløsbed; 2) Forvovenhed, Dumbrilighed; 3) et forvoven, uforsigtigt Menneske.

Kjøstning, f. 1) Sammensøining, Tilføielse. 2) Stedet hvor Stykkerne ere sammensøiede. I sidste Tilfælde hedder det ogsaa Kjøstning.

Kjøst, part. forlængt, forøget med et nyt Stykke; ogf. sammensat.

Kjø, m. 1) Kjø. En gammel Form er: Kjø, og Kjø. Kjø (Caterød. Hard.). G. N. skó'r. Flertal hedder sædvanlig Kjø (rettere: Kjø), Kjø. Form: Kjø'ne, Kjø'na. — 2) Hesteflo, Beslag. Jf. Kjøning. — 3) den nederste Deel af en Rørløst (Leina). Hertil Talemaaben: „Da glyggje i Kjø“, o: man ser Enden, det er snart forbi (ligesom da Rummet i Rørløstagen aabner sig, naar Kornet er næsten ubløbet). B. Stift. — Kjø-bot, f. Istandsettelse af Kjø. Skobrunne (aab. u), m. Sved paa Fødderne. Skobut, m. en bred Kant paa Skjortter. Skoslit (aab. i), n. Forslibelse af Skoen. Sko-trost, m. Overløbet og Kappeløbet til en Kjø. (B. Stift).

Kjø, v. a. (r - bde), Kjø, beslaae.

Kjø, adj. begjærlig, graadig. Zell. Jf. Kjøbuga, Spanosen.

Kjøda (aab. o), v. a. og n. (a - a), 1) betragte, bese, bestue. Meest brugt i den nordlige Deel af Landet. I Nff. og Ebm. hedder det: Kjøde (inl.) og Kjøda (pres.), i Drk. Kjøda, i Rdm. tilbeds: Kjø; eller: Kjø, Kjø. G. N. skoda. Sv. sköda. — 2) v. n. see efter noget, vende Dinene til, lige efter. Meget brugt. i Sønder Berg. i

- Formen: *sko*; Imperf. tilbeeds: *skodde*.
 Gensrydigt med *glosa*, *sira*, *glana* og
 fl. (jf. *flaa*) og forholder sig til *sjaa*
 ligesom "lyde" til "høyr".
Skodd (oo), adj. *skoet*, *beslaaet*.
Skodda (aab. o), f. *Laage*, *Skjer* som
 lægge sig tæt til Jorden. Hedder ogsaa
Skadda, el. *Skadd'* (Inderoen),
Skodd (Ebl.), **Skoll** (Mandal). El-
 lers meget brugl. og næsten alm. (Kun
 i nogle af de sydligste Egne siges of-
 tere *Tofa*). I svenste Dial. *skadda*.
 (Jf. Ang. scad, *Stygge*).
Skoddebakke, m. en stor Masse af
Laage, som viser sig langt borte.
Skoddefokje, m. en liben *Laagesty*.
 (I Edm. *Skoddelopp*).
Skoddefole (aab. o), m. *Horfegjøg*
 (Jugl). Edm. og fl. See *Humregauk*.
Skoddestaal, n. *Laagemasse*, en stor
Laagesty. Nordre Berg.
Skoddevind, m. *Vind* med indtrækkende
Laage fra Havet. Ogsaa: *Skodde-*
gyrje. See *Gyrja*.
Skodde-yr, n. *Dug* eller *fin Regn* som
 falder af *Laagen*. N. Berg.
Skofot (fot, aab. o), n. pl. *Fotstøt*,
Sto og *Strømper* tilfammen. Meget
 udbredt. Drb. (B. Stift, Tell. Vald.
 og fl.). G. N. *skofot*. Jf. *fota* og
fata.
Skofst, n. *Fritid*; *Lediggang*. (Mandal).
 Et andet *Skofst* er pl. af *Skast*.
Skofsta, v. n. *hvile* ud efter et Arbejde;
 ogsaa *gaae* *lebig*. Mandal. (Holl. *schof-*
ten).
Skog, m. *Skov*. Paa nogle Steder søn-
 denfjelds hedder det *Skau*. G. N. *skögr*.
 Sv. *skog*. M. *Skog*, see *astog*. I
Skogs: til *Skoven*. I *Sammensæt-*
ning ofte *Skoga*, især *vestenfjelds*; f.
 Er. *Skogatroll*, *Skotvold*. *Skoga-*
røvar, *Røver* som holder til i *Skoven*.
Skoga-kime (aab. i), m. en liben *Skov-*
strækning. Edm.
Skogaløde (*Skogløa*), f. *Holabe* i *Ud-*
marken.
Skogarak, adj. *ifand* til at *gaae* i *Skov-*
en; om *Rør*. Nbl.
Skogatrom, m. *Skovrand*, *Udkanten* af
 en *Skov*. B. Stift.
Skogavaks, n. *Grund* hvorpaa der
 vorer *Skov*. (Nordre Berg.). Upp um
Skogavaks'e: *saa* *høit* at *Skoven* op-
 hører; ovenfor *Skovværens* *Grandsf.*
 Andre Steder: *Skogvokstr.*
Skogbrune (aab. u), m. *Fortørrelse* i
Skoven; ogsaa *Skovbrand*. I *Buste-*
rud: *Skaubrona*.
Skogbyrte, n. *Udstiftning* af *Skov*.
- Skogbølge**, m. *Græsgang* i en *Skov*.
 Paa *Hedemarken*: *Skaubaga*.
Skoglaus (*Skogalaus'e*), adj. *skovløs*.
Skoglenda, f. *Skov-Egn*, *skovbevoret*
Landskab. (Jf. alm.).
Skoglendi, adj. *skovbevoret*, om et *Land-*
skaab.
Skogløysa, f. *Mangel* paa *Skov*.
Skogmo, m. *skovbevoret* *Flade*.
Skogolm, adj. = *dyrolm*. Drf.
Skogrædd (*Skogarrædd'e*), adj. *bange* for
 at være i *Skoven*; *skovsty*.
Skogslutte, n. *Engmark* i en *Skov*.
Skogsturt, m. *Angelik* (*Plante*). Drf.
Skogteig, m. et *udstiftet* *Stykke* af en
Skov. I B. Stift. *Skogateig*.
Skogtyne, n. *Udelæggelse* af *Skoven*.
 Tr. Stift. Ellers *Skogfall* og fl.
Skogvokstr, m. *Skovvært*; den *Stræk-*
ning hvorpaa *Skoven* vorer (= *Skov-*
gavaks). I Gbr. og Hall. hedder det
Skogvokst.
Skja (for *Skjia*?), v. n. (a - a), *straa-*
le, *lee* eller *græde* *høit*. Jæd. (Udtalt
sko-ja, med aab. o). Hertil *Skjoe-*
lætt, m. *Skogerlatter*. Sjældnere *Skjoe-*
jeprat.
Skj (oo), *rystede*; f. *skafa*.
Skjla, v. n. *gaae* *skjedesløst*, *trætte* paa
Hødderne. N. Berg.
Skjle, f. pl. *Dræt*, *Skagler* med en
Gammel. (Hall. Vald.). Jf. *Skaf*.
Skol (aab. o), f. *Skjolevand*, *Afstryk* af
Madfar; ogsaa *skibet* eller *ureen* *Bed-*
ste. N. Berg. (Jsl. *skol*).
Skol (aab. o), n. 1) *Skyl*, *Strømning*,
Regnflyk. Tr. Stift. — 2) *Skulp*,
Pladstjen; f. Er. *Bærestol*, o: *Bølg-*
nes *Pladsten*. N. Berg.
Skola (aab. o), v. a. og n. (a - a), 1)
skulle, *væsse*, *Sogn*, Nbl. (Ellers *skol-*
ja). G. N. *skola*. — 2) v. n. *skulpe*,
pladste, *give* en *Lyd* som naar man
skyller noget. De *skola* i *Flastenne*.
 N. Berg. Edm. og fl. (Jf. *skala*).
Skolaus, adj. *ikke* *forsynet* med *Skov*.
 Heraf *Skoløysa*, f.
Skolest, m. *Navn* paa en *Fisk* (*Cory-*
phæna rupestris). Sogn. (*Stroms-*
Bergslan).
Skoll, *Laage*; f. *Skodda*. Hertil: *Skol-*
let, adj. *taaget*. (Mandal).
Skollat, adj. *kalbet*. (Jsl. *skollour*).
 Ogsaa *kulbet* (= *kollut*). Jæd.
Skolma, f. *Frugt* paa *Urter*. Sogn,
 Drf. See *Skalme*.
Skolmejern, f. *Skolpejern*.
Skolming, f. *Uilbugning* paa *Ranten*
 af *Tømmerstokke*, især ved *Enderne*; et
Snit hvorved *Ranterne* gjøres *smalere*,

- for at de kunne falde bedre sammen. **R. Berg.**
- Skolorm** (aab. o), m. Skolopender, Lufindbeen. Tilbeels i B. og Tr. Stift. I Buxterub; Skanorm.
- Skolpejarn**, n. Huuljern, Drejerjern med rundboiet Eg. Tr. Stift. I Nordre Berg. hedder det Skolmejarn. Paa andre Steder skal det hedde Skolp.
- Skolt**, m. Hiernestål, Pande; især paa Dyr. Alm. Jf. Skelle. G. R. skoltr. Stundom ogsaa om en Klippe eller en fremragende Top.
- Skolv** og **Skolve**, f. Skelva.
- Skolveita**, f. en aaben Grøft eller Kende. (Nobfat Holveita). R. Berg.
- Skom**, f. Skum. Skomm, f. Skam.
- Skoning**, f. Beslag, Beklædning.
- Skor** (aab. o), f. 1. 1) en langstrakt Huining i Jorden, et Bekkelsøb eller en lignende Forbygning med Vaffer paa begge Sider. Tell. (med Flertal: Skarir). Jf. Skora, Skofa, Veita. — 2) en Huining eller Indsænkning i en brat Fjeldsibe; især et Punt hvor Jorden er skuret ud fra en Klippe og har lagt sig ved Foden af samme. B. Stift. (Jf. Sil, Skorta, Skride). — 3) en Flade eller Skraaplan under en Klippe; Græsplet, Grønning ved Foden af et brat Fjeld. Søndre Berg. Sogn og fl. (Jf. Flaa, Lo, Læg). Heraf adskillige Gaardsnavne.
- Skor** (aab. o), f. 2. 1) en Stamme (= Forstor). Rbl. (G. R. skór). — 2) en Støtte, især under en Daab; f. Skora.
- Skora** (aab. o), f. 1. et Skaar, Indsigt, Skure. (Jf. Skar). Dgsaa en naturlig Forbygning, Sprælle, Rabning. Alm. men hedder tilbeels Skoro, oo (Gbr. Drl.) og maastet Skuru. G. R. skora. Vagastora: den Skure som betegner en Bog paa Bismereen. De ligg' i samma Skorun: det staaer endnu i samme Stilling, Forholdet er ligedan som før. (Gbr.).
- Skora** (aab. o), f. 2. Rjebelkrog (= Skjæring). Rbg. Tell. og fl. Ræst i Flertal.
- Skora** (aab. o), f. 3. en Støtte; især en lang Støtte med en Røst i Enden (til Gjerder og Hæfter). Nordre Berg. (Skore); nogle St. Skure (aab. u). G. R. skorda. Kortere Støtter kaldes Skor.
- Skora** (aab. o), v. a. 1. (a - a), bugge, afbugge skore Trær. Meget udbredt. (Berg. Stift, Rbg. Namd.). I Rdm. Skara. G. R. skora. Hertil: Skora-
- spøne, pl. smaa Suggespaaner. (R. Berg.). Jf. Skorsts.
- Skora** (aab. o), v. a. 2. (a - a), støtte, sætte Støtter under. R. Berg. G. R. skorda. Dgsaa opstætte Baade eller Fartøier. Tr. Stift.
- Skore** (oo), Hvid-Tidsel (= Kvitsblad). Sbl. See ellers Skora.
- Skoren** (aab. o), part. (af Skera), skaa- ren, klippet; afskaaen; ogs. gildet.
- Skorfeite**, n. en Stilling som man ikke kan komme ud af. „toma i Skorfeite“, er egentlig at komme ind i en Fjeld- løst eller en liden Affats (Skor), hvor- fra man hverken kan komme frem eller tilbage. Hard.
- Skorsfil**, (m.), Uret, Forurettelse. Pas- se de at han intse flere de Skorsfil. Sdm. (Jf. Isl. skorbildr, Lab).
- Skormark**, f. tør Steengrund ved Fo- den af en Klippe.
- Skorpa**, f. Skorpe. (G. R. skorpa).
- Skorpast**, v. a. herdes paa Overfladen, belagges med Skorpe. Hedder ogsaa: Skorpeleggja.
- Skorpen**, adj. skumpen, sammensnarpet, tør. Gbr. Indr. (G. R. skorpinn).
- Skort** (oo), m. Mangel, det at noget bliver forlidet. (Alm.). G. R. skortr.
- Skorta** (oo), v. n. (a - a), mangle fat- tes; blive forlidet. Alm. (Jf. vanta, bresta). G. R. skorta. De skorta ofst ingens Ting: vi havde fuldt op af al- lehaande Ting.
- Skorta** (oo), f. en liden Bjergkloft, Huining eller Affats under en Klippe. Sogn, Buxterub, Tell. (Jf. Skor).
- Skorr**, pl. af Skar, a.
- Skorsts** (aab. o), f. en smal Dre til at afbugge Støtte med (f. skora).
- Skofa** (oo), f. Fortælling, Historie. Rbl.
- Skot** (oo), n. Noget som opæder Kornet paa Agrene; især om Fugle og Muus. Dstrib.
- Skot** (aab. o), n. 1) Skyden, det at noget skyder frem. (Af Skota, skaut). Ræst i Sammensætning, som Framskot, Uppskot, Undskot. — 2) Skud; Bøse- skud. (Ev. skott). Dgsaa Rabning til et Skud. — 3) Kendebakke, et Sted hvor man nedskyder Lømmen fra et Fjeld. Tell. (Ellers Rensl, Laup, Løppa). — 4) Uddykning, Tilbygning paa et Huus; ogsaa et Stuur, et Lørringshuus. (Jf. Skut, Skale, Skol). — 5) en Stang- længe i Hæfter, et Sæt af Stanger som opbindes ved Siden af hinanden. Sdm. (Jf. Hæs og Golv). — 6) Loug- værk som bindes til Kanten paa Garn (Garnskot).

Stot, m. (i en Baad), f. Stut.

Stota (aab. o), f. 1) en liden Stang eller Stage som bruges istedetfor Aarer, til at fremstjyde en Baad med (nemlig i Elvene). Østerd. i Formen Skoto. — 2) en liden Skovl at øse Meel og Korn med. Zell. i Formen Skotu.

Stota (aab. o), v. a. stjyde Baaden frem med en Stang (Stoto). Østerd. — I Tr. Stift det samme som stuta.

Stotalt (aab. o), adj. n. stygtigt, valkende, uvist, upaalideligt. Nbl.

Stotblad, n. det øverste Blad paa et Kornstaa. Nbl. Drk. og fl. Ellers kaldet Skorbelt (ved Trondbjem) og Skotholk (Edm.). Da staar i Stotbla: Kornet staaer i Skud (nemlig naar Aret begynder at springe ud, saa at Toppen af samme viser sig. I Edm. "Da stend i Skotholk'a".

Stota (aab. o), part. (af Stota), 1) stut; 2) vraget, affallet; 3) lantret, tilhøvet; 4) fremstjude; 5) udsprungen, udstjude i Ar, om Kornet.

Stofri, adj. stufri.

Stogamp, m. gammel, ubrugbar Hest, som man stjyder. Ligesaas Skormær, f.

Stotholk, m. f. Skotblad.

Stothovel (aab. y), m. Langhøvel, hvormed man "stjyder" Ranterne; f. Er. paa Løndeslaver.

Stoting (aab. o), m. langvarig Blæst fra Havkanten. Hertil Stotingsbakke, n. en Masse af Styer eller Laage over Høvet, hvorved dette Slags Vind forarsages. Nordre Berg.

Stotkeiping, m. en Baad med fire Rum eller Hørbænke og uden særegent Lasterum. Helg. Namb. (Egenil. Skutkeiping).

Stotlof, n. et Laag, som ikke bar Hænger, men kun stjydes ind i en dertil udstaaeren Fals.

Stotlofa (aab. o), f. en Laage eller Slaa, som kan stjydes ind og trækkes fra.

Stotmaal, n. Skudmaal, saa langt som man kan naae med et Stud.

Stotning, m. ufuldbyaaren Unge, Foster som er kastet eller født i Utide. Eogn. (S. Stota).

Stotpenge, pl. Præmie for at stjyde Rovdyr.

Stotemaal, n. Studemaal, Omboemne.

Stota og **Stoto**, f. Stota.

Stotel, n. Gjæstebud, foranstaltet ved Sammenstude af Gjæsterne. Edm.

Stov (aab. o), n. Lummel, Bevægelse; fortløberig Travlbed. N. Berg.

Stova (oo), f. Affkrab, Bundskorpe i Gryder og Kar; ogsaa forstøret Bærm. S. N. skófir, pl. Sv. skofvor.

Strabb, n. en tør eller stengig Plet i Ageren. Gbr. — Jf. Kabb.

Stral, adj. ringe, daarlig. Mandal, Ndm. (Jf. stralen). Sv. skral.

Strala, v. n. stralde. See stræla.

Stramla, v. n. stramle, stralde.

Stranen, adj. mager, tør (= strinn). Nbl. — Stranleitt; f. strinnleitt.

Strangla, v. n. strre, stralde, stramle. Meget brugeligt søndensjælds. Heraf

Strangl, n. Stralben; ogsaa noget som gaar haardt og larmende.

Stranglen, adj. haard, rystende; f. Er. om Hørfel paa en haard og stenet Bet. Ogsaa: Stranglaat. (Gbr. Drk.).

Strap, n. 1) Strab, Draggods. 2) en daarlig, kummerlig Tilstand.

Strapa, v. a. og n. (a - a), 1) strabe, grave. I Gbr. Strapa. — 2) larme, lutre; om Lyd som ligner en Straben. Jf. streppa, strapa, strava. — 3) slæbe sig frem med Møie, slaae sig igennem. (Vigt grava, bala, bakka og fl.).

Strapa, f. 1) et Strabejern. 2) en Jrettesættelse. Det fæll et Strape fyre de. Nordre Berg. (Sv. skrapa).

Strapalass, n. det sidste Læs af en Dunge. Hertil Drdsproget: Strapalasse vert alst' skæ.

Strapall, adj. ufel, daarlig. (N. Berg.). Noget Støber: Strapen.

Strata, v. a. (a - a), vrage, forstjyde. (Jf. rata). Strata, adj. ringe, slet. Lister (udtalt straba). Stratware, Draggods. (Edm.).

Stratta, v. n. (a - a), lee boit, flogget. Søndre Berg. Gbr. og fl. (Sv. skratu).

Strau, f. Skum. Nbl. (Jf. Frau).

Strav og **strava**, f. strava.

Stravla, v. n. strjyde, prale; ogs. vaast. Søndensjælds. (Sv. skraða). Heraf **Stravl**, n. Baad, Drdguberte. **Stravl**, m. en Drdgubder.

Stræ, f. (Jf. Stræ, r), 1) Plade, Jernbeslag; Kar i Laas. 2) en Lap af Skind eller Læder. Jf. Bisttraa. 3) Noget som er forstøret og strumdent; især om gamle Sto og Skindklæder. Meest i de nordlige Egne. Sjøldmere om en liden Stump. (Lobasttraa). Jf. stræen, stræna.

Stræ, v. a. (r - bde), fløve, spalte; især Jern. Drk.

Stræen, adj. 1) tør, noget tørreret. Dusterud (selben). I B. Stift: **Stræna**. (Jf. Jæl. skrápur). — 2) strampen,

haard, tu paa Huden eller Haarene. Vbr. Drk.

Fraala, v. n. (a - a), fraale, frige. Heraf **Fraal**, n. og **Fraaling**, f.

Fraama, v. a. (a - a), faare, gjøre Rift eller **Stramme** paa. Zell. Hall.

Skraama, f. 1. en **Stramme**, Rift, et revet eller skaaret Hul. (G. N. skrāma. Sv. skrāma).

Skraama, f. 2. Lare, bredbladet Lang. Dstere **Skraametang**, n. — Hard. Kv. sylte.

Fraamen, adj. tynd og abstrakt i Viben (maafsee ogf. røntet, usvæn). Hard.

Fraana, v. n. (a - a), indtørres, krybe sammen, blive haard og tør. B. Stift, Drk. og fl. — Particp: **Fraana**, tørret, hardet. Jf. **fraen** og **strana**.

Fraava, f. **strava**. **Skraatt**, f. **Strott**.

Skraava, v. a. (a - a), kuirte, strabe, give en vis raslende Lyd, som naar man gnider eller river paa tørt Skind, Papir, Løv eller lignende tørre Sager. B. Stift. Om en stærkere Lyd siges: **skraava** (Sdm.).

Skraava, f. **steva**.

Skre, f. **Strid** og **Stride**.

Skreid, f. 1. 1) en fremstridende Hob, Flok, Følge. N. Berg. Zell. og flere. Hella **Skre'ia**: det hele Følge. — 2) Bjerogaandernes eller Vætternes Færd (= Jolaret, Dskeret). Hall. (i Formen **Skret**). — 3) **Skred**, Jordskred. Jnderoen. (Skret). See **Strid**.

Skreid, f. 2. **Baartorsk**, **Stortorsk**. Nordlandene. (Deels om en Mængde, deels ogsaa om enkelte Fiske). G. N. skreid. Synes at være et forkortet Navn ifødetfor **Skreidtorsk**.

Kreide (**skreia**), v. a. (e - de), 1) skyde tilside, styde paa noget saa at det glider. Zell. og fl. **Skrei** koka **skra**: skyd Laagen fra. — 2) „**skreia seg**“: glide, rønde paa Jis eller Sne. Sogn, Nbl. (Af **Stride**, **Strid**).

Skreidtorsk, m. **Baartorsk**. Egentlig **Stimtorsk** (f. **Skreid**). B. Stift (Hjelden).

Skreke (**skibe**), f. **skria**.

Krekka, v. n. (**skrett**; **skraff**; **skroff**), indfolnde, krybe sammen, indtørres, blive smaaere eller tættre ved Lørring. B. og Kr. Stift. Nest brugl. i Søndre Berg. i den afvigende Form: **skroffja**, pres. **skroff'e**, impf. **skroff**. Particp: **skroffjen**. (Jf. **skrofna**). Evaer til Ang. **serincan** og **Engelst** sbrink. (Analogt med **setta**).

Skrekjen (**skroffjen**), adj. om utætte Sager, som indfolnde stærkt.

Skrell, m. **Skrald**, **Smald**.

Krekka, v. n. 1. (**skrell**; **skral**; **skrolle**), **skralde**, brage, give enkelte Knald eller **Smald**. Sogn, Est. og fl. Han slo te so da **skral**. Ogsaa om en Hjenslyd; f. Er. Da **skral** i **Fjell'e**.

Krekka, v. n. 2. (e - te), **skraale**, raabe eller lee hvit. Sdm. (strelle). Han slo strelle aa log. Hertil **Skrellelaart**, m. en **skraldende** Latter, **Sfogerlatter**.

Krekka, f. en **Skralde**. Sogn. (Ekers **Skjella** og **Smella**).

Skrelling, f. 1) **Skralden**. 2) **Skraal**.

Skrellskot, n. et Skud med løst Krud.

Skrepp, n. Kos, smigrende Dm tale; ogsaa **Stryderie**. (Sv. **skräpp**).

Skreppa, f. **Skrappe**, **Kandsel**. G. N. skreppa. Jf. **Prins**, **Kensel**.

Kreppa (**skreppa**), v. n. 1. (**skrepp**; **skrapp**), rasle, give en raslende Lyd (= **strava**). Vbr. **Næsten** blot i **Imperf.** f. Er. Da **skrapp** i **dø**.

Kreppa, v. n. 2. (e - te), **rose**, smigre; ogsaa **stryde**, prale af noget. Dø ikke te **skreppa** 'ta: det er ikke at rose, intet at **stryde** af. Meget brugl. i de nordlige Egne. Sv. **skräppa**.

Skreppen, adj. tilbøielig til at rose eller at **stryde**.

Skrev (aab. e), n. 1) **Skridt**, **Affstanden** fra det ene **Fjed** til det andet. G. N. skref. — 2) **Skrevet**, **Vinkelen** imellem **Fodderne** (= **Klov**). vade pi **Skrev**: vade til **Skrevet** (**Hofterne**). J Er. Stift **bedder** det oftest **Skrav** (Ndm. Drk. **Namb**). sita **Skrevs** om, eller „**umstravs**“: sidde **skrav** over, med en **Fod** paa hver **Side**. J Er. Stift: **umstraves**.

Kreva (aab. e), v. n. (a - a), **strave**, sætte **Fodderne** ud fra hinanden; ogsaa stige over noget, gjøre et **Skridt**. **bedder** ogsaa **skriava**, aab. t (Sogn), **skraeva**, **skrava** (Nrdm. **Namb**), **skraava** (Drk.). G. N. skreva.

Skrevstor, adj. **langbenet**, som kan tage store **Skridt**.

Kria, v. n. (a - a), **buje**, raabe af **Munterhed**, juble. Nordre Berg. (Abstitt fra **skria**). Et andet **skria**, f. **skride**.

Skrid (aab. i), n. **Gliben**, **Syntning**; ogsaa en **langsom** Gang. (Sjelden).

Skrid (aab. i), f. **Skred**, **Nedstyrtning** af **Steen**, **Jord** eller **Snee** fra et **Fjeld**. Nest brugl. i de sydlige Egne i **Formen** **skri** (aab. i), **skria**, **skrea**. (G. N. skrida). I de nordlige Egne siges **Skret**, **Fonn** og **Rap**.

Skride (aab. i), f. 1) **Skred**. (I **Formen** **skria** og **skree**; see forrige).

— 2) en bratliggende Mark eller Grønting under en Klippe (egentlig dannet ved Skreb); et brat Græsplet imellem Klipperne i et brat Fjeld. Edm. i Formen Stride (aab. i).

Stride (stria), v. n. (skrid; streid, stride), 1) glide, gaae løs, falde ud af sit Leie; f. Ex. om noget som er opstabled. Meest brugt. i de sydlige Egne; især ved Bergen (stria, strei). Heraf Strid, streide. — 2) stride, glide paa Is eller Sne, gaae paa Støtter o. f. v. Brugt. oftest i Kr. Stift. (Ellers strela, renna, ata, løppe). G. N. skrida. — 3) stride frem, gaae jævnt og langsomt; f. Ex. om Tiden. I Nordre Berg. oftest om en meget søag Bevægelse. Stundaa ligg 'an aa stundaa strid 'an: deels ligger han, deels gaaer han saa smaat. De løpp'e paa aa strid'e 'ta: det kommer snart og gaaer seent bort. (Edm.).

Stridemark (aab. i), f. brat Fjeldmark med Græspletter imellem Klipperne. Edm.

Striden (aab. i), part. glebet, ubfalben, sunken. Søndre Berg. (strien).

Striding (ii), f. Gliden. S. stride.

Strifte, f. 1) Skrift, skrevne Ord; ogsaa Haandskrift. 2) Skriftprog. 3) Strifte; forædlet i Talemaaden „saa Skrift“: saae til Skrifte. — snatte ette Skrifte'enne: tale som man skriver. Han ser ut som ei Skrift paa Mark'i: han seer ud som en Ekygge eller livløs Figur (Tegning). Telt. Ogsaa i P. Stift.

Strifta, v. a. (a - a), holde Skriftemaal. Derimod „strifta seg“: gaae til Skriftemaal. „strifta seg te Falls“, om en frugtsommelig Røse, som gaaer til Alters kort forud for Barselsengen. Nordre Berg.

Strik (ii), n. Strig.

Strika, v. n. (skrik; streik; strikje, aab. i), strige. Nogle St. i Jni. Strikje. G. N. skrikja. Heraf Strikar, m. Striking, f.

Strika (aab. i), v. a. (a - a), bringe aflave, forstyrre, rive tilfide. Gbr. (i Formen strela el. strefe). See sølg.

Strikast (aab. i), v. n. glide, vagle, snuble, komme ud af Ligvægten; ogsaa tage fejl. Edm. Gbr. (strelast). I Edm. ogsaa Strike (aab. i). G. N. skrika.

Strikka, v. n. (a - a), hoppe, bandse, gjøre enkelte Spring; om Lam, Kid, Kalve o. f. v. Sogn, Ess. Edm. Hall. (Jf. Gam. Lybst: scrican, springe). Om et andet strikka f. strakka.

Strin, n. Striin. Jf. Ristel.

Strinde, f. Rur at bære paa Ryggen

(= strpa). Telt. (So. skriada, Slæb-turv).

Strinn, adj. mager, tynd, tør (om Dyr og Mennesker); ogsaa gold, ufrugtbar (om Jord). Kr. Stift, Nordre Berg. Gbr. Drk. (Meget brugeligt).

Strinna, f. mager Jord, Engmark med lidet Græs. Kr. Stift, Edm. (Jf. Lunla). Ogsaa kaldet Skrinne-mark.

Strinnast (-est), v. n. (Jmp. strintest), udmagres, blive mager.

Strinnlagd, adj. tyndblemet, mager. Telt. **Strinnleitt**, adj. mager i Ansigtet, tynd, indfalben.

Strinnvoren, adj. noget mager.

Strip (ii), n. Kjelerie, Karesering. Gbr. (af stripa). Ellers forekommer et Stripa, f. cunnus. (At jævnføre med Jøl. skrip). R. Berg.

Stripa, v. a. (a - a), Kæle for, Kærtagne, Karesere. Gbr. Balb. — stripe upp eit Baan: forfæle, forvænne et Baan.

Stripast, v. n. Kæle for hinanden.

Stripen, adj. 1) lystig, munter; ogsaa overgiven. Hall. Balb. (Jf. Ripen). 2) Kælende, venlig, indsmigrende (om Dyr og Mennesker). Balb. Gbr. (Hedder ogsaa striband). 3) blø, undseelig. Paa Helgeland.

Striplætte, n. Kjelerie, indsmigrende Bøsen, Dmbeds-Legn. Gbr. Hedder ogsaa Striplaat, n. og Skripping, f.

Stripmaane, m. Kjeleraaned; Svebebrødsbøge. Gbr. Jf. Skramaanar.

Stripone, f. Herligbed, Fornøstelse, som snart faaer Ende. Edm. (hvor derimod de andre Ord mangle).

Stripur, adj. Kælende, indsmigrende (især om Dyr, f. Ex. Ratte); lystig, legende (= stripen); ogsaa Kælen, forskælet. Balbers.

Striv, n. Strivelse, Drev. Me da seugje Striv fraa dei. Rbg. G. N. skrif.

Striva, v. a. (Striv; streiv; strive, aab. i), strive; ogsaa indstrive, indrullere; optegne, anføre. (I Rbg. tildeels med Formerne: a - a). striva seg: indstrive sig, undertegne. striva inn: indføre. striva upp: opstrive, optegne.

Strivande, adj. værdt at strive om.

Strivar, m. Sorenstriver, Underdommer. **Strivarkar**, m. Kontorist hos en Sorenstriver. **Strivarløn**, f. Sorenstriverens Betaling, især for en Stiftesforretning.

Striven (aab. i), part. streven; indstrive; indrulleret til Solbat.

Striving, f. Strivning.

Strjona, f. Skryderie; en udsmykket, æventyrlig Fortælling, upaalidelig Hi-

fortie. Nbl. Dgsaa ved Kristiania i Formen Skrone. — Hertil: Skrona (skrone), v. n. stryde; fortælle noget med adskillige Doerdrivelser. Skrones bok, f. en Bog med opdigtede, eventyrlige Historier. Nbl.

Skrogg, f. Skrub. Kroff, f. strekka. Kroffjen, adj. indfunden, sammenstrumpet, indtørret. (Particip af strekke, el. strekka). Dgsaa haard, rynket.

Skrofna (stroffne), v. n. (a - a), sammenstrumpes, fryde sammen. Nbg.

Skrot (oo), n. Verme, Bundfald; ogsaa Afsald, Skrab, ubetydelige Ting. N. Berg. og Tr. Stift. Jf. Kroto.

Skroet (aab. o), m. Krop, Yegeme. Mest brugt. søndensjels. Kogle Steder Skraatt. Spotsviis ogsaa om et Menneste; især en lad, boven Karl. (Tell.).

Skrov (aab. o), n. Strog; ogsaa Krop af et Dyr. Kr. Stift. (Jf. Krov). J. Hard. og Ebl. siges Skrybbe, n.

Skrv, f. Skruv. Krva, f. struva.

Skrubb, m. 1) en Uld. Kr. Stift, Bof, Hall. og fl. J. Dst. Skrogg. (Jf. Uld, Varg, Graabein). — 2) en barst og ublid Karl. Jf. skrubba.

Skrubb, n. Kloning, Ønden; ogsaa Lugt, Sikretvåsing.

Skrubba, v. a. (a - a), 1) skrubbe, gni- de stærkt. 2) tugte, ydmyge; ogsaa skjende paa, give en Jrettesattelse. Sv. skrubba.

Skrubbe, f. Hønsbeer (Cornus svecica). Nordenjelsb.

Skrubbyvel (aab. y), m. Skrubbevel; ogsaa om en streng Mand. Ved Stava- nger hedder det Rubbevel.

Skruffa, f. en Rynke, et Punkt hvor noget er ujævnt eller sammenstrumpet. Mest brugt. søndensjels. (Sv. skrynk- ka). Jf. Ruffa. J. Fjeldbyggerne ogsaa en liden Kuro af Bark eller Rø- ver. J. Nordland om en Portion af sammenbøiet Fladbrød. Jf. strekka og stroffjen.

Skruffast, v. n. blive rynket eller ujævn, strumpes. Øbr. og fl.

Skruffetroll, n. Insekt med haard og ujævn Skal. J. de sydlige Egne især om Benkebidderen (Oniscus Asellus). J. Edm. om et Slags store Insekter, som ligne Lorbisterne. (Formodentlig af Slægten "Løber", Carabus). Hedder i Dst. Skrupptroll.

Skruffjen, adj. haard, ujævn, rynket. Øbr. Jf. stroffjen.

Skruffut, adj. rynket, strumpen.

Skrulle, f. en smal Kuro eller Rasse.

Edm. (sjelben). Dgsaa om gamle for- lidte Bøger.

Skrump, m. Brust, haardt Kjøb. Nbl. Skrupptroll, f. Skuffetroll.

Skruv (Etru), m. 1) en Skru. Hed- der i D. Stift: Skruue og Skru. (Sv. skruf). — 2) en liden Kornstak, en Høb Kornbaand som ere opreiste paa Age- ren for at tørres. Jæb. (Jf. skruf, n.). J. Nbl. betegner „Etru“ kun det øverste Røg paa en Kornstak. (Jf. Etru). — 3) et Slags Hovedpynt for Kvindjolk. Hedemarken.

Skruva, v. a. (a - a), strue; ogs. presse, klemme med Skruer. J. Berg. Stift: Krva, strue; i Mandal: stryve. Sv. N. skrufa.

Skruva, f. en Klemme eller Presse med Skruer. Ebl.

Skrufar, n. Struegang, Spiralgange; de Skrur hvori Skruen falder. Berg. Stift. Ellers Skruvgaang og Skruv- lø (i Dst. for Skruvlob).

Skruvlag, n. Spiralgang, Omvinding; de enkelte Skrur paa en Skru.

Skruvlob, f. f. Skrufar.

Skruvmor, f. Skruemøder; Røret hvori Skruen gaar, ogsaa Blokken eller Styk- ket hvori Struegangen er indrettet.

Skruvsted (Struste), n. en Ambolt med en Åbning som kan sammenstrues.

Skrubbye, n. Strog, Krop; f. Skrov.

Skrude, f. Høste og tungt Andebræt (Jf. Røde). Stryde, v. n. harte, hø- ste. Edm.

Skryste, v. a. banke Kornbaandene, for at det tyngste og modneste Korn kan falde af. Buserub. (J. danske Dial. strifte). Hertil Skryfterug, m. den bedste, modneste Rug.

Skrvla, v. n. (e - te), græbe høit og straa- lende (om Børn). Nordre Berg. (Jf. stija). Heraf Skryvl, n. høitøstet Graad.

Skrymt, f. Skramt. Skryp, f. stryv.

Skryta, prale; f. strøta.

Skryta, f. et Slags Krabbe. (See Stry- ving). Jæb.

Skryste, n. et gammelt og fortorret eller raadent Træ. Tell.

Skrysten, adj. 1) grim, hæsliq, som ikke ser godt ud. Hard. Ebl. Edm. (J. Tell. strytleg). Sv. a so gomol a stryta. — 2) strydenbe, pralende; f. strøyten.

Skrytleg, adj. grim, svg. Sv. stryten.

Skryp, adj. udbrøt, forvargt (= vpr).

Nbm. Jofen og fl. J. Andersens be- dder det Skryp. (Jf. Svar). J. svenske Dial. skryp og skrym.

Stryva, v. a. (e - de), 1) strue, f. struva. 2) sætte Korn i Stak (Struv). Jæb.

Fryve, v. a. forøbe (af fryp). Sjelden. I Indr. Frype. Han frype da bort: han forøber det snart.

Skæ, f. Skæ og Skæde.

Skæ, v. a. skæe, grutte, male grovt som Malt. Namb. Indr.

Skæst (skæes), v. n. formindstes, indsvinde (= tværsa); ogsaa forøbes, gaæ med uden Nytte. Namb. Indr. (Jf. Skæst).

Skæddar, m. Skædder.

Skæde, f. pl. Talggrever, Bærme af Talg eller andet Fedt. N. Berg. (Noget St. Skæe). I Gbr. Kroto (Jf. Skrot). Jøl. skrædur.

Skæe, n. skæet Korn (f. skæ); ogsaa Stal, Klid, Affald. Namb. Indr.

Skæja, v. n. (e - te), skæje, snabre, svæbe; om enkelte Fugle, især Skaden (Skor). N. Berg. Sdm. (I nordre Sdm. bedder det skriffe). G. N. skrækja.

Skæleg, forøbende; f. skæsam.

Skælen, adj. svag, kraftløs. Ndm. Jf. skæl.

Skæma, v. a. (e - de), skæmme, skæffe. I Kr. Stift tildeels: skæme. — Partic. Skæmd: forskæffet.

Skæma, f. 1) Skæf. 2) en Skæmme, et Skæffebillede.

Skæmeleg, adj. skæffelig, svag.

Skæmsl, n. et Skæmsel, Noget som foraarsager Skæf.

Skæna, v. a. (e - te), tørre stærkt, fortørre, gjøre haardt og strumpent. N. Berg. Jf. skæen og skæna.

Skænast (-est), v. n. fortørres, sammenstrumpes.

Skæning, m. Tørke, langvarigt tørt Veir med Vind. Sdm.

Skæsam, adj. n. spilsomt, forøbende, som medfører forøbelse. Tr. Stift.

Skæja, indvinde; f. skæffa.

Skæma, f. skæma.

Skæmt, n. Spøgerte, Spøgelser eller noget som skræmmer Folk. Mandal, Rbg. Lell. og fl. I Gbr. skal det bedde Skrymt. (I svenske Dial. skrømt og skrymt).

Skæne, f. Skryberie; f. Skryna.

Skæpelege, adv. galt, kaarligt; ogsaa usædvanligt, overmaade. Tr. Stift, Sdm.

Skryt, n. Skryberie. Ellers Skryt.

Skryta, v. n. (e - te), skryde, prale; ogsaa rose meget. N. Berg. Sædligere bedder det Skryta. (Jf. streppa, kyta). G. N. skreyta.

Skryten, adj. pralende, tilbøielig til at skryde. I Søndre Berg.: Skryten.

Sku, f. Sku. — skua, f. skua.

Skubba, v. a. (a - a), skubbe, antde.

Skuffa, f. en Skuffe. (Nyt Ord).

Skuff, f. en liden Skool til Korn eller Mel. Kuffa, v. a. øse, kaste.

Skuftung, m. Lægte imellem Kuserne og Hjælene i Laget. Kofen.

Skugg, n. Dunkelhed, Skygge. „I Skugg aa Skjul“: i Løndom, paa skulte Stæder. Lell.

Skugg, m. en glat og blank Jis; især paa en Vei. Tildeels i Tr. Stift (Ndm. Storbalen). I Søndmør hedder det Skuggaal.

Skugga, v. n. skugge; f. skugga.

Skuggaal, m. glat Jis; f. Skugg.

Skuggelaust, aabent, uden Skygge.

Skuggædd, adj. bange for Skygger.

Skuggje, m. (fl. Skugga, r), Skugge. G. N. skuggi. Lille Skuggje (et Skælenavn).

Skuff, m. Loft i Lader og Fæbuse; Skloft (= Hjel). Søndre Berg.

Skul, m. Stal. Skule, v. a. tage Stal af. Forekommer i Lell. — Om et andet „skule“, see Skule.

Skula (aab. u), v. n. (skal; skulde; skula), skulle. Inf. bruges sjelden, og bedder da sædvanlig enten skule eller forfortet sku. (G. N. skulu; Sv. skola). Præsens bedder ofte skæ; i

flertal sku (aab. u). Impf. har tildeels to Former: skulde (forfortet: sku) og skilde (i Sætersd.), ellers forandret til stille, stille (Rbg. Lell.) og skje (Herd. Voss); — den sidste Form bruges som Konjunktiv. (G. N. skyldi).

Supinum bedder ogsaa skule og skulda (N. Berg.). — Bruges i de almindelige Betydninger, nemlig 1) om en Skyldighed eller Nødvendighed; 2) om en Bestemmelse for Fremtiden (Hjælpeverbum); 3) om en Mulighed, ogsaa et vist antaget Tilfælde, noget som er sagt eller paastaet. I sidste Tilfælde er det især at Formen „skje“ bruges (i Herd. og Voss), f. Er. Det sa, han skje vera komen, o: man sagde, at han skulde være kommen. Formen „skille“ (i Lell.) bruges ofte ogsaa i Subjunktiv. —

„Eka“ tru da! o: skal man tro det, mon det er saa. Eg sku 'skje: jeg skulde ikke. Eg skulda gjort da: jeg skulde have gjort det.

Skuld, f. 1) Gjæld. (Egentlig det som man skylder eller er forpligtet til). G. N. skuld. Krevja Skuld: indkræve Gjæld. draga Skuld paa seg: paadrage sig Gjæld. — 2) Skyld, Dpbav, Aarsag; ogsaa Vefskyldning, eller det at man til-

lægger Gu noget. Dæ han, som var

Skuld'a (Opbudsmand). Da var mi eigja Skuld. Det seft Skuld'a føre da. — 3) Skuld, Grund, Hensyn. (Ev. skuld). Føre henna Skuld: for hendes Skuld. Føre Donn'a si Skuld: for Børnens Skuld. Føre den Skuld: derfor, i den Henseende, hvad det angaaer. (Ev. føre den skuld). Ofte forbundet med et Subst. uden Tegn til Genitiv; f. Ex. føre Moro Skuld.

Skulda, v. a. (a - a), beskjede, lægge Skulden paa. Han skulda dei føre da. G. N. skulda.

Skuldbunden, adj. gjeldbunden.

Skuldfri, adj. gjeldfri.

Skuldlaus (Skuldelaus'e), adj. 1) skyldfri, uskyldig. 2) gjeldfri.

Skuldmann, m. Skyldner, Debitor.

Skuldug (Skuldig'e), adj. 1) skyldig til noget, forbunden. 2) som har noget at betale, skaaer i Gjæld.

Skule (uu), m. Skole; ogsaa en Skolelærer. Findes ogsaa i Formen Skole; især i Tr. Stift; ellers synes „Skule“ at være det almindeligste. Hertil Skula, v. n. holde Skole; ogsaa v. a. oplære, undervise En i Skolekundskaber. (Berg. Stift). — Skulebonn, n. 1. Skolebørn. Skuleløn, f. Skolepenge. Skulemeister, m. Skoleholder.

Skulka, v. n. liste sig, snige sig til noget. Søndre Berg.

Skult (el. skult), adj. kvittet, klareret. No æ me skult: nu er vort Mellemværende opgjort (nemlig naar Enhver har faaet sit, og Ingen har mere at betale). Nordenfjelds. I Inderoen: skylt, hvilet ogfsaa kunde forklæres som „skyldt“, af det gamle skylda (o: gjengjælde); jf. forskyldte.

Skulta, v. a. (a - a), opgjøre et Mellemværende, saaledes at Ingen skylder den Anden noget. Tr. Stift, Edm. I Inderoen: skylte.

Skum (aab. u), n. Skum. Hertil Skumdott og Skumbatt, m. en liben Løp af Skum. Skumraand, f. Stribe af Skum.

Skum (aab. u), adj. mørk, dunkel; især om Lusten; sjeldnere om Farve. Meget brugt i de sødligste og nordligste Egne (Hdg. Tell. Ebl. Tr. Stift og Helg.). I B. Stift tilveels: skym; ellers siges dim og mørk.

Skuma (aab. u), v. n. (a - a), mørkne af Ratten. Ebl. og fl. Jf. skymra.

Skumast (aab. u), v. n. skumme; affætte Skum.

Skumen, adj. skumaagtig, løs, utæt. I Edm. hedder det: skumningjen.

Skuming, f. Mettning, Luemørke. Ebl. Indr. (Jf. Skumt, Skumring). En anden Betydning forudsættes i Haand-skuming.

Skumleitt, adj. mørkfarvet, som har en mørk Ansigtifarve. Ebl.

Skump, m. et Støb, Pus.

Skumpa, v. a. og u. (a - a), støbe, puffe, give et Tryk, især med Naverne eller Albuerne. Alm. og tilveels meget brugt. Da skumpa paa alle S'io: det støder paa alle Sider (f. Ex. i en stor Jøllemasse). Han skumpa burt i meg: han puffedet til mig, gav mig et Bink. — Jf. skuva.

Skumping, f. idellig Støben eller Puffen.

Skumpla, v. n. skulve, rykses; om Væbne i et Kar. — Hertil Skumpla-rom, n. et tomt Rum, Skulperum i et Kar som man skal bære. B. Stift.

Skumstot, n. Skumring, Værkning om Aftenen. Bruges ved Trondhjem.

Skumstøyt, adj. skummende vaad, bedøftet overalt af Skum. N. Berg.

Skumsvæitt, adj. skummende af Svæd.

Skumt, n. Aftenstumring. Hærb. Voss. (Nogle Steder: Skuor).

Skumta, v. n. 1) mørkne, skumre. 2) hvile lidt i Skumringen. (Skumta seg). Hærb. og Voss. Nogle Steder: Skumta.

Skumvoren, adj. noget mørk, dunkel.

Skunda, v. a. (a - a), skynde, paaafskynde. G. N. skunda. — skunde seg: skynde sig, haste. skunde paa: paaafskynde.

Skunden og **Skundsam**, adj. skyndsom, hastig. (Ejelden).

Skunding, f. Skynding, Hast.

Skur, n. et Skuur, aadent Huus. Nbl. Ellers Skot, Skjol, Skale.

Skur f. en Byge, Iling, Søndensjelds; ogf. tilveels i Tr. Stift. (G. N. skur).

Skur, m. 1. Spurs eller anden Fugl af de mindre Arter. Tell.

Skur, m. 2. det øverste Kornlag i Høstjerne. Edm. (Jf. Skru, i Nbl.). Hertil Skurtrode, f. den øverste Stang i en Høje.

Skur (aab. u), m. 1) Skæren, det at man skærer noget; ogsaa Snit, Raabe at skjære paa. G. N. skurd. — 2) Kornbøsten, det Arbeide at affkære Kornet, og den Lid da dette Arbeide foregaaer. Alm. (Ev. skörd). — 3) Skaar, Etedet hvor noget er skåret; ogfsaa et affkåret Stykke, Stump, Affnit. Dæ kvitt i Skur'a: det er kvitt i Skaaret. Poteteskur: skaarne Poteter til at plante. — I Sammensætning ofte: Skurag saaledes: Skuradag, m. en Dag til at affkære Korn. Skurafolk, n. Foll

- som klare Korn. Skuragraut, m. et Raaltid Slødegreb, som man spiser naar Kornet er afflaaret.
- Skura** (uu), v. a. (a - a), 1) skure, gnibe, pubse. 2) strabe, især paa Huden; saare, forgnibe. „Skura seg“: saare sig, gnibe Huden af. 3) flemme paa, bruse frem, labe saae til. „Lat da skure!“
- Skuring**, f. 1) Gnidning, Pudsning. 2) en stor Skundning, Trælbed, stærk og voldsom Bevægelse; f. Er. om Seilbuds i en stærk Storm.
- Skurm**, f. baard Skal; Nøddeskal. (Rattekurm). Nordre Berg. Epylligere bedder det Skudn (for Skurn); saaledes Katastjudn, Eggjestejudn. G. N. skurn og skurm.
- Skuronn** (aab. u), f. Høstarbejdet, Kornets Affjæring, og den Tid hvori samme foregaaer. Alm. Nogle Steder oftere: Skuravinna, f
- Skurstikka** (uu), f. Stryggespaan, en liden Stok med en ubspilet Rem til at pubse eller polere med.
- Skurva**, f. Skurv, Roe. (Jf. Kur). Hertil: Kurvut, adj. fuld af Saar. Skurvesyjska, f. en Saare sygdom med Stab og Saar.
- Skurver** (te), n. Dygevelt.
- Skut** (uu), m. 1) en fremragende Top, Pjunt, Klippefrænt. Rbg. Tell. (f. Skuta). — 2) en Udbygning paa et Huus, et Skuur, dannet ved en Forlængelse af Taget. Hedm. Gbr.
- Skut** (aab. u), m. den forreste og bageste Ende af en Baad (Framskut, Bakskut); ogsaa Stavrum, Enderummet indvendig i Baaden. „sta i Skut a“: sidde i Stavrummet (især ved Bagstavnen). J Er. Stift bedder det Skot (aab. o). G. N. skutr.
- Skuta** (aab. u), v. n. (a - a), skyde tilbage, vende Bagstavnen til; roe tilbage eller stoppe ved at skyde Aarerne baaglang. Berg. Stift. J Er. Stift: Skota (aab. o).
- Skuta** (aab. u), v. n. (e - te), rage frem, række langt ud. Rbg. Tell. (Skute). Bergs's skuter fram to Beggen: Klippe hælver ud over Veien. (Jsl. skuta). Jf. Skut.
- Skuta**, f. Stude, Hærtøi.
- Skutel** (aab. u), m. Bæverskotte, Redskab hoormed Iblattet skydes ind i Væven. N. Berg. Hedder ogsaa Skjet, Skyt (Er. Stift), Skyndel (Ebl.). — Skutel skal ogsaa betyde Hærpun.
- Skutla**, v. a. (a - a), 1) skyde frem, støde fremad. Voss. — 2) blande sammen, skyde ind imellem hinanden. N. Berg.
- Stutra**, v. a. forøbe, øbste bort. Skal bruges i Tell. J N. Berg. Stutra. Sv. sqvåtra.
- Stutfett**, adj. for meget labet i Stavrummet; om en Baad.
- Stuv** (Stu), m. 1) en Duff eller Top i Enden; f. Er. paa et Baand eller paa en Hale. N. Berg. — 2) Frøndser, frøndset Kant paa Løi. Gbr. (G. N. sküfr). Jf. Fats.
- Stuva** (stue), v. a. og n. (a - a), støbe fra sig, stotte ved et Støb eller Tryk, støbe til noget for at saae det bort. Alm. og meget brugelig. Søndenfelds tilbeels: styve. J Øst. Skal det findes med Formerne: styv, stuv (som vel ogsaa ere de oprindelige). G. N. sküfa. Anq. scüsan. — Stuva Borte at Veggje: støbe Borbet til Væggen. Stuve av Baaten: støbe Baaden fra Land. Den ene drog, aa din stua ette; den ene tral og den anden stød efter. Han stua meg stad: han støbte til mig saa seg falbi. (N. Berg.). Han vart baade stumpa aa stuva (støbt og puffet). Jf. Kubba, stumpa, stota, pia.
- Stuvelok**, n. Stydelaag (= Skotlof).
- Stuvefeng**, f. en Seng som man kan støbe sammen. Er. Stift. (J B. Stift: Dragseng).
- Stuving**, f. Støden, Puffen.
- Stval**, m. et Skulv eller Plump i Banded, en Vandbøtvel. Buxterud og fl.
- Stvala**, v. n. (a - a), skulpe, spruble, vælde frem. Tell. Buxterud, Hedm. J Gbr. Krvalaa. J N. Berg. Kvelja (Jf. Stola).
- Stvaldra**, v. n. gjev idellig, om Hundene; ogs. kraale, stoe.
- Stvapa**, v. n. bævre, ryste. Hall. (Jf. Kvap).
- Stvelja**, v. n. (a - a), spruble, vælde ud; ogsaa om en mild Brækning. N. Berg.
- Stvella**, opsvulme; f. svella.
- Stvellen**, boinende; f. kvell.
- Stvett**, m. 1) et Stank, Skvat, Vandstraale; ogsaa en liden Regnbyge. Alm. — 2) en liden Slump Vædste; Levning i et Kar. Jf. Sope, Doga, Vaatt. — 3) en pludselig Stræk (= Kvætt). Gbr.
- Stvetta**, v. n. (Stvett; Stvatt; Stvotte), 1) sprøtte, spruble, brise frem i Draaber eller smaa Strømme; f. Er. af en Sprøtte eller af et rystet Kar. Alm. og meget brugt. Han slo i Vatn'e so da stvatt. Da beve stvotte paa dei: de ere blevne lidt vaade. — 2) afspredes pludselig, rende bort; f. Er. om en Skof Kvæg, naar den bliver skræmt. B. Stift. Jf. stokka. — 3) fare op af

Strak, ryked af Forstrækelse. Gbr. Drk. Indr. (Elders: kveppa, kveffa). Da smaa so e svatt.

Svetta, v. a. (e - e), skænke, sprøtte, kaste en Væbste. Alm. (G. N. skvæta. Sv. svätta). Det svette paa øse: de sprøttede Vand paa øse. Da svette aa regne: det regner lidt. (I Sdm. siges ogsaa svøate og svøitra). Svette Rynn'e: malle. (N. Berg.).

Svætta, f. en Sprøtte; ogsaa Angelik (Jol), fordi Stilkene bruges at sprøtte med.

Svætten, adj. 1) sprublende, som sprøtter let. 2) sty, rød, som let bliver opstræmt.

Svætting, f. Stærkning, Sprøtning.

Svættled(r), n. Dækten af Skind, som bruges ved Fiskerie; ogsaa et Vognbælle. I Gbr. Svættløer.

Svæpp, n. tynd og smagløs Drif. Nbl.

Svøitra, f. svøetta. Svøtte, f. svøttu.

Svøra, v. n. (e - te), brøge, om Faar. Hærd. Sbl. — I N. Berg. er „svøere“ at spruble, risle. (Sjelden).

Sty, f. en Sty. (Dette og de følgende Ord udtales med st).

Sty, v. a. (r - bde), styre, holde sig fra.

Stya, adj. styet, fuld af Styer.

Stybakke, m. Stybænk, en Masse af Styer.

Sty-flokke, m. en liden Sty; ogsaa en Klynge af smaa Styer.

Stygg, n. tyndt, gjennemsigtig Løt.

Stygg, adj. sty, rød; især om Hæste. Gbr. (Sv. skygg). Jf. styr, sterr.

Stygja, v. n. (gje - abe), 1) stygge, kaste Stygge. (Af Stugge). Dagsaa v. a. bestygge, forbunkle, staae i Løst for (= myrka). Hærd. og fl. — 2) stinne igjennem. N. Berg. „Da styggje“, om noget som er tyndt, saa at man kan see en Løsning derigjennem.

Stygge, n. et bestøget Sted; ogsaa Bestygelse, Forbunkling. (Sjelden).

Stygna, v. n. (e - de), see efter noget, see sig om. Meget brugt. ved Stavanger. (G. N. skygna). Jf. stoda. — Dagsaa v. a. stine, opdage i det Fjerne. (Sjældnere). Jf. stygna.

Stygne, n. et liden aabent Huus. Sdm. Næst som Tillægsnavn med forringende Betydning, f. Er. ett Nauststygne. (Jøl. skygni, Løbhytte).

Sty-hause, m. en tyk Sty. Er. Stst.

Styttje, f. Styra.

Styl (aab. v), Stjel, Adskillse; f. Sttl.

Styla (Style), v. a. (e - te), skjule, dække, Røgle Støber: Skjule. G. N. skyla. (Jf. Skjol). Particp: Style (langt v).

Sty-laus, adj. Styfri, klar.

Styld, f. Jordart, Matriculstyd. See ellers Stuld.

Styld, m. en liden Slump eller Leoning i et Kar; ogsaa en liden Deel eller Portion. Sdm. Jf. Söpe.

Styld, adj. beslægtet. (Meget brugt.). G. N. skyldr. Sv. skyld. Tilbeels forbundet med Dativ; f. Er. Dei a Stybde Bru'guma: de ere i Slægt med Brudgommen. Jf. nærstyld.

Styld (aab. v), part. 1) styttet, f. stylja. 2) stilt, f. stija. Jf. stult.

Stylda, f. Slægtstøb. — Smastylde: ubetydeligt Slægtstøb.

Styldfolk, n. Slægtninger, Paarørende.

Styldning, m. Slægtning.

Styldstær, adj. matriculeret; om Jord.

Styldstap, m. Slægtstøb.

Style, n. et Stjul; ogsaa et Stuur, Udbygning eller aabent Rum i et Huus. B. Stift. Elders Stjol, Stut og fl.

Style (aab. v), klart, tydeligt; f. stlle.

Stylgreie, f. Stllgreie.

Stylja, v. a. (Styl; stybde), stulle, vasse. I Zell. hedder Imperf. Skulde, Svin. Skule. Jf. stola.

Styljast, f. stlljast. — Stylje, f. stija.

Stylling, f. Stalling, Affstollen.

Stylna, f. Skilnab. Stylna, f. Skjotra.

Stylt, hvittet, opgjort; f. stult.

Stym, adj. dunkel, mørk. (B. Stift). S. stum. Hertil Styma, v. n. (e - de) og Stymast, v: mørkne. (Dagsaa i Gbr.).

Styming, f. Mørkning. Jf. Styming.

Stymra, v. n. (a - a), stumre, begynde at mørkne. Søndre Berg. — Elders: stuma, stymet.

Stymring, f. Stumring, Halvmørte. Jf. Stumt.

Styn (aab. v), n. 1) Stjon, Indsigt, Forstand. G. N. skvn. 2) Lykke, Mening, Bestemmelse efter Stjon. — hava Stjyn paa: forstaae, indsee. (Jf. Holb, Str).

Styna (aab. v), v. a. og n. (a - a), 1) stjonne, forstaae, indsee. Meget brugt. (G. N. skynja). Eg styna da ikke: jeg forstaaer det ikke. — 2) betænke, tage i Betragtning. Det styna He paa hva ein slapa: de betænke ikke hvorledes man maa anstrenge sig. N. Berg. Dagsaa stjonne paa en Tjeneste, vise Erkjendtlighed. (Jf. stynug). — 3) bestemme paa sit Eidske, testamenterer eller bortgive noget af sin Eiendom. Sdm. Elders stila.

Stynbaarlege, adj. tydeligt, klart. Sdm.

Styndel, m. Bøvslette; f. Stutel.

Stynlaus, adj. usjønform.

Stynsam, adj. sjønform. S. stynug.

Stynsarna, v. n. (a - a), bestemte eller afgjorte efter et Ekton. N. Berg.

Stynsmann, m. Stjensmand.

Stynug, adj. 1) Stjensom, forstandig. 2) erkjendelig, som Stjensom paa en Tjeneste.

3) billig, velstændig; især om den Dyd, at man sætter sig nøie ind i Andres Stilling og betænker deres Lary og Trang. (Modsat ustyngug). Bruges i Formen: Stynug'e (Lell. og fl.), Stynig'e og Stynig'e (B. Stift), Stjensnau (Tr.). G. N. skynugr.

Styr (aab. y), v. 1) tyk Mælk; Suurmælk. Meget brugt især vest- og nordensjælds. I Tr. Stift ubtales det sædvanlig Skjør. G. N. skyr. (Jf. Kur). — 2) Kjernestof, den mælkagtige Saft, som danner Begyndelsen til en Kjerne; især i Korn. (I Nødder ogsaa om det Stof som omgiver Kernen i Begyndelsen). B. og Tr. Stift.

Styr (yy), adj. 1. Styr, sprød, let at brække. Dgaa udroi (Jf. styvar).

Styr, adj. 2. sty, rødt; især om Heste. N. Berg. og fl. Ellers Hætt og (i Øbr.) stygg. Jf. stygg.

Styrcaand, f. Skrifte.

Styrhjugg (aab. y), Skjørbug. (Forekommer i B. Stift, men kun sjelden, da Tingene er lidet bekjendte). G. N. skyrhjugg, m.

Styrost (aab. y), m. Ost af Suurmælk. I Edm. Styrost.

Styrmysa, f. Valle af Suurmælk.

Styrna (yy), v. n. Stjerne, blide Stjær.

Styrpa, v. n. (e - te), pruste, blæse imellem Læberne, idet disse holdes tæt sammenluttede. B. Stift, og fl. Helg. og fl.

Styrsoppa, f. Mad af brættet Brød, som er blødet i Mælk. N. Berg.

Styru, en Seegel; f. Skjæra.

Styfs (for Stots), m. 1) Stybs, Befordring (see Skot); ogsaa sporvits om en Borttagelse, en Udseining. 2) En som rejser med Stybs.

Stysa (for Stytsa), v. n. (a - a), stybs, befordre Reisende; see Skjota.

Styt, m. Bævershytte. Namb. (f. Skutel).

Styt og **Styta** (stye), f. Skjota.

Stytje (Stytja), f. en Lillbygning i en Låbe; et langt og smalt Rum, paa Siden eller yderst i Huset. (I Stavlaberne betegner det kun det Rum, som er udenfor Hovedstolperne). Nordre Berg. Dgaa i Lell. og paa Hebemarken, i Formen Skytju. (Jf. Skot og Skut).

Styttar (yy), m. Jæger, Skytte. Meget brugt. (G. N. skytari). — **Stytteri** (Stytri), n. Jagt, Skydning. (Æmnelig alm.).

Styvall (Stugl), f. Sjøval.

Styvar, adj. udroi, kortvarig (= ryr). Lell. Maafsee egentlig „Styvar“ (ubtales Styv'ar; Komparativ Styv'are). I Tr. Stift: styv.

Styvengje; f. Skinnvengja.

Styva, v. n. svæve, vimse omkring. Edm. Skæl, Skjæra, Skjota zc. see fl.

Sl, f. Slede.

Slabba, v. n. (a - a), smaste, slifte eller suge ildelig; ogsaa seie, spille. Berg. Stift, Lell. og fl. — **Slærs** Slaffa, Slaffa, Slubba.

Slæ (for Slæbe), m. Straaning, en svagt hælende eller næsten flad Mark. Lell. (I Sogn: Slæne). I danske Dial. Slæbe (om en Flæbe). Jf. Eng. slade.

Slæen, adj. lidt straa (= slænen). Lell.

Slæfs, n. Røre, Solerie; og fl. Slud.

Slaffa, v. n. smaste, slifte (Jsl. slatsa); ogsaa plabste, røre i noget.

Slag, n. 1. 1) Slag, det at slaa; især om enkelte Slag; f. Er. Skotteflag. (G. N. slag). — 2) Et Slag eller Træning i en Krig. — 3) en lammende Sogdom, Slag (Apoplexie). — 4) en Vending i Sælladsen, det Stykke som man seiler imellem hver Dreining, idet man krydser. — 5) Mad, Rætte. Mest i Forbindelsen: „i Slag“, o: i eet Træk, uden Afbrudelse; f. Er. Tre Dage i Slag. Ivo Nat'e i Slag. (B. Stift). — 6) Spor efter Dyr. Øbr. og flere.

Slama paa Slag'e: komme paa Sporet. **Slag**, n. 2. Slag, Art, Sort; Slægt, Race. (Ev. slag). Herft: Buslag, Fiskeflag, Træslag o. f. v. Fleertal hedder i Hard. og Voss: Slog (aab. o). I mange Talemaader betyder „Slag“ ogsaa: Ting, Gjenstand. Kva Slag: boilet, hvad for noget. Eit Slag: noget (= eitvart). Alt Slag: allehaande Ting. Inke værte Slag: ingen mulig Ting. (N. Berg.). — **La** dt Slagja: af det Slags. **La** bina Slagja: af det andet Slags. (N. Berg.).

Slaga, v. n. (a - a), 1) krydse (i Sælladsen), lavere. B. og Tr. Stift. — 2) gaae skjævt eller kroget, svinge til Siden; ogsaa rave, vasse; f. Er. af Træbed. B. Stift. Jf. raga.

Slagbenk, m. en Bænk, som kan slaaes ned og benyttet til Seng.

Slagbog, m. en Vending, et Slag i Krydsningen (f. Slag). Hedder oftere Slagbo. (Ev. slagbog).

Slagbor, n. Slaget i en Bæversstol (= Skjeldstoft). Inderoven. I Øst. hedder det ellers: Slagvot (o).

Slagg, n. 1) Klumper eller sammenløbne Masser i Smedie-Afsten. *Tr. Stift.* (Sv. slagg). — 2) Sagl, Spyt (= Sleve). *Drk. J Gbr.* Slagge, f.

Slagga, v. n. (a - a), 1) rinde ned, spildes ved at flyde ned over Siden paa et Kar. *R. Berg.* — 2) sagle, give Lødse af Munden. *Gbr. Ellers* leva, sitta.

Slaging, f. Krydsning, Lavering.
Slag-jærn, n. Huggejern til at udfjære Falser med. *Nogle St. Iverslag.*

Slagjen, adj. fuatig, lidt blød eller vaad. *B. Stift, Gbr.*

Slagkjevping, m. et Slags Vaad med fire Aarepar. *Sogn.*

Slagkloffa, f. et Slagubr.

Slagna, v. n. (a - a), blive lidt fugtig paa Overfladen, slaae sig. (*Af Slagjen*). *B. Stift, Drk.* (*Jøl. slagna*).

Slagra (slare), v. n. (a - a), rave, vafle, som af Træthed. *Sdm. i Formen* slare og (i søndre *Sdm.*) slaire. *Jf. slaga.*

Slagsside, f. Slagside, det tynde Kjøb bagved Ribbenene. *Gbr. Ellers* faldet Svangside og Tunnevende. (*Raastee* og *Slafsida*).

Slagskjempe, f. en Slagsbroder. *Hedder* oftere: *Slasfskjempe.*

Slagsmaal, n. Slagsmaal. (*Hedder* ellers *Slafsting*). *Jf. Dragsmaal.*

Slagte, n. Kvaag til at slagte.

Slagta, v. n. slagte. (*J Tell. slatre*).

Slagværk, n. Slagværk i et Ubr.

Slagvol (aab. o), m. Slagstøffen paa en Pleiel. *Herfra* adskilles *Slagvol* (oo), see *Slagbor*.

Slaf, adj. slaf, ikke spændt eller fram. *Alm. J Berg. Stift* hedder det *slaff* (*slaffe*). *B. R. slakr. Sv. slak.* (*Jf. slakka*). *Modfat:* *strak.*

Slafast, v. n. slappes. *S. slatna.*

Slaffje, m. Slapbed; et slapt eller buget Sted, f. *Er.* paa en *Bøv.*

Slafna, v. n. (a - a), slappes, blive slaf.

Slamp, m. og **Slampa**, f. om slufede, stødesløse Personer.

Slamra, v. n. bingle, slænge hid og did. *Selsg. og Tr. Stift.*

Slamsa, v. n. sluste, føle. *Heraf* *Slams*, m. og *Slamsa*, f. (om Personer).

Slana, v. n. bølge lidt, gaae lidt straaet ned. *Tell.* (See *Slac*).

Slane, m. en straae Flade imellem Bakker. *Sogn.* (*J Tell. Slac*).

Slanen, adj. lidt bældenbe. (*Sogn*).

Slape, v. n. (e - te), hængne ned, være lidt nedbøiet. *Sdm.* (*Jf. lape*). *Jøl. slapa.*

Slapra, f. slivra. *slare*, f. *slagra.*

Slark, n. Strab, Affald. — *Gbr.*

Slark, m. en boven *Karl. B. Stift.*

Slarka, v. n. gaae ledig, være uaktig, henvøse Ilden. *Meget* brugl. i *B. Stift.*

Slarv, n. Sladder (see *følg.*).

Slarva, v. n. (a - a), 1) sladre, føre Sladder. *R. Berg. Gbr. Drk.* (*Jøl. slasra*). 2) sluste, gjøre noget stødesløst. (*Søndenjelde*). *Sv. slarva.* *Heraf* **Slarv**, m. og **Slarva**, f. om Personer.

Slatra, n. Slud. (*Drk.*). See *Sletta*.

Slatra, v. n. slude, regne med Sneee iblandt. *Drk. og fl.*

Slatt (brev), see *Sletta*.

Slava, v. n. slæbe ideltig, strabadsere.

Slave, m. 1) Slave. 2) En som ideltig trækker med ubehagelige Arbejder.

Slæ, v. n. og n. (slær; slø; slæje); at slaae. *B. R. slå. Aug. slaan, slagan.* (En ældre Form "slaga" forudsættes i *Afledningerne*: *Slag*, *slæjen*, *bar-slæg*; *Jf. Slett*, *Slette*). *Præsens* hedder mest alm. *slær*; *nogle St. slaar.* (*B. R. slær*). *Imperf. alm. slø* (*B. R. slø*); *Fleertal i* *Hall. og Vald. slø's* (*B. R. slöga*). *Supinum:* *slæje*, *aab. e* (*Rdg. Tell.*), *slæje* (*Sogn*), *slæte* (mere alm.), *sligje* eller *slie* (*Tr. Stift*).

B. R. slægit. — *Betydninger.* 1) *slaae*, give *Slag*; ogsaa *banke* eller *bearbejde* ved *Slag*. *J* *Sammensætning* ogsaa: *beslaae*; *bertil* *jærnslegjen*, *gullslæjen*.

— 2) *afbugge* *Græsset*, *slaae* *Hø*, *mæle*. (*Dfæst* uden *Objekt*). *Det* *ha* *slæe* *av*: *de* *have* *slaaet* *alt* *sit* *Hø*, *ere* *ferdige* *med* *Høslætt*. *Heraf* *slætt* og *Slette*.

— 3) *bølge*, *gøde*, *slæ*. *slæ* *ut*: *bølge* *ud* *af* *et* *Kar*, *slaae* *ort*. *slæ* *'ti*: *stænke* *i*. *slæ* *full* *Tunna*: *øse* *Lønden* *fuld*.

— 4) *sætte* eller *bringe* *i* *en* *vis* *Stilling* *ved* *Slag*. *slæ* *ibop*: *slaae* *sammen*. *slæ* *upp*: *bryde* *op*. *slæ* *atte*: *slaae* *til*, *luffe*. — 5) *v. n.* *falde*, *skryte* *frem*, *strømme*; *om* *Band*, *Damp* *o. s. v.* *slæ* *inn*: *strømme* *ind*; *om* *Band*.

slæ *'ti*: *tendes*, *bluske* *op*. — 6) *række*, *naae*, *forslaae*. *Snoere* *slær* *ikke*: *Snoeren* *rækker* *ikke* *til* *Bunden*. *Han* *vob* *alt* *mæ* *Støvvela* *slø*: *han* *vadede* *til* *det* *gik* *jævnt* *med* *Støvlerne*. (*R. Berg.*).

— *Talemaader.* "slæ seg": a) *blive* *fuatig*, *læsesom* *af* *Dug* (*Jf. Slagjen*); b) *slaae* *sig*; f. *Er.* *ved* *et* *Fald*. *slæ* *seg* *fraa*: *stille* *sig* *fraa*. *slæ* *seg* *ibop*: *forene* *sig*; ogsaa *sammenvikle*. *slæ* *seg* *til*: *give* *sig* *til*, *foretage* *sig* *noget*.

— *slæ* *i* *Hel*: *dræge*. *slæ* *Krol* *vaa*: *bøte*, *krumme*. *slæ* *læg*: *slutte* *Selskab*. *slæ* *bedd*: *gjøre* *Beddemaal*. *slæ* *Berme* (el. *Kios*): *slaae* *Jib*. *slæ* *sunbt*: *sønderslæe*. — *slæ* *av*: a) *slaae* *tuu*; b)

give Afflag i Prisen; c) blive færdig med Høflættten. Slaa fram: virke, forslaae, være til Hjælp. (Jf. Framslag). Slaa fraa seg: a) værge sig; b) slaae af Lanterne, glemme, lade fare. Slaa imillom: betraakte en Overeenkomst som Bidne (nemlig ved at slaae et Slag over Hænderne paa de to, som slutte Forliget). Slaa inn: slaae ind, om en Eygdøm. (Nobsat: slaa ut). Slaa ned: spille, lade falde. Slaa paa: beslutte, foresætte sig. (B. Stift). Han slo 'ti aa gret: han drast i Graab. (N. Berg.). Slaa til: forslaae; ogsaa: falde til, lykkes. Slaa upp-atte: vende noget om paa; ogs. opløse, opbære en Forbindelse. Slaa, f. 1) en Slaa, Laage, liben Bom paa en Dør. (G. N. slå). 2) Lærslaa paa Ruger og Borde (bet samme som Dke og Norve). Sbl. med Fleertal: Sløer. 3) Hornrød; see Slo. Slaaast (Slaast), v. n. (Slaest, Slost, Slegjest), slaars, slaae binanden. Slag (el. Slog), n. et stort Trug. Helg. Slagga, f. Sloga. Slaak, f. Slat. Slaap, m. 1) en stor og mager Fisk. Sbm. (Jsl. slápr). 2) en boven Karl. Slaasfjemp, f. Slagsfjempa. Slaasting, f. Slagsmaal. (Af Slaaast). Slaate, f. Stang, Trækamme. Tell. Hertil Slaategar, m. Gjerde af Stænger. Slaatr, n. Slagt, Slagtekvæg. (Nbg. Tell.). See følgende. Slaatra, v. n. (a - a), slagte. Nbg. Tell. (G. N. slåtra). — 3 Sbm. er „slatre“ at strabadsere eller anstrenge sig med liben Fremgang. Ugesaa: Slaatr, n. en Staffel, som slider og slæder meget. Slaatr, m. 1. 1) Slaaen, bet at man slæder, især idelig eller vedholdende. Lidet brugl. G. N. slåtr. — 2) Høslæt, bet Arbejde at afflaae Høet; ogsaa Lidet i hvilken det foregaaer; saaledes: „fyre Slaatt'en“, „midt i Slaatt'a“ o. s. v. Alm. og meget brugl. (Ev. slåter). Hebber ogsaa Slaatt-onn, f. og Slaattevinna, f. — Hertil Slaattefolk, n. Folk som slaae Hø. Slaattemann, Slaaefarl (især om en som er leiet). Slaattelson, f. Betaling til en leiet Slaaefarl. — Slaattegraut, m. et Naaltid Flødbegreb at spise naar man er færdig med Høflættten. Berg. Stift. Slaatt, m. 2. Muffstykke, et enkelt Stykke for Fjolin eller Fløite; især Spillet til en enkelt Dands. Naften alm. og tilbeels meget brugl. 3 Valders hebber bet Laatt; nordensfelds tilbeels Leik; i Særd. Speltal og Feletal. Ein ven'e

Slaatt. Ein go' Slaatt te gange ette. Han spela tri Slaattar. — Dgsaa om Dandsen; f. Er. Me ha dansa tos Slaatta(r).

Slaatte, f. Engmark; see Slette.

Slaattemark, f. Eng, Græsmark som man kan slaae.

Slaatteteig, m. Engstrimmel, afgrændset Stykke til at slaae.

Slaattever, n. tjenligt Vær for Høflættten. Saaledes ogs. Slaattedogg, f. Dug, som gjør det lettere at slaae Græsset.

Slaatt-ønn, f. Høflættten; f. Slaatt.

Slede (aab. e), m. en Slæde (Kjøretøi). Gaar over til: Slie (Sogn), Slee og Slea (mange St.), Sla'a (Ramb.), Slae (Sedm. Østherd.), Slae (Vrf.). G. N. sledi. (Jf. Slodde og Sloe). — Sledefar, n. Spor efter Slæder paa en Vei. Sledemeid (Slemel), m. Mele paa en Slæde. Slæde-tre, n. Støtter og Nagler i en Slæde.

Sleggja, f. Slæge, Steenhammer.

Slegjen (aab. e), part. (Sl. Slegne), slagen, slaet; ogsaa beslaet. Hebber ogsaa: Slegen (Sogn), Slegen, med Fleertal Slegne (B. Stift), Sleggen el. Lien (Tr. Stift). G. N. sleginn.

Sleie, f. Slegjen. Sleift, f. Sleip.

Sleik, m. Slik; Noget som man giver Kvæget at slikke paa.

Sleikja, v. n. (Sje - kte), slikke. G. N. sleikja. Dgsaa aftarre eller strøge med Fingrene. (B. Stift). Heraf Sleikfjng, f. Slikken.

Sleikjarpott, m. et Navn paa Pøgesfingeren. Lidbeels i B. og Tr. Stift.

Sleikjen, adj. 1) Slikvuren. 2) sødtalende, smigrende. Tell.

Sleim, adj. Slem, vanskelig.

Sleip, adj. 1) slibrig, glat (om bløde eller fugtige Ting). Alm. G. N. sleipr. — 2) slu, vanskelig at faae Buqt med. Neutrum hebber nordensfelds: sleifi. — Jf. hæl, gletten.

Sleip, m. 1) en glat Trækamme at trække noget over (= Lunn). Tell. — 2) en Sneal; f. Sleitsleip.

Sleipa, f. Slibrigbed, Slikim; ogsaa om bløde Sværter.

Sleipmakk, m. Slikmaal; f. Vitraal.

Sleipna, v. n. blive glat eller slibrig.

Sleisk, adj. Slest, fult. — Sleiska, v. n. bruge Slest, smigrende Ord.

Sleisk, f. Slikast. Sleir, f. Slika.

Sleiv, f. en Dje, Mad-Slev. Sogn. Gbr. og fl. (Jsl. sleiv).

Sleiv, m. Svømmefod; f. Sveiv.

Slektja, v. n. 1. (Sje - kte), slæppe, gjør

flappere, løse lød; f. Er. paa et framt Baand. Bøis. (Af flaf).
fløtja, v. a. 2. (flø - lte), flutte, udflutte (3b); ogsaa: dæmpe, stille. I de sydbestlige Distrikter hedder det fløtja, Imperf. fløtte. (G. R. sløkkva. Sv. släcka). fløtte Kola: flutte Lampen. fløtte Hung'eren: stille Hungeren. fløtte eit Attelt: stille en Uro eller Længsel (R. Berg.). Jf. fløttjen og fløtja, som synes at forudsætte et tabt Stamord: fløtta, fløtt.
fløttjervatn, n. Sluttevand.
fløttjing, f. Slutning; Dæmpning.
fløtt, part. fløttet, udfløttet.
fløttbe, f. et ustifteligt Kvindfolk. Sbm.
fløttma, v. a. fløttme, fløttge (en Dør). Abl.
fløtt, m. fløtt, Kæst; ogs. et Fald.
fløtt, part. fløttet, kastet.
fløttja (fløttje), v. n. (fløtt'; fløtt; fløttje), 1) fløttge, dingle, svæve af og til; om noget som hænger. 2) kastes hid og did, blive vrøget, denligge forsømt eller uden Tilsyn (= resta). 3) gaae ledig, drive omkring uden at udrette noget. — Er meget udbredt, men har forskellige Former; i Nordre Berg. hedder det: fløttje (fløtt'e, fløtt, fløttje); ellers hedder Inf. paa nogle Steder: fløttje, men mest alm. fløttja ell. fløttje. Imperf. hedder maafløtt mest alm.: fløtt (for fløtt), og Supinum paa mange Steder: fløttgje. (Mangler i andre Sprog). Jf. Sv. slinka.
fløttja, v. a. (fløtt - fløtt), fløttge, kaste. G. R. fløttja. — fløttje seg ned: kaste sig ned. fløttje fløttjen: give ondt Ord, gjøre fornærmelige Hentydninger. (Foragteligt).
fløttja, f. et Slags Sildebod. (Berg. Stft).
fløttjennavn, n. Dgenavn, Spottenavn; ogsaa et Navn som har ingen Grund.
fløttje-or, n. pl. fornærmelige Ord; ogsaa om nye Ord, som opkomme ved en vis Leilighed uden at have videre Grund.
fløttjing, f. fløttjen; Ombruden, Omfløttning; Lediggang.
fløtt, m. Otter (Dyr). Meget brugt. i Sbm. og de nærmeste Egne. — Hertil: fløttedrog (aab. o), f. Otterens Bei i Græsset eller Krattet, nær ved dens Hule. fløttrehol, n. Otterhule. fløttreskinn, n. Otterkind.
fløtt, v. n. og a. (fløtt'; fløtt; fløttje), fløtt, blive fri. (G. R. fløttja. Sv. slippa). Imperf. fløttial i

fløtt. fløtt. Supinum i Gbr. fløttje. — Betegner i Almindelighed at faae Leilighed til at følge sin Tilboielighed; faaledes: 1) uden Objekt: fløtt, komme løs; ogsaa komme til, faae Lov eller Leilighed til noget. Han løttja ette da han skal fløttje. Me fløtt ikke cat: vi fik ikke komme nær nok. — 2) med et Objekt: blive fri for, komme fra. No fløtt me detta: nu blev vi kvit derfra. Du fløtt'e da væl: du er vel sikker derfor, der bliver vist intet af. — 3) med et Verbum i Infinitiv: undgaae, blive sparet for. Eg fløtt aa gaa: jeg havde ikke nobig at gaae (jeg fløtt for den Note). Han fløtt'e syte: han behøver ikke at sørge, han er fri for Omførger. — Talemaader. fløttje av: blive fløttet, undgaae en Uleilighed. fløttje fram: faae komme frem; ogsaa udholde en Prøve; blive antagen til Konfirmation. fløttje inn: faae Leilighed til at komme ind. (Eg fløttja: fløttje ut, heim, avfløtt). fløttje til: komme til, faae Leilighed eller Lov til noget. fløttje unda: undkomme.
fløttja, v. a. (e - te), fløttje, give Glt paa, labe fare; ogsaa give Frihed eller Afgang til noget. Alm. og meget brugt. G. R. fløttja. Sv. släppa). Imperf. hedder nordensjelsb: fløttje. Eg fløttja Partic. fløtt. — fløttje meg fram: lad mig faae komme frem. fløttje ut Vesten: lad Vesten gaae ud. „fløttje seg“: kunne gaae uden at støtte sig (om smaa Børn). fløttje aa Bø, f. Bø. fløttje inn: labe gaae ind, luffe ind. (Eg fløttja: fløttje fram, veg, fløtt og fl.). fløttje ned: spilde, labe falde.
fløttjen, adj. som let giver Glt paa noget. Han er fløttjen: han holder fast paa det som han har.
fløttjetak, n. Tag eller Øreb, som let glipper. Han tol ikke note fløttjetak.
fløttjendt, adj. som let slipper, ikke holder fast. (Ejelden).
fløtt, adv. fløtt, ganske, aldeles. — fløtt intje: aldeles ikke. (Dfæst med aab. e).
fløtt (ee), adj. fløtt, fløtt, jævn, alat. (Alm.). G. R. fløtt. Ein fløtt'e Veg: en jævn Bei. Paa fløttja Mark'enne: paa den fløttje Jord. (Sbm.). rett aa fløtt: simpel. (Elters forekommer „fløtt“ ogsaa i den nye og fæsteste Hentydning: ond, fløtt).
fløttja (ee), f. fløttje, jævn fløttje. J fløtt. og Gbr. hedder det fløtt. (G. R. sløttja).
fløttja (aab. e), f. 1) fløttje, fløtt, noget som sløttjer; ogsaa en Omfløttjer,

- Dagdrøver. Nbl. og fl. Slettebikkja, f. en omflakkende Hund.
- Sletta** (aab. e), f. 2. Slud, Blanding af Regn og Sne. B. Stift. (Jsl. slettingr. Ang. sliht). Ogsaa kaldet: Vallesletta (Nbl.), Hallslette (Tell.), Slat-ter, el. Slatr (Tr. Stift). — Slette-kave, m. en Sludbøge.
- Sletta**, v. n. 1. (a - a), slude, regne med en Blanding af Sne. N. Berg.
- Sletta**, v. n. 2. (slett'e; slatt; slotte), 1) drive, fylge, slænge; om noget som bliver kastet eller løssluppet; f. Er. Etøen slatt utav For'a. B. Stift (Jf. Slengja). — 2) slunte, drive omkring, gaae orkesløs. Mi gjekk bar a slatt ein heil'e Dag. (Soga).
- Sletta**, v. a. (a - a), slænge, kaste; ogsaa ryste af sig. (B. Stift). Slette mæ Hænder: slænge med Hænderne. (N. Berg.). Jsl. sletta, skæfte.
- Sletta** (ee), v. a. (a - a), slette, jævne, afjøre slet og jævnt. (G. N. slétta).
- Sletta** vye: jævne paa Overfladen; ogsaa figurlig: besmykke en Sag, fortælle det som er til Fordeel og fortie det øvrige. (N. Berg.).
- Sletterbaka**, adj. jævn paa Ryggen.
- Sletterhyvel**, m. Sletbøvel.
- Sletterlende**, adj. jævn, fuld af Sletter.
- Slettna**, v. a. jævnes, blive jævn.
- Sleva** (aab. e), f. en Art Slænger, som ikke ere giftige; Staalorm (Angvis fragilis). Tell. 3 Ag. Stift: Sløe og Sløge.
- Sleva** (aab. e), v. n. (a - a), sagle, spilde Bæbste af Munden. Ellers slagga, slika.
- Sleve** (aab. e), m. Sagl, Bæbste som hoder ud af Munden. B. Stift. (G. N. sleva). Ellers Slægg (Drk.), Soff (Tell.). 3 Gbr. Slevju (naar der tales om Dyr).
- Sli**, n. Sltim, sete Bæbster; ogsaa sliim-agtige Væxter eller Klumper i Vand. N. Berg. Gbr. 3 Tell. Sly. (Jf. Slija). 3 svenke Dial. sli. Jsl. slý, Vandvæxter.
- Sliast**, v. n. slimes, affætte Sltim.
- Sliebørn**, m. blød og slibrig Grund i Vandet. Gbr.
- Slien** (slagen), slagen; f. slæjen.
- Sliggel** (Sliel), m. en Pleiel. Dsteb. (3 Husterud Sligjul). See Sloga.
- Slik**, adj. sliq, saaban. (G. N. slikr). „Slik a slik": saa og saa, af den og den Beskaffenhed; ogsaa maadelig, ikke meget god. „Slik ein Kar": en saaban bygget Karl. „Slik noko": noget saabant. „Slik a blist": saabant og lig-nende.
- Slikja**, v. n. (sje - ste), glibse, see glat og glibsende ud. Nordre Berg. Hesten a so feit', at bæ slike ti Svar'a. (Sdm.). Jf. Jsl. slukja, glatte.
- Slikjande**, adj. glat, glibsende.
- Slikka**, v. a. slike. S. slietja.
- Slikslag**, adv. ligedan, paa samme Maade; ogsaa: ligemeget, ganske det samme. Meget brugt i B. Stift.
- Slim**, n. Sltim. Jf. Sli.
- Slima**, f. et tyndt og jævnt Dække af Styr. Jf. Hima, Laam, Demba.
- Slimast**, v. n. blive slimet.
- Slimsa**, f. Pap, tynd Strimmel. Tilbeels i B. Stift. (Sv. slimsa).
- Slind**, f. Bjalte, Tværbjalte over i et Huus (= Bite). Gbr. Dsteb. Ogsaa Langbjalte tæt under Taget (= Als). Hall.
- Slings**, adj. ringe. Han a sje so slings. N. Berg. (Vel egentlig: Slængø).
- Slintra**, f. en sei Stube i Rød; Sene, Treble. N. Berg. (Jsl. slindra).
- Slipe**, v. a. (a - a; el. a - te), slibe, brøse. G. N. slipe. (Jf. sletja). Hertil Skipesand, m. Grum i Slibevandet (= Kvatgor). Slipestein, m. Slibesten. Slibestikka, f. see Kvatbein.
- Slipe**, m. 1) en Sliber. 2) en Græs-hoppe (saa kaldet af dens Lyd). Nordre Berg.
- Slipe** (slippe), v. n. glibe løs, slippe. Sdm. Hedder ogsaa: Slapra.
- Sliu**, n. en liden Lilt eller Hælle; f. Er. under en Hylde. B. Stift.
- Sliu**, f. Stebe, Knivstede, Balg. Lemmelig alm. G. N. slid. — Paa Hebe-marten betegner „Sliu" en Pleiel; see Sloga.
- Sliu**, n. Gredet eller Skafet paa en Plov. Helg. (= Ploghald).
- Sliu** (aab. i), n. 1) Sliben, det at man sliber; ogsaa haardt Arbeide. „Sliu a Sliu". 2) Forstribelse, det at en Ting bliver sliet ved megen Brug. 3) Forstrækkelse i Lemmerne; Smertter forarsagede ved Anstrengelse. Jf. Rtt.
- Sliu** (ii), v. a. (sliu'; sliet; sliu, aab. i), 1) slibe, rive. G. N. sliu. Ogsaa v. n. slibe paa noget, slæbe, arbeide mæssomt. — 2) forslibe, bruge en Ting saa at den bliver sliet. — Rite seg: slibe sig løs (f. Er. om Røer); ogsaa om en stærk Bratning. (Jf. brjota seg). Sliu laast: slibe løs. Sliu av: slibe itu. (Heraf avsliten). Sliu ut: forslibe, ødelægge ved Slib. Sliu mæ Helse! (Lykonstning til En som har faaet nye Klæder).
- Sliuast** (sliu), v. n. (sliu', sliet, sli-

rest), forskides, blive slidt ved megen Brug.

Sliten (aab. i), part. 1) slidt, reden. 2) forslidt, svækket ved idelig Brug. G. R. slitiina.

Slising, f. Sliden, Riven.

Slitna (aab. i), v. n. (a - a), 1) slides, blive slidt; ogsaa afslittet, gaae fra hinanden. 2) faae et Slid, forstrækkes, gyltpe eller slides løs; om et Baand. Da giæll ikke av, da vere slitna: det sit et Slid men git ikke itu.

Slitkodd, Sløvkøet; f. Sløkkodd.

Slitta (aab. i), v. n. (a - a), rykke, nappe stærkt, slide paa. Norbre Berg.

Sljostkodd, f. Sløkkodd.

Slo, f. Hornetap, den bløde Beenspid, som udfylder det indvendige Rum i Hornene; f. Er. paa Køer. Tell. B. -kerud. Hedder ogsaa Slaa (Nbl. Gbr.). Ellers: Stukel, Stihjel, Kvit, Finn. (Jsl. sló).

Slobde, f. Steensløbe. Tell.

Sloe, m. en Green eller Løvbuske til at trække Sø paa. Sogn. (J. Sdm. hedder det Sloge, f.). Ogsaa et Underlag af Grene, hvorpaa Høet læses, førend det lægges paa Slæden. Drk. (Jf. Jsl. slódi, Kuro).

Slog, n. Indbolde af Fisk. B. og Er. Stift. (Jf. Gjenne). G. R. slóg. Heraf Sløgja.

Sloga (aab. o), f. Pleiel, at tørste Korn med. Belg. Hedder ellers: Slogo (oo) og Sloo (Namb.), Slugu (Drk.), Sluu (Dkerb.). Sv. slaga. Ogsaa kaldet: Sligjel, eller Stiel (Dkerb.), Sligjal (Bukkerud) og Slire (Hedm.); ellers: Sløgjel og Sløygjel (Kr. Stift), Luft (B. Stift). Slaget eller Kolben paa Pleielen kaldes ogsaa vestsjælske: Slagvol. (Nedsat Handvol).

Sløgd (aab. o), f. en Flade eller Forbygning imellem Bjerget. Drk. (= Løgd, Doff).

Sloge (oo), f. see Sloe.

Slogsilb, f. stor Silb uden Hjer eller Febt. B. Stift.

Slof (aab. o), n. en stor Vand-Rende, Røsterende. B. Stift og fl. (Jf. Ero). G. R. slok.

Slof (aab. o), m. Bregne (Tell.). Ogsaa kaldet Busstol. Ellers: Lok, Burtin, Blom.

Sloka (aab. o), f. en lang og jævn Forbygning, en Huulning som ligner en Rende. Belg. Inbr. Sdm. og fl. I Nitre-Sogn hedder det Sløfje, f.

Slokkjen, adj. slukket, udslukket. Uegentlig: vansmægtet, opgiven, som det er forbi med. B. Stift.

Slofna (Slofne), v. n. (a - a), sluktes, gaae ud; om Jld. (Alm.). G. R. slokna. Ogsaa vansmægtet, blive afmægtig.

Sloppen, part. sluppen, løs, fri.

Slofa (aab. o), f. en eventyrlig Historie, Sagn om noget vidunderligt. Harb. Ehl. (Vel egenlig Fatalitet; beslagtet med Slyen).

Slot (aab. o), n. et Slot. (Kvere Drb).

Slott, m. en Dagbrøder. Af Sletta.

Sloffen, aflængt, breven; f. Sletta.

Slu, f. slug og sluren.

Slubba, v. n. søle, spilde noget, fare ufor-sigtigt frem. Heraf Slubb, m. og Slubba, f. om Slødestøse Folk.

Slufs, n. Søle, blodt Føre; ogsaa Slub og Uveir. B. og Kr. Stift.

Sluffa, v. n. pladske, søle, arbejde i Bæde eller Uveir. Heraf Sluffing, f.

Sluffen, adj. vaad, sølet, ubygget. Hedder ogsaa Sluffall (Sluffalt), især om Bæret.

Slug, adj. slu, snedig, klog. Er. Stift. Ellers sædvanlig: slu. (Jf. Sløg). Sv. slug. Ved Trondhjem siges ogsaa „E vart like slug“, o: jeg blev lige klog, jeg forskød det ikke endda.

Sluging (Sluing), m. en slu Person.

Slugu, Pleiel; f. Sloga.

Sluka, v. a. (e - te), slugge. (Præsens hedder sædvanlig: sluke, iKedetfor slukke). — See ellers slupa.

Slump, m. 1) Plump, Skub af noget som falder i Vandet. B. og Er. Stift. 2) Slumpetræk, uventet Tilfælde. Paa Slump: paa det uvisse. — 3) Slump, en vis Mængde. Sv. slump.

Slumpa, v. n. (a - a), 1) plumpe, falde i Vandet; ogsaa skulbe, pladske af noget som synker pludselig. Meget brugl. i B. Stift; ogs. Gbr. Inbr. og fl. — 2) Slumpe til, indtræffe uventet. Hertil Slumpelukka (Slumpeluffe). — 3) slaae til paa det uvisse, indlade sig paa noget uden Betænkning; ogsaa tale ufor-sigtigt.

Slumpa, adj. kæl, dygtig; ogsaa stor, svær. Meget brugl. i Sdm. Saalebes Slumpamann, en dygtig Mand, som ikke regner paa Smaating, eller som gjør mere end man ventet. Ligesaa Slumpakar, Slumpagut; ogsaa Slumpakane, især om en meget gammild Kone. Jf. fagna og muna.

Slumpalege, adv. rigeligt, ret dygtigt. Sdm.

Slumpesingjen, adj. kæl, dristig, som gjør mere end man ventet. Sdm.

Slumpen, adj. ubetænklos, fremskænde.

Lumra, v. n. lumre, søve ldt.
Lunkjen, adj. tynd, slant. (Ejelden).
Slup (langt u), m. Slup, Fartoi.
Sluren, adj. bøsfig, bosen af Udmattelse.
 Edm. I Nbl. hedder det: slu (maaftee for sluv). Jf. flo.
Slurka, v. n. (a - a), slurke, søbe. Hertil Slurf, m. Slurf, Drag.
Slurpa, v. n. slurpe, søbe med en smastende Lyd. B. Stift. (Jøl. slurpa).
Slurv, n. Skind og blød Brudt paa Fiskehoveder. R. Berg. (Nogle Steder Slurp).
Slurva, v. n. (a - a), slurke, gjøre noget skjodesløst; ogsaa søle, rode, rive sammen. (Ev. slurva). Heraf Slurv, m. og Slurva, t. om skjodesløse Folk. Jf. larva.
Slusk, m. og Sluska, f. En som er skjodesløs og uordentlig i Klædebrug; ogsaa En som arbejder klodset og ikke gjør sig Hlid. I lignende Betydning bruges: Slask, Slark, Slarv, Slubb, Slamp, Slams; Slarva, Slubba, Slamsa, Slunse, Slumperysse og fl.
Slute, v. n. (e - te), hængne ned, bøde af; f. Er. om et Læg. Edm.
Slutt, m. Slutning, Ende. Nogle St.
Slut, langt. (Helg. og fl.). Te Slutt: til Slutning. Paa Slutt'en: i Slutningen.
Slutta, v. n. (a - a), 1) slutte, holde op. 2) gjøre Slutninger, formode. (Nyere Drb).
Sluttørra, i Talemaaben „slaa Sluttørra til“, o: slaae noget hen i Veir og og Bind, ikke ændse eller ville høre. R. Berg.
Slv, Slitm; f. Slt.
Slva, f. Ravn paa en Hund (foragteligt). Nordre Berg. og flere.
Slven, adj. om Lufften: fagtig, tyk, fuld af Uveir, især Slud. Rbg.
Slvngja, v. n. (Slyng; Slang; slungje), dingle, slænge; kastes hid og did; ogsaa drive omkring, gaae ledig (altsaa det samme som slengja). R. Berg. og fl.
Slvngja, v. n. (e - de), slynge, kette Baand ved Løb eller Slvngestofte. (Ejelden).
Slvngja, f. en Slvngje. (Ejelden).
Slvngjar, m. Dagdriver, bosen Krop. Dgsaa kaldet Slvngert. (Samme Begreb tilkægges ogsaa det Drb Slvngel). Ellers Slvngjar.
Slvsen (aab. v), adj. ubelig, udsat for en eller anden Uleilighed. Sogn, Hærd. Nbl. Sbl. (G. R. slvinn).
Slvsna, f. Uheld, Skæde, Uleilighed, Søndre Berg. Dgsaa i Edm. f. Er. „gjere et Slvsne“: gjøre noget galt,

komme for Skæde. I Sogn hedder det Slvsn, f. (G. R. slvsn). — I Zell. forekommer Slvsn, el. Slvsen, n. i Betydningen Slumpetræk.
Slvsna, v. n. komme for Skæde. Slvsna te: slumpe til paa en uheldig Naade. Hærd.
Slægt, f. Slægt, Stamme.
Slægtast, v. n. slægte paa, have Lighed med.
Slængje, f. slengja. Slænt, f. Slænt.
Slæp, n. Slæb, tungt Arbejde.
Slæpa, v. n. (a - a), slæbe, arbejde idelig. Reget brugt. Jf. strava, træla. (Ev. slæpa).
Slæpar, m. en flittig Arbejder.
Slæpasamt, adj. tungt, mofsomt. Hedder ogsaa Slæpalt (Slæpall'e).
Slæpen, adj. stræbsom, arbeidsom.
Slær, f. slæ. slæst, f. slæst.
Slætte, n. 1) Høslæt (= Slætt). Søndenfelds hedder det Slætte, f. — Især med Hensyn til Lid; f. Er. Dagslætte, Mteb dagslætte. — 2) Engmark, Græsmark til at slæae; især i Fjeldene. Hertil Fjellslætte, Stogslætte, Seime-slætte.
Slø, f. en Kube eller Kuro til at fange Fisk i. Hæl. Balb. Øst. Nogle Steder: Sløe. (Hel egentlig Sløba. Jf. Jøl. slæda og slødi).
Slø, adj. sløv, dum, forslidt. Drf. Jnbe. I Dydal: sljo, f. sløstobb. (Jf. sløglæst og sløgjen, som forublatte Formen sløg). Ev. slø. G. R. sljør, slør.
Sløast (sløes), v. n. sløves, astumpes; f. Er. om en Kniv. (Ejelden). I Edm. hedder det sløjest, Imperf. sløgek.
Sløg, adj. 1) behændig, nem, sløg. Illdeels i B. Stift. I Walders hedder det sløg (Ev. sløg). — 2) lu, listig, forslegen. (G. R. sløgr). Jf. slug. Ubertiden ogsaa: fortrædelig. (R. Berg.). — I Sammensætning betyder det slæende eller bevem til at slæae; hertil barsløg, romsløg, traungsløg.
Sløge, f. Staalorm; f. Sløva.
Sløgja, v. n. (slje - gde), opskære, tage Indvoldene af Fisk. R. Berg. (Af Sløg). G. R. sløgja. Heraf Sløgging, f.
Sløgjast, sløves; see sløast.
Sløgje(n), adj. svækket, kraftløs. Gbr. Kun i Neutrum (slø-je, sløie), om Korset, naar det bliver nedbrudt af Uveir og derved slænbet eller hindret fra at blive fuldmødent. Paa Hedemarken hedder det „sløve“, i Zell. „sløyme“. Jf. Ev. slø, gøld; og sløsid, Kiernekløst Korn.

Sløtje, f. Angellik (Plante). Akg. Tell. og fl. Paa Helg. Sløt. Ellers kaldet Jol, Fogstut, Svøtta.

Sløtje, f. Huulning; f. Sløta.

Sløtjen, adj. langstrakt. Hedder sævvanlig: laangsløtjen. (B. Stift).

Sløre, f. et Navn paa Slødesløse Kvindfolk. Ligesaa: Sløyse (jf. Sluffa). N. Berg.

Sløse, v. n. ødsle, bortkaste eller fare uforſigtigt med noget. Søndensfielbs. (Sv. slösa). Vel egentlig sløsa (aab. y).

Sløskodd, adj. sløvfoet, som har forſlidte Sto; om Heste. Drdb. I Dydal hedder det Sløskodd. (Sv. slöskodd). I Kr. Stift: litfodd.

Sløsn (Sløsen), n. Slumpetræk, Sjelbenhed. Tell. See ellers Sløysna.

Sløyne, v. n. om Kornet: visne, standſes i Rødbingen ved Bindbrud. Tell. (f. sløjte).

Sløyse, f. Sløjte. Sløyse, f. see Sløre. **Smag**, m. Smag. I Tell. ogsaa Smok (aab. o). Ein liten Smag: en liden velsmagende Ret. B. Stift.

smaka, v. a. (a - a; og a - te), smage; ogsaa nyde noget af; f. Er. Eg fell tje smate bæ paa eit heilt Ar. I Øbr. smakaa.

smakande, adj. 1) smagende. 2) til at smage. Da va tje smakande: man burde ikk engang smage paa det.

smakeljær, adj. nøysgjerrig efter at smage paa noget.

smakla, tilfjære; f. smukla.

smal, adj. smal. (Molbat breid). Femininum i Hard.: smol (aab. o). G. N. smaln, smöl. — „Sun Smale-Hans“, Benævnelſe paa Trang, Mangel, Hunger.

Smal, n. Larm, Smælven, Pladſt. Tilbeels i Aq. og Er. Stift.

smala, v. n. (a - a), larme, smælbe, pladſte. Bufterud, Fosen og fl. I Øbr. smaalaa.

Smale, m. Smaafæ, Faar og Gjeber tilſammen. Meget brugt i B. Stift; ogsaa i Ndm. (Ellers Smalag, Smæfenad, Fænar). G. N. smali. Du aa Smale: Stovæ og Smaafæ. — Ved Bergen bruges det tilbeels i Betydning af Faar alene. Ellers siges Smalabeist og Smalefryter, n. om Dyr af begge Arter; altsaa Faar, Gjed; Buk, Væber; Rib eller Lam.

Smalefall, n. Krop af et Faar eller en Gjed (Buk, Væber). Paa Voss er „Smalafall“ en Faarekrop.

Smaleffos, n. Stald til Smaafæ.

Smalefjot, n. Rib af Faar eller Gjeber. I Nbl. er „Smalafjot“ Faarefjod.

Smalemark, f. Grøsgang for Smaafæ. **Smaletad**, n. Gjøfæl af Smaafæ. Dgſaa kaldet Smalamyk, Smalemel og flere.

smalka, v. a. (a - a), fortynde, tilſpilde, gjøre smalere (af smal); ogsaa tilfjære med en Kniv. Akg. (smalke). Ellers smakla og smukla.

smalkast, v. n. 1) smalne, blive smalere. Sbl. og fl. — 2) indſvide, falde ind; om en Hævelse. Yttre-Sogn. Jf. svana.

small, knalbede; f. smella.

Smallegg, m. den smaleste Deel af Læggen. (Aq. Stift). Ellers Grannlegg.

smalna, v. n. blive smal (= smalkast). **smatt**, smuttede; f. smetta.

smatta, v. n. (a - a), smaste, smække med Munden ved at smage paa noget.

smaug, smuttede; f. smjuga.

smaa, adj. smaa. Bruges 1) i Fleertal om enkelte Ting i Almindelighed; da det træder i Stedet for det manglende Fleertal af liden. Hedder ogsaa smæe (masc.), smæ'a (femin.). — 2) i Gentalt om en Mængde eller Samling af Ting (kollektivt). G. N. smæ'r. I dette Tilfælde hedder det i Neutrum smæatt; Komparativ smæerre; Superl. smæste. J. Er. smaa Fift, smaa Silb, smætt Ronn, Jæ, Folk, smærrer Stog; smæste Sanden o. s. v. Om en eenlig Gjenstand bruges det ikk, undtagen i nogle faa Sammensætninger; f. Er. „ein Smægut“. — Afølgende Betydninger ere: a) knap, farrig. b) sagte, svag; om Lind og Søgang. (Ejleiden). Jf. smækka. c) i Neutrum: ringe, daarligt, ubetydeligt. Jf. smætt. — I Sammensætning træder det ofte i Stedet for „liten“ og „lette“ (libet), da dette Ord ikk passer til Sammensætning.

Smæabæara, f. smaa Bølger, en svag Søgang.

Smæabrau(d), n. Kringler, Løbækker.

smæabrotten (aab. o), 1) brudt i smaa Stykker. 2) det samme som smæleitt.

smæabrynt, som har smaa Dienbrøn.

smæabunden, adj. bundet med smaa Ræſter, om et Garn eller Bob.

smæabriva, v. n. brive smaat, fyge.

smææft, adj. som har smaa Ar.

smæælt (ee), adj. om Veitret, naar det gaaer i smaa, korte Byger.

smææten, adj. som spiser libet.

Smææfe, n. Smaafæ (= Smale). Mere alm. er Smææfena(d), m. Paa Helg.: Smææfana.

smææſingien, adj. 1) liden, ubetydeligt. 2) knap, som giver libet. Edm.

smaafjella, adj. om et Landskab, som har smaa Fjelde.

Smaafolk, n. 1) Børn. 2) om libet anseede Folk, i Modsetning til Storfolk.

smaaført, adj. som har smaa Fødder.

smaagiven, adj. som giver libet.

smaagrønt, adj. n. om Grund som be-
staar af smaa Stene (i Vandet). Drk.

smaahænde, adj. som har smaa Hænder;
ogsaa knap, karrig. I Inbr. smaa-
fingra.

Smaahøy, n. smaat eller kort Hø.

Smaa-fje, f. Rib og Fjæ.

smaafloyvd, fløvet i smaa Splinter.

smaafynd, adj. om Folk, som ere smaa
af Bert. (N. Berg.). "Eit smaafyndt
Folkeslag": en Slægt, hvori de fleste
ere smaa af Bert.

smaafynt (for -fynt), adj. smaaforntet;
om Sten med smaa Kertler. Rbg.

smaalege, adv. smaat, ubetydeligt.

Smaaleitje, m. Lidenhed. (Ejelden).

smaaleit, adj. som har et libet Ansigt
eller smaa Ansigtstele. (Nodjat stor-
flegjen). B. og Kr. Stift, Gbr. Drk.
— Hedder ellers smaabroten. (Tell. Vu-
kerud).

smaalest, adj. om en Hest, som ikke kan
bruge store Læs. Tell.

Smaalina, f. et Slags smaa Fiskeflner.

smaaljuga (-lyga), v. n. lyve smaat.

Smaalog (aab. o), n. pl. Smaafæ (= Smaale). Rbg. Tell. Paa Jæb. hedder
det Smaalau. Afstilles i Ullsmalog
og Gjeitmaalog.

Smaaly(b), m. Børn. Nbl.

smaalægja, v. n. lee sagte; ogs. smile.

Smaamenne, n. en libet anseet Person.
Etal bruges i Søndre Berg. (G. N.
smámenni).

smaaminfa (seg), v. a. nedlade sig, be-
kvemme sig til noget, som man ellers
skulde være for stolt til. N. Berg. Sdm.
(Vel egentlig smaaenka, af Smaa-
menne).

smaaningom, adv. smaat, langsomt, lidt
efter lidt. Gbr. Drk. (Ev. smáningom).
I N. Berg. bruges Ordet som
Subst. dog kun i Datto Flertal. "I
Smaaningom", o: i det smaae, i smaa
Dele; ogsaa: lidt efter lidt.

smaansyten, adj. smaatærende, afholden,
som nyder libet. Vøjs. — Paa Helg.
siges: smaansyten, i samme Betyd-
ning.

Smaapeng(ar), pl. Smaapenge.

Smaapoka (aab. o), f. Børnekopper
(Eggdom). Nordensjælsk; mest i den
bekemte Form: Smaapokar (Sdm.
Rdm.), Smaapoko, oo (Helg.), Smaa-

puku (Drk.). Ellers Kvæta og Bola.
— Hertil: smaa-pokæret, adj. kop-
arret.

smaarend, adj. smaastribet. Ligesaa:

smaarosa, adj. smaa blommet. smaa-
ruta, adj. smaarubet.

smaaropa, v. n. raabe libt eller med
bæmpet Stemme. Saalebes ogsaa smaa-
skrika.

smaaruffa, adj. belagt med smaa Rynker.
smaasfar, adj. karrig, gnteragtig. Nordre
Berg.

smaasjæ, adj. om Havet, naar der er
kun liben Søgang.

Smaasjog, m. Stov af smaa Trær.

smaasjunda (seg), skynde sig libt.

smaaspringa, v. n. løbe saa smaat.

Smaastein, m. smaa Stene.

smaastilt, adj. om Bøger med smaa Bog-
staver (fin Skrift). B. Stift.

smaatent, adj. som har smaa Tænder.

Smaatroav, n. et sagte Træv.

smaat, adv. smaat, libet, ubetydeligt;
ogsaa ringe, daarligt; ligesaa: lang-
somt, umærkeligt, lidt efter lidt.

smaaryffjen, adj. kort for Hovedet, som
let bliver fornærmet. Hall.

smaatof, adj. sparsom, afholden, som ta-
ger libet. Nodjat stortof.

smaaregjes, adv. smaat, ubetydeligt.
Nbl. Dagsaa: i smaat, stykkevis, i det
smaae. Drk. Fofen. (G. N. smáregis).

Smaarver (er), n. mageligt Veir, uden
Storm eller Søgang. B. Stift. (G.
N. smávidri).

smaaroren (aab. o), adj. noget liben
eller ubetydelig; ogs. knap, karrig.

smaavoyd, adj. som har smaa Dine.

Sme, f. Smid.

smeiren, adj. slau, ubehagelig; om Smag,
især af Fedt uden Salt eller Krydder.

N. Berg. Nogle Steder: smeren (er),
som maaste er rettere. I Østb. sme-
fjen (er). — Hertil: Smeiresmak (el.
Smeresmak), m. Fetsmag, slau Smag.

Smeitt, m. Uheld, Fortrædelighed, Nod-
gangskjød; ogsaa et Puds, en Skuffelse.
N. Berg. (Isl. smeitr, Støb).

smeffjen, adj. slau; f. smeiren.

smeffa, stiles; f. smæffa.

Smell, m. 1) et Knalb, Smalb; f. Er.
af et Slag. (Alm.). G. N. smellr. —

2) Brist, Sprætte. Romsb. Rdm.

smella, v. n. (smell'; smalk; smolle),
1) knalbe, smærbe, give en kært, fort-
varende Lyd, ligesom af et Slud eller
Slag. Alm. og meget brugt. (G. N.
smella. Ev. smålla). — 2) briste, sprætte
med et Knalb. smelle sundt: briste i
Stykker. — 3) bryde løs; slaape til;

- ogfaa om en hurtig Afgjorelse eller Slutning af noget, som er længe forberedt. Han small ma Storma: Stormen brød løs. (N. Berg.). I Dag ska de smelle: idag skal det blive afgjort, idag skal Slaget faae.
- smella**, v. a. (e - te), smælde, komme til med et Knald; f. Er. smell atte Dora. (Ejelduere).
- Smella**, f. en Stralbe (f. Kræftsmella). Hedder ellers Skjella.
- Smellar**, m. Smælder, et Insekt som springer op med et Knald. (Elater).
- Smellegras**, n. Smælde-Urt (Cucubalus Behen). B. Stiff. Ogsaa kalbet Smelleblom, m. (Tæl. Buxterub). Ellers Skjellegras (Drk.).
- Smelletang**, n. Blæretang (Søvert). Fucus vesiculosus.
- smellfeit**, adj. meget fed; om Kreature. Hedder ogsaa „smellende feit“.
- Smelling**, m. f. Smalng.
- Smelta**, f. en liden Hvidling (Fisk). Sbl. — Ellers Smalkviting.
- smelta**, v. n. og a. (e - e), 1) smeltet (= braabna). 2) smelte (= bræde). 3) forboie (= melta). Soqn, Helg. — I første Betydning skulde det egentlig have Formerne: smelt, smalt og smolte. Jf. Smolt og smoltna.
- smetta**, v. n. (smett; smatt; smotte), smutte, trænge sig igennem, løbe igennem en smal Åbning. Meget brugt. og maastee alm. (Jf. smjuga). Han smatt tan unde Veggjen (f. Er. om en Kat). Han ha smotte igennem Kot'a (om Fisk). Heraf Smetting, f.
- smetta**, v. a. (e - e), putte, stifte, lægge ind (f. Er. i en Skuffe); stifte et Loug igennem et Hul; ogsaa skjule eller føre afsted ubemærket. smette seg av: liste sig bort.
- Smette**, n. 1) Smuthul (f. Smotta). 2) et smalt Rum imellem Husene. Voss. Jf. Smog.
- smetten**, ad. som lettelig smutter eller falder igennem.
- smi**, smede; f. smide.
- Smia**, f. Smidja. smia, f. smide.
- Smid** (aab. i), m. Smed. Nest alm.
- Sme**, nogle St. Smi. (G. N. smidr.).
- smide** (smi), v. a. 1. (a - a; el. r - bde). smede, gjøre Smedearbejde. Hedder sædvanlig: smi (r - bde) og adskilles saaledes fra det følgende. (G. N. smida).
- smide** (smia), v. a. 2. (a - a), tilskjære, beffjære eller vævne med en Kniv. Helg. Drk. Sbm. Ess. Jæd. og fl. (Jf. spikta). — Participle hedder sædvanlig: smidd.
- Smid(e)**, n. smedet Arbejde, Redskaber af Jern eller andet Metal. Tr. Stift (i Formen Smitte). G. N. smidi.
- Smiding**, f. Smedearbejde. 2) Tilskjærelse, Arbejde med Kniv.
- Smidja** (Smitte), f. Smedie, Smedeværksted. Formen Smidja forekommer i Hard. hoor det dog ogsaa hedder Smigja; ellers høres kun Smia, Smie (ogsaa Nj. Sbm.), Smitu (Ag. Stift). G. N. smidja. — Hertil Smiebelg, m. Smedebalg. Smiegruva, f. Løse, Jibsted. Smiekol, n. Smedekul. Smiesunde, n. Hammerstål; ogsaa Gruus eller Klumper i Smedie-Åsten. Smieskabe, m. Blokken hvori Ambolten staar. Smiested, n. Ambolt. Smietang, f. Smedetang.
- smiger** (aab. i), adj. smækker, svag, tynd. (Dobst dtger). N. Berg.
- Smiff**, m. Smak, Slag. Ogsaa om et Tab eller Uheld.
- Smiffa**, f. 1) en Smætte, en Klav (= Klasse). 2) et Slags Ryg med lange Fodder, Knot, Stauelbeen. N. Berg. (Jf. Rybant).
- smiffa**, v. a. (a - a), smække, slaae til; ogsaa vove sig til, gaae ind paa noget. „Smiffe til“: lad gaae, ingen Betænelighed!
- smiffast**, v. n. slumpe til, træffe sig, komme til Afgjorelse (omtr. som smekka).
- smiffull**, adj. bredfuld, ganske fuld. Hedder ogsaa „smiffende full“. (Berg. Stift).
- smila**, v. n. (e - te), smlle. Jf. myla, smolla, smalægja. Heraf Smil, m. — Smiledoff, f. Smilebul paa Rindben. Hard.
- Smisl** (Smilt), f. Smyrsf.
- smita**, v. a. (e - te), 1) skjule, liste noget bort. „smite seg vel“: liste sig bort. N. Berg. (Jf. smetta). — 2) smøre, befrøge, især meget tyndt. smite paa: smøre tyndt paa. (Lidet brugt.). Sv. smeta.
- smiten**, adj. indsmigrende, meget blid og venlig. Nbl.
- Smitt** (aab. i), m. et Fæstebaand i Kanten paa et Sell (= Staut). Fosen. (Af smetta).
- smitta**, v. n. smitte, fænge.
- Smitter** (Smitt, aab. i), m. en Smule. Ein liten Smitter. (N. Berg.).
- smjuga**, v. n. (smyg; smaug; smogge, aab. o), smutte, krybe igennem, trænge sig frem; om Krybdyr, Insekter, Ruus o. s. v. (Om Dienneffer og store Dyr siges oftere smetta). Infinitiv hedder ogs. smuge, smygge og smjoge (aab.

ø). **G. R.** smjuga. Heraf Smog og smøygja.
Smog (aab. ø), n. 1) Gjennemfryben; Gravning i Jorden af Insekter og andre Smaadyr; ligesaa om Drmbuller i Træ. Sjelden. 2) Smug, smal Vej imellem Husene; især i en By. (Berg. Stift). Ellers kaldet Smette, Kropp, Gjeil, Betta.
smogjen (aab. ø), part. (af smjuga), gjennemgravet, bullet. Dstest sammensat: appsmogjen (f. Ex. om Jorden). Jf. makkesmogjen.
Smok, f. Smak. smolka, f. smolla.
Smoll, m. dampet Latter. Rbl.
smolla, v. n. (a - a), lee saate, snise. Rbl. Hedder ogsaa smolka.
smollen, part. (af smella), brusten; ogsaa brudt løst; f. Ex. om en Storm.
Smolt, n. 1) Smørelse, Fedt at smøre med. **G. R.** smolt. — 2) Svinseidt, tillavet til at spise som Smør. Sogn. (Andre Steder kaldet Svinsefsmør).
smoltna, v. n. smeltes. Jf. smelta.
smotna (smottne), v. n. smutte, falbe igjennem; f. Ex. om Korn. **B.** Stift.
Smorta (aab. ø), f. Smutbul, en smal Åbning eller Gjennemgang; ogs. Split, Åbning i Klæder. (Af smetta). Dieget udbredt og maastee alm. Jf. Smortta, Hovudsmotta.
smotten, bortsmuttet. (Sjelden).
smukla, v. n. skære paa noget, tilskære, især langsomt og klobset. Nordre Berg. I Drk. hedder det smakla. Jf. smide og smalka.
Smul, m. Emule. Kvar ein Smul: alt-sammen. I lignende Betydning bruges: Grand, Duff, Smitter, Luff, Litnelse, Lære og fl.
smurð (smur'e, aab. u), smurt, indsmurt. Particyp af smyrja. (**G. R.** smurðr).
Smurning (aab. u), m. Noget at smøre med; især Fedt eller Tran. (Alm.). Sporvits ogsaa om en Dypbantning.
Smylje, f. Faaregræs (Festuca ovina). Skal bruges i Buserud.
smyrja, v. a. (smyr; smurde, aab. y og u), smøre, strøge, bestrøge. (**G. R.** smyrja). Ugentlig: a) befitte; b) banke, prygle. Smyrja til: slaae til. — Imperf. i **B.** Stift: smure (aab. u). Inf. paa nogle Steder smøra.
Smyrja, f. Smørelse. (Sjelden). Ellers om en Mængde eller Masse. Heile Smyrja: det hele Slang. (Søndensfelds).
Smyrsl, f. Smørelse, Salve eller Lægemiddel for Hudsygdomme. **G. R.** smyrsl. I Nordre Berg. hedder det Smisl

(Smiff), hvilket maastee burde forklares som Smitsl, af smita.
smækka, v. n. (a - a), stilles, aftage; om Bind og Sogang. Rbl. (smekta). Isl. smækka. Egentlig smækka, af smaa.
Smøling, m. en Staffel. Rdm. Dstere: Smasmøling, om en Gniere. I Sogn siges Smølling, om en halvvoeren Dreng, En som ikke er arbejdsfær. (**G. R.** smølingr, En som formaar lidet).
Smøre, f. Kløver (Urt). Bruges ved Kristiania. (Isl. smári).
smørre, adj. mindre, som beklæet af mindre Dele. (Af smaa). **G. R.** smørrer. Ligesaa smørste (Superlativ).
smøge, f. smjuga. smøie, f. smøygja.
Smør (aab. ø), n. Smør. (**G. R.** smjør). — Hertil: Smørauga, n. en liden Portion af smeltet Smør i Grød (til at dyppe i). Smørbite (aab. i), m. et Stykke Fladbrød, besmurt med Smør og sammenlagt. Smørkanna, f. Smørkande, at spise af. (Nogle St. siges oftere Smørøssa og Smørast). Smørkjuka, f. Kjuka. Smørslag, n. et Stykke Smør, som er presset i en Form, ligesom en Dsk. (**R.** Berg.). Smørstett, n. en Briske til Smør. Ebl.
Smørblom, m. Navn paa forskjellige gule Blomster; i Ebl. om Ranunkel; andre Steder: Tormentille.
smørut, adj. smøret, som har faaet Smør paa sig.
smøygja (smøya), v. a. (gje - gde), putte, stikke, f. Ex. et Løug igjennem en Blod. Rbl. (Af smjuga, smaug).
smøygjen, adj. som let smutter igjennem.
Snadd, m. Flab; Snakkesøl. (**R.** Berg.). Jf. Snaab og snalbra.
snaffa, v. n. snafte, øde begjærtigt; ogsaa snage efter Foder.
snaf, adj. graadig, begjærtig. Rfl. Sj.
snaka, v. n. (a - a), snage, snuse; lede efter noget til at øde. Ogsaa rapse, snappe noget til sig; især om Dyr.
snakjen, adj. tilbøielig til at snage.
Snakk, n. Snak; ogsaa Tale, Samtale (f. følg.). De kom paa Snakk: det kom paa Tale. De kom te Snakks: vi kom til at tale sammen.
snakka, v. n. (a - a), snakke, tale, samtale. (Nyere Ord, men alm. og meget brugt. Istedetfor „tala“, som kun sjelden bruges). De sat aa snakka: vi sad og talede sammen. (Ikke i nogen foragtelig Betydning). Han kann 'je snakke: han kan ikke tale, han er maalløs. Snakke te meg naar bu vil gaa: sig det til mig o. s. v. Dei ha snakka de

av: de have aftalt det. — snakke fram: siqe sin Mening frit. snakke fram-unde: forberede en Sag, lave det saa at Tinggen kommer paa Tale. (N. Berg.). snakke fyre seg: tale for sig. snakke yve seg: tale over sig, i Vildelse.

snakkande, adj. 1) snakksom. 2) til at tale om. D'æ ikke snakkand' um da.

snakkar, m. snakksomt Menneſte.

snakkefor, adj. istand til at tale for sig.

snakksam, adj. snakksom.

snaldra, v. n. gjøe idelig; ogsaa straaletale strigende. B. Stift.

snapp, adj. knap, snæver. Nbg. og Mandal. I Forbindelsen „knappt a knapt“ bruges det ogsaa i Nordre Berg.

snar, n. 1) Bridning, Kurrer paa Traad. Drk. (f. Snur). — 2) et Baand af sammensnoede Straa eller Trevler. Nordre Berg. (Af snara).

snar, adj. snar, raff, hurtig; i Særdeleshed: 1) raff i Bevægelse eller Arbeide; 2) let, fort, som kan gjøres i en Hast; 3) tilblyg færdig eller fuldkommen, som kommer tilblyg frem. (Modfat seint). I snaraste Lag: næsten for meget hurtigt. Fyre da snaraste: for en fort Tid; ogsaa: løseligt, forelobigt. Han va ber som snaraste: han var ber blot i et Wrinde, uden videre Opbold.

snara, v. n. (a - a), snøe, vride, vinde eller dreie omkring. Meget brugt i Nordre Berg. og i Tr. Stift. I Drk. og Obr. hedder det: snaraca. (G. N. snara, vende). snara eit Vand: snøe eller vride et Baand. snara seg ibop: slaae sig i Bugter, f. Ex. om haard Traad. — Hertil: snara, part. snøet, vreden. **snarasnak**, n. Fordreielser, Ifflige Indvendinger som kun tjene til at forvirre Sagen. N. Berg.

snara, f. f. Snora.

snarboden (aab. o), adj. villig, som ikke behøver lang Indbydelse.

snarehavre, f. Snarkonn.

snar-eten, adj. som spiser hurtigt.

snarfaren, adj. fort, som kan befares i en Hast; om en Ve.

snarfør, adj. raff, som farer fort.

snargjengd, adj. som gaaer hurtigt; ogf. korvarig, forjængelig. (Selben).

snargjort, adj. let gjort, som man kan gjøre i en Hast.

snarhendt, adj. raff med Hænderne.

snarka, v. n. (a - a), snørke. Obr. og fl. (Elers rjota). Sv. snarka.

snarkjem, adj. hurtig til at komme frem, snart færdig, som man ikke behøver at vente længe paa. Søndre Berg.

snarkomen (aab. o), adj. som kommer

snart (= snartjem); ogsaa tilblyg moden eller udviflet, som bliver tilblyg fuld-voren og arbeidsfør. (Modfat seintomen). N. Berg.

Snarkonn, n. Korn, som modnes tilblyg. I Berg. Stift: **Snarekonn**. Ligesaa **Snarehavre**, om Havre der modnes lige hurtigt som Byg.

snarlege, adv. snart, hastigt. Du ser so snarle': du gaaer saa snart bort; du skulde være længere hos os.

Snarleikje, m. Snarbed, Raffbed.

snarlende, adj. om Jord, hvorpaa Kornet og Frugterne modnes hurtigt. Ag. Stift.

Snarløkke, f. Snur.

snarmølt, adj. som taler hurtigt. (Selben). Hedder oftest: snartalande.

Snarp (paa Korn), f. Snerpa.

snarp, adj. snarp, haard, hvas; især om en Strumpen og ru Overflade. Helg. Tell. Nbl. (G. N. snarp). Jf. snerpa.

snarraædd, adj. snarraædig, raff til at bestemme sig. Jf. snartenkt.

Snarruffe, f. Snur.

snarfint, adj. tilfindet, opfarende, som bliver hastig vreb. Tr. Stift.

snarflog, adj. om Eng, som man kan slaae hurtigt; let at slaae. N. Berg.

snarfvær, adj. som let falder i Søvn, snar til at søve ind. Obr.

snart, adv. 1) hurtigt, raff. 2) snart, strar, om fort Tid. 3) næsten, ikke langt fra. — snart a seie: saa at siqe. D'æ snart nok: der behøves ikke meget.

Snart, m. Brand, brændt Ende paa Træ; ogsaa Traande. Tell.

snarta, v. n. opfriske Ilden ved at afbanke de forbrændte Ender paa Vedstokkerne. Tell. „snarte paa Barmen“.

Snarre, n. tørre Stikker til at tænde med (= Kveikje, Lendved). Østerb. — Jf. Snart og Snerta.

snartenkt, adj. raff til at betænke sig, snar til at fatte en Beslutning eller finde en Ubvei; snarraædig, som har Mandsnarværelse. Næsten alm. og meget brugt. (Modfat seintent).

snartikjen (aab. i), adj. let at tage, som man kan faae i en Hast.

snartøf, adj. raff, som griber hurtigt til.

Snarvending, f. Kortbed, Hastighed.

snarvoren, adj. raff, hurtig.

snaud, adj. 1) bar, blottet for Haar eller Lu; skaldet; ogsaa meget kortbaaret.

Alm. og meget brugt. (mest i Formen snau, snau'e). G. N. snaudr. — 2) blottet for Vidler, arm, som har intet. (Jf. aud). D'æ reint snaubt: der er intet at finde. Heraf snøyde.

snaubgnaga, adj. ganske afgræsset, blot-
tet for Græs.

snaubflipt, adj. flippet tæt til Huden.
snaudt, adv. 1) ganske, aldeles; f. Ex.
De va snauit av-brote. B. Stift, Tell.
— 2) knap, neppe, med Nød. Ein kunna
snautt koma fram. Ditre Rbg. Hedder
paa andre Steber: naurt, og er maa-
stee af en anden Dyrindelse.

Snaa, Fjeldvind; f. Snaa.

snaal, adj. 1) artig, morsom, fornøielig.
Tell. Et snaal Bise: en morsom Bise.
Bruges paa enkelte andre Steber i Be-
tydningen: beynberlig, snurrig. — 2)
slink, bygtig; ogs. herlig, fortræffelig.
Snaale Greitur: fortræffelige Anstalter.
(Tell.). Jf. snell. (G. N. snjallr, flæt,
slink). — 3) vakker, takkelig, som har en
god Anskand. Meget brugl. i Tell.
(Jf. snitb).

Snaald, m. Snude, Tryne. Sbm.

snaalen, adj. graadig, snagende (= snal).
Helg. (Sv. snål, sjerrig).

snaap, adj. rast, behændig, hurtig; ogsaa:
let, nem, som kan gøres hurtigt.
Meget brugl. i Xr. Stift; ogsaa i
Sogn.

snaapen, adj. net, vakker. Sbl.

Snaar, n. Riis, Kviste; ogsaa Strat,
Buste. Nordre Berg. I Sogn hedder
det ogsaa Snaer; i Gbr. Snaere.
(Sv. snar; i Dial. snår). — Hertil
Snaarskog, m. Krattflov, Smaabuste.
Snaarvid (Snaarve), m. Brænde af
Grene og Kviste. R. Berg.; ogsaa i
Rbg.

Snaara, f. Snora. **snaaræ**, f. snara.

Snaarv, n. Lummel, Bevægelse (egentlig
Snublen). R. Berg.

snaarva, v. n. (a - a), snuble, glide eller
valse, være nær ved at falde. B. Stift
og fl. I Harb. hedder det snjaarva.
(Jf. stumpa). Sv. snafva.

Snaave-rom, n. en kort Frist eller Hæn-
skand. Fyr' ett Snaaverom: for en kort
Tid, indtil man faaer indrette sig.

Sne, f. Snid. **Sneberg**, f. Snidberg.

snedden, adj. rast, hurtig; ogs. let, be-
kvem. Et meget udbredt Ord (Harb.
Dofs, Valb. Sbm. Rdm.). Jf. snerten
og snøga.

snegg, og **snegre**, f. snøga.

Sneid, f. 1) en afflaaren Skive (Snit);
f. Ex. Riisneid. R. Berg. og fl. (Jel.
sneid). — 2) Straaning (= Snid).
Paa Snet: paa straa, flævt. Bustrub,
Valb. Gbr. (Jf. snide).

sneide (sneie), v. n. (e - de), hugge eller
flaae efter noget. Meest brugl. i Tell.
Han sneidde ette bæ: han hug til for

at naae det; ogsaa: han snappede efter
det. Uegentlig: stikke, gjøre fornærme-
lige Hentydninger.

Snei(b)Kubbe, m. Stof som er straat
afbugget paa Enberne; Gavlstof. Gbr.
Sneis, f. 1) en tynd Kvist; Eidskud
paa en Stamme eller Green. Gbr.
(G. N. sneis, Green). — 2) en Strik-
kepinde, Bindingsstikke. Mandal, Rbg.
ogsaa i Gbr. (Jf. Snyta). — 3) en
Pind, Lap, Nagle; f. Ex. i et Laag.
Tell. (J B. Stift: Snyta). — 4) Pæl,
Stor rieb tilspidset Ende, hvorpaa
Korn sættes op for at tørres. Hebe-
marken. I Østherb. Snes. (Forffjelligt
fra „Naa“ herved at Kornbaandene ikke
bindes til, men trækkes ned over Stø-
ren). — 5) et Snees, Antal af tyve
Stykker.

sneisa, v. n. (a - a), stikke, rive; om
Emerter i Lemmerne. R. Berg. Tell.
(Jf. teina). Heraf Sneising, f. Emer-
ter som ligne Stik eller Rivning.

sneisen, adj. tynd, sids. Gbr.

Sneisgang, m. en Dmgang i Strikning.

Gbr. (Elers Umfar).

sneisut (sneisat), adj. kvistet, ujævn.

Gulbbr.

sneka, f. snka.

Sneklatje, f. Snidklatje.

Snelda, f. 1) Leen i en Rot, Kommen
hvorpaa Traaden oplægges. (Jel. snæl-
da). — 2) et liden Hjul, som drives af
et større. Udtales tilveels Snelde. Jf.
Sandsnelba.

Snelderennel, m. Tribse, liden hjul-
formig Skive. R. Berg.

snell, adj. rast, hurtig; ogsaa: nem, som
lærer snart. „snelt D!“: stærkt D!, som
stiger hurtigt til Hovedet. Tell. Hedder
ogsaa snjell, men er ikke meget brugl.
(G. N. snjallr, slink). Jf. snaal.

snellvitug, adj. nem, rast til at fatte
eller forstaae noget. Tell. (Hjelden).

snerka, v. n. (snerk; snork; snorkje),
1) sammensnerpes, krympes ind, blive
daard og rynket. R. Berg. (Elers
snerpa). G. N. snerkja, snerpe. —
2) forbinde, gaae bort; ogsaa brive
omkring, gaae vrkesløs. Sbm. Han
snork veg: han lyste sig bort. Me
gjætt bær æ snork beste Dagjen. (Ud-
tales med aab. e, ikke med æ).

Snerkje, m. en Hinde eller tynd Stør-
pe; iser paa togt Ræll. R. Berg.
Tell. Drt. Elers: Flukka, Fløgge.

snerpa, v. a. (e - te), sammensnerpe,
indsnibe, gjøre rynket. Rbl. Tell. og fl.
(Sv. snörpa). Sjelbnere v. n. om at
sammensnerpes, hærdes, rynkes (= sner-

ka). I denne Betydning skalbe det have Formerne: snerp, snarp, snorpe. Jf. streffa, twerra, twerwa.

Snerpa, f. Braad eller Børste paa Korn; Stak (arista). Sogn, Søndre Berg. Tell. og fl. Nogle Steder: Snarp, f. (Drk. Østerr.). Ellers Dgn og Agn.

Snerra (Snærre), f. Uleilighed, Rnibe. Da va han so laut staa i Snærrenne fyre da: det var han som kom til at staae i Stikken, eller som det gif ud over. Sdm.

Snert, m. Snert, Hug; et libet Angreb, f. Er. af en Sygdom. — snerta, v. n. bugge, staae efter noget. (Ejelden).

Snerta (Snærte), f. en Lysstikke (= Spis). Hølg. Jf. Snart og Snarte.

snerten (snærten), adj. snar, rast, hurtig; ogsaa: let, bevem, net til at bruge. D. Stift (tilbeels meget brugl.). Jf. snar, snell, snebden, snoga. — Dgsaa adv. f. Er. Da vart snærte gjort.

snegug, f. snidig. Sneveg, f. Snidveg.

Snid (aab. i), n. 1) Snit, Maneer. (Ejelden). saa Snid paa: faae det rette Greb paa, faae Indsigt eller Dvølse i noget. Sdm. (tilbeels udt. Snc). — 2) Straaning, staa eller stjøv Retning.

„Paa Snid“: paa staa, stjøv. Næsten alm. (dog mest i Formen: Snc). I Øbr. Vald. og Bussferud hedder det: Snei; paa-snel. (G. N. á snid. Sv. på sned). Dgsaa „i Snid“ (i sne); f. Er. Begjeng gleng i Snc: Veien gaar stroat eller i Krumninger opad Bakken. Jf. Ska.

Snidberg (Sneberg), n. en staa Bjergstabe, bælbende Klippe.

snide (ii), v. n. (snid; sneid; eller: e - de), 1) snitte, skjære i noget. Meget sjelden. Jf. sneide og Sneid. — 2) bære, bære, gaar stroat eller til Siden, Mere brugl. „snide inn paa ein“: stikke paa En, søge at indvilde En i en Sag. Sdm.

snidig (aab. i), adj. 1) snidig, myg, som bøier sig let. N. Berg. Nogle Steder: sne'ug. — 2) snedig, listig.

Snidkant, m. Ekraakant.

Snidklafte (Sneklafte), m. en staa eller bælbende Jis (paa Marken). Sbl. Snidkubbe, f. Sneidkubbe.

snidkoren (sneforkoren), adj. skaaren paa staa, stjøvkantet. Ejelden.

Snidveg (Sneveg), m. en vei som gaar stroat eller i Slynvinger opad en Bakke.

Snigjel, m. (fl. Snigla, r), en Sneget. Udtales sædvanlig Sniel, dog ogsaa Snigel (Sogn), Snegle (Lubr.).

G. N. snigill. — I Sammensætning: Snigle; f. Er. Sniglegang, m. Sneglegang. Sniglehonn, n. Snegleens Høleborn. Sniglehuus, n. Sneglehuus.

Snik (ii), m. 1) et libet Spand, bannet som en Veste. Hærb. (= Bytte i Abl.). — 2) et Knippe (= Gaant). Øbr. Hertil Fiskestik.

Snik (aab. i), m. Lugt; især ond Lugt, Stank. Meget brugl. i Søndre Berg, I Sogn hedder det Snæk.

Snik (aab. i), n. Fløde af Raamælk. Sdm. Hertil: snika (aab. i), v. a. bestrøge Fødb med Raamælk, for at det skal glinde. Snikabrød, n. og Snikaløffe, f. Kladdbrød som er bestrøget med Raamælk. (Andre St. kaldet Etnabrød).

snika (aab. i), v. n. (a - a), lugte, stinke. Abl. og fl. Dgsaa lugte til noget. „snika paa“. Hærb. Jf. angaa.

snikja, v. n. (sje - kte). snulte, snige sig ind for at faae noget. G. N. snikja. Dan saa sje vera tyffen so(m) snikke skal: den som skal snulte sig noget til, maa have en god Laalmodighed.

Snikjegjest, m. Snultegæst.

snikka, v. n. tilskjære noget, arbejde med Kniven. Skal bruges i Tell. Jf. snikra.

snikka, v. a. (a - a), 1) bebreide, badle, minde En om noget som er til Skam for ham. Tell. (I Sdm. snækte; elsker; nekka og fl.). Heraf „usnikka“, uden Fornærmelse. — 2) føre En i Straf eller Uleilighed; egentlig: overbevise eller blotte Fornærmen, saaledes at han maa erkjende sig skyldig. Sbl. „han ba vist gjort da, men da kann ingen snikka han føre da“. Jf. snikkelaust.

Snikka, m. Snebter. G. N. snikkari.

snikkelaust, adv. uden Uleilighed, uanfægtet, uden Fare. N. Stift (ogsaa i de nordlige Eane hvor Ordet „snikka“ er ubekjendt). Da gjeng isje snikkelaust ad se: det vil vist ikke gaae godt; (Sdm.).

snikra, v. n. gjøre Snebter-Arbeide. Hedder ogsaa snikkera (ee). Jf. snikka.

snild, adj. 1) vasser, smuk, søkelig. N. Berg. Bøis, Valders og fl. Snilde Klæde: smukke Klæder. (Sdm.). Et snildt Vær: et vassert Vær. (Valders). Manaler i andre Sprog. — 2) artig, velvilig, forekommende; byagelig at omgaaes med. Alm. og meget brugl. Dgsaa stiftelig i Dpførsel, sødelig, uafstellig. (Udtales paa mange Steder: snild). Jf. Sv. snäll. — 3) veltænkende, godhjertet, ædel, agtværdig. Ein

snild Mann: en god, agtværdig Mand.
— I Edm. siges ogsaa „ein Snilda-Mann“, „ett Snilda-Mennefje“, hvilket forudsætter et Subst.: Snild, f. (Jsl. snildar-madr, en klog Mand).

Snildskap, m. Vafferbød; Artigbød, Godbød. — Dstere Snildheit, f.

snildt, adv. vakkert, smukt; ogsaa let, mageligt, uden Vanskelighd.

snim, adj. som kommer tidlig. Tsl. Siges om en Ko som kalver tidlig eller om Høsten. G. N. snimma, tblig.

Snipa, f. Sneppe. Kun i „Myrsnipa“.

Snipel (aab. i), m. Sntp, Læp. (Ejeldes). Jf. Dyresnipel. (Jsl. snepill).

snipnasa (ii), adj. spidsnaset, med spids og nebbetet Næse. Edm. Tsl.

Snipp, m. Sntp, yderste Spids.

Snippa, f. Hjørne; f. Er. paa en Dug.

snippa, v. n. fløde, græde.

snippen, adj. 1) fortrædelig, nedslaaende; f. Er. om et pludseligt Tab. 2) slagen, fluffet, nedslaaet ved et pludseligt Tab eller ved Stusselse i en vis Forventning. Meget brugt i Nordre Berg. Ellers paa nogle Steder: snippleg; i Valbers: snuppen. Ein snippen Etade: en uventet og sølelig Etade. Han so atte baa' snippen aa' snaud'e. (Edm.).

Snitt, m. Kneb, Liff, Puds. Hedder ogsaa Snytte (aab. y). Ryt Drd.

snjævla, snuble; f. snæva.

Snjo, f. Sno. — snjoa, f. snoa.

Snjoncam, n. Sneens Smeltning og Bortgang om Vaaren. Harb.

snjorutte, f. snuat.

Snoa (Snoe), f. en Luftning, svag og kold Vind; især om den Trækvind, som sædvanlig blæser fra Dalstrøgene, naar Jorden er frosten, eller naar det er koldere paa Landet end paa Søen. Meget brugt i B. Kr. og Ag. Etift, tilbeels i Formen: Sno. I Tr. Etift hedder det Snaa. Jf. Snare, Nare og Etjelle.

snoa, v. n. (a - a), 1) lufte, blæse lidt; om en kold Vind (f. forrlige). — 2) snuse, snage efter noget. Sogn, hvor det ogsaa hedder snopa.

snodig, adj. snurrig, morsom; ogsaa rar, beynberlig. Et meget udbredt Drd; findes baade i B. Kr. og Ag. Etift, altid med tydeligt b. — I Dstere Nba. skal snodig ogsaa betyde: brav, flink, bygtig.

snor (seg), flubbe, vride sig. Jæb.

Snor, f. Snor, Baand. Jf. Snøre.

Snor (aab. o), n. Snot, Ubumskhed af Næsen. Alm. (Nogle St. Snør). Sv. snor. Snorsfykja, f. en Svæggvdom,

som ytrer sig ved Afsonbring af Snot.

— snorut (snorrette), adj. snottet.

Snora (aab. o), f. en Snare. Søndre Berg. og fl. Nogle Steder: Snare. (Jf. Done). Et eget Slags Snarer kaldes ogsaa Snurre, f. (N. Berg.), G. N. snara, f. l. snorur.

snorkjen, adj. (part. af snerka), sammensnerpet, krumpen, indtrøben. N. Berg.

Gbr. (Jsl. snorkinn).

Snos, f. Hjørne, Kant; især det forreste Hjørne af Ildstedet i Stuen. „Steinsnos'a“. Drk. — Jf. Nos.

snoten, adj. net, vasket, pyntelig i Klæddragt. Harb. (G. N. snotr).

snu, v. a. og n. (r - dde), at snøe, vende.

G. N. snúa. Præsens hedder i Nordre Berg.: snyr; ellers snur. (G. N. snyr). Imperf. overalt: snubde; Supin. snurr. — Betyder i Særdeleshed:

1) vende noget om, dreie, snøe. I indfrænklet Forstand: a) vende Høet under Lørringen. b) vrånge, omvride, f. Er. et Klædningsstykke. c) flaae, aftage et Skind. Meget brugt i Gbr. og Drk.

— 2) v. n. vende tilbage, begynde at gaae tilbage. Daa best te snu beimatte. Ne snubde baa Stormen kom. — 3) vende, være vendt til en vis Side. Den Sia som snur hit. Daa snyr upp ned, o: det øverste er vendt nedad. Daa snubde ranat: vendte Brangen til. Meget brugt. Jf. vendaa. — snu seg: vende sig; ogsaa føte sig, bruge Klokkab, søge sin Fordeel. snu seg til: vende sig til, flaae til, indlaade sig paa noget.

Snur, m. f. Snur.

snuande, adj. som man kan vende.

snudd (ju), part. vendt; ogsaa vrånget. Han velt ikke for han aa' snudd: han veed ikke endnu hvorledes hans Sager flaae.

snuft, f. snupt. snugga, f. snøgga.

Snuing, f. Vending; Høets Vending under Lørringen; ogsaa Lummel, Bevægelse. — snar i Snuinjafenne: rask i sine Bevægelser. (N. Berg.).

snulla, v. n. (a - a), snøvle, fløde Lyden igjennem Næsen, naar man taler. N. Berg. Gbr. Drk. Hæraf Snulling, f.

snultra, v. n. snage, snuse. B. Etift.

Snunad, m. Omvending, Omvæltning, Forskyrrelse. N. Berg.

snuppen, adj. fluffet, nedslagen; f. snippen.

snupt, adv. ganske, aldeles, med eet; f. Er. Daa va snupt av. I Tr. Etift: snuft.

Snurr (uu), m. Vridninger, Forvikling eller Kurrer paa haardt spunden Traad.

Bekensfelde. Paa nogle Steber **Snu** (vel egentlig **Snudr**). Ellers kaldet **Snar** (Drk.), **Snarløkke** (Tæll.), **Snar-rulle** (Busterud).

fnurast, v. n. flaae sig sammen i Bugter eller Kurrer; om Traad som er haardt snoet. Hebber ogs. **fnura** seg. Jf. **snara**.

fnuren, adj. fuld af Kurrer eller Sammenviklinger. Ogsaa figurlig: forviklet, vanstelig.

fnurflaa, v. n. snorte, ralle; ogsaa hulke med en hæsleg Lyd. B. Stift. G. N. snørgla.

fnurfa, v. n. snøyle, snørke. Jf. **fnulla**.

Snur-lyffja, f. Kurre, Løtte, fremkommen ved Kær Bridning. Jf. **Snur**.

fnurra, v. n. (a - a), **fnurte**. — „**snurre** seg“: dreie sig rundt (f. **snøra**).

Snurre, f. **Snøra**. **snurrig**, f. **fnobig**.

snurten, adj. vranten, stødt. R. Berg.

Snus, n. **Snuus**. — **snusa**, v. n. snuse; ogsaa **snage**, speide efter noget.

Snuske, n. Affald; især af Mad.

snuska, v. n. **snage**, lede efter noget til at øde. Hebber ogsaa **snusla** (snultle), **snutra** og **snultra**.

Snut (uu), m. **Snude**. Jf. **Snytt**.

Sny, f. **Snø**. — **snya**, f. **snøa**.

snøde, v. n. (e - de), **snue**, **snøste**, blæse igjennem Næsen. R. Berg.

snøjde (aab. y), v. n. (**snød**?, **snøjde**), **snage**, **snuse** efter noget. Sdm.

snyr (vender), f. **fnu**.

Snyrt, m. **Retheb**, net og vakkert Udseende. Nbl.

snyrten, adj. net, vakker, pyntelig. Nbl. (Jsl. snirtinn).

Snytt (yy), m. **Spids**, noget fremragende. Sdm. **Snythue**, Hue med Skygge.

snysa, v. a. (e - te), 1) **snøde**; ogsaa **pubse** (et Lyd). 2) narre, bedrage. I Hardanger har det tildeels Formerne: **snyt'e**, **snaut**.

snytt (yy), adj. 1) **snødt**, narret. 2) fuld, druffen. Brugl. i R. Stift.

Snøet, m. **Stank**, **Lugt**; f. **Snit**.

snøfje, v. a. (e - te), **bedreide**; f. **sniffa**.

snøfjen, adj. **skarv**, **bibende**; om Kulde. Oftrere **falsnøfjen**. (Tr. Stift).

snøme, adv. **snart**, **lettelig**. Da kann **snøme** notte: det kan snart hjælpe, der behøves ikke meget. Sdm. (G. N. snømma, tdblig).

snøere, v. n. (e - te), 1) **blæse lidt**, især om en kold Vind. **Habeland**, **Hedm**. (Jf. **snøa**). — 2) **streife**, **svæve** omkring, **løbe** i forskjellige Retninger. Sdm. Vel egentlig: **baste**, **ile** (af **snar**). Jf. **snøra**.

Snøere, f. **Luftning**, **Vindpust**; **Vind** fra **Dalstrøgene** (**Snøa**). **Hedm**.

Snøere, n. **Krat**, **Ris**, **Kratkov**. Gbr. — Jf. **Snør**. (I Sogn: **Snør**).

snøerflødd, adj. **lyndflødt**, **lettflødt**. Sdm. (Maaskee af **snøre**).

Snørre, f. **Snerra**. **snørten**, f. **snerten**.

Snøv, m. 1) **Spør** af eller **Nøs** om noget; **maaskee** egentlig: **Lugt**. Det ba fengse ein **Snøv** 'ta da: de have faaet **Nøs** om det. **Harb.** og **fl.** — 2) **Legn** eller **Mærke** af noget (f. **Er**. af en **Sygdom**), **Spør**, **Ittring**, **Windelse**. Han ba ein **Snøv** ta di: han havde et vist **Hang** eller **Anlæg** dertil. Tr. Stift. (Jsl. snøfill). Jf. **Rjeim**, **Dam**.

snøv, adj. 1) **trang**, **snøver**. R. Berg; (Hjelden). G. N. snøfr. 2) **knab**, **tarvelig**, **larrig**. Mere brugl. 3) **smaatærende**, som nyder lidt. Nbl.

Snø (aab. ø), m. **Snee**. — **findes** i forskjellige Form: **Snjø** (**Ris**, **Harb.** **Ebl.**), **Snjø'e** (**Setersb.**), **Snjøv** (Gbr., **Hjelden**), **Snjøg** og **Sjøg** (i Gbr.), **Snjøv** (aab. ø) og **Snjø** (Sdm.), **Sny** (**Helg.**), **Snøv** og **Snø** (mest alm.). Grundformen, hvorfra de øvrige gaae ud, er altsaa **Snjøv** eller **Snjø**. (Jf. **Sjø**). G. N. snjø'r, snø'r. Sv. snö. — Det tilføiede r behøves i det **Setersbalske** ogsaa i den bestemte Form (**Snjøren**; i **Snjø'r**); ligesaa i **Adjektivet**: **snjørutte**.

snøa, v. n. (a - a), **snøe**. Hebber ellers: **snjøa** (**Harb.**), **snjøga**, el. **snjøga** (Gbr.), **snjøva** (R. Berg.), **snøva** (meget udbredt). G. N. snjøa. — Egen **Betydning** i **Lalemaaben** „**snøva nere**“: **blive nedsnøet** el. **skjult** af **Snee**. „**snøva** seg ut“: **robe** i **Snee**, **blive tilsnøet**.

Snøball, m. **Sneebold**.

snøblind, adj. **blendet** af **Sneens** **Farve**, **svag** i **Dinene** efter at have seet længe paa **Sneen** (især i **Solstin**). Sv. snöblind.

Snøbold, m. en **Lid** ba der falder **Snee**.

Snøbraut, f. en **Ve** igjennem **dyb** **Snee**. B. Stift og fl.

Snøbride (aab. i), m. **Sneemasse**, **Sneebob**. Rfj. Sdm. Ellers **Snøbree** (**bræe**), om enkelte **Sneehobe** paa **Hjeldene**.

Snødoft, f. **Sneebætte**. Nbl.

Snødrev (aab. i), n. **Sneefog**, **Sneedren**.

Snødyr, n. en **Figur** af **Snee**, som ligner et **Dyr**. Ligesaa **Snøfall**, **Snøfjering**.

Snøeling, m. **Snee-Iling**, **Sneebygge**.

snøfast, adj. om **Jorden**, naar **Sneen** ligger overalt og ingen **Plet** er **aftøet**. Da ligg **snøfast** like til **Sjøen**.

Snøfla, f. Sneeflotte. Mandal og N. Ellers Snøflokke, Snøflukse, Snøflusse.

Snøfonn, f. 1) en Sneemasse, Sneebob. — 2) Sneestreb. Edm. og fl. (f. Fonn).

Snøfugl, m. Sneepurv (Emberiza nivalis).

snøgg, adj. snar, rask, hurtig. B. og Ag. Stift. Hedder ogsaa: snegg'e (Edm. Tell.). G. N. snöggr. — Han va her so snøgaste: han var her kun som snarest, for et Dieblif. Komparativ hedder i Edm. tildeels: snegre (sneggre); bertil Talemaaden: „vont snegre“, o: snarere end man venter.

snøgga (seg), v. a. skynde sig, baste. Snøggele, adv. snart, hastigt. (Sjelben). **Snøggvenda**, f. en kort Udflugt eller Reise. Nbl. og fl. — Ligesaa Snøggærend, f. om et Vrind, som kan udrettes i en Hast.

snøgt, adv. snart, hastigt. **snøheilt**, adj. n. det samme som snøfast. **Snøhim** (ii), n. et meget tundt Sneebætte. Berg. Stift. Ellers: Snyfan (Helg.), Snøfolga (Eogn, selden). **Snøhimmel**, m. Sneeluit, Skyer som bebude Sne.

Snøhosa (aab. o), f. Sneebøse; Dverstrømper at gaac med i Sne.

Snøf (langt v), m. Hast, Travlhed. Han baade sikk ein Snøf paa se. Edm.

Snøfave, m. Sneebøge, faldende Sne, som opsvulder og formørker Luften.

snøkvit, adj. snehvid. Hedder ogsaa: „snvende kvit“, ligesom: fannende kvit.

snølaust, adj. n. sneeløst, bart.

Snølyse, n. Nordlys med hvit Farve.

Snøloyfa, f. Mangel paa Sneeføre.

Snøplog, m. Sneeplov.

snøpfa, adj. fornærmet, stødt. **Snøra** (snøre), v. a. og n. (e-te), 1) sammensnøre, presse. (Sjelben). — 2) dreie sig rundt, hvirvle. Drk. (snøre se). Hedder ogsaa „snurre se“, og „snaraa se“. (Gbr. Drk.). — 3) v. n. med „paa“: baste, skynde paa. „snøre paa“. Tilbeels i Kr. Stift. (Jf. snøre).

Snøre, n. Snøre, Snor, tyndt Løug; ogsaa en Fiskersnor med Lob. G. N. snøri. Bertil Snørefiske, n. Fiskerie med Snøre.

Snørekall, m. et Slags Regetøi; en Løv eller Skive med en tynd Axel, saaledes indrettet at den kan sættes i Bevægelse og dreie sig rundt ligesom en Haandteer. Drk. — Ellers kaldet Gan (Helg.), Sørphøne (Edm.). S. snøra.

Snørid, f. et Sneelag; ogsaa et Sne-

veir, en Tid hvori der indfalder Kude og Sne.

Snørust, f. rustfarvet Dvnd, som tilbeels ligger tilbage, hvor Sneen nylig er af-tøet. N. Berg.

Snøskrid (aab. i), f. Sneestreb, Lavtne. J. Hard. Snjøskria. Hedder ellers Snjøfonn (Edm.), Snørap (Ndm.).

Snøslætta, f. Slud; f. Sletta.

snøut, adj. tilfneet, som har faaet Sne paa sig. Hedder ellers snøvette og snjøette (B. Stift), snjørutte (Sætersb.), snøcat (Kr. Stift).

Snøv, f. Snø. snøva, f. snøa.

Snøvaul, Sneebrydning; f. Baul.

Snøveratte, f. Sneevetr, kold Luft med Sne. Edm. (Lonen falder paa a).

Jf. Veratta.

snøydd, part. blottet; f. sølg.

snøyde (snøya), v. a. (e-de), blotte, gjøre blot og bar; borttage alt, bærje, busere. G. N. sneyða. (Af snaub).

Snøyde (Snøya), f. 1) Blottelse, Bortryddelse. Han gjør' ikke stor'e Snøydar: han gjorde ingen stor Dbelaggelse, han lod sig nøie med lidet. N. Berg. — 2) et bart og blottet Sted; især om en skovløs eller græsløs Mark. Nordensfelds. (Snøya).

snøydest (snøyast), v. n. blottes, blive bar eller skalbet.

Snøyding, f. Bortryddelse; Dbelaggelse.

so, adv. saa. Bruges i Formen so (luft o) i B. Stift, Hall. Vald. Helg. og tilbeels i Kr. Stift; men hedder ellers: saa, i Kr. og Ag. Stift. J. Rbg. og Tell. forekommer so med aab. o. G. N. svå. Jsl. svo og so. — Hovedbetjyninger: 1) saaledes, paa saadan Maade. Tilbeels i Stedet for et Adjektiv; f. Ex. Han æ' hje so belder (ikke saa bestaffen belder). Undertiden med forringende Begreb. Da va no so: det var nu saa taaleligt, maadeligt, ikke just at rose. (N. Berg.). Hedder ellers „so aa so“. — 2) saa vidt, i saadan Grad. „so lengje“: saa længe; indtil videre. „so mykje“: saa vidt. „so fjære“: saa omtrent. (Vosé). — Dgsaa med Betjyning: saa at; f. Ex. Han slo til so da small. Det fraus so dei skov. Ellers bruges det meget ofte uden nogen nærmere Bestemmelse og kun til at betegne, at noget finder Sted i en vis mærkelig Grad; f. Ex. Eg frys so (om en mere sølelig eller uventet Grad af Frost). Han sa' at han soalt so. Ligesaa: Dei va so rædde. Da vart so seint o. f. v.

so, conj. 1) saa, da, i det Tilfælde. J.

Er. Når d'æ gjort, so æ bæ forseint. (Samme Former som det foregaaende).
Paa nogle Steder bruges det ofte ved en Gjenoptagelse af Hovedsætningen efter en indskudt Sætning; f. Er. Den, so(m) vaaga, so enten vinn 'an elde tape ban. (N. Berg.). — 2) da, dernæst, derefter. Fyft kom dæ ein, so kom dæ too, æ so kom dæ alt fleire æ fleire. „Al so“ (also): saa, siden, derefter. (Meget brugt i Fortællinger).
fo, for som (el. sum), see som.
Sod (aab. o), n. 1) Spydning, det at noget fyder eller bruser. (Af sjoda, saud). I Sogn ogsaa: Støt, Larm, Straal. (Jf. Sodd). — 2) Vand eller Væbste, hvort noget er kogt. Kjøtsod, Fissesod. (Mest alm. So', nogle St. Saa). G. N. sod. — 3) B. Stift har man ogsaa et andet Ord: Sodd, n. om Kjødsuppe med Bryn.
so-ban, saalebes beskaffen; f. ban. I Sdm. siges: so-den, o: saaban.
Sode (aab. o), m. 1) Spydning, Kogning. Løtt ve' Soen: nær ved at fyde op. — 2) Eretøning af Sern og Staal; f. sloba.
soden (aab. o), søden, kogt, optogt. G. N. sodina.
Sog (aab. o), n. 1) Eugning, det at suge eller patte. (Ejelden). 2) Beklemmelse, Presning. Ildbeels i B. Stift.
Soga (aab. o), f. Sagn, Historie, Fortælling. Søndre Berg. Rbg. Tell. (Ejlers Sagn). G. N. saga; acc. søgu.
Sogbarn (aab. o), n. Pattedbarn, blende Barn. B. Stift (i Formen Sogeba'n, Sogebadn). Jf. Sogmor.
Sogemann (aab. o), m. Hjemmelsmand, den som man har faaet en vis Underning eller Fortælling fra. N. Berg.
Sogg, m. en bygtig Kar; f. Sugg.
sogjen (aab. o), suget, udsuget; ogsaa svækket, angreben. Particp af suga. (Fleertal sogne).
Sogmagje, m. Svømmeblære i Fisk. Hard.
Sogmor, f. Moder som giver Die. Diftere Sogemor. B. Stift. (Sog, aab. o).
Sogn (aab. o), f. Sagn, gammel Fortælling. Mest i Talemaaben: „ei setande Sogn“, o: en Tradition. N. Berg. G. N. sogn.
Sogning, m. og Sogna, f. Indbygger af Sogn, i Bergens Stift. I selve Distriktet nævnes dette beels Sagn, beels Saun; altsaa Sagnning og Sauning.
Soff, n. (egentl. Snykning), i Tale-

maaben: „setje Soff ti ein“: strømme eller ymuge En. N. Berg.
Soff, m. Strømpe. G. N. sokkr. (Om Forholdet til „Hose“, see Hosa). —
Soffelest, m. Foden eller den nederste Deel af en Strømpe. „gaa soffelestom“; gaae med bare Strømper.
soffjen, part. sunken. S. setta.
soffur, adj. om Dyr, som have en egen eller affstikkende Farve paa Fødderne.
Soffl, n. Saal (= Steve). Rbg. (?)
Sofn (oo), f. 1. et Slaags Krog, hvormed man søger paa Bunden efter noget som er nedstunet. (G. N. sökn, Sögen). Dannet af en forældet Form af Verbet setja.
Sofn (oo), f. 2. Sogn, Kirkesogn. Menigbed. G. N. söka. See Prestegjæld.
sofna (oo), v. n. 1. (a - a), søge, lede, gjennemføge Vandet med Røb og Kroge for at finde noget srm er stunet. Berg. og Tr. Stift. Daaeja eller om at søge tvrtigt efter noget, røde, snage, snuse omkring.
sofna, v. n. 2. (a - a), soagne, henhøre til et vist Sogn. Sjeldnere.
Sofnabod, n. Sognebud, Prestens Besøg hos en Egg eller Døende.
Sofnabolk, m. den mellemste Deel af et Røb (Not). Nbl. Sbl.
Sofnabyrte, n. Grændsestykke imellem to Soagne. Hedder ogs. Sofnastil, Sofnamerkje.
Sofnafolk, n. Indbyggere af et vist Sogn; ogsaa Folk som bore til samme Sogn. Ligefaa Sofnabonn, n. om to eller flere Mennefter som ere opbragne i samme Sogn.
Sofning, m. Indbygger af et vist Sogn; f. Er. Akerstofning, Wangssofning. Om Kvindfolk: Sofna (sjeldnere).
Sofs (aab. o), f. en Sar. Nogle Steder især om en stor Sar med Due eller Fjæder (uden Nagle). See Skjara.
Sol, f. Sol; ogsaa Solstin. I Sol'enne: i Solstinet, lige for Solen. (Jf. Nolsa og Forsöla). Note Sol'enne: imod Solens Gang, nemlig fra Høire til Venstre. (Jf. rangsölet). — I Sammensætning tilbeels „Sola“ f. Er. Solagaang. (A. Stift).
sola, v. a. 1. (a - a), sole, varme i Solstinet. — sola seg.
sola, v. a. 2. (a - a), saale, sætte Saaler i. Af Sole. — Hertil Soling, f. Forsaaling.
Solaglad, n. Solens Rebgang. Et meget udbredt Ord; mest i Formen Solagla (vestenfjelds), Solegla (søndenfjelds), Solglæ (Vst.). See gla'

- (glada). I svenſke Dial. solegladning. — Etal ellers begge Solſet (†) og Solabyrt (Nbl.).
- Solafoma**, f. ſee Solrenning.
- ſolbaka**, adj. oppbedet af Solen.
- ſolblind**, adj. blendet af Solſkin, ſvag i Dinene af at ſee imod Solen.
- Sole**, m. 1) Saale; ſ. Er. i Sko. 2) Grundſtot med Underlag i en Væg, ſom er noget opbøjet fra Jorden; iſær i et Stolpebuur. (Budafole). 3) en dygtig Karl. Ein heil'e Sole. Edm.
- Soleie**, f. en Blomſt; iſær om flore og aabne Blomſter, ſaaſom Ranunkel og Rabbeleie. B. Stiſt, Valders og flere. I Ndm. Solei. I Dnt. Soløy, om Ranunkler. I Tell. Soleieblom og Soleieblom, ligeledes om Ranunkler. Nbl. sóley (Mobs is. Naturhiſtorie). Maafkee egentlig Sol-leia, el. Sollegia (Solſtie). I den jydſke Dialekt er Lege, el. Lieg, et almindeligt Navn paa Blomſter. (Molbechs Dial. Ver. p. 319). N. Danſk Rabbeleie, Volberleie.
- Soleihov**, m. Pladene af Rabbeleien (Caltha palustris). Edm. Jf. Hovſoleie.
- ſoleis** (for ſoleibes), adv. ſaaledes. Hedder ogsaa ſoleiſi (Sogn, Hall.), ſaa leiſt (Gbr.), ſoſſi (Sætersd.), og med tilføjet n (ne, nne): ſoleiſne, ſoleiſinne (N. Berg.). ſaaleiſen (tildeels i Na. Stiſt); ogsaa blot: ſolein (Hall. Valders), vel egentlig: ſoleib (ſee Leib). Jf. ſo-ne.
- Solgaang**, m. Solens Gang og dens Heide over Landſkaden. I B. Stiſt: Solagaang. Ein heg'e Solagaang: det at Solen gaar hvit (nemlig om Baaren og Sommeren). Solegangs-vær, n. Vind ſom dreier ſig efter Solens Gang. Ag. Stiſt.
- Solgil** (-gill), m. Viſol, ſtinnende Vlet nær ved Solen. (N. Berg.). Ellers kalbet Solgidd (Jæd.), Solgill (Dnt. Jndr.). I Gbr. Solgill: en Ring om Solen; ogsaa en afbrudt Regnbue. Jf. Solbove.
- Solglima**, f. blendende Solſkin, Sollys ſom beſværer Dinene. N. Berg. Tell.
- Solhall**, n. Solſide. (Valders).
- Solhov** (aab. o), n. Solhverv (iſær om Vinteren). N. Berg. Tell. — Paa Voſs hedder det Solhørv, m. See Solhverv.
- Solhøve**, n. en Viſol (= Gil). Ebl. I Hall. hedder det Solhuuvu.
- Solhverv**, n. og m. Solhverv. I Hard. og Voſs hedder kun Sommersolhvervet "Solhverv" (=: Solens Vortgang eller Synkning, af hverva); medens derimod Vinterſolhverv hedder "Solhørv" (=: Solens Stigning).
- Soll**, m. 1) Stot, Straal, Lyd af mange Stemmer. Nordre Berg. (meget brual.). Ellers: Dll, So(b), Sau. — 2) Flok; Høb (Nbl. sollr). Kun i Talemaaden: "ſanka Soll paa", o: flokke ſig omkring ligefom til et Angreb, omringe eller indſlutte, ſ. Er. et Kovdør. Helg. Dnt. Edm. Nbl. (I ſvenſke Dial. ſanka soll på).
- Soll**, m. 2. Brøſuppe, brækket Brød ſom er ubløbet i Mælk eller anden Vædſte. Meget ubbrekt. (Tell. Gulddr. Dnt. og tildeels i B. Stiſt). Heraf ſulle. Jf. Coppaa.
- ſolla**, v. n. (a-a), ſtøle, ſtraale, tale hvirvellet; om en Mængde Menneſker. B. Stiſt.
- Sol-loysa**, f. Mangel paa Solſkin.
- Solmerkje**, m. Mærker af Solens Gang til at beſtemme Tiden eller Klokketallet.
- Solniſt**, f. Solrøſt. Solo, f. Svola.
- Sol-ovring**, f. ſ. Solrenning.
- Solrenning**, f. Solrinding, Solens Dygang. Dgſaa kalbet Solrønne (Dnt. ſelben), Solavring (Helg. ſ. ovra), Solatome (Edm. Tell.).
- Solrøſt**, m. Solrøg. (Ejelden). Ellers Solniſt (Gbr.), Solmoer; ſ. Roe.
- Solſkin** (aab. i), n. Solſkin. Hertil Solſkinbold, m. en Lid med klart Veir og Solſkin. (Dgſaa kalbet Solſkin-baa). Solſkinflugt, m. et Slags Kval, hvis Sang ſkal bedude Solſkin. Edm. (Udiſt hvilken Art). Solſkinœling, m. en Stund da Solen ſtinner. Dnt.
- Solſkuggie**, m. Skyggen af et Bierg ved Solens Nedgang.
- Solſprettning**, f. Solens første Stk i Biergtoppene om Morgen. Meget udbredt og maafkee almindeligt.
- Solta**, f. Saltbed, ſaltagtig Vædſte. N. Berg. (Af Salt).
- ſolten**, f. ſolten.
- ſolturka**, adj. tørret ved Solens Varme.
- Solvendel**, m. Solſtke (et Slags ſtore Hævelomſter). Tell. Edm.
- ſom**, Relativ-Partikel: ſom, hvilken. Søndſtelds i Formen ſom, men hedder ellers: ſo (B. Stiſt og tildeels i Tr. Stiſt), og ſaa (i Ebl. og Stav. Amt). G. N. ſem.
- ſom**, conj. 1) ſom, ligefom. Hedder ogsaa ſo og ſaa (veſtenſjelds) ligefom det forrige; ſ. Er. Dan æ like ſtor'e ſo eg. (G. N. ſem). Dgſaa: ſem om; ſ. Er. Dæ ſmall ſom dæ vore eit Skot. — 2) end, end ſom. D'ær intg meir ſom ein (mere end een). Noſte Steder ſonden-

hjelbs; ogsaa i Ehl. (so), f. Er. Dæ
værrer so inkle (o: værre end intet). —
3) hvor. Almindeligt efter „dær“; f.
Er. Legg dæ dær som dæ laag (el. so
dæ laag). — Paa nogle Steder i Berg.
Stift bruges ogsaa Formen som eller
rettere: sum (aab. u) i den første Be-
tydning, men kun naar Artikelen følger
efter; f. Er. Dæ va so stort sum eit
hus. Derimod: „so store so' hus“.
„so godt so' inkle“ o. f. v.

Somar, f. Eumar.

so-marta, adv. saaledes; ogsaa: i saa-
dan Grad, saa omtrent. Nbl.

som, f. sume. somna, f. sovna.

Son, m. (fl. Sone, r), Son. Formen
Son (oo) findes kun tildeels i Tell. og
Rbg.; ellers hedder det alm. Saan.
(G. R. sonr). Flertal hedder i Edm.
Sæne; ellers Sone (G. R. synir).

— I Sammensætning: Sona el. Sæ-
na. Hertil Sanaakana, f. Sønne-
kone. Sanaaan, n. Sønneson. G.
R. sonarsonr. — Naar Son føies til
Fadersnavnet, bliver det tildeels forkor-
tet eller forandret; saaledes paa Helge-
land: Nilso, Hansso (for Hansson);
i Jndr. og Fosen: Nilssa, Hanssa.

sona, v. a. (a-a; el. a-te), stille, ned-
bysse, bringe i Forglemmelse. Det fonte
dæ ned: de nedbysede Sagen, gjorde
at den ikke blev videre omtalt. Partic-
ip sævantslg: font (oo). Dæ vart
ned-font.

so-ne, adv. saaledes. (Jsl. sona). No-
get sielden, men hedder oftere: son'
(Drk.), saan (Tell.), og endnu oftere
fordoblet: sosson, saasaa. I Rbg.
siges: sossu og sossu (som gaar ved
Siden af „sossu“; see korso). Ellers so-
leis, saaleisen. Jf. ne.

Soning, f. Reddysjelse; f. sona.

Sop (oo), m. en bred Ende, udvidet
Kant eller Rand, f. Er. paa en Luur,
ogsaa om den nederste Ende af et Kor.
(Styrefop). Edm. I Tell. Ekjal.

Sopa, f. en Vister, Kvast eller Haartop
til at feie med. (Sv. sopa). Dgsaa
sammensættet Stov. „Heile Sopaa“: den
hele Slump. (B. Stift).

sopa, v. a. (a-a), feie, vifte, gjøre
rent for Stov og Smuds. Alm. (G.
R. sôpa. Sv. sopa). Particp hedder
ofteft sopt (og nordensjelds: soft). —
sope Wolv'e: feie Gulvet. sope ihop:
sammenskrabe, feie sammen.

so-pas, adv. saavidt, i den Grad. Me-
get brugl. (see pas).

Sope (aab. o), f. Sobemad for Børn.
Edm. og fl. Egentlig Sopa.

Sope (aab. o), m. en Sud, en liden
Slump af Væst i et Kar; Levning
paa Bunden. Tell. (Skal ogsaa findes
i Tr. Stift i Formen Soppa). G. R.
sopi. (Af supa, saup). Ellers Skvett,
Batt, Dogga.

sopen (aab. o), søbet. Particp af supa.
Soping (oo), f. Feining, Renselse; og-
saa en stor Skynding og Bevægelse.

Soplime, f. følgende.

Sopling (oo), m. Feikost, Kvast af
sammenbundne Kviste til at feie med.
B. Stift, Helg. — Hedder paa nogle
Steder Sopl; ogsaa Sovl (Edm.
Gbr.). og Solv (Gbr.). Ellers: Kme
og Soplime (søndensjelds). — Sop-
lingris, n. Kviste til Feikoste. Dgsaa
Sople-rit og Sovleris (Edm.).

Sopp, m. Svamp, Jordsvamp, Paddel-
hat. (Alm.). Sv. sopp. Jsl. sveppr.
— Et andet „Sopp“ betyder en Lege-
bold (G. R. soppr) og forekommer i
de tellemarkiske Viser.

Soppa, f. Brøsuppe, brækket Brød med
Malk. R. Berg. (Ellers Soll). — Et
andet Soppa, med Betydning: Flaade,
flydende Træ eller Lømmer, — skal bru-
ges ved Kristianssand.

sopproten (aab. o), adj. blød og raad-
den som Jordsvamp. Hedder ogs. „sop-
pende roten“.

Sorg, f. Sorg; ogsaa Dmsorg, Betyd-
ning. G. R. sorg. Heraf sorgla.

sorgall, adj. bebrøvet. Sogn.

sorg-given, adj. sorgfuld, bebrøvet. Bu-
kerud. Ellers sorgafull.

sorglaus, adj. sorgfri, ubekymret; ogsaa
tryg, sikker. I B. Stift sorgalaus'e.

Sorp, n. Feieskarn, Stov, Spaaner;
Straa og deslige paa et Gulv. Meget
brugl. i B. Stift, ogsaa i Gbr. og fl.
(= Sopl, Flasop; søndensjelds). G.
R. sorp. Hertil Sorpdungje, m.
Dyngje af ublasket Feieskarn. Sorp-
Frœa, f. Braaen imellem Døren og
Dvæa.

Sorphone, f. see Snorekall.

sorta, f. soorta. soson, f. sone.

Sot (oo), n. Sob. G. R. sôt.

Sota, f. Sotkvast, Dvævister.

Sota (aab. o), f. 1) Sidde; 2) Sæde,
Plads at sidde paa. B. Stift. Ellers
Seta (Soto, Sutu). Han er i So-
tenne best: han besinder sig bedst ved at
sidde.

sota, v. a. pudse, rense for Sob. Sv.
sota. — Nobsat i Forbindelsen „sota
ut“, o: svarte, tilsmudse med Sob.

sotast, v. n. blive søbet.

sotbrun, adj. sotbrun. Jf. sotut.

fotehjør (aab. o), adj. siddestør, som gjerne vil sidde. B. Stift.

Sotlit (aab. i), m. Sotfarve.

Sot (oo), f. Smitfot, haard og smittesom Sygdom; ogsaa en Feber eller enhver stærkt angribende, feberagtig Sygdom. (G. R. søtt; Ang. suht, Sygdom). I Sammensætning betyder det Sygdom i Almindelighed; saaledes Lungesott, Steinsott, Hellsott og fl. „ligge Sott'a": ligge i Febersygdom.

Sottafoejm, m. Smitfot. (Sdm.).

sottegjen (sotleien), adj. som har ligget i en haard Sygdom, svækket, udartet ved et langt Sygeleie. B. Stift. Han a so bleif'e so' han vore sotteleien.

sotnoem, adj. som let angribes af Smitfot. A. Stift.

sotut (sotette), adj. 1) sobet, tilroget. 2) sobrun, sobfarvet. En Hest med saadan Farve kaldes Sot'en. Gbr. og fl.

sova (aab. o), v. n. (egentl. seve; svav; sove; mest alm.: sov, for, sove), at sove. Inf. gaar tilbeels over til soova og soova. (G. R. sofa). Præsens sove'e (aab. e) findes i Sbl.; ellers sove'e (aab. ø) og sove. (G. R. sefr).

Imperf. sova findes i Hall. og tilbeels i Gbr. og Rdm.; ogsaa soov (Romsb.); ellers: sove (aab. o). G. R. svuf. — Inf. Stulde egentlig bedde sova eller sova efter Roden sove; heraf komme Afsætningerne: sova, v. a. sove, adj.

og sovn, m. — Om Lemmerne siges at de sove (sove), naar de for et Døbtik blive stive og føleløse af et stærkt Træk eller af en Stilling, som hindrer Blodets Omlob.

Sovar, m. en Sover, En som sover meget. — Sovarbag, m. en Sovebag.

sovehjør, adj. søvrig, som vil sove.

soverrengd, adj. trængende til Søvn.

Soving, f. Soven, langvarig Søvn.

Sovl (oo), m. Fieletost; f. Soplting.

Sovl, f. (Suul), f. Suvl.

sovna (somne), v. n. (a - a), sove ind, falde i Søvn. Alm. og meget brugt. Hedder mest alm. sovnna; nogle St. sovnna. (G. R. sofnna. Sv. sovnna).

— Ogsaa om Lemmer, naar de stivne eller blive føleløse af et Træk. (Egtesaa Sv. sovnna). Han sovnna ut-or Ber'enne: han hensov roligt, fik en rolig Døb.

sovoren, adj. saadan, sliq, saaledes beskaffen. Søndre Berg. I Stav. Amt: saavoren. Neutrum sammentræktes til so've (Nbl.), saavre og sauvre (Jeb.).

Spa (for Spad), n. Kjødsuppe; ogsaa tynd Suppe i Almindelighed. Rbg. Tsl.

Gbr. Drt. (Jel. spad. I danske Dial. Spad). Jf. Spæde.

spada (spa), v. a. (a - a; og r - dde), spade, opstjære Jord eller Løv.

Spade, m. 1) Spade (at spade Jord med). Mest alm. Spa. — 2) Spader i Kort. Kun i Fleertal, i Formen Spar og Spa. — 3) Brødbakke, Vind til at vende Fladbrødet med under Bagningen.

R. Berg. (Jf. Spode og Fløyg).

Spadegræv, n. Træspade som er beslaaet med Jern. Sdm.

spaf, adj. spagsferdig, stille, fredelig (om Mennesker); spag, taalig, tam (om Dyr); rolig, stille (om Veitret). Sv. spak. — Den gamle Betydning Høg findes kun i „kjennesspaf". Jf. Spelt.

spakast, f. spakna og speltkast.

spakfengt, adj. stille, roligt; om Veitret. Fosen. Ellers spakvore.

spakna, v. n. (a - a), blive spag, saages, fare mere lempeligt frem; ogsaa stilles, blive roligt, om Veitret. Meget brugt. Paa Helg. siges ogsaa spakast.

Spal, f. Spole. spala, f. spela.

spana, v. a. (a - a), spænde, udspænde, udstrække. Harb. Sbl. Tsl. (G. R. spana). spana ut Føt'ne: udspærre Fødderne. Jf. spenna.

Spanar, m. en Stopper; f. Er. paa Bommen i en Bæverstol. Sbl. Ellers Spennar.

Spanjor, m. en Spanier. (Egtesaa i Svensk). Det tilsvarende Adjektiv hedder spansk; i Sammensætning tilbeels: spans; f. Er. Spanskalt.

Spann, f. Fingerspand, den Længde som man kan maale med udspændte Fingre. Jf. Langspann, Stuttspann. I Tsl. hedder det Sponn. G. R. spönn.

Spann, n. 1. en halv Bog, en Bøgt af 36 Marker. Meget brugt. ved Stavaager, hvor Kornmaalet sædvanlig regnes efter „Spann". (Jf. Sv. spann, Hals-tønde).

Spann, n. 2. et Spand, lidet Kar. Mest brugt i Sogn og Søndre Berg. (med Fleertal Spom). Ogsaa flere Sieber om Blifspann, men ikke om Trækar.

Spann, n. 3. Spand, et Slags gammel Jordstølv, som svarer omtrentlig til 3 Skyddaler. Drt. Fosen, Indr. Rand. Det veles i 3 Drer og i 72 Marker. (Jf. G. R. spann smjörs).

spann, imp. f. spenna og spinna.

spanna, v. a. maale med Fingrene.

Spannkjæle, n. egentl. en Waalest. „fnu Spannkjæle": dreie sig om en Stok, som man sætter imod Jorden.

En Leg i Sdm.

Spantraav, n. stærkt Trav, som nærmer sig til Fjirspring. Rbg.

spar, adj. sparsom, knap, karrig. Han va so spar paa de. Væst brugl. i Tr. Stift. G. R. sparr.

spara, v. n. og a. (e - te), 1) spare, tage knapt eller sparsomt til. I Gbr. og Drt. spara. — 2) bespare, faae tilovers ved Sparisomhed. Sjeldnere om at skaae (see liva). — 3) hindre eller afholde En fra noget. Eg skal ikke spare deg; jeg skal ikke hindre dig derfra. R. Berg. (Egentlig v. n. med Dativ, altsaa: forholde noget for En).

sparande, adj. som man bør spare.

Sparing, f. Besparelse; Sparisomhed.

spark, n. stærk Støden og Bevægelse med Fødderne; ogsaa Kamp, Dykt, voldsom Anstrengelse. (Forskjelligt fra det danske Spark).

sparka, v. n. (a - a), sprætte, støde med Fødderne, ligge urolig. Ikke transitivt som Sv. sparka og D. sparke, der svare til vort „stenna“.

Sparre, m. 1) Støtte, Pæl som sættes paa staa imod en Væg eller Dør. Hærb. — 2) Sparre, Straabjælke i et Lag. Dierd. See ellers Sperra.

sparsam, adj. sparsom.

spasera, f. driva, reisa, rekka.

Spasi, n. Rum. (Fremmedt Drb).

spauka, v. a. grave eller kaste tilside med en Stool. Sdm.

spæ, v. a. (r - bde), 1) tænke, slutte, formode. Søndre Vera. Jæb. Tell. Hall. „Eg spær de“: jeg kan tænke det, det er nok sandt. Eg spær han æ tomen no: nu tænker jeg dog at han er tommen. (Nbl.). — 2) spaae, forudsige noget. G. R. spæ. Particip. spædd; f. Er. Den Enden de vore spædd'e lengle.

Spædom, m. en Spædom.

spælaa, f. spela. Spæle, f. Spole.

Spæmann, m. Spæmand.

Spæmøy, f. en vis Knogle i Kærnes Fødder, med en Huulning paa den ene Side; brugelig naar man leger Spæmand. R. Berg.

Spænad, m. Forudsigelse, det at man spæer.

Spænaa, f. Spene og Spune.

Spæng, f. (Fl. Spæng'er), 1) en smal Plade, Stinne, Jernbeslag, paa Hjul, Slæber o. s. v. Meget brugl. i de sydlige Egne. (I Tr. Stift hedder det Stæng). G. R. spæng. Hæraf spængja. — 2) en Tærskrive; et Bindkast, som danner en stor mørk Stribe paa Båndslaben, ligesom et Bæand eller Bælte. Tr. Stift. (Jf. spængja). Rogle St.

ogsaa et Jæbælte tvært over en Fjord. — 3) en liden Bro, dannet af nogle sammensøiede Træstammer. Jnderoen. (Sv. spæng). I Nbl. betegner Spæng ogsaa et lidet Vost (= Stuff, Lem).

spænga, adj. beslaaet med Stinner eller Plader; f. Er. om Hjul.

Spængslede (aab. e), m. Slæde med jernbeslagne Ræder.

spænoson (aab. o), adj. begærlig, meget lyst; f. Er. efter et Slægs Mad som man har længe savnet. Eogn. Nbl. (Uois Dyrindelse). Andre St. kænga.

spæra, f. spora. spæraa, f. spara.

spæris, adj. slog til at spæe. Sjelden.

Spe, n. Spæe, Spot. I Særdeleshed: Ironie, forblømt Spot, hvorefter man mener det modsatte af hvad man siger. Saaledes i Sdm. og tilveels i Nbl. og Tell. „Paa Spe“: spottvis. De Skrepp'e va hære paa Spe, o: den Kos kan blot utvædes som Dabel (Spotteros). — Hertil Spæ:kræfta, f. Spottefugl, En som latter saaledes at det seer ud som Kos. Spæ-or, n. pl. Spottegløser. Jf. speffere.

spæa (æ), v. n. (a - a), spotte. (G. R. spæa). Især at spotte ved Ironie, rose noget tværtimod sin Mening, eller spæe det modsatte af hvad man ventter. R. Berg. Du tar ikke spæ'e, o: du behøver ikke at spotte; hvad du siger for Spøg, kan lettelig komme for Alvor. Sdm.

spæeleg (spæ'le), adj. farlig, vovelig, driktig. Meget brugl. i Kr. Stift Tell. Rbg. Jæb.). Ogsaa i Sdm. især om en bristig Spøg, som let kan ende med en Ulykke. De va spæle nok: det var nær ved at der skulde stæe Skæde. Andre Stæder siges spæeleg og spæfen.

Spæjæl (aab. e), m. (Fl. Spæjla, r), 1) et Speil. Udtales i D. Stift: Spæjæl (men Fl. Spæjla), ellers Spigjæl (Hall.), Spiel og Spil (Gbr.). G. R. spæjill (af et latinsk Drb); Sv. spogel. — 2) et Exempel; ogsaa en Begivenhed som kan tjene til Advarsel. De kunna snart bændt ein Spæjæl: der kunde snart bændt en Ulykke. D. Stift.

spæjælklar, adj. speilklar.

spæjla (spæ), v. a. (a - a), spælle sig.

Spæis, f. Jæbsted, (Rbg.). G. Spis.

Spæiss, m. og Spæissdalar, Spætedaler. (Fremmedt Drb).

Spæiss, f. et Rils. Sdm.

spæjste, tilfrøje; see spæjste.

Spæff, n. Spæf. — spæffa, v. n. afskære Spæl. Spæffesjæl, f. Spæffebret.

speffja, v. a. (He - ste), spæge, tæmme, dæmpe. Noale St. spækje (egentlig speffja, af spaf). G. N. spekja.

speffjast, v. n. (Imp. speffest), spæges, blive spag og stille. G. N. spekjaast.

speffronnen, adj. overtrukken med en Hinde af Spæk; meget fed. D. Stift. **Spekraaka**, f. Spe.

Spekt, (f.), Spagfærdighed. Kun i Forbindelsen: „må Spekt“, eller „må Spæte“, o: befindigt, forsigtigt. Sdm. (Heldn.). G. N. spekt.

Spel (aab. e), n. 1) Spil, Leg (i Almindelighed). I Rbg. hedder det Spil (aab. i). G. N. spil. Sv. spel. Jf. Leik. — 2) et enkelt Spil, f. Er. et Kortspil; et Partit, med Hensyn til dens Gang og Udfald. Ne ha vunne fem Spel. Da hend'e paa Spel: det staaer paa Spil, er i Fare. — 3) Spil af Løner, Musik; ogsaa et enkelt Musikstykke, f. Er. til en Dans. Felespel. Fløytspel. — 4) Instrument til at spille paa; især om de sjeldnere, som ikke have noget bekendt, særegent Naon. — 5) Ankerspillet paa Fartøier, med flere lignende Indretninger. Ellers kaldet Bindespel.

spela (aab. e), v. n. og a. (a - a; og a - te), 1) spille, lege, more sig; ogsaa løbe, glide, bevæge sig let og frit. Jf. leika (som er mere brugl.). Hedder i Rbg. spila (aab. i); ellers tildeels: spæla, spala (Namb.), spælaa (Indr. Drk.). G. N. spila. Sv. spela. — 2) spille, drive et Spil, f. Er. Kort, Dam, Bold. — 3) spille paa et musikalsk Instrument; f. Er. Fiolin.

Spelar, m. Spillemand; Fiolinspiller. Ogsaa kaldet Spelman.

spele, f. speleg. **Spele**, f. Spila.

Spelpeng, pl. m. Penge som de Dansende gæve Spillemanden.

Spelrom, n. Spillerum.

Spelstaf, n. et kort Musikstykke, især til en Dans. Sbl. (Jf. Feletat). Ellers kaldet Spelstaatt eller Staatt.

Spene (aab. e), m. Patte; især om store eller lange Patter, som paa Køer og Gjeber. Udtiales sædvanlig: Spæne, men gaaer ogsaa over til Spana (Namb.) og Spænaa (Drk.). G. N. speni. Sv. spene. Hertil Spænebora (aab. o), f. den lille Abning hvor igjennem Mælken gaaer ud.

Spenger, f. Spang.

spengja, v. a. (gje, gde), beslaae med Skinner eller Plader. (Af Spang). Particp: spængd, beslaaet.

spengja, v. n. (gje, gde), om Binden: blæse i enkelte korte Byger, saa at deraf

dannes mørke Striber paa Vandfladen. N. Berg. Han spængje ni Fjoren. S. Spang.

Spengjing, m. en Slæde eller Kjalde med jernbeslagne Deber.

Spenn, m. et Spark, et Stød eller Slag med Foden. Alm. I Rbg. skal det ogsaa hedde Spann, n.

spenna, v. n. (spenn; spann; spenne), røres, bevæge sig, vise Tegns til Bevægelse eller Spændkraft. D. Stift. Kun upersonligt; f. Er. „Da spann ikke i han“, o: der viste sig intet Livstegn i den; den rørte ikke et eneste Led. (Soan). I Sdm. har det Formerne: e - te. „Da spent' ikke 'ti 'nar“. Han kunna snart slete se, so da had' ikke spent 'ti naa meir.

spenna, v. a. 1. (e - be; el. e - te), sparke, støbe til eller slaae med Fødderne; ogsaa udstrække Fødderne eller vende dem til en vis Kant; f. Er. „spenne burt-i Bæggen“, o: ligge saaledes at man sætter Fødderne mod Bæggen. Imperf. hedder mest alm. spente; men i Tell. og Rbg. rigtigere spende. Ellers et alm. og meget brugl. Ord. Den egentlige Form synes at være spærna. (Sv. spjærna; Jsl. spærna og sporna; Ang. spurnan, hvorfra Eng. spurn).

spenna, v. a. 2. (e - be), spænde, stramme, sætte i en spændt Stilling; ogsaa sammenbæste, spænde sammen. (Sjeldnere). G. N. spenna. Jf. spæna.

Spennar, m. en Stopper, hvorefter et Hjul hindres fra at glide tilbage; ligeledes paa Hjærrer. Drk. Dkerb. og fl. I Sbl. hedder det Spænar.

spennast, v. n. sparke hinanden.

Spenne, n. 1. 1) en stærk Bevægelse, Kamp, Dyst. — 2) Fødder, det som man sætter Fødderne imod.

Spenne, n. 2. et Spænde (i Baand og Klæder). Jf. Spjæja.

Spennel, m. en flettet Ring af Bidier; især til et Løir. Rbg. Hedder oftere Spænel. Ellers Bidispenning, og Rering.

Spønning, f. 1) Sparken; ogs. Bevægelse, Kærelse; f. spæna. 2) Spænding, spændt Stilling; f. Er. i et Laab. 3) Baand, Løkke, Spænde.

Spensl, n. Spænding, Baand.

spent, adv. i Forbindelsen „spent ibæl“, o: reent ihjel, ganske til Døde. Tildeels i Ag. Stift. Jf. plent.

Sperr, n. Baand til at op hænge Fisk med; især parvits. Sdm.

sperra (spærre), v. a. 1. (a - a), op-

- bænge Fisk parvits til Lørring. Belg. Edm.
- sperra**, v. a. 2. (a - a), opsatte Sparrer eller Straabhjælper til et Laag.
- Sperra** (Spærre), f. 1. Spærre, Straabhjælpe hvorpaa Laagjelen lægges. Hertil: **Spærreklauv**, f. den Kløst eller Fals, hvorved to Sparrer sammenføies i Laagryggen. **Spærrepar**, n. to sammenføiede Sparrer, een paa hver Side af Laaget. **Spærretak**, n. Laag som hviler paa Sparrer (ikke paa Naser).
- Sperra**, f. 2. et Par Fiske, sammenbundne ved Halen for at opbænge. Belg. (Paa Jøl. spyrdn, som er et andet Ord).
- spe-skjere**, v. a. frænte, saare ved bitter Spot. Edm. (f. Spe).
- Sperra**, f. Spætte, Træpikker (Picus); en Fugl. Brual. i de sydligste Eane. Ogsaa kaldet Grønsperra, Gullsperra. (Elers Træfiska, Træflopp). Sværer til det tydske Specht.
- Spil** og **Spigjel**, f. Spejgel.
- Spil** (ii), f. (Jl. Spika, r), 1) en Splint, Stump, et smalt Stykke; især af Træ. Rbg. Tell. Mere alm. i Sammensætning. (Handspil, Riskepik). Jf. Legaspik. — 2) en Lysestikke, tynd Splint af Fyrretre til at tænde og lyse med. Meget brugt. i B. Stift; ogsaa i Gbr. Drl. og flere. Elers kaldet Tyrefisk, Stikke, Snerte. — 3) en smal og udbrugt Læ. Oftere kaldet Læaspik. N. Berg. (Jøl. spik, om en liden Segel).
- Spika**, v. a. (a - a), splintre, knuse, slaae i maa Stykker. B. og Ag. Stift.
- Spika** (spike), v. n. pølse, spekulere. Dullerud. (Jøl. spekja). Jf. Spiff.
- Spikande**, adv. i Talemaaben: „spikande sint“, o: fnysende, rasende af Brede. B. Stift.
- Spikar**, m. Spiger, Søm, Jernnagle. Hedder ogsaa **Spik** (Vald. Gbr.). G. N. spikari. Sv. spik. — **Spikarlod** (aab. o), f. Nagletog, Form til at slaae Spigere i. **Spikarnavar**, m. Spigerbor.
- Spikelogje** (aab. o), m. Flammen eller Løsningen af en Lysestikke.
- Spike-tre**, n. fedt og ildfængende Træ til Lysestikker.
- Spikje** (aab. i), n. (?), Spege. Kun i Forbindelsen „i Spikje“, o: i speget Tilstand, tørret, eller tilstrækkelig gjen-nemsaltet til Spisning. (Jøl. speikja, tørre). Hertil **Spikjesjot**, n. saltet og tørret Kjøb. Ogsaa Spiksebog, Spikjelær. — **Spikjesild**, f. nedsaltet Sild.
- Spiff**, n. et Puds, Drillerie, en Skalk-
- freg** (= Pretta). Det ha gjort meg ett godt Spiff. Eogn og E. Berg.
- Spikka**, v. n. (a - a), snitte, flære, til-skjære noget med en Kniv. Søndre Berg. Eogn, Gbr. — Elers: smide (smia).
- Spikkeband**, n. et Neg eller Kornbaand, som man ved visse Leiligheder (især paa Juleaften) sætter ud, for at Spurve-vene skulle gjøre sig tilgode dermed. Tell. (f. Spikkje).
- Spikkje**, m. (Jl. Spikkar), en sælles Benævnelser for Emaafugle, som Spurre, Meiser, Gjerdesmutter og flere. Tell. (Jf. svenske Dial. specke og spicke).
- Spikna**, v. n. (a - a), tørres; ogsaa gjen-nemtrænges af Salt, blive spiselig (om saltet Kjøb og Fisk). See Spikje. (Sv. spickna).
- Spikra**, v. n. beslaae med Spigere.
- Spikut**, adj. flitet, fuld af Splinter eller Filser. Rbg. (Spikutte). Af Spif.
- Spil** f. Spel. **Spil** (ii), f. Spejgel.
- Spila**, v. a. (a - a), spile, udspærre.
- Spila** (aab. i), f. en flad eller tynd Splint, en Spaan. N. Berg. (Jf. Spile, Spilbra, Spole). Hertil **Spilteforg**, f. en Kurv, gjort af tynde Splinter.
- Spildra**, f. en lang og tynd Fjel (lig en stor Spaan). B. Stift og fl. (Sv. spillra, Splint).
- Spilbrende**, adv. splitter. spilbrende næsten (Sv. spiller naken). spilbrende nytt: splinter nytt. (Jf. Jøl. span-nytt). Hedder ogsaa Spilbrande.
- Spile**, m. en Spile, en Pind til at udspille noget med.
- Spilkrift**, m. en fortorret og næsten løs Kvisterod i Planter. Hela. Vel egentlig Spilkrøst. (Naar Spilkrøst findes i et Fartoi, skal det forliste; siger Sagnet).
- Spill**, m. Skylregn, Regnbuget. Edm. — Oftere Regnspill.
- Spilla**, v. n. (e - te), rinde, strømme. N. Berg. Han spille ned: det øser ned (om Regn). De spille Blod'e: Blodet strømmede ned. Edm.
- Spilla**, v. a. (e - te), spille, bortkaste, forspilde. G. N. spilla.
- Spille**, n. Spilbe, Forøvelse. (Ejelden). Le Spilles: til Spilde.
- Spilleregn**, n. Skylregn, stærk Regn. Ogsaa kaldet Spilleratn, n. Meget brugeligt i Edm.
- spilt**, adj. 1) spilt, forspildt. — 2) spe-dalt. Brugt. i B. Stift. (Jf. spiltalt). Heraf **Spiltesykja**, f. Spedalskbed.
- Spiltaug**, n. Spiltouge, Beskebaas. Bru-geligt søndensjæds. (Sv. spilta).

- Spintjen**, adj. smækker, tynd, spinkel. **B. Stift.**
- spinna**, v. a. og n. (spinn; spann; spunne), at spinde. **G. N. spinna.** — Heraf **Spinnar**, m. en Spinder (Spinderfæ). **Spinnarløn**, f. Spindeløn.
- Spinning**, f. Spinden. **See Evune.**
- Spinnel**, m. et Slags Dreierbænk. **B. Stift.** Spinnel skal paa nogle Steder ogsaa betyde Eddertop. (**Ev. spinnel**).
- Spir**, m. 1) Spirit, Top, Spids; en af Straalerne i en Krone. — 2) Strøm, Straale af noget som sprudler frem. Da sto Spirit'en: en Strøm vældede frem. **N. Berg. J. Edm.** ogsaa om et Uheld, en Illøkke. „Da bende ein Spirit“. (**Nf. Spejdel**). — Et andet „Spir“ betegner Mafrelens Angel; see **Pir**.
- Spira**, v. n. (e - te), 1) spire, stude op. (Ikke alm. **See renna, ala, brydda**). — 2) spruble, strømme, vælde frem. **N. Berg. (Svagre end spille)**.
- Spis**, m. Ildsted, Arnested. **Tell. (Helden).** **J. Rbg.** forekommer: Spets; ellers hedder det Peis (**Ng. Stift**). **Ev. spis.**
- spisk**, adj. spids. (Gæntlig spisk, da „Spids“ stulde paa Norst hedde Spit).
- spisse**, v. a. spidde Loug. **Edm.**
- Spissel**, n. Esterdrag, den sidste Bæbste som kommer af Rosten, og som har kun en svag Estermaag af **L. Berg. Stift. (Nf. Sv. spisel, Børdel)**.
- Spit (ii)**, n. Fortræd, Fornærmelse, Opkrævelse; ogsaa Spot, spidige Ord. **Sogn og Søndre Berg. (Nf. Eng. spite. Holl. spiji)**.
- spira** (aab. i), v. n. (a - a), 1) blive spids, fortynedes eller smalle mod Enden. **Tell. (Nf. veska)**. 2) v. a. strikke, binde med Strikkepinde. **Rbg. Tell.** — **See spota**.
- Spital** (aab. i), n. Hospital. **J. Berg. Stift Spytal** (aab. y). **Nf. spitalff.**
- spiten** (ii), og **spitrig**, adj. spidig, spidst, tirrende. **Søndre Berg.**
- Spirit'**, n. pl. spidste eller spidige Ord. **Sogn. J. Nbl.** ogsaa: **Spiritore**.
- spitælsk** (aab. i), adj. spædalsk (= spilt). **J. Nordre Berg.** hedder det spytælske (aab. y). **Nbl. spitelokr. Sv. spetalok. Nf. Spital.**
- Spjeld**, n. 1) Bræt, Skive; en Plade hvormed man lukker et Rør eller især en Skorfteenspipe. Meget brual. (**G. N. spjald**). — 2) en liben Spilbe; især en Hjørnebylde, som dannes af en kort trekantet Fjel. **N. Berg.** — 3) Vandkøvl, Vandfang paa et Møllehjul. **B. Stift.** **See** ellers **Kastespjeld**.
- Spjeldr**, see **Stille**.
- Spjelf**, m. 1) Spændtræ, Spile hvormed en Bæx holdes udstrakt i Breden. **B. Stift. (Nbl. spjalk, f.)**. Ellers kaldet Spile; ogsaa Spote (**Hak.**). — 2) Splint, Spile, som bindes til brudte Rør eller Stikle og til bestadigede Lemmer for at helde dem rive. (**Ev. spjalke; Nbl. spilkur; Ng. spole**). — 3) det forreste tynde Been i Kæggene (fibula). **Rbg. i Formen Spjolk**. Ellers kaldet **Kaaspjif**.
- spjelka**, v. a. (a - a), støtte med Spiler eller Splinter, binde Spiler til et brækket Lem. — **spjelka**, adj. forbunden med Splinter.
- Spjerten**, adj. stolt. **Sogn. (Nf. spjertien)**.
- Spjole**, f. Spole. **Spjolk**, f. Spjelf.
- Spjote**, m. en smal Rile. **Tell.**
- Spjut**, n. Spyd. (Skulde egentlig hedde Spjot, men denne Form synes at mangle). **G. N. spjot**.
- Spjør**, f. Støffe, Klub; især af gammelt Løt. **Nbl. Edm.** Da held'e Litem alt mæ b'a Spjør atte: det beholder Fargen indtil den sidste Klub. (**Edm.**). **Nbl. spjør**. **J. Romsdalen** skal Spjør betyde Fiskens Finner. (**Nf. Hjør**).
- Splint**, f. Tværfille i Enden af en Hjalste eller Axel; Iværnagale. **N. Berg.**
- Splint**, m. en Landstrøger (= Pant). **Nbl. - Splintafylgie, og Splintapakk**, n. et Folge af omstreifende, mistænkelige Folk.
- Split** (ii), f. Splid, Fiendskab. **Split-or**, spidste Ord (omtr. som Spiritor). **N. Berg.**
- Spo**, see **Spon**.
- Spode** (aab. o), f. 1) en liben smal Skovl; f. Eer. til at omrøre Kornet med under Tørringen. **N. Berg.** — 2) Brødkistte, Pind til at vende Brødet med i Bagningen. Hedder ellers: **Spodo** (Ramb.), **Spudu** (Indr. Drf.), ogf. **Spugu** (i Drf.). Andre Steder **Spade** og **Fløgg**.
- Spole** (aab. o), f. Spirit, Lægte, Iværkfjel; en af Stangerne i en Wind eller Rist. (Det samme som Rim). **Tell. Nf. Btingspolur** og **Spila**. (**Nbl. spolr, i Gitterværk**).
- Spole** (oo), m. Beverspole, afgangt Traadnagle til Jflæt. Hedder paa nogle Steder **Spol** og **Spæl**; i **Sogn: Spjole**. (**Ev. spole**). Heraf **spola**.
- Spon**, m. (**Nf. Spone, r**), 1) en Svann, tynd Træsplint. Hedder paa nogle Steder: **Spo** (**N. Berg.**). **Nf. Spuna** og **Spækje**. **G. N. spönn**. — 2) Spisekæ, Trække med et tvært affumpet Blad.

Sætersb. og tilbeels i Hall. og Gbr.
 Isl. spönn. Eng. spoon.
Sponbort, m. Kort, Kortetræets Bark.
 B. Stift.
Spone, f. Spune. Spönn, f. Spann.
Spontak, n. Spaantag, et Tag af smaa
 runde Fjæle, der ere lagte ligesom Teg.
Spor (for Sporb), m. Fiskenes Stjert
 eller Hale. Undertiden ogsaa en Epid; jf.
 Braggjespor. I Edm. hedder det
 ogsaa Spur (aab. u), men ellers sæd-
 vanlig Spor (oo). G. N. spordr.
Spora (aab. o), v. n. (a - a), opsparte
 Jorden, træde haarbt, saa at der visser
 sig dybe Spor efter. N. Berg. — Ordet
 Spor, n. bruges kun sjelden. Jf. Fet,
 Stig, Stoppa.
Spore (aab. o), m. en Spore. (Ejel-
 den).
sporskoyte (aab. o), v. n. trampe og
 løbe stærkt, opsparte Jorden ved stærk
 Løben. N. Berg. Ogsaa springe op,
 kaste sig i Vandsløben; om Fiske. (Ejel-
 dener). I sidste Tilfælde maastee af
 Spor, m.
Sporv, m. en Spurv. G. N. spörr, pl.
 spörvar. Spurveband, n. see Spilke-
 band. Spurveved, n. Spurvevede.
spott (for spott), adj. spottf.
Spott, f. Spot. Dæst i Forbindelsen
 „Spott a Skam“.
spotteleg, adj. bespottelig, skammelig.
 Hedder oftere: bespotteleg.
spraak, v. n. (a - a), sprage, knittede.
 Søndenjæls. I Gbr. sprakka.
Sprakje, m. Enebærtræ. Sogn, Voks.
 (Jf. Brakje). Heril Sprakaber, Spra-
 kalog, Spraksmak og fl.
sprala, v. n. (a - a), spralle, sprætte,
 krumme sig; om Fisk. B. Stift. Nogle
 Stæder spræle (e - te).
Sprang, n. Løb, Spring. Hedder i B.
 Stift: Spræng. Paa Sprang: i Løb,
 ved at løbe; f. Er. Da saan ingen nær
 han paa Sprang, „leggje te Sprangs“:
 begynde at løbe, tage Tilspang. Han
 gler' ikke stort Sprang'e: han er gan-
 ste stille og rolig. Han hevde gjort sitt
 Sprang: hans Løbebane er endt, det
 bedste er forbi med ham.
spratt, see spretta.
Spraak, n. Vibelsprog; ogsaa Ordsprog,
 Mundheld. (Nytt og unorsk Ord). I
 Drk. betyder det: Spøg. „Paa Sprak“:
 for Spøg.
spraak, v. n. 1) bruge mange Ordsprog
 eller særegne Mundheld; ogsaa dispu-
 tere, især med Vibelsprog. — 2) efter-
 lignede Skriftsproget i Tale, tale et
 fornemtladende Sprog. Jf. knota. I

Tell. siges ogsaa spræata, om at sam-
 t le eller snakte.
Spræata, f. Epyote. spræate, f. spræata.
 spreide, v. a. (e - de), sprede. (Selben).
 Spreifegl, n. et Sprøbfjeld. (Nbl).
sprekka, v. n. (sprekk; sprakk; sprok-
 kje), sprætte. I Tr. Stift hedder det
 oftere sprikke (sprikk; sprukke). Sv.
 spricka. Jf. springa.
Spreklur (Eprekle), f. pl. smaa afsprede
 Pletter, Priffer. (Isl. sprekla, Plet).
spreklut, adj. spraglet, spættet. Nogle
 Stæder: sprillette. Jf. droplut.
Spreng, m. Sprængning; ogsaa en vold-
 som Anstregelse.
sprengja (sprængje), v. a. (gle - gbe),
 1) sprænge, faae noget til at briste
 (springe). G. N. sprengja. — 2) for-
 dærve, ødelægge ved en voldsom An-
 strengelse. sprengje seg: gjøre sig Skade
 ved Anstregelse, eller ogsaa ved Over-
 fyldelse. sprengje ein Hest: tiere en Hest
 til Skade. sprengje Maal'e sitt: strige
 sig maalos. — 3) besprænge, bestroe.
 Meget sjelden; see saltsprengja. — Par-
 ticip. sprengd: sprængt; ogsaa forber-
 vet, forfjort.
sprengjast, v. n. sprænges, sprætte.
Sprett, m. 1) Stænk, Skvat; noget som
 spredes eller driver løs. — 2) en Spra-
 debælse; see spretta.
spretta, v. n. (svrett; spratt; sprotte),
 1) splittes, spredes pludselig, drive af-
 sted, springe, søge; f. Er. om Stykker
 af Steen eller Træ, som bliver tilbage-
 get. Alm. og meget brugt. (G. N.
 spretta; Sv. spritta). — 2) springe ud,
 skyde frem; især om Løv paa Træerne.
 Heraf Lauvspretting. — 3) rinde op, om
 Solen; især i det Dieblit da de første
 Straaler vise sig i Bjergtoppene. —
 Da spratt Hilsanne paa alle Kantar:
 Splinterne sprang til alle Sider. „Da
 sprett“ siges ogsaa om bløde Ting, men
 ikke om Vand; see svetta. Da sprett
 upp: det brister, aabnes med et Knald.
 Da spratt upp or han: han kom til at
 nævne det. (N. Berg.).
spretta, v. a. (e - e), 1) sprede, drive,
 kaste. sprette utvæ: kaste eller sprede
 ud. sprette paa: besprænge. (Jf. svetta).
 — 2) sprænge, splitte, løse fra.
 sprette upp ein Saum: sprætte, op-
 skjære en Søm. sprette fraa Hesten:
 spænde fra. — 3) stikke, bugge. (Ejel-
 den). Et Træ, so ingen ha sprett Kniv
 i, o: et Træ som aldrig er berørt med
 Kniv. (Sogn og fl.). Elgesaa: Eg ha
 'He sprett Fingren at 'an: jeg havde
 ikke rørt en Finger imod ham, ikke gjort

- ham det mindste ondt. (N. Berg.). — 4) v. n. spræde, sprænke, give sig en stolt og stiv Holdning. (Meget brugt). Sv. språta.
- Sprettar**, m. en Sprædebase. Ditere **Sprett**. (Om Kvinder: Sprettar).
- Sprettebogje** (aab. o), m. Svæbue.
- Spretten**, adj. 1) som let springer eller driver. 2) sprædende, stolt i Gang eller Holdning.
- Spretting**, f. 1) Springen, Driven; ogs. Splittelse. 2) Fremkomst, Udspringen. (Solspretting, Luvspretting). 3) Spræderie, stolt Gang.
- Sprifja**, v. a. og n. (fje, fte), 1) udsprede, udspile; f. Er. Fingrene. Tæll. (sprifke). 2) v. n. udsprede sig, stritte, skaar udspilet til Iberne; f. Er. om Kviske, Vorster, Korn paa et Ar. Meget brugt i Kr. og Aa. Stift; mest i Nbg. og Tæll. Om Klæder siges at be „sprifke“, naar de skaar vidt ud fra Kroppen. I Nordre Berg. betyder „sprifke“ at soulme, skaar spændt af Følde; f. Er. om Aarerne. Sur'e sto so de sprifke, o: Iveret soulmede af Væsk.
- Sprifjen**, adj. udbredt, strid, udspilet; ogsaa soulmende, fuldig. Hedder ogsaa **Sprifjande**.
- Sprifke**, f. sprefta. **Sprifket**, f. spreftut.
- springa**, v. n. (spring; sprang; sprungje), 1) løbe, rende, gaae hurtig og med Løbestrid. (Forstjelligt fra Dansk springe). Alm. og meget brugt. (Sv. springa). Imper. hedder i B. Stift: **sprang**; Flertal tildeels **sprunge**; i Hall. **sprungo**. Heraf **Sprang**. — 2) bryde løs, sturte frem. Noget sjelden. (I Betydningen udspringe og fremspringe siges sædvanlig: sprettar). — 3) sprække, briste i Stykker, revne. Lidet brugt. (Jf. sprefta, sprefta). G. N. **springa**. Heraf **sprengja**, **sprungjen**, **Sprungja**.
- Springar**, m. 1) en Løber, Hurtigløber. 2) en Dands hvori man løber rundt i en Kreds, uden at dreie sig. 3) et Slaags Delfin, en Sval-Art (Delphinus Delphis).
- Springhest**, n. Springholt i en Væv. B. Stift.
- Springing**, f. Løben, Renden.
- sprite**, v. n. spruble, strømme. Nm.
- Spro**, f. Hals, Svælg. (Andre-Sogn). Ivelgaa i Spro'i: Sluge noget som er for kort og derfor skaar fast i Svælg.
- Sprofta**, f. Spræfte, Rist. — I Sdm. siges ogsaa **Sprofte** (aab. o) om smaa Riber eller Saar. De finst ikke Sprofte
- paa, o: det er aldeles heelt og jævnt. (Jf. Jøl. språk).
- sproftna**, revne; f. sproftna.
- Sprose** (Spros), f. Epile eller Led i en Binduesramme. Tr. Stift. (I. Sprosse). Skulde bellere hedde Sprota.
- Sprote** (aab. o), m. 1) Spids, en liden spids Plade paa Enden af Væster og Baand. Tæll. — 2) Spændtræ i en Væv (= Spjælf). Hall. (G. N. sproti, Kjøp). — 3) Legn, Mærke (vel egentlig Spire). Sdm. Me sekk snart sja sproten ta di: det viste sig snart; vi sit snart see hoorledes det vilde gaae.
- sprotna** (sprottne), v. n. (a - a), revne, splittes; især om en Søm. I Gbr. siges ogs. **sproftna**.
- Sprotta**, f. Split, Aabning i Klæder. **sprottan**, part. (af sprefta), 1) splittet, revnet. 2) udsprunget, om Løv; ligesaa om det første Legn til Kjerne i en Frugt. 3) oprunden om Solen. Me same Sol'a va sprotta.
- sprova**, v. n. spejde, sige, see sig om. Valders.
- Sprungja**, f. Revne, Rist i et Træ; ogsaa en Revne i Hud. B. Stift. (G. N. sprunga). Jf. Sprofta.
- sprungjen**, part. (af springa), sprukket, brusten. (Ditere sproftjen). G. N. sprunginn.
- Spruns**, f. Spuns.
- spruta**, v. n. (a - a), sprude. Søndre Berg. Noget Steder: **spryta**. Ellers **sputa**.
- Spruta**, f. Blæksprutte (Polyp). Søndre Berg. (I N. Berg. kaldet Halbar).
- Spryta**, f. en Sproit, fremstrublende Strøm, f. Er. af Vand. Sbl.
- spræk**, adj. 1) sty, vild, urolig, vanstelt at fange eller holde; om Dyr. N. Berg. Helg. — 2) kaad, springst, overgaaen (= kpen). B. Stift. — 3) dvødtig, hæl, anseelig, fortrinlig. Jæd. Nbg. Tæll. (Jf. fræk og frak). Jøl. sprækr, stærk.
- Spræn**, m. 1) en Strøm, Sproit, Vandstraale. Tæll. — 2) en Krøster, En som let bliver rød og springer bort. Sdm. Hedder ogsaa **Spræne**, f. „Ei Rødspræne“.
- spræne**, v. n. (e - te), 1) spruble, sproite, vælde frem. Tæll. Sdm. (Jøl. spræna). 2) springe, løbe bort af Rødsjel. (Ejelden).
- sprøyta**, v. n. (e - te), sproite, stænte. (Jf. støtta, som er mere brugt.).
- Spudu**, Brødfifte; f. Spode.
- Spue**, m. Spov (Fugl), et Slaags Sneype med langt Næb (Numenius arcua-

- tas). Spuelæta, f. Spovens fløitende Stemme.
- Spune** (aab. u), m. 1) Spinden, det at man spinder. 2) Spind, noget som er spundet eller skal spindes. Meget udbredt, dog i forskjellig Form, da det ogsaa hedder Spone, Spona (sandskjelds), Spanna (Gbr.). G. N. spuni. Sv. spånad.
- Spuns**, n. 1) Spunds, i Tønder. J. Tell. hedder det Spruns. — 2) en Rude i Løi. Heraf spunsfa, adj. rubet. spunsfa, v. a. sætte Spunds i.
- Spunur**, f. Spænel.
- spurd**, part. (af sporja), spurgt, abspurgt; ogsaa hørt. J. B. Stift: spur'e (aab. u). G. N. spurdr.
- Spurdag** (aab. u), m. 1) Spørgsmaal; Efterspørgsel. Harb. Helg. og fl. (G. N. spurdag). 2) En som spørger meget. Sdm.
- Spurlag**, f. Spurnad.
- Spurnad** (aab. u), m. 1) Efterspørgsel. Da kom Spurnad ette di. N. Berg. Helg. — 2) Rygte, Idbende. Hedder ellers Spurn, f. (Nbl.), Spurlag, n. (Tell. Valb.); ogsaa Spurdag. G. N. spurn, spurning.
- Spursmaal**, n. Spørgsmaal. — **Spursmaalbok**, f. Forklaring, Lærebog (med Spørgsmaal og Svar). S. Berg.
- spurvis** (aab. u), adj. flittig at spørge, som ideltig spørger sig for. Søndre Berg. Tell.
- sputra** (uu), v. a. (a - a), 1) sprude, udspøit. N. Berg. (Jf. spruta). 2) svotte idelig. — Heraf Sputr, m. en Strøm af noget som bliver udspøitet. Sdm.
- Sputt** (aab. u), n. Spyt. Ellers Spytt.
- sputta**, v. n. (a - a), spytte. Søndre Berg. og Kr. Stift. Ellers spytta. (Sv. spotta).
- spv**, v. n. (r - dde), spve, bræfte sig (saavel om Mennesker som Dyr). Heraf Spving, f. Brækning.
- Spva**, f. Spv. (Ejelden). G. N. spva. spveleg, adj. væmmelig, yderst ækkel.
- spven**, adj. tilbøielig til Brækning.
- spvrja** (aab. v), v. n. og a. (spvr'; spurde; spurt), 1) spørge. Inf. paa nogle Steder spvra og spvra. (G. N. spvrja). Imperf. i B. Stift: spvre (aab. u), nogle St. spvre (G. N. spurdi). Imperativ: spvr (spør); fl. spvrje. — 2) overhøre, katetisere. Jf. Spvrjarkova. — 3) høre, faae Rygte eller Idbende om. Jf. spvrjast. — spvrja teg fram: spørge om Veien, komme frem ved at udspørge Leiligheden. spvr-
- Ja teg før: forespørge sig. spvrja upp: udspørge.
- spvrjande**, adj. 1) sværgende. 2) til at spørge efter. Da 'tje spvrjand ette di.
- Spvrjar**, m. en Spørger; ogsaa en Overhører. Spvrjarstova (aab. o), f. et Sted hvor der holdes Katetisering. B. Stift.
- spvrjast**, v. n. (spvrst, spurdest), bores, rygtes, blive bekendt. Da hadde spurst: det var blevet bekendt.
- Spvrjing**, f. Spørgen; Overhøring.
- Spvt** (aab. v), n. Strikketoi; Klædningsstykke som strikkes. B. Stift.
- Spvta** (aab. v), f. 1) et Evid, Stege-spib. (Skulde egentlig hedde Spita). — 2) en tvind og spids Nagle, en tilspidsset Pind; f. Er. til at fæste et Laag med. Meget brual. i B. Stift, ogsaa i Gbr. og fl. (Jel. spita; Sv. spet, Spile). — 3) Strikkevind, Bindingsstykke. (J. Rba. maaste: Spite). Jf. Eneis. Hertil Spvrtepar, n. et Sæt Strikkevinde (nemlig fem Stykker).
- spvta** (aab. v), v. n. (a - a), strikke, binde med Strikkevinde. B. Stift. J. Rba. og Tell. hedder det spite (aab. i), som egentlig er rettere. Ellers blitte og binde. — spvta paa (el. sp. upp-atte): strikke et nyt Stykke paa, sætte ny Fod i Strømper.
- Spvtal** og **spvtælf**, f. Spital, spitalstf.
- Spvting**, f. Strikning, Binding.
- spvæde** (spvæ), v. a. (e - de), fortvnde, blødne, gude Rødste paa. (Sv. spåda). Jf. Spv.
- Spvæf**, (langt), m. en froesen Skorpe paa Jorden (= Klatte). Øst. f. spvæfje.
- Spvæfje**, f. Spaaner, Fliser af Ved. Rbg. Tell. (Jel. spvæja). Ogsaa Spvæf, m. (om en enkelt Spaaner).
- spvæfje**, v. n. (fje, fte), fryse, stivne, belægges med en Iis Skorpe; om Jorden. Meget brual. i Øst. og ved Trondhjelm; ogsaa i Øst. hvor det tildeels hedder spvæfje.
- spvæfr**, part. froesen, haardfroesen; om Jorden. Øst. Øst.
- Spvæl**, m. Hale. (Kun om en kort Hale som paa Faaret, Gjeden, Haren, Bjørnen). N. Stift, Valb. Gbr. Øst. J. Eoan hedder det Spvædl eller Spvædel. Cf. Rumpa.
- spvælen**, adj. kort og smal imod Enden; f. Er. om Træer. N. Berg.
- Spvæne**, m. Patte; see Svæne.
- Spvænel**, m. Langjern i en Nølleareal, den Jernbolt som gaaer ud fra Vandhullet (Kallen) og tjener til at ombrede Kværnen ved Hjælp af et Tværjern (Sig-

le). Meget udbredt i forskjellig Form: Spænel (Ebl. Fæd. Tæll.), Spænel (Rdg. Rdm.), Spænal (N. Berg. Edm.), Spunur (Jndr.). — Om et andet Spænel see Spænnel.

spængje, f. spængja. Spænel, f. Spænel.

Spærr, f. Spærr. Spærrer, f. Spærra.

Spøf, n. 1) Spøg, Ekjent. (Iffe alm.).

Jf. Gaman, Fantri. 2) en Tingest, liden ubetydelig Ting. Edm.

spøkja, v. n. (e - te), spøge, slemte. Dg-faa: være nær ved at komme til noget, være paa Nippet. Dæ spøke ette di: det er ikke langt fra, det kan let hændes.

N. Berg.

spøjelege, adv. farligt; ogsaa følt, frøjetligt.

Spøkjelse (aab. ø), n. en Tingest, en ubetydelig, daarlig eller latterlig Ting.

Spotviis ogsaa om Mennesker. Edm.

spøken, adj. farlig. Gbr. (Jf. spæleg).

Spøfri, n. Spøg. (N. Berg.). spøfri-lauf, adj. ret alvorligt.

spola, v. a. (e - te), gløre Spoler til en Bæv. Fædder ogs. spola; i Sogn spjola.

Spøna, f. Spøan, Pllis, Huggespaan.

N. Berg. (Mere brugt. end Spøn).

spøne, v. n. (e - te), støbe, sparke i Jorden. Edm.

spøra, f. spørja. spøte, f. spøta.

sta, f. stad og stand.

stæba, v. n. gaac saate; ogsaa om en vakkende Gang. Nogle Stæder: stæle.

(Tøten). Sv. stapla.

Stæband, n. Nagle i en Stæde, de fmaa Støtter hvorpaa Stædekunden hviler. Rdg. Gbr. I Edm. Stæbende.

I Drk. Stallband, om de Nagler, som indslaaes ovenfra (ellers kaldet Hætra). — Kunde ogsaa forklæres enten som Stævband eller Stævband.

Stæbbe, m. 1) Blot, Huggesblot, en kort afbuget Stump af en tvk Træstamme. (Alm.). Sv. stæbbe. Jf. Smiektæbbe.

— 2) Bunte, Stabel, tæt sammenpakked Hob, især af Hø i Laden. Sogn, Vald. Høla. (Jøl. Stæbbi).

Stæbbud, f. Stølpæbød, Mæbbød, som er bygget paa korte Fødder eller Blokke, saa at Gulvet ikke naaer til Grunden.

N. Berg. Fædder mere alm. Stæbbur, n. (Jf. Bur). — Kan forklæres baade som Stæbbud og som Stævbud.

Stæbende, f. Stæband.

stæbla, f. stæbla. Stæbur, f. Stæbbud.

Stæd, n. Standsning, Stillestand. (See Sjøstæd). Dæ sto i Stæd: det stod stille. Edm. (Hælden). Her mærkes Ud-

trykket „i Stæe“, ø: i Rolighed. Meget brugt. i Rdg. „San va fje lengje i Stæe: han forblev ikke længe paa samme Sted. (Et gammelt Dativ, som ogsaa kunde henføres til Stæd, m.).

Stæd, m. (Jf. Stæde, r), 1) Sted, Plads (i Almindelighed). Udtales mest alm. Stæ, og i bl. Form: Stæ'en (i Rfj. og Edm. Stædian). G. R. stædr. — 2) Sted hvor noget er sat eller lagt, Veie, bestemt Rum; ogsaa Stilling, Standpunkt. Hertil Ræstestæd, Hæstestæd, Hæskæd, Beltestæd. Jf. Middagsstæd. — 3) Stæd, By. (Lil-

beels med Fleertal Stæder). Mest brugt. i Tr. Stift. „At Stæ'a“: til Byen.

(I B. Stift: „te By'n“). I Sammen-

frøining betegner Stæd ogsaa det stæende, saaledes Understæd, Øvstæd; jf. Ræststæd. — De mange Gaardsnavne,

som ende med Stæd, bruges sædvanlig uden Bøining; dog findes i Drk. ogsaa Formen „stoom“ (for stobom), f.

Er. paa Vallstoom, Ræststoom. (Dativ Fleertal). I Edm. bruges Dativet „stoba“ (aab. ø) og forkortet „stæ“ i

saabanne Trd som: ollæstoba (allesteds), auræstoba (andensteds), sumæstoba, nræstoba. Ellers siges Ræ (f. Er. allestæ), stan (allestan), og til-

beels stæst (allestæst). Den gamle Genitivform (stædr) findes kun ved „til“;

saaledes „te Stædr“: ø: tilstæde. (Hæd. Ebl. og fl.). — Af andre Forbindelser mærkes: „At Stæ“: frem, tilveie (f. astæd).

Av Stæd: affæd, ben, bort. I Stæd: nøb, nylig; ogsaa: nu strar. I mit Stæd: i mit Sted, paa mine Begne.

Nær ea var i din Stæd: hvis jeg var i din Stilling. Kvar i sin Stæd: enhver i sin Stilling. I Stæden føre: i Stedet før. Atti Stæden: igjen, i Stedet for noget som er borte.

stæd (stæ), adv. affæd, ben, bort; ogsaa borte, henne. Tr. Stift. Gbr. Edm. (Ellers avstæ, avstæ, astæ). Dg-faa: ned, overende; f. Er. rive stæd, fare stæd, sju seg stæd. (Edm. og fl.). — Hertil: stæd-gjør'e, ø: affæd, urstillet. stæd-riven: nedreven, vøttet. stæd-fætt'e: udstøret, udstøfferet, pyntet; egentlig affittet.

stæd, adj. stædig, om Heste. Mest alm. stæ; i Rfj. og Edm. stæ'e. (Jøl. stædr).

stædd, adj. stædt. Kun sammenfat som naudstædd. G. R. stædr.

Stæde (Stæe), m. Ræg, Stæbel, sammenpakked Ræsse af Hø eller Korn i Laden. R. Stift, ogsaa i Buftærub.

(Goyfæe, Ronnfæe). G. N. stadi. Ellers kaldet Etal, Stabbe, Raage. **stadebrend** (stæbrand), adj. bedærvet af Bede og Fugtigbed i Læden. **staden**, adj. som har staaet nogen Tid. Vbr. Edm. og fl. (Jf. forstaden). Dæ for lite stæ: det har ikke staaet længe nok. J Edm. ogsaa stiden (aab. i); f. Er. natteftiden. — Egentlig Participle af standa. **stadsfesta**, v. a. (e - e), stadsfæste. **stadius**, adj. stadius; lat. Jf. stæd. **stadsa** (stane), v. n. (a - a), stadsæ, hvile. Tilbeels i Edm. Hall. og fl. (b høres ikke). G. N. stadna. **stae**, f. Stab og Stabe. **stæ** (stæet), f. Staden og standa. **stæg**, n. Stæg, Pant som sælges i Stavnene. — Stæga, v. n. sæste Stæget. **stæga**, f. Stæge. **stæga**, v. n. (a - a), stadsæ, hindre, holde tilbage; ogsaa dæmpe, stoppe. Søndensfelds. (J N. Berg. stogga). Egentl. stæga. **stæggande**, adj. som man kan stadsæ. **stæfalk**, m. 1) Stæffel. Jf. Stakar og Stæfalk. — 2) Wandfolk; især Ungkarl. Ein vakten stæfalk: en voksen Karl. Meget brugt i Er. Stift. **stækar**, m. en Stæffel; især Tjæger, Betler. (G. N. stækarl). Ellers en svag og hjælpeløs Person; ogsaa en Krosler, Kufon. (Ev. stæckare). Som Kjølenavn er det kun et Udtryk af Dmbed og Deeltagelse. Forbindes ofte med et andet Ord og faaer da en Form med -s, f. Er. Stækarer Van (Stæffels Varn). **stækarerdom**, m. Uelbed, Skrøbelighed. Bedder ogsaa Stækarerheit, f. (Verg. Stift). **stækarerleg**, adj. uel, skrøbelig. **stækie**, m. (fl. Stæfa), Stæge, Lysstæke. J Vbr. Stækaæ. **stækk**, m. 1. et Stjært. (Alm.). Jf. Døe. J „Stinnstækk“ har det Betydningen Kuffe eller Dverkjole, ligesom G. N. stækk. **stækk**, m. 2. en Stak, Stabel, en bol opstaalet Hob af Hø, Løv eller Løv paa Markerne. G. N. stækk. **stæffa**, v. a. (a - a), ostæbble, sætte i Stak. Bedder ogsaa stæffa. **stæffa**, adj. om Skoven: belagt med Sne paa Grenene. Tell. Jf. Lavns. **stæll**, f. stæla. Stalband, f. Stæbband. **stæll**, m. 1) Stæd. G. N. stæll. Pruges her kun om Hestestæle. — 2) Regletræden i et Laas, den Ring hvort Gjængerne ere indsluttede. B. Stift.

— 3) en opbelet Flade, en Høi som er stæd og jævn ovenpaa. Nbl. (Andre St. Pall). Jf. G. N. stæll, Fædtsælle. **stælltræv**, n. Høloft. Aa. Stift. **stællvække**, f. en liden rund Hjelde til en Hest. Er. Stift, Edm. (Maaskee rettere Stællvæffa). **stælmæ**, m. Lysfulmen; f. Stølmæ. **stæm**, adj. stæm, stæmmende. (G. N. stæmr). **stæmegauk**, m. En som stæmmer. Af den stæmmende Lyd hvormed Gjøgen underliden begynder sin Sang. **stæma**, v. n. (a - a), stæmme (i Læden). G. N. stæma. Heraf Stæming, f. **stæmm**, m. Stavn paa Vaade og Færtøier. Noget Et. Stavn. (G. N. stæmn). En anden Betydning forudsættes i Lædemaaen „te Stæms“, som bruges i Edm. f. Er. fæ Krytta te Stæms, s: saae Kjøret samlet, eller saae det hjem. Maaskee egentl. Sammenfomst. Jf. stæmma. **stæmmhald**, n. den Retning hvori man vender Stavnene; et vist Mæed at roe efter. Paa Dplandene siges Stæmmlei(b). **stæmp**, m. Valle, aabent Kar med Drer; noget større end en Bøtte. B. og Er. Stift, ogsaa i Gbr. (G. N. stæmpr). Ellers Stæmpa, Lympe, Strump, Høllæ, Balgæ. **stæmra**, f. Stæmperk, Valkemølle. **stæmpa**, v. a. (a - a), 1) stæmpe, valte Høi til Klæder. — 2) søle, vade, arbeide i Dnd og Væde. **stænd**, n. (ea f.), 1) Stænd, Orden, Stif. — 2) Tilstand, Forsætning. — 3) Stilling, Livsstilling. **stænda**, v. n. (stænd; stø; stæde), at stæde. Inf. bedder: stænda (Nbl. Hard.), stænde (Rba. Tellem. Hall. Pall.), stæ (Nbl.), stæ (mest alm.). G. N. stænda. Præsens: stænd, stænd (Mandal, Rba. Tell. Hard. Voss, Edm.), stæ (Edm.) og stæar (mest alm.). G. N. stænd. Imperi. overalt: stø. J Fleertal siges: stoo (Hall.), stoge (Sætered.). G. N. stød. stidu. Cupinum bedder i B. Stift: stæde, aab. i (Edm. Rfj.), stæ og stæe: ellers stæe (mest alm.), ogsaa stænde (Voss), stænd (Romsb.). G. N. stød. Imperativ: stætt, og i fl. stænde (el. stæ). Afledninger: Stænd, stændia, Stæb, stæden, Stæda, stæb. — Betydninger: 1) stæde, være i en opret Stilling; ogsaa holde sig oppe, ikke falde. Saaledes om en Vaat: „Dæ stø knapt“, s: Vaatstangen bædebe lidt imod Løddet. Sjældnere om Længen

som veies. Dæ stend'e paa fem Merker: det veier omtrent 5 Marker. (Hertil G. N. standa, veie). — 2) rage frem, række ud. Dæ stend upp-or: det naaer op over Vandet. Dæ sto unda: det stak frem, naaede ud af Skjulet. Ogsaa komme frem, vise sig. Dæ sto Fos-sen (det stummede som en Fos). Vige-saa: Dæ sto Skum'e, Driv'e, Kjøp-sien o. s. v. — 3) vende, have en vis Retning. Binden sto midt ette Fjor'a. Elnganne staa beint imot. — 4) vedvare, holde ved. Dette Ver'e stend ikke lengje: dette Veir vil ikke vare længe. Alt mæ dæ sto paa: staa længe som det holdt ved. — 5) staa stille, være standset; f. Er. om et Hjul, en Vølle. — 6) være i en vis Forsatning. Ditest med „til“; f. Er. staa vel til. — Talemaader. „staa seg“: holde sig vedligje, vedblive uskæftet; ogs. holde Stand, ikke vige. staa seg godt: have Lykke, være heldig. Derimod: han vilde ikke lata da staa seg, o: han vilde ikke være sig det beskændt. (B. Stift). staa av seg: see ud, tage sig ud. staa ette: tragte efter; ogs. efterstræbe. staa fyre: forestaae, raade for. (H. Forestandar). staa i da: holde det ud. (Nbl.). staa paa: a) paastaae; b) vedvare; c) knibe, blive vanskeligt. Da stend ikke paa: det har ingen Rød, det er ikke vanskeligt. (Meget brugt. i B. Stift). staa til (te): tilstaae; ogs. staae til, være i en vis Forsatning. (Heraf Tilstand). staa um: gjælde, komme an paa: f. Er. Dæ sto um Liv'e. (B. Stift). staa upp: reise sig, staae op. (Heraf oppstaden). staa uti: stræve, have travlt med noget. Dei ba mykke te staa ti. (N. Berg.). staa vld (aab. i): vedstaae, vedkjende sig, staae ved sine Ord. N. Berg. Ellers hedder det „staa mæ“.

standande, adj. staaende. I eit standande: i eet væk, uophorligt.

Standar, m. en Stender, Stolpe, Stør, Pæl.

standast, v. n. (stendst, post), vare, vedblive, holde ud, være tilstræffelig. Dæ kann ikke standas: det kan ikke være længe. (Tell.). Dæ stendst ingen Ting: der er intet som holder det ud, el. som er stærkt nok. (Edm.). Ogsaa med Dativ. Dæ stænt barna ikke: det forslaaer aldrig for ham.

stane, v. n. (e - te), see med Nysgjerrighed, gloe og gabe efter noget. Edm. Om et andet stane see stabna.

stanga, v. a. (a - a), stange, stobe med Hornene. I B. Stift: stanga.

stangast (stangast), v. n. stanges, stange binanden; om Kvæg.

stanka, v. n. lugte; stinke. Nbg.

stans, m. Standsning, Hvile: ogsaa Hindring, Hestelse. (Nvere Ord).

stansa, v. n. (a - a), standse, staae stille; ogsaa hvile lidt. I Nij. og Sj. hedder det ogsaa stansna. Ellers stana (stanna), stogga, stagga.

stapp, n. Rød, tilsvævet af stød eller banket Frugt (Roer, Poteter). Berg. Stift.

stappa, v. a. (a - a), 1) banke, stobe smaat, f. Er. i en Morter. Tildeels søndensjelds. G. N. stappa. — 2) stoppe, pakke i, proppe fuldt. Mere alm. og meget brugt. (G. N. stappa). Hertil stappa, part. stoppet, pakket, fuldproppet. — Stapping, f. Pakning.

Star, n. Dine; Dinenes Udseende, Blis, Syn. Brugt. paa Helg. — brunt Star: brune Dine. blætt Star: blaae Dine.

stara, v. n. (a - a), stirre, see længe paa noget. Helg. I Indr. staraa. (Ellers stira). G. N. stara.

starblind, adj. stærblind; nærsynet.

stare, m. Star (Fugl). Paa enkelte Steder: Star. (Ev. stare). Ved Kristianssand betyder „Star“ ogsaa Drofler eller Kramfugle.

stargras, see Storr.

starva, v. n. (a - a), 1) skride langsomt frem, gaae seent og vaklende (om En som er meget træt eller ogsaa søg). Dæ snarvæste han starva av gjeng'e. Edm. Hard. — 2) krumpe sig, bøie sig sammen, som Kvæget i Frost og Uveir. Hard. — 3) afsaae, falde bort, døe. Helg. Indr. West i Forbindelse med av (starva av). Han da starva av: han er vandret uden. Ogsaa i Nbl. om Kvæg: omkomme, krepere.

starving, f. seen og vaklende Gang.

stas, m. Stads, Pragt. (Nvere Ord). Vigesaa: stasa, v. n. (a - a), bruge Stads, pynte sig meget. staseleg, adj. stabselig.

stasett, f. stab. — Stave, f. Stova.

stauka, v. n. (a - a), 1) støbe, stifte i Korn med en Støvl for at afbrøde Avner og Stikke. Nbl. — 2) gaae langsomt, hær med Stas. Edm. Heraf Stauk, m. en gammel Karl.

staul, see Støl.

staupe, n. 1. et Støb, Væger. G. N. staupe. I Melbalen ogsaa et lidet Trækar (see Stava). Ellers med egne Betydninger i Gyrestaub og Ervestaub.

staupe, n. 2. et Hul i en Vej, en liden Hjulning eller Udgravning; f. Er. imel-

- lem Etene. Telt. ogsaa i Tr. Stiit. (G. N. stau). Jf. Stoppa.
- stauput**, adj. usjøn, om Jorden; fuld af Huller eller smaa Brøstter.
- Staur**, m. Stør, Pæl, en opreist kert Stang. Alm. og meget brugt. (G. N. staur; Sv. stür). Ogsaa en Styrper, Klodrian.
- staura**, v. n. (a - a), 1) nedsatte Støtter eller Pæle. (See ellers stöpra). 2) Klodse, bære sig feitet ad.
- Staurhynning**, m. Spækbugger (Delphinus Orca). Edm. I Fosen: Staurhenning.
- Staurstrang**, f. see Jarnstaur.
- Staurvad**, n. et Fiskeredskab at fange Helleflyndrer med. Edm.
- staut**, adj. hjæt, dvørgt; ogsaa anseelig, som tager sig godt ud. Et meget udbredt og maaskee alm. Ord.
- Stav**, m. 1) Stav, Stok til at gaae med, Støttestav. (G. N. staf. - 2) Støtpe, Pille, Hjørnestøtpe i en Stavbygning. (See Stavbyg). Hertil Korstjæst, Vødestav. - 3) Stav i Træk, de enkelte Stykker hvoraf Karrets Sider dannes. - 4) Stykke i et Seil, en af de enkelte Vøedreder i Zeilet. Helg. (Jf. Vø). - 5) Kant, Rand af en egen Farve. (Ejelden). See stava.
- Stava** (Stav), f. et lidet Spand, et Træk med en hoi Stav som tjener til Skaft. Dk. (Ellers Staup, Kopp, Strippe). Jf. Sv. ståva.
- stava**, v. a. (a - a), 1) sætte sig med en Stav. „stava seg“. - 2) tage et Kar i Stykker (i Stavet). Undertiden ogsaa om at sætte enkelte Stavet i Kar. - 3) have et Ord, navne Bogstaverne. „stave og legase ibop“: adfille Bogstaverne og ordne dem i Stavelser. - Jf. Bokstav (som i G. N. bebder staf).
- stava**, v. n. (a - a), affælle sig; vise lange Stykker eller Striber i Vandet. (Helg. Edm. Hard.). „Dø stava ni Sjøen“, siges naar Søen er saa stille, at Stykkerne af Vandet vise sig tydelig.
- stava**, adj. randet; om Hestens Man, naar den er fort i Midten og hvid paa Siderne. N. Berg.
- Stavar**, f. Stavvar.
- Stavband**, n. Straabaand imellem to Støtler. See ellers Stabband.
- Stavbygning**, m. see Stavhus.
- Stavelse**, n. Stavelse i et Ord.
- Stavemne**, n. Træ til en Stav.
- Stavhus**, n. Træbygning, hvori Bøggene ikke ere temrebe, men dannes af opreiste tykke Støtler, som forbindes ved Vjælker og Straabaand, hvorpaa Mellemrummene dækkes ved en Beflækning af Hæle. - Saaledes ogsaa Stavfærkja, Stavløde, Stavenaust og flere. N. Stiit.
- Stavfall**, m. gammel Mand, som gaaer med Stav. Han vert ingen Stavfall: han bliver vist ikke gammel. N. Stiit.
- Stavflauv**, f. Kløv paa Enden af en Hjørnestøtpe, hvori Vjælkerne indfældes.
- Stavløgja**, f. Tagstok, den øverste Stok i en Eidevæg; Tagbjælken i et Stavhus. Nbl. Hard. Jæb. (Stavleta). Ellers kaldet Rastestok, Rastall og fl. (G. N. stavlægja).
- Stavstilla**, f. fuldkommen Vindstille paa Søen; det at Søen er saa stille, at det „staver“ i den. Helg. (see stava).
- Stavstro**, f. Grændsemærke, et Sted hvor to eller flere Grændsestjælle støde sammen; Endepunktet af et Markstjælle. Lister og Dalerne. Udtales ogsaa Stabstia.
- Stavvid** (aab. i), m. Eplitholt, Ved til Kar og Løndestaver.
- staa**, f. stana. **Stagaa**, f. Stigje.
- Stæk**, n. Støi, Tummel; Travlhed med et Arbeide. N. og Tr. Stiit, Helg. - Eondenfjelds hedder det tildeels: **Stæks**. Ellers: Styr, Sti, Sjav.
- stæka**, v. n. (a - a), stvie, larme; have det travlt med et Arbeide. Nogle Stæder: **stæksa**.
- Staal**, n. 1. Staal. Heraf stala. - **Staalstjør**, f. Staalstjørder. **Staalrand**, f. Staalstribet (i Eggen paa Knive). **Staalstiva**, f. Staalplade paa en Hammer.
- Staal**, n. 2. 1) en stor og tæt sammentrængt Masse. Stoddestaal, Fiskestaal, Eildestaal. N. Stiit. - 2) Lag, Punks, Etabel af Korn eller Hø i Laden. N. Berg. Guldr. (Konntaal, Hovstaal). Nogle St. Stæle. Jf. Stade. (Jøl. stal). - 3) et Rum i Laden, et af de store Rum, hvori Høet eller Kornet oplægges. Tr. Stiit og Helg.
- stala**, f. stela.
- Stale**, m. en stor, hoi Karl. Edm.
- stalgjaa**, adj. stalgjaa, blaagjaa.
- Stalhuva**, f. Hjelm. (Ejelden). høyte Stalbue: stode Kuldbotte. N. Berg. Ellers „stumpa Sterte“ og fl.
- Stalis**, m. det første eller nederste Lag af en dobbelt Jis. Nbg. (Jf. Tvistab).
- stalfert**, adj. belagt eller beslagen med Staal. Hedder ogsaa stalflegjen.
- Stang**, f. (Jl. Steng'er), 1) Stang. G. N. stang. Jf. Trode, Raate, Rø. - 2) en Maalestang, sædvanlig fer

Alen. — 3) Stinne, smal Jernplade. (Tr. Stift). See Spang.

staanga, v. a. (a - a), støtte med Stænger, stange Vrter. See ellers stanga. **staanka**, v. n. stonne, sulke dybt. B. Stift. (Sv. stänka).

Staar, s. Stor. **staara**, s. stara.

Stafs, n. Lummel, Travlbed; s. Staal.

Staatarkungje, m. Stodderføjed (Bygdevagter). B. Stift.

Stavaar (for Stavar), m. Stub, Stamme efter et afbugget Træ. Dk.

Stave, s. Stova. — Ste, s. Sted.

Sted (aab. e), n. Ambolt i en Smedie.

Alm. (mest i Formen Ste). Sv. städ.

G. N. stedi, m. H. Skruvsted.

ste(b)a, v. a. (ste, stebde), fæste, tage i i Tjeneste; ogsaa fæste en Gaard, bygge. „stea seg“: tage Tjeneste. (Mandal, Tell. Dk.). Stude egentlig hedde: stebja (sted, stæde). Sv. städja.

stedd, part. fæstet, leiet.

Ste(b)peng, m. pl. Fæstpenge, Haandpenge. Dk. (I B. Stift Fæstpenga).

Sv. städjpenning.

Stedsmaal, n. Fæste, Pæse; ogs. Haandpenge (Stebpeng). Tell.

ste, s. Staba og steba.

Stegg, m. 1. Sannen af et Par Fugle; s. Er. Gasfægg: Gasfe. (B. Stift). G. N. stegger.

Stegg, m. 2. et fraklødende Røsen; Udseende som indgæder Frygt. Dore Tell. (H. Stygg).

stegge, adv. hædligt, modbydeligt; ogsaa fælt, frygteligt. Tell.

Stegla, s. et Slags Fiskeliner som bruges i Færskvadene. Mba.

stegla, v. a. (a - a), 1) udvise, bænge noget i en udfæret Stilling. Sbm. 2) v. n. stænde og bande. Sogn. „banda a stegla“.

Steig, n. et Saar, forarsaget ved Paatrædning med en Fod; s. Er. paa en stoet Hest, som har kommet til at stæde den ene Fod imod den anden. Dk. (H. Stig).

Steik, s. en Steg. (G. N. steik). Uegentlig om en god Binding eller Fordeel.

steikja, v. a. (ste - ste), stege; ogsaa bage Brød ved Ild (forskjelligt fra baka). G. N. steikja. steikje upp-atte: skærpe Fladbrød ved en ny Stegning for at forebygge Muggenbed. — steikt, partic. steat.

Steikjar, m. en Steger; ogsaa en Fisser som maa reise hjem uden Fangst. B. Stift.

Steikjing, s. Stegning; Brødbagning; ogsaa stærk Hede. H. Stikje.

Stein, m. 1) Steen; steenagtig Materie.

(I denne Betødning uden Flceertal). I Hard. og Stav. Amt udtales det Steidn. (G. N. steinn). — 2) en Steen, et enkelt Klippestykke. (H. Hella). Egsaa om enkelte Redskaber af Steen, saasom en Stibesteen, Vællesteen, og fl.

— 3) Arnested, Jidsed i en Stue. Meget brual. i Dk. (istedetfor Giruva eller Wre). — 4) Foddet paa et Fisserstov. (Hystein, Jarnstein). B. Stift.

— 5) Steen i Fruat, Kjerne med baard Stal; s. Er. i Kirkeber. H. Auquestein. — I Flceertal betegner det tildeels ogsaa Lestikler.

steina, v. a. (a - a), fæste Steen. Nbl.

Steinbit (ii), m. et Navn som tillægges ibetmindste tre forskjellige Fiskarter, nemlig; 1) Steenbider, Havkat (Anarrhichus Lupus); saa kaldet for dens stærke Lænder. Alm. ved Havkanten. (H. steinbit). 2) Steensjager (Petromyzon branchialis); en liden Færskvandsfisk, som næsten ligner en Dale. Tell. Rufferud, Hødemarken. 3) Lundeiteile (det samme som Stikling). Tell.

Steinbjork, f. et Slags Bjrk med haard og fastes Ved.

Steinbrjotar, m. Steendryder, Agerbrøder.

steindaud, adj. steendød. Derimod steindauv, bøv som en Steen.

Steindolp, m. Steensvætte (Fual), Saxicola Oenanthe. I N. Berg. hedder den Steindvylp (af dvylpe, v: hopype); i Mandal Steinjubb (af jubba, v: nifte).

steinfengt, adj. stenigt, om en Landstrætning. Fosen og fl.

Steingar, m. Gjerde af Steen.

steinhar, adj. steenbaard. Hedder ogsaa: steinende har.

Steinhjupa, s. glat Hyben (Rosa canina). Søndre Berg. Ved Stavanger Steinkjuba.

steinhogga, v. a. sløve Pæen ved at bugge paa Steen i Græsiet.

steinkjent, adj. sient, fuldt af Steen; om et Landskab. Ved Trondhjem.

Steinkjerald, n. Steenkar, Veerkar.

steinlagt, adj. belagt med Steen. H. hellelag.

steinlendt, adj. stenigt. Tr. Stift.

Steinløysa, s. Mangel paa Steen.

Steinmark, s. stenig Jord.

Steinrøys, s. Steendvæse, Steenbed.

steinsett, adj. brolaagt; besat med Steen.

Steinfrid (aab. i), s. Hvidstred med Steen.

Steinslag, n. Steenart. H. Orjot.

Steinsott, f. Steensmerter (Egdom).
Steintile (aab. i), n. Steengulv.
Steintorv, n. Torv af det bedste Torvlag, som er frit for Rødder og bliver meget haardt, naar det tørres.
Steinty, n. Steentæt, Leerfar.
Steinuly, m. Bjerquale. Sogn og fl. Dgaa kaldet Stunuly (Hord.), Stræmaal (Helg.). Ellers Berguly, Bergul.
Steinut (Steinette), adj. stenig, fuld af Steen. G. N. steinötr.
Steinyld, adj. grøn af Spirer; om Ageren, naar Kornspirerne ere saa boie, at de skjule Jorden og Stenene. N. Berg. — Jf. yla (af Ud).
Stefe, f. stift. **Steffe**, f. Stifte.
Steff, m. Brist, Sprætte. Tell.
Steffa, v. n. (stEFF; stOFF; stOFFje), briste, sprætte, saaledes at et Stykke falder af; f. Er. om Eggen paa en Lee. N. Berg. Tell. I de sydvestlige Egne hedder det stOFFja og har da flere Betydninger.
Steffja, v. a. 1. (e-te), afbrætte, bryde Stykker af. Tell. (stEFFje).
Steffja, v. a. 2. (e-te), opstable, sætte i Staf. Sogn og fl. (Af Staff).
Steffje, n. et lidet Afstykke eller omjærdet Rum i et Fæhuus; især det Rum, hvori Lammene sættes. D. Stiff. (Isl. steckr). Ellers Stille (Tell.), Bing (Gbr.).
Steffjen, adj. stjør, som lettelig brister. N. Berg. I Drk. stOFFjen.
Steffjing, f. Opstabling af Hø eller Løv.
Stela (aab. e), v. a. (stel; stal; stole, aab. o), stæle. Hedder ogsaa stæla, stala (Namb.), stala (Indr. Drk.). G. N. stela. Betyder ogsaa: lure, liste sig til. Stela seg av: liste sig bort. Stela seg til: liste sig til at gjøre noget. Jf. Stul.
Stelar, m. en Stjæler, Tyv. I Forbindelsen: Stelar aa Stelar. Jf. Tyv.
Stell, n. 1) Orden, Etik, Indretning. Saa da i Stell: saae det i Orden. (Meget brugt). — 2) Spøser, Bestilling, Forehavende; ogsaa en Fortsaælse, et vist Forhold. — 3) Medstaber, Løi, Sager, Tilbebor. Sv. ställ.
Stella, v. a. og n. (e-te), 1) ordne, opstille, sætte i Række eller Orden. (Caent. sætte paa sin Plads; f. Stelle). stelle upp: opstille. — 2) lave, indrette, saae istand. Sv. ställa. ställa til: lave, foranstalte; ogsaa pynte, sætte istand. ställa seg: indrette sig, sætte sig istand; ogsaa stifte sig, opføre sig. Paa Helg. bemærker „ställa“ ogsaa fuldføre eller blive

færdig med noget. — 3) fæste, arbejde, udrette noget i Huset. (Alm.). Jær om at reate og fæste Kræget. (Ag. Stiff). Hedder ellers stille (Sterb.), stulle (Tell.). Jf. fugge, dunne, fjona.
Stelle, n. Etet, Plads. Paa sama Stelle: paa samme Etet. Hall. Vald. Bemærken, Sterb. (Sv. ställe).
Stelling, f. 1) Ordning, Indretning, Tilandsættelse. 2) Rede, Tilbebor. 3) Stillads, f. Er. ved en Bygning. Meget brugt.
Stelpe, v. n. hindre. Edm. Kun i Talemaaben „Da stelpe meir eld da hjelpe“. stelt, part. ordnet, indrettet.
Stemna, v. n. (e-be), stævne, store hen, gaae i en vis Retning. Nogle Steder stebna. (G. N. stesna).
Stemna, v. a. (e-be), indstævne, indkalde for Retten. (G. N. stesna, indkalbe). Particiv: stemnd, herder sævd. stemd. Hertil Stemmesfæl (aab. e), m. Rådssæddel. Stemmerivne (aab. i), n. Stævnevind; ogi. Stævningssmand.
Stemna, f. 1) Stævne, Retning, Raad. — 2) Sammenkomst. (Jf. Velstevna). Dgaa en Mængde Handelsfartøier som ankomme paa en bestemt Tid: saaledes „Norlandsstemna“ om Nordlandingernes Fart til Bergen. — 3) Indstævning, Indkaldelse. G. N. stesna. Ufølgende i Leikstemna og Rivstemna.
Stemne, n. Enden af en Vaad eller et Fartøi, den Deel som er nærmest ved Stævnen. N. og Dr. Stift.
Stemming, f. Indstævning.
Stemva, f. Valse, Træfar (= Stamp). Sogn, Abl.
Stend (staaer), f. standa.
Stendig, adj. stadig, vedholdende.
Stendigt, adv. stadig, bestandigt, ibestg. Ebl. Tell. og fl.
Stengja (stangje), v. a. (stje, gde), 1) skænge, lukke, spærre. Stengje seg inne: lukke sig inde. — 2) indeskutte en Fiste-stim med et Rød, saaledes at den bliver staaende nogen Tid i Soen. „stengje eit Silbelus“. Particiv: stengd.
Stengje, n. Luffelse, Hegte, Laas, Staa-be, som o. f. v.
Stengjel, m. (St. Stengla), en Vom eller Stotte ved en Raq. Rofs.
Stengjing, f. Stængning; Indspærring.
Ster, f. stv. — stere, f. store.
Sterk (stærke), adj. stærk; kraftig. (G. N. sterkr). Neutrum udtales sædvanlig stert (stært). — „sterta Døgre“ er en Talemaade (formod. en Dativform),

- som bruges i Edm. om en Lid, hvori
 der, efter en gammel Tro, skulde være
 meget Svøgerie og Troldskab paafærde,
 især Dagene næst for Juul.
- Sterkleifje**, m. en vis Grad af Styrke.
sterkna, v. n. (a - a), blive sterkere.
- sterke** (stært), adv. stærkt, kraftigt, med
 Styrke.
- sterren**, adj. skarp og vedholdende; om
 Vinden. Edm.
- stert**, m. Stjert, Hale: især paa Fug-
 lene og paa enkelte Insekter. Stav.
 Amt og fl. (G. N. stertr).
- stertt**, n. 1) Fodstykke, hvorpaa noget
 staaer. (G. N. stertt). Ogsaa et Slaas
 Bricker. (Jf. Smørstett). Ebl. 2) Fod
 paa enkelte Kar, især paa Bryder. Gbr.
 3) Hestet eller Løffen paa Knapper.
 Edm.
- stett**, f. en liden Trappe eller en For-
 høining til at stige op paa foran en
 Dør. Tell.
- stette**, f. et Kar med Fodder, en Vasse
 med tre lange Staver, som tjene til
 Fodstuffer. Gbr. Nalbers.
- stev** (aab. e), n. 1) et kort Vers, især
 af spøgende eller spottende Indhold.
 Nbg. Tell. — 2) Omkvæd i en Vise,
 Slutningslinie som gjentages i hvert
 Vers. Tildeels i B. Etist, men ud-
 tales altid Stæv; i Nbl. bedder det
 Stæv. G. N. stef.
- stevjast**, v. n. svage Vers til hinanden,
 disputere i Vers. Nbg.
- sti**, n. Svæler i Huset, Tilredelser; især
 Kvægets Fodring. Eogn, Hard.
- stia**, v. n. (a - a), søle, rede i Huset;
 især reate og fedre Kvæget. Eogn,
 Nbl. Hard. (Elers: stjodna, stulle,
 stelle, agta). Ogsaa v. a. bringe Kvæ-
 get i Huus. (Eogn). Jf. Jøl. stia,
 Kaaresti.
- stibonn**, f. Stykbonn.
- stifta**, v. a. stifte; ogsaa indprente; f.
 Er. Det ba stifta de inn i han.
- stig** (aab. i), n. 1) Skridt, Fjed (see
 stiga). 2) Spor eller Mærke efter en
 Fod. Jf. Steig. 3) Trin i en Trappe
 eller Stige.
- stig**, m. en Sti, smal Banavei i Mar-
 kerne. Meest søndenfejlds. G. N. stigr.
- stiga**, v. n. (stig; steig; stige), 1)
 træde, gjøre et Skridt, bevæge Foden
 fremad. (Eo. stiga). Ogsaa stige op
 eller ned, forandre Stilling ved eet el-
 ler nogle faa Skridt (ikke om en læn-
 gere Gang). — 2) stige, hæve sig, kom-
 me høiere. G. N. stiga. — stige fram:
 gjøre et Skridt fremad. stige upp:
 løfte Foden op, som for at gjøre et
- Skridt. stige ned: træde ned, sætte Fo-
 den til Grundten. stige paa: træde paa.
 stige i Næsen: træde feil, gjøre et Feil-
 skridt. (Edm.). stige oppvee: træde i
 Land eller Dønd, saa at det gaaer
 over Stoen.
- stighbøygjel** (aab. i), m. Etiquette.
- stighalt** (aab. i), adj. lavhalt, som har
 en kort Fod. Nbl. — Jf. stutbalt.
- stigje**, n. en Vleane paa Kanten af Vi-
 enlaaget. Tell. J. B. Etist bedder det
stigtjøyna (aab. i), f.
- stigje**, m. (fl. Stigar, aab. i), en
 Stige. Central udtales sædvanlig Stie
 (B. Etist), men bedder ellers Stige,
 aab. i (Eoan), Stega el. Stæga
 (Nbg.), Stana (Namb.), Stæga
 (Ndr. Dk.). G. N. stigi.
- stigjen**, part. stegen, kommen høiere.
 Udtales sæd. stien, men i Flertal
 stigne (aab. i). G. N. stigiinn.
- stigle**, n. Split, Nabning paa Klæder.
 Tell. — Jf. smotta.
- stigrom** (aab. i), n. Nabning paa Eto
 og Støvel. B. Etist.
- stika** (aab. i), v. n. (a - a), stifte en
 Eom (paa Klæder). Heraf **stika-**
raand, f. Stiksom, en Eom som kun
 tjener til Pynt. B. Etist.
- stikbonn**, f. Stykbonn.
- stikje** (aab. i), m. Stegning; Fladdro-
 dets Baaing ved Jld. (Af stekja).
 B. Etist.
- stikjel** (aab. i), 1) Hornspids, den Deel
 af Hornet som ikke er buul indvendig.
 Ebl. (Jøl. stikill). 2) Forntap, den
 indre Deel af et Horn. Dk. (Jf. Stu-
 kel).
- stikk**, n. 1) et Stik. Jf. Stynq. 2) et
 Slaas Knuder. Hertil Halvstikk. 3)
 et Stik i Kortspil, en Binding.
- stikka**, f. en Stikke, Pind, Evid; ogsaa
 en liden Kjev, Splint eller Stykke
 af Træ. Alm. og meget brugt.
- stikka**, v. a. (stikk; stakk; stukkje),
 stifte. Nære Form af stinga.
- stikling**, m. 1) en liden Fisk, Hunde-
 steile (Gasterostens aculeatus). Tildeels
 i Kr. Etist. Elers kaldet Bonnisl
 (Edm.), Lindbaure (Delg.), Steinbit
 (Tell.). — 2) Fiskevægel, meget smaa
 Fiske af forskjellige Slags. Ebl. (Jf.
 Aulse).
- stikna**, v. n. (a - a), blive stegt, hærdes
 eller skæres ved Varme. N. Berg.
 (Jøl. stikna).
- stikkaum** (aab. i), m. Stikkem; f. stika.
- stikta**, v. n. (a - a), 1) balte, støtte sig
 kun svagt paa en Fod som er beskabi-
 get. N. Berg. — 2) udpege eller nævne

En, bentyde eller stille paa en Person. Edm.

Stil (ii), m. en tynd Stikke eller Pind. Sjelden.

Stil, f. 1) Stiiil, Skrivemaade. 2) Skrift i Boger, Løver, Bogaflaver. Heraf storsilt, smaa-silt. — Undertiden ogsaa: Plan, Dilemeed, noget som man ponsjer paa. Jf. stila.

Stila, v. a. og n. (a - a), 1) stille, forfatte, føre i Pennen. Meget brugt. — 2) pønsje paa noget, sigte til et vist Dilemørte; ogs. lure efter en Leilighed. N. Berg. „stille paa“.

Stilekunst(v); m. Stilekunst, Dvølse i at skrive eller forfatte.

Stilemate, m. Stiiil, Skrivemaade.

Still (ii), adj. stille, rolig; især om Lufsten eller Veiret; taus, løbøs, fri for Larm; ogsaa om Mennesker: spagfærdig, fredelig. — stilt aa mildt: stille og mildt Veir. Dø vart stilt mæ di: det blev stille i den Henseende, man hører ikke mere derom.

Stilla, f. Stille, Stilsbed i Lufsten, Havblis. I andre Betydn. siges Stilleheit.

stilla, v. a. 1. (e - te), stille, dæmpe, bringe til Rolighed. Afviagende i Forbindelsen: „stille seg“, ∴ liste sig, gaae meget stille, saa at der ikke høres nogen Lyd. stille seg til: komme listende paa Lærne. — I Østerd. betyder „stille“ ogsaa at rogte Krøget. (Sv. stilla). Jf. stella. Hertil Stillkulle, f. Rubete.

stilla, v. n. 2. (e - te), stemme, sætte i en vis nøte bestemt Stilling. stille fæla: stemme Fiolinen. stille Kvønn'a: lægge Kværnen i en vis bestemt Høide, naar den skal male. Derimod: stille paa Kvænna, ∴ stille Mølletragten saaledes at Kornet kan falde af med en vis Grad af Langsombed. Jf. Stille.

stillast, v. n. (Imp. stiltest), stilles, blive stille. Han stiltest av: Binden stiller af.

Stille, n. 1. Indbretning hvormed et Redskab stemmes eller stilles; saaledes paa en Kværn: en Strue i Mølletragten, hvoreved man faaer Kornet til at falde enten hurtigst eller langsomt. (I Sogn: Spjædr). Daaen en vis Steming. Dø gjeng'e mæ same Stilla: det gaaer i samme Takt som før. N. Berg.

Stille, n. 2. Afstikke, lidet Rum i et Fæhuus. Tell. — Jf. Stekke.

Stillenabb, m. Stillepind.

stillsfærleg, og stillsfærdig, adj. spagfærdig, stille. (Vedre stillfôr).

Stilling, m. en aarsgammel Væder. Gbr.

stillvoren, adj. taus, stille.

stilt, adv. stille; ogsaa sagte, læmpelig.

Stim, m. Fiskestimme, Stiiim. Brugt ved Kristianssand. Ellers kaldet Berg, Staal, Fôr.

Stim, n. Støt, Uro; Overbang.

stima, v. n. (a - a), støie, raabe idelig; have travlt med at faae noget frem. Ho stima mæ Bonnaa: hun har Vøie for at holde Børnene i Ape, hun maa stende og true idelig. (N. Berg.). De fekk dei intke til, for me stima mæ det.

stimp, adj. stiv, baard. Edm.

stinga, v. a. (sting'; stakk; stungje), at stikke. G. N. stinga. Paa mange Steder er Formen „stinge“ nu sjelden, da man hellere siger stikke (Præf. stikk). Imperf. overalt: stakk (som i G. N.); Fleertal tildeels stunge, stungo (Hall. Valb.). — Betydning: 1) stikke, støbe med en Dø eller Spids. stinge Hol paa: gjennemstikke. stinge Kryster: slagte, dræbe ved et Stik. — 2) putte, indstøbe. stinge ni Fikka: putte i Kommen. stinge vi Hand'a: putte noget i Haanden paa En. (Edm.). — 3) dyppe. stinge n't: dyppe ned i. Heraf Stingelse, n. Døypelse, Sauce (Edm.). — Figurlig: Dø stakk ti meq, ∴ det salbr mig plubselig ind, jeg fik det Indfald.

stingande, adj. stikkende. Døer beid ikke stingaende Straa: der fandtes ikke et Straa.

Stingar, m. 1) en Stikker. 2) et Slags store Insekter: see Styng. — Stingar-kniv, m. Slagterkniv, at stikke med.

Stingeband, n. Skraabaand, Stiver (egentlig en Støtte som bliver indfaldet eller stikken ind i Siden paa en Stolpe). N. Berg.

Stingesag, f. Stiksv. (N. Berg.).

stinkla, v. n. fryse, om Vandet; belægges med Is. Nbl. (Jøl. stingla).

stinn, adj. 1) stind, stiv, vanskelig at bste. (G. N. stinnr). 2) tyf, f. Ex. om Grød. Gbr.

stinnast, v. n. stivne, hærdes. (Ejelsen). Stinnfjôr, f. Spændefjæder i Laas, Springfjæder. B. Stift. (Sv. stingsfjäder).

stinta, v. n. slaae sig igjennem, komme ud med lidet. Edm. Vrl.

stir (aab. i), stiv; see styr.

Stir (ii), m. Stitren, det at man seer efter noget. Det fekk ein Stir: de bleve opmærksomme, begyndte at see sig om. Dette skal gje Folk'e ein Stir: dette skal gjøre Dyfagt.

stira, v. n. (e - te), stirre, see længe paa noget. Jf. stara. (Forskærtet: naubstire, einstire). I Sogn ogsaa blot at

see efter noget, vende Dinene etføds ben. *Jf.* fode, gløse, glana.

Etiring, *f.* langvarig Etiring.

Etirra (aab. *i*), *v. n.* (a - a), stride, stræbe ubholdende. *Etirre* mot: trodse, stræbe imod. *B.* Etift.

Etirren, *adj.* ubholdende; ogsaa stridig, haardnakket.

Etiv, *adj.* Etiv, haarb; ogf. stolt.

Etiva, *v. a.* (a - a), Etive (Viintoi), gjøre Etivt. Paa Voss hedder det Etivra. — *Hertil* Etivelse, *n.*

Etjant, *m.* Etift, Etub af Buskvarter eller smaa Træer. *Edm.*

Etjerna, *f.* Etjerne. Udtales meget forskjelligt; saaledes: Etjærne og Etjærne (nordenfjelds), Etjødna, Etjødna (Søndre Berg.), Etjjenne, Sjenne og Sjonne (Søndenfjelds). *G. N.* stjarna, *pl.* stjörnur. *Betyder* ogsaa en Plet i Panden paa Dyr; Pandestjerne. (*I* dette Tilfælde hedder det i *Edm.* „Etjjenne“ og adstilles fra Etjærne).

Etjernebraut, *f.* Mælkeveien. *Nbm.*

Etjerneklar, *adj.* Etjerneklar.

Etjernerap, *n.* Etjernesub.

Etjodn (for Etjörn), *n.* Huusboldning (Hjelden); huusliæ Eysler, især Kvægets Røgt og Fodrina. Voss (ubt. Etjodn). *I* Harb. og Esl. hedder det Etjødna. (*G. N.* stjörn, Etjærse).

Etjodna (for Etjorna), *v. n.* (a - a), 1) gaae jævnt og i lige Linie, styre jævnt. Eleen Etjodna Etje godt: Slæden gaaer lidt jævnt. Voss. — 2) fodre Kvæget, fødsle med Kvægrogten. (Voss). *I* Harb. og Esl.: Etjødna. (*G. N.* stjörna, styre).

Etjukbon, Etstbørn; *f.* Stykbonn.

Etjur (Hjur), Etiv; see Etiv.

Etod, *f.* Vandingssted (= Etøb). *Eogn.* — Et forældet *Er* „Eto“ forudsættes ellers i *Kattito*. *Jf.* Etavsto.

Etode (aab. *o*), *f.* 1) staaende Etilling, det at staae. De vert ikke længe Etodna: man faaer ikke staae her længe. *N. Berg.* — 2) Etøb til at staae paa. (Ejeldnere). *G. N.* stada.

Etodovi, *adj.* Etap eller buget i Kant. *Nbm.* — See Etøb.

Etoge (aab. *o*), Etue; see Etova.

Etoggs, *n.* Etandsning.

Etogga, *v. a.* og *n.* (a - a), 1) standse, stille, hindre (= Etogga). *N. Berg.* — 2) *v. n.* standse, hvile, staae stille. *Reget* Etog.

Etokk, *m.* 1) Etok, tyk Træstamme, Sommerstok. *G. N.* stokkr. Ogsaa om smaa eller korte Redskaber af Træ. *Lumestokk*, *Slyngstokk.* — 2) en liden

Blok eller Kasse, et Skrin som er dækket ved Udbuling af et beelt Etokke Træ. *I* Gbr. ogsaa om en stor Blok, Hæfteblok (= Brya). *Ejeldnere* om en sammenfat Indretning som Hjorestokk, Sengjastokk. — 3) Hob, Mæsse, Fond; saaledes om den Beholdning af Kort, som ikke er uddeelt til Spil.

Etokk, *n.* Stræmsel; see Etokk.

Etokka, *v. a.* 1. (a - a), stramme, strænge. *Jæb.* See Etokka.

Etokka, *v. a.* 2. (a - a), 1) sætte Etok paa, binde en Blok til Fodderne paa en Hest, for at den ikke skal løbe bort. — 2) indstube i en Hob eller Mæsse. „Etokke Kort“: stube Kortbladene sammen. — 3) *v. n.* bøvne, svulme op; om Lemmer. *Gbr.*

Etokkaal, *m.* den første Sort af Mættel. *N. Berg.*

Etokkelængd, *f.* en enkelt Længde af Etokke i et Plankværk.

Etokkende, *m.* Stump af en Etok.

Etokket, *adj.* kort, stakket, kortvarig. *Brugl.* i *N.* Etift.

Etokkjen, *adj.* 1) brusten, sprukket. (*Part.* af Etokka). 2) Her; see Etokken.

Etokol, *m.* 1) Etol. *Jf.* Grindestol, Rubbestol. (*I* Esl. Etokol). *G. N.* stoll. — 2) et liden Etillads. *Sagastol*, *Drekestol.* — 3) i *Fleertal* (Etola): Sidetræerne i en Røverstol. *Drk.* Etters kaldet Etøe, Etinar og fl.

Etola, *v. n.* (a - a), stole, lide paa noget. Hedder oftere: Etola seg.

Etolen (aab. *o*), Etlaalen. *G. N.* stolinn. *I* Sammenhæng ogsaa: berøvet (hugstolen, grunnstolen).

Etolpar, *m.* Etolrya. (Etirbal). *Etters* kaldet Etolgrind, *f.*

Etolme, *m.* 1) Hævelse, svulgelig Dybsvulmen i Etjødet. *Fosen.* — 2) stærk Tilstrømning af Mælk til Hjertet; det at Hjertet svulmer op paa Kærne, førend de have kaløet. *Tr.* Etift, *Eogn*, *Nbl.* *I* *Edm.* hedder det Etolme. (*Jøl.* stålmi).

Etolmesert, *adj.* hovnet, opsvulmet; om Hjertet.

Etolpe, *m.* Etolpe. — *Jf.* Etav.

Etolt, *adj.* Etolt. *Jf.* Etolvoren.

Etolmn, *m.* Etub, Rødstump efter et nedbugget Træ. *B.* Etift og fl. Hedder ogsaa Etolmn. (*G. N.* stoln). *Etters* kaldet Etuv og Etubbe.

Etolmrot (aab. *o*), *n.* Forraabnelse i Stammen, det at Træerne raadne ved Roden. *N. Berg.*

Etospel (aab. *o*), *m.* en Etabel, opstabelt Høb. See ellers Etospel.

støpla, v. a. opstabe, oplægge.

Støplessje, m. Bølgegang, Støvspen, paa et Sted hvor to Strømme mødes, eller hvor Vinden blæser imod Strømmen. Axl. Ofte kaldet Støplessje.

Støppa, f. et dybt Spor i Jorden, Kul efter en Fod; f. Ex. i Dynd eller paa frosnen Jord. N. Berg. Drl. og flere. Ogsaa kaldet Stupp (Tell.), Stuple (Drl.). Jf. Staup.

støppa, v. a. (a - a), 1) stoppe, standse, holde tilbage. Heraf Støpp, n. Standsning. — 2) beskrive, skaffe sig Underrette til en vis Udsigt; formaae, holde ud med noget. Meget udbredt og maastee alm.

Støppar, f. Spennar.

støppast, v. n. forslaae, strække til. De kann ikke støppast: der gaaer for meget ud, man kan ikke beskrive det.

støppeleg, adj. rimelig, billig, som man kan beskrive eller holde ud med.

stør, adj. 1) stor. G. N. størr. 2) voren, som har sin fulde Størrelse. 3) betydelig, vigtig. 4) fornem, af betiere Stand eller Byrd. 5) stolt, indbilsk. „Store paa seg“: stolt, storsagtig. — Komparativ bedder større, og Superl. størst (for størst). En Dativsform storaa (for store) forekommer i Edm. f. Ex. „Stort høve storaa“, o: det store passer til det store. — I Sammensætning med Verber og afledede Adjektiver betyder det: meget, storlig; f. Ex. størstrikka, størspringa, storeten.

Stor (oo), m. Lambed eller Støvbed i Fødderne; en Svadom, som undertiden angriber Køerne. Axl. Synes egentlig at skulle hedde Stord (aab. o), da det i Sogn hedder Styra (aab. v), af Axl. styr (for styr). I Axl. hedder det ogsaa Storbrot, n. I Edm. Krykke. Jf. Storaras.

Stor (aab. o), n. 1) Forraadnelse, Raadbenbed i Træ. Brugl. i Sogn. Jf. storna. — 2) et dødt Foster, en Unge som er kastet eller født i Ulide. Edm. I Sogn kaldet Stotning. (Hos Menestene Hønan).

stora (aab. o), v. n. (a - a), fakte Fosteret, føde et dødt og ufuldbaaret Foster; om Dyr. Edm. Jf. stota.

stora (aab. o), adj. raadden, forraadnet; om Ved og Træer. Sogn.

stora, meget; f. storom.

Storbaar, m. Storbånd; især om Baade, som have mere end tre Aarepar.

Storbrot, f. Stor, m.

storbrynt, adj. som har store Dientryn.

storbunden, adj. om Garn eller Bob, som have store Vasser.

Stordreng, m. en voren Tjenestekarl. Ligejaa Stortaus, om en Pige. I B. Stiift hedder det Stordreng, ligejaa Størefolk, Støregaar, Størebant og fl.

størefst, adj. som bærer store Ar.

størelt (ee), adj. om et Uveir, som kommer i store Byger (Et).

stør-eten, adj. graadig, som æder meget. **Størfe**, n. Størfæ, Hornkvæg. Undertiden ogsaa om vorne Creature, ligejaa Størfuge, Størfuga, Størbuff.

størfelt, adj. dristig, som søger noget stort, staaer stort paa; ogsaa stolt, storsagtig. Et meget udbredt Ord.

størfengt, adj. n. som falder rigeligt, gaaer til i store Slumpler. (Selben). Paa Helg. bruges størfingjele(ge), adv. rigelig, i det Store.

størfjella, adj. om et Landskab, som har store Fjelde.

Størfolk, n. fornemme Folk.

Størfugl, m. Venævnelse paa Tiurer og Aarfugle. Tell. Østb.

størført, adj. som har store Fødder.

Størgar, m. en Herregaard; Bosted for fornemme Folk. I Støregora (aab. o): i fornemme Folks Huse. N. Berg.

størgiven, adj. rundbaandet, som giver rigelig. Dgl. størgjæv. (Selben).

Støgras, n. Planten Beenbrak (Narthecium Ossifragum). Axl. (Hører til Stør, m.).

støgrvtt, adj. grov, som bestaaer af store Stykker; egentlig størstenet. Edm. størhendt, adj. som har store Hænder.

Størkar, m. en fornem Herre; spottvis om en stolt Person. I Edm. ogsaa Størkjelle, f. en Dame.

størkjen (aab. o), adj. størknet, sammenløben. G. N. storkiinn.

størkna (aab. o), v. n. størkne.

størknynd, adj. om en Slægt af store Folk med Hensyn til Væxt. Edm. (Selben). Mødtsat småknynd.

størknaen, adj. storsagtig. (Selben).

størlege, adv. storlig, boilla.

Størleikje, m. Størbed, Størrelse.

Størjugar, m. Ertelegner.

størkægja, v. n. (læg, log), lee høit og skaalende, støgærlee.

Størkæte, n. Støltbed, Høymod. Tell.

Storm, m. Storm. — Derimod Storm, n. ibeltig Larm, Dverhæng.

storma, v. n. (a - a), 1) storme, blæse haardt. 2) larme, true eller trylle idelig.

Stormann, m. Stormand. — Derimod:

„Store-Mann'en“, s: vor Herre. (Brugl. i B. Stift).

stormannslege, adv. ret dygtigt.

stormynt, adj. stormundet.

storna (aab. o), v. n. (a - a), raadne, Hjerne, opløses; især om Træ. Eogn. Nbl. Af. Stor og stora.

Stornakkje, m. en stolt Person.

stornasa, adj. stornæset.

stornøyten, adj. graadig, som nyder meget. Mobsat smansøten.

storom, adv. meget, betydelig, i nogen høj Grad. Drk. og fl. I Edm. hedder det stora. Ellers stort.

Stor (aab. o), m. Stærgræs (Carex) og lignende fve Græsarter. Meget udbredt (Nab. Hard. Eogn, Bukkerud, Ndm. Drk.). Jøl. stør, f. — Ellers Stærgræs, Blægræs.

storregna, v. n. Skylregne.

storrifen (aab. i), adj. grov, bestaaende af store Dele; f. Ex. om Kjøb af store Dyr. Edm.

Storriiv (aab. i), m. Garnbom i Bæverstole.

storrroma, adj. bred, stor, som behøver stort Rum. (Hall. Drk.). Ellers romstor.

storropa, v. n. raabe høit, straae.

storruffa, adj. lagt i store Rynker.

Storsinne, n. et bestigt Udbrud af Bredde. I B. Stift: Storsinne.

storsint, adj. meget bidsig, bestigt, som vanskelig kan styre sin Bredde.

storsjøa (aab. o), adj. om Havet, naar der er megen Søgang. Paa Hølg. storsjøa. (Mobsat smassjøa).

storKoren, adj. skaaren i store Støkker.

storskrifa, v. n. strige høit og vedholdende.

storsleggjen, adj. grovlaben, som har et stort Ansigt. (Mobsat smaleitt). Meget udbredt og næsten alm.

storspringa, v. n. løbe af al Magt.

storsteinut, adj. fuldt af store Stene.

storskrift, adj. trykt med stor Skrift; om en Bog. B. Stift.

storstrøymt, adj. strid, som gaar i store Strømme. Sjelden.

stort, adv. stort, meget, i høj Grad. Meest brual. ved en Benægtelse; f. Ex. Dær æ 'sje stort meir.

stortent, adj. som har store Tænder.

Storting, n. Nationalforsamling.

storturtig, adj. som behøver meget, graadig, slugen, ikke let at tilfredsstille. B. Stift. (Egentlig turvtig, af turva).

stortøf, adj. som tager meget, griber dygtigt til, ikke sparksom. Meget brugl. storvaksen, adj. stor af Væxt.

Storveg, m. Landevei, Hovedvei. Meest brugeligt i de sydlige Egne.

storvegges (storveies), adv. stort, meget, betydeligt, i det Store. Nbl. Hølg. Fosjen og fl. I Edm. bruges storveisen, adj. i Betydn. søer, drøi, tung. (B. N. størvægis, af stor Vægt).

Storver (ee), n. en usædvanlig stærk Storm, en Orkan. Tr. Stift.

Storvis (ii), f. fornem Levemaade eller Skik. Paa Storevis: efter fornemme og rige Folks Exempel. B. Stift.

stordøren, adj. 1) noget stor; 2) storagtig, stort. Gbr. og fl.

storvoren (aab. o), adj. indbildsk, som agter sig selv meget eller fordrer megen Opmærksomhed. Hedder ogsaa storvordig. N. Værg.

storvørt, adj. kortalende, som fører store Ord. Edm. fl.

storvøyd, adj. forsviet.

stota (aab. o), v. n. (a - a), flamme, støde an i Tale eller Læsning, læse seent og med Vanskelighed. B. Stift. (Jøl. stauta). Heraf Storing, f.

Stova (aab. o), f. en Stue; ogsaa Stuebygning, Baaningsshuus paa en Landsgaard. Den anførte Form bruges vestensjelds; ellers hedder det Stave (Yttre Eogn, Romsbalen), Stoge, aab. o (Nbg. Tell.), Stugu (Hall. Gbr.), Stuu (Tr. Stift). G. N. stosa. Sv. stufva og stuga. — Hertil Stoveglas, n. Stuevindue. Stovetile (aab. i), n. Stuegulv, o. f. v.

Straff, f. Straf. — straffa, v. a. straffe. (Nvere Drd).

straf, adj. 1) stram, spændt, udstrakt. (Mobsat lak). Næsten alm. I B. Stift hedder det sædvanlig: straff'e. — 2) rank, lige, ret. Lidveels søndensjelds. I Tell. siges ogsaa „straf bein“, s: ret som en Snor.

Strakje, m. en høj og rank Figur. Gbr. (Gaaer ikke over til Strakaa).

strakna, v. n. (a - a), strammes, spændes; ogsaa rettes, blive mere rank.

strakst, adv. strar. (Vel egentlig strakast, s: lige til). I en stor Deel af Landet hedder det trakst og traft.

strakt, udstrakt; f. strekka.

stram, adj. stram, striv. — strama, v. n. stramme, straffe. Sjelden.

Strand, f. (Jl. Strend'er), 1) Strand, Bjergsibe langs Vandet. I de sydvestlige Egne hedder det Stræand; i Valdres Strönd. (B. N. strönd). — 2) Strandbred (= Fløra). Indre-Eogn, i Formen Stræand. — I Sammensætning har det overalt Strand el. Strænda

- (G. N. strandar, gen.). Dattu fleertal hedder i Edm. *Strandaa* (Rom. Strand).
- Stranda**, v. n. (a - a), strande. Sjelden.
- Strand-erla**, f. en liden Fugl, som opholder sig ved Bredderne af Elve og Fjorde. I *Busterud Strandvippa*, i I *Fosen Strandelg*, m. om en lignende Art. — Hvorvidt disse Navne betegne samme Art som det foranførte *Kalfsetira* eller *Kurpikka*, kan ikke her angives.
- Strandside**, f. Landside som vender til Vandet.
- Strandværing**, m. *Strandboer*. (Sjelden).
- Strangje**, m. (Fl. *Strangar*), Rør, Stof, Træstamme af ubetydelig Tykkelse; især bestemt til Brænde. Et meget udbredt og maaske alm. Ord. (I B. *Stift Strangje*). — Jsl. *strangi* betyder et Knippe.
- Strangvi(b)**, m. Ved som bestaaer af hele Stammer og ikke er afbugget eller fløvet.
- Stratt**, m. 1) *Stift*, Stub af smaa Trær eller Buskörter. Sbl. *Valbers*. — 2) en tvær, Rivsindet Person. Sbl. *fratta*, v. n. (a - a), scribe, stræbe imod, gjøre Modstand. Sbl. I *Sogn: sritta*.
- stratten**, adj. tvær, modstræbende, stridig. Sbl. — Jf. *stirren*.
- Straum**, m. 1) *Strøm*, *Strømning* i Vand. G. N. *stroumr*. — 2) et Sund eller et Sted i Vandet, hvor der er *Strøm*. Hertil Gaardsnavnene *Strau-me*, *Strauem* og fl. I *Betydning* af en fremsprublende *Strøm* (*Straaale*) hedder det *Strouym*.
- Straumgar**, m. *Gjærde* eller *Muur* i en Elv, hvorved *Strømmen* ledes i en vis Retning. *Søndenfields*.
- Straumhest**, m. *Strømstær* (en Fugl). *Bofs*. See *Fosseskall*.
- Straumhjør**, m. *Bølgegang*, som foraarfaages ved *Strøm*.
- straumstill**, adj. stille med Hensyn til *Strøm*; *strømfri*, om *Søen*.
- Straa**, n. et *Straa*. I Edm. *Straad*, (G. N. *strá*). „*Et Høystraa*“ siges ogsaa om en liden *Høvisk*. — Jf. *Vistraa*.
- straa**, v. a. (r - bde), strøe, udstrøe. G. N. *strá*. (I *Harb. strøya*). — *Partic.* *straað*, *strøet*; ogsaa *bestrøet*.
- Straað(r)n**, n. et usødt *Varn*. *Hølg.*
- Straaing**, f. *Udstrøen*; *Strøelse*.
- Straaale**, m. *Solstraaale*.
- Straaud**, f. *Strandbred*; f. *Strand*.
- streffa**, v. n. (*streff*; *straff*), ræfte, naae, strætte til. Tilbeels i B. *Stift*, bog sjelden. I *Nbl.* hedder *Imperf. strock*. — Jf. *reffa*.
- streffja**, v. n. (*streffje*, *strakte*), strætte, udstrætte, spænde. *Imperf.* ogsaa *strefte*. *Part.* *strakt* og *streckt*.
- Streffjing**, f. *Udstræffelse*.
- strefks**, adj. *streng*, *paaholden*. Edm. *Tell.*
- Strembe**, f. *Anspændelse*, *Angreb*. (I *Drembe*, *Kalssdrembe*). Edm.
- stremben**, adj. *opblåst*, *plaget* af *Viade* i *Indboldene*. *Sogn*.
- strenda**, v. n. (e - e), gaae langs *Strandbredden*, gaae omkring en *Fjord*; ogsaa løbe vidt og bredt omkring. B. *Stift*.
- strenda**, v. a. (e - e), *svøle*, *bortkuffe* *Dynd* og *Smuds* af en *Vel*. R. *Berg*.
- Strenging**, m. *Strandboer* eller *Indbygger* af et *Sted* som hedder *Strand*.
- Streng**, m. (Fl. *Strengje*, r). 1) *Streng*, *Snor*; f. *Er. Klofkestreng*. G. N. *strengr*. — 2) *Loug*, som bruges til at trække *Garn* og *Rod* med. B. *Stift*. — 3) *Streng* paa *Fioliner*, *Harper* og *besl.* — 4) *Metalltraad*, *Snor* af *Jern* eller *Messing*; *Staaltraad*. — 5) en *skin* *Strøm* eller *Straaale*, f. *Er.* af *Mælk*. *Tell.* *Busterud*.
- streng**, adj. *streng*, *haard*, *ustaaansom*.
- strenjja** (*strangje*), v. a. (*gje*, *gde*), drive, tvinge, anstrenge. *Lidet* brugt.
- Strengjelod** (aab. o), f. *Form*, *hvori* *Staaltraad* el. *Messingtraad* *udtrækkes*.
- Strengjeløysa**, f. *Mangel* paa *Streng*.
- Strengjemaala**, f. en enkelt *Louglængde* til *Garnstreng*. B. *Stift*.
- strengut**, adj. *sribet* *paalangs* eller *efter* *Kyaggen*; om *Dyr.* *Sjelden*.
- strengvoren**, adj. *noget* *streng*.
- strete**, f. *sritta*. — *sritta*, f. *sribde*.
- Strid**, m. *Strid*, *Kamp*; ogsaa *Krig*.
- strid**, adj. 1) *srib*, *stærk*; f. *Er.* om *Bind* og *Strøm*. 2) *haard*, *stærk*, *streng*. G. N. *stridr*. 3) *paaholden*, *drot* i sine *Paastænde*.
- stride**, v. a. (a - a), *framme*, *spænde*, *gjøre* *sribere*. *Bofs* (i *Formen* *sritia*).
- stride**, v. n. (e - de), 1) *sribde*, *stæmpe*. G. N. *srida*. — 2) om *Hunde*: *gjøre* *ideltig*, *forfølge* *nogen* med *Hjøn*. *Gbr.* — 3) v. a. *brive*, *jage* ved *Hjæl* af *Hunde*; *brive* *Kvæget* ved at *bidde* *Hunde* *efter* *det*. *Meget* *brugt*. i Edm. *Heraf* *Striding*, f.
- stridsam**, adj. *sribbar*; *sribdig*. *Sjelden*.
- Strigje** (*Strie*), n. og f. *Blaarlærred*; *Blaargarn*. (I *Stry*). Hertil *Striggjearn*, *Striggjeræv* og fl. I *Sogn* *bar* *Ordet* i *Sammensætning*: *Striga*, f. *Er.* *Strigaasjorta*. (I *seneste* *Dial.* *strige*). Jsl. *strigi*, *Hampelærred*.

- Strif** (ii), m. en lang opløben Drenge. 3. Strift. 3. Edm. ogsaa Strikje. 3. Strakje.
- Strif** (aab. i), n. Streg, Linie, Stribe. (G. N. strik). Ogsaa Dptøier, Streger. Overgaaer til **Strek** og **Stræk**.
- Strika** (aab. i), v. n. og a. (a - a), 1) strege, sætte Streg. Tilbøels udtalt streke og stræka. G. N. strika. — 2) rifte, udskjære siirlige Kanter med en Hovel, f. Er. paa Kammer og Dørkammer. N. Berg. Gbr. og fl. (3. resta). — 3) stryge, fire Seil. „Strika paa Segle“. B. Stift. Ogsaa: klandse en Vaad eller skyde den tilbage med Aarerne. N. Berg.
- Strikhyvel** (aab. i og y), m. Lstkhovel, dannet til at indskjære Furer i Kanterne. B. Stift.
- Strikje** (ii), v. n. sfulme (= sprikja). Lell.
- Stril** (ii), m. en Penøvnelse paa Indbyggerne i Nordbordlehn og Sønbordlehn, især nærmest ved Bergen. Afsees af Indbyggerne selv som et Døgnavn ligedan som Navnet „Drold“ der bruges i Hardanger. Det rette gamle Navn er „Hord“.
- Strimle**, m. en Strimmel. Nbl. (sjelben). Forben ogsaa et Slags lange Klædningsstuffer.
- Strimmel** (aab. i), m. en Strimmel. (Sjelben). G. G. strimill.
- Strind**, f. Linie, Stribe; ogsaa Rab. Ræfte, f. Er. af Korn paa et Ar. B. Stift.
- Strindet**, adj. sribet paalangs; ogsaa rabet, f. Er. „strindet“, om Ar.
- Stripa**, f. Stribe. (Lidet brugl.).
- Strippe**, n. et lidet Spand eller Kar af Træ.
- Stripsel** (ii), n. Sand eller stødt Teglsken til at polere med. B. Stift.
- Strisøfjør**, f. Fløsfjør.
- Strit** (aab. i), n. Strid, Anstregelse. Stritarbeid, n. tunat Arbeide, et Værk hvortil der kun behøves Styrke, uden nogen Kunst. Strithest, m. en stærk Arbeider.
- Strita** (aab. i), v. n. (a - a), slæbe, slibe, bære tunge Byrder eller anstrenge sig med et tungt Arbeide. B. Stift og fl. (G. N. strita. Sv. strita). Heraf **Striting**, f.
- Stritta**, see stratta.
- Strjuka**, v. a. og n. (stryk; strauk; strokje), at stryge. Inf. ogsaa struka stryke, strøke. G. N. strjuka. Betydning. 1) stryge, glatte, jævne; ogsaa beskryge med Haanden, klappe. — 2) stryge paa, smøre, besmøre. Uegentlig prygle, banke. — 3) v. n. rømme, forsvinde, gaare baskigt bort. Meget brugl. (G. N. strjuka). — strjuka seg: stryge sig, f. Er. om Rætte. strjuka av: rømme, flygte. strjuka upp: banke op. strjuka ut: udstryge, udslætte.
- Strod** (aab. o), f. en lang Rab. Edm.
- Stroff** (aab. o), n. 1) Strogning. (Sjelben). 3. Livstrof. 2) Strøm i en Elv, et Sted hvor Vandet trænges sammen og rinder sribt. Helg. (3. Stroff). 3) en fremskribende Ræffe, Flot, Følge. (Folktrof). Helg. Skal ogsaa bruges i Betødn. Strog, Vel, Alfaret.
- Stroka** (aab. o), f. Strog, Linie, lang Rab eller Ræffe. N. Berg. (sjelben). 3. Er. Stift **Struku**, som ogsaa betyder en lang Tid.
- Stroffen** (aab. o), 1) Stroffen. 2) forfunden, bortfaren, flygtet. Partic. af strjuka.
- Stroff**, m. 1) et høit og smalt Trækar med Laag. (Smørstroff). N. Berg. Ellers Strump, Høll, Butt. — 2) en Smørstjerne. Drk. (3. strokkr). — 3) et Kar af en Lødes Størrelse. Sbl. — 3. Stropp.
- Stroffa**, f. et smalt Trækar, sædvanlig bredest neden til. (Rhomestroffa). N. Berg.
- Stroflappe** (aab. o), m. Halsfaale, ny Saale paa Sko. N. Berg.
- Stroffmaal**, n. Strogmaal (uden Top).
- Strope** (aab. o), m. Vaadsnee, Vandpøtter i Sneen. 3. Strog.
- Stropp**, m. en Maaltønde. Nbl.
- Stru**, adj. trodsig, sribig. Sogn.
- Struku**, f. Rab, Ræffe; f. Stroka.
- Strumla**, v. n. rumle, medføre Larm, rumstere. Drk.
- Strump**, m. 1) et smalt Trækar (= Stroff). Helg. 2) en liden Dunt, Vandfop (= Bronestoff). Fosen, Drk. 3) et Smørspand (= Butt, Høll). Nbn.
- Strumpe**, f. Stroppe, Vaand. Edm.
- Strungjen**, adj. stiv, bestemt, lidt angreden af Uorden i Indvoibene. Edm.
- Strunt**, adj. stolt, stiv af Holdning. Sjelben.
- strunten**, adj. vranten, hødt. Sogn.
- Strupe**, m. Strube (f. Parkje). **Strupetaf**, n. et Greb i Struben.
- Strupla**, v. n. vade i Dynd og Smudd; ogsaa sladre, svadse. Edm. Heraf **Strupl**, n.
- Strusl** (Strutt), n. besværligt Bøt, Nødvind. Edm.
- Strut**, m. Tub, Rør; ogsaa Sænde.

Stry, n. Blaar, grov Her. (Alm.). G. N. stry. Hertil Strygarn, Strytræd. Det heraf virkede Løt kaldes Strie, el. Strigje.

Stryk, m. 1) Strygning; ogsaa Bant, Præg. Sv. stryk. — 2) Strøm i et Vanddrag, en Enævring med stærkere Strøm. Ag. Stift. Ellers Etrol, Brot, Knip.

strype, knibe, indsnøre; s. strøppe.

Stryte, f. Snude (= Strut). N. Berg.

Stræte, n. Pas, Gjennemgangs; ogsaa et Stræde, en smal Gade. G. N. stræti.

Strøttegras, n. stot Græs. Soan.

Stræv, n. Stræben, Arbejde, Anstrængelse, Bepær. Meget brugt.

stræva, v. n. (a - a), stræbe, gjøre sig Umage, arbejde flittigt, anstrenge sig, Alm. og meget brugt. Sv. sträva. (Jf. G. N. storfä).

Strævar, m. en flittig Arbejder.

stræven, adj. 1) stræbsom, flittig. 2) mejsom, bekværlig. Dæ so tungt æ stræve. Nbl. og fl.

strævsam, adj. stræbsom.

Strø, n. en Stof til Underlag, Grundstof, Hælle; ogsaa en lang Huggelof. Sbl. og tilbeele i Kr. Stift.

strøya, v. a. strøe, udstrøe. Hærb. Hall. — Jf. straa.

Strøym, m. Strøm, Straale af Vand, som vælder frem eller bliver sprøttet. Jf. Streng, Skævt.

strøyma, v. n. (e - ve), strømme, sprudle, vælde frem. G. N. streyma. (Af Straum).

strøymt, adj. n. strømmende, som gaar i Strømme; om et Vanddrag. Hall. og fl.

strype, v. a. (e - te), knibe, indflemme, tilsnøre; ogsaa kvæle ved Sammensnoring. Hela og Tr. Stift. Hedder ellers: strøpe (Edm. Nbl.), strupa (Nbl.); maastee egentlig strupa. — strøppe seg: kvæle sig, bænge sig.

stryppen, adj. trang, knibende; ogsaa kvælende. Jf. Edm. strypen.

Stu, f. Stuv. — Stua, f. Stuva.

Stubbe, m. 1) en Stump, et libet eller kort Stofke. Alm. og meget brugt. (G. N. stubbi). 2) Stub, Stamme efter et nedhugget Træ. Tr. Stift. — Jf. Stuv.

stubben, adj. kort, affumpet. Ejselben.

studd, støttet. Part. af stødje.

Studning, f. Understøttelse. Ejselben.

Stugbonn, f. Støkbønn.

Strugu, f. Stue; see Stova.

stufa, v. n. støte, larme. Tell. (= skaka).

Stufel (aab. u), m. Hornstap, den indre

porøse Deel af et Horn. N. Berg. Ellers Etikjel, Elo, Kvif.

Stul (aab. n), m. Lyverte. (Af stela), Paa nogle Steder: Styl (aab. v); i Hærb. forekommer Formen Stuldr. G. N. stuldr.

Stul (uu), Sæter; s. Stel.

stulla, v. n. (a - a), 1) gaar langsomt, gaar og see sig om. B. Stift. Noale St. sturla. — 2) jøse i Huset, arbejde smaat. Mere alm. Jf. stella. — 3) røgte og fodre Kvæget. Tell. Nbg. Jf. Sæt. studdre (for stulla?). Ellers stelle, stille, staa, aata. (Jf. Isl. stulla, hjælpe til). Heraf Stulling, t.

stum-myrf, adj. bølgerik. Hedder ogs. „lumende myrf“ (aab. u). B. Stift, Gbr.

Stump, m. et kort Stofke Brod, som er baget i Døn. — Stumpbrød (eller Etumbrod), n. øvnbaget Brod; Surrbrød, baget i flere Stykker. (Jf. svenske Dial. stump).

stumpa, v. n. (a - a), 1) styrte, falde. stumpe ut: falde ud, f. Er. af en Vaad. Hela. og fl. — 2) snuble, tabe Ligevægten (= snava). Nbl. Vofs. Hærb. — 3) gaar usikkert, støbe, ryste; især om Heste. Buserud. (Jf. bumpa). stumpa Sterte: støde Kuldbotte, kaste sig om paa Hovedet. Hærb. Sbl. Hedder ellers: stumpa Gump (Nbl.), stupe Kraake (Buserud), støpte Staalbue (Edm.).

stumren, adj. mørk, sammel. Vofs. + Jf. stummorf.

Stund, f. Stund, Tid. — Noale Steder: **Stynd**, **Stand**. (Buserud).

stunda, v. n. (a - a), 1) stunde til, nærme sig. (Ejselben). 2) stunde, vente; ogsaa langes, bige efter noget. Alm.

stundom, adv. stundom. Tr. Stift. (Jf. B. Stift stundaa). Jf. riomtil, ta-komtil.

stungjen, part. (af stnnga), stikken. (G. N. stunginn). Ellers stikken.

Stunulv (aab. u), m. 1) Bjergvagle. Hærb. (Jf. Leirdal Stynulv). Jf. Steinulv. — 2) en frastøvende, ubyggeslig Person. Edm.

Stup (uu), n. en brat Klippe eller Brink; Storteddyb, Afgrund. B. Stift. (Sv. stupa). — **stupebratt**, adj. yverst brat, saa steilt at man maa styrte ned.

stupa, v. n. (styp; stau; stope; aab. o), styrte, falde, glide eller seane pludselig ned. Dret er temmelig alm. men har kun i Tr. Stift de anførte Former; hvortilmod det ellers hedder i Præf. stupe; Imp. stupte. Jf. lignende Betjening bruges ellers stupa

(B. Stift), stuppe (Tellem.), stumpa (Hela.), stute (Edm.). — Jf. Staup og stoppa.

Stupel (aab. u), m. Klokketaarn, Klokketuus ved Siden af en Kirke. Indre-Soqn, Valders. (G. N. støpull).

Stuple, see Stoppa.

stupna (uu), v. n. (a - a), styrte, falde, segne. I N. Berg. mere brugl. end stupe.

Stuppe, f. Stoppa. — **stuppe**, f. stupa.

Stur, m. Nedslagenhed, Bedrøvelse, ogsaa Anger. Jf. Kur.

stura, v. n. (a - a), forge, være nedslagen i Anledning af et Tab eller Savn; ogsaa anare, fortryde en begaaet Dumhed eller Forsælse. Han bev' ikke noko te sture syre. (Dgl. sture paa). Meget udbredt og maaskee alm. (G. N. stürra). Ellers siges „sture“ ogsaa om Dyr, naar de for en vis Tid ere meget stille og bostige; ligeledes om Planter, som vantrives eller strante, f. Ex. efter en Dmsfotning.

sturen, adj. nedslagen, bedrøvet, tungsindig, stille. Hedder ogsaa sturall og sturande. G. N. sturinn.

sturla, gaar sagte; f. stulla.

sturta, v. n. (e - e), styrte, falde, især af Matthed eller Almagt. Dagsaa v. a. udstyrte, aftomme; f. Ex. Korn.

sturvoren (uu), adj. stille, tankefuld, lidt tungsindig. Hall.

stusleg (stusle), adj. 1) Hødelig, Hedsom. D'æ so stusle (Hødeligt, stille, øde). Hall. Balb. Gbr. — 2) bedrøvelig, nedslaaende. Østbr. (Maaskee for stursleg).

stufs, adj. stille, tankefuld, nedslagen. Nbl.

stusfa, v. n. standse, hvile lidt. N. Berg. Undertiden: stusle (= stasle, stasfa).

stut, m. 1) Stub, Dre. Spotviis om en tvær og frastøbende Person. — 2) en liden kort Luur til at blæse i. Gbr. (Ellers kalbet Tut). — 3) en Duffe Liin (see Kneppe). Drt.

stuta, v. n. (e - te), styrte, segne pludselig. N. Berg. Gbr. — Jf. stupa.

stutt (aab. u), adj. kort. Meest om en Udstrækning i Rummet, eller om noget, som kan maales. (Ellers bruges kort). I Tr. Stift og i Sm. hedder det styt'e og stert. (G. N. stuttur. G. Sv. stant). Heraf stytta.

stutt-ekst, adj. som bærer korte Ar.

stuttenkt (stutt-tenkt), adj. uklog, ikke betænksom eller forsigtig nok (egentlig hvis Tanker ikke gaar langt).

stuttfort, adj. som har korte Fødder.

stutthalt, adj. lavhalt, som balter deraf at den ene Fod er kortere end den anden. B. Stift. (I Edm. og Drt. stytthalt). Ellers sigthalt (Nbl.), langhalt (søndensjælds).

stutthendr, adj. som har korte Hænder.

stutthugsen, see stuttinnug.

stutthært, adj. kortbaaret.

stutthøy, n. kort eller smaat Hø.

stuttleikje, m. Kortbød.

stuttleitr, adj. som har et kort Ansigt. (Nobsat langleitr). I Drt. styttleitr.

stuttinnug, adj. glemsom, som ikke mindes langt tilbage. Hedder ogsaa stutthugsen (Hall. Balb. og fl.).

stuttna, v. n. forfortes, blive kortere.

stutt-orv, n. en Lee med kort Skaf, at bruge i trang og steng Eng. B. Stift. Nobsat Langorv.

stuttryggja, adj. kort i Rygaen.

stuttryppann, f. et kort Fingerspand, Maalet fra Epibien af Tømmelfingeren til Epibien af Pegefingeren (i udbændt Stilling). Isl. stuttryppann. — Forskjelligt fra Langspann.

stuttraksen, adj. kort af Bært.

stuttrvid (aab. i), m. 1) korte Stotte eller Planker. 2) Storer og Stotter til Hæser, i Nedsætning til Stængerue. (I Edm. styttrvid).

stuv (uu), m. 1) Stamme af et Træ; ogsaa Stub, Rodstykke eller den tilbagestaaende Deel af et afbugget Træ. Meget brugl. især i de sydlige Egne. (G. N. stüstr). Jf. Stubde og Stomm. Heraf styva. — 2) Stuv, Kulle, sammenrullet Bæv. — 3) Stjert paa Fuglene. Drt. — Jf. Stvl.

stuva (stue), v. a. (a - a), stuse, sammenpakke.

stuvrot (aab. o), n. Fortaabelse i Stammen paa Træer.

stuvslit (aab. i), n. Slid eller Stabe, som et Træ kommer til at faae, naar det sælbes; Bribning, Revne. (Søndre Berg.).

stuybonn, Stifsbørn; f. Stuybonn.

styd (aab. y), f. en Stotte, en Stol eller Pæl til at støtte med. (Nest alm. Stry og Stø). G. N. stöd. Sv. stöd. — See ellers Stød.

stydde (aab. y), f. Underlag; f. Støde. **stydje** (aab. y), v. a. (styd'; stude), støtte, understøtte, holde paa; ogsaa sætte Stotter til. Inf. mest alm.: staa, styre (G. N. stydja). Imperf. deels stude (aab. u), deels stydde (G. N. studdi). Particp. studd og stydd. — stydje seg: støtte sig, holde sig til noget. stydje punde: understøtte.

Stydning (Støna), f. Etøttelse, det at man støtter noget.

Stydnab (Stønna), m. Understøttelse, Hjælp, Bistand; ogsaa Bestyrrelse, Hæder eller Stydning; sjældnere Studning. G. N. studningr, m.

Stygg, m. Modbydelighed, Afsty. Han født Stygg te dø: han fik Afsty berior, det blev ham ækkelt. B. Stist, Gbr.

Stygg, adj. 1) sty, rød, som har Frygt eller Modbydelighed for noget. Bruges kun sammensat, som: folkskygg, mannkygg. (Jf. tørvkygg). B. Stist. 2) Ir. Stist styggjen. Jf. stygg. — 2) modbydelig, ubehagelig; f. Er. om Snaag og Lugt. Mere alm. Dgaa barst, ublid; især om Veiret; ubertiden ogsaa: slem, haard, gruelom. G. N. stygger, barst. — 3) styg, bæsliq, grim af Udseende. Alm. og meget brugt. Paa nogle faa Steder hedder det stygg). Betegner ogsaa: slem, med Henpøn til en vis Feil eller Laft (ligesom fæl); f. Er. Han æ so stygg te drikke (meget tilboielig til Drik). Dgaa: uionmellig, uanstændig. Hertil Styggfær, f. usømmelig Adfærd. Styggfær, n. smudsig, uanstændig Sna. Styggeting, n. en modbydelig Ting, et ulideligt Dyr eller Menneſte. B. Stist. Styggerer, n. Uveit. (Berg. Stist). Stygge-Mann'en: Fanden. (N. Berg.).

Stygga, v. a. (stg, gde), afstræffe, indgyde Frygt eller Modbydelighed. Hard.

Stygjast, v. n. (Jmp. stygast), undslve, rømme bort, afstye, holde sig fra noget af Modbydelighed. B. Stist. Dei ha stygt vel: de have faaet Afsty for Stedet og holde sig borte derfra.

Stygge, n. noget stygt, bæsliq; en Vederstyggelighed. Hedder ogsaa Styggjelse (N. Berg.), og mest alm. Styggbeit, f.

Styggen, adj. sty, bange. (3 Sammenstaining). Ir. Stist. — Jf. stygg.

Stygging, m. En som er styg, slem eller ulidelig. 3 Spøg ogsaa Styggjen og Stygga.

Styggle, adj. bæsliq. Jf. stegaleg.

Styggvoren, adj. slem, ubehagelig. Gbr. og fl.

Styg, adv. bæsliq, ubehageligt; ogsaa fælt, frygtelig.

Stybbonn, pl. n. Stifbørn. Forekommer i meget forskellige Form; saaledes: Stufbon (for Stufbørn) el. Stufbon (i Tell.), Styfboen (Søndre Berg. og mest alm. vøstenjels), Stifbonn (Edm.), Stugbonn (Helgeland), Stygbon (Hallingb. Guldb.),

Stobon (Værb.), Stybonn (Drf.), Stibonn (Rambalen). — Saaledes ogsaa Styfbotter, f. Stifdatter. Styfbsaan (Stufsen), m. Stifson. — Ordets første Deel har ogsaa i det gamle Sprog forskellige Former; i Lovene og Diplomerne findes saaledes: stjup, styj, stjuf, styf, stjuf og stjuf. Af disse Former antees stjup som den ældste, i Liqbed med Angels. steop, og Gam. Tøbst stuf.

Styfforeldre, pl. n. Stifforældre. Saaledes ogsaa Styfvar, m. og Styfemor, f. — Samme Avigelses som ved Styfbonn.

Styffje, n. Styffe, Stump (jf. Nole); ogsaa Deel, Afnit, Post; Nummer, Exemplar. Dgaa et Slaags smaa Kanoner. — Stjellingjen æ Styffje: en Stilling for Styffet. Paa Styffjetal: efter Tælling, enkeltvis. 3 Styffjevís: styffevís. Naar dø Hem te Styffjes: naar det kommer til Styffet, til Prove.

Styffjom-til, paa enkelte Stykker, af og til, afværende. Hall.

Styffmorbom, m. Stifmodersblomst (Viola tricolor). Tildeels i B. Stist. 3 Drf. hedder det: Styffmorgull, n.

Styl (yy), m. Stjert, Hale paa Fugle. Andr. (G. N. stjöl). Ellers Bele, Stert, Stuv.

Styl (aab. y), m. Stilk, den nederste Ende af et Straag; Rodenden paa Kornbaand. N. Berg. Nbl. Rbg.

Stylk, m. (St. Stylkie, r), Stilk. 3 Ir. Stist forekommer ogsaa Stelk og Stalk. 3 Tell. findes Stif (aab. i), døg sjelden. G. N. stilkr.

Styfkjesort, f. Fuglens Svøgelighed paa den Tid da de sælde Fiadrøene. N. Berg.

Stymorgull, f. Styffmorbom.

Styn (aab. y), m. Ston, Pust.

Styng, m. 1. (St. Styngje, r), 1) et Stif, det at der bliver styngt. 2) Sting, Hold, stikkende Smertes i Legemet. 3) Stif, Hul eller Punkt som fremkommer ved Stitting; f. Er. i en Søm. Hertil: stynjemillom, adv. imellem Stiffene i en Søm.

Styng, m. 2. et stort Insekt med fire Fingerr; Drestikker (Libellula). Navnet findes øftest sammensat med et andet Ord, og hedder saaledes Dornstyng (Sogn og fl.), Augestyng (Valders), Puststyng (Manbal), Drmestyng (Edm.). 3 Edm. hedder det øftere: Stingar.

Styngse, adv. plubseligt, bæsliq. Hard. stynja (aab. y), v. n. (styn; stunde), stonne, puste stærkt af Mæthed eller Be-

Klemmelse. *G. N.* stynja. *Heraf* Styn-
jing, *f.* Stønnen.

Styr, *n.* 1) Styrrelse, Bestyring. 2) Or-
den, Etik; ogsaa Ase, Lugt, Respekt.
3) Sykler, Forretninger; især om de
daglige Arbejder i Huset. — halde Styr
paa: holde i Ase, holde til Orden.

Styr, *m.* Støt, Larm, Lummel, lystigt
Liv. Nordenfjelds.

styr (*aab. y*), *adj.* stiv, ikke smidig; om
Lemmer og ligeledes om Dyr og Men-
nesker. Hedder ogsaa styr, med *aab.*
i (Nbl.), ster, og maastee stel (*Drk.*
Fosen), stør og støl, med tykt l (*Ag.*
Stift), Skjur og siur (*Hard. Rbg.*
Mandal). Egentlig stird, med Overgang:
stjrd og stjurd. *G. N.* surdr, stydr.
Sv. stel.

Styra (*aab. y*), *f.* Støbbed, Læmbed i
Fødderne; en Svadom hos Kverne.
Sogn. I Nbl. kaldet Stør. *Jf.* Kry-
kle. (Egentl. Styrba).

styr, *v. a. og n.* (e-te; *el.* e-be), 1)
styre, *f.* Er. en Vaad; holde i en vis
Retning. *G. N.* stýra. Ogsaa *v. n.*
stavne, tage en vis Retning. — 2)
anvise, anbefale En til et Sted; ogsaa
sende, sikke. Han styrde meg bit. Me-
get brugl. i Rbg. og Tell. ellers ogsaa
i Gbr. (Nordenfjelds bruges store og
skøre i lignende Mening). — 3) styre,
holde i Orden; ogsaa afbesle, dæmpe.
styre seg: afholde sig, styre sin Lyk. —
4) bestyre, forestaae, raade over; ogsaa
herstje, regjere. Heraf Styr og Styring.
— 5) *v. n.* steie, larme, tumle, leve
lystigt. Meget brugl. nordenfjelds.

styrænde, *adj.* som man kan styre.

styrar, *m.* Bestyrer. — Nordenfjelds og-
saa en urolig, stoiende Person.

Styre, *n.* Etyre, Ror paa Vaade og
Fartøier. (*G. N.* stýri). sigle Vaaten
ta Styra: tage Rjolvandet, komme op
paa en Vølge saaledes at Roret gaar
over Vandet. *N.* Berg.

Styremann, *m.* Styremand; ogsaa For-
mand for Besætningen paa en Fister-
baad.

Styremæte, *m.* Bestyrrelse, Mæde at
styre paa; Huusholdningsmæde.

styren, *adj.* stoiende, urolig. *Tr.* Stift.

Styrevol (*aab. o*), *m.* Rorslang, Skuff
til at vende Roret med. *B.* Stift.

Styring, *f.* Styrrelse, Bestyring.

Styrja (*aab. y*), *f.* Stør (en Fisk).
Ogsaa Hæstyrja, om den egentlige Stør
(*Accipenser Sturio*). Derimod: Ma-
krelstyrja, om Lhunfisten (*Thynnus vul-*
garia).

Styrjevode (*aab. o*), *f.* Størernes Plad-

sten i Bandskaden; ogsaa om en stor
Larm og Lummel. *Edm.*

styrkja, *v. a.* (sic, ste), stærke, gjøre
stærk; ogsaa bestyrke, bekræfte. *G. N.*
styrkja. (Af sterk). Imperf. udtales
sædvanlig: styrte, og Particyp styrer
(stort'e), for styrkt.

styrkjast, *v. n.* (Imp. størkest), styrkes,
blive stærkere.

Styrkje, *n.* 1) Styrte, Kraft, Hølb,
Variabed. 2) Bestyrrelse.

Styrkjing, *f.* Styrkelse; Forstærkning.
Hedder ostere Styrkjelse, *n.*

styrlaus (*yy*), *adj.* 1) overladt til sig
selv, uden Styrrelse. 2) utyrlig, vild,
ubændig. Heraf Styrlosysa, *f.* Man-
gel paa Bestyrrelse; ogsaa Utstyrtaled.

styrme, *v. n.* (e-de), storme, samle sam-
men, strømme til. Forekommer i Rbg.
Ellers storma.

styrna (*aab. y*), *v. n.* (a-a), stivne,
tabe sin Smidighed. *B.* Stift. Hedder
ellers: stirna (Nbl.), stjurna, sturne
(*Kr. Stift*), sterne (*Tr.*), stølne (*Ag.*).
G. N. stirdna. *Sv.* stelna.

Styrna(d), *m.* Bestyrrelse; ogsaa Huus-
holdning. Nbl. og fl. (*Jf.* Stjodni).

styrvoren (*aab. y og o*), *adj.* stiv, tung,
ubehændig. *J* *Edm.* hedder det ogsaa
styrven.

stvt, fort; see stutt.

styrta (*aab. y*), *v. a.* (e-e), forforte,
gjøre kortere (af stutt); ogsaa binde
Klæberne op. (*G. N.* stytta). Hertil
Styrtreband, *n.* et Vaand eller Væste,
hvormed Klæberne flites op. Tell. og fl.

Styrting, *m.* en kort Elæde at høre
Lømmen paa. *Tr.* Stift. Ellers kaldet
Drog, Drætte og Page.

Styrva, *f.* en halvvoeren eller næsten voren
Pige. Sogn. Ogsaa Styrvinggjenta.

styrva, *v. a.* (e-be), stavne Trær, af-
bugge, kappe. *S.* Berg. og fl. (Af Stuv).
G. N. styfa. *Jf.* folka. Heraf styvd: kap-
pet, afbugget overfl paa Stammen.

Styvel (*aab. y*), *m.* og *n.* Støvel. I
Nbl. hedder det Strivel (*aab. i*). —
Styvelæbending, *m.* Støvelskuff.

styrveleg, *adj.* eensoldig, taabelig. Tell.

styven, *adj.* dum, eensoldig; ogsaa uban-
net, usøet. Tell.

Styrving, *m.* 1) en eensoldig, eller egent-
lig: udannet, uerfaren Person. Tell. —
2) en halvvoeren Dreng. Sogn (hvorman
ogsaa siger Styrva, om Piger). —
3) en Hellekønder af midbelmaadig
Størrelse, en ufuldvoren Fisk. *Edm.*
stor (for stænd), o: staaer; *f.* standa.

Stæf, *m.* Stant, ond Lugt. Tell. (*Jf.*
stækja).

støtje, v. n. *stinke*. *Tell.* (I svenske Dial. *staka*).
støtjen, adj. *skarpt*, *barst*. *Stal* bruges i *Sogn.* (Jf. *barstak*).
støla, v. a. 1. (e-te), lægge *Staal* i. (Sjelden). G. N. *stæla*. Oftere v. n. vise *Staal* i *æggen*; f. *Er.* om *Rnive*. B. *Stift*.
støla, v. a. 2. (e-te), *stable*, *pakke* sammen. N. *Berg.* (*støle*). See *Staal*.
støle, n. en *Dunge* (= *Staal*). *Edm.*
støma, v. a. (e-de), *stande*, sætte *Dæmning* for. *Dafaa* i *Formen* *stømme* el. *stemme* (G. N. *stemma*). *stæme* *Kvorn'a*: *stantse* en *Kvorn* ved at aflede *Bandet*.
støma, f. 1) *Stibord*, *Luge* hvormed man stopper *Bandet* i en *Reide*. B. *Stift*. — 2) *Standsning*, *Lilstoppelse*. *Skun* sammenfat, iom *Blodstæma*.
stømenaal, f. *Stoppenaal*. B. *Stift*, *Gbr.* *Helg*.
stønaal, f. *Steinulv*.
stønd, f. *stænda*. *stængje*, f. *stængja*.
støre, v. a. (e-te), *anvise*, *anbefale* (f. *støra*); ogsaa *tillfælde*, *tilløfte* (f. *støre*). *Drk.* *støre* upp ein: opvæge *En*.
størr, f. *sterk*. **størrer**, f. *Stert*.
størv, *Bers*, *Dmførd*; f. *Stev*.
stø, f. *Styd* og *Stød*.
stød, f. 1) *Landingsstød*, *Plads* hvor *Baadene* sættes ud og *trækkes* paa *Land* (Jærdanlig med en *Bor* paa *brer* *Stæde* og med „*Lunner*“ i *Grunden*). B. og *Tr.* *Stift*. — 2) *Nærbred*, *Eldebred*. *Lindbølen* i *Formen* *Stø*, og *østere* *Elvsto*. — Ellers *bedder* *Erddet* i *Edm.* *Styd* (aab. y); i *Sogn* *Sto* (aab. o) og *forøvrigt* *Stø*. G. N. *stød*.
stød (*stø*), adj. 1) *stædig*, som *stæder* fast og *ikke* *ryster* eller *vækker*; f. *Er.* om en *Bænk*. (Mest *alm.* *stø*; i *Nff.* og *Edm.* *stød'e*). — 2) *stædig* med *Henyn* til *Værigbed*, *jævn*, *vedholdende*. *Om* *Mennesker*: *paalidelig*, *stædbæftig*, *fast*, *urokkelig*. *Alm.* og *meget* *brugelig*. — 3) *vis*, *sikker* i en *Sag*. *Eg* æ *'stø* *stød'e* paa *di*: *jeg* er *ikke* *rigtig* *vis* *derpaa*. (*Nff.*). *Dæ* *kann* *du* *vera* *stø* *paa*: *det* *kan* *du* *lide* *paa*, *det* *stæder* *nok* *ikke* *feil*.
støde (*støa*), v. n. *bringe* til *Stædighed*. „*støe* *se*“: *blive* *stædig*. *Valders*.
støde (*støa*), f. 1) *Underlag*, *det* *nederste* *Lag* i en *Kornskæbel*, *hvori* *nemlig* *Kornbaadene* *stæder* *opreiste* med *Stikkene* *mod* *Grunden*. B. *Stift*. I *Edm.* *bedder* *det* *Støde* (aab. y). Jf. *Reising*. — 2) en *Bæverstol*, eller *egentlig* *Siberne* i *samme*. *Sogn*, i *Formen*

Støe (*Fleertal*). Ellers *Støre*, *Støla*, *Leinar*. — 3) *Kanten* paa en *Bæb*. *Helg*, *Lertil* *støvind* (*støvint*), adj. *slap* i *Kanten*, *buget*, *ujævn*. I *Rambølen*: *stødovt*(b), som *forudsætter* en *tilspændende* *Form*: *Støbo*.
Støde (*Støe*), n. *Sted*, *Plads* at *stæde* paa. *Kun* *sammenfat*, som *Stinskøde*, *Dungeskøde*. I *Edm.* *bedder* ogsaa *dette* *Ord* *Støde* (aab. y). *Ligesaa* *Jannstøde*, *Blæstøde*.
stød(b)*hendt*, adj. *sikker* paa *Haanden*, *behændig* til at *træffe* *Maalet*. *Tr.* *Stift*.
stødleg (*stølege*), adj. *fast*, *sikker*, *stædig*. *Tell.* *Regle* *Stæder* *tildels* *stødig*.
Stødeleikje, m. *Kastbed*, *Stædigbed*. *Bedder* *østere* *Stø'heitt*, f.
stødt, adv. 1) *stædigt*, *jævnt*, *sikkert*. 2) *sterke*, *bestandigt*, *altid*. (*Alm.*). *stødt* æ *stændigt*: *stæde* og *altid*.
Støfær, see *Støfjoreldre*.
Støff (aab. ø), m. *Stæk*, *Rystelse* i *Blødet*. *Jæb*. (Jf. *Stoff*).
støffja, v. n. (*støff*; *støff*; *støffje*), 1) *briste* (see *støffa*). *Sogn*, *Hard*. — 2) *fare* op af *Stæk*, *gøse*, *fare* sammen (= *støffa*, *tippe* *seg*). *Kr.* *Stift*. *Dafaa*: *springe* op, *rende* *bort*, *ramme* *pludselig*. *Hard* og *fl.* (G. N. *støkkva*). Jf. *støtta*.
støffja, v. n. (*stje*, *stje*), *stramme*, *strække*. (Sjeldnere). Jf. *støffa*.
støffjen, adj. *stj*, *let* at *stramme*. *Jæb*.
Støl, m. 1. (for *Stødel*), *Sæterplads*, *det* *Sted* hvor *Sæterhulene* *stæder*. I *Nordre* *Berg* ogsaa om den *omgivende* *Grønning* eller *Kold*, som *tildels* er *indbægnat*. I *Sogn* og *flere* *Stæder* er *Støl* *det* *samme* som *Sæter*, *nemlig* en *Græsgang* med *Hul*, *hvori* *Mælken* *samles* og *tillaves*. *Erddet* *bedder* *ellers*: *Støl* (mest *alm.*) og *Støil* (*Edm.*) for *Støbil*; *Staul* (*Tell.*) og *Stul* (*Gbr.*) for *Støbul*. — G. N. *stødull*.
Støl, m. 2. 1) en *liden* *Jernkrog*, *Krampe* (= *Kjeng*). *Jæb*. — 2) et *Led*, en *Deel* af en *Kjæde*; *Metallblade* paa et *Baad* eller *Rætte*. B. *Stift*. — 3) en *Tomme* i et *Hestemaal*.
Stølebelte, n. et *Rætte* som er *befat* med *småa* *firkantede* *Metallplader*. N. *Berg*.
Støl-elb, m. *Lyst-Nb*, *Baal*, som man *brænder* om *Astienen* paa en *Sæter*. *Nbl*.
Støm, *Stamme*; see *Stomn*.
støne, v. n. (e-te), *vandre* *blindt* *ben*, *gaae* *lige* *efter* *Røsten*. *Edm.*

stor, stv; see stor.

Støre, pl. f. Eidetræerne i en Bøverskol. Sogn. Jæb. (Jf. Lein).

Støre, v. a. (e - te), tilstynbe, raabe, anbefale En noget; ogsaa lokke, forlede eller opagge En til noget galt. Meget brugt i Edm. I Kr. Stift hedder det **støre** og **stere** (Drk. Værbalen). I Kr. Stift bruges „styre“ i lignende Betydning.

størest, v. n. opmuntres, faae Mød; ogsaa tilskendes til noget ondt, saasom ved et slet Exempel. Edm. I Drk. stæres. (G. N. størast, brøste sig).

Storhus, n. Kogebuus, Jbbuus; ogsaa et Kjøkken. Jnderøen. (I svenske Dial. störs og sters). Uvis Oprindelse.

Störing, f. Tilstynbelse; f. store.

støst (for størst), adj. størst. S. stor.

støtt, f. stutt, støb, støbt.

Stov, Ombygd; see Stov.

stovindt, f. under Støbe.

støypa, v. a. (e - te), 1) nedstyrte, støbe, kaste. „støype seg i Eiven“: styrte sig i Eoen, f. Er. om Svømmere. Jndr. og fl. (Af stupa, kaup). — 2) støbe, gyde i en Form. Mere alm. (Jf. renna). G. N. steypa. I N. Berg. hedder det ogsaa **støyte**, f. Er. støyte Ljos: støbe Lys.

Støypekuffa, f. en Kuffe eller Overtrøje, som trækkes ned over Hovedet, ligesom en Skjorte. Jndr.

Støypestjæl, f. Støbestee, Jernstee. B. Stift.

støyra, v. a. (e - te), 1) nedsatte Pæle eller Stører; f. Er. til Hæller. Hedder oftere skaura. (Af staur). 2) opsætte Korn paa Stører til Lørring. Nbl. Drk. og fl. — 3) v. n. støbe med en Stok eller Pæl. Hard.

Støyring, f. det Arbejde at sætte Korn paa Stø. Nbl. og fl.

Støyt, m. et Støb, Anstøb; ogsaa noget som ligger i Veien, som man støder an imod. Figurlig om et stort Ubeid eller Tab.

støyta, v. a. (e - te), 1) støbe, give et Støb. G. N. steyta. støyte seg: støbe sig af Banbare, faae et Støb. Sjeldnere om at bortstøbe eller fremstøbe noget. Jf. Hjøta, stuba, yta. — 2) støbe maalt, knuse; f. Er. i en Morter. Jf. stappa. — 3) v. n. støbe an, træffe paa noget, som er i Veien. Om Betydningen støbe see støypa.

støyten, adj. stødende; ogsaa dum, flodset, ubehændig. Ikke alm.

Støyring, f. Støden; ogsaa det at man knuser noget.

støytt, part. støbt, beskadtiget ved Støb.

Su, f. en So, et Hun-Sviin. Forekommer i Jnderøen og fl. St. i Kr. Stift, dog kun sjeldn. Mest brugt i enkelte Talemaader og Ordspog, som: „Su'a bryt, aa Ungann' nyt“, „: de Unge lide for de Gamlas Brøde. (Jndr. Helg.). „Da lamba ein Sau aa kalba et Ku, da tilka et Gjeit aa grisa et Su“. (Barnevers i Drk.). Jf. Sugga. (G. N. syr forholder sig formodenlig bertil som kyr til ku). — Mere almindeligt bruges Su om et ureenligt, siddensfærdigt Menneke; ligesaa „Stifsu“. I Edm. hedder det Sub (Stifsub).

Su (i Bygninger), see Sub.

Subb, n. Solerie; Arbejde i Bøde eller suagtigt Veir. Søndre Berg.

subba, v. n. søle, pladse, arbejde i Bøde og suagtigbed. Ebl. og fl. Hedder ogsaa soabba og sabba.

subben, adj. suagtig, solet. Ebl.

Sub, f. 1. en Fuge i Vaade og Fjeldvægge, en Sammensaldning, hvori den ene Kant ligger uden paa den anden, ligesom paa et Tegltag. B. Stift. (Isl. siid). Jf. Subtak. — I Valdres skal „Su“ ogsaa betyde en Side. (I svenske Dial. suda).

Sub, f. 2. Sogang, stærk Bølgegang ved Strandsbredden. I Edm. hedder det Sub og Draglub, men ellers Su (Helg. Sogn og fl.). Den sidste Form er maaskee retiere end den første, og man skulde hellere vente at finde Formen „Sug“. (Jf. det gamle sugr, et af Eoens Navne i Stalpa).

su(b), adv. svd. Tell. (see svd).

Subtak, n. et Fjeletag, hvori Fjelene ligger paalangs i en saadan Orden, at Kanten af hver Fjel gaar lidt ned over Kanten af den nærmeste nedensfor. **subtekkja**, v. a. tække med et saabant Tag, lægge Fjelene ligesom Teglt. B. Stift. — Particlip: **subtakt**.

suga, v. a. og n. (sug; saug; sogje, aab. o), 1) luge, indløbe, træffe i sig. Inf. hedder i nogle Eene: **sue**. (G. N. suga, el. sjuga). — 2) patte, die; om Børn o. f. v. Heraf Sogbarn, Sogmor. „giva suga“ (gje jue): give Die, lade patte. (Berg. Stift). Maaskee et Substantiv.

Sugg, m. en stor og for Karl. Tilbeels i Ag. Stift. (Jf. Soga). — Ligesaa **Sugga**, f. om et Kvindfolk. N. Berg. og fl. (dog kun paa de Stæder, hvor det følgende Sugga er ubekjendt).

Sugga, f. (2), en So, et Hun-Sviin. Meget brugt i Kr. Stift. (Jæb. Tell.

- re.). Kan betragtes som en Afændring af det foranførte Eu. (Ev. sugga). Jf. Purka.
- Suging**, f. Sugning. Jf. Eog.
- Sugl**, f. Euul; see Euul.
- Suff**, m. 1) et Suk. 2) Stod, Røstelse. **suffa**, v. n. og a. (a - a), 1) suffice. Jf. andvarpa. 2) støde eller ryste et Kar (Jf. fitka); ogsaa skulpe, om Vædsker i Kar. Nbl.
- Suffer** (Suf'r), n. Suffer.
- Sufl**, n. tynnd og klumpet Vædste; især om Mælk som afsætter megen Vasse. N. Berg. Helg. og fl. I Valders: **Suff**, n.
- Sul**, n. Euul, Mælk til Grød; f. Euul.
- Sula**, f. 1) en Kløft (paa Træer eller paa enkelte Nedstaber). Helg. — 2) et Nedstøb af Træ til at opvinde eller opbaste Fiskeører paa, dannet isom en Kløft eller Gassel. B. og Tr. Etist. — 3) Binkelen imellem Fødderne paa et Vænneste (detsamme som Klov og Strev). Helg. Namd. — See ellers Høvsula.
- sula**, v. n. (a - a), tage Lange Skridt, sætte Fødderne langt ud fra hinanden. Helg. Ellers klosa, frepa.
- sula**, v. a. (a - a), vinde Fiskeøreret op paa en Sule. Hedder ogsaa syle (e - te). — sule upp: slutte Fiskeriet.
- sulka**, v. a. (a - a), smudsse, befudsle, tilføle. (Meget udbredt). Sv. solka.
- sulla**, v. n. nynne, sønge smaat. B. Etist. Ellers: hulla og lulla.
- sulla**, adj. fuld, drukken. Edm.
- sulsa**, f. suela. — Sulu, f. Svola.
- sum**, conj. som, ligesom; f. som.
- sum** (aab. u), adj. nogen, endel; i Fleertal: somme. (G. N. sumr). Mangler bestemt Form og Komparativ. I Gentalt bruges det kun kollektivt, nemlig om en Samling eller Deel af en større Mængde. F. Ex. sum'e Fiskjen, eller „sum'e ta Fiskja“: en Deel af Fisken. (N. Berg.). Sum'e Skogjen æ stor'e, æ sum'e ta 'naa æ smaa. Mere alm. i Neutrum; f. Ex. sumt Folkj'e; sumt Konn'e o. f. v. Sumt ta di (endeel deraf). Sumt langt æ sumt stutt. Ligesaa i Fleertal. Sume Daganne; sume Stovkka o. f. v. (Altid med Subst. i bestemt Form). I Nbl. siges ogsaa: sumle. Jf. G. N. sumlegir. Sv. somlige.
- Sumar** (aab. u), m. (nogle St. n.), Sommer. Hedder ogs. Sommar (Tell.), Samar (Hedemarken, Østerr. Namd.), Saamar (Gbr. Drk.). G. N. sumar, n. — Fleertal: Sumrar, Sumbra. En gammel Dativform Sumre bruges i B. Etist; saalebes i Edm. „Fem Nise av Cumbre“, 3: fem Uger efter Sommermaal. — Andre Talemaader. Na Sumaren: om Sommeren. Um Sumrom: om Somrene. Høst æ Sumar: midt paa Sommeren. I Sumar var: forleden Sommer. I Fior Sumar: i forrige Sommer (for et Aar siden). I fyrr Sumar: næstforrige Sommer (for to Aar siden).
- sumarbær**, adj. om en Ko, som kalde om Sommeren. Nordenfjelds.
- Sumarmaal**, n. Midten af April Maaned, den Tid hvorfra Sommerbaaaret regnes (nemlig 14de April).
- Sumarnær'er**, pl. f. Sommermaal (see forrige Ord). Kun i bestemt Form: Sumarnatten, at Sumarnottom.
- Sumarsbol**, m. en Deel af Sommeren; ogsaa Sommermaanederne.
- Sumarsbrætt**, m. Emer, Lst og Valle, som tillaves om Sommeren.
- Sumarsfugl**, m. Træfugl, som kommer om Vaaren.
- Sumarsjøre**, n. Sommerjøre.
- Sumarsholta**, f. Sommer-Halvaaret. — Andre Navne paa Sommermaanederne ere: Sumarsparten (B. Etist), Summars'a (Aq. Etist), Summar-tal'e (Ar. Etist).
- sumarslang**, adj. sommerlang (om Dagen). Ein sumarslang'e Dag. (B. Etist).
- Sumarsver** (ee), n. Sommerveir.
- Sumarsvinna**, f. Høslat.
- sumd**, adj. sommekondig, som kan søomme. (Af sømja). Hedder ogsaa sumd (nordenfjelds). G. N. syndr.
- sumestade** (aab. u), adv. sommesteds. Hedder ogsaa sumastoda (aab. o) og sumasta (Edm.); nogle Steder: sumesta'n.
- sumetide** (aab. u), adv. somme Tider. Dgsaa adskilt: sume Tidenne (sumti'n).
- sumla**, v. n. (a - a), 1) pladste, røre i Vand eller Vædste; ogsaa søomme, bade sig. B. Etist. (Jf. søamla). — 2) søomme i Dverflob, ødste, tage rigeligt af et stort Forraab. Han beve te sumle mæ: han har noget at ødste med, han har Hænderne fulde. (N. Berg.).
- sumla**, v. n. søimle; f. søimra.
- sumlug**, søimmel; see søimrug.
- Sumpr**, m. i Forbindelsen: „fome i Sumpr'en“, 3: blive forfømt eller spildt. Edm. Hertil forsumpra, 3: forfømt, glemt, bortkastet.
- sumrast**, v. n. blive Sommer; faae et sommerligt Udseende.

sumt, s. **sum**. **Sumul**, s. **Simla**.
Sund, n. 1) et **Sund**, smalt Indløb. **J** Edm. og **Ndm.** hedder det **Synd**. **G.** **N.** **sund**. - 2) et **Færgested**, **Dverfartssted**. **Aq.** **Stift**.
sund, adj. søndret, splittet, falden i Stykker, beskadt, ikke heelt. (**J** Edm. hedder det **synd'e**). Noogle **Steder** siges „i **sund**“, o: i **Stykker**. (**G.** **N.** i **sundr**).
Drøet er ellers alm. og meget brugt. i **Form** af et **Adjektiv**; **f.** **Er.** ein **sund'e Sko** (en forrevent **Sko**); eit **sundt Glas** (et brækket **Glas**); **sunde Klæde** (sønderreene **Klæde**). **Lige**aa ved et **Verb**; **f.** **Er.** **Stolen** gjæft **sund'**; **dø** datt **sumt**; **han** slo dei **sunde**, o. s. v. **J** **Sammensætning** beholder **Drøet** sædvanlig sin **Adjektiv**forløn; saaledes i **B.** **Stift**: **sund'e-brotten**, m. **sundt-brote**, n. **sundebrotne**, pl. — **J** denne **Forbindelse** svarer det til „**sønder**“; **f.** **Er.** **sund-hoggjen**: **sønderbugget**. **sund-riven**: **sønderreven**. **sund-sleggen**: **sønderslaet**.
Sundag, m. **Søndag**. **Nest** alm. i de **sødlige** **Egne**; ogsaa brugt. i **Gbr.** **Helsg.** og **fl.** (tildeels udtalt **Søndag**). **Andre** **Steder**: **Syndag**. **Egentlig** **Sunddag**. **G.** **N.** **sunnadagr** (af det gamle **sunna**, o: **Sol**). — **I** **Sundags**: til **Søndag**. **Sunda'n** **hem**: næstfommende **Søndag** (til **Forfjæl** fra „**Sunda'n** var“). **Ein** **Sundag**: næstførrige **Søndag**.
sund-havd, adj. adskilt, sønderlemmet, taget fra hinanden. Saaledes ogsaa **sund-tikjen** (aab. i), og i **Tr.** **Stift**: **sund-lagt**, som ogsaa betyder: **deelt**, **udskiftet**.
Sundmage, m. **Lustblære**, **Svømmeblære** i **Fisk**. **Forekommer** ved **Kristiania**. **J** **Hard.** hedder det **Sogmage** (i **N.** **Berg**. **Flatmage**). **Jæl.** **sundmagi**.
Sundmann, m. **Færgemand**. **Aq.** **Stift**.
Sundpeng, m. **Færgenge**.
Sundsta(b), m. **Færgested**, **Dverfartssted**. **Busterud**, **Hedemarken**.
sundr, sønder, i **Stykker**; **f.** **sund**.
fungjen, part. (af **fungja**), **fungen**.
funn, adj. **sund**, **frisk**. (**Nyt** **Drø**).
funna, adv. **søndenfra**. Hedder nu paa de fleste **Steder** **synna** (i **Lighed** med **syd**). **Et** gammelt „**funn**“, o: **syd**, forekommer i **Landskabsnavne**, som **Sunnfjor**, **Sunnalen** og **fl.**
Sup, m. 1) en **liden** **Sturk**, en **Mundfuld** af **Driffe** eller **Søbemab**. **Alm.** (**Sv.** **sup**). **J** **Hard.** betyder det ogsaa **Suppe**. — 2) et **Rør**, **Især** til **Afledning** af **Røg**; en **Røgbat**. **Indre** **Sogn**. **J** **Valders** betegner det ogsaa

et **lidet** **Ildsted** med et eget **Storsteensrør**.
Supa, f. **Suppe**. Hedder ogsaa **Sup**, m. (**Hard.**), **Supand**, n. (**Egna**).
Supan, f. (**Nff.**). **J** **Edm.** hedder det „**Eupa**“, hvilket ogsaa maa anses som en **Forfortning** af **Supan**, da nemlig intet andet **Feminin** ber ender paa a, og dette a beholdes endog i **Sammensætning**, **f.** **Er.** **Supamjøl** (**Meel** til **Suppe**). **J** **Tr.** **Stift** forekommer en lignende **Form**, saaledes i **Fosen**: **Supamat**, m. **Søbemab**; **Suppe**. (**Sv.** **supanmat**).
supa, v. a. (**syv**; **saup**; **sope**, aab. o), 1) **søbe**, **labe**, **trække** **Ind** i **Wunden**. **Alm.** **G.** **N.** **supa**. 2) **spise** **Meel**. **suppe** **Mjøl**: **spise** **Mælk**. 3) **driffe** **smaat**, **tage** en og **anden** **Sturk**; saaledes ogsaa: **pimpe**, **smage** **oste** paa **stærk** **Drif**. — **Jf.** **Sope**.
Suping, f. **Søben**; **Spitsning** med **Stee**.
sur, adj. 1) **suur** af **Smag**. **G.** **N.** **surr**. **heraf** **Enra**. — 2) **barst**, **ublid**, **frastående**. **Eit** **sur** **Ver**: et **ublid** **Veit**.
Sur-apall, m. **Abild**, som **bærer** **sure** **Wbler** (**Sureple**).
Surbrau(b), n. **Brød** af **syret** **Deig**; **Suurbrød**.
Suregras, n. **Eyre**, en **Urt** (**Rumex** **Acelosa**). **J** **Ull**, ogsaa **Sure**, l (**Jf.** **Gautfure**, **Reinsfure**). **J** **Egn**: **Syra**.
Surka (aab. u), f. en **stimmelagtig** **Skorpe** paa **Rjøb** eller **Fisk**; **Emuds**, **Ureenbed** som **ligger** sig til i **Folde**erne paa **Dverfladen**. (**Egentlig** **Suurbed**). **B.** **Stift**.
surkast, v. n. **blive** **stimlet** eller **ureen** paa **Dverfladen**.
surka, v. n. **nynde**; ogsaa **spille** **smaat** eller **langsomt**. **N.** **Berg**. **Jf.** **sulla**.
Surleikje, m. **Suurbed**.
surka (uu), v. n. (a - a), **blive** **suur**.
Surp, n. **Søle**, **Dynd** paa en **Vel**. **Jad**. og **fl.** (**Ved** **Trondhjem**: **Sørp**). — **surpet**, adj. **solet**, **blød**, **dundet**.
Surpa, f. **Røre**, **Blanding**; **blødt** **Hø** **blandet** med **Korn** eller **Meel** til **Foder** for **Heste** og **Koer**. **Noogle** **Steder**: **Syrpe**, **Sørpe**. (**Sv.** **sörpa**).
surpa, v. a. **røre** **sammen**, **blande** til **Foder**. „**surpa** **Isop**“, ogsaa om at **sammenstrabe** noget i en **Hast**.
surra, v. n. (a - a), **surre**, **suse**.
surra, v. a. **surre**, **binde** **fast**.
Surfvarta, see **Syvorta**.
survoren, adj. **suur**, ogsaa **ublid**.
susa, v. n. (a - a), **suse**. **heraf** **Sus**, m. **Susen**, **susende** **Lyd**.

Sufl, n. Sole, Røre; ogsaa Sladder.
fusla (sultle), v. n. 1) pladse, røre i Vand eller Bødske. 2) Sladre, vaase. Edm. Ndm. Drk. (med Udtalen sultle eller sultje). Heraf **Susle** (Sultle), f. en Sladderhistorie; ogsaa Røre, forvirret Sag.

Sufs (uu), n. et Slags Mad af Kalvekød. Tell.

Sut, f. Dmsorg, Dmbu; ogsaa Sora, Betyrning. V. og Kr. Etist. (G. N. sut). Heraf **Suta**.

Sute, f. en afrundet Blok, hvorover man trækker Garnene ind i en Vaad. Edm.

sutlaus, adj. serafri, ubekymret.

Sutløysa, f. Seraløshed, Fribed for Dmsorger og Betyrninger.

sutra (suttre), v. n. klynke, klage; ogsaa grue for noget. V. og Ag. Etist.

Sutu, see Seta og Seta.

Suul (uu), f. Suul, Brødsuul (Emer, Kied o. f. v.); ogsaa Mælk til Brød eller Brød. — Alm. i forskjellige Form, nemlig: **Suul** (Soan, Søndre Berg. Tell. Valt.), **Suul** (Gbr. Buserud), **Suul** (i forskellige Egn). G. N. sull. Sv. sofvel. I Edm. gjøres Forskjel paa **Sul**, f. (Brødsuul) og **Sul**, n. (Brødsuul, Mælk).

suula, v. n. sule, være tjenlig til Suul. (Ejelden). **suula** seg: forjone sig med Suul. I R. Etist bedder det **sula** og **syle**; f. E.: Han syle se 'tje mæ di: han har ikke nok med dette, det er forlidet Suul for ham. Edm.

Suuløysa, f. Mangel paa Suul.

suulryr, adj. ødiel med Suul, som spiser mere Suul end Brød. N. Berg. (i Formen **suulry'e**).

suulug, adj. tjenlig til Suul; fed, kraftig, som man kan spise meget Brød til. I N. Berg. bedder det **sylig'e**, hvilket ogsaa bruges i figurlig Betydning: morsom, lystig, fornøielig.

sva, see Svada.

Svabb, m. en Soter, uforsigtig Person.

svabba, v. n. (a - a), sele, væde, spille Bødske, f. Er. paa Gulvet; ogsaa vade, pladse i Vand eller Dynd. V. Etist. Hedder ogsaa **subba** og **tilbeels sabba**.

Sva(b), n. en nogen Klippe, en Bjergflade som er bløttet for Jord. Meget udbredt og maaste alm. Drb. I Edm. hedder det **Svæd** og betegner især en Klippeside, hvor Jorden er slækket af eller styrket bort ved Skreb. I Soan betegner „Sva“ ogsaa en flad Klippe. (Egtesaa i Gbr. Helg. og fl.). I Val-

bers betegner det ogsaa Klippegrund i Jorden. I Ebl. hedder det **Svæa** (aab. o). Falder nær sammen med „Ekarv“, men er mere indskrænket end dette, da man ved „Sva“ helst tænker sig en jævn og beel Klippe, som er bløttet ved Afslætning.

sva(b)a, v. a. og n. 1) slække, afrive; især Bark af Træer. Ebl. i Formen **sva** (r - bde). G. N. svedja (flaer), **svada** (rive huden). — 2) v. n. løsnes, slækkes af; om Barken, naar den lader sig slække fra Træet i Sættiden. Hærb. (i Formen **sva**). I Tell. hedder det **svæa**. Ellers: **slaga**, **laupa**, **gaa**.

Sva(b)berg, n. bar Klippegrund, en stor, nogen Bjergflade. Helg. Drk. Hall. og fl.

Sva(b)born, m. Klippegrund i Vandet. **Sva(b)e**, m. Rødske under Barken paa Træer; Fugthæde som løser Barken, saaledes at den kan slækkes af (nemlig paa en vis Tid om Vaaren). Ebl. i Formen **Sva**. (Jf. Isl. **svadi**, Slibrigbed). I storknende Tilstand kaldes det: **Sæve**.

sva(b)en, adj. slibrig, glat; om Jorden. Dæ so baalt an svæe. Hærb.

Sva(b)knaus, m. nogen Bjergknoh. Soan.

Svæg, n. Svæien, Slingsing.

svæga, v. n. (a - a), svæie, slingere som et Stik paa Polgerne. V. Etist.

svækk, adj. svællig, stranten. N. Berg. (Nyt Drb). I Edm. oitere: **svækk-singjen**. Heraf **Svækkheit**, i. om en Enadem.

svækk, v. n. (a - a), give en sagte skulpende Lyd, som naar man gaaer i Vand eller i et ajennemvædet Fodstøi. „Dæ svækk i Eto'naa“. Edm. (Jf. **sukka**).

Sval, f. en Sval, Gang paa Siden af et Huus; en smal Udbygning, deels aaben, deels med en tynd Hjeltevæg. Hedder ogsaa **Svøl**, aab. o (Soan, Hærb. Rbg.). G. N. svalii, pl. (Jf. Waang).

svæl, adj. 1. svæl, fjellig. G. N. svalr. Paa Røis bruges **svæl** ogsaa om en stærk Kulde. — I Tell. hedder det **svæal**.

svæl, adj. 2. fortilaben, mørk, dunkel. Bruges tilbeels i V. Etist.

svæla, v. a. (a - a), svæle, affjole.

Svæla, f. Svæla. **svæbe**, f. svælgja.

svældæmt, fortilaben; f. svælleitt.

Svæll, m. Jis paa Markerne. (Af **svælla**). See Svæll.

Svæll, n. Svæll, Samtale; ogsaa Sladder. Hedder ogsaa **Svæll** (i. sølg.).

svælla, v. n. (a - a), svælle, samtale om

Ikkegyldige Ting. Hall. Vald. N. Berg. og fl. I Buserud og flere Egne udtales det om: **svælle**. I Edm. bruges det især om en langvarig og beirøstet Samtale. Jf. **solla**.

svaleitt, adj. fortløben, som har en mørk Ansigtsharve. N. Berg. I Hard. bedder det **svaldæmt'e** (af Dæm).

svallug, adj. snaksom. Hall. Vald. Paa enkelte andre Steder: **svællug**.

svalna, v. n. (a - a), svales, aftjøles.

svalt, see **svelta** og **svelgja**.

svamla, v. n. (a - a), plabste, røre i Vand; ogsaa forsøge at svømme, bade sig. B. Stift. (Jsl. **svamla**). Jf. **sumla**, **sumja**.

Svamp, m. **Søsvamp** (Spongia).

Svana, f. **Evane**.

svana, v. n. (a - a), svinde ind, især om en Hævelse paa Leemet; aftage, lindres, stilles. N. Berg. Hall. og flere. Troten beve **svana**: Hævelsen er noget falden. Dæ **svana** ber dæ **svall**: det **svandt** ind ligesom det **svulmede** op, der blev ikke noget videre af det. Edm. (Spotvis om en Opbrusning eller Hidsigbed).

svang, adj. 1) tom, smal over Maven; om Dyr, som paa en Tid ikke have faaet noget at æde. Meget brual. i B. Stift, i Formen **svang'e**. Heraf **svengja**. — 2) sulken, bungrig (uden Hensyn til ydre Tegns betydning). Helg. og Nordre Tr. Amt. (Jsl. **svänger**). I svenske Dial. **svang**, i begge Betydninger.

Svangje, m. (fl. **Svanga**, r), Lykke, Laartrig paa Dyr; Svulningerne imellem Raarene og Underlivet. Meget brual. I B. Stift bedder det **Svangje**. (Jf. **Nare**). De tilsvarende Dele paa Mennesket kaldes "**Kovrar**".

Svangside, f. Slagside, Lyndubben fra Ribbenene til Raarene. (I B. Stift: **Svangsia**). Ellers kaldet **Slagie** og **Tunnvembe**.

Svar, n. (og f.), et Svar. Fleertal bedder tildeels **Svor**, aab. o (Sogn, **Beis**).

svara, v. a. og n. (a - a; el. a - te), 1) svare, give et Svar. Tildeels med Dativ og Akk. I Gbr. og Drk. bedder det **svara**. G. N. **svara**. — 2) gjenlyde, give Gjenlyd eller Ekko. Dæ **svara** atti **Fjelke**: det giver Gjenlyd i Fjeldet. Han **sto** til so **dæ svara** att-i. — 3) træffe til, føie sig; om Omstændigheder. Dæ **svara** **kie** so **føre** meg: det falder mig ikke beleiligt, det træffer ikke saaledes til. N. Berg. og fl.

(Meget brugt). — 4) svare for, indestaae, være ansvarlig for. Han **beve** mykje te **svara** **føre**. Han **skal** **svare** til **dæ** (o: **staae** til **Ansvar** **derfor**) — 5) udrede, betale; f. Ex. **svara** **Start** **føre** **Jor'a**. — **svara** **seg**: træffe sig, føie sig. **svara** **til**: a) godtgjøre, erstatte; b) svare for, gjøre Rekvizit for; c) træffe sig, være beleiligt. Dæ **svara** **so** til: Forholdene **ere** **saadanne**, **det** **er** **saaledes** **bestaffent**. (B. Stift).

svaren, adj. 1) svarende. I Sammenlætning som **fortsvaren**, **beinsvaren**. 2) svoren; see **svoren**.

svarlaus, adj. forlegen for Svar.

svart, adj. sort. (Alm. Form). G. N. **svartir**; Sv. **svart**. I Hard. og **Beis** bedder **Femin**. **svort** (aab. o), ligesom G. N. **svört**. Jf. **Afledningerne** **svorta** og **svortina**. I Tell. og Gbr. betøder **svart** ogsaa **skiden**, især om Klæder. Et andet **svart** betyder: øde eller blotet; men dette bedder paa andre Steder **svært** og **svört**; hvorom see **svør**.

svarta, v. n. **svæst** sort; f. **svorta**.

svartbrend, adj. sort af Forbrændelse.

svartbrynt, adj. fortribnet, som har sorte Dienbrun. Alm.

Svartehuva, f. den sorte Hue, som er Konernes Hoveddragt. Nordre Berg. og Edm. — **sva** **Svartehuva**: blive gift.

Svartemaur, m. **Svort-Myre** (Insekt), **Formica fusca**.

Svartefog, m. **Skov uden Løv**; **Løvskovens** Udseende om Vinteren.

Svartestilla, f. **Blikstille**, det at Seen er saa stille at alle Skygger af Fjeldene vise sig tydeligt.

Svartkrast, m. **Solsort**, den sorte Drossel (Turdus Merula).

svartflekkur, adj. fortleppet.

svartgaurut, adj. fortribet.

svarthært, adj. forthaaret.

svartflædda, adj. **slæbt** i **Sort**.

svartleitt, adj. fortløben; f. **svalleitt**.

svartmaala, adj. fortmaleet.

Svartmylde, f. sort Muldjord, **Nordjorb**. Tell. — **Mere** alm. er **svartmyldt**, adj. fortagtig, om Jorb.

Svart-ore, m. en mørkere Art af Elsetræet (Alnus glutinosa). Møbsat **Gravore**. Ogsaa kaldet **Svartolder**.

svartrenda, adj. **stridet** med **sort**; em Klæder. Ligesaa **svartrosa**, forblemmet. **svartruta**, fortrubet.

svartreingur, adj. som har sorte Træstriber eller Pølter.

svartside (stut), sort paa Siderne.

Svartsniggel, m. sort Eucal.

Svartfyfja, f. **Stinkpige**, **Mistanke** om

Utrosskab, (Jalousie). Drk. og fl. (Sv. svartsjuka).

svartvoren (aab. o), fortagtig.

svartøyg, adj. sortøiet.

svarra, v. a. (a - a), 1) dreie, gjøre Dreierarbeide (med en simplere Indretning som kaldes Svarvestol). Hard. Sogn, Gbr. (Sv. svarva). — 2) tilrøre, jurre, omvinde Loug eller Baand med tyk Traad. Edm.

Svarvar, m. en Dreier.

Svarving, f. Dreierarbeide.

svav (sov), see sova.

svave, v. n. vaase, smakte vildløstigt. Ndm. Heraf Svav, n.

svaa, f. svaba. — Svaa, f. Svibe.

Svaak, n. Bløde, Røde, Fugtighed af Regn eller Sne. Ebl.

svaak, adj. urolig, ustadig; om Veiret; ogsaa fugtig, regnsfuld. Nbl.

Svaakver (ee), n. uroligt Veir. Nbl.

svaale, v. n. sværme, leve lystigt. Edm.

svaang, f. svang. Svaaugje, f. Svaaugje.

svaassa, v. n. strabadser, arbeide i Bløde og Uveir. N. Berg.

Sve, see Sviba og Svibe.

Svedje, f. Saar, et Sted hvor Huden er forreben eller ogsaa gjenembrudt ved Udslæt. Edm. (Jf. svaba).

Svei, m. Ruus. Paa ein Svei: bestjænk, drucken. S. Etift.

Sveig, m. en tynd og høielig Kvist. Gbr. og fl. Paa Helg. hedder det Sveigja (Sveie), f. Ellers Sviga. G. N. sveigr.

sviegja (svie), v. a. (aie, aie), høie, indtrykke. (Ejelden). I Nbl. hedder det svøygja (svøva). G. N. sveigja. Partic. sveigd (svøyg).

Sveim, m. en ombløende Sygdom eller Smittot. N. Berg.

Svein, m. 1) Ungkarl, ugift Mandsperson. (Ej. (Ogsaa udtalt Svenn). G. N. sveinn. Ellers alm. i Betydning af Svend, med Hensyn til Rydsbed (ligt Nø). — 2) en ung Tjener; især en Kavogter, Hyrdebørg. Drk. (I Gbr. Hufvein). Jf. Hætar. — 3) Svend i et Haandværk. (Alm.). I Sammensætning er Betydningen mere forskjellig; f. Ex. Lærsvain, Brubsvain, Kjiellarsvain.

Sveindom, m. Svenddom.

Sveinkall, m. en aldrende ugift Mandsperson, Vebersvend. Tell. og fl. Ellers kaldet Drengkall.

Sveip, m. Lof, Bunt, sammensvilet Høb af Straa paa en Kornager. Tr. Etift. I S. Etift hedder det Svøyp.

Sveip, n. Svøb, det hvormed noget omsvøbes. Kr. Etift og fl. Paa andre Steder Svøyp.

svøypa, v. a. (e - te), 1) svøbe, indsvøbe. Hedder i mange Dial. svøyppe. G. N. sveipja. — 2) trække sammen i Buntter eller Knipper, samle, f. Ex. Straa. S. Etift, i Formen svøyppe. Heraf Sveiping, f.

svøypa, v. n. ligne; see svøpa.

svøiplik, adj. noget lignende, som har en flygtig Ligbed. (Nest i Fleertal). Helg. Ndm.

svøiput, adj. løstet, ujævn, som ligger i sammensvilede Klønger; om Kornet paa en Ager. I S. Etift: svøypette.

svøisa, v. a. sammensveise; f. Svøsa.

Svøite, m. 1) Svøb. G. N. sveiti. — 2)

Fugtiqbed, ubetydelig Rødske. Ein H-

ten Svøite: en Smule East eller Rødske. S. Etift. — 3) Blod af Slagtebe

Dr. Inbøren, Børdalen. I Dierb.: Svøte. G. N. sveiti. I fienste Dial.

svet. (Hindes ogsaa i flere Sprog).

Svøitebrot (aab. o), n. Udbrud af Svøb, det at Svøden kommer ud. P. Etift.

Svøitebrune (aab. u), m. Damp af Svøb; ogsaa Svødens Virkning paa Kløberne.

Svøitebrope (aab. o), m. Svøbdrøbe.

Svøiteflaga, f. et stærkt Anfald af Svøb.

svøitt, adj. svøbende, vaad af Svøb.

Alm. og meget brugt. (Jf. aalveitt).

svøitta, v. n. (a - a), svøbe. G. N. sveita. Sv. svettas. — Heraf Svøitt,

n. Svødning; Arbeide eller Anstrængelse, som driver Svøden ud. (N. Berg. og fl.). Hedder ellers Svøitting, f.

Ogsaa Svøitrebåd, n.

Svøiv, m. Svømmefod; især om Sæl-

bundens Fødder. (Købbsvøiv). Berg. Etift. Paa nogle Steder hedder det

Svøiv. G. N. sveifr.

Svøiv, f. Skast eller Haandfang, hvormed man dreier noget omkring; f. Ex. paa et Hjul eller en Slibeesten. Brugt i de søblige Eane. (Jel. sveif). Nordensjelds hedder det Veiv.

svøiva, v. a. (e - de), vende, dreie, ombdreie; f. Ex. et Hjul. Kr. Etift og fl. (Af svøpa, svøiv). Ellers draga og snu.

svøiva, v. n. (a - a), svøinge, vifte, svøve af og til. N. Berg.

svøiffja, v. a. svøffe. Jf. svøiff.

Svølg, m. 1) Svølg, Hals. 2) Munda-

fuld, Portion, som man kan svølgge.

I S. Etift hedder det Svølg (aab. e),

i Ligbed med svølsa. (G. N. svølggr).

Fleertal skal egentlig hedde Svølgjer.

svelgja (svelle), v. a. (gje, gde), svelge, synke, slug. Hedder i B. Stift: svelja, med Formerne: svel'e, svalbe, svalt. I Tell. hedder det: svænje (svæje) med Imperf. svægte. (Jf. Sv. svälja, svalde. G. N. svelgja. Ang. svelgan). — Particip svelgd (sædvanlig svelb); i B. Stift: svald'e.

Svelgrom, n. Slug, Gab; ogsaa Aabning paa enkelte Redskaber. I Berg. Stift: Svelrom.

Svelkate, f. et Slags Pandelager. Edm.

Svell, n. og m. Iis paa Markerne; især om tvk opsvulmet Iis af en Vandbaare i Jorden. Søndre Berg. og fl. Hedder ogsaa: **Svall**, m. (Nebenæs og fl.), **Svöll**, m. (Rtg.), **Svodd** (Sætersb.), **Ellers** Halkje, Skugg, Skuggaal.

Svell, m. en Vold; f. Svöll.

svella, v. n. (svell; svall; svolle), 1) hovne, bulne, blive angreben af Svulst. Alm. (G. N. svella). Dgsaa afsatte Materie (Voer), om Saar. — 2) svulme op af Frost, frøse op, belægges med tvk Iis; om Jorden. Meget udbredt. I Indr. siges: **svelle**. Ellers Høva, fry, ora. — Heraf **Svellting**, f. Op-svulmen.

svellut, adj. Isst, fuldt af Iis; paa Markerne. I Öbr. **svellat**.

svelta, v. n. (svelt; svalt; svolte), sulte, føle Hunger; ogsaa lide eller pine af Hunger. G. N. svelta. Sv. avälta. Imperf. Fleertal i Hall. **svolto**. — svelte te Maalanne: have en stærk Madist, føle Hunger til hvert Maaltid. (B. Stift). svelte ihel: sulte ihjel.

svelta, v. n. (e - e), ufsulte, udbungre, sultføde. (Alm.). G. N. svelta. svelte seg: sulte sig, spare Mæden for sig selv. Particip: svelt (utsvelt): ufsultet.

Svelta, f. 1) Sult, karrig Kæring. Ellers Svolte og Svult. — 2) et Slags Kortspil som varer meget længe.

Svelting, f. Udsultning, Sultekuur.

Svemm, m. Svøm; f. Svumn.

Sveng, m. Indsvinden, Tombeb, Smalbed. (Af svænja). D'e stundom Evenagen aa stundom Sprengejen: snart en Udsultning og snart en Dørfødselse.

svengja (svænje), v. a. (gje, gde), indknibe, gjøre smal. (Af svang). svænje seg: gjøre sig smal paa Midten, trække Mæven ind. (Berg. Stift). Particip svengd.

svengjast, v. n. (Smb. svængdest), indsvinde, blive smal (især over Mæven). G. N. svengjast. Dgsaa blive graadig eller sulten. Jf. Ordspøget: Daggane lengest aa Maganne svænglest.

svensk, adj. svensk. — **Svenskje**, m. og **Svenska**, f. svensk Mand eller Kvinde. (Landets Navn udtales sædvanlig: **Sve-rit**).

Svepe, see Svipa.

Sverja, v. n. (svær; svor, oo; svore, aab. o), sværae. G. N. sverja. Præsens hedder sædvanlig: svær (med reent a og uden Halslyd). Particip svoren og sværen. (Jf. svær, meinsvør). sverja av: afsværg. sverja fyre: negte ved en Eed. D'e fje te sverja fyre, o: man kan ikke ganske negte det.

sverjande, adj. som man kan sværg paa. (Sjelden).

Sverjing, f. Sværgen.

Sverm, m. Sværm; ogsaa Lummel, Uro, Suus og Duus.

sverma, v. n. (a - a), sværme, sværve om; ogsaa leve lystigt.

sverta, sværte; see svorta.

Svit(d)a (aab. i), f. en svæden Væt, et Stofke Mark som rubbes ved Afbrænding. Udtales Svta, aab. i (Rbl.), Svæa og Svæe (Andersen, Gulbalen, Dsterb.). Heraf adskillige Gaardsnavne, som sædvanlig skrives „Svæe“. (Ed. svedja). Ellers kaldet Brote og Rød.

Svide (aab. i), m. Svte, Emerte som lianer en Evdning. Hedder: **Svide** (Rfl. Edm.), **Svite**, **Svæe** (mest alm.), **Svada** (Ramb.), **Svæda** (Indr.), **Svæa** (Drk.). G. N. svidi.

svide (ii), v. n. (svid'; sveld; svide, aab. i), 1) forbrændes, svides, forbrændes af Fede; om Mæd, ogsaa om Åren og Græs paa Marken. G. N. svida. — 2) svide, stikke, forårsage en bitter Fornemmelse; f. Er. om en hed Luststrøm. Dgsaa om Kulde. „Vinden va so kald' at han sveld“. — 3) svie, smerte; om Saar eller beskadigede Lemmer. Meest alm. i Formen svie og Imperf. **svidde**.

svide (svia), v. a. (e - de), svide, brænde, afsvide noget, f. Er. med et bidd Jern. Particp: **svidd**. Formerne af dette og det foregaaende Ord foreværes ofte med hinanden.

sviden (aab. i), part. svæden, lidt brændt. Meest alm.: svæen. (G. N. svidinn).

Sviderid (Svide, aab. i), f. et Ansald af Svte, en Stund da Evien føles stærkere. (Noale Et. **Sveeri**). Dgsaa kaldet **Svideflage** (Sveeflaga), f.

Sviding (ii), f. Afsvidning, Forbrændelse; ogsaa Svte, Emerte.

Svid-jærn (aab. i), n. et Jern til at svide med; ogsaa Marktejern.

Svidmerkje (aab. i), n. indbrændt Mærke

eller Naon; f. Er. paa Kar. Ogsaa kaldet Svidnemerke.

Svidsmaf (aab. i), m. sveden Smag.

Svidtær (aab. i), m. Lugt af noget som er svedet eller brændt.

Svig (aab. i), n. tynde Kviste, Riis, Vidier. Hard. Eogn.

Sviga (aab. i), f. en tynd og bœielig Kvist. Tildeels i B. Stift. I Edm. hedder det ogsaa **Svuge** (aab. u); i Drk. **Svugu** og **Svufu**. Ellers **Sveigja** og **Sveig**.

sviga (aab. i), v. n. (a - a), bœie sig; om noget som er lanat og tyndt, f. Er. Kviste. B. Stift. Jf. **svelgja**.

svigall, adj. tynd og bœielig. Sjelden.

Svigt, f. Bœining, Bœielighed. „gite Svigt“: give efter for et Tryk, lade sig bœie. Guldalen. (Ev. svigt).

svigta, v. n. (a - a), bœie sig, duve, sœie; f. Er. om Stænger og Fjele. Dr. Stift. (Ev. svigta).

Svik (aab. i), n. og f. 1) Svig, Falshed. (Bruges sjelden). G. N. svik. — 2) en Sygdom, som forudm ansaes forarsaget ved Trølddom. Tildeels i Ag. Stift.

svika (ii), v. n. (svik; sveik; svikje), svige, slaae feil, findes upaalidelig. (Sjelden, og tildeels med Formerne: a - a). G. N. svikja.

Svikk, f. Huulning, Sænkning. I Eogn om Huulningen under Jøbsaalerne. Ellers om et indsunket Punkt. (Sjelden). I Edm. hedder det **Svekk** og **Svoff**; paa enkelte andre Stæder: **Soff**.

Svikk, m. Svik, Lusthul i eller nærved et Spunds. (I Gbr. Dvikk).

sviklaus, adj. frit for Svig.

svikut, adj. svigagtig, falsk. Rbg.

Svik (ii), m. 1) Tagstæg (= Ufs). Indereen. 2) Vindsteden paa Enden af et Tag. Drk. 3) Ryggen paa et Tegtag. Edm.

Svile (Var), see **Svilung**.

Svill, f. (Sl. Svilla, r), Grundstok, den nederste Stok i en Tommerøg; saaledes ogsaa Dørstok, Lærstel. Formen Svill bruges i de sødlige Egne (Jell. Jæd. Eogn, Valb.); nogle St. Svold, og i Øre Jell. Svold. Nordenfielss hedder det derimod: Syll. (Jf. L. Schwelle. Eng. sill. I svenske Dial. svill og syll). — Krokja Svillanne: anlægge og sammenstœie Grundstokkene til et Huus. Eogn. I Edm. hedder det: „kneppe Svillanne“.

Svillhøg, f. Grundstokkenes Afstand fra Jordfladen.

Svillmur, m. en lav Muur under Væg-

gen; det Underlag af Steen, hvorpaa Grundstokkene hvile. I Dr. Stift: Syllmur.

Svilung (aab. i), m. en liden eller halvvoeren Var (= Leksing). Mandal, Nbl. Hedder ogsaa: Svile (aab. i) eller Svele (Lister) og Silung (Helg.). Jæl. silungr, Drreb.

svim, adj. 1) rast, burtig. 2) let, bekvem til at haandtere. Jell.

svima, v. ja. (a - a), slaae til Besvimmelse, give Svimmelag.

Svime (f.?), Besvimmelse, Afmaagt, bevidstløs Tilstand. Kun i Forbindelsen „i Svime“; f. Er. flaa i Svime; ligge i Svime. (Jf. Jæl. svim, Svimmelbed).

Svimmelag, n. et voldsomt Slag, som volder Besvimmelse.

Svimr, n. Svimmel, Anfald af Svimmelbed. Udtales ogs. Svimbr og Svimmer. I Edm. Haubesvimbr.

svimra (aab. i), v. n. (a - a), svimle, blive svimmel. G. N. svimra. Hedder ogsaa **sumla** (for **svimla**) i Rbg. og tildeels i Hardanger. I Rbg. ogsaa **fundla**. (Jæl. sundla).

Svimring, f. Svimmelbed. Jf. Drkfa.

svimrug, adj. svimmel, som let svimler. Jell. og fl. I Rbg. ogsaa: **sumlug** og **fundlug**. Ellers: ør, øren.

svimt, adv. rast, burtigt, let. Jell. — Jf. svim og svint.

Svin, n. Svin. (Som er mere brugelig). Ellers: Walt, Rone (om Hannen), Eu, Sugga, Purfa (om Hunnen).

svina, v. n. seie, robe som Svin. Her til Svinning, f. og Svineri, n.

Svinebol, n. Piagsted for Svin. — **Svinebøle**, n. et Kulb Grise. Berg. Stift.

Svinerot, f. Planten Galtetand (*Stachys palustris*). Ogsaa kaldet **Svineskjenne**, m. (N. Berg.).

Svinesmør, see **Smolt**.

Svinetang, n. en Tang-Art, som man samler til Svineføde (*Fucus canaliculatus*).

Sving, m. 1) Sving, Omdreining. 2) Snirkel, buerformigt Træk i en Tegning eller Udfæring; ligesaa om Bøiler i Bittere, Kroner o. s. v. 3) Bue, Bœining paa en Vet, Bugt i en Elv eller Flod. Ogsaa en Udfugt, en Spabsetuur. „glera ein liten Sving“: gjøre en Udfugt, spabfere omkring.

svinga, v. a. og n. (a - a), 1) svinge, vende, dreie omkring. „svinge seg“: dreie sig rundt; f. Er. i en Dands. 2)

- vende om, breite tilbage i en Bue; f. Er. med et Fartoi eller et Væs. 3) gjøre en Vending paa Veien, tage en Dmvel. Heraf Svinging, f.
- Svingerom**, n. Rum til at svinge eller vende i.
- svinn**, adj. afholden, sparsom i at nyde noget, smaatærende, som spiser lidet. Helg. Edm. Jæd. — Skal ogsaa bruges i Betydningen: forsigtig. (G. N. svinnr, flog).
- svinnast**, v. n. blive smaatærende, spise mindre. (Ejelden).
- Svinnleikje**, m. Afholdenbed. (Ejelden).
- Svinsvorta**, f. Solfort. (Ebl.). See ellers Svivorta.
- svint**, adv. hurtigt, raskt. (Kr. Stift). Jf. svimt.
- svint**, adj. rask, hurtig. Harb. Jæd. og fl.
- svinta**, v. n. 1. (a - a), løbe, skynde sig, vimse afsted. Jæd. — svinta seg: skynde sig, haste. Harb. og fl.
- svinta**, v. n. 2. svinge, vifte med noget. N. Berg.
- Svintærend**, f. et kort Urinde. Jæd.
- Svip** (aab. i), m. Udseende, Ansigtstræk; især med Begreb af en Lighed. Harb. Uq svende han paa Svip'en (paa visse Træk, som tilbøre Familien). G. N. svipr. Jf. sveipstik.
- svipa** (aab. i), v. n. (a - a), ligne En i Udseende eller Ansigtstræk. Ho svipar paa Mor'æ: hun har nogen Lighed med Moderen. Harb. Tell. Ellers sveipe (Helg.).
- Svipa** (aab. i), f. Svøbe, Pibst. Hedder ogsaa Svøpu og Svupu (Asterb.). G. N. svipa.
- Svitr**, m. Svitr, Drif. — svira, v. n. (e - te), svire. — sviren, adj. drukken; ogsaa tilboielig til at svire.
- svirla**, v. n. svøve omkring. Rbg.
- Svisvorta**, f. Svivorta.
- Svov** (aab. i), n. 1) Svingning, Dm-dreining; den Hurtighed hvormed noget dreier sig; f. Er. „Kvønn'a beve for lite Svov“, o: Kværnen gaar for sagte. Rbg. og fl. Lgsaa i Tr. Stift, i For-men Svov. — 2) Dmsvov, Dmstrefning, at noget farer flygtigt forbi (see svova). — 3) et uventet Tilfælde, noget som paakommer pludselig, f. Er. en Svagbed eller Svagdom; forðum ogsaa Svogerie, Sgner, Aabenbarelses. Nbl. (G. N. sviv, pludselig Bevægelse).
- sviva** (ii), v. n. (sviv'; sveiv; sveive, aab. i), 1) breite sig, løbe rundt, svinge; f. Er. om et Hjul. Meget brugt i Kr. Stift. (Ellers snu seg, tunna, svinga). Lgsaa med Objekt „sviva seg“, o: breite sig, svinge, bande. (Jæd.). Heraf sveiva og Sviv. — 2) glide, rende tilside, steie ud. Sogn. „Stien sveiv utaa Vegen“: Sløden gled ud af Veien. — 3) svøve, slagre, flyve omkring. (Gbr. og fl.). Ligesaa: streife, løbe, flakke om. (Harb. Ebl. Rysvulke). Dgsaa: komme pludselig, falde ind; om Tanker, Aneksler og Fornemmelser. (Nbl. og fl.) — „U du ute a sviv'e: er du ube og gaaer? (Harb.). Dær a eit Slag so' sviv' yve banna: der er noget som plager ham, der paakommer ham ofte noget uforklarligt (om Svagdom eller Sindsforvirring). Edm. (hvov sviv'e ellers er ubrugelig). Da sviv'e meg: det faldt mig ind. Nbl. Ligesaa: Da sviv'e meg at eg skulde gjort da, o. s. v. Meget brugt. — G. N. sviva, svøve.
- Svivar**, m. 1) et Slags Dands (egentlig Svinger). Tell. — 2) Flødegrob, som flyder i Smor. Tell.
- Sviv-arbei(b)**, n. Arbeide som fordrer megen Gang og Bevægelse. (Mobsat Setauarbei). Tell.
- Sviving**, f. Svøven; Dmstrefning.
- Sviva** (aab. i), f. Lumlefyge (hos Rødg). Tell. — See Tullestoft.
- svivvra** (aab. v), v. n. (e - de), bestemme, forbaane. Vekstfjelbs. I B. Stift oftere svivvraja (see vpra). G. N. svivirda.
- Svivvra** (aab. v), f. Skam, Banere. Søndre Berg. (G. N. svivirda). Dgsaa et uforstammet Mennekte. Vofs, Harb.
- svivvrelg**, adj. stammelig, bespottelig; ogsaa foragtelig. Meget brugt i B. Stift. G. N. svivirdilegr.
- Svo** (for Svøba, aab. o), f. en nogen Klippe. Ebl. — Svo(b) er ellers Fleertal af Svab.
- Svødd** (for Svøll), see Svøll.
- Svøff**, f. Hvalting; see Sviff.
- Svøl**, f. Svalgang; see Svøl.
- Svola** (aab. o), f. en Sval (Fugl). Hedder ogsaa: Svøla (Ejelden), Svølu (Tell.), Solo, med oo (Kamb.), Svølu (Drf.), Sulu (Gbr. Hall.). G. N. svøla, acc. svølu. — Hertil Svøl-egg, n. Svøleag. Svølercid (Sulurei), n. Svølerede.
- Svølf**, m. Pibst, Svøbe. (Ag. Stift).
- Svøll**, m. 1) Svøllt, Høvelse med Til-samling af Boer, i Gaar. Hedder ogsaa Svøll og Svøll (som egentlig er en bedre Form). Af svølla, svøll. „Da set'e seg Svøll i“: det svøllmer, afsætter Boer, „brage te Svølls“: trakkte Boer. (Edm.). — 2) en Bygd, et Sted hvor

Suden gjennembrudes af Svulst. Hedder ogsaa Svell, Svull og i Sammenjætning tildeels Syll (Vrøstisyll). G. N. sullr. Jf. Bosbe, Raun, Berk. — 3) Jis paa Markerne, oproskent Vand. (Rdg. Tek.). I Søterødalen Svodd. Ellers Svall og Svell.

svollen, adj. buken, angreben af Svulst; ogsaa opsvulmet. (Particip af svella).

Svullfinger, m. en buken Finger.

Svulte, m. Sult, Hunger. Tildeels i N. Berg. Andre Steder: Sult.

svolten, adj. sulten, hungriq. (Part. af svelta). Nogle Steder: svulten, og i Tell. solten. G. N. soltinn.

Svulublom (aab. o), m. Planten „Dientrost“ (Euphrasia officinalis). Tell.

Svør, ov (for Svord), m. Sub, Ekind (paa Hæst); ogsaa om Jordens Overflade eller det Dække som dannes af Græsset og Græsrodderne. Ellers kaldet Græsjør (=: Grønsvør). Tildeels med en Udtale, som nærmer sig til Svool (oo). G. N. svordr, svördr.

Svør (aab. o), f. et lidet Jordstred, et Sted hvor Jorden er udgravet ved Hælsstred. Edm.

svoren (aab. o), adj. svoren; besvoren. (Part. af sverja). Hedder tildeels ogsaa svaren; f. Er. Da va svare, =: det var svoret, det har jeg svoret paa. (Edm.). G. N. svarinn.

svorta (oo), v. n. (a - a, og e - e), see sort ud, visse sig i en mørk eller sort Farve. Drk. og fl. Hedder ellers svarte (Ramb.), svørte (Edm.), svyrte (Gbr.). „Da svorte paa da“: det viser sig som en sort Plet. (Drk.). I Edm.: „Da svorte ti di“. (Eltg folka, blama, roba og flere).

svorta, v. a. (a - a), svarte, farve sort. I Indr. hedder det: forre. (Jøl. sverta og sortia). I Edm. gjøres Forstrel paa „svorte“ (farve Klæber sorte) og „svørte“ (svarte paa Overfladen).

Svorta, f. sort Farve (til Løi eller Klæder). Herfra afskilles tildeels: Sverta (el. Svarte) og Svørte, som betegner Svarte paa Læder eller Jernstøl.

svortebrend, behævet i Sværtningen.

Svortemyr, f. en blød Jord-Art, som bruges til sort Farve. Hedder ogsaa Svortedepele (aab. e). N. Berg.

Svorting, f. Færning med sort.

svortna (oo), v. n. (a - a), sortne, blive sort. (G. N. sortna). Da svortna fyr? Augom: det blev sort for Dinene (ligesom ved en Besvimelse).

Svovel (Svav'el), n. Svovl. Nogle

Steder: Svavel; ellers sædvanlig med a. (Sv. svavel).

Svugu, f. Sviga. **Svull**, f. Svool.

Svult, m. Sult, Hunger. (Sogn og fl.). I Edm.: Sult. (G. N. sultr). Nogle Steder Svolve. Jf. Svelta.

Svulu, f. Svola. **Svupu**, f. Svopa.

Svøb, f. Svøb. **svøggje**, f. svølgja.

Svøla, f. 1. Røg og kvaalm Luft i et Huus. Ehl. (G. N. svøla, Røg).

Svøla, f. 2. en stor Masse, Rængbe, Mangfoldighed. Nfl. Edm.

svøggje, f. svøggja.

Svør (for Svørh), n. 1) et Svørh. G. N. sverd. 2) en lang og smal Steen; Rausteen. Ehl. Dgaa kaldet Rissvør (= Jættessvør) paa Grund af gamle Sagn.

svør, adj. stor, brøi, svær; ogsaa tung, vanskeliq. Nvere Ord, men alm. og meget brugt.

svøra, v. a. (e - te), Flemme, trykke, besvære. Drk. Da svøre for' Brøst'e: det trykker for Brykret (om en Kvalme eller Belslemmelse).

svært, adv. saare meget, svære, overmaade. Meget brugt. — Om et andet svært, see svør.

svøse, v. a. (e - te), forfriske, varme eller udhvile sig. Edm. „gaa inn aa svøse se“, om En som har været længe ude i Frost eller Uveir. Heraf Svøsing, f. Dyrvarmelse, Forfriskelse.

svæv, adj. bestaaende med Bønsyn til Søvn. Kun sammenfat, som Iettsvæv, tungsvæv, rangsvæv. I N. Berg.: svæv'e men ellers svævd (svævd'e) i de syblige Eane, og svøvd i de nordlige; ogsaa svøft'e. (Af sova, svær).

svøva, v. a. (e - de), svøndvøse, faae til at sove, vugge i Søvn. Læmmelig alm. (G. N. svøva). Nøgentlig om at slaae ihjel, f. Er. en Fisk. — I Hard. hedder det svøva.

svøvd, 1) svøndvøset. (Part. af svøva). 2) see svæv.

Svøve, f. et Navn paa de Blomster, som lukke sig om Aftenen; især Høgeurt (Hieracium) og nogle lignende. Edm. Jf. Svølvsvøve og Nattsvøve, som er mere almindelig.

Svøvn og Svømn, f. Søvn.

svør, adj. ganske fri (egentlig som kan sværge, af sverja, svør); ogsaa blottet, lens, som har intet (= aub). N. Berg. Me a reint svøre fyre da: vi ere ganske blottede derfor, have aldeles intet deraf. (Edm.). Meft brugt i Neutrurn; f. Er. D'a ikke stett svørt: det kan ikke ganske negtes; der findes no-

get, om det end er lidet. (Forstærket: eidsvort og meinsvort). I samme Tilfælde hedder det i Nbl. svært, og i Fosen svart; s. Er. Da vart slett svart for Fisk, o: Fiskeriet slog aldeles feil. Ligeledes: „eit svart Mr“ o: et Kar hvori Fangsten aldeles mislykkes. svorte, v. a. svarte o. s. v., see svorta.

svoygd og svoygja, s. sveigja.
 Svøyp, m. 1) en Klunge af Straa, et Bundt; see Sveip. 2) Knude, Sammenføjning, især i Træbaand paa et Kar; det Punkt hvor Enderne fæstes sammen. B. Stift. Jf. Apsvøyp.

svøypa, v. a. svøbe (= sveipa). Berg. Stift og fl. Hertil Svøypeduk, m. Svøbedug. Svøypelakan, n. Klidlagen.

Sy, m. see Ejo. — sy, v. s. sjoða.

sy, v. a. 1. (r - bde), sye. (Jf. sauma). Heraf sydd, part. svet.

sy, v. a. 2. panele; ogsaa borbklæde, beklæde en Bæg med Fjæle. Hedemarken og fl. (Uvist om egentlig sya eller syða).

Syd (aab. y), m. Syd. Hedder ogsaa Su, Sø og Sø (see følgende). G. N. sudr. I ein Syd: i en sydlig Retning. gaa te Syds (Søjs): blive mere sydlig, om Vinden.

syd (aab. y), adv. syd, mod Syden. Udtales forskjelligt, nemlig: su' (Toll.), syd (Nbl. Ebn.) og ellers sør (for søder), sø og sy. (G. N. sudr. Sv. söder). Desuden forekommer Formen synn (i Guldbalen), istedetfor det gamle sunn, som findes i Landskabsnavne, s. Er. Sunnsfor, Sunnum. Betslaget dermed er: sønste, synna (for sunnan) og føre (for sødre). — Jf. Mobsætningen: nor.

Syds-aust, m. Sydøst.

sydøer, adj. noget sydlig, om Vinden. Helg. og Rand. (ubtalt søder).

syd-erre, adv. sydover, mod Syd. Dg-
 saa ubtalt sy'tte (Nbl.) og sø'tte.

sydleg (sørleg), adj. sydlig.

Sydlending, m. Indbygger af den søn-
 dre Deel af Landet; ogsaa Sydboer, En fra Sydlandene. (Ditere Sørlending). — I Klæbed dermed siges Syds-
 dølning (i Øst.), Sydfjøring, Syds-
 frending. (Istedetfor Sydøying siges
 altid Søroying).

sydrøn, adj. sydlig, om Vinden. Fosen, i Formen sørrøn. — Et Subst. Sørrøna, om sydlig Vind, skal ogsaa forekomme, dog sjelden.

Sydsfjelle, s. en vis søvn og fjellig Vind fra Sydanten. Ebn.

Syd-øtt, s. Vind og Reir fra Sydanten. B. Stift. Ditere Søroygt, Sø-
 øtt.

Sye, see Sylgja.

Syft, s. Emule, Gran. N. Berg.

syfta, v. a. (e - e), visse, svinge, ryste; rense noget for Støv eller Voner ved at ryste det. B. Stift, Jæb. Tæll. (Jf. D. visse). Heraf Syfting, s.

Syfte, n. Vaand til at sammentrække et Seil med; Svøst. (Nordland). Elders: Sandsyfte.

Syftesøke (for Syftunesøka, aab. o), Svituns Messe, Maria Besørgelses Dag, den 2den Juli. B. Stift, Tæll. — Nordensfjelds har det forskjellige andre Former, nemlig Siftusøme, Siftesøku (Drf.), Siftesøke (Romsb.), Sefsook (Rdm.), Siftsook (Ramb.), Sertersøok (Helg.). G. N. Svituns vaka, Svipunsvaka og Syftunsvaka (af Helgenen Svitunus's Ravn).

syg, s. suga. — Sygje, s. Sylgja.

Syng, s. 1) Synning, Søm. 2) Pane-
 ling, Fjellekløbning. Af sy.

Sykalv, see Sjøkalv.

Sykja, s. Sygdom, Svagelæbe; ogsaa figurlig om en vis Svagbed, Lidenkab eller Uro i Sindet. Hedder paa nogle Steder: Sjuke (Tæll. Buserud). G. N. syki (af sju).

sykjast, v. n. (est, test), 1) frante, søg-
 ne, føre et spøgsligt Liv. Er. Stift. — 2) langes, stunde efter noget. Dsteb. (sufjes).

Sykking, m. et søgeligt Menneske, en Ekrantning.

sykla, v. n. sagle (= seva). Tæll.

Sykna (aab. y), s. Svøgnedagene i Ugen, Arbeidsdage. Egan, Buserud og flere. (Elders Jirka og Yorka). — Syknedag, m. Svøgnedag (= Jirkebag). G. N. syka dagr.

Syl, m. en Eyl. — Sylshol (aab. o), n. Hul efter en Eyl.

syla, v. a. (e - te), vinde Fiskesnøret op, slutte Fiskeriet. See Sula.

syle, v. n. tjene til Suul; see suvla.

Sylgja (Eslje), s. et Spænde, en Sylle (sædvanlig bestaaende af en Plade med et rundt Hul i Midten, uden Bjælt eller Herte). Alm. men hedder ogsaa Sygje, el. Sve (i Nbg. og Tæll.). G. N. sylgja. Sv. solja. — Sylgje-
 lauv, n. Løv eller Taalet paa et Spænde. Sylgjetonn, s. Tornen i Midten af Spændet.

syllig, seb, nærende; s. suvlug.

Syll, s. Grundstof; see Svill. Om et andet Eyll, see Svoll.

sylla, v. n. (e - te), lave Prædserpe, bræfte Brod i Mælk. Tæll. (Af Solla).

Syllmur, s. Svillmur.

Syltr, s. Sjæler i Jist. Tæll. (Syltr'i).

Ullers Gan og Tofn.

Sylv (aab. v), n. Sols. (G. N. silfr. Sv. silfver). Dgsaa om noget som er gjort af Sols, især til Punt eller Prybelse; saaledes Brudsfols, Dringefylv, Fingrefylv. — 3 Sammenfatning udtales det sædvanlig Syll (Syl, Sol), s. Er. Sollsme (Solvsmeh). Spør af en fuldkomnere Form findes i de talemæssige Viser, s. Er. Sylverskæl eller Solvarfskæl. — Hertil Sylrbelte, n. et Bælte som er prydet med Soloplaader. Sylvskjeld (Sølfjeld), s. Solskæe. Sylvskau, n. Solbøger.

synd, adj. svømmesyndig (= sumd).

symja (aab. v), v. n. og a. (sym'; sumde; sume), 1) svømme. (G. N. svima). Imperf. hedder i Edm. og Tr. Stift: symde (sømt); i Drk. saam. (Jf. Sv. simma, saam). — 2) faae til at svømme; s. Er. symje Hesten over Elv'a. (N. Berg.). — 3) prøve en Ting's Vægt ved at lægge den i Vand. „symje Konna": lægge Korn i Vand for at kunne frastille det letteste, som nemlig flyder ovenpaa. Edm. Heraf „symt Konna".

Symjar, m. en Svømmer.

Symjing, s. Svømning, Svømmekunst.

Sympa, s. Sun-Lam, Gimmerlam. Abl. Hedder ogsaa Simpa. — Forstjelligt herfra er Fjellesympa.

Symra, s. Vaarblomst. (Af Eumar). Findes i Formen Symmer, (Tr. St.) og Simbr (Edm.). Kun sammensat. (Kvitsymra, Kufimbra).

Syn, n. 1) Udseende. (Sjælben). Hertil Talemaaden: D'æ bare i Kyne en i Synne, ∴ det er bedre end det seer ud til. (Brugl. ved Kristiania). — 2) Syn, noget som man seer; ogsaa en Aabenbarelse (Biffen). Ordet skal ogsaa paa nogle Steder betyde Ansigt eller Aafyn, hvilket ellers hedder Uppfyn.

Syn, s. 1) Syn, Synne til at se. Hedder ogsaa Synb (yy); fleidnere Sjun (Jndr.). G. N. sjön, s. — 2) Synning, Leilighed til at se. D'æ go' Syn i Dag, ∴ idag kan man see langt (nemlig naar Luffen er særdeles klar og lys). — 3) Leilighed, Anledning. (Abl.). Hæa seg Syn te: see Leilighed til at gjøre noget.

syna, v. n. og a. (e - te), 1) vise, paa-pege, faae En til at see noget; ogsaa undervise, underrette. Meget brugl. (G. N. syna). Syn meg Begjen: viis

mig Veien. Ea skal sone deg Brev'e. Han syntte det for det skulde fara at. — 2) v. n. vise sig, være at see. Dæ syne Ter'a: Sporene vise sig. Dæ syntte paa dei: man kunde see det paa dem. Meget brugl. i B. Stift. (Jf. te). — sone seg: vise sig. syne fram: fremvise. Dæ syne 'ti di: man kan see noget deraf. (N. Berg.).

synast, v. n. (est, test), 1) synes, troe at see noget. (G. N. synast). Jf. lybest. — 2) tyfkes, tænke, mene. Ea hvee synst so: mig har det forekommet saaledes. Jf. tykla. — 3) ønske, vilke, finde for godt. Du kann faa kven du synest, ∴ hvilken du vll. Kan kann toma naar han synest. B. Stift.

synbær, adj. let at see, som ligger beleiligt for Synet. (Paa Jæd. synbare). Ellers oftere: karfint.

Synd (yy), s. Syn; ogsaa Leilighed til at see (= Syn). Dineft paa Synb'as svæfkes paa Synet. N. Berg. (G. N. synd). — 3 Synb'as: i Synne; ogsaa: i det Jdre, i det som man kan see. Sører maafsee til et Objekt's synd.

Synd (aab. v), s. 1) Synd, Prøbe; ogsaa Ranart eller Synd i Almindelighed. (G. N. synd). „hava Synd for' ein": paaabrage sig Skyld eller Prøbe ved sit Forhold imod En. Dei ba ingja Synd fyre dæ: de have intet at bebreide sig i den Henseende. — 2) Uretfærdighed, Grusomhed, ubillig Haardhed. „gjera Synd paa ein": behandle En haardt og uretfærdigt. Dei gjere Synd paa han: de gjøre ham Uret, gjøre lide imod ham. — 3) Ramfæbne, Skade, Jnf, Sorg. Dæ var ei Synd: det var at beklage. D'æ Synd for 'ansi det er Skade for ham, man maa beklage ham. Hedder ogsaa „D'æ Synd paa han", og endnu oftere: „D'æ Synd i han". (Ellers alm. og meget brugl.). D'æ stor'e Synd 'ti dei: de ere meget at beklage, man maa inderlig ynkes over dem. (Berg. Stift). Elgsaa: Ea tykte Synd i han: jeg følte Medlidenhed med ham, det gjorde mig ondt for ham. Jf. sönbelege.

Synd, n. s. Sund. — synd, adj. s. sund. synda, v. n. (a - a), synde, gjøre Synd. Syndabrap, n. et Drab, som vækker Beklagelse eller som man smær sig for; nemlig om at dræbe unge og friske eller meget vakre Dyr. N. Berg.

Syndafau (el. føy), n. et Kjøb hvorved Sælgeren liden Uret. B. Stift. **Syndapeng**(ar), pl. m. en ubillig Forbring; en stor, aftvungen Betaling.

Syndar, m. Synder; Synderinde.
syndast, v. n. giue Anledning til Synd eller Forargelse; især oppe Riv, vække Fiendskab. Sogn og fl.
Syndaufje, m. Forargelse, Tilskyndelse til Synd, Demoralisation; især om et forargeligt Samliv, Strid, Fiendskab, gjensidig Forbittrelse. B. Stift.
syndelege, adv. baardt, grusomt, ubilligt; ogsaa ynkeligt. Han vart so syndele' ma-faren. Me slæpa so syndele: vt anstrengte os saa at man kunde ynkes derover. B. Stift. Hedder ogsaa **syndsamele'**. (Drk. Edm.).
syndlaust, adv. billigt, med Rette, uden Synd. Meget brugl.
syndsamelege, f. syndelege.
syndt, sonder, i Stykker; f. sund.
syndug, adj. syndig, syndefuld; ogsaa forargelig, som foraarsager Synd. Hedder ogs. syndig'e og syndau. (G. N. syndugr).
Synelse, n. 1) Syn, Fremvitsning, noget som man seer eller troer at see. 2) en Smule, liden Ting, noget som man knapt kan see. N. Berg.
syngja, v. a. og n. (syng; saeng; sun-gje), synge, kvæde. G. N. syngja, syngva. Imperf. hedder ogsaa sang (dog sjelden); Flertal: sungo (Hall.). Supinum tildeels saengje. Imperativ: suna; fl. syngje. — Kan ogsaa betyde: klinge eller give Gjentød; f. Ex. han slo til, so da sang att-i. Da syng upp: det begynder for Alvor. (N. Berg.). syngje inn Sægtid'a: begynde en Høitid med en dertil passende Psalm. syngje ut eit Lix: syngte over et Lix som bæres ud.
syngjande, adj. 1) syngende. 2) som man kan syngte, cantabel.
Syngjar, m. Sanger, med Hensyn til Stemme og Kunst.
Syngjing, f. Syngen, idelig Sang.
Syning, f. Fremvitsning, Forevitsning. (Af syna). Jf. Synelse.
Syn-kværing, f. Forblindelse; Blændværk, Øjoglerie (see kvæva). G. N. sjönhverling.
synleg, adj. 1) synlig, som man kan see. 2) anseelig, som tager sig godt ud. (Mobsæringen „uhsynleg“ ere mere brugelig).
synna (for sunnan), adv. søndenfra. Hedder ogsaa sunna og sunnaa (Søndre Berg.). G. N. sunnan, i Ligbed med sudr. Sv. sunnan. — **synnaette**: søndenfra, nordover. **synna-fyre**: søndenfor. **synna-til**: 1) i Syd; 2) søndenfra. I sidste Tilfælde

hedder det ogsaa: sunnan-te (Hærb. Tell. og fl.). Jf. syb.
Synnadrætt, m. det at Skyerne trække søndenfra.
synnastjells, adv. søndenfor Fjeldene.
synnalege, adv. sødlig, i Syd. Da va for langt synnale'. (Ejelden).
Synnævind, m. Søndevind. Paa Helsingebder det **Sunnorvind**. — Jf. Lændsønning, Ulsønning.
synst, adj. fremsynet, som har Syner eller kan see skjulte Ting. Mandal. Skal paa nogle Steder hedde synen. Ellers mest alm. framsynt.
synst, adv. sødligt, længt mod Syd. — **synste**, adj. sødligste; f. Ex. synste Lutten: den sødligste Deel.
synt (yg) adj. 1) beviligt for Udsigt, bart, aabent, let at see. Drk. „Hæ a so synt“. — 2) synet, beskaffen i Henseende til Syn. Kun sammensat som einfønt, langfønt. — 3) Particp: viist, foreviist.
Syra, f. = Euregras. (Sogn).
Syra, f. suur Valle, tilberedt ved Røgning. Best- og nordensfjelds. (G. N. syra). Rogle St. Surmysa. — Hertil **Syreblanda**, f. Læstedrik af suur Valle, som er blandet med Vand.
syrgja (syrje), v. n. (gje, gde), sørge, have Sorg; ogsaa (dog sjeldnere) om at have Dmsorg for noget. G. N. syrgja (af Sora). Sv. sörja. I B. Stift dannes Formerne paa en afvigende Maade, da nemlig Præfens hedder: syr'e (aab. y), Imperf. surde (Søndre Berg.) og syrde (N. Berg.); Imperativ: syr (aab. y); altsaa med samme Overgang som folja og soelja (Gram. § 287). Forøvrigt ubtales Imperf. altid syrde, og Supinum syrt (sört). — **syrjaje** paa: sørge over, minde med Sorg. **syrjaje fyre**: drage Dmsorg for. **syrjaje av ein**: sørge over En som man troer at være omkommen. Det hadde syrt han av. Han va reint av-syrt, da han kom heimatte.
Syrgjeklæde, n. Sørgeklæder.
syrgjeleg (syrjele'), adj. sørgelig.
syrgjen, adj. tilbøielig til at sørge.
Syrpe, f. Surp og Eurpa.
Syster, f. (fl. Systre, r), Søster. G. N. systir. Paa nogle Steder hedder det **Syste**, men i den bestemte Form: **Syst'r'a**. Flertal skal ogsaa tildeels hedde **Syst'r** og **Syst'ar**; i bñ. Form hedder det: **Sostrenne**. Sammensat med Far og Mor bliver det ofte forkortet til „**ster**“ eller „**ste**“ (Fæter, Moster).

Systerdotter (Systebotte), f. Søsterbatter.

Systergras, n. Rosenrod (Rhodiola rosea). R. Berg. Paa andre Steder kaldet Haarvoffstr.

Systerlut (aab. u), m. Søsterlod.

Sytermann, m. Søsters Mand, Svoger.

Syterfson (- fann), m. Søsterføn.

Systfjen, pl. n. Søstende. Udtales mest alm. Systjen; sjældnere Systjyn (aab. y); i Nbl. hedder det Systje. G. R. systkyn. — Systjenbonn, pl. n. Søstendebørn.

Sysvorta (oo), f. Ring-Droffel (Turdus torquatus), beskendt af dens Sang. R. Berg. Ndm. ogsaa i Tell. og flere. Kaldes ellers: Sursvarta (i Mandals Amt), Sissvorte og Srisvorta (tildeels i R. Berg.). I Ebl. Svinsvorta om en lignende Fugl (Solfort, Turdus Merula). Dets første Deel synes altsaa at staae i Forbindelse med Su eller Svin. — G. R. susvort forekommer i Barlaams Saga som et Navn paa Rattergalen.

Syt, f. Betyrning; see Sut.

Syta, v. n. og a. (-te), 1) sørge, angstes, være bekymret; ogsaa Klage, Klunde, ytre Betyrning. G. R. syta. (Af Sut). — 2) have Omsorg for noget, besørg, forsyne. Edbønlig med "syre"; f. Ex. Han have mange te syte syre: han har mange at forserge, at drage Omsorg for. B. Stift. — 3) beklage, ytre Sorg for. Eg syte deg infie: jeg beklager dig ikke; du har det nok saa godt. Han a 'He te syte: han er slet ikke at beklage. R. Berg.

Sytande, adj. 1) bekymret. 2) til at beklage. Han a 'He sytande.

Sytar, m. Forsørger. Dstere: Forsytar.

Syten, adj. bekymret; ogsaa omhyggelig. "like syten": ligegyldig, som ikke tager sig det nær. (R. Berg.).

Syting, f. 1) Omsorg, Forsorg. 2) Klage. Klunten, Klængsligbed.

Sytta (yy), adj. tilendebragt, afgjort, forbi. Edm. (Vel eantl. stt).

Sytren, f. Skautton. Sytri, f. Skautt.

Sytja, v. n. (a - a), sove ind, slumre, sove for en kort Tid. R. Berg. (Søl. sylja, være søvrig).

Sytja, adj. besvogret. Tell. G. R. sijjadr. (Af Ang. sib, Elægtfab).

Sæde, n. Søb; Udsøb; et Nars Udsøb af Korn. (Jf. Søb).

Sæing, el. Sæung, m. en ung eller liten Maage (Fugl). Skal bruges norbenfjelds.

Sæl, n. see Sel.

Sæl, f. Sjal, Mand. Fjndes ogsaa i den gamle Form: Sæl (i Tell.). Norbenfjelds bruges tildeels den forandrede Form: Sjal. G. R. sâl. "Gud have Sæl'a!" siges naar man nævner en afdød Ven eller Slægtning.

sæl, adj. lykkelig (i ældre Betydning), som har en god Skæbne eller har Aarsag til at være tilfreds; ogsaa glad, inderlig fornøjet, slægtlad, salig. Alm. og meget brual. G. R. sæll. Sv. säll. Han a sæ'e som bede Hvggelse heime: den er lykkelig, som finder Glæde i sit Hjem. Sæl'e va hv so' slapp: lykkelig var hun som slapp bort herfra. — I gamle Niser forekommer ogsaa "sæl" med Betydningen: kjær.

sæla, v. a. (a - a), 1) gjøre lykkelig. Sjelden. "sæle seg": drage Fordeel af noget, gjøre Lykke dermed. B. Stift. — 2) prise En lykkelig. Jf. sælka.

Sæla, f. Lykke (i ældre Forstand), Glæde, Fornøielse, Lyktsalighed. (B. Stift). G. R. sæla.

Sælaba(b), n. Begravelse, Gravøl. Ebl. (Dets Oprindelse og egentlige Form er ukendt).

sælaf, v. n. doe, opgløve Manden. Sogn. Ellers: anbast.

Sæld, f. Sænkning, Svalning. Edm. Jf. Sel.

Sælde, f. et Sold, Kornsold. Sogn (Ellers Sælb).

sælde, v. a. (e - e), sælbe, rense i et Sold.

Sælebot, f. en Belæjning, Hjælp, Lindring; Barmhertighed mod en Trængende. Meget brual. I Tell. ogsaa:

Sælebot. (G. R. sælubot, egentlig hvad man gjør for sin Sjæls Bedste).

"gjera ei Sælebot": gjøre en Kærligheds Gjerning, glæde en Staffel.

— Ein Sælebots Daude: et Dvdsfald hvorved et ulykkelig Menneske befries fra sine Livelsir. B. Stift.

Sælegave, f. Almisse. Tell. (Sjelden). Egentlig det samme som forrige.

sælefsjer, adj. bange for Udbægheligheder. R. Berg. Han a 'He sælefsjer'e (om En som er meget haardbør og dristig). Formodentlig af Sæla.

Sæling, m. en Staffel, en Kryster. Tell. Hall. og flere.

sælka, v. a. 1) i Forbindelsen "sælka seg": have Lykke eller Fordeel (= sæla seg). Nbl. (Sjelden). 2) prise lykkelig. Sogn (Sjelden). Egentlig: gjøre lykkelig.

Sælleitje, m. Glæde, Fornøielse (Sæla).

Sæmb, f. Enigbed. (Ejelben).
Sæmja, v. a. og n. (sæm'; samde, samt, 1) sammenpasse, faae en Ting til at falde sammen med eller passe til en anden. *N. Berg. sæmje et Kvænn: male nye Kværnestene sammen.* (G. N. sæmja, ordne). — 2) v. n. forliges, komme overens, leve i Enigbed. *Viere alm. (Sv. sāmjas).* Det samb' ikke godt: de vare uenige, laae i Strid. Heraf Sam og Usam.

Sæmja, f. Overenskomst, Kontrakt; Brev angaaende et Grandsfejlsj. Jøb. sæmjast, v. n. forliges (f. sæmja).

Sæmjing, f. Sammenpasning.

Sænd, f. Sænd. Sæne, f. Sen.

Særke, f. seinka. Sær, f. Sær.

Sær, adj. 1) særegen; ogsaa besynderlig.

(Jf. ser). *Tr. Stift, N. Berg. og fl. Da høve eit sært Lag: det har noget særegent ved sig, en egen Bestaaenbed.*

— 2) særfindet, ikke lig andre Folk. (Ejelben). 3) vranten, vrebbladen, vanskellig at gjøre tilpas; ogsaa vreb, hid- sig. Meget brugt.

Særleikje, m. Egenbed, Særind; ogs. Brantenbed. Dstere Særheit, f.

Særs, adv. særskilt. "saa særs Nat": faae anden Mad end de andre Folk i Huset.

Edm. (Hører egentlig til: ser).

Særvoren, adj. noget vranten.

Sæt (langt æ), n. Nisbed, Efterretlig- heb; noget at lide paa. Da ikke Sæt paa dø: det er ikke noget at agte videre paa. Rbg. Tell. (af sæta). Jf. Mart.

sæta, v. a. 1. (e - te), oplægge Hø i smaa Høbe eller Stakke paa Engen. (Af Sæta). Næsten alm. (J Drk. sæte). Isl. sæta.

sæta (sæte), v. a. 2. (e - te), agte paa, tage Hensyn til, rette sig efter. (Rba. Tell. Vald. Gbr. Drk.). E sæt' ikke læa han seie: jeg agter ikke hvad han siger. (G. N. sæta). — Et andet "sæte", med Betydning: lure, stræbe efter noget, — forekommer i Ordspøget: Han æ glogg'e so gjæte, han æ gloggare so sæte. *Edm.*

sætande, adj. værd at agte paa. D'æ 'fje sætands: det er ikke at rette sig efter. Tell. og fl.

Sæte, f. Høstak (= Sæta). Hedm.

Sæte, n. Sæde; Polig. Næst i Sammenætning, som Herresæte, Enkjesæte. G. N. sæu.

Sæting, f. det Arbejde at oplægge Høet i Høbe eller Stakke paa Engen.

Sætt, f. (Fl. Sættra, r), en Sæter, en affides liggende Græsgang med en

Malkeplads, hvorpaa der er bygget Huse (Sæl), i hvilke man samler og tillaver Mælken. Alm. (for det meste udtalt Sæ'ter). Paa nogle Steder bruges "Stol" i samme Betydning; forøvrigt betegner Stol kun Malkepladsen. — De Gaardsnavne, som bære bertil, afstilles fra de Navne, som ende med "Sæt", hvilket sidste vistnok er et andet Ord.

sættra, v. n. (a - a), holde Køerne paa en Sæter om Sommeren og derhos besøge Mælkens Opsamling og Tillavning.

Sætrehol, n. Sæterplads med bertil bærende Huse, betragtet som Eienbom. Drk. J Edm. hedder det Sætre- laut, n.

Sætrebeia, f. Kvindfolk, som holder Køerne i Sæter og besøger Mælkens Tillavning. B. Stift.

Sætre-kvi, f. Malkepladsen paa en Sæter. Ellers kaldet Stol og Selsbe.

Sætrestell, n. det som bærer til Sæterdriften f. Ex. Malkekar, Kiebler og bestige.

Sætreveg, m. Veii til en Sæter.

Sættamot, n. Forligs-Møde, Forligelses-Kommission. Skal bruges i Hur- balen. Formodentlig bruges da ogsaa det gamle Sætt, f. Forlig.

Sæv, n. Siv, hvit Græs i Vand eller Sump. G. N. sef. Sv. sáf.

sævast, v. n. saagne, stilles, formildes. Edm. (Hjelben). G. N. sefast.

søven, adj. blød, vaab, opblodnet af Loveir eller Regn; om Jorden. Selg. D'æ so blautt æ søve.

Sævrot, f. Sivrod, Græsrodder i Vand eller Dynd.

Sævveit, m. Bage af Siv; Marven af et Slags Siv (Juncus conglomeratus), som bruges til Bager i Tranlamper. B. Stift.

Sø, see Syd og Sod.

søvær, f. søvbar, — søen, f. søden.

Søg, n. Snak, Tale; ogsaa Etol af mange Menneker som tale paa een Gang. N. Berg. Nbl. (Jf. Søp).

søgja (søje), v. n. (sje, ade), snakke, tale; især længe og døisøst. Meget brugt i Nbl. Efl. Edm. — J Edm. betegner det sundom ogsaa: fuse, om Vinden. Mere brugt i Tr. Stift i Formen søje.

søgjen, adj. (Fl. søgne), snaksom, lang- talende. Nbl.

Søgning, f. langvarig Snak; ogsaa Numlen af Lyd og Stemmer i det Fjerne.

Søf, m. Søgen, Efterspørgsel; f. Er. efter et Slags Varer. N. Stift.

søfja, v. a. og n. (fje, fte), 1) søge, efterspørge, begjære; ønske (efter noget); f. Er. søfje Raad, Hjelp o. s. v. G. N. søkja. I Sørbesøbed: ansøge, indgive Ansøgning om. (søfje eit Embatte). — 2) søge hen til, besøge; henvende sig til. søfje Raag, Kyrtia, Hus, Hamn o. s. v. Ligefaa: søfje Dokter: henvende sig til en Læge. Ellers Raag: „søfje for' ein“, o: søge Raad for En som er syg. (Edm. Søfja og fl.). — 3) søgesøge, indkæmpe. Heraf Søfmaal. — 4) søge ind paa, vende sig imod, angribe. Væten søfje mot Vinden: Vaaen dreter sig imod Vinden. Fjstjen søfje mot Straumen. I Gbr. og ved Trondhjem siges søfje om Hundene, naar den gjør skærlt imod En, eller forfølger et Dyr med Gjætt. (G. N. søkja, angribe). — 5) plage, svætte, angribe Kræfterne. Søfja (Hjelden). Jf. søft. (Derimod bruges det ikke om at lede efter noget, ikke heller om at forsøge). — En ældre Form „søfte“ (G. N. sött) forudsættes i det afledede hørføtt og hørføtta; ligelædes i søfna og Söfta.

søfjande, adj. 1) søgende. 2) som man kan søge. Jf. matfjande.

søfjen, adj. søgende, som søger tvært efter noget. Jf. nærsøfjen, trafsøfjen. — Daa: angribe, nærgaaende.

Søfjing, f. Søgen; Egning.

Søft (aab. ø), f. en Sankning, Huulning. Jæb. Andre St. Svøft og Svøft.

søftja, sunke; see sekka.

Søfnad, m. Søgen, Efterspørgsel.

Søfmaal, n. Søgsmaal, Stævning.

søft, part. 1) søgt, efterpurgt. 2) angreben, besværet, plaget. Søfja. — En ældre Form søft findes i „hørføtt“.

søle, v. n. (e - te), søle, sluffe, fare fljædesløst frem. (Aa. Stift). Sv. söla. Heraf Søl, n. og Søling, f. Sølerie.

Søle, f. Dvnd, Mudder; f. Søyla.

Sølen, adj. varm, kvæm; om Luften. Eit søle Ber. Rdm. (Hjelden).

Sølje, f. Eglja. — Søliu, f. Sølja.

sølt, adj. solrigt, helligende imod Solen. Søll. — Jf. avfølt, Avføla, Føføla.

Søma, v. n. (e - de), sømme, pæse, anstaae. G. N. søma. (Jf. sama). Ofte forbundet med „seg“ (Søme seg).

Søma, f. Sømmeligbed, Anskand; ogsaa noget som er til Hæder eller Prydelse. N. Berg. (Hjelden). G. N. sömi.

Sømeleg, adj. sømmelig, anstændig. I Søll. hedder det samaleg.

Sømn (aab. ø), m. Søvn. Hedder ogsaa Svømn (Rbl.), Svømn (Sbl. Rbg.), Svøvn (Søll.). G. N. søvsn. Sv. sømn. „rugga te Søms“: vugge i Søvn. Søfnatte i Sømn'a: tale i Søvn. Hæne Sømn'en: blive søvnt. Eg haure da igjæno Sømn'en: jeg kunde høre det medens jeg sov. (B. Stift). Han æ i Sømnøa sød'te: han gaar ligefom i Søvn. (Edm.). Jf. søva og søvva.

Sømnøysa, f. Søvnløshed.

Sømnøra, pl. Dvale, Søvnløshed, Bedøvelse af Søvn. Kun i Dattv. Fleertal. I Sømnørem (Drk.), i Sømnøra (Edm.). Han laag i Sømnørdm: han var i Begreb med at sove ind; Søvn'en hadde ætøp betaget ham. Hedder ogsaa: „i Søfnøra“, og „Himmeløra“. See Drav.

Sømnøstjen, f. sømnøren.

sømnug, adj. søvnt. Hedder ogsaa: søvnnug'e (Rbg.), søvnnug'e (Rbl.), sømnau (Tr. Stift). G. N. søvsnug.

sømn-oren, adj. søvnsløs eller forstrøet af Søvn, søvndrukken. Tildeels i B. Stift. I Edm. sømnøstjen, om En som viser Tegn til at han har søvnt.

Søpl (Søp'el), f. Føleflærn, sammenfølet Søp og Emuds (= Sørp). Søfterub og fl.

sør (for søbr), adv. søv. (See søv). Her til Sørsjoring, Sørlending, Sørvyng og fl.

Søra (for søbra), v. a. (a - a), i Forbindelsen „søra seg“: blive mere søvnt, gaae til Sø, om Vinden. (Rr. Stift).

søre (for søbre), adj. og adv. søvnt, søvnløst, i Sø. F. Er. Søre Leid'a: søre Fjoren; Søre-Sande o. s. v. Jf. Nøbstætningen: søre.

Søring (for Sørding), m. 1) En som er kommen søvnt. 2) Indbygger af Sønbordlebn i Bergens Stift.

sørje, f. sørja. Sørppe, f. Sørpja.

Sørrønt, f. Søbrøn.

Søst, m. Søst, stærkt indfødt N. Edm. (formod. for Søst). Ellers kaldet Gumme, Nølsa, Søgletta.

Søt, m. egentlig noget sødt; men bruges ellers som et Hælensord: „Søt'en min“. Ligefaa om Munden; ogsaa et Rys.

søt, adj. 1) sød, sødftsmagende. G. N. søt. 2) bebagelig; ogsaa venlig, sødtalende. Da va 'fje søtt te gaa paa: det var bittert nok.

føta, v. a. (a - a), forsøbe. (Sjelden).
føta seg: nyde noget sødt; ogsaa kysse.
Søta, f. Søtme, Søddeb. (Sjelden). —
 Er ogsaa et Kjølenavn.
Søtebrød, n. Honninglager. B. Stift.
Søte-epke, n. søde Ebler. Igaesaa **Søte-**
apall, m. Abild som bærer søde Ebler.
 (Ev. søtapel). Mobsat Eurapall.
Søteleikje, m. en vis Grad af Søddeb.
Søtmyra (aab. y), f. sød Valle (tilkavet
 ved Rogning). Jf. Rabretta.
føtna, v. n. forsødes, blive sød.
Søtrot, f. Sød-Bregne, Steensøbe (det
 samme som Sidselrot).
Søtmaf, m. Søddeb, sød Smag.
Søtvoren, adj. noget sød.
søv, f. søva. — Søvsje, f. Søve.
Søvl, f. Søul; see Søul.
Søy, m. Sufen, Brusen; ogsaa Mumlen
 eller Lyd af Stemmer. Fosen. (S. søve
 og Søg).
Søy(b)a, f. et Haar (= Søub); Især en
 Gimmer. Indre-Sogn (Søya), Val-
 bers og søndre Øbr. (Søye). — Hertil
Søye-veitel (aab. e), m. Gimmer,
 aarsgammelt Haar. Indre-Sogn.
Søyne, f. Damp af Sved eller varm
 Fugtlighed; Udbunstning, f. Er. af vaa-
 de Klæder. Sdm.
Søye, v. n. suse, om Vinden; ogsaa mumle,
 snaffe, især langt bort. Fosen. (Vel
 egentlig samme Ord som søgja). Heraf
Søyning, f. Sufen.

Søyla, f. 1) en Huulning, Forbudning;
 især i Jorden. Hærb. Lignende Betød-
 ning har Seila (i Fosen). Jf. Sel,
 Seid. 3 Sdm. siges Søyle om en
 Huulning i Havbunden. (Ligt Jøl
 seyla). — 2) en Vandpyt, et Kjør,
 Vandstade paa Marker og Beie. Re-
 get brugt. i B. Stift. Ellers kaldet:
 Dam, Dämme, Dape, Kjøyl, Ljønn,
 Pytt. — 3) Dynd, Rubber, Søle; f.
 Er. i et Gaardsrum. Lell. 3 Aa. St.
 hedder det Søle. Ellers kaldet Dya,
 Depel, Gor, Surp.

Søyle, v. a. slænge, hive afsted. Sdm.
Søylet, adj. fuldt af Vandpytter. Berg.
 Stift (Søylette).

Søyma, v. a. (e - de), sætte Som eller
 Nagler i, f. Er. en Vaab. (Af Saum).
 Sjelden. Hertil tresøyme. — Particip
 søymd.

Søyning, f. Nagler i en Vaab.

Søyr, m. Forvisnelse, det at Træerne
 visne af Førtørrelse; ogsaa Raadden-
 bed. Indverr.

Søyre, v. a. 1. (e - te), rive Barken af
 Træer, for at de skulle tørres. Indr.

Søyre, v. a. 2. (e - te), forøbe meget,
 være til Spilde eller Forøvelse. Iga-
 esaa søyrest, spildes, gaar bort til in-
 gen Nytte. — Søyring, f. Spilde, For-
 øvelse.

Søytel, m. en bygtig Karl (= Sugg,
 Gøse). Sdm.

I.

ta, Forkorkning 1) for taka: tage. 2)
 for detta: dette. (Rømed. Rdm.). 3)
 for ut-av, o: af; f. Er. ta di: af det,
 beraf. ta Sylv: af Sølv. — Ved de
 Ord, som begynde med t, er i Almin-
 delighed at bemærke, at vort t svarer
 baade til det gamle t og tillige til p
 (horn), da nemlig dette sidste er her
 (ligesom i Svensk og Dansk) gaaet
 over til „t“ i Subst. Adj. og Verber,
 men til „d“ i Pronomener og Partikler;
 f. Er. du, din, da o. s. v.
Tad (Ta), n. Gjødning, Gjødsel, Maa.
 B. Stift, Øbr. Høja. (G. R. tad).
 Jf. Tøbe og Talle. Ellers kaldet Frau,
 Lo, Hævd, Kvilla.
tadd, gjødet. Particip af tedje.
Tadløysa (Tøløysje), f. Rangel paa Gjød-
 ning.
Tadstig (aab. i), n. gjødende Væbste, som
 udbreder sig over Engen, især fra Hæ-

busene. Tilbeels i B. Stift. (3 Ebl.
 Tafeg). Ellers Tøstg og Hæveddrag.

Tafs, n. smaa Spaaner og Fliser; især
 Tavspaaner (Sagtafs). Drk.

tassa, v. n. pille, optrevle eller opslibe
 noget; ogsaa tygge, æde smaat. Berg.
 Stift. (Søndensjelds: tamsa).

tassast, v. n. opslibes, trevles.

Tasse, m. Klub, Pjalt, aftrøen Pap; og-
 saa en Smule. B. Stift. (Jf. Tave).

tassen, adj. 1) slidt, pjaltet. 2) usel,
 ringe, daarlige. (Fosen). 3) besværlig,
 binberlig, forsintende; om Føret og
 Velene. Lell.

tagall, adj. taus, stille, stille. Berg.
 Stift. 3 Drk. hedder det togoll (aab.
 o). G. R. pøgull. (Af Roden „tag“ i
 tegja, taade). 3 R. Berg. forekommer
 ogsaa Formen: tagande.

tagde, f. tegja. — tagg, f. tigga.

tagga, v. a. (a - a), faar til at tie,

gjøre at En bliver taus. tagga eit Bådn: stille et Bårn, saa at det ikke striger. Stav. Amt. (G. N. pagga). Ved Trondhjem siges: teate.

Tagl, n. Haar af en Hestebale; langt og stvot Haar. (I Edm. bedder det ogsaa: Tjagl). Fleertal Togl (Rbg.). G. N. tagl. Heraf tegle.

tagna, v. n. (a - a), blive taus, forstumme, holde op med at tale eller støie. Alm. og meget brugt. G. N. pagna. Han tagna 'tje før han sekk dæ: han holdt ikke op at trogle, førend han fik det.

Taf, n. 1. Tag paa et Huus; Læfte. (G. N. pak). Hedder ogsaa Tofa og Tektja. Fleertal Tok (aab. o), bruges i Søndre Berg. — I Mandals Amt siges „Tag“ liær om Nævertag, i Møbsætning til Lealtag; saaledes: „teffje mæ Tag“: tæffe med Næver og Løv.

Taf, n. 2. 1) Tag, Greb, Gjærningen at taage. (G. N. tak). taka eit godt Tak: tage bygtigt til. (Jf. Itak, Dvotak, Mistak). Dagsaa Kræfter, Størke til at tage fat paa noget. Dæ ikke nofo Tak i han: han formaar ikke noget med et tunat Arbeide. — 2) Hold, Greb, et bekvemt Sted til at holde paa eller gribe fast i. F. Er. om en Steen: „Han æ 'tje so tung, naar ein bære sekk Tak pæ han“. Dagsaa figurligt: „fæ Tak pæ ein“, o: faae Anledning til at sætte En i Forlegened. — 3) Kamp, Dyst, Brodning. taka Tak: brødes. Jf. Fangtak, Røggsatak. — 4) et Forsøg paa at gjøre noget; en Befrøvelse, Anstrengelse. Me lut taka eit Tak endæ: vi faae endnu gjøre et Forsøg. Tyngste Tak'je: det tyngste Arbeide. I Hard. betegner Tak ogsaa et Spillestykke, en Dands (= Slatt). Hertil Feletak, Speltak. (Fleertal Tok, aab. o). — 5) en Stund, en vis Tid. Meget brugt. i B. og Tr. Stift. Eit beitt Tak: en temmelig lang Stund. Eit Tak'je: nogen Tid. Fyste Tak'je: i den første Tid. Tak æ anna: en og anden Stund. I Lakom: af og til, en og anden Gang. (I Gbr. hedder det: takom-te). Jf. Tofa og Tokt.

taka, v. s. og n. (tæk; tok; rikje, aab. i), at taage. Inf. bedder ofte forfortet: ta; i Gbr. og Drl.: taaka og tæ. (G. N. taka). I Rigbed dermed forfortes de andre Former til: tæ, to, tee. Cupinum hedder ellers deels rikje, deels tekje; ogsaa toke (ved Stavanger). G. N. tekis. Imperativ tak (ta); Fleertal: takje (i Rbg. Tell. Hall),

ellers take. — Betydningen har mangfoldige Forandringer; saaledes: 1) tage, gribe, faae fat paa; især med Hænderne. Dagsaa v. n. røre ved, føle, lægge Haanden paa. (Med pæ og i). Dæ snart nær ein tak'e pæ. Dæ va so beitt, at ein kunna 'tje taka i dæ (el. ta' ti di). Ligefaa om at gribe efter noget, udstrække Haanden. Han tok ette di. Ugentlig: „taka ette Bind'a“, o: snappe efter Veiret. (Jf. Andataf). — 2) bente, hjembringe, samle. taka Soy, Koun, Joreple. Ligefaa „taka Silb“: fange Silb med Bob. — 3) overtage, faae Raabladet over. (I. Gar'en, Jora, Risse). Dagsaa tage i Brug, benytte; f. Er. Skyds, Hest, Slæde. Ligefaa: modtage, tage til Betaling. Dei tok ein Skjelling Stvffje. — 4) borttage, borttribe, fore med sig. Dæ tok ut Stvffje. Han tok Ensen o. f. v. — 5) betage, angribe, tage haardt pæ. Dæ tok meg se, at eg seig ned. Dæ tok æt: det angriber stærkt. (Jf. leita, rævna). Ligefaa om Rinden: Han tok meir bær en bær. — 6) søge, tye hen til. taka Sena': lægge sig. taka Skogjen: løbe til Skoven. Ligefaa: taka Flugt'a, Dora, Pægen, og fl. — 7) naae, berøre, ræffe hen til. (Jf. noma). Fjøl'a tak'e burt i Pæggjen. Dæ tok upp-unde Lof'te. Dagsaa vilje; f. Er. Stokfsjen tak'e pæ Midt'a; han tok ikke samt; o. f. v. — 8) rumme, optage. Ein Kiel som tok ei Lunne. Dær va se mange som Huse' tok. — 9) være modtagelig for, lade sig pævirke af. Dæ tok ikke Roking: det lader sig ikke loage; Kogning virker intet pæ det. Ligefaa: taka Lit (lade sig farve); taka Pot, Luft, Fæla, Fvretose, Stæde og fl. Om Dør af Hunhønnen bruges det i Betydningen: undfange, blive brægtig. (taka Kals, t. Fyl, t. Ungar). — 10) antage sig, tage til sig; f. Er. et Bårn. Dagsaa: tilkalde. (taka Folk te sja pæ). Ligefaa: vælge, udkaare; tage til Vægte. — 11) fatte, skjønne, opfatte. Eg tok dæ strakk, fva han meinte. Dagsaa ansee, antage. Han tok meg før' ein annen. Dei tok dæ godt nok. — 12) bestemme sig til, foretage sig noget, begynde. Me tok æ gjekk beimatte: vi begav os pæ Hjemvelen. Tak æ ver mæ ofs: kom og bliv med os. Dæ tok te myrkna (begyndte at mørkne). Dei tok att pæ: de begyndte pæans. Han tak'e pæ tiande Ar'e: han begynder nu pæ sit tiende Aar. (Meget brugt. i B. Stift). — Ta-

lemaaber. taka eit Tak: gribe til, gjøre et Forsøg; ogsaa: brudes, kjæmpe. taka seg Tid til: afsee Tid til noget. taka Merke paa: lægge nye Merke til noget for at kjende det igjen. taka seg nær: gribe sig an, opoffre noget. taka fast: gribe, sætte fast. taka sundt: tage i Stykker. taka rangt: gribe feil. — Med seg. „taka seg“: a) sætte sig, gribe fast; b) komme sig, blive for eller sterk; om Dyr. taka seg fram: gjøre Fremskridt, komme sig, bannes, ubvilkes; især om unge Folk. B. Stift. (Heraf Framtak). taka seg fyre: foretage sig. (Ligelaa: taka seg til). taka seg unda: undtage sig selv, frabebe sig noget. ta' seg upp-atte: begynde paa, komme atter i Gang, gjentage sig. — Med Partikler. „taka av“: a) aftage, fratage (jf. Aftak); ogsaa afstjære; b) slaae Krog (egentlig fratage noget af Besætningen); c) forbinde, forbnde, gjøre Ende paa, afstaae; d) aflede, holde borte, beskytte, f. Er. for Uveir. „taka at“: begynde paa; ogsaa: angribe, svælle, tage haardt paa. „taka ette“: lære af Andre, banne sig ved Efterlikning eller ved at iagttage hvorledes Andre bære sig ad. „taka fram“: anføre, anmeldte, omtale. „taka t“ (el. ta' ti): tage alvorlig fat paa noget, anstrenge sig, bruge sine Kræfter. f. Er. Han æ stærke nok, naar han bære vil ta' ti. (Lægges Lønnen paa det første Ord, da betyder „ta' ti“ at røre ved eller berøre noget). „taka lhop ma“: give sig i Færd med. „taka mor“: mødtage. I Søndre Berg. hedder det ogsaa: taka ma (egentl. taka við). taka nedføre: gjøre Ende paa noget, forbyde eller forbinde uden Skaansel. (N. Berg.). „ta' paa“: a) røre ved; b) begynde paa; c) angribe, overfalde. — „taka til“ (ta' te): a) gribe til; b) begynde. (Jf. Tiltofte). „taka unda“: a) tage tilside; b) undtage. „taka upp-atte“: optage igjen; overlyve; gjentage en Andens Ord. „taka ut“: a) udbrage; b) optage paa Borg, laane; c) udpege, nævne, paavise; f. Er. Han æ 'tje go' te ta' ut: det er vanskeligt at siqe hvem der er Gjerningsmanden. Ligelaa „Eg kjenn 'an, men eg veit ifte te ta' an ut, o: jeg kjender Ansigtet, men jeg kommer ikke ihu hvem han er. (B. Stift).

takande, adj. som man kan tage, førdig, fuldmoden o. s. v. (Jf. tøk). D'æ ifte takande i dø: man bør ikke engang røre ved det.

takast, v. n. (takst, tøkst, tøkst), 1) brudes, kjæmpe, tage fat paa hinanden; ogsaa om en Trætte eller Drestrid. Det tøkst om de længe: de strede længe om den Sag. — 2) have Besvær eller Uleilighed, stræbe, anstrenge sig. Han berde mykje te takast ma. Ellers i samme Mening som taka; f. Er. takast vve: overtage, overkomme, kunne udrette. Dø takst av: det aftager, formindstes.

takstjerr (takstjerr), adj. sty, vilb, som ikke vil lade sig tage, eller som skygger for Menneskene; især om Heste. Berg. Stift, Helg. og fl. I Gbr. og Drk. hedder det takstjerr.

Takstjøl, f. Takstjøl. Jf. Trod.

Taking, f. Tagen; Griben, Berørelse; Overtagelse o. s. v.

takjen, adj. 1) stærk, baandfast, som kan tage et kraftigt Tag. Jadr. 2) gribende, nem til at slaae an eller sætte sig fast. (Ejelden). 3) nem, floq, ryvakt, som lettelig fatter eller lærer noget. Drk. (Jf. tøk).

Takk, f. Tak; Erkjendtlighed. (G. R. bökk). Betydningen Tilfredshed (eller at takkes med noget) findes kun i Talemaaden: taka te Takka.

Takka, f. Proppande, rund Jernplade, hvorpaa Klabbrod bliver stegt (eller baget ved Ild). Søndenjelds. (Ejers kaldet Bakkhella og Bro'jarn). Jf. Sv. tacka, Jernklump.

takka, v. a. og n. (a - a), takke. (G. R. bökk). takke pi Hand'a: takke ved Haandtag, takke fyre seg: takke for hvad man har faart; tage Afsked. D'æ 'tje te takke fyre: det er ikke noget at takke for. Hedder ogsaa: „D'æ 'tje takkande fyre dø“.

takkaus (takkaus'e), adj. upaasjønnet, som man ikke faaer nogen Tak for. Hertli Dredsproget: Takkaus Arbeit ær aliid tungt.

takksam, adj. taknemmelig. (Ejelden).

takslaus, adj. utakset, uden Tag.

takom-til, af og til (f. Tak).

Takstein, m. Taksteen; Teal.

Takstr, m. Tager, Antagen eller Robtagelse; ogsaa Lart, Regel for en vis Betaling eller Færdsettelse. (Betydningen gaaer saaledes over i det fremmede „Lare“ (el. Lart), medens dog Ordets Form og Afledning er ægte norsk).

Takt, f. Takt. (Fremmedt Ord men meget brual. om Gang og Tød).

takt, taktet. Participle af tetta.

Tal, n. 1. Tale, det at man taler. (G. R. tal). Forekommer i Ag. Stift

(Dsterb.), dog sjelden. De vart inte langt Lale: der blev ikke tallet meget. — Hertil horer Talsmann, Amtalsol, otalslaust.

Tal, n. 2. 1) Talling, Optælling. (Jf. telja, talde). tala Lal paa: optælle. De infje Lal paa: det kan ikke tælles. Paa Lal: efter Tælling. — 2) Tal, Nummer. (Jf. Ddbetal, Jami Lal). Dgsaa Taltegn, Talsfigur; f. Er. eit Fjretal, Femtal. I Søndre Berg. bedder Fleertallet Tol (aab. o). G. N. tal, pl. tøl. — 3) Fortegnelse, Liste, Registre (egentl. Dpregnelse). Sjelden, saasom i Nammetal, Salmetal, Mannetal. Jf. Dageetal, Timetal. — 4) Antal, Mængde. Eit stort Lal. I Flokke-Lal (flokkvis), i Tusind-Lal o. s. v. — 5) en Tid, et vist Tidrum. Meget brual. i Fosen, Indr. og Helg. oftest i bestemt Form; f. Er. paa Vintertal'e, Haustal'e; Morgental'e, Kveldstal'e. Sammenhæng ogsaa om Aarhundreder; f. Er. „Paa Femtentale“ o: i Aarene fra 1500 til 1600. Altsaa i det firtende (ikke femtende) Aarhundrede. Ligesaa: paa (eller i) Sekstental'e, Syttental'e, Attentale'e.

tala, v. n. (a - a), tale. Meest brual. søndensteds (især Rbg. Tell.); i Wbr. **taala**. (G. N. tala). Ellers sjelden, da man sædvanlig siger: snaffa. Dog siges almindelig „tala“ om at holde en Tale eller et offentligt Foredrag.

talande, adj. talende; ogsaa veltalende, som taler godt.

Talar, m. Taler, med Hensyn til Antæg. **talb**, part. (af telja), 1) tallet, optallet; 2) raadet, overtalt. Hertil avtalb, freatalb, tilstalb. See telja.

Tale, m. 1) Tale, Dmtale; Samtale. Lidet brual. (se Snaff). 2) Foredrag, offentlig Tale. Mere alm. — Ordeis Rjon er vakkende, da det tildeels bedder **Tala**, f. (Jf. Lal).

taledryg, adj. langtalende, snakkelsalig. Drk. i Formen **taalaedryg**.

Talegave, f. Talegave; ogs. Taleevne. **Talemaate**, m. Maade at tale paa, Udtryksmaade; ogsaa Udtale, Egenbed i Talen, Landstabsprog, Dialekt.

Talenoyte, n. Noget til at tale med. Han ba inte Talanoyte: han er ganske alene, har ingen at tale med. Dsterb.

talericik, adj. ordrig, som taler meget. **talervand**, adj. fræsen med Hensyn til Tale eller Udtryk.

Talg, f. Talg, Tælle. Hedder ogsaa **Talj** (Ag. Stift), **Tolg** (Voss, Gbr.)

Togg og Taag (Sætersb.). G. N. tolg. Sv. talg. — leggsje Talg: blive fed, om Dyr. „tære paa Talg“: tære paa sin Hedme, sulste efter at have levet i Dverflob.

talga, v. a. smøre med Talg. **Talgebær**, f. Taugebær.

Talgljos (Talgljos), n. Talgljos. **talgstoytt**, adj. dækket med Talg eller fedt; om Kjød. I B. Stift: **talgas stoytt**.

Talk, m. Talkerken. Hedder oftere **Talserk**. (Nyt Ord). Sv. talkrik.

talkna, v. n. trække efter Veiret, gispe. Nbl. (Jf. Tolkn).

Tall, f. Forretær, Fure. Dsterb. (Mera brual. end Foro). See ellers Toll. — Hertil **Tallbar**, **Tallholt**, **Tallkog**.

Talle, m. Møg af Faar og Gjeber; den Grund eller Banke, som dannes i Faarekalden af Møg og Strøelse eller Afkast af Sæet. Er meget udbredt Ord. (B. Stift, Gbr. Tell. Rbg.). I Søtersb. **Tadde**.

Talm, n. langvarig Plage; fortrædelig Langsombed eller Forbaling; noget som gaar seent eller daarligt, f. Er. om et Fiskerie, hvorved man sjelden faaer noget. Svdm.

talma, v. a. (a - a), pløge, vine; f. Er. om en langvarig Svagdom. Dgsaa v. n. bekomme noget seent og med Vanskelighed, vente længe og faae lidet; især om Fiskere. Edm. Drk. Gbr. — Jf. G. N. talma, hindre. Hall. talmen, nse.

Talmassfje, f. seent og smaat Fiskerie. **talmast**, v. n. pløges, især af en langvarig Svagdom. Edm. Ndm. Drk.

Talmassfje, f. langvarig Svagdom eller Strantenbed, langsom Svækkelse.

Talsmann, m. Talsmand.

Tam, n. Læmmelse, Tilvænnelse. (Af tamja, tam-de). Denne Hesten beve eit godt Tam, o: er godt tæmnet, god til at bruge. (Udtrykker egentlig et Dyr: Dvbragelse eller tilvante Skif).

tamb, adj. (part. af tamja), tæmnet, vant til noget; ogsaa tam, i Mobsætning til vilb. G. N. tamr.

Tame, m. Bane, tilvante Egenbed (baade hos Dyr og Menneker). Bals.

tamsa, v. n. (a - a), togge eller ede langsomt. Tell. Buserud. (Jf. tassa). Andre Steder siges temse og tumsa, om at tale langsomt.

Tan, n. 1) Udstrækkelse, Udsparring. (Af tenja, tan-de). Sjelden. — 2) Løb, Renden, stærk anstrengt Gang. Svdm, Tell. og fl. „leggja te Lans“: tage

Lisfrang, begynde at løbe stærkt. (Sogn).
tana, v. n. (a - a), løbe, rende. Telt. Ellers tænja.
tand, udspændt, udspilet. Particp af tænja. G. N. pændr.
tandra, v. n. flende, larme, yppe Trætte. Tilbeels i Ag. Stift. (I Sdm. siges tantra og tjantra). Jf. tenna.
Tang, n. Tang (Fucus), Søværter med glatte fløede Blade. (Forskjelligt fra Sjøgræs). Jf. Tare. I B. Stift bedder det Tang. G. N. pang. — Ogsaa om det Bælte eller Strøg langs Strandbredden, som er bevoret med Tang.
tanga, v. n. samle Tang; f. Er. til Svinesøber. I Sogn taanga.
Tangbola, f. de opblåste Knuder eller Blærer paa Tang.
Tangbroosma, f. et Slaags smaa Fiske; Rutehue (Blennius). I Sdm. Taangbroosme.
Tangskofje, m. Tangduss.
Tanghævd, f. Gjøbning med Tang.
Tangje, m. (Bl. Tanga, r), 1) Lange, Epids til at sætte i Skafet (paa Knive og andre Jernredskaber). — 2) Landtunag, Bante eller Rev, som stikker ud i Vandet fra et Kæs. I B. Stift: Taangje. G. N. tangi. — En anden Betydning forudsattes i Utangje.
Tangnaal, f. Havnaal, et Slaags smaa Fiske (Syngnathus). Nogle Steder kaldes kaldet Sjønaal. En vis stor Art kaldes i Sbl. Grunnaal.
Tangoska (Tangosse), f. Tangasse.
Tangraand, f. Tangbæltet paa Strandbredden, tæt ovenfor Ebbemaalet; det Strøg som er bevoret med Tang. I B. Stift Taangraand.
Tankar, m. Dikande; f. Tankar.
tankefull, adj. tankefuld. Jf. fortenkt.
Tankelag, n. Tankemaade. Selvden.
tankelaus, adj. tankeløs, ubetænksom. I B. Stift: taankelaus'e.
Tankeløysa, f. Tankeløshed; ogsaa Mangel paa Estertanke.
tankefrik, adj. rig paa Tanker.
Tankefætel, m. Tankefæddel; Noget til at tænke paa. Han fæll Tankefætel: han fik noget at betænke, at gruble over. B. Stift.
Tankeveg, m. Tankernes Gang. Ejelvden. (Telt.).
tankevill, adj. forvirret, adspredt.
Tankje, m. (Bl. Tanka, r), 1) en Tanke, Idée. I B. Stift: Taankje. G. N. panki. — 2) Mening, Hensigt. De va Tankjen: det var Hensigten. — 3) Estertanke, Opmærksomhed. De vil

vera ein Tankje mæ alt: man maa bruge lidt Estertanke ved alt som man skal gjøre. Jf. tenkja og tenkt. — I Sammensætning: Tanke (Tanke, Tanka), f. ovenfor.
Tannar, m. en tør Kvist, Pind, Stikke. Sogn. I Telt. seldn.
Tannfelling, f. og m. Landskabning, Landssifte (bød unge Dyr). Tann og Tanne er en Sammensætningsform af Tonn, f.
Tanngar, m. Tandbjærte, Tandrebs i Munden. G. N. tanngarðr.
Tannfjot, n. Tandfjod. Jf. Gom.
Tannfyld (Tannefjold), m. en Hornemelse af Frost i Tænderne; Dmbed som man føler ved at smage paa noget foldt.
tannlaus, adj. tandløs. Heraf Tannløysa, f. Tandløshed; ogsaa En som er tandløs.
Tannrot, f. Tandrot i Røven.
Tannstikka, f. Tandstikker. I N. Berg. siges Tannepotar (aab. o), m. (Af pota). Sv. tandpetare.
Tannverf (Tanneværk), m. Tandpine. (Alm.). G. N. tannverkr.
Tansegras, n. Reensfan. (Helg.). See Reinsfan.
Tap, n. Tab, Forliss.
tapa, v. n. og a. (a - a; og e - te), tabe, lide et Tab, komme tilkort. G. N. tæpa. Eiges em Tab af Fordeel eller Fortrin (f. Er. i en Handel, en Proces, et Spil); derimod ikke om at slippe noget af Hænderne. (Jf. misfa). — Particp bedder sædvanlig: tapp (taft). —
Tapar, m. kaldes den Tabende i Spil.
Tapp, m. 1) Tap, f. Er. i en Lønde. (Jøl. tapp). Jf. teppa, Toppa og Lopp. — 2) Tap eller Epids, som indfældes i en Kløst (Klav) i Træværk. (Ejelvden). — 3) en Tot, Bist, et lidet Rindpe, f. Er. af Hø (Høvtapp). Ind. Gulbalen, Dierd. I Drk.: Topp. (Sv. tapp). Ellers Dett og Lopp.
tappa, v. a. (a - a), tappe, aftappe. Jf. teppa.
Tappmor, see Toppa.
tar (for tarv), behøver; see turva.
Taralm, f. Turbylma.
Tare, m. Tare, bredbladet Tang (Laminaria); forskjelligte tangagtige Søværter med en rund Stilk og et bredt Blad i Toppen. (Jøl. pari). Fertit Tareblad, n. og Tarestykk, m. (Ogsaa kaldet Tarestoff og Taraleag). „Sa eit Tareblad uppunde Hauv'e": komme til at hvile paa Havsbunden, omkomme paa Søen. (Sdm.).

Tarebotn, m. Grund, som er bevoret med Tare.

Taregreip, f. et Redskab, hvormed man samler Tare til Gjødjel.

Taretopf, m. et Slags Torst med brunt eller rødligt Etkind.

Tarm, m. Larm. (G. N. Parmr.) Jf. Gonn.

Tart, m. Smaa-Par. Eogn og fl.

Tarr, m. en liden, uanseelig Ringest; om Dyr og Mennesker. Tæll. (Jf. Trave).

Tarr, f. Fornødenhed; see Torv.

tarrvall, adj. trængende. (Ejelden).

tarrvæst, v. n. blive fornøden, behøves. (Ejelden (s. turvæst)).

Tarve, m. en liden Skv; smaa optrækkende Skyer i det Hjerne. P. Stift.

Tarvende, n. Redskab, Værktøi, Ting som ere nødvendige til et Arbeide. Præs (meget brugl.). G. N. Parfandi. Ellers kaldet Velbe, Veine, Bunad, og fl.

tarvet, adj. bestrøet med smaa adspredte Skyer. P. Stift.

tarrvlaus, adj. unødvendig. (Ejelden).

Taska, f. Lasse. (Jf. Tæll. Topke).

Tasse, m. 1) en Løse. Hard. 2) en Skaffel, Vantrivning. (Jf. alm.).

Paa Jæb. siges Tasse, om et udmagret Faar. — „Tassen“ er ogsaa et Navn paa Uloen. (Ag. Stift).

tassen, adj. taabelig, tosset. (Hard.). Ogsaa uanseelig, dvergaagtig.

Tata, f. Kartoffel. See Poteta.

Tatra, f. Laterkall. — Tatrekall, m. en Later, Figeuner. (Sv. tartare).

Tatrelag, n. Laterfølge.

Tatte, m. Patte; Prystvorie. N. Berg. og fl. (Jf. Tasse).

taug, adj. langsom. Skal bruges i Tæll. (Ellers taugfør). I Eogn siges togall (aab. o) i samme Betydning. (Jf. svenske Dial. tauglig).

taugfør, adj. seenskerdig, langsom. Tæll.

taugra, forherre, f. taurra.

taugt, adv. seent, langsomt. Tæll.

Taum, m. Lomme, Løse. Hedder ogsaa Tom og Tom (Ag. Stift). G. N. taumr. Heraf tauma. Bruges ogsaa om en tynd Snor, f. Er. paa et Fiskersnøre; ligeledes om en tynd Strøm af sei Bædse, en Draabe som trækkes ud i Længden. Figurlig: Han fekk for lang'e Taum'en, o: han fik for megen Frihed, man lod ham raade sig selv for meget.

taumfjøyre, v. a. holde i Lommerne. Øbr.

taumlaus, adj. fri, uden Løiler.

Taumleggje, f. see Rlegla.

Taumsautje, m. et Slags meget simpel Knude paa Fiskersnører. N. Berg.

taumut, adj. strøbet paa Elberne af Høvedet; især om Gjeder. P. Stift.

Taus, f. 1) en Pige, et ungt eller ugift Kvindfolk i Almindelighed. Meget brugl. vest- og nordensjælsk, hvor Ordet „Gjenta“ er sjældnere. (Jf. Pika, Paska, Fessa). — 2) en Hjenestepige, Løs. Meget brugl. i de samme Egne. Ved Stavanger synes det kun at have denne Betydning og ikke den forrige. — 3) en kalden Pige, En som har faaet Barn. Tæll. og tildeels i Ag. Stift, hvor Ordet altsaa ikke bruges i den første Betydning. (Andre Steder bruges Fessa og Fyrka i dette Tilfælde).

J. P. Stift er et saadant forringende Begreb ube kendt, og det hedder her til Er. „Det ha fem Donn, to Guta og tre Tause“. Pigeaa: Et vaska Taus; et snild'e Taus, o. f. v. Ordet bruges i svenske og danske Dialekter (i Formen Tøs), men mangler i det gamle Sprog. — I Sammensætning har det deels a, deels e; saaledes; Tausabadrn, n. Pigebarn. (Forringende: Tausa-ungle, m. P. Stift). Tauselson, f. Løn til en Hjenestepige. Tausesfut, m. spotvis om En som løber efter Pigerne. (Jf. Edm. Tausedill).

tauselaus, adj. som ikke har Hjenestepige.

Tauskjeriug, f. en gammel Pige. Tildeels i P. og Tr. Stift. (Nogle St. Taufskjeriug). Ogsaa En som har Barn. (Dr. Rff. og flere.) Jf. Møskjeriug.

taut, mumlede; see tjota.

Taurv, n. Forberelse (s. følg.). I Eogn Tøvr og i Edm. Tævr, om en vis Eggdom eller Skrantenhed, som undertiden angriber Køerne.

tauvra, v. a. forherre, forsjøre. Tæll. Hedder ellers taugra (Hard.), tøvra (Nbl.). Jst. wfsra. (Jf. Høll. tooveren. T. zaubern).

tauvra, adj. angreben af en vis Eggdom (Taurv), om Køer. Tæll. I Edm. og Ndm. hedder det tauvra.

Tave, m. Klub, Lav; optrevlede Stykker af Løi. N. Berg. og Tr. Stift. (Jf. Lasse).

tavla, v. n. stride, kæmpe. Hard. — Andre Steder: tevla.

Tavla, f. 1) en Tavle, Skrivertavle; ogsaa et Skildt. — 2) en Rygbjørvel. Dr. Ellers Tavla (Nbl.), Tole (Edm.).

taa (for ut-av), af, ud af.

Taa, *f.* (Fl. *Tæ*, *r*), Taa, paa en Fob. Hedder ogsaa *To* (Romerige). *G. N. is.* — *Paa* *Trom*: paa Tærne. (*Drk.*). Hedder ogsaa: paa *Tæ'na*, og *Tæ'na* (*N. Berg.*).

Taa, *f.* tvet eller utrossen Jord. (*G. N. pi*). Ogsaa har eller sneeløs Jord. Tilveels i *B. Stift.* — *Paa* *Tæ'enne*: paa bar Mark.

taæn, *adj.* tvet, bar, sneeløs. Mest i Neutrum: *tæe*. (*N. Berg.*). *Jf.* *teya*.

Tæg, *f.* (Fl. *Tæg'er*), en Trefle, en rund Green af en Rod; lange og tynde Rodder af Træer eller Buskvarter. Alm. og meget brugt. (*G. N. tæg*). Ogsaa en Trefle eller liden Gene i Kjød. (*Ev. tæg*). Yngsaa om seie Hinder eller Klumper i en Ræbste; saaledes „Blodtæger“ om Klumper af forsknet Blod. *Viretæger*: smaa Leerer af Fisk.

Tæg, *n. f.* *Tog*. **Tægaa**, *f.* *Toge*.

Tægexer, *n.* Steen-Ryngler (*Rubus saxatilis*); en Buskvarter med lange Rodstub. *B. Stift.*, *Tell.* og *fl.* Ellers kaldet *Tægebær* (*Hedm.*), *Tæiebær* (*Schl.*); ogsaa *Talgebær* (*Jæb.*).

Tægeborg, *f.* Kuro som er stettet af tynde Rodder eller Trefler, især af *Virtætra*.

Tægje, *m.* en smal Kuro til at bære paa Rygaen. *Edm.* Ellers *Ripa*, *Rase*, *Rjesja* og *fl.*

taegut, *adj.* treflet, som skyder mange Trefler eller Rodstub.

Tæbytte, *f.* et Slags meget korte Haar-soffer. *Abg.*

Tæ'jark, *m.* Kanten af en Taa; den yderste Deel af Stortaagen.

Tæka, *f.* *Toka*. **takaa**, *f.* *taka*.

Tækjæst, *m.* Revne i en Taa. *Edm.*

taala, *f.* *tola*. **taalaa**, *f.* *tele*.

Taam, *n.* Uklarhed i Luften, et tyndt og jævnt Skvadke, som ligner *Stov*. *Tell.* *J. Hall.* **Taame**, *m.* (*Jøl. päm*, *Dun-* *telbed*). Andre *Steder* *Hima* og *Dembe*.

taama, *adj.* uklar, om Himmelen; dækket af en svagtig Sky. *Tell.* *Hall.* (*Jøl. pämadr*).

taamaft, *v. n.* blive dunkel eller uklar; om Himmelen. Ogsaa *taame*. *Tell.* *Hall.*

Taame, *m.* Uklarhed; *f.* *Taam*.

taana, *v. n.* (*a-a*), *toe*, *optoe*, om *Snee*; ogsaa: blive bar, om Jorden. *Bofs* og *fl.* — *Jf.* *tidna* og *teya*.

Taanar, *f.* *Tinar*. **Taang**, *f.* *Tang*.

Taang, *f.* (Fl. *Teng'er*), 1) en Tang; *f.* *Er.* *Smebetana*, *Rnibetang* o. *f.* *v.* *G. N. iöng*. — 2) *Læssetra*, en Kamme, hvormed man sammenpresser et

Høles eller Kornlæs. *B. Stift.* *G. N. iöng*. (*Levene*, 1, 349). — *Hertil*: *Taan-* *na-rim* (*oab.* 1), *f.* en af de lange Memmer eller Spiler i et *Læssetra*. **Taangsim** (*ii*), *m.* *Læsfered*, det Loug hvormed *Læssetraet* bindes fast til *Læs-* *set*. *Edm.* *Rdm.* *Paa* *Helg.* hedder det *Eime*.

taanga, *f.* *tanga*. **Taangje**, *f.* *Tangje*. **Taanfar**, *m.* en Dskande med en Lud paa Siden. *B. Stift.* *J. Edm.* **Taan-** *far*; i *Tr.* *Stift*: *Danfar*. *Jf.* *Ev.* *stänka*. *Eng.* *tankard*.

Taankje, *f.* *Tankje*.

Taar, *n.* *Tave*, *Trefle* af *Hör*, *Hamp* eller *Bast*. *Hampetaar*, *Lintaar*. *Edm.* — *Jf.* *Tære*.

Taar, *m.* en Taar, liden Drif. (*Sjel-* *bent* og som det synes fremmed *Drb*).

Taara, *f.* *Taare*. (*G. N. tär*, *n.*).

taarast, *v. n.* sælde *Taarer*, *salbe* i *Graab*. *Segn* og *fl.* *G. N. tärast*.

Taarn, *n.* *Taarn*. (*J* *Lighed* med andre *Drb* skulde det hedde *Tonn*; egentlig *Torn*). *G. N. turn*.

taasa, *f.* *tosa*. **Taat**, *f.* *Tot*.

Taata, *f.* 1) en Lud, liden fremstaaende Knude. *N. Berg.* — 2) *Pattebøse*, *Sukkerpatte*, en liden Pose med *Wæll* eller *Suppe* til at sugge paa for *Børn*. (*Jøl. tåta*).

Taatt, *m.* (Fl. *Tætter*), 1) *Traab*, *Snor*, en af de enkelte Dele hvoraf et *Loug* er sammenlagt, ligeledes en af *Traadene* i en *Snor* eller i *tvunten* *Traad*. *Tæmmelig* alm. og meget brugt. (*G. N. pätt*). — 2) *Trefle*, *Tæ'g* ogsaa en *Linie* eller *Stribe*, som ligner en *Traad*. (*Jf.* *Tæg* og *Tær*). — 3) et vist *Drak* i *Gas* *Sindelag*; et vist *Hang* eller *Anlæg*. Meget brugt. i *N. Berg.* *f.* *Er.* *Ein* *laak'e* *Taatt*: en ond *Tilbøielighed*. *Ein* *Fantetaatt*: et *Anlæg* til *Skalkfregere*. *Ein* *Storetatt*: et *Anlæg* til *Stolthed*. — *At* *Taatt* *dannes* *tilveels* *tatta* og *tættä*, *adj.* som i *tvittatta* (*dobbel*) og *triktatta* (*tredobbel*): Et *Loug* har sædvanlig tre „*Tætter*“, men enhver *Taatt* kan atter bestaae af flere.

taattrut, *adj.* *stribet*, *treflet*, *fuld* af *traad-* *formige* *Linier*.

Taavr, *n.* 1) en vis *Rvægssygdom* (= *Taur*). *Edm.* 2) en *Staffel*, *En* som ikke kan udrette noget. *Gbr.*

taavra, *adj.* angreben af „*Tavr*“; egentl. forberet; *f.* *taavra*.

te, *v. a.* og *n.* (*r-bde*), 1) *vise*, *frem-* *vise*. „*te* *seä*“: *vise* sig, *komme* *frem*, *ytire* sig; *undertiden* ogsaa *stille* sig,

opføre sig. G. N. te, tja. — 2) betee, bevise, f. Er. en Belgjærning, en Ljænefte. Sjeldnere. — 3) v. n. vise sig, være at see, kunne sees. Meget brugt i Hard. Voks og Hall. Da ter Holo ette: der viser sig en Huulning efter det. Da va so lite at da tedd' ikke: saa lidet at man ikke kunde see det. (Ethers suna).

te, præp. til; f. til. De Ord som begynde dermed (f. Er. tebafa, teblands, tedese) benyttes under „til“.

te, Infinitiv-Partikel: at, til at; f. Er. te gjera: at gjøre. Hedder ogsaa: „til a“, eller „te a“ eller blot „a“, især efter et Ord, som ender med t; f. Er. D'æ godt a sja. Det mest brugelige er imidlertid „te“ (eller egentlig: ti, med aab. i). Jf. Holl. te. Eng. to. (J. G. N. hedder det at og til at). — Jf. til, præp.

te, adv. (ved Komparativer): jo, des, desto. F. Er. Te meir han sekk, te meir viib'an bava. Te fleire da verr'e, te verr' æ da. Te lenger og leita, te meir fann eg; o. f. v. Synes at være temmelig alm. og hedder overalt te, ikke til. Kun paa nogle Steder sondersjelds bruges i denne Forbindelse Ordet „des“ (J. G. N. bruges pessa og pvi).

tebjoand, f. tilbjodande.

teden, f. tiden. tedese, f. tilbes.

tedje (aab. e), v. a. (ted'; tadde, tabt), gjøbe, gjedde, lægge Gjøvel paa. N. Berg. (G. N. tedja). Jf. Lad. (Ethers badda, lvia, fruye). Particp: tabd (tabd'e).

Tedjing, f. Gjødning, Gjødning.

teen, f. tiden og tilsen.

tefaren og Tefær, f. tilfaren.

Tegb, f. Bebag, Lilsredsbæd; f. Tægd.

tegia, v. n. (teggje; tagde, tagt), at tie, være taus. Inf. te'ja el. tea findes kun sjelden (Tell. Hall.); derimod hedder det: teia, teie (B. Stitt, Gbr. Helg.), tiga (Sogn), rigja, tia (Jæd. Ar. Stitt og fl.). G. N. pegja. Sv. tiga. I Riged dermed hedder Præsens teie, tie; sjeldnere tejer (tejer). — Imperf. hedder altid tagde (G. N. dagdi) og forkortes ikke saaledes som Imperf. af seja og legja. Imperativ (som skulde bedde teg) hedder deels tei, deels tig og ti. — Ordet forbindes ofte med „seg“ (teie seg). — teie paa: fortie, ikke tale om. Jf. tagga, tagna og Logn.

tegiande (teiaud), adj. 1) taus, stiltiende. Jf. tagall. (G. N. pegjoadi).

2) til at fortie. D'æ ikke teiaud paa da lenger.

Tegjing, f. Tausheb, Stiltienbed.

tegle, v. a. (e - de), beklippe Halsen paa Heste og Køer. Gbr. (Af Lagl).

tegre, v. a. stille, faae til at tie (= tagga). Drk. Jndr. „saa teat Van'e“: faae Baret til at tie. (Er kun opgivet i Supinum, teat, saa at Infinitivets Form ikke er ganske bestemt).

Teia, f. f. Tegja. teia, f. tegja.

Teiebær, see Taagebær.

Teig, m. 1) en Kube eller Dvabrak i Ager, Eng og Stov; et afsærandset eller armaalt Jordstykke, især paa udfliktet Jord; en Engpart, Agerpart. Alm. (Sv. teg). — 2) en Engstrimmel til at slaae; Engstykke, som en eller flere Slaaekarle kan slaae paa en vis Tid; sædvanlig en smal Strimmel hvorpaa man begynder fra den nederste Ende. (Jsl. teigr). — 3) en vis Mængde Korn paa Agerer, nemlig 20 Træver (hver Træve paa 26 Neg).

Wandal. — 3) Sbl. Kal en Teig ogsaa være et bestemt Biddemaal, omtrent 3 Maal Jord (?). I Hall. og flere Steder sondersjelds bruges Teigen ogsaa som Biddemaal, men er deels større, deels mindre, og benævnes efter den Betaling som man sædvanlig giver for Høslætten paa Stykket, saasom Markateig, Halsdalarsteig og Dalarssteig. — Naar Jorden er saaledes fliset, at forskellige Parter ikke værelvis imellem hinanden, siger man: at det ligger „Teia om Teia“.

teiga, v. a. afdele i Ruber eller Strimler. (Sjelden).

Teigbytte, n. Grændsefjel imellem to Jordstykker. Dagsaa kaldet Teigfliste.

Teigtrøm, m. Kanten paa en Teig.

Tein, m. en tynd og liden Stang; f. Er. om Urtestænger, Baandstager og deilige. Ogsaa et opspirende Træ, Klub, Spire. (Seltstein, Hassletin). Alm. Ved Stavanger hedder det Teidn. (G. N. teinn).

Teina, f. 1) en Kuse eller Kube til Afsefangst; sammensjæt af tynde Stænger eller Spiler. B. Stitt og fl. — 2) en Kløvkurv, Bidiekurv til Kløv. Valders. — 3) Mølletragt, Møllestroe, den Kasse hvorpaa Kornet falder i Kværnen. (Jf. Sto og Stille). Hertil Teinars, m. Blæke hvorpaa Mølletragten hviler.

teina, v. a. (a - a), rive, stikke; om Emerter, som lique en Stikken i Lemmerne. Sdm. Jf. fuetfa.

Teine-gar, m. Muur eller Gjerde til en Fiskekude (nemlig i en Elv).

Teiste, m. 1. en vis Sofugl, Søbue (Viss Grylle). Jøl. teista.

Teiste, m. 2. Hvirvel, Jernkasse at bære Jib i. Oftere Eldteiste, Forteiste.

tekke, s. tykja. tekkjen, s. tikjen.

tekk, m. Lugt, Veir; Især af Dor. Sbm. Rynn'e hende Tekk'en ta Bjønn'a: Korne havde Veiret af en Bjern, el. hende at den var nær. Jf. tekkja.

tekk, adj. takkellig, behagelig. R. Berg. (sjelben). G. N. pekk.

tekkja, s. Tag, Lasse paa et Huus. (G. N. pekja). Hedder ogsaa Loka (aab. o), og mest alm. Lat.

tekkja, v. a. 1. (tekkje; takte, tak), takke, lægge Tag paa; dække et Tag med Løv. (G. N. pekja). Jmpert. hedder ogsaa, og maaskee mest alm., tekte. (G. N. pakii). Particp. beels tak, beels tekt. — Heraf Tekkjing, s. Tækning.

tekkja (tekkje), v. a. 2. (te, kte), 1) lugte, have Veir af. Sbm. (sjelben). See Tekk. — 2) vane, opbage i det Hjerne, see noget saa tydelig at man kan hende det. Helg. (Jf. time). G. N. pekkja, hende, fornemme.

tekkjast, v. n. (Jmp. tekkst), 1) takkes, tage til Lasse med noget. „tekkst ma“. (G. N. pekkjast, modtage). 2) bebage, være takkellig. Sjelben.

tekkje, n. Takkelighed. Jf. Tokka.

tekkjebugnad, m. en Sammentomst af Raboer for at fuldføre Tækningen paa et Huus; ogsaa et Gjaestehus i samme Anledning. B. Stift. I Sbl: Tokkbugna' (aab. o). Ved Kristiania siges „Kranselag“ i en noget lignende Betjning.

tekkjeleg, adj. takkellig, behagelig.

tekn (ee), n. Teg, Mærke; ogsaa Forvarsel. G. N. teikn.

tekn (ee), v. a. (a - a), 1) betegne, vise eller udtrykke noget ved Teg; s. Er. for En som er dovtum. G. N. teikna. „tekn seg“: tegne til, vise Teg til noget. — 2) tegne, afbilde; gjøre Tegninger. Ellers ridsa og Mldra. — 3) skrive, optegne. tekn paa: paategne. tekn unde: undertegne.

Tekning, s. Tegning; Betegning.

teksla, s. Længsel, Huuløse. Nbl. og fl. (I Drk. Teksel). Ellers Diksl.

tekt, s. en Indretning, hvormed man opsamlar Tommeret i Elvene. Tell. Bustrub. (Jf. Lense). Ellers bruges Tekt og Tekstr, s. i Betjningen Tekt; ogsaa Prædiken. (B. Stift).

Sertil Talemaaden „lese Tekstr'a“: lese en Prædiken i en Huuspostil.

tekt, s. tekk, tekkja og tekte.

Tel (aab. e), n. 1) Grund, Underlag; Teiet i Klæder, i Mobsætning til det som sættes paa samme, s. Er. Probe-ring, Noppe, Fryndser. Gard. Sbl. I Sdm. kun i „Kye-tel“. Jf. Waanetel. (G. N. pel). — 2) Bund, Gulv, Gulde (see Tille). Helg. — 3) Mød, Djerped, Fastbed i Einbet. D'a godt Tel i dan Kar'en. Gard. (Jf. tela). Jøl. pel, Sindelag.

tela (aab. e), v. a. (a - a), rede et Garn ved at oplægge Maskerne efter hverandre paa en Pind. Sbm. (s. telua).

tela (aab. e), v. n. (a - a), tilfrosse, om Jorden; blive baard af Frost (s. Tele). Hedder ogsaa telast.

tela (aab. e), adj. 1. frossen, baardfrossen; om Jorden. Alm. Jf. klaka. Na tela Marthenne: paa den tilfrosne Jord.

tela, adj. 2. bjerv, mobig, uforsædet. Gard. (See Tel).

Tele (aab. e), m. 1. frossen Jord, en tyk, frossen Skorpe i Jorden. Alm. dog tilveels med afvigende Form: Tala (Ag. Stift), Tale og Tala (Namb.), Talsa (Jabr.). G. N. peli. En tyndere frossen Skorpe kaldes Klaffe.

Tele (aab. e), m. 2. en storløs Fjeldmark, en høitliggende, bar Flade eller Straaning. Drk. Ndm. Ogsaa kaldet Fjelltele (tale). Vel egentlig: bar Grund; jf. Tel.

Teleborn, m. et frossent Jordlag nedenfor Overfladen.

Teledrope (aab. e og o), m. Drøp af et Løvtag, forarsaget ved afværende Frost og Løveir. B. Stift.

telefri, adj. fri for Tele eller Jis i Grunden, ganske optøet; om Jorden.

Telegrop (aab. e og o), n. Smeltning i frossen Jord; det besværlige Jore som indtræffer naar Jsen i Jorden smelter. Temmelig alm. Ord.

Telehogg, n. en Dre, hvormed Jis og frossen Jord orbugges. Jøl. pelahogg.

Teleskor, n. Jordens Smeltning i Løveir. (= Telegrop). Drk. i Formen Tekstot. I Indre-Sogn hedder det Tilstot.

telgje, v. a. (e - de), tilbugge Tommerstokke paa Eiderne (= røble, stanta). Balbers, Hedm. (ogsaa i nedre Tellemarken). Udtales tæje og har i Balbers Formerne: tæl', tælde. I Øst. hedder det tolje. (G. N. telgja).

Telgjebile, f. en bred Dre at tilbugge Løkker med. *Ag. Stift.*

telja, v. a. (tel'; talde, talt), 1) tale, overtale, raade, tilskynde. *Berg. Stift.*, *Tell.* *Helg.* og fl. i Talemaader som: „telja over“, v: overtale. telja fraa, el. av: fraraade. telja til: tilraade, tilskynde. (Meget brugl.). — 2) fremstille, skildre, beskrive. *B. Stift.*, i Talemaaderne: „telja fort“, v: give en gunstig Fremstilling af Leiligbeden, forestille noget som bekvemt og let gjorligt. „telja ufort“: fremstille Bansteltgbederne ved et Foretagende, sige at det ikke er gjorligt. (Egentlig: fortælle, opregne, ligesom *G. N. telja*). — 3) tælle, optælle, regne efter. *G. N. telja*. (*Jf. Tal*). Imperf. hedder i Saaterbalden taalde (formod. af det gamle Fleertal: töldu). Particiv: tald. Imperativ tel (aab. e), *Jl. telje*. — Til de forrige Betydninger horer endnu: „telja for' ein“: gjøre En Forestilling, søge at tale En tilrette, abvare, moralisere for En. Da nytta intje kva me talde for 'an: det hjalp ikke hvormeget vi søgte at faae ham paa andre Lanter. (*Berg. Stift.*) „telja te godes“: raade til Fred, tale forsonende Ord, udlægge alt til det bedste. „telja te vondes“: opbidse Gemytterne, forarsage Strid og Bitterhed.

teljande, adj. tællelig, som kan tælles eller er værdt at tælle. Ogsaa med Betydning af Raad eller Tale, i Sammenfætning, som til-teljande (tilraade-ligt), fratesjande (fraraadeligt).

Teljing, f. Tælling. I Sammenfætning ogsaa Raad eller Overtalelse; som Fratesjning (Fraraadelse), Tilteljing (Tilskyndelse). *Jf. Fyretole*.

Tella (*Tell'*), f. Gran, Grantræ. *Jndersen*. (*G. N. pella?*). Hertil *Tellbar*, n. Granbar. *Tellflog*, m. Granflov. (I Ligebed med *Toll* og *Tall* skulde det betyde Fyrretræ).

Telna, f. Kanten paa Garn og Seil; det Loug som er tilsyet paa Kanterne. *Helg. Fosen*. Hedder ogsaa *Telning*. (*J. B. Stift.* *Stor*). I svenske Dial. findes *tåln* og *telno* i lignende Betydning.

telna, v. a. sætte Kant paa, sive Loug til Kanten paa Garn og Seil. *Fosen*.

Telstji, f. Tilfjæl.

Telt, f. Tjeld. — *Teltetud*, f. og *Teltbus*, n. et Tølbud, en Bud hvori Krigsfornødenheder gjemmes.

tembe, v. n. fylde i sig, briske eller øde meget. Skal bruges i *Tell*. men heb-

ber ellers tæmje (temja). *G. N. tembast*, souldme op.

te-meins, til Sinker; see *Mein*. **temofs** (for til *Not*), see *Not*.

tena (ee), v. n. (a - a; og e - te), 1) tjene, være i Tjeneste. (*G. N. tjóna*, *péna*). Underiden med Dativ; f. *Er*. Han tente Prest'a, v: var i Tjeneste hos Præsten. — 2) hjælpe, vise en Tjeneste. (Med Dativ). — 3) nytte, hjælpe, due til noget. Sædvanlig med „til“. (tene te). — 4) gaae an, være godt nok; ogsaa: være tilpas, især om noget slet. Da tena at dei: det er godt nok for dem; ogs. det er tilpas for dem, nu kunne de have det saa godt. (Meget brugl. i *N. Berg.*). — 5) v. a. fortjene, forberve. tene Pengar: samle Penge, have Fordeel. Particiv: tent (ee).

Tenar, m. Tjener; Karl eller Pige som er i Tjeneste. — Hertil *Tenarhald*, n. Tjenerens Underhold, det at boide Tjenerne. *Tenarløn*, f. Løn til Tjenestefolk. *Tenarloyfa*, f. Mangel paa Tjenerne. *Tenarstova* (aab. o), f. Stue for Tjenestefolk paa en stor Gaard. *Jf. Borgstova*.

Tenar, sprobt Træ; f. *Tinar*.

tendra, v. a. naae til eller berøre noget. *Hard*. Na sama Baaten tendra i Land: i det Øieblik da Baaden berørte Landet, naaede Land.

tendra, v. a. (a - a), tænde, optænde. *B. Stift* og fl. Andre Steder: *tende*. *G. N. tendra*. *Ang. tendan*. (*Jf. kvetja*). *tendra* i (el. ti): antænde. *tendre* ti *Kola*: tænde Lampen.

Tendring, f. Optændelse; ogsaa en begyndende Lysning; f. *Kaanetendring*.

Tendring, m. en stor Baad med Veng eller Kabyt; en Mellemting af Baad og Jagt. *Helg. Rand*.

Tendve(b), m. Spaaner eller Splinter til at tænde med. *Drf.* og fl. Ellers kalbet *Kveisse* og *Eldkønde*.

tenkja (tænkje), v. n. og a. (te, tte), 1) tænke; ogsaa slutte, formode. (*G. N. þenkja*). Eg tenkje rett da: jeg kan nok formode det. (*B. Stift*). Han sø tenkje eitlag: han kommer til at faae afstilige Lanter. — 2) beslutte, fatte et Forsæt, lægge en Plan. Me hadde tent da so: vi havde besluttet det saaledes; det var vor Hensigt. — 3) bestemme til noget. *Noko* anna had' eg tænkt da til. „tenkje seg til“: bestemme sig til, have i Sinde. — tenkje seg um: tænke sig om, betænke sig. *tenkje attpaa*: komme ihu, erindre sig noget. *tenkje ette*: tænke efter, betænke. *tenkje*

- paa: tænke paa; ogsaa betænke, have i Erindring, tænke upp; optænke, finde paa. *Jf.* tenkt.
- tenkjaende**, adj. tænkelig; ogsaa: værdt at tænke paa. Dæ ikke tentjande paa di: det nytter ikke at tænke derpaa.
- Tenkjemaate**, m. Tænkemaade.
- Tenkjing**, f. Tænking. *Jf.* Tankje.
- tenksam**, adj. takksom; betænksom.
- tenkt**, adj. 1) tænkt, paatænkt. (Particip af tenkja). 2) Serbeleshed: a) besluttet, overlaagt. Dæ va so tenkt (saaledes besluttet). b) bestemt til noget. Dæ va tenkt te nofo anna. c) mistænkt, anseet som Gjerningsmand. Han æ tenkt'e te dæ. — 2) betænkt paa noget, bestemt, forberedt. Eg va 'kje tenkt'e paa dæ: jeg var ikke betænkt el. forberedt derpaa. — 3) takksom, klog, indsigtfuld. Dæ Kar som æ tenkt'e: det er En som tænker dybt.
- tenleg** (ee), adj. tjenlig, nyttig.
- Tenna** (for Terna), f. Søvale, Terne (Sterna hirundo). *Jf.* l. perna.
- tenna**, v. n. (a-a), snadre, strige, tale hurtigt og straalende. (Egentl. strige ligesom Søvalerne). *R.* Berg.
- tenna**, v. n. (e-te), 1) sætte Tænder i. (Sjælben). Ogsaa have eller vise Tænder; f. *Er.* om en Hest: „Ha: tenne ikke fyre den Alben“. (Sjælben). — 2) besætte en Grøft med Steen, danne en luftet Rende af Steen. *Tell.* „tenne Breitur“.
- Tenner**, pl. see Tonn.
- Tensta**, f. Tjeneste. Hedder ogsaa Tjenesta, med aab. e (altsaa forskjellet fra tena). *G.* *R.* Þjónusta. — Hertil Tensjedreng, m. Tjenestefarl. Tensjegjenta (Tensjante), f. Tjenestebige. *J.* *B.* og *Tr.* Stift: Tenketaus, eller Tenestaus.
- tenstelaus**, adj. som ikke bar Tjeneste.
- tent** (ee), adj. 1) tjent, hjulpen med noget. 2) fortjent, forbervet.
- tent** (tænt), adj. tandet, forsynet med Tænder. *G.* *R.* tænt.
- teppa**, v. a. (e-te), tilskoye, tætte, gjøre tæt. (*Jf.* Tapp). *G.* *R.* teppa. teppe eit Hol: stoppe et Hul. teppe til: tilskoye, tætte overalt.
- teppast**, v. n. tilskoyes, standse. Dæ teppast: det bliver tæt, der kommer noget tvlen.
- Tepperot**, f. Tormentille (Urt). *Tell.* (Saa kaldet fordi den har været brugt som Midde imod Diarree). Ellers kaldet Smørblom, Rippmaur (Abl.), Runnskaldrot (Sbm.).
- Teppeing**, f. Tilskoyelse; undertiden om Forskoyelse (Obstruktion). Hedder ogsaa Teppeelse, n.
- tept**, part. stoppet, tilskoyet. Nordensjelds udtales det altid: teft.
- Ter** (ee), *Tjur*; see *Tidur*.
- Terna**, f. Terne, Tjenestebige. Forekommer i *R.* Berg. dog kun sjelden. *G.* *R.* perna.
- Terning**, m. et lidet affaaeret Stykke, en megen liden Deel, en Bid: f. *Er.* af Kjød, Flæsk, Pølse. *R.* Berg.
- Terre** (Tærre), m. Tørring; *Beir* som er beleiligt til Tørring af Hø, Korn og andre Ting. Meget brugt. vestensjelds. (*Jf.* *Turf*). *G.* *R.* Þerrir. — Hertil Højterre, Konnterre, Fiskeerre. — Terreløysa, f. Mangel paa Tørring eller tørt *Beir*. Terresdag, m. en Dag, som er gunstig for Tørringen. *Jf.* Højterresdag.
- tesf**, adv. dertil, indtil; f. *Er.* Lat dæ vera tesf han kem. Hedder ogsaa tifs, og er egentlig en Sammentrækning af „til des“ (: til det), ligesom *Es.* tilla. — Forsvrigt bruges det ogsaa i flere Tilfælde, hvor det kun betyder: til; saaledes: „tifs no“, : til nu, til denne Stund. „tifs i Morgon“: til imorgen. (*R.* Berg.). Mærkeligt er ellers Forbindelsen „noko tesf“, : til noget; f. *Er.* Han æ 'kje noko tesf: han buer ikke til noget, er ikke til nogen Hjalp. (Meget brugeligt søndensjelds). *J.* *R.* Berg. forekommer ogsaa: tifsmeir, og tifsbeiber, : endogsaa; — det samme som desmeir og desbeiber.
- testa'ar**, f. Stab. tetaid, f. titald.
- tett'** (ee), adj. 1) tæt, tyk, sammentrænet, som skaer tæt sammen. (*Jf.* *thuff*). Hedder paa enkelte Steder titt (*Rfj.*) og tjett (*Namb.* *Jubr.*). *G.* *R.* þettur. (*Jf.* *Þjettur*). — 2) tæt, deel, som ikke har nogen Abning (modsat let); ogsaa tilskoyet. — 3) sikker, paalidelig, som ikke sladrer af en betroet Hemmelighed. (Nest i Spøg). Undertiden ogsaa: rig, formuende. (*B.* *Stift*).
- tett**, adv. 1) tæt, tykt, uden Mellemrum. 2) meget nær, tæt ved. „tett attma“: tæt ved. (Paa nogle Steder siges digt). *Jf.* *tibt*.
- tetta**, v. a. (a-a), 1) fortætte, fortykke. (Sjælben). 2) tætte, tilskoye, gjøre tæt; sætte Træer i Vand for at de skulle tattes. — 3) den første Betjening hører: „tette Mjøl“, : faae Melken til at fortættes eller blive tyk. See *Tette*.
- tettbyg**, adj. tætbygget; ogsaa tæt bygget eller beboet, om et Landskab.

Tette (ee), m. Fortættelse; noget hvorved man faaer Mælken til at blive tyk og sei. (Sædvanlig en Fæe Fløde eller god Lyfmælk, som lægges paa Bunden af Karret, naar Mælken opsættes). B. og Tr. Stift. I Namb. Tjette. (Jf. Isl. Þjetti).

Tettegras, n. Planten Bibesedt (Pin-gyicula vulgaris). R. Berg. (Saa kaldet fordi Bladene have været brugte til „Tette“ i Mælk). Sv. tåterås.

tettent (eg. tett-tent), adj. tattandbet, tæt besat med Tænder. — Om Kamme og lignende Redskaber siges oftere **tettinda** (af Tind).

tettgrendt, adj. tæt bebygget, folkerigt; om et Landskab eller Bygdelaag, hvori Gaardene ligge tæt ved hinanden. Vest brugl. i Tr. Stift, ogsaa paa Helg. Jæd. og fl. (Jf. Grend).

Tetting, f. Tættelse; det at Kar sættes i Band for at blive tætte.

tettkviista, adj. tæt bevoret med Kviste.

tettlagd, adj. tæt sammenlagt.

tettna, v. a. (a - a), tættet, blive tæt; f. Er. om Kar. Heraf **Tetting**, f. det at noget bliver tæt.

tettstert, adj. tæt sammenhobet; ogsaa tæt besat eller udsat.

tettvaksen, adj. tætvoxen, som staaer tæt.

Te'ung, Dre; see Tidung.

tev (aab. e), m. 1) Handedræt, Pust. Brugeligt i Tell. „misse Lev'en“: tabe Handen (Beiret). Da tol fræ meg Leven: bet betog mig Handedrættet. — 2) Beir eller Lugt, som kendes paa Afskand, f. Er. af et Dyr i Skoven. Tr. Stift, i Formen **Tæv**. (Paa Helg.: **Tov**). Han fæll Tæv'en ta Blønn'a (om en Hund). Paa nogle Steber soudenhelds skal dei bedde Tæst. I Edm. siges **Tæst**. — 3) Stank, ond Lugt. Meget brugl. i B. Stift, ogsaa i Gbr. Hall. og fl. overalt i Formen **Tæv**. (Jf. tevja). G. R. pæst, Lugt. — Elers kaldet Utæv, Snik, Stæk, Lust, Niss, Vist.

teva (aab. e), v. n. (a - a), puste, stønne, aande stærkt og hurtigt, som af Udmattelse eller stor Hæde. B. Stift, Tell. og fl. I Tr. Stift udtales det „tøva“, men ellers med aab. e (førstjelligt fra Tæv).

tevja, v. n. (a - a), lugte, give Lugt; især: lugte ilde, stinke. B. Stift og fl. (G. R. þesja, lugte). Fjærligt om noget som er meget hvedeligt eller væmmeligt. Eg a so le'ie ta bæ, at eg tøjke bæ tevja. — Jf. lusta, stæjke, snikla.

tevla, v. n. (a - a), stribe, hæmpe; ogsaa kappes om et vist Fortrin. Jnderøen (med Udtaalen **tøvle**). I Gard. bedder det: **tevla**. I Egn siges **tevla** især om at drages med Døben, ligge i Dødskampen. (G. R. tesla betyder egentlig spille, især Tavl).

ti (for ut-i), præp. i, udt. — saa ti: saa fat paa. (Ligejaa: naa ti, hava ti, fata ti). taka ti: gribe til, røre ved. Jalbe ti: holde paa, underkøtte.

ti, adj. f. tid. — tia, see tegja.

Tia, f en Tier; Tien i Kort.

Tialning, m. en Stof paa ti Aalen.

tiande, adj. tiende. (Jf. tie). Tiande svar: hvor tiende.

Tiaaring, m. en tiara gammel Hæt.

Tid (ti), f. Tid. G. R. ud. — Foruden den almindelige Betydning findes ogsaa adskillige afvigende, hvoraf mærkes: a) en tidlig Stund eller Tid. Det va ute i Tid'enne: de vare tidlig ude. b) tilstrækkelig eller beleilig Tid. „hava Tid'a“, eller ofte i Flertal: ha Tienne. giva seg Tid'a (ikke forhaste sig). c) Leilighed, Forraad. Da va go Ti paa Fisk: der var megen Fisk at faae. Han hadde go Ti paa Penga. (B. Stift). d) Lummel, Bevægelse, Larm. Han gjore sik et Tid. Det bedst slike Tid ma'na. (Edm.). e) i Flertal, om den maanedlige Kænfelse. hava Tienne sine, el. sine etana Tilde. (Isl. udir kvenna). — Enkelte Talemaader. I Tilde: betimelig, tidlig. (Bedder ogsaa i Tid'enne). Na Tid'enne: med Tiden, efterhaanden; engang. Paa Tid: paa Tiden, paa det Tid. Te Tiar (for: til Tidar), o: betids, tidlig nok, til den rette Tid. Gard. Ebl. — drive Tid'a: fordrive Tiden. naa Tid'a: komme betids nok. taka Tid: udfræve nogen Tid.

ti(b), adj. smeltet, ufrosen, fri for Is. Namb. Inbr. (i Formen ti). Ellers tiden (tien). G. R. þidr. Jf. tidna, Tidver.

ti(da), v. a. (e - be), opvarme, smelte, borttage Isen; om Solen og Vinden. Inbr. (i Formen ti og tie). G. R. þida.

ti(da), v. n. (e - be), gøde, lægge sin Noan; om Fisk. Fosen, Drk. (ti), Gbr. Dstherd. (tie). I B. Stift bedder det gøte. — Et lignende Begreb af Frugtbarhed ligger ogsaa i Ordene tidd og Tidung (formobentlig af Subst. Tid). tidaste, adv. oftest, tiest, sædvanlig. G. R. udast. Jf. tidd. I Edm. forekommer ogsaa tidæ, adv. tidt, ofte.

tidd, adj. 1) Iphen, begjærlig, f. Er.

efter Mad (tidb paa Mat). Indvæsen. Egentlig som har sin rette Tid. — 2) stiftet, oplagt. (Jf. tidbig). Især avlebygget (om Dyr), ogsaa parreløsten. Nordre Trondb. (Jf. Tidung). — 3) dragtig, som gaaer med Føster; især om Køer. Tr. og B. Stift; ogsaa tildeels søndenfjelds. Hertil haustidb og vaartidb. Ivo tidba Rpr: to dragtige Køer.

tidelaus, adj. stundesløs, som har ingen Tid tilovers. Heraf **Tideløysa**, f. Stundesløshed, Travlbed.

tiden, adj. fri for Jis, smeltet, toet. Næsten alm. (mest i Formen tien). I Edm. hedder det oftere: **teden** (ee), og paa Jæb. **teen**. I Nordre Tr. Amt: **ti**. (G. R. pidr og pidinn). Paa enkelte Steder siges oftere **tina** (for tidna).

Tidend, f. Tidende, Efterretning. Hedder oftere **Tiend** og **Tind** (ogsaa i Edm.); f. Ex. Han fekk Tind'a ta til: han fik Tidende berom. G. R. udiindi.

tidervand, adj. krasen med Hensyn til Tiden, ikke altid lysken eller oplagt til noget. Mest brugt. i Tr. Stift, i Formen **tivand** (tivainu).

Ti(b)fiel, m. Fisk som gyder Kogn, eller som fanges i Legetiden (f. tida). Drt. Østherd.

tidig, adj. 1) betimelig, som er tidlig paa Farde. B. Stift. — 2) trivelig (f. Ex. om Fisk), ferd, god, som er ved godt Hulv, eller egentlig som kommer i den bedste Tid. — 3) frisk, forlig, vel oplagt eller stiftet til noget (nemlig med Hensyn til enkelte Lieder). Meget brugt. og maaste alm. Hedder ogsaa **tiug**, **tiug'e** (Søndenfjelds), **tiau** (Tr. Stift). Mobsat **utidig**. Ein a'fje altid ikke **tidig'e**: man er ikke altid oplagt, man har ikke altid Mod eller Lust til Tingene.

tidlege, adv. tidlig, aarst. Udtales overalt: **ti'le** el. **ti'lege**. G. R. udlega. — Ogsaa adj. f. Ex. i tilegaste Lag: noget tidlig, næsten for tidlig.

tidna, v. n. (a-a), smelte, optoe, bltve fri for Jis; om Ting som er frosne. Alm. dog mest i Formen **tina** (tine), i Edm. **tedne** (ee). Af Adj. **tid**. (G. R. pidna). Jf. taana. Ubortiden betegner det ogsaa at tse eller blive fri for Sne.

tids, adv. 1) betids. I Forbindelsen „tids nog“: **tidsnot**. — 2) paa Farde. Meget brugt. i N. Berg. „Kva so tids a' s: hvad er der nu paa Farde? — Me vist! ifje kva so va tids (el. kva

so tids va). I G. R. hedder det **tti** (tidi).

tidr, adv. 1) tidt, ofte. Komparativ: **tidare**, **tiar** (Selvden). Superl. **tidaste**, el. **tiast**. G. R. **tti**, **udast**. — 2) hurtigt, rasst; om en Bevægelse, ogsaa om Tale. Saa **tidr**: Saae rasst (saa at Slagene følge hurtigt paa hinanden). bera Føtene **tidr**: bevæge Fødderne hurtigt. **snafte tidr**: tale hurtigt. Meget brugt. især i B. Stift. Paa nogle Steder søndenfjelds hedder det **tett** (ee), f. Ex. ro **tett**. I B. Stift adskilles ogsaa denne Betydning fra den forrige derved at Komparativ hedder: **tittare**, og Superl. **tittaste**. I Sammensætning hedder det ogsaa **titt** (ikke tid). Den egentlige Form er **saaledes maaste**: **tett**.

tidføtt, adj. fodrap, som bevæger Fødderne hurtigt. I Gsaa **tidthendt**, som bevæger Hænderne hurtigt. B. Stift.

tidtgjengd, adj. som gaaer ofte, kommer ofte igjen; flittig til at gjøre Besøg. R. Berg. I Edm. **tittgjengst**. (Bedre **tidgjengd**).

tidmælt, adj. som taler hurtigt.

Ti(b)ung, m. Tyr, Dre (som er voren og ikke albet). Tilbeels i Tr. Stift, i Formen **Tiung**. I Tell. siges **Teung**, om en toaargammel Dre. (Jf. **Risbit**). I Namd. siges **Buting** (for **Butiding**) og **Butiming** (som betyder paa det gamle umi, der ogsaa betyder Tid). G. R. **udung** (et af Drens Navne i Saiba). Jf. Ljor.

Ti(b)ur, m. Tiur, Lødder (Tetrao Urogallus). Jf. Storflugl. Navnet findes kun i forskellige usfuldorne Former: **Tiur** (mest alm.), **Teur** (Tell.), **Ter** (ee) el. **Teer** (Bosk, Harb. Tell.), **Tudur** (Indr.). Grundformen er **allsaa**: **Tidur** (aab. i). G. R. **pidurr**. Sv. **tjäder**.

Ti(b)vermsla, f. en Rilde som ikke tilfryser om Vinteren. Leirbal (ubtalt **Tivæmsla**). Vel egentlig **Tidvermsla**, af **tid** (adj.) og **verma**. Jsl. **vermsl** (Hornmanna Sogur 6, 350). Jf. **Resl**.

Ti(b)ver, n. mildt Veir, hvort Jorden ikke tilfryser. Indr. i Formen **Tiwer** (ee). I Rbg. **Tyvær**.

tie, v. 1) tse, f. tida. 2) gyde, f. tida. 3) tie, f. tegja.

tie, Talord: ti (10). I Harb. og Bosk tilbeels: **tio**. G. R. **tiu**. Sv. **tio**. I de sammensatte Tal fra 30 til 90 lyder det altid som ti (trekti, fyrkti, femkti &c.). I Tallene fra 13 til 19 faaer det

berimod en anden Form: tan (taan, ta, taa, ten), f. Ex. trettan (tretta, trettaan). I Tallene 17, 18 og 19 hedder det endog han (for tian) eller hjan, hja, hja, hjen; f. Ex. nishan, nishan o. s. v. (Jf. Got. tehun; Sam. Eachsiff: tehan). — Ordenstallet hedder tiande. Et Substantiv til at betegne Antallet af Ti (Deladen) synes at mangle.

Tiende, f. Tiende; Afgift. (Egentlig Tiendebeet). Hedder paa mange Esteder: **Tind**. G. N. sund.

tienda, v. n. (a-a), give; Tiende. Hedder ogsaa: tinda.

Tiendbytte, n. Møde eller Sammenkomst for at betale Tiende, Landsskyld og andre Afgifter. Helg. Udtales ogsaa Tinnbytte og Timbytte.

Tiendraft, n. Mødtagelse af Tiende paa en vis bestemt Tid.

tigga, v. n. (a-a), tiggæ, bette, trygle. Findes ogsaa med stærk Flexion: Præs. tigg, Imperf. tagg. (Jell. Drk. og fl.). — En afvigende Betydning har det i Talemaaden „tiggæ Liv'e“, o: bjerge Livet. D'æ knappaste det tiggæ Liv'e: det er fun med Vanskelighed at de opbolde Livet. N. Berg. — G. N. pigga betyder mødtage.

Tigga(r), pl. n. Tagger, Spidsfer: f. Ex. paa Kanten af et Blad. Ebm. — Heraf tiggæ, adj. tagget, tandet paa Kanterne.

Tigging, f. Tryglen, Tiggerie.

tigja (tie, tija), at tie; see tegja.

Tigl, n. 1. Legl, Tagstem. (G. N. tigl).

— Tiglwerk, n. Teglværk.

Tigl, n. 2. Kærrighed, Gierie.

tigla, v. n. (a-a), spare, knibe paa, give smaat eller karrigt; ogsaa opbolde sig med lidet, leve knapt. Me tigla mæ di te Hauskes. Meget udbrebt Drd. (Jell. N. Berg. Indr. og fl.). Heraf Tigling, f.

tiglesam, adj. knap, karrig.

Tif (ti), f. 1) Tisbe, Tærebund. (Helg. Ebm. Jell. og fl.). Jf. Biffja. (G. N. uk. Sv. tik). — 2) en Hun-Kæv. Inderoen. Ogsaa flere Esteder i Formen Keetik.

tifje (aab. i), v. n. tyffes; see tyfja.

tifjen (aab. i), part. (af tafja), tagen, greben; mødtagen; antagen, tilfaldt o. s. v. Formen tifjen (Jf. tifne) er meget udbrebt; ellers hedder det ogsaa tekjen, og undertiden forfortet teen. G. N. tekinn.

tifjest, v. tyffes, ansee sig; f. tyfjast.

Tiffe, f. Faar (= Gaub). Østherb. I

Drk. hedder det Tiffe. — Sv. tacka. (Jf. Ang. ticcen og L. Zide: Gjed, Rib).

tiffa, v. n. tiggæ, gnave, slide paa noget; ogsaa patte idelig. N. Berg.

til (aab. i), præp. til. Udtales paa nogle Esteder tel. men bliver mest alm. forfortet til: ti (aab. i) og te, især foran en Konsonant. G. N. til. I Forbindelse med et Subst. i den bestemte Form styrer det sædvanlig Dativ; i den ubestemte Form tager det undertiden et forældet Genitiv til sig. (Gram. § 242). — Ordets Begreb har flere Forandringer, som tildeels ere vanskelige at bestemme; det bruges saaledes: 1) om en Retning, Henvendelse eller Tilnærmelse i Rum eller Tid, ogsaa i Mængde eller Antal. Te Byen; te Nyar; te tjuge, o. s. v. Herved er at mærke, at naar der tales om en Berørelse, en Tilslutning eller Nærmelse paa meget kort Afstand, da bruges ikke „til“ men „at“. I nogle faa Tilfælde har „til“ (te) Betydningen: paa, i; saasom „bu te Dals“ (el. te Fjells), fara til Lands, og fl. — 2) om en Tilværelse, en Bliven eller Overgang til noget. F. Ex. gjera smatt te stort. mala te Malt. verte til inke o. s. v. I Begrebet af en Tilbliven bruges dog sjelden „til“, da man sædvanlig siger „di“ (upp-i). — 3) om en Bestemmelse, Anvendelse; ogsaa Bekræftelse eller Paafølgelse. Dæ Skal vera te Klæde, te Mat, te eit Hus, o. s. v. Her mærkes Bruget af „til“ og „te“ ved Infinitivet af Verberne, i hvilket Tilfælde „te“ svarer ganske til „at“ (f. Ex. te vera, o: at være) og faar saaledes en langt mere ubestemt Betydning. I denne Stilning kan man tildeels bruge samme Partikel baade foran Infinitiv og foran det afledede Substantiv, f. Ex. te bruka, te Bruk; te skifta, te Skiftes; te mala mæ, te Maling. — 4) om en Tilbliven. (Genitivets Begreb). Rakken te denne. Bror te Brud'enne o. s. v. Ombyttes ofte med „at“. Undertiden ogsaa om en Bestemmelse for En eller til End Brug; f. Ex. Dæ va gjort te meg. (Dativets Begreb). Denne Brug er dog sjelden, da det her sædvanlig hedder „at“. — 5) om et vist Forhold i en Sammenstilling; f. Ex. Dæ for stort te di (for stort vertil). Her mærkes en særegen Brug i Talemaader som følgende: Dæ nofo te Folk (det er Folk som der er noget ved). Dæ va

nytte te Kar (en usædvanlig Kar).
 Ein Grand te Mann: en noget anseelig Mand. (N. Berg.) Te eit Ber: hvilket Betr. (Voss). Andre Steder; „For eit Ber“. Raesaa: Te alt da Folk: hvilken Mængde Folk! — Præpositionen „til“ styrer Genitiv i det gamle Sprog, og heraf findes mangfoldige Levninger, da Ordet endnu meget ofte forbindes med en gammel Genitivform især med Endelsen s; f. Ex. te Albers, te Bors, te Dags; under tiden med Endelsen ar: te Rottar, te Starar, te L'ar (Søndre Berg.); ogsaa i Fleertal: te Manne, te Hande; te Susanne, te Malanne (B. Stift). Sjeldnere ved Adjektiver som: te fulles, te godes, te vundes, te nokos, te infles.

til, adv. til. Bliver ogsaa forkortet til „te“, dog ikke saa ofte som det forrige, da det nemlig faaer en mere kjendelig Betoning. Bruges mest i følgende Tilfælde: 1) om en Tilnærmelse, Henvendelse i en vis Retning; deels egentlig, deels figurlig. I saadanne Ord som: norantil, innantil, ovanntil o. s. v. kunde det snart synes at betyde „fra“, men dette er dog ikke Tilfældet, da Begrebet „fra“ ligger kun i det foranstaaende: noran, innan, ovan o. s. v. — 2) om en Tilgriben, at tage fat eller gaae løs paa noget. taka til; leggje, bogge, slaa til. — 3) om en Tilbannelse, Istantbringelse. giera til (o: tilbærede), laga til, stelle til. Dagsaa om en Tilbedelse el. Bebestelse. Ki til, kleime til, teppe til. Om en Lufkelse siges sædvanlig: „atte“. — 4) om en Forøgelse, Tilvært, Fremgang. Ein til; ein Gang til; koma, leggsast, alast til. — 5) om en vis Gang, Orden, Tilstand. ga til, staa til, vera til. Dæ intje værre til (der gives lutet værre). — 6) om et Forhold. Ofte overflødig; f. Ex. Liffom han er til so far han til. (Tonen paa Verbet). Som ein bryggjar til, so drikk ein til. Her mærkes Brugen af det foranstørte „te“ ved Komparativer; f. Ex. te meir ein sov, te meir vil ein sova.

Til (aab. t), n. et libet Loft af Stænger eller Fiele, som ere løseligt sammenlagte. Rbl. Ellers Hjul og Træv. (N. Tille).

tila (aab. t), v. n. (a - a), nedlægge et Gulv eller Loft. (Sjelden). I Rbl. hedder det tilja. Jf. tilb.

tila (aab. t), v. s. (a - a), tilskynde, overtale, søge at formaae En til noget.

„tela mæ ein“: snakte for En, løfte, søge at virke paa En. Rbl.

tilast (aab. t), v. n. komme sig, trives, vore. Rbl. I Sdm. siges: tylnast.

tilbaka, tilbage. I Søndre Berg.: tebakar; andre Steder: te bakars (te bars) og te bakes. Jf. Bat.

tilbjobande, adj. som man kan tilbyde; ogf. som man kan forsøge paa. Dæ va 'tje te-bjoand: det nyttede ikke at forsøge derpaa. Gbr.

tilblands (teblans), om hinanden, blandet, forskjelligt, noget af hvert Slags; ogsaa: af og til.

Tilbud (aab. v), n. Tilbud.

Tilbur (aab. u), m. Adværd, Fremgangsmaade. B. Stift. (Eg. Tilburd).

tild (aab. t), adj. forsynet med Gulv. Sjelden. I Sdm. hedder det tyld (aab. v), hvilket ogsaa siges om Vandene, naar de ere belagte med Is, som man kan gaae paa. „Botna æ tyld“.

tildebs (te besa), 1) bertil, imtil, til den Tid. (Forfattet: tids, tefs, tek). 2) endog. Me saang dæ vær, te besa: vi saae det endog her paa Stedet. Eg veit dæ 'tje sjøl te besa: jeg veed det ikke selv engang. B. Stift.

tildesse (te disse), til denne Tid, hidtil. B. Stift. Jf. desse.

Tile (aab. t), n. 1) Gulv, Fjелеgulv. Meget brugt. i B. Stift, og forekommer ogsaa paa flere Steder (Rbg. Jæd. Helg.), tildeels ubtalt Tele. I Sdm. hedder det Tyle (aab. v). I Sognd kaldes ogsaa et Steengulv Tile. — 2) Bund, Hylde, en af de fladt-liggende Plader i en Kaffelson (egentlig Gulvet i hver Etage). Helg. i Formen Tele (aab. e) og Tel. — I Ordene Skjeltile og Skjentile betegner det ogsaa en Fjелеvæg. B. N. pil og pili, Paneling. (Jf. Ang. pil og Sam. L. dili, Plante).

Tileas (Telas), m. Gulvstof, Bjælle under et Gulv. B. Stift. (I Sdm. Tylas). Søndensjelds tildeels: Tilfar.

Tilefjøl, f. Gulvfjel. Paa Helg. hedder det ogsaa Telkja.

tilege (tile), see tilege.

Tilfang, n. 1) Emne, Materiale, Forordnender til et Arbejde, f. Ex. til en Bygning; ubertinden ogsaa om Redskaber. B. Stift (i Formen Tilfana, Tefana), ogsaa i Tell. og fl. — 2) Tilgift, Tiliggæller, Hertigbeder som følge med en Gaard. Tæderen.

Tilfar, m. Gulvbjælle (= Tileas). Tell. og fl. mest i Fleertal (Tilfarar).

til-faren, adj. begyndt, som har givet sig

i Færd med noget. **Søndre Berg.** (te-faren). Af „sara til“.

Tilfelle, n. 1) Tilfælde, indtræffende Omstændighed. (G. N. tilfælde). 2) et Uheld, en Svagbed eller Svagdom.

til-fidd, adj. tilfhyet, tilføjet.

tilfrids (te frels), tilfrelss. Udtrykker ofte et Ønske; f. Ex. Eg va tefrels eg va dar: jeg ønsker blot at jeg skulde være der; el. gib jeg nu var der. B. Stift.

Tilføer (for Tilføer), f. Begyndelse, Forsøg. **Søndre Berg.** (Jøl. tilføer). Da bare Tefar'a: det er kun et Forsøg, det er intet stort Arbejde.

tilfottes, adv. omvendt, med Fødderne imod hinanden (= andfottes). Helg.

tilgagns (te gaang), tilgaovns; f. Gaan.

Tilgang, m. 1) Afgang, Udkomst. (Sjelden). 2) Tilbragelse, Begivenhed.

til-gaadd, adj. 1) forbrugt, forødet, med-gaaen. 2) omkommen. (Af: gaa til). Væbre: tilgjenjien.

til-givande, adj. 1) som man kan give eller lægge til. 2) tilgivelig, unbskyldelig.

til-gjorb (tegjore), adj. tilredet.

tilgodes, tilgaobe; ogsaa: til det bedste, til noget godt. See god.

Tilhold, n. Tilhold, Dybold paa et Sted. Hevder vterre **Tehold**.

til-halden, adj. tilholdt, paalagt, f. Ex. at lære noget. **Roale St.** te-hilden.

tilhanded, tilhaande; f. Hand.

tilhøves (tehovs), tilpas. S. Høve.

tilja, v. u. lægge Loft eller Gulv i et Huus. Nbl. (Jf. tila). G. N. pilja, panele.

Tilja, f. 1) Hjel, Bræt, Plank i en Bæg eller et Gulv. Nbg. Tell. (Tiljo). G. N. pilja. — 2) Gangbræt i Midten af en Baad, smaa Flager eller Hjele som lægges i Rjolen til at gaae paa. B. og Tr. Stift. (Jf. Plitti).

til-komen (aab. o), adj. 1) tilkommen. 2) fremkommen, opstaaet. 3) fremrykket i Alderen, noget til Aars, ikke længere ung. Meget brual. Ikar i B. Stift. „Tefomme Folk“: et Par Folk som ere noget fremme i Alderen.

til-kosta, adj. befoftet, ifstandbragt ved nogen Befokning.

til-krofs, i en Duvet; see Krof.

tilka (ti), v. n. (a-a), rinde, bryppe ldelig. Vbr. Nomsd. (Jf. filla).

til-laga, adj. tillavet, tilberedet; ogsaa foranstaltet, ifstandbragt.

Tillaging, f. Tillavelse.

tillags, tilvas, til Waade, efter Ens Billie eller Lunc. S. Lag.

til-laten, adj. anvendt, opoffret, overladt.

T. B. Stift: tilliren (aab. i).

Tille (ti), f. Skagleskag; f. Tindla.

Tillegg, n. Tilleg; Tilflugt.

tilliks, adv. paa lige Waade, i lige Grad; ligemeget til hver. Nbl.

til-liren, f. tillaten.

tilmanne, til Folk; see Mann.

tilmeins, til Hinder; see Mein.

tilmots (te mots), imod hinanden.

tilmuns, tilgaovns; see Mun.

Tilnamn, og **Tilnemne**, n. Tilnavn.

til-reidd, adj. tilredet, behandlet.

tilrenneleg, adj. let tilgjængelig, nær ved Haanden eller nem til at gribe til. B. Stift.

til-sagd, adj. tilfagt, varflet.

til-fert, adj. tilfikket, paalagt, beordret, befalet. (G. N. tilsettr). Han va so te-sett'e: han havde faaet Ordre til at gaae saalees.

tilsides, adv. tilside; affides.

til-skapa, adj. tildannet, formet.

Tilskot, n. 1) Tilflugt. 2) f. Telskot.

tilskadar, tilfede, hjemme; f. Stad.

Tilstand, n. Tilstand.

til-stelt, adj. tillavet, indrettet.

tilstrids (te sters), imod hinanden. „staa te striss“: staae lige imod hinanden; f. Ex. om to Støtter. N. Berg.

Tiltraf, n. Foretagende; f. Tiltskke.

til-rald, adj. tilraadet, tilfkyndet, opmuntret. See telfa.

til-ramd, adj. tilvannet; om Dyr.

til-reyt (te-tyt), adj. tilstoppet.

Tilroskje, n. Foretagende. Berg. Stift. (Tetofje). Hevder ogs. Tiltak. G. N. tiltak.

tilroskjeleg, adj. bekvem, tilgjængelig, god at tage til. Nbl. og fi.

til-vand, adj. tilvannet, tilvant.

tilvass, tilvaands; f. Vatn.

tilvega, til vese, paa Veien; f. Veg.

tilvirk (tevirke), adj. tilbøielig, villig, beredvillig. Edm.

tilvise, vist, sikkert, uden Tvivl. Nbl.

Tim, (aab. i), m. 1) Diefsøn, Sigte, det at man kan sine noget i lang Frastand. Edm. „sa Tim'en ta Landa“: faae Landet i Eigte, vine Land. Hevder ogsaa **Timb**, f. — 2) en fiern Figbed, noget lignende Træk. Edm. So beve ein Tim attpa Gummora: bin har visse Træk som minde om hendes Fedstemmer. S. time.

timast, v. u. (est, best), nænne, gide, have Mod til noget. B. Stift. (G. N. tima). Han timest ifje gjera nofen Ding (om En som er syg eller meget slev).

Timbr, n. Tømmer, Bygningstræ. Gaaer

- over til Timm'er, Tymbr'e og Tommer. G. N. timbr. Sv. timmer.
- Timbra**, f. Lømmerværket eller Væggene i en Træbygning. B. Stift.
- timbra**, v. a. (a-a), tømre, bygge Væggene til et Huus. I Namb. siges tymbre (tømre) ogsaa om at bygge af Træ i Almindelighed. G. N. timbra.
- Timbreflore** (aab. o), m. Lømmerslaabe.
- Timbrefut**, m. Lømmersmærker, En som beskriver Lømmen og sætter Røberens Mærke paa samme. Søndenffjelds.
- Timbremann**, m. 1) Lømmersmand, Bygningsmand. 2) et Insekt med meget lange Følehorn (Lamia scdilis). Berg. Stift, Tell. og fl.
- Timbrefkog**, m. Lømmerskov.
- Timd** (aab. i), f. Sigte, Diesyn (= Tim). fra Tim'da ta: øine, faae i Sigte. Edm.
- time** (aab. i), v. n. (e-de), øine, have i Sigte, kunne see i det Fjerne. Meget brugt i Edm. Han flaug so høgt, at de va knappaste me timde hannaa: den føl saa høit, at vi neppe kunde øine den. (Bf. Tim). Paa Helg. siges teffje i samme Betydning.
- Time** (ii), m. Time. (Orbets egentlige Betydning er: Tid. G. N. umi). Paa Timen: strax, i Dølebliffet.
- timeleg**, adj. timelig. (Egentlig: som hører til Tiden).
- Timetal**, n. Antal af Timer; ogsaa Klokkeslæt, Tid paa Dagen.
- Tin** (aab. i), n. Tin. Ogsaa udtalt Ten og Tæn.
- Tina** (ii), f. en Væske af Træ med Hant paa Laaget, indrettet til at bære i Haanden; Reisesætte, Madæske. Meget udbredt Ord. Paa nogle Steder bruges oftere: Løup. (Sv. tina, Evand).
- tina**, v. a. 1. samle, plukke, tage Fisk af Garnene. Rypfiske (?). G. N. una, samle.
- tina**, v. a. 2. (a-a), tørste Kornet paa-nd, efterat Halmen er fraskilt; banke det tørste Korn med Pleielen, for at de vedhængende Åner og Stilke kunne falde af. Meget udbredt Ord (Tr. B. og Kr. Stift). I Gbr. hedder det tinne. (I seneste Dial. tinnæ).
- tina**, v. n. (e-te), time, med en Klokke. N. Berg. Etal paa nogle Steder hedde tima, som formodentlig er rettere.
- tina**, v. n. tõe, smelte; see tidna.
- tina** (aab. i), v. a. (a-a), afbale, yfste Rødder ud af Haserne. Sbl. I Edm. hedder det: tininge. See Tining.
- Tinar** (aab. i), m. 1. Snerre (Galium Aparine), et Ufrub i Agrene. N. Berg.
- I Sogn hedder det Tine (aab. i). Ogsaa kaldet Drag og Klengjegras.
- Tinar** (aab. i), m. 2. et Slags haard og meget sprød Bed, især i vandrene og krogede Fyrretræer. Paa nogle Steder forslaaes ved „Tinar“ den haardere Bed i Træet paa den Side som vender fra Solen eller mod Nord. Ordet bruges mest i de nordlige Egne og hedder Tinar og Tenar (N. Berg.), Tenaar (Helg.), Taanaar (ved Trondhjem). I Inbr. skal det ogsaa hedde Tunur.
- Tind**, f. see Tiend og Tidend.
- Tind**, m. 1) en Tand, Dø, Pig; f. Er. i Kamme, Hegler, Harver o. f. v. G. N. tindr. — 2) en spids Fjeldtop, Pig, Linde. G. N. tindr. Hertil hører mangfoldige Fjeldes Navne.
- Tinda**, f. et Lag af tørstet Korn i Voen (= Løvefall). Drf. Waastee egentl. Tenda (et Antal af ti „Framlag“).
- tinda**, v. a. see tienda.
- tinda**, v. a. (a-a), sætte Lønder eller Pigger i (f. Er. i en Rive).
- Tindsauger**, m. en Fisk, Snerre, Storsle (Gasterosteus Spinachia). N. Berg. Nogle Steder kaldet Kløfkar.
- Tindsaure**, m. Hundesteile (= Stifling). Helg. Etal ogsaa hedde Tindaukje.
- Tindebikkja**, f. et Slags Kofke (Fisk) med pigget Røg. N. Berg. (Helden). Sbl. tindabikkja.
- Tinde-træ**, n. Træ til Ribetænder.
- Tindla**, f. Slaagelæng, Træfflang paa Slæder og Rørrer. Sbl. Sogn, Sff. I Edm. hedder det Tille. — Ellers Etal.
- Tindr**, f. Mellemgulv (Diaphragma), Lørbinden imellem Brøstet og Mæven. N. Berg. (Sbl. hind). Ogsaa kaldet Rbdgaren.
- Tindriv** (Tinnrev), n. Bugorid, Emerte i Mæven. Helg.
- tindrut** (tindeite), adj. tandet, pigget, besat med Pigger.
- Tindrud** (aab. i), m. Kristtorn (Ilex Aquifolium). Etal bruges i B. Stift. Ellers kaldet Veinvid.
- tine**, f. tina. Tine, f. Tinar.
- Ting**, n. 1. Tbing, almindeligt Møbe til Afjærelse af Retsager m. m. G. N. ping. — Hertil Tingfolk, n. og Ting-almugge, m. Folk som samles til et Tbing. Tinghelg, f. Sviletid medens et Tbing varer. (Hall. Helg. og fl.). Tinglag, n. et Sogn eller lignende Distrikt for et Tbing. — Paaetad Tingdag, m. Tingstad, m. Tingtrib, f. Tingveg, m. ringlysa, v. a.
- Ting**, n. 2. Tingest; om Dyr og Men-

nefter. **Et lite Ting:** en liden Etakkel.
Arme Ting: Etakfels Skabning. (Et Udtryk af Dmbed og Redlidenhed). **Et lite nett Ting:** en liden nydelig Tingest. Hertil **Uting,** Stogating, Nauvating, Uluffteting og fl. — Ordet er meget ubredt og tildeels meget brugelligt.
Ting, m. Ting, Gjenstand i Almindelighed; ogsaa Sag, Anliggende. **G. N. ting,** n. Ordet bedder i Fleertal: **Ting** (uforandret); i Fleertallets bestemte Form bruges det sjelden, og antager da gjerne Formerne af et Neutrum. Det synes altsaa at være overgaaet i senere Tid fra Neutrum til Maskulinum. — „**Ein Ting**“ betyder ogsaa: ret, noget. **Den Ting:** det, dette. **I sume Ting:** i visse Henseender. **I mange Ting:** i mange Henseender; ogsaa i mange forskellige Tilfælde.
tinga, v. a. og n. (a-a), ting, betinge, bestille; ogsaa affordere, forberede sig om Betingelserne. (Jf. fala). **G. N. pinga.** Heraf **Tinging,** f. — **Part. tinga, f. Er. burt-tinga, el. veg-tinga:** borttinget, ikke længere fal.
Tingjeste, n. Tingest, liden eller ubetydelig Ting. (Ogsaa Genitalia). **N. Berg.**
Tingling, m. see Gullbrand.
Tining, f. Kornets sidste Lærkning, Dmterkning; f. tina.
Tining (aab. i), m. en fuldmoden Høsfelsed, en Rød som er løs fra Høsen og falder ud fra samme. **B. Stift. Dgsaa Gultning,** om de bedste Rødder. Heraf **tinging, v. a.** see tina (aab. i).
Tinna (ii), f. Flint, Flinteskjelle. **Berg. Stift. Drk. Helg. og fl.** (Jøl. tinna). So turt som Tinne: stort som Steen. **Lundr. a. Linne:** Hjrtot.
Tinnestein, m. Flintesteen.
Tinning, m. see Lunnvangse.
Tint, m. 1) et af de allermindeste Far, en meget liden Flaske, Krukke, Kog, Wske, Daase og dsligle. **Hall. Balb. Gbr.** (Jf. Jøl. tina, Tinkasse). — **2)** en meget liden Portion, en Smule, en liden Levning. **Dsterb.** — **3)** et vist Maal, en halv Pdt. **Drk. Dgsaa i Nbl.** hvor det forklares ved en Hjerdeveels Rande. Hertil **Tintabyrte, n.** en liden Dunt, som holder et saadant Maal.
tipla (tippel), v. n. dryppe langsomt; ogsaa drille smaat. **N. Berg.**
Tipp, m. Liv, Spids.
tippa, v. n. (a-a), dryppe lidt, rinde; f. **Er. af vaade Klæder. B. Stift.**

tira, v. n. (e-te), tindre, lyse. **B. Stift.** Heraf **tirande, adj. tindrede, lyfende. tirande Auge:** tindrede Dine.
Tiritunga, f. et Slags Blomster, Helsingetand (Lotus corniculatus). Berg. Stift. I Andersen kaldet Tiritung. **I Gbr. Marilyska.**
tirra, v. a. (a-a), tirre, arte, optirre. **Noget Steber terga (tærg).** Heraf **Tirring.**
tirren, adj. tirrende, tilbøielig til at arte og drille. Hertil **Ordsproget: Tirren Hund sæ rive Skinn.**
tirøyg, adj. klarølet, som bar blanke, tindrede Dine. Nbl. (Jf. tira). Jøl. tyreygd.
tisa (aab. i), v. n. (a-a), sladre, høle. (**N. Berg.**). Bedder ogsaa dfa. — **Tiseltut, m.** en Sladder, Fjaler.
tisf (aab. i), til, indtil; see tef.
Tisse, pl. f. Patter, Bryster. (Ved Bergen.) Ellers kaldet: **Tatte, Patte og Papp.** Skulde egentlig hedde: **Titte, i Liqbed med Ang. uut, og L. Bize.** — **Jf. tissa.**
Tist (ii), m. og f. en megen liden Fittis eller Eplint; en liden Fløj i Huden efter en Rivning; smaa løse Rødder paa Kjøvet eller savet Træ og lignende. **Gbr. Dsterb.**
tiste (ii), v. n. (e-e), stifte frem, vise sig. **Sdm. (Hjelben).** Fraa di da tiste Læne punde haana: fra hans tidligste Barndom, eller egentl. fra det at Lænerne viste sig under ham.
Tistel, m. (Fl. Lilla, r), Lidsel. **G. N. pistill. Sv. tistel.** — De forskellige Arter adskilles ubertiden ved Raavnene **Stortistel (Carduus lanceolatus),** **Kretistel (C. crispus),** **Myrtistel (C. palustris).** **Jf. Rottblad.**
tistes, v. n. blive stiftet eller trollet paa Overfladen. **Dsterb. (f. Tist).**
tistut, adj. stiftet, opreven, flippet; f. Er om Huden. Gbr. (Hkaaf).
Tita, f. en liden eller halvvoeren Ørreb. **Drk. — Jf. Kjøa.**
**titevill (tetevill''), adj. vægelsindet, uskabig, som vil snart det ene og snart det andet. N. Berg. I Sogn bedder det Fikevill (Fikevill). Uvis Oprindelse; maaffter: tikjevill (tykja).
Titre (ii), f. f. Raffetitra.
Tiung, f. Tiung. — Tiur, f. Tidur.
Tived, f. Tvøid. — Tiver, f. Tidver.
Tivæmsla, f. Tidvæmsla.
Tiværing, m. en tkaeret Baad. **Gbr. Tjaaf (Hkaaf), n. 1)** Slæb, Nøle, Strabads. **Tell. Sdm. Drk. (Jøl. Pjak).** — **2)** Gntning, Bestabigelse paa Hu-**

den. Drk. — Det maa her bemærkes, at Lyden „tj“ udtales i de fleste Distrikter som „f“, eller gaaer ganske over til det almindelige sammensmelte fj, der ikke maa læses som afskilt f og j. Det er kun i nogle Egne i Søndmor, Hærbanger og tilveels i Nordborlehn, at tj udtales tydeligt og forskjelligt fra fj. **tjaaka** (tjaake), v. n. (a - a), 1) slæde, strababjere, være idelig i Gang og Bevægelse. Sdm. Drk. — 2) v. a. gnide, strabe, forrive Huden. Drk.

tjaana, v. n. indsvinde, forterres. Hærb. — Dsaa: **tjaast**. (Ejelden).

Tjeld (Kjeld), m. Strandstabe, en Fugl (Hæmatopus Australagus). Jsl. tjældr. Kalbes paa nogle Steder Skjortjeld, til Forskiel fra en anden Fugl, som tilveels kalbes Grastjeld eller Kvistjeld (Totanus Calidris).

Tjeld, n. 1) et Telt, Skjul, bannet af udsvandte Seil. Helg. (efter Udtalen: Kjell). G. N. tjald. Sv. tjäll. Paa andre Steder hedder det sædvanlig: Telt. — 2) et ubdent Sengeteppe, Udtæppe til at ligge paa (= Kotte). Tsl. (i Formen Kjell). — 3) Lorklæde, Dug til at fæste over Skuldrene. Rba. (S. Moe's Digte, p. 152). Sf. G. N. tjald, Forbæng.

tjelda, v. n. (a - a), opsætte et Telt, gjøre sig et Skjul af Seil og Aarer. Helg. (i Formen: Kjella, Kjell'). G. N. tjalda.

Tjenn, f. Tjonn. — **tjett**, se tett.

Tjo, n. Tangen paa en Lee eller Segel; den krumme Ende af Leen, som bindes fast til Skafiet. Fjndes i forskjellig Form: **Kjo** (Hærb. Sbl. Jæb. Drk. og fl.), **Kjot** (Hærb.), **Tjød**, aab. ø (Sdm.), **Kjøtt** (Sogn), **Kjø** (i de nordlige Egne). Jsl. þjó. Det tilføiede t og b (Kjøtt, Tjød) maa ansees som Levninger af en tilhængt Artikel. (Sf. Gram. § 81). Ordet har uden Tvivl foruden havt en mere udstrakt Betydning, nemlig af en Krumning i Almindelighed. Sf. Jsl. þjó, og Ansl. peok: Rønd, Høfter.

Tjon, n. 1) Skade, Udelæggelse. Sdm. Rinden heve gjort eit Tjon paa Hulaa. Mre brual; om en stor Fængst, en heldig Bedriit; f. Er. om Fjstere: Det ha gjort eit heilt Tjon (egentl. et Nederlag). G. N. tjön, Skade. (Sf. tjyna). — 2) Strabads, Besvær, et ubyggeghet eller stærkt angribende Arbeide. Hødemarken og fl. (i Formen Kjon). — 3) en Slam, noget som man blæser ved; en hæslig eller ubuelig Ting. Nbl.

Sogn, Hall. (ubt. Kjon). Hæbber paa andre Steder: Lyne.

Tjon, n. 2. smaat Arbeide, Syssler, Tilberedelser; ogsaa: Løi, Sager, Smaating. Namb. Jndr. (i Formen Kjon). Er foruden anført under „Kjon“, men grunder sig formodentlig paa et gammelt „þjón“. Hertil hører ogsaa Verbet **Kjona**, ø: forberve, samle; ogs. sætte istand, tilkæve; fyste med noget (f. Kjon). Ligesaa **Kjonar**, m. og **Kjonarbeid**, n. — Disse maae ikke forverles med de Drb, som dannes af Tjon, ø: Skade, da disse Drbslægter vel egentlig have været afskilte ved en forskjellig Lyd, saa at den ene har havt i (tjön), den anden þ (þjón).

tjona (hjone), v. a. (a - a), udelægge forberve, fare ilde med. Sogn. Hall. Hødm. (Andre St. tjyna). Dsl. plage, drive over Kræfterne, overanstrengte, f. Er. en Hest. (Hødemarken). — Hæraf **Tjoning** (Kjoning), f. Forbervelse; ogsaa Plagerie, Overanstrengelse.

tjonsleg, adj. stog, hæslig. Nbl. Hæbber oftere utjonsle', som maafee kunde have en anden Oprindelse.

tjont (kont), adj. fordærvet, ilde medhandlet; ogsaa: besværlig, slem. Hødm. **Tjor**, m. 1. en Tor, voren og ugiltbet **Dre**. Sbl. Kr. Stift, Buxterud (sædvanlig udtalt Kjør). G. N. þjör. Ellers **Tjunga**, Rungstul, Grø'ung. — Hertil: **tjorfør** (Kjorfør), adj. voren, avlebygigt, om Dre.

Tjor, m. 2. en Portion Kjøb til at spise; en Ret Kjøb, som uddelles i et Gjæstebud. Nbl. (Kjør).

Tjor, n. et Løir, Baand som bindes omkring en af Hødderne paa et Dyr. Hæbber **Tjor** (Hærb.), **Tjør**, aab. ø (Sdm.), **Kjør** (mest alm. i de sødlige Egne), **Kjør** (nordenjelds), **Bjaur** (Melbale). G. N. tjodr. — Hertil **Tjorbeite**, n. Græsning paa Engen for Heste eller Køer som bindes i Løir. Tsl. og fl. (Kjorbette). **Tjorbæl**, n. Pind eller Pæl til at binde et Løir f. Drk. (Kjorbæl). **Tjorpenne**, f. Spenne.

tjora, v. a. (a - a), tørre, binde med Løir. Overgaaer til **Kjora**, **tjøre**, **Kjøre** (f. tørrtae). G. N. tjödra.

Tjorgaang, m. Vuqrid, stærke Ansald af Emerter i Måsen. Nbl. Hærb. (Udtales med tj). I Balder's hedder det derimod: **Kjotgaang**. Ordets Oprindelse er ubekjendt.

tjota, v. n. (tyt'; taut; tote, aab. ø), tube, fuse, larme idelig; mumle, snaffe,

give en Lyb som naar man hører mange Renneſter tale langt borte. Sæbvanlig kan om en vedvarende eensformig Lyb, ſom af Wind, Bølger, Larm ſom høres i Fraſtand, ibellig Snaſ, Numlen, Knurren o. ſ. v. Infinitiv udtales ſelben tjota (Harb.); ellers tjøte, tyte, tjota og kjøte. G. N. pjóta. Sv. tjuta. Heraf Lot. — I Andøren forekommer Talemaaden: „Dø taut i han“, =: han ymtebe noget derom, man kunde mærke det paa hans Tale.

tjorande, adj. mumlende; ſufende.

Tjoring, ſ. Tuden, Sufen; Numlen, eensformig Lyb; ogſaa Knurren, Snaſ, Dørbøng, Hæbelige Begjæringer og Paamindelser.

Tjov, ſ. Ljuv. — tjue, ſ. tjuge.

Tjug, n. et Snees, Antal af tyve Stykker. Findes i Formerne: Kjug (Lell. Hall. Gbr.), Kju (Eogn), Kjav (Ruſkerud). Sv. tjog. Betegner i Gerdeleebde: 1) Snees, af Varer ſom tælles. 2) tyve Traade eller Par i en Bøv; ligefaa de tilsvarende tyve Kum i Vævſteden. Lell. og fl. (Elers Baſma). 3) et Lidrum af tyve Aar. Hertil Talemaaderne: „Paa fiore Kjug'e“: over 60 Aar. „Fem Ar paa femte Kjug'e“: 85 Aar. (Gbr.).

tjugande, adj. tyvende. — Tjugande-Dag: Takſigelsens Feſt, den 13de Januar (egntl. tyvende Dag i Julen). Tjugande-kvar: hver tyvende.

tjuge, Talord: tyve (20). Hedder ellers: tjue (Edm.), Kjuze (Rbg. Lell. Gbr. og fl.), Kjuze (meſt alm.), Kjaue (Ruſkerud). Sv. tjugo. G. N. tutugu; ff. tvitugr. Egentlig en ſammentrukken Form af et ſammensat Ord, ſom betegner to Tlere eller to Gange ti.

Tjuſe, ſ. Klump, Kogle; ſ. Kjuſa.

tjuſt, adj. 1) tyk, bred, ſtor i Omfang eller Ghennemſnit. (Mofat grann). — 2) tyk (om Væbſte), tæt, ſammenløben, ſom ikke let rinder. (Mofat tunn). — 3) tyk (om en Hob), tæt ſammenbødet, ſom ſtaaer tæt ſammen; ſ. Er. om Stov, Græs, Haar o. ſ. v. — 4) tyktyet, fuld af Etyer; om Luften. — 5) frugtſommelig (= diger). Meget brugt. Jf. fremmelea. — Ordets almindeligſte Form er Kjuſt (Kjuſte); ellers tjuſt'e (Edm.), tyſt'e (Rbg. Lell.). G. N. pykk, og hjukkr. Sv. tjock. — Tjuſt-enden: den tykkeſte Ende, ſ. Er. paa en Stof. A tjuſtaste Stog'en: ind i den tykkeſte Stov. Fiſki'en ſto ſo Kjuſte punde Landa: Fiſken ſtod i tatte Maſſer ved Landet.

tjuſtbaſa, adj. tykbaget, om Brød.

Tjuſt-eng, ſ. Eng med ſkort tætvoret Græs; den ſebeſte Eng tæt ved Suſene.

tjuſtfallen, adj. tykvooren, tydbig, før; om Renneſter.

tjuſtføtt, adj. tykføbet.

tjuſtbalsa, adj. tykballet.

tjuſthært, adj. tykbaaret, tæthaaret.

Tjuſtje, m. Tykſe, Omfang; Tykbed.

Drk. (Kjuſtje). Jf. Tjuſt.

Tjuſtlegg, m. den tykkeſte Deel af Løgene. (Mofat Grannlegg).

tjuſtlima (aab. 1), adj. tyklemmet,

fuldig.

tjuſtlyppa, adj. ſom har tykke Læber.

tjuſtlødd, adj. tykklødt, ſom gaar i mange eller tykke Klæder.

tjuſtna (tjuſtne), v. n. (a - a), 1) blive tyk, vore i Tykſe; ogſaa blive frugtſommelig. — 2) fortættes, løbe ſammen; om Væbſter. — 3) blive ſtyet, overtrækket med Etyer.

Tjuſtna, ſ. Etyer paa Himmelen, tykt Veir. Stav. Amt (Kjuſtna).

tjuſtkædd, adj. tykt ſaaet; om Ager.

tjuſtkraffen, adj. tyk af Bært.

Tjuſtkver (er), n. tykt, ſtyet Betr.

Tjuſtkvid (Kjuſtk), m. tyk Ved, Stoffe, Stammer; i Mofætning til Grenene.

tjuſt-ørrt, adj. tykret; ligegyldig, ſom ikke ændſer hvad man ſiger.

Tjuſt, ſ. 1) Tykſe, Omfang, Etyermaal. 2) Tykbed, Væbſters Tykbed eller Tykbed. Hedder paa nogle Steder Tjuſn (Kjuſn); ogſaa Tjuſtleiſke, m. Jf. Tjuſtje.

tjuſt, adv. tæt, tykt, fuldt, uben Mellemrum.

tjuſt, tør; ſee turr.

Tjuv, m. en Tyv. Hedder ogſaa Tjov (Mbl.), Kjuv (Rbg. Lell. og fl.); ellers: Tju (Edm.), Kjuv, Kju (meſt alm.) og Kjuv (ved Trøndbjem). G. N. pjövr. Sv. juſ. — Hertil: Tjuvegods (Kjuvegods), n. Tyvekofter. Tjuvelag, n. Tyveſelskab. (Dg. Tjuvebøle, n.). Tjuveſtrik (aab. 1), n. Tyveſtreger.

tjuvſjenna, v. a. (e - de), anſee En ſom Tyv, tillægge En et Tyveri. Heraf tjuvſkjend: anſeet eller miſtænkt ſom Tyv. B. Etift. (Kjuſkjend'e).

Tjuvſkap, m. Tyverie. Hedder oftere: Tjuvri. Jf. Stul.

Tjod, ſee Tjo.

Tjonn (for Tjörn), ſ. Kjør, Vandpyt, en liden Indſø eller en Samling af ſtilleſtaaende Vand i en Cump. (Mindre end „Barn“, men større end Dam, Dape og Søyla). Ordet er meget

- brugl. og temmelig almindeligt, dog i forskellige Form: Tjonn (aab. o) og Tjenn (Edm.), Bjødn (Søndre Berg. Sogn, Hall.). Bjønn (mest alm.), Bjenn (Heldnere). G. N. tjörn. Sv. tjärn.
- Tjonneblom**, m. Nakande, Vandlille (Nymphaea alba). Tsl. Hall. (Kjonneblom, Kjenneblom). Har ellers forskellige Navne som Vasøblom (Jeb.), Vassoleie og Vasrosa (Nbl. Sbl.), Vasgaas (Edm.), Nyfkeblom (Jeb.), Punga (Drk.), Alkoleie (Edm.).
- Tjonnemark**, f. en sumpig Flade med enkelte Vandpytter.
- tjonnur**, adj. fymptigt og fuldt af smaa Søer eller Kjør.
- Tjør**, f. Tjør. tjøra, f. tjøra.
- Tjøra** (aab. o), f. Tjære. Udtales mest alm. Bjøra, Bjøre; ogsaa Bjyru (Gbr.), Bjuru (Hall.). G. N. tjara, acc. tjöru. — Hertil: Tjørehjell, m. et Slags Tjærevn, dannet som et Stiklads af Sten over en liden Hule eller Kjelder. Tjøreløg (aab. o), m. en sort Bæfke, som afsondrer sig fra Tjæren. Tjørevase, m. en Biff eller Klub til at smøre Tjære med.
- tjørebæde** (Hjorebræ), v. a. (e-be), besmøre med Tjære (især varm eller Togenbe). Heraf tjørebædd: over-smurt med Tjære
- Tjøresoleie**, f. Tjæreurt (Lychnis viscaria). N. Berg.
- tjøre** og **Tjøring**, f. tjota.
- to**, forfortet 1) for tof, s. taka. 2) for to (Talord). 3) for ut-or, o: ud af.
- To**, f. 1. (Fl. To, r). Grønning, Grønsvær, en liden Græsplet, som er omgivet af Klipper eller Krat. Søndre Berg. og Stav. Amt. (Jf. Plita, Fleine, Glennæ). G. N. tö. — Ogsaa en liden Flade eller Afstads imellem bratte Klipper. Nbl. Ellers Fla, Hyla, Stör.
- To**, f. 2. Tøi, Stof; Garn, især af Hør eller Hamp; Lerred, Linneb. Tr. Stift. I Edm. siges Tonad. (G. N. tö). Ogsaa figurlig: Art, Natur, Sindelag. E saar snart toa To som va i 'an: jeg mærkede snart hvilket Sind der var i ham, el. hvad Slags Menneſte det var. Drk.
- Tobbe**, f. en Hoppe. (Rest brugeligt som Lokkenavn). Edm. Drk. Gbr.
- Tode** (aab. o), f. 1) Gjødning, gjødenbe Bæfke i Jorden. (Virkingen af "Tad"). Edm. og fl. "fa Tobaa 'it": faae et Engstykke gjødet eller opdyrket. — 2) en gjødet Eng, fev og græsrig Eng i Nærheden af Husene. Sbl. Jæb. (i Formen Toa, Taaa). G. N. töda, acc. tödu. Ogsaa om det Hø som vorer paa saadan Eng. "Tode" bruges i Edm. ogsaa spvotvis om noget der skal ansees som ypperligt eller hvoraf man fryder meget.
- Todehøy**, n. Hø af en fev og gjødet Eng, stort og tætvoret Hø. Edm.
- Todeng**, f. gjødet Eng. Jf. Tadfig.
- Todl**, f. Tøll. — **Todn**, f. Tonn.
- Tofla** (Tofle), f. Tøffel, Tøfler.
- Toft**, f. f. Luft. — **Toft** (oo), f. Tøvt.
- Tofta**, f. Tøfte, Kjørbank i en Baat. G. N. posta, posta. — Formen Tøft forekommer i Talemaaben "sitje i Tøft me ein", o: sidde paa samme Tøfte som en Anden, roe paa samme Bæk. N. Berg.
- Tøfteskall**, f. Tøsteskall.
- Tog** (aab. o), n. Toug, tykt Reb. Hedder ogsaa Taug, Tau (Søndensfjelds). G. N. tog. Sv. tag. — **Tog-ende**, m. en liden Stump Toug. (Ogsaa Toamole, Tøgtubbe). Tøglængd, f. Tøglængde. (Jf. Maala). Tøgverk, n. Tougværk.
- toga** (aab. o), v. n. og a. (a-a), trække, drage, strække eller slide paa noget; især om en langsom Trækning. B. Stift og fl. G. N. toga. toga at seq: trække til sig. toga Høy: trække Hø med en Kroq. (Helg.). — Jf. tøggja og toana, hvorved der forudlættes et ældre Verbum: tjuga, med Formerne tgg, taug.
- togall**, adj. langsom. (Sogn). E. taug.
- Toge** (for Tøgle, aab. o), m. en Kroq eller Bølle til at trække i; et Slags Hant, især paa Harver og Slæber. Helg. I Fosen hedder det Toga (Taaqa), m. I Drk. berimod: Tugu, f.
- Togg**, f. Tølg. togg, imp. f. tøggja.
- toggjen**, adj. (Fl. togne), tøgget, anspet; ogsaa udmaaret ved at give Patte, hm Hopper (toggja, fältoggja). Part. af tøggja.
- Toging** (aab. o), f. Trækning.
- Togn** (aab. o), f. Tausbed, Etlleb. Han seff ei Togn: han blev taus, forsummede. N. Berg. (Helden). G. N. högn.
- togna** (aab. o), v. n. (a-a), stræktes, rette sig ud, forlanges, blive længere; ogsaa slappes. Et meget udbredt, maaſkee alm. Ord. Sv. tagna.
- togoll** (aab. o), taus; f. taqall.
- Tofa** (oo), f. en Taabe, Tøfse. Inbr. (østest Tøf). Sv. tok.
- Tofa** (aab. o), f. 1. en Stund, Tid;

- ogsaa en Dyst, et Angreb (bet samme som Taf). Helg. (3 Edm. Tof).
Tofa (aab. o), f. 2. Laage, taaget Lust (= Stodda). Rbg. Tell. (Tofe og Toku). G. N. poka.
Tofa (aab. o), f. 3. Lag paa et Huus, Tæfte. Sbl. og Kr. Etift. (3f. Taf). Hertil Tokedugna(b), m. see Tæftedugna.
Tofje (oo), m. (3f. Tofa), Tot, Biff, Knude, Sammenvikling; ogsaa en liden tpf Sty. N. Berg.
Toff, n. Lyfte, Skjøn, Formobning. Nbl. Paa eit Toff: efter et løst Skjøn, uden nærmere Beregning.
Toffa, f. 1) Gunft, Jndest, bet at En er afholdt. Hedder ellers Mannatoffa. Sbl. (G. N. pokki). — 2) Tæfteligbed, et tæfteligt Udsende, behageligt naturligt Væsen. Sogn. Hedder ogsaa **Toff**, m.
toffa, v. a. 1. (a - a), flutte tilfide, røre af Stedet, flyde lidt længere bort. Sbl. og Kr. Etift. Paa nogle Steber siges oftere tuffe. Sv. tocka. G. N. poka. toffe seg; boie sig tilfide eller gaae lidt af Veien, give Plads.
toffa, v. a. 2. (a - a), skjønne, bestemme ved et Skjøn eller efter en Formobning; gjætte, flutte, antage. Søndre Berg. Egentlig: tyffes (beslagtet med tyffa).
Toffeløysa, f. Utæfteligbed, Mangel paa naturlig Jnde. Sogn.
Toffing, f. ubetydelig Bevægelse, Flytning til Siden; f. toffa.
Toffje, m. 1) Følelse, Jndtryk, bet som man tyffes. Bruges sammensat, som Kaldtoffje, Jultoffje. Gbr. — 2) Væsen, Lader eller Udsende, som gjør et vist Jndtryk eller betegner et vist Sindelaag. Jndr. (i Formen Toffte).
Toffna(b), m. Lyfte, Skjøn; en omtrentlig Bestemmelse, eller et vist ubestemt Bearbejdet om noget som man ikke fjender nøie. Nbl. Hedder ogsaa **Toffning**, f.
Tofn (oo), f. Gjæller i Fiste. N. Berg. og Kr. Etift. I Søndre Berg. hedder bet **Tofn** (Tofpen), aab. o. G. N. tåkn. Ellers Gan og Syltr. — **Tofne** (i Fleertal) bruges ogsaa om den indreste Deel af Munden, nærmest ved Struben (paa Menneffet).
tofna (oo), v. n. træffe efter Veiret; tale utvibelligt og langsomt, samle efter Ord. Edm. (3f. talfna).
Tofnetroll, n. Gjelteorm (Lernæa branchialis). N. Berg.
Tofte (aab. o), f. en Stund, Tid af nogen Længde; ogsaa om noget som kun varer en vis Tid. Edm. Ellers Tofa og Taf.
tofte, tyffedes; see tyffa.
tofut (aab. o), adj. taaget, fuld af Laage; om Lusten. Rbg.
Tol (oo), n. en Mælkedunt med bred Bund og smal Nabning, brugelig paa Søreiser. Edm. — **Tol** skulde egentlig betyde: Redskab, Bærtol (G. N. tål); men synes ikke at forekomme i denne Betydning, unbtagen i Formen **Tøle** (B. Etift) og **Tolaar**, aab. o (Helg.). 3f. tovitola.
Tol (aab. o), n. Taal, Taalmobigbed. hava Tol: være taalmobig, flaa seg te Tols: flaae sig til Taals, berolige sig. 3f. Munntol.
toia (aab. o), v. a. (e - be), taale, lide, udholde; ogsaa finde sig i, forbrage, lade see. Hedder ogsaa **taala** og **taala**; i en Dialekt gaar det over til **tor**. (3ab.). G. N. pola. Da **tole** lang Kolding: bet behøver lang Kogning. Da **tole** Tid: bet gaar seent, man behøver lang Tid hertil. G. N. told' ikke flaa bø; jeg kunde ikke lide at see det. — Particp **told**: taalt, tilsladt.
tolande, adj. som man kan eller bør taale; libelig, taalelig.
tolast (taalest), v. n. (Jmp. tolfest), blive taalt eller tilsladt, gaae an. Da tolest ikke mufje: der skal ikke meget til førend man slager.
Tolaar (aab. o), pl. f. Redskaber. Helg.
Tole (aab. o), f. Rygbrævel, f. Lovla.
Tolekniv (aab. o), m. en Kniv at tilfjære Træ med eller at bruge til de simpleste Træ-Arbejder. Nogle Steber **Tolkniv**, som maa see er rettere. G. N. tålguknif, af tålg, tilfjære (f. tolge). Forsvriat synes Ordet her at være ganske afstilt fra „tolge“.
tolen (aab. o), adj. taalsom, see tolug.
Tole(r), pl. f. Gan, Omegn; omtrentlig Eieb eller Punkt. Sbl. „Går i Tolenne“: her i Nærbeden, her etsteds.
Tolg, f. Talg; f. Talg.
tolge (tolje), v. a. (e - be), tilflugge Lommer paa Siderne. Gbr. sædvanlig i Formen **tolje**, og tilbeels med Formerne: **tol'**, **tolde**. Ellers **telje**, **tyble**, **flanta**. (G. N. tålg, tilfjære). — Hertil **Toljebile**, **Toljoks**, f. Dre at tilflugge Stoffe med.
Tolf, m. Tolf; Dversætter.
tolfa, v. a. (a - a), tolke, fortolke; oversætte i et andet Sprog.
Tolfn, f. Gjæller; f. Tofn.
Toll, f. Fyr, Furetræ; ifær om ung og

- opvørende Fyrrestov. Rbg. og Tell. I Etersb. gaar det over til Tobb. I Nherd. bruges Ordet i Formen Tall. Derimod bruges Tell (Tella) i Nordre Trondhjems Amt om Granstov. G. N. höll. Sv. tall, Fyr. — Hertil Tollbar (Tobbebar), n. Fyrrestovise. Tollholt, n. liden Stov eller Lund af Fyrretræer. Tollkog, m. ung Fyrrestov.
- Toll**, m. 1. en Pind, Knag, Naale; s. Er. Naretold paa en Jolle. (Forstjelligt fra Kiep). Jøl. höllr.
- Toll**, m. 2. 1) en almindelig Afgift, Ubrevel, Kontingent, Bidrag. Klokkertoll, Lensmannstoll, Skulestoll og fl. — 2) Told, Afgift af Handelsvarer. G. N. tollr. — Hertil Tollbud, s. Toldbod. tollfri, adj. toldfri. Tollstøb, m. Toldstøb.
- tolla**, v. n. (a - a), tolde, give Told; ogsaa om at give en vis Deel, afgive noget, yde sin Tribut (i en mere almindelig Bemærkelse). Dei tolla paa han note alle: Endvæ gav ham noget; han fik lidt af alle. B. Stift.
- tolleg**, adj. 1) taalelig, lidelig, som man kan taale. 2) antagelig, taalelig, ikke at klage paa. — Formen tolleg maa antees som sammendrækket af tolleleg; den første Stavelse udtales fort, men faaer ikke Lyden af dobbelt l.
- tollege**, adv. taaleligt, nogenlunde, ikke saa ganske lide.
- tollgrøn**, adj. bleggrøn, ligesom Fyrretræets Bar eller Naale. Hall.
- Tolling**, s. Fortoldning; ogsaa Ibhelse, Bidrag, Tribut; s. tolla.
- tolmode** (seg), v. a. have Taalmobighed, skaar sig til Taals. Nfl. Edm. I Nbl. tolmoa. Ein ly'e tolmoa seg mæ da.
- Tolmode**, n. Taalmobighed. Da gjeld um eit godt Tolmoa. B. Stift. G. N. polinmædi.
- tolssam**, adj. taalsom, taalmobig. Ejselben s. tolug.
- Tolt**, s. Lybt.
- tolug** (aab. o og u), adj. taalig, som kan taale noget; i Carbelesbed: a) haardt, som kan taale megen Smerte eller anden Ibehaegelse; b) langmobig, som ikke let bliver opirret; c) varig, ubdolende, som ikke let forslibes. Hedder ellers tolig'e (B. Stift), toslau og toslau (Er. Stift). G. N. polugr.
- tolv**, Talord: tolv. I Etersb. tov (oo). G. N. tolv. Ang. vovf. — Ordestallet tolvte udtales overalt tolte. Jf. Lybt.
- Tolvfenning** (Tolvfening), m. et Fla-
- demaal som udgjør tolv Ruber (eller tolv Naalestænger i Fiirkant). Nordre Trondhjems Amt. Saavel Ordets Afledning som dets egentlige Betydning synes uvist.
- tom** (oo), adj. tom. G. N. tomr. Næ to Hæb'e toma: med to tomme Hænder. Næ tome Baat'a: med tom Baad, uden Ladning. Heraf toma.
- Tom**, s. Laum. Tome, s. Lume.
- Tomfor** (for, aab. s), s. en aaben Fure i Ageren efter Høpning. Hedm.
- tombende**, adj. tombændet.
- Tomleikje**, m. Tombed. (Ejselben).
- tomreipes**, adv. ledig, uden Læs eller Byrde. Ag. Etist. Jf. laudreipa.
- Tomskolt**, m. Dumrian, Kjødboved. Ejselben.
- Tomt**, s. Grund; see Lust.
- Ton**, Gaardsrum; see Lun.
- Tonad**, m. Garn, Løi, tilvirket af Hør eller Hamp. Edm. Obr. Drk. — See ellers To.
- Tone**, m. Tone. (Ejselben). Jf. Note.
- Tonn**, s. (Jf. Tenn'er), 1) Land, i Wunden. G. N. wann. I Sammensætning: Tann og Tanne; s. Er. Taan-gar. — 2) Land, i visse Redskaber; Pind, Pjg. Hvelstonn, Skjeldtonn. — 3) Lorn i et Spænde. Spjgjetonn. I sidste Tilfælde skalde det heller hedde Tonn, m. (for Lorn).
- Tonn** (for Lorn), m. Lornebust, Høventre (= Klungr). Mandal. I Tell. Njupetonn. (Jf. Tonner). Tonn skalde egentlig betyde Lorn (G. N. horn).
- tonna** (for torna), v. n. (a - a), tørres, blive tør. Neget brugt især i Berg. Stift, tilveels i Formen totna (aab. o). G. N. porna. (Det er mærkeligt, at dette Ord ikke hedder turna, i Ligbed med turr). — tonna ibov: svinde sammen ved Lørring. tonna til: tørres til, fæste sig, om Smuds eller Dynd. Heraf til-tonna, adj.
- Tonning**, s. Terrina; Fortørrelse.
- tonnut**, s. tent. — Too, s. Troga.
- Topp**, m. Top, Spids. Jf. Tipp.
- Topp**, s. 1) Proy, Korf i en Flaske. Edm. og fl. (Jf. Loppa). — 2) Lot, Visk, libet Knippe, s. Er. af Hø. Drk. Ellers kaldet Lapp, Lopp og Dott.
- Loppa**, s. 1) en stor Lap, s. Er. til Bryggerfar. Harb. — 2) en Dobbeltlap, for Lap med et Hul, hvori en mindre Lap indfættes. Tell. Ellers kaldet: Krane (B. Stift), Lure (Wæsterud), Lur (Hall.), Lappmor (Indr.), Lvtapp (Obr.).

toppa, v. a. toppe, sætte op i en Top. Hedder ogsaa toppe.
toppgalen, adj. recent gal. Hedder ogs. toppende galen.
toppleide, v. a. trække efter Toppen, lede en Hest ved at holde i Paa-
 toppen.
Toppmaal, m. Topmaal (= Kofmaal).
Tor (aab. o), n. Driftighed, det at man
 tør vove noget. B. Stift. (G. R. por).
Tor (oo), n. en svag Brænden; en li-
 den, neppe synlig Ild. Helg. (f. tora).
Tora, f. Torden; Tordenstralb. Et næ-
 sten alm. Ord. Søndenfelds gaar det
 tilbeels over til Lole. — Er formodentlig
 samme Ord som Angell. Puner, og
 Gam. Lybst donar, nemlig med en Over-
 gang fra „un“ til „o“.
tora (oo), v. n. 1. (a-a), torbne, bra-
 ge som Torden. Jf. tura.
tora (oo), v. n. 2. (a-a), brænde me-
 get svagt, om Lys og Ild; være nær
 ved at slukkes. R. Berg. Helg. og fl.
 (Jf. Tor). Jøl. tóra.
tora (aab. o), v. n. (e-be), turde, vove,
 driste sig til. B. R. pora. Præsens,
 tora, bruges ogsaa ofte i Betydningen:
 tan, vil maaftee; f. Er. Da tore vel
 hende: det tør vel see. Han tore loma
 snart: han vil maaftee snart komme.
 Imperf. udtales paa nogle Steder tore
 (oo), men ellers torde (aab. o). Su-
 pinum tilbeels tora, men alm.: tort.
 — „tora seg til“: driste sig til. Paa
 enkelte Steder siges ogsaa torest, torst,
 tors. — Paa Jæd. bruges „tora“ og-
 saa for tola (taale).
Tordivel (oo), m. Skarabasse, Lorbist
 (Scarabæus stercorarius). Alm. — Sv.
 tordyvel, torndyvel. Ang. visel, og
 tordivisel, som forklæres af tord o:
 Etara. Iølanterne skrive ellers tor-
 distill.
Toredun (aab. u), m. Lorbendrag, Lorb-
 denstralb (se Tora). Daaaa kaldet To-
 redyn (døn) da ellers Torebrak, To-
 reslaart og Dyne (aab. y). Sv.
 thordön.
Toreflod, n. Lordenregn, Skylregn med
 Torden. Sdm. og fl. Ogsaa kaldet
 Dyneflod.
Torelo, f. see Lorestein.
toren (aab. o), dristig, som tør vove
 meget. Hedder ogs. torig (Sdm.).
Torekint (oo), n. Lynild. Valbers.
Toreslaart, m. Lordenflag, Lorden. Sø-
 bre Berg. Drk. og fl. Af Talemaa-
 den: „Tora slær“, el. „Da slær et
 Lore“, o: det torbner.
Torestein, m. Lordensteen, et Slags

runde og meget glatte Stene ligesom
 Kugler. J. Nbl. Tore-lo, f. (o: Lorb-
 denflugt).
Torg, n. Torv, Samlingsplads i en
 By. (J nogle Byer siges nu oftere:
 Torv). G. R. torg. Sv. torg.
torga, v. a. (a-a),obelægge, dræbe,
 slaage (Kvæg). Nbl. Vel egentlig af-
 hende eller bringe til Løvs. (Jf. Jøl.
 torga, fortære).
Toring (oo), f. en svag Brænden, det
 at et Lys brænder dunkelt. S. tora.
Tornogg, el. Turnogg, bruges i Sdm.
 i Forbindelsen „i Lurnoggaa“, o: hem-
 meligt, i Smug.
tornæm (aab. o), adj. tungnemmet, som
 har vanskeligt for at lære noget. R.
 Berg. G. R. tornæmr. Ordet „tor“ bru-
 ges saaledes ofte i det gamle Sprog
 og betegner en Vanskelighed.
Toro, f. Løra.
Torp, m. 1) en meget liden Gaard, et
 ubetydeligt Jordbrug. Dk. og fl.
 (Sv. torp, Huusmandsblads. G. R.
 porp, n. Landeby). — 2) en Flod, Sob;
 en sammenklimlet Flod af Kvæg. Rbg.
 — Jf. Løpesete.
torpast, v. n. stoffes til, stikle sam-
 men; især om Kvæg. Rbg. Lk. (G.
 R. pyrpast).
Torpesæte, n. en liden Gaard, som af-
 giver kun lidet til at leve af. R. Berg.
Torre, m. 1. den anden Maane i
 Aaret; den Maane som følger efter
 Julemaanen og indbefatter Februar
 Maaned eller en Deel af Januar og
 Februar. B. Stift. (G. R. porri).
 Den næste Maane hedder Gje.
Torre, m. 2. Lørk, Lørbed i Halsen.
 Skal bruges i Hard. Jf. Lurt og
 Terre.
Torsdag (oo), m. Lørsdag. Udtales
 mest almindelig Tosdag (oo). G. R.
 torsdags.
tortimast, v. a. lide af Lørbed eller
 Lørk (= turkast); spise tør og haard
 Mad, have Mangel paa Sουλ; seld-
 nere om at strante eller vantrives (hvil-
 ket vel er den egentlige Betydning).
 Meget brugt i Sdm. (dog sædvanlig
 i Formen turrtimast).
tort-yve, tvært over; f. tvært.
Torr, f. Løv, Trang, Fornødenhed.
 Meget brugt i B. Stift. (G. R. porf).
 J. Fleerialt hedder det tilbeels Tarve;
 f. Er. D'a mange Løviane: der er
 mange Fornødenheder. Da vore Løv'a:
 det kunde være fornøden. (Nbl.). J.
 Sdm. hedder det: „Da va Løviane“,
 hvilket ofte bruges ironisk; f. Er. Da

- va Løvinnne bitta (om noget unyttigt eller fortrædeligt).
- Lors**, n. Lørv; Grønsvær, Løgtørv; ogsaa Lørvjord, Brændetørv. *G. N. Lørf.*
- Lorva**, f. et Stykke Grønsvær, en opspædet Rude af Lørv, f. *Er.* til at tælle med. *G. N. Løvla. Sv. Løvva.* Bruges ogsaa som en forringende Benværelse paa en Gaard, en Jord.
- Lorvald**, f. Lørvol.
- Lorvgar**, m. et Hjørde af Jord eller Lørv omkring en Eng.
- Lorvkroft**, m. en af de Kroge, som sættes paa den nederste Kant af et Løvtag for at støtte Løvbladet eller egentlig for at holde den Stof som i denne Henseende lægges langs Løvkraget (f. Lørvol). Hedder paa nogle Steder Krokraft og Krokast.
- Lorvmyr**, f. Lørvose, et Sted hvor man sjarer Lørv til Brænde.
- Lorvol**, m. en Stof som lægges paa Kanten af Løvkraget for at støtte Løvbladet, og som befæstes med en Række af Træ-Roger (see Lørvkroft). Bruges i forskellige Form: *Lorvol*, aab. o (*Lell. og fl.*), *Lorvaal* (*Ebm. og fl.*), *Lorvald* (*Sogn*). Vel egentlig Lørv-vol. *G. N. Lørvölvr, Lørvölvr.* — Ubentiden lægges endnu en anden Stof ved Siden af Lørvolen, og denne Stof kaldes da Lørvoldsværja (*Sogn*) eller Høvtørvol (*Ebm.*).
- Lorvrøft**, m. Røg af brændt Lørv (bekkendt af dens særegne Lugt).
- Lorvskjæ**, m. et Huus til at oplægge Brændetørv i. *B. Stift. J. Er. Stift* siges Lørvskjæ(d), f.
- Lorvtak**, n. Tak af Røver og Lørv.
- Lø** (aab. o), n. 1) Løver, forte Løvler af Høer eller Hamp; svært, ubueligt Affald. *B. Stift.* — 2) unyttige Forsøg, Indsald, Paafund. (*Jøl. lø*). See følgende.
- løsa** (aab. o), v. n. (a - a), gjøre mange unyttige Forsøg, slæbe og stræbe uden Fremgang. *B. Stift* (*Sogn, Ebm.*). *Jøl. lösa.* Det løsa må vi: de forsøge nok derpaa, de fuske lidt med det. — Høraf *Løsing*, f.
- Løsdag**, f. Lørsdag.
- Løse** (oo), m. Laage eller Skyer imellem Hjelbene, en stor Skybante i Hørhjonten. *Høten.*
- Løst** (for Løst), m. Løst (*Hiff*). *G. N. Løstkr.* Bruges ogsaa meget i Betydning af en Løst, Dumrian (formodentlig af den Grund, at Løstken let lader sig fange og er ikke saa raff
- til at slide sig løs som adskillige andre Fiske). — *Løstberg*, n. en stor Løstestium i Søen. *Løsteskifte*, n. Løsteskifterie. *Løstelyse*, n. Tran af Løstskiver.
- Løst**, f. Løst. *Løstjen*, f. Løst.
- Løst** (Løstet), adj. dum, taabelig, Løstet. Meget brugt. *J. Er. Stift:* Løstet; nogle Steder oftere Løstjen.
- Løstsa**, v. a. (a - a), drysse, strø, udstrøe. *Helg.*
- Løstall** (for Løstall), adj. Løstlig, som tørster ofte, plaget af Løst. (*Hørfieligt fra Løst*). *B. Stift. J. Lell.* siges Løstall. Andre Steder bruges Løstallten. *J. Svog* ogsaa om En som er begjærlig efter stærk Drik, lidt Løstallig.
- Løst** (for Løst), m. Løst. *G. N. Løstli.* *Løstli* Løsten: stille sin Løst, læste sig.
- Løstedrikke**, n. Løstedrik; ogsaa Løst D. *B. Stift.*
- Løstlaaten**, adj. plaget af Løst, ofte Løstlig. *Sogn og fl. (Løstall)*. *Jøl. Løstall.*
- Løst** (aab. o), n. Løden, Løsen; Numlen, Lyd af Stemmer i det Hjerne; ogsaa ibelig Snak, Trænglen, Knurren. Af *Løst*, Løst.
- Løst** (aab. o), f. Løst.
- Løsthol** (aab. o), n. Løsthol: En som ibelig snatter eller trygler om noget.
- Løst** (oo), n. 1) Løstning, Sammenvalkning af Løst eller Løst. Sjelden (see Løst). *Jøl. Løst.* — 2) et Stykke Løst. Hertil Løstetov: sammenvalket Løst til en Hat. — 3) Løst eller Løstetøret Græs, især i Hjelbene. *Ndm.* Ellers kaldet Løst, Løst, Løst.
- Løst**, v. n. Løst; see Løst.
- Løst**, adj. Løst, sammenvalket; urede, Løstet (= Løst). *Drk. og fl.*
- Løsthat**, m. Løsthat; især et Løst Hatte af Løst som er blot sammenvalket uden videre Tilberedelse. *B. Stift.*
- Løvla** (aab. o), f. Løstvirvel, et af de enkelte Ledemod i Ryggen. (*Løstgjøvla*). *Nbl. J. Drk.* hedder det Løvla. *J. Ebm.* Løstmod: Løst (aab. o).
- Løvna** (oo), v. n. (a - a), valkes, Løst, krybe sammen eller fortættes ved Løstning. *B. og Er. Stift.* (*Jøl. Løvna*). Løvna Løst: krybe sammen, blive smalle og tættere.
- Løvt** (oo), n. Løst, Skæver, Fløst, af Løst eller Løst, som falder af ved Løstning og Løstning. *N. Berg.* (Andre Steder kaldet Løst). Runde og saa skrives Løst.

træ(d)en, adj. træadt, betraadt; om Veie
Tæll. (traen). See tra.

tragta, see tra og trætta.

Trækk, n. Træden, Trampen; idelig Lø-
ben eller Gang frem og tilbage.

trækka, v. a. og n. (a - a), 1) træde,
nedtræde, gaae paa. B. Stift. G. N.
trækka. — 2) trampe, stampe med Fø-
derne. — 3) gaae idelig, trække, strippe
omkring, løbe frem og tilbage. B. og
Ag. Stift. — trække paa: træde paa.
trække ned: nedtræde. trække ein Bæx:
valke en Bæx ved Træbning med Fø-
derne. trække ein Bæg: gjøre en Bæi i
Sneen ved at gaae frem og tilbage.
Hertil: opptrækka, o: optraadt, om
Veie.

Trækking, f. Træden, Trampen.

trækst, adv. strax. (See stræst). Hedder
ogsaa træst (Tr. Stift, Gbr. Vald.).

træktera, v. a. beværte. Meget brugl.

Træle(r), pl. f. Gitter; Støtter eller
Søiler i et Gitterværk, især af Træ.
Sv. wall. Holl. tralie. — Træleverk,
n. Gitterværk.

Træll, m. Lune, Stemning. B. Stift.
Hedder ogsaa Trælt. (Sogn, Nbl.).

trælla, v. n. (a - a), nynne, synge uden
Ord, synge Spillet til en Dands og
beslægtede. Hedder paa nogle Steder træ-
la. Sv. tralla. — Hertil Trælling, f.

Trællslætt, m. Dands eller lignende
raskt Musikstykke, som man synger.

Træm, m. Dørtappe, liben Trappe el-
ler Forhøining ved en Dør til at stige
op paa. Buxterud. — Jf. Stett, Tropp,
Klopp.

Træmlag, n. et Kornlag paa Løen. Drf.
Ellers Framlag og Berja.

træmpa, f. træppa og træffa.

Træn, f. Træn (= Løse).

Træna, f. Træne (Fugl). Sjælben.

Trænebær, n. Trænebær (*Oxycoccus pa-*
lustris). Dstherd. og fl. Jf. Myrtyta.

Trænt, m. Træne, Snude, Mule. (Jf.
Trut). Isl. trant.

træppa, v. n. (a - a), trampe, stampe
med Føderne. B. Stift og fl. (G.
N. træppa). Jf. træde og træ. — Heraf
Træpping, f. Trampen.

træstfig, trodsig; f. træstflug.

Træst, m. Drosjel, Kramfluel. Hedder
ogsaa Træst (søndensjelds). I Sogn
forekommer Træst og Træstse; det sidste
skulde egentlig være Fleertal. Sv. træst.
G. N. pröstr (præstar). — Faar i
Sammenhængning -a, som Træstareld,
Træstastor.

Trau, n. f. Trog. traui, imp. f. træi.

traud, adj. tilbøielig, som ikke har

Lyst. Sjældent Ord. I Tæll. traui. I
Dstherd. findes det i Formen trø (aab.
o). G. N. traudr.

traudaa, nedig, f. traubt.

traudig, adj. møbløs, forsagt.

traudt, adv. nødig, ugerne, ikke gjerne.

Træg. I Sdm. hedder det traudaa,
og bruges meget. (G. N. traui).

trausam, morsom; see trøysam.

Traust, m. en Frø, Frost (Krybdyr).
Jæb. Mandal. Nogle Steder Trøyst,
Ellers kaldet Frost og Fraust.

Traustka, f. Ranunkel (Vært); især den
frydbende eller langrobede Ranunkel,
som vøxer i Agrene (*Ranunculus rep-*
ens). Meget udbredt i Formerne
Traustka (Sogn, Hærd. og fl.), Trau-
stegras (Mandal), Trøystka og Trø-
stke (N. Berg. Sdm. Ndm.). Ordet
er uden Tvivl dannet af det foran-
førte, ligeban som ranunculus af rana
(Frost).

traust, adj. 1) fast, sikker, stadig, som
saaer fast og ikke vævler; f. Er. om
Stolper, Stiklæder, Borde o. s. v.,
Meget brugl. i B. og Tr. Stift, og-
saa i Gbr. (G. N. traustr). Jf. støb.

— 2) fast, tæt, baard, ikke skjor eller
blød; f. Er. om Træ, Læder, Kjøb;
ogsaa om Deig, Brød og lignende.
traust'e Fisk: Fisk med tæt og fast Kjøb.
traust'e Grund: baard og fast Grund.
— 3) stærk, kraftfuld. Ein traust'e Kar:
en stærkbyget, bygtig Karl.

traust, adv. fast, kraftigt, stærkt. F. Er.
halde traust. stæppe traust ibop. —
Ogsaa: trygt, sikkert, fast; f. Er. stæ
traust, sita traust. Meget brugl. i B.
Stift.

Trauste, m. Fasthed, Stabilitet; Styrke.
(Sjælden). Ellers Trauststykke.

traustna, v. n. (a - a), bærdes, styrkes,
blive fastere eller stærkere.

traut, ophørte; see trjota.

trautall, adj. møisom, anstrengende, tung
og langvarig. N. Berg. West i Neu-
trum (trautalt), om et Arbeide.

Traute, m. 1) et langvarigt og tungt
Arbeide; noget som man anstrenger sig
med for at faae det færdigt til en vis
Tid. N. Berg. Ellers mere alm. i
Formen Trøyt. — 2) et vanskeligt Ar-
beide, en Prøve, et Foretagende som
kun saa kunne udføre, eller en Dypgave
som kunde synes umulig at løse. Helg.
„leggje Traute før' ein“: forelægge
En de vanskelige Dypgaver, sætte En
rigtigt paa Prøve. G. N. praut, f.
(leggja prautir).

trauten, adj. vanskeligt, møisom. (Sjæl-

den). *Rest* i Neutrum: *traute*. *Paa* *Jæd*. *traude*. — *Ellers* oftere *trøyten*. *trautom*, adv. *vanstelig*, med *Wole*. *Gbr*.

Traval, n. *Skabe*, *Uelb*. — *Travali*, n. *Strabade*, *Arbeide*. *N. Berg*. (*Fremmede* *Drb*).

Trave, m. 1) *Klub*, *Lap*, *Plast*. *Meget* *brugt* ved *Bergen*. *Ellers* kaldet: *Lave*, *Lasse*, *Triffa*, *Treble*. — 2) en *Staffel*, *Usling*, *baarlig* *Tingest* (om *Dyr* og *Mennesker*). *Søndre* *Berg*. — *Jf. Farve*.

Træ, f. 1. en *meget* *betrædt* *Plads*, en *Ve* eller et *Sted* som *bliver* *idelig* *betrædt*; f. *Er*. i *Waarderummet*, ved *Jubgangen* til *Fæbusene*, *paa* en *Fold*, en *Walleplads* o. s. v. *Sogn*, *Tell*. og *fl. Dagsaa* kaldet *Butra*. (*Vel* *egentlig* *Trod*). *Jf. Træ* og *Tro*.

Træ, f. 2. *Trædebræt* i en *Træerfod*. *Sogn*. — *See Trode*.

træ, v. n. 1. (*trær*; *tro*; *træe*), *træde*, *gaae*, *træde* *paa* *noget*; *ogsaa* *trambe* (= *trode*). *Tell*. *Hall*. *Gbr*. — *Vel* *egentlig*: *traada*, el. *troda* (*træ*, *trød*, *trædet*). *G. R.* *troda*. *I* *Drk.* *forekommer* *det* *med* *Imperf.* *trau*, og *Supin.* *traue*.

træ, v. n. 2. (*r* - *bde*), *trægte*, *biæ*, *finde* *efter* *noget*; *føge* *ofte* *den* *til* *et* *Sted*, f. *Er*. om *Kvæg*. *B.* *Stift* og *tilveels* *søndensjelds*. (*G. R.* *præ*, *længes*). *I* *Gbr.* *bedder* *det* *træst*; *Imperf.* *trædest*.

træ, adj. 1. *vedholdende*. (*G. R.* *præ* r). *Et* *meget* *brugeligt* *Drb*, som *betyber* i *Særbesled*: 1) *vedholdende*, *standhaftig*, *utrættelig*; *ogsaa* *langvarig*. *Et* *trætt* *Ver* (f. *Træver*). *Han* *vinn* *som* *træ* *æ*, *æ* *tapa* *som* *bræ* *æ*: *den* *Udholdende* *vinder*, *den* *Hastmødige* *taber*. — 2) *trodsig*, *ubsielig*, *haardnakket*, *som* *ikke* *vil* *give* *efter*; *saalede* *ogsaa*: *paa* *staaelig*, *paaholden*. *Gbr*. *Drk.* og *fl.* (*Jf.* *treiff*). — 3) *tvær*, *uvillig*, *modstræbende*. (*Den* *mest* *alm.* *Betydning*). *Han* *æ* *fx* *træ* *te* *fx* *til*: *man* *har* *Wole* *for* *at* *formaae* *ham* *bertil*. *Jf.* *trætt*.

træ, adj. 2. *hæft*, *stram* eller *beest* af *Smag*. *Tell*. *Hall*. og *fl.* *I* *Indr.* *bedder* *det* *træen*. (*G. R.* *præ* r).

træast, *trægte*, *længes*; f. *tra*.

træbeitt, adj. *tvær*, *uvillig*. *Jæd*.

Træb (*Træ*), m. *Træab*; *saavel* *om* *en* *enkelt*, *som* *om* *en* *Mængde*. (*G. R.* *præ* dr). *I* *Fleertal* *bedder* *det* *tilveels* *Træde* (*N. Berg*). *Jf.* *træde* og *trædd*. — *Hertil* *Træddoffa*, f. en

Duffe *Træab*. *Træabnyssa*, n. *Rogte*. *Træabstube*, m. en *kort* *Træab*.

Traadom, m. 1) *Udholdenbed*. (*Sjelben*). 2) *Traagten*, *Higen*. *Sogn*.

Træe, m. *Udholdenbed*; *Langvarigbed*; *ogsaa* *et* *vedholdende* *Ver*, *langvarig* *Kulde* eller *Lørte*. *Kr.* *Stift*.

Træelta, f. *Overbæng*, *Paatrængen*, *idelig* *Søgen* *efter* *noget*. *Sogn*.

træelten, adj. *paatrængende*, *utrættelig* i *at* *føge* *noget*. *Indre*-*Sogn*.

træen, adj. *hæft*. *See* *træ*.

træengjeng, adj. *som* *gaaer* *tidt* og *ofte*, *kommer* *ofte* *igjen*. *B.* *Stift*. *I* *Edm.* *træengjengst*. *I* *Drk.* *træengangoll*.

Træing, f. *Traagten*, *Higen*, *Uttraa* *at* *komme* *til* *et* *Sted*.

Træing, m. *et* *stivindet* *Menneske*. *Ellers* *Træabuff*, *Træanavar* og *fl.* *Om* *Kvindfolk*: *Træablæsa*, *Træfjæsa*.

træka, v. n. *trøfse*, *stræbe* *imod*; *ogsaa* *slæbe*, *arbeide*. *Sjelben*.

trækall, adj. *tvær*, *uvillig*, *trodsig*. *Jæd*. *I* *Sogn* *bedder* *det* *trækjen*, *ogsaa* *trosken* (*aab*. o).

trækæas, v. n. *træktes*, *udmattes*. *Drk.* (*For* *trofast* el. *trekast*?).

trækinna, adj. *vanstelig* *at* *hærne* (om *Fløde* *som* *man* *maa* *hærne* *længe* *førend* *den* *giver* *Smør*). *Dgsaa* *om* *andre* *Ting* *som* *udkræve* *en* *lang* og *møjsom* *Bearbeidelse*.

Trææta, f. *Uvillighed*, *Modstræben*. (*Sjelben*).

Træam, m. og f. 1) *Rand*, *Bred* (*see* *Trøm*). 2) *Karm*, *Indfatning*. *Kbg.* — *Hertil* *Træamslee*, m. en *Slæde* *med* *Karm* eller *Fæding*.

træamyle (*mylkt*), adj. *tung* *at* *malle*; *om* *Koer*. (*Modsat* *lausmylt*).

Træang, m. 1) *Snævring*, *trangt* eller *smalt* *Punkt*; *Sund* i *et* *Banddrag*. *Dsterb*. — 2) *Trængbed*, *Snævverbæd*; *Trængsel*. *Hertil* *Drb* *spøget*: *Dæ* *vil* *alle* *sjaa* *Rom'e* *æ* *ingien* *Trængi'en*. *Jf.* *Mannetræng*, *Govtræng*. — 3) *Træng*, *Rød*, *Forlegenbed*. (*Sjelben*). *D'æ* *hje* *noson* *Træng* *ifte* *træng*: *det* *er* *ikke* *faa* *ganste* *nødbendig*. *Jf.* *trænga*.

træng, adj. *trang*, *snævert*, *smal*; *ogsaa* *uryddelig*, *opfyldt* *med* *noget* *som* *optager* *meget* *Rum*. (*Den* *almindelige* *Form* *er* *ber* *træng*, *ifte* *træng*). *G. R.* *prøngr*, *præungr*. *D'æ* *so* *trængt* *um*: *der* *er* *faa* *libet* *Rum* *tilovers*; *ogsaa* *figurlig* *om* *trængende* *Umskændigbeder*, *knappe* *Kaar*. *Heraf* *trængja*. — *Paa* *nogle* *Steder* *forekommer* *Komparativ* *trængre*, og *Superl.* *trængst*.

traangbygd, adj. tæthbyget, trangt bygget; f. Er. om en By.

traangjella, adj. om en Landstrækning, som har smale Dalstrog og høie Fjeld, eller hvor det er smalt imellem Fjeldene.

Traangleikje, m. Tranghed. (Sjelden).
traanglendt, adj. om en Strækning, hvor Rummet er trangt og indskrænket, f. Er. ved Klipper, Stove eller Vanddrag.

Traangrøme, n. Indskrækning af Rummet; ogsaa en Ting som optager meget Rum. B. Stift, Helg. og fl. (Sf. Angrøme). Da stend'e te Traangrøme: det staar i Veien, optager Rummet.

traangfett, adj. om et Rum: trangt, fuldt, opfyldt med Ting som optage megen Plads. B. Stift. I Rbg. hedder det traangstilt.

traangfjød, adj. trangt, snævert, om et Farvand, som er omgivet af Skjær, Holmer eller fremsikkende Næs.

traangfløg, adj. trang til at staae, om Eng; fuld af Luer, Steen eller Krat. (Motsæt romfløg). B. Stift.

Traangstig, m. Knibe, Klemme, smal Bei eller Sti. N. Berg. (Sjelden).

traangvoren, adj. noget trang.

Traas, f. Tros. traasfa, f. trofa.

Traastap, m. Udholdenhed; Stivstint, Tros, Tørhed.

Traasfa, f. Trosse, Loug.

traasfa, v. n. (a - a), trobsf, stride imod; ogs. stræbe ivrigt efter noget, holde længe ud. I Tell. siges: traasfe. (Jel. trassa).

traasfug, adj. trobsfig; ogsaa udholdende, utrættelig, haardnakket. I Tell. hedder det traasfig.

traasfokjen, adj. baatrængende, utrættelig i at søge eller fordrø noget. Meget brugt. i B. Stift. G. N. præsekiinn.

Traat, f. Trot. Traate, f. Trote.

traatt, adv. 1) vedholdende, idellig, jævnlige, ofte. (G. N. præit). Jf. tra. — 2) ivrigt, hidstig, haardnakket, uden Eftergibendeb. — 3) møtsomt, vanskelig, med Besvær. Da gjæft traatt: det saldt besværligt, det frævede megen Udholdendeb.

Traatt, m. Udholdendeb, Flib, Stabighed (f. Trott); ogsaa Styrke, Evne til at udholde noget. Gbr. og fl.

traatta, v. n. 1. (a - a) udholde, taale, magte, formaat, være istand til. Hall. Gbr. Drt. og fl. I B. Stift: trotta (oo). Dstest med et Verbum i Infinitiv; f. Er. Han traatta 'tje gange længer. Ogsaa med et andet Objekt.

Han traatta bæ. Dei traatta 'He meir. — I Inbr. betegner det ogsaa at holde ud til en vis Tid, det samme som trøya.

traatta, v. n. 2. (a - a), traatte, bige, stræbe efter noget, søge hen til et Sted. Gbr. Inderoen. — Ellers tra og traast.

Traattløysa, f. Mangel paa Udholdendeb; ogsaa Mangel paa Kræfter.

traattug, adj. udholdende, skabig, utrættelig (jf. trottig); ogsaa taalsom, haardfør, som kan udholde meget. Gbr. og fl.

Traav, n. Trav, Løben.

traava, v. n. (a - a), trave, løbe (med en middelmaadig Hurtighed, stærkere end „gange“, svagere end „springe“). Heraf Traavar, m. en Traver (om Heste). Traaving f. Traven.

Traavar, en Høj; see Træve.

Traa-ær (æ), n. et længe vedvarende Veir; især langvarig Kulde eller Tørke; ogsaa langvarig Blæst fra en vis Kant. G. N. prævidri. — Hertil Traavers-bolk, m. en Tid med saadant Veir.

Traavers-gar, m. en Ring i Skjerne omkring Maanen, anseet som Tegnet til langvarig Kulde eller Blæst. B. Stift.

Tre, n. 1) et Træ. Hedder i Nff. og Som. Tred (hfl. Træ'de, paa Træba).

I Rbg. i hfl. Form: Trett'e. (G. N. tré. Sv. träd). — 2) Træ, Ved; i Motsætning til andet Materiale. — 3) et Stykke Træ; et Redskab som er gjort af Træ. (Banetre, Sildetre, Hestetre).

I Cardeleshed: et Træfar, i Motsætning til det som gjenmes dert; en Lønbe, Fouslage o. f. v. Sildetre (Sildetønbe). Kjøpe Sild'a mæ Trea, o: tilligemed Lønden. Han legg ikke tvau Tre i Kross: han udretter ikke det ringeste. „leggje seg mißom Bork aa Tre“: indtrænge sig i ubevkomende Sager, sætte Splid imellem fortrolige Foll.

tre (Talord), see tri.

trea, see trihje. Trealning, f. u. tri.

Trebola, f. Balle, Vandblegne paa Hænderne, forarsaget ved stærk Bevægelse af Træ, f. Er. ved Hugning, Trækning, Roen og deslige. B. Stift. Trebru, f. Træbro, Stoftebro.

Trebygnad, m. Bygning af Træ.

treen, adj. træagtig, stv, haard; f. Er. om Græs og Urter. Helg. — Hedder ellers trena.

Trefang, n. Træmaterialer, Træværk; forskellige Slags Redskaber af Træ. Motsæt Jarnsaug.

Treff, m. Træf, Sammentræf, Tilfælde, Hændelse. *treffa*, v. n. (e-te), træffe, *treffast*, v. n. træffes, træffe sammen, paaſe, ſtemme overens. (Nære Drb). **Trefole**, f. Bluffblade (en Urst). Edm. **Trefot**, m. Træfod, Træbeen.

Trefse, f. omtrentlig Tid. I dei Trefſaa: ved de Læder omtrent. Edm. Dgſaa om et Sted. (Udentvilt et nyt Drb).

trega (aab. e), v. n. (a-a), fortrude, angre, være utilfreds med noget; ogsaa ſorge, erindre noget med Sorg. *Dieget* brugl. i B. og Kr. Stiift. (G. N. trega). Ofteſt med „paa“; ſ. Er. Dæ inkje te trega paa: intet at angre paa. Jf. Tregle.

tregelig (aab. e), adj. fortrædelig, ſlem, ſom man maa ærgre ſig over. Sogn og fl.

tregg, adj. 1) faſt, tæt, ſtærk, varig. N. Berg. „tregt Løb“: faſt og ſtærkt Løder. — 2) uvillig, utilbøielig, ſom man maa nøde. (Jf. træg). G. N. tregr.

Tregje (aab. e), m. Sorg, Anger, Fortrødſe (af trega). Rbg. — G. N. tregi.

Tregjenger, pl. m. Sko med Træſaaler. N. Berg.

Trebakje, m. Træbæge.

trehenden, adj. ubehændig, keitet, ſom ikke kan gjøre fint Arbeide. Drf.

Trehest, m. 1) Træhest (Vegetst); ogsaa en Fuſter, Klubrer. — 2) en Kulle hvorpaa Fiſtejnorene træffes ind (= Nabbeine). N. Berg.

Trehøgd, f. Træers ſædvanlige Høide. **treiſt**, adj. 1) beſværlig, tung, anſtregende. Sogn, Nbl. (Neutr. *treiſt*). Ein *treiſt* e Kor: en beſværlig Roen. Ein *treiſt* Arbeid. (G. N. *treiſkr*, vanſkelig). — 2) ubholbende, uroffelig, haardnakket; ſ. Er. i en Paaſtand. Helg. (Sv. *tresk*). — 3) karrig, nidſk, ſom ikke vil give noget. Edm. og tildeels i Tr. Stiift. (Nobſat giæv). — Skal ogsaa forekomme i Betydningen: trædſt, rænkfuld.

treiſkt, adv. beſværligt, haardt, vanſkeligt. Sogn. (*treiſkt*).

treiv, f. triwa. **treivſt**, f. triwaſt.

tref (aab. e), adj. tyf (af Omfang), ſolbig, før, drøi (= dige). Tell. Hall. Buſterub. (Jøl. *prekinn*).

trefaſt (aab. e), v. n. blive tyffere, tiltage i Tyffte. Tell. (*trefaſ*).

Trefherald, n. Kar af Træ.

Treff, m. Træf, Strøg; Fart; Bindpuſt. — **trefkja**, v. a. og u. (e-te), træffe,

optræffe; betræffe. (Nyt Drb). See draga.

Treflakk, m. ſee Treflapp.

Trefleik (aab. e), m. Tyffte, Fylde, Omfang. Tell. (ſ. tref).

Treflapp, f. Træpiffer, Spætte (Fugl). N. Berg. (Af det gamle Klappa, 2: bugge). I Nordland: **Treflakk**. Elers **Trefikka** og fl.

Trefsnarr, m. Sortſpætte, den ſorte Træpiffer (*Picus martius*). Mandal. I Sogn **Trefurr**. (Af den ſæregne Løb ſom den frembringer ved at bugge i hule Træer). Dgſaa kalbet **Svartſpætta**.

Trelappe, m. Træsaale, i Sko.

Tremakk, m. Træorm, Larver ſom leve i Træerne.

Tremenning, f. Trimenning.

Tremær, f. Træmør. ride **Tremarr'a** (en Straf i forrige Læder).

trena (ee), v. n. (a-a), 1) hærdes, ſtirne, blive ſtiv og tør; om Græs eller Urter. Tell. og fl. (Jøl. *trenast*, blive til Træ). — 2) ſivne, læmme, tabe ſin Bevægeliſhed; om Lemmerne. B. Stiift. Ein *ſt're* ſo lengje at ein *trena* til: man ſidder ſaa længe at Kroppen bliver ganſte ſtiv. — Ligeſaa „*trena* ihop“, om at ſammenkrumpe eller ſivne til i en krum Stilling.

trena, adj. ſtiv, haard; ogsaa træagtig, om Værter. Tell. (Jf. *treen*).

Treneve, m. egentl. Trænøve; en Klubrer, ubehændig Perſon, En ſom ikke kan gjøre fint Arbeide. B. Stiift. I Edm. **Trenøve** (aab. e).

trenga, v. n. og a. (*treng'*, *trengde*; — eller: *treng*; *trang*; *traangje*), trænge til, behøve, have Brug for; være i Trang eller Forlegenhed. Formerne af dette Drb ere forſkjellige og vanſkelige at bringe ind under de ſædvanlige Regler. Infinitiv hedder deels *trenga* (*trange*), deels *trønge*, *trøngje*. I Lighed dermed hedder Præſens *treng* (*trange*) og *trøng* (altid med ſtærk Form). Imperf. hedder kun ſelden *trang*, oftere *traang* (i de ſydlige Egne), *traangde* (B. Stiift) og *trengde* el. *trøngde* (nordenſjelds). Sup.: *traangje*, *traangt* og *trengt*. Egentlig har vel Drbet havt to Former ligeſom *rekta*, *ſekta*, *ſtektja* (Jf. *ſtenaja*), altsaa: *trenga* (*treng*, *trang*, *trøngje*) og *trøngja* (*trøng*, *trøng*, *trøngje*). — *trengje* um: behøve. (Sv. *trånga* om). Eg *treng* iſte um bæ: jeg behøver det ikke, er ikke forlegen derfor. *trøngje* til ein: trænge til *ens*

Hælp. — Dæ treng'e Tid: det kræver Tid, kan ikke stee i en Hast. Han treng møffe endaa: han behøver meget endnu. Det fell alt som det trængde, ∴: alt hvad de behøvede.

trengande, adj. trængende.

trengast, v. n. (trengst, trengdest), behøves, udfræves, være fornøden. Dæ ikke meir en som væl trengst: det er tarveligt nok, saa knapt som muligt. Naar eg tykte dæ trængdest, ∴: syntes at det var fornøden. Formerne have samme Afvigelser som ved trenga.

trengd, adj. trængende, som behøvet noget; forlegen. Meget brual. Eg æ trengd um bæ: jeg er forlegen derfor. (Hedder ogf. trengd'e fyre bæ). Hertil høre afstiklige Sammensætninger som tviletrengd, liggjetrengd. Forskjellig berfra er Particip trengd, (∴: trængt, trykket) af trengja.

Trengd, f. 1) Træng, Forlegendeb. (Ejelden). — 2) Trængdeb, Trængsel. G. N. prengd.

trengja (trængje), v. a. (gje, gde), 1) tränge, sammentränge, flemme, indknibe. G. N. prengja. (Af træng). — 2) trykke, drive frem med nogen Møle. trengje seg: tränge sig frem, komme igjennem hvor der er trængt. — Heraf Trengjing, f.

trengjast, v. n. (Jmp. trengdest), blive trængere. Ejelden.

trengre, see træng.

Trengsla, f. og Trengsel, m. Trængsel, Trænghed i et Rum; f. Er. af mange Mennesser. G. N. prengsl.

Trepikka, f. Trepikker, Spatte (Fugl). Ellers kaldet Treflopp, Treklaff, Treknarr, Spetta.

Treerøring, f. Trirøbing.

Treftaum, m. Trængtaum i Baade og Fartøier. Heraf tresøyme, v. a. (e-de), tilnagle Fjelene i en Baad.

treftja, v. a. (fte, fte), tørste, banke Kornet af Straaene. Søndre Berg. Nbg. og fl. G. N. preskja. Hedder ogsaa tryftja, aab. n (Jæd. Mandal), truska (Sdm. Ndm. Gbr.); ellers tørfja (Helg.) og berjja (N. Berg.). Jf. aorfka. — Hertil Treftjemann, og Treftjar, m. en Lærker. Treftjing, f. Lærkning; ogsaa den Tid om Høsten, da Lærkningen foregaaer.

Treftjeid (ee), f. Træstee.

Treftlag, n. Træart, Træslags.

Treftuv, m. Træstamme; f. Stuv.

trefts (treftinnstjuge), = seksti.

treftøyma, f. Trætaum.

trettan (ee), Talord: tretten (13). Sogn,

og fl. Ellers i Formen tretta (Nbg. Valb.), trettan, (Ehl. Jæd.), tretta (Nbl. og fl.), tretten (mest alm.). G. N. prættan. Sv. tresten. **trettande** (ee), adj. trettende. — **Trettande-dag**, Hellig tre Kongers Dag, den 6te Januar. (G. N. prættandi dag). Ligesaa Trettande-helg (a), som ogsaa indbefatter den foregaaende Aften (den 5te Januar), der ellers hedder Trettand-aftan.

tretti (tre-ti), Talord: trettitte (30). Mest brual. i B. Stift. Søndenfielð synes det at være sjelden, da man sædvanlig siger trædeve (træde), hvilket er en forvansket Form. G. N. þrjátigi. Sv. trettio. — Det tilsvarende Ordental hedder trettriande.

Treung (Arbeid), f. Tridjung.

Treverk, n. Træværk, Indretning eller Arbeide af Træ.

Trevet og Treveita, f. Trivet.

Trevle, m. Støffe, Splint, Fliis. (Mandal). I Trevlq: sonder, i Støffer.

Jsl. trefill, Pjalt.

Treøring, see Triøring.

tri, Talord: tre (3). I mange Dialekter har det endnu særegne Former for de forskjellige Kjon og hedder saaledes i Maskulinum: trir (Nbl. foraldet), tri (Nbg. Soan og fl.), tre (mere alm.), trya (Valders). G. N. þrir. I Femininum: trjca (Sætrød. Vøse), treca (Vøse), tryca (Valb.). G. N. þrjár. I Neutrum: try (B. Stift og fl.), tryg (Nbl.), trju (Sætrød.). G. N. þrjú. De to første Kjon ere ellers for det meste lige i det Vestensfielðste; paa andre Steder falde alle Kjon sammen, og Ordet hedder da deels tri, deels tre. I Sammensætning er Formen tri mest udbredt, undtagen i Tallene tretten og tretti, som altid have luft e (ee). Jf. tridje. — En usædvanlig Form tre'moa forekommer i Sdm. i Talemaaben „paa tremoa Sta", ∴: paa tre Steder. G. N. þrimr. Dativ).

Trialing, m. en Stof som er tre Alen lang.

Triøring, m. tre Aar gammel Hest, Dre o. f. v. Hedder ogsaa Triøring (Soan, Gbr.).

Tribeite, n. Tretpand, Dræt for tre Heste. Nq. Stift.

tridje (aab. i), adj. tredie. Nf. Sdm. Ellers trie, tree og treca. G. N. þridi, acc. þridja. — tridje-kvar: hvor tredie. Jsol tridje: selv tredie. Trejdeparten: den tredie Deel.

- Tribjung**, m. en Trebiedeel. Findes kun i Formen **Triung**, **Treung**. (Sogn og fl.). G. N. **pridjungr**.
- trifalda**, adj. trefold, tredobbelt.
- Triffa** (**Tripsa**), f. Klub, Lap, Pjalt; ogsaa Haandflæde, Lørreklud. Søndre Berg. Hebber ogsaa **Tropsa**. Jf. **Trave**.
- trifott**, adj. trefobet (f. **Er. Stot**).
- trigara**, adj. om en Gaard, som bestaaer af tre Brug eller deler sig i tre enkelte Gaarde. Lell.
- trihynnud**, adj. trefantet, trehornet. Hebber oftere **trikanta**.
- trihøg**, adj. som har tre Hojder eller Etager, treetages, om Huse. Lell.
- Trifjeiping**, m. Vaab med tre Aarepar. Sjelden. (S. **Rjeip**).
- trikloyvd**, adj. flovet i tre Dele.
- trilagsd**, adj. tredobbelt, sammenlagt af tre; f. **Er. om Traad**.
- Trill**, m. en liden rund Skive, **Trids**; ogsaa **Lop**, **Vegebold**. Her mærkes **Lalemaaben**: „trillende rundt“, 2: rundt som en Kugle eller Kulle.
- Trilla**, f. **Trillebør**, **Skulbør**. Ellers kaldet **Trillebaara**, f.
- trilla**, v. n. og a. (a - a), 1) trille, rulle. — 2) rulle noget affted, vælte, f. **Er. en Tonde**. — 3) føre affted paa en **Trillebør**.
- Trillarhonn**, n. f. **Prillarhonn**.
- Trilling**, m. **Trilling**. Jf. **Toilling**.
- Trimastring**, m. tremastet Fartoi.
- Trimening**, m. **Næstjovsendebarn**. G. N. **primenningr**. **Trimenningsbønn**: **Slægtninge** i **sjerde Led**.
- Trimæling**, m. Ager til Udsæd af tre Mæler Korn. Sogn. (Jf. **Salsa**).
- Tring**, m. i **Lalemaaben**, „um ein **Trint**:“ omtrent. Tildeels søndenfjelds. (Ellers omkring). I danske Dial. hedder det „paa en **Trant**“.
- trinta**, v. n. vælte, styrte. N. Berg.
- trippa**, v. n. (a - a), **trippe**. Jf. **trappa**.
- Tripsa**, Klub; f. **Triffa**.
- trivoma**, adj. **trerummet**.
- Trivoding**, m. en Vaab med tre Aarepar eller tre Kum til at roe i (f. **Røbe**). N. Berg. I **Som**. **Trerøding** og **Trerøring**. I **Nordland** hedder det **Trivoming** (af **Rom**).
- trifkift**, adj. deelt i tre Dele.
- Trissel**, m. **Trids**, f. **Er. i Zenen** paa en **Kof**. Sogn og fl. Paa andre Steder hedder det **Triss**.
- tritinda**, adj. tretandet.
- tritædd**, adj. om en **Væv**, hvori **Kendegarnet** er saaledes ordnet, at tre **Traade** overtalt følges ad.
- Tritur** (**Tre-tur**), m. en **Dands** som opføres af tre Personer.
- Triung**, f. **Tribjung**. **Triv**, f. **Træv**.
- triva**, v. a. og n. (**triv**’; **treiv**; **trive**), gribe, snappe, tage i en **Haft**; ogsaa **snappe** efter noget. Meget brugl. i **B.** og **Kr. Stift**. G. N. **prifa**. Han **treiv** da **fraa** meg. Han **treiv** ette di. (I **Ag. Stift** siges: **gribe**). **trive** ti: **gribe** fat paa, **fatte** med **Haanden**. **trive** til: **gribe** til, **begynde** paa noget med **Haft**. — „Ein **Trivti**“: En som altid har **Haftværk**, el. som **griber** hurtigt fat paa sit **Arbeide**.
- trivande**, adj. som man kan gribe til i en **Haft**. D’æ ifje **trivande** til: det er iffe-**sa** nær ved **Haanden**.
- trivast**, v. n. (**trivst**; **treivst**; **trivest**), **trives**, **leve** godt, **være** frisk og **trivellig**; ogsaa **befinde** sig vel paa et **Sted**, **være** fornøjet med sine **Omgiivelser**. G. N. **prifast**. Ein kann **’je** **trivast** mæ di: man kan iffe **befinde** sig vel **derved**.
- triveleg**, adj. **trivellig**, **frisk**, som er ved godt **Helb**.
- triven** (aab. i), adj. 1) **greben**, **tagen**. Part. af **triva**. — 2) **frisk**, **raff**, **dygtig**. (Sjelden). Af **trivast**. Hertil **Ordsproget**: I **Udida** æ **Trøll’a** **trivnaste**. (N. Berg.). — 3) **flittig**, **stræbsom**, **arbeidsom**. **Nere alm.** (G. N. **prifian**).
- Trivet** (vet, aab. e), m. en **Hest** som er tre **Vintre** gammel. Ligesaa **Triveta**, f. om en **Høppe**. N. Berg. **Edm.** (sædvanlig i Formen **Trivet** og **Trivete**). G. N. **privetr**, adj. tre **År** gammel. Jf. **Trøvet**.
- trivla** (aab. i), v. n. (a - a), **samle**, **sole** sig for, **gramse** eller **soge** efter noget med **Hænderne**. Meget brugl. i **B. Kr.** og **Ag. Stift**. G. N. **prifla**. Ogsaa **figurlig**, f. **Er.** Han **trivla** **’je** ette **kva** han skal **sete**: han **samler** iffe efter **Orb**, han **har** det **paa** rebe **Haand**.
- Trivling**, f. **Familien**, **Søgen**.
- Trivskap** (aab. i). m. **Trivelligbed**, **Friskbed**, **Velbefindende**. Hebber ogsaa **Trivnad** (sjelden) og **Trivelse** (ii), n.
- trivslæg**, adj. **kvellig**, **behagelig**; om **Eane** og **Steder**. Søndre Berg.
- Trævring**, f. **Trævring**.
- Trjost**, m. **Sidestiel**; f. **Trost**.
- trjota**, v. n. (**tryt**; **traut**; **trote**, aab. o), **faae** **Ende**, **opbure**, iffe **være** **længere**; ogsaa **mangle**, **fattes**, **blive** for **libet**. **Næsten alm.** og **meget** brugl. **Infinitiv** hedder ogsaa: **trote**, **trjote**, **trote** og **tryte**. G. N. **prjota**. Sv. **tryta**. Dæ **traut** upp: det **sk** **Ende**,

det være ikke længere. Da tryt infjer
der kommer ingen Ende paa; der vil
altid blive nok. Gje da aldri maa
trjote: gld det aldrig maa fattes. —
Bruges ogsaa med Dativ; f. Er. Da
traut ojs infje: det blev aldrig for
libet for os. — Heraf Trot og trøpta.

Trjoting (Tryting), f. Dpbor, det at
noget holder op eller faaer Ende.

Tro, f. (Fl. Trø, r), 1) en Rende,
Bændrende, især af en udbulet Stof.
Gbr. Østerb. og Tr. Stift. (Elers
Stof, Kenna). — 2) en udbulet Blok;
et langagtigt Kar som er dannet af en
Traskamme ved Udbuling. Gbr. J Hall.
hedder det ogs. Tron. G. N. pro.
Elers Stoff, Rupa og Bva.

Tro, f. Trædebrat; see Trøde.

tro, imp. f. tra. Troa, f. Trøde.

Trod (Tro), n. 1) Laqfslet, Underlaget
i et Lag (i Modfætning til Løv eller
Teal som lægges ovenpaa). B. Stift,
Tell. Øst. og fl. (G. N. trød). Heraf
trøde. Jf. Bruntrode. — 2) Træ til
Hesjer, de Stænger hvoraf man op-
sætter Hesjer at tørre Hø og Korn paa.
N. Berg. Ogsaa kaldet Hæsvid. Jf.
Hesja.

Trøde (Troe), f. en lang Stang (ban-
net af et ungt og ranskt Træ). Fiske-
trøde (Mehestang), Hæstrøde (Hesse-
stang). N. Berg. og fl. J Gbr. heb-
der det Trøe.

Tro(d)ffiol, f. Laqfsel. Paa nogle Ste-
der blot om de Fjelle, som sættes til
Bindsteden paa Enden af Læst.

Tro(d)længd, f. en enkelt Stanglængde
i Hesserne. Jf. Stot.

Tro(d)navar, m. en Naver af middels
Størrelse; et Bor til Nagler i Fjelle-
vægge. N. Berg.

Trodskot, n. Skuur til at oplægge
Hessestænger i. B. Stift. — Naar disse
Stænger opstables paa Siden af et
Huus, hedder det en „Tro'vegg“.

Trog (aab. o), n. et Trug, langagtigt
Fad. Hedder tildeels Traug, Trau
(Søndensjælds). G. N. trog. Jf. Try-
gjel.

Troff, f. en meget betraadt Plads, et
Sted hvor Jorden er stærkt sammen-
traadt, saasom i et Gaardsrum eller
foran en Dør. Tell. og Åg. Stift.
(Elers Traa og Valb). Jf. trakka.

trofla, f. neste og beste.

Troll, n. 1) Trold, Uhyre, fabelagtigt
Væsen. G. N. troll. Ordet anvendes
ogsaa paa Mennesker og bekendte Dyr
med Begreb af en usædvanlig Haard-
førhed, Graabighed, Arrighed og lig-

nende; f. Er. D'æ Troll te Hest; Troll
te Kar; eit Troll te eta o. f. v. — 2)
Eddyr, Bløddyr, levende Stabninger
i Vandet; især saadanne som have en
usædvanlig Stiffelse og ikke ere be-
kjendte under noget eget Navn. Hertil
Korstroll, Toknetroll, Rovetroll og fl.
(J svenske Dial. troll, Krypdyr). — 3)
Insekt, Leddyr. Læmmelig alm. især
som Benævnelser paa de vingede Inse-
kter. D'æ fullt mæ Troll i Gras'e.
Da kom eit Troll upp yve For'en.
D'æ infje Troll venare eid Gullsmien,
o: intet Insekt er smukkere end Guldbil-
len (Chrysomela). — 4) et Slags
ondartede Pulver, som ansees foraar-
sagede af Insekter. Tell. og fl. (Sf.
Alma). Ogsaa kaldet Trollverk. Paa
Helg. betyder Troll: Been-Edder, eller
det samme som Hlisma. — 5) en vis
farlig Indvoldsygdom, som ubertiben
angriber Koerne og Hestene. N. Berg.
J denne Betødning kunde det ogsaa
forklares som Trolddom eller Forherelse,
Kæban som Taur.

trolla, v. n. (a - a), here, gjøre Trold-
dom. (Jf. trulla). Ogsaa v. a. for-
here, fortrolde. (Syn. trolla). — Partic-
ip trolla, forberet.

Trollblæstr, m. en vis Sygdom; det
samme som Mlogust. Helg.

Trollbær, n. en vis Urte med et enkelt
Bær; Fjirblad (Paris quadrifolia). El-
lers ogsaa om flere Slags usunde el-
ler uspiselige Bær.

Trollfjæt, m. ubekendt Fisk af en usæd-
vanlig, besynderlig Stiffelse.

Trollgrip (aab. i). n. en Sygdom, som
fordum ansaaes forarsaget ved Berser-
relse af Troide.

Trollhegg, m. Troldhøg, Hundved
(Rhamnus Frangula). Ogsaa kaldet
Alsved, Gulved (Stav. Amt), Brakall
(Pusterub).

Trolling, f. Trøllerie, Hererie.

Trollfjering, f. Troldvinde, Her; og-
saa kvindelig Trold, Jettekvinde.

Trollmann, m. Troldmand, Heremester.
Oftere Trollfalk.

Trollnyste, n. f. Jinnball.

Troll-or, n. pl. Ord som man læser for
at fordrive Sygdomme, især Been-Ed-
der (Troll). Helg.

Trollpose, m. see Lasse.

Trollskap, m. og n. Trolddom, Hererie,
Forjærelse.

Trollingje, m. flem, ustyrlig Unge.

trollut, adj. 1) fuldt af Trold; oftere:
fuldt af Krypdyr eller Insekter. 2) led,
flem, ont, ondstabsfuld. Meget brugt.

t **Tr. Stift**, i Formen **trollaat**. Dem va so **trollaat** mæ 'an.

Trollverk, m. f. **Troll** (4).

Tron, f. f. **Tro**.

Tropp, f. 1) en Trappe. Hebber paa nogle Steder **Trapp**. — 2) **Trin**, Skridt. Forekommer i Talemaaden: „halbe **Tropp** mæ ein“, o: holbe Skridt med En, gaæ lige saa fort; ogsaa lappes med.

Troppeftig, n. **Trappetrin**.

Tropsa, f. Klub, Haandklæde; f. **Triffa**.

Tros (aab. o), n. Kvas, affalbne Kviste i Skoven; tørre eller halvraadne Ørene, som lettelig bræktes. Veget brugl. i B. og Tr. Stift. (Jøl. tros, Affald). D'æ **Tros** i alle Skoga: brudne Kar i alle Lande.

trofa (aab. o), v. n. (a-a), brække eller knuse noget. Drk. i Formen **trøfaa**. Ogsaa larne, brage, som naar man brækker noget i Stykker. Hærb. (Jf. **trøfa**).

Troskot, f. **Troskot**.

trosleg (aab. o), adj. svag, brøstfældig, som taaler lidet. Tell. Hebber oftere **trofuleg** (aab. o).

Trosf, m. **Drosfel**. See **Trast**.

Trosvid (aab. o og i), m. Ved, Brænde af fortørrede eller halvraadne Kviste.

Trot (aab. o), n. Ende, Dybor, Slutning; ogsaa **Mangel**. Tell. (G. N. prot). D'æ ikke **Trot** paa: det varer bestandig, faaer ingen Ende. (Uf **trjota**, **traui**).

trota (aab. o), adj. ganske udmattet eller affrættet, som maa give tabt, ikke holder ud længere. Kbg. Han sprang saa længe han va reint **trota**. (G. N. protinn).

Trote (aab. o), m. Hævelse, Dybovnelse, i et sygt Lem. Veget brugl. (G. N. protii). Jf. **truten**.

trotten (aab. o), adj. 1) ophørt, som har Ende. Part. af **trjota**. 2) lens, blottet, som ikke har mere igjen. Kun sammensat som **mattroten**, **foströten**. 3) hovnet, opsvulmet; see **truten**.

Trottevol (aab. o), m. en Forheining eller Stribe paa Legemet, som dannes ved Hævelse; et meget hovnet Sted. N. Berg.

Trott (oo), m. Udboldenhed, Laalmodighed, Flid i et Arbeide. Veget brugl. i B. Stift. (Jøl. **tröur**). See ellers **Tratt**. — Da vil ein go' **Trott** til: der behøves en god Laalmodighed. Eg babb' ikke **Trott** te da: jeg havde ikke Laalmodighed nok dertil, jeg blev snart fjed beraf.

trotta (oo), v. n. (a-a), udbolde, taale, formaae. B. Stift (f. **tröatta**).

trottig (oo), adj. udboldende, flittig, flidig, som ikke bliver fjed. Veget brugl. i B. Stift. (Jøl. **tröttugr**). Jf. **trättug**.

trottigt, adv. flittigt, flidigt.

Trottlöysa, f. **Mangel** paa Udboldenhed, det at man snart bliver fjed.

Tru, f. 1) **Tro**, Mening. G. N. **trü**. Me seff han paa **Tru**:na: vi fik ham endelig til at troe det. (B. Stift). — 2) **Lidid** til, eller **Lanter** om En. Dei ba ei go **Tru** te han. Et laafte **Tru**: en **Mistanke**, **Mistillid**. — 3) **Religion**. (G. N. **trü**). Dei ba ei onnor **Tru** i da Land'e: i det Land har man en anden **Religion**.

tru, adj. tro, paalidelig, trofast, ærlig, rebellig. G. N. **trü'r**. Hertil bærer formødentlig Udtrykket: „i **tru** **Maate**“, o: oprigtigt, i al **Trofsyldighed**.

tru, v. a. (r-bde), 1) troe, ansee for sandt. G. N. **trüa**. — 2) have **Liltro** eller **Lidid** til En. Dei **trudde** han so vel: de havde saa megen **Liltro** til ham. — 3) ansee for sikker. „**tru** seg“: ansee sig tryg, ikke have noget at frage for. „**tru** seg til“, el. **tru** seg um: dri-ste sig til, vove, see sig **Leilighed** til noget. (B. Stift). — Bruges ogsaa uvertiden som **Indledning** til et Spørgsmaal, f. Ex. **Tru** da vart so, o: mon der blev noget af? (Ethers: skal **tru**, **sa** 'tru). Ogsaa i et Ønske, f. Ex. **Tru** eg va dær, o: gid jeg var der! (Tell.).

truua, see **truga**.

truande, adj. **trolig**, som man kan troe. Ha æ 'fje **truande**: man skal ikke troe ham for vel. Hebber ogsaa: Han æ 'fje te **tru**.

trudd, part. troet; ogsaa: agtet, som har **Liltro**.

truen, adj. 1) godtroende, som har **Liltro** til En; ogsaa **lettroende**, som lader sig indbilde noget. Lemellig alm. og meget brugl. I Kbg. og Tell. hebber det **trugien** (**trujen**), Pl. **trugne**. — 2) tro, oprigtig, ærlig, paalidelig. (Sjeldnere). Meff brugl. i Kbg. og Tell. i Formen **trugien**. Sv. **trogen**.

trufast, adj. 1) fast i sin **Tro**. 2) trofast, paalidelig. G. N. **trufastr**.

Trust, f. en stor Hjeldeplante (*Sonchus alpinus*). N. Berg. I Edm. **Tryft**. I Tr. Stift: **Turt**.

truga, v. n. og a. (a-a), 1) true, love ondt. Søndensjelds. Ethers alm. i Formen: **truua**. Sv. **truga**. — 2) tvinge,

brøve ved Trusel eller Skræmsel. G. N. præga. Ogsaa tryggle, tigge idelig og paatrængende. Heraf Truging og Truing, f.

trugjen, tro, oprigtig; f. truen. Trugsmaal, n. Trusel. Hæl. og fl. (Sv. trugsmål). Ellers Trusfel (Truss), m. og Truging.

truleg, adj. trolig, sandsynlig. trulege, adv. trolig, med Trostab. trulla, v. n. rusle, vælte. Rbg. og fl. Trumba, f. en Tromme. Harb. Sogn. Ellers: Trumme og Trume (aab. u.) (G. N. trumba). — 2) Tromle paa en Raffeloon. Sogn. Ved Ironbbljem beder det Trummel, m. — Trumbekolte, m. Trommestok (B. Stift). Trumbeslag, m. Trommeslag. Trumbeslagar, m. Tambour.

trumba, v. n. (a-a), slaae paa Tromme. Ellers trumme og trume (aab. u.). Betyder ogsaa larme, snaffe, flende. Trums, see Frums.

Trunad, m. Liltro, Lillid. (Sjelden). truska (aab. u), v. a. (a-a), 1) tørste. R. Berg. Obr. Rdm. (see tressja). 2) v. n. brage, larme, som naar man knuser noget. R. Berg. (Sj. trysja).

Truskap, m. Trostab, Trofasthed, Paa- lidelskabed. Trusfel, f. Trugsmaal.

Trut, m. Flab, Snude. Buserub og fl. Sv. trut. Sj. Strut og Rott. truten, adj. hoven, opsvulmet, angreben af Høvelse; om Lemmer. Nesten alm. Nogle Steder: troten, aab. o. (Buserub). G. N. præinna. Sj. Trote. — Uegentlig: hidslig, forbitret, som vanstellig kan skjule sin Vregrelse.

trutna, v. n. (a-a), boone, bulne; om Lemmer. Meget brugt. G. N. præinna. Ellers boone og bolna. — „trutna til“: uboide sig; om Træ, f. Er. om Staverne i et Kar, naar de blive tattere ved at gjennemtrænges af Vædske.

trutt, adv. trolig, med Trostab. truværug, adj. trostøldig, oprigtig. try, Neutrum af tri: tre. Tryga, f. et Slags Gaaser eller Hammer af Træ, som bindes til Fødderne og bruges til at gaae paa i byb Sne. Hedder paa enkelte Steder Truge; i Sbm. ogsaa Tryve. Jsl. præga.

trygg, adj. 1) trygg, sikker. G. N. trygger. 2) ubekymret, som ikke frygter noget. 3) paalidelig, som man kan være trygg for. trygg Jis: stærk Jis, som man trygt kan sædes paa. trygt Ver: flabigt Veir, hvori man er sikker for Regn. Han æ sjebla trygg, som altid

mistruggje: den som altid mistænker Andre, er sjelden selv ustyldig.

tryggja, v. a. (gje, ade), ansee for trygg. tryggje seg: troe sig sikker (= tru seg). Skulde ogsaa betyde: betrygge.

tryggjast, v. n. blive tryggere. Tryggje, n. Tryggebød; Betryggelse. (Sjelden). Sædvanlig: Tryggheit, f.

Trygje, n. et Slags Kløvsabel eller Kløvsuro. Setersd.

Tryggjel, m. (Sj. Trygla), et lidet Tryg, Sogn. (Jsl. trygill). (Af Tryg).

trygla, v. n. tryggle, tigge idelig. Heraf Trygling, f.

trygt, adv. trygt, sikkert, uden Fare; ogsaa roligt, uden Frygt.

Tryft, m. Tryk, Paatrykning; ogsaa Beklemmelse.

tryffja, v. a. (fje, fte), tryffe, flemme. (G. N. prykkja). Ogsaa tryffe Boger, prente. Particip: tryft. Subst.: Tryffjing, f.

Tryffjerid, f. et Ansald af Trykning eller Beklemmelse. R. Berg.

trylla, v. a. (e-te), forvirre, forville, gjøre En forvirret i Hovedet; egentlig forhere. Jæd. (Sj. trolla).

tryllest, v. n. søttes af Alder, gaae i Barnbom. Sbm. (sjelden).

trylt, adj. (part.), forvirret, sandsfæsløs; egentlig forberet. Jæd.

Tryne, n. Trone (paa Estin). G. N. tryni. (Sj. Rott, Trant).

Trys (aab. v), m. Knæk, Brydning.

tryssa (aab. v), v. a. og n. (tryss; tryste), 1) knuse, slaae i Stykker, tørste; f. Er. Barf. R. Berg. Obr. og fl. — 2) brage, larme, gjøre Støi som naar man knuser noget. R. Berg. (Sj. trosja). Heraf Tryssing, f.

Tryssar, m. En som knuser eller brækker; ogsaa en fromtlig, dygtig Karl. Sbm.

trystja, tørste; f. tressja.

trysta (aab. v), v. a. (e-e), flemme, kroske, presse. Balbers. (Ellers kreista, kroske). Jsl. prista, tryffe.

tryt, og tryta (opbore), f. trjota.

tryta, v. n. (e-te), drumle, gibe en svag langtrukken Lyd, ligesom Roerne naar de ville have Føder eller længes efter at komme ud. (Forfjælligt fra raunta, da Lyden er meget svagere og frembringes i Struben uden at aabne Munden). B. Stift og fl. (Sj. Tell. siges drynja). Heraf Trytning, f.

Tryte, f. en Aborre (Fisk). Tell. — 3) Ag. Stift Aborr.

Træ, n. et lidet omgjærdet Jordstykke, en Fold, indhægnat Plads. Nbl. Gard.

Sogn. (Ekers kaldet Lykka, Glære, Rvi, Kru). Vel egentl. Træb. — Jf. Tro.

træ (for træda?) v. a. (e - bde), gjøbe, bringe Gjødsel paa et Stykke Jord. Gbr. — See ellers træde.

trædd, adj. traadet, beskaffen med Hensyn til Traad; om Løi. Bruges sammenfat som eintrædd, tvitrædd. Ekers Particip af træde.

træde, v. a. (e - de), 1) sætte Traad i, træde (en Naal). Nest alm. træ. G. N. præda. (Af Traad). — 2) stifte op, hænge paa et Baand. træde upp Hæspe: sammenbinde Hæspe ved at stifte en Traad igjennem den. træde upp Fisk: hænge Fisk paa en Bidie. B. Stift.

Trægt, f. en Tragt. J Sogn hedder det Trætt. (Jsl. tregt. Sv. tratt).

træf, see tref.

Træl, m. 1. en Træl (G. N. præll); en slittig Arbejder, et stræbsomt, arbeidsomt Menneske. Ein tru'e Træl: en tro og slittig Arbejder.

Træl, m. 2. en Knort i Huden, især paa Hænderne; et Sted hvor Huden er bleven tyk og strumpen ved Gnibning eller Arbeide. Søndensjelds. J Gbr. betegner Træl ogsaa den tykke Hud under Fjøskaarne og ligeledes paa den indvendige Deel af Haandfladen.

Træl, m. 3. et Slags lange og smale Boier paa Dorstegarn. Edm.

Træl, n. Slæb, tungt og langvarigt Arbeide. Nest i Forbindelsen „Slæp aa Træl“.

træla, v. n. (a - a), trælle, slæbe, arbejde mojsomt. (G. N. præla). Søndensjelds ogsaa at anstrenge eller skynde sig (liæsom slæva), i. Ex. Han træla aa gjæft: han slæbede og gif alt hvad han kunde. J Edm. forekommer ogsaa et andet træla, v: slyde i Vandfladen (= dubla), f. Træl, 3.

Trældom, m. Trældom; tungt Arbeide.

Træling, f. Slæb, Anstrengelse.

trælsam, adj. 1) mojsom, besværlig; 2) stræbsom, arbeidsom.

Trøm, Bred; see Trøm.

trønge, f. trenga. trøngje, f. trengja.

Trøste, f. Traust. Trætt, f. Trægt.

Trætta, f. Trætte, Riv. G. N. præta.

trætta, v. n. (e - e; og a - a), trætte, kives. Skal ogsaa findes i Formen trøte. G. N. præta.

Trættebror, m. Trættebroder.

trættesam, adj. trættefær, tilbøielig til Lovst. — Hedder ogsaa trættesfus og trættefær. (Sv. tråtsam).

Træv, n. 1) et Løst, som er løseligt

neblagt af Stænger eller Fjæle; et Høloft. Aa. Stift, Jæb. og fl. J Leirbal findes Formen Treu eller Triv (aab. i). G. N. præf, præf (i et Par Dokumenter). Ekers kaldet Hjøll, Skuff, Spang. — 2) Gallerie, Pulpitur i en Kirke. Mandal og fl. Ekers kaldet Læm, Hjøll, Overlaup. — 3) en Læde, et Høhuus. Fosen. Hertil Trævlaan, f. en Lædebygning.

Træve, m. en Hob af skaaret Korn paa Ageren, indeholdende 24 Neg eller Kornbaand. Jæb. Gbr. J Mandal regnes en Træve til 26 Neg. J Indersøen bruges samme Ord i Formen Træva, om 24 Knipper eller Kjerv af Lovkøist. Jf. Sv. tråvso og D. Trave (om 20 Neg). G. N. præf, forekommer blandt Kornets Navne i Etalba.

Trævlaan, Læde; f. Træv.

Trø, n. 1) en liden Ager til Roer eller Poteter (= Reit). Mandal. 2) en liden indhængt Plads, en Føld for Kvæget. Indersøen. Ogsaa i Ostersb.: Trø, f. (Vel egentlig Trøb). J Søndre Berg. bruges Trø, n. i en lignende Betydning. Jf. Trø.

trø, f. træde og trøve.

Trød, n. Træden, Trampen.

trøde (trø), v. n. og a. (e - de), 1) træde, trampe, stampe med Fødderne. B. Stift. (Jf. trø). Han trødde ni Golve: stampe i Gulvet. — 2) træde, sætte i Gang ved Paatrædning, drive f. Ex. Hjølet i en Kof (f. Trøde). Heraf Trøding, f.

trøde (trø), v. a. (e - de), neblægge Laaffele, lægge Underlag i Laget paa et Huus. (Af Trøb). G. N. trøda. — Particip: trødd, forsynet med Laaffele.

Trøde (Trøa), f. Trædebræt, Fodbræt, hvorved man træder eller driver en vis Indretning; saaledes i Spinderofte, Dreieskole og Bæverskole. Hedder ogsaa Trø (Inbr.) og Trøa (Sogn). Jf. Sv. vålstrada. — Paa nogle Steder betyder Trøe ogsaa en Stang (= Trøde). Gbr.

trøgta, v. a. (a - a), true, affkræfte. trøgte Hund'en: hindre Hund'en fra at gjøe eller bide, true den til at være rolig. N. Berg.

Trøm, m. Raub, Bred, Kant; Bredden paa et Kar. Hertil Skogatrøm, Is-trøm, Sjøatrøm. Samt mæ Trøm'a: lige op til Bredden af Karret. Jf. samtrøma. „æte ne mæ Trøm'a": spise fint ved Bredden af Fadet, ikke i Midten. (N. Berg.). Meget brugt i B. Stift og

A. Hedder ogsaa Troem (sjelben) og Traam (i Sogn, Gard. Rbg. Tell. Formen Traam (for Trom, aab. o) svarer nærmest til G. R. prömr (i Dativ premi). I Tell. er Traam Feminin, og betegner ogsaa Karm, Fading.

tronge og trøngje, see trenga.

Trønste, f. en Benævnelse paa trøbsige eller arrige Kvindfolk. Edm.

Trøst, m. (Pl. Trøstje, r), Eiberne paa et Kar, især forsaavidt de dannes af en enkelt sammenbøiet Plade eller Fjel. B. Stift. Fjndes ogsaa i Formen Trjøst (Bois). Dstjetrost: en tynd Fjel som sammenbøies til en Veste. Skotrost: Overleder og Hælsykke i Sko.

Trøste, et Slags Ufrub; f. Traussa.

Trøst, f. Trøst, Vindring. (Skulde egentlig hedde Utrøst).

trøsta, v. a. (a-a), trøste. (For trøysta).

Trøstogo, see Trøstugu.

Trøya, f. en Trøie. G. R. treya. **Trøye**: emne, n. Løi til en Trøie. **Trøye**: filla, f. en forslibt, daarlig Trøie.

trøye, v. a. (e-e), more, fornoie. trøye seg: more sig, have Morfskab. Meget brugt. i Tr. Stift, ogsaa paa Helg. I Drk. siges ogsaa trø se, og trøyte se, i samme Betydning. — Drbets Slægtfskab er uvist, da det ikke findes i andre Sprog.

Trøys, f. en stor Efaal med Rør eller Tub paa den ene Side. Sogn, Tell. Gbr.

trøysam, adj. morsom, fornøielig, løstlig, løierlig. Tr. Stift, Helg. (meget brugt.). I Romsdalen tilbeels trøysam. I Dsttd. trøysam.

Trøyskap, m. Morfskab, Fornøielse. Tr. Stift. Hedder ogsaa Trøysamheit, og endog Trøysheit (Andr.).

trøysta, v. n. og a. (e-e), trøste sig til, vove, turde, have Mod eller Kræfter til at gjøre noget. R. Berg. og Tr. Stift. G. R. treystast. Han trøyst' ikke gaa lenger: han følte sig ikke istand til at gaae længere. Eg trøyste inkte ta' bø paa meg: jeg tør ikke paatage mig det. Hedder ogsaa „trøyste seg“, som egentlig er rettere, Jf. traustf.

Trøyste, n. Fasthed, Styrke. (Af traustf.) Sjelben.

Trøyt, m. Trøvlbed, især i Slutningen af et Arbeide; det at man anstrenger sig for at blive færdig. Hedder ogsaa Traute.

trøyta, v. a. og n. (e-te), 1) bringe til Ende, fuldføre, faae Ende paa (især

et langvarigt Arbeide). Af trjøta, traut. Me lyt'e sja te trøyte bø te kvelds. Dei ba snart trøytt bø fraa seg. Unbertiden ogsaa om at ubholde eller tilbringe en vis Tid; f. Ex. trøyte Ratt'a ut. Eit Mr æ langt te trøyte. — 2) drive, anstrenge, holde til Arbeide. Det ba trøytt ban for lengje. Han trøyte seg for mykje. (G. R. preyta, udmattete). Jf. trøytt. — 3) v. n. holde ud, holde længe ved med et Arbeide, stræbe flittigt for at blive færdig; ogsaa: blive længe paa et Sted, ubhale Tiden; slubde, vente længe paa noget. Meget brugt. i B. og Ag. Stift. (Om et andet trøyte, see trøye). — trøyte seg: anstrenge sig, gjøre sig Umage. trøyte seg ette: traate, hjae, stræbe efter noget. (Meget brugt.). trøyte av: oppbebie Enden paa. trøyte paa: holde længe ud.

trøyten, adj. flittig, travl, som holder længe ud med Arbeidet.

Trøyting, f. Udholdenbed med et Arbeide, Trøvlbed; ogs. lang Venten.

trøytt, adj. træt, udmattet. (Jf. klar). G. R. preytr. Dgfaa Particij af trøyta: drevn, anstrengt; sjeldnere: tilendebragt.

trøyttast, v. n. trættes, blive træt.

tu, forfortet for ut-ur, o: ud af.

Tu, m. f. Tuv. — **Tua**, f. Tuva.

Tubba, f. en Tue (= Tuva).

Tude, m. i Salemaaden: so vaat'e sum ein Tude, o: ganske gjennemvaad. Edm.

Tudur, f. Tidur. Tne, f. Tvega.

Tufs, n. Lapperie; ogs. Uslbed, daarlig, Tilstand. Ag. Stift.

Tufs, m. en Kludret, En som ikke gjør sit Arbeide tilgavnø. B. og Tr. Stift.

tuffa, v. n. (a-a), plukke, ville (Jf. tassa); kludre, røre ved eller forsøge paa noget uden at udrette noget dermed. R. Berg. Gbr. Drk. — **Heraf Tuffing**, f.

tuffen, adj. noppet, øpreven, usjøn; ogs. ubehændig, som ikke kan gjøre noget tilgavnø.

Tuft, f. Tomt, Grund til et Huus; ogsaa Stedet hvor et Huus har staaet. Hedder ogsaa Tyft (Edm.), Toft (Helg.), og Tomt (Busterud). G. R. tuft. Ietta upp gamla Lufte: opføge et gammelt Hjem, besøge sit Fødested. (B. Stift).

Tufteskall, see Lunkall.

Tuftevidd, f. Grundvidde, tilstrækkelig Byggeplads.

Tugga, f. en Mundfuld, bet som man tygger paa een Gang. (Jøl. tugga).

- Han tok der i et Tugge: i een Bld.
 Tobaktugge: en Ekraa.
- Tugu**, f. 1) Vasketub, f. Tooga. 2) Krog, Winkel; see Loge.
- tukka**, rokke, flytte; f. toffa.
- Tuffje**, m. en tyf Belling. Tell.
- Tuft**, f. Lugt. — **tukka**, v. a. tugte. Nogle Steder: tykta.
- Tull**, m. 1) Hvirvel, Kredsgang. I Tull: rundt, i Ring. Helg. (I B. Stift siges: i Tunn). — 2) en Dands. Mest brugl. søndensjelds. Ogsaa Spil til en Dands. Tell. og fl. — 3) en Krølle, Ulbtot, eller noget som er sammenrullet. (Sjeldnere). — 4) en Pylt, Pafte, sammenbundet Knippe. Buserub, Hedemarken. — 5) en Løffe, taabelig Person; En som er forvirret i Hovedet; ogsaa en Sarling. Mest brugl. nordensjelds.
- Tulla**, f. 1) et tøset, taabeligt Kvindfolk. Tr. Stift. 2) Tumesøge (f. Lulefott). 3) et Faar med korte Ører. (= Kuvva). Tell.
- tulla**, v. a. og n. (a-a), 1) vikle, rulle sammen. tulle ihop. Øbr. og fl. — 2) mange, røre sammen (en Rødste). tulle Supa. N. Berg. (Sf. tvilla). — 3) tumle sig, svinge, dandse. Tell. Hall. og fl. Ogsaa dreie sig rundt. Helg. (I B. Stift: tunna). — 4) spille eller syngte til en Dands. Tell. (Sf. sulla og bulla). — 5) tumle, vanke omkring, vandre blindt hen uden at følge nogen Vej; ogsaa bære sig taabeligt ab, komme med tøsede Indfald o. s. v. Meget brugl. nordensjelds, og i Øbr. Sdm. og fl. „tulle seg burk“: forvirre sig, vandre vildt. Sf. vingla og villa.
- tulla**, adj. tøset, sjantet, forrykt. N. Berg. (meget brugl.). I Sogn bedder det turlen. — Ellers: ihopiulla, v: sammenviklet, sammenrørt.
- tullen**, adj. forvildet, forvirret; ogsaa det samme som tulla.
- Tullesfort** (oo), f. Lumlesøge, Ringsøge, en farlig Røgsygdom, som blandt andet vtrrer sig derved, at Dyret vrænger Hovedet til Siden og løber om i en Kred. Tr. Stift. Hedder ellers: Tullo (Helg.), Tunnastryka (B. Stift), Eviou (Tell.), Villeskyje (Sdm.), Dubbeskyja (Sogn).
- Tulling**, f. Dmtulling, Svingning, Dands; ogs. Forvildelse (f. tulla).
- Tulling**, m. et forvirret eller forrykt Menneske; en Hlante.
- Tulvte**, pl. f. Pjalter, Lapper. Sdm.
- tuma** (aab. u), v. n. udmaale i Tommer; trække langsomt og med Nøie eller ligesom tommevits. (Sjelden).
- Tume** (aab. u), m. 1) Tommelfinger. B. Stift, Kbg. og fl. Hedder ogsaa Tumarsfinger (Sdm. Ag. Stift). G. N. pumalinger. — 2) Tommelfingeren paa Vanter (see Tumling). — 3) en Tomme. Udtales ogsaa Tumame og Tome. Paa Tume-Lal: tommevits.
- Tumerot**, f. Tommelfingerens Rod eller Basis. Ogsaa kaldet Gump, Jark, Jarpebold.
- Tumestoff**, m. Tommestof, Alen.
- tumla** (tumble), v. n. (a-a), tumle, falde overende; ogsaa svæve omkring. (Ske alm.). Heraf Tumling, f.
- Tumling**, m. 1. en Tumling, et lidet Bøger uden Fod.
- Tumling**, m. 2. Tommelfingeren paa Handsker eller Vanter. N. Berg. Hedder ogsaa Tumung, Tummung (Øbr.) og Tume, aab. u (Søndre Berg. Kbg. og fl.). G. N. pumlung.
- tumfsen**, adj. stiltende, utilbøielig til at tale. N. Berg. Nogle Steder ogsaa: forvirret eller forrykt. Saaledes ogsaa Tumfsing, m. om En som er forrykt.
- Tumung**, f. Tumling.
- Tun** (uu), n. 1) Gaard, bebygget Sted; den Plads hvorpaa Husene staae, i Modsetning til Engen og Agrene. Meget brugl. vestensjelds. „Eit stort Tun“ betegner saaledes en stor Hob af Huse eller en meget bebygget Gaard. Heim i Tun'e: hjem til Husene. — 2) et Sæt af Huse til et enkelt Gaardbrug; en enkelt Gaards Bygninger (Stue, Maddob, Løbe og Fæhuus). Sdm. D'a try Tun paa den Gar'a: den Gaard udgjør tre Brug, har Huse for tre Familier. Heraf eintynt. — 3) Gaardstrum, Pladsen imellem Husene. Sogn. Hedder ellers Ton i det Søndensjelds, hvor det Tun bruges i den sidste Betjødning. G. N. tün (Engen ved Husene). Ang. tün (Hægn, Gaard, By).
- Tundr** (Lond'er), n. Lønder, haard Fyr-svampt (forskjellig fra Knøf). Mest brugelig vestensjelds. G. N. tuadr. (Sf. tendra).
- Tundrestoff**, m. en liden Kasse med smaa skaaret Lønder til at slaae Bld i.
- Tunfugl**, m. en Fugl, som sædvanlig opholder sig i Gaarden eller ved Husene (sker om Skaden). N. Stift.
- tung**, adj. 1) tung, vægtig. G. N. tung. Komparativ: tvngre; Superl. tyngst. (Sf. tyngja). — 2) besværlig, moijsom, anstrengende (om Arbejder); ogsaa træfende, svær, haard. — 3) tung, stiv, som har nogen Nøie for at bevæge

fig. — 4) bøfag, børft, uftiftet; ogsaa føvrig. Heraf tynge, Tyngefel. — 5) fket, tyt; om Lufften. (Mofat lett). Han æ tung' i Luft'enne. (B. Stift). tung paa Foten: uftiftet til at gaee hurtigt. tung i Kroppen: bøfag, børft. tung fore Brøfte: tungbrøftig, noget høe. Tunge-Taft'e: den tyngfte Deel af et Arbeide. Cit tungt Rus, f. Rus. Ein tung Suff: et dybt Suff. Ein tung Skatt: en tryffende Ildgift. tunge Tantar: mørke Tanker. Jf. tungt. Tunga, f. Tunge. (W. N. tunga). Dgfaa en Spids eller noget fom ligner en Tunge; f. Ex. et Slags Riler i Sønnen paa Støvler (Støvle-tunge). Dæ 'Hje te taka paa Tungo: det er ikke til at tale om, det er upassende at nævne det. „Dæ liqg fremft paa Tungunne“, : det er nærved at falde mig ind (om en Ting eller et Raon, fom man troer at erindre). — Tungebænd, n. Tungebaand. Tungemaal, n. Sprog. Tungerot, f. Lungeroden i Munden.

Tung-alda, f. Havbølge, de store og langfomt fremfridende Bølger i Havet eller nær ved Havkanten. Hølg. (Tung-alla). J Ndm. hedder det Tungolle og i Edm. Tunghold, n. (Jf. Alba).

tungbløst, adj. tungbrøftig, fom aander tungt eller bliver snart træt. Hølg.

tungføng, adj. 1) beføvrig, mofom. (Mofat lettføng). 2) fliv, feitet, fom ikke arbeider med Letthed. Balder's.

tungføvrig, adj. tung, fliv i at gaee eller bevæge fig. (Egentlig tung til at flyve). Gbr.

tungføv, adj. 1) tung, feenførdig, uftiftet til raff Bevægelse; f. Ex. om gamle Folk. Alm. og meget brugt. — 2) føv, blump, tung til at føre. W. N. pungføv.

tungføvt, adj. tungfødet, uftiftet til hurtig Gang.

Tunggods, n. tunge Varer i en Ladning. (Forsaa vidt det betegner Varer i Lønder, kunde det ogsaa opfattes fom Tunn-gods).

tunghendt, adj. tungbaandet, uftiftet til flint Arbeide.

Tunghold, fee Tungalba.

tunghøvd, adj. tunghøvd, lidt høv.

Tungje, m. Tynge, Bøgt. W. N. tungi. Ein Waga-Tungje: en Tynge af om-trent en Bog. Ein liten Tungje: en liden Forøgelse i Tynge, f. Ex. af noget fom hænges paa; undertiden ogsaa Søvnighed, Døfighed.

tungflødd, adj. tungflødt. Er let at

forverle med tunnflødd, og derfor lidet brugeligt.

tungladd, adj. tungt ladet, fom har en tung Ladning.

tungleg, adj. noget tung eller beføvrig. Nbl. og fl.

tunglendt, adj. om et Landskab med tunge, bakkebe Veie. Inbr.

tunglynt, adj. tungfinbig. Hjelben.

tungnoem, adj. tungnemmet.

Tungolde, Havbølge; f. Tungalba.

Tungofka, f. tungt Arbeide. Eogn.

tungpøgd, adj. tung at pløie; om Ager.

tungrodd, adj. tung at roe; om Baabe. Dq. tungrodd (Edm.).

tungfam, adj. beføvrig, tryffende, om Umstændighederne; ogsaa bedrøvelig, neblaaende, førgelig.

tungfigld, adj. tungføkende, fom ikke gaer let under Seil.

tungfinna, adj. tungfinbig.

tungføvøvd, adj. tungføvrig, fom føver fast, ikke lettelig væffes. Temmelig alm. men hedder ogsaa tungføvøvd (Gbr. Edm.), tungføvd el. tungføvt (Ar. Stift).

tungt, adv. tungt, beføvrigt; ogsaa haardt, stærkt. Ielle tungt: falde tungt, beføvrigt. flaa tungt: flaae haardt til. sova tungt: føve fast, være vanskelig at væffe. Han taf dæ 'Hje tungt: han tager fig det ikke nær, gjør fig ikke stor Sørg derover. Eg vild' ikke taka fo tungt paa Mun'n'en: jeg vilde ikke fige faa haarde Ord. (N. Berg.). Tent ikke fo tungt: gjør dig ikke faa førgelige Tanker. Iim han flulde tentje fo tungt: hvie han flulde have en faa-ban flrækkelig Tanke. (B. og Ag. Stift).

tungvinna, adj. beføvrig, tung at arbeide paa eller vanskelig til at faae rigtig fland; ifær om Gaarde, hvie Dyrking udfræver meget Arbeide, eller hvor Driften er mere beføvrig end paa andre Gaarde af lignende Storrelse. Rbg. Tell. Ordet er næften almindeligt i en anden Form, nemlig tungvint. J N. Berg. og Edm. hedder det tungvunnen. (Jf. Vinna). Mofat lettvinna, lettvint, lettvunnen.

tungvint, adj. fee forrige. Dgfaa adv. tungt, beføvrigt, med meget Arbeide.

tungvoren, adj. noget beføvrig.

Tunka, f. tynd En, Mark hvorpaa der vorer lidet Græs (= Skrinna). Nbl. — Maaftee kunde der ogsaa findes et Verbum tunka (fortynde) eller tunkaft (fortyndes), af tunn, adj.

- Tun-fall**, m. Gaard-Bætte, Kiese, et indbildt Væsen som tænkes at opholde sig i en Gaard eller have sit Hjem i samme. Nbl. Ellers kaldet Løstefall (Nordland), Lømtægubbe, Garvor.
- Tunkebo**, m. tor og mager Jord med lidet Græs. Nbl. Jf. Lunka og Bø.
- Tunn**, adj. 1) tynd, i Tvermaal eller Gjennemsnit. (Kun om flade Ting. Jf. grunn). Hedder paa nogle Steder tynn (Edm. og fl.). G. N. punnr. — 2) tynd, med Hensyn til Fasthed; blød, rindende, vandig. — 3) tynd, med Hensyn til Mængde; utæt, tyndt-slaende, adspredt; f. Ex. om Svov. (Mobsat tjuff). Heraf tynna og tyn-nast.
- Tunn**, n. Svingning, Hvirvel. Mest i i Forbindelsen: „i Tunn“, o: omkring, rundt, i en Kreds; f. Ex. snu seg i Tunn (breie sig om), laupe i Tunn (løbe rundt i en Kreds). B. Stift, Drk. I Edm. hedder det Tynn; saaledes ogsaa Haudetynn, o: Hovedsommel. (Jf. Tull). Maaskee egentlig Turn; f. tunna.
- tunna**, v. n. (a - a), svinge, breie sig; svæve omkring, hvirvle, løbe om i en Kreds. Meget brugt i B. Stift. I Edm. hedder det tynne. (Jf. tulla). tunna seg: tumle sig, svinge, danske. Ordets egentlige Form er maaskee tur-na. Jf. G. N. turna (omvælte). Ang. tyrnan og Eng. turn (breie, vende).
- Tunna**, f. en Lønde. (Søndre Berg. Rbg. Tell. Helg.). Hedder ogsaa Tyn-ne (N. Berg.), Tonna, Tonne. G. N. tunna. Sv. tunna. — Hertil Tun-neborn, m. Løndebund. Tunnekjer, n. Kar som holder en Lønde i Maal. (I B. Stift Tunnesaa, m.). Kigesaa Tunnekjerel (Tunnekjel), m. Kjedel som rummer en Lønde. Tunnestav, m. Løndestaver.
- Tunnaknut**, m. Hvirvelvind, Luftstrøm som dreier sig rundt. B. Stift. I Edm. Tynnaknut. Jf. Windknut.
- Tunnasylka**, f. Ringafuge (= Tulkefott). I Edm. Tynnasylke.
- Tunnbrau(d)**, n. tyndt Brød, Fladbrød. Sjelden. (Sv. tunnbröd).
- Tunnbrikka(n)**, n. tyndt Bl, Svagdriffe. (I Edm. Tynnbriffe, m.).
- tunnfengd**, adj. noget tynd eller adspredt. Sjelden.
- tunngrændt**, adj. tyndt beboet, lidet befolket. Mobsat tettgrændt.
- tunnhært**, adj. tyndhaaret, som har en tynd Haarvært. G. N. punnhærdr.
- Tunning**, f. Svingning, Dandring,
- Krebsgang, Dantuning. (Af tunna). Hedder ogsaa Tynning.
- tunnflødd**, adj. tyndflødt.
- tunnlaupen**, adj. tynd, vandig, ikke sammenløben; om Ræsk (tunnlaupa). Rogle St. tynmlaupa (f.).
- Tunnleitkje**, m. Tyndbed.
- tunnlippa**, adj. som har tynde Læber.
- tunnloa** (for loba), adj. tynd, utæt; om Kornsaeden paa Ageren. Sogn.
- Tunnrojome**, m. Fløde af tynd eller særlig Ræsk. I N. Berg. Tunnrojome.
- tunnsaedd**, adj. tyndt saet.
- tunnsvya**, adj. tyndsvyet.
- tunnsløg**, adj. tyndt bevoeret med Græs, let at slaae; om Eng. Vofs.
- tunnvaksen**, tyndt opvoxen, utæt; f. Ex. om Svov.
- Tunnvangje**, m. Lindingen paa Ansigtet; ogsaa den øverste Deel af Kindbenet tilligemed Lindingerne. Gbr. og fl. (I B. Stift Tinning). G. N. punnvangi. Ang. punvang.
- Tunnvembe**, n. Slagside, det tynde Kjøb paa Underlivet. Drk. G. N. punnvembi. (Af Væmb). Ellers kaldet Slagside og Svaangside.
- tunnvrida** (aab. i), adj. om Kar med tynde Staver.
- tunnvoren**, adj. noget tynd.
- tunt**, adv. tyndt, adspredt.
- Tun-teig**, m. et lidet afskrændt Engstykke tæt ved Husene. B. Stift.
- Tupp**, m. 1) Top. (Sjelden). Ogsaa Benævnelser paa en Hane. 2) Fingerspids. Buxterud.
- Tur** (uu), m. Bulder, Drag, vedbarende Larm. B. og Tr. Stift. (Rogle Steder Dur). Ogsaa Leg, Stot, Iøktigt Liv (f. tura). — Bruges ogsaa i den fremmede Betydning: Gang, Udflugt, Reise (Tour), især tilføes.
- tura**, v. n. (a - a), 1) bulbre, brage, larme; f. Ex. om Bogne, Kværne og beslige; ogsaa om Vinden. R. Berg. og Tr. Stift. Andre Steder bura. (Jf. tora). — 2) stole, lege, more sig, leve iøktigt. Aa. Stift. „ture Jul“: more sig i Julen, holde Julefestskad. (Maaskee egentl. tilbringe Tiden).
- Ture**, m. en dobbelt Tap (= Toppa) eller egentlig den Ring som omgiver en mindre Tap. Buxterud, Hedemarken. I Hall. siges Tur.
- Turhyllma** (aab. u og y), el. Turhyllma, f. en stor Markplante, formodentlig Stormbat (Aconitum septentrionale). Sogn. Ellers Toralm (Drk.), Turæme og Torjæme (i Tell.). Det sidste Navn Kal vist egent-

lig være Lørhjalma, idet baade hjaalma og hylma kunne forklares af Blomsternes Ligebed med en Hjelm (G. N. hjalmr). Ordets første Deel er vanskeligere at forklare.

Turing (uu), f. Bulber, Larm; ogsaa Leg, Morflab, Fornoielser.

Turk, m. 1. en Tyrk. (Sv. turk).

Turk, m. 2. 1) Lørring, f. Er. paa Hø og Korn; Veir til at tørre i Søndensfelds. (J. B. Stift Terre). G. N. purkr. — 2) et Huus til Korntørring; f. Turkefova. — 3) Lørke, Fortørrelse; Lørbed. Alm. (Nogle Steder: Tyrk). Ogsaa Lørst eller Mangel paa Drifte. Jf. turkast.

Turka, f. en Slump som tørres paa een Gang; en Dragt Korn som tørres til Maling. B. Stift.

turka, v. a. (a - a), 1) tørre, tilberede ved Lørring. 2) afstørre, gjøre fri for Vand eller Både; undertiden kun at trække noget op af Vandet. 3) afvifte, afstrøge; f. Er. Vanddraaber, Smuds, Støv. Hedder paa nogle Steder tyrka og tørke. G. N. purka. Sv. torka. (Egentl. turk-fa, af turr). turka seg: tørre noget af sig. turka upp: optørre, fortørre. turka upp-atte: tørre paany; ogsaa blive tørt iglen efter et Veir. turka ut: udslætte, afvifte, f. Er. en Skrift. turke ti seg: spise tør og haard Mad.

turkast, v. n. tørres, fortørres; ogsaa plages af Lørst, lide Mangel paa Drifte eller saftig Epise. Meget brugt. (Om en egentlig Lørring siges sædvanlig: tonna). turkast upp: udtørres, borttørres.

Turkaar, n. Lørke-Aar, Sommer hvori der indfalder stærk Lørke.

Turkebella, f. Steensive eller Plade, hvorpaa man tørrer Korn til Maling. (Ogsaa kaldet Turkarbelle). Ligesaa Turkepanna og Turkegryta.

Turkeflut, m. Klud at tørre med.

Turkeloft, n. Lørreloft.

Turkesott, f. en vis Kvæghygdom. Tell. Bustersub.

Turkefova (aab. o), f. Lørrestue, et Huus hvori man tørrer Korn til Maling. B. Stift. Ogsaa kaldet Turkehus, Turk (Sogn), Lørstugu (Gbr.), Trøstogo (Valders). I de øvrige Dele af Landet hedder det Bastova (Bastugu o. f. v.), Rylna, Rione, Rafje.

Turking, f. Lørring, Afstørring.

Turklæ(de), n. Lørklæde (= Plagg). Gbr. og fl. — Egentl. Turf-slæde.

turr (aab. u), adj. 1) tør, afstørret, ikke vaad. 2) indtørret, tilberedt ved Lørring. 3) baard, starr, saftløs (f. Er. om Mad); gold (om Kær); ogsaa karrig, sparsom. Paa nogle Steder især i Tr. Stift hedder det tørr; ellers forekommer ogsaa fjurr'e (for tjurr) og fjurr'e (i Rbg. og Mandal). G. N. purr. Sv. torr. I et Par Afledninger forudsættes Formen torr (aab. o) nemlig i tonna (torna) og Tofte (for Tørte); jf. Terre og Torre. — Vaten sto turr'e: Vaaden stod ganske over Vand (nemlig paa Grund). turt Korn: tørrt Korn til at male. turt Brød: Brød uden Suul. Ku'a vart turr'e: Koen blev gold, holdt op at malte. Et turt Ar: et Lørkeaar; ogsaa et Ar hvori Suulvarer falde knapt.

turbanna, v. n. bande idelig. R. Berg. **Turbolk**, m. en Tid, hvori Veiret er jævnlig tørt.

turrsingjen, adj. noget tør. Edm. „D'e turrsingje“: der er Mangel paa Suul, man maa spise tør Mad. I Tr. Stift skal det hedde turrsengt.

Turrsjål, m. tørrt Fisk. Saalebes og-saa Turrsjil, Turrsjeld og fl.

Turrslo(ding), m. en Byge, som gaaer over med Vind og Styer uden Regn. Jndr.

turrsottes, adv. med tørre Fødder. Ein kann gå Elv'a turrsottes. R. Berg.

Turrohøy, n. tørt Hø. Bruges i Mobsætning til Raahøy (utørret Hø) og Saalehøy (balvtørt Hø).

turrlædd, adj. torrlædt, ikke vaad.

Turrlaup, n. en fortørret Plet paa et Træ, et Sted hvor Barken har været afreven. Gbr.

Turrlenda, f. en tør Mark eller Landstrækning. Søndensfelds.

turrlendt, adj. tør, om Marker eller Agre. Mobsat vaatlendt.

Turrmad, m. Lørmad, Brødmad; i Mobsætning til Søbemad. B. og Tr. Stift.

turrmylbt, adj. om Grund som bestaaer af tør Jord. Sjelden.

Turrot (rot, aab. o), n. Lørtaadenshed, det at Frugter forraadne under Lørringen. Søndensfelds. (Tell. og fl.)

Turrlodda, f. tør Taaqe, en Mængde af tørre Dunster i Luften. Tilbeels det samme som Voe.

Turrsno, m. tør Enee.

turrtimast, see tortimast.

Turrrer (er), v. tørt Veir, uden Regn eller Enee.

Turrold (aab. i), m. tørt Brænde.

turt, see turr og turva.

Turt, Fornødenhed; f. Turst.

Turt, f. en Fjeld-Urt (Sonchus alpinus).

Tr. Stift. **J** Sogn: Turtne. Andre Steder Truft og Tryft.

Turu, f. Dvora. Turul, f. Dverel.

turva, v. a (tarv; turvte, turvt; sædvanlig: tar, turte, turt), behøve, trænge til, have Trang for. Neget brugl. i B. og R. Stift. G. R. purfa. Præsens tarv er meget sjældent (Hærd.), da det almindelig hedder: tar (G. R. þarf). Imperf. hedder overalt turte. (G. R. þurfti). Han tar mykje endaa: han behøver endnu meget. Han hjem'te turva da: han vil nok behøve det, det bliver ikke mere end nok (ogsaa om noget som er knapt tilmaalt). Dæ infle meir eld som hava tar: det er ikke mere end hvad man behøver at have, det er knapt nok. Tell. og fl. **J** B. Stift hedder det: „Dæ æ 'fje meir eld so hava tarst“. — Ordet bruges ellers meget ofte i Forbindelse med et Verbum i Infinitiv og betegner da at have Grund til, være besøiet til, kunne vente nogen Nytte af; f. Er. Du tar 'fje tvila: du har ingen Årsag til at tvivle. Dei turt' infje tenkje dæ: det nyttebe dem ikke at tænke derpaa. Han tar aldri bry seg: det skal ikke nytte ham at umage sig derfor. — Imperfektum (turte) bruges i B. Stift ogsaa i Forbindelse med „hava“ i Begrebet: maatte, skulde, burde; f. Er. Eg turte ha' gjort da: jeg skulde have gjort det, det kunde være fornøden at o. f. v. Eg turte ha bee deg um da: jeg maa bede dig om det. Du turte ha vore dar: du burde have været der. (I disse Tilfælde sammentræktes Ordene „turte hava“ sædvanlig til: turt'a). — Beslægtede Ord ere: Torv, Tarv, tarvall, Turst.

turvande, adj. trængende, som behøver noget. (Sjelden).

turvast, v. n. (tarst, turtest), behøves, udtræves, være fornøden. Dæ tarst alt ihoy: det er altsammen nødvendigt, der er ikke mere end som behøves. Dæ va 'fje meir eld som turtest. Ogsaa: „som hava tarst“; see turva. Supinum hedder: turst. (B. Stift).

turveleg, adj. maadelig, tarvelig. (Sjelden).

Turvt (Turt), f. Trang, Fornødenhed, Behov. Hærd. og fl. G. R. þurft. — Ellers Torv og Tarv.

turvug (turtig), adj. trængende, som

behøver noget. (G. R. þurftug). Vest i Sammensætning: storturvug, naub-turtig. Hedder ogsaa tyrtig.

tusend, Talord: tusinde. Hedder sædvanlig: tus'en (tusn). G. R. þúsund. Ein Tusendbeil: en Tusindbeedel. **J** Tusendtal: i Tusindtal, tusindviis.

Tust, m. Varme, Hede i et Værelse; ogsaa Ruus, Perial. Sdm.

Tust, n. Bevægelse, Larm, Uro; ogsaa Fornøelse, Lykkeligbed. B. Stift. „ga paa Tust“: løbe omkring efter Rorsfab og Lykkeligbed. Hærd. (Jf. Hust).

tuska, v. n. (a - a), larme, rasle, bevæge sig med Larm. Jf. ruska.

tustjen, adj. franten, igelig. Sogn.

Tustl, n. en ubetydelig Bevægelse, Gang, Rørelse; smaat Arbeide; ogsaa Planer, Forhandlinger, noget som er i Gjære, især om en Plan til et Giftermaal. B. Stift, i Formen Tutl og Tultl (Tulsi). — **J** Sdm. siges ogsaa Tultle (for Tusla), f. om et Angreb eller Forsøg. Han tol det ei Tultle: han gjorde et dygtigt Angreb paa dem.

tusla, v. n. gaae sagte, være i Bevægelse; ogsaa arbeide smaat. Vest i B. Stift; udtalt tutla (S. Berg.), tultle, el. tultse (N. Berg.).

tuslen, adj. svag, strobellig; ogsaa sjantet. Sogn, i Formen turtlen.

Tusts, m. Tuste, Trold, fabelagtigt Væsen. G. R. þust, puss. — Ogsaa en Eygdom hos Køerne. Sdm.

Tustsbit (aab. i), n. et Slags ondartede Saar, især paa Fingrene (fordum forklaret som Tustsens Bid). R. Berg. Hall.

Tuste, m. en Tøse, Døsmer. Tilbeels i Søndre Berg. (Jsl. puss).

Tustebær, m. Fiirblad (Paris quadrifolia). Tell. Ellers Trolobær.

Tustefugl, m. Strøm-Stær. (Sogn). Ellers Fossesall og fl.

Tusteladd, m. en Tøse. B. Stift.

Tust (uu), f. en Pleiel, Tærstetof. B. Stift, Hall. Gbr. Nogle St. Tuste (R. Berg.). G. R. þustr (i Berres Saga). Har ellers forskjellige andre Navne, hvorom see Flyggel og Sloga. **Tusta-vol** (aab. o), m. Stafet paa en Pleiel. R. Berg. Ogsaa kaldet Handvol, til Forskiel fra Slogvol, som betegner Kolben eller Slogstokken.

tuste (uu), v. a. sammenvikle. Hertil tusta, adj. sammenviklet, draget sammen i en Knude. Rbg. Mandal.

Tuste, f. en Sammenvikling, Knude, Bundt, Knippe; f. Er. af Hamp eller

- Vast. Mandal, Rbg. Tell.** (Isl. pústr, Við).
- Tut** (uu), m. 1) Tub, Ror, f. Er. paa en Kande. — 2) en liden fort Luur til at blæse i. B. Stift. Hedder ellers **Stut** (Gbr. Drk.).
- tuta**, v. n. (a-a) tube; blæse i en Luur eller i et Ror. R. Berg. (3 Gbr. kute). Heraf **Tuting**, f.
- tutla**, gaae sagte; f. tusla.
- tutlen**, sjantet; f. tuslen.
- tutoygd**, adj. som har meget fremstaaende Dine. Gbr.
- Tuv**, m. Top, Bugle, en noget spids Forbøining. B. Stift, Hall. West i Formen **Tu**.
- Tuva**, f. en Tue, en liden Top paa Jorden. Dgsaa i Formen **Tue**, **Tua** (B. Stift). **Tuv'** (Ar. Stift), **Tubba** (Sogn, Hall.). G. N. púsa. Ev. tusva.
- tuva** (tue), v. a. sætte op i en Top; gjøre høit i Midten.
- Turekvit**, f. Hundskarn.
- Turemark**, f. Jord som er fuld af Tuer.
- turut**, adj. toppet, fuld af Tuer. Ellers **tuette** (B. Stift), **tuvvat** (Ar.).
- Tvag**, n. 1) Vast, hedt Vand til Rensning og Balsning af Uldtøi. R. Berg. — 2) Urin, Pis; Især af Dyrene. Østerd. (i Formen **Tvau**). Isl. þvag — 3) Strabads, Arbeide i Bæde og Uveit. Ebn.
- tvaga**, v. s. og n. (a-a), 1) vasse i hedt Vand, rense og vasse Uldtøi. R. Berg. (3f. tvaa). — 2) skalde, pløse; om Dyr. Østerd. (ubtalt tvau). — 3) strabadsere, arbeide i Bæde og Uveit. Ebn. Heraf **Tvaging**, f. Balsning, Vassning i hedt Vand; ogs. Strabads.
- Tvang**, m. Tvang. 3 B. Stift **Tvaang**.
- Tvare**, m. 1) en liden Naver, Rivenaver. Helg. — 2) et lidet Bor (Epi-gerbor), dannet næsten som en Skru. Ebn. Om et andet **Tvare** see **Tvora**.
- tvarga**, v. n. trasse, strippe omkring. Ebn.
- tvart**, adv. tvært; see tvært.
- tvau**, Neutrum af **tvø** eller **tvøit** (v: to), see **tvø**. — ba **Tvaubegaste**: være tvetullet (Hermafrodit). R. Berg.
- Tvau**, f. **Tvag**. **tvau**, f. **tvaga**.
- tvæ**, v. a. (tvær; tvø; tvægje), tvø, vasse, skøle reent. Rbg. Tell. (G. N. púsa. Ev. tvá). 3f. **tvaga**, "tvaa seg": vasse sig i Ansigtet. — **Parpictyfum** **tvægjen** hentyder paa en ældre Form **tvaga**. (Got. pvaahan).
- Tvæing**, f. Balsning.
- Tvætt**, m. **Vast**. **Ejelden**, undtagen i Sammensætning som **Tvættevavn**, n. **Vastevand**. Rbg. — G. N. pvaútr. (3f. **Tvætte**).
- Tvægjæring**, m. en Hest som er to Aar gammel. Sogn. — 3f. G. N. **tvægja**, Genitiv af **tvøit** (v: to), f. Er. **tvægja** ára timi, v: to Aars Tid.
- tvægjen** (aab. e), adj. (3f. **tvægje**), vasket, reengjort. Rbg. Tell. — G. N. **pvæginn**. (Part. af **tvø**).
- tvø** og **tvøit**, to; see **tvø**.
- Tvøit**, m. (og f.), 1) en Spaan, Splint, Gliis; Huggespaaner, Høvelspaaner o. s. v. Helg. — 2) et Klovning eller Spalte i Træ; et Indsnit paa Siden af en Stok som man skal fløve (f. **tvøite**). — 3) et Skaar, Hug, Skure; det Indsnit som man gjør i en Stok, idet man bugger den af. Østerdalen i Formen **Tvøet** (ee), f. 3 Edm. bruges **Tvøtt**, m. i en ganske anden Betydning, nemlig om en tvær og dum Person. — 3 den sydlige Deel af Landet forekommer **Tvøit** (m.) meget bypzig som Gaardsnaavn (der sædvanlig skrives **Tvø** og **Tvødt**), men **Tvøit**'s Betydning er her ubekjendt. 3 de gamle Dokumenter skrives det **pvøit**. (S. **Munchs** **Bestr.** over Norge i **Middelalderen**, p. XV. 3f. **Moltke**'s **Dialekt-Verikon**, p. 614). Kunde maa skee betegne en Udbugning eller ryddet Plads i Eoven, men forklares ellers som en fraskilt Deel eller Part.
- tvøite**, v. a. (a-a), fløve, splitte, eller egentlig gjøre nogle Hug paa Siden af en Stok som man vil fløve, for at Kloften eller Reenen skal gaae i en lige Linie. Gbr.
- Tvøng**, m. Sto-Nem, Ekobaand. Føjs. G. N. **pvøngr**. 3 Edm. betegner **Tvøng** en liden Træ-Klods hvormed Landen i en Hovel slaas fast. "Ein **Tvøng** te arbeide" betyder derimod en slittig Arbeider.
- tvør** (aab. e), adj. 1) tvær, afslumpet, tvært afbrudt. G. N. **pvørr**. — 2) mobdent, som vender tvært imod eller banner en Vinkel. — 3) ubeleilig, hinderlig; eller oftere: uwillig, tvær, modstræbende. — Det tilsvarende **Udverbium** afsilles tildeels herfra og bebder tvært, tvørt eller tort. En gammel Form findes i **Talemaaden** "ro **tvøran** Hjør", v: roe tvært over Hjørden. Sogn og fl.
- Tvøra** (aab. e), f. **Tvørside**. "foma paa **Tvøra**": komme tvært imod, lige ind paa. Søndre Berg.

Tverbaffje, m. en tvært opstigende Basse; ogs. en Basse som vender lige imod.

Tverbein, n. Tværbein, en Feil i Fødderne paa Hestene.

Tverbløys, m. egentl. en Tværfile; sædvanlig: en Tværdriver, tvær, stivsindet Karl. Ag. Stift. Ellers Tverdriver, Tverfjeltje og fl.

tverbratt, adj. tvært opstigende, brat som en Bøg.

tverbroten (aab. o), tvært afbrudt.

Tverbu, m. Gjenbo. (Ejelden).

Tverdal, m. Sidebal, som danner en Vinkel med Hoved-Dalstrøget.

tverdjup, adj. om Grund, som gaaer tvært ned fra Strandbredden, saa at der er dybt tæt ved Landet. Søndenfielbs. I B. Stift siges nærdjupt.

Tverdriver, f. Tverbløys.

Tverel (aab. e), m. Kjernestav, Tvære at kjerne Smør med. Sogn og fl. Hedder ogsaa Tverel, aab. i (Sogn), Tyrel, aab. y (Edm.), Turul (Drk.), Kinnetrova (Nbl.). I svenske Dial. tværel. Angels. pyiril. (Isl. pirill, Kvast at røre Mælk med). Jf. Tvora og tvilla.

Tvereltv, f. Vi-Elv, en mindre Åa, som falder ud i en større og danner en Vinkel med samme. Gbr. og fl.

Tverfjell, n. Fjeld som gaaer ud fra Siden af en Fjeldbryg; ogsaa en Fjeldsæde lige for Enden af en Dal.

Tverfjor, m. Sidefjord, Green af en Fjord (især en som gaaer lige ud).

Tverflauta, f. Tværblæse i Bunden paa en Slæde. Nbl. (Jf. Hynning).

tverfor, adj. mobsvillig, mobstræbende, stivsindet. Edm. (Hedder sædvanlig tverfyre, aab. y).

Tverg, m. Bantrøining, liden Stakkel. Inbr. (Maaskee Dverg).

Tvergar, m. Hjarde som gaaer tvært over et smalt Strøg.

Tverhaand, f. Tværhaand (= Løvd).

Tverhog, n. Hug, Tværnit; f. Er. paa Enden af en Stof.

Tverhummel, m. Hummel i en Plov. Edm. Jf. Hummel.

tverka, v. n. (a - a), stræbe imod, vise Mobsvillie, gjøre sig tvær. R. Berg.

Tverka, f. Tværhed. (Ejelden). Paa Tverke: paa tvært; ogsaa til Trods, til Fortræd. Tell.

tverkast, v. n. forværres, forringes, af-tage pludselig. Edm.

Tverkrof, m. en tvær Krumning, en Vinkel; ogsaa en Tværdriver, som man ikke kan komme tilrette med.

Tverlag, n. noget som ligger tvært

over et smalt Rum; en Gylde, Bund, Tværplade; ogsaa Lev i et Straa eller Rør. Tilbeels i Tr. Stift.

Tvernagle, m. Tvernagle i Arler og Bjælker. Jf. Splint, Lunnstikka, Sppta.

tverra, v. n. (a - a), indsvinde, formindskes, falde ind; f. Er. ved Kært Kogning. Tell. G. R. pverra.

tverfett, adj. vrangsvillig, som sætter sig imod. Gbr.

Tverfur (aab. u), m. Tværnit.

Tverslag, n. Falsfejern, Slagjern (at udbugge Falser med). R. Berg.

Tversprang, n. Fjirspring. — tverspringe, galoppere. Rbg. (S. Tvisprang).

Tverstrik (aab. i), n. Tværstreg.

tverstygg, adj. mennekesky, vranten, som ikke vil tale med Folk. (Nest om Børn). Edm.

tvært, adv. tvært, tværs. Hedder i Tr. Stift: tvært. I visse Forbindelser hedder det ogsaa tvort (Nbl.) og tort (Edm.). paa tvært: paa tværs; til Siden; ogsaa: lige imod, i Veien, til Hinder, til Fortræd. „gaa paa tvært“: gaae tvært til Siden; ogsaa gaae ubelig, fortræbeligt. fyre tvært, see under fyre. — tvært imot: lige imod, lige over for; ogs. tværtimod. „tala tvært ned fyre“: bryde over tvært, gjøre Ende paa noget. — tvært vve: tværs over, midt over. Hedder ogsaa: tvort vve (i Nbl.), tort-vve (Edm.).

Tvertre, n. Tværtræ, Tværstokke; ogs. noget som er i Veien eller til Hinder.

tvertynnast, v. n. indsvinde pludselig, blise tynd eller mager paa en tort Tid. Hall.

Tverveg, m. Korsvel, en Vel som gaaer tvært over en anden.

Tvervegg, m. Tværvæg, Endeveg.

Tvervid (aab. i), m. Krumninger indvendig i Træ; Karer som gaae paa tværs.

Tvæt (ee), f. Hug, Staar; f. Tveit.

tvia, v. n. yttre Mobsvillighed, sig „vi“. I Nbl. hedder det: tvitta.

Tviarbei(d), n. dobbelt Arbeide, Gjen-tagelse af Arbeidet. Drk. — tvia er den almindelige Sammensætningsform af Taldoret tuo (to), ligesom i det gamle Sprog.

Tvibeire, n. Træt for to Heste; Hjortel som er indrettet til at trækkes af to Heste. Søndenfielbs.

tvibent (for tvibernt), adj. om en Familie, hvort der er kun to Børn. Edm. Tell. (Ejelden). Jf. einbent.

tviblada, adj. tobladet.

Tvibrot (aab. o), n. dobbelt Fjold, Kant som er to Gange ombøiet. (Ejelden).

tvibrotten (aab. o), adj. brækket to Gange, lagt i en dobbelt Fjold.

Tviburar (aab. u), pl. m. Tvillinger. Nbl. Hard. Jæd. (G. N. tviburar).

Tvibyfs, n. Fjirspring. — tvibyfske, v. n. gaae i Fjirspring. N. Berg.

Tvibytning, m. Dunk, Kar som har Bund i begge Ender. Tell.

tvibølt, adj. om en Gaard, som udgjør to Brug, er indrettet for to Huusholdninger. Ar. Stiift. (Jf. einbølt).

Tvidrætte, n. Dræt eller Kjøretøi for to Heste (=Tvibeite). B. Stiift. — Rogle Steder ogsaa: Tvedragt, Splid, Tvist.

tvieggja, adj. tvieggat.

tvifald, adj. dobbelt, tvefoldig. Tell. og fl. Ofte tvifalds: som har dobbelt Fjold, er sammenbøiet to Gange.

tvifasta, v. a. fæste dobbelt, gjøre fast paa to Eider.

tviføtt, adj. tofødet, tobenet.

tvigara, adj. om en Gaard som bestaaer af to Brug. Tell.

tvigild, adj. dobbelt med Hensyn til Værdie, glædende for to. (Meget sjelden). See ellers følgende.

tviggjeld, adj. om en Kjo som har været guld i to Aar. Nbm. — I Edm. siges tviggild (tviggjild'e), om en Dre, som er gildet for to Aar siden.

tvihaka, adj. 1) tvebaget, om et Laas eller andet Kedsfab med to Hager (Kroge). 2) som har dobbelt Hage (paa Ansigtet), hvis Hage deler sig ved en Tverlinie eller Rynke i Midten.

Tvihakje, m. en Kanke med to Hager eller Kroge at fæste Tommer med. Søndenfelds.

tvihendes, adv. med begge Hænder. Man siger ogsaa „med tvihendes Hænder“. (N. Berg.).

tvihuga (aab. u), adj. ubestemt, tvivlraadig, vakkende mellem to forskjellige Beslutninger.

tvihøg, adj. som har dobbelt Høibes; især om Huse med to Stovværk; toetages. Tell. Modsat einhøg.

tvifa, v. n. (a - a), være tvivlraadig, vasse imellem to Beslutninger. Fosen og fl. (Sv. tveka).

tvifloven (aab. o), adj. tvækløftet, som har to Kløfter. Ejelden.

tviflædd, adj. dobbelt klædt, som har to Klædninger paa sig. B. Stiift, Tell.

tvifnept, adj. toknappet, besat med to Rader af Knapper. Tell.

tvikroft, adj. krummet to Gange, bøiet i to Kroge.

Tvil (ii), f. Tvivl, Uvisshed. Jøl. tvilun. „I Tvilo“: i Tvivl, uvis, usikker.

tvila, v. n. (a - a; og e - te), tvivle, være i Tvivl; ogsaa formode, have en Kanke eller Anelse om noget. (G. N. tvila). Eg tvila paa di: jeg har en Formodning derom. Eg tvila paa d'æ for seint: jeg er bange for at det er for seent. — D'æ isse te tvile paa; det er ganske vist. Hedder ogsaa: D'æ Hæ tvilande paa di.

tvilagd, adj. lagt dobbelt, sammenlagt af to; f. Ex. om Traad.

tvileggja, v. n. lægge dobbelt.

tvilen, adj. fuld af Tvivl.

Tvilengd, f. dobbelt Længde. (Ejelden).

tvilla, v. a. (a - a), røre sammen, omrøre, f. Ex. Mælk. Sogn (ubtalt tvilsa) og fl. Maaftæe egentlig tvirla, beslagget med Tvirel (Tverel). Kan ellers jævnføres med tulla.

tvil-laus, adj. sikker, utvivlsom. Ejeld.

tvilraadig, adj. tvivlraadig.

tvilsam, adj. 1) tvivlende, fuld af Tvivl. 2) tvivlsom, usikker. (Ejeldnere).

Tvilsmaal, n. Tvivl, Uvisshed; ogsaa Formodninger, Gætninger.

Tvimennig, m. Kedsfab som er indrettet for to Personer; især en Høvel med Skafter paa begge Ender. Ogsaa kaldet Twimennings Høvel. B. Stiift.

tvinga, v. a. (a - a), tvinge, drive; ogsaa besvære, plage, især om en Eggdom. Saaledes ogsaa tvingast: plaget, besværet. N. Berg.

Tvining, brugl. i Fleertal: „i Twiningaa“, o: i to Dele, særskilt for to Parter. N. Berg.

tvinna, v. a. (a - a), tvinde, sammenspinde. G. N. tvinna. — Particp

tvinna: tvunden. Twinna-tråd: dobbelt eller tvunden Traad.

Tvinne, f. Løi af tvunden Traad. (Tell.?).

tvinta, v. n. tumle, rave. Jæd.

tvipløgd, adj. pløiet to Gange.

Tvirel (aab. i), Kjernestav; f. Tverel.

Tvirenn, n. Fjirspring. — tvirenn, v. n. løbe i Fjirspring. See Tvirsprang.

tvirømt, adj. torummet. (Ejelden).

tvisett, adj. dobbelt besat; ogsaa ordnet i to Rader.

tviskjæst, adj. toskafet.

Tviskjæsta, f. Bødmel eller toskafes Bøv; i Modsetning til Einshjesta. See Skafst.

tvifloren (aab. o), adj. to Gange skaaeren eller bestaaeren.

tvífla, v. n. tumle, vims fra det ene til det andet. — Sdm. (tvífltle).

Tvísprang, n. Fjirspring; Løb hvori begge Forfødderne bæves og sæntes paa een Gang. Hedder ogsaa Lovrenn og Tvídyfs. (B. Stift). I Nbg. siges Iversprang.

tvíspringa, v. n. (Spring, sprang), løbe i Fjirspring, saaledes at begge Forfødderne bæves paa een Gang.

Tvíst, m. Tvíst, Uenighed. (Sjelden).

tvíst, adj. taus, tankesuld, lidt tungsin- dig. Yttre-Sagn. I Gbr. hedder det tykt. Jól. tvíst.

Tvístad(s), m. dobbelt Jis, som fremkommer, naar der falder Vand paa Isen og dette ogsaa fryser til. Re- ñenes.

tvístekja, v. a. (e - te), sege dobbelt; lægge Flabdrøb-Leverne parviís paa Stegepladen. B. Stift, Gbr.

Tvístyrte, f. Ivesjert, et Insekt med en kløftet Spids bagtil. Tøll. (Af Stert). I B. Stift: Klustetroll.

tvísynast, v. n. (synest, - test), see dob- belt eller utydeligt, faae et forvirret Billede af en Ting eller synes at den er noget andet. B. og Kr. Stift.

Tvístak, n. 1. dobbelt Tag paa et Huus.

Tvístak, n. 2. Fjellgreb, Forverling.

tvístaka, v. n. (tak, tok), samle, gribe efter forskellige Ting paa een Gang. Tøll.

Tvístapp, see Toppa.

tvítenkt, adj. ubestemt, vakkende i en vis Beslutning.

tvítola, adj. tvetullet. (Tøll.). **Tvító- ling**, m. Ivetulle, Hermafrodit. Jól. tvítóli.

tvítrædd, adj. tottraadet; om en Bøv, hvori Traadene ligge parviís, saa at to og to altid følges ad. Kr. Stift.

Tvíttr (ti), m. 1) en kort Fløite, en Pibe at blæse i. N. Berg. — 2) en Fugl, formodentlig Pile-Finken (*Fringilla montana*). Sdm. Ogsaa kalbet **Tvíttafugl**.

tvítta, v. n. 1) fløite med enkelte af- brudte Toner. N. Berg. 2) det samme som tvía. Nbl.

tvívende, v. n. (e - e), gjøre to Ven- dinger, gaae to Gange; f. Ex. for at hente noget, som er for meget til at bjembringe paa een Gang. Tøll.

tvívíða (aab. i), adj. bestaaende af dobbelt Trævær. Sjelden.

tvó, imperf. (væfede), see tvá.

tvó, Talord: to. — I det Vestensjelske har det overalt en egen Form for Neu- trum, nemlig tváu, og tildeels ogsaa

færegne Former for de andre Nón. Formerne ere ellers forskellige; saale- des i Hantsen: tvøtr (Nbl. foralbet), tvøi (Sætersd.), tvóa (Hall.), tvø (meget ubredt) og to (ved Byerne). G. N. tvøir; acc. tvá. (Ev. tvá). — I Hantsen: tvøer (Nbl. sjelden), tvøa (Sætersd. Vald. Gbr.), tvóa (Hall.); ellers tvø og to. G. N. tvøer. — I Intetkjen: tvøu (B. Stift, Sætersd. Hall. og fl.), tvøug (Nbl. Gbr.), tvø (Vald.); ellers tvø og to. G. N. tvøu. Naar der tales om Ujen- stande af forskjelligt Nón, sættes Tal- let i Intetkjen; f. Ex. „beggie tvøu“ om en Mand og en Kone. En afvigende Form forekommer i Sdm. i Forbindelsen: „paa tvøma Stæde“. o: paa to Stæder. (G. N. tvøimr, Datto). — tvø-samme: to tilfammen, i Følge. B. Stift. (Egntl. tvø sa- man). tvø-etne: kun to, nemlig for sig selv. „tvø a tvø: to og to, par- viís. „ei tvø tri“: to eller tre Stykker, meget faa.

Tvødeild(a), f. de to Trebiede; og. ubestemt: den største Deel. N. Berg.

Tvøga (aab. o), f. Væstflub, Karflub, Bist til at stykke med. B. Stift og fl. Hedder ellers: **Tvøgu** (Tøll.), **Tøo** (Namb.), **Tvøgu**, og oftere **Tøgu**, **Tuu** og **Tue** (Ag. Stift). Jól. pvø- ga; acc. pvøgu. Ev. tvøga. (Beslægt- et med tvá). Tvøga bruges ogsaa spøgsvis om en Stæffel, som slæber meget.

tvøga (aab. o), v. n. pladste, søle, gaae ude i lveir. N. Berg. (Jf. tvøga).

Tvømastring, m. tomastet Stik.

Tvøra (aab. o), f. Tvære, Røbstab hvormed man mænger og sammenrører Mæden i Kogningen. B. Stift og fl. Hedder ellers: **Tvøru** (Tøll.), **Tøro** (Namb.), **Tvøru** og **Tøru** (Ag. Stift). Skal ogsaa hedde **Tvære** og **Tvære**. Jól. pvøra; acc. pvøru. Jf. Tværel.

tvørt, adv. tvært; see tvørt.

Tvø-tal, n. et Total. (Jfse Tvøantal).

Tvøvet (aab. e), m. en Hest som er to Vintre gammel. N. Berg. Sdm. — Ligefaa **Tvøvete**, f. om en Hoppe.

Jf. **Betruug**, **Tvøggøring**, **Tvøvet**.

tvø, f. tvø. — **Tvøgu**, f. Tvøga.

tvøa, f. tvø. — **tvøer**, f. tvóa.

tvøsest, v. n. forterres, om Korn paa

Ageren. Gbr.

tvøtta, v. a. (a - a), væffe med heb eller stærk Vædste (= tvøga). N. Berg. (Sjelden). Jól. pvøtta. — Oftere v. n.

slæbe, løbe fra det ene til det andet, have travlt uden at udrette noget. Saaledes ogs. **Tvøretkopp**, m. og **Tvøretberya**, f. spottvis om En som blander sig i alle Sager uden Fornødenhed. (Jøl. pvættu, slubre).

Tvørette, n. Bæst; Løb eller anden stærk Bæst til Væstning. (Af Tvøtt). Jøl. pvættu. Nogle Steder ogsaa: Urin (Ligefom Tvag). N. Berg.

Tvøtting, f. Væstning (Hjelden); Travlhed med usødvendige Ting.

Ty, n. 1) Løb, Stof; især i Klæder. G. N. ty. Sv. tyg. — 2) Løb, Sager, Hæfteløb. (Jf. Støll, Don, Kjon). Ogsaa Hæfteløb; dertil Verktø, Skrivetøj; ligesaa Sølvtø, Steintø o. s. v. — 3) Følge, Slæng, Selskab. Deels foragteligt, deels i Spøg; undertiden ogsaa uden noget forringende Begreb; saaledes i Hard.: Rodn aa Ty, Laufer aa Ty (med Begreb af Tjenere eller Ungdom).

tya (ty), v. a. (r-dbe), sætte ifland, ordne, pynte, tilrede, f. Ex. Klæder eller Bærelser. Jofen. (Jøl. ty, ubrukse). Particij tydd. Næst i Forbindelsen „tytt aa flitt“.

tya, adj. beskaffen; af et vist Gemyt eller Sindelag, findet, flittet. Drk.

Tybaft, Rjæderhals; see Tyvib.

tyb (ty), adj. venlig, omgængelig, artig; god til at tale med. N. Stiff. Næst i Forbindelsen: tyb aa bliv'e (ty aa blit). G. N. pydr. I Edm. bruges tytt (tybt) ogsaa i Betydningen: mygt, blødt, fint (især om Fjind), hvilket maalket hører til det anførte ty.

tybb, tilredet, iflandfat; see ty.

tybe (tya), v. a. og n. (e-de), 1) udtyde, forklare. Hedder sædvantlig; utyde; fjeldnere: tyde ut. G. N. pyda. — 2) v. n. betyde, betegne. Brugl. i Lister og Stav. Amt. „Kaa ty de bæ“: hvad betyder det? — G. N. pyda og pydaat. (Beslægtet med G. N. pyd, o: Folk).

tydeleg, adj. tydelig, fattelig. (Udtales sædvantlig med d).

tydest (tyast), v. n. i Forbindelsen „tyast te ein“: vannes til Ens Dmgang, holde sig nær til eller blive fortrolig med En. (G. N. pydaat). Ogsaa om Dyr, ligefom hyllast. N. Berg.

tydleg, adj. behagelig, blid, byggelig; ogsaa om et Sted: livligt, fornøieligt, ikke enesomt eller fjedeligt. Sogn, Nbl. „Da aa fo tydle naar ein faar Selskap“. Ogsaa i Gbr. i Formen tyele' (tyle). I Sogn ogsaa: tydsleg (tydele).

Tydsap, m. Blibbed, Venlighed; ogsaa Fortrolighed, fortrolig Dmgang. Sbl. tydsleg, adj. 1) venlig, omgængelig (= tyd). 2) livlig, behagelig; om Egne eller Steder. Sogn (f. tydleg).

tye, see tyde. — tyest, f. tydeft.

tyfta, v. a. (e-e), lægge Grund til et Huus, afmaale og jævne Grunden. (Af Luft). Næst brugl. i Tr. Stiff. Heraf Tyfting, f. Grundlæggelse.

tyggja, v. s. (tygg; togg; toggje), tygge, bearbejde med Tænderne. G. N. tyggja. (Jf. Lugga). Ogsaa: gjentage tidt og ofte, tale idelig om det samme. tyggje upp-atte: tygge Drov (= jortaa); ogsaa oprippe, gjentage i Uttale.

Tyggjng, f. Tvæning.

Tyggel, m. (Bl. Tyglar), Løtte, Lomme i et Bidjel. Tell. (G. N. tygill).

tykja (aab. ty), v. a. (e-te; eller: tyfje; tofte, toft), tykkes, synes. Har forskjellig Form: tykja, tykje (mest alm.), tikje, aab. i (Edm. og fl.). G. N. pykkja, pykja og pikkja. Imperf. hedder: tofte, aab. o (Rdg.). totte, aab. o (Søndre Berg.); eller: tykte og tikte (li). G. N. pōsi. Ordet slude egentlig have dobbelt t, i Ligbed med det beslægtede tofta, da det i andre Sprog bar nl (Ang. pincan. G. I. dunkjan). — tyfje um: tykkes om, synes vel om. tyfje langt: længe, hvide sig. „tyfje at vera“ (med Tonen paa ai): tykkes ilde om noget, være utilfreds, befinde sig ilde berseb. (Hedder: „tikje at vere“ i Edm. og: „tykjes at vera“ i Tell.). G. N. pykkja at vera.

tykjaft (tyft), v. n. tykkes, synes om sig selv. Præsens hedder: tykjest, tykft, tikft, tyfs og tifs. Imperf.: tyktest, tikft, tottest, toft, tofs. — Han tykft vera Kar: han anser sig for en dygtig Karl. Dei tykft te seg koma: de tykkes at fortjene noget, de troe at man skulder dem en særdeles Dmærfksomhed.

Tykje, el. Tykfje, n. Tykke, Mening, Ekjon.

Tykjen (yy), m. Fanden. (Helgeland).

tykf, see tykf.

Tykf, m. Fortrydelse, Uvillie, det at man føler sig fornærmet. G. N. pykk. Han seft ein Tykf te dei: han sattebe Uvillie med dem. N. Berg.

tykfja, v. n. (fje-kte), fortryde, vredes over noget, føle sig stødt eller fornærmet. B. og Tr. Stiff. G. N. pykkja. Naa fje tykfje paa di: fortryd ikke berbaa. Jf. tykfen.

Tykfje, n. 1) Fortrydelse (= Tykf). 2)

- Tjolsombed**, tjersligt Gemyt, det at man let bliver fortrobelig over Bebreidelser eller ubøslig Behandling. D'æ ikke Tyffe i han: han er ligegyldig for al Ustale; det nytter ikke at man skjænder paa ham. *R. Berg.*
- tyffjelaus**, adj. 1) ufølsom, ligegyldig; 2) mobløs, forsagt, som giver sig tabt og lader det gaae som det kan. *R. Berg.* — *Jf. hugskolen.*
- Tyffjelsøysa**, f. Ufølsombed, Ligegyldighed; ogsaa Mobløshed, en Stemning hvort man mangler al Lyst til at foretage sig noget. *R. Berg.*
- tyffjen**, adj. 1) følsom for Bebreidelser, tjerslig, som ikke taaler Spot eller Dabbel. 2) fortrobelig, vred, opbragt. Meget brugt. *vest- og nordensjælds; ogsaa i Øst.*
- tyffjesam**, adj. utaalmodig, som let bliver fornæret.
- Tyl**, m. Laabe, Flog, ubetænksomt Mennekte. *R. Berg.*
- tyld**, belagt med Jis; see tilb.
- Tyle** (aab. y), n. Gulv; see Elle.
- tylen** (yy), adj. taabelig.
- tylnast** (aab. y), v. n. trives, komme sig, være godt; især om Kvæg. *Edm. Jf. tilast.*
- Tylvt**, f. en Tylvot, Antal af tolv Stykker. Udtales almindelig Tylt (aab. y), og hedder tildeels Tolt (Nordre Irondbj.). *G. R. tyllt. Sv. tolt.* — Om Knapper og lignende Ting siges oftere „Dusing“, som er et fremmed Ord.
- Tymler**, f. Timbr. **tymlre**, f. timbra.
- Tympa**, f. en Valle, et lidet Kar. *Sbl. Ellers Stamp, Stempa, Stroff.*
- tymsa**, v. n. tale langsomt og afbrudt, samle efter Ord. *R. Berg.*
- tyna**, v. a. (e - te; og e - de), 1) tabe, miste ved Uagtsombed; glemme efter sig. *Soan, Nbl. Harb. (G. R. tyna).* Eg tynte da vek: det kom bort for mig. *Nbl. (3 Sagn: Eg tynte da kø).* — 2) forðærve, gjøre Skade paa, skæmme, forrinæ. Meget brugt. i *R. Berg.* og *Edm.* Dei ha tynt dø ut. Bruges ogsaa figurlig om at forpurre eller forvirre en Saaq. — 3) ødelægge, tilintetgjøre, bræbe, f. *Er. Rovdyr.* Bruges i *Kr. og Ag. Stift;* ogsaa nordensjælds, men ikke i *Berg. Stift.* Dei hadde sø nær tynt han: de hadde nær bræbt ham. „tyna seg“: bræbe sig selv. *Dagsaa brugt. i Nbl. (G. R. tyna sør).* Af *Tjon.*
- tynast**, v. n. (est, test), forðærves, tage Skade; f. *Er.* om Rabbarer. Dø ty-
- nek vek:** det bliver bedæret. *Nordre Berg.*
- tynd** (yy), part. forðærvet, bedæret, som har taget Skade; ogsaa skæmmet, som har faaet en Feil eller Lyde. Hedder ogsaa tynt.
- Tyne**, n. 1) Ødelæggelse, Skade (= *Tjon*). 2) Feil, Lyde, noget som vanslirer eller forringer en Ting. *R. Berg. Tr. Stift.*
- Tyngd**, f. Tyngde, Vægt. *G. R. tyngd. Jf. Tungje.* — *Dagsaa den sterke Deel. Han beve saatt Tyngd'a. (Selvem).*
- tyngja**, v. n. (gje, gde), tynge, gjøre tung; ogsaa betynge, nedtrykke. *G. R. tyngja. (Af tung).* Particp: tyngd. tyngje nedvæ: trykke paa, lægge en Tyngde eller Vægt paa. „tyngje en ein“: lægge Tyngde eller Vægt paa En; ogsaa figurlig: lægge En noget til Last, bade, sige noget ondt om En. (*Berg. Stift*). — tyngje, v. n. bruges ogsaa om at blive søvrig, betynges af Søvn. (*Edm.*).
- tyngjast**, v. n. (gjest, gdest), tynget, blive tungere. *Dagsaa:* blive mere tungfærdig eller usikkert til raft Bevægelse, især om gamle Følk, ogsaa om Frugtformellge.
- Tyngje**, n. Betyngelse; Fersgelse i Bækten. *Dagsaa* et Anfald af Søvnigbed. (*Selvem*). *Jf. Tungje.*
- tyngjen**, adj. betyngende.
- Tyngsel** (Tyngsl), m. Tyngbed, Døsigbed, Matbed, Beklemmelje.
- Tyngsla**, f. Tyngde, Vægt; Afgift af en Grund-Stendom.
- Tyning**, m. Tøt, Reisetøt. (*Fosen*).
- Tynn**, n. f. Lunn. — tynn, adj. f. tunn.
- tyinna**, v. a. (e - te), fortynde, gjøre tynd; ogsaa bræse, skærpe. *G. R. tyinna. (Af tunn).* Particp tynt (tynt'e): fortyndet. Forstjelligt fra tynt (yy) af tona.
- tynnast**, v. n. (est, test), fortyndes, blive tyndere. *G. R. tyinnast.*
- tynde**, dreie sig rundt; f. tunna.
- Tynne** (Tønbe), f. Tunna.
- Tynner** (for Tyrner), m. Tjørn, Tørnebusk, Høventræ. *Tell.* (hvort det dog oftere hedder Tonn). *G. R. tyrnir. Sv. törne.*
- Tynning**, f. Fortyndelse. — See ellers Tunning.
- Tynsla**, f. Forbærvelse, Ødelæggelse. tynt, forðærvet; see tynt.
- typpe**, v. a. (e - te), toppe, tilspidse, banne som en Top. *Tell.* (*G. R. typpa*).
- Tyre** (aab. y), n. sødt Træ, Furetræ

eller Grænsed som er fuld af Harpir og kan bruges til Splinter til at tænde og lyse med. Mandal, Rbg. Tell. og tildeels i Ag. Stift. (Eilers kaldet Spile-tre). G. N. tyrvi. Sv. tyre. (Beslægtet med Tjora). — Hertil Tyreflis, f. Stifte til at tænde eller lyse med (= Spil). Tyrelyse, f. en stor Spaan til at lyse med. Dgsaa kaldet Tyrefpil. — Tyreror, f. en Rod af fedt Furetræ. Eilers Tyrelag, f. og Tyrebrand, m. om en Stamme af saadant Træ.

Tyrel (aab. y), Kjernestav; f. Tverel.

Tyrk, f. Lurk. tyrka, see turka.

Tyrsdag (yy), m. Tirsdag. Hebber almindelig Tyrsdag. G. N. Tyssdag. (Af Gudenavnet Tyr). Natt'a te Tyrsdag: Natten imellem Mandag og Tirsdag.

tyrtig, f. turotug.

tyrva, v. a. (e - de), belægge eller tilbæfte med Lørs. (Ejelden). G. N. tyrfa. Particiv tyrvd. — Af Lørs.

Tysbast, Kjalberbals; see Tyvid.

Tysdag, f. Tyrsdag.

tyssa (aab. y), v. n. søsle, bestille noget imaat (= tusla), ogf. rasle, ruste. Nbl. og fl. Skal tildeels have Formerne: tys, tusle (aab. u).

Tyssa, f. Hulber, fabelagtigt Væsen af Kvindesjøn. Voss.

Tyft (yy), m. en Tydsker. — tyft, adj. tybft. — tyfta, v. n. bruge tybste Trd; ogf. tale uforstaaeligt. — Landets Navn ubtales sædvanlig: Tyeland.

Tyfs (aab. y), n. Strengtang, Søværn som ligner Traad (= Maralm). Rysfalk. Jøl. pussaskegg.

tyft (aab. y, for tyrst), adj. tørstig. G. N. pyrstr. — Jf. Toste.

tyfta (for tyrst), v. n. tørste. Ejelden. tyr, mumler, suser; see tjota.

tyta, v. n. (e - te), udsæde, springe ud; om East eller Vædse. Berg. og Ag. Stift. Dæ tyte: det pibler frem, trænger ud ligesom Svæd.

Tyta, f. 1) en Hjertel i Steen, haarde Knuder eller Korn, f. Er. i Kværnstene. B. Stift. (Jf. Eitel, Heggteitel). — 2) fremstaaende Knort eller Knude paa Træ eller paa Huden. Ejelbner. (Jf. Lut, Lata). — 3) Lyttebær; f. Lyttebær.

Tyttebær, n. Lyttebær (*Vaccinium vitis idæa*). Hebber ogsaa Tyte (N. Berg. Edm. Ndm.), Tyring, m. (Gbr.), Tybbær el. Tybbær (Yndr.). — Tytebærkaengel, m. Klasse af Lyttebær. Tytebærlyng, n. Lyttebærbusk.

Tyrefar, n. de Furer eller Gange, som efterhaanden dannes i en Kværn ved Hjerternes Slibning paa Stenen. B. Stift. Figurlig: „tata seg eit nyt Tyrefar“, o: begynde et nyt Liv, forandre sin Opførelse.

tytelaus, adj. jævn, fri for Hjertler.

Tyting, m. see Lyttebær.

tytta (aab. y), v. n. (e - e), naae knapt til, berøre, især med Foden eller Læerne. B. Stift. Dæ knappaste ein tytte paa mæ Læ'næ: knap saa meget at man kan træde paa med Læerne. Dgsaa „tytte paa Foten“: træde sagte, sætte Foden løselig til Jorden. J Gbr. tæve. (Jf. næpe).

Tytta, f. et Rindsvolk (især om fremmede eller mindre anseede). Nbl. Selg. (Jf. Løta). Dgsaa om Dyr af Hundehønnet; omtrent ligesom Kjelte, Rugaa, Sugaa o. fl.

tytut (tytette), adj. Hertlet, fuld af haarde Hjertler eller Knuder.

tyve, aab. y (for ut vøe), ud over.

Tyvi(d), m. et Træ med giftige Bær, Kjalberbals (*Daphne Mezereum*). Tell. Eilers kaldet Tybast (*Balders*) og Tysbast (*Busterub*). Sv. ubæst.

Tyvær, see Tidver.

Tø, see Tæ. tø (tager), f. taka.

tøa, v. see tægja, tegja og tebjø.

Tøgd, f. 1) Bøddag, Fornoielse. hava Tøgd av: have Fornoielse af. Tell. — 2) Tilfredsbede med noget som man faaer, det at man tager til Takke. Nbl. (i Formen Tøgd). G. N. pøgd, Gunft.

tøgda, v. a. (a - a), modtage villig, tage til Takke med. Nbl. (tegdæ).

tøgdig, adj. velkommen, ønskelig, som man modtager villig. Nbl. (tegdig'e). Jf. tægleg.

Tøgebær, f. Tøgebær.

Tøger (Rødder), see Tæg.

tøgja (tøje), v. a. (øje - gde), tæse, optrevle, pille, træffe ud, slide fra hinanden; f. Er. tægje upp Ull: tæse Ull, opløse de sammenfiltebe Lokker i Ulden. Berg. Stift og fl. Hebber ogsaa tøa (Sogn, Nbl. Hard). J Gbr. fjaes tøye (tøvgje). Jøl. tøa og ta. Particiv: tægð og tildeels tædd.

Tøgja, f. et Slags Sie eller Traat, hvori man stiller Ost fra Ballen; sædvanlig dannet som en Rurv af sammenfiltebe Kviste eller Rødder (altsaa af Tæg). Nbl. Tell. J Sogn ubtales det som Teia.

Tøgging, f. Optrevling, Opstiben.

tægleg, adj. høstlig, artig, behagelig at

omgaaes med; ogsaa vakker, tæftelig.
Tæll. G. N. pægr.

tæk, tager; see taka.

Tæla, f. Tæle. tæljæ, f. telgje.

Tæming, m. en ung Hest, som ikke er ganstke tæmmet til Brug; et Dyr som man tæmmer. N. Stift.

tæmjæ, v. a. (tæmj; tæmde, tæmt), tæmme, vænne til, oplære til Brug. G. N. tæmjæ (tæmndi). Heraf Tæm, Tæmme. Particlp: tæmde. — Ellers bruges dette Ord ogsaa i et Par andre Betydninger, nemlig: a) fylde sig med Mad eller Drifke. Tæll. (Stulde belere hedde tæmde). b) løbe stærkt (det samme som tænsja). Vbr.

tæmjænde, adj. som kan tæmmes.

tændre, f. tændra. Tænger, f. Tæng.

tænja, v. a. (tæn; tænde, tant), 1) udstrække, udspærre, især Sind eller Læder; ogs. udstoppe. G. N. penja (pændi). Particlp: tænd. — 2) løbe stærkt, tage lange og hurtige Skridt. Sogn, Hall. og N. Heraf Tæn. (Vbr. hedder det tæmjæ).

Tænjing, f. Udstrækkelse, Udspærring.

tænke, f. tenkja. tænkf, f. tenkt.

tæpe, v. n. (e-te), træde sagte, f. Er. med en beskadtiget Fod; berøre Jorden med Tærne. Vbr. (Jf. tytta). Jøl. tæpta.

tæra, v. a. (e-te), 1) tære, opløse, fortære; f. Er. om skarpe Vædsker. — 2) svække, affræite, angribe langsomt. — 3) forøbe, forbruge, leve af.

tæraß, v. n. hentæres; indspinde.

Tære, n. en Smule. Meget brugl. i Nbl. Intje Tære: ikke en eneste Smule. Kvært eit Tære: hver Smule.

Tæring, f. Tæring, Fortærelse; Kraft, et Slaas ævende Saar. Hedder ogsaa Tærelse, n.

Tærne, f. Tærna. Tærre, f. Terre.

tærfa, v. a. (a-a), tære, svække, angribe stærkt. N. Berg.

Tæse, pl. f. Tøffer. (Vergen).

tætta, v. a. sammenflette. Nbl. (Jselben). Af Tatt.

Tæv, m. Vuat; Etanf. See Tæv.

Tæva, f. Tisbe, Hun-Hund. Ellers kaldet Tif og Biffja.

tæva, pusle, stenne; f. teva.

tævle, f. tevla. Tævrt, f. Tæv.

tøk, adj. 1) antagelig, som man kan modtage; eller egentlig: færdig, som man kan tage. Det æ so smaa at det æ Hje toke endu (: at man ikke endnu kan tage dem). N. Berg. (G. N. tækr). Af taka, tok. — 2) tagende. Kun sammenfat som stortok, smærtok. — 3) nem,

lærvillig, rask til at fatte og forstaae noget. Drk. Helg.

Tøfje, n. 1) Tøgen, det at man tager. Bruges i Sammensætning som Tiltøfje, Ettetøfje, Framtøfje. Jf. Drtøfje. — 2) et Forsøg, det at man tager fat paa noget; saaledes: Angreb, Kamp, Døst; ogsaa et Ansald af en Eggdom. N. Berg.

tøla, v. n. (e-te), tøve, bie, vente en Stund. Sogn, Nbl. Hard.

Tøle, n. en Stakkel. Dæ Tøle i kvært Tøle: i enhver Slægt findes der En som ikke buer til noget. Nbl.

Tøle(r), pl. f. 1) Redskaber, Værktøi. Ebl. Paa Helg. siges Tølar (aab. o). G. N. tøl. — 2) Tøi, Emaafager som ligge samlede i Ens Hjemmestæber eller Værelser. N. Berg. Er. Stift. Eg skal leite i Tøla minaa: Jeg skal lede efter det iblandt mit Tøi.

tøma, v. a. (e-de), tomme, gjøre tom. G. N. tømna. Particlp: tømde. — Ogsaa afstemme, hurtig ud af et Kar; f. Er. tømme Konn'e utor Tunnenne. Heraf Tøming, f. Udtømmelse.

tømre, f. timbra. Tønne, f. Tunna.

Tørjaeme, see Turbjalma.

tørke, see turka og tressja.

Tørling, m. og Tørlæ, f. Græsstrødder i Næren; smaa Klynger af Græs som forekomme i Næren under Pløiningen; især af Slægten Kapgræs (Poa). Sdm. — Ubls Dyrindelse.

Tørning, f. Kamp, Døst. N. Berg.

tørren, adj. vranten, vredagtig. Tæll. (Vel egentl. terren).

Tørstugu, f. Turkestova.

Tøta, f. 1) et seefærdigt Mennekk. Vbr. 2) et fremmedt Kvindfolk. Hertil Finnstota. Brugl. ved Trondhjem. (Jf. Totta). I Indr. hedder det ogsaa Kjøyte.

tøta, v. a. (a-a), spinde, tilvirke Tøi. Sogn. (Jøl. tæta). Jf. Tø.

Tøv, m. Vuat, f. Tæv.

Tøv, n. 1) Valfning, Sammenfiltning af Uldtøi. (Jf. Tøv). — 2) unyttigt Arbeide, frugtesløs Nøte. (Jselben). 3) Vaas, Hias, flauv Indfald, Brøvl, unyttig Enaf. Alm. og meget brugl.

tøva, v. a. og n. (e-de), 1) vaske, sammenfilte, bearbejde Uldtøi ved Valfning, især ved Hænderne. G. N. tøva. — 2) slæbe uden Fremgang, spille Tid og Umage. — 3) vaase, hase, komme med taabelige Indfald, brøvl, snafke vibt og bredt om ubetydelige Ting. (Alm. og meget brugl.). — Heraf Tøvar (og Tøv), m. Tøva, f. Tøvelopp,

m. og **Tøvefolla**, f. om En, som daafer og snaffer meget.

tovall, adj. mofsom, forfinkende. Siges om Joret og især om Sneen, naar den glider og spredter sig under Fødderne, saa at man ikke kan gaae hurtigt. B. Stiift. Ellers oftere tøven.

J Tell. ogsaa tassen.

tovast, v. n. (est, best), filtes, blive sammensaltet, forvikles. Jf. tovna.

tøven, adj. 1) forfinkende (= tovall). 2) tilbøielig til Hvas og Vaas, fuld af taabelige Indfald.

Toving, f. 1) Balkning. 2) Hvas, Vaas.

Tovr, Forberelse; see Taavr.

tøvra, v. n. (a - a), tøve, bie, vente lidt. Et meget udbredt Ord. (R. B. og R. Stiift). J Søndre Berg. siges ogsaa tola. (Jf. L. jøgern). — Heraf **Tøvring**, f. Tøven, det at man venter lidt; f. Er. paa En som skal følge med.

tøya, v. n. (a - a), tõe, optõe, om Sneen; ogsaa blive fri for Sneen, om Jorden.

tøya, adj. tøet, fri for Sneen. Paa tøya Mark'enne: paa tøet Jord. — Paa nogle Steder siges oftere: taena, tana og tina (tidna).

tøye, see tøya og tøygja.

Tøyg, m. Udstrækkelse. (Eselben).

tøygja (tøye), v. a. (gje, gde), strække, udstrække, forlænge, strække længere ud. Læmmelig alm. og meget brugt. (G. R. teygja). Jf. toga. — Prærens ubtales tøye (tøyer). Imperativ: tøyg.

Particp: **tøygð** (ubstrakt). **tøygð** seg: strække sig for at naae en Ting. Han æ Hje lang'e te tøye: han taaler ikke meget, han bliver snart vred. (B. Stiift). Da slitna infje for ein tøygðs da. — J Obr. betegner det ogsaa det samme som tegja.

tøygjast, v. n. (gjeft, gbest), forlænges; strække sig ud. Hedder oftere toгна.

tøygjeleg, adj. udstrækkelig, fet, elastisk. Eselben.

Tøygjing, f. Udstrækkelse, Forlængelse. Da tole Tøygjing'a: det taaler Strækning, lader sig vel strække.

Tøying, f. Opføen, Sneens Vortgang. (Maa adskilles fra det forrige, der ubtales ganske ligeban).

tøyma, v. a. (e - de), styre eller lede en Hest ved Tømmerne. Voss. Isl. teyma. (Af Taum).

tøymeleg, adj. noget spag, som lader sig styre eller lede; ogsaa om Mennesker: besindig, fornuftig, som lyder et godt Raad. R. Berg.

Tøyr, m. Tøveit; Sneens Optøen. R. Berg. Rdg. Tell. (G. R. peyr). Ellers Tøying og Tøpper.

tøyse, v. n. (e - te), lave varm Drikke (Løg) til Mælkedøerne, opvarme Vand med Hø t. Tell. (J B. Stiift: hita). — Ligefaa **Tøyse**, f. om den saaledes opvarmede Drik (= Løg, Blauteløb).

tøyte, v. n. (e - te), brikke med Graadighed, bølge i sig. Esm.

Tøpper (ee), n. Tøveit, mild Luft. Jf. Tøyr og Tidver.

u.

u, en ufrastkkelig Partikkel, som sættes foran Substantiver og Adjektiver, og som deels benægter eller opbæver Ordets Betydning, deels forringer samme. Ved Subst. medfører denne Partikkel oftest Begrebet af Sletthed eller Ubekvemhed (f. Er. Udyr, Usmat, Ubane); men ved Subst. af en mere abstrakt Betydning kan den ogsaa betegne en Mangel (f. Er. Ugaagn, Uro, Ulag). Ved Adj. betegner den overalt Modsetningen; f. Er. uflamn, urædd, ubøvelea. Den kan saaledes forbindes med de fleste Adjektiver og Particplier; dog bruges den ikke i de Tilfælde, hvor Modsetningen ellers betegnes ved et eget Ord, f. Er. flor, liten, e. f. v. — Findes ogsaa i Formen o, nemlig overalt nordensjæls,

samt i Esm. Sj. Obr. og Østerrb. saa at Formen „u“ kun er herskende i den sydlige Deel af Landet. I det gamle Sprog findes deels u, deels o, hvoraf „u“ anses som ældest og nærmer sig mest til Formen „un“, som hersker i de andre germaniske Sprog udenfor Norden; dog kunde man vel ogsaa paa-saae, at „o“ (for un) er en ligefaa rigtig Overgangsform. I det Islandste er o blevet herskende, og ligeledes i det Svenske. — Endel Ord, som kun bruges i de nordlige Egne, ere forden anførte unber o.

u! Interjektion, som udtrykker Smerte (= au). Heraf ua, v. n. sig u!

u, for ur (o: ud af), see or.

uagtande, adj. ugyldig, magtesløs;

- uæfrettelig**, *B. Stift.* „gjera seg nagtande“: forspilde sin Agtelse.
Uaar (Dær), *n.* et Uaar.
uþard (obart), *adj.* utærstet.
ubein, *adj.* kroget. (Selben). Både feint og øbet: baade langvarigt og besværligt. *N. Berg.*
ubeinug, *adj.* ubjælsom, tvær, uvilåg til at hjælpe.
uboden (aab. o), *adj.* uindbuden. (Gedder uboen og oboen). Ellers ubeden (obbin), *o*: uammøbet.
uboren (aab. o), *adj.* ubaaren, usødt. Ein skal ikke bese uboren Kalv.
ubrukkande, *adj.* ubrugbar.
Ubye, *see* Dbyde.
ubygd, *adj.* ubygget; ogsaa ubeboet.
Ubyra (aab. v), *f.* en meget stor Byrde, en alt for tung Dragt. Sedder ogsaa Ubyr, Øbøre, Øbøl.
ubytt (vy), *adj.* uskiftet. Me ba ikke nokke ubytt: vi have ikke noget at trætte om. La oska obyttaa: af det Hele, af Massen forend den bliver skiftet. *Edm.*
ubøtande, *adj.* ubøstlig.
Udag (Ddag), *m.* en ubyggelig Dag; Uveirsdag.
Udam, *m.* ond Smag (*f.* Ddam).
Udde = Huldr. (*Tell.*). Hertil Uddebiffje, Uddekraetur og fl.
udryg, *adj.* udrøi (= ryr, fry).
udugeleg (oduele), *adj.* ubuelig.
Udygd, *f.* 1) Uduelighed, Kraftløshed. *Tell.* Ogtaa et ubueligt Menneske. — 2) Udyd, usømmelig Dyrkelse. *Harb.* og fl. Ligejaa om en Last eller Lyde. *Inbr.* (Ddygd). *G. N.* udygd. *Jf.* Ddag.
udygdig, *adj.* 1) svag, kraftløs. *Jf.* bygdig. 2) udydig, usømmelig. *Harb.*
Udygje, *f.* en ubuelig Ting eller Person. *Tell.* Sedder ogsaa Udøve.
Udyr (Ddyr), *n.* Udyr, Rooddyr.
udømelege, *adv.* overmaade, overordentlig; *f.* *Er.* udømele' rik'e: uhyre rig. *Harb.* Jøb. (*Jf.* *G. N.* udømi, mangeløs Ting).
Ueiga, *f.* en slet eller stabelig Eiendom. Noget som man ikke burde eie. *Nbl.* og fl. Nordenfjelds hedder det Ueign.
ueins (oeint), *adv.* ueens.
ueteleg, *adj.* usmagelig, ikke god til at eie.
ufallen, *adj.* 1) ikke falden. 2) uskiftet, ubefrem. *J* *Øbr.* ofallen.
ufaren, *adj.* ubefaret, om Veie.
ufegjen (ofcien), *adj.* bebrøvet.
ufengjen, *adj.* usaaet, ikke modtagen. *Øftere:* ufaedd, ofaedd'e.
uffelig, *adj.* ubehagelig, ubagelig, modbydelig, æffel. *Neget* brugt i *B. Stift.* (*Jf.* fjelg). *J* *Edm.* uffelg'e. (*Neutr.* umffelt, uffelt).
Uffelgje, *m.* Ubehagelighed, Modbydelighed. *Søndre Berg.* *J* *Edm.* Øffelde.
uframt, *foruden*; *f.* amfram.
ufrels, *adj.* noget stybtig, ikke ganske fri. *Bos.* „gjera seg ufrels“: forgribe sig, forsvinde sig. (*G. N.* ufrials, ufri).
Ufrib (aab. i), *m.* Ufrib; *Krig.* (Gedder ogsaa Ufre, Ufrib, Ufre).
Ufrikfje, *m.* 1) Eggdom eller Utrivellighed hos Kvæget. *Sogn.* — 2) Spøgerie, Urolighed; en Larm eller Bevægelse, hvis Aarsag er ubekendt; hos de Gamle især: Spøgelse, Underjordiste. *Nbl.* *J* *Øbr.* skal det hedde Ufrykfe. (*Jsl.* ofreakja, Ubyre).
ufrosen (aab. o), *adj.* ufrossen; ogsaa varm, ikke bløget af Frost.
Ufs, *m.* 1. Taqstjæg, den nederste Kant af Taaget. (*Jf.* Uvil, Raftstjæg, Ulfreste). *J* *Søndre Berg.* uftales det: Ups. *G. N.* ups. (*Eng.* eaves). Her til Ufsedrope (aab. o), *m.* Taagdrup, Draaber som falde af Taqstjægget. (*G. N.* upsar dropi). Uffesjel, *f.* den nederste Fjel i Taaget.
Ufs, *m.* 2. en brat Klippe, Bjergvæg af ubetydelig Høide, lig Eiden af et Huus. *Kr. Stift.* *Søndre Berg.* og *Sogn* (tildeels udtalt Ups). *G. N.* ups.
Ufs, *m.* 3. et Slaags stor Sei (*Jfsl.* Norbland. Øftere Seiuf).
Uffelag (Upsalag), *n.* en Række af Klipper, en Affats i en Bjergside, hvor Klipperne ligge i Rader eller Iag som trappeliste, saa at der er en liden Flade over hvert Lag. *Harb.* og fl. *J* nærste Upsalag'e: paa den nederste Flade imellem Klipperne.
ufyseleg, *adj.* ubehagelig, som vækker Ulyst. *Vald.* og fl. *J* *Tell.* ufyselig (*f.* sølg).
ufysen, *adj.* ubehagelig, ublid, *f.* *Er.* om Veiret; ogsaa modbydelig, smudsig, skiden. *Neget* udbredt og næsten alm., uagtet Stamordet er selbent.
Ufyena (Dyene), *f.* Ubehagelighed; ogsaa Smuds, Ureenbed. *B. Stift.*
Uføer, *f.* Uførd, uløffelig Færd; ogsaa en slet Afførd. *J* *Rosen* Ofær.
uføerug, *adj.* uførdig; ogs. bestadiget, fordærvet, ikke istand til at udrette noget. Sedder ellers oføerig'e, oføerav.
Uføre, *n.* Uføre, slet Føre paa Veiene. *J* *B. Stift.* Uføer og Ofør, *f.*

uført, adj. m. 1) ufremkommelig, som ikke kan besejres, 2) høist vanskeligt, neppe gjorligt, tæh uført: fraraade noget paa Grund af Vanskelighed.

Ugagn (Ogagn), n. Unytte, Tab, Skade. Se Ugagns: til Spilde, til Unytte, Hedder ellers: te Ugangs, og Ogangs.

Ugg, m. 1) Lørn, Braad, Pjå; f. Gr. paa enkelte Trær. Drk. og fl. (Elers Falbet Odd, Kial, Brodd). — 2) Børster, Manke eller Rab af fide Haar. Buxterud. seta upp Ugg'en: reise Haarene, vise Lean til Hidsigbed; om enkelte Dyr. (Sf. Uggje). — 3) Larver af Naga, imaa Dyr i Bandet. N. Berg. (Selvden).

Uggje, m. (Hl. Uggaa, r), Finner paa Fiske, Rab af Svømmehjædre paa Koggen eller Bugen. G. N. uggi. Nest brugt. i Fleertallet.

Uggr (Uggr'er), n. Befyring, Engskelse, Uro i Sindet. Sogn. (Hl. uggr, m.).

ugjor(b), adj. 1) ugjort, ikke fuldført. 2) umoden, om Frugt. (S. gjor).

Ugjør, f. 1) Uffik, flet Abfærd eller Maner. 2) Uglerning.

Ugjørsling, m. umoden Frugt. Sogn.

ugjøveleg, adj. ufømmelig, uanstændig. Nbl.

uglad, adj. bebrøvet. Han gjor' ikke mange oglade: han gjorde ikke mange Fortræd. N. Berg.

ugløymande, adj. uforglemmelig.

ugodeleg, adj. ublid, barsk. J Tell. bedder det ugofleg. J Sogn forekommer ugofle', o: stygt, bæsligt.

Ugras, n. Ukrud, unyttige Væxter iblandt Kornet.

ugrøntande, adj. som ikke græber. Ein tunna 'he halde seg ogrøntande: man kunde ikke afholde sig fra at græbe. N. Berg.

ugrei(b), adj. urede, forviftet. — Ugreia (Ogreibe), f. Urede, Forsvikling.

Ugu, pl. af Uuga. (Drk.).

Ugur, (en Fiff), see Auger.

Uham, n. Uheld, Ulykke, især i Kvægavlen; det at man mister Kvæg. Sogn. J Sbm. Dhæming.

uhamleg, adj. bæslig, utæffelig, ubehagelig. Nbl. (Sf. hamleg).

uheil, adj. usund, skadelig for Helbreden; især om bedærvet Korn og Frugt. Sbl.

uhentlelege (ohentele), adv. uhyre, uden Maade. B. Stiff.

Uheppa, f. Uheld, Ulykke. Hedder ogsaa Uheppe (Ar. Stiff), Uheppene (Sbm.).

ubeppev, adj. ubedig, ikke luffelig. (Sf. beppen). G. N. uheppinn.

uborveleg, ad'. usædvanlig, umaadelig. Ogsaa adv. uhyre, overmaade. Tell.

ubuga, adj. mødles, uden Lyf.

uhugleg, adj. ubehagelig.

Uhyggje, n. Ubehagelighed, Fortrædelighed, især i det huuslige Liv; ogsaa Uilfredsbed, Misfornøielse. Hedder ellers Ohyggjelse, n. og Uhygna(b), m.

uhyggeleg, adj. ubehagelig, ubyggeleg; uhygt, adj. n. ubehagelig. Sogn.

ubyrjen, adj. urenlig, fluffet, Hødelos. Ytre-Sogn. — Maaste for ubyrden (ligesom vyrja for vørda).

uhøveleg, adj. upasfende, ubefvem.

ujamn, adj. ujævn; ulige, usadig, som kommer skobliis.

Ufaup, n. Uffjøb, usædvanlig byrt Kjød. (Oftere: Uffjøp, Dffjøp).

ufkjend, adj. 1) ukjendt, ubekjendt. 2) fremmed, som ikke kjender Stedet eller Selskabet.

Uffjura, f. Uorden, ufømmeligt Liv; ogsaa et uordentligt Rennefte. Uffjurdal (meget brugt.). »gle seg i Uffjura": forfalde til et uordentligt Liv. (S. følg.).

uffjuren, adj. uordentlig, ufømmelig. Maaste for uffjorden, ubyrden (Sf. ubyrjen), ligesom ffjur for ffjurd.

uffjømt, adj. n. ufremkommelig; utillgjængelig. Tell.

Uffjøre, f. Forvirring, Rore. Tell.

ufflædd (oklædd'e), adj. uflædt.

uffomen (aab. o), adj. ikke kommen.

uffravd, adj. ukrævet; fritvillig.

Uffe, m. en Dre. Om en Flerked eller Mængde siges tilbeels »ffine", hvilket ellers maa ansees som et andet Ord. G. N. uxi og yxn. Jf. Stut, Vol, Tjor.

Uffu (for Uffu), see Uffa.

uffunnug (ofunnig), adj. 1) ufyndig, uvidende. 2) ubekjendt.

uffvaso, adj. fiov, ikke boas.

uffvilt, adj. n. brat, bakket, om et Sted hvor Væten er tung overalt, og hvor der ikke er Leilighed til at hvile. Mandal.

uffvøem, adj. ubefvem, uffiftet. Selvden.

ul, adj. væmmelig, døvnet, bedærvet, nær ved at raadne; om Madderer. Selvden, undtagen i Neutrum: uff. Sogn, Hall. Ubr. (Elers ulna). J fvenffe Dial. ulen, og ult. — Heraf Ule, Uffe, ulng.

Ula, f. en Ugle. Bruges kun sammenfat, som Rattula, Bergula. (Det

- sidste hedder ogsaa Bergul, m. og Berg-
ulv). Jf. Ang. üle. G. A. ðla.
ula, ðyle; see yla.
Ulag (Ulag), n. Uorden, Feil, Brøst-
fælbighed; ogsaa ufuldkommen Stand.
Alm. og meget brugt.
ulaga, adj. 1) utilberedt, ikke tilkøvet.
2) brøstfælbig.
Ulvær, f. Orvær. Uldr, f. Huldr.
Ule, m. Bæmmelse, Affmag. Tæll. (Hæl-
den). Jf. ulna.
Ulega (aab. e), f. Eggelste. (Kun om
haarde Eggdomme, som mehføre Søn-
geliggens for en vis, noget lang Tid).
Tæmmelig alm. — Hedder ogs. Olega,
Olugu (Drk.).
Ulenda (Uende), f. en vis og uvelsom
Egn; Strækning som er vanskelig at
besøge. Eogn, Drk. og fl. Om en
større Landstrækning siges Uland
(Uland).
ulendt, adj. n. ufremkommelig, uvel-
somt; ogsaa udyrkeligt, vildt, hæsligt;
om et Landskab. Eogn og fl.
ulidande (olland), adj. ulidelig.
ulif (olif), adj. 1) ulig, forskellig. 2)
slet, daerlig, som ikke ser godt ud. 3)
Jndr. betyder „olif“ ogsaa syg, syge-
lig. 3) upasfende, usømmelig, unæ-
stændig. Både liff æ uliff: alt om
hinanden, løst og fast. Han hav' ikke
gjort nofe uliff (usømmelig).
Ulfjende, n. en daerlig Ting, noget
som bar et slet Udseende. Eogn. (Jøl.
olikindi, Arimeligbed).
ulifleg, adj. upasfende, uskikkelig, uor-
dentlig. Eogn og fl.
Uliv, n. i Forbindelsen „te Ulivs“ (Ulivs),
o: til Døden, dødeligt. Hertil: Ulivs-
sær, n. dødeligt Saar. (Ejelben).
ulivren, adj. uskaanjom. Af livra.
Ulivnad (aab. i), m. usømmelig Leve-
maade, forargeligt Levnet. (Hedder
Ulivna, Ulivnad, Ulelnna).
ulivt (aab. i), adj. n. ulevet. „Han
hadde endaa nofo ulivt“, o: han hadde
endnu en Tid tilbage at leve i; han
skulde ikke døe endnu. 3 lignende Me-
ning siges ogsaa: ugrave, ukravla,
ustridt og fl.
Ulf, m. 1) Ulf, en Fisk som ellers ogf.
kalbes Marulf. Eogn og fl. — 2) en
liden uanfæltig Karl, en liden Klods.
Eogn.
Ulf, f. en stimmelagtig Skorpe, Suur-
hed, Ureenhed paa Fisk eller Kjøb, som
er nærvæd at raadne. Gbr. Gall.
(Maastee findes der ogsaa et Verbum
ulfast, af ul).
Ull, f. Uld. Gaar over til Udl (Søn-
dre Berg.) og Udd (Sætersb.). G. N.
ull. Heraf yle. 3 Sammenfætning
tilbeds Ulla, saasom: Ullakaur, n.
Krole af Uld. (N. Berg.). Ull-
røyve, n. Ulben af et Faar. Abl. og
fl. (G. N. ullar reyfi). Ullafjorte,
f. en sid Trøte af Bæmel. (Edm.).
Forskjelligt fra Ullfjorte, som bety-
der en Skorte af Uld.
Ullfokje, m. Uldtot. Hedder ogf. Ull-
dott, Ullalopp og fl.
Ullhøy, n. tyndt og fint Hø. Gbr.
Ullfær, see Jgellær.
Ullsmæl, n. pl. Faar. Rbg.
Ullty, n. Uldtøi, Uldgarn. 3. Tr. Stift
ogfaa Ullto, f.
ulna (aab. u), v. n. (a-a), dovne bort,
bedæres, begynde at raadne, eller
egentlig: vise hvage Tegnet til en begyn-
dende Forraadnelse, nemlig ved en
ubegagelig Lugt eller Smag (Ulnes-
luft, Ulnesmafi). Om Kjøb, Fisk og
andre Madvarer. Et meget udbredt
og næsten alm. Ord. 3 Drk. hedder
det urna. (Jf. ul og Ulle). 3 smes-
te Dial. ulna. Jøl. ulna, raadne.
— 3 Tæll. betyder ulne ogsaa at væm-
mes eller sole Affmag (det samme som
igla, lla, elgja). Jf. Ule.
ulna. adj. dovnet, bedærvet, nær ved at
raadne. (= ul, ulf).
Ulna, f. ondt Lune; ogsaa en daerlig
Tilstand. Tæll. og fl. Skal ogsaa hedde
Ulund. 3 B. Stift: Ulot, Ulag,
Ulnale. — Jf. Lone.
ulslaff, adj. bleggra, hvitgraa; iser
om Heste med en graalig Farve, som
er meget lys eller nærmer sig meget
til det Hvide. B. og Tr. Stift, Gbr.
og fl. 3 det Søndenjælbste siges ellers
„eisblaff“, som synes at være et andet
Ord (elgblaff). Den egentlige Form
af „ulslaff“ er maastee ulosblaff.
ulr, dovnet, bedærvet; see ul.
Ulluffa, f. Ulluffe; ogsaa Etæbe, ubel-
dig eller skadelig Gjerning. Gaar
over til Oluffe, Olyuffe, Ulyuffe.
G. N. ulukka. Te Uluffenne: til Ulluffe,
uluffeligvits. (N. Berg.). gjera ei
Ulluffa: gjore Etæbe. Det kom i Duf-
te fyre dø: de kom til at lide Straf
derfor.
uluffeleg, adj. uluffelig.
Ulv, m. 1. en Uld. Søndre Berg. Eogn
og fl. (G. N. ulfr). Ellers: Barg,
Etrubb, Graabein.
Ulv, m. 2. Drøvelen i Halsen. B. Stift,
Gbr. og fl. (Jøl. ulfr.). Jf. Drøvel
og Hul.
Uldaraun, see Krosfoid.

ulykka, adj. mæt, tilfredsfillet, som ikke har lyst til mere; ogsaa kjed af en Ting. *B. Stift.* *J. Sbm.* hebdet det ulykkt (olyktt'e). ate se olyktt'e: spise sig rigtig mæt. Det vart væl olyktt'e: de bleve tilstrækkelig kjede deraf.

ulykka, *v. a.* mætte, give tilstrækkelig. ulykka seg: forsyne sig væl, nøde saa meget som man løster. *R. Berg.*

uløst, adj. aaben, ikke tilslaaet.

Uløta, *f.* Sfrig, høslig Lyd.

uløyses (oløyses), adv. uden Tilbælle, egenmagtigt. Han tolk de uløyses: han tog det uagtet han ikke havde Lov dertil. Meget brugt. (*Jf. Løppe*).

um (aab. u), præp. (med Affus.), 1)

om, omkring, rundt om. *J* denne Betydning hebdet det oftere: kring um, eller: ifring um. Udtales kort (saa at det egentlig skulde skrives umm) og gaaer paa nogle Steder over til omm. *G. N. am.* (*Jf. umme*). — 2) igjen-

nem, over, ad en vis Veie. Um inste Dyra: igjennem den inderste Der. De gjekk um Munn a Nase: igjennem Mund og Næse. (*B. Stift*). De gjekk um No: vi gif Veien over Gaarden No. (Søndensjæls). — 3) forbi,

ud over et vist Punkt. Ut um Næs'e: ud forbi Næsset. Dei gjekk fram um os: de gif forbi os, kom foran os. Burt um Elv'a: hen over Aaen. Alm. og meget brugt. (*G. N. um*). Ogsaa om Eiden; *f. Ex.* um eit Mr: efter et Mars Forløb. Um ei Rid: om en Stund. — 4) om, paa, i Løbet af en vis Tid. Um Norgon: um Kvelden, Hausten, Vinteren. Derimod siges: mæ Dags'en, mæ Ratt'a, Helg'a og fl. (Dog bruges „um“ ved Fleertallet). — 5) om, for hver eller for een (ved Angivelse af et Antal). Dei æ tvo um Baaten, o: to som have Baad tilsam-

men. Dei æ fem um bæ. Um Gaangjen: for hver Gang. *Nbl.* og *fl.* Ligesaa: um Mr'e, um Nansen o. *f. v.* (Ikke alm. See fyre). — 6) om, angaaende, vedkommende; *f. Ex.* snakke um ein; be' um ein Ting. Her mærkes adskillige særegne Talemaader, saasom: D'æ vandt um bæ: det er vanskeligt at faae den Ting, der er Mangel derpaa. Eg æ 'fse um bæ: jeg ønsker det ikke, har ingen lyst dertil. (*Sell. Sbm. Tr. Stift*). Han va 'fje lenge um bæ: han gjorde det i en Gang. D'æ lite um bæ: det er ganske ubetydeligt. D'æ ifje nose um han: det er ikke noget bevendt med ham. (*R. Berg.*). „vera um seg“: være om

sig, gjøre sig Umage, søge tortigt efter noget.

um, adv. 1) om, omkring, rundt om. Ofteft forbundet med et andet Ord; især: kring (ifring um). — 2) tilbage; ogsaa til Eiden. *Snu um*, springe um. — 3) om en Omstiftelse. byte um, stifte um. *J* nogle Tilfælde betegner det ogsaa: forbi hinanden; saaledes „Kjotast um“ glide forbi, komme ud af sine Fuger. — byre seg um: forhøre efter noget. tentje seg um: betænke sig. glera um-atte: gjøre om igjen. (Hebder oftere um-atte). Han æ um æ venna: han er i Begreb med at vende. (Tilbeels i Søndre Berg).

um, conj. 1) om, dersom, hvis. (Træder i Stedet for *G. N. es*). — 2) om maaste. Eg veit ifje, um han æ komen. — 3) om end, uagtet. Um han va ein Gang til so stor. Um bæ va aldre so langt o. *f. v.*

Umagje (Omagje), *m. 1)* Barn, Ungling, usfuldvoent Menneske. *Nbl. Gard. Hall.* og *fl.* (*G. N. umagi*, om Umyndige). — 2) en Staffel, En som har svage Kræfter eller formaer lidet. Tilbeels i *Tr. Stift* i Formen Omagga og Omagga (*Udr.*). *J Sbm.* bruges det i Ordspøget: „D'æ Dr i Omagja mest“, o: den Uvuelige stryder mest, gjør de største Ord. *Jf.* omagstleg, Omageleff. — Ordet er beslægtet med „maa“ i Betydningen: kan, formaer. Heraf Umegd.

Umak, *m.* Umage, Besvær. (*Jf. Mak*). Fyre Umakten: for Umagen.

umaka, *v. a.* (a - a), uleilige, besvære, paaføre Umage. umake seg: gjøre sig Umage.

umakelaus, adj. 1) meget let, magellig. 2) lidt boven, magellig, som styr Umage. *J R. Berg.* omakelaus'e.

umakelaust, adv. uden Umage.

Umakeløysa, *f.* 1) Magellighed. 2) Dovenstid, det at man styr Umagen. *J Sbm.* Omakeløysa (meget brugt).

umannsleg, adj. 1) svag af Kræfter. 2) daarlig, usel, ikke passende for en Mand.

Umart (Omart), *f.* en vild og uryddelig Mark; ogsaa et ufremkommeligt Sted med Sumper, Guler, Steenskrub og lignende.

umaule, see umogelig.

umaulug, adj. maaløs, eller som ikke kan tale fuldkomment. Sjælven.

umbarka, adj. dobbelt bartet; om Læber. *B. Stift.*

umbera (aab. e), *v. a.* undvære, savne,

- gve Elfp paa. Bruges kun i Infinitiv med „kann“. Eg kann ikke umbæra'n. Sv. umbära.
- Umbod** (aab. o), n. 1) Raadigbed over noget. Sjelden. (G. N. umbod). 2) Umbud, Bestilling.
- umbodsfam**, adj. bydende, hersefsyg, som blander sig i alle Sager og vil raade over alt. Sjelden. Paa Helg. hedder det umbøfen. — „Et Umbods-Kufte“, spottvis om En som blander sig i Andres Sager og vil raade over samme. N. Berg. Helg.
- Umbodsmann**, m. Jorbbrot, Godseier; egentlig den som har Raadigbed over et Jordegods og modtager Landstylden af samme; saaledes især Beneficiarius. (Motsat Leigending). Helg. Tr. og B. Stift. G. N. umbodsmadr.
- Umbot** (oo), f. Forbedring, Forandring til det Bedre; ogsaa Erstatning, Dyretelse. Meget brugt. G. N. umbot.
- Umbroyte**, n. Forandring, især i en Stift eller Retsægt.
- Umbryte**, n. Ombyning, Omstiftelse; ogsaa et Par Klædninger til at bruge stiftsvits.
- umbøfen**, f. umbodsfam.
- umbagjen**, nplig, for kort Tid, eller for nogle Dage siden. Et næsten alm. og meget brugt. Udtryk. Ogsaa forkortet: umbæen (eg. um Dag'læn, eller som man snarere skalde formode: um Dag-ganne). I Evenst siges ogsaa: hær om dagen.
- Umegd**, f. 1) Afmagt, hjælpeløs Tilstand. Helg. (i Formen Omegd). Jf. ma og megande. — 2) Barndom, Barne-Alder. Hall. (Jf. Umaage, Dmageleff). G. N. umegd. — 3) Børn, Barneflokk i en Familie. Gbr. (i Formen Omegd). Isl. omegd.
- Umfar**, n. en Omgang, en Række som gaar rundt eller naaer heelt igjennem; saaledes i Bygninger: en Omgang af Stofke (en Stol paa hver Dag); i Varn: en fuld Rød af Mæster (fra den ene Kant til den anden); ligesaa i Strikning om en omgaaende Rød af Mæster. B. og Tr. Stift. — Jf. Rvarv, Umbarv, Umlag, Rverv, Snelsgang.
- umfarast**, v. n. (først, først), fare forbi hinanden, ikke træffe sammen, gaae af forskjellige Veie. Meget udbredt Ord. Noget Steder misfarast.
- umfløyet**, adj. omflødt, omgivet af Vand. Ofte ringfløyt.
- umfram**, adv. desuden, foruden, uberegnet. Han fæll bæ umfram (oven i Rjødet). Bruges ogsaa som Præposition; f. **Er** umfram Gaadpænganne: foruden Gaadpængene. Kun brugeligt i de sydlige Egne. I det Nordensfælske samt i N. Berg. og Gbr. hedder det: oframt. G. N. usfram.
- umgangast**, v. n. (gjengst, gjæft), omgaaes, være sammen.
- Umgaang**, m. Omgang.
- Umgiengje**, n. Omgiængelse. Tæll. og fl. um-gjor(d), adj. omgjort, forandret. Hedder ellers umatte-gjor og uppattē-gjor.
- umhender**, adv. i svanger Tilstand, frugtformelig. Hard. Ehl. Jærb. ogsaa Voss (um hende). Jf. fremmeleg.
- uminnaug**, adj. glemsom, svag af Hættommelse. Vaaer over til ominnig og ominnau. G. N. uminnaug.
- umissfande**, adj. umisfelig, uundværlig, som man ikke vil miste. I B. Stift: umysfande, omysfandes.
- um-fomen** (aab. o), adj. hjælpeløs, forsviolet, som seer ingen Udvei. De va reint umfomme. B. Stift.
- Umkrarv**, n. en Omgang, et Lag af Stofke i en Lømmervbygning. Balb. Gbr. (Jf. Rvarv). G. N. umhverf. (Diplom. I, 352). Hedder ellers Um-lag (Tæll.) og Umfar.
- Umlag**, n. see Umkrarv og Umfar.
- Umlaup**, n. Omløb.
- umme**, adv. omme, forbi, til Ende; om Tiden. (Skedet herfor bruger man oftere „forbi“, som er et fremmedt Ord).
- umoda**, adj. lidt modløs, el. som ikke har lyst. B. Stift (umoa, omoba).
- umogeleg** (aab. o), adj. umulig, ugjorlig. Rbg. Tæll. Vaaer ellers over til umogelet, med os (Hard. Sogn), omogelet (Gbr.), omole' (Edm. Tr. Stift), umaule (Nbl.). — I Indre Sogn betyder umogelet ogsaa: overmaade.
- umogjen** (aab. o), adj. umoden. Tæll.
- umotug**, modløs (= umoda).
- Umraa(d)**, f. Betænkning, nærmere Bestemmelse; ogsaa Frisk, Hensand (= Umrøme). Ag. Stift, Ort.
- umraa(de)**, v. a. (med seg), betænke sig, bestemme sig nærmere. Tæll. og fl. (umraa seg). Jf. umrøma.
- umreka** (seg), see umrøma.
- Umrotting**, f. Omvæltning, Rumfæring.
- umrøma** (seg), v. a. (e-de), rette paa sine Sager, indrette sig bedre, komme ud af en miblertidig Trang eller Forlegenbed. B. Stift. De laut laane te bess at me fæll umrøme ofs. I Nbl. siges ogsaa: umreka seg. Søndensfælske siges: umrø' seg.

Umrøme, n. Frisk, Genstand, Leilighed til at ordne sine Sager eller indrette sig bedre. *Frø'* ett Umrøme: for en kort Tid, til Hjælp for Dieblisset. Meget brugl. vestensjælds. Andre Steder Umrøad.

umsægja (umsæte), v. a. undsigge, true paa Livet. Partip: umsægd.

um fenn, lidt efter lidt; s. *Senn*.

Umskifte, n. 1) Umskiftelse, Forandring. 2) Ombytning, Omverling. Ett Umskifte mæ Klæde: en Klædning foruden den som man bruger; et Par Klæder til at omskifte med. Sedder ogsaa Umbyte.

Umskor (aab. o), n. Omstyrning; det at for Kanter glide forbi hinanden og ikke falde sammen, s. *Er*. i Staverne paa et Kar.

Umslag, n. Omslag, Umskiftelse, Forandring. Ellers sødensjælds.

um-snakka, adj. omtalt. — *um-snakka* Kande, adj. som man kan tale om.

um-snudd, adj. vendt, ombrejet; ogsaa forvandet, omskiftet.

Umsnuing, s. Omdreining, Omvendning; ogsaa Omvæltning, Forstyrrelse.

Umsorg, s. Omforg, Ombu.

Umskyting, s. Omskødselse, Omskyrtning.

Umsut, s. Omforg for at holde noget i Orden; ogs. Betyrning.

Umsyn, s. Ombyggelighed, Opmærksomhed. *Nbl.* og *fl.* (Jæl. *umajon*).

umsynleg, adj. omhyggelig, forsigtig, opmærksom. *Nbl.*

Umtal, n. Omtale. (Resten ubrugl.).

Umtals-ol, n. Gjæstebud i Anledning af en Forlovelse, eller egentlig en Sammenkomst for at afgjøre de Forlovedes Anliggender med Hensyn til Bøfse, Flytning o. s. v. *Sdm*.

Umtankje, m. Betænkning, det at man tænker sig om. *Sjelden*.

um-vend, adj. omvendt, forandret.

umvita, besvime; see *uvita*.

Umvøling, s. Istandsettelse, Tilrebelse. Sedder ogsaa: *Umvøla* og *Umvølska*; s. (*B. Stiff*). Noget Steder *Umvøling*. See *vøla*.

umœlt (omœlt'e), adj. ikke opmaalt. *una* (aab. u), end; mon? (*s. muna*).

una (aab. u), v. n. (e - te), trives, befinde sig vel, være vel tilfreds. *Sogn*, *Rdg*. I *Tell*. hedder det: *one*. Han *oner* bør ikke. *G. N. una*.

unaleg (aab. u), adj. bebagelig, byggeleg, som man befinder sig vel ved; især om et Sted eller en Gaard. I *Tell*. *onaleg*.

Unœ (for *Unœd?*), n. Uvæsen, Uordent;

ogsaa *Ustø*. *Tell*. *Ubtales* ogs. *Uno* (aab. o).

unœadig (unœadig'e), adj. urolig, skændig, skrige; om Børn. *N. Berg*.

unœape, adv. overflødigt, i hørs for Mængde. *Sogn*.

unda (for *undan*), præp. og adv. 1) *neb fra*, *ud fra*, *ud af* Velen for. *Neb Dativ*, s. *Er*. *unda Foss'a*, o: *nebad fra Fossen*. Gaar over til *undœ* (*Nbl.*) og *unna* eller *onna* (*Er.*). *G. N. undan*. — 2) adv. bort, tilside, af Velen, *ud af* Rummet. *Nere atm*. og meget brugl. (*Sv. undan*). *Taf* *dœ unda*: tag det bort (nemlig af Velen for noget som skal lægges *neb*). *Springe unda*: løbe bort (fra noget som kommer efter eller trænger ind paa). — 3)

neb, *nebad*, *neb af* en Bakke; ogsaa *nebad en Elv*, med Strømmen. *Dœ* *halla unda*: det hælder *nebad*. *Dœ* *halla* med Objekt (*Dativ*). *unda Balla*: *neb ad Bakken* (mobat mote). *unda Straum'a*: *neb ad Strømmen*. (Meget brugl. i *B. Stiff*). *Eigefaa*: „*unda Sol'enne*“, o: efter Solens Gang, til *Soire* (= rettsøles). — I den første Betydning er Begrebet noget forfælskeligt; saaledes: a) *bort fra* et *neban*-under beliggende Punkt, *neb fra Underfladen*. *Dœ* *bryp unda Ust'a* (*neb fra Tagstøtten*). *Han kom unda Ven'ta*, o: den kom frem fra sin Plads under *Vænten*; s. *Er*. om en *Kat*. (Det forholder sig saaledes til „*under*“ ligesom oven til *over*). — b) *bort fra* noget som skuler *Tingen*. *Sol'a kom unda Hella*: Solen gik op, eller viste sig over *Fjeldet*. *Me* *robbe* *te* *me* *seft* *Nœ'e unda Holma* (indtil vi kunde see *Næsset* *dag Holmen*). *Dœ* *stend unda*: det stikker frem, rækker *udenfor*. — c) *bort fra* noget som nærmer sig til *Tingen* eller følger efter samme. *Det* *gjæft unda os*: *de* *gik fra os* *sa* *at* *vi* *ikke* *kunde naae dem*. Saaledes ogsaa *sigurtlig*, s. *Er*. „*de* *seg unda*“: *frædede* *sig* *noget*, *bebe* *om* *at* *blive* *forstaaent*. „*Neppe unda*“: *blive* *fri*, *slippe* *bort*, *undgaae* *en* *Fare* *eller* *Uleilighed*. — En egen Forandring af *Grundbegrebet* viser sig i *Talemaaben*: „*ala unda*“: o: *tillægge* *Engel* *af*; *ligesaa* „*leggje unda*“, s. *Er*. *Et* *go' Ryr* *te* *leggje unda*, o: *en* *god* *Ko* *at* *tillægge* *Engel* *af*, *en* *Ko* *som* *har* *gode* *Kalve*. *N. Berg*.

undadregjen, adj. draagen tilside; ogsaa fremdraagen af sit *Stjul*.

Unda-ælde, n. Afføring, *Engel*, *ungt* *Rvæg* *af* *en* *vis* *Art*. *Stal* *bruges* *i*

Er. Stift. (Af Talemaaben: ala unda).
Jsl. undaneldi.
undafaren, adj. bortfaren, reist i Forveien; langt forud.
undahavd, adj. bragt tilside, lagt ud af Veien.
undakomen (aab. o), adj. langt frakommen, som har faaet et Forspring; ogsaa undkommen, sluppen fri.
Undaleheit, f. underleg.
Undamun (aab. u), m. Forspring, Afstand fra En som kommer efter. I Drk. **Undamaan**.
Undastor (aab. o), n. Frastydning; en liden Fiskestimm, som har abstilt sig fra eller gaaer forud for en større Hob. R. Berg.
undatifikjen (aab. i), adj. borttagen, lagt tilside; ogsaa unbtagen. I sidste Tilfælde hedder det tildeels: undatafande. Intje undatafande: intet unbtaget.
Undaal, m. Middagsmaaltid; eller egentlig et Raaltid, som bliver holdt kort efter Middag (omtrent Kl. 3). Tsl. (Jf. Non, Jkt, Ost). Vest i bestemt Form (Undaal'en), dog ogsaa med s (te Undaal). I Nbl. siges **Undel**, m. om det Foder som man giver Kvæget ved Middag. Ordet gjenfindes i begamle Sprog i en anden Form. G. N. undorn, undurn. Ang. undern. I svenske Dial. under, undun. I danske: **Unden**, **Unnen**.
Undel, Middags-Foder; f. **Undaal**.
Under (Und'r), n. og f. et Under, en forunderlig Ting.
under, præp. og adv. under. Hedder for det meste unde, og ubtales ogsaa: onde, onne. G. N. undir. Styrer Dativ i Begrebet af en Forbliven paa Stebet, og Akkusativ ved en Bevægelse til Stebet. Begge disse Begreber findes saaledes ved enhver af Ordets Betydninger, hvoraf de vigtigste ere: 1) under, nebenunder, paa eller til et lavere Punkt. Meget ofte sammensat med ned (ne'unde) og upp ('punde). — 2) indenfor, nærmere imod Midten. Ofteft sammensat med inn (inn unde). Ogsaa: nær ved, benimod (især i Udtrykket: unde Land). — 3) bag ved, i Skjul af; f. Er. unde Fjell'e. Hedder oftest: att-unde. (Jf. unda). — 4) i Ens Vold, under Ens Raadighed. — 5) under et vist Raal eller Tal, lavere, ringere, mindre end. I dette Tilfælde hedder det sædvanlig „under“ og ikke „unde“; saaledes ogsaa i Sammensætning; f. Er.

Undermann, **Undermaal**. Sigeledes forbindes det i denne Betydning almindelig med Akkusativ og ikke gjerne med Dativ. — Som Adverbium bruges det i forskjellige Talemaaber, saasom „gaa unde“: gaae under, gaae i Skjul; ogsaa synt. „dukke unde“: dykke, skjule sig under Vandfladen.

Underbreitla (Undebreisle), f. Under-tæppe paa en Seng, Tæppe at ligge paa. R. Stift. (Jf. Kvitel, Tjeld).

underbudd, adj. forjænet fra Begyndelsen eller fra Grunden af, vel udrustet, som har noget at løbe paa. Det er vel underbudd: de have en god Beholdning til at tage af. Tsl.

Underfil, m. og f. den næstbøieste Rægt i Kortspil, den anden Etikker i Epilet. (Mobsat Overfil). Hedder ogsaa: Halvefilen (Søndre Berg.), Dfilen (Er. Stift), Uvissa (Tsl. og fl.).

Undergang, m. Undergang; eller oftere: Nedrykkelse, Ruin, stort Tab.

undergiven, adj. undergiven; ogsaa taalig, rolig (resigneret).

Undergiør, f. Underlag ved Tappen i et Bryggerkar; Kottehjerter. B. Stift. **underjorsk**, adj. underjordisk. Tildeels i B. Stift. Ellers siges **Underjersfolk**, og i Rbg. **Underjersfolk**.

underklar (undeklar'e), adj. klar i Grunden. Siges ellers om Lufsten, naar den er klar ovenil, medens den nedre Luft er fuld af forbigaaende Uveirskyer.

underkommen (aab. o), adj. undergiven, kommen i en lavere Stilling.

Underlag, n. Grundlag, Underlag. **underleg**, adj. underlig, besynderlig. I B. Stift: undaleg'e (G. N. undalegr). Heraf **Undalegheit**, f. underligt Tilfælde; især om en Evgdom, hvis Marsag er vanskelig at vide. Ei **Undaleheit** ta Mark'enne: en Evgdom, som ansees forarsaget ved opstigende Dunst af Jorden. R. Berg. **underlege** (undale'), adj. underligt, paa en besynderlig Maade.

Undermagt, f. svagere Kræfter. ha **Undermagt'a**: være svagere end **Mobskanden**.

Undermann, m. **Undermand**.

Underplagg, n. Klædningsstykke at bruge under et andet. Saaledes ogsaa **Underklæde**, **Undertrøya**, **Underbrok** og fl.

Underrot (aab. o), n. Forraabnelse i Grunden eller ved Roden, især i Kornet paa Ageren.

underfam, adj. forundret; ogsaa til-

- boielig til Forundring. **Tr. Stift.** (Sv. undersam).
- Underfeta** (aab. e), f. det som er først nedfåt; den første Eed eller Plantning. **Bufterub.**
- underfett**, adj. undersfat, stærkbygget, bredskuldret.
- Underfjø**, m. 1) Strøm eller Bevægelse i Dobet. 2) de store Havbølger, paa hvis Top der dannes sig andre smaa Bølger.
- Underfjur** (aab. u), m. Tværjel under Løfterne i en Vaad. **Edm.**
- underft**, adj. underft, neberft.
- Underftad** (Underfta), m. Bundsald, Bærmen i et Kar. **B. Stift.**
- Underftein**, m. Liageren, den underfte Steen i en Kværn.
- Underftemme**, n. Underftavn paa en Vaad, Buen imellem Stavnene og Njolen; ligesaa om Boven paa et Kartoi.
- Underftad**, n. Gjødiel som udbrædes over Ageren før Pløiningen. **Wodfat Hvetaf.**
- Underftaf**, n. et Greb længere ned (i Wodftæning til Hvetaf).
- Underftal**, n. lavere Tal, mindre Antal (Minoritet). **Sjelden.**
- Undertrykk**, m. Undertrykkelse.
- undgaa**, v. a. undgaae. (Noere Ord).
- undra** (seg), v. a. (a - a), undre, forundre sig. **G. N. undra.** Daaaa være nysgjerrig efter at vide noget (see undraft). **J. Under, underleg, underfam** (bvilke egentlig ftulde ftriues Unbr, underleg, underfam).
- undbrande**, adj. underligt, til at forundres over. **Sjelden.**
- undraft**, v. n. undres, forundre sig, være forundret. **Bruges** verelviis med „undra seg“. (**G. N. undraft**). **Be-**tyder ogsaa at være nysgjerrig efter at vide noget; f. **Er.** Eg undraft paa fva han tenke um da: jeg ftulde have lyst at vide hvad han tænker derom. **Ligesaa:** Eg undra meg paa um dei a komme, o: jeg gad viit om de ere komne. (**B. Stift**). **J. Edm.** bruges det ogsaa i en Anmodning eller Forespørgsel, f. **Er.** E undra me paa um du kann laane me da, o: jeg onffede at vide om ic. eller: mon det ftulde være muligt at ic.
- undren**, adj. tilboielig til Forundring. **Sjelden** (f. underfam).
- Undring**, f. Forundring; ogs. **Beundring.**
- undffaa** (seg), v. a. undfee sig. **Noere Ord**, ligesom **undffeeleg**, adj.
- undffylde**, v. a. (e - e), see orfaka.
- undvera**, v. a. see umbera.
- unemnd** (onæmb'e), adj. unærnt. **ung**, adj. unq. (**G. N. ungr**). **Komparativ** yngre; **Superl.** yngft. (**Jf.** ynajast og Yngd). **Et foræbdt Dativ** findes i **Er**idproget: **Dæ** mangt unqaa olært, o: der er meget at lære for den Unge. (**Edm.**).
- unqa**, v. n. (a - a), ynqle, faae Unger. **Hedder** ogsaa ynqje.
- Unqbarn**, n. spædt Barn, Pattedbarn. **Hedder** Unqebadn, Unqeban og fl.
- Unqdom**, m. 1) Unqdom, Unqdomftid. — 2) en Lob af unge Folk; den yngre eller opvørende Slægt. — 3) en Yngling, et ungt Menneske. **Meget bruct** ftat f. **Er.** Ein snild Unqdom: en tæffelq, elftværdig Yngling (**Dreng, Ynge**).
- Unqfe**, n. ungt Kvæq. **Ligesaa:** **Unqfena(b)**, m. (**Gbr.** og fl.). **J. B. Stift** særftilt Unqnofte og Unqmale. — **Jf.** Gjøldfe, **Kausfenad**.
- Unqje**, n. (**Fl.** Unqa, r), en Unge, Afføding. **G. N. ungi.** Daaaa et Barn, en Yngling. **Meget brugt.** Ifær i **Stærtallet**, dog sædvanlig kun i **ftjødesløss** eller mindre alvorlig Tale.
- Unqkar**, m. Unqkarl, voren og ugift **Mantsperfon** (= **Dreng**). — **Unqkarftand**, n. Unqkarls-Liv.
- unqleg**, adj. unqdommelig; fom feer ub til at være unq. **Nbl. Lell.**
- Unqly(b)**, m. Børn, **Barneskof** i en Familie. **Soqn** og fl.
- Unqnofte**, n. ungt **Hornkvæq**; **Kalve** og **Kvier**. **Soqn** og fl. (**Uf** **Klaut**). **Jf.** **Kausfenad**, **Kvqjente**.
- Unqmale**, m. ungt **Emaafe**; **Lam** og **Rid** tilsammen. **N. Verg.**
- Unqoyft**, m. unq **Hest** eller **Hoppe**.
- unna**, v. a. (e - te), unde, tilfæde En noget. (**Med Dativ** og **Aff.**). **Under**tiden ogsaa om at ynde, have **Godbed** for En; **bvilket** svarer nærmere til **G. N. unna**. — **Particip:** **unt**; f. **Er.** Da ftal vera deq vel unt.
- Unne**, n. **Lyst**, **Tilboielighed**. **Mandal.** **Hedder** ogsaa **Ugne**.
- unnesam**, adj. velvillig, fom gjerne under Andre noget. **Sjelden.**
- Unot** (aab. o), n. **Uansft**, det at man er ilde lidt, eller ikke kan vente noget godt paa et **Sted**. **Ebl.**
- unvt** (vy), adj. unyttig, uduelig. **Nbg. Lell.** (**G. N. unvt**). **Hedder** ellers **unyttug**, **onyttig** (**aab. y**).
- Unyre**, f. en unyttig **Daq**. **Lell.**
- Unytte** (**Dnytte**), n. og f. **Unytte**. **De** **Unyttes:** til ingen **Nytte**.
- Unæming**, m. en **Begynder**, **En** fom

iffe endnu har lært noget. *N. Berg.*
J. Edm. Dnæring.

unøydd, adj. utvungen; frivillig.

upp, adv. op. (*W. N. og Sv. upp*).

Ordet's Betydning er forskjellig og tildeels vanskelig at bestemme; det bruges saaledes med Begrebet af: 1) en Stigning eller Bevægelse opad; *f. Gr. fema upp, o. f. v. Egsaa en Uvøidelse. blaa upp: opblæse. trutna upp: boone. — 2) en Tilværelse, Bearbejdelse, Istandbringelse. I Forbindelse med Verber, som vaarna, banka, roðje, temja, læra o. f. v. — 3) en Fuldendelse, Slutning; ogsaa Tilintetjelse. Det ba store upp: de have skaa-ret alt sit Korn. (*Jf. ag*). Vægsaa: era upp, drifka, vøde, tæra, breuna o. f. v. — 4) Opbluffelse, Nabning. Med Verber som: fæ, lata, lœsja, skera, brjota og fl. — 5) en Tilveiebringelse, Tjogelse. Med Verber som: leita, spurja, sinna, tenkja. Egsaa en Dvregning. (Med telja, leia, skriva og fl.). *Jf. upp-atte*, som betegner en Gjentagelse. — I Sammensætning med enkelte Præpositioner bruges det ogsaa ittedetfor *uppe* (*oppe*): saaledes: *uppsure*, *o*: op for; *ogjaa*: oppe for, ved Siden af. *upp-mæ*: opad, langs med, *ogjaa* *oppe* ved. *Jf. uppa*, *uppi*, *uppunder*.*

Uppal (af *ala*), *n.* Opføstring, Opdragelse. Hedder paa nogle Steder *Uppsole*. I vart *Uppal*: i vor Ungdom, den Tid da vi vorede op.

upp-alen, adj. opføstret, opdrægt. Meget brugt. (*W. N. uppalinn*). Sø va der ba fødd at *uppala*.

upp-atte, adv. 1) op iagen; *f. Gr.* om en Reising efter et Fald. — 2) om iagen, atter, paany. Alm. og meget brugt. Hertil: *upp-atte-bunden*: indbunden paany. *upp-atte-gist*: gist iagen. *upp-atte-havande*: værdt at gjentage. *upp-atte-havd*: gjentaget, overripet, omtalt oftere. *upp-atte-falla*: opkaldt (efter Ens Navn). *upp-atte-nya*: fornyet, fornyet. *upp-atte-sett*: opsat i en ny eller bedre Form. *upp-atte-staden*: opstaaet iagen. *upp-atte-takande*: værdt at gjentage eller omtale.

upp-a, præp. 1) paa, op paa (til Stedet). Med Akkusativ. — 2) oppe paa (paa Stedet). Med Dativ. (*W. N. uppa*). Bliver ellers almindelig forforktet til „*pa*“ og faaer da forskjellige andre Betydninger. (See *pa*).

uppbard (*bort*), adj. optærstet.

upp-blaasen, adj. opblæst, udsændt.

upp-brotten (*aab. o*), adj. opbrudt.

Uppbur (*aab. u*), *m.* Stigning, Høide;

Størrelsen af en opstabelt *Hob. Edm.* (*Al Talemaaben: bera upp*). Da va møsse i Uppbura *o* lite i Høllingienne (om Kornet), *o*: det fyldte et stort Rum i Læden, men gav lidet af sig i Lærstningen. *Jf. Rus.*

upp-dreggen (*dreien*), opruffen.

uppe, adv. 1) oppe, paa et høiere Sted.

W. N. uppi. Ellers: over Horizonten (om Solen og Maanen), over Vandet (om Svømmere), i Vandfladen (om Fisk). — 2) oppe, paa Fødderne, iffe i Seng. — 3) opluffet, aaben.

Uppesera (*aab. e*), *f.* Dyrstøden, det at man er oppe om Natten. Oftere **Uppesiring**, *f.* — Et **Uppesitar-Natt**: en Nat da man sidder oppe.

upp-eren, adj. opædt, opspist.

upp-erte, adv. opad, opfeier.

Uppervju, *f.* Baakstrom; see *Evja*.

Uppfar, *n.* noget som stiger op; især om de smaa Bøbler og Svirveler i Vandfladen, som vise sig over en fremstrømmende Kystestrim og tjene til Mærke for Fiskeren. *Dr. Stiit*. Hedder ellers *Uppjar* (*Rosen*), *Jr*, *Sild-yr* (*Edm.*), *Reo* (*Sbl.*).

Uppfanning, *f.* Opfyndelse.

Uppflot (*aab. o*), *n.* Dvfloden.

upp-naedd, adj. 1) opgaaen. 2) opfrosen, opfulmet. 3) opbrændt; om Huse. *N. Vera*. (Vedre *uppgjengjen*).

Uppgaanga, *f.* Dvgaana, Dvfligen.

upp-given, adj. hjælveløs, forloren, som har givet tabt. (Zielden).

upp-gjor(d), adj. 1) opgjort, færdig. 2) opredet, om en Seng. 3) opstaaen, reengjort; om Fisk.

Uppbald, *n.* Opbold, Stændning; en retlig Stund imellem Stormbyger eller Jliuaer. — Heraf **uppbaldig**, adj. om Veiret, naar det er stille eller tørt, saaledes at det iffe reager (*f. uppljos*).

Upphav, *n.* Opbar, Begyndelse; *Uppsaag*. (*W. N. upphaf*). Heraf **Upphavsmann**.

upp-hard, adj. 1) opsat, bragt op; ogsaa opluffet, aabnet (af *bava*). 2) forboviet, bæret, opboiet (af *berja*). *Tell*.

Upphelde, *n.* Opbold, Underholdning, *Næring*. (*W. N. uppheldi*).

upphogd (*høgt*), adj. forboiet, opført.

upp-i (forforktet *vi*), præp. op i (med *Alf.*); oppe i (med *Dativ*); ogsaa: til; *f. Gr.* Da vart *uppi infje*: det blev til intet. Forhen forflaret under *pl*.

upplædd, adj. udslyret med Klæder.

Uppfoma (aab. o), f. 1) Uppfomst. (Ejelden). 2) Kilde, Vandstrøm som springer op af Jorden. Søgn og fl. men hedder ellers: Ufoma (Vitter), Ofome (noale Et.), Ufome, oo (Edm.), hvoraf Ufomevatn, n. Kildevand.

upp-fura, adj. boi i Midten, opboiet (konver). Tæll. se fura.

upp-fvidd, adj. opgjedet. Fæd. (f. fvia).

Upplag, n. 1) Uplag, oplagt Fob eller Forraab. 2) Anlæg, Grundlag, Plan; ogsaa Begyndelse (i Modsejning til Medlag). 2) Anlæg i skuelig Forstand; Landsretning, Tilhoielighed. Han heve eit godt Upplag: han bar gode Anlæg. B. Stiift.

upp-lagd, adj. 1) oplagt, opfat. 2) anlagt, beavndt, grundet. 3) oplagt til noget, stiftet, fundet.

Uppland, n. Upland, Hviland, indre Deel af Landet. (Hier om de øverste Distrikter i Agerbuis Stiift).

upp-laten, adj. opladt, opluffet. Hedder ellers uppliten (aab. i).

Uppleding, m. Uplending, Indbyggere af Uplandene. upplending, adj. oplandsk. (Ejelden). Upplendiþka, f. Kvindesjæ fra Uplandene.

Upplengja, f. Stok hvorpaa en Hjeldevæg nages fast (= Saumflaa). Søgn og fl.

upplett, adj. lettskyet, fri for Regn (f. uppljos).

uppljos, adj. opflaret, lettskyet, tør (om Luften); saaledes at det ikke regner eller sneer. Uvrljosst Ver: Upholdsveir. Ein uppljosst Aft: en Etund da det ikke regner, et Uphold imellem Aftingerne. Søndre Berg. Ellers meget udbredt i Formerne: uppljos'te (N. Berg.), uppljos (Høien), uppljosst (Fæd. Tæll.), uppljosst (Drk.). Heraf Uppljose.

Upplut (aab. u), m. 1) den øverste Deel. 2) Undertrøie, Snørtiv. N. Berg. (Sæl. upplut).

Upplyse, n. Opklarelse i Luften efter en Regnbyge; Uphold, Mellemrum imellem Aftinger af Regn eller Sne. N. Berg. (f. uppljos).

upp-læst, adj. opluffet. (Derimod upplæsen: oplæst).

upp-mælt, adj. opmaalt, aimaalet.

upp-or, præp. op af (f. or). Gaær over til: uppo, vor, vo; uppur, pu.

upp-rædd, adj. forlegen, blottet for en nødvendig Ting; stiftet ved at savne

noget som man bar gjort sikker Regning paa. Et temmelig alm. og meget brugt. Drd. — Me sto uppraadde fyre Berky: vi maatte opgive Arbeidet af Mangel paa Værktøi.

upp-risen (aab. i), adj. opstaaet.

Uppriting (aab. i), f. Uppregneelse.

upproten (aab. o), adj. ganske forraadnet.

Upprytning, m. Spire (Renning). Fæd.

Uppsaat, n. Uppætning; Etud hvor Jagter sættes paa Land. Sælg. 3 Dr. Stiift: Uppset. (Sæl. uppsat).

Uppset (aab. e), n. 1) Uppætning (f. Uppset). 2) et Væddemaal. B. Stiift. 3) Afsaat, Røderaad. Fæd. (Ellers Kolaa, Mor, Livsaure og fl.).

upp-sett, adj. 1) opfat, opstillet. 2) sibt, hvæsiet. 3) opbragt, opirret.

Uppstoka (aab. o), f. nubbyaget Dlj; det D som bliver øst paa Lønden af Gjaringskarret. B. Stiift. 3 Drk. Uppstoku. (Af: staka upp).

Uppstok (aab. o), n. Uppfynding; Vandets Uppfyndelse ved Jæren. Nbg.

Uppstrift, f. Uppregneelse: Notits.

Uppslag, n. Uplag, det som slaes op (paa Klæder, især paa Vermerne).

Uppsoj (aab. o), n. Uppfynding, Uppfog.

upp-staden, adj. opstaaet (af Sengen). Sæl. upstiden (aab. i).

Uppsta(d)gogn, f. Uplandervæg, et Slags gammel Væverstiel, som sættes op til en Væg, saaledes at Væven banger løbet ned. Nbl. (Sf. Uppstode).

Uppsta(d)mund, n. den Tid da man vler at staa op om Morgen. (= Nismaal). N. Berg.

Uppsta(d)rokk, m. Uplanderrokk.

Uppstapp, n. frosent Vand ovenpaa Jæen. Indr.

Uppstode (aab. o), f. 1) Uplaaen, Reising. 2) et Slags smaa Væverstole. Tæll. (Uppstoe). Forstjelligt fra Uppstaagogn.

Uppstoding (Uppstving), m. haardfrosen Sne, sem ikke brister under Foden. Nbl. (Ellers Skare, Sarang).

Uppsyn, n. Afsyn, Ansæt; Ansæts-trækt, Vist, Mine. Nbg. Stiift. (Sv. uppsyn).

Upptak, n. 1) Upptagelse. (Ejelden). 2) en Væring, noget sem ligger efter (f. Er. af Hv paa Marken); egentlig det sem man tager op. 3) en Deel af et Vers; to eller fire Linier, sem danne et vist Afsnit i Noderne eller Melo-

- bien; Hgelebes et vist Affnit i Spillet til en Dands. N. Berg. Et Vers ma try Uppiaf: et Vers som deler sig i tre Affnit, eller hvori Melodien forandrer sig tre Gange. En Slaatt har sædvanlig to, og tildeels tre „Uppiaf“. Jf. Vend, Lime, Speltak.
- upp-tifjen** (aab. i), adj. optagen.
- upp-truten**, adj. hovnet, opsvulmet.
- upp-um**, præp. op om; op forbi, over. Forkortes til 'pum. Hertil: pum-gjort, o: oprebet (s. gjera).
- upp-under**, præp. op under; oppe under, og simpelthen: under. Forkortes til 'punde; i Tr. Stift: pund og punn, hvilket ofte bruges istedetfor „under“; saaledes: frampund (frem under), nevund (neden under).
- Uppvokstr**, m. Dpvert.
- upp-yve** (aab. y), præp. op over; oven over. Forkortet 'pyve.
- Uppole**, n. Dpfostring (s. Uppal).
- upp-øst**, adj. opbidset, opflammet, opbrusende. See øsa.
- Ups**, brat Klippe; see Ufs.
- Ur** (Urd), s. Steengrund, Steenbanke; en Plan eller Skraaning som dannes af et Lag af store Steene med liden eller ingen Jord imellem; ogsaa om en Mark, som er meget fuld af Steen. Alm. og meget brugl. dog i noget forskjellig Form, nemlig Ur (mest alm.), Urd (Toll.), Or (Sogn, Fosen, Helg. og fl.). G. N. urd. Jf. Kostur. — Hertil mangfoldige Stedsnavne.
- Ur**, m. en Fisk, see Auger.
- Ur**, n. et Ubr (= Kloffa). Nut Urd.
- ur**, præp. af, udaf (= or). Dste forkortet til u (utu, uppu).
- Uraab**, s. 1) Uraab, slet eller skadeligt Raab. (Draab, Uraa). 2) Mangel, Feil, Forsømmelse. Tr. Stift i Formen Dra. 3) Umulighed. (Hall. Vald. Hedm.). Dæ va reint Uraa te koma fram: det var reent umuligt at komme frem. (S. B. Stift: Da va 'fje Ra). S. Raab.
- urædd**, adi. 1) uforberebt, ikke istandsat eller forsynet. 2) ubesemt, tvivlraadig. Drf. (oraab).
- urædig**, adj. uforsynlig, forsømmelig, som ikke tager de nødvendige Forholdsregler. B. Stift.
- urein** (vrein), adj. ureen, uklar; ogsaa farlig, skadelig. Urein Eio: et Farvand som er fuldt af Skjær og Banke. Dreine-Ejukdom: venerist Syge. (N. Berg.).
- Urett** (Drett), m. Uret.
- Uret(b)**, Drid, s. et Uveir; Sneefald el-
- ler Frost, som indtræffer paa en ubelælig Tid. Jf. Dryff.
- urliten**, meget liden; s. ørliten.
- Urmark**, s. stenig Jord, Mark som er meget opfuldt af Steen.
- Uro** (Dro), s. Uro, Ufred.
- uroa** (vroe), v. a. (a - a), forurolige, forvolde Uro, bindre En fra at hvile.
- uroleg** (orole), adj. urolig.
- Urot**, s. Ukrud; ond Rod.
- urfsma**, s. ørliten.
- Urt**, s. 1. Urt, Plante. (Ejelden).
- Urt**, s. 2. Drøv, Drøvtyning. (Nordensjelds). take upp Urt'a: gylpe op, om Kvæg. Edm.
- urta**, v. n. (a - a), tygge Drøv, om Kvæget; ogsaa æde langsomt. Nordensjelds, ogsaa Edm. og fl. (Kogle St. yrte, ørte). I de syblige Egne hedder det: jorta.
- Urtastra**, n. en Smule Foder til at tygge Drøv paa. Edm. (Paa Helg. Urtstra).
- urudd**, adj. uryddet. Hedder ellers urydd'e og orydd (aab. y).
- ur-ung**, yderst ung. Helg.
- urut**, adj. meget stenig, opfuldt af Steenbanke (Urter). Hedder ellers: urdutte (Toll.), urette (B. Stift), orette (Sogn), orætt (Helg. og fl.). G. N. urdour.
- Urve**, s. en Løffe eller Stroppe af Tong, som er befæstet indvendig i en Seilbaad og tjener til at fæste Pantene i. Edm. Rdm. (Har nogen Ligebed med det foranførte Ora og Drueld). Jf. Jæl. urga, en Rem. — I Edm. siges ogsaa Urve for Urga, o: Orgel.
- urven**, adj. forvirret, som seer forvirret ud. Jndr. (Ellers øren).
- Urwillbær**, see Drbær.
- urydleg**, adj. uryddet; see orydig.
- uryggjeleg**, s. ryggla.
- urædd**, adj. tryg, sikker, ubefymret, Meget brugl. (I de nordlige Egne: orædd).
- urøynd**, adj. urovret, uforsøgt.
- urøynd** (orøynd'e), adj. urørt; som man ikke har bevendt paa.
- Usam**, n. Uenighed, Usamdrægtighed, Riv og Strid (især imellem Vægtørf). B. Stift. I Edm. Osam. Ellers bruges det ogsaa i en særegen Form: Usamba, m. (Nbl.), Osamba (Drf.). Jf. Sam og samja.
- usambe**, adj. pl. uenige, uforligte. (Ejelden). Hedder ellers usams. Hall. og fl. (Jæl. osamr).
- usams**, uens; s. forrige.
- usebb** (ee), adj. useft, ubeseet.

ufegjeleg (ofetele), adj. uudsigelig.
Ufid (aab. i), f. Ufif, Unoder, onde Sæder. Hedder **Ofid**, **Ufe'**, **Ose'**.
ufidig (aab. i), adj. ufædelig, ufømmelig. Hedder **ofidig'e**, **ufe'ug'e**, **ofe'au**.
Ufkap (Ufkap), n. Hæsligbed, det at noget er flegt eller vanffabt.
ufkapple, adj. 1) ubekvem, ufikkert. 2) uorbentlig, ufikkelig. Søndre Berg.
ufkpa (aab. i), adj. ifte indrettet, forfømt, ifte bragt i rigtig Orden. Tell. Buserub.
ufkipla, adj. forfkyrret, revet aflave. Tell. (See ellers **kipla**).
Ufkiel, f. Uret, Fornærmelse.
ufkjøyten, adj. ligegolbig, uforfigtig.
ufkylb (ofkylb), adj. ubeflættet.
ufkynug (aab. y), adj. ufjønksom, uerfjendelig; ogsaa: ubillig, uforftandig, fom venter for meget, eller fom ifte tager Hensyn til Andres Omftændigheder. Nogle Steeder: **ofkynjig'e**, **ofkjonau**.
uflegjen (ofleien), adj. uflaaet.
Ufmaf, m. ubegaagelig Emag.
ufnikka, adj. ubindret, fri for Ubehageligheder. Tell. (i. **nikka**).
ufpard (ofpart), adj. ufpart, givet med Belvillie. Dø skal vera ufpart: det skal blive tilflaaet med Fornoielse.
ufpurd (ofspure), adj. uafpurat.
ufsa! Interjektion; hoormed man betegner Fornæmmelsen af Gysen eller Frost. N. Berg. (If. **duftre**).
ufsel, adj. ufel, elendig. Ved Etavanget siges ogsaa **ufsale** (**ufale**). If. **vefall**. **Ufældom**, m. Ufelbed; ogsaa en ringe, daarlig Ting. N. Berg.
Ufstand, n. Uorden, Broffælbigbed, ufuldkommen Stand.
Ufstell, n. Uorden, Ufif.
ufstelt, adj. forfømt, ifte iftandsfat.
ufstoppeleg, adj. uudholdelig, fom man ifte kan bestride.
Uftund, f. en ubeldig Stund, ufykkelig Time. Meget udbredt. (I de nordlige Egne: **Ofund**). Isl. **óstund**.
Uftyr, n. flet Befkyrelse.
ufthod, adj. ufadig, ufikker, vaklende. Hedder **uftho**, **ufthve**, **uftho**.
ufvim, adj. 1) feen, langfom. 2) ubekvem, tung til at bruge. Tell.
ufynleg, adj. 1) ufynlig. 2) uanfelig, fom ifte feer godt ud; ogsaa ublid, ifær om Luftten og Veiret.
ufæmja, v. n. (fæm, fambe), fiveg, trætte, leve i Uenighed. (B. **Etift**). Hedder ogsaa **ufamjast** (imp. **ufambest**), og **ofæmje**. If. **Ufam**.
Uføma, f. Ufømmeligbed. (Ejelden).

ut, adv. ub. (G. N. **ut**). — Med Hensyn til dette Ord's forffjellige Betydninger kan der bemærkes, at det bruges: 1) om en Retning udad fra et vist Middepunkt; ifær a) fra et indfluttet Rum, og b) fra det Indre af Landet. Søndenfjelds betegner det faaledes: ned ad Dalsftrøget. (Mofat upp). If. heim. Veftr- og nordenfjelds betegner det: udad mod Havet, eller simpelthen: i Veftr. (Mofat inn). F. Er. Ut i Garanne: hen til Gaardene paa Vefstiden. — 2) om en Dørtjernelse eller Fraffillelse. Ved Verber fom giva, fetja, leggja; ligesaa **tafa**, **velja**, **finna** o. f. v. — 3) om en Udbidelle, Udfrætning i Riddet eller Længden; f. Er. reffe ut: stræffe, udftrænde. — 4) om en Vedbliven eller Variæbed (Udfrætning i Liden). Dø drag ut: det varer længe. — 5) om en Fuldbendelse; ogsaa **Udbor**, **Ullintetjorelse**. Ved Verber fom **lesa**, **friva**; ligesaa **lita**, **fleffa**, **blaafa** o. fl. — 6) om en Belagelse eller Vedbefættelse med noget; f. Er. **fauma** ut: udfpe. **kola** ut: fvarre med Kul. **fnøa** seg ut: fve sig til med Ener. — 7) Sammensætning med enkelte Partikler (i, paa, mæ, fyre, hve) bruges „ut“ ogsaa iftedetfor „ute“; f. Er. **ut-mæ** **hav'e**: ude ved Havet. — Af enkelte Talemaader mærkes: „ut æ nor“, \circ : udad mod Havet i nordlig Retning; i Nordveft (egentlig ud og nord). „ut æ fvd“: i fydvæftlig Retning. „ut æ upp“: udad i en opftigende Retning (nemlig paa en Strand eller Fjeldfide). „ut æ ned“: udad i en nedftigende Retning. (P. **Etift**). — ut paa Dagjen: ud paa Eftermiddagen. (Derimod: **Dagjen** ut, \circ : den hele Dag til Ende). ut um **Dyr'a**: ud af Huset. „ut ette **Marfjenne**“: ud over; fremad, videre. (M fo ut ette **Marfjenne**, \circ : og faa videre). N. Berg.
Utak (Etak), n. et voldsomt Dag eller Greb, en Anftrengelse fom man bar Skade af. „ta' eit **Utak**“: anftreng fe mere end man taaler. — Ellers bruges **Urtak**, **Utak** og **Utak** i en noget lignende Betydning.
Utam (Utam), n. ufuldkommen Tæmmelse; Uvane eller Feil i Afrettelsen (ifær ved Hælene). B. **Etift**.
Utame, m. Uvane, Ufif; f. Er. **hos Børn**. **Valbers**. I **Drk**. **Utame**.
utan, præp. uden, foruden. Hedder ofteft **uttan** (aab. u), **urta**, **utren**; ogsaa: **ættar**, ligesaa **for-ættar** (**Ubl**).

- Sarb.**) „inff' utan“: ifkun, blot, bare. (Nisjebal). — See ellers utta.
- Utangje**, m. 1) et uroligt Menneſte, En ſom opper Stot og Klammerie. Søndre Berg. (Ogſaa i Formen **Utangje**). — 2) et uſtiffelt Barn, en Strigbals. N. Berg. og tildeels i Tr. Stift, i Formen **Orangje** og **Orangje**. — 3) et Barn, i Almindelighed. Meget brugt. paa Helg. i Formen **Dtangje** (Nl. **Dtanga**).
- utar**, længere ude; i. uttar.
- Ut-arbeid**, n. Arbeide udenfor Huſet.
- ut-arma**, adj. 1) forarmet, ruineret. 2) ſtærket, udmattet. Vals. og fl.
- utav**, præp. af, ud af. Bliver ſædvanlig forkortet til **uta** og **ta**, hvilket ſidſt bruges i en ſtor Deel af Landet iſtedet for det ſimplere av (af). Ved Eiden beraf findes Formen **utav**, ſom forkortes til **utav** og **ta** (Søndre V. Hall. Ghr. Tr. Fjelen). See av.
- ut-bard** (bart), adj. utbanket, eyllaet, forſlaaet; ſ. Er. om Klint. Helg.
- ut-blæſen**, adj. udblæſt, ſuffet; om Løs.
- ut-bloytt**, adj. udblodnet.
- Utbrøt** (aab. o), n. Udbrydſe; ogſaa Udſæt, Bylter, Vlegner.
- Utbur** (aab. u), m. et Spoaelfe, fabelagtigt Væſen, ſom efter Folkeſagnene ſkulde opbolde ſig i Skoven eller ved Bæene og forurolige Kolt ved Strig og Stoi. V. og Tr. Stift. Et lignende Væſen kaldes ellers **Mobar** (Ghr.), **Walt** (Tell.), **Meina** (Veirbal). Egentlig **Utbud**, ſom betyder „det Udbaarne“ og betyder paa de Bern, ſom i den bedenſte Tid bleve udsatte i Skovene for at døe.
- Utbygd**, ſ. et afſidesliggende Bygdelaag; ogſaa en Række af Gaarde ved Havet eller Kſten. I Fjeldgaanene i Na. Stift betegner „Utbudanne“ de nedre eller lavere liggende Diſtrikter. **Utbygding**, m. en Indbygger af ſamme.
- utbyres**, aab. v (for utbyrdes), adv. udenbords, ude i Landet eller udenfor Fartoiet. G. N. utbyrdis. (Nl. Ford). Bruges ogſaa om en boi Grad af Forlegenhed.
- ut-dregjen** (drefen), adj. udbragen.
- Utdyr** (aab. y), ſ. Fordyr, yderſte Der; ogſaa Gaanen eller Forſpaalen i en Stuebygning.
- ute**, adv. 1) ude, i det Frie. (G. N. uti). 2) ude ved Havet, eller nærmere mod Kſten. (Nl. ut). 3) borte, iſte hjemme. (Ejeldnere). 4) paa Færte, i Bevægelfe. 5) forbi, til Ende, ude. **Han æ ute æ gjeng**: han er paa Færte.
- de. Det va iſte ute: de vare i megen Rød.
- Uteanga**, ſ. Gang, Umſkaffen i det Frie; ſ. Er. om Kveget's Opbold paa Orægangene. — **Utegangar**, m. En ſom gaaer jævntlig ude.
- Utelega** (aab. e), ſ. det at ligge ude.
- Ut-eng**, ſ. en Eng udenfor Gaarden.
- Ut-erving**, m. Udarving, en Arving ſom iſte er nærbeſlægtet.
- ureſtengd**, adj. udeluffet, udeſtængt.
- ut-ette**, adv. ud ad, længere ud; ogſaa nærmere mod Kſten eller Havet. **Desuden** ogſaa om Tiden. **Dæ lid' ut ette**: det lider allerede langt frem.
- Utex** (Dæx), m. Stank, ond Lugt.
- ut-fallen**, adj. udfalden; om Søen, naar den er i dæſte Ebbe. **Hedder** ogſaa **utſjora** (noget St. utſjora).
- Utſar**, n. et Løug hvormed Garnene ſæktes til Bunden. Eadm.
- ut-ſjora** (aab. ø), = udfallen.
- ut-ſlogjen** (aab. ø), adj. udflojet.
- Utflugl**, m. vild Flugl, i Modſætning til Huusflugl.
- utſyre** (aab. v), ud for; ude ved; ogſaa ud over, ned af, ſ. Er. utſyre Muren: ned af Muren.
- Utſær** (for Utſer), ſ. 1) Udreiſe, Vortgang. 2) Bearbejle, eller egentlig: det at et Liig bæres ud.
- Utſorlla**, ſ. Vortſarſe; Udſorſel; ogſaa Udſorelſe, Fuldſorelſe.
- ut-gamall**, adj. udlevet, meget gammel. Nl. orgamall.
- Utgar**, m. Gærde imellem Gaarden og Udmarken. Tr. — **Utgarvuu** (for vudu. el. viba), ſ. Gærdeſjang, Gærdeſel. Nl. Vand
- Utgangs**, ſ. Udgang; Udmarſch.
- ut-gjor(d)**, adj. udfiſket, udfendt.
- ut-graaten**, adj. forgrædt.
- utgrunt**, adj. n. grundt ved Landet, hvor der er langt fra Strandbredden til Dybet. Veſt- og nordeniſjelds. Ellers langgrunt.
- Utgrynna**, ſ. en Grunding ſom gaaer ud fra Landet.
- Utbal**, n. Variqhed. (Ejelden).
- uthaldig**, adj. varig, ſom holder længe ud. (V. Stift).
- ut-hald**, adj. udbragt, udfat.
- ut-hola** (aab. o), adj. udbulet.
- Utbus**, n. Udbuus, Fæbus eller Fæde; ogſaa et Huus ſom ſtaaer udenfor Gaarden.
- utthyes**, adv. udenfor Huſet. (Ejelden).
- ut-i**, præp. 1) ud i. (Med Akkuſ.). 2) ude i. (Med Dativ). Ellers meget brugeligt iſtedet for det ſimple „i“, og bliver da ofteſt forkortet til „ti“.

- Utib** (Ottib), *f.* Utib, ubeleilig Tid. Ogsaa Mangel Tid, eller ligefrem: Mangel; *f.* Er. et stor Uti paa Kist, *o:* en stor Mangel paa Kist. *Jf.* Tid.
- utidig**, *adj.* dosig, dorst, uskiftet, som ikke er rigtig oplagt eller i det rette Lune (egentl. som ikke har sin rette Tid). Mobsat tidig. Alm. og meget brugt i Formerne *utidig'e*, *otidig'e* (*B.* Stift), *utrig* (*Søndensjælds*), *otiau* (*Tr.* Stift).
- ut-istraz**, *adv.* og *adj.* udmærket, ypperlig, berlig. *Nbl.* (*Jf.* framistraz).
- Uting** (*Uting*), *n.* ulidelig Ting; et bidstig, arrigt Dyr; liacsaa et grusomt, ondsjælsfuldt Væsen. *Jf.* Ting.
- Utjon**, *n.* en Skam, Lyde, bæselig Ting. — *utjonsleg*, *adj.* slyg, skammelig. *Nbl.* Maaskee egentlig *Ut-tjon*, *utjonsleg*.
- ut-Fald**, *adj.* udfjolet, ganske folk. Hedder ogsaa *ut-Folna* (*o:*).
- ut-fjend**, *adj.* fjendelig, let at kjende fra Andre (= *audfjend*). Søndre Berg. og flere.
- ut-fjovrd**, *adj.* 1) udfjort, bortfjort. 2) udjaaget. 3) udbragt, og Heste. *J* *B.* og *Tr.* Stift *ut-fjaurd*.
- Utkoma** (*aab. o:*), *f.* Utkomst; Utkomme.
- ut-Fropen** (*aab. o:*), *adj.* udfroben.
- ut-Fvoild**, *adj.* udbrølet. *Jf.* fvoild.
- ut-laga**, *adj.* udvandet, svækket ved langvarig Gjennemblødning eller Bæde; *f.* Er. om Hø, Frø, Gjødsel. *N.* Berg. (*Jf.* Lag og Læg).
- ut-lagd**, *adj.* 1) ublaagt; 2) udbrøbet, be-talt; 3) forklaret, ubvillet.
- ut-laten**, *adj.* udsluppen, luftet ud.
- Utlaupt**, *n.* Udlob, Udaang.
- Utle** (*aab. u:*), *m.* en stor Høb, en Flek, især af Svæg. *Sogn.* (Maaskee for Utle).
- Utlending**, *m.* 1) Udlænding. (Udtales sædvanlig *Utlæning*). — 2) en Kavaler, Indbygger af de nederste liggende Distrikter. *Gbr.* og *fl.*
- utlendst**, *adj.* udenlandst. (Hedder oftere *uttalands*).
- ut-liden** (*aab. i:*), *adj.* forløben, forløben.
- Utløst**, *n.* et centigt Huus med Loft til Forvaring af Klæder og beslige. *Nbg.*
- Utløga** (*aab. o:*), *f.* Utlæg, Udrebelse, Afkast. *N.* Berg.
- Utløffa-ver**, *n.* blidt og stille Veir fort forud for en Storm; bet at Veiret er vakkert om Morænen og siden pludselig forandres til Uveir. *B.* Stift. Hedder ogsaa: *Utløffa-glyve*, *f.* (*Sdm.*).
- ut-lærd**, *adj.* udlært, fuldlært.
- Utmann**, *m.* Indbygger af Kytegnene eller de nedre Distrikter. *Sell.*
- ut-masa**, *adj.* udmattet, træt af en lang Anstrengelse. *Sell.*
- ut-mædd**, *adj.* udskrabet, afflibt. *Selg.*
- ut-mæ**, *præp.* udad langs med; ogsaa: ude ved, nær ved.
- ut-mælt**, *adj.* udmaalt, afmaalt.
- Utnemne**, *n.* Dgenavn; Spottenavn. *B.* Stift.
- ut-noggjen**, *adj.* udskrabet. *N.* Berg.
- Utnor**, *m.* Nordvest. *G.* *N.* *utnord.* (*B.* Stift. Foræbet).
- Utnoring**, *m.* nordvestlig Vind. *B.* og *Tr.* Stift. Noale Steder *Utnyring* (*aab. o:*). *G.* *N.* *utnyrding.* *Jf.* *nor* og *nora*.
- Utoffje** (*Stoffe*), *m.* 1) en ubehagelig Fornemmelse. (*Sjelden*). *Jf.* *Kaldstof-tje*. — 2) Ugunst, Uvillie. *G.* *N.* *upokki*.
- Utola** (*aab. o:*), *f.* en stor Plage, noget utaaleligt. *Ehl.*
- utolleg** (*otolle*), *adj.* utaalelig. (*Ikke* med Lyden af *bobbelt* *l*).
- utolug** (*aab. o:*), *adj.* utaal som, smfindelig, som taaler lidet; *figurl.* utaalmodig, silden, som ikke taaler nogen bristig Tiltale. Alm. Ogsaa *utolig*, *otalig*, *otaulau*.
- ut-or**, *præp.* ud af (*f.* *or*). Forfortes til *uro* og *to* (*i* *Sell.* *oro*) og gaar ellers over til *utur*, *utu* og *tu*. *J* *Sdm.* betyder „*uto*“ ogsaa: udenad; *f.* *Er.* Han kann dø *uto*.
- Utrav**, *n.* Jordstred. *Nbm.*
- utraste**, *adv.* og *adj.* yderst, nederst ved Loren. *Nbl.* hvor det gaar over til *atrase*. *S.* *uttar*.
- Utreffe**, *n.* Taafsæg, den Deel af Taaget som rækker ud over Vægen. *Sdm.* (*Utrætte*). *Uf* *Rast*. — (Den nederste Kant af samme hedder *Ufe*).
- utrengd**, *adj.* ikke trængende. — *J* *Utrengs-Maal*, *el.* „*i* *Utrengsmæte*“: uden Nødvendighed. *B.* Stift.
- Utrenning**, *m.* en lang Stok overst i en Væg; indrettet saaledes at den ogsaa tjener til Bjælke i en Udbygning. *Sogn.*
- Utrivkap** (*aab. i:*), *m.* Skrantened, Mangel paa Trivselighed. *B.* Stift.
- ut-royt**, *adj.* udraabt; ogsaa: meget omtalt, lespriist, ferrost.
- Utrov**, *m.* en Udreise til Fiskerie paa Havet; en Fiskeuur om Sommeren paa de yderste Fiskegrunde (Havbroen). *Sdm.* og *fl.* (*Sæl.* *utrødr*).
- utvrottig** (*otrottig*), *adj.* uflittig, som bliver snart fjed af Arbeidet. *Berg.* Stift.
- Utru** (*Dtru*), *f.* 1) en falsk Tro. 2) Mis-

- tanke. ha et Dtru te ein: have flette Tanker om En. Helg.
- utru** (otru), adj. falsk, utro.
- utruleg** (otrule), adj. utrolig. — **utrulege** (otrule), adv. saare meget, overraske, mere end man skulde vente.
- utrygg**, adj. usikker, upaalidelig; f. Er. om ustabigt Veir. — **otrygt**, siges nordensjelds ogsaa om et Sted hvor der skal være Epogerie eller Troldskab.
- Utrøme**, n. Rum udenfor Huset; tilstrækkelig Plads til at udsprede noget over. (Ejelden). I Nbl. **Utrøme**.
- utrøn** (utrønt), adj. om Veiret, naar Binden blæser fra Havkanten. Edm. Tr. Stift. og Helg. — Jf. vestron.
- Utrøne**, f. Vind fra Havet; Blæst fra Havkanten, som sædvanlig indtræffer om Eftermiddagen i stærk Varme. Edm. Nbm. Hedder paa andre Steder **Havgula**.
- ut-saamt**, adj. udsæet, broderet.
- Utsending**, m. En som er assendt for at udrette noget; Kommissionær; Repræsentant. Undertiden ogsaa en Forsøger, en Plageaand.
- Utsæt**, n. Udsætning; det som sættes ud paa een Gang. (Ejelden).
- ut-sætt**, adj. udsat, ubillet.
- ut-sjæande**, adj. udsæende. D'æ ikke so ut-sjæande: det seer ikke ud dertil.
- ut-sjuk**, adj. syg i Maven, eller af Diarree (om Dør). Namb.
- ut-sjila** (aab. i), v. n. siges sin Mening. Nbl. I Edm. siges ut-sjire. Bruges kun om at siges noget ondt. Ea vil ikke ut-sjila: jeg vil ikke siges saa slet som jeg tænker.
- Utskjefjel** (aab. e), m. Udkant, Ensp, Hjorne. Tell.
- ut-skjemb**, adj. udskjæmt, fordærvet, vanheldet; ogsaa forvænnet eller moralsk fordærvet.
- Utskjemma**, f. en Ekam, Lybe, Plet, Forringelse. Drk.
- Utskot** (aab. o), n. 1) Udkud, Prægods; f. Er. af Fisk. (Utskotsfisk). — 2) Udkat. Gbr. (Jf. Utbrot). — 3) et Skaar, en Udbgning paa et Huus. Drk. — Jf. Skot.
- Utskrift**, f. Paategning udenpaa; især Adresse paa et Brev.
- ut-slitren** (aab. i), adj. udslibt, ganske forslidt; ogsaa udslibt.
- ut-sloffen**, adj. udsloffen.
- ut-sloppen**, adj. udsloppen, slurpen løs.
- ut-sogjen** (aab. o), udsuget, udtæret.
- ut-soven** (aab. o), adj. udsøvet, som har sovet længe nok. Tell.
- ut-sproten**, adj. udsprungen.
- Utskand**, n. Udgifter, Udbræker, Afgang. Hedemarken. (Jf. Innskøde).
- ut-svælt**, adj. udsultet.
- Utsyd** (Utsor), m. Sydvest. (Meget sjelden). G. N. utsuor.
- Utsyfte**, f. Diarree (f. uttsjuk).
- Utsynning**, m. Sydvestlig Vind. (N. Berg. Tr. Stift). G. N. utsynningr.
- ut-synt**, adj. uensfaldende, let at see. Tell. og fl.
- Utta** (uu), Morgen; f. Otta.
- utta**, aab. u (for utan), adv. 1) udenfra, ind ad. (G. N. utan). I N. Berg. bruges det som Præposition med Dativ; f. Er. utta War'a, o: ind fra Gaarden eller fra det Frie, ind i Huset. — 2) fra Havkanten, mod det Indre af Landet. Kan ogsaa forbindes med Dativ, f. Er. utta Dvæ: udenfra Derne. (N. Berg.). — 3) udenfor, i den ydre Deel. Kun sammensat, f. Er. uttapa og fl. I dette Tilfælde faaer Ordet ogsaa den fuldkomnere Form: **uttan** (Hard. Voss, Tell. og fl.) og gaaer over til: **uttain** (Helg. Nbl.). Af enkelte Forbindelser mærkes: „utta av“ 1) udenfra, af Overfladen; 2) fra Havkanten; f. Er. Vinden stend utta av (blæser fra Havkanten). Hedder ogsaa „utta or“ (i Edm. utta-o). „utta ete“, o: udenfra, ind ad. „utta mæ Strand'enne“: indad langs Stranden. — En anden Betydning (uden, foruden) er anført ved utan. Ordet maa ellers adskilles fra „uttar“ som ogsaa gaaer over til utta.
- uttabeins**, adv. paa den udbvendte Side af Fødderne eller Armene. (Vob-sat innabeins). R. og Kr. Stift med flere. I Gbr. og Drk. siges derimod uttafottes og uttabendes.
- uttaboks**, adv. udenad, uden at bruge Bogen. R. Stift.
- uttafyre** (aab. y), præp. udenfor; længere ude. Hedder ogsaa uttanfy' (Hard. Voss), uttanfy' (Tell.).
- uttafottes**, adv. paa den ydre Side af Foden eller Laaret. Gbr. Drk.
- uttagnjæres** (for utnagerdes), adv. uden-gjærdes, udenfor Gaarden eller Hæget, i Udmarken.
- uttahendes**, adv. paa den ydre Side af Haanden eller Armen. Drk. Andre Steder uttabeins.
- uttakring** (for: utan i kring), adv. udenom, rundt omkring, i Udkanten eller Omkredsen. R. Stift.
- uttalands**, adv. udenlands.
- uttalege** (for uttalege), adv. langt ude; nær ved Udkanten. Dæ ligge so ut-

- talé:** det ligger saa langt ube. Berg. Stift. G. N. utarlega, utarla.
- uttanaat,** see utartil.
- uttapaa,** 1) præp. udenfor; ovenpaa. 2) adv. udenpaa, ubentil, ubvortes. Hedder ogsaa fuldbomnere: **uttanypaa**, **utanuppaa** (Harb. Tell.). — Bruges ellers ofte sammensat med et Substantiv, som: **Uttapaa=Krift**, f. Udskrift, Adresse. **Uttapaa=Po**, pl. m. Døersto, Galoscher. (Gbr.). **Uttapaa=trøye**, f. Døertrøie, Frak.
- uttar** (aab. u), adv. længere ud, længere ned paa Gulvet, nærmere mod Døren. Søndre Berg. Eogn og fl. Hedder ellers **utta** (Edm. Tr. Stift), **atar** (tilbeels i Nbl.), **atarar** (Rbg. Tell.). G. N. utar. (Mobsat Innar). **uttar at Dyr'ne:** hen imod Døren. **utta mæ Dyr'a:** nebe ved Døren. **utta i Grua:** hen til Ildstedet. Han sto utta i Kirkenne: han stod langt nebe i Kirken. (Edm.). — I Nbl. bruges ogsaa et Superlativ: **atrasste** (for **utrasste**); f. Er. han sto **atrasste** : han stod nederst, næst Døren.
- uttasfjær**, adv. udensfjær, i Havet.
- uttasofnes** (oo), adv. udenfor Soanet. (N. Stift). **Lafaa** adj. f. Er. **Uttasofnes=folk**, : Folk fra andre Eogne.
- uttastoffs**, adv. udenfor Huset. (Medsat innastoffs). **Uttastoffs=Arbeid:** Arbeide udenfor Huset, Markarbeide. N. Berg.
- uttartil**, adv. 1) ubentil, ubvendlig, i det Ydre. — 2) udenfra, Indad; fra Havkanten. Hedder mest alm. **uttra=te**; ogs. **uttan=te** (Søndre B. og fl.), **utaa=te** (Nbl. Høla.). G. N. utartil. I sidste Petybning hedder det ellers: **utanat** (Rbg. Tell.), og **uttra=ette** (N. Berg.).
- uttaveggjes**, adv. udenfor Væggen. Ein kunna høyr 'an uttaveggjes: man kunde høre ham udenfor. N. Berg.
- Uttavind**, m. Vind fra Havkanten, Vestenvind. Tr. Stift, Edm.
- ut-tikjen** (aab. i), adj. udtagen; udpeget, paaviist.
- ut-trøytt**, adj. 1) tilendebragt. 2) yderst udmattet. Tr. Stift.
- ut-tydd**, adj. forklaret, udviklet. — **ut-tyde**, v. a. forklare, udtyde. (Rettere: tyde ut).
- ut-tynt**, adj. fordærvet, beskadiget, ubstæmt. N. Berg. — Jf. det foranførte Utjon og utjonstøla.
- ut-um**, præp. ud over, ud forbi et vist Punkt: f. Er. utum Holmen.
- ut-ur** (utu), ud af; see utor.
- ut-vast**, adj. ubvaaget, udmattet af langvarig Vaagen.
- ut-vald**, adj. udvalgt, udsogt.
- Utveg**, m. Udvei; ogs. Udveise.
- utvega** (seg), v. a. finde en Udvei, hjælpe sig ud af en Forlegenhed. Hedder oftere: **utveite** seg. B. Stift.
- utvegien**, adj. uvastet. Jf. otvegien.
- utvendes**, adv. ubvendig, ubentil.
- utvertes**, adv. ubvortes.
- Utvidd**, f. Udmark. Strækninger udenfor Gaarden. Ag. Stift.
- Uty** (Dty), n. Utøi; slet Tøi; ogsaa Paf, slette Folk.
- uty** (d), adj. uventlig, barsk, vanskelig at omgaaes med. I Nbl. og Edm. hedder det **otyb'e** (s. tyb). I Ndm. bruges: **otyen**, : uredelig, uartig.
- utyffja** (seg), v. a. (e-te), paadrage sig Ugunst, forspilte Ens Gunst eller Velvillie. N. Berg. I Edm. **otyffje** se. Han hadde **otyffje** sig Præstens Ugunst. Han hadde paadraget sig Præstens Ugunst.
- Utyffje** (Dtyffje), n. Ugunst. (Eielben).
- utyff** (otyff), adj. læstet, ikke mere tørstig. brikke seg **utyff**: læste sig tilstræffelig.
- ut-yve** (aab. y), præp. ud over; ube over. (Forkortet: tyve). sja utyve: see sig omkring.
- utægleg**, adj. utæffelig, ubbyggelig. Tell.
- Ut-øy**, f. en De som ligger langt ube ved Havet. **Utøysfolk**, n. Folk fra Udsørne.
- uvan**, adj. uvant; uvøet. (Søndre B.). Ellers **uvand'e** og **ovand**.
- uvand**, adj. 1) nøisom, ikke fræsen. Mandal (see vand). 2) simpel, ligefrem, ikke vanskelig; f. Er. om et Arbeide. Meget brugt. i Tell. ogsaa i Hall. og fl. (Jæl. ovand). Ellers med flere Forandringer i Begrebet, vilke svare til Petybningen af det fremmede Ord „simpl“, som bruges paa andre Eder.
- uvandt**, adj. simpelbet, ligefrem, uden Vanskelighed. Eogn, Tell. og fl. I Gbr. **ovandt**.
- Uvane**, m. Uvane, ond Vane. I Drk. hedder det **ovande**; ellers nordensjælds **ovane**. (Jæl. ovandi).
- uvar** (ovar), adj. uvarsom, uforsigtig.
- uvarlege**, adv. uforsigtigt.
- Uveg** (aab. e), m. en slet eller besværlig Vel. (Dveg).
- uveltes**, adj. om Kort, som ikke er Trumf (Velt).
- uven**, adj. udsprett, udspilet, stridt ubstæente (f. Er. om Haar). Rand. (see vven). Ogsaa stor, vid (= ruven).
- uventande**, adj. uventet, uformøbet, som man ikke kunde vente.

Uver, *ee* (for Uvedr), *n.* Uveir. Gaær over til Uvær (Aa. Stift), Over og Øvrer (Nordenfjelds). *G. N.* uvedr, øvedr. — Uversbolk, *m.* en Tid med Uveir. Ligesaa Uversdag, Uverénatt og fl. Uversfugl, *m.* Fugl som bebuder Uveir.

Uverk, *n.* Ugjerning. (Ejlsben).

uvilja (ovilja), *adj.* ufrivillig. „uvilja Verk“: noget som man gjør af Vandare, uden at vilje det. *B. Stift.* (*G. N.* uvilja verk).

uviljug, *adj.* uvillig.

Uvin (aab. *i*), *m.* (fl. Uvine, *r*), Uven, Fiende. (Daf. Uvin, Uven). *G. N.* úvinr. Uvinflap, *m.* Uvenflab.

uvinneleg, *adj.* ugjortlig, som gaær over Ens Kræfter; ogs. ubyre stor eller tung.

Uvis (*ii*), *f.* Ustif. (Uvis).

uvisleg (*ii*), *adj.* uvis, uforstandlig.

uvis (ovis), *adj.* uvis, ustif.

Uvissa, *f.* Uvisbed, Uvisl. Ogsaa bet samme som Underfil (i Erit). Tell.

Uvit (aab. *i*), *n.* Bevidstløshed, Afmagt, Besvimelse. Tildeels udtalt Uvet, og nord i Landet: Øvit, Øvæt. (*G. N.* úvit, óvit). Paa Helg. Omegd. — felle i Uvit: falde i Afmagt.

uvita (aab. *i*), *v. n.* (a - a), besvime, falde i Afmagt; egentlig: tabe Bevidstheden. Temmelig alm. dog i forskiellig Form: uvita (Søndre B. Kr. Stift), uvæta, uvæta (Aa.), ovita, ovæte (i de nordlige Eane), ovæta (Drk.); desuden umvita (Harb.). *Jf.* Jsl. óngvit.

uvitande (aab. *i*), *adj.* uafvidende.

uviteleg (ovetele), *adj.* uvitterlig. — uvitelege, *adv.* uafvidende, uden Ens Vidende.

Uviting, *f.* byrteig Besvimelse (Uvit).

Uviting (aab. *i*), *m.* Laake, Daare, uforstandig Menneffe; ogsaa En som er usjensom og ubillig mod Andre. Meget brugt, og temmelig alm. Tildeels Uviting, Uveting.

Uvittingsflap, *m.* Laabelighed, Daarkab. *J. N. Berg.* siges ogsaa Øvittingsheit, *f.*

uvitug (aab. *i*), *adj.* uforstandig, taabelig; ogsaa usjensom, ubillig, tilbøielig til at fornærme Folk. Meget brugt, tildeels i Formen ovitig, ovitug, ovætau.

Uvli (*ð*), *m.* Haandleb, Ledet imellem Haanden og Underarmen. *Rdg. Tell.* Hall. i Formen Uvli (aab. *i*) og Ule'. Hedder ellers Øvle', aab. *o* (Bald. Drk.), Uvle' (Busterud), Omle (aab. *o*), el. Umle' (Abl. Rand.). Forsvrigt: Handlid, Handsumingsle (Helg.), Vesalleid (Edm). *G. N.* ulsiðr (som synes at være et andet Ord).

uvonleg (ovonle), *adj.* usandsynlig.

Uvra (aab. *y*), *f.* Eftjedesløshed, Uagt-somhed. *J. N. Stift* oværen (for uvorden). — *2*) yderst dristig, foroven, som ikke ændrer nogen Hare. (*Kr. Stift*). — *3*) uordentlig, ureenlig, skidensærdig. Temmelig alm. og meget brugt. — *J. N. Stift* forekommer ogsaa: ovære, *adv.* ubyre, uden Maade.

Uvyrna, *f.* *1*) Eftjedesløshed, Elufferie. *2*) Ureenlighed; ogsaa Emuds, Skidenshed. *B. Stift.* *J. Edm.* hedder det Dvorne.

Uvyrflap, *m.* Eftjedesløshed. (Det samme som Uvyrna og Vyrlesfa).

uvæggjen, *adj.* meget tung, stor, ubekvem til at haandtere. *Abl.* (Jsl. óvægi, ubyre Tynge). *J. Edm.* bruges oven i samme Betydning.

uværug (for uverbug), *adj.* uværdig. *J. de nordlige Eane:* oværig'e, oværau. Herfra adstilles et andet Ord: oværig, *o:* utaalmodig. (*Edm.* og fl.). *Jf.* værug.

uvære, *f.* uvyrren.

B.

va, forforket *1*) for vaba, *f.* vaba. *2*)

for var (vera). *3*) for vara *o:* være.

vabba, *v. n.* søle, sluffe. *N. Berg.*

Vabein, *f.* Badbeine.

Vad (Va), *n.* *1.* Vadested, Dvergangssted i en Elv. *G. N.* vad.

Vad, *n.* *2.* Fiskefløve, Angelsnor; en

fin Snor, hvorpaa Fiskefrogen er fastet, og som knyttes til paa Enden af Linen eller Træffesnoret. Kaldes ogsaa Forsvnd.

Va (*ð*), *n.* *3.* et Rob, lidet Net til Fiskefangst. Busterud. *Jf.* Not. (*Ed.* vad).

vada, v. n. (væd; vob; vade), at vade. Inj. hedder mest alm. va; ellers: vade (Edm.), vadda (Namb.), vadda og vaa (Gbr.). G. N. vada. Cupinum hedder i N. Berg.: vide (aab. i), forfortet vie og vee. — Betydning. 1) vade, gaae i Vand, Dymb eller Sner. I Kr. Stift siges sædvanlig: vadsa (Hjelden va). — 2) svømme i Vandfladen, om Fisk. N. Berg. (Andre Steder: vafa). Eilb'a æ uppe æ va' (el. vøb'e). Heraf Vobe. — 3) søle, rode, slufte; ogsaa sladre, vaase. Edm. og fl. „vøb' ihøb'": røre sammen. vade ned: søle ned, spilde noget. vade ne' pve fe: spilde paa Klæderne. (Edm.).

vadande, adj, som man kan vade, ikke dyb; om en Eto.

Vadbeine, m. en liden Kulle eller Balse som man sætter fast paa Kanten af en Baad, og som tjener til at trække Fiskejoret paa. Edm. og Ir. Stift (Vadbein). I Ir. Stift hedder det ogsaa **Valbein**.

Vadbonn (Vabonn), n. Redskab til at trække Fiskejoret paa, dannet af et frumt Horn. Ved Kristiania. (Jf. Vadbeine).

Vading, f. Vaben, det at man vader.

Vadmaal, n. Vadmel, Uldtoit af toskafte Vævning (Viffjesta). Findes i meget forskellige Former, hveraf mærkes: **Vadmaal** (Nbl. Mandal), **Vammaal**, **Vabmaal** (Sogn), **Veimaa** (Edm.), **Voymaal** (Drk.), **Varmaal**(?), **Vanmaal** (Gbr.), **Vonmaal** (Helg.), **Vennmaal** (Ir. Stift), **Vellmaal** (Nj.), **Vollmaal** (ved Kristiania). G. N. vadmål. Ev. vadmål. (Jf. vobe og Va. G. N. väd, og Ang. væd, v: Klæde). Formen Vennmaal forklares ellers af Almuen som „Vendmaal“ (af Vend).

Vadmund (Vamund), n. den Stund da Fisken holder sig oppe i Vandfladen; Vadetid (s. vada). Edm.

Vadstad, m. Vadesed (= Vad). Ejesden.

Vaff, m. Raynet paa Bogslaven „B“. Helg. (Elerss Ve). Jsl. vaff.

Vage, pl. f. en kort Tommerflæde. Edm. Elers kaldet Drog og Eytting.

vagga, v. n. (a-a), vugge, rolle, gaae med en vuggende Bevægelse. Sv. vagea.

Vagl, n. en liden Bjæke eller Stof, hvorpaa Huusfluglene hvile om Natte; ogsaa i Almindelighed om Fuglernes Hvilesteder. B. Stift, Hall. og fl. (Ev. vagel).

vagla (seg), v. a. (a-a), sætte sig til

Hvile, søge sig et Sted til at sove paa; om Fuglene.

Vagn, n. og m. Karlvognen, de syv store Ejserner neberst i Etjernebillebet „den store Bjørn“. B. og Ir. Stift. Hedder ogsaa **Vang'en**, (m.). Sogn, Drk. (Jsl. vagn, m.).

Vagnhogg, m. Spækbugger, et Slags smaa Hvaler. Helg. I Fosen kaldes den **Vagnhund**. G. N. vögnhval. (Kongespeilet p. 29).

Vagnstjerna, f. Etjernen Arcturus, neberst i Etjernebillebet Drebriveren (Vootes). B. og Ir. Stift (tildeels i Formen Vangstjerna). I Edm. kaldes den oftere „Daagstjerna“, fordi den benyttes som Mærke paa Tiden eller Klokketættet om Vintermorgenerne. Ogsaa blot „Stjerna“; bertil Talemaaden: **Stjerna æ unda** (v: er opkommen); ligesaa: **Stj. æ i Vidmorgastid** (v: paa det Sted hvor Solen staaer ved Vidmorgens Tid).

Vabonn, f. Vabonn.

Vaf, n. en Fiskestium, som svømmer oppe i Vandfladen (s. vafa). Ebl. I Nnderoen hedder det **Vaaka**. (Jf. Vobe).

vaf, adj. vaagen, eller egentlig: fri for Sovn, ikke sovning. Tell. Gbr. — Elerss vafjen, vakrug.

vafa, v. n. (Hje, Hje), 1) vaage, være vaagen. Inf. hedder ogsaa: **vafje** (N. Berg.), **vaaka** (Gbr.). G. N. vaka. Heraf Vafstr, vekkja, Voka. — 2) holde sig over Vandet, ikke synke. D'æ knapt so mytje at Vaten vafje. B. Stift. (Jf. dansk vage). — 3) vise sig i Vandfladen, svømme ovenpaa; om Fisk. Ebl. og fl. (I N. Berg. vade). Jf. Vak. — vafa pve: vaage over, vogte. (Ejelden). vafa uppve ein: holde Vagt; vaage over En som er syg.

vafande, adj. vaagen, vaagende. Bruges ogsaa subjunktivt: „I eit vafande“, v: i een Vaagen, uden at sove; f. Er. Me belbt paa i tsau Jambøger i eit vafande. B. Stift.

Vafant, see Vankant.

Vakar, m. Vaager, En som holder Vagt.

vafjen, adj. vaagen; ogsaa aarvaagen, som vaager længe.

vafjesta, v. a. opstjære Kjæven paa en Fisk for at faae Angelen løs. Edm. (Vel eg. vadstjesta).

vaffer, f. fager, sin, ven.

vakna, v. n. (a-a), vaagne. G. N. vakna. Uegentlig: komme i Bevægelse, bruse op. Jf. livna.

vakra (seg), v. a. (a-a), forbrive

- Sønnen**, blive rigtig vaagen. *Tell.* —
af menne *seq.*
vafrug, adj. frit for Søvn, ikke mere søvnt. *Tell.*
Vaks, n. 1. Vært, Vegetation. Kun sammensat: Græsvals, Skogavals. N. Berg.
Vaks, n. 2. Bor. Søndre Berg. (Eilers Voks). G. N. vax.
vakfa, v. a. bestryge med Bor.
vakfa, v. n. vore, see vefsa. Heraf
vakfande, adj. vorende. I vakfande Maane: i tiltagende Maane. B. Stift.
vaksen, adj. (part.), 1) voren, fuldvoren. (G. N. vaxina). 2) beskaffen med Hensyn til Vært, bannet, stiftet; f. Ex. væl vaksen: velvoren. (Femin. vakfa; Fl. vakføne).
Vakstr (Vakstrer), m. Vaagen; Nattevaagen. Neget brugl.
Vakt, f. Vagt; Bevogtning.
vakt, f. vaka og vektja.
vakta, v. n. (a-a), 1) vaage efter noget, vente, vie, staae ligesom paa Vagt. B. Stift. — 2) pleie Kvæget, give Køerne Foder (= agta). Gbr.
Val, n. 1. Valg, Udvaarelse. G. N. val. (Af velsa, valde). hava Val'e: have Frihed til at vælge. (Jf. Kor). Le Vals: til at vælge iblandt.
Val, n. 2. en Stakkel, et uselt, uanseeligt Menneske. *Dr.*
Val, m. en grund Vig eller Bugt; en flad Grund som strækker sig indad fra Søen og tildeels er tør i Ebbetiden. Nordland, Tr. Stift, Edm.
vala, v. a. (a-a), rulle og stryge en Bør. *Nbl.*
Valanga, f. en vis Art af Langer (Fist). *Sogn.* I Edm. er Valange en liden eller ufuldvoren Lange. (Maaskee Val-langa).
Valbein, n. f. Rabbetne.
Valbjørk, f. Valbirk; Vøn.
Vald, n. 1) Vold, Magt. G. N. vald. (I denne Betydning bedder det østest Vold, f.). — 2) Vælde, Herredømme, Raadighed. hava Vald vte: have Magt over. — 3) Grund, Eienbom; den Jord eller Mark som hører til et Gaardsbrug. Tr. Stift. (Ndm. Inbr.). Paa vart Vald: paa vor Grund, inden vore Grændsefjæl. Jf. valda.
vald, adj. valgt, udvalgt, udsøgt. Particyp af velsa.
valde, v. n. (a-a), raade over noget, eie, have i Besiddelse. Inbr. Døm valda at Elv'en: deres Marker strække sig til Elven.
valda, v. a. volde, forarsage. *Nbl.* (Eilers sædvanlig: volde). Heraf
valdande, adj. som volder, er Marsag eller Dphav til noget.
valdtaka, v. a. voldtage. — **valdtikjen** (aab. i), voldtagen. B. Stift.
Valbøger, f. Barbivle.
valen, adj. stv af Frost; om Lemmerne. Alm. i de sydlige Stifter. (Jf. loppem). Sv. valen.
valhendt, adj. stv i Fingrene af Frost. Sv. valhånd.
Valf, m. Valf, liden Pude i Klæder. B. Stift.
valfa, v. a. (a-a), knuge, framme, slide eller tilsmudse noget ved at have det ibelt i Hænderne. N. Berg. Heber ogsaa handvalfa. Jsl. volka, velkja. Jf. vala.
valla, v. a. (a-a), sammenrulle, sammenvikle. *Dr.* (Jf. balla).
valla, og valle, adv. knapt, neppe. *Nbl.* Edm. (Jf. valden). G. N. varia, valla.
Valle, m. Viff, Lot, sammenviklet Røgle af Hø og Halm. *Dr.* Inbr. (Eilers Bændel).
Vallesletta, f. Slud. *Nbl.*
vallgro, v. n. (r-bbe), bevore med Græs, sætte Græsbund; især om Ager, ogsaa om Veie. N. Berg. — **vallgrodd**, tæt bevoret med Græs.
Valhøy, see Voldhøy.
Valmark, f. Græsmark. Eng; i Nedsætning til Krat og Lyngmark. *Nbl.* Jf. Vold.
Valfsaks, n. Beenbræk (en Græsart). Edm. Ndm. Eilers Romegræs, Storgræs.
Valmann, m. Valgmænd.
Valmøte, n. Valgforsamling.
valna, v. n. (a-a), stivne af Frost, om Lemmerne (f. valen).
Valnot (aab. o), f. Valnød.
valt, f. velsa og velta.
valtrje (valtje), f. valla.
valtra, v. n. (a-a), vælte, tumle, falde overende; ogsaa vralte, gaae usikkert. Neget brugl. i B. Stift; ogsaa i *Tell.*
Dam, n. Ubeid, Uloffe. *Harb.* Ogsaa et besynderligt Tilfælde, et Puds af Skjæbnel. Edm.
van, en ufrastikkelig Partikel, som betegner en Mangel eller at noget er for libet, — bruges især i Forbindelse med Participle og tildeels paa en egen Maade, f. Ex. Eg hev 'ikje nofo vanskaffa mæ 'an, v: jeg har ikke noget uafgjort (egentl. for libet omtalt) med ham. Dø vart ikje vanskafft ette di:

ber blev spurgt nok efter den Ting. — I det gamle Sprog er van(r) et Adjektiv, som betyder: manglende, eller som savner noget. Naafte kunde man hertil henføre vort „vant“ i Talemaaden: D'æ so vant um bæ, 3: der er saadan Mangel paa den Ting. Imidlertid synes denne Form snarere at henhøre til Adjektivet „vand“.

van, adj. vant, kommen i Vane med noget. Vofs, Harb. og fl. (G. N. vanr). Hedder ellers vand (som er Particp af vænja). Me æ 'tje vane mæ da: vi ere ikke vante dertil. (Om Talemaaden „pla van æ“ se plaga). Ordet skulde ogsaa betyde: vanlig, sædvanlig. Hertil horer Talemaaden: „som vant ær“, 3: som sædvanligt er, som pleier at være. I Edm. gaaer denne Form over til et Substantiv, og det hedder saaledes „so Vant'en æ“; f. Ex. Dæ vart for seint, so Vanten æ no bæ, 3: det blev for seent, som det pleier at blive.

Vana (for Vanab?), m. Skade, Ulykke, Vanfjæbne. Nbl. „glera Vana“: gjøre Skade.

Vana-beig, m. ulæggelig Skade, en Sygdom som efterlæber sig et vedvarende Meen paa Legemet. Nbl.

Van-agje, m. Ulykkelig, Mangel paa Tugt og Orden.

Vanart, f. Vanart, Fordærvelse.

vanbrukt, adj. forliddet brugt.

vand, adj. 1) vanskelig, ikke let eller simpel. G. N. vandr. — 2) kræsen, vanskelig at tilfredsstille. Temmelig alm. og meget brugeligt. (Hedder ogsaa vandsam). Han æ 'tje vand um bæ: han er ikke kræsen paa det. (Jf. matvand, orvand, legevand). Et vand'e Bok: en Bog som er vanskelig at læse eller forstaae. (Jf. vandig). Et vandt Stykke: et Stykke som er vanskeligt at lære. Hertil „Vandestykke“: de Stykker i Pontoppidans Forklaring, hvori Bibelens Boger opregnes. (N. Berg.). D'æ vant æ vita: det er vanskeligt at vide. D'æ intje vand æll te leva: intet er mere vanskeligt end at leve (3: at stifte sig rigtigt). Ebl. D'æ vandt um bæ: det er vanskeligt at faae det, der er Mangel paa den Ting. Dæ vart ikke vandt um: det blev ikke nogen Mangel. (N. Berg. og fl.). I dette Tilfælde kunde det ogsaa betragtes som „vant“ af det for omtalte „van“.

vand, part. vant, tilvant (f. vænja). vand'e til (te): vant til. Hedder og-

faa „vand'e paa“, naar der tales om en idelig Brug eller Nydelse. — vand'e mæ (el. vand ve'): vant ved, øvet i, bekendt eller fortrolig med. Bruges næsten alm. istedetfor det foromtalte „van“, hvilket alligevel burde foretraktes, især for at forebygge Forverling med det forrige „vand“ (3: vanskelig).

vanda, v. n. og a. (a - a), 1) vælge iblandt noget. Hertil Ordsproget: D'æ godt te vande ti allehande, 3: det er let at vælge naar man har Overflod. — 2) vrage, forstyre, ikke ville have. Meget brugl. (G. N. vanda). vande Mat'en: vrage Mæden, være kræsen. Han vert ikke vanda: han bliver vist ikke vraget, han bliver nok antagen.

Vande, m. 1. Vanfæligbed. (G. N. vandi). D'æ ingen Vand ti bi: der er ingen Vanfæligbed ved det, det er meget simpelt.

Vande, m. 2. see Vane.

Vandel, Hovist; f. Vandel. »

vandelaus, adj. let, simpel, ligefrem, ikke vanskelig. B. Stift og fl. (Jf. uvand). — vandelaust, adv. simpelt, mægeligt, uden Vanfæligbed.

Vandeløysa, f. Letbed, Simpelbed.

vandig, adj. vanskelig, som udfræver Kunst eller Klogskab. B. Stift. (Af Subst. Vande).

Vanding, f. Brauging; Kræsenbed.

vandkræden (vankræden), adj. vanskelig at tale til (= orsær). Tell.

vandle, f. vanlege og vandla.

vandra, v. n. vandre. (Nyt Ord). vandre seg vef: forvilde sig, komme paa Afveje. N. Berg.

vandsam, adj. kræsen, vanskelig at tilfredsstille; ogsaa meget nøgagtig eller punktlig. Temmelig alm. og meget brugl. (Femin. i Harb. vandsom).

Vandsemd, f. Kræsenbed. (Sjelden).

Vandstjer, n. Epidemius (Sorex). Tell. Paa Jæb. hedder det Vangstjer. (See Vand). I B. Stift: Musstjer.

vandsværd, adj. vanskelig at søvnbyse; som ikke lettelig falder i Sovn. Tell.

vandt, adv. vanskeligt, neppe, ikke lettelig.

Vane, m. Vane. I Ork. hedder det Vande. G. N. vani og vandi.

Van-emne, n. lidet eller daarligt Emne. B. Stift. (I Edm. Vanomme). D'æ ikke Vanemme ti bi: der er ikke lidet Stof i det; der har ikke været spæret paa Materiale.

vanfaren, adj. brøstholben, lise faren. Stav. Amt.

- vanflidd**, adj. fljodesløst behandlet, forfømt, ikke rigtig istandiat.
- vanfreista**, adj. uforføat, lidet kroyet. De nytta 'sje vanfreista: det duer ikke at opgise Sagen, man maa gjøre et Forsøg. Dstere: vanprovt.
- vanfærug**, adj. ufærdig, bestadiget, ikke i sin rette Stand. Eogn.
- vanfø**, adj. vanfø, som har Skade paa Lemmerne.
- Vang**, m. Englette, Græsplan. Skal forekomme i Vusterud og Hedemarken, men bruges ellers kun som Steesnavn.
- vangaen**, adj. uagt som. (Ejelden).
- Vangen**, s. Vagn.
- Vangje**, m. Kind, Kindbeen. Gbr. (forældet). G. N. vangi. Jf. Tunnvangje og Vangstjega.
- Vangjelsa**, og **Vangjilje**, s. forfærtet Form af „Evangelium“. B. Stift.
- vangjentjen**, adj. som har gaaet for lidet. Stages især om Bl, som er forlidet gjæret. B. Stift. Dstere **vangætt**.
- vangjor(d)**, adj. ikke rigtig moden. Derimod: „Dæ endæ nofo vangjort“, o: det er endnu noget at gjøre.
- Vangjær**, f. 1) Mangel, Ufuldkommenhed; især ved et Arbeide. 2) Umodenbed. See Gjer.
- Vangstjegg**, n. Kindstjæg, Baffenbarter. Edm. (i Formen Vangstjegg). Af det foranfærtede Vangje.
- Vangstjer**, s. Vandstjer.
- Vangstne**, s. Vangje.
- Vangstjerne**, s. Vagnstjerne.
- vanholden**, adj. brostholden, som faaer forlidet. B. Stift.
- Vanheir**, m. Ekam; Forringelse. N. Berg. G. N. vanheidr.
- Vanheilsa**, f. Sygdelighed, Ekrantenbed. (Meget brugt.). G. N. vanheilsa.
- vanhjelpa**, adj. som har for faa Føll eller for liden Arbeidshjælp. B. Stift.
- vanhjelpen**, adj. lidet hjulpen, ilde tjent med noget. Dstere **vanhjelt**.
- vanbuga** (aab. u), adj. mismædig; ogs. utilboielig, som ikke har rigtig Vst.
- vanbyggjæft**, v. n. (est, best), vantrives, befinde sig ilde; hede sig eller være utilfreds med sit Dvoldssted. B. Stift. Hedder ogsaa: vanbyggje seg. (Nogle Stæder: forbyggje seg).
- Vanbævd**, f. Vanføat, Forsømmelse.
- Vank**, n. Fæll, Skade, Lyde; især paa Legemet. Gbr. Helg. (Ev. vank). Jf. Skavank. — Formodentlig findes der ogsaa et Verbum **vanka**, o: formindste eller fordæve (af van).
- vanka**, v. n. (a - a), vanke. (Hværd). J. B. Etist; **vanka**.
- Vankant**, m. Vankant paa Planter og Stofke; et Sted hvor Kantene mangler eller er afbrudt, enten ved Forbugning eller ved en naturlig Indbøining i Træet. Søndre Berg. J. Edm. hedder det **Vakant**.
- vankloft**, adj. vanklog, taabelig.
- vankøft**, adj. forlidet kogt. Saaledes ogsaa **vansteift**, **vansalta**, **vansmurd** og flere.
- vankunnug**, adj. vankundig, ikke kundig nok. (Jf. fankunnug). Ogsaa **vankunnæde**. (Søndre Berg.).
- vankvøld**, adj. ikke ubvøilet, som ikke har vøilet længe nok.
- vankvædast**, v. n. ængstes, være bemyret og mødøs. Edm. (Jf. Jøsl. **vankvædi**, **Vankvelighed**).
- vanlaga**, adj. s. vankelt.
- vanlauven**, adj. ikke rigtig sammenløben. Om Vælf (lauva).
- vanleg**, adj. fævanslig. (Ejelden).
- vanlege**, adv. især, fornemmelig. Ebl. Nysfælte (vanle). Ogsaa: just, netop. Nbl. (Maafæe vandlege).
- Danluffa**, f. Vanheld, Vankjæbne; **Danluffast**, v. n. misluffes. (Ejelden).
- vanlærd**, adj. ubannet, som har lært lidet.
- Danmagt**, f. **Danmagt**, Svagheb.
- Danmænne**, n. en Etæffel, ei Mænneffe som duer til lidet eller har meget svage Kræfter. Nbl. og fl. (G. N. **vanmenni**).
- vanment**, adj. lidet bemandet, som har altfor faa Føll med sig. Helg. — Eilers faament.
- vanmoda**, adj. noget mødøs.
- vann**, s. vinna. **Vann**, s. Vatn.
- vanprøvd**, s. vanfreista.
- Danraad**, f. 1) Ubetænksombed, Mangel paa Overlæg. Gbr. og fl. — 2) Forlegenbed, Knihe. Tr. Stift. — 3) Armod, Mangel, lidet Forraad. Edm. Dæ tisse ta **Danraad'enne**: det er taget af et fattigt Forraad.
- vanraadd**, adj. forlegen, kommen i Knihe; ogsaa: daarligt forsynet, som har ferlidet. Tr. Stift.
- vanraæden**, adj. ubetænksom; ogs. forfømmelig. Gbr. (vanraæden). J. Berg. Stift: **vanraædig**.
- Danroft**, f. **Danroft**, Forsømmelse.
- Danse**, m. Mangel, det at noget er forlidet. Hærd. (G. N. **vansi**). Dæ antan Dffen elder **Dansen**: det er enten formeget eller forlidet.

vanſkapa, v. a. vanſkabe, fordreie, give et bæsligt Udſeende. Vanſkapanad, m. bæslig Ekſiſſe. Vanſkaping, m. en Vanſkabning. **vanſkapt**, adj. vanſkabt.

vanſkeleg, adj. 1) vanſkellig, beſværlig. 2) ſærindet, vanſkelig at gjøre tilpaa. 3) farlig, ſlem. (Sege). — **Jf.** Vanſke.

vanſkpa (aab. i), adj. ſeilaagtig indrettet, ikke bragt i den rigtige Orden. **Tell.** og **fl.**

Vanſkipna (b), m. Urede, Uorden; ubelig Gang eller Tilſtand. **Rbg.** **Tell.**

Vanſke, m. 1) Vanſkelighed, Hindring. (Zielden). — 2) Feil, Lyde, f. Er. paa Legemet. D'æ ſke mange Vanſkonne paa di: man ſkal ikke ſinde mange Lyder paa det. **N.** **Berg.**

vanſoren (aab. v), adj. trængende til at ſidde, el. ſom ikke bar ſiddet nok. **Eg** æ ſke vanſoten: jeg har ſiddet temmelig længe. **Nbl.** **Em.** og **fl.**

vanſt, ſee vinnast og vænſaſt.

vanſtaden, adj. ſom ikke har ſtaaet længe nok; for tidlig taagen.

vanſtelt, adj. ſeilaagtig behandlet, forſømt, ikke ſat i den rigtige Stand. (**Jf.** ſtella).

vanſord, adj. ſom har ſøvet for libet, el. trænger til at ſøve mere. **B.** **Stift.** Hedder ogsaa **vanſort'e**, og maaskee **vanſværd**. **Jf.** **vandſværd**.

Vant, n. Bant, Raand paa en Maſt. **Fleertal:** **Vaant** (Søndre **Berg.**).

vant, f. vænſa, van, vand.

vanta, v. n. (a - a), mangle, fattes, være borte. **B.** **Stift**, **Tell.** **Hall.** **Gbr.** og **fl.** (**G.** **N.** vanta). Dæ vanta ein: der mangler een, der er een borte. **Han** æ væſt ſaren, ſom Vit'e vanta: den er ulykkelig, ſom mangler Fornuftens Brug. — **Lite** med **Dativ**, f. **Er.** **Kva** ſo' vanta Gut'a: hvad er det ſom fattes Drengen? (**N.** **Berg.**). **Jf.** **ſorta**, **bresta**.

vantaſka, v. a. (a - a), viſe Mangel paa Erkjendtlighed, være utaknemmelig mod **En**.

Vantoro, f. Unødvendighed. **Da** va in-gjø **Vantoro**: det kunde nok behøves. (Søndre **Berg.**).

vantrivaſt, (-treiſt), v. n. vantrives.

Vantru, f. **Vantro**, **Tviſt**.

vantruen, adj. vantroende, utilboielig til at troe.

vantrøyſte (ſeg), v. a. blive miſtrøſtig, føle Morløſhed.

vanturka, adj. forlibet terret.

Vanvare, (m.), **Vanvare**.

vanvida (aab. i), adj. for knap i **Be-**

den; om **Trakar**, hvori **Staverne** ere lidt ſer ſmale, ſaa at de ikke falde tæt ſammen. **N.** **Berg.** (tildeels **vanvea**). Den modſatte **Feil** hedder **forvida**.

vanvitug (aab. i), adj. uforſandig; ogsaa **vanvitig**. **I** begge Tilfælde ſleden. **Jf.** **ſavitug**, **ſavis**.

vanvyra (aab. v), v. a. (e - de), 1) ringeagte, foragte, forſomme, behandle ſkjødſtoſt. 2) baagne, beſtjæmme. **Beſtenſjelds**. **I** **N.** **Stift:** **vanvyrya** (ſ. **vyra**); andre **St.** **vanvøre**. **G.** **N.** **vanvirda**.

vanvyrd, adj. foragtet, forſømt.

vanvyrleg, adj. foragtelig, haanlig, ſammelig. **N.** **Stift**.

Vanæra, f. **Vanære**, **ſkam**.

vanærlig, adj. ſammelig, haanlig.

van-ova (ſea), v. a. (e - de), vakle, ſtaae i **Tviſt**; ogsaa **grue**. ængſtes for noget. **Voſs.** (**Jf.** **ova**).

vanoven, adj. tviſttraadig, vaklende; ogſ. ængſtlig. **Voſs.** (**Jf.** **foroven**).

Var, n. **Paar**, til **Puter**; f. **Var**.

Var, n. **Værd**; **Retaling**; ſee **Vær**.

Var, m. **Voer**, **Materie**, **Stim**, **iſær** i **Dinene** (**Magnavar**). **Ebl.** **Harb.** **Tell.** — **G.** **N.** **var**, n. **Sv.** **var**.

var, adj. 1) varſom, forſigtig. **G.** **N.** **varr.** **vera** **var** um ſeg: ſee **noie** omkring ſig, **have** **Dinene** **paa** **alle** **Sider**. — 2) **vaer**, **opmærksom** **paa**. **I** **Forbindſellen** „**verte** **var**“, v: **blive** **vaer**, ſee, **ordvage**. **Eg** **vart** **dæ** 'ſje **var'e**. — 3) **ſv**, **baagne**, **ſem** **let** **ſilver**; **ogsaa** **ſtræmt**, **forſkrækket**. **Han** æ **ilt** **var'e**: **han** **er** **bleven** **ſkræmt**, **har** **mærket** **noget** **onbt**. (**N.** **Berg.**). **Ein** **var'e** **Fugl**: **en** **ſty** **Fugl**.

var, v: **bliver**, **ſkal** **være**; ſee **vera**.

Vara, f. **Vare**, **Produkt**, **Handels-** **Artikel**. (**G.** **N.** **vara**). **Meſt** i **Fleertal**. — **Om** **et** **andet** **Vara** ſee **Vare**.

vara, v. n. (e - te), **være**, **vedvære**, **vedblive**. **Noie** **St.** **vaara**. (**G.** **N.** **vara**). **Imperf.** **tildeels**: **varde** og **varre**. — **Et** **andet** **vara** **er** **en** **Form** **af** **vera**.

vara, v. a. (a - a), 1) **abvære**, **paaminde**, **værſe**. **Eg** **vil** **vara** **deg** **føre** **da** (el. **um** **da**). (Søndre **Berg.** og **fl.** **G.** **N.** **vara**. (Elters ſiges nu oftere: **atvара**). — 2) **vogte**, **tage** i **Ag**. **vara** **ſeg**: **vogte** **ſig**. **var'** **deg**: **vogt** **dig**. **Mere** **alm.** og **meget** **brual**. — 3) **mærke**, **vide** **af**, **blive** **opmærksom** **paa**. **Harb.** **Da** **kann** **verta** **for** **du** **varar**: **det** **kan** **ſee** **ſerend** **du** **veed** **af** **det**.

vara (for **varda**), v. a. og n. (a - a), 1) **vedkomme**, **ſtaae** i **noget** **Forhold** **til**, **være** **beſlægtet** **med**. **Dæ** **væſt** **føre**

- dei so' vara te 'naa: det er værst for hans Paarørende. (Edm.). Alle dei so' til vara: alle Vedkommende og Paarørende. Nordre Berg. Hard. (G. N. varda). - 2) gjere noget til Sagen; hindre, stabe. Da kann ikke vara: det kan ikke hindre, det siger intet. Nbl. (G. N. varda). — Til den første Betydning horer formodentlig Ordet „vara“ i det Ordsprog: „Han isara, so Maal'e vara“, 2: den som finder sig truffen ved det Talte, han svarer derpaa; eller egentlig: den svarer, som Talen vedkommer. Edm. (Jf. varna).
- vara**, adj. slimet, fuld af Voer. Tell. (Af Var, m.).
- Varagn**, n. Noget til at have i Baghaand; Reserve, Midler for et Nøds-tilfælde. Sogn. (Jf. Vare).
- varande**, adj. 1) vedvarende. Oftere varig, varug. 2) varslende, advarende. — Derimod: til-varande, 2: vedkom-mende, paarørende.
- Varaskaal**, f. en Drifkesaal med et Hul i Midten, som omgives af en opbetet Rand og er saaledes indrettet, at man kan see igjennem Skaaen, medens man drifker. Tell.
- varast**, v. n. 1. (Imp. -ast), blive var-som, lære at vogte sig. Meget brugt. Han maatte da eingang varast: en-gang burde han dog lære at vogte sig.
- varast**, v. n. 2. blive slimet, belægges med Voer (s. Var). Hard.
- Varataf**, f. Bartaf. — **Varavott**, f. Barvott.
- Varaar**, f. en Aare over det sædvanlige Tal (i en Vaad); Reserve-Aare, at gribe til naar en af de andre gaar i Stykker. Søndre Berg.
- Varbor**, n. Fiele som man fæster paa Siderne af en Forselsbaad for at be-skytte Ladningen. Søndersjælds.
- vard**, beskyttet. Particyp af verja.
- Vardivle**, n. varslende Mand; Forvarsel for en vis Begivenhed. Tell. (Elerss Foring, Fyreser, Fyresena). I Bu-skerud hedder det Valdøger. I Drk. betegner Vardvøle et uanselig Men-neske, en Dverg, Bpitting. Egsaa kal-det Val.
- Vare**, m. 1. 1) Agt, Baretægt. I Ta-lemaaederne: taka i Vare (tage i Agt), taka Vare paa, ogs. taka te Vara. (G. N. vari). — 2) i Forbindelsen „te Va-re“ (el. te Vara), 2: til Reserve, til at have i Baghaand for et muligt Til-fælde. Brugt. paa Helgeland. Mere udbredt i Sammenfatning som Var-agn, Baraar, Baravott.
- Vare** (for Varde), m. 2. en Varde, et Mærke af opreiste eller opstabilede Ste-ne, især paa et Fjeld. G. N. vardi.
- Varegsla**, f. Advarsel, Formaning. Nbl. (Formodentlig af eggja).
- Varg**, m. Ulv. Brugt. overalt norden-sjælds (tildeels udtalt Vari, Væri), eg-saa i Edm. og fl. G. N. vargr. Sv. varg. (Elerss Ulv, Skrubb, Graabein). Uegentlig om en vild og urolig Karl, en Vildbæse. — **Vargebøle**, n. et Kulb Ulveunger. **Vargefet**, n. Ulv-spor. **Vargebide**, n. Ulvebule. **Varg-Finn**, n. Ulvestind. **Vargungje**, m. Ulveunge.
- Vargul** (uu), m. en vilter, urolig Dreng; en Bildbasse. Edm.
- Varhaug**, m. en Dynge af Ved, især Drivved. Rand.
- Varjor**, f. en vis graaagtig Jordart. Drk. (Forflares ogsaa som Varg-jor).
- Varfusta**, f. Dverkfuste, Dverttroie at bruge i Uveit. (Sjelden).
- varla**, v. a. kramme, slide, smudse (= valka). Edm.
- varlaaten**, adj. meget forsigtig, tilbageholden; ogs. bly, undseelig. Sogn og fl. Samme Begreber udtrykkes elerss ved: grannvar, vedvoren, haavar, w-kar, vlent, stripen, foroven.
- varlege**, adv. varligt, forsigtigt.
- Varljøs**, n. Lysglint, der anses som et Forvarsel for en eller anden Begivenhed. B. Stift (Sjelden).
- varm**, adj. varm. (G. N. varmr). Fe-min. i Hard. vorm. Neutrum hedder i Na. Stift tildeels: vart. — I Nor-dre Berg. anses varm næsten som et fremmedt Ord, da man der siger sjæld (Nj. Edm.) og heit (Sogn).
- varma**, v. a. (a - a), opparme. Hedder ogsaa væarme (verma).
- varmast**, v. n. blive varm.
- Varme**, m. Varme. Hedder ogs. **Værme**, **Vørme** (Søndre Berg.), **Vørde** (Rusterud) formodentlig for Vermde. (Jf. vart, for varmt). Elerss bruges Varme ogsaa i Betydning af Ild, hvorom see Verme.
- Varmerkje**, n. Baretægn, Mærke som er sat til Advarsel. (Sjelden).
- varna**, v. a. vedkomme, anrøre, være beslagtet med (= vara). Helg.
- Varnad**, m. Paarørende, Elægtninger, Familie. (Edm. sjelden). Især Born, Efterkommere. (Sogn). Egentlig det som vedkommer En. (G. N. varnaodr). Jf. vara.
- Varnagle**, m. 1) en Nagle i Vaaben, hvori man fæster Enden af Seilrebet

(Draget). N. Berg. 2) Lundskifte, Lørnagle paa Enden af en Arel. Gbr. — 3) en Åreng Avarsel. Edm. Han sette me flit ein Barnagle fyre. (Sjelden). Sv. varnagel.

Varp, n. 1. 1) et Kuff med et Fiskevob, en Udsætning. Gbr. Østerd. Dis sette fem Varp: vi udsatte Boddet fem Gange. G. N. varp, Kuff. (Jf. verpa). — 2) en Fiskeplads, Sted hvor man fisker med Bob. Østerd. (= Kuff). Ogsaa en Indretning til Karesangst; see Berpe. — 3) Vedrirt, Handel. Han heve gjort eit godt Varp: han bar gjort et godt Kuff, en god Handel. Tell.

Varp, n. 2. Rendegarn, Rending i en Bæv. (Modfat Væst). Jøl. og Sv. varp. — En egen Betydning forekommer i Talemaaden „spinne paa Varp“, o: spinde Traaden saaledes at den breier sig til Høire (= rettsjoles). Edm. (Modfat: spinne paa Væst).

Varpa, f. en Indretning til Larefiskerie (see Berpe). Helg.

varpa, v. n. og a. (a-a), 1) fiske med Bob, kaste; især længe eller mange Gange. Helg. — 2) varpe, hale et Fartøi frem. — 3) med seg (varpa seg): kaste sig, vrides under Lørringen, blive Mæv; om Planter og Stofke. B. Stift (Sjelden).

varpa, adj. oplagt, om en Bæv; beskaffen med Hensyn til Rendegarnet.

Varpenor, f. et lidet Fiskevob. Sbl. Jf. Kastenot.

Varping, f. Kaffen; Varpning.

varpsam, adj. varpsom, forsigtig. Meest brugt i Tr. Stift. (Jf. var). — **Varpsamhet**, f. Varpsomhed. (Stulbe helere hebde Varpsom).

Varsemys, f. Borfrumms.

Varstie (Varstji), f. en Ramme af smale Flele, som bindes til paa Siderne af et Læs. Gbr. og fl.

varstua, v. a. varstoe. (Nyt Ord).

Varst (Varst'el), n. Varst, Tilsligelse; ogsaa Legn, Forvarsel.

varsla, v. a. (a-a), varstle, tilslige. — Om et andet varsla see versta.

Varstysel (aab. y), m. Dverstøiler, Rejsestøiler. Gbr. og fl.

vart, blev. Imperf. af verta.

vart (langt a), f. var, varm, versa.

Varstak, n. Dvertag, øverste Lag i Taget paa et Hus; egentlig en Beklædning oven paa Taget. Åg. Stift. Hedder ogsaa Varta-stak. Ellers kaldet Kvastak (Balb.) og Kvav (Tell.).

varug, adj. varig, vedvarende. Hedder

ogsaa varig'e (B. Stift), varau (Tr. Stift), vorug, aab. o (Balb.), vurug (Hall. Gbr.).

Varveitla, f. Varetagt, Forvaring; ogsaa Tilfyn. B. Stift; udtalt deels Varveitla, deels Varvettle. G. N. vardveizla (af vardveita, forvare).

varveitlslaus, adj. ubevogtet, forsjømt, uden Tilfyn. N. Berg.

Varvott (aab. o), m. egentlig en Bante mere end man for Diebliffet behøver, (en tredie Håndst); sædvanlig: en Ting, som egentlig ikke behøves, men som man dog tager med sig for at have den i Baghaand, naar en anden slaar feil. Hedder ogsaa **Varavott**. (Søndre Berg.). Eg vil ikke fara so som ein Varavott: jeg vil ikke saaledes følge med som en overflødig Ting. Jf. Vare.

Vas, n. Fias, Sladder, Vaas. B. Stift, Tell. (Af vasa).

vasa, v. n. (a-a), sladre, vaase. (Egentlig sammenrøre). B. Stift, Tell. og fl. Hedder ogsaa **vasfa** (Gbr.) og **væse** (Helg.). Heraf **Vasing**, f. Vaas. **Vasekopp**, m. og **Vasekolla**, f. en Vaater.

Vase, m. 1) en Viff, Lot, sammenvirket Klunge, f. Gr. af Traad eller Haar. N. Berg. og fl. (Meget brugt.). J Gbr. **Vasfa**. (Sv. vase, Rutpe). — 2) en Flok, Hob, en Mængde Mennesker eller Dyr, som slaas tæt sammen. Helg. Hertil **Mannvase**, **Folkvase**, **Sauvase** og fl. — J Mandals Amt betegner Vase tildeels et Slags Hovedpynt for Kvindfolk.

vasen, adj. fuld af Vaas eller Sladder.

vasfa, v. a. (a-a), vasse. (Nvere Ord). Jf. tova og lauga. — Heraf **Vast**, n. Vast; ogsaa Dverstøiling af Bolger eller Søgang. — **Vastkarvatn**, n. Vastevand.

Vasl, n. Fias, Snaf, unyttige Paasund (= Løv). E. følgende.

vasla, v. n. (a-a), snaffe taabeligt, ønste eller begjære unyttige Ting; ogsaa forsøge paa noget unyttigt, uleilige sig med noget som ikke buer eller som ikke behøves. Meget brugt i Nordre Berg. Edm. Ndm. og Drk. (med den særegne Udtale vastle, vastle eller vallsie). Eg veed ikke hva du vatta mæ: jeg veed ikke hvorfor du vil gjøre dig saadan Uleilighed. — Ordets Begreb er vaustelligt at giengive i Kristsproget. Jf. tova, mafa, prima.

vaspa, v. n. vade, søle, gaae i Vand eller Bæde. N. Berg. Heraf **Vasp**.

- vassæ**, v. n. (a - a), vade. Meget brugt i Kr. Stift, ogsaa i Ebl. og Hærb. (hvor vada, eller va, er seldent). Heraf **Vassing**, f.
- Vass-arv**, m. Fuglegræs, Banbarve (Alsine media). Meget udbredt. Heber ogf. Blautarv (Drk.), og i Cogn: **Vasshavre**. I Hærb. kaldes denne Væxt: **Arve**, medens derimod **Vassarv** betegner „**Bandsjerne**“ (Callitriche). — „**Vass**“ er den almindelige Sammensætningsform af **Batn** (**Band**), egentlig en Forkortning af „**Batns**“ og skulde saaledes rettest skrives „**Bats**“ ligesom i **Jeslandsf.**
- Vassæ** (for **Bats**-sæ), m. **Bandfar**.
- vassbart**, adj. ubvandet, ublødnat af **Regn**; om **Korn** og **Ø**. **Helg**.
- vassbera** (aab. e), v. a. oversæe med **Band**, **slaae Band** paa. **R. Berg**.
- Vassblom**, m. **Bandsille**, **Aalande** (Nymphæa). **Jæb**. og **fl**. Ellers kaldet **Vassoleie** (Abl.), **Vassrosa** (Ebl.), **Vassgæs** (Edm.). Om de øvrige Navne see **Ljonneblom**.
- Vassdrag**, n. **Banddrag**, **Flødbøb**, en **Elv** med de dertil hørende **Øer** eller **Smaavande** fra det første **Udspring** til **Uløbet** i **Havet**. **Sondenfielbs**.
- vassdruffen**, adj. glennemtrukken af **Band**; især om **Læ**.
- Vassæle** (aab. e), m. et **Ag** eller kort **Læ** med **Kroge** paa **Enderne** til at bære **Bandbøtter** med. **R. Berg**. **Øbr.** og **fl**. **Dgfaa** kaldet **Vass-tre** (Drk.).
- vassen**, adj. vandagtig, som har en vandig **Emag**; om **Frugter**. **Edm.** og **fl**. — **Jf**. **veffen**.
- Vassende**, f. **Vassos**.
- Vassfar**, n. **Banddrag**, **Flødbøb** (omtrent som **Vassdrag**). **Busterud** og **fl**.
- Vassfiel**, m. **Færstevandsfiel**.
- vassfluga**, v. n. (flyg, flaug), løbe i **Band**, blive vaad, rinde; om **Dinene**, f. **Er**. af **Røg** eller **Blæst**. **B. Stift**; ogsaa i **Tell.** (**vassfluge**). **Jf**. **vatnafl**.
- Vassfløde**, n. **Bandflom**, **Oversvømmelse** af **Elvene**. **R. Berg**. (**Jel. vatnaflod**).
- Vassfoll**, f. **Bandsælde**, **Rottesælde** som sættes paa et **Bandfar**.
- Vassfugl**, m. **Bandfugl**, **Svømmefugl**.
- vassfulk**, adj. vandfuld, vandig.
- Vassfær**, f. en **Dragt** **Band**, to fulde **Bøtter**. **B. Stift**. Ved **Trondhjem** ogsaa **Vassføra** (**Vassfol**).
- Vassgras**, n. **Græsarter** som vore i **Band**; **Elv**, **Rør** og **fl**.
- Vassgraur**, m. **Bandgrød**, til **Dmflag** paa syge **Lemmer**. **L. Stift**.
- Vassgror**, m. **Planter** som vore paa **Bunden** i **Færstevandene**.
- Vasshøla** (aab. o), f. **Bandbule**.
- Vass-is**, m. **Jis** paa **Færstevand**.
- Vasskall**, m. et **Slags** **smaa svømmende Dyr** i **Bandpytterne**; egentlig **Larvet** af **Myg**. **R. Berg**.
- Vasskalv**, m. en **Giude** som omgiver **Fosteret** i **Dyrene** (især **Køerne**). **R. Berg**.
- vasskjent**, adj. vaadt, **sumpigt**, **fuldt** af **Band**; om et **Landstak**. **Jnbr**.
- vasslaus**, adj. som mangler **Band**.
- Vassløysa**, f. **Bandmangel**.
- Vassmaal**, n. **Bandflade**, **Bandets Overflade**. **Ag. Stift**. **Noogle Steder** **Vasskorpa**. **Jf**. **Sjøløf**, **Sjølørm**.
- Vassnøyte**, n. **Bandsted** paa en **Gaard**, det **Sted** hvor man **henter Band**. **Edm**.
- Vassoleie**, see **Vassblom**.
- Vassos** (oo), m. den **nedreste Ende** af en **Jndb**, eller det **Sted** hvor en **Elv** løber ud af **summe**. Den **øverste Ende** kaldes **tillveels** **Vassborn**. I begge **Tilfælde** siges ogsaa **Vassende**.
- Vassott** (oo), f. egentlig: **Baterfot** (**Jel. vatasöu**); en **Eggdom** hos **Kvæget** (især **Jærene**), **hændelig** derved at **Kroppen** bliver opfyldt af en **vandagtig Vædske**. **Dgfaa** kaldet **Vassfyie**.
- Vasspretta**, f. **Bandbloppe**; **smaa Jæfetter** som boppe paa **Bandet**. **Sogn** og **fl**. **Dgfaa** kaldet **Vasslöppa**.
- vassstett**, adj. vandtæt.
- Vassstre**, n. see **Vassæle**.
- Vassstrøm**, m. **Bandflade**, **Bandbryg**. **R. Berg**. (**S. Vassmaal**).
- Vassvarg**, see **Retteljos**.
- Vassvæand**, m. **Bandrotte**, **Bandvæms**. **Tell.** — **Jf**. **Band**.
- Vassveg**, m. **Veit** til **Bandstedet** paa en **Gaard**.
- Vassæling**, m. et **Anfald** af **Væmmelse**, hvorved der **samler sig en Rængbe Band** i **Munden**. **Drk.** Ellers **Hugbit**.
- vata**, f. **vita**. — **vatta**, f. **vassa**.
- vatnafl**, flyde i **Band**; f. **vatnafl**.
- Batn** (**Batt'en**), n. 1) **Band**. **Former** **Batn** er endnu **almindelig**, **undtagen** ved **Byerne** **søndenfielbs**, hvor **man** **tillveels** **bruger** den **nye Form** **Dann** (i **Ligbed** med **Bonn** for **Botn**). **Ø. R. vata**. **Sv. vatten**. **Betyder** især **færst** **Band**, i **Modsetning** til „**Sjøl**“ eller **Havvand**. I et **Par Talemaader** betegner det ogf. **Urinen**. (**halve** **Batn'e**; **halve** **B.**) — 2) et **Band**, en **Jndb**, **stor** **Bandfamling** **inde** i **Landet**. I **de** **nyere** **Betydning** **har** **det** i **Fiermaal**

Voet, aab. o. (B. Stift og fl.), **Vørn** (Hall.). G. R.vørn. Et meget stort Vand hedder ellers ogsaa Fjor (Søndersfjelds); et libet Vand hedder derimod Ljonn (Kionn) og de mindste Vandkæder kaldes Dam, Hyl og Søyla. — 3) Vand til en enkelt Væstning eller Udblodning. (Fleertal Vøtn). Eg ha vaska da i ivau Vøtn: Jeg har vasket det to Gange i reent Vand (nemlig anden Gang i nyt Vand). Sogn, Nbl. og fl. Da va bløyst i try Vøtn. — 3) Sammensætning saar det Formen Vass (egentl. Vats), hvorom see foran. Ligesaa i Forbindelsen: „te Vass“, o: til Vandet. Jf. Gaardnavnene „Vatne“, som egentlig er Dativformen. Vatn'a imillom: fra det ene Vand til det andet. (J R. Berg.: mylla Vøtna). tata seg Vatn yve Saub: paa tage sig mere end man kan udføre.

vattu, v. a. (a-a), vande; a) føre tilvands, lade briske; b) vade, lede Vand til f. Er. en Ager; c) lægge i Vand, udbløde. G. R. vatna.

vatnast, v. n. blive fuld af Vand, blive vaad, rinde; især om Vinene. Endre Berg. Hedder ogsaa vatlast (Ehl. Seb.). Ellers vassfjuga.

Vatning, f. Vanding; Overgødselse med Vand, f. Er. paa en Ager.

Vatning, m. Indbygger af et Sted som ligger ved Vandet eller hedder Vatne.

vatt (vandt, beise), f. vinda.

Vaul, m. 1) Vaden, især i Snee. (Sno-vaul). Edm. 2) et meget grundt Sted, et Sund som man kan vade i. (Sjelden). Vel egentlig Vadel el. Vodul. Jsl. vadall.

vauile, v. n. vade, i Snee. Edm.

Vaur (for Bedur), f. Ber.

Vav, n. Svøb, Omvølling, tynde Strimler til at omvølle eller tilrore noget med. Tell. G. R. vaf. Jf. vevja.

vava, v. n. (a-a), 1) svøbe, vikle eller røre omkring noget. Tell. Harb. Hedder ellers vevja og vevla. — 2) opvinde et Traadnagle. „vava upp eit Roa“ (f. Roba). Harb. — vava er ogsaa en Udtaleform af veva.

vavla, v. n. lalle, tale utydeligt; om Børn og brukne Folk. R. Berg. Nogle Steder: babla.

vavra, v. n. gaar frem og tilbage, spadserer, være i Bevægelse. Østerb. (Jsl. vavra).

Vaa, f. 1. 1) Skade, Uheld. Tell. (Jf. Vaade). 2) Fare, Frygt; ogsaa Livol, Uvished. Rg. Hedder ogsaa Vo. Da

kann vera ei Vaa, um han kem'e: det kan være uvist o. f. v. G. R. va, Fare. Jf. vabov og vaast.

Vaa, f. 2. Vævbrede; et Stykke Løi, som har Vævens dele Brede. Saaledes om de enkelte Stykker hvoraf et Seil er sammensyet. Edm. (Fleertal Vø). Jf. Stav. Ligesaa om de enkelte Breder i store Klædningsstykker, f. Er. Skjorter. Ehl. (Forekommer ogsaa i Formen Vo). Ellers kaldet Breidd og i Tr. Stift: Dyft. 3 Edm. siges ogsaa Vaa om de sammensatte Stykker i et Fiskevob. Jf. Vabolf. (G. R. vaa, Klæde, Varn, Seil). Derfor Ordet egentlig skulde hedde Vaad eller Vod, kunde det sættes i Forbindelse med vøde (o: Klæde) og det foranstørte Badmaal.

vaa, v. n. (r-bde), trække et Fiskevob paa Land; eller egentlig optrække Vobets mellemste og dybeste Deel med den beri samlede Fisk. Edm. Hertil Vaa-plads, el. Vaaingsplads, m. et bekvemt Sted til at optrække Vobdet paa. — Om et andet „vaa“ see vaba.

Vabolf, m. den dybeste eller mellemste Deel af et Fiskevob (Vot). Edm. Ved Bergen kaldes det Sotnabolf.

Vabøn, f. et ondt Ønske, en Forandelse. Tell. (Ellers Uden, Øbøn).

Vaade, m. 1) Vaade, Fare. (Jf. Vaa). G. R. vadi. — 2) et ubehagligt Meneske, En som forfølges af Ulykker. R. Berg. (Jf. Vaae).

Vaadeverk, n. Vaadeværk; farlig Gjering. Tell. og fl.

Vaae, m. et uforstigt Meneske, En som gjerne foretager sig farlige Ting. Hall. — Ellers det samme som Vaade.

Vaag, f. 1. 1) Vægt, en stor Vægtstaa til tunge Varer. B. Stift. (G. R. vaa; Sv. vaa). lægge paa Vaag'a: lægge i Vægten, paa Vægtstaaen. (R. Berg.). Af vega, voo. — 2) Vægtstang, Løstestang, lang Stok hvormed man løfter eller stutter noget tungt, f. Er. en Steen. B. Stift (f. vega). En mindre Vaag kaldes Brut, Lunn, Håndsvil. — 3) en Bog, Vægt af 72 Markar eller 36 Staalpund. Brugelig overalt vest- og nordensjæls; derimod sjældnere sønderjæls. (G. R. vaa). — 4) en vis Jordstykke, som svarer omtrent til et Skuldbalere. Nordre Berg og tildeels i Tr. Stift. Benævnelsen grunder sig egentlig paa den gamle Landstyd af en Bog Fisk. En Bog veies ellers i 3 Pund (Bismerpund), hvert paa 24 Markar.

Vaag, f. 2. Bølge, Bøve; især om de

- flore Bølger efter en Storm. Tæll. (med Fleertal Vaagfir), og tilbeds i Ag. Stift. Sv. vág.
- Vaag**, m. 1. en Bugt i Strandbredden, en liden eller smal Vig, især med grundt Vand. Meget brugt. G. R. vágr. (Isl. vogr). Hertil Gaardsnavnene Vaagje, Vaagjen, Vaaganne. — Vaagsbotn'en: det Yderste af en Bugt. Vaagsmynne, n. det Yderste af samme. (Sjælland).
- Vaag**, m. 2. Boer, Soulf. Materie i Bylder og Saar. B. Stift, Tæll. og A. G. R. vágr. (Jf. Verk). — Hertil Vaagmor, f. Kernen i en Byld, den tykkeste Boer i Rindten af Bylden.
- Vaag**, n. Bovespil, det at man vover noget. (Af vága). B. Stift.
- vága**, v. s. og n. (a - a), 1) vove, sætte paa Spil; ogsaa fordrifte sig til. G. R. vága. váge seg til: vove sig til at gjøre noget. — 2) forsikre, indstaae for. Dæ skal eg váge: det skal jeg forsikre. — 3) vædde, gjøre Bæddemaal. Dei ha vága um dæ. Kor mykje stu me vage um?
- vagall**, adj. vovelig, farlig. Nest i Neutrum (vagalt). B. Stift.
- Vaga-mat**, m. Hvildepunkt under en Løstestang; en Steen eller Klods som lægges under Løstestangen for at holde imod, naar Stange i trykkes ned. R. Berg.
- Vagan**, f. see Vaagnad.
- vagande**, adj. som man kan vove. Dæ va Hje vagande: det var noget for bristigt, man kunde ikke vove det.
- vagasam**, f. vagsam.
- Vaagatungje**, m. en Vogs Lyngde; noget som veler omtrent en Vag.
- vagaa**, f. vega. Vaaga, f. Veg.
- Vaagespel**, n. Bovespil.
- Vaagevægt**, f. Vægt som er indrettet til Vøger og Bismerpund. — Derimod: Vaaga-bismar, m. Bismar hvorpaa man kan veie en fuld Vag. Iigesaa Vaagastora (aab. v), f. den Skure i Bismeren som betegner en fuld Vag.
- Vaaging**, f. Boven; Bæddemaal.
- vaglaust**, adv. trygt, sikkert, uden at vove noget. Oftere vagalaust. (B. Stift).
- Vaagmor**, f. Vaag, m.
- Vaagnad**, m. 1) Bovespil, Fare, det at noget staaer i Bove. 2) Ansvar, Risiko, Forpligtelse til at indstaae for en Ting. Dæ han som skal ha' Vaagna'n: det er han som skal være ansvarlig. „taka Vaagna'en paa seg": paa-tage sig at være ansvarlig for en Ting eller erstatte den hvis den gaar tabt.
- Meget brugt i Berg. Stift. I Tæll. bruges ogsaa Formen Vaagan, f.
- vagsam**, adj. 1) bristig, forvoven. — 2) vovelig, forbunden med Fare. Hedder oftere vagsalam.
- Vagstkaal**, f. Vagstkaal. (Sjælland).
- Vagvær**, m. Indbygger af et Sted som hedder Vaage eller Vaagen. Ogsaa Vaageværing.
- vahøv**, adj. usikker, som lettelig staaer feil; f. Er. om et Fiskerie. „Dæ so vahøv". Sdm. — Jf. vaastjøvt.
- Vaaf**, m. Barn; Drengsbarn, Smaa-dreng. Meget brugt i Drk. og Rdm. — Jf. Bæffa.
- vaaf**, adj. svag, afmættig, skrøbelig; ogsaa: slet, daarlig. Rbga.
- Vaaf**, n. f. Vof. — Vaafa, f. Vofa.
- Vaaka**, f. Vak. — vaaka, f. vaka.
- Vaakenhus**, n. Vaabenhus, Indgangen i en Kirke. R. Berg. — Sv. våkenhus.
- Vaal**, m. Træer eller Stofte, hvis Grenere afbrændte; Stub paa en afbrændt Mark (Brote). Buserud. — I Jnder-øen: Vaar, el. Vaal (med tykt I), om en Dyrge, Hob, Mæse; især af Bød. Ogsaa kaldet Ratvaar. I Namdalen: Rafavar (val), og Barbaug, om en Dyrge af Drivved. — I øeneste Dial. val, en Forbuqning. (Ordet's egentlige Form er faalebes ubestemt).
- vuala**, v. n. (a - a), tube, hyle, strige. R. Berg. (G. R. vála). Heraf Væling, f.
- vaaleg** (vaale), adj. farlig, stem. Drk. Indr. — I Drk. bruges ogsaa: væleien, adj. 1) farlig; 2) ubefindig, forvoven. (Enten for vaalegjen eller vaaleden).
- vaalynt**, adj. n. usikkert, usikkert. Tæll. — Jf. vahøv, vaastjøvt.
- vaama**, v. n. (a - a), tumle omkring, vandre blindt hen. Hard. Sogn.
- Vaamb**, f. (Jf. Vemb'er), Bom, Bug, Rave; paa Dyr og Menneker. Meget brugt. Skulde egentlig skrives Bomb og gaar over til Bømb (Balbers). G. R. vømb, vomb. I de brøstyg-gende Dyr betegner det ogsaa den egentlige Bom eller den første Af-deling af Raven. (Ellers kaldet Gørvaamb). Fleertal hedder Vemb'e (Sogn) og Vemb're (Sdm.); hertil Udtrykket „Storevemb're" om stormende og skræbende Fjoll. — I Sammensætning Vaamba; f. Er. Vaambafylla, f. Bugfulde; Rab som snart fylder Raven. Vaambafaggje, m. spottvis om en tyknavet Karl. (R. Berg.). Vaamba-fast, n. bestigt Mandbræt; Stønnen.

Yußen. (Nbl. Sdm.). **Vaambaspreng,** m. en stor Overtoldelse med Rab eller Drifte.

vaamba, adj. formavet, tvkmavet. **Dg-saa** beskaffen med Hensyn til Mave; s. **Er.** tjuffvaamba.

vaambast, v. n. blive tyk over Maven, faae stor Bom.

vaamblaus, adj. meget smal over Maven. **I Berg.** Etist: vaambalaus'e. Heraf **Vaambaløysa,** s. Løshed, Smalhed.

Vaand, m. 1. Jord-Rotte, et Slaags Muus som graver Gange og Hul i Jorden. (Lemmas amphibius). **Tell.** Gbr. og fl. **Jf.** **Bastvaand** og **Bandsfjer.** (Egentlig Bond).

Vaand, m. 2. Epile, Splint, tynd Klode som slaes fast for at dække en Brist eller Revne, især paa en Vaad. **N. Berg.** (Hjelden). **G. N.** vöndr, Klöp.

Vaand, n. Gjørdsel, Gjørdesang af Grøne og Træer. **Sdm.** Drk. (Gjørsvaand). **G. N.** vönd, vond. (**N. g.** Love 1, 241). Ellers Fag.

vaanda, v. n. hugge Træer og Grøne til Gjørdsel; ogsaa sætte et Gjørde i Stand. **Sdm.**

Vaandebauk, m. Jordrotternes Gange og Hul i Jorden; et udgrabet Hul (ligt Mulvarpeslud). **Gbr.** Drk. **I Tell.** **Vaandeboku** (aab. o), s. — See **Vand.**

Vaandel, m. (Nl. Vaandla, r), en stor Høvisk, et sammensillet Nagle af Hø Halm til Maaltid for en Ko. **N.** Etist og fl. (Egentl. Vandel). **I Ag.** Etist tildeels Vandel; nogle St. Vandle. **I Drk.** og **Jndr.** siges Valle. (Nl. Holgje). **Jsl.** vöndull. **I svenske Dial.** vandel.

vaandla, v. n. (a - a), 1) sammensille Høet i visse Portioner for Køerne; ubdele Foderet. **I Ag.** Etist vandla. (Nl. vifka). 2) kludre, klods, sammenslette Hødesløst. **N. Berg.**

Vaangse, m. et Plovjern. **Attre-Sogn.** Skal paa andre Steder hedde **Vangsne;** ogsaa **Veksne** (Hedemarken). **I gamle Skiftebreve** i Sogn skal det hedde **Bangsnede** og **Kurvangsnede.** Altsaa vel egentlig **Bangsnide** (aab. i) eller maafter **Bangsnide.**

Vaangsfjegg, s. **Bangsfjegg.**

Vaanot (oo), s. **Wibden** af et Fiskevob (= **Vaboll**). **Sdm.**

Vaapen (Vap'n), n. **Vaaben.** **G. N.** väpa. (Ejeldent **Drb**).

vaapna, v. a. bevæbne (Ejelden).

Vaar, m. **Vaar,** **Foraar.** Paa nogle

Steder Neutrum. (**Tell**). **G. N.** vär, n. — **I Vaar:** tvåares, i sidslidne **Vaar** (dog tilbeet ogsaa om den tilkommende). **Eigelsaa:** „i Fjor Vaar“ om den forrige, og „i fyrre Vaar“ om den næstforrige eller tredie **Vaar** tilbage. **I Vaars:** till Vaaren, till næste Foraar. **Da lid** at **Vara:** det skunder til Vaaren.

Vaar, m. **Hob,** **Dyng;** see **Val.** Om et lignende **Drb** see **Vor.**

vaar, adj. (pron.), vor. **G. N.** värr. **I Kr.** Etist ombuytes det ofte med ofka (ofkons, kons). **I N. Berg.** har det i **Dativ vaara;** i begge **Tal,** s. **Er.** mæ Vaar'a vaara (med vor Vaad); i **Boka** vaara (i vore Boger). **I eet Tilfælde** udtales det altid (betmindste i **B.** Etist) som vor, med aab. o; nemlig i **Udtrykket** „vor Herre“ (o: Gud). Det samme synes at være Tilfældet i det **Drb** **Vorfrumys;** som ellers sædvanlig gaader over til **Voffer-mys** og fl. — **I Hebetfor** „vaar“ findes ogsaa **Formen:** vonn (tildeels i **Nbl.** og **Drk.**). Egentlig en Levning af det gamle **Aktusativ:** vära.

vaarast, v. n. (**Imp.** -ast), blive **Vaar,** see ut til **Vaar** (nemlig naar Veitret formildes og Jorden grønnes).

vaara, s. **vara** og **vera.**

Vaarbeite, n. **Vræsning** om **Vaaren;** den **Mark** hvorpaa Køret først græsfer. **vaarbra,** adj. (vaarsnar), som faaer tidlig **Vaar.** (Om en **Vaarb** el. **Vygb,** som ligger beleiligt for Solen, saa at Jorden inart bliver tilfri og begynder at grønnes). **Helg.** og fl. **West** i **Neutrum** (vaarbrant). **I Sogn** hedder det **vaarsimt** (af sim). Paa nogle **Steder** skal det hedde **vaaræm,** hvilket ellers er det bekvæmste af disse **Drb.**

vaarbær, adj. om en **Ko,** som skal kalve (eller har kalvet) om **Vaaren.** **Lem.** mellig alm. (Nl. bera). — **I Højsaa** **Vaarbæra,** s. en **Ko** som kalver om **Vaaren.** **Nbl.** og fl.

vaarsim (aab. i), adj. see **vaarbra.**

Vaarsilke, n. **Fiskerie,** som drives om **Vaaren.** **Norden** sjelds især om **Lorste-fiskeriet,** som ellers sædvanlig begynder i **Februar** **Maaned.**

Vaarsjøs, n. **Commercialsk,** **Fæhuus** ved **Belien** til **Udmarken.** **I N. Berg.** **Vaarsjøs,** m. Ellers **Sumarsjøs.**

Vaargidn (gjid'n), s. **Lutispil** (det samme som **Sagtdn**). **Hærb.**

Vaargjæle, s. **Fregner,** **Solpletter** eller solbrændt **Farve** i **Ansigtet.** **Sdm.** **Adm.** (S. **Varbasa**). — **vaargjælet** (-ette),

- adj. solbrændt og fregnet. (Uvis Dyrindelse).
- Vaargror**, m. Græs som spirer tidlig om Vaaren.
- Vaarthagje**, m. f. Vaarbette.
- Vaarthæsa**, f. Fregner og solbrændt Farve i Ansigtet. Sogn (= Vaargjæle). Egentlig Fortørrelse; f. Hæsa.
- vaarkynna**, v. n. (e-te), ynke, beklage, have Nedlidenhed med. Harb. I Tell. hedder det vaarkunne. Da æ Hje note te vaarkynna han føre: det er ikke noget som man skal ynke ham for; det maa han vel finde sig i. G. N. vorkunna. (Jsl. vorkenna). — Et Subst. Vaarkunn skulde ogsaa findes.
- Varlag**, n. Pustens og Jordens Bestandsenhed om Vaaren.
- varleg**, adj. vaarlæg, som passer til Vaaren; især om Veiret. I Nbl. hedder det vaarale'.
- Varlit** (aab. i), m. vaarlæg Farve; Jordens tiltagende Grønhed.
- Varmaanar**, pl. m. Vaarmaaneber (el. egentlig Maaner; see Maane).
- varnoem**, adj. f. vaarbra.
- Var-onn**, f. Vaar-Arbeidet paa Agrene; Pløiningen; ogsaa Pløiningstiden. Dgsaa kaldet Plogonn.
- Varsbolk**, m. Foraarsstid; ogsaa en Deel af Vaaren.
- Varside**, f. Vaarstid.
- Varsild**, f. stor Sild, som fanges om Vaaren eller Vinteren.
- Varskrakje**, m. Kreatur som er udmagret ved Fødermangel. Dgsaa kaldet Varsrak, n. Edm.
- Varsnau(d)**, f. Fødermangel, forarsaget ved en langvarig Vinter. I N. Berg.
- Varsnød**. Paa Helg. Buns(d).
- Varstid**, f. Vaarstid, Foraar. Kaldes ellers: Varspart'en (Berg. Stift), Varsf'a (Søndensfjelds), Vaartal'e (Tr. Stift).
- Vaartal**, f. Vaarstid.
- vaartidd**, adj. om en Ko, som skal kalve om Vaaren. F. Stift.
- Varver** (-var), n. Foraarsveir.
- Varvinna**, f. Pløining (= Varonn). N. Berg. og fl.
- varvinna**, v. n. (a-a), arbejde med Pløiningen, tage Deel i Vaararbeidet; især om leiede Folk.
- Vas**, n. Strabads, Besvar; især om en Udreise paa Søen og om et Opbold ube i Både og Uveir. Meget brugt i Edm. (G. N. vās synes at betyde omtrent det samme). I nordre Edm. siges ogsaa Vaasbu, n. om en Gjennemblødning, et Arbejde hvorved man bliver bygget vaad. (Jf. Jsl. voshud).
- vaasa**, v. n. (a-a), strabadsere, reise eller arbejde meget i Både og Uveir; især paa Søen. Edm. Dgsaa v. a. f. Er. Dei ha vaasa da heim: de have slæbt det hjem.
- vaasa**, v. a. (a-a), ynke, beklage, sørge for. Harb. Han æ Hje te vaasa: han er ikke at ynke, det er ikke saa ilde med ham.
- Vaasar**, m. en strabsom, bygget Karl, En som ikke støer Strabadsfer. Edm.
- vaasaa**, f. vaasa. Vaasaa, f. Vase.
- Vaasing**, f. Strabads (= Vaa).
- vaaskjøyrt**, adj. usikker, flygtig, som let slaar feil. Edm. (Jsl. voskeyrt, forjængelig).
- Vaasflæde**, pl. n. Uveirflæder, Reiseflæder. Edm. (Jsl. vosklædi).
- vaast**, adj. n. uvist, ikke afsjort. Nbl. Da kann vera vaast um han saar da. Dæ vaast um da vert'e: det er uvist om der bliver noget af. (Maaster af et Nbl. vaa). Jf. Vaa, f. I Edm. siges i samme Betydning: „Dæ veist“, og i Tr. Stift: „Dæ veist“.
- vait**, adj. vaad, fugtig. G. N. vaitr. Dgsaa gjennevædet, som gaar i vaade Klæder. Ligesaa om Veiret: fugtig, regnsfuldt. (Jf. Beta). Han seft forskje vaatt elder turt, o: hverten Nlad eller Drifte.
- vaata**, f. vita. Vaata, f. Bite.
- vaatfengt**, adj. fugtig. Tr. Stift.
- vaatflædd**, adj. som gaar i vaade Klæder.
- vaatleg**, adj. fugtig. Jæb.
- vaatlendt**, adj. om en Mark eller Strøking, som har vaad, fugtig Grund. Temmelig alm. I N. Berg.: vaatlend'e; f. Er. om en Ager.
- vaatna**, v. n. (a-a), vædes, blive vaad eller fugtig. Alm.
- Vaatr**, n. en Etakkel, En som lider og slæber meget. Edm. Obr. — I Obr. siges ogsaa: Lavr.
- vaatra**, v. n. slæde, strabadsere, lide ondt. Edm. Obr.
- Vaatroyk**, m. fugtig Damp, Uddunstning af fugtige Ting, f. Er. Sø, vaade Klæder o. f. v. B. Stift.
- vaatsam**, adj. fugtig, jævnlig vaad; fuld af Regn, om Luften. B. og Tr. Stift.
- Vaatstig** (aab. i), n. Fugtigbed i Jorden i Nærheden af Bække eller Kiiber. Tell.
- vaatstobb**, adj. vaadskoet, vaad paa Fødderne.
- Vaatt**, n. Vædste, Taar, Draabe. Et

litte Bøtt: en liden Laar. Kvart ett Bøtt: hver eneste Draabe. Et Melke-Bøtt: en Smule Mælk. B. Stift. Jf. Svøtt, Dagg, Drope.

vættra, v. n. (a - a), agte, fløtte om. Han vættar ikke hva da forskar: han brøder sig ikke om hvor meget det koster. Hærd.

Vættver (te), n. fugtig Veir, Regn, Bløde. Nøbsat Turrøer.

vævra, f. veda.

væverfjen, adj. forvoven, dumbristig, tilbøielig til farlige Foretagender. Ndm.

Ve, f. Grunden af Jvledet (Bruven), Arnens Bund, hvor Gløderne samles. Ndm. I Edm. kaldet Væd.

Ve, m. f. Vid. — ve, adv. f. ved.

ve (aab. e), forkortet af vera.

ved, adv. og præp. ved, nærved, hos, med. I Nfl. og Edm. hedder det vid (aab. i); andre Steder: ve. (G. N. vid). Er ellers lidet brugeligt, da det almindeligst ombyttes med „mæ“ (med). I Gbr. og flere Steder i Ag. Stift bruges det i Betydningen: nær ved (om Stedsforhold) eller: ved Siden af, f. Er. Ne ve Elv'e: nede ved Elven. (Ligesaa: att-ve, ut-ve og fl.). Andre Steder bruges kun „mæ“. Sydligst i Er. Stift bruges det i adskillige Talemaaber som: vere go ve ein, snalka ve ein, og fl. (Ellers mæ). Ligesaa (i Edm.): bere vid, see vera. De kann 'sje berast vid: det kan aldrig strække til. De kjem'e væl vid, f. koma. De ligg ikke vid: det behøves ikke. Han treng'e møsje vid se: han behøver meget, er meget graadig. De vart so vid: vi kom i en saaban Bevægelse. Han æ ve æ ska freiste dæ: han er i Færd med at forsøge det. (Gbr.). Jf. at. Mere alm. i Forbindelse med Verberne: ganga, giera, koma, standa. I de sybligste Egne synes Ordet at være ubrugeligt, da man der siger: koma mæ, kaa mæ, vera ilt mæ; o. f. v.

Vedd, n. 1) Pant, Sifferbæb. Han ba sett Gar'en i Vedd føre Penganne. Ebl. (G. N. ved). — 2) et Væddemaal. Mere alm. „saa Vedd“: gjøre et Væddemaal.

vedda, v. n. (a - a), vædde. (Jf. væga, setja upp). Heraf Vædding, f. og Væddemaal, n.

Vedde, m. Væder; f. Ber.

Veddebreff, f. Berbreff. (De øvrige med „Vede“ henføres ogsaa til Ber).

veder (el. vidr, aab. i), en gammel Partikel, som tildeels bruges i Ordene:

vederfara, v. n. vederfars. vederleggja, v. n. vederlagge. Veder-mot, n. Anstød, Hinbring, Nodgang. (Edm. sjeiben). G. N. vidr, ved, ogf. imob. Ve(b)føre, n. Led, Reisetoi, det som man fører med sig. Ebl.

Vedgjering, f. Vedgjøren, det at man retter paa noget.

Vedkræ(de), n. Omvæd, Udtryk eller Ord, som bliver ofte gjentaget. Indvæsen, i Formen Vedkræ og Dikre. Jøl. vidkvædi.

Vedstær, n. Mundhelb, Udtryk, Sætning som ofte gjentages med samme Ord. Edm. i Formen Vedstær og Visstær.

vedvoren (aab. o), adj. tilbageholden, unseelig, bly. Edm. Vel egentlig: vedvoren, o: varsom.

Veg (aab. e), m. (Nfl. Vægjer), en Vel. Nogle Steder Veig (Gbr.). G. N. vegr. I bestemte Form deels Veg'en, deels Veien; rigtigst i Tell. og Rbg.: Veg'en (Ve-sen). Flceertal deels Vegjir (Tell.), Vege (Sogn), Veie; deels Vega(r), som ogsaa gaaer over til Væga (Indr.). G. N. vegir. I Sammenlætning Vega og Vege. — Betyder i Særbelesbæd: 1) Vel fra et Sted til et andet, bestt om en banet eller anlagt Vel. Gangveg, Rjøpreveg; Kelleveg; Høveveg, Kvønnaveg. (Jf. Stig, Ræftr, Ræd). — 2) Gang, Pæne, Retning. De vil ikke gaa rette Vegjen, o: sin bestemte eller naturlige Gang. „tala Vegjen“: tage en vis Retning. Mere egentlig om Spor, hvort noget har gaaet; f. Er. De sone Vegjen ette bet. Han gjeff æ rakte Veganne (f. reffja). — 3) Sag, Anliggende, Noget som man tager Hensyn til. (Ligt Sv. våg). I Arbeids-Vegjen: i Arbeidsfager, med Hensyn til Arbeide. I Pengevegjen: i Pengesager. (Jf. Jorveg, Mæveg). — Talemaaber. Av Veg'e: af Veien. (Mest almindeligst: 'ta Ve'i'a). De va sje 'ta Ve'i'a: det var ikke saa ubilligt. Jf. avæie (aa Vegje). I Veg'e (i Ve'i'a): 1) paa Veien; 2) i Veien, til Hinder; f. Er. De ligg i Ve'i'a. I Ve'i'a fyre: i Forveien. (N. Berg.). Att-i Ve'i'a ette: bag efter, naar det er forbi. Le Veas: tilveie; et Stykke paa Veien. Nogle Steder: „te Vega“, som egentlig er en rettere Form. — Note paa Vegjen: nogenlunde. Paa go' Veg: i god Fremgang. De længt 'ta den Ve'i'a: det er langt derfra. (Nordre Berg.).

veg (aab. e), adv. bort, borte; Formen veg forekommer i N. Berg. f. Er. ga' veg: gaa bort! kaste veg: kast det bort! (Edm.). Dog er denne Form kun sjelden, da det almindeligt gaaer over til vef eller veff (ee). Ved Bergen adskilles det endog i to Ord, nemlig: veff, o: bort, og veffke, o: borte. Ellers meget brugeligt, især i D. Stift, hvor Ordet "hurt" ikke bruges i denne Betydning. Er egentlig kun en overgaaet Form af Substantivet Veg, ligesom "fos" og "hurt" (= G. N. braut). — Hertil høre mangfoldige Sammensætninger som: veg-boren (veff-boren): bortbaaren. veg-havd: bortskaffet. veg-laten (veff-lien, aab. i): afhændet. veg-sett: bortsat. veg-tiffen (aab. i), borttagen. Ligesaa: veg-kastande: til at bortkaste. veg-latande: som man kan overlade. Veg-giving: Bortgivelse. Veg-ta-king: Borttagelse. — I alle disse Tilfælde er Formen "veff" den almindeligste.

vega (aab. e), v. n. (a - a), gjøre Vel, bane, opbryde en Vej, f. Er. i Sneen. Sv. vega. (Jf. brøpta).

vega (aab. e), v. a. og n. (veg; vog; veggje), at veie. Inf. hedder ogsaa vega, vaga (Namb.), vega (Drf.). G. N. vega. Imperf. alm. vog (oo). Supinum deels veie (for veggje), deels viggje (Delg.) og voggje, med aab. o (N. Berg.). G. N. vegin. — Betydning: 1) v. a. veie, tage Vægt paa, prøve en Ting's Vægt. Heraf Vaaq og Vægt (Vigt). vega upp: veie ud i visse Portioner. vega upp-atte: veie paany, anden Gang. — 2) opveie, opløste ved Stænger eller Haaandspjæter. (See Vaaq). vega upp ein Stein: løste en Stein fra Grunden med en Stang eller Stok, som hviler paa et fast Underlag, saaledes at Opstiftelsen stæer ved at nedtrykke Enden af Stængen med en stor Tunge. — 3) v. n. veie, have en vis Vægt; f. Er. De vog tie Werker. Han veg'e meir eld 'an ruva te. — Underriben betegner det ogsaa at ligge usikkert, paa Grund af at Underlaget er for høit i Midten; f. Er. om en Stok: han ligg aa veg'e. (Jf. ride). Dgsaa tildeels om at ræve, vrakte, have vanskeligt for at holde Ligevægten.

Vegande, n. f. Begjænde.

vegande, adj. som man kan veie.

Veg-bar, m. Beskaffet, Bredden af en Vej som er noget opheiet fra Grunden.

Vegesfyll, f. Jord eller Græs til Fjeldning paa en Vej.

Vegemeister, m. Beimester.

Vegemot, n. Beimøde. Dgsaa adskilt i to Ord, som i Ordspøget "D'æ vidt Bege Mot", o: Beiene møde hinanden mangeslebs; man kan let træffe sammen med En paa et Sted, hvor man ikke venter det. N. Berg. (Formen Bege er det gamle Fleertals-Genitiv: vega). **Vegesfiste**, n. Beiffel, Korsvet, Sted hvor en Vej deler sig i to eller flere. B. Stift.

Vegeskjel (aab. i), n. Beiffel (= Vegeskifte). I Gbr. Vegeskjel. I Leirbal hedder det Vegnaskel.

vegevandt, adj. om et Sted hvor det er vanskeligt at finde Veien. Sær ætse vegevandt: her er det let at finde Veien. N. Berg.

vegsaraude, adj. veisarende.

Vegg, m. 1. (Jf. Veggje, r), en Væg. G. N. vegg. I Sammensætning Veggje (Vegaja). flette Veggjen: gaae uden at holde sig til Væggen; f. Er. i Werke. De alvm i Veggjom: det giver Vjenlob i Væggene. "snafte hurt i Veggjenne": tale ufornuftigt, snafte den i Taaget. Saaledes ogsaa: D'æ reint hurt i Veggjenne: det er altfor galt, det gaaer over alle Grændser. Nordenfjelds og i B. Stift. **Vegg**, m. 2. (Jf. Veggje, r), en Kile til at flosse med, en Splint som er tynd i den ene Ende. N. Berg. og f. (Ellers Bløgg og Blegg). G. N. vegg. Sv. vigg. Ang. vegg.

veggja, adj. kileformig, tynd imod den ene Ende. Edm.

Veggjehandsstokk, f. Stavlagja.

Veggjehogd, f. Høiden af en Væg.

veggjemillom (= myllom), adv. fra den ene Væg til den anden.

Veggjemot, n. det Punkt hvor to Vægge støde sammen. I Soan Veggjamot, om en Fuge imellem Stokkene i en Væg (det samme som Fella).

Veggjemun (aab. u), m. Forskjel paa Varmen inde i Huset og udenfor. Edm. I Dag æ de go' Veggjemun: idag er det en god Deel varmere inde end ude.

Veggjefmid (aab. u), m. Trælus, Insekt som gnaver i Væggene med en hørlig Lyd.

Veggjesprunga, f. Ræve i Væggen.

Veggslag, n. Flugtigbed som slaar igjennem Væggene i Kulde og Uveir.

Veggvid (aab. i), m. Bordsklædning, Fjeldveg. N. Berg. — **veggvida**, v. a. bordsklæde, forsyne med en Fjeldveg.

Vegning (aab. e), f. **Veining**; f. **vega**.
vegjen (aab. e), part. veiet. Hedder
 ogsaa **vogjen**, aab. o (N. Berg.), og
vogjen el. **vien** (Helg. Andr.). Nest
 alm. veien. G. N. **veginna**.

Vegjende, n. en stor Lvarnagle forrest
 i en Elæbe; det Lvartra hvortil Skag-
 lestangerne sættes. Forekommer i For-
 merne **Veiede** (Edm.), **Veieud**
 (Ghr.), **Viend** (Drk.); **Vegande**,
 aab. e (Læll.), **Vegende** (Rdg.). Ved
 Bergen hedder det **Wibool**.

Vegn, f. **Rebflaber**, især til Fiskerie.
 Edm. hvor det ellers ogsaa hedder
Veign og **Veibn**.

Vegna-skil, f. **Vegestil**.

Vegne, ubestemt Form i nogle Tale-
 maader som „paa betra **Vegne**“: paa
 beres **Vegne**.

vegra, v. a. vægre, undslaae sig.

vegfynt, adj. n. lyst nok til at reise, saa
 bestaaffent at man kan see **Veien**. Ejel-
 den. (Jf. **farfynt**).

Vegt, f. **Vægt**. Hedder almindeligst
Vægt og nogle Steder **Vigt**.

veia, v. n (a - a), jamre sig, klynke
 eller raabe for Smerte. N. Berg.
 Ellers **eia**, **eya** og **jøye seg**. Jf. G.
 N. **vei**: **ve!**

veide (**veia**), v. a. (e - de), fange, faae
 noget **Vildt**, stobe Dyr eller Fugle.
 Forekommer af og til, især søndenfelts
 (**veie**). G. N. **veida**. I B. Stift
 bruges det om at have Lykke til Fangst,
 være heldig i Fiskerie. „Da **veide**“
 siges i Edm. om noget som debuder
 en god Fangst. Han tykk ba' vel
 veide: han tykket at have gjort det godt,
 han er stolt af sin Lykke.

Veidebust, f. **Ratteskjæg**, **Veirhaar**. Edm.
 Ellers **Verbaar** og fl.

Veideflo, f. **Villo**, Spore paa enkelte
 Dyrs Fødder, ovenfor de egentlige Kløer.
 I Andersen: **Veieflo**.

Veidelest, m. en heldig Fæger eller Fi-
 sker. Edm. Oftef ironisk om En som
 bærer sig ubehændigt ad og gaaer Gltip
 af Fangsten.

veiden, adj. 1) heldig, som har Lykke til
 Fangst. 2) net, bekvem, haandteerlig.
 Edm. (Jf. **ovoiden**).

Veideskap, m. 1) Jagt, Fangst. 2)
Vildt, fangede Dyr eller Fugle. Ag.
 Stift, **Voss**, **Helg.** og fl. (i Formen
Veieskap). G. N. **veidiskapr**.

Veideskog, m. **Widdane**. „ga' paa **Veie-**
skog“, gaae paa Jagt. (**Voss**). Sø-
 denfelts ogsaa: gaa paa **Veiestig**.

Veiding (**Veining**), f. **Fangst**; **Jagt**.

Veidn, f. 1) **Fangst**. (Jf. **Wjovveidn**).

2) **Rebflaber** til **Fangst**; **Fiskerestaber**.
 Edm. **Roale** Steder **Veign** eller **Vegn**.
Veidne, f. 1) Lykke til **Fangst**. 2) **Net-**
heb, **Bekvæmhed** (af **veiden**). Edm.

veie, f. **veia**, **veide** og **vega**.

veien, f. **vægjen**. **Veieud**, f. **Vegleude**.

Veieskap, f. **Veideskap**.

veista, **sviste**, **svinæ**; f. **veiva**.

Veik, m. (Jf. **Veikje**, r), **Væge**, **Lys-**
traad i **Lamper**. (Jf. **Raf**). Sv. **veke**.
 Eng. **wick**. (Jf. **kveikr**). I **Som-**
menætning: **Veikje**. — **Hertil** **Veikje-**
skilla, f. **Rinnedflud** til **Væger**. **Veikje-**
løysa, f. **Wangel** paa **Væger**. **Veikje-**
sæv, n. **Luse-Siv** (f. **Sæveist**).

veik, adj. **væg**, **svag**, **kræftløs**, **ikke stærk**
 nok. **Veiget** **brugal**. **saavel** om **Legems-**
kræfter som i forskellige andre Tilfælde.
 G. N. **veikr**. Jf. **veik** og **væk**. **Hertil**
handveik, **hovuveik**, **veiseveik** og fl.

Veika, f. **Rebbed**, **Evagbed**. **Stelben**.
 Ellers **Veikleikje**, m. og **Veikheit**, f.
veikhendt, adj. **svag** eller **væg** i **Hæn-**
derne. Ellers **handveik**.

Veikje, f. **Vækja** og **Veik**.

veikleg, adj. **væg**, **noget svag** eller **kræft-**
løs. I **Rbl.** ogsaa **frugtommelig**.

Veikliv(e), n. **Underlivet**. **Rbl.**

veikna, v. n. (a - a), **svækket**, **blive væg**
 eller **svag**.

veikvoren, adj. **noget svag**.

veil, adj. **revent**, **sprukket**; eller egentlig:
 som har en **liden Splitt**, **ikke** er **ganste**
beel. Især om **Jern** og andre **Metaller**;
 f. **Er**. om en **Kniv**, hvori **Jernet**
 ikke er rigtig sammensmeltet under **Smel-**
ningen. Et meget **ubdrevet** og **maaflæ**
almindeligst **Trd**. G. N. **veill**. **Figur-**
ligt i **Ordsproget**: „Da vil **svare**
heil'e, aa **ingjen veiler**“, o: **Endver** vil
 gjerne **undgaae** at **lide** **Skade**.

Veila, f. **Brist**, **Revne**, **Splitt**; et **Sted**
 hvor **Metallet** ikke er **ganste** **beelt** eller
 rigtig sammensmeltet. **Veget** **ubdrevet**
 (Tr. B. og Ag. Stift). I **Østerd**.
Veie (ee). Jf. **Føyra**, som sædvanligst
 bruges om en **lignende** **Keil** i **Træ**.

veilefri og **veilelaus**, adj. **ganste** **heel**,
 vel sammensmeltet og **fri** for **Revner**.

veilut, adj. **revent**, **spiltet**, **fuld** af **smaa**
Aabninger (**Veiler**). Ellers **veilaet**
 (Tr. Stift), **veilette** (V. Stift), **ve-**
lette (Østerd.).

Veim, n. **Fias** (f. **Vim**). **Walbers**.

Veimaal, f. **Wadmaal**.

Veir, f. **Ver**. **veira**, f. **vera** (ee).
veist, v. n. i **Talemaader** „da **veist**“, o:
 det er **uvis**, det kommer an paa **Om-**
skændighederne. Edm. Ellers **veist** (**ve-**
jaet) og **væk**.

veit, f. vitta. Veit, n. see Veitr.

Veita, f. 1) en Rende, en Grøft til Afledning af Vand, f. Er. i en Ager, i et Gaardsrum eller paa Siderne af en Bei. Meget brugt. vest- og nordenfjelds, ogsaa i Gbr. og fl. I Sogn hedder det Veit. (G. N. veita). I Tell. siges derimod: Brette, ved Mandal Kette. — 2) en Fure, en langstrakt Fordybning, f. Er. i Træ eller Steen. B. Stift. (Jf. Velt, Væra, Siota). I Edm. hvar om de lange Fordybninger i Havsbunden imellem Fiskegrundene. — 3) et Strøbe, Smug, en smal Gade i en By. Meft brugt. i Trondhjem.

veita, v. a. (e-te), aflede, bortlede Vand ved Rønder eller Grøfter. veite Vatn'e utor Væra: aflede Vandet fra Gaardsrummet. G. N. veita. I Tell. vrelte.

veita (veite), v. n. (e-te), hælde til en Side, gaae fraat ned, om Marker; ogsaa vende til en vis Side. Dik. Da vette jamt ne: det hælber jævnt nedad. Den Sia som vette bit: den Side som vender hid. Egnende Betydning har G. N. vita, præes. veit. Sv. veita.

Veitessyll, f. Steen til Fyldning af Grøfterne i en Ager.

Veitr (Veit'er), n. Ro-Luus, et Slags meget smaa Insekter, som opholde sig i Haarene paa Hornsvæget. (N. Berg. Delg.). Hedder ogsaa Veit. (Sogn, Tell.).

Veitla, f. et Gjøstebud. Brugeligt i B. Stift og fl. men udtales deels Veitla (Hærd. Abl.), deels Væle el. Veltle (N. Berg.). G. N. veitla (veitla). Stamordet (G. N. veita, give, beværte) synes at være tabt.

Veitr, u. Fluernes Eg. Fluespy (paa Rjød eller Fisk). B. Stift. I Sogn hedder det ogsaa Veit (ii).

Veiv, f. Sant, Etast hvorved man svinger eller dreier noget; f. Er. en Slibesteen. N. Berg. og Tr. Stift. Ellers kaldet Sveiv. (Sv. ves). Dgsaa en bevægelig Stang, hvorpaa Lamper hænges. (Koleveiv).

veiva, v. n. svinge, vifte, vimsse omkring med noget som er stort eller langt. Dgsaa veivta. N. Berg.

veif (el. veff), bert, borte; see veg. Hertil veifbød, veifasta o. f. v.

Vefa, f. Vifa.

veff (aab. e), adj. ringe, daarlig, ubuelig. Han æ fie vefke: han er ingen Stakkel. Meget brugt. i B. Stift.

veffe, blive opstramt; f. Vekfa.

veffja, v. a. 1. (e-te; eller: veffje, vafre), vafte, opvafte af Sønnen;

ogsaa figurlig: yppe, vofbe, forsørge. G. N. vekja (af vafa). Imperf. hedder deels vefte, deels vafte el. vafte (forfjælligt fra Imperf. af vafa). G. N. vakti. Egesaa Supinum vekt og vakt. Particij vekt'e og vakt'e (vakti). — Hæraf Veffjing, f. Dvæffelse. (I figurlig Betydning liges Veffjelse, n.). Veffjar, m. en Væfter. Veffjar-ur n. Væfterubr.

veffja, v. a. 2. (e-te), vafte, bugge Nabning i Jien, udbugge et Løb for Baade og Fartøier. (Af Vof). Brugt. I Norden fjelds, mest i Søbyggderne, i Formen vefte. (Sv. väcka). Jf. Jvæffje.

veffjast, v. n. (Imp. vefteft), opkomme, begynde at vitte sig. Da vefteft upp: det begynder, kommer i Gang.

veffsa, v. n. (vefs; vafs; vofse), at vore. Inf. ogsaa vafsa, dog sjelden. (G. N. vaxa). Imperf. hedder kun tildeels vafs; ellers vofs. Supinum paa nogle Steder vafse; ogsaa vufse (Gbr.). Particij mest alm. vafsen. — Betyder som almindeligt: 1) blive forre, tiltage i Størrelse. 2) formeres, tiltage i Mængde. 3) groe, vatre, komme frem, trives; f. Er. paa en vis Jordbund. — vefse paa: tiltage med Væren eller Alderen; f. Er. om en Løgemøst. Nofat: vefse ta (vefs av): aftage med Alderen. vef's upp: opvore. vefse til: forsøges, formere sig. vefse utor Kl'am: vore fra sine Klæder.

veffe seg ven (el. vaffer): vore til sin Fordeel, blive vaffrere ved at vore. Nofat: vefse seg fygg.

veffsande, adj. vorende, tiltagende. Hedder ellers vaffsande, ogsaa paa nogle Steder hvor Verbet hedder vefse. Saaledes i Edm. „i vaffsande Mæne“ (eller blot: i vaffsande); i tiltagende Mæne. Nofat minfande.

Veffjing, f. Dvævoren; Voretid. Jf. Vofftr og Vafs.

veffla, v. a. verle, ombytte Penge. Hedder ogsaa verfla.

Veffne, f. Rangsfe.

Vefftr, f. Vofftr. Vekvæ, f. Vektvæ.

vel (vælg), f. vella.

væla (ee), v. a. sætte i Staud, pynre, rette paa; f. vøla.

Velde, n. 1. 1) Vælde, Magt, Raabighed. (= Vald). G. N. veldi. — 2) Leiligheds til at bruge sine Kræfter. „ta Velde fra ein: berøve En Leiligheds til at udrette noget, f. Er. ved at holde ham over Hænderne. Dik. Dæm tof Velde fra 'an: de greb ham saaledes, at han ikke kunde værges sig.

Velde, n. 2. Bærstok, Rebflader til en vis Bedrift; f. Ex. Fiskeredflader. *Harb. Sbl. Nbl.* — Ellers Reide, Gredde, Bunad, Børnab og fl.

vele (ee), v. a. (a - a), Hæle for En, smigre, karefæse. *Edm.*

Vele (ee), n. Sjert, Halen paa Fuglene. *B. Stift.* Vel egentlig Vile (aab. i); da det i *Edm.* hedder Dyle (aab. v). *Jøl. vøl.* Ellers talbet Stert, Styl og Svov.

Veleik, m. Lyn. See Verleik.

Velende (ee), n. Svølg, Natvibe, Sptiseroret i Halsen. *Sogn, Gbr.* og fl. Hedder ellers Vælend (*Drk.*), Vælend (*Inbr.*), Vælen, m. (*Tell.*), Vælaren, m. (*Hall.*), Vølende, aab. o (*Sbm. Selg.*). *Jøl. vølinde.* I skenske Dialekter valen og vailund (*Gottland*).

Velsing, f. Istandsættelse; see Vøling.

velja, v. a. (vel; valde, valt), vælge, ub vælge, ub søge. *G. R. velja.* Imperf. i *Rdg. vaalde*; ellers valde. (*G. R. vøldi*, pl. vøldu). Part. vald (vald'e); Imperativ vel (aab. e), i *fl. velje.*

Jf. Val. — velja ut: ub vælge. velja uppatta: gjøre nyt Valg. velje paa ein: stemme paa En. „Da vel seg“, f. velst. veljande, adj. valgbar, til at vælge.

Veljar, m. Vælger, Valgmand.

Veljing, f. Ubvælgelse; Vragning.

vella, v. n. i Betydningen: syde, koge; skal forekomme i *Sogn (?)*. *G. R. vella.* Heraf Velling og forvella.

Velling, m. og f. Vølling; Suppe. Vest brugl. i *Aa. Stift.* hvor det tilbeels træder i Stedet for Ordet Supa (el. Supan). *Roale Steber Villing.*

velst (el. velsaft), v. n. være uvist, komme an paa Uanseligbederne. Bruges i den søndre Deel af *Tr. Stift.* tilbeels i Formen vels (*Drk.*). Kun i Præsens; f. Ex. Da velst for da gar: det er uvist hvordan det vil gaae. Da velst for han vil ha da: det kommer an paa hvorledes han vil have det. Hedder uberriden ogsaa „da vel seg“. I *Edm.* siges i samme Tilfælde „da velst“, og i *Nbl.* „d'a vøst“ (adj.). — I danske Dial. „vølse sig“.

Velt, m. Vælt, Trumf (i Kort). Hertil Velt-Ess (el. Væltets Ess), Velt-Fru o. f. v.

Velta, f. 1) Væltning, Omtumling. (Ejelden). 2) en Møse som man vælter frem; en Dyrge af Ved, Halm, Hø eller bedlige, som er saaledes sammenlagt at man kan vælte den. Heraf 3) en stor Mængde, en uordentlig og uhyre stor Møse.

velta, v. n. (velt; valt; vølte), 1) vælte, rulle, trille; f. Ex. om Steen. *B. Stift. G. R. velta*, valt. — 2) falde, tumle overende. Da valt skab: det styrte ned. (*Rff.*). Ogsaa ligge usikkert, røkke, vasse; ligesaa om at gaae usikkert, vralte, snuble idelig. (*Jf. valtra*). — 3) styrte frem, komme i stor Mængde, myldre, vrimle. Da va so falkt at da valt ut-or da. Da so hjukt at da velt'e.

velta, v. a. (e - e), vælte, ombælte noget; støde omkuld; ogsaa fremføre i stor Mængde og uden nogen Drben. velte seg: tumle sig, vælte sig om paa Ryggen; f. Ex. om Heste. „velte i seg“, sporvis om at æde med Graabighed. Ligesa: „velte ihop“, sammenbønge, ophobe, føre sammen i en stor og uordentlig Møse.

veltande, adv. fremstyrrende. Da kom veltande.

Velteskjel, f. Kulbjesel, Bæltebræt paa en Plov.

Velteskjopp, m. Bælteskang, Stol til at ombælte noget med.

Veltring, f. Væltning, Ombæltning; ogsaa Fremstyrning; f. velta.

Vember, f. Væmb.

Vemur, en Sørling; see Blatur.

Ven, see Vin.

ven (ee), adj. vaffer, smuk, fjon. Meget brugl. i *Tr. Stift.* ogsaa i *Harb. Hall.* og fl. (*G. R. væns. Sv. vån*). Andre Steber siges fin, fager, snib; ogsaa paa o. fl. Komparativ venare gaacr over til venre (*Tell.*) og venne (*Sætersb.*).

Vend, f. 1. Ekraa-Linie paa vævet Lø; de fine Striber som gaae kraat over Røven og som dannes af de regelmæssige Slynninger af Traabene i Rensbegarnet. (Kun i Bævning med dobbelt Traad, f. Ex. Bamel. *Jf. vøitrædb*). Meget ubbrødt *Drb.* (*B. Stift. Tell. Gbr.* og fl.). *Jøl. vønd, Bævning.*

Vend, f. 2. 1) Vending, Gang (Laur); f. Ex. om enhver Vending eller Fure i Pløtningen paa en Ager. Fyste Vend'a: den første Frem- og Tilbagegang. *R. Berg.* — 2) en Linie i et Værs; den mindste Afdeling i Værs og Sange, tilbeels ogsaa i Musikstykker eller Slaatter. (Det latinske versus). Meget brugl. i *Edm.* Et Værs paa fire Vende. E kann være fyste Vendinne (o: de første Pinier). Forfjælligt fra *Uppat.* — 3) Virkning, Fynd, *Klem.* (*Edm.*). Han gjør ikke store Vend'a: han ubrettebe ikke sænderligt. Da itje nota Vend ma

- di: det har ikke nogen Klem, gjør ikke synderlig Birkning.
- vend, vendt, tillet; s. venda.
- Venda, f. 1) Vending, Gang frem og tilbage (= Vend). Mere udbredt men lidet brugt. — 2) en Gang (ved Læl-ord). Eogn, Hard, Tell. og fl. (meget brugt.). To tri Vendur: to eller tre Gange. Trea Vendo: den tredje Gang.
- venda (vænde), v. n. og a. (e-e), 1) vende, breie sig om, gaae tilbage. G. N. venda. I de nordlige Egne siges oftere „snu“, hvortimod „vende“ bruges mest i figurlig Betydning: omskiftes, forandre sig. — 2) v. a. vende, bringe i en anden Retning, drive tilbage eller til Siden. „vende Krutyr'a“: drive Kvæget til en anden Side. — 3) breie, spinge, vende noget omkring. Sedder i de nordlige Egne altid snu. (Sf. braaga og sveiva). — 4) omskifte, forandre; ogsaa forvende. vende Mæl'e sit: forandre sin Stemme; ogsaa bruge en anden Udtaale eller Dialekt. vende Son'a: forvilde Ens Son, blende, forblinde. (Inbr. og fl.). Ellers: hverve Son'a. — 5) afbænde, sælge. venda Barenna sina: afbænde sine Varer. Brugt i B. Stift, især ved Bergen. I dette Tilfælde betegner det vel egentlig borttulle eller ombytte; dog kunde det maa-skee ogsaa være en sammentrucken Form af „abbenba“. — Imperativ af vende: bedder paa mange Steder: vent (vendt), f. Ex. vent atte, v: vend tilbage, gaa hjem. Particip: vend, v: vendt, bortvendt; forandret; ogsaa stedt eller tillet i et vist Forhold. Eg veit ikke for eg æ vend'e: jeg veed ikke endnu hvorledes mine Sager staae. (B. Stift).
- venda, adj. om Løi som har spulige Ekstraaliner i Raven (see Vend). Hertil Vendabaand, pl. n. og Vendabore, f. Børder som ere vævede med Vend.
- Venda-ty, n. Løi med Vend.
- vendast, v. n. (Imperf. vendest), vende sig, forandres, omskiftes.
- Vendelrot, f. Valdrian, en Urte (Valeriana officinalis). B. og Tr. Stift. Sv. vendelrot.
- Vendereis, f. Tilbagereise. „gjera Venderis“: reise tilbage uden at have naaet sit Bestemmelsessted.
- Vending, f. Vending (s. Venda); Forandring, Omskiftelse.
- Veng, m. 1. en Ving. (G. N. vængr). Især om en afbrættet Ving til at seie og pubse med. S. Vengja.
- Veng, m. 2. Kabot, den bageste Deel af et Fartøi. — Hertil Vengboat, m. : Boab med en lidet Kabot. Vengglas, n. Kabotvindue. Venglufa, f. Kabot-luge.
- Vengja, f. Ving, paa Fugle og Insekter. Vengjebein, n. Vingeben. Vengjefjør, f. Vingefjæder. vengjelaus, adj. vingeløs.
- vengla, v. n. slagre, flyve stærkt og klobset, som enkelte Insekter. N. Berg.
- Vengle, f. Stankelbeen, et Slags Insekt med lange Ving. og lange Fødder. (Ogsaa kaldet Langfotefluga). Edm.
- Venleikje (ee), m. Skøndhed, Vakkert. S. ven, adj.
- vensleg (ee), adj. vakker, takkelig.
- vent (ee), adv. vakker, skjønt.
- venta (vænte), v. a. og n. (a-a; ogsaa e-e), 1) vente, have Forventning om. G. N. vænta. 2) formode, slutte, forudsæe. Sf. vona. 3) v. n. vente, bie, stunde efter noget. (Ved paa og ette). — „vente seg“: vente sin Rettkomst, om frugtsommelige Røner; f. Ex. Ho venta seg te Rvør'e: hun venter at gjøre Barfel ved Rvtaar. — Partikelen „te“ bortfalder ofte ved dette Ord; f. Ex. Meir elber som vente var. D'æ He vente. Dæ va He anna vente (v: man kunde ikke vente noget andet).
- Ventabøger, pl. n. de sidste Dage af Evangerflabet. Ho gisng'e paa Venta-dograa: hun er nær ved at gjøre Barfel, venter daglig sin Rettkomst. N. Berg.
- ventande, adj. som man kan vente. Han æ ventande no snart: nu kan man snart vente ham. D'æ ikke ventandes: det er ikke at vente. Som ventand' æ: naturligvis, som rimeligt er. Han vart harm, som ventandes var: han blev naturligvis harmfuld.
- ventelege, adv. formodentlig, rimeligvis.
- Venting, f. Venten; Forventning. — I Forbindelse med „t“ bruges ogsaa Vente (i Vente), ligesom i Skriftsproget.
- Ver, ee (for Vædr), m. en Væder. Bruges ogsaa i Formen Vedde (Gbr.), Veir (Edm.) og Vaur (Nbl. for Vædur). G. N. veodr. (Ellers Vætre, Bolkar, Saubuff). I Sammensætning Vera og Ver (Verabonn, Verstinn); i Edm. ogsaa Bebe (aab. e), nemlig i Vedelamb, n. Væderlam. — Uegentlig betegner Ver ogsaa en tvær og selvraadig Person.
- Ver, ee (for Vædr), n. Veir. — Formen Ver (ee) er den almindeligste; ellers hedder det ogsaa Vær (Ag. Stift), Væ (Tell.) og Veir (Sætersb. Nf. Edm.). G. N. veodr. Ang. veder. Sv. väder. I Sammensætning kaldes og-

faa en fuldkomnere Form Vede (aab. e), nemlig i Edm. (hvor Ordet ellers hedder Veir), f. Er. Vedebræt, Vede-tyld, Vedeftifte. — Betydning: 1) Veirlig, Lufdens Befaffened (eller det almindelige Begreb af Veir). — 2) Luft; tildeels ogsaa Vind. (Sjelden). Hertil Talemaaden „upp-i Være“ og „te Værs“, som forekommer søndenfteds. Jf. Verdogje, Verjos, Verkrupe. — 3) Lugt, især paa lang Afstand, f. Er. af et Dyr i Sloven. Hundene ba Ver'e ta ein Bjønn. Hedder ellers Lev, Lekk og fl. Jf. Verbaar, Verfonn. — Lignende Forandring i Betydningen have Ordene Vind og Luft (Lutt).

vera, ee (for vedra), v. n. (a - a). 1) lugte, kve, svore, f. Er. efter et Dyr. Af Ver, n. (Jf. vinba). — 2) tumle, lve blidt hen; ogsaa følge sin egne Kyfter uden at høre Andres Raad. Af Ver, m. Hedder ogsaa veira. (Edm.). vera (aab. e), v. n. 1. (ær; var; vore, aab. o), at være. Infinitiv hedder ogsaa vere (Sj. Edm.), væra (Ag. og Er. Stift), vara (Kjyptke, Sbl. Romsb. Nm. Helg.), vaara (Inbr. Drk.); forkortet: ve (Sogn, Vofs) og va (Helg.). G. N. vera. Sv. vara. Præsens hedder almindelig: æ (baade i Cental og Fleertal); kun tildeels: ær, naar en Vokal kommer efter. (G. N. er). Imperf. almindelig: va, og tildeels var, foran en Vokal. Fleertal har tildeels en egen Form: vøre (Sætersd.), voro, vo (Hall. Balb.), vore, aab. o (Nbl. Vofs og fl.), vure, aab. u (Edm. forælbei). G. N. vāru. Supinum: vore, aab. o (alm. i de syblige Egne), vere, viri (tildeels i Tr. Stift); forkortet: vo (Sogn, Vofs). G. N. verit. I Optativ vere og vera. Imperativ: ver; fl. vere. — Ordet har her, som i de andre Sprog, en overordentlig stor Anvendelse, og Betydningen faaer derved adskillige Forandringer, hvoraf mærkes: 1) være, være forhaanden, gives, være til. (Med et bestemt Begreb af Tilværelse bliver det forbundet med: til). 2) være noget, have en vis Befaffened. (I Forbindelse med Subst. og Adj.). 3) være, som Hjelpeverbum, der forbindes med de passive Participle for at betegne, at noget er fuldført. 4) bestude sig, opbolde sig, være paa et bestemt Sted. 5) forblive, komme til at være. I dette sidste Tilfælde har det tildeels en egen Form i Præsens (nemlig ver'), saa at det derfor kan betragtes som et særegent

Ord, hvorom nedenfor. — Talemaader. vera at: være i Færd med noget (være ved at gjøre), see at. vera ette: søge efter noget; f. Er. Da va myffen Biff i Sjøen, men da va 'Ije Ver te ver' ette han. vera ihoy mæ ein, f. ihoy. vera til (te): være til, eksistere. vera um: synes om, have Lyft til. — Ved Supinum (vore) bliver Hjelpeverbet „hava“ ofte ubelagt, saa at Formen vore tildeels kommer til at ligne en Konjunktivform. F. Er. Da va so hart som da vore Stein. Um eg vore so heppen (vols jeg havde været saa heldig). Da vore langt bere (det havde været langt bedre). Du vore snilt, um du vilde giera da. (Nbl.). I Sætersdalen forekommer i saadanne Tilfælde Formen „vøre“ (aab. ø), som maa see er et Slaas Konjunktiv. Hermed jævnes Udraabet: „Ioi vøre da“ hvorved man ytrer Forbittrelse og Afsty for en Ting. (B. og Ag. Stift).

vera (aab. e), v. n. 2. (Præsens: ver'), blive, skulle være, komme til at være. Kun brugelig i Præsens-Formen: ver'e (B. Stift), men hedder ogsaa: var'e (Sætersd.). F. Er. Ver'e du helme i Kveld, o: bliver du hjemme i Aften? Eg ver' ikke har lenger en te Værs. Da ver'e verr' ein annen Gang. Da ver' ikke gjort denne Vikka. Han ver' ikke hjælpen mæ di. (Hertil svarer Infinitivet vera i Betydningen blive). — I det gamle Sprog findes ikke noget, som svarer hertil, med mindre det skulde være Ordet „verda“; men dette Ord bliver i det nyere Sprog altid adskilt fra „vera“ ved sin særegne Form: verta (vert, vart).

verande (aab. e), adj. 1) værende, som er eller forbliver paa et Sted. Kun i forbindelse med verta, f. Er. Me vert'e har verande: vi komme til at forblive her. Han vart har verand' i mange Mr. (B. Stift). — 2) som man kan være eller forblive paa. (Egentlig: til at være). Har æ 'Ije verande: man kan ikke være her. Der va 'Ije verande fyre Foll: der var saa slemt at Mennesker ikke burde være der. — Hedder ogsaa verandes, verand, verans. Veraatta (ee), f. Veir, Veirlig. Jaf. Vofs. Tell. og fl. I Edm. Veiraatte. (G. N. vedratta). Jf. Sæveraatta. Verdogje (aab. o), m. Regnbue. Sogn, Nm. Dagsaa Værboge (Balb.). Værbogje (Tell.). Ellers Regnbogje. Verbold, m. en Lid med et vist Slaas Veir; f. Er. ein go' Verbold, o: en Lid

med godt Veir. — Ellers sammensat: Uverskoll, Klærverskoll og fl.
 Verdrag, n. Nordlys. Inbr. (Hjelden).
 See Drag. — Jf. Verlos.
 Verbraut, f. Mælkeveien paa Himmelen.
 Rbl. Ellers kaldet Betrabraut (Harb.),
 Vintersveg (Sdm.), Stjernebraut (Tr.
 Stift).
 Verbræa, n. Betrlig, et vist Slags Veir.
 Selg.
 Verbrest, m. et Knald, som ubertiden
 høres i Luften og anses som et Veir-
 mærke. J Edm. Vedebræst.
 Verbrigde, n. Forandring i Veiret. Sjæl-
 den. S. Verstifte.
 Verbrot, n. Beskædigelse af Storm eller
 Uveir. Tr. Stift.
 Verbytte, n. see Verstifte.
 Vere (aab. e), m. et Slags Rabbite
 eller Larve, som udflydes i Huden paa
 Røer og andre Dyr; egentlig Angelen
 af Ko-Bræmsen. Ogsaa om de Huller
 i Huden, som foraarjages af bløse Lar-
 ver. B. Stift. J Tr. Stift gaaer det
 over til Døra og Vaara (Inbr.);
 ogsaa Vuru, f. (i Drl.), hvilket sidste
 forudlægger: Vera, f. Paa Selg. kaldes
 det Korme. — Verehol (aab. o), n.
 Huller i Huden, forarsagede af bløse
 Dyr. — verut (verette), adj. huller
 eller knoret af Verer. verefrei, adj.
 heelt og fri for Verer.
 verfask (ee), adj. veirfask, forbindret fra
 at reise ved Nordvind eller Uveir. Det
 læg verfaste i aatte Dagar.
 Vergjeit, f. Hørfeglag (en Fugl); see
 Humregaut. J Edm. Vedegejeit.
 verhart, adj. n. veirhaardt, meget ubst
 for Storm og Uveir; om et Sted, li-
 gesaa om en Søvei.
 Verhaar, n. Nulebørker, Rattestlag, de
 lange og stive Haar paa begge Sider
 af Munden paa Katte og andre Dyr.
 Tr. Stift. Andre Steder Varkoun.
 J Edm. Veidebuste. (J Ligbed hermed
 funde Ordet maaskee forklæres som Veir-
 haar, af G. N. veidr, Fangst). Spøt-
 vils ogsaa om Knebelbærter.
 Verhaart, m. en vis Beskaffenhed i Veir-
 et. Inbr. f. Verflag.
 Vering (aab. e), f. Væren; Forbliven.
 Veris (ee), m. Jisklag paa Træer, en
 tynd Jiskstørpe paa Træernes Stammer
 og Grene. Lell. (Kunde maaskee for-
 klæres som Ve'aris, Vidar-is).
 verja, v. a. (væ; varde, vart), 1)
 væge, forsvare. G. N. verja. Præfens
 (som stulbe hedde ver'e), har almindelig
 Formen vær (uden Halvlyb). Imperf.
 hedder tildeels: være. (G. N. vardi).

— 2) beskytte, vægte, f. Er. mod Vind
 og Uveir. Da var so godt for Døra.
 (N. Berg.). Jf. Vartat, Varkusta, Vark-
 styvel. — Det skal ogsaa have Betyd-
 ningen: forvare, gjemme. Heraf Vær,
 (Vær), Være, Væ (Varagn, Væmar,
 Vævott). — verja seg: væge sig, for-
 svare sig. verja føre: afvæge, forebygge.
 Verja, f. 1) Væge, Vaaben. Meget
 brugt. (Da "Vaapn" er sjældent). G.
 N. verja. Jf. Jorverja. — 2) en
 Væge, Forsvarer; ogsaa Forstander.
 Hertil Lagerja, Landverja, Kyrkje-
 verja. — 3) Væretagt, Forsvaring.
 Sjelden. (See Være). J Sammen-
 sætning betegner det ogsaa noget som
 tjener til Dækelse eller Beskyttelse for
 en Ting; saaledes: Solverja (Mekem-
 saale i Sto), Torvaldsverja (see Tor-
 val). Mærkeligst er Ordet's Forekomst
 i Gangverja, o: Klædning.
 verjast (verjes), v. n. udfæ sig, blues
 ved noget. Dstbr. D'æ sa at en kann
 verjes føre da: det er saa daarligt, at
 man maa blues derved.
 Verje-aandr (Verjamder), f. Sneestie
 som er betrukket med Reentalsvefkind for
 ikke at glide tilbage naar man skal gaae
 op ad Bakkerne. Selg.
 verjelæus, adj. værgeløs.
 Verjeløysa, f. Værgeløshed.
 Verf (Vart), m. 1) Smerte, Pine.
 Alm. og meget brugt. (G. N. verkr.
 Sv. värk). Hertil Lanuvert, Hovu-
 vert og fl. Jf. Hugvert. — 2) i
 Fleertal (Verkje, r): Esterveer, Smer-
 ter efter Føbfelen (hos Barkstøner).
 So va so lak ta Verksom. — 3) en
 Byld, Svulst. Lell. Buserub. (Ellers
 Svoll, Raun, Kolde). Rogle Steder
 ogsaa: Boer, Materie i Saar. (Ellers
 kaldet Vaag). — Verksing, m. en bul-
 len Finger (= Svollfinger). Lell.
 Verf, n. 1) Vart, Hjerning. G. N.
 verk. J Rba. betegner det især Pløi-
 ningen eller Vaararbeidet (= Væroun).
 Lett føre Værkje: tort for Pløintagen.
 — 2) et Vart, et fuldstørt Arbeide, det
 som er gjort eller tilsvirket. Hertil
 Logverk, Træverk, Murverk og fl. —
 3) Maskine, Drivverk, kunstig Indret-
 ning. (Slagverk, Stampeverk, Sag-
 verk). — 4) Fabrik, Tilvirkningssted.
 (Glasverk, Ligtverk, Spikarverk). —
 5) et Vjergværk. — toma i Verf:
 komme i Gang, komme til Udførelse.
 taka Blisæ føre Verksje: see mere paa
 Hensigten end paa Udførelsen.
 verka (værke), v. a. og n. (a - a), 1)
 virke, tilvirke, sanarbeide et raat Stof,

f. *Er. Gamp, Hør, Ulb.* (G. N. ver-ka). verke *Fist*: opffjære og rense Fi-sken, eller gjøre den færdig til Saltning. (B. Stift). — 2) udvirke, ud-bringe ved en vis Tilslavning eller For-arbejdelse; især om at udtrække Saft eller Vædste. *Dfækt* med „ut“; heraf *Particip*: ut-verfa. — 3) v. n. virke, gjøre Birkning; f. *Er.* om Lægemidler. (Sv. verka).

verfæft, v. n. blive udvirket, tabe sin Saft eller Kraft (f. *Er.* om Malt i Brygningen). Da verfaft ut.

Verken (Værk'n), n. et Slags tyndt ul-bent Lød. (Ag. Stift). Jf. danst Høerken og Hvergar.

Verklaga, f. et Anfald af Smerte.

Verking, f. Tilvirkning, Forarbejdelse (f. verfa); ogsaa Birkning. I sidste Tilfælde siges oftere Verkning.

verkja (værkje), v. n. (Hj, kte), 1) smer-te, gjøre ondt. *Neget* brugl. G. N. verkja. Ogsaa om de Lemmer hvori Smerten finder Sted; f. *Er.* Fingren værkje. Da værkje bær' Hand an Fot. — 2) føle Smerte, lide ondt, pine. Ogsaa figurlig: have Betyrning eller Vængelse for noget. — Imperf. ud-tales sædvanlig: værte (værrete), og Supinum værert. Eg have glengje an værert fyre da længe: jeg har længe værert betymerter dervor.

Verkje, n. Materiale, Stof til at gjøre noget af. I *Særbeles*hed: a) Lød til Klæber. b) Lømmen til en Bygning. (Husværkje). Søndre Berg. Tell. og fl. Gaer over til Værkje (Gbr.) og Værkje (Tr. Stift). Ellers kaldet Fang, Tilfang og Emne (det sidste især om Stoffet til en enkelt Ting). — Hertil *Verkjeløvsfa*, f. Mangel paa Mate-riale.

Verkje(r), pl. Efterveer; f. Verk.

verklous, adj. fri for Smerte.

Verknad, m. Birkning; Tilvirkning, Tilberedelse. (Sjelden).

Verkonn, n. Muleborster, Veirbaar (f. Verbaar). Tell. Buserud og fl. (i Formen Værkonn). Vel egentlig Lugte-Redskab eller Lone til at lugte, ligesom Sv. vädern.

Verkstad, m. Verksted.

Verkvild (ee), f. Veirhvile, Stilhed efter en Storm; det at Uveiret for en Tid ophører. I *Sdm.* Vedekvild (aab. e).

Verkty, n. Værktøi, Redskaber.

Verklamb (ee), see Ver, m.

Verleik (ee), m. 1) Lynlid. Jæb. i For-men Veleig (som formodentlig er Ver-

leik, „Betvæg“, Hønt det vel ogsaa kunde have en anden Oprindelse). — 2) Navn paa en Fugl; see Bindhauf.

Verljøs, n. 1) Lyn, Lynlid. I *Sdm.* Vedeljos (aab. e). I Tell. Væljøs (selden). See ellers Høn og Elding. — 2) Nordlys. *Tr.* Stift (Vertos, Verjøs). See Verlyse.

Verlyse, n. Nordlys. Søndre Berg. Jæb. — Andre Steder: Verjøs (Tr. Stift), Værjøske (tilbeels i Ag. Stift). Ellers Lyse, Bindlyse, Brag, Verbrag, Bindbrag.

verma (værme), v. a. (e - be), varme, opparme. G. N. verma. (Af varm); Ogsaa: ruger, ligge paa Eggene; om Fugle. Gbr. (Ellers bræde, flekke). — *Particip* vermd: opparmet; ogsaa ruget (= brædd, flekt).

Verme, m. 1) = Varme. G. N. vermir. 2) Jæb. Søndre Berg. (Nogle Steder Vorme). Ellers meget udbredt i Formen Varme; f. *Er.* gjera upp Varme (tænde Ild); passe Varmen; seta seg at Varma o. f. v. I de nordlige Egne siges oftere „Vos“; sjeldnere „Eld“.

Vermerkje, n. Veirmærte.

Verp, n. en Steenbø, som er oplasket til et Merke eller til Minde om en vis Begivenhed paa Stedet. Tell. (Jf. Varp). Andre Steder Kast.

verpa, v. a. og n. (verp; varp; vorpe), lægge Æg, om Fuglene. *Neget* brugl. (G. N. verpa. Sv. värpa). Ud-tales med aabent e (ikke æ). Imperf. hedder tilbeels: vorp. — Ordet egentlige Betydning er: kaste; heraf Varp, varpa og Verp.

Verpe, n. en Indretning til Lærefangst; et Sted paa Strandbredden som er be-lemmet til Brug af Lærevob og forsynet med Indretninger dertil. Berg. Stift. Hedder ellers: Varpa, f. (Helg.); og Vorpa el. Vorp (Tr. Stift). Jf. Nara og Gilla.

Verping, f. Uslagning; den Tid da Fuglene lægge Æg.

verr (værre), adv. værre. *Rest* alm. i samme Form som Adjektivet (verre). G. N. verr.

verraft, v. n. forværres, blive værre. Oftere: vesna.

verre, adj. værre, flettere. Hedder sædvanlig: verr'e; nogle St. verr. (G. N. verri). Svarer til vond, ill og laaf.

Vers (æ), n. Vers, Strofe. Jf. Væb.

verfa, v. a. ordne Versene i en Sang (efter Hufommelsen), sætte Versene i sin rette Orden. N. Berg. (Egentlig:

satte i Vers). verse, raangt: syngte de Vers først, som skulde synges sidst.

Verklifte (ee), n. Forandring i Retret. Meget brugt. I Sbm. Vedeklifte (aab. e). Ogsaa kaldet Verbytte og (Hjelbnere) Verbrigde.

verfla (værfla), v. a. verle, ombytte Penge. Tilbeels i B. Stift. Paa Bøss hedder det værfla. (Ethers væfla). Jøl. versla, Handel. (Jf. Betla). Heraf Verfling, f. Verfling.

Verflag (ee), n. Betrilig, et vist Slags Veir. Ogsaa kaldet Værlag, Verbra, Verbaatt.

verfliten (aab. i), adj. 1) slibt eller brækket af Binden; om Hufe. Indr. og fl. — 2) betribrændt, veirbidt, braun i Ansigtet af Veirets Paavirkning. Øbr. (værfliten).

verft, vdv. værft, flemmest. (Superlattiv af verre). Hedder almindeligst: vest (væst) og væst. — Det samme er Tilfældet med Abjektivet værste (veste, væste). Jf. væslate.

Verstrupe, m. Luftrøret i Halsen (= Barstje). Ørf. (Sv. vâderstrupe).

verta, v. n. (vert'; vart; vorte), blive, vandre; see, komme til at være. Udtales med aab. e (ikke æ), men gaaer ogsaa over til varta (Sbl. Rvyslle) og vetta (Harb.). Svarer til G. R. verda. Sv. varda. (L. werden). Jf.

vera. Imperf. har tilbeels Fleertallet vorte (Nbl. Bøss), vorto (Halb. Balb.), vurte (Sbm. forældet). Supinum tilbeels vurte (Øbr.), ellers vorte, med aab. o (ikke oo eller œ). Ordet er meget brugeligt i B. og Tr. Stift, men noget sjeldnere søndensjelds, hvor det ombytted med det nyere Ord „bli“, hvilket sidste endog i Hjelbbygberne (f. Ex. Lell.) er meget brugeligt. Paa flere Steder i Ag. Stift bruges kun Imperfektum (vart), men ikke Præsens (vert). Jf. bli, bl, bide. — I Anvendelsen har det megen Elgbed med „vera“, og bruges saaledes: 1) ernligt eller absolut, i Betydningen: vorde, see, indtræffe, komme til Virkelighed. Dæ vist um bæ vert'e. Dæ vart ikke den Gaanglen. 2) i Forbindelse med Substantiver og Abjektiver. Han vart Mann. Dæ vert'e Dag. Han vert'e kor'e o. f. v. Dæ vart ein stor Flokk. Han vert'e fremt Mr. 3) i Forbindelse med de passive Participle, til at betegne at noget bliver behandlet eller paavirket (altsaa Passivets Hjalpeverbum); f. Ex. verte driven (brives), verte halven (holdes). — I Betydning-

gen: see, eller hænbe, forbindes det undertiden med Dativ; f. Ex. Eg veit ikke hva so' vart Mann'a: jeg veed ikke hvad der hændte Manden (hvad der tilfødte ham, gif ad ham). Hva so vart deg: hvad var det som paafom dig, el. hvad feller dig? (R. Berg.). — Af Forbindelser med enkelte Partikler mærkes følgende. „verte atte“: blive tilbage eller tilovers. Dæ vart atte-verande: det kom til at blive tilbage el. ligge efter. „verte av“: blive af; f. Ex. Dæ vart ikke av: der blev ikke noget af det, det slog fejl. Derimod „verte ta (utav)“: blive af, komme hen; f. Ex. Eg veit ikke hvor bæ vart ta di (hvor det blev af, el. hvor det kom hen). verte av mæ: blive af med, faae fra sig. „verte ette“: blive efter, komme af; f. Ex. Dæ vert'e so lite ette bli. „verte fyre“: blive ubstalt for, blive plaget af eller besværet med; ogsaa mærke, fornemme (noget ondt). „verte til“: blive til, fremkomme. Derimod „verte upp-i“ (pi): blive til noget, gaae over eller forandres til. (See pi). verte ved: komme i Bevægelse, blive ræd eller opbragt.

vervand (ee), adj. kræsen med Hensyn til Veiret, kjølen, som ikke vil reise ud undtagen i godt Veir.

Dervel, f. Rørvæl og Fjovædt.

vesall, adj. 1) svag, veg, skrøbelig. B. Stift. — 2) liden, ikke stor nok. Harb. Nbl. (G. R. vesall, usel). I Nordre Berg. hedder det visall'e (aab. i). I Harb. hedder Feminin: vesoll (G. R. vesöl). I den bestemte Form er Ordet langt mere udbredt (nemlig i Betydningen: liden, lille) og hedder da: vesle (søndensjelds), vetle (Harb. og fl.) og med den nordensjeldste Udtale: veltle eller velste. f. Ex. Vesle-Gut'en: den lille Dreng. Vetslingren: Lillesvingeren. Vesle-Bann'e: det mindste Barn. — Jf. væslate.

Vesalleid (aab. i), m. Haandled. Sbm. (Nogle Steder Vesalleidin; andre St. Vasalle'en). See Uvllid.

Vesla (Væste), f. Bædste.

vesljen, adj. 1) vanbig, smagløs, for lidet saltet. 2) vædskfuld eller vammel i Munden, lysten efter noget som er salt. Nbl.

Vest, n. Rilde, Bæld, Vandføring i Jorden. Ørf. (med Udtalen Veltl eller Veltl). Hertil kaldvest (Jøl. kaldavesl). I svenske Dial. värsl og värsla, som kan sænsføres med det foranførte Livvæsl og G. R. værmel.

veslæste, adj. værst, stemmest. Tæll. (hvor det bruges som Superlativ af verre). Egentlig af vesall.

vesle, adj. lille; see vesall.

Vesling, m. en Staffel, En som er liden og svag af Kræfter. Nbl. I Harb. bedder det Verlingje. (G. N. veslingr).

vesna (væsne), v. n. (a-a), forværres, blive værre. Meget brugt. G. N. vesna (vel egentl. væsna). Modsat besna og batna.

Vesning, f. Forværrelse. (Ejelden).

Vesold, f. Svagbed, Strøbeligbed, Vanmagt. Harb. (G. N. vesold, Ufæld). — I Tæll. forekommer ogsaa: Vesolmann, o: en Staffel. Formen er her formodentlig: vesall, for vesall, altsaa Besalmand, svarende til G. N. vesalmenni.

Vesø, m. Mundbeld, Talemaade; Anekdoter med særegne eller usædvanlige Udtryk; ogsaa om Vers og Bønner i et forærbet Sprog. Sdm. (Maafsee en Afanbring af Vers).

Vesø, pl. af Vøst (Jollenavn).

Vest, m. 1. en Vest (Klædningsstykke). Noget Steber ogsaa: en Trøie. (Gbr.). Hertil Bestetv, Vest-emme, Vestestikka og fl.

Vest, m. 2. Vest, vestlig Retning. G. N. vestr. Le Vest's: til Vest; f. Er. Vinden gækk til Vestes.

vest, adv. vest, i eller til Vest. (Jf. ut). — vest-ette: vest over, mod Vest. — vest-i: i Vest; f. Er. han æ klær't vest i, o: det er klart i Vest. (N. Berg.).

vest (værst), f. værst.

vesta (for vestan), adv. vestenfra. (G. N. vestaa). Oftest sammensat med andre Ord, saasom vesta-ette og vesta-fra: vestenfra. vestafyre: vestenfor. (I Harb. vestansv'). vesta-til: 1) i Vest, paa Bestsiden. 2) vestenfra. (I Søndre Berg. vestan-te).

Vestadrætt, m. vestlig Vind i Skyerne; det at Skyerne trække fra Vest.

Vestagyrje (sørje), f. langvarig Blæst fra Vestkanten med Skyer og Laage. N. Berg.

Vestakast, n. kortvarig Vestenvind.

Vestarok (aab. o), n. Storm og Drev fra Vestkanten.

Vestavind, m. Vestenvind. (G. N. vestanvindr). Om en svagere Blæst: Vestakjøla, f.

vestleg, adj. vestlig. Jf. vestrøn.

Vestlending, m. Indbygger af den vestlige Deel af Norge (det Bestensjeldske). Ogsaa Indbygger af det søndenjeldske

Vestland eller Arendalsfjden (Bamble og Nedens Fjogderier m. m.).

vestrøn, adj. vestlig; om Vinden. (Vest nordensjelds). Jf. utrøn.

Vestrætt, f. Vind og Veir fra Vestkanten. Nbl. (Af den ældre Form vestr og Vett).

Vet, m. f. Petr. Vet, n. f. Vit.

Vete (aab. e), f. 1) en lang Hjulning i Jorden, en Fordybning med fugtig Grund uden noget egentligt Bætteløb. Sdm. (Ikke meget brugt). — 2) den fugtige og meget gjødede Eng i Nærheden af Fæbusene. Nbm. med afvigende Form Vetu og Vutu (Stangvåg).

Vetel (aab. e), m. en aarsgammel Bæder. Sogn. (Jf. Stilling). Egentlig med samme Begreb som i Vette og Vetrung, nemlig: vintergammel, eller som er foftrøt en Vinter over. Jf. Tvovet, Trivet.

Vetelee, f. Vette. Vetr, f. Vett.

Vetla, f. en Bankfæddel. (Skal bruges ved Mandal). Vel egentlig Verla el. Vesla, f. verla. — Om et andet Vetla see Vettilla.

Vetle, m. 1) en aarsgammel Hest. Meest brugt i Tr. Stift. I Romsbølen ogsaa Vetelee. (I Sdm. Vetrung). — 2) en aarsgammel Bjørn. Tæll. Jævnfør det gamle „vetrlidi“ (et af Bjørnens Navne i Estla). — Vette beholder Lyden af „tl“ i Dialekterne og gaær ikke over til Vesle eller Vettle; det synes derfor at være en sammentrukken Form (formodentlig af G. N. vetrlidi), hvilket ogsaa bestyrkes af Formen Vetelee (el. Ver'le).

vetle, adj. lille; see vesle.

Vetr, m. Vinter. Forekommer i Formen Vetr eller Vetr'er (Aitre Sogn, Nbl. Harb. Rbg.). Vetr, aab. e (Tæll. Hall. Vald. Indre-Sogn), og Vetur, aab. ø (Harb.); andre Steder: Vinter. G. N. vetr. — I Vetter (i Vet): i den forlede Vinter. Um Vetr'en: om Vinteren. (Tæll.). Le Vetter's: til Vinteren. S. Vinter.

Vetrabraut, f. Stjernebæltet, Mælkeveien paa Himmelen. Harb. I Tæll. Vetrerbraut. G. N. vetrarbraut. Derimod: Verbraut (Nbl.), Vinterøveg (Sdm.), Stjernebraut (Tr. Stift).

Vetrung, m. 1) en aarsgammel Hest. Sdm. Jf. Vette, Tvovet, Trivet. — 2) en aarsgammel Dre. Sogn, Søndre Berg. Tæll. (Elers Wrung, Hjortut og fl.). Jf. Vettel.

Vett, f. et fabelagtigt kvindeligt Væsen, et Slags Hulbre eller Elletone. Rbg.

- Mandal.** Dgsaa kalbet Vitt. Jf. Vette og Go'vettra (s. Gobvette).
- vetta**, i Talemaaderne: infje vetta, o: ingen Ting. Lite vetta: ganske lidet. infje mofte vetta: ikke fynderlig meget. (J svenske Dial. vätta). Grunder sig paa et gammelt Ord vætt, o: Noget, en Ting. (Ang. viht).
- Vette**, n. 1. Vette, Mand, Styksaand; Nisse, Dæmon. Bruget i Tell. og fl. (Jf. Gobvette). G. N. vætt, f. — De sygte honom vonde Vette: der fulgte ham onde Vetter, han var paa Veien til Ulykken. (Tell.).
- Verte**, n. 2. Hank, Haandfang paa Midten af et Laag. Sogn. (= Hæv, Hav).
- Vette**, pl. m. see Rott.
- Vettefolk**, n. Ellefolk, Underjordiske (Mandal). Dgsaa Vittfolk (s. Vett).
- Vettehaug**, m. en Høi, der af Folkesagnet betænes som Dpholdssted for Underjordiske (= Huldrehaug). Tell.
- Vettefjos**, n. rygtevand; Lustfjøn som ligner en dunkel Lygte. Tell. Ellers kalbet Skitfjot, m. (Nbl. Edm.), Vassvarg (Vøjs), og tildeels Værfjos.
- Vetter**, f. Vetr og Vinter.
- Vev**, m. (St. Vevja), Væv, Hedder alm. Væv og nogle Steder Vov.
- veva** (aab. e), v. a. og n. (vev; vov, oo; vove, aab. o), væve. Gaaer over til væva, vava (Rand.), og vavva (Vrf.). G. N. veva. — veva ne(b) Væven: væve til Ende, blive færdig med en Væv.
- Vevar**, m. en Væver; Væverste.
- Veving**, f. Væven, Vævning.
- vevja**, v. a. (a - a), svøbe, vikle, røre omkring. Tell. (Jf. vava og Vav).
- vevla**, v. a. vikle, svøbe (= vevja). Tell.
- Devling**, m. et Slags brede Baand, som bruges til at vikle omkring Haandleddet ved Nabningen af Vermerne. Nbl. Paa Helg. hedder det Devlung.
- Vevnad**, m. Vævning; en vis Maade at væve paa. V. og Tr. Stift. G. N. vevnaðr.
- Vevstadv**, see Væfstadv.
- vi**, pron. vi. See mid (me).
- Via**, f. Vidja. — via, f. vide.
- viar**, f. vidt. Viaatte, f. Videaatte.
- Vibendel**, f. Vidvindel.
- Vid** (aab. i), m. 1) Veb, Træ (betragtet som Stof eller Materie). Hedder Vid (Edm. Nsi.), Vi (Sogn, Rbg. og fl.), og Ve (mest alm.). G. N. vidr. — 2) Træ-Materiale, Træværk. Mest i Sammensætning som Innsvid, Veggvid, Hæsvid. Jf. Langvid, Stutsvid. — 3) Brændevæb, Brænde. (Meget brugt.). Hertil
- Talemaaderne: ett Laas Ve', ein Fann Ve, ett Fang Ve, og fl. I nogle Sammensætninger betegner det ogsaa et Træ, en Træ-Art (ligeom G. N. vidr.); saaledes: Veinvid, Ringvid, Krossvid og fl. Hertil hører maastee en Talemaade som bruges i Edm. nemlig „vi Vidar“, f. Er. Han va reint vi Vidar: han var i en usædvanlig Bevægelse, han var reent i Fyr og Flamme. — I Sammensætning med et paafølgende Ord faaer det sædvanlig Formen Vida (Via, Vea); saaledes: Vidafamn, m. en Favn Brænde. Vidafangan (Vea-fang), n. en Dragt Brænde; see Fangan. Vidahoggar, m. Vebbugger. Vidafost, m. Vebdrønge, Vebkast. G. N. vidarköstr. Vidalad (Vea-la), n. Brændekabel. Vidalass, n. Vebdræs, Brændelæs. Vidamarf, f. og Vidafog, m. Brændestov. Vidafot, n. Vebfjæl, Brændeskuur. Vidaflede (Vea-lee), m. Vebflede.
- Vid** (aab. i), f. Vidie; see Vidja.
- vid** (aab. i), præp. ved; see ved.
- vid** (ii), adj. vid, aaben, stor, rummelig. (Mest alm. vi, v're). G. N. vidr. Jf. vide og vidt. — Her mærkes Formen vidande i Forbindelsen „væ vidande Vægg“ (N. Berg.), el. paa viand Vægg (Gbr.). setje Dv'ra paa vidande Vægg: sette Døren ganske aaben (paa vid Vægg). Formodentlig en Afændring af det gamle Akkusativ: vidan.
- Vida** (aab. i), f. Træværk. Rindes fun i Formen Vudu, i Tr. Stift.
- vidalaus**, adj. som mangler Brænde.
- Vidaløysa** (Vea-løysa), f. 1) Brændemangel. (Alm.). — 2) Fjeldmark som ligger ovenfor Skovgrændsen; den høieste, skovløse Deel af Fjeldene. Tell. (Jf. Vigaqa).
- vidaste** (ii), adv. almindeligst, paa de fleste Steder. Jf. vidt.
- Vidaatte** (ii), f. Vidd, en stor, vidtstakt Strækning. Edm. Dgsaa paa Helg. (Viaatte). G. N. vidåtta.
- Vidd** (ii), f. 1) Vidd, Vidd, Rummelighed. G. N. vidd. De stort nok paa Vidd'a (o: med Hensyn til Vidden). — 2) frit, aabent Rum, koma paa Vidd'a: komme paa fri Fod; komme langt bort (f. Er. om Svægg); blive afbrøbt, komme ud vidt og bredt (om Guds, ligesaa om Efterretninger, Røgter o. f. v.). Han æ paa Vidd'inne: han er ude i den vide Verden. — 3) en stor, vidtstrakt Strækning; især om en ubeboet Mark. Mest i de spblige Fjeldbygder, saaledes i Tell. „Vidd'“ og

- „Almannsvidd'“, om de store og ubeboelige Marker omkring Høifjeldene indersk i Landet.
- vide** (aab. i), v. n. (a - a), hjembringe Bø, bugge Træer til Brænde og bringe dem til Gaarden. Nij. Edm. Ellers: **via**, **vea**, **ve'e**. G. N. **vida**. — Et andet „vide“ (aab. i) er *Supinum* af **vade**.
- vide** (ii), v. a. (a - a), udvide, gjøre videre. (Mere alm. via). See **vissa**.
- vide**, adv. vide, vidt omkring, paa mange Steder. Hedder ogsaa **vidaa** (Edm.), **viaa** (B. Stift) og ellers **vie**. (G. N. **vida**). Jf. **vidt**.
- Vi**(d)er, m. Vidie-Pil; forskellige smaa Træ-Arter, henhørende til Pileslægten (*Salix*). Mest udbredt i Formen Vier (Zell. Jæd. Hæd. Sogn og fl.), men hedder ogsaa **Vie**, f. (for **Vidja**) i Edm. Ndm. og Drk. (I Nordland: Jster). G. N. **vidir**. Sv. **vide**. — Jf. **Selja**.
- Vi**(d)erfjærr, f. 1) Vidiekrat. (Søndre Berg.). 2) Dverg-Pil (*Salix herbacea*). Sogn (Vierfjærr).
- Vi**(d)erflog, m. Skov eller stort Krat af Vidietræer. **Vierrunn**, m. en enkelt Klynge af saadanne Træer.
- Videvank** (vank), n. Omflakken vidt og bredt. Isom paa **Videvank**. B. Stift.
- vidfaren**, adj. vidtbesaren, bereist, som har været paa mange Steder. Lgsaa: **fløgtig**, omfjærende (= **vidfærua**).
- vidfærua** (aab. o), adj. urolig, fløgtig, som vanker vidt omkring. Meget udbredt Ord, i Formerne **vidfæru'e**, **vidfæru**, **visfarau**. I Drk. hedder det **visforoll** (aab. o). G. N. **vidfæruall**.
- vidgjængt**, adj. n. vidtløftigt, stort, meget udstrakt; om Landskaber, Dalskrog, Færvande o. s. v. Tr. Stift.
- vidgjæten** (-gæten), adj. meget bekendt, navnkundig, vidt og bredt omtalt. Meget brugt. i B. Stift.
- Vidheim**, en Benævnelse paa Landet eller Jorden. „Han bur paa **Vidheim**“, siges i Edm. om En som flakker om fra et Sted til et andet, uden at have noget egentligt hjem.
- Vidja** (aab. i), f. en Vidie, en set Kvist eller Svire af et Træ, som tilberedes ved Brænding og bruges til Baand. Den fuldstommne Form erielden (*Selja*. Mandal); ellers hedder det **Via**, **Vie**, **Viggja** (Sogn). G. N. **vidja**. I Edm. har det en egen Form: **Vid**, f.; Fleertal **Via**; i Sammensætning **Via**; saaledes **Blabals**, den tykke, og **Blatagl**, den tynde Ende af **Vidien**. (Forudsæt-
- ter altsaa et **Ventiv**: **Vidjar**). — Mere almindelige Sammensætninger ere: **Vieband**, u. **Vidiebaand**. **Viekippe**, n. **Vidiebundt**. **Viestog**, m. Skov af fjære **Vidier**; især una **Vierstov**. **Viespenning**, f. et lidet **Vidiebaand** (Ag. Stift). — En et andet **Vidja** (**Vie**) f. **Vider**.
- vidkjend**, adj. vidt bekendt.
- vidmænt**, adj. stormundet.
- vidna**, v. n. (a - a), udvides, blive videre. Meget brugt.
- vidopen**, adj. vindaaben, liggende udstrakt paa Næggen. Mest i de nordlige Egne (*viapen*). Sv. **vidöppen**.
- vidspurd**, adj. vidt bekendt, som høres og spørges vidt omkring. Saa vel om Personer som Begivenheder. I B. Stift: **vidspure** (aab. u).
- vidsvæimt**, adj. n. vidtstrakt, vidtløftigt. Der er jo **vidsvæimt**: der er meget store, vidtstrakte Marker. Edm. Ndm.
- vidsynt**, adj. om et Sted, hvorfra man kan see vidt omkring. Ejelden.
- vidt**, adv. vidt omkring, vide, mangesteds (= vide, **vidaa**). „Io vidt“: saa meget, i den Grad. — Komparativ: **vidare** (**viar**), har flere Betydninger: 1) videre, paa flere Steder. Vade her er **vidare**. 2) mere. Eg veit ikke **viare**: jeg veed ikke mere derom. 3) særdeles, synderlig (med en Negtelse). Dæ Hæ **viare** godt: det er ikke synderlig godt. — Jf. **vidaste**.
- Vi**(d)wendel, n. *Raprisolium*, *Poberosa* (*Lonicera*); en slængende Buskvedt med store velluetende Blomster. Forekommer sønderjælds i Formen **Videndel**; i Rusterud hedder det **Virang**; i B. Stift tildeles **Vibendel**. G. N. **vidvindill**. Ellers **Ringvid**, **Vergfletta** og fl. **vidvoren**, f. vedvoren.
- Vie**, f. see **Vidja** og **Vider**.
- vie**, f. vide, **vijsa** og **veagen**.
- Viend**, f. Regjende. — Vier, f. **Vider**.
- vigg**, indviet. Particyp af **vigja**.
- Vigga**, f. (bst. Form), Fjeldmark ovenfor Skovstrændsen; den øverste skovløse Deel af Høifjeldene. (Sbr. Ellers kaldet **Bærjæll**, **Bærinova**, **Vialova** og fl. **vigga**, v. n. rolke, bevæge sig til Siderne, vugge, svæve. Zell.
- vigga**, v. a. udvide; f. **vikka**.
- vigja**, v. a. (gje, gde), vie, indvie; ogsaa **ægtvie**. Inf. i Sogn: **viga**; ellers efter Udtalen **via** og **vie**; men i Imperf. **viage**; *Supin*. **viat** og Imperativ **vig**. Part. **vige**. — G. N. **vigja**. — Heraf **Vigging**, f. og **Viggjelse**, n. **viggje**, f. veagen og **veqa**.
- Vigsla**, f. Bielse. (Zell. og flere).

vigsla, v. a. siqne, indvte. (Forbum især om at afvende Trolddom ved en Sig-nelse eller ved Korsets Tegne). Tell. Hall. **Vigslekall**, m. en Præst. Benævnelsen bruges af Troldene i Folkesagnene). Tell. (Tilbeels Vigslekald).

Vigt, f. Bægt. (Sogn).

vigtug, adj. vigtig; egentlig: vægtig, tung. Ellers et nyere Ord.

Vif (ii), f. (Fl. Vifa, v), en Vig, Bugt; Indbøining, især i Strandbredden. G. N. vik. (Jf. Vaag, Bug, Val). Hertil Gaardsnavnene Vif, Vif'i, Vifanne.

Vif (aab. i), el. Vifa, f. en Fid eller Duffe af Traad. Drk. (Jf. Sv. veck, Fald).

Vifa (aab. i), f. en Uge, Tid af syv Dage. Gaar over til Vefke, Væka, Vifu, Vufu (Inbr. Drk. Dsteb.), Voko (Ramb.), Ufu (Drk.). G. N. vika. Sv. vecka. Dmbyttes ofte med: „atte Dagar“. Om te Uger siges al-tid: fjortan Dagar. Derimod: „att'i Ervoifinne“: henved tre Uger siden. I bine Vifinne: i forrige Uge. (B. Stift). Sedder ellers: i Fyrr-Vifun (Gbr.), i Fyrr-Vufun (Drk.). Dnnor Vifa: næste Uge. (B. Stift).

vifa (ii), v. n. (vif': veif; vifje), vige, gaae tilfide. (Et meget sjeldent og næsten ubrugeligt Ord). G. N. vikja.

Vifkarbeid (aab. i), n. Arbeide for en Uge. Ogsaa kalbet Attebagsarbeid.

Vifemun (aab. i og u), m. den Foran-bring som en Ting faaer paa en Uges Tid. De fone store Vifemunen paa Mtr'a. (B. Stift).

Vifesløtte, n. Engmark, som man kan flaae paa en Uges Tid.

Vifing, m. Indbugger af et Sted eller Distrikt med Navn af Vig.

vilja, v. a. (fje, fte), 1) boie ud, vende fra binanden, stille, aabne, f. Er. Lænderne paa en Sav. N. Berg. — 2) vende, føre tilfide, dreie af fra den ligge Linie. vilje Hesten: faae Hesten til at vende til Siden (nemlig ved et Træk i Lommerne). Mere alm. Jf. einvift, harvift. — 3) føre eller lede ved ubekjendte Kræfter (fordum især ved Trolddom eller Hererier). vilje til seg: træffe til sig, som ved et Trallerie. „vilje ved Dvyr'a“: fordrive Udyrene fra en vis Egn (ved Tryllekunst). N. Berg. (G. N. vikja, boie tilfide). Particip viljt; f. Er. om en Sav: „bo a for lite viljt“, v: den er for lidet aaben, Lænderne ere for lidet ubboiede.

Viljing, f. Udbøining; Bortvendelse.

viffa (for vifla), v. a. (a - a), udboie, gjøre videre, aabne, flappe, f. Er. Vaand, Klæder o. f. v. B. Stift. I Sogn hedder det ogsaa viffa (for vifga). Andre Steder via (vida). G. N. vidka.

viffast (for vifkast), v. n. danne sig, forbedres, faae Forstand; om unge Folk. N. Berg. (G. N. vitkast). Jf. vitraft.

viffja og **Viffjing**, see vilja.

vifla, v. n. falde fra, opgaae Sagen, afstaae fra sit Forfæt. Boff.

vifla, v. a. (a - a), vride, forvride (et Ledemod). Gbr. Drk. — Ellers rengia, fleita, brigbe.

vift, udboiet; see vilja.

Viftronn, f. en Hjør Land, hvis Spids faaer udenfor Landhjørdet. B. Stift.

vifut, adj. bugtet, fuld af Biger; om Strandbredden.

vildre, adj. bedre, hensligere, fortrinli-gere. Meget brugt i Gulbalen og Dsteb. men udtales sædvanlig: villere og vill'er. G. N. vildri. I svenske Dial. viller.

vilja, v. n. (vil; vilde; vilja), at vilje. G. N. vilja. Prærens mest alm.

vil (aab. i), uben Halvled; ellers vil'e (Nfj.), vi (aab. i) og ve. Im-perf. vilde (if). Supinum deels vil-ja, deels vilda og vilt (G. N. vil-jat). — Betydning: 1) vilje, ønske,

agte, have til Hensigt. Dstest i For-bindelse med et Verbum (i Infinitiv), ofte ogsaa med Udoerbtier (om at agte sig etsteds hen). Som transitivt for-binides det kun med Pronomen og ikke med Substantiv. — 2) være færdig eller tilbøielig til; være nærved. Han vil til a ga. Da vil ikke ne: det vil ikke rigtig glide ned. Da vil dette: det er nær ved at falde. — 3) komme til (at ske). Da vil snart fone seg. Da vi 'fje bratt fæ Ende. Han vil eingang angre bæ. I nogle Forbin-delser betegner det ogsaa: bør, maa, behøves, udtræves. J. Er. Da vi 'fje so vera: man maa ikke bære sig saa ledes ad. Da vil vera Raate mæ alt: der bør være Raadehold i alt. Da vil mykje til: der skal meget til, der behøves meget. Da vil anna til: der udtræves noget ganske andet. — For-men „vilba“ betegner i B. Stift baa-be: havde villet, og: vilde baae (i sidste Tilfælde vel egentlig sammentrukket af: vilbe ba'); f. Er. Eg skulde gjort ba naar eg vilba (el. naar eg ha' vil-ba). Eg vilba gjort ba, naar eg kun-

- na (jeg vilde have gjort det hvis jeg kunde).
- viljande**, adv. frivilligt, med Forsæt. (Ejelden). Jf. *uvilja*.
- Vilje**, m. Villie, Lulle; Hensigt, Forsæt. G. R. *vili* (vilji). Formen *Vile* (i) forekommer i Ordet *Ejavnile*. „*ba' sin Vilje*“: gjøre som man lyfter. *Næ Vilje*: frivilligt, med Forsæt. *Le Vilja*: til Behag, efter Ens Vnste. *Hedder oftere „te Viljes“*; f. Er. *gjera ein te Viljes*: gjøre noget til Fordeel eller Fornødsle for En. — *Vilje-ver*, n. i *Falemaaden „dei fekk Viljever'e sitt“*: de fet just det Veir, som de vilde have. B. *Stift*.
- viljug**, adj. villig, følelig, berevillig; ogsaa om noget som lykkes godt, f. Er. om Trær og Bærter. I B. *Stift viljug'e*, ogsaa *villig'e* (uden Lyden af dobbelt l). G. R. *viljugr*.
- Vilkor** (aab. i og o), n. 1) Betingelse, *Vilkaar*. (Ejelden). 2) Forsikkring. 3) Føderaad, Livre, Aftaat. B. *Stift* (see Kor). Mest brugeligt i Kontrakterne i Formen „*Vilkaar*“. Hertil *Vilkaarsfolt*, *Vilkaarsfjøl* og fl.
- vilfora** (vilkaar), v. a. (a - a), *fersifkre*, love at staae inde for. B. *Stift*.
- vill** (ii), adj. 1) vild, utammet (om Dyr); vildtvørende (om Planter); selvnerer: øde, ubyrket eller uveifom (om Gane). G. R. *villr*. (Ang. *vild*). — 2) forvildet, vildfarende, som er i *Vilderebe*. Ejelden, undtagen i *Sammensætning* som *raadvill*, *ættvill*. (Jf. *husvill*). *Heraf vilka* og *vilt*. Ofte om det som foraarlagte *Forsvibelse*; *saaleeds*: *Ein vill'e Reg.* o: en *falk* eller *gal* *Vel*. Ut i *ville* *hav'e*: ud paa det *vilde* *Hav*. — 3) uforlig af *Munterbed*, overgiben, *kaad*, *vilter*; især om Børn. Meget brugt. Jf. *Villa* og *Villing*. (Eenstødig med *kat*, *spen*, *spiden*, *galen*, *spæk*). — 4) *graa**dig*, *yberst* *begjærlig* efter noget. *Han æ so vill ette bi*. (R. Berg.). Andre *Steder*: *han æ galen ette bi*. — 5) *vred*, *bidlig*, *opbraagt*. *Han vart vill'e fyre da*. *Soan*, *harb*. og fl. Ellers: *ill*, *galen*, *ful*, *shint*.
- Villa**, f. 1) *Bildfarelse*, *Forvibelse*. (Ejelden). G. R. *villa*. — 2) *Vilderebe*, *Forvirring*. *Nhl.* og fl. *koma burt* i *Villa*: *komme* i *Vilderebe*, *blive* *forvirket*. — 3) *Bildskab*, *Kaadbed*, *ustyrlig* *Munterbed*. Meget brugt. i *Nordre* *Berg*. — Jf. *Skjæta*, *Skpna*.
- villa**, v. a. (e - te), *vildebe*, *forvilde*, *bedaaere*; ogsaa *forvirre*, *forstyrre*. R. *Stift* og fl. (G. R. *villa*). I *Tell.* ogsaa v. n. *fare* *vild*, *tumle* *omkring*. Ellers „*villa* *seg*“: *forvilde* *sig*. *ville* *Syn'a*: *blende*, *forvende* *Ens* *Syn* (i *hverva*).
- VillarKonn**, n. *Heretorn*; Noget som *forvilder* *Ens* *Sind* eller *berøver* *ham* *Su-kommelsen*. *Tell*.
- villast**, v. n. (est, test), *forvilde* *sig*, *gaae* *vild*, *komme* *ud* *af* *den* *rette* *Vel*. *Selg.* *Inbr.* og fl.
- Villbust**, f. *enkelte* *lange* *haar* i *Dienbrynene* *paa* *Dyr*, *især* *Heste*. *Edm.* (*Villebuste*, pl.).
- Villbyr**, n. *bildet* *Dyr*. *Kjæf**aa* *Villgjeit*, *Villsvin*, *Villkatt* og fl.
- villere** (bedre), f. *vildre*.
- Villesfykje**, f. see *Lullefott*.
- Villing**, m. en *overgiben*, *lystig* *Karl*; en *Bildmand*. Ellers *Villbasse*, *Vill-gast* og fl.
- Villkjøt**, n. *Udvært* *af* *forbarvet* *Kjød* i *et* *Saar*; *vilt* *Kjød*. R. *Berg*.
- Villmann**, m. *Bildmand*.
- Villskap**, m. *Bildskab*, *Overgibenbed*. *Nere* *alm.* *end* *Villa*.
- Villstig**, m. *Bildsti*. *koma* *paa* *Villstig*: *komme* *paa* *Bildspor*; ogsaa *forvilde* *sig*. *Hedder* *paa* *noale* *Steder* *Vill-gras* og *Villstraa*.
- Villvare**, f. *Stind* eller *Pelsvært* *af* *vilde* *Dyr* (?).
- Villka**, f. *Vildbed*; ogsaa *Bilderebe*, *Forvirring* (= *Villa*). *Tell*.
- vilt**, adv. *vildet*, *blindt* *ben*, *paa* *uffendte* *Reie*. *gaa* *vilt*: *gaae* *vild*, *forvilde* *sig*. *fara* *vilt*: *fare* *vild*, *tage* *feil* *af* *Veien*.
- Dim** (ii), n. *Kjæffer*, *Earheber*, *underlige* *Paafund*. R. *Berg*.
- vima**, v. n. (a - a), *tumle*, *løbe* *blindt* *ben*; ogsaa *gjøre* *Karrestreger*, *bære* *sig* *underligt* *ad*, *have* *besynderlige* *Ind-fald*. R. *Berg*. I *Kalders* i *lignende* *Betydning*: *veime*. Jf. *vaama*, *vimra*, *vingla*.
- vimen**, adj. *sær*, *underlig*, *fuld* *af* *besynderlige* *Indfald*.
- vimla**, v. n. *løge*, *føle* *Kvalme*, *være* *nær* *ved* *at* *kaste* *op*. *Def.* — *Kjæf**aa* *vimlen*, adj. *plaget* *af* *Bæmmelse*.
- vimra**, v. n. (a - a), *tumle* *afsted*, *vante* *vild*, *løbe* *blindt* *ben*. *Sbl.* *Edm.* og fl. (I *Edm.* *vimbre*). Jf. *vima*.
- Dimull** (aab. i), m. *Laabe*, *Daare*, *uforstandigt* *Menneske*. *Edm.* Ofte *Dimol* (aab. o). S. *selg*.
- Dimur** (ii), m. en *ærlig*, *et* *besynderligt* *Menneske*. *Tell.* I *harb.* *hedder* *det* *Demur*.
- Din** (aab. i), m. (Fl. *Dine*, r), *Ben*;

- Veninde.** Gaaer over til **Ven** (see) og endnu oftere til **Væn** (fort) eller **Vænn**. **G. N. vinar.** Sv. *vän*. (Ang. *vine*). — **I** Sammensætning tildeels: **Vina**; saaledes: **Vinabæff**, n. en Strid eller Kamp for Morfæbs Skyld eller paa Skromt. (**N. Berg.**). **Vinalag**, n. **Bennelag**. **Vinaverk**, n. **Venstabsstøffe**. (**B. Stift**).
- Vin** (ii), n. og m. **Viin**. **vina** (vine), v. n. varres; om Fugle. **Helg. Drk.** (**I** Østerd. *vine*). **I**. **viola**.
- Vinbær**, n. **Solbær**.
- Vind**, m. 1) **Vind**, **Blæst**. **G. N. vindr.** **I**. **Enoa**, **Kjola**, **Kul**, **Gust** (om en svagere **Blæst**); **Storm**, **Harver**, **Forver**, **Storver** (om stærk **Vind**). — 2) **Luft**; nemlig om indesluttet **Luft** i et lidet **Rum**, og ligesaa om en liden **Luftstrøm**, **Træk**, **Lufttræk**. **Meget** **brugl.** (**I**. **Vindbola**, **Vindknut**, **vindtett**). **Ellers** især om **Luft** i **Jvndvoldene**, **Vinde**, **Opblæselse**. — 3) **Ande**. **I** Talemaaderne: **draaa** **Vind'en**, **o**: **drage** **Anden**, **trække** **Veir**. **tape** **Vinden**: **tabe** **Andebrættet**. **taka** **ette** **Vind'a**: **snuppe** **efter** **Veiret**. (**B. Stift**). **G. N. vindr.** (**Alexanders Saga**, p. 144). **I**. **Ver**, **Teo**, **Ande**. — **I** **Nordland** betegnes **Vindens** **Styrke** **ved** **enkelt** **særegne** **Udtryk**, **saasom**: **ein** **Manns** **Vind**", **naar** **een** **Mand** **kan** **andøve**" eller **holde** **Fisserbaaden** **imod** **Vinden**; **berimod** **to** **Manns** **Vind**" og **tre** **Manns** **Vind**", **naar** **den** **er** **stærkere**; **ein** **Klo**-**Vind**", **naar** **den** **ene** **Klo** **eller** **Hauke** **i** **Seilet** **maa** **trækkes** **ned**. **Ein** **Seals** **Vind**, **see** **Seal**. (**I**. **Græc**). **Note** **Vind'a**: **imod** **Vinden**. **Unda** **Vind'a**: **med** **Vinden**, **saaledes** **at** **man** **har** **Vinden** **efter** **sig**.
- vind**, adj. **vind**, **flav**, **vreden**; især om **Planter**, **Fjæle** og **Plader**. **G. N. vindr.** Sv. **vind**.
- Vinda**, f. 1. **Ekvæbhed**, **Bridning**. (**Ejelden**).
- Vinda**, f. 2. en **Vinde**, et **Redskab** **til** **at** **vinde** **eller** **trække** **med**; f. **Er**. en **Garnvinde**.
- Vinda**, f. 3. **Stilm**, **Brimmel**; en **stor** **fremstrømmende** **Heb** **af** **Fiske** **i** **Bandet** **eller** **Fugle** **i** **Luften**. (**Fiskevinde**, **Fuglevinde**). **Helg. Edm**.
- vinda**, v. a. (**vind**; **vatt**; **vunde**), **at** **vinde**, **trække**. **I** **Lighed** **med** **Formen** **vatt** **bedder** **Præsens** **tildeels** **vitt** **el. vitt'e** (**aab. i**), **og** **Inf. vitta**, **vitte** (**Seag**, **Tr. Stift**); **ellers** **vinda**, **vinde**. **G. N. vinda**. (**I**. **Formerne** **af** **vinda**). **Imperf. overalt**: **vatt** (**G. N.**
- vatt**. **Ang. vand**). **Fleertal**: **vunde**, **vundo**. (**Ejelden**). **Supinum** **meest** **alm. vunde**, **og** **ellers** **vutte** (**aab. u**). **Imperativ** **bedder** **vitt** (**aab. i**) **og** **i** **Fleertal**: **vinde**. — **Betydning**: 1) **vide**, **snøe**, **vinde**. **„vinde** **Klæde**“: **vide** **Klæder**, **presse** **Bandet** **af** **dem** **ved** **Bridning**. **vinda** **Via**: **vide** **Kviste** **til** **Vindbaand**. (**N. Berg. Edm. og fl.**). **I** **de** **sydlige** **Egne** **siges**: **ria**. **„vinde** **seg**“: **vide** **sig**, **vrånge** **lemmerne**, **boie** **sig** **meget**. — 2) **vinde**, **ophaspe** (**Traab**); **vikle**, **snøre**, **omkring** **noget**. (**I**. **vava**, **rovra**, **nusta**). **vinde** **ta** **Sneldenne**: **opvinde** **Traaden** **af** **Tenen**. **vinde** **Bæven** **paa** **Garnbommen** (eller **Kendegarnet**) **paa** **Garnbommen**. — 3) **trække**, **heise**, **bale** **op**. **vinde** **Seal**: **heise** **Seilet**. **vinde** **upp** **ei** **Tunne**: **bale** **en** **Lønde** **op**. **Heraf** **Vinda**, **Vindespel** **og** **fl. Particip** **vunden**.
- vinda**, v. n. (**a-a**), **lugte**, **snue**, **snøste**; **om** **Dyr**.
- vinda**, adj. **bestaaende** **med** **Hensyn** **til** **Vinden**. **Han** **ø** **hje** **so** **vinda** **at** **ein** **kann** **sa** **seale**. **Nordland**.
- vindall**, adj. **vindig**, **uroilig** **af** **Blæst**, **om** **Luften**; **og** **jaa**: **ubst** **før** **Vind**, **om** **et** **Sted**. **Vufferud**. **Vest** **i** **Neutrum** (**vindalt**). **I** **Tell.** **vindaalt**. **Ellers** **vindsam**.
- Vinds-ande**, m. et **svagt** **Vindpust**. **B. Stift**.
- Vindauga**, n. **Vindue**. **Forekommer** **af** **og** **til**, **især** **i** **Ag.** **og** **Tr. Stift**. (**Ellers** **Blæc**). **G. N. vindauga**. **Egentl** **g** **betyder** **Vindauga** **kun** **Vindue**-**Gullet** **eller** **Abningaen**, **medens** **berimod** **Glas** **betegner** **det** **indviatte** **Vindue** **med** **Kamme** **og** **Lisbeor**.
- Vindbelg**, m. **see** **Vindflo**.
- Vindbola**, f. **Luftblære**, **Boble**.
- Vindbolke**, m. **Vindtid**, **Stormbage**.
- Vindbord**(d), n. **den** **Side** **af** **Baaden**, **som** **vender** **mod** **Vinden**.
- Vindbragd**, n. **Nordlys**. **Drk.** **Ellers** **Prag** **og** **Verbraag**.
- vindbroten** (**aab. o**), adj. **brækket** **eller** **forværet** **af** **Vinden**.
- Vindebru**, f. **Vindebro**.
- Vindespel** (**aab. e**), n. en **stor** **Vinde** **til** **at** **trække** **med**; **et** **Spil**, **Ånkerspil**.
- Vindestoff**, m. **Vindfang**, **Stof** **til** **at** **dreie** **en** **Vinde** **med**.
- Vindsfall**, n. **Vindsæld**, **Træ** **som** **er** **nedbrudt** **af** **Storm**. **Sondenfielde**.
- Vindflaga**, f. **Vindflod**, **Vindbygge**. **Et** **meget** **brugeligt** **Ord**.
- Vindflod**(d), n. en **fortværig** **Storm**. **Edm. og fl.** (**see** **Flod**).

vindfull, adj. 1) opblæst, fuld af Luft.

2) plaaet af Vinde i Jndvoldene.

Vindgjære, f. et Vindstøb paa Euen, en Byge. Edm. Ndm.

Vindgust, f. see Vindkul.

vindhart, adj. n. veirbaardt, meget udsat for Vinden.

Vindhauk, m. et Slags Høg, bekendt af den Gaenbed, at den ofte vender sig imod Vinden og vedbliver at spille med Vingerne uden at støve fremad. Sogn og fl. I Edm. kaldet Vindsubb. I Hall. Børteik. — Spovtvis om En, som gjør sig megen Travlbed med uayttige Ting.

Vinding, f. 1) Briding. 2) Uprækning, Heisning; f. vinda.

Vindkall, m. et Slags Fuglestremme, en Vifte som dreier sig for Vinden, ligesom Vingerne paa en Veirmølle. B. Etist. I Edm. Vindkjegle, f.

Vindkast, n. Vindstøb, som fremkommer ved Luftstrømmens Omdreining eller Tilkaekastelse.

Vindknot, m. 1) en Luftblære, opblæst Knude, f. Er. paa Planter. 2) om Vinde i Jndvoldene. 3) en Veirvelvind.

Vindkul (aab. u), f. en Luftning, et saagt Vindpust. B. Etist. Lasaas kaldet Vindgul, Vindkjøla, Vindgust og fl.

Vindkule (uu), f. Vindstøb, Stormbyge. Tell. (Sv. vindkula).

Vindlyse, n. Nordlys, især med rød Farve. (Sf. Snolyse). N. Berg.

Vindløvsfa, f. landvariat Stille.

Vindmylna, f. Veirmølle.

vindopen, adj. aaben for Vinden.

vindsam, adj. vindig. blæsende, stormende; om Luften og Veiret. Tr. Etist. — Sf. vindall og blæsfall.

Vindsbyl (aab. y), m. et stærkt Vindstøb. Hard. (Sf. Byl).

Vindslag, n. et Etød som er meget udsat for Vind. Ehl.

Vindskjegg, see Kinnskjegg.

Vindskjeld, f. Vindsked, Sværffel paa Enden af et Taag. B. Etist og fl. I Andr. Vindskji'a. G. N. vindskeid.

Vindsky, f. Sky som bebuder eller medfører Vind. I Drk. Vindbelg, om smaa tykke Skyer ved Hieldene.

vindstill, adj. stille med Hensyn til Vind. Sf. kraumstill, bærestill.

vindtett, adj. lufstæt.

vindturka, adj. tørret i Luften eller ved Vind.

vindøyg, adj. skjævoiet, skeeløiet. Tilbeels i Ag. Etist. (Sf. Hegl). Af vind, adj.

vinelstjen (aab. i), adj. venlig, hælen,

indsmigrende; om Dyr som holde sig til Menneskene og synes vel om deres Skjætegn. Edm. og fl. I Tr. Etist siges: elskjen.

Ving, m. en Bue eller Beile paa Siden, en Udboining, Vugr, f. Er. i Sættet paa en Raarde, ligesaa om Skafterne paa en Sar og lignende. N. Berg. (Sf. Veng og Eving).

Vingl, n. 1) Forvirring, Bildebede. Da kom i Vingel: det kom i Urebe. Gbr. og fl. (I Ivenske Dial. vingel). — 2) et Slumpetræk, noget som kommer bændelsvis. Tell. Hebber ogsaa Vingle. Hertil Udtrykket „ei Vingle Gaang“: en enkelt Gang bændelsvis.

vingla, v. n. (a-a), 1) tumle omkring, fare hid og did, vante vilb. Tell. og Na. Etist. (Sf. vimra, vandra, andra, anja). — 2) slumpe til, indtræffe ved en Hændelse. Tell. Da vingla saa te. Sf. vengla.

vinglast, v. n. forvirres, komme i Bildebede. Selg.

vinglen, adj. flygtig, uskuldig; ogsaa forvirret. I Tr. Etist vinglat.

Vingstr, f. (Sf. Vingstra), den fjerde Uddeling af Mæven i Roer og andre drøvtyggaende Dyr. N. Berg. Tr. Etist og helg. (Sf. vinst. Sv. venster). Ellers kaldet Bytning og Botn, ogsaa Fæla.

Vingstra, f. den venstre Side.

vingstre, adj. venstre. G. N. vinstri. Kun i den bestemte Form, f. Er. vingstre Hand'a. I vingstre Hand'enne (Tativ).

vingstrebendt, adj. keitbaandet, vant til at bruge den venstre Haand mest. Tr. Etist (ofteft vingstrebent). Ellers kjeibendt, orvbendt (arvbend'te).

Vink, m. et Ryk eller Stød fra Siden. See folg.

vinka, v. a. (a-a), rykke tilside, vende noget bort eller flytte det lidt af Væien. N. Berg. (Maaskee egentlig vride eller sætte skævt, af vind).

vinleg (aab. i), adj. ventlig. Hebber ogsaa vinsleg, men bruges lidet.

Vinn, f. Flid, Stræbsombed. Han ba stik ei Vinn mæ da. (Busterub). Alm. i Talemaaben: „leggje Vinn paa“.

Vinna, f. et stort Arbejde, Markarbejde (det samme som Dnn). N. Berg. Osherb. Tell. Hertil Vinninna (Vleiningen), Sumarvinnna (Høslætten), Sturvinnna (Kornbøsten). G. N. vinna, Arbejde. I Vinne Tibe(r): under Markarbeidet, paa den Tid da de store Gaarbsarbejder foregaae. N. Berg. (Winne kaaer

her i Genitivforhold). Muska Vinna: imellem Pløiningen og Høslatten. Sdm. vinna, v. a. og n. (vinn'; vann; vunnene), 1) vinde, opnaae, erverve (især ved en Kapstræben eller ved at vove noget). G. R. og Sv. vinna. Han vann Prisen. Det ha vunne store Pengar. (Det forbindes ogsaa her, ligesom i Skriftsproget, ofte med Navnet paa det Foretagende, hvort man vinder; f. Ex. vinne eit Slag, eit Sjel, ei Saks). — 2) fuldføre, bringe til Ende, kunne overkomme eller udføre (nemlig et Arbeide). Me vinn' 'kje da te Kvelbs: vi kunne ikke blive færdige dermed til Aftenen. Eg vann bære ein Famn fyre Dagjen. (G. vinne seg, nedenfor). — 3) v. n. mægte, formaae, være istand til. Ofte med et Verbum i Infinitiv. Eg vinn' 'kje bere da: jeg mægter ikke at bære det. Han vann ikke ga lenger. R. Berg. og fl. (Elers: orka, traatta, vera go' til). Ligesaa: Dæ vondt fyre den so' lite vinn'e (v: som formaaer lidet). Ein kann ikke gjera meir eld' ein vinn'e. Eg stunda meg mest eg vann (det meste jeg kunde). Han sløpa mest 'an vinn'e. Meget brugt. i B. Stift. — 4) vinde, seire, faae Overhaand i en Strid. (En Afændring af den første Betydning, men uden Objekt). — 5) have Binding eller Fordeel af noget. Han vann ikke stort pa da: han havde ingen synterlig Fordeel beraf. — Talemaader. „vinne seg“: være istand til at komme etsteds hen. F. Ex. vinne seg upp: være istand til at faae op. vinne seg ut: formaae at gaae ud. vinne seg heim: kunne komme hjem, være istand til at naae Hjemmet. (Meget brugt.). — vinne mæ: formaae noget med, faae Ruat med. — vinne paa: overvinde, overkomme, kunne bestribe. I Sdm. siges ogsaa „vinne aa“ med et Verbum, f. Ex. E vinn' aa lyste da: jeg mægter at løfte det. (Tonen lægges paa „aa“, som formodentlig er Prepositionen aa, v: paa).

vinna, v. n. (a - a), arbeide, være med paa Markarbeiderne (= onna). Et sjeldent Ord; see vavinna. (G. R. vinna, arbeide). Heraf vinnande.

vinnande, adj. 1) mulig, overkommelig, som man kan være istand til. Jf. vinneleg. — 2) arbeidsfør, som kan tage en fuldkommen Deel i Gaarbsarbeiderne. Det æ fem vinnande Menneffer paa Arbeidet. B. Stift.

vinnast, v. n. (vinst, vansk), formaae,

være istand til (= vinna). Rest i Gerbindelsen: vinnast mæ v: formaae noget med, overkomme, bestribe. Sdm. Rdm. Vinnesolf, n. Arbeidsfolk ved Pløiningen, Høslatten eller Kornbøsten. G. Vinna.

vinnesør, adj. fuldkommen arbeidsfør, med Hensyn til Markarbeiderne. Sjelden (f. vinnande).

vinneleg, adj. mulig, gjørlig, om et Arbeide; ogsaa daandteerlig, ikke altfor stor eller tung; f. Ex. vinnele' Stein. R. Stift.

vinnemillom (muska), adv. imellem Pløiningen og Høslatten.

Vinneskap, m. Arbeide paa Markerne (= Vinna); ogsaa Eravshed, Tummel.

Vinnerid, f. see Vinna.

Vinning, m. og f. 1) Gavnst, det som man har vundet. 2) Binding, Forbeel, Hælp, Naade. 3) Overbaand, Overlegenhed, Keilshed til at vinde.

vinsa, v. a. rykke tilside, flytte, føre af Reien (omtr. som vinka). R. Berg.

Vinsar, pl. m. de bedste Fjæle, som danne Bunden i en Baad. Sgl.

Vinskap (aab. i), m. Venskab.

Vinstein (st), m. Vinsteen.

Vinter (Vinter), m. (Fl. Vintra, r), Vinter. I de sydvestlige Egne hedder det Vetter, Vetr, Vet (hvorum see Betr). G. R. vetr. (Derimod Ang. vinter. Gam. Lybst vintar). I Vinter: i den forledne (eller nuværende) Vinter. Derimod: i Fjor Vinter, og: i fyrrer Vinter, om de to næstforegaaende. Søgst aa Vinter: midt paa Vinteren. (R. Berg.). Le Vinters: til Vinteren. Ordet bruges ellers ofte i Genitivforhold; saaledes Vinters Dag, Tid, Vet og fl.

Vinterføre, n. (-før, f.), frodsen Jord; ogsaa Eneføre.

vinterhoggen, adj. bugget om Vinteren.

Vinterlæggje, n. Vinterleie, Vinterhavn for Fartøier. B. Stift.

Vinternæter, pl. f. den Tid hvorfra Vinterhalvaaret regnes; Vinterdag, den 14de Oktober. I bestemt Form Vinternættenne (-nat'na), Dativ Vinternotta (R. Berg.). G. R. vetrnætr. Mobsat Sumarnæter. — Forskjelligt berfra er Vintersnatt, v: en Vinternat (lang og mørk Nat).

Vintersbolk, m. en Deel af Vinteren.

Vintersholva, f. Vinterhalvaar.

Vintersplagg, n. Klædningsstykke til at bruge om Vinteren.

Vinterstenfja, f. Tjænefte i Vinterhalvaaret.

Vinterstid, s. **Vintertid**. Andre Navne paa Vintermaanederne ere: **Vintersparten** (S. Stift), **Vintersi'a** (Ag. Stift), **Vinterstale** (Xr. Stift).

Vintersveg, m. Mælkeveien paa Himmelen. R. Berg. Ellers **Betrabraut**, **Verbraut**, **Stjernebraut**.

vintraak, v. n. blive Vinter, tegne sig til Vinter. Xr. Stift, Gbr. (Sv. *vintraas*. G. R. *vetra*).

Vintring, m. Kreatur, som er aarsgammelt eller fostret Vinteren over. Hedder oftere **Betrung**, **Betle** og **Betel**, endog paa nogle Steder hvor Ordet „**Betr**“ ikke bruges.

vippa, v. n. (a-a), vinke med Haanden, give Legn ved et Vink. Han vippa te meg. R. Berg. (S. Hard. *vitta*).

Viypa, f. 1) en Bippe, Stang til at hale med. (Iste alm.) 2) en liden Kvaft til at bugge og strygge med. Hertil **Dippegras**, **Lummergræs** (*Lycopodium Selago*). Ejselben. Jf. **Bisp**.

Vipre (ii), f. Paafund, besynderlig Skif eller Ceremonie; f. Er. om Skikke som grunde sig paa gammel Dvertro. Sdm. (Jel. *vipr*. *Smaating*).

Vis (ii), f. **Viis**, Skif, Brug. (Meget brugl.). G. R. *viss*. Ogsaa **Maade**, **Maneer**. Paa den **Viis**: paa den **Maade**. Paa alle **Vise**: paa alle **Maader**. (S. Stift). — Naar det sammensættes med saadanne Ord, som betegne Antal, Raal eller Bægt, sættes sædvanlig et „i“ foran, f. Er. i **Flokkewis**, i **Alnevis**, i **Vaagevis**.

vis (ii), adj. 1) **viis**, Klog, forstandig. G. R. *viss*. (Hedder oftere **visleg**). — 2) **vide** om noget, kundig, vel underrettet. Eg vart ikke **vis'e** paa di: Jeg sit ikke rigtig **Besked** derom. Eg æ like **vis'e** (lige Klog). — 3) sikker til at finde, forvaret paa sit rette Sted, eller egentlig: let at vide. Meget brugl. i Sdm. (G. R. *viss*). Legg det so at det æ **vise** te finne: læg dem paa et Sted hvor man kan vide at finde dem.

Visa, f. **Vise**, **Follesang**. G. R. *visa*. Hertil **Visebok**, f. **Visebog**. **Visenote**, m. Melodie som passer til en **Vise**. **Visestubbe**, m. Fragment af en **Vise**.

vise, v. a. og n. 1. (e-te), 1) **vise**, forevise; betegne, paapege. I denne Betydning lidet brugelst, da Begrebet sædvanlig udtrykkes ved **syna** (synne). — 2) **bevise**, **viske** afsted, sende En et-steds hen, især i et **Erinde**. Meget brugl. Heraf **Visarbarn**. — 3) v. n. **vise** sig, være at see. Sjelden (s. **syna** og **te**). Ogsaa fremvise noget, **vise**,

om Ubr. Heraf **Visar**. — **vise** av: afvise, bortvise; sende afsted. **vise** ut: vise paa Der, bede En at passe sig. **vise** veg (veg): bortvise, sage bort.

visfa (vise), v. a. 2. (a-a), tilspidse Enden paa en Traad eller Snor, især ved at strabe den med Kniven. Sdm. (Af **Vise**, m.).

visfall (aab. i), f. besaff.

visfande, adj. som man kan sende bort, eller som er istand til at fremsøre et **Erinde**; om Børn.

Visar, m. **Viser**, paa et Ubr.

Visarbarn (-barn), n. Barn som er antaget til at gaae **Erinder**, bringe **Budstaber**, **Breve** o. s. v. Saaledes ogsaa **Visargut**, m. og **Visargjenta**, el. **Visartaus**, f.

Visbende (ii), n. **Paafund**, **Indfald**, **Kyfte**. Sdm. (G. R. *visbending*, *Vinf*).

Visdom, m. **Viisdom**; ogsaa **Underretning**, rigtig **Besked** om noget.

Vise, m. 1) **Spids**, **Top**, en liden tilspidset **Duff**; især om **Toppen** paa **Græs** og **Korn**; ligesaa om en optretlet **Spids** i **Enden** af **Traad** og **Leug**. „**Visanne** paa **Konna**“ er **Toppen** paa **Kornbaandene** i **Modsætning** til **Stilkene**. Sdm. **Nem**. **Drk**. — 2) **Stilk** og **Blade** paa **Rodrugter**, i **Modsætning** til selve **Roden**; saaledes om **Bladene** af **Poteter**, **Koer** og **Kaalrødder**. **Jæderen**. — I **Ordet** „**Katevise**“ (**Nordre Berg**.) betegner det ogsaa **Hunblomst** eller det første **Legn** til en **Frugt**. (G. R. *visir*, *Knop*).

visen (aab. i), adj. **visen**, **visnet**, forterret. G. R. *visinn*.

Visende (ii), n. **Viisdom** (mest **spovvils**); **Underretning**, **Besked**. Bruges i **Hard**. Han sekk ikke stort **Visende**. (G. R. *visindi*, *Viisdom*).

Vising, m. **Viismand**, **Klog Mand**.

visl, n. 1) **Lummel**, **Bevægelse**. 2) en **Stund**, en **vis Tid**. Gbr. **Fals**.

visl, m. **Visl**, **Tot**, **Rogle**. Sjelden (see **Dott**, **Lapp**, **Lopp**).

visla, v. n. (a-a), sammenvikle, vinde sammen, tilkave **Portioner** af **Hø** og **Halm** til **Koerne**. S. **Stift**. (Ellers **vaandla**, **vandle**). „**viske** æ **give**“: lave og uddele **Foderet** til **Koerne**. R. Berg.

visleg (ii), adj. **viis**, **fornuftig**, **besindig**. Meget brugl. I **Tell**. **viisleg**.

vislege (vifle), adv. **viselig**, **fornuftigt**, med **Klogskab**.

visna (aab. i), v. n. (a-a), **viene**, blive **visen**. Heraf **Visning**, f. **Forvisnelse**; **Viisendeb**.

visp, m. en liden **Duff** eller **Kvaft**.

viß, adj. **viß**, **fiß**. (G. N. **viss**). I Serbelesbed: 1) **fiß**, som ikke mangler eller slaaer feil. 2) **noß** bestemt, som man ikke kan tage feil af. 3) **viß** paa noget, overbevist, som ikke tvivler. Dagsaa behændig eller **fiß** i at træffe noget. — Dø skal vera deg **viß**: du skal være **fiß** paa at faae det. Dø var dø **viß**aste (det **fiß**reste). Et gammale **Syße** er ein **viß**'e Daube.

vißsa, v. a. (a - a), forvise, forsißke. Dø skal eg **viß**se: det skal jeg love for. N. Berg. og fl.

Vissa, f. 1) **Viß**bed, **Sikker**bed. G. N. **vissa**. 2) Forvißning, **Bekræftelse**; ogsaa **Afsjorelse**, nærmere **Bestemmelse**. 3) en **viß** eller **fiß**er Ting; saaledes om den høieste **Sikker** i Kort, især **Trumfknægt**. Tell. Ag. **Sti**st. (**Mob**sat **Uviß**sa). — I **Vissa**: især, **for**nemmelig; ogsaa: **viß**, uden **Tvivel**. Vald. og fl. I **Nordre** Berg. bedder det „i **Viß**sinne“. Te **Viß**se: **fiß**ert, **tilviß**se. Nbl. Eg vil **vita** ei **Vissa**: jeg vil have **Viß**bed, vide noget **fiß**ert. Han **fiß**et **Viß**sa paa dø: han **fiß** **Forviß**ning berom. Dø **Viß**sa ein **beve** æ **Von**'a ein **se**: det er **viß** hvad man har, og **uviß** hvad man faaer. N. Berg.

vißshende, adj. **fiß**er paa **Haanden**, behændig til at træffe.

vißshov, adj. **fiß**er, som træffer **fiß**ert. N. Berg.

Vißmun, m. **Bekræftelse**, nærmere **Underretning** eller **Bestemmelse**. Jæb.

Vißstav, **Antværd**; f. **Vedicy**.

vißtroß, adj. **fiß**er i at tage eller gribe noget, nem til at træffe det rette. Edm.

viß (aab. i), adv. 1) **viß**, **fiß**ert, uden **Tvivel**. Dagsaa som **Udtroß** for en stærk **Formodning**, f. Er. Dei æ **viß** **komne**.

— 2) **fiß**ert, behændigt, uden **Feiltagelse**; f. Er. **faße** **viß**, **hogge** **viß** o. f. v.

Viß, m. 1. med **Betydning** af **Opbold**steb, findes kun **sammensat**; f. **Heimviß**, **Husviß**. G. N. **vist**, f. Sv. **vistas**, opbolde sig.

Viß, m. 2. **Lugt**, **Stank**. Drfd.

Viße, m. **Korn** og **Avner** **tillammen**; **Korn** som er **astærstet** men ikke **kastet** eller **droßtet**. Sogn, Nbl. **Harb**. Tell. I de **nordlige** **Egne** kaldet **Droße**.

Vit (aab. i), n. **Forstand** (**Vid**). **Udtales** **tildels** **Bet** (ee) og **gaaer** **endog** **over** **til** **Bet**. G. N. **vit**. Sv. **veit**. **Drdet** er **meget** **brugeligt** og **Betydningen** er **meget** **omfattende**; det betegner **saaledes**: 1) **Viden**, **Vidende**. (Ejelden). **Inße** **mæ** **mitt** **Vit**: **ikke** **med** **mit** **Vidende**, **ikke** **saavidt** **jeg** **veed**. **Betydning**

gen **Beviß**bed **forudsættes** i **Erbene** **Uvit** og **vitlaus**. — 2) **Forstand**, **Ejendoms**bed, **Indfiß**igt. **fa** **Vit**: **saac** **Forstand**, **blive** **fiß**gere. **ha**' **Vit** **paa**: **forstaae**, **have** **Ejend** **paa**. **Eg** **bab**' **ifße** **meit** **Vit**: **Jeg** **var** **beß**værre **ikke** **fiß**gere. (**Meget** **brugl**). **Dagsaa** **om** **Dyrenes** **Eyne** **til** **at** **forstaae** **og** **tænke**. — 3) **fuld** **Forstand**, **Fornuftens** **fulde** **Brug**, **fuld** **Sands** og **Samling**. **bara** **fiß** **rette** **Vit**: **have** **sin** **fulde** **Forstand**. **miß**se **Vit**'e, **el** **gaa** **fra** **Vit**'e: **blive** **gal**. **stræme** **Ver**'e **or** **ein**: **stræme** **En** **fra** **fine** **Sands**er. **Han** **va** **reint** **av** **mæ** **Vita**: **reent** **ude** **af** **sig** **sets**. (N. Berg.). — 4) **Rlogst**ab, **Besindig**bed, **Raade**bolb, **for**nuftig **Abfærd**. **bruke** **Vit**: **være** **besindig**, **bolde** **Raade**. **tafe** **te** **Vita**: **besinde** **sig**, **tænke** **sig** **om**. (N. Berg.). — 5) **Forligelig**bed i **Umgang**, **Skaansombed**, **Forsonlig**bed, **god** **Tænke**maade. I **dette** **Tilfælde** **bedder** **det** **ofte** „**eit** **gobt** **Vit**“; **for**ovrigt **har** **Er** **det** i **det** **Hele** **kun** **en** **god** **Betydning**. **Jf**. **viß**ig **og** **uviß**ig. — **Om** **Talemaaden** „i **Von** æ **Vite**“, **see** **Von**.

vita (aab. i), v. a. og n. (**veit**; **viße**, **viß**), at **vide**. **Infinitiv** **gaaer** **over** **til** **veta**, **væta**, **vata** (**Ramb**.) og **vætaa** (**Indr**. **Drf**.). G. N. **vita**. Sv. **veta**. **Imperf**. **overalt** **viße** (aab. i) **el**. **viß**le, **for**fißjelligt **fra** G. N. **vissi**. **Eupinium** **paa** **noale** **Steder** **vita** (**veta**). G. N. **vitat**. — **Betydningen** **for** **andres** **lidt** **efter** **Drctets** **Stilling** **og** **kan** **angives** **saaledes**: 1) **vide**, **være** **underrettet** **om** **eller** **viß** **paa**. **Med** **Pronomen** **eller** **med** **en** **ny** **Sætning**, f. Er. **Eg** **veit** **koa** **han** **vil**. 2) **kunne**, **for**staae **at** **gjøre** **noget**. **Med** **et** **Verb**um i **Infinitiv**, f. Er. **Han** **veit** **te** **laaa** **dø**. 3) **kjende**, **vide** **at** **finde**. **Med** **Subst**. f. Er. **vitta** **Begien**: **vide** **Leien**. **Veit** **du** **Vof**a **mi**: **veed** **du** **hvor** **min** **Vog** **er**? — **Talemaader**. **vita** **av** (**vita**, 'ta): **vide** **af**, **vide** **om**. **Had**' **eg** **viß** **ta** **bi**: **hvís** **jeg** **havde** **viß**st **om** **det**. **Me** **vil** **ikke** **veta** **ta** **fiß**it: **saadant** **vilde** **vi** **ikke** **vide** **af**, **vi** **kunne** **ikke** **lide** **det**. **Eg** **viß**' **ifße** **ta** **for** **dø** **datt**, o. f. v. **vita** **um**: **vide** **om**. — „**Eg** **veit**“ **sættes** **ofte** **foran** **en** **Sætning** **for** **at** **utbrøffe** **en** **Formodning** **eller** **danne** **et** **Slaags** **Spørgsmaal**sform, f. Er. **Eg** **veit**, **dei** **æ** **komne** **no**: **de** **skulde** **dog** **vel** **være** **komne** **nu**. **Ugesaa** „**veit** **eg**“, **ved** **Enden** **af** **Sætningen**. **Han** **ba** **væl** **gjort** **dø**, **veit** **eg**: **han** **maa** **dog** **vel** **have** **gjort** **det**, **el**. **han** **skulde** **vel** **ikke** **have** **for**smøt **det**?

vitande (aab. i), adj. vidende.

Vite (aab. i), m. Baun, Varde; Bjerg-top hoer paa der forud holdtes Vaag og optændtes Blus i Krigstider. Nu mest brugeligt som Stedsnavn. Paa nogle Steder Døra; i Jndr. *Daataa*. G. N. *viti*. Jf. *Vare*.

vitefjer (aab. i), adj. videbegjærlig.

viteleg (aab. i), adj. vitterlig, bejendt. (G. N. *vitanlegr*).

Vitende (aab. i), n. Vidende; Bevidstbed. N. Berg. (meget sjelden). G. N. *vitund*.

vitig, f. *vitug*.

vitja (aab. i), v. n. (a-a), besøge En, reise ud i et Besøg eller til et Gjæstebud. (Kun om et længere Besøg, eller et Ophold i flere Dage). Meget udbredt (Tell. Hall. Edm. Ndm. Belg.). Almindeligst ubtalt *vitja*, *viffje*; i Edm. *vittje*. G. N. *vitja*. Sæbrankig uden Objekt; f. Er. *Dei va ute aa viffja*.

Vitjar, m. og **Vitjafolk**, n. Besøgende, Folk som reise i *Veisje*.

Vitjing, f. Besøg. *vera ute paa Vitjing*: være ube i Besøg.

vitløs (aab. i), adj. 1) bevidstløs, sansesløs. (Sjelden). 2) gal, affindig. 3) uforhædig, ufornuftig, som man ikke kan komme tilrette med. — Jf. *uvitug*.

Vitløysa, f. 1) bevidstløs Tilstand. (Sjelden). E. *lvit*. 2) Galtskab, Raserie. Dgaa om En som er gal.

vitna (aab. i), v. n. (a-a), vidne, afslægge Vidnesbyrd. G. N. *vitna*. — *Lagaa va a. bevidne*, erklære som Vidne.

Vitne (aab. i), n. 1) Vidnesbyrd. Sjelden, som i Talemaaden „*vera Vitne um*“: bevidne. G. N. *vitni*. — 2) et Vidne, En som vidner. „*stjota te Vitnes*“: henstude Sagen til Vidner, kalde nogen til Vidne. B. *Stift*. (Nogle Steder: *lyse te Vitnes*).

vitnefast, adj. *vidnefast*, som kan bekræftes ved Vidner.

vitnefor, adj. myndig eller antagelig som gylbdiat Vidne.

vitnelaust, adv. uden Vidner.

Vitnesmaal, n. Vidnesbyrd, Udsagn af et Vidne. Tell. og fl.

Vitor (aab. i), n. Vidnen eller Kundskab om noget; det at man har Tilfyn med en Ting for at kunne vide hvor den er at finde. Edm. Nbl. Du lyt'e ha' eit Vitor nye Hestanne. (Egentlig *Vitor*). G. N. *vitord*, *Vitende*.

Vitr (*Vitt'er*), n. et Varsel; et Tegns eller Syn, der ansees som Varsel for en Begivenhed. Forekommer i *Tr. Stift*,

og *sjelden*. (See *vitra*). G. N. *vitran*, *Maabendarelse*.

vitra (*vitre*), v. a. (a-a), varfle, fige til, lade En faae noget at vide. Edm. *Vitre me ta di naa du a' færig'e*: sig mig til, naar du er færbig.

vitraft, v. n. faae Forstand, dannes, forædles, komme til mere Udvikling eller Nødenbed; især om unge Folk. Jøb. Tell. Hall. — I de nordlige Egne siges *viffast*.

Vitring, f. Varsel, Tilføjelse, det at man faaer noget at vide. Nbl. Edm. *Eg sekk et Vitring um da*: jeg fik Nys om det. Jf. *Vitr* og *vitra*.

Vitrskap (aab. i), m. Vidnen, Kundskab; ogsaa Vidneskab. Sjelden.

Vitre, f. f. *Bett*. *Vitr*, n. f. *Beitt*.

vitt (ii), f. *vidt*. *vittra*, f. *vinda*.

vittra (aab. i), v. n. vinke, give Tegns med Haanden. Hard. (I Edm. *vipp*). Vel egentlig: lade vide.

Vitring, f. *Binding*.

vitug (aab. i og u), adj. 1) forhædig, flog, fornuftig. 2) skjonsom, billig, velkænde. 3) besindig, læmpelig, god til at komme tilrette med. Alm. og meget brugl. dog i forskjellig Form: *vitug'e* (N. *Stift*), *vitug'e* (Tell. og fl.), *vetug* (Nj. *Stift*), *vetau*, *vøtau* (*Tr. Stift*). G. N. *vitugr*.

Viv, n. Kvinde; Kone, Pige. *Finde* ofte i gamle *Viser*, men er ellers forældet. G. N. *vis*, n.

viva, v. n. parres, om Fuglene. Edm. Ellers *vina*, *svla* og fl.

Vivendel og **Vivang**, f. *Vidvendel*.

Vo, f. *Uvisshed*; see *Va*.

vo, see *vada*. — **vo** (aab. o), f. *vera*.

Vodd, f. *Vode* og *Vell*.

Vode (aab. o), f. 1) Vaden, Handflagen at vade. Legendlig: *Lummel*, *Røre*, *Selerie*; ogsaa *Sladder*. Edm. — 2) en *Fistestim* som svømmer oppe i Vandfladen (f. *vada*). N. Berg. *Nogle Steder* *Voe*, *Væe*. (Ellers *Vaf*). Jf. *vada*, acc. *vadu*.

Voffermyfs, f. *Vorfammyfs*.

vog (*veide*), f. *væga*.

Vogga, f. en *Bugge*. G. N. *vægga*; acc. *vøgga*. — **Voggebarn** (-*badn*), n. Barn som ligger i *Buggen*; *Pattebarn*. **Voggebleia**, f. *Buggetæppe*. (*Sondenstels*). **Voggepeng**, m. *Gaver* som man giver et nyfødt Barn. Gbr. og fl.

vogga, v. a. (a-a), *vugge* et Barn. Ikke alm. — see *rugaa*.

vogje, f. *væga*. **vogjen**, f. *vægjen*.

- Bogn**, *f.* en Bogn. Udtales almindeligst *Wagn*. (Ev. *vagn*).
- Dof** (aab. *o*), *n.* Baag, Hul i Iisen paa Banet. *G. N.* *vök*, *f.* Heraf *veffa*. *Jf.* *Raf* (Ev. *vrak*).
- Dofa** (aab. *o*), *f.* Baagen, det at man vaager om Natten. *B.* *Stift* og *f.* Søndensfelts skal det forekomme i Formerne *Dofu* og *Dufu*. *G. N.* *vaka*; *acc.* *vöku*. (Eilers *Bakstr.*) *Dofa* (el. *G. N.* *vaka*) har ogsaa været et Navn paa enkelte Helligdage eller egentlig Nætterne til disse Dage, da man vaagede og holdt Andagt i Kirkerne. I dette Tilfælde findes Ordet kun sammensat, og Konsonanten „*v*“ er nu overalt bortfalden, saa at det hedder: *ofe* (aab. *o*), *ufu*, og *ok*; saaledes *Halvårsöfe*, *Jonsöfe*, *Syftesöfe*, *Diavöfe* (*Diosöf*), *Barsöfe*.
- Dof-eld** (aab. *o*), *m.* Baal, Blus som antændes paa et Sted i Marken, hvor man vogter Kvæget om Natten. *Soqn.* (Egentl. *Dofe-eld*). Eilers *Stöleib*, *Kyng*, *Brisng*.
- Dofenatt** (aab. *o*), *f.* 1) Baagenat, en Rat da man vaager. (*f.* *Dofenæ'ter*). 2) en Rat som anvendes til Dands og Kvistigbed. *Nbl.*
- Dofö**, *f.* *Vifa*. — *vöfs*, *f.* *veffa*.
- Dofstr** (*Dofstr'er*), *m.* 1) Bært, Dpært; ogsaa Stigen, Iltagen, Forsögelse. *G. N.* *vöstr*. — 2) en Bært, Plante. (*Sjeldnere*). — 3) Gævret, unaturlig Udvært paa Legemet. (*Jf.* *Dfm*). — Erdt hedder paa enkelte Steder *Dofstr*; i *Gbr.* forekommer ogsaa *Dof's* (*Elsvöfs*); men ellers beholdes Endelsen „*t*“ baade i Sammensætning og i Ordets øvrige Former, endog i det gamle *Dativ*, som forekommer i Forbindelsen „*a Dofstra*“, *f.* *Er.* han æ liten *a Dofstra*, *o*: liben af *Bært*. (*N.* *Berg.* og *f.*). I *Dofstr'a*: i *Dpærten*. Han var i fremste *Dofstr*: han var næsten fuld-voren.
- Dofstrabald**, *n.* Sting eller Hold, som enkelte Menneſter plages af i *Dpærten*. *Edm.*
- Dofstrafög**, *m.* una, oppvørende *Stov*. Hedder østere *Dofstrafög*.
- Dofstraver**, *n.* Beir som er gunstigt for Græssets Bært. *Er.* *Stift*.
- vofut** (aab. *o*), *adj.* bullet, fuld af *Huller* eller *Vaager*; om *Jis*.
- Vol** (*oo*), *f.* en *Fjeldside*, *Fjeldſtraaning*, see *Bor*.
- Vol** (aab. *o*), *m.* 1) *Stof*, *Ræv*, *langt* *Staf*. (*Styrevol*, *Lustavol*). *N.* *Stift*. *G. N.* *völr*. „*ſtje mä Staut æ Vol*“: ſidde med *Ror* og *Skjød*, holde *Rorſtangen* og *tillige* *paſke* *Seiſtjød*. *N.* *Berg.* — 2) en *langſtrakt* *Bugle*, en *Forbøining* som ligner en *Belæg*. Han hadde *ſtele* *ſe*, ſo *dæ* *ſynt* *Bolanne*. *Edm.* *Hertil* *Trotevol*.
- Vold**, *f.* *Bold*, *Boldsombed*; *f.* *Fald*.
- volda**, *v. a.* (*e - e*), *volde*, *foraarsage*. *G. N.* *valda* (*veld*, *olli*). *Jf.* *valba*.
- Volende**, *f.* *Belende*.
- Voll**, *f.* en *Dib*, et *Antal* af *fire* *Enese* eller *80* *Stykker*. *Jæb*.
- Voll**, *m.* en *Bold*, *Græsplan*, *Engſlette*, *Jævn* og *græsrig* *Eng*. *Nogle* *Steder* ogsaa en *Flade* eller *ſtraaning*, som er *lidt* *opbøiet* i *Midten*. *G. N.* *völler*, *Marf*. *Ev.* *väll*, *Grægang*. I *Sammenſætning* gaaer det over til *Dall* (*f.* *vallgrog*, *Ballmart*, *Ballbø*). I *Stedsnavne* hedder det ogsaa *Dalle* og *Delle*, og til ſelve *Gaardnavnet* *Belle* hører *undertiden* en *Sammenſætningsform*: *Balla*, *f.* *Er.* *Ballagaren*. Dette grunder ſig paa *Formerne* af det gamle *völler*, nemlig *Genitiv* *völlar* og *Dativ* *velli*.
- volla**, *v. a.* (*a - a*), *lægge* paa *Bold*, *udbrede* et *Garn* eller *Fiſke* *over* *Marken* til *Terring*. *Sbl.* *Jæb*.
- Vollhøy**, *n.* *Boldbø*, *hø* af *gammel* *Eng* eller af *Mark* som har en *ſaft* og *naturlig* *Græsbund* (i *Modsætning* til *Høileland* og *tilſaet* *Eng*). *Ag.* *Stift*. *Se* *Kristiansland* *ſiges* *Dallhøy*.
- volten**, *væltet*. *Particiv* af *velta*.
- Vomb** og *vomba*, *f.* *Baamb*.
- Von** (*oo*), *f.* 1) *Formøining*. *Alm.* og *meget* *bruag*. *Ed* *beve* et *Von* *um* *dæ*. *Detta* *va* *mi* *Von*: *det* *ventede* *jeg* *juſt*, *det* *ſvagede* *jeg* *for*. *Von* *for*, *f.* *nebenfor*. — 2) *ſimelighed*, *Sandsynlighed*; ogsaa *Mulighed*. (*Ev.* *vån*). *Dæ* *va* *Von* *te* *di*: *det* *var* *ſimeligt*. *Dæ* *mindre* *Von*: *det* *er* *mindre* *sandsynligt*. *Dæ* *ingja* *Von*: *det* *er* *umuligt*. — 3) *Haab*, *Forhaabning*, *Forventning*. *G. N.* *vån*. *ſaa* *Von* *paa*: *ſaae* *Haab* *om* *noget*. *Han* *gav* *meg* *Von* *paa* *dæ*: *han* *gav* *mig* *Udfigt* *der* *til*, *lovede* *det* *ſaa* *halvveis*. (I *Edm.* *han* *drag* *me* *Von* *paa* *dæ*). *Dæ* *ſiv* *Von*: *det* *er* *Haab* *om* *liv*. — *Talemaader*. — *Von* *ſer*: *ſnart*, *om* *fort* *Lid*, *ſørend* *man* *venter* *det*. (I *Nbl.* *Bones* *ſer*; i *Edm.* *vent* *ſnegare*, *f.* *vona*). „*Von* *meir*“: *mere* *end* *man* *ſkulde* *vente*, *ikke* *libet*. Hedder ogsaa: *Bono* *meir* (*Stav.* *Amt*), *Bonom's* *meir* (*Buſterud*, *Gbr.* *Er.* *Stift*). *Dæ* *Von* *beſs*: *det* *kan* *man* *vente*, *det* *er* *natur-*

ligt. (Edm.). „Paa **Von'a**: paa det Uviſe, paa Lykke og Fremme, eller egentl. paa en Formodning. (Meget brugl.). D'a paa **Von'a**: det er uviſt, det ſan baade ſtee og ikke ſtee. Som Indledning til en Sætning bruges „paa **Von'a**“ i Betydningen: om, ſkald, for det Tilfælde at; ſ. **Ex.** Tak paa deg Hatten, paa **Von'a** da vert'e Regn, ∴ for det Tilfælde at der ſkulde komme Regn. Me lye ba da færtig, paa **Von'a** han kem ette da. (**B.** Stift). gaa paa ei **Von**: gaae paa det Uviſe, eller med kun lidet Haab om at faae ſit Verinde udrettet. Ligefaa: „gaa paa tvo **Bone(r)**, ∴: ſaaledes at man venter ligefaa vel det ene ſom det andet. Dæ gleeft ette **Vo**: om: det gif ſom man ventede. „D'a utur **Von** a **Ver**“, ſiges i **Ordb.** om noget ſom er reent urimeligt eller alfor galt. **I** Edm. hedder det: D'a burt i **Von** a **Wite**.

vona, v. a. (a-a, og a-te), 1) formode, have Formodning om, vente. Meget brugl. — 2) haabe, vente, have Haab om. **I** Tell. hedder det væne og vones. Noſte Steber vonaſt. (**G.** N. vana, vona). Eg vonte detta: jeg ventebe juſt dette. (**B.** Stift). Hertil horer formodentlig: „vont ſneagre“, ∴: ſnaert, førend man venter det. (Edm.). Ellers: **Von** før.

Vonaſer, ſ. en Reife paa det Uviſe, uden Viſhed om Held.

Vonaſt, n. det at man faſter Fiſke-vodbet paa det Uviſe, uden at have ſeet Leqn til Fiſk. **B.** Stift.

vonalaust, adv. uden Forhaabning.

vonande, adj. rimelig; ſ. vonleg.

vonast, v. n. vente, formode; ſ. vona.

vond, adj. ond. Kunde ogsaa ſtrives **vund**, da **Vokallyden** egentlig er den ſamme ſom i **vunden**, **rund**, **Stund** o. ſ. v. **G.** N. vandr (**Jøl.** vondr). Som Komparativ bruges: verre (verr), og Superl. veſt; i **Tell.** veſlaſte (ſom egentlig horer til **veſall**). — Betydninger. 1) ſlem, vanſkelig, ikke let (= vand). Han a vond'e te finne. D'a vondt a vita kva ſom rettaſt' er. — 2) ond, bitter, ſmertelig (om Fornemmelſer). Neſt i Neutrum (vondt). **Iſ.** ill og ſar. Ogsaa: ubagelig, mobbydelig; ſ. **Ex.** ein vond'e Smal. (Ejelnere). Sondenſjelds ſiges „vondt“ ogsaa om **Beiret**, men ikke i **B.** Stift (ſ. laak og ſtygg). — 3) ond, ſlet, ſtabelig (om Ting i Almindelighed). D'a ikke vondt i di: det er ikke ſtabeligt, der er ingen Fare ved det. — 4) ond (om Menne-

ſter), ondſkabsfuld, iſebundet. vende **Folk**. vondt **Selſkap**. (Selvden om enkelte Perſoner). — 5) vred, bidſig, forbitret. Ma 'tje vera vond paa meg. Han vart vond fore da. Kun ſondenſjelds. (Ellers ſint, ill, vill og ſl.). — **I** Forbindelſe med enkelte Partikler ſaaer **Ordet** (i **B.** Stift) et Par gamle Former, nemlig **vondaa** (for **vondo**) og **vondes**. Saaledes: „Ma **vondaa**: med det onde, med **Tvang** eller **Volb**ſombed. (Sv. med **ondo**). **Fyre** **vondaa**: for det onde, ſom **Forbud** for noget ondt. (Modſat: **fyre** **godaa**). **Ta** **vondaa**: af noget ondt. (Rettere: **utaa** **vondo**). **Te** **vondes**: til det onde. (**I** **Ebl.** hedder det: **te** **vondaa**). **telja** **te** **vondes**: tilſkynde til ondt, **yppe** **Strid**, **opbibe** **Folk** imod hinanden. — **At** **Talemaaber** med **Verber** mærkes: „bana **vondt**: have ondt, være ſyg. **ſaa** **vondt**: ſaae ondt, blive ſyg (om et pludſelig Anſald); i indſkrænket **Forſand**: blive barselſyg. **gjera** **vondt**: gjøre ondt, **ſmer-te**; ogsaa: ſtabe, være til **Stade**; ligefaa: gjøre **Fortræd**, **fornarme** nogen, **gjøre** **Synd**. **bea** **vondt**: onſte ondt. **hjo'e** **vondt**: true med **Volb**ſombed. **leggie** **vondt** **fyr'** **ein**: ſværte eller **ba-gtale** **En** (ſ. **leggia**). **Han** **vild'** **ikke** **leggie** **ſo** **vondt** **at** **ſeg**: han vilde ikke **paatage** **ſig** **ſaa** **megen** **Uleilighed**, **udſætte** **ſig** **for** **en** **ſaadan** **Ubeagelighed**. **vondlynt**, adj. vredladen, bidſig. **Tell.** **Vondla**, ſ. ond **Fornemmelſe**, **Smer-te**, **Iſebefindende**. **Ei** **Vonſte** i **Kropp'a**: en **Fornemmelſe** af **Egdom**. **vondſkjyrt**, adj. n. uviſt, uſikkert. **Ør.** (**Iſ.** **vandſkjyrt**).

vondsleg, adj. noget ond eller ſlem; iſær: bidſig, barſk, vredladen. **I** **Tell.** hedder det **vondſleg**.

vonleg (oo), adj. rimelig, ſandſynlig, ſom man kan vente. **G.** **Von**.

Vonløyſa, ſ. Uſandſynlighed; ogsaa **ſaabløſhed**, det at man ikke kan vente noget.

Vonmaal, ſ. **Badmaal**.

Vonn, ſ. **Vand**. — **vonn**, ſ. **vaar**.

vonoms-meir, ſ. **Von**.

vont, ſ. **vona** og **vond**.

Vor (aab. v), m. 1. en liden **Brygge**, en **Kaſte** af **oplagte** **Stene** ved et **Landingsſted**, iſær paa **begge** **Sider** af en „**Støb**“, **hoort** **Daabene** **trækkes** **paa** **Land**. Meget brugl. **veſt-** og **nordenſjelds**. (**Iſ.** **Jøl.** **vör.** ſ. **Landingsſted**). **Ejelnere** om en **oplaſtet** **Volb** af **Grus** og **Steen**, ſ. **Ex.** ved **Streb**. — **Vo-raſtein**, m. **Steen** i en **Landgangs-**

- brugge, eller en Steen hvorpaa man siger ud af Baaden.
- Vor** (aab. o), m. 2. 1) Kjølvand, Stribe eller sønligt Spor paa Vandfladen efter fremfarende Baade og Fartøier. B. Stift. Dei røbde att-i Vor'a ette øst (fulgte lige efter øst). — 2) et Aarebrag; eller maaffee egentlig: Mellemrummet imellem Aarebragene. Me laut ro kvar ein Vor, o: vt maatte roe den hele Rei, uden at faae seile. (N. Berg.). G. N. vörr, m. Aarebrag. — 3) Omvæltning, Forstyrrelse. Edm. (Kun i Fleertal). Dei ha gjort go' Vora: de hadde gjort en forfærdelig Rumstøring.
- Vor** (oo), m. 1. et Maaltid, en bestemt Deel eller Portion af Mad. Sogn, Ebl. Han æ ryr' ein boren Vor: den Mad er udroi, som man bærer hjem; o: som man har laant eller tiggat. (Ordsprog i Ebl.). Ein Rars Vor: Ret eller Portion for en voren Karl. (Sogn). Hertil Etlabor, Ryravor (Ruvor). Andre Steder bruges det kun i Sammensætningerne Rattvor og Kvelsvor, men bedder ellers ogsaa Vær (Rottvær, Vistasvær, Morgavær); Jf. Dogaug for Dogaug. Egentlig Verb og Vord. G. N. verdr.
- Vor** (oo), m. 2. Skøtsaand, Følgeaand, usynligt Væsen som forestilles at være et Menneske. Edm. Sogn, Tell. (Hjelden). I „Garevor“ betegner det Stedets Skøtsaand. (Jf. Vorkler). Egentlig Vord. G. N. vödr, en Vægter. Jf. Sv. valnad.
- Vor** (oo), m. 3. ydre Væsen, Udseende, Mine, Ansigtstræk. Brugl. paa Helg. Jf. Verlit og vorleag.
- Vor** (oo), f. en Bjergsøide, et Fjeld. Øst. I Udtalen nærmer det sig til Vol (med tykt l). Ligesaa i Jendøen, hvor „Vol“ betegner en Fjeldsøide eller Ervaaningen nedenfor Fjeldbyggen. Maaffee egentlig Vord eller Vorda (med samme Begreb som Varde og Vite).
- Vora** (oo), f. 1) Knippe, Klunge, sammenbunden Hob (= Haanf). Helg. (Udtalt næsten som Vola). — 2) et Antal af ti Stykker, et halvt Snees, f. Er. af Jff. Nebenes.
- vore** (aab. o), see vera og voren.
- voren** (aab. o), adj. beskaffen, stiftet, værende i en vis Forfatning. Et alm. og meget brug. Ord; paa nogle Steder udtalt med luft o. (Overgang til volen, med tykt l, skal forekomme i Gbr.). Er. Kor æ han voren: hvordan er han? Ho æ 'he so vorat: hun har ikke det Stindelag. („Ho æ so vorat“ betegner undertiden: hun er frugtformelig. Abl.). Eg veit ikke kor d'æ vore: jeg veed ikke hvordan det er fat. Dei va so ille vorne, o: usle, daarlige. (Jf. sovoren). Ordet lægges ofte til andre Adjektiver og betegner da en vis mindre Grad af Beskaffenheden, omtrent som Endellen „lig“ og „agtig“ i Dansk; f. Er. seinvoren (noget seent), losvoren (noget lyst), blavoren (blaaagtig, blaaagtig). Ordet gjenfindes i danske og svenske Dialekter i Formerne vorn, vorren og (i Sv.) vulen. Derimod synes det at mangle i det gamle Sprog, da det neppe kan svare til G. N. ordinn (for vordinn), da nemlig dette hos os bedder: vorten. Det synes hellere at være et Particyp af vera, svarende til Subinum vore og dannet i Flgbed med boren og floren.
- Vorfrumys** (aab. o og v), Maria Bebudelsesdag, den 25de Marts. Nordland. (See var). Bedder ellers: Vorfremys (Ebl.), Doffermys (Sogn), Vorsmys (Helg. Edm.), Varsmymys (Abl.). Andre Steder kaldet Marimys. Betegner egentlig: vor frues (o: Jomfru Maria's) Mæsse; imidlertid kunde Formerne Vorsmymis og Varsmymis synes at have en anden Oprindelse.
- Vor-flor** (oo), n. smaa Striber eller Ridser i Huden, hvis Aarsag man ikke veed. Sogn. I Edm. Vorklar.
- Vorlit** (oo), m. naturlig Substans i Ansigtet (nemlig i Rødsætning til en tilfældig Rødme eller Blegbed). Edm. Jf. Hamlit.
- Vorpe**, f. Indretning til Larefangst. Er. Stift. See Verpe.
- vorpen**, Particyp af verpa.
- vorsteg** (oo), adj. taffelig af Udseende, som har et godt Ansigt. Helg. (see Vor). Ho æ 'he so vaster, men ho æ so vorst'.
- Vorsmymys** (aab. o), f. Vorfrumys.
- Vorta** (oo), f. Vorte. (G. N. varia; acc. vortu). Hvas vortut, adj. vortet, fuld af Vorter.
- vorten** (aab. o), adj. vorden, bleven. (Particyp af verta). Gaaer over til vurtten (Gbr.). I Sogn sættes det ofte efter et Adjektiv, f. Er. Han æ fluke vorten: han er bleven syg. Ho æ stor'e vorti (bleven stor) o. f. v.
- vorug** (aab. o), see varug.
- Voss**, m. (Nl. Voss, v), Indbygger af Distriktet Voss i Bergens Stift. Brugl. i Naboegnene (Sogn, Abl. Gard.). Andre Steder: Vossing. — Vossa, f. et Kvindfolk sammenslebs fra.

Vott, m. Pante, Handfke. G. N. vötr. Flerantal hedder i Nordre Berg. Vette. (G. N. vettir). — Herilf Votta-rume (aab. u), m. Lommelens paa en Vante. (Sogn og fl.). Jf. Lume. Vortepar, n. et Par Panter. (J Edm. Pettepar).
Vottull, f. Ud til et Par Panter.
Vorde, m. Muffel, Balbe, en Skodfuld Deel af Lemmerne, f. Er. ved Roden af Lommelfingeren. N. Berg. J Ehl. hedder det Vodd. G. N. vöðvi.
voven (aab. v), adj. vævet. (Part. af veva). G. N. olinn, for vofinn.
vrang, vanskelig; see rang.
vret og **vretas**, f. reib.
Vreite, f. Græft, Rende. (Tell.). See Reita og Beita.
vrie, v. a. vride; see ria.
Vudu (for Viba), f. Træværk, Træ-Materiale. Gulbalen og flere St. i Tr. Stift. J Inderoen her om Plankeværket eller Bunden i Fartøier. J Drk. om Træ til Bygninger og til Gjerder. Udtales sædvanlig Vuddu og forkortes til Vuu el. Du (i Drk.); saaledes Garvu og Utgar-vu (Gjerdefang). Jf. Angell. vudu. Eng. wood. — Et andet Vudu findes i Ordene Bakvudu og Kringvudu (Indr.), hvor det hellere skulde hedde Udu (for Ida); see Ja.
Vufu, Uge; see Vika.
vund, adj. ond, slem; see vond.
vunden, adj. 1) vreden, snoet. 2) opvunden, opbæstet. (Part. af vinda). G. N. undinn. Et vunda Vid (Ve): en vreden Vidde. (N. Berg.).
vunnen, adj. vunden, erhvervet. Part. af vinna. (G. N. unninn).
vurd, f. vurd. Vurt, f. Byrter.
Vuru, f. Bramseflit i en Hud. Drk. See Vere.
varug, varig; see varug.
Vutu, f. Vete. Vuu, f. Vudu.
Vyle (aab. v), n. Stjert; f. Vele.
vyra, aab. v (for vyrda), v. a. (e-de), agte, ansee, sætte Pris paa; andse, skjette om, befatte sig med. Et meget brugelig Ord, men i forskjellig Form. J B. Stift hedder det oeralt vyrja el. vyrje; i Præsens vyr'e (aab. v), i Imperj. vurde (Søndre Berg.) og vrede (N. A.), Supinum vurt og vyrt. — J Kr. Stift: vyra (Præs. vyre); i Tr. Stift: vora el. vør', og paa nogle Steder vøle. G. N. virda (vyrda). Sv. vörda. Den egentlige norske Form er altjaa vyrda, beslektet med Vord (Vær), og den egentlige Betydning er: gibe Værd, værd-

sætte, vurdere. (J den sidste Betydning siges nu tildeels: værdere). — Dei vord an so lite: de agtede ham kun libet, de havde saa liden Respekt for ham. Eg vil ikke vyrja da: jeg vil ikke befatte mig dermed. (Meget brugt. i B. Stift). Vyr da infje: ands det ikke, lad det være. (Mange St. vør). „vyre seg“ (vora se): holde sig reen og ordentlig. Jf. vyren, Vyrsla, vyrlaus, uvynen, sanvyra.

Vyra (for Vyrda), f. Agt, Agtsomhed. Sjælben (f. Byrnad og Vyrsla). Jf. Uvyra, Esvyra.

vyrande (aab. v), adj. værd at agte. J B. Stift: vyrjande.

vyrð, part. agtet, anseet; ogsaa tilseet, skjottet. J Søndre Berg. vurd'e.

Vyre (aab. v), n. Værd, Værdie. (Dalevære, Ortavære). N. Berg. see Være.

vøren (for vyrden), adj. agtsom, omhyggelig; ogsaa reentlig, ordentlig. J Sammensætning hedder det ogsaa vyr-dig, saaledes storvyrdig og storvyrren: selvsød, indbildsk.

vyrja, agte; see vora.

vyrk, adj. 1. bestemt til Arbejde, eller som man kan arbejde paa; om Dagenes. Ein vyr'e Dag: en Søgnedag. vyrkt aa belaaet: Søgnedag og Helligdage. Kr. Stift, Hærd. og fl. Eller i B. Stift: yrk; i Tr. Stift ogsaa yrkjen. G. N. virkr (beslektet med Verf).

vyrk, adj. 2. omhyggelig, som viser Omhed og Omsorg for En. Det va so vyrke før'an: de vare saa omhyggelige for ham, saa gode imod ham. Sogn, Esi. Edm. G. N. virkr.

Vyrka, f. Søgnedagene i Uaen. (Motsat Helg). Nbl. Hærd. Kr. Stift. Andre Steder: Yrka (B. og Tr. Stift). J Ua. Stift: Sofna.

Vyrkedag, m. Søgnedag. Nbl. og fl.

Vyrkje, n. Materiale (= Verkje). Vbr. J Tr. Stift: Yrkje.

vyrlaus (aab. v), adj. uagtsom, skibsløs, ubesindig; ogsaa ureentlig, skibdenkerdig. Jf. uvøren.

Vyrloysa, f. Uforsigtighed, Skibsløshed; ogsaa Ureentlighed.

Vyrn, f. Agt, Være, Anseelse; ogsaa Orden, Sammelighed. Tildeels i B. Stift.

vyrna, adj. ret bygtig, værd at agte paa. Ein Vyрна-Mann: en bygtig, ypperlig Mand. Nbl.

Vyrnad, m. 1) Agtelse, Anseelse. (Sjælben). Sv. vörnad. 2) Orden, Sammelighed, Reentlighed. Hedder oftere Vyrn og Vyrsla, eller ogsaa Vyrskap. (B. Stift).

- vyrnalege**, adv. bygtigt, rigeligt, ret tilgavns. Nbl.
- vyrnsam**, adj. aqtsom, ombyggellig, ordentlig, reentlig. (Ejelden).
- Vyrnsap**, m. Orden, Sammelighed.
- Vyrnska**, f. Aqtsomhed, Orden, Reentlighed. Ebl. og fl.
- Vyrter** (Vyrtr), n. Vl-Urt, Vl som ikke er gjæret. Ejeldnere Former: Vyrtr, Vurt (Vald.), Vyrtr (Edm.). Sv. vort, f. Eng. wort. I. Würze. — Vyrterkaka, f. et Slags Kager, lavede ved Tilserning af Murt. Vyrterstmal, m. sød Smag som af Murt.
- Væ**, n. f. Ver. — Væ, pl. f. Væ.
- væ**, f. vada. Væbogje, f. Verboqje.
- Væst**, m. 1) Jlat til en Væ. (Mobsat Varp). Lemmelig alm. G. R. vestr. — 2) Løsulb, kort, affaldende Ulb (= Ku). Dst. 3) svenske Dial. väst. — 3) i Talemaaben „spinne paa Væst“, o: spinde Traaden til venstre eller „ransføles“. R. Berg. (Mobsat: spinne paa Varp). — Væsttagarn (ga'n), n. Traad til Jlat. Væstanysta, f. Nogle af saaban Traad.
- væsta**, v. a. forsyne med Jlat. Dstest som Particp, f. Er. D'æ væsta mæ Stuttur: det har Jlat af kort Ulb.
- vægja** (væje), v. n. (gje, gde), føle sig, give efter, vige for En. Nbl. Sogn, Dst. Dgsaa vægjast (Ejeldnere). G. R. vægja. Han vægde infke: han gav ikke efter. Det ha 'sje nofen te vægja føre: de have ingen at frygte for, de raade sig selv. Han lot vægje so Væ te: den som har Forkand, maa give efter. Dst. — Jf. øgja.
- Vægje**, n. Frygt, Awe, Respekt, f. Er. for Forældre eller Foresatte. Nbl. Eilers Agje og Dgje.
- vægjen**, adj. føtelig, eftergivende.
- Vægt**, f. 1) Vægt, Lyngde. 2) Vætning. (Ejelden). 3) Vismer eller andet Redskab til at veie med. Jf. Vægt. — Egentlig Vægt. 3) Sogn hedder det Vigt. Sv. og G. R. vigt.
- vægtrug**, adj. vægtig, tung.
- Vækja**, f. 1. Pige, Pigebarn. Meget brual. i Er. Stift. (i Formen Vækje, Vækj' og Vækj'). Af Væk. (Jf. Gienta og Laus). — Vækj'ungje, m. (i Spøg): Pigebarn.
- Vækja**, f. 2. en liden rund Hælde, især til Heste. R. Berg. og Er. Stift. Hedder oftere Stallvækje. — Et andet Vækje, med Betydningen Væktmiddel, forekommer i „Hungevækje“.
- Væktrar**, m. Vægter. (Nyt Drb). Nogle Steber: Væktmann.
- væl**, adv. vel. (Udtales almindelig med langt æ, forskjelligt fra vel, o: vælger). G. R. vel. Bruges i følgende Betydn. 1) vel, godt, lykkelig. aa væl, leva væl, o. f. v. Me lyre halde paa, ska væl vera: vi maa holde ud, hvis det skal gaae godt. Halde upp no, mæ væl æ: holde nu op, førend der hænder noget værre. — Dgsaa: godt, vakkert, ædelt; om en Gjerning. gjera væl: gjøre en god Gjerning. „Gjer so væl“: vær saa god, hav den Godhed. (Meget brugt). — 2) rigtigt, ordentlig, paa behørig Maade; øgf. ombyggellig, med megen Flid. D'æ væl tillaga, væl i Stand. Han gjere bæ bæ snart æ væl. — 3) noie, grant, tydeligt. Eg saag bæ so væl. Han veit bæ rettele' væl. — 4) rigelig, tilstrækkelig, ikke knapt. D'æ lite stort. æ væl bæ, o: lige stort og heller større end mindre. (Søndensjelds siges „væl saa bæ“). Dgsaa: lidt mere end paafønde; f. Er. Han æ væl liten: han er noget liden, maa skee for liden. — 5) nok, vist, rimelighvis. Denne Betydning afvikles fra de øvrige derved, at Ordet ikke bliver betonet; f. Er. D'æ væl fraa seg gjort (Tonen paa fraa), o: det er formodentlig forbi. Med Tonen paa „væl“ betyder det derimod: det er ganske og aldeles forbi.
- Væland** og **Vælarn**, f. Velende.
- vælbudd**, adj. vel forsynet.
- Vælend**, f. Velende.
- Vælfar**, n. Affked, Affkedsbilsen. Jæb. bea Vælfar'e: sige Farvel, tage Affked.
- vælfsaren**, adj. heldig, vel holden.
- vælfsidd**, adj. vel behandlet eller tilkævet, vakker, ordentlig.
- Vælfsær**, f. 1) Vælfsær. 2) Rering; især om Kornet eller Jordens Afgrøbe.
- vælgjorb**, adj. godt gjort, forfærbiget med Flid og Omhyggelighed.
- Vælgjær**, f. (og n.), 1) en Velgjerning. 2) Godgjørenhed, Gavmildhed. 3) Beværtning, Forsyning med Mad og Drikke. Søndre Verg. og fl. — Vælgjær's-Folk: glæksfrie, gavmilde Folk. Gard. og fl.
- vælhende**, adj. finl til Haandarbeide, behændig, som gjør vakker Arbeide. Tæll. (Andre St. netthendi).
- Væljoes**, see Verljoes.
- vælkomen** (aab. o), adj. 1) velkommen, hærkommen. 2) vel holden, kommen i en heldig Stilling. Dei va 'sje vælkome: de vare i en slem Knibe.
- vællaaten**, adj. rost, vel omtalt.
- vællærd**, adj. væl lært, oplyst, dannet, rig paa Kundskaber.

Vællæta, f. Ros, forbeclagtig Dmtale. V. Stift. (Jf. læta).

Vælmagt, f. Vælmagt, Flor.

vælrædd, adj. vel forrynet.

Vælsæmd, f. Hæder, Være; ogsaa Høitdelighed. N. Berg. (G. N. velsæmd, Hæder). Ett Vælsæmd-Plagg: et Klædningsstykke som kun bruges ved særlige Veligheder. Edm.

vælsigna, adj. velsignet; herlig, ypperlig, inderlig god. Meget brugt. især i V. Stift. — Verbet **vælsigna** betegner dels at ønske Velsignelse, dels kun at tale om Velsignelse eller sige at En er velsignet, f. Er. Han ba' a velsigna. Han ba takka a velsigna. — **vælsignalege**, adv. herligt, ypperligt, særdeles vnselig.

vælskyldig, see vælværuig.

Vælstand, n. Velstand, Vælmagt.

vælstelt, adj. vel indrettet.

væltænkt, adj. veltænkende; ogsaa velmeent, oprigtig.

vælværuig, adj. fordringsfuld, anmæsende, ubesteden, som anseer sig meget forrynt og venter stor Dyrskjombod af andre. Tell. Nbl. og fl. Hedder ogsaa **vælvær** (Tell.), værau (Drf.), glønsværuig (Gbr.); og ellers vælstalbug (Gbr. Buserud) og sjølskyldig (Edm.).

Væme, n. en Staffel. Hard. — Jf. væma.

Vænd, f. Vænd. Væng, f. Væng.

vænja, v. a. (væn'; vande, vant), at vænne, tilvænne. Egentlig venja. G. N. venja (ven, vandi). Particyp **vand'**. Jf. van og Vane. — vænje seg te: vænje sig til. vænje seg paa ein Ting: vænje sig til at nyde eller bruge noget. vænje seg av: aflægge en Vane. vænje av eit Va'n: afvænne et Barn fra Byslet. (Heraf avvand). vænje upp-atte: tilvænne paa ny.

vænjust, v. n. (vænst, vandest, vanst), vænnes, blive tilvant, faae Vane til; ogsaa: blive øvet, faae mere Hærdighed. Meget brugt. Dei vandest heim: de bleve vant til at gaae hjem. Hesten ba vanst upp i Nakren, o: havde faaet Vane til at gaae op i Algeren.

Vænjing, f. Vænnelse, Tilvænnelse.

Vær, n. 1. Etcd, Døboldssted; især Fiskerleie, Gaard ved Kysten, hvor Folk samles til Fiskerie. Vest- og nordensjæls. G. N. ver. Heraf mangfoldige Stedsnaavne.

Vær, n. 2. Baar, Sæt, Pose, eller et høert lignende Redskab til at forvare og indpakte noget i; Hylster, Omslag,

Emballage. Meget brugt. i V. Stift, Gbr. og fl. (G. N. ver). Paa enkelte andre Steder hedder det Plaat. Søndensjæls bruges Vær kun om Pudevaar. (Sv. var). Jf. værja. Me ba isje Vær te ba da i: vi have intet at forvare det i. Dæ vog ei hal' Værnæ mæ Væra, o: en halv Bog med Sækken eller Posen. (N. Berg.). Hertil Dnyevar (Pudevaar), Sengvæ (Dnye uden Hjar).

Vær, n. 3. (for Verb), Værd, Værdie. I Helg. og Namd. hedder det Vær eller Val (med tykt I), hvilket ogsaa betyder Værling eller Erstatning, saaledes „Förvar", o: Værling for Gøder. G. N. verd. (Jf. Være, vær, væruig). „selje unda Væra": selje noget for tidlig, førend det har faaet sit fulde Værd. (N. Berg.). Ligesaa: slagte unda Væra (slagte for tidlig).

Vær, n. Veir, Lust; see Ver.

Vær, f. Verden. I Eaterød. **Værd** (Værdi); i Namd. og Helg.: **Var**, el. **Val** (Val'a), Sv. verld. G. N. veröld. (Ang. veorold. G. I. we-ralt). Den ubestemte Form er sjelden, f. Er. Han var som han være i et onnor Vær (som om han var i en anden Verden). — Betyder ellers: 1) Verden, og i Eardelesbed: Jorden, Landene. Jf. Heim. — 2) Tiden. Framma-igienom Vær'a: igjennem de fremfarne Tider. For i Vær'enne: fordem, i gamle Dage. Fram i Vær'a: ud i Fremtiden. — 3) Verdens Ting; især Rigdom, Praagt, Herlighed. Hertil Talemaaden: Han æ so girug paa Vær'a; han er for mykje paa Vær'a, el. ette Vær'enne. Undertiden ogsaa om Livet, Omstændighederne, Omgivelserne, Menneskene. — koma te Vær'enne: blive født. fara 'ta Vær'en (el. or Vær'enne): døe. safne Vær'a: sove ind, falde i Søvn. (Edm.). prøve Vær'a: prøve Omstiftelser og Modgaa. tenkje seg att-i Vær'a: tænke paa de fremfarne Tider, sætte sig tilbage i Tiden. — Her mærkes Talemaaderne: „alle Værsens Ting" og „ingjen Værsens Ting". Denne Form er enten et nyt og selsagtigt Genitiv af dette Ord, eller ogsaa tilhører den et andet Ord, nemlig Vær, n. (Værd), saa at altfaa „ingjen Værsens Ting" kunde betyde: intet som har Værd eller er værdt at tænke paa. Jf. væruig.

Værr, m. 1. (N. Værr, r), Indbygger (eller Mand). Findes kun sammensat

- med Stedsnavne, som Lomvær, Væge-
vær og fl. Af Landvær, (= Landveria).
I Hard. hedder det Vør, saaledes
Edvør (Indbygger af Ede Eogn).
Elers seldent, da det sædvanlig hedder
Væring. Hertil svare Kvindenavne med
Væra, som Lomværa, Selsværa, Rab-
væra. G. N. verr (Mand), værjar
(Indbyggere). Et andet Vær findes
kun i Forbindelse med Slægtskabsnavne,
som Værjar, Værmor.
- Vær**, m. 2. (for Værd), Maaltid. Kun
sammensat med Tidsnavne: Morgæ-
vær, Vestavær, Nottvær (hvorom see
Vør). G. N. verdr.
- vær**, værges; see verja.
- vær** (for værd), adj. værd, værdig. I
Rand. og Hølg. hedder det var, el.
val (med tukt I). G. N. verdr. Jf.
Vær, n. Være og vira. Forbindes
ofte med et Objekt i Akkusativ; f. Er.
Dæ vært Penganne sine. Dæ infje
Umakjen vært. Om et Foretagende
siges simpelt hen: „Dæ fie vært“, o:
det behøves ikke, det er ikke fornøden;
ogsaa: man bor ikke befatte sig der-
med. (I Rand.: Dæ int' vært, el.
vatt).
- Væra**, f. see Vær og Væring.
- væra** (seg), v. a. (e - te), staae sig til
No, blive rolig paa Stedet. N. Berg.
Han vil ikke være seg dar: han vil
bort derfra, traagter efter at slippe bort.
Hadde dei bære vært seg här. (Om Dyr
og Mennesker). Kunde anses som et
Transitiv af vera.
- værand**, f. verande. **værau**, f. værug.
- Værbror**, m. Svigerbroder, Mand's el-
ler Kones Broder. (Alm.). G. N.
verbrödir.
- Værd**, f. Vær, f. Værde, f. Varme.
- Være**, n. 1. Forvaring, Gjæmme; eller
maaskee: Eie, det som En eier eller
raader over. Er kun brugelig i Da-
tiv med „i“, f. Er. Dæ finsk ikke i mitt
Være: det findes ikke hos mig, ikke
iblandt alt som jeg har. Nordre
Berg. (Andre Steder: Eijæ, Eijæ).
Kunde maaskee staae i Forbindelse med
Vær, n. 2.
- Være**, n. 2. Forsætning, Tilstand. Da
sekk vera i da Være so' da va: det fik
forblive saaledes som det var. Nbl. —
- Være**, n. 3. (for Verde), Værd, Værdie
(af Været eller Penge). Væst i Sam-
mensætning som Kuvære, Døjevære
(det som svarer til Pæren paa en Ko
eller Hest); ligesaa Dallarvære, Orta-
være Værdie for en Daler eller Ort).
Søndre Berg. I Edm. hedder det
- Vyre** (aab. y), som svarer til G.
N. virdi. Ligesaa Halvpyre, Dalepyre
o. s. v.
- Være**, m. f. Vere. være, f. vera.
- Værelse**, n. 1) Værelse. (Være Ord).
2) Voksted, Gaardstykke, Huusmands-
plads. Gbr. Hølg.
- Værfar**, m. Svigerfader. G. N. ver-
fadir. (Sv. svärfader). Sjelbnere:
Værførelde, n. Svigerforældre.
- værig**, tilværende; f. værug.
- Væring**, m. 1. Indbygger. Kun sam-
mensat med Stedsnavne, som Salt-
væring, Randværing, Rissværing, Si-
terværing, Stadværing. (See Vær).
Sjeldnere med Fellesnavne som Dy-
væring og Fjorværing. Væst brugt. i
den nordlige Deel af Landet.
- Væring**, m. 2. Sommerug, vaarsaet
Kug. Tell. Nø. Stift. I Drfb. heb-
der det Værling. (Af Vær).
- Værk**, f. Verk. værfje, f. værtja.
- Værkonn**, f. Verkonn.
- Værleik**, et Slags Høg; f. Vindhauf.
- Værmaal**, n. Hjenlyd, Ekko. Tell. (Stal
ogsaa hedde Værmaalo, f.). Vel egent-
lig samme Ord som Dvergmaal, dog
kunde det ogsaa forflares som Ved-
maal (Stemme i Luften).
- Værmor**, f. Svigermoder. G. N. ver-
mödir. (Sv. svärmöder).
- Værskap** (el. Værskap), n. og m. Sel-
skab, Gjestebud, lystig Samkvem. Ne-
get brugt. i B. Stift. (Maaskee for
Værtskap). **Værskapsmann**, m. en
lystlig Selskabsmand. **Værskapsvisa**,
f. Selskabssang.
- Værsvyster**, f. Svigerinde, Mandens el-
ler Kones Søster.
- værug**, adj. 1. forhaandenværende, til-
værende, mulig. Væst i B. Stift, i
Formen værig'e. Ingaen værig'e Ting:
ingen mulig Ting. Alle værige Slag:
allehaande Ting. Paa noken værig'e
Stad: paa nogetfombest Sted. (Jf.
bidig). Det hedder ogsaa tildeels vær-
dig (i hvilket Tilfælde det kunde for-
flares som: værd at ænse eller tænke
paa). Afvigende Betødninger forub-
sættes i gladværug (munter) og ovæ-
rug (utaalmödig). Jf. G. N. værr,
som betyder rolig, ogs. taalelig, eller
som man kan være i.
- værug**, adj. 2. (for verbug), værdig,
fortjent til noget. Hedder ogsaa væ-
rig'e, værau, værug (valuga), og
tillige: værdig, især i Sammensætning
som truværdig, merkværdig. (Jf. vpr-
dig, i fornyrdig). G. N. verögr.
I Drf. betegner „værau“ ogsaa: for-

bringsfuld, ubesleben, eller det samme som vælværg.

væse, v. n. væse, snaffe; s. væsa.

væsen, adj. søg af kræfter. Hard.

væsna, s. væsna. **væst**, s. verst.

væta, v. a. (e - te), væde, bugge, gjøre vaad eller fugtig. G. N. væta. (Af vaat). væte seg: blive vaad eller fugtig, afsætte Vædse. væte seg ut: gjøre sig vaad, gennemvæde sine Klæder, f. Er. ved at træde i Vandet eller være ude i Uveir. (Meget brual.). væte ut: ubbløde, tilføle med Vand eller Vædse. væte Halsen: læste sig, tage sig en liden Drif. væte Fingranne: røre ved noget som er vaadt.

Væta, f. 1) Væde, Vaadhed, Fugtiqhed. G. N. væta. 2) Regn, fugtig Veir. 3) Vædse, vaade Varer; især om Mælk og Valle. Sogn og fl.

Væteløysa, f. Lørbed, Lørke.

Væting, f. Vædelse, Udblødning.

Væv (for Vev), m. en Væv. I Nbl. hedder det Væv. G. N. vevr. Flertal er tildeels afvigende; det hedder saaledes: **Væve** (Sogn), **Vøve** (Nbl.), **Vevja** (Edm.). Der skal ogsaa forekomme en Genitivform **Vevja** i Forbindelsen „te Vevja“, o: til Vævning. (Vos?)

Vævgogn, f. see Vævstol.

Vævkæne, fl. Spindel, Edderkop (egentlig Bæverstone). Edm. (See Kangle).

Vævkænevæv, m. Spindelvæv.

Vævlema, pl. f. see Vævstør.

Vævreide, m. f. Vævstol.

Vævstjeld, f. Vævstør, Rammen i en Bæverstol. S. Stjeld.

Vævstjot, m. en omreisende Klædehandler, Vævstrammer; ogsaa ellers om andre omflakende Håndelskarle. Meget brual. i Tr. Stift. I Østerr. **Vævstjvt**. (Egentl. Vævstjot; s. Stjot).

Vævstod, m. see sølg.

Vævstol, m. Bæverstol, Indretning af Træværk til at væve i. Hedder ogsaa Vævstod (Edm. og fl.), Vævreste (Vøjs), Vævsgogn (Sogn, Nbl.). Jf. Gogn. Uppslagogn.

Vævstør, pl. f. de store Træer eller Stolper i en Bæverstol. Sogn. Ellers kaldet Stolar, Leinar og fl.

vø og **vødd**, see vøde.

vøde, v. a. (e - de), klæde, forsyne med Klæder, udruste, især til en Reise. Edm. (Noget St. vø). vøde se', el. vøde paa se: forsyne sig vel med Klæder, f. Er. til en Reise. (Jf. sata, fotat). Particp **vødd'**, f. Er. Han a vøl vødde: han er vel udrustet med Uveiret. — Har nogen Liqhed med G. N. vædast (af vød, Klæder), men er dog maastee et andet Ord.

Vøding, f. Udrustning med Klæder. — Derimod **Vødning**, f. om Klæderne selv; især Rejseklæder, Uveirsklæder. Edm.

Vømaal, see Vabmaal.

vøla, v. a. og n. (e - te), gjøre istand, reparere, bøde, rette paa; ogsaa tilrede, pønte, pubse, flye op. Meget brual. vest- og nordensjelds, men bedder ogsaa vøla (te) eller vøle (Ved. Hall. Gbr.). G. N. vøla og vøla. (Dipl. 1, 352). Øste forbundet med um (vøla um). vøle Klæda, eller: vøle um Klæ'a: sætte Klæderne istand, bøde og pubse Klæderne. vøl' um i Sufa: seie og flye op i Sufet. vøle um i seg: væste og pønte sig. (Et at forverle med Udræleformen vøle af vøra). Jf. serra, stella, fl, ty, sjelga, hema. — Particp vølt og umvølt.

Vøla, f. 1. Istandstøttelse; f. Vølla.

Vøla, f. 2. en Hob, Dyrge, stor Mængde. Sogn, Ebl.

Vøling, f. Tilredelse; f. sølg.

Vølla, f. Istandstøttelse, Reparation; ogsaa Tilredelse, Dypubstning, Reengjørelse. B. Stift. Hedder ogsaa Umvølla.

vølt, istandsat, repareret, tilredet.

vønast (vønes), v. n. formode, vente, haabe (= vona). Tell. — Af Von.

vønen, adj. fordringsfuld, som venter sig for meget af Andre. Tell.

Vør, f. Vær, m. — vøra, f. vøra.

vøre (aab. ø), en Form af et Verbum, som bruges ved et Udraab af Brede eller Afsto, f. Er. Fy vøre Stamm'a (fy, for en Stam). Maastee af vera.

vøre, f. vøra. vøren, f. vøren.

Vørt, f. Byrter. **Vøtur**, f. Vøtr.

Vøv, f. Væv.

Y.

ybben, adj. vranten, vrebagtig. Sogn. (Jøl. ybbian). Jf. vøen.

ybba (ybde), v. n. (e - e), spire, springe ud, vise sig som en liden Dd eller Epid; 39*

- f. Gr. om Skub paa Træer. N. Berg. (Af Ddb). Jf. brydda. — Skulde ogsaa betyde at sætte Dd paa.
- Ybde**, n. en liden Dd eller Spids. Nbl.
- Yfsa**, v. n. (e-te), anlægge Tagflægget (Uffen) paa et Huus; ogsaa om at fornøye eller reparere den nederste Deel af Taget. B. Stift. (Af Ufs).
- Yft**, see Yft. — ygne, f. øvna.
- Yfsna**, adj. geil, tyregal; om Kvær. Hedder østere yfsne. Dk. Edm. og fl. (Jsl. yxna). — yfsna, v. n. løbe efter Tyr, springe; om Kvær. Hedder ogsaa „lauve yfsne“. Heraf Yfsne-tyr, l. Sto som ledes til Tyren.
- Yfsnast**, v. n. opvægges, opbidse sig selv (ligesom Drerne). N. Berg.
- Yfsne**, (n.), Dæer, Stude. Egentlig kollektivt, men bruges sædvanlig som fleertal. (G. N. yxn, n. Dre).
- Yft** (aab. y), f. 1) Stund, Arbejdsstund, Tiden imellem to Maaltider; altsaa en Tid af tre eller fire Timer, eller omtrent en Fjerdedeel af Dagen. Et næsten alm. og meget brugeligt Ord. Hedder paa nogle Steder Øft og i Hårdanger: Øyft. I Gulbalden og ved Trondhjem forekomme Formerne Øft og Øft. (G. N. eykt). — 2) Mellemmads Tid, det Maaltid som holdes ved Kloffen 3 eller 4 efter Middag. Nedena, Mandal. I Østbalden hedder det Øft (aab. o). Ogsaa kaldet Yftedagen (i Nedena), og med Hensyn til Maaltidet: Yftabeden, egentl. Yftabite (i Mandal). Ellers: Non, Undaal, Vftasvær. (Hedder ogsaa i G. N. eykt). — Paa de øvrige Steder er Yft et fælles Navn paa enhver af de fire Arbejdstunder paa Dagen; den første af disse kaldes Morgøyft (Midmorgøyft, Mbitoyft), den anden: Middagøyft (Dagøyft), den tredje: Nonsøyft, den fjerde: Kveldøyft. — I Anledning af Overgangen til Dst kan man jævnføre Ordet Dita, med Formerne Dita og Dta.
- Yfta**, v. n. (a-a), hvile, slutte Arbejdet for at holde Maaltid. B. Stift. I Edm. siges ogsaa yfte om at hvile lidt i Midten af Yften.
- Yftabite** (aab. i), Mellemmad; f. Yft.
- Yft-arbeid**, n. et Arbejde, som kan fuldføres i en Yft (altsaa paa tre eller fire Timer).
- Yftamun** (aab. u), m. den Forandring, som en Ting faaer paa nogle faa Timer. De syne Yftamunen paa di: det faaer en synlig Forandring paa en liden Stund.
- Yftaslette**, n. Engstykke som man kan slaae paa en Yft.
- Yftedag(en)**, see Yft.
- Yftemund**, n. den Tid da man pleier at slutte Arbejdet for at holde Maaltid. Edm.
- Yl** (aab. y), m. 1) Varme, varm Luft. Meget udbredt Ord; tilbeels udtalt Dl (især i Tr. Stift). G. N. ylr. — 2) Damp, Dunster som stige op fra Grunden (uden Hensyn til Varme). Tilbeels i N. Stift. — halve Ylen: holde sig varm, bjerge sig for Frost.
- Yla** (yy), v. n. (e-te), hyle, tube, klønge, græde høit. Sogn, Gbr. og fl. (Jf. ula og byla). G. N. yla.
- Yling**, f. og Yl, m. Hulen, Tuben.
- Ylja** (aab. y), v. n. (yl, ylde), 1) varme. Tilbeels i Tr. Stift (i Formen ølje). G. N. ylja. — 2) dampe, udbunste; især af Hede. Sbl. og fl. Da va so beitt at da ylde. Imperf. skulde egentlig hedde ulde (aab. u), Supinum ult.
- Ylja**, pl. Fodsaaler; see Yl.
- Ylla**, v. a. (e-te), flosse, noppe, tilberede Uldsvi saaledes at det bliver laadent eller flosket. B. Stift. (Af Ull). Heraf ylt og upp-yft. Jf. steinyld.
- Yllast**, v. n. (est, test), blive laadden, faae Laad eller Uld. — yllast upp-atte: faae ny Uld; om klippede Faar.
- Ylmast** (aab. y), v. n. (est, dest), blive bidlig (eller egentl. olm), opvægges, komme i Raseri; ogsaa: være i en bidlig, bitter Stemning, bære paa en Værgelse, som man vanskelig kan skjule. Eg veit ikke hva han gjeng æ ylmest fyre. B. Stift. (Af olm).
- Ylmoe**, m. Solrøg, Dunster, som opstige fra Jorden i varmt Veir. Paa Selg. Olmo og Ylmo. I Gbr. Ylmos el. Ylmus. See ellers Moe.
- Ylrøft**, m. Solrøg (= Ylmoe). Sjelden. I Hall. Ylrøft.
- Ylt** (yld), flosket, laadden; f. ylla.
- ymist**, adv. af og til; f. ymf.
- ymja** (aab. y), v. n. mumle, brumme. Harb. (G. N. ymjā).
- Ymmer**, m. (en Fugl), see Ymbre.
- ymse** (aab. y), adv. af og til, afværende, forskielligt. Søndre Berg. Sogn, Gbr. Ellers ymist (Harb. Jæb. Mandal), imist (Tell. Hall. Edm.), og i de nordlige Egne: imsa, imse, ems. G. N. ymist. Sv. ømsom.
- ymfen**, adj. forskiellig. (Ejelden). See imis.
- ymfna**, v. a. omverle, ombytte; ogsaa v. n. afverle. Nbl.

Ynde, n. Behageligbed, Lyst, Fornøjelse. (Selben). G. N. yndi.

Yngd, f. Ungdom, ung Alder. B. Stift. I Yngd'enne: i Ungdommen. „koma seg atti Yngd'a": giste sig med En som er yngre. (Undertiden ogsaa om at tillægge ungt Kvæg). N. Berg.

Yngja, v. n. (gje, gde), yngle, faae Unger. Meget brugt. (Jf. unga). I Drk. ogsaa om Fugle: ruger, udflette Eg-gene (= bræde, verma). Ellers ofte i Spøg om at faae mange Børn. — En anden Betydning er: forynge, som sel-den bruges.

Yngjast, v. n. (gjest, gbest), forvæges, blive ligesom ung igjen. Han yngjast upp-atte.

yngre og yngst: see ung.

Ynk, m. Int, Sorg. — **ynkast**, v. n. ynkes, røres. Jf. ankast. (G. N. sunkast). **ynkeleg**, adj. ynkelig. **ynksam**, adj. medynksom.

Ynskja, v. a. (sje, kte), ønske. G. N. æskja, ønska. — Imperf. udtales ynste og Supinum ynst.

Ynskje, n. Dnske.

Ynskjeleg, adj. ønskelig, værd at ønske. Hedder ogsaa ynskjanbe.

Yppa, v. a. (a-a, og e-te), 1) løfte, hæve, lette op. Eogn og fl. yppa seg: lette sig op. G. N. yppa. (Af upp). — 2) yppe, opvække, bringe paa Bane. Mere alm.

Yppare, adj. bedre, fortrinligere (egentl. boiere). Berg. Stift. (Sv. yppare). Superl. **Yppaste**, er sjeldent.

Yppast, v. n. optomme, opstaae; især om en Strid.

Yr, n. 1) Dug, sin Regn; især Laage-regn, de smaa Draaber som falde af en Laagesty. N. Berg. G. N. yr. — 2) Regn som vifer sig langt borte, smaa Slinger i Horizonten. Gbr. (Sv. yrväder). — 3) Marker paa en Fiskestiim; smaa Hvirvler paa Vandfladen, der see ud som Spor af en fin Regn. Edm. Ellers kaldet Uppfar (Tr. Stift), Røv (Ebl.).

yr, adj. vild, urolig, springst; f. Er. om Heste. Dsterb. (Sv. yr). — Jf. øren, og G. N. ørr, gal.

Yra, v. n. 1. (e-te), 1) dugge, regne fint som af Laage. B. Stift. Dæ yre ta Skobdenne: det dugger af Laagen. — 2) vise Regn til Regn eller Sne i Horizonten, sætte til med Slinger langt borte. Gbr. (Jf. ela, fjøva). Sv. yra, drise. — 3) om Fiskestimen, naar de frembringe synlige Hvirvler paa Vandfladen, saa at det seer ud som om der

falder Regn eller Dug. Edm. (I Ehl. røvja).

Yra (yre), v. n. 2. (e-te), mylre, vrimele. See yria.

Yra, v. n. 3. (e-te), bruse, strømme, om Blodet i Legemet, og ellers om forskellige pludselige Forandringer i Legemets Befindende. Helg. „Da yre i Kroppen", om en pludselig Fornemmelse af Hede, Kulde eller Smerte. (Andre Steder: flaga, renna, fjøla og fl.). Da yre i Tenn'enne, om en Fornemmelse af Kulde i Tænderne. „Da yre i Hau'e", deels om en Opstigning af Blodet (Kon-gestion), deels om et Anfald af Svimmelhed. Jf. ora.

Yre (aab. y), f. see Dre.

Yring, f. 1) det samme som Yr, n. — 2) Brusen, Strømninger i Legemet, pludselige Anfald af Hede eller Kulde og lignende. Helg.

Yrja (aab. y), v. n. (yr'; urde, urt), mylre, vrimele. Tell. I Ag. Stift: yre (yy). Dæ va saa fullt at dæ urde (aab. u). Dæ va saa dæ yrte (Yust. Hebe-marken). Ellers: frø, freka, aaba.

Yrja, f. 1. Hob, Dyrge, stor Mængde. Eogn.

Yrja, f. 2. langvarig Blæst, især med Uveir. Rba. Tell. — Hertil Austryja, Rustryja. (G. N. yrja, Regn). I N. Berg. hedder det Gjorja.

Yrk, adj. bestemt til Arbejde, ikke bellig; om Daagene. N. Berg. og Tr. Stift. I Indersøen: yrkjen. See yrk (som er en fuldtommere Form). Neutrum (yrkt) udtales altid yrt (aab. y); saaledes „yrt aa heilag", s: Svogebage og Helligbage. G. N. yrkt, = virkt (N. g. Love, I, 139).

Yrka, f. Svogebagene (= Yrta). N. Berg. og Tr. Stift. Hertil Talemaa-berne: Helg aa Yrke, midt i Yrkene, og fl.

Yrkie, n. Emne, Stof, Materiale; f. Er. til Bygning. Tr. Stift. I Gbr. **Yrkie**; andre Steder: **Yerkje**.

Yrkjelaus, adj. 1) forlegen for Materiale. 2) orkesløs, ledig.

Yrma, m. Elangemoder, Hunslange med Unger. N. Berg. I Tell. hedder det Yrmlæ. See Yrma.

Yrt (aab. y), see yrk.

Yrve, v. a. binde en Læe til Skafstet. Edm. (selben). Af Dro.

Ysma (aab. y), f. Damp, Dunster, ureen Luft. Nbl.

Yst (yy), adv. yberst, længst ude. (Egentlig yst, af ut). yst aa øyst: i det yberste og øverste Hjørne. yst ute: længst ude.

yfta (aab. y), v. a. (e-e), ofte, lave Ost; opvarme Mælken, for at Osten kan adskille sig fra Ballen. Meget brugeligt i de sydlige Distrikter. Hedder ellers blengje (Sdm.) og kjæsa (Helg.). Sv. ysta.

yfte (yy), adj. yderste. G. N. ystr, yzti. ofte Leid'a: den ydre Led (Sovei). yfte Dyr'a: den yderste Dør.

Ystel (aab. y), m. først Ost, Osten i dens første utilberedede Tilstand, saaledes som den adskiller sig fra Ballen. Tell. Hall. Gbr. (Ellers kalbet Ost, Kost, Kjuke). — Ogsaa en liden Kage eller sammenpresset Klump af først Ost, Balder's. (Ellers Mjelfost og Kjøsel).

Yting (aab. y), f. det Arbejde at lave Ost eller stille Mælken.

Yta, f. Ubved i Træer, den ydre og ringere Deel af Veden i Naaletræerne, nærmest ved Barken. Dst. (i Formen Yt'), Dstb. (Yte). Andre Steder Gjeita. — Etude egentlig betyde Yderbeel eller Overflade i Almindelighed, ligesom Svensk yta. Af ut.

yta, v. a. (e-e), 1) flytte, støde lidt tilside, sætte længere ud. Sogn og fl. (Af ut). G. N. yta. (Ellers fjota, fora, flytja). Ogsaa støde bort, drive, støde En omkuld o. f. v. Gbr. og fl. (Ellers stuva). — 2) afhænde, overlade, stille sig ved. Tell. I Kortspil om at lægge enkelte Kort fra sig. (Andre Steder: saka). — Particp: ytt (yy).

Yting, f. Støden, Stubben.

ytelig, adj. noget vestlig, om Binden. Helg. og tilveels i Tr. Stift. Ellers utleg.

ytra (yy), v. a. (a-a), sætte længere ud, sjerne, bortflytte. Tell. og fl. — Andre Steder „ytra seg“: a) komme længere ud; ogsaa gaar til Vest, om Binden. b) vitre sig, udlade sig med noget. (Sjeldnere).

ytre, adj. ydre, udenfor værende; ogsaa som ligger nærmere ved Kysten eller Havet. (See ut). G. N. ytri. — Sverf. yfte.

ytraste (yy), adj. yderst, længst, sidst. „brugte ti da ytraste“: opfattede noget til det sidste Dieblif, forhale til det yderste. N. Berg.

yva, el. yve (yy), v. n. (e-de), staae ud, sprede sig ud, staae vidt og bredt udsparret, f. Er. om Haar. Helg. (Jf. yven). G. N. ysa, oprive. Sv. yva sig.

yve (aab. y), præp. (med Aff. og Dativ), over. Hedder ogsaa ive (aab. i) eller iwi (Abg. Tell.) og øver (Dstb.);

egentlig yver. G. N. yfir, ikr. Sv. öfver. — Brugeligt i følgende Betydninger. 1) om en Bevægelse til eller fra en højere Stilling, og ligeledes om en Forbliven i en højere Stilling. I første Tilfælde forbindes det med Affusativ, i andet Tilfælde med Dativ. F. Er. Heng da upp-yve Dmn'en. Derimod: da heng upp-yve Dmn'a. — 2) om en Udstrækning, Udspreddelse eller Bedættelse. fram yve Vor'e. utyve seq. (Dafaa med begge Kasus). — 3) om en Overfart; tvært over, f. Er. yve Fjoren. (Kun med Affusativ). — 4) om en Overfirdelse, Overfirden i Omfang, Tid eller Antal, ligesaa i Magt eller Rang. yve eit Mr. yve alle hine. Hertil Udtrøffene: yve Lagje, o: usadvanligt, i meget høi Grad. (Jf. Overlag). yve Maten: overmaade. (Søndre Berg.). — 5) om Raabighed eller Herresomme. ra' yve. ha' Bald yve. — Det er smidlertid kun i den søbvestlige Deel af Landet, at man siger „yve“ i alle disse Betydninger. I Nørre Berg. bruges „yve“ kun i de to første Betydninger, men derimod „over“ (over) i de tre sidste. I Tr. Stift og Nordlandene synes Formen yve (el. øve) at være endnu sjeldnere.

Yvebreidsla, f. Dække, Dvertæppe i en Seng. B. Stift. (Yvebreittla). — Robsat Underbreidsla.

Yvebeild, f. Overbeel, øverste Deel. Sjelden (f. Dørebeild).

yvefallen, adj. overfalden.

Yvefar, f. 1) Overfarelse, Besigtigelse, Gjennemløben. (G. N. yfirferd). 2) en omgaaende eller fængende Sygdom. B. Stift. Jf. Farang.

Yvefotte, n. den øverste Deel af Sko og Støvler. N. Berg.

Yvegang, m. 1) Overgang. (Sjelden). — 2) en Buf som er over to Aar gammel. Sogn.

yveoven (aab. y og o), adj. ganske udmattet, hjælpeløs; ogsaa mobløs, som giver sig tabt. Meget brugt. i Søndre Berg. I Sbl. siges ogsaa: yvrunnen (for yvevunnen).

Yveflæde, pl. n. Overflæder.

Yveled (aab. y og e), n. Overlæder i Sko. N. Berg. Ellers Yveler (ee). Jsl. yfirledr.

yveljost, adj. n. ganske lyst (om Norgenen). Søndre Berg. (= alljos).

Yvelæta, f. 1) megen Dmtale, Rasonnering, Behømmelse. Tilveels i Berg. Stift. (Af Talemaaden: laita yve). — 2) Ros, Lovtaler; ogsaa Smigter. Helg.

(G. N. yfirlæti, Pralerie). — 3) **Stum**
paa Bl. Edm.
yven (yy), adj. 1) strid, udsprebt, ud-
 spærret, vid og bred; f. Er. om Haar,
 Kviste, Palm o. s. v. Helg. I Nam-
 dalen: **uven**, der ogsaa betyder det
 samme som ruven. — 2) stolt, som
 bryster sig eller gjør sig til af noget.
 Helg. (Jf. ybhen: vreb). G. N. ylinn,
 stridbaaret. Sv. ysvig. Jf. yva. — **yve**
haar: stridt Haar, som ikke falder rig-
 tig sammen.
Yveplagg (aab. v), n. Klædningsstykke
 at bruge udenpaa. Ogsaa om Lør-
 klæder, ligeform Rastepplagg.
Yveseng, f. Dverdyne.
Yvestein, m. Dversteen, Løberen i en
 Kværn.

Yvestode (aab. v og o), f. Larm, Lum-
 mel, Uro; ogsaa Dverhæng. Edm.
Yvetad, n. Gjødsel som udsprebes over
 Ageren efter at den er pløiet. N. Berg.
 Jf. Ubertad.
Yvetak, n. Dvergreb, det øverste Hølb
 eller Tag i Brydning; undertiden ogsaa
 Dvermagt, Dverlegenhed.
Yvetræme, n. et Laag af Stind, til at
 lægge over Mælketar. Nbl. Hedder
 sædvanlig Yvetræmme; see Trøm.
yvja (aab. v), v. n. (a - a), bølge, gaar
 ligesom i Drømme, gaar omkring fra
 det ene til det andet, uden at udrette
 noget. Edm.
yvna (yy), v. n. sprede sig ud, blive
 stridere (f. yven). Helg.
yvnnen, see yvegoven.

W.

W, forkortet Form, 1) for Wd, f. 2) for
 Wt, n. (o: Wt). 3) for Wt, pl. (o:
 Waer). Ligeftaa: **w**, 4) for wt, el. er,
 af vera. 5) for w, el. w (o: jeg).
 6) for bæna el. benne (o: vende).
w, Interjektion, som betegner Afsty, til-
 beels ogsaa Foragt eller Haan. Heraf
wa, v. n. lige **w**. (I Nbl. æstra).
Wd, f. Ederfugl (Anas mollissima). Edm.
 Nordenfjelds hedder det tildeels **Wt**,
 andre Steder **W**; egentlig Wdr. G.
 N. wdr. (Jsl. wdr). — I Sammen-
 sætning **Wda** (Edm.) og **Wt**; saale-
 des **Wdadun** (Wrdun), n. Ederbuun.
Wdaegg, n. Ederfuglens Wg. **Wda-**
fugl (Wrfugl), m. Ederfugl. **Wda-**
fugg, m. Hannen af et Par Ederfugle.
Wdvar (Wvar), n. en Holme hvor-
 paa Ederfuglene lægge Wg.
Wd'e, pl. af Wd; see Wdr.
wdeleg, adj. med forstærkende Betydning
 i nogle Talemaader som: „mange wdele'
 Ganale“. B. Stift. Nogle Steder:
wrleg.
wdrug, adj. wbru, ikke druffen. Wof.
 (wbrug'e). I Eogn: wdrig'e. — Jf.
 fastande.
Wfra (for Wtan, el. Wtan), m. Ester-
 middag. Rufferud, Hall. og flere Ste-
 der i Ag. Stift. Ogsaa Høstidsaften;
 see Wtan. I Wfra: idag Estermid-
 dag; ogs. igaarastes (= i Wtas). Um
 Wta'n: om Estermiddagen. Hedder
 ogsaa: „w Wtasi'a“ (egentlig: Wtan-
 sida, o: Wtanfiden).
Wfraside, f. see forrige.

Wtasvær, m. Mellemmad, Maaltid ved
 Kl. 3 eller 4 Estermiddag. Ag. Stift.
 Udtales ogsaa Wtaswæl, Wtraswæl.
 Egentlig Wtan- eller Wtan-verb; see
 Wt, m. — Ellers Wst, Wtt, Wn, Un-
 dal.
w (jeg), f. w, — wga, see wga.
Wgt, f. Wt, Hørfømt; Elagt, Stamme
 Familie. N. Berg. og fl. Andre Ste-
 der Wtt. (G. N. wtt). — Betegner
 ogsaa, ligesom Wtt, en vis Wstaf-
 sende i Veiret, med Hensyn til den
 Kant hvorfra det kommer. (Wraegt,
 Wynnaegt).
wgta, adj. nedstammet, kommen af en
 vis Elagt eller fra et vist Hjemsted.
 Forbundet med „wra“, f. Er. Dar det
 w ægta fra: der hvor de ere fra, eller
 hvor de have sin Elagt. Wvar w du
 ægta fra: hvor er du fra, el. hvor har
 du din Elagt? — Meget brugt. i B.
 Stift, især i den nordlige Deel. Andre
 Steder: wtra. G. N. wtaadr.
wgta, v. a. (a-a), wgte, tage til Wgte.
 — Et Subst. Wata forudsættes i de
 almindelige Sammenlætninger Wgte-
 folk, n. Wgtemafje, m. Wgtepar, n.
 Wgteskap, n. Wgtestand, n.
wgte, adj. 1) wgte, loslig; om Børn og
 Urvænder. 2) wgte, ublandet, uforfal-
 stet. I Sønder Berg. hedder det wgte,
 hvilket vel ogsaa er den rigtigste Form.
 Jsl. wta. (Forøvrigt synes disse Ord
 at staa i Forbindelse med wga).
Wt, n. Standsning; Hvilte eller Dphold
 i en Storm. Edm.

æte, v. n. (a-a), standse, see tilbage, f. Er. naar man bærer En raabe. Sdm.

Ætra, f. Hvide land, Ager som er ublagt til Eng, og som ikke endnu har faaet fast Græsbund. (Af Ætr). Meget brugt. søndensjælds, ogsaa i Tr. Stift og Helg. Sjelbner i B. Stift. I N. Berg. hedder det Attelega.

Ætrehøy, n. Hø af Hvide land eller ublagte Aare.

Ætremærk, f. Eng som forben har været Ager.

æl, f. søttræ; see ala.

Æla (Æl), f. Døle, Hvirbeen. S. Vla.

æla, v. n. (e-te), spire, støbe Spirer; især om Korn. Særb. Andre Steder æla (af Al). Jf. gro.

Ælde, f. Elde. ælen, f. alen.

Æling, m. 1) Åling, Byge (= Ælting). Tr. Stift, Helg. — I Drfb. betyder det ogsaa: 2) Anfald, Tilfald, f. Er. af en Sygdom. (= Flaqa, Rid). 3) Stund, Tid. (= Bil, Volk). Han va vel lange Ælingaann: han var borte lange Stunder. Saalebes ogsaa Etillæling, Lysæling, Solstjenæling, Klærversæling og fl.

ælsken, f. elskjen. — ælst, f. alast.

æm, f. æmen. — Embær, f. Ambar.

æmen, adj. 1. usmagelig, som har en stærk og noget mobydelig Smag, især om noget, som er altfor fedt. Tell. Buserud. Lyder ogsaa æmmen (emmen) og paa Hedemarken: æm. Jf. evjen.

æmen, adj. 2. hidslig, bifler, opirret; om Dyr. Drf.

æmes, v. n. opirres, vtrre Hidslighed; om Dyr, f. Er. Heste. Drf.

æmja, v. n. (a-a), strige, straaie. Jæb. (Jf. ræmja). G. N. emja. — Heraf Æmjing, i. Ektrig, Ektraal.

Æmmel, f. Emmel. — æms, f. ymse.

æn, f. enn. — Æna, see M.

ænd, f. endr.

ænja, v. n. (a-a), tumle omkring, gaae vils, forvilde sig langt bort. Sdm. (Ælers: andra, vandra, vingla). Heraf Ænjing, f. Dmtumling.

ænfa, f. einfa. — ænten, f. anten.

ær, pron. Eder; see ør.

Ær, n. et Aar, Mærke efter et Saar. I Drf. hedder det: Æ. Sv. ärr. G. N. er, ör.

Æra, f. Ære. (G. N. æra). I Serbelesbed: 1) Atælse, Anseelse; ogsaa Værdighed. 2) Ros, Lov, Berømmelse. 3) Hæder, Prædelse, Noget som hæder En. 4) Værbæd, Æmmelighed, Anstændighed. 5) Artighed, Godhed, Gunst

eller egentlig Væresbevisning. Hertill Drb sproget: Den som gler' ei Ære, han fær ei Ære atte. — Ordet bruges ofte i Genitiv-Forhold; saaledes „Ein Ære Mann“: en agtværdig Mand, Hædermand. „Et Ære Sat“: en ærlig, hæderlig Sag.

æra, v. a. (a-a), ære, hæder.

æregirug (-gjerig), adj. ærgjerrig.

ærefjær, adj. ærefjær (dog sædvanlig med stærkere Betydning end i Skriftsproget); begjærlig efter Ros og Ære, tragende efter Væresbevisninger.

ærelaus, adj. æreløs; ogsaa usorlammet, ublu, stamles.

Æreløysa, f. Æreløshed; ogsaa Ublubed, Uforsammethed.

Ærend, f. og n. Ærinde, Udretning. G. N. erindi. Eins Ærend, see eins. gaa Ærende(r): gaae for at udrette Ærinde. gjera seg Ærend: opbitte et Ærinde som Paastub for at komme etsteds hen.

ærendsfør, adj. bygtig nok til at udrette et Ærinde; især om Børn.

ærendslaus, adj. 1) som kommer uden noget Ærinde. 2) som vender tilbage med usorrettet Sag. Det laut gaa heimatte ærendslause. B. Stift.

Ærendsvain, m. Ærindsvend, Budbringer. Helg. og fl. — Jf. Bisfargut.

Æretækn (ee), n. Ærestegn.

Ærfugl, f. Ud. — ærge, f. erga.

ærig (ærug), adj. ærtig, høslig, honnet, som viser Opmærksomhed og Agtelse. Meget brugt. i B. Stift.

Ærfen, f. Erfa. Ærle, f. Erla.

ærleg, adj. ærlig, oprigtig, rebellig.

Ærsaad, m. et Faar med Lam. Sdm.

Ærn. — Ordet's første Deel er formodentlig G. N. a, senere ær, som betyder Lam eller egentlig Gimmer.

Ært, f. Erter. — ærte, f. erta.

ærutt (ærette), adj. ærret paa Suben, fuld af Ar.

Ærv, f. Erv. — ærve, f. erva.

æsa, v. n. 1. (e-te), gjære, komme i Gjæring, soulme op; især om den saakaldte sure Gjæring, f. Er. i Mælk og Fløde, som er udsat for Ferme. B. Stift, Drf. og tildeels i Ag. Stift. I Nbl. og Sbl. hedder det: æssa.

æsa (æse), v. n. 2. (e-te), om Skjerne: trække op i lange Rækker langs Hjelbene eller Væserne. Buserud, Østerb. — Formodentlig af Må.

Æsing, m. Skydte i Horisonten. Sjelben. I Soan: Langæsing.

Æsing, f. 1. suur Gjæring; f. æsa.

Æsing, f. 2. (Fl. Æsinga, r), Langbjælle

eller Liff, som er anbragt øverst paa den indvendige Side af Bordene i en Baad, for at styrke Kantene. B. Stift. (Af Als). Kvingespor, m. den bageste Ende af Vissingen.

æfra, f. æa, æfra. — æst, f. æsa.

Æta, f. en Høsturo med Nabninger paa Siderne, indrettet for Jaarene saaledes at de kunne udtrække Høet igjennem Huslerne. R. Berg. — Jf. Jota og Joto.

æta, f. eta. — æten, f. eten.

Ætt, f. 1. Æt, Stamme; see Ægt.

Ætt, f. 2. 1) Kant, Side, Himmelleag. Søndre Berg. (G. N. ant) — 2) Veir fra en vis Kant; en vis Veskaffenhed i Veiret, som berøer paa Vindens Retning. Saaledes: Norætt, Søætt, lige-
saa Vestrætt. I Nordre Berg. hedder det Ægt (Norægt, Synnaægt).

ætta, nedstammet; f. ægta.

ætter, og ærtest, adj. bagere, bagest. (Dr. Føien). See aitare.

ættvill, adj. uvis om Retningen eller Himmelleagen, forvildet, som ikke veed hvad der er Nord eller Syd. Søndre Berg. Hedder ogsaa ættgalen.

æva, v. a. (a - a), sammenfætte; især om at sammenbinde de enkelte Stykker eller Ruber i et Fiskevob. (æva et Not). Nbl. Ehl.

æva, v. n. (a - a), tvivle, være uvis, betænke sig paa at gjøre noget. Hedder oftere: æve seg. Eg æva meg um da: jeg var i Tvivl om jeg skulde gjøre det. B. Stift. Paa Jæd. tvæst, v: umme sig for noget. G. N. æsa, æsast, ifast (tvivle). Jf. Æve.

Æva, f. 1) en lang Tid; Langvarighed, Forbaling. Meget brugt. i B. Stift, Hall. Gbr. Drf. og fl. dog sædvanlig i Formen Æve (ogsaa i Nbl.). Dævert ikke nofo Æve: det vil ikke være længe. — 2) Levetid. Liv. (G. N. æh). Sjelden, saasom i Drfsproget: „Dæveit ingjen si Æve, før ho æ oll'e“, v: Ingen veed sin Levealder, førend den er udløben. R. Berg.

Æve, m. Æviol, Hvibbed. Nbl. (G. N. æh). Han sto i Æve. Hedder ogsaa: „Han sto i Vovra“. Det sidste er Dativ af et ellers ubrugeligt Ord. Jf. G. N. esord.

ævelege, adv. om en meget lang Tid; mest i Forbindelsen „ævele' lengse“, v: meget længe, overmaade længe. Berg. Stift, Hall. — I lignende Forbindelse bruges ogsaa: ævindelse' (for ævind-
lege); f. Er. han hadde da sare ævindele væl: han havde da været evig lykkelig. (G. N. æhinlegr, evig).

æven, adj. tvivlsraadig. (Sjelden). Jf. vanøven og forøven.

Æventyr, n. 1) Æventyr. 2) Risiko, det at man vover eller indstaaer for noget. R. Berg. (Ev. æfventyr). Egentlig et fremmedt Ord. (Fransk aventure).

æventyra, v. a. vove, tage Ansvar paa sig, forbligte sig til at indstaae for noget. R. Berg.

Æver (i Vovra); see Æve, m.

ævetta, v. n. slæbe, have det travlt med noget. Skal bruges i Tell.

ævig, adj. evig. Sjelden i denne Form, da det sædvanlig hedder evig (ee). Jf. ævelege.

D.

øfft, f. øvst. — Øft, f. Øft.

øgd, f. øgja. — Øge, f. Åuga.

øgja (øje), v. n. (øje, øde), 1) frygte, forfærdes. (Sjelden). G. N. øgja. Af Daje. (Skulde egentlig betyde: forfærde, imponere). — 2) flye, afholde sig fra, tage sig Vare for at gjøre noget. R. Berg. Han øgje 'fje kva han gjere: han flyer ikke nogen Ting, han er istand til hvad det skulde være. Jf. vægja. — Et Particij øgd, med Betydningen: forfærket, skal ogsaa forekomme.

øgjast, v. n. forfærdes, forstrækkes. Harb. (Udtalt øjast).

øgje, v. n. væmmes, faae et Anfald af

Væmmelse. Gbr. (øje). Andre Steder: ølja, igla, ila. — See ellers øgja.

øgjeleg, adj. frygtelig, forfærbelig. Søgn, Nbl. (øiele). I Lister: agaleg. — Jf. G. N. øgurleg.

øgjelege (øiele'), adv. sælt, frygteligt; ogsaa ubvøre, overmaade. Søgn, Nbl. Ellers agale', sælele', fjølelege.

øgjen, adj. (fl. øgne), 1) frygtelig, forfærbelig (= øgjeleg). Edm. Søgn, Jæd. — 2) stolt, som brytter sig, gjør sig til af noget. Edm. (Jf. øven). Ordet udtales i Gentallet: øjen (Edm.), øgen (tilbeels i Søgn) og øien eller øyen (Jæd.). Jf. Er. Ett øie Ver: et

frøgteligt Veir. (Jøb). Et øgje Fjell: et frøgteligt (eller ogsaa: stolt, imponerende) Fjeld. (Edm.). D'æ so øgje te sjaa n'igjønna Fjell'e: det er et forførbeligt (svimlende) Syn at see ned over det bratte Fjeld. — So va reint øgja ta di: hun var rigtig stolt deraf. Det ha 'kje stort te vere øgne ta: at bryste sig af. (Edm.).

egnast, v. n. 1) blive forførbet eller forbauet. Hærd. Dgsaa i Formen øygnast. — 2) blive stolt, bryste sig. Edm. (selben).

Øgne, f. Etolthed, stolt Udsende. Edm. (selben). Af øgjen.

øie, f. øgja. — øieleg, f. øgieleg.

Øil (aab. ø), n. Angel, ungt Kvæg, som lægges til Besætningen. Tell.

Øle, v. a. forsøge Besætningen ved at tillægge ungt Kvæg. Tell. I Hærd. ankla.

Øks (aab. ø), f. (Fl. Øksa, r), en Dre. Paa enkelte Steder Øks (aab. ø). G. N. ox. I Sammensætning: Øksa; saaledes Øksahamar, m. Drehammer, Vagen paa en Dre. „Øksahamars Øl“, en Benværelse paa meget stærkt Øl. B. Stift. (Anvendt af Holberg i Peer Paars). Øksafjæst, m. Eggen paa en Dre. Øksømne, n. Jern og Staal til en Dre.

Øksa, v. a. (a-a), tilhugge med en Dre.

Øksl, n. Gævært, unaturlig Udvært paa Legemet. B. Stift. Ellers kaldet Bokstr.

Økt (Stumb), see Økt.

Øl (langt ø), n. 1) Øl. I nogle saa Bygder findes Formen Øl (aab. ø), som svarer til G. N. ol. — 2) Ølstedub, Silde. Kun sammensat som Gravel, Barsel, Festsæl og fl.

Øl, m. Barme; see Øl.

øla (øle), v. a. (e-te), 1) opflamme, tilbre, sætte En i en lidensfabelig Opbruusning eller besnakke ham til noget. N. Berg. I Nbl. hedder det ølla (aab. ø). See øla. — 2) smigre, rose, tiltale En smigrende. Øbr. Ellers høla og øjela. — 3) titre, oppibse, gjøre vred. Bustrud. (I Tell. øve). — Particip ølt; østere upp-ølt: opflammet.

ølast (ølest), v. n. (Jmp. ølest), bruse op, komme i et ufordanskt Lune; ogsaa øjækles, flase, brise overgivet Svøg. „ølest mæ ein“: øjækles med En eller opøgge ham til noget. Edm. Øste censtydigt med ølast.

Ølbersminne, n. og Ølbørsdag, m.

en Benværelse paa den fjortende Dag i Julen (den 7de Januar). Nbl. „dricka Ølbørsminne“ er en gammel Stift eller Leg, som bestaer deri, at man gjør et Drikke med adskillige Ceremonier, hvoriblandt at man drikker Øl af en liden Staal og derpaa faster Staaen bag sig; kommer Staaen staaende ned, ba er det et godt Tegn, men hvalver den, ba er det slet. — Dgsaa i Tell. er en lignende Stift bekendt og kaldes der: Ølbørsminne. Oprindelsen visis.

Øle, f. 1. et Bruusboveb, en som let kommer i Benværelse. Edm. I Nbl. Øla.

Øle, f. 2. (for Øbla), en Dale, Fjirbeen (Lacerta). Drf. Edm. I Namb. og Indr. Øle (Øl), i Østerd. Øle. G. N. edla. Sv. odla. Søndenfejls siges Fjirføste og Fjirføste.

ølen, f. øsen. — ølest, f. ølast.

Ølgjeis, m. Damp af Øl. B. Stift.

ølje, f. ølja. — øljos, f. øljös.

Ølkjenga, f. Kjøga.

Ølkreis, f. 1) Ølsøge, Ildbeefindende efter en Ruus. Nbl. og fl. 2) et Slags Gullstaf, forarsaget ved Ølbrik. Nq. Stift.

ølla, opflamme, øgge; see øla.

Ølla, f. Øle. — Ølmo, f. Ølmo.

Ølnæver, f. Alonævr.

Ølost (aab. ø), m. Ølost, Drik af kogt Mælk med Øl.

Ølrus, n. Ruus af Ølbrik.

Ølroyf, see Ølroyf og Moe.

ølsjuk, adj. ølsøg, upaselig efter en Ruus. Hæraf Ølsykja, f. Ildbeefindende efter en Ruus. Søndre Berg. og fl.

Ølle, f. Opbruusning; Øllskab, Overgivenesshed. Edm. (see ølast).

Ølsoll, m. og Ølsoppa, f. Øllebrød, Øl med brækket Brød.

Ømne, f. Emne. Ønd, f. Aand.

Ør (aab. ø), n. et Anfald af Svimmelhed. Ejelben, f. Ørsa.

Ør, f. see Ør. — Ør, m. see Dre.

ør, pron. Eder. (Øbjekt af „i“). Helg. (Vessen). Andre Ederer: ør. G. N. ydr. Sv. er. — I Genitiv tilbeels: ørs og ørs. See øllers disse.

ør, adj. svimmel; f. øren.

Øra, see Ørsa og Øyra.

øra (øre), v. n. (e-te), 1) svimle, blive svimmel eller forvirret i Hovedet. Lemmelig alm. dog tilbeels mindre brugelig end svimra. „øre i Hau'e“. Hæraf Ør, øren, Ørsa. — 2) øse, gaee som i Søvne eller i en sanbss-

Isø Tilskand. (Ejelsen). See Drar.
 — 3) rase i Evgdom, fantasere, tale i Billedse. Tell. — Sv. yra. G. N. orast, rase. — Jf. yra.
ore, opgrave, grumse; s. øyra.
oren, adj. 1) svimmel, angreben af Hovedsvimmel. Temmelig alm. Nogle Steder: or. (Jf. svimrug). — 2) forvredt i Hovedet, forstyrret; tildeels ogsaa: fuld, drukken. B. Stift. I Jnderøen hedder det oren. (Jf. Drar). Sv. yr. G. N. orr, gal. — Egentlig skalde „or“ betyde forvirret, og „oren“: tilbøielig til Forvirring (af ora).
Øresta, f. Sande, Dymærksjombed, Ertanta. Hard. Dæ ingja Øresta i han: han tænker aldrig efter hvad man siger ham. Uvis Oprindelse.
Ørestelaus, adj. tankeles, uopmærksom. Hard.
Ørflaga, f. et Anfald af Hovedsvimmel.
ørgamall, adj. meget gammel, eldgammel. Bøfs. (Andre Steder: utgamall, eldegamall). G. N. ørgamall. Den samme Partikel findes ved flere Ord (nemlig ørliten, ørfmaa, ørung) og udtales med langt (ikke aabent) ø, men overgaaer ellers til ur og ar, hvilket ogsaa svarer til G. N. ør.
Ørjemark, m. Regnorm. Sels. (= Raub-maff). Vel egentlig Aurlibemadt (see Aure); dog kunde det ogsaa høre til det foransførte Jra.
ørliten, adj. meget liden, bitte liden. Bøfs, Hard. Ebl. Tell. Hedder ellers: urliten (N. Berg. Sels.), arliten (Tr. Stift). G. N. ørlitill. — Paa nogle Steder siges ogsaa „ørende liten“, ligesaa: urende, og ærende lite.
ørmegta, v. n. vansmagte. (Eogn, Vald.). See ørmegta.
ørmærkes, adv. langt afveien, paa ufsendte Steder, paa Bilsbor. Skal bruges i Tell.
ørminnig, adj. glemsom, svag af Hu-kommelse. Nbl.
Ørn, m. f. og n. en Ørn. Udtales almindelig med langt ø (ikke aabent) og med tvæligt „rn“, altsaa ikke Dnn eller Dnn (som man skalde vente efter Ligebenen med andre Ord). G. N. ørn, m. (Jf. Åre). Kjennet er valende, og det almindeligste er maaskee Femininum. — Hertil se sædvanlige Sammensætninger: Ørneffjor, f. Ørnereng, m. Ørnungje, m. og fl.
Ørnestav, see Ørnestav.
Ørsla, f. 1) Svimmelbed, Hovedsvimmel. Søndre Berg. Tell. og flere. — 2) Forvirring, Sandfæsløshed. Nere alm.

(Af ør; see øren). Hedder ogsaa Ørsla og sjældnere: Øra. (S. yra).
ørstjen, adj. forvirret i Hovedet. Hard. Ebl. Ellers øren.
Ørsla, f. Forvirring, Sandfæsløshed. N. Berg. og fl. (Af ora). G. N. ørsla. Ellers Ørsla.
ørslen, adj. = ørstjen. Ebl.
ørsmaa, adj. meget smaa. Hard. og fl. Ellers ørfmaa og ørfmaa.
ørte, see erta og urta.
ørrung, adj. meget ung, yderst ung. Hedder ellers ørrung (Sels.) og ørrung (Tr. Stift.).
ørvinna, adj. altsor svær, uoverkommelig, som man maa opgibe; ogsaa slem, kjedelig, ørgerlig. Hall. Tell. Hedder ogsaa ørvint.
ørvinnas, v. n. tabe Modet, blive kjed eller afstræffet ved adskillige frugtesløse Forsøg. Tell.
ørvint, slem, ørgerlig; s. ørvinna.
Øsa (Øse), f. 1) Opbruusning, Dvergtvenden. 2) et Bruusshoved. (N. Berg.).
øsa (øse), v. a. (e-te), opvæge, opbidse, sætte i Fyr og Flamme; saaledes baabe at gjøre En overordentlig munter og tillige at opbidse En til Brede. Ebl. Edm. Drf. Østest i Forbindelse med upp; s. Er. Det ha est han upp: de have opvæget ham, besnaffet ham til Galskab. G. N. øsa, opbidse. (Uden Tvivl af Afjektivet „os“, som egentlig betyder bestig eller brusende). — I lignende Betydning bruges: øle (i N. Berg.), og ølla (i Nbl.). See følgende.
øsfast (øseft), v. n. (Jmp. øseft), bruse op, komme i en lidenskabelig Stemning, i Fyr og Flamme; ogsaa øseftes, fjase, svøge, gjøre adskillige Østøier. Meget brugt. i Edm. G. N. øssast, opvæges. I samme Betydning siges i Tell. øsle, og i N. Berg. øseft.
Øse, n. Nabning, Munding, den øverste Deel af en Nølle-Rende. Edm. (Af Os, m.).
Øsefar, f. Dvergtvenden, fremfusende Abfærd; Bilsfab, Østøier. N. Berg.
Øsefolla, f. Øsefopp, m. et Bruusshoved, overgivent, fremfusende Vennefte. Ogsaa Øsa, f. Tilbeels i B. Stift.
Øsemøle, n. Opbruusning, usædvanligt eller overgivent Lune. Edm.
øsen, adj. opbrusende, bestig, fremfusende; ogsaa fuld af Øsefferte, tilbøielig til overgivent Svog.
Øsing, f. 1) Øvæggelse. 2) Opbruusning, Bilsfab, Dvergtvenden. G. N. øsing.

Dſſja (aab. ø), f. en *Wſte*. *G. N.* eskja. (*Af Aſt*). — *Dſſjelok*, n. *Wſtelaag*. *Dſſjetroſt*, m. *Ringen* eller *Siderne* i en *Wſte*; *tynd Fjel* som *bannes* til en *Wſte* ved *Sammenbøining*. *B. Stift*.

øſe, v. n. *bruse frem* (= øſaft). *Tell.* øſt (langt ø), *opbidſet*, *opflammet*. *Particip af øſa*. *Dſtere upp-øſt*.

øta, f. eta. — *Øle*, f. *Dybſla*.

øva, v. a. 1. (e - de), øve, *vanne*, *op-lære*. *Heraf øvd* (øvet), *Øving*, f. og *Øvelse*, n.

øva (øve), v. a. 2. (e - de), *opægge*, *titre*, *opbidſe*. *Tell.*

øven (for øven), f. *vanøven*.

øver og **øve**, *præp.* ſee øve.

øvre, adj. øvre, som er *længere oppe*. *G. N.* eskri. — *Øvre deild(a)*, f. den *øverſte Deel*. *N. Berg.* og *f.*

Øvrighet, f. *Øvrighed*. (*Øst Drb*).

øvſt, adv. *øverſt*. *Efter Udtalen øſt*; i *Sogn*: *øpſt*. (*Langt ø*). *G. N.* eſt.

øvſte, adj. *øverſte*, *høieſte*. *Dvſte* *Be-gien*: den *øverſte Dei*. *Dvſte* *Sia*: den *øverſte Eide*.

Øy, f. (*Fl. Øya*, r), en *De*, et *omflybt Land*. *G. N.* ey (*øy*), pl. *eyjar*. *Drdet* *ſynes* ogsaa at *betjyde* en *Halvø* eller *iſer* en *Flade* imellem *Vuaterne* af en *Elv*; ſaaledes *ſiges* i *Drfeb.* „*Grasøy*“ og „*Stogøy*“ om *fremit-lende Engſletter* og *Skovplaner*, som *omgives* af en *Elvbugt*; ligeledes *gives* der, *baade* *ſøndenſjelds* og *nordenſjelds*, *adſkillige Gaarde*, som *have Navnet* „*Dy*“ og *dog* *ikke* *ere* *omgivne* af *Vand*, men *kun* *ſtrække* *ſig* *ud* *imod* en *Bugt* eller *Bue* af *Dalsforets Vand-brag*. — I den *beſtemte Form* *hedder* det i *B. Stift*: *Dy'na* og *Dy'ne*. I *Sammensætning*: *Dya* og *Dve*. Den *førſte Form* *bruges* i *N. Berg.* *kun* *naar* *der* *tænkes* *paa* *en* *vis* *enkelt De*, f. *Er. Øyaaſſjengen* (ø: *Langen* eller *Revet* af *Den*); *den* *anden Form* *bruges*, *naar* *Talen* *er* *om* *Der* i *Almin-delighed*. *Hertil Øyefolk*, n. *Deboere*, *Folk* *fra* *Derne*. *Ligeſaa Dvemann*, *Dvetaana*, *Dvegut* og *f. Øyervis*, f. *Stik* som *bruges* *paa* *Derne*. *Ligeſaa Øyebunad*, om *Draagen*, og *Øyemaal*, om *Sproget* hos *Deboerne*.

øya, v. n. *klynke*, *ſamre ſig*. (*øya ſeg*). *Tilbeels* i *B. Stift*. *Ellers jøya*, eta og *veia*.

øydd, part. *blottet*, *udtømt*; ogsaa *for-ødet*, *forbrugt*; f. *øpde*.

øyde (*øya*), v. a. (e - de), 1) *gjøre øde*

(af *aub*); *rømme*, *forlade* (*evacuere*). *N. Berg.* „*øpde* *Gar'en*“: *gaae bort* *fra* *Gaarden*, *ſaaledes* at *der* *er* *ingen* *hjemme*. *De* *kann* *ikke* *øpde* *Sus'e*: *vi* *kunne* *ikke* *alle* *gaae* *ud* *af* *Huſet*; *der* *maa* *være* *een* *hjemme*. — 2) *blotte*, *gjøre lens*. „*øpde* *ſeg*“: *ſtille ſig* *ved* *alt* *hvad* *man* *bar* *af* *en* *vis* *Ting*; f. *Er. øve* *ſeg* *fyre* *Penga*: *udgive ſin* *ſidſte* *Økilling*. (*B. Stift*). — 3) *øde*, *forøde*, *forbruge*; ogsaa *bortødeſe*, *bruge* *til* *Loverſtød*. (*Alm.*). *G. N.* *eyda*. *Det* *ba* *'ſje* *øpdt* *meir* *elb'* *et* *Tunne*: *de* *have* *kun* *forbrugt* (*el. fortaaret*) *en* *Tønne*. *Øſte* *i* *Forbindelſe* *med* *upp* (*øve* *upp*); f. *Er. me* *ba* *øpdt* *upp* *altibop*: *vi* *have* *gjort* *Ende* *paa* *det* *altsammen*.

Øyde (*Dya*), f. 1) *Lombed*, *øde* *Til-ſtand*. *G. N.* *eyda*. (*Af* *aub*). 2) *en øde* *Øtrækning*, et *trømt* *Rum*. (*Øjelden*). 3) *Forødeſe*, *Ødelæggeſe*. (*Øjelden*).

Øyde (*Dve*), n. *øde* eller *forladt* *Til-ſtand*. *Meſt* *i* *Lalemaaden* „*ligge* *i* *Dyde*“: *ligge øde*. *G. N.* *eydi*.

Øydegår, m. *en øde* eller *forladt* *Gaard*. (*Adſtillige* *Gaardsnaarne*, som *nu* *ſtrives* „*Øydegård*“, *udtales* *ellers* *Øygar* og *Daggar*, *hviſket* *vel* *kunne* *have* *en* *anden* *Drprinteſe*).

Øydeland, n. 1. 1) *et øde*, *ubeboet* *Land*. 2) *en* *Forøder*, *Ødeland*. (*Be-dre* *Landøya*).

ødeleggja, v. a. (*legg*, *lagde*), *ødelæg-ge*; *oal. bortødeſe*, *gjøre* *Ende* *paa*.

Øydemarſk, f. *Ødemarſk*, *Drken*, *ubeboelig* *Egn*.

øyden (*øyen*) adj. 1) *forødende* (= *øydſam*). 2) *øde*, *forladt*. *Meſt* *i* *Neu-trum*: *øpde* (*øye*). 3) *blottet*, *lens* (= *aub*). *Hard.* „*øyen* *ſø* *Pengar*“: *blottet* *for* *Penge*.

øydeſt (*øyast*), v. n. (*Imp. øydeſt*), 1) *blive øde* eller *blottet*. *Dø* *øvek* *ut*: *det* *bliver* *mere* og *mere* *øde*, *der* *blive* *alt* *færre* og *færre* *tilbage*. — 2) *forſvinde*, *gaae* *bort*, *blive* *forbrugt* *el-ler* *forødet*.

Øyding, f. *Blottelſe*; *Forødeſe*.

Øydn, f. *Lombed*, *Øtilber*, *øde* *Tilſtand*. — **Øydnluft**, f. *uſund* *Luft* i *Bæ-relſer*, som *ſtaa* *længe* *tomme* eller *ubeboede*. *Edm.*

øydſam (*øveſam*), adj. *øvdſel*, som *for-øder* *meget*. *Ogsaa* *ſpidſom*, *udrøt*, som *medfører* *Forødeſe*.

Øydsſla, f. *Forødeſe*; *ogſaa* *Øvdſelbed*. I *Søndre* *Berg*. *hedder* *det* *Øytsla* *el-ler* *Øttla*.

øye, see øyde, øgla og øglen.
Øye, s. Dyde. — øyeleg, s. øgjeleg.
Øyemann, m. Deboer; s. Dy.
øyen, s. øgjen og øyden.
øygð, adj. bestaaten med Hensyn til Vinene. I Sammensætning som flørøygð, flørøygð o. s. v. G. N. eygðr. Af Auga.
Øyge, n. Dien i Kortspil. (Maaskee en Eiterligning af Skriftsproget).
øygna, v. a. (e - de), vine, kunne see eller opbage i lang Frastand. B. Stift. Hebdor paa nogle Steder ygne (aab. v). Sv. øgna.
øygnast, forbauses, s. øgnast.
Øyng, m. Indbygger af en De. Nest i Sammensætning, som Nørøying, Søroying, o. s. v. Jf. Døvøring.
Øyk, m. (Fl. Øykje, r). 1) Dg, Dyr af Hesteflagten; Hingst, Hoppe eller Føl (altsaa et Navn paa Arten, uden Hensyn til Kjøn eller Alder). Meget brugt i B. Stift, Gbr. og fl. G. N. eykr, pl. eykir. — 2) en Hoppe (i Mødsætning til Hest). Inderøen og ved Trondhjem. (Ellers Mær). I denne Betydning indtræder en Mødsætning imellem det grammatiske og det naturlige Kjøn, ligesom ved Ordet Saub. — I Sammensætning oftest Døfke; sjeldnere Døfs. Saaledes Øykjebeite, n. Græsning for Heste. Øykjebytte, n. det at man bytter Heste. Øykjeemne, n. om et Føl. Øykjefar, n. og Øykjefet, n. Spor af Heste. Øykjefod (sør), n. Vinterfoder for en Hest. Øykjemagt, s. Hestekraft. Øykjeflag, n. Hestrace. Øykjevære, n. lige Værdie med en Hest, eller: en Pengesum som man kan kjøbe en Hest for. B. Stift. (I Edm. Døfkeøyre) — Øyksmat, m. en Portion Foder for en Hest. (N. Berg.).
øykje, v. a. forøge (= auka). — øykjes, v. n. forøges, formere sig. Indr.
øykjelaus, adj. som ikke har Hest.
Øykt, s. Stund (= Jft). Hærb.
Øyland, n. Deland, en meget stor De. (Sjelden). G. N. eyland.
Øyning, m. Indbygger af Inderøen, i Trondhjems Stift.
Øyr, s. (Fl. Øyra, r). 1) Banke af Sand eller Steen i en Elv, Sandbanke (= Grånbe). Dk. (sædvanlig i Formen Ør). Egentlig: opfyldt Grund; see øyra og Åur. — 2) en Slette eller Græsvold ved en Elvemunding; en lav og sandig Flade, som stikker noget ud i Vandet og synes at være dannet ved Døfkylling. Mere alm. og meget brugeligt. G. N. eyrr og eyri. Hertil

børe mangfoldige Stebsnavne (Dyr, Dyr'a, Dyranne).
Øyra, s. en Dre, en Jordstok som udgjør en Trediedeel af et Spand (see Spand) og svarer omtrentlig til en Skoldbaler. Brugt. ved Trondhjem, mest i Formen Øre (Dr'). G. N. eyrir, m. betegner en vis Vægt eller Mønt, ogsaa Eiendom. Jf. Lausøyre og Livauve.
Øyra, n. (Fl. Øyrur), et Dre. Formen er i de nordlige Egne Øyre (tilbeels Øre) og Kjønnet gaaer over til Femininum (ei Øyre) i Est. Edm. Ådm. og Dk. (G. N. eyra, øyra, n.). I den bestemte Form: Øyre (Søndre Berg.), Øyra'e (Aell. Vald.), Øyraa, s. (Edm.). Fleertal bæies sædvanlig som Feminin (Øyraar, Øyro o. s. v.). G. N. eyru. I Sammensætning beels Øyre, beels Øyrna (Søndre Berg.), Øyrne og Øyrne. G. N. eyrna. (Jf. Auga). — Betyder i Særdeleshed: 1) Dre, paa Dyr og Mennesker. 2) Hank, Dre paa Kar, Øyrder, Kiedler o. s. v. 3) Hjørne, Snip; især Kanten paa et Fiskevod. — Talemaader: Upp i Øyrunne (pi Øyra): for Ens Dre, i Ens Nærvarelse eller Paahør. (Mødsat: paa Bak'e). Unde Øyra: paa Dret; s. Er. leggie ein und' Øyra: give En et Dre-figen. „leggie Øyrunne": laae Drene ned, som Legn paa Brede (især om Heste). reise Øyrunne: spidse Drene, blive opmærksom (om Dyr); gjøre sig til, broste sig (om Mennesker). ba' tjukke Øyrur: være ligegyldig, bryde sig intet om hvad man hører.
øyra, v. a. og n. (e - te), 1) tilbæfte med Gruus eller Sand; ogsaa blande med Gruusjord. Sogn. Andre Steder: aura (af Åur). — 2) udgrave eller bortstølle Grunden, om Vandet i Elvene og ved Strandbredderne; saaledes ogsaa: danne nye Banter, oplægge Dønger af Sand og Gruus. Tilbeels i Er. Stift; — i Dk. hedder det øvre, paa andre Steder aure. (I B. Stift: gropa). Jf. Dyr.
Øyratangie, m. Sand-Ræv, som gaaer ud fra en Elvemunding.
Øyrebløffa, s. Dreblad; de Fliger som omgive Drebullet.
Øyrehaak, m. Drefigen. Jf. Løruna.
Øyrehaar, n. Haarlok ved Dret. I Søndre Berg. Øyrnahaar.
Øyrehuva, s. Bornehue; Rundhue med Fliger som gaae ned over Drene.
Øyreflaade, m. Drefløe; uegentlig: Rydgjerrighed efter at høre noget.

øvrelaus, adj. 1) øreløs. 2) bebøvet, dvs af Støv eller Skraal.

Øverrot, f. den inderste Deel af Dret.

Øverfjæl, f. Drefjæl, stor Kammusling (Pecten maximus). Kalder ogsaa Rjeringøyra, og skal paa nogle Steder hedde Harpefjæl.

Øverfjæl (aab. l), m. Dreløp.

Øverstav, m. en høi Stav i et Trækar, forsynet med Hank i Enden. I Edm. hedder det Ørnestav (for Øvrastav).

Øverstyng, m. Drestikker, et Slags store Insekter; f. Styng. I Sogn hedder det Øvrastyng.

Øvertot (aab. o), n. Sufen for Ørene. R. Berg. Ellers Øveresus og fl.

Øververk, m. Smerte i Ørene.

Øvring (Øring), f. Grundens Udhuling eller Dyphulling; f. øyra.

Øvrastaur, m. Øverør. Harb. (Jf. Formerne Øvrastaur, Øvrastyng).

Øvrabein, n. det store Been bagved Hjalperne i Fiskene; Lærbenet imellem Nakken og Struben. I Edm. Øvrabein. (Ligt Ørnestav).

øys, øser; see ausa.

Øystra, f. en stor Øse, en Skaal til at øje med. R. Berg. (Hjelden); tildeels Øystr og Austr; i Øst. Øster.

Øyta, f. Dybdla. — øytt, f. øyde.

Øvreøring, m. Øverør. (Motsat Fjorøring). Helgeland.

Netteiser og Tillæg.

Aftan. — I Ordet *Morasta* har det ogsaa nordensjælds Betydningen af en vis Tid paa Dagen. — I *Aftas* (i *Westa*): i gaarastes.

aga, v. a. — Her som paa mangfoldige andre Steder skulde „G. N.“ sættes Istedetfor Ise.

Agg. — Dgsaa: *Had*, *Uvillie*.

afedera, v. n. *accorderere*; ogsaa: *trætte*, *tviste*. (*Fremmedt*).

alba, v. a. *gjøre gammel* (for *Tiden*), *svækte*, *paaføre en tiblig Alderdom*; især om *Sygdomme*. Han ha faatt eit *Mein so' vil alba han*. *Nitre-Sogn*. (Den før anførte Betydning forekommer i *Indre-Sogn*).

albera. — Formen aldr burde staae først.

all. — *Jf. olla* (som burde være opført under *all*).

alleleis. — Anmærkningen „alle Leidenne“ bortfalder, da Formen *allelein* vel rettere forklæres som: *alleleib-ne* (see *Leid* og *ne*). Det samme er at anmærke ved *anderleis*, ligesaa *allestade* og *alle-tide*.

Aln. — Hertil: *Alnemaal*, n. *Alnetal*, n. — I *Nordre Berg*. *gjøres Forskjel paa „norst Aln“* og „*Sølands Aln*“; den sidste er det almindelige *Maal*, den første er noget kortere og ansees som et ældre *Maal*.

alt. — 5) *saalænge*, *imebens*. Her tilføies: *Kun i Forbindelse med „mæ“*.

And. — I sidste Betydning hedder det paa mange Steder: *And*, idet man retter sig efter *Striftsproget*, saaledes at *And* er *Ravnet* paa en *Fugl*, og *And* betyder *Esjel*. Efter det gamle *Sprog* skulde begge hedde *And* (*And*). *anderes*. — Vel egentlig *andæres*.

Ang, m. er et *Ord*, som synes at betyde en *smal Fjord*, og forekommer i mange *Stedsnaavne*, men er ellers, saavidt vides, *forældet*. Det bruges tildeels ogsaa i den gamle *Form* *Angr*, el. *An-*

ger, f. *Er. Stavanger*; dog er dette *stednere*. I *B. Stift* gaaer det over til *-ang* (*Brimang*, *Gjörang'en*); i *Edm.* ogsaa til *-ung* (*Leitung*, *Nærung*). — I *Ordene* *Harang*, *Lettang*, *Harang* og fl. synes „ang“ at være blot en *Endelse*. Et *Adjektiv ang* (: *trang*) *forudsættes* i *Angrøme*. *Jf. angleg*. *G. N. angr*, *trang*, *smal*.

anfræmmeleg, adj. *ulibelig*, *mobbdelig*. *Dbalen*. (*Maafsee angfræmleg*).

annan. — Det sidste *Exempel* hedder ogsaa: *D'æ mangt i auro likt*. (*Maafsee: dt auro*). *Helg. I Edm. D'æ mangt auro likt*.

aselera, v. n. *flase*, *gjættes* (*haselera*). *Fremmedt Ord*.

Ast (*Træ*). — *G. N. askr. Hertil Astelauv*, n. *Asteflog*, m. — *Astefmitl*, f. en *Salve* som *tillaves* af *Astetræets Saft*.

atall, adj. *spodst*, *tirrende*; ogs. *stem*, *fortrædelig*, *ulibelig*. *Smaalebnene*.

atte. — Dgsaa: *tilovers*; f. *Er. D'æ ikke stort att'e*. — *Ordeets* Betydninger ere *forliden* *udførte*; de *kunde ordnes saaledes*: 1) *tilbage*, *efter* (paa et *Sted*); ogs. *tilovers*. 2) *tilbage* *til* et *Sted* eller *til sin forrige Stilling*. 3) *til Gjengjæld*, eller i *Stedet* for *noget andet*. 4) *til*, om en *Luffelse* eller *Tilbækkelse*. 5) *atter*, *paany* (= *igjen*). Hertil: *upp-atte*, *til-atte*, *heimatte*, *frist atte*, *go' atte*, og fl.

Auga. — Hertil *Talemaaderne*: „*leggje atte Augunne*“: *luffe Dinene*. „*lata upp Augunne*“: *aabne Dinene*. „*svelve um Augunne*“: *vrænge* eller *forbriete Dinene*. „*stire i Auga*“: see *hinanden i Dinene*. „*ba Augunne mæ seg*“: see sig *nøte omkring*, *være paapasselig*.

Auger. — *Istedetfor* „*Perca marina*“ sættes *Sebastes norvegicus*.

Aukje. — Har ogsaa Betydningen: et *tilføiet Stykke*, især et *smalt* eller *kle-*

- bannet Stykke som indsættes i Klæder. (Hebm.). Altsaa: 1) Forøgelse. 2) et tilføjet Stykke. 3) Yngel o. s. v.
- Auf**, m. Dst. En ældre Form: *Austr*, er selben. G. N. *austr*.
- avbaga**. — Talemaaden „D'æ avbaga“ betegner kun, at det sidste Dagslys i Vest er forsvundet, saa at Himmelen er overalt lige mørk (uden Hensyn til Vorkets større eller mindre Grad).
- Aventas** (Aventasi), n. Leilighed til noget. (N. Berg.). Fremmedt Ord.
- adaa**. — Den egentlige Form skal være *eda* eller *ida* (aab. i). See Tillægget til „ia“.
- ad'e** (for *ader*), adv. førend, inden. Dævert'e lengje *ad'e* han *hem'e*. Edm. (Hælben). *Wære* brugl. i Sj. i Formen: *æ'e*. G. N. *adr*. (Jf. *annaft*).
- aeggje**, v. a. lægge et nyt Lag paa, sætte ny Eg paa *Dæer* og *beslige*. (Tell.). Jf. *Mloga*.
- Utak**. — For „*Dak*“ er sat: *Utak*.
- Uvetne**, n. see *Dovain*.
- Vak**, n. 2. — Formen „*Vakje*“ burde skrives *Vak'e*, for at adstille den fra det gamle *Dativ*. Istedetfor „til *Vak'es*“ sættes: til *Vafa*.
- Vakola**. — Ogsaa *Vakole*. (Dsterb.).
- Vasse**, m. Karl; Kammerat. I Sammensætning som *Villvasse*, *Rasvasse*.
- Vaing**. — Tilføjet: *Dik*.
- Vaat**. — Navne paa de forskjellige Slags *Baade* ere: *Færing*, *Kjempesøring*, *Tirroming*, *Tirroming*, *Seksring*, *Foring*, *Femkøeping*, *Femborina*, *Seksoring*, *Flørefar*, *Wttring*, *Wttøring*, *Løring*, *Slagkøeping*, *Sambøring*, *Løndring*; — *Skuta*, *Snekka*, *Ferja*, *Præm*, *Eitja*, *Wloy*. — Navne paa *Baadens* forskjellige Dele ere: *Kjøl*, *Stamn*, *Underkæmme*, *Bor*, *Vinsar*, *Kjempa*, *Rip*, *Wsing*, *Krang*, *Rne*, *Knott*, *Vekk*, *Røde*, *Rom*, *Sigla*, *Skut*, *Fotstøde* (*Fotstova*), *Tofsta*, *Tilja*, *Plitt*, *Kjeip*, *Loll*, *Wannagle*.
- Vein**. — „*Inkje Vein*“: Ikke en eneste *Fisk*. (W. *Eitst*). Ligesom „*Inkje Haar*“, om *Kvæg*.
- Veinbrot** (aab. o), n. *Veinbrud*.
- Vekre**, f. — *Skulbe* forklæres: *Hjertemuskel* (*Cardium edule*). Ogsaa kaldet *VekreKjøel*, f.
- bera**, (v. a. og n.). — *bera* fyre *seg*: bruge, hjælpe sig med. Han *beve* so lite te *fyre seg bera*: han har saa lidet at gjøre med. — *bera* til: begynde, komme i Gang; ogsaa *hænde*, *indtræffe*, *føte* sig. Dæ kann snart *bera* te. (G. N. *bera* til).
- Berggylda**. — Det systematiske Navn forandres til: *Labrus rupestris*.
- betre**. — Formen er ikke saa ganske ubrugelig, da det trondhjemste „*bett'er*“ egentlig er samme Form.
- bidja**. — Betydningen ordnes saaledes: 1) *bebe*, *anmode* En om noget. 2) *byde*, *indbyde*. 3) *byde*, *befale*, *paa-lægge*. 4) *ønske*. *be* *vondt*, *be* *go'* *Natt* o. s. v. 5) v. n. *tigge*, *betle*. — *Heraf* *Bidjing* (*Be'ing*), f. *Beden*; ogsaa *Liggerie*.
- Binge**, m. et særskilt Rum i *Føhusene*; ogsaa *Mødding* (egentlig *Gjødsef-Rum*). Ved *Kristiania*.
- Bjella**. — *Burde* *maaste* opføres i *Formen* *Bjolla*. (Ligt *Fjora*, *Fjora*).
- Blassoleje**. — Forklæres: *Stifmorsblomst* (*Stufmorbloom*). B. *Eitst*.
- blidspene**. — *Bebre*: *blid*, *venlig* af *Naturen* eller *paa* *Grund* af et *muntert* og *fornøjet* *Sind*.
- Blodtrag**, f. see *Læg*.
- bløytast**. — *Skulbe* *skaae* efter *Bløyta*.
- Bogna**. — *Sjæk* er forandret til *Sjæk*. *Hensigtsningen* til *dette* *Ord* burde imidlertid *ubslættes*, da *nemlig* „*Sjæk*“, efter *naermere* *Oplysninger*, *lynes* at *betyde* en *anden* *Ling*.
- Bol**. — Jf. *Legebol*, *Prestbol*, *Sætrebol*, *bræfengd*. — G. N. *brædfenginn*.
- Bræk**, n. 2. *opdrevet* *Læng* og *Søgræs*, eller *andre* *opfaste* *Ling* *paa* *Strandbredden*. (Selben). Jf. *Flodbræk*. G. N. *bræk*.
- brættaka**, v. a. *gribe* *pludselig* eller *voldsomt*. (Selben).
- Breidd**. — Ogsaa: et *Stykke* *Løi*, som *har* *Bøvens* *hele* *Brede*: en *enkelt* *Værbrede* f. *Er*. i *Seil*, *Lapper* og *store* *Klædningsstykker*. Ogsaa *kaldet* *Ba*, *Stav*, *Døst*. *Betydningen* *ordnes*: 1) *Brede*, *Bredbhed*. 2) *Værbrede*. 3) *Bred*, *Kant*. *Underliden*: *Eide*, *især* i *Talemaaden* „i *Breidd* *mæ*“: *jævnjedes* *ved*. Sv. *bredvid*.
- Brising**. — G. N. *brisingr* (et af *Hdens* *Navne* i *Skaldia*).
- Broktofl**. — *Skulbe* *maaste* egentlig *bedde* *Braktofl* (af *Bræk*, n.).
- Brot**. — *Bed* *den* *trede* *Betydning* er *noget* *glemt*. *Det* *skulde* *bedde*: 3) *Skaar*, *Stump*, *afbrudt* *Stykke*. (*Glasbrot*, *Krusbrot* og fl.). Ogsaa en *for-slidt* eller *skøbelig* *Ling*. *Klokkbrot*, *Stolebrot*. (I *Speg* *siges* ogsaa *Kal-lebrot* og *Kjeringebrot*).
- Brya**. — *Den* *barbangerste* *Form* er *Bryggja*. *Paa* *enkelt* *Stæber* *skal* *det* *ogsaa* *bedde* *Brybja*.

Bumbfiglar, m. Bomseiler, Fartøi med Bomseil.

Bundan. — G. N. bundia. (Blandt Kornets Navne i Skalda).

Bunding. — Kan simpelthen forklæres ved: Strikketøi.

byrja (begynde). — Er mere brugeligt i Smaalebnene.

Byte. — Rettere: 1) Bytte, Embotning; ogs. Forandring, Omstiftelse. 2) Deling, Udskiftning. 3) Skjel, Grændsefjel.

Dag. — „Dæ store Dag“: det er allerede meget lyst. (B. Stift). Søgt om Dag: midt paa Dagen. Fyre Dag: om Morgenen før Daggry. Mæ Dagen: ved Dag, om Dagen. — Navne paa de forskellige Tider af Dagen eller Døgnet ere: Morgon, Etta, Eysing, Nidmaal (Uppflamund), Nidmorgon (Nidmund), Nidremund, Halvgjengle (= halvgait te Nidbags), Dogurmaal, Nidbag (el. høgt Dag; Astan, Ubdal, Jft (Eft, Non), Noraf-tan, Skyming, Kveld, Kveldseta. Jf. Dim. — Navne paa enkelte Etunder i Almindelighed ere: Jft, Etund, Nid, Time, Vil, Mund, Væal, Velte.

dan, adj. bruges ogsaa i Dst. og Smaalebnene. Undertiden i Betydningen: oplagt til noget, lyst, biddig efter noget. Han va saa dan ette dæ.

Dape. — I Dst. Dape, el. Dava.

Dau(b)jor, f. ufrugtbar eller kraftløs Jord hvort intet vorer. (Ag. Stift).

Ogsaa kaldet Dau'mold.

Dau(b)vatn, n. stillestaende Vand; især om raadent, ureent Vand.

Dave, Vandpynt; see Dape.

denne. — Formen dinne udtales ogsaa med luft i (ti), men ditte og diise altid med aab. i.

di. — „fra di“: fra den Tid af. Alt fra di han kom her.

Dogurslaarte. — Bedre: et Engstykke som man kan slaae paa en halv Dag, altjaa til Datre eller Nidbag.

Dokterlap, m. Lægebom. — doktera, v. a. lægt, helbrede. (Fremmedt).

domenera, v. n. larme, buldre; ogsaa skende, yppe Klammerie. (Fremmedt).

Dott. — Udførligere: 1) Lot, Bist, noget at tilstoppe med. 2) en liden Slump eller Masse. 3) en liden Høb, Flok, Stilm. Nogle Steber siges Dott ogsaa om en sløv og ligegyldig Person.

Dotter. — I Forbindelse med et Mandsnavn bliver dette Ord paa Helgeland forfortet til „te“, f. Er. Hanste, for Hansdotter.

Dram, m. en Dram, liden Drif (Bræn-

debitu). Udtales overalt kort (som Dramm). Jf. Eng. dram, som egentlig betyder Drachme (Dvintin).

drepa. — „drepa seg“ bruges ofte i Betydningen: drukne eller omkomne ved Uforsigtighed (f. Er. ved at rejse ud i farligt Veir); ogsaa: ødelægge sig ved Anstrengelse; egentlig dræbe sig.

driva. — Dgtaa: spadsere, gaae frem og tilbage. — Erdets Betydninger burde være mere udførlige, omtrent efter følgende Plan: 1) v. a. drive, støde (f. Er. Nagler). 2) kaste, slaae. 3) fordrive, bortdrive. 4) fremdrive, føre afsted; især: slaae, føre Trækst. 5) holde i Drift, bruge, f. Er. en Gaard. 6) tvinge, fremtvinge; ogsaa: plage, anstrenge. 7) v. u. drive, syge; ogs. falde. 8) støde afsted; ogs. fiske ved Drivning. 9) spadiere; ogs. flakke om (= reka). 10) føde, bestille noget.

Drunt, m. Hjert. drunta, fjerte.

drog, adj. bruges ogsaa enligst med Betydning: istand til at drage, stærk til at trække Væs (om Heste). Dst. b.

Duragatt, f. Dorkarm. Forekommer i de tællemarkste Biser.

Dverggstein, m. see Dvergsnide.

Dæ (Plantenavn). — I ældre Ordssamlinger hedder det ogsaa Dax og Dæe.

dælen. — Enes fun at være brugeligt i Neutrum (dæle) og kunde derfor vel egentlig hedde: dæleg.

døyva. — Skulde ogsaa betyde: bebøve, gjøre dov.

Ænde. — Maafee egentlig Eiggende. Der forekommer et G. N. eigen (blandt Kornets Navne i Skalda), hvilket maafee kunde staae i Forbindelse hermed.

Eign. — G. N. eign. Jf. Heiga.

Ekja. — Forekommer ogsaa i Ag. Stift. I Smaalebnene hedder det Eke.

Em. — „Em“ er forandret til Sem.

Ema. — Jf. Finst sibme (Naal).

einka. — Egentlig: mageløs, eneste i sit Slags.

Einstöding. — Dgtaa en Earing, En som ikke vil være med Andre.

Etresmog. — Tilføies: n.

Elvastræum. — Rettere: Strøm i Vandet ved Mundingen af Elv.

Elvskot, n. Banker som opstødes af en Elv.

Embætte. — Udførligere: 1) Eysel, Arbeide, Bestilling; især Kvagets Kval. (Ejelden). 2) Ilshn, Dpartning i et Hæstebud. 3) Embede.

Ettesleng, m. Esterpil, Omkøb i Enden af et Vers. Dgtaa Esterstæt; noget som kommer uventet efter.

- flagreten.** — Kan simpelthen forklares: **flaaatærende.**
- falera,** fire, give efter, give tabt. (Fremmedt).
- fane;** f. Sneebob. See Fonn.
- farabbel,** Fabel, Eventyr.
- farfjenna.** — Det anførte Exempel forklares: vi have ingen Marsag til at kalde ham vor Fader.
- fatl.** — Talemaaden, i **Fatle**, hvor **Fatle** er en gammel Dativform, kunde vel ogsaa benskere til Ordet **Fetel**. (Ugesom G. N. kalli, af keull).
- fæ** (med Formerne: fæ, fæll, fænge). — Den sidste Form (Supinum) maa rettes til fengje, i Liabed med de opstillede Supiner af ganga og hanga. **Alisaa:** fæ, f-ff, fengje.
- fædd.** — Et andet fædd er Particij af fæ, v. a. 1. og betyder faaet (= fengjen).
- fæ.** — Tilføies: G. N. fæ, Fæ, Gots, Penge.
- fella.** — Måbetfor Love (p. 93 n, 1) Kulde sættes: Norges gamle Love.
- fengd,** f. Fanaft, Votte, Udbytte; ogsaa Mængde, et stort Forraad. Forekommer paa enkelte Steder, dog sjelden.
- fete.** — Kulde adfilles i to Ord.
- fetling.** — Den anførte Form **Fetling** er kun en Tilnærmelse til Udtalen, og kunde ogsaa skrives **Fetling** eller **Fetling**.
- fifsera,** arte, brille. (Fremmedt).
- filla,** f. (m. er Trykfeil). — I Sammensætning med et paafølgende Ord betyder **„fille“** noget ubetydeligt, ufelt eller lumpent; f. Ex. **Fillekamp**, en daarlig, uuelig Hest. **Fillebus**, en elendig Hytte. **Fillebyttje**, et lumpent Stykke. **F. Fillearbeid**.
- finanseri,** n. Spøg, Fjas, Glæfferie. (B. Stift). Fremmedt.
- finelse,** n. en Skønhed, et vakkert Menneske; ogsaa spottvis om En som gjør sig megen Umage for at anses som smuk og fin. B. Stift.
- fiskestøde,** n. Fiskegrund i Havet. (Sjelden).
- fiskefvetnar,** pl Etternebillebet Orion. Ditere **Fiskekallar** (s. **Fiskefrol**).
- fira** (aab. f). — Tilføies: f.
- frivel.** — Synes egentlig at betyde **Frolden** eller **Fjæderbussene** paa Planternes **Fro**. I **„Skjotskrivel“** synes det at betyde et **Ror**.
- friveld.** — Hedder ogsaa: **frivil** (i Diterd.), og **frivæl** (Hedemarken).
- fjellrape,** m. maat **Krat** paa **Fjeldene**; især **Dvergebirt**. (Sf. **Rape**). G. N.
- fjallrapi** (et af **Trærnes** **Ravne** i **Stalva**).
- fjellvand;** rettere: **fjellvan**.
- fjerra.** — Måbetfor **„Stavband“** er **Stavband** opført.
- fjor.** — Hertil **Maarbnavnene** **fyre** (aab. y) af det gamle **Dativ** **firdi**. Skrives sædvanlig: **Førde** (rettere **Fyrde**).
- fjorsil,** = **Underfil**. (Hedemarken).
- fjorung.** — G. N. **fjorduagr**.
- flaga.** — Hertil **Hoflestaga**, **Nosflaga**, **Skjelteflaga**, **Sveiteflaga**; ligesaa **Vertflaga**, **Svidflaga** og fl.
- flinga.** — Sf. **Flukka**, og **Flogge**.
- flokk.** — Findes ogsaa anført som et **Plantenavn** fra det **Trøndhjemske**; saaledes: **Flokk** (**Geranium**) og **Fjellflokk** (**Polemonium**). **Maafsee** egentlig **Flotta**, f.
- flust.** — **Stulde** **flaae** foran **flust**.
- fly.** — Et andet **Fly** med uvis **Betydning** forekommer som **Stedsnavn**.
- folen.** — **Maafsee** rettere **foleg**, da det sædvanlig bruges i **Neutrum** i **Formen** **fole**.
- folkeleg.** — **Ogsaa**: **foruustig**, **bestindig**, **maadeholden**. (Egentl. **menneftelig**).
- fonn.** — I **Ag**. **Stift** har det **tildels** **Formen** **fane**.
- forbust.** — Tilføies: **Tr**. **Stift**.
- forkroft,** adj. **forvrænget** eller **fordrøvet** ved **Krumning**, **formegat** **sammenkrummet**.
- forsetja,** v. a. (set, sette), **Klemme**, **bringe** i **Rnibe**, **sege** **baardt** **ind** **paa**.
- forvæld,** adj. **halvfogt**. **Tæll**. (hvor **Ordet** **forvælle** ogsaa bruges).
- forvoren** (aab. o), adj. **meget** **flem**, **reent** **gal**, **som** **fordæret**.
- fostasi,** **Fustage** (**Kar**).
- framlangjes.** — **Bruges** **Ogsaa** i **Ag**. **Stift** og **synes** at **være** **meget** **udbreidt**.
- fræa.** — **„fræa** **feg** **gjort“**: **færdigt**, **sluttet**, **ophørt**; **Ogsaa**: **forbi**, **til** **Ende**. **Berg**. **Stift** og fl.
- frælsa.** — Måbetfor **„a-a“** burde sættes: **e-te**, **som** **er** **den** **almindeligste** **Form**. **Particij**: **fræst**.
- fræst.** — **Ogsaa** **om** **Steder** **eller** **Maarbe**, **som** **ligge** **længst** **inde** i **et** **Dalstroeg**; **saaledes**: **Fremste-Maar'en**, **Fremstedalen** o. s. v. I **Edm**. har det **tildels** **den** **besønderlige** **Form**: **fremde**.
- frivel,** see **Fjivæld**.
- fross.** — **Det** **gamle** **fress** **er** **Ogsaa** **et** **Ravn** **paa** **Biørnen**. **Hermed** **kan** **det** **foranførte** **Fjellfross** **sammenlignes**.
- fræf** (graadig). — G. N. **frekr**.
- fræning.** — **Findes** **Ogsaa** **anført** **som**

Raen paa en Art Slanger. (Gulfræning, hos S. Strom). G. N. fræninger. **Sud.** — Ved den anden Betydning fulde tilføies: G. N. sud.

fundera, grunde, vunde paa noget. (Og-saa brugelig i Svensk).

fus. — Lagsaa: parreløsten, gell. Eskerd. Heraf fyfyes, v. n. yttre Parrebrist, om Tyr.

fylgjast. — Imperf. sædvanlig: fyldest, og Supinum fylst (aab. v.).

fyrebod, n. Rettere f. og n. (Faklende).

fyrrer. — Ved den sidste Betydning kunde man maaskee tænke paa G. N. firri (?: sjernere). Da Lyden „i“ sædvanlig overgaaer til „y“ foran r, er det ikke umuligt at Begreberne af G. N. fyrri og firri kunde blive sammenblandede.

fysest, v. n. see Tillægget til fus.

fæl. — Ogsaa: flem, tilbøielig til noget ondt; f. Er. ban æ so fæl te driffe. Ellers i en ligegyldig Betydning om En som er vidt drevet i en Ting, usædvanlig bygtig eller ubholdende o. s. v. F. Er. fæl te springe, te arbeide, te eta.

Fær. — „Faa Fær“: paa Færde. Da va mykje paa Fær: det var noget reent usædvanligt.

Færing. — Har sædvanlig stærk Betydning paa første Stavelse (Færing).

forug. — Diste „forig“ i Talemaaden: rorig æ forig.

Gald. — Jf. Træ, Troff, Pall. — I G. N. findes gaddr i samme Betydning. (Fagskinna, p. 186).

galen. — Betydningerne fulde maaskee rettere ordnes saaledes: 1) vild, rasende, f. Er. om Storm. 2) gal, affindig. 3) vred. 4) vrang, urigtig o. s. v. Efter nogles Mening skal den egentlige Betydning være: forberet.

Galgje, m. (Fl. Galga), en Galge.

gamall. — Tilføies: G. N. gamall.

ganga. — „gaa av seg“: saae Ende; ogsaa saae et vist Udtaal. Da gjeng av seg: det saae Ende, det bliver forbi med den Ting. Da gjeff av seg Gaman'e: der blev Ende paa Lustigheden, det var ikke Spøg længere. (N. Berg.).

Ganskor. — Om et lignende Ord see Gærn.

gase (seg), gjøre sig tilgode, gotte sig. (Ved Kristiania).

Gast, Gage (Vønning). Fremmedt.

Gil, (m. 1). — Rettere: Veirsol, Bifol o. s. v. — Veirsol fulde ogsaa sættes ved Gidder, Witt, Giff.

Givende, n. Gave. I Forbindelsen „te Givendes“: til Foræring, gratis.

Gjevre, m. Kile, Strimmel, smal Stump af Løt eller Skind; Især om Dverleberet i de saakaldte Hudstoe; ogsaa en langagtig Plet i Træ, f. Er. hvor det har begyndt at raadne. Tell. (Jf. Bjore). — Jæl. geiri har en lignende Betydning.

Gjestans, n. en forvansket Form af Distance (ligesom Gjestrift for Distrift). **Gjostjæl.** — „Døstjæl“ er indført under Tsjæl.

gleggast, v. n. blive mere forsigtig eller nøiesende.

gnua og **Gnue** henføres til knua og knue, der maa anses som den rigtige Form.

god. — „giva godt“: være venlig og søelig. (Tell.). gjera seg godt: gjøre sig tilgode, leve høit.

Gods, n. (m. er Trykfeil). Rettere: Gode, Været. Mest i Sammensætning som Tunggods, Vædegods og fl. Enligt betegner det især Jordgods. G. N. göz.

Gonn. — I Sammensætning Ganne; hertil Gannestav o. s. v.

græra, soie, rumstere.

Grim, m. et Slags Rok eller Vandvætte. (Nbg.?).

gripa, adj. — Vel egentlig: kostelig; af G. N. gripr (en kostbar Ting). Jf. eigna, muna, byrna. (Jæl. gripa madr, en dyrtig Mand).

Grunnkilde (Kjia), f. Grundstøffen under en Kvarn.

gryvla, v. n. røde, røre op. (Tell.). Jf. Groyvl.

Gumme. — Den egentlige Form er formodentlig Gumba.

Haka, og **Hakeband**, see Hoka.

Halobelg, f. en Dag der anses næsten som Helligdag; især om de gamle Helligdage, som i den senere Tid ere afstøffede, saasom Sankt Hans's Dag, St. Michaels Dag, Treiebægene i de tre Høitider og flere. Nogle Steber Rombelg.

Halvspenning, f. halvspændt Etilling. Da stend i Halvspenning, f. Er. om et Gørdlaas.

Hamar. — Hertil Stednavnene Hamare, Hamaren, Hamranne.

hargnuen. Vedre harnua.

hærl. — Ogsaa: temmelig. Især i Formen hærl (ved Kristianssand). Da va hærl langt, o: temmelig langt.

harm, adj. — Udsørligere: 1) fortrydelig, vred (om en bliffig eller vel grundbet Harme); opragt, indigneret. — 2) fuld af Anger, ærgerlig over sin egen

- Forføelse.** Eg æ barm'e tea da: jeg angret derpaa, ærgret mig derover. **B. Stift.**
- Harpestjæl,** s. **Drestjæl,** stor Rammusling (*Pecten maximus*). Skal forekomme vestensjælds.
- Haug.** — Fertil Stedsnavnene **Haugje** (Hauje), **Haugj'en,** **Hauganne.**
- Hav** (n. 2.). — **Egjaa:** Forbøining, Halsen eller den forreste opadviede Deel paa Skier og Slædemeder. **Tell.**
- Haverkn.** — Tilføies: n.
- Hær.** — Her mærkes Talemaaderne: **Hvart eit Hær,** o: alt Kvæget. **Jukse eit Hær:** ikke et eneste Kreatur.
- havvert.** — Betones: **hav'rt.**
- hei.** — Tilføies: Som Tilraabsord bruges derimod paa nogle Steder: **høy!** **Jf. høysa.**
- Heidning.** — Synes ogsaa at betyde et Barn som ikke er døbt. (**Jf. heiden.**) **Fertil Heidningsbaar.**
- Heim.** — Betydningen Verden (**G. N. heimr**) er efter nyere Underretning ikke saa ganske sielden. I **Søndfjord** bruges det ofte i denne Betydning; **f. Er.** I denne **Heim'en.** I sydlige **Heimen** o. s. v. — I den almindelige Betydning (**Posteb**) bruges det som bekendt i mangfoldige Stedsnavne og bliver da ofte forkortet til **eil** eller **em,** **f. Er. Trandeim, Soleim, Hæim.** Paa nogle Steder gaaer det over til: **um (om), f. Er. Sorum, for Eydreim el. Subrheim.**
- Hekre,** **Hæ** sævnanlig **luft e (ee).**
- Heldr.** — Under denne Form burde Forklaringen af Ordet **Hogd** være opført. — I **Na.** **Stift** udtales det ogsaa **Hæ'ler (Hælr).** Foruden **Jæl.** **högld** kunde man jævnføre **Jæl. hagdabraud** (o: **Kringle**), som giver et Begreb om Tingens Skikkelse.
- Heppe.** — Skulde her skrives **Heppe.**
- herlege** (**hærlje**), **adv. herligt, ypperligt.** **Herrra** adskilles det „**hærlje**“, som er en Form af **hærlje** og betyder: meget.
- Hite.** — I Formen **Hata** betyder det ogsaa: **Evie, Smerte.** (**Namb.**).
- Hjarta.** — En gammel Form findes i Talemaaden „**mæ goda Hjarta**“, o: villigt, med Fornøielse. **Sdm.** (Skulde egentlig hedde: med godt Hjarto).
- Hjulspik,** s. **Ege** i **Hjul** (= **Eisert**).
- Hol** (oo). — Heril Talemaaderne: **Hole, Holen, Holanne.**
- Hol** (aab. o), n. (ikke adj. som er **Tryk-** **seil**). — **G. N. hol.** **Te Hols:** ind i et Hul, i Skjul.
- Sola** (aab. o). — Ved dette Ord ud-
- trøffes det almindeligste Begreb af en Forbybning. Forøvrigt blise **Huulninger** af en vis Bestaffenhed eller Størrelse betegenede ved forskellige andre Ord som: **Doff, Dælb, Diuv, Seila, Gicte, Gloyre, Gyrer, Staup, Sil, Skor, Kove, Velta, Slosa, Gara** og fl.
- Ho-slag,** n. **Hunkjon.** See **Tilslaget** til **Slag.**
- Hov** (aab. o), n. — Gaardsnavnene **Hov** og **Hove** henføre vel for det meste til et andet Ord, nemlig **G. N. hof,** o: **Dffersted, Tempel.**
- Hovu**(b)ljon, see **Hjon.**
- Hud.** — **Egjaa** en gammel **Forbøysb.**
- Hundegatt.** — **Kjønnet (f.) reites** til: m. (Det er ellers lidt vakkende).
- Hus.** — Navne paa enkelte Huse ere: **Lan, Stova, Rub, Bur, Mattkova, Eldbus, Sterbus, Rylna, Furl, Vaststova, Smibja, Stall, Fjos, Fior, Lobe, Laave, Trav, Seel, Sjia, Raust.**
- husvand.** — Adskilles i to Ord: **husvan** og **husvand.**
- hyria,** see **byrgja.** — I Ordet **ubyrjen** forudsættes et andet „**hyria**“, som skulde betyde at agte eller støtte om. Det kunde ansees som en Overgangsform af **hyrda** (= **G. N. hirda, agte, vogte**), ligedan som **vyria** for **vyrda** (**G. N. virda**). **Jf. tjura,** i **Tilslæggene.**
- Høgd.** — I Betydningen: **Forbøining** (**I**) kan det betragtes som Modsetning til **Hola,** og er saaledes et Fællesnavn for de forskellige Forbøininger paa Jorden, hvilte ellers betegnes ved andre Navne, som: **Haug, Koll, Knatt, Berg, Fjell;** ligesaa **Rabb, Ris, Rinde, Kjel, Aas, Hø, Heib** og fl.
- høgst.** — Den Anmærkning, at „**høgst Nattes**“ er en fejlagtig Form, burde ubelædes, da man nemlig kunde betragte blint Udtryk som et **Adverbium** „**høgst-nattes**“, hvilket altjaa bliver ligesaa rigtigt som de Ord: **rettsføles, jamsibes, jamsundes** og flere. (**Gram. § 175**).
- hova.** (**I** Betydning. ramme). Foruden treffa (som er et nyt Ord) burde Ordet „**raafa**“ være anført.
- ia,** v. n. — Her kunde endnu anføres en tredje Betydning: **mylre, vrimsle** (eller vel egentlig **bstrolse** omkring). Da der gives et **Jelandst idå** (vrimsle), og den **Orkedalste** Dialekt har et „**adaa**“ med samme Betydning, saa er det temmelig vist, at disse Ord høre sammen, og at Grundformen er **ida** (aab. i), med regelmæssig Overgang: **ia (ea), eba, aba, adaa.**

Ja, i. — Ogsaa i Svensk: ida.
jaar (for: igjaar), see igaar.
ilkaft. — 3 sidste Betydning (= buast, greidest) bedder det oftere: elkast.
Jmbresundag. — Maa jævnsfæres med Sv. ymberdagar, o: Lømpedage. Eng. emberday.
inderlege, adv. inderlig; ogsaa: særdeles, saare, meget. F. Ex. inderle' væl. inderle godt, vondt o. s. v.
ingjen. — Ved Feminin er glem: inga.
innar. — „Junar i Stovo“ (rettere): længere fra Døren, længere ind i Stuen.
Innlegg, n. Kattig - Læg; ogsaa et Lædslem. Na. Stift.
Innreide, m. Indretning; ogsaa: indre Redskaber eller Organer.
inn-slept, indluffet. Af sleppa.
istende (i stænde), bruges i samme Mening som „ilt ende“. (Srn.). S. ilt.
Jakle. — Formen Jaklle skulde sættes først.
jamt. — „jamt aa samt“ bruges ogsaa i Ag. Stift.
Jerpe. — Jf. G. N. jarpi (blandt Fuglenavnene i Skalda).
Jol (m.). — I blandt Plantenavne i Skalda findes ogsaa: jöll.
Joleventla. Rettere Joleveltla.
Junsa er Fleertal. Altsaa: pl. m.
justo (for: just som), ligesom. B. Stift.
Kalvefjot, n. 1) Kalvefjod. 2) Møllerne eller Senerne paa den ydre Side af Overarmen. (Jf. Kalo, 3.). Na paa Kalvefjote: Naae En paa Vaggen af Armen (hvilket foraarsager en forbigaaende Smerte og Læmbed).
Kammers, n. Kammer. (Fremmedt).
Kanefar, n. et Slags Løi (Canovas); oftest om Seilbug. B. Stift.
Kappelan, m. Kapellan. (B. Stift).
Kappraf, n. Kappstræben; en Anstrenge eller Styrkeprøve, hvori Flere kæmpes med hinanden.
Kilja (saae Kib), see Kiba.
Kinko, m. en hurtig Vøining eller Dretning, et Slæg med Hovedet eller Kroppen.
Kinkse, v. n. vrikke, slænge med Kroppen eller Hovedet. Ved Kristianta. — Jf. kinka.
Kippmaur. — See Lepperot.
Kjepp. — Er i Almindelighed et Fællesnavn paa Træstammer og Stokke, ligesom ogsaa paa Grenene eller Kviste af nogen Lyfvelse. Korte Stammer

Kastes eller: Nutt, Kubbe, Brand, Strangje, Stokk. Lange og smale bedde: Kiemning, Lein, Sprot, Stang, Trobe, Kate, Epire, Skate, Keskira.
Kjerjen. — Kunde hellere forklæres: trang, Knab. Maaftæe eantl. Kjerjen, af et Verbum Kjerjia (afsnappe), af farg.
Kjura. — Maaftæe en Overgangsform af bjura eller bjurda for byrda (= G. N. hirda, skjotte om). Jf. skjuren og Hjuring, samt byrja i Tilleggene.
Kjola. — 3) rettere: iisne, giennemfjelse; om en Fornemmelse af Stræk eller Gysen.
Kjom (kjømt), adj. 1) kommende (see hjem). 2) tilgængelig. — Efter Høilager betegner det ogsaa: tjenlig til Sæd (om Korn), som har Kraft til at spire.
Kjønroyk, m. Kjønrøg.
Kjøyra. — 3 de første Exempler maa det oversættes ved: siffte.
Klafje. — „Epet“ er forandret til Epat.
Klungrebjørk. — Tilføies: Gbr.
Klure. — Ved første Betydn. tilføies: Gbr.
Knoda. — Istedetfor Isländsk knoda skulde sættes: G. N. knoda.
Knua, v. a. trykke med Knørne. — Overføres fra „anua“.
Kolla. Foruden de to anførte Betydninger gives der ogsaa en tredje, der ligesom svarer imellem begge de forrige. Kolla bruges nemlig i Sammenstemning meget hyppig som Benævnelse paa Mennesker, især om Kvindfolk (ligesom Kopp, om Mandfolk), f. Ex. Løveskalle, Røskalle, Djekolle o. s. v. — Det Oftebaldste Kulle (Stilkulle, Søterkulle) bærer vel ogsaa bertil, ligesom Evensk kulla. 3 Betydningen svarer Kulle nærmest til „Deia“, hvilket ogsaa har det tilfældes med Kolla, at det ofte bruges som et Slags Dgenavn eller Skjældsord, f. Ex. Surpede, Sclarvede, og fl.
Koma. — „koma at“, ogsaa: have legemlig Omgang med; egenlig: komme sammen med, naae, berøre. — „koma til se“ er meget brugt, i B. Stift, f. Ex. Da hjem aldre te se; det kommer aldrig til Udførelse, man bliver aldrig færdig dermed.
Kopp. — Om Mennesker ligesom Kolla.
Kor (Nitræt). — Flere af Ravnene paa denne Ring ere paa en Maade bærvede i Skriftsproget, nemlig i Dokumenter og Besejndtjælser. Man finder saaledes i Kvisterne: Guld (fra Nordland),

- Naar** (fra Trondhjem og Bergen), Folge (fra Stavanger), Folloug (fra Kristiansand) samt Fuderaab og Livore (fra Byerne i Ag. Stift).
- Korfri** (aab. o), adj. fri for at give Afstegt. Hedder ogsi. Korfri.
- Korme** (= Vere). — Svarer til et finst Ord: gurma.
- Korpr.** — G. N. korpr (efter Skalda).
- Kos** (aab. o). — Tilføies: f.
- Krabbalur**, m. et Slags Dands.
- Krafje**. — Den egentlige Betydning er formodentlig: Kryb, noget krybende. Af freka.
- Kranselag**, n. Gjaestebud som holdes naar en ny Bygning er opført (da der sættes en Krands paa Taget). Kristiania.
- Krumme** (aab. u), i Talemaaden „reffje Krumme“, o: trække hinanden i Fingrene for at prøve Styrke eller see hvem der længst kan holde Fingrene krumme. Sdm. (Andre Steder: draga Krof).
- Ki. G. N. krumma**, Haand.
- Krysfing.** — Hertil Krysfingejarn, n. Krydsjern.
- Kult**, m. en liden Høi eller Due (= Koll); oftere: en tyk og rund Ringest; om Dyr og Mennesker.
- Kunstr.** — Fleertal i B. Stift: Kunstre og Kunstra.
- Kurera**, v. a. læge. (Fremmedt).
- Kurvast.** — Anmærningen om Slægtstabet med hverva bortfalder.
- Kurvskjel.** — Burde opføres i Formen Kurvskjel (af Kurv o: Bugle). Det nyere systematiske Navn er: Cyprina islandica.
- Kvarv.** — I Stedsnavne findes beuden et Kvarv (m.), som skal betyde en Krog eller Vinkel, altsaa et Sted, hvor Fjorden eller Dalstroget pludselig dreier om til en anden Side. G. N. hvarf.
- Kveld.** — I strengere Forstand betegner det Tiden fra Mørkningens første Begyndelse til henimod Midnat, altsaa en Tid, som er meget lang om Vinteren og meget kort om Sommeren. Det er saaledes forskjelligt fra Aftan (Vista), som begynder paa en bestemt Tid og skal egentlig betegne den sidste Halvdeel af Dagen.
- Kvønn.** — Forsjellige Navne som bore hertil ere: Kall, Spjeld, Spænel, Sigle, Grette, Kur, Leina, Sko, Stille, Skafetein.
- Kvisfun.** — Burde være opført i Formen Kvitsun (efter Ordet kvitsidet).
- Kvæf.** — Synes beslægtet med kvæffa (som ikke bruges i Distriktet), og forudsætter da Formen: kvæa.
- laga**, adj. — Udførligere: 1) beskaffen, stiftet; ogsaa oplagt til noget, stemt, disponeret. 2) bannet, ordnet, indrettet; ogsaa anlagt, forankaltet. 3) besittet af Esjåbænen, tilstiftet, bestemt.
- Landnor**, m. Nordost. G. N. landnordr. Forekommer i B. Stift, men sjelden. — Ligefaa: Landsyd (Landsør), m. Sydvest. G. N. landsudr.
- langminnug**, adj. som har god Husommelise eller mindes noget i lang Tid.
- Langsval**, f. en Gang langs Væggen; et Gallerie. (Sjelden).
- Laupar.** — Kunde for Lydeligheds Eftold sammenlignes med Ringen i en Ubr-nøgel.
- Læve.** — Den Underste Form, Læve, er mærkelig, da man i denne Dialekt skulde vente enten Læva (for Læve) eller ogsaa Læve.
- Lega.** — Formen Legu er glemt. Erdenen i Dverganger er: Legu, Lugu, Logo.
- leggja.** — „leggje atte“ om at lukke en Høgstue. Heraf attelagt, f. Er. Da va ba kost a attelagt, o: man havde baade kost og suffet Stuen efter Ildningen. (B. Stift).
- Leggspif.** — Notagtigere: det forreste Been i Læggen, den fremmeste af de to Beenpiber i Skinnebenet. (Fibula). I Rbg. Spjolf.
- Leigd**, f. det samme som Leag.
- Leigebol**, see Legebol. (Forsjællen imellem ei og aabent e bliver i enkelte Ord utvødelig).
- leikje.** — Denne Endelse giver Ordene altid en reent abstrakt Betydning og tjener saaledes kun til at betegne en vis storre eller mindre Grad af Beskaffenheden. Naar f. Er. Begrebet Rummelighed udtrykkes ved Ordene Remd og Romleikje, da kan Romd ogsaa betyde Rummet eller det som er rummeligt, men Romleikje betegner kun en storre eller mindre Grad af Rummelighed.
- Leivosuwl**, f. Euul som er tilstræffelig til en Lev Fladbrod.
- lefa.** — Stedetfor Eupinum „loffe“ burde Formen lekke været opstillet.
- Lekkjeblom.** — Tilføies: Lell.
- Lekkjehorv**, f. en Hørv med Led eller Hjænger imellem Tværstøttene. Ag. Stift.
- lemster.** — Ogsaa i Ag. Stift.
- like.** — „like sæ!“ bruges ogsaa som et

enkelt Ord; s. Er. Han æ etn ta dei lifesale, s: en af de ligequlbige.

Lire, f. et Slags Kugl som opholder sig paa Havet. (Nordenfjelds).

lirle. — Brugtes paa en egen Maade i Talemaader som følgende: „Dø lille lifaste“: det bedste eller taaleligste af flere Ting, som ellers alle ere daarlige. Han æ dø lille beste ta dei. N. Berg.

livande (aab. i). — Gaar over til: levendes, lavand, lavvand.

Livmus. — Dgsaa sondenjelds, dog tildeels i Formen: Lemus.

Ljædrag, n. et enkelt Hug med Leen; ogsaa det Skaar, som derved gjøres i Græroden.

Lod (Nagletog). — Tilføies: G. N. laud. Heraf kan Formen „lo“ forklæres, i Ligbed med Lod for Naub, Brod for Braud.

lutomte. — Skrides: lutom-til.

Lyttnan, og nogle Steder: **Lyttnann**, en Forandring af Lieutenant.

Lofja seg. — Dgsaa: forgrenes eller bele sig i Bække; om en Eis.

Løn (kort ø), m. Løn, Lønnetræ. Sondenjelds. — Om G. N. hlynr (i Skalpa) hører bertil, er uvisst.

løypa. — Ved den første Betydning j vnføres: sjoløypa og gorkløypa. — Foruden at „opføge“ betyder det ogsaa at sige noget lidt eller halvstegt. Heraf „løypt Brod“, s: Flabbrod som er halvstegt.

Mannskap, n. Rettere: m. og n. I de to første Betydninger er Kønnet uafklæret, i den sidste er det altid Neutrum.

Mairaad, f. Forraad af Mad.

Maur (f. ?), Engerøde (Galium boreale), en Farveplante. Skal bruges i Tr. Stift. (I Tell. bedder det Maare). Maur er formodentlig den forfortede Form af Maura (f.) for Mobra (aab. o), og svarer saaledes til Jsl. maðra, acc. möðru.

Maal, n. 1. — Her kunde tilføies en Henvisning til Maaltidernes Navne i følgende Orden: 1) Mbit, Midmorgon, Morgovær, Fyrugur, Vist (Al. 7—8). 2) Dugur (Dugur), Daurmaal, Mattid (Al. 10—11). 3) Jst, Dst, Vstasvær, Umbal, Non (Al. 3—4). 4) Kveldsvær, Nottvær, Rattvær (Al. 8). — Efter en anden og formodentlig nyere Stik kan Ordenen angives saaledes: Morgoumaal (Al. 8—9), Middag (12—1), Non (4—5), og Kveldsmaal (8—9).

Meistko. — Den Anmærkning, at dette

„Ko“ er ubekjendt, rettes bertil, at det er ellers ubekjendt i Distriktet. Jf. Ko, f. og Kaa, m.

Mell, f. Spor eller Stribe i Eneen, især efter Ekier og Skæder. (= Lam, Ekse). Ved Kristiania.

merkja. — Dgsaa: saare, strible, ridse saa at der viser sig Saar efter. Det hadde mert han: de havde saaret ham.

Migje. — Har egentlig aabent i, hvilket især viser sig i Fleertal (Miga). Gentel gaar over til Mega og Mæga (Ag. Stift).

minst. — Dø maatte no minst vera: det skulde man dog idetmindste vente. B. Stift.

Mor, n. — Jf. G. N. mord, om en stor Mængde.

Moreld. — Dgsaa G. N. möru-eldr, i Anmærkningerne til Skalpa.

Mustar (aab. u), m. Sennep. (Skal bruges i Tr. Stift). Eng. mustard.

mute, f. myte, nebenför.

Mylske, f. et Slags sød Ost (= Mylsa, Gumme). Ag. Stift. (I G. N. forekommer et mylska eller milska, som synes at betyde noget lignende).

myte, v. n. (e-t), sælbe Hjør, om Fuglene. Brual, sondenjelds. I ældre Skrif-ter anføres ogsaa mute i denne Betydning. (Leem, Hallager). G. N. müta. Heraf Mytring, f. Hjærfældning.

Mæregildring, f. underlige Paasund, Hias, unedig Stræben. Edm.

narva. — Brugtes, ligesom bry, om at plage En med at tale om noget, som han ikke ønskede omtalt, s. Ex. en Giftermaalspan.

nasla, v. n. rapse, snappe noget til sig.

Nattsvæve. — I Betydningen Lovetaud maa det jævnføres med de andre Navne paa denne Plante: Gullbofte, Gullbauk, Fivel, Kveldsvæve, Lekkjebloom, Rappelaav.

naamen. — Skal vel egentlig hedde nomen (aab. o) og betyde: greben eller betagen, af G. N. nema, tage.

nita. — Kindeb ogfua i G. N. haita, støde, sifte.

Norig. — Da Ordet er Egennavn, burde det hensættes som Tilæg til „norst“.

norron. — I Betydningen „norst“ skal det for kort Tid siden have været brugeligt i Norrlændene, og bruges maaskee endnu. Jsaafald skulde Forklaringen lode: 1) norstlig, som kommer nordenfra. 2) norst. G. N. norraun.

næma, v. n. — Svarer til den ene Betydning af taka, og maa jævnføres med G. N. nema (nem, nam) s: tage.

- Beslagtebe ere altsaa: Naamen, Naam (Sønnaam) og næm (eenstybtigt med tøl).
- Ogje.** — Vigtigt som Stamord til øgja, øgen og øgieleg. Synes at mangle i G. N. hvor det skulde hedde øgi.
- Ol,** eller **Ola,** s. en Rem. (G. N. ol). Forudsættes i Ordene Bakola, Olreip og Oltaum, men synes ikke ellers at være i Brug. I de anførte Ord findes desuden en besynderlig Omvæltning af Lydene l og r, saa at man let kunde ansee Stamordet for at være Ora. Ordet Oltaumar bliver ogsaa i Aviserne skrevet „Oretømmer“. Jf. Orling.
- olla.** — Burde henføres til all.
- Olring,** m. see Ora (nedenfor).
- omnbaka,** adj. baget i Dvn.
- Ora.** — Den Jernring i Sælen, hvori „Oren“ sættes, kaldes i Østerbølen Orling. Andre Stæder: Selering.
- orna.** — Vel egentlig: blive forvirret eller sandsløs; af oren.
- os.** Som Grundbegreb antages: hidfig, brusende, beftig. Jf. øsa.
- Øttefugl,** m. En som er tidlig oppe; egentlig: en Fugl som synger tidlig om Morgenen. Ag. Stift og fl.
- Passasi,** m. Hændelse, Tilbragelse; ogs. Historie. Egentlig Passage. (Fransk).
- Passeneer,** m. Medfølger (Passageer). Maa ske efter det Eng. passenger.
- Paafast.** — Ogsaa: Spil, nemlig om en vis bestemt Ting, som skal tilfalde den, der vinder Spillet. Tr. Stift og fl.
- prima.** — Ogsaa: gjøre noget blot for et Sns Skuld, tagttage visse Vedtægter eller Ceremonier, som i Grunden ere uforholdne.
- prud** (pru), adj. smuk, Høns. (G. N. priudr). Anføres af Hallager, men synes at være forældet.
- Rabb.** — Kunde ogsaa forklares: en hoi og tør Bante, en langaaftig Hoi. Saaledes ogsaa om de hoiæ Volde imellem Skrederne paa en Fjeldside.
- ram** (udj. 2.). — I Sammenjættning kan det forklares: stærk, stridig, haardnakket. Hertil: dulram (Toll.), bugram (Helg.), Hæstram (Edm.). Ogsaa: nem til at træffe noget. (boggram, orram).
- Rasfolla,** s. og Rasefopp, m. om urolige og overgligne Menneker. Mere brugt. end det anførte Raabæse.
- Raa,** s. 2. — Betydningen Etang findes tydeligt i Ordet Floytera.
- Raadsjær** (Ragsjær), s. Raablagning. (G. N. raadsgerd). Ogsaa: Raad imod en Sygdom eller Stæde. Kortentjelds.
- raadlaus.** — Bedre: ubehjælpelig, som forsømmer at tage de nødvendige Forholdsregler, eller som mangler Driftighed og Raadsnærvarrelse til at udrede sig af en Vanskelighed.
- Raand.** (2). — Forholdet imellem Raand og Raandas er det samme som ved Haand og Handabak, Strand og Strandside, m. fl. Det første grunder sig paa Nominativets gamle Form (raand), det sidste paa Genitivets (raandar).
- reka.** — Istedetfor Supinum „roffe“ burde reffe opstilles.
- Rekling.** — Sædvanlig med Luft e. Kemi (forvansket Form af Remedium), Medskab, Bærstøl. (N. Berg.).
- Kennefille,** f. omstrefende Person, Dagdriver. Ag. Stift.
- rettecera,** v. a. lægge tilrette, bringe i Orden. (Forvansket Form).
- ria.** — Den gamle Betydning: knotte, eller binde, forudsættes i det afledede: Rite.
- Rir.** — Grundformen „Ridr“ lader sig slutte af Formerne Rir og Ri. (De øvrige ere Afledninger).
- Runn.** — Større Samlinger af Træer hedde: Rjorr, Rjerre, Byfste, Rjos, Rjost, Holt, Stog, Mork.
- rustkut** (rustkette), adj. det samme som rustjen.
- ruva.** — I lignende Betydning bruges rise, stole og strøve.
- Ryne.** (n.). I Talemaaben „D'a bere i Ryne en i Synne“, v: det er bedre end det seer ud til at være. Brugt ved Kristiania. — Jf. Røyne.
- rofsja.** — Particp: roft; f. Er. De svore ette-roft: Sagen burde være noie undersøgt.
- royta.** Bruges ogsaa i Betsdn. sælde Haar, gjøre Haarskifte. (Ag. Stift). Jf. reka.
- Salveet,** m. Servlet. Hermed jævnes Formen „upsalvere“ for observere.
- sam.** — Kan betragtes som et gammelt Adjektiv, der bruges eenligt i den bestemte Form (sane), men ellers kun som en Endelse, der deels betyder: vedvarende, eens, lige (jf. samt, same), deels: påsende for eller hørende til en Ting (jf. sama).
- sams.** — Burde angives som et Adverbium, bannet af det foransatte sam.
- Sagidn.** — I Spl. hedde rdet Solgjidn og Solajitt.
- Segl.** — Forskjellige Ting, som høre bertil ere: Skaut, Lit, Klo, Rabbe, Priar, Handsyfte, Raa, Raffje, Bras, Penta, Mffjone.

Seid. — Tilføles: *G. N. seidr.*
 seinført, adj. seen til at gaae, som be-
 vøger Fødderne langsomt.
Secerarbeid, n. Arbeide som man udsø-
 rer siddende. (Møbsat Svinarbeid). *J*
Tell. Setuarbei.
Sejjen. — Efter Formen sien (*H*) tilføles
 Fleertal signe (aab. *i*).
sejta. — Formen sita er bestemmere og
 i Grunden ligesaa rigtig.
sej, v. a. — Der forekommer ogsaa et
 andet Imperativ, som bedder se eller
 si (aab. *i*), og bruges i det Tilfælde,
 at man byder eller rækker En noget,
 især i Forbindelsen „se vær“ og „se no“.
seja. — Dagsaa bestaffent med Hensyn til
 Farsaa det. Hertil romssjø, trangssjø,
 barsjø.
seja. — Supinum bedder ogsaa *stikke*
 (*stikke*, aab. *i*). *N. Berg.* og *fl.*
Skareføre. — Forklaringen er ufuld-
 stændig og burde lyde saaledes: det
 føre, som indtræffer, naar Sneen fry-
 ser til, efterat den har været gjenem-
 bløbet af Regn eller Tøvetr.
Skil, n. — Kjønnen burde ansøres: *n.*
 og *f.*, da det er vakkende.
Skija. — Betydningerne burde ordnes
 saaledes: 1) stille, adstille. 2) skjelne,
 see, hende fra hinanden. 3) bestemme,
 afsjøre en Sag. (Ejelden). Især skijte
 eller testamentere sit Gods. (Jød). See
 skila. 4) upersonligt: være til Forstjæl,
 gjøre Forstjæl; *f. Er.* Døe lte som skil'e.
 Dagsaa med „seg“ i Betydning, komme an
 paa. 5) med et Dativ: angaae, ved-
 komme. (I dette Tilfælde gaaer det ikke
 over til skylle).
Skilsmun, m. Forstjæl. (Ejelden).
Skiva. — *J. B.* Stift har det aabent
 i andre Steder lukt i. Det synes ikke
 at gaae over til Skjovu eller Skjuvu.
Skjaf. — Forklaringen over dette Ord
 er maaskee for en Deel urigtig. Efter
 Gunnerus (Flora norvegica) er Skjaf
 et Slaas Ukrud, nemlig den Græsart
 som i Danmark kaldes Evingel eller
 Heiregræs (Lolium temulentum).
Skjangle, v. n. rave, vasse. Brugl. ved
 Kristiania.
Skjelling. — Har stærk Betonning paa
 Forhavelsen.
Skjold, n. rettes til m. Kjønnen er imid-
 lertid vakkende, da Ordet sjelden bruges.
Skolle, v. n. skolle, rage op, see stort ud,
 eller optage meget Rum. (= ruda).
 Brugl. ved Kristiania.
Skorstein (aab. *o*), m. Skorsteen. *J. B.*
 Stift betegner det kun Skorsteenspibe,
 ikke Jibskedet.

Skryp, udrol (= skryp). Dagsaa i Øst. *N.*
G. N. skjüpr, skrøbelig. (I Merlins-
 spä). Staaer vel ogsaa i Forbindelse
 med „skropeleg“, som, saavidt erindres,
 paa nogle Steder hedder skrypeleg.
Skærling, m. en Stakkel, liden og kraft-
 løs Lingsst. (Ag. Stift). *G. N.* skræ-
 lingr.
Skryve, v. n. skrolle, see stort ud (=
 ruda). Edm. — Kan jævnføres med
 skryv (udrol) og Skrau (Skum).
Skylja. — Et andet Skjelje er en Form af
 skilja, og betyder: stille, skjelne.
Skynug. — Rettere: *3*) billig, skaansom,
 mild, som ikke venter for meget af An-
 dre; egentlig: fornuftig eller klog nok
 til at bedømme Andres Kræfter og Lei-
 ligbed rigtig.
Slag, n. 1. Betyder ogsaa: Døds-
 slag, noget som slaes op eller skydes ned;
 saaledes især om et Slags Raadbord
 paa en Baad (ogsaa kaldet Slagbor).
Jf. Slagkæjning.
Slag, n. 2. Betyder ogsaa: Kjøn (sex-
 us), og er, saavidt vides, den eneste
 Benævnelse for dette Begreb. Hertil
 hører Talemaaberne „han ta Slag“
 (af Hantson) og „do ta Slag“ (af
 Hantson). Meget brugl. nordensjelds
 og flere Steder. „Kan af Slag“ er
 ogsaa brugt i Skriftsproget af *N. Dals*
 og flere.
Slotta, v. a. (slange, kaste). Formerne
 skulde angives: e - e (ikke a - a).
Smidja. — Smiesfang, n. Smede-Værk-
 tøj; ogsaa Jern og Staal til Smede-
 arbeide.
Smæling. — *G. N.* smælinger forekom-
 mer i Skalda i Betydning. Vinter.
snart, adv. — Dagsaa: let, lettelig. *J.*
Er. Døe kann snart benda.
Sneffja, f. 1) Sneffe, libet Fartøi.
 Restensjelds (helten). 2) en Forsels-
 baad. Sødensjelds, tildeels i Formen
Sneffe.
Snerkje. — Dagsaa ved Kristiania i For-
 men Enerk.
soframt, adv. saafremt.
Solgidn (glidd'n), f. see Smalbn.
Solgitl. — Vedre: Værsol, Bljøl o. s. v.
Spikkje. — *G. N.* spiki er et Fugle-
 navn i Skalda.
sprifja. — Dagsaa om Mennesker: sprabe,
 spanke, eller egentlig: gjøre sig stor og
 bred, sætte Armene eller Fødderne vidt
 ud fra hinanden. Han gjeng a sprifker.
Tell. og *fl.*
springa (løbe). — Er ikke ganske alm.
 i Ag. Stift, da man her oftere siger
 flyge (see fluga).

Sprot (aab. o), n. en Stang; især om de Stænger som bruges ved Udfætning af Fiskegarn. Oskerb.

Spyta. — I G. N. hedder det spyta. skakra, v. n. rave, vasse. (Valbers).

Standar. — Hedder ogsaa Uppstandar. **Staa**. — Bruges ogsaa i Ag. Stift og er altsaa meget udbredt.

Stjerna. — I den bestemte Form betegner det især den saakaldte Dagstjerne eller Vagnstjerne (Arcturus). F. Er. Stjerna æ i Midmorgastad. (Nordre Berg.).

Storbof, f. Bibel. So bæ stend i Etyrebokfenne, o: som det hedder i Bibelen. (N. Berg.).

storfelt. — Dgsaa: voldsom, usorglig, som ikke holder Maade.

strika. — Dgsaa stoppe eller holde imod, standse Farten, især paa Eier eller Kjelker; ligesaa om noget som stribler eller hænger i Grunden, f. Er. i et Læs. **Stykbonn**. — Er her kun anført i Fleertal. Cental hedder Stykbann, Eufbann, Styban o. s. v.

styr. — Burde opstilles i følgende Form: styr, aab. y (for storb), adj. stis o. s. v.

Styre, n. — Hertil Styrelyffja, f. Krog eller Gjænge i Rølen til at sætte Røret i. Styrespyta, f. en Hage i Røret som salder ind i Løften eller Gjanget. Styrevol, som anført.

Støde, n. — Jf. desuden: Gærstøbe, Koffstøbe; ligesaa Mæntstøbe, Gærstøbe.

Suml, n. Sølerie, Tummel, Trævlbed paa ubeleilige Læder, især om Matten. Ag. Stiif.

sumle, v. n. sole, tumle, være længe oppe (= rota, rjona). Ag. Stiif.

svensk. — Ved Navnet „Sverik“ skulde tilføies, at det udtales med aadent e.

sviva. — De sidste Betydninger skulde adskilles nøiere. — 3) svæve, slagre, flyve omkring. G. N. svifa. — 4) om Mennesker: løbe, slaffe, streife om. — 5) paakomme, falde ind, komme pludselig eller paa en usforklarlig Maade; om Tanker og Fornemmelser, ogsaa om Eghedomme.

Sæt, et Ord som forekommer meget hyppigt i Stedsnavne, f. Er. Ufsæt, Mærsæt, Løfsæt o. s. v. Skrides i G. N. setr, og anses af Nogle som eenstybigt med Sætr, men har vistnok en anden Betydning, nemlig Bolest, eller egentlig Bolestelse, Nedlættelse.

svyre (svørbe). — Tilføies: Edm.

Tak, n. 1. — Forskjellige Navne, som bære hertil, ere: Rot, Rost (Rauft), Rov, Ræve, Raft, Må, Sperra, Trød,

Bruntrøbe, Rindskjeld, Møne, Lærvol, Ufs, Svil, Utræite.

Taugdans, m. et Slags langsom Dans. (Eck.). See taug.

tegia. — Imperativets almindeligste Form synes at være ti, og dernæst tig. I Nbl. og fl. hedder det tet (for tegle); i Edm.: ti (Cental) og teie (Fleertal). G. N. begi (altsaa forskjelligt fra Imperativet seg, af segja).

Teiste. — Foruden Isal. teista findes ogsaa et „peistu“ blandt Fuglenavnene i Skalda.

Telg, m. en vis Plante. (Indre-Eogn). Formodentlig den samme, som i Nordlandene kaldes Tilg (ifølge Gunnerus), nemlig et Slags Bregne (Osmunda Struthiopteris).

telgje. — I Nedre Læll. betyder det ogsaa: tilkjære med Knib. Paa nogle Steder gaaer det over til tægje.

Telrebud. — I Tr. Stift: Telbur, n. Temperdag, m. Dvatemberdag.

tendra (at naae). — Den anførte Betydning er neppe den egentlige, men Ordet synes blot at forekomme i den anførte Talemaade.

Tindvid. — I Ironbhj. Stift skal det betegne et andet Slags Træ, nemlig Lidse eller Pigtorn (Lippophae rhamnoides).

Ting (m.). — Her mærkes Udtrykket „store Ting“, o: betydelig, særdeles, ret meget. Bruges i B. Stift som et Udverbium, f. Er. Han hem'e seg store Ting. Ligesaa: „arove Ting“, o: frygtelig, forfæreligt.

titra (tittre, aab. i), v. n. bære, skjælde. (Ejelden). G. N. tira. T. zittern.

To, f. 2. — Hertil Linto, Hampeto; ogs. Ulto, Litato og fl. — En anden Betydning forudsættes i Svato.

tonera, soie, larme, skjende. Nogle Et. tornerc. (Fremmedt).

Torebygg, m. Himmelforn, et eget Slags Byg.

traktera. — Ligesaa Traktamente, f. Besartning. (Fremmede Ord).

Tram (Tram'en), et Navn paa Janden. Skal forekomme nordensjelds.

Tre. — Her kunde henvises til Navnene paa de enkelte Dele af et Træ, som: Laag, Rot, Stub, Stomn, Legg, Lopp, Skat, Grein, Kvist, Sverig, Snær; Laug, Bar, Kumar, Rogia, Kængel. **Tufs**, m. — Egentlig En som kun søger afbilligt men ikke udretter stort. Af tuffa.

Tull. — Den Anmærkning, at Betydningen „Krolle“ er sjelden, bør ubelædes,

ba denne Betydning forekommer ofte i B. og Ag. Stift.

Twifrok, m. en dobbelt Krog eller Hage.

twisynth, adj. twivlsom, tvetydig, som seer ud baade til det ene og det andet. (Sjelden).

Twitak, n. — Ogsaa en dobbelt Takt i Sang eller Musik. (Valders).

tøvra (tøve). Bruges ogsaa i Ag. Stift og kan ansees som almindeligt.

ufager, adj. bæslig. I Edm. ofair'e. Det æ 'fje ofaire te fta: o: de see ganste vaffert ud.

Umenne, n. udueligt Menneſte. (Sjelden).

Uemær, f. Uemærter, Græsgange eller uindbæget Jord.

vanda. Det er formodentlig dette Ord, som er anvendt af Holberg i P. Paars (2den Bog, 3die Sang). „Den søbe Mad hun ei tilforn havde vandet“.

Vare. — Formen Vara synes at være mest brugelig foran en Konsonant (som i Baravott). Dette fortrinlige Ord er uidentivt brugeligt i langt flere Tilfælde, end som her ere anførte. — I det Ny-Islandske bruges vara paa samme

Maade, f. Ex. vara-alpingismadr (Subpleant til Althinget), vara-uppástunga (subfidært Forslag).

Veg. — Helle Vegjen: den bele Bei; ogsaa heelt igjennem, overalt, lige til Enden.

Vefe (Vika?), f. en Linie i et Vers (= Bend). Valders. Findes ogsaa i Østerbølen i Formen Vef, n.

Vind. — Blandt Vindenes færegne Navne mærkes: Noravind, Landnoring, Landvind, Landsvønning, Synnavind, Ufsvønning, Uttavind, Utnoring. (B. Stift).

Vinde som indtræffe regelmæssigt under et vist Varmeforhold, ere Havgula el. Utrøna (fra Havet), Srova og Skjelle (fra Landet).

vora (el. vola, med tykt I), adj. forsikret, afsureret; om Guds. Skal forekomme i Tr. Stift. (Den oprindelige Form er formodentlig: vorda).

vølgjærſam, adj. godgjørende, gavmild, gæstfri. B. Stift.

ærtleide (attleia), v. a. (e - de), adøptere, lyse i Kuld og Kjøn. (Anført af Hallager, og skal forekomme ved Bergen). G. N. æuloida.

Fortegnelse

over enbeel Ord, som findes i ældre Ordsamlinger, og som mangle i denne Samling.

De fleste af disse Ord findes i Hallagers norske Ordsamling. Noget faa ere tilføiede efter andre Skrifter, saasom Nordlands Beskrivelse af Peder Dals, Leem's lavpiste Nomenclator (hvori der anføres mange norske Ord), og en gammel skreven Ordsamling fra Hedemarken og Østerdalen. — De anføres her til nærmere Efterforsjtel, da mange af dem synes at være gaaede af Brug.

- Aldaar, et frugtbart Aar. (Efter Prim-
staven i Jensens Glosebog, fra Essj.).
Almaase, en Maage. (P. Dals).
Andheim, den anden Verden.
angvølsen, utaalmodig. Fra Tell.
Anring, Jernplade paa Slæder.
auen, god, brav.
auev, beskikket af Etkjæbnen. G. N. audit.
(Ordsaml. fra Hedm.).
aumlæg, usel, strobelig. (Hos Hallager:
oml). Fra Ag. Stift.
aumlær, meget omsindtig. Ag.
bjuga, bøde, krumme.
blæde (blæe), bugge Lov.
Brimul (Bromul), Hvalros. (Leem).
Brurli(b), Brudfølge. Ag.
Buslo, Gangsti for Kvæget.
Bustdyvel, Pindsvin. Ag. St.
Dagset, Dørkning.
Daa, Art, Natur. (Jensen).
Daas, Gjenkin, Glands af Solens Ekin
paa Vand eller Glas.
dega, bid, berhen. (Leem).
Doe, Svoger. (Jensen).
Dunne, et Slags And. B. Stift.
Egd, Spøtmeise (Fugl).
einuitug, eenfoldig.
einyrkjen, som arbejder alene.
Engtiting, Græshoppe. enklejege (enkjele), overmaade.
faatyeleg, morsom, løierlig. Ag.
fengte, samle, strabe sammen.
fjæra, stikkelt, passende. (Jensen).
Fjærals, Aro. (Ordsaml. fra Hedm.).
Hos Hallager: Fjeril, Formynderstab;
og Fjerilsmann, Formynder.
Fjorbane, Tiur. (Leem).
Flagge, en Ekvstrætning. Ag.
Forskjeppe, uteerligt Menneke. B. Stift.
(G. N. skepna, Ekabning).
frambøerleg, mandig, dristig.
Fælske, Frygt, Skrek.
Gadd, fortørrede Træer (= Gjedde).
gildre, bestraale, forgylde; om Solen.
gjella (gjedle), strige. (Leem).
Gjæ, nyfalden Sneer.
gjone, narre. (Fra Gbr.). Vel egentlig
gynne. G. N. ginna.
gnæse, skende. Ag. Stift.
Goll (Gobl), Skrig. (Leem).
grannehøvd, stikkelt imod sine Næber.
(P. Dals).
Graa, indgroet Håb. — Ag. Stift.
hage, finde Behag i.
happe, skende, knurre.
Heimkynne, Længsel efter Hjemmet.
Helm, Stang til at hænge Lampen paa.
Fra B. Stift.

Susbrei (Susfroye?), Madmoder.
Jle, Løbet i Ploven.
jamka (jæmte), jævne.
Kalfare, Taget paa Fæbuse. B. Stift.
Koate, Udvert paa Træer.
Fjætaall, kaad, overgoven. Ag.
Knott, Standsning i Barten.
Kovan (Kovan), Skjødshund. — Jf. G.
 N. kofan. (N. g. Love, I, 234).
Kvar, el. Kvar, fløvede Træer.
Kvarlega (Dværleie), Eygeleie.
Kvarfeta (Dværsete), Stillesidben.
Kvinsk, kvindesjær.
Kviug (kvidug?), mæt.
laage, samle flydende Træ. Ag.
laatast (laates), bœe, brukne.
Lei (for Leid?), Leiliggbed.
Lette, Natteleie for Kvæg.
Lumbe, et Slags Søfugl.
Maagenaut, den som har Ens Kones
 Søster til Væte. Tell.
meide (meie), lemlæste, give et stort Saar.
 (Leem, p. 431). G. N. meida.
Meongs (Midjungs?), middelmaabig.
Molfor, Bregner. (Gunnerus).
Muru, Sommerflud paa Træer.
Møye, en Ring omkring Solen. Ligejaa
 Solmøye. — Ag.
nuv, but, stump.
Ovtru, Dvertro.
Kæpe, en Urte (= Kræfesto).
Ke, et Par Neg eller Kornbaand.
Kefor(b), Spotteglofer.
Kofjæring, Barselskone. Smaalehnene.
Kugge, Skindfæl. (Leem).

Samvit (-vet), Fornuft, Forstand. (Ord-
 saml. fra Hedm. Dgfaa hos Leem).
Saat, et Sted hvor man fisser. — Ag.
sjale (Mala?), holde sig lystig.
Skamtid, de korte Dage ved Vintersol-
 hørv. (P. Dafs).
Skase, kvagtigt Mennekte.
Skildag, en vis bestemt Dag.
Skjelg, Frygt. „Tidt stydes maa Skjelg
 ubi Bringes“. (P. Dafs). G. N. skelkr.
Sjore, astage, om Maanen. Ag.
Skræ, Alterbog.
Skrime, selle, fattedes noget.
Slor, Cump, Rose. — Ag.
Smœe, Smaafæ. — Tell.
spronoygd, som har ubstaaende Dine.
stinke, stivne (af stinn). Ag.
Svarv, Bagstrom.
Soll, el. Sol, et Slags Tang.
Tart, Halebeen. — Tell.
Tenung, Spirer eller Stud af Rødder i
 Jorden. — Ag.
Tjon, Kammer, Gjæmmesteb.
tværrande, astage Maane. (Leem).
Tvetle, Forvarsel, Anelse. Gbr.
Umæke, eenlig Person.
valg, smagløs, vansaltet. (Leem).
Varne, Guds, Giendom. Maastee: Var-
 ning. G. N. varningr.
Verbrand, Drage, Lustsyn.
vire (virre), omsnøre, omsinde.
Wtlegg (Wtlægning), Slægtregister.
Wtriv, Familie-Feil eller Dyb.
Ør, en Ilden Smule. (Leem).
Ørjonur, Baas, Sladder.

Førtegnelse

over endeel Ord, som ofte forekomme i Gammel Norsk, og som ikke endnu ere forefundne i Dialekterne.

ágætr, ypperlig, herfig.
 alþýða, Almue, Folk.
 án (og ón), foruben.
 ást (Aast), Kjærlighed.
 audigr, rig.
 aumr, elendig. aumingi, Etakkel.
 hanna, forbyde.
 baugr, Ring. — Jf. brygja.
 beida, begjære, bede.
 berjast, slaes. — Jf. bara, berjja.
 brá, Dienlaag. Jf. Valberbra.
 brosa, smile.
 böl, Skade. bölva, forbande.
 dá (i Sammensætning), meget.
 dramb, Stoltbed.
 dreyri (dröyre), Blod.
 ef (æv), om, dersom.
 enn, men. — Jf. enn i Ordb.
 er, ber, som; da.
 fat, Klæde. — Jf. fata og Skofot.
 fedgar, Faber og Søn.
 sela, Skule; ogs. anbefale.
 selag, Fællesskab; Selskab.
 simt, fem Stykker.
 sjarri, fiern. sjarra, bortfiernerne.
 sjar, Liv. — Jf. sjarug.
 forn, gammel. sjarnska, Digtb.
 fremja, drive, udøve.
 súna, forraadne.
 fylki, Distrikt. (Nu kun Stedsnavn).
 geigr (Gjeig), Skade.
 geta, faae, avle; ogs. kunne.
 gjalda, betale. — Jf. gjelba.
 glæpr, Forbrudelse.
 grið, Fred, Sikkerhed.

gripr, kostbar Ting. — Jf. gripa.
 görla (gerla), nøte.
 hafna, opgive, forlade.
 hafr, pl. hafrar, Buf.
 hagr, Tilstand; ogs. Fordeel.
 háski (Haastie), Fare.
 hauldr, Dvælsmand, Godseier.
 heimskr, dum, taabelig.
 heita, love. heit, Løfte.
 hird, Livvagt; ogs. Hof.
 hljódr (ljod), taus, stille.
 hrinda, støde, styrte.
 hryggr, bebrøvet. — Jf. ryggja.
 hvergi (hvergie), ingensteds.
 hættu, slutte, holde op.
 ilm, Duff, Lugt. — Jf. sm.
 str, ypperlig, udmærket.
 jarpr, brun.
 kala, fryse. — Jf. kalen.
 kenna, lære.
 kná (eller knega), kunne.
 knörr, et Slags Skib.
 kunnr, bekendt. Jf. kunnug.
 kvedja (kvaddi), kræve; ogs. blife.
 kvidja, negte, forbyde.
 leidangr, Lebing, Krigstog.
 leija (latti), fraraabe.
 lið (le'), Hjælp, Mandskab.
 líkn, Trøst, Lindring.
 ljósta, slaee, støde. — Jf. loska.
 -- ljóstr (ljuv), blif; ogs. kjær.
 megin, Side. (bádam megin).
 men, Smykke, Halsbaand.
 mærr, herlig, ogs. reen, klar.
 né, hverken; ikke heller.

nema, uben, undtagen.
 orrosta, Slag, Træfning.
 rekkja, Seng.
 rjúfa, brøde, opløse. — Jf. roven.
 róg, Bagtalelse. rægja, bagtale.
 róst (Rost), Mål.
 sá, den. (Femintu: si).
 sáttir, forligte, enige.
 sekr, skyldig. — seki, Straf.
 síðr, mindre. sízi, mindst.
 skammr, kort. — Jf. Skamtíð.
 skap, Sind.
 skikkja, Kappe.
 sveit, Flok; ogs. Bygdelag.
 svipt og syst, Kjen.
 synja, negte.
 sýsla, Syssel; ogs. Distrikt.
 talar, Evig.
 teitir, munter, lystig.
 tign, Værdighed.

ligund (legund), Art, Slags.
 tungl, Maane.
 þegar, strax; saasnart.
 þegn, Undersaat.
 þjóð, Folk, Nation.
 þróast, vore, tage til.
 þyrna, staae.
 útlagr (útlægr), fribløt.
 váttr, Vådne. vátta, bevådne.
 vega, bræbe. vig, Drab.
 veita, give; staae. — Jf. Veitfa.
 vigr, baadendygig.
 víti, Brøde, Forsælse; ogs. Bøder.
 vör (Vor), Læbe.
 ýfrinn (og ærinn), tilstræffelig.
 æ, altid, steds.
 æðri, høiere. æztr, ypperste.
 æpa, raabe. (op, Raab).
 örr, gavmild.
 örugg, sikker, paalidelig.

Anm. Afskillige af disse Ord vilse maaskee ved en nærmere Undersøgelse findes at være brugelige paa et eller andet Sted i Landet. Ved en Efterpørgsel af saabanne Ord maa man altid have Dialekternes Overgangsformer for Die, da man ikke altid kan vente at finde Ordet netop i samme Form som i det gamle Sprog. Hvis f. Ex. det Ord forn er i Brug, vil det efter den sædvanlige Udtale hedde „forn“ eller „födn“; Ordet þjóð vil findes i Formen Tjo, Kjo eller Kjo; alþýða vil rimeligviis hedde Alþva. — Afskillige gamle Ord, som synes at være tabte, men dog have efterladt sig tydelige Spor, ere paa sine Steder forhen omtalte i Bogen, f. Ex. Bar (ved Barlog), Gume (Brudgum), Kvíd (Kvígjör), lögla (ved Adjektivet lögjen); síð (sidan), Vör eller V (Vorsaub).

Trykfeil.

Side. Linie.	Side. Linie.
1 a, 2. o. f. have, læs heve.	304 a, 13. o. f. (Marlene), aab. e, læs: (ee).
17 b, 4. n. f. (Mfall), n. læs m.	326 a, 14. — Nuyfing, l. Nuyfing.
37 b, 12. o. f. Blanda læs Blanda.	335 a, 17. — 3f. læs: 3f. 3el.
41 a, 21. — bokkin, l. bokken.	350 b, 18. — aab. o, læs: aab. e.
45 a, 15. — den, læs dem.	362 b, 27. — beilla, læs belle.
58 b, 5. — (Bønstad), n. læs m.	369 a, 23. — Ester „langsomt“ sæt- tes:).
61 a, 21. n. f. (Daubing), n. læs m.	378 a, 35. — der var, l. bet var.
73 b, 13. o. f. dycaat, læs dyaat.	382 b, 25. n. f. Høyd, læs Høgd.
89 a, 2. n. f. forsynt, l. farsynt.	383 a, 30. o. f. denne, l. i denne.
94 b, 19. — (Filla), m. læs f.	398 a, 22. n. f. Røydum, l. Røydum.
100 b, 33. o. f. flarvoren, l. flarvoren.	400 a, 24. o. f. saksokja, l. saksokja.
141 a, 12. — (Gobe), m. læs n.	402 b, 14. n. f. Hun Haar, l. Hun-Haar.
142 b, 8. — Emitte, Lærer, — læs Emitter, Lære.	409 a, 20. o. f. Eete, l. Eeta.
152 a, 22. n. f. (Oyl), m. læs n.	412 a, 5. — (Eif), n. læs m.
163 b, 2. — baqunløysfjen, — læs baqunløymiffjen.	423 b, 6. — abffiller, l. abffiller fig.
177 a, 9. o. f. (Hol), adj. læs n.	434 b, 4. — (Ekrabb), n. læs m.
225 a, 5. — fløva, læs fløva.	440 a, 14. n. f. (stuta), aab. u, l. uu.
— b, 13. — Fragt, læs Frugt.	446 a, 18. o. f. (stetta), a-a, l. e-e.
233 b, 13. — Røe (aab. o), — læs Røe (aab. o), f.	506 b, 12. n. f. Lastr, l. Lastr.
249 a, 18. — ud, læs: ud paa.	518 b, 25. o. f. faang, l. faag.
262 b, 37. — (Laf), n. 2. læs m. 2.	521 b, 26. — megen, l. meget.
	563 a, 21. n. f. Ein, l. Ei.

Desuden ere følgende Feil indkomne i Angivelsen af Rønnet ved de sammen- satte Ord. — Fjorffinn, m. læs n. Flaahals, n. læs m. Eifelauv, m. læs n. Eple- tre, m. læs n. Fjorffiste, m. læs n. Flodmund, m. læs n. (Garn) Gansiff, n. læs m. Laufvall, m. læs n. Raubnebb, n. læs m. Riffaved, n. læs m. Rirfast, m. læs n. Rognerenning, n. l. m. Sagestol, n. læs m. Seinleifje, n. læs m. Sefskalning, n. læs m. Sengjamat, n. læs m. (Son) Sanasan, n. læs m. Ljorhal, n. læs m. Loppmaal m. læs n. Bæstangsta, f. læs n.

J. L. L.